Digitized by Google

14
19 F
9 17

Digitized by Google

14. 19. F. 9

14-19-F-9

Vndecima pars librorū diui Aurelij Auguſtini quoꝝ mentionem non fecit in libris Retractationū:

Queſtionū veteris et noui teſtamenti:liber.I: et in tres partes diſtinctus.
Queſtionū euangeliorū ſcdm mattheū:liber.I.
Queſtionū.LXV.dialogus ad oroſium.
Queſtionū hilarij ſolutiones.
De hereſibus ad quoduultdeū:liber.I.
De quinqꝫ hereſibus:liber.I.
Contra iudeos/ paganos et arrianos:liber.I.
Aduerſus iudeos:liber.I.
De altercatione eccleſie et ſynagoge:dialogus.
De fide contra manicheos:liber.I.
Contra maximinū arrianorū epiſcopū:libri.III.
Contra felicianū arrianum:liber.I.
Contra petiliani donatiſte epiſtolam:liber.I.
Contra fulgentiū donatiſtam:liber.I.
Ad articulos auguſtino falſo impoſitos:reſponſio.
Contra pelagianos hyponoſticon:libri.VI.
De perfectione iuſticie contra celeſtium pelagianum:liber.I.
Speculum auguſtini:liber.I.
De inquiſitione trinitatis/et alijs quibuſdam ſententijs:liber.I.
De vera innocentia:liber.I.
De ſpeculo:liber.I.qui alias intitulatur:manuale.
Pſalterium auguſtini/quod matri ſue cōpoſuit.
Super magnificat canticū marie/expoſitio.
Regule auguſtini tres.
Poſſidonius de vita auguſtini.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

HIC LIBER EST CONTUS IESU-MARIAE FF. EREM. EXCAL. S. AUG.

Ioannes Amorbachius Baſilienſis: prouido lectori S.p.d.

Iam tandẽ mi ſtudioſe lector ad undecimam & ultimã partẽ operum diui patris au-guſtini/tu fœliciter legendo/ego laborioſiſſime emẽdando exprimẽdoq; deuenimus: ubi principiũ huius partis ultimæ uolui eſſe/ queſtiones noui & ueteris teſtamenti/cũ reliquis libris/ſicut in dorſo aſſignauimus. Sed eos pulcherrimos libros ſilentio præte-rire nõ poſſumus/quos cõtra Maximinũ et Fœlicianũ impiiſſimi arrij ſectatores & de-fenſores ædidit : ubi quantum illud infatigabile & ſenile potuerit ingenium ſancti Au-guſtini: quæſo te lector/nõ perfunctorie/ſed maturitate adhibita diligẽtius lege. Hanc autem partẽ & ſic omnia opera Auguſtini (præter ea ut in principio dixi/quæ pridem impreſſimus) complebit et finiet poſſidonius: qui huius ſancti patris Auguſtini uitam ſanctiſſimã cœloq; digniſſimã/miris laudibus conſcripſit: ut ſic nihil deſit quod deſide-rare de Auguſtino potueris in omnipotentis dei & diui auguſtini laudem: & gloriam. Bene uale mi lector/& placidiſſime lege.

Offert ſe nūc rationabili ordine ſm partitionē quā fecimꝰ/ ſancti auguſtini queſtionum veteris et noui teſtamenti liber vnꝰ/ vt oīs vetuſtas exēplariorū docet / nō binꝰ aut ternꝰ/ vt qbuſdā moderniorībꝰ placuit: verūtamē tripertitus: Nā pmo veteris teſtamēti ſenſus obſcuros explanat: Secūdo noui teſtamēti difficultates ſoluit: Tertio ea que manus eius in prioribꝰ duabꝰ partibus euaſerāt / mixtim vtrūq̧ teſtamentū tangentia/in lucē produxit. Et q̄uis in tertia parte/ vt apparet /nō per modū queſtionum/ſed tractatus videt̄ procedere: ꝓ conformitate tamē ad duas pmas partes hanc tertiā in modū queſtionū reducere curauimus. Placuit ergo p̄mittere annotationes queſtionū in tribꝰ his partibꝰ notarū / deinde librū ſm ordinē partiū ſubiungere.

Annotatio queſtionum prime partis.

1 Quid ſit deus.
2 Cur deus mundū fecerit.
3 Quid opus erat per moyſen ⁊ nō ante exordium mundi et ordinem creature exponere.
4 Quare deus legem non a primordio dedit.
5 Vt quid abel ſacrificiū acceptum eſt/et cain refutatū eſt.
6 Utrum lamech occiderit cain /ſicut putatur.
7 Que decē verba in tabulis data ſint: aut ſingule tabule que et quot verba habuerint.
8 Vt quid moyſes deſcendēs de monte cum tabulis/vultum ſplendidum habuit.
9 Si oīa deus bona fecit et valde bona: vt quid dixit ad noe: De mūdis ⁊ imūdis induc tecū in arcā: cū imūdū bonū dici abſolute nō poſſet.
10 Cū deus dicat ad abraā de filijs iſrael/ ꝙ quarta ꝓgenie exituri eſſent de poteſtate egyptiorꝫ: vt quid econtrario lex dicat: Quinta ꝓgenie exierūt filij iſrael de terra egypti: valde cū videt̄ contrarium.
11 Si viri iuſti voluntas bona eſt: quare iſaac nō eſau quē voluit/ſed iacob benedixit quē noluit.
12 Quare abraā fidei ſue ſignum circūciſionis accepit ſacramentū.
13 Si iudiciū dei iuſtū eſt: quare infantes in ſodomis ſimul cū parentibus cremati ſunt.
14 Quid eſt vt deus q̄ iuſtus p̄dicat̄ peccata patrū filijs reddere ꝓmiſerit in tertiā et quartā ꝓgeniē.
15 Cū iuſtū lex p̄dicet/et hic vere iuſtus/ qui plenā habet iuſticiā: quō cōtra ſalomon: Noli (inq̄t) eſſe iuſtus multū.
16 Quare angelus volebat ī via moyſen occidere.
17 Quid ē vt maledictos dicat lex /q̄ ſemē nō reliquerint in iſrł: p eſaiā aūt nihil obeſſe dicat ſpadonibus/qꝛ generare nō poſſunt.
18 Quare ſaul peccans petit orari pro ſe vt ignoſceret̄ ſibi: et impetrari nō potuit: Dauid aūt peccans poſtulauit: et veniā cōſecutus eſt.
19 Querendū eſt ſi adā factus/corpus immortale habuit/an mortale.
20 Quid ē qđ dicit̄: Panē angelorꝫ manducauit homo/cum angeli nō egeant cibo.
21 Quid ſit ad imaginē ⁊ ſimilitudinē dei feciſſe hominem : et an mulier imago dei dicatur.
22 Quid eſt vt dicat ſalomon: Juſtifica animā tuā ante obitū tuū. Et in pſalmo: Non iuſtificabit̄ ait in conſpectu tuo omnis viuens.
23 An ex traduce ſint aīe ſicut ⁊ corpora.
24 Quid eſt/vt cū vir ⁊ mulier vna ſint caro: vir imago dei ſit/⁊ nō femina.
25 Vt quid ioſeph poſt ꝓphetiā adiurat filios iſrael: vt cū a deo liberarent̄/cineres eiꝰ de egypto transferent.
26 Requirendū de heliſeo / an id qđ dure petiſſe ab helia dictꝰ eſt: cōſecutꝰ ſit.
27 An phytoniſſa ſamuelem excitauerit/⁊ ipſe ab ea viſus ſit: ⁊ locutꝰ ſit ad ſaul q̄ hiſtoria refert in libro regnorꝫ.
28 Quid cōtradicendū his ſit qui mundū iſtū ab eterno naturaliter moueri inquiūt: neq̧ initio/neq̧ abolitioni obnoxium.
29 Quare octauo die mādatū ē circūcidi.
30 In ꝓuerbijs: Juſtus ait/accuſator ſui in primordio ſermonis: quō iuſtus: ſi peccator.
31 An cū muliere /natura ſerpens locutus ſit: an actu dictus ſerpens diabolus eam ſeduxerit.
32 Cū legamus apud ſalomonē: Diues et pauper obuiauerūt ſibi/fecit aūt ambos dn̄s: quō ergo pſonarū acceptio nō eſt apud deum.
33 Cum ſalomon dicat: Anni impiorꝫ minuentur: quō ergo eſt ꝙ videamꝰ impios aliquantos longeuos.

Queſtionū veteris et noui teſtamenti

34 Quō idē ſalomon: Deus (inqͭt) mortē non fecit: cū alio loco dicat: Bona et mala/ vita et mors/ paupertas et honeſtas a deo ſunt.

35 Qua ratione dauid ſaul poſtq̄ deus ab eo receſſit chriſtū dn̄m vocat/ ⁊ honorem defert ei.

36 Si anima quę peccauerit ipſa morieꝛ: quid eſt vt achar filius charmi peccauerit/ et vigintiſex viri occiſi ſunt in cauſa eius.

37 Quid eſt vt miſſa mors in iacob/ venerit in iſrael.

38 Si equus ⁊ mulus nō habēt intellectū: q̄nto magis terra res ſine ſenſu: quid ergo eſt vt dicaꝛ terra bn̄dicere dn̄m.

39 Quid eſt qͦ legiꝛ in ſalomone: Spes ē inqͭt in tenebris: Melior eſt canis viuus leone mortuo.

40 Quid eſt qͦ dicit ꝓpheta: Lętare ſterilis q̄ nō paris: erūpe et exclama quę non parturis: quia multi filij deſertę magis q̄ eiꝰ quę habet virū.

41 An ſpūs q̄ ſup aq̄s ferebaꝛ: ſpūſſanctꝰ intelligatur: qꝛ dictū eſt: Spiritꝰ dei ferebaꝛ ſuper aquas.

42 Cur angelus miſſus loqui ad moyſen in igne ⁊ in rubo apparuit in monte.

43 Cū ſciamꝰ abraam ꝓhibitū a deo ne filium ſuū imolaret: quare iepte cū filiā ſuā libaret nō eſt ꝓhibitus: ſed humano ſanguine deo votū exoluit.

44 Quō oſtendi poſſet ex ꝓphetarū teſtimonio iā in nouo teſtamēto a gētibꝰ recepto/ ꝓmiſſionē quā deus abrahę fecerat ꝑ chriſti aduētū eſſe cōpletā.

45 Quō hō ad imaginem dei factus ſit/ et vtrū ad dn̄ationē: ⁊ an mulier quoq̄.

46 Utrum ſamuel fuerit de filijs aaron: et vtrū ſacerdos fuiſſe exiſtimādus ſit.

47 Quō hoc qͦ in eſaia dicieꝛ: Et apprehendēt ſeptē mulieres ⁊c. ſeptē eccleſię catholicę ſignificenꝛ.

Annotatio queſtionum ſecunde partis.

48 Deus certe ꝑfectus eſt et nulliꝰ egens: quid ergo opus fuit chriſto ſaluatore vt naſcereꝛ de deo/ ⁊ filiū haberet deꝰ per quē omnia faceret.

49 Cur ſaluator cū ſanctꝰ natus ſit/ ⁊ chriſtus dn̄s in ipſa natiuitate appellatꝰ/ baptiçatus eſt: cū baptiſma purificationis cauſa ſit ⁊ peccati.

50 Si ideo ſaluator baptiçatus eſt vt exemplo eſſet: quare circūciſus/ cęteros prohibuit circūcidi.

51 Quō intelligaꝛ/ ꝙ dicenti marię ad angelū: Et vnde hoc ſciam/ qꝛ virū non cognoſco: rn̄dit gabriel angelus: Spiritusſanctus ſuꝑueniet in te/ ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit tibi.

52 Si de ſpūſancto natꝰ eſt chriſtꝰ: ſi effectu eius ex maria caro factus/ cur dictum eſt: Sapientia (quę vtiq̄ chriſtus eſt) ędificauit ſibi domū.

53 Si omnia ratione facta ſunt/ q̄d eſt vt octauo calendas ianuarias ſaluator natus dicatur.

54 Si ex ſemine dauid chriſtꝰ filiꝰ dei factꝰ eſt ſm̄ carnē/ hoc ē natus iā filiꝰ dei/ et in vtroq̄ qꝛ ſanctꝰ natꝰ eſt: quō ergo poſtq̄ baptiçatus eſt dictū ei a dn̄o deo eſt: Tu es filius meus ego hodie genui te.

55 Quid cauſę fuit vt illo tp̄e crucifigi ſe ꝑmitteret dn̄s/ quo octauo calendas aprilis paſcha gerūt iudęi.

56 Quare in mattheo pater ioſeph iacob ſcribiꝛ/ ⁊ in luca heli/ vt aut duos patres habere imperite deſcriptꝰ ſit/ aut certe q̄ vere pater eiꝰ ſit neſciaꝛ.

57 Quid eſt hoc vt cū in malachia ꝓpheta ſcriptū ſit: Ecce mitto angelū meū ante faciē tuā/ q̄ ꝑparet viā tuā ante te: marcus hoc euāgeliſta in eſaia ꝓpheta ſcriptū aſſerit.

58 Qua ratione negat ſe iohānes chriſtū ſciſſe an̄ baptiſmū/ cū venienti ei ad baptiſmū dicat: Ego a te debeo baptiçari/ ⁊ tu venis ad me: quō ignorabat eū quē ꝓhibuit/ humiliās ſe ei.

59 Si baptiſma cęleſte myſteriū eſt/ cur nicodemo cū de baptiſmo dubitāti loquiꝛ dn̄s: Si terreſtria inquit dixi vobis et non creditis: quō ſi dixero vobis cęleſtia credetis.

60 Si lex ⁊ ꝓphetę vſq̄ ad iohānē: quō ſaluator ad ſacerdotes mittit offerri munera pro emundatione leprę.

61 Quid eſt vt iudęis diſcipulos accuſantibus eo ꝙ ſabbatū violarent/ ſpicas manibꝰ cōfricantes ⁊ comedētes/ ſaluator exēplū dauid ꝓferret: quia māducauit panes quos nō licebat manducare niſi ſolis ſacerdotibus.

62 Quid eſt vt occiſis filijs lię/ q̄ erant ex tribu iuda/ rachel filios ſuos plangere dicatur.

63 Qua rōne magi chaldei ꝑ ſtellę apparentiā chriſtū regē iudęoꝝ natū intellexerūt/ cum ſtella indice temporalis rex ſoleat deſignari.

Annotatio

64 Quō ꝓbaẜ poſt tres dies ⁊ noctes reſurrexiſſe ſaluatorē ex mortuis.

65 Si vno ore ⁊ rōne euāgeliſtę locuti ſūt: quō factū ē vt tribus dicentib⁹/ id eſt mattheo/ luca ⁊ iohāne: q̄ ſexta hora crucifixus ē dn̄s: marcus ediuerſo tertia hora crucifixū dicat ſaluatorē.

66 Quō marcus euāgeliſta demonia cognouiſſe ait et ꝓfeſſa eſſe ieſū: ecōtra aūt apl̄s/ pn̄cipes ⁊ ꝑtātes hui⁹ ſeculi neget cognouiſſe diuinitatē dn̄i ieſu.

67 Quid eſt q̄ in cruce poſit⁹ ſaluator ait: Pater ignoſce illis: nō enī ſciūt quid faciūt: ſi enī neſciūt/ qd̄ ē qȯ ignoſcaẜ: maxime cū dicat rex abimelech ad dominū: Nunqd̄ gentē ignorātē ꝑdes?

68 Cum vtiq̄ orandū ꝓ inimicis dn̄s docuerit: qd̄ eſt q̄ in apocalypſi contra hoc anime occiſoꝝ vlciſci ſe petunt/ a deo poſtulantes vindictā.

69 Si iam ꝑdicante iohāne/ aut ſaluatore lex ceſſauit: quō ſaluator ait: Nō veni ſoluere legē aut ꝓphetas/ ſꝫ adīplere.

70 Cū dn̄s certe inimicos nos diabolo fieri ꝑceperit: qd̄ ē eſt vt in euangelio dicat: Eſto cōſentiēs aduſario tuo cito.

71 Quid eſt q̄ iacob appellat⁹ eſt hō vidēs deū: ⁊ moyſeſ vidit deū facie ad faciē: necnō ⁊ eſaias: vidi (ait) deū ſabaoth oculis meis: Cōtra aūt iohānes euangeliſta: Deū inq̄t nemo vidit vnq̄.

72 Cū legiẜ in apocalypſi iohānis: Uade inq̄t ⁊ accipe librū de manu angeli et deuora illū ⁊ amaricabit ventrē tuū: ſꝫ in ore tuo erit dulcꝫ ſicut mel: Quis iſte liber eſt qui amarū facit ventrem cum ſit dulcis.

73 Quid eſt q̄ ſymeon dicit ad mariā matrem dn̄i/ inẜ cętera: Hic poſitus eſt in ruinam ⁊ in reſurrectionē multorū in iſrael: ⁊ tuā ipſi⁹ aīaꝫ ꝑtrāſibit gladi⁹/ vt reueleẜ mltoꝝ cordiū cogitatiōes.

74 Quid ſibi vult vt eſaias ꝓpheta dicat de chriſto: Qui pctm̄ nō fecit: contra aūt apl̄s: Eū q̄ pctm̄ (inq̄t) neſciebat ꝓ nobis peccatū fecit.

75 Cur ſaluator ꝓ ſe tm̄ ⁊ petro didrachmā ſoluit nō etiā ꝓ ceteris apl̄is: q̄ppe cū oēs eū relictis oībus ſubſecuti ſint ꝓ oībus ſoluere debuiſſe videẜ.

76 Quid eſt qȯ iohānes in euāgelio: Lex ait ꝑ moyſen data ē: gr̄a ⁊ v̄itas per ieſum chriſtū facta ē: ꝫ gratia et veritas ante non fuit: quō ergo lex a deo data diciẜ/ in q̄ veritas nō fuit.

77 Quid eſt qȯ inẜ cętera dicit marc⁹ euangeliſta de chriſto: Intrans in domū voluit neminē ſcire/ ⁊ nō potuit latere: ſi ergo voluit ⁊ nō potuit/ infirmata volūtas eius videtur.

78 Cū legaẜ in euāgelio iohānis/ q̄ cū negaſſet ſe ſaluator aſcendere ad diē feſtū/ aſcēdit: hoc incōſtātis eſſe videẜ.

79 Si ꝓprio arbitrio viuim⁹/ q̄re ſaluator dixit: Nemo venit ad me/ niſi pater q̄ miſit me traxerit eū: Et ꝯſentiens his apl̄s: Neq̄ volētis inq̄t/ neq̄ currentis/ ſꝫ miſerētis dei eſt: ⁊ cui⁹ vult miſeretur/ ⁊ quē vult indurat: Quō volūtatis arbitriū liberū ē/ q̄ſi alteri⁹ nutu aut ad bonū duciẜ/ aut ad malū.

80 Cū certe aut fili⁹ dei q̄ſq̄ ſit aut diaboli/ ſemꝑ ergo fili⁹ eſt: ſꝫ aliq̄n dei: aliq̄n v̄o diaboli: qd̄ ꝗ naſcimur req̄rēdū ē.

81 Cum apl̄s dicat: Nos natura iudei: de iudeis ergo naſci iudeos oſtēdit: non de ꝓſelytis: Dico q̄s cōſtat fieri iudeos. Denique q̄ in heremo nati ſunt nō ſunt circūciſi: ⁊ tn̄ iudei erāt: Nō ergo circūciſio iudeum facit/ ſed natiuitas ſub dei creatoris deuotione ꝓgenita: Si ergo de iudeis iudei naſcunẜ: q̄re non etiā de chriſtianis chriſtiani: Nā et de paganis pagani naſcunẜ.

82 Paganos elemētis eſſe ſubiectos nulli dubiū eſt: ⁊ qd̄ eſt ergo qȯ apl̄s dicit: Eram⁹ ⁊ nos ſub elemētis hui⁹ mūdi ſeruiētes: ſi itaq̄ ⁊ iudei elemētꝫ erāt ſeruiētes/ qd̄ differebāt a paganis.

83 Si ꝑ chriſtū ſalus ⁊ vera ⁊ ꝑfecta cognitio: cur nō ante venit vt et anteriores noſtri qui in ignorantia fuerunt addiſcerent veritatē.

84 Quare lunę curſus in rōne paſchę cuſtodientes paganos reꝑhendim⁹: q̄a dies lunares ⁊ modū cuſtodiant.

85 Quid eſt vt cū conſtet a dauid vſq̄ ad trāſmigrationē babylonis decē et ſeptē eē generatiōes: euāgeliſta q̄ttuordecim dicat: ꝓętermiſſo ochozia qui poſt ioram eſt: ⁊ ioas filio ochozię/ et amaſia filio ioas.

86 Quid eſt qȯ ꝓbet mariā matrē dn̄i ex tribu ⁊ ſemine eſſe dauid.

87 Si vn⁹ eſt deus/ cur in trib⁹ ſpes ſalutꝫ eſt: ⁊ nō in duob⁹ aut q̄ttuor/ aut certe in ipſo vno: et quare non eſt ab initio trinitas ꝑdicata.

88 Si maior gr̄a ⁊ manifeſtior intelligētia in nouo eſt q̄ꝫ in vetere teſtamēto: q̄re eſaias ꝓpheta ſedentē in throno maieſtatꝫ vidit deū ſabaoth q̄ ē chriſtus

iuxta interꝓtationē iohānis euangeliſtę. Dixit enī int ceteraːHęc locutꝰ ē eſaias qn̄ vidit maieſtatē eiꝰːꝛ locutꝰ eſt de eo. In nouo autē ſtephanꝰ pmꝰ martyr ſtantē ſe vidiſſe dicit ieſum a dextris dei. Quid eſt iſtud vt hic ſub iectus videat poſt triūphos/ꝛ illic q̄ſi domus anteq̄ vinceret.

89 Quō accipiendū ē qd̄ ſaluator int cetera dicit de ſpūſctōːq̄ veniēs inq̄t ille arguet mundū de pctō/ et de iuſticia/ ꝛ de iudicio. De pctō q̄dēːq2 nō crediderunt in me. De iuſticia v̄oːq2 eo ad patrē ꝛ iā nō videbit͛ me. De iudicio autēːq2 pnceps huiꝰ mūdi iudicatꝰ ē.

90 Si diabolus ipſe ē ſathanasːq̄d eſt vt int cetera dicat ſaluatorː Vos de patre diabolo eſtisːꝛ cōcupiſcētias pr̄is veſtri vultis facereːille homicida fuit ab initio/ꝛ in veritate nō ſtetitːq2 veritas nō ē in eoː Cū loquit mēdaciūː ex ſuis proprijs loquit/quia mendax eſt ſicut ꝛ pater eius.

91 Querendū quō ꝯtradicēdū ſit argumētis fotiniːſcilicet chriſtū ante mariā eſſe probando.

92 Quō intelligat qd̄ dicit ſaluatorːPacē do vobis / pacē meā relinquo vobisː nō ſicut h̄ mūdus dat/ego do vobis.

93 Querendū an ſpiritūſanctū habuerint apl̄i tp̄e illo cū fuerint cū dn̄o.

94 Querendū eſt ſi iudas ſcariothes proditor dn̄i ante paſſionē ſaluatoris laqueo vitā finiuit.

95 Unde orta ſit obſeruatio pentecoſtes/ vel qua ratione.

96 Querendū ſi paſcha trāſitus interꝓtet ſicut grecis videtur.

97 Qua rōne reſponderi poſſit arrij impietati/ ſimiliter ex legi.

Annotatio queſtionum tertie partis.

98 Quō in euāgelio iohānis diabolus dicat habere patrē : ſicut. ſ. ſecūda pte. q.xx. diſquiſitū eſt.

99 Quid ſit illud apl̄iː Tēptatio vos non appꝛehendat/ niſi humana.

100 Quō i euāgelio matthei dictū ſitːCōfitebor tibi pater dn̄e celi ꝛc.

101 Quō ꝯ leuitas romanos diſceptandū ſitːq̄ cōtendūt leuitas ſacerdotibuſ/ꝛ diaconos p̄ſbyteris coequare.

102 Quō ꝯtra nouatianos cōtendendū ſit q̄ penitentiā ſalutarē negant.

103 Quō in leuitico dn̄s ſacrificia ꝛ libamina offerēda ꝓcipit/q̄ alibi reſpuit.

104 Si in euāgelio lucę dn̄s nunciās bellū iudaicū aduerſū ſe futurū/dixit diſcipulis ſuis vt gladios ſibi pararentː quō poſtq̄ inceptū eſſet bellum duce ſcariotheːꝛ vidēs petruſ apl̄s inſurgēteſ hoſteſ/ ꝓtulit gladiū ꝛ amputauit auriculā ſui ſacerdotūːdn̄ſ idē vetuit.

105 Quō ꝓphetia q̄dret cū euāgelio/de obſcuratione ſolis ꝛ q̄buſdā alijs.

106 Quō itelligēda ſūt q̄ habent i geneſi/ ꝓcipue de ope ſex dierū.

107 De ordine diei ꝛ noctis/ vtra ſit prior.

108 De lingua hebraica vnde nomen accepit/an ab heber/an ab abraā.

109 De melchiſedech/quō abraā benedixeritːꝛ q̄d de eo ſenſerit apoſtolus.

110 De pſalmo pmoːquō exponēdū ꝛ intelligendū eſt illudːBeatus vir q̄ in via peccatoꝝ nō ſtetitːꝛ reliqua.

111 De pſalmo viceſimotertio : quid ſignificatiōiſ myſtice habeat etiā titulꝰ eiꝰ.

112 De pſalmo q̄nq̄geſimoːquō q̄nq̄geſimus poſitꝰ ſit non ꝓ tp̄is ordine/ſed rōneːꝛ q̄d myſterij habeat.

113 Cur filꝰ dei miſſus ſit ꝛ nō alius.

114 Aduerſuſ paganoſ quō temere audeāt aduerſus nos cōgregari/ aut fidē noſtrā impugnare/ꝛ ſuā cōmēdare.

115 De fatoːquō pernicioſiſſima ſit chriſtianis artiſ matheſeos obſuatio ꝛ cura.

116 De rōne paſcheː vn̄ paſcha dictū ſitː et quō Ⱥ ſanguinē myſtice celebret.

117 De abraā ꝛ eiꝰ fideːq̄ meruit ceteroꝝ fidelium pater appellari.

118 De iobːquō nobis iuſticie et innocētię ꝓponatur exemplū.

119 De tobia fere idem diſquirit.

120 De ieiunio ꝛ eiꝰ obſeruatione.

121 De paſchateːquō laudabilis ꝛ glorioſa ſit ſolennitas eius.

122 De principioːq̄d ſit principiū cū dr̄ iohannis pmoː In principio erat v̄bū. Et geneſis primo : In principio fecit deus celū et terram.

123 Utrū adā ſpūſanctū habuerit.

124 Quibꝰ argumētatiōibꝰ ꝛ exēplis oſtēdi poſſet/ vnū idēq̄ opus differre ſm ꝑſonas in laudē ſiue cōdēnationē.

125 Cōtra euſebiūː vtrū ſpūſſanctus ſciuit myſteriū natiuitatis dominicę.

126 De eo q̄ fidē chriſti pcepit q̄d ꝓeminentię ſeu prerogatiuę habeat ad gratiā conſequendā plus q̄ infidelis.

127 De peccato adā ꝛ euę/ꝛ de coꝝ cōditione ſeu creatione ꝛ donis gratuitis.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epiſcopi/ liber queſtionū vete-
ris et noui teſtamenti/incipit.

Quid ſit deus: Queſtio .i.

A Eus hoc eſt
qd nulla attingit opinio:
b Plus eſt eñ ꝙ qcqd dici
poterit aut cogitari. Sed
dicamꝰ aliqd: qd licet im/
par ſit/tñ ex aliq̄ ꝯueniat
ratione his q̄ deo digna videnꝛ: Nam vna/
queqꝫ natura ꝓ capacitate ſui ſuſpicaꝛ de
deo: vt q̄ntū natura diſtat a natura/tātū di
ſtat ſentētia a ſentētia in iudicādo qd deus
ſit. Quia eñ ſupra oia eſt: neceſſe eſt vt oim
mētes excedat. Hoies eñ q̄tū poſſunt aciē
mētis extendere: aſpiciūt qd deꝰ ſit opinio/
ne/non definitione. Angeli autē q ſupiores
hoibus ſunt: qꝛ plus de deo aliqd ſentiūt/
nō eſt dubiū. Archangeli vero eo ipſo am/
plius: Cherubin aūt et ſeraphin: q̄ potētie
iuxta deū eē dicunꝛ: maiora de deo ſentiūt:
Matth.11.d. nō tñ cōprehendūt penitꝰ qd deꝰ ſit: Quia
nemo nouit prēm niſi filiꝰ: nec filiū qſ nouit
Deus qd ſit niſi pater. Igiꝛ deꝰ eſt ſicut hoibus videtur:
ſpūs natura ſimplex: lux inacceſſibilis: inui
ſibilis/ineſtimabilis/infinitꝰ/pfectuſ/nulliꝰ
egens/ eternus/imortalis oimodo: a q oia
initiū ꝯſecuta ſunt: venerādus/diligēdus/
metuēdus: extra quē nihil eſt: imo in q ſunt
q̄cūqꝫ ſunt ſurſū ꝛ deorſū/ſūma ꝛ ima: olpo
tens/omnitenēs: vere in olbus diues/quia
nihil eſt qd eiꝰ nō ſit: bonꝰ/iuſtꝰ/miſericors.
Al. t que non erant Bonꝰ: qꝛ fecit exiſtere† qd nō extiterat. Iu/
ſtus: qꝛ q̄cūqꝫ fecit vt ꝓficerēt/ ꝓprio liber/
tatis arbitrio dimiſſa ſunt: qꝛ tñ nō tam pfe
cta ſunt vt labi nō poſſint: ſeminaria his le/
gis ineſſe decreuit/naturaliter addēs auxi/
liū manifeſtate legis: vt auctoritas eiꝰ pfe/
cta eſſet hoibus. Miſericors vero: qꝛ pec/
cantibꝰ nō facile reddit/ ſed ſuſtinet vt con/
uerſis ignoſcat. Eſt etiā ſeuerꝰ: vt terrore q̄
ab eo bene cōdita ſunt cōſeruenꝛ: ne negli/
gentia pareret vite p̄cipitiū. Et ne qd mira
biliꝰ eſt p̄termittamꝰ: tanta ē eius clemētia/
vt cōtumelias paſſus ab his qs fecit ſuffe/
rat/ꝛ prior vocet ad pacē. Nunqd nō maio/
ris v̄tutis hoc eſt ꝙ cōdidiſſe creaturā: in q
ſi pmaneret nimia bonitas eiꝰ /obeſſet crea
ture? Vñ aliqñ diligi: aliqñ timeri ſe vult
ne aberrātes ab eo depereāt. Hinc eſt/ vnde
ne patientia eiꝰ nō vtiqꝫ ad dānū ipſiꝰ/ſ ad
Eſaie.42.c noſtrū oino cōtēnenda putareꝛ/ait: Tacui:
B nūqd ſemp tacebo? Itaqꝫ deꝰ bonꝰ: ꝛ oia q̄
fecit bona ſūt: Vñ ergo malū? Nihil eſt ma
lum niſi p̄uaricatio boni: dū incōceſſa p̄ſu/
munꝛ/aut cōceſſa inordinate fiunt: vt alibi
mādatū/alibi pctm̄ fiat: vt qñ qd in vxore
cōceſſū eſt/fit in meretrice: ꝛ qd deo offeren
dū erat offerꝛ diabolo: ꝛ cū qs nō tulit ſuū/
ſed alienū: ꝛ cū p̄uaricatorē occidi liceat/ oc
cidiꝛ innocēs. Nulla igiꝛ natura ꝓbaꝛ ma/
lū. Volūtas aūt eſt accidēs nature ꝯcepta
ex cauſis q̄ male moueꝛ dum excedit modū
vt illa gerat q̄ nature ſue nō ſunt. Cauſe au
tem p̄uaricationis oriunꝛ ex ſenſibꝰ: qñ ali/
quid male videmꝰ/aut audimꝰ. Quē errorē
hec res facit: qꝛ hō non ē deꝰ/q ſolus errare
non pōt. Natura igiꝛ hoim ꝓprio arbitrio
remiſſa ꝛ dimiſſa ē/vt poſſit facere qd vult:
vt ſi bonū nature ſue exercitatio melioret/
honorabilior ſit: ſi aūt infirmet vigorē ſuū/
cōtumelia dignꝰ habeaꝛ hmōi: facit eñ qd
ꝯ rem ſit. Nō ē minimū qd cōceſſum eſt ho
mini: vt cū recta ſequiꝛ / gaudeat i ſe/ ſ p id
q ope ſuo videt ſe meliorē: aut certe iputet
ſibi/q cū potuit nō dedit operā vt meliora/
ret ſe bonis. Si autē hō poteſtatis ſue non
eſſet/ſubiectꝰ fuerat neceſſitati: vt neqꝫ boni
opis haberet gloriā: neqꝫ mali penā/ſ fuiſ/
ſet vnū ex pecoribꝰ. Qm̄ ergo ad vtrūqꝫ fa
cti ſumꝰ poſſibiles/ vt p negligētiā delinq̄/
mus: ſi quod bene audire ꝛ videre debemꝰ/
male .i. extra† normā et rationē audiamus: Al. t naturā
p vigilantiā aūt nature bonū cuſtodiamꝰ:
ꝛ cauti eſſe ſemp nō poſſumus: qꝛ ſicut dixi
ad vtrūqꝫ facti ſumꝰ poſſibiles. Si peccamꝰ
nō iā cōdēnamur/niſi iterū delinq̄mꝰ/iā q̄ſi
ꝓditores. Qui eñ ſemel peccauerit/repare
ſe debet ne denuo peccet: ne par ſit ei qui ſe
vicerat: vt iteꝝ ſi nō peccet iā ſuperior habea/
tur: qꝛ q ſemel eliſus ē/bis triūphabit. Hec
iuſticia ē: vt qꝛ colluctatio ē in mundo: q ꝓ/
penſior ad peccandū ē/in nō peccādo coro/
netur. Nihil ergo in dei ope malū ē. At ſi a C
q̄buſdā mala q̄dā dicanꝛ: vt venenū/aut te
nebre: qꝛ corpora noſtra vim veneni ferre
nō poſſunt: malū dicant etiā ignē ad aquā:
et ferrū vel plumbum/quia multum ab au
ro diſtat/malū dicaꝛ. Ad comparationē eñ
lucis tenebras cōdēnāt/cū ſciāt ꝓ loco ſuo
neceſſarias eſſe: ſicut plūbū aut teſtā: Nam
vtiqꝫ requiē dāt poſt laborē. Igiꝛ ois q col
luctaꝛ in mūdo/ ſic eniti debet: ne in re aſpe
ra victus abſcedat ꝛ fiat reus: vix aut tarde
ſe reparās: ꝛ forte inter hec ꝓueniat exitus
ꝛ exeat hinc cū peccato. Qui eñ omni vir/
tute nitiꝛ/ſi eliſus forte fuerit/q̄ſi vir cadit:
nec ſuccenſet ei quiſq̄/ ſed hortatu quodaꝫ
animū eiꝰ reparat. Videt eñ eū ꝓpoſitū ha
buiſſe vincendi: ꝛ ſperat talē poſſe proficere

ad victoriā/quē nō ſine fatigatione ſui ho/
ſtis eliſit. Qui eñ facile vincit / non habet
animum reſiſtendi: nec vincit/ſed cōſentit:
Hic acerbius peccat. Hmōi vix ad veniam
admittēdus ē/qui votū habet delinquēdi.
Qui eñ id meditat ne peccet: etiā ſi pecca/
uerit/ nō aſpere peccat: Qm̄ diligētib⁹ deū
aliqñ minora pctā ſubrepūt. Quanto autē
minora ſūt/ tāto ſbtiliora: ⁊ dū ɔtēnunt nō
vitant: Maiora eñ longe apparent: Ac p h
q in maiorib⁹ peccat volūtatis ei⁹ eſt crimē.
Sane qm̄ ſupius peccata ex ſenſib⁹ ortū ca/
pere diximus: dū ɔ legis imperiū vel rationē
aliqd aſpicim⁹ aut audim⁹. i. ſi ſolē videntes
adorandū eū putem⁹ pp̄ter pulchritudinē
eius/ tūc male videm⁹: q2 ad iniuriā ptinet
creatoris cōmunis / vt qd illi ſoli debitū eſt/
deputetur creaturę: Quippe cū ab eo phi/
bitū ſit p legē. Aut cū corpora bene cōpoſi/
ta ⁊ decora videm⁹: aut aliqd ꝓximi ſi cōcu/
piſcam⁹: aliter ea aſpicim⁹ ꝙ mādat lex: tūc
Al. ⁊ ſic ⁊ facim⁹ pctm̄ qd vocat malū. Sed forte di/
Obiectio catur: Nihil igit formoſum debuit fieri ne
nos peccarem⁹ / vt tutela nr̄a ex alioꝝ defor/
Reſponſio mitate conſtaret. Qd ſi eſſet: nec ferrū eſſet/
ne de eo fierēt homicidia: Neqꝫ lucerna in
vſu eſſet: ne fures lumine ei⁹ ad effringendū
vterent: vt qd magnopere oibus vtile eſt/
deeſſet propter quorundā vaniloquia. Cū
conſtet nos ſemper oia aſpicere/ nec tamen
ſemper om̄ia concupiſcere: quia non illorū
vitiū/ ſed noſtrū eſt cū ſumus negligentes:
quod cōſtat ex interuallo creati: quia nō ſu/
mus quod deus eſt. Sic aūt male audim⁹:
ſi audientes idola deos eſſe / cōſentiamus:
aut ſi turpia cantantibus/ aurē accōmode/
mus. Tunc autē bn̄ audimus/ ſi audientes
de deo ꝙ vnus ſit/ oblectemur. Si qs autē
contra legē aliquid audiens aſſentiat/ pec/
cat: et hoc eſt malum audire.

Cur deus mundum fecerit?

A F Ecit/quia eſt opifex: (Queſtio. II.
Aut negetur ſi nō eſt. Sed eſſe /ipſa
opera manifeſtant. Fecit ergo vt eſſet qd
ante non erat: quia ſine dubio meli⁹ eſt eſſe
ꝙ non eſſe. Si dicatur: Nunquid inane fuit
aliqd vbi faceret: aut qd prius erat vbi fe/
cit? Hoc vas electionis apoſtolus paulus
paucis abſoluit. Ait eñ cū de deo eſſet ſer/
Act. 17. f. mo: In ipſo viuim⁹ ⁊ mouemur ⁊ ſum⁹: hoc
eſt oia eſſe in deo: quia vbiqꝫ eſt/ ⁊ ante oia
ſolus ac ęternus/ inuiſibilis omni creaturę.
Et ne myſteriū ꝑtermiſiſſe videamur/ aut
potius ignoraſſe cur mūdus factus eſt: di/
Al. ⁊ diabolū apoſtatas. cimus ⁊ diaboli apoſtaſiā multos angelos/
id eſt ſpiritales potentias ſecum in ꝑuarica/
tionem traxiſſe/ dū voluit ſibi regnū impia
ꝓſumptione defendere. Qd ꝓpheta eſaias
ſignificat dicēs: Quō cecidiſti de cęlo luci/ Eſaie. 14. c.
fer q mane oriebaris: id eſt qui ceteris luci/
dior apparebas? Erat eñ q̄ſi princeps mul/
torum: inter quos clarior erat: ⁊ cū quoꝝ ſo/
cietate ad impium deſcendit certamen. Ui/
dens eñ infra ſe multas ſpiritales poten/
tias (quippe cum in paradiſo dei ꝑſtantior
eſſet cognitiōe myſterij cęleſtis) ipſa elatio/
ne inflatus/ voluit dici de⁹: hac ſcꝫ ratione
q etiā in ꝑſenti vita exēplū ei⁹ q̄ſdā imita/
tos videmus: q contemplatione aggrega/
torum circa ſe militum elati/ ſatellitibus in
hac re fomitē conſpirationis prębentibus/
imperium ſibi vendicare voluerūt. Hinc eſt B
vnde deus vt eius ꝓſumptionē nō poteſta/
te/ ſed ratione deſtrueret/ materiā condidit
quę eſſet rerū confuſio: ex qua faceret mun/
dum. Diſtincta eñ quę ſimul cōfuſa erant/
hunc ꝑſtiterunt quē videmus ornatū. Diſ/
cretis eñ ab inuicē ſubſtantijs/ facta cōpa/
ginatione mūdus vocatur: quia vnaquęqꝫ Mūdus quare vocetur
res ab altera ſegregata ad mūdū apparuit/
vt hic hō poſitus/ creatus ex ſupernis ⁊ in/
fernis/ id eſt ex cęleſtibus et terrenis vnius
dei dominiū: nō tm̄ voce/ ſꝫ ⁊ imagine/ qua
vnus ab vno deo fact⁹ eſt ex quo ceteri ori/
rentur oſtēderet. Ideo eñ deus vnus vnū
fecit: vt doceret ab vno omnia eſſe: ac p hoc
vnū eſſe deū: vt ſuperior creatura ad cōfu/
ſionē ſuā in homine diſceret / q de terra cō/
ditus eſt/ dignitatē: ⁊ ex eo diabolus inimicus
exiſteret hois. Pręuidit eñ quia ad accu/
ſationē ei⁹ factus eſt homo: vnde ſubtilita/
te ſua id egit/ vt i eādē illū ꝑuaricationē in
quā ipſe ruit induceret: vt accuſatorē ſuum
participem ſuę damnationis efficeret. Ex
tranſgreſſione eñ diuinitatem illi ſpoſpon/
dit: ad quā ipſe dū affectaret/ ab ea deiect⁹
eſt. Et quia omnis natura a crimine libera
eſt/ ex accidēti ſunt nomina: ante enim res/
poſtea ſignificatio: Ac p h ſathanas ⁊ dia/
bolus ex actu ei⁹ cōpoſita ſūt noia: vt ſit nō
naturę ei⁹/ ſꝫ volūtatis ei⁹ ſignificatio. Itaqꝫ
vt ꝓpoſitū dei qd in cauſa creati hominis
decreuit maneret: ⁊ factū diaboli per qd ho/
minē circūuenit ad cumulū eius reatus ꝑſi/
ceret: chriſtus de ſacris ſedibus etiā ad ter/
ras venire dignatus ē: vt et hoiem a tranſ/
greſſionis ſententia liberaret: et diaboli fu/
turā perditionē: ne quis factū eius imitare/
tur/ oſtenderet. Propterea dixit iohannes
apoſtolus: Ideo venit filius dei/ vt ſolue/ 1. Ioh. 3. b.
ret opera diaboli. Qui ſi natura malus eēt
pęnā ei promittere/ aut dementis erat/ aut

iniqui. Quis eñ arguat eũ quẽ videt non aliter aliquid facere q̃ natura ei⁹ admittit? Si igni poteſt ſuccenſeri/ q꞉ vrit: aut aquę/ quia infrigidat: cũ nõ vtiq꞉ voluntate hoc faciat/ ſed natura? Unde etiam diabolus ſi natura malus eſſet/ voluntatẽ nõ haberet: Nec eñ poſſet diſcernere: ſed vno atq꞉ codẽ modo omnib⁹ ſe q̃ſi cęcus ingereret. Porro autẽ iudicio quodã hoc agit: nã ſuam voluntatẽ faciẽtib⁹ parcit: a quibuſdã neotericis diſſimulat: ad dei auxiliũ cõfugere volentibus offendicula ⁊ impedimenta opponit: ⁊ ſeruis dei inſidias tendit: ⁊ promptioribus circa eius obſequia magis infeſtus ẽ.

1.Petri.5.c Unde manifeſtũ eſt: voluntatẽ eius eſſe in crimine. Quobrẽ petrus apoſtolus ait: Sobrij eſtote ⁊ vigilate: quia aduerſarius veſter diabolus tanq̃ leo rugiens circumit/

C querens quẽ deuoret. Gentiles nõ querit: iudęos nõ quęrit: malę vitę et conuerſationis nõ querit: ſed quęrit dei ſeruos ⁊ chriſti quos ſibi ſcit inimicos: quia factum eius et ꝑſumptionẽ eius condẽnant. Deniq꞉ lege data/ plus exarſit inuidia aduerſus eos qui ſub lege erant: ſciens legis documenta vnũ deũ tradere/ ⁊ bonã conuerſationẽ hoibus. Igit̃ ſi hoc naturaliter putatur facere/ reus conſtitui nõ põt: q꞉ hoc facit qd̃ naturę ſuę eſt ⁊ poteſt: ⁊ nõ facit qd̃ nõ põt/ q꞉ naturę ſuę nõ eſt. Itaq꞉ neq꞉ laudandus/ neq꞉ condemnãdus eſt. Laudandus nõ ẽ: q꞉ obſũt q̃ agit. Cõdemnãdus autẽ nõ eſt: q꞉ nõ voluntate hoc facit/ ſed impulſu naturę. Nam aliquos ſcim⁹ ſubito demẽtes factos: fuſte/ ferro/ lapidibus/ morſib⁹/ multis nocuiſſe/ q̃ſdã etiã occidiſſe. Captos autez induſtria et iudicibus oblatos/ minime reos factos: eo ꝙ nõ voluntate/ ſed impellente vi neſcio qua hęc geſſerint neſciẽtes. Quomodo eñ reus conſtitueret̃ qui neſcit qd fecerat? Ita ⁊ diabolus ſi bonũ neſcit: q̃re condemnandus cenſebit̃/ quoniã nõ facit quod neſcit? Immo ſi poſſet fieri laudandus erat: quia facit qd̃ nõ nouit. Nos autẽ iure rei conſtituimur: quia illud non facimus qd̃ ſcimus debere nos facere: vel quia illud facimus qd̃ ſcimus debere nos nõ facere. Sed quia per omnẽ ſcripturę conſtitutionẽ reum diabolum cõſtitui videmus: et ꝓpterea gehennam illi paratã legimus: legibus illũ damnandum ſcimus: quia cũ ſciret et poſſet facere bonũ/ fecit et faciet malũ. Nec eñ de⁹ q̃ iuſtus eſt/ damnaret eum quia bonũ non fecerat quod neſcierat: ⁊ quia malum fecerat/ qd̃ ſciuerat. Manifeſtatũ itaq꞉ puto/ nullã naturã debere dici malum: quia oẽ malũ ſicut claruit/ ex volũtate fit: quę per ſenſus accidit naturę.

Quid opus erat ꝑ moyſen et nõ ante/ exordiũ mundi et ordinẽ creature exponere: Queſtio.iii.

A P Rius deſcribi non debuit: quia adhuc ex hac cauſa error tantus non erat in hominib⁹. At vbi iam error creuerat generi humano: ita vt etiã filij iſrael ꝯtra hãc † expoſitionẽ in ęgypto tradi audirent a philoſophis ęgyptiorũ: a quibus etiam moyſes fuerat inſtructus/ in omnem peritiam ęgyptiacam: quę † apim quendam mundũ iſtum aſſerit per malos angelos cõdidiſſe: hunc quoq꞉ principẽ mundi videri: id eſt ſathanam. Quam ſententiã marcion ſecutus/ ruit in mortem. Nam et manichei ab eodem ſathana hominẽ dicunt factum/ non mundũ iſtum: ſtultiores ceteris. Cum eñ mundũ conſtet hominis cauſa fabricatum: illi a deo dicunt mundũ factum/ licet de alieno: hominẽ vero ab aduerſario creatũ: vt in domo alterius alter poſuerit dominium. Oportuit ergo moyſen/ vt errorem iſtũ proderet et auferret/ manifeſtare mundi et hominis fabricari deum eſſe auctorez. Accępta enim auctoritate per ſigna et prodigia quę fecit: docuit ſine dubio id verum eſſe quod teſtibus ſignis tradebat. Quis enim nõ crederet ei cuius tanta ſigna in rebus geſtis exiſterent? Deniq꞉ hinc eſt: vnde qui cõtra diſciplinam hanc ſentiunt/ errare noſcuntur: quia nudis verbis aſſertionem ſuam allegare nituntur. Itaq꞉ vt nihil deo coęternum eſſe doceret/ ordinez ipſum creatarũ rerum vtile fuit exponi: vt dũ minora prius facta memorat/ poſtea autẽ maiora: nihil horum infectum habeatur: quia quę tempore minora ſunt/ virtute maiora ſunt: vt ſi illa pręſcribere de tempore ſe putent: ipſa infirmitate qua poſteriorib⁹ ſubiecta ſunt/ reuincantur: aut ſi hęc de virtute ꝑſumendo primatũ ſibi vendicẽt: poſterioritate ipſa humilient̃: vt nihil horũ nõ initio ſubiectũ videatur. Ante quidẽ cęlum factũ eſt et terra: Deinde lux/ q̃ in officio diei eſt: Poſt firmamentũ quod appellatum eſt cęlum: et congregationes aquarum quas appellauit maria: vt appareret arida terra in qua poſſit habitari. Terram autem quam poſt cęlum factam dicit: non terram ſolam vult intelligi/ ſed materiam ſignificauit: id eſt omnia inferna quę in mũdi omnẽ ſpeciẽ ꝓfecerũt. Cęlũ autẽ nõ hoc † carnale/ ſed illud ſupernũ quod ſpiritale eſt in principio factũ cõtendit: Ut cũ cęlũ ꝓmo dicit factũ/

Margin notes: Al. † traditionem — Al. † ſatyrus — B (beside "Ante quidẽ cęlum factũ") — Al. † viſibile

deinde terrã: in celo omnia inuiſibilia / et in
terra omnia viſibilia creata a deo ſignifica/
ret. Toti⁹ enim nature ſũma et ima cõprehen
dit: vt quicquid mediũ eſt / proculdubio etiã fa
ctũ credat. Luminaria vero / q̃ ad gubernan/
dum mundũ inſtituit / q̃rto die aſſerit facta:
vt quãto maiora ſunt virtute / tãto inferiora
ſunt tpe. Holem aũt ſexto die cõſtituit / vt in
domũ iã factã habitatorẽ introduceret: Et
valde ſublimior ẽ hõ / quẽ vtiq̃ ſexto die fa
ctũ declaratũ ẽ: quẽ idcirco ſublimiorẽ dixi:
q2 interior ei⁹ natura inuiſibilis ẽ / et intelle/
ctu capax: ſed fortitudine maior eſt ſol / et lu/
mine fortior luna eſt q̃ terra. Hinc (qđ qui/
Gen.1.a. buſdam diſplicet) dictum eſt: Uidit deus
lucem q2 bona eſt: vt quia om̃ia a malo fa/
cta dicebant / bona credi nõ poterant: moy/
ſes vt bona q̃ facta ſunt / probaret: ipſi deo
placita q̃ fecit oſtendit: vt cui diſplicerent /
reum faceret. Nã quõ poſſit neſcire lucem q̃
dixit: Fiat lux / et facta eſt lux? Aut q̃s facit /
qđ neſcit? Facta aũt lux / et placuit ei q̃ fecit.
Quis opifex in ope ſuo nõ letet? Sic dictũ
eſt: Uidit de⁹ lucẽ: quia bona eſt. Et denuo
ſunt q̃ dicũt / q̃ mala eſt. Quid ſi ſine teſti/
C monio eſſet relictũ? Igit deſcripta mũdi fa
brica: et pmi hois origine traducẽ tenuit ge
neris ſeth / q̃ redditus eſt pro abel / et p ordinẽ
venit ad abraã patrẽ iudeorũ: vt oſtẽderet
abraam huic deo credidiſſe / q̃ opifex mũdi
eſt: et ipſũ legẽ dediſſe / in qua futurus chri/
ſtus pmiſſus eſt / q̃ liberaret gen⁹ humanũ
de dominio diaboli. Ex his rõnabilis pro/
batur fides noſtra: Teſtimonium enim huic
dat origo deſcripta: q2 ab initio gen⁹ ẽ chri/
ſtianorũ. Ex ſeth enim filio ade venitur ad
enoch: ab enoch ad noe: ex noe ad abraam:
ab abraã deſcenditur ad dauid: a dauid ad
mariã: ex maria de ſpirituſctõ naſcit chriſt⁹.
Priores ergo om̃es q̃tquot fidẽ habuerũt
vni⁹ dei / quã ſaluator p̃dicauit / iure chriſtia
ni dicendi ſunt. Ab initio enim ſaluator ven/
turus pmiſſus eſt. Unde iohannes in apoca
Apocal.13.b. lypſi ait: Agn⁹ q̃ occiſus eſt a conſtitutione
mũdi. Itaq̃ ſemp chriſtiani fuerũt. Hi enim
omnes q̃s ſupradixi a primo hoie creato in
mũdo / p quos tradux tendit ad ſaluatorẽ /
hui⁹ dei fidẽ habuerũt. De quo chriſtus lo/
Joh.17.a. cutus eſt dicens: Hec eſt autẽ vita eterna:
vt cognoſcant te ſolũ et verũ deũ / et quem
miſiſti ieſum chriſtũ. Poteſt dici ecõtrario:
Si aũt et illi chriſtiani fuerũt / que noticia p
chriſtũ? Hunc intelligẽtie pfectũ aduentus
contulit chriſti: quia predicatio vnius dei
oſtendit myſteriũ: et q̃d cuiq̃ perſone cõpe/
tat / demõſtrauit: et ad explanandã atq̃ ex/
plendã legis iuſticiã addidit q̃ prius reſer/
uata erant.

Quare deus legẽ non a primordio dedit: Queſtio .IIII.

PRimũ lex formata in litteris dari nõ A
debuit / q2 in natura ipſa q̃dãmodo
inſerta eſt / et creatoris noticia ex tra
duce nõ latebat. Nã q̃s neſciat q̃d bone vi
te cõueniat: aut ignoret / q2 qđ ſibi fieri nõ Tobie.4.a
vult / alij minime debeat facere? At vbi na
turalis lex euanuit / impreſſa cõſuetudine de/
linquendi / tunc oportuit legẽ manifeſtari:
vt in iudeis om̃es audirent: Nõ q̃ penitus
oblitterata eſſet / ſed q2 maxima ei⁹ auctori/
tate carebãt / idolatrie ſtudebat. Timor dei
in terris nõ erat: et fornicatio operabat. Cir
ca rem proximi †auida erat cõcupiſcẽtia. Dan Al. tauide
da ergo lex erat / vt et q̃ ſciebant / auctorita/ erant
tem haberẽt: et q̃ latere ceperãt / manifeſta/
rentur. Nã inuenim⁹ aũt moyſen nõ ſolũ nõ
latuiſſe / ſed etiã vindicata eſſe pctã. Quã/
obrem et iuſti fuiſſe reperiunt multi / q̃ ſcien
tes deũ vindicem timebãt peccare. Quod
cũ cepiſſet iã negligi / legẽ naturalẽ reuelari
oportuit: vt ſcirent cũcti apta ratione diuinam
reqſitur actus humanos: Quis p diluuiũ Gen.7.b
vindicatũ legat: et in ſodomã et gomorrã: Gen.19.c.
ſed hec vetuſtatis obliuio texerat. Unde per
moyſen terroris cauſa ad diſciplinam corri
gendã / et fidẽ in deũ reformandã / cõmemo
rata ſunt. Quare et apl's: Juſtis (ait) lex nõ 1.timo:B.1.b.
eſt poſita / ſed iniuſtis / idola colentib⁹ / for/
nicatorib⁹: et talia. Nunc videam⁹ an cõue/ B
niat his q̃ dei iudiciũ audiẽtes rident futu/
rum: ſi proderit / an oberit: ſi veritate muniã/
tur / an careat ratiõe. Lex q̃dẽ data eſt mun
do: ſed videm⁹ eã circa multos ceſſare. Nõ
ergo iuſtũ videt / vt q̃ hic peccant p poten/
tiam / ſecuri ſint. Alij legibus illudunt: pau
peres deprimunt: iuſtis accuſatio cõponit:
bene agẽtes opprobrio ſunt: pij indigent:
mali florent: iniqui et corruptores in hono
re ſũt: auari et raptores locupletant: iudex
venalis eſt: Nonne iniquũ videt ſi cõditor
rerũ non hec reqrat: vt q̃ hic iniuſte oppreſſi
ſunt / reuelent: et q̃ bene viuẽdo indiguerũt /
remunerent: et q̃ propter iuſticiam opprobrio
erant / honorent: illi autẽ q̃ per potentiã le/
ges cõtempſerũt / aut tergiuerſatione illuſe
runt / iniq̃tatẽ ſectãtes: ſic glorioſi in his vt
ipſi iuſticie inſultare videant: vt humiliati
et cõfuſi tormẽtis ſubijciant in cõſpectu eorũ
in q̃rũ malis et deſpectione gaudebant: vt
et ipſi de pena illorum leti deo gr̃as referant:
apud quẽ ſolũ perſonarũ acceptio ceſſat? Roma.2.b

Ut q̃d abel ſacrificium acceptũ ẽ

et cain refutatū eſt: Queſtio.v.

A Ex verbis hoc ipſius lectiõis poteſt
e colligi:q2 nõ eſt litteraꝝ arte velata
hiſtoria. Nã abel prudentē et deuo
tum in eoipſo ſermo indicat ſcripturę: cain
vero negligentē et improuidū/ac ꝑ hoc mi/
nus deuotū. Abel ergo de placidis potio/
ra elegit quę deo offerret creatori: vt de hiſ
vtiq̧ q̄ creauerat ꝑcipua illi offerret: vt per
hoc et dedicationē ſuã/et meritū ei⁹ proba/
ret: vt et ꝓpriã reuerentiã/ꝛ deū auctorem
oſtenderet. Hoc cain velut ruſticus pręſen
tare nequiit: Totū em̄ animū terrę inſerenſ:
mentis oculos ad cęlū leuare nõ potuit: vt
quid creatore dignū eſſet/aſpiceret: qualia/
cumq̧ etiã deo obtulerit munera. Quę cau
ſa etiã in iudęis obliquę mentis deprehen/
ditur: Sępe em̄ reprehenſi ſunt cū munera
ſua improuide dei altari offerrent: q̄ nec ho
Malach.1.c. minibus digna viderenł/dicente dñō: Ce/
cas et luſcas offertis mihi: non hęc ſuſcipiã
de manib⁹ veſtris. Offer ea ꝑpoſito aut du
ci tuo ſi acceperit ea. Cū cõſtet apud oĩes
perſonę ſublimi maxima offerri debere mu
nera. Ideoq̧ cain munera refutata ſunt di
cente ei dñō: Quid cõtriſtatus es: et vt qd
cõcidit vult⁹ tuuſ: Nõne ſi recte offeras/re/
Gen.4.b. cte aūt nõ diuidaſ peccaſti: Quieſce: Apō
te conuerſio ei⁹: ꝛ tu dñaberis eius. Vides
q̄ q2 diuiſio incurrit pctm̄/dū nõ ęſtimans
qd dignū deo eſſet/potiora reſeruauit ſuis
vſibus. Itaq̧ nõ q2 obtulit reprehēſus eſt:
ſed q2 indigna obtulit. Neq̧ ex eo damna/
tus eſt: ſed q2 factū noluit emendare cõme/
nitus. Ad te em̄ (ait) conuerſio ei⁹: et tu do/
minaberis ei⁹: hoc eſt: me nõ accipiente ad
tuū dominiū cõuerſū ē mun⁹a te oblatū vt
de cętero ſciret qd faceret. Hinc inuidia ex/
arſit vt occideret fratrē: vt ab iniuſto occi/
dereł hoīe q̄ iuſticiã prim⁹ oñderat: et exem
plum malū dareł hoīb⁹. Sic em̄ ęmulatiõe
ȝeli cęcatus eſt/vt non ſolum gratias non
ageret: eo ꝙ reus factus nõ fuerat: ſed nec
didicerat quō hoc emēdaret: verumetiam
adderet aliud grauius ꝑ qō damnari mere/
B retur. Talis eſt cauſa improuidi ac fratrici/
Matth.18.d. dę cain: qualis et illi⁹ neq̄ ſerui cui cū igno
tum eſſet a dñō/ingrat⁹ effectus exiens ſuf/
focabat ꝯſeruū ſuū: vt etiã de ꝑterito igno/
to ſibi facinore/et de impietate in conſeruū
ſuū admiſſa inexcuſabilis damnareł: et tñ
ad pręſens nõ eſt damnatus cain/ſed cõfu/
ſus et reus ſb terrore dimiſſus eſt ſup terrã:
vt ſi peniteret/ignoſcereł ei. Deniq̧ timēs
ne aliquis eū ꝓ hoc facto occideret: ait ad
Gen.4.c. dñm: Maior cauſa eſt mea relinqui me: ſi

eijcis me hodie: a facie tua/et a facie terrę
abſcondã me: et ero gemens/ꝛ⁺ timens ſup Al. ꝛ tremens
terrã. Et erit: omnis qui inuenerit me/occi
det me. Territus itaq̧ cain verbis iuſti iu/
dicis dei/timet deſpici a dñō: ita etiam vt a
cõſpectu hominū cõfugere ſe debere putet:
Certus/q2 q̄ irato deo viuit/etiam ab hoīe
poſſet occidi. Sed qd ei reſpõdit dñs: Nõ
ſic inquit: hoc eſt nõ ad hoc te remiſi cū nõ
merearis viuere/vt ab aliq̄ occidariſ: ſed vt
gemas et tremas: quaſi q̄ prim⁹ malū exem
plum dederis ſuper terrã/dū laborib⁹ tuis
nõ rñdet fructus ex humo. Itaq̧ oĩs qui
occiderit (inqͭ) cain: ſeptē vindictas exol/
uet. Hęc ſentētia oſtēdit iure dãnãdū cain:
Qñ em̄ vidit legē datã ſub tali cõminatiõe
ne qs imitareł factū ei⁹/plus cępit timere/
ſciēs qd mali admiſerat. Septē ergo vindi/
ctas ꝓmittit ſi qs ad h̄ facin⁹ aſpiraſſet: vt
vidēs ex hoc ope cain reū factū: ꝛ cū adhuc
legis manifeſtatio nõ erat/ſciret ſe ſeptēpli/
ci pęna mulctari ſi hoc nõ vitaret: vt legis
noticia ſex plagas adderet ſuꝑ quã merue/
rat cain/vt cū plaga cain ſeptē numerarēł
vindictę. Hoc etiã numero rēmunerãdi ſūt
q̄ relictis oĩbus dñm ſequunł: et in futuro
vitã ęternã habebūt. Hoc eſt ſignū qō po/
ſuit dñs in cain ne occideret eū oĩs q̄ inue/
niſſet eū. In parricida em̄ poſita lex ē: vt ſi
qs homicidiū feciſſet: q2 oĩe parricidiū ho
micidiū eſt: ſepties reus eſſet q̄ fuerat cain:
vt hac ſęueritate perterriti cęteri/ab hoc ſe
facinore inhiberent.

Utrum lamech occiderit cain ſi-
cut putatur: Queſtio.vi.

Fruſtra hoc putãt q̄ arbitranł ꝙ la/
f mech h̄ dixerit de cain: Occidi virū Gen.4.f.
in liuorē mihi: et iuuenē in vulnere
mihi. Iã em̄ in qnta generatiõe nat⁹ erat la
mech a cain: id eſt de mathuſaleȝ abnepote
cain. Hoc autem idcirco commemorat la/
mech/vt oſtēderat acrius aſtringendū eū q̄
ſub manifeſtata lege peccauerit: Ac ꝑ hoc ſi
poſt cain i imitatorē ei⁹ ſepties vindicatū ē:
quãto ampli⁹ in eū vindicãdū ē/quē nec fa
ctum cain ꝛ correptio: nec poſt i eū lata ſen/
tentia terruit: vt a tam ipio et crudeliſſimo
facinore volūtatē auerteret. Poſt cain q̄ la
mech h̄ homicidiū ꝑpetrauit: q̄ ſine dubio
iuxta ea q̄ ſuꝑdicta ſūt/ſeptē vindictas ex/
oluit: et qd poſt lamech ei q̄ h̄ ſecut⁹ fuiſſet/
eſſet futurū oſtēdit dicens: De lamech autē
ſeptuagieſſepties. Ut qa malū opus pęni/
tētia nõ ſubſeqͥł: ſeptuagintaſeptē plagaꝝ
ictibus feriał. Unde ꝛ ſaluator etiã ſeptua/
gieſſepties peccãti/cõuerſo tamen/remitti Matth.18.c.

ẜceppit. Sed ne putet alius ante lamech ho/
micidiū poſt cain feciſſe: quia dixit: De cain
vindicatū ē: q̄ſi iā factū lamech dicat de ſe:
quō autē diceret quia vindicatū in eū erat/
cū adhuc recens eſſet homicidiū qd ꝯfeſſus
fuerat ſe feciſſe: cū conſtet oīe factū ſenten
tiā ſecū habere? Q̄n eñ alia ſpes nō ē ẜter/
q̄ qd expleto opi dignū ſcitur: futurū p fa/
Gen.2.c. cto habet. Denique dictū ade ⁊ eue eſt: Qua
die mādūcaueritis/morte moriemini: ⁊ vtique
nō ſtatim mortui ſunt/ſ poſt longū tpis in
teruallū: ſ qꝛ iā ſpē imortalitatis amiſerāt:
futura mors p̄ſens dicta eſt/qꝛ hęc cepit in
ſpe haberi. Igit cum lamech iuuenē ſe occi
diſſe fatet: et cain (ſicut claruit) vſque ad hoc
tēpus puenire nō potuit: aut ſi puenit (qd
impoſſibile videt) ſenior fuit: eū nō occidit.

Que decē verba in tabulis da/ta ſint: aut ſingule tabule q̄ ⁊ quot verba habuerint: Queſtio. VII.

D Ecem ſententias/decē verba appel/
lauit: Quia et ſaluator ſenſū verbū
ſignificauit: dicēs inter cetera ad iu/
Marc.11.d. deos: Interrogo vos ⁊ ego vnū verbū: re/
ſpondete mihi: Baptiſmū iohānis vñ erat:
e celo: an ex hoībus? Hūc ſenſum verbū ap/
pellauit. Simili mō ⁊ in duab⁹ tabulis de/
Mt.ꝑ diuc/ cem verba ſcꝑta ꝑ dicunt: q̄ decē ſenſus ſūt.
ſcuntur Denique dicit: Non ſint tibi dij alij p̄ter me:
Exo.20. primū v̄bū hoc eſt. Et ſubiecit ſecūdū: Nō
facies tibi vllā ſilitudinē eoꝝ q̄ ſunt in celo
ſurſum et in terra deorſum: neque in aq̄ q̄ eſt
ſub terra. Deinde adiecit tertiū: Nō ſumes
nomē dei tui in vanū. Non eñ mūdabit eū
dñs q̄ ſumit nomen ei⁹ in vanū: hoc eſt/nō
in mēdacio nomē dei tui aſſumes vt plures
p illud. Dehinc q̄rto loco dicit: Sabbatum
dñi dei tui ſeruabis: ⁊ nō facies in illo vllū
opus ſeruile. Hęc q̄ttuor verba ſūt de decē:
Iſta ad deū ꝓprie ptinēt. Hęc ſunt in pma
tabula ſcripta. Deinde l ſecūda tabula hęc
continent. Primū verbū eſt: Honora patrē
tuū ⁊ matrē tuā. Secūdū: Nō occides. Ter/
tium: Nō fornicaberis. Quartū: Non fura
beris. Quintū: Nō falſū teſtimoniū dices.
Sextū: Nō ꝯcupiſces q̄cq̄ ꝓximi tui: ⁊ talia.
Hęc in ſecūda tabula ſcꝑta ꝓbat apl's pau/
Eph.6.a. lus dicēs: Honora patrē ⁊ matrē: qd ē man
datū primū in ꝓmiſſione. Quō eñ eſſet pri
mum/niſi in ſecūda tabula ab ipſo cepiſſet?
In ꝓmiſſione autē ideo dicit: qꝛ ſtatim ſub/
iecit: Vt ſis longeuus ſup terrā: ⁊ bene ſit ti
bi. Hęc ē ꝓmiſſio facta his q̄ mādata cuſto/
diunt. Itaque habes ⁊ mandata diſtincta: et
numerū eoꝝ cōſumatū: ⁊ q̄ et q̄t in ſingulis
tabulis ſcripta ſunt.

Ut quid moyſes deſcendēs de monte cū tabulis/ vultum ſplendidum habuit Ca. VIII. Exo.34.d.

A Ccepta poteſtate in peccatores cū
honorificētia deſcēdit de monte/fa/
cie glorioſa. Lex eñ ꝯtra peccatores
data ē. Moyſes ergo qꝛ nō peccauerat/glo
rioſus apparuit: ⁊ intantū/vt a peccatorib⁹
videri nō poſſet. Oſtenſū eñ in eo eſt: quia
peccatores gloriā dei non merent aſpicere.
Poſt ſimulacrū eñ vituli fuſilis/ ⁊ ꝯfractio
nē tabularū in q̄bus lex data fuerat: ruſus
aſcēdēs moyſes i montē cū tabulis: in qui/
bus accepta lege cū deſcēderet/glorioſa fa/
cta ē facies eius: vt nō poſſent aſpicere filij
iſrael vultū ei⁹: neque aaron/qꝛ et ipſe pecca/
uerat. Sed interpoſito velamine loquebat
ad illos: vt tādiu indigni eſſent gloria dei/
q̄diu in peccatis verſarent. Vñ dicit apl's:
Cū cōuerſus fuerit ad deū/auferet velamē: 2.Cor.3.d
vt dono dei abluti/ digni fierent intendere
gloriā dei. In cōfractiōe eñ tabulaꝝ quas
ante acceperat: iudeoꝝ populū reprobū ſi/
gnificauit: eo q peccatis ſtudētes ꝓmiſſiōe
dei indigni futuri erāt. Q̄ aūt reiterata lex
eſt/alter populus futurus ſignificat⁹ eſt: cui
proficeret lex data in monte.

Si omnia deus bona fecit ⁊ valde bona: vt quid dixit ad noe: De mundis et immūdis induc tecū in arcam: cū immūdum bonū dici abſolute non poſſit: Queſtio. IX. Gen.7.a.

P Er id q multimodā rationē habent
v̄ba: faciūt q̄ſtiones: Nā ſi ad hanc
cauſam de q̄ agit referent/nulla erit
queſtio: quia p ordinē res ipſę ſe produnt.
Nā aliq̄n cōmune dicim⁹ qd indiuiſum eſt:
aliq̄n qd imundū eſt: Duob⁹ eñ modis ap/
pellatur cōmune. Denique petrus apl's: Cō/ Act.11.c.
mune (inq̄t) et immundū nunq̄ intrauit in
os meum. Et apl's paulus: Omne (inquit) Roma.14.d.
qd non eſt ex fide/peccatū eſt. Et alibi: Lex Gal.3.b.
(ait) nō eſt ex fide: ⁊ tamē nō eſt peccatum.
Vides ergo: quia vnus atque idē ſermo non
eadem ſemper ſignificat. Ideo ⁊ cū dicitur:
imundū/cōſiderandū eſt ex q̄ ex cauſa dica/
tur: quia aliquando ad cōparationē melio/
ris immundū dicit: aliquādo ad opa ſordi/
da refertur/vt malū intelligat. Nulla igit
ſubſtantia malū: quia q̄ p ſubſtantiā imun/
da dicunt/ad comparationē pulcherrimaꝝ
rerū immūda ſunt: Nā et panis immūdus
dicitur ad oleū: et plumbū ad cōparationē
auri immundū eſt/et coruus ad pauonē: et
cū vniuſcuiuſque corporis membra ſint: alia
honeſta/alia inhoneſta vocantur/cū ſciant

mala non eſſe. Itaq; omnia in ſua natura bona ſunt: quia vtilia.

Cum deus dicat ad abraā de fi-
Geñ.15.c. **lijs iſrael: q; quarta ꝓgenie exitu-**
ri eſſent de poteſtate egyptiorū: vt
quid econtrario lex dicit: Quinta
progenie exierūt filij iſrael de ter-
ra egypti: valde enim videtur con-
trarium: Queſtio. X.

A Quantū ad v̄ba pertinet / videt̄ eſſe contrariū: ſi autē ſenſus queraf / inuenief eſſe non diſpar. Sic eñ lex loquitur / vt a diligentibus et credulis poſſit intelligi: vt ratio veritatis non in curioſis / ſed in ſollicitis ſe reuelet. Nam vtiq; deus dixit: quarta progenie: et moyſes ſcripſit / q̄nta progenie: Cuius vtrūq; moyſes retulerit: et fallere eū impoſſibile ſit: in quo tanta virtus operata ſit: ac per hoc inueſtigandus eſt ſenſus: quia nō ocioſe aliquid agit: nec improuide diuina loquif ſcr̄ptura. Itaq; due partes ſunt q̄s ſinguli memorarūt. Deus eñ quattuor generationes ſignificauit que nate ſunt in egypto: moyſes autem addens his vnā / ex qua he ortū acceperūt / cū intraſſent in egyptū: Quinta inq̄t generatione exierūt filij iſrl'. Generationē eñ q̄ intrauit in egyptū / et quattuor q̄ illic nate ſunt / ſimul cōplexus eſt. Nā abraā vſq; ad exitū filiorū iſrael de egypto / generationes ſunt octo. Ducentis eñ quindecim annis a promiſſione facta abrae / habitauerunt in chanaan: ⁊ ducentis quindecim in egypto. Hi ſunt anni quos cōprehendit apl's ad ga-
Gal.3.c. lathas dicens: Poſt quadringentos et tri-
B ginta annos facta eſt lex. Igitur he q̄ttuor generatiōes nate ſunt in chanaan. In iſaac vna: altera in iacob: tertia in leui: quarta in gerſon / et caath / et merari. Cum intraſſent autē filij iſrael in egyptū / caath genuit amram. Hec eſt prima generatio facta in egypto. Amram autē genuit aaron et moyſen et mariam: que eſt ſecunda generatio in egypto. Et aaron genuit eleaçar et fratres eius: que eſt generatio tertia. Eleaçar autē genuit phinees q̄rta generatione. He ſunt quattuor generationes ꝓcreate in egypto. Un-
Geñ.15.c. de ait dñs ad abraā: Peregrinū erit ſemen tuū / et ſeruitio opprimēt eos: ego autē liberabo eos: et q̄rta generatione exient inde. Uide ſi nō apertū eſt: q; nō aliud ſignificauit de⁹ / q̄ qd geſtū eſt in egypto. Moyſes autē vt etiā illā generationē poneret q̄ cū iacob patre ſuo intrauit in egyptū / ex qua iſte quattuor originē habent / dixit: Quinta ꝓgenie exierūt filij iſrl' de terra egypti.

Si viri iuſti volūtas bona eſt:
quare iſaac non eſau quem voluit / Geñ.27.a.
ſed iacob benedixit quem noluit:
Queſtio. XI.

Iuſti hoīs quātū ad conſcientiā eius pertinet / voluntas bona eſt: q̄tū autē ad preſcientiā / immunis eſt ab aduerſis. De⁹ eñ ſolus eſt / qui de futuris iudicat. Et ꝑ hoc iſaac iuſtuſ quantū ad p̄ſentē humanitatē dignū eſt / maiorē filiū ſuū benedicendū magis putabat: Sed deus q̄ occultorꝫ cognitor eſt / minorē bñdicendū mereri oñdit: vt in benedictione nō hominis oſtenderet eſſe bñficiū / ſed dei: q; officij dignitas eſt nō hoīs meritum / quā dei ſequif benedictio. Deniq; dictū eſt a deo i numeris ad moyſen et aaron ſacerdotes: Uos ponite nomen meū ſuper Nume.6.d. filios iſrael: ego dñs benedicā eos: vt gratiam traditio ꝑ miniſteriū ordinātis tranſfundat hominib⁹: nec voluntas ſacerdotis obeſſe aut prodeſſe poſſit: ſed meritū benedictionē poſcentis. Quanta autē ſit dignitas ordinis ſacerdotalis / hinc aduertam⁹. Dictū eſt eñ de nequiſſimo caipha interfectore ſaluatoris inter cetera: Hoc autē a ſe- Joh.11.f. metipſo nō dixit: ſed cū eſſet princeps ſacerdotū anni illius / ꝓphetauit. Per qd oſtenditur ſpiritū gratiarꝫ nō perſonā ſequi / aut digni aut indigni: ſed ordinationē traditionis: vt q̄uis aliquis boni meriti ſit / non tamē poſſit bñdicere / niſi fuerit ordinatus vt officium miniſterij exhibeat: Dei autem eſt effectū tribuere benedictionis.

Quare abraā fidei ſue ſignū cir-
cumciſionis accepit ſacramētum:
Queſtio. XII.

Si velis aduertere / nō incōgruū videbis qd putas diuerſum eſſe a ratiōe. Credens eñ ſe filiū habiturū in quo omnes gentes benedicerentur: ⁊ a quo ſanctimoniū exoriendū erat: illa in parte ſignū accepit ꝑ quā generatio fit filiorū: et ceſſat vt ſanctior ſit. Sed ſi aliquib⁹ deformatio videf: aiaduertant abraā in eo gauiſum: ⁊ filios eius hoc teſtimonio fuiſſe glorioſos. Nam achior vtiq; Judith.13.d. vnus ex principib⁹ gentiliū videns tantā v̄tutē eſſe in deo abrae / vt holofernē ducē exercitus aſſyriorꝫ: cuius potentiā tota terra tremebat: proprio gladio manu femine decollaret / ſponte ſe circumcidit: arbitratuſ ex eo ipſo dignitatē ſibi queſitā. Nōne preſe fert / ſi aliquis pro noīe chriſti oculū aut aliqd membrū amiſerit: Nōne partē ipſā humanis vultib⁹ ingerit vt appareat glorioſus? Pro fide eñ aliqd ad temp⁹ amittere lucrū eſt facere: Ita et abraā fidei ſue ſignū

accipiēs:nō deformatꝰ eſt/ ſed melioratus. Spiritaliter ꝟo hoc ſignificauit: qꝛ nebula carnis circūcidi debebat a cordibus hominū p fidē chriſti: qꝛ carnalis error obſtabat/caliginē pſtans humanis cordibꝰ ne cognoſcerēt creatorē. Abraā autē/quia ꝛ ꝓmiſſus eſt ex ſemine eiꝰ futurus chriſtꝰ/qui hāc caliginē abſtergeret/ ideo circūciſus ē: quia filiū credidit ſe habiturū/q̄ errorē hūc amputaret. Iā vide ſi nō cōgrue illa in parte vel tale ſignū accepit.

Si iudiciū dei iuſtum eſt:quare Geñ.19.c. infantes in ſodomis ſimul cū parentibꝰ cremati ſunt: Queſtio.XIII

A Ut nimis impiū facinuſ ſodomitarū poſſit aduerti/peccatuꝫ eoꝝ puenit vſq; ad necem filiorum ipſoꝝ:ne de origine illoꝝ ſignū aliqđ remaneret. Nōne puiſum ē illis ne diu viuētes exēpla ſequerentur patrū? A gehenna eñ liberi ſunt:in aliena cauſa occiſi. Parētes eñ tā pro ſe q̄ pro his rei ſunt:quia vt eoꝝ opa oblitterarenť/oīs ꝓgenies ipſoꝝ eraſa eſt. Nā ſicut bonis parentū leti ſunt filij eoꝝ/q꜡ cōmēdeť ꝓrogatiua eoꝝ:ſic ꝛ de morte q̄ pro malis illoꝝ inferť queri nō poſſunt. Et quēadmodū participes in lucro ſunt:ſic ſint ꝛ in damno. Similiter et in egypto ꝓ noxis patrum plexi ſunt filij. Sed vt ad emendationē eorum proficeret:vt quia ex alijs cauſis deuꝫ credere et venerari/ q̄ in moyſe erat/ noluerūt:hac plaga territi confiterenť cum ſatiſfactione:ne grauius hunc iratuꝫ ſentirent. Hec ergo mors filiorum/crimē eſt patrum.

B Quoquo eñ modo filij debitū ſpiritū reddiderunt/futuri accuſatores parentū: quia perfidiā ſuā nec ſanguine filioꝝ vincere potuerunt. Nō ergo in futurū/ ſed ad pſens tempus mala parentum filios inuenerūt. Nec qualecūq; beneficiū eſt glorioſum nō eſſe/nec tamen reum. Nā ſi quidā cū precibus enitanť in poſtremis poſiti/ ad fidem veri accedere:vt ſi nō coronā/ vel veniā mereantur:quō poterūt hinc aliquid queri/cū quibus ita actū eſt/vt neq; eſſet vnde ignoſci ſibi precarenť/neq; ſublimes haberētur qui minime laborauerāt? Confer nūc vnius momenti cruciatum ad multi temporis penam: Arbitrare etiam multos laborare: et quia perſeuerare nō poſſunt:nō ſolū effectum laboris amittere/ſed et pena mulctari. Adde etiā/ quia difficile de malis nati/ ꝛ inter neqſſimos educati vel cōuerſati mentem ſuā tēperant ad diſciplinā dei ſequendam. Vide ergo ſi non magis bene actum eſt cum filijs perditorum.

Quid eſt vt deus q̄ iuſtus predicatur peccata patrū filijs reddere Exo.20.a. promiſerit in tertiam et quartaꝫ progeniem: Queſtio.XIIII.

A Nihil iniuſte deū facere aut dicere/ q̄ dubitat inſanus ē: Itaq; ſi ꝟba dñi nō ſupprimanť/ſed oīa q̄ ad eandem queſtionē ptinēt ꝓponanť/lucebit qđ obſcurū videbať/ et piū eſtimabiť qđ minime iuſtuꝫ putabatur. Qui eñ verba ſupprimit queſtionis/aut imperitus eſt/aut tergiuerſator:q̄ calumnie magis ſtudet q̄ doctrine. Porro autē repromiſit quidē dñs reddere ſe peccata patrū filijs / ſed his q̄ oderūt eū: hoc eſt q̄ in paternis malis verſati ſeruiunt idolis ſicut ꝛ patres illoꝝ. Ille eñ inimicuſ dei eſt/q̄ honorē noīs eiꝰ vendicat creature. Sicut eñ iuſtoꝝ filij ꝛ ipſi iuſti nobilitant in ſe genꝰ iuſticie/dū et patrū et ſua iuſticia ſublimanť:ita ꝛ nequiſſimoꝝ/ꝛ ipſi filij nequiſſimi cremētū faciūt malicie:qꝛ et maloꝝ filij ſunt/ ꝛ nequitiā illoꝝ exēplarūt ad pditionē multoꝝ. Cū terrore ergo locutꝰ videtur deus:ſed verū eſt/et hoc habet ratio. Quis eñ malū ꝛ mali hoīs filiū nō duplici genere execreť:quō bonū ꝛ boni filiū duplici ✝ mercede nō cenſet honorādum? Idcirco Al. ✝ merito autē in tertiā ꝛ quartā progeniē reddere ſe ꝓmiſit:vt ſi poſt patrē malū filiꝰ nō ſequať pfidiā patris. Nepos aūt aui in malis imitator exiſtēs:ſciat ſe nō imunē futuꝝ a ſeueritate ſentētie:aut ſi ꝛ nepos forte nō aui/ſ; patris ſecutus veſtigia teſtamentū diligat dei: nō ignorat ꝓnepos ad ſe vſq; puenire ſententiā ſi emulus ſit proaui perfidie. Hac legis manifeſtatione deterreri voluit deus impios patres/vt agnoſcentes q̄tum mali pareret ſectatio idolatrie vel affectus filiorum/ reuocarenť ad reuerentiā creatoris: aut filij timētes ne incurrerent peccata patrum/dei legi obtēperarent. Illi autē attendentes ad nequitiaꝫ/aliter hoc interpretari ceperūt dicentes: Patres noſtri manduca- Ezech.18.a uerunt vuam acerbā/ꝛ dentes filioꝝ obſtupuerūt / vt ſecuri de impunitate/eo q꜡ filijs ipſoꝝ redderenť pctā:illi tñ neq; ſpūs/neq; carnis haberēt pietatē. Hinc dicit eis: Nō morieť filius ꝓ patre / neq; pater pro filio: ſed anima que peccauit ipſa morieť:vt adiſcerent nō impune ſibi futurū/ſed ſic reddi peccata patrū filijs:vt quia impietatem parentū ſecuti mala que oblitteranda erāt exemplauerint/acerbius puniant.

B Poſtq̄ oſtendit deꝰ quid mali pariat idolatria/addidit ſtatim que bona diligentes ſe ſequantur/dicens: Et faciēs miſericordiā in milia Exo.20.a

miliū his q̄ diligūt me/et cuſtodiunt pręcę/
pta mea: vt bonū patris/nō vſq̄ ad prone/
potem/ſed vſq̄ ad milia miliū reddat: Ut/
puta ſi quis ex ſemine dauid diligat dn̄m/
Al. † pluſq̄ quē ꝯſtat vtiq̄ † porro aſi mille annoſ fuiſſe:
Al. † innocentia. huic addit miſericordia dei/vt in † neceſſita/
te duab⁹ ſuffragātib⁹ cauſis/miſc̄diam acci
pere mereatur: Quia et ipſe dei cultor eſt: ⁊
ex ei⁹ ſemine eſt/q̄ amauerit deū. Et in hoc
clemētia dei laudabilis eſt/vt odio haben/
tibus ſe vſq̄ in tertiā ⁊ quartā reddat pro/
geniē/et nō in milia miliū: vt ſi in quintam
progeniē tractū fuerit malum/inde iterū ca
put habere incipiat: vt ex eo numeret vſq̄
ad tertiā et quartā progeniē. Sed dicet q̄s
auctori mag̃ ampli⁹ reddendū iuſtū videt/
q̄ imitatori: In auctorē cōgrue dat vindi/
cta: filijs autē q̄ plus dicit reddi/ pena eſt
p̄ris. Et ſi cauſam quęras: acceſſu legis pec
catores plus fiūt rei/ſicut et lamech et poſt
lamech. Quibuſdā tn̄ videt ſic reddita eē
pctā patrū in filios/dū in captiuitate ducti
ſunt cauſa patrū: ⁊ fuerūt ibi vſq̄ ad quar/
tam generationē. Quod ſi verū eſt: nō ſolū
odio habētib⁹ reddidit pctā patrū/ſed et di
ligentib⁹ nomē ſuū: q̄ et daniel abductus
eſt/et tres pueri: et baruch/et ezechiel/ et eſ/
Al. † nati ſunt dra ibi † natus ē. Liq̄do ḡ apparet illud con
uenire ꝓpoſitę queſtioni/q̄ ſupra diximus.

Cū iuſtū lex predicet/ et hic vere iuſtus/ qui plenā habet iuſticiam: quomō cōtra ſalomō: Noli (inq̄t) eſſe iuſtus multū: Ca. XV.

Eccle. 7. c.

Nimia iuſticia incurrit pctm̄: tēpera/
ta vero iuſticia facit pfectos. Non eñ
ſine malicia eſt / q̄ multū eſt iuſtus:
q̄ peccātib⁹ ad ſingula ſi reſpōdeas/nō de/
erit vbi pecces: deniq̄ dei tēperata iuſticia
eſt: Peccātib⁹ eñ aliqn̄ ignoſcit / aliqn̄ ira/
ſcitur/aliqn̄ reddit nō quārū digni ſunt: ſuf
fert eñ eos vt ſint q̄ proficiāt. Lex eñ q̄ ſe/
ipſam mollire non poteſt/mitiganda eſt vt
poſſit prodeſſe ſub ſe agentib⁹. Hic ergo iu/
ſtus nō eſt multū q̄ dei imitator eſt.

Quare angelus volebat in via moyſen occidere: Ca. XVI.

Exo. 4. f.

Quod ſine ꝯſilio moyſes fecerat ap/
Al. † emen/dauit parentia cōminātis angeli † cōmen
dauit. Deniq̄ vidēs fieri/q̄ per ne/
gligentiā fuerat pretermiſſum/ceſſauit ab
ira. Idcirco ḡ ſic infeſtū angelū in ſe vidit
moyſes/et paratū ad vindictā: q̄ viri ſubli
mis culpa graue pctm̄ eſt. Quanto eñ pſo
Al. † ſuſpi/cioſis na ei⁹ † ſupplicior eſt/tanto magis leue deli/
ctum ei⁹. Q̄d ḡ a ſummo viro/vtpote a du/
ctore ppl̄i fit/acerbiſſimū eſt pctm̄. Perge/
bat itaq̄ ad filios iſrl̄/ miſſus a deo abrae:
et ſignū iuſticię nō ferebat/in q̄ gloriari ſcie
bat iudęos: vt aut ipſe ſollicitator diceret
aut non ab eodē deo miſſus/q̄ abraā elege/
rat. In madian eñ habitās filios ſuos mi/
nime circūcidit: quos aūt ducere ſecum ad
ęgyptū/nō debuit q̄ cęteros ibat inde edu/
cere/aut certe circūciſos aſſumere: ꝓpter q̄
ſupra diximus: Sephora ḡ vxor moyſi/q̄
cōpendio loquit ſcriptura: nō ignorās qua
cauſa viro ſuo infeſtus angelus videbat:
accipiēs petrā/circūcidit filiū ſuū/ ⁊ receſſit
angelus. Ea enim ratione/mitigata eſt ira/
qua fuerat accenſa: Nā aliqn̄ cōpendio lo/
quitur ſcriptura/q̄ ſubintelligi vult expoſi/
tā ratione: ſicut ⁊ illud q̄ ſaluator dicit in/
ter cętera ad iudęos: Quare et vos pręteri Matth. 15. a
tis mandatū dei / vt traditionē veſtrā ſta/
tuatis? Nā dixit dn̄s: Honora patrē tuū et Exo. 20. b
matrē: ⁊ q̄ maledixerit p̄ri aut matri/morte
moriat. Uos aūt dicitis: Quicūq̄ dixerit
p̄ri aut m̄ri om̄e mun⁹ q̄dcūq̄ fuerit ex me/
tibi proderit: et nō honorificabit patrē aut
matrē ſuā: Sine dubio p cōpendiū hoc di/
xit ſaluator: vt ſbintelligant ſacerdotes iu/
dęorum/dū auaricię ſtuderēt/dei legē ſpreuiſ/
ſe. Impia eñ cōſpiratione cōſiliū dederūt
filijs/ vt maledicentes patrē aut matrē q̄d/
cunq̄ offerrēt q̄ſi donū deo/p q̄d data ſen/
tentia/in maledictos ſolueret. Ubi ſecuri fa
cti filij ꝯ dei p̄ceptū cōtemnebant parētes:
ita ⁊ moyſes cū infeſtū ſibi videret angelū/
intelligēs cauſam q̄d fieri deberet / oſtēdit
vxori vt recederet ab eo angelus/ q̄ cū q̄re/
bat occidere. Hoc ſbintelligit in hac cauſa/
ſicut et illud q̄d ſupra dixim⁹ in ſacerdotes.

Quid ē vt maledictoſ dicat lex/q̄ ſemē nō reliq̄rint in iſrael: p eſaia aūt nihil obeſſe dicat ſpadonib⁹; q̄ generare nō poſſūt: Ca. XVII.

Exo. 23. d. Deut. 7. c. Eſaie. 56. b

Quoniā aliter q̄ dictū erat/intelligi
cęperat: idcirco eſaias ꝓpheta oſten/
dit poſtea q̄ ſenſu dictū eſſet. Cum
enim hoc ex cauſa offenſi dei ſententię loco
poſitū eſſet: q̄ deſerentes deū in eo perti/
tiebant: ne ducētes vxores ſemē relinque/
rent: ſic hoc arripuit error human⁹/ vt pu/
tarēt reos eſſe apd̄ deū: ſi q̄ aut vxores nol/
lent: aut accipiētes (vt aſſolet) generare nō
poſſēt: quaſi nihil aliud q̄ ſemē q̄reret de⁹:
Sicut arguunt p malachiā ꝓpheta. Eſaias
ḡ vt ꝯſolaret eos q̄s mala intelligētia cōtri
ſtauerat: docuit nihil obeſſe/ ſi quis aut nō
poſſet habere filios/aut nollet: dūmodo le/
gem dei ſeruaret. Maledictū eñ illis cōpe/
tebat/q̄ cū poſſent ac vellēt diuino obſtārē
iudicio/ſteriles erāt/ ne fructū haberēt crea/
tiōis dei/quē † ſpernebāt. Ubi cū viderēt aut Al. † ſpernibāt

generare ſe non poſſe/ aut genitos minime
poſſidere: cognoſcerent indignātis dei irā
Al. ſacrifi/ carent eſſe/et cōuerſi†ſatiſfacerēt. Nā et ſancti viri
cū cupidi eſſent filiorū/et nō id obtinerent:
eſtimabant peccata obſtare/ et dolebant:
ignorantes dei eſſe prouidentiā/ cui ſerua/
bant. Denicꝫ ad dei procurationē/ et anna
1. Reg. 1. c. concępit/ et peperit ſamuelē: et heliſabet io
Luce. 1. f. hannem: et vxor manue/ ſanſonē. Spirita/
Judic. 13. d. lis enim intelligentia in hac cauſa iſta eſt:
vt maledicti habeantur qui nō reliquerint
Al. † dn̄m ſemē/ qđ videat † deū: id eſt qui nō habue/
rint/ aut filiū/ aut ſeruuꝫ/ aut proximū/ qui
dei timorem doceat ſuper terrā.

Quare ſaul peccans petit orari pro ſe vt ignoſceretur ſibi: et impetrari nō potuit: Dauid autem peccans poſtulauit: et veniam conſecutus eſt: Ca. XVIII.

D
Ei iudiciū retractari nō cōuenit: nā
humana imbecillicitas atcꝫ imperi/
tia dei ſe debet iudicio tradere: in q̄
non ſapit: vt ex ſententia dei intelligat ve/
ritatē: et nihil aliud fieri debuiſſe/ q̄ qđ vi/
Act. 10. c. det feciſſe deū/ quē ſcit acceptatorē perſo/
narum non eſſe. Si enim dauid precē ſuſce/
pit/ et ſaul refutauit: nihil aduerſum ſen/
tiendum eſt deum feciſſe. Sciens enim qua
mente vtercꝫ locutus eſt: eius petitionē ac/
cepit/ quē vidit tribulato corde veniam po
ſtulare. Illū aūt deſpexit: quia animā eius
pęnitentię nō tetigerat dolor: Quia deus
cordis auditor eſt magis q̄ vocis. Hinc di/
1. Reg. 16. b. ctum eſt: Homo videt in facie/ deus aūt in
corde. Ideo etiam fallimur: quia ſimulatio
in verbis et vultu/ circūuenit nos: In cor/
de em̄ quid ſit/ videre nō poſſum⁹. Ꝙobrē
dei iudiciū ſequi nos oportet: qui ſm̄ cor in
quo vniuſcuiuſcꝫ ſentētia eſt/ examinat ſin
gulos. Hoc etiā et ſaluatorē feciſſe inueni/
Math. 8. c. mus. Scribā enim ſe offerentē/ nō ſuſcepit:
Marci. 2. b ſedentem autē leui ad telonęū/ ſuſcepit: qꝛ
verba ſcribę nō ſecutū eſt cor: Leui autem
tacēs hoc in corde habebat/ quod ſcriba in
verbis. Ieſus autē/ qui iuxta quod ſcriptū
Joh. 2. d. eſt/ ſciebat quid eſſet in homine/ leui elegit.
Propterea dauid non alium pro ſe voluit
humiliari ſicut ſaul: ſed ipſe ſupplex tribu/
lato corde veniam precabatur.

Querendū eſt ſi adā factus/ corpus imortale habuit/ an mortale:

D
Eus hominē fecit: qui (Ca. XIX.
q̄diu non peccaret/ immortalitate
vigeret: vt ipſe ſibi auctor eſſet ad
vitā/ aut ad mortē: vt cuſtodiens ſe a pctō/
labore ſuo gauderet/ et eſſe ſe immortalem:
Negligens xͦo factus ipſe ſibi imputaret:
quia cęperat eſſe mortalis. Ꝙdiu enim in
creatoris lege durauit/ dign⁹ fuit edere de
arbore vitę/ vt mori non poſſet. Nec enim
corpus tale erat quod diſſolui impoſſibile
videret: ſed guſtus arboris vitę/ corruptio
nem corporis inhibebat. Denicꝫ etiā poſt
peccatū potuit indiſſolubilis permanere/ ſi
a domino permiſſum eſſet illi edere de arbo
re vitę. Nam quomodo immortale corpus
habebat/ qđ cibo ſuſtentabat? Immorta/
lis enim nō eget cibo necꝫ potu. Cibus em̄
vires pręſtabat: vitę autē arbor medicinę
modo corruptionē omnē prohibebat. Sic
em̄ hoī erat quaſi inexpugnabilis murus.

Quid eſt quod dicit: Panē angelorum manducauit homo/ cum angeli nō egeant cibo: Ca. XX. Ps. 77.

Q
Uippe cum ſint naturę ſimplices/ et
potentia ſpiritali vigentes/ panem
quē angelorū appellat/ manna eſt:
Manna autē interpretatur: quid eſt hoc?
Uidentes autem filij iſrael/ quaſi ſemen co Exo. 16. d
riandri cadere ſuper terrā candidū/ dixerūt
ad inuicem: Quid eſt hoc? quod in hebręa
lingua dicitur/ manhu. Hic ergo panis aut
cibus: non mundi lege creatus eſt cōmixti/
one elementorū/ ſed deſuper venit ſpiritali
ratione prouiſus. Nec quidem in ſupernis
habebatur: quia corporib⁹ alendis ad mo/
mentum dei virtute creatus eſt. Ideo autē
angelorū panis dictus eſt: quia ea virtute
creatus eſt/ qua angelica natura ſubſiſtit ⁊
viuit: Sine deo em̄ nulla vita ē. Per id qđ
ergo de cęlo veniſſe dicit/ angelorū dictus
eſt panis. Ut enim quanta et qualia bene/
ficia dei circa hominē ſunt/ memoraret: ſic
locutus eſt/ vt gratias referrēt agnoſcētes
deo: qui tanta cura ſeruos ſuos gubernat/
vt eis hęc in carne adhuc poſitis/ ſi neceſſe
fuerit/ exhibeat per quę viuunt angeli. Di/
xit apſtus inter cętera: Petra autē erat chri/ 1. Cor. 10. a.
ſtus: vt quia chriſti virtute aqua fluxit de Exo. 17. b.
petra/ petra appellatus ſit chriſtus. Simi/
li modo/ ⁊ quia manna poteſtate eius venit
de cęlo: manna/ id eſt chriſtus panis dicit.
Qđ tunc factū eius rei/ qui nunc in eccleſia
offertur/ figura fuiſſe exiſtimetur: vt chriſti/
ani populi/ quos i angelis ſignificauit ſcri/
ptura: panem manducarent hoīes: id eſt iu
dei. Et quia maior gratia eſt nunc/ q̄ in pro
phetis: et libertas data p chriſtū: quia vbi
ſpiritus domini/ ibi et libertas: ad cōpara/ 2. Cor. 3. d
tionem temporū et gratiarū/ chriſtiani an/
geli dicti ſunt: quorum pane/ qui chriſtus
eſt/ ſatiati ſunt iudęi/ quos homines dixit.

ſhorū eñ magis chriſtus eſt:q̄bus ꝛ reuela
tus eſt/ꝛ q̄ hoc noīe vocari cenſenꝫ. Dupli/
ci ergo genere pōt intelligi ſupradicta que/
ſtio: vt ꝛ panis angeloꝝ celeſtiū dici poſſit:
ꝛ chriſtianorū:ſm ea que dicta ſunt.

Gen.1.d. Quid ſit ad imaginē et ſimilitu/
dinē dei feciſſe hominē: et an mu/
lier imago dei dicatꝫ: Queſtio.XXI.

b Oc eſt ad imaginē dei factū eſſe ho/
minē:q2 vnus vnū fecit: vt ſicut ab
vno deo ſunt oīa/ita ꝛ ab vno hoīe
omne genus humanū. Siſitudo aūt hec ē:
vt quēadmodū de patre eſt fili⁹/ſic ꝛ de vi/
ro mulier:vt vnius principij auctoritas cō/
ſeruetꝫ. Sed fili⁹ ineffabiliter ꝛ incōprehen/
ſibiliter natus eſt de deo patre : mulier aūt
Gen.2.d. corꝑaliter/ſicut legim⁹/facta de viro eſt/ vt
per eam natiuitas oriretur: Filius v̄o ideo
natus ē/ vt ꝑ ip̄m fieret creatura. In hoc ḡ
diſſimile eſt: Nā et de deo de⁹ natus eſt:de
viro aūt femina:q2 illic ſimplicitas eſt:ꝛ nō
potuit niſi ſimplex de ſimplici naſci: ſpūs
de ſpū :de⁹ d̉ deo. Igitꝫ vir imago dei ē. Sic
Gen.1.d. eñ ſcriptū eſt:Et fecit de⁹ hoiem:ad imagi
1.Cor.11.b. nē dei fecit eū. Vñ ꝛ ap̄lus: Vir quidē inq̄t
nō debet velare caput/cū ſit imago et glo/
ria dei: Mulier autem inquit velet caput :
Quare? Quia non eſt imago dei. Unde
1.Timoth.2.d. denuo dicit ap̄ls: Mulieri aūt docere non
permittitꝫ:neq3 dominari in virum.

Eccl.14.c. Quid eſt vt dicat ſalomō: Iuſti
fica animā3 tuā ante obitū tuū. Et
Ps.142. in pſalmo: Non iuſtificabitur ait
in conſpectu tuo omnis viuens:
Questio.XXII.

b Ic iuſtificat aīa3 ſuā añ mortē/ q̄ ſpe vite future con/
ſequitꝫ fidē ne moriatꝫ impius. Sed
ſalomō de eo dicit q̄ ſub lege viuit ꝛ nō cō/
uerſatꝫ iuſte. Hmōi ḡ ſi corrigat animum vt
iuſticie vias ambulet/iuſtificat aīam ſuam
añ mortē. Salomon eñ ꝓpter iudiciū futu
rū cōſiliū dedit / ne quis indiligens circa ſe
in peccatis moriatꝫ. Dauid v̄o de ꝑfectione
iuſticie locutus eſt : quia nemo iuſtificabitꝫ
apd̉ deū vt dignus ꝓmiſſiōe ſit/niſi fuerit
mortuus cum iuſticia. Q̄diu eñ viuit fu/
turorum meritū non habet adhuc plenu3.
Matth.10.c. Vñ dicit ſaluator: Qui perſeuerauerit vſq3
in finem / hic ſaluus erit.

An ex traduce ſint anime ſicut et
corpora: Queſtio.XXIII.

A l Nhoneſtū puto ſi dicantꝫ aie cū cor/
poribus generari: vt aīa naſcatꝫ ex aīa:
qd̉ nec aie ipſi competit:aut ſi certe
ſingule celeſtes poteſtates facte ſunt:et ex
ipſis cetere nate ſūt:pōt ex vna ade aīa cre
dibile videri ceteras naſci. Sed nō cōuenit:
q2 ſoli deo h̄ poſſibile fuit: vt ſimplex gene/
raret/nec ceteris ꝯcederetꝫ. Qd̉ tā myſticū ē
in cauſa ſaluatoris/ vt nō ſolū a ſolis gētili
bus vel iudeis/ verūetiā ab ipſis q̄ chriſti/
anos ſe dicūt incredibile reputetꝫ. Fotinia/
ni eñ ꝛ arriani hāc fidē ſpernūt: nec credūt
deū generaſſe: Nā ſi eo tp̄e q̄ ſeminatꝫ corp⁹/
etiā aīa generatꝫ ex aīa: de adam coſtā ſubla
tā legimus: nō tñ aīam natā ex aīa. Sed ſi
coſta ſecū habuit aīam:iā nō nata eſt/ ſ3 de/
tracta in partē. S3 nec hoc ſcriptū eſt: Pro/
pheta eñ zacharias inter cetera: Qui plaſ/ Zach.12.a
mauit (inq̄t) aīam hoīs in eū. Nec eſaias ab Esa.44.a.
his diſſentiens ait: Sic dicit dñs de⁹ q̄ fecit
te/ꝛ finxit te in vtero. Si ḡ in vtero fingitꝫ:
iā formato corpori tribuitꝫ. Cū eñ oīa mē/
bra implet corꝑis/figurata d̉r in corꝑe: Ut
ſicut aqua cū ſit ſine effigie/ miſſa tñ in vas
figurata videtꝫ:ita ꝛ aīa cū ſit natura incor/
porea ꝛ ſimplex quaſi formatꝫ in corp⁹/ ſin/
gula mēbra viuificās. Qd̉ q̄dē moyſes ma
nifeſtius tradidit dicens: Si quis ꝑcuſſerit Exo.21.c.
mulierē in vtero habētē/ꝛ abortiuerit:ſi for
matū fuerit/det aīam pro aīa: ſi autē infor/
matū fuerit/mulctetꝫ pecunia: vt ꝓbaret nō
eē aīam añ formā. Itaq3 ſi iā formato corꝑi
datꝫ/nō in conceptu corꝑis naſcitꝫ cū ſemine
deriuata: Nā ſi cū ſemie ꝛ aīa exiſtit / ex aīa
multe aie q̄tidie pereūt:cū ſemē fluxu q̄dā
nō ꝓficit natiuitati. S3 ſi ꝓpius reſpicia/
mus videbim⁹ q̄d ſequi debeam⁹. Cōtēple
mur facturā ade. In adā eñ exemplū datū B
eſt : vt ex eo intelligatꝫ/q2 iā formatū corp⁹
accepit aīa3. Nā potuerat aīam limo terre
admiſcere/ et ſic formare corpus: Sed rōne
informabatꝫ:q2 primū oportebat domū cō/
paginari/ꝛ ſic habitatorē induci. Aīa certe
q2 ſpūs eſt/in ſicco habitare nō pōt:ideo in
ſanguine fertꝫ. Cū ḡ corꝑis liniamēta cōpa/
cta nō fuerint vbi erit aīa? An foris vagatꝫ
q̄ diu immittatꝫ:cū ratio tradat ſic dari eam
vt animet corpus/nō vt ocioſa vagetꝫ? S3
ex q̄ detur dicāt q̄ aliud putāt : ex mare/an
ex femina? Si ex femina/nō ꝯuenit:q2 aliđ
in exemplo eſt. Proponūt eñ ex viro cū co
ſta datam ꝛ aīam. Quod multis rōnib⁹ in/
firmari docuimus. Vñ forte videatꝫ dari ex
femina:maxime ꝓpter ſaluatorē quē ſcim⁹
ſine cōplexu carnis de ſctō ſpū natum ex fe/
mina. Qd̉ ſi arbitrantꝫ/plus dant feminis:
auctoritatē eñ viri immutāt in feminā. Cū
eñ tam corporis q̄3 anime originē ex viro
dicant/ conuertūt ſe vt id qd̉ potius eſt /ex
muliere dicunt/id eſt aīam:qd̉ vero min⁹ ex

maſculo .i. corpus: cū manifeſtū ſit ordinē
exēpli a deo traditi immutari nō poſſe.

Quid eſt/ vt cū vir ꝛ mulier vna ſint caro: vir imago dei ſit/ et non femina: Queſtio.XXIIII.

Nius ſubſtātię quidē ſunt vir ꝛ mu
v lier/ et in aīa/ et in carne: Sed gradu
maioꝛ eſt vir: qꝛ ex eo ē femina: ſicut
Eph.5.c. dicit apl'us. Caput mulieris vir. Cauſa eñ
1.Cor.11.a. maiorē fecit virū/ nō ſubſtātia. Nā et in vno
corpe maioꝛa mēbra ſunt ꝛ minoꝛa: nō na/
tura/ ſed oꝛdinatione.

Gen.50.d. Ut q̄d ioſeph poſt ꝓphetiā adiurat filios iſrael: vt cū a deo liberarentur/ cineres eius de egypto transferrent: Queſtio.XXV.

On ocioſe iſtud mādaſſe ioſeph fi/
n lijs iſrl'/ in abſoluto eſt: quia cū pro/
phetare potuit: nō improuide locu/
tus eſſe credendus eſt. Cum eñ eſſet in dei
creatoris deuotione ꝓpēſioꝛ: ſciens aūt ab
egyptijs ſe coli cauſa adminiſtratiōis: qua
in magna egeſtate egyptum gubernauit:
poſt exitū ſuū errorē petiuit auferre: Cert'
vanitatē vulgi moꝛtuos magl' vt deos ve/
nerari ꝙ viuos/ ne ei deferret debitus cre/
atoꝛi honoꝛ. Hic ğ oſtendit ſe liberū fuiſſe a
vana ſupſtitiōe egyptioꝝ: qſi ne ad dei in/
iuriā ꝓficeret/ cineres ſuos trāſferri manda
uit. Qđ quidē et apl'os iuenimus ſecutos.
Gal.14.c. Paulus eñ et barnabas cū ſacrificari ſibi
velle vidiſſent: ſcientes exoſum hoc deo/ ſci
derūt veſtimēta ſua dicētes: Quid facitis:
et nos homines ſumus vobis ſimiles: ꝛ ſic
cōpeſcuerunt turbas.

Requirēdū de heliſeo/ an id qđ dure petiſſe ab helia dictus eſt: cōſecutus ſit: Queſtio.XXVI.

Al.+ſanctus. Upidus+ſpiritu heliſęus facienda/
c rū virtutū illectus: exēplo magiſtri
accępta facultate poſcendi qđcūqꝫ
voluiſſet: auar' ad bonū dupliciter ſpm̄ ſi/
bi ineſſe/ ꝙ in magſo erat poſtulauit. Cui
4.Reg.2.b. hō dei helias ait: Dure petiſti. Auiditate
Math.10.c. eñ nō cōſiderauit diſcipulū nō eſſe ſup ma
giſtrū. Helias tñ ſciēs illum nō ambitione
ꝑſētis glię h̄ poſtulaſſe/ rn̄dit: Attñ ſi vide/
ris me abſumi abs te/ erit tibi ſic. Senſus h̄
pōderād' ē. Subindignat' aūt cū dixiſſet:
Dure petiſti: ſbiecit: Si videris me tñ abſu/
mi/ erit tibi ſic. Neqꝫ negaſſe illi viſus fue/
rat/ oſtēdit ſic illi futurū ſicut dignum erat:
nō ſicut ipſe poſtulauerat. Multa eñ ſub
intelligi vult ſcriptura: vt collectus ſenſus
ex ꝟbis nō ſit rōni religiōis aduerſus. Nā
vtiqꝫ dura petitio: etiam merita debebat
amittere: Sed qꝛ cupidus boni ſic poſtula/
uit: de' q̄ ſcit q̄d vnicuiqꝫ dandū ſit doni:
ꝑuari illū nō paſſus eſt meritis ſuis. Uide/
amus itaqꝫ ſi helię meritum admitteret/ vt
heliſęus duplū donū ei' mereref accipere.
Dictū naqꝫ ē a ſpūſctō ꝑ çachariā: cui' meri
ti futurus eēt iohānes: Ueniet inq̄t in ſpū Luc.1.b.
ꝛ ꝟtute helię. Parē ğ iohannē helię oſtēdit:
ꝛ dñs dicit: Nemo maioꝛ inter natos muli/ Math.11.b.
erū ꝓpheta iohāne baptiſta. Nō dixit: oīb'
maioꝛ ē: hoc eſt ęq̄lem habet/ maiorē nō ha
bet. Helias ğ par illi eſt: nullo vtiqꝫ minoꝛ:
quō heliſęus maioꝛ illo eſt: cū iohānes quo
nemo maioꝛ eſt par helię ſit. Nā veniēs ad
aquarū trāſitum/ nō accępit honorē ab eis
vt potuiſſet trāſire/ niſi nominaſſet deū he/ 4.Reg.2.c.
lię: vt ꝑ hoc dura petitio correpta videref:
dum non niſi nomine helię auditus eſt: ne
id qđ dure petierat/ accępiſſe putaretur qđ
nō ſufficeret pro tēporis merito diſpēſatio
ſpiritus conceſſa helię. Et hęc de quęſtione
hactenus dicta.

An phytoniſſa ſamuelē excitauerit/ ꝛ ipſe ab ea viſus ſit: ꝛ locut' ſit ad ſaul que hiſtoria refert in libro regnoꝛum: Queſtio.XXVII. 1.Reg.28.c.

Ndignū facin' ęſtimo ſi ſm̄ verba A
I hiſtorię cōmēdef aſſenſus: Quō eñ
fieri poterat/ vt arte magica attrahe
retur vir/ et natiuitate ſanctus/ et vitę opi/
bus iuſtus? Aut ſi nō attractus eſt/ ꝯſenſit:
qđ vtrūqꝫ de viro iuſto credere abſurdū ē?
Si eñ inuitus adductus eſt/ nullum ſuffra/
gium habet iuſticia: Si autē voluntarius/
amiſit meritum ſpiritale/ qđ poſitus in car/
ne quęſiuerat: qđ valde abſurdū eſt: quia
hinc qui iuſt' recedit/ ꝑmanet iuſtus. Por/
ro aliī hoc eſt pręſtigiū ſathanę/ quo vt plu
rimos fallat/ etiā bonos in poteſtate ſe ha/
bere confingit: Quod apoſtolus inter cęte/
ra ait: Ipſe ſathanas trāſfigurat ſe in ange 2.Cor.11.c.
lū lucis. Ut eñ errorē faceret in q̄ ꝛ ipſe glo/
riaref/ i habitu viri iuſti ꝛ noīe ſe ſboꝛnauit
vt nihil ꝓficere ſpem quā ꝑdicabāt dei cul/
toribus mentiref: qſi hinc exeuntes iuſtos
finxit i ſua eſſe ptāte. Sꝫ h̄ quoſdā fallit: ꝙ
de moꝛte ſaul ꝛ filioꝝ ei' nō ſit mētit': qua/
ſi magnū ſit diabolo/ añ diē occaſū corpo/
ris ꝑuidere: cū ſigna q̄dā ſoleant apparere
moꝛituris. Quippe a quibus dei protectio
amota videf: ꝙto magis diabolus quē an/
gelica maieſtate ſublimē ꝓphetica oracu/
la fuiſſe teſtanf. De cui' magnitudine apl's
ait: An ignoratis altitudinē ſathanę? Quid
mirū ğ ſi imminentē ꝓpe moꝛtē potuit ꝑui/

dere:cuȝ ħ ſit vñ fallit:⁊ ſe in dei ptãte vult
adorari? Nã tãta hebetudine demens effe/
ctus eſt ſaul/ vt ad phytoniſſam cõfugeret.
B Depꝛauatus eñ cauſa peti/ad hec ſe cõtu/
lit q̃ dãnauerat. Sed ſi qs ꝓpt hiſtoriã/vt
ea q̃ verbis expꝛſſa ſunt putet nõ ꝑtermittẽ
da/ne ratio hiſtorie inanis ſit: recte faciet
quidẽ/ſi tñ minime iſtud ad veri rapiat ra/
tionẽ/ ſȝ ad viſum ⁊ intellectuȝ. Saul nãq̧
repꝛobus factus / poterat bonum intelle/
ctũ habere. Hiſtoricus eñ mentẽ ſaul ⁊ ha/
bitũ ſamuelis deſcripſit / ea q̃ dicta et viſa
ſũt expꝛmẽſ:ꝑtermittẽs ſi vera/an falſa ſint.
1. Reg. 28. d. Quid eñ ait? Audiẽs in q̃ habitu eſſet exci
tat⁹:intellexit inq̄t hunc eẽ ſamuelẽ. Quid
intellexerit retulit:et q2 non bñ intellexit ꝯ
ſcꝑturã/aliũ adorauit q̃ deũ:⁊ putãſ ſamue
lẽ / adorauit diabolũ : vt fructũ fallacie ſue
haberet ſathanas. Hoc eñ nitiꝛ vt adoreꝛ
q̃ſi de⁹. Si eñ vere ſamuel illi apparuiſſet:
nõ vtiq̧ vir iuſtus ꝑmiſiſſet ſe adorari / qui
ꝑdicauerat deũ ſolũ eſſe adorandũ. Et quõ
hõ dei/q̃ cũ abꝛaam in refrigerio erat/ dice/
bat ad virũ peſtilẽtie dignũ ardoꝛe gehẽne:
Cras mecũ eris? His duob⁹ titulis ſubtili/
tatẽ fallacie ſue ꝑdidit impꝛouidus ſatha/
nas:q2 ⁊ adorari ſe ꝑmiſit ſub habitu ⁊ no/
mine ſamuelis ꝯ legẽ/⁊ viruȝ pctis pſſum:
cũ magna diſtantia pctõꝝ ⁊ iuſtorũ ſit/cuȝ
ſamuele iuſtiſſimo futuꝝ mẽtitus eſt: Vexꝝ
põt videri ſi de ſamuelis noĩe taceaꝛ:quia
ſaul cũ diabolo futurus erat. Ad eũ eñ trã/ſ
migrauit/ quẽ adorauit. Semꝑ eñ diabo
lus ſub velamine latẽs/ꝑdit ſe dũ ea cõfin
git que abhoꝛreant / perſonis per quas fal
lere nititur.

Quid cõtradicẽdũ his ſit q̃ mũ/dũ iſtũ ab eterno naturaliter mo/ueri inq̄unt:neq̧ initio/neq̧ abo/litioni obnoxiũ: Queſtio. XXVIII.

m Vndum ab eterno conſtare/⁊ nulli
debere ſubiectionẽ/impꝛobabile et
impoſſibile eſt/quẽ videmus tanta
diuerſitate extare coꝛpoꝝ:cũ nihil diuinũ ⁊
eternũ poſſit eſſe niſi ſimplex in q̃ nulla di/
uerſitas videaꝛ/ſ3 ſit vnitas. Nam et vices
ipſas tẽpoꝝ nõ bene ſeruat: vt nõ ſolum in
tẽpoꝛib⁹ varijs/ſic ⁊ cõtrarijs cõſtet ſubſtã/
tijs:ſ3 ⁊ in ipſis vicib⁹ tẽpoꝝ / cũ res eterna
diuerſitatẽ abhoꝛreat:et nec tactu nec viſu
capiẽda vtpote incoꝛꝑalis: hic auem paſſi/
oni obnoxius eſt:q2 et aq̃ repugnat igni:et
ignis ſi ampliatus fuerit ſuꝑat aquã:⁊ ter/
ra cũ ſit natura arida ⁊ frigida patiꝛ incen/
diũ/q̃ſi res coꝛꝑalis. Itaq̧ incõueniens eſt
mũdũ eternũ dicere:quẽ cũ videm⁹ paſſiõi
ſubiectũ ⁊ ꝑ ſecula ſenectute deficere/credi/
mus et finiri. Quid cẽſet de hoĩe q̃ mundũ
eternũ putat? Certe hõ cepit in mũdo ſine
homine:ergo cui pꝛoficiebat annua fecun/
ditas mũdi:ac ſine aliq̃ ꝓuidẽtia genera/
bat. Et quõ etern⁹ coꝛruptibilia ⁊ moꝛtalia
generabat:cum de eterno debeat eternum
exiſtere? Et qõ viſibile eſt ⁊ ſentiꝛ ⁊ tangiꝛ/
q̃ audacia vocaꝛ eternũ? Et qõ vicib⁹ tẽpo
rũ miniſtraꝛ:ita vt ipſa tpa aliqñ nõ ſeruẽt
officia ſua : quõ appellaꝛ eternũ? Eternitas
eñ nõ coꝛrũpiꝛ/nec immutatur.

Quare octauo die mandatũ eſt circumcidi: Queſtio. XXIX.

o Ctauo die a natiuitate idcirco ꝑce/
ptum eſt circũcidi : q2 iuxta numerũ
⁊ curricula dierũ poſt ſeptẽ ipſe rur/
ſum pꝛimus inueniꝛ q̃ſi poſt ſabbatũ:vt iã
non octauus habeaꝛ/ſ3 prim⁹. Quia eñ ſa/
lus futura ꝑ chꝛiſtũ in ꝑmo die erat ꝑdeſti/
nata:q̃ dñicus ideo dr/quia in eo reſurrexit
dñs q̃ eſt poſt ſabbatũ: Propterea ſalutis
huius figura in circũciſione data eſt : vt q̃ſi
renouatio futura in circũciſionis lege dino
ſcereꝛ. Vt q2 ꝑ fidẽ ſaluari haberẽt hoĩes:q̃
ꝑmo die reſurrectionis dñi firmata eſt: figu
ra huius rei in circũciſione pꝛimo die data
eſt/que etiã eſſet ſignũ fidei abꝛae. Integra
ergo cauſa eſt:quia ſignũ pꝛeterite fidei pꝛi
mo die ſignate figura/fuit future fidei ꝑmo
die conſtabilite.

In pꝛouerbijs: Juſtus ait accu/ſatoꝛ ſui ĩ pꝛimoꝛdio ſermõis: quõ iuſtus/ſi peccatoꝛ: Queſtio. XXX.

o Mnis veritas iuſticia eſt: q̃ eñ con
fiteꝛ q̧ eſt/iuſtus eſt: veritatẽ enim
loquiꝛ. Pctõꝛes aũt vindicãtes ſua
delicta iuſtificari nõ poſſunt. Vñ hmõi di/
gne iuſtus dr /q̃ ꝓnũciãs pctũ ſuũ: remitti
ſibi vtiq̧ poſtulat/miſericoꝛdiã dei implo/
rãs. Scit eñ dictũ in lege: Cõfitere peccata
tua / vt iuſtificeris . Quid eſt autem in pꝛi/
moꝛdio ſermonis confiteri: niſi non coactũ
fateri/ſed voluntarium? Quis eñ etiam ti/
mẽs deũ ſine pctõ eſt:cum ⁊ in cogitatione
admiſceanꝛ delicta:⁊ aliquotiẽs peccemus
inuiti? Põt tñ ⁊ de eo dici vł ſentiri q̃ cathe
cuminus dr/vt accedẽs ad fidẽ iuſtificetur.
Cũ eñ petit immutari:ſe ſine dubio pecca/
toꝛem confitetur vt iuſtificetur.

An cũ muliere/natura ſerpẽs lo/cutus ſit:an actu dictus ſerpẽs di/abolus eã ſeduxerit. Q. XXXI.

q Vãtũ ad hiſtoriã ꝑtinet /ſerpẽs na/ A
tura dictus eſt:q2 ſapiẽtioꝛ eſſet ce/ Gen. 3. a.
teris beſtijs q̃s fecerat dñs de⁹ ſuꝑ

terrā. Deniqȝ ⁊ ſentētiā dn̄s in ſerpentē de/
dit. Nā qd mirū ſi diabolus ſapiētior erat
beſtijs: De q̄ dicit apl's int̄ cetera: An igno/
ratis altitudinē ſathanę? Uſqȝadeo aūt na
Gen̄.3.c. tura ſerpēs fuit: vt diceret̄ illi: Supra pect⁹
⁊ ventrē tuū repes: et terrā edes oib⁹ dieb⁹
vitę tuę. Hoc lōge fuit a ꝯditione ſathanę:
quia neqȝ corporeus eſt / neqȝ mortalis:
Et ſi ꝓpius aſpiciat̄ / videbit̄ ſentētia data
nihil obfuiſſe ſerpēti: ſȝ in eo in q̄ fact⁹ eſt/
iuſſus ē ꝑmanere: Quia eñ miniſter fact⁹ ē
ſathanę ad hoiem ſbiugandū/ cui oīa deus
ſubiecerat / idcirco deus in ea ſubiectione q̄
oīa homini ſubiecerat / repreſſit elationem
ſerpētis: q2 ceperat miniſter eſſe ſupbię. Ui
debat̄ enī hō factus ſub ſerpēte: ꝑ quē acce/
B pto cōſilio legē datā ꝯtēpſit. Quoniā autē
ſerpētes prudētes ſunt / cōfirmat in euāge/
Math. 10.b. lio dn̄s dicens: Eſtote aſtuti vt ſerpentes.
Igit̄ q2 claruit vere ſerpentē locutū eſſe cū
eua: illud ſupereſt vt diſcernat̄ / an potuerit
tā prudēs eſſe ⁊ aſtutus / vt dolo falleret eā.
Si eñ ceteris beſtijs prudētior erat: nō tñ
hoibus: quippe cū nullū animal rōnale ſit
niſi hō. Itaqȝ ſerpentē ſubtilitatē iſtā com/
poſuiſſe impoſſibile eſt: Quis eñ prudens
dicat̄: ſed nō vltra naturā ſuā: Nec eñ deli
berat aut excogitat / aut conſiliū capit: id/
circo diabolū eſſe q̄ ꝑ ſerpentē mulierē cir/
cūuenit / dubiū nō eſt. Admiſcēs enī ſe ſer/
pēti / egit ꝑ illū q̄ſi ꝑ organū / vt nec mulier
occulti diaboli intelligeret dolū / ſciēs pru/
dentē eſſe ſerpentē. Ac ꝑ h̄ corꝑaliter data
ſnīa ſpiritalit̄ in ſathanā cecidit: q2 ſenten/
tia reū tenet. Nō eñ ab hoīe data ſentētia
eſt / vt innocentē forte perimeret ꝑ errorem
aut maliuolentiā: ſed a deo q̄ falli vtiqȝ nō
pōt: vt ſentētia ei⁹ eū ſolū teneat / q̄ reus ē.
Quia eñ cū ſit inuiſibilis ſathanas dolū
corꝑaliter egit / corꝑalis videt̄ data ſenten
tia: vt illū ſpiritalit̄ teneat cui⁹ factū elicuit
dari ſentētiā: Nā ꝓiectus de ſacratiſſimis
celoꝝ ſedib⁹ impudētiſſim⁹ ſathanas in ter
rā volutat̄ gemēs ſp. Sȝ forte dicat̄: In q̄
putas lingua ſerpēs locutus eſt ad mulie/
rē? Serpētis vtiqȝ ore. Si enī hodie nō deſi
nūt qui latratus canū intelligāt / ⁊ luporuȝ
vlulatū / ⁊ barritū elephantoꝝ / ⁊ cantū gal/
loꝝ: quare non magis rudis adhuc mulier
ſcire potuit ⁊ intelligere ſibilū ſerpentū: c ū
multos ſciamus auiū voces diſcernere? Nā
⁊ cōſtat diabolū eius lingua vti cuius cor/
pus intrauerit / nec aliter falleret mulierem:
Ac ꝑ hoc ſerpētis ore locut⁹ eſt ꝑ ſerpentē.
Proū.22.a. Cū legam⁹ apd̄ ſalomonem: Di
ues et pauꝑ obuiauerūt ſibi / fecit
aūt ābos dn̄s: quō ergo ꝑſonarū
acceptio nō ē apd̄ deū? Qō XXXII.

Onge abſit a fideliū mētib⁹ hęc im/
l pietatis aſſertio. Nam ſcriptura ne
pauperē cōtemnēdū doceret / ⁊ diui
tē honorificādū / oſtēdit amboꝝ opificē eſſe
deū. Nō vtiqȝ in pauꝑtate ⁊ diuitijs / ſȝ in
eo qđ ſunt. Si eñ facultatib⁹ abinuicē diſ/
crepāt / non tñ naturę ſubſtātia. Nec eñ q2
occaſiones ꝓuentus q̄ſdā faciūt in mūdo:
aut proſperos in diuitijs: aut infauſtos in
pauꝑtate: idcirco deſpiciēdi ſunt q̄s de⁹ nō
†illuminauit: aut ſuſcipiēdi / quibuſ veritas Al. tdōuau
nō dedit teſtimoniū. Cōtēnēdi plane ſūt / ſ
corruptores morū ⁊ ſacrilegi in lege dei: ho
norādi vō diligētes deū ⁊ diſciplinę culto/
res. Hi eñ diuites apud deū habent̄ / q̄ bo/
nę ꝯuerſatiōis ſūt: ⁊ q̄to in mūdo ꝯtēptibi/
liores ſūt / tāto magl' honorificētiores ſunt
in celo. Nā q̄ beneficium tꝑis habēt in am/
pliādis facultatib⁹ / ſi recog̃ſcāt: ⁊ dei intel/
ligāt voluntatē / q2 terrā oibus dedit: ⁊ ſolē Math.5.g.
ſuū cūctis oriri iubet / ⁊ pluuias indiſcretaſ
effundit. Iniq̄tas aūt tꝑis / aut fortuitę oc/
caſionis / aut indigētia quibuſdā abnegat
q̄ de⁹ oibus dedit: ipſi miniſtrāt eis / vt † ꝑ/ Al. tꝑſiciētes
ſpiciētes dei volūtatē: nō ſolū in mūdo di/
uites ſint / ne pauci tꝑis diuitię excludant
eternas. Illi vero q̄s pauꝑtatis cauſa de/
ſpiciēdos putāt / ſi futurū dei iudiciū cōtem
plant̄: illic ſemꝑ diuites erunt / vbi diuites
ſecl'i egebūt: pęnitētes ſe paupes nō fuiſſe.
Cū ſalomon dicat: Anni impio/ Prouer.10.d
rum minuent̄: quō ergo eſt ꝙ vi/
deamus impios aliquantos lon/
geuos: Queſtio. XXXIII.

Ignū erat quidē oēs ĩpios: nō ſolū
d citius hac luce carere / verūetiaȝ nec
vnius momēti tꝑis vita frui / q̄ cōdi
toris ſui imemores vitę totius auctoritatē
imputāt creaturę. Sed ſcriptura hos ĩpios
alloquit̄: q̄ cū ſub dei lege agerēt / ꝓpenſio/
res in idolis erāt. Peiores enī ſunt ceteris
impijs: ſciētes eñ deū ⁊ cōtemnētes eum /
obtēperāt ſeruis. Et ꝙ de his dictū ſit / pro/
bat apl's dicēs: Scimus aūt qm̄ q̄cunqȝ lex Roma.3.c.
loquit̄ / his q̄ in lege ſūt loquit̄: gētiles aūt
nō habent̄ in numero viuorum.
Quō idē ſalomon: Deus (inq̄t) Sap.1.d
mortem nō fecit: cū alio loco dicat:
Bona ⁊ mala / vita et mors / pauꝑ/ Ecc̄.11.b.
pertas et honeſtas a deo ſunt:
Uili dubi/ (Queſtio. XXXIIII.
n um eſt bona oīa a deo eē: Mala aūt
q̄ dixi / nobis mala ſunt / dum vindi/

caꝶ de nobis. Pęna eñ ꝙuis iuſte inferaꝶ:
patiẽti tñ mala videꝶ. Nam ⁊ p ꝓphetã ad
peccatores loquiꝶ deꝰ dicẽs: Faciã vob ma
la.i.penis vos agã. Uita autẽ ⁊ mors ſic a
deo eſt: q: legẽ dedit/ q̃ ſeruãtibꝰ ſe vitã ꝓ/
mittit: contẽptoribꝰ vo mortẽ: ſed illã q̃ ſe/
cũda dicꝶ: Dũ eñ vnũquęq; adiudicat q̃d
mereaꝶ ab ipo ẽ/ ſiue abſolutio ad vitã/ ſiue
reatus ad mortẽ. Nõ ergo inuẽtor mortis
eſt/ ſed iudex: quia mortis auctor pctm̃ eſt.
Quõ ergo deꝰ poterat facere mortẽ qui ne/
ſcit peccare? Sed cuz peccatis retribuit/ ab
ipſo dicta eſt eſſe mors: cũ nõ ex ipſo ſit/ ſed
ex hoc q̃ peccauit. Eadẽ rõne pauptas ⁊ di/
uitię a deo ſũt. Quidã eñ habẽtes timorẽ
dei/ luxuriã ſpernũt: vitã ꝓdigã fugiunt: ab
egeno ⁊ paupere oculum nõ auertũt: hmõi
crementũ faciũt bonoꝝ. Scriptũ eſt eñ in
Prouer.13.c. ꝓuerbijs: Pauptatẽ ⁊ ignobilitatẽ aufert
diſciplina. At hi qui timorem dei nõ habẽt
ſolutius viuentes ⁊ egenũ deſpicientes: ſi/
cut ſcriptũ ẽ: In inopia erũt: nõ ſolũ negli/
gẽtes ⁊ improuidi circa ſe/ verũetiã contẽ/
ptores datę legis. Hoc mõ fecit deus pau/
peres ac diuites. Quia dum offenſio legis
parit egeſtatẽ/ a deo fieri dr̃ auctore legis.
Et cũ aliq̃ terrore diſciplinã legis cuſtodi/
unt: a deo auctore legis diuites fiunt.

Qua ratione dauid ſaul poſtq̃
1.Reg.26.b. deus ab eo receſſit chriſtũ dñm vo
cat ⁊ honorẽ defert ei: Qõ.XXXV.

N On neſciꝰ dauid diuinã eẽ traditio/
nẽ in officio ordinis regalis: idcirco
ſaul in eadẽ adhuc traditiõe poſitũ
honorificat: ne deo iniuriã facere videreꝶ/ q̃
bis ordinibꝰ honorẽ decreuit: Dei eñ ima/
ginẽ habet rex: ſicut ⁊ epũs chriſti. Q̃diu ĝ
in ea traditione eſt: honorãdus eſt: Si non
ꝓpter ſe/ vel ꝓpter ordinẽ. Uñ apl̃s: Oibꝰ
Roma.13.a. inq̃t poteſtatibꝰ ſublimioribꝰ ſubditi eſto/
te. Nõ eſt poteſtas/ niſi a deo. Quę eñ ſũt/
a deo ordinata ſunt. Hinc eſt vt gentilẽ in
poteſtate tñ poſitũ honorificamꝰ/ licet ipſe
indignꝰ ſit: q̃ dei ordinẽ tenẽs gratias agit
diabolo: Poteſtas eñ exigit/ q: mereꝶ ho/
Gen.41. norẽ. Nã ideo pharaoni futurę famis ſom/
Daniel.3.g. nium reuelatũ eſt: ⁊ nabuchodonoſor alijs
ſecũ aſſiſtẽtibꝰ ſolus filiũ dei vidit in cami/
no ignis: non vtiq; merito ſuo: q̃ in idolo ſe
adorari voluit/ ſz merito ordinis regalis.

Si anima que peccauerit/ ipſa
Joſue.7.a moriet̃ur: quid eſt vt achar filius
charmi peccauerit/ ⁊ triginta ſex vi/
ri occiſi ſũt in cauſa eiꝰ: Qõ.XXXVI

A Lio ſenſu ſcriptura locuta eſt q̃ pro
poſitũ eſt. Nõ eñ de hac morte quę
cõmunis vtiq; omnibus eſt dixit: ſed de il/
la quę appellaꝶ ſcda. Hęc eñ pctõres ſuſci/
pit: illis aũt qui in pugna mortui ſunt non
peccatũ achar redditum eſt/ ſed obfuit illis
ne in ꝓtectione diuina adiuti inualeſcerẽt
hoſtibus. Nec enim cauſa achar infirmati
ſunt/ ſed dei auxilio minime muniti: vt dũ
fortiter facere nequeũt/ occiderenꝶ. Nã pau
ci fuerũt cõtra multos: vnde ⁊ ſuperati no/
ſcuntur. Nulla ergo iniuſticia in voluntate
dei eſt: in poteſtate enim habet ſi adiuuare
vult: vt ſi affuerit/ miſericors ſit/ ſi noluerit
iuſtus: Nec eñ in talibus debitor eſt/ vt te/
neaꝶ obnoxius. Hinc eſt q̃ ieſus naue cõtri Ibidem.b.
ſtatus ſcidit veſtimẽta ſua: intelligẽs nõ ſi/
ne cauſa deũ auxiliũ ſuũ ſubtraxiſſe.

Quid eſt vt miſſa mors in iacob
venerit in iſrael: cum iacob ipſe di
ctus ſit iſrael: Queſtio.XXXVII.

V Nius populi duo noĩa poſuit/ vt ex
nominibꝰ merita coꝝ poſſint intel/
ligi. Nã vtiq; qui iſrl̃ cognominatꝰ
eſt/ prius iacob dicebaꝶ. Colluctans eñ cũ Gen.32.f.
ſaluatore/ intellexit deũ eſſe quẽ ſpecie cor/
poris videbat: ideoq; appellatꝰ ẽ hõ vidẽs
deũ. Populũ ergo quẽ iacob nũcupat hoc
loco: et in hac cauſa carnalẽ ſignificat: quõ
noĩa q̃ a parẽtibꝰ imponunꝶ: Sed hi.i. iudęi
ꝓpter mala opera nõ iſraelitę dicti ſunt: q:
vaccis et luc[illegible] ſacrificabãt in ſamaria ſtudio
⁊ imperio hieroboã regis. Ille aũt ppl̃s qui
in hieroſolymis in tẽplo dñi hoſtias offere/
bat p ſacerdotes/ dei iſrl̃ appellatus eſt. Sa
maria ergo ꝓpter impietatẽ ſuã tradita eſt
captiuitati et morti: Hieruſalẽ aũt reſerua/
ta eſt: ꝓpt̃ qđ habuit reges diligẽtes deũ.
At vbi autẽ ⁊ ipſa hieruſalẽ impietatẽ ſecu
ta eſt ſamarię/ ſententia illã cõprehẽdit da/
ta in ſamariã. Ideo ergo dictũ ẽ: Miſit deꝰ
mortẽ in iacob.i. in ppl̃m ſamarię/ q̃ carnali/
ter cõuerſatus eſt: ſicut ſupra diximus. Et
venit in iſrael: hoc eſt in ppl̃m hierl̃m: quia
idolatriã ſecuta ẽ/ imitata ſamariã: vt ſimi/
li mõ abduceret in captiuitatẽ a nabucho/
donoſor: ſicut ⁊ ſamaria a ſalmanaſar rege
aſſyrioꝝ. Hęc eſt aperta ſentẽtia data ma/
lis/ ⁊ inuenit bonos duz deſierint eſſe iuſti.
Miſſa eñ mors in iacob/ ſicut ſupra oſten/
ſum eſt/ ꝑuenit in iſrael nõ ꝑtermittẽs ſama
riam. Sz dũ cauſa qua miſſa eſt in ſamariã
inuenta eſt in hierl̃m/ miſſa illuc venit et in
eũ locũ q̃ eadẽ res erat: q: vindicta cauſam
ſequiꝶ nõ diſcernẽs perſonã.

Si equus ⁊ mulus nõ habẽt in
tellectũ: quãto magis terra res ſi/
ne ſẽſu: quid ergo eſt vt dicatur ter

ra benedicere dn̄m: Qō.XXXVIII.
On eſt ſic intelligēdū vt ſonāt ver/
n ba: opus ē eñ qđ licet mutū ſit / cla/
mare dicit laudē creatoris: hortat
eñ aſpiciētes ſe bn̄dicere opificē: ſicut et oē
vas bene cōpoſitū laudat artificē. Quippe
Ps̄.29. cū legat in pſalmis: Nūqd ꝯfitebit tibi pul
uis: aut annūciabit ꝟitatē tuā? In oī ǵ inſē
ſata ſubſtātia: nō volūtas ǵ vtiq; nulla eſt/
ſꝫ opa bn̄dicūt auctorē. Si autē ſpiritaliter
vis h̄ accipe: p trā hoīem ſignificatū intelli/
ge / ſm̄ dictum ꝑphe: Memēto eñ ait dn̄e/
qm̄ tra ſum⁹: quē opa creaturę in laudē con
ditoris ſui prorumpere exhortantur.

Quid eſt qđ legit in ſalomone:
Eccle.9.b. Spes ē inquit in tenebris: Meli/
or eſt canis viuus leone mortuo:
Enebrę genti/ (Queſtio.XXXIX
t litatē in ignorātia ſignificāt. Spē
ergo maiorē in gētili pplo eſſe ꝙ̄ in
apoſtata vult intelligi p id qđ ſubiecit di/
cēs: Melior eſt canis viuus leone mortuo:
qꝛ ſicut leo oībus feris fortior eſt: ita chri/
ſtianitas oīb⁹ ſectis Si qs ǵ ab hac deſti/
terit amittit ſalutē: ita vt deterior gētili ſit:
Pōt eñ fieri vt credat gētilis / ꝛ acqrat ſalu
teꝫ quā perdidit apoſtata. At ſi nō credat
adhuc peior eſt apoſtata: quia deterius eſt
amiſiſſe ſalutē ꝙ̄ nō habuiſſe. Canē aūt gē/
Matth.15.c tilē ſignificatū ſaluator oſ̄dit dicēs: Nō li/
cet accipe panē filioꝝ ꝛ mittere canib⁹.

Esa.54.a. Quid eſt qđ dicit ꝑpheta: Leta
re ſterilis ǵ non paris: erūpe ꝛ ex/
clama ǵ nō parturis: quia multi fi/
lij deſerte magis ꝙ̄ eius que ha/
bet virum: Queſtio.XL.
Voniā filij hieꝛl̄m terrenę apoſtata
q uerunt a deo: nō pōt hinc gaudium
deſcribi / ſed męror. Ad opprobrium
ergo huꝰ hieꝛl̄m ꝑpħa illaꝫ ſupiorē hieꝛl̄m
Gal.4.d. lętari debere dicit: quā apl̄s matrem nr̄am
appellat: qꝛ ſine gemitu ꝛ doloribus multo
plures filios habet ꝙ̄ hęc ǵ cum lachrymis
generat carnaliter / iudęos vtiq;: illa autem
chriſtianos p fidē ſpiritalit: Quā ideo de/
ſertā dicit: qꝛ ipſa eſt vita quā deſeruit adā
ꝓmus / et ſecutus eſt mortem. Cū regenerā/
tur ergo hoīes / reuertunt ad eā quā deſeru
erant vitā. Hęc vita chriſtus ē: qꝛ ipē dicit:
Joh.14.a. Ego ſuꝫ vita. Eſt et deꝰ pater vita: quia ait
Joh.5.e. dn̄s: Sicut habet pat vitā / ita dedit filio vi
tā. Sine dubio ꝛ ſpūſſctūs vita eſt: dicēte
Joh.16.c. dn̄o: Qꝛ de meo ıq̇t accipiet: De vita vtiq;
q accipit / vita ē: tres ǵ ſūt vna vita. Hęc ē vi
ta p cuiꝰ fidē regeneramur. Ipa eſt mr̄ nr̄a
Gen.2.d. ſicut in geneſi legimꝰ: qꝛ ipſa. i. vita eſt mat
oīm viuoꝝ: Qui ſūt q viuūt / niſi q credūt?

An ſpūs q ſup aqs ferebat / ſpūſ/
ſctūs itelligat: qꝛ dictū ē: Spirit⁹ Gen.1.a.
dei ferebat ſuper aqs: Qō.XLI.
I videt hic erraſſe in iſta ſententia/
f non eſt accipiendum quod dixit:
Ideo / et a quibuſdam ſpūſſanctus
eſſe putat: quia dei ſpūs legit eſſe. Inuali/
da aūt ꝛ inanis aſſertio eſt: nō ſolum enim
ordo hoc nō patit: ꝛ ratio abnuit / ſꝫ et ꝟba
ipſa infirma ꝓbant ad cauſaꝫ iſtā aſtruen/
dā: Nā his ꝟbis freqnt aliō inuenimꝰ ſigni
ficatū in lege. Inter cetera aūt ait dn̄s deꝰ
dicēs: Nō pmanebit ſpūs meꝰ i hoībꝰ iſtis/ Gen.6.a.
qꝛ ſūt caro: Et i ſubiectꝰ: Sꝫ delēā inqt oīa
ab hoīe vſq; ad pecus: Propterea qꝛ dilu/
uiū facturus erat ſup terrā: nunqd ſpūſſan/
ctus pōt intelligi? Nōne de aīabꝰ locutꝰ ē?
Nā nō ſolū nrę aię ſpūs dicūt / ſꝫ et pecoꝝ.
Sic eñ ſcriptū ē: Et mortua eſt oīs caro in Gen.7.d.
aq in q erat ſpūs vitę. Et i ęzechiele ꝑpħa
ſic dictū eſt: dū de reformatione hoīm pro/
mittit deꝰ dicēs: Hęc dic dn̄s deꝰ oſſibꝰ iſtis: Ezech.37.b
Extēdā ſup vos cutem ꝛ dabo in vob ſpm̄
meū ꝛ viuetis. Nunqd de ſctō ſpū locutꝰ eſt
ꝛ nō de aīa? Oīa qdē cęleſtia ſpūs ſunt: ſed
differūt ab inuicē: ꝛ deꝰ ſpūs eſt / ſꝫ lōge ali/ Joh.4.d.
ter. Oīs itaq; ſpūs dei eſt: nō tñ deꝰ eſt / niſi 2.Corl.3.d
ſpūs q de ipſo eſt: Cuius ſignificatio hęc ē
vt ſctūs dicat: Nā ꝛ hoīes filij dei vocat / ꝛ
chriſtus dr̄ filius dei / ſ interuallū eſt: qꝛ hic
verus ē / illi adoptiui: Sic ꝙ̄ ꝛ inter ſpm̄ dei
diuerſitas ē: ſpūs eñ ſctūs de deo eſt ꝛ cō/
ſubſtātialis ei: reliq ꝟo ſpūs dei eē dicūt / ſ
creatura ſunt. Cū ſup aqs ſpiritalē creatu/
rā eſſe tradat ratio: ꝛ ǵ ſup ſe habeat potio/
rem creaturā alterā: qꝛ creatura a creatura 1.Corl.15.e.
differt in claritate: qcqd eñ ꝓpe ſedē dei ac/
cedit clariora ſunt miniſteria. Vñ dicit ra/
phael āgelus inter cętera: Ego ſum inquit Tobie.12.c.
vnus ex ſeptē angelis ſanctis q aſtamus ꝛ
cōuerſamur ante maieſtatē dei.

Cur angelus miſſus loqui ad
moyſen in igne ꝛ in rubo apparu/ Exo.3.a.
it in monte: Queſtio.XLII.
Eus excelſus eſt: dignū ǵ fuit vt in
d alto appareret. ſ. in loco q vicinꝰ ē cę
lo. Et qꝛ ignis ſp ſupiora appetit ſur
ſū creſcēdo ad cęlū: in eo debuit cęloꝝ dn̄s
apparere q de humo ad ſupna ꝯtēdit. In ru/
bo ꝟo cauſa fecit vt appareret delictoꝝ: qꝛ
eñ pctōꝝ cā legem deſcēderat dare. Spinę
aūt in pctis ſignificant: qꝛ ſuſtinui inqt vt Esa.5.a.
faceret vuā / fec aūt ſpinas: Et lex ſtati vin/
dicare nō venerat / ſ pus oſtēdere: ido ignis
rubū nō cōbuſſit. i. data lex nō fecit reos de

ꝯteriſo pctōres. Nā ⁊ qꝛ pctā nō ſūt de na/
tura /ſꝫ ex accedēti: rubi .i. ſpinarū materia
nō habet radicē ſpinis armatā. Rōne ergo
factum eſt/ vt ita dñs appareret moyſi.

Gen.22.c. Cū ſciam⁹ abraā ꝓhibitū a deo
ne filiū ſuū imolaret: q̄re iepte cuꝫ
Judic.11.g. filiā ſuā libaret nō eſt ꝓhibitus: ſꝫ
hūano ſanguie deo votū exoluit:

A Ultū interual/ (Queſtio. XLIII.
m lū: eſt int̄ cauſam abraę ⁊ iepte. Pri
mo quidē abraam legitime nat⁹ eſt:
iepte vō ſpurius: erat eñ filius meretricis.
Deinde abraā cōuerſationis optimę: iepte
aūt princeps latronū. Abraaꝫ vir iuſtus et
in tēptatione ꝓbat⁹: in iepte aūt nullū iu/
ſticię teſtimoniū. Abraę itaqꝫ ꝓceptū ē/ vt
filiū ſuū deo offerret/ vt oſtenderet hoībus
q̄tū deo crederet abraā: q̄ nec filiū ſuuꝫ iu/
bente eo dubitauit occidere. Qui eñ cōtra
mundi ſpem naſci eū potuit facere de ſteri/
li ⁊ anicula: nō fuit ambiguū /ꝙ cōtra mun
di rōnem poſſet eū ſuſcitare a mortuis: hoc
facto cumulatus eſt iuſticia abraā. Oſten/
dit eñ de⁹: qꝛ non ſanguinē pueri popoſce/
rat/ ſed vt famulus ſuus abraam hoc facto
auctior fieret: diligentes enim ſe aliq̄d pati
B vult/ vt iuſte illos ꝓmouere videat̄. Nam
Judic.11.f. iepte hō facinoroſus ⁊ iprouidus ſtulta de/
uotiōe mun⁹ deo ꝓmiſit dicēs: Quicq̄d mi
hi redeūti a cęde occurrerit añ oſtia domus
meę /h̄ offerā deo. Nunq̄d coact⁹ deuouit:
aut nūq̄d intellexit quō deberet votū face/
re? Quid eñ ſi canis illi aut aſinus occur/
riſſet: qḋ dñs offerri ꝓhibuit: aut ſi fili⁹ alie
nus/ aut ſi vxor vt in dolore alieno exultās
redderet votū? Jdcirco iprouide menti qḋ
in alienā pniciē deuouerat/ in illū ipſum iu
dicio diuino retortū eſt: ⁊ vſqꝫ adeo inſenſa
tus fuit iepte / vt nec poſtea ſtulte ſe deuo/
uiſſe cognoſceret: vt error eius q̄ ab ipſo cę/
perat/ ꝑ ipm emēdaret̄: Jntelligere eñ de/
buit deū nō tali ſacrificio delectari /⁊ roga/
re ꝓ ſtulticia ſua ⁊ aliud offerre qḋ ꝯtra le/
gē nō eſſet: ſed fidelē ſe pſtitit factus parri/
cida: cū cōſtet fidē ſtultā nō ſolū minime ꝓ/
deſſe/ ſed obeſſe. Jn cauſa itaqꝫ filię ſuę ipe
mactatus eſt: vñ ⁊ de⁹ a tali ſacrificio diſſi/
mulauit. Si eñ hoc ꝓhibuiſſet /aliud offer
re ſibi illū voluiſſe videret̄: cū ſciret vt indi/
gnū nō debere illū offerre: Filia aūt eius lu
crū fecit: qꝛ eñ innocēs i malis patris mor/
tua eſt/ pęna caruit inferi: qḋ diu forte vi/
uēdo adipiſci nequiſſet. Ut autē triūphus
victorię iepte ꝓſequeret̄/ nō meritū eius fe/
cit/ neqꝫ populi: nec eñ legit̄ ſuplices illos
fuiſſe deo vt daret eis defenſorē. Aut nūq̄d
ipm inepte dñs miſit/ aut allocutus ē? Sed
quia allophyli deos ſuos laudabant/ q̄ſi q̄
ſubiectos illis fecerat filios iſrael vitupera
tes deū abraę: idcirco ꝓpter honorē nomi/
nis ſui de⁹ vindicauit in allophylos: ſi nō
ꝓpt̄ iſtos vel ꝓpter meritū abraę ⁊ ſuū cul
men. Aut nunq̄d qꝛ ſpūs dñi inſilyt in ſan Judic.15.c.
ſonē meretricantē/ dignus dr̄ cū hoc factuꝫ
intelligat̄ ad allophyloꝝ perniciem.

Quō oſtēdi poſſet ex ꝓphetarū
teſtimonio ia in nouo teſtamēto a
gētibus recepto/ ꝓmiſſionē quam
deus abrae fecerat per chriſti ad/
uentū eē cōpletā: Queſtio. XLIIII.

A Criptuꝫ eſt in eſaia ꝓpheta: Dom⁹
ſ mea dom⁹ orationis vocabit̄ oībus Eſa.56.c.
gētibus. Sed forte dicāt iudei do/
mus dei: id ē ſynagoga oībus patet. Nec
renitimur: ita tamē vt ſicut ſemꝑ circumciſi
applicentur ad legem: Lex eorū eſt qua iuſſi
ſunt more abraę circūcidi. Nihil ergo nouū
hoc exēplo ꝓphetę poterit videri: quia ex
quacunqꝫ gente quis veniens non eſt ꝓhi/
bitus adiūgere ſe legi ab exordio iudaiſmi.
Nihil nouū a ꝓpheta dictum poterit eſti/
mari: immo ſupflue/ ſi ſemꝑ admiſſi ſūt ſer/
uire gentiles deo abraę: nec aliquādo ꝓhi/
biti inueniunt̄: Et verū eſt: quia ſubijcien/
tes ſe legi nunq̄ nō ſuſcepti ꝓbant̄. Si igi/
tur hęc ita ſūt/ ſuperflue videt̄ admonuiſſe
ꝓpheta qḋ ſemel traditū cuſtoditū eſt ſem/
per: Et an q̄s tā hebes poterit inueniri / q̄
dicat tātū ꝓphetā rē ſupfluā ⁊ inanē locu/
tum/ neſcio: cui totū ſit vel audire ⁊ nō ꝓhi/
bere: Nā cū iudaicus vtiqꝫ ꝑlš ꝓpt̄ pecca/
ta q̄ i deū delinq̄bāt / ab idolis ſuffragia re
q̄rētes/ a ꝓphetis ſępe correpti/ pnię iter in/
gredi nollēt/ vt reuerterēt̄ ad deū: ad expro
brationē illoꝝ domū ſuā de⁹ apturū ſe oī/
bus gētib⁹ ad orādū ſignificauit: vt abdica
tis iudęis/ alios i loco illoꝝ poſiturū ſe oſtē/
deret. Nā ſi ſemꝑ admiſſę ſunt gētes ad le/
gē: ſicut ſupra dictū eſt: quō hoc ꝓpħa dice
bat futurū/ niſi qꝛ aliud ſignificauit q̄ ꝓcę/
ptuꝫ erat ꝑus? Nō eñ poſſet dicere de re q̄
q̄tidie fiebat: qꝛ futura erat. Uñ manifeſtū
eſt iſtud ad necē ꝑficere iudęoꝝ: quib⁹ oſtē
dit ꝓpħa/ ꝙ aliȷ́ his amotis vocādi eſſent ac
recepturi donū grę dei qḋ ꝓmiſſum fuerat
iudęis. Quid ſit aūt ꝓmiſſuꝫ/ eſaias ꝓpħa
docet dicēs: Ueniet ex ſiō q̄ eripiet et auer/
tat ipietatē ab iacob/ ⁊ h̄ illꝭ a me dictū teſta
mentū. Jgit̄ h̄ teſtamētū ē abolitio pctōꝝ.
Hoc eſt teſtamētū nouū qḋ promiſſum eſt
per hieremiā dicētē: Ecce veniēt dies dicit Hiere.31.f.
dñs ⁊ conſummabo domui iſrael et domui

iuda teſtamētū nouū:nō ſm teſtamētū qđ
diſpoſui patrib⁹ illoꝝ in die qua apprehēdi
manū illorū vt educerē illos de tra egypti:
qꝛ ipſi nō pmanſerūt in teſtamento meo:et
ego neglexi eos dicit dñs. Hec ē puaricatio
Gen.32. illoꝝ qñ ſimulacrū vituli fecerūt/tūc teſta/
mētū ei⁹ corruperūt. Vñ et tabulę in quib⁹
data lex fuerat/ſb mōte ꝯfracte ſūt:ex eo ꝙ
grauiora pcepta meruerūt accipere. Sꝫ qꝛ
clemēs ꝛ miſericors de⁹ eſt:pmiſit p pphe/
tas mutare ſe legē:vt aliud teſtamentū da
ret qđ differret ab eo qđ dederat pri⁹:vt nō
ſolū qđ graue erat mutaret/ſꝫ et illa q in fi/
gura data erāt.i.ſabbatū et circūciſio:vt qꝛ
diu preſſi erāt/p oīa releuati ſupplices deo
gratias agerēt. Et qꝛ in puaricatiōe pater/
na durantes aios ab idolis auertere nolue
rūt:gentes cū reſiduis q fidē ſeruauerūt/ te
ſtamento frui qđ futurū dixerat conteſtat:
vt duplici modo grauati excruciarent pfidi
iudei: ꝛ ad tēpus eñ grauati ſūt pceptis:ꝛ
in futurū cōgruas penas exoluent: qꝛ neqꝫ
in veteri/neqꝫ in nouo teſtamēto fideles in/
B uenti ſunt. Nouū ergo teſtamentū dare ſe
dixit:vt ceſſaret vetus qđ datū erat patri/
bus: Ac p hoc qui in hoc teſtamēto ſeruit
deo:neqꝫ ſabbatū/neqꝫ neomenias/neqꝫ cir
cūciſionē cuſtodit/neqꝫ eſcaꝝ diſcretiōes/ſ
tm̄ dei habet timorē in fide:qꝛ non ex lege
iuſtificabit/ſꝫ ex fide:dicēte abacuk ppha:
Abacuk.2.b. Quia iuſtus ex fide viuet: Et non vtiqꝫ iā
multis vtatur preceptis ad deū pmeren/
dū/ſed paucis: Eſaia iterū de hoc ſenſu ea/
Eſa.10.f. dē dicente: Ait eñ: Si fuerit numerus filio
rū iſrael tāqꝫ arena maris:reliquię eoꝝ ſalue
fient. Verbū eñ cōſummās ꝛ breuians in
equitate:qꝛ verbū breuiatū faciet dñs in
vniuerſo orbe: Reliqs q in fide pmiſſiōis
pſeuerauerint/ceteris diffidētib⁹/ breuiatū
legis verbū oſtendit:hoc ē nouū teſtamen/
tū qđ pmiſit: Qđ nō alit teſtamētū dicere
tur:niſi ſimili mō etiā ſ ſāguinis teſtimonio
firmaret:ſicut ꝛ teſtamentū vetus:vt no/
mē vnū ſit vtriuſqꝫ:ſ i veteri mlta/in nouo
autē pauca ſint pcepta/ſicut pmiſit. Vt qꝛ
abraā patrē multaꝝ gentiū futuꝝ dixerat:
eodē mō iuſtificarent ꝛ filij/ſicut fuerat iu/
ſtificat⁹ ꝛ pater:vt ceſſantib⁹ q poſt fidē ab
raę ceperāt:ſuſcipiētes fidē p quā iuſtifica/
tus eſt idē abraā/filij eſſent abraę / ſicut di/
ctū eſt a dño. Qđ qdē nec mirū nec inaudi/
tū eſt:vt ſine cura ſabbati ꝛ circūciſione et
reliquis hmōi mandatis iuſtificent hoies.
Gen.5.c. Nec eñ p h placuit deo enoch/vt trāſferre/
Gen.6.b. tur:neqꝫ noe hoc ſeruādo in diluuio ſol⁹ in/
Gen.17.d. uentus ē iuſtus:neqꝫ ipſe abraā poſtqꝫ cir/
cūciſus ē/iuſtificat⁹ eſt. Credidit inqt abraā Gal.3.a.
deo/ꝛ reputatū ē ei ad iuſticiā. Tūc circūci/
ſus eſt:vt ſignū eſſet in eo/qꝛ credidit cū ſe/
nior eēt filiū ſe habituꝝ. Nō g circūciſio cō
mēdat abraā/ſꝫ fides. Ideoqꝫ credētib⁹ ſuf
ficit fides ad iuſtificationē: vt filij ſunt ab/
raę in fide/nō i circūciſiōe:qꝛ his nō ē opus
circūciſiōe. Nō eñ h credit qđ credidit ab/
raā. Iudei autē idcirco iuſſi ſūt circūcidi/vt
fidei abraę ſignū haberēt:nō ſuę fidei/ſꝫ vt
filij ei⁹ ſm carnē ſcirent:ſi aūt credāt erunt
filij eius ꝛ in iuſtificatiōe. Quid eñ pdeſt
dici filiū potētis eū qui impotēs ſit/niſi qꝛ
magis obeſt? Dedecus ē eñ inclyti ꝛ glori/
oſi filiū eē ſine honore: Nā intantū circūci/
ſio carnis nullius meriti eſt:vt vindicatuꝝ
ſe dicat deus p hieremiā pphetā in omnes Hiere.4.a.
circūciſos pputio/ſi nō fuerint circūciſi cor/
de. Filiis autē nō indignat q circūciſi corde
pputiati ſunt carne:qꝛ nemo ſine cordis cir
cūciſiōe placuit deo. Quicūqꝫ ergo circūci/
ſi ſunt carne / genus ſignificat abraę iuxta
carnē:nā qui circūciſi ſunt corde/ ſignificāt
genus dei ſm fidē:qꝛ circūciſi oñi mūdano
errore deū pſitent parentē. Quid g pdeſt C
carnis circūciſio:ſi cum fides defuerit in iu
deo ad meritū abraę puenire non poterit?
Aut qd obeſt pputiū/cū nemo niſi q emul⁹
fuerit fidei abraę/puenit ad iuſticiā ei⁹? Su
perflue igit gloriant de carnis circūciſione
cū videant illā apđ deū meritū nō habere:
Et ſi:ſicut eſt oñſum:melius ē fidē habere
qꝫ circūciſionē:meliores ſunt †gētiles iude/ Al.†gentes
is:qꝛ iſti fidē habent:iudei circūciſionē. Et
quos putas magis agnoſcat / filios abraā
q iuxta carnē ſimiles illi ſunt:an q in fide?
Sꝫ abraę fides teſtimoniū phibet: Ac p h
nō i carne/ſ i fide gliat. Ideoqꝫ iſtos filios
ſuſcepit qs videt imitatores eſſe glię ſuę:
Quō eñ illos pōt appellare filios a qb⁹ vi/
det abhorrere:vñ placuit deo ꝛ iuſtificat⁹ ē?
Nō g filios †ſuos/ſ inimicos poterit vēdi/ Al.†hos.
care: Inuidi eñ ei⁹ videt ſpernētes fidē p
quā glorificat⁹ eſt. Nec mirū ſi iudei diffidē
tes/dephēdant minime ſuſcipiētes nouū te
ſtamētū/cū ſciam⁹ illos nec in veteri fuiſſe
fideles: Sp eñ ꝯ deū rebelles ꝛ cōtumelio/
ſi fuerūt:vñ talia pcepta acceperūt p q cer/
uices illoꝝ q inflexibiles erāt pmerent. Nū
qꝫ eñ bona de deo ſpare voluerūt cui⁹ tāta
bñficia ꝛ virtutes tā mirādas agnerāt. Hinc ē
vñ inter cetera dicit ezechiel ppha: Leuaui Ezech.20.b
manū meā in deſerto int eos vt diſpgerēt in
ter gētes/ꝛ diſſemiarēt i regiōib⁹:eo ꝙ iuſti
ficatiōes meas nō feceſt / ꝛ pcepta mea re/
puleſt: Et i ſbiecit: Ego dedi illi pcepta ñ bo

na/ꝛ iuſtificatiões in q̄bus nõ viuēt in eis:
Oſtendit qua cauſa data ſint illis p̄cepta
tanta et tã aſpera: vt qꝛ ingrati tantis bo/
nis extiterũt/dictante iuſticia p̄ceptis ſeue
riorib⁹ p̄merent̄: Idcirco nõ bona ea dixit
cum iuſta ſint: qꝛ nõ illis ad iuſtificationez
pficiebãt/ſʒ ad exitiũ: Et pena licet digne
illata patienti: tñ bona nõ eſt. Poſt hec tñ
quia pius eſt deus nouũ teſtamentũ datu/
rũ ſe pmiſit: in quo abbreuiatio facta leg̃
iuſtificaret credentes. Sicut iuſtificatus ē
abraã vt ceſſantib⁹ neomenijs et ſabbato
ꝛ circũciſione ꝛ ceteris p̄ceptis: non q̄ natu
ralis legis ſunt: id ē homicidiũ/adulteriuʒ:
ꝛ talia/ita iuſtificarent̄ vt abraã. Renoua/
ta em̃ fide abrae omia voluit ceſſare: vt tale
tp̄s eẽt q̃le fuerat qñ credidit abraã. Sʒ for
te dicãt iudei: Si ea q̄ a moyſe data ſũt ceſ/
ſare dicta ſũt p abbreuiationē legis: nũq̄d
circũciſio a moyſe data ē vt ceſſet? Ac p hoc
ſignuʒ p̄ris nr̃i habem⁹/qꝛ ſum⁹ filij abrae:
qđ ppt teſtimoniũ generis ceſſare non de/
bet. Tpe q̄dē ſuo ſeruanda fuit circũciſio.i.
anq̄ nouũ teſtamentũ daret̄ qđ pmiſſum
erat. At vbi dei gr̃a p̄ſtãte onera leg̃ ceſſa/
re iuſſa ſunt: q̄d opus eſt circũcidi? Idcirco
aũt noua lex data ē.i.ſpiritalis/vt ceſſarēt
carnalia: ꝛ ſuſcipiētes eã ſignũ ei⁹ acciperēt:
vt ſicut in veteri teſtamēto abrae ſignũ ha/
buerũt ex q̄ cepit teſtamentũ vetus: ita ꝛ in
nouo ſignũ habeãt ſaluatoris/q̄ noui teſta
menti cõſtitutor eſt. Quemadmodũ em̃ ex
abraã hebrei dicti ſunt: ſic ꝛ ex chriſto chri/
D ſtiani dicunt̄. Quicũq̄ g̃ adhuc hebrei di/
cunt̄/nouũ teſtamētũ qđ pmiſit de⁹ nõ re/
cepert: bñficiũ ꝛ miſcdiaʒ dei i irritũ dedu/
cētes: Qui pplm ſuũ iã nõ hoīs noīe volēs
cēſeri/ſb filij ſui noīe ꝯſtituere illos dignat⁹
ē. Qua igit̄ audacia dicũt iudei nõ nr̃a nos
lege vti/ſʒ ſua: cũ dicat dauid: Confitebor
tibi in gētib⁹: Et iterꝝ. Epulamini gētes cũ
pplo ei⁹. Et ad hieremiã pphetã dicit dñs:
Hiere.1.a. Priuſq̄ te formarē in vtero/noui te: ꝛ anq̄
exires d̃ vulua/ſctificaui te: ꝛ pphetã in gē/
tib⁹ poſui te. Iudaiſm⁹ certe pprias habet
ſignificatiões: Aut em̃ pplus iſte i iacob ſi/
gnificat̄/aut in ſamaria/aut in hierlm/aut i
iudea/aut in iſrl̃. De gētib⁹ aũt aptũ eſt: qꝛ
aliter illos ſignificat q̄ ſũt iudei: nr̃ aũt p/
pheta eſt hieremias. Quis em̃ in oīb⁹ p/
phetis gētes participes doni ſui oſtēderit
deus: ad hieremiã tñ ſpecialiter dicit: qꝛ no
bis illũ dedit pphetã. Hic em̃ nouũ teſta/
mentũ futurꝝ ſignificauit/qđ plus gētibus
pficeret q̄ iudeis: qđ nũc declaratũ videt̄.
Cũ em̃ in vniuerſa terra noui teſtamēti ſit
p̄dicatio/iudaiſm⁹ tam raro eſt/vt difficile
iudeus fidelis inueniat̄/ꝛ oẽs eccleſie noui
teſtamēti gētiũ nominent̄: ſicut dictũ erat
i oſee ppha: Vocabo nõ plebē meã/plebē Osee.2.d.
meã: et nõ dilectã/dilectam. Repulſis g̃ iu/
deis cõuocat gētes ea miſcdia ꝛ gr̃a q̄ voca
re dignat⁹ eſt ꝛ abraã. Nec em̃ abraã voca/
tus nõ cognouit dñm: Itaq̄ q̄ dignatus ē
abraã/ita ꝛ ipe dignatus eſt gentes. Cur g̃
dicũt: Nr̃a ē lex: cuʒ manifeſtũ ſit donũ dei
oīm eſſe volentiũ? Ceſſet itaq̄ iſta vſurpa/
tionis temeritas: qꝛ gr̃a dei cõis eſt oībus.
Quo nãq̄ pudore negãt chriſtũ nr̃m in le/
ge pmiſſũ: cũ videant̄ oīa ſigna in eo q̄ lex
futura p̄dixerat? Quia ꝛ ſm abrae pmiſſio
nē oẽs gētes iuſtificant̄ in eũ credentes. Et
ſm eſaiã pphetã de v̾gine nat⁹ eſt in beth/ Esa.7.c.
leem ex tribu iuda/ſicut fuit pmiſſum ex ſe/ Michee.5.a.
mine dauid: Et iuxta qđ hieremias ppha/
uit: nouũ teſtamētũ/qđ de⁹ tũc pmiſerat fu
turũ p̄dicauit/ꝛ poſt oīa ſigna v̾tutũ oſten
ſa humiliauit ſe: ſm dicta pphetaꝝ: ꝛ oīa q̄
p̄dicta ſũt/paſſus/tertia die reſurrexit: quē/
admodũ ſcriptũ eſt in ppheta: Et ſi tēpus
pmiſſionis requirãt ſicut in daniele ppha
oſtenſum eſt/inueniēt impletũ tp̄s quo na/
tus ꝛ paſſus eſt chriſtus: Quia tpe p̄mi an/
ni darij regis perſarũ vſq̄ ad natiuitatē et
paſſionē dñi et excidiũ hierlm: qđ factũ ē p
veſpaſianũ imperij romani p̄ncipē/imple/
te ſunt hebdomade ſeptuaginta/q̄ ſunt an/
ni q̄dringenti nonaginta: qui computus p
regna ꝛ p ſucceſſores imperij manifeſtus ē.
Quõ etiã a tertuliano cõputatũ inuenit̄ in
libro quem ſcripſit aduerſus iudeos: qđ ne
ad iniuriã eius pficeret: qꝛ recte cõputauit:
p̄termiſimus. Et quis ambigat de hoc nu/ E
mero: cum trecenti circiter anni nunc ſuper
hunc numerũ inueniant̄? Impudentis er/
go eſt poſt tãtũ ſupadditũ nũerũ aduentui
ſaluatoris/dicere: nõ venit. Sub aplis em̃
aut tpe quo agebat dñs inter hoīes ſe po/
terat occultare malicia ꝯtradicens veritati:
vt cũ oīa ſigna pmiſſi chriſti videret in ſal/
uatore: de tpe tñ ambigere ſe diceret vt pfi/
diam ſuã celaret. Poſt aũt cũ ſup pmiſſum
numerũ ſupcreſcere multi anni ceperunt: q̄
impudentia eſt negare veniſſe/qđ etiã ꝛ ſi/
gnis ꝛ tēporibus adimpletũ ſcitur? Nã qñ
aliq̄d plenũ eſt ꝛ nõ ſupabundat/põt cõten
tioſus aliq̄s dicere/nõ eſſe plenũ: Sed ſup/
abundãtia claudit̄ os contentioſo: ita ꝛ iu/
dei tempore ſaluatoris potuerunt dicere/li
cet per fallaciã non bene cõputatũ a darij
tēpore vſq̄ ad dñm chriſtũ: vt ipe dicat̄ eſſe
qui pmiſſus eſt. Fallimur em̃ in annis ꝛ in

mēſibus ⁊ in diebus imperatoꝝ/⁊ ad liqui
dū nō colligim⁹. Ubi aūt creuerint tpa ſup
numeꝝ ꝓſcriptū annoꝝ ꝓmiſſi chriſti: nul/
la poteſt pretendi excuſatio/vt nō ipſe eſſe
chriſtus dicat/qui venit niſi (qḋ abſit) mē/
titus dicat eſſe q̄ ꝓmiſit. Qn̄ eñ tēpus ꝓ/
miſſionis emēſum eſt/⁊ negat veniſſe qui ꝓ
miſſus eſt: qḋ aliud q̄ꝫ mendacij arguitur q̄
ꝓmiſit? Sed veracē eſſe qui promiſit ſigna
oīa docent q̄ p̄dicta in chriſto ſunt: ⁊ rep/
ta in chriſto noſcunt. Iudei autē dū emen/
dari erubeſcūt/non cogitāt futurū intelligi
non eſſe mendacium.

Quō hō ad imaginē dei factus ſit: ⁊ vtrū ad dn̄ationem: et an mulier quoqꝫ: Queſtio. XLV.

A Faciamus inquit hoīem ad imagi/
Gen. 1. d. nē et ſimilitudinē noſtrā. Hoc qui/
buſdā ex alia parte lectionis intelli/
gendū eſſe videt: ex hac videlicet in qua le/
Gen. 11. b. gimus dixiſſe deū: Uenite deſcendamus ⁊
cōfundamus linguas eoꝝ: Quia q̄tum in
ſupficie videt/ſimile eſt: Unius eñ vox eſt
plurali numero loq̄ntis: ſꝫ diſcrepat ſenſu/
q2 ⁊ diſſimilis ratio eſt. Illic eñ de creādo
hoīe dicit: quē ad imaginē ⁊ ſimilitudinem
ſuā de⁹ vult creari. Illō aūt qḋ dic: Uenite
deſcendamus ⁊ cōfundam⁹ linguas eorū:
ad hoc ptinet/ne ſe intelligerēt hoīes: Uñ
ad angelos poteſt videri locutus dn̄s: q̄ſi
imperator ad exercitū: Cōmunit eñ dicit:
q2 facturus erat p illos vtpote creator illo/
rū: Ac p hoc: Cōfūdam⁹ inquit linguas eo
rū. Nā cū dicit: Faciam⁹ hoīem ad imagi/
nē ⁊ ſimilitudinē noſtrā: nō pōt dici angelis
locutus: quia nō poteſt dici vna eſſe ima/
go dei ⁊ angeloꝝ: ſicut impatoris ⁊ comitū:
Quia quoꝝ imago eadē ē: nō pōt diſſimil' eſ/
ſe: nec dignitas/nec natura. Deniqꝫ adiecit:
Et fecit inq̄t de⁹ hoīem/ad imaginē dei fe/
cit eū: vt deus dixerit/⁊ deus fecerit: non al
ter deus aut differēs/ſꝫ idē deus. Qz enim
vnus ad vnū dixit: non aliā naturā ſignifi/
cauit/ſed perſonā. Cum eñ deus vnus ſit/
tres tñ pſone ſunt: et ideo vnus ē deus: q2
ſiue in filio/ſiue in ſctō ſpū dei vnius ſubſtā
tia ē: q2 nō pōt nō hꝫ eē qḋ, ḋ ipō ē/qḋ ipē ē.
B Dei ergo patris pſona ē dicētis: Faciam⁹:
Filij xō facient/hoīem ad imaginē dei/ſiue
ad pris ſiue ad ſuā/nihil intereſt: q2 vtriuſqꝫ
vna imago ē. Fecit aūt filius p ſpiritūſctm̄.
Sicut eñ pater per filiū dicit facere: ita ⁊ fi
Matth. 12. c. lius p ſpm̄ſctm̄/ipō dicēte: q2 ego in ſpiritu
dei eiicio demonia. Igit vna trium imago
eſt: quia ſiue pater/ſiue filius/ſiue ſpiri/
tus/vnus eſt deus: ac per hoc vnus factus
eſt homo ad vnius dei imaginē. In eo aūt
imago dei eſt hō: vt ſicut vnus eſt de⁹ in ce/
lis/ex q̄ oīa ſubſiſtūt ſpiritalia: ita vn⁹ eēt
in terris hō: ex quo ceteri haberēt carnalēꝫ
originē. Aliq̄b⁹ tñ videt: q2 in dn̄atiōe dei
imago eſt fact⁹ hō/⁊ q2 dicit: Et dn̄et piſciū
maris et volatiliū celi ⁊ totius terre: cū nō
ſolū viro/ſꝫ et mulieri iſta cernant ſbiecta:
quā conſtat dei imaginē nō habere. Qḋ q̄/
dem duplici mō caret ratione. Per hoc eñ
neqꝫ ad filiuꝫ dixiſſe de⁹ aſſeritur: Faciam⁹
hoīem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē noſtrā: ſꝫ
ad dn̄ationes celeſtes: q̄s apl's cōmemorat.
Si imaginē dei hō i dn̄ationē habet/⁊ mu
lieri datur vt ⁊ ipſa imago dei ſit: qḋ abſur
dum eſt: quō pōt de muliere dici: q2 imago
dei ē/quā cōſtat dn̄io viri ſubiectā: ⁊ nullaꝫ
auctoritatem habere? Nec docere eñ pōt/
nec teſtis eſſe/neqꝫ fidē dicere/neqꝫ iudicare:
q̄to magis non poteſt imperare.

Utꝝ ſamuel fuerit ḋ filijs aarō: ⁊ vtrum ſacerdos fuiſſe exiſtimandus ſit: Queſtio. XLVI.

Sunt q̄dā inter nos qui partim ne/ A
gocijs ſecularib⁹ occupati: ptim mi
nus ſtudioſi circa ſcṗturas ſacras er
rorē patiunt: putātes ſamuelē ſacerdotem
fuiſſe. i. ex aaron habere originē: ex cuius ꝓ
genie conſtituit dn̄s deus naſci/non fieri ſa
cerdotes. Nec alicui p̄ter filios ei⁹ conceſſū
eſt/vt poneret in altare incenſū. Ex quibus
aliq̄ plus errātes/negāt quidē ſamuelē de
genere fuiſſe aarō: hoc ē/nō illū dicūt natū
ſacerdotē: et nihilomin⁹ ſacerdotio illū aſſe
rūt functū. Quib⁹ ꝑus ridendū ē: Pei⁹ eñ
eſt negare ſamuelē natū fuiſſe ſacerdotē: et
tñ aſſerere illū functū eſſe ſacerdotio/q̄ꝫ di/
cere ſacerdotē illū fuiſſe ex filijs aaron. Hic
eñ ignorātia ē: illic ſtulticia. Cū eñ dicunt
qui illū putant natū ſacerdotē/ex filijs aa/
ron nō eē: manifeſtū habebūt nō illū fuiſſe
ſacerdotē: ignari q2 nō licuit agere alicui ſa
cerdotiū/niſi ei q̄ eēt ex ſemine aaron. Com
pertū eñ habēt: manifeſtū eñ eſt/q̄ chore
cū nō eēt ex filijs aarō ⁊ voluiſſet ſup altare
iponere incēſū/hiatu terre aſſumptus ē cū Numeri. 16. c
ſocijs ſuis. Et ozias rex/cū nō vtiqꝫ eſſet ex
ſemīe aarō/ſꝫ ex tribu iuda: ⁊ p̄ſūpſiſſet age/ 2. paral. 26. d.
re ſacerdotiū/ſtans añ altare/pcuſſus lepra
in fronte eſt: ⁊ ſic expirauit. Illi aūt qui di/
cūt ſamuelē non natū eſſe ſacerdotē: et ni/
hilomin⁹ egiſſe illū aſſerunt ſacerdotiuꝫ: ſa/
tis ſtultū eſt qḋ dicunt: ⁊ ſtulto ſuadere qḋ
bonū ē/laboris eſt maximi: Quāta eñ he/
betudine ducit: vt ſole apparēte ſup terram
dicāt/q2 nox eſt: Cū eñ legāt ⁊ nō vno loco

legāt hoc a deo eſſe decretū/ vt nēo auderet
ſacerdotiū agere ꝑter aarō ⁊ filios eius: ob
ſtinata mente cōtendūt/ ſacerdotē fuiſſe ſa/
muelē: Nō eñ intelligūt: q2 ſi natus ſacer/
dos nō eſt ſamuel/ ⁊ ſacerdotiū ęgit/ ꝓſum/
ptoꝛ dicit: q2 hoc deus ſtatuit vt naſcerent/
nō fierēt ſacerdotes: ⁊ de ſamuele hoc ſētire
puto tutū non eſſe. Quō eñ poſſet fieri/ vt
vir laudabilis ⁊ dei teſtimonio cōmēdatus
hoc ageret: qđ incōceſſuȝ ſciebat? Cui⁹ etiā
ꝓſumptionis vindictā ꝓ certo habebat ſa/
muel/ ⁊ iteꝝ factā: Neq; eñ dei iudicio po/
tuit ad hoc aſpirare/ quē imutabilē ſciebat:
a quo ſi forte hoc audiſſet/ tēptari ſe potius
crediſſet: ſciēdo deū nullo modo ſentētiā
ſuā poſſe reſcindere. Poſſet eñ magis ſub
dei apparētia ⁊ noīe id agi ſecum credere/ vt
circūueniret a pte aduerſa ꝗ̄ iudiciū ſuū de
Numeri.22.c um poſſe mutare. Deniq; cū balaā ꝓhibit⁹
fuiſſet a deo ne iret ad balach: ⁊ poſtea iteꝝ
reqſiſſet/ an iret: indignatus ei deus ex oꝛe
aſini coꝛripuit eū: quia ꝓhibentē angelum
vidēs aſina/ cęptū iter iplere nolebat. Ba/
laā vero ꝓhibēte deo/ ne iret iterū interro/
gans: an ire illū vellet/ ſic de deo q̄ſi de hoīe
iudicauit: qui ꝑ id qđ impꝛeſcius ē/ varius
⁊ mutabilis ē. Sȝ balaā nullo diuino teſti/
monio commendat: Erat eñ bariolus. Sa
muel aūt vir deo charus: ⁊ iudicioꝝ ei⁹ ſci/
ens fixā eſſe ſentētiā: quō aliud fieri crede/
ret ꝗ̄ ſciebat a deo eſſe conſtitutū? Sȝ heli
inqunt moꝛtuo ⁊ filijs eius ſacerdotib⁹/ ſa/
muel cępit agere ſacerdotiū. Qđ nec lectio
docet/ nec ratio admittit. Hoc eñ dicentes
nullū putāt tūc fuiſſe qui ageret ſacrificiū ſi
ue ſacerdotiū: vt his trib⁹ moꝛtuis/ niſi ſa/
muel populi munera obtuliſſet/ ſacerdotiū
agi deſijſſet: quę aſſeueratio ē dei inimica.
His eñ de⁹ impꝛouidus iudicat/ q̄ſi neſci⁹
cū id ſtatuit qđ ꝑmanere nō poſſit. Ut qđ
eñ null' alijs ꝗ̄ filijs aarō ſacerdotiū agere
vſq; in ſeculū ſtatuit: h̄ eſt vſq; ad tpa aduē
tus chriſti/ ſi hoc deficere ſciebat? Si aūt ne
ſciuit (qđ abſit) iꝑꝛouid⁹ fuit: ⁊ iō fieri potu
it: vt nec ſamuel fuerit illis deficiētib⁹ ſacer
dos. Si aūt ꝓuidus ⁊ ꝑ̄ſcius de⁹ eſt/ ꝑman
ſit qđ ſtatuit: ⁊ ſi ꝑmāſit qđ ſtatuit/ ſamuel
nō ęgit ſacerdotiū: q dei nō erat ſacerdos.
In veteri eñ lege naſci decreuit de⁹ ſacer/
dotes: In noua vero/ fieri dñs iuſſit ſacer/
B dotes. Eligant nunc vnū de duob⁹: aut na
tū ꝓbent ſamuelē ſacerdotē: aut factū. Sȝ
ꝯſentiūt nō illū natū eē ſacerdotē: q2 ſciūt
illū nō eſſe ex filijs aarō. Si ergo natus nō
eſt ſacerdos ſamuel: factuſ aūt nō legit/ nec
ꝓbatur: q2 nec ſtatuerat deus fieri ſacerdo/
tes: in abſoluto ē ſamuelē minime fuiſſe ſa/
cerdotē. Sȝ ꝯdictoꝛes clauſis oclis: ſi ſacer
dos iqūt nō fuit: vicē tñ ęgit ſacerdot': qm̄
legit deo ſacrificiū obtuliſſe. Quis aude/ 1.Regl.7.c.
at negare qđ ſcptū ꝓbat: Obtulit eñ deo Quis dicat offerre ſacrificium.
ſacrificiū ſamuel: ſȝ non inde vicē ſacerdot'
ęgiſſe cognoſcit. Ipſe eñ ſemꝑ dicit offerre
cuiuſ oblatiōes ſunt q̄s ſuꝑ altare imponit
ſacerdos: et ſaul obtulit hoc vtiq; genere. i.
ꝑ ſacerdotem ſicut et nūc offertur: Et dauid
obtulit et ſalomō obtulit: ⁊ cęteri ſimilit' ob
tulerūt: nunqd oēs vicez ſacerdotis ęge/
rūt? Quis eñ ꝓpꝛio ſacerdos fungat offi/
cio: ille tñ offerre dicit/ cui⁹ nomine agit ſa/
cerdos: Ipi eñ imputat cuius munera offe
runt. Et qui nō fuit ſacerdos: quō vicē age
re poterat ſacerdotis? Nūquid diacon⁹ po/
teſt vicez gerere ſacerdotis? Pręfect⁹ etenī
pōt agere vicē ꝓ̄fecti/ et ꝓ̄toꝛ pꝛętoris: non
tñ priuatus pōt agere vicē poteſtat' alicu/
ius: ꝗ̄to magis ſacerdotis vicez agere non
poteſt qui nō eſt ſacerdos? Quo eñ cōſilio
ad hoc aſpirare audeat qđ ſibi ſcit non lice/
re? Nam ſi ſacerdos alicubi deſit: poteſt al/
terius loci ſacerdos rogatus venire ⁊ vicez
eius agere: non tñ ꝓpheta/ ꝗuis ſanctę vi/
tę ſit/ agere pōt qđ ſcit ſibi minime eſſe con/
ceſſum. Aliud eñ eſt bñ viuere/ ⁊ aliud po/
teſtatē alicuius officij accipere. Sicut eñ q
ſacerdos eſt/ non ex eo vitā ſuā cōmendatā
putare debet: ita et q ſanctę cōuerſationis
⁊ vitę ē: nō iā ex eo ſibi ſacerdotiū vēdicare
debebit. Quis eñ bonū ſit ſacerdotiuȝ: tñ
malū erit ei cui cōceſſum nō eſt/ ⁊ pręſumit.
Nā ſi reſpiciamus qđ ſcriptū eſt de ſctō ſa/
muele: videbim⁹ q̄le teſtimoniū det ei ſcri/
ptura/ dicens: Et innotuit inqt omni pplo: 1.Regl.3.d.
qm̄ fidelis eſt ſamuel propheta dño. Et in Pſ.98.
pſalmo: Fiāt inqt moyſes ⁊ aaron in ſacer/
dotes eius: et ſamuel inter eos q inuocant
nomē eius. Quiſ nō aduertat ex hac diſtin
ctione diuiſas eē ꝑſonas dignitatū cauſa:
vt moyſes ⁊ aarō ſacerdotalē dignitatē ad
epti noſcāt: ſamuel ꝟo inter ꝓphas deo di
gnus extitiſſe habeat? Qui p̄cibus deū in/
uocabāt ad ꝓtegendū ꝑplm ſuū: ſicut legit.
Intātū aūt ſacerdotes minime defuiſſe ꝓ 1.Regl.6.c.
bant: vt reuocata arca ab allophyl' baiuliſ
leuitis viris bethſamitis/ obtulerūt deo ſa
crificia abſēte ſamuele. Rege aūt facto ſau/
le: achimaas erat pronepos heli ſacerdot':
qui poꝛtabat ephot. Sed hinc inquiūt vi/
detur ſacerdos fuiſſe ſamuel: quia veſtitus
erat ephot. Quaſi nō hodie diaconi dalma
ticis induant ſicut epi. Ephot aūt etiaȝ da/ 2.Regl.6.c.
uid legimus fuiſſe indutū/ ⁊ duplicē ephot

1.Reg.2.d. Samuel aūt adhuc puerulus ſuccinct⁹ erat
ephot: Nūqd puerulus potuit deo mune/
ra populi offerre? Uides ergo/quia ephot
vnū qdē nomē eſt/ſed nō vnā rez ſp ſignifi/
cat. Sacerdotes eñ portabant/nō veſtiebā
tur ephot: Reges vero et leuita ſamuel in/
duebant ephot. Aliquādo ergo veſtis: ali/
quādo q̄ſi armariolū qđ portabāt ſacerdo/
tes ad interrogādū dñm / ſignificat ephot.
C Ciūm apparet pbatū eſt ſamuelē non ſa/
cerdotē/ſꝫ pphetā fuiſſe. Nūc his reſpōde/
mus/ qui ignorātes q2 ſamuel non eſt de fi
lijs aaron ſacerdotis/eſtimāt illum ſacerdo
tē fuiſſe: Nec eñ fas erat vt ꝺ origine aarō
deſcēdēs ſacerdos non eſſet. Quos primū
volo cognoſcere: q2 ſi ſacerdos erat ſamuel/
ſine dubio ⁊ helcana pater ei⁹ ſacerdos fuit.
Congruū ꝙ fuerat/et filios ei⁹ ſacerdotes
fuiſſe: quos q2 ſacerdotes nō erāt/iudices il
los conſtituit filijs iſrael: ſicuti et idem ipſe
erat ſamuel. Sic eñ legimus: q2 iudicauit
filios iſrael. Helcana aūt pater ſamuelis p
pter ꝙ ſacerdos nō erat/aſcendebat inquit
Al. ter dieb⁹ in dies. tūi dieb⁹ ſtatutis de ciuitate ſua ramatha/
im adorare ⁊ ſacrificare deo oīpotenti ſa/
baoth: ⁊ ibi erat heli ⁊ duo filij eius /ophni
⁊ phinees ſacerdotes dñi. Quid tā apertū/
q2 veniebat helcana offerre munera ſua añ
dñm per ſacerdotes tēpore cōpetenti ſm ꝙ
ſtatuerat moyſes: vt tribus tpib⁹ āni offer/
ret mūera ⁊ decimas ſuas/vbi fuiſſet arca
dñi ⁊ ſacerdotes? Quippe ⁊ cū duas vxores
habuit tēpore vno/qđ illicitū eſt ſacerdoti/
bus. Erat eñ helcana ex leuitis: ſicut gene/
rationū ordo ſe ꝯtinet in libro paralipome
non. Adhuc eñ leuitę non erāt habētes or/
dinē cōſtitutū miniſterij circa ſacerdotes et
arcam dñi. Dauid eñ in regno ſuo diſpoſu
it vices ſacerdotibus ⁊ leuitis: vt a viginti
annis et ſupra: in lege aūt vigintiq̄nqꝫ an/
nis et ſupra inciperēt exhibere ſeruitia dñi/
cis cerimonijs: vt eſſent de filijs aaron. i. de
phinees ⁊ ithamar traduce claſſes ſacerdotū
vigintiq̄ttuor: q̄ vices ſuas agerent certis
tpib⁹: leuitę aūt cōſtituti ſunt q̄ erant taber
naculi ianitores: et qui baiuli arcę dñi/et q̄
excubias ſeruarent: ⁊ qui vaſorū eſſēt cuſto
des: ⁊ qui pmiſcuas ſuſciperēt oblationes.
Et viginti q̄ttuor claſſes inſtitutę ſunt can/
tantiū ⁊ citharięantiū ⁊ muſicorū cęterorū:
ita vt etiā hi/id ē oēs leuitę haberet tēpo
rū vices: q2 neceſſe erat eos ⁊ ociū habere:
vt ⁊ domorū ſuarū agerent curā. Et non ſo
D lū hęc pficiunt ad cauſā ſupradictā/qm ſa/
muel nō fuit de filijs aaron/ſꝫ ⁊ illud qđ di
4.Reg.1.b cit mater ei⁹ ad dñm: Quia ſi mihi inqt de/
deris filiū/ cōmodo eū dño oīb⁹ dieb⁹ vitę
ſuę: Nō hoc diceret ſi natus eſſet ſacerdos:
oportebat eñ illū ſeruire altari: ſed q2 leui/
uita erat / et lex leuitis adhuc non erat po/
ſita: ſꝫ vnuſq̄ſqꝫ p volūtate ſua agebat/ita
vt oberrātes illicita p̄ſumerēt. Jonatha eñ
fili⁹ filij moyſi / cū inter leuitas deputatus
eſſet/ſacerdotiū agere p̄ſumpſit. Ac per hoc
legim⁹ in libro iudicū: quia vnuſq̄ſqꝫ inqt
placita ſibi faciebat/eo ꝙ nō eſſet rex in iſra Iudic. 17.a
el. Idcirco vouit anna dicens: Cōmodo eū
dño: ne cū cęteris oberraret. Et vt plenius
q̄ſtio diſcuti poſſit/etiā illud tractem⁹ qđ di
ctū eſt de helcana: q2 veniebat ex dieb⁹ in
dies offerre munera ſua ⁊ decimas: quō de/ 1.Reg.1.a
cimas offerebat qui nihil poſſidebat: Leui
tę eñ nō accęperūt agros: q2 ꝺ decimis q̄ a
plębe dabant victū q̄rebant. Sꝫ pōt fieri: ⁊
ſic datur intelligi: q2 potuit habere poſſeſſi
onē vxoris ſuę aut emptā: quia de alijs tri/
bubus accipiebāt vxores: non ſolū hi /ſꝫ et
cęteri: ita vt ⁊ ſacerdotes acciperēt de alijs
tribubus vxores: Nam ioade ſacerdos ma 2.paral.22.d
gn⁹ vxorē duxit ꝺ tribu iuda filiā reg. iorā.

Quō hoc qđ in eſaia dicitur: Et apprehendēt ſeptē mulieres. ⁊c̄. ſeptem eccleſie catholice ſignificent.

C Apprehēdēt (Queſtio. XLVII. A
C inquit ſeptē mulieres vnum holem
dicētes: Panē noſtꝝ mādūcabim⁹/ Eſa.4.a.
⁊ veſtimētis noſtris opiemur: verūtñ inuo/
cetur ſup nos nomē tuū: aufer opprobriūꝫ
noſtꝝ. In abſoluto eſt /p ſeptē mulieres ſe
ptem eccleſias eſſe ſignificatas: Quis eñ
vna ſit / ſed ſeptiformis dicitur: vt corpus
vnū ſeptēplici numero cōſtet mēbroꝝ: Nō
ſolū aūt nos/ſed et ſuperni ciues eccliē mē/
bra ſunt: cui⁹ caput chriſtus eſt. Siue igitur
vna: ſiue ſeptē dicant eccleſię: nō diſcrepat:
Una eñ đr: q2 vnū habet caput/ qđ ē chri/ Eph.5.c.
ſtus: Septē aūt ideo: q2 ſicut mēbra diuer/
ſa ſunt: ita ⁊ potentię ſpiritales inter quas
⁊ nos deputamur diuerſę ſūt virtutes/ ppt
qđ ⁊ aerię dicunt. Idcirco eñ diuerſę ſunt:
vt nō oīa ſingulę poſſint/ſꝫ ſimul oēs cor
pus ſint chriſti: q2 ipſe eſt caput corpis eccle Col.1.c.
ſię: ex q̄ totū corpus ſubſiſtit. i. ex q̄ oīa in
cęlis ⁊ in terra habent originē. In hac ergo
q̄ in terris ē ecclia oim eccleſiaꝝ facta ē mē/
tio: q2 cū huic ſacramētū creatoris p̄dicat:
etiā cęleſtibus hmōi intimat doctrina. In/
ferioribus eñ cū inſinuat/neceſſe eſt vt au/
diāt ⁊ ſuperni. Uñ apłs: Mihi inquit mini Eph.3.b.
mo oim ſanctoruꝫ data eſt hęc gratia inter
gētes euangeliçare incōprehēſibiles diuiti
as chriſti/et illuminare oēs q̄ ſit diſpēſatio

miniſterij abſconditi a ſeculis in deo q̄ vni/
uerſa creauit: vt innoteſceret ꝑncipib⁹ ⁊ po
teſtatib⁹ in cęleſtib⁹ ꝑ eccleſiā multiformis
ſapiētia dei. Per hanc ğ eccleſiā ſuperni do
Ps.84. centur: qꝛ ỽitas ait de terrꝫ orta eſt. Ut em̄
mentio ſuperioꝝ fiat: hic ſeptē eccleſię nun/
cupanť in vna plębe/ quas ſeptez eccleſias
ſupplices ꝓpheta inducit ſaluatori facto ho
mini. Intellexerūt em̄ ad hoc natū eſſe chri
ſtum/ vt auferret opprobriū: primū q̄dē ſub
lege ſua agentiū: dein de cęteroꝝ. Habebāt
autē in memoria ſcp̄tū eſſe: Ueniet ex ſion
qui eripiat et auertat impietatez ab iacob.
Hę ergo ſeptē eccleſię apprehenderūt homi/
nem vnū. i. natū chriſtū dicētes: Panē no/
ſtrū manducabim⁹: et veſtimentis noſtris
operiemur: Uerūtamē inuoceť nomen tuū
B ſuꝑ nos: aufer opprobriū noſtrū. Quid eſt
hoc ꝙ precanť? Si em̄ pane ꝓprio vtunť/ ⁊
veſtimētis ſuis induunť. i. et viuūt/ ⁊ nudę
nō ſunt q̄d eis deeſt? Si em̄ panis ad vitā
ſignificať/ et veſtitus ad dei indutionē: qꝛ
qui ſine deo eſt/ nudus dicť. Unde aplus:
Gal.3.d. Qui in chriſto ait baptiçati eſtis/ chriſtū in
2.Cor.5.a duiſtis. Et itez: Si expoliati inq̄t/ nō nudi
inueniamur. Quid eſt ꝙ poſcūt vt auferať
ab eis opprobriū/ niſi qꝛ h̄ pp̄ls ſignificať in
ſeptem eccleſiaꝝ numero: q̄ ſub lege agens
chriſtū expectabat ꝓmiſſum ad abolenda
peccata? Ideo dicūt: panē noſtrū māduca/
bim⁹: hoc eſt/ ỽbis legis q̄ vnū tradūt deū
Deut.8.a. paſcemur: qꝛ nō in pane tm̄ viuit hō/ ſed in
omni ỽbo dei. Et veſtimentis noſtris ope/
riemur. i. creatoris noſtri noie cenſebimur:
quia hoc vnuſq̄ſqꝫ indutus dicť qđ eſt/ et
prophetabať. Deniqꝫ ſenatores vel officia/
les ex veſtib⁹ intelligunť q̄d ſint. Sed quia
hęc ſatis nō faciūt ad deū ꝓmerendū: Hoc
em̄ ſtatuit vt ꝑ ſacramentū cognitiōis vni⁹
dei heres eſſe incipiat hō regni cęlorū: Per
fidem em̄ pctis ablutus: ⁊ a morte ſecūda:
q̄ ex ſententia data in adā/ hoies apud in/
feros detinebat: alien⁹/ nullo detinēte/ per/
git in paradiſum dei patris: in quo dixit la
Luc.23.f. troni dn̄s/ ꝙ ſecum eſſet futurus. Quis em̄
pp̄lus ſupradictus/ q̄ ꝑ ſeptē eccleſias ſigni
ficatus eſt/ ſub dei lege eſſet/ et deuotiōe tā
Roma.3.d. ꝓpriȷ̄ q̄z paterni delicti: qꝛ om̄es inq̄t pecca
uerunt/ et egent gloria dei: Idcirco orāt ſu/
pra memoratę eccl'ię vt auferať opprobriū
earū inuocatione nois chriſti: quia q̄ ſignū
eius habēt quo vicit mortē/ ab inimico te/
neri non poſſunt: Et nō ſolū iſtę eccl'ię chri/
ſti nomē ſuꝑ ſe inuocari p̄canť/ ſed et ſuꝑnę
ſpirituales in cęleſtib⁹ degētes: Quę q̄z em̄ ſpi/
rituales ſunt ⁊ cęleſtes potentię: opprobrio tn̄
ſubiacerent/ ſi a creatore ſuo fuerint alienę:
et nec membra erūt corꝑis/ q̄ caput ſuū nō
cognoſcentes oberrant. Et qꝛ aliud nō eſt
qđ explanauim⁹/ in ſubiectis ꝓpheta teſta
tur dicens: In illa aūt die illuminabit dn̄s Eſaie.4.b.
in cōſilio ſuꝑ terrā. Et adiecit: Qm̄ abluet
dn̄s inq̄t ſordes filioꝝ et filiaꝝ: ⁊ ſanguinē
purgabit de medio eoꝝ. Quid tā euidens:
qꝛ in illo die in q̄ promiſſum dei adimpletū
eſt/ ⁊ fidei ſacramētū declaratū eſt hoib⁹/ il/
luminati ſūt/ vt ꝑ creatoris cognitionē pu/
rificati q̄ rei fuerāt mortľ/ fierēt ęternę vitę
heredes? Promiſcue igiť ꝓpheta locut⁹ eſt/
vt om̄es dono dei indigere ſignificaret: vt
ſiue pctōres ſiue iuſti/ dei miſcđiam expe/
ctaſſe noſcerenť. Peccatores ꝓpter delicta
ꝓpria/ vt de faucib⁹ mortiſ eriperenť: Iuſti
ỽo paterno abſoluti pctō/ deleta ſententia
data in adā/ ꝑ quā cūcti tenebanť a morte:
liberate accepta dei regnum intrarēt: facti
iam non ſerui/ ſed filij dei.

Queſtionum noui teſtamenti ſecunda pars.

De⁹ certe pfect⁹ ē et nulli⁹ egēs: q̄d ergo op⁹ fuit chriſto ſaluatore vt naſcereť de deo/ et filiū haberet de⁹ ꝑ quē oīa faceret: Qō. XLVIII.

Noui teſtamē ti Queſtio. 1.

Um ea que nō erant/ deus voluiſſet exi/
C ſtere: et maieſtatis ſuę mini/
me hoc condignū op⁹ ſciret:
prius de ſe/ cū ſit natura ſim
plex et incorporeus/ filiū generauit/ q̄ nihil
ab eo diſtaret/ vt magnitudini ſuę ꝯgruus
reſponderet effectuſ. Quid em̄ vltra poſſet
facere/ q̄z vt ſe alterū q̄ pfectus eſt/ genera/
ret? Hoc ergo pfectum op⁹ eſt/ q̄ nihil poſſit
videri pręſtantius. Cętera em̄ om̄ia mino/
ra ſunt: quanto em̄ excellentior his om̄ib⁹
chriſtus eſt/ tanto magis creatio illoꝝ infe/
rior eſt generationi ei⁹. Eſt et aliud: De⁹ em̄
ex quo ſunt om̄ia/ volens cōdere creaturā:
verbū prius qđ in myſterio apud ſe habe/
bat/ generauit: hoc ē/ fecit exiſtere. Qđ ỽbū
idcirco filiū nūcupauit/ vt oſtenderet de ſe
illū extitiſſe/ et eſſe ſibi ꝯſubſtātiuū: vt lex q̄
filij de parentib⁹ ſunt/ hoc credibile faceret
per qđ manifeſtaret creaturę myſteriuꝫ/ qđ
latuit in eo ex ęterno.

Cur ſaluator cū ſanctus nat⁹ ſit/ et chriſtus dn̄s in ipſa natiuitate appellat⁹/ baptizatuſ eſt: cū baptiſ

Queſtio.2. ma purificationis cauſa ſit et pec-
cati: Queſtio.XLIX.

Verū et manifeſtū eſt/creatorem non
egiuiſſe baptiſmo: q₂ chriſtus nō fa-
ctus/ſ₃ natus eſt: dicente angelo pa
Luc.2.b. ſtorib⁹: Ecce natus ē vobis hodie ſaluator
qui eſt chriſtus dn̄s. Deniq₃ ſciēs iohānes
Math.3.d. ſctitatē ei⁹/ phibebat eū a baptiſmo: Sal-
uator ḋo inſtituit fieri oportere: nō vtiq₃ ppt
pctm̄ ſuū/ſ₃ ppter īplendā iuſticiā. Dignū
em̄ erat vt ipſe exēplo eſſet futuris filijs dei
q̄ p baptiſmū filios dei fieri docebat/ ⁊ q̄ cre
dentib⁹ ſpm̄ſanctum a deo dari pmittebat/
debuit iſtud in ſemetipſo viſibilit̄ demon-
ſtrare/q̄ cōperto credētes inuiſibilit̄ ſe poſſe
ſpm̄ ſctm̄ habere ſperarēt: Nā ſaluator vti-
q₃ cū de ſpūſctō naſcit̄/purificatū corp⁹ ha-
buit. Unctio em̄ carni ei⁹ ſpiritaliter i vtero
ḋginis data ē. Spūs em̄ ſanct⁹ purificauit
qḋ de maria ḋgine in corpus ſaluatoris p-
fecit: ⁊ hęc ē vnctio carnis corpis ſaluatoris:
q̄re ⁊ natus chriſt⁹ ē appellat⁹. Qḋ em̄ p olei
vnctionē ꝯſtabat de⁹ miniſterio pphetarū
his q̄ in reges vngebant̄: h̄ ꝯſtituit ſpūſctūs
hōi chriſto/addita expiatiōe: quia anterio-
res chriſti ſolā poteſtatē īperij accipiebāt p
vnctionē. Saluator autē ⁊ poteſtatē acce-
pit hō natus/ ⁊ purificat⁹ ē nat⁹: Incōgruū
em̄ erat/vt dei fili⁹ in corpore pctīs ſubdito
naſceret̄. Hōis ḡ cauſā ſuſcipiēs ⁊ p regene-
rationē filios dei fieri docēs / baptiçari de-
Ar. ⁊conſecratum buit vt in ſe h̄ oſtideret ⁊ ratū. Facile em̄ pro
batū habet̄ ⁊ ſuadet̄ qḋ ḋr/ſi a magiſtro fie-
ri videat̄: ſic vtiq₃ ⁊ virtutū inſignia opor-
tuit fieri/ vt iā fili⁹ dei apparens/p myſteriū
regenerationis medelā daret corpis paſſioni
bus/vt exēplo eſſet futuris fratrib⁹: q₂ p rege
nerationē accepit vnuſq̄ſq₃ poteſtatē ḋtutis.

Queſtio.3. Si ideo ſaluator baptizat⁹ ē vt
exēplo eſſet: q̄re circūciſus/ceteros
phibuit circūcidi? Queſtio.L.

Circūciſio ꝯteriti tpis mādatū ē: quā
vſq₃ ad chriſtū oportuit habere au-
ctoritatē/ vt tamdiu curreret q̄diu
chriſt⁹ naſceret̄ pmiſſus abrahę vt de cętero
ceſſaret circūciſio pmiſſione īpleta. In figu
ra em̄ chriſti iſaac pmiſſus eſt. Dixit em̄ ei
Gen.22.d. de⁹: In ſemine tuo bn̄dicent̄ oēs gētes: qḋ
eſt chriſt⁹. Fides em̄ quā abraā acceperat re-
ſtaurata a chriſto ē: vt in ſemine abrahę qḋ ē
chriſt⁹/oēs gentes bn̄dicerent̄ ſicut pmiſſū
fuerat abrahę. Circūciſio itaq₃ ſignū fuit p-
miſſi filij dei.i. chriſti / q̄ nato ceſſare opor-
tuit ſignū pmiſſiōis: ita tn̄ vt ipſe pmiſſus
adueniens ſignū patris acciperet/ vt ſciret̄ is
eſſe q̄ pmiſſus fuerat oēs gētes iuſtificare p
fidē i circūciſiōe cordis. Quia em̄ pri abrahę
carnalit̄ naſcētis filij ſignaculū circūciſiōis
corporalē fuit: ita ⁊ eoꝝ q̄ ſpiritalit̄ naſcunt̄
ſpiritale ſignū eſt circūciſio cordis: ideoq₃
recte poſt chriſtum non adhuc oportuit car
naliter circumcidi.

Quō intelligat̄/q̄ dicenti marie Queſtio.4.
ad angelū: Et vnde hoc ſciā/quia Luc.1.d.
virū nō cognoſco: rn̄dit gabriel an
gelus: Spūſſanct⁹ ſupueniet in te
⁊ ḋtus altiſſimi obumbrabit tibi: (Queſtio.LI.

Ambigenti marię de
cōceptu/poſſibilitatē angelus ꝯdicat
dicēs: Spūſſanct⁹ ſupueniet in te: h̄
eſt: ne dubites/q₂ virū neſcis. Qḋ em̄ dixit:
q₂ cōcipies/ſpūſſanct⁹ ſupueniēs in te opa-
bitur vt cōcipias ſine viro: ⁊ ḋtus altiſſimi
inq̄t obumbrabit tibi. Altiſſimi ḋtus ſine
dubio chriſt⁹ ē: hoc em̄ ad ipſius pſonā pti
net. Supueniēs ḡ ſpūſſanct⁹ in ḋginē/ſan-
ctificauit eā/ope ſuo efficiēs corpus ſctm̄ ex
ea: in q̄ ḋtus ḡ ḋr dei fili⁹ naſceret̄: cui⁹ obum
bratio in ḋginē/h̄ eſt vt de imenſitate diui-
nitatis aliq̄d eēt in vtero ḋginis / q̄tū poſ-
ſet capere natura humana: qḋ q̄ſi ex ſplen-
dore obumbratio diceret̄/ ḋtus dei eſſet: q̄
dei ḋtus necnō ⁊ de⁹: Nihil em̄ de deo ē qḋ
nō dicat̄ deus. Nā hoc corporeū ē/ vt ſit in
carne aliquid et caro dici non poſſit: vt pili
et oſſa et nerui ⁊c̄.

Si de ſpūſctō nat⁹ ē chriſt⁹: ſi effe Queſtio.5.
ctu ei⁹ ex maria caro fact⁹ cur dictū
eſt: Sapiētia (q̄ vtiq₃ chriſt⁹/ē) edi- Prouer.9.a.
ficauit ſibi domū: Queſtio.LII.

Queſtio iſta gemina ratiōe pōt intel
ligi. Primū em̄ dom⁹ chriſti eccleſia
ē/ quā ędificauit ſibi ſanguine ſuo.
Deinde etiā pōt et corp⁹ ei⁹ dici dom⁹ ipſi⁹:
ſicut dicit̄ et templū ei⁹. Si em̄ ppter habi-
tationē dicit̄ templū dei: nō abſurde dicet̄
et dom⁹: ſicut legim⁹ in lege. Sed ſi effectu
ſpūſſancti factū eſt corp⁹ / ⁊ domū poſſe di-
ci arbitramur: q̄re ad pſonā chriſti relatum
eſt? Qm̄ factū filij/factū pr̄is ē: q₂ vtriuſq₃
vna ḋtus eſt. Simili modo etiā factū ſpiri-
tuſſancti/factū filij dei eſt/ ppter naturę et
volūtatis vnitatē. Siue em̄ pater faciat/ ſi-
ue filius/ſiue ſpūſſctūs: trinitas eſt q̄ opat̄:
et q̄cquid tres fecerint/dei vni⁹ eſt opatio.

Si oīa rōne facta ſunt/q̄d eſt vt Queſtio.6.
octauo calendas ianuarias ſalua-
tor natus dicat̄: Queſtio.LIII.

Nemo ſic poterit hebetari/ vt neget
oīa facere deū cū ratiōe. Ideo ḡ chri
ſtus deſcendens de ſacris ſedib⁹ ad

ſalutē mūdo tribuendā: vt etiā mūdū ipſū et tp̄a a ſe inſtituta doceret: tūc naſci homo voluit ad diminutionē humani generis augmentandā in deū: qn̄ ex magna diminutione lux q̄ dies ē/cremētū incipit accipe: vt tēpus natiuitatis ei⁹ rationi cōgruat doctrinę diuinę / quę ex vmbra mortis hoīes cępit multiplicare ad vitam.

Queſtio.7. **Si ex ſemine dauid chriſt⁹ fili⁹ dei factus eſt ſm carnē/ hoc eſt natus iā fili⁹ dei/ et in vtroq̄ q2 ſctūs natus ē: quō ergo poſtq̄ baptizatus eſt/ dictū ei a domino deo eſt:**
Ps.2. **Tu es filius meus ego hodie genui te: Queſtio.LIIII.**

Chriſtus dei fili⁹ ex ęterno eſt ſm ſpiritū ſctitatis: Juxta carnē xp̄o ex ſemine dauid natus eſt fili⁹ deo: vt in vtroq̄ nō factus deo fili⁹ habeat/ ſed nat⁹. Illud autē qđ in baptiſmo audit myſterij/ nō ſua cauſa eſt: Nā hoc oīb⁹ audit q̄ baptiçant. Ipſe autē demōſtrat tm̄modo/ vt ex hoc appareat in hoīe virtutib⁹ de⁹: Cęteri xp̄o firmant/ q2 ex hoc incipiunt eſſe filij dei cū ſctm̄ accipiūt ſpm̄. Quis eñ ſctm̄ natū ſit corp⁹ dn̄i/ nō tn̄ ſacramēto regenerationis firmat⁹ fuerat hō chriſtus eſſe fili⁹ dei: niſi ſpm̄ ſctm̄ accepiſſet iuxta decretū renaſcibilitatis donū. Nā et iudęi filij dei dicti ſunt in deuotiōe/ nō in ſacramento qđ nūc operat: vt accepta remiſſione pctōꝝ ſuperueniente ſctō ſpiritu dicant filij dei. Saluator ḡ et natus eſt ſm carnē fili⁹ dei. ⁊ poſt in myſterio firmatus. Nec eñ poterat qđ de ſancto ſpiritu natū eſt/ non de deo naſci: ſed vt ꝓpoſitū myſterij impleret ſupueniente ſpiritu nō diminutū eſt/ ſed auctū.

Queſtio.8. **Quid cauſe fuit vt illo tempore crucifigi ſe pmitteret dn̄s/ quo octauo calendas aprilis paſcha gerunt iudei: Queſtio.LV.**

Omnia ꝓprijs locis et tp̄ibus geſſit ſaluator. Ut eñ oīa ſe nutu patris recte cōdidiſſe doceret: tunc voluit
Quo tēpore mundus initium ceperit. paſſione ſua mundū redimere ⁊ reformare/ qn̄ eū et creauerat. i. in ęquinoctio: vn̄ mundus initiū cępit / et dies ſup noctē increſcere. In regno itaq̄ agens romano/ non niſi octauo calendas aprilis pati debuit/ qn̄ ęquinoctiū habēt romani. Tūc eñ vtiq̄ primū hęc pars mūdi illuminata eſt/ et ex eo dies cępit crementū accipere: Ideoq̄ et paſſiōe ſaluatoris tūc a tenebris ad lucē perducta. Nulla itaq̄ vituperatio auctoris poterit videri / qn̄ lapſam creaturam tūc reformauit qn̄ et fecerat. Nec eñ reprehēdi poterit rei lapſę initiū creatiōis/ cū ad id redeat inſtauratio. Eadē eñ die voluit eſſe renouationis gaudiū / quo fuerat et dedicatiōis.

Quare in mattheo pater ioſeph iacob ſcribit/ et in luca heli / vt aut duos patres habere imperite deſcriptus ſit / aut certe q̄ vere pater eius ſit neſciatur: Queſtio.LVI. Queſtio.9.

Non ē ambiguū patrē ioſeph iacob fuiſſe: Ordo eñ a dauid per ſalomonem tramitem ſuū tenēs recto curſu peruenit ad iacob: cuius fili⁹ eſt ioſeph: heli autē fili⁹ mathat a dauid p nathan filiū euiſdē dauid ordinē tenet vſq̄ ad tempus q̄ ſaluator aduenit: vn̄ ſinguli euangeliſtę a dauid ſingulorū fratrū generationū ordines ꝓſecuti q̄ſi fugā fecerūt: vt mattheus a dauid p ſalomonē deſcēderet ad ioſeph: Lucas xp̄o ab heli/ q̄ tp̄e fuit ſaluatoris/ aſcēdit p traducē nathan filij dauid: ⁊ vtriuſq̄. i. heli et ioſeph iunxit tribū / oſtendēs vni⁹ generis eſſe vtrūq̄: vt cū heli ſociat ioſeph nō diſcrepare eos in generatiōe/ ſ; frēs oſtendat: Ac p hoc nō ſolū ipſi⁹ ioſeph filiū eſſe ſaluatorē / ſ; et heli: Ipſa eñ ratione q̄ ipſi⁹ ioſeph fili⁹ dr̄ ſaluator / ipſa eſt et heli filius et cęterorū oīm q̄ de eadē tribu ſunt. Hinc eſt qđ dicit apl's: Quoꝝ patres/ et ex Roma.9.a quib⁹ chriſtus ſm carnē. Diuino etenī nutu permotus lucas eſt/ vt ab heli p traducē nathan aſcenderet ad dauid: et p tharam patrem ei⁹ aſcēderet ad ſem filiū noe: et adhuc ſup diluuiū pueniret ad ſeth filiū adę q̄ redditus erat ꝓ abel: ⁊ eadē ratione faceret filium adę ſaluatorē/ q̄ dicebat fili⁹ eē ioſeph et heli. Sup adā autē trāſcendens/ aſſignaret ſm omnē carnē chriſtū filiū dei eſſe. Illō B qđ q̄buſdā videt: q2 heli acceperat vxorē iacob/ quō lex mādauit: vt ſi q̄s mortu⁹ fuiſſet ſine filijs/ accipet frater aut ꝓpinquus Deut.25.b. vxorē ei⁹: et reſuſcitaret ſemē fratris ſui. Et ita factū vt heli generaret ioſeph/ iacob cuius vxorē acceperat: et p hoc iungi generationē/ vt nō immerito ioſeph patrē habere heli dicat. Hoc nec ꝓbabile eſt/ nec ad vllā rem ꝓficit. Illud autē qđ ſupra dictū eſt: et per generationē iungit duos fratres filios vni⁹/ et chriſtū oſidit filiū dei eſſe ſm omnē generationē: Euangeliſta eñ cū referret dicens: Et ip̄e ieſus erat incipiēs fere annorū Luc.3.e. triginta filius ſicut putabatur ioſeph/ q̄ fuit heli. i. ieſus fili⁹ eſtimabat ioſeph: Et nō ſolū ioſeph erat fili⁹/ ſed ⁊ heli: nō q2 ioſeph filiū dicit heli: ſed eodē genere q̄ ioſeph vocabat fili⁹ eſſe ieſus: ita erat etiā filius heli: ꝓpter qđ fratrū filij erāt ioſeph et heli. i. ſalomonis ⁊ nathan filioꝝ dauid/ vt p dauid

aſcendēs ad abraā et noe et ſeth/et ad ipm
adā/et ſup adā doceat eſſe chriſtū filiū dei.
Cū eīm dicit: Qui fuit fili° ſeth/q̄ fuit filius
adę/q̄ fuit fili° dei: chriſtū vtiq̄ ita dicit adę
filiū/ſicut dicebat fili° ioſeph. Ait eīm ma/
Luc.2.g. ria ad eū: Fili qd feciſti nob ſic? Ecce ego ꝛ
pater tuus meſti ꝛ triſtes q̄rebam° te. Sup
adā aūt iunxit chriſtū patri deo: vt q̄ hoꝝ/
id eſt ab adam vſq̄ ad ioſeph/ et heli filius
dicebat/ante iſtos oēs dei verus fili° intelli
geret: ad ꝯfuſionē fotini/q̄ chriſtū nō niſi ex
maria/nec ante fuiſſe contendit. Quoꝝ eīm
nō erat/fili° dicebat: ꝛ dei cui° fili° ver° erat/
negabatur. Si eīm/qd improbabile eſt ꝛ ad
nullā rem proficit/ioſeph heli fili° dicat ſm
q̄ ſup̄ diximus: nō dixiſſe videbit de chriſto:
q̄ꝛ fuit fili° dei/ſed de adā. Per ordinē enim
ſingulorꝝ filioꝝ patres ſubijciēdo/venit ad
enos cui° patrē dicit ſeth: Patrē autē ſeth
dicit adā: Adę xo patrē dic deū: et neſcio q̄
vtilitas ſit ſic aſſeuerare. Si autē p ordinē
ſicut dixim° ſinguli patres chriſti dicant/ſi/
Roma.9.a cut et fili° dicebat ioſeph: q̄ꝛ dictū ē: Quoꝝ
patres ꝛ ex q̄bus chriſt° ſm carnē/ipſo ordi/
ne legit fili° eſſe ſeth et fili° adę. Et ſup hos
oēs aſſignat fili° dei/ vt ante ipos dicat eſſe
quoꝝ ſilius nuncupatur.

Queſtio.10. Quid eſt hoc vt cū in malachia
Malach.3.a. propheta ſcriptū ſit: Ecce mitto an
gelū meū ante faciē tuā/q̄ pparet
Marci.1.a via tuā ante te: marcus hoc euan/
geliſta in eſaia propheta ſcriptum
aſſerit: Queſtio.LVII.

n En potuit latere marcū quid ſcribe
ret: Nec enī expers erat lectionis/q̄
ab infantia diuinis litteris imbut° ꝛ
exercitat° erat in lege: maxime cū aplos ſit
ſecut°. Sciens autē oia ad auctorē referēda
dicta/hec ad eſaiā reuocauit q̄ ſenſum iſtuz
Eſaie.40.a. prior intimauerat dicēs: Vox clamantis in
deſerto/parate viā dn̄o/rectos facite ſemi/
tas dei noſtri. Deniq̄ poſt verba malachię
ſtatim ſubiecit euangeliſta dicēs: Vox cla/
mantis in deſerto/ vt iungeret verba vtri/
uſq̄ pphetę ad vnū ſenſum ptinentia ſub
prioris prophetę perſona.

Queſtio.11. Qua ratione negat ſe iohānes
chriſtū ſciſſe ante baptiſmū/cū ve/
Matth.3.d nienti ei ad baptiſmū dicat: Ego a
te debeo baptizari/et tu venis ad
me: quomō ignorabat eū quē phi
buit/humilias ſe ei: Qō.LVIII.

t Anta ſanctitate pditus eſt etiā ab
ipſis cunabulis iohānes/vt nec fal/
li nec fallere credat: nec dominū ſuū
qui cū in vtero p ſpm̄ ſanctū illuminauerat
neſcire: ac p hoc verū eſt: q̄ꝛ et deſcendēte in
eū ſpiritu agnouit eū/ꝛ priuſq̄ ad baptiſmū
veniret/nō ignorauit eū: Sciebat eīm eum:
Sed an ipſe eēt q̄ donū dei olim patrib° re/
promiſſū miniſtratur° eſſet neſciebat: hoc ē
qd tūc ſe didiciſſe ꝓfitet: cū vidit in eū ſpm̄
deſcēdiſſe. Sic eīm ſe a deo inſtructū dicit io
Joh.1.c. hannes: Sup quem ait videris ſpm̄ deſcen
dentē ꝛ manentē ſup eū/ ipſe eſt q̄ baptizat
Roma.15.b. in ſpūſancto. Hoc etiā aplus cōteſtat: Dico
enī inq̄t chriſtū miniſtrū fuiſſe circūciſionis
ppter xitatē dei/ad ꝯfirmādas pmiſſiōes
patrū: hoc ē in quo neſciebat dn̄m iohan/
nes: Quis enī magnificentiā eius nō igno/
raret/hoc tamen latuit eū: quia p ipſū fides
abrahę implenda erat.

Queſtio.12. Si baptiſma celeſte myſteriū eſt
cur nicodemo cū de baptiſmo du/
Joh.3.b. bitanti loquit dn̄s: Si terreſtria
inquit dixi vobis et non creditis:
quomodo ſi dixero vobis celeſtia
credetis? Queſtio.LIX.

A q Ui baptiſmū putat carnali rōne cō
ſiſtere/hic nō eſt ſpiritalis. nec donū
celeſte poterit conſeq̄/qui ſe p aquā
nō p fidē imutari credat. Aq̄ enī cernit/ſꝫ q̄
nō videt ſpūs opat: vt fides i eo ſit: Quia
ſicut ſordes corporeas aq̄/ita ſpūs animaꝫ
abluit a pctis: vt quō viſibilia viſibilib°/ita
et ſpiritalib° proſit ſpūs: ac p hoc ſpiritalis
ratio vertit in baptiſmo. Plus eīm ē ibi qd
audit q̄ꝫ qd videt. Cū hinc q̄ nicodem° car/
nali inſtruct° rōne dubitaret: ſaluator vt eū
ad fidē attraheret/exēplo vſus ē cōgruo/vt
ad rem inuiſibilē firmādā viſibile daret ex/
emplū: qd ſolo auditu ꝯſiſtit/nō viſu: et nō
negat: et eſt tn̄ terrenū/ q̄ꝛ mūdi rem opat.
Joh.3.a. Ait q̄ dn̄s ad nicodemū ſuadēdo illi: Spūs
vbi vult ſpirat: ꝛ vocē ei° audis/ſꝫ neſcis vn̄
veniat vel quo eat: Sic eſt oīs q̄ renaſcit ex
aqua ꝛ ſpūſancto: vt quō vox veniētis ſpi/
ritus.i. venti audit quidē/nō autē videtur:
ſicut dictū eſt: ſic et ratio baptiſmi auditur
q̄ dicat: tn̄ quō p ſpm̄ fit non videt: audit
tn̄/cū q̄d futurū eſt ab eo q̄ verba inſinuat/
pdicat: vt fieri credat qd audit: nō tn̄ ratio
facti reddat. Cū autē nec p exēplū nicode/
mus duceret ad fidē/tūc audiuit a ſaluato/
al. terrena re: Si terreſtria inq̄t dixi vob ꝛ nō creditis:
quō ſi dixero vobis celeſtia/ credetis? Iſta
verba terrena dixit q̄ ad exemplū ptulit:
hoc ē: ſi p rationē terrenā inq̄t/exēpli dati/
ſpūs.i. venti non creditis poſſe fieri: q̄ꝛ quō
fiat/non videt: quō fieri poterat/vt ſi darē
celeſtia exempla q̄ vtiq̄ neſcitis crederet?
B Poteſt eīm hoi ſuaderi qd neſcit/p id quod

ſcit:vtputa de⁹ dicit de chriſto / ꝙ filius ei⁹
ſit verus:qđ quõ ſit/cõprehendi nõ poteſt:
Per id aũt qđ ſcim⁹ ſm carnẽ quõ ſint filij/
credim⁹ ideo deum dixiſſe chriſtus fili⁹ me⁹
eſt verus/vt de ſemetipſo illũ eſſe ſignifica/
ret. Hoc modo et ſaluator rem q̃ nec verbis
nec aio explicari põt/ꝑ id qđ ſenſibile eſt/et
aurib⁹ auditur voluit cõmendare:hoc eſt/ꝑ
exẽplũ ſpũs q̃ eſt ventuſ quẽ et ſenſibilitas
capit/ et auris audit: ſ vñ veniat/neſcit fa/
ctum ſpũſſcti/qđ capi nõ põt/ voluit facere
credibile. Sed et in actib⁹ apoſtolorũ codẽ
Act.2.a. modo legitur: Et factus eſt inquit ſubito
de cęlo ſonus / tamq̃ aduenientis ſpiritus
validi:et repleuit totã domũ ꝛc. Ecce aper/
te exemplo venti ſpiritumſanctũ inſinuat/
ita de cęlo aduenifſe ꝛ ſonuiſſe quemadmo
dum validus ventus ſuper terram. Naz et
hieremias ventũ ſpm̃ vocat dicẽs: Ventuſ
ſpirat in omi regione: Qui ꝑpterea ꝙ in h
mundo eſt/et ꝑ diuerſa circuitert loca/vnde
veniat/vel q̃ eat neſcim⁹. Spiritus aũt ſan
ctus de cęlo venit:ſicut legim⁹/ vt credẽtes
illuminet. Quõ ergo q̃buſdã videt de ſpi/
Ioh.3.a. rituſctõ ſaluatorem dixiſſe: Spũs vbi vult
ſpirat:et vocẽ ei⁹ audis/ſed neſcis vnde ve/
niat/ vel q̃ eat: Cũ cõſtet exẽpli cauſa locu/
tum hoc ſaluatorẽ. Deniq̃ ſubiecit: Sic eſt
inq̃t ois q̃ renatus fuerit ex aq̃ et ſpũſctõ:
Quid tã apertũ/qꝛ ſpiritũ ventũ ſignifica/
uit: Sed ideo putant nõ ventũ ſignificatũ:
qꝛ ait: vbi vult ſpirat:q̃ſi nõ omis creatura
lege ſibi poſita / remiſſa ſit arbitrio ꝑprio.
Et nos eñ imus/ ꝛ facim⁹ qđ volum⁹ agen
tes ſub lege/q̃re et rationẽ pręſtabim⁹. Aut
poſſibile putat/et nec ſtultũ videt: vt effe/
ctum volens ſanctiſpiritus inſinuare/ illuz
ipſum daret exemplum : igitur omni gene/
re quęſtionẽ ſolutã arbitror.

Queſtio.13. Si lex et ꝓphete vſq̃ ad iohan
nem : quõ ſaluator ad ſacerdotes
Matth.8.a. mittit offerri munera ꝓ emunda/
Marci.1.d. tione lepre: Queſtio.LX.
Luc.5.c.

Oc q̃dẽ nõ fuit tpis/ſed ad condem
h nationẽ factũ eſt iudęorũ:vt cũ ve/
ritatis culmen meliorati tpis nõ in/
telligerent ad lucrũ ſalutis ſuę factũ / incli/
naret ſe veritas ad accuſationẽ eorũ . Cum
eñ velut legis inimicũ haberẽt ſaluatorẽ:
qꝛ miſcdię cauſa ab onere illos legis vole/
bat liberare: ſicut ꝓdictuz erat ab hieremia
Hiere.31.f. ꝓpheta: Ait eñ inter cętera : Et dabo illis
teſtamentũ nouũ/nõ q̃le dedi patrib⁹ eoꝝ:
tunc ſaluator:ne inimicus/ſicut putabant/
appareret noua ꝓdicãs/ eũ q̃ mũdat⁹ fuerat
a lepra/ ad ſacerdotes miſit offerre munera
Leuit.13. ꝓ emundatiõe ſua/ſicut ꝓcęperat moyſes:
et vt ad accuſationẽ eorũ hoc ꝓficere teſta/
retur:in teſtimoniuz inquit illis/ vt iudicio
hęc res cõtra illos teſtis eſſet q̃ ſaluatorem
inimicum legis dicebãt. Hoc ſecutus eſt et
apl's paulus: Cũ eñ ꝓdicaret iã nõ oporte/ Act.16.a.
re circũcidi : ipſe timotheũ circũcidit ꝑpter
ſcandalũ iudęorũ: Maluit eñ rẽ ſuperfluã
facere/ q̃ tumultũ excitari a falſis fratrib⁹:
qđ q̃dẽ errori ꝓfecit iudęorũ. Satis eñ eis
factũ eſt ad horã/ꝑ qđ in perpetuũ errarẽt.

Quid eſt vt iudeis diſcipulos Queſtio.14.
accuſantib⁹ eo ꝙ ſabbatum viola/ Matth.12.a.
rent/ ſpicas manib⁹ cõfricantes et
comedentes/ſaluator exemplũ da
uid ꝓferret: qꝛ manducauit paneſ 1.Regl.21.b.
quos non licebat manducare niſi
ſolis ſacerdotib⁹: Queſtio.LXI.

Er qđ nõ videntur excuſari/ ſed ſimul A
p cũ dauid rei fieri : Quippe cum nec
ſabbatis fecerit hoc dauid: Salua/
tor hypocriſim iudęoꝝ multis vult exẽplis
arguere: maiora oſtendẽs admiſſa i lege/et
nullũ auſum fuiſſe accuſare/ vt non ſolũ ſe/
mel et iterũ ſabbatũ in lege violatum mon
ſtraret/verumetiã ſacerdotalẽ panẽ ipſo ſa
cerdote cõcedente ꝓſumptũ illicite: ꝛ quod
maius ẽ/a ſublimi auctoritate legis ſuę vi/
ris. Primus eñ ieſus naue diuino ꝓcępto Joſue.6.
ſabbatũ nõ ſeruauit:q̃ facto muri hiericho
vltro ceciderũt. Ꝯtũ ꝓfuit ſabbatũ nõ cu/
ſtodiſſe/ſed fidẽ. Et machabei cũ prius cęſi 1.Macha.2.e.
fuiſſent/ſabbatiſ dimicauerũt/ ꝛ de hoſtib⁹
triũphauerunt: ꝛ ſacerdotes in officiis ceri/
monijs inſeruirẽt: in templo ſabbatũ con/
temnebãt. Dauid autẽ iã vnctus in regem
poſtq̃ dei virtute interfectũ armis/expoli/
auit allophylũ/in itinere poſitus/neceſſita/
tem famis paſſus/a ſacerdote panẽ accępit
quẽ nõ illi licebat manducare : Sz excępta
neceſſitate nõ licebat: Licitũ aũt erat/ſi ne/
ceſſitas exegiſſet. Deniq̃ ſacerdos videns
neceſſitatẽ/non negauit: ꝛ dauid a deo ele/
ctus ſine cũctatiõe accępit. Talis cauſa ẽ ꝛ B
ſabbati . Quare et circũcidi in ſabbato nõ
ꝓhibet: Hęc eñ quę periculoſa nõ ſunt/ ſic
ſeruanda mandata ſunt / vt nõ obſint ſi ex
neceſſitate fuerint admiſſa: qꝛ nõ ad ſalutẽ/
ſed ad reuerentiã mandata ſunt. Illud aũt
qđ omino nõ licet/ſemꝑ nõ licet: nec aliqua
neceſſitate mitigat/ vt admiſſum nõ obſit:
Eſt eñ ſemꝑ illicitũ/ qđ legib⁹ qꝛ crimino/
ſum eſt/prohibet. Superiora autẽ illa q̃ dixi/
mus aliq̃ñ licere/ talia ſunt/qualia ieiunia
legitima q̃ in neceſſitate ſoluta non faciunt
reos/ſi ſtomachi fuerit cauſa aut infirmita/
tis febriũ. Hęc igitur ſcientes/ doloſe iudęi
diſcipulos accuſabãt quaſi ſabbatũ viola.

rent/ſicut ſupra dictū eſt: Saluator aūt no
luit illis de tempe impletę legis ꝑdicare/ne
plus ad inſaniā ꝓſilirent:ſed de ꝑterito vñ
ſabbatū vindicandum magis putabāt /ca
lumnioſos illos oſtendit: et nō ſolū in ſab/
bati cauſa/ſed etiā in ſacerdotali pane con/
fuſi ſunt:ſicut ſupra oſtenſum eſt.

Queſtio.15. **Quid eſt vt occiſis filijs lie/qui erat ex tribu iuda/rachel filios ſuos plangere dicaꝭ: Queſtio.LXII.**

Q Vantū ad hiſtoriā ꝑtinet/ rachel fi/
lij ſunt trib⁹ beniamin. Porro olim
pro maleficijs ꝓprijs opibus.ſ.ſo/
Judic.19. domitaꝝ ⁊ ſtupro/qđ in cōcubinā viri leui/
tę geſſerāt a reliquis tribub⁹ extincti ⁊ eraſi
ſunt: Ꝙobrē cōſolationē recipe velle nega
tur /ſciēs nullā ſpem coꝝ ꝗ periſſe noſcunꭲ:
Filij aūt lię in ꝑmęuis annis / in ſaluatoris
cauſa occiſi ſunt: Vñ coꝝ cauſę planctū nō
vult aſcribi:qꝛ et innocētes occiſi ſūt/ ⁊ ꝓpt
deū a ꝗ ſine dubio mercedis gr̄a ęterna vi/
ta donati ſūt. Quapropter planctū rachel
filijs dicit cōpetere /ꝗ ⁊ in ꝑſenti ⁊ in futuro
eraſi ſunt. Illi autē carnaliter plancti/ſpiri/
taliter cōſolati ſunt: Filij autē rachel carna/
liter cōuerſati flāmis ſpiritalib⁹ cōſumenꭲ.
Idcirco aūt lię filyſ occiſis adimpletū plan
Math.2.c. ctum rachelis euāgeliſta teſtaꭲ:qꝛ tūc plan
gere filios ſuos cępit/qſi filios ſororis ſuę i
tali cauſa vidit occiſos/vt ęternę vitę hęre
des exiſterēt: Cū eñ aliqđ aduerſū aduenit
ex felicitate alteri⁹/īfauſta ſua miſeri⁹ luget.

Queſtio.16. **Qua rōne magi chaldei ꝑ ſtelle apparentiā chriſtū regē iudeorum natū intellexerūt/cum ſtella indice temporalis rex ſoleat deſignari: Queſtio.LXIII.**

Math.2.a.

I B magi chaldei
nō maliuolētia aſtroꝝ curſū/ſed re/
rum curioſitate ſpeculabanꭲ. Sicut
eñ daꭲ intelligi / traditionē balaā ſeq̄ban/
Numeri.23.b tur. Qui cū accerſitus eſſet a balac ad ma/
ledicendū populū dei/diuino nutu bñdice/
re cępit. Ex hui⁹ ergo relatione cōpertū ha/
bebant futurū dei ꝓuidētia ex iacob qui re/
gnaret. Hic eñ qđ non ē occultū ꝓphetauit
Nume.24.c. dicēs: Orieꭲ ſtella ex iacob ⁊c̄. Iſtā ergo tra
ditionē magi ſecuti: vidētes ſtellā extra or/
dinē mūdi/hanc eſſe intellexerūt quā balaā
futurā indicem regis iudęoꝝ prophetaue/
rat. Quod quidem factum cōtra inimicos
religionis eſt. Inde enim teſtimoniū accę/
pit vnde ſolet improbari: Aſtrologi eñ ini/
mici ſunt veritatis.

Queſtio.17. **Quomodo probatur poſt tres dies ⁊ noctes reſurrexiſſe ſaluatorem ex mortuis: Queſtio.LXIIII.**

I N hac cauſa ſi numerū dierū ac no/ A
ctium ꝑ ordinē req̄ris /effectū intelli
gentię nō habebis:qꝛ et moyſes q̄/
draginta dieb⁹ ⁊ q̄draginta noctibus ieiu/ Exo.24.d.
nauit: ⁊ tñ nō integer numer⁹ inuenit: Quī
eñ ꝑ diem aſcendit ⁊ ꝑ diē deſcendit:omnē
vtriq̄ numerū nō impleuit: ſed qꝛ vbi dies
eſt cōputaꭲ et nox:et vbi nox eſt/computa/
tur et dies: vt a parte ad totuz quadragin/
ta dies ⁊ q̄draginta noctes dicanꭲ. Ita eſt Luc.11.d.
qđ dixit ſaluator: Sicut fuit ionas in vētre
ceti trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹: ita erit fili⁹ ho/
minis in corde terrę. Et qꝛ tres noctes ſūt/
tres accipianꭲ ⁊ dies. Eſt eñ nox ne nouū
aut ꝯ rationē forte videaꭲ: vt cū nox ex die
pendeat:nā añ lucē factā/ ex q̄ appellat⁹ eſt
dies:ꝙ veſpeꝝ qđ ſequiꭲ nox inſtitutū/ mi/
nime dubitatur ꝙ paſſio dñica a nocte ſu/
mere aſſeueraꭲ initiū nō abſurdū eſt. Nam
ſicut lux.i.dies imago vitę eſt:ita nox ſimi/
litudo mortis ē.i.tenebrę ſicut in ſcripturis
euidenter oſtēdunꭲ filij lucis et ecōtra tene/
brarū. Nec mirū ſi cū vbiq̄ dies nocti ⁊ lu/
men tenebris/hic ſolū ꝗ ſunt ſequentia an/
terioꝛib⁹ pręponanꭲ: vel ꝙ in tali cauſa rerū
ordo cōfundiꭲ et mutaꭲ vt ante ſignauim⁹.
Nam mortis nox magis ꝙ dies eſſe videꭲ:
Ideo eteñ a nocte initiū ſumiꭲ: qꝛ non ali/
ter principi tenebrarū niſi per noctē potuit
ſubintrari.i.nō potuit vinci: Et vt aliq̄ten⁹
dñs lucis.i.ęternę vitę principi tenebraruz
ſiue mortis ſubiect⁹ eſſet ad tēpus:q̄tenus
⁊ ꝑteritos ⁊ poſt futuros a morte liberaret.
Nā nō eſſet mors penit⁹ euacuata/nec vnꝙ
tenebraꝝ caligo diſcuſſa/ſi dñm nō vidiſſet
ſubintrantē: Eteñ tāta luce ſecretū mortis
in ꝗ dominabaꭲ euanuit/nec penitus vinci
pōt/niſi ꝗ vel ꝑ ſua vel in ſuis capiꭲ. Recte
ꝗ in tali negocio tñmodo nox obtinet ꝑnci
patū/ita vt amitteret poteſtatē/ et vt iudęi
nō credētes in ꝑpetua nocte remanerēt:nec
auctor dies tanti ſceleris / immo ſacrilegij/
ſed nox fieret:ꝓcedēti nocti ꝯ rerū ſeriē ſub/
ditur dies:ſicut de⁹ ⁊ dñs oīm rerū principi B
nefarię mortis/ vt oēs a mortis laqueis ex/
plicaret. Qđ ſi cui adhuc forte videꭲ eſſe cō
trariū:diligenter aduertat ne incipiat illud
durius ęſtimare:ꝙ de⁹ ſe ꝑſonā induēs ſer/
ui(nō dicā hoiſ)mortē deleuit? Quid ꝗ hic
ordinē quęris vbi oia videas eſſe cōtraria?
Quę eſt eñ lux quę fuit in tenebris ⁊ tene
brę eā non comprehenderunt? Dñs lucis ꝗ
et comprehenſus eſt. Qui eñ ſcit ſe ad hoc
cōprehendi vt feriaꭲ/temp⁹ illud in mortez
cōputat. Eſt ⁊ dies ſequēs q̄ audit⁹ ⁊ cruci/
fixus eſt. Eſt ⁊ nox ꝗ cępit in ſabbatū:eſt et
ipſum ſabbatū. Eſt etiā veſper poſt ſabba/

tum:hoc ē qđ iudęis a moyſe pceptū ē in fi
gura: vt veſpere intrarēt i ſabbatū/ i q̄ dn̄s
reſurrexit/q̄ cōplectit̄ diē dn̄icū:q₂ nox non
cōputat̄ ſine die/neq₃ dies ſine nocte. Hac
rōe poſt treſ dieſ ⁊ treſ nocteſ dn̄ſ reſurrexit.

Queſtio.18. Si vno ore ⁊ ratione euāgeliſte
locuti ſunt:quō factū eſt vt tribus
Matth.27.c. dicentib⁹/id eſt mattheo/luca ⁊ io
Luc.23.f. Joh.19.c. hanne:q₂ ſexta hora crucifixus eſt
Marci.15.c. dn̄s:marcus ediuerſo tertia hora
crucifixū dicat ſaluatorē: Qō.LXV.

Bſcuris vera inuoluere nō ē bonū.
O Nā tres euangeliſtę vnū ſenſum ha
buerunt:marcus autē rem q̄ ab illis
ꝑtermiſſa fuerat/voluit intimare:ſciens ne
ceſſariā. Nec em̄ falli poſſet q̄ auctoꝝ exem
pla ſecut⁹ ea q̄ ſcripſit magna deuotione et
induſtria didicit/ ⁊ nec ſine ſctō ſpiritu fecit.
Quid ergo ex hoc oñdere voluit/debet ab
ſolui. Cōtuendū itaq₃ eſt:q₂ nō a pilato/ſ₃ a
iudęis ſaluator crucifixus ē. Mtū em̄ ad le
ges romanas ptinuit/innocentē pnūciauit
ſaluatorē. Ait em̄ pilat⁹ iudęis: Ego nullā
inuenio cauſā i eo. Et dicētib⁹ illis: Crucifi
Joh.19.c. ge eū: rn̄dit: Quid em̄ mali fecit? Deniq₃ p
ſiſtens ⁊ volens educere eū de manib⁹ eoꝝ/
calūniā paſſus ē/ dicētib⁹ eis: Si hūc dimit
tis/nō es amic⁹ cęſaris: Oīs em̄ q̄ ſe regē fa
cit/ↄ̄dicit cęſari. Sic factū eſt vt traderet eū
iudicio illoꝝ. Sententiā ḡ nō dedit pilat⁹/ſ₃
iudęi. Deniq₃ ꝯmoniti ſunt inq̄t a pncipib⁹
ſacerdotū/vt dicerēt: Crucifigat̄. Hanc ſen
tentiam tertia hora datā vult intelligi/in q̄
aſſiduis vocib⁹ pdurantes cū interuallo ho
rarū fere triū/qb⁹ itum ⁊ reditū eſt ab hero
de/crucifixerūt ſaluatorē. Oīs em̄ q̄ addicit̄
morti/ex eo iam mortuus cōputat̄ q̄ ſenten
tiam excepit. Manifeſtauit igit̄ marcus/q₂
nō in iudicis ſentētia ſaluator crucifixus ē.
Difficile eſt em̄ innocentē pbare eū q̄ ſentē
tia iudicis punit̄. Diſcordare ḡ ſe paſſus eſt
in verbo / vt doceret tertia hora cęptū eſſe
qđ ſexta hora impletū ē:non legib⁹/ſed pſi
ſtente maliuolentia iudęorū.

Queſtio.19. Quō marcus euāgeliſta demo
nia cognouiſſe ait et pfeſſa eſſe ie
ſum:ecōtra autē apl's/principes et
poteſtateſ hui⁹ ſeculi neget cogno
uiſſe diuinitatē dn̄i ieſu: Qō.LXVI

Marci.1.b D Icit em̄ inter cętera marc⁹: Sciebāt
1.Cor.2.b em̄ ipſū eſſe. Apl's vero: Quē nemo
inq̄t principū hui⁹ ſęculi cognouit: ſi
em̄ coḡuiſſent/nunq̄₃ dn̄m maieſtatis cruci
fixiſſent. Si demonia ſciebāt/quō pncipes
ignorabāt? Quibuſdā videt̄ pncipes hui⁹
ſęculi maioreſ iudęoꝝ ſignificaſſe: q̄ſi iuxta
illud qđ petrus aplus dicit: Scitis em̄ inq̄t Act.3.c.
fratres:q₂ p ignorantiā geſſiſtis h̄ malū/ſi
cut et principes veſtri. Ergo iudęorū erant
principes / nō t̄n hui⁹ ſęculi principes erāt:
Vn̄ ait: vr̄i/ nō ſeculi: q̄ppe cū dixerint regē
ſe habere cęſarē ſub cui⁹ fuerāt redacti pote
ſtate. Sūt autē iſti hi pncipes q̄s alio loco
ſignificauit apl's dicēs: Nō eſt nobis colluc Eph.6.b
tatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē/ſ₃ aduer
ſus pncipes ⁊ poteſtates hui⁹ mūdi/aduer
ſus tenebrarū harū rectores. Recte ḡ q̄rit̄:
Si em̄ iſti nō cognouerūt ieſū/quō poterat
fieri vt demonia agnoſcerēt eū? S₃ aliud ē
qđ cognouiſſe in chriſto demones dicit/ et
aliud qđ hui⁹ ſęculi pncipes negat cogno
uiſſe: Nā demonia ſciebāt ipſū q̄dē eſſe qui
p legē fuerat pmiſſus: oīa em̄ ſigna videbāt
in eo q̄ dixerāt futura eē pphete: vt q̄ ex ſe
mine dauid de ꝟgine ventur⁹ eſſet redēptor
iſrael: myſteriū autē diuinitatis ei⁹ ignora
bāt/ſicut ⁊ pncipes eoꝝ. Deniq₃ q̄rit/ q̄₃uis
captioſe diabol⁹ a ſaluatore dicēs: Si tu es Matth.4.a.
fili⁹ dei ⁊c̄. Videns em̄ aliq̄ſi pdiuinā virtutē:
aliq̄ſi hoīs infirmitatē: ambigens q̄d verū
eſſet/ torquebat̄. Cōcordant ergo ſcripturę
ſcḋm ea quę reuelata ſūt: Impoſſibile eſt enī
diſcordare vnius ſpūs viros.

Quid eſt q̄ in cruce poſit⁹ ſalua Queſtio.20.
tor ait: Pater ignoſce illis: nō em̄ Luc.23.e.
ſciūt q̄d faciūt: ſi em̄ neſciūt/q̄d eſt
qđ ignoſcit̄: maxime cū dicat rex
abimelech ad deū: Nunq̄d gentē Geñ.20.a.
ignorantē pdes? Queſtio.LXVII.

N On oīs ignorās imunis a pęna eſt:
ille autē ignorās pōt excuſari a pę
na q̄ a quo diſceret nō inuenit. Iſtiſ
aūt hoc ignoſci petit/q̄ habētes a q̄ diſcerēt
operā nō dederūt. Hmōi nō licet ignorare:
Accipiāt ergo veniā/ ſi cōuertant̄.

Cum vtiq₃ orandum p inimicis Queſtio.21.
dn̄s docuerit: quid eſt q̄ in apoca Matth.5.g.
lypſi contra hoc anime occiſorum Apocal.6.c.
vlciſci ſe petunt/a deo poſtulātes
vindictam? Queſtio.LXVIII.

S Ic em̄ aię occiſoꝝ clamāt vindicari
ſe poſtulātes/ſicut ſanguis abel cla Geñ.4.b.
mauit de terra. Cauſę ergo ſūt quę
clamare dicunt̄/cū loqui non poſſint. San
guis em̄ effuſus q̄d aliud q̄₃ iudicari ſe po
ſtulat: clamans non voce/ ſed ratione? Nā
et opus opificem laudare dicitur per hoc
ipſū q̄ videntē ſe oblectat: Nō em̄ tā impa
tientes ſunt ſcti/vt vrgeāt iā fieri qđ ſciunt
tpe ꝓfinito futuꝝ/ qđ nec anticipari poteſt/
nec differri. S₃ h̄ dicto oſtēdere voluit / vin
dicaturū deū ſanguinē ſanctoꝝ ſuoꝝ: ne q₂

tā patiēs nūc videt / inultū putaret impiū
bellū qđ ꝯ ſanctos gerit: vt et terrorē incu/
tiat ꝑſequentib⁹ dei ſeruos / ⁊ vt exhortaret
pro ſe patientes. Releuat eñ aīa patientis
qñ vindicari ſe audit a potente. Pre ſe eñ
ſpem fert ſi mortē ſuā audiat iudici diſplice
re: tūc eñ ꝓ certo habet innocentē ſe eē: Et
de⁹ qdē miſericors ⁊ patiēs eſt / ſ; moderate:
Expectat eñ vt impij credant / ⁊ pctōres ſe
emendēt: ſi q̄ min⁹ plectant: qꝛ dei longā pa
tientiā ꝯtēpſerūt. Cui⁹ rei exemplū etiā tpe
miſcđie ꝑdicare oſtēdit: ne nō patiens / ſ; in/
ſenſibilis / ⁊ quē neqꝫ dolor alicui⁹ / neqꝫ pie
tas cōmoueret videret. Hinc eſt vnde ait ꝑ
Eſaie.42.c. ꝓphetā: Tacui / nūqd ſemꝑ tacebo? Et dñſ:
Luc.18.b. Nūqd nō faciet dñs vindictā ſeruoꝝ ſuorū
clamantiū ad ſe die ac nocte? Sic vtiqꝫ cla/
māt ſic ſupͣ dixim⁹: Si qſ ꝗ chriſtian⁹ ad tps
vindicet / nō acerbe / neqꝫ cū ſāguine / nō pec
cat: meli⁹ tñ fecerit / ſi dimiſerit iudici deo.

Queſtio.22. Si iam p̄dicante iohanne / aut
ſaluatore lex ceſſauit: quō ſaluator
Matth.5.b ait: Non veni ſoluere legē aut pro
phetas / ſed adimplere: Dō. LXIX.

A Si eñ ꝓphetia ē / quō nō ſoluta eſt q̄
agēdi amiſit auctoritatē? Oia ꝗ de
chriſto dicta ſunt / adimpleta ſunt: ⁊
ipſe dñs ſic adimpleuit legē et ꝓphetas cū
oia ꝗcūqꝫ de ſe ſcpta ſunt / fecit: nec diſſoluit
aliqd / ſed ꝯfirmauit. Lex eñ ⁊ ꝓphete vſqꝫ
ad ipſū. Prophe eñ de ipſo locuti ſūt: ideo
vltra illū ꝗ ab his de hoc .i. de chriſto dicta
ſunt / tendi nō poſſunt: neqꝫ poſt ipſū aliqd
hmōi ꝓphete reperire potuerūt: qꝛ neqꝫ ha
bent đ q̄ dicāt: ⁊ de q̄ dicebat iā venit. Oia
etenī ſuis voluminib⁹ cōplexi ſūt: ⁊ incarna
tionē ⁊ ꝯuerſationē / ⁊ paſſionē ⁊ reſurrectio
nem / ⁊ diuinitatis manifeſtationē / ⁊ futurū
ei⁹ iudiciū reuelauerūt: ac ꝑ h̄ ceſſauerūt ꝓ/
phete īpleto ope diſpēſationis. Lex aūt du
plici modo ceſſauit. Nec quidē tota: Nā et
id qđ ceſſauit poterit ꝑmanere / ſi ſeruet cō/
ditio: Aliud eñ ceſſauit in ſentētia / aliud in
Matth.3.a. ipſa lege. Predicāte iohāne baptiſmū peni
tentie in remiſſionē pctōꝝ / ceſſauit ſentētia
legis ꝗ reos tenebat pctōres: ceſſauert etiā
onera legis / ꝗ ad duriciā cordis iudaici fue/
rant data in eſcis / neomenijs ſabbatis / ⁊ ce
ter. Miſcđia eñ aduenīēte ceſſauit vindi/
cta: ſ; onera leg̃ i ꝑpetuū ceſſauerūt. Sentē
tia vero his ceſſat ⁊ abolet / q̄ ꝑmanēt in be
neficio ꝯſecuto: his aūt q̄ redeūt ad homi/
nē veterē / refricat leg̃ auctoritas: qꝛ imme
mores bñficioꝝ redeūt ſub ſententia legis.
Circūciſio ꝟo ⁊ ſabbatū vſqꝫ ad illud tem/
pus valuit q̄ noue legis p̄dicaret mādatū:
ſic eñ data ſunt / vt aduenīēte lege fidei ceſ/
ſarent. Vñ dicit aplſ: Finis legis chriſtus. Roma.10.a.
Nā et daniel hoc ſignificat / cū et de aduētu Daniel.9.
dñi et tēporib⁹ hebdomadū ꝓphetat: qꝛ et
chriſma et iudiciū ⁊ ſacrificiū ⁊ ipſa ciuitas
ceſſatura erāt. Spiritali eñ aduenīēte lege
neceſſe erat ceſſare carnalia. Tūc eñ ex pte
corpor̃ ſeruiebat deo: nūc ex parte anime.
Pridē viſibiliter .ſ. tūc / modo inuiſibiliter.
Tūc in carne / nunc in animo: qꝛ deo vtiqꝫ q̄
ſpūs eſt / in ſpū ſeruiendū eſt. Non ergo ſo/ Job.4.d.
luta lex eſt / qꝛ ceſſauit: ſed ſucceſſū illi eſt im
pleto tpe. Nec eñ adminiſtratio ei⁹ accuſat
aut iudiciū / ſi peccatorib⁹ indulgentia dat:
cū hinc magis recte data et iuſte probet: qꝛ
qbus dominabat / peccatores fuiſſe nō ne/ B
gant: qꝛ iuſtis inqt lex non eſt poſita. Non 1.timoth.1.b.
ergo qꝛ miſericordia ꝑferēda eſt / cōtēnēda
putet iuſticia: cui⁹ reuerētia ſi nō eſſet / ipſa
miſcđia fructū nō haberet. Niſi aūt hāc ſer/
uauerint poſt acceptā miſcđiam / nihil illis
ꝓderit indulgētia. Nā dixit lex: Nō facies Exo.20.
tibi idolū: neqꝫ adorauers ꝗ in celo ſurſum
ſunt / ⁊ ꝗ in terra deorſum: ⁊ nō peierabis: ⁊
honora patrē ⁊ matrē: ⁊ nō occides: neqꝫ for
nicaberis: neqꝫ furtū facies: nō dices falſū
teſtimoniū: neqꝫ ꝯcupiſces qcqꝫ ꝓximi tui.
Nūqd hec ceſſaſſe dicēda ſūt? Abſit. Sine
his eñ qs poterit vel i hac vita idone⁹ iudi
cari? Ac ꝑ h̄ cetera ceſſauerunt ꝗ ſupͣ dixim⁹.
neomenie / ſabbata / lex eſcarū / ſacrificia / cir/
cūciſio ⁊c̃. Hinc eſt vñ dicit aplſ inter alia:
Principes nō ſunt timori operi bono / ſ; ma
lo. Vis autē nō timere ptātem: fac bonū / et Roma.13.a.
habebis laudē ex illa. Hec ſeruata bonos
faciūt / nō tñ ꝑfectos. Vñ ſaluator: Niſi ab/ Matth.5.c.
undauerit inqt iuſticia vrā pluſqꝫ ſcribarū
⁊ phariſeoꝝ / nō intrabitis in regnū celorū.
Addēs eñ iſtis potiora ſaluator: nō ſoluit
vtiqꝫ legē / ſed adimpleuit. Senſus eñ leg̃
ad ſalutē hoīs ꝑtinet: vtputa / oculū ꝓ ocu/ Leuit.24.d.
lo: dentē pro dente: vt timēs ne pateret qđ
alijs facere ꝓhibit⁹ eſt / cohiberet ſe a nequi
tia. Saluator aūt ſuperiorē in hūc ſenſum /
addēs iuſticiā: Ego aūt inquit dico vobis:
Nō reſiſtere malo: ſed ſi quis te ꝑcuſſerit in Matth.5.f.
dexterā maxillā tuā / ꝑbe illi ⁊ ſiniſtrā: vt dū
vicem nō reddit malo / ꝑfectus ſit. Reddere
eñ vicē iuſtū ē / ſed nō plenū: ſi ꝟo diſſimu/
let ab iniuria / plena iuſticia ē et abundans.
Retribuere eñ gaudet ad tēpus: remittere
aūt in futurū ꝑſtat leticiā. Sic eñ adimple/
uit legē ſaluator / dū qs illam iuſticiā docuit
hic iuſtiores effecit / qꝛ illa nō potuit. Quob/
rem gaudiū legis eſt: qꝛ diſcipuli ei⁹ peritio/
res effecti ſūt. Deſtruxiſſet plane legē ſi im/
pune peccare docuiſſet. Porro autē ſuſpen/
dit ſententiā: vt hic q̄ male facit / habeat ſpa

cium penitendi:ſi quo minus redit in illuz
ſententia cumulata:quia non cognouit ad
hoc ſe remiſſum vt emendaret ſe.

Queſtio.23. Cū dñs certe inimicos nos dia/
bolo fieri pcceperit: qd ergo eſt vt
Matth.5.d. in euangelio dicat:Eſto cōſenties
aduerſario tuo cito:Queſtio.LXX

Quis eſt hoīs aduerſarius/niſi diabo
q lus: Nulli dubiū eſt diabolū eſſe ho
minis inimicū/maxime fidelis:vehe
mētiora eñ tela ſua ɔtra dei ſeruos exacuit.
Sicut ergo iſte bonoꝝ inimicus ē:ita et lex
malis aduerſa ē. Quis eñ cōtēnenti ſe nō
aduerſet? Dñs ġ peccatorē alloquit vt cō/
ſentiat mādatis q̄ illū inobedientē cōdem/
nant:vt ſubijciat ſe volūtati coꝝ/ et fiat ex
inimico amic⁹:q: et contēptor legis inimic⁹
ē ei⁹: volūtati eñ ei⁹ reſiſtit: Ideoqȝ hortat
dñs pctōrē / vt bñ agendo recōciliet ſibi le/
gem:ne in die iudicij accuſet eū apud iudi/
cem ⁊ ɔdēnat⁹ penas det ſpretę legis:Omi
etem̄ inqt q male vult agere/diſciplina do/
minica inimica videt: cui niſi ɔſenſerit/mit
tetur in gehennā diabolo/q vere inimic⁹ hu
mani generis eſt/pparatā.

Queſtio.24. Quid eſt q iacob appellatus ē
Gen.32.g. Exo.32.b. hō videns deum:et moyſes vidit
deū facie ad faciē: nec nō et eſaias:
Eſaie.6. vidi (ait deū ſabaoth oculis me-
is:Contra aūt iohānes euangeli/
Joh.1.b. ſta:Deū inquit nemo vidit vnqȝ:

Hoc ɔtrarium videt (Queſtio.LXXI.
b cōtrariū eſt:qtū ad fidē vero ptinet
deū omnino nemo vidit vnqȝ/neqȝ
patrē/ neqȝ filiū. Q eñ viſus dr/ad intelli/
gentiā refert: viſus eſt eñ velut in imagine
Veluti nos cū impatores neſciam⁹/ videm⁹
eos in figura/nō in vitate: Ita ⁊ de⁹ viſus ē
vt intelligeret de⁹ eē q apparebat p rationē/
nō p ſubſtātiā:q: in natura ſua deus videri
nō pōt. Et vt verius ppoſitę qſtiōis ſecre/
ta pandam⁹/ſenſū euangeliſtę explicare ni/
tamur. Johānes eñ occultū aliqd prodere
voluit qđ ſciuit ad ſalutarē doctrinā ptine/
Joh.1.b. re:idcirco : Deū inqt nemo vidit vnqȝ:niſi
vnigenit⁹ fili⁹ q eſt in ſinu patris ipſe enarra
uit. Animaduertam⁹ ſenſū euangeliſtę:vt
eñ verū eſſe/q: nemo vidit deū vnqȝ/oſten/
deret/ filiū h enarraſſe docet quē falli vtiqȝ
impoſſibile eſt:quia in ſinu patris ē. Sinus
aūt patris qd eſt/niſi affect⁹ in charitate ve/
ri patris p naturę vnitatē in filiū? Quobrē
nemo vidit deū/ niſi vnicus fili⁹:hoc iohan
nes apl's filiū dei audiuit dicentē inter alia:
Non q: patrē vidit quiſqȝ niſi qui eſt a deo
hic vidit patrē. Vt ġ ad condemnationē p/
ficeret iudęoꝝ/q chriſtū dei filiū audire no/
lebant vel credere:oſtendit euangeliſta hūc
eſſe chriſtū q patrib⁹ apparuiſſet in deū:illū
autē q pater eſt/nunqȝ videri niſi a filio: qñ
eñ deū patrē negat viſum/ ⁊ deū apparuiſſe
patrib⁹ pfitet/manifeſtare ſe vult dei fili⁹:
q: ipſe ſemp in deū viſus a patrib⁹ eſt. Vn/
de inter cętera dicit iudęis de patre: Neqȝ Joh.5.f.
vocē eius audiſtis aliquādo: neqȝ figuram
eius vidiſtis. Ecce nō eſt cōtrariū: ⁊ viſum/
et inuiſum eſſe deum.

Quando legit in apocalypſi io/ Queſtio.25.
hannis: Vade inqt ⁊ accipe librū Apocal.10.d.
de manu angeli et deuora illum et
amaricabit ventrē tuū: ſed in ore
tuo erit dulcis ſicut mel:Quis iſte
liber eſt qui amarū facit ventrem
cum ſit dulcis: Queſtio.LXXII.

Omnia diuina volumina amara ſūt/ A
o ſed pfidis atqȝ carnalib⁹: Idolatris
eñ inſuaue eſt cū audiūt vnū deum
pdicari in chriſto: Et fotin⁹ ſimul ptimeſcit
horrore corrept⁹: Erubeſcit etiā ſabelli⁹ au/
diens patrē eſſe q fili⁹ dici non poſſit: q: ab
ipſo ſunt oīa:filiū autē idcirco filiū appella/
ri:quia nō vtiqȝ pater ipſe eſt/ſed de patre:
nec a quo/ ſed p quē ſunt oīa. Cōfutat et
arrius cū legit chriſtū verū eſſe filium dei:
ſine dubio eñ verus dici nō poſſet niſi pro/
prie eſſet de deo. Conuincit et marcion ad/
diſcens:quia vbū caro factū eſt : qui putat Joh.1.b.
chriſto carnē negandū. Arguit etiā impro/
bus manicheus/ videns ſcriptū ab euange/
liſta:quia ſaluator nō ſolum pſentia ſui nu/
ptiarū vota decorauit/ verūetiā poculis ho Joh.3.a.
neſtauit qui nuptiarū aditus intercludit et
pmiſcue cōuenire hortat. Hęc continent in
libro quē accępit apl's deuorādū. Hic liber
euangeliū κατα iohannē intitulat : qđ non
ſolū male ſentientib⁹ amarū eſt/ verumetiā
indiſciplinatis q nolunt corripi vt in peius
pficiāt. Iſta reuelatio eo tpe facta eſt quo B
apl's iohānes in inſula erat pathmos rele/
gat⁹ a domitiano ipatore fidei cauſa. Tunc
fuit in ſpū vt poſſet videre cęleſtia: ⁊ dū hęc
ei oſtendunt quę futura ſūt : cauſa impieta
tis et ſtupri et cęteroꝝ/datus eſt illi liber q
dulcis quidē erat in ore/ſed amarū faceret
ventrē: vt ex his qui vident vnius corpus
eſſe hominis/iſtis dulcis eſſet qui ppter qđ
integrę profeſſionis ſunt in ore ſignificati
ſunt:hoc eñ dulce in ore ē/ qđ vnū ē: Illis
autē q hęretica prauitate carnaliter viuūt
vel ſentiunt/ ppter qđ in ventre ſignificati
ſunt /amarus : Accuſabit eñ eos in die iu/
dicij dei. Poſt reuelationē ġ euangeliū iuſ/

ſus ē ſcribere/ ꝓpter hęc ꝗ ſupra diximꝰ: Et
Ezech.3.a. ezechieli ꝓphetę ſīliter dictū eſt: vt accipe/
ret librū qui eſſet dulcis in ore eiuſ: qſi per/
fidiam populi miſſus eſt increpare.

Queſtio.26. Quid eſt ꝙ ſimeon dicit ad ma/
Luc.2.e. riam matrē dn̄i/ inter cetera: Hic
poſitus eſt in ruinam et in reſurre/
ctionē multoꝝ in iſrael: ⁊ tuā ipſiꝰ
animā ptranſibit gladius/ vt reue/
lentur multoꝝ cordiū cogitatiōeſ: Queſtio.LXXIII.

Simeon vir ſan/ctus/ et diuinis oraculis cōmenda/tus/ ꝑ ſpiritūſctm̄ locutus eſt qd fu
turū eſſet hoibꝰ ex cauſa chriſti: vt ruina hiſ
eſſet: q cū ſibi viderenſ ſtare ꝑ obſeruātiā ⁊
peritiā legis / diffidētia tm̄ operū chriſti ca/
derent: deſolati a ꝓmiſſiōe patrū. Illis aūt
q nulliꝰ ꝓpe dignitat̄ eſſent in lege/ creden
tibus vo in chriſtuz/ reſurrectio in iſrael: vt
digni deo fierēt q prius indigni et inutiles
erant/ et reprobarenſ q aliqd eſſe putaban/
Job.9.g tur. Hoc eſt qd alio loco dicit dn̄s: In iudi/
cio ego veni in hunc mundū: vt q nō vidēt/
videant: et q vident/ cęci fiant. Deniq non
legiſdoctores / nō phariſęi/ nō ſcribę ſecuti
ſunt chriſtū: ſed piſcatores hoies imperiti
Matth.11.d. et ruſticani. Hinc eſt vnde dicit dn̄s: Pater
gr̄as ago tibi / qꝛ abſcōdiſti hęc a ſapiētibꝰ
et prudentibꝰ/ et reuelaſti ea paruulis. Qd
Luc.2.e. autē adiecit dicēs: Et tuā ipſiꝰ animā per/
trāſibit gladiꝰ/ vt reuelenſ multorū cordiū
cogitationes: hoc vtiq ſignificauit: qꝛ etiā
maria/ ꝑ quā geſtū ē myſteriū incarnatiōis
ſaluatoris in morte dn̄i dubitaret/ ita tm̄ vt
in reſurrectiōe firmareſ: om̄es ſtupore quo/
dam in morte dn̄i dubitarēt. Quis em̄ nō
ambigeret videns eū q ſe filiuz dei dicebat
ſic humiliatū/ vt vſq ad mortē deſcēderet?
Et qꝛ vt dixi/ om̄is ambiguitas in reſurre/
ctione dn̄i receſſura erat: ptranſire dixit gla
diū/ nō ſupercadere/ aut contingere tranſe/
untē membrū aliqd: Ut ſicut gladꝰ miſſus
pertranſiens iuxta hominē/ timorē facit/ et
tm̄ nō percutit: ita et dubitatio męſticiā fa/
ceret/ nō tm̄ occideret: qꝛ nō ſedit in aia/ ſed
pertrāſijt qſi ꝑ vmbrā/ cōtingens corda di/
ſcipulorū. Deniq cleophas/ et aliꝰ diſcipu/
lus emaus eūtes i via triſtes/ dixerūt inter
Luc.23.c. cętera ipſi dn̄o/ neſciētes qꝛ dn̄s ē: Nos pu
tabamus/ qꝛ ipſe erat q incipiebat liberare
iſrael. Dubitauerunt/ ꝯ ſtatim agnito dn̄o/
trāſiuit dubitatio. Sicut dictū eſt et de io/
Pſ.104. ſeph: qꝛ ferrū ptrāſiuit animā eius: hoc eſt
mortez euadere: qꝛ dubitare de deo/ vel de
chriſto mors eſt: Ac per hoc qui deſinit du/
bitare/ euadit mortē.

Vide .s. Tho. in 3a. parte [illegible] q. 27 art. 4. ad 2m. Sed [illegible] [illegible] [illegible]

Quid ſibi vult vt eſaias ꝓphe/ Queſtio.27.
ta dicat de chriſto: Qui pctm̄ non Eſaie.53.c.
fecit: cōtra aūt apl's: Eū qui pecca/ 2.Cor.5.d
tum (inquit) neſciebat/ pro nobis
peccatū fecit: Queſtio.LXXIIII.

Quantū ad ſenſum ptinet: qſtiones diuerſę ſunt/ ꝯ vba ſimilia: ex parte qdē ſīlia/ ex pte vo diſcrepātia: fecit
em̄/ et nō fecit/ cōtrariū eſt: neſciebat et non
fecit/ ſimile ē. Propha ꝗ ex pſona chriſti lo/
cutus eſt: qꝛ pctm̄ nō fecit/ nec dolus inuen
tus eſt in ore eiꝰ: Apl's vo loquiſ de pſona
dei patris: q eū. i. chriſtū q pctm̄ neſciebat/
ꝓ nob pctm̄ fecit. Qd duplici modo intel/
ligendū eſt. Primū em̄ fecit illū pctm̄/ duz
incarnari illū voluit: vt quē ſors nō tange/
bat/ de peccatrice carne corpus acciperet ꝑ
qd diciſ factus pctm̄. Deinde dū offert euz
ꝓ pctis/ fecit illū pctm̄: Hoſtia em̄ in lege ꝓ
pctis oblata/ pctm̄ nuncupabaſ. Non ergo
chriſtus pctm̄ fecit ſicut dicit propheta: ſed
a patre ipſe pctm̄ factus eſt/ ſicut oſtenſū ē.
Offerre aūt chriſtū ꝓ nobis qd eſt/ niſi da/
re poteſtatē volenti eū occidere? Quod id/
circo conceſſum eſt/ qꝛ ꝓfuturū erat vt eſſet
cauſa deſcendendi ad inferos/ vt ſpoliaret
tartarū animabꝰ. Superabundās em̄ et in/
auditū pctm̄ eſt / occidiſſe eū q nō ſolū nul/
lo genere peccauerat/ ſed ⁊ multis vitā do/
nauerat. Hoc pctō reus factꝰ diabolus/ con
tradicendi audaciā ꝑdidit. Nā ſimile aliud
ad galathas in epl'a legiſ: Inter cetera em̄ Gal.3.b.
factus inqt ꝓ nobis maledictū. A q factꝰ/
niſi a pře? Iudicio em̄ dei crux chriſti male/
dictū eſt iudęorū: pctm̄ em̄ illorū exclamat
mors ſaluatoris. Crucifigi ꝗ ſe permiſit/ vt
paſſio eiꝰ ꝓficeret nob: vt hinc cū ſigno eiꝰ
excūteſ a ſecūda morte minime teneremur.
Metuit em̄ morſ etiā ſeruos eiꝰ a q victa ē.

Cur ſaluator ꝓ ſe tm̄ et petro di Queſtio.28.
drachmā ſoluit/ non etiā ꝓ ceteris
apl'is: quippe cū om̄es cū relictis
omibꝰ ſubſecuti ſint/ ꝓ oibꝰ ſolue/
re debuiſſe videſ: Queſtio.LXXV.

Didrachma capitū exactio itelligiſ/ non prędioꝝ: nec em̄ ſaluator aliqd poſſidebat in mūdo/ cū ſit dn̄s mun A
di. Mortuuſ em̄ alienis impendijs ſepeliſ:
et nos a qbꝰ mundus extraneꝰ eſt / faculta/
tes augere cupimus/ vt morientes mundū
a nobis inuaſum: non tm̄ voce/ ſed et litte/
ris conteſtemur: vt profeſſiōe noſtra ab eo
cuius mūdus eſt/ condēnemur. Hinc dn̄s q
nō inqt reliquerit oia/ et ſecutꝰ me fuerit/ nō Luc.14.f
poteſt meus eſſe diſcipulus. Quicūq ergo
ſic habet facultates ſuas/ vt ſpez in illis nō

habeat/paratus autē ſit ꝓ fide illas abijce/
re: viā ambulat qua itur ad chriſtū dn̄m no
ſtrum. Didrachma ǭ ab his exigēda erat ꝗ
aliqd negocij gerebāt:aut artib⁹ operā da/
bant. Saluator autē/ quia nihil horū cura/
bat/neqȝ diſcipuli ei⁹/exigenda ab eo vtiqȝ
non erat:ſed qȝ inimicus diabolus ſemꝑ in
inſidijs erat occaſionē quęrēs ſi poſſet incli
nare ſaluatorē exactorem didrachmę aīos
occupauit/vt eius facerēt voluntatē:vt ac/
cedentes ad petrū ꝗ prim⁹ inter apl̄os erat
ſolui debere ab eorum magiſtro dicerēt di/
drachmā:ꝗ ab eis onerib⁹ liberi erāt:Nihil
eīm agebāt in mūdo qᷓ eēt mūdi: Ut qȝ nō
erat vnde ſolueret: aut his ſcandalo eſſet:
aut certe humilitate ſuffragij ǭreret a quo
B ſolueret. Tūc dn̄s vt improuidū diabolum
aduerſus ſemetipſum ſemꝑ machinari oſtē
deret:ad mare ire petrum apl̄m iubet:et ca/
pti piſcis os apire:et illic inuenire nummū
exactioni debitū: ꝗ ſoluto/ nō ſolū ſcanda/
lum nō eſſet exactorib⁹/neqȝ inclinaret̃ req̄/
ſito auxilio ad ſoluendū/ verūetiā ſignum
ꝟtutis maximę demonſtraret:ꝑ qᷓ captos
a diabolo ad ſe traheret:vt argumento et
aſtutia ſua diabolus torqueret̃. Dicūt ergo
Matth.17.d. exactores didrachmę ad petrū apl̄m: Ma/
giſter veſter nō ſoluit didrachmā ⁊c. Quo
dicto/magiſtrū vt ꝓ oīb⁹ diſcipulis ſolue/
ret/ꝯuenerūt. Saluator aūt cū ꝓ ſe ⁊ petro
dari iubet:pro oībus exoluiſſe videt̃: quia
ſicut in ſaluatore erāt oēs cauſę magiſterij:
ita ⁊ poſt ſaluatorē in petro oēs continent̃:
Ipſū eīm cōſtituit eſſe caput eoꝝ:vt paſtor
eſſet gregis dn̄ici. Nam inter cętera dicit di
Matth.26.d. ſcipulis: Uigilate ⁊ orate/ne intret' in tem/
Luc.22.c. ptationē. Et petro dicit: Ecce ſathanas ex/
poſtulauit/vt vos vētilet ſicut triticū:Ego
autē rogaui ꝓ te/vt nō deficiat fides tua:et
tu tandem cōuerſus confirma fratres tuos.
Quid ambigit̃? Pro petro rogabat ⁊ ꝓ ia/
cobo ⁊ iohāne nō rogabat:vt cęteros taceā:
Manifeſtū ē in petro oēs cōtineri. Quia ⁊
Joh.17.d. in alio loco dicit: Ego pro his rogo quos
mihi dediſti pater:et volo vt vbi ego ſum
et ipſi ſint mecum.

Queſtio.29. **Quid eſt quod iohānes in euan**
Joh.1.b. **gelio: Lex ait per moyſen data eſt:**
gratia et veritas per ieſum chriſtū
facta eſt:ergo gratia ⁊ veritas ante
nō fuit:quomo ergo lex a deo da/
ta dicitur/ in qua veritas nō fuit:

On ſic paſſim (Queſtio.LXXVI.
n ǭtereūdū eſt: ſ cōſiderandū ē qd ſit
Lex ꝑ moyſen data ē: Per moyſen
eīm lex data manifeſta habet pręcepta:ſed
ſcꝑſit ⁊ hiſtoriā/ǭ et ipſa lex appellat̃. Et vi/
deamus qd in ꝑceptis ei⁹:⁊ nō erit forte verū
qᷓ dicit: Non occides:nō fornicaberis:nō Exo.20.d.
furtū facies: Talia ſūt ⁊ cętera: nā hiſtoria
ei⁹/qȝ ante aduentū chriſti veritas nō erat/
hoc manifeſtū ē:Etenī ǭ ſub velamine erāt
qd ſignificarēt incertū erat:Cū autē ꝑ chri/
ſtum manifeſtaret/ cuiuſ ꝑſona ſit ǭ dicit in
geneſi: Faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ ad ſi/ Gen.1.d.
militudinē noſtrā: et ꝗ eſt ꝗ fecit:et ꝗ fuerit
qui in rubo ⁊ patriarchis viſus ſit:⁊ ꝗ in pe Exo.3.a.
tra opatus ſit:ꝗ dedit aq̄s in deſerto:quia Exo.17.b.
petra inq̄t erat chriſt⁹. Sic fuit veritas per 1.Cor.10.a.
chriſtū:qn̄ ea ǭ latebāt/aut in dubiū venie/
bant qd ſignificarēt:a chriſto oſtenſum eſt:
Nā inter cętera dn̄s ait: De me ſcꝑſit moy/ Joh.5.g.
ſes. Hoc ꝑus latuit:error eīm erat. Putaba/
tur eīm de⁹ pr̄/ꝗ erat fili⁹:et ꝗ ęſtimabat̃ an/
gelus/cognit⁹ ē eſſe dei fili⁹:⁊ ꝓmiſſio facta
fuerat abrahe:ǭ ꝗ̄diu nō reddebat̃/in ambi/
guo erat: cū aūt veniēte chriſto reddita eſt:
facta ē veritas:qn̄ et qᷓ ꝓmiſſū eſt redditū
eſt/⁊ cępit ſciri qᷓ erat promiſſum. Promit
tentis eīm fides tūc vera probatur/ cum ex/
oluit promiſſum.

Quid eſt quod inter cetera dicit Queſtio.30.
marcus euāgeliſta de chriſto: In/ Marc.7.e.
trans in domū voluit neminē ſci/
re/⁊ nō potuit latere:ſi ergo voluit
et nō potuit/ infirmata voluntas
eius videtur: Queſtio.LXXVII.

Mpoſſibile prorſus ē vt ſaluatoris
i voluntas nō impleat̃:nec pōt velle
qᷓ ſcit fieri non debere: Idcirco qᷓ
factū ē/hoc voluiſſe dicēdus ē. Nā volūtas
ei⁹ nūqȝ extra naturā eius ē. Sicut ǭ natura
ei⁹ in rephenſionē nō cadit:ita nec volūtas.
Nā qᷓ ꝓponit̃/factū legit̃ in finib⁹ tyri:tūc
intrauit i domū ⁊ neminē voluit ſcire: Nūc
requirit̃ quō vel quare neminē voluit ſcire.
Animaduertendū eſt eīm:qȝ iſtud in finib⁹
geſtū eſt gētiliū/qb⁹ adhuc tēpus ꝑdicandi
nō erat. Deniqȝ mittēs diſcipulos ſuos ꝑ/
cępit dicēs: In viā gentiū ne abieritis/⁊ in Matth.10.a.
ciuitates ſamaritanoꝝ ne introieritis:ſ ite
potius ad oues ǭ perierūt dom⁹ iſrael. Id/
circo noluit ſe prodi/ꝗ eſſet in domo:requi/
ri autē ſe nō noluit:ſed libēter accepit. Cū
uis eīm tēpus nō eſſet ꝑdicādi gentilib⁹:vl/
tro tn̄ veniētes ad fidē nō ſuſcipere inuidię
erat. Sic factū ē/ vt dū ſaluator a diſcipulis
ꝓditus nō eſſet/ab alijs tn̄ ꝗ eū ingrediētē
domū viderant/ proditus eſt:⁊ cępit ſciri ꝗ
eſſet in domo vt intrarent ad illum qui vel/
lent conſequi beneficia. A ſuis ergo noluit
ꝑdicari/ꝗ eēt in domo: Reqri eñi ſe voluit:

et ita factū eſt: Non eni latuit ab alijs de/
monſtratus ꝙ eēt in domo. Deniqȝ mulier
Math.15.c. chananęa audiēs de illo: intrauit ad eū/ de/
pcans vt expelleret demoniū a filia ei⁹: que
niſi prius ſubiecisſet ſe deo iudęoꝝ/ bñficiū
ꝯſecuta nō eēt. Impleta ḡ volūtas ſaluato
ris eſt ſm ꝙ explanauim⁹: ea eni ꝙ cōpēdio
breuitatis ſtudens euangeliſta complexus
eſt/ diſcutientes inuenim⁹ qđ latebat.

Queſtio.31. Cū legaꝭ in euangelio iohānis
ꝙ cū negaſſet ſe ſaluatoꝛ aſcēdere
ad diē feſtū/ aſcendit: hoc incōſtan
tis eſſe videꝭ: Queſtio.LXXVIII.

Emp breuiata ꝑpoſitione ſenſū oc/
ſ cultas: Nā hoc qđ in queſtionē vo/
cas/ tūc factū ē/ qñ in galilea poſit⁹
ꝓpter tumultū iudęoꝝ fratrib⁹ ſuis adhuc
non credentib⁹ ſibi/ cōpellebaꝭ aſcendere in
iudęā: qꝛ futur⁹ erat dies feſtus iudęorū/ vt
ſeditionē pateret. Ipe aūt rñdit eis dicens:
Joh.7.a. Vos aſcēdite ad diē feſtū iſtū: qꝛ mundus
vos nō odit: me autē odit/ quia arguo opa
eius. Ego nō aſcendā ad diē feſtū hūc: quia
tēpus meū nōdū impletū eſt. Tūc frēs eiuſ
aſcenderūt ad diē feſtū: ipſe vero manſit in
galilea. Poſt aūt ⁊ ipſe aſcēdit ad diē feſtū.
Quid videꝭ cōtrariū qñ nō tūc aſcendit qñ
negauit: ſed aſcēdit poſtea? Et aſcendit nō
ꝗſi ad diē feſtū/ ſed ꝗſi ad litē: Illi eni oñes
leti aſcēderūt: ꝗſi ad pfruēdas delitias diei
feſti. Certū eſt ergo/ qꝛ nō aſcendit ad diem
feſtū ſaluatoꝛ. Is autē ille fuit dies feſtus:
quo paſſione ſua redemit mūdū. Deniqȝ di
Joh.13.d. cit: Nūc clarificatus eſt filius hoīs: et deus
clarificat⁹ in eo. Hic dies feſtus eius eſt/ in
quo vicit mortem.

Queſtio.32. Si proprio arbitrio viuimus/
Joh.6.e. quare ſaluatoꝛ dixit: Nemo venit
ad me/ niſi pater ꝙ miſit me traxe/
Roma.9.c rit eū: Et cōſentiēs his apl's: Neqȝ
volētis inquit/ neqȝ currentis/ ſed
miſerentis dei eſt: ⁊ cui⁹ vult miſe/
retur/ et quē vult indurat. Quō vo
luntatis arbitriū liberū eſt/ qñ al
terius nutu aut ad bonū ducitur/
aut ad malū? Queſtio.LXXIX.

Liter cauſa ſe habet ꝙ ꝑpoſita eſt.
a Non eni hic ꝗſtionis hui⁹ ſenſus eſt
quem obtendis. Nā nullo genere ex
his liberi arbitrij poterit cauſa turbari: qꝛ ſi
penitus ſenſuȝ dictoꝝ aduertas/ ſcies hinc
magis arbitrij liberi firmari ſententiā. Hec
eni cōtra maliuolos iudęos ꝓlata ſūt. Cū
enim dolo ſimulationis ortę ex inuidia/ io/
ſeph patrē ꝓpriū et filios ei⁹ fratres aſſere/
rent ſaluatoris: ne dei eſſe fili⁹ crederetur: tunc
ſaluatoꝛ ait: Nemo venit ad me/ niſi pater Joh.6.e.
ꝙ miſit me attraxerit eum. Quō autē pater
attrahebat ad filiū: niſi ꝑ opera ꝙ faciebat
ꝑ illū? Sic eni dicit: Pater manēs i me/ ipe Joh.14.b.
opaꝭ: vt opa hęc attraherēt ad fidē chriſti.
Virtutes eni ꝗs faciebat ſaluatoꝛ/ ipſę ſua/
debāt deū eſſe patrē chriſti: vt ꝙ aliū patrē
habere illū diceret/ nō attraheretur a deo ad
chriſtū. Ideo ḡ de⁹ opatur ꝑ chriſtū: vt ver/
bis ei⁹ fides cōmēdaretur: ꝗbus dicebat ſe fi/
liū dei. Hęc eſt attractio nr̃a: nō violētia/ ſ
teſtimoniū dei i chriſto: cui ꝙ credidit attra/
ctus dicitur ab eo ad chriſtū. Nemo eni ſalua
toꝛi credit/ niſi ꝙ patrē illi⁹ ꝓpriū dicit deū.
Nā apl's nō vt arbitriū pulſaret hęc fatus
eſt/ ꝙ in queſtionē redigiſti: ſed vt iudicium
dei retractari ꝓhiberet/ hęc dicit: iuſtū ꝓdi/
cans deū: ſcit eni cui⁹ debeat miſereri. Cor/
dis eni inſpectoꝛ ꝓuidet poſtulātis mentē
an mereatur accipere. Deniqȝ dicit ꝑ ꝓphetā:
Plębs hęc labijs me honorat: coꝛ aūt eorū Eſaie.29.d.
longe eſt a me. Nā ſimulatoris animū iuſtū
eſt vt obduret. Qui eni nō ꝑ errorē/ verum
vocat falſum/ ſ ꝑ maliuolentiā: aut intelli/
gens bonū/ fingat ſe neſcire qđ bonū eſt/ vt
cōuertat illđ in malū: h vtiqȝ debet illi pręſ/
ſtari vt vere nō intelligat bonū: ne ſaluetur
qđ nō vult. Nec eni iuſtū ē/ vt inuit⁹ ſaluetur:
qui nō ꝑ ignorantiā ſalutē ſpernit/ ſed ꝑ ma
liciam vel inuidiā. His igitur cōfirmaꝭ ma/
gis liberū arbitriuȝ ꝙ deſtruitur: vt vnicuiqȝ
pro voto ſuo reſpondeatur.

Cū certe aut filius dei quiſqȝ ſit Queſtio.33.
aut diaboli/ ſemp ergo fili⁹ eſt: ſed
aliqñ dei: aliqñ ꝟo diaboli: quid
ergo naſcimur/ requirendum eſt:

Omni⁹ cū filij (Queſtio.LXXX.
d iſrael ſępe delinqrēt educti de ęgy/
pto/ irat⁹ ſentētiā dedit dicēs: nullū Numeri.14.c
illoꝝ intraturū in terrā ꝓmiſſionis excępto
caleph ⁊ ioſue filio naue/ ꝙ ꝓus ⁊ auſes dice Et ioſue
batur. Eos autē qui nati fuerant in deſerto
ipſos dixit intraturos: eo ꝙ neſcirent bonū
aut malū. Neſcire autē bonū aut malū ſim/
plicitas quędā eſt naturalis/ ꝙ neqȝ ad bo/
num neqȝ ad malū erudita eſt. Hęc eſt igno
rantia ſine malicia: ſine ſenſu eni naſcimur:
ſed natura noſtra hoc bonū habet/ ꝙ capax
eſt ediſcere veritatē: filius autē diaboli eſt
qui nat⁹ malis rebus imbuitur: vt his ſtu/
deat quę inimica ſunt creatoꝛi/ multos aſſe
rens deos/ ⁊ his immolandū ꝗſi mūdi recto
ribus. Hic ſi reſipiſcat: ⁊ iuxta naturā ſuam
ſentiat/ ad creatorē ſe cōferens/ fili⁹ dei erit:
ac ꝑ hoc neqȝ filij dei ſunt ꝙ naſcunꭓ/ neqȝ fi
lij diaboli. Quid eni dicit ſaluatoꝛ iudęis:
Vos de patre diabolo eſtis: ⁊ ꝯcupiſcētias Joh.8.f.

patris veſtri vult̃ facere. Uides ꝙ opib⁹ et cõfeſſione filios creari diabolo: hos autem eſſe filios dei/ q̃ cõfidẽtes ꝓpriũ eſſe deũ patrẽ chriſti/ recte ꝟſanť. Sic enĩ de⁹ inſtituit gen⁹ noſtrũ/ vt ſine ſenſu naſcamur: poſſibilitatẽ tñ habeam⁹ diſcẽdi: ſiue bona ſiue mala: vt ipſi nobis aut mala acq̃ram⁹/ aut bona: vt letemur in nobis cũ recte agentes remuneramur: aut ipſi nobis imputemus ſi praua ſequentes condemnemur.

Queſtio.34. Gal.2.c. Cũ apl's dicat: Nos natura iudei: de iudeis ergo naſci iudeos oſtendit: non de proſelytis: Dico quos cõſtat fieri iudeos. Deniq̃ qui in heremo nati ſunt/ nõ ſũt circũciſi: et tñ iudei erant: Non ergo circũciſio iudeum facit/ ſed natiuitas ſub dei creatoris deuotione ꝓgenita: Si ergo ꝺ iudeis iudei naſcunť: quare nõ etiã de chriſtianis chriſtiani: nam ⁊ de paganis pagani naſcunť? Queſtio.LXXXI.

A Non omẽ qꝺ naſciť/ hoc eſt vnde naſcitur: Nam ⁊ aurum de terra naſcitur/ ⁊ nõ tñ terra ẽ: Et gemmę ⁊ alia mſta: ⁊ de ligno eſca naſciť: ⁊ de ouo pulluſ. De paganis autẽ vt pagani naſcanť hęc facit cauſa: quia enĩ oĩs pagan⁹ in ignorantia eſt: ⁊ q̃ naſciť ex eo ſine ſenſu ẽ: ambo ignorantes ſũt. Sed ħ intereſt inter vtrũq̃: qꝛ q̃ generat/ ſine dubio blaſphem⁹ ẽ: ac ꝑ ħ fili⁹ diaboli ẽ: natus aũt infans neſcit blaſphemare: ſicut neſcit bñdicere: pagan⁹ tñ eſt: qꝛ ſine ſenſu ẽ. De iudęo autẽ idcirco iudę⁹ naſcitur: qꝛ ſub creatoris deuotione generať.

Gen.4.a. Sicut dixit adã de cain: Procreaui hoĩem ꝑ deũ. Sic enĩ pagani indeuoti creatori dęmonijs gr̃as agũt in oĩbus q̃ agũt: ita ⁊ iudei deo creatori ſupplices/ imꝑfecte laudant eũ in omni actu ſuo. In eo deſpiciẽdi: qꝛ nõ

Joh.1.a. cog̃ſcũt chriſtũ ꝑ quẽ ſunt oĩa. Hoc etiã modo de iudęo iudę⁹ naſciť. Nõ enĩ ſicut q̃buſdã videť: qꝛ circũciſio facit iudęũ. Circũciſio cũ ſignũ iudaiſmi ẽ/ nõ iudaiſm⁹: qꝛ nõ abrahę circũciſio iuſticia eſt/ ꝫ ſignũ iuſticię: vt nati ex abrahã ſignũ haberent/ ꝑ qꝺ ꝓbarenť filij eſſe abrahę. Quippe cũ ex iuda machabeo hoc noĩe ſint appellati: vt nõ ſolũ ex iuda/ ꝫ ⁊ cęteri ex oĩb⁹ filijs iacob iudęi vocarentur: propterea ꝙ iudas dux fuerit eis: Ideoq̃ nati iudęi ſignũ accipiũt: vt q̃ ſunt intelliganť. De chriſtiano autẽ ideo nõ naſcitur chriſtian⁹: qꝛ ipſe q̃ generat: nõ nat⁹/ ſed fact⁹ ẽ chriſtian⁹: Quobrẽ ⁊ iſte q̃ naſciť fieri oportet vt ſit: Nec enĩ ꝑ ſubſtãtiã naſcitur/ ꝫ ꝑ fidẽ q̃ iã natis accedit. Ignorãtia enĩ cũ carne naſciť: fides autẽ poſtea ſpiritali rõne inſeriť. Sꝫ ꝺꝛ ecõtra: Si fact⁹ vtiq̃ ẽ q̃ generat: ħ iã debet generare qꝺ ipſe ẽ/ vt accępta dignitas traducẽ faceret: Nã ſenatores generãt ſenatores: ſed ſenatoꝝ dignitas non habet apud deũ meritũ. Neq̃ ipſa natura/ ħ eſt ſubſtantia ꝯſequiť bñficiũ/ ſed in ſola fama ⁊ ſermone dignitas vertiť: Ac ꝑ hoc currit q̃dẽ ſermo ꝑ traducẽ carnis/ ſed nihil aliud ꝓſtat ꝙ opinionẽ dignitat̃: Sicut ⁊ hi q̃ cõſules ſunt aut ſtatuis honeſtãť gaudẽt in vano: Chriſtiani autẽ cũ fiũt ipſi naturę accedit dignitas/ vt eſſentia ipſa hominis ęternũ habeat incorruptibilitat̃ bñficiũ: vt nõ opinio ſola/ ꝫ et res ſit in effectu apꝺ deũ. Tale ẽ iſtud/ vt q̃s diſertus paup in laude ſit et egeat pane/ aut reliq̃s neceſſarijs: Hęc enĩ vera laus eſt/ ſi ſic illi ꝓficiat q̃ſita dignitas/ vt null⁹ egeat: duꝫ hoc naturę eius pręſtať/ vt per ſeipſa viuat: et bene viuat nullo req̃ſito ſuffragio: hoc eſt vere diuitẽ fieri et glorioſum.

Paganoſ elemẽtis eẽ ſubiectos nulli dubium eſt: ⁊ q̃d eſt ergo qꝺ Queſtio.35. apl's dicit: Eramus ⁊ nos ſub ele- Gal.4.a mentis huius mundi ſeruientes: ſi itaq̃ ⁊ iudei elementis erant ſeruientes/ q̃d differebãt a paganis? Queſtio.LXXXII.

Manifeſtũ eſt additione/ aut diminutione/ ſiue immutatione vni⁹ ſyllabę ſenſũ ꝑuerti. Idcirco paganos elemẽta colere oĩb⁹ cognitũ eſt: Iudęos autẽ nõ elemẽtis/ ꝫ ſub elementis deo ſeruiſſe: ꝓpť neomenias et ſabbata ⁊ circumciſionẽ/ ⁊ cętera talia: hęc enĩ carnalia ſunt. Quicq̃d enĩ viſibile eſt/ carnale eſt/ ⁊ de elemẽtis ẽ: ꝫ qꝛ ex ꝓcępto dei erat/ deo ſeruiebať: vt ex viſibilib⁹ ad inuiſibilia veniret: ⁊ ex hac cauſa ꝓfect⁹ fieret ad maiora capiẽda: vt in his meditati digni fierẽt ꝓmiſſis ſpiritalib⁹. Ex ea igiť parte quã ſuꝑ dixi/ ſub elementis ſeruiebant iudęi: ex alia parte legẽ habebãt ſpiritalẽ/ q̃ ⁊ peccare ꝓhibet/ ⁊ exhortať ad dilectionẽ domini dei: qui venturus eis fuerat promiſſus ad remittenda peccata.

Queſtio.36. Si per chriſtũ ſalus ⁊ vera ⁊ ꝑfecta cognitio: cur nõ ante venit vt ⁊ anteriores noſtri qui in ignorantia fuerunt addiſcerent veritatem? Queſtio.LXXXIII.

B Deniq̃ poſt aduentũ chriſti multi ſaluati ſunt: magis ꝙ prius. Ubi etſi ante veniſſet multo plures ſaluati fuiſſẽt. Si ꝙ ita ẽ: reprehẽſibile videť nulli miſericordiã faciẽti calumniam fieri oportere. In ꝑtãte enĩ dantis ẽ/

quādo vel q̄tū velit miſereri. Exhortādus
eſt eñ hmōi ꝛ ꝓcib⁹ ꝓuocādus/nō ꝯtentio/
ne a bono ope reuocādus: ꝛ forte nō ꝯdice/
retur/ ſ; ꝑ hac miſcdia vices illi aliq̄ redde/
rentur. An quis medicū arguet qui medi/
camentā ſua ꝛ officiū ſuū gratis impendet:
aut accuſabit̄ tarditas ei⁹ ab eis a q̄bus nō
eſt req̄ſitus? hec q̄dē diximꝰ ſm rōnē: ſ; ſal/
uatoris bonitas iſta nō curat ꝓpter imbe/
cillitatē humanā: ſuā eñ ſequit̄ naturā ad
faciendā miſericordiā. Idcirco tūc venit q̄n
debuit venire: volūtat ſue rōne ſecut⁹/ nō
meritoꝝ noſtroꝝ. Nā ſi merita ꝑpēdas/ve/
nire nō debuit. Uenit ergo q̄n et ſubueniri
debere ſciuit/ꝛ gratū futuꝝ bñficiū. Si aūt
ei cui neceſſitas iminet ante ſubueniat̄: erit
q̄dē gratū/nō tñ valde poterit ſcire q̄d ſibi
ꝯſtitū eſt. Si autē in ipſa neceſſitate poſito
auxiliū ferat: ſciet q̄le beneficiū cōſecut⁹ ſit.
De tribulatiōe eñ ereptus/ maiores grās
referet. Quō ſi eſurienti offeras panē: ſi aūt
offeras cū nō eſurit: non vtiq; tā gratū erit.
Idcirco recte factū ē vt nō ante veniret do
min⁹. Primū eñ dimiſit gen⁹ hoīm vti vo
luntate ſua/nō ſine teſtimonio ſui: q: ex ipa
mūdi fabrica ꝑ ānua munera: q̄ elemētorū
miniſterio humanis vſib⁹ exhiberi decreuit:
intelligi/ꝛ timeri diuinitatem ſuam voluit:
Quippe cū etiā ex traduce ꝑmi hoīs/deinde
enoch ꝛ noe noticia ei⁹ eſſet in terris: Sz cū
languore q̄dā humani generis aboleſcere
cepiſſet cognitio dei int̄ hoīes/ ꝛ mores im/
mutarent̄: eligere dignat⁹ eſt abraā/in q̄ for
ma eſſet renouate noticie dei ꝛ moꝝ. Et cū
adhuc reuerētia ſegnior eſſet: poſtea ꝑ moy
ſen legē lr̄is dedit/ q̄ neq; aboleſceret/ꝛ ma/
gis metū incuteret. Maior eñ timor ē/vbi
B auctoritas manifeſta ē. Et q: acceptā legē
gentes ſpreuerūt/nō ſe ſubijcientes ei/neq;
hi q̄ acceperūt ſeruauerūt eā: mot⁹ dñs mi/
ſericordia/miſit filiū ſuū: q̄ ſe ꝓ illis offerēs
mortē deſtruēs/ data oīb⁹ remiſſione pctō/
rū/ deo patri illos iuſtificatos offerret. Nō
eñ poſſet deſcendi ad inferos/niſi ꝑ mortē.
Nec ordo eñ nec ratio poſcebat eū q̄ mor/
tuus nō fuiſſet/intrare ianuas tartari. Nō/
ne ſi q̄s vult i terra ſua barbaros decipere:
imutat ſe in habitu illoꝝ/vt putet̄ vnus ex
his/ꝛ ſic explorat quō illos ſubuertat? Ita
factū ē et de diabolo: q̄n malo more hoīem
ſubuerterat/vt in morte non remaneret: in/
uētū ē remediū quō q̄s male tenebat amit/
teret ꝛ ſubintraret̄ ei: ꝛ quē putabat ſe ve/
lut hominē occidiſſe/repiret illū apud infe/
ros deū. Quo facto/ reus inuentus oēs q̄s
tenebat amiſit: ꝛ de cetero aperta ē ad celū
via. Ecce q̄tū ꝓfuit aduētus ſaluatoris: vt

ſciētes hoīes de quo ꝑiculo liberati ſūt/ſine
ceſſatione grās illi referāt. Sed forte ecōtra Obiectio
dicat̄: Si multi ante legē ꝛ poſt legē pecca/
tis preſſi totos ſe carni dederūt: ꝛ digni fue
runt in tartaro remanere: ſine dubio fue/
runt q̄ deuotione ꝛ creatoris reuerētia vitā
ſuā nature lege frenarūt: Nunq̄d nō etiā hi
detenti ſunt apud inferos ꝛ exuti hac vita? Ar. tertium:
Si autē ante veniſſet poſt mortē adē/ libe/
rato adā q̄ prior peccauerat/ceteris ad celū
aperiret viā: vt q: bene vixerāt/agnito crea/
tore defuncti reciperent̄ in celū. Dānū ergo
eſt/ q: nō q̄n venit chriſt⁹? Dānū eſſe mani/ Solutio
feſtū ē: ſed quere iuſtū/an iniuſtū ſit. Solēt
eñ dāna iuſta eſſe/de q̄bus queri nō liceat.
Nūq̄d fur dep̄henſus ꝛ iuxta legē in q̄dru/
plū cōdēnat⁹/auſus eſt q̄ri? Ac ꝑ hoc dānū
q̄ gen⁹ hoīm paſſū ē/ iuſte factū ē: vñ et ꝑ/
miſſū ē: Quare ꝛ ſaluator int̄ ipſa ꝑmordia
venire nō debuit. Cū eñ diabolus ſuꝑbi/
ret: hō fact⁹ a deo poſit⁹ ē illi inimic⁹/vt au/
xilio dei munitus q: impar erat/reſiſteret ei
accepto mādato. Diabolus autē ſolita ſub/
tilitate ſimulauit ſe ignare q̄d ꝑceptū eēt a
deo: ꝛ inuenit eū inſtabilē: poſtea aūt ꝓmit
tens illi/ q̄ ſi interdictū contigiſſent ꝑſtaret
illis diuinitatē: circūuenit eos. Tūc diabo/
lus ſuperato hoīe triūphauit: hic vict⁹ gen⁹
ſuū ſubiecit pctō. Quobrem iniuſtū erat vi/
ctori violēter auferre ſpolia: q: deus q̄ fa/
cit/ iuſte facit. Preterea cū acerbe peccaue/
rit hō: aſſentiēs ei ꝯ mādatū creatoris/ fie/
ri ſe deū/idolatria admiſit: ꝑ q̄ in deū pec/
cauerat: ideoq; nō illi ſtatim debuit ſubue/
niri: q̄ppe cū penituerit: Nec grata ei fuiſſet
miſcdia ſi nō ſciuiſſet q̄d mereret̄. Quāq; eñ
oīa poſſit de⁹: illud facit q̄ cōuenit rationi
vt irreprehenſibilis ꝑſeueret.

Quare lune curſus in rōne pa/ Queſtio.37.
ſche cuſtodientes paganos repre/
hendim⁹: quia dies lunares ꝛ mo
dum cuſtodiūt: Queſtio. LXXXIIII.

Abſit a chriſtianis ne ſidera venera/ A
a ri dicant̄: q̄bus indulta ē ſpūalis
cultura: vt deſpiciētes q̄ vidēt/his
q̄ inuiſibilia et ſupceleſtia ſūt/copulent̄: vt
hec oīa trāſcendāt futuri cum angelis dei.
Nam ſiderū cultores aut cum ipſis erunt:
aut infra ipa. Quō eñ fieri poteſt vt aliq̄s
ſuper hec ſit que colit? Pagani itaq; non
computum lune obſeruant: ſed lunā ipſam
velut deam venerant̄. Et effectus curricu/
loꝝ eius app̄hendiſſe ſe arbitrantes: q̄d cer
tis dieb⁹ agendū/quidve cauendū ſit decer
nunt imperio ei⁹: q̄ſi vitā ꝛ ꝯuerſationē ſuā
ordine quodā ſubijciētes: quos quia extra
dei ordinationē hec auſi ſūt vſurpare/ falli

frequenter deꝑhendim⁹. Hec eñ luminaria
in ſigna tēpoꝝ deus cōſtituit. Vñ ⁊ nos nu
meꝝ lunę cuſtodim⁹/nō illam ipſam excoli
mus: vt a q̄rtadecima luna/q̄ nobis ſm le/
gem ꝑma ē/ratione paſchę obſeruem⁹. Oia
eñ plena deus inſtituit: ideoq̧ a q̄rtadeci/
ma vſq̧ ad vigeſimāprimā his ſeptē dieb⁹
paſcha nobis celebrare conceſſum eſt: vt de
his ſeptē aliqui dies a paraſceue vſq̧ ad re
ſurrectionē dñi cōcludant: Vt neq̧ tertia/
decima in paſſione ſit: neq̧ q̄rtadecima in
reſurrectione/aut q̄ntadecima. Nā ante vi/
geſimāprimā ſm nos lunā/ paſſio chriſti ſit
et reſurrectio ei⁹: Nā primo die quo ceptus
mūdus eſt: Oia eñ mundi tpa vni⁹ hebdo/
madę curriculis numerant: quia his deus
mūdi mēbra ⁊ ornamēta cōpoſuit. Sex eñ
diebus mundū aptauit: ⁊ ſeptima ceſſauit
quā ſabbatū appellauit. His eñ ſeptē dieb⁹
totius mūdi ratio/⁊ numer⁹ cōtinet. Semꝑ
eñ in ſe redeūtes/multiplicāt numerū tem
poꝝ. Poſt ſabbatū eñ a primo die repetit
ſemꝑ vſq̧ in diē ſeptimū.i. ſabbatū. Vt re/
ſurrectio dñi ꝑmo die inchoati mundi facta
diſcat: q̄ dies dñicus dicit. Ipſum eñ fecit
dñs vnū cū veſpere: ⁊ in ſeptenariū nume/
rum euolut⁹ incipit iterū: vt ſit poſt hebdo/
B madā ꝑmus. Qď ita decretum ab initio eſt
ꝓpter ſacramētū incarnationis dñi/et paſ/
ſionis/⁊ reſurrectionis. In corpore eñ dñi
totus ꝓpe mūdus reſurrexit/⁊ inſtaurat⁹ ē.
Abſolutū eſt nō nos lunā colere/ſed nume/
rum q̄ ꝑ lunę curſum inſtitut⁹ eſt cuſtodire.
Diabolus aūt qui eſt ſathanas/vt fallacię
ſuę auctoritatē aliquam poſſit adhibere/et
mendacia ſua v̄itate colorare/ ꝑmo mēſe q̄
ſacramēta dñica ſunt celebrāda: q̄ nō me/
diocris potētię ē paganis/q̄ obſeruarēt/in/
ſtituit myſteria: vt animas coꝝ duabus ex
cauſis in errorē detineret: vt q̄ ꝓuenit veri
Ar ⁊ veritas falſa tatē fallacia: † meli⁹ q̄ddā fallacia videret:
q̄ſi antiq̄tate ꝓiudicās veritati. Et q̄ in pri
mo mēſe in quo equinoctiū habēt romani:
ſicut ⁊ nos eaipſa obſeruatio ab his cuſto/
ditur: ita vt etiā ꝑ ſanguinē dicāt expiatio/
nē fieri: ſicut ⁊ nos ꝑ crucē. Hac verſutia pa
ganos detinet in errore: vt putent veritatē/
noſtrā imitationē potius videri q̄ veritatē
q̄ſi ꝑ emulationē ſuꝑſtitione q̄dā inuentā.
Nec eñ verū pōt inquiunt eſtimari qď po/
ſtea ē inuentū. Sed q̄ apud nos ꝓ certo ve
ritas ē/⁊ ab initio hec ē/v̄tutū atq̧ ꝓdigio/
rū ſigna ꝓhibēt teſtimoniū: vt teſte virtute
diaboli iꝓrobitas innoteſcat. Qm̄ eñ ſola
eſt q̄ facile ſuadeat: hec ꝯ verſutiā et ꝓuētū
diaboli poſita ē/vt ſimulationē ei⁹ reuelet.

Nemo eñ etiam inimicoꝝ negare audeat
illic eſſe veritatem/ vbi veritas apparet.
¶ Cū apl's dicat oia in figuris iudęis con/ C Queſtiuncu/la de paſchate et interpreta/tione agni inter alias non numerata 1.Cor.10.c. Exo.12.
tigiſſe/ vmbras ꝓterea fuiſſe cūcta ꝓteritas:
ſūt q̄ nō dubitēt/cū ſciant chriſtū nō niſi ſe/
mel eſſe paſſū: cōtendere paſcha verū nō ni/
ſi ſemel geſtū eſſe: q̄ſi figurarum corpus fuit
chriſt⁹ occiſus. Nā etſi ouis/ quā lex ad pa/
ſcha deſcribit: nō pōt aſcribi vt ſit ex ouib⁹
⁊ hędis: diſcordāt eñ hoꝝ aīaliū ad cōiun/
ctionē cōmunis fetus ipſa natura: quō po/
tuit paſcha verū geri cū defuerit agnus tūc
ille q̄ paſcha ē? Et ſi chriſt⁹ ex iuſtis: id eſt ex
ouib⁹: ⁊ peccatorib⁹: id eſt ex hędis: ſm car/
nē naſcit: hic ē ſolus agn⁹ ille q̄ q̄rit: quiq̧
dū nō amplius q̄ ſemel occidit: nō ampli⁹
ſm veritatē celebratū ꝑfectum illud paſcha
mōſtrat. Figurę igit vt dixim⁹ tūc tpis fue/
rūt. Nā agn⁹ eligit/ vt ſimplicitas ⁊ innocē/
tia deſignet: Maſculus q̄rit/ vt inuict⁹ cō/
probet: Immaculat⁹/vt ſine crimine: Anni/
culus/vt exacto ꝓdicationis tpe: Perfect⁹/
vt inſtruct⁹ oī v̄tutū genere: Menſe primo
vt tot⁹ annus a ꝑmordio chriſto conſecret:
Quartadecima mēſis/vt lumine veritatis
īpleto/erroris nox operiat: Ad veſperā/vt
ſęculi occaſus iminēs approbet: Electo fer/
mēto/vt a corde ꝑuerſę mētis malicię corru
ptio tollat: Oblitis ſanguine liminib⁹ do/
morū/vt figura dñicę paſſiōis frōte ſignet:
Igne aſſus: eſt eñ euāgeliū et ſermo chriſti
robuſt⁹ cib⁹: Nec in aq̄ madidus. Nō eſt eñ
delicatę interꝓtationis humido languore
ſoluēdus. Nihil ꝓtermittit: nihil eñ in chri
ſto oino reprobat. Oſſa nō cōterunt: q̄ nec
cōminui.i. vinci in q̄q̄ chriſt⁹ pōt. Quicq̄d
ſuꝑeſt/ diuinis ignib⁹ īponit.i. q̄ q̄s capere
nō potuit chriſti diuinę ſciētię remittit: coꝝ
eñ q̄ manifeſta ſūt ꝓ virib⁹ epulat inuētis.
Nā et ꝯſtantes edūt/ forma ē ne q̄s cadat:
aut ne q̄s in euangelio ad neceſſitatē ꝓſter/
natur/ſ ingētis animi robore ꝯ ꝑſecutionū
ꝓlia inuictus.i. ſublimis ⁊ erectus aſſiſtat.
Nā ꝯ ſuccinctis lumbis/euangelicę ſignū
cōtinētię eſt: dū loc⁹ ſeminū coercet ⁊ ꝯſtrin
gitur. Additis baculis: ſpūſancto quo quis
innititur. Pedibus calciatis: id eſt lubrico
erroris eiecto: dū prouectione ad fidē cęle/
ſtium quaſi ferratis preſidijs in euangelio
cūcta ſunt fixa/ firmiſſima v̄itate ſolidata.
Stātes etiā: feruentes eñ et ſollertes in fi/
de ꝓbant: tepidi et negligētes reſpuunt et
euomunt. Cū armis ſumunt: chriſtus enim
cū armis ſimplicis animi pura ſimplicitate
ſumit. Cū pigridijs ſiue lactucis agreſtib⁹:
etenī hoc paſcha in iudęoꝝ damnationē et

acerbiſſimas amaritudines ceſſit. Non niſi circũciſis datur: purgatis eñi ſolis et lauacro indulgentię cęleſtis expiatis / pcipiendi chriſti corporis ſacrati cibi facultas porrigitur. Itaq̃ quę figurata in iſraelitis fuerãt / in nobis corroborata ſunt: Et q̃ in illis imagines / in nobis ipſę ſunt veritates. Imitabanƚ illi facere paſcha / dũ in ſimilitudinibꝰ exercerenƚ: ſolis diſcipulis chriſti verũ paſcha facturis: Non hi q̃ pecudũ ptractant cor᷑q; iecur᷑q;: Sed quo᷑ emundat prudẽs pcordia virtus / Excludens poſitam ſubter labem vitio᷑ / Remigio poterũt cęlũ penetrare ſecundo / Ethera iam vacuum et lętis tranſcurrere pennis.

Queſtio.38. Quid ẽ vt cũ cõſtet a dauid vſq; ad tranſmigrationem babylonis decem et ſeptẽ eſſe generationes: euangeliſta quattuordecim dicat: ptermiſſo ochozia qui poſt ioram eſt: et ioas filio ochozię / et amaſia filio ioas: Queſtio. LXXXV.

n Ihil euangeliſtã q̃ ſenſum legis ſecutũ credibile videri debet. Ideoq; nõ imerito hi ab euãgeliſta ſublati ſunt de numero cęter᷑. Sic eñi ho᷑ continuauit impietas / vt malignũ co᷑ nullũ interuallũ haberet. A ioram autẽ ceptum malignũ ſic pambulauit vſq; ad oȥiam filium amaſię / vt nulliꝰ lateris eſſet ſuffragiũ: quo experte merito patris aliquis ho᷑ remaneret in numero regũ. Nã iorã maligne agẽs merito ioſaphat remiſſus in numero eſt. Ilio᷑ autẽ triũ cõtinuata malignitas in deũ eſt. Salomõ quoq; merito patris remiſſus in regno eſt: Et roboam filiꝰ ſalomonis maligne agens / merito aſa relictus ẽ in numero regũ. Illi autẽ tres in medio malo᷑ concluſi ſunt maligne agentes: ideo eraſi ſunt. Peius eñi a pditiõe generis exẽplũ eſt / q̃ſi

Al. nõ hȝ† Et vt ꝓpie dicã. ſe iugiter malignitas pandit. † Et vt ꝓprie dicã / ppterea q̃ ex traduce co᷑ nõ ẽ ioſeph / ꝑtermiſſi ſũt: Ab abrahã eñi ho᷑ generationem ſecutus eſt euangeliſta: ex quibus originẽ trahit ioſeph: cui deſpõſata eſt maria quę genuit chriſtum.

Queſtio.39. Quid eſt quod probet mariam matrem domini ex tribu et ſemine eſſe dauid: Queſtio. LXXXVI.

i Donei teſtis proferemus ſermonẽ. Dicit eñi angelus ad mariã inter cętera.

Luc.1.c. Et dabit illi dñs deus ſedẽ dauid patris ſui: ⁊ regnabit in domo iacob in eternũ: ⁊ regni eiꝰ nõ erit finis. Quõ diceret ab idoneo teſte / pater eius dauid: ſi nõ eſſet maria ex ſemine dauid:

Si vnus eſt deus / cur in tribus ſpes ſalutis eſt: ⁊ nõ in duobꝰ / aut quattuor / aut certe in ipſo vno: et quare nõ eſt ab initio trinitas predicata: Queſtio. LXXXVII. Queſtio.40.

n Ihil pene nouũ effectũ eſt: ſic eñi trinitas p̃dicaƚ / vt vnꝰ deus credatur. Nõ ergo additũ eſt aliq̃d / ſed ſacramentũ dei vnius reuelatũ. Inter ipſa autẽ primordia manifeſtari nõ oportuit: q̃ꝛ ꝑus p̃dicandũ / ⁊ poſtea id qđ p̃dicatũ eſt reuelandũ: vt ſcias patrẽ eſſe / a quo cũcta ſunt: filiũ vero dici / p quẽ ſunt oĩa: ſpm̃ aũt ſctm̃ appellari / p quẽ oĩa q̃ a patre q̃dẽ / ſed p filiũ ſunt regeneranƚ ad fidẽ dei vnius. Hi ergo tres ſũt q̃dẽ / ſed vna diuinitas. Ratio igiƚ facit vt tres ſint / non plures aut infra. Oĩs eñi numerꝰ vſq; ad nouẽ ꝑuenit: quia tres dũ inuicẽ in ſe ſunt / faciũt numero nouẽ: q̃ꝛ in vno tres ſunt: ⁊ tres ſunt vnũ. Qui enim videt vnũ / videt tres: dũ nihil differt alter ab altero. Tres ergo vnum / ⁊ ter tres vnũ. Hęc eñi in nono numero ꝑfectio eſt: q̃tũ ad numerũ ptinet: q̃ꝛ de vno ſunt oĩa. Addito eñi vno ex quo vel in quo tres q̃ numeranƚ nouẽ / fiũt decẽ vl̃ viginti. Semꝑ tñ vſq; ad nouẽ veniƚ et vnꝰ addiƚ: q̃ꝛ nouẽ vnũ ſunt / vt plena ꝑfectio ſit vnitatis.

Si maior gratia ⁊ manifeſtatior intelligentia in nouo eſt q̃ in vetere teſtamento: quare eſaias ꝓpheta ſedentẽ in throno maieſtatis vidit deum ſabaoth / qui eſt chriſtus / iuxta interpretationẽ iohãnis euangeliſte. Dixit eñi inter cetera: Hec locutus ẽ eſaias q̃ñ vidit maieſtatem eius: et locutus eſt de eo. In nouo autẽ ſtephanus primꝰ martyr ſtantem ſe vidiſſe dicit ieſum a dextris dei: Quid eſt iſtud vt hic ſubiectus videaƚ poſt triũphos / ⁊ illic q̃ſi dominus anteq̃ vinceret: Queſtio. LXXXVIII. Queſtio.41. Eſaie.6.a. Ioh.12.f. Act.7.g.

p Rout cauſa erat / feciſſe ita ⁊ dominꝰ ſe oſtendit. Prophetę eñi viſus ẽ quaſi rex corripiens plebem: et hoc ſeſe oſtendit qđ erat / hoc eſt ſedentem: In pace eñi erat cauſa diuinitatis eius. Stephano autẽ vt ſtãs appareret / fecit calumnia iudęorum. In ſtephano autẽ ſaluatoris cauſa vim patiebatur: Ideo ſedente iudice deo / ſtans apparuit / quaſi qui cauſam diceret: et quia bona cauſa eius eſt / ad dexteram iudicis erat: Omnis enim qui cauſam dicit / ſtet neceſſe eſt.

Queſtio.42. Quō accipiendū eſt qd ſaluator
Ioh.16.b. int̄ cetera dicit de ſpū ſancto/q veniēs inquit ille arguet mundū de peccato/ et de iuſticia/ et de iudicio. De peccato quidē/q2 non crediderunt in me. De iuſticia vo/q2 eo ad patrē/ et iā nō videbitis me. De iudicio autē/quia pnceps hui9 mūdi iudicatus eſt: Queſtio.LXXXIX.

c Auſam quidē videt dixiſſe arguendi mūdi/ ſed indiget explanatiōe. Cū ſaluatori nō crederēt iudei neq mūdane ptātes:quia non ſolū hoibus ſe manifeſtari voluit/ſed et pncipib9 et pote
Eph.3.b. ſtatib9 in celeſtibus:ſicut docet apl's i epiſtola ad epheſios:poſt paſſionē ſuā vera ſe locutū ſpm̄ſanctū pbaturū oſtēdit:Et hoc eſt arguere mundū/oſtēdere illi vera eſſe q̄ credere noluit. Credere eñ noluit a deo veniſſe ſaluatorē. Saluator aūt ſeruata iuſticia nō trepidauit reuerti ad eū qui ſe miſerat: et p id qd regreſſus ē pbauit ſe inde ve
Ioh.3.b. niſſe. Quia nemo inqt aſcēdit ad deū/ niſi q̄ deſcēdit a deo. Videntes & ptātes aſcēdere eū/ pfuſe ſunt:videntes verū eē qd velut falſum ſpreuerāt. Itaq iſta iuſticia arguit eos:qua iuſtū pbatū eſt/q2 regreſſus eſt vñ venerat. Sic aūt arguit eos de pctō:q nō ſolū credere ei noluerūt/ſed et occiderūt eū. De iudicio vo ſic eos corripuit/ dū oſtēdit pncipē mūdi reū factū et cōphenſū ab eo/ cuius fidei non cōmunicarūt. Videntes eñ aīas de inferis ire in celos: cognouerūt adiudicatū eſſe pncipē hui9 mūdi: vt re9 fact9 i cā ſaluatori q̄ tenebat iure amitteret. Hec quidē aſcēdente ſaluatore viſa ſūt:ſed ſupueniēte in diſcipulos ſpūſctō/ palā aptea manifeſtata ſūt. Vera eñ correptio tūc fuit/qñ p9 paſſionē reſurrectionēq ad teſtimoniū ſaluatori/publice a pſidis videbāt reſurgētes mortui/claudi currētes/leproſi mūdati/paralytici confirmati/ ceci aſpicere/ſurdi audire/muti eloq/demoniaci purgati/infirmi recuperata ſanitate gratias agere. Hoc modo ſpūſſanctus arguit mūdū:q2 in nomine ſaluatoris/qui reprobat9 ē a mundo/ oīm curationū vtutes operatus eſt.

Queſtio.43. Si diabol9 ipſe ē ſathanas/ q̄d ē vt int̄ cetera dicat ſaluator: Vos
Ioh.8.f. de patre diabolo eſtis: et pcupiſcētias patris veſtri vultis facere: ille homicida fuit ab initio: et in veritate non ſtetit:q2 veritas nō eſt i eo. Cū loquit mendaciū/ex ſuis ppriis loquit: quia mendax ē ſicut et pater eius: Queſtio.XC.

d Iabolus nō ſpeciale nomē eſt/ſed cōmune. In quocūq eñ opa diaboli fuerint inuēta/ ſine dubio diabolus appellādus ē. Opis eñ nomē ē/non nature. Itaq hoc in loco patrē iudeorū cain ſignificat:cui9 imitatores volētes eē iudei ſaluatorē peremerūt:Hinc dic eū/q2 ſe parricidio maculauit/ et reū fecit mortis/in veritate nō ſteriſſe: ab ipſo aūt forma data ē fratricidij. Iſtū ipſum dicit/ cū loqtur mendaciū de ſuis ppriis loqui: vt oſtēderet vnūquēq non niſi ppria volūtate peccare: Sed q2 imitator diaboli eſt/ adiecit: Mēdax eſt ſicut et pater eius. Hic eñ vt pmū hoiem morte pdēnaret/ſimulauit ſe neſciſſe q̄d pceptū fuiſſet ei a deo. Sic et cain
interrogatus/finxit ſe neſcire vbi eſſet fra Gen.4.b.
ter ſuus abel quē occiderat. Hoc ergo in loco diabolū cain eſſe dixit:patrē aūt ei9 diabolū/cui9 opa ſecutus ē. Diaboli eñ filius diabolus ē:Sed diabolus ille qui ē ſathanas/patrē in malicia ſua nullū habet. Ipſe eñ ſibi i malo auctor eſt: Prior eñ ipſe peccauit:ac p hoc qcunq imitati illū fuerint/ filij eius dicent/ et ille pater eorū. Etenī nos in fide abraā patrē habemus:q2 prior ipſe credidit deo: ac p hoc noie eius cenſemur: Fideles eñ dicimur ſicut et ille.

Querendū quō ptradicendū ſit Queſtio.44.
argumētis fotini/ſcz chriſtū añ maria eſſe pbādo: Queſtio.XCI.

a Iohanne pus queramus baptiſta/ quē ipſe ſaluator teſtē ſuū eſſe pfeſſus eſt. Ait eñ inter cetera de dño:
Qui de ſurſū venit/ſup oēs eſt:Qui aūt d Ioh.3.d.
terra ē/de terra loquit:Qui vo de celo venit/qd vidit et audiuit/teſtificat: et teſtimoniū eius nemo accipit. Ecce iohānes oēs ſecū pariter ad compatiōnē dñi terreſtres appellauit:Quia illū de celis teſtat veniſſe:ceteros vo oēs de terra eſſe/hoc eſt de inferioribus. Et ipſe dñs inter cetera eadē
loqtur dicēs: Non eñ deſcendi de celo vt Ioh.6.d.
facerē voluntatē meā/ſed voluntatē eius qui miſit me patris. Et iterū dñs inter alia
hoc ſenſu loquit dicēs:Et nūc dico vobis/ Ioh.16.f.
quia ego rogabo patrē. Ipſe eñ pater diligit vos/q2 vos me diligitis: et creditis q2 a

deo exiui. Exiui eñ a patre/ ⁊ veni in hunc
mundū: iterū relinquo mundū/ et vado ad
patrē. Videntes diſcipuli manifeſte illum
locutū eſſe/ dicūt ei: Ecce nūc palā loqueris:
⁊ ꝓuerbiū nullum dicis: Nunc ſcimus qm̄
ſcis om̄ia: ⁊ nō opus tibi ē vt quis te inter-
roget. In hoc credim⁹ qm̄ a deo exiſti. Hęc
interp̄tatione non indigēt: Quippe cū iſta
ſumma ſit religionis noſtrę/ vt chriſtuȝ an̄
carnē in cęlis cū deo fuiſſe credamus/ vt fi-
liū apud patrē: Nam ſi ꝓpter iuſtam con-
uerſationē ⁊ cęleſtē doctrinā ḋ cęlo ⁊ a deo
ſe dixit exiſſe ⁊ veniſſe in mundū: eadē de-
berent dicere de ſe oēs ꝓphetę ⁊ apl̄i. Et q̄
dixit: Iterū relinquo mūdū/ ⁊ vado ad pa-
trē: hoc forte dicat̄ ſignificaſſe/ quia doctri
na quę venerat a deo/ relicto mūdo ad de-
um eſt regreſſa. Aliud eñ qḋ dicāt non ha
bent. Si eñ de cęlo veniſſe/ ⁊ a deo exiſſe/ ⁊
veniſſe in hunc mundū/ ad ꝟtutis ⁊ doctri
nę ꝑtinet cauſam/ nō ad ſaluatoris ꝑſonā:
Cū dicit: Iterū relinquo mūdū/ et vado ad
patrē. Illo vtiq̄ redit vn̄ venerat: ſed vidi-
mus poſt abſceſſū dn̄i/ ⁊ ꝟtutē fuiſſe in mū
B do ⁊ doctrinā. Vides ergo nō de ꝟtute di-
ctū eſſe a dn̄o ⁊ doctrina/ ſed ſpecialiter de
ſe dn̄m locutū. Q̄ ſi virtutis quę in chriſto
oꝑata eſt/ dicis eſſe verba: hęc ipſa virt⁹ de-
um patrē ſuū appellat. Ecce incurris qḋ ti-
mes: q̄ ſi virtus dei filius dei eſt/ ipſa vti-
q̄ virtus dei eſt: de qua dicit apl̄us chriſtū
1. Corī. 1. d. dei ꝟtutē ⁊ dei ſapientiā: hęc exiuit a deo:
⁊ iterū ad eū regreſſa eſt. Itaq̄ hęc ipſa vir-
Matth. 12. b. tus quę chriſtus eſt: in ſpū dei dęmonia ſe
teſtat̄ eycere/ qui ſpūs ꝑ apl̄os oꝑatus eſt/
vt ſcias ſpūmſanctū ꝑ quē dn̄s oꝑatus eſt:
poſt abſceſſum dn̄i hic in mundo in apl̄os
operatū: vt plenius appareat dn̄m de ſua
ꝑſona locutū: q̄ relicto mūdo regreſſus eſt
ad deū. Aut ſi putas virtutē hanc non eſſe
chriſtū: duę erunt ꝟtutes/ ⁊ duo filij dei: et
Ioh. 1. b. vbi eſt illud quod legit̄: Unigenitus filius
Ioh. 3. b. dei qui ē ī ſinu patris? Et iterū: Sic eñ in-
quit dilexit deus mundū hunc/ vt filiū ſuū
vnicū daret ꝓ eo. Animaduertis iā virtu-
tē dei quę oꝑata eſt in mundū/ ipſam vnā
eſſe quę ⁊ dei virt⁹ dicat̄ ⁊ filius: Et videa-
mus quid crediderint/ aut cui apl̄i audien-
Ioh. 16. f. tes a dn̄o: Ecce iterū relinquo mūdū/ ⁊ va-
do ad patrē. Reſponderūt ei: Ecce nūc pa-
lam loqueris: et ꝓuerbiū nullū dicis: Nūc
ſcimus q̄ noſti om̄ia: ⁊ nō opus eſt tibi vt
quis te interroget. In hoc credimus/ qm̄ a
deo exiſti. Nūc videamus ſi de ꝟtutib⁹ am
bigerent diſcipuli/ vtrū a deo exiſſet/ cū vi- Ioh. 11. f.
diſſent laȝarū iā fetidū quarta die reſuſci-
tatum: Cęco a natiuitate oculos reforma- Ioh. 9. a.
tos: Tactu fimbrię mulierē a ꝓfluuio libe- Matth. 9. c.
ratā: Aquę naturā mutatā in vinū. Aut de Ioh. 2. a.
ꝑſona dn̄i nemo plane dubitauit vel de ꝟ-
tutibus. Quippe cū dicerēt illū/ alij eſſe he Matth. 16. b.
liā/ alij hieremiā/ aut vnū ex ꝓphetis. Naȝ
cū lapidare vellēt illū iudęi: r̄ndit eis ieſus:
Multa oꝑa bona oſtēdi vob̄ a patre meo: Ioh. 10. f.
ꝓpter qḋ eoꝝ opus lapidatis me. Dixerūt
ei iudęi: Nos de bono oꝑe non te lapida-
mus/ ſed ꝓpt̄ blaſphemiā: ⁊ q̄ cū ſis hō fa-
cis te deū. Si ḡ iudęi q̄ dei oꝑa eſſent nō
ambigebāt: apl̄i ambigebāt? Qm̄ ḡ om̄is C
dubitatio de ſaluatoꝛ̄ ꝑſona erat: Res eñ
inaudita/ ⁊ q̄ in ſenſū humanū non obrue-
rat/ ſtuporē hominibus faciebat/ cū audie-
bant dicentē illū ſe a deo exiſſe/ ⁊ ꝓpriū ſi-
bi patrē eſſe deū. Idcirco diſcipuli ſatis ſi-
bi eſſe factū ꝯfitentes/ manifeſtatiōe ver-
boꝝ dn̄i dixerunt ad eū: Nūc ſcim⁹ qm̄ no-
ſti oīa: ⁊ nō ē opus vt q̄s te interroget. In
hoc credim⁹/ qm̄ a deo exiſti. Si eñ nō vere
a deo exiuit/ fides apl̄oꝝ exinanit̄: ſed non
poteſt: q̄ a ſaluatore ꝓbata eſt. R̄ndit eñ
eis: Nō creditis. ſ. tanta ſigna vidētes nō
credebatis. Itaq̄ ꝓbatū eſt apl̄is chriſtū a
deo exiſſe ⁊ veniſſe: vt ꝑ hāc exitionē filiū
iſtū dei credere non eſſet ambiguū. Si eñ
nemo vidit deū niſi q̄ ē a deo/ h̄ vidit deū:
⁊ ſi nemo nouit patrē niſi filius: hoc ē vere
apḋ deū patrē fuiſſe/ et ab eo exiſſe ⁊ venin-
ſe: Nemo eñ alius poterat a deo exire/ ni-
ſi hic qui in ꝑ̄ncipio erat apud deum: quia Ioh. 1. a.
nec quiſq̄ alius ſciebat aut viderat deum.
Ideo nō incredibile vobis eſt/ verū filium
hūc dei credere. Sicut dicit iohānes ī epl̄a
ꝑ̄ma: Et ſum⁹ inquit in vno filio eius ieſu
chriſto: hic ē verus ⁊ vita ęterna. Et apl̄s:
Qui ꝓprio inq̄t filio nō pepcit. Et euāgeli- Roma. 8. f.
ſta: Qui ꝓpriū ait ſibi patrē dicebat deū. Ioh. 5. c.
Si verus ergo filius dei ē chriſtus/ quō hō
tm̄ ē? Verus eñ non diceret̄/ niſi ꝓprie ab
eo eſſet genitus. Aut ſi dicat fotin⁹: Qua-
re verus fili⁹ dei credit̄ ſi nō ē verus? Aut
quid opus erat hūc credere filiū dei/ ſi vn⁹
eſſet de cęteris ſanctis/ q̄ filij dei digni ſūt
appellari? Aut nūq̄d aliqua indignitas in
hoc eſt/ ꝑ quem filius dei ſicut cęteri ſunt/

credi nõ poſſet? Et idcirco dicit̃ vt hic de q̃
incredulũ videt̃/ credat̃ fili⁹ eſſe dei. Si eni
potior cęteris eſt/ quid opus ẽ vt dicatur:
crede chriſtũ filiũ dei eſſe ſi vnus eſſet õ cę-
teris/ niſi q: vt aliter de hoc credatur? Vñ
ꝛ vnicus dicit̃/ qͦ non ꝗcapit̃ de cęteris: vt
q: multi ſunt qui filij dei ſctitat̃ cauſa ap-
pellãtur/ hic ſolus verus filius dei credat̃:
vñ ꝛ vnicus dicit̃. Nã quis ſanctoꝝ auſus
fuerit filiũ dei ſe dicere: nõ dicã ꝛ vnicum:
niſi ſaluator ꝯſcius natiuitat̃ ſuę a deo ꝓ-
fecte? Quõ aũt pateret̃ ſe adorari/ ſi neſci-
Deut.6.b. ret ſe de deo: cũ ſcṗtũ ſit: Dñm deuz tuum
adorabis/ ꝛ ipſi ſoli ſeruies? Quippe cũ io
hãnẽ angel⁹ corripuit/ eo ꝙ adorare ſe vel-
Apocal. 22.b let dicẽs ei: Ne feceris/ q: ꝯſeru⁹ tuus ſum:
deũ adora. Et cũ ſoli deo ſeruiendũ ſcṗtu-
Roma.14.c. ra teſtet̃: aplus rñ/ qui ſeruit inq̃t chriſto/
placet deo. Quare? Quia vnũ ſunt de⁹ et
chriſt⁹/ pater ꝛ fili⁹. Apl's ſe chriſti ſeruũ fa-
tet̃/ ꝛ dicit corinthijſ: Nolite fieri ſui hoim.
Gal.1.a. Et ad galathas: Paulus apl's: nõ ab hoi-
bus/ neq; p hoiem/ ſ; p ieſum chriſtũ ꝛ de-
um patrẽ/ q̃ ſuſcitauit eũ a mortuiſ: oſtẽdit
apte chriſtũ deũ eſſe ꝛ hoiem: vt aplatũ ſu
um nõ ab hoie/ ſed a chriſto/ iuxta qͦ de⁹ ẽ/
D ꝛ a patre deo eſſe demonſtraret. Deniq; in
ſubiect̃ ait: Neq; eñ ego ab hoie accępi il-
lud: neq; didici/ ſed p reuelationẽ ieſu chri-
ſti. Quid tã aptũ? Dei eñ doctrinã non p
hoiem dicit ſe eẽ aſſecutũ/ ſ; ab ipo deo do-
ctũ: Na; nos dei doctrinã p hoies accępi-
mus: vas autẽ electionis nihil ſe ꝓbat ab
aplis aſſecutũ/ hoc ẽ ab hoib⁹: Nã ſi q: dei
doctrina ẽ/ ideo nõ p hoiem diſcat̃: quã lau-
dẽ ſuã teſtatur apl's/ ſi ſic didicit ſicut cęteri
apli? Ut q̃d dic̃: Neq; ego ab hoie accępi
illud/ neq; edoctus ſũ/ ſed p reuelationẽ ie-
ſu chriſti? Quis ambigat hoc loco chriſtũ
deũ ſignificatũ? Sed q̃d mirũ? Cũ iter cęte-
Roma.9.c. ra dicat ad romanos: Quoꝝ patres/ ex q̃-
bus chriſt⁹ ſm carnẽ/ q̃ eſt ſup oia de⁹/ bñdi
ctus i ſęcula. Quid ẽ/ ꝛ ex q̃bus chriſt⁹ ſm
carnem? Nõ eñ hoc diceret/ niſi eſſet ꝛ ſm
deũ/ et ſm carnẽ ex patrib⁹: ſm diuinitatẽ
ꝟo ex deo chriſt⁹ ſit ſup oia de⁹. S; forte ad
patris pſonã ptinere dicat̃: ſ; hoc loco nul
la ẽ paterni nois mentio: Ideoq; ſi de chri
ſto dictũ negat̃/ pſona cui competat detur.
Phil.2.b. Quare aũt chriſto non cõpetat/ cui⁹ nomi-
ni cęleſtia/ terreſtria ꝛ inferna genu flectũt:
q̃ ẽ ſup oia eẽ deũ? Pręter hęc eñ alia nul-
la ſunt. Dicat nũc fotin⁹: ſi hęc hoi genu fle
ctũt: aut ſi de⁹ potẽtias illas cęleſtes ꝛ ſan
ctos angelos vt hominẽ adorẽt/ decreuit:
Sed abſit: q: de⁹ nihil ſtultũ decreuit: ma-
xime cũ ñ liceat niſi deũ adorari/ q̃nto ma-
gis in cęl'. Rex eñ adorat̃ i terris q̃ſi vicari
us dei: Chriſtus aũt poſt hãc vicariã/ iple-
ta diſpẽſatione adorat̃ in cęl' ꝛ in terra. Le
gim⁹ nãq;/ q: verbũ caro factũ ẽ: hoc ẽ mini Joh.1.a.
ſtro ſpũſancto incarnatũ eſſe ex maria: hoc
verbũ in ṗncipio apud deũ fuiſſe/ et deum
eſſe: hoc quoq; filiũ dei appellari: Quõ er
go non añ mariã eſt qͦ in principio erat/ ꝛ
deus erat? Etiã ſi obcęcatus deũ hic eẽ ne
ges/ verbũ tamẽ non negas: neq; ignoras
hoc verbũ filium dei appellari: ꝛ hoc apud
deum fuiſſe in ṗncipio. Qua ẽ ratiõe poſt
mariã dicis eſſe qͦ in ṗncipio legis fuiſſe?
In apocalypſi eni legim⁹ de chriſto: Et no Apocal. 19.c.
mẽ ei⁹ eſt/ verbũ dei. Qͦ verbũ multas ha
bet interꝑtationes: Nam nihil de deo eſt
quod non deus dicatur: ſed ꝑpter auctori-
tatẽ vnius dei/ quod de ipſo natum ẽ ver-
bũ appellauit: vt hac rõne ducti q̃ ſcim⁹ ꝟ-
ba noſtra non niſi ex nobis eſſe/ chriſtũ de
deo eſſe crederem⁹. Nec aliter quidẽ opor-
tuit dici vt de ipſo eſſe crederem⁹/ ꝛ nõ ex-
tra eũ crederetur: Nã ꝛ ſimili mõ et virtus
ꝛ ſapientia dei vocatur/ vt eadẽ ratione de
ipſo intelligatur. Si eñ dixiſſet: de⁹ ꝛ de⁹:
non illũ de ſe eſſe ſignificauerat/ ſ; duos fe
cerat deos: qͦ vnitati aduerſũ ẽ. Hęc rõ in
diuinis libris ẽ: vt ſignificat⁹ deus chriſt⁹/ E
modũ ñ excedat dei vni⁹ †. Q; aũt illõ tuũ Ar. † Qͦ eſſe illud vnum eſt fotine ꝛc̃.
ſtultũ ẽ fotine/ ꝙ ſic diſtinguis i capite euã
gelij iohannis/ ne verbũ deus dicatur. Sic
eñ legis: In ṗncipio erat verbũ: ꝛ verbu; Joh.1.a.
erat apud deũ ꝛ deus erat: verbũ hoc i ṗn
cipio erat apud deum. Quid ſibi vult hęc
diſtinctio? quẽ indicat ſenſum? quã ſignifi
cat pietatis rationẽ/ niſi ſolã aduerſus dei
filiũ inimicitiã? Quę eñ ſignificatio eſt ꝓ-
nũciãtis: ꝛ verbũ erat apud deũ ꝛ de⁹ erat?
Hęc ergo legis veſtrę ſapiẽtia eſt vt doce-
at/ quia ẽ deus? Quę lingua ẽ/ ꝛ quę gẽs/
quę terra/ quę ſecta/ quę negat deũ eẽ? Et
vt q̃d inſinuet dic̃: Et ꝟbũ erat apud deũ.
Aut verbũ hoc quid vult intelligi/ niſi ra-
tionẽ eius oſtẽdat? Nõ eñ ꝑpter deũ euã-
geliũ legitur ſiue ſcribitur/ de q̃ nemo dubi
tat: ſed ꝑpter verbũ de quo q̃ſtiones fiũt.
Myſteriũ eñ dei ẽ: qͦ ideo credit̃: q: nõ ẽ

omnib° manifeſtū: ideoq ſcptura cōtēdit
Joh.1.a. docere qd ſit verbū dicēs: Et verbum erat
apud deū/ ꝛ deus erat verbū: hoc erat i pn/
cipio apud deū. Iſtud ꝛ ratiōi ꝯuenit: ꝛ ꝓ/
nunciatio integra ē. Oſtendit em̄ q2 verbū
hoc qd in pncipio apud deum erat/ et de°
erat: vt i ſacramēto myſterij ęterni dei: qd
Al. tignoratū tignotū erat a ſęculis ꝛ generatiōib°/ deus
verbū apud deū patrē fuiſſe credat. Et q2
carnalib° in dubiū venit/ qui volūt ſcpturā
pro ſenſus ſui loq capacitate/ fides poſita
eſt: ꝗ ſenſū ſcpturę ſecura ꝑmiū mereatur.
Salomoni cū ſapientiā a deo poſtulaſſet/
3. Reg. 3. b. reſpōſum a dño eſt: Ecce dedi tibi inqt cor
ſapiēs ꝛ prudēs/ quale nō fuit aň te ꝛ poſt
te ſi exurget vir ſimilis tibi. Quid dicem°:
verū ē qd ꝓmiſit deus? Immo vez ē. Ne/
mo ergo hominū ſimilis erat ſalomoni. Et
Math. 12. d. quid videbit de chriſto/ q inter cętera: Re/
gina inqt auſtri venit ab vltimis terrę au/
dire ſapientiā ſalomonis? Ecce pl° ſalomo
ne hic. Nūc eligę cui credas fotine: deo an
chriſto: patri an filio? Si patri credis/ argu
is filiū: ſi filio credis/ accuſas patrē. Si em̄
homo tm̄ eſt chriſtus: fruſtra ſe ꝑpoſuit ſa/
lomoni cōtra ꝓmiſſum dei. Si autē intel/
ligit eſſe ꝛ de°/ digne ſe antepoſuit ſalomo
ni: ꝛ ꝓmiſſum incontaminatū eſt dei: q2 nō
exurrexit hō ſimilis ſalomoni. Chriſtus em̄
idcirco ſe potiorē oſtēdit/ q2 deus ē. O de/
mentia fotini: q chriſtū aň mariā fateri nō
vult: quem voce ſua audit teſtantē q ante
abraā ſit. Cū em̄ de tpe agerent cum eo iu/
Joh. 8. g. dei dicētes: Quinquaginta annos nondū
habes/ ꝛ abraā vidiſti? Reſpōdit eis: Amē
dico vobis: anteq abraā fieret ego ſū: Nō
dixit: melior ſum/ ſed ad interrogata reſpō
dit: q2 aň erat q putabant iudęi. Maledi/
ctū plane legis fotinus euadere nō pōt: q2
Al. † ponit in ſpem ſuā † habet i chriſto/ quē tm̄ hoiem di/
Hiere. 17. a. cit/ cū legat: Maledictus hō q ſpem habet
i hoie. Apls autē ſciēs chriſtū deū: ꝛ nō i p̄/
1. Cor. 15. c. ſenti ꝛ in futuro ſpem eſſe i eo ait: Si i hac
tm̄ vita inqt ſperātes ſum° i chriſto/ miſabi
liores ſumus omnib° hoibus. Non ꝗ homo
tm̄ eſt in q ſpem habere docemur: q2 vana
ſpes in hoie. Hęc diximus pauca de multis:
Sufficeret em̄ ſi bonę mentis eſſet fotino/
hoc ſolum qd poſtremū poſuimus.

Queſtio. 45. Quō itelligat qd dicit ſaluator:
Joh. 14. d. Pacē do vobis/ pacē meā relin/
quo vobis: Nō ſicut hic mūd° dat/
ego do vobis: Queſtio. XCII

Qui pacē ſuſcipit ſaluatoris/ inimi/
citiā ꝯtrahet mūdi. Niſi eni diſcor/
dauerit cū diabolo/ pacē nō habe/
bit cū chriſto. Nemo eni pōt duobus dñis Math. 6. c.
ſeruire. Hic ꝗ a mundo diſcordat/ q legi dei
fideliter ſeruit: chriſti pace munit°/ oim ad/
uerſariozꝫ cōprimit tela. Quis eni audeat
aduerſus eū quē ſcit regis amicum? Aliter
tñ mund° pacē dat q ſe ſaluator dare ꝓmi
ſit. Mund° em̄ aut metu dat pacē aut pcē:
Saluator xo cū ſit fortiſſimus oim: nullū
vtiq metuēs/ nō rogat° dat pacē. Saluato
ris ꝗ hęc pax eſt/ ꝗ idcirco dat/ vt munimē/
tū ſit ꝯtra hoſtes. Pax quidē vno noie ap/
pellatur: ſed longo iteruallo diſcernit/ dei
ꝛ mundi. Hęc eni fragilis eſt/ illa fortis: hęc
carnea/ illa ſpirital: hęc terrena illa cęleſtis:
hęc de neceſſitate/ illa de volūtate. Chriſt°
eni nullius egens/ pacem offert inualidis ꝛ
inermibus: dñs ſeruis/ bonus malis/ deus
hoib°. Recte ꝗ ait: Nō ſicut hic mūd° dat/ Joh. 14. d.
ego do vobis: hoc eni dicēs/ intelligi volu
it clęmentiā bonę volūtatis ſuę. Cum em̄
ois idcirco det pacē vt ꝓficiat ſibi: hic/ id ē
ſaluator/ ad hoc dat/ vt ꝓſit nō ſibi/ ſed eis
quib° dat. Aliter ergo mūd° dat pacē q de/
dit ſaluator: Et mūdi pax non docet bonā
vitā: non ſuadet ad patientiā: nō ꝓuocat
ad iuſticiā: non hortatur ad miſericordiā:
non ꝓmittit ęternā vitā. Quicūq em̄ accę
perit pacē chriſti/ alienus erit a vitijs hui°
mundi/ quę militant aduerſus animā.

Querendū an ſpm̄ ſctm̄ habue Queſtio. 40.
rint apoſtoli tpe illo cuꝫ fuerunt in
terra cū domino: Queſtio. XCIII.

Quia inter multa dicit euāgeliſta: A
Spūs nondū erat datus: q2 ieſus Joh. 7. f.
nondū fuerat glorificat°. Et i alio
loco: Si diligi tis me ait/ p̄cepta mea ſer/ Joh. 14. b.
uate: ꝛ ego rogabo patrē/ ꝛ aliū paracletū
dabit vobis/ vt vobiſcū ſit in ęternū/ ſpūm
veritatis/ quē mūdus nō poteſt accipere: q2
non vidit nec cognoſcit eū: vos videtis eū
ꝛ cognoſcitis/ quia apud vos manet/ ꝛ vo
biſcū eſt. Quid eſt hoc: negat datum ſpiri/
tū aň paſſionē: rogaturꝫ autē ſe ꝓmittit pa
trē vt mittat eū? Itē ſubiecit: q2 cum ipſis
erat/ et manebat apud eos. Legit poſt re/
ſurrectionē autem inſufflaſſe ꝛ dixiſſe eis:
Accipite ſpm̄ ſanctū. In pētecoſte autē de/ Joh. 20. e.
ſcēdiſſe legit ſpūſſanctus in aplos. Tātas Act. 2. a.

video ī hac cauſa pturbationes/ vt q̄d tenē-
dū ſit neſciā. In his oīb⁹ q̄ ppoſita ſūt non
vna ē cauſa. Breuit eñ ſingulaꝝ cauſaꝝ ſi-
gnificatę ſūt formę: q2 vnus q̄dē ē ſpūs/ ſ3
dona habet multa. Cū ğ legit/ ſpūſſāctus/
intelligi debet ⁊ ei⁹ officiū in q̄ ſit ſignifica-
tus: Nā ⁊ cū ī eis erat ⁊ vēturus erat/ nō ē
falſū: Sed ſi nō iſtud ad pſonā trahaſ/ ſ3 ad
naturā: Alteꝝ eñ venturū a patre pmiſit
chriſt⁹: vt q2 indifferēs eſt coꝝ diuinitas: ī
pñſentia chriſti nō puteſ abſens ſpūſſctūs: ⁊
in aduētu ⁊ ī apparētia ſpūſſcti pñſēs ęſtimeſ
chriſtus: Ideo cū vētuꝝ eū pmittat/ dicit:
Ioh.14.b. Vos videtis eū: q2 apud vos manet ⁊ vo
biſcū ē: Vt ſecuri eſſēt apl'i: q2 poſt aſcēſio
nē dñi non minorē aut degenerē ad tuitio-
nē habituri eſſent paſtorē aut regē: Nā nō
eſt dubiū nō datū eſſe credētibus ſpm̄/ niſi
ſicut euāgeliſta teſtaſ/ poſtq̄ deuicta mor-
te reſurgens clarificat⁹ ē dñs. Ipſi⁹ eñ triū-
Luc.1.a. phātis dñi v̄ba ſunt ⁊ dicētis: Quia iohā-
nes quidē baptiçauit aq̄: vos autē bapti-
çabimini ſpūſancto: quē ⁊ accępturi eſtis
nō poſt multos hos dies/ hoc tpe q̄ aſcen-
B dere ad patrē diſpoſuit interfat⁹ videſ. Il-
lud aūt q̄ inſufflaſſe ī diſcipulos dñs legi-
tur poſt dies paucos/ reſurrectionis ſuę et
Ioh.20.f. dixiſſe: Accipite ſpm̄ſanctū: eccl'iaſtica po-
teſtas collata intelligiſ eē. Quia eni oīa in
traditione dñica p ſpm̄ſctm̄ aguns: idcirco
cū regula eis ⁊ forma tradiſ hui⁹ diſciplinę/
dr eis: Accipite ſpm̄ſctm̄. Et q2 vere ad ius
eccl'iaſticū ptinet/ ſtati ſubiecit dicēs: Cui⁹
tenueritis pctā/ tenebūſ: ⁊ cui⁹ remiſeritis/
remittentur ei. Inſpiratio ğ hęc gr̄a quędā
eſt q̄ p traditionē infundiſ ordinatī/ p quā
cōmēdatiores habeātur. Vñ apl's dicit ad
1.timoth.4.d. timotheū: Noli inq̄t negligere gratiā q̄ eſt
in te: q̄ data ē tibi p impoſitionē manuū p̄-
ſbyteri. Semel ğ fieri oportuit/ vt de cęte-
ro traditio iſta nō ſine dono ſpūſſcti eē cre-
deretur. Sicut eñ in ſaluatore forma data
ē viſibiliſ/ vt poſt baptiſmū ſpūſanct⁹ cre-
dentib⁹ d cętero inuiſibiliter dari nō ambi
gereſ: Ita ⁊ ī ſupradicta cauſa forma data
eſt ī pñcipio/ vt ex eo traditioni eccl'iaſticę
ſpūſſctūs infuſus credaſ. Vt aūt apl'i pñſen
te dño v̄tutes facerēt/ poteſtas data ē ſic ⁊
Tres officiorum forme dono ſpūſſcti in apoſtolis. prius pphetis. Triū ğ officioꝝ formę doni
ſpūſſcti in apl'is ſūt oſtēſę: Quaꝝ pma eſt
hęc q̄ ad ius eccleſiaſticū ptinet ī regenerā-
dis vel cęteris officijs. Scda q̄ in penteco-
ſte data ē/ q̄ eſt generaſ: Non ſolum eni in
apl'os/ verūctiā in oēs decidit ſpūſſanctus
credētes. Tertia forma ē/ q̄ ſolis apl'is ɔceſ
ſa ē in ſignis ac v̄tutib⁹ faciēdis/ vſq3 dū fi-
dei ſemina iacerenſ ad cremētū. Semina
eni fidei ſunt v̄tutes per apl'os factę: Ipſi
eni antiſtites poſiti ſunt hui⁹ veritatis: q̄
p ſigna ⁊ pdigia non irrationabilē eſſe fidē
noſtrā teſtarētur. Nulla eñ pbatio maior
eſt veritatiſ q̄ virt⁹. Hęc eſt eñ q̄ oēm ter-
renā philoſophiā accuſat: q2 ſp ſoliſ verbis
ſtuduit/ nō habēs teſtimoniū v̄tutis q̄ ſta-
bile eſſe qd̄ v̄bis aſtructū erat/ demonſtra-
ret. Igitur ſpūſſanct⁹ generaliter ſemel da-
tur omnib⁹ credentibus/ p quē filij dei eſſe
pbentur dū manet in eis. In ſignis v̄o et
pdigijs faciēdis nō manet in hoīe: ſed vo-
catus aduenit aut ſuggerit neceſſaria ⁊ re-
cedit. Similiter ⁊ in traditione vel ordina-
tione de foris gratiā pręſtat/ tuitionē etiā
deferens deuotis fidei.

Querendū ē/ ſi iudas ſcariothes pditor dñi/ ante paſſionē ſaluatoris laqueo vitā finiuit: Queſtio (XCIIII. Queſtio.47.

A Tradito ſaluatore ⁊ illu-
t ceſcēte paraſceue/ oēs pñcipes ſa-
cerdotū ⁊ ſcribę ⁊ ſeniores ɔuene-
runt ī domū caiphę pontificis/ quo pducē-
dū ſciebant eſſe ieſum/ vt audirent eū. Hoc
matthęus ⁊ marcus euāgeliſtę teſtātur: et
nullū ex his ante pfectū impiū opus a do-
mo pñſidiſ abſceſſiſſe: Quippe cū omnis in- Ar. † pñcipis exiſſe.
ſtantia coꝝ ⁊ deuotio ad agendū paſcha
mors eſſet ſaluatoris. Occupatis ergo eis
ad necē dñi/ a mane vſq3 ad horā nonam/
quō iudas eis retuliſſet pciū ſanguinis qd̄
accęperat ante crucē dñi pbaſ: et dixiſſe illſ
in templo: Peccaui/ q̄ tradiderim ſangui- Ioh.27.a.
nē iuſtū: cū pſter vtiq3 oēs pñcipes ⁊ ſenio-
res ante paſſionē dñi nō fuiſſe in templo.
Quippe cū etiā in cruce poſito inſultarēt Ibidem.e.
ei. Non eñ inde pōt pbari: q2 ſi paſſionē
relatū ē/ cū ſint multa quę cū ante facta p-
benſ/ nouiſſima ordinātur. Et iterū qſi lo-
cus admittit/ vt qd̄ poſt factū eſt ante po-
natur: Nā manifeſtū eſt vtiq3 q̄nquageſi-
mū pſalmū anteriorē eſſe q̄ tertiū. Sic er-
go aliq̄ñ euenit vt anticipētur quę poſteri-
ora ſunt. Vnde et maria quę poſt reſurre- B
ctionē fratriſ ſui laçari/ ante ſex dies paſchę
in cęna vnguēto pedes dñi vnxiſſe pbeſ:
pp̄ter ſignificationē eius anticipatū ē ab

euāgeliſta dicēte inter cetera: Maria autē
erat īqt/ q̄ vnxit dn̄m vnguēto. Hoc refert
anteq̄ lazar⁹ moreref: qd̓ niſi poſtea factū
inuenirem⁹/ neſcirem⁹ q̄ tp̄e factū eēt. Sed
Matth.27.f. ne forte p⁹ nonā horā factū ſit: vt vidēs im
pius ꝛ crudeliſſim⁹ iudas occiſū ſaluatorē:
ꝛ ob hoc velū tēpli ſciſſū/ terrā tremuiſſe/ ſa
xa fiſſa/ elementa ꝯterrita: ipſo metu corre
ptus/ doluerit: nō neſcius iuſtū ſe tradidiſ
ſe: i cui⁹ paſſione ſic indignat⁹ ſit iudex de⁹.
Sed ꝛ p⁹ nonā horā occupati erāt/ ſic eſti
mo/ ſeniores ꝛ p̄ncipes ſacerdotū: Veſpere
eñ eadem die paſcha acturi erāt: ſabbato
aūt nūmos portare nō licebat ſm legē: ac p̄
hoc iprobabile ē apud me/ q̄ die/ imo q̄ tp̄e
laqueo vitā finierit iudas ſcariothes.

Queſtio.48. Vn̄ orta ſit obſeruatio pētecoſtes
vel qua ratione: Queſtio.XCV.

A Non ē ambiguum cūcta religionis
nr̄e vero teſtimonio roborari: ꝛ le
gis veteris p̄rogatiua ſignari. Oia
eñ p̄terita legis veteris in figura fidei nr̄e fu
ture geſta ꝛ deſignata noſcūf: vt verū nos
tenere nō ambigerem⁹: qn̄ ea q̄ nūc ꝛ audi
mus ꝛ credimus añ ſecula p̄deſtinata vide
mus: non ſolū vocib⁹/ verūetiā ſignoꝝ v̓
tutib⁹ cōmēdata. Sꝫ nūc illd̓ ē/ ſi eodē mō
vt deſignata ſunt a nobis intelligātur/ vt
dies pētecoſtes/ vñ ꝛ qua rōne tract⁹ ſit cō
grue dinoſcam⁹. Sc̄pture eñ dn̄ice ſenſus
ſuos ſollicitis ꝛ deuotis aperiūt/ negligen
tibus claudūt. Nec eñ par erat vt res que
meritis ac dignis reſeruate ſūt/ paſſim ab
omnib⁹ viderenf. Pentecoſte/ ꝫ q̄ q̄nq̄geſi
mus a paſcha computaf dies/ hāc habet ra
tionē: vt ſicut poſt hebdomadā dn̄icus di
es primus eſt/ in quo adimpletū eſt paſche
myſteriū in redemptionē ſalutis humane:
q2 ſemp̄ poſt curricula dierū ſeptē/ ad p̄mū
reuerti neceſſe ē: vt oſtēdatur etatē mundi
ſeptenario nūero ꝯſūmari: Jta ꝛ poſt heb
domadas ſeptē/ primus dies ē pentecoſte.
Pentecoſte cur ſit dominico die Deniq̄ nunq̄ alio die q̄ die dn̄ico pēteco
ſte eſt: vt totū quod ad ſalutē humanā p̄ti
net/ dn̄ico die ꝛ inchoatū ꝛ adimpletū no
ſcatur. Dominico eñ die factus eſt mun
dus: ꝛ poſt lapſum rurſus dominico die re
formatus: cuius reformationis figura da
ta eſt primū in circūciſione/ in qua future fi
dei ſignū fuit. Poſt hebdomadā eñ/ q̄ oc
tauus dictus ē/ p̄rim⁹ eſt in myſterio. Hec
eſt eñ dies quā fecit dn̄s. Vnū eñ diem fe
cit/ ex quo ceteri curricula ſortirētur: Ac p̄
hoc ip̄o die reſurrexit quē fecit: ꝛ ſm nume
rū ſupradicte rationis/ ipſo die ꝛ in monte
ſina legē dedit p̄ famulū ſuū moyſen: vt ſi
cut agn⁹ figura paſſionis dn̄i fuit in ſacra
mētū paſche: ita ꝛ legiſlatio euāgelice p̄di
cationis: q2 eodē die.i. pētecoſtes lex data
eſt/ quo ꝛ ſp̄ūſſctūs decidit i diſcipulos/ vt
auctoritatē caperēt/ ac ſcirēt euāgelicū ius
p̄dicare. Qd̓ factū duplici teſtimonio ꝯfir
maf: q2 ꝛ p̄deſtinatū oñdif: ꝛ māifeſte ſp̄ūs
ſcti infuſione diuinū et ſup̄celeſte ꝓbaf ad
legis nr̄e teſtimoniū p̄hibendū. Cū eñ inco
gnitis ſibi imperiti diuerſis linguis magna
lia dei loquūtur/ diuinit⁹ ſe inſpiratos oſtē
dunt. Filij ergo iſrael tertio die mēſis ter Exo.19.
tij data eſt lex p̄ moyſen: ſicut in libro exo
di ꝯtinetur: qui dies a quartadecima men
ſis p̄mi/ q̄ die factū ē paſcha in egypto/ q̄n
quageſim⁹ ē/ hoc ē pētecoſte. Vñ factū eſt/
vt ad legē fidei p̄dicandā in pētecoſte ſp̄ūs
ſanctus deſcēderet in ap̄los: vt geſta vete Act.2.a.
rū futuroꝝ imagines haberētur ad ſecuri
tatē fidei noſtre: q2 falſū videri non pōt qd̓
ab initio p̄dicatū ē. Jdeo remiſſionis ꝛ re
formationis tēpus in q̄nquageſimo pſal Ps.50.
mo deſcribif: vt eadē ꝓuidētia q̄nq̄geſime
diei q̄ ꝛ p̄mi ē ſciretur. Hinc factū ē vt ꝛ mā Exo.16.
na p̄mo die/ q̄ eſt dn̄icus/ e celo darcf popu
lo iudeoꝝ: qd̓ ita eſſe ſex dieꝝ ꝯtinuatio ꝓ
bat quib⁹ collegerūt: ꝛ ſeptimo die.i. ſabba
to q̄euerūt. Māna aūt typus ē eſce ſpirita
lis: que reſurrectionis dn̄i veritas facta eſt
in euchariſtie myſterio. Omnia itaq̄ geſta
ſunt/ vt ad cauſā p̄me reſurrectiōis incolu
mia reuertātur: ꝛ nō glorietur ſathanas/ ſ̄
hebeſcat: q̄ hoiem falſa ſpe deiecit: ne i hoc
maneret qd̓ factū eſt p̄ chriſtum dn̄m. Nūc B
ſup̄eſt vt ꝓbemus/ ſi ita intelligēda ſunt q̄
diximus/ vt ſupra memorauim⁹. Menſis Exo.12.
prim⁹ quo paſcha q̄rtadecima die celebra
tū eſt in egypto: hec dies quarta feria fuit:
Vñ et lex q̄rta feria data eſt. Qd̓ hinc daf
intelligi: quia q̄ntodecimo die mēſis ſecū
di ꝓfectionis filioꝝ iſrael ſabbatū videtur
fuiſſe: idcirco nō in die grex illis miſſus eſt Exo.16.
coturnicū/ ſed veſpere. Mane autē manna
pluit de celo/ id ē die dn̄ico: q̄ primus poſt
hebdomadā in repetitione inuenif. Deni
q̄ ſex diebus continuis māna collegerūt:
ſeptimo autē die qui eſt ſabbatū q̄euerūt.
Ab hoc ergo die vſq̄ ad tertij mēſis diem

tertiū quo lex data eſt: quere/ ⁊ inuenies q̄r
tā feriā fuiſſe q̄ñ lex data eſt. Sūt eni a q̄n
todecimo die mēſis ſecūdi/ q̄ñ ſabbatū fu
it: vſq̧ ad tertiū diē mēſis tertij q̄ lex data
eſt/ dies decē et nouē. Tene ergo hos decē
et nouē/ ⁊ redi ſupra quintūdecimū diē ſe
cundi menſis quo ſabbatū fuit/ qui a p̄mo
cōputatur quartuſdecim⁹: ⁊ pueni vſq̧ ad
diē p̄mū ſecūdi mēſis: ⁊ habebis alios q̄t
Ar. ⁊ viginti ſex — tuordecim: quos ſuplūge ad ⁊ decē ⁊ nouē
ſup̄ memoratos: ⁊ inuenies p̄mū diē mēſis
ſecundi ſabbatū fuiſſe. Supadde adhuc ad
caput p̄mi mēſis dies ſeptē et decē: q̄ pri
mi mēſis tredecim dies retrahēdi ſunt/ qui
añ paſcha fuerunt: Quartadecima eñi die
p̄mi mēſis paſcha factū ē. Retractis ḡ tre
decim/ ⁊ additi ſeptē ⁊ decē/ inuenies q̄rta
decima menſis p̄mi quartā feriā fuiſſe. Et
ne legēdi faſtidiū patiaris/ aut queſtionis
ſingula mēbra inſpicere/ curioſe do compē
diū: vt ⁊ d̄ numero dierū quot a paſcha vſ
q̧ ad datā legē ſunt certus ſis: ⁊ ab ipſo fa
cilius diſcas/ quota feria factū eſt paſcha.
Tertio die poſt ſecundū menſem lex data
eſt. Sūt ergo menſes duo et dies tres. Re
trahe ḡ de his tredecim dies q̄ añ paſcha
fuerūt: ⁊ reliq̄ erūt dies q̄nquaginta. Eñi
autē quarta feria data ē lex: hinc facile vi
detur/ manna p̄ma feria datū eſt: q̄ ↄtinu
is ſex diebus collegerūt/ que p̄ma feria ſe
xtodecimo die fuit mēſis ſcdi. Ab hac itaq̧
prima feria vſq̧ ad octauūdecimū diē quo
lex data eſt/ quartā feriā inuenies: A feria
ḡo quarta/ ſiue ante/ ſiue retro computes
in q̄nquageſimū diē/ quarta feria ē: Idcir
co q̄ quarta feria paſcha egerūt in egypto
iudei/ ⁊ quarta feria legē acceperūt: Quin
ta aūt feria ꝓfecti ſunt de egypto. Igit̄ de
dicatio legis eſt pentecoſte.

Queſtio. 49. **Querēdū ſi paſcha trāſit⁹ iterp̄tet̄ ſicut grecis videt̄: Queſtio. XCVI**

1. Cor. 5. c. — A apl's falli nō potuit q̄ ait: Paſ
a — cha noſtrū imolat⁹ ē chriſt⁹? Quod
nō ſuū vtiq̧ ſed legis ē v̄bū/ dicēte
Exo. 12. b. — moyſe: Et erit cū dicēt vobis filij veſtri: q̄
eſt deſeruitio hec? Et dicetis: Immolatio
hec paſcha dñi ē. Quid amplius ē neceſſa
riū ad teſtimoniū? Lex loq̄tur: apl's ꝓbat:
hoc ſupeſt vt ↄtradictor abijciat̄ vt putat̄.
Manifeſtū eſt eñi tranſitū poſt paſcha fu
iſſe. De ſanguine eñi imolati agni ſup po
ſtes oſtij/ et ſup limen poſuerūt: vt tranſi
eñs nocte angelus/ non pcuteret domū in
qua ſignū ſāguinis eſſet. Sanguis igit̄ ſa
lutē preſtitit/ non tranſitus: q̄ vt trāſitus
non noceret/ obſtitit ſanguis.

Qua rōne rñderi poſſit arrij ipie tati ſil'r ex lege: Queſtio. XVCII. Queſtio. 50.

I rōni fides cōmodetur/ ipa noim
ſ — ratio patris ⁊ filij oſtēderet vnita
tē. Si q̄ris quō? Nō eñi ver⁹ dei fi
lius diceret̄/ niſi extitiſſet de ſubſtantia dei
patris: Nec eñi pateret̄ ꝟitas ⁊ iuſticia dei
verū dicere filiū ſi de ipſo nō eſſet. Non eſt
eñi verus dei filius ſi de ipſo nō ē: Sed ſcri
ptura dicit: ver⁹ eſt: ḡ de ipſo ē. Qui eñi ne
gat de deo natū chriſtū/ ſcp̄ture calūniā fa
cit: q̄ ideo illū dicit verū dei filiū/ vt ſignifi
cet de deo hunc natū. Si eñi nō ē de deo/ ⁊
verus filius dei dicit̄ fallax ē ſcp̄tura. Q̄ ſi
ſcp̄tura nō fallit: q̄ chriſtū nō fatet̄ extitiſſe
de deo/ ⁊ ſcripturā euacuat/ ⁊ chriſtū negat
vere filiū dei. Non eñi volūtas verū filiū
facit/ ſed natiuitas. Sȝ potētie inquiūt dei
hoc ſubeſt/ vt falſa faciat vera: Immo po
tētia dei hec eſt: vñ ⁊ omni laude dign⁹ eſt:
q̄ verū apud illū verū eſt/ ⁊ falſum falſum
eſt. Nam ſi iſtud mendacis eſt/ vt falſū di
cat verū: quod deo nō competit: Nā oia
quidē pōt deus: ſed nō facit/ niſi quod cō
ueniat veritati eius atq̧ iuſticie. Manife
ſtū igitur eſt idcirco verū dici filiū dei chri
ſtū/ vt ꝓprius/ id ē de ſubſtātia eius natus
intelligatur. Unde inquit apl's: Qui pro Roma. 8. f.
prio filio ſuo nō pepcit. Et in alia epiſtola:
Qui cum in forma dei eſſet/ non rapinā ar Phil. 2. a.
bitratus eſt eſſe ſe equalē deo. Si ergo non
rapinā arbitratus eſt/ dicēs ſe parem deo:
verū ſe filiū dei demōſtrauit. Deo eñi par
eſſe nō poterat/ niſi eſſet de ip̄o. Pares eñi
hi ſunt/ qui aut ambo veri ſunt/ aut ambo
falſi. Nec eñi paritatē recipit ceptū ⁊ eter
nū aut vnitatē. Unū eñi ſe eſſe dicēdo chri
ſtus cū patre/ parē ſe deo fecit. Non ſolum Ioh. 5. c.
eñi inquit ſoluebat ſabbatū/ ſed ⁊ patrē ſu
um dicebat deū/ equalē ſe faciēs deo/ hoc
eſt parem: Nōne manifeſtū eſt equalitatē
hanc de ꝓprietate natiuitatis deſcendere:
ꝓpriū eñi ſe. i. verū/ dicens dei filiū/ equalē
ſe faciebat deo? Hinc eſt vñ dicit: Qui vi Ioh. 14. b.
det me/ videt et patrem meū. Per illud eñ
q̄ ↄſubſtantij ſunt/ q̄ vnū videt ambos vi
det. Sicut eñi habet pater vitā i ſemetip̄o/ Ioh. 5. e.
ſic dedit ⁊ filio hr̄e vitā i ſemetipſo: hoc ē

ęqualē ſibi genuit filiū pater: Et oīa ꝙ pa/
tris ſunt/filij ſunt: et ꝙ ſunt filij/patri ſunt:
⁊ nemo pōt quicꝙ rapere de manu patris
neqꝫ ꝺ manu filij. Et ſubiecit: Ego ⁊ pater
vnū ſumus. Et verba ꝙ inquit loquoꝛ vo/
bis/a meipſo nō loquoꝛ: pater autē manēs
in me ipſe loquitur: et opa ꝙ facio/ipſe facit.
Credite mihi/qꝛ ego ī patre ⁊ pater ī me ē:
alioqn vł ꝓpter opa ipſa credite. Quia eñ
generatio a ſemetipſa nō eſt/ſed ab eo qui
genuit/idcirco qcqd facit/factū dicit patri:
vt ꝑ hęc oīa illud firmet: Quia ideo verus
dicit filius dei chriſt⁹/vt de ipſo nat⁹ creda
tur/ne ⁊ ſubſtātia ei⁹ extra vni⁹ dei naturā
exiſtimaret. Humilitas ꝙ ei⁹ maxima exal/
tatio ē: Cū eñ videt ſe ſbijcere dicēs: Uer/
ba ꝙ loquoꝛ vobis a meipſo nō loquoꝛ: pa
ter eni manēs in me ipſe loquit: ⁊ opa quę
ego facio ipſe fac: probat ſe originē a deo
habere: ⁊ ꝟtutē eius ſe eſſe oñdit: dū nō qꝺ
eſt a ſemetipſo eſſe ſe dicit ſe ab ipſo. Per
hoc eñ cōmendat chriſt⁹/nō inclinat. Qui
B eñ a ſe loquit/verus filius nō ē. Uides er/
go qꝛ arrij inde male intelligūt chriſtū/ vñ
bñ intelligēdus eſt: ⁊ inde illū improbant
⁊ falſum dicunt/vnde verus dei eſſe filius
approbatur: Nā clarificandū ſe a patre po/
Al. † quem ſtulat: ⁊ clarificare ſe patrem †qm̄ petit/ ꝑ/
mittit: ⁊ vbi ſe hūiliare videt/exaltat. Pa/
ter eni cū teſtimoniū dat filio ſuo/ laudem
ſuā teſtatur: Filius vero cū pꝛędicat patrē/
gloꝛiā ſuā manifeſtat: Magnificentia eñ
⁊ nobilitas patris/ generoſitas eſt veri fi/
lij. Ideo quicquid patris dicit eſſe/eſt et fi/
lij ſine dubio: ⁊ quod filij dicit eſſe/eſt ⁊ pa
tris. Nam qui ſpiritus dicit dei/idē ſpirit⁹
dicit ⁊ chriſti. Eccleſia dicit dei/dicit ⁊ chri/
ſti. Adoꝛatur deus/adoꝛatur ⁊ chriſt⁹. Ser/
uitur deo/ſeruitur ⁊ chriſto. Sancti dicun/
tur ſacerdotes dei/ dicuntur et ſacerdotes
chriſti. Templū ciuitatis ſanctę dicit dei/
ſimiliter et chriſti. Lumine dei illuſtrari di/
cit ciuitas ſancta/eodē modo ⁊ chriſti. Se/
des dei eſt/nec nō ⁊ chriſti. Iudex deus ē/ē
Eſaie. 6. a. et chriſtus: Quia eſaias ꝓpheta in thꝛono
maieſtatis chriſtū vidit ſedentē dñm ſaba
oth: quod arrij nō negant. De deo patre le
1. timoth. 6. c. gitur/ ꝙ rex regū ſit et dñs dominoꝝ: eadē
Apocal. 19. c. ⁊ de chriſto filio dei vero. Sic vbiqꝫ diuini
tate exęquātur/pater ⁊ filius: vt vnius dei
modū non egrediat numerus ꝑſonaꝝ. In/
ter patrē aūt ⁊ filium nihil intereſt niſi hoc

ſolum: quia pater ingenitus ē/filius ꝟo ge
nitus. i. pater a nullo eſt/filius aūt ꝺ patre:
quod quidē ſublime ē in filio. Hinc eñ ad/
diſcit nobilitas eius ęternitatis: Et qꝛ ve/
rus filius eſt veri patris. Uñ ē eñ illud qꝺ
legitur in geneſi dicēte deo: Faciamus ho Geñ. 1. d.
minē ad imaginē ⁊ ſilitudinē noſtrā. Itaqꝫ
ſi imago eoꝝ ⁊ ſimilitudo vna ē/quomodo
nō vnū ſunt ⁊ natura? In ſpiritalibus eñ/
vbi vtriqꝫ non ſunt figurę: ſimile nō erit ali
quid niſi ꝑ ſubſtantiā: vt vbi duoꝝ imago
vna eſt/quō non eoꝝ vna erit ſubſtantia?
Idcirco eni imaginē eoꝝ ⁊ ſilitudinē vnā
eſſe legimus/vt eoꝝ vnū nihil differre ab
altero crederemus: hoc ē/veꝝ dei filiū eſſe
chriſtū: qꝛ non eſt diſpar a generāte natiui
tas. Deniqꝫ iudęi intelligētes/qꝛ ꝓpꝛiū ſibi
patrē dicebat deū/dicūt ad pilatū: Nos le Ioh. 19. b.
gem habemus/ ⁊ ſm legē debet moꝛi: quia
filiū dei ſe fecit. Iudęi intellexerūt/ ⁊ chriſti
ani ſe dicūt nō itelligere: q nō credebāt/in
telligebāt: ⁊ q ſe dicūt credere/faciūt ne in
telligant. Uel hoc ſaltē admitterent qꝺ ꝓ/
pheta eſaias: vt chriſtū nō a ſemetipſo qui/
dem/ſed de deo deum eſſe ſignificaret/ in/
ter cętera ait: Poſt te ſequētur alligati vin Eſaie. 45. c.
culis/ ⁊ adoꝛabunt te/et te depꝛecabuntur:
quoniā in te eſt deus: et nō eſt deus pꝛęter
te: Tu eñ es deus/ ⁊ neſciebam⁹: de⁹ iſra/
el ſaluatoꝛ. Quātū ad bonā mentē ptinet/
hęc manifeſta ſunt. His eñ ⁊ pater in filio
eſſe pꝛobatur: et filius deus eiuſdem ſub/
ſtantię qua pater eſt ſignificatur: In quo
eñ deus eſt/ ⁊ pꝛęter ipſum deus non eſt/ ⁊
ipſe deus eſt: quid aliud poterit dici/ꝙ hoc
quod pater eſt deus: et nec differre in ali/
quo: Hoc eſt eñ duos eſſe vnum: In ipſo
eñ deus eſt: quia ꝗuis deus ſit: nō tamen
ex ſe deus eſt: Eſt eni a patre/quia filius ē:
Pꝛęter ipſum autē non ē deus: quia vnic⁹
patris filius eſt. Ipſe autem eſt deus: quia
vna atqꝫ eadē ſubſtantia dei et chriſti eſt.
Nihil igitur ambiguitatis relinquitur/ vt C
patris ⁊ filij vna eſſe credatur ſubſtantia.
Uerus eñ filius et veri patris ē. Tale eñ
etiā illud hieremię ꝓphetę eſt: dicit eñ in/
ter alia: Hic deus noſter/ ⁊ nō ęſtimabit al/ Baruch. 3. d.
ter ad eū: hic adinuenit omnē viā ſcientię:
⁊ dedit eā iacob puero ſuo/ ⁊ iſrael dilecto
ſibi. Poſt hęc in terris viſus eſt: ⁊ inter ho/
mines ꝯuerſatus eſt. Nūquid ꝺ degenere
pōt dici/ ad quē alius nō pōt ęſtimari: aut

aliꝰ deus ꝙ pater eſt poterit dici/ vt deo ꝓ-
ficiat ad iniuriaȝ patris? Si eni ęſtimari ad
eū alter deus nō poteſt: ⁊ abſq; deo patre
eſt: videte an debeat dici id qđ ſeqtur: pe-
riculoſum eſt eni: Maior eni patre dicet.
Putātes eni ſe deo patri deferre/ ſi ab eo fi
liū ſegregent/ derogāt ei: vt quē minorem
volunt facere: impia obcęcati mente/ ꝓpo-
nāt eū illi cuiꝰ auctoritati inclinandū hunc
putāt. Scptura aūt vt nihil filiū a patre dif
ferre doceret (differret autē ſi nō eſſet verꝰ)
aliū nullū dicit ęſtimādū ad eum: qꝛ nulla
alia ſubſtātia poterit ſimilis repiri ſubſtan
tię dei/ quę ē ⁊ chriſti. Aliter ſiquidē chriſtū
de deo eſſe docere nō poterat/ ꝙ vt nullū
diceret aliū ęſtimandū ad eum. Sciens eni
deo patri nullo mō dici poſſe ſubiectū filiū
eius/ vt hinc patrē eſſe oſtēderet: Non ęſti
mabitur īquit alter ad eū: quia patri deo/
qm̄ deus ē/ ęqualis eſt: verꝰ eni eius filius
eſt. Igitur ꝓpheta ait: Hic ē deus: Nō/ hic
eſt deꝰ iſrael. Si hic eſt/ ipſe eſt deus vnus.
Deut.6.a. De iſto eīn dicit ſcriptura: Audi iſrael: dn̄s
deus tuus, deus vnus ē: ⁊ certe nō ē hic pa
ter/ ſed ⁊ filius eius. Vides ergo nō ꝑiudi-
care vni deo pſonā filij/ ſi ⁊ ipē vnus deus
dicatur: Quippe cū hoc ſcriptura teſtetur:
Vn̄ hoc/ niſi quia vnū ſunt pater et filius:
quia nō perſonis ſignificatur vnitas/ ſed
natura: nō ſubſtātia duo ſūt/ ſed vnū: nec
duo diuinitate/ ſed vnus deus: vt ſiue loq̄
tur pater/ ſiue loq̄tur filius/ vnus deus lo-
cutus dicatur. Nam ſi ipſe dn̄s inter cęte-
Gen.2.d. ra đ mare ⁊ fęmina: Iā non ſunt indē duo/
ſed vna caro: quāto magis pater ⁊ filꝰ non
duo dij ſunt/ ſed vna ſubſtātia. Vt autem
duo dicātur pater ⁊ filius/ cauſa ē natiuita
tis: Ne autē iterū duo dij ſint/ cauſa eſt vni
tas diuinitatꝭ. Qua tamē hebetudine chri
ſtum creatū/ id eſt factū prędicant: cū legat
Joh.1.a. nihil deum ſine chriſto feciſſe? Si ergo ſine
illo nihil factū eſt/ non erit ipſe factura. Si
eni factura eſt/ factum eſt aliquid ſine ipſo.
Sed abſit: quia nihil ſine illo: Natus eīn đ
deo nō eſſe cępit/ ſed ſemꝑ extitit. Natiui-
tas eni nihil eſt aliud ꝙ exitio: Exitio autē
manifeſtatio eſt: Itaq; nō factus/ ſed edi-
tus eſt. Vt eni chriſtꝰ de eſſentia dei exijſſe
vel proceſſiſſe ſignificaretur/ exitio eius na
tiuitas appellata eſt: vt qꝛ non diſpar eſt
a genitore natiuitas/ cōſubſtātiuꝰ eſſe deo
chriſtus nō ambigeretur: Et mēs illa quę
ait: Erat quando nō erat/ damnaret: quia
nō poteſt aliqn̄ non fuiſſe: qui vt apud de-
um ſemꝑ fuiſſe ſignificaret/ de deo legitur
ꝓceſſiſſe. Nemo eni de deo ꝓceſſit vbi non
fuit. Solent quippe arrij ſic interp̄tari de
filio dei dicentes: Ideo verus dei filꝰ chri D
ſtus dicit: quia ſic illum fecit vt verus ſit:
quaſi ſit aliquid † falſum qđ faciat deꝰ deū. Al. † quod falſum faciat deꝰ
Et illa omnia quę ſupra diximus đ vnita-
te patris et filij: quid erat/ cum ſic robora-
ta ſint ⁊ firmata: ſi hic aliter ſentiendum
putauit: multa poterunt diuinis ſolida-
ta oraculis vnius conuelli degeneris teſti-
monio: Amputandū eſt tamen/ ne ſibi vel
de eo ipſo blandiat iniquitas. Igit ſic in-
quit: Illum fecit vt verus ſit: vt voluntas
ceſſerit ꝓ natiuitate/ ⁊ factura ꝓ generati-
one. Tantū eni dandū eſt inquiūt potētię
dei/ vt poſſit facere quę nō ſunt tanꝙ quę
ſunt. Quoniaȝ ergo hac aſtutię calliditate
nituntur contra filiū dei/ ex hiſ ipſis de qui
bus pręſumūt: quia i reliquis ſunt conui-
cti: Reſpōdendū eſt eis/ vt iā tota ſumma
cuicti appareāt. Propoſitio eni hęc quan-
tum ad ſenſum ꝑtinet/ nullius momēti eſt:
quantū autē ad verba/ caliginē facit ne ci-
to appareat. Sic eſt eni ac ſi ęgyptius po-
ſitus i obſcuro: quia cauſa mala bono ſen-
ſu defendi non poteſt. Ad impietatē ergo
defendendā ſacrilegis verbis vtuntur. Si
itaq; hęc potentia dei vt verū faceret chri-
ſtum eſſe filiū ſibi/ cum de ipſo nō eſſet na-
tus: ergo talē illū fecit q̄lis ipſe eſt: vt hoc
pręſtiterit factura/ quod datura erat gene
ratio. Si ergo nihil intereſſe dicitis inter
deū ⁊ chriſtū: poterit forte putari/ quia nō
hoc malicioſe a vobis aſſerit: vt quod in
voce dicit/ hoc ſit et in ſenſu: Vt quia ve-
rus dicitur filꝰ/ verus ſentiatur ꝑ id quod
vnius ſubſtantię eſt cū patre: licet nō per
generationē/ ſed ꝑ facturam: quia totū po
teſt deus (ſicut dicitis) vt factū ſic ſit qua-
ſi infectū. Si autem rationis lineā ſequen
tes non poſſe dicitis quod initio contine-
tur/ ęquale eſſe et conſubſtantiuȝ cum eo
qđ ęternū ē: Reuelatꝭ dolū malicię veſtrę
qꝛ vt ſenſum verbi eludatis/ falſa voce chri
ſtū verū eſſe filiū dei dicitis: negātes ei qꝛ
ęqualis ē deo patri. Non eni verus ē ſi in-
ęq̄lis. Nūquid poterit verꝰ dici filius/ ſi nō
verus dicat ⁊ pater? Si eīn verus ē filius/
erit verus et pater: quā veritatē ęqualitas

facit. Qȝ ſi diſpares ſunt/ neuter eoꝝ ve-
rus ē. Sed quoniā ſcripturarū teſtimoniū
irritum fieri nō poteſt/ quo chꝛiſtus verus
dei filius appꝛobatur: de deo patre natus
credēdus eſt: quia vt veritas hęc firmare-
tur/ ⁊ par deo ⁊ ęqualis legiť. At tu qui po
At. † ineffabi- lem. tentiā dei † ineſtimabilē pꝛędicaſ/ aiſ: Deus
generare non poteſt: quia ſimplex natura
ē: Per qđ etiā ipſi deo patri contumeliā fa
cis. Mendacē eñ iſtū dicis/ vt filium quē
ille ſuum ⁊ verum aſſerit/ deneges: ⁊ tuam
hypocriſim detegas: quia falſo potētē de-
um ꝑdicas. Si eñ potentiā dei in id quod
verum ex falſo factum aſſeris/ pꝛędicas: vt
quod vere verum eſt illudas: quanto ma-
gis hoc amplecti deberes/ ſi bonę mentis
eſſes: ꝑ quod verum quod diciť/ verum ꝓ-
batur: ⁊ teſtimoniū quod deus pater de fi-
lio ſuo dedit/ verum firmareť: Nam domi-
Matth. 19. d. nus ait: Apud deū autē inquit omnia poſ
ſibilia: vt quicquid hominibus impoſſibi-
le videtur/ deo poſſibile ſit: Nā ſi ratio car
Jone. 2. nis reſpiciatur/ nec virgo peperit: nec ionas
in vētre ceti vixit: nec moꝛtui reſurgēt: nec
deus filiū genuit: quia ſimplex natura nō
pōt generare: qȝ nihil ſine cōmixtione ge-
neratur in hoc mundo. Hęc omnia aut ſi-
mul credenda ſunt/ aut ſimul refellēda. Si
eñ ratio mundi tenēda eſt: ī his omnibus
debet auctoꝛitatē habere. Qȝ ſi aliq̄ ratio
ſpiritaliū eſt: carnalis dicēdus ē/ qui mūdi
ratione infectus/ negat aliter quid fieri q̄
E nouit. Aliud iterū aſſolent ſua tergiuerſa-
tiōe ꝓponere. Aiūt eñ: Utrū volūtate pa
ter genuit filiū/ an non? Ut cū audiūt vtri-
q̄ ꝙ volūtate: ſtati vt inimici dei filij reſpō
deāt: Ergo voluntas añ filiū eſt: vt ex hoc
nō ęternus appareat/ ꝙ non vtiq̄ ꝑ natiui-
tatē initiuꝫ accęperit/ ſed extiterit: Et tñ ſi
hoc putant: non ſolum añ filiū erit volun-
tas/ ſed ⁊ ante patrē: quia cauſa generati-
onis pater ⁊ filius ē: Infidelitas carnales
ſenſus ſequiť in omnibus. Sic eñ inducit
cauſam dei q̄ſi hominis: vt añ deliberaue-
rit ⁊ excogitauerit vt generaret/ quaſi infir
mitati ſubiectus: cū in deo neq̄ generatio
ſine voluntate fuerit/ neq̄ volūtas ſine ge
neratione. Ipſa eni voluntas generatio ē.
Nam vtriq̄ cōmune dictū eſt: Fecit deus/
fecit hō: ſed aliter facit de⁹/ aliter facit hō:
ita ⁊ in cęteris cauſis: Sic eñ de deo dicē-
dum eſt/ vt dignū eſt ei. Solēt eni etiā ipſi

de deo patre aliā facere quęſtionē dicētes:
Acceſſit illi vt generaret: aut eius naturę ē
vt ſemꝑ generet. Qđ ideo aſſerūt/ vt ⁊ de-
um mendacē aſſerant/ q̄ ſe chꝛiſtū generaſ-
ſe teſtať: ⁊ chꝛiſtū nō verū/ ſed adoptiuū fa
ciant. Si eni generauit inquiunt/ ſemꝑ de-
bet generare: vt qȝ ſemꝑ generat/ nec chꝛi-
ſtū genuiſſe credať: quaſi nondū negeť fe-
ciſſe/ qȝ alios nō facit. Quę irreuerentia/ q̄
indiſciplinatio eſt legē deo ponere: vt ſi ge
nuit: aut multos genuit/ aut vnū generare
nō potuit: nec ipſi dño credētes/ q̄ ſe vnicū
dei filium ꝓteſtatus ē. Poſt hęc quę ſupꝛa
oſtenſa ſunt ęqualia patri ⁊ filio: videam⁹
an his ꝯcoꝛdāt q̄ de ſpūſancto ſcp̄ta ſunt:
vt trinitas quā ī ſalutari ꝓfeſſione retine-
mus/ non recipiat diſcrepātiā naturę/ quō
nō habeat fidei diuerſitatē. Qñ eñ ſal⁹ ſi-
ne aliquo ex his non ē vna coꝝ: tamen vi-
detur poteſtas quę in ſe credētibus dat ſa
lutē. Quoniā ad teſtimoniū filij verba pa F
tris ꝓtulimus: nūc ad teſtimoniū ſpūſſācti
ꝟbis vtamur filij: quib⁹ nō differri a ſe ſpi
ritūſanctū ꝓteſtať: vt cū filio pater/ ⁊ filius
ſpūiſancto teſtis eſt: vnius eſſe naturę tri-
nitas intelligať. Dicit ḡ inter cętera dñs:
Rogabo patrē/ ⁊ aliū paracletū dabit vo- Joh. 14. b.
bis: vt vobiſcū ſit in ęternū/ ſpiritū verita-
tis. Cū alium paracletū mittendū dicit/ ſe
vtiq̄ paracletū ꝓbat: Nam ⁊ legitur ī epi-
ſtola iohannis. Dicit eni: Habemus aduo 1. Joh. 2. a.
catū apud patrē ieſuꝫ chꝛiſtū/ qui exoꝛat ꝓ
peccatis noſtri. Et iterū dicit dñs: Ego ſū Joh. 14. a.
veritas: Ecce aperta vnitas ſpūſſancti ⁊ fi
lij dei. Quę eñ de ſe loqť fili⁹/ eadē loqť ⁊
de ſpūſancto. Nunc ſubijciēda ſunt quę in
hmōi ſenſum oꝛdinat ſcp̄tura. Legitur in
eſaia/ ꝙ dñm ſabaoth viderit ī throno ma Eſaie. 6. a.
ieſtatis ſedentē: quem iohānes euāgeliſta
chꝛiſtū eſſe intellexit dicens inter alia: Hęc Joh. 12. f.
dicit eſaias quādo vidit maieſtatē eius: et
locutus eſt de eo. Hunc apoſtolus ſanctū
dicit eſſe ſpiritū. Ait eni in nouiſſima par-
te actuū apoſtoloꝝ: Bene locutus eſt ſpiri Act. 28. f.
tuſſanctus ad patres veſtros dicēs: Aure
audietis ⁊ non intelligetis ⁊c. Hęc verba a
dño ſabaoth dicta ſunt. Hic ē vnus deus
qui ſiue pater intelligatur/ ſiue fili⁹ ſiue ſpi
rituſſanctus/ non ē ꝯtrariū: quia vna eoꝝ
diuinitas ⁊ vna poteſtas ē. Nam ſi in vni⁹
ꝑfecti ꝑtoꝛio ꝓgrāmate etiā cęteri ꝑfecti
iubere diciť ꝓpť auctoꝛitatem vni⁹ ꝓtāſa

quãto magis ĩ vnius dei imperio/ ſi locutus
vnus e tribus fuerit: nõ incongrue dicẽtur
tres locuti: Eſt eñ coꝝ natura et voluntas
b vna. Solent iterũ ꝑiudicare ſpũiſancto: q
ſõ degener intelligatur/ q: ĩ ordine tertius
ponitur/ cũ tanta ſimplicitas ſit in ſcriptu-
ris diuinis/ vt aliqñ inuenias tertiuz ꝑmũ
poſitũ. Ut eñ cauſa ſe tulerit/ ſic ⁊ ponũt:
Nullius eñ iniuria eſt: q: vna coꝝ diuini-
tas ẽ. Deniq: legimus in eſaia dicẽte dño:
Eſaie.48.c. Ego ſum primus/ ⁊ ego in ęternũ: et manus
mea fũdauit terrã: ⁊ dextera mea ſolidauit
cęlũ: Et ĩ ſubiect: Ego locutus ſũ/ ego voca-
ui/ ego adduxi eũ: et ꝓſpeꝝ iter eius feci: ac-
cedite ad me ⁊ audite hęc: Nõ ĩ occlto ab ĩ
itio locutus ſũ: Cũ fierẽt/ illic erã: et nũc dñs
miſit me ⁊ ſpũs eius: Quẽ vis eſſe q̃ fũdauit
terrã? Ipſe eñ dicit ſe miſſũ eſſe: Nũq̃d pa-
trẽ? Abſit. Filius ẽ ẽ q̃ ſe miſſũ dicit a deo ⁊
ſpũſctõ. Ecce paria ſunt inter filiũ ⁊ ſpm̃ſã-
ctuz. Sicut eñ a patre ⁊ filio miſſus legit
ſpũſſanctus: ita ⁊ a deo et ſpũſancto miſſus
eſt chriſtus. Hoc eñ ſolius patris peculia-
re ẽ/ ne miſſus dicatur. Accipe dicta aplĩ/ q̃
alio ordine cõplectitur trinitatẽ. Dicit eñ
inter cętera ĩ epl'a ad theſſalonicẽſes ſecũ-
2.theſſal.3.a. da: Dñs dirigat corda vr̃a ĩ charitate dei ⁊
ĩ patiẽtia chriſti: Quẽ putaſ dicit dñm/ ni-
ſi ſpũmſanctũ? Et quid mirũ cũ quẽ in thro-
no maieſtatis ſedentem eſaias viderit: hic
ipſũ dicat ſpũmſanctũ dñm ſabaoth/ ſicut
ſupra oſtẽdimus. Et iohãnes apl's deũ itel-
ligi in ſpũſctõ ſignificat inter cętera dicẽs:
1.Ioh.4.c. In hoc cognoſcimus/ q: deus ĩ nobis manet:
de ſpũſancto quẽ dedit nobis. Si ẽ p ſpiri-
tum ſuũ ipſe in nobis manet: nõ ambigit
de deo eſſe ſpiritũſctm̃. Et nec dubiũ ẽ: q:
qd de deo ẽ/ deus ẽ. Hinc ẽ vñ apl's dicit: Ne-
1.Cor.2.c. mo ſcit q̃ ſũt in deo/ niſi ſpũs dei: Quõ po-
teſt ſcire q̃ in deo ſunt/ niſi ſit eiuſdẽ diuini-
tatis? Inferior eñ natura non poteſt ſcire
quid ſit in potẽtiore: quanto magis creatu-
ra quid in conditore ſuo eſſet/ ſcire nõ pote-
1.Cor.12.a. rat. Et ad corinthios in epl'a ꝑma/ ꝑterito
ordine qui in traditione fidei eſt/ a ſpiritu-
ſancto incipit gratiarũ ⁊ myſterioꝝ memo-
rare operationes: ⁊ ſubiungit/ dñm ieſum: et
tertiũ ponit deum: quẽ ⁊ in ſpũſancto ⁊ in
Ioh.14.b. dño dicit opari: ſicut ait ⁊ dñs: Pater ma-
nens in me/ ipſe operatur. Per id eñ qd de
deo patre eſt/ ⁊ ſpũſſanctus ⁊ chriſtus ope-
ratio eorũ opus eſt dei. Deniq: ſpũmſan-

ctum idẽ dicit ⁊ deum/ ꝓpter vnitatẽ natu-
rę. Cũ ergo hoc loco idem deũ qui eſt ⁊ do-
minus/ dicat opari omnia ĩ omnibus: inferi-
us ſic ↄcludit dicens: Omnia aũt hęc ope- 1.Cor.12.b.
ratur vnus atq: idẽ ſpũs/ diuidens vnicui-
q: ꝓut vult. Quid tam apertũ tres vnius b
eſſe operationis: quia operãte vno opari di-
cũtur tres: Quare/ niſi q: vnius ſũt diuinita-
tis? Nã non eſt ambiguũ donũ gratiaꝝ ꝓ-
prie ſpũmſãctũ opari. Sed vt deũ ⁊ dñm ⁊
ſpiritũſanctũ vnũ eſſe ꝓpter naturę indif-
ferentiã doceret opus/ ſpũſſcti trĩũ eſſe opus
oſtẽdit. Et vt manifeſtaret q: ſolius (q̃ntũ
ad pſonaz ptinet) ſpũſſancti opus eſt: Hęc
aũt omnia inquit operatur vnus atq: idẽ ſpiri-
tus/ diuidens vnicuiq: ꝓut vult: Ideo/ ꝓ-
ut vult: quia volũtas eius volũtas ẽ dei.
Non eni dicit/ ꝓut vult deus/ ſed ꝓut vult
ſpiritus. Creatura eni cogit ſe vt dei faciat
voluntatẽ: Spũs autẽ ſanctus naturali-
ter hoc vult. Ut autẽ aperte luceat/ q: oĩa
ſpũſſanctus operat: dicit dñs inter cętera:
Si eñ ego in digito dei eijcio dęmonia ⁊c. Luce.11.c.
Digitũ dei appellat ſpũmſctm̃: vt ꝓbet illũ
de deo eſſe. Deniq: iudęos qui eũ in beel-
zebub ꝑncipe dęmoniorum eijcere dęmo-
nia dicebãt: ĩ ſpm̃ſanctũ blaſphemaſſe te-
ſtatus eſt. Moyſes quoq: q: p ſpũmſanctũ
ſigna faciebat: ↄfitẽtur magi dicẽtes: Digi- Exo.8.c.
tus dei hic eſt. Nã in actibus aplõꝝ legimus:
Deſeruiẽtibus aũt eis ⁊ ieiunãtibus dño/ dixit
ſpũſſanctus: Segregate mihi barnabã ⁊ ſau- Act.13.a.
lũ ad opus ad qd vocaui eos. Ecce ſeruitur
dño: ⁊ h ſpũſſctũs ſibi vẽdicat. Uñ manife-
ſte apparet hũc eẽ dñm ſic ⁊ deũ patrẽ. Et Act.9.a.
ſaulum chriſtus de cęlo vocauit/ ⁊ miſit ꝑ-
dicare: Et hoc ſiñ mõ ſibi vẽdicat ſpũſſan-
ctus dicẽdo: ad opus ad qd vocaui eos: Nã ne-
mo ignorat epõs ſaluatorẽ eccleſijs inſtitu-
iſſe. Ipſe eñ priuſq: in cęlos aſcẽderet/ im-
ponẽs manum aplĩs ordinauit eos epõs.
Hoc apl's ſpiritui ſancto deputat cũ dicit:
Attendite vobis et omni gregi/ ĩ quo vos Act.20.f.
ſpũſſanctus poſuit epõs regere eccleſiam
dñi ieſu. Et inter cętera dicit petrus ad ana-
niã: Anania/ cur repleuit ſathanas cor tu- Act.5.a.
um vt mẽtireris ſpũiſctõ? Et infra: Nõ es
eñ inq̃t hoĩbus/ ſed deo mẽtitus: Apertũ ẽ
ſpũmſanctũ dictũ deũ/ cui mẽtitus anani-
as deo mẽtitus dicit. Q: ſi ſpm̃ſãctũ minie
voluiſſet deũ intelligere/ dixiſſet: nõ es mẽ-
titus hoĩbus/ ſz ſpũiſctõ: vt neq: deũ hũc

neqꝫ hoīem ſignificaret. Et qd mirꝫ? Apls eñ aliqñ templū dei hoīem appellat: aliqñ ꝟo templū ſpūſſcti/ ꝓpterea qꝛ vnū ſūt natura. Si eñ deꝰ minime intelligeret ſpūſſā
1.Cori.3.v. eius: qua audacia diceret infra: Tēplū dei ſanctū ē/ qḋ eſtis vos: qñ vnus deꝰ in oībus ſcpturis ꝑdicat: myſteriū aūt eius ī trinitate adoratur. Idcirco ſic ait ſcptura: vt ſub vnius dei ꝓfeſſione ea q̄ de ipſo ſunt. i. filius ⁊ ſpūſſanctꝰ eiꝰ in eodē honore itelligantur/ ī quo deꝰ eſt: Quia ideo ſacramentū reuelatū eſt dei/ vt gloria eius in trinitate ſignificaret. Q̄obrem nō plena auctoritate deus vocat qḋ de deo ē: ne alterū abſqꝫ eo qui vnus eſt facere credat: Sed intellectū dat vt credamus ea ratione in trinitate creaturę ſalutē ꝯſiſtere/ qꝛ vna eſt coꝝ diuinitas: Neqꝫ eñ poſſent ſimul iūgi ⁊ in ordine poni creator ⁊ creaturę/ dñs et ſerui/ ęternitas ⁊ q̄ ſub initio ſunt. Quippe cū ſine vno coꝝ ſalꝰ nulli ſit: Ad iniuriā eñ vocat omne qḋ deus ē/ ſiue filꝰ/ ſiue ſpūſſanctꝰ: ſi extra vniꝰ dei honorē deputet ⁊ gloriā. Scpturę igit oſtēdūt chriſtū deū/ oſtēdūt ſpm ſanctū deū: vt vidētes ſciant qd ſic oſtēdit. Tale ē ſi quis gēmā oſtendat/ nō clamās qꝛ gēma eſt: nunquid qꝛ ille non clamat/ non erit gēma quę videtur? Ita et ſcpturę oſtendūt ꝑ ea q̄ ſupra tractata ſunt/ qd credere debeamus intra vnius dei fidē ſenſū noſtrū concludentes myſterio trinitatis.

Queſtionum mixtim ex nouo ⁊ veteri teſtamento poſitaruꝫ pars tertia.

Queſtionum mixtim vtrīuſqꝫ teſtamentū tangentiū. Queſtio.i.

Quomō in euāgelio iohannis diabolus dicat habere patrē/ ſicut ſupra ſecunda parte. q. xc. diſquiſitum eſt: Queſtio. XCVIII.

A

Vdiſtis que ꝯteſtet ſacroſanctū euangeliū/ dicēte dño ad iudęos:
Ioh.8.f. Uos de patre diabolo nati eſtis: et deſideria patris veſtri vultis facere: Ille homicida erat ab initio: et in veritate nō ſtetit/ qꝛ veritas non ē in illo. Cū loquitur mēdaciū/ ex ſuis ꝓprijs loqtur: qꝛ mēdax eſt ſicut ⁊ pater eius. Nemo fideliū dubitet diabolū apoſtaſię ſuę auctorē nō habere. Ipſe eñ totiꝰ erroris ē ꝑnceps: Qui vidēs a deo factū ſe nō mediocris potētię/ auſus ē ꝑſumere diuinitatē: vt qꝛ cęteros vidit inferiores/ ſeipſū ꝑferret vt deū. Denique noīa qbꝰ appellat diabolꝰ et ſathanas: ab actu eiꝰ cōpoſita ſūt/ nō ex natura. Omne eñ malū ope ꝓbatur: vt non ſubſtātia ī crimie ſit/ ſꝫ volūtas ꝯcępta ex cauſis. Dū eñ ſe vidit potiorē cęteris/ inflatꝰ ē ad exercēdū dñationē. Quō ergo patrē habere dicitur/ q auctor ſceleris eiꝰ habeatur? Aut vñ ꝓbatur ab initio homicida fuiſſe? Sꝫ ſcriptura illū q eius fuerit imitator/ noīe eiꝰ appellat: Ut qꝛ ab ope nomē accępit oīs qui malū opus fecerit/ non īmerito diabolꝰ nominet. Saluator ꝗ hoc loco cain diaboluꝫ appellauit/ qꝛ opeꝝ eius ęmulus: dū inuidit fratri/ homicidiū ꝑpetrauit: exēplū relinquēs crudelitatis parricidij: Sicut ⁊ diabolus dū inuidit hoī facto ad imaginem dei: malignitatē opis ſui cumulauit/ typuꝫ ꝑbēs erroris. Hinc itaqꝫ extitit etiā mēdax cain/ dicēte ſibi deo: Ubi ē abel frater tuꝰ? Gen.4.a. Qui patris ſui imbutꝰ malicia/ in mēdaciū ꝓrumpēs: Neſcio inqt: vt cui vitā extorſerat vbi eſſet/ neſcire ſe ſimularet: ſic furore cęcatus vt deo ſic reſpōderet quaſi hoī: quē putaret ſe poſſe celare. Igit hmōi imitatores facti iudęi/ etiā ipſum dñm occiderunt: cain potius fratricidā patrē volentes habere ꝙ deū: vt totius ſāguinis effuſi rei fierēt. Auctorē eñ vitę perimētes/ totiꝰ ſceleris ꝑncipes extitere: Ita vt huic malo etiam filios ſuos obligarēt dicentes: Sāguis eius ſup nos ⁊ ſup filios noſtros. Mat.27.d. Ut eñ pilato ſuaderēt/ nihil mali eſſe qḋ petebāt: ī filios ſuos retorqueri dixerūt ſi eſſet iniuſtū: qꝛ vt furori ſuo ſatiſfacerēt/ nec filijs quidē ſuis parcere voluerūt: Nā qꝛ diabolꝰ nō natura malus eſt: hinc faciliꝰ diſcit/ qꝛ pena non ꝑmitteret ei q non fecerat qḋ neſciebat: Iniquū eſt eñ punire eū qui nō facit aliud ꝙ qḋ ſuę ē naturę: Et magis iſtud malū eſt/ ſi hoc exigas ab aliquo qḋ ſcias illū non poſſe: Q̄obrē iuſte plectēdus eſt/ quē cū ꝯſtet ſcire ac facere poſſe bonū/ agit malū. Hoc etiā ex ꝟbis ſaluatoris poterit aduerti. Ait eñ ſicut ſupra memoratū ē: Pater veſter homicida fuit ab initio: ⁊ in veritate nō ſtetit. Igit ſi ꝑ naturā mendax eſt/ quō dicit in veritate non ſtetiſſe? Hic eñ ī veritate non ſtat qui in veritate per manet. Cōſtat ergo diabolū in veritate fuiſſe/ ſed non perſeueraſſe. Deniqꝫ legimus in

B

ꝓpha ſic dicentē dn̄m: Si ſteti∫ſent inquit
in ſubſtātia mea.i. in lege mea. Et apl's ad
Gal.5.a. galathas: State inqt ⁊ nolite iterū ſeruitu/
tiſ iugo cohiberi. Quid tā apertū? Hic em̄
mādat vt de cętero ꝑmaneāt in mandatis
ei⁹. Qđ ſi diabolus ſeruaſſet/ſteterat i ſub/
ſtātia ⁊ in lege dei: Fundamentū eſt em̄ lex
ſeruātib⁹ eā. Quō ergo q̄buſdā videt̄ dia/
bolū aut malū a deo factū/aut ꝓpriā habe/
re originē: id ē ex nullo ortū: qđ vtrūqꝫ deo
videt̄ cōtrariū? Qui em̄ ad hoc illū dicit fa
ctum vt eſſet malus: imꝑfecte putat deum
eſſe bonitatis: quia ꝑfecte bonus non facit
malū. Qui v̄o originis eius deū auctorem
eſſe nō credit: eius dominiū deo abnegat.
Per hoc em̄ cū oīa dei ſint/ aliquid eē arbi/
trat̄ qđ minime ad deū pertineat: q̄s opor/
tet pęnas perpeti/cū viderint cuncta a deo
iudicari per chriſtum.

Queſtio.2. 1.Cor.10.c. A Quid ſit illud apl'i: Temptatio
vos nō appħendat/niſi humana:
(Queſtio. XCIX.
Non ſine proui/
dētia (vt arbitror) magiſter gētium
apl's: nō vt tēptatio nos appħēdat
exoptat/ſed vt humana dūtaxat: q̄ diuina
tēptatio ꝑniciē parit. Hac em̄ iudęi appħē/
ſi a ſerpētibus perierūt. Agētes em̄ ſub dei
lege/de ꝓuidētia eius dubitabāt: ac ꝑ hoc
ne diuina nos/ ſed hūana tēptatio appħē/
dat hortat̄. Hic em̄ tēptari a deo dicit̄/ q̄ ſb
noīe eius agēs ab idolis ſperat ſalutem: q̄
nō habet deū probatū. Omne em̄ qđ ꝓba/
tū nō eſt/tēptat̄/⁊ in dubiū venit: Ac ꝑ hoc
diuina tēptatio mortalis ē: humana vero
tēptatio ſalutaris eſt: q̄ ſicut de deo dubi/
tare pernicioſum eſt: ita de hoīe deſperare
propter dei legē ſaluberrimū eſt. Quobrem
ꝓuidēter apl's: Tēptatio inqt vos nō ap/
pħendat niſi humana/vt ꝓpter dei legē ab
hoībus tēptati fortes inueniamur/dubitā/
tibus de nobis hoībus carnalib⁹: deo aūt
B Temptatio ꝺı plex. ꝓbati ſimus: q̄ qui ꝓbati deo nō ſunt/tē/
ptant̄ vt emēdent̄. Duplex ergo tēptatio ē:
aliq̄ſi em̄ quaſi fideles/aliq̄ſi q̄ſi diffidētes
tēptamur: vt fideliū tēptatio hūana ſit: ꝓ/
pter fidē em̄ ab hoīb⁹ tribulamur. Tēptāt
em̄ nos ſi poſſint abducere a fide: Propter
diffidentiā autē temptantur/vt anguſtiati
pęnitētes redeant in viā: ſicut factū eſt etiā
iudęis. Cum em̄ diffiderāt de prouidentia
dei/tēptati ſunt a ſerpentib⁹: vt dolore cor/
repti emendarent̄. Deus enim ſic tēptat vt
corrigat hm̄oi hoīes. Eſt ⁊ alia tēptatio/q̄
tēptatus eſt abraā ⁊ iob/necnō ⁊ tobias fa
Gen.22. muli dei: vt abraam ꝑ tribulationē oblati
vnici et dilectiſſimi filij vberiorē fructū iu/
ſticię haberet ad ęternā gloriā. Job autem Job.1.et.2.
amiſſione totius ſubſtātię augmentaret̄ di
uitijs locupletatus in cęlis et in terra. To/ Tobie.2.
bias vero cęcitatē luminū paſſus ſic proue
ctior extitit/ vt ad p̄ſens glorioſus fieret re/
ceptis oculis/ et i futurum ſeruaret̄ et clari/
tas ꝑpetua: quia ad hoc ꝓbant̄ iuſti/vt ꝓ/
ficiant. Jdeoqꝫ in tēptatione robuſto ani/
mo eſſe debem⁹: ſciētes nō ad diminutionē
noſtrā hoc ꝓficere/ſed augmentū: ſi modo
ęquo animo tolerem⁹ ꝑ chriſtū dn̄m nr̄m.

Quō in euāgelio matthei dictū Queſtio.3.
ſit: Confiteor tibi pat̄ dn̄e celi ⁊c̄. Matth.11.b
(Queſtio.C. A
Vdiſtis fratres cha/
riſſimi quid cōteſtet̄ euāgeliū dicēte
dn̄o: Confiteor tibi pater dn̄e cęli ⁊
terrę/qui abſcōdiſti hęc a ſapientib⁹ et pru/
dentib⁹/et reuelaſti ea paruulis: Jta pater
qm̄ ſic fuit placitū an̄ te. Jgit̄ ſi dictoꝝ ſen/
ſum inſpiciamus/videbim⁹ ea q̄ ad exhor/
tationē credentiū a dn̄o dicta ſūt eoꝝ q̄ ꝓ/
ꝑtea q̄ mūdanā ſapientiā ſpernūt/paruuli
vident̄ ſapiētib⁹ mūdi: q̄ nullo teſtimonio
cōmendati ſapiētes volūt dici. Jdcirco in/
dignū viſum eſt deo his oſtendere verita/
tem: humilib⁹ autē q̄ nihil de ſe p̄ſumētes
diuinę ſe volūtati inclināt/ ęquitate cogē/
te ſalutaria reuelanda ſunt. Hic em̄ prudēs
deo eſt ⁊ ſalutis ſuę memor/ qui ſciētię ſuę
anteponit dei legē: quā vtiqꝫ videt nō ver/
borum ſtrepitu fulciri/ſed rerū virtutibus.
Et ſine dubio hic ſtultus ⁊ vanus eſt/ q̄ hu
ic rei ſe cōmēdat q̄ nulla munit̄ pręrogati/
ua ſignoꝝ: Vn̄ nō litteratis ſęcli regnū de⁹
ꝓmiſit/ ſed fidelib⁹: neqꝫ ſcrutatorib⁹ ſide/
rum ęternitatē pollicet̄/ſed recte agētibus:
nō dialecticis/q̄ fraude ⁊ minutis quibuſ/
dam ratiunculis verum excludere nituntur
gloriam dat: ſed bonę voluntatis homini/
bus/qui accurati magis vita ſunt q̄ ſermo
ne. Jſtos em̄ reprobat deus/q̄ oratione cla
ri ſermonis magis vti volūt q̄ bonis acti/
bus: Nā ⁊ gloriā dei in ſe vult ꝯuertere qui
rem dei verbis exornare ſe putat. Res em̄
ipę per ſe placere debēt: vt nō ſermo/ſꝫ ſen/
ſus laudet̄. Si em̄ ſenſus auctor eſt litterę B
et verba propt̄ res ſignificādas inuēta ſūt:
cur nō magis res ipſę puro ſenſu ꝓmendę
ſunt/vt fęlicius mentē incitent ad ſalutē?
Jdeoqꝫ piſcatores elegit dn̄s noſter apl'os
homines ſimplices ⁊ ſine litteris/q̄ ſine ali/
qua verſutia fidem ſeruādo ⁊ bene viuēdo
dei in ſe oſtenderēt veritatē. Unde ⁊ apl'us
paulus: Et ego veniēs inquit ad vos frēs/ 1.Co.2.a.
nō veni in ſublimitate ſermonis aut ſapiē/
tię. Et inter cętera: Quia nō (ait) i ſermone 1.Co.4.d.

eſt regnū dei/ſed in virtute: vt q2 verba cō/
tradictioni obnoxia ſūt/ dei legi virtus te/
ſtis exiſteret/cui ois cedit ſermonū ſublimi
tas. Itaqꝫ hęc idcirco p̄miſſa ſunt frēs cha/
riſſimi/ vt conſulerent ſimplicioꝛib⁹: ne forte
idignos ſe putarēt gr̄a dei: q2 minime ſunt
lr̄is foꝛēſibus eruditi: cū magis ad laudem
pficiat ſimplicitas eoꝝ: qm̄ qd̄ prudentes
mūdi non vident ſupbia litterarū: hoc red/
dūt nō verbis/ſꝫ ꝯſilio prudētes: Sciūt em̄
i bonis opib⁹ reqᷓſcere deū: ⁊ fidē quęrere/
nō cultū ſermonū. Legūt em̄ dicentē dn̄m:
Eſaie.66.a. In q̄ requieſcā/niſi in humili ⁊ manſueto ⁊
tremēte v̄ba mea? Quobꝛē vt digni efficia/
mur ad p̄miſſa p̄mia ea q̄ a dn̄o iubent fa/
cere debemus ſecuri: q2 hos diligit dn̄s qui
verba eius cuſtodiūt. Sic em̄ dicit diſcipu/
Joh.14.b. lis ſuis: Si diligitis me: p̄cepta mea ſerua/
te: vt in his dn̄o ſeruiētes regni ei⁹ heredes
eſſe poſſim⁹ p ieſuꝫ chꝛiſtū dn̄m nr̄m.

Queſtio.4. Quō contra leuitas romanos
diſceptandū ſit: qui cōtendūt leui/
tas ſacerdotib⁹/⁊ diaconos p̄ſby
teris coequare: Queſtio.CI.

A Um iuſſis charitati parere volum⁹/
D in vituperationē forte cadem⁹: q̄ de
re q̄ nulli aliqn̄ in dubiū venit/ſcri/
bimus: q2 cū amicitiam offendere nolum⁹/
ſtudium qd̄ ad aliquā rem occultā reuelan/
dam pficere debuit/intricamus: Quis pro/
pter nimiā ſtulticiā cuiuſdā hoc aſſeueran/
tis: qd̄ in ſubiectis pandemus: iſtud nobis
iniūxerit charitas memoꝛata: ne cuꝫ nemo
diu ad hoc reſpōderit/in peius pficeret/ vt
diu in vano exercitatus emēdari nō poſſit.
Hoc em̄ charitatis ſtudiū eſt: q̄ nō q̄rit quę
ſua ſūt. Quidā igit̄ q̄ nomē habet falcidei/
duce ſtulticia ⁊ ciuitatis romanę iactantia:
leuitas ſacerdotibus/⁊ diaconos p̄ſbyteris
coęquare cōtendit/nō dicā p̄ferre: q2 ſtulti/
us eſt/ ⁊ forte incredibile videtur ⁊ nos non
emendatoꝛes/ſed calūniatoꝛes habeamur.
Qua igit̄ lege q̄ ve ꝯſuetudine/quo nā exē
plo h̄ aggredi audeat nullū ſcire arbitroꝛ:
vt iſtos quib⁹ cōſeſſus in eccleſia datus eſt
minime his coęquet qui propter q̄ antiſti/
tes dei ſunt/in domo dei et in honoꝛe chꝛi/
ſti cum dignitate cōſiſtūt. Quę audacia eſt
p̄ſbyterꝭ miſtros ipſoꝝ pares facere? Quę
temeritatis p̄ſumptio ſacerdotibus baiu/
los tabernaculi ⁊ omniū vaſoꝝ eius et li/
gnoꝝ conciſoꝛes ⁊ poꝛtitoꝛes aquę cōfer/
re? Hoc em̄ officium fuit leuitaꝝ. Tale eſt: ſi
p̄fectis officiales/dominis ſerui equentur.
Hoc em̄ ſcriptū eſt dicente dn̄o ad moyſen:
Numeri.8. Accipe tribū leui de medio filioꝝ iſrael et
ſtatue illos ań aaron ſacerdotē/et deſeruiēt
ei. Quid hoc exemplo aptius qd̄ etiā nunc
i eccleſia cuſtoditur? Qꝫ romanę eccleſię
diaconi modico inuerecūdioꝛes videantur:
ſedendi tm̄ dignitatē in eccleſia nō p̄ſumūt.
Utaūt nō oia miniſteria obſequioꝝ per oꝛ
dinem agant/multitudo facit clericoꝝ: Nā
vtiqꝫ ⁊ altare poꝛtarēt ⁊ vaſa eius: ⁊ aquaꝫ
in manus funderēt ſacerdoti/ſicut videm⁹
p oēs eccleſias: et ſicut conſtitutū eſt a dn̄o
p moyſen: nunqd̄ aut melioꝛes heliſęo ſūt:
q̄ aquā fundebat in manus helię? Sic autē
diaconos aduerſus p̄ſbyteros defendit/q̄ſi
ex p̄ſbyteris diaconi/⁊ nō ex diaconis pre/
ſbyteri oꝛdinent̄. Sed quia romanę eccleſię
miniſtri ſunt/ idcirco honoꝛabilioꝛes puta/
tur q̄ꝫ apud ceteras eccleſias: pp̄ter magni/
ficentiā vꝛbis romanę: quę caput eſſe vide/
tur oim̄ ciuitatū. Si itaqꝫ ſic ē hoc/ debēt ⁊
ſacerdotib⁹ ſuis vēdicare: q2 ſi hi q̄ iferio/
res ſunt/creſcūt pp̄ter magnificentiā ciui/
tatis: q̄to magis q̄ potioꝛes ſublimādi ſūt.
Quicqd̄ em̄ officialibus p̄ſtat̄/augmentuꝫ
fit poteſtati: Sic honoꝛ ſerui ad laudē pfi
cit dn̄i: Quꝫ apud iuſtum iudicē deū vnicui
qꝫ hic honoꝛ maneat q̄ decretus eſt ſingu/
lis eccleſiarum officijs: vt qui diaconus eſt
diaconi honoꝛē p omnes eccleſias habeat.
Nō enim qualiſcūqꝫ honoꝛ eſt antiſtiti dei
ſeruire in eccleſia dūtaxat/ vt ſacerdos toti/
us honoꝛis eccleſiaſtici dignus habeatur.
Maioꝛ em̄ oꝛdo intra ſe ⁊ apud ſe habet et
minoꝛē: preſbyter em̄ ⁊ diaconi agit officiū
⁊ exoꝛciſtę ⁊ lectoꝛis: Preſbyteꝝ aūt intelli B
gi ep̄m pbat paulus aplus qn̄ timotheum 1.timoth.3.a.
quē oꝛdinauit p̄ſbyterū inſtruit qualē debe
at creare ep̄m. Quid eſt em̄ ep̄s/niſi p̄mus
p̄ſbyter hoc eſt ſumm⁹ ſacerdos. Deniqꝫ nō
aliter q̄ꝫ cōpꝛeſbyteros hic vocat ⁊ cōſacer/
dotes ſuos. Nunqd̄ ⁊ miniſtros condiaco/
nos ſuos dicit ep̄s? Nō vtiqꝫ: q2 multo in/
ferioꝛes ſūt: Et turpe eſt iudicē dicere p̄mi/
cerũ: Nam in alexandria et p totū ęgyptū
ſi deſit ep̄s/cōſecrat p̄ſbyter. Quāta aūt ſit
dignitas oꝛdinis ſacerdotalis/cauſa oſtē/
dit caiphę: q̄ cū eſſet hō peſſimus/ pphęta/
uit: Quare inqt? Quia princeps erat ſacer Joh.11.f.
dotū. Et iterū multū diſtare iter diaconū ⁊
ſacerdotē liber approbat quē dicim⁹ actus
aploꝝ. Cū em̄ ex ſamaria credidiſſent phi/ Act.8.c
lippo p̄dicanti diacono ab aplis oꝛdinato:
miſerunt inqt ad petrū ⁊ iohannē vt veni/
rent ⁊ his qui crederent darēt ſpm̄ſanctum
per man⁹ impoſitionē: Sed inſcij credo ſcri
pturarum aut immemoꝛes legis hęc defen/
dunt. Recoꝛdari ergo debet qui iſta putat

aſſerēda/ q̄d leuitiſ acciderit cū taliter ſape/
rent. Cū em̄ nihil inter ſacerdotes ⁊ leuitas
Numeri.16.c. intereſſe ꝑſumerēt/ deo iudice hiatu terȩ ab/
ſorpti ſunt chore ⁊ ꝯſentiētes ei: ⁊ ducentos
q̄nq̄ginta viros torrēs ignis ſimul cōſum/
2.paral.26.d. pſit. Et ozias rex cū op⁹ ſacerdotale ꝑſume/
ret/ lepra pfuſus eſt: vt hoc vtiq̄ exēplo cȩ/
teri territi nō audeāt qđ ſibi ꝯceſſum nō eſt
ꝑſumere. Nūc em̄ videm⁹ diaconos temere
qđ ſacerdotū eſt agere p cōuiuia: ⁊ in orati/
one id velle/ vt reſpōdeant illis: cū iſtđ ſolis
liceat ſacerdotib⁹. Diaconi ꝗ ordo eſt/ acci/
pere a ſacerdote/ ⁊ ſic dare plȩbi. Uides q̄d
pariat vana ꝑſumptio. Immemores enim
elatiōe mētis/ eo ꝙ videāt romanȩ eccleſiȩ
ſe eſſe miniſtros/ non ꝯſiderāt q̄d illis a deo
decretū ſit/ ⁊ q̄d debeāt cuſtodire: ſꝫ tollūt
hȩc de memoria aſſiduȩ ſtationes domeſti/
cȩ ⁊ officialitas/ ꝗ p ſuggeſtiōes malas ſeu
bonas nūc plurimū pōt. Aut timent em̄ ne
male ſuggerāt: aut emunt vt ꝑſtent. Hi ſūt
q̄ faciūt eos ordinis ſui nō cōſiderare rati/
onē. Dum em̄ p adulationē obſequunt il/
lis illicite/ ꝑcipites illos faciūt/ vt plus ſibi
putēt licere: Quippe cū videāt nō ſic defer/
ri ſacerdotib⁹: ac p h̄ ante ferri ſe putāt: Sꝫ
teſtimonio inquit diaconi fit p̄ſbyter: quaſi
iſtud ad ꝑrogatiuā ptineat magnitudinis.
C Legimus em̄ ad plȩbē dixiſſe petrū aplm̄:
Act.6.a. Eligite inquit ex vobis q̄s ꝯſtituamus de/
ſeruire miniſtris eccleſiȩ: Nolo dicere/ men/
ſis. Ecce laicoꝝ teſtimonio creati ſūt diaco
ni. Et apl's eū qui ordināđ⁹ ē epus etiā te/
ſtimoniū vult habere gētilium. Sic em̄ ait:
1.ad tim.3.b. Oportet em̄ hunc ⁊ teſtimoniū habere bo/
nū ab his qui foris ſūt. Omniū ꝗ ē teſtimo
niū dare/ ⁊ nō tamen oēs hoc honore digni
ſunt. Iudicare em̄ oēs poſſunt: ⁊ nō tamen
omnes poſſunt eſſe qđ iudicāt. Poteſt em̄
pictor iudicari bonus et prȩferri alteri pi/
ctori ab illo q̄ pingere neſciat: ⁊ coraula me
lior alio coraula approbari ab eo q̄ alterius
ē artis: Ita ⁊ teſtis pōt eſſe creandi p̄ſbyte/
ri q̄ inferior ordine eſt. Et iterū q̄ inflentur
et putēt ſibi multū deberi a nobis: Perdu/
cuntur eni inquiūt q̄ ordinādi ſūt: vt dum
lateri illorum ſepti ſunt/ honore digni vi/
deant. Fateor facti eorū eſſe: ſed quaſi offi/
cialis: Ab epiſcopo em̄ mittit vt obſequiū
ꝑbeat ordinādo. Nā ⁊ imperator vt impe/
rator appareat/ ordinat obſequio militari:
nō tn̄ melior nec par eſt exercitus impatori.
Heſter.6.c. Nā ⁊ amā cū eſſet clarus in honore milita/
ri: a rege miſſus ē vt mardocheo i obſequi/
um iret: vt q̄tuꝫ dignus eſſet mardocheus
ex hmōi obſequijs/ noſceret. Ita ⁊ diaconi
creandis p̄ſbyteris in obſequiuꝫ mittunt:
vt dignos eos fieri ſacerdotes oēs intelli/
gāt. Exceptis em̄ ſacerdotibus/ q̄bus obſe
quiū debēt/ oībus p̄ponunt diaconi.

Quō cōtra nouatianos conten dendū ſit qui penitentiam ſaluta/ rem negant: Queſtio.CII. Queſtio.5.

A
Dixit diſcipuli ſui ad ieſuꝫ: Dn̄e vis
vt dicamus/ deſcēdat ignis de cȩlo Luce.9.g.
⁊ cōſumat eos ſicut fecit helias? Et re/
ſpōdit illis dn̄s dicens: Neſcitis cui⁹ ſp̄us
eſtis: Filius em̄ hōis nō venit aīas pdere/
ſed ſaluare. Cū dignū vtiq̄ eſſet vindicare
in ſamaritanos/ nō excipiētes: eū dn̄s tn̄ q̄
ad miſericordiā dandā aduenit/ ſententiaꝫ
amouit: vt de cȩtero corrigētes emēdaren/
tur. Et ꝓpheta heliſȩus indignat⁹ pueris
q̄ ei ꝯtumeliā faciebāt/ deo iudice vindica/ 4.Reg.2.d.
uit in eos: vt eo loco ab vrſis comederent
vbi ſilua eſſe negat. Dn̄s autēꝫ oblatȩ ſibi Ioh.8.b.
meretrici pepercit: ei videlicet quā in adul/
terio ſe deprehēdiſſe maiores iudȩoꝝ dixe/
runt: vt q2 pia ꝑdicatio incȩperat: nō cōdē/
nādū/ ſꝫ ignoſcendū doceret. Nā p moyſen
data eſt lex: q2 iuſtū fuit vindictā in p̄mor/ Numeri.15.d
dijs ſuis cū ſȩueritate exerceri: q2 ⁊ in illū q̄
ſabbato exijt ligna colligere funebriter vin/
dicauit: et in filiū ȩgyptiȩ q̄ blaſphemaue/ Leuit.24.c.
rat in deū ſimiliter vltionē dedit: ⁊ in cau/
ſa fuſilis vituli pcuſſit filios iſrl'. Unaquȩ/ Exo.32.c.
q̄ ꝗ lex inter ipſa p̄modia ſenſuꝫ ſuū plenū
oſtēdit: vt vet⁹ lex/ q2 ad vindicādū prom/
ptior erat/ inter initia ſua aſperior videret:
vt metu incuſſo diligētes ⁊ ſollicitos face/
ret auditores ſuos. Noua ergo ppterea/ ꝙ
pia ⁊ ad miſericordiam facilis eſt/ p̄mordia
ſua mitiſſima ⁊ clȩmētiſſima demōſtrauit:
vt ipſa oblectatione ac dilectione omēs ad
indulgētiā ꝓuocaret: Poſtea autē et illa q̄
aſperior viſa eſt ppter fragilitatē humani
generis: nō ſolū rigorem ſuū molliuit/ ſed ⁊
humanā ⁊ piā ſe ꝯſtituit: et hȩc quȩ clȩmens
viſa eſt ppter fragilitatē humani generis
aliq̄n vindicauit. Ananias em̄ cū ſaphira Act.4.e.b.
vxore ſua diuinitus cȩſi ſūt: Et elimas ma/ Act.13.b.
gus incredulus ⁊ dei legi repugnās dn̄i iu/
dicio ⁊ v̄tute cȩcat⁹ eſt: Et herodes rex pro/ Act.12.d.
pterea ꝙ honorē n̄ dedit deo cȩli/ ab āgelo
dei pcuſſus ſcatēs vermibus expirauit: Ne
quia miſericordia prȩdicat/ inultū oīno pu
tarent homines et impune peccare: timo/
rem poſuit/ oſtendēs ad hoc dari veniā de/
lictoruꝫ: vt q̄ſi ex mortuis viuificati poſtea
abſtinerent ſe a contrarijs: vt id elabore/
tur/ ne q̄s hinc cū crimie exeat/ quia ad iu/
dicium veniet. Hȩc enim vnicuiq̄ ſentētia B

B imputaꝛ in qua definiꝛ: Q̄m igiꝛ noua lex
plenitudinē habet miſcdię/ ne contemptui
duceretꝛ ab amatoꝛib⁹ peccatoꝝ/ in ſupra/
dictos vindicauit. Uetus vero lex ꝙꝙ ad
vindictā data ſit: quibuſdaʒ tñ ignouit/ ne
omino crudelis diceretꝛ: ſed in plures vin/
dicauit: qꝛ ſenſus eius ad vlciſcendū prom
ptus eſt. Sine dubio ergo maioꝛ gr̄a nouę
legis eſt ꝙ fuit veteris. Si ergo maioꝛ gra/
tia eſt/ quō negaꝛ hoc pręſtare poſſe qđ pręſ
ſtitit illa quę minoꝛem gratiā habuit? Erat
eñ ꝓpenſioꝛ in ſeueritate. Itaqꝫ ſi iſta pę/
nitētibus ignouiſſe ꝓbatur: quid fieri pōt/
vt iſta ꝗ clemēs eſt/ nō recipiat penitētes?
Nam ⁊ iudei filij dei appellati ſūt/ qui per
1. Corī. 10. a. moyſen l nube ⁊ l mari baptiçati/ apoſtoli
pauli auctoꝛitate leguntꝛ: legē eñ accępturi
ꝓculdubio purificati noſcuntꝛ/ vt de cętero
accęptę legis redderēt rōnem: vt ſi qđ pec/
carent ꝑ pęnitentiā ſe refoꝛmarent: dicente
Eſaie. 45. b. dño per eſaiam ꝓphetā: Pęnitentiā agite
qui erratis ⁊ ꝯuertimini. Sʒ foꝛte ecōtrario
diciꝛ: pęnitentia quidē p̄dicata eſt: nō tamē
remiſſio. Si ergo pęnitentia a deo predica/
ta eſt/ fructus erit agentibus pęnitentiam.
Nec eñ ſuꝑuacue hoc dñs cōmoneret. Poꝛ
ro aūt ſciens dñs cōuerſis dari debere pec/
Ezech. 18. f. catoꝝ remiſſionē/ hoc pręcępit: quippe cum
Al. īmoꝛtalis dixerit: Nolo moꝛtē† pctōꝛis: tñ vt cōuerta/
tur ⁊ viuat. Itaqꝫ ⁊ ē fruct⁹ pęnitentię ſicut
claruit cōuerſis ad deū. Excluſa eſt ergo no
uatiani impię cōpoſita aſſertio: qua verbo/
Matth. 10. d. rū dñi ſenſū inuertit dicens: Ait dñs: Qui
me negauerit/ ⁊ ego negabo ipſū: vt ſi aliqſ
chꝛiſtianus quacūqꝫ ex cauſa negauerit/ iā
redire nō poſſit: aut certe reuertēs/ minime
recipiaꝛ: Et vbi erit demādata pęnitentia?
Cū ſaluatoꝛ poſt datā hāc ſentētiā negātē
Matth. 26. g. apl̄m petrū ſi negauerit. Quare? Quia pę
nitentia ſubſequēte erratū ſuū amariſſime
fleuit: ſciēs vtiqꝫ cōuerſis ignoſci ⁊ refoꝛma
ri eoſ per pęnitentiā. Sed nouatian⁹ fingit
agendā pęnitētiā: Quia eñ aperte nō audet
negare pęnitentiā dandā aſtrict⁹ lege/ ſub/
tiliter hanc fruſtrare cōtendit. Quando eñ
dicit: Quia q̄ negauerit nullo modo veniā
habebit/ ſed negabiꝛ ⁊ ipſe l cōſpectu ange/
loꝛū dei: quomodo nō cū dolo agendaʒ pę/
C nitentiā ꝓfitetur? Hinc aūt manifeſte fraus
Matth. 12. c. eius apparet/ cū ſubiungit dicens: Quicū/
qꝫ peccauerit in ſpiritū ſanctū/ non remitteꝛ
ei: neqꝫ hic/ neqꝫ in futurū. Quis alia cau/
ſa ſit qua peccatū eſt in ſpūmſanctuʒ/ ⁊ alia
negare dominū ieſum: Nouatianus tamen
vt huic peccato veniā deneget/ vnū ſenſum
vult eſſe/ ⁊ negātis dominū/ ⁊ peccantis in

ſpūmſanctū: vt hac tergiuerſatiōe fructum
amputet pęnitentię. Si eñ idem eſt nega/
re dñm qđ peccaſſe in ſpiritūſctm̄/ nulla ve/
nia ſperanda eſt negantibus/ neqꝫ fructus
aliquis pęnitentię: quia hoc peccatū/ neqꝫ
hic/ neqꝫ in futuro remitti dñica oꝛacula ꝓ/
miſerūt. Hinc ergo apparet nouatianū cuʒ
dolo dicere agendam pęnitētiā. Ut qđ eñ
pęniteret/ ſi delictū aboleri negaꝛ? Pęnitē
tię eñ/ gemit⁹/ fletus/ ⁊ lamentatio hoc ac/
quirit/ vt ⁊ veniā mereaꝛ/ ⁊ refoꝛmationeʒ.
Deniqꝫ dauid pęnitens ⁊ cōfitens peccatū
ſuū ⁊ veniā meruit: ⁊ ad priſtinū ſtatum red
ditus eſt: qꝛ ⁊ rex permanſit: ⁊ poſtea ꝓphe
tauit. Qđ liquido pꝛobaꝛ: in quinquageſi/
mo eñ pſalmo pęnituit/ ⁊ poſtea ꝑſecutio/
nem a filio ſuo paſſus ꝓphetauit. Tertius
eñ pſalmus iuxta hiſtoꝛiā poſt quiquage/
ſimū eſt. Sʒ foꝛte regi ignoſci opoꝛtuit: hu/
milibus aūt ignoſci nō debet: cū magis po
tentioꝛibus difficilius ignoſcendū videaꝛ.
Deus eñ ꝑſonā hominis nō accipit: Quā/ Roma. 2. c.
to eñ quis ſublimioꝛ eſt: tanto magis/ licet
leue peccatū ei⁹/ graue eſt crimen. Sicut eñ
humilitas in potente ſublimis ⁊ magnifica
eſt: ita ⁊ culpa eius pꝛo crimine habenda ē.
Exceptis eñ pctis quę cōſtāt oībus eſſe il/
licita/ nō omnia licent potentibus quę ſūt
ꝯceſſa humilib⁹: Dignitatis eñ homini ne/
gociari defoꝛme eſt/ ⁊ popinam ingredi no/
tabile eſt: Senatoꝛibus quoqꝫ fęnus diffa/
mia eſt. Si ergo in his leuibus inuenti no/
tandi ſunt: tanto magis rei cōſtituendi ſūt
ſi peccauerint. Per hoc ergo apparet dauid
grauiſſime peccaſſe/ ⁊ quidē duplici modo:
cōuerſus tñ ⁊ homicidij ⁊ adulterij veniam
cōſecut⁹ eſt: ⁊ qđ ē amplius/ deflens refoꝛ/
mat⁹ eſt. Cū eñ a ꝓpheta nathan arguere/
tur/ peccatū celare nō auſus eſt: ſed ꝯfeſſus
eſt dicēs: Peccaui dño. Tūc reſpondit pꝛo/ 2. Reg. 12. 8.
pheta ⁊ dixit: Abſtulit dñs peccatū tuū/ et
nō moꝛieris/ qm̄ pęnituiſti: Et quia inue/
nitur poſtea pꝛophetaſſe/ dubiū nō eſt hūc
refoꝛmatū. Nam ⁊ achab coꝛreptus a pꝛo/
pheta pꝛopter moꝛtem nabuthei ibat plo/
rans: ⁊ cōſcidit veſtimēta ſua/ ⁊ precinxit ſe
cilicio: ⁊ factū eſt verbū dñi in manu ſerui
ei⁹ helię de achab/ ⁊ dixit dñs: Audiſti qm̄ 3. Reg. 21. f.
mōt⁹ ē achab a facie mea: nō inducā ei ma/
la in diebus eius. Et niniuitis peccata de/ Jone 3.
flentib⁹/ īminente moꝛte reparata eſt vita.
Ecce quantus pꝛofectus eſt pęnitentię. Sʒ D
foꝛte dicaꝛ econtra: Cōceſſa quidem eſt: ſed
nō de crimię idolatrię: ꝙuis eñ hęc grauia
ſint/ maius eſt tñ crimē idolatrię. Recte tñ
exploſa ē nō ex modica ꝑte nouatiani aſſer/

tio:qua duo crimina grauia conceſſa peni/
tentię videnť: Quia ſi fornicationi ignoſci
nō debet/ſicut nouatiano videť: quãto ma
gis homicidio aut adulterio. Sꝫ hinc va/
nitas eiꝰ apparet/ qñ hęc q̃ grauia ſunt cō/
ceſſa probantur: Quobrem nunc/ an idola/
tris cōcedi poſſe ꝓmiſerit deꝰ/requirenduꝫ
eſt: Oīne enim qđ iure hic/conceſſum non
fuerit/ nec in futurū poterit cōcedi. Hic eñ
Matth.16.c. ſicut dixit dñs: aut liganť/aut ſoluunť pec/
cata: Jn futuro autē nihil aliud erit/niſi re/
muneratio aut cōdēnatio: Oīs eñ q̄ hic iu
re reprobať: nō poterit eligi/aut dignꝰ in fu
turū iudicari. Audiamꝰ igiť q̃ dicat dñs de
Hiere.3.d. idolatris ad hieremiā ꝓphetā: Vade ⁊ dic
inq̄t/reuertere ad me commoratio iſrael/di
cit dñs: ⁊ non firmabo faciem meā in vos:
qꝛ miſericors ego ſū dicit dñs/ ⁊ nō iraſcar
vobis in ęuū: verūtamē cognoſce delictuꝫ
tuū: Jmpie ęgiſti/ ⁊ poſuiſti vias tuaſ i ali/
enos ſubtus omne lignum nemoroſuꝫ. Ec
ce q̄d ꝓmittit eis deꝰ q̄ poſt lapſuꝫ ad ſe cō/
uertunť/ vt poſt apoſtaſiaꝫ regreſſis remit/
tat pctā. Et iterū dicit deus ꝑ hieremiam:
Baruch.4.f. Delicati mei ambulauerunt vias aſperas:
ducti ſūt vt grex direptꝰ ab inimicis. Cōſtā
tes eſtote filij/ ⁊ ꝓclamate/ad deū erit vřa
in abductione memoria. Nā ſicut fuit mēs
veſtra vt erraretis a deo/duplicabitis deci/
es tñ ꝯuerſi q̃rēteſ eū. Qui eñ idux it i vos
mala: inducet in vos ęternā iocūditatē cuꝫ
ſalute veſtra. O demētia dei: quēadmodū
lapſos ꝓuocat vt ſe erigant: quō hortať vt
poſt errorē idoloꝝ reuertanť ad eū: q̄ſi pať
beniuolus filijs ſuis iocūditatē pennē pro/
mittit ſalutis/ ſi ſe corrigāt. Jtē apud eun/
Hiere.24.c. dem iter cętera: Et reſtituā illos i terrā iſtā
⁊ reędificabo eos ⁊ ñ deſtituā: ⁊ replātabo
eos ⁊ ñ euellā: Vt qꝛ cōminatꝰ dixerat: Sa
crificās dijs/eradicabiť: ne peccātes in deū
deſperarent de ſe/ꝙ iam q̄ſi ſacrificauerant
idolis/eradicati/replātari nō poſſēt/ horta/
tur eos: qꝛ ſi pęniteāt poterūt ad ſtatū ſuū
priſtinū reformari. Sentētia eñ tūc manet
ſi nō emēdeť delictū. Deniq̄ꝫ niniuitis p̄di/
Jone.3.a. catū eſt: qꝛ poſt triduū euerteretť ciuitas eo
rū. Quare poſt triduū/niſi vt aut pęniterēt
⁊ auferreť ſentētia: aut in eo ꝑmanētes iu/
ſtius deperirēt: Hoc ē qđ dixit ꝑ ꝓphetā:
Ezech.18.g. Nolo mortē morientis tñ vt reuertať ⁊ vi/
uat. Jta factū ē vt morituris peccatoꝝ cau
ſa niniuitꝭ/ ignoſcereť/pęnitētia ſubſequē/
Gen.6. te. Vt q̄d etenim centū annis ſub noe arcā
inuenimus fabricatā: niſi vt vidētes ⁊ au/
dientes quid immineret/emēdarēt ſe: Ne/
minem enī deus vult perire. Hinc eſt vñ in
ſalomone legimꝰ: Quoniā inq̄t altiſſimus Eccl.12.a.
miſertꝰ eſt pęnitentibus: Et iterū. Miſere/ Sap.11.d.
ris omniū qꝛ oīa potes: et diſſimulas pctā
hominū ꝓpter pęnitētiā. Hoc ſenſu ⁊ dñs
dolēs ſuꝑ ꝑfidiā iudeoꝝ/ ait: Hieruſalē hie Matth.23.d.
ruſalē q̃ interficis ꝓphetas/et lapidas miſ/
ſos ad te: quotiēs volui cōgregare filios tu
os quemadmodū gallina cōgregat pullos
ſuos ſub alis ſuis ⁊ noluiſti. Jgiť ſemꝑ do/
minꝰ ꝑ totā legē pctōres ad ſe cōuerti hor/
tať: nolēs opus ſuū perditioni eſſe obnoxi/
um: cū nec alia cauſa lex eſſet/ꝙ vt ex errore
hoīes cōuertanť ad veritatē: Jta tñ/ vt i no
uo teſtamēto auctor legiꝭ clemētior videať:
quia tpe quo ſacramentū filij ſui dñi noſtri
manifeſtare dignatus eſt/largior ⁊ vberior
in miſericordia eſſe voluit: vt plus grē p̄di/
cante filio eſſet ꝙ fuerat p̄dicantibꝰ ſeruis.
Nec immerito: Sic eñ fuit dignū vt maio
ra dona per filiū ꝙ ꝑ famulos largireť. De/
niq̄ꝫ ad ſe cōuerſis credētibꝰ oīa ſimul pec/
cantibꝰ cōcedit/nulla interuenīēte lamēta/
tione pęnitētię. Vnde dicit paulus aplus:
Sine pęnitētia enī ſūt dona ⁊ vocatio dei. Roma.11.d.
Poſt aūt ſi peccauerint/ꝑ pęnitentiā pote/
runt mereri veniā. Et qꝛ poſt accęptaꝫ gra/
tuitā miſericordiā peccauerūt: nō iam gra/
tis/ſed interuenīēte gemitu et fletu poſſint
ad indulgentiā ꝑuenire: Jmpoſſibile ē eñ
homini vt nō peccet. Vñ iohānes apl's: Si
dixerimus inq̄t: qꝛ peccatū non habemus: 1.Joh.1.c.
noſipſos ſeducimus/ ⁊ veritas in nobis nō
eſt. Si ꝯfitemur pctā noſtra/ fidelis ⁊ iuſtꝰ
eſt vt remittat nobis pctā/ ⁊ mūdet nos ab
oñi iniuſticia: Sicut dauid meruit veniā ⁊
reformationē cū cōfitereť peccatum. Certe
chriſtianis loquiť iohannes aplus. Ait eñ
in ſubiectis: Filioli mei hęc ſcribo vobis/ vt 1.Joh.2.a.
nō peccetis: et ſi quis peccauerit/ aduocatū
habemꝰ apud patrē ieſum chriſtū. Hoc di/
cit/ vt ſi poſt baptiſmū peccauerimꝰ/ aduo
catū ſupplices depꝛecemur vt exoret pro no/
bis patrē. Si eñ apud veteres nřos pęni/
tentia habuit locū: quō fieri pōt vt hꝫ tpe lo
cum nō habeat quādo maior clemētia pręǀ
dicatiōis eſt: ⁊ q̄ inimicis miſertus eſt vocā
do illos ad grātiā/amicꝭ factꝭ nō miſerebiť
cū mercede: Tribulatio eñ cordis merces
eſt pęnitētis. Si lapſis pęnitentibus/ q̄ an
te lapſum amici fuerāt/non ignoſcereť: qđ
dictū nouatiani ſi eſſet verū: dolerēt homi/
nes ex inimicis factos ſe amicos: Aut q̄lis
eſtimādus erat ille ſi inimicis nō pęnitenti
bus miſericordiā daret: amicis vero ⁊ ꝑ pęni Al. ꝑpeccātibꝰ
tentibus non daret: Pręterea cū ſciat dñs
diabolum aduerſus amicos et ſeruos dei

plus ſe extollere et ſeuire. Uñ dicit petrus
1. Petri. 5. b. apls: Uigilate ⁊ ſobrij eſtote: qꝛ aduerſari/
us veſter diabolus fremens ſicut leo circuit
querens quē deuoret. Cū ergo nouit dñs
aduerſariū nos habere horrendū ⁊ validū:
ſi victi ab eo fuerimus/ vult nos ad auxiliū
ſuū cōfugere/ dolens eliſos nos: vt virtute
eius repati fortiter repugnemus. Sicut eñ
Math. 24. d nisi breuiati fuerint dies illi quos dicit dñs
nulla fiet ſalua caro: ita etſi negeꝛ hoibus
penitentia/ nemo poterit ſalu⁹ fieri. Si eñ
Prouer. 20. b nemo inquit gloriabiꝛ mūdū ſe habere cor:
Job. 25. Et alibi: Nemo ait ſine ſorde: nec īfās vni⁹
diei: quis poterit euadere ſi penitentia de/
Luce. 15. b. negeꝛ? Et vbi eſt qd̄ dicit dñs: qꝛ gaudium
erit i celo ſup vno pctōre penitētiā agente?
F Sꝫ ſi maiora crimia inqt ignoſci nō debēt/
fornicatio et idolatria: vbi eſt dictuꝫ domi/
nicū/ quo omnia peccata/ ⁊ blaſphemias ꝑ
mittit remitti hoibus: ſpūs aūt ſancti blaſ/
phemia nō remitteꝛ hoibus? Oia eñ pctā
dicit poſſe remitti/ excepto vno. Nunc eli/
ge nouatiōe de qbus vis dictū: De adhuc
nō credentibus: aut de iam credētibus? Si
de nō credentib⁹: quō dat remiſſionē pecca/
torū: cū cōſtet oēs añq̄ credāt in deū peccaſ/
ſe ⁊ i ſpūmſanctū? Nam nōnulli geſta dñi/
ca magicas artes appellāt/ opus ſanctiſpūs
demonijs aſſignātes. Si aūt de credentib⁹
vis dictum/ excluſa eſt aſſeueratio tua: quia
Math. 12. c. oñia peccata remitteꝛ ei: et qui dixerit in/
quit v̄bū cōtra filiū hois/ remitteꝛ ei. Ergo
ſiue in deū/ ſiue in chriſtuꝫ peccet/ remitteꝛ
hoibus. Omnia eñ pctā cōplexus eſt/ p̄ter
in ſpmſctm̄. Itaq̄ nō hoc pctm̄ vult intel/
ligi/ qd̄ peccaꝛ in deū/ hoc eſſe ⁊ in ſpiritum
ſanctū: ſi eñ hoc eſſet/ nō vtiq̄ iſtd̄ exciperet.
Cū ergo aliud peccatū ſignificat/ cū blaſ/
phemaꝛ in ſpūmſanctū: ad ꝑſonā eñ per/
tinet hoc dictū/ nō ad naturā ſpūſſācti: ſiue
iam credentibus ꝑ penitentiā/ ſiue futuris
credentibus per baptiſmum oia remitteꝛ
peccata. Qꝛ aūt in ſpmſanctū peccauerūt
iudei/ alia cauſa ē/ ⁊ que ad tp̄s illud perti/
nuit: Unde nō illis hoc remitti/ neq̄ hic/ ne
q̄ in futurū oñdit. Non eni errore peccaue/
rūt in ſpmſanctum/ ſ; maliuolētia. Scientes
eñ prudēteſq̄ opa q̄ viderūt in geſtis ſal/
uatoris dei eē: vt pplm a fide ei⁹ auerterēt/ h
ſimulabāt eē p̄ncipis demonioꝝ: hinc ē vñ
Luce. 11. g. dicit eis dñs: Uos habetꝭ clauē ſciē: et nec
vos intratis/ nec alios ſinitis itrare. Hec q̄
ſententia ꝯ maliuolos plata ē/ qb⁹ remediū
inueniri nō pōt vt ſalueꝛ. Nihil eſt eñ h
crimine graui⁹: fingit eñ falſuꝫ eſſe/ qd̄ ſcit
eſſe verū. Judei eñ q ſub dei lege eſſe vide/
banꝛ/ quibuſq̄ facta ꝓmiſſio chriſti eſt: vi/
dētes magnalia/ ⁊ intelligētes h eſſe qd̄ ꝓ/
miſerat de⁹/ inuidia cecati ſunt vt h eſſe ne/
garēt: ⁊ nō ſolū negarēt/ ſ; ⁊ ꝑſeqrenꝛ vſq̄
ad mortē. Nō q̄ dignū ē iſtis pctm̄ h vnq̄
debere remitti: q cōſcia ſua teſte/ deo cui ſe
G deuotos dicebāt/ auſi ſūt repugnare. Ut aūt
in deū vel in chriſtū peccet/ diuerſe ſūt cau/
ſe: Aut eni aliqs dū felicitati alteri⁹ inuidet
dolore hūilitatꝭ ſue inſurgit i creatorē: aut
aliquid repētinum paſſus qd̄ fit aduerſus
iracundiā/ excitatus i parēte iniurioſus exi
ſtit. Chriſti aūt incarnatio etiaꝫ ad iniuriā
ꝓuocat. Dū eñ ignorāt hoies ſacrm̄ incar/
nati chriſti/ blaſphemāt: idignū ducētes ſi
fili⁹ dei qui incorpalis ⁊ ſimplicꝭ nature eſt/
hoim more natuſ dicaꝛ: Blaſphemat q̄ qui
igrāt myſteriū: Quobrē cōuerſis his porri/
gēda eſt man⁹: qꝛ ſic ꝯ verū exiſtūt/ dū ꝓ vo
ſe facere arbitrāꝛ: Tort⁹ hmōi ⁊ exungula/
tus h verꝫ eē dicit qd̄ ꝑſeqbaꝛ: Supra me/
morati aūt iudei aliud ſenſerūt ⁊ aliō ege/
rūt: qui ſine iudice ⁊ carnifice ꝯſcia ſua teſte
ſp torquenꝛ. Qui eni ꝑ errorē inimicus exi/
ſtit vero: cū ꝯuerſus fuerit/ gaudet cognouiſſe
ſe v̄itatē: maliuolus aūt nō habet qd̄ emē/
det: ſi eni cōuerterit ſe/ incipiet verū dicere
qd̄ p̄us falſuꝫ eſſe nō neſciebat. Spūi autē
ſctō vt fiat iniuria/ cā nulla exſtitit: officium
eni ei⁹ offenſionē nō parit: qꝛ i v̄tute ſigno/
rū ⁊ ꝓdigioꝝ apparet. Quiſ eni inſibilare ꝯ
eū audeat/ videns mortuos excitatos? Aut
qs iraſcaꝛ ei cui⁹ effectu videat currētes pa/
ralyticoſ cecū lumē accipe: ſurdū audire? Aut
quō nō amabit eū quē videat ſpūs immū/
dos eijcere/ leproſos mūdare/ ⁊ ſimul omēs
infirmitates curare? Huic iudei maluerunt
iniuriā facere: op⁹ ei⁹ dicētes op⁹ eſſe demo/
niorū/ dūmō inuidiā atq̄ odiū ꝯ ſaluatorē
exercētes explerēt: idcirco neq̄ h neq̄ i futu/
rū h pctm̄ remitti eis oñdit. Sꝫ nouatian⁹
maiora inquit crimina noiatim nō remitti
ꝓbanꝛ. i. idolatria et fornicatio p⁹ lauacrū.
Idcirco eni i baptiſmo ait/ ſiꝭ oia remittūꝛ
pctā: vt de cetero ſi qd graue cōmiſerit/ nul
lo mō veniā cōſequanꝛ/ qꝛ poſt acceptū ſpi
ritūſctm̄/ qd̄ ꝯ ſpmſctm̄ ē/ admitti n̄ debet.
Quiſ neget peccare nūq̄ deberi/ ſi eēt poſſi
bile? Porro aūt ſciēs de⁹ fragile gen⁹ hūa/
nū ſp remedijs ſalutarib⁹ ꝓſecut⁹ eſt eos: vt
poſt pctā haberēt quō ſe repararēt. Si aūt
ſpūs dat⁹ ꝓhibet peccātib⁹ dari pniaꝫ: nul
la ꝓuidētia eſt in nouo teſtamēto: ⁊ melius
videbiꝛ veterib⁹ ꝓuiſuꝫ/ qb⁹ medicina iſta
minime ē denegata: Et quō maior gra ē in
nouo q̄ in veteri? Nā h inimici eſt: q ſciens

hoībus aliter ꝓuideri nō poſſe vt ꝑueniāt
ad ſalutē ꝙ īteruētu ꝑnitētie ſpiritūſctm̄
dari: cui ſi iīuria facta fuerit metu aliq̄/ aut
ꝑ aliquē errorē/ iā ſatiſfactio locū nō habe/
at reformādi hoīem. Hoc ē occaſionē q̄ ſiſſe
ꝑdēdi hoīes/ nō ſaluādi. Sed abſit: qꝛ dn̄s
Luce. 9. g. ait: Fili⁹ hoīs nō venit aīas ꝑdere/ ſ ſalua/
Matth. 18. c. re. Nā ſi nob pctā q̄ in nos peccam⁹ inuicē/
ſi conuertamur, ſeptuagieſſepties remitti a
nob alterutrū ꝓcepit deus: ꝙto mag̃ ipe ſi
ī illū peccet ignoſcit ꝯuerſis. Oēm em̄ pec/
catorē cōuerti vult. Vñ apl̄s: fornicarijs et
2. Cor. 12. g. immūdis remiſſum ꝓbat dicens: Ne forte
veniēs lugeā multos ex his q̄ añ peccaue/
rūt ⁊ nō egerūt pniam ſuꝑ immūdicia ⁊ for
nicatione quā geſſerūt. Probat q̄ſdā ꝑgiſſe
ꝑnitētiā de qb⁹ nō dolet/ ſ gaudet. Aliq̄s
aūt ſignificat nō ꝑgiſſe fornicatiōis ſuę ꝑ
nitētiā: ꝓpt qꝺ ⁊ lugere ſe eoſ dic̄/ nō ꝑtinē/
tes ad vitā qꝛ nō ꝑgerūt pniam. Si em̄ hu/
iuſmodi criminis ī hac vita ſꝑ agēda pnia
eēt/ nō diceret lugere ſe eoſ: qꝛ nō ꝑgerūt/ ſꝫ
qꝛ nō agūt. Sciētes aūt hęc/ incipiēt page/
re pniam/ qꝛ nō ꝑgerūt: Hoc em̄ volebat/ vt
veniēs ad eos pacē haberet cū cōione eoꝝ.
h Ecce ꝓbatū eſt fornicarijs poſt actā pniaꝫ
cōicandū eſſe. Nō em̄ pōt illis cōicari ꝙdiu
agūt: Tūc aūt cōicandū ē cū deſinūt agere
iudicio eccleſię. Nūc ſuꝑeſt videre an ſpeci/
aliter idolatris poſſe remitti ꝓbem⁹. Legi/
mus em̄ in apocalypſi bti iohānis apl̄i ꝑ
nitentiā ſuꝑ idolatria ꝓdicari. Cōmonent
em̄ epi: q̄s angelos vocat. i. nūcios: Sicut ⁊
Gal. 4. b. btūs paul⁹ apl̄s ait: Sicut angelū dei accę
piſtis me/ vt peccātib⁹ dent pniam: nec eos
patiant mīme cōmoneri q̄ ſcādala faciūt in
eccl̄ia: cū ſint ⁊ ipſi de eccl̄ia. Dicit ḡ ⁊ ange
Apocal. 2. d. lo ꝑgami eccl̄ię ſcribę: Hęc dic̄/ q̄ habet gla
diū ex vtraq̄ ꝑte acutū: Scio vbi habitas:
vbi ſedes eſt ſathanę. Et tenes nomē meū/
⁊ nō negaſti fidē meā: in diebus q̄bus anti/
phas teſtis me⁹ fideliſſim⁹ occiſus eſt ē apꝺ
vos vbi ſathanas habitat: ſ habeo aduer/
Nume. 24. c. ſus te pauca/ qꝛ habes illic tenētes doctrī/
nā balaā q̄ docebat balac mittere ſcandalū
ſub oculis filioꝝ iſrl̄/ mādūcare delibata et
fornicari: ita ⁊ tu habes tenentes doctrinā
nicolaitarū: Silr̄ age pniam. Hāc dic̄ eē do
ctrinā nicolaitarū q̄ fuit in balaā. i. idolatri
am ⁊ fornicationē: de q̄ iubet agi pniaꝫ. Et
qꝛ hoīb⁹ eccleſię loquit/ oſtēdit dicens: Hęc
dicit ſpūs eccleſijs. Quis aūt fruct⁹ ē pnię/
ita ſignificat: Vincēti inq̄t dabo mādūcare
māna qꝺ ē abſcōditū: vt ꝑ pniam q̄ſq̄s vin
cat pctā. Quid ē em̄ ꝑnitere/ niſi dolere ꝓ/
terita/ ⁊ de cętero ꝑpare ab hiſ q̄ admiſerat?

Et angelo thiatyrę eccl̄ię ſcribę: Hęc dic̄ fi
li⁹ dei q̄ habet oclos ſicut flāmā ignis et pe
des ei⁹ ſiles ęramēto tyrino: Scio opa tua
⁊ dilectionē ⁊ fidē ⁊ miniſteriū ⁊ patiētiā et
opa tua nouiſſima meliora ꝓorib⁹: Sꝫ ha/
beo aduerſum te/ q̄ ſinis mulierē ieçabel/ q̄
ſe dicit prophā et docet ⁊ ſeducet ſeruos
meos fornicari ⁊ mādūcare īmolata idol̄:
⁊ dedi ei tp̄us ad ꝑnitendū/ ⁊ noluit agere
pniam de fornicatiōe ſua: Ecce mittā illam
in lectū/ ⁊ adulteros ei⁹ cū illa in tribulatio
ne magna/ niſi ꝑgerit pniam factorū ſuoꝝ:
⁊ natoſ ei⁹ occidā morte: ⁊ ſciēt oēs eccleſię/
qꝛ ego ſum q̄ ſcrutor renes ⁊ corda: et dabo Hiere. 17. b.
vnicuiq̄ veſtrū ſm̄ opa ſua. Vobis aūt di/
co et cęterl̄ q̄ thiatyrę eſtl̄ q̄ hāc doctrinā ñ
habetis/ ⁊ ignoratis altitudinē ſathanę/ ſic
dicūt: nō mitto in vos aliud pōdus: Verū
tenete qꝺ habetl̄ donec veniā. Vincēti aūt
⁊ ſeruāti opa mea vſq̄ ī finē/ dabo ei ꝑtātē
ſuꝑ gētes. Sub vna epl̄a data ad eccleſiam
thiatyrā duplicē nouatianę hereſis cōfun/
dit ⁊ explodit errorē: ⁊ ꝑnitētib⁹ em̄ idola/
trię cā fructū ꝓmittit: ⁊ in vna eccl̄ia malos
nō cōtaminare bonos oſdit/ cū vni⁹ vtiq̄
eſſent cōionis: nec em̄ ex eccl̄iam poſitl̄ ſcri/
bebat dicēs: Qui habet aures inq̄t audiat
qꝺ dicit ſpūs eccleſijs. Silr̄ etem̄ mō apl̄us
paulus: Scim⁹ em̄ inq̄t: qꝛ q̄cūq̄ lex loquit Roma. 3. c.
his q̄ ſub lege ſūt loq̄t. Et alio loco: Quid 1. Cor. 5. d.
em̄ inq̄t mihi de his q̄ foris ſunt iudicare?
Vnī⁹ ḡ eccl̄ię hoīes/ partim ad pniaꝫ ꝓuo/ I
cat/ partim collaudat dicēs: Vobis aūt di/
co cęterl̄ q̄ thiathyrę eſtl̄/ q̄cūq̄ nō habetis Apo. 2. g.
doctrinā iſtā. i. idolatrię: tenete qꝺ habetis
donec veniā: h̄ eſt ꝑſeuerare vſq̄ ad finē: qꝛ Matth. 10. c.
q̄ ꝑſeuerauerit vſq̄ ī finē/ hic ſalu⁹ erit. Silr̄
⁊ q̄ ꝑſeuerauerit ī malo/ dānabit: Ac ꝑ h̄ ſic
iuſticia iuſti nō liberabit eū in die q̄ errauę/
rit: ſic ⁊ iniq̄tas iniuſti nō nocebit ei cū con/
uerterit ſe. Jō dixit: Sacrificās dijs/ eradi/
cabit: Si aūt cōuerterit/ vita viuet. Sicut ē
⁊ illꝺ qꝺ ait dn̄s: Qui me negauerit/ nega/ Matth. 10. d.
bo eū. Si aūt ꝯuerterit ſe/ nō poterit nega/
ri ab eo quē ꝯfitetur. Hinc eſt vt diceret in
pſalmo: Nō iuſtificabit in ꝯſpectu tuo oīs Ps. 142.
hō viuēs. Hęc eñi ſn̄ia iputat hoī in q̄ mo/
rit: Nā qꝛ in eccl̄ia mali cū bonis futuri eſ/
ſent vſq̄ ad iudiciū dei/ ipe de⁹ ſignificauit
dicens: Simile ē regnū cęloꝝ ręti miſſo in Matth. 13. f.
mare qꝺ ex omni genere piſciū collegit. Cū
aūt veniſſent ad littus/ bonos ſegregauerūt
in vaſa ſua: malos aūt foras miſerūt: Sic
erit in ꝯſūmatione ſeculi: exibūt angeli ⁊ ſe
gregabūt de regno dei oīa ſcādala/ ⁊ eos q̄
iniq̄tatē faciūt. Hęc cauſa ſignificat etiā ī

Matth.22.b. illo ꝗ inter diſcūbentes inuētus eſt nō ha/
bens veſtimentū nuptiale/quē ſolū ꝓiectū
de cętu oſtēdit eccleſię:qꝛ crimē indignita/
tis ei⁹ nō polluit cęteros:et qꝛ hęc indigni/
tas ei⁹deſignata eſt/eo ꝙ veſtimētū nō ha/
buerit nuptiale/manifeſtus fuerit cęteris:
Uidebāt eñ eū inter ſe aliud eſſe veſtituꝫ.
2.Timoth.2.d. Hinc eſt vñ paulus apl's:In magna aūt in
quit domo:nō ſolū ſūt vaſa aurea ꝛ argen/
tea/ ſed ꝛ lignea ꝛ fictilia. Iſtud ꝓpter hy/
meneū ꝛ philetū poſuit:ꝗ cū eſſēt ex eccleſia
ꝯuerſe ꝺ reſurrectiōe ſentiebāt: ſicut aliqui
de corinthioꝝ eccleſia reſurrectionē nega/
bāt. Sed hāc domū magnā nouatian⁹ mū
dum ſignificat intelligēdū/nō eccleſiā:ne in
vna eccleſia malos cū bonis/mūdos cū im
mūdis cogaꝛ aſſerere. Qꝺ facile puto cōuel
li. In vna eñ domo oēs ſub vno ſunt noīe:
ꝗuis eñ morib⁹ diuerſi ſūt/ vno tñ dñi ſui
noīe cenſenꝛ ꝛ ꝓfeſſiōe. Mūd⁹ aūt hic diuer
ſę ꝓfeſſiōis ꝯtinet hoīes/ita vt diſpares ꝓ
fiteāꝛ ſe habere/ꝛ deos ꝛ dños. Uideſ ergo
nō hoc potuiſſe dici de mundo/ſed de eccle/
ſia/in qua ſub vno degētes noīe diuerſi ſūt
actu. Qꝺ qdē nouationū nō ignoraſſe ad/
aduerto:ſed qꝛ abſceſſionis ſuę iuſtas que/
rimonias nō habebat:ne apte erubeſceret/
argumenta quędā ſibi ꝯflauit ꝑ malā legis
interꝑtationē/qbus excuſare niteref/ꝛ tege
K re liuoris ſui inuidā voluntatē. Deniqꝫ rñ/
det ad hęc ꝗ dixim⁹ dicens: Nec ego renuo
agendā pęnitentiā admiſſę idolatrię/ſꝫ ego
remittere nō audeo:quia crimē hoc ab eo re
mittendū eſt in quē admiſſū eſt:Hęc aūt cū
dolo rñdet. Interꝑtatiōibus eñ ſuis dete/
giꝛ qb⁹ fraus ei⁹ apparet. Qñ eñ dicit ſcri/
Matth.10.d. ptū ē:Qui me negauerit/ꝛ ego negabo eū:
ꝛ mentiri nō pōt cui⁹ verba ſūt: pęnitentiā
quā agendā/dicit inanē ꝛ infructuoſaꝫ oñ/
dit. Si eñ ſententia data eſt/ꝛ nō fallit qui
dedit: qd excruciare cōpellis hominē lamē
tatiōibus ꝛ gemitib⁹/ꝗ hui⁹ rei effectū/ aut
denegas/aut ſcire te minime ꝯfiteris? Oīs
eni ꝗ cōſiliū alicui dat:ad hoc vtiqꝫ dat/ vt
qd ex eo ꝓficere poſſit ꝑdicet. Sed qꝛ tu no
uatiane doloſe hoc ꝯfiteris/ad illudendas
mētes hoīm agendā pęnitētiā dicis. Sciēs
eni apte hoc negari nō poſſe/ ſubtiliꝛ facis:
quia nō voce/ſed effectu pęnitentiā ampu/
taſ. Omnē certe qui idolis ſacrificauerit/in
ſpūmſanctū dicíſ peccare:cui neqꝫ hic/neqꝫ
in futuꝝ peccatū hoc remitti ꝑ legis verba
cōtendis. Quō ergo hui⁹ delicti agendam
pęnitētiā dicis:niſi qꝛ fallis:ſicut ſupra oñ/
di? Sed ſoles alio dolo fraudē hāc velle cō/
tegere/dicēs eodē ſenſu etiā petrū apl'm di/
xiſſe ſimoni:Age pęnitentiā ab hac malicia Act.8.e.
tua/ſi forte remittaꝛ tibi. Sꝫ ꝯtuēs apl's pe
tr⁹ veterē ꝛ venenatā maliciā hoīs ꝛ ꝑama
ram/idcirco dubiū ei dedit rñſuꝫ. Quis eni
mortaliū ſic peccauit/ vt donū dei pecunia
vellet mercari? Maliuolētię ꝗ rñſum iſtud
datū ē/nō errori. Hęc ē eni ꝗ remediū nō ha
bet:quia nec error eſt:nec ꝑ quā excuſeꝛ ne/
ceſſitas/vt poſſit ꝑ fletū ad veniā ꝑuenire.
Si i tali itaqꝫ cā aliꝗ fuerint inuēti/hoc au/
diāt qꝺ audiuit ꝛ ſimon. Nā ideo dubie rñ/
dit ei apl's petrus dicēs: In felle eni amari
tudinis ꝛ in obligatiōe iniquitatí video te
eſſe. Si ꝗ in tā graui cā/ꝛ ꝗ ſine remedio vi/
deaꝛ/dubie rñſuꝫ eſt: ambiguū nō eſt eis ꝗ
errore aut neceſſitate aliꝗ in deum peccant
poſſe remitti ſi ꝯgruā pniam agāt. Hoc eñ
cōceſſum eſt iuri eccleſiaſtico ab auctore/vt
et pniam det/ꝛ poſt pniam recipiat. Et ad/ L
huc eſt aliqd qꝺ deꝑhendit nouatian⁹:Cur
inqt corpus dñi tradūt eis ꝗs nouerūt pec
catores? Quaſi poſſint ipſi accuſatores eē/
ꝗ ſūt iudices. Si aūt accuſati fuerint/ꝛ ma/
nifeſtati poterūt abiici. Nā ꝗs iudex accu/
ſantis ſumat ꝑſonā? Nā ſi ipſe dñs iudam Ioh.12.b.
paſſus eſt quē ſciebat furē eſſe ꝛ ea ꝗ mitte/
banꝛ exportare/ nec euꝫ ꝗ accuſatus nō eſt
abiecꝛ. Hoc exēplo vti oportet/vt eū abiice/
re nō liceat qui publice detectus nō fuerit.
Nā nec iuſto viro cōpetit aliquē accuſare.
Uñ matthe⁹: Ioſeph cū eēt inqt hō iuſtus Matth.1.c.
ꝛ nollet eā traducere:voluit eaꝫ occulte di/
mittere. Iudas ꝗ cū eēt inter diſcipulos/cō
tagione ſua non eos maculauit: diſſentiē/
tes vtiqꝫ a furtis ei⁹/ꝛ euchariſtiā inter eos
accipiēs nō polluit innocētes. Nec dñs ei
quē latronē ſciebat corp⁹ ſuuꝫ denegabat:
qꝛ ſm apl'm:Qui idigne ſumit/ gladiū ſibi 1.Cor.11.g.
ſumit. Uñ nec ab oculis ei⁹ ſe auertit. Pec/
catores etenī eos polluūt ꝗ ꝯſentiūt malis
coꝝ. Uñ dictū eſt: Uidebas furē ꝛ cōcurre Ps.49.
bas cū eo. Hinc ē vñ apl's plębē corinthio/ 1.Cor.5.b.
rū arguit/ ꝓpterea ꝙ illū ꝗ publice vxorem
patris habebat/nō corriperēt aut euitarēt/
vt ſe emēdaret dicēs: Neſcitis/qꝛ modicuꝫ
fermentū totā maſſam corrūpit? Cū eñ nō
eēt dux aliꝗs aut ꝑpoſit⁹ eccliię/plębis erat
corriꝑe eū quē videbāt tā turpiter ꝛ obſcę/
ne inť eos ꝯuerſari: Ac ꝑ h̄ ꝗſi ꝯſētiētes eos
crimini ei⁹ apl's arguit. Nec eñ in hac re ac
cuſatore opus erat/aut teſtib⁹: Publice eñ
nouercā ſuam loco vxoris habebat. Itaqꝫ
ꝗtū ad cauſam noſtrā ꝑtinet expoſuimus
rōnē:nō alios crimināntes/ſꝫ nos defenden
tes. Nouatiani aūt obteſtor ꝯſciētiā ꝗ nos
ſemꝑ accuſat. Si ſctōs ſcit eſſe oēs ꝗs ſecū

habet: Inimicus aūt iraſcit͛ nob/ vt ⁊ chriſtia/
Al. iunctos. nos nos neget: cū ſciat nos ea fide ꝯ notos
Al. ſinistratos de q̄ ipſe ꝓſumit: Chriſtianū certe ꝓfeſſio fa
cit ⁊ vita. Si ḡ vides hoīem ea ꝓfiteri q̄ tu:
⁊ nō diſſimilē eſſe in vita: q̄re negas eē eum
1. Cor. 12. a. qḋ tu es? Certe q̄ dicit dn̄m ieſu⁊ i ſpū ſctō
dicit: verū eīn dicit: Oīs eīn veritas de deo
ē: Cur nō aſſentis vera dicēti/ ſ negas fatē/
ti? Deinde ꝯdicis ñ rōne/ ſ furore. Nūqd ſi
inimicus dei videris/ q̄ vera de dn̄o deo ꝓ/
fitēti reſiſtis? Nūqd pagan⁹ audiēs aliquē
idola dicentē eē/ deos/ negat paganū eſſe?
Cur tu negas chriſtianū quē audis verba
Roma. 10. b. itegre fidei ꝓfitentē: cū legas: Corde credit͛
ad iuſticiā: ore autē ꝯfeſſio fit ad ſalutē? At
tu vt inimicus qḋ ꝑ iracūdiā nō vides/ deo
repugnas: negās h̄/ confitentē habere ſalu
Luce. 12. b. tē: cū dn̄s dicat: Quicūq; me ꝯfeſſ⁹ fuerit: ⁊
ego eū. Nūqd ait: ſi nouatianus me fuerit
ꝯfeſſus: ſ; tu h̄ ſic aſtruis vt tibi hoc defen/
dere videaris vt is ſaluet͛ q̄ nō chriſtianus
tm̄/ ſ; q̄ fuerit ⁊ nouatianus: Sed ſi in chri/
ſto facta cōfeſſio dat ſalutē/ vbicunq; apud
quoſcunq; integra fuerit hęc confeſſio/ ha/
bet ſalutē. Itaq; ſi confeſſionis huius tra/
ditio corrupta eſt apud nos/ aut ſenſus im/
mutat⁹ recte accuſas. Si eīn hęc manet in
nobis ſicut ⁊ in te/ nos negādo/ ⁊ te negare
videris. S; fidei miſtros accuſas: Fac ve/
rū eſſe: q̄uis ꝓbare ñ poſſis: Qui tn̄ ab his
audierūt verū eſt/ qḋ audierūt/ an falſum?
Nec eīn ſi vitioſus verū dixerit. nō erit ve/
rum/ q: a vitioſo dictū eſt: Cū alia cauſa ſit
cōuerſationis ⁊ alia ꝓfeſſionis. Nōne per/
ſecutor odio chriſtiani nominis ꝓfeſſionē
ꝑſequit͛/ nō ꝯuerſationē? Primo in illo ſci/
ens hoc ꝓficere religioni/ cū cōfitemur eſſe
nos chriſtianos: ſacrilegus ꝯfitētib⁹ nobis
credit qḋ nō vult audire/ q: odit: Tu autē
cū eiuſdē ꝓfeſſionis ſis et ſignaculi nō cre/
dis ꝯfitētib⁹ nobis q̄ ipſe ꝯfiteris. Si aliter
nos renatos ſcires q̄̄ tu renat⁹ es: recte nō
crederes hoc nos eē qḋ tu es. Ut qḋ a ſacri
lego ꝑſecutionē patior/ ſi nō hoc ſum qḋ tu
es? Nā ſi hoc de me ꝓfiterer qḋ tu de me di
cis: ꝑſecutionē nō paterer. Ac poſtremum
mihi credēdū ē d̄ me/ nō tibi: Meā eīn ꝓfeſ
ſionē q̄rit iudex/ nō tuā de me. Quid ḡ me
ꝯfitentē tu negas: cū vex ſit i hac cā nō ali/
enū teſtimoniū/ ſ; meā ꝓfeſſionē reqri/ aut
ꝓ me/ aut ꝯ me. Nolebā ꝓ noīe torq̄re te ꝯ
me: vt apperet ſi vera ꝯfitentē ⁊ tu negares
ꝯ me/ aut cui crederet͛: Dolo eīn h̄ ꝓponis/
Al. ſi habenat. vt iuſtā cauſa; videaris habere ſchiſmat͛.
Nā nō ignoras in hac re meā de me teſtifi/
cationē reqri/ nō alienā: ⁊ h̄ verū haberi qḋ
ego fuero confeſſus/ nō qḋ alter negauerit.

Manifeſtū ē vtiq; liberos eē eos/ q̄ amore
chriſti nō diſcrētes hoīm actus/ ad fidē ei⁹
ꝯſequēdā ꝯcurrūt: hoc eox ꝓbantes qḋ ſi/
bi vtile norūt. i. vt traditionē fidei/ q̄ de chri
ſto eſt/ ꝯſequant͛. Nam q̄ ꝑter myſteriū ali/
quid aliud in hac re putat homini neceſſa/
riū: traditioni facit iniuriā: Minus eīn ſen/
tit de gr̄a dei. Qñ eīn niſi meritū hoīs affue
rit negat donū dei ꝓficere poſſe deuoto ſi/
bi: aut potiorē/ aut parē fac͛ hoīem ipſi tra/
ditiōi: cū longe ſit meritū hoīs ab hoc offi/
cio. Sicut de hac eadē re dicit ap̄ls paulus:
Ego plātaui: apollo rigauit: ſed de⁹ incre/ 1. Cor. 3. b.
mentū dedit. Itaq; nec q̄ plantat eſt aliqd
neq; q̄ rigat/ ſ q̄ incrementū dat de⁹. Quō
in hac re aliqd de hoīe ſperandū eſt/ cū ve/
ra data ſint q̄ tradant͛? Uideam⁹ itaq; qḋ
ꝓderit ſi boni meriti fuerit/ aut qḋ oberit ſi
mali fuerit meriti. Accedēs v̄ba dei audire
deſiderat/ quib⁹ fidē cōmendās ſalutem ſe
credit accipere. Quid facit in hac re ſi bonę
aut malę vitę ſit/ qui v̄ba ſolēnia tradit: cū
fides deuota grat͛ ꝑcipientis: vt ea q̄ audit
toto aīo credat? Nūqd ſi malę vitę ſit q̄ tra
dit/ ipedimētū faciet ꝑcipiēti vt nō credat q̄
audit credēda/ vt pctm̄ ei⁹ intret i cor ei⁹ ne
credat: aut de⁹ q̄ iuſtus eſt deſpicere habet
deuotū ſibi ꝓpt pctm̄ ei⁹ quē ipe patit͛ eſſe
i ordie? Nec hō ſic iudicat quē ꝯſtat falli fre
q̄nt͛/ aut eē gl̄oſū: ſi ita eēt: ⁊ hō cā; ſuā agēt
nōne diceret deo: Quis ſit iſte cui⁹ cā me de
ſpic͛/ neſcio: Ego ad eū tui cā acceſſi: q: tu⁹
dicebat͛ antiſtes: te q̄ſiui/ te deſideraui/ tibi
credidi/ de hoīe nihil ſperaui. Quare ḡ ma/
la ei⁹ mihi obſint/ quē neſcirē niſi te q̄ſiſſē?
Si bōa ei⁹ mihi poſſēt ꝓficere/ iuſtū videret͛
forte vt ⁊ mala ei⁹ obeſſent mihi. S; ſic bōa
ei⁹ ſi dubie crediddiſſē/ nihil ꝓderāt mihi: ita
⁊ mala ei⁹ nihil obeſſe mihi debēt hn̄ credē/
ti: Ego eīn v̄bis ei⁹ fidē dedi/ q̄ a te data di/
cūt͛. Quicūq; te iſpirāte loquūt͛/ de te ꝓmit
tūt: huic de ſe nihil credidi/ nec geſt͛ ei⁹: ſ fi/
dei q̄ ex te ē me copulaui. Scd̄m h̄ itegra ē
cā credēt͛. Aduocatox eīn more accipe āti/
ſtitet͛. Nūqd ſi male vitę ſit aduocat⁹ ꝯ ſuſce
ptū ei⁹ ꝓnūciabit͛: hoc ē officiū aduocati vt
ſm iur͛ ordinē ſuſcępti ſui cā; poret. Nūqd
potit vita ei⁹ ſi turpiſ ē obeſſe cāę ſuſcępti?
Perſona eīn aduocati nec obeſſe nec ꝓdeſſe
poterit: q̄liſ eīn fuerit cā/ ſic ⁊ rn̄debit͛ ei. Sic
ſūt ⁊ q̄ volūt chriſtiani fieri: accedūt ad āti/
ſtitē: dicūt ei vota ſua. Ille fac͛ v̄ba iur͛ eccle
ſiaſtici: ſi v̄a vota ſūt/ ſuſcipiūt͛ a iudice: In
q̄ ille aut obeſſe potit/ aut ꝓdeſſe? Quippe:
cū nec cā; ſuſcępti ſui norit. Deo eīn iudici
ſoli cognitū eſt/ q̄s/ qua mēte accedat. Anti
ſtit͛ ergo ē/ delegato ſibi fungi officio: Iu/

dicis aūt/aut ſuſcipe/aut renuere cām ſuſce
Matth. 9.c. pti. Ipſe eñ inueniť dixiſſe: Filia fides tua
te ſaluā fec. Uides itaq̧ nulli⁹ adiutorio/ſʒ
vnūquēq̧ fide ſua ſaluari. Hoc eñ de⁹ de/
creuit fidei/vt ſi nō dubitet/oē qꝺ voluerit
conſequať. Tu tñ nō vt amic⁹/ſed quaſi ini/
micus chriſti pplm ſub tuo noīe ꝯgregaſti/
vt nō ſint chriſtiani/niſi fuerit ⁊ nouatiani:
cū aplus ꝯdemnet: ſi qs dicat ſe paulianū/
1.Cor.1.b. aut alterius alicui⁹: ſʒ tu potiorē te iudicās
ſup chriſti nomē tuū poſuiſti/quaſi ille non
ſufficeret ad tuendā eccleſiam ſuā.

Queſtio .6. Quō in leuitico dñs ſacrificia ⁊
libamina offerēda ꝑcipit/que ali/
bi reſpuit: Queſtio. CIII.

A
Leuit.1. C Um conſtet in leuitico de ſacrificijs
offerēdis dño mandaſſe pribus/vt
offerrēt libamīa vl ſacrificia/ſiue ho
locauſta. Deniq̧ ſic dicit ꝑ hieremiā pphaʒ
Hiere.7.c. Hec dicit dñs: Holocauſta veſtra ꝯgregate
cū ſacrificijs veſtris: ⁊ mādūcate carnes: qꝛ
non ſum locut⁹ ad pres veſtros: neq̧ man/
daui illis qua die eduxi illos de terra egyp/
ti. De holocauſtis/⁊ ſacrificijs ſi penit⁹ ad/
uertaſ/ nō eſt de hac re facere queſtionē: nec
mentitū dñm aut imutatū putes/vt man/
daret/ ⁊ poſtea denegaret. De hmōi eñ ſa/
crificijs/⁊ libaminib⁹ ſeu holocauſtis nihil
inueniť mandaſſe/de qbus nūc ſe locutū te
Duo genera ſacrificiorum. ſtať. Duo etenī genera ſacrificioꝝ aduerte:
vnū qꝺ ꝑ ſingula genera offerri mādatū ē:
⁊ aliud qꝺ voluntariū dictū eſt. Illud ꝗ qꝺ
ꝑ diuerſa genera/ſiue ꝓ pctis/ſiue ꝓ primo
genitis offerri preceptū eſt: qd ⁊ qle/⁊ quō
offerendū eſſet mandatū eſt. Sacrificiū aūt
volūtariū nō vtiq̧ mandatū eſt: qꝛ arbitrio
remiſſū ē: Ut ſi aliqs voluiſſet offerre/qꝺ il
li viſū fuiſſet offerret: Uolūtaria eñ erāt h
ſacrificia. Et qꝛ negligēter ⁊ improide hec
offerebāt nō deliberātes: qꝛ qui offerret po
tentiori munera electa offerret: id circo dici/
tur eis: Nō mādaui vobis de his/ſed ſi vul
tis debetis ꝗ digna ſūt offerre. Sic eteni in
Gen.4.a. ueniť ⁊ cain peccaſſe: cū nō ꝯſiderat deo hec
deberi offerri ꝗ potiora ſūt. Cū eñ ad ꝓpi/
tiandū deū hec offerre ſe dicerēt: in eo ipſo
ꝓuocabāt deū ad indignationē: vt i id qꝺ
dicerent ſe bñ facere/peccarēt offerētes deo
holocauſta indigna. Uñ dicit in malachia
Malach.1.c. ppha: Si adducatis ad victimā cecum aut
claudū aut egrū/nō ē bonum. Offer aūt ea
duci aut ꝑpoſito tuo ſi ſuſcipiet te/dic dñs
oīpotēs. Hinc ē vt ꝑ eſaiā ꝺ eadē re qrať de⁹
Eſaie.1.c. dicēs: Quo mihi oues holocauſti tui? Neq̧
in ſacrificijs tuis honoraſti me. Nō eñ ad
h te feci vt laborares i thure/ aut vt merca/
reris mihi argēto icenſuʒ: nec adipē ſacrifi
cioꝝ tuoꝝ cōcupiui: i pctis aūt tuis ⁊ iniq/
tatib⁹ aſtitiſti mihi. Manifeſtū eſt itaq̧ di/ B
tas eſſe qrelas: qꝛ cū volūtaria ſacrificia of/
ferrēt/nō in his deū honorabant offerētes
indigna cū hec vtiq̧ nō eēnt neceſſitatꝭ. Si
eñ mādata fuiſſent/neceſſitate videbantur
qlia cūq̧ offerre. Qñ autē arbitrio ſuo hec
offerebāt/talia debuerāt offerre ex qb⁹ exe/
quiū i ſe dei oſtēderēt. Sʒ qꝛ anim⁹ illoꝝ cu
piditate idoloꝝ errabat/ inconſiderate hec
agebant. Igiť duplici genere exprobranť:
qꝛ ⁊ iniq agētes deo audebāt offerre: ⁊ ꝗ in
digna erāt offerebāt: Cū iniq act⁹ nō ſacrifi Ps. 50.
cijs redimanť/ſ; lamētatiōe ⁊ miſcōia. Uñ
dič dauid cū peccaſſet: Si voluiſſes ſacrifi/
cia dediſſem: vtiq̧ holocauſtꝭ nō delectabe
ris: Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribulat⁹ ⁊ cor cō/
tritū ⁊ humiliatū de⁹ nō ſpernit. Deniq̧ di
cit ſamuel ad ſaul: q cū cōtēpſiſſet ꝑceptum
dñi ſacrificio deum putabat poſſe placari.
Nō eñ inqt vult de⁹ ſacrificiū magꝭ q̄ꝫ audi 1.Reg.15.e.
ri vocē ſuā. Et ſcptura dič: Miſcōiaʒ volo Oſee.6.c.
plus q̄ꝫ ſacrificiū. Iudei cū iniuſti eēnt ⁊ imi
ſericordes/oblatiōib⁹ ꝓpitiū deū fieri arbi
trabanť: ſič ⁊ nūc qdā ſpernētes iuſticiā ob/
lationib⁹ laudari ſe putāt. Bona eſt ꝗ obla Ar. Nazar.
tio ſi ſerueť iuſticia/⁊ nō negligať miſcōia:
qꝛ qꝺ nob petim⁹/ ⁊ alijs ꝑſtare debemus.

Si in euāgelio luce dñs nūciās Queſtio.7.
bellū iudaicū aduerſum ſe futurū
dixit diſcipulis ſuis vt gladios ſi
bi pararet: quō poſt q̄ꝫ inceptū eēt
bellū duce ſcariothe: ⁊ videns pe/
trus apls inſurgētes hoſtes/ ꝓtu
lit gladium ⁊ amputauit auriculā
ſerui ſacerdotū/ dñs idem vetuit:

C Iens dñs bel/ (Queſtio. CIIII. A
lū iudaicū aduerſus ſe futurū dixit
diſcipulis ſuis vt gladios ſibi para
rēt/ q facto cū cęptū eēt bellū duce ſimone
ſcariothe: vidēs petrus apls inſurgētes ho
ſtes protulit gladiū et amputauit auriculā
ſui ſacerdotū. Tūc dñs iuſſit petro vt recō Matth.26.e.
deret gladiū in thecā ſuam. Omnis eñ in/
quit qui accipit gladiū/gladio peribit. Ut
qd parari iuſſit q ꝓhibuit ꝑcutere: reū etiā
mortis deſignans eū q percuſſit gladio/ cū
non vtiq̧ iniuſte videať aplus percuſſiſſe?
Utruʒ eñ ꝑtinet ad petrū percuſſit eū quē
ꝯ ſe armatū videbat. Reſiſtere eñ debuit
ingratis ſeruis/⁊ ad dñm necandum arma/
tis. Si ſingula mēbra inſpicias caute/cui⁹
vis patefieri rōnem/inuenies ⁊ alia q requi/
ris his dictis. Quid eñ opus erat/vt hic q

ſpiritali fret⁹ erat virtute/gladios iubet pa/
rari carnales: ⁊ qui prius iuſſit ī via/nec pe/
ram ferri/nec pecuniā nec virgā: nūc iube/
ret haberi quę prius ꝓhibuit. Incipiamus
ḡ cur gladios iuſſerit parari/ ⁊ occidi prohi/
buerit explanare. Nō ſolū eñ inimicoꝝ/ve/
rum etiā ipſorū diſcipuloꝝ ſuorū cauſa ad
ſupuēturū bellū arma ꝓcurari p̄cępit. No/
ua eñ/⁊ mirabil' res futura erat: vt is q̄ no/
ua ⁊ inaudita ſigna faciebat/ſic ſubito hu/
miliaret/vt ⁊ verberibus ſubijceret̃ et mor/
ti. Ne ergo velut imprę́ſcius hec pati vide/
ret̃/⁊ a quo forte virtus receſſiſſet: hęc oīa
ſic prędixit/vt nō dubitaret de his/ſed prę/
ſcius cōtra hec ſe pararet: ⁊ quia voluntate
humiliatus eſt/nō reſiſtere acrius inimicis
iuberet: in tātū ſe ipſū eſſe q̄ fuerat oſtendēſ
vt iam detentus aurē q̄ abſciſa fuerat reſti/
Luce.22.f. tueret: vt qđ gladio opante deciderat/red/
deret: nō quaſi carnalis vtiq͂ medicus/ſed
quaſi corpoꝝ conditor opus ſuū truncatuʒ
reſinxit. Nec eñ pñt medici abſciſa corpor̄
membra repare. Ut aūt dei virtus in illo nō
diminuta/ſed ita vt fuerat ineſſe videretur/
Joh.10.c. ⁊ illud firmaret qđ dixerat: Poteſtatem ha/
beo ponendi animā meā/⁊ ptātem habeo
iterū ſumendi eā. Hac ergo cauſa gladios
B parari/nō tñ occidi iuſſit. Nūc illud oñdere
ſupeſt/quare ꝯtuenſ factū apoſtoli petri: cū
qui gladio vſus fuerit/gladio dixit pire: cū
nō iniuſte pcuſſiſſe videat̃. Nā ſic ſignificat̃
Luce.22.e. in luca/ipſo dño pmittente pcuſſit: ⁊ ſic ꝓhi
bitus hęc audiuit. Ideo etenim pmiſſū eſt:
vt ⁊ vindicare ſe poſſe videret̃/ſed nolle: et
vt virtus oñderet̃ in eo manere in quo fue/
rat/vt in vtroq͂ vindicare ſe poſſe nō ambi
geret̃: inimici vero ꝓ certo haberent datam
ſibi ab eo ptātem vt hoc facerēt. Nō eñ vi/
ctus apparebat/ſed tradēs ſe volūtati eoꝝ.
Quare ergo ſententia data eſt: vt qui gla/
diū accipit/gladio peat: niſi ꝗ nulli licet ex/
cepto iudice gladio quemq͂ occidere? Aplo
aūt petro vſq͂ ad hoc pmiſſum eſt: vt dolo/
rem faceret/nō ꝗ occideret. Ob hoc eñ au/
diuit/ne iterū percuteret. Didicit pręterea:
q: chriſtianis iā factis occidere nō licet. In
miſcōdia eni poſitis: lege iuris mūdo crediti
vti nō liceat aſpere. Illud aūt qđ añ cūtib⁹
Math.10.b. in via diſcipulis mādaſſe videt̃/vt nihil tol
lerēt ī via/pacis eſt cauſa ⁊ gr̄a ꝟtutū ⁊ af/
fabilitas doctrinę. Quid enī op⁹ erat tolle/
re aliq̄d in via/q̄bus ſignoꝝ cā oīa offerēda
erant? At vbi tp̄s q̄ ſe pati pmiſit aduenit/
ꝓpt̃ qđ nūc magis bellū iminebat/arma/
tos iubet eē diſcipulos: nō vt repugnaret q̄
pati volebat/ſꝫ vt dixi ⁊ p̄ſciū ſe hui⁹ rei ⁊ in
ptāte habere paſſionē ſuā oſtēderet: hūilia/
ret aūt ſe hūanę ſalut̄ cā: qđ ſuo loco dicet̃.

Quō ꝓphetia q̄dret cū euange/lio/de obſcuratione ſolis et qui/buſdam alijs: Queſtio.CV. Queſtio.8.

Um ī pmo aduentu dñi p̄dictū ſit: A
c q: ꝯtenebraret̃ ſol ī paſſiōe ei⁹/eadē
hora qua factū ꝓbat̃.i.meridie. Sic
eñ ſcriptū eſt in amos ꝓpha: Et erit in illa Amos.8.c.
die dicit dñs: Occidet ſol ī meridie ⁊ ꝯtene/
breſcet ſup trā dies lucis. Illo ḡ die a ſexta
hora cōtenebratus eſt ſol vſq͂ ad horā no/
nā: ⁊ ita cōpleta eſt ꝓphetia ſupradicti ꝓ/
phetę. Imago hui⁹ rei q̄ futura ē in aduētu
dñi ſecūdo/ī paſſione dñi eſt oſtēſa: q: ī fine
cū cępit dñs aduenire vt iudicet mūdū/ſol/
uent̃ luminaria ab officio ſuo: dicēte dño:
In illis dieb⁹ ſol cōtenebrabit̃/⁊ luna nō da Math.24.c.
bit lumē ſuū. Qđ q̄dē ⁊ iohel ꝓpha nō prę
termiſit: vt cū a mltis ſignificat̃/ſine dubio
 īpleri credat̃. Ita eñ dixit: Sol ꝯuertet̃ ī te Johel.2.g.
nebras/⁊ luna in ſāguinē p̄uſq͂ veniat dieſ
dñi magn⁹ ⁊ māifeſt⁹. Hoc q̄ntū appet ſcđo
aduētui mag̃ cōgruit: tūc eñ olb⁹ ſic apte
manifeſtabit̃/dicēte ſcptura: Tūc videbit Apocal.1.b.
illū oīs ocul⁹/⁊ plāgēt ſe ſup illū oēs tribuſ
terrę/⁊ q̄ illū crucifixerūt. Itaq͂ ſi in vtroq͂
aduētu h̄ ꝯtinet̃: q: ſol cōtenebrabit̃ ill' die/
bus: q: dies ille q̄ ampliari ſolē ⁊ lunā ceci/
nit ſcriptura. Ait eñ inter cętera eſaias di/
cēs: Eritq͂ ſup oēm mōtē excelſuʒ ⁊ in oīi Eſaie.30.f.
loco excelſo aq̄ pambulās in die illa cū pe/
rierint multi/⁊ cū ceciderint turres: ⁊ erit lu
mē lunę/⁊ lumē ſolis/⁊ lux ſolis erit ſepties
tātū in die cū ſanabit ꝯtritionē ppl'i ſui ⁊c̃.
Qui dieſ pōt itelligi q̄ pmiſit ſe dñſ ſanare
ꝯtritionē ppl'i ſui. Hūc opinor eē diē quē pr̄
iohīs zacharias oñdit dicēs: Bñdict⁹ dñs Luce.1.f.
de⁹ iſrl': q: viſitauit ⁊ fecit redēptionē plēb
ſuę. Et erexit cornu ſalut̄ nob in domo dđ
pueri ſui: Sicut locut⁹ ē p os ſctōꝝ ꝓphaꝝ
ſuoꝝ q̄ a ſęculo ſūt. Et liberauit nos de ini/
micis nr̄is/⁊ de manu oīm qui oderūt nos:
Ad faciendā miſcōiam cū pr̄ib⁹ nr̄is. Et ſi/
meon int̃ cętera: Hic poſit⁹ ē (inq̄t) ī ruinā/ Luce.2.e.
⁊ in reſurrectionē multoꝝ ī iſrl'. Hęc ruina ē
ſcribarū ⁊ phariſęoꝝ ⁊ pncipū iudęorū: q̄s
ꝓpha ſignificauit p turres. His ḡ per incre/
dulitatē ruētib⁹/alij ſurrexerūt credendo/q̄
prius videbant̃ infirmi ⁊ ęgri p negligentiā.
Uñ ſaluator in iudicio ait: Ego veni ī hūc Joh.9.g.
mūdū vt q̄ nō vidēt videāt: ⁊ q̄ vident ceci
fiāt: vt q̄ p legis culturā ⁊ peritiā lumīa vi/
dent̃/p incredulitatē cęcarēt̃: ceci vō.i.impi
i vel publicani viderēt/dū crederēt: Quoꝝ
infirmitates ꝓpheta ſaluatorē portaturū Eſaie.53.b.

ꝓdixit. Itaq; hoc tꝑe ſaluatoris factū eſt ſi/
cut legit̃ in euāgelio: quia ipſe infirmitates
noſtraſ accepit/ ⁊ vulnera nr̃a curauit. Que
quidē oīa in paſſione ſaluatoris ꝯſūmata ⁊
B adimpleta ſunt: Sic eñ ſalus humani ge/
neris tā apud ſuperos ꝗ̄ apud inferos ⁊ re/
dēpta eſt ⁊ firmata: qꝛ ꝓphetia zacharie ſu/
pradicti vtrūq; cōprehēdit: Et h̄ eñ apud
ſuperos liberati ſunt a cōtritione inimicoꝝ
interuētu miſcōie: et illic apud inferos cum
erepti ſunt de tartaro. Cūcti eñ q̄ ſperaue/
rūt in ꝓmiſſum chriſtū/ expectabāt aduētū
eius/ vt deuicta morte liberarent̃ de infer/
no. Vñ dixit: Ad faciēdā miſcōiam cū pa/
tribus nr̃is. Si q̄s aūt ſalutē hāc ⁊ ī ſecūdo
aduētu cōtineri vel ꝯuerti intelligat/ ī vtroq;
tamē aduentu/ maxime in ſcōo/ ſol ꝯuertet̃
in tenebras ⁊ luna nō dabit fulgorē ſuum:
quō ergo augebit ſolē et lunā die q̄ viſita/
bit dñs ppl̃m ſuū/ aduertem⁹/ qñ vtroq; in
tꝑe q̄ cepta liberatio ppli ⁊ adimpleta eſt: ſo
lem ⁊ lunā nō minui/ ſed cōtenebrari lega/
mus: Niſi plane ſolē ⁊ lunā ſanctis cōpara/
tos itelligam⁹: ſicut in alio loco legim⁹ ſan
Phil.2.c. ctos luminarib⁹ adeq̄tos: ⁊ paulo aplo ꝓdi
cante: qꝛ inter hos hoīes ſcti in h̄ mūdo ve/
Matth.13.f. lut luminaria videant̃. Et in euāgelio: Tūc
iuſti inq̄t fulgebūt ſicut ſol. Dñs eñ opera
Matth.5.b. iuſta lumē appellat. Sic eñ ait: Luceat lu/
mē veſtrū corā hoībus/ vt vidētes oꝑa vr̃a
bona magnificēt patrē vr̃m q̄ ē ī celis. Hi ꝗ̄
q̄ oībus ſuis relictis dñm ſequunt̃ iuſticie
⁊ ſctitatis cauſa/ ſoli ⁊ lune cōparant̃ ſepti/
Luce.18.e. es honorati: ſicut dicit dñs: Nemo eſt q̄ re/
linquat domuz aut vxorem/ aut filios/ aut
agros q̄ nō recipiet ſepties tantū in h̄ ſecu/
lo. Qui ergo ad p̄ſens ſepties honorantur:
pōt intelligi/ qꝛ etiā in futuro ſeptē partib⁹
clariores ceteris futuri credant̃: vt reſurre/
ctio coꝝ ſoli cōparet̃ ac lune: ceterorū vero
ſicut ſtelle ſint. Claritas ergo ſctōꝝ que hic
ſepties honorat̃/ in reſurrectiōe aliud ſepti
es ꝯſequit̃: vt qui hic claritatē lune habet/
in futuro ſolis accipiat claritatē. Et q̄ hic ſo
li cōparat̃: ſepties tantū futurus credat̃ ac/
cipere. Propheta ergo eſaias ſolis et lune
cōpatiōe ſctōꝝ merita augeri ꝓdixit: Nec
immerito: Si eñ ip̄e dñs ſol iuſticie dictus
eſt: ſancti aūt ſiles ei erūt/ iohāne aplo dicē
1.Joh.3.a. te: Cū eñ apparuerit inq̄t/ ſimiles ei erim⁹:
ꝯuenient̃ ſctōs in ſole eē ſignificatos. Se/
ptem tñ partib⁹ maiorē ſolē ꝗ̄ lunā ꝓpha
ſupradictus oſtēdit. Quādo eñ lunā ſicut
lumē ſolis futurā oſtēdit/ ſolem aūt ſepties
tātū: ad modū vtiq; ſol ſepties lunā auge/
ri ſignificat: vt talis ſit tūc luna q̄lis nūc ē
ſol: Quis ſanctoꝝ ratio hic vertat̃/ ſub hac
tamē cauſa luminariū ex parte ꝓdidit q̄ti/
tatē: vt poſt cremētū ſolis et lune tātū iteꝝ
maior ſit ꝗ̄tum eſt ſol: vt ꝗ̄tum in p̄ſenti
diſtat ſanctus a ſancto/ tantū diſtet in futu
ro poſt remunerationem.

Quō intelligenda ſunt que habentur in geneſi/ precipue de opere ſex dierum: Queſtio. CVI. Queſtio.9.

A
In principio fecit deus celū ⁊ terrā:
Si celū in pricipio fecit/ ⁊ terrā. Ce/ Gen.1.a.
lum aūt firmamentū eſt: ſicut ī ſub/
ſectis apparet: nō eſt verū/ qꝛ prior lux facta
eſt/ ⁊ ſic firmamentū: Aliud eñ celū ſignifi/
care nō poterat: qꝛ facturā mundi deſcribit
deo operāte ꝑfectā. Propterea eñ/ q̄ diuer
ſis opinionib⁹ hoīes fallebant̃ in cauſa mū
di: moyſes deo ſe inſpirāte oſtēdit que eſſet
ratio mundi. Quibuſdā eñ videbat̃ initiū
nō habere: Alijs initiū q̄dē habere/ ſed ab
angelis quibuſdā fabricatuz eſſe. Nōnul/
lis xp̄o factus ſimiliter/ ſed a ſpū quodā q̄
eſt ⁊ de⁹ poteſtatis aduerſe. Pauci autē de
origine veritatis traducē ſequētes/ deū opi
ficē eius aſſerebāt. Hoꝝ ergo cauſa diuerſi/
tatis q̄ falſa opinione trahebant̃/ coact⁹ eſt
moyſes q̄ eēt cauſa hui⁹ vera oſtendere: ne
filij iſrael erepti de ptāte egyptiorū/ a falſa
tñ intelligētia eorū liberati nō eſſent. Ipſi
eñ inter ceteros magni erroris ſtudiū ſeq̄/
bant̃: Hi eñ antiq̄t⁹ pre ceteris vane phi/
loſophie operā dabāt. Deniq; moyſes per Exo.2.
id q̄ a filia pharaonis adoptatus videbat̃/
eruditus eſt oīmi ſapiētia egyptioꝝ. Quid
ē ergo qō dicit: In ꝑncipio fecit de⁹ celū et Act.7.c.
terrā: Si eñ firmamentum ſignificat ſm
qō ſupra oſtēdimus: videam⁹ q̄d dicat. Ar
bitramur/ qꝛ moyſes vt oēm errorē inferio/
ris creature auferret: impēſarū facti mundi
in ꝑncipio ſubſtātias ip̄as ex quib⁹ mūdus
cōſtat factas eſſe ſignificauit: qꝛ ſi h̄ tacuiſ/
ſet/ coeterne forte putarēt̃ eſſe ſube deo in
gabiles eſtimate: vt q̄ hui⁹ rei teſtimoniū
recipit ambigere nō poſſit/ factū eē mūdū:
qñ ſubſtātias q̄ ad impenſas mūdi ꝓfece/
B runt initio ſubiectas fatetur. Igit̃ in prin/
cipio fecit de⁹ celū ⁊ terrā. i. ſupnā ⁊ infernā
ſubſtātiā. Supna eſt/ q̄ ꝯſtat celū: Inferna
aūt cōcretio eſt q̄dā feculēta q̄ ꝑfecit in ari/
dā/ q̄ dr̄ terra/ ⁊ tenebras. Vñ dicit in eſaia
ꝓpheta: Ego de⁹ q̄ feci lucē et creaui tene/ Eſaie.45.b.
bras. His ergo creatis fecit ſimul ſubam/ h̄
ē aquā/ tenebras/ ⁊ terrā ante tpa: Tēpora
eñ ſb̄ firmamēto ſūt. Firmamētū eñ ſicut
q̄buſdam videt̃/ glacies eſt aquarū. Et ideo
firmamētū dr̄/ qꝛ cōcretis diuinit⁹ aq̄s fir/

mamentũ eſt/qđ ab occulẽdo vel celãdo ap
pellatũ eſt cęlũ. Itaq ppterea ꝙ aq̃ maius
ſit elemẽtũ/ꝑoꝛ eſt ſignificata: ⁊ qꝛ pars eiꝰ
pfecit in camerã mũdi: terra aũt paumen/
tũ. Que quidẽ ⁊ dauid a ſpũſãcto creata fa
tet. Ait eñ: Et aq̃ q̃ ſup cęlos ſũt laudẽt no
Pſ.148. mẽ dñi: Quia ipe dixit/⁊ facta ſunt: ipe mã
dauit/⁊ creata ſunt. Poſt hęc ğ elemẽta añ
cõpaginationẽ mundi/fecit deꝰ lucẽ/vt opa
eiꝰ in lucẽ ꝓcederẽt: q̃ lux mõ diſpoſita cur/
ſum diei expleuit. Facta ẽ nox iux diei mo/
dũ/q̃ ſimilit ĩpleto mõ ſpacij illuminata eſt
aduẽtu luminis matutini: et ſic impletus ẽ
pꝛimuſ dies/cũ cępit ſcđs: Nox eñ diei de/
putata eſt/vt ſimul dicanť vnꝰ dies: Propť
ea eñ ꝙ ſubiectę ſunt tenebrę lumini/auctẽ
carẽt: nec poſſunt numerũ facere. Triginta
etenim dies vna luna appellanť/cum ſecũ
habeãt noctes. Itaq lucis miniſteriũ quo
ſpaciũ ꝯſumit ſibi decretũ/dieſ nũcupatur.
Tenebꝛarũ aũt ſuba anteq̃ illuminet/nox
appellať. Spaciũ aũt illud qđ inť occaſum
⁊ oꝛtũ eſt/nox eſt: Nõ eñ tenebrę faciũt no
ctẽ/ſicut ⁊ lux diẽ: qꝛ tenebrę manent in ſua
natura. Lucis autẽ acceſſus facit diẽ ⁊ diſ/
ceſſus noctẽ: Nõ imerito ğ ſubiecta eſt nox
C diei. Luce ğ facta ⁊ curſu duodecim hoꝛaꝝ
ĩpleto/totidẽq ⁊ noctł ſpacio pacto/ eq̃no/
ctiũ fuit in ꝑmo die: ⁊ exinde cępit dies in/
creſcere ſup noctẽ tribꝰ.ſ.mẽſibꝰ: q̃ ſunt tp̃s
veris: ex eo deinde augmẽto ſuo minuiť di
es alijs mẽſibꝰ tribꝰ q̃ ſunt tp̃s ęſtatł. Et ite
rũ fit eq̃noctiũ/ita vt ex eo nox increſcat ſu/
pꝛa diẽ alijs mẽſibꝰ tribꝰ q̃ ſũt tp̃s autũni.
Et incipit iterũ nox de magnitudine ſua/q̃
ſupgrediť/diẽ minorari vſq ad finẽ quarti
tp̃is/qđ ẽ hyems: ⁊ fit equinoctiũ ꝑmi tp̃is
Quo die creauerit deꝰ mũdum. qñ deꝰ mundũ creauit/q̃ dies intelligiť eſſe
vndecima calẽdas aꝑlis/qñ pꝛimꝰ dies pa/
ſchę eſt.i.ꝑmꝰ dies ꝑmi menſis. In lege eñ
Leuit.23.a. mãdatũ ẽ/vt vndecima die ꝑmi menſis ve/
ſpere ꝓpararẽt ſe ad paſcha faciẽdũ q̃rtade/
cima mẽſis die.i.ab vndecimo. Iã eñ veſp
decimi diei in vndecimũ lucet/vt ab vnde/
cimo calẽdas aꝑlis initiũ eẽt pꝛimi mẽſis.
In ꝑncipio eteni facta luna fuit q̃rtadeci/
ma: qꝛ omia plena ſũt facta: adde triduũ a
decimo veſpere: et hi ſũt tres dies añ lumi/
naria q̃ fuerũt vt vndecimo calẽdas aꝑlis
factus ſit mũdus: qꝛ nũerus lunę ab vnde/
cimo venit ad tertiũdecimũ: cui paſchę pꝛi/
mꝰ mẽſis iteger ẽ attributꝰ/vt in paſcha die
ſolẽni neq eẽ vndecimũ calẽdas aꝑlis ſit/
neq eẽ lunã q̃rtãdecimã: qꝛ vndecima mũ/
dus factꝰ eſt: q̃rtadecima autẽ luna maioꝛi
lumine clarioꝛ factꝰ eſt. Inť ꝑncipiũ ğ ⁊ cla/
ritatẽ q̃ illuminatꝰ eſt mũdus/ſaluatoꝛ nr̃ ⁊
paſſus eſt ⁊ reſurrexit: quia q̃rtadecima lu/
na paſſꝰ ẽ/ꝑmo die reſurrexit: Qui iõ dñicꝰ
đr: qꝛ ipm dñs fecẽ q̃ multiplicatos mẽſes fe
cit et tp̃a ⁊ annos. Ut aũt vno atq eodem
mõ minime celebreť/curſus facit lunę in de
cremẽtis ⁊ cremẽtis. Terra aũt erat inuiſi/
bilis ⁊ icõpoſita: Manifeſtũ ẽ qꝛ tr̃a poſtq̃
facta eſt inuiſibilis erat ⁊ incõpoſita: Tege
bať eñ aq̃s/ideo erat inuiſibilis. Incõpoſi
ta aũt ideo: qꝛ cũ eẽt fluxa/nõ erat apta ad
culturã. Et tenebrę erãt ſup abyſſuz. Tene
bꝛas dicit fuiſſe ſup abyſſum.i. ſup immẽſã
ex omi parte aquã. Et ſpũs dei ſupferebať
ſup aquã. Hãc aquã q̃ſi ſummitatẽ ſignifi/
cat/ſup quã ſpũs dei qꝛ ſupferebať oſtẽdit:
vt tenebꝛas ſup infinitã pfunditatẽ fuiſſe
ſignificet. Spm̃ aũt dei ſup aq̃s: qꝛ vbi ſpi/
ritus dei erat/ obſcuritas nõ erat: q̃tuz eñ
poterat illuminabat aquã. Abyſſum aũt.i.
immẽſam pfunditatẽ illuminare nõ pote/
rat: hoc eſt ſupioꝛes aq̃s illumiabat: ⁊ ſubť
erãt tenebrę ⁊ ſup abyſſum. Idcirco autem
hũc dei ſpm̃ dicit: nõ qꝛ ſctm̃ hunc intelligi D
vult ſpm̃: ſed cũ ſup creaturã hylicã ſpirita/
liter vult intelligi: totũ aũt dei eſſe ſignifi/
cãs: dei hunc q̃ ſup aquas ferebať ſpm̃ vo/
cat: vt prauã aſſeuerationẽ cõuellat/q̃ q̃dã
vtunť: dicẽtes aliquid eſſe qđ non ſit dei:
nã nec oꝛdinis/nec rõnis ẽ/ vt ſup aq̃s ſpi/
ritusſanctꝰ fuiſſe dicať: qꝛ ſup oẽm creaturã
eſt. Quod eñ de deo eſt/ſup omẽs poteſta
tes ⁊ ꝑncipatus/et ſimiliter ſup oẽs potẽti/
as ſpiritales eſt. Nõ moueat aũt mentẽ ali
cuius/qꝛ dei ſpũs đr/cũ cõſtat oia dei eſſe.
Ait eñ deꝰ inť cętera facturus diluuiũ: Nõ Geñ.6.a.
ꝑmanebit ſpũs meꝰ i hoibꝰ iſtis: qꝛ ſũt caro.
Et in ezechiele inť alia. Hęc dicit dñs oſſibꝰ Ezech.37.b.
iſtis: Extẽdã ſup vos cutẽ: ⁊ dabo ſpm̃ me/
um in vos/⁊ viuetis. Nũq̃d hęc ad officiũ
ſpũſſcti ꝑtinẽt/⁊ nõ ad aiam? Spũs ğ h̃ dei
ẽ q̃dẽ ſicut cetera hylicarũ/tñ moderatus ẽ
ſubarũ: ipſiꝰ eñ oꝛdo ẽ bis ꝓeſſe. Luce ğ fa/
cta ⁊ curſu diei moderato/et pacto ſcđo die
fecẽ firmamẽtũ.i. cęlũ vt lux i tr̃a firmamẽti
moderareť diẽ/vt eẽt q̃ſi lucerna in domo.
Hoc inq firmamẽtũ factũ eſt ex ſupꝛadicta
aq̃ ſuba. Nũc eñ cõpaginať in ſpẽ mũdus/
vt de ꝯfuſiõe rerũ diſcretł ſubſtãtijs/ſingu/
lę ꝑtes aptareť q̃ ad mẽbꝛa mũdi pficerẽt.
Subę eñ q̃ſ ꝑmũ factaſ ẽe dixımꝰ/ipẽſę ſũt
mũdo. Et ideo mũdus đr/qꝛ res ab inuicem
ſeparę q̃ erãt cõfuſę ⁊ in ſpeciẽ pductę mũ/
dũ fecerũt vocari/ cuiꝰ infabꝛicã pfecerũt.
Firmamẽtũ ğ.i. cęlũ factũ ẽ i medio aq̃rũ/
vt diuideret iter aquã q̃ erat ſup firmamẽ/

tū/⁊ int̄ aquā q̄ erat ſub firmamēto: vt dei
ꝟtute in medio aquarū ꝯſiſteret firmamen
tum/ſub ſe ⁊ intra ſe ⁊ ſupra ſe ⁊ circa ſe ha
bēs aquā: vt eſſet cōcauum de foris/ ⁊ itra
munitū: ne aq̄ ſiue interiores ſiue exterio
res penetrarēt cōcauū ei⁹: vt eēt q̄ſi domus
munita atq̄ firmata/vt ſecuri eſſent habitā
tes in ea. Tertio die iuſſit cōgregare aquaꝫ
q̄ erat ſub celo/ hoc ē itra capacitatē firma
mēti/in cōgregationē vnā/vt appareret ari
da q̄ eſt terra/⁊ factū eſt ſic. Exhauſta eñ la
titudine terre factū eſſe velut alueū in quo
demergeret̄ oīs aq̄ q̄ erat itra firmamētū ⁊
apparuit arida. Recedēte eñ aqua /neceſſe
erat trā apparere viſibilē q̄ ꝓus erat inuiſibi
lis. Tūc arida appellata ē tra/⁊ ꝯgregatio
nes aq̄rū maria. Et iuſſit ꝓducere trā her
bam pabuli: ⁊ ligna fructifera ad ſemen ſu
E per terrā. Quarto itē die iuſſit de⁹ fieri lu
minaria ī firmamēto celi /vt luceāt ſuꝑ trā:
luminare maius in inchoatione diei/et lu
minare min⁹ in inchoationē noctis/ et ſtel
las. Hec ad ꝯceptū ⁊ natiuitatē ⁊ ad nutri
mēta ꝑtinēt eoꝝ q̄ gignunt̄ ī mūdo: et ad ſi
gna tēpoꝝ certꝭ curricul' neceſſaria: necnō ⁊
ad ornatū toti⁹ mūdi. Sicut eñ ad ornamē
tū dom⁹ ꝑtinet/ſi camera eius habeat auro
diſtincta laq̄aria: ita et mūdo ornatū ꝑſtāt
ſtelle diuerſa luce fulgētes. Luci itaq̄ que
facta eſt/prior eſt additus ſplēdor ſolis: ita
vt cōnexa ſint hec ⁊ indiuidua. Nocti autē
q̄ erat tenebroſa/datū eſt luminare: et quia
q̄rtadecima fuit luna q̄ſi facta eſt: ſit ait lu
minare min⁹ in inchoationē noctis: Facta
eteñ tota nocte luxit. A pte q̄ ad totū dictū
eſt: ad inchoationē noctis: q̄ nō ſꝑ veſpere
lucet. Luminare aūt maius/qḋ ſolē dicim⁹/
manet in initio diei: q̄ ſimul cū luce priore
cōcretus eſt. Tribus q̄ dieb⁹ ſine luminari
bus his fuit mūd⁹. Nō eñ erāt adhuc q̄b⁹
ꝑficerēt officia eoꝝ. At vbi aūt ꝓduxit tra
herbā pabuli/ et ligna fructifera/neceſſaria
fuerūt q̄ enutrirēt vel ꝯſeruarēt q̄ erāt ꝓdu
cta. Quia q̄ generatio omis hoꝝ interuētu
ꝑficit̄: nō oportuit ꝓus hec fieri eoꝝ effectu
q̄ ꝓducta de tra ſūt: ne ꝑ h̄ orta putarēt̄: ſꝫ
illa añ facere/vt ſic hec ſine his facta eſſe nō
ābigant̄. Quīta deinde die aq̄s iuſſit ꝓdu
cere reptilia aīarū viuarū/ ⁊ volatilia volā
tia ſuꝑ trā ſm firmamentū celi: ⁊ factū ē ſic.
Gen.1.c. Et int̄ cetera: Et vidit iq̄t de⁹: q̄ bona ſūt/
⁊ dixit: Creſcite ⁊ mltiplicamini. Ideo aūt
adiecit: ⁊ vidit de⁹ q̄ bona ſunt: q̄ a q̄buſ
dā dicunt̄ mala eſſe: vt vl' ſic erubeſcāt. Qđ
eñ deo ⁊ cōditori ſuo placēt/nulli vtiq̄ de
F bēt diſplicere. Nā ſolēt dicere ſtulti: ideo in

quiſiūt vidit ⁊ placueſt ei/q̄ añ neſciebat. O
hebetes/quō neſciuit? Quicq̄d voluit ꝓdu
ctū ē. An q̄s vult qḋ neſcit? Et q̄ pōt facere:
pōt dici/q̄ neſcit qḋ faciat? Et qḋ ampl'⁹ ē
nō ipſe fecit/ſed iuſſit vt fierēt: et q̄ iuſſit nō
eſt hmōi ꝟtutis vt faceret? Sed q̄ huic oīa
poſſibilia ſunt: iubēte hoc q̄ nō poterat/ce
pit eē: vt ad hu⁹ laudē ꝑficeret. Duplex q̄
virt⁹ ē/vt īſenſibilē iuberet ſēſibilia ꝓducē.
Sexto ꝟo die ꝑcepit/ vt ꝓduceret tra aīam
viuentē/q̄drupedia ⁊ beſtias terre: ⁊ factū
eſt ſic/et ꝓducta ſunt. Et vidit deus/q̄ bo
na ſunt ⁊ valde bona: quia omia neceſſaria
ſunt. Supradicta ergo die dixit deus: Faci
am⁹ hoīem ad imaginē et ſimilitudinē no
ſtrā: et habeat (inquit) poteſtatē ſuper oīa
que facta ſunt ſuper terrā. Primū quidē fe
cit de⁹ ſubſtātias ex quibus mundū cōpa
ginaret: quo cōpacto ⁊ oībus ornatibus de
corato ⁊ neceſſarijs honeſtato/ poſt hoc ho
minē fecit qui frueret̄ eo ⁊ oībus que in illo
ſunt. Nam cū omnia ſuper terrā ex aquis ⁊
terra ꝓduci iuſſiſſet: hominē tamē vt face
ret/limum terre manibus apꝓhendiſſe de
ſcribitur: vt multū differre hominē ab his
que fecerat edoceret. Ad honorem eñ ho
minis pertinere vult/quando eum dei ma
nibus factū deſcribit: ⁊ factū ad imaginem
⁊ ſimilitudinē dei: id eſt patris ⁊ filij. Quid
ſit aūt ad imaginē ⁊ ſimilitudinē dei/q̄uis
alibi dixerimus/hic tamē locus ⁊ cauſa po
ſtulat vt iterū dicamus. Patris eñ ad filiū
verba ſunt dicentis: Faciamus hominē ad Gen.1.d.
imaginē et ſimilitudinē noſtrā: q̄q̄ in ope G
re vtriuſq̄ intelligatur perſona/dicentis et
obaudiētis. Hec ergo imago dei eſt in ho
mine: vt vnus factus ſit quaſi dominus/ex
quo ceteri orirentur: habens imperium dei
quaſi vicarius eius: quia omnis rex dei ha
bet imaginem. Ideoq̄ mulier non eſt facta
ad dei imaginem. Sic etenim dicit: Et fecit
deus hominē: ad imaginem dei fecit eum.
Hinc eſt vnde apoſtolus: Uir quidē ait nō 1.Cori.11.b.
debet velare caput ſuū: q̄ imago ⁊ glīa dei
eſt: Mulier autem ideo velat: quia non eſt
gloria aut imago dei. Similitudo autē dei
hec eſt ī homine: vt ſicut ex patre filius: ſic
ex homine mulier. In hoc plane diſpar: q̄
hec facta/ille vero natus eſt. Quibuſdā ta
men videtur omnia ſimul deum feciſſe. Si
eñ verbo inquiunt fecit/quare nō omia ſi
mul feciſſe dicat̄? Nā hic hominū mos eſt/
ſi ꝑ partes feciſſe dicat̄. Ad potentiā ergo
dei magꝭ† facere videt̄ ſi vno die omnia ab Al.† ꝑficere.
eo facta †dicant̄. Porro aūt magnā ꝓuidē Al.† credant
tiam in hoc opꝫ ⁊ ordine contuemur. Nam

potuit vtiqȝ ſimul facere cūcta: ſ ratio mul
tiformis ꝓhibuit: et ſepoſitis his oībus/
ſcripture diuine fides adhibēda eſt: q̄ dicit
et ſepe dicit: Quia in ſex inq̄t diebus fecit
dn̄s deus tuus celū ꝛ terrā/mare ꝛ oīa q̄
in eis ſunt. Primo em̄ in loco ſic debuerūt
fieri/ vt ſentirēt ac ſcirent q꞉ facta ſunt: qm̄
em̄ nō ſe oīa ſimul viderūt/ ſȝ vnū hodie
cras alterū cognouerūt initio ſe cōtineri: et
nullo modo poſſe eternitatē ſuſpicari / vbi
ſe partibꝰ inuicē recognoſcūt. Nā ſi oīa ſimul
extitiſſent/ nō eſſet eis ſenſus infirmitatis:
ſȝ putarēt ſe nō cepiſſe. Que em̄ verbo dei
ſubito ſimul extitūt: nō ſe fieri ſentiūt /niſi
b alíud añ ſe/ aliud poſt ſe vidēdo. Et ne for/
te illud qḋ primū factū ē putet ſe īfectū ma
iora poſt ſe facta cernendo/ hoc credit de ſe
qḋ vidit in altero potiore. Deniqȝ lumē qḋ
dies appellat̄/ añ ſe habet celū ꝛ terrā: id eſt
aquā ꝛ aridā. Cū aūt ipa aqua ꝛ arida ꝛ te/
nebre cōfuſa fuiſſent facta/ eternitatem ſibi
vēdicare nō poterāt: q꞉ nihil hoꝝ ſtatum et
ꝓprietatē ſibi auſū eſt vēdicare. Sol iteꝝ ꝛ
luna cū ſint clariſſima/ añ ſe habent multa.
Ita ergo factum eſt/ vt potiora poſteriora/
anteriora autem inferiora cū ſe vidēt nihil
hoꝝ ſibi vēdicet eternitatē. Pretereaqȝ ſex
diebꝰ opꝰ cōſūmatū/ totiꝰ mūdi etatē i ſe cō/
tinet: vt ſex dierū opa/ ſex miliū annorū ha
berent figurā: q꞉ qḋ vnoqȝ ſeculo futurum
erat/ ſex dieꝝ per ordinē operibꝰ cōtinetur:
vtpote q꞉ priorıbꝰ ſeculis tāta cognitio dei
in terris nō erat futura/ ſine ſplēdore anteri
ores dies vident̄. Vt aūt añ hoiem pecora
fierēt: quia veteres noſtri inculti ꝛ agreſtes
pecoꝝ more victuri erant: ſexto aūt die hō
fieret/ hec res fecit: q꞉ i ſexto millenario an/
norū aduētus chriſti hoiem fecit /ne morti
eſſet obnoxius. Vt aūt imago dei eſſet hō:
q꞉ dono dei coimaginari haberet filio dei
1. Ioh. 3. a. dicēte iohāne aplō: Scimus aūt inq̄t: q꞉ cū
appꝛuerit ſimiles ei erimꝰ. Et vas electiōis:
coimaginari ait filio dei. Arbor aūt vite q̄
poſita ē in paradiſo/ imago fuit future grē
dei: q̄ eſt corpꝰ dn̄i: qḋ q̄ edit/ viuet in eter/
nū. Nā arbor ſciētie boni ꝛ mali ſignificat
q̄ lex data eſt ꝑ moyſen: qui cū cognitū fe/
ciſſet peccatū qḋ prius latebat/ dedit ſciēti/
am boni ꝛ mali: Oſtēdit em̄ qd eſſet bonuȝ
qd ve malū. Illud vero/ q̄ ſeptimo die reqe/
uit ab operibꝰ ſuis/ hoc ſignificat: q꞉ imple/
to ſexto millenario annoꝝ in ſeptimo mille
nario requieſcet/ ceſſante iam mundo ab oi
ope ſeculari. Hec dicimꝰ pauca de mult̄/ vt
viam panderemus intelligendi ſm ea que
ſupra oſtendimus.

De ordine diei et noctis/ vtra ſit Queſtio. 10.
prior: Queſtio. CVII.

Quantū ad mundi rōnē ptinet tene/ A
q bras ante legimus q̄ lucē: Ea em̄ q̄ Geñ. 1. a.
ad mūdi fabricā ꝓfecerūt queqȝ ſi/
mul facta vident̄ lumine priuata fuiſſe cō/
ſiderant̄: id eſt aqua/ terra/ tenebre: ex q̄bus
compaginatus eſt mundus: ſicut continet̄
in ſapientia que dicitur ſalomonis ex ma/ Sap. 11. c.
teria inuiſa/ hoc eſt tenebroſa. Et tenebras
em̄ ꝛ aquā factā ſacra volumina ipſius dn̄i
voce teſtant̄ ꝑ eſaiā ꝓphām: Ego inq̄t deꝰ Eſaie. 45. a.
q̄ feci lucē/ ꝛ creaui tenebras. Silr ꝛ per da/ Ar. tcelum.
uid: ꝛ aq̄s factas/ ꝛ terrā firmatam ſup aq̄s Pſ. 32.
ſpūſſanctꝰ oſidit. Qḋ cōuenit ꝛ euangelice
auctoritati ꝛ aplice traditioni: in q̄bꝰ oia fa/ Ioh. 1. a.
cta legūt̄: ꝛ vt nihil exciperet/ ſiue q̄ in celis Col. 1. c.
ſunt ait/ ſiue q̄ in terris. In hac q̄ parte q̄ ad
terras ptinet añ tenebras legimꝰ q̄ lucem:
hoc aūt eſt q̄tum ad ordinem lectionis ptı/
net/ nō quantū ad dignitatē. Nā vtiqȝ mul
to melior lux q̄ tenebre: In mundi tñ rōne
lux accipit nomē vt appellet̄ dies: ꝛ tenebre
nox: Sȝ hac ſcȝ rōne / q꞉ dū illumināt̄ tene
bre ꝛ p̄terit lux illud tp̄us: q̄diu redeat lux
dr̄ nox: ꝛ illud tp̄s q̄ illumināt̄ tenebre/ ap/
pellat̄ dies. Nox q̄ cū dr̄/ ſperat̄ futurus di/
es: ꝛ cū dies dr̄ ſperat̄ futura nox. Cum vō
officia hec ceſſauerint trāſeunte mūdo/ te/
nebre tñ dicent̄ ꝛ lumen: Non em̄ pōt dici
nox/ cū ꝑpetuo ſint tenebre: neqȝ dies/ cū oc
cidere ceſſauerit lumē. Vbi eternitas ē/ ceſ/
ſent hec noia: q꞉ cū mūdo ceperūt. Deniqȝ
añq̄ lux fieret / q̄ appellata eſt dies: nō nox
legit̄ fuiſſe/ ſȝ tenebre: q̄ poſtq̄ illūinate ſūt
et p̄terijt lux: veſpere appellate ſunt et nox.
Igitur q̄tum apparet/ ſubiecta eſt nox di/
ei. Nō em̄ q꞉ ante tenebre legunt̄ q̄ lux/ id/
circo añponēde debēt videri: q꞉ ꝛ celū ante
ſolē ē/ ꝛ tñ claritate maior eſt ſol: ꝛ terra añ
hoiem ꝛ pecora ꝛ cetera animātia/ ꝛ tñ ſub/
iecta ſūt homini. Nō ergo idcirco nox p̄fer/ B
ri debet diei/ q꞉ añ legunt̄ ꝛ tenebre: cū ap/
pareat ꝛ dignitate lumē tenebris/ ꝛ tp̄e di/
em nocti añponi. Sicut em̄ ſupra oſtēſuȝ ē/
cū eſſent tenebre/ facta eſt lux: Et appellauit Geñ. 1. a.
deus lucē diē / ꝛ tenebras appellauit noctē:
et factū eſt veſpere ꝛ mane dies vnꝰ. Nā ni/
ſi dies fuiſſet/ nec nox eēt. Tenebre em̄ erāt:
q̄ cū illuminate ſūt/ et p̄terijt dies curſu ſuo
pacto/ factus eſt veſper. Et cū poſt veſperū
illuxiſſet/ factꝰ eſt dies p̄mus/ nocte trāſacta:
vt diē ſeq̄ret̄ nox. Hoc ꝛ dignū ē ꝛ rōne cō/
mendatū/ vt inferior natura p̄ oia ſubiecta
ſit potiori. Quō ergo nox añ diē dicit̄/ cuꝰ
nomē poſt diem legis? Nō enim appellatȝ

fuiſſet nox/neq̃ veſꝑ/niſi facta lux diē ↄgiſ/
ſet:quo trāſacto fact⁹ eſt veſper/ꝗ eſt nox:
dies vtiq̃ factus eſt veſper/vt ſcias noctē
partē eſſe diei. Tūc eñ ↄſummat dies/cuꝫ
trāſit et nox. Deniq̃ ſic dicim⁹/annus dies
habet trecētos ſexagītaquiq̃/nō vtiq̃ ſine
noctibus: Cū eñ dies dicim⁹/ibidē cōpu/
tamus et noctes. Sub auctoritate eñ diei
ſignificam⁹ ꝛ noctē. Nā ꝛ ſi nox ꝑiret diē/ſb
vocabulo noctis cōputaret et dies. Quis
eteni hominū dicat:poſt quinq̃ noctes vi/
debo te/ꝛ nō poſt quinq̃ dies? Nec legiſſe
nos meminimus alicubi noctē añ diē ſigni
Exo.24.d ficataꝫ. Nam fuit inquit moyſes in monte
q̃draginta diebus ꝛ q̃draginta noctib⁹. Et
Pſ.120. in pſalmo: Sol (inq̃t) nō vret te ꝑ diē/neq̃
luna ꝑ noctē. Et vt de ipſis primordijs de/
Gen.1.a. mus exemplū. Fiant inq̃t luminaria in fir/
mamēto cęli/ ꝛ luceāt ſuper terrā:luminare
maius/ in inchoationē diei: ꝛ luminare mi/
nus/ i inchoationē noctis: Sꝫ luna nō pōt
ꝑponi ſoli ſicut nec nox diei: ſed ſicut luna
ſub ſole eſt:ita nox ſub die. Et i euāgelio ha
bemus ſub auctoritate et numero dierū ſi/
gnificatas et noctes. Ait inter cętera dñs:
Luc.9.d. Sunt hic quidā circūſtantiū qui nō guſta/
bunt mortē/donec videant filiū hoīs in re/
gno ſuo. Et ſubiecit: Factū ē poſt dies octo
ꝛc. Nunq̃d nō in hoc numero ↄtinent ꝛ no/
Joh.1.f. ctes? Et alio loco: Hęc inq̃t in bethania ge
ſta ſunt trās iordanē/vbi erat iohānes ba/
ptiçans. Poſtera die vidit ieſum venientē:
Nunq̃d dixit:poſtera nocte? Iterū ſequit:
Sequēti die voluit ꝓficiſci i galileā. Et i ſb
Joh.2.a. lectis: Et die tertio nuptię factę ſūt in cha/
na galileę. Ecce vbiq̃ dies i auctoritate ꝓ/
batur noctē habēs ſubiectā. Si eñ noctis
noie ↄtineret/ꝑiret nox diem: Nā q2 roma/
ni regnū habent: hiſpani ꝛ galli ꝛ afri/ꝛ cę/
teri ſubiecti eis ſub eoꝝ noie romani vocā/
tur:ita ꝛ nox:q2 ſubiecta eſt diei ſub ei⁹ noie
C ↄtinet. Sed inde quidā fallunt/ q2 iudęi in
ſabbatū veſpere iubent intrare: nō cōſide/
rantes cur ita mandatū ſit: Nam vtiq̃ pri/
die neceſſe habēt emere eſcas et ꝑparare in
ſabbatū/ꝛ lautū ire: Nūq̃d poſſunt hęc no
cte facere/ vt orto die intrarēt in ſabbatū?
Dñs certe veſpere reſurrexit:ꝛ diei deputa/
tur: In die eñ reſurrectio celebrat qui dies
dñicus appellat. Sic eñ legi: Hęc dies quā
fecit dñs: nō tamē nox dñica:q2 principatū
dies habet. Siue eñ ꝑterito die ſiue futu/
ro/ſemꝑ nox ſubiecta eſt:q2 ꝛ ordine inferi/
1.Theſſal.5.a or eſt ꝛ natura: Dicēte aplo: Filij diei eſtis
ꝛ luminis/non noctis neq̃ tenebrarū. Et ſi
de cōſulib⁹ conijciamus videbimus illum

primū noiari qui primo eligit. Deniq̃ ſolet
dici: cū illo q̃s erit cōſul? Si ḡ ꝛ nox añ diē
eſſet/ꝑor nominaret: Nā vſq̃adeo a die in/
cipit numerus/vtputa ſi dicamus:cras.vi.
cal.eſt. A mane vtiq̃ eſt vſq̃ dū veniat ad
aliud mane/vt trāſacto die ꝛ nocte cōpute/
tur: Nā ꝛ luna vtiq̃ i initio mane facta eſt
quartadecima:facta eñ lucere debuit tota
nocte: ꝛ in aliud mane cępit quintadecima:
Quid ergo ambigit/ vt nō a die principia
teneant? Propter quorundā ↄtentiōes de
re manifeſta coacti ſum⁹ lati⁹ loqui/ cū ipa
ſe lectio explanet: in qua dies añ noctē ap/
ta ratione ſignificat. Hęc oia ſupra memo/
rata ſm mūdi originē diximus: Verū ſi al/
tius loqui velimus/intellectū noſtrū ſpiri/
tali erigentes vigore: incōgruū depħendi/
mus tenebras ante lucem creatas aſſerere.
Si eñ lux cęleſtis naturę eſt ꝛ tenebrę ter/
renę: ineptū vtiq̃ eſt poſt tenebras lucē fa/
ctam putare: q2 moyſes lucē quidē factam/
ſed in qua nūc mūdus eſt parte: nō q2 tunc
creata eſt dicit: quia oia ſpiritalia añ creata
ſunt q̃ carnalia: vt lux q̄ in ſupnis erat fie/
ret in ſubiectis vt lāpas in domo. Qua au
tem rōne ante lucē tenebrę dicunt/cū ſemꝑ
poſt lucē videant? Deniq̃ cęleſtia ꝛ ſpirita
lia lumē natura eſſe credunt: terrena et car/
nalia tenebrę: vt tenebraꝝ nulla potētia lu/
minis ſubſiſtere videat: q2 omē primū ſū/
mitatis eſt: Nā ſi reqramus in ipſo ſole/te/
nebras depħendimus. Quādo eñ iuxta il/
lum fueris: tam clariſſimus videt vt ꝓſpici
nō poſſit. Si vero interuallo/clariſſim⁹ q̄dē
ſed vt poſſit aſpici. Si aūt lōge/minus cla/
rus: quāto lōgius tāto minus clarus. Vñ
defectus quidā apparet q̄ tenebras nūciat:
et ita ꝑuenit vt tenebrę ex lumine ortū ca/
pere videant. Itaq̃ q̄ fecit lucē/ hoc modo
creauit ꝛ tenebras. Quō faciēs aquam ſi/
mul creauit ꝛ terram: vt ſicut firmum aquę
terra eſt: ita tenebrę defectus luminis. De/
us aūt ſolus eſt qui defectum nō patitur:
q̄ cū vbiq̃ ſit/ immo oia intra ſe habeat: tā
ꝑclarus eſt/ vt a nullo videat/niſi ſe volue/
rit tēperare. Deniq̃ ſaluator cū eſſet in cor/
pore ꝛ nō eēt clauſus/minime videbat niſi
voluiſſet. Nā vtiq̃ qđ in mōte trāſfigura/ Math.17.
tus eſt/ꝛ in claritate magna apparuit: hoc
veluti latebat in corpe/qđ cum voluit ma/
nifeſtauit. Quō ergo latebat q̄ clauſus nō
erat? Nā ſi cū corpe clauſis oſtijs intrauit Joh.20.e.
ad diſcipulos: quēadmodū diuinitas eius
nō oia penetrat? Hoc eſt claudi nō poteſt:
quia defectum non patit. Cum ergo nuſq̃
deſit deus: illic tamē dicit eſſe vbi apparet

et vult videri. Cū ģ oīa in deo ſint: qꝛ exce-
Act.17.f. dit cūcta/ dicente aplo: Jn ipſo em̄ viuim⁹/
mouemur ⁊ ſum⁹: ipſe tñ i nullo eſt niſi in q̄
voluerit: Miniſterio em̄ quodā i om̄ib⁹ eſt:
⁊ ꝓuidentia quadā in quo vult apparet.

Queſtio.ii. **De lingua hebraica vnde nomē accepit: an ab heber/ an ab abraā:** (Q̄ō.CVIII.

A Mne qđ a deo ē/ rōnabile eſt: et vnicuiq; rei exordiū cauſa dat q̄ ſit origo ipſi⁹: vt nō abſurde noīari aut ſubſiſtere videat/ ſ vt nūcupationē oſtēderet/ q̄ caput intelligit̄ eſſe ipſius noīs. Jgit̄ ratio hoīs ē/ qꝛ conſtat: Conſtat aūt ex q̄ttuor elemētis.ſ.terra/ aere/ aqua ⁊ igne: deo auctore dūtaxat q̄nt⁹ ē anim⁹ q̄ſi auriga/ vt ꝯcretū ⁊ figuratū corpus agat/ ⁊ q̄ſi imꝑator ipſius: Et ab humo initiū ſumpſimus: et ei⁹ noīe nūcupamur: Hoīes em̄ vocamur ꝓpter humū: vñ pater noſter forinſec⁹ originē habet. Jgit̄ cauſa ⁊ ratio facit/ vt ex nomine alicui⁹ ceteri ſubſiſtentes ſub eodē nomine appellentur/ ipſum ſignificantes in ſe. Q̄obrē videamus ſi ꝯgruit/ ſicut quidā putāt ex heber dictos hebreos: Videt̄ em̄ q̄tū ad nomen ꝑtinet/ inde hui⁹ noīs origo deſcēdere. Anterior ē etem̄ heber q̄ abraā. Qđ ſi eſſet verꝫ/ deberēt hi q̄ de tribu heber ſunt/ poſt ipſū eodē noīe nūcupari. Ab heber em̄ ſeptima generatione nat⁹ ē abraā. Si ģ ſuper abraā vel ipſe abraā hebre⁹ dict⁹ ē: ſine dubio hebrei ab heber nūcupātur. Si aūt nō legitur ſuꝑ abraā dictos hebreos/ ſed poſt abraā: non

Quod hic dicit auguſtin⁹ / retractat lib.2 retractationū ca.16.b. iā vtiq; ex heber/ ſ ab abraā dicūt̄ hebrei: Quippe cū filij abraā ꝑmo hoc noīe appellati noſcātur: Jn geneſi em̄ ioſeph ⁊ fratres ei⁹ hebrei ſunt appellati. Sciētes aūt abraā fuiſſe/ q̄ ð ſyria deſcēdiſſet i chanaan ⁊ multiplicatus fuiſſet/ fidei cauſa om̄ib⁹ copijs

Gen.12. refert⁹/ rex ⁊ ꝓpheta appellatuſ/ ⁊ pater multarꝫ gentiū: qui cū trecentis decē ⁊ octo vi-

Gen.14. ris v̄naculꝰ ſuis q̄nq; reges ꝯfoderit: qꝛ nō in angulo hec geſta ⁊ dicta ſūt/ vt laterent eos q̄ ex ſemine eius erāt/ hebreos nūcupa rūt. Ordinis ģ ⁊ meriti ei⁹ fuit abraā/ vt caput fieret his qui ex eo traducē habēt. Dei em̄ iudicio ꝑnceps et origo poſit⁹ ē in terra chanaā: vt ex eo geniti alteri⁹ eſſent ⁊ ꝓfeſſionis ⁊ ꝯuerſationis/ q̄ fuerat ipſe priuſq; deſcēderet i terrā chanaā. Jnnouat⁹ em̄ ipſe nouum ꝯſtitueret pplm̄ in dei deuotione.

Phil.3 a. Hinc ē vnde aplus paulus hebreū ſe ex hebreis fatet̄. Hoc em̄ dignitatꝭ videbat̄ eē cognomē. Teſtimoniū eni et nobilitas generis erat/ vt ex noīe ei⁹ cognoſcerent̄/ q̄ multꝭ modis deo placuerat/ quiq; eis erat origo. Abijciat̄ ſi nō cōuenit rōni/ ſpernat̄ ſi diſpar ē/ ꝯuellatur ſi alienū ē a meritꝭ abrae: ⁊ nos refellamur q̄ſi adulatores ei⁹. Que eſt hec inimicitia aduerſus abraā: q̄ emulatio q̄ ei obtractāt inimici: ⁊ q̄ ſunt hi niſi q̄ filij ei⁹ dicūtur? Quid eſt i q̄ diſplicet abraā/ vt

B gl̄ia hec aliena ab eo putet̄? Et qđ ē qđ placeat in heber/ vt ꝑmerū iſtū habere dicat̄? Cui⁹ ſi ꝯuerſatio poſſet inq̄ri/ inueniret̄ forte idola coluiſſe: ſic thare ⁊ nachor/ ⁊ pater Joſue.24.a.

nachor: q̄s ꝯſtat nō lōge ab eo fuiſſe/ ſic teſtat̄ ieſus naue: qꝛ idola coluerūt. Aut certe q̄ ex diuerſo ſunt/ oſtēdāt q̄ ratione vēdicādū eſt hoc heber: ne forte a nobis ſupprimatur meritū ei⁹: ſed nullū eſt: qꝛ cōes ſunt nobis ſcripture: ⁊ q̄d vnicuiq; debeat̄/ i ꝓpatulo ē. Si em̄ ex ſolo noīe putāt hoc debere defendi/ infirmū et iprobabile ē. Tūc et em̄ rite nomini ei⁹ vēdicaretur/ ſi cauſe aliq̄ teſtes exiſterēt q̄ hoc ꝯfirmarent: Poſſent em̄ aliq̄ eiuſdē noīs rē ſibi non ſuā vēdicare. Jdeoq; hoc ē verū qđ nō ſolo noīe/ ſed ⁊ ꝑſpicua ratione firmatur: Nā q̄m dignatione dei factū ē/ vt in abraā † viuificaret̄ genus humanū/ ⁊ forma fieret ſalutarꝭ Al.† viſitaret̄

hominib⁹/ nulli ē ambiguū: idcirco in ipſo reparatū eſſe qđ fuerat amiſſū vitio fragilitatꝭ humane. Hic em̄ imago q̄dā poſit⁹ ē/ vt ad eius ſilitudinē gen⁹ hoīm reuerteret̄ ad deū: vt et dei culturā ⁊ ſermonē/ q̄ dat⁹ ꝑus fuerat in vſū hoīm recuparet hoibus: qꝛ ſicut in ꝑncipio in adā dei fuit imago vt cognitio ei⁹ eſſet i terris: ita poſt ruinas humani generꝭ/ ⁊ obliuionē veri dei/ in abraā reformatū ē: vt ab ipſo fides in deū cepta/ iterꝫ germinaret i fructū. Vñ nō ē abſurdū vt ex noīe eius plebs ab eo cepta vocabulū ſortiretur. Sed ne forte ꝓpter nomē heber ſcrupulū patiātur: qꝛ magꝭ cū hebreis heber ſonat nomen: qꝛ hebrei dicūtur/ nō abraei: recognoſcāt iterꝫ qꝛ hebrei nō heberei dicūtur. Heber em̄ dict⁹ eſt/ nō hebrer aut hebre. Si ģ hinc impugnandū putāt/ patiātur qđ faciunt: ⁊ neuter noſtrū habebit ex hac ꝑte victoriā: niſi is qui ꝑ ordinē reddita ratione oſtēdit verꝫ eſſe qđ aſſerit: Qui em̄ i vna re par ē/ ꝑdidiſſe dicēd⁹ ē/ ſi i altera ineq̄lis fuerit inuēt⁹: Nā ꝓpter ſonū

immutata ē littera: vt hebrei ꝑ habraei di/
cerent̃/q꞉ meliꝰſonat: Quō ⁊ ex iuda nō iu/
dai dicuntur/ſ᷑ iudei. Ubicūq꞉ eni abſurdū
viſū ē/imutata ē littera: vt vox ſonū cōpo/
ſitū haberet: Nā ꝑ medio die meridie dici/
mus: ⁊ multa ſūt alia. Igit̃ ꝯuenit vt ē oſtē
ſum/vt noie abrae/tā lingua ꝙ ipſe nuncu
C parer̃. Hec ꝙ lingua ē quā dicimꝰ ꝑmitꝰ da/
Gen.11.b. tā ade ⁊ ceteris: quā ꝓpter ꝑſumptionē tur
ris edificate credimus in multas diſperſā
⁊ confuſā: vt nō iā hec/ſed multe ex hac im
mutatione habita quorūdā dictoꝝ exiſte/
rent/vt vnā haberent ſpeciē/nec tñ deperi/
ret/ſed tota ꝯfuſa eſſet ceteris linguis: Ita
eñ tunc actū eſt/ne ſe hoies intelligerēt/et
maiora auderēt. Tante ꝙ tūc lingue intelli
guntur extitiſſe/quāti ⁊ hoies fuerūt: ꝙ di/
ſperſi locis in quibus habitarūt/ vnuſꝗſq꞉
linguā ſuā inſtituit. Si aūt ipſa eē minime
putabitur ꝙ ſcꝑta ē: tūc vna fuiſſe hec ſup/
erat/vt de ceteris linguis collecta ſit ꝑticu
latim/⁊ cōpaginata in ſpeciē lingue vniꝰ ꝙ
vteret̃ abraa3: vt q꞉ pater multarū gentiū
erat/ex multꝭ linguis ſermonē haberet cō/
poſitū: et eſſet ꝑ oīa innouatus. Sed q꞉ hi
quos memorat liber geneſeos/ vniꝰ vocis
⁊ ſermonis ab oriēte migraſſe legunt̃: ⁊ in/
de iterū diſperſi a deo ſuꝑ faciē totiꝰ terre:
non vtiq꞉ illic remāſit/ꝗn ꝑmitꝰ lingua da/
ta remaneret. Deniq꞉ neq꞉ terrā aliquā ha/
bet int̃ homines/vt cetere lingue: neq꞉ gē/
tē/ exceptis iudeis: q꞉ ꝑmo homini data ē
ī paradiſo: Et poſtꝙ ꝯfuſe ſūt lingue/nuſ/
ꝙ reperta hec que nūc dicit̃ hebrea. Si er/
go nuſꝙ habet locū vel gentē: abraā autē
natione ſyrus erat: vnde hāc linguā abrae
vel ceteris ſeminis eius: niſi q꞉ aut illa pri/
ma eſt/aut certe de multꝭ aptata? Uidemꝰ
eñ aliquātas linguas nōnulla ꝟba ſimilia
eius habere. Sed hoc nō ſic ꝯuenit rationi
quō illud/ſi ꝑma ipſa eſſe dicat̃: nō eñ oci/
oſe hoc factū ratio ꝓbat. Ipſā eñ linguam
debuit abraā habere quā habuit ꝑmꝰ hō:
vt moyſes veniens/⁊ creaturam ⁊ hoiem a
deo factū deſcribēs/ hac voce vteret̃ ꝙ deꝰ
locutꝰ ē/⁊ hoiem appellauit/ adā: ⁊ ade mu/
lier vocata ē/ eua: vt hec vox eſſet in libro
moyſi/que fuerit et ī his quos deſcribit: vt
vere ī oībus reformatā doceret ꝑmā cau
ſam/⁊ beneficiū diuinū in abraam.

Queſtio.12. De melchiſedech/quō abraā bñ/
dixerit: ⁊ quid de eo ſenſerit apl's:

E melchiſedech (Queſtio.CIX A
D legimus in libro geneſeos: ō mel/ Gen.14.d.
chiſedech etiā ſili modo ē ⁊ ī epiſto Heb.7.a
la data ad hebreos: q꞉ obuiauit inꝗt mel/
chiſedech ſacerdos dei ſummi abrae reuer/
tenti a cede regū: ⁊ ꝓtulit panes ⁊ vinū: et
obtulit ei/et benedixit eū dicens: Benedi/
ctus es abraā a deo excelſo/ꝗ fecit celum ⁊
terrā: qui tradidit inimicos tuos ſub ma/
nus tuas. Et vt apl's ſignificaret quis in/
telligendus eſſet ꝑ melchiſedech/ adiecit:
Sine dubio eñ ait: Quod minimū ē/a me
liore benedicit̃. Quod quidē non vtiq꞉ ad
traditionē retulit officij eccleſiaſtici. Quis
eñ ambigeret regulam traditionis officij
qua benedicūtur ſubiecti a dño/ meliorem
eſſe his ꝗ benedicūtur ab ea? Dñi eñ my/
ſteriū in his verbis que ipſum cōplectun/
tur ac memorant/ operatur. Perſone autē
eius ꝓprium meritū ⁊ potentiā voluit de/
monſtrare. Quis ergo hic et quātus eſt/ad
cuius compationē minor dicit̃ abraā: quē
conſtat in oībus fidelibus ſignū habere
teſtimonij nobilitatis ac fidei? Igitur hic
melchiſedech nō vtiq꞉ ſic benedixiſſe intel/
ligitur abraā/ſicut faciūt homines ſacerdo
tes: vt ex legatione daret benedictionē ꝟ/
bis ſolēnibus: ſed quaſi ꝓpriam: quā nō ꝑ
verba/ſed ꝑ naturā acceperit ſubſtantiali/
ter/vt ſit ei ꝓpria. Sacerdotes autē/quos
antiſtites dicimus/regulā habēt verbis ſo
lennibus ordinatā ⁊ traditā ſibi: quā ſup/
ponētes hominibꝰ benedicūt: nō tñ quos
volūt/ ſed etiā aliquādo quos nolūt: quia
dator regule ipſe ſcit cui dari debeat vl' in/
fundi ſacratiſſima bñdictio. Ille ꝟo qui na
tura habet bñdictionē ſubſtantialiter/quē
dicit ſūmi dei ſacerdotē/ꝑ volūtatē dat be
nedictionē: Uerba eñ bñdictionis ⁊ natu
ra eiꝰ cū volūtate ꝯcordāt. Nec errat vt ibi
velit vbi nō debet/ neq꞉ nolit vbi debet: ſ᷑
cui dederit ꝟba/ dat et effectū. Nñi aūt ſa/
cer dotes ſuꝑ multos ꝗtidie nomē dñi/⁊ ꝟ/
ba benedictionis imponūt/ſed in paucꝭ ef/
fectus eſt. Eſt iterū qñ meliores ſe benedi/
cūt: Quis eñ quis ſanctus ſit/ curuat tñ
caput ad benedictionē ſumendā: quia non
ꝓpriū ſacerdotis eſt/ſed dei inuentū. Heli 1.Reg.1.
eni ſacerdos annā benedixit/⁊ ꝓſecutus ef
fectus eſt: non vtiq꞉ merito ſacerdotis/ſed
ipſius anne/cuius mundū cor inſpexit de/
us. Igit̃ melchiſedech non iō melior abrae B

dicit̃ ꝓpter ſolũ officiũ ſacerdotij: ſ ⁊ natu
ra aſponit̃ illi/ vt vltra hoies intelligatur.
Nullo eni mõ fieri põt/ vt q̃ tãto amico dei
ꝓponit̃ et fideli vſq̃adeo/ vt amore ⁊ timo
re ei⁹ nec filiũ ſuũ chariſſimũ dubitaret oc/
cidere/ hõ putet̃. Qua eni iuſticia/ q̃b⁹ opi/
bus pl⁹ poſſit mereri q̃ meruit abraã? Nec
eni erat plus qð faceret ad cõmẽdationem
meritoꝝ q̃ fecit abraã. Primũ eni cũ neſci
ret deũ/ nec ſignũ vidiſſet q̃ ei ſuaderet̃ dicẽ
Gen.12.a. ti ſibi deo: Exi de terra tua ⁊ d̃ cognatione
tua/ ⁊ de domo patris tui. Nec diſtulit/ ſed
ſtatim obediuit: non ſolũ p̃ſentis rei/ ſ et
futuri dñi implẽs volũtatẽ. Dicit eni dñs:
Matth.10.b. Quicũq̃ plus fecerit domũ/ aut parẽtes/
aut fratres/ aut cognatos q̃ me: nõ eſt me
dignus. Qualis ḡ abraã/ ⁊ cui⁹ meriti eſt/ q̃
añ mandata ſaluatoris impleuit/ q̃ p̃dica/
Heb.13.a rentur? Apl̃us hoſpitalitatẽ ſectandã ma/
gnopere docet: Hanc abraã ſic ⁊ tam deuo
te excoluit/ vt videat̃ ab hoc didiciſſe apo/
C ſtolus hanc p̃dicandã. Deinde ꝓuectus an
nis ſic multiplicari credidit ſemen ſuũ (qð
prudentibus mundi ſtultũ videtur) quem/
Gen.22.d. admodũ ſunt ſtellę cęli: vt anteq̃ ſentẽtia
decerneretur prudẽtib⁹ ſeculi/ ab hoc dam
Abdie.1.c. nati videãtur. Poſtea eni dictũ eſt: Perdã
Esaie.29.c. prudentiã prudentum. Juſſu dei circum/
2.Cor.1.c cidit ur: quod nõ vtiq̃ ſine dolore fit/ ⁊ non
Gen.17. ęgrefert: vt poſteris formam daret patien
tię. Ex ſara illi vxore ſua iam anicula filius
ꝓmittitur/ ⁊ non dubitat: vt futuris oſten
deret intantũ auctoritati dei credendũ/ vt
etiã ſi quę irrationabilia videntur/ p̃cipiat
aut ꝓmittat/ non ambigatur: quia magis
pſona eius reſpicienda eſt q̃ verba: vt qð
in verbis infirmũ aut impoſſibile videtur/
perſona eius confirmet/ ⁊ faciat videri poſ
ſibile. Deus eſt eni qui ꝓmittit: de quo cre
dendũ eſt/ quia poteſt quod hominib⁹ im/
poſſibile videt̃. Quę eni offenſio poteſt iu
dicari/ cũ plus de deo opinatur/ q̃ de ſe ſen
Gen.22. tit humanitas? Propter quod datũ ſibi a
deo abraam filiũ eodem iubente occidere
illum non ambigit: nec tempus differt: nec
admiratur ad dei voluntatẽ/ vt filiũ quem
magnopere beneficij et admirationis de/
derat gratia/ hunc iuberet occidi: cert⁹ dei
voluntatẽ nõ debere ab homine retracta/
ri: Neq̃ iuſſionẽ aut factũ dei ſine ꝓuiden
tia eſſe. Quod vt omni deuotione feſtinã/
ter impleret/ matri eius coniugi ſuę nõ in/
dicat: non ignarus fragiliores eſſe circa fi/
lios fęminas: ⁊ poſſe huic deuotiõi lachry/
marũ miſeratione impedimẽtũ afferre: nec
non ⁊ ipſum puerũ latet vſq̃ ad horaꝫ ne/
cis/ vt iuſſioni dei toto mẽtis obſeq̃o obe/
diret: non parricidiũ hoc deputãs/ ſed ho/
locauſtum/ quod iuſto iudice auctore fie/
bat. Quę ḡ his maiora poſſet gerere mel/
chiſedech/ quibus p̃cederet abraã: quem ſi/
cut videmus/ in nullo conſtat inobedien/
tem fuiſſe? Moyſes eteni cui legitur faciẽ Exo.33.b.
ad faciem dñs eſſe locutus: miſſus ad gen/ Exo.4.c.
tem et ad fratres ſuos/ ire nolebat. Jonas
ꝓpheta pręceptũ ſibi vt niniuitis pędica/ Jone.1.a.
ret/ irrupit: vt ad alium locũ pergeret quo
miſſus nõ fuerat. Job plane egregi⁹ i om/ Job.1.d.
nibus: tamẽ motus amiſſione filioꝝ veſti/
menta ſcidit ſua/ et totondit comã capitis
ſui. Abraam autẽ nec contriſtatus legit̃ de
morte chariſſimi filij: ⁊ quem iuſſus fuerat
ipſe occidere/ nec alicubi deo ſibi iubẽte le
gitur trepidaſſe. Jgitur ꝑ hoc apparet mel/ D
chiſedech vltra hominẽ eſſe: q2 nõ erat vñ
melior eſſet q̃ abraam/ niſi ſola p̃cedat illũ
natura. Natura eñ impaſſibilis beatitudi
nẽ ꝑ ſubſtãtiã habet: Humana aũt neceſſi/
tas beatitudinẽ acquirit ꝑ geſta. Quia eñ
perfectionẽ diuinitatis nõ habet per exer/
citiũ et colluctationẽ proficit vt melior fi/
at: cũ plus vincit q̃ vincit̃. Si eni ſic agẽ/
ret (qð impoſſibile ẽ) vt nũq̃ peccaret: me/
lior deo fieret: Qð abſit: Quia natura q̃
poteſt peccare ſicut ⁊ nõ peccare: ſi ſemper
vinceret: illi naturę p̃ponenda erat/ q̃ ideo
nõ peccat/ q2 impaſſibilis eſt. Non eñ ma
gnũ videret̃ nõ peccare/ q2 nõ põt: magniſi
cũ aũt ſi tñ poſſet peccare nõ peccaret. Hoc
ḡ intereſt inter ſubſtãtiã dei et hois: q2 dei
ſubſtãtia beata ſemꝑ ẽ ſecuritate inuincibi
lis ęternitat̃ ſuę: hois aũt ſubſtãtialit̃ bea
ta fit ꝑ laborẽ: Et alia neceſſe ẽ beatitudo
ſit ĩpaſſibilis: alia illius q̃ tribulationibus
ꝯficitur/ vt poſſit aliqñ gaudere. Beatitu/
do eñ impaſſibilis in eo eſt ſemꝑ vt beata
ſit: paſſibilis autẽ poſt magna exitia gau/
det euaſiſſe mortẽ. Cõtriſtat̃ ergo vt poſ/
ſit gaudere: nec ꝑpetuo ſecurus paſſibilitã
te naturę: Jmpaſſibilis aũt ſemꝑ beat⁹ eſt:
q2 neq̃ nouit triſticiaꝫ/ neq̃ ſuſpicat̃ poſſe
ſe ꝯtriſtari. Nam ⁊ natura hoim/ q̃uis per
laborẽ beatitudinẽ ꝯſeq̃tur: nõ erit tñ intã
cta: neq̃ deerũt ei cicatrices. Quõ eni fieri

pōt/ vt ſępe ꝯgreſſa ⁊ aliquotiēs victa non
ſit vulnerata? Impaſſibil' aūt ſemꝑ íntacta/
illęſa/inuiolabil' manet. Igiť nō minim⁹ di
cereť abraā ad melchiſedech/niſi potior eēt
natura melchiſedech ꝙ̃ abraā: Nam hęc q̄
diximus/ingenij eſſe forte videnť: Si autē
legē reſpiciam⁹/ plurima adhuc et potiora
Geñ.14.d. dicenť. Hic eni melchiſedech rex ſalē/ſacer/
Heb.7.a. dos dei ſūmi/ q̄ obuiauit abrę regreſſo a
cęde regū: qui et bñdixit eū: primū quidē
interp̄tatur rex iuſticię: deinde rex ſalem/
qđ ē rex pacis: ſine p̄re/ ſine matre ⁊ ſine ge
nealogia: neq̄ initiū dierū/ nec finem vitę
habens: ſimilatus autē filio dei manet ſa/
cerdos in ꝑpetuū. Et vt hęc locis quib⁹ ſi/
gnificauerat cōmendaret deo/adiecit: Vi/
dens ait quantus ſit hic cui decimas dedit
abraam de primitiuis princeps patrū. Vt
eni qua potentia/ et quanta melchiſedech
ſit/oſtendat/laudat abraam dicens: Quia
princeps patrū eſt: hoc eſt/ cęteris omni/
bus melior abraam: ſed minimus ad mel/
chiſedech. Nonne manifeſtū eſt hunc ho/
minē non eſſe/ſed meliorē? Quid eſt enim
quod dicit de eo: quia rex pacis eſt/ et rex
iuſticię. Propius accedite ⁊ videte. De lon
ge eñ ſolem videntes lucernā putatis: et
argentū aſpicientes/ęſtimatis ſtannū: Po
teſt aliquis hominū dici rex pacis atq̄ iu/
ſticię? Pax eni hominibus ꝑ̄dicatur/ ſimi/
liter et iuſticia: Hic autē ideo rex pacis ⁊ iu
ſticię dicitur: vt ab eo iuſticia et pax origi/
nem habere noſcatur. Non eñ ſuꝑ ipſum
eſſe dici poteſt quod ab ipſo regitur: Nam
homines iuſticia magiſtra et pace/ erudiū/
tur ad deū promerendū. Hęc ergo quę ho/
minū magiſtra eſt/ melchiſedech habet re/
gem. Quantū ergo melior ē homine mel/
chiſedech/quādo gubernatrix hominū ſub
ipſo eſt: hoc eſt/ regeʒ eſſe regū. Itaq̄ cum
rex iuſticię ⁊ pacis dicitur/ auctor eoꝝ eſſe
ſignificať: Vt quomō dominus ieſus au/
ctor vitę eſt: ita et melchiſedech auctor iu/
ſticię eſt ⁊ pacis: Quia qui ꝑ chriſtū viuūt/
hi diſpenſante iuſticia ⁊ pace regunť. Cor/
dibus eni ſeruorū dei iuſticiam infundit ⁊
pacem/ ad exornandam diſciplinaʒ domi/
nicam. Scriptū legimus in pſalmo octoge
Ps.84. ſimoquarto: Quia iuſticia et pax comple/
xę ſunt ſe: ⁊ veritas de terra orta eſt. Et vt
de qua iuſticia diceret/oñderet/ait: Quia
C iuſticia de cęlo proſpexit. Hoc de tempore

ſaluatoris ſcriptura oſtendit/quo iuſticia
dei data eſt mundo ꝑ chriſtū in cognitio/
ne myſterij dei vnius quod ante ꝓmiſerat.
Iuſtum eſt eni ſcire creaturā veritatē cre/
atoris ſui: quę iuſticia manifeſtata in ter/
ris/ ſublata diſcordia quę de iniuſticia fu/
erat generata/ incogniti dei pacificos fe/
cit diſcordes: dum diuerſos dudū in vna
fide conſtituit: Sic ſe complexę ſunt iuſti/
cia et pax ⁊ veritas vnius. De terra orta ē
magiſtra iuſticia: Incarnatio enim chriſti
oſtendit/quę eſſet de ipſo deo veritas co/
gnoſcenda. Igitur hęc certe iuſticia dei ē:
ſimiliter ⁊ pax/dicēte apoſtolo: Ipſe autē Roma.16.c.
deus pacis conterat ſathan: Quomō hoc
poſſit diſcernere/ non aduerto: vt cū deus
pacis pater ſit dñi noſtri ieſu chriſti: nec nō
et ipſe chriſtus: Dicit eni: Pacem meā do Joh.14.d.
vobis: De melchiſedech dicatur: quia rex
iuſticię ⁊ pacis ē: Qua ratione ſecernatur/
nō intelligo. Puto eñ nihil differre quan/
tum ad rem ꝑtinet/ regem pacis a deo pa/
cis: Quia eñ in mundo quiſq̄ deus dici
non debuit/vt vni ſoli ex quo ſunt omnia/
reſeruaretur: hoc tamē nomen regem qui
imaginē eius haberet/iſtituit: qui excępto
dei nomine omnē poteſtatē eius haberet:
Sed quia terrenus eſt/ hominū rex eſt/ nō
tamē pacis et iuſticię: Quia etiā ipſe ducē
habet iuſticiaʒ/quam nō illi licet contem/
nere. Iuſticia eni deus illi eſt: Res eñ dei
eſt iuſticia: et qui pręuaricať eum/ reus fit
dei iudicio. Melchiſedech aūt ſicut datur
intelligi/nō more hominū rex appellatur:
quia ſub ſe habet iuſticiā quę regibus do/
minatur. Nemo eteñ poteſt habere ſub ſe
iuſticiam/niſi eius naturę ſit vt peccare nō
poſſit. Sub ipſo autē eſſe ideo diciť: quia
ab eo inuenta eſt modo legis/per quā gu/
bernētur qui poſſūt peccare. Igitur rex iu/
ſticię moderator eſt verborū a ſe inuento/
rum/quibus hñ beateq̄ ⁊ viui poſſit ⁊ cre
di. Diu multūq̄ laboramus/et adhuc mi/
nus de melchiſedech dicimus/niſi reuerta
mur ad ſcripturam/quę ⁊ ipſa diu pulſat ⁊
clamitat/ vt p̄ſſos graui ſomno excitet ad
intellectū: non noctis/ſed diei. Dicit ergo: D
q: ſine patre/ ſine matre/ ſine genealogia
ē melchiſedech. Et ne aliter intelligereť ꝙ̃
dignū eſt/adiecit: Nec initiū dierum/nec fi
nē vitę habēs: Per quod oſtendit neq̄ na
tum neq̄ mortuū eſſe melchiſedech. Quid

ad hęc tā manifeſta humana argumenta/
tur ſubtilitas? Quę ē tam verſuta ingenij
calliditas/ quę audet reſiſtere manifeſtis:
vt nō ſenſum capiat ex lectione/ ſed ſenſuz
tribuat lectioni? Vis inferł ſcþturł domi/
nicis: ita vt etiā hos inimicos ſentiat/ q̄ au
ctoritati eius ſe indiuinare vidētur. Dicūt
eñ quidam non ita de melchiſedech debe/
re credi/ vt relatū eſt ſcripturis: ac per hoc
ad ſenſum ſuū ſcripturas conuertūt. Qui/
bus melius eſſet aperte nō recipere ſcþtu/
ras/ q̄ doloſe agere contra illas: vt ſub no
mine patris paretur bellū/ et ſub tegmine
amicitię lateat hoſtis. Dicunt ergo non ad
generoſitatē ptinere melchiſedech/ ſed ad
humilitatē generis eiuſdē/ quia ſine patre
ꝛ matre legitur fuiſſe. Hoc eñ ideo aiūt ſic
ſcriptū eſſe/ vt oſtenderetur ex alienigenis
fuiſſe/ non ex tribu qua ortus ē abraam: qꝛ
genus eius nō inuenił in lege: Vñ ꝛ adie/
cit inquiūt: ꝛ ſine genealogia: vt intellige/
reł penitus origo eius in lege deſcripta nō
eſſe: vt ex parētibus qualibuſcūq; p ſeipſū
vir bonus fact9 credał. Porro aūt iā tāta ē
ſcþtura/ vt oīa p ordinem digeſta cauſę ne
ceſſaria ponat. Primū eñ dicit: ſine patre/
ſine matre: videam9 ſi cęterorū matres ſi/
gnificanł ſine lege: quę fuerit vxor nachor
auia abrać/ mater thare: non legił q̄ fuerit
mater abrać/ vt de cęteris taceā: Nūquid
hi ſine matribus fuiſſe dicendi ſunt? Si di/
xiſſet: ſine patre/ ſiue fuerat color: quia om
niū qui fuerūt/ patres habētur in lege. Ad/
dit: ꝛ ſine genealogia: Si ideo hęc dixit/ vt
oſtēderet generationē eius in lege nō eſſe:
ſuffecerat dixiſſe: ſine patre: quia illius pa/
trē nemo nouit. Multo magis itez ad ma
nifeſtationē dicit: Neq; initiū dieꝝ/ neq; fi
nē vitę habēs. Dic quiſq̄s es violētuſ: quō
iſtud interþtaris? Quid ē initiū dierū non
habere neq; finē vitę? Suffecerat certe di/
xiſſe/ generationē ei9 i lege ſcþtā nō eſſe: ac
p hoc origo ei9 ex allophyl ē credēda. Pōt
dici tranſlatū hūc ſicut enoch/ ideo nō mor
tuū eē. Eſto. Quid ē initiū dieꝝ vitę nō ha
bere? Forte dicas/ qꝛ dies natalis ei9 ſcþt9
nō ē: Cui9 eñ ſcþtus ē in lege: et hęc rō eſt:
vt cui9 natalis dies ſcþtus non ē/ initiū di
erum vitę negeł habere. Potuit ergo ꝛ de
cęteris idē dici. Et ſi vt hō tranſlatus fuiſ/
ſet: non tñ ſine vitę erat fine: quia quicq̄d
ſub ſpe mortis eſt/ finē habet. Deſine quiſ/
quis ꝯtētioni ſtudes: expedit eñ veri vin/
ci/ q̄ vincere vera p falſa. Perdere ē eñ/ nō
vincere: qꝛ ſi i hoīe pdere videreł veritas/
apud deū tamē vincit: qꝛ ratio ei9 inuinci/
bilis eſt. Itaq; anim9 a lege vinci debet/ vt
hoc ſentiat quod a lege ſignificatur: nō vt
ipe legi ſenſū det ſuo arbitrio/ vt legē ſe vi/
olēter legi exhibeat. Et audi zorobabel/ qꝛ 3. Eſdre.3.c.
ſup oīa ait vincit veritaſ. Iā melchiſedech
futurū myſteriū incarnationis ꝛ paſſionis
dñi oſtēdit deus abrać pmū: quaſi patri fi/
deliū tradidit euchariſtiā ꝛ corporis ꝛ ſan/
guinis dñi: vt pręfiguraretur in patre/ quę
in filijs futura erat veritas. Qui ſi homo
putatur et ſacerdos/ eo more quo fuit aa/
ron/ aut nūc ſunt: oſtēdatur aut legatur lo
cus habitationis eius: Aut ſi fuit templū
aliquod aut ſynagoga in q̄ ꝯgregabat po/
pulū/ ꝛ offerebat coꝝ ſacrificia/ vel q̄ popu
lus cōueniebat ad illū? Si eñ ſacerdos in
terris erat/ ſine dubio habuit populū: ꝛ añ
abraā vtiq;/ vel tpe eius erat populus qui
ſeruiret deo: Et quomō abraā quaſi caput
fact9 eſt fidei: vt ex eo populus haberet no
ticiā dei? Similił eñ ſi melchiſedech erat
qui doceret vnius dei timorē in terris: fru/
ſtra electus eſt abraam/ vt ex eo plębs dei
nūcuparetur. Poterāt eñ inter eos eſſe/
qui conueniebāt ad melchiſedech: Et ē il/
lud quod legitur in cātico deuteronomij:
Quia cū diuideret inquit altiſſimus gen/ Deut.32.c.
tes: quēadmodū ſepauit filios adę/ ſtatu/
it fines gentiū/ ſm numerū angelorū dei:
Et facta ē pars dñi populus ei9 iacob. Igi
tur ſi in mūdo plębs nō erat dei/ exceptis
filijs abrać: qua ratione alia plębs putał
fuiſſe/ quę ex doctrina deſcēderat melchiſe
dech/ negāte ꝓpheta? Qñ eñ nomīat oēs
gētes quę in mūdo ſunt: ꝛ nō dicit populū
dei eſſe niſi filios abrać: quid ſupeſt niſi vt
exceptis his negeł cęteroſ dei habuiſſe no
ticiā: quia notus in iudęa deus. Melchiſe Ps.75.
dech autē ſacerdos dei ſummi/ ad bñdicen
dum abraā apparuit ad pręſagiū futuroꝝ
ſanctoꝝ: Quia bñdictio danda erat in fu/
turū plębi dei p antiſtitē fere dei/ quē dici/
mus ſacerdotē. Hic ergo melchiſedech prę/
curſor apparuit ſacrati futuri filij dei: quia
p̄cedit ad obſequiū q̄ ordine ſequēs. Non
ergo admirāda ſint quę diximꝰ de melchiſe
dech/ qñ ſcriptura ad confuſionē obſtrepē/
tiū plus addat et dicat: Poſt omnia enim

pōt/ vt ſepe ꝯgreſſa ⁊ aliquotiēs victa non
ſit vulnerata? Impaſſibil' aūt ſemꝑ itacta/
illeſa/inuiolabil' manet. Igit nō minim⁹ di
cere abraā ad melchiſedech/niſi potior eēt
natura melchiſedech ꝙ abraā: Nam hec ꝗ
diximus/ingenij eſſe forte vident: Si autē
legē reſpiciam⁹/ plurima adhuc et potiora
Gen.14.d. dicent. Hic eni melchiſedech rex ſalē/ſacer/
Heb.7.a. dos dei ſūmi/ ꝗ obuiauit abraę regreſſo a
cęde regū: qui et bñdixit eū: primū quidē
interꝑtatur rex iuſticię: deinde rex ſalem /
qđ ē rex pacis: ſine pr̃e/ ſine matre ⁊ ſine ge
nealogia: neqꝫ initiū dierū / nec finem vitę
habens: ſimilatus autē filio dei manet ſa/
cerdos in ꝑpetuū. Et vt hec locis quib⁹ ſi/
gnificauerat cōmendaret deo / adiecit: Vi/
detis ait quantus ſit hic cui decimas dedit
abraam de primitiuis princeps patrū. Vt
eni qua potentia/ et quanta melchiſedech
ſit/oſtendat/laudat abraam dicens: Quia
princeps patrū eſt: hoc eſt/ cęteris omni/
bus melior abraam: ſed minimus ad mel/
chiſedech. Nonne manifeſtū eſt hunc ho/
minē non eſſe/ſed meliorē? Quid eſt enim
quod dicit de eo: quia rex pacis eſt/ et rex
iuſticię. Propius accedite ⁊ videte. De lon
ge em̄ ſolem videntes lucernā putatis: et
argentū aſpicientes/ęſtimatis ſtanuū: Po
teſt aliquis hominū dici rex pacis atqꝫ iu/
ſticię? Pax eni hominibus ꝑdicatur/ ſimi/
liter et iuſticia: Hic autē ideo rex pacis ⁊ iu
ſticię dicitur: vt ab eo iuſticia et pax origi/
nem habere noſcatur. Non em̄ ſuꝑ ipſum
eſſe dici poteſt quod ab ipſo regitur: Nam
homines iuſticia magiſtra et pace/ erudiū/
tur ad deū promerendū. Hec ergo quę ho/
minū magiſtra eſt/ melchiſedech habet re/
gem. Quantū ergo melior ē homine mel/
chiſedech/quādo gubernatrix hominū ſub
ipſo eſt: hoc eſt/ regē eſſe regū. Itaqꝫ cum
rex iuſticię ⁊ pacis dicitur/ auctor eoꝝ eſſe
ſignificat: Vt quomō dominus ieſus au/
ctor vitę eſt: ita et melchiſedech auctor iu/
ſticię eſt ⁊ pacis: Quia qui ꝑ chriſtū viuūt/
hi diſpenſante iuſticia ⁊ pace regunt. Cor/
dibus eni ſeruorū dei iuſticiam infundit ⁊
pacem/ ad exornandam diſciplinā domi/
nicam. Scriptū legimus in pſalmo octoge
Ps.84. ſimoquarto: Quia iuſticia et pax comple/
E xę ſunt ſe: ⁊ veritas de terra orta eſt. Et vt
de qua iuſticia diceret/ oñderet/ait: Quia
C iuſticia de cęlo proſpexit. Hoc de tempore

ſaluatoris ſcriptura oſtendit/ quo iuſticia
dei data eſt mundo ꝑ chriſtū in cognitio/
ne myſterij dei vnius quod ante ꝓmiſerat.
Iuſtum eſt eni ſcire creaturā veritatē cre/
atoris ſui: quę iuſticia manifeſtata in ter/
ris/ ſublata diſcordia quę de iniuſticia fu/
erat generata/ incogniti dei pacificos fe/
cit diſcordes: dum diuerſos dudū in vna
fide conſtituit: Sic ſe complexę ſunt iuſti/
cia et pax ⁊ veritas vnius. De terra orta ē
magiſtra iuſticia: Incarnatio enim chriſti
oſtendit/ quę eſſet de ipſo deo veritas co/
gnoſcenda. Igitur hec certe iuſticia dei ē:
ſimiliter ⁊ pax/ dicēte apoſtolo: Ipſe autē Roma.16.c.
deus pacis conterat ſathan: Quomō hoc
poſſit diſcernere/ non aduerto: vt cū deus
pacis pater ſit dñi noſtri ieſu chriſti: nec nō
et ipſe chriſtus: Dicit eni: Pacem meā do Joh.14.d.
vobis: De melchiſedech dicatur: quia rex
iuſticię ⁊ pacis ē: Qua ratione ſecernatur/
nō intelligo. Puto em̄ nihil differre quan/
tum ad rem ꝑtinet/ regem pacis a deo pa/
cis: Quia em̄ in mundo quiſqꝫ deus dici
non debuit/ vt vni ſoli ex quo ſunt omnia/
reſeruaretur: hoc tamē nomen regem qui
imaginē eius haberet/ iſtituit: qui excepto
dei nomine omnē poteſtatē eius haberet:
Sed quia terrenus eſt/ hominū rex eſt/ nō
tamē pacis et iuſticię: Quia etiā ipſe ducē
habet iuſticiā/ quam nō illi licet contem/
nere. Iuſticia eni deus illi eſt: Res em̄ dei
eſt iuſticia: et qui pręuaricat eum/ reus fit
dei iudicio. Melchiſedech aūt ſicut datur
intelligi/ nō more hominū rex appellatur:
quia ſub ſe habet iuſticiā quę regibus do/
minatur. Nemo etem̄ poteſt habere ſub ſe
iuſticiam/ niſi eius naturę ſit vt peccare nō
poſſit. Sub ipſo autē eſſe ideo dicit: quia
ab eo inuenta eſt modo legis/ per quā gu/
bernētur qui poſſūt peccare. Igitur rex iu/
ſticię moderator eſt verborū a ſe inuento/
rum/ quibus bñ beateqꝫ ⁊ viui poſſit ⁊ cre
di. Diu multūqꝫ laboramus/ et adhuc mi/
nus de melchiſedech dicimus/ niſi reuerta
mur ad ſcripturam/ quę ⁊ ipſa diu pulſat ⁊
clamitat/ vt ꝓſſos graui ſomno excitet ad
intellectū: non noctis/ ſed diei. Dicit ergo: D
qr ſine patre/ ſine matre/ ſine genealogia
ē melchiſedech. Et ne aliter intelligeret ꝙ
dignū eſt/ adiecit: Nec initiū dierum/ nec fi
nē vitę habēs: Per quod oſtendit neqꝫ na
tum neqꝫ mortuū eſſe melchiſedech. Quid

ad hec tã manifeſta humana argumenta/
tur ſubtilitas? Que ē tam verſuta ingenij
calliditas/ que audet reſiſtere manifeſtis:
vt nõ ſenſum capiat ex lectione/ ſed ſenſuʒ
tribuat lectioni? Uis inferꝛ ſcptur? domi/
nicis: ita vt etiã hos inimicos ſentiat/ q̄ au
ctoritati eius ſe induinare videntur. Dicũt
eñi quidam non ita de melchiſedech debe/
re credi/ vt relatũ eſt ſcripturis: ac per hoc
ad ſenſum ſuũ ſcripturas conuertũt. Qui/
bus melius eſſet aperte nõ recipere ſcptu/
ras/ q̃ doloſe agere contra illas: vt ſub no
mine patris paretur bellũ/ et ſub tegmine
amicitie lateat hoſtis. Dicunt ergo non ad
generoſitatẽ ptinere melchiſedech/ ſed ad
humilitatẽ generis eiuſdẽ/ quia ſine patre
ꝛ matre legitur fuiſſe. Hoc eñi ideo aiũt ſic
ſcriptũ eſſe/ vt oſtenderetur ex alienigenis
fuiſſe/ non ex tribu qua ortus ē abraam: qꝛ
genus eius nõ inuenitꝛ in lege: Uñ ꝛ adie/
cit inquiũt: ꝛ ſine genealogia: vt intellige/
retꝛ penitus origo eius in lege deſcripta nõ
eſſe: vt ex parẽtibus qualibuſcũq̃ ꝑ ſeipſũ
vir bonus fact⁹ credatꝛ. Porro aũt iã tãta ē
ſcptura/ vt oĩa ꝑ ordinem digeſta cauſe ne
ceſſaria ponat. Primũ eñi dicit: ſine patre/
ſine matre: videam⁹ ſi ceterorũ matres ſi/
gnificantꝛ ſine lege: que fuerit vxor nachor
auia abrae/ mater thare: non legitꝛ q̄ fuerit
mater abrae/ vt de ceteris taceã: Nũquid
hi ſine matribus fuiſſe dicendi ſunt? Si di/
xiſſet: ſine patre/ ſiue fuerat color: quia om
niũ qui fuerũt/ patres habẽtur in lege. Ad/
dit: ꝛ ſine genealogia: Si ideo hec dixit/ vt
oſtẽderet generationẽ eius in lege nõ eſſe:
ſuffecerat dixiſſe: ſine patre: quia illius pa/
trẽ nemo nouit. Multo magis iteꝝ ad ma
nifeſtationẽ dicit: Neq̃ initiũ dieꝝ/ neq̃ fi
E nẽ vite habẽs. Dic quiſq̃s es violẽtus: quõ
iſtud interptaris? Quid ē initiũ dierũ non
habere neq̃ finẽ vite? Suffecerat certe di/
xiſſe/ generationẽ ei⁹ ĩ lege ſcptã nõ eſſe: ac
ꝑ hoc origo ei⁹ ex allophylꝭ ẽ credẽda. Põt
dici tranſlatũ hũc ſicut enoch/ ideo nõ mor
tuũ eẽ. Eſto. Quid ē initiũ dieꝝ vite nõ ha
bere? Forte dicas/ qꝛ dies natalis ei⁹ ſcpt⁹
nõ ẽ: Cui⁹ eñi ſcptus ē in lege: et hec rõ eſt:
vt cui⁹ natalis dies ſcptus non ẽ/ initiũ di
erum vite negetꝛ habere. Potuit ergo ꝛ de
ceteris idẽ dici. Et ſi vt hõ tranſlatus fuiſ/
ſet: non tñ ſine vite erat fine: quia quicq̃d
ſub ſpe mortis eſt/ finẽ habet. Deſine quiſ/
quis ꝯtẽtioni ſtudes: expedit eñi veri vin/
ci/ q̃ vincere vera ꝑ falſa. Perdere ē eñi/ nõ
vincere: qꝛ ſi ĩ hoĩe ꝑdere videretꝛ veritas/
apud deũ tamẽ vincit: qꝛ ratio ei⁹ inuinci/
bilis eſt. Itaq̃ anim⁹ a lege vinci debet/ vt
hoc ſentiat quod a lege ſignificatur: nõ vt
ipe legi ſenſũ det ſuo arbitrio/ vt legẽ ſe vi/
olẽter legi exhibeat. Et audi ʒorobabel/ qꝛ 3. Eſdre. 3. c.
ſuꝑ oĩa ait vincit veritaſ. Iã melchiſedech
futurũ myſteriũ incarnationis ꝛ paſſionis
dñi oſtẽdit deus abrae ꝑmũ: quaſi patri fi/
deliũ tradidit euchariſtiã ꝛ corporis ꝛ ſan/
guinis dñi: vt prefiguraretur in patre/ que
in filijs futura erat veritas. Qui ſi homo
putatur et ſacerdos/ eo more quo fuit aa/
ron/ aut nũc ſunt: oſtẽdatur aut legatur lo
cus habitationis eius: Aut ſi fuit templũ
aliquod aut ſynagoga in q̄ ꝯgregabat po/
pulũ/ ꝛ offerebat eoꝝ ſacrificia/ vel q̄ popu
lus cõueniebat ad illũ? Si eñi ſacerdos in
terris erat/ ſine dubio habuit populũ: ꝛ añ
abraã vtiq̃/ vel tpe eius erat populus qui
ſeruiret deo: Et quomõ abraã quaſi caput
fact⁹ eſt fidei: vt ex eo populus haberet no
ticiã dei? Similitꝛ eñi ſi melchiſedech erat
qui doceret vnius dei timorẽ in terris: fru/
ſtra electus eſt abraam/ vt ex eo plebs dei
nũcuparetur. Potuerãt eñi inter eos eſſe/
qui conueniebãt ad melchiſedech: Et ẽ il/
lud quod legitur in cãtico deuteronomij:
Quia cũ diuideret inquit altiſſimus gen/ Deut. 32. c.
tes: quẽadmodũ ſeꝑauit filios ade/ ſtatu/
it fines gentiũ/ ſm numerũ angelorũ dei:
Et facta ē pars dñi populus ei⁹ iacob. Igi
tur ſi in mũdo plebs nõ erat dei/ exceptis
filijs abrae: qua ratione alia plebs putatꝛ
fuiſſe/ que ex doctrina deſcẽderat melchiſe
dech/ negãte ꝓpheta? Cũ eñi nomĩat oẽs
gẽtes que in mũdo ſunt: ꝛ nõ dicit populũ
dei eſſe niſi filios abrae: quid ſupeſt niſi vt
exceptis his negetꝛ ceteroſ dei habuiſſe no
ticiã: quia notus in iudea deus. Melchiſe Ps. 75.
dech autẽ ſacerdos dei ſummi/ ad bñdicen
dum abraã apparuit ad preſagiũ futuroꝝ
ſanctoꝝ: Quia bñdictio danda erat in fu/
turũ plebi dei ꝑ antiſtitẽ fere dei/ quẽ dici/
mus ſacerdotẽ. Hic ergo melchiſedech pre/
curſor apparuit ſacrati futuri filij dei: quia
p̄cedit ad obſequiũ q̄ ordine ſequẽs. Non F
ergo admirãda ſint que diximus de melchiſe
dech/ qñ ſcriptura ad confuſionẽ obſtrepẽ/
tiũ plus addat et dicat: Poſt omnia enim

pōt/ vt ſępe ꝯgreſſa ⁊ aliquotiēs victa non
ſit vulnerata? Impaſſibił aūt ſemꝑ ītacta/
illęſa/inuiolabił manet. Igił nō minim⁹ di
cereł abraā ad melchiſedech/niſi potior eēt
natura melchiſedech ꝙ̄ abraā: Nam hęc ꝗ̄
diximus/ingenij eſſe forte videnł: Si autē
legē reſpiciam⁹/ plurima adhuc et potiora
Gen.14.d. dicenł. Hic eni melchiſedech rex ſalē/ſacer/
Heb.7.a. dos dei ſūmi/ ꝗ obuiauit abrę regreſſo a
cęde reguꝫ: qui et bn̄dixit eū: primū quidē
interpͣtatur rex iuſticię: deinde rex ſalem /
qḋ ē rex pacis: ſine pr̄e/ ſine matre ⁊ ſine ge
nealogia: neqꝫ initiū dierū/ nec finem vitę
habens: ſimilatus autē filio dei manet ſa/
cerdos in ꝑpetuū. Et vt hęc locis quib⁹ ſi/
gnificauerat cōmendaret deo/adiecit: Ui/
detis ait quantus ſit hic cui decimas dedit
abraam de primitiuis princeps patrū. Ut
enī qua potentia/ et quanta melchiſedech
ſit/oſtendat/laudat abraam dicens: Quia
princeps patrū eſt: hoc eſt/ cęteris omni/
bus melior abraam: ſed minimus ad mel/
chiſedech. Nonne manifeſtū eſt hunc ho/
minē non eſſe/ſed meliorē? Quid eſt enim
quod dicit de eo: quia rex pacis eſt/ et rex
iuſticię. Propius accedite ⁊ videte. De lon
ge eñ ſolem videntes lucernā putatis: et
argentū aſpicientes/ęſtimatis ſtannū: Po
teſt aliquis hominū dici rex pacis atqꝫ iu/
ſticię? Pax enī hominibus ꝑ̄dicatur/ ſimi/
liter et iuſticia: Hic autē ideo rex pacis ⁊ iu
ſticię dicitur: vt ab eo iuſticia et pax origi/
nem habere noſcatur. Non eñ ſuꝑ ipſum
eſſe dici poteſt quod ab ipſo regitur: Nam
homines iuſticia magiſtra et pace/ erudiū/
tur ad deū promerendū. Hęc ergo quę ho/
minū magiſtra eſt/ melchiſedech habet re/
gem. Quantū ergo melior ē homine mel/
chiſedech/quādo gubernatrix hominū ſub
ipſo eſt: hoc eſt/ regeꝫ eſſe regū. Itaqꝫ cum
rex iuſticię ⁊ pacis dicitur/ auctor eoꝝ eſſe
ſignificał: Ut quomō dominus ieſus au/
ctor vitę eſt: ita et melchiſedech auctor iu/
ſticię eſt ⁊ pacis: Quia qui ꝑ chriſtū viuūt/
hi diſpenſante iuſticia ⁊ pace regunł. Cor/
dibus enī ſeruorū dei iuſticiam infundit ⁊
pacem/ ad exornandam diſciplinaꝫ domi/
nicam. Scriptū legimus in pſalmo octoge
Ps.84. ſimoquarto: Quia iuſticia et pax comple/
xę ſunt ſe: ⁊ veritas de terra orta eſt. Et vt
de qua iuſticia diceret/oñderet/ait: Quia
C iuſticia de cęlo proſpexit. Hoc de tempore

ſaluatoris ſcriptura oſtendit/ quo iuſticia
dei data eſt mundo ꝑ chriſtū in cognitio/
ne myſterij dei vnius quod ante ꝓmiſerat.
Juſtum eſt enī ſcire creaturā veritatē cre/
atoris ſui: quę iuſticia manifeſtata in ter/
ris/ ſublata diſcordia quę de iniuſticia fu/
erat generata/ incogniti dei pacificos fe/
cit diſcordes: dum diuerſos dudū in vna
fide conſtituit: Sic ſe complexę ſunt iuſti/
cia et pax ⁊ veritas vnius. De terra orta ē
magiſtra iuſticia: Incarnatio enim chriſti
oſtendit/quę eſſet de ipſo deo veritas co/
gnoſcenda. Igitur hęc certe iuſticia dei ē:
ſimiliter ⁊ pax/dicēte apoſtolo: Ipſe autē Roma.16.c.
deus pacis conterat ſathan: Quomō hoc
poſſit diſcernere/ non aduerto: vt cū deus
pacis pater ſit dñi noſtri ieſu chriſti: nec nō
et ipſe chriſtus: Dicit enī: Pacem meā do Joh.14.d.
vobis: De melchiſedech dicatur: quia rex
iuſticię ⁊ pacis ē: Qua ratione ſecernatur/
nō intelligo. Puto eñ nihil differre quan/
tum ad rem ꝑtinet/ regem pacis a deo pa/
cis: Quia eñ in mundo quiſqꝫ deus dici
non debuit/ vt vni ſoli ex quo ſunt omnia/
reſeruaretur: hoc tamē nomen regem qui
imaginē eius haberet/īſtituit: qui excepto
dei nomine omnē poteſtatē eius haberet:
Sed quia terrenus eſt/ hominū rex eſt/ nō
tamē pacis et iuſticię: Quia etiā ipſe ducē
habet iuſticiaꝫ/quam nō illi licet contem/
nere. Juſticia enī deus illi eſt: Res eñ dei
eſt iuſticia: et qui pręuaricał eum/ reus fit
dei iudicio. Melchiſedech aūt ſicut datur
intelligi/nō more hominū rex appellatur:
quia ſub ſe habet iuſticiā quę regibus do/
minatur. Nemo eteñ poteſt habere ſub ſe
iuſticiam/niſi eius naturę ſit vt peccare nō
poſſit. Sub ipſo autē eſſe ideo dicił: quia
ab eo inuenta eſt modo legis/per quā gu/
bernētur qui poſſūt peccare. Igitur rex iu/
ſticię moderator eſt verborū a ſe inuento/
rum /quibus bn̄ beateqꝫ ⁊ viui poſſit ⁊ cre
di. Diu multūqꝫ laboramus/et adhuc mi/
nus de melchiſedech dicimus/niſi reuerta
mur ad ſcripturam/quę ⁊ ipſa diu pulſat ⁊
clamitat/ vt ꝑ̄ſſos graui ſomno excitet ad
intellectū: non noctis/ſed diei. Dicit ergo: D
qui ſine patre/ ſine matre/ ſine genealogia
ē melchiſedech. Et ne aliter intelligereł ꝙ̄
dignū eſt/adiecit: Nec initiū dierum/nec fi
nē vitę habēs: Per quod oſtendit neqꝫ na
tum neqꝫ mortuū eſſe melchiſedech. Quid

ad hęc tā manifeſta humana argumentatur ſubtilitas? Quę ē tam verſuta ingenij calliditas/ quę audet reſiſtere manifeſtis: vt nō ſenſum capiat ex lectione/ ſed ſenſū tribuat lectioni? Talis inferẜ ſcṗturꝭ dominicis: ita vt etiā hos inimicos ſentiat/ ꝗ auctoritati eius ſe indiuinare videntur. Dicūt eñ quidam non ita de melchiſedech debere credi/ vt relatū eſt ſcripturis: ac per hoc ad ſenſum ſuū ſcripturas conuertūt. Quibus melius eſſet aperte nō recipere ſcṗturas/ ꝙ doloſe agere contra illas: vt ſub nomine patris paretur bellū/ et ſub tegmine amicitię lateat hoſtis. Dicunt ergo non ad generoſitatē ptinere melchiſedech/ ſed ad humilitatē generis eiuſdē/ quia ſine patre ꝛ matre legitur fuiſſe. Hoc eñ ideo aiūt ſic ſcriptū eſſe/ vt oſtenderetur ex alienigenis fuiſſe/ non ex tribu qua ortus ē abraam: qꝛ genus eius nō inueniẜ in lege: Vñ ꝛ adiecit inquiūt: ꝛ ſine genealogia: vt intelligereẜ penitus origo eius in lege deſcripta nō eſſe: vt ex parētibus qualibuſcūꝗ ꝑ ſeipſū vir bonus factꝰ credaẜ. Porro aūt iā tāta ē ſcṗtura/ vt oīa ꝑ ordinem digeſta cauſę neceſſaria ponat. Primū eñ dicit: ſine patre/ ſine matre: videamꝰ ſi cęterorū matres ſignificanẜ ſine lege: quę fuerit vxor nachor auia abrāę/ mater thare: non legiẜ ꝗ fuerit mater abrāę/ vt de cęteris taceā: Nūquid hi ſine matribus fuiſſe dicendi ſunt? Si dixiſſet: ſine patre/ ſiue fuerat color: quia omnium qui fuerūt/ patres habētur in lege. Addit: ꝛ ſine genealogia: Si ideo hęc dixit/ vt oſtēderet generationē eius in lege nō eſſe: ſuffecerat dixiſſe: ſine patre: quia illius patrē nemo nouit. Multo magis itē ad manifeſtationē dicit: Neꝗ initiū dierū/ neꝗ ſinē vitę habēs. Dic quiſꝗs es violētus: quō iſtud interṗtaris? Quid ē initiū dierū non habere neꝗ finē vitę? Suffecerat certe dixiſſe/ generationē eiꝰ ī lege ſcṗtā nō eſſe: ac ꝑ hoc origo eiꝰ ex allophylꝭ ē credēda. Pōt dici tranſlatū hūc ſicut enoch/ ideo nō mortuū eē. Eſto. Quid ē initiū dierū vitę nō habere? Forte dicas/ qꝛ dies natalis eiꝰ ſcṗtꝰ nō ē: Cuiꝰ eñ ſcṗtus ē in lege: et hęc rō eſt: vt cuiꝰ natalis dies ſcṗtus non ē/ initiū dierum vitę negeẜ habere. Potuit ergo ꝛ de cęteris idē dici. Et ſi vt hō tranſlatus fuiſſet: non tñ ſine vitę erat fine: quia quicꝗd ſub ſpe mortis eſt/ finē habet. Deſine quiſquis ꝯtētioni ſtudes: expedit eñ verꝭ vinci/ ꝙ vincere vera ꝑ falſa. Perdere ē eñ/ nō vincere: qꝛ ſi ī hoīe ꝑdere videreẜ veritas/ apud deū tamē vincit: qꝛ ratio eiꝰ inuincibilis eſt. Itaꝗ animꝰ a lege vinci debet/ vt hoc ſentiat quod a lege ſignificatur: nō vt ipſe legi ſenſū det ſuo arbitrio/ vt legē ſe violēter legi exhibeat. Et audi ȥorobabel/ qꝛ ſuꝑ oīa ait vincit veritaſ. Iā melchiſedech futurū myſteriū incarnationis ꝛ paſſionis dñi oſtēdit deus abrāę ṗmū: quaſi patri fidelū tradidit eucharistiā ꝛ corporis ꝛ ſanguinis dñi: vt pręfiguraretur in patre/ quę in filijs futura erat veritas. Qui ſi homo putatur et ſacerdos/ eo more quo fuit aaron/ aut nūc ſunt: oſtēdatur aut legatur locus habitationis eius: Aut ſi fuit templū aliquod aut ſynagoga in ꝗ ꝯgregabat populū/ ꝛ offerebat eorū ſacrificia/ vel ꝗ populus cōueniebat ad illū? Si eñ ſacerdos in terris erat/ ſine dubio habuit populū: ꝛ añ abrāā vtiꝗ/ vel tpe eius erat populus qui ſeruiret deo: Et quomō abrāā quaſi caput factꝰ eſt fidei: vt ex eo populus haberet noticiā dei? Similiẜ eñ ſi melchiſedech erat qui doceret vnius dei timorē in terris: fruſtra electus eſt abraam/ vt ex eo plębs dei nūcuparetur. Potuerāt eñ inter eos eſſe/ qui conueniebāt ad melchiſedech: Et ē illud quod legitur in cātico deuteronomij: Quia cū diuideret inquit altiſſimus gentes: quēadmodū ſeꝑauit filios adę/ ſtatuit fines gentiū/ ſm numerū angelorū dei: Et facta ē pars dñi populus eiꝰ iacob. Igitur ſi in mūdo plębs nō erat dei/ exceptis filijs abrāę: qua ratione alia plębs putaẜ fuiſſe/ quę ex doctrina deſcēderat melchiſedech/ negāte ꝓpheta? Qñ eñ nomiat oēs gētes quę in mūdo ſunt: ꝛ nō dicit populū dei eſſe niſi filios abrāę: quid ſuꝑeſt niſi vt exceptis his negeẜ cęteroſ dei habuiſſe noticiā: quia notus in iudęa deus. Melchiſedech autē ſacerdos dei ſummi/ ad bñdicendum abrāā apparuit ad pręſagiū futurorū ſanctorū: Quia bñdictio danda erat in futurū plębi dei ꝑ antiſtitē fere dei/ quē dicimus ſacerdotē. Hic ergo melchiſedech pręcurſor apparuit ſacrati futuri filij dei: quia ꝓcedit ad obſequiū ꝗ ordine ſequēs. Non ergo admirāda ſint quę diximꝰ de melchiſedech/ qñ ſcriptura ad confuſionē obſtrepētiū plus addat et dicat: Poſt omnia enim

Margin notes (right column): 3. Eſdre. 3. c. — Deut. 32. c. — Ps. 75.

Margin letters: E (left margin, beside "nē vitę habēs"); F (right margin, beside "ꝓcedit ad obſequiū").

laude digna/vt ꝯfūdat maliuolos ait:Si-
milat⁹ aūt filio dei manet ſacerdos in ꝑpe-
tuum. Jam inde/de quo male ſentire con-
tendis: et hunc nō vereris/ vel chriſtū me-
tue/cui ſimilis ſcripturę auctoritate refer-
tur:Per ordinez eñ paulatim ad natura-
le eius meritum venit: vt ſi quos dicta ſu-
periora mouerent/quibus rex iuſticię ⁊ pa
cis ſignificatus ē:⁊ quia in carne viſus ne-
q̄ patrē neq̄ matrē habuit:hoc eſt/ingeni
tus apparuit/ neq̄ ortū/neq̄ occaſum ha-
bens ex his quę vltima ſubiecit/ſuperiora
credibilia demonſtraret.Quis eñ audeat
dicere niſi veſanus/hęc oīa quę ſublimia
dicta ſūt/incongrua eſſe illi qui dei filio ſi-
milis deſignat⁹ ē/ manēs ſacerdos in ꝑpe-
tuum?Similis autē dei filio nō poteſt eſſe
niſi ſit eiuſdē naturę. Et q̄d incredibile vi-
detur/ ſi melchiſedech vt homo apparuit/
cū intelligatur tertia eē ꝑſona?Si eñ chri-
ſtus qui ſecūda ꝑſona ē/ frequēter viſus ē
in habitu hominis:quid ambigit̄ de his q̄
Ps.109. dicta ſūt?Legimus etenī in pſalmo:Quia
tu es inquit ſacerdos in ęternū/ ſm ordi-
nē melchiſedech. Hoc nemo noſtrū dubi-
tat ad chriſti ꝑtinere ꝑſonā: q: codē gene-
re ſacerdos eſt chriſtus in ęternum quo et
melchiſedech.Sed ſummus ſacerdos chri-
ſtus eſt/ melchiſedech ſecūdus: Nam ſi hō
eſt melchiſedech/ quomō cōuenit vt ſm or
dinē eius chriſtus ſacerdos ſit i ęternū?Jā
ambo ſimiles eſſe legūtur/⁊ vnius eſſe diſ-
penſationis:q: vnius ſunt et naturę.Quū
aūt oīmodo vnius dei auctoritas conſer
uanda eſt:idcirco et tertia perſona ſubijci-
tur paterno nomini: Chriſtus aūt vicari⁹
patriſ ē ⁊ antiſtes:ac ꝑ hoc dicit̄ ⁊ ſacerdos.
Silr ⁊ ſpirituſſanctus quaſi antiſtes ſacer-
dos appellatus ē excelſi dei: nō ſummus/
ſicut noſtri in oblatione ꝓſumūt:Quia q̄-
uis vnius ſit ſubſtātię chriſt⁹ ⁊ ſpūſſāctus:
vniuſcuiuſq̄ tñ ordo ſeruādus ē.Sacerdo
tes igit̄ vel legati ideo dicunt̄: q: illū in ſe
oſtēdunt cui⁹ legati ſūt:ſūt etenī eius ima-
go: Ac ꝑ hoc chriſt⁹ et ſpūſſanct⁹ naturali-
ter habētes dei imaginē/ ſacerdotes eius
dicūtur. Jn ipſis videt̄ deus: ſicut dicit do
Joh.14.b. minus: Qui me videt/videt et patrē. Et ſi
ingeſtis dei viſus eſt dñs:geſta autē ſpiri-
tuſſcti ſūt opa: ſignificāte dño: Quia ego
Matth.12. in ſpiritu dei eijcio demonia:et in ſpiritu-
ſancto viſus eſt deus.

De pſalmo ꝓmo:quō exponēdū Queſtio.13.
⁊ intelligendū eſt illud:Beat⁹ vir Ps.1.
qui in via peccatorū non ſtetit: et
reliqua: Queſtio.CX.

Beatus vir qui in via peccatoꝝ nō A
b ſtetit.Si autē ſteterit/non iam be-
atus/ ſed reus dignus plagis. Ad
emendationē eñ aliquam videtur habere
ſpem: quia non impius/ſed peccator ē.Si
autem vnus fuerit qui non abijt i conſilio
impioꝝ/⁊ in via peccatoꝝ non ſtetit:dupli
ci genere beatus eſt. Nec eñ poteſt eſſe be
atus/ſi in conſilio peccatorū non eat/et in
via peccatoꝝ ſtet:quia ſi non ꝑditioni/pę-
nę tamē obnoxius eſt.Dehinc adiecit:Et i
cathedra peſtilētię nō ſedit.Hāc dicit bea-
titudinē eſſe/quę his tribus gradibus cō-
ſtat/et triplici ratione munitur.i. vt neq̄ i
conſilio impioꝝ eatur:neq̄ i via peccatoꝝ
ſtet̄:neq̄ in cathedra peſtilentię ſedeatur.
Sed cū duo genera tñ habeant̄/impioꝝ ⁊
peccatoꝝ:in compꝓhenſione coꝝ quę ſupra
memorata ſunt/ hoc tertiū cui generi aſcri
bi voluit/ quod adiecit dicēs:Et in cathe-
dra peſtilētię nō ſedit: impiorū ne/ an pec-
catorum?Sed videamus quid ſit in cathe
dra peſtilētię ſedere:et tunc cui generi hoc
aſcribat intelligemus .Hāc dicimus cathe
drā peſtilentię/ quę extra dei ordinationē
eſt: ad hoc vtiq̄ inuenta / vt iniqua inde
exeant iudicia:Propterea peſtilētię cathe
dra dicta eſt:q: ē corruptio quę parit mor-
tē/ſicut ⁊ iniquitas damnationē. Nō ē er-
go a deo quę eſt cathedra mortiſ: Nā moy
ſes accępit cathedrā vitę. Ad hoc eñ data
eſt/vt auctoritas i ea ſit iuſti iudicis vł cre-
atoris dei. Vñ dicit dominus: Sup cathe Matth.23.a.
dram moyſi ſederūt ſcribę et phariſęi. Et
apoſtolus: Non eſt inquit poteſtas niſi a Roma.13.a.
deo: Quę eñ ſūt/a deo ordinata ſunt. Vñ
dicit ad ꝓncipē plębis: Tu quidē ſedes iu- Act.23.a.
dicans ſm legē: et contra legem iubes me
percuti. Quod/ dixit ſm legem/ iuſtam et
ſalutarē cathedrę auctoritatē ſignificauit.
Jllud autē quod ait: Contra legem iubes
me percuti/ illum ipſum iniuſtuz iudicem
oſtendit/vt in dei cathedra ſedens iudica-
ret iniuſte.Hinc eſt vnde et daniel: Dei eſt Dan.4.c.
ait regnū:⁊ cui vult dabit illud. Sicut eñ
terreni imꝑatoris auctoritas ſic currit per
omnes/vt in omnibus eius ſit reuerentia:
ita de⁹ inſtituit/vt ab ipſo rege dei aucto-

ritas incipiat/ τ currat ꝑ cũctos: Quis fre
quẽter mũdus hoc nõ intelligat: et aliĳs ſe
ſubĳciat in poteſtate poſitꝰ ꝙ debet: tñ in
B ſtitutio eſt vt vnus ſit qui timeaꝶ. Vbi er
go hęc inſtitutio nõ eſt/ ibi cathedra peſti
lentię repiꝶ. Nuſꝙ vniꝰ dei auctoritas ab
nuiꝶ/ niſi apud eos qui multoꝝ deorũ ꝑdi
Vl. tinctum cãt meritũ τ reuerentiã. Hi ꝗ ſunt qui i ca
thedra peſtilẽtię ſedẽt: qꝛ quod pontifices
coꝝ pꝛędicãt/ moꝛs eſt. Hoc eñ docent/ vt
cultores vnius dei quaſi ſtulti et inimici/
aut oppꝛobꝛio ſint: aut de hac vita tollanꝶ.
Hęc ipſa materia impietatis ẽ/ ꝗ etiã i cęte
ras ptes extendiꝶ/ ꝑ quas impietatꝭ ſuę le
3. Regꝰ. 21. b. ges oſtendat: Naȝ iuſſu ieꝫabel antiſtites
iniqtatis in cathedra peſtilentię ſederũt: q
aduerſus innocentẽ naboth/ cũ iudices nõ
eſſent/ pꝛaua meditantes/ ſuboꝛdinatis fal
ſis teſtibꝰ/ moꝛtis tulerũt ſententiã. Vñ et
Pſ. 25. in alio pſalmo dicit: Et cũ impĳs nõ ſede
bo. Hoc eñ iudiciũ eius eſt cuius et cathe
dra peſtilentię. Itaꝗ ſi in dei cathedra ſe
dentes innocẽtes oppꝛimant: iniuſtũ erit
iudiciũ/ nõ cathedra. Vbi eñ cathedra pe
ſtilentię eſt: non poteſt iudiciũ nõ eſſe ini
quum: ꝙuis quędã ſibi applicent velut ve
lamina quibus impietatẽ contegãt/ vt vi
dentes fallanꝶ. Non poteſt eñ ſola impie
tas ꝓponi/ quia nõ inuenit emptoꝛẽ: τ vbi
lex diaboli ẽ/ ſi ipſe nomineꝶ/ hoꝛreꝶ. Sȝ ſi
cut mel veneno admiſcetur ꝑ quod lateat:
ita τ legi diaboli quędã iuſta admiſcent/ et
nomen applicant veritatꝭ: ſed vniuſcuiuſ
ꝗ ſenſus ẽ iudicandus: quia ideo aliquan
do aliquid verũ oſtẽdit/ vt fallat: vt cũ ma
ligna ꝑdicat/ bona putenꝶ: Quoniã cathe
drã peſtilentię non eſſe de dei oꝛdinatione
aſſeuerauimꝰ/ etiã coꝝ qui extra eccleſiam
vel contra eccleſiã ſedes ſibi inſtituerũt/ ca
thedrã peſtilentię dicimus. Qui eñ incon
ceſſa ꝑſumit/ reus eſt: quãto magis ſi τ coꝛ
rumpat traditionẽ eius cuius ſedem vſur
pat. Nã τ oꝛdinẽ ab apoſtolo petro cęptũ/
τ vſꝗ ad hoc tempus ꝑ traducẽ ſuccedẽti
um epiſcopoꝝ ſeruatũ ꝑturbant: oꝛdinẽ ſi
bi ſine oꝛigine vendicãtes/ hoc ẽ coꝛpus ſi
ne capite ꝓfitentes: vnde congruit etiã eo
rum ſedem cathedram peſtilẽtię appellare.
Nec eñ ideo impune erit/ qꝛ ſub dei nole
hoc agũt: Cõſtat eñ ſuas illos cauſas ſub
dei nole agere. Non eñ ꝫelo dei hoc agũt:
ſed ſibi locũ volẽtes defendere: Cũ ſciamꝰ

choꝛe et ducẽtos quinquaginta viros ꝑ ꝑ Nume. 16. c.
ſumptionẽ deo offerẽtes/ hiatu terrę abſoꝛ
ptos eſſe: τ oꝫiam regẽ cum deo illicite ob 2. Para. 26. a
tuliſſet/ lepꝛa in fronte ꝑcuſſum: Quñ claru
it cathedrã peſtilẽtię ad impietatẽ ſupꝛadi
ctaȝ ptinere. Reliq̃ ꝓſeq̃mur. Adiecit eñ: C
Sed in lege dñi fuit volũtas eius. Eiꝰ vo
luntatẽ in lege dñi dicit eſſe/ q ſpꝛetio im
pĳs et deſertis pctõꝛibꝰ/ abnuẽs peſtilẽtię
cathedrã/ voluntatẽ ſuã in dei lege ſtatuit.
Q̃obꝛẽ beatũ hũc dixit. Et ſeq̃tur: Et i le
ge eius meditabitur die ac nocte. Maniſe
ſtum eſt/ qꝛ liber ab omnibus illecebꝛis/ et
immunis ab his quę dei legi aduerſa ſũt:
nihil aliud ꝙ in dei lege exercitiũ facit: ſa
cramentis filĳ dei confirmatus/ in die bo
nis opibus inſiſtit/ τ nocte oꝛationibꝰ. Hic
eſt eñ de quo dicit in canticiſcanticoꝝ: qꝛ
doꝛmit/ τ coꝛ eiꝰ vigilat. Vñ ait: Et erit tã Can. 5. a.
ꝙ lignũ qđ plantatũ ẽ iuxta decurſus aq̃
rũ. Quis ambigit eũ qui in lege dei medi
taꝶ/ ſpem habere ad ꝑmiũ capiẽdũ? Quia
ſicut lignũ iuxta aquã plantatũ ſterile eſſe
non põt: ita et q frequenti vſu legi dei ſtu
det/ nõ poteſt eius opis minime habere ef
fectũ. Et adiecit: Qđ fructũ ſuum dabit in
tpe ſuo. Omnis plantatio bene guberna
ta fructũ dat tẽpoꝛe competenti: Sic τ hic
qui legi dei obtẽperat/ fructũ habebit tpe
ꝑfinito. Tunc eñ huius deuotionis merce
dẽ accipiet/ cum cęperit dñs ieſus chꝛiſtus
ſedere ad iudicandum viuos et moꝛtuos.
Dehinc ſubiecit: Et foliũ eius nõ defluet.
Manifeſtum eſt in arboꝛe cuius folia non
decidunt vitã ſignificaſſe. Humoꝛe eñ de
currentis aquę vegetatũ lignũ folia conti
net ſua: Nam τ dñs ieſus/ ſi in humido ait
ligno hęc faciunt/ in arido quid fiet? In li Luc. 23. c.
gno humido vitam ſignificauit τ fructum.
Sicut lignũ ꝗ auxilio decurrẽtis aquę ſicci
tatẽ nõ ſentit: ita τ hic q legi dei ſtudet ac
cedente tẽptatione ꝑſidio dei tutꝰ nõ amit
tit/ ſed acquirit ſalutem/ dicente apoſtolo:
Quia ꝑ multas tribulatiões opoꝛtet nos Act. 14. d.
intrare in regnũ dei. Et ſequiꝶ: Et oĩa ꝗcũ
ꝗ fecerit ꝓſperabunꝶ. Apertũ eſt qđ dicit:
qꝛ qui legi dei fidẽ ſeruat/ cupidus mãda
toꝝ eius/ fęlix fit i omnibus ſuis factis: ſi
cut τ ioſeph/ q ꝓpterea ꝙ timoꝛẽ dei ꝑſen
ti vitę ꝑpoſuit: oĩa quę agebat ꝓſpa facie
bat deus i manibus eius. Et ſubiecit: Nõ D
ſic ipĳ/ nõ ſic. Iteratio ſermonis/ nõ aliter

oĩno futurū ſignificat ꝙ promittit: quia
impijs nihil proſperū erit ĩ futuro/ ſed om/
nia aduerſa vſq; ad interitū eorum. Unde
ait: Sed tanꝙ puluis/ quem proijcit ven/
tus a facie terrę. Eodē mō dicit impios in/
terire ſicut puluerē quem ſpiritus proijcit
a facie terrę/ vt pereat: Sublatus enim a
ſubſtantia ſua/ ꝑ aerem diſperſus paula/
tim deperit: Ita ꝛ impij miniſtris angelis
ꝓiecti a facie auctoris dei/ ſine quo nō po/
teſt viui/ interibūt. Et ſeqtur: Ideo nō re/
ſurgunt impij in iudicio. Dignū ē qđ dicit.
Ut quid eñ in iudicio reſurgāt ꝗ nullū ne/
gociū dei credi ſibi maluerūt cui⁹ redderēt
rōnē? Spernētes eñ dei legē et negātes/
nō ē vñ ꝓſtēt rationē: vt in iudicio interro/
gati iuxta legē ſibi creditā pręſtēt cauſas.
Arrogātes ꝙ ꝛ rebelles in deū inuēti/ ad h̄
reſurgūt/ vt videant verū eſſe quod crede/
re noluerūt/ vt pereant: quia deū mendacē
iudicauerunt. Et adiecit: Neq; peccatores
in cōſilio iuſtoꝝ. In hoc pſalmo pſalmiſta
tria hominū genera ſignificat: ipioꝝ/ pec/
catoꝝ ꝛ iuſtoꝝ: quo ordine cęptus ē error.
Sed impij ab his alieni ſūt: qꝛ ſub dei de/
creto ſicut dixi/ viuere noluerūt. Peccato/
res aūt ſub dei lege agētes/ ante tribunal
chriſti ſiſtēdi ſunt/ ſegregati a iuſtiſ: vt accę
Al.† emēdandi pręlegis pręſtēt rationē† mandatoꝝ/ ĩ qui/
bus operā nō dederunt/ vt pl⁹ haberēt lau
dis ꝙ vituperationis. Iuſti vō valde ꝓpen/
ſiores in exercitio implēdę legis inuēti re/
munerādi ſūt. Et ſſbiecit: Qm̄ ſcit dñs viā
iuſtoꝝ. Hos ſcire dicit̃ deus/ qui memores
pręceptoꝝ eius bonis operibus inſiſtunt/
vt iuſti habiti coronētur. His autē qui im/
Luc. 13. f. memores eius circa curā animę negligen/
tes ſūt/ ſic dicet: Recedite a me: neſcio vos
operarij iniquitatis. Et ſeqtur. Et iter im/
pioꝝ peribit. Ubi pſalmus cęptus ē/ ꝛ ter/
minatus: vt cauſa impiorū tractata/ nulli
alij ꝙ ꝑditioni docerentur obnoxij. Sicut
eñ dixi/ idcirco dicit̃ deus ſcire viā iuſtoꝝ:
quia in lege eius ambulāt: iter aūt impio/
Prouer. 4. c. rū/ qꝛ extra legē dei ē: peribit/ qꝛ oēs vię im
pioꝝ tenebroſę/ ſicut dicit ſalomon: pioꝝ
aūt clariſſimę/ duce chriſto dño noſtro.

Queſtio. 14. De pſalmo viceſimoq̈rto/ q̄d ſigni/
ficatiōis myſtice habeat etiā titul⁹
A Itul⁹ pſalmi rō/ (ei⁹: Qō. CXI.
t nē ei⁹ inſinuat: de chriſti eñ dñi nři
ſacramēto locuturus/ dñicū diē ſi/
gnauit dicēs: Hinc dauid prima ſabbati.
Cū eñ dicitur: hinc dauid/ ad eum ꝑtinet
cuius hic dauid habet imaginē/ de ꝗ dicit
ꝓpheta: Et puer meus dauid paſcet illos.
Prima autē ſabbati/ prima feria eſt. Poſt
ſabbatū eñ ꝑmus dies dñicus eſt/ affirmā
te euāgelio ꝛ dicēte: Prima aūt ſabbati ve Matth. 28.
nit maria magdalenę ꝛ altera maria ad ſe
pulchrū ꝛc̄. In dñico aūt die/ ſaluatoris ſa
cramētū ſignificauit. Sʒ vt ꝑ rationē ordi
nis pſalm⁹ exponeret̃/ a ꝑſona dei patrĩ ini
tiū fecit/ vt diuinitatĩ ſacramētū nō ſine or
dine māifeſtaret̃ hoīb⁹. Qui eñ cauſā ali/
quā inſinuare vult: niſi ei⁹ caput ꝛ originē
teneat/ nō poterit ꝓprietatē eius oñdere/
neq; ꝗ ſit ei⁹ vitas edocere. Itaq; ſic orſus
ē ꝓpħa/ ꝛ ait: Dñi ē terra ꝛ plenitudo ei⁹.
Fidē rerum tenuit dicēs: Dñi ē terra ꝛ ple
nitudo eius. Auctoritatē eñ veterum ſan
ctoꝝ ſecutus eſt/ qui terram et quę ſunt in
ea/ ad dominiū deum ꝑtinere dixerūt. Et
adiecit: Orbis terraꝝ/ ꝛ oñes qui habitāt
in eo. Ne forte minus aliquid ſignificaſſe
putaret̃/ qꝛ dixerat: Dñi eſt terra ꝛ plenitu
do eius/ ſenſum ſuū aperuit dicēs: Orbis
terraꝝ ꝛ vniuerſi qui habitāt ĩ eo: vt doce
ret omnē omnino terrā dñi eſſe/ ꝛ quę ſunt
in ea: vt nihil eſſet exceptū qđ non ſit dei:
Sicut putant quidā heretici: qui ſm̄ dictū
apoſtoli petri dñm deū abnegāt: quoꝝ ad
condemnationē cuncta dei eſſe ꝓphetica
oracula docuerunt. Et ſequit̃: Ipſe ſuper
maria fundauit eam. Hoc ē qđ in alio pſal
mo ſignificauit dicens: Terraʒ ſuꝑ aquas Pš. 135.
tu formaſti: vt fidem teſtimoniū ſequere/
tur/ oſtendit quomō fecerit. Dum eñ ꝯfu/
ſio eſſet rerū: et neq; terra/ neq; aqua ꝓpri/
am haberet ſpeciē/ iuſſu dei adunata ē ter/
ra/ ꝛ firmata ſuꝑ aquas: vt ꝛ terra et aqua
haberēt originis ſuę ꝓprietateʒ. Ubi in re/
gnorū libro vox eſt dei dicētis: Nōne aq̄s
ego feci? Et ſubiecit: Et ſuꝑ flumina pręꝑa
rauit illū. Sic ſuꝑ flumina ꝓparata ē/ dum B
intra ſe aquas cōditas habet/ quę quaſi ꝑ
venarū fiſtulas fluitātes pręſtāt ei denſita
tē/ ne penitus ſicca fragilis eſſet/ ꝛ inutilis
ad culturā: Radicib⁹ eñ naſcētiū vitalē ꝓ/
ſtant effectū: ſimulq; locis aridis ſitī auxi/
lio ſūt. Et vt ꝓfeſſionē ſine bona vita nō
valde ꝓficere oñderet/ ait: Quis aſcēdet ĩ
mōtē dñi: aut quis ſtabit in loco ſctō eiuſ?
Proponit q̄lis debeat eſſe ꝗ deū creatorē

pꝛofitetur: Necꝫ puniēdos oſtēdit/ qui ſi,
cut dixi/dñm deū abnegant/hi qui confitē
tur immunes ſe a pęna ſcirent non eſſe/ ſi
recte minime verſarentur: montē ergo dñi
dicēs/cęlū ſignificauit. Vñ in alio pſalmo
Pſ.120. dicit: Leuaui oculos meos ad montes: vñ
veniet auxiliū mihi. Locus autē dñi ē vbi
apparet. Dicit autē ad ieſuꝫ naue cum dñs
Joſue.5.d. ei apparuiſſet: Locus in quo ſtas terra ſan
Geñ.28.d. cta ē. Et iacob vbi deū vidit: Hęc ē ait do/
mus dei. Et ſeqtur: Innocēs manib⁹ ꝛ mū
do corde. Hunc dicit dignū aſcēdere i mon
tem dñi.i.in cęlum: aut ſtare in loco ſancto
eius/ſi quis fuerit innocēs operibus/ ꝛ mū
dum coꝛ habeat in cauſa dei/id ē fidei. Hu/
iuſmodi eñ poteſt in cęlum aſcēdere/ ꝛ ſta/
re in loco ſancto eius. Defunctus eñ hac
vita aſcendit in cęlum. Deinde dū ciuitas
hieruſalē in aduentu dñi deſcēdit de cęlo:
dignus erit ſtare vbi iudicaturus ē domi/
nus de viuis ꝛ mortuis quaſi innocēs: Im
pij autem ꝛ peccatores indigni erunt ſtare
in loco ſancto iudicij dei: quia reſurgūt im
pij ad perditioneꝫ/ peccatores ad pęnam.
Exo.34.d. Nam ſi vultum moyſi gloꝛificatū deſcen/
dentis de monte filij iſrael peccati cauſa vi
dere nō poterant: quanto magis ipſū glo/
rię dominū in throno maieſtatis ſuę ſeden
tem/conſcientia delictis obnoxia formida/
Matth.7.d. bit aſpicere. Audiēt eñ: Nō noui vos/ope/
rarij iniquitatis. Et adiecit: Qui non accę
pit in vano animā ſuam. Nūc ipſa genera
peccatorū tāgit. Primo eñ in loco: hic ē in/
nocens ꝛ mundū coꝛ habet/ qui a foꝛnica/
tione idolatrię immunis ē. Ipſa eſt eñ va
nitas/cui qui ſe inclinat/animā ſuam ſub/
iugat coꝛruptioni. Et ſequit: Nec iurauit i
ꝓximo ſuo dolum. Duas cauſas memora/
uit: quę ſunt principales dei ꝛ ꝓximi: quia
qui in his idoneus fuerit/ſine dubio ꝛ i cę/
teris pꝛobatus habebitur/dicēte dño: Di/
Matth.22. liges dominū deum tuū ex toto coꝛde tuo/
ꝛ omni virtute tua. Hoc eſt pꝛimū manda/
tum: Et ſecundū eſt ſimile illi: Diliges ꝓxi
mū tuū ſicut teipſum. In his duobus mā/
datis tota lex pendet ꝛ ꝓphetę. Quis ergo
ex toto coꝛde deū diligens legē eius nō ſer
uet? Aut quis habens ꝓximi charitatē pec
cati ſtudeat? Quippe cū cauſa timoꝛis dei
diligat pꝛoximuꝫ. Et ſubiecit: Hic accipiet
bñdictionē a domino: et miſericoꝛdiam a
deo ſalutari ſuo. Nunc quod meritū eſt ei⁹
qui in cauſa dei ꝛ hominis creatoꝛis ꝛ ꝓ/
ximi fidem habuerit/ꝛ dilectionē oſtende/
rit? Quia benedicet a domino / vt cōmen/
datus appareat: et in his miſericoꝛdiā cōſe/
quatur ꝗ de toto implere non potuit. Nec
eñ tā circūſpectus pōt aliquis eſſe vt nuſ/
ꝗꝫ erret: ſed qꝛ i magnis ſollicitus ꝛ fidelis
inuētus ē/ ꝛ i minimis miſericoꝛdiā accipi/
at a deo ſuo. Qui ideo ſalutari dicit: quia
nō vult moꝛiētis moꝛtē/ſed vt ꝯuertatur ꝛ Ezech.18.g.
viuat. Et ſequit: Hęc ē generatio quęrētiū
dñm: quęrentiū faciē dei iacob. Vnā dixit
eſſe generationē reqrentiū deū/ et ꝗrentiū
faciē dei iacob: qđ non ē ocioſū: Quis eñ
vtrunꝗꝫ bonū ſit: duos tñ grad⁹ his dictis
ſignificauit. Bonū eſt requirere deū: plenū
eſt aūt bonum quęrere faciē dei iacob. Di/
gnioꝛes eñ ſunt qui añ faciē iudici ſūt. Ho
rū ergo meritoꝝ hęc ē generatio. Quia vo
vt ad hęc veniat/ innocētia facit ꝛ puritas
coꝛdis: ſicut iterū vt ad malū poſſit veniri
ꝓcurrit iniuſticia atꝗꝫ iniquitas: Quia duę
generationes ſunt: Vna ē ex pte iniqtati/
quę ē mater cain: Altera ex pte iuſticię/ ꝗ ē
mater abel. Hęc in fide ꝯſiſtit ꝛ bona ꝯuer/
ſatione: illa in pfidia ꝛ obliquis opib⁹. Iſtę
ſunt duę leges/boni ꝛ mali/ dei ꝛ diaboli:
ꝛ quā ſecutus quiſꝗꝫ fuerit/ eius appellabit
filius: ac p hoc requirentiū deū generatio
hęc eſt/fides in deū/ꝛ dilectio in ꝓximū/ſi/
cut ſupꝛa diximus. Qui eñ fidem habet in
deū/ſemp ei⁹ quęrit auxiliū: nec homib⁹ in/
iuſtū ſe ꝓbet/ qui deū vult habere ꝓpitiū.
Cuius ſignū hoc eſt cū dicit: Deus iacob: Pſ.75.
quia notus in iudęa deus. Sꝫ quare eius
faciē quęrere dicātur/ cū audierit moyſes:
Quia non inquit videbit tibi facies mea: Exo.33.d.
Si ꝗ ꝛ moyſes faciē dei quęſiuit/ et videre
nō potuit/fruſtra hi quęrere dicūtur: quia
melioꝛes moyſe nō ſunt. Sꝫ nemo fruſtra
faciē dei quęrere dicēdus eſt: qꝛ ideo faciē
dei dicūtur quęrere/ vt ſciat quē quęrunt/
quia digni ſunt ꝛ videre. Oñis eñ ꝗ quę/
ritur/ tūc cognoſcit ſi facies ei⁹ videat. Sꝫ
qm̄ a moꝛtalibus facies dei videri nō pōt/
ſignificatio hęc ꝓ facie eſt/cū dicit: deus ia
cob. Diapſalma. Diapſalma hoc i loco ꝑ/
ſonę ſignificat mutationeꝫ. Poſt eñ illa ꝗ
ad patris dei perſonam pertinent/ſubiun/
git ea quę ad filij dei pertinent ſacramen/
tū: vt oꝛdo integer conſeruet patris ꝛ filij.
Nā data ē lex p moyſen/ vt quaſi pędago/

gus eſſet hominibus/ erudiens ⁊ ꝑparans
eos magiſtra iuſticia: vt digni fierēt ad ex-
piandū annū domini ⁊ diē retributionis:
vt q̄ ſub ſpe futuri chriſtifideles fuiſſent/
ſuſciperēt eum: ⁊ poſſent adę peccatum fu-
gere ſecuri: quia aduentus eius quem ſpe-
rauerant/ daturus eſſet illis miſericordiā/
de his in quibus ſubreptum ē illis vt de-
linquerent. Hoc eſt quod ſuperius memo-
rauit/ dicens: Accipiet miſericordiā a deo
ſalutari ſuo. Dicit ergo: Tollite portas ṗn
cipes veſtras. Hęc vox ſanctorū ē angelo-
Matth.4.b. rū: de quibus dicit in euangelio: Quia ac
ceſſerunt inquit angeli/ ⁊ miniſtrabant ei.
Hi ergo dicūt ad principes et poteſtates/
Ephe.6.b. aduerſus quos nobis colluctationē dicit
eſſe apoſtolus/ vt tollant portas principis
ſui/ id eſt diaboli: qui eſt princeps principū
in errore conſtitutorū/ per quos itur in ge-
hennā. Hę portę perfidia eſt ⁊ fallacia ido-
D latrię. Et ſequit̄: Et eleuamini portę ęter-
nales. Fides ⁊ ſpes cū charitate portę ſunt
ęternales: quia non poteſt aboleri quod ꝑ
veritatē prędicatur. Illę autē portę quas
dixi ꝑfidiam eſſe ⁊ fallaciam idolorū/ tem-
porales ſunt: quia omne mēdaciū nō per-
manet: Manifeſta eñ veritate interibit.
Docentur ergo vt tollāt portas principis
tenebrarū: id eſt vt amoto multorum deo-
rum errore/ vnius dei fides introducatur ī
chriſto. Hoc eſt quod ſe apoſtolus edocere
miſſum teſtat̄: vt non ſolū oſtendat homi-
nibus/ ſed ⁊ principibus ⁊ poteſtatibus in
cęleſtibus myſteriū dei vnius ī chriſto. Et
ſubiecit: Et introibit rex glorię. Tollēdas
dicit fallaces portas diaboli ſ̄btilitate cō-
poſitas: quę ſunt pręſumptio/ ꝑ quam de-
um ſe ęſtimauit: vt introeat rex glorię/ qui
eſt chriſtus ieſus dñs noſter. Nullius eni
mentē dei fides ingreditur/ niſi tulerit a ſe
errorē diaboli pręuaricatione inuentū. Et
principes ſupra memorati non poſſunt in
vnius dei fidē chriſtum regem recipere/ ni-
ſi proiecerint a ſe traditionē/ per quā vni
deo importatur calumnia: non ſolū terre-
na/ ſed ⁊ ea quę in cęleſtibus vſurpata eſt
a principe principuꝫ ſathana: quia illic er-
rorem quē inter ſe conſpirauerunt/ vt au-
ctore diabolo deos ſe dicerēt: ⁊ hoc in ter-
ra diſpoſuerunt/ vt hic error illius imago
ſit. Et ſequitur: Quis ē iſte rex glorię? Ne
ſuperuacue forte chriſtum regē glorię di-
cere putaretur: interrogantis ponit perſo-
nā ⁊ dicētis: Quis ē iſte rex glorię? Qua-
ſi admiret̄ aut doceri ſe velit/ an verum eſt
⁊ condignū dicere chriſtum regem glorię.
Et ideo reſpondetur ei: Dominus fortis ⁊
potens in pręlio: Ut hoc ſubiecto non nu-
dis verbis/ ſed cū teſtimonio regem glorię
chriſtū addiſceret. Uirtus eni et potētia q̄
ſubęgit ⁊ preſſit diabolū cum ſatellitibus
eius/ hęc oſtendit illum regē eſſe glorię. Et
adiecit: Tollite portas principes veſtras:
⁊ eleuamini portę ęternales: hoc ē/ virtutī
teſtimonio: cui contradici nefariū eſt. Didi
ciſtis dignū eſſe chriſtū dici regē glorię: er-
go auferte errorē de mētib⁹ veſtris. Et qđ
ait: Introibit rex glorię: Oſtenditur eñ qꝛ
non poſſunt participari cū fide chriſti/ niſi
ab omni immūdicia idolatrię emundaue-
rint corda eorū. Niſi eñ innouatus fuerit
homo/ non intrabit ſpūſſanctus in eū. Et
ſequitur: Quis eſt iſte rex glorię? Iteratio
iſta confirmationē facit. Omne eñ quod
nouū auditur/ nō concipit̄ corde niſi itere-
tur: Admirationē autem ⁊ ſtuporem facit/
cum dicitur quod auditū eſt nunq̄. Et ad-
iecit: Dominus virtutū/ ipſe eſt rex glorię.
Eadē repetendo docet rite dici hunc regē
glorię/ qui ſit domin⁹ virtutū. Non imme-
rito eñ rex glorię qui ſit dñs virtutum ap-
pellatur qui virtutib⁹ dominat̄. Uñ apſs:
Si eni intellexiſſent ait/ nunq̄ dñm maie- 1.Cor.2.b.
ſtatis crucifixiſſent.

De pſalmo q̄nquageſimo/ quo- Queſti.2.15.
modo quinquageſimus poſitus ſit non ꝓ temporis ordine/ ſed ratione: et quid myſterij habeat.

(Queſtio.CXII. A

Quinquageſimus pſalmus hic poſitus ē/ non ꝑ
tēporis ordine/ ſed ratione. Titu-
lus eñ/ eius nō numero/ ſed rationi ſubie-
ctus eſt. Quantum eñ ad hiſtoriam perti-
net/ anterior eſt q̄ tertius. Prius eñ a pro-
pheta nathan delicti cauſa correptus ē/ q̄
inſurgeret contra illū filius eius abſalon/
vt eum vellet ⁊ vita et regno priuare. Hęc
ergo cauſa ē/ vt quinquageſimus ponere-
tur: quoniā conſtat ex lege deſcēdere. Illic
eñ †cautū ē quinquageſimū habere nume- Le.†cauto
rū remiſſionē. Eſt eñ poſt ſeptē ſeptima-
nas primū typum habēs dominici diei: qꝛ
ſicut poſt ſeptē dies primus dies ipſe ē qui
initio fact⁹ ē/ q̄ ſemp finita ſeptimana dies

pꝛimus eſt: ita et poſt ſeptem ſeptimanas
quinquageſimus numeratur. Jn myſterio
pꝛimus eſt: qui duplici genere dominicus
dies appellatur. Pꝛimū/quia initio factus
a dño eſt/qui ſemꝑ in ſe conuerſus per cur/
ricula impleta ſeptimana pꝛimus ē. Dein/
de/ quia ī eo reſurexit domin⁹/ triūphata
moꝛte/dominicus etiam dies nūcupatur.
Non immerito ergo ī quinquageſimo nu/
mero ꝙ in myſterio quem pꝛimū ſignifica/
tum aduertim⁹/remiſſio continet. Deniq₃
lex quinquageſimo die data eſt. A pꝛofe/
Exo.19. ctione eñ filioꝝ iſrael ex ęgypto/ quadra/
geſimo et octauo die ablui iubētur: vt bi/
duo purificati/tertia die parati eſſēt ad le/
gem accipiendā: Quę ablutio quid aliud
indicat/ ꝙ remiſſionē factam in quinqua/
geſimo die/ vt purificati legē acciperent?
Ex quo de ceteris pręteritis oblitteratis/
actus ſui redderēt rationē ſm creditam ſi/
bi legē. Hac etiā rōne poſſeſſionē emptam
Leuit.25.b. quinquageſimo anno remitti debere pręce/
ccpit lex. Hinc eſt ergo vnde ⁊ pſalmus qn
B quageſimus intitulat⁹. Jn hoc eñ rex da/
uid remiſſionē poſtulat ſm pręedictum ſen/
Ps̄.50. ſum: vnde ait: Miſerere mei deus ſm ma/
gnam miſericoꝛdiā tuam. Sciens rex da/
uid grauiter ſe peccaſſe/ſic poſtulat/dicēs:
Miſerere mei deus/ſm magnā miſericoꝛ/
diam tuam. Magna eñ miſericoꝛdia tunc
eſt/cū grandia ignoſcit peccata. Et adiecit:
Et ſm multitudinē miſerationū tuaꝝ/ de/
le iniquitatē meā: Ut manifeſtaret acerbe
ſe deliquiſſe/peccatū ſuū iniquitatē appel/
lat: quia inquitas nō leue peccatū eſt: et q̄
delet iniquitatē/hoc eſt non imputat/miſe
ratione abūdat. Nihil ergo ī cauſa ſua ex/
cuſare nititur: vt non ſolum animū ſibi iu
dicis mitiget/ſ₃ ⁊ faciat ꝯdolere. Cōmoue/
tur eñ anim⁹ ad miſericoꝛdiā/qñ videt re/
um ſic ſua ꝯfiteri peccata/ vt oſtendat do/
lere ſibi quia peccauit. Qui eñ nō dolet/ir
ridere videtur iudicē: qꝛ ideo pꝛecatur/ vt
euadat/iterū poſtea eadē facturus. Et ſeq̄/
tur poſtea: Uſq₃q₃ inq̄t laua me ab iniu/
ſticia mea: ⁊ a peccato meo mūda me. Qm̄
multa₃ miſerationē dei pręedicat/ penitus
ſe mūdari pręcatur: vt nihil maneat deli/
cti aut iniuſticię in eo vñ ſuſpectus ſit. Et
vt hoc ipſu₃ obtinere poſſit vel impetrare/
adiecit: Qm̄ iniq̄tatē meā ego cognoſco: ⁊
delictum meū coꝛam me eſt ſemꝑ. Quoni/
am grauiter ſcit ſe peccaſſe/ſollicitus eſt ne
non totum ei remittatur: Conſiderans eni
magnitudinem peccatoꝝ ſuoꝛum/ timet:
ſciens grauia peccata non facile ignoſci:
ac per hoc cum fletibus confitetur/ pecca/
tum ſuū ante oculos habēs/ vt ex omi par
te ꝓpitium ſibi faciat iudicē. Scit eñ ſcri/
ptum eſſe: Dic pꝛioꝛ iniquitates tuas vt Eſa.43.d.
iuſtificeris. Et ſequitur: Tibi ſoli peccaui
et malum coꝛam te feci. Nunc ex alia par/
te † culpę ſuę medelā ꝓſpicit/vt ad effectū Al. † cauſe
poſtulationē deducat. Hac eñ pꝛoſecutio/
ne in ꝑma cauſa nocentē ſe dicit: Nam qui
alteri a deo peccat/ inimicus eſt auctoꝛis
dei: Jn locum eñ eius alterum eligit/ cui
auctoꝛitatē ei⁹ aſcribat. Unde hic ab hac
ſe iniquitate alienū oſtendēs: Tibi ait ſo/
li peccaui/et malū coꝛam te feci. Hoc eſt: qꝛ
tibi et nulli aliȷ/quem deū ꝑ erroꝛem dice/
rem/peccaui. Minoꝛ mea † culpa ē ꝙ cęte/ Al. † cauſa
roꝛum/qui ſunt perditioni obnoxiȷ: Non
eñ impius ſum ſed peccatoꝛ: quia nō in te
ſed in legem tua₃ peccaui. Nec te negaui/
ſed te deum ⁊ dominū confitēs/in hominē
peccaui. Ergo qꝛ in illa quę tua ꝓpꝛia cau/
ſa eſt/reus nō ſum: ignoſce quod in conſer/
uū peccaui. Sic eñ peccaui vt honoꝛificen
tiā nominis tui nec negarē nec alteri darē.
Fuit itaq₃ vñ cōmoueret ad miſericoꝛdia₃
iudex. Cū eñ multi in illū peccēt/quos eti/
am hoꝛtatur ad ſe conuerti: dū hi qui non
in illū peccant/ex aliȷs tamē cauſis venia₃
poſtulāt/libenter admittit. Semꝑ eñ dñs
ad auxiliū ſuum vult confugere ſeruos ſu/
os: Uñ adiecit: Ut iuſtificeris in ſermoni/
bus tuis/⁊ vincas cū iudicaris: Miſericoꝛ/
diā poſtulans/deū iuſticiā ſuam nō immu
tare ꝓcatur: cū ſoleat media eſſe iuſticia/vt
nō peccātibus ⁊ peccātib⁹ ęqua ſit: vt vni/
cuiq₃ reddat ſm opera ſua: ſed nō ignoꝛat
quid poſtulet vir innocēs in dei ſacramen
to. Sciens eñ deum frequenter in lege di/
xiſſe: Quia miſericoꝛs inquit ſum ego dñs Exo.22.d.
de⁹ veſter. Jnde rogat vt hęc fides mane/
at: et in ſermonib⁹ ſuis deus iuſtificet/dū ī
eo ꝑmanet qđ locut⁹ ē. Nec peccatis hoim
vincitur/vt nō miſereatur. Sciētes eñ qui
peccant quę ꝓmiſit deus bñ viuētib⁹: et qꝛ
in eo perdurāt/iudicant illum mendacem:
Non eni credūt male viuendo vera eſſe q̄
ꝓmiſit: Jdcirco petit rex dauid/ vt vincat
hoc deus qđ putāt hoies/ et det q̄ ꝓmiſit

vt erubeſcāt: qui dn̄ī non ſeruāt mandata/
C iudicant illū non daturū. Et ſequit: Ecce
enī in iniq̄tatibus cōcept⁹ ſū. Nūc hoc ad/
Al. et infir/ mitatem iecto cauſa et infirmitatis humani generis
memorat: q̄ facile ē homini peccare/ vt ex/
Al. circa amētiā cōtra ſe iudicis mitiget. Primę enī cul
pę facit mentionē/ ex qua p̄uaricando adā
gen⁹ humanū obnoxiū fecit peccato. Sua/
ſu enī et fallacia inimici iniquitatē cōcipien/
do/ om̄e ſemē ſuū iniquitati ſubiecit: vt ex
eo oēs p̄ traducē geniti/ peccato eſſent ob/
noxij. Propterea adiecit: Et in delictis cōcę/
pit me mater mea: vt ab adā deriuatio fa/
cta peccati/ cōceptis et natis impedimēto eſ
ſet ad bonā vitā agendā: ac p̄ hoc ſupplici
non negandā miſericordiā: q̄ infeſtum ha
bet hoſtē/ qui ei ſuadet vt peccet. Per pec/
catum enī diabolus ſubiecto ſibi p̄mo ho/
mine poteſtatē accępit carni eius ſe immi/
ſcere/ et delicto p̄ quadam ſubtilitate oble/
ctamenta ſuggerere/ p̄ quod captū homi/
nem ſpoliat vita. Quā rem magiſter gen/
Roma. 7. d tiū memorans: Uideo autē inquit aliā le/
gem in mēbris meis/ repugnantē legi mē/
tis meę: vt hoc contuens iudex/ dolenti cir
cumuento porrigat manū. Et ſeq̄tur: Ecce
enī veritatē dilexiſti. Quia ergo veritatē
Al. vere diligis inq̄t: ſubueni roganti/ quē ſcis vę/
ra pectoris ſui impedimēta exponere. Cui/
us reo olim motus miſericordia/ ſubuenire
decreuiſti: vt errorē admiſſum in terra/ cę/
leſtis p̄uidentia emēdaret. Propter quod
ſubiecit: Incerta et occulta cordis manife/
ſtaſti mihi. Incerta et occulta cordis hęc ſi/
gnificat/ quę deus ad pręſidiū humani ge/
Al. procura/ uit neris procreauit: ſicut et ap̄ſ: Qd̄ oculus
inquit non vidit/ nec auris audiuit/ nec in
1. Cor. 2. c. cor hominis aſcēdit/ quę p̄parauit deus di
ligentibus ſe. Qui ſunt qui diligunt deū/
niſi qui legi eius cōſentiūt/ nō cęlādo vl̄ ex/
cuſando peccata? Hęc ḡ occulta cordis ma
nifeſta ſunt diligentib⁹ deū: vt q̄ dolebāt
ſe delictis circūueniri/ correpti nō negarēt:
ſibi et origini ſuę imputantes/ in auctorem
deum non trāſferētes quę peccabāt: corda
illoꝝ illuminata ſūt ſpiritali coruſco: vt vi
derent dei p̄uidentiā in chriſto: q̄ ventur⁹
erat ad dānandū pctm̄/ qd̄ ex p̄uaricatiōe
adę hūano generi impabat. Hoc ḡ orat rex
dauid: vt qd̄ decreuerat deus/ in futurū vi/
dens gen⁹ humanū laborare/ ſibi p̄us ſub/
ueniret in eadē neceſſitate cōſtricto q̄ omni/
bus ſe decreuerat ſubuenturū: vt donū qd̄
gratuitū futurū erat/ et añ tempus dari nō
poterat/ huic p̄ p̄ce et lachrymis concedere/
tur. Quod quō fiat non tacet dicēs: Aſper
ges me hiſopo et mūdabor. Recte aſperſi/
one hiſopi petit ſe mūdari. De hoc eni filij Exo. 12. b.
iſrael poſtes ſuos ſanguine linierūt/ vt tu/
ti p̄ſtarētur a morte: Ita et hic aſpſione hi/
ſopi/ orat mundari ſe a peccatis/ ne tanga/
tur a morte. Et ſequitur: Lauabis me/ et ſu D
per niuē dealbabor. Manifeſtum ē/ quia
factū dei diſtat a facto hominis: Ideo ſup̄
niuē inquit dealbabor: q̄ quod deus fecit
multo melius ē q̄ quod fecit homo: Pro/
pterea aſperſione hiſopi petit ſe mūdari:
vt ſicut carnale corpus aq̄ abluitur: ita et p̄
hiſopi ſignificationē/ ſpiritali ratione ani/
marū maculę abluantur. Aſpſio eni hiſopi
illuſtratio quędā eſt: vt p̄ id qd̄ viſibile eſt/
inuiſibiliter emūdetur. Et ſeq̄tur: Auditui
meo dabis gaudiū et lęticiā. Dubiū non ē:
q̄ vox p̄dicātis remiſſionē/ gaudiū pręſtat
peccatorib⁹. Quis enī nō lętet cū audit da
ri indulgētiā? Cū eni de⁹ remittit: et i p̄ſen/
ti et in futuro ſecurus eſt. Propterea exul/
tabūt oſſa humiliata. Duplici genere ſunt
oſſa humiliata: quia et vt peccaret/ humili
liatus eſt: nemo eni peccans exaltatur: et
vt poſtea ſupplex veniam imploraret: Nā
vtiq̄ in cilicio et cinere volutatus/ miſeri/
cordiam precabatur: quam obtinens ele/
uatus eſt mentis exultatione et corpis refe
ctiōe. Et ſubiecit: Auerte faciē tuā a pecca/
tis meis: et oēs iniquitates meas dele. Hac
forma remiſſionē poſtulat/ ſicut cōſtitutum
erat in futurū p̄ fidē chriſti: vt ſaluator qui
ei ſpiritaliter ē p̄miſſus/ ab ipſo inciperet cū/
cta cōuerſis donare pctā. Cui⁹ eni nō reſpicit
unt peccata/ et oēs delentur iniq̄tates: nō
habet vñ reus cōſtituatur/ et inimicoꝝ eius
ora claudūtur. Qui eni non reſpicit pecca/
ta/ nō illa imputat. Hoc eſt enī auertere fa/
ciem a peccatis/ alicui⁹ accuſationē contra
eū non accipe. Et q̄d eſt hoc/ vt cū de duo/
bus peccatis correpť ſit/ hic addat de mul
tis ſe accuſando? Et cū audierit a p̄pheta
nathan/ q̄ ignotū erat ei: quare ſic poſtu/
lat ſedula p̄ce/ vt poſſit ad veniā p̄uenire:
niſi q̄ nō ſuā ſolius cauſā agit: ſed ſub ac/ Al. occulta
cuſatione peccati ſui/ totius populi miſeri/
es narrat? Sibi eni reformationē precat:
q̄ cui ignoſcit/ nō eſt ſine rubore/ niſi loco

ſuo fuerit redditus: vt dignitas loci rubo/
rem excuſet: ceteris autē bñficiū dei: qđ ad
cūcta peccata abluenda futurū erat/in chri
E ſto ſignificauit. Et ſequit: Coꝛ mundū crea
in me deus: et ſpm̄ iuſtū innoua in viſceri/
bus meis: hoc eſt bona mente miſericoꝛdiā
depꝛecari. Nō ſolum aūt de p̄teritis rogat:
ſed etiā de futuris ſollicitus eſt / vt pctōꝛ in/
tendens odiſſe peccare ne peccet / adiuuet
a deo p ſpiritū iuſticie: quē oꝛat dedicari in
viſcerib⁹ ſuis: id eſt vt nouus ad hoc ponat
in eo vt cuſtodiat cū a pctis/ne cogat face/
re qđ ſcitur nolle. Coꝛ autē mundum ſic po
teſt habere: ſi neq; intus / neq; foꝛis delin/
quat: hoc eſt neq; in opere / neq; in cogita/
tione. At qꝛ ꝓpe impoſſibile eſt/ vt in oīb⁹
ſeruetur: vel in dei cauſa ſeruandū eſt/que
p̄ncipalis eſt: Etiā mundū coꝛ in ſacramen
to dei et chꝛiſti cuſtodiatur/dū fides inuio/
Prouer.20.b lata ſeruatur: qꝛ et in alio loco dicit: Quis
gloꝛiabit mundū ſe habere coꝛ/ aut immu/
nem eſſe a peccatis? Deniq; rex dauid mun
dum coꝛ habuit in cauſa dei: qꝛ neq; auxili/
um aliqđ in vanitate queſiuit/ q̄ eſt idola/
tria: neq; aliqđ a deo ſibi p̄ceptū nō imple/
uit. Ideo de ceteris adiecit: Ne ꝓijcias me
a facie tua: ⁊ ſpiritū ſctm̄ tuum ne auferas a
me. Hic ſenſus eſt quē ſupꝛa memoꝛaui: qꝛ
ſecurus de venia/ ſollicit⁹ eſt de refoꝛmati/
one. Cui eñ ignoſcit ſolū / ſolet a facie dñi
ſecerni: Quis eñ nō in illū vindicet: in alio
tamē dñi vel iudicis facinus ei⁹ deletū non
eſt. Ideo oꝛat / vt penitus pctm̄ ei⁹ deleat/
et dignus ſit accedere ad faciē dñi/et iterū
ꝓphetare: qđ et factū eſt. Hoc eſt eñ qđ di/
cit: Et ſpm̄ ſctm̄ tuū ne auferas a me. Hic eſt
ſpūs ꝓphetarū: Et ſequit: Redde mihi leti/
ciam ſalutaris tui: et ſpiritu pꝛincipali con/
firma me. Leticiā dari ſibi poſtulat/ q̄ ꝓmiſ
ſa erat in chꝛiſto: vt oīb⁹ maculis ablutus ⁊
reparatus letus eſſet in ſalute queſita: nec
amotus/ſed cōfirmatus in regno a ſpū ſan
cto. Quē ideo p̄ncipalē dixit: qꝛ ſup omnē
creaturā eſt/p quē reges regnāt. Et ſubdit:
Docea m iniquos vias tuas: et impij ad te
cōuertent. Hoc dicit/ vt in eo diſcāt iniqui
pietatē dei: q̄ cōfitentes ſibi ſuſcipit pecca/
toꝛes/ et pꝛomouet: nec impios conuerſos
negligit / ſ; hoꝛtat dū alijs miſeret. Et ſeq/
tur: Libera me de ſanguinib⁹ de⁹ de⁹ ſalutis
mee. Hoc dicto oſtēdit pctm̄ ſuū moꝛte di/
gnū / vt dei miſcdia q̄nta ſit/pꝛedicet: Per
hoc eñ etiā alios pꝛouocat cōfugere ad dei
clementiā. Vñ ſubiecit: Exultabit lingua
mea iuſticiā tuā dñe. Gaudere ſe dicit in iu
ſticia dñi: qꝛ in eo permanet qđ ꝓmiſit di/
cens: Miſericoꝛdiā autē meā non mouebo Ps.88.
ab eis. Letus q̄ dauid rex et ſecurus in hac
parte/dei ſui iuſticiā p̄dicat. Et ſequit: La/
bia mea aperies: et os meū annūciabit lau
dem tuā. Sic labia eius aperit/dum clauſa
fuerint ſine cauſa peccati: liberati enim os
patet/peccatoꝛis autem clauſum eſt os: pu/
doꝛe eñ et metu coꝛreptus loqui nō audet/
abſolutus autē et liberatus tripudiās pꝛe/
dicat laudē iudicis. Nā et apl's ſicut ipſe te/
ſtatur/ ꝓpter qđ ab oībus liber eſſet: Os
nr̄m ait patet ad vos o coꝛinthij. Et adie/ 2.Cor.6.c
cit: Quoniā ſi voluiſſes/ ſacrificiū dediſſē F
vtiq;. Hoc de cōperto loquit: ſciens ſanctū
ſamuel dixiſſe ad ſaul regē: qui cū peccatū
ſuū nō doloꝛe mentis/neq; lachꝛymarū mi
ſeratione/ſed ſacrificij oblatione oblittera/
ri putaret: Nō vult inq̄t deus ſacrificiū ma 1.Reg.15.c.
gis q̄ audiri vocē ſuā: qꝛ huiuſmodi ſacrifi
cia damnū poſſunt facere/nō tñ deū placa/
re. Deus eni ſic placat: ſi anima peccati ſui
memoꝛ in tribulatiōe et meroꝛe coꝛdis / de
fleat q̄ peccauit. Et ſequit: Holocauſtis nō
delectaberis. Nec delectat holocauſtis de⁹:
ſed in hmōi cauſis: Ipſe eni anim⁹ ꝓ ſe ſa/
tiſfacere debet/ nō ſe deforis redimere: Nā
iſta adiutoꝛiū pꝛeſtare poſſunt. Anim⁹ eñ
ſicut oblectatus eſt in pctis: ſic tribulari de
bet in penitentia: et tunc delectabit deū de
lere eius pctā. Vnde ſubiecit: Sacrificium
deo/ſpūs cōtribulatus: coꝛ cōtritū et humi
liatum de⁹ nō ſpernit. Oſtendit quale ſacri
ficium ꝓ pctis deus ſuſcipit: qꝛ non poterit
deū placare/ niſi q̄ letatus eſt circa ſalutē/ ⁊
contribulatus fuerit coꝛde: et ſic reparet ad
vitā. Deniq; oīs inquietus/vel indiſcipli
natus frequenter incurrit: vt membꝛa coꝛ/
poꝛis ledat/ q̄ vtiq; nō ſine doloꝛe poſſunt
ſanitatis recipere medicinā: ſic et pctōꝛes
nō poſſunt pctā ſua redimere/ niſi doloꝛem
ſenſerit anim⁹ q̄ peccauerit. Hoc eñ iuſtum
eſt: vt qꝛ ꝯtra rationē gauiſus eſt/ ſm ratio
nem patiat meroꝛē. Et ſequitur: Benigne
fac dñe in bona voluntate tua ſion. Sion
dicēs/eccleſiā ſignificat: vt † pſeueratio no/ Al.† aſſeueratio
ſtra nō impꝛobabilis videat: cui vt imple/
at de⁹ ꝓmiſſum ſuū/ ſuggerit: ſciens ſe tunc
plenam remiſſionē accepturā/ cū qđ decre/
uerit de⁹ in chꝛiſto impleuerit. i. vt ab omni
peccato liberent ſperātes in ſalute ꝓmiſſa:
qꝛ nō ſolū a ꝓpꝛijs/ſed ab ade pctō qđ per
traducē in omnes peruenit/liberabunt per
chꝛiſtū. Et adiecit: Et edificabunt muri hie
ruſalē. Nunqđ deſtructi fuerāt? Sȝ muros
hieruſalē dicens/eccleſiā ſignificat: que per
fidem in chꝛiſto diſpoſita erat cōſtruenda.

Cuius muri eſſe ſancti hoīes intelliguntur:
docente nos apocalypſi iohānis apoſtoli:
quia et hieruſalem ciuitas ⁊ muri eius ſerui
dei ſunt intelligendi. Sciens etiā ꝑ chriſtū
rex dauid ꝓmiſſum/qđ futurū erat implen/
dum ad liberationē ſeruoꝝ dei/orat vt im/
pleatur:id eſt vt ꝑ fidē ędificet̃ eccleſia/ ⁊ li/
berent̃ ſperātes de hac fide ſalutē. Et ſequi/
tur: Tūc acceptabis ſacrificiū iuſticię/obla/
tiones/ et holocauſta. Hoc dicit: q2 oblatio
nes ⁊ holocauſta tunc accepta ſibi haberet
cum eſſet eccleſia ędificata: ⁊ nō paſſim/aut
ſm omnē cōſuetudinē/ſed ſacrificiū inquit
iuſticię acceptabis. Iuſtuȝ eſt ſacrificiū/ cū
cōdignū munus offertur. Porro autē nihil
eſt tam iuſtū ſacrificiū et condignuȝ/niſi vt
Iob.4.d nosipſos offeram⁹ deo. Quia eñ deus ſpūſ
eſt: ſpiritalia illi offerēda ſunt ſacrificia / vt
viuo viua hoſtia offerat̃. Quia eñ dixerat
in cauſa peccati: ſacrificijs carnalibus deū
minime delectari: oſtendit futurū/quia ſpi/
ritaliter deo offerenduȝ erat ⁊ ħ acceptaret:
quia hęc deo digna ſunt ſacrificia: hoc ē in
pterito minora fuerūt / quia carnalia: nunc
maiora / q2 ſpiritalia. Et adiecit: Tunc im/
ponēt ſup altare tuū vitulos. Si ceſſantib⁹
priſtinis ſacrificijs ſpiritalia ſucceſſiua ſa/
crificia ſignificauit: qđ ē vt diceret: Tūc im
ponēt ſuper altare tuū vitulos: Niſi q2 per
hęc corporalia ſpiritalia ſignificat: Quippe
cū dixerit/quia carnalib⁹ nō delectat̃. Vitu
los ergo dicens/ pplm nouellū ſignificauit/
chriſti fide renatū: cui⁹ deuotio quotidie ſu/
per altare dñi delibat̃. Qui eñ de eccleſia
intelligit̃ locutus/ ſacrificia quoq; ei⁹ ſpiri/
talia ſignificaſſe debet intelligi.

Queſtio.16. **Cur filius dei miſſus ſit et non alius: Queſtio.CXIII.**

A Vamq; omne qđ facit de⁹/rationa/
biliter et prouidenter factū credēdū
ſit: meli⁹ tamē puto/ſi poſt fidē etiā
cauſa facti poſſit aduerti: vt qđ credit̃/non
Ioh.17.a. ignoretur. Vnde dñs ait: Hęc eſt aūt vita
ęterna/ vt cognoſcant te ſolū verū deum et
quē miſiſti ieſum chriſtuȝ. Primū eñ credi
debet/ſicut a ꝓpheta dictū eſt: deinde ſciri
qđ credit̃: q2 iā fidelē ⁊ in hac re diligentem
adiuuat ſpūſſanct⁹/vt cognoſcēs intelligat
fidei rationē: tūc eñ plenū habet gaudium
credulitat̃ ſuę/ſi qđ credit intelligat. Hoc ē
eñ fidei robur: hoc immobile fundamētū/
credulitatis addiſcere ſacramentū. Vbi eñ
ſola fides eſt/nō eſt tam mera deuotio ⁊ po
teſt aditū habere ſurreptio. Vnde vas ele/
ctionis ideo laborat/vt credentes fidei ſuę
rationē ediſcant. Cū eñ cognouerint q̄tus
ſit cui ſe crediderint/ ⁊ quę ſit eius potētia:
nullo pacto/nullaq; ratione ab eius ſpe tra
duci ſe patient̃. Vnde dictū legim⁹: Guſta/ Pſ.33.
te et videte qm̄ ſuauis eſt dñs: vt data opa
cognoſcāt diuinitatis eius ſaporem: intelli
gentes nihil ſapientius eſſe q̄ in chriſtū cre
dere. Quobrē ipſe magiſter gentiū inter cę/
tera ait: In quo ſunt oēs theſauri ſapientię Col.2.a.
et ſcientię dei abſconditi. Et iterū: Scio in/ 2.timoth.1.c.
quit cui credidi: quia potens ē depoſitū cu/
ſtodire. Igit̃ hic ſcit fidei ſuę rationē et non
dubitat de potentia eius/ cū intelligit oēs
theſauros ſapientię ⁊ ſcientię in ſacramēto
natiuitat̃ et paſſionis ⁊ reſurrectionis chri
ſti eſſe abſconditos. Manēte ergo fide/diu Motiuū queſtionis
mecū contuli/vt ſcirem cur dñs noſter de ſa
cris et de cęleſtibus ſedibus ad terrā incar/
natus veniſſet/et nō alius ex his quos ipſe
dñs ſanctos angelos vocat: Incōgruū eñ
videt̃ ꝑſonę ei⁹ hoc opus ſubijſſe / niſi cau/
ſa facti noſcatur. Deniq; hoc eſt qđ mouet
multos. Nam potuerit dei patris ꝓuiſio ꝑ
alterā perſonā hoc negociū gerere/ vt et ho
minibus in errore cōſtitutis oſtenderet ve/
ritatē/et diabolū ꝑ̃ſumptorē ⁊ ſalutis mun/
dum cū ſatellitib⁹ eius cōprimeret et expo/
liaret deuictū: Quia pertinacia ⁊ irreueren
tia nequiſſimoꝝ ſeruorū miniſtris famulis
fuerat compeſcenda/ vt nō dñs omniū rem
ſibi indignā experiret̃. Neq; eñ tanta vis ⁊
potētia eſt ſathanę/vt per poteſtatē eiuſdē
cōditionis ſuperari minime potuiſſet: cum
conſtet dei auxilio ipſum ab hominib⁹ vin/
ci. Nam q̄uis impar ſit ſi ex terrenis ſuma/
mus exempla/tamē ex aliqua parte conue/
nient rationi. Seruū eñ contra dauid regē
rebellantē/ ioab ꝯſeruus eius miſſus ē per/
ſequi/⁊ trucidare: ⁊ contra abſalon in patrē
impium ſeruis iniuncta res eſt: q̄to magis
ad tyrannidē diaboli vincendā vnius ſan/
cti angeli miniſteriū ſufficeret/cū vnius de
multis ſuffecerat efficacia: Quippe cū lega/
mus/quia repugnās contra michaelem ar/
changelum perdurare nō potuit/ſed ſubie/
ctus in terrā eſt. Hoc ergo mecū ſępe repu/ B
tans/hoc ſolū ſciebam: quia ideo ipſe a pa/
tre miſſus eſt / ne ad iniuriā eius pertineret
ſi opus per eum factū/per alterum reforma
retur: ſed hoc ſcire minimū erat. Non enim
ſatiſfaciebat ad tam magnā et admirabilē
cauſam/niſi et aliud comprehenderet̃ quod
ꝓficeret ad arcanū intellectū. Sic factū eſt/
vt animaduerterem cauſam hoc popoſciſſe
vt hic veniret qui venerit: Ipſum eñ ratio
tangebat vt ad eum comprimendū veniret
qui dignitatē eius et meritum vſurpaſſet.

Poſt deum enĩ patrem diabolus deus dici voluit: qđ et nũc vſq3 cõtendit: cũ vtiq3 nõ illũ res cõtingeret/ ſ3 eſſet hoc filij dei q̃ poſt patrẽ deũ ſecũdus eſt: nõ natura/ ſ3 ordine. Ad hanc ergo cauſam agendã nõ aliũ oportuit venire/ niſi chriſtum dominũ noſtrũ: q2 nõ tñ ad comprimendũ diabolũ venit/ ſed et manifeſtare ſeipſum omni creaturę: vt reprobata pſona diaboli/ hũc eſſe cognoſcerent/ cui⁹ pncipatũ et maieſtatẽ pſumpſerat ſathanas/ de cętero cognita veritate relinquerent errorẽ: pro certo habentes chriſtu3 eſſe dei filiũ: qui ſolus deus de deo ſit et caput/ ſiue principiũ eorũ omniũ/ ſiue quę in cęlo ſũt/ ſiue quę in terra: quia virtute ⁊ potentia qua ſuperauit tyrannũ ſathanã: manifeſtat⁹ eſt ipſe eſſe/ cui⁹ imperiũ pſumpſerat impius diabolus qui eſt ſathanas.

C Dũ enĩ voluit inique deus dici vt dominaretur potentijs ſpiritalibus: vnde increpatur a

Eſaie.14.d. ppheta dicẽte: Tu enĩ dixiſti in corde tuo: Ponã ſedem meã in nubibus et ero ſimilis altiſſimo: multos decępit/ quorũ conſpiratione pnceps erroris eſt factus: Qui in pſalmo cõmonent: vt reijcientes mendaciũ/ ſuſcipiant veritatẽ. Dicit enĩ eis: Tollite portas pncipes veſtras: ⁊ eleuamini portę ęternales et introibit rex glorię. Niſi enĩ tollat error de mentibus incredulorũ/ non poterunt ſuſcipere fidẽ vnius dei in chriſto. Hoc enim edocentur/ vt ſublatis portis p quas itur ad mortẽ/ ſm perfidiã a diabolo cęptã/ ſuſcipiant fidei ſacramenta per quę itur ad vitã. Iſta ſunt enĩ quę ſignificat in ęternalibus portis: q2 veritas fidei ęternitas eſt: perfidia autẽ temporalis eſt: quia mendacium adinuẽtio diaboli eſt. Diabolus enĩ cęptã pręuaricationẽ in cęlis/ ſeminauit in terris: multoꝝ deoꝝ ſuadens culturã/ inter q̃s pncipatũ haberet: Caput enĩ et pncipiũ voluit eſſe cęteroꝝ: qđ nõ ei debebat/ ſ3 ſaluatori. Vñ pſequit eũ vſq3 ad terrã/ vt cõprimẽs eũ oſtẽdat erroris ei⁹ pũaricationẽ manifeſtata in ſe veritate. Vnde dictũ eſt:

Pſ.84. Veritas de terra orta eſt: Proiectus enĩ de cęlis/ cõfugit ad terras: vt meditatã diuinitatem in ſupernis expleret in inferioribus.

2. theſſal.2.b. Vnde dicit apoſtolus: Ita vt in tẽplo dei ſedeat oſtendens ſe q̃ſi ſit deus: Quoq̃ enĩ modo deſideriũ ſuũ implere vult ⁊ dãnari: furore enĩ plenus minus putat dãnari eſſe q̃3 nõ explere auiditatẽ erroris.

Queſt.lo,17. **Aduerſus paganos quomodo temere audeant aduerſus nos cõgredi/ aut fidem noſtrã impugnare/ ⁊ ſuã cõmẽdare: Queſtio. CXIIII**

A Qua rõne pagani aduerſus nos audeant congredi/ aut fidẽ noſtrã impugnare: ſe autẽ putẽt abſolutos eẽ nõ video: Quippe cũ nulla habeãt aſſertionum ſuarũ documenta ſupſtitionis ſuę magis dicã q̃3 religionis. Nã q̃ cauta nõ habẽt pferũt/ vt ipſi potius nouarũ rerũ auctores ⁊ defenſores habeantur. Primo enĩ in loco deos ſe aſſerũt colere quorũ nulla inſignia/ nulla dant teſtimonia: Illos enĩ deos appellant/ q̃ ſe auſi nõ ſũt deos nũcupare: vt homines auctores deorũ habeant/ cũ de⁹ auctor debeat eſſe hoib⁹: ac p h̃ vana ⁊ inanis aſſertio eſt: q̃cq̃d eni ſine deo eſt/ ſtabile eſſe nõ põt. Manifeſta eni eſſe q̃ dico probant libri eorũ: in q̃b⁹ nihil diuinũ/ nihil deo iubente legit conſtitutũ: ſed ſingulos viros ppter quaſdã cauſas diuerſa aſſerũt inſtituiſſe numinũ ſacrificia: vt hi qui nulli⁹ meriti videntur/ ea ipſa q̃ ſtatuerãt digne ſtatuiſſe pbarent. Qñ q̃ quos deos appellant/ nihil horũ mandaſſe leguntur: qua auctoritate hi faciũt/ aut acceptũ ſibi putant/ qđ nõ pbant mandatũ: cũ ſi etiã mandatũ pbaret/ examinandũ prius fuerat ſi dignum eſſet/ aut debitũ his obedire: quoꝝ nulla ſigna/ aut pdigia/ aut cõmẽdationes diuinitatis in rebus geſtis exiſterent? Sed ſolent ab his excluſi ad elemẽta cõfugere/ dicẽtes hęc ſe colere quoꝝ gubernaculis regit vita humana. A q̃b⁹ vt ſupra reqrim⁹: ſi mandatum ẽ/ aut iuſſũ a deo: quẽ etiã ipſi magnũ et ſummũ fatent et negligũt: Si eni fieri debet/ ab illo mandari oportuit q̃ auctor eorũ dicit. Si autẽ ab illo nõ eſt mãdatũ: pſumptio eſt: ⁊ ad pęnã proficiet/ nõ ad pmiũ: q2 ad cõtumeliã ptinet cõditoris vt contẽpto dño colant ſerui: et ſpreto impatore adorentur comites. Quõ iſtud impunitum erit qđ etiã in hac vita vindicari/ ⁊ quidẽ acerbius videamus? Sed ſi forte ab ipſis elementis dicãt mandatũ: Oſtendãt alicubi pceptũ: legãt aliqñ aliq̃d illa locuta: Qđ ſi nõ oſtẽdunt qua pęna digni ſũt/ qui auctores pręſumptę ⁊ ꝯfictę religiõis detegunt? Libera ſũt ex hac impietate elementa: Ipſa enĩ luminaria mũdi accuſabunt illos apud iudicem deũ: q2 in hac cõſilij vanitate minime ſe auctores oſtendunt. Similiter ⁊ illos q̃s conſtat hoies fuiſſe/ deos nuncupant: cum cęperint p peccat ſuis cruciari: in hac parte minime ſe reos defendẽt: in hos crimen hoc retorquẽtes/ q̃bus cũ hoc nõ mandaſſet vt deos illos colere cęperint. Igit quo B pudore fidem noſtrã rephendãt aut irridendam putent/ quorũ legẽ ꝟtutũ teſtimonijs

fultā/necnō et ipſius dñi ac dei nři relegūt
Eſaie.44.a vocē dicētis: Ego ſum deus/ et nō eſt alius
ꝑter me: Qđ ſi nudis ꝟbis diceret/ nō erat
ei credendū: ne ſiles paganis videremur: q
nulla deoꝝ ſuoꝝ ſigna maieſtatꝭ vidētes/
colere eos ceperūt: ⁊ (qđ peiꝰ ē) inhoneſta:
Turpia eñ illic agunṫ/ q pudoris eſt reuela
re: ⁊ prudētes ſe appellant. Porro autē deꝰ
noſter teſte virtute coli ſe mādauit: et vt ni/
hil ſuſpitiōis relinqueret/ legē ipſā honeſtā
⁊ ſctām vt et deo dignū ē tradidit. Nos ꝟo
qui ſtulti a paganis dicimur/ deo noſtro nō
credidiſſemus niſi nobis ſatiſfeciſſet etiā te/
ſtimonijs virtutū: nec legem eius ſuſcepiſſe
mus/ ſi nō illā purā ⁊ ipſa ꝓfeſſione dignaꝫ
cognouiſſemꝰ. Hinc ē vnde nihil apud nos
in tenebris vel occulṫe geritur. Omne enim
qđ honeſtū ſcitur/ publicari nō timeṫ. Illđ
autē qđ turpe eſt et inhoneſtum/ ꝓhibente
pudore non pōt publicari. Quobrem paga
ni myſteria ſua in tenebris celebrant/ vel in
eo pudētes: Erubeſcūt eñ palā illudi/ pia/
cula eñ q illic vice legis agunṫ/ nolunt ma/
nifeſtare: ne qui prudētes ſe dicūt/ hebetes
his videanṫ quos ſtultos iudicant. Sed ne
forte hinc illis ſtulti videamur: quia lex nřa
caſtitatē/ miſericordiā/ pietatē/ continentiā/
ꝑdicat: apđ illos eñ hec ſtulta ſunt: qꝛ om/
nis bonus malo malus eſt: et prudens ſtul/
to inſenſatus eſt. Nam intantū caſtitatem
execranṫ vt etiā cynedis delectenṫ/ magiſte
rio coꝝ ſubiecti: q niſi tales fuerint/ idonei
non erūt ipſi/ ſi dicendū eſt/ religioni. Pro/
pterea enim abciduntur et habituꝫ immu/
tant/ vt de viris quaſi femine fiant: et circa
naturam ſubiecti muliebria patianṫ: et tūc
demum apti et digni ſint miniſtri ſuꝑſtitio/
nis illoꝝ. Nunqđ accuſari pōt huiuſmodi
quem lex facit talem? Ideo eñ amiſſo viri
et actu et habitu in mulierē trāſformanṫ/ vt
muliebria libenter patianṫ. Que ergo pu/
tanṫ eē myſteria/ vbi de honeſto inhoneſtū
fit/ ⁊ de incorrupto corruptum: cū hic ſit ve/
re cultus religionis/ qui de turpibus hone/
ſtos fac: de indiſciplinatiſ modeſtos? Quō
cultores eius emuli poſſunt eſſe bone vite/
qñ myſteria legis eoꝝ ſine cynedis celebra/
ri nō poſſunt? Si ergo lex eoꝝ his delectaṫ:
peccator erit ⁊ ſtultus quiſquis nō fuerit ta
lis. Ideoqꝫ ſtultos nos appellāt: Colentes
eñ hec turpia prudētes ab his iudicantur:
euitantes autē ⁊ fugientes/ ſtulti. Qđ qui/
dem callide et aſtute ab ipſis videṫ aptatū.
Idcirco eñ legi ſue applicant nomen pru/
dentie vt cōtegāt reprehenſibilia eiꝰ: qꝛ vbi
prudentia/ reꝑhenſio nulla eſt. Noſtrā autē
legem ſtultā dicunt/ vt prohibeant ab ea.
Sed ſublatis nominibus prudentie ⁊ ſtul/
ticie/ et ſubmota oñi inuidia/ quā parit de/
fenſio ambaꝝ partiū/ ipſe leges inter ſe cō/
fligant: vt appareat vbi ſit prudentia ⁊ vbi
ſtulticia. Sꝫ ꝑſente ſigno crucis/ obmuteſcit
paganitas. Et ſi adeſt quā vocāt ſtultā pru
dentia illa/ ſacra illoꝝ reſpōdere nō audēt:
Reꝑmunṫ eñ extra illoꝝ: rñdere nō audēt: ⁊
occultāṫ ob reuerētiā chriſtiane maieſtatꝭ.
Magna res ē vt illa quā vocāt prudentiā/
metuat illā quā appellant ſtulticiā. Cōfera/
mus nūc tenorē legū. Pagani deos deaſqꝫ C
colere ſe etiā litteris ꝓfitenṫ: et verū eſt qđ
dicūt: qꝛ ⁊ maſculos colūt ⁊ feminas. Ianꝰ
eñ et ſaturnꝰ/ iouis ⁊ mercuriꝰ/ et apollo et
ceteri: Itē et minerua et iſis/ ⁊ fruxilla ⁊ ve/
nus ⁊ flora meretrix cū ceteris/ dij deeqꝫ ſūt
ſicut hiſtorie tā grecoꝝ qꝫ romanoꝝ teſtan/
tur. Chriſtiani aūt/ vtpote pauperes quos
ſtultos vocāt/ vnū deū colunt in myſterio/
ex quo ſunt oīa: nec aliqđ quod ab eo cōdi/
tum eſt venerantur. Ipſum eñ ſolum ſuffi/
cere ſibi ⁊ abūdare ſciūt ad ſalutē: Nō igno
rantes/ quia ſi gloriā et nomē eius alijs de/
putauerint/ offendant eum: quia nullus im
perator permittit vt cū nomine eius tribu/
ni ⁊ comites adorenṫ. Conferanṫ nūc leges
vt videaṫ/ vtra ſit prudētia: que creatorem
colit: an que creaturā: que dñm/ an que ſer/
uos? Poteſt fieri in aliq domo vt ꝑter vnū
alius dñs appelleṫ: vt pagani litteris foren/
ſibus inſtituti q ſibi prudētes videnṫ/ l vno
mūdo ab vno deo cōdito multos deos de/
aſqꝫ veneranṫ. Procuratoreſ eñ ⁊ auctores
mūdi deos ⁊ dei nomine nūcupant: cū im/
prouidi deneganṫ: Illud aūt aſſerere quod
perniciē pariat/ improuidi eſt et ſtulti: Qñ
neceſſe ē deū iniuriā ſuā vindicare in eos q
cōſeruis ſuis deū et dei nomē ⁊ gloriā im/
pertierunt. Dehinc cōſiderenṫ ꝑcepta. Lex
nřa qs ſtultos vocāt/ antiſtites ⁊ miniſtroſ/
idoneos ſine crimine ſctōs ⁊ irreꝑhēſibiles
ꝑcipit ordinari. Ecōtra autē paganoꝝ tra/
ditio antiſtites ⁊ miniſtros idoneos ſibi eē
nō poſſe/ niſi ex viris trāſfigurenṫ in femi/
nas/ vt licenter ⁊ publice muliebria patian
tur: et diſcuſſis in aqua inhoneſte crinibus
mollem quaſſatamqꝫ vocē et turpem emit/
tant. Quod ſi publice facerent/ ab omni po
pulo lapidarenṫ: ⁊ cynocephalus ille/ q mu/
tabundus per omnia ſe circūferri loca que/
rens membra adulteri oſiris viri iſidis. Ec/
ce quibus miniſtris ſiue magiſtris pagani
prudentie ſibi nomē aſſiſtāt: cū nō ſolū nō
prudentie ſit: ſed etiam criminis: Obſcena

eni et pbroſa diligere funeſtū eſt. Illud aūt
quale ē qđ in ſpelco velatis oculis illudun/
tur? Ne eni horreant turpiter dehoneſtari
ſe/oculis illic velant̃: alij aūt ſicut ales alas
percutiūt/vocē coracis imitantes: alij vero
leonū more fremunt: alij autē ligatis mani
bus/inteſtinis pullinis proijciuntur ſuper
foueas aqua plenas: accedēte quodā cum
gladio/et irrumpente inteſtina ſupradicta/
qui ſe liberatorē appellet: ſunt et cętera in/
honeſtiora. Ecce quātis modis turpiter il/
ludunt̃ q ſe ſapientes appellāt. Sed qr hęc
in tenebris patiunt̃/putant poſſe neſciri.
Iſta eni omnia q̃ a malis et turpib⁹ inuen/
ta ſunt in occulto: ſctā fides chriſtiana pro/
dit et detexit: Prędicata eni fide cōſideran
tes/q audiebant q̃d boni et ſanctitatis pu/
blice ꝑmitteret̃: cōtulerūt ſe ad fidē/occul/
ta illa inhoneſta et turpia relinquentes: et
quō ꝑ ignorantiā illuſi ſint ꝯfitentes. Tūc
eni iam pridē omes prope in hoc verteban
tur errore: et idcirco ſibi prudētes videban
tur: qr qui reprehenderet/nō erat. Nā cū
omnes errarent ſub vno fallacis noie ido/
latrię/vnuſquiſq tn̄ iuxta mores ſuos or/
dinauit ⁊ conuerſationē ⁊ culturā/vt vnus
Nl.† diuer/ſitate — error diuerſitatē haberet ex turpidine ⁊ † cō/
D — uerſatione auctoꝝ. Deniq ſacra/quę ſacra
liberi vocant/inhoneſta et vaniſſima ſunt/
et plena furoris: Difficile eni impurus non
iracūdus eſt. Deniq vbiq cū priapo depi/
ctus inuenit̃/cū q inhoneſte viuebat. Hoc
modo ſūt et cętera ſacra eorū: ſed vt poſte/
ri his inuentionib⁹ caperent̃/ſubtilitate et
aſtutia factū eſt ſathanę: qđ nō ſine illius
conſilio iſta inuenta ſunt. Inuentis tn̄ ſin/
gulis/aſperſit q̃daȝ pręſtigia ꝑ quę illiceret
hoies ad errorē. Et ſic factū ē/vt ꝑ traducē
antiq̃tat̃ cōmendaret̃ fallacia/et excuſaret̃
turpis inuentio: Per cōſuetudinem eni cę/
pit nō turpe videri/qđ turpe erat. Nā cum
dehoneſtant̃ aliq/primo erubeſcūt: poſtea
blandiente cōſuetudine/recedit pudor mu/
tata fronte: pręcipue ſi multos videant ta/
Nl.† Nemo ceſtus — les: † Nā queſtus turpitudinis tunc eſt/ qñ
hi qui nobiles dicunt̃/dehoneſtari vident̃:
facile eni imitatores inuenit honeſtata no/
bilitas. Si ergo iā porro pridem ꝓpter hoc
prudentes ſibi videbant̃: qr cui fęda inuen
tio hęc diſpliceret/nō erat: nunc qr dei miſe
ricordia illuſtratū eſt genus humanū: et de
claratū crimen eſſe qđ ꝓ lege credebat̃: ſtul/
tum aūt qđ putabat̃ prudentia inuentum:
vel ab hac appellatiōe ceſſare deberent: per/
manere nolentes in detecto crimine: cogno
Nl.† cōfuſiōis — ſcentes nomē ſapientię a ſe alienū eſſe. Sȝ
vt addant ad cumulū † cōfeſſionis ſuę ſtul/
ticiā/in ſtulticia deprehenſi vocāt fatuos/
a qb⁹ cōuincunt̃. Sed fidē noſtrā et poſteri/
tatē accuſant: in ꝓceptiſ aūt nō negāt nihil
poſſe reprehendi/q fidē noſtrā accuſant: nō
magis ꝯ nos/ qꝫ cōtra auctorē noſtrū ſuſci/
piunt. Nos eni ſtultos/q quaſi rei fatuę fi/
dem dederim⁹: illū aūt mendacē et circum/
uentorē/nec nō et maliciosum pronunciāt/
q fidē traderet ꝑ quā deciperemur. Creden — E
tes ergo prius nō nos ſtulte credidiſſe pro/
bemus: deinde cauſam auctoris/cū in er/
rore degerem⁹ in quo nūc manent pagani/
ſi nullis ꝟtutū ſignis attracti/ſi nudis ver/
bis quę ſacra vocāt/perciperem⁹/prodeſſe
putantes/nō quod diuinitas cōmendaue/
rat/ſed quod vetus cōſuetudo tradiderat.
In qua (qđ nō latet) diuerſis illuſi vanita/
tibus/nullā ſpem ſalut̃ cognouim⁹. Quid
eni poterat prodeſſe res ab hoibus inuen/
ta? Ut autē ad fidē dei accederem⁹/et filiū
eius incarnatū et crucifixū crederem⁹: non
verbis ſuaſum eſt nobis/ſed rebus. Uidi/
mus eni mortuos ſuſcitatos: leproſos mū/
datos: cęco nato oculos reſtitutos: dęmo/
nia eiecta: ⁊ ſimul omes infirmitates cura/
tas. Nunc qñ ſtulti fuiſſe iudicemur/cū nu/
dis ꝟbis credidim⁹/aut cū rebus? Sine du
bio eni res ante ꝟba ſūt: Quippe cū ad res
ſignificādas inuenta ſint. Si ergo traditiōi
humanę nulla ſuadente virtute/ quę ad il/
ludendas mentes hoim inuenta eſt: fidem
dedim⁹: quanto magis huic quā diuinā et
deificā omnia ſigna que deū inuocant/con
teſtant̃? Nōne digne ſtulti iudicaremur/ſi
virtutib⁹ non crederem⁹/q ſermonib⁹ credi/
deramus? Nōne rationabiliter improuidi
et incōſulti vocaremur: ſi aduocantē ſpem
nō ſequeremur/q deſperationi fueram⁹ ob/
noxij? Si autē econtra/ſtultū eſt qđ credit̃.
Non eni ratione ſubſiſtit deū habere filiū:
neq emortua et deſoluta corpa rurſus re/
parari poſſe ad vitā ꝓbauerint omes phi/
loſophi et ſectarū inuentores: etiā ſi diuer/
ſis diſputationibus ſe inuicē cōfunderent/
nullus ad alterū tranſiens: qr vnuſqſq in
quo imbut⁹ fuerat/ꝑmanebat: Per id eni
qꝛ verba cōtradictionis obnoxia ſunt/ nul/
lus alterū ſuperabat. Non eni erat vnde ſe
quiſq victorē oſtenderet: ſed inuicē cōtra/
dictionibus ſe fatigantes/minime alter al/
teri perſuadebat. Hinc factū eſt/vt dei pro/
uidentia: cui⁹ ſenſus inueſtigari nō poteſt:
pręedicationis ſuę virtutem adiungeret: vt
veritas pręedicationis virtutis teſtimonio
probaret̃: vt q verbis cōtradicerēt/virtuti/
bus nō auderent. Quę enim maior poterit
eſſe teſtificatio veritatis/qꝫ eſt operatio vir

tutis? Si quis aūt opera virtutū deneget/
accuſans ſcpturas: quō poterit ſtultā fidez
nſam dicere denegāſ ſcpturaſ? Ubi eñ ſcri
ptū ē de chriſto/ q̄ fili⁹ dei credēdus ē: eodē
loco virtus teſtis inuenit̄. Et ſi cui abſurdū
videt̄ legenti chriſtū dei filiuz crucifixū: re/
uoluat/ ⁊ inueniet reſurrexiſſe eū a mortuis
et intelligat nō ocioſe eū mortuū eſſe: neq̄z
inuitū q̄ potuit reſurgere/ ſed eſſe myſteriū.
Quicūq̄z ḡ eſt ille/ aut tacebit de cruce: q̄ ſi
dixerit ſtultā crucē/ nō poterit ſtultā dicere
reſurrectionē: excuſat eñ reſurrectio crucē:
Aut ſi locut⁹ fuerit de cruce/ nō poterit ne/
gare ꝓuidētiā eſſe in ea/ quā videt teſtimo/
nio reſurrectionis firmari: Aut vtrūq̄z eñ
accipit̄: aut vtrūq̄z refellit̄: vt qui nō defen/
det/ nec audeat accuſare. Quare aūt cruci/
figi ſe ꝑmiſerit/ cognatis myſteriū reſeruan
F dū eſt. Mortē autē hāc intantū cōmēdauit
vt clarificari ſe ꝑ eā teſtat⁹ ſit. Nā ⁊ ait: Po/
Job.10.c teſtatē habeo ponēdi aīam/ ⁊ poteſtatē ha/
beo iterū ſumēdi eā. Nō ergo coact⁹ ē mori:
q̄ poteſtatē habuit ⁊ mori ⁊ reſurgere. Hāc
q̄ abnuit/ nō poterit dicere violēter illi mor
tem illatā: Si eñ iſtā negat/ nec mortuū il/
lū poterit aſſeuerare: q̄ hoc illic ꝯtinet̄ vbi
morti tradit⁹ legit̄. Nemo eñ ex ſupioribuſ
poſtrema/ aut ex poſtremis ſupiora cōdem
nat: q̄ ꝯtrariū nō eſt qđ vni⁹ corpis eſt. De
mortuis autē q̄ reſurgāt/ dolo dicūt ſtultū
credere: Uidēt eñ exēpla qb⁹ credibile iudi
cet̄. Oia eñ ſemina vſib⁹ neceſſaria/ niſi re/
ſoluta fuerint/ renaſci rurſus nō potert̄. Si
hoc in mūdo hoīm cauſa de⁹ decreuit: cur il
lorū ipſoꝝ corporib⁹ ſi hoc ꝑſtatur⁹ credat̄/
ſtultū putat̄? Niſi q̄ ipi ſtulti ſūt/ q̄ deo nō
dant quā pōt mūdus ꝟtutē: cū geſtaꝝ nūc
vſq̄z appareat vmbra: q̄ iā tēpus nō eſt fa/
ciendarū virtutū. Initio eñ fieri oportuit
vt ſemen fidei ꝑ hanc crementū faceret: Tñ
⁊ modo demonia noīata cruce chriſti terren
tur: et ſi impenſius fiat/ fugantur: et dij pa/
ganorū formidine ⁊ metu nominate crucis
reſponſa dare non poſſunt. Si opprobriū
eſt mors chriſti/ quare terrori ē? Res enim
q̄ ex crimine venit: nō timeri debet/ ſed con/
temni. Quis eni timeat hominē ꝓ crimine
ſuo occiſū? At ſi innocēs fuerit: timeri tñ nō
pōt/ ſ; doleri. Itaq̄z niſi ſentirent demonia
vel dij paganoꝝ ſacramēto eē crucē chriſti/
noīata ea nō terrerent̄: et vt expſſius dicā:
niſi rei eſſent/ non timerēt: Hi etenī oēs q̄ ex
parte diaboli ſunt/ ꝯſenſerūt in mortē chri/
ſti. Uñ cūcta demonia ſiue dij gētiū/ nomi/
nata cruce chriſti/ terrore cōcutiunt̄. Omis
eñ q̄ in alicui⁹ innocētis morte reus eſt/ cū
nomen ei⁹ fuerit memoratū/ timor appbēn
dit cor ei⁹: Recordatione eni habita delicti
reū ſe videt: Quāto mag̃ demonia/ vel dij
gētiū q̄ rei ſūt necis dñi ⁊ ſaluatoris mūdi.
Sed pagani antiq̄tatis cauſa verū ſe tene/
re cōtendūt: Quia qđ anterius eſt inq̄unt/
falſū eē nō pōt: Quaſi antiq̄tas aut vetus
cōſuetudo ꝑiudicet veritati. Poſſent enim
homicide/ aut molles/ aut adulteri vel cete/
ri criminoſi ꝑ hoc illicita ſua defendere: q̄a
antiq̄ ſunt/ ⁊ ab ipſo mundi initio cepta: cū
hinc magis intelligere deberent errorē ſuū:
q̄ qđ rep̄henſibile eſt et turpe eſt/ male ce/
ptum ꝓbat̄: qđ autē honeſtū ⁊ ſanctū ē/ di/
gne colitur: Nec poſſe turpe ⁊ rep̄henſibile
ante factū eſſe honeſtū ⁊ irrep̄henſibile. Et
a ꝯ extremū paganoꝝ traditio eſſe ab hoīe
inuenta/ negari nō pōt: q̄ autē noſtra lex a
deo data ē/ euidēs res eſt. In morte eñ ap/
paruit maieſtas dei ad dandā legē hoībus
vt ⁊ hinc fides poſſit haberi. Primo miſit
ſigna multa ⁊ prodigia facta in egypto: qđ
hodie q̄z libri teſtant̄ a ptolemeo reconditi
in bibliotheca alexandrina. Sic ḡ legez di/
gnatus ē dare/ vt nemo ambigeret deū eſſe
q̄ tradidit. Palā eni ⁊ manifeſte viſa eſt om
nibus maieſtas dei/ tāto fulgore et terrore/
vt etiā preter eū nemo alius de⁹ crederet̄: et
qđ iubebat oīni obſeruatione dignum ha/
beret̄. Et vt oīa deifice rationi cōueniāt/ in/ G
ſpiciat̄ tradita lex/ ſi q̄d in ipſa iniuſtū/ ſi q̄d
inhoneſtū/ ſi q̄d ridiculoſuz/ ſic oportuit in/
noteſcere: nō vt in angulo ꝑ impoſturā ap/
pareret q̄ claudi nō pōt: neq̄z ī ſpeculo vbi
aliđ ē q̄z cernit̄ opante illecebroſa fallacia:
neq̄z ea ſeruanda celaret/ q̄ ꝓpterea q̄ inho
neſta eſſent in tenebris gererent̄. Cum eñ
vni⁹ dei noticia oblitterata eſſet in mundo:
ꝯſuetudinē delinquēdi/ q̄ mendaciū vela/
men ꝑſtiterat veritati: clemēs ⁊ miſericors
de⁹/ nolens op⁹ ſuū ꝑditioni obnoxiū fieri/
viſitare dignat⁹ eſt gen⁹ humanū: Nō ſic ap
parēs ſicut hi q̄ falſo dij appellari voluerūt:
ſed ſicut eſt veritas dei/ ita ſe manifeſtauit:
vt errorē adimeret: q̄ falſoꝝ deoꝝ ꝑdicatio
ne mundi ſenſum corruperat. Deniq̄z ſupra
ſexcenta milia hoīm egreſſa de egypto/ vi/
denteſ ⁊ cognoſcētes dñm hūc eſſe ſup̄ oēs
ex apparētia ineffabilis glorie/ ꝓximare ad
eum timuerant: ſed longe curuato genu eū
adorauert̄. Poſtea ꝓſequētib⁹ alijs ſignis: Exo.20.c.
tā illis que fecit in deſerto/ q̄z que fecerat in
egypto: in omnib⁹ mirabilib⁹ manifeſtatus
eſt vnus eſſe deus. Hec omnib⁹ prope inno
tuerūt linguis: hec vicinis gentib⁹ terrori
fuerūt: Quid tale in dijs gentiū? Cui gēti/
cui populo gloriā ſuā oſtenderūt? Que ſi/
gna aut virtutes ad diuinitat̃ ſue teſtimo/

niſi fecerūt? Ubi vł qſi locuti ꝓbant? Sed
irrationale vulg⁹/aut apparentes vmbras/
aut demonia/aut ſimulacra mortuorū vt
deos colere ceperūt: q̄ res in cōſuetudinem
vetuſtatis deducta/arbitraṫ ratiōis ſibi ve
ritatē poſſe defendi: cū ꝟitatis ratio nō ex
cōſuetudine/q̄ eſt ex vetuſtate/ſ; ex deo ſit:
qui nō vetuſtate de⁹ probaṫ/ſed eternitate.
Quāobrē fides non cepta res/ſ; ſine initio
eſt: In deū eñ credere/noſtruȝ incipere eſt:
Nā qđ crediṫ/eternū eſt. Quō ḡ anteriores
ſe putāt pagani/qſi quod colunt/poſt deū
eſt? Nunqđ non opus poſt opificē eſt? Pa
gani colunt opera/nos opificē: Illi creatu/
ram/nos creatorē. Certe de⁹ fecit mundū: ⁊
Ar.† ade †a ſe facto noticiā ſuā nō oſtēdit? Aut fecit
hoiem: et noluit ſe ab eo coli quē fecit? Sed
abſurdū eſt. Factus ergo hō cepit venerari
ſuū cōditorē: q̄ȝ dignū eſt/et cauſa hoc exe/
git. Qđ cū p deſidiaȝ hoim aboleuiſſet/re/
parauit iſtud de⁹ i abraā: vt cognitio dei q̄
fuerat in adā/inciperet rurſum in abraā: vt
ab eo geniti/ſub eius cognitiōe educaren/
tur: et per traducē nō deficeret/neqȝ deeſſet
qui coleret deum: aduocatis etiam extere
gentis hominibus ad iſtā dei cognitioneȝ.
Qui ergo cognoſcit/ſub initio eſt: qui autē
b cognoſcitur/ſupra initiū eſt. Qua igitur ra
tione pagani legem ſuaȝ ante dicunt fuiſſe
q̄ȝ noſtrā? Si mūdus ante deum eſt: qđ ab/
ſit: ſic poterit et paganitas anteponi chri/
ſtianitati. Nemo miretṫ de noīe chriſtianita
tis: Eſt eñ colere vnū deū in myſterio trini
tatiſ. Q; ſi nomē chriſti putaṫ ex chriſmate:
nois tñ ratio añ chriſma eſt. Apđ maiores
eñ nſos q̄ in reges vngebanṫ/chriſti voca/
cabanṫ/habētes imaginē chriſti venturi: q̄
natus de deo pře in regē nō immerito chri/
ſtus appellaṫ: q̄ȝ qđ iſtis chriſma/illi dedit
natiuitas: quē q̄ȝdiu ignorant pagani/re/
probant: Cū autē cognouerint/diligētius
excolunt gaudentes: q̄ȝ de malo tranſierūt
ad bonū. Qui eñ in re tā friuola et inepta
pertinaces fuerunt: q̄ȝto fortiores et vehe/
mentiores erunt cognita veritate. Qualis
ergo chriſtus noſter eſt: q̄ cū neſciṫ/odiṫ: cū
cognoſciṫ/amaṫ. Naȝ oīs malus cū neſciṫ/
amat⁹: cognitus/odiṫ: Quāti retro oderūt
chriſtū/q̄ nūc amāt? Quot q̄ dolent odiſſe/
qđ neſcierant? Impudentis eñ eſt odiſſe/
qđ neſcias: q̄ȝ probandū eſt/an odio digna
ſit res. Deniqȝ q̄ hodie aduerſanṫ/in craſti/
no defendent: penitentiā agentes/tarde ſe
cognouiſſe qđ verum eſt. Q; ſi odio digna
res ſic eſſet/aut aliqđ haberet fallacie: quo/
tidie ex chriſtianis fierent pagani. Porro
autē/qm̄ hec ꝟitas eſt: quotidie omni hora
ſine intermiſſione deſerentes iouē: inter q̄s
ſophiſte et nobiles mūdi qui eum deū con/
feſſi erant/cōfugiunt ad chriſtum: cui eſt ho
nor et gloria in ſeculorū ſecula.

De fato: quō pernicioſiſſima ſit chriſtianiſ artis matheſeos obſer/uatio et cura: Queſtio. CXV:

Queſtio. 18.

A Nihil tam cōtra chriſtianos/q̄ȝ ſi ar/
ti matheſeos adhibeant curaȝ: hec
eni inimica dinoſciṫ dei legi. Si eni
naſcunṫ q̄ mali ſint/et ecōtra qui boni ſint:
fruſtra lex data diciṫ: et nō ſolum hec/ſed et
iniuſtus habebiṫ legiſlator. Qui enim lege
data cogit hoies contra id quod nati ſunt
facere: ſciens nō poſſe mutare naturam: ad
hoc vtiqȝ legē videṫ dediſſe/vt haberet oc/
caſionē/qua crudelitatē ſuam de nece hois
ſatiaret. Ut quid enim prohibet quod ſcit
auerti nō poſſe? Aut queadmodū damnat
hominem qui nō fecit qđ facere nō potuit?
Si aūt iniuſtū videṫ (vt ē) q̄ȝ iſtud de deo
ſentire nefariuȝ eſt/recte et ſalutari ratione
legem dedit: ſciens poſſe hoiem cōtinere ſe
ab eo qđ ꝓhibet lex. Ergo q̄ȝ iuſte legē de/
dit/nō eſt vtiqȝ iniquus cū vindicat. Itaqȝ
ſi legi dei fides cōmodanda eſt/q̄ȝ iuſte pro
batur data: ars matheſeos/euitanda et fu/
gienda ē: Hanc eñ aſtutia et ſubtilitas in/
uenit diaboli. Quia eñ aperte repugnare
non audet auctori: tergiuerſatione id agit/
vt et deo iniuriā faciat: et hominē legi ini/
micum cōſtituens morte mulctet ſecunda.
Qui ergo auctoritati cedit/et factum eius
retractari nefarium ducit/legi ab illo da/
te obtemperat: die nocteqȝ ſtudijs eius in/
ſiſtens: nec aliqđ aduerſum reſpicit: nō du/
bitans/q̄ȝ potens eſt hō p̄cepta ei⁹ ſeruare.
Nā hi q̄ peccare geſtiunt/occaſiōes querūt
quō pctā ſua a ſe faciant aliena: vt dum na
ture q̄ſi imputanda pctā ſint/immunis eſſe
a pena videaṫ pctōr. Hoc ꝓpoſitū hoꝝ eſt/
qui deſperatiōe ꝓmiſſe future vite/preſen/
ti deſiderant frui voluptate. At hi q̄ freti fi
ducia fidei/ſpem futuroꝝ expectāt: hoc im/
plere cōtendunt/qđ in primordio renaſcibi
litatis polliciti ſunt: vt abrenūciarent pom
pis et voluptatib⁹ ſathane. Quanta ergo
ſubtilitate vſus ē ſathanas: vt promptio/
rem hominē ad peccandū faceret: p qđ inui
die ſue expleret neq̄tiā. Duȝ eñ audit ſic ſe
natū eſſe vt peccet/⁊ deū nō ignorat eſſe iu/
ſtiſſimū/credit ſe impune peccare: q̄ȝ qui iu
ſtus eſt iudex/non damnat eū q̄ imperante
natura peccauit. Nec quidē eius pctm̄ di/
cendum eſt/qđ alius egit p illuȝ: Sic dece/

ptus eſt hō: peccatis eñ preſſus factus eſt
morti obnoxius. Igit tollit omne hoīs bo/
num qui tollit et malū. Si eñ pctōr nō ha/
bet pęnā: nec iuſtus coronā: vt qd laudant
boni ꝛ rephendunt mali? Si eñ hui⁹ natu/
rę eſt vt peccare nō poſſit: qd laudas in illo
qd nō eſt eius? Et vt qd cōdēnas in pctōre
B delictū/ cū ſcias nō ei⁹ eſſe ꝙ peccat? Quid
niſi iniuſt⁹ erit q̄ bonū laudat ꝛ malū accu/
ſat? Si forte dicat ecōtra: Bonā naturā in
hoīe laudo/ ꝛ malā cōdēno: qꝛ ꝛ vinū bonū
laudat/ cū p naturā bonū ſit: et malū recu/
ſat cū illō ęque natura ꝛ h̄ p̄ſtet. Si ita eēt/
nihil erit rephēſionis cauſa/ vt ſic laudaret
iuſt⁹: nec corona dign⁹ iudicaret: Neq̃ ita
accuſaret iniuſtuſ/ vt pęna dignus diceret.
Porro aūt ꝛ in p̄ſenti ꝛ in futuro iuſtos re/
munerari ſcim⁹ et legim⁹: et iniuſtos pęnis
ſubditos cōcremari: qd iniuſtū vtiq̃ vide/
retur/ ſi iſte q̄ naturę ſuę rē geſſerat/ igne vl/
tore pęnas pateret: aut aliuſ q̄ ęque naturę
ſuę rem exequit p̄mijs afficeret. Si aūt lau
dandus ē bon⁹: qꝛ qd naturę ſuę erat fecit:
laudari debet ꝛ malus qꝛ ꝛ ipe ſiliter qd na
turę ſuę erat geſſit: vt vnuſqſq̃ pmanēs in
eo qd fact⁹ eſt/ laudet. Quia ſi in q̄ fact⁹ eſt
manens vitupabilis habet: auctorē tangit
vitupatio/ q̄ talē naſci fec q̄ diſpliceret. Q̄
ſi iure remunerādus ē iuſt⁹/ ꝛ cōdemnādus
iniuſtus: iā nō naturę rńdet/ ſ voluntati: qꝛ
natura libera ē: voluntas aūt in cauſa eſt: q̄
ſenſib⁹ acceſſus patit ꝛ receſſus/ vt iniuſtus
vidēs coronari iuſtū/ ſe autē dānari ſibi im/
putet/ q̄ cōtra legē ſenſib⁹ credēs malū fecit
cū potuit facere bonū. Nūqd poterit accu/
ſari ſol/ quia vrit: aut aq̄/ quia infrigidat?
Ar. Nūis affli ctiōē homines releuat
Aut nunqd remunerāda eſt aq̄/ qꝛ ſiti affe/
ctos hoīes recreat: vel p̄mijs afficiet ſol qa
reficit hoīes calore ſuo poſt frigus? Qd eñ
naturę ſuę eſt faciūt: vnde nec dānant nec
laudant: Aliud eñ facere neſciūt. Sed qñ
ita non eſt vt ęſtimāt ſtellarū ſpeculatores/
ratio actum probat. Nemo eñ inueniri pōt
q̄ bene faciat ſemp/ aut male. Tūc eñ vide/
retur ſic natus vt bñ ageret/ ſi irrephenſibi/
lis pmaneret: ꝛ ita dignę ęſtimaret vt eſſet
malus ſi i eo duraret vt male faceret ſemp.
At cū et illū quē bonū putas natū/ aliquo/
tiens videas male agere: ꝛ hūc quē malum
natū dicis/ nōnunq̃ cernas facere bonum/
quō hoc verū ꝓbas: vt malus/ malus ſit/ et
bonus bon⁹: niſi quia hoc magis certiſſimū
eſt: quia vbi animū quis dederit/ in eo pro/
ficit? Nā et cauſę ſunt q̄ generant peccata:
vt aut inuidia qs litiget aut inimic⁹ exiſtat.
Illa autē quę a lege prohibent: non palam
neq̃ manifeſte/ ſed occulte admittūt. Qua/
re? Quia niſi reuerent legē: Sin vero ita vt
aſſerunt ad hoc nati eſſent vt male facerent
nō quęrerent latibula neq̃ aliquā legi reue
rentiā exhiberent/ ſed paſſim ea facerēt quę
cogeret natura. Sed cū videas ꝓcurari pec
catis/ ꝛ excogitari vt poſſint latēter admit/
ti: ꝛ loca eni ꝛ pſonas ꝛ tempora eligunt vt
mali propoſiti impleant voluntatē. Simili
modo etiā boni iudicio q̄dā et bona opera
ſua diſcernunt: vt pro tpe et cauſa alicuius
bonum ſuum diſtribuant. Quod vtiq̃ nō
iam naturę imputandum eſt/ ſed quę in na/
tura eſt voluntati. Si autē naturale eſſet/
ceſſaret iudiciū. Nam ſi rem plenius diſcu/ C
tiamus: qui nunc iuſti ſunt/ iniuſtos illos
prius fuiſſe oſtendem⁹: data aūt opera im/
mutati ſunt. Ipſe etenī abraā p fidē iuſtifi/ Iaco. 2. d.
catus legit. Ante ergo non fuit: Quippe cū
patre ſuo duce idola coluiſſe intelligat. Et Luc. 19. a.
zacheuſ vtiq̃ cui poſt vulgarē vitā teſtimo
nium phibet dñs. Et vas electiōis/ q̄ iſtud Eph. 2. a.
etiā fatetur dicēs: Eramus ꝛ nos natura fi/
lij irę ſicut ꝛ cęteri: quia cedit volūtas † pro
Ar. † ad naturam
natura. Ex voluntate eñ qs iudicat/ nō ex
natura. Sine dubio et omnes martyres/ et
iuſtificati ſunt boni: quia non fideles nati/
ſed renati ſunt. Et quantos ſcimus turpis
vitę fuiſſe ꝛ prodigos cultores luxurię: qui
nūc cōtinentes ꝛ ſancti ſunt. Accedente eñ
timore dei/ vincunt vitia q̄ prius domina/
bant. Q̄tū aūt poſſit timor legis/ hinc ad/
uertam⁹. Ante iuliani edictū/ mulieres vi/
ros ſuos dimittere nequibāt. Accepta autē
poteſtate/ cęperūt facere qd prius facere nō
poterant. Cęperūt eñ quotidie viros ſuos
licenter dimittere. Ubi latuit fatū tātis tē/
porib⁹? Timore credo legis occultabat ſe?
Illud autē quomō ſubintrauit qd tradidit
moyſes? Dormiētib⁹ credo fatis: Tāta eñ
tradita ſunt illis ſeruāda: ꝛ talia qualia nul
la gens habet pręcepta. Et ne hoc aliquis
ad plagā cęli referendū putet/ in omnē ꝓpe
orbem diſperſi mādata legis ſuę cuſtodiūt.
Hęc p̄cępta contra fata ſunt. Non eñ forte
fuerūt tribus milib⁹ annis ꝛ ſupra a conſti/
tutione mūdi: Poſtea autē data/ pmanent
vſq̃ ad finē. Qd ergo tot milib⁹ annis non
fuit: quō cępit? Stellarū eni curſus a conſti
tutione mūdi eſt. Et qd illud eſt/ vt cū tan/
ta multitudo iudęorū ſit per totū mūdum/
nemo immutet ex his vt fiat gentilis: cum
videam⁹ ex paganis licet raro fieri iudęos?
Ecce q̄tū pertinet ad ritum iudęorū/ exclu/
ſum eſt fatū: qꝛ et extra fatū eſſe cęperūt/ et
in eo pmanēt. Quid videt de ſodoma ꝛ go/ Gen. 19.

morra:quoꝝ qualis fuerit exitus/ vindicta
obtutibus adiacet? Sic fuit/ vt omes ſpur/
citię infamię aſperſi / diuino igne conſume/
Gen. 7. rentur. In cataclyſmo omes vnius fati fue/
runt: vt oēs vna morte et eodē tēpore cūcti
Exo. 14. e. perirēt:excepta domo noe. Et omnis exerci
tus pharaonis vno decreto dānatus dicit:
Al. t inceptus vt † inceptus error matheſeos vindicet: qꝛ
dimerſi ſūt i rubro mari cū ſuo rege. Et alia
quanta exēpla ſunt q̄ p̄termittim⁹: qꝛ ad ſa
tiſfactionē ſufficiūt duo exēpla: quāto ma/
D gis tot myſteria. Nā et cūctę gentes diuer/
ſa habēt inſtituta: Et qđ alibi licet/ hic non
licet: Et iterū: qđ hic licet/ alibi nō licet. Hic
eñ in vrbe roma ꝛ finib⁹ eius: quę ſacratiſſi
ma appellat: licet mulieribus viros ſuos di
mittere: cū cautū ſit in lege diuina: vt ne vi/
Math. 5. c ri quidē hac poteſtate vterent: excepta for/
nicatiōis cauſa. Ecce in hac re meliores ſūt
barbari: q̄ et hoc ſeruari poſſe non impoſſi/
bile eſt: quia prius ſeruatū docet. Mutatū
eſt ergo fatū: quia cępit licere qđ ante ꝓhi/
bitum erat. Et eunuchos in regno romano
fieri nō licet/ apud alios licet: quia autem ꝛ
Al. † in ab/ſoluto hic poſſent fieri † in abſcōſo licitū eſt. Nam
fatū licet occulte ꝓbat: ſi aūt ceſſaret timor/
publice fieret. Metus ergo ꝓhibet fatum:
vincit eñ ſi qđ vult facere nō facit. Et perſę
mulierū more inaures habent: qđ hic inho/
neſtū et illicitū ē. Quia autē et hic fieri poſ/
ſit/ atteſtant antiſtites matris quę appellat
magna: Et reuera magna fuit/ ſꝫ meretrix: ſꝫ
in eo diſtat: quia iſti cynedi ſūt/ illi viri. Et
qd dicem⁹? In omi orbe terrarū hi ſoli hoc
fato naſcunt: vt abſciſi in mulieres transfor
ment: ꝛ in toto mūdo iſti pauculi inueniun
Al. † miſeros tur quos cōſtat † minis circūueniri: ꝛ ꝓmiſ/
ſis p̄miȷs ad hūc dolorē ꝛ dedecus cogi: Si
autē ad hoc nati eſſent/ nō cogerent. Perſę
licitū habēt cū filiab⁹ ſuis ꝯuenire: qđ ꝛ hic
fieri poſſe oſtendit ꝑ id qđ a qbuſdā factuꝫ
ꝓbatur. Sed qꝛ vindicta interuenit ꝛ metu
correpti ſunt ne facerent: qđ poteſt fieri/ ſed
nō licet. Omē eñ qđ ꝓhibet/ ideo ꝓhibet:
ne quia pōt fieri fiat. Si autē fati eſſet/ non
poſſet fieri neq̄ ꝓhiberet. Nā ſi nō eſſet fati
et ꝓhiberet poſſe fieri/ qđ fati nō eſt ſignifi/
caret: Et q̄ prudētia ē ꝓhibere qđ nō poteſt
fieri? At ſi aliqs ꝓhibeat: ne qs de vrbe ro/
mana tranſuolet in hiſpaniā/ aut ne qs hu/
meris montē transferat. Illa autē q̄ poſſūt
fieri cū nō debeāt/ ꝓhibent. Mos mauro/
rum eſt vt inaures etiā in narib⁹ habeant fę
minę: Nūqd fati ē? Si fati eſſet: huc trāſla/
ti ſic manerēt: qꝛ ſi fatū ē/ vnuſqſq̄ ſecū ha/
bet fatū ſuū. Sꝫ qꝛ nō eſt fati: oēs inde ve/
nientes/ hic imutant: vidētes turpe iſtic vi
deri qđ illic decoꝝ putat. Certe apud omes
gentes numerus/ numer⁹ eſt: terra/ terra eſt:
et aqua/ aq̄ eſt: et aer/ aer eſt: et ignis/ ignis
eſt: Nunqd pōt alicubi reperiri terra q̄ non
arida ſit: aut aer q̄ palpabilis ſit: aut aqua
quę nō fluxa et frigida ſit: vel ignis q̄ frigi/
dus ſit? Sic vbiq̄ iupiter/ iupiter ē: ꝛ ſatur/
nus/ ſaturn⁹ eſt: ꝛ venus/ venus eſt: Eodē
modo ꝛ cetera ſigna. Ars eñ iſta vna rōne
tractat vbiq̄. Sed qꝛ apud omes gētes in/ E
ſtituta manēt: nō fatoꝝ ratione/ quę vbiq̄
vna eſt ſicut tractāt/ ſed hominū excogita/
tione quilibet qui primus habitus ē apud
ſuos/ qđ ratione dignū viſum eſt/ ꝛ aptum
decori ſtatuit qbus p̄erat: Inde vnaquęq̄
regio vel gens ꝓpria habet q̄ ſeruet. Sicut
ſolon et lycurgus multa ſtatuerunt/ q̄ a grę
cis legis more ſeruarent: quę paulatim de/
ficiente regno eoꝝ oblitterata ſunt. Nā re/
gibus iudęoꝝ mulę placuerūt ad ſeſſuꝫ: ro/
manoꝝ aūt nō mulę/ ſed equi: Garamantū
autē/ qui ſupra tripolim afrorū ſunt regib⁹/
tauri placuerunt ad ſeſſum. Perſarū ꝟo re/
ges † vehiculis ferunt: Nam veteres reges Al. † lecticis
perſarū/ nec videbant a populis. Et reges
madian camelis delectant ad ſeſſum: ita vt
et collo eoꝝ aureis exornent torquib⁹. Et ꝑ
africā aſinis magis volunt inſidere q̄ eqs.
Cū omia vbiq̄ ſint/ nō tamē omnia omni/
bus gratioſa ſūt: quia vnuſquiſq̄ eligit qđ
magis apud illū habeat gratiā. Nam et no
bis ipſis diuerſa volūtas eſt/ et in veſtibus/
ꝛ in cibis: ꝛ in cętero vſu et in ipſa ſentētia.
Qđ ne fati dicāt qui multoꝝ diuerſa aſſe/
runt fata/ hęc res ꝓbat: quia frequēter mu/
tatur in nobis voluntas. Quod enim diu
amauimus/ poſtea diſplicet: et diligere inci
pimus quod prius libenter nō habuimus:
et facta cōſuetudine immutati manemus.
Ordinē autē ſic dicunt eſſe fatorū/ vt ſit qđ
qbus efficiāt tp̄ib⁹ ꝑ interualla recurrentia
ad priſtina: vtputa qđ hodie faciūt/ iterum
faciāt poſt tēpus: Nō eñ in vno dicunt ma
nere. Nā per diſciplinā et cōſuetudinē vin/
cuntur. Mulierib⁹ etenī romanorū multis
temporib⁹ vini vſus incognit⁹ fuit. Diſcipli
na eñ facta conſuetudine confirmauit ſen/
ſum ſuū/ vt retineret qđ prodeſſe didicerat:
Nunqd illis tp̄ib⁹ hęc fata fuerūt: ꝛ poſtea
mortua ſunt vt ceſſaret res bene inuenta?
Sed non fata hęc/ ſed diſciplina inuenerat:
At vbi receſſū eſt a ꝯſuetudine/ periȷt diſci/
plina. Et veteres romanoꝝ tantę cōtinētię
fuerūt/ vt etiā oblata munera refutarēt: bo/
nā famā diuitias arbitrātes/ ꝛ ꝟtutē volup/

tatib⁹ ꝓponētes:ꝛ his fatis ſucceſſum ē/aut
obierūt:ſed nō fati fuit/ſed diſcipline q̄ etiā
ipſi⁹ fati pędagogus ē. Quō eni̅ poſſet fati
eſſe qđ neq̧ ante tēpus habuit/neq̧ nūc ha
bet? Et q̄dē neſcio vt q̄d tantā inuidiā fato
faciāt / vt in omnib⁹ geſtis ipſum dicāt au/
ctorē cū ſit ꝛ nō ſit. Ubi eni̅ diſciplina ē/nō
eſt:ꝛ vbi ꝯſuetudo ē/ nō eſt:ꝛ vbi caſus eſt/
nō eſt:vbi autē videt̄ eſſe/timor legis vin/
citur: ꝛ libido eni̅ metu cōpeſcit̄:et queſtus
pecunię ꝓpter deū ꝓmerendū repudiatur.
5 In hac ergo parte negari nō pōt:quia non
pōt nō eſſe qđ vincit̄ / et t̄n recte poteſt dici
ꝛ in eo ipſo non eſſe /q: caret auctoritate qđ
vincit̄. Itaq̧ dei legē q̄ ſequit̄/ꝛ cōſuetudi/
nem tenet bonę vitę / huic cedūt om̄ia quę
dicunt̄ fata. Tātū eni̅ pōt ꝯſuetudo vt etiā
beſtias mitiget: Nā male viuere volentes
ipſi ſibi fata conſtituunt. Per luxuriā eni̅ et
voluptatē fit intēperantia et inquietudo/q̄
parit incōtinentiā et iracundiā. Et ſcientes
iſtud pęna dignū/vt imunes ſe faciant/pu/
dorē paſſi fatis aſcribūt:cum de hac re cogi
tantib⁹ adiutoriū faciant dęmones:quia et
hoc ſtatuunt/vt male cogitantib⁹ tribuant
effectū:iſtos fata appellant:nō intelligētes
q: ſunt hoīs inimici. Nā ſi p ſenſus nō ſub/
intrarēt peccata ad animā/ſed deintus na/
ſcerent̄:recte omne qđ delinquit̄ fatoꝝ eſſe
videret̄. Cū autē videant p viſū ꝛ auditum
ꝛ p reliquos ſenſus naſci cōcupiſcentiā pec
catoꝝ/ adiuuantib⁹ inimicis q̄ ſuggeſſerūt
faciēdū qđ ꝯtrariū ē: ꝛ nō putat̄ q̄diu fiat.
Dulce eni̅ videt̄ cū fit/aut anteq̄ fiat:perfe
ctum aūt apparet eſſe amarū qđ fatis impu
tant. Quia autē pōt vinci hinc aduertim⁹:
Cogitantib⁹ etenī nobis ꝛ de aliq̄ re ſollici/
tis/ ſilent inimici et conquieſcit libido: Nō
eni̅ poſſūt ſuggerere occupatis nob̄. Nūq̄d
aliq̄s ad aliquā rem alicui dedito aliud ſug
Al. tītari gerit? Nō facit:ſciens aut ſe nō † audiri aut
apoꝛiari q̄ſi importune ſuggerentē: Ita et
inimici q̄s cōſtat eſſe dęmones:hi ſunt eni̅
dij paganoꝝ:q̄ ſi viderint diuinis reb⁹ nos
occupatos/ nō ſe ingerūt ad cōtraria ſugge
renda:ſed in inſidijs ſunt/q̄rentes occaſio/
nē q̄ ſe ingerāt. Munimēta ꝗ ſūt animoꝝ/
meditatio aſſidua legis dei et opatio:quia
ſi ocioſos nos viderint a reb⁹ diuinis/exci/
tant̄ ad ſollicitādos nos. Ipſi eni̅ ſunt q̄ per
carnē et ſanguinē ſeminant cōcupiſcētias.
Quis eni̅ habeat caro ꝓpriū motū origi/
nis ſuę:q: nō eſt ocioſa carnalis natiuitas:
tamē in hac re accedit ad necem hoīm adiu
Demonioꝝ diuerſitas toꝛium dęmonū. Diuerſa enim ſunt dęmo/
nia/ꝛ diſparē habentia voluntatē. Quędā
eni̅ ſunt/quę cū perturbāt animos/ elidunt
corpa: Quędā vō admiſcētia ſe ſanguini/
generant animis † deſideria: Alia autē cor/ Al. † deſidiā
di hoīs ſe copulantia/ſuggerunt cū blandi/
cijs cōtraria. Nōnulla autē ſunt/q̄ ſola cor/
pora obligāt infirmitatib⁹: Sicut et illā fi/ Luc. 13. D.
liam abrahę/quā dn̄s curauit. Hęc oīa igno/ 6
rantes pagani/ fatū appellant/cum diuerſę
ſint cauſę/ et iſta ab inimicis procurent̄: vt
q̄cunq̧ ex cauſa irritet̄ hō ꝛ ſubijciat̄ paſſio
nibus. Sȝ fatū bonū appellant/cū bene tē/
perata ſint corpora aut affabilitate cōmen/
dant̄/habentia gratiā quandā. Malū autē
fatū eſſe/ſi plus caloris habeant/aut humo
ris: aut ſi q̄s nō ſit aſperſus grā/ſed magis
ad detrimenta parat⁹: q̄s infortunatos vo
cant. Hac vera eſſe. Videm⁹ eni̅ hęc etiā in
aīalib⁹ vt plus habeant caloris:ſed aīalia
nō ſunt rationalia ſicut hō/vt poſſint adhi/
bita cura corpus ſuū tēperare. Ideo eni̅ im
perator eſt corpis anim⁹: vt gubernet illud
retinaculis legis diuinę. Ea eni̅ quę ſiue im
pulſu carnis/ſiue ab inimico ſuggerunt̄/nō
eſſe vtilia lex oſ̄dit diuina: Quā ideo adiu/
torio dedit deus/vt dictantē inimicū mala
q̄ſi bona reſpicientes legis ꝓcępta/illū intel/
ligamus eſſe ſeductorem:q: aliud ſuadet q̄
docet lex. Sic ꝗ frenat̄ corpus: vt q: feruet/
minus illi detur ꝛ a delitijs retineat̄. Sicut
eni̅ corp⁹ febricitās ſi accipit eſcam aut po/
tū/increſcit illi calor: ita ꝛ huiuſmodi corpa
quę ſanguinis feruore vrunt̄ vęhemētius
exardeſcent / niſi fuerint gubernata. Igni
eni̅ ſi deeſt eſca/ſopit̄. Animi eſt ducere cor/
pus. Si autē dimiſerit illud vt eat q̄ vult/
ꝓcipitabit ipſū:ſicut equus furioſus negli/
gentē ſeſſorē. Et q: corporis feruor plus ex/
ardeſcit/agentib⁹ inimicis ad deceptionem
animę:quia nō corpus deſiderat/ſed calore
ſuo generat animę deſideria: dei noſtri † aſſi Al. ſuaſio
ſtentia implorāda eſt ad tutelā vt ꝓhibeat Eph. 6. b.
eos:quia non eſt nobis colluctatio aduer/
ſus carnē ꝛ ſanguinē/ſed aduerſus princi/
pes ꝛ poteſtates:quibus amotis/facile erit
carnis et ſanguinis motū comprimere. Ex/
tinguitur eni̅ incendiū ſi deſit materia per
quā vrat. Illis autē eueniūt q̄ a mathema/
ticis dicuntur/qui credunt futurū quod di/
cunt. Illud enim agitur ſubtilitate dęmo/
nioꝝ/vt ea efficiant quę antiſtites illoꝝ di/
xerunt futura:ne falſi detecti credant̄. Cir/
ca eos vero qui reſpōſioni illorum nō com/
modant fidē/nō ꝓualet effect⁹ eoꝝ:q: neq̧
ipſi tantū intenti ſūt vt ſatiſfaciant eis qui
illis non credunt: Neq̧ patitur deus face/
re illos per qđ ſeducunt̄ fidentes de deo et

nō credētes diabolo. Oia ēm ſic de⁹ inſtitu/
it/ vt ſm vnuſcuiuſq fidē eueniat: vt arbi/
triū liberū maneat voluntatis: ac p hoc qui
deo credit ad auxiliū eius cōfugiēs/ nihil ei
ꝓualere poterit/ certus ē. Eſt em in poteſta/
te eius eſſe ꝗ fecit: ⁊ nō audet contra eū quē
b videt deū cōmunē habere ꝓpitiū. Certe fecī
de⁹ mūdū/ ⁊ ſolē ⁊ ſtellas creauit/ cōſtituēs
eis curſus qb⁹ gubernaꝛ gen⁹ humanū: nū/
qd nō habet ptātem imperare illis vt aliqñ
aliud faciāt ꝙ decretū habēt? Sic em ea cō
didit vt volūtati ei⁹ ſubiaceāt. Tunc demū
curſus decretos exequunꝛ/ ſi aliud minime
fuerit ꝓceptū: vt ſi rogat⁹ ab his fuerit qb⁹
miniſtrāt p id ꝙ aut importunitate pluuię/
aut nimia ſiccitate ſteriles fructus appare/
ant/ iubeat temperari tempus: aut ſi forte
vt aſſolet/ irato deo viuāt hoies: dū p luxu/
riam et vanitatē oberrantes nō faciunt qꝺ
placet deo/ diutiſſima ſuſpēſum pluuia: vt
3.Regl.18.g. factū legim⁹ ſb helia et heliſęo/ famē excitet
ſup terrā: ſatiſfactioneꝙ placatus annuat
vt imbres irrigent aridā. Eodem em modo
moderatio mūdi eſt vt imperium ſęculare.
Quō eni qdā preſſi a rectorib⁹ ꝓuinciarū/
ad auxiliū imperatoꝝ decurrūt vt erigānꝛ:
ita et hoies ſi aduerſa ſibi viderint tēpora/
ſupplices ſe ꝓbent deo: in cui⁹ poteſtate ſūt
oia. Sʒ hoc mathematicis nō videꝛ. Aliud
em inquiūt fieri nō poſſe ꝙ vt ſidera decre/
tas ſibi ipleant cauſas: ⁊ neꝙ reuocari neꝙ
ad aliud impelli poſſunt/ ſed ſemel ſtatuta
ſeruant officia. Hęc mathematicorū aſſeue/
ratio eſt/ vt dicant fata immutari nō poſſe
neꝙ ꝓcib⁹ aliqd impetrari: quia ſemel deū
dicūt ſtatuiſſe totius mūdi rationē ⁊ mini/
ſtris ſideribus tradidiſſe/ ꝗ neꝙ retro neꝙ
ante fieri poſſunt. Hic eſt error mathemati/
coꝝ: ꝗ et deū pulſant. Per hanc eni aſſeue/
rationē negant aliqd poſſe fieri extra ordi/
nem mūdi: vt oīa ꝗ in mūdo a deo facta
legunꝛ/ ſi a mūdi lege diſcordant/ negēt cre
denda: illa aūt aſſeuerāt ꝗ iuxta mūdi ſtatu
ta facta dicunꝛ: Ut neꝙ ꝟgo peperiſſe di/
catur: neꝙ virga aarō floruiſſe/ neꝙ fructū
attuliſſe: neꝙ ſara anus peperiſſe. Hęc eni
mūdi ratio nō habet: qꝛ extra mūdi ordinē
a deo facta legunꝛ. Et quid mirū/ ſi auctor
mūdi fecit qꝺ nō poteſt mūdus? Sʒ tranſ/
greſſus videreꝛ (aiunt) rōnē quā ſtatuit/ ſi
aliter ipſe feciſſe dicatur ꝙ mūdo decreuit.
Age ꝟo: mūdo legē ſtatuit faciēdi/ aut ge/
nerādi. Nūqd ⁊ ſi humilitas ei⁹ erat/ ſi ſic fa
ceret ſicut ab eo cōditus eſt mūdus? Et vñ
ab eo factū intelligereꝛ ſi mūdi lege feciſſet
qꝺ fecit? Ut autē intelligereꝛ a deo factū/
nō a mundo/ alio ordine factū eſt. Certe ſo/
li decreuit/ vt inceſſabiliter impleat ſtatuta
ſpacia nec habeat licentiā ſtandi. Nunqd ꝗ
hāc legē ei ſtatuit ⁊ nūc ipſi licebit ſtatuere Al. ⁊ nō ipſi li cebit ſtatuere aliam
illū? Certe iudicibus ſtatutū eſt/ ne liceat in
reum datā ſententiā reuocare: Nūqd ⁊ ipſe
imperator ſub hac erit lege? Nā ipſi ſoli li/
cet reuocare ſententiā ⁊ reū mortis abſolue
re ⁊ ipſi ignoſcere. Quāto magis deo licere
debet qꝺ mūdo debuit cōcedi: qꝛ creatoris
ſui eſt famulus. Deniꝙ mūdus p legē ſibi
traditā occidere pōt: viuificare nō poteſt: p
intēperantiā cęcū creare pōt: oculos illi re/
formare nō poteſt: Imbecillē ⁊ ęgrū facere
poteſt: curare illū nō pōt: hoc em ſibi deus
reſeruauit/ vnde appareat eū dñm omniuʒ
eſſe. Ad ſubruendū eni fatum ꝑtinet: quia J
mortui ſurrexerūt: cęco nato oculi reforma/ Job.9.a.
ti ſunt/ ęgri ⁊ paralytici confirmati ſunt ⁊c̄.
et quę facta ſunt alia: vt cōfugientibus ad
deū ſi quid fati eſſe poteſt/ impedimentum
auferre nō poſſit. Dicit em iohannes apl's:
Maior eſt inqt ꝗ in nobis eſt ꝙ qui in hoc
mūdo. Rogatus em deus/ etiā qui ſtatuit
amouet. Nā vtiꝙ ſtatuit in peccatores vin
dicandū: ⁊ tamen depcantib⁹ ignoſcit: quia
ipſi ſoli licet ligare et ſoluere. Unde cū ſoli
ſtatio concesſa nō ſit: ſub ieſu naue iuſſus ē Joſue.10.c.
ſtare/ ⁊ obediuit eius imperio contra id qꝺ
ſibi in ratione mundi fuerat ꝓceptū. Sub
ęzechia autē amplius factū legitur: quia vt 4.Regl.20.b,
ęzechias qꝺ ſibi ꝓmiſſum erat/ verum eſſe
nō dubitaret: ſignū tale accępit qꝺ nouum
eſſet ⁊ humanis auribus inauditū. Nō em
ſicut prius ſoli iuſſum eſt vt ſtaret/ ſed vt re/
uertereꝛ retro: qꝺ vidēs ęzechias certū ha/
beret eū poſſe ſibi quindecim ānos addere
ad vitā/ qui de hora nona fecerat ſextaʒ. Et
quia ꝯ mathematicos ē qꝺ ęzechię cōceſſū
ē: Negāt em poſſe addi ad vitā/ ſignū iterū
in hac re qꝺ ꝯ mathematicos eſſet accępit:
Impoſſibile enim aſſerūt aliud aſtra facere
ꝙ habent ꝯſtitutū. Certe fati eſſe dicūt/ ſer/
uum habere/ aut nō habere. Eſto. Ab initio
mūdi hęc fata vbi erant vſꝙ ad diluuiū: et
infra multa ſerie ānoꝝ trāſacta nō fuit hęc
ꝯditio fuitutꝭ? Aut nūqd ex nini regꝭ tꝑib⁹
hęc fata cęperunt: ꝗ ꝑm⁹ dꝛ finitimis bella
inferre cępiſſe ⁊ captos facere ſeruituti ob/
noxios. Uide ꝗ poſtea hoc eē inuentū: ⁊ nō
eſſe fati/ ſed actus dęmonum: qꝛ ſi fati eſſet/
ab initio mūdi fuiſſet. Ipſa em ſunt ſidera
ꝗ facta ſūt i initio: ⁊ nūc manet curſus coꝝ:
Et antea vita hoim agreſtꝭ erat/ nec diuitiȷs
ſtudebaꝛ: Quō nūc aſtrologi p aſtra dicūt
diuites ⁊ pauperes fieri? Nunquid mutata
ſūt aſtra? At verſutia ⁊ ꝓſtigiū eſt ſathanę/
vt ea p ſtellas dicat fieri ꝗ angelis ſuis mi/

niſtris opaꝛ. Accedente eñ tpe quo interit⁹
et appropinquat/ maioꝛa adinuenit ꝑ q̄ pec/
K cetur. Ecce ſcim⁹ laboꝛaſſe fame italiā/ ⁊ afri
cam/ſiliciā/et ſardiniā. Dicāt mathematici:
ſi oēs hi vnū fatū habuerūt/ cū inter centū
ne quidē duoꝝ fata ſibi conuenire poſſe di/
canꝛ. Erubeſcāt ⁊ taceāt/ ⁊ deo ſupplices ma
nus tendant: in cui⁹ poteſtate ſūt oīa. Sꝫ in
hoc foꝛte ſurreptū eſt fatis. Quid dicemus
eſſe de pānonia: q̄ ſic craſa ē vt remediū ha/
bere nō poſſit? O infirmitaſ eoꝝ q̄ fide pen
dula chꝛiſtianos ſeſe ꝯfitenꝛ. Dū eñ de ꝓ/
miſſis dubitāt: nec de his q̄ facta ſunt cogi/
tant. Si eñ ea q̄ a ꝓphetis et apoſtolis ge/
ſta ſunt ꝯſiderarent/ nunq̄ fabulas mathe/
maticoꝝ admitterēt: Scirent eñ oīa in dei
eſſe poteſtate: nec terrerenꝛ qſi bonis mala
accidunt: quia in futuro iudicio remunera/
Act.14.b bunꝛ: memoꝛes apl'i dicētis: Quia ꝑ tribu/
lationes inquit/ opoꝛtet nos intrare in re/
gnū dei. Contentus eñ ⁊ dei ſui expectans
iudiciū/ remuneratus etiā vindicabitur. Si
eñ in p̄ſenti iudicari deſiderat/ aut oñi aui
ditate p̄ſentib⁹ frui copijs: dubitat de pro/
miſſa vita: ac per hoc in futuro inter ꝑfidos
deputatus pena dignus habebiꝛ. Mundū
eñ deus ꝓpter exercitiū fecit/ ⁊ omnib⁹ co/
pijs honeſtauit: dual cauſas ꝓpones/ p̄ſen
tem ⁊ futurā: celeſtē ⁊ terrenā/ vt ad ꝓbatio
nem eſſet homini: vt qui ſpꝛeta futura vita
p̄ſentez eligeret/ carni deputareꝛ: q̄ vero p̄/
ſenti futurā anteponeret/ ſpiritalib⁹ dignuſ
habereꝛ: et qui iniuſte pꝛeſſus potentia in/
iuſtoꝝ querelā deo deponeret vel reſigna/
ret/ in futuro iudicio releuat⁹ ſpiritali gloꝛia
honoꝛareꝛ. Unde nullus ſanctoꝝ in mūdo
gloꝛioſus apparuit: neq̄ p̄ſentes dilexit de/
1.timoth.6.b. litias. Hinc apl's: Habētes inquit/ victū et
veſtitū/ his contenti ſimus. Sed q̄ eſt chꝛi/
ſtianus etiaꝫ dolet ſi felix videaꝛ in ſeculo:
cū chꝛiſtianoꝝ dignitas ⁊ felicitas nō in ter
ris ꝓmiſſa ſit/ ſed in celis. Quō chꝛiſtianuꝫ
ſe dicit qui non illic gloꝛiari vult vbi pro/
miſſum eſt/ ſed hic vbi ꝓhibituꝫ eſt? Si eñ
expediret p̄ſentib⁹ frui/ nō vtiq̄ hec contem
nentib⁹ celeſtia ꝓmitterenꝛ. Qua ergo ſpe
chꝛiſtiani mathematiciſ aures cōmodāt: cū
audiant iohannē apoſtolū clamantē et di/
1.Joh.2.b. centē: Nolite diligere hūc mūdū/ neq̄ ea q̄
L in hoc mūdo ſunt? Itaq̄ ſi hec ſunt fidei vl
leg' noſtre p̄cepta: ne mūdus diligaꝛ/ neq̄
ea que in mūdo ſunt: q̄d eſt vt q̄dā noſtrū
queranꝛ cōtriſtari de alioꝛū felicitate q̄ ē in
mūdo: q̄ apud deū foꝛte infelicitas ē: cū ma
gis gaudere deberēt/ quia nō illis mundus
p̄ſtat ꝑ que obligati teneanꝛ humanis reb⁹
obnoxij? Felicitas eñ iſta ſecuritatis facul
tate accepta diuinoꝛum caret ſollicitudine:
Indiligēs eñ ſit neceſſe ē circa diuina oꝛa/
cula/ q̄ omnib⁹ neceſſarijs refertus/ vnde ſit
ſollicit⁹ nō habet. Alia eñ ſollicitudine in/
cipere ſolent laboꝛare huiuſmodi/ vt ampli
ficentur in ſeculo/ qō ſine pctō nō pōt fieri.
Si ꝓpius autē aſpiciaꝛ/ videbiꝛ inimicus
magis illoꝝ eſſe mūdus q̄s beatos dicaꝛ fa
cere: Uix eñ aliquis illoꝝ celeſtia cogitat.
Gaudendū q̄ chꝛiſtianis eſt/ dū recte cōuer/
ſantes p̄munꝛ in hoc ſeculo. Hic eñ vincit
ſeculū/ q̄ contentus quomodo illi euenerit
in ſeculo/ deo gr̄as agit/ a quo hec ſi qua de/
neganꝛ tempoꝛalia reddi ſperet eterna. Ut
q̄d eñ deus futuꝝ iudiciū ſtatuit: niſi vt q̄
iniuſte dep̄munꝛ ad tēpus/ vita eterna do/
nenꝛ/ depꝛeſſis his q̄ ꝑ potentiā cōtemnen
tes aut nō credētes futuꝝ dei iudiciū impu
nitatē eē ſcelerū arbitrati ſūt? Sꝫ fatoꝝ aſ/
ſertoꝛes negāt futuꝝ iudiciū. Si eñ naſcūꝛ
q̄ boni ſint/ et ecōtra q̄ mali ſint: q̄d laudas
aut q̄d accuſas: qſi neq̄ bon⁹ congreſſus la
boꝛauit vt vinceret: neq̄ malus negligens
fuit vt ꝑderet? Quidā inꝛ ꝓuatos fabulas
vendicāt. Nā iudicib⁹ oblati pctōꝛes/ nūq̄
auſi ſunt crimina ſua ſatis excuſare: ſed ſe/
metipſos reos ꝯfitētes/ iure ſe ſententiā ex/
cipere nō negāt. Itaq̄ leg' auctoꝛitas rōnē
calcat fatoꝛū: ita vt nemo noīari q̄dē poſſit
cū ſe cōmouerit lex. Quō autē euaſuros ſe
in ꝑpetuū credūt: q̄ neq̄ter verſati leg' diui/
ne ſeueritatē ſtudio quodā ad tēpuſ fugiūt
nō cogitātes auctoꝛē leg' hinc diſſimulare
nō poſſe? Nā hic imago legis ē: illic ꝟitas:
Et q̄ illudit imaginē/ veritatē illudere non
pōt. Nūq̄d eſt aliq̄s loc⁹ ſine deo: aut aliq̄s
man⁹ ei⁹ effugiat? Putāt autē blandientes
ſibi: q̄ꝛ q̄ hic euadit/ iā ſecur⁹ ſit: Et quō hoc
iuſtū eſtimant/ vt alijs punitis i talib⁹ cau/
ſis iſti euadāt? Certe de⁹ mūdū ꝯſtituit: ⁊ q̄
lege vtereꝛ oſidit. Diligēs eñ op⁹ ſuū oſidit
ei viā q̄ itur ad vitā: oꝛdinans q̄bus ducib⁹
vtereꝛ: q̄ꝛ eſt ⁊ via q̄ ducit ad moꝛtē. Nūq̄d
nō q̄ reqrere debet: ſi hi que s miniſtros re/
gni ſui poſuit/ eo iure q̄ ꝯſtituit ꝑl'm ei⁹ gu/
bernarūt: aut ſi ꝑl's edictū ei⁹ ſuſcepit: aut a
miniſtris fideles iuēti laude digni ſint: aut
infideles ſubdi penis? Similiꝛ et ꝑl's lege
ſeruata laudaꝛ: aut contēpta damnaꝛ: hoc
ius ſuū/ hec cauſa expoſcit. Quō ergo qui/ M
buſdā diſplicet futuꝝ iudiciū credere? Sed
hoc mathematicoꝝ inuenit amentia. Quō
eñ poſſunt futurū accipere iudiciū qui pꝛe/
ſenti repugnant: quia iudiciū in natiuitate
eſſe cōtendunt? Et quia natiuitati imputaꝛ
pꝛemiū/ deſipiūt ipſi qui cū quodā iudicio
naturali bonos ⁊ malos nō fieri/ ſ; aſſerunt

naſci: peccantib⁹ retribuunt ne patianꝭ in/
ulta eſſe peccata. Virgis eñ malos ꝛ vincu
lis intus corripiunt/ quos foris inemenda/
biles aſſerũt natos. An quis prudentũ cor/
ripit/ quos ſcit emendari nõ poſſe? Qd̃ qui
dem aut ſtulti eſſet: aut iniqui. Sed ne hoc
ipſum fato dicãt fieri: Quia ſi ſub fato eſt/
nõ facit qd̃ vult: vt et ipſi naturale habeãt
vt vindicent in eos quos ſciũt incõuertibi/
les manere naturaliter: ꝛ vere qꝛ ſic dicẽdũ
eſt: vt q̃cq̃d fati eſſe dicıꝭ/ſtulticię deputeꝭ.
Qꝛ eñ ſtultũ eſt: vt cũ dicant aliquem ma
lum natum/nec illũ bonũ probant quẽ aſſe
runt bonũ natũ? Quõ eñ poteſt bonus iu/
dicari/qui rem iniquã facere dep̄henditur?
Quid eñ tam iniquũ q̃ vt iniquus credaꝭ
qui negaꝭ aliud potuiſſe facere q̃ fecit? Et
ſi om̃ia ſub fato ſunt/quõ lex ſubintrauit q̃
nõ ſinat fieri qd̃ fati eſt? Si eñ tollatur lex/
paſſim publice illicita fient: nec potẽtes po
terunt ferri: nec erit libertas eorũ: qꝛ q̃ nunc
nõ cogitat malum/ſublato timore incipiat
malus eſſe. Deniq3 legimus legem malorũ
cauſa datã. Sz et hoc ipſum fati forte fuit/
vt lex dareꝭ? Et qua ratiõe fata ſubſiſtunt/
ſi generãt a quo deſtruanꝭ? Quicq̃d fati eſt
cõtradicit lex fieri debere. Carent ergo rõne
ſi ꝯtraria ſibi generãt. Et iniqua ſunt: quia
naſci faciunt hoı̃es ad damnationẽ. Et quę
iniq̃ ſũt/auctoritatẽ habere nõ debẽt: quia
omne iniquũ punitioni obnoxium eſt. Aut
ne forte legẽ nihil ꝓdeſſe dicãt: quia qui ſic
natus ẽ vt malus ſit/ ꝑ legẽ nõ imutari po/
teſt: qd̃ ſi eſt/lex ſup̄flue data eſt: ꝛ quõ fata
rem ſuperfluã fecerũt naſci: quia nihil pro/
deſſe fato? Itaq3 fata et pro ſe et cõtra ſe fa/
ciũt. Qd̃ ſi ita ẽ/ſtare nõ poteſt qd̃ ꝑ incon/
ſtantiã rationis nõ tenet firmitatẽ. Sed ne
ꝓpter hoc legẽ fata eſſe voluerũt: vt q̃s ma
los fata faciũt naſci/ a lege damnenꝭ: vt cõ/
ueniat fatꝰ ex lege adhibere punitionẽ. Ad
hoc q̃d erit qd̃ dicaꝭ/niſi quia et leges et fa/
ta ꝓprio iudicio cõdemnari mereñ/ ſi pari
iniuſticia hoc elaborant vt occidanꝭ: q̃ non
ſponte/ſed fatis agentib⁹ mala fecerũt? Ad
hoc lex contradicit: quia fata ꝓpria ꝓfeſſio/
ne damnanda ſunt: Non enim negant eos
qui mali ſunt. Lex autẽ vſq3 adeo aduerſa
eſt ipſis fatis/vt neget malos fati eſſe q̃ ma
li ſunt/ſed illoꝝ voluntatis: q̃obrem illos
puniẽdos rite cõſtituit. Nihil ergo legi ꝛ fa
tis cõmune eſt: qñ a lege negatur qd̃ a fatis
N aſſeriꝭ. Qua autẽ rõne nati dicenꝭ: qui ma/
thematicos vrbe roma ꝓhibuerunt: qd̃ iis
ſeruatũ nõ ignoraꝭ. Et certe pagani fuere.
Quõ fato fiunt q̃ cõtra fatũ ſunt? Sz ſi eſt
fatũ/nõ facit cõtra ſe. Iſti nõ habent fatũ q̃
faciũt cõtra fatũ: et ſi hi nõ habẽt fatũ/nõ ẽ
fatũ. Sed eſt inquiũt fatũ vnicuiq3 p̄ſtans
qua morte moriaꝭ. Qd̃ ſi ita eſt/nõ eſt accu
ſandus homicida: Nã et duplici genere ſe
defendet: qꝛ et ipſe fatis agentib⁹ hoc fecit/
et ille agentibus fatis occiſus eſt. Sz inter
hęc lex pulſatur: quia punit oblatum homi
cidam. Simili quoq3 modo naſcitur q̃ adul
ter ſit/ et quę adultera/et cui fiat adulteriũ.
Qꝛ ſi hęc ſic ſe habẽt: et nũc lex tangiꝭ quę
punit adulteroſ: qd̃ ſi vere fati eſſet/etiã ille
puniendus erit q̃ tale habet fatũ vt adulte
riũ patiaꝭ. Et ipſe eñ particeps inueniꝭ: qꝛ
fatũ eius admiſit vt fieret adulteriũ. Equũ
ergo erat: vt aut ſimul condẽnarenꝭ/aut ſi/
mul abſoluerenꝭ. Inter hęc iniuſta lex vide
tur. Ideo ſi a deo ſunt fata/lex non erit dei:
quia hoc nõ ſolũ deo/ſed nec prudenti con/
uenit id dãnare qd̃ fecit. Sz qm̃ nemo vnq̃
cõtra legẽ auſus eſt dicere: vel a deo hãc eẽ
negare/fata a deo dici eẽ nõ poterũt: qꝛ iſta
de⁹ punit ꝑ legẽ. Qm̃ eñ damnaꝭ qd̃ fit im/
pellẽtib⁹ fatis/ſine dubio fata dãnanꝭ. Sz
animę (aiũt) malę ad h̃ naſcunꝭ vt male fa/
ciãt. Eſto. Sed nõ deberẽt male fato naſci/
vt innocentes ab his poſſint occidi. Si eñ
illę malę animę eſſent: naſci nõ deberẽt/ſed
puniri ne occiderẽt innocẽtes. Sed nõ ani/
mę quas malas fingũt/ innocẽtes occidũt:
ſed fata quę ſic faciũt naſci homines vt occi
danꝭ. Ac per hoc nõ animę/ſed iniqua ſunt
fata. Et ſi iniqua ſunt/a deo nõ ſunt: ergo a
diabolo ſũt. Et ſi a diabolo ſũt: ſimul dam/
nanda ſunt cũ illo. Et qm̃ diſcernere dicunꝭ
ſingulis quõ moriãꝭ/ aut ferro/aut laqueo/
aut p̄cipitio/aut naufragio: vel aliter mul/
tis modis eadẽ p̄ſtant: Nemo eñ poteſt ſo
lus ab oı̃m fatis diſcrepare. Qꝛ ſi quis in/
uentus fuerit diſcrepare/iam nõ eſt fati/ſed
euentus. Et ſi in vnius morte euentus eſt/
erit et in multorũ/et iã nõ erit fati. Anaxa/
goras in pilam coniectus iuſſu regis con/
cuſſus expirauit: qd̃ non cõtigit vlli hoı̃ni.
Et ſiſari regi allophyloꝝ mulier palũ i tem/ Iudic. 4. d.
pora fixit: ꝛ ita reddidit ſpm̃: hoc mõ nemo
eſt mortu⁹. Et antea cruci hoı̃es figebantur
qd̃ poſtea edicto ꝓhibitum manet: Si fati
erat: quomodo defijt? Quando eñ qd̃ fati
eſt ꝓhibeꝭ ꝛ nõ fit: vincitur fatũ. Aut ſi non
erat fati: nõ fato hoı̃es crucifigebanꝭ/ſed iu
dicio legis. Et ita eſt vt nõ fato hoı̃es dam
nentur/ ſ̃ cõuicti a malis ſuis op̄ib⁹. Apud
ruſticos natus dicıꝭ quidã tã formoſus fa/
cie/q̃ nemo vnq̃ fuit: Et qꝛ vir bon⁹ erat:
ne cui in ſuſpitionẽ veniret: qꝛ etiã honeſta

rum mulierū oculos illiciebat:faciē ſibi ſep
tem plagis vulnerauit/vt pulchritudinem
quę ab oīb⁹ deſiderabat/damnaret. Ec/
ce quō ſi fata ſunt/ſuperata ſunt. Si forte
dicat:Naturę fuit/vt formoſus naſceret:fa
ti vō/vt facies ei⁹ vulneraret. Qō ſi ita eſt/
iā nō naſcit fatū/ſed accidēs cauſa eſt. Et ſi
accidens eſt:nō erit fati/ſed cōſilij/aut forte
euentus/q̄tū ad reliquas pertinet partes.
Nā quid aliud eſt vincere fatū/niſi immu/
tare naturā? Q; ſi a deo vtiq; eſt:et nec im/
mutari poſſet/nec vinci. Legit namq; cau/
tum in quodā iuris libello/aliq̄n mulierem
quinq; peperiſſe: quō ſurreptū eſt fatis/vt
huic ſoli hoc natura decreuit qō nō erat fa/
ti? Q; ſi fati fuiſſet/aliquātę hac ſorte one/
ratę fuiſſent. Et cū quidā ad peregrina loca
ꝓficiſceret/vxorē ſuā amico quē fidelē ſciēſ
commendauit:nō vtiq; puero/ſed maturę
ętatis. Qui vt diligētior cuſtos ei⁹ eſſet/ab/
ſcidit ſe ille/vt cū ea ſine cuiuſq; ſuſpitione
caute dormiret. Quid putam⁹: fati fuiſſe/
an ꝯſilij? Sz quō fati fuerit qō ꝯtrariū eſt?
Qui vincit eīm qō natū i eo ē/hic exinanit
fatum:Et in ſtudijs certe fatorū vertit cau/
ſa: vt ſciat q̄s aliq̄d/aut nō poſſit cōprehen
dere. Oēs ergo ſenatores vnū habent fa/
tum. Nullus eīm ſenatoꝝ ſine litteris eſt:et
gentes quę ſine litteris ſunt/vnū habent:⁊
omnes ſerui vnius ſunt fati:Nemo eīm ſer/
uorū eſt ſenator. Sed ſi qō naſcit/dicit fa/
tum:quicq̄d acceſſerit/extra fatuz erit. At ſi
qō accidat/ex fato venit:quare ꝑ laborē ve
nit? Tunc eīm diceret fati/ſi inuito homini
eueniret:Qō eīm euenit/ſine prouidētia fa/
torum dicit:qō vō excogitat/et diu penſa/
tur/⁊ exercitijſ medijs acquirit/cur fati eſſe
dicit? Eunuchus aliq̄s natus eſt:alij fiunt/
vbi erit fatū? In illo credo q̄ nat⁹ eſt: Qui
fiūt q̄d dicēdū de his eſt? Diuerſū ē eīm na/
ſci/⁊ fieri. Aut ſi hi fato facti eunuchi ſunt:
ille cōtra fatū natus eſt eunuchus. Et qua/
re tam raro eunuchus naſcit/vt incredibile
videat? Quędaz mulier fuit in vrbe roma:
quam cōſtat vndecim maritos habuiſſe: et
alius vir q̄ duodecim habuit vxores: quę
fata ſūt quę his hęc decreuerūt? Nam tem
pore imperatoris cōſtantini manifeſtū eſt
puellā in parte campanię immutatā in ma
ſculum/et romā perductā. Quę hęc fata fu
erunt? Alia vt opinor quę vos neſcitis. O
ſi de hoc nomine taceretis: et aliqua euen/
tui et caſib⁹ remitteretis:quędā ꝓuidentię
cōcederetis. Nā tantū pōt vtus ⁊ induſtria
animorū:vt nō ſolū naturę reſiſtat/verū et
ſeipſā emendet aut inemendet: q̄ꝛ habet iu

diciū ſui. Tradunt eīm mulieres ſcythaꝝ: q̄
amaçones dictę ſunt:q̄ꝛ cum viri earū occu P
pati bello longinquo diu abeſſent/ꝓpter
ſobolē ſe miſcuiſſe ſeruis:et omnē marē na/
tum necauiſſe relictis fęminis: ita vt nulla
lanificio operaz daret/ſed ab ineunte ętate
paleſtra ⁊ armis imbuerentur. Harū tanta
virtus in reb⁹ gerendis fuit: vt ꝑ multā ſe/
riem annoꝝ regnātes/nōnullas gētes ſub/
igerent: aſiamq; omnem ſub tributo pone/
rent. Quid ad hoc poterit dici? Nūq̄d hęc
fata fuerūt:quę ꝑ tot annos ſic geſta ſunt/
vt oīa quę fati putantur eſſe/exinaniret?
Primū/vt contra naturā mulieres ſpretis
viris regnarēt. Deinde/ꝙ ſeruis mixtę ſūt
proprijs. Tertio/vt oēs nati maſculi ne/
carent: fęminę viuificarent. Tāta eas pro/
ſperitas eſt ſecuta: vt ſine viriſ regnū cęptū
magnis copijs/magnis tp̄ib⁹ ꝓpagarent.
Certe hoc factū a cōſtitutiōe mūdi nūq; fa/
ctum ē/niſi in ſcythia tm̄. Ne forte dicerēt:
q̄ꝛ cum mundus innouat poſt annos mille
quadringentos ſexaginta/ſic hęc veniunt:
Quippe cū mūdus iā ſexto milleſimo anno
agit: q̄dm qō imitatus q̄s fuerit/facit. Nā
craſſus agelatus dictus eſt:q̄ꝛ ſemel tradit
in vita riſiſſe. Cur iuni⁹ brutus eſt cogno/
minatus/q̄ꝛ ſagaci cōſilio ſtultū ſe ſimula/
uit/ne a ſupbo rege ꝓpter pecunię ſuę ma/
gnitudinē occideret. Tempore conſtantini
morionē ſe triginta annis finxit quidā/qui
ſamatius vocabat: vt imperatorē ſicut ipſe
poſtea dixit a tędijs ſuis auocaret. Ubi eſt
ratio fatoꝝ: q̄n vnuſq̄ſq; qō vult/facit? Ex
cluſa ē. Illō aūt q̄le eſt: ꝙ fatorū aſſertores
ſupplicationib⁹ ſunt deuoti/cū ſint his ad/
uerſę? Nā et annos ſuos his cōmendant:⁊
de nuptijs/et de profectione quęrunt/et de
emptiōib⁹/et de dignitatib⁹. Qō ſi fati eſt/
q̄d oras: q̄d ſupplicas/qō etiā te inuito fu/
turū eſt? Sz q̄ro inq̄t/an debeā emere. Er/
go nō in fato cōſiſtit/qō tunc facere debere
te dicis/ſi didiceriſ te expedire. Nā ſi fati ē:
fruſtra qō velis/nolis/quęras: nō quęras/
facturus es/oras. Q; autem nec apud eos
ipſos fixa eſt iſta aſſeueratio: idcirco incer/
ta temptant/ne aliud verū inueniāt q̄ tra/
ctant. Sed prudentiores q̄ inter eos viden
tur:nō ꝓpter fata inquiūt ſupplicam⁹:cū ea
minime immutari ſciam⁹/ſed horū cauſa q̄
iuxta fata ſunt/ne faciāt nobis aliq̄d aduer
ſum. Age vō:ſi neſcio q̄ſ bonū fatū habeat Q
et iuxta ſe ſit aliq̄d qō videat contrariū:q̄d
poterit eē cū fatū bonū imutari negeť ſicut
et malū? Certe hoc qō iuxta fatū eſt/ne no/
ceat ſupplicat: Nocebit eni niſi fuerit ſuppli/

catū. Quō ergo illō fatū immutari negaꝛ/
qn̄ hoc qō vicinū eſt timeꝛ? Nec eni hoc ti/
mereꝛ/niſi illud immutari poſſe crederetur.
Sed quia in eo magna cauſa cōſiſtit ne fa/
tum mutari dicatis:ſine dubio/ſine cauſa
ſupplicatis. Videte aūt ne h̄ fati ſit qō ſup/
Al. ſole plicatis: qꝛ ſine † malo ſolet eſſet q̄cq̄d fato
aſſignaſtis. Certe nō mala res ē ſupplicare:
Cur ḡ nō fati eē dicaꝛ? Si ḡ fati erat ꝙ ſup/
plicat:cuiꝰ erit ſupplicare/et non impetrare?
Quia ſi fati erat/impetrare debet qō ſuppli
cat. Si aūt fati ē ſupplicare et nō impetrare/
ſtultū eſt fatū:qꝛ ſupplicare facit hoīem quē
ſcit nō impetrare. Qꝫ ſi neſcit an poſſit im/
petrare qō illū facit ſupplicare/ improuidū
erit fatū ꝛ carēs rōe:qꝛ oīs ignorātia inſipi
entia ē:inſipiētia ꝟo ſtulticia ē. In hāc p̄tē
cadit oīs tractatꝰ paganoꝝ. Viderint pa/
gani q̄ circūfuſa caligine nō vident lumen.
Antiquo eni errore circumuenti/ꝟitati quę
prius latebat/aureſ accōmodare detractāt.
Quid de q̄buſdā chriſtianis dicemus: qui
in ſaluatore ſeu ſaluatione mutati priſtini
erroris vendicant vanitatē:in tantū hebe/
tati/vt ipſum deū ſub fato egiſſe cōtendāt/
Joh.2.a. dicētes: Ipſe dicit: Nōdū venit hora mea:
vt hora hęc nō volūtatis / ſed fatalis cōdi/
tionis fuiſſet neceſſitas:cū ille volūtatꝭ ſuę
horā ſignificauerit/qua ſe tradi permiſerit.
Joh.10.d. Deniqꝫ ait: Poteſtatē habeo ponendi ani/
mam meā:et poteſtatē habeo iterū ſumēdi
eā. Ceſſat ergo fatalis neceſſitas/vbi pote/
ſtas eſt volūtatis Et quō ſaluator appellaꝛ
a nobis/ ſi fati ſunt q̄ agimus/vel accidūt?
Quia ideo ſaluator dicitꝛ:qꝛ oſtēdit nobis
viā ſalutiſ. Itaqꝫ ſi ob hoc oſtenſa ē/nō fati
fuit:qꝛ prius latuit: Et qō fati eſſe dicitꝛ:ex
improuiſo venire cōtendūt. Hoc enim fidei
meritū eſt/q̄ nō poteſt dici ex fato:quia qō
creditꝛ/alijs ſęculis auditū nō fuit. Fata eni
hoc dicūt p̄ſtare / qō in cōuerſatione homi/
nū vertitur. Hoc aūt q̄ rōne p̄ſtare poſſe di/
cunꝛ qō ignorare dep̄hēdunꝛ? Hinc ē vn̄
1.Cor.2.b apl's ait: Quē nemo principū huiꝰ ſęculi co/
gnouit. Hi ſunt principes ꝛ poteſtates/ma/
los angelos ſub ſe habentes:q̄ ſub noīe fa/
torum voluptates ſuas efficiunt prout eis
libitū fuerit:ſicut aſſolent malefici cōfiteri.
Sūt eni quos diligūt/alios nō amāt: q̄ſdā
vero odiūt: Et vnicuiqꝫ hoc ſuggerit vnuſ/
quiſqꝫ qō diligit:quia et ipſi diuerſas ha/
bent voluptates: alijs libidinē diuerſi ſtu/
pri/alijs munera/alijs voluptatē/ alijs pe/
tulantiā/alijs irā/q̄buſdā auariciā:alijs lu/
cra/alijs dāna ꝓcurāt:alijs chariſma/ alijs
odia/nec nō ꝛ impedimēta : Et aliq̄n certis
tp̄ibꝰ ſatiati q̄eſcūt in ocio: Aliq̄n ꝟo ratio/
ne/aliq̄n occupatę menti ſe nō ingerunt/ qꝛ
nō d̄ſtanꝛ/ ſed ſubrepūt opportunitatē quę/
rentes qua capiant. Igitꝛ voluntatis arbi/ R
triū liberꝝ eſt:ſed dū quodā deſiderio negli
gentes circa noſipſos efficimur/ſollicitātes
ſuadent nobis aduerſa/ maxime ſi cogitare
nos aliq̄d qō legis diuinę nō ē inuenerint/
veniūt in eoipſo adiuuātes vt impleamus
qō ꝓhibet lex. Nā ſi timor dei in animo ſit:
nec caro /nec ſanguis/nec principes/nec po
teſtates p̄ualerēt:quia dei adminiculis ſic
eos pſequunꝛ vt tamē nō cū laborant vin/
cantur. Si aūt poteſtatis noſtrę nō eſſemꝰ/
quō diceret d̄ñs: Petite et dabitur vobis? Matth.7.a.
Omnis eni qui petit/accipiet? Si ergo qui
vult petere / accipiet: iam nō eſt illud quod
ſolet dici: Non quę volumus/ſed quę data
ſunt habemꝰ:quia voluntas a ſaluatore in/
citatur/ vt petat ꝛ accipiat qō petierit: Fati
autē hoc eſſe dicūt: vt ſiue petat ſiue nō pe/
tat/fato tamē qō aut malū aut bonū eſt cō/
ſequaꝛ. D̄ñs autē hoc excludens ait: Filia Matth.9.c.
fides tua ſaluā te fecit. Non iam fati ſit q̄n
fides p̄cipit beneficiū. Et iterum: Si credis Marci.9.d
ait/ omnia poſſibilia ſunt credenti. In vo/
luntate vtiqꝫ poſuit meritū:quia fidei bo/
nū eſt/nō naturę. Fides autē res accedēs ē:
q̄ excitat ad exercitiū voluntatē:vt quia in
natura non eſt voluntas quę in natura eſt
ſuſcępta fide/ meritū ei collocet apud deū.
Ita eni eſt natura hominū ſicut lapis:qui
cū ignem nō habet in in ſubſtātia/habet tn̄
in potentia:vt ope creet qō nō videꝛ habe/
re/quia nō exiſtit:ſed q̄ſi in ſemine ita eſt in
potentia vt p̄ exercitiū generēꝛ: et ſi defue/
rit exercitiū nō fit:quia ꝛ ſemen niſi exercea/
tur/ nō generat/ſed ipſum ſoluꝫ manet: Ac/
ceſſio ergo facit vt generet: Ita et hō fidem
nō habet in natura/ ſed ſemen fidei habet:
qō niſi fuerit ꝓuocatū et exercitatū/fructū
nō dabit:id ē fidē nō habebit. Mathema/
ticoꝝ eni † fatis credentes/ fidei ſemē exter/ Al. fabulis
minant : qō et creatori et iuſticię eius teſti/
moniū p̄hibet. Opus eñ opificē cognoſcit:
et ęquo iure amoreqꝫ et facto teſtatur. Fu/
giendū omnibuſ modis ab hac arte mone/
mus:curioſi eteñ eiꝰ inimici dei ſunt:ꝛ ſine
ſollicitudine nunq̄ ſunt:ſemp eñ ſuſpenſi
expectant qō minime certū ſciūt. Nos autē
deū qui de deo omnia proſpera credimus:
et ſi qua aduerſa extiterint/eius nutu com/
primi ſuppliciter oramus:ſecuri de eius pro/
tectione: Nec tamē neſcij:qꝛ ꝛ ſi quid aduer
ſum bene nobis agentibꝰ euenerit/toleratū
proficiet ad coronam.

Queſtio.19. De ratione paſche: vnde paſcha dictū ſit: et quomō per ſanguinez myſtice celebreť: Queſtio.CXVI.

P Aſcha dilectiſſimi fratres a paſſiōe appellatū ē: ſic docet nos traditiōis huiꝰ pfiguratio q̄ pfecta eſt in egy/pto p famulū dei moyſen/ dicēte ſcriptura: Exo.12. Immolationis paſcha hoc dñi eſt. Que q̄ ratio eſt vt myſticū ſacramentū p ſanguinē ſit celebratū/ ⁊ reparatio vite p mortē: vt cū mors augmentū facere ſe putaret/ accepto ſanguine ſaluatoris minorata defluceret: et cū vtute operatā ſe h̄ exiſtimaret/ infirma/ta rueret? Morti eñ mors p opꝰ eius diui/na pcuratione inuenta eſt: vt quia ſemper mala vult/ cedereť illi ad tēpus: vt iniuſticie ſue ope deſtructa/ regnuz ſibi ablatū queri nō poſſet. Quis eñ oīa poſſit deꝰ/ nihil tñ facit qḋ ſit rationi abſurdū: Juſticiā enim quā exigit/ hāc ⁊ facit: nō pſumēs de pote/ſtate. Magna eſt ergo puidentia erga genꝰ humanū: vt iuſticiā ſeruās/ ſic ea q̄ iuſte de/creta erant ſolueret/ ⁊ hominē a morte erue/ret: q̄ꝙ nō immerito teneretur: Sed qꝛ inui/dia deceptus fuerat diaboli/ iuſtū fuit huic ſubueniri: dei enim ſententia tenebať. Sed hec operatus fuerat ſathanas: Unde ſicut iuſtū viſū eſt hūc eruere: ita ⁊ iniuſtū erat p potentiā hoc facere/ neglecta iuſticia. Uictꝰ eñ hō ſuadente diabolo/ vt miſericordiam acciperet: q̄ſi accuſator diabolus contradice/bat. Unde id actū eſt/ vt iſte q̄ in pctō hōis gloriabať/ peccans dephenderet: vt tūc de/mum reus factus/ cōtradicere nō auderet. Sic factū eſt/ vt dei filꝰ hō naſcereť: et iuſti/ciam pdicans diabolū incitaret/ ppterea q̄ hoies a vitiis eiꝰ phiberet: ita vt et occide/ret eū q̄ peccatū neſciebat: Tunc peccaſſe et grauius quidē q̄ꝙ hō quē accuſabat inuen/tus eſt. Cū eñ ex dei decreto ppter peccatū hominē ſibi vendicaret: quia qui peccat/ ex parte diaboli eſt: inuctus eſt plus peccaſſe: cum eū qui nō peccauerat interfecit/ vt ſibi vſurparet p mortē. Ergo morti interitꝰ ſub/intrauit: vt ſanguis recuperaretur/ ſanguis effuſus eſt: qꝛ vt dixi/ mortis auctor qui eſt diabolus/ qm̄ peccaſſe in morte ſaluatoris inuctus eſt: ſanguinē eius cū omniū noſtrū amiſit: qꝛ ſicut p vnū adā peccantē/ omnes in morte tenebat: ita p vnū/ nō peccantem omnes amiſit. Ergo ſanguis ſaluatoris fu/ſus iniuſte hoc pmiū ꝯſecutus eſt/ vt origi/nis ſue ſanguinē cū triūpho recuperās/ ad priſtinū ſtatū reuocaret meliorata ſubſtan/tia. Uicta eñ mors/ ei qui illā vicerat/ non potuit ꝯtradicere. Beatū itaqꝫ paſche my/ſterium qḋ per ſanguinē nos redemit/ mor/te per mortem deuicta: ſicuti ſolet venenū veneno ſuperari.

De abraam et eius fide: qua meruit ceterorum fidelium pater ap/pellari: Queſtio.CXVII. Queſtio.20.

B Uius patriarche fides tam pcipua et admirabilis fuit/ vt ceteri homi/nes iuſti patrem hunc credulitatis dei iudicio fateanť: Nec ſit aliqs deo dignꝰ ⁊ charus: niſi eius filꝰ fuerit appellatꝰ. Pre/rogatiua eñ honoris eiꝰ ac meriti/ fides eſt: quā cū rebꝰ incredibilibꝰ dare nō ambigit/ inter cetera etiā ſaluatorē videre dignꝰ exti/tit in ſpe tūc future incarnationis: dicēte et probante dño ad iudeos: Abraam pater veſter cupiuit vt videret diē meū: ⁊ vidit/ ⁊ gauiſus ē. Qui eñ merito pater fidei factꝰ eſt/ dignū fuit vt futurorū filiorū ſuorū ſpem puideret: q̄ ppitio et prouido deo hereditatis gr̄a ab humano ⁊ pio patre in filios ob/ſequētes redundaret. Uideamꝰ nūc q̄d cre/didit fides hec/ vt ad tantū honorē ⁊ gloriā diuino iudicio pueniret. Fidē eñ laudaui/mus: ſed q̄d credidit nondū diximus. Edu/cens etenim hūc dñs oſidit ei ſtellas celi et di/xit: Si potes numerare eas? Sic erit ſemen tuū: ⁊ credidit abraam deo ⁊ reputatū eſt ei ad iuſticiā. Nō magnū eſſet credidiſſe deo/ niſi qḋ credidit/ mūdus nō credendū ⁊ ſtul/tum iudicet: quia iſtud in ſpe rerum nature nō eſt. Unde abraā vnꝰ e mūdo qꝛ hoc cre/didit/ ſegregatꝰ a mūdanis iuſtificatus eſt. Hoc ergo credidiſſe pfidia mūdane ſapiētie magnū facit/ ꝯtra cuius ſpem hec credidiſſe maximi meriti eſt. Deſperatio eñ munda/norū/ meritū eſt ⁊ ſpes chriſtianorū. Bonorū eñ premiū cauſa facit malorū. Fortior nāqꝫ ⁊ plenior fides eſt cū ſe incredibilibꝰ magis committit: Hoc eñ iam aridus et de vxore anicula ſemen ſe credidit habiturū: qḋ pre copia numerari nō poſſet: Non hoc magis reſpiciens qḋ oſtenſum ē/ ſed illū q̄ oſtēdit mentiri poſſe nō eſtimans. Jdcoqꝫ deputatum ei eſt ad iuſticiā. Nā rem abſurdā et q̄ impoſſibilis ſcitur/ hebetis ē credere: niſi p/ſona ſit q̄ credi iſtud ſuadeat. Unde abraā ⁊ admirabilis fidei eſt/ ⁊ cordis periti: dū et illud credit qḋ incredibile eſt/ ⁊ huic ſe com/mittit cui nō credere ⁊ ſtultū eſt ⁊ periculo/ſum: Fidem eñ noſtram hoc pbat rationa/bilem: qꝛ non de alio q̄ꝙ de deo credit poſſe ipſū qḋ pmittit. Hoc q̄ fidei ppugnaculū ē: hic triūphus. Qḋ pſpicientes quidā mūdi ſapientes/ quia rerū natura hoc nō poteſt/ ſtultū aiunt credere: Ignorantes/ quia ſm

Marginal notes (right column): A; Joh.8.g; Gen.15.b.; Roma.4.a; B; 1.Cor.1.d.

1.Corſ.1.d. apoſtolū: Qđ ſtultū eſt dei/ſapiētiꝰ eſt ho/
minibus. Juſte eñ ſtultos nos iudicarent
ſi hoc de rerū natura crederemꝰ/qđ ꝓbaꝛ ñ
poſſe. Porro aūt ea q̄ rez natura ñ pōt/noſ
deū credimꝰ poſſe factuꝝ qđ ꝓmiſit: Que
hac re pōt ſtulticia deprehēdi? Si aūt indi/
gnum deo eſt opus qđ poſſe crediꝛ: recte fi/
des hebetudini cōparaꝛ. Qꝫ ſi dignū eſt ꝑ
id qđ creature īpoſſibile eſt: cur nō laudan/
da fides ē q̄ tātū dat creatori/q̄tū creatura
poſſe negaꝛ? Magnus ergo ⁊ admirabilis
abraā/qui ꝯtra mūdi ſententiā deo credere
nō dubitauit/qꝛ facere pōt qđ ꝓmittit. Na
tura chaldeus magiſter credulitatis appa/
ruit: q̄uis aſtrologie peritus: deū tñ ꝓpo/
ſuit humano cōſilio: dignū eſtimās ſi h̄ cre
daꝛ de deo/qđ quō fiat inueſtigari nō poſ/
ſit. Infirmitatē eñ ſuā dei potētia ꝯfirma/
uit: qꝛ ad maieſtatꝫ ſue vnicā magnitudinē
ꝯteſtandā facere diſponeret que impoſſibi
lia ⁊ inaudita ſunt mūdo: q̄ facto oſtēderet
ſe dñm creature: vt creatura ſubijceret ſe ei:
cū h̄ ceteris oībus impoſſibile videꝛ: quoꝝ
incredulitate plus ſublimaꝛ fideliſſimꝰ ab/
raam. Fides eñ eiꝰ increduloꝝ pena eſt: in/
creduloꝝ ꝑfidia gl̄ia eius eſt. Nā fideliū eſt
C pater: ⁊ infideliū eſt iudex. Huiꝰ eñ exēplo
⁊ boni eterna vita donāꝛ: ⁊ malis etna da/
būꝛ ſupplicia. Illo eñ tpe q̄ mundus adhuc
ſciētia paruulus erat: ⁊ nec ſignis ac prodi/
gijs/q̄ ad fidē attraherēt/ illuſtratꝰ deo/ cō/
tra ſciētiā ſuā fidē nō denegauit. Sanctꝰ ḡ
abraā exēplū generi humano datus ē fide/
liſſimꝰ: in ipſo eñ ꝑfigurate ſunt oēs gētes
ad ſalutē venire ꝑ fidē: cuiꝰ vt ſupabūdāſ in/
crementū fidei noſcereꝛ/ tēptaꝛ ac iubeꝛ fi/
liū ſuū dō imolare: qđ factū ñ erat vnq̄. Et
nec rei nouitate turbaꝛ: nec diſputat an fie/
ri deberet/deo iubēte parricidiū/q̄ homici/
diū ne fieret cōminatꝰ ē. Sic de dei volūta/
te intrepidus ⁊ ſecurus/nō cūctaꝛ ꝓuidū eē
qđ iubet deus: ⁊ hūc filiū quē duo ſenes ex
ꝓmiſſione ſuſceperāt ꝑmiū fidei meritorū
iudicēt ⁊ in q̄ oīs ſpes ex ꝓmiſſione futuri
ſeminis habebaꝛ. Qđ vt oñi deuotiōe im
pleret/matri eiꝰ nō indicauit: ne qđ dicatio/
ni eiꝰ īpedimētū afferret: ſciēs circa affectū
filioꝝ ꝓcliuiores ī amore eē mlieres: ideoq̄
celauit eā: nō ambigēs īpleri debere qđ iu/
bet deꝰ: vt hoc exēplo doceremur oñi cura
dei facere mādata. Si eñ fideliſſimꝰ abraā
in re tā graui ⁊ aſpera obediēs īueniꝛ: q̄to
magꝫ nos q̄bus illa p̄cipiunꝛ que pñt poꝛ/
tari? O fides deo dicata: ⁊ ſpes in dño fir/
ma/q̄ tā chara et ſuauis eſt/vt parētū ac fi/
Pſ.33. lioꝝ affectibꝰ ꝑponaꝛ/dicēte ſcriptura: Gu/
ſtate ⁊ videte/qm̄ ſuauis eſt dñs. Patriar/
cha aūt noſter fideliſſimꝰ abraā qꝛ ꝓpheta
erat/ſciuit q̄d ſeq̄ deberet. Ideo ſm q̄ dñs
nūc dixit/ tūc ille fecit: vt filio q̄uis chariſſi
mo deū in dilectione ꝑferret dicēte dño: Si Math.10.d.
quis diligit patrē/aut matrē/ aut filios ſu/
pra me/nō eſt me dignꝰ. Unde patriarcha
vt domino pre ceteris dignus exiſteret: oc/
cidere filiū non recuſauit.

De iob: quō nobis iuſticie ⁊ ino cētie ꝓponaꝛ exēplū: Qō.CXVIII. Queſtio.21.

m Agna dilectio eſt fratres dilectiſſi/ A
mi oīpotentis dei erga genꝰ huma/
nū: q̄ intellecta quidē ꝑducit ad re/
gna celeſtia: non intellecta aūt deducit ad
inferos. Deꝰ eñ bñficiū ſuū gratū vult eſſe
⁊ fructiferū: vt ⁊ nob ꝓficiat: ⁊ illū miſereri
delectet. Igiꝛ qm̄ bonus eſt et omēs hoīes
ſaluos vult fieri: exemplū nobis iuſticie in
iob famulo ſuo demōſtrauit/ſicut ꝑſens le
ctio teſtaꝛ: q̄ ſecuri et malo carere et ad bo/
nū venire poterimꝰ: ⁊ non ſolū a pena libe/
rari/ſꝫ et remunerari. Qꝫ ergo admirabilis
eſt ſanctiſſimꝰ iob/q̄ ante legē lr̄is editā in
opibus ſuis exēplar legis oſtēdit: nulla in
hac cauſa alicuius documēta addiſcēs/ſed
natura ipſa duce: cui deꝰ iuſticie ſemē natu/
raliter ineſſe decreuit: vñ creatori reuerētiā
pia deuotiōe ſuauit. Quāta ḡ laude dignꝰ
ē/⁊ q̄bꝰ v̄bis facta eiꝰ debeāt extolli: cui nō
añ legē/neq̄ pꝰ legē parē poſſimꝰ inuenire.
Quis eñ q̄s poſſet geſta eiꝰ imitari/nō tñ
cū eo ꝯferēdus eſt/ neq̄ ei ſimilis iure dice/
tur: Nō eñ ſuū eēt q̄ talis extitiſſet/ qꝛ exē/
plū ſecutus eſt alienū. Sanctus aūt iob cū
nihil tale vidiſſet/neq̄ voluminibꝰ lectitaſ/
ſet: talē ſe ꝑſtitit/vt nullus aliq̄d in.ſe colla
tum haberet: ſed ipſe ceteris conferret/ for/
mā ꝑbens mirabiliū geſtoꝝ ad deū ꝓme/
rēdū. Quare ⁊ dñi teſtimonio cōmēdaꝛ di/
centis: Animaduertiſti (ait) puerum meū Iob.1.b.
iob? Nō eſt eñ ſilis ei quiſq̄ in terris veruſ
dei cultor. Quiſ tātū potuit ꝓmereri cui ta
le teſtimoniū dñs ꝑhiberet: niſi h̄ q̄ nō imi/
tator īueniꝛ/ſꝫ auctor eoꝝ q̄ geſſit? Uñ ⁊ ve
rus dei cultor aſſeritur. Nulla eñ pōt ſimi/
latio cōtinētie veritatis in eo videri/q̄ añ ſe
non habet talē. Oīs eñ q̄ fingit hoc/fingit
qđ cerniꝛ imitari. Et his tñ oībus potiora
ſunt q̄ dicunꝛ. In his eñ oībꝰ laudibꝰ nul/ B
la ꝓbamēta tribulationū fuerūt: ſ ꝓpoſi/
tū deo dicatū in exercitio ⁊ obſeruationibꝰ
cōſtitutū: qđ qꝛ ad coronā meritoꝝ tēpta/
tori nō viſum eſt plenū: petit vt ꝑmittereꝛ
ei diuerſis tēptationibꝰ ꝓbare eiꝰ iuſticiā:
vt in multis conſtrictus/alicubi hereret/et

poſſet modũ excedere:quia ad h ſolent pec/
cantibꝰ diuerſę pęnę inferri:vt qꝛ nemo oĩa
põt ferre tormẽta/aliqđ illoꝝ eliciat ei veri/
tatis cõfeſſionẽ. Itaqꝫ ꝑmiſſum ẽ tẽptato/
ri oĩa eiꝰ exterminare et ꝑdere vſqꝫ ad moꝛ/
tẽ filioꝝ:vt ſi damnũ ferret boum/ouiũ nõ
ferret:aut ſi ⁊ ouiũ ferret/cameloꝝ amiſſio/
nẽ ñ ferret/neqꝫ ſeruoꝝ/aut totiꝰ ſubſtãtię:
aut ſi qꝛ grãdis animi erat et ſatis merę de
uotionis his oĩbus non vinceret̃/certe vel
affectu charitatis cogente frangeret̃ moꝛte
ſimul omniũ filioꝝ. Sꝫ qꝛ añ legẽ datã vel
ędità legẽ ĩ coꝛde ſuo ſcriptã habebat/nll̃a
dãna/neqꝫ oꝛbitates minorẽ illũ in dei de/
uotione fecerũt vt formã daret ad deũ ex to
to coꝛde ſuꝑ oĩa diligendũ. Quanta ergo
dignꝰ eſt gloꝛia/qui añ legẽ/ legẽ ſeruauit/
vt lex quę futura erat quomõ cuſtodienda
erat demonſtraret:nõ in verbis/ſed auctoꝛ
in factis:qꝛ temptatoꝛ irreuerẽs ẽ. Nec hęc
gloꝛia ſatis ei viſa eſt ad pꝛobationẽ viri iu
ſti/ niſi aliud aduerſus euꝫ machinaret̃ qđ
ſciret ab hoĩe ferri ñ poſſe: Petit iteꝝ vt il/
lum ipſum ſęuo vulnere percuteret a capite
vſqꝫ ad pedũ vngues. Et cuꝫ h ꝑmiſſũ eẽt:
qꝛ fides ei haberi nõ debet:ꝓceptũ eſt ei/vt
Iob.2.b. aĩam eiꝰ ſuaret ꝓpt̃ arbitriũ:⁊ ne qđ violẽt̃
auderet ĩ eũ quẽ rõnis iure ſuꝑare ñ potat.
Accępta igit̃ ptãte recrudeſcẽte in ſe crude/
litatis ſęuitia/ꝑcuſſit virũ iuſtũ plaga ma/
gna nimis/vt nihil eſſet in coꝛꝑe qđ imune
eſſet a vulnere:qđ nemo hoĩm tolerare poſ/
ſit/niſi ſolus qui vincere potuit ſathanã. Et
cũ nec ſic nequitia diaboli aliqđ murmur ꝯ
deũ viro iuſto illiceret:memoꝛ ꝓſtinę callidi
tatis ſuę qua decępit adam/ſatęgit ſi poſ/
ſet ⁊ iſtum per mulierẽ decipere:quia facili/
us qs decipit̃ per domeſticũ. Et in his om/
nibus nihil ꝓficiens:imo detrimentũ faci/
ens impudentiſſimꝰ ſathanas:nõ ſolũ ĩmo/
bilẽ inuenit dei ſeruũ/ſed etiã magiſtrũ. In
ipſa eñ neceſſitate poſitꝰ:nõ tñ in dei timo
Ibidem.c. re durauit/verũetiam vxoꝛem cõtraria ſug/
gerẽtẽ increpans docuit oĩa quę deo ꝑmit/
tente accidũt foꝛtiter tolerare:qđ ad dupli/
cem pęnã ꝑtinet impꝛouidi ſathanę: qꝛ nec
ſuaſit qđ voluit:et cũ huic inuidit/ alios fe/
cit diſcere qđ nec hũc ſcire volebat. Quan/
tũ eñ ꝓſit tẽptatio dei ſeruis: et obſit dia/
bolo/hac lectiõe plenius edocemur. Cũ eñ
putat ſe nocere eis/ ꝓmouet eos:et cũ vnuꝫ
ꝑſequit̃/multos ad virtutẽ ꝓuocat. Vidẽ/
tes eñ auxilijs dei hunc ꝓtegi/multi imita
toꝛes eiꝰ exiſtũt. Lucrũ ğ volẽs facere ꝑdi/
dit:Sꝑ eñ furoꝛ eiꝰ dãnoſus ẽ. Nã cũ ꝑſeqt̃
iuſtos ne muneret̃/digniores eos fac̃: Et cũ

ęlatur ſanctũ iob/ duplicauit ei meritũ ĩ cę
lo ⁊ in terra : qui ⁊ hic auctus eſt/ et in cęlis
cũ ſaluatoꝛe receptꝰ:vt iſta oĩa ad ſanctoꝛũ
ꝓficiãt gloꝛiã:ad diaboli vero pęnam.

De tobia fere idem diſquirit: Queſtio.22.

Anta ꝓuiden/ (Queſtio.CXIX.
t tia ẽ dñi dei circa nos/vt errare nos
nolẽs ⁊ legẽ ⁊ exempla bonoꝝ ope/
rũ daret/qbus modeſta ⁊ trãquilla agi poſ/
ſit vita cũ dei timoꝛe. Qui eñ auctoꝛ vitę ẽ/
nõ vult vtiqꝫ opus ſuũ moꝛti eſſe obnoxiũ.
Quis natura ipa legis nõ expers ſit:tamẽ
qꝛ dñs bonus ⁊ miſericoꝛs eſt/ vt maioꝛ no
ticia eoꝝ eſſet q̃ ſequẽda ⁊ illoꝛũ q̃ vitanda
ſũt lr̃is/ ⁊ exẽplis oſtẽdit: ſicut ꝓ̃ſens lectio
teſtat̃. Dei ğ famulus ſctũs tobias poſt le/
gẽ exẽplũ nob datꝰ eſt/ vt q̃ legimꝰ/quđ fi/
ant ſciamꝰ:⁊ ſi tẽptatiões aduenerint/a dei
timoꝛe nõ recedamꝰ:neqꝫ auxiliũ aliũde q̃
ab eo ſpemꝰ:memoꝛes ſcriptũ eſſe: Puſillꝰ Pſ.36.
fui eteni ſenui:⁊ nunq̃ vidi iuſtũ derelictũ:
nec ſemẽ eiꝰ q̃rẽs panẽ. Nunq̃ ğ decipi po/
teſt q̃ tota mẽte ſperat in deũ:licet ad tꝑus
tribulationes oꝛtę fuerint ꝑ inſidias ſatha/
nę:exẽpla nos docẽt ſanctoꝝ viroꝝ neqꝫ a
deo permitti:niſi ad incrementũ meritoꝛũ
noſtroꝝ: qꝛ ſi ęquo animo fuerit baiulatę:
hic nobis dabit̃ cõſolatio cũ effectu/⁊ in fu
turo vita ęt̃na cũ gloꝛia. Deꝰ eñ nr̃ q̃ iuſtus
eſt/⁊ ꝑſonaꝝ acceptio apđ illũ nõ eſt/tẽpta Roma.2.b.
ri nos ꝑmittit:qꝛ nos diligit: vt poſt labo/
rem poſſit nobis pꝛęmia dare ampliſſima.
Deniqꝫ aplŝ vt tẽptationes ab eo ceſſarẽt
depcãti dñs ait: Sufficit tibi gr̃a mea: Nã 2.Corĩ.12.c
virtus in infirmitate ꝑficit̃. Hinc ſubſecutꝰ
ait: Cũ infirmoꝛ/tũc foꝛtioꝛ ſum:et gaudeo
inquit in tribulationibus meis: vt inhabi/
tet in me virtus chꝛiſti. Qꝫ ergo laudabilis
ſit ſanctꝰ tobias/ſcriptura docemur:cuiꝰ de
uotionẽ nec captiuitas minuit/ nec oculoꝝ
amiſſio q̃ minus deũ bñdicere ꝑſuaſit:neqꝫ
exhauſta ſubſtãtia a via iuſticię ⁊ veritatis
auertit. Neceſſitas eñ ꝓbat iuſtũ in egeſta
te:ęquitatem ſeruare/vera ac perfecta iuſti
cia ẽ: Unde eñ quoꝛũdã deuotio minuit̃/
inde augmentũ fecit laude dignus tobias.
Inopia eñ inquit humiliat virum:⁊ q̃ hu/
miliat̃/nõ põt ſeruare iuſticiã. Sancti autẽ
tobię erectus ad deũ animꝰ/nec captiuita/
te fractus eſt/nec inopia humiliatus:qꝛ cõ/
tra edicta occiſoꝝ coꝛpa ſepulturę manda/
bat:⁊ de dei largitione ſecurus/de ipo exi/
guo miſericoꝛs :et ſciẽs hãc magis placere
deo miſericoꝛdiã q̃ đ exiguo fit: Sicut ⁊ vi/ Luce.21.a.
dua illa fecit quã dñs in euãgelio collauda
uit. Hic eñ vere fidelis eſt/qui nõ dubitat

B de ꝑmiſſis dei/qui de paruo largitur. Spe ergo futurorũ animũ ſuũ ꝯſolãs/ deo dicatus tobias/in tẽptatione robuſtus ꝛ fortis inuẽtus eſt:oſtẽdens in neceſſitate plus in dei timore vigilandũ:qꝛ ſi neceſſitas ad dei auxiliũ nos impellit/q̃to magis ſecuritas. Certi ergo ſancti viri/qꝛ deꝰ iudiciũ ſibi coꝝ olim q̃ in hoc mũdo fiunt exceperit:tribulationes ꝛ dãna ꝛ reliq̃ exercitia vel cõtumelias:nõ tñ nõ ęgre tulerũt/ſꝫ et gratãter ac Gal.5.g. cęperũt:ſicꝫ ꝛ nři apłi q̃ cęſi gauiſi ſũt:qꝛ digni habiti ſunt ꝓ noĩe chriſti cõtumeliã pati. Indicia eñ meritoꝝ futuroꝝ exitia ſũt: quę iniuſte fiunt fidelibꝰ ſiue in tribulationibus ſiue in cõtumelijs. Itaqꝫ intãtũ deo placuit iuſtꝰ tobias/vt duplici genere meritoꝝ ſuoꝝ cõſequeret mercedẽ: ꝛ in ꝑſenti eñ qđ amiſerat miniſtro angelo recuꝑauit lumẽ:ac ditatus eſt etiã copijs q̃ ad ꝑſentẽ ꝑtinẽt vitã:ꝛ in futuro heres regni cęloruꝫ eſt factus:Vt i ħ doceremur:qꝛ q̃ toto corde dei legi obtẽperat/nec de dei ꝓmiſſiſ dubitat:et in hoc ſęculo copiã ſępe auget deꝰ: ꝛ in futuro donat illũ vita ęterna. Eſt etiaꝫ aliud qđ nos inuitat ad diuina obſequia. Sanctus eñ tobias non ſolum iuſticię ſuę merita cõſecutus eſt : qꝛ accedit ad cumulũ glorię eius etiã ex coꝝ bonis q̃ imitatores eius exiſtunt. Imitatoribus eñ exẽpla laudanł:Qđ nobis q̃ꝫ poteſt ꝓuenire ſi ſic vixerimus vt dignũ ſit ꝛ nos imitatores haberi.

Questio.23. De ieiunio et eius obſeruatiõe: (Queſtio.CXX.

A

Ongruũ eſt fratres chariſſimi/deuotiſſime dei ſacerdotẽ ꝑpoſitũ pleƀ/ chriſti exhortari pplm ſub cura ſua poſitum in doctrina Ad timõ.1.b. ſana ſicut mãdat apłs:vt opus fidei ꝓ temporis obſeruatione omni cura diligẽtiaqꝫ alacri et deuoto animo faciamus. Ieiunia eteni quę nũc imminẽte die feſto paſchę celebrãda ſunt/quid ꝓficiant/ q̃uis nõ lateat/taceri tamẽ nõ debet. Incitał eñ deuotio quãdo ea q̃ licet nõ ignoreł/recenſeł tamẽ:Tale eñ ẽ ingeniũ naturę noſtrę/vt torpeſcat ſi vſus deſtiterit lectionis:Quia ſicut ferrũ niſi vſum fuerit eruginẽ generat: ita ꝛ aĩa niſi frequẽtius diuinis exerceatur lectionibꝰ/ naſceł illi pctã. Hinc eſt vnde Pš.1. in pſalmo hũc dicit beatũ/ q̃ die nocteqꝫ legẽ dñi meditał. Deniqꝫ q̃uis nota ſint diuina eloquia:tñ cũ fuerint ſacris voluminibus memorata/ſic illa deuotũ pectus ſuſcipit q̃ſi noua:Excitał eñ deſideriũ aię erga oꝑa ſalutaria. Vñ apłs ad timotheũ inter 2.timoth.1.b. cętera:Vt reſuſcites inquit gr̃am dei q̃ eſt in te. Igił neceſſaria ſunt nobis ieiunia ſicꝫ vulneribꝰ medicina: Medelã eñ conferũt vitę ꝑpetuę: ita tamẽ vt duarũ rerum teſtimonio commendenł.i. oratione ꝛ miſcðia. B Ieiunia ergo intemperantiã corꝑis mitigant:motus aduerſos reprimũt: preſſuraꝫ aię auferũt:ſicut ait dñs:Nolite dediti eſſe Luce.21.f. in eſca et crapula/ne grauenł corda veſtra. Cũ eñ aĩa ab eſu ꝛ potu nimio fuerit liberata/tũc ſe melius recognoſcit. Sicut enim in ſpeculo ſordido nõ ſe talẽ hõ aſpicit q̃lis eſt:ita et ſi eſca ꝛ crapula fuerit grauatꝰ/ alterũ ſe ſentit q̃ꝫ ẽ:Tũc excitał libido:accenditur ira:inflammał ſuꝑbia:generał luxuria. Vñ apłs:Nolite ait inebriari vino/i q̃ Eph.5.d. ẽ luxuria. Q̃ ſi ꝑpatũ fuerit corpꝰ/interpoſito ieiunio cognitione ſui recepta aĩa intelligit qua deuotione obſequi debeat redẽptori. Magna ergo ex parte ieiunia ſunt neceſſaria. Sub heſter eteñ regina/cuꝫ iu Heſter.4.et.5 daicus ppłs in periculo poſitus eſſet ieiunijs ſuffragãtibꝰ liberatꝰ eſt. Et niniuitę cũ Jone.3. euerſionis ſuę ꝓſcriptũ dicẽ a ꝓpheta audiſſent/ieiunio indicto euadere meruerũt. Et iuſti ac ꝓphetę nři quãdo a deo aliq̃d impetrare volebãt/ieiunio ſe humiliabãt:dicẽte dauid:In ieiunio humiliabã aĩam meam. Pš.34. Nã ꝛ ſaluator cui opus nõ erat:vt noƀ exẽ Matth.4.a. plũ daret/ieiunauit. Itaqꝫ nulli dubiuꝫ eſt ꝓdeſſe ieiunia. Sic eteni oſtẽdit ſe hõ velle impetrare qđ poſtulat cũ ſe affligit ieiunio. Vñ dictuꝫ eſt:Bona eſt oratio cũ ieiunio. Tobie.12.b. Vt accepta q̃ poſſit eſſe oratio/ꝯſortiũ vult ſecũ habere ieiunij. Et qꝛ nihil hoꝝ ſine pietate firmũ eſt/adiecit:ꝛ elemoſyna cũ iuſticia: vt elemoſyna ſeruata iuſticia cõmẽdet orationẽ cũ ieiunio. Deniqꝫ orationẽ ꝛ ieiuniũ cornelij miſcðia cõmendauit. Ipſe eñ abũdans opibus ſeu copijs/ieiunabat:ſed et non habentes paſcebat: vt illoꝝ ſaturitas ieiuniũ eius faceret acceptabile. Nonnullis q̃ indiget/ꝛ nõnullis carere debere ieiuniũ vt poſſit mereri qđ poſtulat.

De paſchate:quõ laudabił et glorioſa ſit ſolẽnitas eius: Qõ.CXXI. Queſtio.24.

S

Anctũ ꝛ ſalutarẽ diẽ paſchę ꝛ omni laude ꝑdicandũ/quo mors deuicta eſt:diabolo regnũ ablatũ:ſacramẽtum dei manifeſtatũ:decretũ qđ aduerſum nos erat/euacuatũ :tartari ianue cõfractę: vincti ſoluti:clauſi remiſſi: cęci illuminati: imꝑiti ſciẽtia donati: impij facti miſericordes:iniq̃s ꝛ iniuſtis pctoꝝ data remiſſio: inimicoꝝ recõciliatio:erroris emẽdatio: veritatis declaratio: deo filij ex ꝑditł acq̃ſiti: ſuꝑbia deꝑſſa:humilitas exaltata: paupes

ditati:diuites exhauſti:mõtes deplanati: valles replete:colles proſtrati: impudẽtia calcata:verecũdia compta: aiabus ad celũ data facultas: libertas reddita:dirupta ac reſoluta captiuitas:torpuerũt tenebre:con fuſa eſt malicia:purificatus ſqualor:ſatha/ nas deiectus:inanitus infernꝰ: dñs noſter ieſus chriſtus verus dei filius approbatus: caro ad cõfuſionẽ prudentũ mũdi in celos ſublata:celeſtia/terreſtria ⁊ inferna vniꝰ dei ⁊ dñi demonſtrata. Itaq; fratres chariſ/ ſimi/hũc diẽ feſtũ colere ⁊ venerari debemꝰ deuoti deo cũ modeſtia vite ⁊ aie leticia/ turpia ⁊ inhoneſta vitãtes vt ad fructũ pa/ ſche venire mereamur p chriſtũ dñm nrm/ cui eſt honor ⁊ glia in ſecula ſeculoꝝ.

Queſtio.25. **De principio: quid ſit principiũ cũ dicit iohãnis pmo: In princi/ pio erat verbũ. Et geneſis primo: In principio fecit deꝰ celũ ⁊ terrã:**

A In principio (Queſtio.CXXII.

Joh.1.a. erat verbũ: Quid ẽ in pncipio? Qm

Gen.1.a. legimꝰ ⁊ in veteribꝰ libris: In pnci/ pio fecit deꝰ celũ et terrã. Et i epla eiꝰ cuius euãgeliũ eſt de cuiꝰ pncipio aliqd conamur edicere/eodẽ ſenſu ſignificatũ eſt. Ait eñ:

1.Joh.1.a. Qd erat ab initio. Epla ergo ⁊ euangeliũ vnũ habẽt ſenſũ. Aliud eñ ẽ qd i veteri ait: In pncipio fecit deꝰ celũ et terrã:⁊ aliud cũ dic: In pncipio erat vbũ: Et/Qd erat ab/ initio. In pncipio eñ eẽ/⁊ ab initio eẽ/vnũ ſignificat:qr ab initio qd erat nõ cepit eſſe: Qui eñ incipit eſſe ab initio nõ erat:⁊ ideo ſubijcit initio.i. vt inter cetera i ordine pri/ us ſit: qr ipſe initio factus alios cepit poſt ſe habere q poſt illum ſũt facti: Sicut legi/ mus:qr in principio fecit deꝰ celũ ⁊ terram: nõ dixit/in pncipio erat celũ ⁊ terra:qr cum nõ eſſent/ ⁊ diſponeret deus facere mũdũ in principio:hoc eſt inter cetera q ad mũdi fabricã pfecerũt:pmũ fecit celũ ⁊ terrã: qr

Principium quid ſit. pncipiũ initiũ ẽ inchoãtis aliqd qd ſit pri/ mũ in ordine. Illud aũt qd dicit:qr in pnci pio erat/id eſt vbũ /ante inchoationẽ crea ture ſupne ⁊ inferne ſignificat fuiſſe:vt nõ vtiq; inter hec que creata ſunt prius factũ itelligeret/qr i pncipio erat cũ deꝰ diſpone/ ret facere creaturã. Ergo ſi i pncipio erat.i. añ oia erat/ſp erat: Idq; ⁊ vbũ erat:Vbi? Apud deũ inqt/vt nõ indigne initio ſubie/ ctũ minime eſtimaret qd ſemp erat apud deũ. Cõuenit eñ/vt qd añ oia apud deum erat/ nlli ſbijciat initio. Vñ adiecit:Et deꝰ erat verbũ. Nũc oſtẽdit apte:qr q ſupra di/ cta ſunt congruũt verbo :qr deꝰ eſt inquit/ verbũ:⁊ de deo aliter nõ oportet ſentiri/q̃ vt ſemp dicat fuiſſe. Si eñ cepit eẽ/creatu/ ra eſt:ſi creatura eſt/deuſ nõ eſt: Quicquid eñ eſt:aut deꝰ eſt/aut creatura ẽ:ac per hoc dei nomẽ nõ cõpetit creature:ſed qr cũ non cepit/ eſſe erat eñ digne/dicit eſſe deꝰ apud deũ. Aut ideo dr ſemp fuiſſe:qr nõ ex ſe/ſed ex deo deꝰ eſt. Quobrẽ ⁊ nomẽ eiꝰ dicit vbũ dei:ſicut fideſ eiuſdẽ euãgeliſte i reuelatio/ ne ſua demõſtrat. Ait eñ int cetera:Et no/ Apocal.19.c. men eiꝰ eſt verbum dei. Vt eñ nõ ipſe ex q ſunt oia ſignificaret/ſ; p quẽ ſunt oia.i. nõ pater/ſed filius verbum dei appellatus eſt: Vt qr deꝰ ſine vbo eſſe nõ põt:hic qui vbũ dei dicit/ ſemp apd deũ fuiſſe credat. Et qr verbũ nõ ẽ extra eũ cuiꝰ vbũ eſt:hoc verbũ quod apud deum erat non aliunde/ ſed de deo eẽ ſignificatũ/itelligat:Et qr de deo ẽ/ nõ abſurde deꝰ dicit: Itaq; nõ duos deos facit deũ fuiſſe apud deũ. Si eñ eſſẽt duo/ diuerſi eſſent natura/nec vnius volũtatis. Si eñ nos hoies cũ vnius ſumꝰ nature/ di/ uerſe tñ ſumus volũtatis:quãto magl vbi diuerſitas nõ eſt nature neq; volũtatl/ deꝰ apud deũ dicet. Deus eñ q apud deum B erat ⁊ eſt:nõ ex ſe habet q deꝰ eſt/ſi quo mi/ nus/nec apud deum deus eſſe diceret:neq; dei verbũ deꝰ verbũ appellaret: ſed qr qd de deo eſt/non aliud ſignificat eſſe q̃ deꝰ ẽ: verbũ dei deus eſt nũcupatus:vt qr vbũ dei dicit/ad alteꝝ deũ nõ refert. Qr autem deus vocat ideo fit/ne ad iniuriã dei pfice/ ret/ſi qd de deo erat/deus minime diceret. Igit et vnitas dei ſeruata eſt ⁊ debita ho/ norificentia reddita:qñ nõ in pprĩã gloriã exceptus eſt hic qui de deo deus eſt/ſed in eius de quo deus eſt. Propterea de verbo incipit loqui euangeliũ prius q̃ loquat de deo patre:quia queſtiones nõ de deo fiũt/ ſed de vbo dei. Nemo eñ dubitat de deo: ſed de deo qui eſt de deo deus. Omnis eñ lingua celeſtiũ ⁊ terreſtriũ fatet vnũ deũ: ſed in ſacramẽto vnius dei turbat. Trepi/ dat eñ audiẽs deũ dici verbũ dei: corpali/ bus eñ modis pulſatur:quia verbũ homi/ nis homo dici non põt:cũ vtiq; deꝰ natura ſit ſimplex/non mẽbris cõpoſitus/neq; qui intus habeat et foris: neq; ante ⁊ poſt/ aut ſummũ et imũ:ſed ſi poteſt dici totus p om nia:id eſt nuſq̃ varius vel abſimilis: Vna aũt claritas eius eſt immẽſa. Nam ſi ignis non habet anteriora et poſteriora/ aut in/ tus et foris:quãto magis creator eiꝰ. Itaq; quia omne qd deus eſt/totũ vnũ eſt: non diſcrepat cum quod de deo eſt/dicit deus. Ex parte ergo humano exemplo/⁊ ex parte non humano dei filius qui eſt verbum dei

de⁹ eſt. Ea eñ ratione qua filij hoim hoies
ſūt dei fili⁹ de⁹ ē: ſ; q2 ex cōmixtiōe filij hoim
hoies ſūt/ nō hoc exēplo fili⁹ dei de⁹ ē: q2 ex
ſimplici deo ſimpliciter natus eſt: ⁊ quēad/
modū v̄bū noſtrū ex nobis eſt: hoc exēplo
itelligiꝛ verbū dei eſſe de deo. Sed q2 v̄bū
nr̄m nō ē hoc quod nos ſum⁹: nō hac rōne
verbū deus deo eſt: q2 verbū dei res eſt/ nō
ſonus q̄ deperit. Nec eñ q2 cōia vocabula
nobis ⁊ deo ſūt/ vna ratio erit nobis ⁊ deo
Gen.1.a. i re⁊ effectu. Nā legimus: In ꝑncipio fecit
deus cęlū ⁊ terrā: Quō fecit? Nūquid ſicut
nos manu facimus opera? Et in ſubiectis.
Et dixit inquit deus: Fiat lux: et facta eſt
lux. Cui putamus locutum eſſe deū? Quia
nō vtiq; homini locut⁹ eſt/ ſ; ei q̄ poſſit face/
re: q̄ etiā hoiem factur⁹ erat ſicut ⁊ fecit. S;
C quō locutus ē? Nūqd ſic nos loq̄mur orga
no corpali? Abſit. Videſ ꝙ ꝙ vocabula q̄dē
nobis ⁊ deo cōia ſūt: ſ; diſcrepāt in effectu.
Aliter eñ de⁹ facit ꝙ facim⁹ nos: ⁊ loqui dr/
ſ; nō more nr̄o. Sic ⁊ v̄bū dei nō tale v̄bū
ſicut nr̄m: q2 nr̄m poſtꝙ fit/ nō eſt: illud aūt
manet. Qō aūt tale v̄bū eſt qō audit et lo/
quiꝛ ⁊ opaꝛ? Nō ſolū aūt v̄bū dei eſt/ ſed et
v̄tus ⁊ ſapia dei/ hoc ē fili⁹ dei: q̄ ꝙtū ad ef/
fectū ptinet/ filius dr dei: ꝙtu; aūt ad locu
tionē qua nos alloquiꝛ de⁹ ꝑ ipm verbū dr
dei: ꝙtum v̄o ad ſapientiā q̄ nos de⁹ docet
ꝑ ipm ſacramentū ſuū ſapiētia dr dei: ꝙtū
aūt ad opationē qua ꝑ ipm oia fecit ⁊ facit
de⁹/ virt⁹ dr dei. Hoc nulli alij poſſet cōpe/
tere niſi filio dei. Propterea eñ ꝙ ex deo de⁹
eſt/ oia dei habere dr: Naſcēdo eñ oia ꝯſe/
cut⁹ eſt dei: Nec eñ ꝯueniēs erat degener
dici v̄bū dei/ ⁊ virtutē et ſapiētiā dei: hoc ē
eñ deus verbū/ virt⁹/ ⁊ ſapiētia. Chriſtus
aūt q2 totus de toto eſt de deo de⁹: ⁊ ſapia
dr dei ⁊ virtus ⁊ verbu;: hoc eſt deū eſſe de
Joh.1.a. deo et apō deū: Propter qō ait: Hoc erat i
principio apud deū. Ad euincēdas enim in
credulo⁊ mētes coacta ſcriptura erupit/ vt
oſtēderet chriſtū eſſe deū: cū omni loco ꝓpt
vnitatē dei/ intelligi vult chriſtū eſſe deum.
Nūc aūt apta voce dicit eū eſſe deū ⁊ ſemꝑ
fuiſſe apud deū: ſacramētū patefaciēs dei:
Ne de⁹ oīno ſolitarius putareꝛ declarauit:
nō ꝓpterea vnū dici deū vt ſolitarius eſti/
maretur/ ſed licet duę vel tres ꝑſonę eſſent/
tñ nō ꝑiudicareꝛ vnitati: q2 qō deus eſt/ ad
illū ipſum referꝛ q2 vn⁹ eſt/ ꝙuis oia dicanꝛ
ex deo. S; aliud eſt qō ꝓprie extitit d deo:
et aliud qō nutu de foris creatū eſt dei/ hoc
eſt: aliud ē qō de ſubſtātia ei⁹ ꝓceſſit ⁊ ali/
ud qō nullo modo eſſet niſi voluntate eius
creatū eēt: Quia qō de ſbſtātia dei ē/ nūꝙ
fuit pręter eius ſubſtantiā: qō vero creatu;
eſt tūc cępit eē ſubſtātia cū creatū eſt: Ac ꝑ
hoc initiū nō habet trinitas ſola. Declara/
tio igitur myſterij merita fidei minorauit:
quia quanto occultius eſt qō crediꝛ/ tanto
magis ꝓpenſior credētis eſt merces et mi/
nor pęna diffidētis. Declaratio aūt myſte/
rij ſicut minora fecit merita credētibus/ ita
maiores excitauit diffidētib⁹ pęnas: Ma/
nifeſtior eñ lex plus facit reū: Nā ſuffece/
rat teſtimoniū ſaluatoris q̄ ſibi ꝓpriū pa/
trē dixerat deū. Quis eñ credentiū dubita
ret nihil a patre differre in ſubſtātia filiu;?
Sed q2 heretico⁊ ꝑuerſitas infidelitati cō/
mētis fidei iura pulſare cęperat/ aliter acci/
piēdo filiū dei ꝙ ꝑdicaꝛ/ additū eſt: ⁊ ad fa/
ciendā manifeſtationē. Hūc ante oia apud
deū fuiſſe ⁊ deū eſſe: vt declararet qō filij ve
ri ratio myſtice continebat: ꝑ qō diuina cle
mētia humanę infirmitati ꝓuidiſſe videꝛ:
vt aperiret qō clauſu; potioris fidei meri/
tis reſeruauerat: Vñ adiecit dicēs: Omnia Joh.1.a.
ꝑ ipm facta ſunt: vt ſi quis ex ſuperioribus
in aliquo ambigeret: q2 anguſta eſt intelli/
gētia hoim ad diuinaſ res capiēdas: ex his
capax fieret cū audit: oia ꝑ ipſū facta ſūt: vt
nō vtiq; facturā ipm putaret: q2 oia ꝑ ipm
audit facta a deo: ſi aūt ⁊ ipe eēt factura/ nō
oia ꝑ ipm facta a deo dixiſſet: Nec eñ ipe ꝑ
ſe fiebat. Qō vt adhuc abſolutı⁹ traderet/
adiecit. Et ſine ipſo inquit factum eſt nihil:
hoc dicēs/ excludit oēm cōtrouerſiam ⁊ ar/
gumēta terrena/ ꝙuis non deſint qui diffi/
dant: tñ q2 ſine ipſo nihil factū oſtēdit nul/
lo mō illū facturā eſſe ſuſpicari debere edo/
cuit. Quō eñ dici pōt ipe eſſe factura/ cū ni
hil dicaꝛ deus ſine ipſo feciſſe? Si eñ fecit/
mentitur ſcriptura. S; abſit. Fidelis enim
eſt ſcriptura: q̄ vt errorē amputet quāta po
teſt vtiꝛ manifeſtatione ad ſalutē hominū
redimēdā. Deniq; ſubiecit: Qō factū eſt in D
ipſo vita ē: in ipſo/ id ē in v̄bo qō factū eſt
vitā eē ſignificat: Sicut et ipſe dñs ait. Si/ Joh.5.d.
cut habet pater vitā in ſemetipſo: ita dedit
⁊ filio vitā habere in ſemetipſo. Non quia
verbū ſine vita erat: ⁊ poſtea aut data aut
facta eſt in illo vita: ſed ipſum verbum vi/
tam vult intelligi eſſe. Si de patre deo pōt
dici ꝙ aliud ipe ē/ ⁊ aliud in ſe habet: ita eti
am de filio ei⁹: Quia ſicut habet pater vi/
tam in ſemetipſo: ita dedit filio vitā habe/
re in ſemetipſo. Humana eñ eloquia non
ſūt idonea ad res explicādas diuinas: Ido
vitioſum videꝛ qō dicitur: vt cum factura
non ſit dei filius/ in ipſo dicaꝛ factū qō eſt.
Et ſi dixiſſet: qō genitū eſt in ipſo/ etiam ſic
vitioſum videbaꝛ. S; vt ſubſtantiā gene/
rationis eius oſtēderet opus in ea factum

quali vti potuit ſermone/p qȯ exiſteret de
monſtrauit:quia generatio ei⁹ vitā in ſe ha
bet.Nos eñ viuim⁹ quidē/ſed nō poſſum⁹
alijs dare vitā:quippe cū nec in poteſtate
noſtra ſit eadē vita.Jlle aūt ideo dicit̃ vitā
in ſe habere:qꝛ pōt viuificare ꝛ creare que
vult vt ſint ꝛ viuāt:Ad hoc eñ natus dicit̃/
vt oia poſſit facere que facit pater:qꝛ ſic ha
bet vitā in ſe/ſicut habet ꝛ pater.Hoc eñ ē:
omnia ꝑ ipſuꝫ ꝛ in ipſo feciſſe:ſic eū genuiſ/
ſe/vt haberet in ſe vitā per quā oia poſſit fa
cere:non qꝛ ipſe aliud eſt ꝙ vita:ſed dū hoc
poteſt vita ei⁹ vt ꝛ viuat/ ꝛ alia poſſit crea/
re q̄ viuant:vitā dicit̃ habere in ſemetipſo.
Nos eñ viuimus/ſed nō habem⁹ ſic in no/
bis vitā ipſam vt etiā alijs dem⁹ vitā.Quē
ſenſū ꝛ apoſtolus paulus memorat inter ce
Colo.i.b. tera dicēs:Qui eſt imago inuiſibilis dei/ꝓ/
mogenit⁹ añ oēm creaturā:qm̄ in ipſo cōdi
ta ſūt oia in celis ꝛ in terra/viſibilia ꝛ inuiſi/
lia/ſiue ſedes/ſiue dñationes/ſiue ꝑncipat⁹/
ſiue poteſtates:oia per ipſū ꝛ in ipſo creata
E ſunt.Cōueniūt aūt euangelia in hoc duoꝝ
apoſtoloꝝ iohānis ꝛ pauli:eadē eñ dicūt:
quia filius dei añ omnē creaturā genitus ē
vt crearet potentias ſpiritales ꝛ mūdū ꝛ q̄
in ea ſunt viſibilia.Qȯ eñ dixit iohannes:
Quia qȯ factū eſt/i ipſo vita eſt:h idē ſigni
ficauit ꝛ paul⁹ dicēs:Quia i ipſo ꝯdita ſūt
oia in celis ꝛ i terra.Et i ſubiectis:Oia per
ipſū et in ipo creata ſunt.Per ipſū creauit/
qꝛ in ſubſtātia idē deus eſt:h eſt pater in fi/
lio in ipſo verbo:qm̄ ſic generauit filiū vt
haberet potentiā faciendi oia viſibilia ꝛ in/
uiſibilia.Hoc fuit feciſſe in illo vitā/vt ꝛ vi/
ueret/ꝛ vitā alijs p̄ſtaret viuendi/intelligē/
di/agēdi:ꝛ ceteris animantib⁹ ſcōm qȯ vo/
luit quaſi imago dei:Dum eñ imago dicit̃
dei/ad vtrūqꝫ refert̃:qꝛ ꝛ per expreſſam nati
uitatē plenā habet i ſe ſimilitudinē patris:
et pōt quicq̄d poteſt ꝛ pater:et verū ſit pa/
trē videri in filio/qui eſt imago inuiſibilis
dei.Nunq̄d qꝛ patrē inuiſibilē dixit/filiū vi
ſibilē fecit:cū hoc vtiqꝫ ſit filius per naturā
qȯ ꝛ pater?Et cū creatura celeſtis ſit inuiſi
bilis/quāto magis creator eius?Sed hoc ſi
gnificauit qȯ in celis eſt/ nō qȯ in terra:qꝛ
ꝙuis filius inuiſibilis ſit:illic tamē.i.in ce/
leſtibus videt̃ ab apoſtolis vel ceteris tali/
Joh.17.d. bus:de q̄bus dixit:Pater volo vt vbi ego
ſū ꝛ iſti ſint mecū ꝛ videāt claritatē meā.Et
Matth.5.a. alibi Beati ſq̄t mūdo corde:qm̄ ipſi deū vi
debunt.Hoc eſt patrē in filio/deū in imagi/
Ar.ide ne/qȯ eſt deū ẜi deo.Sicut corpalis rei cor/
pus imago eſt:ita ꝛ dei de⁹ imago ē:Quia
Joh.16.c. exemplū eſt pater:fili⁹ vero exemplū de ex/
emplo/qȯ cōicat ſpirituiſctō:Quia de meo

inquit accipiet.Jdeoqꝫ in filio videt̃ de⁹ q̄ſi
in ſua imagine.Sicut eñ nemo dignus in/ Apocal.5.b.
uentus eſt/ aperire librū/ et ſignacula eius
niſi verbū dei:ita ꝛ deū patrē nemo videre
dignus eſt/neqꝫ natura/neqꝫ merit̃/ niſi ve
rus fili⁹.Nihil eteñ mediū eſt qȯ obſtet in/
ter patrē et filiū/ipſo nob teſte qui ait:Ne/ Joh.6.e.
qꝫ eñ patrē vidit q̄ſq̄:niſi qui eſt a deo/hic
vidit deū.Sed ſi i filio videtur pater:qua/
re nemo dignus dicit̃ videre deū:cum vide
atur in filio:quia nihil differt a patre fili⁹?
Nihil plane differt in ſubſtantia:qꝛ verus
filius eſt.Differt aūt in cauſalitatis gradu:
quia oīs potentia a patre in filio eſt:ꝛ in
ſubſtantia minor nō eſt filius:auctoritate
tñ maior eſt pater ipſo dño teſtāte ꝛ dicēte:
Si diligeretis me/gauderetis vtiqꝫ:qꝛ va/ Joh.14.d.
do ad patrē:quia pater maior me eſt.Quē
etiā modū cuſtodiēs apoſtol⁹ paul⁹:Unus Roma.11.d.
iquit de⁹ pater ex quo omnia:ꝛ nos in ipo/
et [illegible] dñs [illegible]s:per quē omnia/ ꝛ nos ꝑ
ip[illegible] p[illegible] gradus ſit/ex quo ſunt oia:
ſec[illegible] ꝑ [illegible] oia:terti⁹/in quo oia.Et qꝛ
n[illegible]degener eſt/in vnitate dei ſig/
n[illegible] dicente apoſtolo:Qm̄ ex ipſo
[illegible] in ipſo ſunt oia:ipſi gloria in
[illegible]lorum.

Utrum adam ſpiritū ſanctū ha Queſtio.26.
buerit: Queſtio.CXXIII.

Comperi quoſdā ex fratribus nr̄is/ A
c nō plene diſcuſſiſſe ſcripturas/ſ ſim
plicitate animi aſſeuerare/q adā fa/
ctus ſanctū accepit ſpm̄ quē peccās amiſit:
ſicut nūc dat̃ credētib⁹:Hac ducti ratiōe/q̄
ſolet aſſeuerari a plurimis:qꝛ ꝑ fidē inſtau/
ratus ē hō:ita vt ad priſtinū reddit⁹ ſtatū/h
omne acciperet qȯ īter initia adā fuerat cō/
ſecutus:Et qꝛ ꝑfectus hō factuſ dicebatur:
q̄ ſi non habuit inquiūt ſpm̄ſctm̄/impfect⁹
fuit.Ego aūt nō ſolū hoieꝫ/ſed ꝛ cūcta que
fecit de⁹/que nō ꝑñt dici accepiſſe ſpm̄ſctm̄/
dico ꝑfecta.Oia eñ genera aialiū in ſuo ꝑ/
fecta ſūt/vt ipleant id ad qȯ ſūt facta:ita et
hō i ſuo genere ꝑfect⁹ ē vt poteſ ſit diſcerne/
re mala a bonis/praua a rectis.Eſt eñ aial
intelligibile/ perfectum ad id ad qȯ factum
eſt.Capax eſt enim diſcēdi/ excogitādi ꝛ fa
ciēdi:vt que virtute nō poteſt/ impleat ſen
ſu.Et quō auſi ſunt dicere:hoiem perfectū
naſci debere ꝛ totū ſcire/quē vidēt nihil vl/
tra noſſe ꝙ h̄ diſcat?Qȯ eñ diſcit/neſcit. Ar.ide contra
Deniqꝫ qm̄ q̄ hic nō diſcit qualis ſit neſcit:
Qui ſe ḡ neſcit qualis ſit/quō oia nouit:cū
minus ſit ſe noſſe ꝙ cetera?Sꝫ quia ȯ cete
ris diſcit/de ſe aūt nō diſcit:de alijs nouit/
de ſe neſcit:neqꝫ qualis ſit/ neqꝫ an añ cor/
pus/an poſt corp⁹ ſit.Nam ſi ſic perfectus

Ar.tim tfactus eſſet vt nulli⁹ egeret/nō fuerat ho/
mo/ſed deus:neqꝫ circūuētus ꝑuaricaſſet:
Spiritū autem ſanctū habere vltra naturā
et perfectionem hominis eſt vt poſſit ꝙ dei
ſunt. Nunquid nam quia aſina locuta eſt
Numeri. 22.e ad balaam/vltra perfectionē eius eſt? Acce
pit eñ vt poſſet quod naturę ſuę nō erat/ſꝫ
noſtrę. Itaqꝫ quia ꝓſtantior eſt homo cęte/
ris animalibus/idcirco illa impfecta dicen/
da ſunt? Aut quia ſancti angeli nō ſūt qꝺ
eſt deus/imperfecti ſūt? Uel quia lumina/
ria et ſtellę imperfectiores ſunt ſupernis an
gelis: vel quia nubila velamine ſuo obſcu/
rant ſolē ꝛ lunam minus perfecta ſunt? Et
quia membra inuicē egent (nō eñ poſſunt
pedes qꝺ poſſunt manus) imperfecta dicē
tur? Abſit. Omnia eñ ꝓ locis ꝛ gradibus
ſuis firma et perfecta ſunt: vt impleāt id ad
qꝺ facta ſunt. Igit omnia perfecta ſunt: qꝛ
ꝛ creator eoꝝ pfectus eſt: ſed ad comparati
onem eius imperfecta ſunt Deus enim per
omnia perfectus eſt/quaſi fons ꝛ origo om/
nium. Nam quę facta ſunt/ perfecta quidē
ſunt: ſed ad id ad quod facta ſunt/vt in alia
parte nō ſint perfecta/ qꝛ alter alteri⁹ eget:
et in eis quę nō egent/perfecta ſunt in quo
non egent: ideoqꝫ perfecta ꝛ impfecta ſunt
omnia. Manus indigēt pedibus: quia niſi
ambulauerint pedes/ ocioſę erunt manus.
Iterū pedes indigēt manibus: calciare eni
ſe nō poſſunt: neqꝫ curare. Cū ergo corpus
perfectū ſit membris/volare tamē nō pōt:
neqꝫ ferre tantū quantū poteſt burdo. Cū/
qꝫ i hi perfecti ſint/gubernare tamen ſe ne/
ſciunt: nec adhibere ſibi poſſunt medicinā.
Pſ.31. Unde dictū eſt: Nolite fieri ſicut equus et
mulus in quibus nō eſt intellect⁹. Et aqua
ꝛ ignis cuꝫ repugnant inuicē/ſuo genere p
fecta ſunt: Implent enim id ad quod facta
ſūt. Coqt eñ ignis ꝛ cōſumit: purgat ꝛ cale
fac. Aqua vō abluit ꝛ refrigerat ſitiētes re/
creat. Itaqꝫ cum omnia in ſuo genere perfe
cta ſint: ſine homine tamen nihil poſſunt.
neqꝫ homo quis pfectior ſit ſine his. Hinc
apl's impfectos ꝛ pfectos nos dic. Ad cōpa/
tionem enim infidelium nos perfecti ſum⁹:
quia deum cognoſcimus: Sed quia quę ꝓ/
miſſa ſunt minus ſcimus qꝫ debemus: quia
in hac vita nō tantū poſſumus comprehen
dere qꝫtuꝫ eſt qꝺ creditur/imperfecti ſum⁹.
B Igitur qñ putant perfectionē adę inſtau/
rari credentibus: videamus ſi hęc inſtaura/
tio nihil vltra doni habeat diuini qꝫ fuerat
conſecutus adam. Factus eñ adam poſit⁹
eſt i paradiſo/ vt oparet ibi ꝛ cuſtodiret eū:
hoc eſt vt coleret terrā ꝛ cuſtodiret ꝓcepta
dei: per ꝙ ſciret ſic ſe dominiū cunctoꝝ accę
piſſe: vt ipſe tamen ſub lege viueret creato/
ris: ne dñatio extolleret eum: ꝛ inflatus ſu/
perbia imemor fieret ſui conditoris. Poſi/
tus ergo eſt vt cibis ſuſtentere vita eius:
Per chriſtū aūt hoc cōceſſuꝫ eſt/vt reſurgē/
tes non egeant cibo vel potu: Quia quod
mortale eſt hominis/cōuertit in vitam. Fa/
ctus eſt adā vt habitaret in terra: fides aūt
largiri dignata eſt/vt in cęlis ſit habitatio
noſtra: ſcriptura ipſa teſtatur: Quia fact⁹ 1. Cor. 15.f.
eſt inquit/primus homo adam in aiam vi/
uentem: ſecundus autē homo in ſpiritū vi/
uificantē. Primus aūt homo de terra terre/
nus: ſecundus autē homo de cęlo cęleſtis:
Qualis terren⁹/tales ꝛ terreni: ꝛ qualis cę/
leſtis/ tales ꝛ cęleſtes: Quid tam apertū qꝫ
qꝛ adam non habuit ſpiritumſctm? Factus
eſt eñ ad in aiam viuentē: per chriſtū autē
in ſpiritū viuificantē: vt homo in aliquo ſi/
milis ſit creatori quē credit: qꝛ eñ myſte/
riū fidei qꝺ ad ſalutē datū eſt/trinū eſt: tri/
nus ſit corpore anima ꝛ ſpūſancto: per quē
dicimur filij dei: Qꝺ minime adā ꝓbat/ vo
cat⁹: ꝛ terrenus eñ factus eſt: Filij autē dei
nō carnaliter/ſ ſpiritalit nati cęleſtes dicūt
eſſe. Ecce abſolutū eſt donū dei multo plus
gratię ꝯceſſiſſe homini tpe ſaluatoris qꝫ ac/
cęperat adā: quia nō ſolū eſt inſtauratus/ſ
et melioratus. In eo inſtaurat⁹: qꝛ in pecca
tis ablut⁹ ꝛ inſtauratus ē: in cęteris melio/
rat⁹. Hoc eñ ꝛ iuſticia ꝛ rō exigebat/ vt tūc
vberior eēt clemētia dei in dādis bñficijs:
quādo myſteriū diuinitatis ſuę innoteſce/
re voluit creaturę: vt cognoſcētes qꝺ inco/
gnitū fuit/a ſęculis ꝛ generatiōib⁹ dei vni⁹
ſacramētū i trinitate ꝯſiſtere: ꝓ ipa nouita
tis qſi dedicatione pctis abluti inſup iuſti/
ficent ꝛ adoptati a deo ſpmſctm acciperēt
per quē ſignū adoptionis habere videant.
Adoptio eñ a deo ſignū habere debet dei
patris/ vt nō immerito filij dei appellentur.
Hoc donū etiā p ꝓphetas ꝓmiſſum eſt: vt C
tunc dare/qſi myſteriū dei declarari debe/
ret in triūpho deuicta morte: vt ſciret crea/
tura patrē ꝛ filiū ꝛ ſpūmſctm vnū eſſe deū.
Unde euangeliſta: Spiritus inquit nōdū Ioh.6.f.
erat datus: quia ieſus nō erat clarificatus.
Clarificatio enim hec eſt cum per virtutem
ſuam cognoſcitur eſſe qꝺ teſtificatus eſt de
ſe: quia clarificatio hoc donū dedit qꝺ per
iohelē ꝓphetā fuerat ꝓmiſſum. Ait eñ de/
us: In nouiſſimis diebus effundam de ſpi/ Iohel.2.g.
ritu meo ſuper omnem carnem ꝛc. Et apo/
ſtolus inter alia: Cum autē apparuerit inqt Ad titū.3.b.
benignitas ꝛ humanitas ſaluatoris dei no/

ſtri: nō ex opibus iuſticie q̄ fecim⁹ nos: ſ ſm
ſuā miſericordiā ſaluos nos fecit p lauacrū
regenerationis ⁊ renouationis p ſpm̄ſctm̄/
quē effudit in nos abunde p ieſum chriſtū
ſaluatorē nr̄m: vt iuſtificati gr̄a ipſius he/
redes efficeremur ſm ſpem vite eterne. Cō/
Johel.2.g. firmauit apl's qđ p iohelem ꝓphetā fuerat
ꝓmiſſuʒ: q2 ꝟ poſtq̄ clarificat⁹ ē ieſus iple/
uit de⁹/ vt ſpm̄ſctm̄ effūderet in illos q̄ cre/
dūt in chriſtū: ⁊ hoc eſt heredē fieri vite eter
ne/ ſpūmſctm̄ accipe: vt q2 ſpūs eternuſ eſt/
eternā habeat vitā q̄ accipit eū: Pign⁹ eſt
eni̅ imortalitatis. Qui eni̅ accipit eū ⁊ ma/
net in eius dilectione/ trāſacta hac vita per/
git in celos ad eū cuius ſpiritum habet. In
congruū eſt eni̅/ vt qui hinc exit habēs ſpi/
ritumſanctū apud inferos teneat̃. Signum
eſt eni̅ in hoie victorie chriſti/ qua vicit mor/
tē ſpūs eius: vt in quo fuerit ſpūs eius/ ab
D inferis teneri nō poſſit. Ac per hoc in vete/
ribus ſanctis non ita fuit ſpūſſanctus/ ſicut
nūc ē in fidelib⁹: q2 exeūtes de ſeculo apud
īferos erāt: Et n̄ pōt dici: q2 ſpūſſctūſ cā pec
cati ade/ qđ p traducē generis omne ſemen
eius ſubiectū fecit inferis/ ſimili tenebatur
ſentētia data ade. Cum ꝓphetis q̄ ⁊ iuſtis
viris ſanctū fuiſſe ſpiritū nō eſt ambiguū:
cū ꝓphetis/ ꝓpter diſpenſationē: cū iuſtis
vero cā ſanctitatis. Sicut legitur de ſctō ſi/
Luce.2.d. meone: q2 ſpūſanct⁹ īquit erat cū eo: nō vt
ſignum eſſet adoptionis in eo/ ſed merito/
rum eius gratia: Nā filij dei credētes tunc
eſſe ceperūt qn̄ manifeſtatus eſt filius dei/
victa morte cūcte creature. Si autē in adā
vel in ceteris ſic dicat̃ fuiſſe ſpūſſanctus ſi/
cut nūc eſt in fidelibus: q̄ noua dona dedit
deus/ cum regnum filij ſui dedicauit in no/
bis? Et quō felix ⁊ beatū tēpus pre ceteris
dicitur ſaluatoris aduēt⁹/ ſi ea preſtitit que
iā fuerant preſtita? Et vbi eſt illud qđ dicit
Math.13.c. ſaluator ad diſcipulos: Multi inquit pro/
phete ⁊ iuſti cupierūt videre q̄ videtis/ ⁊ au
dire que auditis/ ⁊ nō audierunt? Qua ra/
tiōe ergo poterit dici/ ꝙ beatitudo tempo/
ris huius nihil amplius cōtulit doni q̄ ve/
terib⁹ eſt collatū? Quod quidē ad iniuriam
ꝓficit ſaluatoris: vt nihil habuerit nouum
qđ in ortu imperij ſui ſuſcipiētib⁹ ſe dona/
ret: cū tn̄ laborare ſoleant diuites vt in die
feſto natalis ſui exq̄ſita inuitat[?] dent apro
forica. Quāta q̄ iniuria eſt: vt de⁹ hīs q̄s ad
nouū ⁊ inauditū diē feſtū ⁊ omni laude di/
gnū inuitauit/ nō dicat̃ habuiſſe īexꝑta q̄ do
naret? Et vbi ē illō euāgeliſte iohīs qđ dič:
Joh.1.b. In ſua venit: ⁊ ſui eū nō receꝑeſt: Quotqt
autē receꝑerūt eū/ dedit eis ꝑtātē filios dei

fieri his q̄ credūt in noīe ei⁹: q̄ nō ex ſangui/
ne/ neq̄ ex volūtate carnis/ neq̄ ex volūta/
te viri/ ſed ex deo nati ſūt? Igit̃ quō nō iuſ
tatū eſt qđ donauit credētib⁹ de⁹ in chriſto
qn̄ dedit eis ꝑtātē filios dei fieri. i. frēs filij
ſui ꝓprij: nō ex volūtate carnis ⁊ viri/ ſ ex
deo/ vt ſpiritaliter naſcerent̃? Aut ſi prius
gr̄a iſta cōceſſa ꝓbat̃: nūc nihil nouū aduen
tus chriſti cōtuliſſe dicat̃. Ade certe terrena
⁊ carnaliſ fuit factura: nō ſpiritalis: Nō eni̅
ex deo ſine carne ⁊ ſanguine natus eſt/ ſ de
terra a deo fact⁹ eſt: Ideoq̄ nō potuit ſpi/
ritumſctm̄ accipe/ q̄ nō erat ſpiritalis: ⁊ cui
cōceſſum nō erat patrē deū vocare in orati/
one. Qui eni̅ ſpm̄ſctm̄ accipiūt his dat̃ po/
teſtas: vt p id ꝙ ſpiritūſanctū habēt patrē
illū chriſtianoꝝ in oratiōe appellēt: Qđ q2
aū cōceſſum nō fuit/ nō poſſūt dici priores
ſpiritūſanctū habuiſſe. Hi ergo qui putāt
adam vel ceteros habuiſſe ſpiritūſanctum/
neſciunt quale donū habeant dei: nec gra/
tias congruas poſſunt ei agere: qui plus ce
teris accipientes/ nihil ſe dicunt amplius
conſecutos.

Quibus argumētatiōib⁹ ⁊ exē/ plis oſtendi poſſet/ vnū ideq̄ op⁹ differre ſm ꝑſonas in laudeʒ ſiue condēnationem: Qō.cxxiii. Queſtio.27.

A
V[na] eſt miſericordia in diuite ⁊ pau/
pere: ſed aliter imputat̃ diuiti/ aliter
pauperi: quia plus laudanda eſt in
paupe q̄ in diuite. Paup eni̅ q̄ exiguitate
ſua largiri nō timuit/ ſperans a deo ſibi re/
tribui ⁊ i p̄ſenti ⁊ i futuro. Credit eni̅ ſcꝑtu/
re dicēti: Quia q̄ tribuit paupib⁹/ n̄ egebit. Prouer.28.?
Vn̄ ⁊ paupcula illa diuitib⁹ multa mittēti/ Luce.21.a.
bus ſola meruit a deo collaudari: q2 de pe/
nuria ſua largiri nō timuit. Diuites ꝟo ſe/
curi de diuitijs ſuis largiunt̃: paup aūt ſe/
curus de dn̄o. Bn̄ igit̃ faciūt diuites dū lar
giunt̃ egenis: ſ mlto meli⁹/ pauꝑes. Ac p h̄
alia remuneratio paupis et alia diuit̃. Di/
uites eni̅ ſi h̄ nō fecerit/ vapulabit: A paupe
eni̅ nō exigit̃ tātū. Ideoq̄ laudabil̃ ē paup
miſericors. Furtū i paupe ⁊ diuite vnū pec
catū ē: ſʒ diuitē plus facit reū: q2 paup p in/
opiā facit furtū: diues aūt cū abūdet nō cō
tēt⁹ ſuo/ tollit aliena: ⁊ qđ pei⁹ ē/ ſolet paupe
res expoliare: ac per hoc differt pena vtri/
uſq̄: ⁊ iuſticia paupis/ ⁊ diuitis vna eſt/ ſed
laudabilis eſt in paupe magis: In egeſtate
eni̅ ꝯſeruare iuſticiā †magnifica reſ ē. Diues Al. † magnis.
aūt ideo ſeruare videt̃ iuſticiā/ quia alien⁹
ē ab inopia. Ergo †vterq̄ iuſt⁹ eſt/ ſʒ maius Al. † vtri/
eſt in neceſſitate ſuare iuſticiā. Supbia vna uſq̄ iuſticia
eſt: ſed plus dānanda in paupe eſt q̄ in di/

uite: quia diues copia elatus eſt: paup aut
in egeſtate ſuꝑbus/qđ ad inſaniā ꝑtinet: ac
ꝑ hoc plus reus ē paup. Humilitas vna eſt/
ſed magis laudanda in diuite eſt. Quid eñ
magnū eſt ſi paup humilis videat/quē ipſa
iopia humilē facit? Magnificū aūt ſi hic ꝗ
dignitate ⁊ copijs cōmendat/inclinet ſe: nō
ſibi vēdicās/quia m ereri ſe nouit: Ergo in
oībus humilitas bona eſt: ſed multo magꝭ
in diuite eſt. Doctrina ſtudij vna eſt cauſa/
ſed laudabilior in diuite eſt. Paup eñ cum
nulla prerogatiua cōmēdaret/ operā dedit
vt haberet vnde poſſet requiri. Diues aūt
cū eſſet vnde cōmendaret adhibito labore
auxit ſe/vt duplici genere neceſſarius eſſet:
Nō eñ auocatꝰ copijs retraxit animū ꝗ mi/
nus ꝑ ſe floreret: Et ideo hic magꝭ laude di
gnꝰ eſt ꝙ paup: Qui ſi ſtudijs operā mini/
me dediſſet/ꝑ oīa remanſerat vilis. Illū ꝗ
B voluntas/hūc neceſſitas fecit cupidū. Libi/
do in paupe/⁊ diuite eadē eſt: ⁊ damnabi/
lior in paupe ꝙ i diuite ē. Pauperē eñ ipſa
egeſtas reuocare debꝫ a cupiditate luxurię:
Cogitare eñ debet: qꝛ vñ hꝰ impleat nō ha
bet: ⁊ dum hoc feſtinat adimplere/alia mul
ta mala admittat neceſſe eſt: quibꝰ forte nec
ad preſens euadat: aut certe hoc ipſū qđ ha
bet inſumens mēdicus remanebit cū nota.
Diuitē autē delitiarū copię laceſſunt ad vo
luptatē libidinis. Pręterea qꝛ diuites ſecu/
ri ſunt de impunitate: ſciētes venalia eſſe iu
dicia: ⁊ nec redargui ſe ab aliquo. Quis eñ
dignitate fultū virū ⁊ diuitē arguere aude/
at? Unde magis accendunt/vt et violenter
hoc agāt. Hoc ſolū enim minime reꝑhēdū/
tur/ſed in magno honore ſūt ⁊ gloriari pñt:
qꝛ tales ſūt. Qꝫ ſi vterꝗ id ē paup ⁊ diues
pudicꝰ ſit: mltū differt pudicitia diuitꝭ a pu
dicitia paupis. Pauperē eni pōt hūilitas re
uocare ne qđ vult poſſit iplere/aut timor le
gū: Diues aūt cū multꝭ ſuffragātibꝰ cauſis
ad volūtatē poſſit allici/laudabꝭ ē/ſi auer/
tat hinc animū. Alia ꝗ remūeratiōe dignꝰ ē
diues pudicꝰ/⁊ alia paup pudicus. Qꝫ ſi rex
ſit pudicus/multū eſt ⁊ glorioſū: vt oīa i po
teſtate habēs nō ꝯtingat qđ ſcit ipune a ſe
poſſe fieri. Hic vere deū timet: hic vere ꝑcę/
pta eius cuſtodit: qui in poteſtate habens
leges/futurū dei iudiciū cōtemplat. Itaꝗ
grandis res eſt: vt qui in pręſenti nō habet
quē timeat: vincat qđ delectat: cū delecta/
tio tātū poſſit/vt nō ſolū futura/ſed ⁊ ꝑſen/
tia minime vereatur. Unde multū meren/
tur quicunꝗ hāc superāt: ſed maxime hi ꝗ
in ꝑſenti legibus ⁊ hominibꝰ dominantur.
Cęteri eñ ⁊ homines ⁊ leges verentur: ꝗre
⁊ ꝑpoſitū cuſtodiūt. Ne eñ apud homīes
erubeſcāt/ ſeruāt qđ diu tenuerūt: ⁊ ne cō/
demnent/a ꝓhibitis ſe abſtinent: hic autē
ꝗ dñatione nec leges timet nec hoīes eru/
beſcit/magnę glorię eſt ſi ſe abſtinet.

Contra euſebium: vtrū ſpūſſan/ctus ſciuit myſterium natiuitatis dominice: Queſtio.CXXV.

Queſtio.18.

Emini in ꝗdā libello euſebij quon/ A
m dam egregij/in reliquis viri legiſſe:
quia nec ſpirituſſanctus ſciat myſte
rium natiuitatis domini noſtri ieſu chriſti:
⁊ admiror tantę doctrinę virum hāc macu/
lam ſpirituiſancto inflixiſſe: Hoc eñ dicēs
degenerem illū ſignificauit. Neꝗ eñ pōt
dici de deo eſſe/ſi neſcit quę dei ſūt: qꝛ infe/
rior natura quid in potiore ſit/neſcit. Sin
vero ſubſtantię eſt eiuſdem et diuinitatis:
quō pōt neſcire quę ſua ſunt? Deniꝗ filius
dei/quia Ego inqt et pater vnū ſumꝰ: pro/ Joh.10.f.
pter vnitatē ſubſtātię nō immerito adiecit
dicens: Omnia quę patris ſunt/mea ſunt: Joh.16.c.
et quę mea ſunt/patris ſūt. Quobrē ſi ſpiri
tuſſanctus eiuſdē diuinitatꝭ eſt: qua ratio/
ne ſegregat ne ſit eiuſdē ſcientię: cū eiuſdeꝫ
nō negeꝫ eſſe ſubſtātię? Qđ plus eſt cōceſ/
ſit: qđ minus eſt renuens. Creatura eñ di/
ſcit ⁊ icipit aliqua ſcire de auctore/⁊ erūt ei
ꝗ didiceret cū auctore ſuo cōmunia: Sub/
ſtantia autem et diuinitas non poteſt deo
eſſe ⁊ creaturę cōmunis: Nam dei ſubſtan/
tia nō habet qđ diſcat: quia nihil eſt quod
ignoret: Subſtantia vero hominū non ha/
bet in natura vt ſciat/ ſed vt diſcat. Itaꝗ
naturę hominum accidit ſcientia: non ta/
men immutat ſubſtātia: quia hominis na/
tura dehabet ſcientiam: Sic enim condita
eſt/vt per exercitium acquirat ſcientiam:
Igitur maior eſt ſubſtantia ꝙ ſcientia: qꝛ
non ſcientia acquirit ſubſtantiam/ſed ſub/
ſtantia ſcientiam: et ſubſtātia eſt ſine ſcien/
tia/nō tamē ſcientia pōt eſſe ſine ſubſtātia.
In deo aūt ſicut ē ſuba/ita ⁊ ſciētia: qꝛ ipē
nihil habet qđ diſcit: ipſa enim ſuba eſt ſibi
ſciētia. Quobrē oīa i deo ſubſtātia dicunt:
Subſtātia eñ cui nihil deeſt: oīa ſbſtātia/
liꝭ habet: qꝛ nihil ei acceſſit ꝑ ſtudiū. Quō
ergo dici pōt de ſpūſācto quia neſcit nati/
uitatē filij dei/ſi cōſubſtātiuꝰ eſt ei? Nūꝗd
pōt vna eadēꝗ ſubſtātia/⁊ ſcire/ ⁊ neſcire?
Certe filiꝰ dei myſteriū natiuitatis ſuę non
didicit: ſcit ſubaliter/nō ꝑ doctrinā. Qua ꝗ
rōne ſpūſſanctꝰ dꝛ neſcire: cū ſimiliꝭ ipē ni/
hil habeat qđ diſcat/qꝛ oīa nouit ꝑ ſubaꝫ?
Sicut eñ dei filius/ita et ſpirituſſanctꝰ dei
ſubſtantia eſt/ dicēte domino: Omnia quę

pr̄is/ſūt mea ſūt: Per qđ ſignificauit ſubſtā
tiā dei pr̄is ſuā eē ſubſtātiā/⁊ ſpm̄ſanctū a
patre dicit ꝓcedere/⁊ de ſuo accipe. Et ideo
inqͥt dixi de meo accipiet: quia oīa quę pr̄is
ſūt/mea ſūt. Si a pr̄e ꝓcedit ⁊ de filio acci/
pit: quō filij neſcit natiuitatē/qn̄ ſuba eius
ſubſtantia filij eſt? Oīa em̄ ꝗ pr̄is ſunt/filij
ſunt: Sine dubio ꝗ pr̄is ſubſtātia ⁊ i ſpūſā/
cto ē. Adiecit em̄ filiꝰ dicēs: Et oīa ꝗ mea ſūt/
pr̄is ſūt. Quid ꝗ ābigit de ſpūſctō/an eiuſ/
dē diuinitat/ ſit/cū ſit eiuſdē ſubſtātię? Nā
ſicut de ſe dixit dn̄s/ꝙ a deo ꝓceſſit: ita ⁊ de
ſpūſctō teſtat. Et ne h̄ alit̄ poſſit iṗ̄tari: A
pr̄e inqͥt ꝓcedit: ⁊ de meo accipiet: vt a pa/
tre ꝓcedere/h̄ ſit de chriſto accipe. Cū em̄ dr̄
de filio dei accipe/nō ābigit etiā ipe eſſe de
deo/vt i ſctō ſpū pr̄is eē ſuba ⁊ diuinitas ſi
B ambigat. Itaqꝫ ꝙ hūc dicat neſcire filij dei
natiuitatē/ipi dr̄ogat cuiꝰ dr̄ accepiſſe. Nec
em̄ aliō accipit ꝙ̄ ipe ē de ꝗ accepit: qꝛ acce
piſſe de chriſto/ď deo ꝓceſſiſſe ſignificauit:
ideoqꝫ ſi pōt neſcire qđ h̄ ſcit de cuiꝰ accepit: ne
qꝫ ignorare dicendꝰ ē dn̄m: qꝛ a deo ꝓceſſit
certe filiꝰ dei: qꝛ de patre ē/ideo ſcit oīa dei:
Quare ꝗ ſpūſctūs negetur ſcire ꝗcūqꝫ chriſti
ſūt/cū de deo accepit? Itaqꝫ ſi ſcit filiꝰ dei ꝗ
i deo ſūt: dubiū nō ē etiā ſpm̄ſctm̄ nō igno/
rare ꝗ in filio dei ſūt: et ꝑ id qđ nouit ꝗ ſunt
in filio/nō neſcire dicendꝰ ē ꝗ in deo ſūt. De
eo em̄ ď quo accepit/dei habet noticiā. Et
qđ laboramꝰ cū teſtis ſit in hac re aplus di/
1.Corī.2.c. cēs: Nemo ſcit ꝗ ſunt in deo/niſi ſpūs dei?
Ecce in quo diu ſudauimꝰ aplō adiuuante
ipleuimꝰ: ⁊ nunqđ ꝑiudicauit filio dei: quia
nemīē dixit ſcire ꝗ i deo ſūt/niſi ſpm̄ dei?
Abſit. Sic nec ꝑiudicauit ſpūiſctō filiꝰ cū di
Matth.11.d. xit. Nēo nouit patrē: niſi filiꝰ. Nemīnē em̄
dixit ſcire ꝗ i ď o ſūt ꝑter eū ꝙ ď deo ē: qꝛ oē
qđ ď deo ē/nouit deū ⁊ ꝗ i deo ſūt. Natura
em̄ dei ipa ſe nouit: Quā cū itelligat eē etiā
in ſpūſctō ꝑ id qđ a pr̄e ꝓceſſit ⁊ ď filio acce
pit/tutū nō ē iſtū dicē neſcire patrē deū cuiꝰ
naturā agnoſcit i eo: et tn̄ ſaluator ſic dixit
nemīnē ſcire deū patrē niſi filiū/vt reſuaret
alij ꝑſonę huiꝰ cognitionē: ſtati ei ſubiecit di/
cēs: Et cui voluerit filiꝰ reuelare: Cui putat
vult reuelare filiꝰ? Nulli em̄ charior eē pōt
Roma.8.a ꝙ̄ ſpūiſctō. Quia ſi ꝗs inqͥt ſpm̄ chriſti nō
hꝫ/h̄ ſi ē eiꝰ: Quō ꝗ putas reuelatū deū pa
trē a filio ſpūiſctō: niſi quomō ipe dn̄s ait:
De meo accipiet. Creaturę em̄ ſi pōt reuela
re pater deꝰ: quia dei naturam ferre nō pōt
1.timoth.6.c. niſi fuerit eiuſdē ſubſtātię: Lucē etem̄ habi/
tat inacceſſibilē/ creaturę dūtaxat. Sed qui
buſdā videt ideo recte neſcire dici myſteriū
Roma.8.c. natiuitatis filij dei ſpūſanctꝰ: qꝛ oīa dicit

ſcrutari: ⁊ ꝙ ſcrutat inqͥūt/ neſcit vtiqꝫ. Qđ
ex alio loco debet intelligi. Dei enim verba
ſunt inter cętera dicētis: Ego deꝰ ꝙ ſcrutor Hiere.17.b.
renes ⁊ corda. Et i pſalmo: Scrutāſ ait cor Pſ.7.
da ⁊ renes deꝰ. Et apl's: Qui ſcrutat iqͥt cor Roma.8.c.
da/ſcit qđ deſideret ſpūs: qꝛ ſm̄ dei volūta
tē poſtulat ꝓ ſctis. His exēplis cū ſcrutari
dr̄ dei ſpūs/ nō igrare ſignificat. Etiā alta
dei dicit ſcrutari: Et ꝗ ſunt alta dei ꝗ dicat
ꝑuidere? Scrutari em̄ occulta ſignificat pe/
netrare/vt ꝑ id nihil ei occultū eſſe credat.
Alta em̄ myſteria dei ſunt interiora ꝗ ſcru/
tari a creatura nō poſſunt: Nā ⁊ ſm̄ dei vo
luntatē ⁊ ꝓ ſanctis dicit poſtulare: qđ ſan/
cti vtiqꝫ neſciūt/ dicēte aplō: Nā quid ore/ Roma.8.c.
mus ſic oportet neſcimꝰ: Ergo alta dei ſci/
re/et volūtatē dei nō ignorare/vnū ſignifi/
cat. Quid eni tā altū myſteriū ꝙ̄ volūtas
eſt dei: qđ cognitū eſt ſpūiſancto/cęteris vero
incognitū eſt. Omibus eteni contuendū ē C
quō dictū ſit: Qm̄ nemo ſcit qđ ſit in hoīe/ 1.Cori.2.c.
niſi ſpūs hoīs/qui in eo eſt: ſpiritū animaꝫ
ſignificauit: qꝛ nemo ſcit quid ſit i aīo ho/
minis/ niſi animꝰ eius ꝙ eſt ſpiritꝰ: Sic et in
deo nemo ſcit ꝗ ſūt dei niſi ſpūs dei/hoc ē
ipſe deꝰ. Qui em̄ in deo eſt/nō aliud intelli/
gitur eſſe ꝙ̄ deus eſt. Ideo ſpiritus dei ſcit
qđ in deo eſt/ qꝛ ď deo eſt: Nā ſi cogitatio/
nes hoim nemo nouit/niſi deꝰ: quāto ma
gis dei ſecreta ⁊ volūtatē nullus poteſt co/
gnoſcere niſi ſit de deo/hoc eſt idem ipe de/
us. Ipſe eſt enim ſibi ſoli cognitus: Nam
vtiqꝫ in deo nō ſunt cogitationes. Nec em̄
deus tractat apud ſe quid faciat/ aut quid
non faciat/deliberās an expediat: qꝛ oīa ꝙ
in deo ſunt ſine dubitatione ſunt: nō ꝑ ac/
cidentia/ſed ꝑ ſubſtantiā: nec ꝑ ſtudiuꝫ/ſed
naturā: qꝛ nō immutat: Ac ꝑ hoc nō aliter
nouit ſpirituſſanctus myſteria dei/niſi per
ſubſtātiā: vna em̄ ſubſtātia vnū habet ſen/
ſum ⁊ volūtatē: De deo loquit ꝙ ſemꝑ vnꝰ
et imutabilis ē/ſiue in filio/ſiue in ſpūſan/
cto. Qđ em̄ vult par/h̄ vult ⁊ filiꝰ: ⁊ qđ vult
filiꝰ/eadē vult et ſpūſſāctꝰ. Quobrem aliqn̄
dr̄ ſpūs dei/aliqn̄ ⁊ ſpiritꝰ chriſti: quia a deo
inqͥt ꝓcedit ⁊ de meo accipiet. Hinc eſt vn̄
iohannes apoſtolus ait: Et hoc ſcimus/qꝛ 1.Joh.3.d.
deus in nobis manet de ſpiritu ſuo quē de
dit i nob. Ergo ſi ſpū dei i nob manēte/ ma
nere dicitur in nobis deus/ſignificatur eſſe
ſpiritus dei. Deniqꝫ hoc eſt ſignum creden
tium ꝙ ſint filij dei/ vt cum hunc accipiunt/
dei ſe filios audeant appellare: Niſi enim
ſignum diuinitatis habuerint/dei filij dici
non poterunt. Quꝙ̄ aliquis verus dei filꝰ
nō eſt/vt ſit totus de toto ſicut ⁊ chriſtus:

Per adoptionē aūt fiūt filij dei: vt accipiē/
tes ſpm̄ chriſti ꝑ ipm̄ filij dei dicāt / ꝑ id qḋ
de deo eſt / quē i ſe habēt ſpm̄. In filijs em̄
ꝗuis adoptiui ſint / patris tñ ex aliq̄ parte
debet videri ſubſtātia. In mūdo em̄ q: res
imꝑfectę ſūt / adoptati ab hoibus filij / nul/
lū pign⁹ / ſ; ſolū nomē ac cipiūt: De⁹ aūt q:
ꝑfectus eſt / plus facit: vt adoptatis ſpiritū
ſuū det ꝑ quē aliquā veritatē adoptati ab
eo videant habere: q: vocabula ſine rebus
inania ſunt. Apl̄us noſter hāc aſſertionem
Roma.11.d. noſtrā adiuuat dicēs: O altitudo diuitiaꝝ
ſapiētię ꝛ ſciētię dei / ꝙ inſcrutabilia ſūt iu/
dicia ei⁹ / et inueſtigabiles vię ei⁹. Quid tñ
ſibi vult / ꝙ cū alibi dicat / ſcrutabilia eſſe al
ta dei. i. ſecreta hoc in loco deneget: dicens
iſcrutabilia eē. S; in h̄ loco de creatura di
xit: q: inſcrutabilia ſunt ei ſecreta vel iudi/
cia dei: ſpūi aūt ſancto eo ꝙ oīa dei nouerit
ſcrutabilia dixit eſſe cūcta q̄ in deo ſunt: vt
qḋ creaturę incognitum eſt / dei ſpm̄ aſſerat
D nō igrare. Dei ꝗ natura negari nō pōt: q̄ co
gnitū habet qḋ a creatura nō pōt cōprehē
di. Qui ḋgenerē dicūt ſpm̄ dei ſctm̄ / pulſāt
ꝓpoſitū q̄ totius creaturę ſalutē in trinita/
tis diuinitate conſiſtere declarauit: q: ſi cō
ſubſtātiu⁹ nō eſt deo et chriſto / ineptu; eſt
ponere iſtū in numero patris ꝛ filij / vt ſine
hoc nō ſal⁹ alicui ſit / neq; dignitas. Si em̄
nō eſt eiuſdē diuinitatꝫ / aut ſtulte / aut gra/
tis effectū eſt: qḋ abſit. Quis em̄ prudētū
deneget creatorē cū creatura cōnumerari
non poſſe: neq; ęternū cū eo q̄ ſub initio ſit
cōparari: neq; dn̄m cum ſeruo ęquari: neq;
potentē cū impotēte cōferri: neq; ſciū cum
inſcio ḋputari? S; iā ceſſet calūnia: Terti⁹
em̄ ordine ē / nō natura: gradu / nō diuinita
te: ꝑſona / nō ignorātia. Sicut em̄ filius dei
ſecūdus a patre eſt / ꝛ diuinitate minor non
ē: ita ꝛ ſpūiſanct⁹ ſequēs a filio ē: nō impar /
ſ ęq̄lis diuinitate ſubę. Deniq; q̄ legim⁹ de
filio dei / eadē legim⁹ ꝛ de ſpūſctō: ipo nob
Joh.14.b. teſtāte. Ait em̄: Rogabo patrē / ꝛ aliū ꝑacle
tū dabit vob ſpm̄ veritatis. Aliū cū dixit ſe
paracletū ſignificauit: Qḋ iohānes decla/
1.Joh.2.a. rat dicēs: Quia ſpūs dei poſtulat ꝓ pctis
Roma.8.c. nr̄is. Et paul⁹ apl̄s inq̄t: Ipſe ſpūs dei po
ſtulat ꝓ nob: Ecce ſcriptura ambos aduo/
catos eē oſtēdit. Et cū v̄itatꝫ illū dixit ſpm̄ /
nihil illū veritate a ſe differre oñdit: q: di/
Joh.14.k. xit: Ego ſū v̄itas. Miſſū ſe a pr̄e dixit / ꝛ ipē
mittere ſpm̄ ſāctū ꝓmiſit. Si ipē a mittente
impar non eſt: neq; a mittēte impar ab illo
ſpūſſanct⁹ eſt. Neq; em̄ q: tres ſūt ſinguli /
alter alterius mēbra ſūt vt diuerſa poſſint:
Una eſt em̄ potentia trium / vt nihil deſit
ſingul'. Hic finis ſit: Jam eni in libello ad/
uerſus arrianā impietate; digeſto / reliqua
plenius tractata ſunt: q̄ trinitatis cōplexa
ſunt indiſcretā vnitatem.

De eo q̄ fidē chriſti ꝑcepit / q̄d pre eminentie ſeu prerogatiue habeat ad gratiā cōſequēdam plus ꝙ infideles: Queſtio. CXXVI.

Queſtio.19.

A

Scriptum ē: Quia iuſto nihil ꝓderit Ezech.18.
iuſticia eius in qua die errauerit: et
quia iniuſto nihil oberit iniuſticia
ſua cū ſe cōuertit. Et dominus in euange/
lio: Qui non crediderit inquit / iam iudica/ Joh.3.c.
tus eſt: vt per hoc cum qui crediderit: nō iu
dicio ſubiectum ad ſententiā excipiendam
ſignificaret / ſed fidei merito laude dignum
futurum. Ergo cognitio dei hāc habet prę
rogatiuam / vt peccatorum conſequatur re/
miſſam. Credens enim dei eſſe filium ieſu; /
dignus exiſtit ab omnibus liberari pecca/
tis. Diu enim errore deuius cum per diuer
ſa ignorantię fluctibus iactaretur / illumi/
natus veritatis †coruſcationem nactus eſt Al. occaſionē.
in qua poſt nimias tempeſtates requieſcat
ſecurus: cui congruit vt poſt cognitionē tē
peret ſe ab his quę iam pridem in ignorā/
tia poſitus agebat. Quid em̄ ꝓdeſt cogni/
tio / ſi manet priſtina cōuerſatio? Hinc ete/
nim quis videtur cognouiſſe deū ſi vitam
mutet ꝛ cōuerſationem ſuam corrigat. Co
gnitus enim deus timeri debet: quia iudi/
caturus pręcicatur / vt ꝛ fideles iuſticię ſuę
percipiant fructum: ꝛ impij / id eſt incredu/
li perfidię ſuę cōgruas pęnas exoluant. Cō
uenit enim iuſtos in futuro gaudere / vbi re
gnabit chriſtus cu; ſuis: Ut ſicut in ſęculo
ſunt opprobrio / ꝛ iniurijs ſubiacēt / in quo
princeps eſt diabolus: ita et in regno glo/
rioſi appareant: propter qḋ cōtemptibiles
iudicati ſunt a mundanis: Iniuſtos autē
quia falſo florere videntur / per mendacium
repugnantes veritati in pęna tribulari: vt
qui per fucum glorioſi viſi ſunt / per verum
deſpecti et humiliati nimis appareāt. Tūc
enim iuſti ſe crediſiſſe gaudebunt / cu; per/
fidos viderint cruciari: ꝛ nec pęnitebit per/
fidos non crediſiſſe / niſi viderint gloriā eo/
rum et ſua; pęnam: quos quia crediderūt
ſtultos ꝛ cōtemptibiles arbitrati ſunt. Er/
go ex eo ꝙ ꝓfitetur ſe quis chriſtianū eſſe:
id ſtudere debet ne peccet / ꝛ armare ſe con/
tra vitia: Et q: impoſſibile eſt ſemꝑ vince/
re: ſi victus fuit / dolere ne iterum vincatur:
quia qui ſe dolet victū reparat ſe. Qui ergo
repugnat / habet vñ ſe excuſet ſi vict⁹ fuerit:
Oſtendit em̄ ſe votū habuiſſe vincēdi / ſed

min ime ꝑualuiſſe: De hoc ſpes ē/quia pōt
ſe reparare/vt aſſidua meditatiōe in cōgreſ
ſione peritioꝛ ⁊ fortioꝛ inueniať. Nam qui
ad hoc ſurgit/vt peccet: iexcuſabilis effectꝰ
pergraue͂ habet cauſā. Peius eſt enim ſub
dei viuere profeſſione/⁊ voluntate͂ habere
peccandi/ꝙ̄ ſi ignoꝛet quis deū ⁊ turpiter ⁊
cōtamitate verſeť. Hic em̄ neſcit quę timere
B debeat: ille ſciens cōtemnit. Credentes er/
go accipiūt remiſſione͂ peccatoꝝ: nō tn̄ glo/
rioſi erunt/niſi poſt accęptam fide͂ vixerint
ſub dei nominis timoꝛe: vt colluctati cōtra
hoſtes chꝛiſtiani nominiſ victoriā faciāt/vt
poſſint pꝛemiū mereri dū plus vincunt ꝙ̄
vincunť. Nam qui intelligit deū ⁊ nō acce/
dit ad fidem eius ne viuat chꝛiſtianꝰ/ſed in
fine vult fide͂ accipe/vt moꝛiať chꝛiſtianus:
aut erubeſcit chꝛiſtianus viuere/aut pecca/
tis operā dat/quę arbitrať poſſe ſibi remit/
ti cum crediderit: iſtū puto nō bonā cauſaꝫ
habere: quia vt ꝙ̄diu in ſęculo ē peccet/nō
vult fieri/nec viuere chꝛiſtianus: aut cōfun/
diť fieri chꝛiſtianꝰ: Quale͂ ſperat deuꝫ: cui
cū militare erubeſcit/vult ab eo ſtipendiuꝫ
accipe? Hmōi irriſoꝛ eſt: Sciens em̄ ſe iā nō
tempus habere vt peccet/moꝛte imminen/
te tunc vult fieri chꝛiſtianus: vt qꝛ iam non
pōt peccare/credere ſe dicit i chꝛiſtū: Quaſi
qui execratoꝛ peccati eſt: non vt iam ſe no/
lit peccare/ſed vt nō poſſit ꝑueniente moꝛ/
Gal.6.b te. Iſtis debet legi: quia deꝰ nō irrideť. Nā
⁊ ſole͂t huiuſmodi talia dare mādata/vt iā
defectꝭ ⁊ alienis tm̄ anhelātibꝰ deť fides/ti/
mentes ne euadāt ⁊ cōfundanť/quia facti
ſunt chꝛiſtiani. Quibus recitanda ſūt euā/
Marci.8.d. gelij v̄ba: Qui inqt dn̄s/erubuerit me cō/
fiteri in hac generatiōe: ⁊ filiꝰ hoīs cōfundet
eū cū venerit i regno patris ſui. Sꝫ foꝛte di
cant/ſcientes fragile eſſe genꝰ humanū: id/
circo in fine vitę volumus fidem accipe/ne
iā peccemꝰ. Sꝫ fideſ ſic accipi debet/vt ſcia
tur qd accipiť: Tūc em̄ beneficiū eius habe
Roma.10.b. bit ſi cognoſcat/⁊ ſi ꝓfiteatur eā. Coꝛde em̄
crediť ad iuſticiā: oꝛe aūt cōfeſſio fit ad ſalu
te͂. Ac per hoc qꝛ iam neſcit vbi ſit: quō pōt
dici accipere? Ille eni accipit q̇ ꝓfiteť ſe ac/
cępiſſe/ſciens quia accępit. Si em̄ credunt/
quia dať credentibꝰ remiſſio peccatoꝝ: ſci/
re debent/qꝛ hic credit q̇ coꝛde ſuo teſte cre
dit: Quia deꝰ qui ꝓmiſit coꝛdis inſpectoꝛ
eſt: ipſum em̄ ſuſcipit que͂ coꝛde videt crede
re. Itaqꝫ cuius coꝛ verba fidei nō aduertit/
quomodo beneficiuꝫ eꝰ habebit? Ergo hic
pōt videri temere chꝛiſtianus accępta fide
q̇ id agere cerniť/ne facile peccet. Nā q̇ pec
care feſtinat/idcirco nō vult accipere fidem/
ne cogať bn̄ viuere qḋ videť nolle: ſꝫ i moꝛ
te vult ꝯſeq̇ ipunitate͂ ſperās: et remiſſione͂
pꝛęteritoꝝ maloꝝ: vt ⁊ de ꝑteritis ſecurus
ſit ⁊ de futuro: qꝛ iam vtiqꝫ nō poterit pec/
care moꝛiturus. Sꝫ hoc nō bono fit cōſilio
neqꝫ mūda cōſcientia: vt tūc velit accipere
fidem cū iam nō poſſit etiā ſi velit peccare.
His ꝯuenit dictū illud: Faciamus mala vt Roma.3.b.
veniāt bona: hoc eſt mō peccemus: ⁊ in no/
uiſſimo credamꝰ ⁊ remittetur nobis: Ideo
ſubiecit: Quoꝝ dānatio iuſta ē. Nō eſt em̄
dignū vt his deť remiſſio pctōꝝ q̇ ſcientes
deum ꝙ nolit queꝙ̄ peccare/⁊ odio habeat
peccatoꝛes/peccare geſtiunt: nolentes ad/
uertere donū dei his ꝓficere q̇ ignoꝛantes
deū ſic peccant/vt neſciāt iudicaturū deū.
Qui aūt audiuit ⁊ tractauit apud ſe/⁊ vo
tū habet peccādi: nō vt vincať aliq̄ cogente
cauſa/ſed velit peccare: durū eſt ignoſci ei.
Nam duę cauſę ſunt q̄ habe͂t peccatoꝛū re/ C
miſſam. Vna doni/alia pęnite͂tię: vt q̇ poſt
donū peccauerit ꝑ pęnitentiā refoꝛmetur.
Qui em̄ in accępta gr̄a non ꝑmanſit/vt in
libertate duraret: ſed iterū ſe ſubiecit pecca
to: lamentatione ⁊ gemitu impetrat oblit/
terari peccatū: ſciens enim pꝛude͂ſqꝫ pecca/
uit: nō ꝙ aliquis ignoꝛet peccatū: ſed qui
neſcit deū iudicaturū/impune putat futu/
rum qḋ peccat: Ac ꝑ hoc gentilis ſi cęperit
infirmari/⁊ in ipa vitę deſperatione tractet
apud ſe de fide et ſpe ꝓmiſſa/integram ha/
bet cauſaꝫ/vt huic crede͂ti remittanť pctā:
nec teneať in inferis/ſignū fere͂s ſecū euictę
moꝛtis ac ſpoliatę: licet nō habeat dignita/
tem vel remuneratione͂: Quia debet aliq̇d
intereſſe inter eum/qui pꝛouocatus amoꝛe
ſui dn̄i cōtra hoſtes eius dimicare nō timu/
it: armans ſe continētia ⁊ obſeruatione om
nium vitioꝛū/vt poſſit reſiſtere malo: ſemꝑ
ſollicitus/quō imperiū dn̄i ſui defendat: et
inter eum qui cum inimicis dn̄i ſui conue/
niens/⁊ eis aſſiſte͂s in fine vitę ad dn̄m ſuū
regreſſus eſt: nō vt regnū dn̄i ſui vindica/
ret/ſed vt ipi ſoli pꝛodeſſet eſſe ciuis anteꝙ̄
miles. Ille em̄ qui viuere vult chꝛiſtianus
vt poſt moꝛte͂ remuneretur: ſcit qꝛ non ſunt
cōdignę paſſiones huius tempoꝛis ad fu/ Roma.8.d.
turā gloꝛiam quę reuelabitur in nobis. Ac
per hoc ſuſcępta armatura fidei non dubi/
tat congredi cōtra pꝛincipes ⁊ poteſtates:
vt in ſęculo exiſtens victoꝛ poſt ſęculū co/
ronetur. Dignū eſt enim/vt qui inter perfi/
dos ⁊ rebelles domini ſui regnuꝫ ad ꝑſens
teſtatur: huius rei in futuro mercedem ha/
beat: vbi vide͂tes inimici dei teſtem chꝛiſti
pꝛopter confeſſionis ſuę veritate͂ ſublime͂

apparere in regno dei / doleant ꝯfuſi falſum
eſtimaſſe qđ verũ eſſe declaratũ eſt: nec nõ
et hi qui tarde crediderũt: nõ in vita / ſed in
morte cõfitentes deũ / videntes quãta eoꝝ
gloria eſt / qui ſub armatura dei militantes
bella imperatoris ſui deuote ⁊ fideliter geſ/
ſerunt / peniteant nõ ſe vixiſſe / ſed mortuos
eſſe chriſtianos. Poteſt eñ videri minime
idoneus mori chriſtianus / ꝗ votũ nõ habu
it viuere chriſtian⁹ / ſed forte iã moriturus:
idcirco voluit dici chriſtian⁹ / vt qꝛ iaʒ tem/
pus peccandi nõ erat: Ne forte (inqͣt) verũ
ſit qđ credit / volo fieri chriſtian⁹: nihil amit
tens ſi falſum eſt qđ credit: vt qꝛ iã in mor/
te nõ eſt voluptas peccandi / ſed peccatum
fieri deſinit: temptat ſi prodeſſe poterit fi/
des poſt mortem: cũ h̄ vtiqꝫ fuerat vtile / vt
in hac vita et peccata emendarent̄ vbi fue/
runt admiſſa. Tunc eñ aliqͥs condemnaſſe
ſe preterita probat / quãdo fidei lineam ſe/
quens cõuerſationẽ et vitaʒ videt̄ mutare.
Si eñ prius ideo peccabat / quia neſciebat
deũ: cũ cognoſcit eũ / vltra non debet pecca
re ne fruſtra ſit cognouiſſe illum. Debet eñ
aliqͥs perfectus eſſe ex cognitione dei. Chri
ſtianus eñ ante ꝓfeſſionẽ debet intelligere
operib⁹ magis ſe probandũ ꝙ nomine. Nã
propterea mandata data ſunt ceteris legi/
bus potiora / ⁊ ad ſanctitatem pertinentia:
vt ex his dei cultura appareat: ſi quo min⁹
Luc.6.g. audiẽt: Quid me vocatis dñe / dñe: ⁊ non
facitis que dico? Per quod tũc ſignificauit
prodeſſe cognouiſſe deũ / ſi mandata ei⁹ ſer/
uentur. Irriſor eñ videt̄ / ꝗ dñm vocat euʒ
cuius precepta cõtemnit. Huic verba legis
Gal.6.b. recitanda ſunt / que dicunt: Deus nõ irride
tur. Itaqꝫ verbis ſuis condemnabit̄: quia
dñm vocat / quẽ minime ſe timere operibuſ
ſuis oſtendit.

Queſtio.30. **De peccato adã et eue / et de eoꝝ conditione ſeu creatione et donis gratuitis: Queſtio. CXXVII.**

A Nulli dubiũ arbitror / mũdũ iſtũ ho/
minis cauſa eẽ fabricatũ. Qui cũ di
uerſis conſtet ſubſtantijs: vnus eſt
tamen multis membris aptatus: vt ex his
inuicem mutuis operib⁹ / que neceſſaria ho
mini futura erant gignerent̄. Dom⁹ eñ fa/
cta eſt homini cũ annona: ita vt ſingula eo/
rum ſm genus fierent ſup terraʒ. i. vt facta
hinc haberent infinitã potentiaʒ in propa/
gine vniuſcuiuſqꝫ generis eorũ ꝗ crearent̄
in terris. Origines eñ inſtitute ſunt / quaꝝ
ſemen proficeret ad procreationẽ multipli/
Gen.1.d. candorũ generũ ſup terrã. Unde ſcriptura
teſtatur: Et benedixit illa deus dicẽs: Cre/
ſcite / et multiplicamini ſuper terrã. Simili
modo etiã hominũ gen⁹ bñdictũ eſt: Quẽ
ſenſum cõtuemur in lege: Cemim⁹ eñ ſcri/
ptum eſſe: Creuit ꝑplus / ⁊ multiplicatus eſt
in egypto. Qua benedictiõe eñ benedicta
ſunt / que ad vtilitatẽ creata ſunt hominis:
ea benedictione et hõ eſt benedictus: vt ſi/
militer ex mare et femina propago generis
humani creſceret ⁊ multiplicaret̄ ſup terrã:
et ſicut per culturã melioranda erant ſemi/
na: ita et hominũ genus adhibita cura illõ
ſtuderet / vt creatoris cognitione percepta
vitã ſuã frenaret ad ꝓmerendũ eũ: vt ſimul
omnia proficerent ad laudẽ et gloriam crea
toris. Et qm̄ nõ aliud hec dicta ſignificãt:
res ipſe teſtant̄: Oĩa eñ que facta ſunt / dei
nutu multiplicata ⁊ meliorata ſunt ſup ter/
ram. Nec eñ alit̄ poſſet accidere / ꝙ dei vo/
luntas et bñdictio decreuit ſeminib⁹. Quõ
ꝗ dici põt male fieri / aut nõ licere qđ ex dei
bñdictiõe et ipſo fauente augmentũ facit?
Cui⁹ rei traditio etiã in ſynagoga manſit: ⁊
nũc in eccleſia celebrat̄: vt dei creatura ſub
dei benedictione iungat̄: Nõ vtiqꝫ per pre/
ſumptionẽ: qꝛ ab auctore ipſo data eſt for/
ma. Sed ſi ceſſare debere putat̄ / tunc ceſſare
debebit / qm̄ ceſſatura et illa ſunt ꝗ ſimiliter
bñdicta ſũt vt multiplicarent̄: qꝛ ſi genera/
tio hoĩm ceſſat ad quã vtilitateʒ naſcunt̄ ꝗ
bñdicta ſũt ſup terrã? Nõ põt eñ mundus
ex ꝑte agere / et ex parte ceſſare. Aut tot⁹ eñ
operatur: aut totus pauſat in ocio. Mundꝰ
vtile corpus eſt / cuius quedaʒ membra vi/
gent / quedã torpeſcunt? Qđ ergo a dño be B
nedictũ eſt / cur ſordidũ et cõtaminatũ op⁹
a quibuſdã aſſeritur: niſi qꝛ ibi deo manus
quodãmodo infert̄? Nõ eñ hoc reprehen/
derent / niſi de deo hui⁹ operis auctore ma/
le ſentirent. Quia eñ aperte deo detrahere
verentur: per opus tamen ab eo inuentum
accuſant eũ. Quãdo eñ diſplicet opus / re/
prehenditur auctor. Si huiuſmodi hoĩes le
gerent / aut potius acciperẽt ſcͥpturas: me/
mores eſſent balaam dicẽtis: Quid male/ Numeri.23.b
dicam quẽ benedixit deus? Fruſtra eñ ac/
cuſatur / qui a iudice laudat̄: immo ipſe ſui
accuſator eſt / qui reũ dicit quẽ leges defen/
dunt. Quiſ ergo tu es qui damnari cenſes
qđ a deo benedictũ legis: niſi qꝛ aut deum
hũc negas eſſe / aut ſcripturã falſã accuſas?
Sunt eñ ꝗ quaſi noua accipientes: vetera
repudiãda putãt: Sed nõ diſcrepãt ab his
noua / ꝗ ꝑ chriſtũ ieſum ꝑcepta ſunt et ꝑplis
intimata. Ipſe eñ rogatus ad nuptias ire Ioh.2.a.
nõ dedignatus eſt: ⁊ non ſolũ preſentia ſui
illuſtrauit eas / verũetiã contulit qđ deerat

Ps.105. ad lęticiā. Scptū ē eñ: q2 vinū lętificat cor
Eccli.40.c. hoīs. Et vt hoc ſm dei patris ſui volūtatē
feciſſe ſe demonſtraret/iudęis interroganti/
bus an liceret homini dimittere vxorē ſuā:
Matth.19.a. rſidit inter cętera dicēs: Qm̄ ab initio fecit
Gen.2.d. de⁹ maſculū ⁊ fęminā: ⁊ dixit: Propter hoc
relinqt hō patrē et matrē ⁊ adhęrebit vxori
ſuę/⁊ erūt duo in carne vna: Itaq3 iā nō ſūt
duo/ſed vna caro. Qđ ḡ deus cōiunxit/ hō
nō ſeparet. Hinc ē/ vnde rogat⁹ ad nuptias
iret libenter: ne factū dei patris ſui infirma/
re videret. Magis autē legis veteris ⁊ no/
uę doctrinā cōcordare oſtēdēs: nuptias nō
ſolū nō ꝓhibuit/ſ ⁊ intereſſe dignat⁹ ē: teſti
moniū eis tribuēs/qm̄ de⁹ auctor eaꝝ eſt: ⁊
qđ a deo iunctū eſt/neq3 ꝓhiberi/neq3 ſepa
rari debere ſalutari pcepto monſtrauit. Et
q2 natiuitas ꝓdeſt/cū iā relinqueret mūdū
Joh.19.c. matrē ſuā iohāni diſcipulo ſuo cōmēdauit.
Quobrem ⁊ nos ꝑ oīa legis veteris et nouę
mādata ſeruātes/parentes honorare doce/
mur: qđ niſi fecerim⁹/ maledictū nos incur/
ſuros cautū eſt lege. Itaq3 ḡ nā eſt hęc pręſ/
ſumptio/aut ex qua lege deſcēdit/ nuptiarū
adit⁹ intercludere/ qñ tā noua q̄3 vetus lex
C ꝑ oīa iſtis fauere videat? Sed illđ ē qđ legi/
mus: q2 qđ extra eſt/a malo ē. Vñ apl's hu/
1.timoth.4.a. iuſmodi hoīes cauteriatā dicit habere con/
ſcientiā/q ꝓhibentes nubere/ et a cibis q̄s
deus ad ꝑcipiendū creauit abſtinendū do/
cent. Hoc enim in hypocriſi inimiciriarum
cauſa facere denotant: vt legē a deo tradi/
tam criminent. Alij ideo ſtudentes pcęptis
ſalutarib⁹ obuias manus tendūt/vt prauę
doctrinę mādata cōmendēt: Ac ꝑ h cauteri
atam habere dicunt ɔſcientiam: Corrupta
eñ mente aliud ſcientes/aliud profitentur:
Sicut ⁊ iudęi/q nō ignorantes geſta ſalua/
toris opa eſſe ſpūſſancti/inuidētes dicebāt:
Matth.12.b. quia in beelzebub eijcit dęmonia: vt popu
lum a fide eius auerterēt. Talis eſt etiā ſup̄
Al.caſtitat memoratoꝝ verſutia: q2 vt ſanctitat ⁊ ca/
ſtimonię amatores eſſe ſe ſimulēt/nuptias
eſſe dicunt dānandas: vt ꝑ h cōmendent/⁊
populū a veritate auertant: ⁊ vt abſtinētię
ſe ſtudere fingāt/tēperandū a cibis tradūt:
vt ꝑ h ſe alienos a mūdo ad cęleſtia regna
feſtinare oſtendāt: ꝑ qđ mentes hoīm illici/
entes: deincepſ illicita doceāt licere/ ⁊ licita
q̄ſi incōceſſa damnare. Hęc ſunt ꝟſtigia ſa/
thanę/ vt cauſas inuertat: quaſi nouū inſi/
nuans aliqd/excludat veritatē: in qua nihil
nouū ē: q2 totū ęternū. Quis non aduertat
ſenſū iſtū ab aduerſarijs eē aptatū? Quis
eñ audeat dei inuentū reprobare: et quod
nūq̄3 alicui obfuit/ niſi aduerſario veritat?

Qui vt impuritatē ſuā tegat/ſanctimoniā
pdicat/quā non amat: vt dū ex eo ſe q̄ſi bo/
nę voluntatis oſtēderet/illicita ſuadeat q̄ſi
licita. Cōmēdat eñ ſe vt promptius fallat:
ac ꝑ hoc captis imprudentib⁹ ſuggerat/per
quę plus eos faciat peccatores: q2 vt cauſę
ſuę aliquā ɔferat medicinā/ grandit ſuadet
hoīes peccare: magnū ex eo gręns ſolaciū:
dū criminis ſui ſocios mltos oſidit leuē pę/
nā eē exiſtimās: ac ſi min⁹ grauis ſit/ſi ſecū
multos videat in gehenna. Cęci hoīes/dū
vincunt vitijs: aut ꝑ īfirmitatē/aut ꝑ igno/
rantiā ſeſe defendūt: nō vindicādo hęc quę
ɔtraria decipit ɔſciētia. Aut ḡ obſtat cali/ Al.concupi/ſcentia
go vt non quod verū eſt videat? Nā ſolent
litterę aliud videri ſignificare/ du3 aut non
bene ꝓnūciant/aut improprie diſtinguūt.
Cū aūt legit: Fecit de⁹/ et bñdixit qđ fecit:
q̄s hinc diſputet? q̄s dubitet? q̄s qđ bñdi/
ctum ē/ maledictū putet/niſi alio ſpū ani/ Al.tendit
metur? Qđ quide3 ſi hoīs vox eſſe diceret/
forte aliqua fallacia crederetur. Deus dicit
loqui/et dubitas: deus benedixit/et repro/
bas? Sed forte ſub dei noīe moyſes errorē D
induxit. Satis tibi faciāt ſigna et ꝓdigia ꝑ
moyſen facta in ęgypto: ſuadeant tibi mira
bilia q̄ in rubro mari geſta ſūt ad liberatio/ Exo.14.f.
nem filioꝝ iſrael. Audi magos cōfitentes:
q2 digitus dei eſt hic. Cōſenti apl'o dicenti: Exo.8.c.
Nolo vos ignorare fratres qm̄ pres noſtri
oēs ſb nube fuerūt/et oēs ꝑ mare trāſierūt/ 1.Cor.10.a.
et oēs ꝑ moyſen baptizati ſunt in nube ⁊ in
mari: et oēs eandē eſcā ſpiritalē manduca/
uerunt: ⁊ oēs eundē potū ſpiritalē biberūt:
Bibebāt autē de potu ſpiritali cōſequente
cos petra: Petra aūt erat chriſt⁹. Et vñ hoc
apl's locut⁹ ē? Pręſto ē ſcptura in q̄ legim⁹
chriſtū dñm nrm dicentē iudęis: Si crede/
retis moyſi/ crederet forſitan et mihi: quia
de me ſcripſit moyſes. Quis huic cōcordię Joh.5.g.
fidē deneget? Quis audeat dicere qđ vnu3
eſt diſcrepare? Quis tā malę mentis eſt/ vt
indiuiduā charitatē cōtendat videri inimi/
citiam? Ecce habes ⁊ verboꝝ teſtimonia/ ⁊
exēpla virtutū q̄ animū tuū ſubiugēt veri/
tati: vt nō aliud putes verū q̄3 q ecclęſię ca/
tholicę cōtinent libri. Qm̄ igit probatū eſt
eundē deū fuiſſe in veteri teſtamēto q nunc
noſter ē: ⁊ hūc mult ꝟtutū indicijs verū eē:
intantū ei⁹ auctoritas debet pferri/ vt etia3
id qđ a ſpū (et ſi forte abſurdū a nobis ęſti/
matur) acceptū ē ferri debeat: ⁊ aliter ſenti/
ri q̄3 a nobis putat/ſi dei iudicio cōmendet:
q2 magis deo credere debem⁹ q̄3 nobis. In/
firmitas eñ noſtra ⁊ imperitia/ vtilia ſolet
iudicare q̄ nociua ſunt/ ⁊ ęſtimare falſa pro

veris:quod de deo vel ſuſpicari nefas eſt. Nõ eſt eñi natura q̃ poſſit falli:q̃to magis de cõiugijs dubitari nõ debet/ deo dicẽte: Matth.19.a. Qđ de⁹ cõiunxit/hõ nõ ſeparet. Eſt eñi res aperta ⁊ ſimplex. Certe om̃is hõ gaudet cũ fuerit dei dignationẽ adeptus:et meliorari ſe credit dũ ſacramentũ creatoris addiſcit: qđ vtiq̃ nõ aſſeq̃ret/ niſi nat⁹: Cur ĝ plangit qđ gaudet:⁊ qđ gloriat̃ ſe didiciſſe/condemnat? Si eñi gaudet q̃ didicit/non autẽ didiciſſet niſi nat⁹ fuiſſet:ſine dubio bonũ eſt naſci:q̃ fruct⁹ natiuitatis cognitio ẽ veritatis. Si aũt malũ eſt naſci/ nõ erat bona cognitio: Cui eñi rei ꝓderit cognitio ſi dãnat̃ natiuitas? Quia ſi nõ expedit/nec naſci debet(vt dic̃) inane ẽ vt diſcat dãnãdus. Sȝ q̃ nemo tã hebeſ ẽ vt neget cognitionẽ dei ꝓdeſſe hoib⁹/⁊ bona ⁊ vtilis ẽ:Per ipſã eñi melioraſ natiuitas/vt meliorata natiuitas plus mereat̃ q̃ fuerat collatũ ad eã:q̃ in celo/nõ in terra regnabũt credẽtes:in paradiſo dei patris/nõ in quo adã corporaliter iuſſus fuerat opari. Nã ſi encęnia celebrant̃ hieroſolymis.i. dedicationis tẽpli dei agebatur feſtiuitas:q̃to magis ipſi⁹ hoīs celebrandus natalis ẽ:q magł tẽplũ dei eſt:cuius etiã ad agendũ deo gr̃as manib⁹/tẽplũ eſt fabricatũ. Melius eſt eñi templũ corp⁹ nr̃m:q̃ h̃ dei ope/ illud ṽo humano labore cõſtructũ ẽ:et h̃ ſub ſpe ęternitatis ẽ/ illđ ꝑditionis. Itaq̃ q̃ deo inſtituẽte natũ ſe nouit vt ei gr̃aſ agat:cognitũ habẽs myſteriũ eius:debet in natali ſuo gaudere/videns ꝑfectũ eſſe natiuitatis ſuę. Vere autẽ illi naſci nõ debuerũt/q creatorẽ ſuũ relinquẽtes gloriã ei⁹ alijs deputant:hoꝝ eñi natiuitas ꝓficit ad pęnã:ſed nõ natiuitas crimen incurrit/ ſed volũtas.

E Sȝ q̃s es tu q nuptias ꝓhibes? Forte marcion:q̃ corp⁹ non a deo fabricatũ putas/ſed a diabolo:animã vero errore quodã lapſũ paſſam vt ad tenebraꝝ partes/ in q̃b⁹ nũc mũdus ẽ/veniret cõtendis. Quõ ĝ poſſet hinc liberari ſi ꝓhibetur generari? Natus eni cognouiſti caſũ tuũ:⁊ data opa id ęgiſti vt remeares ad patriã ſedẽ/ Al. ſonti tuo redditꝰ † ſorti tuę. Deniq̃ gr̃as agere te dicis chriſto/ꝑ quẽ hãc cognitionẽ aſſecutũ te gratularis. Age ṽo:Si nat⁹ nõ eſſes ceſſaret cognitio:nec ꝓſeq̃ret̃ liberatio. Itaq̃ ſi gaudes animam liberari/faue natiuitati: Nã ſi natiuitati reſiſt̃/inimic⁹ es animarũ. Aut ſi maniche⁹ es/q nuptias q̃ſi cõtrarias renuis:quero a te:q̃ ſi corpora minime gignerentur/quõ aīa hinc quã fuſam in tenebrarũ partẽ ⁊ herentẽ hylicis rebus aſſeris/ eriperet̃? Naſcendo eñi liberari eã in libris veſtris ſcriptuȝ habetis/ vt a luna ſuſceptę aīę exeuntes de corporib⁹ ſoli tradant̃:quẽ deũ animarũ veſtrarũ aſſeritis. Nã gaudetis cũ manichei vocamini: Per hoc eni nomen liberationẽ animarũ veſtrarũ flagitatis: qđ vtiq̃ neſciret̃/ niſi nati eſſetis. Longe itaq̃ apparet ꝑ hypocriſim vos nuptias cõdemnare:Sanctimoniã eni ꝓfitentes/latenter imũditię ſtudetis:qđ nõ ſolũ ꝓuatũ/ ſ̃ etiã edictis ꝓditũ eſt impatoꝝ. Audi nũc catholice ⁊ ex euãgelio diſce ꝓdeſſe hoīs natiuitatẽ. Cũ ſimeon eni vir iuſt⁹ vellet exire de ſęculo/ ſufficere ſibi putãs creatoris ſue myſterij ei⁹ cognitiõe noticiã:nõ ꝑmiſſũ ẽ ei niſi crementũ faceret in dei ꝑceptiõe: vt plenam haberet fidei ſuę mercedẽ. Deniq̃ natum ſaluatorẽ accipiẽs in manib⁹ benedixit deũ ⁊ dixit: Dñe/nũc dimitte ſeruũ tuũ ſ̃m verbũ tuũ in pace:q̃ viderũt oculi mei ſalutare tuũ: Luc.2.d. Manifeſte oſtenſũ eſt dei beneficiũ eſſe in hoīs natiuitate:q̃ñ viro iuſto de morte cogitanti reſponſũ eſt/ꝙ nõ ante moreret̃ q̃ chriſtũ dñi vidiſſet:intantũ eni proficiebat in vita vt dign⁹ fieret etiã in p̃ſenti videre quẽ liberatorẽ ſperabat poſt mortẽ. Qui ergo reſeruat⁹ in vita non ꝑmiſſus eſt mori/niſi ſpei ſuę fructũ vidiſſet/ vt ſecurus eſſet:q̃ de vita ad vitã trãſiret:quõ põt dici nõ huic ꝓfuiſſe natiuitaſ? Si eñi malũ eſt ꝙ naſcimur/nõ ꝑadiſus ꝓmitteret̃/nõ vita ęterna/nõ regnũ cęloꝝ:ſed pęna et gehẽnę ꝑditio: vt timeret alterũ generare q ſe ſciret natũ ad ꝑditionẽ: vt ille q ſe illicite natũ ſciret/nõ affectaret generare.

F Sed forte dicat̃: Regnũ q̃dẽ cęloꝝ ꝓmiſſũ eſt/ſed fidelib⁹ et bñ agẽtibus. Recte vides. Itaq̃ nõ video reos fieri hoīes:q̃ nati ſunt/ſ̃ q̃ male conuerſati ſunt: Neq̃ eni nõ natis ꝓmiſſum eſt regnũ cęloꝝ/ vt natiuitati imputẽt q̃b⁹ non dabit̃. Promiſſũ eſt aũt natis bñ agentib⁹: vt neq̃ natiuitas proſit male agenti: neq̃ obeſſe poſſit bñ agenti. A fidelib⁹ eni et bñ agẽtib⁹ melioraſ natiuitaſ:ab infidelib⁹ aũt ⁊ male agentib⁹ deterioraſ. Sic etenĩ ẽ natiuitas/q̃ſi arbor q̃ inſerit̃: q̃ ſi bono ſurculo inſerit̃/melior fiet et bona dicet̃:ſi ṽo malo ſurculo inſeratur/deterior erit: ⁊ non bona/ ſed mala vocabit̃: Ita et natiuitati ſi bona accedat doctrina/bonos faciet fruct⁹:ſi aũt mala/malos faciet fructus. Itaq̃ ſicut neceſſaria eſt arbor vt ſit vbi inſerat̃: ita etiaȝ neceſſaria eſt natiuitas vt ſit vbi ꝓficiatur. Sed rñdet̃ econtra:Si vtilis eſt natiuitas/ cur renaſcimur? Non renaſceremur niſi vtilis eẽt natiuitas: Renaſci eñi renouari eſt: et q renouant̃:inſtaurant̃. Nõ ergo accuſat

renaſcibilitas natiuitatē ꝑ reformat: Et qḋ
reformaᷓ bene ab initio inſtitutū ꝓbatur.
Igiᷓ ꝙ renaſcimur/ ꝯſilio mutamur corpo/
ris expiatiōe ſuſcepta/ vt reddamur ad pri/
ſtinū ſtatū adę: animę autem peccato macu
latū eſt corpus/ quo reparato ⁊ meliorato ꝑ
fidē cōſilio abluimur: vt ſicut ꝑ cōtēptū dei
fuerat pollutū: ita ꝑ obedientiaꝫ abluaᷓ/ vt
effugiat ſententiā datā adę ⁊ poſſit reſurge/
Al. ꝭnatura corporis re. Itaqꝫ ſi ab aīa cępit pctm̄/ cur † nō a cor/
pore accuſaᷓ: cū in cauſa peccati adę nō fuit
Al. ꝭdiui/nitatis deſideriū corpale: ſed ſpe † deitatis illecta
aīa trāſgreſſa ſit dei ꝑceptū / vt corpus ſuū
ſubiugaret pctō ⁊ naſcerenᷓ hoīes ſb pctō?
Qḋ qdem nihil obeſt hoī/ ſi tm̄ legi dei obe/
diat/ niſi ꝙ moriᷓ: cui rei beniuolētia dei ꝓ/
miſit mercedē: vt q in creatoris deuotiōe fi/
deleſ inueniānᷓ/ ſaluenᷓ: Per ꝑuaricationē
aūt/ qꝛ adę corruptiōi ſblecti ſūt ⁊ morti/ ꝓ
hac reſuſcipiāt a iudice deo vltra q̄ꝫ fuerat
cōceſſū adę: vt i futuro ⁊ glorioſi ſint ⁊ ęter/
nā habeāt vitā/ ⁊ adoptati filij dei vocenᷓ:
B vt lucrū ſit/ qꝛ nati ſunt. Ex h iā reuertar ad
reliquā partē lectionis. Cū poſitus eſſet hō
Geñ. 2. c. in padiſo hęc accepit mandata: Ex oīm in/
Al. ꝭeſum quit ligno qḋ eſt in paradiſo/ ad † eſcā edes:
De ligno a ūtē vnde dinoſciᷓ bonū et malū
nō edetis ex eo. Oīa ligna q̄ cōmemorat
fruct⁹ ſunt ad eſum creaturarū. Deniqꝫ vno
noīe ligna dicunᷓ / ſed varia intelligunᷓ in
fructib⁹. Oia tm̄ ligna ſunt ⁊ edendi vnū eſt
gen⁹: q̄ꝫuiſ diuerſa ſint q̄ edanᷓ. Cū em̄ mul
ta fructuū ligna creaſſet hoī ad edendum/
ſicut dixi: de vno ligno edi prohibuit vt re/
uerentiā creatoris ex aliq̄ parte haberēt/ q̄
oīa in poteſtate acceperāt: dū vna reſerua/
ta eſt arbor cui⁹ licentiā nō haberēt: vt me/
mores eſſent cōditionis legis. Quō aūt ex
ſentētia pcti gen⁹ intelligebaᷓ? Et homici/
dę em̄ ⁊ malefico ⁊ adultero ⁊ infami ꝯgruit
Joſue. 7. a. hęc ſentētia. Achar q̄ꝫ filius charmi cū pec/
caſſet/ conſumi cū oībus ſuis adiudicat⁹ eſt:
Quō ergo pōt hęc ſententia pcti gen⁹ intel/
ligi? Grande delictū fuiſſe pōt cognoſci/ nō
tm̄ gen⁹ delicti intelligi. Scim⁹ em̄ alios hac
dānatos ſententia cū ſcianᷓ aliter deliqſſe.
Geñ. 19. c. Et amorręi et ſodomitę cū oīb⁹ ſuis periſſe
noſcunᷓ. Ita em̄ fit: vt et vni⁹ peccati rei di/
uerſa feriantur ſentētia: et diuerſi criminis
peccatores vno atqꝫ eodē genere punianᷓ.
Quobrem adę ⁊ euę non⁹ ex data ſententia
peccati gen⁹ pōt intelligi. Quis em̄ vnum
eoꝝ peccatū ſit/ ſed ſm̄ pſonā ſuā vir et mu/
lier ſentētiā accepeꝛt: necnō et ſerpēs/ vt nō
ſolū in eo ꝙ facti ſūt nō manerent/ verūetiā
adderenᷓ eis labor ad pęnā. Cū em̄ oīa peco

ra et animātia homini fuiſſent/ ſicut legim⁹
ſubiecta/ ſerpens cōtra hanc cōſtitutionem
erexit ſe: ⁊ dolo ⁊ fallacia circūuentū hoīem
ſibi ſubiecit. Sine dubio em̄ q̄ aliquē capit
intra ſe vim facit. Propter qḋ ſerpens ne
aſtutię ſuę effectū haberet/ ſententia dei re/
uocaᷓ et reprimiᷓ vltra q̄ꝫ fuerat factus / ne
ſupra hominē eſſet: vt calliditate ſua nō ſo/
lum ad nihil ſe profeciſſe doleat/ ſed ⁊ dete/
rioraſſe. Cū em̄ prudentior legaᷓ fuiſſe cęte/
ris beſtijs: poſtq̄ꝫ decępit hoīem/ maledict⁹
factus ē ab oīb⁹ beſtijs terrę. Poſt ſentētiā
datā in hoīem/ datā i fęminā/ datā i ſerpē/
tem: ſeqᷓ vt ⁊ mulier quā ſibi ſociauerat ad
cōtēnendā dei legē/ excipiat ſententiā. Ait
em: Replēs replebo † erūnas tuaſ ⁊ gemitū Al. † merores tuos
tuū: in triſticia paries filios: et ad virū tuū
cōuerſio tua/ ⁊ ipſe tui dn̄abiᷓ. Nemo qḋ re/
prehēdit/ ipſe cōfirmat. Si ideo cōceſſi ſunt
filij: qꝛ vſurpauerat coitū: ergo plus vſur/
patio ꝑſtitit. Sꝫ qꝛ dixit: In triſticia parieſ
filios/ inde putas generationē ſūpſiſſe prin
cipiū: vbi erat qḋ dictū eſt: Creſcite et mul/
tiplicamini? Intellige q̄ hoc ad pęnam tm̄
additū: vt cū ꝑ leticiā fuerat ante cōceſſum:
triſticia ſubderet ad pęnam: et vt durior et
multiplicata pęna mulierem ſemꝑ vrgeret/
addiᷓ cōuerſio ad virū/ vt eſſet vnde ei do/
lor iterū innouareᷓ. Si coitū dn̄s dānabat:
cur in ſubiectis addebat: Et ad virū conuer
ſio tua? Nemo qḋ dānat/ hoc ꝓ pęna cōſti/
tuit: cū vtiqꝫ pęna ſit dānatio cōtraria: nec
vnq̄ꝫ ex vno/ ꝑ ecōtra ꝓueniāt: Qꝛ ſi in vno
eſſent/ dānationē nemo metueret? Deniqꝫ b
aliqs in h addiſceret: ex quo in lege cōmiſ/
ſum videret eſſe: hoc eſt cōfirmaſſe/ non pu/
niſſe peccatū/ ſed ideo conuerſio fęminę ad
virū ⁊ ex eo ꝙ coiit/ ⁊ nō qḋ verū ē cōuerſio
ſimpliciter ante conceſſa cum vltima ſerui/
tute/ ꝓpter pęnā eidē credaᷓ impoſita: qm̄
ꝑ mulierē cōceſſam ſubiect⁹ fact⁹ fuerat vir.
Et ſine dubio ſuperior videbaᷓ/ cui⁹ cōſilio
vſus putauit ꝓdeſſe qḋ ſuaſit: vt factū dei
ſubtilitate ſerpētis deſtrui videreᷓ: inſtau/
ratur ꝑ ſententiā dei inſtitutaꝫ/ vt reuertaᷓ
mulier ad cōditionis ſubiectionē humilia/
ta viro/ ſicut fuerat cōſtitutū ⁊ additū ei qḋ
addiᷓ ad pęnā/ cū audit: Replens replebo
męrores tuos ⁊ gemitū tuū: In triſticia pa
ries filios/ ⁊ ad virū tuū cōuerſio tua: ⁊ ipſe
tui dominabiᷓ. Nunqd fuerat aliter decre/
tum q̄ꝫ vt mulier dominio viri eēt ſbiecta?
Hinc ergo apparet mulierē reuocatā eſſe ad
id qḋ fuerat cū additamento: Vn̄ ait: Re/
plens replebo męrores tuos ⁊ gemitū tuū.
Qḋ replet in eo qḋ min⁹ eſt/ addit: nō in eo

qȯ nõ eſt videť opari. Hac ergo ſententia q̄
Gen.1.d. aſi ꝓceſſerat: Creſcite ⁊ multiplicamini: nõ
incipit ad creandū/ſed ad creaturę quę fue/
rat conceſſa perniciē. Mulieri ad pariendū
filios dolor addiť/ difficultas imponiť/ nõ
ꝓcreatiõis noua forma cõponiť: Nã ſi ex h̄
recte generatio ſperať / magis intelligi pȏt
arbitrio ſerpentis generationē extitiſſe/ q̄
Math.3.b. dn̄i: Et eſt verū vt ait ille: Progenies vipe
rarū. Si q̄s autē ſe exiſtimat ita natū/ quid
mereať/ aduertat: vt ꝓpť pctm̄ amplifica/
reť ei dolor partu: vt q̄ modicū doloris ha/
bitura erat/ filiorū creſceret ei cauſa delicti:
q̄ꝛ et cū gemitu et męrore pariunť: nati aūt
ſine triſticia nõ habenť. Nūc tertio promiť
in virū ſentētia talis: Qm̄ audiſti inq̄t vo/
cem mulieris tuę / ⁊ ediſti de ligno de q̄ pr̨ę/
cęperā tibi ne ederes ex eo: maledicta terra
in operib⁹ tuis: et in męrorib⁹ tuis edes ex
ea om̄ib⁹ dieb⁹ vitę tuę: Spinas ⁊ tribulos
Al.†Etiā hic germinabit tibi. †Et hinc idē adā ad hoc re/
uocať ad qȯ fuerat factus/ſed cū decremen
to. Ante em̄ poſitus erat/ vt operareť terrā
ſimpliciter/ vt ſequereť cū laboriſ effectus:
At vbi autē ſpreuit p̄cęptū dei/ melius ſibi
ꝓcurari credens cõſilio ſerpentis q̄ fecerat
deus: ad inſtitutū priſtinū reuocať cū labo/
ris diſpendio: vt terra ei ſm laborē minime
reſpõderet: maledicta non ſibi/ ſed operib⁹
eius: vt oſtendereť ꝓpoſitū dei ſubuerti nõ
poſſe: neq̄ meli⁹ poſſe quēq̄ ꝓuidere q̄ de/
um. Nemo em̄ poteſt alteri⁹ op⁹ plus dili/
Eph.5.f. gere q̄ ipſe q̄ fecit: dicēte aplo: Quia nemo
inq̄t carnē ſuā odio habet/ ſ; nutrit et fouet
I eam/ ſicut ⁊ chriſtus eccleſiā. Videam⁹ nūc
ſequentia legis / an cõcordāt cū initijs ei⁹.
Abraā cū placuiſſet deo/ inť cętera q̄ ad re/
Gen.18.b. munerationē fidei ei⁹ ptinent/ cū ſenior eēt/
Al.† etiam † vnū filiū generare dign⁹ ē iudicat⁹. Quõ
ergo accuſari poteſt/ qȯ ꝓ merito cõceſſum
videť: vt q̄ ipſius dei voluntatē fecerat/ de⁹
voluntatē ei⁹ impleret: q̄ minime fuiſſet im
pleta/ niſi innoxia eſſet: nec de⁹ impleret qȯ
male vł imperite poſci videbat/ maxime ab
eo q̄ ſibi placeret: hoc em̄ nec homini cõue/
1.Reg.1.c. nit: Et anna cū ſterilis eēt et deū diligeret/
petijt vt haberet filiū/ ⁊ accępit: qȯ ſi cõtra
rium eſſet/ moueri potuit ab eo quē dilige/
bat/ ne rem poſtularet aduerſam: Et natus
ex ea ſanctiſſim⁹ ſamuel filios genuit/ nõ tñ
iuſticię ſuę merita minuit. Prima em̄ ętate
ſua ſemꝑ auctus ē/ vt in ſenectute ꝓpenſio/
ri dei teſtimonio cõmendareť. Et zachari/
Luc.1.a as ſacerdos vir iuſtus/ in ſenectute ſua dei
nutu genuit filiū: quo nõdum nato meruit

ꝓphetare: Qua ergo ratione accuſatur/ qȯ
minime obeſſe probať: Et q̄s neget bonū
debere dici/ qȯ †neminē lędit: Et vt hoc lo/ Al.†minime
co aliq̄d de aplis dicatur qȯ ad robur perti
net cauſę: Certe ſctūs iohānes caſtimonię
fuit cuſtos: cõdiſcipulus autē eius. i. ſctūs
petrus vxorē habuiſſe cognoſciť: et prima/
tum vt acciperet inter aplos/ nõ ei obſtitit
generatio filiorū. Quomõ q̄ cõdemnandū
putať qȯ non impedit meritū: Hinc aplus
cū q̄ vxorē habeat/ ſi in cęteris ſeruet man/
data/ ſacerdotē fieri poſſe ac debere oſtēdit.
Qȯ ſi illicitū eſſet/ nõ poterat vtiq̄ petrū
dicere debere fieri ſacerdotē. Et q̄d tā aper/
tū: Eiuſdē em̄ apli vox eſt dicētis: De vir/ 1.Cor.7.e.
ginibus autē imperiū dn̄i non habeo. Cū
em̄ corinthij exagitarenť ab hęreticis/ q̄ in
hypocriſi nuptias damnandas docebant/
cõſuluerūt aplm̄ litteris: an liceret nubere/
an vxorē remittere. Tūc p̄cępit apls: nõ de
bere vxorē a viro recedere / cū habuerit oc/
caſionē† diſcedendi. Si ſciſſet ſic docēdo nõ Al.†dicendi
licere nubere: quõ qȯ ſibi nõ ſit traditū do/
cere ſe nõ poſſe oſtendit: Quis audet diſci/
pulorū docere/ qȯ a magiſtro traditū nõ ē:
Vel q̄s nõ audiat p̄dicātē: Volo adoleſcē/ 1.timoth.5.c.
tulas nubere/ filias ꝓcreare: Sꝫ forte dica/ R
tur: Si licet/ et bonū eſt nubere: cur ſacerdo Obiectio
tibus nõ licet vxores habere. i. vt ordinati
iam nõ liceat cõuenire: Quis neſciat† vnū/ Reſponſio Al.†vnūquē/ q̄ pro ꝑſona ⁊ dignitate ſua legem habere
quodq̄ ſuā legē habere: Eſt em̄ qȯ om̄ino
generaliter om̄ib⁹ nõ liceat: eſt itē qȯ alijs
licet/ ⁊ alijs nõ licet: ⁊ eſt qȯ aliq̄n licet/ ⁊ ali
quando non licet. Fornicari om̄ib⁹ ſemper
nõ licet: Negociari ꝟo aliq̄n licet/ aliq̄n nõ
licet. Anteq̄ em̄ eccleſiaſticus q̄s ſit/ licet ei
negociari: facto iā/ nõ licet. Et chriſtiano cū
vxore ſua cõuenire aliq̄n licet/ aliq̄n ꝟo nõ
licet. Propter dies em̄ ꝓceſſionis aliq̄n nõ
licet ꝯuenire: q̄ꝛ etiā a licitis abſtinendū ē/
vt facili⁹ impetrari poſſit qȯ poſtulať. Vñ
apls ex conſenſu ait/ abſtinendū ad temp⁹/ 1.Cor.7.f.
vt vaceť orationi. Nā ſm legē in ieiunio cę/
di et iurgari non licet/ poſtea licet: q̄ꝛ maior
reuerentia debeť dei cauſis. Nunq̄d omne
qȯ ante cęteros licet/ ante imperatorē licet:
Quāto magis in dei cauſis. Ac ꝑ hoc anti/
ſtitem ei⁹ puriorē cęteris eſſe oportet: Ip/
ſius em̄ perſonā habere videť: Eſt em̄ vica/
rius ei⁹: vt qȯ cęteris licet/ illi non liceat: q̄ꝛ
neceſſe habet q̄tidie chriſti vicē agere: aut
orare ꝓ ꝑplo: aut offerre: aut tingere. Et nõ
ſolū huic cõcubitus nõ licet/ verūetiā mini/
ſtro ei⁹: q̄ꝛ ipſe mūdior debet eſſe: q̄ꝛ ſctā ſūt
quę miniſtrat. Nam ſicut ad cõparationē

lucerne/ tenebꝛe non tñ obſcure/ ſed etiam ſoꝛdide ſunt: ad cõparationẽ autẽ ſtellarũ lucerna caligo eſt: ad ſolis vo cõparationẽ ſtelle nebuloſe ſunt: ad dei autẽ claritatem ſol nox eſt: Ita τ q̃ ad nos licita τ mũda ſũt ad dei autẽ dignitatẽ quaſi illicita τ immũda ſunt: Q̃q̃ enĩ bona ſunt/ dei tamẽ perſone nõ cõpetunt. Nunqd nõ tunica mediocris hoĩs q̃uis mũda / imperatori tñ ſoꝛdida τ illicita eſt? Siliter τ ſaxonicia ſenatori: Ac ꝑ hoc antiſtites dei puriores eſſe debẽt q̃ ceteri: quia τ chꝛiſti habent perſonam: et miniſtros dei mũdiores eẽ opoꝛtet. Nemo enĩ imperatoꝛi miniſtrat/ niſi veſtimẽtis claris τ mundis indutus: Deus autẽ quia natura clariſſim⁹ eſt/ miniſtros ei⁹ natura magis q̃ veſtib⁹ mũdos eſſe opoꝛtet: Cui laus et gloꝛia in ſecula ſeculoꝝ: Amen.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/ liber queſtionũ noui et veteris teſtamenti/ explicit.

Libri queſtionum euangelioꝛũ ſcðm mattheũ/ ſancti auguſtini recollecta annotatio.

1 Quid ſit q̄ dictũ eſt: occiſos infantes a bimatu τ infra.
2 Quid ſit: Qð dico vobis in tenebꝛis.
3 De eo quod ait: Nõ veni pacem mittere in terram.
4 Quid ſignificet lepꝛoſus ille mũdat⁹.
5 De eo qð ait: Vulpes foueas habent.
6 De eo qð ait: Dimitte moꝛtuos ſepelire moꝛtuos ſuos.
7 Cur pꝛecepit excuti puluerẽ de pedib⁹ diſcipuloꝛum.
8 De aſtutia ſerpentis.
9 De confeſſione laudis quam dñs confeſſus eſt ad patrem.
10 In euulſione ſpicarũ exemplũ regis et ſacerdotis pꝛolatum.
11 Cũ doꝛmirẽt hoĩes/ venit inimicus ei⁹ et ſuperſeminauit zizania/ et abijt.
12 Cum autem creuiſſet herba et fructum feciſſet tunc apparuerũt τ zizania.
13 De negociatoꝛe querenti bonas margaritas.
14 De obcecatione non credentium.
15 Et ſine parabolis non loquebatur eis.
16 Intellexiſtis hec omnia.
17 De his qui fratres domini dicti ſunt.

Diui aurelij auguſtini hipponẽſis epiſcopi liber queſtionũ euangelioꝛũ ſcðm mattheũ/ incipit.

Quid ſit qð dictũ eſt/ occiſos infantes a bimatu et infra: Qõ. I.

q Uod dictũ eſt/ occiſos infantes a bimatu τ infra ſignificatũ eſt: humiles habentes geminam charitatez tam̃q̃ paruulos bimos poſſe moꝛi pꝛo chꝛiſto. Matth. 2. c

Quid ſit: Quod dico vobis in tenebꝛis: Queſtio. II.

q Uod dico vobis in tenebꝛis: id eſt cum adhuc in timoꝛe carnali eſtis: quia in tenebꝛis eſt timoꝛ: dicite in lumine: hoc eſt in fiducia veritatis / accepto ſpũſctõ. Et qð in aure auditis / p̃dicate ſup tecta. i. qð in ſecreto auditis / calcato carnis domicilio p̃dicate. Matth. 10. c.

De eo qð ait: Nõ veni pacẽ mittere in terra: Queſtio. III.

n Olite arbitrari qꝛ venerim pacẽ mittere i terrã: Nõ veni pacẽ mittere/ ſ gladiuz: Veni enĩ ſeparare hominẽ aduerſus patrẽ ſuũ. Quia renũciat q̃s diabolo q̃ fuit † pater eius. Et filiam aduerſus matrẽ ſuam: Plebẽ dei aduerſus mũdanã ciuitatem: hoc eſt aduerſus pernicioſam generis humani ſocietatẽ: quã nunc babylonia/ nunc egypto/ nunc ſodoma/ nunc alijs atq̃ alijs nominibus ſcriptura ſignificat. Nurũ aduerſus ſocrũ/ eccleſiã aduerſus ſynagogã: q̃ ſm carnẽ chꝛiſtũ peperit ſpõſum eccleſie. Diuidunt autẽ gladio ſpũs/ qð eſt verbũ dei: τ inimici hoĩs domeſtici ei⁹/ cum qb⁹ antea cõſuetudine implicatus erat. Matth. 10. d. Al. † filius

Quid ſignificet lepꝛoſus ille mũdatus: Queſtio. IIII.

q Uod autem deſcendens de monte poſteaq̃ pꝛecepta illic diſcipulis et multitudini dedit: lepꝛoſum ſtatim extendens manũ ſuã curat: ſignificat eos q̃ de illis implendis dubitabant ſuo auxilio ab huiuſmodi† varietate mũdari. Matth. 8. a Al. † vacuitate

De eo quod ait: Vulpes foueas habent: Queſtio. V.

q Uod dñs dixit ſcribe q̃ eũ ſequi voluit: Vulpes foueas habẽt et volucres celi tabernacula: fili⁹ autẽ hoĩs nõ habet vbi caput ſuũ reclinet: Intelligit miraculo dñi cõmot⁹ ꝓpter inanẽ iactantiã eũ ſeq̃ voluiſſe: quã ſignificãt auei. Finxiſſe Matth. 8. c

autē diſcipuli obſequiū: Que fictio vulpiū
nōle ſignificata ē. Reclinatione vero capi/
tis humilitatē ſuā ſignificauit / q̄ in illo ſi/
mulatore ac ſuꝑbo nō habebat locū.

De eo qđ ait: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos: Q̄ō. VI.

Matth.8.c Dimitte mortuos ſepelire mortuos
b ſuos. Mortuos hic nō credētes di/
xit: Mortuos aūt ſuos / q̄ nihilomi/
nus ſine fide de corpore exierūt.

Cur preceperit excuti puluerem de pedibus diſcipulorum: Q̄ō. VII.

Matth.10.b. Excutite puluerē de pedibꝰ vr̄is: Aut
e ad cōteſtationē laboris terreni quē
ꝓ illis inaniter ſuſcepiſſent: aut vt
oſtenderēt vſqꝫadeo ſe ab ipſis nihil terre/
num querere / vt etiā puluerē de terra eorū
ſibi nō paterentur adherere.

De aſtutia ſerpentis: Q̄ō. VIII.

Ibidem. Eſtote ꝗ prudentes ſicͭ ſerpētes: Ad
e cauendū malū in capite cuſtodien/
do qđ eſt chriſtꝰ: Nā ſerpēs totū cor
pus ꝓ capite obijcit pſequēti. Uel ꝙ ꝑ an/
guſtias ſe coartās veteri tunica exutus in/
Matth.7.b. nouetur. Qđ imitanť q̄bus dictū ē: Intra/
te ꝑ anguſtā portā: cū vetere hoīe exuunť.
Nā ſi cauēdū malū ita moneret / vt violen/
ter reſiſtendū eſſet malis: nō ſupra dixiſſet:
Matth.10.b. Mitto vos ſicut oues in medio luporum.
Simplices aūt ſicut columbas eſſe voluit /
ad nulli nocendū: Nā hoc genꝰ auis nullū
oīno aīaliū necat: nō ſolū grandiū contra q̄
vires nō habet / ſed etiā minutiſſimorum: cum
q̄bus etiā perparui paſſeres aluntur. Eſt aūt
oībus irrationalibꝰ animantibꝰ vna quedā
inter ſe ſocietas: ſicut etiā rōnalibꝰ ſua. i. ho
minibꝰ: nō ſolū ſecū / ſed etiā cū angelis. Di/
ſcunt ergo ex ſimilitudine columbarū nulli
Ad ſimili/ prorſus nocere adꝰ ſocietatē ſuam ꝑtinenti
tudinē participatione rationis.

De confeſſione laudis quā dn̄s cōfeſſus eſt ad patrē: Q̄ō. IX.

Matth.11.d Confiteor tibi pater celi ⁊ terre. No/
c tandū cōfeſſionē poni in laudē dei.
Nō eñ peccata dn̄s cōfitebať / que
nulla habebat: ꝓſertim q2 eū exultantē hoc
Luc.10.d. dixiſſe alius euāgeliſta commemorat: q̄ꝫ q̄ꝫ
et verba ipſa q̄ dicit nō habeant dubitatio
nē / ꝙ in laudē dei dicanť. Ergo confeſſionē
vocat ſcriptura generaliter q̄cq̄d manifeſte
Matth.10.d. ſicut cernitur enunciať. Nā et illud qđ ait: Si
q̄s me cōfeſſus fuerit corā hoībus / ꝯfitebor
et ego eū corā patre meo: vel ſicut alibi eſt:
Luc.12.b. corā angelis dei. Non vtiqꝫ peccata ꝯfiteť
q̄ chriſtū confiteť. Qꝫ ſi ꝓpterea putāt aliq̄
cōfeſſionē vocari: quia pro crimine obijcie/
batur chriſti nomen tempore pſecutionis:
nunq̄d ita etiā chriſtus corā patre vel corā
angelis eiꝰ hominē q̄ ſe cōfeſſus fuerit cōfi/
tetur? Eſt etiā in eccleſiaſtico ita poſitū: Et Eccli.39.d
hec dicetis in ꝯfeſſione: opera dn̄i vniuerſa
q̄m bona valde: Quo in loco indubitanter
dei laudes exaggeranť. Hec dicta ſunt pro/
pter imperitiā fratrū: qui cū legente lectore
audiūt hoc verbū / pectora ſtatim tundunt /
non attendentes quo loco dicať: quaſi non
poſſet niſi peccatorum eſſe confeſſio.

In euulſione ſpicarū exēplū regis ⁊ ſacerdotis prolatū: Q̄ō. X.

Notādū de eo qđ illicite factū vide/
n retur iudeis / ꝙ diſcipuli ſabbato ſpi Matth.12.a.
cas euulliſſent: vnū exemplū datuꝫ
regie poteſtatis de dauid: alterū ſacerdota/
lis / de his qui ꝑ miniſteriū templi ſabbatū
violāt: vt multo minus ad ipſum euulſarū
ſabbato ſpicarū crimē ꝑtineat / q̄ verus rex
et verus ſacerdos eſt: et ideo dn̄s ſabbati.

Cum autē dormirent hoīes / venit inimicus eius et ſuperſeminauit zizania i medio tritici / et abijt: Matth.13.d

Cum negligentius (Queſtio. XI. A
c agerent ꝓpoſiti eccleſie: aut cū dor/
mitionē mortiſ acciperēt apl̄i / venit
diabolus et ſuperſeminauit eos quos ma/
los filios dn̄s interp̄tať. Sed recte queriť /
vtrū heretici ſint: an male viuentes catho/
lici? Poſſunt eñ dici filij mali etiam here/
tici: q2 ex eodē euangelij ſemine ⁊ chriſti no
mine ꝓcreati / prauis opinionibus ad falſa
dogmata cōuertunť. Sꝫ ꝙ dicit eos in me/
dio tritici ſeminatos: q̄ſi videnť illi ſignifi/
cari q̄ vniꝰ cōmuniōis ſūt. Uerūtñ q̄m dn̄s
agrū ipſū: nō eccleſiā / ſꝫ hūc mūdū interp̄ta
tus ē / bene intelliguntur heretici: q2 nō ſocie/
tate vniꝰ eccleſie vel vniꝰ fidei / ſꝫ ſocietate ſo
lius noīs chriſtiani in hꝰ mūdo ꝑmiſcenť bo
nis: vt illi q̄ in eadē fide mali ſunt / palea po
tius q̄ꝫ zizania deputenť: Quia palea etiā
fundamentū ipſm habet cū frumento / radi/
cēqꝫ cōmunē. In illa plane ſagena q̄ cōclu/ Matth.13.f.
dunť ⁊ mali ⁊ boni piſces / nō abſurde mali
catholici intelligunť. Aliud ē eñ mare / qđ
magis mundū iſtū ſignificat: aliud ſagena /
q̄ vniꝰ fidei vel vniꝰ eccleſie cōmunionē vi/
deť oſidere. Inter hereticoſ ⁊ malos catho/
licos hoc intereſt: ꝙ heretici falſa credūt: illi
autē vera credētes nō viuūt ita vt credūt.
Solet autē etiā queri / ſchiſmatici q̄d ab he
reticis diſtent: et hoc inueniri: cū ſchiſmati/
cos nō fides diuerſa faciat / ſed cōmuniōis
dirupta ſocietas. Sed vtrum inter zizania

numerādi ſint/dubitari poteſt. Magis aūt
videnť ſpicis corruptis eſſe ſimiliores ſicut
ſcriptū eſt: Vento autē corrumpetur filius
iniquus: vel paleis ariſtarū fractꝭ vel ſciſſis
et de ſegete abruptis. Quo eñ altiores id
eſt ſupbiores/eo fragiliores leuioreſq; ſūt.
Nec tñ cōſequēs eſt/ vt oñis hereticus vel
ſchiſmaticus corporaliter ab eccleſia ſepa/
retur. Si enim falſa de eo credit: vel de aliq̄
parte doctrinę q̄ ad fidei ptinet ędificatio/
Al. tēperat⁹ nē: ita vt nō q̄rentis cunctatione† tēpratus
ſit/ſed incōcuſſe credētis: nec omnino ſcien/
tis opinione atq; errore diſcordās: hęretic⁹
eſt ꝛ foris eſt animo: q̄uis corporaliter int⁹
videať. Multos eñ tales portat eccleſia:
q2 nō ita defendunt falſitatē ſententię ſuę/
vt intentā mltitudinē faciāt: qđ ſi fecerint/
B tūc pellanť. Itē q̄cunq; inuident bonis/ita
vt quęrant occaſiones excludendi eos/aut
degradandi: vel crimina ſua ſic defendere
parati ſunt/ſi obiecta vel ꝑdita fuerint/vt
etiā cōuenticuloꝝ ſegregationes: vel eccle/
ſię ꝑturbationes cogitent excitare: iā ſchiſ/
Al. † diſciſſi matici ſunt/ꝛ ab vnitate corde† diſciſſi: etiā
Al. † occultatꝭ ſi nō inuētis occaſionib⁹/aut† occultis factꝭ
ſuis ſacramēto eccleſię corꝑali cōuerſatione
ſocienť. Quapropter illi ſoli catholici mali
deputanť: q̄ q̄uis vera credāt quę ad verā
fidei doctrinā pertinent: et ſi q̄d forte neſci/
unt/q̄rendū exiſtimāt/ꝛ ſalua pietate diſcu/
tiunt ſine aliquo ꝑiudicio ipſi⁹ veritatis: et
bonos/vel quos bonos putant amāt atq;
honorāt q̄tū poſſunt: tamē flagitioſe atq;
facinoroſe viuūt cōtra q̄ꝫ viuendū eſſe cre/
dunt. Tales eñ etiā ſi prodanť aut accuſen
tur pro diſciplina eccleſię ſalutiſq; ſuę cau/
ſa correpti/vel a cōmunione ſuſpenſi: nullo
modo ſibi recedendum eſſe a cōmunione ca
tholicę fidei exiſtimēt: quomodocūq; per/
miſſi fuerint ſatiſfactionis q̄rentes locū/et
aliqñ per pęnitentiā in frumēta mutanť: ſi/
ue correpti/ſiue remoti/ſiue etiā verbo dei
nullo nominatim accuſante aut increpante
ꝑterriti. Aliqñ autē etiā ſb̄ nomine pęniten/
tium ita viuunt vt ſolent/aut nō multo mi/
nus: quidā etiā ampliuſ/ nullo modo tamē
a catholica vnitate diſcedūt. Quib⁹ ita vi/
uentib⁹ ſi mors obrepſerit/palęę deputanť
vſq; ī finē. Hoc etiā ipſi credūt. Nā ſi aliter
credūt et incōcuſſe tenent/ tam inter hereti/
Al. † depu/ tandi cos †numerandi ſunt: putātes omnib⁹ deū
etiā in magna iniq̄tate vſq; in finē vitę ꝑſe/
uerantib⁹/ tñ q2 eccleſię vnitatē nō ſincęra
dilectiōe/niſi vt bñ viuerēt/ſ; magiſ pęnaꝝ
timore tenuerunt/ veniā daturū. Iſti q̄ non
hoc credunt/ vel non firmiter opinanť: et ſi
adhuc forſitan quęrūt: Sed magis eos de/
cipit ſpes dilatiōis/ dū ſe diutius victuros
putant: et perditos mores aliqñ in melius
mutaturos. Contra quos dicit: Ne tardes Eccli. 5. b
conuerti ad deum: neq; differas de die in
diē: Subito eñ veniet ira eius: et in tēpore
vindictę diſperdet te. Illi eñ conuertuntur
qui recte viuere incipiūt: hoc eſt eñ ad de/
um redire. Qui autem concupiſcētias ſuas
ꝑſeueranter ſequuntur/dorſum quodāmo/
do habēt ad deū: q̄uis in vnitate conſtitu/
ti ſępe illum retorto collo conenť aſpicere.
Ergo et iſti vt ait ꝓpheta/caro ſunt ꝛ ſpiri/ Pſ. 77.
tus ambulans ꝛ non reuertens. Sed tñ vt
dictū eſt/ ꝓpter eandē fidem atq; vnitatem
eccleſię: neq; inter zizania/quoniā illa extra
radicata ſunt: neq; inter ariſtarū paleā quę
ſe etiā frumentis audet aſpera diſſenſione
ꝛ fragili elatione ſuperimponere: ſed q̄uis
ſubiectā frumētis/ tamē inter paleam quę
vltima ventilatione ſeparanda eſt nume/
C rantur. Boni aūt catholici ſunt: qui et fidē
integram ſequunť ꝛ mores bonos. Quod
autē ad fidei doctrinā pertinet: ita quęrunt
ſi quid quęrendū habent/ vt abſit cōcerta/
tio periculoſa/vel quęrenti/vel ei cum quo
quęriť/ vel eis qui diſſerentes audiūt. Ita
autem docent ſi quid docenduꝫ habent: vt
vſitata ꝛ confirmata ſecuriſſimę ꝛ fidentiſſi
me et leniſſime vt poſſunt inſinuēt: Inuſi/
tata vero etiaꝫ ſi veritatis manifeſtatione
liquidiſſima perceperunt/quęrendi potius
q̄ꝫ pręcipiendi aut affirmandi modo/ꝓpter
audientis infirmitatē. Si aūt tantū habet
pondus aliquod verū/ vt vires diſcētis ex
cedat: ſuſpendendū eſt vt extendat creſcen/
tem/nō imponendū vt obterat paruulum.
Inde eſt eñ illud domini: Sed fili⁹ homi/ Luc. 18. b.
nis cū venerit/putaſ inueniet fidē in terra?
Aliquādo autē ꝛ occultandū eſt/ſed cū ſpe
hortatoria/vt nō faciat deſperatio frigidio
res/ſed deſideriū capatiores. Inde eſt illud
eiuſdē domini: Multa habeo vobis dicere/ Ioh. 16. c.
ſed nō poteſtis portare modo. Quod ergo
ad mores pertinet/ hoc bñ et breuiter dicať:
aut confligendū eſt cū amore temporalium
bonorū/vt nō vincat: aut etiam edomitus
ſubdituſq; eſſe debet: vt cum ſurgere cępe/
rit/facile reprimatur: aut ita extinctus vt ſe
oñino nulla ex parte cōmoueat. Ex quo fit
vt etiam ipſam mortē ꝓpter veritatem alij
fortiter obeant/alij ęquanimiter/alij liben/
ter. Quę tria etiaꝫ genera fructus ſunt fer/
tilis terrę triceni et ſexageni et centeni. In
horuꝫ aliquo genere inueniendus eſt tem/
pore mortis ſuę/ſi quis de hac vita recte

cogitat emigrare. Toleranda ſunt aũt nõn
ſolũ ʒiʒania vſq͡ʒ ad meſſem q̃ cũ diabolus
aſperſis prauis erroꝛib⁹ falſiſq͡ʒ opinionib⁹
ſupſeminaſſet: hoc eſt p̃cedente noīe chꝛiſti
hereſes ſuperiecıſſet/magis ipſe latuit atq͡ʒ
occultiſſim⁹ factus eſt: hoc eſt eñ ⁊ abijt: ſed
etiã palea vſq͡ʒ ad ventilationẽ. Nec ꝓbat
foꝛtius grauitas frumẽtoꝛũ/ niſi palee per/
turbationib⁹: quas cũ pꝛemere nõ potuerit
veritate defenſa/ceſſerit falſitas vnitate ſer
uata. Q̃d͡ʒ in hac parabola dñs ſicut in ei⁹
expoſitione cõcluſit: nõ quedã/ſed oĩa ſcan
dala: ⁊ eos qui faciunt iniquitatẽ ʒiʒanioꝝ
nomine ſignificaſſe intelligitur.

**Cum autẽ creuiſſet herba ⁊ fru/
ctum feciſſet: tunc apparuerunt et
ʒiʒania: Queſtio. XII.**

A
1.Coꝛ.2.d c Um enim ſpiritalis homo eſſe cepe
Matth.13.d. rit dijudicans omnia: tũc ei erroꝛes
incipiunt apparere. Serui autem di/
xerunt ei: Uis imus ⁊ colligimus ea? Utꝝ
et ipſi ſint ſerui quos paulopoſt meſſoꝛes
appellat: an quia in expoſitione parabole
meſſoꝛes dixit eſſe angelos: nec quiſq͡ȝ faci/
le dicere auſus fuit angelos neſciſſe quiſ ʒi/
ʒania ſuperſeminauerit: et ea tunc apparu/
iſſe angelis cum herba fructũ feciſſet. Ma/
gis opoꝛtet intelligi homines ipſos fideles
ſeruoꝝ nomine hoc loco ſignificatos: quos
etiã bonũ ſemen dicit. Nec mirũ ſi et bonũ
ſemen ipſi dicunẗ/⁊ ſerui patriſfamilias: ſi/
Job.10.c cut de ſe ait: q̲ ipſe ſit ianua/⁊ q̲ ipſe ſit pa/
ſtoꝛ: Ex diuerſis eñ ſignificationibus vna
res etiã plures ⁊ diuerſas ſimilitudines re/
cipit: p̃ſertim quia cũ ad ſeruos loqueretur
nõ ait: In tp̃e meſſis dicã vobis: Colligite
pꝛimũ ʒiʒania: ſed/ dicã inq̃t meſſoꝛib⁹. Uñ
intelligiẗ colligẽdoꝝ ʒiʒanioꝝ ad cõburen/
dũ alia eſſe miniſteria: nec quẽq͡ȝ eccleſie fi/
lium debere arbitrari ad ſe hoc officiũ perti
nere. Cũ igiẗ eſſe q̃ſq͡ʒ ſpiritalis ceperit/co/
gnoſcit erroꝛes hereticoꝝ: ⁊ omnino dijudi
cat atq͡ʒ diſcernit/q̃cq̃d audierit aut legerit
abhoꝛrere a regula veritatis: ſed donec in
eiſdẽ ſpiritalib⁹ ꝑficiaẗ et quodãmodo ma/
tureſcat in fructũ quem herba dedit/poteſt
eũ mouere: q̃re ſub nomine chꝛiſtiano tam
multe hereticoꝝ extiterint falſitates. Inde
etiã eſt qđ ſerui dicũt: Nonne bonũ ſemen
ſeminaſti in agro tuo: vnde ergo habet ʒi/
ʒania? Deinde cũ cognouerit hanc excogi/
taſſe fraudẽ diabolũ/cũ contra tanti nomi/
nis auctoꝛitatem nihil ſe valere ſentiret: vt
fallacias ſuas eodẽ nomine obtegeret: po/
teſt et ſuboꝛiri voluntas/vt tales homines
de rebus humanis auferat/ſi aliquam tem
poꝛis habeat facultatẽ: ſed vtrũ facere de/
beat/iuſticiã dei conſulit: vtrũ hoc ei pꝛeci/
piat/vel ꝑmittat/⁊ hoc officiũ eſſe hominũ
velit. Hinc ẽ q̲ ſerui dicũt: Uis imus ⁊ col/
ligimus ea? Quib⁹ veritas ipſa reſpondet:
Non ita hominẽ cõſtitutũ eſſe in hac vita
vt certus eſſe poſſit qualis quiſq͡ʒ futur⁹ ſit
poſtea/ cuius in p̃ſentia cernit erroꝛem: vel
quid etiã erroꝛ eius conferat ad pꝛofectum
bonoꝝ/nõ eſſe tales auferendos de hac vi/
ta: ne cũ malos conaẗ interficere: bonos in/
terficiat: qđ foꝛte futuri ſunt/aut bonis ob/
ſit q̃bus ⁊ inuiti foꝛte vtiles ſunt: ſed tunc
oppoꝛtune fieri/cũ iam in fine nõ reſtat vel
tẽpus cõputande vite/vel ꝑficiendi ad ve/
ritatẽ ex occaſione atq͡ʒ cõparatione alieni
erroꝛis: Tunc autẽ hoc nõ ab hominib⁹ ſed
ab angelis fieri. Inde eſt qđ reſpondet pa/
terfamilias. Non: ne foꝛte colligentes ʒiʒa/
nia/ eradicetis ſimul et triticũ: Sed in tp̃e
meſſis dicã meſſoꝛibus ⁊c. Atq͡ʒ hoc modo
eos patientiſſimos ⁊ tranq̃lliſſimos reddi/
dit. Queri aũt poteſt qđ ait: Alligate faſci B
culos ad cõburendũ: cur non vnũ faſcẽ/aut
vnũ aceruũ ʒiʒanioꝝ fieri dixit? Niſi foꝛte
ꝓpter varietatẽ hereticoꝛũ: ⁊ nõ ſolũ a tri/
tico/verumetiã a ſeipſis diſcrepantiũ ipſa
vniuſcuiuſq͡ʒ hereſeos ꝓpꝛia cõuenticula/
in q̃b⁹ ſingillatim ſua cõmunione deuincti
ſunt/ noĩe faſciculoꝝ deſignauit. Ut iã tũc
incipiant alligari ad cõburendũ/cũ a catho
lica cõmuniõe ſegregati ſuas ꝓpꝛias qua/
ſi eccleſias habere ceperint: vt combuſtio
earũ ſit in fine ſeculi/modo alligatio faſci/
culoꝛũ. Sed ſi ita eſſet/nõ iam multi reſipi/
ſcendo/ ⁊ in catholicã remeando ab erroꝛe
deſciſcerent. Quapꝛopter et alligatio faſci/
culoꝛũ in fine futura eſt: vt nõ cõfuſe/ſed ꝓ
modo ꝑuerſitatis ſue vniuſcuiuſq͡ʒ erroꝛis
ꝑtinacia puniaẗ. Ne foꝛte colligentes ʒiʒa/
nia eradicetis ſimul ⁊ triticũ: Utrum quia
etiam boni cũ adhuc infirmi ſunt/ opus ha
bent in quibuſdã maloꝝ permixtione/ſiue
vt per eos exerceantur/ſiue vt eoꝛum com/
paratione magna illis exhoꝛtatio fiat/ vt
nitantur ad melius quibus ſublatis altitu/
do charitatis quaſi euulſa marceſcat/quod
eſt eradicari? Nam ſic ait apoſtolus: Ut in Eph.3.d
charitate radicati et fundati poſſitis com/
pꝛehendere. An foꝛte ideo ſimul eradicetur
triticum cum auferuntur ʒiʒania: quia mul
ti p̃mo ʒiʒania ſunt/ et poſtea triticũ fiunt?
Qui niſi patienter cum mali ſunt toleren/
tur/ad laudabilem mutationẽ non perue/
niãt: itaq͡ʒ ſi euulſi fuerint/ſimul eradicabiẗ
et triticũ qđ futuri eſſent/ſi eis parcereẗ.

**De negociatoꝛe quereti bonas
margaritas: Queſtio. XIII.**

Matth.13.f. Imile eſt regnū celorū homini ne/
ſ gociatori querenti bonas margari/
tas: Inuenta autē vna p̄cioſa mar/
garita/abijt et vendidit omnia que habuit
et emit eam. Queſtio eſt/cur a numero plu
rali ad ſingularē tranſierit: vt cū querat hō
bonas margaritas/ vnā inueniat p̄cioſam
quā venditis oīb⁹ que habet/ emat. Aut
ergo iſte bonos homines querens/cū qui/
bus vtiliter viuat/ inuenit vnū p̄e oīb⁹
1.timoth.2.b. ſine peccato/ mediatorē dei ꝛ hominū chri/
ſtum ieſum. Aut precepta querens quibus
ſeruatis cū hominib⁹ recte cōuerſetur: inue
Roma.13.c. nit dilectionē proximi: in q̄ vno dicit ap̄lus
Exo.20.c. oīa cōtineri: Ut nō occides: nō mechabe/
ris: nō furaberis: non falſum teſtimoniū di
ces: et ſi quod eſt aliud mandatum: ſingule
margarite ſint/ que in hoc ſermone recapi/
tulantur: Diliges p̄ximū tuū tanq̄ teipſum.
Aut bonos intellectus hō querit/ ꝛ inuenit
Joh.1.a. vnū illū q̄ cuncti cōtinent: In p̄ncipio erat
verbū/et verbū erat apud deū: Eſt eñ ver/
bum dn̄i lucidū candore v̄itatis/ et ſolidū
firmitate eternitatis: et vndiq̄ ſui ſimilem
pulchritudine diuinitatis/ q̄ de⁹ penetrata
carnis teſtudine intelligēdus ē. Ille eñ ad
margaritā ipſam iā p̄uenerat/ que in tegu/
mentis mortalitatis quaſi concharꝫ obſta/
culo inter profunda huius ſeculi/atq̄ inter
duritias ſaxeas iudeorū aliqn̄ latuerat. Il/
le ergo ad ipſam margaritā iā peruenerat/
2.Cor.5.c. qui ait: Et ſi noueram⁹ chriſtū ſm carnem/
ſed nunc iā nō nouimus: Nec vllus oīno
intellectus margarite nomine dignus eſt/
niſi ad quē diſciſſis omnib⁹ carnalib⁹ teg/
minibus peruenit: quib⁹ ſiue per verba hu
mana/ ſiue per ſimilitudines circūpoſitas
operit vt purus ꝛ ſolidus/ ꝛ nuſq̄ a ſe diſſo
nans/certa ratione cernat. Quos tñ oēs
veros et firmos et p̄fectos intellectus vn⁹
ille continet/per quē facta ſunt oīa/ quod
eſt verbū dei. Quidlibet aut horū triuꝫ ſit/
vel ſi aliqd aliud occurrere potuerit/ quod
margarite vnius ꝛ precioſe nomine bene ſi
gnificet/preciū eius eſt/noſipſi: qui ad eam
poſſidendā nō ſumus liberi/ niſi omnib⁹ p̄
noſtra liberatione cōtemptis/ que tpaliter
poſſident: venditis eñ reb⁹ noſtris/ nulluꝫ
carū maius accipim⁹ precium/ q̄ noſipſos:
Quia talib⁹ implicati noſtri nō eram⁹. Ut
rurſus noſipſos p̄ illa margarita dem⁹: nō
q: tāti valeam⁹/ ſꝫ q: plus dare nō poſſum⁹.

De obcecatione nō credentium:

A T oculos ſuos (Queſtio. XIIII.
Matth.13.b. e clauſerunt/ne quando oculis vide/
ant: id eſt ipſi cauſa fuerūt/ vt deus
eis oculos clauderet. Alius eñ euangeliſta
dicit: Excecauit oculos eorum: Sed vtrum Joh.12.f.
vt nunq̄ videant: an ꝓ ne vel ſic aliquan/
do videant/ cecitate ſua ſibi diſplicentes/et
ſe dolentes/ et ex hoc humiliati atq̄ cōmo/
ti ad confitenda peccata ſua/et pie queren/
dum dn̄m. Sic enim marcus hoc dicit: Ne Marc.4.b.
qn̄ conuertant et dimittant eis pctā: Ubi
intelligunt peccatis ſuis meruiſſe/ vt nō in/
telligerent: et tñ hocipſū miſericorditer eis
factum/ vt pctā ſua cognoſcerent/et cōuerſi
veniā mererent. Q̄ autē iohannes hunc lo
cū ita dicit: Propterea nō poterāt credere: Joh.12 f.
q: iterꝫ dixit eſaias: Excecauit oculos eoꝝ: Eſaie.6.c.
et indurauit cor eoꝝ/ vt nō videant oculis/
et intelligāt corde: et cōuertant/ ꝛ ſanē eos:
Aduerſari videt huic ſententie: ꝛ oīno co
gere/ vt q̄ḋ hic dictum eſt: ne quādo oculis
videant/ nō accipiat ne vel ſic aliqn̄ oculis
videant/ſed prorſus vt nō videant. Quā/
quidē aperte ita dicit: vt oculis nō videāt.
Et q̄ḋ ait: Propterea nō poterant credere:
ſatis oſtēdit nō ideo factā illā excecationē:
vt ea commoti et dolentes ſe nō intelligere
cōuerterent aliqn̄ p̄ penitentiā: Nō eñ poſ
ſent hoc facere/niſi prius crederent: vt cre/
dendo cōuerterent/cōuerſione ſanarentur/
ſanitate intelligerent. Sed ideo potius ex/
cecatos/ vt nō crederent. Dicit eñ apertiſſi
me: Propterea nō poterant credere. Q̄ḋ ſi
ita ē/ q̄s nō exurgat in defenſionē iudeorū:
vt eos extra culpam fuiſſe proclamet/ q̄ nō
crediderūt? Propterea eñ nō poterant cre
dere: q: excecauit oculos eoꝝ. Sed qm̄ po/
tius deus extra culpā debet intelligi: cogi/
mur fateri alijs q̄buſdā peccatis ita eos ex/
cecari meruiſſe/ qua tñ excecatiōe nō potue/
runt credere. Uerba eñ iohannis iſta ſunt:
Propterea nō poterant credere: q: iterū di/
xit eſaias: Excecauit oculos eoruꝫ. Fruſtra
itaq̄ conamur intelligere: ideo fuiſſe ceca/
tos/ vt nō cōuerterent: cū ideo conuerti nō
poterāt/ q: nō credebant: et ideo credere nō
poterant: q: excecati erant. An forte nō ab/
ſurde dicimus/ quoſdam iudeorū fuiſſe ſa/
nabiles: ſed tanto tamen ſuperbie tumo/
re periclitatos/ vt eis expedierit primo non
credere: ꝛ ad hoc fuiſſe cecatos/ vt nō intelli
gerent dn̄m loquenteꝫ p̄ parabolas: quib⁹
nō intellectꝭ/ nō in eū crederēt: nō credētes
autē cū ceteris deſperatis crucifigerent eū:
atq̄ ita poſt eius reſurrectionē cōuerteren/
tur/ qn̄ iā de reatu mortis dn̄i amplius hu/
miliati vehemētius diligerēt a quo ſibi tan
tum ſcelus dimiſſum eſſe gauderent: Q̄m̄
tanta erat eoꝝ ſup̄bia/ vt tali humiliatione
eſſet deijciēda. Q̄ḋ incōgrue dictū eē quili/ B
bet arbitret: ſi nō ita cōtigiſſe in actib⁹ apo/

ſtoloꝝ manifeſtiſſime legerit. Non ergo ab
Ioh.12.f. horret qͦ ait iohãnes. Propterea nõ pote/
rant credere/quia excęcauit oculos eoꝝ vt
nõ videant: ab ea ſententia q̃ intelligimus
ideo excęcatos vt cõuerterent: hoc eſt ideo
eos ꝑ obſcuritates parabolarũ occultatas
ſentẽtias dñi/ vt poſt eius reſurrectionẽ ſa/
lubriori pęnitẽtia reſipiſcerẽt: quia ꝑ obſcu
ritatẽ ſermonis excęcati/ dicta dñi nõ recte
intellexerũt: ⁊ ea nõ intelligendo/ non in eũ
crediderũt: nõ credẽdo crucifixerũt: atq; ita
poſt eius reſurrectionẽ miraculis/ q̃ in eius
noīe fiebãt/ exterriti maiore criminis reatu
compuncti ſunt et proſtrati ad pęnitentiã:
deinde accepta indulgẽtia ad obedientiam
flagrantiſſima dilectione cõuerſi: Nã q̃bus
nõ profuit illa cęcitas ad cõuerſionẽ quę ꝑ
linguã parabolaꝝ fiebat: ita de illis ꝓphe/
1. Corĩ.14.d. ta alio loco dicit: qͦ apl̃s etiã cõmemorauit
Eſaie.28.c. cũ de obſcuritate linguarũ ageret: In alijs
linguis/ et alijs labijs loquar pplo huic: et
nec ſic me exaudiẽt dicit dñs. Non eñ dice/
retur: nec ſic me exaudiẽt/ niſi ad hoc fieret:
vt vel ſic exaudirẽt. i. vt eis ad humilẽ con/
feſſionẽ ⁊ ſollicitã inquiſitionẽ ⁊ obedientẽ
cõuerſionẽ ⁊ feruentem dilectionẽ valeret.
Eſt ꝟo etiã iſta ratio medicinę corporalis:
Nã et plęraq; medicamẽta ꝑus affligũt vt
ſanẽt ⁊ ipſa collyria q̃ ad oculos ptinẽt: ſi ea
opus eſt intrinſecus infundi/ niſi ſenſuȝ vi/
dendi prius claudãt ⁊ ꝑturbẽt/ prodeſſe nõ
poſſunt. Nec moueat qͦ idẽ ꝓpheta dicit:
Eſaie.7.b. Niſi credideritis/ nõ intelligetis/ q̃ſi cõtra/
riũ ſit qͦ iohãnes ait: Propterea nõ pote/
rant credere/ qꝛ excęcauit oculos eoꝝ. i. q̃a
illę parabolę ita dicebant vt ab eis nõ poſ/
ſent itelligi. Dicet eñ aliq̃s: Si vt intellige/
rent credere debebãt: quõ ꝓpterea non po/
terãt credere/ qꝛ nõ intelligebãt? Hoc eſt/ qꝛ
excęcauit oculos eoꝝ. Sȝ qͦ ait eſaias: Niſi
credideritiſ/ nõ intelligetis: de illa intelligẽ/
tia dictũ eſt in q̃ ſemꝑ manebit rerũ ineffa/
biliũ. Cũ autẽ dr̃ qͦ credat: niſi qͦ dicit in/
telligat/ credi nõ põt. Intelligenda ſunt g̃
dicta vt credant quę dici potuerũt: creden/
da autȝ quę dici potuerunt/ vt intelligan/
tur quę dici non poſſunt.

Et ſine parabolis non loqueba tur eis: Queſtio. XV.

n On quia nihil ꝓprie locutus eſt: ſed
quia nullũ fere ſermonẽ explicauit/
vbi nõ aliquid ꝑ parabolã ſignifica
uit: Quis in eo aliq̃ et proprie dixerit: ita vt
ſępe inueniat totus ſermo ei⁹ parabolis ex/
plicat⁹: tot⁹ autẽ ꝓprie dict⁹ nullus inuenia/
tur. Explicatos autȝ ſermones dico/ q̃ñ ex
aliq̃ occaſione rerũ incipit loq̃ quouſq; ter/
minet quicq̃d ad ipſã rem ꝑtineat/ ⁊ trãſeat
ad aliud: Nõnũq̃ ſane ali⁹ euãgeliſta con/
texit qͦ alius diuerſis tꝑib⁹ dictũ indicat.
Nõ eñ omnimodo ſm rerũ geſtaꝝ ordinẽ/
ſed ſm ſuę q̃ſq; recordationis facultatẽ nar
rationẽ quã exorſus eſt ordinauit.

Intellexiſtis hec oĩa: Qõ. XVI.

d Icunt ei: Etiã. Ait illis: Ideo om̃is Matth.13.g.
ſcriba doctus/ in regno cęlorũ ſilis ẽ
homini patrifamilias/ qui ꝓfert de
theſauro ſuo noua ⁊ vetera. Utrꝝ iſta cõclu
ſione exponere voluit quẽ dixerit theſaurũ
in agro abſcõditũ? Qm̃ ſanctę ſcripturę in/
telligunt q̃ noīe duoꝝ teſtamentoꝝ noui et
veteris ꝯcludunt. Quẽadmodũ apud aliũ
euãgeliſtã gladiũ bis acutũ tali cõcluſione
videt exponere: An qꝛ in parabolis iſta lo/
cut⁹ ẽ? Et cũ q̃ſiſſet ab eis/ vtrꝝ itellexiſſent:
rñderũt ſe intellexiſſe: fortaſſe iſta ſimilitu/
dine vltima patriſfamilias ꝓferẽtis de the/
ſauro ſuo noua ⁊ vetera/ oſtẽdere voluit eũ
doctũ habendũ eſſe in eccleſia/ q̃ etiã ſcꝑtu/
ras veteres parabolis explicatas intellexe/
rit ab iſtis nouis accipiens regulas: quia ⁊
iſta dñs ꝑ parabolas enũciauit: Quis ipſe
chriſt⁹ eſſet finis illoꝝ. i. vt in eo illa vetera
cõplerent: Ut ſi ipſe. i. q̃ illa cõplent ⁊ mani
feſtantur ꝑ parabolas adhuc loquit donec
ei⁹ paſſio velũ diſcindat: vt nihil ſit occultũ
qͦ nõ reuelet/ multo magĩ illa q̃ ad cõmen/
dandã tantã ſalutȝ tã longe de illo ſcripta
ſunt/ parabolis opta eſſe nouerim⁹: q̃ cũ iu/
dęi ad litterã accipeñt/ noluerũt eẽ docti in
regno cęloꝝ: neq; trãſire ad chriſtũ/ vt aufe/
retur velamẽ qͦ ſupra cor eoꝝ poſitũ eſt.

De his qui fratres domini dicti ſunt: Queſtio. XVII.

f Ratres ei⁹ iacob⁹ et ioſeph ⁊ ſimon Matth.13.g.
et iudas ⁊ ſorores ei⁹/ nõne oẽs apͧ
nos ſunt? Unñ g̃ huic oĩa iſta: ⁊ ſcan/
daliçabant in eo? Fratres apud iudęos di/
ci ſolere cognatos vſq; adeo ꝓbat/ vt nõ ſo
lum ex ꝓpinq̃ generationis gradu ſicut ſũt
filij fratrũ ⁊ ſoroꝝ: q̃ etiã apud nos vſitatiſ/
ſime frẽs dicunt: ſ etiã auũculus et ſororis
fili⁹: ſicut ſibi erãt iacob ⁊ laban frẽs appel/
lati inueniantur. Non g̃ mirũ eſt dictoſ eſſe
fratres dñi ex materno genere quoſcũq; co/
gnatos: cum etiã ex cognatione ioſeph dici
potuerit/ fratreſ eius ab eis q̃ illũ patrẽ dñi
eſſe arbitrabantur.

Sancti auguſtini hiponenſis epiſcopi/
liber de queſtionib⁹ euangelioꝝ ſm mat/
theum/ explicit.

Oroſij ad auguſtinũ in dialogũ ſexagintaq̃nqꜫ q̃ſtionũ/ Prefatio.

Jcet multi et probatiſſimi viri di/
I uerſo quidẽ ſtilo/ſꝫ nõ diuerſa fide
innumerabilia opuſcula ediderint:
ita vt difficile ſit eoꝝ oĩa legere:ea
tñ q̃ legunt/ ꝑpter eloquij venuſtatẽ ⁊ diffi
cillimas q̃ſtionũ ꝑplexitates minime intel/
Al. tegunt ligere: Reuera eñ dũ ᵗnitunt ꝑpter altitu/
Al. occulte dinẽ ſcꝑture diuineᵗ occultatã viã carpere:
paruitati noſtre ambiguitatẽ non minimã
reliquerũt. Sũt etiã plane ſpiritales viri q̃
eoꝝ aſſequũt eloquiũ et penetrãt itellectũ.
Al. t qui in cõ/cupiſcẽtias fe/runtur Quoꝝ noſᵗdũ ꝯcupiſcẽtijs ſatiſfacimꝰ/pre/
clare eorũ ſcientie nõ ẽq̃mur/vt eaſ ſicut illi
intelligere valeamꝰ. Quapropter q̃ſo te/vt
ꝑcunctanti mihi rñdeas/et q̃ obſcuritatẽ fa
ciunt elucidare digneris.

Diui aurelij auguſtini hipponẽſis epiſcopi Dialogus ad oroſium ſexagintaquinqꜫ q̃ſtionũ/ incipit.

Oroſij/queſtio.I.

N pmis igi
I tur quero abs te:vtrum
deus trinitas ſit:et q̃bus
teſtimonijſ approbes/noſ/
ſe deſidero.

Auguſtini reſponſio.

Rincipiũ geneſeos euidẽter oñdit.
Gen.1.a. P Ait eñ: In principio fecit deꝰ celũ ⁊
Al.ᵗ Quem terrã.ᵗ Quid apđ ꝑncipiũ intelligẽ/
dũ putabimꝰ/niſi filiũ. Ipſe eñ de ſeipo in/
Joh.8.d terrogãtibꝰ iudeis q̃s eẽt/rñdit: Principiũ
q̃ et loq̃r vobis. Ergo ꝑncipiũ filꝰ. Per fi/
Joh.1.a. liũ fecit deꝰ celũ ⁊ terrã: Oĩa ꝑ ipſũ facta ſũt
(ſicut euãgeliſta iohãnes narrat) ⁊ ſine ipo
factũ ẽ nihil. Proculdubio i dei noĩe pr/ in
ꝑncipij noĩe filꝰ intelligẽdus eſt: Profecto
cũ dixiſſet: In ꝑncipio fecit deꝰ celũ ⁊ terrã:
ſecutus adiunxit:et ſpũs dei ferebat ſuper
aq̃s:q̃ tertia ẽ in trinitate ꝑſona. Igit ſi tri/
nitas nõ eſſet/nunq̃ dñs nr̃ ieſus chriſtꝰ di/
Matth.28.d. ceret diſcipulis ſuis: Ite baptizate oẽs gen
tes in noĩe patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti: Nec ba
ptizato dño in iordane a iohãne/ vox de ce/
Matth.3.d. lo dixiſſet: Hic eſt filꝰ meꝰ dilectꝰ/in q̃ mihi
bene cõplacui:nec ſpũſſanctꝰ in colũbe ſpe/
cie deſcẽdiſſe ſup eũ ⁊ manſiſſe diceret. Mi/
ror infelicẽ ſabellianoꝝ hereſim/hoc eſt pa/
tripaſſianoꝝ: ꝙ ſic ceci ſũt mente/ vt tã ꝑcla
ra tã aperta teſtimonia nõ attendant. Ipſi
nãqꜫ aſſerũt vnã eẽ ꝑſonã:id ẽ ipſũ filiũ eſſe
q̃ pater eſt/ et ipſũ ſpiritũſctñ. Sed nos ce/
citatem ipſoꝝ relinquẽtes/ tres ꝑſonas ſm
ſcꝑturas ſctãs intelligamꝰ .i. aliũ eſſe patrẽ
q̃ genuit filiũ:aliũ q̃ genitꝰ eſt a patre:aliuꝫ
ſpm̃ſctm̃: Nõ aliud: q2 ſubſtãtia vnũ ſunt:
Perſonas diſtinguimꝰ:nõ deitatem ſepa/
ramꝰ. Igit filꝰ dei natura ẽ filꝰ/nõ adoptio
ne. Sic eñ ſcꝑtũ ẽ: Ex vtero inq̃t añ luciferꝫ Ps.109.
genui te: Nõ ꝙ deꝰ pr vterũ habeat ſic nos/
aut corporeus eſſe credẽdus ſit: Sꝫ ꝑ vterũ
ſubſtãtiã intelligi voluit/ de q̃ natꝰ ẽ filius.
Qđ ẽ pr/hꝫ genuit:deꝰ deũ/lux lucẽ. Igit ſi/
cut hõ hominẽ/⁊ canis canẽ gignit. Nunq̃
aũt viſum eſt vt hõ genuerit canẽ. Ac ꝑ hoc
nõ de nihilo/neqꜫ de aliq̃ alia ſubſtãtia/ſed
de ſeipſo filiũ genuit.

Oroſij/queſtio.II.

E ꝑſonarũ diſtinctione/vel de geni/
D ti filij ꝑſona ſatiſfactũ mihi eẽ arbi/
tror: Nũc q̃ro a te q̃d credas de ſpũ/
ſctõ: vtrũ ⁊ ipſe ingenitꝰ ſit/ an genitus.

Auguſtini reſponſio.

Piritũſctñ neqꜫ ingenitũ/ neqꜫ ge/
S nitũ fides certa declarat. Quia ſi di
xerimꝰ ingenitũ/duos patres affir/
mare videbimur. Si autẽ genitũ/tũc duos
filioſ credere culpabimur. Sꝫ qđ certa fideſ
tenet:nec ingenitꝰ ẽ/nec genitꝰ/ſꝫ ab vtroqꜫ
ꝑcedens.i.⁊ a pr̃e ⁊ filio. Et vt hec teſtimo
nijs approbẽ:ipſũ dñm noſtrũ ieſũ chriſtuꝫ
diſcipulos ſuos audi docentẽ: Cũ autẽ ve/ Joh.15.d.
nerit inquit/paracletꝰ quẽ ego mittã vob a
pr̃e ſpm̃ ꝟitatis/ q̃ a patre ꝑcedit: ille teſti/
nium ꝑhibebit de me. Et rurſũ ipſe dñs no
ſter ieſus chriſtꝰ poſt reſurrectionẽ ſuam/ vt
oſtẽderet a ſe ꝑcedere ſpm̃ſctm̃ ſicut a pr̃e/
inſufflãs i diſcipulos ſuos ait: Accipite ſpi Joh.20.c.
ritũſctm̃. Itẽ: Ego mittã ꝑmiſſũ pr̃is mei i Luc.24.g.
vos. Unꝰ q̃ ſpũs ẽ pr̃is ⁊ filij / vnꝰ amborũ
ſpũs. Igit ꝙ pr̃is ſit ſpũs/ ipe dñs ⁊ ſalua/
tor nr̃ ieſus chriſtꝰ diſcipulis ſuis ait: Non Matth.10.c.
eñ vos eſtis q̃ loq̃mini/ſꝫ ſpiritꝰ pr̃is veſtri
q̃ loquit in vobis. Et ꝙ idẽ et filij ſit ſpũs/
paulus apl̃s teſtis eſt: Si q̃s autẽ inq̃t ſpm̃ Roma.8.c.
chriſti nõ habet/ hic nõ eſt eius.

Oroſij/queſtio.III.

E ſingulis ꝑſonis / ꝙ alꝰ ſit pr/ alꝰ
D filius/alius ſpũſſanctꝰ: vel ꝙ filꝰ ſit
genitus/⁊ ſpiritusſanctus ꝑcedens/
ſm ſcripturas ſanctas aduertimꝰ: Nũc ꝟo
illud ſcire cupio: ſi deus ſit filꝰ aut ſpũſſan/
ctus/vel vtrũ vna ſit ſubſtãtia vel eſſentia:
quã greci ομουσιαν vocant.

Auguſtini reſponſio.

Ntẽde aio/⁊ vere q̃ te mouẽt libẽtꝰ
I demõſtrabo. Beatꝰ paulꝰ apl̃s ꝙ fi
lius ſit deꝰ/ ad romanos ſcribẽs de
iſraelitis: Quoꝝ pr̃es inq̃t/ex q̃bꝰ ẽ chriſtus Roma.9.a

ſm carnē/qui eſt ſup omia deus bn̄dictus i
ſecula. Et iterū in euangelio ſm iohannē:
Joh.17.a. Ut cognoſcāt inqt te ſolū verꝫ deū: et quē
miſiſti ieſum chriſtum. Ordo eſt verborū:
Ut cognoſcāt te/ ꝛ quē miſiſti ieſuꝫ chriſtū
ſolū verū deum. Et rurſus alia ſcp̄tura di/
1.Joh.5.d. cit: Ut ſimus i vero filio eius ieſu chriſto:
ipſe ē ver⁹ deus ꝛ vita eterna. Et vt equa/
Joh.10.f. litatē ſuā oſtēdat/ait ipſe dn̄s: Ego ꝛ pater
vnū ſumus: Unū ſūt ſcꝫ natura/nō perſo/
Joh.5.c. na. Et iterū: Propterea inqt querebant iu
dei ieſum interficere: qꝛ non ſolū ſoluebat
ſabbatū/ſed ꝛ patrē ſuū dicebat deū/equa/
lē ſe faciens deo. Et rurſuꝫ beat⁹ apl̄s pau/
Phil.2.a. lus: Qui cū in forma dei eſſet/nō rapinā ar
bitratus ē eſſe ſe equalē deo. Non eñ po/
terat eſſe rapina/ vbi equalis erat natura:
q̄ nō erat vſurpata/ ſꝫ nata: Non rapuit qꝛ
habuit: et multa innumerabilia/ q̄ ad mo/
B mentū non occurrūt. Spm̄ vō ſanctū verū
Act.5.a. deū act⁹ apl̄orꝫ aptiſſime edocent. Anania
inqt petrus/cur tēptauit ſathanas cor tuū
mentiri te ſpūiſancto? Et infra: Nō es ho/
minibus mētitus / ſed deo. Et in euāgelio
Joh.4.d. ſm iohannē: Deus inqt ſpūs eſt. Paulus
1.Cor.6.d. apl̄s ad corinthios ſcribēs: Neſcitis inqt/
qꝛ corpa veſtra templū ſunt ſpūſſancti qui
in vobis eſt/quē habetis a deo: et nō eſtis
veſtri: Empti eñ eſtis p̄cio magno: glorifi
cate ergo ꝛ portate deū i corpe veſtro. Pa/
ter eñ ē deus/filius deus/ſpūſſanct⁹ deus:
Nō tres dij/ſed vnus eſt deus: Nā ſi pater
maior/ filius minor/ ſpūſſāctus pluſq̄ mi/
nor/ qd̄ heretica prauitas aſſerit: iā nō erit
vnus deus/ſed tres dij: qd̄ nefas eſt crede/
re. Et valde redarguit illos ſcp̄tura diuina.
Deut. 6.a. Audi iſrael inquit: dn̄s deus tuus/ de⁹ vn⁹
eſt: Ac p hoc ſicut nō dicim⁹ tres deos/ nec
tres eſſentias: ita nec tres ſapientias/ nec
tres ſpūs. Nā interrogati de ſingulis pſo/
nis: Si pater ſit ſapiētia vel ſpūſſctūs: re/
ſpōdem⁹: Pater ſapiētia/ ꝛ fili⁹ ſapientia/ ꝛ
ſpūſſctūs ſapiētia: Nō tres ſapiētie nec treſ
ſpūs/ ſꝫ vna ſapiētia ē et vnus ſpūs/ ſicut ē
vna ſubſtātia aut vna eſſentia: qꝛ hoc ē illi
eſſe qd̄ ſapientē eſſe/vel ſpiritū eſſe.

Oroſij/queſtio.IIII.

e Et ſi equales ſūt pater ꝛ filius: quō
Joh.14.d. ipſe filius dicit: Pater maior me
Joh.6.d. eſt: Et/ Nō veni volūtatē meā fa/
cere/ ſꝫ voluntatē eius q̄ me miſit. Et iterū:
Math.26.d. Pater ſi fieri pōt trāſeat a me calix iſte: Et/
Mea doctrina nō ē mea/ſed ei⁹ q̄ me miſit. Joh.7.b.

Auguſtini reſponſio.

i Sta omia ꝛ alia que a te non ſunt
dicta/ ſm formā ſerui quā aſſūpſit
dicta ſunt. Igit̄ cū p̄m⁹ homo ꝯdi/
tus eēt a deo/ꝛ libero arbitrio † muneratꝰ: Al. munitus
preceptūq̄ ei poſitū eſſet: ſi cuſtodiſſet q̄ ei
de⁹ p̄ceperat/morte nō corpis/ neq̄ anime
mulctaretur. Sed ille inobediēs mandato
dei/ atq̄ elatus ſupbia/ ſuaſioni ſerpentis
obediēs/dei p̄cepta ꝯtempſit: Et hec cauſa
extitit vt mortis periculū incurreret. Et ab
illo vno hoie ois humana natura vitioſa
atq̄ pctō obnoxia mortal' exiſteret. Apl̄s
paulus: Per vnū hominē inqt pctm̄ intra Roma.5.b.
uit in mundū/ et p peccatū mors: et ita in
omes homines mors ptranſijt/in quo oēs
peccauerūt: Quia ſicut p vnū hoiem omes
homines in condemnationē: ita ꝛ p vnius
iuſticiā oēs homines in iuſtificationē vite.
Et iterū: Primus hō de terra terrenus/ ſe/ 1.Cor.15.f.
cūdus homo de celo celeſtis. Hic inquā hō
celeſtis eſt. Celeſtē itaq̄ dico: qꝛ nō ex hu/
mano concept⁹ eſt ſemine/ſed de maria vͥ/
gine p nr̄a ſalute aſſumpt⁹ a filio dei: ſicut
euangeliſta iohānes teſtat̄: Et verbū inqt Joh.1.b.
caro factū eſt/ ꝛ habitauit i nobis. Et ver/
bum carne factū eſt/non carne mutatū: vt
nō deſiſteret eſſe qd̄ erat/ ſꝫ ceperit eſſe qd̄
nō erat: Aſſumpſit eñ carnē/nō ſe conuer/
tit in carnē. Carnē iſtā a pte totū hoiem in/
telligimus.i.carnē ꝛ aīam rationalē. Ut ſi/
cut prim⁹ homo ꝛ carne ꝛ aīa mortuus fue
rat: ita etiā oportuit vt p mediatorē dei et
hoīm/hoiem ieſum chriſtū ꝛ carne ꝛ aīa vi/
uificaret̄. Ergo vt ſup̄ diximꝰ/ſm aſſumptā
hoīs formā dictū eſt: Pater maior me eſt. Joh.14.d.

Oroſij/queſtio.V.

Ideo te dū de vno filio dei inqui/
v rimus/duos introducere voluiſſe:
vt dicas filiū dei/ ꝛ filiū hominis.

Auguſtini reſponſio.

On ſunt duo filij/ſed vnus eſt fili/
n us: Quia ille qui erat dei filius/fa
ctus eſt filius hoīs in vnitate pſo/
ne: Quia ſicut aīa ꝛ caro vnus ē homo/ita
verbū ꝛ homo vnus ē chriſtus. Duas ſub/
ſtantias.i.duas naturas accipim⁹ in vno fi
lio dei: vnā diuinitatis/ ꝛ alterā humanita
tis/nō duas pſonas. Igit̄ ſi dixerim⁹ duas
eſſe pſonas/introducem⁹ eſſe duos filios: ꝛ
iā non eſſet trinitas/ſed quaternitas. Pro/

fecto eñ ꝑ illud qꝺ deus eſt/ equalis ſemꝑ patri: vbiqꝫ ꝑ̄ſens eſt/et in celo totus/et in terra tot⁹/et nullo cõtẽtus loco: Per id qꝺ hõ ⁊ paſſus ⁊ mortuus/ ⁊ reſurrexit/⁊ aſcẽdit in celũ/ſedetqꝫ ad dexterã dei patris: ⁊ ſic veniet ad iudicandũ viuos ⁊ mortuos/ quemadmodũ viſus eſt ire in celũ: in eadẽ forma carnis atqꝫ ſubſtãtie:cui ꝓfecto immortalitatẽ dedit/naturam non abſtulit.

Oroſij queſtio.VI.

c Um vna ſit ſubſtãtia patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti: quomõ filius ſine patre et ſpũſancto ſuſcepit carnem?

Auguſtini reſponſio.

n Eqꝫ ꝑſona patris/neqꝫ ſpiritusſancti/ſed ſola filij ꝑſona ſuſcepit carnem. Et vt hoc intelligas/comparationibus vtar/vt ex creatura itelligas creatorẽ. Certe in anima eſt ratio: et cũ vnũ ſint/aliud anima agit/ aliud ratio: Aia viuimus/ratione ſapimus. Ita pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus cũ ſint vna ſubſtantia/ tota trinitas operata eſt hominẽ:quẽ non tota trinitas aſſumpſit/ſed ſola filij perſona.

Oroſij/queſtio.VII.

Al.↑volũtate v ↑Oluntarie genuit pater filium/an neceſſitate?

Auguſtini reſponſio.

Al.↑volũtate n Ec↑volũtarie/nec neceſſitate: quia neceſſitas in deo nõ eſt: ꝑ̄ire autẽ volũtas ſapiẽtiã nõ põt/qꝺ ẽ fili⁹: igit ꝑ̄us ẽ rõnabilit ſaꝑe ꝙ rõnabilit velle. Nã qdã noſter cũ eũ interrogaſſet hereticus: vtrũ volens/an nolens genuerit pa-

Al.↑fertur ter filiũ: laudabiliter reſpondiſſe↑videtur. Dic inquit ⁊ tu heretice: Deus pater neceſſitate ẽ deus/ an voluntate? Qꝫ ſi dixiſſet neceſſitate:ſequebat illũ grandis abſurditas: Si autẽ voluntate:reſpõdebatur illi: Ergo voluntate eſt deus/nõ natura: ⁊ ita in laqueũ quẽ volebat ponere/ ipſe incidit: et videns ſe conuictum/obmutuit.

Oroſij/queſtio.VIII.

Joh.5.c. q Uõ illꝺ intelligẽdũ ẽ qꝺ legit: Sicut pat vitã habet i ſemetipſo: ſic dedit ⁊ filio habere vitã i ſemetipſo?

Auguſtini reſponſio.

ſ Icut⁹ filiũ dei a ſemetipſo nõ eſſe/ ꝟ a patre genitũ eſſe: patrẽ vero a nullo genitũ eſſe/ a nullo vitã accepiſſe. Dedit pater filio vitã gignẽdo: nõ qꝫ ꝑ̄us fuerit filius ſine vita/ ⁊ poſtea acceperat vitã: ſicut nos q̄ ꝑ pctm̃ amiſim⁹ vitã/ ⁊ ꝑ gratiã ſaluatoris recepim⁹: ideo dicit/accepit vitã: qꝛ non eſt a ſeipſo genitus: non eñ exiſtẽdo dedit/ ſed gignendo.

Oroſij/queſtio.IX.

q Uoniam ⁊ ratione et teſtimonijs ꝑſuaſiſti mihi de ſubiectiõe filij/ qꝫ nõ ſit ſm ſubſtantiã minor/ſed ſm formã ſerui quã aſſumpſit: ideo qro/qd de miſſiõe ſpũſſcti ſentias: nũqd ⁊ ipſe hominẽ aſſumpſit/vt miſſus eſſe dicatur?

Auguſtini reſponſiu.

ſ Icut nec ſm ſbſtãtiã dicit/ſeu miſſus/ ſeu minor filius: ita nec ſpũſſctũs. Poſtermo ſicut ille propter hominẽ minor aut miſſus: ita iſte ꝓpt columbã vel ignẽ miſſus dicitur: ſcꝫ qꝛ nõ in ea ſubſtãtia q̄ ẽ eqlis patri apparuit: ꝟ vt dictũ ẽ/ꝑ ſubiectã creaturã. Nõ eñ ſicut filius hominẽ aſſũpſit/vt ſic in eternũ ꝑmaneat: ſic ſpũſſctũs colũbã vel ignẽ: ꝟ facte ſũt ille viſiões de creatura iferiore/ad manifeſtãdũ ſpũmſctm̃: q̄ eẽ poſtea deſtiteſt: Nũqꝫ eñ illa incomꝑ̄heſibil imutabiliſqꝫ diuinitas/q̄ ẽ trinitas de⁹/ab ocul carnalibus videri põt/ niſi vt dictũ eſt/ ꝑ ſubiectã creaturam.

Math 3.d.
Act.2.a.

Oroſij/queſtio.X.

f Ilius autem dei quomodo ſit de patre natus/ ſpiritus vero ſanct⁹ ab vtroqꝫ procedens declaraſti: Ideoqꝫ quero/quid diſtat inter natiuitatẽ filij/et proceſſionẽ ſpũſſancti?

Auguſtini reſponſio.

f Ilius autem ſolius eſt patris/non ſpiritusſancti: Amborum inquã ſpiritus / id eſt patris et filij. Qꝫ ſi ſpiritusſanctus filius eſſe diceretur: Nullus autem filius eſt niſi duorum/patris et matris: quod abſit vt inter deum patrem et filium tale quid ſuſpicemur: quia nec filius hominis ſimul ex patre procedit et ex matre: quia cũ procedit ex patre/non tunc procedit ex matre: et cum procedit ex matre in hac luce/ non tunc procedit ex patre. Spiritus ꝟo ſanctus non de patre ꝓcedit in filiũ: et de filio ꝓcedit ad ſanctificandã creaturã/ꝟ ſimul de vtroqꝫ ꝓcedit.

Oroſij/queſtio.XI.

q Uomodo intelligendũ eſt illud/ quod iohannes euangeliſta de ſpiritusancto dicit/qꝫ non loquetur a ſemetipſo. Sic eñ ait: Non eñ loquetur a Joh.16.c.

ſemetipſo/ſed quecunq̧ audiet/loquetur.

Auguſtini reſponſio.

[n] On loquet̃ a ſemetipſo/qꝛ nõ eſt a ſemetipſo. Pater em̃ a nullo ẽ natus: filius a patre ẽ genit⁹: ſpũſſanctus a patre ⁊ filio ꝓcedẽs: Ideo nõ loquetur a ſemetipſo: quecunq̧ autẽ audiet/loquet̃: Audire em̃ illi eſſe ẽ: eſſe aũt a ſe nõ ẽ ſed a patre: ideo quecũq̧ audiet loquetur.

Oroſij queſtio. XII.

[q] Uid ẽ qđ dicit apl̃us paul⁹ ad romanos ſcribẽs: Nã qđ orem⁹ inq̃t (Roma. 8. e.) ſic̃ oportet neſcim⁹: ſ ipſe ſpũs poſtulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. Qui autẽ ſcrutat̃ corda/ſcit quid deſideret ſpirit⁹: quia ſm deũ poſtulat ꝓ ſanctis?

Auguſtini reſponſio.

[m] Odus iſte locutionis frequenter i ſcripturis ſanctis inuenit̃: ſicut dicit dñs deus ad abraam: Nũc cognoui q̧ timeas deũ: hoc eſt/cognoſcere te feci: (Gen. 22. c.) Sicut dicit apoſtolus: Nũc cognoſcitis deũ: immo nũc cogniti eſtis a deo. Cui (Gal. 4. b.) em̃ ſemꝑ omnia in p̃ſentia ſunt/⁊ futura iã facta ſũt. Quõ nũc dicimur cogniti a deo/ niſi faciẽte deo vt cognoſcam⁹ deũ? Sic et hic ſcribit̃ ſpũſſctũs gemere ꝓ nobis. i. gemẽtes nos facere. Infundit em̃ nobis charitatẽ in deũ ⁊ ꝓximũ: Sicut dicit̃ letus dies/q̧ letos facit: aut triſtis/ q̧ triſtes facit: aut leta epl̃a/q̧ letos facit: Ita ⁊ hic gemere dicit̃ ſpũſſctũs/ eo q̧ nos gemẽtes facit.

Oroſij queſtio. XIII.

[c] Um iudei ſignũ peterent a dño ⁊ ſaluatore noſtro: reſpõdit illis: Ge (Matth. 12. c.) neratio hec adultera ſignũ querit: et ſignũ non dabitur ei/niſi ſignũ ione ꝓphete: Sicut em̃ Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus et tribus noctib⁹: ita erit et filius hominis in corde terre tribus dieb⁹ ⁊ tribus noctibus. Approba ergo quõ i inferno fuerit trib⁹ diebus et tribus noctib⁹: cũ feria ſexta que eſt in paraſceue/hora nona emiſerit ſpiritũ: et ꝑma ſabbati ante lucem que ẽ dñica/reſurrexerit: Ecce nõ ſunt tres dies pleni/nec tres noctes.

Auguſtini reſponſio.

[a] Ntiq̃ patres noſtri hoc ſenſerũt: vt ꝑma dies q̃ eſt paraſceue a ꝑte vltima/⁊ vltima q̃ eſt dñica a ꝑte ꝑma debeat cõputari: ⁊ ita denoiando a ꝑte totũ/tres dies fuerũt/vltima ꝑs ferie ſexte/totũ ſabbatũ/ ⁊ ꝑma ꝑs dñice cũ ſuis noctibus.

Oroſij/ queſtio. XIIII.

[c] Um repromittat dñs noſter ieſus chriſtus ſanctis ſuis/ q̧ in reſurrectione fulgeant ſicut ſol: quare ipẽ (Matth. 13. f.) dñs in reſurrectione ſua ſic nõ fulſit?

Auguſtini reſponſio.

[c] Larificata carne vtiq̧ reſurrexit: ſ noluit i ea clarificatiõe diſcipulis ſuis apparere: qꝛ nõ poſſent oculis ſuis talẽ claritatẽ ꝓſpicere. Si em̃ an̄q̧ moreret̃ ꝓ nob ⁊ reſurgeret / qñ tráſſigurat⁹ ẽ in mõte/diſcipuli ſui eũ videre nõ potuerũt ſ p̃ timore in t̃rã ceciderũt: quãto magis clarificata carne dñi eã videre nõ potuerunt.

Oroſij/queſtio. XV.

[m] Arc⁹ euangeliſta narrat dñm horã (Marci. 15. c.) tertia crucifixũ/iohãnes aũt ſexta: (Joh. 19. c.) cui poti⁹ credendũ ẽ ex his duob⁹?

Auguſtini reſponſio.

[e] T ille verũ dixit/et ille ſil̃r: Nã hora tertia clamauerũt pilato iudei: Crucifige/crucifige eum: Milites (Joh. 19. b.) autẽ hora ſexta crucifixerũt eũ. Igit̃ qđ illi lingua/hoc iſti manib⁹ effecerũt. Ne aũt viderent̃ iudei nõ crucifigere dñm/iõ euãgeliſta poſuit hora tertia crucifixũ dñm: qꝛ nõ (Marci. 15. c.) tm̃ illi crucifixerũt q̃ miniſteriũ impleuerũt/ ſed ⁊ illi q̃ clamauerũt. In eis em̃ cõpletũ ẽ quod ait pſalmigraphus: Filij hoim/dentes coꝝ arma et ſagitte: ⁊ lingua eoꝝ machera acuta. (Ps. 56.) Uides qualẽ gladiũ habuerunt: vñ hora tertia dñm occiderunt.

Oroſij/queſtio. XVI.

[c] Um deus omnia bona creauerit: nihilq̧ ſit quod non ab illo conditum ſit: vnde malum?

Auguſtini reſponſio.

[m] Alũ natura nõ ẽ/ſed ꝑuatiõe boni hoc nomẽ accepit. Deniq̧ bonum poteſt eſſe ſine malo/ ſed malũ nõ põt eſſe ſine bono: nec aliq̃d põt eſſe malũ vbi nõ fuerit bonũ. Ac ꝑ hoc dicim⁹ ⁊ angelũ bonũ ⁊ angelũ malũ/⁊ hoiem bonum et hoiem malũ: ſed bonũ q̧ angelus/ malũ q̧ vitioſus: bonũ q̧ homo/ malũ q̧ vitioſus. Ideoq̧ qñ dicimus bonũ/naturã laudamus: qñ dicimus malũ: nõ naturã/ ſed vitiũ/quod eſt bone nature reprehendimus.

Oroſij/queſtio. XVII.

[o] Mnes angeli equales an ineq̃les creati ſunt? Et ſi equales/cur non

omnes firmi ꝛ ſtabiles fuerunt? Si vͦo in
equales/ quo merito alij ꝑſentię ſuę ſtabi
litatem accipere meruerūt: et alij futurum
ſuę ruinę caſū minime ꝓuidere potuerūt?

Auguſtini reſponſio.

Omnes quidē angeli ęquales crea
o ati ſunt: Sed cadētibꝰ illꝭ ꝑ ſupbiā/
ceteri dño pia obediētia cohęſeꝛt/
accipiētes certā ſciētiā ſuę ſtabilitatꝭ: quā
illi nunq̄ habuerunt: Et ſic ſunt gratia dei
in omnibus circūdati/ vt nunq̄ poſſint ca
dere a beata vita/ q̄ fruunꝛ dño cohęrētes.

Oroſij queſtio .XVIII.

Quomō intelligendum eſt qđ dicit
Gen.1.d. q deus in geneſi: Faciamꝰ hominē
ad imaginē ꝛ ſimilitudinē noſtrā?

Auguſtini reſponſio.

In mēte ē ratio ꝛ intelligētia: Ipſa
i itaq̄ mēs qn̄ cogitat ea q̄ ſūt eter
na/tūc vere imago dei dicēda ē: Et
cogitādo eterna vir ē/ ſicut ait paulus apl's:
1.Cor.11.b. Vir nō debet velare caput ſuū/ cū ſit ima
go glię dei: Quātoq̄ ſe magis extēderit i
id qđ eternū eſt: tāto magꝭ inde formaꝛ ad
imaginē dei. Et ideo nō ē cohibēda/ vt in
de ſe ↄtineat ac temperet. Qn̄ vͦo ea agit ꝛ
cogitat q̄ ſūt tpalia/mulier appellaꝛ: tūc nō
eſt dicēda imago dei: ꝛ ꝓpterea debet vela
re caput ſuū/ne nimiū ſit eiꝰ ad inferiora ꝓ
greſſio: ꝛ cū licita agit/illicita concupiſcat.

Oroſij queſtio .XIX.

p Primus homo an mortalis factus
eſt/an immortalis?

Auguſtini reſponſio.

Et mortalis ſm aliquā/ꝛ immorta
e lis ſm aliā cauſā. Tale itaq̄ corpꝰ
habebat pmus hō/q̄le ꝛ nos: ſ ſine
pctō. Non eñ habebat legē in mēbris ſuis
repugnantē legi mētis ſuę: ſ vtrīq̄ meruit
poſt ꝓuaricationē. Igiꝛ animale corpꝰ ha
buit adā: ſed vt nō ſeneſceret nec deficeret
ꝑ illiꝰ ligni vͦtutē q̄ ſuſtētabaꝛ/ qđ in para
diſo vite nomē accęꝑat. Quapropꝭ ſi dei
p̄cępta ſeruaſſet/obediētię merito i illđ cor
pus ſpiritale q̄le ſctis i reſurrectione ꝓmit
tiꝛ/ꝑuāſiſſet: poſtmodū cōmutādū: Ac ꝑ
hoc poterat nō mori/ſi dei p̄cęptis pia obe
diētia cohęſiſſet. Nō eñ et ſic factꝰ fuerat/
vt nō poſſet mori ſicut ceterę naturę q̄ ol
no mori non pñt/ſed ita vt obediētia imor
talē/inobedientia mortalem faceret.

Oroſij queſtio .XX.

Quid eſt quod dicit apoſtolus pau
q lus: Caro et ſanguis regnū dei nō 1.Cor.15.f
poſſidebunt?

Auguſtini reſponſio.

Ex hoc teſtimonio multi minus in
c telligentes/ ac ꝑ hoc heretice aſſe
runt hominē nō poſſe in eadē qua
defunctus eſt carne reſurgere: ſed tollētes
verā carnē naturę ſuę/quale eſt corpus qđ
nūc habet: corpꝰ aereū qđ nūq̄ habuit/ho
mini poſt reſurrectionē attribuūt: Qđ val
de abſurdū ↄſiderātibꝰ ipſā ſentētiā appro
baꝛ. Caro ꝛ ſāguis inq̄t/regnū dei nō poſſi
debūt. Et hoc idē apl's paulus exponens/
quodāmodo ſubſecutus adiūxit: Neq̄ cor
ruptio incorruptionē poſſidebit. Quibus
ſcribit apl's? Nempe his qui dicebāt: Mā 1.Cor.15.d.
ducemus et bibamus/cras eñ moriemur.
Hos redarguens beatus paulus apl's/car
nē ꝛ ſanguinē appellat/ hoc eſt opa carnis
et ſanguinis/non poſſe adipiſci regnū dei.
Nā ſi ꝓpria hic ſubſtātia carnis accipiēda
eſt: quid dicent de his quibus ſcribit idem
apoſtolus: Vos autem in carne nō eſtis/ Rom.8.b.
ſed in ſpiritu? Nūquid nā romani carnem
nō habebāt quibus apoſtolus ſcribebat?
Sed in carne inquit non eſtis .i. non eſtis
carnales: nō facitis opera carnis/ q̄ inimi
ca ſūt deo: quę legi dei nō ſubijciunꝛ. Qui
autē in carne ſunt inquit/ deo placere non
poſſūt. Ecce qualis caro regnū dei nō poſ
ſidebit. Nam q̄ homo i eadē qua moritur
carne reſurgat/dñs noſter ieſus chriſtꝰ poſt
reſurrectionē ſuā dubitātibus diſcipulis/
ꝛ putātibꝰ ſe ſpiritū videre/reſpōdit: Pal Luc.24.f.
pate ꝛ videte/q2 ſpūs carnem ꝛ oſſa nō ha
bet/ ſicut me videtis habere. Ac ꝑ hoc cre
dimus hoiem non tm̄ cū carne ꝛ oſſibꝰ/ ſed
etiā cū ſāguine/ꝛ q̄cq̄d ad naturā eiꝰ ꝑtinet
reſurgere: et ſine vlla corruptione eſſe illic/
vbi ſemꝑ eſt eterna vita ꝛ eterna felicitas/
ↄtemplando trinitatē deū. Igiꝛ ſicut iuſti
cū ſua carne ad eternā felicitatem: ita im
pij ad eternam reſurgent miſeriam.

Oroſij queſtio .XXI.

Geneſis† principiū habet: In prin Ar.teſt
g cipio fecit deus celū ꝛ terram: An Gen.1.a.
igiꝛ angeli poſtmodū facti ſūt: cū
dicaꝛ/q̄ pmo oīm fecit deus celū ꝛ terrā?

Auguſtini reſponſio.

Quando facta ſunt ſimul ſidera/ait
q ſcriptura: laudauerunt me omnes

angeli mei voce magna. Quarto enim die facta ſūt ſidera/ et iã angeli erãt. Neq̃ eñ die tertio/ neq̃ ſecūdo facti ſūt: In his eñ apparet ꝙ̄ facta ſunt. Tertio eñ die arida/ ſcꝫ terra ab aquis diſcreta eſt. Secūdo eñ factū ẽ firmamẽtū: vbi ſol ⁊ luna diſcurrūt ⁊ ſidera. Porro ꝑmus dies ipſe ẽ angelica natura/ que ꝑmo celi nomine nūcupata ẽ. Unde euidenter oſtendit᷑ primo die ſpiritalem factã: id eſt angelicã naturam: et ſic hoc celum quod oculis cernimus: Nã qđ
Geñ.1.a. ait: In principio fecit deus celum ⁊ terrã: non eſt primo omniū ſicut aiſ: ſed in principio/ id eſt in filio: immo ꝑ filium fecit de-
Al. ꝉ naturã us omnẽ ſpiritalẽ corporalẽq̃ ꝉ creaturã: que et celi et terre nomine appellata eſt. Nam ꝙ ipſe ſit principiū: de ſe interrogã-
Joh.8.d. tibus iudeis quis eſſet/ reſpondit: Principium qui ⁊ loquor vobis. Primo igit᷑ voluit celum et terram velut quandã ſpiritalem corporalẽq̃ materiam dicere: ⁊ ſic quẽadmodū ſingillatim facta ſūt/ ordinẽ texere. Quod eñ dixit celū/ hoc mihi videtur dixiſſe aquarum abyſſuꝫ tenebroſam antea quodammodo fluitantẽ vitã: niſi conuertatur ad creatorẽ/ et fiat lux: ⁊ contempletur trinitatẽ deum eſſe in deo. Neq̃ eñ ita dicimus/ vt iſta materies precedat formã ſuam/ ſicut precedit lignum arcam: ſed ſicut precedit vox verbū: Nō eñ tempore/ ſed origine. Igitur prima creatura lux nō eſt iſta que quarta die facta eſt/ ſed ſpiritalis/ id eſt angelica natura.

Oroſij/ queſtio. XXII.

Um dicit᷑: Spūs dei ferebat᷑ ſuꝑ
c aquas: localiter ferebat᷑ ſicut ſol ⁊ luna et alia ſidera/ an aliter?

Auguſtini reſponſio.

Piritusſanctus deꝰ eſt. Qua de re
ſ nō ꝯtinet᷑ loco aut diſtẽdit᷑: Neq̃ tꝑm motionibus ſubiacet/ ſed eſt vbiq̃ ꝓ̄ſens et totꝰ: Cū mō ſane nominauit creaturã/ cui ſuꝑferri diceret᷑ ſpūſſctūs: nō localit᷑/ ſed potẽtialiter dicit᷑. Nō ex indigẽtia deus fecit opera ſua/ ſed ex beneficẽtia: neq̃ bonꝝ indiget que fecit. Indiguus quippe atq̃ egenus amor ſubiacet rebus ꝗs diligit: Ipſe aūt egenus nō eſt: nec ſubiacet rebus quas diligit: Et ideo dictū eſt ſuꝑferri creature ſpiritūſanctū: quia nō ex indigentia/ nec egenti/ ſed benefico amore operatus eſt ipſam creaturam.

Oroſij/ queſtio. XXIII.

Um dixit deus: Fiat lux: ⁊ facta ẽ Geñ.1.a.
c lux: in diẽ dixit/ an ante omnẽ diẽ? Si in diẽ dixit/ temporaliter dixit: Si temporaliter dixit/ ꝑ aliquam creaturã dixit: Igit᷑ non eſt ꝑma creatura lux.

Auguſtini reſponſio.

Ec i diẽ dixit/ nec tẽporaliter dixit:
n q̄ an̄ oẽm ꝑfecto creaturã verbū ſuū genuit: ⁊ ꝑ ꝟbū oẽm creaturã creauit. Dictū itaq̃ dei/ verbū dei eſt. Sed diuina ſcriptura ꝑuulis congruens/ ⁊ quodãmodo eos lactans vt proficiant et cibū ſpiritalẽ capiant/ voluit ſemꝑ ꝑ omnẽ creature formationẽ dictionẽ dei nūcupare: Ut verbi gratia/ ſi requiramus: Qñ facta eſt lux? Audies: In ꝟbo dei erat vt fieret. Quō factū celū? In ꝟbo dei erat vt fieret. Et cetera ꝑ ordinẽ ſi reꝗras/ qñ facta ſint: in ꝟbo dei erãt vt fierẽt. Hoc eſt eñ: Dixit deꝰ: fiat lux: Neq̃ eñ corꝑalibꝰ modis loquit᷑ diuina natura: nec quotiẽs dicit᷑: dixit/ totiens verba formauit. Unū eñ ꝟbū genuit coeternū ⁊ ꝯſubſtãtiale ſibi/ in quo omnia ineffabiliter ⁊ intemporaliter dixit:

Oroſij/ queſtio. XXIIII.

I ſubito deus vidit lucem ꝙ eſſet
ſ bona: an an̄ neſciuit/ et viſio ei cōtulit ſciẽtiam?

Auguſtini reſponſio.

Anc opus ꝓ̄cedit volūtas noſtrã
o dū cogitamus q̄d oꝑari debeamꝰ. Nemo eñ ignorans aliquid facit: dū cogitat qualiter fiant que facienda cogitando diſpoſuit. Et cū hoc in hominẽ cadere non poſſit/ vt aliquid ignorãs faciat: quãto magis i deū: qui oĩa eterno ⁊ ſtabili ſuo conſilio/ que voluit fieri/ nec aliter facta/ nec aliter facienda eſſe vidit. Eo itaq̃ modo vidit facta quo viderat facienda.

Oroſij/ queſtio. XXV.

T diuiſit inquit ſcriptura/ lucem a
e tenebris. Omne eñ qđ diuiditur/ etiã eſſe poteſt. Sicut ergo eẽntia lucis/ ita eſt etiã eſſentia tenebraꝝ: Et cur non dixit ſcriptura: Uidit deus tenebras ꝙ eſſent bone/ ſicut de luce dictū eſt?

Auguſtini reſponſio.

Eus bona ⁊ incōmutabili volūta-
d te creauit omnes angelos bonos. Et quia ex his quoſdã ꝑ ſuꝑbiã ꝓ̄ſciebat caſuros ꝑ incōmutabilitatẽ ꝓ̄ſcien-

tię ſuę/diuiſit inter bonos et malos: Ma/
los aūt appellans tenebras/ꝛ bonos appel/
Gen.1.d. lans lucē. De bonis dicēs: Uidit deus ꝙ
boni ſūt: malis nullatenꝰ hoc dixit: ne pec
cata ꝗ ſunt tenebrę/ approbare videretur.

Oroſij/queſtio.XXVI.

P Rimū diē ſpiritalē aſtruis eē crea/
turā: et quō habuit veſperā ꝛ ma/
(ne?

Auguſtini reſponſio.

A O Mnis creatura anteꝙ tēpore ſuo
fieret/in ipſo dei verbo prius erat
ab angelis cognoſcenda: et ſic ſuo
tempore facienda. Quapropter ipſa crea/
turę cognitio in ſemetipſa veſpera/ in deo
erat mane. Quia prius videtur ipſa crea/
tura in deo ꝙ in ſcipſa videaꝶ: iō creatura
plus videꝶ in arte ꝗ facta ē/ ꝙ ipa in ſcipſa
ꝗ facta ē. Propterea eīn ait euāgeliſta iohā/
Joh.1.a. nes: Qō factū ē/ in ipſo vita erat. Oia ꝗ ꝗ
facta ſunt/ꝛ vitam nō habent: in ipſo ver/
bo dei vita ſunt/in ſeipſis vita non ſūt. Ce
lum/terra/lapis vitam non habēt: ꝛ tamē
in deo vita ſunt. Uiuūt igitur in deo ſine
initio/ vtiqꝫ incōmutabiliꝶ oēs rationales
creaturę: ac ꝓ hoc plus videntur ab ange/
lis ſanctis in verbo dei vbi ſunt vita/ ꝙ in
ſeipſis: ꝗꝛ ſcientia angeloꝝ in compatione
Ar.ꝛ veſpera/ſcis dei quodāmodo ꝛ veſpera eſt. Sit ergo in
cognitione ſpirituū dies primus: in cogni/
tione firmamenti ſecūdꝰ: in cognitione di/
ſcretionis terrę ac maris tertius: in cogni/
tione ſolis ꝛ lunę ꝛ ſtellarū quartus: in co/
gnitione reptiliū ꝛ volatiliū quintus: i co/
gnitione iumentoꝝ ꝛ ferarū vel ipſius ho
minis ſextꝰ. Neqꝫ eīn diei vnꝰ quē itelligi
mus naturā ſpiritaliū creaturarum .i. an/
gelicarum/ſexies facta cognitio ſex dies fe
cit: ꝓpter ſenarij numeri ꝑfectionem. Sed
de numeri ſenarij ꝑfectione aliquid tibi ex
ſcripturis ſanctis colligam. Libēs adeſto/
B ꝛ te totū ad audiendū prepara. Unum in
numero diuidi non poteſt: ab ipſo eīn ſur/
git omnis numerus: Ergo duo diuidi poſ
ſunt: Sed pars eorum vnū eſt. Igiꝶ diui/
ſio duorū in bis vnū eſt: diuiſio triū inter
vnū eſt. Quid aūt aliud hic numerus oſtē
dit/ niſi trinitatem quę deus eſt? Quę ꝙ/
uis tres ſint perſonę/ vnum creduntur in
vnitate naturę. Quaternarius duas par/
tes habet: Nam quarta eius vnuꝫ/ media
eius duo: Unū videlicet et duo tria ſunt:
Ecce ꝑtes ſuas: nec vltra excreſcit: nec cō/
plet: et ideo imperfectꝰ eſt numerus. Qui/
narius autem habet niſi vnū/ quod eſt qn
ta eius. Senarius ergo numerus ꝑfectus
eſt: quia partibus ſuis compleꝶ: habet eīn
vnum/quod eſt ſexta pars eius/ duo quę
ſunt tertia/ tria quę ſūt media: Unū ergo
et duo et tria/ſex faciunt. Ideoqꝫ ꝓpter hu
ius numeri perfectionē/ſex diebus opera/
tus ē omnē creaturaꝫ. Tres ꝗ hę ꝑtes ſena
rij numeri demōſtrāt nobis trinitatē deū i
trinitate numeri/menſurę ꝛ pōderis feciſſe
oēm creaturā. Plurimū valere ſenarij nu/
meri ꝑfectionē/in ſcṗturis ſāctis frequēter
repimus: ꝑſertim in morte dñi ſimpla/ꝛ in
reſurrectione eiꝰ ſimpla/ꝛ in morte nr̄a du/
pla/ et reſurrectiōe nr̄a dupla. Mors itaqꝫ
dñi nr̄i ieſu chriſti/nō fuit in aīa/ ſed in car/
ne ſola: Mors vero nr̄a nō ſolū in carne/ ſꝫ ꝛ
in aīa: In aīa propter pctm̄/in carne ꝓpter
pęnā pcti. Ille vero quia pctm̄ nō habuit/in
anima nō eſt mortuus/niſi tm̄ in carne: et
hoc propter ſimilitudinē carnis peccati/
quam de adam traxit. Igitur ſimpla eius
mors profuit duplę noſtrę: et ſimpla eius
reſurrectio/duplę noſtrę reſurrectioni pro/
fuit. Eſt etenim mors carnis eius et reſur/
rectio eius: mors carnis noſtrę et reſur/
rectio eius/et mors animę noſtrę et reſur/
rectio eius. Mors autē carnis eius et re/
ſurrectio eius/duas mortes noſtras/ꝛ du/
as reſurrectiōes noſtras ſignificat: Unde
ſi addas ad vnam mortē domini et vnam
reſurrectionē eius (quę duo faciunt) quat/
tuor: hoc eſt duas mortes/et duas reſurre
ctiones noſtras/ſex fiunt: Ideoqꝫ ſimpluꝫ
domini bis/et duplū noſtrum bis/tria bis
ſunt: et tria bis ſm ꝙ ſupra diximus/ par/
tes ſunt vnde ſenarius numerus eſt. Nam
et trigintaſex horę/quibus dominꝰ fuit in
inferno/huic ſimplo et duplo congruunt.
Duodecim ergo horę fuerunt diurnę/ꝛ vi/
gintiquattuor nocturnę. Itē vigintiquat/ C
tuor ad duplam mortē noſtram cōcinunt:
ꝛ illę duodecim horę ad mortē domini ſim
plam. Reuera eīn et natiuitas eius ſenari/
um numerū habet. Quadraginta eīn ꝛ ſex Joh.2.d.
annis ędificatū eſſe templū aſſerunt iudęi
in euangelio: quod intelligitur de corpore
domini. Quadraginta ꝛ ſex anni ꝓ diebus
poſiti ſunt. Quadraginta ꝛ ſex diebus di/
cunt infantē formari i vtero: ꝛ ſubinde vſ/
qꝫ in diē ꝑturitionis augmētari. Quadra/

gieſſexies quippe ſeni/fiunt ducenti ſeptua
gintaſex: qui faciunt menſes nouē et dies
ſex. Cōputa ergo ab octauo calendas apri
lis quādo paſſus eſt dominus (nā et tunc
etiam creditur fuiſſe conceptus) vſq͂ in di
em octauū calendas ianuarij: et reperies
dies ducentos ſeptuagintaſex/qui conſtāt
per ſenariū numerū. Quid de illa muliere
Luc.13.b. in euangelio/quā decem ꝛ octo annis cur-
uauerat ſathanas/ quam ſanauit dn̄s/di-
cemus? Quia et ipſi anni ſenariū numerū
habēt. Ter ergo ſeni octodecim ſunt. Illa
itaq͂ mulier intelligit̄ figurare gen⁹ huma
nū/quod ſexta ętate ſęculi a captiuitate di
aboli redēptor noſter dn̄s ieſus liberauit.
Sex etates mundi Prima ętas eſt ab adā vſq͂ ad noe. Secū-
da ętas eſt a noe vſq͂ ad abraā. Tertia ab
abraā vſq͂ ad dauid. Quarta a dauid vſ-
q͂ ad tranſmigrationē babylonis. Quin-
ta a trāſmigratione babylonis vſq͂ ad ad-
uentum dn̄i noſtri ieſu chriſti. Sexta ꝗ nūc
agitur/ donec excelſus veniet ad iudiciū.
Sexta igit̄ ętate ſęculi reformat̄ genus hu
manū ad imaginē dei. Profecto eñ anni
decē ꝛ octo: nō ſolū ſex ętates/ ſed etiā tria
tempora euidenter demonſtrāt: Unū ſcili
cet ante legē/alterū ſub lege/tertiū ſub gra
tia. Quinimmo ꝛ ipſe ann⁹ ſenario nume-
ro ꝯtinet̄: habet eñ dies trecētos ſexagin-
taquinq͂. Sexies autē ſexageni ſunt trecē-
ti ſexaginta. Remanēt ꝓfecto dies quinq͂
ꝛ quadrās. Quinq͂ aūt dies ſexies/ſūt mē
ſis. Tamen etiā ſi illū quadrantē ꝓ die po-
nas/a parte totū/ſex faciūt. Et ecce quan-
tum me dn̄s adiuuit/de ſenarij numeri ꝑfe
ctione: tn̄ non quantū volui/ tamē quan-
tum potui reddidi rationē.

Oroſij/queſtio.XXVII.

q Uomō autē diuiſę dicunt̄ aquę ꝗ
erāt ſub firmamēto/ ab illis ꝗ erāt
ſupra firmamētū? Ordo eñ elemē
toꝝ ꝛ pond⁹/nō ſinūt vt ſit aquaꝝ ſubſtan
tia ſupra cęlos: Aqua eñ cedit terrę/et aer
cedit aquę/ et ignis cedit aeri: Nullo mō eñ
pōt fieri/ vt ſecundū elemētū qđ ē aqua/ſit
Gen.1.a. ſupra q̄rtū qđ ē ignis. Et quō dictū ē: Fiat
firmamētū i medio aq̄rum/ ꝛ diuidat aq̄s
(ab aquis?

Auguſtini reſponſio.

q Ue ꝛ q̄leſlibet ſint aq̄ illę q̄s ſcptu
ra docet ſupra cęlos eſſe: eaſdē eē
ibi minime dubitemus. Sicē eñ nu
bes iſtę/ꝗ vtiq͂ aquę ſunt/ferunt̄ ſuꝑ aera/
qđ ē tertiū elemētū: ita fieri poſſe arbitror
vt aquę tenues atq͂ ſubtiles ferant̄ ſupra
cęlū. Nā ex hoc pōdere elementorū multi
philoſophi reſurrectionē carnis illudētes:
nō poſſe fieri inquiūt/ vt hō q̄ vtiq͂ ex ter-
ra factus ē/ſit in cęlo. Sed hos veritas ꝯuin
cit: ꝗ facit multa aīalia terrena i aere voli-
tare: ꝛ aquā eſſe ſupra aerē: ꝛ ignē vtiq͂ qđ
eſt quartū elementū/eſſe in terra. Ergo dei
potētia quę hęc facere approbat̄: facit vt ꝛ
homo ꝛ aqua ſint ſupra cęlum.

Oroſij/queſtio.XXVIII.

c Cū totam terrā aqua tegebat: nō
erat locus vbi aq̄ ꝯgregent̄/dū to-
tā terrā aqua tegebat. Quō ergo
ſcriptura dicit: Congregent̄ aquę quę ſub Gen.1.b.
cęlo ſūt in locum vnum/ ꝛ appareat arida?

Auguſtini reſponſio.

t Otam terrā aqua tegebat ſicut ra
riſſima quędā nebula: quę poſtea
in vnū redacta atq͂ collecta eſt/ vt
poſſet etiam terrę ſpecies apparere: et ter-
ra longe lateq͂ ſubſidēs/ potuit concauas
partes pręhere/quę confluentes aquas ſu
ſciperent/vt arida appareret.

Oroſij queſtio.XXIX.

c Um deus oīa bona creauerit/di-
cente ſcptura: Et ecce oīa quę fecit Gen.1.d.
deus/bona valde. Cur rurſus dn̄s
i euangelio dicit: Nemo bon⁹ niſi ſol⁹ de⁹? Marci.10.c

Auguſtini reſponſio.

q Uod hō ſit bonus/idē ipſe dn̄s in
euangelio dicit: Bonus hō de bo- Math.12.d.
no theſauro cordis ſui ꝓfert bona.
Sed vt hoc diceret: Nemo bon⁹/niſi ſolus
deus: illi ſcʒ reſpondebat qui vitam ęter-
nam ab eo quęrebat: Illi/ qui tn̄ hominē
arbitrabat̄/dicens: Magiſter bone. Ideo-
q͂ ſic reſpondit dicens: Quid me dicis bo
nū? Nemo bonus/niſi ſolus de⁹: Id ē/for-
mā iſtā aſſumptā quam cernis/ videbunt
boni et mali/pij et impij: non tn̄ erit eis in
bonum qui mala agunt. Ergo non me di-
cas ſm̄ hanc formā bonū/quam videbunt
et illi qui me pupugerunt. Eſt alia forma/
quam non videbūt impij: quā nō videbūt
niſi ſoli iuſti: ſm̄ hanc formam bonus ſum
eis/qui digni fuerint me videre.

Oroſij/queſtio.XXX.

f Ons inquit ſancta ſcriptura/ aſcē- Gen.2.b.
debat de terra/ irrigans vniuerſā
faciē terrę: Si vniuerſā trā irriga-

bat:ergo ⁊ montes irrigabat:qꝛ ⁊ montes
vtiq̧ terra ſūt. Si vō ⁊ montes irrigabat/
diluuiū erat:Et ſi diluuiū erat:quomō ter
ra germinauerat herbā virentem ⁊ facien/
tē ſemen: Aut quomō habitabat homo in
terra/ ſi vniuerſam terram aqua tegebat?

Auguſtini reſponſio.

f Ons/ ibi ponit/ ſingularis p plu/
rali numero:Hoc em̄ ſi ſollicite in/
quiramus/in ſcripturis ſanctis fre/
quēter reperies.Habes nempe in pſalmo:
Pſ.77. Miſit in eos muſcam caninā et comedit
eos:⁊ ranā/ et exterminauit eos:Cū vtiq̧
nec vna muſca/ nec vna rana fuerit. Et ali/
Pſ.104. bi in pſalmo dixit:Et venit locuſta: nō ait
locuſtę/ſed locuſtā.En habes ſingularē nu
merum p plurali: Scđm id quod ait nobi/
Eneið.2. liſſimus quidā poetarū: Vteruſq̧ armato
milite complēt. Porro autē ꝑpter vnita/
tem naturę dictū eſt vnus fons/ vt omnes
intelligamus qui ſunt i terra: quia quodā
modo oēs ex vnius abyſſi natura manāt.
Geñ.2.b. Nam q̄ ait: Irrigabat vniuerſaȝ faciē ter/
rę:non totam terram rigabat/ſed partē.A
toto em̄ partē ſignificauit:quēadmodū di/
cimus:Chriſtus mortuus ē/chriſt⁹ reſurre/
Al. tcam non morꝰ fue/ rit et reſurrex/ erit niſi ꝑ caꝛ xit.†Quod nō conceditur niſi ſm carnem.]

Oroſij queſtio.XXXI.

Ibidem.c. t Ulit ergo dominus deus hoīem/
ait ſcriptura:⁊ poſuit eum in para
diſū voluptatis/vt operaret ⁊ cu/
ſtodiret illū.Quid rogo: operaret ⁊ cuſto/
diret paradiſum/ne an aliud?

Auguſtini reſponſio.

i Sta ſentētia duplicē intelligentiā
parit.Siue em̄ opare hō paradi/
ſū/vt in paradiſo aliqd opare: nō
neceſſitate vict⁹/ ſed ad delectationē opa/
bat:adhuc em̄ non peccauerat/nec ei terra
ſpinas ⁊ tribulos germiauerat/vt i ſudore
faciei ſuę ederet panē ſuū.Hoc nēpe meru/
it poſt pctm̄. Añ pctm̄ igit non indigētia/
Al.†volūtate nō neceſſitate/ſȝ ſola vt diximꝰ †voluptate
operabat paradiſū p agriculturā/et cuſto/
diebat p diſciplinā. Nō cōtra beſtias neq̧
cōtra aīalia aliqua paradiſū cuſtodiebat:
Al.†ſibi ſcȝ ſed † ſic ſolū ne amitteret peccādo/ quē cu/
ſtodire poterat obediēdo.Siue ipſū hoīeȝ
ponēs deus in paradiſo vt operare et cu/
ſtodiret:operare ſcȝ vt bonus eſſet:et cu/
ſtodiret vt tutus foret.Quidlibet hoꝝ di/
catur:ſiue hō paradiſum opare p agricul/
turam/⁊ cuſtodiret p diſciplinā:ſiue ipſum
hominē deus operare vt bonus eſſet/⁊ cu
ſtodiret vt tut⁹ eſſet:q̄duis hoꝝ intelligas/
rationem vtrerq̧ intellectus non impedit.

Oroſij queſtio.XXXII.

c Um de⁹ minet hoi mortē die q̄ ci/
bū vetitū tetigerit:cur eo die mor
tu⁹ nō fuit?Sic em̄ ſcṗtura dič: In Geñ.2.c.
q̄cūq̧ die comederl ex eo/morte morieris.

Auguſtini reſponſio.

q Uattuor eſſe mortes ſcṗtura ſan Quattuor mortes
cta euidēter oſtēdit. Prima mors
eſt aię/quę ſuū deſerit creatorē:cū
em̄ deſerit peccat. Sine(inq̄t dn̄s i euāge/ Matth.8.c.
lio)mortuos ſepelire mortuos ſuos. Ecce
habes mortuos ſm aīam.ſ.ſepeliētes mor
tuos.Et q̄s ſepeliūt? Scđm carnē mortu/
os.Hęc itaq̧ ſentētia duas mortes manife
ſtiſſime docet:vnā aię/quā peccando incur
rit:alterā corpis: Tertia aūt eſt ſolius aię:
quā dū ex hoc corpe exierit/patit:ſm illud
qđ in euangelio de diuite legimus. Pater Luc.16.f.
abraā(inquit diues)mitte laçarū vt digi/
to ſuo refrigeret linguā meaȝ:qꝛ crucior in
hac flāma.Quarta ē mors/cū anima reci/
piet corpus/vt in ignē mittat ęternū:ſm il
lud quod dn̄s in euangelio de futuro iudi
cio ait: Ite in ignē ęternū/qui paratus eſt Matth.25.a.
diabolo ⁊ angelis eius.Die itaq̧ quo pec
cauit adā/in anima mortuus eſt.Sicut em̄
corpus viuit ex anima: ita aīa vt beatius
viuat/viuit ex deo.Ergo deſerta aīa adę a
deo/iure dicit mortua ꝑma morte:ex qua
tres poſtea ſecutę ſunt mortes. Ut em̄ hę
ſubſequerent/ꝑmo ꝓceſſit deſertio dei/ ſm
q̄ eo die quo peccauit adam mortuus eſt.

Oroſij queſtio.XXXIII.

q Uomō poterat timere mortē adā
quam nullatenus ſciebat?

Auguſtini reſponſio.

ſ Icut em̄ nos ſcim⁹ reſurrectioneȝ
quā nunq̧ expti ſum⁹/nec vidim⁹:
ita ille ſciebat mortē.Scim⁹ quoq̧
q̄ exiēs aīa a corpe ſuo faciat mortē: et dū
reuerſa fuerit/in corpe ſuo faciet reſurrecti/
onē.Ecce ſcim⁹ reſurrectionē quā nūq̧ exp
ti ſumus:Sic ⁊ ille ſciebat vtiq̧ mortē/ nō
adhuc p experientiā/ſed p ſcientiam: Scie/
bat quippe q̄d eſſet viuere: ⁊ p ꝑuationem
vitę ſciebat vtiq̧ mortem.Sicut ſciunt te/
nebrę p priuationem lucis: ⁊ ſicut ſcitur ſi/
lentium p priuationē vocis: et ſicut ſcitur

vacuum per priuationē corporis: ita ſcie-
bat mortem p priuationē vitę.

Oroſij queſtio.XXXIIII

Gen.2.c. Adduxit dominus cuncta ad adaȝ
a animalia et volatilia/ videnſq; ea
nomina impoſuit. Et de muliere
Gen.3.b. paulopoſt dicitur: Videns ergo mulier ꝙ
bonum eſſet lignum ad veſcendum ⁊c. Ec-
ce manifeſtiſſime ſcriptura oſtēdit ambo-
rum oculos apertos fuiſſe. Nec eñ fas eſt
dicere primos homines cęcos factos. Et
cur poſt paululū poſt ligni vetiti tactum/
eadē ſcriptura dicit: Aperti ſunt oculi am-
borū? Niſi eñ oculos haberent apertos:
nec ille animalib⁹ nomina imponeret: nec
illa videret ligni pulchritudinē.

Auguſtini reſponſio.

Hoc quippe verum eſt/ quia aper-
b tos oculos habebant: ⁊ tamen ni-
ſi ad aliquid clauſi eſſent/ nullate-
nus ſcriptura diceret: Aperti ſūt oculi am
borū. Aperti ſunt ſcȝ/ non ob aliud niſi ad
Roma.7.d. inuicē cōcupiſcendū: vt eſſet lex in mēbris/
repugnās legi mētis: vt etiā in ipſis mem-
bris eſſet nō volūtarius mot⁹/ iuſta ſcilicet
dei vindicta: vt homo ꝗ noluit eſſe ſubie-
ctus deo/ nō haberet ſubditū corpuſ. Ergo
in eo aperti ſunt oculi amborū/ vt mouerē-
tur concupiſcentialiter mēbra.

Oroſij queſtio.XXXV.

Cum audiſſent vocem adā et eua/
c ait ſcriptura/ dñi dei deambulātis
in paradiſo/ abſconderunt ſe: Ro-
go quęnā eſt iſta deambulatio?

Auguſtini reſponſio.

Abſit vt deus ꝗ eſt trinitas/ ex hoc
a ꝙ eius dicit deambulatio/ corpo-
re⁹ aut local eſſe credat. Omne ſiq-
dē corpus locale ē: ⁊ omē locale vtiq; cor-
pus ē. De⁹ vo incorporea res eſt: nec tpalit
mouet/ nec loco ꝯtinet/ neq; de loco ad lo-
cū trāſfert. Eius nāq; deambulatio intelli
genda ē p aliquā creaturā facta: quā crea-
turā hominē fuiſſe ex ipſi⁹ circūſtantia ſcri-
pturę intellectū a maioribus recolo.

Oroſij queſtio.XXXVI.

Cum deus vnus ſit/ dicente ſcptu-
Deut.6.a. c ra: Audi iſrael: dominus deus tu-
us vnus eſt: quomō ipſe ſit: Ecce
adā quaſi vnus ex nobis factus eſt? No-
bis eñ pluralitatem inſinuat.

Auguſtini reſponſio.

Deus ꝗuis vnus ſit/ tñ trinitas ē:
d pater ſcilicet ⁊ filius ⁊ ſpūſſanct⁹:
Unus ex nobis dictū eſt: nō pro-
pter pluralitatem deorum/ ſed ꝓpter plu-
ralitatem perſonarum.

Oroſij queſtio.XXXVII.

Ulta vtiq; videmus animalia ex
m corruptiōe corporū/ maxime mor-
tuorum naſci: Nunquid tunc cre-
ata ſunt quando ipſa corpora?

Auguſtini reſponſio.

Abſit vt tunc creata dicant quādo
a ipſa corpora: ſed corporibus inſi-
ta ſunt quodāmodo/ quę ſunt ſuo
tēpore exorta. Sicut eñ ſemē cuiuſlibet ar
boris habet quandā vim/ vt cum obrutū
fuerit in terra/ oriatur ⁊ virgultum produ-
catur: deinde ramis nihilomin⁹ conſtipa-
ta dilatetur: ⁊ frondibus de eiſdē floribus
decorata fructificet: Ita ē ⁊ in corpore/ vt
ita dicam/ quoddā ſeminariū/ vñ ſuo tem-
pore curante ꝓuidentia dei/ aliqua genera
animalium oriātur.

Oroſij queſtio.XXXVIII.

Cum deus dixerit: Germinet terra Gen.1.c.
c herbam virentē/ et afferentē ſemē
et ligna fructiferā: Ligna infructu
oſa vel ſpinas vel tribulos quando fecit?

Auguſtini reſponſio.

Simul omnia deus fecit/ oſtēte ſcri
ſ ptura: Qui viuit in ęternū/ crea- Eccli.18.a.
uit omnia ſimul. Nullatenus igit
dicēda ſunt infructuoſa ligna/ quę aliquo
mō hominibus afferūt adiumēta: Quia ⁊ re
uera/ ſi nō inuenim⁹ in eis aliqd ad edēdū/
inuenim⁹ certe ad medicamētū: inuenim⁹
ad adiutoriū: Nā quātū vtilitat inueniat
i eis/ tuipe ꝯſidera. Proinde q; a fruēdo di
cit fruct⁹/ ⁊ ab oī ligno poſſum⁹ habere ali-
qđ adiutoriū/ iure nullū lignū dicim⁹ īfru-
ctuoſum. Spinę autē et tribuli ꝗuis poſt
pctm̄ hoī naſcant ad laborē/ dicēte ſcriptu-
ra: Terra ſpinas ⁊ tribulos pariet tibi: ta- Gen.3.c.
men non eſt dicendū tunc ea aboriri ex ter
ra/ quia iam nō erant: erant vtiq; ad paſt⁹
pecorum vel volatiliū facta/ nō ad augen-
dam hominis pęnam ꝓducta.

Oroſij queſtio.XXXIX

Si omnia in numero ⁊ menſura et Sap.11.d.
ſ pondere deus diſpoſuit/ ſicut ſan-
cta ſcriptura teſtat: ipſū numeꝝ ⁊
menſuram ⁊ pondus vbi diſpoſuit?

Auguſtini reſponſio.

n Umerꝰ et mẽſura ⁊ põdus ipſe deꝰ eſt: Ipſe ẽ numerus ſine numero: a q̃ ẽ oĩs numerus: Ipſe eſt mẽſura ſine mẽſura/a qua ẽ oĩs mẽſura: Ipſe eſt pondꝰ ſine pondere/a quo ẽ omne pon-
Sap.xi.d. dus. Oĩa ꝗ in numero ⁊ menſura ⁊ põdere diſpoſuit: tanq̃ ſi diceret: oĩa in ſe diſpoſuit. Nõ eñ creaturã tam extra ſe /aut alicubi vidit/vt ſicut homines memoria retineat quę faceret. Oĩs ergo cauſa creaturę voluntas ẽ creatoris: Hoc ibi eſt volũtas qđ natura: Si tamẽ ęterna eſt natura ſicut
Al. ⁊ accedit ęterna volũtas: Nõ eñ † accidit deo hmõi noua aliqua cogitatio ad formandas creaturas. Proinde omnia in ſe trinitas deꝰ diſpoſuit: quia in ſe cuncta habuit quę fecit. Intelligit̃ ⁊ aliter: Omnia in numero ⁊ menſura ⁊ pondere diſpoſuit: id ẽ omnia ꝗ fecit/numerũ ⁊ menſurã et pondus habẽt.

Oroſij/queſtio.XL.

n Unquid nã adduxit deus ad adã cuncta animantia terrę/ et vniuerſa volatilia cęli/ quomodo adducunt aucupãtes vel venãtes ad retia? An forſitan vox de nube facta ẽ iuſſionis: quã intelligerent tanq̃ rationales animę: ⁊ ea audita illi omnes obedirent?

Auguſtini reſponſio.

n On hoc accęperunt animantia vł volatilia cęli/vt ſint rationis capacia/ per quam obedire poſſint creatori ſuo: In ſuo tamen genere obtemperant deo: non rationalis voluntatis arbitrio/ſed ſicut mouet ille oĩa temporibus opportunis/non ipſe temporaliter motus. Mouet itaq̃ ſeipſum ſine tempore et loco: mouet creatũ ſpiritũ ſine loco temporaliter: mouet creaturã corporeã tẽporaliter ⁊ localiter. Pręcedit igit̃ ſubſtãtia quę temporaliter tm̃ mouetur/illã quę temporaliter ⁊ localit̃ mouet̃. Pręcedit itaq̃ ſubſtantia quę nec tẽporaliter nec localit̃ mouetur/illaʒ quę tm̃ temporaliter mouetur. Itẽ ſpũs conditus mouet ſeipſum ꝑ tempus ſine loco: mouet corpus ꝑ tempus et locũ: Spũs vͦ creator mouet ſeipſum ſine tpe ⁊ loco. Igitur ſpũs rationalis/qui ẽ in hominibus: ſiue irrationalis/qui eſt ĩ brutis/eius iuſſis mouet̃. Sed rationalis habet intelligentiã/ ꝑ quam iudicare poſſit/ vtrũ iuſſis conſentiat/an non conſentiat. Animalia vͦ reptilia aut volatilia nõ accęperunt hoc iudiciũ: ꝓ ſuo tamen genere atq̃ natura ad iuſſa aliq̃ actu ꝓpelluntur. Vñ angelica natura iuſſa dei ꝑficiens/mouet iuſſis omne genus animantiũ/ docẽs id quod neſcit. Si etenĩ homines poſſunt nonnulla aĩaliũ genera manſueta facere: ita vt quaſdam volũtates hominũ facere videantur: quanto magis hoc angeli ꝑñt.

Oroſij queſtio.XLI.

q Uę cauſa fecit/vt deus quẽ aſtruis moueri nõ moueatur in tempore: aut ſpiritus creatus qui mouet̃ in tempore/ non moueatur etiam in loco?

Auguſtini reſponſio.

d Eus qui inſtituit tempora/⁊ eſt añ tempora: nihil in eo ẽ pręteritũ et futurũ: nullũ conſiliũ nouũ/nulla q̃ noua cogitatio: quia ſcʒ ſi noua/tũc etiam accidẽs: Si vͦ aliquod accidit deo/ iã non immutabilis deus eſt. Nihil illi accidit: nulla noua cogitatio/nullũ nouũ conſiliũ: ideo non mouetur in tempore. Spiritus vͦ conditꝰ/ ſicut eſt angelorꝫ: q̃q̃ ſine tpe cõtemplent̃ dei ęternitatẽ/ veritatem/ charitatẽ: tamen qꝛ ex tpe in inferioribꝰ iuſſa dei ꝑficiunt/ iure credũtur moueri ĩ tempore. Corpora vero ſua in loco mouẽt/ dũ deſcendunt de cęlo ⁊ aſcendũt in cęlũ. Spiritus itaq̃ hominũ mouetur in tẽpore: reminiſcendo p̃terita/et futura expectando/ aliaq̃ noua diſcẽdo. Neq̃ eñ cũ recordor aliquã lectionẽ aut aliquã ciuitatẽ: ſic motus ẽ ſpũs meus cogitãdo/ vt hęc recordaret̃ ex tẽpore: Itaq̃ morꝰ ẽ ⁊ loco. Qꝛ ſi loco mouet̃/aut in cęlo aut ĩ terra mouetur: qꝛ ſine cęlo ⁊ terra nullus ẽ locus. Ubi autẽ fuit ipſe ſpũs: in cęlo an ĩ terra/ vt viderit ipſam lectionẽ vł ipſam ciuitatẽ? Ergo ſi in nullo loco vidit/ vt recordaret̃ ĩ ſeipſo vidit. Et quia initiũ habet etiã cogitatio: ⁊ omne qđ initiũ habet etiam tempus habet. Igit̃ ſm ſupradictã rationẽ/ ſpũs creatus ꝑ tempus moueri poteſt/ non per locum: Spiritus creator ſine tẽpore et loco: Corpus autem ⁊ loco ⁊ tẽpore.

Oroſij queſtio.XLII.

c Um requies non ſit niſi poſt laborem: cur deus requieſcere dicitur? An ⁊ ipſe opere fatigatus ẽ/vt requieſcere dicatur?

Auguſtini reſponſio.

n Non in aliq̄ creatura tanq̄ eius bo-
no indigēs requeuit de°/ ꝗ̄ in ſeipſo.
Deniq̄ nō ĩ aliq̄ dierũ/ ꝗ̄ poſt ſexti
diei opa requeuiſſe legit̃. Vñ liquido appa-
ret: nullã creaturã deũ ꝑ indigẽtiã/ſed ſola
bonitate feciſſe. Q̄ ſi ĩ aliq̄ creatura reqe-
uiſſet/aliquã creaturã indigẽs feciſſet. Er-
go q̄ꝛ nullã creaturã ꝑ indigẽtiã fecit: ꝑin-
de ĩ nulla creatura requieuit: Nã qȯ dicit
Geñ.2.a. ſcr̄ptura: requeuiſſe deũ ĩ die ſeptimo ab oib°
opibus q̄ fecit: hoc intelligi poſſe arbitroꝛ:
q̄ nō in ipſum diẽ tanq̄ ei° bono indigẽs
quo ſit beatioꝛ requieuerit: ſed ipſum diez
ſeptimũ. i. angelicã naturã adduxiſſe ad re-
quiẽ ſuam: vt viderent. ſ. in deo ſicut omnẽ
formandã creaturã: ita ⁊ illũ viderit q̄ nul-
lã creaturã ꝑ indigentia/ſed ſola bonitate
feciſſet. Hoc eñ arbitroꝛ poſſe intelligi re-
quiẽ dei. Intelligit̃ etiã aliter requies dei:
id ẽ cũ nos poſt bona opa requeſcere facit/
ſm̃ illũ modũ quo dixit deus ad abꝛaam:
Geñ.22. Nunc cognoui q̄ timeas deũ: Vbi intelli-
git̃: cognoſcere te feci: Ita et hic intelligit̃
requeſcere deus/cũ factis ſuis requiẽ ꝑſtat.
Itẽ alit̃ requeſcere dicit̃ de° a ꝯdẽdis nouis
creaturĩ: q̄ꝛ poſt ꝯditionẽ ſex dierũ operũ/
nullã deinceps cōdidit de nouo creaturã:
Ioh.5.c. Nã qȯ ait: Pater meus vſq̄ mō opatur/⁊
ego opoꝛ: nō nouã creaturã ꝯdens intelli-
git̃: ſed quã ꝯdidit adminiſtrãs ⁊ ꝯſeruãs.

Oroſij/queſtio. XLIII.

q Quō eñ loqui ſerpẽs poterat ĩ pa-
radiſo/cũ fuiſſe appareat irrationa-
le animal/cui loqui non competit?

Auguſtini reſponſio.

Geñ.3.a. ſ Serpens per ſe loqui non poterat:
quia nō hoc a creatoꝛe acceperat:
Aſſumpſit eni in miniſteriũ illum
diabolus/vtens eo velut oꝛgano/ ꝑ quod
Al. Tarticula-riter †articulatum ſonum emitteret: Per illum
nempe verba faciebat: ⁊ tamen hoc etiam
ille neſciebat. Natura ergo ratiōis expers
Al. †nature ſubditur rationali† creaturę: ſed tamẽ nō
tantũ quantũ vult ex ea et in ea facit/ ſed
quantum a creatoꝛe acceperit.

Oroſij/queſtio. XLIIII.

c Et ſi nō intelligũt ſerpẽtes/quō au-
diũt v̾ba marſoꝝ/vt ad incãtatio-
nes coꝝ de ſpeluncĩ exeant ſuis?

Auguſtini reſponſio.

l Licet intellectũ nō habeant/ tñ ſen-
ſu coꝛpis nullaten° carẽt: Habent
eñ et viſum et auditũ et odoꝛatum et gu-
ſtũ ⁊ tactũ. Et ideo q̄uis audiãt v̾ba mar-
ſoꝝ/nequaq̄ tñ intelligũt: Non eñ obedi-
unt intelligẽdo/ſed vt de antris ad verba
marſoꝝ exeãt/ꝑmittẽte deo cogunt̃ a dia-
bolo. Vnde datur teſtimoniũ de †illo ꝑmo Al. † illoꝛum
facto/q̄ primũ hominem diabolus per ſer-
pentem decepit in paradiſo.

Oroſij/queſtio. XLV.

n Nunquid quia opus erat adę/vt
ei †vxoꝛ fieret / aliter non poterat Al. † cōiunx
fieri/ niſi vt doꝛmienti coſta detra-
heretur/ex qua coniunx edificaretur?

Auguſtini reſponſio.

p Poterat deus etiã aliter facere: ſed
iō congruẽtius iudicauit vt ſic fa-
ceret/vñ aliquid ſignificaret̃. Sicut
eñ doꝛmienti adę coſta detrahitur vt con-
iunx efficiatur: ita ⁊ chꝛiſto moꝛiẽti de late-
re ſanguis effundit̃/ vt eccleſia cōſtruatur.
Cōmunicantes nempe coꝛpoꝛi ⁊ ſanguini
chꝛiſti/efficitur eccleſia chꝛiſti coniunx.

Oroſij/queſtio. XLVI.

q Quomō intelligendũ eſt quod dicit Geñ.2.d.
adã: Q̄obꝛẽ relinquet homo pa-
trem ⁊ matrem/ ⁊ adhęrebit vxoꝛi
ſuę: ⁊ erunt duo in carne vna?

Auguſtini reſponſio.

b Hoc ap̄lus paul° hoc cap̄lm ſibi
ponẽs/ expoſuit dicens: Sacramẽ- Eph.5.g.
tũ hoc magnũ ẽ: Ego autẽ dico in
chꝛiſto et ĩ eccleſia. Sed quō chꝛiſt° reliquit
patrẽ †ꝯſubſtãtiatẽ ſibi? An alicubi eẽ po- Al. † cuȝ vna ſubſtãtia ſit cũ patre? aut vbi eſſe poterit ſĩe
terit pater ſine filio: cũ de ipſo filio q̄ ẽ ſa-
piẽtia dicat̃/ q̄ attingat a fine vſq̄ ad finẽ
foꝛtit̃/et diſponat oĩa ſuauiter? Ergo ſi ibi Sap.8.a.
eſt filius vbi ⁊ pater: nō pōt eſſe pater ſine
filio/nec filius ſine patre: Quia ſcȝ ſicut in-
ſeparabiles ſũt ĩ natura: ita ⁊ inſeꝑabiles
in ꝑſona. Sic eñ ipſe filius de patre dicit ĩ
euãgelio: Qui me miſit/ mecũ eſt. Quō ꝗ̄ Ioh.8.v.
dereliq̄t patrẽ vt adhęreret vxoꝛi ſuę. i. ec-
cleſię ſuę/niſi illo mō quo apoſtolus dicit:
Qui cũ in foꝛma dei eſſet/ nō rapinã arbi- Phil.2.a.
tratus ẽ eẽ ſe ęqualẽ deo: ſȝ ſemetipſũ ex-
inaniuit foꝛmã ſerui accipiens? Ipa ꝗ̄ foꝛ-
ma ẽ ſeruil̃ acceptio ⁊ exinanitio: ⁊ ipſa ex-
inanitio q̄uis nō ſit diuinitat̃ abolitio aut
naturę amiſſio: tñ ꝑpt̃ foꝛmã ſerui ĩ q̄ dino-
ſcit̃ apparuiſſe/ iure dicit ap̄lus patrẽ reli-
quiſſe. Reliq̄t ⁊ matrẽ/ſcȝ ſynagogã/vete-
ri teſtamẽto carnaliter inhęrẽtẽ: et adheſit

vxori ſuę.i.eccleſię ſuę ſanctę/vt pace noui
teſtamenti eſſent duo in carne vna.

Oroſij/queſtio.XLVII
Gen.4.a. Ur cain ex terrę fructibus mune/
c ra reprobanť: ⁊ abel de adipibus
gregis ſui munera ſuſcipiuntur?

Auguſtini reſponſio.
Ain typum gerebat iudęorū/ qui
Al.temporalia c illa † temporalia ſacramēta ſm ve
tus teſtamentū exercebant. Horū
eñ ſacrificia ſuperueniente teſtamenti no
ui fide/contempta ⁊ euacuata ſunt: ⁊ chri/
ſtianoꝝ ſacrificia q̄ ex innocētia chriſti in/
nocētis agni ꝯſtāt/laudanť: q̄ ſignificabāt
ipſi⁹ abel ex ouib⁹ munera. Mūera igiť ca/
in non accipiunť. Uñ etiā diciť in pſalmo:
Ps.39. Oblatiōes et holocauſta noluiſti ⁊c̄.

Oroſij/ queſtio.XLVIII
q Uid ſignificat ꝙ cain fratrem ſuū
abel in agro interfecit?

Auguſtini reſponſio.
Am ſuperius diximus cain ſigni/
ſ ficare iudęos qui chriſtum occide/
runt. Occidiť itaqꝫ abel minor na/
tu. Occiditur chriſtus caput populi mino/
ris natu a populo iudęorū maioris natu:
Ille in agro/ iſte in caluarię loco.

Oroſij/queſtio.XLIX.
Uomō intelligendum eſt/ ꝙ ſan/
q guis abel legiť de terra ad domi/
num clamaſſe?

Auguſtini reſponſio.
Anguis abel ſignificat ſanguinem
ſ chriſti/quo vniuerſa eccleſia accę/
pto dicit/ amē. Nā qualē clamorē
faciet vniuerſa eccleſia dū potatur ſangui
ne chriſti/et dicit amen/ tuipſe ſi potes cō/
ſidera. Iudęi ergo q̄ intelliguntur in pſona
cain: qm̄ non credētes in chriſto/qui nō po
tanť ſāguiē chriſti/maledicti ſūt ſup terrā.
Sup illā.ſ.trā q̄ apuit os ſuū p ꝯfeſſionē/et
bibit ſanguinē fratrꝭ ſui .i.chriſti ſui. Quē
qꝛ iudęi non bibunt/ideo maledicti ſunt.

Oroſij/ queſtio.L.
Uid ſignificat/ꝙ enoch ſeptimus
q ab adam cum deo ambulauit/ et
non apparuit?

Auguſtini reſponſio.
Noch ſeptimus ab adā trāſferť ad
e deum: ⁊ ſeptimo requies pmittiť ſan
ctis: qꝛ i ſexta ętate ſęculi reformāť
in agnitionē dei/vt transferanť ad requiē.

Oroſij/queſtio.LI
q Uid ſignificat/ꝙ noe p aquam et
lignū liberatur?

Auguſtini reſponſio.
Qua ſignificat baptiſmū/ ⁊ lignū
a crucē. Sicut noe p aquā ⁊ lignū li/
berabať/ita ⁊ eccleſia baptiſmo et
paſſionis chriſti ſignaculo liberatur.

Oroſij/queſtio.LII.
Uid ſignificat ꝙ arca de lignis q̄/
q dratis conſtructa erat intrinſecus/
⁊ extrinſecus bitumine liniebatur?

Auguſtini reſponſio.
Icut arca de lignis quadratis †cō/ Ar.edificat
ſ ſtruebatur: ita ⁊ eccleſia de ſanctꝭ
conſtruitur. Quadratū eñ i qua/
cunqꝫ pte poſueris/fortiter ſtat: ⁊ ſancti in
q̄buſlibet tēptationib⁹ ſtabiles pmanent:
nō aduerſitatib⁹/non pſpitatib⁹ cedūt. Bi
tumen eñ ſignificat charitatē p quā ſancti
nec illis ſcādalis q̄ fiūt ab his q̄ int⁹ ſūt ce/
dūt: nec illis quę fiunt ab his q̄ foris ſunt:
et ſeruāt vnitatem ſpūs in vinculo pacis:
tolerātes ⁊ malos chriſtianos q̄ ſūt i eccle/
ſia: ⁊ hęreticos q̄ ſunt foris ⁊ extra eccleſiā.

Oroſij/queſtio.LIII.
Uid ſignificat/ꝙ arca in longitu/
q dine habuit trecentos cubitos: et
in latitudine quinquaginta/ et in
altitudine triginta.

Auguſtini reſponſio.
Ancta eccleſia vt faciat mandata
ſ dei/ adiuuať ſpū dei/dicente pſal/
migrapho: Uiā mandatoꝝ tuoꝝ Ps.118.
cucurri/cū dilataſti cor meū. Niſi dilatatū
cor habuiſſet/ viā dñi minime cucurriſſet.
Et vñ dilatať cor niſi p charitatē ſpiritalē?
Hic ⁊ beat⁹ paulus apl's illi pſalmigrapho
voce ꝯſētit: Os nr̄m patet ad vos o corin/ 2.Cor.6.c.
thij: cor nr̄m dilatatū eſt. Uñ q̄ſo dilatatū
ē? Gratia inq̄t dei diffuſa ē in cordib⁹ nr̄is Roma.5.a.
p ſpm̄ſanctū qui dat⁹ eſt nobis. Ergo accę
pto ſpūſancto operať eccleſia talē dilecti/
onē.ſ.p̄cepta dei/quę ſine gr̄a ſpūſſācti ne/
quaqꝫ poterit opari. Hūc eñ ſpm̄ ſeptifor/
mē ſcptura ſctā cōmemorat ⁊ cōmēdat. Se/
pties q̄ ſeptē fiūt q̄draginta nouē: ⁊ addito
vno vt cōpleať numer⁹/fiūt q̄nq̄ginta. Uñ
⁊ dñs aſcendēs i cęlū/q̄nq̄geſimo die miſit Act.2.a.
ſpm̄ſāctū/vt corda credētiū dilataret. Tre
cēti vo cubiti ſignificāt decē p̄cepta legis:
Decies aūt triginta fiūt trecēta. Sed hęc

p̄cepta nō pñt ipleri niſi charitate faciēte/ id ē ſpūſctō: q̄ ſignificat in latitudine q̄nq̄ginta cubitoꝝ. Idcirco arca vtrūq̨ nūerū habet: Nā ⁊ ipſa opa bona ꝓpter ſupnū finē facit ecclia: qd̄ ſignificāt triginta cubiti altitudinis. Re em̄ vera ſpūs ē altitudo noſtra: ipſe ſcꝫ tricenarius doctrinam euāgelicā conſecrauit. Ipſe eſt ⁊ ſupnꝰ finis: atq̨ om̄i bono ope indubitāter eccleſiā replet.

Oroſij queſtio. LIIII.

Bet. 7. d. q Uid ſignificat/ q̄ poſt dies ſeptem ex quo ingreſſus noe in arcā/ pluit dñs ſupra terrā quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus?

Auguſtini reſponſio.

q Uod poſt dies ſeptē dñs pluit ſuper terrā: hoc ſignificat/ q̄ oēs qui baptiçant/ in ſpē futurę q̄etis/ q̄ ſeptimo die ſignificata ē/ baptiçant. Et oīs reatus pctōꝝ/ qui i decē legis p̄cęptis admittit̃ p vniuerſū orbē terrarū: q̄ quattuor partibus continet̃: vñ decem p quattuor ducta quadraginta fiunt: ſiue ille reatus q̄ ad dies ptinet ex rerū pſpitate: ſiue qui ad noctes ex rerū aduerſitate contractus ſit/ ſacramento cęleſtis baptiſmi abluit̃.

Oroſij/ queſtio. LV.

q Uid ſignificat q̄ noe ſexcentorum erat annorūꝫ/ quādo diluuij aquę inundauerunt ſup terram?

Auguſtini reſponſio.

Sex etates ſ Excēti anni ſignificant ſex ętates mundi. Prima ętas ē ab adā vſq̨ ad noę. Scđa a noe vſq̨ ad abraā. Tertia ab abraā vſq̨ ad dauid. Quarta a dauid vſq̨ ad trāſmigrationē babylonis. Quīta a trāſmigratiōe babylonis vſq̨ ad aduentū dñi nr̄i ieſu chriſti. Sexta q̄ nunc agit̃. Sexcēteſimo anno vitę noe factū eſt diluuiū: ita ſexta ętate ſeculi reformat̃ hō i agnitionem dei per baptiſmū.

Oroſij/ queſtio. LVI.

q Uid ſignificat/ q̄ de omni genere aialiū atq̨ volatiliū/ imūda bina inducunt̃ in arcā/ ⁊ mūda ſeptena?

Auguſtini reſponſio.

i Mmūda illos hoies ſignificant/ q̄ ad ſchiſma ſunt faciles: mūda vo hoies ſctōs/ q̄ ſpm̄ ſeptiformē accipiētes ex fide viuūt. Hinc etiā quidā poe-
Buco. eglo. 8 ta ait: Numero deus impare gaudet.

Oroſij/ queſtio. LVII.

q Uid ſignificat/ q̄ omnes montes excelſos ſupercreuit aqua quindecim cubitis?

Auguſtini reſponſio.

o Cto ⁊ ſeptē q̄ndecim faciūt. Octo nēpe ſignificāt reſurrectionē/ ⁊ ſeptē q̄etē. Hoc itaq̨ myſteriū reſurrectionis ⁊ q̄etis/ ſupgreſſū ē omnē ſcientiā ſupboꝝ ſapiētiū: q̄ nullatenꝰ potuerūt indagare ſcientiam reſurrectionis ⁊ quietis.

Oroſij/ queſtio. LVIII.

q Uare cū ingrederet̃ noe in arcā/ dr̄ ad eū: Ingredere tu ⁊ filij tui/ vxor Gen. 7. a.
tua/ ⁊ vxores filioꝝ tuoꝝ tecū? Seorſum q̄ ponūt̃ viri/ et ſeorſū fęminę? Et cū egrederet̃ de arca/ dicit̃ ad eum: Egredere Gen. 8. c.
tu ⁊ vxor tua/ filij tui/ ⁊ vxores filioꝝ tuoꝝ. In ingreſſione quidē ſepati/ in egreſſione autē coniuncti dicuntur.

Auguſtini reſponſio.

b Orū q̄ppe ingreſſo iſtā vitā ſignificat/ vbi caro concupiſcit aduerſus Gal. 5. c.
ſpm̄/ ſpūs autē aduerſus carnē: vt nō quęcūq̨ volumꝰ illa faciamꝰ: nec q̄cūq̨ nolumꝰ illa nō faciamꝰ. Egreſſio aūt illā vitā ſignificat/ vbi caro iā nullā habebit ꝯcupiſcentiam aduerſus ſpm̄: vbi nihil erit ex nobis quod repugnet i nobis.

Oroſij/ queſtio. LIX.

q Uid ſignificat/ q̄ emiſſus coruus d̄ Gen. 8. a.
arca non eſt reuerſus.

Auguſtini reſponſio.

c Oruꝰ vt nō reuerteret̃/ aut aq̄s interceptꝰ eſt/ aut aliq̄ cadauere illectꝰ inſedit: Et ſignificat illos hoies q̄ carnalibꝰ dediti rebꝰ/ dei p̄cępta ꝯtēnūt: ⁊ nullatenꝰ pęnitēdo ecclię ſatiſfaciūt: vñ ⁊ p mala opa receſſerūt. Uel certe ſi aquis ille coruꝰ interceptꝰ ē: illos ſignificat q̄ de eccleſia exeūt/ ⁊ hęreticoꝝ baptiſmo polluunt̃. Quis em̄ vnum baptiſma ſit hęreticorūꝫ (coꝝ. ſ. qui in nomine patris ⁊ filij et ſpūſſancti baptiçant) et ecclię catholicę: tñ q̄ foris et extra eccleſiā baptiçant̃: nō ſumūt baptiſmū ad ſalutē/ ſ ad pniciē: habentes 2. timoth. 3. a.
†quidem ſpeciē pietatis/ ✝tutē tñ eius abne Al. Tnimirum
gantes. Et rurſū: Aiales inq̄ ſpm̄ non ha- Jude. ſ.
bētes. Et idcirco eos ecclia nō rebaptiçat/
†q2 i noīe trinitatis baptiçati ſūt: Ipſa ē ꝑ- Al. † qui
fecto forma ſacramēti: ideo dū reuerſi fuerint/ accipiūt ✝tutē ſpūſſancti: quē hi q̄ extra eccleſiā baptiçant̃/ nōdū habent.

Oroſij/queſtio.LX.

[Geñ.9.c.] q Uid ſignificat/ q̄ noe vir iuſt⁹ plātauit vineā/bibenſq̄ vinū inebriatus ē/ ⁊ nudat⁹ ī tabernaculo ſuo?

Auguſtini reſponſio.

d Eus quodāmodo plātauit gentē iudeoꝝ/ſegregādo eā a cūctis gētibus: Unde ⁊ circūciſionis ſignū eis indidit/legem dedit/ſacrificia inſtituit/ ſeipſū in carne venturū in lege ꝓdixit: †ſed [Al. ⁊ cui non credentes] cū nō crederēt in vineę ſuo vino/id ē malicia populi ſui paſſus eſt/crucifixus eſt/ ſputis illitus ⁊ illuſus. Sed hic paſſus ē in tabernaculo ſuo: ille in gēte ſua.

Oroſij/queſtio.LXI.

[Ibidem.d.] q Uid ſignificat/ q̄ cham pater chanaan/vidēs verēda patris ſui/exiuit foras/et nūciauit fratrib⁹ ſuis.

Auguſtini reſponſio.

i N duob⁹ filijs maximo ⁊ minimo/ duo populi ſignificati ſunt vnam veſtem a tergo portantes/ ſacramentū ſcilicet iā p̄teritę atq̄ trāſactę dñicę paſſionis/nuditatē patris tegētes/neq̄ intuētes: q̄ in chriſti necē nō ꝯſentiūt: et eum honorāt velamēto/tanq̄ ſciētes vñ ſint nati. Medi⁹ filius/ p̄p̄ls iudeoꝝ: iō medius: q̄ nec ꝓmatū apl'oꝝ tenuit/ nec vltimus in gētibus credidit/ nuditatē patris q̄ ꝯſenſit i necē chriſti/ ⁊ nūciauit fratrib⁹ ſuis. Per eū quippe †manifeſtū eſt ⁊ quodāmodo publicatū/qđ erat ꝓphetice ſecretū: Ideoq̄ fit [Al. indicatū] fratrū ſuoꝝ ſeruus. Quid eſt eñ adhuc hodie/ q̄ gens ipſa ſcriniaria chriſtianoꝝ/portans legē ⁊ ꝓphetas/ad teſtimoniū affert eccleſię: vt nos honoremus p ſacramentū/ quod nunciant illi p litteram?

Oroſij/queſtio.LXII.

[Geñ.12.a.] q Uid ſignificat q̄ dixit de⁹ ad abraam: Egredere de terra tua ⁊ de cognatione tua/ ⁊ đ domo patri tui?

Auguſtini reſponſio.

a Braā pſonā chriſti portabat. Sicē eñ abraā trā ⁊ cognationē ſuā dimiſit/ ⁊ domū patris ſui: ⁊ venit in terrā quā ignorabat: ita ⁊ chriſt⁹ dimiſit gētē ſuā.ſ.iudeoꝝ: ⁊ venit ad p̄p̄lm gētiū. Hic ⁊ †alia explanatio h̄ habet: Exim⁹ de terra [Al. tēporalis] nr̄a/qñ diuitias ⁊ mūdi hui⁹ facultates cōtēnim⁹. Et de cognatiōe nr̄a.i.de vitijs ꝓorib⁹/q̄ nobis a natiuitate nr̄a cohęrētia velut affinitate q̄dā et ꝯſanguinitate cōiūcta ſūt. Et de domo patri nr̄i.i.oī memoria mūdi hui⁹/quę oculorū occurrit obtutibus.

Oroſij/queſtio.LXIII.

q Uot ſunt genera viſionum?

Auguſtini reſponſio.

t Ria. Prima viſio ē corpalis/ſecūda ſpiritalis/ tertia intellectualis. [Tria viſionū genera] Corpalis ē viſio eſt q̄ fit p corpuſ. Spiritalis/cū imagines coꝝ q̄ vidimuſ/in memoria ꝯdimus. Intellectualis nēpe/cū ea q̄ corpaliter vidimus/ ⁊ imaginaliter in memoria retinem⁹/ītellectu diſcernim⁹: q̄ illud ſit corpus/illud ſīlitudo corpis. Hunc aūt ītellectū beſtię et pecora atq̄ volatilia nullatenus habēt. Uidēt ⁊ ipſa p corp⁹/ ⁊ eorum quę vident imaginaliter ſpecies formāt: vñ ⁊ pecora pręſepia recognoſcunt: ⁊ aues ad nidos ſuos redeūt. Sed nec ſeipā intelligūt q̄ ſint/nec illa q̄ oculis cernunt. Poſtremo corpalis viſio ſine ſpiritali eſſe nō poteſt. Statim ē vt auertimus oculos ab eis q̄ videm⁹/imagines coꝝ q̄ vidimus in memoria retinem⁹. Spiritalis vō viſio ſine corpali eſſe pōt: vñ ⁊ abſentes homies recordamur: ⁊ in tenebris ea q̄ vidim⁹ imaginaliter cernim⁹. Intellectualis nēpe nec corporali indiget/nec ſpiritali. Per intellectū nec corpus videmus/nec imaginē corporis: Per hanc quippe videt iuſticia/charitas/ipſe deus/ipſa mēs hoīs/quę nullū corpus habet/nec vllam ſīlitudinē corpis. Ubi etiā raptus fuerat apl's paulus i tertiū cęlū.i.ad ītellectualē viſionē: vt deū nō [2. Cor. 12.a.] p corpus/nō p ſimilitudinē corpis/ſed ſicut eſt ipā veritas cerneret. Tres ergo cęli tria ſunt viſionū de quibus loquimur genera. Ad hoc ꝑfecto peruenerat paulus/vt deū ſic in iſta vita videret/ſicut ſancti poſt hāc vitam videbunt.

Oroſij/queſtio.LXIIII.

q Uot genera ſūt apoſtolatus? Uel quale nomen ſit apoſtolus/ volo cognoſcere.

Auguſtini reſponſio.

a Poſtolus interp̄tat miſſus. Apoſtoloꝝ ſūt genera quattuor: a deo nō p hominē: a deo/ſed p hoiem: p hoiem tm̄: ⁊ ex ſe. A deo etenī miſſ⁹ ē moyſes. A deo ⁊ p hoiē ieſus naue. Per hoiem tm̄: ſicut noſtris tp̄ibus multi fauore vulgi in ſacerdotiū ſubrogati ſunt. Ex ſe aūt/ ſicut ſunt ipſi pſeudo ꝓphetę.

Oroſij/queſtio.LXV.
q Quomodo poſſumus ſcire qui mittatur a deo?

Auguſtini reſponſio.

Illū cognoſce miſſū a deo/ quē nō i paucoꝝ hoim laudatio vel potius adulatio eligit: ſed illū quē et vita ꝛ mores optimi/ ꝛ apſicoꝝ etiā actio cōmēdat ſacerdotū: vel etiā qui vniuerſoꝝ pplorū iudicio cōprobat: qui non appetit pꝛeeſſe: qui nec pecuniā dat vt ephatus honorē acqrat. Naz eū qui pꝛeeſſe feſtinat/ quidā patrū eleganter expſſit dicens: Sciat ſe non eſſe epm/ qui pꝛeeſſe cupit/ nō pdeſſe.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/ queſtionum ſexagintaquinq3 dialogus ad oroſium/ explicit.

Hilarij ad beatū auguſtinū ſup qbuſdā quæſtiūculis ſubnotatis iſtrui petētis/ Epiſtola.

Omino ſc̄tō iure ac merito uenerabili/ & p oia colēdo auguſtino epō/ hilarius. Sāctitatis tuæ grā/ quæ omib⁹ nota ē/ paruitati meæ pſuaſit/ ut ur̄is de ſyracuſano hipponē remeātibus/ has ad laudandā mihi uenerabilitatē tuā litteras erogarē: poſcēs ſūmā trinitatē/ ut incolumis & uegetus dei nr̄i fauore/ hoc meū ſcriptū ad recēſendū ſuſcipias/ dn̄e ſācte iure ac merito uenerabilis & p oia colēde. Proinde rogo ut mei memor i ſāctis oratiōibus tuis eſſe digneris: atq3 iperitiā noſtrā iformare de eo qd quidā chriſtiani apud ſyracuſas exponūt: dicētes poſſe eſſe hoiem ſine pc̄tō: & mādata dei facile cuſtodire ſi uelit. Infantē nō baptizatū morte præuētū nō poſſe perire merito: qm̄ ſine pc̄tō naſcit̄. Diuitē manētē i diuitijs ſuis/ regnū dei nō poſſe igredi niſi oia ſua uēdiderit: nec pdeſſe eidē poſſe/ ſi forte ex ip̄is diuitijs fecerit mādata. Nō debere iurare oīno. Et de eccleſia q̄ ſit ꝛ q̄ ſcriptū ē: nō habere rugā neq3 maculā: ubi hæc ſit/ an in q̄ nūc cōgregamur/ an illa quā ſperam⁹? Quidā aūt putāt eccleſiā hāc eē/ q̄ nūc freq̄ntat̄ populis/ & ſine pc̄tō eſſe nō poſſe. De his oībus rogo quātis ualeo p̄cibus ſāctitatē tuā: ut iubeas nos apertius inſtrui/ quo nouerimus quatenus ſentire debeamus. Dei noſtri miſericordia ſanctitatē tuā incolumē conſeruet annis innumeris/ opto dn̄e ſancte iure ac merito uenerabilis & per omnia colende. Eph.5.f.

Queſtionū hilarij ad auguſtinū recollecta annotatio.

1 Utrū hō poſſit viuere ſine pc̄tō: ꝛ mādata dei cuſtodire ſi velit.
2 Utrum infantes non baptiçati morte pꝛęuenti perire nō poſſint.
3 Utrum diues manēs in diuitijs/ regnum dei ingredi poſſit/ et ſi non omnia vendiderit: et ſi ſibi prodeſſe poſſit/ ſi forte ex ipſis diuitijs fecerit mandata.
4 Utrū liceat aliquo modo iurare.
5 Itē que ſit eccleſia de qua ſcriptū eſt/ q non habeat rugā neq3 maculam.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epi/ interrogatiunculis hilarij tā elegāter q3 diſerte ſatiſfaciētis/ liber icipit. Cui⁹ p̄notatio talis ē: Auguſtin⁹ eps ſeruus chriſti et ei⁹ eccleſie/ dilectiſſimo filio hilario i domino ſalutē.

Utrum homo poſſit viuere ſine peccato: ꝛ mādata dei facile cuſtodire ſi velit. Queſtio.I.

e X litteris tu-is didici: nō ſolū incolumitatē tuā/ ſed etiā religioſū ſtudiū circa v̄bū dei/ ꝛ piā curā p ſalute tua/ q̄ ē i chriſto ieſu dn̄o nr̄o: Unī gr̄as deo agēs nō diſtuli reſcp̄ta pſoluere. Si ꝗ q̄ris i hac vita/ vtrū quiſq3 ita iuſticię pfectione pficiat/ vt hic ſine vllo oīno viuat pc̄tō? Attēde quid dicat iohānes apl's/ quē dn̄s int̄ diſcipulos ſuos pꝛecipue diligebat: Si dixerim⁹ inqt qꝛ pc̄tm̄ nō habem⁹/ noſipſos decipim⁹ et v̄itas i nobis nō ē. Si ꝗ illi de quib⁹ mihi ſcripſiſti/ ſe dicūt eſſe ſine pc̄tō: vides qꝛ ſeip̄os decipiūt: ꝛ veritas i eis non ē. Si aūt ſe eē pc̄tōres fatētur/ vt dei miſericordiā poſſint mereri: ꝯpeſcāt ab alijs etiā decipiēdis/ q̄bus hāc ſupbiā pſuadere conāt̄ur. Oib⁹ enī neceſſaria ē oratio dn̄ica: quā etiā ip̄is arietib⁹ gregꝭ .i. apl'is ſuis dn̄s dedit/ vt vnuſquiſq3 deo dicat: Dimitte nobis debita noſtra/ ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtris. Cui enī hec in orōne v̄ba neceſſa- a 1.Joh.1.c. Matth.6.b.

ria nō fuerint/ipſe hic ſine pctō viuere pnū
ciādus ē. Quales ſi aliqs futuros dñs ꝑui
deret/meliores vtiqꝫ ꝙ extiterunt ei⁹ apſi:
aliā oratione illos doceret/q̄ non peterent
dimitti ſibi pctā/qbus i baptiſmo fuerant
oīa iā dimiſſa. Nā ſi daniel ſanct⁹ non corā
Daniel.9.a. hoībus.i.in orōne q̄ deū depcabaṫ: non ſo
lū peccata ppl̄i ſui/ſed etiā ſua ↄfitebaṫ: ſi/
cut eius ore veridico exp̄ſſum ē: nihil aliud
mihi videṫ dicendū iſtis/ niſi qđ p ꝓphetā
Ezech.28.a. ezechielē cuidā ſupbo dñs mādat: Nunqd
tu ſapiētior ꝙ daniel? Sed plane q̄ miſeri/
cordia dei adiut⁹ ꝛ gr̄a/ſe ab eis pctīs abſti
nuerit q̄ etiā crimina vocātur: atqꝫ illa pec
cata ſine quib⁹ nō hic viuiṫ/mūdare opib⁹
miſericordię/et pijs orōnib⁹ nō neglexerit:
merebiṫ hic exire ſine pctō: ꝙuis cū hic vi/
ueret/habuerit nonnulla pctā: qꝛ ſicut iſta
nō defuerūt: ita etiā remedia quib⁹ purga/
renṫ affuerūt. Quiſqs aūt hac velut occa/
ſione compta/cū audierit neminē hic arbi/
trio ſuo ſine pctō viuere: dederit ſe libidi/
nib⁹/ꝛ criminib⁹ nefarijs obligauerit: atqꝫ
vſqꝫ in diē ſuū vltimū pdurauerit: quaſli/
bet inter hęc elemoſynas faciat: et infęliciṫ
ducit vitā/et infęlicius finit. Sꝫ iſti vtcun/
qꝫ tolerādi ſunt/qui dicunt vel eſſe vel fuiſ/
ſe hic aliquē/ꝑter vnū ſanctū ſanctoꝝ/ qui
B nullū haberet oīno peccatum. Illud vo
qđ dicunt/ ſufficere hōi liberū arbitriū ad
dñica ꝑcepta implēda: etiā ſi dei gratia et
ſpūſſancti dono ad opa bona non adiuue/
tur/oīno anathematizandū eſt/et omni/
bus execrationib⁹ deteſtādū. Qui eñ hoc
aſſerūt/a gratia dei penit⁹ alieni ſunt: Qui
Roma.10.a. ignorātes dei iuſticiā: ſicut de iudęis dicit
apoſtolus: ꝛ ſuā volētes ↄſtituere/ iuſticię
Roma.13.c. dei nō ſunt ſubiecti. Plenitudo quippe le/
gis non eſt niſi charitas. Et vtiqꝫ charitas
Roma.5.a. dei diffuſa ē in cordibus noſtris: nō p noſ/
ipſos/nec viribus ꝓprię volūtatiſ/ſed p ſpi/
ritūſanctū qui datus ē nobis. Ualet itaqꝫ
liberū arbitriū ad opa bona ſi diuinit⁹ ad/
iuuetur: quod fit humiliter petēdo ꝛ faciē/
do. Deſertū vo diuino adiutorio qualibet
ſciētia legis excellat: nullo mō habebit iu/
ſticię ſoliditatē/ſed inflationē impię ſuper/
bię ꝛ exitioſū tumorē. Docet hęc eadē ipſa
dñica oratio. Fruſtra eñ rogātes deū dici/
Matth.6.b. mus: Ne nos inferas i tēptationē: ſi hoc in
noſtra ſic poſitū ē ptāte/ vt nullo illi⁹ adiu/
torio id valeam⁹ implere. Dictū eſt eñ: Ne
nos inferas in tēptationē: qđ intelligiṫ: ne
nos inferri deſerēdo pmittas. Fidelis eñ 1.Cor.10.c.
deus ait apſus/qui nō vos pmittat tēpta/
ri ſup id qđ poteſtis: ſed faciat cū tempta/
tione etiā exitum vt poſſitis ſuſtinere. Ut
quid hoc dixit deū facere/ſi hoc ſine ipſius
adiutorio in ſola noſtra ē poteſtate? Nam C
et ipſa lex in hoc adiutoriū data eſt illis/q̄ 1.Timoth.1.b
ea legitime vtūtur: vt p illam ſciant vel qd
iuſticię iam acceperint vñ gratias agant/
vel quid adhuc eis deſit/ qđ inſtanter pe/
tant. Qui autē ſic audiunt qđ ait lex: Non Exo.20.c.
concupiſces: vt hoc qꝛ didicerint/ ſufficere
ſibi arbitrētur: nec adiutorio gratię dei ad
faciendū qđ iuſſum ē/dari ſibi virtutē cre/
dant et petant: ad hoc eis lex ſubintrauit/
vt abūdaret delictū: qđ dictū eſt de iudę/
is. Parū eñ eſt quia nō implent qđ pręcę/
pit lex: Non concupiſces: ſed inſup ſupbi/
unt: ꝛ ignorantes dei iuſticiā.i.quā de⁹ dat
qui iuſtificat impiū: ꝛ ſuā volentes ↄſtitu/
ere/tanqꝫ ſuę voluntatis viribus factā/iu/
ſticię dei nō ſūt ſubiecti. Finis eñ legiſ chri Roma.10.a.
ſtus ad iuſticia oñi credēti: qui vtiqꝫ ideo
venit/vt vbi abūdauit delictū/ ſupabūdet
gratia. Cui gratię ſi fuerūt inimici/dei igno/
rantes iuſticiā/ꝛ ſuā volētes ↄſtituere: ꝙre
ſunt ꝛ iſti inimici ſi in eū crediderūt quē illi
occiderūt? An vt illi accipiāt ꝑmiū/ q̄ occi/
ſo chriſto ſuā impietatē accuſauerūt: ꝛ ſe il
lius gratię cognitę ſubdiderūt: ꝛ iſti portēt
iudiciū: q̄ ſic in chriſtū volūt credere/vt ei⁹
ipſam gratiā conētur occidere? Ad hoc qp
pe in eū credunt qui recte credūt/ vt eſuri/
ant ſitiantqꝫ iuſticiā: ꝛ eius gratia ſaturen
tur. Oīs eñ (ſicut ſcriptū eſt) q̄ inuocaue Iohel.2.g.
rit nomen dñi/ſaluus erit. Nō vtiqꝫ ſalute
corpis quā multi habēt/ etiā qui nō inuo/
cāt nomē dñi/ſed illa ſalute de qua ipſe di/
cit: Non eſt opus ſanis medicus/ſꝫ ęgrotā/ Matth.9.b.
tibus: ꝛ qd dixerit ↄſequēter exponēs: Nō
veni inqt iuſtos vocare ſꝫ pctōres. Iuſtos
ꝗ ſanos/pctōres aūt dixit ęgrotos. Nō ita/
qꝫ de ſuis viribus pręſumat ęgrotus: qꝛ in
multitudine vtutis ſuę nō erit ſaluus: Nā Ps.32
ſi inde ꝑſumit/videat ne vires iſtę non ſint
qles ſolēt eſſe ſanoꝝ/ſed quales ſolent eſſe
phreneticoꝝ: q̄ cū ſint inſani/ adeo ſe ſanoſ
putant/ vt nec medicū quęrāt: et tanqꝫ im/
portunū inſup credāt: ſicut iſti chriſtū inſa/
na ſupbia q̄dāmō credūt: cui⁹ grę tā beni/
gnū adiutoriū ad faciendā iuſticiā dato

legis pceepto neceſſariũ nõ eſſe contendũt.
Deſinant ḡ ſic inſanire: ⁊ ad hoc ſe intelli/
gãt habere quantũ poſſunt liberũ arbitri/
um: non vt ſupba volũtate reſpuant adiu
toriũ/ ſed vt pia voluntate inuocent dñm.
D Hęc eñ volũtas libera/tanto erit liberioꝛ
quanto ſanioꝛ:tanto aũt ſanioꝛ/quãto di/
uinę miſericoꝛdię gratięq́ʒ ſubiectioꝛ. Ipſa
Ps.118. quippe fideliter oꝛat et dicit: Itinera mea
dirige ſm verbũ tuum: ⁊ ne dominetur mihi
oĩs iniqtas. Quõ eñ libera eſt cui domi
natur iniquitas? Ut ei autẽ nõ dominetur/vi/
de ab illa qs inuocetur. Non eñ ait: Itinera
mea dirigo ſm liberũ arbitriũ:qꝛ nõ domi/
natur mihi oĩs iniquitas:ſed itinera mea in/
quit/dirige ſm verbũ tuuʒ: ⁊ ne dñetur mihi
oĩs iniquitas. Precatur/non pollicetur: ꝯfi/
tetur/nõ ꝓfitetur:optat pleniſſimã libertatẽ/
Roma.10.c. nõ iactat ꝓpꝛiã ptãtẽ. Nõ eñ oĩs q̃ viri/
Johel.2.g. bus ſuis ꝯfidit/ſed omnis qui inuocat no/
men dñi ſaluus erit. Quomõ autẽ inuoca/
bunt inquit/in quẽ nõ crediderũt? Ad hoc
ergo credũt qui recte credunt/vt inuocent
in quẽ crediderũt:et valeãt facere quod in
pꝛęceptis legitimis accęperũt:qm̃ id quod
E lex impat/fides impertiat. Nã vt interim
omittamus legis multa pcepta: ⁊ hoc inde
cõmemoꝛemus qꝺ ad cõmemoꝛandũ ele/
Roma.7.c. git apoſtolus: Cũ dicit lex: Non concupi/
ſces: quid videtur aliud impare/niſi ab illici/
tis cupiditatibꝰ continentiã? Animus q̃p/
pe velut pondere/amoꝛe fertur quocũq́ʒ fer/
tur. Jubemur vtiq́ʒ detrahere de pondere
cupiditatis/qꝺ accedat ad pondus chari/
tatis/donec illud conſũmatur/hoc perfici/
Roma.13.c. atur. Plenitudo eñ legis charitas: ⁊ tamẽ
de ipſa continẽtia vide quid ſcriptũ ſit: Et
Sap.8.d. cũ ſcirẽ iquit qꝛ nemo poteſt eſſe continẽs
niſi deus det: ⁊ hocipſum erat ſapiẽtię ſci/
re cuius eſſet hoc donũ: adij dñm/ ⁊ pcatus
ſũ illũ: Nũquid dixit: Et cũ ſcirẽ qꝛ nemo
poteſt eſſe continẽs niſi p ꝓpꝛiũ liberũ ar/
bitriũ: ⁊ hocipſum erat ſapiẽtię ſcire a me/
ipſo eſſe hoc donũ? Non plane hoc dixit/
qꝺ quidã in ſua vanitate dicũt/ ſed quod
fuit in ſanctę ſcptur ę veritate dicẽdũ: Cũ
ſcirẽ inquit qꝛ nemo eſſe põt continẽs niſi
deus det. Jubet ḡ deus continentiã/ ⁊ dat
cõtinentiã:iubet p legem/dat p gratiã:iu/
bet p litterã/dat p ſpm̃. Lex eñ ſine gratia
2.Cor.3.b. facit abũdare delictũ: ⁊ littera ſine ſpũ oc/
cidit. Jubet ideo:vt facere iuſſa conati/ ⁊ in

noſtra infirmitate ſub lege fatigati/ adiu/
toriũ gratię poſcere nouerimus: ⁊ ſi qd fa/
cere potuerimus opis boni/ei q̃ adiuuat/
nõ ſimus ingrati:hoc et iſte fecit. Id eñ eũ
ſapientia docuit/ cuiꝰ eſſet hoc donũ. Neq́ʒ F
eñ volũtatis arbitriũ ideo tollitur/qꝛ iuuatur:
ſed ideo iuuatur/qꝛ non tollitur. Quid eñ deo
dicit: Adiutoꝛ meus eſto? Cõfitetur ſe velle Ps.26.
implere qꝺ iuſſit: ſed ab eo qui iuſſit adiu/
toꝛium poſcere vt poſſit: Sic ⁊ iſte cum ſci/
ret neminẽ eſſe poſſe ꝯtinentẽ niſi deꝰ det:
adijt dñm et depꝛecatus eſt. Utiq́ʒ volens
adijt/volẽs pcatus eſt:nec petiſſet/niſi eſ/
ſet volũtas: Sed niſi petiſſet/quantũ poſ/
ſet volũtas? Quia etſi poſſit anteq̃ʒ petat:
quid ei pdeſt/niſi illi agat gratias ex eo qꝺ
poteſt/a quo petendũ ẽ qꝺ nondũ poteſt?
Uñ etiã q̃ iã continẽs eſt:non habet vtiq́ʒ
continentiã/niſi aſſit volũtas? Sed niſi ac/
cępiſſet/qd haberet volũtas? Quid eñ ha 1.Cor.4.b.
bes inqt/qꝺ nõ accępiſti? Si aũt accepiſti/
qd gloꝛiaris q̃ſi nõ accęperis.i.qd gloꝛiaris
q̃ſi a teipſo habeas: qꝺ ſi nõ accępiſſes/a
teipſo habere nõ poſſes? Hoc aũt dictũ eſt/
vt q̃ gloꝛiatur:nõ in ſeipſo/ſed i dño gloꝛietur: Hiere.9.g.
Et qui nõdũ habet vñ gloꝛietur: nõ a ſeipſo 1.Cor.1.d.
ſperet/ ſ dñm pꝛecetur. Satius eſt eñ minꝰ
queq́ʒ habere qꝺ a deo petat/q̃ʒ plꝰ habere
qꝺ ſibi tribuat:qm̃ expedit ab imo ſurgere
q̃ʒ ex alto cadere. Deꝰ eñ (ſcriptuʒ eſt) ſup/ Jaco.4.b.
bis reſiſtit/humilibus autẽ dat gratiã. Ad
abundantiã igitur delictoꝝ lex nos docet/
quid velle debeamus/niſi adiuuet gratia:
vt qꝺ volumus/valeamꝰ: ⁊ qꝺ valuerimꝰ/
impleamus. Adiuuabit autẽ/ſi nõ de no/
ſtris pſumentes alta ſapiamus/ ſed humi/ Roma.12.d.
libus conſentientes: ⁊ de his quę iã poſſu/
mus/gratias agamus:et p his quę nondũ
poſſumꝰ/deũ ſupplicit inhiante voluntate
poſcamus/adminiculãtes oꝛationẽ noſtrã
nũc fructuoſis operibus/ dando vt detur no Luc.6.k.
bis/dimittendo vt dimittatur nobis.

Utrum infantes non baptiza/ti/moꝛte pꝛęuẽti perire nõ poſſint: (Queſtio.11.

A Uod autẽ dicũt:
q infantẽ moꝛte pꝛęuentũ nõ bapti/
ʒatũ perire non poſſe/qm̃ ſine pec/
cato naſcitur: Non hoc dicit apoſtolus: et
arbitroꝛ eſſe melius/vt apoſtolo potius q̃ʒ
iſtis credamus. Dicit eñ ille doctoꝛ genti/
um/in quo chꝛiſtus loquebatur: Per vnũ ho Roma.5.b.
minẽ peccatũ intrauit in mundũ/ ⁊ p pecca/

tū mors: ⁊ ita in omnes hoīes ꝑtranſijt/in quo oīes peccauerūt. Et paulopoſt dicit: Nā iudiciū quidē ex vno delicto in ꝯdemnationē: gratia autē ex multis delictis ī iuſtificationē. Proinde iſti quē forte inuenerint infantē/nō ex illius vnius hoīs ꝯcupiſcētia ꝓcreatū/ipſū dicant illi damnationi non eſſe obnoxiū: nec ꝑ chriſti gratiā ab illa damnatione eſſe liberandū. Quid ē enī: ex vno delicto in condemnationē/ niſi illo delicto ꝗ deliquit adā? Et quid ē: ex multis delictis ī iuſtificationē/niſi quia chriſti gratia non ſolū illud delictū ſoluit quo obſtringunt̄ infantes ex illo vno hoīe ꝓcreati/ſed etiā multa delicta: ꝗ cū creuerint homines/addūt malis moribus ſuis? Tn̄ ⁊ illud vnū quo eſt obligata ꝓpago carnalis/ ꝗ ab illo ꝑmo homine originē ducit/ ſufficere dicit ad ꝯdemnationē: Ideo non ē ſuperfluus baptiſmus paruuloꝝ: vt qui per generationē illi ꝯdēnationi obligati ſunt/ ꝑ regenerationē liberētur: ⁊ ſicut nō inuenitur hō qui ab eadē condēnatione ſoluatur: ſic non inuenit̄ homo/qui ꝑter chriſtū ſpiritaliter regeneret̄. Carnalis autē generatio delicto illo vni ⁊ dānationi eiꝰ obnoxia eſt: ſpiritalꝭ vo regeneratio non ſolū illud vnum ꝓpter qd̓ baptiçantur infantes/ ſed multa delicta facit aboleri/ ꝗ homines male viuendo ad illud in quo generati ſūt addiderunt. Ideo ſeqtur ⁊ dicit: Si enī ob vnius delictū mors regnauit ꝑ vnū/ multo magis ꝗ abūdantiā gratię ⁊ iuſticię accipiūt/ ī vita regnabūt ꝑ vnū ieſū chriſtū. Itaqꝫ ſicut ꝑ vnius delictū in oēs homines ad ꝯdemnationē: ita ꝑ vnius iuſtificationē ī omnes hoīes ad iuſtificationē vitę. Sicut enī ꝑ inobedientiā vnius hoīs peccatores conſtituti ſunt multi: ita ꝑ vnius obedientiā iuſti conſtituētur multi. Quid ad iſta dicturi ſunt: aut quid eis reſtat/niſi vt apoſtoluꝫ erraſſe contendant? Clamat vas electionis/doctor gentiū/tuba chriſti: Iudiciū ex vno in cōdemnationē: Et reclamant iſti/aſſerentes paruulos quos ex illo vno homine de quo loqtur/ducere ꝓpaginem/ confitētur nō ire in condemnationē: etiā ſi non fuerint baptiçati. Iudiciū inqt ex vno ī condēnationē. Quid dicit: ex vno/

B niſi delicto? Seqt̄ enī: Gratia aūt ex multis delictis in iuſtificationem. Ergo inde iudicium etiā ex vno delicto ducit in condemnationē: hinc autē gratia etiā ex multis delictis ducit ī iuſtificationē. Quapropter ſi non audent reſiſtere aplō: exponāt nobis/ quare iudiciū ex vno delicto ducat in condemnationē: cū ex multis delictꝭ homines damnādi veniāt ad iudiciū? Aut ſi ꝓpterea ita dictū putant: quia initiū peccati ex adam factū eſt/ quod imitati cęteri ſunt: vt ſic ex illo vno delicto in iudiciū cōdemnationēqꝫ traherētur/ qui eū imitādo multa peccarunt: cur non etiā de gratia et iuſtificatione ſic dictū eſt? Cur nō dixit ſimiliter: Et gratia ex vno delicto in iuſtificationē? Sicut enī hominuꝫ multa delicta inter illud vnū qd̓ imitati ſunt/ ⁊ iudicium quo puniūtur media reperiuntur: ab vno quippe ad multa venerunt/ vt a multis ad iudiciū damnationēqꝫ ducerētur: ſic eadeꝫ multa delicta inter hoc ipſum vnū/cuiꝰ imitatione cōmiſſa ſunt/ ⁊ gratiā qua dimittūtur/eodem mō media ſunt: quoniam ex illo vno ad multa venerūt/ vt ex multis ad gratiā iuſtificandi venirēt. Cū ergo ī vtroqꝫ.i. et iudicio ⁊ gratia/qd̓ attinet ad vnū ⁊ multa delicta/vna eademqꝫ ratio ſit: dicāt iſti nobis/quare iudiciū dixerit ex vno delicto ducere in condemnationē: gratiā vo ex multis delictis ī iuſtificationē? Aut acquieſcant ideo ſic eſſe dictū: quia ī hac cauſa duo conſtituūtur homines: Adā ex quo ſubſiſtit generatio carnalis: et chriſtus ex quo regeneratio ſpiritalis. Sed quia tn̄ ille homo/iſte autē ⁊ deus ⁊ homo: nō quomō illa generatio vno delicto obligat/ qd̓ eſt ex adā: ita iſta regeneratio vnū delictū ſolum quod eſt ex adā. Sed illi quidē generationi ſufficit ad condemnationē/ vnius delicti connexio: Quicquid enī poſtea homines ex malis ſuis oꝑibus addunt/ non ꝑtinet ad illam generationē/ſed ad humanā conuerſationē. Huic aūt regenerationi non ſufficit/ illud delictū tm̄mō ſoluere qd̓ ex adā trahitur/ſed quicqd etiaꝫ poſtea ex iniquis oꝑibus humanę ꝯuerſationis accedit: Ideo iudiciū ex vno in condemnationē/gratia autē ex multis delictis in iuſtificationē. Si enī ob vnius delictū mors regnauit ꝑ vnum/a quo delicto paruuli per baptiſmū expiātur: multo magis qui abūdantiā gratię ⁊ iuſticię accipiunt ī vita/ regnabunt ꝑ vnū ieſuꝫ chriſtū: multo magis vtiqꝫ in vita regnabunt: quia ęternę vitę

regnū erit: mors autem in eis tēporaliter
C tranſit/non i ęternū regnabit. Itaqꝫ ſicut
ꝑ vnius delictū in om̄es homines ad con/
demnationē: de qua ꝯdemnatione paruu/
li ꝑ ſacramentū baptiſmi liberādi ſunt: ita
ꝑ vnius iuſtificationē in om̄es hoīes ad iu
ſtificationē vitę. Et hic om̄es dixit/ ⁊ ibi: qꝛ
non oēs homines venirēt ad gratiā iuſtifi
cationis chriſti: cū tā multi alienati ab illa
in ęternū moriant̄: ſed qꝛ oēs q̄ renaſcun/
tur i iuſtificationē/nō niſi ꝑ chriſtū renaſcū
tur: ſicut oēs qui naſcūtur i ꝯdemnationē/
non niſi ꝑ adā naſcūtur: Nemo q̄ppe eſt i il
la generatione ꝑter adā: nemo in iſta rege
neratione ꝑter chriſtū: ideo oēs/ ⁊ oēs. Eoſ/
dē aūt oēs etiā multos poſtea dicit/ adiun
Roma. 5. c. gens: Sicut eñ ꝑ inobedientiā vnius ho/
minis pctōres conſtituti ſunt multi: ſic ⁊ ꝑ
vnius hoīs obedientiā iuſti ꝯſtituunt̄ mul
ti. Qui multi/niſi quos iā pauloan̄ oēs di/
xerat? Uide quēadmodū cōmendat vnū ⁊
vnū. i. adā et chriſtū: illū ad ꝯdemnationē/
hunc ad iuſtificationē: cū tanto poſt adā
venerit chriſtus in carne: Ut ſciamus etiā
antiquos iuſtos quicūqꝫ eſſe potuerūt/ nō
niſi ꝑ eandem fidem liberatos/ ꝑ quam li/
beramur ⁊ nos/ fidē ſcꝫ incarnationis chri
ſti/ quę illis pręnūciabatur/ ſicut ⁊ nobis fa
cta annūciatur. Ideo idē chriſtū hominē
dicit/ cū ſit et deus: ne quis exiſtimet anti/
quos iuſtos per deum tm̄modo chriſtum/
Ioh. 1. a. id eſt per verbū qđ erat in principio/ nō eti
am per fidē incarnationis eius/ qua et hō
chriſtus dicit̄/ potuiſſe liberari. Sententia
quippe iſta deſtrui nō poteſt/ de qua ⁊ alibi
1. Cor. 15. c. dicit: Per vnū hominē mors/ et ꝑ vnū ho/
minē reſurrectio mortuoꝝ. Sicut eñ i adā
oēs moriunt̄/ ita et in chriſto oēs viuifica/
bunt̄. Utiqꝫ reſurrectionē dicit: iuſtoꝝ/ vbi
Al. ⁊ iniquoꝝ eſt vita ęterna: nō reſurrectionē impioꝝ/
vbi mors erit ęterna: Idō ait/ viuificabūt̄:
qꝛ illi dānabunt̄. Hinc ⁊ i veterib⁹ ſacramē
Gen. 17. b. tis circūciſio paruuloꝝ octaua die fieri ꝑcę
pta eſt: qm̄ chriſt⁹ i quo fit delicti carnalis
expoliatio/ quā ſignificat circumciſio/ die
Matth. 28. a. dn̄ico reſurrexit: qui poſt ſeptimū ſabbati
octau⁹ eſt. Hęc ergo fides etiā antiquoꝝ iu
2. Cor. 4. c. ſtoꝝ fuit. Un̄ ⁊ apl's dicit: Habentes autē
Ps. 115. eundē ſpm̄ fidei/ ꝑpter qđ ſcriptū eſt: Cre/
didi ꝑpter qđ et locut⁹ ſū: et nos credim⁹/
ꝑpter qđ loq̄mur. Non diceret eundē ſpm̄
fidei/ niſi admonēs etiā antiq̄s iuſtos ha/
buiſſe ipſū ſpm̄ fidei/ hoc eſt incarnationis
chriſti. Sꝫ qꝛ illis futura ꝑnūciabat̄/ q̄ iā fa
cta a nob̄ annūciat̄: et tp̄e veter̄ teſtamēti
velabat̄/ q̄ tp̄e noui teſtam̄ti reuelat̄: idō ei⁹
ſacramēta variata ſūt/ vt alia eſſent i vete/
ri teſtamēto/ alia i nouo: cū fides varia nō
ſit/ ſꝫ vna ſit: Quia ſicut i adā oēs moriūt̄/
ſic ⁊ i chriſto om̄es viuificabūt̄. Qđ vō ill' D
vbis q̄ tractabam⁹ adiūgit ⁊ dic̄: Lex aūt Roma. 5. d.
ſubintrauit vt abūdaret delictū/ qđ trahit̄
ex adā: de q̄ dicebā ſup̄⁹: Mors regnauit
ꝑ vnū: legē q̄dē ſiue naturalē intelligam⁹/
q̄ in coꝝ apparet ętatib⁹ q̄ iā ratiōe vti poſ
ſūt: ſiue cōſcriptā q̄ data ē ꝑ moyſē: qꝛ nec
ipſa viuificare potuit ⁊ liberare a lege pec/
cati ⁊ mortis/ quę tracta ē ex adā: ſed mag̃
addidit ꝑuaricationiſ augmenta: Ubi eñ
lex nō ē/ idē ait apoſtolus/ nec ꝑuaricatio: Roma. 4. c.
Proinde quoniā lex eſt etiā in ratione ho/
minis/ qui iā vtit̄ arbitrio libertatis natu/
raliter in corde conſcripta: qua ſuggerit̄ ne
mali aliq̄d faciat quiſqꝫ alteri/ qđ pati ipſe
non vult: ſcđm hanc legem ꝑuaricati ſunt
omnes: etiā qui legē ꝑ moyſen data nō ac/
ceperūt: De quibus i pſalmo legit̄: Pręua Ps. 118.
ricatores ęſtimaui om̄es peccatores terrę.
Non eñ omnes peccatores terrę legē per
moyſen datam ꝑuaricarūt: ſed tamen niſi
aliquā ꝑuaricaſſent/ nō appellarent̄ pręua/
ricatores: Ubi eñ lex nō ē/ nec pręuarica/
tio. Pręuaricata ergo lege quę in paradiſo
data eſt/ naſcitur homo ex adā cū lege pec/
cati et mortis: de q̄ dicit̄: Uideo aliā legē i Roma. 7. d.
mēbris meis/ repugnantē legi mēt̄ meę/ et
captiuū me ducētē i legē peccati q̄ ē ex mē/
bris meis: q̄ tn̄ niſi mala poſtea ꝯſuetudie
roboret̄/ facili⁹ vincit̄: nō tn̄ niſi gr̄a dei: le/
ge aūt alia ꝑuaricata/ q̄ eſt in vſu rationis
aię rationalis in ętate hoīs iā ratione vtē/
tis ꝑuaricatores ſūt oēs peccatores terrę:
Pręuaricata vō lege/ etiam illa quę data ē
per moyſen/ multo amplius abundat deli/
ctum. Si eñ data eſſet lex quę poſſet viui/ Gal. 3. d.
ficare/ om̄ino ex lege eſſet iuſticia: Sed cō/
cluſit ſcriptura omnia ſub peccato/ vt pro/
miſſio ex fide Ieſu chriſti daretur credenti/
bus. Hęc verba ſi agnoſcis/ apoſtolica ſūt.
De q̄ lege iterū dicit: Lex ꝑuaricatiōiſ gra Ibidem. c.
tia poſita eſt/ donec veniret ſemē cui ꝑmiſ/
ſum eſt/ diſpoſitū ꝑ angelos in manu medi
atoris: chriſtū cōmēdās/ cui⁹ gr̄a ſalui ſunt
oēs: ſiue paruuli a lege peccati ⁊ mortis cū

qua nati ſumus: ſiue maiores q̄ male vten
tes arbitrio volūtatis/ p̄uaricarūt legē na/
turalē ipſius rationis: ſiue q̄ legem accepe
runt quę data eſt ꝑ moyſen: cāq; p̄uarican
tes littera occiſi ſunt. Cū vō etiā euangeli
ca p̄cępta homo p̄uaricat/ velut quatridua
nus mortuꝰ putet: Nec de illo tamē deſpe
randū eſt ꝓpter eius gratiā/ qui nō lēte di/
Job.11.f. xit/ ſed magna voce clamauit: Lazare ve/
ni foras. Lex ergo ſubintrauit/ vt abūda/
ret delictū: ſiue cū hoīes negligūt qđ deus
iubet: ſiue cum de ſuis viribus p̄ſumētes/
adiutoriū gratię nō implorāt: ⁊ addūt infir
mitati ſuperbiā. Cum autē vocatione diui
na intelligant/ cur ſit ingemiſcendū: ⁊ inuo
cant eū in quē recte credunt/ dicētes: Mi/
Pſ.50. ſerere mei deus/ ſm magnam miſericordiā
Pſ.40. tuam. Et/ Ego dixi dn̄e miſerere mei: ſana
animā meā quia peccaui tibi. In tua iuſti/
Pſ.118. cia viuifica me. Et/ Viā iniq̄tat͛ amoue a
Pſ.35. me: ⁊ de lege tua miſerere mei. Et nō veni/
at mihi pes ſupbię: ⁊ manus peccatorū nō
moueāt me. Et/ Itinera mea dirige ſm v̄/
Pſ.36. bū tuū: ⁊ non dn̄et͛ mei oīs iniq̄tas. A dn̄o
eñ greſſus hoīs dirigūtur: ⁊ viam eius vo
let. Et alia multa/ quę ꝓpterea ſcripta ſūt/
vt nos admoneret ad implēda ea quę no/
bis iubētur. Cū ergo ſe homo ad illū exten
derit/ et ſic ingemuerit/ fiet qđ ſeq̄tur: Ubi
abūdauit delictū/ ſupabūdauit ⁊ gratia. Et
Luc.7.g. Dimittuntur ei peccata multa: qm̄ dilexit
Roma.5.a. multū. Et diffundit͛ in corde charitas dei:
vn̄ fiat legis plenitudo non per vires arbi
trij qđ eſt i nobis/ ſed per ſpūmſanctū qui
datus eſt nobis. Nouerat quippe ille legē
Roma.7.d. qui dicebat: Cōdelector eñ legi dei ſm in/
teriorē hominē: Et tamen adiūgebat: Ui/
deo autē aliam legē in mēbris meis/ repu/
gnantē legi mentis meę: ⁊ captiuū me du/
centē i lege peccati/ quę eſt i membris me/
is: Infęlix ego homo/ quis me liberabit de
corpe mortis huius? Gratia dei ꝑ ieſū chri
ſtum dn̄m noſtrū. Cur nō dixit potiꝰ/ meū
liberū arbitriū: niſi q2 libertas ſine gratia/
E nō eſt libertas ſed contumacia? Cum ergo
Roma.5.d. dixiſſet apoſtolꝰ: Lex ſubintrauit vt abun
daret delictum: vbi autem abundauit de/
lictum/ ſupabundauit et gratia: ſecutꝰ ad/
iunxit: Ut quemadmodū regnauit pecca/
tū in morte/ ſic et gratia regnet ꝑ iuſticiam
in vita ęterna ꝑ ieſum chriſtū dominū no/
ſtrum. Mō cum dixiſſet: Ut quemadmo/

dum regnauit peccatū in morte: nō ait/ per
vnum hominē/ aut ꝑ adam: quia iam dixe
rat: Lex ſubintrauit vt abundaret delictū:
quę abundātia delicti nō pertinet ad p̄mi
hominis ꝓpaginē/ ſed ad conuerſationis
humanę pręuaricationē: quę illi vni deli/
cto/ quo ſolo obſtricti tenētur infantes/ tā
in maioribus ętatibus ex abundātia iniq̄/
tatis ⁊ adducta eſt. Sed qm̄ hoc totum etiā Al. traducta
qđ non ꝑtinet ad illius vnius delicti origi
nem: tamen idonea eſt ſoluere gratia ſal/
uatoris: ideo cum dixiſſet: Sic ⁊ gratia re/
gnet ꝑ iuſticiam in vita ęterna: addidit/ ie/
ſum chriſtū dn̄m noſtrū. Nullę itaq; argu/
mētationes contra hęc apoſtolica v̄ba pla
tę impediāt paruulos ad ſalutē/ quę eſt in
chriſto ieſu dn̄o noſtro. Tanto magꝭ eñ ꝓ
eis loq̄ debemus/ quāto magis ipſi ꝓ ſe lo/
qui nō pñt. Per vnū hominē intrauit pec/ Roma.5.b.
catū in mundū/ et ꝑ peccatū mors: et ita in
omnes hoīes ꝑtranſijt/ in quo omnes pec/
cauerunt. Sicut ab illo vno homine/ ſic ab
eodē peccato infantes immunes eſſe non
poſſunt/ niſi ab eius reatu ꝑ chriſti baptiſ/
mū reſoluātur. Uſq; eñ ad legem peccatū
in mundo fuit: non quia deinceps in nemi
ne fuit hoc dictū eſt/ ſed quia nō poterat ꝑ
litterā legis auferri/ quod ſolo poterat ſpi/
ritu gratię. Ne quiſq; ergo fidens de viri/
bus: nō dico voluntatis/ ſed potius vani/
tatis ſuę/ putaret libero arbitrio legē po/
tuiſſe ſufficere/ et chriſti gratiā derideret:
ideo ait apoſtolus: Uſq; eñ ad legē pec/
catū in mundo fuit: peccatū autem nō de/
putabat͛ cū lex nō eſſet. Non dixit: nō erat/
ſed quia nō deputabatur: quia lex nō erat
qua arguente demōſtraret͛: ſiue lex ratio/
nis in paruulo/ ſiue lex litterę i populo. Sȝ
regnauit inquit mors ab adā vſq; ad moy
ſen: quia nec lex data ꝑ moyſen potuit re/
gnum mortis auferre/ qđ ſola chriſti abſtu
lit gratia. In quos autē regnauerit vide.
In eos inquit qui nō peccauerūt in ſimili/
tudinē pręuaricationis adę. Regnauit er/
go ⁊ i eos qui nō peccauerunt. Sed cur re/
gnauerit/ oſtendit cum ait: In ſimilitudi/
nem p̄uaricationis adę. Iſte eſt eñ melior
intellectus horum verborū: vt cum dixiſ/
ſet: Regnauit mors in eos qui nō peccaue
rūt: quaſi nos moneret quare i eos regna/
uerit qui non peccauerūt: adderet/ in ſilitu
dinē p̄uaricationis adę. i. quia inerat corū

in membꝛis ſimilitudo ꝑuaricationis adę. Poteſt et ſic intelligi: Regnauit moꝛs ab adam vſq; ad moyſen/ꝛ in eos qui non in ſimilitudinē pręuaricationis adę peccaue runt: quia in ſeipſis cū iam nati eſſent/nec ratione adhuc vterentur qua ille vtebatur quando peccauit: nec ꝑceptum accępiſſent quod ille tranſgreſſus eſt/ſed ſolo oꝛigina/ li vitio tenerent obſtricti: ꝑ qđ eos regnū moꝛtis traheret ad condēnationē: Qđ re/ gnū moꝛtis in eis tñ non ē qui chꝛiſti gra/ tia renati ad eius regnū ꝑtinent: qm̄ moꝛs tēpoꝛalis/ q̄uis ꝛ ipſa de oꝛiginali delicto ꝑpagata ſit/coꝛpus in eis interimit/ aīam ꝟo ad pęnas nō trahit: Ubi voluit regnū moꝛtis intelligi: vt anima renata ꝑ gratiā iā non moꝛiať in gehenna.i.a vita dei non alieneť/nō ſepareť. Tpaľ aūt moꝛs coꝛpis etiā in his qui chꝛiſti moꝛte redimūtur/re/ linquatur interim ad exercitationē fidei/ꝛ agonē ꝑſentis luctationis: in quo ꝛ marty res certauerūt: abſumatur ꝟo ꝛ ipſa in re/ nouatione coꝛpis quā reſurrectio polliceť:
1.Coꝛ.15.g. Ibi eñ penitus abſoꝛbebitur moꝛs in vi/ ctoꝛiā/cui mō gratia chꝛiſti adimit regnū: ne ſuoꝝ aīas ad pęnas tartari trahat. Nō/ nulli ſane codices nō habēt: In eos q̄ non peccauerūt/ſed in eos q̄ peccauerūt in ſſi/ tudinē ꝑuaricationis adę. Quib⁹ quidē ꝟ/ bis nullo mō iſte ſenſus auferť. Scđm hoc quippe intelligūtur peccaſſe in ſſitudinem ꝑuaricationis adę/ſm qđ ſupꝛa dictum ē:
Roma.5.b. In quo omēs peccauerūt. Sed tamē gręci codices/vñ in latinum ſcriptura tranſla/ ta eſt: illud plures habent qđ diximus: qđ nō adiūxit de adā/qui ē foꝛma futuri. Ne/ q; hoc vno intelligitur mō. Aut eñ foꝛma chꝛiſti a cōtrario eſt: vt quēadmodū in illo
1.Coꝛ.15.c. oēs moꝛiūtur/ſic ꝛ i chꝛiſto oēs viuificētur:
Roma.5.d. ꝛ quō ꝑ ipſius inobedientiā pctōꝛes ꝯſtitu untur multi/ ſic per iſtius obedientiā iuſti ꝯſtituantur multi. Aut foꝛmā futuri eū di/ xit/ꝙ ipſe inflixerit foꝛmā moꝛtis poſteris ſuis. Ille tñ eſt melioꝛ intellect⁹/ vt a ꝯtra/ rio foꝛma eſſe credatur: quā multū cōmen/ dat apľs. Deniq; ne om̄ino ex ęquo in hac foꝛma eadē ꝯtraria pēſeť/adiūgit ꝛ dicit:
Roma.5.c. Sed nō ſicut delictū/ita ꝛ donatio. Si eñ ob vnius delictū multi moꝛtui ſūt: multo magis gratia dei/et donū in gr̄a vni⁹ hōis ieſu chꝛiſti i multos abūdabit: vt intelliga tur nō i magis multos: cū iniq̄ magis mul/ ti ſint q̄ damnabūtur: ſʒ magis abūdabit ꝙ in his qui ꝑ chꝛiſtū redimuntur tꝑaliter/ valet foꝛma moꝛtis ex adā: in ęternū autē valebit vitę foꝛma ꝑ chꝛiſtum. Quis ergo inquit/adam futura foꝛma ſit: a contrario/ plus tamē ꝑſtat chꝛiſtus regeneratꝭ/q̄ eis nocuerat ille generatis. Et nō ſicut ꝑ vnū peccantē/ita eſt ꝛ donū: Nam iudiciū qui/ dem ex vno in condemnationē: gratia au/ tem ex multis delictis i iuſtificationē. Nō ſolum in hoc inquit/non ęqualis ē foꝛma: quia ille tempoꝛaliter nocuit eis/ quos in ęternuʒ chꝛiſtus redemit: verumetiā quia illius vno delicto poſteri/niſi a chꝛiſto redi manť/ in ꝯdēnationē: chꝛiſti autē redēptio etiā mľta delicta diſſoluit/q̄ illi vni abūdā/ tia ꝑuaricatricis iniquitatis adiecit: vnde iā ſuperius diſputauimus. Cōtra hęc apo ſtoli verba ſanūq; intellectū nemini acq̄e/ ſcas/ſi vis chꝛiſto ꝛ in chꝛiſto viuere: Naʒ ſi quemadmodū illi dicūt/ꝑpterea iſta cō/
memoꝛaſſet apľs/vt intelligerem⁹ ad ꝑmū 1.ſen.diſ.30. ca.hoc autē
hominē pctōꝛes ideo ꝑtinere/ quia nō deli ctū ex illo naſcendo traximus/ſed cum imi tādo peccamus: diabolū potius poneret: quia et pꝛioꝛ peccauit: et de q̄ nullā ſubſtā/ tię ꝑpaginē traxit genus humanū/ſed euʒ
ſola imitatio ſubſecuta eſt: vñ diciť pater Ioh.8.f.
impioꝝ/ſicut noſter dicitur pater abꝛaam ꝑpter imitationē fidei/non ꝑpter oꝛiginē carnis: Nam ideo de ipſo diabolo dictū ē:
Imitantur autē illū qui ſunt ex parte ipſi/ Sap.2.d.
us. Deinde ſi ꝑpter imitationem hoc loco De natura et
apľs cōmemoꝛaret primū hominē: qꝛ pri/ gratia.ca.9.
mus peccatoꝛ in hominib⁹ fuit: vt ideo ad illū oēs hoīes peccatoꝛes diceret ꝑtinere:
cur nō ſecundū abel poſuit/ q̄ ꝑmus i hoi/ Gen.4.a.
bus iuſtus fuit: ad quē iuſti oēs ꝑpter imi/ Heb.11.a.
tationē iuſticię ꝑtinerēt: ſed poſuit adā/cō/ tra quem non poſuit niſi chꝛiſtū? Quia ſi/ cut ille homo delicto ſuo vitiauit poſteri/ tatē ſuā: ſic iſte deus homo iuſticia ſua ſal/ uauit hęreditatē ſuā: Ille traijciendo car/ nis immundiciā/quod nō poterat impius diabolus: ille donādo ſpūs gratiā/qđ non poterat abel iuſtus. Multa ꝺ his q̄ſtioni/ bus ab alijs noſtris opuſculis ꝛ eccleſiaſti cis ſermonib⁹ dixim⁹: qm̄ fuerūt etiā apud nos quidā/qui vbicūq; poterāt/hęc ſui er/ roꝛis noua ſemina ſpargerēt: quoꝝ nōnul/ los ꝑ miſteriū noſtrū fratrūq; noſtroꝝ mi/ ſericoꝛdia dñi ab illa peſte ſanauit. Nec tñ

hic deeſſe aliquos arbitroꝛ/ maxime apud
carthaginē:ſed iam occulte muſitāt/timen
2. Retract. ca.33.a. tes eccleſie fundatiſſimā fidem: Naꝫ vnus
eoꝛum nomine celeſtius/ in eiuſdē ciuita/
tis eccleſia/iam ad preſbyterij honoꝛē ſub/
repere ceperat:ſed fideliſſima libertate fra
trum ꝓpter has ipſas contra chꝛiſti gratiaꝫ
diſputationes/ vſqꝫ ad iudiciū epiſcopale
perductus eſt: tamen coactus eſt confiteri
ꝓpter baptiçandos paruulos/qꝛ ipſis re/
demptio ſit neceſſaria. Ubi ꝗꝗ voluerit
de oꝛiginali peccato aliquid expꝛeſſius dice/
re:tamen in ipſius redemptionis nomine
non parum ſibi pꝛeſcripſit. Unde eñ redi/
mendi ſunt niſi a diaboli poteſtate:in qua
eſſe non poſſent/niſi oꝛiginalis obligatio/
ne peccati? Aut quo pꝛecio redimūtur/niſi
chꝛiſti ſanguine: de quo apertiſſime ſcri/
Math. 26.c. ptum eſt/ ꝙ in remiſſionē effuſus ſit pecca/
toꝛum? Sed quia magis conuictus eſt ab
eccleſia/deteſtatus ꝗ coꝛrectus ⁊ pacatus
abſceſſit: veritus ſum ne foꝛte ipſe ibi ſit/
qui noſtrā fidē ꝑturbare conatur: ideo no/
minis ipſius cōmemoꝛationeꝫ putaui eſſe
faciendā: Sed ſiue ipſe ſit/ſiue alij conſoꝛ/
tes eius erroꝛis:plures eñ ſunt ꝗ ſperare
poſſumus: et vbi nō redarguuntur/etiam
alios ad ſuam ſectam ſeducūt:⁊ ſic crebꝛe/
ſcunt vt neſciā quo ſint erupturi: Nos ta/
men maluimus eos in eccleſie compage ſa
nari/ꝗ ex illo coꝛpoꝛe velut inſanabilia mē
bꝛa reſecari: ſi tamen hoc ꝑmittit ipſa ne/
ceſſitas. Timendū eſt eñ ne plura putre/
ſcant/dum putribus parcitur. Potens eſt
autem miſericoꝛdia dñi noſtri/que potius
eos ab hac peſte liberet: quod ſine dubio
faciet/ ſi fideliter aduertant teneātqꝫ quod
Johel.2.g. ſcriptum eſt: Qui inuocauerit nomen dñi/
ſaluus erit.

Utrum diues manens in diui/ tijs/regnum dei ingredi poſſit/ ⁊ ſi non omnia vendiderit:et ſi ſibi ꝓ/ deſſe poſſit/ſi foꝛte ex ipſis diuitijs fecerit mandata: Queſtio.III.

A a Udi iam pauca de diuitibus/quod
in epiſtola tua ſequit̃ inquirendū.
Hoc eñ poſuiſti illos dicere: Diui
tem manentē in diuitijs ſuis/regnū dei nō
poſſe ingredi/niſi oīa ſua vendiderit:nec
ei ꝓdeſſe/ſi foꝛte ex ipſis diuitijs mandata
fecerit. Euaſerūt iſtoꝝ diſputationes/pa/
tres noſtri abꝛaā/iſaac et iacob:qui tanto
ante ex hac vita migrarūt:habebāt quippe Gen.13.a.
hi omnes nō ꝑuas diuitias/ ſicut fideliſſi/
ma ſcriptura teſtat̃: Multos tamē ventu/ Math.8.b.
ros ab oꝛiēte ⁊ occidēte/⁊ non ſupꝛa ipſos
vel extra ipſos/ſed cū ipſis recubituros in
regno celoꝝ:ille ipſe qui ꝓpter nos factus 2.Coꝛi.8.b.
eſt pauper cum vere diues eſſet/ veriſſima
ꝓmiſſione ꝑdixit. Et ꝗuis ſuꝑbus diues Luc.16.c.
qui induebatur purpura ⁊ byſſo/ et epula/
batur quotidie ſplendide/ moꝛtuus apud
inferos toꝛqueretur:tamē ſi pauperis vlce
roſi/qui ad ianuā eius cōtemptus iacebat/
miſeratus fuiſſet:mereret̃ ⁊ ipſe miſericoꝛ/
diā: Et ſi pauperi illi meritū eſſet inopia/ nō
iuſticia:non vtiqꝫ ab angelis in abꝛae gre
miū/qui diues hic fuerat/ tolleret̃. Sed vt
nobis oſtenderet̃:nec in iſto paupertatē per
ſeipſam diuinitus honoꝛatā:nec in illo di/
uitias fuiſſe damnatas/ſed in iſto pietatē/
in illo impietateꝫ ſuos exitus habuiſſe: ſic
ſuſcepit impiū diuitem cruciatus ignis/ vt
tamē piū pauperē ſuſciperet ſinus diuit̃.
Qui ſane cū hic diues viueret/diuitias ſic
habebat:⁊ eas ꝓ dei pꝛeceptis paruipēde/
bat:vt etiā cū ipſius filij immolatione nol Gen.22.b.
let offendere deum iubentē:quem ſuaꝝ di
uitiarum ⁊ ſperabat et optabat heredem. B
Hic vtiqꝫ dicūt:ideo patres antiquos nō Obiectio
vēdidiſſe oīa que habebāt ⁊ dediſſe pau
peribus/qꝛ hoc eis nō ꝑceperat dñs: Non/
dum eñ reuelato teſtamēto nouo/qđ non
fieri niſi plenitudie tēpoꝛis opoꝛtebat/nec
coꝝ virtꝰ fuerat reuelanda: qua ꝟtute hoc
eos faciliime poſſe deus in eoꝝ coꝛdibꝰ no
uerat/qui teſtimoniū illis tā inſigne perhi
bebat: vt cū ſit oīm ſanctoꝝ deus/ tanꝗ ð
ꝑcipuis amicis ſuis dicere dignaret̃: Ego Exo.3.d.
ſū deus abꝛaā/deus iſaac/deus iacob:hoc
mihi nomen eſt in eternū. Poſtea vero ꝗ
magnū pietat̃ ſacramētū manifeſtatū eſt
in carne: ⁊ vocādis oībꝰ gētibꝰ chꝛiſti ad
uētus illuxit:in quē etiā illi patres credide
rant: ſed huius fidei oliuā ſuo tp̃e manife/
ſtandā/in illius arboꝛis de q̃ apſus loquit̃ Roma.11.c.
tanꝗ radice ſeruabāt/dictū ē diuiti: Uēde Math.19.c.
omnia que habes ⁊ da pauꝑibus:et habe/
bis theſaurum in celis/⁊ veni ſequere me.
Hec ſi dicunt/videntur aliquid rationabi/ Reſponſio
liter dicere: Sed totū audiant/ totū aduer
tant:nō in parte aures apiāt/in ꝑte ſurde/
ſcant. Cui eñ dñs hoc ꝑcepit? Pꝛofecto il
li diuiti/qui vite eterne ꝯſequēde conſiliū

queꝛebat accipere. Hoc enī domino dixe/
rat: Quid faciā vt vitā ęternā conſequar?
Ille autē ei non reſpondit: Si vis venire
ad vitā/ vade vende oīa que habes: ſed/
Si vis venire ad vitā/ſerua mādata. Que
iuuenis cum ſibi a domino ex lege cōme/
moꝛata ſeruaſſe dixiſſet: et ꝙſiſſet quid ad/
huc ſibi deeſſet: Reſponſū accepit: Si vis
pfectus eſſe/ vade ꝛ vēde oīa que habes/
et da pauperibus. Et ne ſe illa que multū
amabat/hoc modo pdere exiſtimaret: ꝛ ha
bebis inquit theſaurū in cęlis. Deinde ad/
didit: Et veni ſequere me: ne cuiꝗ cū hec
feceꝛit/aliquid ꝓdeſſe exiſtimetur/ ſi nō ſe/
quitur chꝛiſtū. At ille quidē triſtis abſceſ/
ſit. Qui viderit quēadmodū illa legis mā
data ſeruauerat. Puto enī ꝙ ſe arroganti/
us ꝙ verius ſeruaſſe reſponderat. Verūta
men magiſter bonꝰ mandata legis ab iſta
excellētioꝛe pfectione diſtinxit. Ibi enī di/
xit: Si vis venire ad vitā/ſerua mandata.
Hic autē: Si vis pfectus eſſe/ vade vende
omnia que habes ꝛc. Cur ergo negamus
diuites/ꝗuis ab illa pfectione abſint/ ve/
nire tamen ad vitam ſi mandata ſeruaue/
Luc.6.f. rint/ ꝛ dederint vt detur illis: dimiſerint vt
dimittatur illis? Credimus enī miniſtrum
noui teſtamenti fuiſſe apoſtolū: Cum ſcri/
1.timoth.6. bens ad timotheū diceret: Pręcipe diuiti/
bus huius mundi non ſuperbe facere: ne/
ꝗ ſperare in incerto diuitiarū/ ſed in deo
viuo/ qui pręſtat nobis omnia abundan/
ter ad fruendū. Bene faciant diuites: ſint
in operibus bonis: facile tribuant: cōmu/
nicent: theſauriꝫent ſibi fundamentū bo/
num in futurū/ vt apprehendant verā vi/
tam: De qua et illi adoleſcēti dictū eſt: Si
vis venire ad vitam. Puto ꝙ iſta pręcipi/
ens/diuites inſtruebat/ non fallebat apo/
ſtolus: iubens diuitibus huius mūdi: non
vt vendant omnia que habent/ ꝛ dent pau
peribus/ ꝛ ſequātur dominū: ſed nō ſuper/
be ſapere/ neꝗ ſperare in incerto diuitiaꝝ.
Luc.16.e. Iſta ſuperbia diuitē illū/qui iacentē ante
ianuam ſuā contemnebat pauperē iuſtū:
ꝛ iſta ſpes in incerto diuitiarū/ qua ſe pro/
pter purpuram/byſſum et epulas ſplendi/
das beatum putabat/ nō ipſe diuitię per/
C duxerunt ad inferni toꝛmenta. An foꝛte qꝛ
Math.19.c. dominus adiunxit: Amen dico vobis: dif/
ficile diues intrabit in regnū cęloꝛum. Et
iterū dico vobis: Facilius intrabit came/
lus p foramē acus/ ꝙ diues in regnū cęlo/
rum: ideo putant iſti diuitē etiam ſi faciat
iſta que diuitibus pcipienda ſcripſit apo/
ſtolus/in regnū cęloꝛū intrare non poſſe?
Quid ergo ē? Utrū apoſtolus contra do/
minū loquitur: an iſti neſciunt quid loquū
tur? Quid hoꝝ credat/eligat chꝛiſtianus.
Puto melius nos credere iſtos neſcire ꝗd
loquantur/ ꝙ paulū contra dominū loqui.
Deinde cur nō in ꝯſequētibus etiā ipſum
dn̄m audiunt dicentē diſcipulis ꝓ miſeria
diuitū contriſtatis: Quod hominibus im/
poſſibile eſt/deo facile eſt? Sed ideo inqui
unt hoc dictum eſt: quia futurū erat/ vt au
dito euangelio/ diuites vendito patrimo/
nio/erogatoꝗ pauperibus dn̄m ſequeren
tur/ ꝛ intrarent in regnū cęloꝝ: atꝗ ita fie/
ret quod difficile videbat: non vt manen/
tes in diuitijs ſuis pcepta apoſtoli cuſto/
diendo/id eſt non ſupbe ſapiēdo/ neꝗ ſpe/
rando in incerto diuitiarū/ſed in deo viuo
benefaciendo: facile tribuēdo ꝛ cōmunicā/
do indigentibus verā apprehendant vitā:
ſed etiā iſta pcepta apoſtolica/ vēditis om
nibus ſuis rebus implerent. Hęc ſi dicunt:
ſcio quippe eos illa dicere: non attendunt
pꝛimitus quemadmodū dn̄s contra eoꝝ
dogma ſuā gratiā pdicauerit. Non enī ait:
Qđ impoſſibile hominibus videt/facile ē
hominibus ſi voluerint: ſed qđ hominibꝰ
inquit impoſſibile eſt/deo facile eſt: oſten/
dens qn̄ iſta recte fiunt: nō fieri hoīs potē/
tia/ſed dei gratia. Hęc ergo attendant iſti:
et ſi repꝛehendūt eos qui gloꝛiant in diui/
tijs ſuis/caueant ipſi in ſua virtute ꝯfide/
re. Simul enī vtriꝗ repꝛehenduntur in pſal
mo: Qui ꝯfidūt in virtute ſua: ꝛ qui i abū/ Ps.48.
dantia diuitiaꝝ ſuarū gloꝛiātur. Audiant
itaꝗ diuites: Quod hominibꝰ impoſſibile
eſt/deo facile eſt: ꝛ ſiue manētes in diuitijs
ſuis/ſiue illis venditis/ ꝛ p indigētias pau/
perū diſtributis intrēt in regnū cęloꝝ: gra/
tię dei tribuant/non ꝓpꝛijs viribus bonū
ſuū. Quod enī hominibus impoſſibile eſt:
nō hominibus/ſed deo facile eſt. Audiant
hoc et iſti: Et ſi iā omnia ſua vel vendide/
runt ꝛ pauperibus tribuerūt/ vel adhuc id
agunt atꝗ diſponūt: et hoc modo prępa/
rant intrare in regnū cęloꝝ: non hoc tribu
ant virtuti ſuę/ſed eidē gratię diuinę. Qđ
enī hominibus impoſſibile eſt/ non ipſis:
qꝛ et ipſi homines ſūt/ſed deo facile ē. Hoc

Phil.2.b. quippe illis ⁊ apoſtolus dicit: Cum timo-
re et tremore veſtram ipſorum ſalutē ope-
ramini. Deus eñ eſt qui operat̃ in vobis/
et velle et operari ꝓ bona voluntate. Cer-
D te ideo ſe dicunt de ſuis rebus vendendis
perfectionis a domino ſuſcepiſſe conſiliū/
vt ſequātur dominū: quoniā illic additū
Matth.19.c. eſt: Et veni ſequere me. Cur ergo in his bo
nis quę faciunt/ de ſua tñ voluntate prę-
ſumūt: nec audiunt dominū (quem ſequi
Joh.15.a. ſe dicūt) increpantē atq; teſtantē: Sine me
nihil poteſtis facere? Si autē apoſtolus ita
1.timoth.6.d. dicit: Pręcipe diuitibus hui⁹ mundi nō ſu-
perbe ſapere/neq; in incerto diuitiarū: vt
vendant omnia quę poſſident/et ea precia
diſtribuendo indigentibus/faciant qđ ſe-
quitur: Facile tribuant/cōmunicēt: theſau
rizent ſibi fundamentū bonū in futurū: et
aliter eos in regnū cęlorū intrare poſſe nō
credit. Fallit ergo eos/quoꝝ domos tā di-
ligenter doctrinę ſanitate cōponit: admo-
nēs ⁊ ꝑcipiēs quales ſe ꝑbere debeāt vxo-
res viris/ viri vxorib⁹/filij parētibus/parē-
tes filijs/ſerui dñis/dñi ſeruis: Nā quō hęc
agi poſſit ſine domo/et ſine aliq̄ re familiari?
E An hoc eos mouet qđ ait dñs: Quicunq;
Matth.19.d. dimiſerit oñia ſua ꝓpter me/accipiet ī hoc
cētuplū/⁊ in futuro vitā ęternā poſſidebit?
Aliud eſt dimiſerit/aliud ē vendiderit: Nā
et in his quę dimittenda mandauit/etiam
vxor cōmemorata eſt: quā nullis humanis
legibus licet vendere: chriſti autē legibus
nec dimittere/exceꝑta cauſa fornicationis.
Quid ſibi ergo volūt iſta ꝑcepta? Non eñ
poſſunt inter ſe eſſe ꝯtraria/niſi q2 incurrat
aliqñ neceſſitatis articulus/ vbi aut vxor
dimittat̃/aut chriſtus/vt alia omittā/ ſi ipſi
vxori marit⁹ diſplicuerit chriſtian⁹: eiq; ꝓ-
poſuerit/aut a ſe diuortium/aut a chriſto?
Hic ille quid eligat niſi chriſtū/et dimittat
vxorē laudabiliter ꝓpter chriſtū. Ambob⁹
Matth.5.e. quippe chriſtianis dñs ꝑcepit/ ne quiſq; dimit-
tat vxorē excepta cauſa fornicatiōis. Ubi
autē qlibet in eis ꝑſona infidelis eſt/ꝯſiliū
1.Corin.7.c. apl̃i attēdatur: vt ſi infidelis conſentit ha-
bitare cū viro fideli/vir non dimittat vxo-
rem: Similiter et vxor fidelis virū/ſi cū illa
habitare conſenſerit. Q2 ſi infidelis inquit
diſcedit/diſcedat: Non ē eñ ſeruituti ſub-
iectus frater aut ſoror ī hmōi.i. ſi infidelis
voluerit eſſe cum coniuge fideli. Hic agno
ſcat fidelis ſuam libertatē: ne ita ſe ſubie-
ctum deputet ſeruituti/vt ipſā dimittat fi
dē/ne coniugē amittat infidelē. Hoc ⁊ de fi
lijs ac parētibus/hoc de fratrib⁹ ⁊ ſororib⁹
ītelligit̃ ꝓpter chriſtū oēs eſſe dimittēdos:
cū ꝓponit̃ iſta ꝯditio vt chriſtū dimittat/ſi
illos ſecū habere deſiderat. Hoc ḡ ⁊ de do-
mo atq; agris: hoc ⁊ de his rebus q̄ iure pe
cuniario poſſident̃/hoc loco accipiendū ē.
Simul eñ etiam de his nō ait: Quicunq; F
vendiderit ꝓpter me quęcūq; licitū eſt vē-
dere: ſ;/quęcūq; dimiſerit. Fieri eñ pōt vt di-
cat̃ chriſtiano ab aliq̄ ꝑtāte: Aut chriſtian⁹
nō eris: aut ſi ī hoc ꝑmanere volueris/ do-
mū poſſeſſioneſq; nō habebis. Cū ꝟo etiā
illi diuites/q̄ in ſuis diuitijs ſic ſtatuerant
ꝑmanere/vt ex eoꝝ bonis opib⁹ ꝓmererē-
tur deū: hęc dimittāt potius ꝓpter chriſtū/
q̄; ꝓpter hęc chriſtū: vt accipiāt in hoc ſęcu
lo centuplū: cui⁹ numeri ꝑfectione ſignifi-
cant̃ oñia. Fideli quippe homini tot⁹ mun Hiero.in ꝓlo go biblicum.
dus diuitiarū eſt: ſuntq; hoc mūdo q̄ſi ni-
hil habentes ⁊ oīa poſſidētes/ vt in futuro 2.Corin.6.b.
ſęculo poſſideant vitā ęternā: ne ꝓpter iſta
dimiſſo chriſto ī mortē ꝑcipitent̃ ęternam.
Hac quippe lege ⁊ ꝯditione: nō illi tñ q̄ mē
tis excellētia ꝑfectionis ꝯſiliū recęperunt/
vt vēdita ſua pauperib⁹ diſtribuerēt: ⁊ hu-
meris ab oñi ſęculi hui⁹ ſarcina liberiori- Matth.11.d.
bus leuē chriſti ſarcinā ferrēt/ſed etiā quiſ-
q̄s infirmior/⁊ illi glorioſiſſimę ꝑfectiōi min⁹
idoneus: q̄ tñ ſe meminit veraciter eſſe chri
ſtianū/cū audierit ſibi ꝓponi q̄ niſi hęc oīa
dimiſerit/dimiſſurus ē chriſtū: apprehendet
potius turrim fortitudinis a facie inimici: Pſ.60.
q2 eā in ſua ędificaret fide/cōputauit ſū-
ptus quibus ꝑfici poſſet.i. eo animo acceſ
ſit ad fidem/vt huic ſęculo nō ſolū ꝟbis re-
nunciaret: quia etſi emit aliq̄d/ tanq̄; non
poſſidēs erat: et ſi vtebatur mundo/ tanq̄;
nō vtēs erat: nō ſperās ī incerto diuitiaꝝ/
ſed in deo viuo. Cū eñ oñis qui renūciat
huic ſęculo/ſine dubio renūciet oñibus q̄
ſunt ei⁹/vt poſſit chriſti eſſe diſcipul⁹. Ipſe
etiam cū de ſumptibus ad turris ędificatū
neceſſarijs/⁊ de bello aduerſus regem alte
rum pręparādo/ſimilitudinē ꝑmiſiſſet/ad-
iunxit ſic: Qui nō renūciat oñibus q̄ ſunt Luc.14.e.
eius/nō poteſt meus eſſe diſcipul⁹: ꝑfecto
renūciat etiā diuitijs ſuis ſi q̄s habet. Aut
ſic vt eas oñino non diligens/totas diſtri
buit indigētibus/vt ſuꝑfluis exoneret̃ ſar-
cinis. Aut ſic vt plus diligēs chriſtū ſpem

ab eis trāſferat in ipſum: atq; ita vtat illis/
vt facile tribuēs ⁊ cōmunicans theſauriçet
in cęlo: paratuſq; fit quēadmodū parētes ⁊
filios ⁊ fratres ⁊ vxorē/ hoc modo ⁊ iſtas re/
linqre: Si talis conditio ꝓpoſita fuerit: vt
niſi dimiſſo chriſto eas habere non poſſit.
Nā ſi aliter huic ſeculo renūciat: qn̄ accedit
Cyprian⁹ de lapſis. ad fidei ſacramentū/ facit qđ de lapſis bea/
tus cyprianus ingemuit dicēs: Seculo ver
bis ſolū renūciātes/ ⁊ nō factis. De h̄ qppe
dr: cū veniēte tēptatione magis iſta metuit
amittere q̄ chriſtū negare. Ecce hō qui cę/
pit ędificare/ ⁊ nō potuit pficere. Ipſe ē eti/
am: q̄ cū adhuc lōge eſſet aduerſarius eius/
miſit legatos quęrēs pacē: id ē nondū affli
gente/ ſed adhuc imminente ac minante tē/
ptatione: vt his non careat q̄ plus diligit/
ad relinquendū chriſtū negaudūq;/ cōſen/
E tit. Et multi ſunt tales qui etiam putāt ſibi
ad augēdas opes ſuas et multiplicāda de/
lectamēta terrena/ religionē ſuffragari de/
bere chriſtianā. Sed nō ſunt tales diuites
chriſtiani: qui licet iſta teneāt/ nō tn̄ ab eis
ita tenenť/ vt hec chriſto anteponāt: qꝛ ve/
raci corde ſeculo renūciarūt vt nullā ſpem
in talibus ponant. Hi vxores et filios vni/
uerſaſq; familias ad chriſtianā religionem
tenendā/ ſana erudiūt diſciplina. Horū do/
Matth. 10. et. 25. mus hoſpitalitate feruētes/ recipiūt iuſtū
Eſaie. 58. c. in noīe iuſti/ vt mercedē iuſti accipiāt. Frā/
1. timoth. 6. d. gunt eſurienti panē ſuū: nudū veſtiunt: ca/
ptiuū: redimūt: theſauriçant ſibi fundamē/
tum bonū in futurū/ vt apprehendāt verā
fidem. Et ſi forte pro fide chriſti pecuniaria
damna perpetienda ſunt: oderunt diuiti/
as ſuas: Si ſuoꝝ orbitates vel ſeparationes
pro chriſto minatur hic mūdus: oderūt pa/
rentes/ fratres/ filios/ vxores. Poſtremo ſi
de ipſa huius corporis vita cū aduerſario
paciſcendū eſt/ ne deſert⁹ deſerat chriſtus:
oderunt inſup aiam ſuā. De his qppe oīb⁹
mandatū accęperūt/ q̄ aliter diſcipuli chri/
ſti eſſe non poſſint. Nec tamē quia p̄cęptū
eſt eis/ vt oderint pro chriſto/ ⁊ animas ſu/
as vendēdas eas habēt: aut illatis ſibi ma/
nib⁹ effūdēdas: ſed parati ſūt eas amittere
pro chriſti nomine moriendo/ ne mortui vi/
uāt chriſtū negādo. Sic eñ diuitias ad q̄s
vendendas parati nō fuerūt monēte chri/
ſto/ ne cum eis pereant perdito chriſto ha/
bemus hinc vtriuſq; ſexus diuites clariſſi/
maſq; pſonas martyrij gloria ſublimatas.
F Ita multi quos rerū ſuarū venditone pi/
guerat ante perfici/ chriſti imitata paſſione
ſunt repente perfecti: ⁊ qui nōnullam infir/
mitatē carnis ⁊ ſanguinis ſuis diuitijs per/
fecerūt: ſubito aduerſus peccatum pro fide
vſq; ad ſanguinē certarūt. Quibus autem
non ꝓuenit corona martyrij/ neq; illi⁹ pfe/
ctionis de vendendis rebus ſuis conſilium
tam pręclarū ⁊ tam grande recęperūt: et ta/
men a dānabilibus immunes criminibus
eſurientē chriſtum pauerūt: ſitiēti potū de/
derunt: nudū veſtierūt: peregrinantē ſuſcę/
perūt: non ſedebunt quidē cū chriſto ſubli/
miter iudicaturi/ ſed ad ipſius dexterā ſta/
bunt miſericorditer iudicandi. Beati enim Matth. 5. a.
miſericordes/ quoniā ipoꝝ miſerebitur de/
us. Et iudiciū ſine miſericordia fiet illi/ qui Jaco. 2. c.
non fecit miſericordiā: Superaltat aūt mi/
ſericordia iudiciū. Proinde iſti deſināt cō/
tra ſcripturas loqui: ⁊ in ſuis exhortationi/
bus ad maiora ſic excitent/ vt minora non
damnent. Non eñ ⁊ ſanctā virginitatē ali/
ter exhortādo pſuadere poſſunt/ niſi ꝯiuga/
lia vincula damnauerint: cū docente aplo:
vnuſquiſq; donū ꝓpriū habeat a deo: ali⁹ 1. Cor. 7. b.
ſic/ alius aūt ſic. Ambulent itaq; pfectiōis
viam venditis oībus ſuis rebus et miſeri/
corditer erogatis. Sed ſi vere paupes chri/
ſti ſunt: et nō ſibi/ ſed chriſto colligūt: infir/
miora eius mēbra quare puniāt anteq̄ ſe/
des iudiciarias accęperint? Si enim tales
erūt qualib⁹ dn̄s dicit. Sedebitis ſup du/ Matth. 19. d.
odecim ſedes iudicantes duodęcim tribus
iſrael: Et de qualib⁹ apoſtolus dicit: Neſci/ 1. Cor. 6. a.
tis/ quoniā angelos iudicabim⁹: pręparent
potius nō criminoſos/ ſed religioſos diui/
tes recipere in tabernacula ęterna/ a quib⁹ Luce. 16. c.
amici facti ſunt de māmona iniqtatis. Pu/ G
to eñ q̄ quidā eorum q̄ hęc impudēter atq;
ĩprudenter garriunt a diuitib⁹ chriſtianis ⁊
pijs in ſuis neceſſitatib⁹ ſuſtentanť. Habet
eñ eccleſia quodammodō ſuos milites: et
quodāmodo ꝓuinciales. Vñ dicit apoſto/
lus? Quis militat ſuis ſtipendijs vnq̄? Ha 1. Cor. 9. a.
bet ⁊ vineam ⁊ plātatores: habet gregem ⁊
paſtores. Vñ ꝯſequēter dicit: Quis plan/
tat vineam/ ⁊ de fructu eius nō edit? Quis
paſcit gregē/ ⁊ de lacte gregis nō percipit?
Quis talia diſputare qualia iſti diſputāt:
non ſit militare/ ſed rebellare: nō ſit plātare
vineā/ ſed eradicare: nō ſit paſcēdos cōgre/
gare ſed perdendos a grege ſepare. Sicut
autem ipſi qui diuitū religioſis obſequijs
aluntur atq; veſtiuntur: neq; enim ad ſuas
neceſſitates nihil accipiūt/ niſi ab eis q̄ res
ſuas vendunt: non tamen iudicantur atq;
damnantur ab excellentioribus chriſti mē/
bris qui maiori virtute/ quā multū cōmen/
dat apoſtolus/ ſuis ſe manibus trāſigunt:
ſic nec iſti dānare debēt infirmiores meriti

chriſtianos quorum operibus tranſigunt/
ſed recte viuēdo ⁊ recte docēdo mag꞉ eis di
1.Cor꞉.9.b. cere: Si nos ſpūalia ſeminauim⁹: magnū
eſt ſi veſtra carnalia metamus? Multo ꝙ̄p
peminori impudētia ſerui dei/ qui manuū
ſuarū honeſtis operibus venditis viuunt/
damnant iſtos a quibus nihil accipiunt: ꝙ̄
iſti qui propter aliquā corporis infirmitatē
nō valētes manibus operari/ damnant eo/
h ipſos de quorū facultatibus viuunt. Ego
qui hec ſcribo perfectionē: de qua dñs locu
Math.19. tus eſt: qñ ait diuiti adoleſcenti: Uade ven
de omnia que habes ⁊ da pauperibus: et ha/
bebis theſaurꝝ i celo: ⁊ veni ſequere me: ve/
hementer adamaui: ⁊ nō meis viribus/ ſed
gratia ipſius adiuuāte ſic feci. Neqꝫ eñ qꝛ
diues nō fui/ ideo minus mihi imputabit.
Nam neqꝫ ipſi apoſtoli qui priores hoc fe/
cerunt/ diuites fuerunt. Sed totū mundū
dimittit: qui ⁊ illō qō habet/ ⁊ quod optat
habere dimittit. Quantū aūt in hac pfecti/
onis via pfecerim/ magis quidē noui ego:
ꝙ̄ quiſqꝫ alius homo/ ſed magis de⁹ ꝙ̄ ego:
Et ad hoc propoſitū quātis poſſum virib⁹
exhortor: ⁊ i nomine dñi habeo cōſortes: q
bus hoc per meū miniſteriū perſuaſum eſt:
Sic tamē vt pcipue ſana doctrina teneat:
Nec eos qui iſta nō faciunt/ vana cōtuma/
cia iudicemus: dicētes nihil prodeſſe ꝙ pu/
dice ꝙ̄uis cōiugaliter viuāt/ ꝙ domos ſuas
et familias chriſtiane regūt/ ꝙ opib⁹ miſeri
cordie ſibi theſauriçāt in poſterū: ne iſta di
ſputando nō ſcripturarū ſanctarum tracta/
tores/ ſed eorū accuſatores inueniamur. Qō
ideo cōmemoraui: qñ iſti quando talia di/
cere phibent ab eis qui hoc dñi conſiliū nō
ceperūt/ reſpondēt eos talia diſputari nol/
le: quoniā vitijſ ſuis fauent: ⁊ dñica pcepta
implere detractant: quaſi nō vt de his ta/
ceam: qui licet infirmiores/ religioſe tamen
vtūtur diuitijs: etiā ipſi cupidi ⁊ auari ma/
li his vtentes/ et in terreno theſauro cor lu/
teum configentes: quia ⁊ ipſos neceſſe eſt
vſqꝫ ad finem portet eccleſia/ ſicut illa retia
vſqꝫ ad littus piſces malos/ tolerabiliores
in ea ꝙ̄ iſti ſint: qui talia ſermocinādo ⁊ diſ/
ſeminando ita ſe videri magnos volunt/ qꝛ
diuitias ſuas/ vel ꝙ̄tulacunqꝫ patrimonia
ex pcepto domini vendiderunt: vt eius he/
reditatem/ que vſqꝫ ad fines terre dilatatur
atqꝫ diffunditur: hac doctrina: nō ſana per
Remittit ad turbare atqꝫ euertere moliantur. Unde
ſupradicta p quia ex hac quidē occaſione/ ſed tamē iaꝫ
ſolutione qn breuiter dixi qd etiaꝫ de eccleſia chriſti in h
te qſtionis. ſeculo ſentiā: id eſt quia vſqꝫ ad finem hu/
ius ſeculi neceſſe eſt/ portet bonos ⁊ malos:

quoniam ex hoc inter tuas queſtiones in/
terrogaſti/ prolixam epiſtolam iam tandeꝫ
aliquādo concludā.

Utrū liceat aliquo modo iura/re: Queſtio. IIII.

Urationem caue quantum potes.
i Melius quippe nec verum iuratur:
quoniam iurandi conſuetudine/ et
in periuriū ſepe caditur/ et ſemper periurio
ppinquat. Sed illi quantum aliquos eoꝝ
audiui/ quid ſit iurare prorſus ignorāt. Pu
tant eñ ſe nō iurare quando in ore habent:
ſcit deus: ⁊ teſtis eſt deus: ⁊ teſtem deuꝫ in/
uoco ſup animā meam: quia nō dicitur per
deum: ⁊ quia talia repeniuntur in apoſtolo
paulo. Sed etiam illa vbi contra eos inuē/
ta eſt quam cōfitent eſſe iurationeꝫ: vbi ait
apoſtolus: Quotidie morior p veſtraꝫ glo/ 1.Cor꞉.15.d.
riam fratres/ quā habeo in chriſto ieſu dño
noſtro? In grecis eñ codicib⁹ repitur oīno
eſſe hāc iuratiōeꝫ: ne quis in latina lingua
hoc ſic intelligat dictū: per veſtram gloriā:
quomodo dictū eſt: per meū aduentū iterꝫ
ad vos: ⁊ multa ſimilia vbi dicit/ per aliqd/
⁊ nō eſt iuratio: Sed nō ideo qꝛ in ſuis litte
ris iurauit apoſtol⁹/ vir in firmitate firmiſ/
ſimus ludus nobis debet eſſe iuratio. Mul
to enim tutius/ vt dixi quantū ad nos atti/
net nūꝙ̄ iuramus: vt ſit in ore nr̄o: Eſt/ eſt: Math.5.f.
nō/ nō ſicut dñs monet Non quia peccatū
eſt verū iurare/ ſed quia grauiſſimū peccatū
eſt falſū iurare/ q citius cadit q cōſueuit iu/
rare. Accepiſti quod mihi videt melius: ex/
ponāt iſta meliores: nō iſti quorū noui iaꝫ
ſententiā reprobandā/ ſed alij qui veraciter
poſſunt. Nā et ego paratior ſum diſcere ꝙ̄
docere. Et tuū magnū cōferes bñficiū/ ſi ea
que illic a ſanctis fratribus aduerſus iſtoꝝ
vaniloquia diſſerunt/ nō me faciaſ ignora/
re. In domino recte ⁊ fideliter viuas dile/
lectiſſime fili.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſco/
pi liber Queſtionum hilarij ſolutiones/ ex/
plicit.

Epiſtola quoduultdei ad auguſtinū

Epiſtola quoduultdei ad auguſtinū/ petentis a beatitudine ſua hæreſum opiniones
ſummatim ſcripto perſtringere.

A Omino merito uenerabili & uere beatiſſimo patri auguſtino epiſcopo/quod/
d uultdeus diaconus. Diu trepidus/auſus meos aliquotiēs diſtuli: ſed me prin/
cipaliter ut dici aſſolet/animauit beatitudinis tuæ beniuolentia omnib⁹ cōpro/
bata: Quā dū conſidero/magis timui/ne non petendo ſupbus/ nō quærendo deſidio/
ſus/non pulſando piger a domino iudicarer. Sufficere aūt mihi crederem huiuſmodi
tantūmodo uoluntatem/ſi fructum adipiſci non poſſem. Cum aūt pro certo nouerim/
oſtium diuini ſermonis/quod uenerationi tuæ cœleſtis gratia patefecit/paratā eſſe mē
tem tuam ſanctā quā poſſidet chriſtus: non ſolū cunctis uolentibus pandere/ uerūetiā
nolentibus ut introire non pigeat pſuadere: occupationi reuerentiæ tuæ multiloquio
ſuperfluo moram non faciam/ ſed deſiderium obſecrationis meæ breuiter indicabo.
Nōnullos i clero cuiuſq; etiā ampliſſimæ ciuitatis eſſe imperitos/ex meipſo conijcio:
& quantū uniuerſo illi ordini profuturum ſit quod expecto/conſiderationi ſanctitatis
tuæ diſcutiendum offero. Priuilegio nanq; cunctorū/qui hoc de ſpiritalib⁹ tuis labori/
bus ꝓmerentur/etiā me indignū conſecuturū eſſe præſumo: domine merito uenera/
B bilis & uere beatiſſimæ pater. Precor igiť beatitudinē tuam/ut ex quo chriſtiana reli/
gio hæreditatis ꝓmiſſæ nomen accæpit: quæ hæreſes fuerint/ſint: quos errores intule/
rint/ inferant: quid aduerſus catholicā eccleſiam ſenſerint: ſentiant de fide/de trinita/
te/de baptiſmo de pœnitētia/de hoie chriſto/de deo chriſto/de reſurrectione/ de no/
uo & uetere teſtamēto: & oīa omnino quib⁹ a ueritate diſſentiunt: quæ etiā baptiſmū
habeant: quæue non habeant: & poſtq̄ baptizēt/ nec tamen rebaptizet eccleſia: qua/
liter ſuſcipiat uenietes: & quid ſingulis lege/ auctoritate/atq; rōne reſpondeat digne/
ris exponere. Nec me tantæ beatitudo tua credat ineptiæ ut nō inſpiciā quantis & q̄
ingentib⁹ uoluminib⁹ opus ſit: ut poſſint iſta diſſolui: Verū hoc ego fieri non expeto:
Id enim multipliciter factū eſſe nō dubito: ſed breuiter/pſtricte atq; ſummatim: & opi/
niones rogo cuiuſlibet hæreſis poni: & quid contra teneat eccleſia catholica/ quantū
inſtructioni ſatis eſt/ſubdi: ut uelut quodā ex oīb⁹ cōcępto cōmonitorio: ſi quis aliquā
obiectionē/aut cōuictionē uberius/plenius ac plani⁹ noſſe uoluerit/ ad opulēta & ma/
gnifica uolumina trāſmittať: quib⁹ a diuerſis/& præcipue a ueneratiōe tua in hocipſo
cōſtat elaboratum. Sufficit autem & admonitio talis/utputo doctis & imperitis/ocio/
ſis/& occupatis: & ad cuiuſlibet gradus miniſterium eccleſiæ undecūq; promotis: dū
& ille qui multa legit/eadē breuiter recordatur: & compēdio ignarus inſtruitur: ut no
C uerit quid teneat/ quid euitet: quid auerſeť ne faciat/ quid ut faciat aſſequať. Fortaſ/
ſis autē (ſi tamen quod arbitror uerum eſt) etiā aduerſus calumniantiū malignas mē/
tes/& doloſa labia opus hoc paruum inter cætera mirifica teſtimonio coronæ tuæ non
deerit: ut quibus patet campus calumniandi profuſior: ualidis & ex omni parte conclu
ſis fidei limitibus coartati omnibuſq; ueritatis telorum generibus circumacti/ etiam
uno multiformi iaculo repente proſtrati/ morticinos ſpiritus non audeant anhelare.
Video q̄ oneroſus exiſtam: meliora cogitanti/& diſponēti maiora ſancto ſeni & que
relas corporis ſuſtinenti. Sed per chriſtum dominum rogo/ qui te participem ſapi/
entiæ ſuæ ſine inuidia eſſe conceſſit: ut hanc gratiam dones indoctis eccleſiæ: qui te
agnoſcis ſapientibus atq; inſipientib⁹ debitorem: merito ac iure dicturus: Videte quo Roma.i.b.
niam nō mihi ſoli laboraui/ſed omnibus exquirentibus ueritatē. Potui adhuc offer/ Eccl.24.d.et
re ſupplices & multiplices preces: & mecū imperitorum claſſes aſſciſcere: ſed malui 33.c.
iam gaudere dictantem/q̄ adhuc occupare legentem.

Epiſtola auguſtini reſpōſiua ad quoduultdeū/difficultatē petitiōis ei⁹ ſup ſcribēdis
hereſib⁹ ſignificantis: remittentiſq; ad cōſimilia ſcripta p philaſtrū & epiphaniū: iſtius
qdē doctioris de græco i latinū transferenda eſſe/quo petitioni ſuæ ſatiſfiat/cōſulētis.

Omino dilectiſſimo filio & condiacono quoduultdeo auguſtinus. Accæptis A
a litteris charitatis tuæ/ubi a me ardentiſſimo ſtudio poſtulaſti ut de oīb⁹ here
ſibus quæ poſt dn̄i ſaluatoris aduentū aduerſus eius doctrinam pullulauerunt

aliquid breuiter ſcriberem: ꝙ ſit hoc difficile continuo reperta occaſione reſcripſi per
filium meum hipponenſium primarium philocalum: mox autem etiam iſta oblata eſt
quam nunc reſcribo:& breuiter difficultatem operis eius oſtendo: Philaſtrius quidam
brixenſis epiſcopus/quem cū ſancto ambroſio mediolani etiā ipſe uidi/ſcripſit hinc li
brum:nec illas hæreſes prætermittēs quæ in populo iudæo fuerūt ante aduentum dñi/
eaſq; uiginti & octo cōmemorauit: & poſt dñi aduētum/centū uiginti & octo ſcripſit.
Hinc etiā græce epiſcopus cyprius epiphanius in doctrina catholicæ fidei laudabiliter
diffamat⁹ :ſed ipſe utriuſq; tēporis hæreſes colligens/nonaginta cōplexus eſt. Cū ergo
ambo id uellēt facere quod a me petis:quantū tamē inter ſe differant de numero inte/
rim ſectarum/uides: Quod utiq; nō eueniſſet/niſi aliud uni eorū uideretur eſſe hære/
ſis /& aliud alteri. Neq; eñ putandum eſt aliquas ignoraſſe epiphaniū / quas nouerat
philaſtrius:cū epiphaniū longe philaſtrió doctiorem inuenerimus:ita ut philaſtrium
potius dicere deberemus latuiſſe plurimas/ſi tam plures eſſet ille cōplexus /& iſte pau
ciores: Sed ꝓculdubio in ea quæſtiōe ubi diſceptatur quid ſit hæreſis/nō idem uide/
batur ambobus:& reuera hoc omnino definire difficile eſt: Et ideo cauēdum/cum om/
nes in numerum redigere conamur:ne prætermittamus aliquas/ꝗuis hæreſes ſint:aut
annumeremus aliquas/cū hæreſes nō ſint. Vide ergo ne forte librum ſancti epiphanij
tibi mittere debeam. Ipſum eñ arbitror philaſtrio doctius hinc locutū/qui poſſit apud
carthaginem in latinam linguā uerti facilius atq; cōmodius:ut tu potius præſtes nobis
quod quæris a nobis per latorem/multū cōmendo: Subdiaconus eſt de noſtra dioceſi.
B De fundo autem uiri ſpectabilis nobiſq; chariſſimi orontij: Pro illo autem & pro eius
patre/ a quo adoptatus ē/etiā ad ipſum ſcripſi:quas litteras cū legerit chriſtiana beni/
gnitas tua/peto ut eas apud memoratū uirū tua interceſſione adiuuare digneris. Miſi
autem cum illo etiam hominem eccleſiæ/ne ad tuam ſanctitatē difficilis ei eſſet acceſ/
ſus: Non enim parum de illo ſollicit⁹ſum: A qua me ſollicitudine dñs ut ſpero/per tuæ
charitatis inſtantiā liberabit. Peto etiam mihi reſcribere non graueris: quēadmodū ſit
in fide catholica ille theodoſius per quē manichei nōnulli ſunt proditi: & ipſi quos ab
eo proditos putamus/eſſe correctos.

Epiſtola quoduultdei ad auguſtinū/inſtantius petitioni ſuæ ſatiſfieri cupiētis: deq;
interpretum nō ſolū difficultate/ſed & obſcuritate admonentis.

A Omino merito uenerabili ac beatiſſimo ſancto patri auguſtino epo/quoduult/
d deus diaconus. Vnū quidem reuerētiæ tuæ cōmonitorū quod per eccleſiaſti/
cū dignatus es deſtinare ſuſcæpi. Nam quod prius directū eſſe beatitudo tua
ſignificauit: per uirū honorabilem philocalū/necdum ad me peruenit. Verū ꝙ cōſcius
priorum ſemper fuerim peccatorum/ nec tamē euidenter agnoui aſpiciendo/aliquod
exoraui moneri:meā toti eccleſiæ impedimentū eſſe perſonā. Sed oino confido: qm̄
qui per unici ſui gratiam humani generis dignat⁹ eſt delere facinora:nec me in ꝑnicie
Roma. 5. d. cunctoꝝ præualere permittet:potiuſq; ubi abūdauit peccatū/gratiā faciet redundare:
Domine merito uenerabilis ac beatiſſime/ſancte pater: difficultatem operis quod in/
ſtruēdis imperitiſſimis nobis per tuam benificentiā ſublimiter exoraui:nec ipſe igno/
rans ante prædixi :ſed dedi uiui fontis ubertatem quā tibi domin⁹ tribuit: ueraci cor/
de præſumpſi: Nā & philaſtrius & epiphanius uenerandi epiſcopi tale aliquid ſcripſiſ/
ſe monſtrantur: Proculdubio me inter cætera:immo ſicut omnia latent:non tamen ar/
bitror eos hanc curæ diligentiam ſeruaſſe/ut ſingulis quibuſq; opinionibus contrarias
etiam opiniones adiungant: irritaſq; ſubijcerent: tunc deniq; opus illud utriuſq; quale/
B cunq; ſit/nō habet fortaſſis eam quā deſidero ueritatem. Fruſtra etiam homini qui la/
tina non didicit: græca facundia delegatur:quia non ego tantummodo conſiliū/ſed &
auxilium poſtulaui. Quid autē uenerationē tuā de interpretum nō ſolum difficultate/
ſed etiam obſcuritate admoneo:cum ipſe hoc magis ac plene dijudices? Accedit ad
cauſam quod nōnullæ etiam poſtillorum monitū hæreſes emerſiſſe doceantur: Quorū
nullam illi fecerint mentionem:quāobrem ad peculiare patrocinium pietatis tuæ con/
fugio:& uocem meā & uniuerſali deſiderio paratum ad miſericordiam ſacroſanctum

pietatis pectus appello:ſequeſtratis ſaporib⁹ peregrinis/conſiderato textu prioris epi/ſtolæ:panem a frumento qd' noſtra ꝓuincia ſolet habere præcipuũ:cœleſti etiam man/na conditum/ſero pulſanti & famē patienti non deneges. Profecto enim nec ego pul/ſare ceſſabo/donec ipſe concedas: Vt quod nō impetrat priuilegium/quod nullum eſt meritorum:ſaltim indefeſſa importunitas mereatur.

Epiſtola Auguſtini ad Quoduultdeũ excuſatoria:aggreſſi operis de hereſib⁹ nō potuiſſe ſe quicꝙ tranſmittere/exponentis:ob & ſuperuenientes curas/ & iuliani libris efflagitatā reſpōſionem/ atq; opuſculorum ſuorum neceſſariam/ at iam abſolutam retractationem.

d Omino ſincæriter dilectiſſimo fratri & cōdiacono qd'uultdeo/auguſtin⁹ epiſcopus. Cum mihi hæc ſcribēdi offerretur occaſio ꝑ fuſalenſem preſbyterum:quē cōmendo charitati tuæ: relegi epiſtolam tuam : In qua petis/ut de hæreſibus quæ oriri potuerunt/ex quo domini in carne nũciari cœpit aduentus/aliquid ſcriberē. Hoc aũt feci/ut uiderem:utrum iam uiderer opus ipſum aggredi: & inde aliquid mitterem: Vbi cōſiderans tanto eſſe difficilius/quāto uis eſſe breuius:ſed ne hoc quidem potui talibus curis ſuperuenientibus impeditus:a quibus omnino diſſimulare nō poſſe:Nam me & ab eo quod habebā in manibus auerterũt. Hoc aũt eſt ubi reſpondeo libris/iuliani quos octo ędidit poſt illos quattuor quibus ante reſpondi. Hoc eñ cum rome accæpiſſet frater alipius:nondũ omnes ſcripſerat/cum oblatam occaſionem noluit preterire:ꝑ quā mihi tranſmiſit:Promittens alios tres cito eſſe miſſurum:& multũ inſtans ne reſpondere differrem. Cuius inſtantia coactus ſum remiſſius ſemper agere quod agebam:ut operi utroq; nō ceſſem:uni diebus/alteri noctibus:quantum mihi ab alijs occupationibus hinc atq; hinc uenire nō deſiſtētibus parceretur. Habebam uero rem plurimũ neceſſariam. Nam recitabā opuſcula mea:& ſi quid in eis me offenderet: partim reprehēdendo:partim defendendo quod legi poſſet & deberet/operabar:& duo uolumina iam abſoluerā/retractatis omnibus libris meis/quorum numerũ neſciebam:eoſq; ducentos triginta & duos eſſe cognoui: Reſtabāt epiſtolæ:deinde tractatus populares/quas græci homelias uocant.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epiſcopi/in librũ de hereſibus/ad quoduultdeũ/tandē petitionibus ei⁹ cōdeſcēdētis:formaq; proceſſus declarantis/Præfatio.

A q Vod petis ſepiſſime atq; inſtātiſſime ſancte fili quoduultde⁹/vt de hereſibus aliqđ ſcribā dignũ lectiōi/cupiētiũ dogmata deuitare cōtraria/fidei chriſtianę et chriſtiani nōis obũbratiōe fallētia: Scias me olim longe antecꝙ peteres/ facere cogitaſſe atq; fuiſſe facturũ:niſi diligenter cōſiderans quale quātumq; id eſſe vltra vires meas eſſe ſentirē. Sed qm̃ fateor nullũ mihi vt te inſtitiſſe poſcēdo:in ipſa tñ moleſta inſtantia tua etiā tuum nomē attēdi ⁊ dixi: aggrediar ⁊ faciā quoduultdeus. Hoc eñ deũ velle confido:ſi me ad huius opis terminũ miſericordia fauore perduxerit: vt ꝑ miniſteriũ linguę meę tanti huius rei difficultas/aut oſtēdatur tm̃modo/ aut ipo etiam plenius adiuuāte tollat: Quoꝝ duorum qđ priore loco poſui/ iā diu eſt vt animo voluo ac reuoluo/⁊ quadã meditatione cōtueor. Quod autē poſtea dixi:nō me accępiſſe confiteor:⁊ vtrũ dum hoc ago/ vt efficiam/dum peto/dum quęro/dum pulſo ſim fortaſſe accępturus ignoro: ſcio me tamen nec petiturũ/nec quęſiturũ/ac pulſaturum quantũ ſat eſt/niſi ⁊ hunc affectum munere diuinę inſpirationis accępero. In hoc igitur ope qđ te vęhemēter vrgente in dei voluntate ſuſcępi/ cernis me vt id ꝑagam nō tā crebreſcētibus ad me tuis petitionibus eſſe cogendum/ꝙ pijs ad deũ nō ſolũ tuis/ veꝝ ⁊ alioꝝ fratrũ/quos tibi in hac re fideles ſocios potueris inuenire/orōnibus adiuuandũ. Quod vt fiat/has ipſas ꝑmas huius laboris mei partes/vbi eſt ⁊ iſta ꝑlocutio/curaui tuę charitati in auxilio dñi accelerare mittendas:vt propter illa quę reſtant noueritis quantũ ꝓ me orare debeatis/quicunq; noſſe potueritis/a me iā fuiſſe ſuſcęptuꝫ hoc tā grāde negociũ /qđ a me deſideratis impleri. Petis ergo qđ tuę indicant litterę quas ad me dediſti/cum pri/

mũ a me petere iſta cępiſti: vt exponã breuiter pſtricte atq; ſummatim/ ex quo chriſtiana religio promiſſę hereditatis nomen accępit: quę hereſes fuerint/ ſint: q̃s errores intulerint/ inferant: quid aduerſus catholicã eccleſiam ſenſerint: ſentiãt de fide/ de trinitate/ de baptiſmo/ de pęnitẽtia/ de homine chriſto/ de deo chriſto/ de reſurrectione/ de nouo ⁊ veteri teſtamẽto. Iſtas aũt inquiſitiones tuas in immẽſum pcedere cũ videres/ putaſti cuiuſdã generalitatis adhibẽdum eſſe cõpẽdiũ atq; dixiſti: Et oia oino quibus a veritate diſſentiũt. Deinde addidiſti: Quę etiã baptiſmũ habeãt/ quęve nõ habeãt: ⁊ poſt q̃s baptizet/ nec tñ rebaptizet eccleſia: qualiter ſuſcipiat venientes: et quid ſingulis lege/ auctoritate atq; rõne reſpõdeat. Hęc oia cũ quęris vt exponant a me/ miror luculentũ ingenium tuũ tot tantarũq; rerũ/ ⁊ ſitire veritatẽ/ et faſtidiũ iam timendo poſcere breuitatẽ. Sed vidiſti etiam ipſe/ qđ hoc loco poſſem tuę hui⁹ epiſtolę cogitare: ⁊ quaſi vigilanter occurriſti cogitationi meę dicẽs: Nec me tãtę beatitudo tua credat ineptię/ vt nõ inſpiciã quãtis ⁊ q̃ ingentibus voluminibus opus ſit: vt poſſint iſta diſſolui: verũ hoc ego fieri non expeto. Id eñ multipliciter factũ eſſe non dubito. Et tãq̃ conſiliũ ſubijciens/ quomõ poſſit ⁊ ſeruari breuitas/ et veritas pandi: adiungis ea verba quę pauloante iam poſui/ ⁊ dicis: ſed breuit᷑ pſtricte atq; ſũmatiz/ ⁊ opiniones rogo cuiuſlibet hereſis poni: et quid cõtra teneat eccleſia catholica: quãtũ inſtructiõi ſatis eſt ſubdi. Ecce iterũ mittis i longũ: nõ qꝛ dici iſta breuit᷑ ſiue ñ valeãt/ ſiue nõ debeãt: ſed qꝛ tã multa ſũt vt quãlibet breuiter dicẽda/ multas litteras flagitẽt: tu aũt vt velut quodã inquis ex omnibus cõcępto cõmonitorio: ſi quis aliquam obiectionem aut cõiunctionẽ vberius/ plenius ac planius noſſe voluerit: ad opulẽta ⁊ magnifica volumina trãſmittat: quibus aduerſis et pręcipuę inquis a veneratione tua in hocipſo cõſtãt elaboratũ. Quę cum dicis/ vnũ quaſi cõmonitoriũ de his om-
B nibus te deſiderare ſignificas. Audi ergo vnde cõmonearis: quid petas. Opiniones omniũ philoſophoꝝ: qui ſectas varias cõdiderunt/ vſq; ad tpa ſua: neq; eñ plus poterat/ ſex nõ paruis voluminibus quidam celſus abſoluit. Nec redarguit aliquẽ/ ſz tñ quid ſentiret aperuit ea breuitate ſmonis/ vt tantũ adhiberet eloquij quantũ rei: nec laudandę/ nec vituperãdę/ nec affirmandę/ aut defendendę/ ſed aperiendę/ indicãdęq; ſufficeret: cum ferme centum philoſophos nominaſſet: quoꝝ non omnes inſtituerunt hereſes pprias: qm̃ nec illos tacẽdos putauit/ qui ſuos magiſtros ſine vlla diſſenſione ſecuti ſunt. Noſter vero epiphanius cyprius epiſcopus/ ab hinc non longe humanis rebus exemptus/ de octoginta hereſib⁹ loquẽs/ ſex libros etiaz ipe cõſcripſit/ hiſtorica narratione cõmemorãs oia: nulla diſputatione aduerſus falſitatẽ p veritate decertãs. Breues ſane ſunt libelli: ⁊ ſi in vnũ librũ redigant: nec ipſe erit noſtris vel aliorum quibuſdã libris longitudine cõparãdus. Hui⁹ breuitatẽ ſi fuero in cõmemorãdis hereſibus imitatus: quid a me breuius poſtulare vel expectare debeas: non habebis. Sed nõ ibi huius mei laboris ſumma cõſiſtit: qđ ⁊ tibi/ vel me demõſtrãte/ vel etiam te pręcurrente poterit apparere: cũ hoc fecero: Videbis eñ in eo quod ſupradict⁹ epiſcopus fecit: quãtũ deſit operi quod ipe vis fieri: quanto magis qđ ego. Tu nanq; q̃uis breuiter perſtricte atq; ſummatim tamen vis etiã reſpõderi cõmemoratis hereſibus: qđ ille nõ fecit. Ego vero hoc magis volo facere: ſi ⁊ deus velit vnde poſſit omnis hereſis ⁊ quę nota eſt ⁊ quę ignota vitari: ⁊ vnde recte poſſit quęcũq; innotuerit iudicari. Nõ eñ ois error hereſis eſt/ q̃uis omis hereſis quę in vitio ponit: niſi errore aliquo hereſis eſſe nõ poſſit. Quid ergo faciat hereticũ/ regulari quadã definitione cõprehẽdi: ſicut ego exiſtimo: aut omnino nõ poteſt/ aut difficillime põt: qđ in pceſſu huius operis declarabit/ ſi de⁹ rexerit/ atq; id qđ intẽdo perduxerit diſputationẽ meam. Quid aũt pſit ipſa inquiſitio/ etiã ſi nõ potuerimus cõprehẽdere/ quõ ſit definiẽdus hereticus/ ſuo loco videndũ atq; dicenduz eſt. Nam ſi hoc comprehẽdi potuerit/ quis nõ videat vtilitas quãta ſit? Erũt ergo primę partes operis huius de hereſib⁹/ q̃ poſt chriſti aduentũ atq; aſcẽſum aduerſus doctrinã ipſius extiterũt: ⁊ vtcũq; nob̃ inoteſcere potuerũt. In poſterioribus autẽ partibus/ quid faciat hereticũ: diſputabit. Cũ ergo dñs aſcendiſſet in cęlũ/ hi heretici exorti ſunt.

Annotatio hereſum.

1 Simoniani.
2 Menandriani.
3 Saturniniani.
4 Baſilidę: vel baſilidiani.
5 Nicolaitę: vel nicolaitani.
6 Gnoſtici.
7 Carpocratitę: al᷑ carpocratiani.

8 Cerinthiani: vel merinthiani
9 Naçarei. al' naçorei
10 Hebionitę. al'. hebionei
11 Ualentiniani.
12 Seuandiani. al'. ſeuandriani
13 Ptolemęi.
14 Marcitę. al'. marciani
15 Colorbaſij.
16 Heracleonitę.
17 Ophitę.
18 Caiani. al'. caioni
19 Sethiani.
20 Archontici.
21 Cerdoniani.
22 Marcionitę.
23 Apellitę.
24 Seueriani.
25 Taciani.
26 Cataphryges.
27 Pepuçiani. al'. quintilliani
28 Artotyritę. al'. artotoritę
29 Teſſareſcedecaticę.
30 Alogiani. al'. alogi
31 Aditę. al'. adamiani
32 Elceſaitę. al'. elceſeitę: ⁊ ſamſeitę
33 Theodotij. al'. theodotiani (ni
34 Melchiſedechitę. al'. melchiſedechia/
35 Bardeſanitę. al'. bardeſaniſtę
36 Noetiani.
37 Ualeſij.
38 Catharoe: q̄ ⁊ nouatiani.
39 Angelici.
40 Apoſtolici.
41 Sabelliani.
42 Origeniaſtę. al'. origeniani
43 Alij origeniaſtę vel origeniani
44 Paulonitę. al': pauliani
45 Fotiniaci. al'. fotiniani
46 Manichei.
47 Hierarchitę vel hieracitę
48 Melitiani.
49 Arriani.
50 Uadiani ſiue anthropomorphitę
51 Semiarriani.
52 Macedoniani.
53 Aeriani.
54 Aetiani: qui ⁊ eunomiani
55 Apollinariſtę.
56 Antidicomarianitę vl' antidicomaritę
57 Pſalliani. al'. maſſaliani/ ſiue euchitę
58 Metangiſmonitę.
59 Seleuciani vel hermiani.
60 Proclianitę.
61 Patriciani.
62 Aſcitę.
63 Pattalorinchitę.
64 Aquarij.
65 Coluthiani. al'. colathiani
66 Floriniani.
67 De mūdi ſtatu diſſentientes.
68 Nudis pedibus ambulantes.
69 Donatiſtę/ſiue donatiani
70 Priſcilliani. al'. priſcillianiſtę
71 Cū hominibus nō mādUcantes.
72 Rhetoriani.
73 Chriſti diuinitatē paſſibilem dicētes.
74 Triformē deū putantes.
75 Aquā deo coęternam dicentes.
76 Imaginē dei nō eſſe aīaꝫ dicētes: me/
litonij:
77 Innūerabiles mūdos opinātes: ophei.
78 Animas cōuerti i dęmones ⁊ in quę/
cūq̄ aīalia exiſtimātes: tertullij.
79 Liberationē olim apud inferos factā
chriſti deſcēſione credētes. (dātes.
80 Chriſti de pſe natiuitati initiuꝫ a tpe
81 Luciferiani.
82 Iouinianiſtę.
83 Arabici.
84 Heluidiani.
85 Paterniani/vel venuſtiani
86 Tertullianitę: vel tertullianiſtę
87 Abeloitę: vel abeloini
88 Pelagiani qui ⁊ cęleſtiani.

Eiuſdem diui aurelij auguſtini hipponēſis epi/ liber de hereſib⁹ ad quoduultdeum/ Incipit.

Simoniani a ſimone mago qui baptiça/ tus a philippo diacono: ſicͭ in actib⁹ aplorū legit: pecu/ nia voluit emere a ſctis apo ſtolis/ vt etiā p impoſitionē manuū eius daret ſpūſanctꝰ. Hic magicis fallacijs decęperat multos. Docebat autē deteſtandā turpitudinē/ indifferenter vten di fęminis. Nec deū mūdū feciſſe dicebat. Negabat eī carnis reſurrectionē: ⁊ aſſere/ bat ſe eſſe chriſtū. Itemq̄ iouē ſe credi vole bat: mineruā vero meretricē quandā ſele/ nen quā ſibi ſociam ſceleruꝫ fecerat: imagi/ neſq̄ ⁊ ſuam ⁊ eiuſdem meretricis diſcipu/ lis ſuis prębebat adorandas/ quas ⁊ romę tanq̄ deorū ſimulacra auctoritate publica cōſtituerat. In qua vrbe beatus aplus pe/ trus cum vera omnipotētis dei virtute ex/ tinxit. Dixerat eī ſe in mōte ſina legē moy ſi i patris pſona dediſſe iudęis. Tēpore ty/ berij in filij perſona putatiue apparuiſſe: po ſtea ſe in linguis igneis ſpm̄ſanctum ſuper apoſtolos veniſſe. Chriſtum auteꝫ nec ve/ niſſe: nec a iudęis quicq̄ pertuliſſe. Act.8.

2 Enandriani/a menādro etiā ipo ma
m go diſcipulo ei⁹:q̄ mundū aſſerebat
nō a deo/ſed ab angelis factū.

3 Aturniniani/a q̄dā ſaturnino:q̄ tur
ſ pitudinē ſimonianam in ſyria ꝯfir/
maſſe ꝓhibetur/ q̄ etiā mūdū ſolos
angelos ſeptem ꝑter cōſcientiā dei patris
feciſſe dicebat.

4 Aſilidiani/a baſilide:q̄ ħ diſtabat a
Ar. t baſilide b ſimonianiſ/qđ trecētos ſexagitaq̄n/
Ar. t olcebat q̄ꝫ celos eſſe credebat/q̄ nūero dieꝝ
ann⁹ includit. Un̄ etiā q̄ſi ſctm̄ nomē com/
mēdabat/ qđ ē αβραξαʒ:cui⁹ noīs lr̄e ſcđm
grecā ſupputationē eundē nūerū cōplent.
Sūt em̄ ſeptē/α ꝛ β/ꝛ ρ ꝛ α/ꝛ ξ ꝛ α/ꝛ ʒ.i. vnū
ꝛ duo:ꝛ centū/ ꝛ vnū: ꝛ ducēta/ꝛ vnū: ꝛ ſe/
ginta/q̄ fiūt i ſū̄ma trecēta ſexagintaq̄nq̄ꝫ.
Mūdū iſtū vł hoīeꝫ nō credūt a deo factū/
ſꝫ a trecēteſimo ſexageſimoq̄nto celo. Ama
toria carmina ſtudioſe diſcūt. A iudeis nō
credūt chriſtū crucifixū/ſ ſimonē cyrenenſē
q̄ angariatus ſuſtulit crucē eius.

5 Icolaite a nicolao noīati ſunt vno
Ar. nicolaitani. n vt ꝓhibet ex illis ſeptē/q̄s apli dia/
conos ordinauerāt. Iſte cū de celo
pulcherrime ꝯiugis culparet: velut purgā/
di ſe cā ꝑmiſiſſe fert/ vt ea q̄ vellet vteret.
Qđ ei⁹ factū in ſectā turpiſſimā verſū eſt:q̄
placet vſus indifferēs feminarū. Hi nec ab
his q̄ idolis imolant cibos ſuos ſeparāt:et
alios ritus gētiliū ſupſtitionū nō auerſan/
tur. Narrāt etiā q̄dam fabuloſa de mūdo:
neſcio q̄ barbara ꝑncipū noīa miſcētes di
ſputatioīb⁹ ſuis:q̄b⁹ terreāt auditores:que
prudētib⁹ riſū potius faciūt q̄ꝫ timorē. In/
telligūt aūt etiā iſti nō deo tribuere creatu/
rā/ſꝫ q̄buſdā poteſtatib⁹:q̄s mirabili/vł fin
gunt vanitate/vel credunt.

6 Noſtici ꝓpt excellētiā ſciē ſic ſe ap/
g pellatos eſſe vel appellari debuiſſe
gloriāt. Cū ſint ſupiorib⁹ oīb⁹ vani
ores atq̄ꝫ turpioreſ. Deniq̄ꝫ cū ab aliis atq̄ꝫ
aliis p diuerſas terraꝝ ptes alit/ atq̄ꝫ aliter
nūcupent:nōnulli eos etiā borboritas vo/
cāt q̄ſi cenoſoſ/ ꝓpt nimiā turpitudinē quā
in ſuis myſteriis exercere dicunt. Aliq̄ eos
a nicolaitꝭ erortos putāt. Alii a carpocrate
de q̄ p⁹ loquemur. Tradūt aūt dogmata fa
buloſiſſimis plena figmētis: Etiā ipſi ꝑnci
pū/ vel angeloꝝ noīb⁹ terribilib⁹ infirmas
aīas capiūt:ꝛ de deo rerūq̄ꝫ natura fabulo/
ſa ꝛ a ſanitate veritatꝭ aliena mlta cōtexūt.
Animarū ſubſtātiā dei dicūt eſſe naturaꝫ:
earūq̄ꝫ aduentū in hec corpa cū aliis aereis
aīalib⁹ dicūt fieri:p q̄s pctā in corpib⁹ com/
mittunt: Nā illas aīas q̄ ex dei ꝓcedūt ſub
ſtātia: reuerti ad deū imaculatas. Dicūt q̄ꝫ
bonū deū ꝛ malū deū i ſuiſ hꝫ dogmatib⁹.

7 Arpocratiani ſunt a carpocrate: q̄
c docebat oēm turpeꝫ operationē/om/ Ar. t carpocratite.
nēq̄ꝫ adinuētionē pcti:nec aliť eua/ Ar. t e pcī aiatem.
di atq̄ꝫ trāſiri ꝑncipat⁹ ꝛ poteſtates quibus
hec placēt vt poſſint ad celū ſupiuſ ꝑuenire.
Hic etiā ieſū hoīeꝫ tm̄mō/ ꝛ de vtroq̄ꝫ ſexu
natū putaſſe ꝓhibet:ſꝫ accepiſſe talē aīaꝫ q̄
ſciret ea q̄ ſupna eēnt atq̄ꝫ nūciaret. Reſur/
rectionē corpis ſil cū lege abiiciebat. Nega
bat mūdū a deo factū/ſꝫ neſcio a q̄b⁹ ꝟtuti/
b⁹ mūdū. Secte ipſi⁹ fuiſſe tradit ſocia q̄dā
marcellina q̄ colebat imagies ieſu ꝛ pauli ꝛ
homeri ꝛ pythagore adorādo incenſūq̄ꝫ po/
Erinthiani aut cerītho idē (nēdo. 8
c q̄ꝫ merinthiani a meritho:mūdū ab
angelꝭ factū eē dicētes:ꝛ carne circū/
cidi oportere/atq̄ꝫ alia hmōi legꝭ ꝑcepta ſer
uari. Ieſum hoīem tm̄mō fuiſſe: nec reſurre
xiſſe/ſ reſurrecturū aſſeuerātes. Mille q̄ꝫ an
nos p⁹ reſurrectionē in terreno regno chriſti/
ſcđꝫ carnaľ ventꝭ ꝛ libidis voluptateſ/futu
roſ fabulant:vn̄ etiā chiliaſte ſūt appellati.

9 Azarei cū dei filiū ꝯfiteāt eē chriſtū/ Ar. t nazorei.
n oīa tn̄ veterꝭ legis obſuāt q̄ chriſtia
ni p apſicā traditionē nō obſeruare
carnaliter:ſꝫ ſpūtaliť intelligere didiceſt.

10 Ebionei chriſtū etiā tm̄mō hoīeꝫ di Ar. t hebionite.
b cūt. Mādata carnalia legꝭ obſuāt:
circumciſioneꝫ ſcꝫ carnis/ꝛ cetera a
quoꝝ onerib⁹ p nouū teſtamētū liberati ſu
mus. Huic hereſi epiphanius ſamſeos ꝛ el/
ceſeos ita copulat/ vt ſub eodem numero
tāq̄ꝫ vna ſit hereſis ponat: aliq̄d tn̄ intereſſe
ſignificāſ: Quiſ ꝛ in cōſequētib⁹ loquat de
illis ponēs eos ſub nūero ſuo. Euſebi⁹ ꝟo
elceſaitarū ſectā cōmemorās:fidē in pſecu/
tiōe dic̄ negādā docuiſſe: ꝛ i corde ſeruādā.

11 Alentiniani/ a valentino: q̄ de na/
v tura rerū multa fabuloſa cōfinxit.
Triginta eonos.i.ſecula aſſerēs ex/
titiſſe:quoꝝ ꝑncipiū eſſe ꝓfūdū ꝛ ſilentiū:
qđ ꝓfundū etiā patrē appellat. Ex q̄b⁹ duo/
bus velut ex ꝯiugio ꝓceſſiſſe ꝓhibet intelle/
ctū ꝛ veritatē ꝛ ꝓtuliſſe in honorem patris
eonos octo: De intellectu aūt ꝛ veritate ꝓ/
ceſſiſſe ꝟbū ꝛ vitā:ꝛ ꝓtuliſſe eonos decem.
Porro de ꝟbo ꝛ vita ꝓceſſiſſe hoīem et ec/
cleſiā:ꝛ ꝓtuliſſe eonos duodeci. Itaq̄ꝫ octo
ꝛ decē ꝛ duodecim fieri triginta eonos:ha/
bētes/vt dixim⁹/ꝑmū ꝑncipiū de ꝓfundo ꝛ
ſilētio. Chriſtū aūt a pr̄e miſſuꝫ.i. a ꝓfūdo
ſpūtale vel celeſte corpus ſecū attuliſſe ni/
bilq̄ꝫ aſſumpſiſſe de virgie maria: ſed p illā
tanq̄ꝫ p riuū/aut p fiſtulā ſine vlla ð illa aſ/
ſūpta carne trāſiſſe. De triceſimo ſecđo dicit
diabolū genitū: ꝛ a diabolo alios natos q̄
fecerint hūc mūdū. Et ideo maliciā nō arbi
trio tribuit/ſ nature mūdi/id eſt generi di/

abolico. Carnis reſurrectionez negat: Ani/
mam tm̄ et ſpm̄ affirmat p chriſtū ſaluari.
12 Euandriani ħ a valētinianis diſta/
Al. Heuandi/ani. f re dicunt: q addūt opa turpitudis.
13 Tolemę⁹ q̄ꝫ diſcipul⁹ valētini hęre/
Ptolemei. p ſim nouā cōdere cupiēs / q̄ttuor ęo/
nos et alios q̄ttuor aſſerere maluit.
14 Arcus etiā neſcio q̄ hęreſem ꝯdidit:
Marci. e m negās reſurrectionē carnis: ⁊ chriſtū
nō vere / ſꝫ putatiue paſſum aſſeue/
rās. Duo q̄ꝫ opinat⁹ eſt ex aduerſo ſibi eē
pncipia. Quidā tale etiā ipē de ęonib⁹ ſi/
cut valentinus affirmans.
15 Olorbaſ⁹ ſecut⁹ ē iſtos ñ multū alit
Colorbaſij c ſentiēs: Uitā olm hoīꝫ ⁊ generatio/
nē in ſeptē ſiderib⁹ ꝯſiſtere affirmāt.
16 Eracleonitę ab heracleone diſcipu/
b lo ſupiorꝫ / duo aſſerūt pncipia: vnū
ex altero: et ex his duob⁹ alia pluri/
ma. Ferūt aūt ſuos moriētes nouo mō q̄ſi
redimere .i. p oleū / balſamū ⁊ aquā / ⁊ īuoca
tiōes q̄s hebraic' vb dicūt ſup capita eorꝫ.
17 Phitę a colubro noiati ſunt: colu/
o ber eñ grecę ophis dicit. Hunc aūt
chriſtū arbitrāt: Sꝫ habēt etiā verū
colubrū quē nutriūt ⁊ venerāt. Qui ⁊ incā/
tate ſacerdote egredit de ſpelūca et aſcēdit
ſup altare innixū ſpelūcę ⁊ oblationes eo/
rū lambit: ⁊ inuoluens ſe circa eas / regredit
ad ſpelūcā: ⁊ ita ꝯfringūt oblatiōes in eu/
chariſtiā q̄ſi a ſerpēte chriſto vt illi putant
ſctificatas. Tradūt huius ſerpētis cultum
a nicolaitis ad iſtos deductū.
18 Aiani ꝑpterea ſic appellati qm̄ cain
Al. Caiani c honorāt: dicētes eum fortiſſimę eſſe
virtutis: ſimul et iudā traditorē di/
uinū aliqd putāt eſſe: ⁊ ſcelus ei⁹ beneficiū
deputāt. Aſſerentes eū pſciſſe quantū eſſet
generi hūano chriſti paſſio ꝓfutura ad oc/
cidendū iudęis: propterea tradidiſſet illos
Nume. c. 16. c etiā q̄ ſchiſma faciētes l pmo ꝓplo del tra de
hiſcēte pieft chore dathan ⁊ abiron / ⁊ ſodo/
mitas colē phibēt. Blaſphemāt legē ⁊ deū
leg' auctorē: carniſq̄ꝫ reſurrectionē negāt.
19 Ethiani nomē accępeſt a filio adę /
ſ q̄ vocatus eſt ſeth: eū quippe bono
rāt / ſed fabuloſa et hęretica vanita/
te. Dicūt eñ eū de ſupna matre natū: quaꝫ
phibent cōueniſſe cū ſupno patre: vnde di/
uinū ſemen aliud naſceret tanq̄ꝫ filiorꝫ dei.
Hi q̄ꝫ multa de pncipatibus ⁊ poteſtatib⁹
vaniſſima fabulant: Quidā eos dicūt ſem
filiū noe chriſtū putare.
20 Rchontici a pńcipib⁹ appellati: vni
a uerſitatē quā de⁹ ꝯdidit opa eē pnci
pū dicūt: Opant etiaꝫ quādā turpi/
tudinē. Reſurrectiōeꝫ carnis negāt.
21 c Erdoniani a cerdone noiati: q̄ duo

principia ſibi aduerſantia dogmatiçant:
deumq̄ꝫ legis ac prophetarum non eſſe pa/
trē chriſti: nec bonū deū eſſe / ſꝫ iuſtū: Patrē
vero chriſti bonū: chriſtūq̄ꝫ ipſuꝫ neq̄ꝫ natū
ex fęmia / neq̄ꝫ habuiſſe carnē: nec vere mor
tuū vl' quicq̄ꝫ paſſum / ſꝫ ſimulaſſe paſſionē.
Quidā vo in duobus pncipijs ſuis duos
deos ita eū dixiſſe phibēt: vt vn⁹ eorꝫ eēt bo
nus / alter aūt malus: reſurrectionē mortu/
orū negāt. Spernūt etiā teſtamētū vetus.
Arcion q̄q̄ꝫ / a q̄ marcioniſtę ſunt q̄ 22
m cerdonis ſecutus eſt dogmata de
duob⁹ principijs: Quis epiphani
us euꝫ tria dicat aſſeruiſſe principia: bonū /
iuſtū / prauū / ſed euſebius ſynerū quendaꝫ
nō martionē / trium principiorū atq̄ꝫ natu/
rarum ſcribit auctorem.
Pellitę ſūt / quorūꝫ apelles eſt prin 23
a ceps qui duos quidem introducit
deos / vnum bonuꝫ / alterum malū:
nō tamen in duobus diuerſis atq̄ꝫ inter ſe
aduerſis eē pncipijs / ſed vnū eſſe pńcipiū:
deū ſcilicet ⁊ bonū et ab illo factū alterū / q̄
cū malignus eſſet inuentus in ſua mundū Al. ī maligni/
† natiuitate feciſſe. Hūc apellem dicūt qui/ tate.
dam etiā de chriſto tam falſa ſenſiſſe / vt di/
ceret eū: nō quidē carnē depoſuiſſe de cęlo
ſed ex elemētis mūdi accępiſſe q̄ mūdo red/
didit: cū ſine carne reſurgēs in cęlū aſcēdit.
Eueriani a ſeuero exorti: vinū nō bi 24
ſ bunt / eo q̄ fabuloſa vanitate de ſa/
thana: ⁊ terra germinaſſe aſſerūt vi/
tē. Etiā ipſi nō ſanam doctrinā ſuā quibus
volunt inflant nominibus principuꝫ. Car/
nis reſurrectionē cū veteri teſtamēto reſpu
entes. Hic pręterea philomenen quandam
puellā dicebat inſpiratā diuinitus ad prę/
nūciāda futura ad quā ſomnia ad q̄ ęſtus
ſui animi referens diuinationibus ſeu prę/
ſagijs eius ſecretim erat ſolitus pręmoneri
eodē phantaſmate eidem philomenę pueri
habitu ſe demonſtrāte: Qui puer apparēs
chriſtū ſe aliqñ / aliqñ eē aſſereret paulū A q̄
phātaſmate ſciſcitās ea ſoleret ridere quę
ſe audiētib⁹ diceret. Nō nulla quoq̄ꝫ illā mi
racula opari ſolitaꝫ: inter q̄ illud pcipuū qd
in anguſtiſſimi oris ampullā vitream panē
grandē imitteret: eūq̄ꝫ extremis digitul' le/
uare ſoleret illęſum eoq̄ꝫ ſolo q̄ſi diuinitus
ſibi cibo dato fuiſſet contenta.
Aciani a taciano q̄dā q̄ ⁊ enchrati/ 25
t tę appellati ſūt: nuptias damnāt:
atq̄ꝫ oino pares eas fornicatiōibus
alijſq̄ꝫ corruptiōib⁹ faciūt: nec recipiunt in
ſuorꝫ numerū coniugio vtentē / ſiue marē / ſi/
ue fęminā: nō veſcunt carnib⁹ eaſq̄ꝫ omnes
abominant: ꝑlatiōes quaſdā fabuloſas ſę
culorū etiā ipſi ſapiūt: ſaluti pmi hois ꝯdi/

cũt:Epiphani⁹ tacianoſ ꝛ enchꝛatitaſ/ita di
ſcernit/ vt enchꝛatitas taciani ſchiſmaticos
dicant.
26 Ataphꝛyges ſũt/quoꝝ auctoreſ fue
c rũt/ montanus tanq̃ paraclectus/et
duę prophetiſſę ipſius/priſca ꝛ ma/
ximilla. His nomẽ ꝓuincia phrygia dedit:
quia ibi extiterunt ibiq̃ vixerunt:et etiam
nunc in eiuſdem partibus populos habẽt.
Aduentũ ſpũſſancti a dño ꝓmiſſuʒ in ſe po
tius q̃ in apoſtolis eis fuiſſe aſſerũt reddi/
tũ. Secũdas nuptias ꝓ fornicatiõibus ha/
1. Corſ. 13. d. bent: Et ideo dicũt eas ꝑmiſiſſe apoſtoluʒ
paulũ:quia ex parte ſciebat/ ꝛ ex parte pro/
phetabat: Nõdum em̃ venerat qḋ ꝑfectum
eſt. Hoc aũt ꝑfectũ in montanũ ꝛ in eius ꝓ/
phetiſſas veniſſe delyrãt. Sacramenta ꝑhi/
bentur funeſta habere. Nã de infantis an/
niculi ſanguine/quẽ de toto ei⁹ corpore mi/
nutis punctionuʒ vulneribus extorquent
quaſi euchariſtiã ſuã conficere ꝑhibentur:
miſcentes eũ farinę/panẽq̃ inde faciẽtes:q̃
puer ſi mortuus fuerit/habeẽ apud eos pro
27 martyre:ſi aũt vixerit/ ꝓ magno ſacerdote.
Ar. quĩtillia/ni. Epuziani a loco q̃dã nomiati ſunt:
p quã ciuitatẽ deſertã dic̃ epiphani⁹.
Hãc aũt iſti diuinũ aliq̃d eẽ arbitrã
tes/hierl̃m vocãt. Tãtũ dãtes mulierib⁹ ꝑn/
patũ/ vt ſacerdotio q̃ apud eos honoreñ.
Dicũt em̃ q̃ntille ꝛ priſcille in eadẽ ciuitate
pepuza/ chꝛiſtũ ſpecie fęmię reuelatuʒ. Vñ
ab hac quintilliani etiã nũcupãẽ. Faciũt ꝛ
ipſi de ſanguie ifãtis qḋ cataphꝛyges face/
re ſupradiximus. Nã ꝛ ab eis ꝑhibeñ exorti.
Deniq̃ alij hãc pepuzã nõ eſſe ciuitatẽ/ſed
villã dicũt fuiſſe mõtani ꝛ ꝓphetiſſarũ ei⁹
priſcę ꝛ maximillę: ꝛ q꞉ ibi vixerũt/ideo lo/
28 cũ meruiſſe appellari hierl̃m.
Ar. artotori/te. Rtotyrite ſunt/ quib⁹ oblatio eorũ
a hoc nomẽ dedit:offerũt em̃ panẽ et
caſeũ/ dicẽtes a ꝑmis hoib⁹ oblati/
ones de fructib⁹ tr̃ę ꝛ ouiũ fuiſſe celebrataſ.
Hos pepuzanis iungit epiphanius.
29 Eſſereſcedecatitę hinc appellati ſũt
t q̃ nõ niſi quartadecima luna mẽſe
marcio paſcha celebrant/ q̃libet ſe/
ptẽ dierũ occurrat dies: ꝛ ſi dies dñicus oc/
currerit/ipſo die ieiunãt ꝛ vigilãt.
30 Ar. alogi. Logiani ꝓpterea ſic vocãẽ tanq̃ ſi/
a ne ṽbo:logos em̃ gręce ṽbũ dꝛ: q꞉
dñi ṽbũ recipe noluerũt:iohãniſ euã
geliuʒ reſpuẽtes:cui⁹ nec apocalypſin acci/
piũt:has videlicet ſcp̃turas negãt eẽ ipſi⁹.
31 Ar. Adue. Damiani ex adã dicti:cui⁹ imitanẽ
a i paradiſo nuditatẽ/q̃ fuit añ pctm̃.
vñ et nuptias auerſanẽ: q꞉ nec ꝑus
q̃ peccaſſet adam/nec priuſq̃ dimiſſus eẽt
de paradiſo cognouit vxorẽ. Credunt ẽ q̃
nuptię futurę nõ fuiſſent/ſi nemo peccaſſet.
Nudi itaq̃ mareſ fęmineq̃ ꝯueniũt. Nudi
lectiones audiũt/nudi orãt/nudi celebrant
ſacra: ꝛ ex h̃ ꝑadiſuʒ ſuã arbitranẽ eccliam. 32
Lceſcos ꝛ ſamſeos hic tanq̃ ordine ꝛ leceſaite vel elceſeite ꝛ ſãſeite.
e ſuo cõmemorat epiphanius:q̃s dic̃
a q̃dã pſeudo ꝓpha eſſe deceptos q̃
vocabaẽ elci: ex cuius genere duas mulie/
res tanq̃ deas ab eis perhibet adoratas:
Cętera hebioneis tenere ſimilia.
Heodotiani a theodotiõe q̃dã inſti 33 Ar. theodoti
t tuti/hoiem tm̃mõ chꝛiſtũ aſſeuerãt:
Qḋ dꝛ q̃dẽ theodotion ꝓptea do/
cuiſſe: q꞉ in ꝑſecutiõe lapſ⁹ iſto mõ ſe caſus
ſui deuitare putabat opprobꝛiũ: ſi nõ deũ
negaſſe/ſed hoiem videretur.
Elchiſedechiani: melchiſedech ſacer 34
m dotẽ dei excelſi:nõ hoiem fuiſſe/ſed
virtutẽ dei eſſe arbitrantur.
Ardeſaniſtę/a q̃daʒ bardeſane:q̃ in 35 Ar. bardeſanite
b doctrina chꝛiſti ꝑus extitiſſe ꝑhibeẽ
inſignis:ſed poſtea q̃uis per oĩa in
valentini hereſim lapſus eſt: Addẽs de ſuo
vt fato aſcriberet cõuerſationes hominũ.
Octiani a quodaʒ noeto:q̃ dicebat 36
n chꝛiſtum eundẽ ipſum eſſe patrem ꝛ
ſpiritumſanctũ.
Aleſij ꝛ ſeipſos caſtrant/ꝛ hoſpites 37
v ſuos:hoc mõ exiſtimãtes deo ſe de/
bere ſeruire. Alia q̃ hęretica docere
dicunẽ ꝛ turpia: ſ; q̃ illa ſint/nec ip̃e comme
morauit epiphani⁹/nec vſpiã potui repire.
Atharoe q̃ ſeip̃oſ iſto noie q̃ſi ꝓpter 38
c mũdiciã ſupbiſſime atq̃ odioſiſſime
nominãt:ſecũdas nuptias non ad/
mittũt:pęnitẽtiã denegãt/nouatũ ſectãtes
hęreticũ: vñ etiã nouatiani appellanẽ.
Ngelici/in angeloꝝ cultu inclinati 39
a quos epiphanius iam omnino de/
feciſſe teſtatur.
Poſtolici/q̃ ſe iſto noie arrogãtiſſi/ 40
a me vocauerunt: eo q̃ in ſuã cõionẽ
nõ reciperẽt vtẽtes cõiugibus/ꝛ res
ꝓprias poſſidẽtes/q̃les habet catholica ec/
cleſia ꝛ monachos ꝛ clericos plurimos: Sʒ
iõ iſti hęretici ſũt/qm̃ ſe ab ecclia ſeparãteſ/
nullã ſpem putant eos habere q̃ vtunẽ his
reb⁹ q̃b⁹ ipſi carẽt. Enchꝛaticis iſti ſimiles
ſunt:nam et apotactitę appellanẽ: Sʒ alia
neſcio q̃ ꝓpria hęretica docere ꝑhibenẽ.
Abelliani ab illo noeto queʒ ſupra 41
ſ memorauim⁹/defluxiſſe dicunẽ. Nã
ꝛ diſcipulũ ei⁹ q̃dã ꝑhibent fuiſſe ſa/
belliũ. Sʒ q̃ cã duas hereſes eaſ epiphani/
us computet/neſcio:cũ fieri potuiſſe videa/
mus/vt fieret ſabelli⁹ iſte famoſior: et iõ ex

illo celebri⁹ hec hereſis nomē accepit. Noetiani em̄ difficillime ab aliq̄ ſciūt: Sabelliani aūt ſūt in ore mltoꝝ: Nā ⁊ praxeianos a praxea q̄dā vocāt: ⁊ hermogeniani vocari ab hermogene potuerūt: q̄ praxeas et hermogenes eadē ſentiētes in africa fuiſſe dicunt: Nec tn̄ iſtę plures ſectę ſūt/ſed vnius ſectę plura nomina ex his hoībus qui in ea maxime innotuerūt: ſicut donatiſtę/ijdem parmenianiſtę: ſic pelagiani ijdē cęleſtiani. Vn̄ ergo ſit factū/vt noetianos ⁊ ſabellianos: nō vnius hereſis duo nomina/ ſed tāꝫ duas hereſes ſupradictus ep̄s poneret liquido inuenire nō potui: Quia ſi quid inter ſe differūt/tā obſcure dixit ſtudio forſitā breuitatis/vt nō intellegā loco quippe iſto q̄ ⁊ n̄ tā lōge a noetianis ſabellianos cōmemorāo: Sabelliani inq̄t ſimilia noeto dogmatiçanteſ/pręter hoc q̄ dicunt patrem nō eſſe paſſum: quomodo de ſabellianis intelligi poteſt: cum ſic innotuerint dicere patrem paſſum/ vt patripaſſiani q̄ ſabelliani crebrius nuncupentur? Aut ſi forte in eo qd̓ ait: pręter hoc qd̓ dicūt patrē nō eſſe paſſum: noetianos hoc dicere intelligi voluit: quis eos in hac ambiguitate diſcernat? Vl̓ quō poſſunt intelligi q̄libet eoꝝ patrē paſſum fuiſſe nō dicere: cū dicant eundē ipſum eē ⁊ patrē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄? Philaſter aūt brixianus ep̄s i ꝓlixiſſimo libro quē de hereſib⁹ ꝯdidit/⁊. cxxviij. hereſes arbitrat⁹ eſt cōputandas: ſabellianos cōtinuo poſt noetianos ponens: Sabellius inq̄t diſcipul⁹ ei⁹/qui ſimilitudinē ſui doctoris itidē ſecutus ē/vnde ⁊ ſabelliani poſtea ſūt appellati: q̄ ⁊ patripaſſiani ⁊ praxeiani a praxea/ et hermogeniani ad hermogene/q̄ fuerūt in africa: qui ⁊ iſta ſentiētes abiecti ſūt ab ecdeſia catholica. Certe iſte eoſdem poſtea ſabellianoſ dixit appellatos: qui ea quę noetus ſentiebāt: Et alia nomīa eiuſdē ſectę cōmemorauit: et tn̄ noetianos ⁊ ſabellianos ſub duob⁹ numeris tanꝫ duas hereſes poſuit/qua cauſa ipſe viderit.

42 ✝Rigeniani a quodam origene dicti

Ir. ✝Origeniſte. O ſunt: nō ab illo q̄ fere oībus not⁹ eſt/

ſed ab alio neſcio de q̄ vel ſectatoribus ei⁹ epiphanius loquēs: Origeniani inquit cuiuſdā origenis/turpis aūt ſunt operationis: iſti ſūt✝nefanda facientes: ſua corpora corruptioni tradentes.

Ir. ✝Inenarrabilia.

43 Lios aūt origenianos cōtinuo ſub

Ir. ✝Origeniſte. a ijciēs: Origeniani inq̄t alij q̄ ⁊ adamātij tractatoris illi⁹ q̄ ⁊ mortuoꝝ reſurrectionē negant: chriſtū aūt ⁊ ſpm̄ ſcm̄ creaturā✝dicūt: paradiſū aūt ⁊ cęlos et alia nō credūt eē ſm̄ litterā/✝ ſed i allegoria. Hęc q̄dē de origene epiphani⁹ refert. Sꝫ defēſores eius dicunt origenē patrē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſanctū vnius eiuſdēꝫ ſubſtantię docuiſſe: neꝫ reſurrectionem repuliſſe mortuorum: ✝ſed qui eius plura legerūt ꝯtradicūt. Sūt ⁊ alia hui⁹ origenis dogmata quę catholica eccleſia oīno non recipit: in quibus nec ipſum falſo arguit/nec pōt ab eius defenſorib⁹ excuſari: maxime de purgatione ⁊ liberatiōe: ac rurſus poſt longū tempus ad eadem mala reuolutione rōnalis vniuerſę creaturę. Quis em̄ catholic⁹ chriſtian⁹ vl̓ doct⁹ vel indoct⁹ nō vehemēter exhorreat/eā quā dicit purgationē maloꝝ: id eſt etiam eos q̄ hāc vitā in flagitijs ⁊ facinorib⁹ ⁊ ſacrilegijs atqꝫ impietatibus q̄ſlibet maximis finierunt: ipſum etiā poſtremo diabolū atqꝫ angelos eius/q̄uis poſt longiſſima tempora purgatos atqꝫ liberatos regno dei luciqꝫ reſtitui et rurſus poſt longiſſima tempora omneſ qui liberati ſunt/ad hec mala denuo relabi ⁊ reuerti: ⁊ has vices alternātes beatitudinū ⁊ miſeriarū rationalis creaturę ſp̄ fuiſſe/ſemp̄ fore? De qua vaniſſima impietate aduerſus philoſophos a quibuſ iſta dicit origenes/in libris de ciuitate dei diligētiſſime diſputaui. Dicit pręterea ipſe origenes/q̄ fili⁹ dei ſctīs hoīb⁹ cōparat⁹/veritas ſit: patri collat⁹ mendaciū: ⁊ quantū diſtant apl̄i chriſto/tantū filiuſ patri. Vn̄ nec orandus eſt filius/cum patre: quia non eſt auctor indulgendaruꝫ petitionum/ ſed ſupplicator.

Ir. ✝Tota allegoriçantes.

Ir. ✝Q̄uis ⁊ iſtis eū cōnicere ſtudeāt. ⁊c.

✝Auliani a paulo ſamoſatheno: chri- 44

p ſtū nō ſemp̄ fuiſſe dicūt/ſed eius ini- Ir. ✝. Paulo nue.

tium ex quo de maria natus eſt aſſeuerāt: nec eū aliq̄d ampli⁹ q̄ hominem putant. Iſta hereſis aliq̄n cuiuſdaꝫ artemonij fuit: ſed cū defeciſſet/iſtaurata ē a paulo: ⁊ poſtea ſic a fotino ꝯfirmata: vt fotiniani q̄ pauliani celebrius nuncupenť. Iſtos ſane paulianos baptiçandos eſſe in eccleſia catholica niceno cōcilio ꝯſtitutū eſt. Vn̄ credendum eſt eos regulam baptiſmatis non tenere: quam ſecum multi heretici cum de catholica diſcederēt abſtulerūt eāꝫ cuſtodiunt.

Otinus ab epiphanio nō continuo 45

f poſt paulū ſiue ꝓ paulo ſed alijs in- Fotiniani.

terpoſitis ponit: nō taceť ſane ſimilia crediſſe: ſcd̓m aliq̄d tamē aduerſatus ei dicit/ſed quid ſit ipſuꝫ aliq̄d: omnino nō dicit. Philaſter aūt cōtinuatim ponit ambos ſub ſingulis ⁊ proprijs numeris/ quaſi hereſes duas: cum dicat fotinum in oībus

pauli ſecutū fuiſſe doctrinā.

46 Anichei a quodam perſa extiterūt/
A m q̄ vocabaẗ manin/q̄uis et ipſū cum
eī⁹ inſana doctrina cepiſſet nomē p̄
dicari:nā añhac vrbic⁹ vocabaẗ.Sȝ in grę/
cia diſcipuli eius/vitantes nomen inſanię/
quaſi doctiores ⁊ eoipſo mēdaciores/gemi
nata/n/ littera/mannicheū q̄ſi manna fun/
dentē/ ꝑ manicheo:id eſt inſano appellaue
rūt.Iſte duo p̄ncipia īter ſe diuerſa/atq̄ȝ di
uerſa eadēq̄ȝ ęterna ⁊ coętna/h̄ ē ſp̄ fuiſſe cō
poſuit.Duaſq̄ȝ naturas atq̄ȝ ſubſtātias bo
ni ſcȝ et mali/ſequēs alios antiquos here/
ticos opinatus eſt:quarū inter ſe pugnā et
cōmixtionē:⁊ boni a malo purgationem:et
boni quod purgari non poterit/cū malo in
ęternam damnationem ſcđm ſua dogma/
ta aſſeuerans multa fabulatur:quę cuncta
intexere huic operi nimis longū eſt.Ex his
autē ſuis fabulis vanis atq̄ȝ impijs cogun/
tur dicere:animas bonas/quas cenſent ab
animarū malarū naturę ſcȝ cōtrarię cōmi/
xtione liberādas/eī⁹ cuius de⁹ eſt eſſe natu/
rę.Proinde mundū a natura boni/ hoc eſt
a natura dei factum/confitentur quidē/ſed
de commixtione boni ⁊ mali:quę facta eſt/
q̄ñ inter ſe vtraq̄ȝ natura pugnauit.Ip̄am
vero boni a malo purgationē ac liberatio/
nem:non ſolū per totū mundū et de oībus
eius elementis virtute dei facere dicūt/ve/
rumetiam electos ſuos per alimenta q̄ ſu/
munt:⁊ eis quippe alimentis ſicuti vniuer/
ſo mūdo dei ſubſtantiā perhibent eſſe com
mixtam:quā purgari putant in electis ſuis
eo genere vitę quo viuūt electi manicheo/
rū/velut ſanctius et excellentius auditori/
bus ſuis.Nam his duabus profeſſionib⁹/
hoc eſt electorum ⁊ auditorū eccleſiam ſuā
cōſtare voluerūt.In ceteris autē hoībus/
etiam in ipſis auditorib⁹ ſuis/hanc partē
bonę diuinęq̄ȝ ſubſtantię quę mixta ⁊ colli
gata in eſcis ⁊ potib⁹ detinetur: maximeq̄ȝ
in eis qui generāt filios/artius et inquina/
tius colligari putāt.Quicquid v̄o vndiq̄ȝ
purgatur luminis/per quaſdā naueſ:quas
eſſe lunam ⁊ ſolem volunt:regno dei/tanq̄ȝ
ꝓprijs ſedibus reddi.Quas itidem naues
de ſubſtantia dei pura perhibent fabrica/
tas:Lucēq̄ȝ iſtaȝ corpoream animantium
mortaliū oculis adiacentē:non ſolū in his
nauibus/vbi eam puriſſimam credūt/ verū
etiam in alijs quibuſq̄ȝ lucidis rebus vbi
ſcđm ipſos tenetur:admixta credituraq̄ȝ pur
ganda/ dei dicunt eſſe naturam.Quinq̄ȝ
enim elementa quę genuerūt principes ꝓ/
prios/genti tribuunt tenebrarum:eaq̄ȝ ele/
menta his nominibus nuncupāt:fumū/te/
nebras/ignē/aquā ventum.In fumo nata
animalia bipedia:Unde hoīes ducere ori/
ginem cenſent.In tenebris ſerpentia:In
igne q̄drupedia:In aq̄s natatilia/In ven
to volatilia.His quinq̄ȝ elemētis malis de
bellandis/alia quinq̄ȝ elementa de regno
⁊ ſubſtātia dei miſſa eſſe/⁊ in illa pugna fu/
iſſe p̄mixta:fumo/ aera:tenebris/ lucē:igni
malo/ignem bonum:aquę malę/ aquā bo/
nam:vento malo/ventum bonum.Naues B
autē illas/ id eſt duo cęli luminaria ita di/
ſtinguūt: vt lunam dicant factam ex bona
aqua:ſolem vero ex igne bono:Eſſe autē
in eis nauibus ſanctas virtutes/quę ſe in
maſculos tranſfigurant/ vt illiceant fęmi/
nas gentis aduerſę: et per hāc illecebrā cō/
mota eorum concupiſcentia fugiat de illis
lumen qđ membris ſuis p̄mixtū tenebāt:⁊
purgandū ſuſcipiaẗ ab angelis lucis: pur/
gatumq̄ȝ illis nauibus imponatur ad re/
gna ꝓpria reportandū.Qua occaſione/ vel
potius execrabilis ſupſtitionis quadā ne/
ceſſitate coguntur electi eorū/velut eucha/
riſtiam cōſperſam cum ſemine humano ſu/
mere:vt etiā inde ſicut de alijs cibis quos
accipiūt ſubſtātia illa diuina purgeẗ.Sed
hoc ſe facere negāt:⁊ alios neſcio quos ſub
nomine manicheorū facere affirmant:De/
tecti ſunt tamē in eccleſia/ ſicuti ſcis apud
carthaginem:iam te ibi diacono cōſtituto:
quādo inſtante vrſo tribuno/qui tunc do/
mui regię pręfuit/aliq̄ adducti ſūt:Ubi pu
ella illa nomine margarita/iſtam nefariam
turpitudinē prodidit.Quę cū eſſet anno/
rum nondū duodecim: ꝓpter hoc ſceleſtū
†myſteriū ſe dicebat eſſe violatā.Tūc euſe/ Al.† ...
biam quandā manicheā quaſi ſanctimoni/ rium.
alem/idip̄m propter hocip̄m paſſam/vix cō
pulit confiteri:Cum primum illa ſe aſſeru/
iſſet integram/atq̄ȝ ab obſtetrice inſpici po
ſtulaſſet:quę inſpecta ⁊ quid eſſet inuenta/
totū illud turpiſſimū ſcelus:vbi ad excipi/
endū ⁊ cōmiſcēdū concūbētiū ſemē farina
ſubſterniẗ:qđ margarita indicante abſens
non audierat/ſimiliter indicauit: et recenti
tempore nonnulli eorum reperti/⁊ ad eccle
ſiam ducti:ſicut geſta epiſcopalia quę no/
bis miſiſti oſtendunt.Hoc non ſacramen/
tum/ ſed execramentum ſub diligenti in/
terrogatione cōfeſſi ſunt:Quorū vnus no/
mine viator eos qui iſta faciunt: proprie
catharistas/id eſt mūdatores vel purgato
res vocari dicēs:cū alias eiuſdē manichęę
ſectę partes in machārios/⁊ ſpecialiter ma
nicheos diſtribui ꝓhiberet:Oēs tamē has

tres formas ab vno auctore propagatas ⁊
omnes generaliter manichęos eſſe negare
Ar. † Et certe. non potuit. † Ecce illi libri manichei ſunt
omnibus ſine dubitatione communes: in
quibus libris illa portenta ad illiciendos
⁊ per cõcupiſcentiaʒ diſſoluendos vtriuſqꝫ
ſexus principeſ tenebrarũ/ vt liberata fugi/
at ab eis quę captiuata tenebaꝛ in eis diui
na ſubſtãtia/ de maſculoꝝ in fęminas ⁊ fę/
minarũ in maſculos transfiguratiõe cõſcri/
pta ſunt: Unde iſta quãlibet coruʒ negant
ad ſe ptinere turpitudo defluxit. Diuinas
eñ virtutes quantũ poſſunt imitari ſe pu/
tant/ vt purgent dei ſui partem: quã profe
cto ſicut in omnibus corporib⁹ cęleſtibus
⁊ terreſtribus/ atqꝫ in omniũ reꝝ ſeminib⁹:
ita ⁊ in hominis ſemine teneri exiſtimãt in/
quinatũ: Ac per hoc ſequiꝛ eos: vt ſic eam
etiã de ſemine humano quęadmodum de
alijs ſeminibus quę in alimentis ſumunt
debeant manducando purgare. Unde etiã
Ar. † catharoe † cathariſtę appellãꝛ/ quaſi purgatores: tã/
ta eam purgãtes diligẽtia/ vt nec ſe ab hac
tam horrenda cibi turpitudine abſtineant.
C Nec veſcunꝛ tamẽ carnibus: tanqꝫ de mor/
tuis vel occiſis fugerit diuina ſubſtantia:
tãtũqꝫ ac tale inde remãſerit quod iam di/
gnũ nõ ſit i electoꝝ vẽtre purgari. Nec oua
ſaltem ſumunt: quaſi ⁊ ipſa cũ franguntur
expirent. Nec oportеat vllis mortuis cor/
poribus veſci: ⁊ hoc ſolũ viuat ex carne qđ
i farina ne moriaꝛ excipiꝛ. Sed nec alimo/
nia lactis vtunꝛ: qꝫuis de corpore animan/
tis viuente mulgeatur ſiue ſugaꝛ: nõ quia
putant diuinę ſubſtantię nihil ibi eſſe per/
mixtum: ſed quia ipſe ſibi error nõ conſtat.
Nã et vinũ nõ bibũt: dicẽtes fel eẽ pncipũ
tenebrarum/ cum veſcanꝛ vuis: Nec muſti
aliquid/ vel recentiſſimi ſorbeant. Animas
auditorum ſuorum in electos reuolui arbi/
tranꝛ: aut fęliciore compendio in eſcas ele/
ctorum ſuoꝝ: vt iam inde purgatę in nulla
corpora reuoluanꝛ: Cęteras aũt animas ⁊
in pecora redire arbitranꝛ: ⁊ in oĩa quę radi
cibus fixa ſunt atqꝫ alunꝛ in terra. Herbas
enim atqꝫ arbores ſic putant viuere: vt vi/
tam quę in illis eſt ſentire credant/ ⁊ dolere
cum lędũtur: nec aliquid inde ſine crucia/
tu eorum quemqꝫ poſſe vellere aut carpere:
Propter qđ agrũ etiam ſpinis purgare ne/
fas habent: Unde agriculturã/ quę omni/
um artium eſt innocentiſſima/ tanqꝫ plu/
rium homicidiorum ream dementes accu/
ſant: Suiſqꝫ auditoribus ideo hęc arbitrã/
tur ignoſci: quia prębent inde alimenta ele/
ctis ſuis: vt diuina illa ſubſtantia in eoruʒ

ventre purgata/ impetret eis veniã: quorũ
traditur oblatione purgãda. Itaqꝫ ipſi ele
cti/ nec in agris operantes/ nec poma carpẽ
tes/ nec ſaltem folia vlla vellentes expectãt
hęc afferri vſibus ſuis ab auditoribus ſu/
is/ viuentes de tot ac tantis ſcđm ſuam va/
nitatem homicidijs alienis: Monent etiã
eoſdem auditores ſuos: vt ſi veſcuntur car/
nibus/ animalia nõ occidant: ne offendant
principes tenebraruʒ in cęleſtibus colliga
tos: a quibus omnem carnem dicunt ori/
ginẽ ducere. Et ſi vtunꝛ coniugibus cõcę/
ptum tamẽ generationemqꝫ deuitẽt: ne di/
uina ſubſtantia quę in eos per alimẽta in/
greditur/ vinculis carneis ligetur in prole:
Sic quippe in omnẽ carnẽ: id ẽ per eſcas ⁊
potus venire animas credunt: Unñ nupti/
as ſine dubitatione cõdemnãt: ⁊ qꝫtum in
ipſis eſt ꝓhibent: quando generare prohi/
bent/ propter qđ coiugia copulanda ſunt.
Adam et euam ex parentibus principib⁹ D
fumi aſſerũt natos: cum pater eoꝝ nomine
ſaclas ſociorũ ſuorũ fętus omniũ deuoraſ/
ſet: ⁊ quicquid inde cõmixtũ diuinę ſubſtã/
tię cęperat/ cũ vxore concumbens in carne
prolis tanqꝫ tenaciſſimo vinculo colligaſ/
ſet. Chriſtum aũt fuiſſe affirmant quẽ dicit
noſtra ſcriptura ſerpenteʒ: a quo illumina/
tos eos aſſerũt/ vt cognitionis oculos ape
rirent/ et bonũ malumqꝫ dinoſcerẽt: Eũqꝫ
chriſtũ nouiſſimis temporibus veniſſe ad
aĩas/ nõ ad corpora liberãda: Nec fuiſſe in
carne vera: ſed ſimulatã ſpeciẽ carnis ludi/
dificãdis humanis ſenſib⁹ prębuiſſe. Ubi
non ſolum mortẽ/ verũetiam reſurrectionẽ
ſimiliter mentireꝛ. Deũ q̃ legẽ per moyſen
dedit/ ⁊ in hebręis ꝓphetis locutus eſt: nõ
eſſe verũ deũ/ ſed vnũ ex principibus tene/
braruʒ: Ipſiuſqꝫ noui teſtamẽti ſcripturas
tanqꝫ infalſatas ita legunt/ vt quod volue
rint inde/ accipiant: quod nolunt/ reijciant:
eiſqꝫ tanqꝫ non totũ veruʒ habẽtes nõnul/
las apocryphas anteponãt. Promiſſionẽ
domini ieſu chriſti de paracleto ſpirituſan/ Joh. 14. b.
cto in ſuo † archimanicheo dicũt eſſe com/ Ar. † hereſiarcha manicheo
pletam: Unde ſe in ſuis litteris/ ieſu chriſti
apoſtoluʒ dicit: eo qꝫ ieſus chriſtus ſe miſ/
ſurũ eſſe promiſerit/ atqꝫ in illo miſerit ſpi/
ritumſanctum. Propter quod etiaʒ ipẽ ma
nicheus duodecim diſcipulos habuit in/
ſtar apoſtolici numeri: quem numerũ ma/ E
nichei hodieqꝫ cuſtodiunt. Nam ex electis
ſuis habent duodecim/ quos appellãt ma/
giſtros: et tertiũdecimũ principẽ ipſorum.
Epos aũt ſeptuagintaduos/ q̃ ordinantur
a magiſtris: ⁊ pſbyteroſ/ q̃ ordinãꝛ ab epis.

Habēt etiā epi diaconos: Jam ceteri tantūmodo electi vocanť. Sed mittūť etiā ipſi qui videnť idonei ad hūc errorē/ vel vbi eſt ſuſtentandū ꝛ augendū/ vel vbi nō eſt etiā ſeminādū. Baptiſmum in aqua nihil cuiq̄ perhibent ſalutis afferre: nec quemq̄ eorū quos decipiunt baptiçandum putant. Orationes faciūt ad ſolem per diem quaquauerſuꝫ circūit: Ad lunaꝫ per noctem/ ſi apparet: ſi aūt non apparet/ ad aquiloniam partē/ qua ſol cū occiderit ad orientē reuertitur/ ſtāt orātes. Peccatoꝝ originē nō libero arbitrio voluntatis/ ſed ſubſtātię tribuunt gētis aduerſę: quā dogmatiçātes eſſe hoībus mixtā: oēm carnē nō dei/ ſed malę mētis perhibēt eſſe opificiū: quā a cōtrario principio deo coęternā eſſe aiunt: Carnalē
Gal.5.c. concupiſcentiā/ qua caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū: non ex viciata in primo homine natura nobis ineſſe infirmitatē/ ſed ſubſtantiā volūt eſſe contrariam: ſic nobis adhęrentē/ vt quando liberamur atq̄ purgamur/ ſeparetur a nobis/ ꝛ in ſua natura etiam ipſa immortaliter viuat: Eaſq̄ duas alas/ vel duas mētes/ vnā bonā/ alterā malam in vno homine inter ſe habere conflictum: quādo caro cōcupiſcit aduerſus ſpirituꝫ/ et ſpūs aduerſus carnē: Nec in nobis ſanatū hoc vitiū/ ſicut nos dicim⁹ nunq̄ futurum/ ſed a nobis ſeiunctam atq̄ ſecluſam ſubſtātiam iſtam mali: ꝛ finito iſto ſęculo poſt cōflagrationē mūdi in globo quodā tanq̄ in carcere ſempiterno eſſe victurā: Cui globo affirmāt acceſſurū ſemp ꝛ adhęſurū/ q̄ſi coopertoriuꝫ atq̄ tectoriū ex aīab⁹: natura q̄dē bonis/ ſed tamē q̄ nō potuerāt a natu-
Al. tmundari ręmalę contagione† purgari.

47 b †Ierachitę q̄ꝝ auctor hieracha nūcupaťr/ reſurrectionē carnis negant: monachos tm̄ ꝛ monachas ꝛ coniugia nō habentes/ in cōmunionem recipiunt. Ad regnū cęloꝝ nō ptinere paruulos dicūt: q2 nō ſūt eis merita vlla certaminis quo vitia ſuperentur.

Al. † heraclite quoꝝ auctor heracli⁹ ꝛc.

48 m Elitiani a melitio nūcupati/ nolentes orare cū cōuerſis: id ē eis qui in perſecutione ceciderant/ ſchiſma fecerunt: Nūc autem dicuntur arrianis eſſe coniuncti.

Al. toperari

49 a Rriani ab arrio/ in eo ſunt notiſſimi erroris/ quo patrē ꝛ filiū ꝛ ſpiritum ſanctū nolūt eſſe vnius eiuſdēq̄ naturę atq̄ ſubſtātię: aut vt expreſſius dicaťr eſſentię/ quę ουσια gręce appellaťr: ſed eſſe filiū creaturā: ſpm̄ vero ſanctū creaturā creaturę: h̄ ē ab ipſo filio creatū volūt. In eo aūt ꝙ chriſtuꝫ ſine aīa ſolā carnē ſuſcępiſſe arbitranťr/ min⁹ noti ſūt. Nec aduerſus eos ab aliq̄ inueni de hac re aliq̄n fuiſſe certatū: Sꝫ h̄ verū eē ꝛ epiphanius nō tacuit: ꝛ ego ex eorū quibuſdam ſcriptis ꝛ collocutionibus certiſſime cōperi: Rebaptiçari quoq̄ ab his catholicos nouim⁹/ vtrū ꝛ nō catholicos/ neſcio.

v Adianos/ q̄s appellat et epiphani⁹ 50
ſchiſmaticos/ nō hęreticos vult videri: Alij vocāt anthropomorphitas: q2 deū ſibi fingūt cogitatōe carnali in ſimilitudinē imaginis corruptibil' hoīs: q̄d ruſticitati eorū tribuit epiphanius/ parcēs eis ne dicantur hęretici. Eos autem ſeparaſſe ſe dicit a cōmunione noſtra/ culpādo epiſcopos diuites: et paſcha cuꝫ iudęis celebrādo: Quis ſint qui eos in ęgypto eccleſię catholicę cōicare aſſeuerēt. De fotinianis autem/ quos iſto loco epiphanius cōmemorat/ iā ſuperius ſatis locut⁹ ſum.

f Emiarrianos epiphanius dicit/ qui 51
ſimilis eſſentię dicunt filium: tanq̄ nō plenos arrianos quaſi arriani: nec ſimile velint cuꝫ hęc eunomiani dicere celebrentur.

m Acedoniani ſunt a macedonio con- 52
ſtantinopolitanę eccleſię epiſcopo: quos et πνευματουμαχοσ gręci dicunt: eo ꝙ de ſpiritu ſancto litigent: Nam de patre et filio recte ſentiunt ꝙ vnius ſint eiuſdemq̄ ſubſtantię vel eſſentię: ſed de ſpiritu ſancto hoc nolunt credere/ creaturam eum eſſe dicentes. Hos potius q̄dam ſemiarrianos vocant: ꝙ in hac queſtione ex parte cum illis ſint/ ex parte nobiſcum: Quis a nonnullis perhibeantur: non deum/ ſed deitatem patris ꝛ filij dicere ſpiritumſanctum/ et nullam propriim habere ſubſtantiam.

a Eriani ab aerio quodā ſunt: q̄ cum 53
eſſet p̄ſbyter/ doluiſſe fertur ꝙ epiſcopus non potuit ordinari: ꝛ in arrianorū hęreſim lapſus: ꝓpria q̄ꝫ dogmata addidiſſe nōnulla/ dicēs: orare vel offerre ꝓ† mortuis oblationē nō oportere: nec ſtatuta ſolenniter celebrāda eſſe ieiunia/ ſꝫ cū q̄ſq̄ voluerit ieiunādū/ ne videaťr eſſe ſub lege. Dicebat etiā p̄ſbyterū ab epō nulla differētia debere diſcerni. Quidā ꝓhibēt iſtoſ ſic enchratitas vel āpotactitas nō admittere ad cōionē ſuā/ niſi ꝯtinētes: ꝛ eos q̄ ſęculo ita renūciauerint/ vt propria nulla poſſideāt: ab eſca tm̄ carniū nō eos abſtinere dic̄ epiphanius: Philaſter vero ꝛ hanc eis tribuit abſtinentiam.

Al. †[illegible]tibus.

54 Etiani ab ętio ſũt vocati:idcõq; eu/
a nomiani ab eunomio ętij diſcipulo:
in quo nomie magis innocuerunt:
Eunomius q̃ppe in dialectica p̃ualẽs/ acu
tius/ ⁊ celebrius defendit hãc hęreſim: diſſi
milẽ per oĩa patri aſſerẽs filiũ ⁊ filio ſpiritũ
ſãctũ. Fert etiã vſq; adeo fuiſſe bonis mo/
rib⁹ inimicus/ vt aſſeueraret: q̃ nihil cuiq;
obeſſet q̃rũlibet ꝑpetratio ac perſeuerantia
peccatorũ / ſi huius quę ab illo docebatur
fidei particeps eſſet.

55 Pollinariſtas apollinaris inſtituit
a q̃ de aĩa chriſti a catholica diſſenſe/
rũt/ dicentes ſicut arriani: deũ chri/
ſtũ carnẽ ſine aĩa ſuſcępiſſe. In q̃ q̃ſtiõe te/
ſtimonijs euãgelicꝭ victi: mentẽ / q̃ rõnalis
ẽ aĩa hoĩs/ ñ fuiſſe ĩ aĩa chriſti: ſ; ꝓ hac ipſũ
verbũ ĩ ea fuiſſe dixert. De ipſa vero ei⁹ car/
ne ſic a recta fide diſſenſiſſe ꝓhibent/ vt di/
cerent carnẽ illã ⁊ verbũ vni⁹ eiuſdẽq; ſub/
ſtantię: cõtentioſiſſime aſſeuerãtes/ verbu;
carnẽ factum/ hoc eſt verbi aliquid in carnẽ
fuiſſe conuerſum atq; mutatũ: non autem
carnẽ de marię carne ſuſcęptã.

Ar.† An:idi/ omaritę

56 †Atidicomarianitę appellati ſũt hę
a retici q̃ marię virginitati vſq; adeo
cõtradicunt: vt affirment eam poſt
chriſtum natũ viro ſuo fuiſſe cõmixtam.

57 †Sallianorum: poſtremã ponit epi/
A p phanius hęreſim pſallianoꝝ: qđ no
men ex lingua ſyra eſt: gręce autem
dicũtur ευχιται ab orãdo ſic appellati. Tã
tũ eni orant/ vt eis q̃ hoc de illis audiũt in/
credibile videat. Nã cũ dñs dixerit: Opor/
tet ſemp orare ⁊ ñ deficere: Et apl's: Sine i/
termiſſione orate. Qđ ſaniſſime ſic accipit:
vt nullo die intermittant certa tẽpora orã/
di. Iſti ita nimis hoc faciũt/ vt hinc iudicẽ/
tur iter hęreticos nominãdi: Quis nõnul/
li eos dicãt de purgatione animarũ neſcio
quã phantaſticã ⁊ ridiculã fabulã narrare:
porcã ſcilicet cũ porcellis ſuis videri exire
de ore hominis quãdo purgat: ⁊ in eũ viſi/
bili ſimiliter ſpecie ignẽ qui non comburat
intrare. His adiũgit epiphanius euphemi/
tas martyrianos / ⁊ ſatamanos: ⁊ hos oẽs
cũ illis tãq; vnã hęreſim ponit. Dicunt eu/
chitę opinari: monachis non licere ſuſten/
tandę vitę ſuę cauſa aliquid operari: atq;
ita ſeipſos monachos ꝓfiteri/ vt omino ab
B operibus vacent. Vſq; ad iſtos ergo de hę/
reſibus opus ſuum ſupradictus eps cypri/
us apud gręcos inter magnos habitus: et
a multꝭ in catholica fidei ſanitate laudat⁹.
Cuius ego in cõmemorãdis hęreticis non
modũ/ ſ; ordinẽ ſum ſecut⁹: Nã ⁊ aliqua ex
alijs poſui q̃ ipſe nõ poſuit: ⁊ aliqua nõ po
ſui/ quę ipſe poſuit: itaq; alia latius q̃ ipſe/
alia etiam breuius explicaui: parẽq; in nõ
nullis exhibui breuitatẽ/ oĩa moderãs ſicut
intentionis męę ratio poſtulabat. Proin/
de ille de octuaginta hęreſib⁹/ ſeparatis vi/
ginti/ quas añ dñi aduentũ extitiſſe ſicut ei
viſum eſt cõputauit: reliquas poſt domini
aſcenſum natas ſexaginta breuiſſimis li/
bris quinq; cõprehendit: atq; oẽs in ſex li/
bros totius eiuſdem ſui opis fecit cõcludi.
Ego aũt quia ſm petitionẽ tuam eas here/
ſes memorare inſtitui/ quę poſt glorifica/
tionem chriſti ſe aduerſus doctrinam chri/
ſti/ etiam ſub velamine chriſtiani nominis
extulerũt: quinq̃gintaſeptem ex epiphanij
ipſius opere in meũ tranſtuli/ duas in vnã/
referẽs: vbi nullã differẽtiã potui reperire:
⁊ rurſus vbi ille ex duab⁹ vnã facere voluit/
ſub nũeris ſuis ſingulas poſui. Sed adhuc
cõmemorare debeo/ ſiue quas apud alios
repperi/ ſiue q̃s ipſe reminiſcor. Nũc ĝ addo
q̃s philaſter poſuit/ nec poſuit epiphanius.

Etangiſmonitę dici pñt q̃ metãgiſ/ 58
m mon aſſerũt/ dicẽtes ſic eẽ ĩ pr̃e filiũ/
quõ vas ĩ vaſe: q̃ſi duo corpa carna
liꝰ opinãtes: ita vt fili⁹ intret in patrẽ tan/
q̃ vas minus in vas maius: Unde et tale
nomen hic error accępit: vt μεταγγισμοσ
gręce diceret. αγγειον q̃ppe illa lĩgua vas
dicit: ſ; introitus vnius vaſis in alterũ la/
tinę vno noie nõ põt dici: ſic gręce potuit/
μεταγγισμοσ

Eleuciani vel hermiani ab auctori/ 59
ſ bus ſeleuco vel hermia: qui elemen/
torum materiam de qua factus eſt
mundus: non a deo factam dicunt / ſed deo
coęternam. Nec animam deo tribuũt crea/
tori / ſed creatores eſſe animarum angelos
volunt de igne ⁊ ſpiritu. Malũ autem aſſe/
runt eſſe aliqñ a deo: aliquando a materia.
Negãt ſaluatorem in carne ſedere ad dexte
ram patris: ſed ea ſe exuiſſe ꝓhibẽt / eãq; in
ſole poſuiſſe: accipiẽtes occaſionẽ de pſal/
mo vbi legit: In ſole poſuit tabernaculum Pſ. 18.
ſuũ. Negant etiã viſibile; paradiſum. Ba/
ptiſmũ ĩ aqua nõ accipiũt. Reſurrectione;
nõ putãt futurã/ ſed quotidie fieri in gene/
ratione filiorum

Roclianitę ſecuti ſunt iſtos: ⁊ addi/ 60
p derunt chriſtũ non in carne veniſſe.

Atriciani a patricio nũcupati/ ſub/ 61
p ſtantiã carnis humanę nõ a deo/ ſ;
a diabolo ꝯditã dicũt: eãq; ſic fugiẽ
dã ⁊ deteſtãdã putãt: vt q̃dã coꝝ ꝓhibeat/
etiã morte ſibi illata carere carne voluiſſe.

Ar.† Maſſali ani ſiue euchi te hereſim maſ ſalianoꝝ: qđ nomen ⁊c.
Lucc. 18. a.
1. theſſal. 5. c.

62 a Scitę ab vtre ſic appellati ſūt: ἄσκοσ enim grecę / latine vter dicit: quem perhibentur inflatum ꝛ opertū circumire bacchātes: tāꝗ ipſi ſint euangelici vtres noui / vino nouo repleti.

63 p Attalorinchitę intantū ſilentio ſtudēt: vt narib⁹ ꝛ labijs ſuis digitū opponāt: ne vel ipſā taciturnitatę voce pręripiāt / quādo tacendum ſibi eſſe arbitrantur: vnde etiā illis eſt nomen inditum: πάσσαλοσ enī dicit grecę pal⁹ ꝛ ῥύνχοσ naſus. Cur aūt per palū digitū ſignificare maluerint / a quibus hoc nomē cōpoſitum eſt / neſcio: Cū grecę dicat digit⁹ Δάκτυλοσ: ꝛ poſſint vtiꝗ dactilorinchitę multo euidētius nuncupari.

64 a Quarij ex h appellati ſunt / ꝙ aquā offerūt in poculo ſacramēti: nō illud quod omnis eccleſia.

Ar. t colatbiani.
Eſa. c. 45. a.

65 c †Oluthiani a quodam colutho: q̄ dicebat deum non facere mala / cōtra illud quod ſcriptū ē: Ego deus creans mala.

Gen. 1. d.

66 f Loriniani a florino: qui econtrario dicebat deum creaſſe mala: cōtra id qđ ſcriptū eſt: Fecit deus oia / ꝛ ecce bona valde. Ac ꝓ hoc ꝗuis contraria inter ſe dicentes / tamen ambo diuinis eloquijs reſiſtebāt. Creat enī de⁹ mala / pęnas iuſtiſſimas irrogando: qđ coluth⁹ nō videbat: non aūt malas creādo naturas atꝗ ſubſtātias / inꝗtū ſunt naturę atꝗ ſubſtātię: vbi florinus errabat.

De mundi ſtatu diſſentientes.
Apocal. 21. a.

67 b Ereſē q̄ndā ſine auctore ꝛ ſine noīe philaſter cōmemorat: q̄ dic hūc mūdū etiā poſt reſurrectionē mortuoꝝ in eodē ſtatu in quo nunc eſt eſſe manſurū: neꝗ ita eſſe mutādū / vt ſit cęlū nouū ꝛ tra noua / ſicut ſctā ſcriptura ꝓmittit.

Exo. 3. b.
Joſue. 5. d.
Eſaie. 20. a.

68 c Et alia hereſis nudis pedib⁹ ſp ābulantiū: in eo ꝙ dn̄s dixerit ad moyſen vel ad ioſue: Solue calciamētū de pedib⁹ tuis: Et ꝙ propheta eſaias nudis pedibus iuſſus fuerit ambulare.

69 d Onatiani vł donatiſtę ſūt / q̄ ꝑmū ꝓ pt̄ donatū ꝯ ſuā volūtatē cecilianū eccl̄ię carthaginēſis epm factū / ſchiſma fecerūt: obijciētes ei crimina nō ꝓbata: ꝛ maxime ꝙ a traditorib⁹ diuinaruꝫ ſcripturarū fuerit ordinatus. Sed poſt cauſam cū eo dictā atꝗ finitā / falſitatis rei deprehēſi pertinaci diſſenſione firmata in hęreſim ſchiſma verterūt: tanꝗ eccleſia chriſti propter crimina ceciliani / ſeu vera / ſeu qđ magꝭ apparuit iudicibus falſa de toto terrarum orbe perierit: vbi futura ꝓmiſſa eſt / atꝗ in africa donati parte remanſerit: in alijs terrarum partibus quaſi contagione cōmunionis extincta. Audēt etiam rebaptiȥare catholicoſ. Ubi ſe āpli⁹ hęreticos eē firmarūt cum eccleſię catholicę vniuerſę placuerit: nec in ipſis hęreticis baptiſma commune reſcindere. Hui⁹ hęreſis principē accipim⁹ fuiſſe donatū: qui de numidia veniēs ꝛ cōtra cecilianū chriſtianā diuidēs plębē / aduinctis ſibi eiuſdem factionis epis / maiorinū apđ carthaginē ordinauit epm. Cui maiorino donatus alius eadē diuiſione ſucceſſit: qui eloquētia ſua ſic cōfirmauit hāc hęreſim / vt mlti exiſtimēt ꝓpt ipſū poti⁹ eos donatiſtas vocari. Extāt ſcripta ei⁹: vbi apparet eū etiā nō catholicā de trinitate habuiſſe ſentētiā: Sꝫ ꝗuis eiuſdē ſubę / minorē pre filiū / ꝛ minorē filio putaſſe ſpm̄ſctm̄: Uerū i hūc quē đ trinitate habuit ei⁹ errorē donatiſtarū mltitudo intēta nō fuit: nec facile in eis quiſꝗ qui hoc illū ſenſiſſe nouerit / inuenit. Iſti hęretici in vrbe roma montenſes vocant: qb⁹ hinc ex africa ſolēt epm mittere: aut hinc illuc afri epi eorū pergere: ſi forte ibi eum ordinare placuiſſet. Ad hāc hęreſim in africa ꝛ illi pertinent / qui appellantur circūcelliones: genus hominū agreſte ꝛ famoſiſſimę audacię: non ſolū in alios immania facinora ꝑpetrando / ſed nec ſibi eadē inſana feritate parcendo. Nam ꝑ mortes varias / maxime pręcipitiorum ꝛ aquarū et ignium ſeipſos necare conſuerun / et in iſtum furorem alios quos potuerint ſexus vtriuſꝗ ſeducere: aliquādo vt occidātur ab alijs / mortē niſi fecerint cōminātes. Uerūtamē plęriſꝗ donatiſtarū diſplicent tales: nec eoꝝ cōmuniōe cōtaminari ſe putant / qui chriſtiano orbi terrarū dementes obijciūt ignotorum crimen afroruꝫ. Multa ꝛ inter ipos facta ſūt ſchiſmata: et ab eis ſe diuerſi cętibus alij atꝗ alij ſepararunt: quorū ſeparationē cętera grandis multitudo nō ſenſit: Sꝫ apđ carthaginē maximianus ꝯtra primianū ab eiuſdē erroris centū ferme epis ordinatus: et a reliquis trecētis decē cuꝫ eis duodecim / q̄ ordinationi eius etiā pręſentia corpali interfuerūt / attrociſſima criminatiōe dānat⁹ / cōpulit eos noſſe etiam extra eccleſiā dari poſſe baptiſmū chriſti: Nā quoſdā ex eis cuꝫ eis quoſ extra eoꝝ eccłiaꝫ baptiȥauerāt / i ſuis honorib⁹ ſine vlla in quoꝗ repetitione baptiſmatꝭ receperūt: nec eos vt corrigerēt ꝑ publicas poteſtates agere deſtiterūt. Nec eoꝝ criminibus per ſui cōcilij ſentētiā vęhemēter exaggeratis cōionem ſuā cōtaminare timuerūt.

B

70 p Riſcillianiſtę quos in hiſpania priſcillianus inſtituit/ maxime gnoſticorū et manicheorū dogmata permixta ſectanť: Quis et ex alijs hereſib⁹ in eos ſordes/tamq̄ in ſentinā quandā horribili cōfuſione confluxerint. Propter occultandas autē cōtaminationes et turpitudines ſuas/habēt in ſuis dogmatibus et hęc v̄ba: Jura/peiera/ ſecretū prodere noli. Hi animas dicunt eiuſdē naturę atq̄ ſubſtantię/cuius eſt deus/ad agonē quendā ſpontaneum in terris exercendū p ſeptē cęlos et per quoſdā gradatim deſcendere principatus: et in malignū p̄ncipē incurrere: A quo iſtū mundū factū volunt: atq̄ ab hoc principe p diuerſa carnis corpa ſeminari. Aſtruunt etiam fatalibus ſtellis homines colligatos: ipſumq̄ corp⁹ noſtrū ſm duodecim ſigna cęli eſſe cōpoſitū: ſicut hi qui mathematici vulgo appellanť: Cōſtituentes in capite arietē: taurū in ceruice: geminos in humeris: cancrū in pectore: † ⁊ cętera nominatim ſigna percurrētes/ad plantas vſq̄ perueniunt/quas piſcibus tribuūt: qď vltimū ſignū ab aſtrologis nuncupať. Hęc et alia fabuloſa / vana / ſacrilega/quę pſequi longum eſt: hereſis iſta cōtexit. Carnes tamq̄ immūdas eſcas etiā ipſa deuitat. Cōiuges quib⁹ hoc malū potuerit perſuadere diſiungens: et viros a nolentib⁹ fęminis: et fęminas a nolentib⁹ viris. Opificiū q̄ppe om̄is carnis non deo bono et vero/ ſed malignis angelis tribuunt. Hoc verſutiores etiā manicheis / q̄ nihil ſcripturarū canonicarū repudiant: ſimul cū apocryphis legentes oīa et in auctoritatē ſumentes/ ſed in ſuos ſenſus allegoricādo/ vertentes quicq̄d in ſanctis libris eſt quod eorū euertat errorē. De chriſto ſabellianā ſectam tenent/ eundē ipſum eſſe dicentes: nō ſolū filiū/ ſed etiā patrem/et ſpiritūſanctū.

Ar. † leonē in manib⁹: virginem ī ventre: librā in vmbilico: ſcorpium in coxis: ſagittarium in vetro: aquarium in veſica: capricornū ī tibijs: piſcē in plantis

71 Cū hoīb⁹ non manducantes

d Icit philaſter/eſſe alios hereticos q̄ cū hominib⁹ non ſumunt eſcas: ſed vtrū cū alijs q̄ eiuſdē ſectę nō ſunt: an etiā inter ſeipſos id faciāt / nō exprimit. Dicit etiā eos de patre et filio recte / de ſpiritu autem ſancto non catholice ſapere: q̄ eum opinenť eſſe creatū.

72 Rhetoriani

a Rhetorio quodam exortā hereſim dicit nimiū mirabilis vanitatis: q̄ omnes hereticos recte ambulare/et vera dicere affirmat: qď ita eſt abſurdū/vt mihi incredibile videať.

73 Chriſti diuinitatem paſſibilem dicentes

a Lia eſt hereſis / quę dicit in chriſto diuinitatem doluiſſe/ cum figeretur caro eius in cruce.

74 Triformē dei putantes

e St alia/quę triformē ſic aſſerit deū/ vt quędā pars eius ſit pater/quędā filius/quędam ſpiritusſctūs: hoc eſt q̄ dei vnius partes ſunt/quę iſtam faciunt trinitatē: velut ex his tribus partib⁹ compleatur deus: nec ſic perfectus in ſeipſo/vel pater/vel filius/vel ſpiritusſanctus.

75 Aquā deo cōeternā dicētes.

a Lia eſt/quę dicit aquam non a deo creatā/ ſed ei ſemp fuiſſe coęternā.

76 Imaginē dei nō eſſe animā ſed corpus

a Lia dicit: corpus hominis/nō animam eſſe imaginem dei.

77 Innumerabiles mundos opinantes.

a Lia dicit/innumerabiles mundos: ſicut opinati ſunt quidam philoſophi gentium.

78 Aīas cōuerti in demones et in q̄cunq̄ aīalia exiſtimātes

a Lia/ſceleratorū animas conuerti in dęmones dicit/⁊ in quęq̄ animalia ſuis meritis congrua.

79 Liberationē olim apud inferos factā chriſti deſcenſione credentes.

a Lia/deſcendēte ad inferos chriſto/ credidiſſe incredulos/⁊ omnes inde exiſtimat liberatos.

80 Chriſti de pr̄e natiuitati initium temporis dicentes.

a Lia/ſempiterne natum non intelligens filiū/putat illam natiuitatem ſumpſiſſe a tempore initiū: et tamē volens coęternū patri filium cōfiteri/apud illum fuiſſe anteq̄ de illo naſceretur exiſtimat: hoc eſt/ſemper eum fuiſſe: verūtamen ſemp eū filiū nō fuiſſe: ſed ex quo de illo natus eſt/filiū eſſe cępiſſe. Has hereſes quę abſq̄ auctorū nominib⁹ ſunt/putaui in hoc opus meū de philaſtri ope trāſferendas: et alias quidē ipſe commemorat: ſed mihi appellandę hereſes nō videnť. Quaſcūq̄ autem ſine nominib⁹ poſui / nec ipſe earū nomina memorauit.

81 l Uciferianos a lucifero caralitano epiſcopo exortos/ ⁊ celebriter nominatos: nec epiphani⁹/ nec philaſter inter hereticos poſuit: credo tm̄modo ſchiſma/non hereſim cōdidiſſe: credentes/ apud quendā tn̄ cuius nomē in codē ei⁹ opuſculo nō inueni/in hereticis luciferianos poſitos legi. Per hęc verba luciferiani inq̄t cum teneant in om̄ibus catholicā veritatē/ in hoc errore ſtultiſſimo prolabunť: vt animā dicant ex tranſfuſiōe generari: eandemq̄ dicunt ⁊ de carne/⁊ carnis eſſe ſubſtantiam. Utrū q̄ iſte pp̄ter hoc qď de aīa iſta ſentiūt: ſi tn̄ vere ita ſentiūt/eos inter hereticos ponendos eē crediderit/recteq̄ crediderit: An etiā ſi id nō ſentirent/ſiue nō ſentiunt/ ideo tn̄ ſint heretici: q̄ ad diſſenſionē ſuā ptinaci animoſitate firmarūt/alia queſtio eſt: neq̄ hoc loco mihi videtur eſſe tractanda.

82 Ouiniāniſtas ꝗꝫ apud iſtum reperi
i ꝗs iā nouerā: A iouiniano ꝗdā mo/
nacho iſta hereſis orta eſt ętate nr̄a
cū adhuc iuuenes eſſem⁹. Hic oīa pctā ſicut
ſtoici philoſophi/paria eē dicebat: nec poſ/
ſe peccare hominē lauacro regenerationis
accepto: nec aliqd ꝓdeſſe ieiunia vel a cibis
aliqbus abſtinētiā. Uirginitatē marię de/
ſtruebat/dicēs eā pariendo fuiſſe corruptā.
Uirginitatē etiā ſctimonialiū/ꝛ continētiā
ſexus virilis in ſctis eligētibus cęlibē vitā
ꝯiugiorꝫ caſtorꝫ atqꝫ fideliū merit[is] adęqua/
bat: ita vt ꝗdā ꝟgines ſacrę ꝓuectę iā ętat[is]
in vrbe roma/ vbi hęc docebat: eo audito
nupſiſſe dicanṫ. Nō ſane ipe vł habebat vł
habere volebat vxorē: qd̄ ꝓpter aliqd̄ apd̄
deū maius meritū in regno vitę ꝑpetuę ꝓ/
futurū/ſed ꝓpter ꝑſentē ꝓdeſſe neceſſitatē/
ne hō cōiugalis patiaṫ moleſtias/diſputa/
bat. Cito tñ iſta hereſis oppreſſa ꝛ extincta
eſt/nec vſqꝫ ad deceptionem aliquorꝫ ſacer/
dotū potuit peruenire.

83 Um euſebij hiſtoriā ꝑſcrutat⁹ eſſē:
Arabici c cui rufin⁹/a ſe i latinā linguā trāſla/
tę/ſubſequentiū etiam tēporꝫ duos
libros addidit: nō inueni aliquam hereſim
quā nō legerim apd̄ iſtoſ: niſi quā i ſexto li/
bro ponit euſebi⁹: narrās eā extitiſſe in ara/
bia. Itaqꝫ hos hereticos / qm̄ nullum eorū
ponit auctorē/arabicoſ poſſum⁹ nūcupare:
ꝗ dixerūt aīas cū corꝑib⁹ mori atqꝫ diſſolui
in fine ſeculi/ vtrūqꝫ reſurgere. Sꝫ hos diſ/
putatione origenis ꝑſentis/ꝛ eos alloquē/
tis celerrime dicit fuiſſe correctos. Iā nunc
illę cōmemorandę ſunt hereſes ꝗ apd̄ nos/
nō apud iſtos repertę ſunt / ſed in recorda/
tione noſtrā ꝗmodocūqꝫ venerūt.

84 Eluidiani exorti ab heluidio: ita vir
b ginitati marię cōtradicūt / vt etiam
poſt chriſtū alios etiā filios de vte/
ro ſuo ioſeph peperiſſe cōtendant: ſed mirū
Al. † antidico/ marianitas iſtos ꝑtermiſſo heluidij nomine†antidico/
marit[a]s epiphanius appellauit.

85 Aterniani/ inferiores partes huma
p ni corporis nō a deo/ſed a diabolo
factas opinanṫ: et oīm ex illis ꝑtib⁹
flagitiorū licentiā tribuentes impuriſſime
viuūt: hos etiā venuſtianos ꝗdā vocant.

86 Ertullianiſtę/a tertulliano: cui⁹ mul
t ta leguntur opuſcula eloquētiſſime
ſcripta/ vſqꝫ ad noſtrū tēpus paula
tim deficiētes: in extremis reliquijs durare
potuerūt in vrbe carthaginēſi: me autē ibi
poſito ante aliqt annos / qd̄ etiā te memi/
Al. † Iſlumpti niſſe arbitror/omni ex parte† ꝯſūmati ſunt.
Pauciſſimi etiā qui remāſerāt in catholicā
trāſierṫ: ſuāqꝫ baſilicā ꝗ nūc etiā notiſſima
eſt/catholicę tradiderūt. Tertullian⁹ ꝗ ſicut
ſcꝑta ei⁹ indicāt: aīam dicit immortalē ꝗdē/
ſed eā effigiatū corp⁹ eſſe cōtendit: neqꝫ hāc
tm̄/ſ ipſum etiā deū corporeū eē dicit: licet
nō effigiatū. Nec tñ hinc heretic⁹ crediṫ fa/
ctus. Poſſet em̄ quoqꝫ modo putari ipſā na
turā ſubſtantiāqꝫ diuinā corp⁹ vocare: non
tale corp⁹ cui⁹ ꝑtes alię maiores/alię mino/
res valeāt vł debeāt cogitari: ꝗlia ſūt oīa ꝗ
ꝓprie dicim⁹ corpa: ꝗuis de aīa tale aliqd
ſentiat: Sꝫ potuit vt dixi/ ꝓpterea putari Deus quomō
corpuſ deū dicere/qꝛ nō eſt nihil: nō ē inani corporeus di/
tas: nō ē corporis vel aię ꝗlitas/ſ vbiqꝫ to/ ci poſſit
tus et ꝑ locorꝫ ſpacia nulla partit⁹: in ſua tñ
natura atqꝫ ſubſtātia immutabiliter ꝑma/
net. Nō ꝗ ideo ē tertullian⁹ fact⁹ heretic⁹: ſ
qꝛ tranſiens ad cataphryges/ꝗs an̄ deſtru/
xerat: cępit etiā ſecūdas nuptias ꝯ apoſto/ 1. timoth. 5. c.
licā doctrinā tāqꝫ ſtupra dānare: ꝛ poſtmo/
dū etiā ab ipſis diuiſus/ſua cōuēticula ꝓpa
gauit. Dicit ſane ipſe aīas hoīm peſſimas
poſt mortē in dęmones verti: ſtatū autem
animę credit per traducē ꝓpagari. Here/
ſis venuſtianorū a quibuſdā hereſis pater/
nianorꝫ vocatur.

Et ꝗdā hereſis ruſticana in campo 87
e nr̄o/id eſt hipponēſi / vł potius fuit: Uenuſtiani
paulatim em̄ diminuta/in vna exi/
gua villa remāſerat: in ꝗ ꝗdē pauciſſimi/ ſ
oēs h̄ fuerūt: Qui oēs modo correcti ꝛ ca
tholici facti ſunt: nec aliqs illi⁹ ſupſedit erro
ris.† Abelonij vocabanṫ / punica declina/ Al. Abeloite
tione nois. Hos nonnulli dicūt ex filio adę
noīatos ꝗ eſt vocat⁹ abel: vnde abelianos
vel abeloitas eos nos poſſum⁹ dicere. Nō
miſcebanṫ vxorib⁹: ꝛ eis tñ ſine vxorib⁹ vi/
uere ſectę ipſi⁹ dogmate nō licebat. Mares
ergo ꝛ fęminas ſub cōtinētię ꝓfeſſiōe ſimul
habitātes: puerū et puellā ſibi adoptabāt
in eiuſdem cōiunctionis pacto: ſucceſſores
ſuos futuros morte ꝑuētl/ ꝗbuſqꝫ ſingulis
alij ſurrogabanṫ: dū tñ duo duob⁹ diſparis
ſexus in illius dom⁹ ſocietate ſuccederent.
Utrolibet ꝗppe parente defuncto vno re/
manenti/ vſqꝫ ad ei⁹ ꝗꝫ obitū filij ſeruiebāt.
Poſt cui⁹ mortē etiā ipſi puerū et puellā ſi/
militer adoptabant: nec vnqꝫ eis defuit vñ
adoptarent: generātib⁹ circūquaqꝫ vicinis:
et filios ſuos inopes ad ſpem hereditatis
alienę libenter dantibus.

Elagianorꝫ eſt hereſis hoc tp̄e oīm 88
p recētiſſima a pelagio monacho exor A
ta: Quē magiſtrū cęleſti⁹ ſic ſecut⁹ ē 2. ſen. diſ. 28, ca. pelagia/
vt ſectatores eorꝫ cęleſtiani etiā nūcupenṫ. norum.
Hi dei gratię ꝗ ꝑdeſtinati ſum⁹ i adoptio/ 1. Retract. ca. 9.
nē filiorꝫ ꝑ ieſū chriſtū in ipſuꝫ: ꝛ ꝗ eruimur Eph. 1. b.
de poteſtate tenebrarū/ vt in eū credamus Col. 1. b.

atq̧ in regnū ipſi⁹ tranſferamur: ꝓpꝑ qḋ
Ioh.6.g. ait: Nemo venit ad me/ niſi fuerit ei datū a
Roma.5.a patre meo: Et quia diffunditur charitas in
Gal.5.b. cordib⁹ noſtris: vt fides per dilectionē ope/
retur: Intantum inimici ſunt / vt ſine hac
poſſe hominē credāt facere oia diuina man
data: cū ſi hoc verū eſſet: fruſtra dñs dixiſſe
Ioh.15.a. videreꝛ: Sine me nihil poteſtis facere. De/
niq̧ pelagi⁹ a fratrib⁹ increpat⁹/ ꝙ nihil tri/
bueret adiutorio grē dei ad ei⁹ mādata fa/
cienda: correptioni eoꝝ hacten⁹ ceſſit: vt nō
eā libero arbitrio ꝑponeret/ ſed infideli cal
liditate ſupponeret dicens: Ad hoc eā dari
hoib⁹/ vt q̄ facere ꝑ liberꝝ iubēꝛ arbitriū/ fa/
cili⁹ poſſint iplere ꝑ gratiā. Dicēdo vtiq̧: vt
facili⁹ poſſint: voluit credi / etiā ſi difficili⁹/
tñ poſſe hoies ſine gr̄a facere iuſſa diuina.
Illā vō gratiā dei/ ſine q̄ nihil boni poſſu/
mus facere/ nō eſſe dicūt niſi in libero arbi/
trio: qḋ nullis ſuis ꝑcedentib⁹ meritis ab il
lo accępit noſtra natura: ad hoc tñ ipſo ad/
iuuante ꝑ ſuā legem atq̧ doctrinā: vt diſca
mus q̄ facere et quę ſperare debeam⁹: Non
aūt ad h̄ ꝑ donū ſpūſſancti/ vt q̄ didicerim⁹
eſſe facienda faciam⁹: Ac ꝑ h̄ diuinitus nob
dari ſciētiā ꝯfitenꝛ/ q̄ ignorātia pelluꝛ: Cha/
ritatē autē dari negāt q̄ pie viuiꝛ: vt ſcꝫ cū
1.Cor.8.a. ſit dei donū: ſcientia q̄ ſine charitate inflat/
non ſit dei donū ipſa charitas: q̄ vt ſcientia
B nō inflet/ ędificat. Deſtruūt etiā orationes
q̄s facit eccleſia: ſiue ꝓ infidelib⁹ ⁊ doctrinę
dei reſiſtentib⁹/ vt cōuertanꝛ ad deū: ſiue ꝓ
fidelib⁹/ vt augeaꝛ eis fides ⁊ ꝑſeuerēt i eo.
Hęc q̄ppe nō ab ipſo accipere/ ſ; a ſeipſis ho/
mines habere cōtendunt: gratiā dei q̄ libe/
ramur ab īpietate dicētes ſm merita noſtra
dari: Qḋ q̄dē pelagi⁹ in ep̄ali iudicio pale/
ſtino dānari metuēs / dānare cōpulſus ē: ſ;
in poſteriorib⁹ ſuis ſcꝑtis h̄ inueniꝛ docere.
In id etiā ꝓgrediunꝛ/ vt dicāt vitā iuſtorū
in hoc ſęculo nullū oino habere pctm̄/ et ex
his eccleſiam chriſti hac mortalitate perfici
vt ſit oino ſine macula ⁊ ruga: q̄ſi nō ſit chri
ſti eccleſia q̄ in toto terrarū orbe clamat ad
Math.6.b. deū: Dimitte nobis debita nr̄a. Paruuloꝝ
etiā negātes ſm adā carnaliter natos cōta/
giū mortis antiquę ꝑma natiuitate cōtra/
here: Sic enim eos ſine vlla pcti originalis
vinculo aſſerūt naſci/ vt prorſus non ſit qḋ
de eis oporteat ſecūda natiuitate dimitti:
ſed eos ꝓpterea baptiçari/ vt regeneratiōe
adoptati admittanꝛ ad regnū dei: de bono
in melius trāſlati/ non iſta renouatione ab
aliquo malo obligationis veteris abſoluti.
Nā etiā ſi nō baptiçenꝛ / ꝓmittūt eis extra
regnū q̄dē dei/ ſed tñ ęternā ⁊ beatā quādā
vitā ſuā. Ipſū q̧ adā dicunt etiā ſi nō pec/
caſſet/ fuiſſe corpore moriturū: neq̧ ita mor
tuum merito culpę/ ſed conditione naturę.
Obijciunꝛ eis ⁊ alia nonnulla: ſed iſta ſunt
maxime ex q̄bus intelliguntꝛ etiam illa vel
cūcta/ vel pene cūcta pendere. Ecce q̧ mul/ C
tas cōmemorauim⁹ hereſes: nec tñ modum
tuę poſtulatiōis ipleuim⁹. Ex quo eñ chri/
ſtiana religio / vt vbis tuis vtar/ hereditā/
tis ꝓmiſſę nomen accępit: quę hereſes ortę
ſint/ quō cōmemorare oēs potui qui oēs
noſſe nō potui? Qḋ ido exiſtimo: q̄ nullus
eoꝝ quoꝝ de hereſe ſcꝑta legi / oēs poſuit:
Q̄ſiquidē inueni apḋ aliū / q̄s apḋ aliū nō
inueni: ⁊ rurſus apud iſtū q̄s ille nō poſuit.
Ego aūt ꝓpterea plures q̧ ipſi poſui: quia
collegi ex oibus q̄s oēs apud ſingulos non
inueni. Additis etiā his quas ipſe recolēs
apḋ vllū eorū inuenire nō potui. Uñ meri/
to credo nec me poſuiſſe oēs: q̄ nec oēs qui
de hac re ſcꝑſerāt legere potui: neq̧ h̄ quēq̧
eoꝝ video feciſſe q̄s legi. Poſtremo etiā ſi
oēs forſitan poſui/ qḋ nō puto/ vtrū oēs
ſint vtiq̧ neſcio. Et ido q̄d vis me loquēte
finiri/ nō ſaltem poteſt me cognoſcēte com/
prehendi. Audiui ſcripſiſſe de hereſib⁹ ſcm̄
hieronymū: ſed ipſū ei⁹ opuſculū nec in nr̄a
bibliotheca iuenire potuim⁹: nec vñ poſſit
accipi ſcim⁹. Qḋ ſi tu ſcieris / ꝑueniat illḋ: ⁊
forſitan habebis meli⁹ aliq̄d q̧ hoc noſtrū:
q̧uis nec ipſū / licet hominē doctiſſimū oēs
hereſes arbitror indagare potuiſſe. Et certe
abeloitas noſtrę regiōis hereticos q̧tū exi/
ſtimo/ ille neſciuit: Sic forte ⁊ alibi alios in
obſcuriſſimis locis recōditos/ eiuſq̧ noticiā
ipſa locoꝝ obſcuritate fugiētes. Iam vero D
illud qḋ habēt tuę litterę: vt oia omnino di
camus q̄bus heretici a veritate diſſentiūt:
etiā ſi oia ſcirē/ facere nō poſſū: q̄nto minus
poſſim q̄ oia ſcire nō poſſū. Sūt eñ heretici
qḋ fatendū eſt/ q̄ ſingulis vel nō multo am
plius dogmatib⁹ oppugnāt regulā veritatꝭ:
ſicut macedoniani vel fotiniani atq̧ alij q̄/
cūq̧ ita ſeſe habēt: Illi autē vt ita dixerim
fabulones. i. q̄ fabulas vanas eaſdēq̧ lōgas
ꝯplexaſq̧ ꝯtexerūt: tā multis falſis dogma
tib⁹ pleni ſunt/ vt ipſi q̧ illa numerare non
poſſint: aut difficillime poſſint: Nec vlli ali/
eno vlla hereſis facile ſic innoteſcit vt ſuis:
vnde nec earū quas cōmemoraui oñia do/
gmata me dixiſſe vl' didiciſſe ꝓfiteor. Quis
eñ non videat quantā res iſta operam ⁊ q̧
multas litteras flagitet? Nec ideo tñ parū
prodeſt errores iſtos/ q̄s huic operi intexui/
lectos cognitoſq̧ vitare: Quid eñ contra
iſtas ſentiat catholica eccleſia qḋ a me di/
cendū putaſti/ ſupfluo quęriꝛ: cū ꝓpter hoc
ſcire ſufficiat eā ꝯ iſta ſentire: nec aliq̄d hoꝝ

in fidẽ quẽq3 debere recipere. Quõ autẽ ꝗ
ↄ hec veritas habet/ aſſerẽda ac defendẽda
ſint/modulũ operis hui⁹ excedit: Sed mul/
tum adiuuat cor fidele noſſe /q̃d credendu3
nõ ſit: etiã ſi diſputandi facultate id refuta/
re nõ poſſit. Ois itaq3 chriſtian⁹ catholicus
iſta nõ debet credere: ſed nõ oĩs qui iſta nõ
credit / ↄſequẽter debet ſe chriſtianũ catho/
licum iam putaſſe vel dicere: Poſſunt enĩ 7
hereſes aliȩ ꝗ in hoc opere noſtro cõmemo/
ratȩ nõ ſunt/ vel eſſe vel fieri: quarũ aliquã
q̃ſq̃s tenuerit/ chriſtian⁹ catholicus nõ erit.
Quid ꝗ faciat hereticũ deinceps req̃rendũ
eſt: vt cũ hoc dño adiuuãte vitam⁹: nõ ſolũ
ea ꝗ ſcim⁹/ verũetiã ꝗ neſcim⁹/ ſiue ꝗ iã orta
ſunt / ſiue ꝗ adhuc oriri potuerunt heretica
venena vitem⁹. Hui⁹ autẽ ſit iã voluminis
finis: Quẽ ꝓpterea vobis anteq3 totũ hoc
op⁹ ꝑficerẽ / credidi eẽ mittẽdũ: vt eũ q̃cũq3
legeritis / ad id qõ reſtat implendũ qõ tam
magnũ eẽ cernitis/ me oratiõib⁹ adiuuetis.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/
liber de hereſib⁹ ad quoduultdeũ/ explicit.

Capitulorũ libri de quinq3 here/ ſibus / ſancti auguſtini recollecta annotatio.

1 De quinq3 hereſum erroribus.
2 De chriſti militũ armis: 7 cõfidẽtia ha/benda in certamine ↄ hereticos.
3 Paganici errorꝫ improbatio ex mercu/rio hermete et ſibyllinis teſtimonijs.
4 Contra iudȩorũ veſaniã ex ſacris litte/ris diſputatio.
5 Contra manicheos.
6 Contra arrianos.
7 Contra ſabellium.
8 Libri concluſio: et de catholica contra prȩdicta ſententia.

Diui aurelij auguſtini hipponẽ/ ſis epiſcopi/ liber de quinq3 here/ ſibus incipit.

De q̃nq3 hereſũ erroribꝰ: Ca. i.

A

Ebitor ſum
fateor: nõ neceſſitate co
D
gente/ ſed qõ eſt vehemẽ
tius charitate. Ad com/
pellendũ nõ põt eſſe mo
leſtus exactor/ q̃ſi ad red
dendũ deuot⁹ eſt debitor. Sed vt impleam
qõ ꝓmiſi: adiuuate me ſanctis orationib⁹
veſtris: vt dñs oĩpotẽs det gratiã ſermoni/
bus meis vt ſatiſfaciã pijs mẽtib⁹ et aurib⁹
veſtris. Si meminiſſe dignamini qui in tp̃e
aſſuiſtis q̃nq3 hoſtiũ genera eſſe dixim⁹: ↄ ꝗ
expugnãda inducias poſtulauimus: vt ne/
ceſſaria arma ꝑparare poſſim⁹. Promiſſus
dies illuxit: nos q3 impigre ad certamẽ deo
adiuuãte ꝓceſſim⁹. Adiutoriũ noſtrũ a dño Ps. 123.
q̃ fecit cȩlũ 7 terrã. Donabit certanti victo/
riam/ q̃ certanti dedit audaciã. Nõ nos ho/
ſtium turba/ nõ bellãtiũ reuocet forma: nõ
q̃ſi vitrea fulgẽtia terreãt arma. Goliã ma/
gnum/ robuſtũ/ armis terribilib⁹ ingentiq3 1. Regꝫ. 17. f.
turba munitũ/ dauid ſol⁹ puer paruus atq3
inermis vno lapidis ictu proſtrauit: totaq3
allophylorũ caſtra turbauit atq3 fugauit.
Quid aũt aliud petra ↄ goliam miſſa: niſi
chriſtũ ↄ diabolũ ex ſemine dauid venturũ
eſſe ſignificauit? Aggrediamur iã ceterorũ B
ꝗ dixim⁹ q̃nq3 genera ꝓponamus. Pagani Pagani
dicũt: Quid eſt ꝙ nos exhorretis atq3 abij/
citis tãq3 multos colẽtes deos? Ecce 7 vos
deũ/ quẽ ꝑdicatꝫ colendũ: filiũ habere dici/
tis: 7 ſine alteri⁹ cõmixtione ſexus natũ eſſe
cõfingitis. Judȩi dicunt: Quõ vnũ colitis Judei
deũ: q̃ſi 7 hominẽ quẽ patres nr̃i crucifixe/
runt/ deum dicẽtes: hoĩbus extorquetis vt
tamq3 filiũ dei vobiſcũ venerentꝫ 7 colant?
Manichei dicũt phantaſiã eſſe/ ꝙ dr̃ dñm Manichei
ieſum chriſtũ fȩmineo poſſe naſci ex vtero:
Nõ enĩ dignũ ẽ inquiũt/ vt tanta maieſtas
ꝑ ſordes 7 ſqualores fȩminȩ trãſiſſe credatꝫ.
Sabelliani dicũt. i. patripaſſiani: vnus eſt Sabelliani
deus pater 7 filius: q̃ſi q̃ pater/ ipſe et fili⁹:
Nam ſi aliter dixerim⁹: dicemur multicolȩ.
Arriani dicũt: Alius ẽ pater: alius ẽ filius: Arriani
ꝭ minor eſt fili⁹: Quõ enĩ fieri põt/ vt geni/
tori genitus extet ȩqualis?

De chriſti militũ armis: 7 confi/ dentia habenda in certamine cõ/ tra hereticos: Ca. ii.

Ece ſunt errorum propoſitȩ quȩſti/ A
e ones: quaſi hoſtiũ cõpoſitȩ acies.
Cõtra iſtas acies peſtiferas ſanctiſ/
ſimi fratres / aſſumite arma dei vt poſſitis Eph. 6. b
reſiſtere in die malo: 7 in oĩbus ꝑfecti ſtare:
Accingimini lumbos in veritate: nemo tre/
pidet: nemo formidet: Eſt lorica iuſticiȩ: eſt
ſcutum fidei: in q̃ ſagittȩ malignorũ extin/
guantꝫ. Eſt galea ſalutꝫ: eſt gladi⁹ ſpũs/ qõ ẽ
verbũ dei. Quiſq̃s fidelis chriſti militũ his
armis fuerit munitus/ nõ cuiuſq3 formida/
bit ꝑſonã: nõ terrore tp̃is a certamine reuo/
cabitur. Eia fratres/ certamẽ in promptu ẽ:
feruet opus: vrget aduerſarius: ſpicula pa/
rat: iacere tẽptat: nemo expaueſcat. Plures 4. Regꝫ. 6. d.
ſunt nobiſcũ q3 cũ illis. Nobiſcũ ẽ moyſes
ille magn⁹ amicus dei: q̃ vt hoſtẽ vinceret Exo. 17. d.
ꝑliantẽ/ man⁹ ad cȩlũ extendit: iã tunc figu/
ram crucis oſtẽdit: ipſe diuino imperio tu/
mentis ponti voluẽtis flexuoſis ſinib⁹ vn/

Exo.14.c. das/ vnius virgę pcuſſu traijciẽdo populũ
B aridos interim vertit in campos. Nobiſcũ
eſt ieſus poſt moyſen dux populi iſraelitici/
fortiſſim⁹ ꝑliator: cui⁹ etiã nomẽ indicat no
men ſaluatoris: ipſe potentia ſua et diuina
Joſue.10.c fiducia/ diẽ ſui curſus metas ne pageret/ ſta
tuit: et nocti ne accederet imperauit. Ipſe
gentiũ reges nõ ſingillatim / ſed gradatim
ſuperauit/ captiuauit/ humiliauit ꝛ occidit.
Nobiſcũ ẽ dauid manu fortis: Quid dicã?
Seruus dei/ elect⁹ dei/ amicus dei / parens
En:18.6. dei/ nouerat ꝛ bñ nouerat: non ſolũ parcere
ſubiectis ſed et debellare ſupbos/ verũetiã
ꝟtutes oſtẽdere ꝛ patientiã cuſtodire. Ipſe
inimicos ſuos cũ pſequeref nõ pniciosus: ꝛ
cũ vinceret nõ extitit impius. Nobiſcũ ſunt
alij atq̃ alij viri: q̃ oĩa futura pręuiderũt et
ꝑdixerunt. Nõ eſt ğ qđ nos terreat. Tantũ
expectate: audite et orate: intẽtior ꝛ auctior
circa me vr̃a ſit oratio. Non diutius imore/
mur: tã ğ ꝓpoſuim⁹ pſequamur.

Paganici erroris improbatio ex mercurio hermete et ſibyllinis teſtimonijs: Ca.III.

A Quid dicis pagane? Deus inquis ſi
delectat⁹ eſt filiũ/ indiguit cõiugio:
ſi horruit cõiugiũ/ ſolus ẽ ſine filio.
Quid eñ poterat inueniri ſimile deo qđ cõ
iungeref dẽo/ vt pareret filiũ deo? Deinde
ſic dicitis: Si habet filiũ de⁹: iã nõ vnũ coli
tis deũ. Quid agim⁹? Ab allophylo miſſũ
excępim⁹: qđ remittim⁹? Quodlibet miſeri/
mus telũ: licet pueniat ad illũ/ quid ꝓdeſt?
Quare? Quia durus eſt: qꝛ lapideus idola
Ps.113. colit. Scriptũ ẽ eñ: Similes illis ſunt oẽs
q̃ faciũt ea/ ꝛ oẽs q̃ cõfidũt in eis. Sanctas
ſcripturas nõ accipit. Quęram⁹ ğ lapidẽ q̃
percutiaf: vt pcuſſus quaſſef: q̃ſſatus cõmi
nuaf: cõminut⁹ in puluerẽ cõuertaf: cõuer/
ſus in puluerẽ cõpluaf: cõplut⁹ ſeraf: ſatus
faciat fructũ: nõ q̃ igne cõſumaf/ ſꝫ q̃ in hor/
B reo recondaf. Hermes/ q̃ latine mercuri⁹ dr:
ſcripſit librũ q̃ logoſchelios appellaf: id eſt
verbũ pfectũ: magnũ nomẽ libri hui⁹: quia
magn⁹ ẽ de q̃ ſcript⁹ ẽ. Quid eñ pfecti⁹ ver/
Ps.87. bo: q̃ ſolus ẽ inter mortuos liber? Audiam⁹
qđ loquaf mercuri⁹ de ꝟbo pfecto. Dñs in/
q̃t ꝛ oĩm factor deorũ/ ſecũdũ fecit dñm. Et
poſt pauca vt oſtenderet qđ dixerit repetijt
ꝛ dixit: Qm̃ ğ hũc fecit pmũ ꝛ ſolũ ꝛ vnum.
Bon⁹ aũt ei viſus ẽ ꝛ pleniſſim⁹ oĩm bonoꝝ.
Q̃tũ pleniſſim⁹ iohãnes euãgeliſta dicat:
Joh.1.b. De plenitudine ei⁹ oẽs accepim⁹ gratiã pro
grã. Bonus autẽ ei viſus eſt: ꝛ pleniſſimus
oĩm bonoꝝ. Et ſequif: Lętatus ẽ. Cui / vel
cũ q̃ lętatus ẽ? Et valde dilexit tãq̃ vnige/
nitũ ſuũ. Quẽ pmo factũ dixit: poſtea vni/
genitũ appellauit. Itẽ alio loco ſic dixit: Fi/
lius bñdicti dei atq̃ bonę voluntatis: cui⁹
nomẽ nõ põt humano ore narrari. Quęre/
bas pagane cõiugẽ dei? Audi mercuriũ: pa
ra frontẽ: excipe lapis lapidẽ: cade vt eriga
ris: frãgere vt cõfirmeris: deſtruere vt ędifi/
ceris: Ictus lapidis nõ cutẽ aperiat frõtis:
nõ venã rumpat ſanguinis: nõ faciat foueã
vulneris/ ſed ſignũ faciat crucis. Coniugẽ
dei q̃ris: abijciaf ex corde tuo improba pra
uitas. Coniunx dei bona volũtas ẽ. Quõ
et pater ſit deus/ ꝛ fili⁹ deus: nec tñ duo dij
ſed vn⁹ deus: tecum diſputare nõ debeo: qꝛ
niſi credideris nullaten⁹ intelligere potue/ Eſaie.7.b.
ris. Tamẽ filiũ dei dñm fatetur mercurius.
Hoc lapide pcuſſus/ lapideus deſinat eſſe
ſacrilegus. Audiam⁹ qđ etiã ſibylla vates C
eorundẽ dicat. Aliũ inq̃t dedit deus filium
homini colendũ. Quãtũ apparet in his ſen/
tentijs mercurij et ſibyllę / ſabellius etiam
iudicaf. Mercuri⁹ ꝛ patrẽ deũ dicit et filiũ:
ꝛ ſibylla dicit aliũ: Sabellius dicit nõ aliũ:
quia eundẽ patrẽ aſſerit quẽ filiũ: Optimũ
valde eſt ſi modo nõ vnũ tñ/ ſed etiam ad
q̃ntoſcũq̃ miſſus puenire potuit. Aduerſa
rios hoc ictu pcutiamus. Itẽ ſibylla dicit:
Ipm tuũ cognoſce deũ dei filiũ eſſe. Ver/
ſus iſte ꝛ paganũ increpat ꝛ iudęũ. Alio lo/
co filiũ dei ſymbolũ appellat. i. cõſiliũ vł cõ/
ſiliariũ. Et ꝓpheta dicit: Vocabif nomen Eſaie.9.b.
ei⁹ admirabilis/ cõſiliarius/ deus fortis/ pa/
ter futuri ſęculi. Hic arrian⁹ arguif: q̃ cũ di/
cat minorẽ dei filiũ/ dicit aliqñ deũ non ha
buiſſe: Et ſi fuit ſine filio/ fuit ſine conſilio.
Ecce ad quanta ꝓuocamur. Sꝫ qꝛ de⁹ nũq̃
fuit ſine cõſilio: etiã ꝯdicente arriano/ nũq̃
etiaꝫ pater potuit eſſe ſine filio. Quid agis
pagane? Aperi aures: noli eſſe ſicut aſpis
ſurda: q̃ obdurat aurẽ ne audiat vocẽ incan/ Ps.57.
tãtis. Nõ tibi meos auctores ꝓfero: Tuus
eſt mercurius: cui⁹ inter deos tantus honor
cultuſq̃ a vobis allatus ẽ/ vt ei⁹ noĩe diem
dñi vocaretis. Ipſũ audi: ipſe te cõuincat:
ipſe expugnet: vt cũ te vicerit/ illi cedas et
mihi credas. Mercuri⁹ dixit: Dilexit deus
vnigenitũ ſuũ. Ipſe dixit: Filius benedicti
dei atq̃ bonę voluntatis. Et ne ei⁹ noĩe tę/
diũ interrogationis ſuſtineret/ ſecutus ad/
iunxit: Cui⁹ nomẽ nõ põt humano ore nar/
rari. Quid tu mercuri ab hoĩbus dicis/ no/
men dei filij narrari nõ poſſe? A te narref q̃
nõ hõ/ ſed deus ab hoĩbus ęſtimeris. Loq̃t
autẽ ad filiũ ſuũ dicẽs: Eſt eñ quis filij in/
enarrabilis ſermo ſapientię ſpũſſanctus?
Nõne hoc eſt: In pncipio erat verbũ? Dic Joh.1.a.

hermes:ſermo iſte ſapientię habet matrē?
Sequit̃ de ſolo deo: Dñs eſt oim dominan
te deo mortalib⁹. Et q2 ab hoib⁹ indagari
nō pōt:addit ꝛ dicit: Sup hoies eſt. Nomē
filij dei narrare nō poſſū/q2 nō ſum de⁹:di/
cant hoies q̄ſi hoies qđ nō ſum:ego agno/
ſco qđ ſum. Sermo ſapiētię de ſolo deo eſt.
Non ergo ibi pagane hūanū ſuſpiceris aut
fingas fuiſſe cōiugiū: de ſolo dño eſt:et ſup
hoies eſt. Increpat te ſibylla dicēs: Ipſum
tuū cognoſce dñm dei filiū eſſe: Ipſum /nō
aliū:nō martē/non iouē/non mercuriū/ ſed
quem confitetur mercurius. Quid miraris
chriſtiane/ꝙ talia de patre et filio dicāt? Et
Iacob.2.d demones credunt et cōtremiſcunt. Nempe
Marci.1.c. in euangelio tranſeunte domino dicūt: No
uimuſ ꝙ ſis filius dei: veniſti ante tempus
perdere nos. Utinam quomodo dęmones
iudicem/ ſic hoies agnoſcerēt ſaluatorē.

Cōtra iudeoꝝ veſaniā ex ſacris litteris diſputatio: Ca.iiii.

A Quid dicit iudęus? Un⁹ ē nobis de⁹
pater:ipſū/nō aliū nouim⁹. Illū ỽo
quē dicitis chriſtū:patres noſtri nō
deū/ſed hominē occiderūt. Nempe hoc eſt
qđ dixi: Utinā quō dęmones iudicē/ſic ho
mines agnoſcerēt ſaluatorē. Ecce dęmoneſ
viderūt ꝛ tremuerūt:hoies viderūt ꝛ occide
rūt. Dęmones ꝯfeſſi ſunt:homines pſecuti
ſūt. Quę infęlicitas ꝛ q̄nta miſeria imparē
dęmonib⁹ iueniri? Itē hoies credūt/dęmo/
nes percūt:hoies ſanant̃/dęmones puniū/
Pſ.76. tur. Sed hęc imutatio eſt dexterę excelſi/nō
ꝑſumptio hoīs de ſuis virib⁹ cōfidētis. Cō/
tra iſtū iudęū nō laboro:pugnēt cōtra illū
codices ſui:pugnent lex ꝛ ꝓphetę: ꝛ aut vi/
ctus ꝛ humiliat⁹ ſaluabit̃:aut ſupb⁹ ꝛ perti/
Exo.23.c. nax punict̃. Dixit dñs ad moyſen: Ecce ego
mitto angelū meū q̄ ꝑcedat te/et cuſtodiat
in via ꝛ introducat in locū quē paraui. Ob
ſerua eū ꝛ audi vocē eius/nec cōtemnendū
putes. Audiſti angeluȝ/agnoſce dñm. Nec
cōtēnendū eſſe putes. Quare? Quia nō re/
mittet cū peccaueriſ: ꝛ eſt nomē meū in illo.
Quis eſt ille magn⁹ cui de⁹/ꝛ poteſtatē ſuā
Pſ.23. dedit/ꝛ nomē? Dñs ỽtutū/ipſe eſt rex glię.
B Et vnde ꝓbam⁹ ꝙ cū dicit̃ angelus/ debe/
at intelligi de⁹? In libro q̄ appellat̃ geneſis.
Gen.19.a. Uenerūt inq̄t duo angeli ſodomā veſpere:
ſedente loth pręforib⁹ ciuitatis: q̄s cum vi/
diſſet/ſurrexit ꝛ iuit obuiā eiſ. Quid plura?
Suſcępit/ꝛ obſecut⁹ ē eis tāq̄ ꝑegrinis. Cō
ſuetudine hoſpitalitatis liberat⁹ ē a ꝑiculo
ciuitatis: ꝛ tēporale euaſit incendiū: ꝛ ęter/
nū cōſecut⁹ eſt ꝑmiū. Diſcite chriſtiani/ſine
diſcretiōe hoſpites ſuſcipe: ne forte cui do/
mū clauſeritis: cui humanitatē negaueritiſ/
ipſe ſit de⁹. Nō ampli⁹ euagemur a ꝓpoſi/
ta actiōe. Angeli venerūt ad loth et dixeſt:
Uidete ꝛ aduertite:q2 angeli loqui dicunt̃.
Quid dixerūt angeli? Salua animā tuam:
noli reſpicere poſt tergū. Hoc ſcriptū eſt in
euāgelio:q2 nemo ponēs manū ſup aratrū Luc.9.g.
ꝛ tergo reſpiciēs/aptus eſt regno dei. Neq̄
ſtes in omni regione circa:terrenis nō inhę/
reas voluptatib⁹/ſed in monte ſaluū te fac.
Spes tua de⁹ ſit:ne ꝛ tu ſimul pereas cum
ſodomitiſ. Dixitq̄ loth ad eos: Uide homi/
nem videntē/nō cęcū:ſicut iudęū ꝛ ſabellia
num: Non lippientē/ſicut arriani:ſ; oculos
ſanoſ habentē/ſicut catholici chriſtiani. Et
angelos vidit ꝛ dñm intellexit. Quid dixit
angelis? Dixitq̄ loth ad eos: Dñe ſi inue/ Gen.19.c.
nit ſeruus tu⁹ gratiā ante te/ꝛ magnificaſti
miſericordiā tuā quā feciſti mecū vt ſalua/
res animā meā. Magna res:cū volo iudęū
ferire:ſicut moyſes fortiſſim⁹ vir haſtā verbi
ſui vibrauit: ꝛ miſit vt ꝑ iudęū ad ſabellia/
nū trāſiret arrianūq̄ ꝑcuteret. Quid agis
loth ſācte? Angelos vides:nō vnū/ſ; duos:
et dicis: Dñe. Ad vnū ỽbū facis:vnū ꝑca/
ris/ꝛ nō metuis ne alteri iniuriā facere vi/
dearis? Abſit. Recedite arriani:q2 parū vi/
detis: Ego video:qđ video/nec cōtēno/nec
erro. Duos video:ęq̄les video. Unū rogo:
nulli iniuriā facio:q2 patrē et filiū nō diui/
do. Nā vt intelligatis me nō falli/cū duos
tāq̄ vnū deꝑcor: videte vtrū duo/an vnus
reſpondeat. Precib⁹ petijt vt in modica ci/
uitate et ꝓxima refugiū haberet et viueret.
Rñdet̃ ei. Uideam⁹ q̄t ſunt q̄ rñdent. Uer/
ba libri ſubſequunt̃. Dixitq̄ ad eū: Quaſi
reſpōſio ſingularis. Adhuc ſequere: videa/
mus. Ecce etiā in hoc ſuſcępi ꝑces tuas/vt
nō ſubuertā vrbē ꝓ q̄ locut⁹ es. Feſtina er/
go ꝛ ſaluare ibi:q2 nō poſſum facere quicq̄
donec ingrediaris illuc. Uide iudęe:et dici
angelū ꝛ eſſe deū. Audis arriane duos pa/
trē ꝛ filiū/ ꝓpter ſabellianos:ſed vnū patrē
ꝛ filiū. Audi q̄d dictū eſt? Suſcępi ꝑces tu/
as. Audis q̄d dicit? Nō ſubuertā vrbē. Au
dis:nō potero facere quicq̄? Ergo iudę⁹ an
gelū intelligat deum: ſabellian⁹ legat duos
veniſſe: arrian⁹ legat vnū reſpondiſſe: ꝛ nō
cōtēnant/ ſed errorē fugiāt ne ad ignē ęter/
nū ꝑueniāt. Sed vt pleni⁹ oſtēdam⁹ dictum C
angelū debere intelligi deū: hui⁹ lectionis
ſequentia recitem⁹. Igit̃ inq̄t dñs pluit ſup Gen.19.e.
ſodomā ꝛ gomorrā ſulphur et ignem a dño
de cęlo. Quid eſt/ dñs a dño: niſi fili⁹ a pa/
tre? Sicut et alio loco: Dixit dñs dño meo Pſ.109.
ſede a dextris meis. Idem pater filio dicit:

Donec ponā inimicos tuos ſcabellū pedū
Exo.3.a. tuoꝝ. Jtē in exodo. Apparuit moyſi ange-
lus dñi in flāma ignis de rubo: et vidit qm̄
rubus ardebat igni/rubus aūt nō cremaba
tur. Et dixit moyſes: Uadam ⁊ videbo hoc
grande viſū/ q̄re non cremaꝭ rubus. Cū vi-
diſſet autē dñs/ q: accedit videre: vocauit
eū dñs de rubo. Ecce angelus ipſe dñs. Et
ſeqꝭ dicens: Moyſes/moyſes. Et ille dixit:
Quid ē dñe? Ait illi dñs: Ne acceſſerꝭ huc/
niſi ſolueris calciamēta de pedib⁹ tuis: Lo-
cus em̄ in q̄ ſtas/ terra ſctā eſt. Adhuc audi
q̄d dixerit ei: Ego ſū de⁹ patrū tuoꝝ: deus
abraā: de⁹ iſaac: de⁹ iacob. Et ideo iudeꝭ ſic
legat angelū vt intelligat deū ⁊ timeat do-
minū. Sabellian⁹ ſic ꝯfiteaꝭ patrē vt nō ne-
D get filiū. Jeſus etiā naue ſicut liber dicit q̄
ei⁹ noīe ꝯſcriptus eſt: cū hoſtib⁹ cū dimica-
ret: in ipſo ꝯcinctu/ vidit virū ſtan-
tem ꝯ ſe ⁊ euaginatū tenentē gladium: per-
Joſue.5.d. rexitq̄ ad eum ⁊ ait: Noſter es/an aduerſa-
rioꝝ? Qui r̄ndit: Nequaq̄: ſꝫ ſū ꝑnceps ex-
ercitus dñi: ⁊ nūc aduenī. Cecidit aūt ieſus
pronus in terrā ⁊ adorauit. Et nūc ſequere
iudee ducē tuū. Uidet/ interrogat ⁊ adorat.
Uiſio cōmunionē habet: Uidetur em̄ ⁊ qđ
agnoſciꝭ ⁊ qđ nō cognoſciꝭ. Ergo viſio cō-
munionem habet: Jnterrogatio ignorationē:
Adoratio fidē: q: vidit hominē. Cui⁹ eſt hō
iſte? Jpſe eſt cui⁹ ꝯ inimicas gentes ꝓnun-
ciabaꝭ/ deſiderabaꝭ/ expectabaꝭ aduentus.
Quis eſt ꝑnceps exercit⁹ dñi? Nōne ipſe ē
q̄ in euangelio interrogat⁹/ qs eſſet: R̄ndit:
Joh.8.d. Principiū q̄ ⁊ loquor vobis? Quid turba-
Ps.2. ris ieſu naue? Quare fremuerūt gentes et
populi meditati ſūt inania/ aduerſus dñm
⁊ aduerſus chriſtū ei⁹? Uides armatū: noli
metuere. Non ꝯ te venio/ ſed ꝓ te: quia nō
Math.15.c. ſum miſſus niſi ad oues ꝑditas dom⁹ iſrael.
Quid eſt ieſus qđ vides: interrogas ⁊ ado-
ras? Hominē video: interrogo quē video/
audio nō quem video: adoro nō qđ video:
Roma.10.c ſed qđ credo: Quia fides ex auditu: audit⁹
autē p verbū chriſti. Quid ergo ḡris? Ad-
uerte ⁊ ſequere. Hominē video: ſed ꝑ filijs
hominū ē qđ intelligo. Neſcio q̄d mihi co-
ruſcat: ⁊ de latebris fulgidū ſplēdet. Uadā
ad eū qui venit ad me: ſcrutabor qđ video:
hoc grande viſum qđ video: ⁊ nō eſt homo:
Jmmo ⁊ hō eſt/ ꝓpter manicheū: ⁊ plus q̄
hō eſt/ ꝓpter iudeū. Perge ieſus meus: dux
meus perge. Quare: niſi q: cū me inquiris:
me acquiris? Ecce venio: hominem inueni:
intus neſcio q̄d intelligo: obſcurū ē: nondū
Exo.34.d. video: tecta ē facies moyſi velamine: impe-
dit aciē: latet veritas. Non agnoſco q̄d ſit:
opuſ ē interrogatiōe. Dic tu hō: Noſter es/
an aduerſarioꝝ? Si aduerſarioꝝ: ⁊ hō es: ⁊
inimic⁹ es. Si noſter es: ⁊ hō es: et ſaluator
es. Poſt me venit/ ſꝫ ante me fact⁹ ē. Si ſal- Joh.1.d.
uator es: ⁊ ieſus es. Jnterroget priorē po-
ſterior: ſed tñ minor maiorē: interroget deſi
ciens creſcentē: figura interroget veritatē:
vt luceſcat dies ⁊ remoueanꝭ tenebre tēpo
rales. Ecce venio: ſcio: ſpūs carnē ⁊ oſſa nō Luc.24.f.
habet. Adhuc latet myſteriū. Jnterrogo vix:
audio verbū: remoueo velū: adoro deū. Jn
eo q̄ ieſus vidit nec cognoſcit/ furioſā gētē
iudeoꝝ ſignificabat: q̄ ſi vidēs cognouiſſet 1.Cor.2.b.
nūq̄ dñm glorie crucifixiſſet. Jn eo autē q̄
audiēdo credidit ⁊ adorauit/ iſtū ſignifica-
bat populū de q̄ ſcriptū eſt: Populus quē Ps.17.
nō cognoui ſeruiuit mihi: in obauditu aurꝭ
obediuit mihi. Audi adhuc. Querebaꝭ deū E
genuiſſe filiū: audi qđ dicit pꝭ p eſaiā: Pa- Eſaie.66.a.
ter nūq̄d ego q̄ alios parere facio/ ipſe non
pariā dicit dñs? Ergo ego q̄ generationes
ceteris tribuo: nūq̄d ſterilis remanebo: di-
cit dñs de⁹ tuus? Cui dictū ē: Fili⁹ me⁹ es tu Ps.2.
ego hodie genui te. Quid me ſtimulas ar-
riane ⁊ rides: cū audis hodie? Apud deum
nunq̄ craſtin⁹: nūq̄ heſternus dies eſt: non
ſuccedentib⁹ ac decedentib⁹ trāſigiꝭ menſis
diebus: nō hore mutanꝭ: non varianꝭ tēpo
ra vel momēta vbi de⁹ eſt: nec termino in-
cluditꝭ: nec initio inchoaꝭ. Audiat adhuc iu
deus p ꝓphetā quid adhuc dñs dicat: au-
diat arrianus: audiāt ⁊ oēs qui filiū dei aut
nō eſſe/ aut eē minorē dicūt: Ego inq̄t de⁹/ Eſaie.45.d.
et nō eſt alius. Et quid de filio dñe/ ſi tu ſo-
lus es deus? Audi adhuc q̄d feſtinas? Jn
memetipſo iuraui. Ubi ē iuratio/ nulla eſt
dubitatio. Jn memetipſo iuraui: Egrediēꝭ
de ore meo iuſticie verbū. Ecce habes filiū:
Egrediēꝭ d ore meo v̄bū ⁊ nō reūteꝭ. Quid
eſt nō reuerteꝭ? Ne ſabellian⁹ dicat: ipſe eſt
pꝭ q̄ fili⁹. Egreſſū verbū nō reuerteꝭ: q: pa-
ter pꝭ eſt: fili⁹ fili⁹. Sileat aliquātulū hereti
corū loquacitas/ nullā habētes verecūdiā:
impleant dñi ſententiā: ⁊ filio dei aut nul-
lus aduerſabiꝭ: aut q̄ aduerſus extiterit/ cō
fundeꝭ. Egrediēꝭ inquit de ore meo iuſticie
verbū ⁊ nō reuerteꝭ: q: mihi curuabiꝭ omne
genu: ⁊ p me iurabit omnis lingua deo. Et
fili⁹ quid? Audi ergo in domino dici: Mee Ibidem.
ſunt ſumme iuſticie ⁊ imperium. Age ergo.
Et q̄d poſtea? Ad eū venient/ et cōfundenꝭ
omēs q̄ repugnāt ei. Jte nunc oēs pagani/
heretici/ iudei: aduerſamini et repugnate fi-
lio dei. Ad eū venietis/ et cōfundemini oēs
q̄ repugnatis ei. Non parua de filio dei ſm F
diuinitatē locuti ſum⁹: ⁊ reſiſtētib⁹ inq̄utū

potuimꝰ aduerſarijs/nō pepercimꝰ. Nunc
volo ad eiꝰ incarnationē accedere: et mani/
cheus inſiſtit improbꝰ. Quare? Quia dei fi
liū nō vult dici etiā hoīs filiū. Et vbi ē qđ
Eſaie.45.b. ſcriptū eſt: Rorate celi deſuꝑ et nubes plu/
ant iuſtū: aperiat terra ⁊ germinet ſaluato/
rem: ⁊ iuſticia oriatur ſimul: ego dñs creaui
Eſaie.9.b. eū? Itē: Ecce paruulus natꝰ ē nobis: et filiꝰ
datus ē nobis: et factꝰ eſt ꝓncipatus eiꝰ ſuꝑ
humeros eiꝰ: et vocabit nomē eiꝰ admirabi
lis/ cōſiliariꝰ/ deꝰ fortis/ pater futuri ſeculi/
Eſaie.7.c. princeps pacis. Itē: Ecce virgo cōcipiet in
Matth.1.d. vtero et pariet filiū: ⁊ vocabitur nomē eius
emanuel. Dicit aliqs: Cū manicheo certare
diſpoſueras/nō cū iudeo: Cōtra manicheū
noua tela ſunt neceſſaria/non antiq̄: q2 no/
uum/nō vetꝰ accipit teſtamentū. Sed mihi
qui ꝯtra vtroſq ſuſcepi certamē/ vndiq ar/
ma ſunt neceſſaria: maxime/q2 iſta noua ex
veteribꝰ fabricata ſūt: ꝙ nec illa abijcienda
et iſta portāda ſūt. Diuerſis eñ telis diuer
ſi concidunt aduerſarij. Ordo itaq iſte ſer/
uandus eſt: vt loquens de euangelio/nō ſi/
leam de prophetis.

Contra manicheos: Ca.v.

A S Ed ego inqt manicheꝰ/ nec moyſen
accipio/nec ꝓphetas: Quid agis de
paulo aplo: q in exordio eple ſue ad
Roma.1.a romanos ſcribens ait: Paulus ſeruus ieſu
chriſti vocatꝰ apls/ ſegregatus in euāgeliū
dei/qđ añ ꝓmiſerat ꝑ ꝓphetas ſuos in ſcri
pturis ſctis de filio ſuo q factus eſt ei ex ſe/
mine dauid ſm carnē? Audis: q2 euāgeliū
nō exhiberet/niſi ꝑ ꝓphetas antea ꝓmitte
retur? Audis/dei filiꝰ q2 ſm diuinitatē factꝰ
eſt filius hoīs ſm carnē? Quid eſt eñ in q
ꝓphete contrarij ſunt euangelio? Dixit eñ
Eſaie.45.b. ꝓpheta: Rorate celi deſuꝑ et nubes pluāt
iuſtū. Veniat angelus/ꝑdicet vbū: aperi/
atur terra: audiat maria: germinet ſaluato/
Eſaie.7.c. rem: pariat ieſū. Propheta dixit: Ecce vgo
in vtero concipiet et pariet filiū: et vocabit
nomē eiꝰ emanuel. Hoc etiā euangeliſta cū
Matth.1.d diceret: ſecutus eſt/et expoſuit dicens: No/
biſcū deꝰ. Fruſtra manichee conaris aduer
Roma.1.a. ſari ꝓphetis. Ecce apls dicit: De filio q fa/
ctus eſt ei de ſemine dauid ſm carnē. Qđ
ꝓphete ꝑuiderūt et ꝑdixerunt/hoc apli vi/
derunt et ꝑdicauerunt: Quia erat/factꝰ eſt.
Quid erat? qđ factus eſt? Deꝰ erat/hō factꝰ
eſt: ſuſcepit humanitatē/nō amiſit deitatē:
factus humilis/manſit ſublimis: natus eſt
hō/nō deſtitit eſſe deꝰ: natus eſt paruus/la/
tens magnꝰ: q libēter amplectit deū natū/
nō horret virginis partū. Dicit deꝰ creator
B hoīs/filiꝰ hoīs: Quid eſt qđ te permouet in
mea natiuitate? Nō ſum libidinis cōceptꝰ
cupiditate. Ego matrem de q naſcerer feci:
Ego viā meo itineri ꝑparaui atq mūdaui.
Hanc quā deſpicis manichee/ mater ē mea:
ſed manu fabricata ē mea. Si potui inqui/
nari cū eā facerē/potui inqnari cū ex ea na/
ſcerer. Sicut trāſitu meo illiꝰ nō ē corrupta
virginitas: ſic et mea non eſt ibi maculata
maieſtas. Si ſolis radius cloacarū ſordiciē
deſiccare nouit/inqnari nō nouit: quanto/
magis ſplēdor lucis eterne in q nihil inqui/
namenti occurrit/quocūq radiauerit/mun
dare pōt? Stulte/ vnde ſordes in vgine ma
tre vbi nō eſt cōcubitꝰ cū hoīe patre? Unde
ſordes in ea/ ꝙ nec cōcipiendo libidinē/nec
pariendo eſt perpeſſa dolorem? Uñ ſordes
in domo ad quā nullus hoſpes acceſſerit?
Solus ad eā dñs et fabricator venit: veſtē
quā nō habebat/ induit: eā quā ſicut inue/
nit/clauſam reliquit. Sicut ille natus eſt ſo Ps.87.
lus inter mortuos liber: ſic iſtiꝰ ex q natus
eſt matris pudor/ſolus eſt integer. Eua ino
bediens meruit penā: maria obediendo cō/
ſecuta eſt gratiā. Illa guſtauit ꝓhibitū/ma Gen.3.a.
ledicta: hec credēs angelo/eſt bñdicta. Illa Luc.1.a.
nobis mortē cōtulit: hec vitā nobis pepe/
rit. Quid agis manichee? Chriſtianū pre/
mis/nō chriſtū defendis. Taceat immūda
vanitas: q2 mūda nata eſt diuinitas.

Contra arrianos: Ca.vi.

V Ellē adhuc manicheū ꝑſequi/ſed in A
feſtū patior arrianū: q cōfidit in vir/ Ps.48.
tute ſua: et in abundantia diuitiaꝝ
ſuaꝝ gloriat. Iā qdē cū alijs reſpōderemꝰ:
nec ipſi tacuimꝰ. Sed iā nūc ſeruato ipſius
ordinis mō/videamꝰ ꝙ ſpicula iaciat. Nul/
lius terreat ꝑſona potētis: oīs caro fenū. Eſaie.40.b.
Uides qtidie fenuz creſcere: vides florere:
qd expaueſcis? Tales fructus deſerta ger/
minet terra. Agricolas nō accuſo/ſ; quero.
Ubi mihi eſtis o boni agricole? Quid agi/
tis? Quare vacatis? Uidetis q malo iſta
plena ſit terra? Hinc ſpine / hinc tribulus/
hinc fenū ſurgit. Spinas incendite: ⁊ tribu/
los eradicate/fenū ſecate: noua ſemia ſpar/
gite: nō terreat hyems: ⁊ ſi abundat iniqui Matth.24.
tas/tñ ferueat vra charitas. Serite hyeme/
qđ metiatis eſtate. Sz qbꝰ dico? Ubi eſtis
fontes lachrymarū? Quibꝰ agricolis loqr?
Alij ſunt mortui: alij fugati: Terra tradita Job.9.c.
eſt in manu impij: tribulatio ⁊ neceſſitas in
uenerūt nos dñe. Da nobis auxiliū de tri/ Ps.59.
bulatione: vt ſalus hominis non ſit vana/
ſed vera. Quid dicis arriane? Interrogan/
ti ꝗſo reſpōdeas. Nolo deſpicias paruulū: B
non te grandis forma iuuabit: non magna

1.Reg.17.e. ꝓtegunt arma: vnius lapidis ictu frontem
penetrat galeatum. Dic mihi ergo qđ te in/
terrogo: Credis in deū patrem omnipoten
tem? Credo inqs. Credis in filiū eius ieſū
chriſtū deū ⁊ dominū noſtrū? Credo inqs.
Credis deū ⁊ hominē ieſum chriſtū: ꝯceptū
de ſpūſancto: natū ex ꝟgine maria? Credo
inquis. Benefacis. Adhuc interrogo: Sicut
pater de⁹ eſt: ita ⁊ filius de⁹ eſt: an alius eſt
pater/alius fili⁹? Q̄ꝫ maxime ęq̄lis eſt patri
filius? Equalis inqs. Quid reſtat? Ecce ad
oīa q̄ interrogaui rńdit. In eo ꝙ credere ſe
dicit deū patrē ⁊ deū filiū: ꝯtrarius ē mecū
pagano. In eo ꝙ chriſtū deū ⁊ hominē con
ceptū de ſpūſancto/natū ex virgine maria:
mecū eſt ꝯ iudeū et manicheū. In eo ꝙ cre/
dit patrē ⁊ filiū: mecū eſt ꝯ ſabellianū. Age
ſi mecū eſt in omnib⁹: q̄re litigam⁹? Si vna
Ps.132. nobis eſt hereditas: ſimul poſſideam⁹. Ecce
q̄ꝫ bonum et q̄ꝫ iocundū habitare fratres in
vnū. Si bonū ⁊ iocundū ē habitare fratres
in vnuz: q̄ eſt noua fabrica ante murū? Si/
mul ad cuſtodiā nrę hereditatis vigilem⁹.
Ps.15. Ecce eñ hereditas mea p̄clara. Habem⁹ in/
uidos: habem⁹ inimicos. Ipſi poſſidere vo
lūt: nō nobiſcū/ſꝫ ꝯ nos. Nemo ſibi vſurpet
aliq̄d: hereditas iſta ſic ē nob̄ dimiſſa/vt in/
diuiſa poſſideat̄: nō partib⁹ diſſipet̄. Simul
colligam⁹ ne diuidēdo p̄damus. Paup̄tas
ſollicitū me fecit: rogo te noli foras p̄ter te
colligere: ne incipias ſpargere. Qui aūt nō
colligere vult/ſpargit. Quia ſi oblit⁹ ſum/
cū q̄ agebā? Sed nō ſum oblitus: interro/
go arrianū quē deſidero eſſe catholicū chri/
ſtianū. Dicit aliqs: Ad oīa q̄ voluiſti rńdit:
in reſponſionib⁹ illi⁹ nihil inuenit̄ aduerſū.
Quid amplius quęris? Expecta frater: no/
li facile iudicare: habeo adhuc qđ interro/
gem: noli cito te illi cōmittere: reſponſio cla
C ret: virtus latet. Quid dixiſti? Equalis eſt
patri fili⁹? Equalis inqs. Eia modo vigila:
modo manifeſtat̄ quod latebat. Quō dicis
ęqualem patri filiū? Op̄atione/an origine?
Poteſtate/an ęternitate? An forte in vtroqꝫ?
Abſit inqs. Op̄atione et poteſtate ęqualis
eſt/nō ęternitate: Quō eñ fieri pōt vt geni
tus ſit ęq̄lis ingenito? O adeſto in illo qui
mecū q̄ſi coheres ambulabat: dolus appa/
ruit qui latebat. Mecū poſſidere putabat̄:
vult diuidere/ſed nō p̄mitto. Prorſus reſi/
ſto/vt teſtatoris voluntati in oīb⁹ pareat̄.
Si qs ꝯ volūtatē teſtatoꝝ facere voluerit:
caret hereditate. Sꝫ nō ſilent leges ſub ar/
mis. Ad h̄ ꝓrſus laborat̄: ad h̄ pugnat̄ vt
ſeruat̄. Teſtamentū ꝓfero: ꝟba teſtatoris
recito: ſi ē qđ diuidat̄/ibi inuenio. Si nō eſt
qđ diuidat̄/de ipſo teſtamento/ibi reſiſto.

Audi q̄d habet teſtamētū: Pacem meā do Joh.14.d.
vob̄: pacē relinq̄ vobis. Hęc ē hereditas q̄ ē
ipſe ſaluator. Lege teſtamentū et inuenis.
Cū ꝓpheta de dño loqueret̄ ait: Magnifi Michee.5.b.
cabitur vſqꝫ ad terminos orbis terrę: ⁊ erit
ipſe pax. Gloria in excelſis deo: et in terra Luc.2.b.
pax hominib⁹ bonę voluntatis: nō diuiſo/
ribus ſanctę vnitatis. Ipſe hereditas: ipſe
teſtator: ipſum quęris diuidere. Quid par/ D
tiris vnū? Si vnum diuiſeris/integrū nihil
habebis. O arriana hereſis: o crudelis ⁊ im
pia. Meretrix ne vnum viuū: ne vndecūqꝫ 3.Reg.3.d.
cōceptū iamqꝫ partū p̄deret: nō p̄miſit diui
di filiū ſuū: tu diuidis dñm deū tuū? Illa ⁊
ſi meretrix tñ pia/q2 mater: tu autē et mere/
trix ⁊ impia: nō vt mater qđ paris p̄focas:
qđ nō paris ꝯgregas. Quō alienū lactas/
q̄ tuū necas? Viſcera tua diriuerūt: illi⁹ tre/
muerūt. Quid dixit? Date illi puerū: ne di/
uidatis eū: fili⁹ eñ meus ē. Sed meli⁹ apud
illā gaudeo viuū/q̄ꝫ diuiſū lugeā mortuū.
Fili⁹ me⁹ eſt inq̄t: ſed prodero mater puero
ſi vitā quā nō cōfero/affero: volo illius cru
deles a paruulo afferre vberas/ſꝫ magis co
gor iudicis timere macherā. Date illi filiuz
meū: meus ē natus: ſed migret ad illā tot⁹/
apud me maneat affectus. Date illi puerū:
verūtamē nō auferat̄ vita mēbroꝝ: nō diui
datur integritas: mihi non eripitur pietas.
Quid dixit: Date illi pueꝝ/nolite diuidere
eū? Ecce ego dico: totū poſſide et noli diui/
dere hereditatē. Sine ꝑiudicio quō habeo
diuidere: Pater maior ē: fili⁹ minor? O par/
tes/o iuſticia/o ęquitas. Vna p̄s maior eſt:
alia minor. Nō cōſentio: nō facio partē: nō
diuido pacē. Si eñ facta fuerit pax: iā nō ē
pax. Sed quō apud te pax illibata eſſe po/
teſt apud quē fides integra nō eſt? Quare?
Quia mecū nō vis poſſidere: hereditatē nō
potes obtinere. Poſtremo ſi mortuo non E
parcis/ſed perfidię ſtudes: vade interpella
iudicē: videam⁹ q̄d tibi dicturus eſt. Habes
iudicē ordinariū: nolo mihi adducas ex di/
uerſis partib⁹ alias atqꝫ alias poteſtates.
Nō mihi armiger/ſed legifer neceſſarius ē.
Et vbi inquiſitū inuenio? Vbi aūt eū inue
nies? Audi ꝓphetā dicentē: Dñs iudex no Eſaie.33.d.
ſter: dñs legifer nr̄. Nec cōtemnendū iudicē
putes: audi q̄d ſequit̄: Dñs rex noſter: dñs
ipſe ſaluabit nos. Ecce habes iudicē. Si pa
rum eſt: ⁊ rex noſter ante te eſt? Sic ē in cęlo
vt nō deſerat terrā. Cęlū inquit ⁊ terrā ego Hiere.23.d.
impleo. Vobiſcū ſum om̄ib⁹ dieb⁹ vſqꝫ ad Math.28.d.
conſummationē ſęculi. Nobiſcum eſt: et cū
patre eſt: quia nec patrem dimiſit/cum ad
nos deſcendit: nec nos deſeruit/cum ad pa
trem aſcendit. Ipſum interpella: ipſi dic,

Luc.12.b. dño: dic fratri meo vt diuidat mecū heredi
tatē. Audi riſum diuinū: audi iudicē iuſtū:
audi pacē/fugientē litē: q̄d ait? Amice/quis
me cōſtituit iudicē/ aut diuiſorē inter vos?
Uis diuidere pacē/⁊ queris adire iudicem
pacē? Judex tuus nolo eſſe: Ego pax ſū/liti
gare nō noui: ꝯſentiētib⁹ aſſideo/litigantes
fugio. Si tu cū eſſes inimic⁹ patri meo/recō
ciliaui te ꝑ me: quō ergo a patre ſeparabis
me? Ego cū eſſes longe veni vt reducerē te:
Cū inter mōtes ⁊ ſiluas errares queſiui te:
Inter lapides ⁊ ligna inueni te: in lapidib⁹
offendebas/ipſis adherebas: q̄ꝛ ligna et la/
pides adorabas. Et ne lupoꝝ ferarūqꝫ aui/
do ore lanirer̄/collegi te: humer̄ meis por/
taui te: patri meo reddidi te: laboraui: ſuda
Math.26. et.27. ui: caput meū ſpinis ſuppoſui: man⁹ meas
clauis obieci: lancea latus meum aperuit:
quātis nō dicā iniurijs/ſ; et aſperitatib⁹ la/
ceratus ſū: ſanguinē meū fudi: animā meā
poſui/vt mihi cōiungerem te/ et tu diuidis
F me. Audi q̄d reſpōdeat diſcipulo q̄ filiū no
uerat/⁊ patrē querebat. Ait philippus dño:
Joh.14.b. Dñe oſtende nobis patrē/ et ſufficit nobis.
Nunq̄d non et ipſe filiū ſeparauit a patre?
Jā te inq̄t nouim⁹: patrē tuū nō nouimus.
Et q̄d vis? Oſtende nobis patrē/et ſufficit
nobis. Et dñs ad eū: Si velis et tu arriane
audire cū aplo/erraſti: redi cū aplo. Sit illi⁹
obiurgatio/etiā tua curatio. Quid ait dñs?
Tanto tp̄e inq̄t vobiſcū ſum/ et non cogno
uiſtis me: Philippe/ego veni patri meo te
applicare: et tu noli me ſeparare. Quid q̄ris
quaſi alterū p̄ter me? Qui me videt/videt
et patrē: tanta in nobis eſt vnitas/tanta ſi/
militudo/tanta charitas: et ego in patre/et
pater in me. Sentio ſabelliane q̄d muſitas:
aut in arriano me ꝯcludere: aut ab arriano
auocare feſtinas: Sȝ in noīe patris et filij ⁊
ſpūſſcti: nō triū/ſ; vni⁹ dei: cū illi reſpōdeo/
te nō p̄tereo. Quid dixit dñs? Qui me vi/
det/videt et patrē. Nūq̄d dixit: Ego ſum fi
lius et pater? Sȝ dixit: Ego in p̄re/et pater
in me: q̄ me videt/videt et patrē. Uni⁹ ſub/
ſtantie q̄ dicit/⁊ patrē diſcernit/et filiū: teqꝫ
G demonſtrat nec patrē habere/nec filiū. Dic
mihi arriane: patrē dicis deū: ⁊ maxime q̄d
filiū? Ipſum qꝫ deū ꝓfiteor/ ſꝫ agnoſcis:
q̄ꝛ cū ꝓnunciaret̄ in carne venturus/de ipo
Eſaie.35.b. ꝓpheta dixit: Dicite: Puſillanimes/cōforta/
mini: nolite timere: ecce de⁹ noſter vltionē
adducet retributiōis: de⁹ ipſe veniet et ſal/
uabit nos. Agnoſce in eo q̄ te agnoſcere
dicis/ ꝓphete nō aduerſeris. Quid ꝫ dicis
de patre? De⁹ eſt. Quid fili⁹? Deus eſt. Co/
etern⁹ eſt patri fili⁹? Nō ꝫ erat temp⁹/q̄n nō
erat fili⁹ ſm te. Si ꝫ temp⁹ q̄n nō erat fili⁹: ꝫ

fuit temp⁹ q̄ nō fecit fili⁹. Si fuit temp⁹ q̄
non fecit fili⁹/nō oīa ꝑ ipſū facta ſunt: Jā
eñ erat temp⁹ q̄n nō erat fili⁹. Si erat tēp⁹/
q̄n nō erat temp⁹/ iohānes euangeliſta nō
debuerat dicere: In principio erat v̄bū: ſ;/
in p̄ncipio erat temp⁹. Johānes dicit: Oīa Joh.1.a.
ꝑ ipſum facta ſūt: et arrian⁹ cōtradicit. Dic
arriane: Unū ſcis q̄ꝛ erat temp⁹/ q̄n non erat
fili⁹? An forte dicturus es: et iohānes vnde
ſcit: q̄ꝛ in principio erat verbū? Quia ſuper Joh.13.e.
pectus dñi diſcumbebat: ⁊ inde hauriebat
q̄ in cōuiuio chriſti bibebat: q̄ꝛ in p̄ncipio
erat verbū. Tñ dic mihi: q̄n in p̄ncipio erat
verbū: vel q̄n iohānes ſuꝑ pectus dñi diſ/
cumbebat/ et a v̄bo dñi diſcebat: q̄ꝛ verbū
erat in p̄ncipio: ⁊ verbū de⁹ erat/arrius vbi
erat? Neſcio ſi audes dicere: ibi erat. Notū
eſt eñ/ et legit̄ q̄ tp̄e natus eſt: meritoqꝫ ſit
damnat⁹. Notū ē etiā quō mortuus fuerit:
ideo nō audes dicere de arrio: ſicut de v̄bo
⁊ fuit/⁊ eſt: q̄ꝛ nec tūc fuit arrius: nec modo
eſt. Sed vt in oīb⁹ excludat̄ arrian⁹/audi q̄d H
ꝑ ſalomonē dicat̄: Dñs fecit regiones et fi/ Prouer.8.
nes inhabitabiles ſub celo. Cū pararet ce/
lum/aderā illi. Et poſt pauca: Erā ego apō
illū cuncta diſponens. Ego erā q̄n faciebat
fortia fundamēta terre. Ego erā cui aggau/
debat. Sed dicis/de tp̄e agit̄: vtrū fuerit fi/
lius anteqꝫ eſſet temp⁹? Audi ipſū ꝑ ꝓphe/
tam dicentē: Ex tp̄e: Ex tp̄e inq̄t: Quid ē ex
tp̄e? Nūq̄d ex q̄ eſſe temp⁹ cepit? Nō ſic im/
pie arriane/nō ſic: ſ; ex tp̄e anteqꝫ fieret tem
pus/ibi erat. Quere iā/q̄n nō erat: In prin
cipio erat v̄bū. Meli⁹ ⁊ greci dicūt λογοσ.
Logos q̄ppe v̄bū ſignificat et rationē. Ui/
des ꝫ q̄ꝛ ſemꝑ erat de q̄ tu audes dicere: nō
erat. Aut ſi dicis deū aliq̄n ſine verbo/ aut
ſine ratione fuiſſe: iā nō filio tm̄/ſed et patri
aduerſari⁹ eris. Ego inquit ex ore altiſſimi Eccl.24.a.
ꝓdij: q̄s dicit verbū/et verbū: ergo v̄bū: et
cui⁹ erat verbū? Nō duo/ſed vnū ſunt. Nō
inq̄t: q̄ꝛ verbū poſteri⁹ eſt/eo cui⁹ eſt verbū:
vnde apparet filiū eſſe minorē: negas itaqꝫ
filiū eſſe deū. Nō nego inq̄s: et patrē deum
dico/et filiū deū: ſed patrē maiorē/filiū mi/
norem. Q̄diu pater maior/fili⁹ minor? Dic
mihi: q̄ꝛ video te calculari velle eternitatē:
quot annis p̄cedit de⁹ pater filiū ſuū? Ubi
diem natiuitatis filij dei legiſti? Filij dico:
nō dico filij dei et hoīs. Ubi ꝫ diē natiuita
tis legiſti? Cū quo mathematico creatiōis
ſiderum conſtellationē queſiſti atqꝫ tracta/
ſti? Que tp̄a/quas horas/q̄ momēta/quos
numeros/quas minutas momentorum na
tiuitatis illius qui ea condidit/ collegiſti?
Quieſcat ergo heretica/non religio/ſed ſu/
perſtitio: de chriſti initio deficit calculatio.

Quia cū audit̄:ſine initio eternitas:nulla
I ibi querit̄ etas. Si pater deꝰ/⁊ filiꝰ deꝰ: Pa-
ter maior/filius minor:iā non vnus deus/
ſed duo dij. Quid eſt ergo qđ dicit dñs per
Eſaie.45.b ꝓphetā: Ante me nō ē format deus:⁊ poſt
me non erit? Quid dicis arriane? Cui iſtas
deputaſ voces? Si patris ſūt/dicēdo: Ante
me nō ē format deꝰ/⁊ poſt me nō ē aliꝰ:aut
ipſe pater nō erit/aut filiꝰ nō erit deꝰ. Si em̄
hoc diceret: Ante me nō ē format deus:nec
adderet:poſt me nō erit:liberū tibi erat hec
verba patri tm̄modo applicare: Cū autē ſe-
quit̄ ⁊ dicit: Poſt me nō erit:ſm te vt dixit/
⁊ ſe patrē ⁊ filiū negat deum. Itē ſi filij ſunt
hec verba:patrē ſuū ⁊ deū negat ⁊ patrem.
Si em̄ nō diceret:ante/ſed tm̄ diceret:poſt
me nō erit:poſſet forſitan dici filiū illud fu-
iſſe locutū. Modo aūt cū dicit: Ante me nō
eſt format deꝰ/⁊ poſt me non erit:patrē ſuū
nec deū dicit eſſe/nec patrē. Itē ſi pr̄is ſunt
Ps.2. hec ṽba:qs dicit/cui dicit: Filiꝰ meus es tu
ego hodie genui te? An forte qđ abſit/men-
dacio arguēdus ē deꝰ? Sed ſi filij ṽba ſunt:
Joh.5.c. qs dicit/cui dicit: Pater meꝰ vſq; mō opat̄?
An forte ⁊ iniurioſus patri iudicādus eſt ⁊
Ps.2. ingratꝰ? Sed nūqd ingrato diceret̄: Poſtu-
la a me/ ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuā et
poſſeſſionē tuā terminos terre? An forte ꝓ-
pheta/ aut quid diceret neſciuit/aut fallere
voluit: aut vt mitius aliqđ de ꝓphet dica-
mus/ finxiſſe credo ſibi duos ꝯfabulantes:
id ē patrē dicentē ⁊ filiū: patrē: Añ me nō ē
K format deꝰ: adiunxit filius dicēdo: Et poſt
me nō erit. Humana ſunt q̄ agimꝰ:an diui-
na? Proh dolor/ parce/ parce heretica im-
pietas. Cū tu deū nō capiaſ/nos q; ad bla-
ſphemiā ꝓuocas. Nō hoc docet ſctā eccl̄ia.
Pater/pater eſt:filiꝰ/filiꝰ eſt:⁊ ille nūq; nō
fuit pr̄:⁊ iſte nūq; nō fuit filiꝰ:ambo eterni:
nec ceperūt eē: nec deſierūt:qđ pr̄ loquit̄/fi-
lius loquit̄:q₂ verbū patris ē:⁊ qđ filiꝰ loq̄t̄
pater loquit̄/q₂ pr̄ verbi eſt. Ipſū ṽbū di-
Joh.14.b. cit: Verba que ego loquor/a meipſo nō lo-
quor. Cōcedite q̄ſo creatori:⁊ in creatura ſi
poteſtis capite creatorē. Ecce ignis ⁊ ſplen-
dor duo ſunt/ alter ex altero:nec ſine altero
alter eſt. Ignis pater/ſplendor filiꝰ. Ipſe ſi
poſſit dicit: q lucco/ nō a meipſo luceo/ſed
q̄ me miſit ipſe mihi dedit vt luceā. Ignis
em̄ ſplendorē mittit. Et ſicut filiꝰ de pr̄e di-
Joh.16.g. cit: Pater mecū ē/ita et ſplēdor dicere pōt:
ignis mecū eſt. Extingue ignem: ſplendor
nuſq; parebit. Iſte q̄ ignis pr̄/et ſplēdor fi-
lius: vnꝰ ſine cōiuge pr̄:alꝰ ſine matre filiꝰ.
Nec diuidi alter ab altero pōt: ⁊ cū ſit alter
ex altero/initiū tm̄ alteriꝰ eē nō pōt ſine alte-
ro. Hoc em̄ poſſe a creatore tributū eſt crea-
ture. Quid pōt ipſe creator? Accedat paga-
nus:accedat ſabellianꝰ:videat arrianꝰ. Vi-
deāt qđ in deo videre nō poſſunt. Nō facio
iniuriā/ſi aliq̄ pte tāti creator cupiēs oſten-
dere ptātem: Igniſ ſiue lucerne offerā ante
illū ſilitudinē. Scriptū ē em̄: Lucerna pedi- Ps.118.
bus meis ṽbū tuū dñe:⁊ lumē ſemit meiſ.
Et de deo dictū ē: Ignis ꝯſumēs. Accedite Deut.4.e
q̄ ⁊ lucernā diligēter ꝯſiderate: veſtraſq; fa-
atuas tenebras remouete. Paganꝰ intueat̄
ſine cōiugio eē patrē:et ſi cecus nō es/diſce
filiū:⁊ ibi vide:inter ignē ⁊ ſplendorē quere
mediū: Si nullum eſt medium/nullum eſt
cōiugiū. Noli velle ſcrutari mediū:ne ma-
gnū patiaris incendiū. Accedat ſabellianꝰ:
videat duos in vnū/ignē ⁊ ſplendorē. Nū-
qd nō recte dicere pōt ſplendor:ego in igne
⁊ ignis in me:ſicut ⁊ filiꝰ dicit: Ego in patre Joh.14.b.
⁊ pater in me? Accedat arrianꝰ/videat ⁊ ip̄e
alterū ex altero:nec tm̄ naſci poſſe alterū ſi-
ne altero: Nemo eorū prior/nemo poſterior.
Coequi ſunt pr̄ ⁊ filiꝰ/ſplendor ⁊ ignis. Nec
ignis ſine ſplendore/nec ſplendor ſine igne.
Aut certe ſi placet mitte manū:diuide alte-
rum ex altero:oſtende mihi ignē ſine ſplen-
dore/vel ſplendorē ſine igne. Abſit/abſit:
ardere tm̄modo poteris:ſepare alterū ab al-
tero nō poteris. Sicut em̄ ignis ⁊ ſplendor
alter ex altero ē:nec eſſe alter ſine altero po-
teſt. Nō illis ortus q̄ nō eſt/ꝙ eternitas vna
eſt/vna ſubſtātia. Ignis ⁊ ſplendor tpales
ſunt:pr̄ autē ⁊ filiꝰ eterni ſunt. Sunt dico/q̄
patrē et filiū deū dico. Dualitas i ꝑſone:vni-
tas in deitate. Alterū facit vniꝰ natiuitas:
ſed vnū oſtēdit eſſe diuinitaſ. Cū dico filiꝰ/
alter eſt: Cū dico deꝰ:vnꝰ ē. Alius ē/q₂ filiꝰ
eſt: Aliud q̄dē nō eſt/q₂ deus ē. Erubeſcite
arriani: Tunicā hoīs iā iudicati i cruce pen-
dentis carnifices pilati nō ſunt auſi cōſcin- Joh.19.d.
dere:⁊ vos conamini charitatē dei in celo
ſedētis/imo deū ipſam charitatē diuidere?
Sz conamini q̄tū poteſtis:vos iā in infer-
nū ruiſtis:nā illā tunicā nūq; rupiſtis. Itē
ꝑ ꝓphetā dñs dicit: Nō eſt vltra abſq; me Eſaie.45.d.
deus. Deꝰ iuſtꝰ ⁊ ſaluās nō eſt p̄ter me.

Contra ſabellium: Ca.VII.

Ic ſabellianꝰ exultat: Vt em̄ vnum A
h eundēq; patrē oſtendat ⁊ filiū: tali-
bus ſe teſtimonijs credit muniri. Et
cōtra arriani/vt probent aliū eſſe patrē/al-
terum filiū:alia ꝓferunt teſtimonia in qui-
bus dicāt: Alter eſt pater/alter eſt filiꝰ: al-
ter maior/ alter minor : vt pater dicat filio:
Dedi te in lucē gentiū: Et filiꝰ dicat: Pater Eſaie.42.b.
miſit me. Q̄tū intelligo/lucē iſtam gentiū Joh.8.d.
cōprehēdere nō valent atq; ꝑſpicere: vnde
cecati non mecū poſſunt ambulare/ſed po-

tius oberrare. Arrianus aliud/ſabellianus
aliud. Quale bellum? Quid ad hec catho/
catholicus? Arma inqt q̃ portāt mea ſunt:
mihi militāt ambo: ꝯtra ſe pugnāt/ ſ; p me:
vtinā ambo deficiāt/ ⁊ nō alter ad alterum
trāſeat/ ſ; ad me ꝑperent: ⁊ ego aliqd vnde
vtriq; ꝑcutiant̃ ꝓferā. Tu arriane dicis: ma
iorē eſſe q̃ mittit: minorē q̃ mittit̃. Interro/
go te ⁊ ego: Quis ē maior? cui ꝑparat̃ aliqd
venienti: an q̃ ꝑparat? Cui exhibet̃ officiū/
an q̃ exhibet? Utiq; ſi hoim gen⁹ iterroges:
rñdebit illū eſſe maiorē cui ꝑparat̃. Tu aūt
inde vis ꝓbare minorē filiū/ q: miſſus eſt: ⁊
ego oſtendā eū q̃ miſit ꝑcedere illū quē mi/
ſit: nec vnum dico coꝝ maiorē: q: nō audeo
Eſaie.45.a. dicere vel minorē. Eſaias ꝓpha dicit: Hec
dicit dñs chriſto dño meo cui⁹ apphēdi dex
terā/ vt ſubijciā ante faciē ei⁹ gētes. Ecce iā
filio miſſo quō ꝑcurſor eſt pr̃. Adhuc ſeqre:
Et dorſa regū vertā: ⁊ aperiā corā eo ianu/
as: ⁊ portę nō claudent̃. Ecce ille q̃ miſerat
ꝑcurſor fact⁹ ē. Quis eñ maior aut ſupior
ante minorē ianuas aperit: vl̃ quō fiet niſi
paululū ꝑceſſerit? Audi adhuc: Et portę in/
quit non claudent̃. Quō? Ego ante te ibo.
Audis q: q̃ miſerat/ ⁊ comitat̃/ et ꝑcedit: q̃
mittit̃ nō diſcedit. Iā tu diſcerne q̃ ſit ma/
ior: qui potior: ego eñ nullā diſcretionē vi/
deo/ ſ; potius ęqlitatē ꝯſpicio. Fili⁹ dicit de
patre: Miſit me. Pater filio dicit: Ego an
te ibo. Recedit de medio diſcordioſa cala/
mitas: ęqlitas hoc exhibet/ nō diſparilitas.
Adhuc ſequere vt clarius appareat quis cui
dicat: Ego ante te ibo: ⁊ glorioſos terrę hu/
miliabo. Hic eſto ⁊ tu pagane: Audi qd di/
cat ꝓpheta. Nō mihi ego qd volui ſcripſi.
Codex in q̃ hec ſcripta ſūt/ in armario iudęi
habet̃. Inimic⁹ me⁹ teſtis me⁹: ab ipſo q̃re:
Aperi/ lege ⁊ crede. Dorſa inqt regū vertā:
⁊ glorioſos terrę humiliabo. Nonne reges
terrę vides qui ante pſeqbant̃ chriſtianos/
nūc integros eſſe chriſtianos? Nōne vides
eos q̃ humiliabāt eccleſiā/ humiles introire
in eccleſiā? Nōne ipſos habere defenſores/
q̃s ante habuit pſecutores? Ego inqt ante
te ibo/ ⁊ glorioſos terrę humiliabo. Portas
ęreas cōterā: ⁊ vectes ferreos ꝯfringam. Et
dabo tibi theſauros abſconditos ⁊ arcana
ſecretoꝝ: vt ſcias q: ego ſū de⁹/ q̃ voco no/
B men meū/ qm̃ de⁹ iſrael. Audiat ſabellian⁹.
Deus dicit: hō dicit. Audiat ⁊ arrian⁹: Ego
de⁹ ⁊ nō eſt ali⁹ extra me. Diu eſt ex q̃ ꝯ iſtas
duas hereſes certando laboro: ⁊ pene ſum
fatigat⁹: Ueni dñe me⁹ ieſu ꝑliator fortiſſi/
me/ ꝑnceps exercit⁹ dñi: q̃ diabolū viciſti et
Pſ.34. ſeculū. Apphende arma ⁊ ſcutum: ⁊ exurge
in adiutoriū mihi. Proceſſur⁹ ad ꝑliū ⁊ vi/
ctur⁹ in mūdo mūdū/ orauit: nō tñ virtu/
tis impotens/ ſ; vt nobis ꝓpter qd venerat
hūilitat⁹ miniſteriū exhiberet. Et qd dixit? Ioh.17.a.
Pater clarifica filiū tuū. Modo arrian⁹ di/
cit: Uides q: minor eſt: ⁊ claritatē nō habe
ret/ niſi patrē petiſſet? Expecta hō: qd feſti/
nas? tu hominē vides: in q̃ forma non ſolū
patri/ ſ; et angelis minor eſt: hō paret: de⁹
latet. Tu mihi oſtēdis hominē humilē: apꝫ
oculos ⁊ vide deū ſublimē: nō angelis mi/
norē/ ſ; pr̃i coęqualē. Pr̃ inqt filiū tuū clari
fica: ecce minorē. Adhuc ſeqre: Ut et filius
tuus clarificet te. Ecce ęqualē. Inuenimus
filiū agnoſcentē patrē/ atq; orantē/ eiq; cō/
iunctū/ non vt putabat̃ ingratū. Uideam⁹ Matth.17.
qd de filio dicat ⁊ pr̃. Aſſūpſit ieſus petrū
⁊ iacobū ⁊ iohānē fratrē ei⁹: euāgelij verba
ſunt: ⁊ duxit illos in montē excelſū ſeorſum
⁊ trāſfigurat⁹ ē ante eos: Et reſplenduit fa/
cies ei⁹ ſicut ſol: veſtimēta autē ei⁹ facta ſūt
alba ſicut nix. Ecce apparuit illis moyſes et
helias cū eo loquētes. Qui ſunt moyſes et
helias: niſi lex et ꝓphetę? Loqbant̃ cū illo/
q: locuti erāt de illo: oſtēdebāt q̃ ꝑdixerāt:
manifeſtabāt q̃ ꝓphetauerāt. Loquebant̃.
Putas/ qd loqbant̃? Ut iudęi ꝯuincerent̃:
pagani cōuerterent̃: manichei ꝯfunderent̃:
heretici cōprimerent̃: catholici ꝯfirmarent̃.
Loquebat̃ lex ⁊ gr̃a/ lenitas ⁊ aſperitas/ ter
ror ⁊ māſuetudo/ ꝑceptū ⁊ adiutoriū/ ferra/
mentū ⁊ medic⁹/ vmbra ⁊ lux/ ꝑco et iudex/
ſentētia ⁊ miſc̃dia. Et qd poſtea? Rñdēs pe
trus dixit ad ieſū: Dñe bonū ē nobis hic eſſe:
Si vis faciam⁹ hic tria tabernacula: tibi vnū/
moyſi vnū/ ⁊ helię vnū. Quid dicis ſancte
petre? Mūdus parturit ⁊ tu ſecretū petis?
Uides tot gentes in vnū cōueniſſe/ ⁊ tu re/
quiē q̃ris? Uides tenebras mūdi/ ⁊ tu lumē
abſcōdis? Nemo accēdit lucernam ⁊ ponit Matth.5.b.
eā ſub modio/ ſed ſup candelabrū vt luceat
oibus q̃ in domo ſunt. Iſta dom⁹ totus eſt
mūdus: lucernę accēſio/ ꝟbi incarnatio: Cā
delabrū aūt crucis ē lignū: Lucerna in can/
delabro lucēs chriſt⁹ in cruce pendēs. Ne/
mo accēdit lucernā ⁊ ponit eā ſub modio/ ſ;
ſup candelabrū vt luceat oibus q̃ in domo C
ſūt. Uides tu: videam⁹ ⁊ nos. Tenebrę ſūt:
nō offendam⁹ in paganis/ nō erremus cū here
ticis: luceat nobis lucerna/ doceat nos ꝟbū
in carne. Uideam⁹ quid dicit euāgeliſta: vi/
deam⁹ ſi admiſſū ē ꝯſiliū petri. Adhuc inqt
eo loquēte/ ecce nubes lucida obumbrauit
eos: Et ecce vox de nube dicēs. Oēs audia
mus: nemo aures claudat. Audiāt pagani
irriſores/ audiāt iudęi pſecutores/ audiant
manichei phantaſma ſonantes/ audiāt he
retici erronei litigatores/ audiāt et maxime

audiant etiã catholici/fideles dei cultores.
Iſti audiãt ne ſeducanť/ illi vt puniantur.
Matth.17.a. Quid dicit vox de nube? Hic ẽ fili⁹ me⁹ dile
ctus in q̃ mihi cõplacuit. Ubi eſtis q̃ aduer
ſamini filio dei? Pr̃ dicit: Hic ẽ fili⁹ me⁹: ⁊ tu
dicis: nõ habet filiũ de⁹. Tu pagane/ q̃d ſtas
foras et murmuras? Intra huc in ſcholam
dei: aperi aures cordis tui: audi vocem dñi
tui ⁊ diſce filiũ dei. Quo fugietis iudęi qui
occidiſtis filiũ dei? Quo fugietis: vbi vos
abſcõdetis? Qui montes/ q̃ petrę ſup̃ vos
caſurę ſunt? Et ſi in cauernis petrarũ vos
abſcõderitis: inde extraham vos dicit dñs.
Sed ⁊ vos venite/intrate: conſiliũ meũ au/
Ps.36. dite: deſperare nolite: qm̃ ſunt reliquię ho/
mini pacifico. Seuiſtis/occidiſtis/ſanguinẽ
chriſti fudiſtis/increduli fuiſtis/in p̃iculo po
ſiti eſtis: Quid facere nunc habetis/ niſi vt
credẽtes baptiçemini ⁊ viuatis? Sanguinẽ
quẽ fudiſtis nõ ẽ q̃ horreatis: Fuſus ẽ ſan/
guis medici/ fact⁹ ẽ medicamẽtũ phreneticis.
Ps.33. Quid dubitatis? Guſtate et videte qm̃ ſua/
uis ẽ dñs. Quid tu manichee: q̃diu phan/
taſma ſomniaberis? Uigila/ ⁊ vide: nubila
Matth.17.a. tonant. Quid tonant? Hic eſt filius meus
dilect⁹. Uide in terra hominẽ verũ: audi de
cęlo deũ verũ. Uide in terra hoĩs filiũ/ au/
di de cęlo dei eſſe filiũ. Utrũq; verũ eſſe co/
gnoſce. i. deũ ⁊ hominẽ: filiũ dei ⁊ filiũ hoĩs
vnũ eundẽq; eſſe deũ ⁊ hoĩem. Agnoſce ho
minẽ/ ⁊ placabis deũ. Caue ne offendas in
petra/ ne mortis patiaris ruinã: quia qđ tu
ſomniaris/ vanitas ẽ: qđ de⁹ tonat/ veritas
eſt. Audi tu ſabelliane/ audi de cęlo patrẽ:
vide in terra filiũ/ ⁊ noli dicere/ idẽ pr̃ q̃ fili⁹.
Audi ⁊ tu arriane/ et in patre et in filio noli
errare: ſed ſequere vnitatẽ/ ⁊ vide diuinita/
tem. Dñe audiuim⁹: quid dicis de filio tuo:
Hic ẽ fili⁹ me⁹ dilect⁹ in q̃ mihi cõplacuit. Et
q̃d aliud? Ipſũ audite. G̃ras tibi de⁹ ęterna
virtus: g̃ras tibi pr̃ oĩpotens: q̃ et filiũ tuũ
oſtẽdiſti/ ⁊ mihi doctorẽ dediſti. Recedat ſa
bellian⁹/ recedat arrian⁹/ recedãt cęterę pe/
ſtes/ recedat iniq̃ doctrina. Doceat de⁹/ nõ
iniquus arrian⁹: doceat dei fili⁹/ nõ aduer/
D ſarij filius. Dic dñe meus ieſus: doce/ diſcã.
Quid doceã? Sabellian⁹ dicit: ipſe eſt pr̃ q̃
fili⁹. Arrian⁹ dicit: alt⁹ pr̃/ alt⁹ fili⁹: pater ma/
ior/ filius minor: Aduerſaŕ/ clamat/ litigat/
ꝯ chriſtũ dimicat. Ille ſanguinẽ fudit vt re/
dimat: tu pecuniã ſpargis vt p̃imas. Spe/
luncam fabricat/ illic catholicũ p̃uocat: chri/
ſtianũ vocat paganũ: baptiçato ingerit ba
Joh.13.b. ptiſmũ/ ꝯ id qđ ſcriptũ eſt: Qui ſemel lotus
eſt / non indiget denuo lauari. Clamat hõ
chriſtian⁹ ſum: q̃d me dicis eſſe qđ nõ ſum?
Clamat fidelis ſum/ et ille dič: accipe aurũ.
Quid das/ aut q̃d aufers? Das pecuniam
vt auferas gratiã: das p̃ciũ vt auferas qđ
emptus ſum. Quid emis ab empto? Pre/
cium meũ nõ aurũ/ ſed ſanguis chriſti ẽ: nõ
me ſeducis/ nõ me decipis: quãtũcũq; mihi
cõferas: nõ mihi tollis p̃ciũ meũ: Pecunia Act.8.b
tua tecũ ſit in p̃ditionẽ: Nã p̃ciũ meũ nõ ha
bet ęſtimationẽ. Clamat hõ: fidelis ſum/ et
exufflaŕ: clamat in noĩe patris ⁊ filij bapti/
çatus ſũ/ ⁊ tu irritũ facis. Quid ẽ chriſtia/
no reſeruas: in q̃ patrẽ et filiũ et ſp̃mſanctũ
exufflas? An forte nouã fidẽ/ nouũ baptiſ/
ma/ nouũ deũ de tranſmarinis partib⁹ ad/
duxiſti? Dic meus ſancte paule/ doce diuini
iuris p̃ite/ ſponſi amice: hõ iſte modo venit/
mũdũ ſubuertit/ fidei vnitatẽ ſcindit/ trini/
tatẽ diuidit/ ſibi nõ ꝯſentientẽ rebaptiçare
cõtẽdit. Quid facit? In chriſto ieſu p̃ euan/ 1.Cor.4.b.
geliũ tuũ me genuiſti: in ipſo baptiçat⁹ ſũ.
An forte eſt alia fides/ aut aliud baptiſma?
Una fides/ vnũ baptiſma/ vn⁹ deus et pa/ Eph.4.b.
ter oĩm. Si ẽ vna fides/ imo q2 ⁊ vna fides/
vnum baptiſma / vnus deus et pater om/
nium: iã credidi/ iã baptiçat⁹ ſum/ iam deũ
habeo patrẽ: q̃re homicidã patior arrianũ?
Subueni dñe me⁹ ieſu ⁊ accingere gladiu3 Ps.44.
tuũ circa femur potẽtiſſime. Omniũ poten/
tiſſime egredere: occide eos in ſe: viuãt in te
⁊ deſinãt perſequi te. Sabelliani te ſubtra/
hunt/ arriani te minuũt: Tu q̃d dicis de te?
Pať dixit vt te audiam⁹: Cũ te audimus/
ipſũ audim⁹: vno ictu vtroſq; p̃cute aduer/
ſarios. Pereant inq̃t vaniloq̃/ ⁊ mẽtis ſedu
ctores/ arrian⁹ ⁊ ſabellian⁹. Nõ ego ⁊ pater
vnus ſum / ſed ego et pr̃ vnũ ſum⁹. Qđ di/ Joh.10.f
co: vnũ/ audiat arrian⁹: qđ dico/ ſumus: au/
diat ſabellian⁹: non diuidat arrian⁹/ vnum:
nõ deleat ſabellian⁹/ ſumus: ſed ambo ve/
niant ⁊ ſint etiã ipſi nobiſcũ in vnum/ ſicuti Joh.17.b.
ego ⁊ pr̃ vnũ ſum⁹. Ergo ſi pr̃ ⁊ fili⁹ vnũ ſũt:
imo q2 indubitãter vnũ ſunt: nõ duo/ ſ; vn⁹
deus. Nõ iniquũ aliq̃d p̃pheta ſcribit/ ſed
verũ dixit deũ dicentẽ: Ante me nõ eſt for/ Eſaie.43.b
matus de⁹/ ⁊ poſt me nõ erit. Docuit ꝟitas
ꝟitatẽ/ ⁊ gladio ſic acuto oĩm p̃emit errorẽ.
Si adhuc hęretici reluctanť/ audiãt catho/
lici diffinitiuã ſententiã/ quã ſequanť.

Libri cõcluſio de catholica con/tra p̃dicta ſententia: Ca. VIII.

Udiſtis patrẽ quid dixerit de filio: A
a audiſtis filiũ q̃d de patre dixerit vł
de ſe. Si q̃s vobis euangeliçauerit Gal.1.b.
p̃ter id qđ accepiſtis/ anathema ſit. Dixim⁹
de pr̃e ⁊ filio qđ potuim⁹/ et q̃ntũ potuim⁹:
ſi tñ aliq̃d digne potuimus. De ſp̃uſctõ ta/

cuim⁹: ſ nõ cũ ꝑteriuim⁹: Quicq̃d eñ de pa
tre ⁊ filio dixim⁹: de ſpũſctõ dixim⁹. Eſt eñ
in illis et cũ illis vn⁹ et verus deus: nõ mi/
nor/ aut tertius de⁹. Quid adhuc dicã fati/
gatis/fatigatus? Qui ſpm̃ſanctũ a patre ⁊
filio ęternitate ⁊ ſubſtantia vel cõmunione
ſeparant/eũ q̃ negat ſpm̃ſanctũ nõ eſſe pr̃is
⁊ filij: plen⁹ ẽ ſpũ imũdo: vacuus ẽ a ſpũſan
1.Joh.4.d. cto. Jdeo eñ dicit de⁹ charitas: q: partibus
nõ diuidit vnitatẽ/ſed ineffabiliter coagu/
lat trinitatẽ. Jpſa ẽ eñ trinitas vnus deus
Ps.60. turris fortitudinis a facie inimici: q̃ in ſe cre
dentes cuſtodit in ſęcula ſęculoꝝ: Amen.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/
liber de quinq; hereſibus/explicit.

Capituloꝝ libri contra iudeos/
paganos ⁊ arrianos/ſancti augu/
ſtini recollecta annotatio.

1 Quę fideles bona aſſecuti ſint/ q̃buſq; liberati malis.
2 Qui ſit/ vel quid ſit diabolus/ vł q̃ ſint pompę eius.
3 Quõ diaboli hereditas hõ ſit factus: qualiterq; ruſus ad verã poſſit per/ uenire libertatẽ.
4 De accuſatione diaboli aduerſus homi nem in iudicio dei ꝓponẽda.
5 De ſummę deitatis vnitate/cũ ꝑſona/ rum diuinarũ pluralitate.
6 De ęqualitate patris ⁊ filij: et ſapiẽtię dei altitudine.
7 De arrianoꝝ hereticoꝝ ꝓſumptione.
8 Expoſitio eius q̃d dictũ eſt: Pater ma ior me eſt.
9 De natiuitate chriſti ex matre ṽgine ⁊ ex ſpũſancti conceptione.
10 De multiplici oborta iocunditate in chriſti natiuitate: atq; preterea de iu/ deorum trepidatione/herodis quoq; crudelitate.
11 Cõfutatio iudaicę ꝑfidię ex vaticinijs eſaię et hieremię.
12 Ad idem ex daniele.
13 Ad idem teſtimonia ex lege et ꝓphetis reliquis.
14 De teſtimonijs ꝓ aduentu chriſti ex no uę legis primoribus iudeis.
15 De prolatis chriſto ex gentibus teſti/ monijs/rege videlicet nabuchodono ſor/ ⁊ poeta virgilio.
16 De ſibyllinis in chriſtũ vaticinijs.
17 De celi/ maris/ terrę/ inferni/ luciſq; in chriſtũ teſtimonijs.
18 De teſtimonio chriſti ex iudęoꝝ obcę/ catione ⁊ diſperſione in gentibus.
19 De catholicoꝝ fide ⁊ hereticoꝝ in ſpiri tumſanctũ blaſphemia.
20 De vera fide ⁊ mortuoꝝ reſurrectione.
21 De differentia tp̃alis vitę ab ęterna.
22 De via ad patriam.

Diui aurelij auguſtini hipponē/
ſis epi/liber contra iudeos paga/
nos ⁊ arrianos/incipit.

Que fideles bona aſſecuti ſint: q̃buſq; liberati malis: Ca.1.

Jnter preſſu A
ras atq; anguſtias ꝑſen/
tis tp̃is ⁊ noſtrę officia ſer
uitutis cogimur dilectiſſi
mi nõ tacere: cum potius
expediat flere mag' q̃ ali
quid dicere: verũtamẽ ne q̃d min⁹ lucri ar/
cę dñicę accedens/dicat nob: Serue nequã Math.25.c.
⁊ piger/ tu erogares pecuniã meã: ⁊ ego ve
niens cũ vſuris exigerẽ eã: peto charitatem
veſtrã: vt q̃ ipſe paterfamilias ꝑ nos vobis
miniſtrauerit/libenter accipere dignemini.
Apli pauli verba ſunt: Nox ꝑceſſit/dies au Roma.13.a.
tem appropinq̃uit: Deponẽtes ẽ opa tene/
brarũ induite arma lucis. Expulſa itaq; no
ctis caligine effugatiſq; tenebris pctõrum/
radius veri luminis fulgeat in cordib⁹ ve/
ſtris. Exigit eñ a nobis ratio hui⁹ tantę con
gregationis ⁊ noctis trãſactę: vobis redde/
re rationẽ/⁊ iſti⁹ diei de tãto ſacramẽto per/
cepto verã ſempiternãq; demõſtrare ſalu/
tem. Si eñ dilectiſſimi opa tenebrarũ trãſ/ B.
actę noctis cõſiderem⁹: ⁊ q̃d ęgerimus/dño
donante explicare voluerim⁹: inueniemus
nos in nocte: nõ opa noct'/ſed diei ꝑęgiſſe:
Neq; eñ delectatiõe ſomni ſopitos ſenſus
noſtros agnouim⁹: neq; vanis phantaſma/
tibus aias noſtras illuſas: nec ipſa corpora
nr̃a ſtramẽtoꝝ calore depꝛſſa in alto ſopore
requies inclinauit: ſed vigilando/orando/
pſallendo/ ꝯ aduerſariũ diabolũ dimicãdo
⁊ magnã lucẽ infuſã cordib⁹ nr̃is ſenſimus/
⁊ in nocte opa dei ꝑęgim⁹. Quid eñ ęgim⁹
in hac nocte? Captorẽ captiuauim⁹. Quid
ęgim⁹ in hac nocte? Tenebras diabolicas a
cordib⁹ veſtris excuſſim⁹: lumẽ verũ hauri/
endũ eſſe demõſtrauim⁹. Quid eñ actũ eſt
in hac nocte? Veniẽs vera fortitudo alliga Math.12.c.
uit fortem vt vaſa eius dom⁹ eripiat. Quid
actũ ẽ in hac nocte? Extirpata ẽ ſupbia: in/
troducta ẽ humilitas. Quid actũ eſt in hac
nocte? Princeps oim vitiorũ expulſus eſt:
fons oim bonoꝝ ſuſceptus ẽ. Videtis dile/
ctiſſimi q̃ bona habeatis ꝑparata: ⁊ ex quo

onere/vel ex quib⁹ ſarcinis peccatoꝝ rele/
uamini ab iſto q̄ vos vocat vt ſuſcipiatis
Matth.11.d. iugū eius ſuaue:et ſarcinā eius leuē. Depo
Roma.13.d. nentes itaq̄ opera tenebrarū/ induite vos
arma lucis. Quid ſit hoc / ex v̄bis ſymboli
qđ modo accepiſtis/ vobis expoſitū eſſe co
gnoſcit̄. Quid eſt deponere opa tenebraꝝ/
niſi renunciare diaboli pompis/ et angelis
eius? Et quid eſt: Induite vos arma lucis/
niſi credite in deū patrē omnipotentē?

Qui ſit vel quid ſit diabolus vł que ſint pompe eius: Ca.II.

Prius tū dilectiſſimi diſcuriam⁹/qui
ſit/vel q̄d ſit diabolus/ vel/ que ſint
pompe ei⁹: q̄bus renunciantes/opa
deponim⁹ tenebrarū: tunc demū de deo pa
tre omnipotente q̄ eſt vera lux quantū ipſe
Diabolus quis ſit donauerit charitati veſtre dicemus. Quid
eſt diabolus? Angelus p̄ ſuperbiā ſepara/
Joh.8.f tus a deo/q̄ in v̄itate nō ſtetit: auctor men/
dacij: a ſemetipſo deceptus: alteꝝ decipere
cōcupiuit. Iſte aduerſarius/effectus aduer
ſarius humani generis: inuentor mortis: ſu
perbie inſtitutor: radix malicie: ſcelerum ca
put: princeps oim vitiorū: pſuaſor etiā tur/
De peni.dıſ.2. c princeps pium cogitationū. Hic dū illū p̄mū hoiem
a deo factū / adā ſcȝ patrē oim noſtrū intu/
eretur: videretq̄ hominem ex limo terre ad
imaginē dei factū: pudicitia ornatum: tem/
perantia cōpoſitū: charitate circūdatū: im/
mortalitate veſtituȝ: emulus atq̄ inuidus
hoc hoiem terrenuȝ accepiſſe / qđ ipſe dum
eſſet angelus p̄ ſupbiaȝ cognoſcit̄ amiſiſſe:
inuidit ſtatim inſatiabilis homicida: coſq̄
noſtros primos parētes illis donis ac tan/
tis bonis expoliauit/inſup̄ et p̄emit. Nāq̄
dilectiſſimi cū tanta bona hoi diabolus ab
ſtuliſſet: pudicitiā/cōtinentiā/charitatē/im
mortalitatē: eūq̄ turpeȝ ac nudū reddidiſ/
ſet: obſitū ſuis pannis deridens eū/ſuo do/
mino obſtrinxit: atq̄ ex illo vinculo omnē
prolē ei⁹ ſibimet obligauit. Turpes em̄ pā/
nos ſuſcepit adā/q̄n a diabolo expoliatus
pudicitia/accinctus eſt impudicitia: amiſſa
temperātia intēperās effect⁹ eſt: p̄dita cha/
ritate/malus inuent⁹ eſt: expoliatus imor/
talitate/morti ꝓpinatus ē. Quid p̄didit/ ⁊
q̄d accepit? Ad hoc em̄ p̄ turpiſſimos pan/
nos ſuos poſteros obligauit.

Quomō diaboli hereditas hō ſit factus: qualiterq̄ rurſus ad veram poſſit peruenire libertatem: Ca.III.

Renunciem⁹ huic damno/
ſe hereditati: pupilli effecti ſumus:
Añq̄ exactor veniat/tā peſſime he/
reditati renunciem⁹. Si q̄s itaq̄ huic here/
ditati/in q̄ ſunt panni diaboli/pompe ſcȝ ⁊
angelis ei⁹ renūciare neglexerit: cū iudex ve Matth.5.d.
nerit/ſicut euangeliuȝ loquit̄/ tradet̄ debi/
tor exactori: exactor aūt debitorē in carcerē
trudet: Amen dico vobis ait dn̄s/ nō exies
inde donec reddas nouiſſimū quadranteȝ.
Omne itaq̄ gen⁹ humanū tāq̄ pauperē et
pupillū cōmendat ſcriptura diuina dicens
deo: Tibi derelict⁹ eſt paup̄: pupillo tu eris Pſ.9.
adiutor. Eiuſq̄ aduerſariū diabolū demō/
ſtrans ſecutus adiūxit: Conterens brachiū
pctōris et maligni. Aſſit itaq̄ aliq̄s pi⁹ hō/
et aliquā miſcđiam huic pupillo ⁊ pauperi
exhibeat. Ferocē em̄ atq̄ callidum aduerſa
riū patit̄: ⁊ h̄ pupillus in cauſa ſua defecit:
q̄m eū ſuus aduerſari⁹ prauis actibus obli
gauit. Adhibeamus huic pupillo idoneos
defenſores: et aplorū tāq̄ iuriſperitoꝝ cele/
ſtiū ei patrociniū ſubrogem⁹. Quid ē agen
dum apud tales ꝓ tali? Apud vos itaq̄ pe
tre/paule/iohānes/ceteriq̄ ſancti cōſiliarij
veri iudicis amici: ſūme poteſtatis cauſam
exponim⁹: q̄ optime noſtis hui⁹ pauperis
et pupilli generis ſcȝ humani/q̄ ex paterno
chirographo debitor inuētus eſt reus: atq̄
obſtrict⁹ ab aduerſario detinet̄: nō eſt aliud
quēadmodū huic ſubueniat̄/niſi ex vr̄o cō/
ſilio. Quid itaq̄ i h̄ negocio ſerenitati vr̄e
videat̄ ꝓ hui⁹ miſeri libertate ex communi
tractatu/vtinā ꝓ eo dignā mihi ꝓferte ſen/
tentiam. Et vos em̄ aſtrinxerat hec obliga/
tio/ niſi vobiſ gr̄a chriſti ſubueniret. Libera/
ti libertate cōſilium qđ a iudice accepiſtis/
ꝓmite: vt h̄ ſequat̄ q̄ captiuuſ detinet̄/atq̄
ex mala ſeruitute per veſtrā defenſionē ad
verā ꝑueniat libertatē. Hoc eſt/ vox oim qđ
fecim⁹/ faciat. Quid obſecro facturus eſt?
Renūciet diabolo/pompiſ ⁊ angelis eius.
Hec illa damnoſa hereditas / cui renūciare
cōpellimur. Videtis quā ſententiā protu/
lerunt noſtri defenſores.

De accuſatione diaboli aduerſus hominē in iudicio dei proponenda: Ca.IIII.

Vigilet itaq̄ vnuſq̄ſq̄: ne nō ex toto
renuncians poſt ꝓfeſſionē apud eū
diabolus ſuos pānos recognoſcat:
et incipiat ſemp̄ reus detineri/quē chriſtus
voluit ſua gr̄a liberare. Nec ſibi male blan/
diant̄ / q̄ poſt gratiā acceptā corrigi nolūt:
atq̄ rurſus ad illas ſuas priſtinas redeant
volūtates. Expectat̄ em̄ dieſ iudicij: aderit
ille equiſſim⁹ iudex/q̄ nulli⁹ potentis pſonā Roma.2.b
accipiet: cui⁹ palatiū auro vel argēto nemo
corrūpet. Aſtabunt oēs anime/vt referat 2.Cor.5.d.
vnaqueq̄ ſm̄ ea q̄ p̄ corp⁹ geſſit ſiue bonū/
ſiue malū. Preſto em̄ erit aduerſari⁹ diabo
lus: recitabunt̄ verba profeſſiōis nr̄e. Et ſi

.c talis fuerit q̄ſq̃/ vt debitor ex hac vita mi/
gret: exultabit ille aduerſari⁹ in ꝯſpectu ſere
niſſimi iudicis/ ſuperiorē ſe eſſe declamans:
Agenſq̃ talē cauſā apud talē iudicē: Eq̄ſſi/
Pſ.88. me inq̄t iudex/ iudica: Juſticia ⁊ iudiciū prę
paratio ſedis tuę. Judica meū eſſe q̄ tu⁹ eſſe
noluit: me⁹ eſt: mecū dānādus ē. Poſt renū
ciationē vt q̄d inuaſit pānos meos? Quid
apō cū ipudicitia faciebat / cui ipe renūcia/
uerat? Quid intēperātia/ q̄d auaricia/ quid
ira/ quid ſupbia/ q̄d cętera mea? Poſtremo
ęq̄ſſime fugientē a me/ ꝯfugientē ad te/ po/
ſtea cū meis q̄bus renuciauerat apphendi:
inuaſorem detinui. Jn ipſa q̄dāmodo mea
poſſeſſione apphenſus ē. Quid em̄ in circo
faciebat/ atq̃ ibi furias/ lites/ inſanas vo/
ces/ inaneſq̃ victorias/ cū tā a ſe alien⁹ ſibi/
met videbat? Quid in theatro renunciator
turpiū voluptatū? Quid in amphitheatro
Roma.2.a. crudelitates ſuaſ oculis ſuis intuēdo? The
ſauriçauit ſibi irā i die irę. Hęc oia mea poſt
renūciationē inuaſit: me⁹ eſſe voluit/ et mea
concupiuit: Judica/ iudica ęq̄ſſime: qm̄ quē
tu nō dedignat⁹ es tanto p̄cio liberare: ipſe
mihi ſe poſtmodū voluit obligare. Poterit
ne os apire is q̄ poſt ꝓfeſſionē ſuā talis in/
uenit/ vt iuſte diabolo abdicet? Uidete q̄d
agitis filij mei/ frēs mei/ quō hāc ꝓfeſſionē
veſtrā cuſtodiatis. Cōteſtamur vobis ip̄m
iudicē om̄eſq̃ poteſtates cęleſtes: ⁊ nos au
diūt admonētes/ ⁊ vos excipiūt ꝓfitentes:
2.Cor.6.a. ne inuacuū gratiā accipiatis/ ſed corde inte
gro/ tota ꝟtute/ ꝑfecta fide renūciātes atq̃
ſpernētes tā dānoſā diaboli hęreditatē ne
pupilli vel pauperes remaneatis.

De ſumme deitatis vnitate cū perſonarū diuinaruꝫ pluralitate: (Ca.V.

Redite in deū patrē oipo/
tentē: mutantes patrē/ mutate hęre
ditatē. Quis ē iſte pf oipotēs? Pa/
trē quidē oim quē credim⁹ oim noſtrū/ atq̃
totius mūdi cognoſcim⁹ eſſe ꝑ gratiā/ ſed et
ꝓpriū ei⁹ filiū q̄rim⁹ ꝑ ſubſtantiā: qm̄ et an/
teq̃ ab illo mūdus formaret/ pf erat: eratq̃
ei vtiq̃ fili⁹ ex ipſo/ cū ipſo: hoc q̄d ipſe/ ſed
nō ipſe: qm̄ ille pf/ hic fili⁹: qm̄ oipotens pf
oipotētē filiū genuit de ſe/ talē q̄lē ſe nouit:
vt tot⁹ maneret in ſe ⁊ eſſet pf filij/ ⁊ fili⁹ pa/
tris: deus ex deo: dies ex die: lumē de lumi/
ne: nō tñ duo dij/ aut duo dies/ aut duo lu/
minaria: ſed vn⁹ deus/ vn⁹ dies/ vnū lumē.
Nō capis vidēdo/ intellige credēdo: mūda
oculū cordis/ imo potius ipſa lux quā deſi/
deras videre/ mūdet cor tuū/ vt ſit a pctōꝝ
Math.5.a. tenebris mūdatū. Beati em̄ ait dñs mūdo
corde/ q2 ipſi deū videbūt. Ecce extēde aciē
oculi cordis ⁊ vide/ ⁊ aures cordis accōmo/
da ⁊ audi. Pater em̄ ⁊ fili⁹ duo ſonāt: ſed cū
ipſe filius dicit: Ego in patre/ ⁊ pf in me eſt. Joh.14.b.
Uerbū em̄ pfis ē fili⁹. Pater autē nūq̃ fuit
ſine verbo: Qm̄ in p̄ncipio erat ꝟbū/ ⁊ ꝟbū Joh.1.a.
erat apud deū/ ⁊ de⁹ erat ꝟbū: h̄ erat in p̄nci
pio apud deū. Hoc ḡ verbū fili⁹ cū ē in pře:
⁊ pf in filio ſuo ꝟbo ſuo. Non ḡ duo dij/ ſed
vn⁹ de⁹. Dies ex die/ duos videt ſignificare
dies: ſ; cū ipſe fili⁹ in euāgelio dicit iudęis:
Abraā pf veſter exultauit vt videret diem Joh.8.g
meū/ ⁊ vidit ⁊ lętatus ē. Abraā autē tres vi/ Gen.18.a.
ros vidēs ſub quercu mābre: nō tres appel
lauit dños/ ſ; vnū appellauit dñm/ tāq̃ tres
dies vnū. Uñ ipſe dñs in euāgelio vnū vo
lens intelligi diē patrē et filiū: philippo req̄/
renti patrē tāq̃ alteꝝ diē: q̄ iā filiū videbat
diē: oſtendēs q̄ oculo q̄rere deberet videre
dei vnitatē: q2 oculū carnis fixerat in huma
nitatē: Philippe inq̄t q̄ me videt/ videt ⁊ pa Joh.14.b
trem. Ego em̄ ⁊ pf nō duo dies/ ſed vn⁹: Si
potes capere/ cape ſempiternū diē.

De equalitate patris ⁊ filij/ ⁊ ſapientie dei altitudine: Ca.VI.

Lumen de lumine duo ſonare videt
luminaria/ ſed abſit a nobis ne nos
error manicheoꝝ cōp̄hendat: q̄ tātū
ſolē ęſtimāt eſſe chriſtū: ſ; nos ſolem iuſticię
credim⁹ verbū pfis inſeparabile: ęqualē cū
patre manentē: ⁊ oia cū illo diſponentē: pa/
trem ꝑ filiū oia facientē: fabricā mundi per
ver bū ſuū ꝯſtruentē: filiū ad nos venientē
nec patrē deſerentē: ſemꝑ cū illo/ nuſq̃ vſq̃
eſſe ſine illo: illuminantem et de ſe ⁊ de illo
ſplendentē/ radiantē/ coruſcantem/ nō duo
luminaria ſ; vnū lumē. Ego em̄ ait ⁊ pf vnū Joh.10.f.
ſumus. De ipſo ꝟbo vnigenito ait ꝓpheta
dauid: Semel locut⁹ ē de⁹ duo hęc audiui. Pſ.61.
Quō ſemel locut⁹ ē de⁹/ ⁊ ſecūdo ſonuit: niſi
q2 verbū intrāſgreſſibile ꝓcedens de corde
patris/ ſuſcępit carnē/ vt eēt hō ex vtero ma
tris: venit ⁊ māſit: ad nos venit a patre nō
receſſit? Ecce ꝑ h̄ q̄ ſemel locut⁹ ē de⁹/ ſurre/
xit ois fabrica nřa: Per h̄ q̄ ſecūdo ſonuit/
factus ē pax nřa vt ſolueret inimicitias in Eph.2.c.
carne ſua. Hoc ꝟbū/ h̄ lumē nō reſpiciēs ar/
rianus audet dicere filiuꝫ minorē: quē nos
ꝯfitemur ęqualē: ⁊ inſana contumacia vult
de ꝟbo in corde patris manēte diſputare:
cū ſeipſū nō valeat intelligere. Jnſane hęre
tice prius redi ad te: ꝯſidera te totū ſi potes
cōp̄hendere te: ⁊ tunc diſputa de illo q̄ fecit
te. Uide q̃ nō altū ſapiebat/ ſ; in ſimplicita
te cordis deū noſſe q̄rebat ille humilis da/
uid: q̄ in vno lapide ſupbā frontē deiecit go 1.Reg.17.f.
lię. Uide q̃ nō alte ſapiebat: ꝯſiderauit em̄
q̄d in ſeipſo ageret: cōſiderauit animā ſuā:
inſpexit fabricaꝫ: diſcuſſit ſe intus q̄d eſſet:

et ex q̃ parte iſtã tã pulchrã molẽ guberna/
ret: atq; in vaſculo luteo quo habitaret aĩa
plena tantis theſauris ſapiẽtię ⁊ ſcientię et
prudẽtię: vbi illic eſſent tanta/ tã ꝓcioſa/ tã
grãdia: q̃ loca aĩę obtinerẽt/ in q̃ nullus eſt
locus: atq; ex vno fonte quõ ꝓcederent ſin/
gulę ꝟtutes ſine diminutione ⁊ exeuntis ⁊
ꝓfundentis. Uidit hęc: ꝯſiderauit hęc: vo/
luit nec valuit cõprehẽdere ſe: ⁊ exclamauit
Pſ. 138. deo dicẽs: Mirificata eſt ſciẽtia tua ex me:
inualuit/ nõ potero ad illã. Hoc fuit dicere:
Qñ te poſſũ cõprehẽdere tã magnũ/ q̃ me/
ipſũ nõ valeo explicare extremũ et paruũ?
Uide et aliũ humilẽ recogitantẽ modulũ ſuę
infirmitatis/ et nõ excedentẽ: ſupbos ad hu
Eccl. 1. a. militatẽ inclinantem: Arenã inq̃t maris/ et
pluuię guttas/ ⁊ dies ſeculi quis dinumera
uit? Altitudinẽ cęli/ et latitudinem terrę/ et
ꝓfunditatẽ abyſſi q̃s menſus ẽ? Sapiẽtiã
dei ꝓcedentẽ oĩa/ q̃s inueſtigauit? Ecce pro
pheta dicit: immo ipſe dñs q̃ loquebat̃ per
ꝓphetã/ q; ſapientiã dei nullus inueſtiga/
1. Cor. 1. d. uit: Chriſtus ẽ eñ dei ꝟtus/ et dei ſapiẽtia.
Nullus ſm diuinitatẽ potuit inueſtigare ſa/
pientiã: q̃r ſm id qđ fili⁹ natus ẽ de pr̃e ſine
aliq̃ matre/ natiuitatẽ ei⁹ q̃s enarrabit?

De arrianorũ hereticorum pre/ ſumptione: Ca. VII.

d Ic mihi heretice/ q̃ audes dicere q;
minor ſit dei ſapiẽtia: dic mihi: alti/
tudo cęli quanta ſit: latitudo terrę:
profundũ abyſſi? Numera ſi potes pluuię
guttas: arenã maris: dies ſeculi: tuos etiã
Matth. 10. d. numera capillos: Qm̃ omes capilli capitiſ
veſtri numerati ſunt. Demonſtra mihi atq;
explica parua iſta inferiora: ⁊ tũc tibi credã
poſſe et inueſtigare ſuperiora. Sed nõ po/
tes: nõ vales: Spũs dei te cõuincat/ q̃ vos
hereticos añ ꝓuidit. Qui eñ iſta q̃ ſuperi⁹
diximᵘ/ cõſcripſerũt atq; ſenſerunt: ſpũ age
bant̃ ꝟitatis/ nõ erroris. Tu autẽ heretice/
cũ hęc nõ vales explicare: audes de ipſa q̃
inueſtigari nõ põt/ dei ſapiẽtia diſputare: ⁊
magn⁹ videri tibi/ q̃r diſputas nullo alter/
cante tecũ: nullo iudice ꝓſidente: Et dũ ſuf/
fragat̃ temp⁹ errori tuo/ exiſtimas te aliq̃d
eſſe/ cũ ſis nihil: et ſeductus m̃ltos ſeducere
cupis: alios pecunia/ alios potẽtia: tales ti
bi cõgregaſ q̃s plurimũ tecũ ſimul perdas.
Nõ eſt tibi labor hic vtilis ad ſalutẽ/ ſ; po/
tius ad perniciẽ. Talia eñ docendo/ immo
nõ docendo/ ſ; poti⁹ blaſphemãdo: nõ cuili/
bet potẽti/ ſ; ipſi deo patri in ei⁹ filio facere
demõſtraris iniuriã. Maior ẽ pater/ minor
eſt fili⁹: melior eſt pater/ inferior filius. Has
cõtumelias nec hõ q̃libet ſapiẽs libẽter ac/
cipiat: q̃ filiũ meliorẽ ſeipſo/ aut parẽ habe
re cõtendit. Uñ etiã illud dictũ ꝓpheticũ:
Letat⁹ eſt pater in filio ſapiente: in vita ſua Eccl. 30. a.
viuit/ ⁊ in obitu nõ eſt cõtriſtatus: Mortu⁹
eñ eſt pater/ et tñ; nõ ſit mortuus. Quare
nõ eſt mortuus? Similẽ eñ reliquit pro ſe.
Ecce ꝓpheta dicit: ſapientẽ filiũ hoĩs eſſe
ſimilẽ patri: et tu heretice audes dicere ipſã
ſapientiã dei filiũ patri eſſe diſſimilẽ. Pro/
pheta dicit: mortuũ hominẽ patrẽ in eo q;
filiũ ſimilẽ reliquit viuere in filio: et tu au/
des ipſã ſempiternã vitã/ qđ eſt dei fili⁹/ ſe/
parare ab illo q̃ nũq; morit̃ patre?

Expoſitio eius qđ dictũ eſt: Pa ter maior me eſt: Ca. VIII.

c Q̃d inq̃t facturus ſum? Ipſe dixit:
Pater maior me eſt. Quia nõ intel/ Joh. 14. d.
ligis/ ideo tibi male ſonat qđ dixit.
Nã ipſe dixit/ imo et confirmauit. Prorſus
ipſe dixit: Pater maior me ẽ: ipſe fili⁹ dixit.
Uide qñ hoc dixit: In ſuſceptione huma/
nę naturę poſitus hoc dixit. Tũc dixit: Pa
ter maior me eſt/ quando dixit: Triſtis eſt Matth. 26. d.
anima mea vſq; ad mortẽ. Tũc dixit: Pa/
ter maior me eſt: quando fleuit: qñ laſſatus
eſt: qñ eſuriuit: qñ ſitiuit. Tũc dixit: Pater
maior me eſt: qñ et dicit ſcriptura: minora/ Pſ. 8.
tum paulomin⁹ ab angelis. Nũq̃d etiã in/
ſana ſupbia ita irreuerẽs progredit̃ veſtra:
vt verbũ dei manens apud patrem audea/
tis dicere in illa diuinitate angelis eſſe mi/
norem? Si nõ audes heretice hoc dicere: ſer
ua hos gradus/ et periet error tuus: Filius
apud patrẽ: ęqualis cũ patre: qm̃ ſempiter
nus cũ ſempiterno: ſemꝑ manens cũ ſempi
terno: manet ęqualis/ miſſus/ ⁊ veniens: in
ſuſceptiõe hoĩs minor/ nõ ſolũ patre/ verũ/
etiam angelis: ęqualis in forma dei/ minor
in forma ſerui. Equalis cũ patre/ creans an
gelos: ęqualis cũ patre/ hoĩes faciẽs: ęqua/
lis cũ patre/ nouũ ꝯſtituens mundũ: minor
patre/ perditũ reparãs mundum. Equalis
cũ patre/ vitã largiẽs ęternã: minor patre/
mortẽ ſuſcipiens noſtrã.

De natiuitate chriſti ex mr̃e vir/ gine/ et ex ſpirituſſancti cõceptiõe:

b Unc itaq; filiũ credimus (Ca. IX.
in ſuſceptione hoĩs minorẽ: in diui/
nitate patri ęqualẽ factũ/ ſicut aplſ
dicit: ex ſemine dauid: Quẽ virgo maria de Roma. 1. a.
ſpirituſctõ cõcipiens: et in cui⁹ vtero verbũ
carnẽ ſuſcepit/ nobis factus ẽ mediator hõ 1. timoth. 2. b.
totus et de⁹/ verbũ/ aĩa ⁊ caro vn⁹ chriſtus.
Hoc q̃ppe nobis etiã ordo hui⁹ ſacramenti
declarat: q; poſteaq; credim⁹ in deũ patrẽ
omnipotentẽ: credim⁹ et in ieſum chriſtum

filium eius conceptum de ſpiritusſancto/na
tum ex virgine maria. Et hec natiuitas per/
turbat omnem cogitationẽ humanã: quo/
niam virtus eſt eam operata diuina. Nam
quãdo admittit ratio noſtre generationis:
vt virgo concipiens/virgo poſt partũ per/
manens/ filius videatur: integritas inuio/
lata ſeruet? Et hoc nõ põt implere quilibet
natus hõ: ille autẽ potuit: q2 non erat ſolus
hõ/ſed de⁹ ꝛ hõ: q̃ ꝓpterea voluit naſci hõ:
q2 perierat ois hõ. Primũ itaq3 miraculum
magnum hui⁹ mediatoris ac ſingulare fuit:
q2 ſic natus ẽ: vt ille q̃ veniebat multos do/
cere/facere miracula: q2 ipſe ꝑ ſe ꝛ ꝑ illos fa/
ciebat: haberet tñ aliqd ꝓpriũ q̃ nihil vſur/
pauerat alienũ. Solus eñ de ꝟgine natus
eſt: q2 ſolus ſine amplexu viri et femine de
ſpũſancto cõceptus ẽ: ſolus ſine corruptio/
ne impleuit vterũ matris: q2 ſolus ꝓ nobis
ſuꝑ celos aſcẽdit vt ſederet ad dexterã pr̃is.
Acceperũt ab illo diſcipuli vt facerent mul
ta ꝛ magna miracula: ꝛ fecerũt: nec tñ q̃ſpiã
ꝑdicat aut credit de ꝟgine nat⁹/aut de ſpi/
ritusſancto conceptus: niſi ille vn⁹ q̃ creator
tẽpoꝝ inuẽtus/in tp̄e eſt etiã ipſe creatus:
ſuſcipiẽs quã integrã formauerat humanã
naturã: vt ꝑ ipſã quodãmodo redẽptor no/
ſtrã repararet ruinã. Et hic dei fili⁹ / et hois
fili⁹: Dei fili⁹ de corde patris: hois filius ex
vtero matris. Idem ipſe vnus chriſtus qui
Pſ.18. proceſſit ex vtero virginali tanq3 ſponſus
de thalamo ſuo. In quo vtero ſpiritales
nuptie celebrate: deus coniunct⁹ eſt carni:
ꝛ caro adheſit deo vt eſſet vnus chriſtus et
totus homo.

De multiplici oborta iocunditate in chriſti natiuitate: atq3 pterea de iudeoꝝ trepidatione/ herodis quoq3 crudelitate: Ca.x.

Hic ergo ꝓcedẽs velut ſpõſus de thalamo ſuo: ad cuius nuptias cõmota
vniuerſa exultare viſa eſt creatura.
Nãq3 angeloꝝ chorus ex his nuptijs pacẽ
Luc.2.b. deſignat hoibus bone volũtatis: q2 q̃ erat
dei fili⁹/fact⁹ eſt hois filius: ſuſcipiẽs qð nõ
erat: nõ amittens qð erat. His nuptijs celi
Matth.2.a. nouã ſtellã / nouũ atq3 ſplendidũ lumẽ illo
ipſo ſponſo oꝑante ꝓducũt: vt lumen verũ
ſedentib⁹ in vmbra mortis nũciarẽt natũ: ꝛ
velut in lingua ſua laudarent hũc ſpõſum:
ꝓcedentẽ quẽ ſciebant ad hoc ſuſcepiſſe ho
minẽ mortalẽ vt faceret imortalẽ. Ad hunc
ſponſum magi ab extremo terre veniũt vo
cati: munera offerunt: infantẽ natũ necdũ
quidẽ videntes/ſed ſtella indice regẽ adora
re cupientes. Ex his nuptijs regis nati/tur
batur herodes: ꝑturbati iudei/ꝛ regẽ totius
creature non intelligentes: querit herodes
quẽ audit regem natũ infantẽ ꝑdere: ne illo
creſcente poſſet regnũ amittere. Iudei no/
lentes habere dei filiu3 regem: vbi chriſtus
naſceret/herodi produ͠t: atq3 de vni⁹ infan/
tis nece vtroꝛũq3 volũtas aſtringit. Poſtq3
eñ herodes iudeis narrantibus didicit vbi
chriſtus occidẽdus poſſet inueniri: vocans
ad ſe magos/tẽpus ab eis requiſiuit ſtelle:
miſſoſq3 in bethlcẽ ait: Ite/ diligenter que/ Matth.2.b.
rite de puero: vt et ego veniẽs adorem eũ.
Labia doloſa: qd in ore et corde loqueris
mala? Aliud eñ habet tua lingua: aliud cla
mat cõſcientia: Teipſum decipis talia cogi
tando: Erras/falleris ꝛ fallis. Fruſtra i ma/
lo vigilat falſitas: nõ a te ſicut de te inqui/
ritur veritas. Ecce audiũt magi: aliud qui/
dem foris dicentẽ: ſed neſciũt te int⁹ aliud
cogitantẽ: et pergunt ita vt amplius ad te
non reuertent. Ille eñ eos admonebat qui
ſapientiã tuam deridẽs: hoc magos facere
ꝑcepit qð rex iuſſerat verus: nõ qð ſub do/
lo ꝑſuaſerat falſus. Per aliã inquit euange
liſta viam regreſſi ſunt in regionẽ ſuã. Ve/
rum cũ te a magis deluſum ſenſiſſes hero/
des/ voluiſti oẽs infantes terre illius perde
re: vt vnũ quem querebas poſſis occidere.
Sed ille ſponſus noſter q̃ proceſſit de tha/ Pſ.18.
lamo ſuo: vt ex ore infantiũ ꝛ lactentiũ per/ Pſ.8.
ficeret laudẽ: ſinit implere voluntatẽ tuam
vt etas q̃ lingua ꝓpria chriſtũ non poterat
cõfiteri: teſtimonio mortis ſue/ꝛ crudelitas
immanis demonſtraret tua/ꝛ ad nuptias ce/
leſtis ſponſi infantiũ congregaretur turba.
Dic herodes: ſi te chriſtus ideo offendit/q2
eius magis annũciantib⁹ audiſti regnum?
Quid te offenderũt hi q̃ tecũ aduerſus chri
ſtum ſentiebãt principes iudeoꝝ: quoꝝ fi/
lios interficiẽs ipſos magis atrociſſima pe/
na in ſuis filijs afflixiſti? Nam chriſtũ mini
me inuenire potuiſti. Sed qd tecũ diutius
agam? Ipſos cõueniã iudeos: q̃ dũ infantẽ
chriſtũ noluerũt agnoſcere/filios ſuos pro
illo cõpulſi ſunt amittere: q̃s quidẽ occidit
mortiq3 ꝓpinauit herodes veſter amicus:
Sed his immortalitate3 eternamq3 vitam
donauit chriſtus: quẽ veſtrũ etiam nunc di
citis inimicum.

Confutatio iudaice ꝑfidie ex vaticinijs eſaie et hieremie: Ca.XI.

Vos inq̃ conuenio o iudei: q̃ vſq3 in
hodiernũ diem negaſtis filium dei.
Nonne vox veſtra illa eſt quando
eum videbatis miracula facientẽ: atq3 tem/
ptãtes dicebatis: Quouſq3 animas noſtras Ioh.10.e

ſuſpendis? Si tu es chriſtus/dic nobis pa/
lam. Ille autem ad conſiderationem mira/
culorum vos mittebat dicens: Opera quę
ego facio ipſa teſtimoniũ de me ꝑhibẽt: vt
chriſto teſtimoniũ dicerẽt nõ verba/ſed fa/
cta. Vos aũt nõ agnoſcẽtes ſaluatorẽ/ qui
Pſ.73. opabaꝛ ſalutẽ in medio veſtrę terrę: adiici/
Ioh.8.b. entes in malo aiſtis: Tu de teipſo teſtimo/
niũ dicis: teſtimoniũ tuũ nõ eſt verũ. Sed
ad hęc ille q̃d vobis rñderit / aduertere no/
Deut.17.b. luiſtis. Nõne ſcriptũ ẽ in lege vr̃a: ꝙ duorũ
hominũ verũ ſit teſtimoniũ? Pręuaricato/
res legis/intendite legẽ. Teſtimoniũ quęri
tis de chriſto: et in lege veſtra ſcriptũ eſt: ꝙ
duorũ hominũ teſtimoniũ verũ ſit. Proce/
dant de lege veſtra: nõ tñ duo/ſed etiã plu
res teſtes chriſti: et cõuincant auditores le/
gis/nec factores. Dic eſaia teſtimoniũ chri/
Eſaie.7.c. ſto: Ecce inquit virgo in vtero concipiet et
pariet filiũ: ⁊ vocabis nomẽ eius emanuel:
qḋ eſt interpretatũ/ nobiſcũ deus. Accedat
et alius teſtis. Dic et tu hieremia teſtimoni
Baruch.3.d. um chriſto. Hic eſt inquit deꝰ noſter/et non
ęſtimabiꝛ alius abſq; illo: qui inuenit om/
nem viam ſcientię: et dedit eam iacob pue/
ro ſuo: et iſrael dilecto ſuo: Poſt hęc in ter/
ris viſus eſt: et cum hominibꝰ conuerſatus
eſt. Ecce duo teſtes idonei ex lege veſtra: ex
quorum teſtimonio non ſunt compuncta
corda veſtra.

Ad idem ex daniele: Ca. XII.

[S]Ed alij atq; alij ex lege chriſti teſtes
introducantur/vt fronteſ duriſſimę
inimicorũ conteranꝛ. Veniat et ille
daniel ſanctus: iuuenis quidẽ ętate/ ſenior
ꝟo ſcientia ac manſuetudine: cõuincat om/
nes falſos teſtes: Sicut cõuicit ſeniores im
pudicos/ita ſuo teſtimonio chriſti conterat
inimicos. Dic ſancte daniel: dic de chriſto
Daniel.9.g. qḋ noſti. Cũ venerit inq̃t ſanctuſſanctorũ/
ceſſabit vnctio. Quare illo pręſente cui in/
Ioh.8.b. ſultantes dicebatis: Tu de te teſtimonium
dicis: teſtimoniũ tuũ nõ eſt verum: ceſſauit
vnctio veſtra: niſi qꝛ ipſe eſt q̃ venerat ſan/
ctuſſanctorũ? Si vt vos dicitis/nondũ ve/
nit: ſed expectatur vt veniat ſctũſſanctorũ:
demõſtrate vnctionẽ. Si autẽ qḋ verũ eſt/
ceſſauit vnctio veſtra: agnoſcite veniſſe ſan
Daniel.2.e. ctumſanctorꝫ. Ipſe eſt eñ et lapis abſciſus
ille de monte ſine manibꝰ cõcidentiũ: id eſt
chriſtus natus de virgine ſine manibꝰ com
plectentiũ: q̃ tantũ creuit/ vt mons magnꝰ
fieret: ⁊ impleret vniuerſam faciẽ terrę. De
Eſaie.2.a. quo monte dicit ꝓpheta: Venite aſcenda/
mus ad montẽ dñi. Et de quo dauid dicit:
Mons dei/mons vberrimꝰ: vt quid ſuſpi/ Pſ.67.
camini montes incaſeatos: montẽ in q̃ pla/
cuit deo habitare in eo? Cum eñ ipſe dñs
chriſtus diſcipulos ſuos interrogaret quẽ Math.16.b.
dicerent eſſe homines filiũ hoĩs: Reſpõde/
runt: Alij heliã: alij hieremiam/ aut vnũ ex
prophetis. Et ille: Vt q̃d ſuſpicamini mon
tes incaſeatos: montem in quo placuit deo
habitare in ipſo? Hunc cognouit petrus di
cens: Tu es chriſtus filꝰ dei. Agnouit mon
tem: et aſcendit in montem. Teſtimonium
dixit veritati: et dilectus eſt a veritate. Su/
pra petram fundatus eſt petrus / vt mortẽ
ſuſciperet illum amando/ quem ter negaue Math.26.g.
rat timendo.

Ad idẽ teſtimonia ex lege et pro phetis reliquis: Ca. XIII.

[D]Ic et tu moyſes legiſdator/dux po/
puli iſrael teſtimoniũ chriſto. Pro/ Deut.18.c.
phetã vobis excitabit deꝰ de fratri/
bus veſtris: Oĩs anima quę nõ audierit
ꝓphetaꝫ illũ/exterminabiꝛ de populo ſuo.
Prophetã autẽ dictũ chriſtum: ipſum audi
in euangelio chriſtũ: Nõ eſt inquit ꝓpheta Math.13.g.
ſine honore/niſi in patria ſua. Accedat aũt
dauid ſanctus/teſtis fidelis: ex cuius ſemi/ Roma.1.a.
ne ꝓceſſit ipſe: cui lex et ꝓphetę teſtimoniũ
dicũt: dicat et ipſe teſtimoniũ chriſto. Ado Pſ.71.
rabunt inquit eũ omnes reges terrę: oẽs
gentes ſeruient illi. Cui ſeruiẽt? Dic/cui ſer/
uient? Vis audire cui ſeruient? Dixit dñs Pſ.109.
dño meo/ſede ad dexterã meã: donec ponã
inimicos tuos ſcabellũ pedũ tuorũ. Et ex/
preſſius atq; noiatim: Quare inq̃t tumul/ Pſ.2.
tuatę ſunt gentes: et populi meditati ſunt
inania? Aſtiterunt reges terrę/et principes
cõuenerũt in vnũ/aduerſus dñm/et aduer/
ſus chriſtũ eiꝰ. Accedat et alius teſtis. Dic
et tu abacuk teſtimoniũ chriſto: Dñe inq̃t Abacuk.3.a.
audiui auditũ tuũ et timui: cõſideraui ope/
ra tua et expaui. Quę opera dei iſte miratꝰ
expauit? Nunq̃d fabricã mundi iſte miratꝰ
expauit? Abſit. Sꝫ audi quid expauit. In
medio inquit duũ animaliuꝫ innoteſceris.
Opera tua deus: Verbũ caro factũ eſt. In Ioh.1.b.
medio duum animalium cognoſceris. Qui
quouſq; deſcendiſti/expaueſcerę me feciſti:
quia verbũ per qḋ facta ſunt oĩa / in pręſ/ Luc.2.a.
ſepe iacuiſti. Agnouit poſſeſſorẽ bos ſuuꝫ: Eſaie.1.a.
et aſinꝰ pręſepe dñi ſui. In medio duũ ani/
maliũ cognoſceris. Quid ẽ/in medio duuꝫ
aĩaliũ cognoſceris: niſi aut in medio duuꝫ
teſtamentorũ/aut in medio duorꝫ latronũ: Luc.23.f.
aut in medio moyſi et helię cũ eo in monte Math.17.a.
ſermocinantiũ? Ambulauit inq̃t verbũ: et

Joh.1.b. exiuit in campis. Uerbū caro factum eſt et
habitauit in nobis. Hoc et hieremias ait:
Poſt hec in terris viſus eſt/et cū hominib⁹
cōuerſatus eſt. Ecce quomō cōueniunt ſibi
teſtes veritatis:ecce quō conuincunt filios
falſitatis. Sufficiūt vobis iſta o iudei. An
adhuc ad veſtrā cōfuſionē ex lege et ex gen
te veſtra alios introducem⁹ teſtes: vt illi te/
ſtimoniū perhibeant/cui perdita mente in/
Joh.8.b. ſultantes dicebatis: Tu de teipſo teſtimo/
nium ꝑhibes:teſtimoniū tuū nō eſt veruȝ?
Et ſi velim ex lege et ex ꝓphetis oīa que
de chriſto dicta ſunt/colligere: facilius me
tempus ꝙ̄ copia deſerit.

De teſtimonijs pro aduentu chriſti ex noue legis primoribus iudeis: Ca.XIIII.

V Erumtamen ſenem illum ex gente
veſtra natū/ſed in errore veſtro non
relictum/ſimeon ſanctum in me/
dio introducam:qui meruit decrepitus te/
neri in hac luce/quoadvſqȝ videret veram
lucem. Quem quidem iam etas compelle/
bat ire/ſed expectabat ſuſcipere quem ſcie/
Luc.2.d. bat venire. Cum iſte ſenex admonitus eſſet
a ſanctoſpiritu/ ꝙ nō ante moreretur ꝙ̄ vi/
deret chriſtum dei natum:quem cognoſcēs
venit ad templum. Ubi vero eum portari
manibus matris vidit:⁊ diuinam infantiā
pia ſenectus agnouit:tulit infantem in ma
nibus ſuis. Jlle quidem chriſtum ferebat/
ſed ſenem chriſtus regebat. Regebat qui
portabat: ne ille ante promiſſum a corpo/
re ſolueretur. Quid tamen dixerit/quē ta/
men confeſſus fuerit:aduertite inimici:non
chriſti/ſed veſtri. Benedicens deum excla/
Luc.2.d. mauit ſenex et dixit: Nunc dimittis domi/
ne ſeruum tuum ſm verbum tuum in pace:
Quia viderūt oculi mei ſalutare tuum. Jlli
etiam parentes iohannis/zacharias et he/
liſabet:iuuenes ſteriles/in ſenecta fecundi:
dicant etiam ipſi teſtimoniū chriſto. Dicāt
de chriſto quid ſentiant:et teſtem idoneum
chriſto nutriant. Aiunt enim ſuo paruulo
Luc.1.g. nato: Tu puer propheta altiſſimi vocabe/
ris: Preibis enim ante faciem domini pa/
rare vias eius. Jpſiqȝ matri et virgini heli/
ſabet ait: Unde mihi/ vt veniat mater do/
mini mei ad me? Ecce enim vt facta eſt vox
ſalutationis tue in auribus meis: exulta/
uit in gaudio infans in vtero meo. Jntelli/
gens enim iohannes matrē domini ſui ve/
niſſe ad ſuam matrē: inter ipſas anguſtias
vteri adhuc poſitus:motu ſalutauit/ quem
voce non poterat. Qui poſtea ipſe iohan/
nes precurſor et amicus/humilis ⁊ fideliſſi/
mus ſeruus/teſtis idoneus fact⁹:tanto ma
ior in natis mulierū/quanto exiſtimabatur
eſſe quod non erat. Chriſtum enim eum eſſe
iudei credebant:ſed ille nō ſe eſſe clamabat
dicens: Quem me ſuſpicamini eſſe/ nō ſum Luc.3.c.
ego: Sed ecce venit poſt me:cuius pedib⁹
non ſum ego dignus ſoluere corrigiam cal/
ciamenti eius. O fidelis teſtis et amice veri
ſponſi:quanto te humiliauiſſes ſi ad corri/
giam calciamenti eius ſoluendam dignum
te eſſe dixiſſes. Sed dum hoc non te dignū
dicis: iudeis falſis teſtibus contradicis. Et
hec a te dicta ſunt anteꝙ̄ chriſtum videres:
qui cum ad te ipſe venit excelſus et humi/
lis implende diſpenſationis ſue gratia/vt
a te baptiçaretur:qui nullum habebat om/
nino peccatū:quid reſponderis/quē cogno
ueris/quale teſtimoniū protuleris:audiāt
inimici q audire nolunt: Ecce(inquit) agn⁹ Joh.1.d.
dei: ecce qui tollit peccata mundi. Et adie/
cit: Tu ad me venis baptiçari? Ego a te de/
beo baptiçari. Agnouit ſeruus dominum:
agnouit peccati originalis vinculis obliga
tus ab omni nexu peccati liberum. Agno/
uit preco iudicem:agnouit creatura creato/
rem:agnouit paranymphus ſponſum. Nā
et hec vox iohānis eſt: Qui habet ſpōſam/ Joh.3.d.
ſponſus eſt: Amicus autem ſponſi ſtat et
audit eum:et gaudio gaudet propter vocē
ſponſi.

De ꝓlatis chriſto ex gentib⁹ teſtimonijs/rege videlicet nabuchodonoſor/et poeta virgilio: Ca.XV.

S Ufficiūt vobis iſta o iu/
dei:ſufficiunt vobis tanti teſtes et
teſtimonia ex lege veſtra et ex gente veſtra.
An adhuc impudentia nimis audebitis di
cere: ꝙ alterius gentis vel nationis homi/
nes chriſto deberent teſtimonium perhi/
bere? Sed ſi hoc dicitis:reſpondet quidem
ille vobis: Non ſū miſſus/niſi ad oues que Matth.15.c.
perierunt domus iſrael. Sed ſicut vos in
actibus apoſtolorū increpat paulus: Uo/ Act.13.g.
bis primū oportuerat annunciari verbum
dei:ſed qꝛ repuliſtis illud: nec vos dignos
vite eterne iudicaſtis:ecce inquit conuerti/
mus nos ad gentes. Demōſtremus etiam
nos ex gentibus teſtimonium chriſto fuiſſe
prolatum:quoniam veritas non tacuit cla
mando etiam per linguas inimicorū ſuoꝝ.
Nonne quando poeta ille facundiſſim⁹ in/
ter ſua carmina: Jam noua progenies celo Buco.eglo.4
demittitur alto/dicebat:chriſto teſtimoniū
ꝑhibebat? Jn dubiū hoc veniet:niſi alios

ex gentibus idoneos teſtes pluraq; dicen/
tes in medium introducã. Illum regẽ qui
veſtram ſuperbiam captiuãdo perdomuit:
Nabuchodonoſoꝛ regez ſcilicet babylonis
non pꝛętermittam. Dic nabuchodonoſoꝛ
quid in foꝛnace quo tres viros iuſtos intu/
ſte immiſeris: dic/ dic q̄d tibi fuerit reuela/
Daniel.3.g. tum? Nõne inq̄t tres viros miſimus in foꝛ/
nacem ligatos? Et aiunt ei: Uere rex. Ecce
inquit ego video quattuoꝛ viros ſolutos
deambulantes in medio ignis: ⁊ coꝛruptio
nulla eſt in eis: ⁊ aſpectus quarti ſimilis eſt
filio dei. O alienigena: vñ tibi hoc? Quis
tibi annunciauit filium dei? Quę lex: quis
pꝛopheta annunciauit tibi filiũ dei? Non/
dum quidem mundo naſcitur: ⁊ ſimilitudo
naſcentis a te cognoſcitur. Unde tibi hoc?
Quis tibi iſtud annũciauit: niſi quia ſic te
diuinus ignis intus illuminauit: vt cũ illic
apud te captiui tenerentur inimici iudęi: ſic
diceres teſtimoniũ filio dei?

De ſibyllinis in chꝛiſtum vaticinijs: Capitulũ XVI.

A Ed quia in oꝛe duoꝛũ vel triũ teſtiũ
Deut.17.b. ſtat om̄e verbum: Sicut ipſe domi/
nus confutans veſtram contuma/
Ioh.8.c. ciam: In lege inquit veſtra ſcriptum eſt: ꝙ
duoꝛum hominum teſtimoniuz verum ſit:
etiam ex gentibus tertius teſtis introdu/
catur: vt teſtimoniũ veritatis omni ex par/
te roboꝛetur. Quid ſibylla vaticinãdo etiã
de chꝛiſto clamauerit/ in medium pꝛofera/
mus: vt ex vno lapide vtroꝛumq; frontes
percutiantur: iudęoꝛum ſcilicet atq; paga/
1.Reg.17.f. noꝛum: atq; ſuo gladio (ſicut golias) chꝛi/
ſti omnes percutiant inimici. Audite quid
dixerit.

Vaticiniũ ſibylle
Iudicij ſignum: tellus ſudoꝛe madeſcet.
E cęlo rex adueniet per ſęcla futurus.
Scilicet in carne p̄ſens: vt iudicet oꝛbem.
Unde deũ cernent/ incredulus atq; fidelis
Celſum cũ ſanctis: ęui iam termino in ipſo.
Sic animę cũ carne aderũt q̄s iudicat ipſe.
Cũ iacet incultus denſis in vepꝛib⁹ oꝛbis.
Reijcient ſimulacra viri: cunctã q; gaʒam.
Exuret terras ignis pontũq; polumq;
Inquirens: tetri poꝛtas effringet auerni.
Sanctoꝝ ſedem cunctę lux libera carni
Tradet: ſontes ęternaq; flãma cremabit.
Occultos actus detegẽs: tũc quiſq; loquet
Secreta: atq; deus reſerabit pectoꝛa luci.
Tũc erit ⁊ luctus: ſtridebũt dentibus oẽs.
Eripit ſolis iubar: ⁊ choꝛus interit aſtris.
Uoluetur cęlũ: lunaris ſplendoꝛ obibit.
Deijciet colles: valles extollet ab imo.
Non erit in reb⁹ hominũ ſublime vel altũ.
Iam ęquant cãpis montes ⁊ cerula ponti.
Omnia ceſſabunt: tellus cõfractã peribit.
Sic pariter fontes toꝛrent: fluminaq; igni.
Et tuba tũc ſonitũ triſtẽ demittet ab alto
Oꝛbe: gemẽs facin⁹ miſeꝝ varioſq; laboꝛes:
Tartareũq; chaos mõſtrabit t̄ra dehiſcẽs.
Et coꝛã hic dño reges ſiſtentur ad vnũ.
Recidet e cęlo/ ignisq; ⁊ ſulphuris amnis.

Hęc de chꝛiſti natiuitate/ paſſione ⁊ reſur
rectione/ atq; ſecundo eius aduentu ita di/
cta ſunt: vt ſi quis in gręco capita hoꝛum
verſuũ diſcernere voluerit: inueniet ιησους
χριστους υιος θεου σωτηρ: Id eſt: ie/
ſus chꝛiſtus filius dei ſaluatoꝛ. Quod et
in latinum tranſlatis eiſdem verſibus ap/
paret: pꝛęter ꝙ gręcarum litterarum pꝛo/
pꝛietas non adeo potuit obſeruari.

Alios verſus ſibyllinos chꝛiſti paſſio/
nem apertius demonſtrantes intentiſſime
audiamus.

In man⁹ iniquas ⁊ infideliũ poſtea veniet.
Dabunt deo alapas manibus inceſtis.
Et oꝛib⁹ imũdis expuẽt ſaliuas venenoſas.
Dabit autẽ in v̄bera ſimplr innocens doꝛſũ.
Et colaphos accipiẽs tacebit: ne q̄s agſcat
Qđ verbũ/ ⁊ vnde venit: vt moꝛtuis loq̄t.
Et coꝛonam poꝛtabit ſpineam:
In cibũ autẽ fel: ⁊ in ſitim acetũ dederunt/
Inhoſpitalitatis hãc monſtrabãt mẽſam.
Ipſa eñ ſtulta/ deũ tuũ nõ cognouiſti
Ludentẽ moꝛtalib⁹ mentib⁹: ſed et ſpinis
Coꝛonaſti coꝛona: hoꝛridũq; fel miſcuiſti.
Templi vero velum ſcindetur: et die
Medio nox tenebꝛoſa nimis tribus hoꝛis.
Et moꝛtis fatũ finiet triũ dieꝝ ſõno ſuſcepto
Et tũc a moꝛtuis regreſſus in lucem venit.
Pꝛimus reſurrectionis initium reuocatus
oſtendit.

Credo iam vos o inimici iudęi tantis B
teſtibus ita obꝛutos confutatoſq; eſſe ipſa
veritate: vt nihil vltra repugnare/ nihil quę/
rere debeatis. Qui et ſi ipſa veritate cũ ni/
mia inſipientia vel potius amentia: cũ om/
nia noſſetis quę de chꝛiſto eſſent dicta atq;
conſcripta: inuerecunda etiam fronte dice/
batis: Tu de teipſo teſtimonium dicis: te/ Ioh.8.b.
ſtimonium tuum non eſt verum. Uerum/
tamen vt diuinę maieſtatis veritas luce/
ſcat: ſupꝛa tot teſtium pꝛęclaras voces
vniuerſa creatura teſtimoniũ dixiſſe
vniuerſa p̄clamat. Nonne cęlũ teſtimoniũ
dixit: quando nouum ſidus in noua homi
nis pꝛogenie velut lingua ⁊ digito quo po
tuit natum deum hominem gentibus de/

monſtrauit? Nōne mare teſtimoniū dixit:
quando oblitus quodammodo natura ſui
liquidus humor ſoliditate ſuſcepta/ ſui do/
Matth.14.c. mini portauit impreſſa: vt impleretur illud
Pſ.76. qđ dictum eſt: In mari enī via tua/ ⁊ ſemite
tue in aqs multis: qñ eleuatū ſeruū chriſti
Matth.14.d. ſupra ſe capientē: vt demōſtraret q̄ntum in/
tereſſet inter creaturā ⁊ creatorem: lymphis
vnda petrū abſorbuiſſet: niſi dñs rerū mer/
genti petro manū porrexiſſet? Nōnne terra
Ioh.9.a. teſtimoniū dixit: qñ eius cōſperſa ſaliua ex
ea ceci nati oculos inungēs/ lumē nō viden/
ti reſtituit: ⁊ fabrica qđ min⁹ habuit e limo
Gen.1.d. terre artifex reparauit: q̄ totū hominē de ter/
ra ante formauit? Nōne iferna chriſto teſti/
Ioh.11. moniū phibuerūt: qñ vita ſua pdita lazarū
quē diſſoluēdū acceperāt/ integrū p quatri/
duum reſeruauerūt: vt incolumē redderent
cū vocē dñi ſui iubentis audirent? Quid in
ipſa ei⁹ paſſiōe actū eſt? Nōne ⁊ veſtrā im/
pudentiā ferocēq; amentiā ipſā quodāmo/
do publicā lucē teſtem citabo? Sicut puta/
batis/ hō tm̄ a vobis interficiebat̄ chriſt⁹.
Qđ et ſi tm̄ eſſet/ vobis pcere debuiſtis: vt
man⁹ veſtras alienas redderet̄ a ſanguine
innocētis. Que cecitas infuſa eſt in cordib⁹
veſtris: vt nec illa tanta terreret medio die
ſolis obſcuritas: ⁊ inter eius radios claros
amputata lux: nox recōdita in diē: imo nox
vſurpauit in diē: nec curſum ordinis ſerua/
uit: ⁊ obtenebrat̄ celū: luget terra: velū tem
pli conſcindit̄: petre reſcindunt̄: inferna re/
ſerant̄: oīs pene creatura expaueſcit mor/
tem chriſti: Nec tñ in his tantis aperti ſunt
oculi veſtri? O iudei: demones q̄ veſtra cor
Marci.1.c. da poſſederūt dixerūt: Scimus q̄ ſis: qđ ve/
niſti añ tēpus perdere nos? Et vos dixiſtis:
Ioh.8.b. Tu de teipſo teſtimoniū dicis: teſtimoniū
tuū nō eſt verum.

De teſtimonio chriſti ex iudeorum obcecatione et diſperſione in gentibus: Ca.XVIII.

A ſ. Ed nō intelligentes actiones vr̄as:
egiſtis cauſas veſtras. Deniq; no/
ſtre ſaluti militabat veſtra malicia.
Ille enī q̄ ad hoc venerat vt p nobis more/
Luc.23.c. retur: inſanas voces: Crucifige crucifige cla
mātiū vt hō nō expauit: q: vt de⁹ ante eas
pūidit. Quantū laboraſtis/ vt diſcipulum
Matth.26.b. iudā pecunia corrumperetis: ⁊ a malo ven/
ditore alij emptores chriſtū nō poſſidendū
cōpararetis: nūdinas malas agētes anime
veſtre qñ fundebatis preciū ſalutis noſtre.
Q̄ntū laboraſtis/ vt iudicē a veſtro ſcelere
Matth.27.c. man⁹ lauantē/ calūnijs ceſaris noīe oppoſito
opprimeret̄ vt id impleret qđ fieri voleba/
tis. Quātū laboraſtis/ vt chriſt⁹ occideret̄ ⁊
latro dimitteret̄: quantū laboraſtis vt chri/
ſtus cōtumeliā pateret̄: ſpinis coronaret̄: in
ligno ſuſpenderet̄: lancea pforaret̄: quantū
clamaſtis: quantū ſudaſtis: quantū labo/
raſtis: ſed omnis iſte labor veſter fructus ē
noſter. Deniq; a vobis chriſt⁹ occidit̄/ nobiſ
reſurgit: A vobis in ligno ſuſpendit̄: clauis
confixus in cruce detinet̄: ⁊ a ducib⁹ noſtris
diſcipulis ſuis in medio eoꝝ clauſis ianuis
inuenit̄. Pecunia milites corrūpendo chri/
ſti reſurrectionē opprimere voluiſtiſ: Et ecce
ei⁹ reſurrectio toto mundo iā celebrat̄: et qđ
dediſtis/ iā pdidiſtis. Implere nō potuiſtis
qđ voluiſtis: audite iā qđ audire nō vult̄.
Die tertio a mortuis reſurgēs: aſſumpt⁹ in
celū: ſedet ad dexterā patr̄: diſperſit vos p
nos p vniuerſas terras/ vt vbiq; pphetias
de eius natiuitate/ paſſione/ q̄cunq; dicta
ſunt vos pferatis/ atq; lucernā legis tamq̄
lignea candelabra ſenſu carentia gentibus
miniſtretis. Qđ pptere factū eſſe cogno/
ſcite: ne gentes hec oīa q̄ agunt̄ diu pdicat̄
a nobis/ dicerēt fuiſſe cōficta. Hanc etiā ipſā
veſtrā diſperſionē fuiſſe pdictā/ dauid pro/
pheta declarat dicēs: Ne occideris eos: ne Pſ.58.
qñ obliuiſcant̄ legē tuā/ ſed diſperge eos in
virtute tua. Diſpſio hec ergo veſtra teſtimo/
niū phibet chriſto cui dixiſt̄: Tu de te teſti/ Ioh.8.b.
moniū dicis: teſtimoniū tuū nō eſt verū ⁊c.
Ubi ex veſtro teſtimonio inimicoꝝ alij ini B
mici cōfundant̄: q̄ chriſtū magicis artibus
feciſſe dicūt q̄cunq; fecit miracula: Nam et
hoc q mortu⁹ colit̄/ magice potentie depu/
tanda eſſe cōtendunt. Proferte codices p/
pheticos: O iudei chriſti inimici: vt ex ipſis
alij pagani cōuincantur inimici: pphetas
anteq̄ longe naſceret̄ ante ſe pmiſit: q̄ oīa
q̄ ſupius diximus/ pdixerūt. Hinc iā iudicate
q̄ recta ſapitis. Nūqđ ſi magicis artib⁹ fecit
vt coleret̄ vt mortu⁹: magoſ miſerat anteq̄
nat⁹? Confundimini: corrigimini q̄ talia de
chriſto vl̄ ſentitis vl̄ creditis vl̄ dicitis. Con
fundimini ⁊ vos iudei/ qui lucernā legis in
manibus habentes: alijs lumen pbetis: et
vos in ſanctis intendere nō curaſtis/ ſed ex/
pectatis quidē et vos vt veniat qui ventu
rus eſt. Et veniet/ ſed nō ſicut vult̄ veniet:
veniet excelſus ille q̄ a vobis interfect⁹ eſt
nulli⁹ criminis reus: manifeſtus veniet de⁹:
et videbitis iudicantē quē cōtempſiſtis mi
racula facientem. Qualis erit tūc et veſtra
conſcientia: cū vobis ille nullam iam exhi/
bet patientiam: quia vos inuenit in anima

moꝛtuos: qui venturus eſt iudicare viuos
et moꝛtuos.

De catholicoꝝ fide/ et hereticorum in ſpiritūſanctū blaſphemia: Ca.XIX.

Credimus in ſpiritūſanctum: quē nos credimus deū/ equalem patri ꝛ filio/ manentē in patre ꝛ
filio: regnantē cū patre et filio: trinitas vna
ꝛ tertia in vnitate perſona ſpūſſanctus: qui
operaꝶ omnia in omnibus. Hunc ꝛ arriani
blaſphemāt/ patri filioqꝫ eſſe minoꝛē. Hūc
coꝝ erroꝛē ille euangeliſta reuocat dicens:
Math.12.c Si quis dixerit verbū in filiū/ remitteꝶ illi:
ſi quis dixerit verbū in ſpiritūſanctū/ nō re/
mittetur illi: nec in iſto/ nec in futuro ſeculo.
Quid eſt arriane/ quo ꝓgreſſa fuerit imma/
nitas tua? Dicis verbū in filiū hominis: qꝛ
ſm diuinitatem filiū dei aſſeris eſſe mino/
rem: Dicis verbū in ſpiritūſanctū: in ipſa
illa indiuidua vnitate etiā filio eē minoꝛē:
Dicēdo tale verbū de verbo: tale verbū de
ſpiritūſancto: nō remittuntur nec hic nec in
futuro ſeculo peccata tua: ꝛ tu rebaptizan/
do polliceris dimittere aliena? Donū ſpiri/
tusſancti agnoſcimus eſſe remiſſionem om/
niū peccatoꝛū: ſuffragante nobis ipſa veri/
tate/ que poſt reſurrectionē ſuā ait diſcipu/
Joh.20.c. lis ſuis: Accipite ſpiritūſanctū: ſi cui remiſe
ritis peccata/ remittunꝶ illi. Uos autem ſa
crilego auſu/ quib⁹ iam chꝛiſti dono ꝛ ſpiri/
tusſancti per baptiſmū ꝛ oꝛiginalia ꝛ ꝓpꝛia
cuncta dimiſit omnino peccata: in iam ba/
ptizatis exuffiaſtis chꝛiſtū: reſpuiſtis ſpiri/
tumſanctū: et renatū nō abluere/ ſed ſoꝛdi/
dare: nō liberare/ ſ; obligare: nō viuificare/
ſed moꝛtificare cōtendiſtiſ. Nec mirū ſi has
ruinas quotidie fabꝛicatis: qui petrā inte/
grā chꝛiſtū in fundamēto habere noluiſtis:
qui a veſtro erroꝛe ſeparat veritatis filios:
quos ſic fouet vt nutriat: nō ſic vt tu blan/
diendo decipiat vt occidat.

De vera fide ꝛ moꝛtuoꝛum reſurrectione: Ca.XX.

Apud catholicā fidē dilectiſſimi noueritis tm̄ eſſe verā fidē: germanam
pacē: ꝑpetuā ſalutē. Non eñ in an/
gulo eſt/ ſed vbiqꝫ tota eſt. Si qs ab ea diſ/
ceſſerit/ atqꝫ in hereticoꝝ erroꝛē ſe tradide/
rit: vt fugitiuus ſeruus iudicabiꝶ: nō vt fili⁹
adoptiuus: nec ad vitā eternā reſurget/ ſed
potius ad dānationē: qm̄ bonis maliſqꝫ ꝓ/
1.Corī.15.g. mittitur reſurrectio. Oēs qdē reſurgem⁹ ait
apl's/ ſ; nō oēs imutabimur. Et qd ꝓdeſſet
fratreſ mei reſurgere/ ꝛ nō imutari? Qui eñ
in illa vita nō fuerit imutat⁹/ a iuſto iudice
inueniꝶ eſſe dānat⁹. Dānat⁹ autē eternā nō
conſequiꝶ vitā: q de aduerſario diabolo vi/
ctricē non valuit accipere palmā. Quid eñ
ꝓdeſt dilectiſſimi/ ꝙ vel illis vinculis idolo/
loꝝ cultu inherere: q̄ diabolus ꝛ iuſte here/
ticoꝛum caput nō decēterqꝫ poſſidet? Qui
vult ad eternā vitā ꝑuenire: ꝯ oēs diaboli
laqueos debet foꝛtiter inuigilare. Nam eñ
q̄lis cuiuſqꝫ hic ē vita: ita inueniꝶ in illa.

De differentia tempoꝛalis vite ab eterna: Ca.XXI.

Quantū autē diſtat inter hāc et illā/ debet noſſe charitas veſtra. Hic fal/
ſitas: ibi veritas. Hic ꝑturbatio: illic
fida poſſeſſio. Hic peſſima amaritudo: illic
ſempiterna dilectio. Hic ꝑiculoſa elatio: illic
eſt ſecura exultatio. Hic timeꝶ ne q erat ami
cus/ efficiaꝶ ſubito inimic⁹: illic ſemꝑ manet
amic⁹/ qꝛ nullus illuc admittiꝶ inimic⁹. Hic
qcqd eſt bonū/ timeꝶ ne ꝑeat: illic qcqd acce
peris/ ab illo ſeruaberiſ q fecit vt ne tu trāſ/
eas: ꝛ qd acceperis nō amittas. Hic moꝛs:
ibi vita. Hic oia q̄ creauit de⁹: illic ipſe pꝛo
oibus ꝛ in oibus de⁹: ꝛ q̄ digna dicunꝶ: ſi tm̄ 1.Corī.15.d.
aliq dicunꝶ. Nō eñ ſufficit humana lingua
laudare qd ſenſus moꝛtaliū nō valet cōpꝛe
hēdere. Ueniem⁹ illuc frēs: vnde ꝛ ibi vide/ 1.Corī.2.c.
bimus ꝙ oculus hic nō vidit: Ibi audiem⁹
ꝙ auris hic nō audiuit: Ibi intelligem⁹ qd
coꝛ humanū cōꝑhendere hic nō valebit: vi/
dentes ſinictēſqꝫ exultabimus inenarrabili
gaudio. Et q̄le gaudiū eſt vbi nullus timoꝛ 1.Petri.1.bi
erit? Quale gaudiū erit cum te videris eſſe
ſocium angeloꝝ: participē regni celoꝝ: re/
gnare cū rege: nihil cōcupiſcēdo oia poſſide
re: ſine auaricia diuitem: ſine pecunia admi
niſtrantē: ſine ſucceſſoꝛe iudicātē: ſine metu
barbaroꝝ regnantē: ſine moꝛte eterna vita
viuentem?

De via ad patriā: Ca.XXII.

Sed vt ad iſtā veniam⁹/ viā tutiſſimā q̄ illuc ducit nō amittam⁹. Que eſt
via? Chꝛiſt⁹ ex toto: ex capite: ex coꝛ/
poꝛe. Ex capite eq̄lis fili⁹ i manēte manēs:
Ex coꝛꝑe minoꝛ/ viā iſtā vt gigas velociter Ps.18.
trāſiens. Caput ꝛ coꝛp⁹/ chꝛiſt⁹ ꝛ eccl'ia. Nec
ab illo ſeparem⁹ aliqd: aliud de illo/ ſicut he
retici credēdo: nec ab iſta ꝑuis nr̄is moꝛib⁹
declinādo. Hec eſt mater vera: pia mꝶ et ca/
ſta: intrinſec⁹ ſui viri ꝛ dignitate oꝛnata/ nō
foꝛinſec⁹ mēdacio fallēte turpiter coloꝛata.
Non nos ab iſta matre ꝛ nomen conſictum
ſeducat alienum: vbi nos eccleſie ꝛ ſpecies
aliena decipiat: Sponſa nō eſt/ q̄ virū ſuū
nō cognoſcit: turpis eſt q̄ tanti viri ſpeciem
ſuis ſermonib⁹ fuſcare cōtendit. Fruſtra tūc
eccleſie nomen impoſuit iudeo ſpelun/

ea ſub doloſa deciplēs: quia decepta iudęo
qdē q̄ captes formā tuā ſub ſpecie aliena:
qd te cōponis: qd tantū te exornas: qd ſub
fimbrias tuas expandis: quę te cōtra verā
ſponſā ęgre cōtendis? Nō te reſpicit ſpon/
ſus: qꝛ nō es ſpōſa: ſed pulchrā te dicis eſſe
ꝛ de auro atq̄ ornamētis plurimis gloria/
Hiere.3.b. ris: rñdet tibi ſponſus: Forma prę filijs ho/
minū ſpecies fornicarię facta ē tibi: irreue/
rens facta es in oībus. Qꝫ ſi dixerꝭ: quare?
rñdet: quia ſub ſpecie cōponis te et mētiris
ſpōſum tuū eſſe me. Species fornicarię fa/
cta eſt tibi: irreuerēs facta es in oībus: non
ſicut patrē appellans me ꝛ principē ꝟginita
tis tuę. Uerba ſūt chriſti p ꝓphetā: Si ego
eſſem princeps ꝟginitatis tuę: ſeruares in/
tegritatē ſic tuā/ſicut integram ſeruaui ma
trem meā. Quia ergo nec principē ꝟginita
tis tuę/nec patrē/ nec agnoſcis ęqualē: nec
ego te agſco virginē. Noli te amplꝰ iactare
eſſe qȯ nō es: agnoſce turpitudinē tuā. Nō
es igiꝭ ſponſa: qꝛ nō es integra. Fruſtra eñ
illū ſponſū vocas q̄ nō eſt tuus. Turpē eñ
viduā nō accępit chriſtꝰ. Redi/redi/redi/re/
pudiata redi/ cōfuſa redi: ſerpentinis frau/
dibus violata redi: nō diuinitate cęleſti cō/
poſita/ſ͛ humanis aſſertionibus recōuenta
redi: fallere temetipſā potes. Nouit eñ ille
quā q̄rat: agſcit eñ quā vocat: ſemp eñ vi/
uit mater nouerca: Quid te ſi ſupponiſ? Nō
potes excludere pulchrā. Nā cū turpis ſis
ancilla: ſpecies fornicarię facta eſt tibi. Nō
eñ ſeruas vni viro fidē: q̄ catholicā non te/
nes vnitatē. Jlle eñ ſpōſus matrē q̄rit verā
q̄ pie filios ſuos nutriat: nō turpē q̄ alienoſ
fraudulēter occidat. Uide q̄ ſit h̄ mater ve/
ra: q̄ adhuc tolerat ſuos filios ꝓſtātē: to/
leratq̄ patiētiā: exhibet ſui ſpōſi ſi expectat
auras libertatis/vt vindiceꝭ ab eo eiꝰ humi
litas: qm̄ eā viri ſui ꝛ obtinet charitas. Jpe
eſt eñ q̄ viuit ꝛ regnat cū deo patre ꝛ cū ſpi
rituſancto in ſęcula ſęculoꝝ: Amen.

Sancti auguſtini hipponenſis epī/liber, cōtra iudeos/paganos ꝛ arrianos/explicit.

Capitulorum libri aduerſus iudeos ſancti auguſtini/ recollecta annotatio.

1 De gentiū illuminatione/et iudeoꝝ in infidelitate obduratione.
2 Quomō in noue legis veritate veteris mandata ſint immutata.
3 Qꝫ veteris teſtamēti ſigna chriſtus nō arguendo euacuauerit/ſed implendo mutauerit.
4 Quō ex quadrageſimoquarto pſalmo chriſtus oſtendatur.
5 De pſalmo ſexageſimooctauo.
6 De pſalmo ſeptuageſimonono: q̄ etiā intitulaꝭ: Pro his q̄ imutabunꝭ.
7 Qꝫ nō ſint iudei veri iſrael filij/ſed fideles chriſtiani.
8 De dimiſſione iudaicę plębis/et gētiū vocatione/ ex eſaia ꝓpheta oſtēdiꝭ.
9 Ex alio ꝓpheta idē demonſtraꝭ.
10 Qualiter cū iudęis diſſerendū ſit.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epiſcopi/ liber aduerſus iudeos/incipit.

De gentium illuminatione/ et iudeorum in infidelitate obduratione: Capitulū.1.

Eatus apo/ a
ſtolus paulus/doctor gen
b tiū / in fide et veritate ex/
hortans nos: vt in eadē
fide cuiꝰ idoneuſ miniſter
effectꝰ eſt/ſtabiles firmiq̄
maneamꝰ/pręcępto admonet/terret exem/
plo. Uides inq̄t bonitatē et ſęueritatē dei: Roma.11.c.
Jn eos q̄dē q̄ ceciderūt/ſęueritatē: in te aūt
bonitatē dei/ſi ꝑmanſeris in bonitate. Hoc
dixit vtiq̄ de iudęis: q̄ tāq̄ rami ex illa olea
q̄ in ſctis patriarchis tāq̄ in radice fructife
ra ꝓpter incredulitatē fracti ſunt: vt gentiū
ꝓpter fidē inſerereꝭ oleaſter/ et fieret parti/
ceps pinguedinis olęę: ramis naturalibus
amputatis. Sed noli inq̄t gloriari aduerſū
ramos: Nā ſi gloriarꝭ: nō tu radicē portas/
ſ͛ radix te. Et qm̄ ſaluanꝭ aliq̄ ex illꝭ/cōtinuo
ſubiūxit: Alioq̄n et tu excideris: Sꝫ et illi ſi
nō ꝑmanſerint in infidelitate/inſerenꝭ: Po/
tens ē eñ deus iterū inſerere eos. Jlli ergo
qui ꝑmanēt in infidelitate/ad illā ſententiā
dñi ꝑtinēt vbi ait: Filij autē regni huiꝰ ibūt Math.8.b.
in tenebras exteriores: ibi erit fletꝰ ꝛ ſtridor
dentiū. Gentes autē ꝑmanētes in bonitate
ad illud qȯ ſupius ait: Multi ab oriente et
occidente veniēt/ et recumbent cū abraā et
iſaac ꝛ iacob in regno cęloꝝ. Jtaq̄ illis pa/
triarchis in radice viuentibus: et infidelis
ſuperbia naturaliū ramorū iuſta dei ſęueri/ B
tate confringiꝭ: ꝛ fidelis humilitas oleaſtri
gratia diuinę bonitatis inſeriꝭ. Sꝫ quādo
iudęis iſta dicunꝭ/ euāgeliū apoſtolūq̄ cō/
temnunt: ꝛ qȯ dicimus nō audiunt: qm̄ qȯ
legūt nō intelligūt. Nā vtiq̄ ſi intelligerēt
de quo prędixerit ꝓpheta/quē legūt: Dedi Eſaie.49.b.
te in lucē gentiū: ita vt ſis ſalus mea vſq̄ in
fines terrę: nō ſic cęci eſſent: nō ſic ęgroti/vt

in dño chriſto nec lucē agnoſcerēt/nec ſalu/
tem. Itē ſi intelligerēt/ qđ infructuoſe atq
Pš.18. inaniter cantant de qb⁹ ſit prenūciatū: In
omnē terrā exiuit ſonus eorū: ꝛ in fines or/
bis terrę verba eorū: ad ſonū apl'orū vigi/
larent: ꝛ verba eoꝝ diuina eſſe ſentirent.

Quō i noue legis ⱴitate veteris mandata ſint immutata: Ca.II.

D E ſanctis ergo ſcripturis/quarum ꝛ
apud ipſos magna habet auctori/
tas/ſumēda ſunt teſtimonia: quorū
etſi nolint oblata vtilitate ſanari/ apta poſ
ſint ⱴitate cōuinci. Sꝫ pmo eoꝝ ille redar/
guendus ē error/quo putāt ad nos ideo nō
ptinere inſtrumenti veteris libros: qꝛ iā nō
vetera/ſed noua ſacramēta ſeruam⁹. Dicūt
eīn nobis: Quid apud vos facit lectio leg
et pphetarū/cui⁹ pcepta ſeruare nō vult: Eo
ꝙ carnē preputij nō circūcidim⁹ maſculinā:
ꝛ veſcimur carnib⁹ q̄s lex dicit immundas:
nec ſabbata/ꝛ neomenias/ꝛ dieſ feſtos eoꝝ
Al. † victimas carnaliter obſeruam⁹: nec † victimis pecorū
ſacrificam⁹ deo: nec paſcha in oue ꝛ azymis
ſiliter celebram⁹: ꝛ ſi q̄ ſūt alia vetera ſacra/
mēta/q̄ generali vocabulo vmbraſ futuroꝝ
Col. 2. d. appellat apl's: qꝛ ea ſignificabāt ſuo tpe re/
uelanda q̄ nos reuelata ſuſcepim⁹/vt remo
Al. † nuda corum ta vmbra † iudeoꝝ luce frueremur. De qui/
bus ſingillatim nimis longū eſt diſputare:
queadmodū exuendo veterē hominē circū/
Ibidem. b. cidimur in expoliatione corpis et carnis: et
q̄s cibos vitāt in pecorib⁹/vitam⁹ in mori/
Roma. 12. a. bus: ꝛ exhibem⁹ corpora noſtra hoſtiā viuā
ſanctā/deo placentē: cui et alas noſtras in
deſiderijs ſanctis p ſanguine intelligenter
effundim⁹: et chriſti velut agni immaculati
ſāguine ab omni iniqtate mūdamur. Qui
Geñ. 22. c. ppter ſimilitudinē carnis peccati/etiaꝫ ca/
prino pecore in veterib⁹ ſacrificijs figurat⁹
eſt: nec eū negat in crucis cornib⁹ taurū/qui
Al. † victoriā in illo agnoſcit maximā † victimā. In illo re
quiē cū inuenim⁹/ vere ſabbatizam⁹: ꝛ lunę
nouę obſeruatio/vitę nouę ē ſanctificatio.
1. Cor. 5. c. Et paſcha nrm imolat⁹ ē chriſtus: et azyma
noſtrū ē ſinceritatis ꝛ veritat: fermētu non
habēs vetuſtatis: ꝛ ſi q̄ alia ſunt/in quibus
nūc im orari op⁹ nō ē: q̄ illis veterib⁹ adum/
brata ſunt ſignis: in iſto habēt finē/cui⁹ re/
gni nō erit finis. In illo qppe oia oportebat
Matþ. 5. b. impleri: q̄ venit legē ꝛ pphetas nō ſoluere/
ſed implere.

Qr veteris teſtamēti ſigna chriſtus nō arguēdo euacuauerit ſed implendo mutauerit: Ca.III.

P Roinde illa vetera ſigna rerum nō
euacuauit arguēdo/ ſꝫ iplēdo muta/
uit: vt alia eſſent q̄ nūc arent veniſſe
iā chriſtū/q̄ fuerāt illa q̄ pnūciabāt eē ven/
turū. Quid ſibi autē vult/ꝙ ſic pnotantur
qdā pſalmi/q̄s ꝛ ipſi legūt/ꝛ habēt in litte/
rarū auctoritate ſanctarū: vt in eoꝝ titulis
ſcriptū ſit: Pro his q̄ imutabunt: textuſ ⱴo
eorundē pſalmoꝝ predicat chriſtum: niſi qꝛ
† eoꝝ mutatio p illū futura pdicta eſt/p quē Al. res
nūc apparet ipleta: vt ppl's dei q̄ nūc eſt ppl's
chriſtian⁹/iā nō cogat obſeruare q̄ pphetī/
cis tēporib⁹ obſeruabant: nō qꝛ damnata/
ſꝫ qꝛ mutata ſunt: nō vt res ipſę q̄ ſignifica/
bant perirent/ſed vt rerū ſigna ſuis queq
temporibus conuenirent.

Quō ex quadrageſimoquarto pſalmo chriſt⁹ oſtendat: Ca.IIII.

D Enique in pſalmo q̄drageſimoq̄rto: A
Nā ipſe pmus eſt eorū q̄ hmōi titu/
lum † pferūt: Pro his q̄ imutabunt: Al. † pre ſe ferunt
vbi etiā legit: canticū p dilecto/apertiſſime
chriſt⁹ oſtendit: Specioſus forma pre filijs Pš. 44.
hoim: Qui cū in forma dei eſſet/nō rapinā Phil. 2. a.
arbitrat⁹ ē/eſſe ſe equalē deo. Ibi ei dr: Ac/
cingere gladio tuo iuxta femur. Qđ in car/
ne eſſet hoib⁹ locutur⁹: Per gladiū qppe ſer/
mo/p femur caro ſignificat: qꝛ ſemetipſum
exinaniuit/formā ſerui accipiēs: vt ille p di/
uinitatē ſpecioſus forma p filijs hominuꝫ/
etiā illud fieret per infirmitatē/qđ de illo di
cit alius ppheta: Vidim⁹ eū/ꝛ nō habebat Eſaie. 53. a.
ſpeciē neq decorē: ſed vultus ei⁹ abiectus:
ꝛ deformis poſitio ei⁹. Nā in eodē pſalmo:
ꝙ nō tm̄ hō/ſed etiā deus ſit chriſt⁹ aptiſſi/
me oſtendit/cū dr: Thron⁹ tu⁹ de⁹ in ſeculū
ſeculi: ⱴga † directionis ⱴga regni tui. Di/ Al. † equitatis
lexiſti iuſticiā ꝛ odiſti iniqtatē: pptea vnxit
te de⁹/de⁹ tu⁹ oleo exultatiōis p participib⁹
tuis. Ab vnctione qppe qđ grece χρίσμα
dr/chriſt⁹ ē appellat⁹: ipe ē de⁹ vnctus a deo:
q̄ et ipſā cū ceter ſacramētis carnalē in ſpi/
ritalē mutauit vnctioneꝫ. Ibi ei de eccleſia
dicit: Aſtitit regina a dextriſ tuis in veſtitu
deaurato/circūamicta varietate. Vbi ſigni/
ficat linguaꝝ varietaſ in oib⁹ gētib⁹: q̄rū tm̄
vna ꝛ ſimplex fides ē int⁹: Ois eīn pulchri/
tudo filię reg itrinſec⁹: Quā pſalm⁹ alloqt
dicēs: Audi filia ꝛ vide. Audi pmiſſū/vide B
cōpletū: ꝛ obliuiſcere ppl'm tuū ꝛ domū pris
tui. Sic noua implent/ſic vetera cōmutāt.
Qm̄ concupiuit rex ſpeciē tuā. Speciē quā
fecit ipſe p ſe/nō inuenit in te. Quō eīn ſpe/
cioſa eſſes eius oculis/qñ eras tuis fedata
peccatis? Ne tm̄ ſpem tuā arbitreris eſſe in
hoib⁹ ſequit ꝛ dicit: Qm̄ ipſe ē dñs de⁹ tu⁹:
Ne formā ſerui ſpernas: ne potētis infirmi
tatē excelſiq humilitateꝫ derideas: ipſe eſt
de⁹ tuus. In eo ꝙ paruus apparet/magn⁹
latet: in vmbra mortis ſol iuſticię: in contu/

melia crucis dñs glorię. Quis eū pſecuto/
res necent: infideles negēt: ipe eſt de⁹ deus
tuus: per huiꝰ corpꝰ immutant/ q̄ antea per
vmbras figurabantur.

De pſalmo ſexageſimooctauo:

Salmꝰ ſexageſimuſoctauꝰ ha (Ca. V
p bet i titulo: Pro his q̄ cōmutabūt:
Et cantat ibi paſſio dñi nři ieſu chri
ſti: trāſfigurātis in ſe q̄ſdā etiā voces mem/
brorū/ hoc eſt fideliū ſuoꝝ: Nō eñ ipſe vlla
delicta habuit/ ſed nřa portauit. Vñ dicit:
Pš. 68. Et delicta mea a te nō ſunt abſcōdita. Ibi
ſcriptū eſt ⁊ pnunciatū qđ in euāgelio legi/
mus factū: Dederūt in eſcā meā fel/ ⁊ in ſiti
mea potauerūt me aceto. Per hūc ḡ imuta/
ta ſunt vetera: quę titulus pſalmi pdixerat
imutanda. Qđ iudei legētes ⁊ nō intelligē
tes/ aliqđ ſe dicere exiſtimāt: cū requirunt a
nobis quō accipiamꝰ auctoritatē legis ⁊ p/
phetarū/ cū ſacramenta nō obſeruemꝰ q̄ ibi
pcepta ſūt. Nō obſeruamꝰ q̄ mutata ſunt.
Mutata ſunt aūt q̄ mutāda pnūciata ſūt:
⁊ in eū credimꝰ cuiꝰ reuelatione mutata ſūt.
Nō ḡ obſeruamꝰ ſacramēta q̄ ibi pcepta ſūt
q̄ intelligimꝰ q̄ ibi pdicta ſunt: ⁊ tenemꝰ q̄
ibi pmiſſa ſūt. Iſti autē q̄ hęc nobis obij/
ciunt/ adhuc amari ſunt ex parentibꝰ ſuis/ q̄
dederūt in eſcā dño fel: et adhuc veteres ex
aceto qđ ei potandū obtulerūt. Et ideo nō
Job. 19. f intelligunt q̄ in eis implet qđ ſequit: Fiat
Pš. 68. mēſa coꝝ corā ipſis in laqueū/ ⁊ in retribu/
Al. ffellei et acidi tionē/ ⁊ in ſcādalū: Ipſi eñ ꝛ fel ⁊ acetū facti
ſūt: felleas ⁊ acidas pani viuo epulas mini
ſtrando. Quō eñ hęc videant de q̄bꝰ ibi p/
dictū eſt: Obſcurent oculi coꝝ ne videant:
Et quō ſint recti vt ſurſū corda habeāt: de
q̄bꝰ pdictū ē: Et dorſuꝫ coꝝ ſemp incurua?
Nec de omnibꝰ dicta ſint: Immo vero de
oībꝰ ad q̄s ptinēt q̄ pdicta ſunt. Ad eos eñ
q̄ vel tūc crediderūt in chriſtū/ vel nūc vſq̄
credūt/ vel deinceps vſq̄ in finē ſęculi cre/
dituri ſunt/ iſta nō ptinēt aduerſū iſrael. ſ. q̄
Roma. 9. b videbat dñm facie ad faciē. Neq̄ eñ oēs
q̄ ex iſrł ſunt/ hi iſrł: neq̄ q̄ ſemē ſūt abraā/
oēs filij: ſed in iſaac inq̄t vocabit tibi ſemē:
hoc eſt: nō q̄ filij carnis/ hi filij dei/ ſ filij p
miſſiōis deputant in ſemine: Sꝫ hi ptinet
ad ſpiritalē ſion ⁊ ciuitatē iudę: id eſt eccle/
Gal. 1. d. ſię: de q̄bus apl's dicit: Eram autē ignotus
facie eccłijs iudę q̄ ſūt in chriſto: Qm/ ſicut
in eodē pſalmo paulopoſt ponit: deꝰ ſaluā
faciet ſion/ ⁊ ędificabunt ciuitates iudę: Et
inhabitabūt eā et hereditate acquirent eā:
Et ſemen ſeruorū eiꝰ poſſidebit eā: et q̄ dili/
gunt nomē eiꝰ/ habitabūt in ea. Sꝫ cū hęc
audiūt iudei/ carnaliter accipiūt: et terrenā
Gal. 4. d hieruſalē cogitant/ q̄ ſeruit cū filijs ſuis: nō
matrē noſtrā ęternam in cęlis.

De pſalmo ſeptuageſimonono: q̄ etiā intitulat: Pro his q̄ immutabuntur: Ca. VI.

Tem pſalmꝰ ſeptuageſimuſnonus A
i ſiliter pnotatur: Pro his q̄ immuta
bunt. In q̄ pſalmo inter cętera ſcri/
ptum eſt: Reſpice de cęlo ⁊ vide ⁊ viſita vi/ Pš. 79.
neā iſtā: Et pfice eā quā plantauit dextera
tua: ⁊ ſup filiū hoīs quē ꝯfirmaſti tibi. Ipa
eſt eñ vinea de q̄ dr: Vineā ex ęgypto trāſ/
tuliſti. Nō eñ chriſtꝰ aliā plantauit/ ſ ipſaꝫ
veniēdo in meliꝰ cōmutauit. Sic ⁊ in euan/
gelio legit: Malos male pdet/ et vineā ſuā Matth. 21
locabit alijs agricolis. Nō eñ ait: eradica/
uit/ aliāq̄ plantabit: ſ eandē ipſam locauit
alijs agricolis. Eadē nāq̄ ē ſanctoꝝ ſocie/
tate ciuitas dei/ ⁊ cōgregatio filioꝝ pmiſſio
nis mortaliū deceſſione ac ſucceſſione com/
plenda: atq̄ in fine ſęculi ſimul in oībꝰ im/
mortalitatē debitā receptura: q̄ alio modo
in alio pſalmo p oliuā fructiferā ſignificat/
⁊ dicit: Ego aūt ſicut oliua fructifera in do/ Pš. 51.
mo dei/ ſperaui in miſcdia dei i ęternū et in
ſęculū ſęculi. Neq̄ eñ q̄ fracti ſunt infide/
les ⁊ ſupbi/ ac p hō infructuoſi rami vt inſere
ret oleaſter gētiū: ideo pire potuit radix pa/ Roma. 11. c
triarcharū et pphārū: Quia etſi fuerit inq̄t Eſaie. 10. c
eſaias/ numerꝰ filioꝝ iſrł ſicut arena maris/
reliquię ſaluę fiēt: ſ p eū de q̄ dr: Et ſup fi/
liū hoīs quē ꝯfirmaſti tibi: Et de q̄ reperit:
Fiat manꝰ tua ſup virū dexterę tuę: ⁊ ſuper Pš. 79.
filiū hoīs quē ꝯfirmaſti tibi. Et nō diſcedi/
mus a te. Per hunc filiū hoīs/ id eſt chriſtū B
ieſum: ⁊ de ſuis reliquijs/ hoc eſt apoſtolis
⁊ alijs multis q̄ ex iſraelitis in chriſtū dñm
crediderunt: accedente plenitudine gentiū/
vinea ſancta pficit: et remotiōe veterū atq̄
inſtitutione nouoꝝ ſacramētoꝝ titulus eiꝰ
pſalmi: Pro his q̄ cōmutabunt/ impleat.
Apertioribꝰ itaq̄ teſtimonijs cū eis agēdū
ē/ q̄ ſiue diſſentiāt/ ſiue cōſentiāt/ tñ ſentiāt:
Ecce dies veniūt dicit dñs/ ⁊ ꝯfirmabo ſup Hier. 31. l
domū iacob teſtamentū nouū: nō ſm teſta/
mētū qđ ꝯſtitui patribꝰ coꝝ/ in die q̄ appre
hendi manū eorū vt educerem eos de terra
ęgypti. Iſta certe pdicta mutatio: nō p pſal
morū titulos intelligentibꝰ paucis ſignifi/
cat/ ſ manifeſto pconio pphetię vocis ex/
primit. Aperte pmiſſū ē teſtamentū nouū:
non ſm teſtamentū qđ factū eſt ad populū
q̄ eductus eſt de ęgypto. Cum ergo in illo
veteri teſtamento pcepta ſint iſta q̄ nos ad
nouū ptinētes obſeruare non cogimur: cur
iudei ſe potius in vetuſtate ſuperuacua re/
manſiſſe nō cognoſcūt/ q̄ nobis noua pro/
miſſa tenentibꝰ/ q̄ vetera nō obſeruemus/

C obijciunt? Qm̄ ergo ſicut ſcriptū ē in canti/
Cañ.2.d. cocāticoꝝ: Aſpirauit dies: remoueanť vm/
bre: ſpiritalis ſignificatio iā luceſcat: carna/
Pſ.49. lis celebratio iā recedeſcat. Deus deorū dn̄s
locutus ē: et vocauit terrā/ a ſolis ortu vſq;
ad occaſum: Utiq; omnē terrā ad teſtamen
Pſ.95. tū nouū: cui dicit in alio pſalmo: Cantate
dn̄o canticū nouū/ cātate dn̄o oīs terra. Nō
ḡ ſicut antea ex mōte ſina locut⁹ eſt vni po/
pulo/ quem vocauit ex egypto deus deoꝝ:
ſed ſic locutus eſt/ vt vocaret terraꝫ/ a ſolis
ortu vſq; ad occaſum: Quaꝫ ſi iudeus vel/
let intelligere locutionem: audiret hanc vo
cationē: et in eis eſſet quibus in eodē pſal/
Pſ.49. mo dicit. Audi populus me⁹ et loquar: tibi
iſrael et teſtificabor tibi: deus de⁹ tuus ego
ſum. Nō ſuper ſacrificia tua arguā te: holo/
cauſta autē tua in cōſpectu meo ſunt ſemp.
Non accipiā de domo tua vitulos/ neq; de
gregib⁹ tuis hircos: Qm̄ mee ſūt omnes be/
ſtie ſilue/ pecora in montib⁹ et boues. Co/
gnoui oīa volatilia celi: et ſpecies agri me/
cum eſt. Si eſuriero/ nō dicā tibi: me⁹ eſt em̄
orbis terre et plenitudo ei⁹. Nūqd mandu/
cabo carnes taurorū/ aut ſanguinē hircorū
potabo? Immola deo ſacrificiū laudis: et
redde altiſſimo vota tua. Inuoca me in die
tribulationis/ et eruā te/ et glorificabis me.
Certe et hic ſacrificioꝝ veteꝝ aperta muta/
tio ē. Illa em̄ de⁹ accepturū ſe nō fuiſſe ꝑdi/
xit cultorib⁹ ſuis/ ſacrificiū laudis indixit:
Et h̄ nō qđ a nobis tāq; indigens expectat
laudē: ſ; vt in ea nob̄ cōſulat ad ſalutē: Nā
eundē pſalmū ita ꝯcluſit: Sacrificiū laudis
glorificauit me: ꝛ ibi via eſt vbi oſtendā illi
ſalutare dei. Quid eſt ſalutare dei/ niſi fili⁹
dei: ſaluator mūdi: dies fili⁹ ex die pře: hoc
eſt lumē ex lumine: cui⁹ aduentus reuelauit
Pſ.95. teſtamentū nouū. Unde etiā ibi dicit. Can
tate dn̄o canticū nouū: cantate dn̄o oīs ter/
ra: Cantate domino/ benedicite nomini ei/
us. Statim euangeliçandus ipſe monſtrat
Al. ſolē ex die atq; addit: Bn̄ nunciate † de die in diē ſalu/
tare ei⁹. Ipſe igit ſacerdos ꝛ victima ſacrifi
ciū laudis impleuit: maloꝝ operū tribuens
indulgentiā: et bn̄ operandi largiens gratiā.
Ad hoc em̄ dn̄o ſacrificiū laudis ab ei⁹ cul/
Hiere.9.f. 1.Cor.1.d. torib⁹ imolat: vt q̄ gloriat in dn̄o glorieť.

Q nō ſint iudei veri iſrael filij/ ſed fideles chriſtiani: Ca. VII.

A Ed hoc iudei cū audiūt/ erecta ceruí
ſ ce reſpondēt: Nos ſumus: de nobis
hoc dictū eſt: nos em̄ ſum⁹ iſrael po/
pulus dei: Nos in verbis dictis agnoſci/
Pſ.49. mus: Audi populus me⁹ ꝛ loquar tibi iſrael
ꝛ teſtificabor tibi. Quid ſum⁹ ad iſta dictu/
ri: Nouim⁹ q̄dē iſrael ſpiritalē: de quo dicit
apl's: Et q̄cūq; hāc regulā ſequunt pax ſup Gal.6.d.
illos ꝛ miſcdia ꝛ ſup iſrl' dei. Iſtū aūt iſrael
ſcim⁹ eſſe carnalē de q̄ idē dicit: Uidete iſrl'
ſm carnē. Sed iſta iſti nō capiunt: et eoipſo
ſeipſos carnales eſſe cōuincūt. Quos pau/
lulū q̄ſi ꝑſentes alloq̄ libet: Ita ne vos ad
eū pplm ꝑtinetis quē vocauit deus deoꝝ a
ſolis ortu vſq; ad occaſum? Nonne vos ex
egypto in terrā chanaan trāſlati eſtis? Nō
illuc vocati a ſolis ortu vſq; ad occaſum: ſ;
inde diſperſi i ſolis ortū et in occaſū. Nōne
vos ad ei⁹ inimicos potius ꝑtinetis q̄ dicit
in pſalmo: De⁹ me⁹ miſcdia ei⁹ ꝑueniet me: Pſ.58.
De⁹ me⁹ demōſtra mihi inter inimicos me/
os: ne occideris eos/ ne q̄n̄ obliuiſcantur le/
gis tue: Diſperge illos in veritate tua? Uñ
non obliuiſcentes legē dei/ ſed eandem cir/
cumferentes/ gentib⁹ ad teſtimoniū/ vobis
ad opprobriū: neſciētes eā populo miniſtra
tis q̄ vocat⁹ eſt a ſolis ortu vſq; ad occaſuꝫ.
An vero negabit? ꝛ ea q̄ tanta auctoritate
ꝑdicta/ tanta manifeſtatione cōpleta ſunt?
Aut maiore cecitate nō intuemini: aut mi/
rabili impudētia nō fatemini? Quid ergo
ad illđ reſpōſuri eſtis qđ eſaias ꝓpha ꝓcla
mat: Erit in nouiſſimis † tpib⁹ manifeſtus Eſaie.2.a. Al. in diebus
mons dom⁹ dn̄i parat⁹ in cacumine mon/
tiū: ꝛ exaltabit ſup colles: et venıēt ad eum
vniuerſe gentes et dicēt: Uenite aſcēdam⁹
in montē dn̄i/ ꝛ in domū dei iacob/ ꝛ annun
ciabit nobis viaꝫ ſalutis/ ꝛ ingrediemur in
eā: Ex ſion em̄ lex ꝓdiet ꝛ x̄bū dn̄i ex hieru/
ſalē? An ꝛ hic dicturi eſtis: Nos ſum⁹? Qm̄ B
audiſtis domū iacob ꝛ ſion ꝛ hieruſalē: q̄ſi
nos negem⁹ de ſemine iacob eſſe chriſtū do
minū ſm carnē: qui ſignificat⁹ eſt vocabulo
montis parati ſup cacumen montiū/ q̄ oēs
celſitudines coꝝ ei⁹ celſitudo trāſcēdit: Aut
negem⁹ apoſtolos et illas eccleſias iudee/ q̄
poſt chriſti reſurrectionē in eū cōtinuo cre/
diderūt/ ad domum iacob ꝑtinere: Aut x̄o
alius intelligendus ſit ſpiritaliter iacob q̄
ipſe populus chriſtian⁹: q̄ cū ſit minor natu
q̄ ꝓplus iudeoꝝ/ tn̄ eū creſcēdo ſuperauit: ꝛ
ſubdidit: vt impleret qđ de duob⁹ illis fra/
trib⁹ in figura ꝑdictū ē: Et maior ſeruiet mi Gen.25.e.
nori. Sion autē ꝛ hieruſalē q̄uis ſpiritalit
intelligat eccleſia/ magis tn̄ aduerſus iſtos
idoneum teſtimoniuꝫ eſt: q̄ ex iſto loco vbi
chriſtū crucifixerūt et lex et x̄bū domini ꝓ/
ceſſit ad gentes: Lex em̄ q̄ illis per moyſen
data eſt: de qua ſuperbius extollunt/ et de
qua melius conuincuntur: Non intelligitur
prodiſſe de ſion et hieruſaleꝫ/ ſed de monte
ſina: Ad terrā quippe promiſſionis/ vbi eſt

melia crucis dñs glorię. Quis eũ pſecuto-
res necent: infideles negēt: ip̃e eſt de⁹ deus
tuus: per hui⁹ corp⁹ immutanť/ q̃ antea per
vmbras figurabantur.

De pſalmo ſexageſimooctauo: Ca. V

Salm⁹ ſexageſimuſoctau⁹ ha-
p bet i titulo: Pro his q̇ cõmutabũť:
Et cantať ibi paſſio dñi nři ieſu chri
ſti: trãſfigurãtis in ſe q̃ſdã etiã voces mem-
broꝝ/ hoc eſt fideliũ ſuoꝝ: Nõ eñ ipſe vlla
delicta habuit/ ſed nřa portauit. Vñ dicit:
Pſ.68. Et delicta mea a te nõ ſunt abſcõdita. Ibi
ſcriptũ eſt ⁊ p̃nunciatũ qđ in euãgelio legi-
mus factũ: Dederũt in eſcã meã fel/ ⁊ in ſiti
mea potauerũt me aceto. Per hũc q̃ imuta-
ta ſunt vetera: quę titulus pſalmi p̃dixerat
imutanda. Qđ iudei legẽtes ⁊ nõ intelligẽ-
tes/ aliq̇d ſe dicere exiſtimãt: cũ requirunt a
nobis quõ accipiam⁹ auctoritatẽ legis ⁊ p-
phetarũ/ cũ ſacramenta nõ obſeruem⁹ q̃ ibi
p̃cępta ſũt. Nõ obſeruam⁹ q꜠ mutata ſunt.
Mutata ſunt aũt q̃ mutãda p̃nũciata ſũt:
⁊ in eũ credim⁹ cui⁹ reuelatione mutata ſũt.
Nõ q̃ obſeruam⁹ ſacramẽta q̃ ibi p̃cępta ſũt
q꜠ intelligim⁹ q̃ ibi p̃dicta ſunt: ⁊ tenem⁹ q̃
ibi pmiſſa ſũt. Iſti autẽ q̇ hęc nobis obij-
ciunt/ adhuc amari ſunt ex parentib⁹ ſuis/ q̇
dederũt in eſcã dño fel: et adhuc veteres ex
aceto qđ ei potandũ obtulerũt. Et ideo nõ
Iob.19.f intelligunt q꜠ in eis impleť qđ ſequiť: Fiat
Pſ.68. mẽſa eoꝝ corã ipſis in laqueũ/ ⁊ in retribu-
Al. ſfellei et acidi tionẽ/ ⁊ in ſcãdalũ: Ipſi eñ ⁺fel ⁊ acetũ facti
ſũt: felleas ⁊ acidas pani viuo epulas mini-
ſtrando. Quõ eñ hęc videant de qb⁹ ibi p̃-
dictũ eſt: Obſcurenť oculi eoꝝ ne videant:
Et quõ ſint recti vt ſurſũ corda habeãt: de
qb⁹ p̃dictũ ẽ: Et dorſu3 eoꝝ ſemp incurua:
Nec de omnib⁹ dicta ſint: Immo vero de
oib⁹ ad q̇s ptinẽt q̃ p̃dicta ſunt. Ad eos eñ
q̇ vel tũc crediderũt in chriſtũ/ vel nũc vſq꜠
credũt/ vel deinceps vſq꜠ in finẽ ſęculi cre-
dituri ſunt/ iſta nõ ptinẽt aduerſũ iſrael. ſ. q̇
Roma.9.b videbat dñm facie ad faciẽ. Neq꜠ eñ oẽs
q̇ ex iſrł ſunt/ hi iſrł: neq꜠ q꜠ ſemẽ ſũt abraã/
oẽs filij: ſed in iſaac inq̇t vocabiť tibi ſemẽ:
Hoc eſt: nõ q̇ filij carnis/ hi filij dei/ ſ3 filij p-
miſſiõis deputanť in ſemine: S3 hi ptinẽt
ad ſpiritalẽ ſion ⁊ ciuitatẽ iudę: id eſt eccle-
Gal.1.d. ſię: de q̇bus apl's dicit: Eram autẽ ignotus
facie eccl'ijs iudę q̃ ſũt in chriſto: Qm̃/ ſicut
in eodẽ pſalmo paulopoſt poniť: de⁹ ſaluã
faciet ſion/ ⁊ ędificabunť ciuitates iudę: Et
inhabitabũt eã et hereditate acquirent eã:
Et ſemen ſeruoꝝ ei⁹ poſſidebit eã: et q̇ dili-
gunt nomẽ ei⁹/ habitabũt in ea. S3 cũ hęc
audiũt iudęi/ carnaliter accipiũt: et terrenã
Gal.4.d hieruſalẽ cogitant/ q̃ ſeruit cũ filijs ſuis: nõ
matrẽ noſtrã ęternam in cęlis.

De pſalmo ſeptuageſimonono: q̇ etiã intitulať: Pro his q̇ immutabuntur: Ca. VI.

Tem pſalm⁹ ſeptuageſimuſnonus A
i ſimiliter p̃notatur: Pro his q̇ immuta
bunť. In q̇ pſalmo inter cętera ſcri-
ptum eſt: Reſpice de cęlo ⁊ vide ⁊ viſita vi- Pſ.79.
neã iſtã: Et pfice eã quã plantauit dextera
tua: ⁊ ſup filiũ hoĩs quẽ ꝯfirmaſti tibi. Ipſa
eſt eñ vinea de q̇ dr: Vineã ex ęgypto trãſ-
tuliſti. Nõ eñ chriſt⁹ aliã plantauit/ ſ3 ipſa3
veniẽdo in meli⁹ cõmutauit. Sic ⁊ in euan-
gelio legiť: Malos male pdet/ et vineã ſuã Matth.21.
locabit alijs agricolis. Nõ eñ ait: eradica-
uit/ aliãq꜠ plantabit: ſ3 eandẽ ipſam locauit
alijs agricolis. Eadẽ nãq꜠ ẽ ſanctoꝝ ſocie-
tate ciuitaſ dei/ ⁊ cõgregatio filioꝝ pmiſſio-
nis mortaliũ deceſſione ac ſucceſſione com-
plenda: atq꜠ in fine ſęculi ſimul in oib⁹ im-
mortalitatẽ debitã receptura: q̃ alio modo
in alio pſalmo p oliuã fructiferã ſignificať/
⁊ dicit: Ego aũt ſicut oliua fructifera in do- Pſ.51.
mo dei/ ſperaui in miſcdia dei i ęternũ et in
ſęculũ ſęculi. Neq꜠ eñ q꜠ fracti ſunt infide-
les ⁊ ſupbi/ ac p h̃ infructuoſi rami vt inſere-
reť oleaſter gẽtiũ: ideo pire potuit radix pa- Roma.11.c
triarcharũ et pphetarũ: Quia etſi fuerit inq̇t Eſaie.10.e.
eſaias/ numer⁹ filioꝝ iſrł ſicut arena maris/
reliquię ſaluę fiẽt: ſ3 p eũ de q̇ dr: Et ſup fi-
liũ hoĩs quẽ ꝯfirmaſti tibi: Et de q̇ repeť:
Fiat man⁹ tua ſup virũ dexterę tuę: ⁊ ſuper Pſ.79.
filiũ hoĩs quẽ ꝯfirmaſti tibi. Et nõ diſcedi-
mus a te. Per hunc filiũ hoĩs/ id eſt chriſtũ B
ieſum: ⁊ de ſuis reliquijs/ hoc eſt apoſtolis
⁊ alijs multis q̇ ex iſraelitis in chriſtũ dñm
crediderunt: accedente plenitudine gentiũ/
vinea ſancta pficiť: et remotiõe veterũ atq꜠
inſtitutione nouoꝝ ſacramẽtoꝝ titulus ei⁹
pſalmi: Pro his q̇ cõmutabunť/ impleať.
Apertiorib⁹ itaq꜠ teſtimonijs cũ eis agẽdũ
ẽ/ q̃ ſiue diſſentiãt/ ſiue cõſentiãt/ tñ ſentiãt:
Ecce dies veniũt dicit dñs/ ⁊ ꝯfirmabo ſup Hiere.31.f.
domũ iacob teſtamentũ nouũ: nõ ſm teſta-
mẽtũ qđ ꝯſtitui patrib⁹ eoꝝ/ in die q̃ appre-
hendi manũ eoꝝ vt educerem eos de terra
ęgypti. Iſta certe p̃dicta mutatio: nõ p pſal-
moꝝ titulos intelligentib⁹ paucis ſignifi-
cať/ ſ3 manifeſto p̃conio pphetię vocis ex-
primiť. Aperte pmiſſũ ẽ teſtamentũ nouũ:
non ſm teſtamentũ qđ factũ eſt ad populũ
qñ eductus eſt de ęgypto. Cum ergo in illo
veteri teſtamento p̃cępta ſint iſta q̃ nos ad
nouũ ptinẽtes obſeruare non cogimur: cur
iudęi ſe potius in vetuſtate ſuperuacua re-
manſiſſe nõ cognoſcũt/ q̃ nobis noua pro-
miſſa tenentib⁹/ q꜠ vetera nõ obſeruemus/

C obijciunt? Qm̃ ergo ſicut ſcriptũ ē in canti/
Cañ.2.d. cocãticoꝝ: Aſpirauit dies: remoueant᷑ vm/
bꝛe: ſpiritalis ſignificatio iã luceſcat: carna/
Pſ.49. lis celebꝛatio iã recedeſcat. Deus deoꝛũ dñs
locutus ē: et vocauit terrã / a ſolis oꝛtu vſq͵
ad occaſum: Vtiq͵ omnẽ terrã ad teſtamen
Pſ.95. tũ nouũ: cui dicit᷑ in alio pſalmo: Cantate
dño canticũ nouũ / cãtate dño oĩs terra. Nõ
ꝗ ſicut antea ex mõte ſina locut⁹ eſt vni po/
pulo / quem vocauit ex egypto deus deoꝝ:
ſed ſic locutus eſt / vt vocaret terraʒ / a ſolis
oꝛtu vſq͵ ad occaſum: Quaʒ ſi iudeus vel/
let intelligere locutionem: audiret hanc vo
cationẽ: et in eis eſſet quibus in eodẽ pſal/
Pſ.49. mo dicit᷑. Audi populus me⁹ et loquar: tibi
iſrael et teſtificaboꝛ tibi: deus de⁹ tuus ego
ſum. Nõ ſuper ſacrificia tua arguã te: holo/
cauſta autẽ tua in cõſpectu meo ſunt ſemꝑ.
Non accipiã de domo tua vitulos / neq͵ de
gregib⁹ tuis hircos: Qm̃ mee ſũt oĩes be/
ſtie ſilue / pecoꝛa in montib⁹ et boues. Co/
gnoui oĩa volatilia celi: et ſpecies agri me/
cum eſt. Si eſuriero / nõ dicã tibi: me⁹ eſt eñ
oꝛbis terre et plenitudo ei⁹. Nũqd mandu/
cabo carnes tauroꝛũ / aut ſanguinẽ hircoꝛũ
potabo? Immola deo ſacrificiũ laudis: et
redde altiſſimo vota tua. Inuoca me in die
tribulationis / et eruã te / et gloꝛificabis me.
Certe et hic ſacrificioꝝ veteꝝ aperta muta/
tio ē. Illa eñ de⁹ accepturũ ſe nõ fuiſſe ꝑdi/
xit cultoꝛib⁹ ſuis / ſacrificiũ laudis indixit:
Et h̃ nõ qḋ a nobis tãq͵ indigens expectat
laudẽ / ſꝫ vt in ea nob̃ cõſulat ad ſalutẽ: Nã
eundẽ pſalmũ ita ꝯcluſit: Sacrificiũ laudiſ
gloꝛificauit me: ⁊ ibi via eſt vbi oſtendã illi
ſalutare dei. Quid eſt ſalutare dei / niſi fili⁹
dei: ſaluatoꝛ mũdi: dies fili⁹ ex die pr̃e: hoc
eſt lumẽ ex lumine: cui⁹ aduentus reuelauit
Pſ.95. teſtamentũ nouũ. Vnde etiã ibi dicit᷑. Can
tate dño canticũ nouũ: cantate dño oĩs ter/
ra: Cantate domino / benedicite nomini ei/
us. Statim euangeliçandus ipſe monſtrat᷑
Al. to lẽ ex die atq͵ addit᷑: Bñ nunciate † de die in diẽ ſalu/
tare ei⁹. Ipſe igit᷑ ſacerdos ⁊ victima ſacrifi
ciũ laudis impleuit: maloꝝ operũ tribuens
indulgentiã: et bñ oꝑandi largiens gratiã.
Ad hoc eñ dño ſacrificiũ laudis ab ei⁹ cul/
Hiere.9.g. toꝛib⁹ imolat᷑: vt q̃ gloꝛiat᷑ in dño gloꝛiet᷑.
1.Coꝛ.1.d.

Q nõ ſint iudei veri iſrael filij / ſed fideles chꝛiſtiani: Ca. VII.

A S Ed hoc iudei cũ audiũt / erecta ceruI
ce reſpondẽt: Nos ſumus: de nobis
hoc dictũ eſt: nos eñ ſum⁹ iſrael po/
pulus dei: Nos in verbis dicẽtis agnoſci/
Pſ.49. mus: Audi populus me⁹ ⁊ loquar tibi iſrael
⁊ teſtificaboꝛ tibi. Quid ſum⁹ ad iſta dictu/
ri? Nouim⁹ qdẽ iſrael ſpiritalẽ: de quo dicit
apl̃s: Et qcũq͵ hãc regulã ſequunt᷑ pax ſuꝑ Gal.6.d.
illos ⁊ miſcðia ⁊ ſuꝑ iſrl̃ dei. Iſtũ aũt iſrael
ſcim⁹ eſſe carnalẽ de q̃ idẽ dicit: Videte iſrl̃
ſm carnẽ. Sed iſta iſti nõ capiunt: et eo ipſo
ſeipſos carnales eſſe cõuincũt. Quos paul/
lulũ q̃ſi ꝑſentes alloq̃ libet: Ita ne vos ad
eũ pp̃lm ꝑtinetis que vocauit deus deoꝝ a
ſolis oꝛtu vſq͵ ad occaſum? Nonne vos ex
egypto in terrã chanaan trãſlati eſtis? Nõ
illuc vocati a ſolis oꝛtu vſq͵ ad occaſum: ſꝫ
inde diſperſi i ſolis oꝛtũ et in occaſũ. Nõne
vos ad ei⁹ inimicos potius ꝑtinetis q̃ dicit
in pſalmo: De⁹ me⁹ miſcðia ei⁹ ꝑueniet me: Pſ.58.
De⁹ me⁹ demõſtra mihi inter inimicos me/
os: ne occideris eos / ne qñ obliuiſcantur le/
gis tue: Diſperge illos in veritate tua? Vñ
non obliuiſcentes legẽ dei / ſed eandem cir/
cumferentes / gentib⁹ ad teſtimoniũ / vobis
ad opꝓbꝛiũ: neſciẽtes eã populo miniſtra
tis q̃ vocat⁹ eſt a ſolis oꝛtu vſq͵ ad occaſuʒ.
An vero negabit᷑ ⁊ ea q̃ tanta auctoꝛitate
ꝑdicta / tanta manifeſtatione cõpleta ſunt?
Aut maioꝛe cecitate nõ intuemini: aut mi/
rabili impudẽtia nõ fatemini? Quid ergo
ad illḋ reſpõſuri eſtis qḋ eſaias ꝓpħa ꝓcla
mat: Erit in nouiſſimis † tꝑib⁹ manifeſtus Eſaie.2.a
mons dom⁹ dñi parat⁹ in cacumine mon/ Al. in diebus
tiũ: ⁊ exaltabit᷑ ſuꝑ colles: et veniẽt ad eum
vniuerſe gentes et dicẽt: Venite aſcẽdam⁹
in montẽ dñi / ⁊ in domũ dei iacob / ⁊ annun
ciabit nobis viaʒ ſalutis / ⁊ ingrediemur in
eã: Ex ſion eñ lex ꝓdiet ⁊ ꝟbũ dñi ex hieru/
ſalẽ? An ⁊ hic dicturi eſtis: Nos ſum⁹? Qm̃ B
audiſtis domũ iacob ⁊ ſion ⁊ hieruſalẽ: q̃ſi
nos negem⁹ de ſemine iacob eſſe chꝛiſtũ do
minũ ſm carnẽ: qui ſignificat⁹ eſt vocabulo
montis parati ſuꝑ cacumen montiũ / q̃ oẽs
celſitudines eoꝝ ei⁹ celſitudo trãſcẽdit: Aut
negem⁹ apoſtolos et illas eccleſias iudee / q̃
poſt chꝛiſti reſurrectionẽ in eũ cõtinuo cre/
diderũt / ad domum iacob ꝑtinere: Aut ꝟo
alius intelligendus ſit ſpiritaliter iacob q̃
ipſe populus chꝛiſtian⁹: q̃ cũ ſit minoꝛ natu
q̃ ꝑplus iudeoꝝ / tñ eũ creſcẽdo ſuperauit: ⁊
ſubdidit: vt impleret᷑ qḋ de duob⁹ illis fra/
trib⁹ in figura ꝑdictũ ē: Et maioꝛ ſeruiet mi Gen.25.e
noꝛi. Sion autẽ ⁊ hieruſalẽ q̃uis ſpiritalit᷑
intelligat᷑ eccleſia / magis tñ aduerſus iſtos
idoneum teſtimoniuʒ eſt: q̃ ex iſto loco vbi
chꝛiſtũ crucifixerũt et lex et ꝟbũ domini ꝓ/
ceſſit ad gentes: Lex eñ q̃ illis per moyſen
data eſt: de qua ſuperbius extollunt᷑ / et de
qua melius conuincuntur: non intelligitur
pꝛodiſſe de ſion et hieruſaleʒ / ſed de monte
ſina: Ad terrã quippe pꝛomiſſionis / vbi eſt.

que appellat etiã hieruſalem/poſt quadrin/
gentos annos cũ ipſa lege venerunt: Non
autẽ ibi eam vel deinde acceperunt: Euan/
gelium vero chriſti/ꝛ lex fidei: quod certũ eſt:
inde proceſſit: Sicut etiã ipſe dñs poſteaꝙ̃
reſurrexit: loquens diſcipulis ſuis/et oſten/
dens predicta diuinorũ eloquiorũ in ſe eſſe
Luc.24.f. completa: Quoniã ſic ſcriptum eſt inquit: et ſic
oportet chriſtũ pati/et reſurgere a mortuis
die tertio: et predicari in nomine eius peni/
tentiam et remiſſionẽ peccatoꝝ per omnes
gentes/incipientibus ab hieruſalem. Ecce
Eſaie.2.a. quod ꝓphetauit eſaias dicens: Ex ſion enim
lex prodiet/ ꝛ verbũ dñi ex hieruſalem: Ibi
enim veniens deſuper ſm domini promiſſio/
Act.2.a nem ſpiritusſanctus/eos quos tũc vna do/
mus continebat/impleuit: et loqui linguis
omniũ gentiũ fecit: et inde exierũt predica/
C re euangeliũ in noticia omniũ gẽtium. Si/
cut enim lex illa que proceſſit de monte ſina/
quinquageſimo die poſt celebratũ paſcha/
conſcripta eſt digito dei/quo ſignificat ſpi/
ritusſanctus: ita lex iſta que ꝓceſſit de ſion
2.Cor.3.a et hieruſalem: non in tabulis lapideis/ ſed
in tabulis cordis ſanctorũ euangeliſtarum
ſcripta eſt per ſpiritũ ſanctum quinquageſi
mo die poſt verũ paſcha paſſionis et reſur/
rectionis dñi chriſti: quo die ſpiritusſctũs
eſt miſſus/ ꝗ fideliter fuerat ante ꝓmiſſus.
Ite nunc o iſraelite ſm carnem/ nõ ſm ſpi/
ritum: Ite nunc/et adhuc cõtradicite aper/
Eſaie.2.a. tiſſime veritati: et cũ auditis: Venite aſcen/
damus in montem domini/ et in domũ dei
iacob/ dicite: Nos ſumus ceci: vt offenda/
tis in montẽ vbi colliſa facie peius perdi/
tis frontẽ. Si vere vultis dicere/nos ſum⁹:
ibi hoc dicite/ vbi auditis: Ob iniquitatẽ
populi mei ductus eſt ad mortem. De chri/
ſto enim dictum eſt: quẽ vos in parentib⁹ ve/
Eſaie.53.c. ſtris duxiſtis ad mortem: qui ſicut ouis ad
immolandũ ductus eſt: vt paſcha qđ neſci/
entes in pecude celebratis/nobis per chri/
ſtum/qui eſt agnus dei/cõſecraretur: Nam
1.Cor.5.c. paſcha noſtrũ immolatus eſt chriſtus. Si
vere vultis dicere/ nos ſumus: tunc dicite
Eſaie.6.c. quãdo auditis: Incraſſa cor populi huius:
et aures eorũ oppila: et oculos coꝝ graua.
Tunc dicite: nos ſumus/ quando auditis:
Eſaie.65.a. Tota die expandi man⁹ meas ad pplm nõ
credentẽ/et cõtradicentẽ. Tunc dicite: nos
Ps.68. ſumus/ qñ auditis: Excecent oculi eorũ ne
videãt: et dorſa eorũ ſemp incurua. In his
atq; hmõi ꝓpheticis vocibus dicite: nos
ſumus: vbi ſine vlla dubitatiõe vos eſtis:
ſed ſic ceci eſtis/ vt eſſe vos dicatis vbi nõ
eſtis: ꝛ nõ vos agnoſcatis vbi eſtis.

De dimiſſione iudaice plebis/et gentiũ vocatione/ ex eſaia propheta oſtenditur: Ca. VIII.

Sed in hec manifeſtiora ꝗ dicturus A
ſum/ pauliſper attendite. Certe cũ
auditis in bono iſrael/dicitis: Nos
ſum⁹. Et cũ auditis in bono iacob/ dicitis:
Nos ſum⁹. Et cũ a nobis cauſa requirit/re
ſpondetis: Quoniã iacob ipſe eſt et iſrael/ ex ꝗ
patriarcha ꝓpagati ſum⁹: vnde merito pa/
tris noſtri appellatione cenſemur. Nõ ergo
vos alto et graui ſomno dormiẽtes/ad ſpi
ritalia que nõ capitis excitam⁹: Neq; nunc
quõ ſpiritaliter accipiẽda ſint iſta vocabu/
la vobis in auditu/et viſu ſpiritali ſurdis ꝛ
cecis perſuadere conamur. Nempe ſicut et
vos fatemini/et lectio libri geneſeos mani/
feſte declarat: Vn⁹ hõ erat iacob et iſrael: ꝛ
vnde gloriamini/ipſa eſt domus iacob/que
dom⁹ eſt iſrael: Quid eſt ꝙ qđ idẽ ipſe pro/ Eſaie.2.a.
pheta cũ prenunciaſſet montẽ futuꝝ para/
tum in cacumine montiũ/ ad quẽ venture
eſſent vniuerſe gentes: quia non de monte
ſina/ſed de ſion et hieruſalem lex et verbũ
dñi ꝓceſſurũ eſſet omnib⁹ gentibus: quod
manifeſtiſſime in chriſto et chriſtianis vide
mus completũ: paulopoſt dicit: Et nũc tu
dom⁹ iacob/ venite ambulem⁹ in lucẽ dñi:
Hic ꝓfecto dicitis/ vt soletis: Nos ſumus.
Sed qđ ſequit pauliſper attendite: vt cum
dixeritis qđ vultis: etiã qđ non vultis/au/
diatis. Nã ꝓpheta cõiungit et dicit: Dimi/
ſit enim plebem ſuã domũ iſrael. Hic dicite:
nos ſumus: hic vos agnoſcite: et nobis qꝛ
iſta cõmemoram⁹/ignoſcite. Si enim libẽter
auditis/ad veſtrũ dicunt alloquiũ: Si vero
indignanter auditis/ dicunt ad opprobriũ.
Dicant tñ oportet/ ſiue volentib⁹/ ſiue no/
lentib⁹ vobis. Ecce nõ ego/ſꝫ ꝓpheta quẽ le/ B
gitis: per quẽ deũ locutũ nõ poteſtis nega/
re: quẽ de auctoritate diuinarũ ſcripturarũ
nõ poteſtis auferre: quemadmodũ illi dñs
imperauit/exclamat vehemẽter: et ſicut tuba Eſaie.58.a.
exaltat vocẽ ſuã: voſq; increpat dicens: Et Eſaie.2.b.
nunc tu dom⁹ iacob/venite ambulemus in
lucẽ dñi. Occidiſtis chriſtũ in parentib⁹ ve/
ſtris. Tamdiu nõ credidiſtis/et contradixi/
ſtis: ſed nõdũ periſtis/ qꝛ nondũ de corpore
exiſtis: et nunc habetis ſpaciũ penitendi: ꝛ
nũc venite: Olim quidẽ debuiſtis/ ſed et nũc
venite: nondũ finiti ſunt dies/ cui nõ venit
vltim⁹ dies. Aut ſi vos tamꝗ̃ domũ iacob
ꝓphetã ſecutos iã in lucẽ dñi creditis am/
bulare: domũ iſrael quã dimiſit/ oſtendite.
Nos enim vtroſq; monſtramus: et quos ex
illa domo vocãdo diſcreuerat: et quos illic

remanentes dimiſerit. Reuocauit eñ inde
nõ ſolos apl'os/ſed etiã poſt chriſti reſurre-
ctionẽ pplm magnũ: Vñ ſupi⁹ iã dixim⁹. Di
miſit aũt illos/q̃s etiã vos nõ credẽdo imi-
tamini: ⁊ voſipſos/ q̃ eos imitãdo i eadẽ p-
nicie demoramini. Aut ſi vos eſtis q̃s in-
de reuocauit: vbi ſũt q̃s dimiſit? Nõ eñ po
teſtis dicere qd̉ neſcio/quã aliã gentẽ dimi
ſerit/cũ pphẽta clamet: Dimiſit eñ plebẽ
ſuã domũ iſrael. Ecce qd̉ eſtis/non qd̉ vos
Eſa.5.b. eẽ iactat̃. Dimiſit eñ ⁊ vineã: d̉ q̃ expecta-
uit vt faceret vuas/ fecit aũt ſpinas: ⁊ man
dauit nubib⁹ ſuis ne plueret ſup eã imbrẽ:
Sʒ etiã inde eos reuocauit quib⁹ dic̃ Judi
cate inter me ⁊ vineã meã. De quib⁹ ⁊ dñs
Matth.12.c. ait: Si ego i beelzebub eijcio demonia/filij
vñi i q̃ eijciũt? Ideo ipi iudices erũt veſtri.
Matth.19.d. Quib⁹ hoc pmittẽs: Sedebit̃ inq̃t ſup du
odecim ſedes/iudicãtes duodecim trib⁹ iſ-
rael. Sedebit itaq; dom⁹ iacob q̃ i lucẽ dñi
vocata ãbulabit/iudicare domũ iſrael: hoc
eſt plebẽ ipſius quã dimiſit. Quõ eñ iuxta
Pſ.117. eundẽ pphetã/lapis quẽ reprobauerũt edi
ficãtes/hic fact⁹ ẽ in caput anguli: niſi q̃ ex
circũciſione ⁊ p̃putio ppl'i tanq̃ parietes de
diuerſo venientes/i angulo ſibimet tanq̃ in
Eph.2.c. pacis oſculo copulant̃. Vñ dicit apl's: Ipſe
eſt eñ pax noſtra q̃ fecit vtraq; vnũ. Qui ḡ
ex domo iacob ſiue iſrael vocãtẽ ſecuti ſũt:
ipſi ſũt lapidi angulari coherẽtes/ ⁊ i dñi lu
ce ambulantes: Quos ṽo ibi dimiſit: ipſi
ſunt ruinã edificantes: et angularem lapi-
dem reprobantes.

Ex alio pphẽta idẽ demonſtrat̃:

A Oſtremo ſi hec ṽba pphe (Ca.IX
p tica ſm cor veſtrũ i aliũ ſenſũ detor
quere conamini o iudei: ɔtra ſalu-
tẽ veſtrã reſiſtentes filio dei. Si hec inquã
ṽba ſic vult̃ accipe/vt eadẽ ſit plebs ⁊ do-
mus iacob vel iſrael/ ⁊ vocata ⁊ dimiſſa: nõ
in alijs vocata/i alijs dimiſſa/ſed vniuerſa
pptẽrea vocata/ vt ambularet in lucẽ dñi:
qñ pptẽrea erat dimiſſa/q̃ nõ ambulabat
i luce dñi: Aut certe ſic i alijs vocata/i alijs
dimiſſa/ vt nulla facta ſepatione mẽſe dñi-
ce/ad chriſti ſacrificiũ ptineãt: ſub eiſdẽ ve-
terib⁹ ſacramẽtis eſſent vtriq;/ ſcʒ qui i luce
dñi ambulantes ei⁹ p̃cepta ſeruarũt: ⁊ hi q̃
iuſticiã reſpuẽtes/ab eo deſeri meruerunt.
Si hec ḡ ſic intelligere vultis/quid dicturi
eſtis/ ⁊ quõ aliũ pphẽtã intellecturi: qui vo
bis oĩno hãc amputat vocẽ tanta mani-
feſtatione clamantẽ: Nõ ẽ mihi volũtas i Malach.1.c.
vobis dicit dñs oĩpotẽs: ⁊ ſacrificiũ non
accipiã de manib⁹ veſtris: Quia ab oriẽte
ſole vſq; in occidentẽ nomẽ meũ clarũ fa-
ctũ eſt i gẽtib⁹: ⁊ in oĩi loco ſacrificiũ offer
tur noi meo/ſacrificiũ mũdũ: qñ magnũ ẽ
nomẽ meũ in gentib⁹/dicit dñs oĩpotẽs.
Qua tandẽ voce tante rerũ euidẽtie recla-
mat̃? Quid vos ampli⁹ nimis impudent̃
extollitiſ/ vt grauiore ruina miſerabili⁹ pe-
reatis? Nõ ẽ mihi volũtas i vobis dicit/nõ
quicũq;/ſ; dñs oĩpotẽſ. Quid tãtũ d̉ abrahe
ſemine gloriamini: q̃ vbicũq; audit̃ iacob
aut iſrael/aut domũ iacob/aut domũ iſra-
el cũ aliqua laude dici: ɔtẽditis hoc nõ po-
tuiſſe dici niſi de vobis: cũ dñs oĩpotẽs di-
cat: Nõ eſt mihi volũtas i vobis: ⁊ ſacrifi-
ciũ nõ accipiã de manib⁹ veſtris? Certe hic
negare nõ poteſt̃: nõ ſolũ illũ nõ accipe ſa
crificiũ de mãib⁹ vñis/ ſ; nec vos illi offerre
manib⁹ vñis. Sʒ q̃re h̃ illi offerri d̉ manib⁹
vñis nõ vult? Loc⁹ eñ vn⁹ ẽ lege dñi ɔſtitu-
tus: vbi manib⁹ vñis ſacrificia iuſſit offerri:
p̃ter quẽ locũ oĩno phibuit. Hũc ḡ locũ qñ
vñiſ merit̃ amiſiſt̃: etiã ſacrificiũ qd̉ ibi tñ
licebat offerri/in loc̃ offerre alijs nõ aude-
tis. Ecce oĩi mõ impletũ ẽ qd̉ ait pphẽta:
Et ſacrificiũ nõ accipiã de manib⁹ veſtris.
Naʒ ſi in terrena hieruſalẽ maneret vobis
templũ ⁊ altare: poſſet̃ dicere i eis hoc eſſe
completũ: Quoꝝ iniquoꝝ inter vos ɔſtitu
toꝝ ſacrificia dñs non acceptat. Alioꝝ ṽo
ex vobis atq; in vobis acceptare ſacrificia
q̃ dei p̃cepta cuſtodiunt: hoc non ẽ cur poſ
ſit dici: vbi nullus oĩno veſtrũ eſt qui ſm
legẽ que de monte ſina pceſſit/ manib⁹ ſu-
is ſacrificiũ poſſit offerre. Neq; hoc ita p̃di
ctũ ⁊ impletũ eſt/vt vos pphẽtice ſentẽtie
reſpondere pmittat: Quia manib⁹ non of-
ferimus carnẽ/ſ; corde et ore offerim⁹ lau-
dem/ſm illud in pſalmo: Jmmola deo ſa- Pſ.49.
crificiũ laudis. Etiã hinc ɔtradicit vobis q̃
qui dicit: Nõ eſt mihi volũtas i vobiſ. De- B
inde ne exiſtimetis nõ offerẽtibus vobis
nec illo accipiẽte de manib⁹ veſtris deo ſa-
crificiũ non offerri/ quo quidẽ ille nõ eget:
q̃ bonorũ noſtroꝝ nulli⁹ indiget: tñ q̃ ſine Pſ.15.
ſacrificio nõ eſt: quod nõ illi/ſed vobis vti-
le eſt/ adiũgit et dicit: Quia ab oriẽte ſole
vſq; in occidentẽ nomen meũ clarũ eſt fa-
ctum in omnib⁹ gentibus: et in omni loco
ſacrificiũ offert̃ nomini meo/ſacrificiũ mũ-

dum: quoniã magnũ nomen meũ in gentibus dicit dñs omnipotẽs. Quid ad hęc reſpondetis? Aperite oculos tandẽ aliquando ⁊ videte/ab oriente ſole vſq; in occidentem: nõ in vno/ſicut vobis fuerat conſtitutum/ſed in omni loco offerri ſacrificiũ chriſtianorũ: nõ cuilibet deo/ſed ei qui iſta pdixit/deo iſrael. Uñ ⁊ alibi dicit ecclię ſuę:
Eſa.54.b. Et qui eruerit te/ ipſe deus iſrael vniuerſę
Joh.5.f. terrę vocabitur. Scrutamini ſcripturas/ in quibus putatis vos habere vitam ęternã. Et pfecto haberetis/ſi chriſtũ in eis intelligeretis ⁊ teneretis: Sȝ pſcrutamini eas: ipſę teſtimoniũ perhibent de hoc ſacrificio mundo/qḋ offertur deo iſrael: non ab vna gente veſtra/de cuiꝰ manibus non ſe acceptorum pdixit/ ſed ab omnibus gentibus
Eſa.2.b. quę dicunt: Uenite aſcendamus in montem dñi. Nec in vno loco/ ſicut vobis pręceptum erat in terrena hieruſalẽ: ſed i omni loco/vſq; in ipſam hieruſalẽ. Nec ſm ordinem aaron/ſed ſm ordinẽ melchiſedech. Chriſto enĩ dictũ eſt: ⁊ de chriſto tanto añ
Ps.109. pdictũ eſt: Jurauit dñs et non pęnitebit eum: tu es ſacerdos in ęternũ ſm ordinem melchiſedech. Quid ẽ iurauit dñs/ niſi inconcuſſa veritate firmauit? Et quid ẽ non pęnitebit eum/ niſi hoc ſacerdotiuȝ nulla omnino ratione mutabit? Neq; enĩ ſicut hominẽ pęnitet deũ: ſed deo dicit pęnitentia/cuius ab illo inſtitutę rei cuiuſq; mutatio quę credebatur eſſe manſura. Proinde cũ dicit: nõ pęnitebit eũ/ tu es ſacerdos in ęternũ ſm ordinẽ melchiſedech: ſatis oſtẽdit eum pęnituiſſe: hoc eſt eũ mutare voluiſſe ſacerdotiũ qḋ cõſtituerat ſm ordinẽ aaron: ſicut de vtroq; videmꝰ impletũ. Nã et aaron ſacerdotiũ iam nullũ eſt in aliquo templo: et chriſti ſacerdotiũ in ęternũ perſeuerat in celo. Ad hanc ergo lucem dñi vocat nos pphẽta cuȝ dicit: Et nunc domus
C
Eſa.2.b. iacob/ venite ambulemus in luce dñi: Tu domus iacob quã vocauit et elegit: nõ tu quã dimiſit. Dimiſit enĩ plebẽ ſuam domũ iſrael. Quicunq; inde venire vultis/ad hãc ptinebitis quã vocauit: illa carebitis/quã dimiſit. Lux quippe dñi in qua ambulant
Eſa.49.b. gẽtes/ illa eſt de qua idẽ pphẽta dicit: Dedi te in lucẽ gentiũ/ vt ſis ſalus vſq; in fines terrę. Cui hoc dictũ eſt niſi chriſto? De quo impletũ eſt/ niſi de chriſto? Nõ eſt iſta lux i vobis/de quibus idẽtidẽ dictũ ẽ: Dedit illis deus ſpm cõpunctionis: oculos vt Roma.11.a.
nõ videãt: ⁊ aures vt nõ audiãt vſq; i hodiernũ diem. Nõ eſt inquã i vobis hęc lux: ideo omni cęcitate lapidẽ reprobatis/ qui Ps.117.
factus eſt caput anguli. Ergo accedite ad Ps.33.
eũ et illuminamini. Quid eſt accedite/ niſi credite? Quo enĩ eatis vt ad eum accedatis? Cũ ille ſit lapis de quo daniel pphẽta dicit/ꝙ creſcendo tam magnus mõs fa- Dan.2.4.
ctus ſit/vt impleret vniuerſam faciẽ terrę. Sic enĩ et gentes quę dicũt: Uenite aſcen Eſa.2.a.
damus in montẽ dñi/ nuſq; terrarũ pergere ⁊ puenire contendũt: vbi ſunt/ibi aſcendunt: qꝛ in omni loco ſacrificiũ offertur ſm ordinẽ melchiſedech. Et ſicut alius pphẽta dicit: Exterminat deus oẽs deos gentiũ terrę: et adorant eũ vnuſquiſq; de loco ſuo. Cũ ergo vobis dicit: Accedite ad eũ: non vobis dicit/naues aut iumẽta pparate/ ⁊ veſtris victimis onerate: et de tã longinqua terra pergite ad locũ/ vbi deus ſacrificia vſę deuotiõis accep tet: ſed accedite ad eũ qui in veſtris auribꝰ pdicat: Accedite ad eũ qui ante oculos veſtros glorificat: Ambulando nõ laborabitis: ibi enĩ accedi tis vbi creditis.

Qualiter cum iudeis diſſerendum ſit: Capi.x.

Ec fratres chariſſimi/ſiue gratanter ſiue indignãter audiant iudei:
b
nos tamen vbi poſſumus/cũ cordis dilectione pdicemus. Nec ſuphe gloriemur aduerſus ramos fractos/ ſed potius Roma.11.c.
cogitemus cuius gratia et quanta miſericordia/⁊ in qua radice inſerti ſumus: vt nõ alta ſapiamus/ſed humilibus conſentien- Roma.12.d.
tes: non eis cũ pręſũptione inſultando/ſed cũ tremore exultando dicamꝰ: Uenite ambulemus in luce dñi: quoniã magnũ ẽ nomen eius i gẽtibus. Si enĩ audierint ⁊ obaudierint/erunt inter eos de quibus dictũ eſt: Accedite ad eũ ⁊ illuminamini: ⁊ vultꝰ Ps.33.
veſtri non erubeſcũt. Si autẽ audiũt et nõ obaudiunt/ vident ⁊ inuidẽt: inter eos ſũt de quibus dictũ ẽ: Peccator videbit ⁊ ira- Ps.111.
ſcetur: dentibꝰ ſuis frendet ⁊ tabeſcet. Ego Ps.51.
aũt dicit eccleſia chriſto/velut oliua fructifera in domo dñi/ſpaui in miſericordia dei in ęternum/⁊ in ſęculũ ſęculi.

Diui aurelij auguſtini hipponenſis epĩ aduerſus iudęos/ liber explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epi / de altercatione eccleſie ꝛ ſy
nagoge / dialogus incipit.

A. Maruȝ ma
tronaꝝ vobis cēſorib⁹ cau
ſā videor ſuſcepiſſe / vtraq̄
negocia magis laterib⁹ pā
ditur⁹: vt quicq̄d ex iudicio
vr̄o veritas expoſtulata diremerit / id vna d
Ar. Hure reticco duab⁹ obſeruet: Idcirco i hoc cetu vr̄o ti⁹ius
recito: tabulas offero: Lege agar: q2 d poſ
ſeſſiōe ꝯtētio ē: et reuoluere ĩperiali ſāctiōe
ſentētias nō morabor: vt q̄cq̄d ditat ordo
ꝑſpexerit / iuxta legē diuinit⁹ datā ꝯcēt⁹ vr̄i
ſentētia ꝓmulgeĩ. Una q̄buſdā tp̄ib⁹ adul
terio dep̄hēſa poſſeſſiōis ıuſe p̄co / q̄ ꝑſuaſi
one iura temerauerat. Alia merito caſtita
tis ꝑ ſentētiā donatoris / poſſidētē illā q̄ au
rib⁹ vr̄is videt̄ exacta / nōnulla apud ſeculū
p̄us clādeſtia fraude p̄uauerat: redhibitiōe
cōpellit̄ q̄tidie reddere: ꝛ adhuc q̄ꝫtū reddi
derat debet. Totū em̄ q̄cq̄d poſſeſſiōi deſē
derat / abiuram⁹. Ergo ſi cauſe faciē / ſi frōtē
Ps. 11. ꝑabole vultis audire: Gētes hereditatē no
ſtrā poſſeſſionē ꝛ terminos terre nob̄ augu
ſtali iure ꝯceſſā / potēs q̄ndā diues auro mu
lier ſynagoga ꝑſuaſit. Mox ſupplicauim⁹: p̄
ces retinem⁹ i māib⁹: ĩtroductio ꝓtin⁹ fūdi:
habita poſſeſſio in nr̄o iure ꝯſiſtit. Reſolui
nolum⁹ tñ / q̄cq̄d ornamētoꝝ mulier inq̄eta
ꝑſuaſit. Que cū poſtularet̄ vt redderet: lē
ti⁹ q̄ꝫ deberet exoluit. Nūc ḡ ad hāc matrē
familias et viduā / nr̄a materfamilias / hoc
eſt ad ſynagogā / Eccl'ia dixit. Recita q̄d
merueris: ꝛ ego q̄d meruero recitabo. Sy
nagoga rn̄dit. Prophete ad me oēs ve
nerūt: qd̄ tu diffiteri nō poteris. Eccl'ia di
xit. Certū ē q̄ ꝓphete oē ad te venīūt re
morādi ꝑ tp̄e velut ad hoſpitā cucurrerūt:
Nā ꝓbo eoſdē ſpōſi mei iuuenes metatores
ſcȝ chriſti gerulos litteraꝝ / mandatoꝝ etiā
portitores ĩuidie cauſa a te fuiſſe ĩterfectos.
Nūq̄d ſi ad te veniſſēt / a te q̄ſpiā eoꝝ potu
iſſet occidi? Sȝ q2 ad me veniebāt cauſa ce
li hoīes meos recipi / cū nō ſuſtineres gladio
ꝛ fuſtibus affeciſti. Syna. rn̄dit. Etiā ſi
iſtud qd̄ aſſeris feci: recte ꝛ honeſte peccaui:
q2 ego regē nouerā cui⁹ litteras freq̄nt̄ accē
perā: ꝛ tu ſiluicola q̄rebaris / q̄ barbaroꝝ ritu
rure collib⁹ intra iuga vl̄ ſecreta / agreſti q̄dā
tugurio cōmanebas. Nā q̄d te aliq̄ñ ruſtic⁹
fuit? Tu cū gētib⁹ cū q̄b⁹ ego ſepe pugnaui /
paſtorali more balātia credo pecora ſeq̄ba
ris: ego ſceptro ꝛ legiōib⁹ fulta apd̄ hieroſo
lymā purpureo amictu regnabā: ego roma
nū poſſidebā ĩperiū: ego reges / milites ꝛ ali
enigenaꝝ gētiū duces occidi: mihi perſa ꝛ
ind⁹ auꝝ / gēmas / ebur / argētū ꝛ ſericū / totas
q̄ꝫ opes aduexit: tu mōtana ruſtica apta pe
corib⁹: tu p̄ſſis i vallib⁹ tm̄ diuiſore ſollicita
tu ex ĩuaſta rupe ꝯdenſior / cui rimos⁹ lapis
timidū q̄ndā p̄ſtabat hoſpitiū: lac d caſeo /
vaccinia cū glāde mādebas: Ego pharaonē
ſuis currib⁹ / ego egyptios / ego chananeos /
hiebuſeos ꝛ cethꝫos ꝛ phereſeos reges occi
di. Eccle. dixit. Recognoſco q̄ loq̄ris: ꝛ lau
des tuas diffiteri nō poſſū. Scio q2 vr̄b tue
ꝛ ambitioſa fora ꝛ capitolia celſa vidiſti: ar
moꝝ tuoꝝ imp̄ſſio ꝛ fulgētia clypeoꝝ ſigna
ſpicula / enſes / iacula miſſoꝝ teloꝝ / exp̄ſſus
equeſtrū exercituū gemit⁹ magnos ornat⁹
duces ꝛ tyrānos ſtrauit. Scio potētiā tuā /
quā hieroſolyma illa pōpatili faſtu ructua
bat. Scio em̄ q2 tibi q̄ndā roman⁹ orb̄ ĩtre
muit: et terra gētiū palpitauit: Sȝ memor Gen. 34. a.
eē debes q̄d ꝓpter vnā mulierē dinā feceris
i ſichē. Imbelles hoīes ꝛ innocētie ſue ho
nore fulgētes latronū ritu vaſtaſti. Syna.
rn̄dit. Ptās regni ꝑmiſſe libertatis accē
pit audaciā. Nūq̄d i eo peccaſſe me credis:
ſi ſub ĩperio meo mact'aui q̄s volui / aut me
os forſitā rebelles occidi? Qui ptātē regnā
di dederat / faciēdi vtiq̄ꝫ quicq̄d vellē ĩdulſe
rat dignitati. Aut dic mihi: ſi legē nō habet
q̄ ꝓprio regnat ĩperio: ꝛ q̄ poſſidet totū / ne
ceſſe ē vt regni potētiā q̄cūq̄ꝫ volet extēdat.
B. Eccleſia dixit. In eo me gaudeo ſubli
matā: q̄ celſis celſior ſū facta: et regna re
gnātiū dieieci: ꝛ ecce ſb̄ pedib⁹ meis purpu
rata q̄ndā regina verſaris. Ille ē em̄ rex regū /
qui eidē imparē cepit / q̄ ſe viderit aliq̄ñ re
gnaſſe: Regnaſti fateor: romana tibi terra
ſubiacuit: reges ꝛ p̄ncipes ceciderūt: ꝛ ſi q̄ñ
ꝯflixeras / captiu⁹ hoſtis ſuccubuit. Noli ira
ſci / ſi tu q̄ fueras oīa mihi facta videaris an
cilla. Syna. rn̄dit. Q2 te tāto p̄conio de
claraſti / ꝓba ācillā ꝛ oīaȝ recognoſco. Ec
cle. dixit. Habeo tabulas: recito teſtamē
tū / qd̄ ſcriba q̄ndā tu⁹ vates ſcp̄ſit: ꝛ aaron
magiſtratu ꝑſēte ſignauit. Syna. rn̄dit.
Scio teſtamētū ſub regno meo ꝯſcp̄tū / ſed
volo diſcere vbi me dictator voluminis ſer
uire mādauit. Eccle. dixit. Lege quid re

Geñ.25.c. beccę ſit dictū cū pareret: Duę gētes ī vte-
ro tuo ſūt/ ꝛ duo ꝑpli de vētre tuo diuidēt:
ꝛ ꝑpls ꝑplm ſupabit/ ꝛ maioꝛ ſeruiet minoꝛi.
Certe maioꝛē te pauloaū dixiſti regnaſſe/
triūphaſſe/ ſceptrū tenuiſſe/ purpurā poſſe-
diſſe: me minuſculā vallib⁹ delituiſſe q̄ndā
vl in collib⁹ habitaſſe ſaxoꝝ: te auro/ oꝛna-
mēto/ byſſo/ ſerico/ gēmiſ claruiſſe nobilib⁹
me minoꝛē pecoꝝ lacte vixiſſe: Ego oueſ ꝛ
pecoꝛa/ tu militē poſſidebas. Jnde ē ꝙ ego
minoꝛ atq̧ paupioꝛ/ tu maioꝛ ꝛ diues ſub-
iugata mihi eligas ꝑplo ſeruitura minoꝛi.
Syna. r̄ndit. Recognoſco titulū teſta-
mēti: video litteras q̄s ipa ī theſauro meo
ꝛ ī bibliotheca ſuaui: Sꝫ dicito mihi/ quō
tibi ſuio/ q̄ adhuc filios meoſ liberos eē re-
cogſco: Uacāt negocijſ/ nauigādi ptās ē li-
bera: cōpedeſ neſciūt: null⁹ vineā laboꝛioſę
neceſſitatiſ foſſura diſcerpit: neſcio an tibi
ſim ſuitute ſubiecta. Eccle. dixit. Teſta-
mētū recoſ/ apices recognoſcas: ꝛ adhuc nō
recipis ſuitutē. Syna. r̄ndit. Dic tu mi-
hi qđ aſſeriſ: recognoſco moyſē/ audio ꝛ re-
fugere nō poſſū: ſꝫ q̄liter tibi ſeruiā ſcire nō
poſſū. Eccle. dixit. Mutare te nō potes:
ſemp negas ꝛ falſ: ſemp de falſitate ꝯtēdis.
Certe regnaſſe te ante dixiſti/ cū ꝑpls iſrael
Ar. Natum te- ꝛ locū tenuiſſet iperij: Si adhuc regnaſ/ libe-
nuiſſet impiū rā te eē cognoſco: et necdū mihi ſuitute ſb-
iectā. Alioq̄n ſi recte ꝑplo iſrael chꝛiſtianus
ꝑpls regnat/ ꝯſtat te ancillā eſſe/ non liberā
quā video ſeruituti ſubiectā. Reſpice ī le-
giōib⁹ ſigna/ nomē ſaluatoriſ intēde/ chꝛiſti-
colas impatoꝛes aduerte: ꝛ ꝯſidera te ō re-
gno eē diſciſſā: ꝛ nob iuxta teſtamēti fidē qđ
ſeruas ꝯfitere: tributū mihi ſoluis/ ad ipe-
riū nō accedis: habere nō poteſ p̄fecturā: iu-
dęū eē comitē nō licet: ſenatū tibi itroire ꝓ-
hibet: p̄fecturā neſciſ/ ad militiā nō admitte-
ris: mēſas diuitū nō attingiſ: chariſmatiſ oꝛ-
dinē ꝑdidiſti: totū tibi non licet: cui etiā ad
mādücandū vt vel male viueres/ paucula
ꝯdonam⁹. Ergo ſi hiis q̄ ſūma q̄ pꝛima ſunt
caruiſti/ lege qđ rebeccę ſit dictuꝫ/ cū gemi-
nos pareret: Duę gētes in vtero tuo ſunt:
ꝛ duo ꝑpli de vētre tuo diuidēt: ꝛ ꝑpls ꝑplm
ſupabit: et maioꝛ ſeruiet minoꝛi. Syna.
r̄ndit. Quid tñ feceram/ vt me diuinitas de
regno diſcuteret/ ꝛ p̄uaret imperio? Eccle.
dixit. Si tu vt grauiter peccaſti/ tā grauis
pęna ſit ſeruitutis ſub interitu moꝛtis de-
bitę: nec ancilla potes eſſe nec libera: Naꝫ

cū p̄mū moyſes ī mōte ſina charaxatas de-
calogo duplices tabſas accępiſſet: vos cō-
tra deū idola popoſciſtis/ dicētes ad aarō:
Fac nobis deos qui nos antecedāt. Sy- Exo.32.a.
na. r̄ndit. Hic me miſerā erraſſe cogno-
ſco: ſed mox eos qui idola popoſcerūt/ vſ-
q̧ ad vltimā moꝛtē dānationis ꝑuaſit in-
teritus. Quid ergo poſteri fecerunt/ ſi mox
illi ſenioꝛes qui iſtud admiſerant/ pęne ſuę
merita ſuſcęperūt? Eccle. dixit. Certū ha-
beo ꝙ legiſti: ſed quę legeriſ retinere nō po-
teris: et ipſū agnoſco. Sꝫ recole ſcriptū: Et
annūciēt filij filioꝛū ſuoꝛū: qm̄ pctā paren-
tū eoꝝ in filijs creuerūt: ꝛ non laxabo illis
dicit dñs. Et alibi ait: Parētes vuas acer- Ezech.18.a.
bas manducauerūt: ꝛ filijs dentes ſtupu-
erunt. Syna. r̄ndit. Jn q̄ tibi plaudis? C
ſub cuius regno imperiū tenes? Pꝛius ad
me/ vel ī ꝑplo meo chꝛiſt⁹ aduenit. Eccle.
dixit. Sic erat dignū/ vt totū q̄cq̄d fuerat
aſtruendū diuina ſapiētia ꝑueniret. Si eñ
ad me chꝛiſt⁹ p̄ncipaliť aduenisſet: et te ſub
aduētu ipo p̄mę natiuitatiſ repudiare volu-
iſſet/ hodie diceres: nō venit ad me/ neſciui
q̄d colerē: Nā ſi ꝛ ī ꝑplo meo dignat⁹ fuiſſet
accedere/ quē ꝓphetę deū dixerāt ꝯfiterer.
Ad te venit: moꝛtuos tuoſ ꝟtutū iperio ſu-
ſcitauit: loq̄ces ꝯſtitit mutos: greſſib⁹ red-
didit claudoſ: cęcoſ oculauit: ꝑalyticos ab-
ſolutiſ artub⁹ expediuit: lepꝛoſos ſanitati re-
ſtituit: et nō eē deū quē deū legeras ꝓpha-
na mēte dixiſti. Jdcirco/ qꝛ dixiſti ſaluato-
rē ꝛ dñm p̄us ad te veniſſe recolo: ꝛ elogio
tuo ruſ⁹ ꝯtēdo. Lege q̄d tibi eſdras ex ꝑſo-
na ſaluatoris ſcpſit: Ad meoſ veni/ ꝛ me mei
nō recęperūt. Quid tibi faciā iacob? Noluit
me audire iuda: trāſferā me ad alterā gētē.
Uñ videſ te nō debere gl'iari ꝙ videris chꝛi-
ſtū. Maioꝛ eñ cā crimis ē videre cui ſuias/
ꝛ ꝯtēnere cui debeaſ ſuitutē. Defēdereſ foꝛ-
ſitā te ſi diceres: nō ꝛ noui dñꝫ: neſciui ꝓphe- Ar. tride
tas fuiſſe mētitos. Attñ ꝛ ꝓphę dixerūt/ ꝛ ip-
ſū dñm quē ꝓphę cecinerāt cū ſuis mirabi-
lib⁹ agnouiſſes/ et miſerabili refutatiūcula
blaſphemaſſes: Uides te ſb tāti crimis rea-
tu excuſare nō poſſe. Syna. r̄ndit. Dixe-
rāt q̄dē ꝓphetę eē ventuꝝ/ ſꝫ vnctū dei/ ſꝫ pu-
erū ſctm̄ de ꝟgine. Uñ an ipſe dñs venire
velit penit⁹ ignoꝛabā. Eccle. dixit. Recte
q̄ eſaias ait: Uade ꝛ dic ꝑplo iſti: Aure au- Eſa.6.a.
dietis ꝛ nō intelligetis: ꝛ vidētes videbitis
ꝛ nō cogſcetis. Jncraſſauit eñ coꝛ ꝑpli hui⁹.

⁊ aurib⁹ grauiť audierũt / ⁊ oclos ſuos clau-
ſerũt / ne forte videãt ocul' ⁊ aurib⁹ audiãt
⁊ corde intelligãt: ⁊ reuertanť et curẽ illos.
Hiere.2.c. Nã et hieremias ait: Me dereliquerũt fon
tem aquę viuę: effoderũt ſibi lac⁹ detritos:
et non potuerũt aquã potare. Et q̃d adie-
Hiere.8.c. cit idẽ ꝓpheta: Miluus cognouit tp̃s ſuũ /
turtur ⁊ hirũdo / grues / paſſeres cuſtodieſt
tp̃a introit⁹ ſui: pp̃ls autẽ me⁹ me nõ cogno
uit. Nã ⁊ i ſalomone credo ꝙ legeris / q̃ ait:
Prouerb.1.d. Quęrẽt me mali ⁊ nõ iuenĩũt: odio eñi ha-
buerũt ſapientiã: ſermonẽ autẽ dñi nõ re-
ceperunt. Uides ergo te deũ dei filiũ blaſ-
phemis oculis ⁊ ꝓphano pectore reieciſſe.
Ergo ſi legis eſaiã / legis ꝓphetaſ / deũ chri-
ſtum frequenter audiſti: Sic eñi ait / vt tibi
⁊ de virgine et de filio / ſicuti ipſa dixiſti re-
Eſa.7.c. ſpondeã: Pariet virgo filiũ: ⁊ vocabiť no
Matth.1.d. men ei⁹ emanuel / quod interpretať: nobiſ-
Ps.44. cũ deus. Et dauid ait: Propterea vnxit te
Gen.1.d. deus deus tuus. Et i geneſi ſic ait: Et fecit
deus hoiem ad imaginẽ ſuã. Syna. rñ-
dit: Nolo te in tãto plauſu efferãt lectio-
nes: ſed ad illud ↄuertere qḋ mihi arbitror
ꝓfuturũ: Reſpice te nec legẽ accępiſſe / nec
circũciſionẽ meruiſſe: in quo ſigno gentili-
tas ſegregatur. Inde eſt ꝙ ⁊ ſignũ meũ ha
beo: et legem quã moyſes ꝓtulit non amit
to. Eccle. dixit. Legẽ te accępiſſe teſtarꝭ:
ſed legem veteris teſtamẽti: Ego aũt euã-
gelioꝝ nouã legem accępi. Et vt ſcias ve-
terẽ nouitate compreſſã / lege eſaiã qui tibi
Eſa.42.b. ait: Illa vetera tranſierunt: ecce facta ſunt
D noua / nunc orienť. Nã quod dicis te in ſa-
lutẽ populi circũciſionis ſignaculũ accępiſ
ſe: hodie probo ſtulticiã tuã fuiſſe deceptã.
Si ergo ꝑ circũciſionẽ ęternitas donabať:
vides te caput accępiſſe / non pedes: ⁊ vno
oculo vel vna manu fuiſſe truncatam: me-
diam vixiſſe / et mediã fuiſſe emortuã. Naz
ſi dicis populũ tuuz in ſigno tuę paſſionis
eſſe ſaluandũ: quid faciẽt virgines tuę / q̃d
facient viduę / quid matres etiam ſynago-
gę: ſi circũciſionis ſignũ populo ad ęternã
vitam proceſſiſſe teſtaris? Ergo iudeas fę-
minas habere nõ decet: Uiri eñi circumci-
duntur: Mulieres aũt pręputiũ nõ admit-
tunt: ergo ſaluę eſſe nõ poſſunt / ſi circũci-
ſione ſaluamini. Uides ergo te viros / hoc
eſt circũciſos habere poſſe iudęos: mulie-
res autẽ quę circũcidi nõ poſſunt / nec iudę-
as nec chriſtianas / ſed paganas eſſe ꝓfite-

or. Audi / doceo te clariſſime circũciſionis
inſignia: quam circũciſionẽ ſi accipere po-
tuiſſes / nunq̃ prodigiũ de regno ꝑpeti ce-
ciſſes. Reſpice quod hieremias ait: Hęc Hiere.4.a.
dicit dñs viris iudęis qui habitatis in hie-
ruſalẽ: Renouamini inter vos nouitate: ⁊
ne ſeminaueritis i ſpinis: Circũcidite vos
deo veſtro: et circũcidite pręputiũ cordis
veſtri. Quod et ipſe moyſes ait: quẽ tu ſi-
militer ſequebaris: licet mihi mãdata por-
taret. Erit inquit in nouiſſimis diebus: cir Deuť.30.b.
cũcidet deus cor tuũ / et cor ſeminis tui ad
dñm deũ tuũ amãdũ. Et apſ̄s paulus ait:
Circũciſi eſtis circumciſione non manufa- Col.2.b.
cta: non in expoliatione carnis / ſed i circũ-
ciſione chriſti. Quid ad hęc dicimus ſyna-
goga? Ecce nõ carnis / ſed cordis circũciſio
mandabať: ſcȝ vt vitia cordis incidereſ: vt
libidinẽ deſecareſ: vt idolatrię caput aufer-
res: vt tunicã fornicatiõis ſcindereſ: Quia
ait ꝓpha: In lapide męchata es et i ligno. Hiere.3.c.
Uides ergo te nõ accępiſſe i ſignũ ſalutis
circũciſionẽ / ſed in ſignuz potius pudoris
⁊ turpitudinis: Nã putas ſignũ eſſe quod
veſtitu tegitur / qḋ ꝓ verecundia nõ ꝓfer-
tur: qḋ vxori tm̃modõ debitũ eſſe cognoſciť:
q: officina ⁊ mulieres tuas depilato capi-
te ac decaluato i aſinis ſępe vidi dãnatas.
Utriq; ſi ſignũ ſalutꝭ ẽ illud ꝙ adulterã ſtu-
prauit / ꝙ v̾ginẽ vitiãdo cõpreſſit: mulier q̃
de circũciſionis ſalute ſibi turpiť luſit / dã-
nari nõ debet: nec ille puniri / q̃ adulterã d̾
ſalutifero circũciſionis ſigno cõpreſſã vel i
mortẽ reiecit. Neſcio an illic ſignũ ſalutis
eſſe potuiſſet / vñ facinoris admiſſa dãnan
tur. Populus autẽ meus ſignum ſalutis i
fronte geſtando / totũ hoiem viros ac muli
eres / de alto ſignaculi / caſta de ſublimib⁹ ⁊
publica libertate deſẽdit. Syna. reſpõ-
dit. Uellẽ addiſcere vbi ſignũ frõtis accę-
peris / vľ quis ꝓpheta ſignũ iſtud qḋ dicis /
hoc eſt ſignũ frõtis ſignaculo ſanctificatio-
nis inciderit. Eccle. dixit. Habes ęzechi-
elẽ ꝓphetã / qui ex ꝑſentia maieſtatis excla
mat: Ite ⁊ cedite / ⁊ nolite ꝑcere ocul' vr̃is: Ezech.9.b.
Nolite miſereri ſeniorib⁹: iuuenẽſ / v̾gineſ /
ꝑuulos ⁊ mulliereſ interficite vſq; ad interni-
tionẽ: omnẽ aũt ſuꝑ quẽ ſignũ ſcp̃tũ ẽ i frõ-
te / ne tetigeritꝭ. Idẽ quoq; ipſe ꝓpheta ſic
ait: Uade ꝑ mediã hieruſalẽ / ⁊ notabis ſi-
gnũ ſuꝑ frontem virorũ qui ingemiſcunt
et męrent ob iniquitates quę fiunt in me-

Apoc.14.a. dio ipſoꝝ. Itẽ ĩ apocalypſi: Uidi agnũ ſtã-
tem in monte ſion: ⁊ cum eo centũ quadra
gintaquattuoꝛ milia: et habebant nomen
eius ⁊ nomẽ patris eius ſcriptũ in frontib⁹
ſuis. Uides ergo ſignũ mihi datũ/ et in ſi-
gno crucis: quam dimiſſa te atq; derelicta/
paſſio ſaluatoꝛis oꝛnauit. Syna. reſpõ
dit. De ſigno frõtis interrogata crucis ſi-
gnaculũ ꝓpoſuiſti/ quaſi modo anteq̃ ſal-
uatoꝛ venerit/ vates antiquiſſimi inſignia
ꝑdicauerit: ⁊ iõ dicito mihi ſi legiſti ꝙ chri-
ſtus paſſurus eſſet et ĩ cruce penderet. Ec-
cle. dixit. Audi ſynagoga: ⁊ vt non doce-
aris/ ſed vt puniaris/ aduerte legẽ: et inue-
nies vbi ſaluatoꝛ manibus extenſis crucẽ
figuraliter ꝓphetauit: Et ſic eñ eſaias ex
Eſa.65.a. perſona ſaluatoꝛis ait: Expãdi man⁹ me-
as tota die ad plebem contumacẽ et con-
tradicentẽ mihi/ quę ambulauit vias non
bonas/ ſed poſt pctã ſua. Nã et hieremias
Hiere.11.d. ait: Uenite mittamus lignũ in panẽ eius.
Et ĩ deuteronomio/ qꝛ pẽtateucho vteba-
Deut.28.g. ris: Et erit inquit vita tua pendens ante
oculos tuos die ⁊ nocte. Sic et pſalmidic⁹
Pſ.87. refert: Exclamaui ad te dñe: tota die expã-
di ad te meas man⁹. Nã in Numeris/ hoc
eſt in lege tua/ quã tu ꝑoꝛ acceperas/ ꝙ chri
ſtus ſuſpenſus eſſet et in cruce penderet/ ſic
Nume.23.c. ait: Non quaſi homo deus ſuſpẽditur: ne-
q; quaſi filius hominis minas patitur. Et
alibi ꝓpheta ait: Dñs regnauit a ligno. Ec
ce miracula paſſionis/ ecce ſpeculũ iud/ ec-
ce populi tui iniqua cõmenta/ vt deũ dei
filiũ in crucẽ ſuſpenderẽt. Syna. rñdit.
E Facta recolo/ ⁊ dicta ſimr recognoſco: ſed q̃
Al. t hec mihi tu es quę † me increpare videaris: Tu ruſti-
ca/ tu aliq̃ñ mõtana: tu de legibus aliena/
quę gẽtilico moꝛe viuebas: ego in lege vſa
bar: ad me ꝓphetę venerũt/ mihiq; iuſſa et
ꝑcępta poꝛtabant. Eccle. dixit. Audi ſy-
nagoga/ audi vidua/ audi derelicta: ego ſũ
qð tu eſſe nõ potuiſti: ego ſum regina quę
te de regno depoſui: ego ſũ ſponſa quę de-
relictis idolis de ſilua ⁊ de monte deſcẽdi/
Gen.27.d. vt ait patriarcha tuus: Ecce odoꝛ filij mei
ſicut odoꝛ agri pleni quẽ bñdixit dñs: Uñ
venis virgo cũ lacte/ cũ floribus intemera-
ta iuuencula/ opaco de nemoꝛe/ ciuis ſim-
plex/ lęta/ pallio niuali cõpoſita? Sponſus
me⁹ ſpecioſ⁹ ꝑ filijs hoim/ rex regũ: q̃ caput
meũ mitra compoſuit: ac me ꝓtin⁹ purpu-
rauit/ venientem excępit. Syna. rñdit.
Qualiter iſtud poteris cõpꝛobare/ ꝙ et tu
ſpõſa ſis/ et chriſtus in lege videaꝛ ſpõſus.
Eccle. dixit. Si ad me ꝑncipaliter ꝓphe-
tę cucurriſſẽt/ hodie diceres ignoꝛaſſe legẽ/
nõ habuiſſe ꝓphetas/ neſcire te quid eſſet
ſcriptũ. De tuis igiꝛ ꝓphetꝭ reuincendã te
recognoſce. Audi ergo q̃d ꝓphetę de ſpon-
ſo ⁊ ſpõſa mandauerint. Nã ſic iohel ꝓphe
ta ait: Canite tuba ĩ ſion/ ſanctificate ieiu- Iohel.2.b.
niũ/ ⁊ indicate oꝛationẽ/ aggregate pupil-
lũ/ ſãctificate eccleſiã/ excipite maioꝛes na-
tu/ colligite puulos ⁊ lactẽtes: ꝓcedat ſpõ-
ſus de cubiculo ſuo/ et ſponſa de thalamo
ſuo. Nã certũ habeo ꝙ tu illa es hieruſalẽ/
de qua et ſponſus et ſponſa/ vt ait dauid:
Et ipſe tanq̃ ſponſus ꝓcedẽs de thalamo Pſ.18.
ſuo: Exultauit vt gigas ad currendã viã:
a ſũmo cęlo egreſſio eius: Et occurſus eius
vſq; ad ſummũ eius: nec eſt qui ſe abſcon-
dat a caloꝛe eius. Et ĩ apocalypſi iohãnes
ait: Ueni oſtendã tibi nouã nuptã/ ſponſã Apoc.21.c.
agni. Et eduxit me in ſpũ ĩ mõtẽ magnũ: ⁊
oſtẽdit mihi ciuitatẽ ſanctã hieruſalẽ deſcẽ
dentẽ de cęlo/ habẽtẽ claritatẽ dei. Sic etiã
ipſe iohãnes ait: Regnabit dñs de⁹ omni- Apoc.19.b.
potẽs: exultemus ⁊ lętemur: dem⁹ ei clari-
tatẽ: qm̃ agnus agni nuptias/ et vxoꝛ eius
ſe ꝑparauit. Uides ergo et ſponſã ⁊ vxoꝛẽ
dictam fuiſſe per legẽ: ſponſam/ ꝙ ſpõdeo
fidẽ me redditurã dño ſaluatoꝛi: vxoꝛe3/
ꝙ ꝑ conceptũ baptiſmi ſpiritu maritante/
filios vteri mei lauacro turgẽte ꝓducã. In
q̃ puerperio generationis gratioꝛis/ ſpũs
et aĩa nuptiali ſocietate iunguꝛ. Syna.
rñdit. Illud ſcire deſidero/ ne foꝛte putes
me oblitã fuiſſe qð dixeris/ totũ vt videar
ſcrutari q̃d ẽ qð ꝓphetã dixiſſe ↄtẽdis: q̃d ẽ
qð ait ĩ deuteronomio: Et erit pendẽs vi- Deut.28.g.
ta tua añ oculos tuos die ⁊ nocte? Eccle.
dixit. Non ꝙ te doceã eloq̃ vel effari con-
tendo: ſed ne taciturnitas dubitationis li-
neam ducat: ac ꝑ hoc de tuo te teſtamẽto
conuinco. Saluatoꝛ eñ die et nocte pepẽ-
dit in cruce/ hoc eſt ſexta feria ꝑ diem: ⁊ hu
ius diei per noctẽ vſq; ad ſabbatum/ quo
dixiſtis iuxta legem hominẽ in ligno nõ li-
cere pendere. Hęc tibi interim vt feciſti di-
cta eſſe videantur: Nã ad cauſam verita-
tis et ad dogmatis nodũ illud contẽplare
quod dicimus: Et erit inquit vita tua pen
dens añ oculos tuos die ac nocte. In vna
eñ die fuit dies et nox: Lucem diei ſubito
tenebrarũ hoꝛroꝛe nocturna caligo diſtin-
xit: ſicut ſaluatoꝛ cũ ſuſpenderetꝛ ĩ ligno ab

hora diei ſexta vſꝫ ad horam nonā tene-
bre facte ſunt/nox lumē abſtulit: et totam
diē furialis et luctuoſa caligo cecauit. Ui-
des ergo in vna die/et diē fuiſſe/⁊ noctem:
Merito ꝓpter hanc idē paſſionē in deute-
ronomio ait: Et erit vita tua pendēs ante
oculos tuos die et nocte. Syna. rñdit.
Ergo ſi in cruce ſuſpēſus eſt/ſi pependit/ſi
occiſus eſt/quomō reſurrexit? Quomō tu
illū aſſeris viuere/reſurrexiſſe/et in celis in
dextera patris reſidere? Doce ergo me ſi mor-
tem vicit/ſi reſurrexit qui videt occiſus: ita
tamen vt mihi que dicis de ꝓphetis aſſi-
gnes. Eccle. dixit. Audi miſera/audi in-
feliciſſima/ audi mulier parricida/ que ad-
huc de chriſti morte/ de reſurrectione ſub-
dubitas: Lege quid dixerit ex ꝑſona ſalua-
Pſ.15. toris dauid in pſalmo quintodecimo: Non
derelinques animā meā ī inferno: nec da-
bis ſanctū tuū videre corruptionē. Quis ē
ſanctus niſi chriſt⁹? Quis ē incorrupt⁹ ni-
ſi filius dei: Sicut ait in pſalmo viceſimo-
Pſ.29. nono: Dñe deduxiſti ab inferis animā me-
Pſ.3. am. Itē in pſalmo tertio: Ego dormiui et
ſomnū cepi/et exurrexi: quoniā dñs ſuſce-
pit me. Et idem rurſus dauid ex ꝑſona pa-
Pſ.56. tris ad filium ait: Exurge gloria mea/ exur
ge: exurgam diluculo. Nā diluculo quod
ait/ hoc eſt poſt diem tertiā calcata morte
inferiſꝫ damnatis/reciduat viuus ex mor-
Pſ.29. tuis venturus/ vt ait ꝓpheta: Ad veſpe-
rum demorabitur fletus: et ad matutinū
leticia. Syna. rñdit. Aliud interrogaue-
ram/⁊ aliud immiſiſti: de reſurrectione co-
gnoui: et ꝙ inferos ſuperauit addidici. Sed
qm̄ dixiſti die tertia reſurrexiſſe dñm ſal-
uatorē: quod an fuerit factū ignoro. Ec-
cle. dixit. Scio ꝙ memor es: ſed peniten-
tie cauſa nō vis ꝯfiteri qḋ noſti: Error ma-
cerat ꝯſcientiā: ⁊ crimē memoriā tollit. Au-
di ergo chriſtū ab inferꝭ vt nos viuificaret
die tertia reſurrexiſſe. Lege oſee ꝓphetā/q
Oſee.6.a. ait: Uiuificauit nos die tertia. Et ī deute-
Exo.19.b. ronomio ſic ait: Dixit dñs ad moyſen: De-
ſcēde ⁊ ſanctifica ꝑlm meū: ſctifica illos ho
die ⁊ cras: ⁊ lauent veſtē ſuā: ⁊ ſint parati ī
perendinū diē. i. in diē vltra craſtinū. Die
enī tertia deſcendit dñs in mōte ſina. Et ī
Luc.11.d. euangelio ſic ait: Progenies nequā ⁊ adul
tera ſignū petit: et ſignū nō dabitur ei/ni-
ſi ſignū ione ꝓphete. Quomō enī ionas fu
it in vētre ceti tribus diebus ⁊ trib⁹ nocti-
bus: ita erit filius hoīs trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ no
ctibus ī corde terre. Syna. rñdit. Reco
gnoſco/vera ſunt q̄ mihi teſte ꝓphetia nar
rant: Nūc ſcire deſidero vbi ſit/ vbi lateat
chriſt⁹ q de terra reſurrexit: volo enī vide-
re/ſi poſtea ꝑ ꝓphetas aliqd poſt paſſionē
vel poſt reſurrectionē habeat ꝓ̄tātis. Legi
enī ad ſaluandū populū venturū eſſe beātū
vnctum dei. Eccle. dixit. Ergo miſera qḋ
negare nō potes/ꝯfitere: ⁊ audi oīa q̄ veri-
tas celare nō pōt: tota ſe vſꝫ ad celos cla-
ritatꝭ libertas extēdit. Lege danielē q ait:
Uidebā in viſiōe noctꝭ: ⁊ ecce ī nubib⁹ celi Dan.7.d.
q̄ſi filius hoīs veniēs venit vſꝫ ad veterē
dierū: ⁊ ſtetit in ꝯſpectu ei⁹: ⁊ q aſſiſtebant
obtulerunt eū: Et data eſt ei ꝑtās regia/et
oēs reges terre ꝑ genus/⁊ oīs claritas
ſeruiens ei: ⁊ poteſtas eius eterna/q̄ nō au
feret: ⁊ regnū ei⁹ eternū quod nō corrūpet.
Syna. rñdit. Gloriā habere vnctū dei:
hoc ē chriſtū/negare nō poſſum: Sed hoc Al. dubitare
mihi dicito/ſi poſteaq̄ paſſus ē et reſurre-
xit/gloriā iſtā adipiſci potuit ⁊ tenere. Ec-
cle. dixit. Lege eſaiā ꝓphetā/qui ex perſo
na ſaluatoris ait: Nunc exurgā dicit dñs:
Nūc clarificabor et exaltabor: nūc videbi-
tis/nunc intelligetis/nunc confundemini:
vana erit fortitudo ſpirit⁹ vr̄i: ignis vos
ꝯſumet. Sed ⁊ dauid ait: Dixit dñs domino Pſ.109.
meo/ſede a dextris meis: Donec ponā ini-
micos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ. Uirgā vir-
tutꝭ tue emittet dñs ex ſiō: ⁊ dñaberꝭ ī me-
dio inimicoꝝ tuoꝝ. Syna. rñdit. Ergo ⁊
de⁹ et filius dei. Eccle. dixit. Utiq̄ ſtul-
ta. Qui de hoīe gignit/hō ē: ita ⁊ q de deo
orit/deus ꝓfecto ſignat. Syna. rñdit.
Nō aſſertiōib⁹ credo/ſ lege reuinci deſide-
ro. Nō enī te/ſ ꝓphetas audire ꝯtēdo. Ec-
cle. dixit. Reſpice qḋ pſalmidic⁹ ait: ⁊ ſci-
es dñū deū eē ſaluatorē. Exurgat inqt de⁹/ Pſ.67.
⁊ diſſipent inimici eius: ⁊ effugiāt qui ode
rūt eū a facie eius. Sicut deficit fum⁹ defi-
ciāt: ⁊ ſicut tabeſcit cera a facie ignis: ſic pe
reāt pctōres a facie dei: Cantate deo/pſal-
lite nomini eius: viā facite ei qui aſcendit
ſuꝑ occaſum: dñs nomē eſt illi. Qui ꝑducit
vinctos in fortitudine/qui habitāt in mo-
numētis. Et rurſus idē dauid: Exurge dñe
⁊ iudica terrā: qm̄ tu hereditabis in oīb⁹
gentibus. Et alibi: Deus deoꝝ dñs locu- Pſ.49.
tus ē. Et/Pariet virgo filiū/⁊ vocabit nomē Matth.1.d.
ei⁹ emanuel/qḋ eſt interꝑtatū: nobiſcū de⁹.
Et/Propterea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. Habes Pſ.44.
ergo ⁊ deū ⁊ dñm ⁊ regem. Syna. rñdit.

Et deuz ⁊ dñm recognoſco: ſed regem mi-
bi ꝓbari deſidero. Eccle. dixit. Stultiſ-
ſima mulierũ: ſi deũ ꝯfiteris/regẽ fateri nõ
debes? Aut nũqd de⁹ põt eẽ/niſi regnaue-
Al.⁺cius rit? Om̃e regnũ ſub pedibus⁺ dei iacet: Et
qcquid regna tenẽt/maieſtas poſſidet dei.
Ergo regẽ dubitas/quẽ deũ ꝓfecto cogno
ſcis? Syna. rñdit. Nõ quidẽ dubito/ ſ
volo mibi iſrael ỽitate ſignari. Eccle. di-
xit. Lege dauid/ et inuenies in pſalmo ſe-
Ps. 71. ptuageſimoꝑmo: De⁹ iudiciũ tuũ regi da:
⁊ iuſticiã tuã filio regis. Et ĩ pſalmo ſeptu-
Ps. 73. ageſimotertio ſic ait: Deus autẽ rex noſter
añ ſecula/opat⁹ ẽ ſalutẽ in medio terrę. Et
Ps. 2. in pſalmo ſecũdo: Ego autẽ conſtitutus ſũ
rex ab eo ſup ſion montẽ ſanctũ eius/annũ
cians imperiuz eius. Et apud malachiã ſic
Malach. 1. d. ait: Rex magnus ſum ego dicit dñs: ⁊ no-
men meũ illuſtrabo apud gentes. Et ĩ pſal
Ps. 96. mo nonageſimoſexto: Dñs regnauit exul-
Ps. 44. tet terra/lętẽtur inſulę multę. Et alibi: Eru
ctauit cor meũ verbũ bonũ: dico ego ope-
ra mea regi. Syna. reſpõdit. Pręueni-
ſti me/reſpõdere nihil poſſũ: Non aſſertio-
ne verborũ/ſed lege video me eſſe damnata.
Eccle. dixit. Interroga quęcũq volue-
ris: et ego te de tuo teſtamento reuincã.
Syna. rñdit. Certe dicis te diffiteri nõ
poſſe/ ꝙ chriſt⁹ deus ſit abrahę/ deus iſaac/
et deus iacob. Utiq abraam iudęus fuit:
quomodo ergo me dicis damnãdam? Ec-
cle. dixit. Bene/ꝙ iam cępiſti reciprocare
ſermones: et de obliquitate verborũ ꝑ fle-
xuras parabolarũ mẽbra palpare: Nã ⁊ pe
trus et paulus ꝑdicatores mei iudęi fue-
runt: ſed derelicta te/ ad fontẽ vitę ęternã
q gratiã ꝯuenerũt. Nam abraã quẽ nomi
naſti/cũ paganus eſſet/ et idola confringe-
ret/ſic ad diuinę maieſtatis amicitias con-
uolauit: inde incolumis iã dei amic⁹/ ad te
rurſus acceſſit: ſed ⁊ poſtmodũ a te ad gen
tes/ hoc eſt ad nos/iterũ redire mandauit.
Gen. 12. a. Sic eñ in geneſi ait: Dixit inquit dñs de-
us abrahę: Exi de terra tua ⁊ de cognatione
tua/⁊ de domo patris tui: ⁊ vade ĩ illã ter-
rã quã tibi oſtẽdero: ⁊ faciã te in gentẽ ma
gnam/⁊ benedicã te: ⁊ magnificabo nomẽ
tuũ. Uides ergo abrahę ꝓceptũ/vt exiret de
terra tua/et de cognatione tua/⁊ de domo
patris tui: et veniret ad terram gentiũ: et
princeps fieret ſup gentes: et magnuz no-
men acciperet. Nã et in figura ſaluatoris

benedixit iſaac iacob: Seruiẽt tibi inquit Gen. 27. a.
gentes: ⁊ adorabũt te principes: ⁊ eris do-
minus fratrib⁹ tuis: ⁊ adorabũt te filij ma-
tris tui. Syna. rñdit. Ergo om̃es ad te
venerũt: et ego quę tot et tantos filios ha
bui/et filiorũ multitudine gloriata ſum/ vt
derelicta deſpicior quę fui mater populis:
aut ſi tibi vt plures filios habeas in lege
mandatũ eſt/ ꝓbare debes ex lege. Eccle.
dixit. Nũc flecteris: nũc te antiqu⁹ rigor ex G
tollit mox/⁊ ad maliciã replicaris. Dicit eñ
dñs: Dilata locũ tabernaculi tui: ⁊ auleorũ Eſa. 54. a.
tuorũ longas fac mẽſuras: ⁊ palos tuos ꝯfir
ma. Adhuc in dexterã tuam/⁊ in ſiniſtram
extende: ⁊ ſemen tuum gentes poſſidebit:
et ciuitates deſertas inhabitabis. Noli ti
mere/qr deuicta es: neq verearis/qr male-
dicta es: quoniã confuſionẽ ęternã obliui-
ſceris. Fui vtiq maledicta cũ idola ſeque-
rer: fui confuſa/ cũ diuinitatis mãdata ne-
ſcirẽ: fui ſterilis/quia baptiſmũ non habe-
bam: quo imperio maieſtatis filios enutri-
rem: Nũc exaltata ſum in filios: ⁊ ꝑ domi-
nũ chriſtũ ęterna regna ſuſcępi. Merito ⁊
in βασἵλιον/ id eſt regũ ait: Sterilis pepe- 1. Reg. 2. a.
rit ſeptẽ: ⁊ quę plurimos filios habebat in-
firmata eſt. Et vt apl's ad ſeptẽ eccleſias
epiſtolas mittit: Et iacob accępit vxores Gen. 29.
duas: maiorẽ liã oculis infirmioribus/ ty-
pum ſynagogę: et minorẽ ſpecioſã rachel/
typũ eccleſię: quę ⁊ ſterilis diu mãſit: ⁊ poſt
ea peperit ⁊ benedicta ẽ. Merito ait in ge-
neſi: Et dixit dñs ad rebeccã: Duę gentes Gen. 25. c.
in vtero tuo ſunt: et duo populi de ventre
tuo diuidẽtur: et populus populũ ſupera-
bit/et maior ſeruiet minori. Itẽ apud oſee
ꝓphetã: Uocabo inquit non populũ me- Oſee. 1. d.
um populũ meũ: et non dilectã dilectam. Roma. 9. f.
Erit eñ quo loco dicet/non populus me-
us/illo loco dicent filij dei viui. Nam et in
eſaia legis: Terra veſtra deſerta/ ciuitates Eſa. 1. b.
veſtrę exuſtę: regionẽ veſtrã in conſpectu
veſtro alij comedent: et ecce deſerta eſt/ et
ſubuerſa populis alienis: Derelinquet fi-
lia ſion ſicut caſa in vinea/ et ſicut cuſtodi-
arũ in cucumerario: et quaſi ciuitas quę
expugnat. Nũc ꝗ ſi iuxta legẽ derelicta es
et deſolata: et quid ego feci quę qr credidi
dotalibus tabulis/regnũ magnuz accępit
qđ ⁊ tu ꝓculdubio habere potuiſſes/ ſi nõ
te criminis furore/ et prophano parricidio
ꝯdamnaſſes: Nã memor es quid ex ꝑſona

Annotatio capitulorũ

tua eſdras ille ꝓpheta tuus exclamet/ vbi
filiꝭ tuis miſerabilẽ ſeruitutem indixiſti.
Ite filij/q꞉ vidua ſum ⁊ derelicta: educaui
vos cũ letícia: amiſi vos cũ luctu ⁊ triſticia.
Syna. rñdit. Ergo homicidiũ feci. **Ec-
cle. dixit.** Video/ſi apud te hũani ſaguis
pſecutrix homicidij crimẽ admiſerit: Nã ne-
gare nõ potes/q꞉ iuſtos dei ꝓphetas occi-
b deris. **Syna. rñdit.** Quis mihi pbat/ꝙ
maculauerim man⁹ meas ſãguine ꝓpheta-
rũ? **Eccle. dixit.** Gladi⁹ tu⁹ p apicẽ mucro-
nis madido adhuc cruore diſtillat/ ⁊ reuin-
ci deſideras. Audi ẽ qd helias ppħa teſtat̃:
3. Reg. 19. b. Emulãdo inqt emulat⁹ ſũ dño meo oĩpotẽ
ti: qm̃ dereliquerũt te filij iſrael: et altaria
Al. occi-derunt tua demolierũt: ⁊ ꝓphas tuos† interfecerũt
gladio: ⁊ remãſi ego ſolitari⁹: et q̃rũt aíam
meã vt auferãt eã. Vide etiã qd eſdras ẽ-
dixerit: Diſceſſerũt a te ⁊ abierũt poſt legẽ
tuã/ ⁊ ꝓphas tuos interfecerũt q̃ obteſtabãt
eos vt reuerterẽt ad te. Sic etiã ⁊ hieremi-
Hiere. 7. c. as ſcpſit: Miſi ad vos ſeruos meos ꝓphas
añ lucẽ: mittebã ⁊ nõ exaudiebat̃ me: neq꞉
intẽdebat̃ aurib⁹ vr̃is/ne ambularet̃ poſt
deos alienos vt ſeruiret̃ eis: ⁊ p̃cepta mea
audire noluiſtis. **Syna. rñdit.** Nunc re-
colo/nũc recognoſco: ſed qd diceret̃ añ/ ne-
ſciui: q꞉ ꝓphetas iſtos negligenter audiui.
Eccle. dixit: Nõ qd loq̃ris/ſ; qd intelle-
xeris i lege etiã videt̃ eſſe teſtamẽtũ: vt ait
Eſa. 29. d. eſaias: Erũt hi oẽs ſermones/ſic̃ ſermones
libri q̃ ſignat⁹ ẽ: quẽ ſi dederis hoi neſciẽti
litteras ad legẽdũ/dicet: Nõ poſſũ legere:
ſignat⁹ ẽ enĩ: Sed i illa die audiẽt ſurdi ſer-
monẽ libri: ⁊ q̃ i tenebris/ ⁊ qui i nebula ſũt
oculi cecorũ videbũt. Et vt hieremias ait:
Hiere. 23. d. In nouiſſimo die cognoſcet̃ eũ vos. Sic̃ ⁊
Dan. 12. b. daniel ſcpſit: Muni ſermones/ ſigna librũ
vſq꞉ ad tp̃s ꝯſũmationis/ q̃ adducant̃ mul
ti/ ⁊ impleat̃ cognitio: qm̃ cũ ſit diſpoſitio/ co-
gnoſcẽt oĩa. Hec cognita ſũt oĩa: ⁊ i ſuo or-
dine cũcta feliciter cucurrerũt: Et ideo tuo
te gladio ſcito eẽ dãnatã/tuo te teſtamẽto
pcuſſã: tuoꝝ ꝓphetaꝝ/hoc eſt oĩm iudeoꝝ
Al. eloquijs eloquijs: Ad h̃ ꝑtuli q̃ mõſtraui: euãgelia ⁊
apl̃os mihi meiſq꞉ ſeruãdo: q̃ ſi legiſſes/ am
pli⁹ imugires. Gaudete ppl̃i/ gaudete chri-
ſticole: ſterilis peperit: et q̃ filios habebat/
cum filijs ſuis ante defecit.

Diui aurelij augꝰ. hipponẽſis ep̄i/de alter-
atione eccl̃ie ⁊ ſynagoge dialog⁹ explicit.

Caplõꝝ libri d̃ fide ꝯtra maniche-
os/ ſcti augꝰ. recollecta annotatio:

1 De vni⁹ dei pfectiõib⁹ catholica fides.
2 Manichei error circa deum mali.
3 Error manichei/ ingenitũ malum aſſe-
4 Quid ſit malum. (rentis.
5 Qualis ſit in hoie vitioſa cupiditas:
⁊ de errore manichei hoim aías vo-
luntate peccare non poſſe dicentis.
6 Contradictio manichei.
7 Ex cõminati ſupplicijs pctm̃ eẽ aſtruit̃.
8 Peccare quid ſit.
9 Malum eſſe in poteſtate noſtra.
10 Hoiem eſſe liberũ cui p̃cepta ſtatuũt̃.
11 Error manichei de eo ꝙ malum deus
oppugnat/ cõtra quod ptẽ ſuã deus
12 Improbatio eius. (opponat.
13 De merore dei/ error manichei.
14 De pugna dei ꝯ aduerſarias ptãtes
15 De victoria. (error.
16 De plantarum infectione a malo.
17 Execratio erroris execrabiliſſimi.
18 Q꞉ deo nulla nocere poſſit creatura.
19 Quare de⁹ pugnet/ error et refutatio
20 Confutatio alia. (vna.
21 De chriſti libera paſſione.
22 Quare mulieris noie appellet̃ maria/
23 Q꞉ deus in marie vi- (nõ virginis.
ſceribus pollui non potuerit.
24 Ex alio induct̃ motiuo eadẽ v̾itas.
25 An matrẽ chriſtus i turba docẽs ne-
26 Q꞉ nulla neceſſitate dei fi- (gauerit.
lius incarnatus ſit.
27 De voluntatis et neceſſitatis inter
homines differentia.
28 Q꞉ tenebrarũ inimicus ꝓ chriſto ſm̃
manicheos ſit crucifixus.
29 De fatua manicheorũ obiectione.
30 Q꞉ chriſt⁹ pati voluerit/ coact⁹ nõ ſit.
31 Scd̃m quid paſſus ſit chriſtus.
32 Quomodo demones paſſos mani-
cheus intelligat.
33 Q꞉ non ſit paſſa diuina ſubſtantia.
34 De ridiculoſa manicheoꝝ cecitate.
35 De fatua cõparatiõe dei ad ſpherã vi-
36 De ep̃le fũdamẽti deliratiõib⁹. (treã.
37 De ſcientia dei ad modum mirantis
ſe habentis.
38 De librorũ veteris teſtamẽti v̾itate.
39 De calumnia manicheorũ in libros
noui teſtamenti.
40 De errore ꝯ carnis reſurrectionem.

41 Ridiculoſa manicheoꝝ ꝯfutatio.
42 Deceptoꝝ a manicheis admonitio.
43 Q sibiipſi manicheus contradicat.
44 Summū malū eſſe non poſſe.
45 Cohortatio manicheoꝝ ad libroꝝ lectionē.
46 De deo catholicoꝝ fides.
47 De falſa fabula de manicheorū deo.
48 Cōmonitionis ratio.
49 De inconuenientijs ſequentibus ad manicheorum delyramenta.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epi/ de fide contra manicheos/ liber incipit.

De vnius dei pfectionib⁹ catholica fides: Capi.i.

Nus deꝰ pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs/ inuiſibil/ incomphēſibil/ inenarrabil/ inuiolabil/ incoinqnabil: q ſol⁹ habet imortalitatē/ ⁊ lucē habitat inacceſſibilē: ipſe lumē verū/ vita et vitas/ bon⁹/ ſūm⁹/ ⁊ ꝗcūꝗ de illo human⁹ ſmo poterit enūciare: ꝗ tñ ab illo danł vt aliq mō dici pſit: Ex q oīa/ p quē oīa/ ſiue ſedes/ ſiue dñationes/ ſiue pncipatus/ ſiue poteſtates: ⁊ omnia p ipſū ⁊ i ipſo creata ſunt: ſicut i vtroꝫ teſtamēto humilibus ⁊ pie quęrētib⁹ manifeſtał: Ipſi glīa honor ⁊ ptās in ſęcula ſęculoꝝ: Amen.

1. Timoth. 6. c.
Job. 14. b.
Col. 1. b.
Roma. 11. d.

Manichei error circa deū mali: Ca.ii

Hic maniche⁹ aduerſariū eſſe dicit/ neſcio quē gentis pncipē tenebrarū: quē etiā aſſerit ingenitū: nec habere auctorē a quo creat⁹ ſit. Et vtiꝫ ſi ingenitus ⁊ nō creatus eſt: p ſeipſū ē imortalis: Et ſi p ſe immortalis ē/ nō erit deus qui habet ſolus imortalitatē: Et erit iā mēdax apſ q dicit de deo/ ꝙ ſolus habeat imortalitatē: Sꝫ qꝛ apſ mēdax nō eſt/ de⁹ ſol⁹ habet imortalitatē: Et iō ſol⁹ pōt ⁊ talis ⁊ qb⁹ vult corpib⁹ pſtare imortalitatē.

1. Timoth. 6. c.
Ut, tanime

Error manichei ingenitū malū aſſerentis: Capi.iii.

Falſū eſt ꝗ qđ maniche⁹ aſſerit neſcio quā mali naturā cū pncipe ſuo non habere auctorē/ ſed eē igenitā. Deinde ſi ingenit⁹ de⁹/ ingenita etiā nūc gens tenebraꝝ/ nō erit ꝯtrariū igenitū ⁊ igenitū/ vidēs ⁊ vidēs/ regnās ⁊ regnās/ viuēs ⁊ viuēs/ ętternū ⁊ ęternū. Et ſi ꝯtrariū eſt bonū malo: ex aliq ꝗ pte diſcordabit bonū a malo: Ex mlta vo ꝯiūctū ⁊ ꝯcordās nō iā erit merū malū/ habēdo tāta cōmunia bona cū deo. Si vo dicūt ingenitū ē in ſuo: nihil dicūt: Nā igenitū ⁊ igenitū/ ętternū ⁊ ęternū/ ꝗtū ingenita ⁊ ęterna ſūt/ nunꝗ erūt ꝯtraria. Nō enī qꝛ impator i ſua ptāte magnus ē/ ⁊ mediaſtrin⁹ i opatiōe ſua/ ꝯtēptibil ē: ideo mediaſtrinus nō erit hō: qꝛ hō ē impator.

Quid ſit malum: Ca.iiii.

Ed ſi qſꝗ ꝗrit qđ ſit malū/ audiat apſm dicentē: Radix oīm maloꝝ ē cupiditas. Quā quidā appetētes a fide aberrauert/ ⁊ iſeruert ſe dolorib⁹ mltł. 1. Timoth. 6. b.

Qual ſit i hoīe vitioſa cupiditaſ: et de errore manichei/ hoīm aīas volūtate peccare nō poſſe dicētꝪ:

Upiditas aūt i vnoquo (Ca.v. A
ꝙ hoīe ē: nō naturalis/ ſ volūtaria: ideoꝙ dixit: Quā qdā appetētes. Qđ enī appetēdo habeł/ ſi nō appeterenł/ nō haberenł. Nā ⁊ dñs oſtendēs ꝙ i hoīs poteſtate ſit/ ait: Aut facite arborē bonā/ et fructū eius bonū: aut facite arborē malam/ et fructū eius malū. In actib⁹ etiā cōſcptis a leōtio qs ipſi accipiūt ſic ſcriptū eſt: Etenī ſpecioſa figmēta ⁊ oſtētatio ſimulata ⁊ coactio viſibiliū/ ne quidē ex ppria natura pcedit/ ſed ex eo hoīe qui p ſeipſū deterior effectus eſt p ſeductionē. Ipſe etiā maniche⁹ non potuit niſi fateri aīas/ etiā qs dicit ad dei ſubſtantiā ptinere/ ppria volūtate peccare: Nā ſic i ſecūdo theſauri libro dicit: Hi vo qui negligētia ſua a labe pdictoꝝ ſpirituū purgari ſe minime pmiſerint: mādatiſꝙ diuinis ex integro paꝝ obtēperauerint: legē quę ſibi a ſuo liberatore datā/ ſeruare plenius noluerint: neꝙ vt decebat ſeſe gubernauerint ⁊c. Itē i epiſtola fūdamēti ſic dicit de illis aīab⁹ ꝗ mūdi errore/ errare ſe a pore lucida ſua natura paſſę ſūt/ atꝙ inimicę lumini ſctō extiterūt/ apteꝙ i pniciē ſanctoꝝ elemētoꝝ ſe armarūt: ⁊ igneo ſpūi obſecutę ſūt: Infeſta etiā pſecutiōe ſua ſctāꝫ eccleſiā atꝙ electos i eadē cōſtitutos/ cęleſtiū pceptoꝝ obſuatores affixerūt: ⁊ a btitudine ⁊ glīa terrę ſācte arcenł. Et qꝛ a malo ſe ſupari paſſę ſūt: in eadē mali ſtirpe pſeuerabūt/ pacifica illa terra ⁊ regiōib⁹ immortalib⁹ ſibimet iterdictꝪ: Qđ iō illꝪ eueniet: qꝛ ita iniqs opib⁹ ſe obſtrinxert/ vt a vita ⁊ libertate ſanctę lucis alienarenł. Non igił poterūt recipi i regna illa pacifica: ſed

Matth. 12. d.
B

configenť i ꝑdicto horribili globo: cui etiā neceſſe ē cuſtodiā adhiberi: Uñ adherebūt his rebus aiȩ eȩdem quas dilexerūt relictȩ in eodē tenebrarꝝ globo/ſuis meritis id ſibi ꝯquirentes. Nec ẽm futura hȩc cognoſcere ſtuduerūt: atq ab hiſdē cū tempꝰ dabatur ſe ſegregarunt.

Contradictio manichei: Ca.VI.

r Ogo vos vbi audiuiť hȩc ꝟba/dubitatis adhuc manicheū coactū eē ꝯfiteri/eſſe peccatū ꝓpriȩ voluntatis? Non ẽm vnū verbū inde dixit/ ſed tam multa/vt quemuis graui ſomno merſū excitaret. Dixit/negligētia ſua: dixit/minime permiſerint: dixit/parū obtemperauerint: dixit/ſeruare noluerint. Itē dixit/obſecutȩ ſunt: dixit/ſe ſuperari paſſȩ ſūt: dixit ſe/obſtruxerunt: dixit/ſuis meritis id ſibi conquirentes: dixit/ neq ẽm futura hȩc cognoſcere ſtuduerunt/atq ab hiſdē cū tempus dabať ſe ſegregauerunt: et vos dubitatis dicere ꝓpria voluntate peccari.

Ex cōminatis ſupplicijs peccatū eſſe aſtruitur: Ca.VII.

l Terū ipſe dicit i eadē epiſtola: Lucis aiūt ſucciſiuā partē/ hoc eſt aias peccatrices: Et vos nō dicitis peccare/niſi gētē tenebrarꝝ. Sȝ qd de iſto loqr: q̄ꝗuis erraret/tamē euidentiſſima veritate hoc coactus eſt dicere: cuȝ ipſum dñm noſtrū ieſum chriſtū nolitis intelligere dicentem/ignē ꝑparatū eſſe peccatoribus/ ⁊ diabolo ⁊ angelis eius: quos oēs voluit intelligi peccatores? Non ẽm iniuſticia ē apud deum / vt damnet eos qui omnino nihil peccauerunt.

Matth.25.d.

Peccare quid ſit: Ca.VIII.

p Eccare ẽm quid aliud/ eſt niſi in veritatis ꝑceptis/vł i ipſa errare veritate? Qd̄ ſi non volūtate faciunt peccatores/iniuſte iudicanť. Pertinere autem ⁊ angelos ad iudiciū/apoſtolus oſtendit dicens: Neſcitis/quoniā angelos iudicabimus? Non autē ꝑtinerēt ad iudicium quo iudicanť/ ſi non ꝑtinerent ad peccatū quo rei fiunt: nec poſſint merito iudicari. Nō ẽm homines iuſti de iuſtis angelis iudicaturi ſūt/quibus ſimiles erūt/ ſed vtiq de peccatoribus malefacti ſui. Ergo ꝑ cupiditatem quiſq auctor eſt.

1.Cor.6.a. — Matth.22.c.

Malum eſſe in poteſtate noſtra: Capi.IX.

e St ergo in poteſtate vt ſit cupiditas: ⁊ ideo etiā malū i poteſtate ē. In poteſtate ergo ē qd̄ i volūtate eſſe nō debet: Malū ẽm nō pōt eſſe natura/nec ſubſtātia/nec vita: qꝛ hȩc bona ſunt inquantū ſunt: Sed et ſi aliquos naturaliter dicimꝰ malos/ ꝓpter originē veteris peccati dicimꝰ: in quo iā noſtra mortalitas naſcitur. Totū itaq qd̄ vocať malū in hominibus/peccatū eſt et pȩna. Peccatū fit ab anima rationali/cui liberū volūtatis arbitriū eſt. Et pȩna infligiť iuſticia dei/ quȩ nihil facit iniuſte. Aduerſus hȩc ſolita cȩcitate manichei latrāt: et cū cōuincunť naturā non eſſe malū/ſed in poteſtate eſſe hoīs facere bñ aut male: dicunt non eſſe aīȩ liberā voluntatē: et non vident cȩcitatem ſuam.

Hominē eſſe liberū cui precepta ſtatuuntur: Capi.X.

q Uis ẽm nō clamet ſtultū eſſe: ꝑcepta dare ei cui liberū nō eſt qd̄ ꝑcipiť facere: ⁊ iniquū eſſe eū damnare/cui nō fuit ptās iuſſa complere? Et has iniuſticias ⁊ iniq̄tates miſeri nō intelligūt deo ſe aſcribere. Sed qd verū ē/niſi ⁊ dñm dare ꝑcepta: ⁊ animas liberȩ eſſe volūtatis: et malū naturā nō eſſe/ſ ee auerſionē a dei ꝑceptis: et eſſe iuſtū iudiciū dei quo damnet peccantes?

Error manichei de eo qđ maluȝ deū oppugnet/ ꝯtra qđ partē ſua deus opponat: Ca.XI.

l Nterea cum dicat idē manicheus: deū omnibus bonis abundantē: nullo in regnis eius inſignibꝰ indigēte/ aut infirmo conſtituto: ita etiā fūdata eiuſdem ſplēdidiſſima ſȩcula/vt a nullo vnq̄ ꝯcuti vel moueri poſſint. In alio loco paulopoſt ſubiūgit ⁊ dicit: Lucis ꝟo beatiſſime pater ſciens labē magnā ac vaſtitatē quȩ ex tenebris ſurgeret/aduerſus ſua ſancta impēdere ſȩcula: niſi aliqđ eximiū ac prȩclarū ⁊ ꝟtute potēs opponat/quo ſuperet ſimul ac deſtruat ſtirpē tenebrarū: q̄ extincta quies lucis incolis pararet.

Improbatio eius: Ca.XII.

c Erte ſ a nullo vnq̄ concuti vł moueri potueſt regna dei o manichei: Si ẽm potuerūt/mētitus eſt dicendo/nō poſſe regna illa ab aliquo ꝯcuti. Et ſi ꝯcuſſa ſūt neceſſitate/ aut timore: nō erit deus/ qui ſic concuti potuit: Nā videmus

deũ manichei ſm eundem manicheũ malo neceſſitatis preſſũ/cũ labes ac vaſtitas aduerſus ſecula impẽderet/aliõcꝫ qꝛ qõ faceret nõ haberet/ ꝑtē ſuã ad pugnã dediſſe: vt vel h̃ mõ quietẽ lucis incolis compararet. Ipſa ṽo pars eius/hoc ẽ de lumine lumẽ/ de bono bonũ/de ſancto ſanctũ/de eterno eternũ/de deo deũ/de omnipotẽte oĩpotentẽ: corrupta ſit/mortificata ſit/ cõmixta ſit ꝑ oĩa mũdi corpa a ſummo vſcꝫ ad imũ: a celo vſcꝫ ad ſtercora: vt ꝛ meretrices i theatris et in locis turpioribus turpiores haberẽt l ſe oppſſũ deũ/q̃ liberari forte nõ poſſit. Dicit eni i fine ipſi⁹ eplę: vñ vnũ capl̃m iã poſuim⁹: ipſã dei partẽ q̃ cõmixta eſt: nõ totam poſſe reuocari ad priſtinã libertatẽ.

De merore dei/error manichei: Ca.XIII.

Ecce victoria/ecce triumphus/qualẽ fecit manichei deus: Nã poſt amiſſam partẽ ſuam i luctu ẽ/ ſicut manicheus idẽ dicit. Velum contra ſe habet quo dolorẽ eius tẽperet/ ne corruptionẽ partis ſuę videat. Hodie em̃ diuina quã cõmemorat ſbſtãtia/ſubiacet gẽti tenebrarũ/ vt lutũ figulo. Hoc in ꝓmo libro theſauri eorũ ſcriptum eſt.

De pugna dei contra aduerſarias poteſtates/ error: Ca.XIIII.

Talis interea turpitudo/quã i eodem theſauro inter cetera ſeptimo libro ſcripſit/ſic dicẽs: Tũc beat⁹ ille pater q̃ lucidas naues habet/diuerſoria ꝛ habitacula ſecũ magnitudines ꝓ iſita ſibi clemẽtia fert opẽ/q̃ exuit et liberatur ab impijs retinacul' ꝛ anguſtijs atcꝫ angorib⁹ ſuę vital' ſbſtãtię. Itacꝫ inuiſibili ſuo nutu illas ṽtutes ſuas/ q̃ in clariſſima hac naui habẽtur/ trãſfigurat: eaſcꝫ parere facit aduerſis poteſtatib⁹/q̃ i ſingulis celorũ tractibus ordinatę ſũt: Quę qm̃ ex vtrocꝫ ſexu maſculorum ac feminarum conſiſtat: ideo ꝑdictas ṽtutes partim ſpecie puerorũ inueſtiũ parere iubet generi aduerſo feminarũ: partim virginũ ꝛ lucidarũ forma generi ꝯtrario maſculorũ: Sciens eas omnes hoſtiles poteſtates/ ꝓpter ingenitã ſibi letalẽ ꝛ ſpurciſſimã concupiſcentiã facillime capi/ atcꝫ hiſdẽ ſpeciebus pulcherrimis q̃ parent mancipari/hoc quocꝫ mõ diſſolui.

Al. lucida

Sciatis aũt hũc eundẽ noſtrũ beatum patrẽ hoc idẽ eſſe/quod etiã ſuę ṽtutes/quas ob neceſſariã cauſam transformat i puerorum ꝛ ṽginũ itemeratã ſimilitudinẽ: Vtitur aũt his tancꝫ ꝓprijs armis: atcꝫ ꝑ eas ſuam complet voluntatẽ.

De victoria: Ca.XV.

Barũ ṽo virtutũ diuinarũ q̃ ad inſtar coniugij cõtra inferna genera ſtatuunt/ quęcꝫ alacritate ac facilitate id qõ cogitauerit/momẽto eodẽ efficiũt/plenę ſũt lucidę naues. Itacꝫ cũ ratio popoſcerit vt maſculis apparcãt eędẽ ſanctę ṽtutes: ilico etiã ſuã effigiẽ ṽginũ pulcherrimarũ habitu demonſtrẽt. Rurſũ cũ ad feminas ventũ fuerit/poſtponẽtes ſpeciem virginũ/puerorũ inueſtiũ ſpeciẽ oſtendunt. Hoc autẽ viſu decoro illarũ ardor ac concupiſcentia creſcit: atcꝫ hoc modo vinculũ peſſimarũ cogitationum earũ ſoluit: viuacꝫ anima quę eorundẽ mẽbris tenebat hac occaſione laxata euadet/ꝛ ſuo puriſſimo aeri miſcet: vbi penit⁹ ablutę animę aſcendũt ad lucidas naues/quę ſibi ad euectionẽ/atcꝫ ad ſuę patrię tranſfretationem ſunt pręparatę.

De plantarũ infectione a malo: Ca.XVI.

Id ṽo qõ adhuc aduerſi generis maculas portat/ ꝑ eſtus atcꝫ colores ꝑticulatim deſcendit: atcꝫ arborib⁹ ceteriſcꝫ plãtationib⁹/ac ſatis omnibus miſcet/ ꝛ coloribus diuerſis inficit. Et quo facto ex iſta magna ꝛ clariſſima naui figurę puerorũ ꝛ ṽginũ parẽt ꝯtrarijs poteſtatib⁹ q̃ in celis degunt/ quęcꝫ igneã habeant naturã/atcꝫ ex iſto aſpectu decoro vitę ꝑs quę in eorũdẽ mẽbris habetur/ laxata deducit ꝑ calores in terrã. Eodem mõ etiã illa altiſſima ṽtus q̃ in naui vitalium aquarũ habitat/ ſiſitudinẽ puerorũ ac ṽginũ ſctãrũ ꝑ ſuos angelos apparet his poteſtatib⁹/ quarũ natura frigida eſt atcꝫ humida/ q̃cꝫ in celis ordinatę ſũt: Et q̃dẽ de his quę feminę ſunt/in ipſis forma puerorũ apparet /maſculis ṽo ṽginũ: ac mutatiõe ꝛ diuerſitate ꝑſonarũ diuinarũ ac pulcherrimarũ /humidę frigidęcꝫ ſtirpis principes maſculi ſeu feminę ſoluũtur: atcꝫ id quod in ipſis eſt vitale/fugit: Qõ ṽo reſederit/laxatũ deducit ad terram ꝑ frigora: ꝛ cunctis terrę generibus admiſcetur.

Execratio errori execrabiliſſimi: Ca.XVII.

Quis nõ rideat/vel potius doleat et deteſtet iſtũ holem/tã horrẽda ꝛ execrabilia de diuina

ſubſtātia dicentē? Ergo ſubſtātię luc eter/nę pti dei/i captiuitate/i calamitatib⁹/i erū nis/i p̄ſſuris/i ſordib⁹ atq; imūdicia/ſm noſtrū errorē/n̄ faz ꝯſtitutionē nō poterat aliē q̄tidie ſubueniri: niſi beat⁹ pat q̄ naues lucidas haber diuerſorias: quē tertiū legatū appellatis: et v̄tus altiſſima v̄tutes ſuas in diuerſi ſexus naturā cōmutet: q̄s q̄dē incōmeratas dicitis: Sed tn̄ vt meretricū more pulchritudine ſua p̄ncipē tenebrarū letalē ꝛ ſpurciſſimā ꝯcupiſcentiā ꝯfudit/inuire accēdant. Non em̄ inuenictis verū q̄ tantam pulchritudinē aliq̄n̄ honeſti⁹ † doceretꝰ: Et q̄ cauſa hoc faciūt/ vt eis in libidinē ꝯcitatis/occaſionē liberationis reperiat ſubſtātia diuina? Quid aliud ſonat/niſi vt etiā p genitalia demonū vias euadendi inueniat diuina maieſtas?

Al. ſolicitetis

De deo nulla nocere poſſit creatura: Ca.XVIII.

Deus magne ſubueni animis iſta turpia credētib⁹/ iſta nefāda ſectātib⁹. Quis hęc nō exhorreat/rogo vos? quis tā cęc⁹ eſt vt iſta credat/rogo vos? Sed certe reſpōdeat mihi ab his q̄ ipſū manicheū ſequunt: Si de⁹ incorruptibilis ē/vel ois natura ſūmi boni inuiolabil/imaculabilis/inadibil/incoinq̄nabil/incōp̄henſibil: quid poterat facere mali natura huic tātę naturę/ſi † nollet cū illa pugnare/ne ad tantū dedec⁹ deduceret? Hoc dixi: Quid factura erat deo gēs tenebraꝝ ſi † nollet cum illa pugnare? Si mihi dicit: Nihil: q̄ro cur hodie eius ps hoc eſt dei de⁹/ in calamitatib⁹/in p̄ſſuris/in captiuitate/ i ſubiectione ſit cōſtituta/ vt tā turpiter etiā liberet: ꝛ nec ſic liberari tota poſſit: vel ipſe pater luctū habeat memoratę partis ſuę cauſa: quē luctū manicheus in ſuis libris apertiſſime prędicat?

Al. ſi vellet

Al. ſi vellet

Quare de⁹ pugnat error ꝛ refutatio vna: Ca.XIX

Et quidē: Nihil ei fieri poterat/ſed vt oſtēderet p̄ſcientiā ſe habere cogitationū p̄ncipū tenebrarū: et vt mōſtraret nihil ſe timere/ ꝓpterea pugnauit. Cui ego dixi: Qui potuit cogitatiōes p̄ncipū tenebraꝝ videre/ ac neminē timere: q̄re non vidit luctū ſibi iminētē de ptis ſuę infelicitate/ quā hodie patit? Quā ptē ſuā nunq̄ recipiet integrā: q2 remanet inde aliq̄d/ ſicut ipſe dicit/ qd purgari nō poterit/ ꝛ in globo tenebraꝝ in ęternū damnabit. Magna p̄ſciētia vel potius inſcientia/et miſera infirmitas: hoc ē totū q̄ neminē timebat. Certe ſi ſe tueri aliquo modo nō poterat/rogaret vt ſibi parceret: ne ad tantū dedecus integritas illa ꝛ decus omniū ornamentoꝝ perduceretur.

Confutatio alia: Ca.XX.

Itē dictū eſt a q̄dā: Nihil ei poterat facere gens tenebraꝝ: ſed ipſe voluit pati rē malā circa fines ſuos: ꝛ miſit qui eā debellaret. Cui ego dixi: Si ita ē vt dicis: ipſe poti⁹ inuenit malus/ q̄ rē vicinā nihil ei nocentē delere voluit: Et ſicut malus in illā/ ſic crudelis in ſuaꝫ/aut ignarus futurę calamitatis eius. Cū em̄ putat rē bonam ſe poſſe pficere: vt in regno mali qd ei nō nocebat/regionē ſuam extēderet: prius non p̄uidit infelicitatē/ q̄ memoratā partē eius q̄tidie p̄mit. Deinde q̄ eam totā nunq̄ in p̄ſtinā libertatē recipere poterit.

De chriſti libera paſſiōe: Ca.XXI.

Et cū huic obiectioni rndēri minime poſſit/ſolitaꝫ imperitiā opponūt: q̄d facturi erāt iudęi chriſto/ſi nollet ab eis pati? O vtinā videre poſſent qd facile viderēt/ niſi p nebulas ꝯtētiōis excęcarent: q̄d ſit iminētis mali p̄mi neceſſitate/quam deū ſuū paſſū aſſeuerāt: ꝛ q̄d ſit miſcdię benigniſſimū officiū: quā ſapiētia ꝛ v̄tus dei dn̄s ieſus chriſt⁹ volūtate ꝛ ineffabili ptāte/p hoiem quem ſuſcępit ex v̄gine/ generi humano exhibere dignat⁹ eſt/vt hoibus p hoiem patiētię demōſtraret exēplū. Oportebat em̄/ꝛ hoc iuſtū erat/ vt hoies p patiētiā humilitatis/ vincerēt difficultatē infirmitatis carnis ſuę: q2 in eā p elationē ſupbię ceciderant/ ſicut i adā p̄mo hoie noſtra ſcp̄tura indicat. Nūquid et vos poteſtis dicere: q2 erāt aliq̄ hoies q̄s de⁹ volebat docere patiētiā: ꝓpterea voluit a gēte tenebrarū tāta mala pati/quēadmodū dn̄s a iudęis? Aut nunq̄d poteſtis dicere/ q2 ſuſcępit aliquā naturā paſſibilē de⁹ i q̄ pateret a gēte tenebraꝝ q̄cq̄d ei facere potuit: vt cū ipſe i ſua ſb̄a nulla ex pte mutaretur/ſicut v̄bū dei/qui ē fili⁹ dei: etiā ipſe ſicut pat incōmutabil ſuſcępit hoiez mortalē: vt itegra ꝛ iuiolata † deitate i carne mortali doceret mortales p patientiā mortem vincere: ꝛ ipſius infirmę carnis futurā/in melius cōmutationē reſurrectione monſtraret?

i. Cor. 1. d

Al. ſi diuinitate.

Quare mulieris noīe appellet maria/non virginis: Ca.XXII.

Um ĝ eſſet p ſeipſũ inuiſibil'/viſibil'
c in hoīe apparuit/quē de fęmina ſuſci
Luc.1.d. pere dignat' ē/vt ī euāgelio legim'.
Gal.4.a. Dicit ⁊ apl's/factũ de muliere. Et iſti dicũt/
q̄re nō ait ex ꝟgine? nō intelligētes q̄ ꝯſue
te dictũ ſit ſm ꝓprietatē linguę ſcp̄turarũ:
Gen.2.d. ſicut de eua dictũ ē: Formauit eā in mulie
rē/anteq̄ vel oſtēderet viro: Quis maria
nō incōgrue ꝓpter partũ dicit mulier: ꝟgo
ꝟo/q̄ virilē neſcierit cōuētionē: neq̄ partē
do ꝟginitas ei' corrupta ſit. Qr aũt ange
Luc.1.d. lus ⁊ heliſabet dixerũt marię: Bñdicta tu
inter mulieres/nulla queſtio eſt: q꞉ reuera
bñdicta ē ꝟgo int' mulieres. Sed ne dicat꞉:
ſicut angeli apparuerũt/ſic haberet corpus/
ne de fęmina naſceret'. Quid ſi vobis dica
tur: Ubi legiſtis chriſtũ veniſſe? Nōne di
cturi eſt꞉: In euāgelio? Rñdet' ĝ vobiſ/ vbi
eſſe ſcp̄tũ/chriſtũ natũ ꝺ ꝟgine. Sed ſolita
fęditate dicetis ſcp̄turā ipſā falſā eſſe: Nec
videtis aliquē ſimilē vobis cęcũ hoc poſſe
facere: vt ea ĝ vos dixeritis vera/ illa falſa
eſſe dat: ⁊ ĝ dicitis falſa/illa vera eē dicat:
Ac ſic apiat꞉ ianuas oīni hoī/errori vel ſce
leri: vt vnuſquiſq̄ ꝓut voluerit vł delecta
tus fuerit/ipſas diuinas ſcripturas accipi
at: reſpuat ꝟo ĝ nō intelligēs ⁊ offēſus pu
tauerit mala: et nō iā inueniat' hac regula
erroris veſtri/vnde tales corrigantur.

Qr deus in marie viſcerib' pol lui non potuerit: Ca.XXIII.

Ccipite integre canonicas ſcp̄turas
a ſi integri eē deſideratis. Si eñ intel
ligeretis vel crederet꞉ certe qꝺ apl's
dixit/p fęminā gen' nr̄m fuiſſe deceptũ. Ait
1.Cor.11.a. eñ: Timeo ne ſicut ſerpēs euā ſeduxit aſtu
tia ſua/ſic ⁊ vrę mētes corrũpant': poſſetis
intelligere p fęminā nr̄m gen' oportuiſſe li
berari: vt qm̄ p fęminā mors facta eſt/p fę
minā vita recuparet': atq̄ ita demōſtraret'
nō ipſā creaturā fęmineā eē culpādā/cui' ē
de' ꝯditor/ſꝫ volũtatē q̄ eua peccauit. Sed
timēt maieſtatis illā incoinquinabilē ⁊ in
effabilē potentiā ī ꝟginis vtero credere fu
iſſe: ne ſanguine ei' pollueret': cũ ⁊ ī apl'is ⁊
multis dignis fęminis ⁊ habitauerit ⁊ nũc
habitet/q̄ vtiq̄ corpa habēt/⁊ ſāguinē ha
bēt. Si eñ in maria coinq̄nari potuit/et in
oībus potuit: Si aũt non potuit in illis:
vtiq̄ nec ī maria potuit in cuius viſcerib'
ſuſceptionē corpis opata ē dei ſapientia.

Qr alio īducit' motiuo eadē ꝟitaſ:

Erte ipſũ manicheũ ꝺ (Ca.XXIIII.
c patre atq̄ de matre natũ fuiſſe non
negabũt: cui' aīaꝫ ſm ſuũ errorē deũ
eſſe oīpotentē ſilr̄ nō negabũt: qui ſe mira
ſupbia aſſũptũ a genio ſuo/ hoc ē a ſpũſctō
eſſe gl'iat': Et vtiq̄ ſi genius eſt ſpũſſācti/ ⁊
ipſe ſpũſſctũs/⁊ ipſe de' oīpotēs/vt ſpũſſā
ct': q̄ tñ maniche' carnē habuit/ī q̄ ſi coinq̄
nat' ē ſpũſſctũs: aut ei' aīa genia ſpũſſan
cti/coinq̄nabilē deũ colũt. Si ꝟo nuſq̄ de'
coinq̄nat': cũ etiā lux corpoꝝ cęleſtiuꝫ vſq̄
ad terras ꝑueniat ⁊ nō coinq̄net': cũ mani
feſtũ ſit ſolē iſtũ/cui genuflectũt/ī oīb' ſter
corib' ⁊ putoribus radios ſuos expādere/⁊
eis nuſq̄ coinq̄nari: deſinant blaſphemare
⁊ rogent deũ vt ab errore liberent'. Incoin
quinabil' eñ ſubſtātia nō ideo nō coinq̄na
tur q꞉ nihil attingit: ſꝫ q꞉ ꝑmanet ī ſua mũ
dicia/qualecũq̄ ſit q̄cq̄d attigerit: Sič cor
pus inuulnerabile aut īpenetrabile/ nũq̄d
illꝺ dicim' qꝺ nō ꝑcutit' ferro: ſed poti' qꝺ
etiā cũ ꝑcutit' non penetrat'? Et iō magł ꝓ
bat' fili' dei nō poſſe de ſāguine fęminę co
inq̄nari/q꞉ p fęminā nat' ē: q̄ſq̄ ſi nō p fęmi
nā naſceret'/⁊ mēbra illa deuitaſſet: videret'
indicaſſe poſſe ſe inde polliui: et min' a nob'
fidēter incoinq̄nabilis diceret'. Cōſecrauit
aũt ꝟginitatē: q꞉ de ꝟgine naſci voluit: et
ſola illa mater ī terris eligēda erat ad ſuſci
piendũ hoīem/qui iā patrē habebat ī cęlis.

An matrē chriſt' ī turba docēs ne gauerit: Ca.XXV

Ed dicũt: q̄re
ſ ergo negauit matrē ſuā qñ ei dixit:
Quid mihi ⁊ tibi ē mulier? Et qñ cũ Joh.2.a.
ei nũciaſſet/q̄ eũ vellet videre/rñdit: Quę Matth.12.e.
ē mat' mea/aut q̄ ſũt frēs mei? Ad hos po
ti' ī hũc affectũ cōputauit/ q̄ facerēt volũta
tē patris ei': q꞉ exemplo ſuo iā docebat ne
gādos eſſe terrenos parētes ꝓpter deum.
Opa eñ diuina faciēti terren' affect' obſtre
pere nō debebat: Nā ſi ꝓpterea non habe
bat matrē/q꞉ negauit matrē: nec petr' ⁊ cę
teri apl'i habebāt patreſ: q꞉ monuit eos di
cēs: Et patrē ne vocaueritꝫ vob' ſup terrā: Matth.23.a.
vnus eñ ē pater veſter q̄ ī cęlis ē. Quod ĝ
eos monuit de patre terreno/hoc ꝺ matre
ꝑor fecit. Hoc ĝ dicim': ſapiētiā dei ſuſcipiē
do hoīem nō eē coinq̄natā/ ſꝫ miſcōiter ob
hoīm ſalutē hoīeꝫ ſuſcepiſſe: vt fieret ſicut
apl's dicit: mediator dei ⁊ hoīm hō chriſt' ie 1.Timoth.2.b.
ſus. Non eñ dubitāti diſcipulo ſuo mētiri
potuit q̄ dixit: Ego ſũ ꝟitas: qñ cicatrices Joh.14.a.

Joh.20.g. vulnerũ ſuoꝝ/vt etiã manu tangeret/ꝓbuit. Quõ eñ huic in aliquo ſecuri fidẽ haberem⁹/ ſi diſcipulo ſuo ſic mẽtit⁹ eẽt? Abſit talis blaſphemia. Nec coſipõs i ſempiternũ reos teneat/qui hoc audẽt aſſerere aut credere: ſed euigilent aliqñ ⁊ intelligãt ꝙ nefaria ꝑuerſitate iſta credantur.

Q nulla neceſſitate dei fili⁹ icarnat⁹ ſit: Ca.XXVI

n Os autẽ chriſtũ dñm verũ hoiem ſuſcepiſſe credim⁹: ⁊ i ipõ viſibilit̃ inuiſibilẽ hoib⁹ apparuiſſe: i ipõ inter hoies ↄuerſatũ fuiſſe: in ipſo ab hoibus humana ꝑtuliſſe: in ipſo hoies docuiſſe a quib⁹ eſſet recedendũ/ qd eſſet ꝑferendũ/quo eſſet tẽdendũ. Totũ autẽ hoc nulla fecit neceſſitate. Vñ ipſe dicit:
Joh.10.d. Propter hoc me pater diligit: qꝛ ego pono aiam meã/nec iterũ ſumã illã. Nemo tollit eaz a me/ſed ego pono eã a meipſo: Poteſtatẽ habeo ponẽdi eã: et poteſtatẽ habeo iterũ ſumendi eã. Nõ ergo mali neceſſitate amiſit eã: Voluit eñ/ vt illa quę i paſſione eius facta ſunt: oñia fierẽt ad humanã naturã docendã/non ad ſuam tuendã. Sicut eñ nos qui ex anima et corpe conſtamus/ cuz ſumus inuiſibiles ſm animã/ viſibiles aũt ſm corp⁹: oñia ꝗ viſibiliter ſiue honoris et beneficioꝝ accipimus/ ſiue ↄtumelię vel iniurię patimur ad animã ꝗ inuiſibilis eſt/tanꝙ ad principẽ neceſſe ẽ vt referam⁹: quia ipſi corpori principatur: Nam et cum ſumus ſm animã immortales: cuz mortui corpe fuerim⁹/nos mortui dicimur: Ita et dñs ſm carnẽ/ ꝙ formã ſerui quã ſuſcipere dignatus eſt/⁊ contumelias paſſus/⁊ vincula et flagella/et mortuus eſſe manifeſtatur: vt oñia veridice veritaſ/⁊ nihil falſo feciſſe credat̃: qꝛ poteſtate ac voluntate verbũ caro factũ eſt/⁊ natus/et paſſus/⁊ mortuus/et reſurrexit/nulla ſua neceſſitate/ſed voluntate et poteſtate: cuius nulla ꝑs aliqñ deꝑdata/nulla nũc vſqꝫ captiua ẽ: nõ ſolũ diuinę/ſed nec ipſius mortalis quã ſuſcepit: Sꝫ nec vnꝙ capi poterit/ niſi ab his q̃ ei fide voluerũt mundo corde ↄiũgi: Nõ ſicut de⁹ manichei: qui neceſſitatis malo ꝑſ/ſus/ hodie hic ex ꝑte quod negare nõ pñt/i miſerijs ⁊ calamitatibus volutatur.

De voluntatis ⁊ neceſſitatis int̃ hoies differẽtia: Ca.XXVII

i Ntelligite ſane ſi poteſtis/etiã inter ipõs homines/quãtũ diſtet inter neceſſitatẽ et voluntatẽ. Si quis/verbi gratia: merito peccati ſui in carcerẽ iubente iuſticia mittat̃: alius aſſit vir ſãctus/qui eundẽ carcerẽ ingrediat̃ ꝓpter illius conſolationẽ aut liberationẽ: nunquid ambo in carcere ex vna cauſa ↄſtituti ſunt? Ille miſſus ẽ/ille ingreſſus: Ille pęnã patit̃/ille miſericordiã facit. Ille ingreſſus eſt cũ voluit/ egreſſus eſt qñ voluit: Ille niſi interueniẽte ĩdulgẽtia/nullo iure poterit liberari. Et hoc hoies facere pñt: ⁊ ꝓſtãt libere bñficiũ/ cũ aliqñ ſibi nihil cupiant ꝓſtari.

Q tenebraꝝ ꝑnceps ꝓ chriſto ſm manicheos ſit crucifix⁹: Ca.XXVIII

c Ogitate ergo iã ſi de⁹ põt pati aliquam neceſſitatẽ/ cũ poſſint hoies bene facere volũtate/ nulla mercede ↄducti/nulla neceſſitate cõpulſi. Nullaꝫ ergo neceſſitatẽ patit̃ de⁹: neqꝫ neceſſitate facit quę facit/ſed ſũma ⁊ ineffabili voluntate ac poteſtate: Et tamẽ vos maxime ſm errorẽ veſtrũ/ non debuiſtis opponere iſtã contradictionẽ q̃ dicitis: Quid facturi erãt iudęi chriſto/ ſi nollet ab eis pati? quia ſm eiuſdẽ manichei blaſphemias/chriſtus carnẽ non habuit: nec aliqd a iudęis paſſus ẽ. Sic eñ in epiſtola fundamẽti dicit: Inimicus quippe/qui eundẽ ſaluatorẽ iuſtoꝝ patrẽ crucifixiſſe ſe ſperauit/ ipſe ẽ crucifixus: quo tẽpore aliud actũ eſt/atqꝫ aliud oſtenſum. Princeps itaqꝫ tenebrarũ affixus eſt cruci: idẽqꝫ ſpineã coronã portauit cũ ſuis ſocijs: ⁊ veſtẽ coccineã habuit: acetũ etiã et fel bibit: qḋ qdã dñm potaſſe arbitrati ſũt: atqꝫ oia quę hic ſuſtinere viſus eſt/tenebrarum ducibus irrogata ſunt: qui clauis etiã ⁊ lancea vulnerati ſunt.

De fatua manicheoꝝ obiectiõe: Ca.XXIX

v T qd ꝗ opponitis dicẽtes: Quid facturi erãt iudęi chriſto ſi nollet ab eis pati: cuz de paſſione ipſi⁹ ita ſentiat̃/vt nõ ipſũ deũ paſſũ aliqd in corpe ſuo/ſed ꝑncipẽ tenebraꝝ illa oñia paſſum puteris. Contra fidem autẽ veſtrã quomodo iſta opponitis?

Q chriſt⁹ pati voluerit/coact⁹ nõ ſit: Ca.XXX

n Os eñ credim⁹/vt i euãgelio ſcꝑtũ ẽ: qꝛ chriſtus voluit pati: et qñ voluit paſſus ẽ. Non eñ qñ voluerunt iudęi/paſſionẽ ipſã fecerunt: Volebant quidẽ tenere eũ ⁊ occidere: ⁊ ſm voluntatẽ ſuã iam ꝑfecerant ſcelus/ quod

conabant: et iā rei erant immaniſſimi pec/cati/ qui volebant etiā ſi nihil feciſſent: Ca/men ille qui poteſtatē habuit ponēdi ani/mā ſuam: qñ voluit/eos facere pmiſit: q̄ le/gionibus angelorū potuit iubere vt iudei perirēt: vel vno verbo ſuo oēs interimere.

Joh.10.d

Math.26.e.

Scd̄m quid paſſus ſit chriſtus: Ca.XXXI.

Dominus ergo chriſtus ſm hominē quē ſuſcepit/ paſſus eſt: Et nullū membrū eius hodie tenetur a iudeis vel mortalis corporis qđ ſuſceperat: ſicut ſupra diximus. Nā deus veſter o manichei/labe ac vaſtitate impendēte preſſus eſt: nō libera voluntate p̄ceſſit ad pugnā/ſed neceſſitate cōpulſus ē. Nec ꝯſtare aliqđ voluit/ſed reſiſtere conabatur: Qui etiā in ſua ſubſtātia/nō i ſuſcepto mortali corpe deuoratus atq; cōmixt⁹ eſt: Qui ex pte hodie tenet/ex pte in globo ſemꝑ tenebitur: Et tñ quis ferat tā incredibiles blaſphemias/ quas iſti de ipſa paſſione dñi pferre non dubitant?

Quomō demones paſſos manicheus intelligat: Ca.XXXII.

Omnes apli/ omes lingue rationales dñm chriſtū paſſū eſſe clamāt. Omnis ſana fides chriſtū p̄ nobis paſſum confitet: Et manicheus iniqu⁹ demones omnes illas paſſiones aſſerit ptuliſſe. Nō eñ ppterea dicit eos paſſos q: de ipſis dñs triumphauit/ ꝛ de ipſis nos p̄ patientiā triumphare docuit: ſed q: dñm chriſtum negant habuiſſe carnē mortalē. Quibus dicimus: Si nō habebat carnem mortalē/quid erat qđ tenuerunt iudei? qđ erat quod in cruce pendebat? quid confixū erat clauis i ligno? quid eſt pcuſſum lancea/ vñ ſanguis ꝛ aqua profluxit? Si eñ viſa ſunt tm̄ fieri/ꝛ facta nō ſunt: phantaſmata erāt: quod nefas eſt credere.

Q: non ſit paſſa diuina ſubſtantia: Ca.XXXIII

Si autē vere ſacta ſunt: nō tñ in carne mortali/ſed in ipſa diuina ſubſtantia facta eſſe dicitis: mutabilē eſſe dicitis diuinam ſubſtantiā/ꝛ viſibilē carneis oculis/ꝛ palpabilem carneis manibus/ꝛ vulnerabilē ferro: que rurſus nefas eſt credere. Et ideo dum timet dicere manicheus/quia iſta facta nō ſunt: ꝛ iterū timet dicere/ q: in diuina ſubſtantia facta ſunt: et non vult confiteri/ q: nec intelligere potuit/ quomō filius dei p̄ quem facta ſunt oīa/ſine aliqua mutatione vel coinquinatione diuine ſubſtantie ſue hominem cū carne ſuſceperit: coactus eſt dicere: quia non chriſtus/ ſed princeps tenebrarum cum ſuis ſocijs illa omnia paſſus eſt. Miſeri/ nō timetis vt dicat vobis i iudicio: Ego eos liberaui p̄ quib⁹ paſſus ſum: Jte/ille vos liberet/cui meas aſcribitis paſſiones?

De ridiculoſa manicheorum cecitate: Capi.XXXIIII.

Dicitis tamē magno errore: ſed dicitis chriſtum quotidie naſci/quotidie pati/ quotidie mori: Aliquid forte in his qui credūt/ꝛ p̄ nomine ipſi⁹ tribulationes mortēq; patiunt? Non inquiunt: ſed i cucurbitis/ꝛ in porris/ꝛ in portulaca/ꝛ in ceteris hmōi rebus. Magna ridicula/magna cecitas: Superius paſſionib⁹ demonū/hic paſſionibus olerū homines liberantur a peccatis.

De fatua cōparatiōe dei ad ſpheram vitream: Ca.XXXV.

Itē cū eis dicimus: Quid factura erat deo gens tenebrarū/ſi nollet cū illa pugnare? Dicūt: Nihil fieri potuit deo incorruptibili. Non eñ ſi quis verbi gratia ſpherā vitream ſolidā vnguibus lacerare voluerit/ aliqđ ei vnq̄ faciet ſeuitia vnguiū ſuorū: Sꝫ ſi vel talē ſubſtantiā diuinā iſti eſſe fingerēt/vt oīs ſeuitia gētis tenebrarū talis ad illā eſſet/ q̄les ſunt vngues lacerātis ad ſpherā vitreā: nō de⁹ manichei hodie luctuꝫ pateret de ptis ſue abſciſiōe vel amiſſione: quā partē dicūt/cū in fructibus vel in herbis fuerit/id ē in melone vel betha vel talib⁹ rebus: et pncipiū ſuū ꝛ medietatē et finē noſſe.

De epl'e fundamēti delyratioib⁹: Ca.XXXVI.

Cum autē ad carnē venerit/omnē intelligētiā amittere: vt ppterea magiſter hoib⁹ miſſus ſit/ q: ſtulta in illis facta eſt pars dei: ꝛ ppterea nō ſit miſſus melonib⁹/ q: ſapientem habent aīam. Quis iſta credat vel ab hoibus aliqñ/ vl inter hoies poſſe dici? Sꝫ tñ quō nihil mali patit ſubſtātia dei vñ/ cū ꝛ i pomis ligat/ ꝛ i carne exceçat: vel cū volēs redire/ deijcit ad tras a gēte tenebrarū? Sꝫ ſi nihil ei mali ptigit vl ptigit: falſa oia ſūt q̄ manicheꝰ dixit in epla fūdamēti/ q̄ caput ē oim vanarū fabularū: vel i theſauro/

qui theſaur⁹ ē oim turpitudinū ꝛ blaſphe/
miaꝝ: vel ī ceteris oibus libris ī quib⁹ tāta
loq̄citate nihil aliō q̄ infelicitatē ſubſtātię
dei: quā cōmixtā dicit ꝑncipib⁹ tenebraꝝ: ꝛ
ī diuinis ꝟtutib⁹ triſticiā/ ꝑpter illā magnā
ſollicitudinē vt liberetur/ affirmat. Nā re/
uera nihil mali/ aut potuit/ aut poterit pa/
ti ſubſtātia dei: nec aliquē habet inimicū q̄
ei⁹ ꝑtē igenitā corrūpat: ſ; hoīes ſūt deo vł
poti⁹ ſibi inimici: nō obtꝑando ꝑceptis dei
ꝛ cupiditatib⁹ ſe poti⁹ corrūpēdo/ nō deū.

De ſcientia dei ad modū mirantis ſe habentis: Ca. XXXVII.

d Uum vo teſtamētoꝝ ꝯcordiā ſim/
plici oculo intēdere ſi vellet/ o ma/
nichei/ facillime videretis. Rabide
Geñ.1.a. eū ferimini in id qō ſcꝑtū eſt: Spūs dei ſe/
Geñ.3.b. rebał ſuꝑ aquā. Et vidit de⁹ q2 bonū ē: Et:
Exo.20.a. Adā vbi es? Et/ De⁹ ꝫelās/ et ignis edax/ et
Deut.4.d. gladi⁹ me⁹: ꝛ cetera talia nō ꝯſiderātes: q2
ſi aliꝰs ita cecus ſit/ vt reꝑhendere velit il/
Matth.5.c. lud dñi qō in euangelio dictū eſt: Nō iura/
bis ꝑ celū/ qm̄ ſedes ē dei: neq; ꝑ terrā/ qm̄
ſcabellū ē pedū eius. Et hoc dicat qō vos
mira demētia dicere ſoletis: Ubi erat de⁹
anteq̄ eſſet celū et terra? Aut qō ſcriptū ē:
Luc.7.b. Et miratus ē ieſus: cū mirari nemo ſoleat/
niſi de re quę illi erat incognita: videre aūt
q2 bonū eſt: nō ſit ignorātis: ſed q2 placuit
ei qō fecit. Aut illud quod ſcriptū eſt dicen
Luc.8.f. te dño: Quis me tetigit? Et ð laçaro: Ubi
Joh.11.e. poſuiſtis eū? Et/ Ego veni non pacē mitte
Matth.10.d. Luc.12.f. re ſuꝑ terrā/ ſed gladiū. Et/ Jgnē veni mit/
Joh.9.g. tere in mundū: Et/ Ueni vt qui nō vident
Luc.22.d. videāt: ꝛ qui vident ceci fiāt: Et/ Uendite
res veſtras/ ꝛ emite vob gladios. Et apłs:
Roma.1.b. Zelo dei vos çelo: Et/ Reuelabił ira dei ð
celo ſuꝑ oēm impietatē: ꝛ cetera innumera
bilia ab ipſo dño/ vel ab apłis dicta vel fa/
cta: q̄ inſaniſſime poterunt hoīes accuſare
nō intelligentes. Nā et auari vel flagitioſi
Matth.19.d. pñt alił accipe: qō dñs ait: Ut ſi q̄s dimiſe
rit q̄ habet/ ſeptuplū/ aut etiā centuplū in
hoc ſeculo accipiat: vt ſi aliq̄s vxorem/ an/
cillā vł etiā meretrices dimittere ꝑpter do
minū velit: ſpe illi⁹ multiplicatiōis faciat/
nō amore iuſticię. Pñt etiam horrere male
Joh.6.f. intelligētes qō ait: Si q̄s nō māducauerit
carnē meā/ ꝛ biberit ſanguinē meū: non ha
Matth.5.c. bebit i ſe vitā. Nā qō ait: Qui dixerit fra/
tri ſuo fatue/ reus erit gehēnę ignis. Si di/
cāt ſtulti: Ecce ꝑ ꝯuitio gehennā minatur:
quē dicitis miſericordē/ ignoſcere peccata:
nōne ignorāt vbi caput habeāt/ ꝛ tñ aliq̄d
ſibi videnł dicere? Aut quō tā multaſ aīas Luc.8.c.
necādas demonib⁹ in porcł tradidit: cū ta/
les aīas dicatiſ eſſe porcoꝝ q̄les ſūt hoīm?
Aut quō arborē/ i qua fruct⁹ q2 nō erat tē/ Marc.11.c.
pus/ non inuenit/ verbo aridā fecit: quam
animā intelligentē dicitis habere?

De librorum veteris teſtamenti veritate: Ca. XXXVIII.

e Cce quanta iniq̄ſſimi et ceci hoīes A
de diuinis eloquijs pñt dicere/ ſic
in ea q̄ myſtice facta ſūt vel dicta ī
veteribus libris ignorātes ferimini/ vt te/
mere accuſetis qō nō intelligitis. Hęc aūt
cū de nouo teſtamento vobis obiecta fue
rint: dicitis diuina ꝛ ſpiritalia ſignificare:
Ueteris aūt teſtamēti ſāctas litteras figu
rate poſſe accipi negatis: Cū ꝛ ipſe dñs fi/
gurate inde quedā dixerit. Et apłs paul⁹:
oñia illi populo in figura cōtigiſſe ſcribat: 1.Corł.10.c.
Nam ꝛ ipſe regulā monſtrans/ multa inde
expoſuit. Sed forte dicitis ſolita vanitate
et obtuſo corde contra deū vel apoſtoli au
ctoritatē loquentes/ veteris teſtamēti di/
cta exponi ꝑrſus nō poſſe: ſolū autem no/
uū in talib⁹ exponi poſſe: Et nō conſidera/
tis non vos habere quid dicere: ſi ab alijs
impijs vobis dicał: vetus potius exponi
poſſe/ nouū nō poſſe. Mens aūt ſana vtrū/
q; teſtamentū ꝯſiderās: quecūq; in vno in/
uenerit expoſitionē admittere/ ſine dubio ī
altero declarabit. Multū apparet imperi/
tia veſtra vel poti⁹ malitia. Attēdite i acti/ B
bus leucij/ quos ſb noīe apoſtoloꝝ ſcribit:
qualia ſint q̄ accipitis de maximilla vxore
egetł: Quę cū nollet marito debitū redde/
re/ cū apłus dixerit: Uxori vir debitū red/ 1.Corł.7.a.
dat/ ſılr ꝛ vxor viro: illa ſuppoſuerit marito
ſuo ancillā ſuā eucliā noīe: exornās eam/ ſi/
cut ibi ſcriptū ē/ aduerſarijs lenocinijs ꝛ fu/
cationibus: ꝛ eam nocte ꝑ ſe vicariā ſuppo
nēs: vt ille neſciēs/ cū ea tāq̄ cū vxore ꝯcū/
beret. Ibi etiā ſcriptū eſt/ q; cū eadē maxi/
milla ꝛ iphidania ſimul iſſēt ad audiendū
apłm andreā: puerul⁹ quidā ſpecioſ⁹/ quē
vult leucius vel deū vel certe angelū intel/
ligi: cōmendauerit eas andreę apło: ꝛ pre/
terit ad ꝑtorium egetis. Et ingreſſus cubi/
culū eoꝝ finxerit vocē muliebrē quaſi ma/
ximillę murmurātis/ de dolorib⁹ ſexus fe/
minei/ ꝛ iphidanię reſpōdērł. Quę colloq̄a

cū audiſſet egētes/credēs eas ibi eē/diſceſ/
ſerit. Quid ad hoc dicit rogo vos? Quare
nō timuit maximilla p turpiſſimū lenocini/
um ancillę ſuę/ligare alas in carne? Cū aūt
illū puerulū tā turpit credatis eſſe mētitū:
q̄s vos credat loquētib⁹/ q̄n ſi mētiamini/
dn̄m vos dicitis imitari? Sed vos temeri/
tate pleni adhuc irruite in veteres libros:
vt q̄ neſcit potius accuſare q̄ diſcere labo
ret. Cōſiderate q̄ ibi miracula ſint: Si mi/
racul noui teſtamēti delectamini: ibi mor/
tui pmo ſuſcitati/ibi leproſi pmo mūdati:
ꝛ alia multa q̄ diligentib⁹ ꝛ pie q̄rentib⁹ ad
ędificandā fidē innoteſcunt. Si aūt bonis
p̄ceptis delectamini: ibi pmit⁹ ſcpta ſūt illa
Math.22.d. duo p̄cepta/ q̄ ſublimiter dn̄s laudat de di
Math.19.d. ligēdo deo ꝛ p̱ximo: ibi dimittēda domus/
parentes/filij/et cętera p̱pter dn̄m: ibi non
Roma.12.d. reddēdū malū p̱ malo: ibi orādū p̱ inimicis/
Math.5. ibi inimico ignoſcendū: ibi tradēda maxil/
la ad accipiendā alapā: Et q̄cūq̄ i nouo te/
ſtamento p̄cepta ſunt: nō ſolū ibi mādata/
ſ etiā a ſanctis viris om̄i vigilātia cōpleta.

De calūnia manicheoꝝ i libros noui teſtamenti: Ca.XXXIX.

Unq̄d ꝛ hoc poterit dicere malicia
n vestra: q̄cūq̄ bona ꝛ magnifica ibi
ſcpta ſunt / falſa eſſe ꝛ appoſita: illa
xo q̄ nō intelligētes putat mala/ea tm̄mō
vera eē? Debet em̄ aduertere aliq̄s ſic ipi/
os/ita de nouo teſtamento facere poſſe: vt
q̄cūq̄ ibi ſūt q̄ nō intelligētes putauerūt/
mala ea rep̄hēdāt: et dicāt ipſa ibi eſſe ſola
vera: illa aūt oīa q̄ ibi apte magnifica ſūt/
dicāt eſſe falſa/atq̄ ab amatorib⁹ dn̄i appo
ſita: ne oīa indicerent fugiēda: vt ꝛ vos et
illi tali cęcitate p̱cuſſi/iā iudicati et dānati
fugiamini. Tādē vigilate/ꝛ a blaſphemijs
cōquieſcite/ atq̄ oīm ſanctarū canonicarū
ſcpturaꝝ/ſi chriſtiani eſſe cogitatis/aucto/
ritatē recipite: ꝛ q̄ nō intelligit accuſare no
lite: ſed potius eoꝝ intellectū deſiderate.

De errore ɔtra carnis reſurrectionē: Ca.XL

Am q̄le ē etiā illō/q
n reſurrectionē carnis negat? Pau/
1.Cor.15.f. lus apłs clamat: Seminat i corru/
ptiōe/reſurget i incorruptiōe: ſeminat i cō/
tumelia/ſurget i glia: ſeminat i infirmitate
ſurget i v̄tute: ſeminatur corp⁹ aīale/ſurget
corp⁹ ſpiritale: Et vos ɔtra reclamatis car
nē hoīs nō poſſe reſurgere/et eā tenebrarū
p̄ncipē habere auctorē: cū eandē apłus mē
bra chriſti ꝛ templū ſpūſſācti eē dicat. Ne/ 1.Cor.6.d.
ſcit inq̄t q ꝛ corpa veſtra mēbra ſūt chriſti?
Qō nō vtiq̄ ſm infirmitatē p̄ſentis corru/
ptionis/q̄ de pcti originał pęna deſcēdit/ſ
ſm adoptionē futurę reſurrectiōis dicit: ſi/
cut alibi ait: Et ipſi i nobis ingemiſcimus/ Roma.8.c.
adoptionē expectātes/reſurrectionē corpis
noſtri. Alibi etiā eandē carnē eccleſię cōpa
uit/cū de ɔiugio loq̄ret dicens: Nemo em̄ Eph.5.d.
vnq̄ carnē ſuā odio habet/ſed nutrit et fo/
uet eā/ ſicut chriſtus eccleſiā. Qō q̄ alio lo/
co dic: Caro ɔcupiſcit aduerſus ſpm̄/ ſpūs Gal.5.c.
autē aduerſus carnē: nō carnē damnat/ vt
eā tanq̄ inimicā exiſtimemus: ſ admonet
poti⁹/vt ſubiugem⁹ nobis eā ad bona opa
ɔcipiēda/vt velut ɔiux ſpiritui ſeruiat: qō
dicit nō poſſe fieri/niſi gr̄a dei p ieſum chri
ſtū dn̄m noſtrū. Nō em̄ natura carnis/ ſed
pęna ei⁹ nobis reluctat: q pctō meruimus
eſſe mortales. Nā iterū dicit: Corp⁹ veſtrū
templū ē in vobis ſpūſſcti: ꝛ tn̄ cū ipa caro
p̱pter p̄ſentē infirmitatē fęnū appelletur: Eſaie.40.
creditis iohannē de fęno aurū feciſſe: et nō
creditis deū om̄ipotentē de corpe animali
ſpiritale corp⁹ facere poſſe? Nā p̱pter ipſā
cōmutationē carnis/q̄ futura ē: quoniā de
iſta carne cęleſte corp⁹ deus facturus ē/ q̄n
erim⁹ ęquales angelis dei: propterea ve/ Math.22.c.
riſſime dicit idē apłs: Caro ꝛ ſāguis regnū 1.Cor.15.f.
dei nō poſſidebūt. Sed nō mirū q ita cęci
eſtis/vt nō poſſe ab omnipotēte deo iſta fi
eri dicitis: cū etiā dicatis mundū/ vel oīa
q̄ facta ſūt/nō potuiſſe aliter facere deū/ni/
ſi magna ꝛ miſerabili neceſſitate: ꝛ niſi eēt
materia q̄ illū ad opationē mundi adiuua/
ret/vt inde poſſet partē ſuam liberare.

Ridiculoſa manicheorum confutatio: Capi.XLI.

Ligite ergo nūc quid ſequi velitis:
e deū minus potentē et infirmū/ q̄
neceſſitate ptis ſuę in miſeria con/
ſtitutę/ a materia quā ipſe non fecerat/ vt
mūdū faceret adiutus eſt: an deū omnipo/
tentē qui nulla neceſſitate/ſed p̱pria volū/
tate ꝛ ſumma poteſtate/ dixit ꝛ facta ſunt: Ps.32.
mandauit et creata ſunt: qui vocat ea quę Roma.4.d.
non ſunt/ tanq̄ ea quę ſunt.

Deceptorū a manicheis admonitio: Ca.XLII

Os ergo homi
v nes / qui iſta impietate manichei
eſtis decepti/fugite: feſtinate dū li
cet/ ne damnationē ęternā ab illo iuſto iu/

dice mereamini. Pęnitcat vos pctõꝝ vſo-
rũ/ſi cupitis liberari: ⁊ nolite audire mani-
cheos dicẽtes: Nõ peccam⁹ nos: hoc ẽ/aię
lucis: ſed peccat gens tenebrarũ. Si eñ ita
ẽ/quare uos terrẽt vt eis credam⁹? Nõ eni
pñt dicere/q꞉ infidelitas nõ ẽ pctm̃: cũ ſcri-
Joh.3.c. ptũ ſit: Qui nõ credit/ iam iudicatus eſt.

Q꞉ ſibiipſi maniche⁹ ꝯtradicat:

f I ergo infidelitas pec (Ca.XLIII
catũ eſt: et nõ peccat niſi gẽs tene-
brarũ: reſtat vt ab om̃i pctõ ꝑs luci
imunis inueniat᷑. Oẽs ḡ ad regnũ redeũt:
q꞉ ipſi nõ peccant: et nihil timendũ ẽ alicui
aię/q꞉ nihil peccat. Et falſa ſũt ḡ maniche⁹:
dicit ſucciſiuã lucis partẽ/hoc eſt aias pec-
catriceſ damnari ad cuſtodiã globi/ vt aliq̃
ſecuritas diuinis regnis in ꝑiculo ꝯſtitut᷑/
Al. tẽporet tandẽ aliqñ cõpleret᷑. Neceſſe eſt ḡ vt aut
ꝑs lucis peccet/aut ꝑs tenebraꝝ. Sed ſi ꝑs
lucis peccat: de⁹ peccat/ qđ nefas ẽ dicere:
Si aũt ꝑs tenebrarũ peccat/ipſa vocat᷑ ad
Matth.9.b. regnũ ꝑ cũ q̃ dixit: Nõ veni vocare iuſtos/
ſed peccatores: q꞉ non eſt opus ſanis medi
cus/ꝟ male habentib⁹. Illa autẽ diuinitas
de diuinitate/ et lux de lumine/ tenebrarũ
generi degenerãs in ęternum ſocıat᷑.

Summũ malum eſſe nõ poſſe:

o Deteſtandũ mẽtis (Ca.XLIIII.
errorẽ talia credẽtiũ: vellẽ tñ vt at-
tẽderetis/ et videre velletis eũ quẽ
naturaliter ſummũ malũ eſſe dicit᷑/ nõ poſ
ſe fieri vt malus ſit: Qm̃ ſi qcq̃d facit/ſic fa
cit vt a natura ſua recedere ⁊ alit᷑ facere nõ
poſſit/prorſus nihil peccat. Si autem nihil
peccat/nihil mali facit: Et ideo ſi nihil ma-
li facit/nõ eſt vtiq꞉ mal⁹: Reſtat itaq꞉ vt ꝑs
dei ḡ de⁹ intelligit᷑: quã aiaȝ dicitis ſola ſit
rea oĩm peccatoꝝ: ⁊ oia illa quę accuſanda
inſaniſſime putat᷑/ in deũ veſtrũ refunda-
tis. Sȝ q̃d veritas clamat? Corpus cũ exa-
nime eſt peccare nõ poſſe/ſed ꝑ ipſum poſ-
ſe peccari: Animã ṽo irrationalẽ quidẽ pec
care non poſſe: q꞉ nec p̃cępta rationis po-
teſt accipere/neq꞉ ad beatitudinẽ ꝑuenire:
ſed in ſuo gradu ſeruare ordinẽ naturę quẽ
accęperit. Rationalẽ autẽ/ q꞉ poteſt recte
factoꝝ rationabilia p̃cępta percipere: ⁊ re-
cte factis ad ęternã beatitudinẽ ꝑuenire: ſi
hoc peccãdo noluerit/ iuſte ad inferiora dã
nari: quia inter ipſa et deum non ſeꝑat niſi
voluntas prima.

Cohortatio manicheorum ad li-
brorum lectionẽ: Ca.XLV.

l Egite manichei/⁊ omni vigilantia
iſta diſcutite: et magis magiſq꞉ le-
gite atq꞉ diſcutite: ꝟ animo ęquo/
non animo inimico. Legite illud attendẽ-
tes: q꞉ erit vobis in futuro iudicio iſta ſcri-
ptura teſtis: ſi agnoſcentes vera eſſe q̄ di-
cta ſunt/ ad ſinũ matris eccleſię catholicę:
quę ſola veritatem docet: omni curſu non
feſtinaueritis.

De deo catholicoꝝ fidei: Ca.XLVI

i Udicate tandem aut eligite mani
chei/quẽ ſequi vultis: patrẽ inge-
nitum/filiũ vnigenitũ/ſpm̃ſanctũ
in patris ⁊ filij vnitate cõmunem/ vnũ de-
um omnipotentẽ/ incorruptibilẽ/ inadibi-
lem/incõmutabilẽ/verũ/ bonũ/ſanctũ/ clę-
mentẽ/iuſtum: qui non habet partes/quia
vnus eſt: Neq꞉ eius particula ſeꝑari ab eo
poteſt/q꞉ inſeꝑabilis eſt: Neq꞉ aliq̃d ei⁹ im-
mutari poteſt/quia tot⁹ incõmutabilis eſt:
Neq꞉ vel leuiter qđlibet eius ſubſtãtię cor-
rumpi põt: q꞉ totus incorruptibilis ẽ: Qui
voluit/ ⁊ facta ſunt oia q̃cunq꞉ ſũt/ q̃cunq꞉
viuũt/q̃cunq꞉ itelligũt. Ipſe eñ ſũma ſub-
ſtãtia/ſũma vita/ſũma ṽitas ẽ: Qui p̃cepit
⁊ ordinata ſunt oia ſuis locis ⁊ tpib⁹ bona:
Qui rationalẽ creaturã om̃i cęterę creatu
rę p̃ferre dignat⁹ ẽ: Qui ei ꝑ ſupbiã a ſuis
legib⁹ voluntate lapſę/et viſibilia ſequen-
ti: miſericordit᷑ ꝑ ſuos miniſtros ac ꝑ ſeipſũ
ſignis quibuſdã viſibiliter ⁊ exemplis ⁊ p̃-
cęptis demõſtratis quib⁹ ꝯſurgere valeret:
atq꞉ ad ęternã vitam renouaret᷑/ loqui di-
gnatus eſt/quẽ p̃dicat catholica fides.

De falſa fabula de manicheorũ
deo: Ca.XLVII

a N illũ deum q̃
falſo dicit᷑ incorrupt⁹: q꞉ poſtea in-
uenit᷑ malo neceſſitatis oppreſſus:
Timidũ/q꞉ imminente labe ⁊ vaſtitate cõ-
pulſus ad bellum eſt: Ignorantię plenũ/ſi
ſuę parti quid cõtingere poſſet/videre non
potuit: Crudelẽ/ſi p̃uidit miſeriã futurã ꝑ-
tis ſuę/⁊ nõ cum ea ſecurus poſſet quieſce-
re/tamen eã miſit ad miſerabilẽ pugnam:
Malũ/ſi cum ſibi fieri a mali natura nihil
poſſet/tamen conatus eſt eam ipſe delere:
Temerariũ/qui auſus eſt congredi cũ ea/a
qua eius pars ⁊ captiua teneret᷑/⁊ l ſempi-
ternũ macularet᷑: Cõmutabilẽ/quia iam ex
parte mutatus eſt: Corruptibilẽ/quia iam
ex parte meretricantẽ/ex parte mentientẽ/

ex parte blaſphemantẽ/ ſcelera oĩa ex p-
te facientẽ: q2 his omnib9 ex parte cõmixt9
eſt: Lugentẽ/ velo luctuoſo tectũ/ ſubiacen-
tẽ demonijs vt lutũ figulo: et vſq3 ad tur-
pem pſonã neceſſitate pductũ/ vt ĩ pueros
⁊ virgines tranſfiguratus dęmonũ libidi-
nem accenderet/ quẽ predicat manicheus.
Aut certe ſi poteſt/ neget cõſcientia veſtra
teſte vobis vero deo ęterno/ ꝗ oĩes iudi-
catur9 eſt/ vnũ iſtoꝝ vobiſipſis negate.

Cõmonitionis ratio: Ca. XLVIII.

Si aũt vera ſunt quę dicim9: tandẽ
reſpicite/ tandẽ videte/ ĩ qua eſtis
morte conſtituti. Humiles eſtote/
ſi optatis liberari: ⁊ nolite ſupbe ⁊ impie di-
cere/ voſipſos eſſe deũ omnipotentẽ: Hoc
eñ dicitis/ cũ animas veſtras ptes ei9 eſſe
aſſeueratis. Non eñ deus in parte maior/
in parte minor eſt: Sed potius dicite vo-
bis: deus incõmutabilis eſt/ nos cõmuta-
biles ſumus: De9 incorruptibilis ẽ/ nos cu-
piditatib9 noſtris corrũpimur. De9 incoin-
quinabilis ẽ/ nos peccatis noſtris coinqna-
mur: De9 ipſa ſapiẽtia eſt/ nos ſtulti ad ſa-
pientiã puenire conamur: De9 ipſa ęterna
⁊ beata vita ẽ/ nos pctis noſtris miſeri ſu-
mus/ ⁊ optam9 fieri beati: Nõ ḡ ſumus ps
ſubſtãtię ei9. Si eñ ptes ei9 eſtis/ ⁊ hęc tãta
patimini: reſtat vt ⁊ ip̄e iã ex pte hęc oĩa pa-
tiat/ ⁊ ampli9 pati potuerit/ qḋ ei9 ꝯtingit p-
ti/ niſi p veſtrã miſeriã ſibi puideret. Vide-
te vos ḡ qd eſtis: ſi ptes ei9/ de9 eſtis: ſi geniti
ab illo eſtis/ filij dei eſtis. Quid tãta pctoꝝ
corruptione turpamini? Si autẽ facti ab
illo eſtis/ hoc ꝯfitemini: ⁊ nõ iã eritis manichei.

De incõueniẽtijs ſequentib9 ad manicheoꝝ delyramẽta: Ca. XLIX

Manicheus eñ duas dicit eſſe natu-
ras: vnã bonã/ et alterã malã. Bo-
nã quę fecit mundũ/ malã de qua
factus eſt mũdus. Si autẽ vos deus fecit/
nõ inuenit manicheus vñ vos deus fece-
rit. Si eñ de ſeipſo vos fecit: hoc eſtis qḋ
ipſe. Non ergo debuiſtis tanta peccatorũ
corruptione turpari/ ſicut iã dictũ ẽ. Si au-
tem de alieno vos fecit/ non ad illũ ptine-
tis: q2 ſic vos fecit quomõ mundũ. Si au-
tẽ nec de ſeipſo/ nec de alieno vos fecit/ ſed
tñ oĩpotẽtia ſua voluit/ ⁊ facti eſtis: hoc
dicite manicheo/ ⁊ renũciate ei9 errori. Sic
decet eñi oĩpotentẽ facere ḡ voluerit: ſi-
Ps. 32. cut catholica dicit: Ipſe dixit ⁊ facta ſunt:
ipſe mãdauit et creata ſunt. Dicite vobis:
nõ ſum9 ptes ei9/ ſed ſum9 opa eius. Dicite
vobis: ſi de9 neceſſitate paſſus ẽ: ⁊ euadere
alit nõ potuit niſi ptis ſuę pateret detrimẽ-
tũ: qs aliqñ poterit õ talib9 neceſſitatib9 li-
berari: aut qs erit ꝗ ptegat deũ nõ valẽtẽ ſe
ipſũ ptegere? Aut qñ me de hac neceſſitate
captiuitatis poterit liberare/ ꝗ me ĩ integris
regnis cuſtodire nõ potuit? Nõ eñ peccã-
tẽ me inde dimiſit/ ſ3 ad pctã ipſe me miſit.
Aut qñ mihi ĩ alienis miſerabilit cõſtituto
pdeſſe poterit: ꝗ vt ſibi pdeſſet/ me ad tãtã
pniciẽ dedit ne pugnaret? Si incorruptibil
ẽ ip̄e de9: qd ei factura erat illa mali natura
ſi nollet cũ illa pugnare/ ne nũc ſic ego cru-
ciarer? Aut ꝗ iſta iniuſticia/ vt ad globũ dã-
ner: cũ ille vt mõ aliquantulũ ſecur9 ſit/ ego
hęc tanta ſuſtineã? Certe qñ et ego hoc ſũ
qḋ ip̄e: qñ ps ei9 ſũ: nullo in regnis ei9 inſi-
gnib9 ĩdigẽti aut ĩfirmo ꝯſtituto/ vicib9 iſtã
miſeriã patiamur/ vt ⁊ ego aliquãtulũ req-
eſcam: ⁊ regna illa ſine periculo poſſint eſſe
peccata. Quoꝗ timẽdũ ſit ne iſta natura ma-
li nec in globo ipſo incluſa cuſtodiri poſſit.
Si eñ incorrupta regna corrupit et inuio-
latã dei ſubſtantiã3 violauit: quomõ pars
illa lucis/ hoc ẽ animę peccatrices/ ꝗ vitia-
tę globo cuſtodiendo infigũtur infirmę ac
debiles: quõ non abſorbent ab ea/ vt itez
regna illa diuina nullo iã valente obſiſte-
re tota conturbet? Quis eñ iã audeat pce-
dere ad bellũ: qñ cum illa parte ꝗ pceſſerat
tã inique actũ eſt/ vt pro eius requie ſui ci-
ues ad ſempiternã globi cuſtodiã damna-
rent? Aut ſi nõ poteſt prumpere globũ/ vt
ad lucidum illud tectoriũ damnatarũ ani-
marũ pueniat: quid opus eam ꝯtegi diui-
norũ dãnatione membrorũ? Si aũt poteſt
prumpere globũ/ quis ei reſiſtet ſauci9 ꝗ in-
tegros ſauciauit? Abſit tã grauis et tã ab-
ominanda blaſphemia. Nolite iſtã iniqui-
tatem ad aures veſtras admittere: Nolite
tali negocio mortifero vos implicare. Fu-
gite manicheũ: ⁊ ad veritatis catholicę vbe-
ra toto deſiderio conuolate.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi
liber de fide contra manicheos/ explicit.

Liber ꝯtra maximinũ arrianoꝝ epm eti
am i libro retractationũ nõ annumeraṫ: et
tñ in ipſo ſolida ꝯtinenṫ fundamẽta ꝯ ipſã
hereſim. Diuidiṫ aũt in tres ꝑtiales libros.
Prim⁹ liber ſcptus ẽ ꝑ modũ altercatiõis
vtriuſqꝫ ſeu diſputatiõis: et ꝑ quẽdã nota-
riũ antoniũ excerpt⁹. Sꝫ qꝛ ꝓdict⁹ heretic⁹
tã lõgũ ſermonẽ ꝓ ſuo fecit errore/ qꝫ ꝯtra-
xit vſqꝫ ſero/ ⁊ ſequẽti mane de hippone ci-
uitate receſſit: nõ potuit aug⁹ı facie ſua di-
cta ꝯfutãdo diſſoluere: Jõ ſecũdũ libꝝ ędi-
dit: i q̃ ꝑ viginti locos ſiue capl'a ad ſingu-
los articulos illi⁹ heretici corã ipſo iacenṫ
rñdit. Et tertiũ librũ ędidit/ eadẽ replicãdo
diffuſi⁹/ ⁊ ꝯarguẽdo copioſi⁹: quẽ ad dictũ
maximinũ miſit. Hęc bartholome⁹ de vr-
bino in ſuo indiculo libroꝝ auguſtini: cui⁹
diſtinctionis ordinẽ ſecuti ſumus.

Diui aurelij auguſtini hipponẽ-
ſis epi/ ꝯtra maximinũ hereticũ ar-
rianoꝝ epm/ liber primus incipit.

A **Cum augu-**
C ſtin⁹ ⁊ maximin⁹ hippone re-
gio vnũ i locũ ꝯueniſſẽt: ꝑ-
ſentib⁹ multis/ tã clericꝭ q̃
laicꝭ/ **Maximin⁹ dixit:**
Ego nõ ob iſtã cauſã i hãc ciuitatẽ adueni/
vt altercationẽ ꝓponã cũ religione tua: ſꝫ
miſſus a comite regꝭ multa ꝯtẽplatiõe pa-
cis adueni. Reuera eni heraclio presbytero
amicabili pactione mecũ tractãti/ reſpõſũ
dedi vt valui: ita tñ ab ipſo ꝓuocat⁹: quiqꝫ
intantũ exarſit/ vt etiã ⁊ aduentũ tuũ ꝯtra
me ꝓuocaret. Et qꝛ dignata eſt religio tua
mihi facere iniuriã: ſi interrogas/ i quibus
valeo reſponſuꝫ dabo: ſi aliqđ rationabile
dixeris/ neceſſe ẽ vt ſeq̃r. Si qđ eñ de diui-
nis ſcpturis ꝓtuleris: qđ cõmune ẽ cũ omi-
bus/ neceſſe eſt vt audiam⁹. Hę v̈o voces q̃
extra ſcpturã ſunt/ nullo caſu a nobis ſuſci
piunṫ. Pręterea cũ ipſe dñs moneat nos ⁊
Matth. 15. a. dicat: Sine cauſa colũt me/ docẽtes mãda-
ta et ꝓcepta hoim. **Aug⁹ dixit.** Si ad iſta
oia reſpõdere voluero: id etiã ego agere vi-
debor/ ne veniaṫ ad cauſã. Proinde vt cito
agam⁹ qđ inſtat: dic mihi fidẽ tuam de pa-
tre ⁊ filio ⁊ ſpũſancto. **Maximinus rñ-
dit.** Si fidem meã poſtulas: ego illam te-
neo fidẽ quę arimini a trecẽtis et triginta
epis: non ſolũ expoſita/ ſed etiam ⁊ ſubſcri-
ptionibus firmata eſt. **Auguſtin⁹ di-**
xit. Jam dixi/ ⁊ hoc ipſum repeto/ quia re-
ſpondere noluiſti: Dic mihi fidẽ tuã de pa-
tre et filio et ſpũſancto. **Maximin⁹ re-
ſpõdit.** Cum eñ nõ defecerim a reſpõſis:
cur accuſor a tua religione quaſi reſpõſum
non dederim? **Aug⁹ dixit.** Propterea di-
xi te reſpondere noluiſſe: quia dũ ego quę-
rerẽ vt diceres mihi fidem tuã de patre ⁊ fi
lio ⁊ ſpũſancto: quod ⁊ nunc poſco: tu mi-
hi non dixiſti fidem tuã/ ſed nominaſti ari-
minẽſe conciliũ: Fidẽ tuam volo noſſe: q̃d
credas/ quid ſentias de patre et filio et ſpi-
ritu ſancto. Si dignarꝭ/ ore tuo audiã: No-
li me mittere ad ea ſcripta quę mõ aut pre
manu nõ ſunt/ aut coꝝ auctoritate non te-
neor. Dic q̃d credas de patre et filio ⁊ ſpũ-
ſancto? **Maximinus rñdit.** Nõ ad ex-
cuſandũ me ariminenſis concilij decretum
intereſſe volui: ſed vt oſtendam auctorita-
tem patrũ/ qui ſcḋm diuinas ſcripturas fidẽ
nobis tradiderunt illã quã a diuinis ſcptu
ris didicerunt. Sin v̈o placet/ qꝛ corde cre- Roma. 10. b.
ditur ad iuſticiã: ore autẽ confeſſio fit ad ſa
lutem: inſtructi etenĩ ſumus parati ad re- 1. Petri. 3. c.
ſpondendũ omni expoſcẽti de nobis rati-
onẽ de fide et ſpe quę in nobis ẽ. Et pręter
ea cũ dñs ipſe ieſus dicat: Qui me confeſ- Matth. 10. d.
ſus fuerit corã hoibus/ ꝯfitebor ⁊ ego eũ co
rã patre meo q̃ ẽ i cęlis: Et q̃ negauerit me
corã hominib⁹/ negabo ⁊ ego eũ corã patre
meo qui i cęlis ẽ: Jſtud periculũ timẽs: cꝰ-
uis eñ leges impiales non ignoro: tñ ꝓcę-
pto ſaluatoris edoct⁹/ qui monuit nos ⁊ di
xit: Nolite timere eos qui occidũt corpus: Ibidem. c.
animã autẽ non poſſunt occidere: reſpon-
deo euidenter: Credo qꝫ vnus eſt deus pa-
ter/ qui a nullo vitã accępit: Et quia vnus
eſt filius: qui qđ eſt ⁊ qđ viuit/ a patre accę-
pit vt eſſet. Et quia vn⁹ eſt ſpũſſanct⁹ para
clet⁹/ qui ẽ illuminator ⁊ ſanctificator aiaꝝ
noſtraꝝ: ⁊ hoc de diuinis ſcpturꝭ aſſero. Si
iubes/ ꝓſequor teſtimonia: ſi in aliquo rep̃
hendiṫ religio tua: dabo reſponſũ in his in
quib⁹ rephendi videor. **Aug⁹ dixit.** Mo- B
uet me/ qꝫ ita poſuiſti ꝓprie illumiatorẽ no-
ſtrũ ſpiritũſanctũ/ q̃ſi chriſt⁹ nõ ſit illumiator
noſter. Hinc ꝑmo abs te volo audire q̃d ſẽ
tias. **Maximin⁹ rñdit.** Nos eñ vnũ au
ctorẽ deũ patrẽ cognoſcimus/ a q̃ illumina-
tio omnis ꝑ grad⁹ deſcendit. Nã deniqꝫ et
apl's paulus ꝓfert de ſe teſtimoniũ in acti-
bus aploꝝ dicens: Quoniã ſic mandauit

Act.13.g. eñ nobis deus: ⁊ inter cetera: Poſui te i lu
mẽ gentiũ. Si apl's in lumine gentiũ poſi-
tus ẽ vt doctor: quãto magis ſpũſſctũs/ q̃
illuminator eſt apli: i quo ⁊ apl's locut⁹ eſt
1.Cor.12.a. ſm apli dicta: q: nemo põt dicere dñm ieſũ
niſi i ſpũſancto. Utiq illuminator ẽ ſpũſ-
ſanctus qui illuminauit apl'm: Sed ſpũſſã
ctus a chriſto accepit/ ſm ipſius chriſti te-
ſtimoniuz/ ſicut ait in euangelio chriſtus:
Joh.16.c. Multa habeo vobis dicere/ ſed nõ poteſtl
portare modo: Cũ aũt venerit ille ſpũs ve-
ritatis/ diriget vos in omnẽ veritatẽ. Non
eñ loquet̃ a ſe/ ꝫ quecũq audierit loquet̃:
et ventura annũciabit vobis. Ille me glo-
rificabit: quia de meo accipiet ⁊ annuncia-
bit vobis. Ergo ſpũſſanctus accepit a chri
ſto/ ſm teſtimoniũ chriſti. Sine dubio autẽ
Joh.7.b. chriſtus ipſe confitet̃: q doctrina mea non
eſt mea/ ſed eius q̃ me miſit patris: ⁊ qð vi-
di et audiui apud patrẽ meũ/ loquor. Siue
ergo chriſtus docẽs nos illuminat/ pater il
luminat qui eum deſtinauit: ſiue ſpũſſan-
ctus illuminat: illuminatio ad auctorẽ re-
currit/ qui eſt fons bonitatis: a q̃ conſecu-
tus/ ſiue beatus apl's/ ſiue etiã omnes ſãcti:
illuminant quidẽ credentes/ ſed hec illumi-
natio ad vnũ auctorẽ recurrit. Et ea ð cau-
Pſ.26. ſa dicebat ꝓpheta: Dñs illuminatio mea/
et ſalus mea/ quem timebo. Aug⁹ dixit.
Ego non nego illuminare ſpũmſanctũ/ ſed
vtrũ ⁊ chriſtus illuminet ꝑ ſeipſum/ ⁊ pater
illuminet ꝑ ſeipſum: an nõ illuminent iſti
niſi ꝑ ſpũmſanctũ: hoc requiſiui breuiter/
C hoc requiro. Maximinus rñdit. Cre-
do nõ latere religionẽ tuam/ beatũ dixiſſe
Titum.3.b. apl'm paulũ: Cũ autẽ benignitas et huma
nitas apparuit ſaluatoris noſtri dei: non ex
operibus iuſticie q̃ fecimus nos/ ſed ſm ſuaz
miſericordiã ſaluos nos fecit/ ꝑ lauacrũ re-
generationis ⁊ renouationis ſpũſſancti/ quẽ
effudit in nos abunde/ ꝑ ieſum chriſtũ ſal-
uatorem noſtrũ. Scðm hanc regulam dico
ſpũmſanctũ ⁊ ꝓfiteor illuminatorẽ per fili-
um/ vt ante dictũ eſt: quem effudit in nos
abunde/ ꝑ ieſum chriſtũ ſaluatorẽ noſtruz.
Jam dedi reſponſum: qm̃/ ſiue paulus illu
minat/ ad auctorẽ deũ patrẽ recurrit hec il
luminatio: ſiue ſpũſſanct⁹ illuminat/ ad au
ctorẽ recurrit illuminatio: ſiue chriſtus illu
minat/ ad auctorẽ recurrit illuminatio. Et ꝫ
magiſterio chriſti edoct⁹/ ꝓſequor ſicut ait
Joh.10.e. ipſe chriſt⁹: Oues mee vocẽ meã audiũt/ et
ſequunt̃ me: ⁊ ego vitã eternã do eis: et nõ
peribũt in eternũ: ⁊ nõ rapiet eas quiſq ð
manu mea. Pater me⁹ qð dedit mihi/ mai⁹
omnibus ẽ: et nemo põt rape illud de manu
patris mei. Et iterũ ſic ait: Ego ⁊ pater vnũ
ſum⁹. Ergo ad defendẽdas oues: id ẽ ad il-
luminãdas/ pater ⁊ fili⁹ vnũ ſunt/ concordes
atq vnanimes ſm hanc rationẽ quã audi-
ſti: qm̃ nemo põt rapere ð manu mea oues
q̃s mihi dedit pater: ſili mõ nec ð manu pa
tris. Aug⁹ dixit. Res loq̃ris/ neceſſarias
quidẽ/ ſed nõ ad cauſã. Ad interrogationẽ
meã nõ reſpondiſti/ ⁊ tam multa dixiſti. Si
velis relicta queſtione que inter nos ver-
tit̃/ reddere totũ euangeliũ/ qui dies ſuffici
unt/ quantũ ſpaciũ tẽporis neceſſariũ eſt?
Breuiter mihi dic: qm̃ interrogaui te/ vtrũ
illuminet ꝑ ſeipſũ chriſtus/ an non illumi-
net niſi ꝑ ſpũmſanctũ. Nõ ſolũ hoc reſpõde-
re voluiſti: ſed ſi me non fallit qð audiui:
magis ſpũmſanctũ ꝑ chriſtũ illuminare dixiſti.
Maximin⁹ rñdit. Nõ decet i religione
preterea cũ de deo loquamur calumniã in-
ferre. Ego ⁊ reſponſũ dedi: ⁊ ſi nõ ſufficiunt
que diximus/ addimus teſtimonia: quia ꝑ
chriſtũ ſpũſſanctus effuſus ẽ in oẽs creden
tes. Sic eñ legim⁹ btm̃ petrũ dixiſſe: Hũc Act.2.e.
ieſũ ſuſcitauit deus/ cui⁹ nos oẽs teſtes ſu-
mus. Dextera itaq dei exaltat⁹ ꝓmiſſione
ſpũſſancti accepta a patre/ effudit hoc do-
nũ qð nũc vos videtis et auditis. Dixi eñ
q oĩa quecũq ſuggerit nobis ſpũſſanctus/
a chriſto cõſecutus ſit. Recurre ad teſtimo
nia ante lata/ et inuenies ita. Aug⁹ di-
xit. Cum vis conari ꝓbare quod ipſe non D
nego/ in rebus ſuperfluis neceſſariũ tempus
abſumis: Ego nõ nego ꝑ chriſtũ diffuſum
fuiſſe ſuper credentes ſpũmſanctũ. Sine cau
ſa hoc ꝑ tantas moras teſtimonijs ꝓbare
voluiſti/ qð ipſe cõfiteor. Ego hoc dixi: hoc
queſiui: hoc iterũ dico/ vtrũ chriſt⁹ ꝑ ſpm̃-
ſanctũ illuminet/ an ſpũſſanct⁹ ꝑ chriſtũ il-
luminet: q: dixiſti ſuperi⁹ ꝑ chriſtũ illumina-
re ſpũmſanctũ. Si autẽ non recolis: recitã-
tur verba tua in geſtis/ vt appareat ea nos
iuſſiſſe recitari: et ꝓbabo te dixiſſe qð q̃ro.
Maximin⁹ rñdit. Probatio erat neceſ
ſaria/ ſi ne ipſe temetipſũ placaſſes. Jã eñ
ꝓſecutus es in teſtimonijs que ꝓtuli/ vel in
ratione quam dedi/ q ⁊ ipſe ſic habeas. Cũ
finita ſit ergo iſta queſtio/ ꝓpone aliaz ad
quã tibi reſpondeã: Nam ꝓfeſſus es iã in

queſtione iſta ſatiſfactū tibi fuiſſe. Augꝰ
dixit. Dixiſti ſpūſanctū ꝑ chriſtū illumina-
re: an nō dixiſti? Rogo te vt vnū de duobꝰ
breuiter mihi rńdere digneris: Rńde/ dixiſti:
an non dixiſti? Maximinꝰ rńdit. Ego
ſpūmſanctū ꝓfeſſus ſū ſcḋm ſaluatoris magi-
ſteriū: qꝛ ſiue illuminat/ a chriſto accepit/ ſi-
ue docet/ a chriſto accepit: oīa q̄cunqꝫ gerit
ſpūſſanctꝰ/ ab vnigenito deo ꝯſecutus ē: et
ſi parua ſunt teſtimonia/ addo. Augꝰ di-
xit. Ne dicat nos calumniari/ legant ver-
ba ipſius paulo ſuperius. Antonius no-
tarius ad locum recitauit. Dico ſpūmſan-
ctū ⁊ ꝯfiteor illuminatorē ꝑ filium/ vt ante
dictū eſt: quē effudit abūde ī nos/ ꝑ ieſum
chriſtū ſaluatorē noſtrū. Cūqꝫ recitatū eēt:
Maximinꝰ rńdit. Ut videt/ potius di-
lationi ſtudes/ vt nō ad principalē cauſaꝫ
recurramus: ſed ꝑ totum diē vis argumen
tis nos in vnam detinere queſtionē: Nos
eñ recitauimus/ ꝙ ꝑ filiū ſpūſſanctus ſit ef-
fuſus: ⁊ non tm̄ beatū paulū teſtem produ-
ximus/ verūetiam ⁊ petrū priorē apoſtolo-
rum. Habet eñ ꝓſecutio noſtra: ꝙ ſpūſſan-
ctus a chriſto accepit/ ſcḋm precedens teſti-
Joh.16.c. moniū: Ille me glorificabit/ qꝛ ď meo acci
piet et annunciabit vobis. Itē itidē com-
pulſus iterū dico/ qꝛ ſiue illuminat ſpūſſan
ctus/ ſiue docet/ ſiue īſtruit: oīa a chriſto ꝯſe
Joh.1.a. cutus eſt: qꝛ ꝑ chriſtū facta ſunt oīa: et ſine
illo factū eſt nihil. Chriſtꝰ dicit/ qꝛ a genito-
re ſuo omnia hec conſecutus eſt: et viuit ꝓ-
Phil.2.b. pter patrē: ⁊ omnis lingua confitet/ qꝛ dñs
ieſus chriſtus in gloria eſt dei patris. Et qꝛ
1.Cor.11.a. omnis viri caput chriſtus eſt: caput autem
mulieris vir/ caput autē chriſti deus. Et qꝛ
filio ē ſpūſſanctus ſubiectꝰ vt chariſſimꝰ/ vt
obediēs/ vt bonꝰ a bono genitꝰ. Nec eñ pa
ter ꝯtrariū ſibi genuit: ſed talē genuit q̄ eti
Joh.8.d. am clamat ⁊ dicit: Ego que placita ſunt ei
facio ſemꝑ. Augꝰ dixit. Si ⁊ chriſtꝰ illumi
nat ꝑ ſpūmſanctū/ et ſpūſſctūs illuminat ꝑ
chriſtū/ par ptās ē. Lege aūt tu mihi ſubie-
ctū chriſto ſpūmſctm̄/ qḋ pauloañ dixiſti. Q̄
Joh.16.c. aūt dicis dñm dixiſſe de ſpūſancto: De meo
accipiet: ideo dictū ē/ qꝛ de patre accepit: ⁊
oīa q̄ ſunt patris/ ſine dubio et filij ſūt: Nā
ipſe cuꝫ hoc dixiſſet/ adiecit: Ideo dixi: De
meo accipiet: quia omnia que habet pater
E mea ſunt. Dic ergo qḋ interrogaui/ ⁊ teſti-
monijs ꝓba/ ſubiectū chriſto ſpūmſanctū:
cum potius legamꝰ ipſum dicentē: Spūs
dñi ſuꝑ me: ꝓpter quod vnxit me: euange- Eſa.61.a.
lizare pauꝑibꝰ miſit me. Si ſuꝑ ſe ipſe dixit Luc.4.c.
ſpūmſanctū: quō tu dicis ſpūmſanctū chri
ſto eſſe ſubiectū? Dixit aūt chriſtꝰ/ ſuꝑ ſe ſpi-
ritūſanctū: non qꝛ ſuꝑ verbū dei ē qḋ ē de-
us/ ſed qꝛ ſuꝑ hoīem/ qḋ ꝟbū caro factū eſt:
nihil aliud eſt q̄ ꝟbū hō factū eſt. Ubi eñ
ſcriptū eſt: Uerbū caro factū ē: nihil aliud Joh.1.b.
eſt q̄ verbū homo factū eſt: Quia videbit Luc.3.a.
oīs caro ſalutare dei: nihil eſt aliud q̄ om-
nis homo. Et in lege non iuſtificabit oīs Roma.3.c.
caro: nihil eſt aliud q̄ oīs homo. Propter
quod q̄ verbū caro factū ē: ⁊ ille ſemetipſū Phil.2.a.
exinaniuit formā ſerui acciptēs: ex ipſa for-
ma ſerui dixit: Spūs dñi ſuꝑ me. Naꝫ par
poteſtas eſt/ vna ſubſtantia eſt/ eadē diui-
nitas: Ideo q̄uis trinitatem colamus: qꝛ
pater non eſt filius/ nec filius eſt pater/ nec
ſpūſſanctus/ aut pater aut filius: tamē vnū
deum colimus: quia ipſa trinitas ineffabi-
lis ⁊ excelſa ꝯiūctio/ vnū deū oſtēdit. Unū
deū: ideo dictū eſt: Audi iſrael/ dñs deꝰ tuꝰ Deut.6.a.
deus vnus ē. Quid nobis vult facere du-
os deos ⁊ duos dños? Dicit dñm patrē ⁊
deū patrē: dicit dñm chriſtū ⁊ deū chriſtū:
Interrogo: vtrū ambo ſimul vnꝰ ſit? Re-
ſpōdetis: duo dij: Suꝑeſt vt eis et templa
et idola faciatis. Maximinus reſpon
dit. Religionis auctores nunq̄ in calum-
niā vertuntur. Interrogaſti teſtimonia/ vt
ea que ꝓfeſſus ſum teſtimonijs docerē: Et
ipſe pares atqꝫ equales ꝯfiteris tres/ patrē
⁊ filium ⁊ ſpūmſanctū: Et p̄terea cum tres
equales ꝓfeſſus ſis: iterū conuerſus ꝓtuli-
ſti quidem teſtimoniū diuinarū ſcriptura-
rū: nō ad equalitatē pertinētes/ ſed ad ſin-
gularitatem omnipotentis dei/ ꝙ vnꝰ ſunt
omniū auctor. Ergo quia etate ꝑcedis ⁊ au
ctoritate maior es/ ꝓfer: inſtrue prius teſti
monijs/ ꝙ tres ſint equales/ tres omnipo-
tentes/ tres innati/ tres inuiſibiles/ tres in-
capabiles: ⁊ tūc demū neceſſe ē teſtimonijs
vt acquieſcamus: ſi quo minꝰ reddere rati-
onē de diuinis ſcptur nō valueris/ neceſſe
me eſt/ vt ad omnia q̄ in ꝑcedenti dixi: ſiue
eñ patrē ſolū q̄ viuit a nemine accipiens:
ſiue filium/ quod ſum ꝓfeſſus/ quia ꝙ viuit
a patre accepit: ſiue de ſpūſancto que di-
xi/ etiā quāta deſideras teſtimonia ꝓferā.
Augꝰ dixit. Ego qḋ queſiui vt dicere di- 5
gnareris nō dixiſti: q̄ teſtimonio ꝓbares ſub-
iectū chriſto ſpūmſanctū: rńdeo tm̄ ad ea q̄

ꝓpoſuiſti. Sic nō dicim⁹ tres omīpotētes/
quō non dicim⁹ tres deos. Si eñ de ſingul̄
interrogemur: vtrū de⁹ ſit pater: Rñdem⁹
deus. Cū aūt de omībus interrogati fueri/
mus/vtrū tres ſint: referimus nos ad diui/
Deut.6.a. nam ſcripturā dicentē: Audi iſrael/dñs de⁹
tuus/deus vnus eſt: Et ī hac diuina ꝑſcri/
ptione ꝯdicimus/eandē ipſā trinitatē vnū
eſſe deū. Sicq̄ de ſingul̄ ſi ꝗraꝛ: vtrū pater
omīpotēs ſit? Rñdemus oīpotens. Si fili/
us? hoc idē rñdem⁹. Si ſpūſſctūs? nec ipſū
negamus. Nec tamē dicim⁹ tres omīpotē/
tes/quō non dicimus tres deos: Sed ſicut
ſimul illi tres vnus deus: ſic ſimul iiii tres
vnus omīpotēs eſt ꝛ inuiſibilis/vn⁹ de⁹ pa
ter ꝛ filius ꝛ ſpūſſctūs eſt. Sine cauſa ꝗ pu/
tas nos numero coartari/ cū diuinitatꝭ po
tentia etiā rationē numeri excedat. Si eñ
animę multoꝝ hoīm accepto ſpūſancto/et
quodāmodo conflatę igne charitatis vnā
Act.4.f. animā fecerūt: de qua dicit apl's: Erat eñ
eis anima ꝛ cor vnum: tot corda/tot milia
cordiū/ vnū fecit charitas ſpūſſcti: tot mi/
lia animaꝝ vnā aīam dixit ſpūſſctūs: quā
ipſe vnā animā fecit: Quanto magis nos
vnū deū dicimus: ſemꝑ ibi inuicē ꝛ inſeꝑa/
biliter ꝛ ieffabili charitate cohęrētes/patrē
6 ꝛ filiū et ſpm̄ſanctū. Maximin⁹ rñdit.
Ac ꝑ hoc pares atq̄ ęquales dixiſti: quod
quidē teſtimonijs docere nō valuiſti: ꝛ ob
iſtā rem ad aliā cauſam diuertiſti. Nos eñ
nō diffidimus/ ſ; certa cognoſcētes fide/ ꝙ
erat cor vnū ꝛ anima vna omniū credenti/
um: Nec eñ hoc ꝑiudicat religioni noſtrę/
ſed magis ꝯcordat: Sine dubio aūt ſi oīm
credentiū erat cor ꝛ aīa vna: ꝗre aūt nō pa/
ter ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus in cōſenſu/in ꝯue/
nientia/ī charitate vnū eſſe dicanꝛ? Quid
eñ fecit fili⁹ qđ nō placuit patri? Quid ꝑcę
pit pater in quibus nō obtēperauit filius?
Qñ eñ ſpūſſanctus ꝯtraria chriſto/aut pa
tri tradidit mādata? Et ſtat ſm ſaluatoris
Joh.10.f. ſententiā ꝙ ait: Ego et pater vnū ſumus:
eſſe illos in concordia ꝛ in ꝯſenſu vnū. Si/
cut autē ipē ꝓfeſſus es/pater pater ē/q̄ nū/
q̄ fuit filius: filius filius ē/q̄ ſemꝑ fili⁹ ma/
net: et ſpūſſanctus ſpūſſanctus eſt: quod ē
ꝛ quod legimus/ ꝓfitemur de ſpūſācto: in
hunc ſpūmſanctū/qui tantus ac talis ē/ vt
1.Petri.1.c. etiā angeli ipſi cōcupiſcant in eū ꝓſpicere.
Tantus eſt iſte ſpūſſanct⁹/vt ſufficiat vbi/
q̄ omniū poſtulationes ſuſcipe ꝛ aduoca/
tione fungere: Et in hoc teſtē ꝓfero bea/
Roma.8.e. tū paulū qui ait. Nā qđ oremus ſicut opor
tet/neſcimus: ſed ipſe ſpūs poſtulat ꝓ no/
bis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Qđ lego cre/
do: q2 gemitib⁹ īenarrabilib⁹ poſtulat ſpūſ/
ſanct⁹: Et ideo iſto erudit⁹ magiſterio intā/
tū dico ſubiectū eſſe ſpm̄ſāctū/ vt gemitib⁹
poſtulet ꝓ nobis. Unū aūt ꝓfiteor deum:
non vt tres vnus ſit/ ſed vnus vnus ē: in/
compabilis/immēſus/infinit⁹/innatus/ in/
uiſibilis: quē et filius ipſe ꝛ orauit et orat:
apud quē ꝛ ſpūſſanctus aduocatione fun/
giꝛ: Nam quia orat filius patrē. Quis enī
ſoletis omnia illa teſtimonia ꝗ in ſancto le
gimus euangelio corpi applicare: attamen
noſtrū eſt ꝑſcrutatis diuinis ſcꝑturis oſtē/
dere/quia et nunc ſedēs ad dexterā patris
interpellat ꝓ noƀ. Ea eñ cauſa dixit: ꝛ ora
uit et orat: q2 nūc vtiq̄ interpellat ꝓ noƀ/
Ibidem.f. ſicut ait apl'us: Quis accuſabit aduerſus
electos dei? Deus q̄ iuſtificat. Quis ē qui
damnet? Chriſtus q̄ mortuus eſt: imo ma/
gis qui ꝛ reſurrexit: qui et eſt ī dextera dei:
qui ꝛ interpellat ꝓ nobis. Eque cū diſcipu
lis poſitus chriſtus/ ſic ſe rogaturū ꝓmiſit
Joh.14.b. dicens: Si diligitis me/mandata mea ſer/
uate: ꝛ ego rogabo patrē/ꝛ aliū aduocatū
dabit vobis/ vt vobiſcum ſit in ęternū: ſpi
ritū veritatis: quem hic mundus accipere
nō poteſt: quoniā non videt eū/ nec nouit
eum: Uos autē vidiſtis eū/et cognoſcitis
eū: quia apud vos manet/ꝛ in vobis ē. Si
ſufficiūt? Si q̄ non/ addā quanta iubes te/
ſtimonia. Aug⁹ dixit.. Ea quę noſipſi
ꝯfitemur/ ꝓbare nobis nō debes. Hoc eñ
faciēdo/nihil aliud/ſicut ſupius dixi/q̄ ne/
ceſſariū tempus abſumis. Scim⁹ filiū dei
filiū eſſe dei: Scimus a ſeipſo nō eſſe/ſ; ge/
nitū eſſe a patre: patrē xo ipſū īgenitū eē/
a nullo eſſe/a nullo vitā accepiſſe: filiū xo a
patre accepiſſe vitā: ſed nō ita tanq̄ fuerit
aliqñ ſine vita/vt acciperet vitā. Dedit eñ
ei vitam/gignendo vitam: gignendo vitā
eum/dedit ei vitā. Equalitatē autē oſten/
Joh.5.d. dit dicendo: Sicut habet paꝛ vitā in ſemet
ipſo: ſic dedit ꝛ filio vitā habere ī ſemetipō.
Uitā in ſemetipſo habet pater ęqualē vitę
patris: Uitā in ſe habet filius: ſed tñ filius
a ſeipſo vitā non accepit: q2 nō a ſeipſo na
tus ē/a patre natus eſt. Gignēdo dedit: nō
quia iā erat filius ſine vita: ꝛ dedit ei vitā/
quomodo nos peccatoreſ facti ſumus ſine

vita/⁊ ꝑ indulgentiã ⁊ gratiã accepim⁹ vi/
tam: Ille vitã accepit a patre: qꝛ vita ẽ na/
tus a patre: Ac ꝑ hoc tu nõ potuiſti dicere
ſubiectũ eſſe filio ſpiritũſanctuꝫ/ niſi qꝛ ge/
Roma.8.c. mitibus interpellat ꝓ nobis. Videt̃ eñ ti/
bi illa ꝑfectio ſanctitatis i gemitibus ſemꝑ
b eẽ/nec reſpirare a gemẽdo. O ęterna miſe/
ria: i lege locutionũ blaſphemiã deuitabiſ.
Sic eñ dictũ ẽ: gemitib⁹ interpellat: vt itel/
ligeremus/gemitib⁹ interpellare nos facit.
Adeſt eñ nobis: ⁊ infũdẽdo charitatẽ nob/
facit nos iterpellare gemitib⁹. Deniq; alio
Gal.4.a. loco cũ dicit apl's: Clamãtẽ/abba pat: alio
Roma.8.c. loco dicit: In q̃ clamam⁹ abba pater: expo/
ſuit quid ſit/clamantẽ abba pater: dicẽdo i
quo clamamus: Ac ꝑ hoc quidẽ clamantẽ/
niſi clamare facientẽ. Do exẽplũ locutiõis
hui⁹: Nõne de⁹ olim ꝑ̃ſcius futuroꝝ? Quis
Gal.4.b. hoc negabit inſanus? Tñ ait ap'lus: Nunc
aũt cognoſcẽtes deũ: immo cogniti a deo.
Si nũc eos cognouit de⁹: nõ eos nouerat/
nõ elegerat/non ꝑ̃deſtinauerat ante mũdi
ꝯſtitutionẽ: ſed ſic dixit: Nũc aũt cognoſcẽ
tes deuꝫ/imo cogniti a deo: vt intelligerẽt
deũ feciſſe in eis cognitionẽ ſuã/cognoſcen
tes deũ. Quid ẽ/cognoſcentes deũ? Noli/
te vobis arrogare/nolite ſuꝑbire: Cogniti
eſtis a deo. Quid ẽ cogniti eſtis a deo? Co
gnitores ſuos de⁹ nos fecit. De⁹ vobis de/
Gen.22.c. dit vt cognoſcatis: Quõ ẽ ⁊ illud dñi: Nũc
cognoui dicit abraę dñs/qm̃ timeas dñm:
qñ attulit filiũ ſuũ ad holocauſtũ abraã/di
cit ei de⁹: Nũc cognoui: ipſa ẽ tota dei ꝑ̃ſci
entia. Tũc cognouit/qñ dixit: Nũc cogno/
ui. Sꝫ qd ẽ: nũc cognoui? Id eſt nũc cog̃ſce
re te feci. Si ꝗ̃has locutiões ſicut libris di/
uinis eruditus agnoſceres: de gemitibus
illis quibus dictũ eſt/gemitib⁹ interpellare
ſanctũſpm̃/ nõ eũ faceres miſeꝝ. Quid eñ
eſt aliđ/ ſemꝑ gemeres q̃ʒ ſemꝑ miſerũ? Nõ
nos gemimus/qꝛ miſeri ſumus. Et gratias
ſpũiſãcto: quia charitate ęterni ſęculi facit
nos gemere: ꝓpter qđ dict⁹ ẽ gemere: Facit
nos clamare: ꝓpter qđ dict⁹ ẽ clamãs. Fa/
cit nos agnoſcere deũ: ꝓpter qđ dictũ eſt:
imo cogniti a deo. Facit abraã de⁹ cogno/
ſcentẽ: ꝓpt qđ ei dixit: Nunc mõ cognoui.

Proſecutio maximini ꝯſiſtẽs i viginti articul'. Maximin⁹ rñdit:

A Nam quibus nos reꝑ̃hendis/in ipſis
1 ipſe detegeris: Certũ eſt eñ: diui/
na nos monet ſcꝑ̃tura/q; ex multi/
loquio nõ effugies peccatũ: parcens aũt la Prouer.10.c.
bijs ſapiens eris: Quis etiã et ſi ꝑ totum
diem quiſq; de diuinis ſcꝑ̃turis ꝓferat te/
ſtimonia: nõ in verboſitate illi imputabit̃.
Reuera q; ſi aut litteraria arte vſus/aut ex
preſſione ſpũs ſui: quiſq; eñ continet ver/
ba quę nõ continẽt ſanctę ſcꝑ̃turę: et ocioſi
ſunt ⁊ ſuꝑflui. Sufficit mihi qui ad iſtã re/
gulam te adduxi/vt ꝯfitearis q; pater pater
eſt/qꝛ innatus ẽ: qꝛ a nemine accepit vitã:
⁊ qꝛ filius a patre conſecutus eſt vitã: ⁊ qꝛ
ſpũſſctũs ſpũſſanct⁹ eſt. Dicẽdo autẽ vnũ 1
deũ: bñ quidẽ faceres/ſi ꝯfitendo vnũ deũ/
nõ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ ſanctũ vnum diceres 2
deũ/ꝯtra tuã ſententiã veniens. A nobis 3
vnus colit̃ deus innat⁹/infect⁹/inuiſibilis:
q̃ ad humana cõtagia/nec ad humanã car/ 4
nẽ nõ deſcẽdit. Eſt autẽ ⁊ filius ſm apl'm/ 5
nõ puſillus/ſed magnus deus. Sic ait bea 6
tus paulus: Expectãtes beatã ſpem et ad/ Tit.2.d
uentũ glorię magni dei/⁊ ſaluatoris noſtri
ieſu chriſti. Iſte eñ magnus deus chriſt⁹ 7
dicit: qꝛ aſcẽdo ad patrẽ meũ ⁊ patrẽ vrm/ Ioh.20.d.
deũ meũ ⁊ deũ veſtrũ: De ſua eñ ſubiecti 8
one vnũ ſtatuit deuꝫ. Iſte eſt ergo vnus 9
deus/vt iam recitauimus teſtimonijs/quẽ
chriſtus et ſpũſſanctus adorent/⁊ oĩs cre
atura veneret̃ et colit: vel hac ratione vnũ
ꝯfitemur. Nõ tamẽ q; copulatio vel per/ 10
mixtio filij cuꝫ patre: aut vel certe ſpũſſan/
cti cum filio/vel cũ patre faciat vnũ deum:
Sed qꝛ ille ſolus vnus ꝑfectus eſt deus: 11
qui vt ipſe ꝓſecut⁹ es/ vitã a nemine acce/
pit: qui filio dedit ſuo exemplo habere vi/
tam in ſemetipſo. Copulatos q̃dẽ dici/ 12
mus in charitate ⁊ in concordia. Iam vt ſu
perius reddidimus rationẽ: alterũ eſſe pa/
trẽ/⁊ non ipſum filiũ: ipſe nos inſtruit ſal/
uator dicendo: Si ego teſtimoniũ dico de Ioh.5.c.
me/teſtimoniũ meum non eſt verũ: Alius
ẽ qui teſtificatur de me. Et ne prę̃ſumpto/
rio ſpiritu quidam putarent/ q; aut de io/
hãne baptiſta dixerit aliũ: aut forte de pe/
tro apoſtolo vel paulo: ipſe eñ ꝓſecutus ẽ:
Vos miſiſtis ad iohannẽ/⁊ teſtimoniũ red
didit veritati: Ego autem teſtimoniuꝫ ab
homine non accipio: ſed hoc dico/ vt vos
ſaluemini. Ille inquit lucerna fuit ardens
et lucens: vos autẽ noluiſtis ad horã exul/
tare in lumine eius. Ego autem habeo te/
ſtimoniũ maius iohãne: Oꝑa q̃ dedit mi/
hi pater vt ꝑficiaꝫ ea: ipſa oꝑa q̃ ego facio

teſtificant̃ ð me/qꝛ pater me miſit. Et q̄ mi/
13 ſit me pater/ipe teſtificat̃ de me. Quis tã
ſtultus ẽ/vt nõ intelligat quoniã alius de
alio teſtimoniũ ꝑhibuit: pater de filio/ qui
Matth.17.a. vtiq; ⁊ dicebat: Hic eſt filius me⁹ dilectus/
in quo bñ cõplacui/ipſum audite. Dile/
14 ctũ lego ⁊ credo/ꝙ pater eſt qui diligit/⁊ fi/
B lius qui diligit̃. Unigenitũ audio chriſtũ:
et non dubito quia vnus ab vno eſt geni/
tus. Primogenitũ paulus clamat dicens:
Col.1.c. Qui eſt imago dei inuiſibilis/ ꝑmogenit⁹
vniuerſę creaturę: Et ꝓfiteor ſm ſententiã
diuinarum ſcripturarum/ ꝙ eſt filius pri/
15 mogenitus: ⁊ non ingenitus. Et quia i il
lo creata ſunt oĩa q̄ ſunt i terra/ viſibilia et
inuiſibilia/ſiue throni/ſiue dñationes/ſiue
principat⁹ ſiue ptãtes/oĩa p ipſũ facta ſũt:
⁊ in ipſo creata ſunt: ⁊ ipſe eſt ante omẽs: ⁊
omnia ipſi conſtant: et iſte filius dei/ deus
vnigenitus: cũ ſit ante omẽs. Ipſe eñ di/
Joh.8.d. cit: Quod vidi apud patrẽ meum/loquor.
Iſte filius etiam quod vos carni aſcribi/
Joh.14.d. tis/in ſancto ait euangelio: Si diligeretis
me/gauderetis vtiq;: quoniã vado ad pa/
trem: quoniã pater maior me eſt. Iſta eñ
legentes credimus ⁊ ꝓfitemur ſm apoſto/
lum/ ꝙ ei oĩa ſubiecta ſint vt magno deo.
Iſte eñ magnus deus/quem talem genu/
it pater/ vt ipſe ꝓſecutus eſt: vtiq; maio/
rem patrem confeſſus eſt/vt ſtatuat illum
vnũ deum: in cuius et ſinu deſcribit̃ a io/
hanne euangeliſta: Audiui vtiq; ipſũ cla/
mantẽ et dicentẽ de inuiſibilitate oĩpo/
Joh.1.b. tentis dei/ꝙ deum nemo vidit vnq̄: vni/
genitus filius qui eſt i ſinu patris ipſe nar
rauit. Hinc inſtructus paulus clamat/⁊ di/
1.timoth.6.c. cit: Beatus ⁊ ſolus potens rex regũ ⁊ dñs
dominantiũ: qui habet immortalitatẽ/ et
lucẽ habitat inacceſſibilẽ: quẽ vidit homi/
num nemo/neq; videre poteſt: cui honor ⁊
16 poteſtas in ſęcula amen. De hoc iterũ di/
Roma.16.d. cit̃: Soli ſapiẽti deo p ieſũ chriſtũ: cui glo/
17 ria in ſęcula amen: Et ideo vn⁹ deus a no
bis ꝓnunciatur: quia vnus ẽ ſup oĩa deus
18 innatus/infectus/vt ꝓſecuti ſumuſ. Filiũ
Col.1.b. autẽ natum ſi paulo nõ credis dicẽti: Pri/
mogenitũ vniuerſę creaturę: vel ipſi filio
Joh.18.g. crede dicenti ad pilatũ/cũ ei diceret: Ergo
tu rex es? Ait chriſtus: Ego i hoc natus ſũ.
Natum lego; ꝓfiteor quod lego: primoge/
nitum lego/non diſcredo: vnigenitũ lego/
etiam ſi ad eculeũ ſuſpendar/aliter nõ ſum

dicturus: qð docẽt nos ſanctę ſcꝑturę/ ꝯfi/
teor. Tu eñ qui dicis/ꝙ vnus ſit pater ⁊ fi/
lius? Dic patrẽ vnigenitũ/dic primogeni/
tũ: dic quę ſunt patris in filio: dic filiũ in/
genitũ/dic innatum: dic qꝛ nemo eum vi/
dit vnq̄/ neq; videre põt. Proſequere de 19
ſpũſancto talia qualia de patre legim⁹: vt
ęq̄lẽ oſtẽdas ſpm̃ſctm̃ patri. Dic rogo: ha/
be me diſcipulũ. Proſeq̄re de filio/ꝙ fili⁹ 20
ſit innat⁹ /ꝙ ſit ſine origine. Si ęqual'i vti/
q; talis: ſi talis/vtiq; innatus. Si innatus/
vtiq; nec vidit eũ quiſq̄ hoim. Da teſtimo
nia/⁊ inſtrue ⁊ doce: ⁊ habebis diſcipulũ.

Auguſtini contraria proſecutio per viginti ꝓpoſitiões ꝯtra ſupio res maximini viginti articulos. A

Nobis vnũ deum (Aug⁹ dixit. 1
a coli dixiſti/ſicut te loquente aduer/
tere potui: conſequens ẽ vt aut nõ
colatis chriſtũ/aut nõ vnũ deũ colatis/ſed
duos. Dixiſti etiã de pře/ ꝙ ad humana 2
contagia nec ad humanã carnẽ nõ deſcen/
derit. Si forte neſciſ contagia/vbi dicunt̃/
aliquã contaminationẽ ſignificãt. Uolui/
ſti ergo chriſtum intelligi veniſſe ad huma
na contagia: Ergo humana carne inquina
tum ꝓfeſſus es chriſtũ. Ego autem dico/
immo catholica fides/quã cũ eccleſia chri/
ſti teneo: dicit dominũ noſtrũ ieſum chri/
ſtum ſic factũ eſſe verbũ carnem: vt nulla
de humano genere/⁊ de humana carne cõ/
tagia pateretur. Uenit eñ mundare/ non
coinquinari. Suſcępit et animã humanã/
et carnem humanã ſine vlla peſte cõtagiĳ:
et vtrũq;/id eſt ⁊ animã humanã ⁊ carnem
humanam/ in ſeipſo ſaluare dignatus eſt.
Sed qꝛ de eius inuiſibilitate veritati q̄n 3
tũ video non vis acquieſcere: rogo te vt
cogites ſm carnem et ſm hominẽ fuiſſe vi/
ſibilem chriſtum: Nam ſm id ꝙ verbũ eſt
deus apð deũ/et ipſe inuiſibilis ẽ: Sapiẽ/
tia dei eſt chriſtus. Humana ſapiẽtia inui/
ſibilis eſt. Quantũ ergo attinet ad illã na/
turã in qua ęqualis eſt patri/pariter eſt de/
us/pariter oĩpotens/ pariter inuiſibilis/
pariter imortalis. Dixiſti ⁊ quãtũ aduer/ 4
ti ſic accipiendũ eſſe quod ait apl's: Qui ſo 1.timoth.6.c.
lus habet imortalitatẽ: vt in hac ſententia
ſolus pater accipi debeat: Ergo verbũ dei
mortale vis eſſe. Sapiẽtia dei nõ ẽ immor
tal' ſm te: Nõ intelligis qꝛ nõ potuiſſet vl/
lo mõ mori filius/niſi carnẽ mortalẽ ſuſcę/

piſſet a nobis. Deniq caro i illo mortua ē/
nō ipſe mortu⁹ ē/quantū ad deū ptinet/qn
tū ad diuinitatē attinet q̄ equalis ē patri.
Luc.12.a. Sic eñ hoib⁹ ait: Nolite timere eos q̄ cor/
pus occidūt: ⁊ poſtea nō habent qd faciāt:
Quia aīa mori nō pōt/verbū dei mori po/
teſt: ſapiētia dei mori pōt: vnigenit⁹ ille nō
5 aſſūpta carne mori potuit? Aſſūpta autē
carne q̄ factus eſt homo/ſicut equalē ſe no/
Joh 10.f. uit quādo dicit: Ego et pater vnū ſumus:
Joh.1.b. ſic ſe nouit minorē: quia verbum caro fa/
Phil.2.a. ctū ē/et habitauit in nobis. Nō rapinā ar/
bitrat⁹ ē eē eq̄lis deo. Natura eñ erat/ nō
rapina: Nō eñ vſurpauit hoc/ſ nat⁹ ē hoc.
Verūtamē ſemetipſū exinaniuit formā ſer
ui accipiens. Agnouiſti equalē/ iam incipe
agnoſcere minorē: Formam ſerui accipiēs
i ſimilitudinē hominū factus/et habitu in/
uentus vt homo. Ecce qua forma maior ē
pater: diſcerne diſpenſationē ſuſcepti hoīs
a manēte imortaliter diuinitate/et non er/
ras in vbis/q̄ multū amas dicere: et ea nō
6 dignaris ſapere. Profiteor autē ſicut di/
B cis/patrē innatum/filiuz natum: Sed non
ideo ſūt diuerſe nature atq ſubſtantie: qr
ille non natus eſt/ille natus eſt: Etenī ſi na
tus eſt/filius eſt: ſi filius eſt/ verus filius ē:
quia vnigenitus eſt. Nam et nos dicti ſu/
mus filij: Sed nūquid vnigeniti ſum⁹ tot
filij? Aliter ille filius vnigenit⁹: ille natura
filius/nos gratia filij: ille vnigenit⁹ de pa/
tre nat⁹/hoc ē qđ pater ſm naturā/ſm ſub/
ſtantiā. Qui aūt dicit eū ppterea qr nat⁹ ē/
ideo alterius eſſe nature/negat verū filiū.
1.Joh.5.d. Habem⁹ autē ſcripturā: Ut ſimus in vero
filio eius ieſu chriſto: ipſe eſt deus verus ⁊
vita eterna. Quare ver⁹ de⁹? Quia verus
dei filius. Si eñ aīalib⁹ dedit vt nō gene/
rēt niſi quod ſunt: hō hoīem generat/canis
canē/et deuſ deū non generat? Si ḡ eiuſdē
ſubſtātie ē: quare dicis minorē? An forte/
qr homo pater qn̄ generat filiū: ⁊ ſi hō ho/
minē generat/tñ maior minorem generat?
Expectemus ergo vt creſcat chriſtus/quo/
mō creſcunt omnes quos generant hoīes.
Si aūt chriſtus ex quo natus eſt/qđ nō eſt
a tempore/ſed ab eternitate qđ eſt hoc eſt:
et tamen minor eſt: melior ē humana con/
ditio: qr homo vel ⁊ creſcere poteſt: ⁊ aliqñ
venire habet ad etatē patris ſui/ ad robur
patris ſui/ille nunq̄: quomō verus filius?
7 Uſq adeo autē filiū agnoſcimus deum
magnū/vt patri dicamus equalem: Itaq
ſine cauſa nobis quod valde pfitemur/te/
ſtimonijs et multiloq pbare voluiſti. Di/
cit aūt: Deū meū et deū veſtrū: attendens Joh.20.d.
formā hominis in qua erat. Ceterū quan/
tū attinet ad illud qđ dixit iohānes: In pn Joh.1.b.
cipio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊
deus erat verbū: Non eſt pater dei deus/
ſed deus eſt chriſti: qr chriſtus factus ē hō.
Uñ ⁊ ipſe dicit in pſalmis/ cur illi ſit pater
de⁹: De ventre matris mee deus meus es Ps.21.
tu: Quando dicit de ventre matris ſibi il/
lum eſſe deū/oſtendit ppter hoc eſſe deum
patrē filio: qr homo filius ſm q pater ma/
ior eſt filio. Uñ dicit: Deū meū ⁊ deum ve/
ſtrū. Inde eſt et illa ſubiectio quā nō de/ 8
bemus mirari ſm hominē redditam patri:
qñ ſicut ſcriptū eſt/ Etiam parētibus ſub/ Luc.2.g.
ditus erat. Et de illo ſcriptū eſt: Minora/ Ps.8.
ſti eū paulominus ab angelis. Uellē aūt 9
hic etiam aliquibus ſcripturarū teſtimo/ C
nijs doceres nos/ vbi legat adorari patrē
a ſpūſancto. A filio autem accipio/ etiam
ſi non pferas teſtimonia: quoniā hic ado/
rat deum. Admittit: facile eſt/ſm hominē
dictū: q̄uis ne hoc legas/ tñ ſpecialiter de
te exigo/ vt adoratū patrē a ſpūſancto le/
gas nobis: aut cōmemores teſtimoniū di/
uinū: fortaſſis eñ ſit/ſed me fugiat: vt ſi in
veris reſpondeā quomō id accipi debeat:
ſicut de gemitibus ſcripturarū ſolenni lo/
cutione reſpondi. Quod autē dicis / q p 10
illam copulationē ineffabilem nō ſit vnus
deus pater et filius ⁊ ſpūſſanct⁹: Uis noſ/
ſe quantū valeat iſta copulatio? Non ex lo
cutionibus noſtris/ ſed ex diuinis eloquijs
certe manifeſtū eſt/aliud eſſe ſpiritū homi/
nis/aliud eſſe ſpiritum dei. Unde dicitur:
Deus ſpiritus eſt: id eſt quia corpus nō ē: Joh.4.d.
et tamen ait apl's: Qui adheret deo / vnus 2.Cor.3.d. 1.Cor.6.d.
ſpūs eſt. Si ergo iſta adheſio diuerſaꝝ na/
turarū ſpūs: quia alius eſt hoīs/ alius dei:
fecit vnū ſpiritū: nō vis vt tñ adhereat pa
tri filius vt ſit vnus de⁹? Hoc accipe etiā de
ſpūſancto q̄ deus ē. Ceterū ſi deus ſpūſ/ 11
ſanctus non eſſet/ templuz vtiq nosipſos
nō haberet. Scriptū eſt quippe in apoſto/
lo: Neſcitis qr templū dei eſtis: ⁊ ſpūs dei 1.Cor.3.c.
habitat in vobis? Et iterū: Neſcitis quia 1.Cor.6.d.
corpa veſtra templū in vobis eſt ſpūſſan/
cti quem habetis a deo? Nonne ſi templū
alicui ſctō angelo excellētiſſimo de lignis

et lapidibus faceremus/ anathemaremur
a veritate chriſti et ab eccleſia dei: qm̃ cre/
aturę exhiberem⁹ eã ſeruitutẽ/ quę vni tm̃
debetur deo? Si ꝙ ſacrilegi eſſem⁹ faciẽdo
templũ cuicũqꝫ creaturę: quõ nõ eſt de⁹ ve/
rus cui non templũ facimus/ ſed noſipſi tẽ/
12 plũ ſum⁹? Quomõ autẽ dixerit chriſtus:
Joh.5.e. Sicut habet pater vitã in ſemetipſo: ſupe/
rius reſpõdi. Concordia autẽ et charita/
te/ quia dicis factũ fuiſſe/ vt vnum ſint pa/
ter ⁊ filius: quãdo mihi ꝓtuleris dictũ eſſe/
ꝙ vnũ ſint quę ſunt diuerſę ſubſtantię: tũc
cogitabo quid debeã reſpõdere. Legimus
1.Cor.3.c. eñ: Qui plantat et qui rigat vnum ſunt:
ſed ambo hoies erant/ eiuſdẽ ſubſtãtię fu/
erãt nõ diuerſę. Item legimus ipſo chriſto
Joh.17.d. dicente: Ut ſint vnũ ſicut ⁊ nos vnũ ſum⁹.
Non dixit: vt ipſi ⁊ nos vnũ/ ſꝫ vt ipſi ſint
vnũ i natura ſua/ ⁊ i ſubſtantia ſua ꝯcordi/
⁊ q̃litate q̇dammõ vniti atqꝫ ꝯflati: ⁊ pater
et filius ⁊ ſpũſſctũs vnũ/ ꝓpter indiuiduã
eandẽqꝫ naturã. Aliud eſt eñ: vnũ ſunt/ ali
ud vnus ẽ. Qñ dicit̃: vnũ ſunt/ et ſi non di/
catur q̇d vnũ/ intelligit̃ vna ſubſtãtia. Qñ
dicit̃: vnus ẽ/ de duab⁹ diuerſiſqꝫ ſubſtãtijs
neceſſe ẽ vt q̇ratur quid vnus. Uerbi gr̃a:
Diuerſa ſubſtantia ẽ aĩa et corpus: tñ vn⁹
hõ diuerſa ſubſtantia ẽ/ ſpũs hois et ſpũs
1.Cor.6.d. dei: tñ cũ dño adhęret/ vnus ſpũs eſt. Ad/
dit/ ſpũs: nõ dixit vnũ ſunt. Ubi aũt dici/
tur/ vnũ ſunt/ vna ſubſtantia ſignificat̃: qꝺ
D vos non vultis: ⁊ audetis dicere verũ chri
13 ſtuꝫ dei filiũ vos ꝯfiteri. Nõ aũt ideo ma
ioꝛ ẽ pater qꝛ teſtimoniũ dicit de filio: Nã
et ꝓphetę ꝑhibuerũt filio teſtimoniũ. Ali⁹
eſt quideꝫ qui ꝑhibuit teſtimonium: alius
cui ꝑhibet: quia pater pater eſt/ filius fili/
us eſt: Non qꝛ vnũ non ſunt/ aut vn⁹ deus
nõ ſunt: qñ cohęrẽtes atqꝫ ꝯiuncti ſunt/ qꝺ
14 ſemꝑ ſunt. Sic autem dicis hinc inter pa
trẽ et filiũ eſſe diuerſitatẽ: qꝛ pater diligit/
et filius diligitur: quaſi negare poſſis/ ꝙ fi/
lius diligat patrẽ/ ſi ambo ſeinuicem dili/
gunt: Cur negatis eos vni⁹ eſſe naturę/ qꝺ
dixi de patre vñ dictus ſit maioꝛ: qꝛ ꝓpter
15 formã ſerui dictũ ẽ? Hoc dico ⁊ de inuiſi/
bilitate: qm̃ viſibilis fili⁹ ꝓpter eandẽ foꝛ/
mã ſerui dictus eſt. Ceterũ quantũ attinet
ad ipſam diuinã ſubſtantiã/ vel patris/ vel
filij/ vel ſpũſſancti: omnino eſt inuiſibilis.
Nam qñ ſe patribus diuinitas oſtẽdebat/
ꝑ ſubiectam creaturã ſe viſibilem demon/
ſtrabat: Nam ꝑ ipſam ſuam naturã vſqꝫ/
adeo inuiſibilis eſt/ vt ipſe moyſes ei cum
quo facie ad faciẽ loquebat̃/ diceret: Si in/ Exo.33.c.
ueni gratiam ante te/ oſtende mihi temet/
ipſum manifeſte. Uolebat eñ eũ videre/ ſi/
cut videbat̃ de⁹ ocul̃ cordis. Beati eñ mũ/ Matth.5.a.
do corde/ qꝛ ipſi deũ videbũt. Sic volebat
videre moyſes eum cui dicebat: Oſtende Exo.33.c.
mihi temetipſum manifeſte: Sicut et inui/
ſibilia dei/ per ea quę facta ſunt intellecta Roma.1.c.
conſpiciuntur: ſempiterna quoqꝫ virtus
eius ac diuinitas. Ecce intelligendo con/
ſpiciũtur inuiſibilia dei: et tamẽ inuiſibilia
dicũtur. Et omnia ꝑ ipſum facta ſunt chri/ Joh.1.a.
ſtũ/ et viſibilia ⁊ inuiſibilia: et ipſe a nobis
credi viſibiliter põt. Hinc etiã dicis de pa 16
tre tm̃ intelligi debere qꝺ ait apl̃s: Soli ſa/ Roma.16.d.
pienti deo. Ergo ſolus eſt pater deus ſapi/
ens: ⁊ nõ eſt ſapiẽs ipſa dei ſapiẽtia/ qꝺ eſt
chriſtus. De quo ait apl̃s: Chriſtũ dei vir/tu 1.Cor.1.d.
tẽ ⁊ dei ſapientiã. Supeſt vt dicatis (quid
eñ nõ audetis?) inſipientẽ eẽ ſapiẽtiã dei. E
Sic aũt dicis patrẽ infectũ/ quaſi fili⁹ fa/ 17
ctus ſit: ꝑ quẽ facta ſunt oĩa. Scito factũ
eſſe filium/ ſed in forma ſerui: Nã in forma
dei vſqꝫ adeo nõ eſt factus/ vt ꝑ illum facta
ſint omnia. Si eñ ipſe factus eſt: non ꝑ il/
lum ſunt oĩa facta/ ſed cętera. Nõ itaqꝫ 18
dico filiũ ingenitũ: ſed patrẽ genitoꝛẽ/ fili/
um genitũ. Hoc tamẽ genuit pater qꝺ eſt:
alioquin nõ ẽ verus filius/ ſi quod ẽ pater/
non eſt filius: ſicut de partu animaliuꝫ ſu/
pra iam diximꝰ: qꝛ veri filij hoc ſunt ꝑ ſub/
ſtantiã qꝺ parẽtes. Quid eſt aũt qꝺ po/ 19
ſcis/ vt oſtendã tibi ęqualẽ patri ſpm̃ſctm̃
eſſe: qſi tu oſtẽderis patrẽ maioꝛẽ eſſe ſpũi/
ſãcto/ ſicut potuiſti oſtẽdere de filio/ ꝓpter
formam ſerui? Scimus eñ dictũ eſſe patrẽ
filio maioꝛẽ eſſe: qꝛ in forma ſerui erat fili/
us: et adhuc in forma eſt humana fili⁹/ quã
leuauit in cęlũ: Propterea dictũ eſt de illo
ꝙ et nũc interpellat ꝓ nobis: et ſempiter/ Roma.8.f.
na erit in regno hęc eadẽ forma ĩmoꝛtalis.
Propter qꝺ dictũ ẽ: Tũc ⁊ ipſe filius ſub/ 1.Cor.15.d.
iect⁹ erit ei qui illi ſubiecit oĩa: Nã de ſpũ/
ſancto qui nullaꝫ ſuſcępit creaturã ad vni/
tatẽ ꝑſonę ſuę: q̃uis ſe ꝑ ſubiectã creaturã
viſibiliter et ipſe/ ſiue ꝑ columbę ſpeciẽ/ ſi/ Matth.3.d.
ue ꝑ linguas igneas ſit demõſtrare digna/ Act.2.a.
tus: nunq̃ dictus eſt eo maioꝛ pater: nun/
q̃ dictus eſt maioꝛ patre. Sed dicis de fi 20
lio: Si ęq̃lis eſſet: vtiqꝫ talis: id ẽ qꝛ nõ eſt

ingenitus / nō videat̃ talis. Poſſes dicere nō eſſe hoīem quē genuit adā: qꝛ ipſe adā nō eſt genitus / ſed factus a deo. Si aūt potuit adam / ⁊ nō eſſe genitus / et tamen hoc generare quod erat ipſe: nō vis vt potuerit deus deū ęqualē ſibi? Puto me tibi ad omnia reſpondiſſe. Sed ſi non vis eſſe diſcipulus / noli eſſe multiloquus.

Subſequit̃ replica maximini in vigintiſex ꝓpoſitionibꝰ conſiſtēs / contra ſācti auguſtini ꝓſecutionē ꝓpoſita. Maximinus dixit.

Prolocutio maximini — l Oqueris quaſi auxilio principū munitus / nihil ſm timorem dei: Longas horas ſuſtinui: expoſuiſti vt tibi viſum eſt: Reſpondemus deo auxiliāte ad oīa: Nec eñ nudo ſermone / ſed teſtimonijs diuinarū muniti. Eñ ſicut nos patientes ſumus exponēte tua religione / ⁊ ipſe cū tuis ꝓpatientiā accōmoda / vt ad ſingulos tuos ſermones demus reſponſū / ſicut ⁊ ipſe ad noſtros reſpōdiſti quod tibi placuit.

1 n Os chriſtū colimus vt deū oīs creaturę: Nam qꝛ adoratur et colit̃: nō tm̄ ab hominū natura / verumetiā ⁊ ab omnibus ꝟtutibus cęleſtibꝰ. Audi clamantē beatū paulū: Phil.2.a. Hoc eñ ſentite in vobis quod et in chriſto ieſu: qui cum in forma dei eſſet / non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe parē deo / ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens / in ſimilitudinē hominū factus / et habitu inuentꝰ vt homo: humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq; ad mortē / mortem autem crucis: Propter quod et deus eum ſuperexaltauit: et donauit ei nomen quod eſt ſup omne nomē. Illud vtiq; quod tu in tuis proſecutionibus ſciens / quod ꝓfeſſioni tuę erat contrariū / ſubducendū putaſti / ſciēs quia lectio te arguet. Nam ꝙ omne genu flectatur chriſto: vtiq; ſic ꝓſequitur ipſe paulus cum dixiſſet: Donauit illi nomen quod eſt ſup omne nomen: ſequitur: vt in nomine ieſu omne genu flectatur / cęleſtium / terreſtriū / ⁊ infernorum: Et omnis lingua confiteat̃ / qꝛ dominꝰ ieſus chriſtus in gloria eſt dei patris. Dicendo eñ: vt ī nomine ieſu omne genu flectatur / cęleſtiū / terreſtriū et infernorum / vniuerſa concluſit. Nihil ē in cęlo quod nō genuflectit chriſto. Nihil remanſit in terra quod nō genuflectit chriſto: Et hoc pater ei donauit. Poſſunt eñ ꝓbare qui legūt / ſi ex mea auctoritate vl̃ ex multiloquio / vt accuſas hanc ꝓſecutionē feci: aut certe de auctoritate diuinaꝝ ſcꝑturarū reſpondeo.

2 v Icis ſpūmſanctum ꝙ ęqualis ſit filio: Da teſtimonia vbi adorat̃ ſpūſſanctus: vbi ei cęleſtia et terreſtria ⁊ inferna genuflectant. Nos eñ ꝙ adorandꝰ ſit deus pater / paulo beato apoſtolo clamāte didicimus: Propterea flecto genua mea ad patrē dñi noſtri ieſu chriſti: ex quo omnis paternitas in cęlis ⁊ in terra nominatur. Eph.3.c. Auctoritate ſanctarū ſcripturarum adoramꝰ patrē: Eque ab ipſis diuinis ſcripturis inſtructi / colimus ⁊ adoramus deū chriſtū. Si alicubi adorandꝰ ſit ſpūſſanctꝰ: ſi pater ei ſic ꝓhibuit teſtimoniū: ſi filius / ſi ipſe de ſe iſta amplexus eſt: lege ꝗ́teꝛq; dximus ex diuinis ſcripturis.

5 q Uod chriſtꝰ eſt in dextera dei: ꝙ interpellat pro nobis: ſic etiã in alio Roma.8.g. loco ipſe ꝓſequit̃ paulꝰ dicēs: Quę Col.3.a. ſurſum ſunt quęrite / vbi chriſtus ē in dextera dei ſedens. Sic ad hebręos ipſe ſcribēs ait: Purificatione pctōꝝ facta / cōſedit ad Heb.1.b. dexterā magnitudinis in excelſis. Sic vtiq; ⁊ ſpūſſanctus iam ante ꝑ ꝓphetā pręcinuerat dicens: Dixit dñs domino meo: ſede a dextris meis. Ps.109. Matth.22.e. Sic ⁊ ipſe filius in euangelio ꝓfeſſus eſt. Prętereа ad illum principem ꝗ cū adiurās dicebat: Dic nobis ſi tu es chriſtus filiꝰ dei benedicti? Marci.14.f.g. Ait ipſe: Ego ſum. Aut vl̃ certe tu dicis: Et amodo videbitis filiū hominis ſedentem ad dexteram Matth.26.f. virtutis dei.

4 n Os eñ ſpiritūſanctū cōpetenter honoramus vt doctorē / vt ducatorē ⁊ illuminatorē / vt ſanctificatorē: chriſtum colimus vt creatorē: patrē cū ſincęra deuotione adoramus vt auctorē: quem et vnū auctorē vbiq; omnibus ꝓnūciamus. Iſtę eni calumnię d philoſophicę artis inſtructione veniunt. Nō puto te legiſſe qđ ait apoſtolus: Q̃m chriſtus vtiq; cum non eēt peccator / ꝓ nobis peccatū fecit / vt nos 2.Cor.5.d. efficeremur iuſticia dei in ipſo. Nec hoc ſane ad te forte ꝑuenit / qđ dixerat ſcriptura: Maledictus oīs qui pendet in ligno. Qđ Deut.21.d. interpretans beatus apſus paulus / dicit: Factus ꝓ nobis maledictū / vt benedictio Gal.3.b. in gentibus adimpleret̃. Nec hoc ſane peruenit ad te quod ait ipſe paulus: Primus 1.Cor.15.f.

homo adā de terra terrenus:ſecundus ho/
mo dñs de cęlo cęleſtis aduenit.Ergo ⁊ chri
ſtus ſuſcępit hominē/vt ipſe expoſuiſti.Et
ea de cauſa diximꝰ/ ꝙ ad terrena contagia
deſcendit. Non eñi ignoramus illud ſm ꝙ
1.Petri.2.d. legimus:Qui peccatū non fecit:nec inuē/
tus eſt dolus in ore ipſius: Qui cuȝ male/
diceretur nō/ maledicebat: cum pateretur/
non minabatur. Cōmendabat autē ſe iu/
dicanti iniuſte. Non ignoramus quod ait
Joh.1.d. baptiſta iohannes:Ecce agnus dei/ecce q̄
tollit peccatū mundi.Conſtat vt ⁊ ipſe pſe
cutus es: Nec eni ad oia obſtinati eſſe de/
bemus/vt nō quę bñ dicis laudemꝰ. Val/
de eni iuſta ē pſecutio tua:quia ad hoc ve/
nit chriſtus/ vt nos potius a peccatis ⁊ ab
iniquitatibus mundaret:non tamē vt ipſe
contaminaretur:ſicut et ipſe pſecutus es.
Certū eſt eñi/ꝙ ſm diuinitatis ſuę ſubſtan
tiam illā beatā/ quam ante mundi cōſtitu/
tionē/ ante ſęcula/ ante tēpora/ ante dies/
ante menſes/annos/anteꝙ̄ quicꝙ̄ eſſet: añ
aliquā excogitationē/ in illa beata natura
deus natus a patre eſt.

6 i N deo eñ cōparatiōe digna vti de/
bet.Hoc ſane mihi diſplicet:⁊ valde
animo dolui i tua pſecutiōe:Ut eñ
diceres/ꝙ homo hominē generat/et canis
canē:tam fęda cōparatio in illa tāta immē
ſitate pduci non debuit.

7 q Uis autem ignorat ꝙ deus deum
genuit/ ꝙ dominꝰ dominū genuit/
ꝙ rex regem genuit/ꝙ creator crea/
torem genuit/ꝙ bonus bonū genuit/ ꝙ ſa/
piens ſapientē genuit/ꝙ clęmens clęmen/
tem genuit/potens potentē: Nihil ſubtra
xit pater in generando filium. Nec eñi in/
uidus/ ſed vt fons bonitatis tantū bonū
genuit: Cuius bonitatis teſtis eſt omnis
creatura/ ſm tuā ipſius proſecutionē/ quā
valde laudo: vbi te diuinis ſcripturis pro/
Roma.1.c. tuliſti dicendo: Inuiſibilia eñ eius a crea/
tura mūdi/p ea q̄ facta ſūt intellecta cōſpi/
ciunt:Sēpiterna ꝙ̄ virtꝰ etꝰac diuinitas.

8 a Dhuc autem adijcio non contraria
in his quę bene ſunt dicta dicens/
ſed conſenſum accōmodans:Quo/
niam ex magnitudine pulchritudinis con/
digne creator eorū cognoſcitur atꝙ̄ colit:
vt puto de diuinis ad ita reſponſū: Quo/
niam hoc ⁊ beatus paulus iterū proſequi/
Coll.2.c. tur: Quoniā chirographū quod erat con/
trarium nobis/ipſum tulit chriſtus de me/
dio: ac infigens illud cruci: exuens ſe car/
nem/poteſtates ⁊ principatus traduxit fi/
ducialiter/ triumphans eos in ſemetipſo.
Attamen et ſicut homo qui exercitationē
liberaliū litterarum vel rhetoricę artis nō
feci ſi qd minus feciſſem:in ſermone ad ſen
ſum reſpicere debuiſſes/et non vitium ſer/
monis intendens in crimen nos inducere.
Abſit/abſit: vt vnigenitꝰ deꝰ/nō ſit deꝰ vni
uerſę creaturę/ mundus/ incoinquinatus/
ſanctus/ ſecurus/ nullam in ſe habens im/
mundiciā:Nam qui non honorificat filiū/
non honorificat patrem qui miſit illū. Q;
eni verbum caro factū eſt/ et habitauit in Joh.1.b.
nobis/euāgeliſta teſtatur: Et vidimus ait
gloriam eius/gloriā tanꝙ̄ vnigeniti a pa/
tre/plenū gratię et veritatis.De hocipſo ⁊
ante iā vetus teſtamentū pręcinuerat di/
cens:Lauabit in vino ſtolā ſuam:et in ſan Gen.49.b.
guine vuę opertoriū ſuum.Quod lego cre
do:Quoniā verbum caro factum eſt:et in/ Joh.1.b.
habitauit in nobis. Iterū lego beatū pau/
lum dixiſſe:Qui transfigurabit corpus hu Phil.3.d.
militatis noſtrę/cōforme fieri imagini cor/
pori glorię ſuę. Credo eñ ꝙ chriſtus deus
a patre genitus/ante omnia ſecula :ipſe ſi/
bi ſm ſalomonē pphetā ędificaſſet domū:
quā domū vice templi accępit.

o Um et ipſe dediſti rationē:ſm qd 9
ſit viſibilis/ſm quid inuiſibilis/ vt
puto non recens hęc auditio per/
uenit ad aures tuę religionis: Nā ⁊ in pro/
ſecutione quam proſecutus es/ compara/
tionem accipiens animę/ oſtendiſti piam
et iuſtam rationem eſſe vt credamus ⁊ co/
gnoſcamus:quia ſi anima humana in cor/
pore poſita/oculis corporalibus videri nō
poteſt: Nam ſi angeli ſm naturę ſuę ſub/
ſtantiam inuiſibiles habētur: quanto ma/
gis creator angelorū/qui tanta ac talia fe/
cit: angelos/archangelos/ſedes/ domina/
tiones/principatus/poteſtates/cherubin/
ſeraphin? Ad quarum multitudinē vt legi/
mus in euangelio/ omne genus humanū
ad vnam cōparauit ouem dicēs: Relictis Luc.15.a.
nonagintanouem i montibus/ venit quę/
rere vnam errantem. Nam deniꝙ̄ ſic erit
gaudium ait in cęlo/ſuper vnuȝ peccatorē
pęnitentiam agentē/ ꝙ̄ in nonagintano/
uem iuſtis qui non indigent pęnitētia. Nā
qui non indigent pęnitentia qui ſunt/niſi

vtiq illc cęleſtes virtutes/ quibꝰ nihil ē cū
húmana natura cõmune? Conſideráda eſt
virtus vnigeniti dei: et in ipſo admiranda
eſt magnitudo omnipotētis dei patrꝪ/ qui
tantū ac talem genuit filium/tam potentē/
tam ſapientē/ſic plenum: qui tantas ac ta
les cęleſtes ꝟtutes fecit. Et ne verboſi in-
ueniamur/ ſicuti iā et denotare nos digna-
tus es: Quod quidē atq vtinā contingat:
1.CorꝪ.4.c. vt ⁊ nos poſſimus dicere: Nos ſtulti pro-
pter chriſtū/ ⁊ tanq purgaméta mūdi huiꝰ
facti ſumus: et ſi quid aliud tua religio de
nobis valuerit iudicare. Sciāꝰ illū qui di-
Pſ.68. xit: Quoniā ꝓpter te improperiū ſuſtinui
tota die. Ad qđ exemplū nos ꝓuocās pau-
1.CorꝪ.4.d. lus/dicebat: Imitatores mei eſtote ſicut ⁊
1. Petri.2.d. ego chriſti. Nam ⁊ petrꝰ ait: Chriſtꝰ paſſus
ē ꝓ nobis/relinquēs vobis exemplū/vt ſe-
B quamini veſtigia eiꝰ. Scđm diuinitatis ſuę
ſubſtantiā: non ſolū ab hominibꝰ nō videꝫ
filius/ſed etiā nec a cęleſtibꝰ virtutibꝰ. Po
teſt eñ archāgelus angelū videre/angelus
aīas noſtras ſpiritales videre ⁊ penetrare:
hoc eſt vtiq maiores inferiores/⁊ videre/⁊
penetrare: Et ſm ſaluatorꝪ ſententiā/vt di-
cebat tunc ad illum qui ſe diuitē iactabat:
LucꝪ.12.c. Stulte/ hac nocte expoſtulaꝫ aīa tua. Eſt
officium angeli/vt animā reſtituat añ con-
ſpectum dñi: non tamē anima poteſt ange
lū videre/aut exhibere. Iſto eñ ordine aſcē
de ſuperius/et inuenies quēadmodū ē vnꝰ
inuiſibilis deꝰ pater: qui ſuꝑiorē nō habet
a quo circumſpiciaꝫ: qui quantꝰ eſt/ infini-
tus ē: qui nec ſiniri verbis/nec mēte conci-
pi poteſt: De cuiꝰ magnitudine nō ſolū hu
mana lingua/ ſed etiam et omnes cęleſtes
virtutes pariter coadunatę dicūt vt valēt/
non tñ explicant vt eſt. Plenꝰ eſt ab omni
qđ dicíꝫ. Hunc eñ ſolus filius cõdigne ho-
norat ⁊ laudat: quanto plus a ſuo genito-
re ante omnē excogitationē eſt conſecutꝰ.
Nā quia ⁊ honorat ⁊ collaudat ⁊ glorificat
ſuum genitorez: quāuis quattuor euangelia
teſtantur/ attamen in compendiū referens
eis quę carni ſoletis applicare/poſtpoſitꝪ:
iam nūc proferā teſtimonia/vbi in cęlis ſu
C um patrē adorat. Non eñ in manufactis
Heb.9.f. templis intrauit chriſtus exemplariū veri-
tatis/ſed ipſo cęlo mō apparet ꝑſonę dei ꝓ
nobis. Hoc vtiq poſt chriſti regreſſū in cę-
lis. Poſtq eñ ei de cęlo locutus ē dicens:
ActꝪ.9.a. Saule ſaule quid me ꝑſequeris: Poſteaq

ſpūſſanctꝰ ait: Segregate mihi barrabā et ActꝪ.13.a.
paulū in opꝰ miniſterij quo vocaui eos: vo
catꝰ paulus dicit: Non in manufactis tem
plis intrauit ieſus exemplariū veritatꝪ/ſed
ipſo cęlo mō apparet ꝑſonę dei ꝓ nobis. Et
qꝛ ſuggeſſit religio tua/vt hic demꝰ reſpon
ſum ſi filꝰ videat patrē: Legimꝰ in euange
lio: Nō qꝛ vidit patrē quiſq niſi q ē a deo/ Joh.6.e.
hic vidit patrē. Vidit ꝫ patrē/ſed vidit in-
capabilē. Pater autē ſic videt filium/vt te-
nens in ſinu ſuo/⁊ habens ſm antelatū te-
ſtimoniū: q deū nemo vidit vnq/niſi vni- Joh.1.b.
genitus filꝰ qui eſt in ſinu patris/ipſe enar
rauit. Videt eñ pater filiū vt filium: filius
D videt patrē vt patrē immenſū. Humanā ſa
pientiam inuiſibilē ꝓnunciat tua religioſi-
tas: vt puto ſufficit eſaię dictum dicentis:
Nūquid modicū eſt nobis certamē pręſta-
re hominibꝰ? Et quomō dño ꝑſtabiꝫ certa-
men? Certū eſt autē/quia nō eſt modicum
hominibus certamē pręſtare: cū quādo q-
uis ſit ille quiſq ſapiens/ habeat ſapienti-
orem qui eū videat: deinde huius eñ ſapi
entia non in opere eius ꝑſpicitur/nō in di-
ſcipulis ꝓbatur. Non ergo inuiſibilis ē hu
mana ſapientia/quę cõpꝛehēdi poteſt/quę
videtur/quę ⁊ repꝛehēditur. De cętero au-
tem decet ⁊ ordinis eſt/dignis te vti cõpa-
rationibus: qꝛ de deo loqueris de illa imē-
ſitate: cui et ſi cõpatio detur quantū fieri
pōt ſm excogitatū humanuz/ aut certe ſm
auctoritatē diuinarū ſcripturarū: nō ꝑ oīa
cõpatio vlla digna inuenitur ad illū qui
eſt incõparabilis.
Go patrē ſolū ſm antelata teſtimó- 10
E nia/non cum altero et tertio dico q
vnus eſt/ſed q ſolus vnus eſt deus.
Si vero vnus ſolus nō eſt/pars ē: Nec eñ
ex partibus compoſitū vnū dico deū: ſed il
le quod eſt/virtꝰ eſt ingenita ſimplex: filius
añ oñia ſęcula ⁊ ipſe ꝟtus eſt genitus. De
hac ſane ꝟtute filij beatus apl's paulus di-
cebat: Cõgregatis vobis ⁊ meo ſpū cū ꝟ- 1 CorꝪ.5.b.
tute dñi ieſu. Dico eñ et ꝓfiteor quod nos
ſancta docent euāgelia. Et qꝛ ſpūſſanctꝰ ⁊
ipſe ſit in ſua ꝓprietate: De quo dñs teſti-
moniuz ꝑhibet dicendo: Vos autē ſedete LucꝪ.24.g.
(ad ſuos diſcipulos) in ciuitate hieruſalē
quoaduſq induamini virtute ab alto.
I ob hoc inuiſibilis filꝰ a te ꝓnūci- 11
F atur/eo q oculis humanis cõtēplari
nō poſſit: cur nō ⁊ cęleſtes virtutes

pariter inuiſibiles ꝓnuncias: cū quādo nec
ipſe obtutib⁹ humanis videri poſſint? Ego
quidē teſtimoniū ꝓtuli ſine aliqua interp̄
1. timoth. 6. c. tatione verborū meoꝝ dicens: Beatus et
ſolus potens/ rex regum ⁊ domin⁹ dominā
tium. Sed ſcripturam recitaui/ reprehendi
non debui: Sin ꝟo ꝑſcrutaris ſenſum ſcri
pture/ reddo rationē.

12 Jt em̄ apls: Beat⁹ ⁊ ſolus potēs rex
1. timoth. 6. c. a regū. Solū dicit potentē patrē: non
quia filius nō ſit potēs. Audi igitur
teſtimoniū de filio ipſū ſpm̄ſanctū clamān
Ps. 23. tem et dicentē: Tollite portas ṗncipes ve
ſtras: ⁊ eleuamini porte eternales: ⁊ introi
bit rex glorie: Quis ē iſte rex glorie? Et re
ſpōſū intellige: Dn̄s fortis ⁊ potēs. Quō nō
potēs/ cui⁹ potētiā om̄is p̄dicat creatura?

13 Quomō non ſapiēs/ de quo ſpūſſan
q ctus collaudās eius ſapiētiā clamat
Ps. 103. ⁊ dicit: Q̄ magnificata ſunt opera
tua dn̄e: om̄ia in ſapiētia feciſti. Et cum ita
habeatur: reqrendū eſt ergo/ quomō beat⁹
paulus dicit: Beatus ⁊ ſolus potens? Ut
puto ideo ſolū potentē dicit: q2 ſolus ē in
cōpabil in ſua potētia. De cui⁹ incompa
Ps. 82. bilitate ꝓpheta admirans dicebat: De⁹ qs
ſimil erit tibi? Uis noſſe ꝙ ſolus ē potens/
intuere filiū/ admirās potentiā filij. Jn ipo
em̄ aduerte/ q2 ſolus eſt potens/ qui tā po
tentē genuit. Pater em̄ in illa immenſa po
tentia potentē creatorē genuit: Fili⁹ in ſua
Matth. 11. d. illa a patre accepta potētia/ vt ipe ait: Oia
mihi tradita ſunt a patre meo: non creato
c rem creauit/ ſed creaturā conſtituit. Jſtam
em̄ potentiā admirans dei patris/ dicebat
1. timoth. 6. c. paulus: Beat⁹ ⁊ ſolus potens. Nā et ſi hō
Obiectio potēs ⁊ verus: ſm ꝙ et de iob legim⁹: Erat
Job. 1. a. homo ille verus et iuſt⁹ dei cultor: Adhuc
et regionē illius deſcribēs dicit/ ꝙ eſſet po
tens et magnus inter omnes ex parte ori
Solutio entis: quomō ergo ſolus potēs pater? Sȝ
ſolū dicit ob hoc/ q2 nullus ei compatur: q2
ſolus ē tāte magnitudinis/ tāte poteſtatis/
tante potentie. Pari mō et ſapientē ſolum
patrē p̄dicat beat⁹ paulus aplus dicēs ſic:
B Soli ſapiēti deo. Sed reqrēda ē ratio quē
Roma. 16. d. admodū ſolus ſapiēs: nō ꝙ chriſt⁹ nō ſit ſa
1. Cor. 1. d. piēs: iā ꝓtuliſti chriſtū dei virtutē ⁊ dei ſa
Ps. 103. pientiā. Didicim⁹ ⁊ nos teſtimonia/ ꝙ oia i
ſapiētia ꝯdidit: Sed vere ſolus ſapiēs pa
ter. Credim⁹ ſcpturis/ ⁊ veneramur ipſas ſcri
pturas diuinas: et neq3 apicē vnū ꝑterire
optam⁹: timentes periculū qđ in ipſis diui
nis ſcripturis eſt poſitum: Ue detrahenti
bus aut addētib⁹. Uis ſcire quāta ē ſapiē
tia patris? Jntuere filiū/ ⁊ videbis ſapiētiā
patris. Et ea de cauſa ipſe chriſt⁹ dicebat:
Qui me videt/ videt ⁊ patrē: hoc ē/ ſi me ei⁹ Joh. 14. b.
videt ſapientiā/ ei⁹ laudat ꝟtutē: illū glori
ficat qui me tantū ac talē genuit an̄ omnia
ſecula: vn⁹ vnū/ ſolus ſolū: Non querens
materiā vn̄ faceret: nō in auxilio aliquē ac
cipiens: ſed vt nouit ipſe/ ſua ꝟtute ⁊ ſapiē
tia genuit filiū. Nō vt calumniā facientes
dicitis: qm̄ ſicuti alia creatura ex nihilo fa
cta ē: ita ⁊ ꝓfiteamur/ ꝙ ex nihilo q̄ſi vnus
de creaturis ſit fact⁹. Quod quidē audi au
ctoritatē ſynodice lectiōis: q2 i arimino pa
tres nr̄i inter cetera ⁊ hoc dixerūt: Si qs ex
nihilo filiū dicit/ ⁊ nō ex deo patre/ anathe
ma ſit. Si vis ſane teſtimonia profero. Ait
em̄ ſic beat⁹ apls petr⁹: Qui diligit genito
rem/ diligit eū qui ex eo natus eſt.

Jroꝛ nāq3 chariſſime: Cū em̄ ⁊ ſpm̄ A
m ſanctū de ſubſtātia patris eſſe dica 14
tis: ſi fili⁹ ex ſubſtātia dei patris ē/ de
ſubſtātia patris ⁊ ſpūſſanct⁹: cur vn⁹ filius
ē/ ⁊ alius nō ē filius? Quid vobis delect cū
ex eadē ſit ſubſtātia/ cū equalis ſit filio vt di
cis: quare em̄ non ⁊ ipſe fili⁹? Quare nō et
ipſe eo vocabulo vocat q̄ ⁊ chriſt⁹/ p̄moge Col. 1. b.
nit⁹ ois creature? Aut ſi equalis: iā nō vn⁹
vnigenit⁹/ habēs ⁊ alterū ſecū genitū: et p̄
terea ex eadē ſubſtātia patris/ vn̄ ⁊ filiū di
citis eſſe. Quō quidē et doloris ē audire. Nō
em̄ ad aīe ingenuitatē compatis illā tantā
magnificentiā/ ſ3 ad fragilitatē corpis. De
corpore vtiq3 naſcit caro corporalis filius:
non tamen anima de aīa naſcitur. Si ḡ no
ſtra anima incorruptibiliter generat ⁊ im
paſſibiliter/ nullā ſentiēs diminutionē/ nō
inquinationē aliquā: ſed legitime ſm iura
diuina generat filiū ſapientiā/ ꝯſenſū accō
modās corpi ipſa itegra manet: quāto ma
gis om̄ipotēs de⁹: iam et pauloan̄ dixi/ ad
quē ois comparatio humana ſilicat: tn̄ vt va
lem⁹ dicere conamur: quanto magis de⁹ pa
ter incorruptibil incorruptibilit genuit fi
liū. Genuit autē: Cautionē meā tene: vti
q3 habēs teſtimonia ſanctaꝝ ſcpturaꝝ. Ge
nerationē ei⁹ qs enarrabit? Genuit vt vo Eſa. 53. c.
luit/ vt potēs: nihil ſubtrahēs: nulla inuidia
intercipiente potentē genuit. Dixi/ religio
ſis nō decet calumniā facere: Ego ꝟbū dei

verbum dei ꝯfiteor: nō mortale/ nō corru-
ptibile. Siquidē quod ſuſcepit pro ſalute
Pſ.15. noſtra/ clamat d illo ſcriptura: Requieſcet
caro mea in ſpe/ hoc eſt reſurrectionis ſpe:
Quoniā nō derelinques animā meā in in-
ferno: neq dabis ſanctū tuum videre cor-
ruptionē. Si eñ illud quod ſanctū vocatū
eſt filiꝰ dei/ corruptionē nō vidit/ quia ter-
tio vtiq die reſurrexit a mortuis: q̄nto ma
gis diuinitas/ que ſuſcepit corpꝰ/ icorrupti-
bilis manet: Cur dicis qd nō intelligis? Si
nō tibi ad omnia reſponſum dedero/ meri-
to ſine intellectu eſſe iudicabor. Si cominꝰ
tñ non eſt religionis iniurijs apetere: Ego
eñ non ſolum filij dei ſapientiā immortalē
eſſe aſſero/ ſed etiā cōprobabo/ q ꝛ ſanctoꝝ
dei ſapientia immortalis ſit: Nā et ſi ipſi/
hoc ē coꝝ corpa ad immortalitatē reuocā-
tur: quanto magis eorū viua illa ſapiētia/
que vſq ad ꝯſummationē ſeculi in omnibꝰ
credētibꝰ floret/ vtiq imortalis manet. Licet
in ꝓlixitate ſermonis pretermiſerim de im-
mortalitate omipotētis dei/ de eo qd dixit
1.timoth.6.c. bearꝰ apl's paulus: Qui ſolus habet imor-
talitatē: attñ replicabo textū. Subſeqr au
tē ꝛ imp̄cationē deo fauēte ꝛ donāte grati-
B am: Sic eñ ſolus imortalitatē habere de-
ſcribit/ ſicuti ꝛ ſolus potēs/ ſicuti ꝛ ſolus ſa
piēs. Quis aūt ſpiritaliū hominū ignorat
q aīa humana imortalis ē? Preterea cū ſal-
Matth.10.c. uatoris ſit ſentētia dicentis: Nolite timere
eos qui occidūt corpꝰ/ animā autē nō poſ-
ſunt occidere/ vt immortalē. Cū ergo aīa ſit
imortalis: multo magis oēs celeſtes ꝟtutes
imortales eſſe cōſpicimus. Nā cū dicat ſal-
Joh.8.f. uator: Qui verbū meū cuſtodit/ mortē nō
videbit i eternū: Et ſi qs ꝟbū chriſti cuſto-
dit/ mortē nō videbit in eternū: quāto ma-
gis ille ſm diuinitatis ſue potentiā imortalis
eſt/ cuiꝰ tantā vim habet verbū. In eo aūt
cū dicit: Qui ſolus habet imortalitatē: iā
reddimꝰ rationē. Habet quidē filiꝰ imorta-
litatē: ſed accipiēs p filiū: q oīa p illū ſunt.
Pater aūt vere ſolus habet imortalitatē:
qm̄ aliūde nō ē ꝯſecutꝰ: q genitorē non ha-
bet. q originē nō habet: Filiꝰ aūt/ vt ipſe ꝓ-
ſecutus es: q ex patre ſit genitꝰ/ ſepiꝰ eqlē fi
liū aſſerit patri: cū ipſe vnigenitꝰ deus ſem
per ꝛ in oībꝰ auctorē ſuū p̄dicet patrē: A
quo vt pauloañ dixi/ et vitā ſe ꝯſecutū hoc
Joh.5.d. mō ꝓfeſſus ē dicēs: Sicut pater habet vitā
in ſemetipſo: ſic dedit ꝛ filio vitā habere in
ſemetipſo. Intuere igitur/ qm̄ et immortali-
tatē ꝛ incorruptibilitatē ꝛ inacceſſibilitatē
vtiq a patre cū vita accepit. Pater aūt ha
bet in ſe vitā/ nō ab aliquo accipiēs: ꝛ ideo
vere bearꝰ ꝛ ſolus potens. Qui ſemetipſū Phil.2.a.
exinaniuit: pater aut filius? qui cui p obe-
dientiā feſtinant placere? quē qui dicebat:
Ego que placita ſūt ei facio ſemp? Qui eſt Joh.8.d.
iſte q ad monumentū lazari veniens dice- Joh.11.e.
bat: Pater gr̄as ago tibi qm̄ audiſti me: ꝛ
ego ſciebā q ſemp me audis: ſ ꝓpter eos q
circūſtant dixi: vt credant/ q tu me miſiſti.
Quis vtiq iſte ē q cū ceci nati oculos figu- Joh.9.a.
raret/ dicētibꝰ diſcipulis: Quis peccauit: hic/
aut parētes eiꝰ vt cecꝰ naſceret? Rn̄dit: Ne-
q hic peccauit neq parentes eiꝰ/ ſ vt manife
ſtent opa dei i illo: me oportet opari opera
eiꝰ q me miſit. Iſte eſt vbiq filiꝰ chariſſimꝰ
patri/ q et vbiq accipiēs panes: nō ꝓus fre
git/ ſed priꝰ in celū reſpexit/ et gr̄as egit ſuo
genitori: ꝛ ſic fregit ꝛ diſtribuit. Sic vtiq ꝛ
in ipſa paſſione: immo magis ꝓximus paſ-
ſioni/ vt refert euangeliſta. Etenī dominꝰ ie Matth.26.c.
ſus in ea nocte qua tradebatur/ accepit pa
nem/ ꝛ gratias agēs fregit. Hic eſt filius: vt
ſanctū nō obtundā eloquētia ſermonis/ vel
copia teſtimonioꝝ ꝓferens plurima/ ſed
compendiū finiā: qui vſq ad paſſeris mor
tem nihil ſine permiſſione patris fieri/ hoc
mō p̄dicauit dicēs: Nōne duo paſſeres aſ- Matth.10.d.
ſe veneūt: ꝛ vnꝰ ex illis nō cadet in terrā ſi-
ne volūtate patris? Hic ſane ꝛ de ſua pote
ſtate quā accepit a patre/ dicebat: Poteſta Joh.10.d.
tem habeo ponēdi animā meā: ꝛ poteſta-
tem habeo iterū ſumendi eā. Hoc eñ p̄ce-
ptū accepi a patre meo. Si ita referūt euā-
gelia: teneat qd legimus: Si quo minꝰ ali-
ud aliquid forte/ aut vt obliuioſus minus
dixi reprehendat. Nec eñ talis ſū/ vt emē-
dationē nō accipiā. Preterea cū epm̄ preci
piat bearꝰ apl's paulus docibilē eſſe: Ille ē 1.timoth.3.a.
autē docibilis/ qui quotidie ꝛ dicit ꝛ ꝓficit
docendo meliora: Nō reſpuimꝰ ſi qd meli-
us dictū fuerit: ad oīa ſumꝰ parati: Quis
inuiti afficiamur: verūtamē vt non obſtre-
patur veritati: nō noſtrā querimꝰ iniuriā/
ſed dei gloriā predicamus.
Ertū eſt qd ait apl's: Qui cū in for- 15
C ma dei eſſet. Quis eñ negat filiū eē Phil.2.a.
i forma dei? Q eñ ſit deꝰ/ q ſit dn̄s/
q ſit rex: iā puto latius expoſuimꝰ. Et quia
nō rapinā arbitratus ē eſſe ſe equalē deo/

hoc nos beatus apoſtolus paulus inſtru/
it ꝙ ille nõ rapuit: nec nos dicimus/ ſed qꝛ
exinaniuit ſemetipſum factus obediẽs pa/
tri vſq; ad mortem/ mortẽ autem crucis/ to
tis viribus pꝛędicamꝰ. Nos dicti ſumꝰ filij
gratia/ nõ natura hoc nati: Ideo vnigeni/
tus eſt filius: quia quod eſt ſm diuinitatis
ſuę naturã/ hoc eſt natus filius. Cui forte ſi
ipſi fratrẽ applicas: quia ſpũmſanctũ parẽ
atq; ęqualẽ aſſeris filio: ęque et de ſubſtã/
tia patris eum eſſe ꝓfiteris. Si ita eſt: ergo
iam nõ eſt vnigenitꝰ filius/ cũ et alter ſit ex
eadẽ ſubſtantia. Nos in patrẽ deũ innatũ
naturã non accepimꝰ: Credimꝰ qd ait chꝛi/
Joh.4.d. ſtus: Spũs eſt deꝰ. Filius natꝰ ẽ vt diximꝰ
nos: ⁊ verũ filiũ ꝓfitemur: ⁊ ſimilẽ patri nõ
denegamꝰ. Pręterea de diuinis ſcꝑturꝭ in/
ſtructi: nã quia diuerſas accuſamur dicere
naturas: hoc ſcito/ ꝙ nos dicimus/ ꝙ pater
ſpũs/ ſpũm genuit añ oĩa ſęcula: deꝰ deũ ge
nuit/ ⁊ cętera quę iã ſupꝛꝰ dicta ſũt. Uerus
innatꝰ pater verꝫ genuit filiũ. Sed cũ dicit
Joh.17.a. dñs in euãgelio: Ut cognoſcãt te ſolũ deũ
verũ/ et quẽ miſiſti ieſũ chꝛiſtũ: ſic ſolũ ve/
rũ dicit patrẽ/ quõ ⁊ ſolũ bonũ/ ⁊ ſolũ potẽ/
tẽ: quõ et ſolũ ſapientẽ: Ut puto nec ipẽ di
abolus auſus ẽ dicere/ ꝙ pater nõ ꝑfectum
genuit añ oĩa filiũ. Non eñ ꝓficientẽ ge
nuit. Hõ eñ cuiꝰ et accępiſti compationẽ: ſi
poterat ꝑfectũ mox generare filiũ/ nõ puu/
lũ generaret/ q̃ eo augmẽtatꝭ annis tandẽ
aliqñ cõpleat ſui genitoꝛis voluntatẽ. Pa
ter aũt q̃ vere beatꝰ eſt et ſolus potẽs/ talẽ
genuit filiũ qualis et nũc eſt: qualis et per/
manet ſine fine: nõ ꝓficientẽ/ ſed ꝑfectũ: q̃
q; et ꝑfectionẽ a ſuo genitoꝛe accępit: a q̃ ⁊
vitã conſecutꝰ eſt. Saluatoꝛis eſt ſentẽtia:
Matth.18.b. In oꝛe duoꝝ aut triũ teſtiũ conſtabit oẽ
Phil.2.a. verbũ. Pꝛotuliſti aplicũ teſtimoniũ: Qui
cũ in foꝛma dei eſſet/ non rapinã arbitratꝰ
eſt: quẽ ꝓ tuo arbitrio interꝑtatꝰ es: ęque ⁊
nos vt ſenſimus reſpõdimꝰ. In auditoꝛũ
ſane erit arbitrio/ qui eligant alterum de
duobus: aut certe ſm ſequentiam lectio/
nis filiũ obedientem patri aꝓbent: qui
ſe exinaniuit foꝛmam ſerui accipiens: cui ⁊
pater donauit/ vt diximus nomẽ quod eſt
ſuper omne nomen: An tuam quiſq; intel/
16 ligat interpꝛetationẽ?
Joh.20.d. Scẽdo ad deũ meũ et ad deum ve/
a ſtrũ: dñm ꝓpter foꝛmam ſerui dixiſ/
ſe quã ſuſcępit aſſeris: vt puto vt di
cis: ſi ipſe humiliãs ſe in coꝛpe dñi eſſet hu/
mano/ quãuis deuicta moꝛte triumphato
diabolo poſt reſurrectionẽ ſuam/ iſtos er/
go ſermones dicens: Aſcẽdo ad patrẽ me/
um et ad patrẽ veſtrũ: vbi iã humilitas car
nis neceſſaria nõ erat/ vt dicis ꝓpter iudę/
os: ſed integra regula fidei tradebaꝭ. Sicu
ti et in alio loco poſt reſurrectionẽ ſuã/ aſſũ
ptis diſcipulꝭ ſuis i montẽ oliueti/ dicebat:
Data ẽ mihi oĩs poteſtas in cęlo et i terra. Matth.28.d.
Euntes docete oẽs gẽtes/ baptiçãtes eos
in noĩe patris et filij et ſpũſſãcti: docentes
eos ſeruare oĩa q̃cũq; mãdaui vobis. Et ſi
filꝰ humilitatis gratia et nõ veritatis hoc
dixit: cur auſus fuit apl's eadẽ repeterer di
cere: vt deꝰ dñi noſtri ieſu chꝛiſti pater glię?
Aut vel certe: Deꝰ et pater dñi noſtri ieſu 2.Corꝭ.11.g.
chꝛiſti ſcit/ q̃ ẽ bñdictꝰ i ſęcula? Nec nõ: Ut Roma.15.b.
vnanimes in vnũ oꝛe honoꝛificetis deũ et
patrẽ dñi noſtri ieſu chꝛiſti. Adhuc aũt ag/
gregat et dicit: Bñdictus deꝰ et pater dñi 2.Corꝭ.1.a.
noſtri ieſu chꝛiſti. Cur ſane et ante incarna
tionẽ chꝛiſti etiã ſpũſſctũs ad filiũ dicebat:
Pꝛopterea vnxit te deꝰ tuꝰ? Quã vnctionẽ Ps.44.
q̃uis argumẽtari voluerꝭ/ ꝓbare nõ pote/
ris: In coꝛpe factũ ſiquidẽ baptiçatũ legi/
mus: vnctũ aũt non legimus in coꝛpe/ ſed
ex ipa lectiõe: cũ dicat: Pꝛopterea oleo lę/
ticię vnxit te ꝓ cõſoꝛtibꝰ tuis deus deꝰ tuꝰ.
Utriq; oſtendiꝭ qm̃ lęticię oleũ ꝓ vocabu/
lo olei illam lęticiaꝫ deſignat/ de qua dice/
bat ꝑ ſalomonem: Ego eram ad quem ag/ Prouer. 8.b.
gaudebat quotidie: Lętabar autẽ ante fa/
ciem eius i omni tẽpoꝛe: cũ lętaretur oꝛbe
ꝑfecto/ et lętaretur in filijs hominũ. In eo
aũt qd dicit: Ego erã ad quẽ aggaudebat
q̃tidie: vtiq; legiꝭ i libꝛo geneſeos: qm̃ ad
omnia opa filij pater ſicut legimꝰ: Et vidit Gen.1.d.
deus/ et ecce oĩa bona valde: laudans filij
ſui opus/ gaudebat et lętabatur in filio:
ęque et filius perfecta voluntate patris lę/
tabatur in conſpectu ſui genitoꝛis. Oĩs
ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad 2.timoth.3.d.
docendum. Ob quam rem nõ tranſibit io/ Matth.5.d.
ta vnum vel vnus apex. Dominus dixit:
Cęlum et terra tranſibunt: verba autem Matth
mea non pręteribunt.
Onſtat ꝙ in pꝛincipio erat filius/ et 17
c apud patrem erat/ ⁊ deus erat: ⁊ hic Joh.1.a.
erat in pꝛincipio apud deũ/ vt ꝑmo/ Col.1.b.
genitus omnis creaturę. Et oĩa ꝑ ipſum
facta ſunt: et ſine ipſo factũ eſt nihil: quod

in ſpirituſſancti perſona ſuſcipi nõ poteſt.
Nec enim talia inuenies referri ex diuinis
ſcripturis/ vt eum equalẽ aſſeras filio. Si
quidem et filiꝰ in principio erat/ pater ve/
ro ante principiũ et ſine ꝓncipio eſt/ vt in/
genitus/ vt innatus. Erat autẽ in ꝓncipio
vt primogenitus oĩs creaturę. Ante omnẽ
creaturam erat/ anteq̄ et quicquid eſſet/ ⁊
apud deum erat/et deus erat: et hic erat in
principio apud deum.
18 Quid ſi audieris patrem dicentem:
Pſ.109. q Tecũ principiũ in die virtutis tuę/
in ſplendoribus ſanctorũ: ex vtero
ante luciferum genui te. Ex ventre matris/
quod nec iudei diffidunt chriſtũ natum ꝓ/
fiteris ſm carnem: Et cur iſta teſtimonia ĩ
medium nõ proferantur/ quę illam natiui/
tatẽ demonſtrant in principio/ ſicut et prę/
cedens nos inſtruit teſtimoniuз. Si ꝓpter
corpus in quo exinaniuit ſemetipſum: qui
2.Cor.8.b. cũ diues eſſet/ ꝓpter nos pauper factus ẽ/
vt ait apoſtolus: debitorẽ ſe ſentit ſuo ge/
nitori: multo magis qui illum tantũ ac ta/
lem genuit/ei debitam venerationẽ et de/
bitum obſequiũ/ vt chariſſimus filius ne/
ceſſe eſt vt ſemꝑ offerat ſuo genitori. Opti
me proſecutus es dicens: quoniã ⁊ paren/
tibus ꝓpter formã ſerui eſſet ſubiectus. Si
enĩ parentibus ſubiectꝰ inuenit̃ quos ipſe
Ioh.1.b. creauit: quia oĩa p ipſum ſunt facta: nec
enĩ poſt tempora/ ſed ante tẽpora nouimꝰ
Luce.2.g. filiũ genitũ a patre: ſi parentibꝰ ſubditus:
vt diuinarũ ſcpturarũ auctoritas luce cla/
rius ꝑdicat: quanto magis vtiq̄ illi ſuo ge
nitori eſt ſubditus/ qui tantũ ac talẽ genu
1.Cor.15.d. it/ ſm q̄ ait apoſtolus paulus: Cuз omnia
fuerint filio ſubiecta/ tunc ⁊ ipſe filius ſub/
iectus erit illi qui ſibi ſubiecit omnia. Hoc
vis vt et a nobis dicat̃: q̄ corpori/ imo ma/
gis diſpẽſationi quam ꝓ noſtra ſalute ſuſ/
cepit/ omnia ſubiecta profiteamur. Reue/
ra et corpus patri ſubiectũ/ non filiũ ipſuз
vnigenitum deũ. Nos enĩ ſcimus et credi/
Ioh.5.d. mus q̄ pater iudicat neminẽ/ ſed omne iu/
dicium dedit filio/ vt omnes honorificent
filiũ/ ſicut honorificant et patrem. Hoc enĩ
profitemur: quia et in reſurrectione/ cũ om
nia fuerint filio ſubiecta: cum omnes eum
honorant/ et venerantur et adorant. Nec
tunc ſane filius extollit ſe/ ſed etiã cum om
nibus ſibi ſubiectis ſubditus patri hoc mõ
Math.25.c. inuenitur vt dicat: Venite bñdicti patris
mei/ poſſidete regnũ paratũ vobis ab ori/
gine mundi.
Am dictũ eſt/ quod et ipſe ꝓ tuo ar/ 19
i bitrio ſm ſenſum tuum viſus es ali
enare: Stat tamẽ aplicũ dictum: q2 Roma.8.e.
ſicut oportet orare neſcimus: ſed ipſe ſpũs
poſtulat ꝓ nobis gemitibꝰ inenarrabilibꝰ.
Et q2 argumẽta viſus es obſtrepere dicẽs:
Ergo tã miſerabil' ſpũſſanctus vt gemat.
Nos enĩ nõ miſerabilẽ ſpm̃ſanctũ dicimꝰ:
ſiquidẽ ex ipſa lectione gloria ſpũſſcti oſtẽ/
dit̃: q2 nõ ꝓ ſe gemit/ ſed ꝓ dilectione/ q2 ꝓ
ſanctis. Siquidẽ nec filius ꝓ ſe orat/ ſed ꝓ
nobis vtiq̄ poſtulat et interpellat/ ſicut iã
ꝓtuli in ꝑcedenti: Qui in modico fidelis ẽ Luce.16.c.
et in maius fidelis inuenitur.
Ec enĩ aliter aſſeri poteſt/ q̄ pater et 20
n filiuſ vnũ ſint/ niſi hoc ſane mõ quo
tuipſe et nos ꝓbare poſſumꝰ hiſſp̄is
exemplis quibus vſus es. Nam ſi vt dicis
et aplus confirmat: Qui adiungit ſe dño/ 1.Cor.6.d.
vnus ſpũs eſt. Eſt vtiq̄ vnus ſpiritꝰ in cõ/
ſenſu implens voluntatẽ dei/ ſm ſaluato/
ris magiſteriũ/ qui etiam hoc mõ nos ora/
re docuit inter cetera precum noſtrarũ/ vt
hoc dicamus: Fiat volũtas tua ſicut in cę Math.6.b.
lo et in terra. Terra vtiq̄ nos ſumꝰ. Sicut
ḡ in cęleſtibus dei fit volũtas/ vt ⁊ ĩ nobis
hoc mõ compleat̃ qui hoc oramꝰ: ⁊ hoc fa/
ctis adimpleamꝰ/ vt vnus ſpũs efficiamur
cũ dño/ qñ hoc volumus qđ deꝰ vult. Nã ⁊
ipſe filius paſſioni ꝓximꝰ/ hoc ad ſuũ geni/
torẽ vtiq̄ clamat dicẽs: Abba pater/ trãſe/ Marci.14.d.
at a me calix iſte: Verũtamen nõ ſicut ego
volo/ ſed ſicut tu vis: Oſtendit vere ſuã vo
luntatem ſubiectã ſuo genitori: ꝓpter cu/
ius voluntatẽ faciendã de cęlo deſcẽdit vt
ait: Deſcendi de cęlo: non vt faciam volũ/ Ioh.6.d.
tatem meã/ ſed voluntatẽ eius q̄ miſit me.
Conſonãs ergo ⁊ conueniẽs eſt filij volun
tas ad voluntatẽ patri. Inquantũ maior ẽ
filius vt deꝰ ab oĩ creatura/ intãtũ magĩ
conſonãs volũtati patris inuenit̃: et magĩ
adhęret ſuo genitori. Dico enĩ adhęret ſuo
genitori vt chariſſimus filius in amore et
dilectione/ et humanitate/ ⁊ conſenſu ⁊ cõ/
uenientia. Omnia quę ꝓferũtur a ſanctis
ſcpturis/ plena veneratione ſuſcipere debe
mus: Nec enim in noſtrum magiſterium
deuenit diuina ſcriptura/ vt a nobis emen/
dationẽ accipiat: Atq̄ vtinã ⁊ digni inue/
niamur ſcripturarũ diſcipuli approbari.

21 Diſciplo quę ꝓtuliſti: Neſcitis qꝛ tē-
1.Cor.3.c. ſ plū dei eſtis: et ſpūs dei habitat in
vobis? Non eñ deus habitat in bo
mine/quē nō ante ſpūſſanct⁹ ſanctificaue-
rit atqꝫ purgauerit. Deniqꝫ et ad mariā il-
Luc.1.d. lam beatam virginem dicebatur: Spiri-
tuſſanctus ſupueniet in te: vtiqꝫ ad ſancti-
ficandū ⁊ ad purgandū. Deinde ſequit̄: Et
virt⁹ altiſſimi obūbrabit tibi. Altiſſimi au
tē virt⁹ qđ chꝛiſtus ſit/ iam et ipſe ꝓtuliſti:
Veritas nō ex argumēto colligit̄/ ſed cer-
tis teſtimonijs cōpꝛobat̄. Ob quā cauſam
teſtimonia ꝓferre debebiſ: qꝛ ſpūſſanctus
deus eſt/quia dñs eſt/quia rex ē/quia crea
toꝛ eſt/quia factoꝛ eſt/quia cōſedet patri et
filio/quia adoꝛat̄: Si nō a cęleſtib⁹/vel cer
te a terreſtribus/ vt dicam: foꝛte eñ oſten-
ſurus es: quia vel ab inferis adoꝛatur. Hęc
eñ dicamus/non derogantes ſpūiſancto.
Eſt eñ ſpirituſſanctus/ vt iam ſuperius ꝓ-
1.Cor.12.a. ſecuti ſumus/ſine quo nemo poteſt dicere
dominū ieſum. Iſte eſt ſpūſſanctus ī quo
Roma.8.c. clamam⁹/abba pater. Iſte ē ſpūſſanct⁹ tan
1.Petri.1.c. tus ac talis/in quem etiam ⁊ angeli pꝛoſpi
cere concupiſcunt. Talis ē/tam potens/ et
vbiqꝫ in omni creatura/ſiue in oꝛiente/ſiue
in occidente/qꝫ etiam in ſeptētrione ⁊ meri
die: nō quiſqꝫ cum adoꝛat: nō poteſt dicere
1.Cor.12.a. dñm ieſum/ niſi in ſpūſancto. Talis ē hui⁹
natura/qui vbiqꝫ ꝑſens ſit in oñib⁹ inuo-
cantib⁹ deū in veritate. Tantus ac tał eſt/
vt vbi quiſqꝫ fuerit baptiçatus/ in eodem
eñ momento: ⁊ ſi in oꝛiente baptiçetur/ et
ſi in occidente: ⁊ vbi et vbi aſſit ſpūſſanct⁹.
Intuere quanta eſt potētia ſpūſſancti. Si
eñ quis derogat ſpūiſancto/ derogat vti-
Joh.1.a. qꝫ vnigenito dei: ꝑ quē oñia facta ſunt: et
ſine quo factū eſt nihil: ſicut ⁊ qui nō hono
rificat filium/ non honoꝛificat patrem qui
miſit illum.

22 Id qꝛ nō dixerit ſaluatoꝛ noſter chꝛi
A d ſtus: vt ipſi ⁊ nos vnū/ ſꝫ vt ipſi ſint
vnū ī natura ſua ⁊ ſubſtātia ſua cō-
coꝛdi ęqlitate quodāmodo vniti atqꝫ con-
flati: ⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus: vnū
pꝛopter indiuiduam eandemqꝫ naturam.
Recito lectionē quam legentes poſſūt ꝓ-
bare. Quid eñ chꝛiſtus dixerit? Sic ait in
euangelio/patrē ſuum oꝛans ꝓ diſcipulis:
Joh.17.d. Pater/fac illos vnum/ſicut nos vnum ſu-
mus: ſicut ego in te et tu in me: vt et illi in
nobis vnum ſint: vt cognoſcat hic mūdus
quoniā tu me miſiſti/et dilexiſti illos ſicut
me dilexiſti. Qđ lego: credo/dilectionis fe-
cit mentionē/ ⁊ nō ſubſtantię. Certū eſt au-
tē ipſum ſaluatoꝛē dixiſſe: Qui audit man Joh.14.c.
data mea et cuſtodit ea/ ille eſt qui diligit
me. Qui autē diligit me/ diligetur a patre
meo: ⁊ ego diligam illū: et veniem⁹/ ⁊ man
ſionem apud eum faciemus. Si enim tan-
ta illa ſublimitas atqꝫ maieſtas patrꝭ/ nec
non etiam filij intra vnam ędiculam men-
tis noſtrę recipitur: quanto magis vtiqꝫ fi-
lius certū eſt et ſine dubio qꝛ erit in patre?
Ita tamē vt filius/ vt alius a patre: quod
quidē expoſuiſti: Vnū ſūt pater et fili⁹/nō
tamen vnus: vnū ad concoꝛdiaꝫ pertinet/
vnus ad numerū ſingularitatis: Nam et
pauli beati teſtimoniū ꝓtuliſti/quod liben
ti animo ſuſcępimus. Siquidem firmū ge-
nus eſt veritatꝭ/quod ab ipſis etiā contra-
dicentibus pꝛomit̄. Recitaſti eñ paulū di-
xiſſe: Ego plantaui/apollo rigauit/ſed de- 1.Cor.3.b.
us incrementū dedit. Itaqꝫ neqꝫ qui plan-
tat eſt aliquid/neqꝫ qui rigat/ ſe ꝗ qui incre
mentū dat deus. Qui plantat autē et qui
rigat vnum ſunt: vnuſquiſqꝫ autem ſuam
mercedem accipiet ſm ſuū laboꝛē. Aduer- B
te igitur: quia licet vnū ſint concoꝛdia/ſed
tamen vnuſquiſqꝫ ſuam mercedem accipi-
et ſm ſuum laboꝛē. Intuere ergo ⁊ illud qđ
dominus ait: Ego et pater vnum ſumus: Joh.10.f.
Quod certa fide a nobis creditur et ſuſci-
pitur. Qui dicit/ego/filius eſt: Qui dicit/
et pater/alterum patrem oſtendit: vnū ait/
non vnus. Sępius dictū eſt/ quia vnū ad
concoꝛdiam pertinet: Quomodo nō vnū
pater et filius: cum quando clamat filius:
Ego quę placita ſunt patri facio ſemper? Joh.8.d.
Tunc demū non eſſet vnum cū patre/ ſed
contraria patri faceret aliquādo. Sic autē
et apoſtoli vnū ſunt cum patre et filio/ in
eo qꝛ in omnibus ad voluntatē dei patris
reſpicientes/ad imitationē filij ſubditi vni
deo patri et ipſi inueniuntur. Et non tm̄ ꝓ
apoſtolis legimus ſaluatoꝛem oꝛaſſe/ vt
vnum ſint/ſed etiam ꝓ crediturs ꝑ verbū
illoꝛum: In me/vt omnes vnum ſint/ſicut Joh.17.d.
tu pater in me/ et ego in te: vt et illi in no-
bis vnum ſint: vt cognoſcat hic mundus
quia tu me miſiſti: ⁊ dilexiſti illos ſicut me
dilexiſti. Dilectionis fecit/vt diximus/mē-
tionem/et non diuinitatis. Quis aūt igno
rat qꝛ paul⁹/paulus ē: ⁊ apollo/apollo ē: cū

1.Cor.15.b. quãdo dicat ipſe paulus: Plus omnibꝰ illꝭ la
borauí: nõ ego autẽ/ ſed gratia dei mecũ:
Nam qui plus laborat/ plus cõſequitur.
Verũtamen vnũ ſunt/in conſenſu/in con
uenientia/in dilectione: quando id faciunt
quod deus vult.
23 Dicis ꝙ vnus eſt deꝰ. Aſtrue ſi pater
d ꝛ filius ꝛ ſpũſſanctꝰ vnus eſt deꝰ: an
ſolus pater vnus deus dicẽdꝰ ẽ: cu
ius filius chriſtꝰ noſter eſt deꝰ: iudaico mo
re hortarꝭ nos ꝓfiteri vnũ deũ? An de ſub
iectione filij potius/ſm ꝙ habet fides chri
ſtiana/oſtendiſ vnũ eſſe deus: cuiꝰ filiꝰ no
ſter eſt deus vt diximꝰ? Nã quia pater ꝛ fi
lius nõ eſt vnus/vel paulo crede dicẽti/qd
ꝑ ſingulas fere epiſtolas ꝓnunciat dicens:
Grã vobis ꝛ pax a deo patre veſtro et do
1 Cor.8.b. mino ieſu chriſto. Adhuc autẽ vnꝰ deus pa
ter/ex ꝗ omnia/et nos in ipſo: et vnꝰ dñs ie
ſus chriſtus/ꝑ quẽ omnia et nos ꝑ ipſũ. Iſte
eſt qui a nobis chriſtianis vnꝰ deus ꝑdica
tur: quẽ filius vnũ ꝓnunciat bonũ/ dicẽs:
Marci.10.c. Nemo bonus/niſi vnꝰ deus: nõ ꝙ chriſtus
Joh.10.b. non ſit bonus: Ipſe enĩ ait: Ego ſum pa
ſtor bonus: non ꝙ ſpũſſanctꝰ nõ ſit bonus:
Pſ.142. Audi ꝓphetã clamãtẽ: Spũs tuꝰ bonꝰ de
ducet me in viã rectã. Audi aũt adhuc ſal
Matth.12.c. uatoris teſtimoniũ dicẽtis: Bonus homo
de theſauro cordis ſui ꝓfert bona. Nec nõ
etiã et omnis creatura dei bona valde. Si
creatura bona/ſi hõ bonus/ſi ſpũſſãctꝰ bo
nus/ſi chriſtꝰ bonꝰ: quemadmodũ vnꝰ bo
nus requirendũ eſt: Quia vtiqꝫ ſic ait ſal
Marci.10.c. uator: Nemo bonꝰ/niſi vnꝰ deus: eo ꝙ ipſe
eſt fons bonitatꝭ: qui ꝙ ẽ bonꝰ a nemine ac
cepit: Nã ꝛ chriſtus ꝙ eſt bonuſ/a ſuo geni
tore eſt vt ſit bonus: ꝛ omnis creatura dei
bona ꝑ chriſtũ accepit vt eſſet bona. Sꝫ ſi
ue filius/ſiue ꝗ ꝑ illũ ſunt facti/de illo vno
fonte bonitatis vnuſquiſqꝫ ſm menſuram
fidei ſuę aſſũpſerunt vt eſſent boni. Pater
aũt vnus ꝙ ẽ bonus/ a nemine accepit. Et
ideo ait chriſtꝰ: Nemo ẽ bonꝰ niſi vnꝰ. Sic
ꝗ vnus eſt deꝰ: qꝛ vnus ẽ incompabilis: qꝛ
vnus eſt immẽſus/vt iã ſumus ꝓſecuti.
24 Non denegamꝰ/ꝙ filiꝰ diligat patrẽ:
Joh.14.d. n cũ quãdo et ſcriptũ legimꝰ: Vt ſciat
hic mũduſ quia diligo patrẽ: et ſicut
mandatũ mihi dedit pater/ ſic facio. Con
ſtat filiũ ꝛ diligi: ꝛ mandatũ patris vt ipſe
aſſerit implere: Et ideo vnũ ſunt/ſm ꝙ ait:
Joh.10.f. Ego ꝛ pater vnũ ſumus: Nam in eo ꝙ di
cit: Qui me videt/videt et patrẽ: certa fide Joh.14.b.
credendũ eſt/ quia qui videt filiũ/ ꝑ filium
videt ꝛ intelligit patrẽ.
Ropter formã ſerui/maiorem patrẽ 25
p profeſſus es: quod mihi nimiũ ſtul
tũ eſſe videſ. Scimus enĩ ꝙ ꝛ ipſe ꝑ
tuliſti in forma ſerui: etiã et angelis minor
eſt factus. Nec enĩ ſatis in gloriã dei ꝓfectꝰ
es/qui ad formã ſerui angeli maiorẽ ꝛ pa
trẽ ꝓfiterꝭ. Ad formã ſerui angeli maiores
ſunt. Nec enĩ ad hoc venit chriſtus/vt nos
inſtrueret ꝙ ad formã ſerui maior ẽ pater:
ſed ideo veritas ad nos venit/vt vtiqꝫ do
ceret nos: Atqꝫ ꝙ enl pater filio maior ẽ: et
hoc filio qui magnus eſt deus. Nos enĩ ſic
glorificamus patrẽ/vt magno deo maiorẽ
illum profiteamur: vt alto ſublimiorẽ an
nunciemus. An vero hic iſte eſt debitus
honor dei/vt forma ſerulli maior ſit pater/
tu videris.
Dicis ꝙ ſe diuinitas patribus oſten A
d dit: ꝛ pauloante ꝓſecutꝰ es/ꝙ vtiqꝫ 26
diuinitas ſit inuiſibilis. Oſtendit ſe
ſane nõ pater qui inuiſibilis ẽ: ne ſi dicamꝰ
patrẽ viſuꝫ fuiſſe/apſm reddamus menda
cem qui ait: Quẽ vidit hominũ nemo/ ne 1.timoth.6.c.
qꝫ videre poteſt. Et non ſolum inuenimur
nouo reſiſtere teſtamento/ verumetiã ꝛ ve
teri pari modo contrarij inuenimur. Deni
qꝫ ſic ait moyſes: Non poteſt quiſqꝫ deum Exo.33.d.
videre et viuere. Ipſe ſane moyſes deſcri
pſit in libro geneſeos/ꝙ ab illo primo ho
mine adã vſqꝫ ad ipſam incarnationẽ/ſem
per filius viſus ẽ: Nam ſi teſtimonia quę
ris: vtiqꝫ habes poſitũ patrẽ ad filiũ dicen
tẽ: Faciamus hominẽ ad imaginẽ et ſimi Gen.1.d.
litudinem noſtram. Sequitur: Et fecit de
us hominẽ. Quis vtiqꝫ deus niſi filiꝰ? Hoc
vtiqꝫ et tu ĩ tuis tractatibꝰ expoſuiſti. Iſte
ergo filius qui ꝓpheta ſui genitoris/ qui ꝛ
dicebat: Non eſt bonum ſolum eſſe homi Gen.2.c.
nem: faciamus ei adiutorium ſm ſe: Iſte fi
lius adę eſt viſus/ſm ꝙ legimus adam di
centẽ: Vocem tuam audiui ambulantis ĩ Gen.3.b.
paradiſo/et abſcondi me: quia nudus erã.
Habes vtiqꝫ ꝙ deus dixit ei: Et quis tibi
indicauit quia nudus eras/niſi de ligno de
quo pręceperaꝫ tibi ne manducares/ ex eo
manducaſti? Hic deus et abrahę viſus eſt: Gen.18.a.
Et quia filius viſus eſt abrahę/ſi vis crede
re: vtiqꝫ ipſe vnigenitus deus in ſancto eſ
firmauit euãgelio/dicens ſic: Abrahã pater Joh.8.g.

veſter exultauit vt videret diē meū: et vi-
dit/ et gauiſus eſt. Hic etiā filius a iacob vi-
ſus eſt: qui in figura quo erat venturus/ id
eſt hominis/ ante premeditatus colluctaſ-
ſe cum iacob inuenitur: Unde et dicebat:
Gen.32.f. Uidi dominū facie ad faciem: et ſalua fa-
cta eſt anima mea. Et loci ipſius vocabu-
lum nuncupatū eſt: viſio dei. Hoc ipſum af-
firmans vtiqȝ deus/ qui i premeditatione
colluctabatur cuȝ iacob: quod in paſſione
chriſti impletū videmus: Ait em ad ipſum
iacob: Jam non vocabitur nomen tuum
iacob/ ſed iſrael erit nomē tuū: hoc eſt/ ho-
mo videns deū. Hunc et in nouo et in ve-
teri teſtamento viſum ꝓbam⁹. De hoc apo-
Joh.1.b. ſtoli dicebant: Et vidimus gloriā eius/ glo-
B riam quaſi vnigeniti a patre. Ceterū ſi vt
ipſe conaris/ pater viſus eſſe aſſeratur: mē-
daces ſunt apud nos omnes ſcripture: Nā
deniqȝ inuiſibilem patrem paulus predi-
cat: et domin⁹ in euangelio affirmat. Se-
pius nos accuſas: Quaſi eñ audenter atqȝ p-
ſumenter ea que nō ſunt dicenda a nobis
dicantur: quod quidē in arbitrio erit legē-
tium ꝓbare. Nec eñ ſic loquimur vt alicu-
ius laudē conſequamur/ ſed ſtudio colligē-
de fraternitatis/ que vobiſcum eſt. Aut ob
quam forte et ipſe ꝓuocare nos dignatus
vt reſponſum demus: vt i nobis illi deuo-
tati ſic tue cōſentiāt/ vt dixerim ꝓfeſſioni/
neceſſe fuit me ꝓpter timorē dei dare tibi
reſponſū. Siquidē non tm̄ verbis me nu-
dare conatus es a diſcipulatu coꝝ/ verum-
etiam tractatum tuū dediſti: ad quod ne-
ceſſe eſt me reſpondere ea que de inuiſibi-
litate omnipotentis dei ꝓſecutus ſum. Et
iā et ipſe licet alio ꝓpoſito/ attamē tuis ver-
Matth.3.d. bis affirmaſti: q ſpūſſanctus in ſpecie colū-
Luc.3.e. be ſit viſus/ necnō et in ſpecie ignis: Filius
ſane in forma hominis: Pater aūt neqȝ in
ſpecie columbe/ nec in forma hominis: nec
aliqñ vertit ſe in formas/ ſed nec aliqñ ver-
Exo.3.d. titur: De quo ſcriptū ē: Ego ſum qui ſum:
et non ſum mutatus. Filius ſane in forma
dei conſtitutus iam/ vt ipſe ꝓtuliſti/ formā
ſerui accepit: quod nō pater. Spūs eque ſā-
ctus ſuſcepit ſpeciē columbe/ quam non ſu-
ſcepit pater. Scio ergo/ qȝ vnus ē inuiſibiſ/
vnus etiā incapabilis atqȝ immēſus: Oro
et opto diſcipulus eſſe diuinarū ſcriptura-
rum: nam et ſuperius credo retinere religi-
onē tuā/ q ſicut dedi reſponſum/ qȝ ſi ꝓtule-
ris/ q pater et fili⁹ et ſpūſſanct⁹ vnā habeant
virtutē/ vnam ſubſtantiā/ vnam deitatem/
vnam maieſtatem/ vnam gloriam: ſi affir-
maueris te diuinis ſcripturiſ/ ſi alicubi ſcri-
pti lectionem protuleris: nos eñ diuina-
rum ſcripturarū optam⁹ inueniri diſcipuli.

Subſcriptio: Maximinus epiſco-
pus ſubſcripſi. Et poſt collationē ꝑ-
ſentiū/ Auguſtinus ita dixit:

Uxilio principū munitū me lo- A
a qui dixiſti/ nō ſm timorem dei:
Sed hominib⁹ quib⁹ donat de-
us intellectū/ ſatis apparet quis
loquaſ ſm timorē dei: vtrū qui obedienter
audit dn̄m dicentē: Audi iſrael: dominus Deut.6.a.
deus tuus deus vnus eſt: quod nos et ob-
temperanter audimus/ et fideliter predica-
mus: An ille qui hoc ſic audire nō vult/ vt
duos dn̄os eſſe cōtēdat: atqȝ ita introdu-
cendos duos deos et duos dn̄os oſtēdat ſe
non timere vnū dn̄m deū dicentē: Audi iſ-
rael/ dn̄s de⁹ tuus de⁹ vn⁹ eſt. Scis aūt ſer-
monē tuum ꝓlixiſſimū occupaſſe nobis tē-
pora quib⁹ reſpondere poſſemus: et tantū
diei remanſiſſe/ quantū om̄ino non ſuffice-
ret: vt ea que dixiſti/ ſaltē nobis relegeren-
tur. Noueris tamē oīa que ꝓtuliſti: vt pro-
bares deū eſſe filiū dei/ et magnū deū: et na-
tum eſſe ex patre/ et aliū eſſe ipſum/ et alium
eſſe patrē: quoniā nō eſt pater ipſe qui fili-
us/ ad ingentes moras ꝑtinuiſſe/ quib⁹ ne-
ceſſariuȝ temp⁹ abſumeres/ qñ nobis abs
te probandū eſſet/ quod et nos eſſe verū fa-
temur. Non eñ dicimus ipſum eſſe patrē
qui eſt filius/ aut ipſum eſſe patrē vel filiū/
qui eſt i ipſa trinitate ſpiritusſanct⁹. Proꝛ-
ſus alius eſt ille/ alius ille/ alius ille: ſed ſi-
mul omnes vnus eſt dn̄s deus. Si eñ di-
xerim⁹ duos eſſe dominos deos/ vnū ma-
gnū/ alterū maiorē: vnū bonū/ alteruȝ me-
liorem: vnum ſapientem/ alterum ſapien-
tiorem: vnum clementē/ alterū clementio-
rem: vnum potentē/ alteruȝ potentiorem:
vnum inuiſibilē/ alterum inuiſibiliorem:
vnum verum/ alterum veriorem: et ſi quid
aliud iſto modo ſentire mōſtraſti/ vt duos
dn̄os nos habere ſuaderes: Si hoc ergo di- B
xerimus: arguet nos ipſe deus/ dicens qd
iam commemoraui: Audi iſrael/ dominus
deus tuus deus vnus eſt: Tanqȝ dicat no-
bis: Filij hoim vſqȝ q graues corde: vt qd Ps.4.
diligitis vanitatē/ et queritiſ mendaciū? Ut

quid vobis facitis duos dominos deos?
Quare me clamātē: Audi iſrael/nō vultis
Deut.6.a. audire: Dominus deus tuus deꝰ vnus ē:
⁊ contra me clamatis: dñi dei noſtri domi/
ni duo ſunt? Nūquid hoc faceretis ſi iſrael
eſſe velletis? Cū hoc ergo nomē interpretē
tur/homo videns deū: rogo te/da veniā: ſi
tu nō vis: ego volo eſſe iſrael: Volo ꝗppe
in eoꝝ ꝯſortio cōputari/quibꝰ donat̃ vide/
re deū: Et gratias illi agimꝰ/q₂ facit nos vi
1.Cor.13.d. dere nūc ꝑ ſpeculū in enigmate/tūc aūt fa/
cie ad faciē/ſicut aplus dicit: Videmꝰ itaq₃
donāte ipſo: ⁊ ſi adhuc ꝑ ſpeculū i enigma/
te/tñ videmuſ. Inter ſe nō ſint duo iſta cō/
traria: vt ⁊ aliꝰ pater ſit/aliꝰ filiꝰ/alius ſpūſ/
ſanctꝰ: Et tñ hi tres ſimul vnꝰ ſit dñs deus.
Egi ſicut potui/ vt hoc etiā tu videres: ſed
reſiſtere maluiſti: q₂ iſrael eſſe noluiſti. Sed
ſi hoc videre adhuc forſitan nō potes/crede
⁊ videbis: Intelligēdo eñ videnť iſta/non
oculꝰ carnis intuēdo. Et ſcis vtiq₃ dixiſſe ꝓ/
Eſa.7.b. phetā: Niſi credideritis nō intelligetis. Cū
Deut.6.a. ꝗ audis: Dñs deus tuꝰ deꝰ vnꝰ eſt: noli du/
os dños deos facere/patrē ⁊ filiū. Et cū au
1.Cor.6.d. dis: Neſcitis/q₂ corpora veſtra mēbra ſunt
chriſti. Cū ꝗ hec audis/noli negare deū eſſe
ſpm̄ſanctū: ne templū creature facias mē/
bra creatoris. Prīꝰ crede iſtos tres: ⁊ in ſu/
is ſingulꝰ ꝑſonis tres eſſe: ⁊ tñ ſimul nō tres
dominos deoſ/ſed vnū dñm deū eſſe: ⁊ da/
bit credenti ⁊ adoranti ipſi dñs intellectū/
vt id quod credis/etiā videre/ id ē itellige/
re merearis: Nā conſidera diligenter oia ꝗ
ꝓlixa diſputatiōe dixiſti: et videbis ex hoc
errore deſcēdere quo facit duos dños de/
os/ contra clariſſimā vocē dñi dei dicētis:
Deut.6.a. Dñs deꝰ tuus deus vnꝰ eſt. Et negans de/
um ſpm̄ſanctū/cuiꝰ ſanctū negare nō pote/
ſtis templū. Hec iterim poſt collationē no/
ſtrā quā ꝑſentes alternatim locuti ſumꝰ/te
admonuiſſe ſuffecerit. Si aūt dñs voluerit
qm̄ longū eſt: ⁊ tu remeare feſtinas añ ocu
los eoꝝ qui legere voluerint: quanta pote
ro ꝑſpicuitate conſtituā: et te veris quidē
teſtimonijs diuinis/falſa tamen veſtra do/
gmata ꝓbare voluiſſe velis nolis oſtendā.

Alia manu: Augꝰ epūs ſubſcripſi.

Itē ecōtra/alia manu: Maximinus:
Cū explicaueris hunc libellū ⁊ ad
me trāſmiſeris: niſi ad oīa reſpon
ſum dedero/culpa explicaberis.

Antonius geſta contuli.

Diui aurelij auguſtini hipponē/ſis epi/cōtra maximinū hereticū arrianoꝝ epm/liber ſecūdus incipit: In quo ꝓpoſitiones ſuas in primo libro adductas corroborat.

Prefatio

Iſputationi
d maximini arrianoꝝ epi/cu
ius ꝓlixitate ſpacium diei/
quo ꝑſentes conferebamꝰ/
abſumpſit/reſponſionē de/
bitā reddens: Ad ipſum loqui debeo vtiq₃
ſiue adhuc exiſtimet contradicendū eſſe cū
legerit: ſiue domino in eius corde mirabi/
liter operante/manifeſte conſentiat verita
ti. Quid tibi viſū ē homo arriane/ tā mlta
dicere: ⁊ ꝓ cauſa ꝗ iter nos agit̃ nihil dice/
re: quaſi hoc ſit reſpōdere poſſe qđ ē tacere
nō poſſe? Prīꝰ itaq₃ oſtendā refellere te nō
potuiſſe que dixi: deinde quantū neceſſari/
um videbitur/ego refellā que ipſe dixiſti.

Go certe reſpondēs verbis (Ca.1.
e tuis/vbi aiſti a vobis vnū deū co/
li: Cōſequēſ ē inquā/ vt aut nō cola
tis chriſtū: aut non vnū deū colatiſ/ ſed du/
os. Ad hoc tu reſpōdere conatꝰ/multū qui/
dem locutus es/ aſſerens ꝙ ⁊ chriſtū deum
colatiſ: Sed duos deos a vobis coli: ꝗuis
non negaueris/ tamē non auſus es ꝯfiteri:
Sēſiſti eñ duos deos eē colēdos/ chriſtia/
nas aures ferre nō poſſe. O ꝗ de ꝓximo te
corrigeres/ ſi timeres credere qđ dicere ti/
muiſti. Cū eñ clamat et aplus: Corde cre/ Roma.10.b.
dit̃ ad iuſticiā/ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē:
Si ad iuſticiā putas ꝑtinere quod credis:
cur hoc ad ſalutē etiā ore nō confiteris? Si
aūt duoſ deos colēdos ad ſalutē nō ꝑtinet
ꝯfiteri/ſine dubio nec ad iuſticiā ꝑtinet cre/
dere. Qui ꝗ nō vis tali cōfeſſione reū tene/
ri os tuū/ꝗre nō mundas a tali credulitate
cor tuū? Tene cū catholica fidē rectā: nō te
pudeat emēdare ꝑuerſam: Tene cū catholi
ca patrē quidem nō eſſe qui filius eſt: et fi/
lium non eſſe qui pater eſt: et deū eſſe pa/
trem et deum eſſe filiū: verūtamen ambos
ſimul non duos deos eſſe/ſed vnum. Iſto
modo ſolo fiet/ vt et patrem colas et fili/
um: nec tamē duos deos eſſe colendos di/
cas/ſed vnū: ne reatu impietatiſ tua conſci/
entia cōpūgatur/qñ ſonuerint i aurībꝰ tuiſ
dicta diuina/ q₂ nullꝰ deꝰ niſi vnꝰ. Et/ Au/ Deut.6.a.
di iſrael/dominꝰ deus tuus deus vnus eſt:

Deut.6.b. quando audis: Dominū deū tuum adora-
Matth.4.b. bis/ ⁊ illi ſoli ſeruies: ſecurꝰ poſſis non ſoli
patri/ ſed ⁊ filio ea quę vni deo debeť ſerui-
tute ſeruire. Memento ꝙ non te reſpondiſ-
ſe ad illud quod obiecerā: non a vobis co-
li vnum deum/ ſed duos. Ca.II.

Secundo loco egi tecū de vbis tu-
is/ vbi dixeras: deum patrē ad hu-
mana non deſcēdiſſe ꝯtagia: quaſi
chriſtus illa in carne ꝑpeſſus ſit. Et admo-
nui/ quomodo contagium intelligi ſoleat:
non vtiqꝫ niſi in aliquo vitio: a quibꝰ omi-
bus immunē nouimꝰ chriſtum. Nec ad hoc
quicꝙ̄ reſpōdere potuiſti: Teſtimonia ꝗp-
pe diuina/ quę abs te cōmemorata ſunt/ ni-
hil te adiuuare potuerunt: Non eñ eis ꝓ-
bare potuiſti humano chriſtū attamina-
tum eſſe contagio. Quod enī apoſtolū di-
2.Cor.5.d. xiſſe cōmemoras: Qm̄ chriſtus cum pecca
tor nō eſſet/ peccatū ꝓ nobis fecit: Lege di-
ligētius: et ne forte mendoſum incurreris
codicem: aut latinus interpres errauerit/
grecū inſpice: ⁊ inuenies non chriſtū ꝓ no-
bis feciſſe peccatū/ ſꝫ a patre deo ipſū chri
ſtum factū eſſe peccatū/ id ē ſacrificiū ꝓ pec
cato. Ait eñ apoſtolus: Obſecramꝰ ꝓ chri
ſto recōciliari deo: eū qui nō nouerat pec-
catū/ ꝓ nobis peccatū fecit. Nō ergo fecit
ipſe pctm̄/ ſed eū deus ꝓ nobis pctm̄ fecit:
hoc eſt vt dixi/ ſacrificiū ꝓ peccato. Si ꝗ re-
colas vel relegas: inuenies in libris veterī
teſtamenti/ pctā appellari ſacrificia ꝓ pctis.
Siſitudo etiā carnis pcti/ in ꝗ venit ad nos/
Roma.8.a. dicta eſt ⁊ ipſa peccatū. Miſit inquit deus
filiū ſuū in ſimilitudine carnis peccati/ ⁊ de
peccato damnauit peccatū in carne: hoc ē/
de ſimilitudine carnis peccati/ quę ipſius
erat/ damnauit peccatū in carne peccati/ ꝗ
noſtra eſt. Propter hoc etiam de illo diciť:
Roma.6.b. Qꝫ enī mortuus eſt peccato/ mortuus ē ſe-
mel: ꝙ autē viuit/ viuit deo. Peccato enī
mortuꝰ eſt ſemel: qꝛ ſimilitudini carnis pec
cati mortuus eſt/ quādo moriendo exutus
ē carne: vt ꝑ hoc myſteriū ſignificaret eos
qui in morte ipſius baptiçantur/ mori pec
cato vt viuant deo. Sic etiā ꝑ crucē factus
Gal.3.b. eſt ꝓ nobis maledictū: Pendens quippe in
ligno/ mortem quę de maledicto dei vene-
rat/ ſuſpendit in ligno: atqꝫ ita vetus homo
Roma.6.a. noſter ſimul fixus eſt cruci: Ut non men-
Deut.21.d. daciter dictū intelligať in lege: Maledictꝰ
omnis qui pendet in ligno. Quid ē maledi-
ctus/ niſi terra es et in terrā ibis? Et quid ē Gen.3.d.
omis/ niſi qꝛ ⁊ ipſe chriſtꝰ/ qui cum eſſet vi-
ta/ mortuus eſt: tamē vera morte/ nō ficta?
Si intelligas iſta myſteria/ ſimul itelliges
nō eſſe contagia. Sed quid ad nos/ ſi more
tuo loquens/ contactum forte mortalium
voluiſti appellare contagiū: cum tamē no-
biſcū ſentias: dn̄m ieſum/ nec in ſpū nec in
carne vllū habuiſſe peccatum? Ca.III. A

Tertio loco de inuiſibili deo cū age-
rem/ admonui vt crederes: inuiſibi
lem non ſolum patrem/ ſed etiam
filium ſm̄ diuinitatem/ non ſm̄ carnem: in
qua cum viſibilē mortalibus apparuiſſe ꝗs
negat? Unde ⁊ alio loco poſtea diſputaui.
Tu aūt cedens manifeſtiſſimę veritati/ cō-
ſenſiſti eſſe inuiſibilem filium: ac ꝑ hoc de-
ſtruxiſti quod dixeras/ vnum inuiſibilē pa
trem. Sed rurſus tua ꝯſenſione turbatus/
quia inuiſibilē etiam filiū eſſe cōſenſeras:
auſus es dicere: minora videri a maioribꝰ/
maiora vͦo a minoribꝰ nō poſſe videri: Di-
cēs angelos videri ab archāgelis/ aīas ab
angelis: angelos vͦo ab anima nō videri:
Uñ etiā chriſtū ſm̄ diuinitatis ſuę ſubſtā-
tiā/ nō ſolū ab hominibꝰ/ ſed nec a virtuti-
bus videri aſſeris. Ideo patrē ſolū inuiſi-
bilē eſſe dixiſti: quia ſuperiorē non habet a
quo circūſpiciatur. Dic nobis rogo te: qñ
tibi indicauerunt archāgeli/ ꝙ ipſi videant
angelos: nō autem videantur ab angelis?
Quibus narrantibus angelis cognouiſti/
ꝙ ipſi videant animas/ animę illos nō vi-
deant? A quo hoc audiſti/ vñ didiciſti/ vbi
legiſti? Nōne melius diuinis libris animū
intēderes/ vbi legimus et ab hoīb ꝰ ange-
los viſos qñ voluerūt et quō voluerūt vi-
deri/ iubēte vel ſinēte omniū creatore? Ue- B
rūtamen qui dixeras/ ideo ſolum dicendū
inuiſibilem patrē/ quia non habet ſuperio-
rem a quo circumſpiciať: confeſſus es poſt
ea filium eſſe viſibilē: contra te ipſum ꝓfe-
rens euangelicū teſtimoniū/ vbi dicit ipſe
filius: Nō quia patrē vidit quiſꝙ̄/ ſed qui Joh.6.e.
eſt a deo/ hic vidit patrē: Ubi te quidē ve-
ritas apertiſſime vicit: ſed tu nolens/ ab er-
rore liberari/ noluiſti ſalubriter vinci. Cum
eñ contra te cōmemoraſſes euangelicū te-
ſtimonium quod claruit a filio videri pa-
trem: dicente ipſo filio: Sed qui eſt a deo/
hic vidit patrem: mox addidiſti de tuo: ſed
vidit incapabilem. Interim quod dixeras

perdidiſti/ſolū eſſe inuiſibilē patrē: qꝛ non
habet ſupiorē: quādoquidē veritate vict⁹/
eum videri ab inferiore confeſſus es. Uos
eñ dicitis inferiorē filiū/ a quo tamē patrē
videri teſte filio cogēte dixiſti. De incapa-
bili poſtea videbimus/ vt etiam te illic ve-
ritas vincat. Non eñ de capabili ⁊ incapa
bili/ſed de viſibili et inuiſibili inť nos que-
ſtio verſabatur: in qua queſtione ſi tibiipſi
tuipſe viſibilis es/victum te eſſe vides.

q Uarto loco egi tecū de (Ca. IIII.
imortali deo/etiā filio: qm̄ tu illud
1.thimoth.6.c. qđ ait apls: Qui ſolus habet im-
mortalitatē/ſic intelligi voluiſti/tanq̄ de ſo-
lo patre ſit dictū: cū ille hoc nō de patre di-
xerit/ſ; de deo/qđ ē pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs.
Oſtēdi ḡ et filiū habere immortalitatē ſm
ſubſtantiam diuinitatis ſue: Nam ſm car-
nem quis negat eum fuiſſe mortalem? Tu
autem cum mihi reſpondere ad hunc locū
velleſ/perſpicua veritate concluſus: etiam
deum filiuz immortalitatē habere confeſ-
ſus es. Uictus es igitur i eo q̄ dicebas de
patre tm̄ dixiſſe apoſtolū/ q̄ ſolus habeat
immortalitatē. Neq; eñ pptere a vinculis
veritatis elaberiſ/quoniā dicis: habet qui-
dē filius immortalitatē/ ſed accipiēs a pa-
tre: nō queriť vnde habeat/ſed vtrū habe-
at. Tu eñ de patre ſolo vis itelligi qđ ſcri-
ptum eſt: ſolus habet immortalitatē pror-
ſus a nullo acceptā. Pater habet immorta
litatē: ⁊ a patre acceptā filius habet imor-
talitatē: tamē ⁊ pater ⁊ filius habēt immor
talitatē. Alioquin ſi eā nō habet filius/pa-
ter eam non dedit filio: aut acceptā pdidit
filius. Dedit autē pater/ nec pdidit filius:
Nec pater dando pdidit quod generando
dedit. Habet ergo immortalitatē ⁊ pater ⁊
filius/nō pater ſolus. Cogeris itaq; confi-
teri non de ſolo patre dictū eſſe: qui ſolus
habet immortalitatē: qꝛ coactus es confi-
teri q̄ ⁊ filius habeat immortalitatē: habet
autem hanc ſolus/ſed deus: qđ non ſolus
eſt pater: quia hoc eſt et filius: ⁊ vterq; ad-
iuncto ſpūſctō vnus ē deus. Sed quare ſo
lus deus dictus ſit habere immortalitatē:
cū ⁊ anima p ſuo mō ſit immortalis/et alia
ſpiritalis celeſtiſq; creatura/ poſtea videbi
mus. Nūc autem ſufficit nobis/ q̄ ad ea q̄
dixi nihil reſpōdere potuiſti: ⁊ non ſolū pa
trē/ſed q̄uis ab ipſo habere/tm̄ imortalita
tē etiā filiū coactus es confiteri. Ca. V.

Uinto loco oſtēdi/vnde maior ſit A
q pater filio: quia nō deo maior eſt:
vñ illi coeternus ē filius: ſed homi
ne maior eſt/ q̄ ex tēpore factuſ eſt fili⁹. Ibi
cōmemoraui apoſtolicū teſtimoniū: Quia
cū in forma dei eſſet/nō rapinā arbitratus Phil.2.a.
eſt eſſe ſe eq̄lez deo. Natura q̄ppe illi fuerat
dei eq̄litas/nō rapina. Ad qđ tu reſpōdens
dixiſti: Quis eñ negat filium eſſe i forma
dei? Q; eñ ſit deus/ q̄ ſit dñs/ q̄ ſit rex/iam
puto latius expoſuimus: Et quia nō rapi-
nā arbitratus ē eſſe ſe equalē deo/ hoc nos
beatus apl's paulus inſtruit: q̄ ille non ra-
puit: nec nos dicimus. Hec verba tua non
ſolū nihil habent aduerſus nos/ ſed magiſ
apparent eſſe p nobis. Si eñ confiteris dei
formā: cur nō aperte dei filiū deo cōfiteris
equalē? Preſertim/ quia de xbis apli vbi
ait: Nō rapinā arbitratus ē eſſe ſe equalē
deo: non potuiſti p tuis partib⁹ inuenire
qđ diceres. Et qꝛ hoc dixiſſe aplm nō potu
iſti negare: ideo dixiſti/ q̄ ille nō rapuit/nec
nos dicimus: tanq̄ hoc ſit: nō rapuit/qđ ē
nō habuit. i. eq̄litatē dei: Atq; ita dictū ſit:
Nō rapinā arbitratus ē eſſe ſe eq̄lē deo: ac
ſi diceretur: Non arbitratus eſt eſſe/ rapi-
endā equalitatē dei: eo q̄ ab illo fuerit alie
na. Raptor eñ rei aliene vſurpator eſt: tā-
q̄ hoc filius cū poſſet rapere noluiſſet: Qđ
vides quāta inſipiētia ſentiať. Ergo intel-
lige apoſtolū ideo dixiſſe: non rapinā arbi
tratus eſt eſſe equalis deo: quia nō alienū
arbitratus eſt eſſe q̄ natus eſt: ſed tm̄ q̄uis
equalitatē dei nō fuerit arbitratus alienā
ſed ſuam/ſemetipſum exinaniuit: nō que-
rens que ſua ſunt/ſed que noſtra ſunt: Qđ B
vt noueris ita eſſe: attende vñ ad hoc apo-
ſtolus venerit. Cum eñ chriſtianis humi-
litatem p̄cipere charitatis: Alter alterū:
inquit exiſtimantes ſuperiorez ſibi: non q̄ Phil.2.a.
ſua ſunt vnuſquiſq; intendētes/ſed que ali
orum. Deinde vt exemplo chriſti hortareť
non ſua q̄rere vel intēdere/ſed q̄ alioꝝ ſūt:
Singuli quiq; inquit hoc ſentite in vobis
quod ⁊ in chriſto ieſu: Qui cū in forma dei
eſſet/que illi erat ſua/non rapinā arbitrat⁹
eſt: hoc eſt nō alienū arbitratus eſt eſſe eq̄-
lis deo: ſed tamē querēs noſtra nō ſua/ ſe-
metipſum exinaniuit: nō formā dei amit-
tēs/ſed formā ſerui accipiēs. Nō eñ ē mu-
tabiť illa natura vt ſe exinaniret pdēdo qđ
erat/ſed accipiēdo qđ nō erat: nec ꝯſumen-

s

do ꝗ ſua ſunt/ ſed aſſumēdo ꝗ noſtra ſunt:
ac deinde in forma ſerui obediendo ſicut
homo vſq ad mortē crucis: Propter quod
eū exaltauit: ⁊ donauit ei nomē qđ eſt ſup
omne nomē ⁊c̄. Homini ꝗ donauit iſta/ nō
deo: Neq enī cū in forma dei eſſet non ex/
celſus erat: aut non ei genua flectebāt cęle/
ſtia/terrena et inferna: Sꝫ cū dicit: Propt
quod eū exaltauit: ſatis apparet ꝓpter qđ
exaltauerit: id eſt ꝓpter obedientiā vſq ad
mortē cruc. In qua ergo forma crucifixus
eſt/ipſa exaltata eſt/ ipſi donatum ē nomē
qđ eſt ſup omne nomē: vt cū ipſa forma ſer
ui tacet/filius vnigenit⁹ dei intelligat. Nō
itaq facias imparē deo formā dei: qđ nec
in ipſis hoībus dici poteſt. Nā cū dictū fue
rit: iſte homo in forma eſt illi⁹ hominis: ne/
mo intelligit/niſi ęqualis. An forte nō vis
ſic accipere quod dictū eſt: Cū i forma dei
eſſet/ vt in forma dei patris intelligas fili/
um: vbi nihil aliud ꝙ ęq̄litas apparet am/
borū: ſed in forma dei putas intelligendū
in forma ſua: quia ⁊ ipſe vtiq de⁹ eſt? Non
multū curo ſi etiam ſic intelligas: Ubi enī
plenitudinē formę ętatis incrementa non
faciunt/ ſed deo gignēte ꝑfectus eſt patris
filius: ꝓculdubio ſi forma filij formę patri
nō eſt ęqualis/non verus fili⁹ eſt. Scriptū
i. Ioh. 5. d. eſt autē: Ut ſim⁹ in vero filio ei⁹ ieſu chri/
ſto. Forma ergo veri filij forma dei patris
eſſe nō poteſt inęqualis. Proinde nec huic
loco ꝓſecutionis meę/ vbi de verbis apo/
ſtoli ęqualē patri filiū comprobaui: reſpon
dere aliq̄d pro veſtra intentione potuiſti.

(Ca. VI.

ſ Exto loco/ vt eiuſdē na
turę cui⁹ et pater eſt/oſtenderē fili/
um: etiā mortaliū ſcę⁹ animalium
immanitati veſtri erroris obieci: increpās
cor veſtrū: qui eiuſdē naturę cui⁹ pater eſt/
negatis eſſe dei filiū: ꝗuis verū eſſe filium
nō negetis: cū deus ipſe dederit animalib⁹
hoc generare qđ ipſa ſunt: vbi non ſolū ho
minis hominē/ verūetiā canis canē filium
nominaui: nō ad ſilitudinē dei/ ſed ad con/
fuſionē detrahentiū filio dei: qui cū vide/
ant corruptibiles mortaleſq naturas ha/
bere/tn̄ naturę de ſuis parētibus vnitatē:
filio dei vero nolūt concedere cōmunionē
naturę vni⁹ habere de patre: cū ſit inſepa/
bilis a patre/ ⁊ incorruptibilis ęternuſq cū
patre: Unā etiā dixi ꝙ melior ſit ſm vos hu
mana conditio: vbi cōceditꝰ creſcere/ vt ad
robur parentū vel creſcendo poſſint filij ꝑ/
uenire: Fili⁹ aūt dei ſicut dicitis ⁊ docetis
minor patre genit⁹ ſic remanſit: atq vt ad
patris formā nō poſſet ꝑuenire/ nec creuit.
Hic tu/ vt appareret ꝙ magna veritati mo/
le premereris: omnino ad rē nō reſpondi⁹
ſti: ſed tanꝙ deficiēti flatu anhelares/ rep̄/
hendendū me putaſti/ dicens ꝙ tā fęda cō/
paratio de filio ſcilicet hominis ſiue canis
in illa tanta immenſitate ꝓduci non debu
it. Hoc reſpōdere eſt: an poti⁹ inopiā reſpō
ſionis oſtēdere? Quaſi ego ꝓpterea terre/
noꝝ naturaꝝ iſta exēpla ꝓduxerim/ vt icor
ruptioni corruptionē/ immortalitati mor/
talitatē/inuiſibilibus viſibilia/ęternis tem
poralia coęquarem. At non potius vt vos
in magnis et ſummis reb⁹ errantes/ de re/
bus paruulis infimiſq conuincerē: qui nō
videtis bonū quod creator ſumme bonus
dedit/etiā extremis vilibuſq creaturis/ vt
cū longe aliud ſint ꝙ eſt ipſe: hoc tamē ge/
nerent quod ſunt ipſę. Nec attēditis quid
mali dicatis: vt cū homines ⁊ canes et cę/
tera huiuſmodi/habeāt filios veros/ quos
illis gignentib⁹ creat veritas/ nō ſit verus
dei fili⁹ ipſa veritas. Aut ſi ſancta ſcɼ̄ptura
cogente ꝑmittatis vt ver⁹ filius ſit: roga/
mus ꝑmittite vt degener non ſit. Et dege/
ner/ quomō audiant catholici vnde erube
ſcant heretici. Filius viri fortis ſi nō habeat
fortitudinē degener dicit: tamen homo eſt
qđ ⁊ pater eſt: atq in diſſimili vita nō ē/ ta
mē aliena ſubſtātia: Uos vnigenitū dei fi
liū ita degenerē vultis/ vt ipſam patris ei
ſubſtantiā denegetis/minorē natu minorē
remanſiſſe iactatis: Nō vllam datis ętatē
qua poſſit augeri: non datis eandē formā
qua poſſit ęquari. Cui⁹ naturę tāta ſubtra
hitis/miror verū filiū qua fronte dicatis: ni/
ſi quia infęliciſſimo errore nō vos putatis
ad vnius patris gloriā/niſi ꝑ vnici filij cō/
tumeliam ꝑuenire.

Ca. VII.

ſ Eptimo loco dixi: vſqadeo aūt fi
liū agnoſcimus magnū deū/ vt pa
tri dicam⁹ ęqualē. Itaq ſine cauſa
inquam nobis qđ valde ꝓfitemur/ teſtimo
nijs ⁊ multiloq̄o cōprobare voluiſti. Et his
verbis meis addidi diſputationē/ in q̄ rati/
onē reddidi/ quare filius cū ſit patri ęqualꝭ/
dicat eū tamē deū ſuū vbi ait: Aſcendo ad Ioh. 20. d.
patrē meū ⁊ ad patrē veſtrū/ deū meū ⁊ de/
um veſtrū: Quā tu commemorauerās hoc

euangelicum teſtimoniũ: quo te ꝓbare exiſtimaſti/ ꝙ filius patri nõ eẽt equalis. Ego itaqʒ tibi ad iſta reſpondẽs/ dixi patrem ꝓpterea etiã deũ eſſe vnigeniti filij: quoniam factus eſt homo ⁊ nat⁹ ex femina: ⁊ hoc eſſe quod dicit in pſalmo/ vbi quod futurũ
Ps.21. fuerat prenũciauit: De ventre matris mee deus meus es tu: vt oſtenderet et patrem hinc eſſe deũ ſuum/ quia homo factus eſt. Homo eñ de ventre matris eſt natus: et ſm hominẽ de virgine natus eſt deus: vt non ſolum pater illi eſſet qui eũ de ſeipſo genuit/ verumetiã deus eius eſſet/ quẽ de ventre matris hominẽ creauit. Ad hec tu cum reſpondere voluiſſes/ multa dixiſti: et multa teſtimonia que te nihil adiuuant/ protuliſti. Quomõ tamẽ dictũ ſit: De ventre matris mee deus me⁹ es tu: Quis eadẽ ſcꝑture ſancte ṽba memoraſſes/ nullo mõ
B inuenire potuiſti. Cur autem in eo loco poſueris pſalmi alterius teſtimoniũ/ vbi ſcri-
Ps.109. ptum eſt: Tecum principiũ in die virtutis tue in ſplendoribus ſanctoꝝ: ex vtero ante luciferum genui te: omnino nõ video: Nõ eñ filij ꝑſona eſt dicẽtis: Ex vtero tuo aut de ventre tuo deus meus es tu. Illa ineffabilis generatio/ etiam ſi ex vtero patris accipit/ hoc ſignificatũ eſt: q2 de ſeipſo/ hoc eſt de ſubſtãtia ſua deus deũ genuit: ſicut ex vtero matris quãdo natus ẽ/ homo hominẽ genuit: vt intelligerem⁹ in vtraqʒ generatiõe nõ diuerſas eius qui eſt natus/ et eoꝝ de quib⁹ ẽ nat⁹ eſſe ſubſtãtias: Diuerſa quidẽ ſubſtãtia eſt/ deus pater/ et homo mater: nõ tamẽ diuerſa ſubſtãtia eſt/ deus pater et deus filius: ſicut nõ ẽ diuerſa ſubſtãtia/ homo mater/ et homo filius. Sed audi
Ps.21. quid dicat in ꝓphetia iſte filius: De ventre inquit matris mee deus meus es tu. Noli multis verbis ad rẽ non neceſſariã conari operire res claras. Qui eſt pater filio ex vtero ſuo: de vẽtre matris de⁹ eius ẽ/ nõ de ſuo. Ad hoc ꝗ ꝓrſus nihil reſpõdere potuiſti.

Octauo loco de ſubie- (Ca. VIII.
o ctione/ qua ſubiectus eſt patri filius/ reſpondi tibi: quoniã dixeras/ de ſua ſubiectione vnũ ſtatuit deũ. Reſpõdi ꝗ etiã hoc ſm hominẽ recte accipi/ ꝙ fili⁹ ſubdit⁹ ẽ patri: Neqʒ hoc eſſe mirãdũ: cũ le-
Luce.2.g. gat vtiqʒ ſm ipſã ſerui formã etiã parẽtib⁹
Ps.88. ſubditũ: Et de illo ſit ſcꝑtũ: Minoraſti eũ paulomin⁹ ab angelis. Ad qđ tu q̃ſi reſpõdens dixiſti me optime ꝓſecutũ: qm̃ et parentibus ꝓpter formã ſerui eſſet ſubiect⁹. Deinde volens velut ꝓ te eſſe oſtẽdere qđ contra te eſſe cernebas: ac ſic incautis minuſqʒ attentis hominibus/ quicũqʒ eſſent iſta lecturi/ tanq̃ reſpondentem te facere: vbi quod diceres nõ habebas/ adiungis ⁊ dicis: Si eñ parentibus ſubiectus inueni-
tur quos ipſe creauit: quia omnia per ipſũ Ioh.1.a.
facta ſunt: Nec eñ poſt tẽpora/ ſed añ tempora nouimus filium genitum a patre. Si ergo parentibus inquis ſubditus/ vt diuinarum ſcripturarũ auctoritas luce clarius predicat: quanto magis vtiqʒ illi ſuo genitori eſt ſubditus/ qui tantũ ac talem eũ ge-
nuit: ſm id qđ ait paulus: Cũ oĩa fuerint fi- 1.Cor.15.d.
lio ſubiecta/ tũc ⁊ ipſe filius ſubiectus erit illi q̃ ſibi ſubiecit oĩa. Hec verba tua poſſẽt a me putari dicta eſſe/ et oĩno mea eſſe/ niſi te audientibus cum dicerent: et poſtea hec cũcta legentib⁹/ euidẽtius appareret te illa dixiſſe. Quis eñ crederet conſentire poſſe nos vobis ſm formã ſerui: ac ꝑ hoc nõ ſm formã dei chriſtũ eſſe ſubiectũ? Ca. IX.

Ono loco abs te queſiuimus/ vt ꝑ
n ſcꝑturas diuinas oſtenderes ſi valeres/ vtrũ adoraret patrẽ ſpũſſanctus: hoc eñ dixeras: ſed ſicut ipſa tua ꝓſecutio cui reſpondi/ ſatis indicat/ nõ ꝓbaueras. Ad hanc ergo inquiſitionẽ meã vide quid poſteriore ꝓſecutione reſpõderis. Cum eñ dixiſſes quantum voluiſti de iudicio filij/ quod et nos fideliſſime credim⁹: et de ſubiectione/ quam ſm formã ſerui filium patri reddere nõ negamus: vbi veniſti vt probares a ſanctoſpiritu adorari patrem: rediſti ad illos gemitus/ de quibus tibi iã ante reſponderã ſm morẽ ſanctarũ
ſcripturaꝝ/ qua locutione ſit dictũ: Et ipſe Roma.8.e.
ſpũs interpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹: ne credamus ſpm̃ſanctũ nunq̃ eſſe ſine gemitib⁹ poſſe: qm̃ nullus dies/ nulla hora/ nullũ momentũ tꝑis inuenit/ quo nõ a ſanctis orationes deo vbicũqʒ fundantur: ab alijs hic/ ab alijs alibi: cũ tñ ab orationib⁹ ſctõꝝ nullũ ſit tẽpus imune: q̃ſiquidẽ diebus ⁊ noctib⁹/ cũ alij cibo ac potu reficiuntur/ alij quodlibet aliud agunt/ alij dormiunt: non vtiqʒ deſunt quos deſideriũ ſanctũ orare cõpellat: Ita fit vt ſpũſſanctus/ qui vbiqʒ omnib⁹ adeſt: aliquantulũ ceſſare a gemitib⁹ non ſinat: quod eſt extreme

miſerię/cũ ꝑ quibuſcunq; oratibꝰ cogit̃ gemere: Niſi gemitibꝰ ĩenarrabilibꝰ interpellare ſic intelligat̃/vt dixi: id eſt q2 gemitibꝰ ſctoꝝ deſideriorũ interpellare ſãctos facit/ quibꝰ affectũ piũ gratię ſpiritalis infundit. Sʒ cũ ſimiles locutionũ modos/ qñ ꝑ efficientẽ ſignificat̃ id qđ efficit̃: ſicut frigꝰ pigrũ dicimꝰ/ q2 pigros facit: et diẽ triſtẽ vel lętũ/q2 triſtes vł lętos facit: etiã de ſcripturł ſanctis cõmemorauerim/vbi deus dicit ad
Gen.22.c. abraã: Nũc cognoui: qđ nihil ẽ aliđ/ꝙ nũc vt cognoſceres feci. Nõ eñ tũc deꝰ dicendꝰ eſt cognouiſſe/ qđ añꝙ fieret nunꝙ potuit ignorare. Quos locutionis modos de diuinis eloquijs a me ꝓlatos/quõ alit̃ interꝑtarerł nõ inueniſti: nullo mõ itaq; ad iſtos gemitꝰ redire debuiſti: Nemo eñ ſic de ſpũ ſancto ſapit/niſi qui ſm carnẽ/ nõ ſm ſpiritum ſapit: Quis et ſi tibi cõcederet̃ quomodo tu ſentis/ dici ſpũmſanctũ interpellare ꝑ ſanctis: aliđ ẽ interpellare vel orare/ aliud adorare. Omnis qui orat/rogat: non omnis qui rogat/adorat. Recole conſuetudinẽ regum: qui plerũq; adorantur et non rogantur: aliquãdo rogantur ⁊ non adorantur: Ac ꝑ hoc a ſpũſãcto adorari patrẽ nullo mõ demonſtrare potuiſti. Ca.X.

Decimo loco ęgi tecum vt intelligeres/ quomõ ꝑ ineffabilẽ copulationẽ ſit vnꝰ deꝰ ipſa trinitas/ quã dicimꝰ vniꝰ eſſe ſubſtãtię: quãdoquidẽ etiam diuerſas ſubſtantias inuenimꝰ: hoc eſt ſpiritũ hominis ⁊ ſpũm dñi per copulationẽ ꝙ hõ adhęret dño vnũ ſpũm dictũ: vbi
1.Cor.6.d. ait apłs: Qui aũt adhęret dño/ vnus ſpũs eſt. Ad quod tu reſpondẽs/vel potiꝰ nõ tacens conatus es oſtendere/ quomõ pater ⁊ filius vnũ ſint: non vnitate naturę/ſʒ voluntatis. Hoc quidẽ dicere ſoletis: ſed tũc ſoletis cum vobis obijcitur qđ ait dominꝰ:
Joh.10.f. Ego ⁊ pater vnũ ſumus. Ego autẽ hoc loco non hoc volui probare/ ꝙ pater ⁊ filiꝰ et ſpũſſanctus vnũ ſint: qđ quidẽ ꝓpter vnitatem ſubſtantię fideliſſime certeq; credimus/ſed ꝙ eadẽ trinitas vnꝰ eſt deꝰ. Aliud eſt quippe: vnũ ſũt/aliud: vnꝰ eſt deꝰ. Diſcerne/eſt/⁊ ſunt. Nec ait apłus: Qui adhęrent dño/vnũ ſunt: qm̃ diuerſa ſubſtãtia ẽ:
1.Cor.6.d. ſed ait: Qui adhęret dño/vnus ſpũs ẽ. Si autẽ vos cũ de duobꝰ dicitur/vnꝰ eſt: et dicitur quid vnꝰ/ ſicut dicit apłus: vnꝰ ſpiritꝰ eſt: hoc idem putatis eſſe quod eſt/cum de duobꝰ dicit̃/vnum ſũt: nec dicit̃ quid vnũ:
ſicut ait ſaluator: Ego ⁊ pater vnũ ſumus: Joh.10.f.
cur non dicitis/pater ⁊ filius vnus eſt deꝰ?
Quare quãdo auditis: Audi iſrael: domi- Deut.6.a.
nus deus tuus deus vnus eſt/de patre tm̃ vultis intelligi? Nempe pater dominꝰ deꝰ eſt/⁊ filiꝰ dominꝰ deꝰ eſt. Cur nõ apud vos vterq; vnꝰ dominꝰ deꝰ eſt: ſicut apđ beatũ apoſtolũ ſpũs hominis ⁊ ſpũs dñi vnꝰ ſpiritus eſt? Quid autem ꝓdeſt cauſę veſtrę/ quia per conſenſionẽ voluntatis hoc dicitis fieri? Qđ quidẽ ita fit: ſed vbi ẽ diuerſa natura/ſicut diuerſa natura eſt hominis ⁊ dñi: ⁊ tamen qui adhęret domino/per conſenſionem vtriq; voluntatis vnus ſpũs ẽ. Si ergo nõ vultis ꝑ vnitatẽ ſubſtãtię/ certe ꝑ conſenſionẽ voluntatis dicite: tamen aliquãdo dicite/ quoquo modo dicite/ pater ⁊ filius vnꝰ deꝰ eſt. Sed non dicitis/ ne qđ nunꝙ voluiſtis/cogamini confiteri de vtroq; dictuʒ eſſe/non de patre ſolo: Audi iſrael: dominus deus tuus deus vnus eſt: quoniã ſpũmſanctũ non vultis deum/non vultis dominũ confiteri. Dicite inquã ratione qua vultis/pater ⁊ filiꝰ vnus dominꝰ deꝰ eſt: vt patri ⁊ filio ſeruientes/nõ duobꝰ dijs ⁊ duobꝰ dominis contra ꝓceptũ dei ⁊ dñi vniꝰ ſeruiatis? Sed nũc de hac re ſatis dictũ ſit: Puto cum iſta legeris/nihil te reſpõdere potuiſſe ad id qđ ꝺ apło cõmemo-
rauі: Qui adhęret dño vnꝰ ſpũs ẽ. Si ꝯten- 1.Cor.6.d.
tionẽ depoſueris/nõ negabis. Ca.XI.

Vndecimo loco/deum eſſe ſpũmſanctum/de tẽplo eiꝰ quod noſipſi ſumus/teſte apoſtolo oſtẽdi vbi ait:
Neſcitis quia templũ dei eſtis/ ⁊ ſpũs dei 1.Cor.3.c.
habitat in vobis? Et iterũ: Neſcitis quia 1.Cor.6.d.
corpora veſtra templũ in vobis eſt ſpũſſãcti/quẽ habetis a deo? Tu autẽ ad iſta reſpõdiſti nihil. Diſti eñ: Suſcipio quę protuliſti: Neſcitis quia templũ dei eſtis: ⁊ ſpiritꝰ dei habitat ĩ vobis? Neq; eñ deus inquis inhabitat in homine/quem nõ añ ſpiritusſanctꝰ ſanctificauerit atq; purgauerit: Atq; iſto mõ intelligi voluiſti/nõ ſpũmſanctũ eſſe dictũ deũ: nec tẽplũ ſpũſſancti nos eſſe/ſed dei: ⁊ hoc eſſe dictũ/tẽplũ dei eſtis: Sed ideo dedituʒ/ſpũs dei habitat in vobis: quia purgat ſpũſſanctus templũ dei/ non ſuum: vt cum ipſe purgauerit/ tunc illic inhabitet deus. Quẽ ſenſum tuũ quanta ſequatur abſurditas/nolo nunc dicere.

Jllud eñ nũc oſtẽdere debeo/ quomõ mul
ta dicendo/nihil quod ad rem ptinet dixe/
ris. Dimiſiſti eñ cauſam/ꝛ perrexiſti i lau/
dem ſpũſancti/ tamq copioſe ꝯtra teipſũ
executus es. Contra teipſũ ideo dixi: quo/
niam non vis eum dicere deum/cuius tan
tam diuinitatẽ per laudem coactus es cõ/
fiteri: vt cum ſit vnus/vbiq ſit pñſens/ꝛ ne/
mini ſãctificãdo deſit: vbicũq quiſq chri/
ſtianus eſſe ꝛ deuꝫ orare voluerit/ ſimul ſe
omnibus exhibendo: ſiue in oriente/ſiue i
occidente baptiȝentur in chriſto: hoc ꝛ nos
dicimus: Sꝫ quem dicimus talem ac tan/
tum/ abſit a nobis vt eum negemus deũ:
quod etiam per ſuuꝫ templũ/quod noſipſi
ſumus/citiſſime et facile oſtenditur. Neq
eñ niſi deus noſter eſſet/templũ noſipſos
habere potuiſſet: quod tu vt occultares/et
in ſermone tuo mentes hominũ a luce ve/
ritatis auerteres: de templo dei quodcun/
q dixiſti: quem noluiſti intelligi ſpiritum/
ſanctũ: de templo autẽ ſpũſancti/qđ aper/
tiſſime demonſtratum eſt/ oĩno tacuiſti.
Cum eñ tibi duo teſtimonia pauli apoſto
1.Cor.3.c. li ꝓpoſuerim. Vnũ vbi ait: An neſcitis quia
templũ dei eſtis: ꝛ ſpũs dei habitat in vo/
1.Cor.6.d. bis? Alterũ vbi ait: Neſcitis quia corpora
veſtra templũ in vobis eſt ſpũſancti: qua/
re tam fraudulenter egiſti/ vt vnũ horum
cõmemorares quod dictum eſt: Templuꝫ
dei eſtis: et alterũ taceres/ quod ẽ: Corpo/
ra veſtra tẽplũ in vobis eſt ſpũſancti? Cur
hoc feciſti/rogo te/ niſi quia nullo mõ poſ/
ſes argumentari quomõ de⁹ noſter nõ eẽt
qui templũ noſipſos haberet: quẽ ſine du/
bio deum cognoſceremus/ſi ei templũ de li/
gnis ꝛ lapidibus p diuinam ſcripturã face/
re iuberemur. Ca. XII.

A Duodecimo loco admonui te/vt ꝓ/
D ferres ſi poſſes/ qua diuina aucto/
ritate ſit dictũ/ ꝙ vnũ ſint/ vbi ſub/
ſtantię ſunt diuerſę. Tu autẽ reſpõdere ad
hoc volẽs/nihil tale ꝓferre potuiſti: ſed ma
gnis coartatus anguſtijs affirmare auſus
es/ ꝙ apoſtoli vnũ ſint cũ patre ꝛ filio: Qđ
chriſtus omnino non dixit: Sic enim abs
te dictum eſt/ tanꝗ pater et filius et apo/
ſtoli vnum ſint. Chriſtus autem non ait:
vt ipſi et nos vnum ſimus: ſed ait/ vt ſint
vnum/ſicut et nos vnum ſumus. Nam et
Joh.17.b. verba ipſa euãgelica ponam: Pater ſancte
inqt/ ſerua eos in nomine tuo quos dediſti
mihi/vt ſint vnũ ſicut et nos vnũ. Nunqđ
dixit: vt nobiſcum ſint vnum: aut ipſi et
nos ſimus vnum? Item poſt aliquãtum:
Non inquit pro eis rogo tñ/ ſed ꝛ pro eis
qui credituri ſunt per verbũ eorum in me/
vt omnes vnũ ſint. Neq hic dixit: vt no/
biſcũ vnũ ſint. Deinde ſequitur: Sicut tu
pater in me/et ego in te: ꝛ ipſi i nobis vnũ
ſint. Et hic non dixit: vnũ ſimus/ aut vnũ
nobiſcum ſint: ſed vnũ ſint i nobis: vt qui
natura vnũ ſunt/ quia homines ſunt: etiã
in patre ꝛ filio ſint vnũ: nõ cũ ipſis vnũ: id
eſt/nõ vt ipſi ꝛ iſti ſint vnũ. Adhuc adiun/
git et dicit: Vt mundus credat quia tu me
miſiſti: Et ego claritatem quã dediſti mi/
hi dedi illis/vt ſint vnum ſicut nos vnum
ſumus: Ego in eis et tu in me/ vt ſint con/
ſummati in vnum. Cum ergo totiens di/
xerit: vt ſint vnum/ non tamen alicubi di/
xit: vt ipſi et nos ſumus vnũ: hoc eſt/vt no
biſcum ſint vnũ: Sꝫ aut in nobis dixit: aut
ſicut nos: id eſt/ ipſi ſm naturã ſuam/ nos
ſm noſtram. Volebat eñ eos qui natura B
vnum erant/in hocipſo ꝙ vnum erant/eſſe
perfectos. Nõ eñ qꝛ dicit: Eſtote ğ et vos Math.5.g.
perfecti/ſicut pater veſter cęleſtis perfect⁹
eſt: vult illos deo naturę vnitate coniun/
gere/ tanꝗ illorum et illi⁹ vna eademq na
tura ſit: ſed perfectos vult eſſe in natura
ſua/ ſicut eſt deus pfectus in ſua/ ꝗuis di/
uerſa non vna: ꝙ niſi in ipſo ſimus/ omni/
no eſſe non poſſum⁹: Non ſicut in illo ſunt
omnes: quia ipſe continet omnia quę cre/
auit. Propter qđ dictus eſt/nõ longe poſi/ Act.17.f.
tus ab vnoquoq noſtrũ: quia in illo viui/
mus ꝛ mouemur et ſumus: Sꝫ ſicut in illo
ſunt tales qualibus dictum eſt: Fuiſtis eñ Eph.5.b.
aliquãdo tenebrę/nũc autẽ lux in domino.
Vñ et illud eſt: Cui vult nubat/tñ in dño. 1.Cor.7.g.
Non igr̃ ꝓferre potuiſti vbi dictũ ſit: vnũ
ſũt/quoꝝ eſt nõ vna/ſed diuerſa ſubſtãtia:
et tanꝗ in obſcuro loco nobis ſurripe vo/
luiſti/ vt diceres apl̃os vnũ eſſe cũ patre et
filio: tanꝗ vnũ eſſent apl̃i ꝛ pater et filius:
cũ apl̃oꝝ ſubſtantiã manifeſtũ ſit a patre ꝛ
filio eſſe diuerſã. Sed qm̃ vt ipſi ꝛ nos vnũ
ſimus/ aut nobiſcũ ſint vnũ/ nuſꝗ chriſtũ
dixiſſe manifeſtũ eſt: te quoq nobis reſpõ/
dere nõ potuiſſe/ ꝛ fraudem facere voluiſſe
manifeſtum ſit. Ca. XIII.

E Ertiodecimo loco te commonui/
non ideo patreꝫ filio eſſe maiorem:

quia teſtimoniū perhibuit pater filio: Nā
et prophetas ei teſtimonium perhibuiſſe
memoraui/quos maiores illo eſſe non po-
tes dicere. Dixeras eñi/ꝙ pater filio perhi-
buerit teſtimoniū: qđ ſic accepi/tanꝗ hinc
ipſe probare volueris illo cui teſtimoniū
ꝑhibuit eū eſſe maiorē. Sed qm̄ poſteriore
tua ꝓſecutiõe hinc oĩno tacuiſti/taciturni-
tatē tuā in locū conſenſionis accepi: ꝛ fi-
eri põt/vt ideo cõmemoraueris patrē filio
ꝑhibuiſſe teſtimoniū/vt hinc illū eſſe aliū/
iſtū aūt aliū: nõ vt illū iſto ꝓbares eſſe ma
iorē: aliū ꝟo eſſe patrē/ aliū eſſe filiū: quo-
niā non eſt pater ipſe qui filius: et vobis ꝛ
nobis contra ſabellianos ē dogma cõmu-
ne. Illi eñi dicunt: non aliū/ſed eundē filiū
eſſe qui eſt pater: Nos autē aliū quidē eſſe
patrē/et aliū filiū: ſed tamē quod pater eſt/
hoc eſſe dicimus filiū. Ca. XIIII.

Q Uartodecimo loco ad illud quod
dixeras: Dilectum lego ꝛ credo/ꝙ
pater eſt qui diligit: et fili⁹ qui di-
ligitur: reſpondens dixi: Sic autem dicis
hinc inter patrē et filiū eſſe diuerſitatē: qꝛ
pater diligit/ꝛ filius diligitur: quaſi nega-
re poſſis/ꝙ et filius diligat patrē. Deinde
addidi: Si ambo ſeinuicē diligūt/cur nega
tis eos vni⁹ eſſe naturę? Qđ vtiqꝫ iđ dixi/
ne hinc vnā naturā negaret ambo ꝝ: qꝛ il-
lū diligere/hūc diligi ipſe dixiſti. Ad hoc tu
reſpondēs ꝯſenſiſti qđē/ꝙ ꝛ fili⁹ diligat pa-
trē/ſed vni⁹ eē naturę ꝯſentire noluiſti: tãꝗ
ſi fili⁹ ita diligat patrē/ſicut creatura creato-
rē/nõ ſicut vnigenit⁹ genitorē: quē diuer-
tate ſubſtãtię vult eſſe degenerē. Ca. XV

Q Uintodecimo loco dixi/pariter eē
inuiſibilē trinitatē/ nõ ſolū patrē:
ſed apparuiſſe tñ viſibilē filium in
Ioh.14.d. forma ſerui/ꝓpter quā dixit: Pater maior
me ē. Sed qm̄ patrib⁹ ſe diuinitas demon
ſtrabat/ dixi ꝑ ſubiectā creaturā id eſſe fa-
ctū/non ꝑ naturā ſuā: qꝛ eſt inuiſibilis tri-
nitas. Atqꝫ vt hoc ꝓbarem/moyſen cõme-
moraui ei dicentē/cuꝫ quo facie ad faciem
Exodi.33.c. loquebat: Si inueni gratiā ante te/ oſten-
de mihi temetipſū manifeſte: vt intellige-
res quomodo eū videbat/quem ſibi cupie
bat oſtendi: qꝛ vtiqꝫ ſi deum in ſubſtantia
qua deus eſt videret/ꝓfecto vt ſe illi oſtē-
deret non rogaret. Dixi etiam eſſe chriſtuꝫ
viſibiliū et inuiſibiliū creatorē: vt ipſuꝫ ꝓ-
barem ꝑ ſubſtantiā ſuam non eſſe viſibilē:
a quo creari nõ ſolum viſibilia/ verumeti-
am inuiſibilia potuerunt. Ad quod tu re-
ſpondere conatus/ꝗ multa quę ad rē non
pertinent dixeris/ intueantur qui legunt:
et tamen de moyſe/cur ſibi deū cū quo lo-
quebatur vellet oſtēdi/ſi eius naturā ſub-
ſtantiamqꝫ cernebat/ꝓrſus nihil auſus es
dicere: ꝛ adhuc affirmare non deſtitiſti/dei
filium inuiſibiliū creatorē: et anteꝗ formā
ſerui acciperet/in forma dei fuiſſe viſibilē:
quē ſuperius i forma ſerui videri potuiſſe:
in ſubſtantia ꝟo ſuę diuinitatis eſſe inuiſi-
bilē/iam fueras ꝛ ipſe confeſſus. Ca. XVI.

S Extodecimo loco/ qꝛ de patre tm̄
dixiſſe apſm dixeras: Soli ſapiēti Roma.16.d.
deo: Ego dixi: Ergo ſolus pater ē
deus ſapiens: et nõ eſt ſapiens ipſa dei ſa-
piētia/ quod eſt chriſtus: De q̄ ait apoſto-
lus: Chriſtū dei virtutē ꝛ dei ſapiētiā. De- 1.Cor.1.d.
inde addidi: Supeſt vt dicat (quid eñi nõ
audet?) inſipientē eſſe ſapientiam dei. Ad
hęc tu: Sapientē ſolū inquis patrē/ prędi-
cat paul⁹ beat⁹ apl's dicēs ſic: Soli ſapiēti Roma.16.d.
deo. Sed requirēda ē inquis ratio quēad-
modū ſolus ſapiens: non ꝙ chriſtus nõ ſit
ſapiēs. Sequeris deinceps et adiūgis quõ
ſapientē confitearis et chriſtū: Nam poſt
nõnulla quę ad rem nõ pertinentia texui-
ſti/vt ſermonē tēpuſqꝫ ꝓduceres: etiaꝫ hoc
inſeruiſti ꝟbis tuis vt diceres: Sed vere ſo-
lus ſapiēs pater: quaſi apl's dixerit: ſoli ſa-
piēti patri: ſed dixit/ſoli ſapiēti deo: qꝛ de-
us eſt ꝛ fili⁹: quod ꝛ vos vultis: de⁹ ē ꝛ ſpūſ-
ſanct⁹/et ſi nõ vultis: Et iſta trinitas eſt ſo
lus ſapiēs de⁹: qui nec potuit vnꝗ eſſe in-
ſipiēs oĩno/nec poterit: nõ ꝑ gratiā par-
ticeps ſapiētię/ſed ſapiēs imobilitate atqꝫ
imutabilitate naturę. Nā ſi tibi dicā: Ita
ne ꝟo o hõ q̄ chriſtiano noĩe gloriaris/ chri-
ſtus ſic ē ſapiēs/vt nõ ſit vere ſapiēs? Ergo
ne chriſtus q̄ eſt verus deus/nõ eſt vere ſa-
piens? Nonne ita ſub hac interrogatione
turbaberis/ vt continuo reſpondeas: chri-
ſtum vere eſſe ſapientē. Quid ē ergo quod
dixiſti: ſed vere ſolus ſapiens pater? Rēpe
quo ꝑueneris/ꝛ a quāta blaſphemia te de-
beas reuocare/iam ſentis. Ca. XVII

S Eptimodecimo loco egi tecum/ꝙ
etiam filius/non ſolus pater infe-
ctus ſit/hoc eſt factus nõ ſit. Dixe-
ras eñi ideo a vobis vnū deum ꝓnunciari:
quia vnus ē ſuꝑ omnia innatus/infectus.

Q iiij

Reſpondēs ergo huic audacię tuę: Sic au
tem inquā dicis patrē infectū/ quaſi filius
factus ſit/ ꝑ quē facta ſunt omnia. Deinde
addidi: Scito factū eſſe filiū/ ſed in forma
ſerui: Nam in forma dei vſqꝫadeo non ē fa
ctus/ vt per illū facta ſunt oīa. Si eñ ipſe
factus eſt/ inquā: nō per illū ſunt omnia fa
cta/ ſed cętera. Ad hęc tu cum tota tui ꝓlixi
tate ſermonis/ ita nihil quod diceres inue
niſti/ vt hinc oīno tanꝗ̄ id non audieris/
conticeſceres. Ca. XVIII.

Trauodecimo loco etiam de inna
o to patre/ id ē ingenito: quia et hoc
dixeras/ tecum agendū putaui: et
dixi: Non itaqꝫ dico filium ingenitum/ ſed
patrem genitorem/ filium genitum. Hoc ta
men genuit pater quod eſt: alioquin non
eſt verus filius/ ſi quod eſt pater nō eſt fili
us: ſicut de partubus animaliū ſupra iā di
ximus. Et tam ad hoc tu nec verū nec falſū
aliquid ꝓtuliſti. Ca. XIX.

A Onodecimo loco/ qꝛ popoſceras a
n me/ vt oſtenderē ęqualem eſſe pa
tri ſpiritumſanctū: Reſpondi tibi
dicens: Quid eſt autem qđ poſcis/ vt oſtē
dam tibi ęqualem patri eſſe ſpiritumſan
ctum: quaſi tu patrē oſtēderis maiorē eſſe
ſpirituſancto: ſicut potuiſti oſtendere de fi
lio ꝓpter formā ſerui? Scimus eñ inquam
dictum eſſe patrē filio maiorem: quia ī for
ma ſerui erat filius: et adhuc in forma eſt
humana filius/ quam leuauit in cęlū: Pro
Roma. 8. f. pterea de illo dictū eſt/ ꝙ et nunc interpel
lat pro nobis: et ſempiterna erit in regno
hęc eadē forma immortal. Propter quod
1. Cor. 15. d. dictū ē: Tūc ⁊ ipſe fili⁹ ſubiect⁹ erit ei ꝗ illi
ſubiecit oīa. Nā de ſpūſctō ꝗ nullā ſuſcę
pit creaturā ad vnitatē perſonę ſuę: Quis
ſemper ſubiectā creaturam viſibiliter/ ⁊ ipſe/
Math. 3. d. ſiue ꝑ colūbę ſpeciē/ ſiue ꝑ linguas igneas
Act. 2. a. ſit demōſtrare dignatus: nunꝗ̄ dictus eſt
eo maior pater: nunꝗ̄ dictus eſt ſpūs ado
raſſe patrē: nunꝗ̄ dictus eſt minor patre.
Ad hęc tu quaſi reſpondēs/ non tamen re
ſpondiſti: Non eñ potuiſti oſtēdere ſpiri
tuſancto alicubi patrem dictū fuiſſe maio
rem: ſicuti fili⁹ ꝓpter formā ſerui dixit: Pa
Joh. 14. d. ter maior me eſt. Et cū ego dixerim/ ſpiritū
ſanctū non ad vnitatē ꝑſonę ſuę vllā ſuſcę
piſſe creaturā: tu ita ſpiritumſanctū in co
lumba et igne apparuiſſe dixiſti/ ſicut ap
paruit chriſtus in homine: quaſi columba
⁊ ſpiritus/ vel ignis et ſpiritus vna perſo
na ſit: ſicut verbū et homo vna ꝑſona eſt.
Ad horam quippe apparuerūt illa quę ſpi
ritumſanctū ſignificando monſtrarēt viſi
biliter inuiſibilē: columba ꝓpter amorem
ſanctum: ignis autem ꝓpter charitatis lu
men atqꝫ feruorē. Et peracto ſignificatio
nis officio corporales illę ſpecies tranſie
runt/ atqꝫ eſſe vlterius deſtiterūt: ſicut co
lumna nubis nebuloſa ꝑ diem/ luminoſa Exodi. 13. d.
ꝑ noctē. Deniqꝫ ne putaretur columba vel
flāma ad ſubſtātiā ꝑtinuiſſe ſpūſſancti/ vel
ꝙ ſe in hęc viſibilia tantę maieſtatis natu
ra conuerterit/ aut in vnitatē perſonę ſuę
iſta ſuſceperit: nunꝗ̄ poſtea ſic apparuiſſe
legitur ſpūſſanctus: Chriſtus aūt/ qui hu
manam nō ad horā ſumpſit effigiē in qua
hominibus appareret/ ac deinde illa ſpeci
es ꝑteriret: ſed in vnitatē perſonę ſuę ma
nente inuiſibili dei forma/ accępit viſibilē
hominis formā: non ſolum natus eſt in ea
de homine matre/ verumetiā creuit in ea:
et manducauit/ et bibit/ et dormiuit in ea:
et occiſus eſt in ea: et reſurrexit ī ea: et aſcē
dit in cęlū: et ſedet ad dexterā patris in ea:
et ad iudicādos viuos et mortuos eſt ven
turus in ea: ⁊ in regno ſuo ei qui illi ſubie 1. Cor. 15. d.
cit omnia/ erit ſubiect⁹ in ea. Hęc tu in mea B
reſponſione breuiter dicta/ quę nunc ali
quando latius/ vt vel ſic intelligeres expli
caui/ attendere et conſiderare noluiſti: irru
ens in tantā blaſphemiā/ vt naturam diui
nam dei et ſpirituſſancti/ cōuertibilē/ proh
nefas/ et mutabilem diceres. Tua namqꝫ
iſta ſunt verba: Ea inquis ꝗ de inuiſibili
tate omnitenentis dei ꝓſecutus ſum: etiā
⁊ ipſe/ licet alio ꝓpoſito/ attamen tuis ver
bis affirmaſti: ꝙ ſpirituſſanctus ī ſpecie co
lumbę ſit viſus/ necnon et in ſpecie ignis:
Filius ſane in forma hōis: pater autē neqꝫ
in ſpecie colūbę/ nec in forma hōis/ nec ali
quādo vertit ſe in formas/ nec aliqñ verti
tur: De quo ſcriptum eſt: Ego ſum ꝗ ſum: Exodi. 3. d.
et nō ſum mutatus. Deinde adiungis ⁊ di
cis: Filius ſane in forma dei conſtitutus
iam vt ipſe protuliſti/ formā ſerui accępit:
quod non pater: ſpiritus ęque ſctūs ſuſcę
pit ſpeciem columbę: quam nō ſuſcępit pa
ter. Scito ergo inquis/ quia vnus eſt inui
ſibilis/ vnus etiam incapabilis atqꝫ immē
ſus. Hęc nunquid diceres ſi ſm ſpiritū/ nō
ſm carnem poſſes cogitare quid diceres?

homo es enim qui legis in ſcripturis ſan-
Exodi.3.d. ctis: Ego ſum qui ſū/ Et: Nō ſū mutatus.
Malach.3.b. Et cū verba iſta ſint: nō patris ſolius/ ſed
ipſius trinitatis/ quę eſt vnus deus: tu ea
patri tantūmodo tribuens/ filiū mutabilem
credis: Unigenitum/ ꝑ quē facta ſunt om-
nia/ mutabilē credis: Eū de quo dicit euā-
Joh.1.a. gelium: In principio erat verbum: et ver-
bum erat apud deum: ⁊ deus erat verbū:
et omnia per ipſum facta ſunt/ mutabilem
credis. Quid iā dicā de ſpūſancto/ quando
illum quem verum filiū dei ⁊ verū confite-
ris deum/ mutabilem credis? Quod vtiqꝫ
nō crederes/ ſi formā ſerui a forma dei eſſe
ſuſceptam/ non formā dei in formam ſerui
eſſe mutatam/ tanq̄ catholicus crederes: ⁊
viſibili homine aſſumpto permanſiſſe inui
ſibilem deū: non carnaliter/ ſed ſpiritaliter
cogitares: nec contendēdo diffideres/ ſꝫ in-
telligendo conſpiceres: ⁊ ſpūſanctū inuiſi-
Luc.3.e. bili ſua manente natura/ nullo mō in ignis
Matth.3.d. aut columbę ſpeciē mutata/ atqꝫ conuerſa
ꝑ ſubiectam creaturam apparuiſſe: ſicut vo
luit viſibiliter/ vt poſſes conſiderare fideli-
ter. Memento tn̄ nec maiorē patrē ſpūſan
cto/ nec adoratū patrē ab ſpūſancto/ vllis
diuinis teſtimonijs contra ꝓpoſitionē me-
am te demonſtrare potuiſſe. Ca. XX.

Icesimo loco/ qm̄ dixeras de filio:
v Si ęqualis patri vtiqꝫ talis: ſi tal'/
vtiqꝫ innat'. Ego reſpondens tibi:
ſed dicis inquā de filio: ſi ęq̄lis/ vtiqꝫ tal': id
eſt: vt quia nō eſt ingenit'/ nō videatur ta-
lis: poſſes dicere nō eſſe hominē quē genu
it adam: quia ipſe adam nō ē genitus/ ſed
factus a deo. Si autē potuit adā ⁊ non eſſe
genitus/ ⁊ tamē hoc generare qđ erat ipſe:
non vis vt potuerit de' deum ęqualē ſibi?
Ad hęc nō miroꝛ nullum te inueniſſe reſpō
ſum: ſed plane laudo nec reſpondere cona-
tum: Atqꝫ vtinā hoc vbiqꝫ feciſſes. Nuſq̄
enī in ſermonib' noſtris quid recte reſpon-
deres inuenire potuiſti: ⁊ tamen pene vbi-
qꝫ tacere noluiſti. Sed cū in alijs tā multa
dixeris/ causę quę inter nos agitur non ne-
ceſſaria/ et tempus loquendo conſumpſe-
ris: gratię tibi agendę ſunt/ vbi nonnulla
ſic vidiſti te refutare nō poſſe/ vt ea malles
ſummo ſilentio pręterire.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/
contra maximinum hęreticum arrianoꝛū
epm̄/ liber ſecundus explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epiſcopi/ contra maximinū hę-
reticum/ arrianoꝛum epiſcopū/ li-
ber tertius incipit: In quo vigin-
tiſex ꝓpoſitiōes maximini refellit.

Es iā poſtu
r lat vt in eo qđ reliquū eſt/
opitulāte domino imple-
am promiſſionem meam.
In operis quippe hui' ex-
oꝛdio: prius inquam oſtendam refellere te
non potuiſſe quę dixi: Deinde quantū ne-
ceſſarium videbitur/ ego refellam quę ipſe
dixiſti. Quia ergo ſicut adiuuante deo po-
tui/ oſtendi ea quę dixi non te potuiſſe re-
fellere: ſupereſt vt ea quę dixiſti/ ego refel-
lam/ ſicut deo adiuuante potuero. Prio-
res itaqꝫ ꝓſecutiones tuas/ quibus conti-
nuo reddidi meas: in hac diſputatione quę
nunc a me ſuſcepta eſt/ non retractabo. At
illā vero vltimā tā prolixā/ vt mihi de illa
ſpacium reſponſionis auferret/ ita redar-
guam/ ſi voluerit qui nos regit/ vt acqui-
eſcas lumini veritatis/ ſi contentionis te-
nebras non amaueris. Imprimis ergo ſu-
perflua tua retraham/ neceſſitate reſponſi-
onis meę. Cauſa quippe inter nos agitur:
vtrum pater ⁊ fili' ⁊ ſpūſanct'/ diuerſę/ vt
vos dicitis: an potius/ vt nos dicim'/ vni-
us ſint eiuſdēqꝫ ſbſtātię/ vnuſqꝫ de' ſit ipſa
trinitas: cū conueniat inter nos patrē non
eſſe qui eſt filius: nec filium eſſe qui eſt pa-
ter: nec patrē eſſe vel filium qui ſpiritusſā-
ctus eſt. Quicquid igit' tanta tuę proſecu-
tionis prolixitate dixiſti/ vnde oſtenderes
alium eſſe patrem/ alium eſſe filium/ alium
eſſe ſpiritumſanctū: quādo nobiſcum agis
ſuperfluum ꝓcessum eſſe cognoſcere. Et Al. ſpreſſus
ſi tibi expugnādi occurrerint ſabelliani: in
eos iſta nobis vobiſqꝫ cōmunia ſi placet ar
ma cōuerte. Multa etiam locut' es/ vt ꝓ-
bares magnū deū eſſe dominū ieſum chri-
ſtum: Et hoc quid ad nos/ cū hoc dicam' et
nos? Laudes quoqꝫ ſpūſſācti magnas ve-
raſqꝫ fudiſti: Sꝫ nos eas augere poſſumus
nō negare. Nō itaqꝫ op' erat/ vt eas ꝯ nos
diceres/ q̄s dicim' tecū. Chriſtuꝫ ſedere ad
dexterā patris/ nōne pariter cōfitemur? Qđ
tn̄ teſtimonijs diuinoꝛū eloqoꝝ ſic ꝓbare
voluiſti/ tāq̄ id alicubi negarem'. Chriſtū
in carne veniſſe vtriqꝫ nouim' ⁊ tenemus:

ſic adbibuiſti vt hęc diceres diuina teſti/
monia/ tanq̃ repugnemus. Hęc ⁊ alia quę
ſuis oſtendam locis/in quib⁹ operā ſuper/
uacuam contriuiſti vt moras necteres/ tē/
puſq̀ ꝑduceres/ cōmemorando attingere
debeo/nō redarguere diſputādo. Ca. I.

Jcis me auxilio principum muni/
d tum/non loqui ſm timorem dei:
cum ſcias nobis eſſe pręceptū ora/
1. Timoth. 2. a. re pro regibus/ vt in agnitionem veniant
veritatis: quod in quibuſdā eſſe impletū
nos deo agim⁹ gratias/ vos doletis. Ver/
ba autē noſtra recte intelligentibus indi/
cant/quis noſtrū loquatur ſm timorē dei:
vtrum qui ſic laudat deū patrē/ vt ad eius
laudem referat/ q̄ ſibi filiū generauit ęqua/
lem: An qui ſic genitorē debonestat et ge/
nitū: vt et illū dicat nō potuiſſe gignere ꝑ
oia ſui ſimilē filiū: et iſtū dicat nō degene/
raſſe iā natū/ſed degenerē natū. Ca. II.

Jcis vos chriſtū colere vt deū om
d nis creaturę/cui flectitur omne ge
nu/cęleſtiū/terreſtriū et infernorū:
quē tamen deo patri eſſe nō vultis ęqua/
lem: q̄ hoc pater ei donauit. Ait eñ apl's:
Propter quod eum exaltauit: ⁊ donauit ei
Phil. 2. b. nomen qđ eſt ſup omne nomē: vt in nomi/
ne ieſu omne genu flectatur ⁊c. Nec quęri/
tis cui donauerit: vtrum homini/ an deo.
Quđ eñ donauerit/euidēter apparet. Hu
miliauit inq̄t ſemetipſū vſq̀ ad mortē/mor
tē aūt crucis: Propter qđ et de⁹ eū exalta/
uit/ ⁊ donauit ei nomē: Si ergo propterea
donauit ei nomē quod eſt ſuper omne no/
men: q̄ fact⁹ eſt obediēs vſq̀ ad mortē cru
cis: nūquid anteq̃ hoc fieret/nō erat altus
dei fili⁹ deus/dei verbū/deus apud deum:
ſed poſteaq̃ ꝓpter hoc exaltatus eſt: quia
fact⁹ eſt obediēs vſq̀ ad mortē cruc̄: tunc
cępit eſſe altus dei filius vnic⁹ dei de⁹: tūc
cępit habere nomen quod ē ſup omne no/
mē? Quis hoc inſipientiſſim⁹ dixerit? Hoc
ergo illi donatū eſt vt homini/ ſm quē fili/
us factus eſt obediens vſq̀ ad mortē cru/
cis: quod iā habebat idē ipſe dei fili⁹/deus
de deo natus ęqualis. Ca. III.

Ŏ Bijcis mihi/ q̄ dicā ſpūmſanctum
ęqualem eſſe filio. Dico plane. Da
inquis teſtimonia vbi adorat̄ ſpi/
rituſſanctus? Vt video/hinc eū vis oſtēdi
ęqualē chriſto/ſi adoratur vt chriſtus. Iā
ergo confitere chriſtū patri ęqualē/ quē tu/
ipſe adorari confiteris vt patrem. Quales
autē homines eſtis/ q̃ religioſę humilita/
tis/qui ſpiritumſanctū adorare nō vultis/
cū legatis: Littera occidit/ſpūs autē viuifi 2. Cor. 3. b.
cat? Nō vultis ergo adorare/quē viuifica/
re animas nō negatis/ cū pater abraā ho/
mines adorauerit/quia ꝯceſſerūt ei monu/
mētū/ vbi poneret mortuę corpus vxoris.
Sic eñ ſcriptū eſt: Venit autē abraā plā/ Geñ. 23. a.
gere ſaram ⁊ lugere. Et ſurrexit abraam de
ſupra mortē eius/et dixit filijs heth: Pe/
regrinus et aduena ſum ego vobiſcū: Da/
te ergo mihi poſſeſſionē monumēti/ vbi ſe/
peliam mortuum meū. Reſponderūt autē
filij heth ad abraā dicentes: Abſit hoc do/
mine. Audi nūc et nos: Rex a deo tu es in
nobis. In electis monumentis noſtris ſe/
peli mortuū tuū: Nemo eñ noſtrū ꝓhibet
te a monumento ſuo/ vt ſepelias mortuū
tuum ibi. Surgens autē abraam adorauit
plębē filiorū heth: Et vos ſpūmſanctū non
ꝑmittit̄ adorari/vt ipſi dei gratię remane/
atis ingrati. Sed da īquis teſtimonia vbi
adorat̄ ſpūſſanct⁹: quaſi nō ex his q̄ legim⁹
aliqua etiam quę nō legimus intelligim⁹.
Sed ne quęrere multa compellar: tu vbi le
giſti patrē deum ingenitū vel innatū: ⁊ ta/
mē verū eſt? Qđ vero aliquotiens dixiſti:
etiā filio eſſe incompabilē patrē: nec legit̄
nec verū eſt. Si autē religionē qua colitur
deus/ſicut dignū eſt cogitares: multo plus
eſſe cerneres q̄ habet ſpūſſanctus templū/
q̃ ſi legeres adoratū: Et homines eñ ſicut
ſupra docui/ a ſanctis nouimus adoratos.
Templū vero nō eſt factū ab hominibus/
niſi aut vero deo/ſicē ſalomon fecit: aut eis
qui pro dijs habētur/ ſicut gētes quę igno
rant deū. Spūs autē ſanct⁹/quod cum ma
gno honore de deo dictū eſt: nō ī manu fa/ Act. 7. f.
ctis tēplis habitat: ſed corp⁹ noſtrū tēplū 1. Cor. 6. d.
eſt ſpūſſancti. Et ne corpa nr̄a ꝯtēnas/ mē/
bra ſūt chriſti. Qual' ḡ ē de⁹ cui tēplū ędifi/
cat̄/ ⁊ a deo ⁊ de mēbris dei? Ca. IIII.

Jcis chriſtum eſſe in dexterā dei/ ⁊ Roma. 8. g.
d interpellare ꝓ nobis. Qđ cur nob
obijcit̄ ſi eū nō ſolū deū/ verūetiā
hoīem agnoſcis? Quid te ḡ adiuuat/ q̄ ſe/
dere ad dexterā patris vl' aſſidere legitur?
Quid nobis/nō q̄dē inanib⁹ teſtimonijs/ſ
eñ inanit̄ ꝓbare niterl qđ fatemur?
d Jcis vos ſpūſctū cōpe (Ca. V. A
tenter honorare vt doctorē/ vt du/

catorem/ vt illuminatorē/ vt ſanctificatorem: chriſtum colere/ vt creatorem: patrem cum ſincera deuotione adorare/ vt auctorem. Si auctorem propterea dicis patrem/ quia de ipſo eſt filius: nō eſt autem ipſe de filio: ⁊ quia de illo ⁊ filio ſic procedit ſpūſſanctus/ vt ipſe hoc dederit filio gignendo eum talem/ vt etiā de eo procedat ſpūſſanctus. Si creatorē ſic dicis filiū/ vt creatorē nō neges patrē nec ſpūmſanctū: Si deniq; ſpūmſanctum dicis ſic doctorem/ ducatorem/illuminatorē/ſāctificatorē/ vt hęc opa nec patri audeas auferre/nec filio: iſta tua etiā noſtra ſūt verba. Si aūt talia tibi idola ponis ī corde/ vt duos facias deoſ: vnū maiorem/id eſt patrē: alium minorē/ id eſt filium: ſpiritum vero ſanctū ita omniū trium minimū fingas/ vt nec deū nuncupare digneris: non eſt hęc noſtra fides: quoniam nō ē chriſtiana fides: ac p hoc nec fides.

B Etiā hoc tibi ignoſcimus: q imperite vſus verbo/ chriſtum ſignificaſti ad terrena deſcēdiſſe contagia. Et quia hoc interrogare volui/ vti ſcires contagia quomdo appellare debeamus: calumnias eſſe iſtas dicis: ⁊ eas de phię artis inſtructione venire arbitraris. Sufficit mihi q ita putaſti chriſtum ad terrena deſcēdiſſe contagia/ vt tñ confitereris nullū habuiſſe peccatū. Ca. VI.

Illud ſane qđ cōmemoraui partus animaliū: quę cū terrena ſint atq; mortalia/ hoc tamē gignūt qđ ipſa ſunt: vt hō hominē/ canis canē: puto q nō aſpernatus horruiſti: ſed te aſpernari atq; horrere finxiſti/ dicēs/ tam fędam compationem in illa tanta immenſitate nō debuiſſe pduci. Cur eñ hoc dixiſti: niſi ne tibi de ipſis corruptibilibus fętib⁹ fauces veritas premeret/ ⁊ te reſpirare nō fineret/ ſicut ⁊ facit? Qñquidē creaturā corruptibilē cernis hoc qđ ipſa ē gignere fętū ſuū: ⁊ deū patrē oñipotētē credis nō potuiſſe niſi ei⁹ degenerāte natura gignere vnicū ſuū. Ca. VII

A Sed dicis: Dñs dñm genuit/ de⁹ deum genuit/ rex regem genuit/ creator creatorē genuit/ bon⁹ bonū genuit/ ſapiēs ſapientē/ clemēs clementē/ potēs potentē. Si ſub his vbis cauere te putas qđ vob obijcis: nō vos credere deū nō potuiſſe gignere id qđ ē ipſe: et iđ dicis: Dñs dñm genuit/ de⁹ deū genuit ⁊c. Cur ģ ſicut dixiſti: potēs potentē/ nō dicis oñipotens oñipotentē? Si aūt ſicut ſentis vis dicere dic: Dñs maior dñm minorē genuit: deus maior deum minorē: rex maior regē minorem: creator maior creatorem minorē: melior bonum/ ſapientior ſapientem/ clementior clementem/ potētior potentem. Si autem iſta non dicis: et nihilo minus ꝙ pater habet filiū habere conſentis: cur nō dicis ęqualē? Et illa omnia cur nō ſic percurris vt dicas: Dominus ęqualē dominū genuit/ deus ęqualem deum/ rex ęqualem regem/ creator ęqualē creatorē/ bonus ęqualiter bonum/ ſapiens ęqualiter ſapientem/ clemens ęqualiter clementē/ potens ęqualiter potentē? Si autē negas ęqualē: aperte dic eſſe degenerem. Non eñ quem deuz minorē/ de deo maiore natum eſſe dicitis/ ſaltem ſicut infantē creſcere finitis/ vt aliquando ſuo patri poſſit eſſe ęqlis. Ad hoc eñ eum pfectum dicitis eſſe natum: nō vt hinc laus eius creſceret/ ſed vt minor eius natura remaneret. Et cū iſta ſentiatis/ ſequeris tamen et dicis: Nihil ſubtraxit pater in generando filiū. Quō nihil ſubtraxit pater in generando filium quē non ęqualem genuit/ ſed minorē? An ideo nihil ſubtraxit/ quia nihil eorū quę gignendo dedit abſtulit genito? Ita ſane nihil ſubtraxit/ ſ ⁊ filijs hominū qui pſpere naſcuntur/ nihil aufert creator iam natis/ quinpotius addit: vt accedat creſcentibus quod naſcentibus defuit. Quid ergo de patre magnū dixiſti erga vnicum filiū: qui nō ex nihilo vel ex aliqua materia factus/ ſed ex ipſo natus eſt? Quid magnum eſt quia non ſubtraxit quod dedit/ ſi quod dare potuit nō dando ſubtraxit? Ubi eſt/ q eum inuidū non eſſe dixiſti? An forte dare nō potuit: vbi ē omnipotentia dei patris? Prorſus ad hūc articulum res colligitur/ vt deus pater ęqualem ſibi gignere filium/ aut non potuerit/ aut noluerit. Si non potuit/ infirmus: Si noluit/ inuidus inuenitur. Sed vtrūq; hoc falſum ē. Patri ergo deo filius ver⁹ ęqualis eſt. Si ergo vt laudas placet tibi quod a me cōmemoratum eſt: Inuiſibilia enim eius per ea quę facta ſunt intellecta conſpiciuntur: per id quod factum eſt in creatura viſibili: vt parētes id quod ipſi ſunt/ generent: intellige inuiſibilem natiuitatem veri filij dei: ne deū patrem dicas id quod non eſt ipſe genuiſſe. Si autem hoc genuit

(margin, right column: B; Roma. I. c.)

quod eſt ipſe/ vnam patris et filij eſſe ſub/
ſtantiam negare nolite. Ca.VIII.
Am vero ſequētia/quę ſic ꝯnexuiſti/
i vt de cruce vel incarnatiōe chriſti
ꝓbare nobiſ velles qđ pariſ credi/
mus: ſeruaſti morē tuū: ſ; nihil tibi ad iſta
reſpondēs/etiā ego ſeruo ꝓmiſſum meum.
A E inuiſibili filio cū age/ (Ca.IX.
d remus: quē ꝯſenſiſti eſſe inuiſibilē
ſm diuinitatē/qui prius ſolum pa/
trē inuiſibilē eſſe ꝓſumpſeras: ad rē nō per/
tinentia multa dixiſti de inuiſibilibus cre/
aturis: qđ poterunt iudicare qui legerint/
de inuiſibili deo inter nos agitur: Et hoc ē
quod quęſtionē facit: q: vos inuiſibilē ſolū
patrem dictū putatis/ vbi apoſtolus ait:
1.timoth.1.d. Immortali/inuiſibili ſoli deo. Si dixiſſet ſo
li patri: difficiliꝰ fortaſſe quęſtio ſolueref.
Quia vero dixit: ſoli deo: nō eſt vtiq; con/
tra nos: et vnigenitus quippe i forma dei/
et ſpūſſanctus i ſua natura eſt inuiſibilis.
Unus eīm et ſolus deus a nobis ipſa trini
tas prędicaf. Qđ vtrū verū ſapiamus/ in
alijs locis a nobis eſt demonſtratū: et vbi
adhuc opus fuerit/demonſtrabif. Nunc in
iſta quęſtione nō immerito poteſt mouere:
quomodo de ſolo deo/ qui eſt ipa trinitas/
dictū ſit: Inuiſibili ſoli deo: cū ſit etiā quę/
dā inuiſibilis creatura. Propter quod di/
Col.1.c. ctum eſt de chriſto: quia in ipſo condita ſūt
oīa viſibilia ⁊ inuiſibilia. Quia ergo ſūt
dij falſi viſibiles/ideo dictū eſt: Inuiſibili
ſoli deo honor ⁊ gloria. Et ſi eīm eſt creatu/
ra inuiſibilis/nō tñ deus nobis eſt: Sz et ſi
1.timoth.1.d. nō dictū eſſet: ſoli deo/ſed dictū eſſet: Regi
aūt ſęculoꝝ/imortali/inuiſibili/ ſoli honor
et gloria: q̄s niſi deus eſſet? Honor ergo et
gloria ſoli deo: q̄ deus inuiſibilis eſt/ nō q̄
ſolus inuiſibiſ: qm̄ eſt vt diximus/⁊ creatu
B ra inuiſibiſ. Item quęri poteſt quomō di/
Joh.1.b. ctum ſit: Deum nemo vidit vnq̄: cum eiuſ/
Math.18.b. dem dñi verba ſint: Neſcitis quia angeli
coꝝ ſemꝑ vident faciem patris mei qui in
cęlis eſt? Quę ſententia vos redarguit/q̄
neſcitis quemadmodū dicatis inuiſibilem
Joh.6.e. patrem. Illud autem quod ait: Non quia
patrem vidit quiſq̄ niſi qui ē a deo/ hic vi/
dit patrē: ad homines referri poteſt quod
dictum eſt/ quiſq̄: Et quia ipſe homo erat
qui tunc loquebatur in carne: ita hoc dixit/
ac ſi diceret: Non quia patrē vidit quiſq̄
Ps.106. hominum/niſi ego: ſicut dictū eſt: Quis ſa

piens et intelliget hęc? Non eni et de ſan/
ctis angelis id accipi poteſt. Unde apoſto
lus de inuiſibili deo apertius poſuit: Quē 1.timoth.6.c.
nemo hominū vidit/nec videre poteſt. Nō
eīm ait/nemo/ſed nemo hominū: Ubi oſtē/
dit quemadmoduz intelligi debeat quod
dictum eſt: Deum nemo vidit vnq̄: id eſt Joh.1.c.
nemo hominū: ſicut nemo aſcendit in cę/
lum: cum angeli ſoleant illuc aſcendere: q:
ſolent inde deſcendere. Nec tamen apoſto
lus dixit: Nemo hominum poterit videre
deuz: ſed/nemo poteſt. Poterit eīm homo/
ſed tunc cum ęternū erit fideliū pręmiū vi/
dere deum. Propter quod iohānes apoſto
lus: Dilectiſſimi inquit/filij dei ſumus: et 1.Joh.3.a.
nondum apparuit quid erimus: Scimus
quia cū apparuerit/ ſimiles ei erimus: qm̄
videbimus eum ſicuti eſt. Quid eſt ergo q
dicis/ ſolum eſſe inuiſibilē patrem: quod
fruſtra diceres/ etiam ſi a ſolo filio videre/
tur. Nunc vero cum diuina teſtentur elo/
quia eum videri/ et ab angelis videndū et
ab hominibus/ cum facti fuerint ęquales Math.22.c.
angelis: quid ē quod dicis? Ubi eſt quod
definire auſus es: minora videri a maio/
ribus/maiora autem a minoribus non vi/
deri? Quod quidē poſtea perdidiſti/quan/
do videri a filio confeſſus es patrē: cū et in
ipſa ſubſtantia diuinitatis dicas filiū mi/
norem/ patremq; maiorem. Sed quid di/ C
cturus es de angelis/ qui ſemꝑ vident fa/ Math.18.b.
ciē dei patris? Nunquid ꝓpter regulā tu/
am/quam ſine conſideratione finxiſti/pu/
tādi ſūt angeli patre deo eſſe maiores? Sz
eleganter te exiſtimas inueniſſe quod di/
ceres vbi aiſti de filio: Uidit ergo patrem:
ſed vidit incapabilem. Nec attendis/quia
et ſi vidit incapabilem: quem ſicut putas
capere non potuit: non tamen inuiſibilem
quem videre potuit: Tu autem nobiſcum
non de capabili et incapabili/ ſed de viſi/
bili et inuiſibili cum iſta diceres/ diſputa/
bas: quia nec apoſtolꝰ ait: incapabili/ ſed
ait: inuiſibili ſoli deo: Unde hoc teſtimo/
niū ꝓ te adhibendum putaſti: vt hinc etiā
decolorareſ filiū/tanq̄ ipe in dei forma in/
uiſibilis nō ſit. Sed qm̄ veritate ꝯuictus ⁊
filiuz confeſſus es inuiſibilē: ꝓparaſti tibi
q̄ntū exiſtimo ſic dicere: Inuiſibilis inuiſi/
bilē genuit: quō dixiſti: potēs potentē: vt
cū diſcutereref: hoc a te quō diceref/reſpōde
res: Inuiſibilior inuiſibilē genuit/ſic potē/

tioꝛ potentẽ/ſapientioꝛ ſapientẽ: et cetera
tua. Sed ꝗ ſapienteꝫ oſtendiſti filio incapa/
bilem patrem/ filium vero capabilem pa/
tri. Dixiſti enĩ: Uidit ergo patrem/ ſed vi/
dit incapabilem. Pater autem inquis/ſic
videt filium vt tenẽs in ſinu ſuo et habẽs:
Sic non ſapiunt niſi qui carnaliter ſapiũt.
Sinum quippe tibi fingis vt video/aliquã
capacitatem maioꝛis patris/qua filiũ mi/
noꝛem capiat atq; contineat:ſicut hominẽ
coꝛpoꝛaliter capit domus: aut ſicut ſinus
capit nutricis infantem. Ergo inter mira/
bilia chꝛiſti et hoc deputabitur:quia in foꝛ
ma ſerui creuit/et maioꝛ eſt factus ꝗ in foꝛ
ma dei fuerat: vt cum pꝛius poꝛtaretur in
ſinu patris/nunc ſedeat ad dexterã patris.
D Abijce iſta puerilia vel anicularia phãtaſ/
mata de coꝛde tuo:⁊ ſinum patris ideo di/
ctum accipe: vt intelligatur iſte genitus/il
le genitoꝛ:nõ vt ille maioꝛ/ hic minoꝛ. Nã
ſi incapabilis eſt pater/filius vero incapa/
Joh.16.c. bilis non eſt:nõ veraciter dictũ eſt: Om̃ia
quę habet pater/ mea ſũt: Quandoquidẽ
reſpõderi ei poteſt: Ecce incapabilitatem
habet pater quę nõ eſt tua. Sed quoniam
veraciter dictũ eſt quod veritas dixit: Et
omnia quę habet pater filij ſunt:nõ poteſt
nõ eſſe filij q̃ntacunq; ſit incapabilitas pa/
tris. Et hãc dñi ſententiã vbi ait: Omnia
quę habet pater mea ſunt:tanꝗ rectiſſimã
regulam ad vos/ſiue conuincẽdos/ſiue qḋ
magis cupimus coꝛrigendos/ꝑ multa ad/
hibere debemus: vt vbicunq; aliquid tri/
buitis patri quod filio denegatis:ipſam fi
deliſſimã teſtem contra erroꝛes veſtros vl'
contra mendacia ꝓducamus. Quid opus
eſt autẽ in eo tibi reſiſtere/ꝙ humanaȝ ſa/
pientiam contendis eſſe viſibilẽ: cũ ipſam
animã humanaȝ/in qua eſt vtiq; humana
ſapientia/inuiſibilẽ eſſe cõceſſeris. Sȝ qḋ/
libet ſentias de vniuerſa inuiſibili creatu/
ra/quantũ ad deũ ꝑtinet de quo inter nos
agit'/ſatis tibi demonſtratũ eſt nõ eſſe ſolũ
inuiſibilem patrem. Ca.x.

A Utas deũ patrẽ cum filio ⁊ ſpũſan
P cto vnũ deũ eſſe non poſſe:Times
enĩ ne pater ſolus nõ ſit vnus de9/
ſed pars vnius dei qui cõſtat ex trib9. No/
i.ſen.diſ.19 li timere: nulla ſit partiũ in deitatis vnita
ca.nec eſt te diuiſio. Unus ẽ deus pater ⁊ fili9 ⁊ ſpũſ/
ſãctus: hoc ẽ ipſa trinitas: vnus eſt de9 de
quo dictũ eſt: quia nullus deus niſi vnus.

Et qui dixit: Audi iſrael: dñs deus tuus Deut.6.a.
de9 vnus eſt: Cui vni ⁊ ſoli deo ſeruire nos
ſine vllo ſcrupulo agnoſcimus/quãdo au/
dimus aut legimus: Dñm deũ tuum ado/ Deut.6.b.
rabis/⁊ illi ſoli ſeruies: Ne foꝛte ꝓpter hęc
verba chꝛiſto/cui9 mẽbꝛa ſumus: vel ſpũi/ 1.Coꝛ.6.c.
ſancto cuius templũ ſumus/ ſeruire noli/ 1.Coꝛ.3.c.
mus:ſi quod dictũ ẽ: Dño deo tuo ſoli ſer/ Deut.6.b.
uies: ſic accęperimus tanꝗ de ſolo patre/⁊
nõ de ipſa trinitate ſit dictũ. Uos autẽ cũ
quęritur a vobis: quẽ credatis eſſe de quo
ſcriptum eſt: Dominus deus tuus deus
vnus eſt:reſpondetis: Deus pater eſt. Itẽ
q; cum quęritur de quo domino deo dictũ
ſit: Dominũ deum adoꝛabis/et illi ſoli ſer/
uies: Rurſus reſpõdet' de deo patre. Tũc
vobis dicit': Si dominus deus noſter de9
vnus eſt/et hic pater eſt:q̃re vos facit' du/
os dominos deos/ dicendo etiam chꝛiſtũ
eſſe dominũ deũ: Item ſi pater eſt/cui vni
dño deo noſtro ſoli ſeruiendũ eſt: quõ ob/
temperatis huic pręcepto:qui tanꝗ domi/
no deo ſeruitis et chꝛiſto: Neq; enĩ illi ſoli
ſeruitis ⁊ huic. Scḋm fidẽ autẽ rectã/ qui/
cunq; ipſam trinitatẽ vnũ dominũ deum
eſſe noſtrũ didicimus: ꝑfecto cuȝ ei ſoli ea
quę deo debet' ſeruitute ſeruimus/ domi/
no deo ſoli nos ſeruire ꝯfidimus. Ergo in/ B
quis/deus pater pars eſt dei: Abſit: Tres
enĩ ꝑſonę ſunt pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus.
Et hi tres q2 vnius ſubſtãtię ſunt/vnũ ſũt:
⁊ ſũme vnũ ſunt: vbi nulla naturaꝝ/ nulla
ẽ diuerſitas volũtatũ. Si aũt natura vnũ
eſſent: nõ ſũme vnũ eſſent: Si xõ natura
diſpares eſſent/ vnũ nõ eſſent. Hi ẽ tres q̃
vnũ ſunt ꝓpter ineffabilẽ ꝯiunctionẽ dei/
tatis/qua ineffabiliter copulant'/vn9 deus
eſt. Poꝛro aũt chꝛiſtus vna ꝑſona eſt gemi
nę ſubſtãtię/ q2 ⁊ deus ⁊ hõ eſt: Nec tñ de9
pars hui9 ꝑſonę dici põt: Alioq̃n filius dei
deus anteꝗ ſuſciperet foꝛmã ſerui/nõ erat
totus:⁊ creuit cũ homo diuinitati eius ac/
ceſſit. Qḋ ſi in vna ꝑſona abſurdiſſime di/
citur:quia pars rei vlli9 eſſe nõ poteſt de9:
quãto magis pa trinitatis eſſe nõ põt/q̃cũ
q; vn9 in tribus. Deinde vbi ait apl's: Qui 1.Coꝛ.6.c.
adhęret dño/ vnus ſpũs ẽ: Nũquid huius
vni9 pa eſt dñs: Si enĩ hoc dicimus/q̃d ali
uid dicere deꝓhẽdimur/niſi ꝙ augeat' ad/
hęrẽte hoĩe/⁊ recedẽte minuat': In trinita/
te ẽ quę deus eſt: ⁊ pater deus eſt/⁊ fil9 de9
eſt/⁊ ſpũſſanctus deus eſt: Et ſimul hi tres

vnus deus: nec huius trinitatis tertia pars
eſt vnus: nec maior pars duo ꝙ vn⁹ eſt ibi:
nec maius aliqͣd ſūt oēs ꝙ ſinguli: q₂ ſpiri-
Math. 19.b. talis hęc/ nō corꝑalis ē magnitudo. Qui pōt
capere/ capiat: Qui aūt non pōt/ credat et
oret vt qđ credit/ intelligat. Verū ē eñ qđ
Eſaie. 7.b. dicit ꝑ ꝓphetā: Niſi credideritis/ nō intelli-
getis. Tu nēpe dixiſti vnū deū/ nō ex ꝑtib⁹
eſſe cōpoſitū. Et q₂ de patre hoc vis intelli
gi: Ille inqͣs quod ē/ ꝟtus eſt ingenita ſim-
plex: ꝛ tñ in hac ſimplici ꝟtute ꝙ multa cō-
memoraueris/ vide. Nā ſuꝑiora verba tua
ſūt: Deus deū genuit: dñs dñm genuit: rex
regē genuit: creator creatorē genuit: bon⁹
bonū genuit: ſapiens ſapientē genuit/ clę-
mēs clęmentē/ potēs potentē. Cur ḡ i ꝟtu-
te ſimplici quod eſt deus/ non timuiſti tot
cōmemorare ꝟtutes? Vt eñ omittā quat-
tuor/ quas loco ſuperiore poſuiſti: et alias
quattuor dicā quas enunciare vſitatis no
minibus poſſumus: nunquid bonitas et
ſapientia ꝛ clęmētia et potentia partes ſūt
vni⁹ virtutis/ quā ſimplicē eſſe dixiſti? Si
dixeris/ partes ſunt: ſimplex ergo ꝟtus ex
partib⁹ conſtat: ꝛ ſimplex iſta ꝟtus te defi-
niēte vnus eſt deus: Vnū ḡ deū ex partib⁹
compoſitū eſſe dicis? Nō dico inquis. Nō
ſunt ergo partes: ꝛ tñ quattuor ſunt/ ꝛ vna
ꝟtus eſt/ eadēꝙ ſimplex eſt. Si ergo in vna
patris ꝑſona/ ꝛ plura inuenis/ ꝛ partes nō
inuenis: quanto magis pater ꝛ fili⁹ ꝛ ſpūſ-
ſanct⁹/ ꝛ ꝓpter indiuiduam deitatē vn⁹ de-
us eſt: Et ꝓpter vniuſcuiuſꝙ ꝓprietatem
tres ꝑſonę ſunt: et ꝓpter ſingulorꝫ ꝑfectio-
nē partes vni⁹ dei nō ſunt. Virtus eſt pa-
ter/ ꝟtus ē fili⁹/ ꝟtus ꝛ ſpūſſanct⁹. Hoc ve-
rum dicis: Sed ꝙ ꝟtutē de ꝟtute genitā/ ꝛ
ꝟtutē de ꝟtute ꝓcedentē nō vis eandē ha-
bere naturā/ hoc falſū dicis: hoc cōtra fidē
rectā ꝛ catholicā dicis. Ca. XI.

Al. †Dicis et queris r †Edis vt quęras a me/ quō ſit inuiſi
lis fili⁹. Vnde iā dixi ſuperius/ qđ
viſū eſt eſſe dicendū. Sed ſi ob hoc
inquis/ filius inuiſibilis a te ꝓnūciat/ eo ꝙ
oculis humanis cōtemplari nō poſſit: cur
non ꝛ cęleſtes ꝟtutes pariter inuiſibiles ꝓ-
nūciaſ: qñ nec ipę obtutib⁹ humanis videri
pñt? Ita hoc dicis/ qͣſi poſſit ab hoīe compꝛe-
hendi quis ille ſit modus quo cęleſtes ꝟtu
tes ſunt inuiſibiles: aut ad hoc quęrendū
eſſe debeam⁹ intenti/ dicente ſcriptura: Al
Eccli. 3.c. tiora te ne quęſieris. Quod ꝓceptū ipſe cō-

temnēs/ auſus es dicere: angelū videri ab
archangelo/ archangelū ab angelo non vi-
deri. Satis ſit/ ꝙ oſtēdi nō eſſe ꝯſequens
vt ideo credam⁹ in forma dei viſibilē filiū:
quia ſcriptū eſt: Inuiſibili ſoli deo. Quod 1. timoth. 1. d.
tu de patre ſic te accipere demonſtrabas/
tanꝙ filius inuiſibilis nō ſit: cū eū ꝛ inuiſi-
biliū creatorem ſcripturę teſtantur. Verū-
tamen reſtat vt dicas: Ambo quidē inuiſi-
biles ſūt/ id eſt ꝛ pater ꝛ fili⁹: ſed pater inui-
ſibilior ē: ac ſic dando aliquid patri qđ nō
ſit filij: mendacē facis eundē filiū dicentē:
Oia quę habet pater/ mea ſunt. Ca. XII Joh. 16. c.
Oc ꝛ de potētia ſapis: ꝙ ſcꝫ ſit qui- A
b dem potens ꝛ filius/ ſed potentior
pater filio: vt auctorib⁹ et doctori-
bus vobis/ potuerit potētē potēs/ nec po-
tuerit omnipotentē gignere omnipotens:
Ac per hoc ſi habet pater omnipotentiam
quam nō habet fili⁹/ falſum ē qđ ait filius:
Oia quę habet pater/ mea ſunt. Deinde ſi
aliqͣd facit pater qđ facere nō poteſt filius:
merito dicit potentior pater ꝙ fili⁹: Cū ꝟo
dicat: Quęcūꝙ pater facit/ hęc et fili⁹ ſimi- Joh. 5. d.
liter facit: nonne meli⁹ auditur ipē ꝙ vos:
meliuſꝙ ipſi creditur dicenti ꝙ decipienti-
bus vobis? Sed potentiā pater inqͣs a ne-
mine/ filius ꝟo accępit a patre. Fatemur ꝛ
nos filiū ab illo accępiſſe potentiā/ de quo
natus eſt potēs: patri ꝟo potentiā nullus
dedit/ quia nullus eum genuit. Gignendo
eñ dedit potentiā pater filio: ſicut oia quę
habet in ſubſtantia ſua/ gignendo dedit ei
quē genuit de ſubſtātia ſua. Sed qͣrit: vtrū
tantā quanta ipſi ē potentiā pater filio de-
derit/ an minorē? Si tantā: nō ſolū poten-
tē potēs/ verūetiā oñipotentē genuiſſe di-
caſ/ credaſ/ intelligaſ oñipotēs. Si mino-
rē: quō oia quę habet pater filij ſūt? Si pa
tris oñipotētia filij nō ē/ quō quęcūꝙ pa-
ter facit/ hęc ꝛ filius facit ſimilit? Qđ vtiꝙ
nō poteſt ſi oñipotens nō eſt? Ac ꝑ hoc qđ
ait apłs: Beat⁹ ꝛ ſolus potēs: nō cogor de
patre tñmodo accipere/ ſed de deo/ qđ eſt
ipſa trinitas. Loquēs enim ad timotheū:
Pręcipio inquit tibi coram deo q̄ viuificat 1. timoth. 6. c.
oia ꝛ chriſto ieſu/ q̄ teſtimoniū reddidit ſub
pōtio pilato bonā ꝯfeſſionē: vt ſerues mā-
datū ſine macula irreꝓhēſibile/ vſꝙ ad ad-
uentū dñi noſtri ieſu chriſti: quē tꝑibus ꝓ-
prijs oſtēdet beat⁹ ꝛ ſolus potēs/ rex regū ꝛ
dñs dominātiū: qui ſolus habet imortali-

tatem/ꝛ lucem habitat inacceſſibilē:quem
nemo hominū vidit/nec videre pōt:cui eſt
honoꝛ ꝛ gloria ī ſecula ſeculoꝝ/amē. Nihil
hic video dictū qđ nō conueniat trinitati.
B Sed vt nūc taceā de ſpūſctō/ quē nec ſaltē
minorē filio deū vultis:qꝛ omnino deū eſſe
non vultis:ſufficit vt vos de patre cōuin-
camus ꝛ filio. Nūquid eñ qꝛ dixit apſtus:
1.timoth.6.c. Teſtificoꝛ tibi corā deo q̄ viuificat omnia:
pater ſolus/nō et filius viuificat oñia? Si
dixeri patrē ſolū viuificare oīa: quō ḡ ḡcū-
Joh.5.d. q̄ pater facit/hec et fili⁹ ſimilit̃ facit? Quā-
doquidez pater/vt putas/viuificat oīa/qđ
fili⁹ nō facit. Deinde vbi ait: Sicͭ pat̃ ſuſci-
tat moꝛtuos ꝛ viuificat:ſic ꝛ fili⁹ q̄s vult vi
uificat:quō verū ē/ ſi pater ſine filio viuifi-
cat oīa? Proinde qđ addidit: Et chꝛiſto ie-
ſu q̄ teſtimoniū reddidit ſub pōtio pilato:
bonā confeſſionē de filio ꝓꝑꝛio dicere vo-
luit: quia filius quidē ſicut pater viuificat
omnia. Sed ſub pontio pilato ī forma ſer-
ui filiū nouim⁹ paſſū fuiſſe/non patrē. De-
inde ſubiūgitur: Ut ſerues mandatū ſine
macula irreꝑhenſibile vſq̄ ad aduētū dñi
noſtri ieſu chꝛiſti: quē tꝑib⁹ ꝓꝑꝛijs oſtēdet
beatus ꝛ ſolus potens: quem ſcꝫ aduentū
dñi chꝛiſti oſtendet vtiq̄ deus/ qđ non ſo-
lus eſt pater:quia ſm ꝟitatē/nō ſm veſtrū
errorē trinitas/vn⁹ eſt de⁹/beat⁹ ꝛ ſolus po
tens/rex regū ꝛ domin⁹ dominantiū. Nun
quid enī vel vos dicere auderis filium nō
eſſe regē regū et dominū dominantiū? De
quo inter cetera ſcriptū eſt ī apocalypſi io-
Apoc.19.c. hannis: Et ipſe calcat toꝛcular vini poten-
tis:et in tunica et in femoꝛe habet nomen
ſcriptū: Rex regū et dñs dominantiū. Sꝫ
ne foꝛte dicatis/ꝙ nomen patris fili⁹ habe
at ſcꝑtū in veſte ꝛ in femoꝛe:alio loco eiuſ-
Apoc.17.d. dem libꝛi ſuperius legitur: Et agnus vin-
cet eos:quoniā domin⁹ dominantiū eſt et
rex regum. Quapꝛopter ſm vos/duo ſunt
reges regū et dñi dominantiūꝫ:et contra
nos eſt/ſi de patre tm̄ ait apoſtolus: Bea-
tus et ſolus potens rex regū ꝛ domin⁹ do-
minantiū. Uerū autē ſm rectā fidē ipſa tri
1.timoth.6.c nitas vnus eſt deus/beatus ꝛ ſolus potēs
rex regū ꝛ domin⁹ dominantiū: qui ſolus
habet immoꝛtalitatē/et lucē habitat inac-
Ps.33. ceſſibilē. Et quomō erit verū: Accedite ad
eum ꝛ illuminamini:niſi qꝛ hoc nemo po-
teſt ſi de ſe quiſq̄ ꝓſumpſerit/ſed ſi ipſe do-
nauerit? Immoꝛtalitatē aūt deus habere

dicitur ſolus:qꝛ eſt immutabilis ſolus. In
omni eñ mutabili natura nōnulla moꝛs ē
ipſa mutatio: quia facit aliquid in ea non
eſſe qđ erat. Proinde et ipſa anima huma- C
na/ que ꝓpterea dicit̃ immoꝛtalis: quoniā De anime immoꝛtalitate et moꝛtalitate
qualitercūq̄ ſm modū ſuuꝫ nunq̄ deſinit
viuere:habet tamē ꝓ ipſo ſuo modo quan
dam moꝛtē ſuā:quia ſi iuſte viuebat ꝛ pec-
cat/moꝛit̃ iuſticie:ſi peccatrix erat/ et iuſti-
ficatur/moꝛit̃ peccato:vt alias eius muta-
tiones taceā/de quib⁹ lōgū ē diſputare. Et
creaturarū natura celeſtiū moꝛi potuit/ qꝛ
peccare potuit: Nā et angeli peccauerunt/
et demones facti ſunt:quoꝛū eſt diabolus
pꝛinceps: Et q̄ non peccauerūt/peccare po
tuerūt: Et cuicūq̄ creature rationali ꝓſta-
tur vt peccare nō poſſit: non eſt hoc natu-
re ꝓꝑꝛie/ſed dei gratie: Ac ꝑ hoc ſolus de-
us habet immoꝛtalitatē:q̄ non cuiuſq̄ gra
tia ſꝫ natura ſua/nec potuit/nec poteſt ali-
qua cōuerſione mutari:nec potuit/nec po-
terit aliqua mutatione peccare. Quem ſm
naturā qua deus eſt/nemo hominū vidit/
nec videre pōt:ſed poterit aliq̄ñ/ſi ad illuꝫ
numerū hominū ꝑtinet/de quib⁹ dictū eſt:
Beati mundicoꝛdes/quoniā ipſi deū vide- Matth.5.a.
bunt: Cui deo/ id eſt patri ꝛ filio ꝛ ſpiritui-
ſancto/que trinitas vnus ē deus/honoꝛ et
gloria in ſecula ſeculoꝛū amen. Abſit autē
vt quomō putas:ideo ſit potētioꝛ pater fi-
lio/quia creatorē genuit pater/fili⁹ autē nō
genuit creatorē: Neq̄ eñ non potuit/ ſed
nō opoꝛtuit. Immoderata eñ eſſet diuina
generatio/ſi genit⁹ fili⁹ nepotē gigneret pa
tri:qꝛ ꝛ ipſe nepos niſi auo ſuo ꝓnepotē gi
gneret/ſm veſtrā mirabilē ſapientiā impo
tēſ diceret̃. Siſr etiā ille ſi nepotē nō gigne
ret auo ſuo/ꝛ ꝓnepotē ꝓauo ſuo: nō a vob
appellaret̃ oñipotēs:nec impleret̃ genera-
tionis ſeries/ſi ſemꝑ alter ex altero naſcere
tur: Nec eam ꝑficeret vllus/ſi nō ſufficeret
vnus omnipotēs. Itaq̄ omnipotentē ge-
nuit filiū:qm̄ quecūq̄ pater facit/ hec et fi- Joh.5.d.
lius facit ſiſr. Filiū quippe ipſū genuit/vtri-
q̄ patris natura/ non fecit. Ca.XIII.
N illo etiā teſtimonio vbi ait apo B
i ſtolus: Soli ſapiēti deo:nō diſſilis Roma.16.d.
erroꝛ ē veſter:ſed qđ vobis reſpon
dim⁹ de potētia/hoc etiā de ſapiētia reſpō-
dem⁹. Si eñ dixiſſet apſs: Soli ſapiēti pa-
tri:nec ſic inde filiū ſeparet: Non eñ quia ī
apocalypſi de filio legit̃: Habēs nomē ſcri- Apoc.19.c.

ptū quod nemo ſcit niſi ipſe: ideo pater ne/
ſcit hoc nomē/ a q̄ eſt inſepabilis fili⁹. Sic
ergo ſcit ⁊ pater qđ nemo ſcire dicit⁹ eſt niſi
filius/ quia inſepabiles ſunt: ſic etiaȝ ſi di/
ctum eſſet: ſoli ſapiēti patri/ ſimul intelligi
deberet ⁊ filius: qꝛ inſepabiles ſūt. Cū ꝟo
nō ſit dictū: ſoli ſapiēti patri/ ſed ſoli ſapi/
enti deo: et de⁹ vnus ſit ipſa trinitas/ mul/
to eſt facilioꝛ nobis huius ſolutio queſtio/
nis: vt ſic intelligamus ſolum deū ſapien/
tem/ ſicut intelleximus ſolum potentē: id
eſt patrem et filium et ſpiritumſanctū: qui
eſt vnus et ſolus deus: cui ſoli ſeruire iuſſi
ſumus: Ne male intelligentes contra hoc
pꝛeceptū facere videamur: quia et domino
chꝛiſto ea que deo debetur ſeruitute ſerui/
mus. Non eñ dictū eſt: Dominū deū pa/
trem adoꝛabis/ et illi ſoli ſeruies: vt ſerui/
re ꝑmitteremur et filio/ plus tamē patri tā/
q̄ maioꝛi: minus autem filio tanq̄ mino/
Deut. 4. b. ri deo: ſed dictū eſt: Dñm deuȝ tuū adoꝛa/
bis/ et illi ſoli ſeruies: ſoli ſcilicet omnipo/
tēti/ ſoli ſapienti deo: vt vos repelleremini
qui nolentes accipere vnū ſolum deum pa
trem ⁊ filiū et ſpūmſanctū: ⁊ dicentes vnū
dominū deū cui ſoli ſeruiendū eſt/ non eſſe
niſi deum patrē: ⁊ tamen etiā filiū deum ⁊
B dominū confitētes: Apertiſſime duos de/
os ⁊ dominos/ maioꝛē vnum/ minoꝛē alte/
rum dicitis: ⁊ reos vos ſm erroꝛē veſtrum
pꝛecepti huius violati eſſe monſtrat: quia
non ſolū maioꝛi/ verumetiā minoꝛi ea que
domino deo debetur ſeruitute ſeruit. Ubi
Roma. 16. d. autem dixit apoſtolus: Soli ſapienti deo:
cū ſcriberet ad romanos/ in fine epiſtole ſic
locut⁹ eſt: Ei autē qui potēs eſt inquit vos
confirmare ſm euangeliū meum/ et pꝛeco/
niū ieſu chꝛiſti/ ſm reuelationē myſterij tē/
poꝛibus eternis taciti: manifeſtati autem
nunc ꝑ ſcripturam ꝓphetarū/ ſm pꝛeceptū
eterni dei/ in obedientiā fidei in omnes gē/
tes: cogniti ſoli ſapienti deo ꝑ ieſum chꝛi/
ſtum: cui gloꝛia in ſecula ſeculoꝛū: Hoc eſt/
ei qui potens eſt vos confirmare ſoli ſapi/
enti deo gloꝛia in ſecula ſeculoꝛū. Qđ aūt
interpoſitū eſt: ꝑ ieſum chꝛiſtū: vtrū ſoli ſa/
pienti deo ꝑ ieſum chꝛiſtum accipi debeat:
vt ſcilicet ſolus deus ſapiens ꝑ ieſum chꝛi/
ſtum ſapiens eſſe intelligatur: non partici/
pando/ ſed gignendo ſapientiam/ quod eſt
chꝛiſtus ieſus: an vero non per ieſum chꝛi/
ſtum gloꝛia ſoli deo ſapienti/ videt ambi/
guū. Sed quis audeat dicere ꝑ ieſū chꝛiſtū
fieri/ vt ſit ſapiēs de⁹ pat: cū ſm ſubſtantiā
ſuā non dubitandū ſit eū eſſe ſapientē/ po/
tiuſq̄ ſit ſubſtantia filij ꝑ gignentē patrem
q̄ ſubſtātia patris ꝑ genitū filiū? Reſtat ḡ
vt ſoli ſapienti deo gloꝛia ſit ꝑ ieſū chꝛiſtū:
hoc eſt clara cū laude noticia/ q̄ innotuit gē/
tibus deus trinitas. Ideo ꝑ ieſum chꝛiſtū/
vt alia taceā/ ipſe ꝑcepit baptiʒari gētes in Math. 28. d.
nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſāctī: Ubi pꝛeci/
pue cōmēdata eſt hui⁹ indiuidue glīa trini/
tatis. De⁹ itaq̄/ qđ eſt ipſa trinitas/ ꝓpterea
ſolus ſapiens recte dicit: qꝛ ſolus ſm ſub/
ſtantiā ſuā ſapiens eſt/ non ſm accipientē
vel accedentē participationē ſapiētie: ſicut
ſapiens eſt rationalis quecunq̄ creatura.
Quod ꝟo additū ē/ cui: vt diceret/ cui glo/
ria: cū ſufficeret ſi dictū eſſet/ ei autē gloꝛia:
inuſitatā noſtre lingue indicat locutioneȝ:
nō ſenſum quē requiramus/ vl' de quo am
bigamus inſinuat. Quid eñ ſenſui depe/
rit/ ſi dicat: ei gloꝛia/ cui ꝑ ieſum chꝛiſtū glo
ria: hoc eſt: nāq̄ ei ꝑ ieſū chꝛiſtū gloꝛia: qđ
eſt/ cui ꝑ ieſū chꝛiſtū gloꝛia? Sed alter hoꝛū
inuſitatus/ alter vſitatus ē oꝛdo verboꝛū.

Uerū a me: Si de ſub/ (Ca. XIIII A
q ſtātia patris ē fili⁹/ de ſbſtātia patris
eſt etiā ſpūſſctūs: cur vnus fili⁹ ſit/
⁊ alius nō ſit filius? Ecce reſpōdeo/ ſiue ca/
pias/ ſiue non capias. De patre ē filius/ de
patre ē ſpūſſctūs: ſed ille genit⁹ eſt/ iſte ꝓce
dēs: Ideo ille fili⁹ eſt patris de quo ē geni/
tus: iſte aūt ſpūs vtriuſq̄: qm̄ de vtroq̄ ꝓ/
cedit. Sed ideo cū de illo filius loq̄ret/ ait:
De patre ꝓcedit: qm̄ pater ꝓceſſiōis ei⁹ eſt Joh. 15. d.
auctoꝛ: qui talē filiū genuit: ⁊ gignendo ei
dedit vt etiā de ipſo ꝓcederet ſpūſſanctus.
Nam niſi ꝓcederet ⁊ de ipſo/ nō diceret di/
ſcipulis: Accipite ſpūmſanctū: Eumq̄ in/ Joh. 20. f.
ſufflādo daret: vt a ſe quoq̄ ꝓcedere ſigni/
ficans/ aperte oſtēderet flando/ quod ſpirā
do dabat occulte. Quia ergo ſi naſceretur:
non tm̄ de patre/ nec tm̄ de filio/ ſed de am/
bobus vtiq̄ naſceret: ſine dubio filius di/
ceretur amboꝛū: Ac ꝑ hoc quia filius am/
boꝛū nullo modo eſſet/ non opoꝛtuit naſci
eum de ambobus. Amboꝛū eſt ergo ſpiri/
tus ꝓcedendo de ambobus. Quid aūt in/
ter naſci et ꝓcedere interſit/ de illa excellen
tiſſima natura loquens explicare quis po/
teſt? Nō oīe quod ꝓcedit naſcit: q̄uis om
ne procedat quod naſcit: Sicut non omne

qđ bipes eſt/homo eſt: ꝗ̄uis bipes ſit om-
nis qui homo ē: hęc ſcio. Diſtinguere au-
tem inter illā generationē et hanc ꝓceſſio-
nem neſcio/non valeo/nō ſufficio: Ac per
hoc quia et illa et iſta eſt ineffabilis: ſicut
Eſaie.53.c. ꝓpheta de filio loquens/ait: Generationē
eius quis enarrabit? Ita de ſpūſācto ve-
riſſime dicit: Proceſſionē eius qs enarra-
bit? Satiſ ſit ꝗ̄ nobis/ qꝛ nō ē a ſeipſo fili⁹/ ſꝫ
ab illo de q̄ nat⁹ ē: nō ē a ſeipſo ſpūſſctūs/ ſꝫ
ab illo de q̄ ꝓcedit. Et qꝛ de vtroqꝫ ꝓcedit/
ſicut iā oſtēdim⁹: vñ ⁊ ſpūs patris dict⁹ eſt/
vbi legit. Si aūt ſpūs ei⁹ q̄ ſuſcitauit chri-
ſtū a mortuis habitat in vobis: Et ſpūs fi-
Roma.8.b. lij/ vbi legit: Qui aūt ſpm̄ chriſti nō habet/
hic nō ē ei⁹. Nō eñ duo ſunt ſpūſſcti: tanꝗ̄
ſinguli ſingulorꝫ/ vn⁹ patris ⁊ alter filij: ſed
vn⁹ poti⁹ patris et filij: De q̄ vno ſpū ſcptū
1.Cor.12.b. eſt: Etenī in ſpū vno nos oēs ī vnū corpus
baptiçati ſum⁹/ ſiue iudęi/ ſiue gręci/ ſiue ſer
ui/ ſiue liberi: ⁊ oēs vnū ſpūm potauimus.
Eph.4.a. Et alio loco: Unū corp⁹ et vn⁹ ſpūs. Quid
ꝗ̄ hęc trinitas/ niſi vnius eiuſdēqꝫ ſubſtātię
eſt? Qñquidē nō de aliq̄ materia vel de ni-
hilo eſt fili⁹/ ſed de q̄ ē genit⁹. Itēqꝫ ſpūſſan
ctus nō ḋ aliq̄ materia vł de nihilo/ ſꝫ inde
B ē vñ ꝓcedit. Uos aūt nec filiū de patriſ ſub-
ſtantia genitū vultis: et tamen cum nec ex
nihilo nec ex aliq̄ materia/ ſed ex patre eſſe
cōcediris. Nec videtis ꝗ̄ neceſſe ſit/ vt qui
non eſt ex nihilo/ non eſt ex aliqua re alia
ſed ex deo/ niſi ex dei ſubſtātia eſſe nō poſ-
ſit/ et hoc eſſe quod eſt/ de quo eſt: hoc eſt
deus de deo natus: quia nō aliud prius fu
it/ ſed natura coęterna de deo eſt: nō ē aliḋ
ꝗ̄ eſt ille de q̄ eſt: hoc eſt vni⁹ eiuſdē naturę
eiuſdēqꝫ ſubſtātię. Qḋ cuꝫ auditis/ q̄le cor
habeatis ignoro: qui putatis nos dicere
ſic filiū natū eſſe de patre/ quomō naſcun-
tur de corpibus corpa. Et quoniā corrupti-
biliter iſta naſcunt: accuſatis nos tanꝗ̄ ge
nerationi vnigeniti quę de patre ē corpo-
ralem paſſionē corruptionēqꝫ tribuamus.
Carnalibus quippe cogitationibus pleni
ſubſtantiā dei de ſeipſa gignere poſſe filiū
nō putatis/ niſi hoc patiat quod ſubſtātia
quādo gignit patit carnis. Erratis/ nō ſci-
1.Joh.5.d. entes ſcripturas neqꝫ virtuteꝫ dei. Qñ le-
gitis: Ut ſimus in vero filio eius ieſu chri-
ſto: verū dei filium cogitate: Hunc aūt fi-
lium nullo modo verū dei filiū cogitatis/
ſi eum natum eſſe de ſubſtantia patris ne-
gatis. Nō eñ iā erat hoīs fili⁹/ ⁊ deo donā-
te fact⁹ eſt dei fili⁹: ex deo quidē natus: ſed
gratia/ nō natura. An forte ⁊ ſi nō hominis
fili⁹/ tanꝗ̄ aliq̄ iā erat qualiſcūqꝫ creatura: ⁊
in dei filiū †deo mutāte conuerſa eſt? Si ni Al. †domino
hil horū: ergo aut de nihilo/ aut de aliqua
ſubſtātia natus eſt. Sꝫ nec crederemus de
nihilo eſſe dei filium vos putare/ iam nos
ab iſta ſollicitudine liberati. Affirmaſti eñ
non vos dicere de nihilo eſſe dei filiuꝫ: De
aliqua ergo ſubſtātia eſt. Si nō de patris:
De qua dicite? Sed non inuenitis. Iā igit
vnigenitū dei filiū ieſū chriſtū dñm noſtrū
de patris eſſe ſubſtātia non vos nobiſcum
pigeat confiteri. Pater ergo ⁊ filius vnius
ſunt eiuſdemqꝫ ſubſtātię: Hoc eſt illud ho- C
mouſion quod ī concilio niceno aduerſus
hęreticos arrianos a catholicis patrib⁹ ve-
ritatis auctoritate ⁊ auctoritatis veritate
firmatū eſt: quod poſtea in concilio arimi-
nēſi/ ꝓpter nouitatē ī ꝟbis minus ꝗ̄ opor-
tuit intellectā: quā tamē fides antiqua pe-
pererat/ multis paucoruꝫ fraude deceptis
hęretica impietas ſub hęretico imperatore
conſtantio labefactare tēptauit. Sed poſt
non longū tempus libertate fidei catholi-
cę ꝑualēte/ poſteaꝗ̄ vis verbi ſicut debuit/
intellecta eſt/ homouſion illud catholicę fi-
dei ſanitate lōge lateqꝫ defenſū eſt. Quid
eſt enim homouſion/ niſi vnius eiuſdemqꝫ
ſubſtantię? Quid eſt inquam homouſion:
niſi/ Ego et pater vnū ſum⁹? Sed nūc nec Joh.10.f.
ego nicenū/ nec tu debes ariminēſe tanꝗ̄
pręiudicaturus ꝓferre conciliuꝫ: Nec ego
huius auctoritate/ nec tu illi⁹ detineris ſcri
pturarū auctoritatibus: non quorūqꝫ pro-
prijs/ ſed vtriſqꝫ cōmunibus teſtib⁹. Res
cum re/ cauſa cū cauſa/ ratio cū ratione cō-
certet. Utriqꝫ legimus: Ut ſimus ī vero fi 1.Joh.5.d.
lio eius ieſu chriſto: Ipſe eſt verus deus et
vita ęterna. Utriqꝫ tāti ponderiſ molibus
cedamus. Dicite ergo nobis: vtrū iſte ve-
rus dei filius ab eis q̄ gratia filij ſūt huius
noīs quadā ꝓprietate diſcret⁹/ de nīla ſub-
ſtātia ſit/ an de aliq̄? Nō dico inqs de nul-
la/ ne de nihilo dicā: ergo de aliq̄ eſt. Quę-
ro de qua? Si nō de patris: aliā quęre. Si
aliā nō inuenis: qꝛ oīno nō inuenis: patris
agnoſce et filiū cū patre homouſion confi-
tere. Caro de carne naſcit: filius carnis de
ſubſtantia carnis naſcitur: Corruptionē de
medio tollite: paſſiones carnales a lumīe

Roma.1.c. mentis abijcite: et inuiſibilia dei p ea quę
facta ſunt intellecta conſpicite. Credite cre-
atorē qui dedit carni carnē gignere: q̃ de-
dit parentib⁹ veros carnis filios de carnis
ſubſtantia generare: ac ſic filios cũ parẽti-
bus vnius eſſe ſubſtãtię: multo magis po-
tuiſſe verũ gignere filiũ de ſua ſubſtantia:
et vnã cũ vero filio habere ſubſtantiã / ma-
nente incorruptione ſpirituali et longiſſime
hinc aliena corruptione carnali: Nam de
anima quid dixeris / neſcio. Verba eñ tua
ſunt vbi dicis: Nec eñ ad aię ingenuitatē
cõparat᷑ illã tantã magnificẽtiã / ſed ad fra
gilitatē corpis. De corpe vtiq̃ inq̃s naſcit᷑
caro / corpalis fili⁹: nõ tñ de aĩa aĩa naſcit᷑:
Poſt iſtã q̃ſi definitionem tuã rurſus affir-
mas animã filios generare. Adiũgis eñ et
dicis: Si ḡ noſtra aĩa incorruptibiliter ge-
nerat et impaſſibiliter / nullã ſentiens dimi-
nutionē: non inquinationē aliquã / ſed le-
gitime ſm iura diuina generat filium / ſapi
entia conſenſuz accõmodans corpori ipſa
integra manet: quanto magis omnipotẽs
deus. Et paulopoſt dicis: Quanto magis
deus pater incorruptibilis incorruptibili-
D ter genuit filium. Iã ſupra dixi / neſcire me
q̃d volueris de aĩa intelligi: de q̃ pus dixiſti
q̄ non naſcatur anima de aĩa: et poſtea / q̄
aĩa incorruptibiliter gignat filiũ: Si aĩam
gignit: quõ nõ naſcit᷑ aĩa de aĩa? Si carnē:
tu videris quõ ſit caro verus aię fili⁹. Chri
ſtus eñ / pp̄ter quē putaſti hãc adhibendã
ſſimilitudinē / verus eſt dei filius. Si aũt incor
ruptibiliter gignere animã filiuz ſic accipi
1.Cor.4.d. voluiſti / quomodo ait apoſtolus: In chri-
ſto eñ ieſu per euangeliũ ego vos genui:
Cur non attendis q̄ iam erant illę animę i
veteri vita / quas p euangeliũ renouando
apoſtolus genuit? Verbũ autem dei deus
vnigenitus filius / ſicut iaz diſputauimus /
non prius aliquid fuit / et renouatione ē ge
neratus a patre: ſed cũ patre ſemp fuit: ſi-
cut eſt ſemp atq̃ erit mirabili atq̃ ineffa-
bili modo genitus ab ęterno coętern⁹. Sz
ſi ob hoc introduxiſti hanc diſſimilē ſimi-
litudinē / vt aſſereres deum patrē incorru-
ptibiliter genuiſſe: noli laborare: confiteor
omnino / incorruptibiliter genuiſſe deũ pa
trem: ſed quod eſt ipſe genuiſſe. Iterũ eni
dico hoc quod vobis ſępe dicendũ eſt. Aut
de aliqua ſubſtantia natus eſt dei fili⁹: aut
de nulla. Si de nulla: ergo de nihilo: quod

vos non dicere iã tenemus. Si de aliqua /
nec tamē de patris: nõ verus ē filius: ſi de
patris / vni⁹ eiuſdẽq̃ ſubſtãtię ſũt pater et
filius. Quomõ autē nihil filio ſubtraxit vt
dicis: ſi eiuſdem ſubſtantię eſt: et tamē mi-
nor eſt: nec ſicut infans creſcere poteſt? Iã
vero de immortalitate dei: quia nõ patrē /
ſed deum / qui et pater eſt et filius et ſpũſſan-
ctus / ſolũ habere immortalitatē dixit apo-
ſtolus / ſatis ſuperius diſputauimus: quã-
do ipſũ apoſtolicũ teſtimoniũ et poſui to-
tum et expoſui. Diſplicet tibi / q̄ ęqualē pa- E
tri aſſerimus filiũ: quaſi poſſit eſſe inęqua-
lis / qui verus eſt filius: non natus ex tem-
pore / ſed gignenti coęternus: ſicut ſplẽdor
ab igne genitus gignẽti manifeſtat᷑ ęquę-
uus. Sed habet inquis dei filius auctorez
patrem. Si pp̄terea deum patrē deo filio
dicis auctorē: quia ille genuit / genitus eſt
iſte: quia iſte de illo eſt / non ille de iſto: fa-
teor et concedo. Si autem p nomē aucto-
ris minorē vis facere filium / patremq̃ ma-
iorem: nec eiuſdē ſubſtantię filium cuius ē
pater: deteſtabor et reſpuam: quia et filius
hominis inquantũ eſt filius / habet aucto-
rem de quo natus ē / patrē: nec tamen ideo
non eſt eiuſdē ſubſtantię cuius eſt pater: et
q̄ iſte minor / maior eſt ille: poteſt tñ ad for-
mã patris valentiãq̃ peruenire creſcendo:
in qua patrem pp̄terea nõ omnimodo in-
uenit talem / quia et ille defecit ſeneſcẽdo.
Sic eñ neceſſe eſt varietur ętate mortali-
tas / vbi temporalis eſt non ęterna natiui-
tas. Non autē ille ſic eſt vbi nec creſcit fili-
us / nec ſeneſcit pater: Et ideo amborũ non
impar eſt ętas: q2 vbi eſt ęternitas / non eſt
ętas: Iõ forma nõ impar amborũ: qm̃ ver⁹
fili⁹ q̃ nõ vt augeret᷑ ē natus: ne remaneret
degener / ęqual᷑ eſt natus. Sit ḡ natiuitate
humana longe melior et excellẽtior diuina
natiuitas incorruptibili et inuiolabili gene
ratione: nõ tñ ſit deterior diuerſitate natu-
rę. Sed vitã fili⁹ inq̃s accępit a patre. Accę
pit ſicut genit⁹ a gignẽte. Oĩa inq̃t quę ha- Joh.16.c.
bet pater / mea ſũt. Oĩa ḡ q̃ habet pat᷑ dedit
ille gignẽdo / accępit iſte naſcẽdo: Nec dan-
do ille amiſit qd̃ habuit: nec iſte cũ eſſet et
nõ haberet / accępit: Sz ſicut ille pmãſit ha
bens oĩa / cũ ea q̃ habet filio dederit oĩa: ſic
iſte nunq̃ fuit ſine omnibus quę nõ egen-
do / ſed naſcendo accępit vt filius: quia nũ-
q̃ potuit eſſe nõ natus: et ea ſine quib⁹ nõ

eſt natus/et eſt immutabilis nat⁹/ſemꝑ ha
buit:qꝛ ſemꝑ eſt natus. Si eni aliquid eo/
rum quę habet pater nō dedit filio:falſum
Joh.16.c. eſt quod ait fili⁹:Omnia quę habet pater/
mea ſunt: Sed quia verū eſt:prorſus om/
nia quę habet pater/dedit vt diximus il/
le gignendo/accępit iſte naſcendo: Ac per
hoc dedit ille vitā/ quia genuit vitam: ac/
cępit iſte vitam/ quia natus eſt vita: ſi mi/
nor/ ſi diſcolor/ ſi diuerſa: non ergo quam
pater habuit hanc dedit filio: Et quomo/
Joh.16.c. do verū eſt: Omnia quę habet pater/mea
ſunt? Sed quis audeat dicere: verum non
Joh.5.c. eſt quod veritas dixit? Quapropter ſicut
habet pater vitam in ſemetipſo/ ſic dedit
et filio vitam habere in ſemetipſo. Sicut
habet/ dedit: quod habet/ dedit: qualem
habet/talem dedit: quantum habet/ tan/
tum dedit.Omīa quę habet pater/filij ſūt.
Non ergo aliquid minus ꝙ pater habet/
filio dedit: Nec amiſit pater vitam quam
filio dedit: Uiuendo eñ tenuit quam gi/
gnendo dedit. Uita eſt autem ipſe pater:
vita eſt ipſe filius: Et ille quippe et iſte id
habet quod eſt ipſe: Sed ille de nullo vi/
ta/iſte vita de vita:ſed talis qualis illa:tā/
ta/ quanta illa: hoc omnino qđ illa:qꝛ ve/
rus eſt filius/quia ꝑfectus eſt filius:qꝛ non
ē degener ab vno deo patre/ deus vnicus
5 filius: Patri ꝗ̄ ęqualis eſt fili⁹.Quicq̄d cū
dicis a patre accępiſſe/ fatemur et nos ꝓ/
ſus: Pater dedit/filius accępit. Sꝫ cū pa/
ter om̄ia quę habet gignendo dedit/ęqua/
lem vtriꝗ genuit: quoniā nihil minus de/
dit.Quomodo ergo tu dicis: quia ille de/
dit/ille accępit: ideo ęqualem filium patri
nō eſſe:cum eū cui data ſunt omnia/⁊ ipſā
ęqualitatem videas accępiſſe? Scriptum
Act.20.g. eſt quidem: Beatum eſt magis dare ꝙ ac/
cipere: Sed in hac vita vbi eſt inopia/qua
Al.†abūdare vtriꝗ melior ē copia: Meli⁹ eñ eſt †habere
ꝙ egere:Et melius eſt donare ꝙ mendica/
re. Ubi autem qui dedit gignendo/dedit:
et qui accępit/naſcendo accępit:non inopi
ſubuentū ē/ſed ipſa copia generata ē. Nec
poteſt qui accępit ei qui dedit eſſe inęqua/
lis:quia ⁊ hoc accępit vt eſſet ęqualis. Ni/
Joh.16.c. hil eñ patre minus habet ille q̄ dicit:Om/
nia quę habet pater mea ſunt: Equalis eſt
Phil.2.a. ergo:Sꝫ quia ſemetipſū exinaniuit formā
ſerui accipiens/ non formam dei perdens:
ita factus eſt i eadē ſerui forma obediens

vſq ad mortē crucis: in qua paulominus
minoratus eſt ab angelis: vt patri in for/ Ps.8.
ma dei maneret ęqualis:quia non eſt for/
ma illa mutabilis. Quid itaq mirū eſt/ ſi
ea quę cōmemoras dicit: Ego quę placita Joh.8.d.
ſunt patri facio ſemꝑ? Et ad monumentū
laȥari: Pater/ gratias ago tibi quia audi/ Joh.11.e.
ſti me: et ego ſciebaꝫ quia ſemꝑ me audis:
ſed ꝓpter eos qui circumſtant dixi/ vt cre/
dant quia tu me miſiſti. Et iterū: Me opor Joh.9.a.
tet operari opera eius qui me miſit. Et an/
teꝗ panes frangeret/ prius patri gratias Matth.26.c.
ęgit. Si his atq huiuſmodi teſtimonijs id
oſtendere voluiſſes/ꝙ in forma ſerui filius
minor eſt patre:et in ipſa forma dei iſte de
illo/nō ille de iſto eſt: quod ſępe ſignificās
multa ita dicit: vt cum non intelligentes
etiā in ipſa diuinitate arbitrētur minorē:
ſic teneres rectam regulā fidei/ vt nō con/
tradiceres veritati: nec ꝑ talia teſtimonia
oppugnares euangeliū/ſed doceres ꝗ̄ ſunt
placita patris quę nō ſūt ⁊ filij: aut vñ pōt
facere filius/niſi ꝗ̄ placita ſunt patri a quo
habet omnia/in quibus ęqualis eſt patri?
Quomodo nō gratias agit patri de quo ē
ꝑſertim in forma ſerui/in qua illo minor ē?
Quomodo non patrē rogat vt homo/qui
cum patre exaudit vt deus? Quis aūt chri 6
ſtianuſ ignorat ꝙ pater miſerit/miſſuſq ſit
filius? Non eñ genitorē ab eo quem genu
it/ſed genituꝫ a genitore mitti oportebat:
Uerū hoc nō eſt inęqualitas ſubſtātię/ſed
ordo naturę:non ꝙ alter prior eſſet altero/
ſed ꝙ alter eſſet ex altero. Oportebat ergo
operari eum qui miſſus eſt/ opera eius a
quo miſſus eſt. Et quę ſunt opera patris/
quę nō ſunt ⁊ filij/cū dicat idem fili⁹:Quę/ Joh.5.a.
cunq pater facit/ hęc et filius ſimiliter fa/
cit? Opera tamen patris eſſe dicit: Nō eñ
obliuiſcitur a quo ſit: a patre quippe illi ē/
vt operator taliū operū ſit. Hęc autē vos
ita intelligitis: vt hinc etiam putetis pa/
trem filio eſſe maiorē/quia dixit paſſerē nō Matth.10.d.
cadere in terrā ſine patris voluntate:qua/
ſi cadat ſine volūtate filij. An vſq adeo mi
norem vultis filium/vt non habeat in po/
teſtate nec paſſeres? Sed ſi nō vultis huic
regulę acquieſcere: vt vbicunq legeritis ī
auctoritate diuinorū eloq̄orum/quib⁹ minor
patre filius videatur oſtēdi: Aut ex forma
ſerui dictū accipiatis/ in qua vere minor eſt
patre: Aut ideo dictū/ quo nō demonſtre/

tur maior vel minor vllus eſſe altero/ ſed
demōſtretur eſſe alter ex altero. Si huic in/
quā rectiſſime regulę nō vultis acqeſcere:
certe tñ verū dei filiū nulla ratiōe diceris/
ſi nō eiuſdē ſubſtātię cuiꝰ pater ē/eū eſſe di
catꝰ. Ut eñ humanū aliqd dicā ꝓpter infir
mitatē carnaliū: cū homines duo ſunt/ pa
ter ⁊ filius/ſi obediens ſit patri filius: ⁊ ali/
qua exiſtente cauſa roget patrē/grās agat
patri: aliq̄ deniq; mittaꝛ a patre/ vbi ſe di/
cat nō veniſſe facere voluntatē ſuā/ ſed eiꝰ
a quo miſſus ē: nūquid hinc oñdiꝛ nō eiuſ/
dē cuiꝰ pater ē eſſe ſubſtātię? Cur ergo vbi
de filio dei talia legiꝛ/ſtatim i tantū ſacri/
legiū corde atq; ore ꝓruitis: vt veri filij dei
vnā eandēq; cū patre ſubſtātiā nō eſſe cre/
b datis atq; dicatis? Quid ꝙ etiam illud cō/
memorandū putaſti/ qꝺ manifeſtiſſime vt
Joh.10.d. hō loquiꝛ: Poteſtatē habeo ponendi aīam
meā: et poteſtatē habeo iterū ſumendi eā.
Hoc eñ ꝓceptū accępi a patre meo? Quid
hoc adiuuat cauſam tuā? Nunqd eñ aliud
dixit/ niſi poteſtatē habeo moriēdi ⁊ reſur/
gēdi? Q̄ itaq; ait: Nemo eā tollit a me/ſꝫ
ego eā pono a me: et iterum ſumo eā: quid
intelligi voluit: niſi ſe non fuiſſe moriturū/
niſi ipſe voluiſſet? Nunqd tamē niſi homo
eſſet/ mori ⁊ reſurgere potuiſſet? Sic autē
introduxiſti hoc teſtimoniū/ vt ꝓloquereꝛ
dicēs: Hic ſane et de ſua poteſtate quam a
patre accępit/dicebat: Poteſtatem habeo
ponendi animā meam: et poteſtatē habeo
iterum ſumendi eam: Tanq̄ ſi homo non
eſſet/ poſiturus eſſet animā ſuā. Ut homo
ergo/non vt deus accępit hanc poteſtatē:
q̄uis nō dixerit: hanc poteſtatē/ſed: hoc ꝓ/
cęptum accępi a patre meo. Quis autē ne/
ſciat aliud eſſe pręcęptū/ aliud poteſtatē?
Hoc eñ habemus in poteſtate/quod cum
volumus poſſumus: Pręcęptū vero id no
biſcum agit/vt quod iā eſt in poteſtate/fa/
ciamus. Si autē nondū ē in poteſtate: ore/
mus nobis poteſtatē dari: vt quod pręcę/
ptum eſt/impleamus. Quocirca ſi ea quę
aperta ſunt/ velitis attendere: vt homo ac/
cęperat hanc poteſtatē: Sed ꝓpter cōten/
tioſos ego ad vtrūq; cōcludā: Si vt homo
accępit hāc poteſtatē/ nihil tibi ꝓdeſſe hoc
teſtimoniū et tu vides: Quia ſi ex hac po/
teſtate a patre accępta/ minorē patre filiū
vis probare: nec nos dubitamus/ ꝙ inq̄n/
tum homo eſt chriſtus/minor eſt patre. Si
autē vt deum vis accępiſſe hāc poteſtatē/
gignendo eum pater ęqualē ſibi dedit om/
niū rerum tantā/ quāta ipſius patris ē po/
teſtatem. Si eñ minus habet in poteſtate
aliquid q̄ pater: nō ſunt eius oīa quę ha
bet pater: ſed quia eius ſunt/tantā ꝓcul du
bio habet poteſtatē quantā pater. Pręcę/
ptū quoq;: aut vt homo accępit/aut vt de/
us. Si vt homo/nulla quęſtio eſt: qꝛ vt hō/
eſt patre minor: Si vt deus/nō hinc oſten/
diꝛ minor: quia naſcendo id accępit/nō in/
digendo. In verbo eñ vnico dei oīa pręcępta ſunt dei/quę ille gignēs dedit naſcē/
ti: non cuꝫ genuiſſet addidit indigenti: Ac
ꝑ hoc tantū genuit quantus eſt ipſe: qꝛ de
ſeipſo genuit verum filium: et perfectū ge/
nuit plenitudine diuinitatis: non perficiē/
duꝫ ętatis acceſſu. Sed humilius a te quę/
ro: quare filium hominis quemlibet homi
nem/ſi pręcęptū accipiat a patre: non eum
dicis alterius eſſe ſubſtantię/et filiū dei de/
um? Ob hoc audes negare paternę eē ſub/
ſtantię: qꝛ pręcęptū a patre accępit ꝓfuſ
et ꝓcęptū a patre accępit/et eiuſdē ſubſtan
tię eſt/cuius eſt ille qui dedit. Quis te con/
tradicentē ferat/ ſi ad te audiēdū homines
patres filijq; concurrant eiuſdē vtriq; ſub/
ſtantię? Nec ideo filij degeneres/ꝙ ita ꝓcę/
pta eis dederint patres. Sed forte dicꝭ/pa/
tres doctos filijs indoctis dediſſe pręcę/
pta. Refer nunc te ad dei filium de deo pa
tre natum deū: qui vtiq; imꝑfectus eſt na/
tus/ſi pręcęptū accępit indoctus: Quia ꝺo
perfectus eſt natus: pręcęptū dedit ille gi/
gnendo/ accępit iſte naſcendo. Nunq̄ eñ
verus dei filius indoctus fuit: filius autē
nunq̄ non fuit. Ca. XV.
i N forma dei filiū eſſe nō negas: et a
deo patri ęqualem negas/ maiorē
patris formam putans eſſe q̄ filij:
tanq̄ non habuerit pater vnde formā ſuā
compleret in filio: quē de ſeipſo genuit/nō
fecit ex nihilo/non ex alio. Aut ſi formā ſu/
am in vnico filio plenā gignere potuit: nec
tamen genuit plenam ſed minorē: quid ſe/
quaꝛ attendite/ et in viam redite: ne coga/
mini patrē inuidum dicere: Dicitis deū fi/
liū/dicitis dominū: ſed vt duos deos do/
minoſq; facitis/ contra ſcripturā clamaa/
tem: Dominus deus tuus deus vnus eſt. Deut.6.a.
Quid autē in hoc ſacrilegio vobis ꝓdeſt/
ꝙ patri datis tantā formā/ quantam non

datis filio? Nunquid ſi vnus maior/ alter
eſt minor/ideo non ſunt dij et dñi duo? Si
carere cupitis hoc errore: ſic dicite aliū eſſe
patrē/alium eſſe filium/vt tñ ſimul ambos
non duos dicatis/ſed vnum dominuz de-
um. Dicitis regem filiuz de rege patre vti-
ꝗ natum: nec intuemini in genere huma-
no filios regū/ etiā ſi nō ſint ex regibus re-
ges/eſſe tamen ex hominibꝰ homines: nec
habere poteſtatē cum patribus regiam: et
tamen eandē tenere naturaz: Vos autem
filio dei regis regnum cum patre concedi-
tis: et naturam paternam vanitate impia
denegatis: cūq; deo patri dicitis inęqua-
Phil.2.a. lem: qui non rapinam/hoc eſt/qui non ali-
enum arbitratus ē eſſe ęqualis deo: ſed ta-
men nō intendēs quę ſua ſunt/ſed quę no-
ſtra ſunt/ſemetipſum exinaniuit: non for-
mam dei perdens/ſed formaz ſerui accipi-
ens/ in qua patri factus eſt obediens vſq;
ad mortē crucis: In qua forma eū non vul
tis ſic agnoſcere patre deo minorē: vt ī dei
forma patri non negetis ęqualē. Nos in-
quiſ dicti ſumus filij gratia/nō natura hoc
nati: Ideo vnigenitus ē filius: quia quod
eſt ſm̄ diuinitatis ſuę naturā/ hoc ē natus
filius. Hęc non tua ſolū/ verumetiā noſtra
ſunt ꝟba. Cur ergo quē dei filiū natura nō
gratia cōfiteris/ eiuſdē naturę cuius pater
eſt nō eſſe contēdis? Nec quid mali abs te
dicat attendis: Nōne regis dei filio pater-
num regnū auferres tolerabiliꝰ ꝗ̄ naturā?
B De ſpiritu autē ſctō quō et ipſe de deo ſit/
nec tamen et ipſe filius ſit: quoniā ꝓceden-
do/non naſcēdo legitur eſſe de deo: iam ſu-
perius quantū ſatꝭ viſū eſt diſputaui. Nos
inquis in patrē deū innatū/naturā non ac-
cipimus: Et tanꝗ̄ rationē reddens/cur dei
patris non dicatis eſſe naturam: mox ad-
iungis ⁊ dicis: Credimus quod ait chriſtꝰ:
Joh.4.d. Spūs ē deus: quaſi chriſtꝰ ſm̄ id ꝙ deus ē
non ſpūs ſit: quem tamen natura filiū eſſe
dixiſti. Non ergo pater ideo natura non ē:
quia ſpūs eſt: Sed forte q; natus non eſt/
ideo eum non vultis eſſe naturā: Putatis
eñi/ ꝙ a naſcendo natura ſit dicta. Scitote
ergo/ꝙ vnaquęq; res eſſe dicit ꝑ ſubſtanti-
am/hoc eſſe vtiq; ꝑ naturā. Certe ſi nō pu-
tatis eſſe dicendū/ eiuſdē filiū cuius pater
eſt eſſe naturę: dicite cuius pater eſt ſubſtā
tię: et ad cauſam quę inter nos agit/ſufficit
nobis. Verūtñ admonēdi eſtꝭ vt intueami-
Gal.4.b. ni quod ait apl's: His qui natura non ſunt
dij/ſeruiſtis. Ubi certe nos deo qui natu-
ra ē deus/ſeruire mōſtrauit. Vos ergo qui
deū patrē non natura deū eſſe creditꝭ/ vbi
eū conſtituatis aduertite: et ſi vllus in vo-
bis pudor eſt/ erubeſcite. Ecce nos dicimꝰ
vobis: nō ſeruimꝰ deo q̄ natura nō eſt deꝰ/
ne ſimꝰ tales q̄les fuerūt illi quibꝰ dictū ē:
Hiſ q̄ natura nō ſūt dij/ſeruiſtꝭ. Voſ ſi taleſ
eſſe vultꝭ/petimꝰ ne velitis/⁊ deū patrē na
tura deū eſſe dicatꝭ: eiuſq; filiū quē nō gra-
tia/ ſed natura filiū iam eſſe dicitis/ eiuſdē
naturę cuiꝰ pater eſt non negetis: ne nihil
aliud ꝗ̄ filium eſſe verū negetis. Quomō
enī dicitis/⁊ verum filium vos ꝯfiteri/⁊ pa
tri ſimilē non negare: quādo eum negatis
vnius cum patre eſſe ſubſtantię? Sicut au-
tē verū filiū indicat vna ſubſtantia: ſic non
verum diuerſa ſubſtantia. Quomō autē fi-
liū patri ſimilē dicitis: cui patris ſubſtan-
tiā dare nō vultis? Nōne ſimilis homini ē
pictura vel ſtatua: ⁊ tamē filius dici nō po
teſt/q; diuerſa ſubſtātia ē? Hō nēpe ad dei
ſimilitudinē factus ē: tñ q; nō ē vniꝰ eiuſdē
q; ſubſtātię/non ē verus filꝰ: ⁊ ideo ſit gra
tia filiuſ/q; non ē natura. Si ergo vultꝭ dei C
filiū verū ꝯfiteri: prius illū ac ꝑcipue dicite
vniꝰ eiuſdēq; ſubſtātię/ vt tanꝗ̄ verū filiū/
⁊ dei filiū ꝑ oīa ſimilē patri eſſe dicatꝭ: Nā
ſubſtātiā quē putatꝭ habere diuerſā/ plus
eū diſſimilē ꝗ̄ ſimilē dicitis: ⁊ oīno verū fi-
liū denegatis. Nā vultis noſſe ad oſtēden-
dū verū filiū/quātū valeat vna eadēq; ſub-
ſtātia/etiā ſi filꝰ hoīs hō in q̄buſdā ſimilis/
in quibuſdā ſit diſſimilis patri: tamē quia
eiuſdē ſubſtantię ē/negari verus filiꝰ nō po
teſt: ⁊ q; verus ē filiꝰ/negari eiuſdē ſubſtan
tię nō poteſt. Vos autē ita dicitis verū dei
filiū ſimilē patri/ vt ſubſtātię velitꝭ eſſe di-
uerſę: ꝑ quā ſolā pōt filius verus oſtendi.
Nam duo veri homines/⁊ ſi nullus eoꝝ fi-
lius ſit alterius: vnius tamē ſunt et eiuſdē
ſubſtantię: Homo aūt alterius hoīs verus
filꝰ nullo mō poteſt/ niſi eiuſdē cum patre
eſſet ſubſtantię/etiaz ſi nō ſit ꝑ omnia ſimi
lis patri. Quocirca verus dei filius et vni-
us cū patre ſubſtantię eſt: q; verꝰ filius eſt:
et ꝑ omnia eſt patri ſimilis/quia dei filius
eſt. Neq; eñ ſicut contingit in filijs homi-
num vel quorūq; animaliū/ ita fas eſt dice
re: verum dei filiū ſubſtantię quidē vnius
eſſe cū patre/ ſed non ꝑ omnia ſimilē patri.
Nicenum ergo nobiſcū tenete conciliuz/ ſi
vultis chriſtum dicere verum dei filiū. Di-

uerſas inquis accuſamur dicere naturas:
Et quid aliud dicis de deo patre/ ⁊ de deo
filio ꝗd aliud dicis? An ideo putas ab iſta
accuſatione purgari/ qꝛ continuo ſubiūgis
dicens: Hoc ſcito qꝺ nos dicimus/ ꝙ pater
ſpūs ſpm̄ genuit ante omnia ſecula: deus
deū genuit. Hoc ꝗdē dicitis/ ⁊ verū dicitis:
ſed hoc tacuiſti/ qꝺ falſū et execrabile dici-
tis. Spūs eñ ſpiritū genuit: verū dicitis:
ſed hoc verum ea intentione vos dicitis:
qꝛ etiam diuerſe nature dicit̃ ſpūs. Nā di-
uerſe nature ſunt ſpūs dei/ ſiue ſpūs deus/
et ſpūs hoīs: et tñ vterqꝫ dicit̃ ſpūs. Itē di-
uerſe nature ſunt ſpūs hominis ⁊ ſpūs pe-
coris: et tñ nihilominus vterqꝫ ſpūs dicit̃.
Itē dicit̃: deus deꝰ/ ⁊ dicit̃ deꝰ hō. Sic di-
Pſ. 81. ctū eſt: Dij eſtis. Et ſicut dictus ē deꝰ moy-
Exodi. 7. a. ſes pharaoni. Et cū ſit dei ⁊ hominis diuer
ſa ſubſtantia: tñ vterqꝫ appellat̃ deꝰ. Pror-
ſus veracit̃ arguimini/ ꝗcūꝗs dicatꝭ de deo
patre et de filio: ſpūs ſpm̄ genuit: naturas
tamen diuerſas dicere: ⁊ ꝗcūꝗs dicatis/ de-
us deū genuit/ etiā ſic nō recedere a diuer-
ſitate nature: qꝛ non ꝑ omnia ſimilē patri
eſſe dicitis filium: Nā ſi ꝑ omnia ſimilē di-
ceretis/ conſequēter intelligeremini/ ꝙ eos
diceretis etiā vniꝰ eiuſdēqꝫ eſſe nature ſiue
D ſubſtātie. Si ḡ ab hoc crimine quod vobis
obijcitur/ dei patris et dei filij vos dicere
naturas eſſe diuerſas/ purgare te cogitas:
ſicut dicis: Spiritus ſpūm genuit: ita dic:
ſpūs eiuſdem nature ſiue ſubſtātie ſpiritū
genuit. Itē ſicut dicis: Deus deū genuit:
ita dic: deꝰ eiuſdē nature ſiue ſubſtātie deū
genuit. Hoc ſi credideris et dixerꝭ/ nihil de
hac re vlterius accuſaberis. Si aūt hoc nō
dixeris/ quid ꝓdeſt qꝛ dicis: Verꝰ innatus
pater verum genuit filiū: cū ꝓculdubio ve-
rus filius non ſit/ ſi nō eſt vnius eiuſdemqꝫ
ſubſtātie cū illo qui genuit? Dicit quidē fi-
Ioh. 17. a. lius ad patrē: Hec eſt autē vita eterna/ vt
cognoſcant te ſolum verū deum/ ⁊ quē mi-
ſiſti ieſum chriſtū: id eſt te et quem miſiſti
ieſum chriſtū cognoſcant ſolum verū deū.
In quibus verbis vos ſolum patrem non
cū filio verum accipientes deū: quid aliud
ꝗ̄ filium negatis veruꝫ deū? Quia ꝟo pa-
ter et filius: nō duo dij/ ſed vnus eſt deus:
ſine dubio ⁊ verus eſt deus: ⁊ adiuncto ſpi
rituſancto/ ſolus eſt deus. Neqꝫ eñ moue-
re nos debet/ ꝙ nominatus nō eſt hoc loco
ſpūſſāctus: tanꝗ̄ nō ſit deus/ aut nō ſit ve-
rus deus. Tale ē enī hoc ꝗle ſi ꝗs dicat/ ne-
ſcire chriſtum ea que dei ſunt: Quoniā di-
cit apſtus ſic: Ea que dei ſūt/ nemo ſcit niſi 1. Corī. 2. c.
ſpūs dei: hoc eſt enī: nemo ſcit niſi ſpiritus
dei: quod ē/ ſolus ſcit ſpūs dei. Sicut ergo
ab hac ſciētia/ quā nō habere niſi ſpūs dei
dictus ē/ non excludit̃ chriſtus: ſic ab eo ꝙ
pater et chriſtus dictus ē ſolus verus deꝰ:
nō excludit̃ ſpūſſanctus. Sic et nomē illud
qꝺ ī apocalypſi/ nemo noſſe dictꝰ ē niſi ipſe Apoc. 19. c.
ꝗ hoc habebat ſcriptuꝫ. i. chriſtus: nouerat
vtiqꝫ ⁊ pater/ qꝺ negare nō poteſtis: noue-
rat ⁊ ſpūſſanctus/ etiā ſi negetis. Spūs eñ 1. Corī. 2. c.
oīa ſcrutat̃/ etiā altitudines dei: niſi for-
te qꝛ ſcrutator dictꝰ eſt/ negat̃ apphēdere:
neget̃ ḡ deꝰ apphēdere corda ⁊ renes hoīm.
Scriptū eſt eñ: Scrutās corda ⁊ renes deꝰ. Pſ. 7.
Ita ḡ dictꝰ eſt ſolus verꝰ deꝰ pater et ieſus
chriſtꝰ: vt ab hac ꝟitate deitatis nullo mō
alienaret̃ ſpūſſctūs: Nō aūt filiꝰ/ vt tibi vi-
det̃: ſolū potentē/ ſolū ſapientē/ ſolū bonū
patrē dicit eſſe deū. Deus autē vnus et ſo-
lus eſt ipſa trinitas: vt oſtendūt ea que ſu
perius iam ſepiſſime diximus. Qꝺ autem E
non proficientē ſed perfectū deus pater ge
nuerit filiū deū: verū dicis. Sed ꝙ ipſā filij
ꝑfectionē ꝑfectiōi patrꝭ nō vis equare/ hoc
falſum dicis: et veritati qua verus eſt fili-
us contradicis. Homo eñ ſi poſſet indꝫ ꝑ-
fectum mox generare filiū/ non paruulum
generaret: qui coaugmentatis annis/ tan-
dē aliquādo ſui genitoris impleat volun-
tatē: Veritatē veriſſime oīno ꝯ te loquerꝭ.
Sed vt cōtra te nō ſit qꝺ loquerꝭ/ agnoſce
equalitatē patris ⁊ filij: qꝛ ⁊ homo ſi poſſet/
filiū mox generaret eq̄lē/ nec expectaret an-
nos/ ꝑ quos in forma filij poſſet voluntas
eius impleri. Deus ergo cur non equalem
genuit filiū/ cui nec anni neceſſarij fuerunt
ꝑ quos adimpleret̃: nec omnipotētia defu
it? An forte noluit? Ergo qꝺ abſit/ inuidit:
Sed nō inuidit: equalē ḡ genuit: Ac ꝑ hoc
vniꝰ eiuſdēqꝫ ſubſtātie: Qñquidē hō ꝗ ꝓ-
pterea/ qꝛ non pōt nō gignit equalē: eiuſdē
tñ ſubſtātie gignit filiū cuiꝰ ē ipſe. Qꝺ ſi nō
eſſet/ profecto verus filius eſſe non poſſet.
Quid eſt ergo ꝙ dicis: pater talē genuit fi
lium qualis ⁊ nūc eſt/ qualis ⁊ ꝑmanet ſine
fine? Hoc bene diceres/ ſi patri equalē ve-
rum filiū non negares. Cum vero perfectū
dicis et equalem negas: et talē qualis eſt
natus/ ſine fine ꝑmanere non negas: ꝓcul-
dubio minorē patre filiū ſine fine remane-
re ꝓnūcias: Ac ꝑ hoc naſcit̃ filius hominis

minor patre: Et q2 impfectus naſcitur/cre-
ſcēdo ad formā pueniṫ patris. Natus ē dei
filius minor patre: Et q2 pfectus atq3 im-
mortaliter natus ē/nullū accipit incremen
tū: ſed eū ipſa pfectio a forma patris i eter-
nū efficit alienū. Ecce que credit: ecce que
dicitis: ecce ſunt quod peius eſt que doce-
tis. Sed in auditorū inquis eſt arbitrio/ vt
eligāt alterū de duobus: aut obedientē pa
Phil. 2. a. tri filiū/qui ſe exinaniuit formā ſerui acci-
piens: cui et pater donauit nomen quod ē
ſup omne nomen: aut interpͣtationē tuā3:
Prorſus auditores/quibꝰ donat dñs intel
lectū: non vnū de duobus iſtis eligūt/ſed
vtrūq3/id eſt et obedientē patri filiū/ et in-
terpretationē/ vel potius expoſitionē me-
am: qua oſtendi ſic obedientē fuiſſe in for-
ma ſerui/vt formā non amitteret dei/i qua
equalis eſt patri: Tu vero vide q̄ contu-
melioſe filio dei tribuas obedientiā/cuius
minuis in diuinitate naturā. (Ca. XVI.
A Qvādo aūt a me audiſti pꝑter iude-
os humilitatē nō ꝟitatis gratia di
xiſſe filiū/q᷑ deꝰ ſit pater eiꝰ? Hoc a
me ita nūq̄ audire potuiſti/ſicut nūq̄ dixi:
ſ plane dixi/ pꝑt formā ſerui dictū eſſe. Sic
aūt ipſa forma ſerui vera/nō falſa ē: ita pa-
trē ſuū eſſe etiā pꝑter illā deū ſuū veraciter
dixit/nō humilit finxit. Quis em̄ ē humili-
tatis fructꝰ/vbi detrimētū eſt ꝟitatis? Tu
autē iſtā certiſſimā veritatē ita es refutare
conatus/vt diceres ideo ꝟba iſta quibꝰ ait
Joh. 20. d. dñs: Deū meū ⁊ deū veſtrū/ad formā ſerui
nō ptinere: q2 eis verbis poſt reſurrectionē
vſus ē dñs: Quaſi formā ſerui reſurrectio-
ne ꝯſumpſerit/ac nō potius in meliꝰ cōmu-
tauerit: quaſi nō qui mortuꝰ ē/ ipſe etiā re-
ſurrexit: quaſi nō forma q̄ occiſa eſt/ipſa re-
ſurrexerit: q̄ſi nō ipſa in celū leuata ſit: i ipſa
dei filius ſedeat ad dexterā3 patris: in ipſa
venturꝰ ſit ad viuos ⁊ mortuos iudicādos.
Nōne clariſſima ꝯteſtatio ē angelorū dicē-
Act. 1. b. tiū: Sic veniet quēadmodū vidiſtis eū eun-
tē in celū? Cur ergo poſt reſurrectionē non
Joh. 20. d. diceret: Aſcendo ad patrē meū et patrē ve-
ſtrū/deū meū ⁊ deum veſtrū: q̄ſi in eadē for
ma fuerat aſcenſurus/ pꝑter quā ex tēpore
deus eſt eius/ qui ſine tēpore pater ē eius?
Propter quā formā non ſolū3 poſt reſurre
1. Cor. 15. d. ctionē/verumetiā poſt iudiciū ſubiectꝰ erit
ei/qui illi ſubiecit oīa? Quotquot q̄ teſti-
monia poſuiſti/ quibus pbares dictū eſſe
deū chriſti/eū q̄ pat ē chriſti/diſcutere/quē-

admodū dicta ſint/ſupfluū iudico: ſed a te
fruſtra cōmemorata eē puto: qđ nec tu de-
beas dubitare. Iā ꝟo illō vbi dñs in eadē B
carne quā reſuſcitauerat cōſtitutꝰ/ ⁊ eundē
habitum gerēs/ait ad diſcipulos ſuos: Data Matth. 28. d.
ē mihi oīs poteſtas in celo et i terra. Eūtes
docete oēs gentes/ baptiʒātes eos in noīe
patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti: docētes eos ſeruare
oīa q̄cūq3 mādaui vobis: vt qđ cōmemora
ueris/et qđ inde pbare volueris/ pꝛſus ne-
ſcio. Nūqđ eni ait: Data ē mihi a deo meo
poteſtas? Qđ ſi dixiſſet/ pꝑter ipſā huma-
nā formā dictū fuiſſe/ambigi non deberet:
Quia ꝟo nō dixit/qđ iſto teſtimonio volu-
eris agere/nō intelligo: Immo intelligo te
id egiſſe/ vt abūdantius loquereris. Si em̄
tanq̄ deo data eſt hec poteſtas: naſcēti eā
pater dedit/nō indigēti: q2 gignēdo dedit/
nō augēdo: Si ꝟo tāq̄ hoī data ē hec ptāſ/
qđ habet queſtiōis? An forte nos admone
re voluiſti/ q᷑ baptiʒari dñs iuſſerit gētes/i
noīe patris et filij ⁊ ſpūſſcti: vbi audis vnū
nomen/et vnā non vis intelligere deitatē?
Qđ autem dicis/ ⁊ ante incarnationē chri-
ſti/ patrē dictum eſſe deū eius: q̄ꝛ ſcriptū
eſt: Vnxit te deus deus tuus/lōge ante q̄ Ps. 44.
chriſtꝰ veniſſet i carne. Ita ne nō intelligis
in pphetia eſſe predictū/tanq̄ fuerit factū
quod erat futurum? An non ſic in pphetia
ait ipſe dominꝰ: Foderunt manus meas ⁊ Ps. 21.
pedes: et cetera quibꝰ paſſionē ſuā tāto añ
prenūciauit: ⁊ quod futurū fuerat/tanq̄ iā
factū eſſet expſſit? Dictū ē ergo in pphetia
rerum futurarū/tanq̄ locutione rerū p̄teri-
tarū: Vnxit te deus deus tuus oleo exul- Ps. 44.
tationis p̄ pticipibꝰ tuis: Participes eius
ſignificās q̄ futuri fuerāt ſerui eiꝰ/ſocij eiꝰ/
amici eius/fratres eius/mēbra eius. Pre-
dictum eſt ergo qđ futurū erat/vt vngeret
deus chriſti hominē chriſtū: q̄ tū ſic factꝰ ē
hō/ vt maneret deꝰ. Vngeret aūt nō viſibi
li ⁊ corpali oleo/ſed ſpū ſancto: quē ſcptura
nomine olei exultationis figurata/ vt ſo-
let/locutione ſignificat. Dixit autē/ vnxit: C
non dixit/ vncturus eſt: quia in p̄deſtina-
tione iam factū erat/quod ſuo tempore fu
turum erat. Vbi tu timens ne ſpirituſſan-
ctus/quo vnctus eſt chriſtus/ maior vide-
atur eſſe q̄ chriſtꝰ: quia reuera maior ē ho-
mine chriſto: qui em̄ ſāctificat/eo q̄ ſancti-
ficatur/ eſt maior. Hoc ergo timēs/ voluiſti
oleo exultationis eam leticiā ſignificatam
videri/ q̄ filius exultauit cū patre/ quando

eſt cõdita creatura: Et cõmemoraſti vt ſo/
les teſtimonia cauſę tuę non neceſſaria/ de
lęticia patris ꝛ filij. Sed quid facturus es:
quo iturus? Quomõ id quod eſt luce clari
us/aut negaturus/aut in aliud quodcunq̃
verſurus es: cũ recitat̃ tibi qd beat⁹ petr⁹ ĩ
Act.10.f. apl'orũ actib⁹ dixit: Hunc ieſũ a naçareth/
quẽ vnxit de⁹ ſpũſctõ. Ecce qd ꝓphetabat̃
Pſ.44. qñ dictũ eſt: Vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo exul/
tationis/vel oleo lęticię p̃ pticipibus tuis.
De⁹ eñ cui dictũ eſt in eodẽ pſalmo: Thro
nus tu⁹ de⁹ ĩ ſęculũ ſęculi: v̓ga directionis
Al.† odio habuiſti v̓ga regni tui. Dilexiſti iuſticiã ꝛ† odiſti ini/
q̃tatẽ: ꝓpterea vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹. A deo
patre vnctus ẽ filius: qui ſic homo factus
eſt vt maneret deus: qua vnctione plenus
erat/id eſt ſpirituſancto. Propter quod de
Luce.4.e. illo ſcriptũ eſt: Jeſus autẽ plenus ſpũſan/
cto/reuerſus eſt ab iordane. Ca. XVII.

A Jobi.1.b. D Jcis in pſona ſpũſancti non poſſe
ſuſcipi qd de filio dictũ eſt: Oĩa
p ipſũ facta ſunt: et ſine ipſo factũ
eſt nihil. Et hoc iõ dicis/vt quib⁹ potueris
pſuadeas/ qd vobis male pſuaſũ ẽ/ ſpm̃ſã/
ctũ nõ eſſe creatorẽ: quaſi legeris: Omia p
ipſũ facta ſũt ſine ſpũſancto: aut oĩa p ne/
minẽ facta ſũt niſi p ipſum: Quã ſi et tale
aliquid legeris: ſic ſpm̃ſanctũ ab hac ope/
ratione/qua conſtituta eſt creatura/crede/
re nõ deberemus excluſũ: ſicut filiuſ nõ ex/
1.Cor.2.c. cluditur ab ea ſciẽtia de qua dictũ ẽ: Quę
dei ſunt: nemo ſcit niſi ſpũs dei. Si autem
quia nõ eſt nominatus/ q̄ etiã p illũ facta
ſit creatura/qñ de filio dictũ eſt: Oĩa per
ipſũ facta ſunt: ideo putas dei ſpm̃ nõ eſſe
creatorẽ: ꝓculdubio nec in ei⁹ noĩe poteris
Act.2.f. baptiçatos dicere/quib⁹ ait petrus: Agite
pęnitentiã: et baptiçet̃ vnuſquiſq̃ veſtrũ ĩ
noĩe dñi ieſu chriſti: q2 nõ ait: ꝛ ſpũſancti:
nec ĩ patris noĩe: q2 nec ip̃e ibi eſt nomina/
tus. Si aũt etiã nõ noĩatis patre ꝛ ſpũſctõ
in noĩe ieſu chriſti iuſſi ſunt baptiçari: ꝛ ta/
men intelligunt̃ non baptiçari niſi in noĩe
patris et filij et ſpũſancti: cur nõ ſic audis
de filio dei: Oĩa p ipſũ facta ſunt: vt ꝛ non
nominatũ intelligas ibi etiã ſpũmſanctũ?
Pſ.32. Nã quid excellẽtius in creaturis q̃ v̓tutes
cęloꝝ? Scriptũ eſt autẽ: Verbo dñi cęli fir/
mati ſũt: ꝛ ſpũ oris eius oĩs v̓tus eoꝝ. Di/
xeras nempe nõ me talia repire in ſcp̃turis
diuinis/quib⁹ ſpm̃ſanctũ ęqualẽ aſſeraz fi/
lio. Ecce reperi/ vbi etiã maior poſſit videri
niſi reuocet pietas/q̃ illũ veraciter ꝯfitetur
ęqualẽ: Naz vtiq̃ maius aliquid ſunt vir/
tutes cęlorũ/ quę firmatę ſunt ſpiritu oris
dñi/id eſt ſpũſancto: q̃ cęli qui firmati ſunt
verbo dñi/hoc ẽ vnigenito filio. Sed ſi cõ/
ſulas veritatẽ: res vtraq̃ ab vtroq̃ firma/
ta eſt: et id quod de vno dicit̃/ꝛ de altero ta/
cetur/de vtroq̃ intelligitur. Quid autẽ eſt
inconſideratius/ q̃ negare eſſe ſpiritũ dei
creatorẽ: cum deo dicatur: Auferes ſpiritũ Pſ.103.
eorũ ꝛ deficient: ꝛ in puluerẽ ſuum conuer/
tent̃: Emitte ſpiritũ tuum ꝛ creabunt̃: ꝛ in/
nouabis faciẽ terrę: niſi forte minus idone/
us erat ſpirituſſanctus creãdis rebus quę
fuerant defecturę: cum ſit idoneus crean/
dis/quę ſunt ſine fine manſurę? Pauloante
dixi: quid eſt excellẽtius in creaturis q̃ vir/
tutes cęlorum? Quid dicã de carne creato
ris? Quãdoquidẽ creator ipſe p quẽ facta
ſunt oĩa: Panis inquit quẽ ego dedero/ Joh.6.e.
caro mea ẽ ꝓ mundi vita. Quid ḡ dicem⁹?
Mũdus p filiũ factus ẽ/ꝛ creator eſt filius:
caro eius quę data eſt ꝓ mũdi vita/ p ſpm̃/
ſanctũ facta eſt: ꝛ nõ eſt creator ſpũſanct⁹?
Cũ eñ virgo maria dixiſſet angelo ꝓmittẽ/
ti ei filiũ: Quomodo fiet iſtud: quoniã vi/ Luce.1.b.
rũ nõ cognoſco? Reſpõdit angelus: Spũſ/
ſanct⁹ ſupueniet in te: ꝛ v̓tus altiſſimi ob/
umbrabit tibi: Propterea qd naſcet̃ ex te
ſctm̃/ vocabit̃ fili⁹ dei. Hic tu/qd in ꝯſequẽ/ B
tib⁹ q̃dã loco tuę ꝓſecutionis aduerti/aſſe/
rere conaberis ſpm̃ſctm̃ p̃ceſſiſſe/vt mũda/
ret ꝛ ſctificaret v̓ginẽ mariã: ac deinde ve/
niret v̓tus altiſſimi/hoc ẽ ſapiẽtia dei/qd ẽ 1.Cor.1.d.
chriſtus: ꝛ ip̃a ſic̃ ſcp̃tũ ẽ/ędificaret ſibi do/ Prouer.9.a.
mũ: hoc ẽ/ipſa crearet ſibi carnẽ/nõ ſpũſã/
ct⁹. Quid ẽ ḡ qd ait ſctm̃ euãgeliũ: Jnuẽta Matth.1.c.
ẽ ĩ vtero habẽs d ſpũſctõ? Nẽpe obſtructũ Pſ.62.
eſt os loquentiũ iniq̃. Si ḡ cogitas os ve/
raciter apire: non ſolũ filiũ/verũetiã ſpũm/
ſanctũ creatorẽ carnis filij cõfitere. An for/
te dicturus es: ea facta eſſe p ſpm̃ſanctũ q̃
cõmemoraui: id ẽ q̄ oĩs v̓tus cęloꝝ p eũ
firmata ſit: q̄ p eũ creabunt̃ hoĩes denuo/
q̃ p̃mo ita creant̃ vt ꝯuertãt̃ ĩ puluerẽ ſuũ:
q̄ ipſe carnẽ opat⁹ eſt chriſti: Nã de aĩa no/
lo aliq̃d dicere/cui⁹ difficillima q̃ſtio ẽ: et ſi
q̃d aliđ p ſpm̃ſctm̃ creatũ potuerit inueni/
ri: non tñ omnia ſicut p vnigenitũ filiũ de q̃
dictũ eſt: Oĩa p ipſũ facta ſũt? Si hoc dicis: Joh.1.b.
nõ times/ne tibi dicat̃ † ſapiẽtiorẽ filio eſſe Al.† eo potiorem
ſpirituſãctũ q̄ elegit ſibi meliora q̃ faceret

nec facere inferiora dignatus eſt. Sed q̄s
hoc ſapit/niſi q̄ deſipit? Facta ſūt ḡ cūcta p̱
filiū? Abſit ſpūſācto ab hoc ope̱ ſeparato:
ſicut de illis magnis op̱ibus dictū eſt: Oīa
1.Cor.12.b. autē hec operat̄ vnus atq̄ idē ſpūs: nec tñ
ab hac op̱atione fili⁹ ſeparat̄. Magnū ſane
aliq̄d tibi dicere videris/quia dicis: Filius
erat in p̄ncipio antequā aliq̄d eſſet: pater ꝟo
ante p̄ncipiū. Ubi legiſti vt hoc crederes?
Ubi preſūpſiſti vt hoc diceres/ vbi nec au/
ctoritas vlla/nec ratio eſt? Quid eſt enī añ
p̄ncipiū: .qn̄quidē quicq̄d añ eſſet/hoc eſſet
p̄ncipiū? Si ḡ pater añ p̄ncipiū ē/ añ ſeipſū
Joh.1.a. eſt: qꝛ ⁊ ipſe p̄ncipiū ē. Quid eſt aūt: In p̄n
cipio erat verbū/ niſi i patre erat filius? Et
ipſe filius interrogat⁹ a iudeis q̄s eſſet: re/
Joh.8.d. ſpōdit: Principiū q̄ ⁊ loquor vobis. Pat̄ ḡ
p̄ncipiū nō de p̄ncipio: fili⁹ p̄ncipiū de p̄n/
cipio: Sꝫ vtrūq̄ ſimul nō duo/ſed vnū p̄n/
cipiū. Sicut pater de⁹ ⁊ filius deus: ambo
ſimul non duo dij/ſed vnus deus. Nec ſpi/
ritūſanctū ab vtroq̄ p̱cedentē negabo eſſe
principiū: ſed hec tria ſimul ſicut vnū deū/
ita vnū dico eſſe principiū. Ca.XVIII.

A q Uid ſi audiert̄ inquis patrē dicen/
Ps.109 tem: Tecū p̄ncipiū in die ꝟtut̄ tue
in ſplendoribus ſanctoꝝ: ex vtero
añ luciferū genui te? Quid p̱mittis/vel q̄d
minaris/ſi audiero q̄ frequēter audio ⁊ fi/
delit̄ credo? Sed hinc te nihil adiuuari cur
nō videas plurimū miror: Siue enī ex p̱ſo/
na ſua hoc p̱pheta dicat ad dn̄m ieſum/ ſi/
ue ex p̱ſona patr̄ ad filiū. Cū ergo ambas
generationes chriſti/⁊ ex deo patre ſine tē/
pore/⁊ ex homine matre in plenitudine tē/
poris accipiā/venerer/p̄dicem: nō ē hoc te
ſtimoniū aduerſū me: Sed moras voluiſſe
indicat te innectere: vbi ego potius intelli
go/quare ex vtero dixerit genui te: qꝛ hoc
et tu ex p̱ſona patris accipis dictū. Nō enī
quēadmodū corp̱is hūani ſunt mēbra diſ/
poſita/ſic habet vterū deus: ſed ꝟbū trāſla
tū eſt a corp̱ali ad incorp̱alē ſubſtantiā: vt
intelligerem⁹ de patr̄ ſubſtātia genitū vni
genitū filiū: ac p̱ hoc q̄d aliud q̄ȝ vni⁹ eiuſdē
q̄ ſubſtantie. Ego itaq̄ hoc teſtimoniū p̱/
ferre ꝯ̄ te debui: ſed gr̄as ago qꝛ cōmonui/
ſti. Cōſidera ḡ quātū mali ſit/q̄ eiuſdē ſub/
ſtantie filiū negatis/ quē genitū ꝯfitemini
ex vtero patris: iniuriā grauiſſimā facien/
tes deo: tanq̄ȝ illud quod ipe nō eēt/ex vte/
ro gignere potuiſſet. Nonne ſentitis vos
generationē dei credere vitioſam/p̄dicare
monſtruoſam: qui dicere audetis ex vtero
dei p̱ceſſiſſe diuerſam naturā? Si autē hoc
ſicut debetis horretis/reſpuitiſq̄ nobiſcū:
iā tandē conciliū nicenū ⁊ homouſion lau/
date ac tenete nobiſcū. Quis aūt nō vide/
at defectū tuū? Ubi cū audiſſes/me cōme/
morāte/i p̱phetia dixiſſe chriſtū ſuo patri:
De ventre matris mee de⁹ me⁹ es tu: vt in/ Ps.21.
telligerem⁹ eius nature illū eſſe deū quē fi/
lius ipſi⁹ ex tp̱e de vētre matr̄ accepit: pa/
trē ꝟo nature illi⁹ quē de ſe ipſe generauit/
tu nō inueniēs q̄d r̄nderes: tamē ne taceres
dixiſti: Ex vētre matris natū p̱fiteri chriſtū
ſm̄ carnē: ⁊ addidiſti: q̄ nec iudei diffidūt:
Ac deinde queſiſti: Cur iſta teſtimonia i me B
diū non p̱ferant̄/q̄ illaꝫ natiuitatē demon/
ſtrant in p̄ncipio: ſicut ⁊ p̄cedens nos inq̄s
inſtruit teſtimoniū? q̄ſi ego illā natiuitatē
chriſti nō tp̱alē ſed eternā/ p̱pter quam di/
ctū ē: In p̄ncipio erat verbū: nō credā/non
p̄dicem/ nō amplectar: ſed tñ ex ventre ma
tris natū aſſerā chriſtū. Ecce ego dico deū
filiū de deo patre ſine tp̱e genitū. Quō ſit
aūt etiā deus eius qui pater ē eius/ oſten/
di p̱pter hominē quē ſuſcepit: ⁊ in quo na/
tus eſt de ventre matris/ſine ꝯcubitu ho/
minis patris. Ad quod p̱bādū/teſtimoniū
dedi vbi ait i p̱phetia patri ſuo: De ventre
matris mee deus me⁹ es tu. Tu q̄ dicis me
ex ventre matr̄ natū p̱fiteri chriſtū/q̄ nec
iudei diffidūt: q̄ſi ego iſtā natiuitatē chriſti
ſolā p̱fitear: Noli p̱ inania conari euadere:
⁊ dic potius/quare mihi nō reſpōderis/vbi
dicit chriſtus patri: De ventre matris mee
deus me⁹ es tu. Ad hoc enī qm̄ vidiſti non
te habere q̄ diceres/aliā natiuitatem que
dei de deo eſt/ interponendā putaſti: quā/
do quid reſpondeas non habes: quanto
melius taces. Si p̱pter corpus inquis/ in
quo ſe exinaniuit/ debitorē ſe ſentit ſuo ge
nitori: multo magis qui illū talē ac tantuꝫ
genuit/neceſſe eſt vt eū veneret̄/eiq̄ offe/
rat ſemp̱ obſequiū. Q̄libet de veneratio/
ne ⁊ obſequio filij erga patrē carnalit̄ ſen/
tias: pater eius niſi de ventre matris eius
nō eſt deus eius. Iā quantū vis obſequa/
tur deo patri deus fili⁹: qm̄ video te nō in/
telligere quāta ſit i illa generatiōe geniti ⁊
genitoris equalitas. Nunquid ideo ē diuerſa
natura patris hois ⁊ hominis filij: qm̄ fili/
us obſequit̄ patri? Hoc ē omnino intolera/

bile in vob:qꝛ de obſeq̄o filij diuerſã vult
ꝓbare ſubam patris ꝛ filij. Prorſus alia q̄-
ſtio ē/vtrū ſint vniꝰ eiuſdē ꝗ ſbē pat ꝛ filiꝰ: ꝛ
ꝛ alia queſtio ē/vtrū patri filius obſequat.
Interim verū filiū nō negemus: qui nullo
mō verus eſt filiꝰ ſi non ē ipſiꝰ ꝛ patris vna
eademq̄ natura. Dicite ḡ deū patrē ꝛ deū fi
liū vniꝰ eiuſdēq̄ ſubſtãtie: Extorq̄at vobiſ
diuinitas/qđ hūanitati donauit ipſa diui-
nitas: Obſequit hō patri ſuo de q̄ natꝰ eſt
hō:tñ obſequēdo eē nō deſinit hō. Et ſi nō
dico parit honoratꝰ/ꝫ honoratior eēt filiꝰ:
gauderet pater/non inuideret:honoraret tñ
etiã ille patrē/ et ſi non puulꝰ/acceſſu augē
dus etatꝫ/ꝫ ei natus eſſet eq̄lis. Eq̄lē ꝟo ſi
pater homo potuiſſet/nullo dubitante ge
C nuiſſet. Quis ḡ audeat dicere: hoc nec oī-
potēſ potuit: Addo etiã:qꝛ ſi poſſet hō ma
iorē ſeipſo meliorēq̄ gigneret filiū: ꝫ maiꝰ
vel meliꝰ deo quicq̄ non pōt eē:ḡ ei verꝫ fi
liū credamꝰ equalē. Qꝫ ſi dixeris: eo ipō ma
ior ē pater filio/ qꝛ de nullo genitꝰ: genuit
tñ eq̄lē:cito rñdebo: Immo ideo nō ē ma-
ior pater filio:qꝛ equalē genuit/non mino
rē. Originis eñ queſtio eſt/q̄s de q̄ ſit:eq̄-
litatis aūt/q̄lis aut quãtus ſit. Proinde ſi
admittit ratio ꝟitatꝫ/vt eq̄li patri filiꝰ ob-
ſequat equalis:non negamꝰ obſequiū. Si
aūt ꝑ obſequiū minorē natū vultis crede-
re/ꝓhibemꝰ: nullo mō eñ deꝰ pat vt habe
re vnici filij poſſet obſequiū/vellet degene
Luce.2.g. rare naturã. Parētibꝰ aūt vt eēt ſubditus
chriſtꝰ:nō diuine maieſtatꝫ fuit/ꝫ etatꝫ hūa
ne. Fruſtra itaq̄ dixiſti:ſi parētibꝰ fuit ſub-
ditus q̄s creauit:q̄nto magis ſuo genitori
qui eū talē ac tantū genuit: Rñdet eni ti-
bi:Si parentibꝰ fuit ſubditꝰ ꝓpter puerici-
am:q̄nto magis deo ꝓpter ipſam hoīs for-
mã: Quã formã cū immortalē fecerit/non
morte ꝑdiderit:q̄d miraris ſi etiã poſt huiꝰ
ſeculi finē ſubiectus erit in ea illi q̄ ei ſubie
cit oīa: Tu aūt non ꝓpter formã ſerui dicꝫ
filiū patri eſſe ſubiectū:ꝫ qꝛ eū talē ac tan-
tū genuit.i.magnū deum/q̄uis patre ipſo
minorē: Ubi ꝛ patri derogas/qui filiū ſibi
vnicū/aut non potuit aut nō voluit gigne
re equalē:et ipſi filio q̄ vnicꝰ ē patri nō ge-
neratus eq̄lis:ꝛ ideo ꝑfectus ē natꝰ/ne vn-
q̄ vel creſcēdo fieret/ qđ nō potuit eſſe na-
ſcēdo. Nos aūt nō vt putaſ corpꝰ tñ filij.i.
corpꝰ hoīs/verūetiã humanū ſpm̄ patri di-
cimus eſſe ſubiectū:ꝛ ſm id ꝙ homo factꝰ ē

intelligimꝰ dictū: Cū aūt oīa illi ſubiecta fu- 1.Cor.15.d.
erint/tunc et ipſe filius ſubiectꝰ erit illi qui
ſubiecit ei oīa. Scđm id ꝙ chriſtus ē caput
ꝛ corpus:caput ſcꝫ ipſe ſaluator qui reſur-
rexit a mortuis/ꝛ ſedet ad dexterã patrꝫ: et
eccl̄ia q̄ eſt corpus eius/plenitudo eiꝰ/ſicut Col.1.c.
aptiſſime/dicit apl̄us. Ac ꝑ hoc cū oīa chri
ſto ſubiecta fuerint:et capiti et corpi erunt
ſine dubio ſubiecta: Nam ſm id ꝙ ſine tpe
dicit natꝰ eſſe:nihil vnq̄ potuit ei non eſſe
ſubiectū. Scimus ꝙ nos cōmemorandos D
putaſti/qꝛ pater non iudicat quēq̄/ꝫ oēm Joh.5.d.
iudiciū dedit filio. Uellē tñ diceres nobis:
quō pater nō iudicat quēq̄/ ꝫ oēm iudiciū
dedit filio/cū dicat idē filius: Ego non q̄ro Joh.8.f.
gloriã meã:eſt q̄ querat vt iudicet: vt ſcias
ideo dictū: Pater non iudicat quēq̄/ ꝫ iu-
diciū oēm dedit filio:qm̄ iudicãdis viuis ꝛ
mortuis forma hoīs apparebit/quã nō ha-
bet pater:ꝓpter qđ ait ꝓpheta: Uidebūt Zach.12.c.
i quē pupugerūt. Sꝫ inuiſibilit etiã pater
erit cum illo:quia inſeꝑabilis eſt ab eo. Si
eñ non ſū ſolus/quoniã pater mecū eſt/ait Joh.16.g.
ipſe moriturus: quanto magis ſecū habe-
bit patrē de mortuis ꝛ viuis iudicaturus:
Cū illo erit etiã ſpūſſanctus: Quō eñ de-
ſeret eū ſpūſſanctus in regali ſede/ quo ple Matth.3.d.
nus regreſſus ē a iordane: Quod itaq̄ ſcri
ptū eſt ad hebreos: Nunc aūt necdū vide- Heb.2.b.
mus oīa ſubiecta ei:eū autē modico mi-
nus ab angelis minoratū videmus ieſum
ꝓpter paſſionē mortis: docere nos debet
quomō intelligēdū eſt quod ſcriptū eſt ad
corinthios: Cum autē omnia illi ſubiecta 1.Cor.15.d.
fuerint: qꝛ ſm id dictū eſt ꝙ factꝰ eſt hō/ nō
ſm id ꝙ eſt deus. Sic ḡ i homine apparēs/
in quo per paſſionē mortis minoratus eſt
modico minus ab angelis/ viuos ꝛ mortu
os iudicabit/q̄ñ dicturus eſt: Uenite bñdi Matth.25.c.
cti patris mei ꝑcipite regnū. Quo tu teſti-
monio non hoīem/ſed deū minorē ſuo pa-
tre quaſi ꝓbare voluiſti: Sꝫ ſicut ab eis q̄
intelligunt ꝑſpicit/nō ꝓbaſti. Ca.XIX.

De ſpūſſancti autē gemitibus/quia
non ipſe gemit/ ſed inſpirans no-
bis deſideriū ſanctū nos facit ge-
mere q̄diu pergrinamur a dn̄o:iã tibi ſuf- 2.Cor.5.b.
ficienter reſpōdiſſe me exiſtimo: Et tales ō
ſcp̄turis ſanctis locutiones/ quantū ſatis
videbat oſtēdi:qm̄ ſic dicit gemere ſpūſſã-
ctus:qꝛ nos facit gemere:ſicut dixit deus:
Nūc cognoui:qm̄ cognoſcere hoīem fecit: Gen.22.c.

Non enĩ tunc cognouerat quod tũc ſe dixe
rat cognouiſſe/qui omnia ſcit anteq̃ fiãt.
Ad quod te rñdere non potuiſſe oſtẽdi:q̃d
ꝓdeſt/q: ſentis q̃ñ nõ cõſentis? Ca.XX.
A Am etiã de v̾bis dñi vbi ait: Ego
Joh.10.f. ꝛ pater vnũ ſum⁹/nihil te reſpõde/
re potuiſſe mõſtraui. Sed vt hic q̃
oſtẽdã/ ſi exẽplis vt dic quib⁹ ego vſus ſũ
vis ꝓbare quõ dictũ ſit: Ego ꝛ pat̃ vnũ ſu/
m⁹. Et ob hoc cõmemoras ap̃licũ teſtimo/
1.Cor.6.d. niũ qð a me poſitũ ẽ vbi ait: Qui adheret
dño/vn⁹ ſpũs eſt: dic et tu: cũ adheret pa/
tri filius/ vnus deus eſt. Non enĩ ait ap̃ls:
Qui adheret dño/vnũ ſunt:ſicut dictũ eſt:
Ego ꝛ pater vnũ ſum⁹: ſꝫ ait/vn⁹ ſpũs eſt.
Cum autẽ tu non dicas: Cũ adheret patri
filius/vnus deus eſt: vt quid ꝛ tu adhibes
hoc ap̃li teſtimoniũ vbi ait: Qui adheret
dño/vnus ſpũs eſt:niſi vt te etiã a te ꝓdu/
cto teſte cõuincã? Nũc ſaltẽ diſtingue duo
iſta/q̃ nõ potuiſti cũ ſil̃ eſſem⁹ in nr̃a diſpu/
Al.attende tatione diſtinguere. Diligẽter itaq̃ intelli
ge qð dico. Q̃ñ de reb⁹ duab⁹ aut pluribus
dicit: vn⁹ ẽ vel vna ẽ: ꝛ addit q̃d vn⁹ vel q̃d
vna: ꝛ de his q̃ diuerſe/et de his q̃ ſũt vni⁹
ſubſtãtie dici põt. Diuerſe ſunt enĩ ſubſtã/
tie ſpũs hoĩs ꝛ ſpũs dñi: et tñ dictũ ẽ: Qui
adheret dño/vn⁹ ſpũs ẽ. Uni⁹ aũt ſubſtan
tie ſunt aĩe hoĩm ꝛ corda hoĩm/de quib⁹ di/
Act.4.f. ctũ ẽ: Erat illis aĩa vna ꝛ cor vnũ. Ubi aũt
dicit de duob⁹/aut plurib⁹: vnũ ſũt/nec ad/
dit q̃d vnũ ſint: nõ diuerſe intelliguntur/ ſed
1.Cor.3.b. vni⁹ eſſe ſubſtãtie:ſic dictũ ẽ: Qui plãtat ꝛ
Joh.10.f. qui rigat vnũ ſunt: Et/Ego ꝛ pater vnũ ſu
mus. Tu aũt q̃ patrẽ ꝛ filiũ diuerſas vis eẽ
ſubſtãtias/inuenire nõ potuiſti/ vbi de di/
uerſis ſubſtãtijs dictũ fuerit/ vnũ ſũt: Et q̃
nõ vis dicere:cũ filius adheret patri/vnus
de⁹ eſt: adhibuiſti et tu ap̃li teſtimoniũ qð
ego adhibuerã:ſed adhibuiſti ↄtra teipſuꝫ
vbi ait: Qui adheret dño/vn⁹ ſpũs eſt. Si
enĩ de his q̃ diuerſe ſubſtãtie ſũt/ recte dici
potuit vn⁹ ſpũs ẽ: q̃nto magis q̃ vni⁹ ſub/
ſtãtie ſũt recte dicit/vnus de⁹ ẽ. Si hec in/
telligis/nõ te ad ea rñdiſſe iã ꝓſpicis: ꝛ d̾ cõ/
ſenſu volũtatis te inaniter tã multa dixiſſe
cognoſcis. Etiã nos q̃ppe incõꝑabilẽ ↄſenſũ vo
lũtatis atq̃ indiuidue charitatis patris ꝛ fi/
lij ꝛ ſpũſſancti ↄfitemur: ꝓpter qð dicim⁹:
hec trinitas vn⁹ ẽ deus. Sed nos hoc etiaꝫ
qð vos nõ dicitis/dicim⁹ ꝓpter vnã eandẽ
q̃ naturã atq̃ ſubſtantiã: hi tres vnũ ſũt.

hec ſi diſtinxeris/ꝛ ↄtẽtioſus eſſe nolueris: Al.volueris
nõ te ad ea reſpõdiſſe aliq̃d iã videbis: ꝛ de
hac q̃ſtione ꝓculdubio iã tacebis. Ubi aũt B
dixit filius patri: Uerũ non qð ego volo/ſꝫ Marci.14.d.
qð tu vis: quid te adiuuat q̃ tua v̾ba ſub/
ſũgis ꝛ dicis: Oſtendit vere voluntatẽ ſu/
am ſbiectã ſuo genitori? Quaſi nos nege/
mus hominis volũtatẽ volũtati dei debe
re eſſe ſubiectã: Nã ex natura hoĩs hoc di/
xiſſe deũ cito videt/ q̃ locũ ipſũ ſcti euange
lij paulo attẽtius intuet. Ibi enĩ dixit: Tri
ſtis eſt aĩa mea vſq̃ ad mortẽ: Nunquid ex
natura vnici v̾bi poſſet hoc dici? Sed hõ q̃
putas gemere naturã ſpũſſcti: cur non etiã
naturã v̾bi dei vnigeniti triſtẽ dicas eẽ po/
tuiſſe? Ille tñ ne q̃d tale diceret/non ait/tri
ſtis ſũ: q̃uis etiã ſi h̾ dixiſſet/nõ niſi ex na/
tura hoĩs oportuiſſet intelligi/ſꝫ ait: Triſtis
eſt anima mea: quã ſicut hõ vtiq̃ habebat
humanã: ſic ꝛ in hoc quod ait: Nõ quod
ego volo/aliud ſe oſtẽdit voluiſſe q̃ pater:
quod niſi humano corde nõ poſſet/cũ infir
mitatẽ noſtrã i ſuũ/non diuinũ/ſed huma/
nũ transfiguraret affectũ. Homine q̃ppe nõ
aſſumpto/ nullo mõ patri diceret vnicũ v̾/
bũ: Non quod ego volo. Nunq̃ enĩ poſſet
immutabilis illa natura quicq̃ aliud velle
q̃ pat̃. Hec ſi diſtingueretis/arriani heretici
nõ eſſetis: Nã ꝛ illud qð dictũ ẽ: Deſcendi Joh.6.d.
de celo non vt faciã voluntatẽ meã/ſed vo
luntatẽ eius qui me miſit: põt quidẽ accipi
etiã ſm id qð eſt vnigenitũ verbũ: vt ideo
voluntatẽ non ſuã dixerit eſſe/ſed patris:
q̃ñ de patre eſt quicq̃d ẽ filius: nõ ẽ autẽ d̾
filio quicq̃d eſt pater/ſm q̃ dictũ ẽ: Et mea Joh.7.b.
doctrina nõ eſt mea/ſed ei⁹ q̃ me miſit: q̃ñ
patris doctrina ipſe eſt qui patris eſt v̾bũ:
et vtiq̃ non eſt a ſeipſo/ſed a patre. Et rur/
ſus cũ dicit: Omĩa q̃ habet pater/mea ſũt: Joh.16.c.
patri ſe oſtendit equalẽ. Non abſurdũ ẽ tñ
vt etiã hoc/ qð ſm id q̃ homo factus ẽ/ di/
xiſſe accipiat: Deſcendi de celo nõ vt faciã
voluntatẽ meã/ſed voluntatẽ ei⁹ q̃ me mi/
ſit. Secũdus enĩ adã qui tollit peccata mũ Joh.1.d.
di: iſto modo ſe diſcreuit a ꝑmo adã/ ꝑ quẽ
peccatũ intrauit in munduꝫ: q: iſte non fe/ Roma.5.b.
cit voluntatẽ ſuam/ ſed eius a quo miſſus
eſt: cum ille fecerit ſuã/nõ eius a quo creat⁹
eſt. Nec moueat quõ chriſtus ſm id q̃ hõ ẽ C
deſcẽderit d̾ celo/ cũ de matre q̃ i terra erat
fact⁹ ſit hõ. Hoc enĩ ꝓpter vnitatẽ ꝑſone di
ctũ: q̃ñ vna ꝑſona ẽ chriſt⁹ de⁹ ꝛ hõ. Propt̃

Ioh.3.b. quod etiã nemo inq̃t aſcẽdit i cęlũ niſi qui
de cęlo deſcendit/ fili⁹ hoīs qui eſt in cęlo.
Si ğ attẽdas diſtinctionẽ ſubſtantiarꝫ/ fili⁹
dei de cęlo deſcẽdit: fili⁹ hoīs crucifixus ē.
Si vnitatẽ ꝑſonę: ⁊ fili⁹ hoīs deſcẽdit de cę
lo: ⁊ fili⁹ dei ē crucifixus. Ipſe ē eñ dñs glo
1.Cor.2.b. rię/ de quo ait apl's: Si eñ cognouiſſẽt/ nũ
q̃ dominũ glorię crucifixiſſent. Propt̃ hãc
ğ vnitatẽ ꝑſonę: nõ ſolũ filiũ hoīs dixit de
ſcẽdiſſe de cęlo/ ſed eſſe dixit in cęlo/ cũ loq̃
ret̃ in terra. Nõ ergo voluñtatẽ ſuã fecit/ qꝛ
pctm̃ non fecit: ſed voluntatẽ fecit illi⁹ qui
eũ miſit. Tũc eñ facit hõ voluntatem dei
quãdo facit iuſticiã quę ex deo ē. Nec ſic ar
bitremur a patre miſſũ eſſe filiũ/ vt non ſit
miſſus ab ſpũſancto: cũ vox ipſi⁹ ſit ꝑ pro
Eſaie.48.d. phetã: Et nũc domin⁹ miſit me/ ⁊ ſpũs ei⁹.
Hoc eñ filiũ dixiſſe indicãt ea q̃ ſunt dicta
ſuperi⁹: Nã ſic ad iſta ṽba ꝑuentũ eſt: Au
dite me inquit iacob ⁊ iſrael quem ego vo
cabo: Ego ſum prim⁹/ ⁊ ego ſum in ęternũ:
⁊ man⁹ mea fundauit terram: dextera mea
ſolidauit cęlũ. Vocabo illos/ ⁊ aſtabunt ſi
mul: cõuenient etiã vniuerſi ⁊ audiẽt. Quis
illis nunciauit hęc? Diligens te feci volun
tatem tuam ſuꝑ babylonia/ vt tollat̃ ſemẽ
chaldęorũ. Ego locutus ſum: ego vocaui:
adduxi illũ/ ⁊ ꝓſperam viam eius feci. Cõ
uenite ad me/ ⁊ audite iſta: Nec eñ ab ini
tio in obſcuro locutus ſum: cum fiebãt ibi
eram: Et nunc domin⁹ miſit me/ ⁊ ſpiritus
eius. Quid hoc apertius? Nec ſic a patre ⁊
ſpũſſanctus miſſus eſt vt ſe ipſe nõ miſerit/
ſicut a patre oſtẽditur traditus/ vbi legit̃:
Roma.8.f. Qui filio ꝓprio nõ pepcit/ ſꝫ ꝓ nobis oīb⁹
tradidit eũ. Alio aũt loco de ipſo filio dici
Gal.2.d. tur: Qui me dilexit/ ⁊ tradidit ſeipſũ ꝓ me.
Quõ autẽ non facit voluntatẽ ſuã qui di
Ioh.5.d. xit: Sicut pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuifi
cat: ſic ⁊ fili⁹ quos vult viuificat? Et cum ei
Matth.8.a. dictũ eſſet: Si vis/ potes me mũdare: Re
ſpondit: Volo/ mũdare. Et ad ṽbũ ꝯtinuo
factũ ē qd̃ velle ſe dixit. Sicut autem facit
filius voluntatẽ patris: ſic et pater facit vo
Ioh.17.d. luntatem filij. Nam filius dicit: Pater vo
lo vt vbi ego ſum/ et iſti ſint mecũ. Nõ di
xit peto vel rogo/ ſed volo: vt iſto volente
faceret ille/ ſicut illo volente faciebat iſte: ⁊
non alia ille/ alia iſte: ſed quę hic etiã iſte.
Ioh.5.d. Quęcunqꝫ eñ pater facit/ hęc ⁊ fili⁹ ſimilit̃
facit. Verba ſũt ipſius/ ṽba veritatis ſũt:
falſa eſſe non poſſunt. Ca. XXI.

Uſcipere te dic̃ qd̃ ꝓtuli: Neſcit̃ A
ſ qꝛ templũ dei eſt̃/ ⁊ ſpũs dei habi 1.Cor.3.c.
tat i vobis? Quod potuiſti dicere
ideo dictũ eſſe: qꝛ in nemine habitat deus
quẽ non añ ſpũſſanct⁹ ſanctificauerit atqꝫ
purgauerit/ q̃ſi templũ deo habitaturo nõ
ſibi ſctificet ⁊ purget ſpũſſctũs: cũ apl's hic
oſtẽderit ipſũ eſſe deũ cui⁹ nos dixerat tẽ
plũ: qꝛ nõ ait: ⁊ ſpũs dei ſctificat et purgat
vos vt de⁹ habitet i vobis/ ſꝫ ait: Spũs dei
habitat i vobis: vtiqꝫ i tẽplo ſuo de⁹ habi
tat: Nã qd̃ ē tẽplũ dei niſi habitaculũ dei?
Vidiſti aũt etiã tu ꝯſequẽter eẽ deũ noſtꝝ
cui⁹ ſum⁹ templũ: ⁊ noluiſti aliud teſtimo
niũ cõmemorare qd̃ ꝓtuli: Neſcit̃ qꝛ corp⁹ 1.Cor.6.d.
veſtrũ tẽplũ i vobis ſpũſſcti ē/ quẽ habet̃
a deo? Iã ğ ꝯfitere deũ eſſe ſpm̃ſctm̃: Neqꝫ
eñ niſi eẽt de⁹ haberet tẽplũ: et templũ nõ
manufactũ/ ſꝫ ędificatũ de mẽbris dei. Chri
ſtus eñ ſuꝑ oīa ē de⁹ bñdict⁹ i ſęcula: cuius
mẽbra ſũt nr̃a corꝑa. Qui eñ dixit: Neſci
tis qꝛ corp⁹ veſtrũ tẽplũ i vobis ſpũſſcti ē/
ipſe dixit: Neſcitis qꝛ corꝑa veſtra mẽbra
ſũt chriſti? Ita ne ṽo cui de lignis ⁊ lapidi
bus ſalomõ ędificauit tẽplũ/ de⁹ ē: et cui tẽ
plũ ędificat̃ de mẽbris chriſti/ hoc ē de mẽ
bris dei/ deus nõ ē? Cũ loquẽs de deo bea
tiſſim⁹ martyr ſtephan⁹ dixerit: Salomon Act.7.f.
ędificauit ei domũ: ſed ſũm⁹ nõ in manufa
ctis tẽplis habitat: Et tñ chriſti mẽbra q̃rũ
caput ē ſuꝑ oẽs cęlos/ tẽplũ ſunt ſpũſſãcti:
quẽ cõſtat veniſſe de cęlo. Iſtũ negare deũ
q̃d ē/ niſi nõ eſſe ⁊ nolle eſſe tẽplũ ei⁹? Allo
quit̃ nos apl's dicẽs: Obſecro aũt vos fr̃es Roma.12.a.
ꝑ miſerationẽ dei/ vt exhibeatis corꝑa vr̃a
hoſtiã viuam/ ſanctã/ deo placentẽ. Corꝑa
itaqꝫ fideliũ hoſtia ſunt deo/ mẽbra chriſti/
templũ ſpũſſcti/ ⁊ de⁹ nõ ē ſpũſſctũs? Quis
hoc dicit niſi in quo non habitat? Oñ in
quo habitat/ vtiqꝫ templũ ei⁹ ē. Deniqꝫ cũ
dixiſſet apl's: Neſcitis qꝛ corpus veſtrũ tẽ 1.Cor.6.d.
plũ in vobis ſpũſſancti eſt/ quẽ habetis a
deo: et nõ eſtis veſtri: Empti eñ eſtis ꝓcio
magno: ꝯtinuo ſecut⁹ adiũxit: Glorificate
ergo deũ i corꝑe veſtro: Ubi dilucide oſtẽ
dit deũ eſſe ſpm̃ſanctũ: glorificandũ ſcꝫ in
corꝑe noſtro tanq̃ in templo ſuo. Et quod
ananię dixit apl's petrus: Auſus es mẽti Act.5.a.
ri ſpũiſancto? Atqꝫ oſtẽdẽs deũ eſſe ſpũm
ſanctũ: Non es inquit hoīb⁹ mentit⁹ ſꝫ deo.
Miror aũt cor veſtrũ q̃ntũ ſermone expli B
care nõ poſſũ: quõ cũ ſic laudetis ſpm̃ſctm̃

vt eū. ſanctificādis fidelib⁹ vbiqȝ aſſeratis
eſſe p̄ſentē/ tamen negare audeatis deum.
Ita ne deus nō eſt q̄ repleuit orbē terrarū?
Sap.1.b. Scriptura em̄ dicit: Spūs dn̄i repleuit orbē
terrarū. Sed quid dicamus q̄ repleuit or-
bem/ qui repleuit orbis etiā redemptorē?
Luce.4.a. Dn̄s em̄ ieſus plenus ſpūſancto/ regreſſus
eſt a iordane: ⁊ p̄ſumitis dicere/ q꞉ ipſe do-
min⁹ ieſus deus erat: ⁊ ſpūſſāct⁹ quo plen⁹
erat/ nō erat deus? Tam male ſentiētes de
ſpūſancto/ vt nō ei tribuatis ſaltē qđ tribu
tū ē moyſi famulo dei: q̄ nō munera grarū/
ſed plagarū p̄digia in eodē ſpūſctō/ q꞉ ipſe
Exodi.8.c. eſt digitus dei/ egyptijs ingerebat: ⁊ tamē
et.7.a. pharaoni de⁹ erat. Ubiqȝ adeſt ſpūſſanct⁹
ad homines in ęternā vitā regenerādos: ⁊
nō eſt eis deus? Immo ſo ē/ ⁊ deus verus
eſt: quia dei veri membra templū eius eſt:
⁊ vtiqȝ ſubiectū eſt templū illi cui⁹ eſt tem-
plum. Quomō ergo deus non eſt/ cui ſunt
membra dei ſubiecta? Ac p̄ hoc et domin⁹
eſt templi ſui: Quis em̄ hoc neget: quis ita
deſipiat/ vt dicat non eſſe aliquē dominū
domus ſuę? Quomō ergo ſpūſſanct⁹ non
eſt dn̄s/ qui dn̄s eſt membrorū dn̄i? Ipſe ē
quippe ſpūs dn̄i de quo vno eodemqȝ loco
2.Cor.3.d. dictū eſt: Cū aūt cōuerſus fuerit ad deum/
auferet̄ velamē. Dn̄s autem ſpūs eſt: Ubi
aūt ſpūs dn̄i/ ibi libertas. Iā creatorē ſupe
rius demonſtraui ſpm̄ſanctū. Quomō aūt
rex nō eſt/ cui⁹ templū ē qui mēbra ſunt re-
gis? Quō non conſidet patri ⁊ filio qui re-
pleuit filiū: qui mēbra filij ſuam¦ poſſidet
domū? Niſi forte q̄ filius regreſſus ē a ior-
dane/ plenus erat ſpūſancto: ⁊ q̄ ſedere cę
pit ad dexterā patris/ excluſit a ſe ſpm̄ſan-
ctū. Deinde cum de patre p̄cedat/ quō cum
patre nō ſedeat? Cum ipſa ſeſſio nō ſit vti-
qȝ cogitāda carnaliter: Alioquin opinatu-
ri ſumus honorabili⁹ filiū ſedere q̄ patrē:
Honorabilius quippe ſedet̄ ad dexterā: et
videbit̄ eſſe conſequēs/ vt pater ſedeat ad
ſiniſtrā. Poſtremo qualis vobis perſuaſe-
rit ſpūs/ vt ſanctoſpiritui denegetis quod
ſanctis hominib⁹ ſancta ſcriptura concedit:
Ephe.2.a. vos videritis. Ait em̄ apſ: Cum eſſemus
mortui peccatis/ cōuiuificauit nos chriſto:
cuius gratia ſalui facti ſumus: ⁊ ſimul exci-
tauit/ ⁊ ſimul ſedere fecit in cęleſtib⁹ in chri
ſto ieſu. Sācti ergo quos ſanctificat ſpūſſā
ctus conuiuificati chriſto: ita ſimul ſeſſuri
p̄deſtinati ſunt/ vt iam factū dicat apſ qđ

certū eſt affuturū. Et ipſi ſpirituiſctō ſub-
trahitur a vobis quiſquis ē ille conſeſſus:
tanqȝ ſedere cū patre vel filio ſit indignus/
qui eadē ſede efficit cōdignos. Cui moue-
tis etiā q̄ſtionē q̄ non adoretur: et hoc vti-
qȝ ſimilimo errore: cū legatis vt iā ſupra
docui/ a ſanctis etiā homines adoratos: Et
tamē vt inuidiā blaſphemantis euites: ita
laudas ſpūmſanctū/ vt tribuas ei qđ nō ha
bet vlla creatura: ⁊ detrahas ei qđ adipiſci-
tur ⁊ humana creatura. Ca.XXII

Ixiſſe me qđ cōmemoras fateor: ⁊ A
d nunc dico/ q̄ ſaluator noſter nō di- Ioh.17.d.
xerit: vt ipſi et nos vnum/ ſed: vt
ipſi ſint vnum. Et de his euangelicis ver-
bis ſatis a me recolo iam fuiſſe reſpōſum/
cum oſtenderem refellere te non potuiſſe
quę dixi: Quoniam popoſci/ vt proferres
vbi legeris/ vnū ſunt/ dictū eſſe de aliqui-
bus reb⁹ q̄ nō eſſēt vni⁹ eiuſdēqȝ ſubſtātię:
Neqȝ protuliſti. Quid em̄ te adiuuat q̄ di-
lectionis cōſenſione affirmas dictū eſſe de
paulo ⁊ apollo: Qui plantat autē ⁊ qui ri- 1.Cor.3.b.
gat vnū ſunt: cū eos nō oſtēdas diuerſę fu
iſſe ſubſtātię? Ambo quippe hoīes erāt. Si
em̄ nō diligerent inuicē: natura vnū eſſent/
dilectione non eſſent: Si autē vnū natura
nō eſſent/ vnū dici dilectione non poſſent.
Poſcit ergo filius vt ita ſint vnū/ quomo-
ipſe et pater vnū ſunt: id eſt nō ſolū natu-
ra/ qđ iā erāt/ verūetiā p̄fectione charitat̄
atqȝ iuſticię p̄ ſuę capacitate naturę: quan-
tū i dei regno eē potuerint: Ut etiā ipſi ſū-
me vnū ſint in natura ſua: quēadmodū pa
ter ⁊ fili⁹ ſūme vnū ſūt: q̄uis in excellētiore
atqȝ incōp̄abilit̄ meliore natura ſua. Dixit
q̄ ad patrē filius: Pater ſancte ſerua eos in Ioh.17.b.
noīe tuo quos dediſti mihi/ vt ſint vnū ſic
⁊ nos: Nō dixit/ vt ſint vnū nobiſcū: aut ſi
mus vnū ipſi ⁊ nos. Itē paulopoſt: Nō p̄
his aūt rogo tm̄/ ſed ⁊ p̄ eis q̄ credituri ſūt
p̄ verbū eorū in me: vt oēs vnū ſint/ ſicut tu
pater in me ⁊ ego in te/ ⁊ ipſi in nobis vnū
ſint. Neqȝ hic dixit: vt ipſi ⁊ nos vnū ſim⁹/
ſed vnū ſint in nobis: Qm̄ hoīes q̄ natura
vnū ſunt/ ſūme atqȝ p̄fecte ſm̄ ſuū modum
vnū eſſe nō p̄nt iuſticię plenitudine/ niſi in
deo p̄ficiant̄/ vt vnū ſint in patre ⁊ filio. i. i
ipſis vnū/ nō cū ipſis vnū. Adhuc ſequit̄ et
adiūgit: Ut mūd⁹ credat q꞉ tu me miſiſti: ⁊ Ibidem.b.
ego claritatē quā dediſti mihi/ dedi illis: vt
ſint vnū/ ſicut nos vnū ſum⁹: Ego i eis ⁊ tu

in me/vt ſint cõſummati in vnũ. Neq; hic dixit: vt nobiſcuʒ ſint vnũ: aut vt et ipſi et nos ſimus vnũ. Deinde cũ addidiſſet: Ut cognoſcat mũdus quia tu me miſiſti: et dilexiſti eos ſicut ꝛ me dilexiſti: ſecutꝰ adiũxit: Pater/volo vt vbi ego ſũ ꝛ illi ſint mecũ. Ubi ſũ inquit/mecũ ſint. Nõ ait/vnũ mecũ ſint. Hoc ergo voluit vt cũ illo eſſẽt/nõ vt illi ꝛ ipſe
B vnũ eſſent. Quid eſt qd dicere voluiſti: Dilectiõis fecit mẽtionẽ/ ꝛ nõ ſubſtãtie: Quis tu non eo loco iſta dñi verba poſueris quo ab ipſo ſunt poſita. Sed qd ad nos? quandoquidẽ nõ ipſos/ꝛ ſe vel ipſos ꝛ patrẽ dixit aut voluit vnũ eſſe/ ſed ipſos/vnũ eſſe voluit/quos nouerat vniꝰ eſſe ſubſtantie. Sicut ꝛ nos inquit vnũ ſumus: quos identidẽ nouerat vnius eſſe ſubſtantie. Tu ſi vis aliqd reſpondere/ oſtẽde ſm ſcripturas ſctãs de aliquibus rebꝰ dictũ: vnũ ſunt/quarũ ẽ diuerſa ſubſtantia. Hoc em̃ chriſtꝰ nõ dixit: qd tñ tu auſus es dicere: id ẽ apl'os vnũ eẽ cũ patre ꝛ filio: in eo quia in om̃ibꝰ ad volũtatẽ dei patris reſpiciẽtes ad imitationẽ filij ſubditi vni deo patri ꝛ ipſi inueniunt̃. Hec dicẽs/deũ ꝛ homĩes ſãctos vnũ eſſe feciſti. Põt ergo quiſq; ſctõꝝ dicere: Ergo ego et deꝰ vnũ ſumus? Abſit hoc a cordibus et oribꝰ ſanctis. Puto autẽ quia ꝛ vos a quocũq; hoc audiatis/horreſcit̃: nec fertis quẽq; hominẽ quantolibet munere ſanctitatis excellat dicentẽ: Ego ꝛ deus vnũ sumꝰ. Sed forte arrogantie videatur/vt hoc de ſeipſo aliquis dicat. Ita ne vo quiſq; veſtrũ: et ſi nõ audet dicere: Ego et deus vnũ ſumus: ſaltem audet dicere: Paulus ꝛ deꝰ vnũ ſunt: ſicut incunctanter dicimꝰ: Paulus ꝛ apollo vnũ ſunt: Deus pater ꝛ deꝰ filius vnum ſũt? Porro ſi non audetis dicere: quilibet homo ſanctꝰ/ quilibet ꝓpheta/ qlibet apl's et deus vnũ ſũt: quis te vrgebat: qs impingebat: qs ꝓcipitabat: vt diceres: apl'i vnũ ſũt cũ patre ꝛ filio? Unũ ſunt inquis pater ꝛ filius/nõ tñ vnus: continuoq; ſubiũgis: Unũ ad concordiã ꝑtinet/vnus ad numerum ſingularitatis. Uolebas autẽ dicere: Unuʒ ſunt/ad concordiã ꝑtinet: vnus eſt/ ad numerũ ſingularitatis: Sed te a conſideratione verborũ tuorũ impetus diſputationis auertit: Nam ꝛ vnũ ꝛ vnus vtiq; ad numerũ ꝑtinet ſingularẽ: Sʒ quod verum eſt/vnũ ſunt/ ꝓpter id quod additum eſt/ſunt: pluraleʒ indicat numerũ quadam ſingularitate connexũ: vnus eſt autẽ/apertiſſime numerus eſt ſingularis. Sed nunquid apl's diceret: Qui autẽ adheret domino/vnũ ſunt? Quid em̃ aliud diceret ſi hoc diceret/niſi homo ſanctus et deꝰ vnũ ſunt? Sed abſit ab illa ſapiẽtia iſta ſentẽtia: ꝛ tamẽ dixit: Qui autẽ adheret dño/ vnus ſpiritꝰ eſt: vt noueris de his dici: vnũ ſũt/qui vniꝰ ſunt eiuſdẽq; ſubſtantie: ſicut qbuſdã holbꝰ dictũ eſt: Oẽs em̃ vos vnũ eſt̃ i chriſto ieſu. Et ſicut ait ipſe chriſtꝰ: Ego ꝛ pater vnũ ſumꝰ. Cũ aũt vnus dicit̃/et qd vnꝰ natura/ꝛ qd vnꝰ adijcit̃: ꝛ de diuerſis ſubſtantijs dici poteſt/ſicut dictũ eſt: Qui adheret dño vnus ſpũs eſt: ꝛ de rebꝰ vniꝰ ſubſtantie/ſicut dictũ ẽ: Erat eis aĩa vna ꝛ cor vnũ. Erat/dixit: nõ dixit/ꝛ qd erat/id ẽ aĩa ꝛ cor: Sic et de patre ꝛ filio/vnũ ſũt dicimꝰ: quia vniꝰ ſubſtãtie duo ſunt: ꝛ vnus ẽ/dicimꝰ: ſʒ addimꝰ qd vnꝰ: id eſt vnꝰ deus/vnus dñs/ vnꝰ om̃ipotẽs: ꝛ ſi quid hmõi. Sat̃ me vobis duarũ iſtarũ locutionũ arbitror inculcaſſe diſtantiã. Scrutare itaq; ſcripturas canonicas veteres ꝛ nouas: ꝛ inueni ſi potes vbi dicta ſunt aliqua/vnũ ſunt/que ſũt diuerſe nature atq; ſubſtantie. Sane falli te nolo in epiſtola iohãnis apl'i/vbi ait: Tres ſunt teſtes: ſpũs/aqua ꝛ ſãguis: ꝛ tres vnũ ſunt: Ne forte dicas ſpiritũ ꝛ aquã et ſanguinẽ diuerſas eſſe ſubſtãtias: ꝛ tamen dictũ eſſe/tres vnũ ſunt. Propter hoc admonui ne fallaris. Hec em̃ ſacramenta ſunt in quibꝰ nõ quid ſint/ſed quid oſtendãt ſemꝑ attendit̃: quoniã ſigna ſunt rerũ/aliud exiſtentia/ꝛ aliud ſignificantia. Si ergo illa que his ſignificant̃/intelliguntur: ipſa inueniũtur vnius eſſe ſubſtantie: tanq; ſi dicatur: Petra et aqua vnũ ſunt: volentes ꝑ petrã ſignificare chriſtum/ ꝑ aquaʒ ſpũmſanctũ. Quis dubitat petrã et aquã diuerſas eſſe naturas? Sed quia chriſtus ꝛ ſpũſſanctꝰ vnius ſunt eiuſdẽq; nature: ideo cũ dicit̃: Petra ꝛ aqua vnũ ſunt/ ex ea parte recte accipi poteſt: quia iſte due res quarũ eſt diuerſa natura/ aliarũ q; ſigna ſũt rerũ quaꝝ eſt vna natura. Tria itaq; nouimus de corpe domini exiſſe cũ penderet in ligno. Primo ſpiritũ. Unde ſcriptũ eſt: Et inclinato capite tradidit ſpm̃. Deinde qñ latus eiꝰ lancea ꝑforatũ eſt/ſanguinẽ et aquã. Que tria ſi ꝑ ſeipſa intuemur/diuerſas habẽt ſingula queq; ſubſtãtias: Ac ꝑ hoc nõ ſunt vnũ.

1. Cor. 6. d.
Gal. 3. d.
Ioh. 10. f.
1. Cor. 6. d.
Act. 4. f.
C
1. Ioh. 5. c.
Ioh. 19. f.

D Si ꝟo ea que his ſignificata ſunt velimus
inquirere: nō abſurde occurrit ipa trinitas
qui vnꝰ ſolus/verus/ſummꝰ eſt deꝰ/pater ⁊
filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ: de quibus veriſſime dici
potuit: Tres ſunt teſtes/ et tres vnū ſunt:
vt nomine ſpūs ſignificatū accipiamꝰ deū
patrē. De ipſo quippe adorando loquebaꝛ
Joh.4.d. dn̄s vbi ait: Spūs eſt deus. Nomine autē
Joh.1.b. ſanguinis filiū: q2 verbū caro factū eſt. Et
noīe aque ſpm̄ſanctū: Cū em̄ de aq̄ loq̄reꝛ
ieſus/quā daturus erat ſitiētibꝰ/ait euāge
Joh.7.f. liſta: Hoc aūt dixit de ſpū/quem accepturi
erant credētes in eū. Teſtes ꝟo eſſe patrē
⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄/q̄s euāgelio credidit/ ⁊ du
Joh.8.c. bitat dicēte filio: Ego ſū q̄ teſtimoniū ꝑhi
beo de me: ⁊ teſtimoniū ꝑhibet de me qui
miſit me pater? Ubi etſi nō ē cōmemoratꝰ
ſpūſſctūs/nō tn̄ intelligiꝛ ſepatꝰ: Sz nec de
ipſo alibi tacuit: eūq3 teſtē ſatis apte mon/
Joh.15.d. ſtrauit. Nā cū illū ꝓmitteret/ait: Ipſe teſti/
moniū ꝑhibebit de me. Hi ſūt tres teſtes/ ⁊
tres vnū ſūt/q2 vniꝰ ſubſtātie ſūt. Q2 aūt ſi/
gna quibꝰ ſignificati ſunt/de corꝑe dn̄i exi/
erūt: ſignificauerūt eccleſiā ꝑ̄dicantē trini/
tatis vnā eandēq3 naturā: qm̄ hi tres q̄ tri/
no mō ſignificati ſunt/vnū ſunt: Eccl̄ia ꝟo
Col.1.d. eos ꝑ̄dicās corpꝰ ē chriſti. Sic ḡ tres res q̄/
bus ſignificati ſūt/ex corꝑe dn̄i exierunt: ſic
Matth.28.d. ex corꝑe dn̄i ſonuit: vt baptiçarenꝛ gētes i
noīe patrꝭ ⁊ filij et ſpūſſcti: in noīe/nō i noī/
bus. Hi em̄ tres vnū ſunt/et hi tres vnus ē
deꝰ. Si quo aūt alio modo tanti ſacramēti
iſta ꝓfūditas/q̄ i epl̄a iohānis legiꝛ/exponi
⁊ intelligi pōt ſm catholicā fidē: q̄ nec ꝯfun
dit nec ſepat trinitatē: nec abnuit tres ꝑſo/
nas: nec diuerſas credit eē ſb̄as: nulla rōne
reſpuendū ē. Q2 em̄ ad exercēdas mētes fi/
deliū i ſcꝑturꝭ ſcīs obſcure poniꝛ: ꝯgratu/
lādū ē ſi multis modis/nō tn̄ iſipienꝛ expo/
A Quid ē aūt qđ poſcꝭ (naſ. Ca. XXIII
q vt aſtruā/ſi pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ
vnꝰ ē deus: cū hoc aſtruat voce cla/
Deut.6.a. riſſima ſcꝑtura diuina dicēs: Audi iſrl/dn̄s
deꝰ tuꝰ deꝰ vnꝰ ē? Qđ ⁊ vos vtiq3 audiretꝭ
ſi iſrael eſſe velletis: nō carnaliꝛ vt iudei/ſ;
ſpiritaliꝛ vt chriſtiāi. Qui eni nō vult fide/
liꝛ audire qđ dictū ē: Audi iſrl/ dn̄s deꝰ tuꝰ
deꝰ vnꝰ ē: ſupeſt vt eū q̄ hoc dixit credat eē
mēdacē. Si aūt mēdax ille nō ē/vox iſta ve
ra ē. Si vox iſta vera ē/queſtio iſta finita ē:
Proculdubio q̄ppe vos ꝟitas cogit patrē ⁊
filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄ ꝯfiteri vnū deū verū. Sz ſi
ſpm̄ſctm̄: cuiꝰ tēplū non manufactū/ſ3 cor/
pus eſt noſtrū: cuiꝰ templū nō ligna ⁊ lapi/
des/ſ; mēbra ſunt chriſti/negatꝭ deū: de ipo
chriſto q̄d dicturi eſtꝭ quē deū ⁊ dn̄m ꝯfite/
mini? Rn̄dete itaq3 nobis: vtrū pater ⁊ filiꝰ
vnꝰ ſit dn̄s deꝰ? Si em̄ nō ē vnꝰ/duo ſūt. Si
duo ſunt/mentiꝛ q̄ dicit: Audi iſrl/dn̄s deꝰ Deut.6.a.
tuus deus vnꝰ ē. Mentiꝛ q̄ dicit: Videte Deut.32.f.
qm̄ ego ſū deꝰ: ⁊ nō ē aliꝰ ꝑ̄ter me. Sed q2 il
lū mentientē dicere nō audetꝭ: q̄re vos cor/
rigere dubitatis: ⁊ venire vel redire ad ca/
tholicā fidē: que patrē ⁊ filiu3 ⁊ ſpm̄ſanctū
non tres dominos deos/ſed vnū dn̄m de/
um credit ⁊ dicit/clamātē populo ſuo: Au/
di iſrael/dn̄s deus tuꝰ deus vnꝰ ē: Et/ Vi/
dete qm̄ ego ſum deus/ et nō eſt alius ꝑ̄ter
me? Si te dicā ſurdū et cecū/ qui nec audis
iſta nec vides/ꝯtumelioſum ſine dubio me
putabis. Ecce non dico: Expone ergo no/
bis quō accipias: Audi iſrael/dn̄s deꝰ tuꝰ
deus vnꝰ eſt: vtrū ibi ſit intelligēdꝰ et chri/
ſtus/an nō ſit. Si em̄ dixeris/ibi ē: confite/
beris mecū patrē ⁊ filiū vnū eſſe dn̄m deū.
Si autē reſponderis/chriſtū nō eſſe ibi in/
telligēdū: duos contra vocē diuinā intro/
ducturus es dn̄os deos: qm̄ nō negas etiā
chriſtū eſſe dn̄m deum. Silr̄ abs te quero/
quō accipias: Videte qm̄ ego ſū dn̄s/ ⁊ nō Malach.3.b.
eſt alius ꝑ̄ter me: Ibi ē chriſtus/an nō eſt?
Si ibi ē/ꝑfecto pater ⁊ filius vnꝰ ē dn̄s. Si
autē ibi nō eſt/ ⁊ tamē dn̄s eſt/mentiꝛ q̄ di/
cit/non ē alius ꝑ̄ter me. Eſt em̄ alius dn̄s fi
lius/ſi non ē vnus dn̄s pater ⁊ filꝰ. Quan B
tūcunq3 eni excellentiꝰ laudas patrē/et in/
fra eū deꝑmas filiū: id agis/vt equales nō
ſint/nō vt duo non ſint. Clama quātū vis:
pater eſt maior/filiꝰ minor: reſpondeꝛ tibi:
duo ſūt: tamē maior ⁊ minor. Nec dictū ē:
dn̄s deus tuꝰ maior dn̄s vnus eſt/ſed dictū
eſt: Dn̄s deus tuus/ deus vnus eſt. Neq3
dictū eſt: non eſt alius equalis mihi: ſed di/
ctū eſt: Nō ē alius dn̄s ꝑ̄ter me. Aut ḡ ꝯfi/
tere patrē ⁊ filiū vnū eſſe dn̄m deū: aut ap/
te nega dn̄m deū eſſe chriſtū: ſicut apte ne/
gas dn̄m deū eſſe ſpm̄ſctm̄. Qđ ſi fecerꝭ: iā
q̄dē te diuinis vocibꝰ nō vrgebo/ſ; alia te/
ſtimonia diuina ꝓferā/quibꝰ te ⁊ i iſto erro/
re deteſtabiliore ꝯuincā. Nunc aūt et ſi ne/
gas dn̄m deū eſſe ſpm̄ſanctū: vt iſtis tn̄ dei
vocibꝰ ꝯterraris: ſatis ē ꝙ chriſtū deū ⁊ do/
minū ꝯfiterꝭ: q̄ ſi nō eſt cū patre vnus dn̄s
deus/duo dn̄i dei veſtri erūt: ⁊ falſe ille dei

Deut.6.a. voces erūt: Dn̄s de⁹ tu⁹ deus vnus ē: ⁊ nō
Deut.32.f. eſt ali⁹ p̄ter me. Sed q̄nto meli⁹ erunt v̄ba
L vſa emēdata/ q̄ dei v̄ba mēdoſa. Quęrit a
me vtrū iudaico mō te horter pſiteri vnum
deū: an de ſubiectiōe filij poti⁹ ſm qd̄ fides
habet chriſtiana/ oſtēdat vn⁹ eſſe de⁹/ cui⁹ fi
lius noſter ē de⁹? Ita hoc dicis q̄ſi iudęorū
ſit vox: Audi iſrael/ dn̄s de⁹ tuus de⁹ vnus
ē: aut/ Ego ſū dn̄s/ ⁊ non ē ali⁹ p̄ter me. Ipſe
deus hoc dixit: agnoſce et tace: vel potius
ediſſere quō verū dixerit/ quē nullus veſtrū
audeat affirmare mentitū. Ediſſere inquā
quō verū ſit: dn̄s de⁹ tuus deus vnus ē. Si
dn̄i dei noſtri vt dicit/ duo ſunt/ vn⁹ maior/
alius minor: ediſſere quō verū ſit: Ego ſum
dominus/ ⁊ non ē alius p̄ter me? Quis em̄
hoc dixerit q̄ro: vtrū pater/ an filius? Si pa
ter dixit: Ego ſū domin⁹/ et nō ē alius p̄ter
me: non verū dixit: q̄ ē alius domin⁹ fili⁹.
Si filius hoc dixit/ nec ipſe verū dixit: q̄ ē
alius domin⁹ pater. Si aūt hoc dixit trini/
tas/ pfecto ⁊ verū dicit: et vos falſū dicere
oſtēdit. Trinitas q̄ppe ſm verā fidē. i. pat̄ ⁊ fi
li⁹ ⁊ ſpūſſctūs/ i cui⁹ noīe baptiçamur/ ⁊ vn⁹
dn̄s deus noſter ē: et p̄ter ipſū alius non ē.
1.Cor.8.a. Ipſe ē em̄ deus de quo dicit apl̄s: Nullus
deus niſi vnus. Nā ſi hoc de patre accępe/
ris: dictū nō tibi erit de⁹ chriſt⁹/ q̄ non pōt
ſolui ſcp̄tura dicēs: Nullus de⁹ niſi vn⁹: vt
hic vobis taceā de ſpūſācto/ quē ſupi⁹ dn̄m
deū oſtēdim⁹/ vobis negātib⁹. Quapropt̄
ſi macedoniani heretici eſſetis: q̄ de ſolo ſpū
ſctō catholicę fidei pſentire detrectāt: patrē
v̄o ⁊ filiū duos quidē eſſe. i. illū patrē/ illū fi
liū: ⁊ ęq̄les eē/ atq̄ vni⁹ eiuſdēq̄ ſubſtātię:
nec tn̄ duos dn̄os deos/ ſed ambos ſil̄ vnū
dn̄m deū eſſe pſentiūt. Si ḡ ⁊ vos ſaltē hac
ten⁹ erraretis: nō vtiq̄ his diuinis vocib⁹
vrgeremini: Patrē q̄ppe ⁊ filiū aſſerit vnū
dn̄m deū dixiſſe: nō ē alius p̄ter me: Utinā
non reſtaret agere vobiſcū/ niſi vt adiūge/
retis ſctm̄ ſpm̄: et non dualitatē/ ſ; trinitatē
pdiceretis vnū dominū deū. Nunc v̄o cum
ſic aſſeritis/ patrem dominum deum/ et fi/
liū dominū deū: vt ſimul ambos nō dicatis
vnū dn̄m deū/ ſ; duos: maiorē vnū/ ⁊ mino/
rē alterū: pſus pfodimini gladio v̄itatis di
cētis: Audi iſrael/ domin⁹ deus tuus deus
vnus ē/ q̄ clamat: Ego ſū dn̄s/ ⁊ nō ē ali⁹ p̄/
ter me. Neq̄ em̄ de⁹ pater ſic vellet iſraeli/
tas a cultu deorū reuocare multorū atq̄ fal
ſorū/ vt eis de vno dn̄o ac deo mētiret̄ ⁊ di/
ceret/ nō eſſe p̄ter ſe aliū deū: cū ſciret deū ⁊
dn̄m eſſe ſuū filiū. Abſit vt v̄itas ⁊ v̄itatis
pater mēdacio deciperet pplm̄ ſuū: hereticorū
ſit hęc/ nō catholicorū tā horrēda ⁊ deteſtā/
da blaſphemia. Prorſus deū verū dicit cū
dicit: Audi iſrael/ dn̄s deus tu⁹ deus vnus
ē: q̄ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſctūs nō tres dij/ ſ;
vn⁹ de⁹: nec tres dn̄i/ ſ; vn⁹ domin⁹ ē. Pror/
ſus verū dicit: Ego ſum dn̄s/ ⁊ non ē alius
p̄ter me: q̄ nō hoc pater tm̄/ ſ; ipſa trinitas
dicit: hic ē vnus de⁹: ⁊ non alius p̄ter ipſū.
Nā ſi pater diceret: Ego ſū domin⁹/ et nō ē
ali⁹ p̄ter me: negaret vtiq̄ deū eſſe vnige/
nitū filiū. Et q̄s noſtrū auderet eū dominū
confiteri/ pradicēte patre atq̄ dicēte: Ego
ſū domin⁹/ ⁊ nō eſt alius p̄ter me? Ac p̄ hoc
ſm rectā fidē/ non patris/ ſed trinitatis hęc
vox ē: et patris ḡ ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Obticeſcāt
ḡ linguę ignorantiū veritatē: hęc trinitas
deus vnus ē. De hoc vno deo dicit̄: Audi
iſrael/ dominus de⁹ tuus deus vnus ē: hic
deus vnus dicit: Ego ſū dn̄s/ ⁊ nō ē alius
p̄ter me. Subiectus ē quidē patri filius ſm
formā hoīs: non tamen ſunt duo dij ⁊ duo
dn̄i ſm formā dei/ ſed ambo cū ſpū ſuo vn⁹
ē domin⁹. Teſtimonia ḡ de paulo aplō p/ D
tuliſti/ pra te loquūtur/ et neſcis. Dicit em̄
ille: Gratia vobis ⁊ pax a deo patre noſtro Roma.1.a.
⁊ dn̄o ieſu chriſto. Quō eſt autē domin⁹ ie/
ſus chriſt⁹/ ſi pater dicit: Ego ſū domin⁹/ et
⁊ non ē alius p̄ter me? Nō ḡ ſoli⁹ patris vt
dixi/ ſ; trinitatis hęc vox ē. Adhibes alterū
teſtimoniū/ ⁊ ipſū pra teipſū vbi ait apl̄s:
Unus de⁹ pater: ex q̄ oīa/ ⁊ nos i ipſo: ⁊ vn⁹ 1.Cor.8.b.
dn̄s ieſus chriſt⁹/ p̄ quē oīa: et nos i ipſo: ſi/
cut tu locutus es: Apl̄s aūt: ⁊ nos p̄ ipſum
ait/ non ait i ipſo. Sed hęc q̄d ad cauſā ſo/
lent iſta pringere/ ex memoria pferētib⁹ te/
ſtimonia/ nō ex codice illa legētib⁹? Qd̄ ad
rē ptinet potius intuere. Ecce dicit apl̄us:
Unus deus pater: ex quo oīa/ ⁊ nos i ipſo:
et vn⁹ dn̄s ieſus chriſtus p̄ quē oīa/ ⁊ nos p̄
ipſū: Dino duas pſonas: vnā patris/ alterā
filij/ ſine vlla pfuſione ⁊ ſine vllo errore diſ/
tinxit. Neq̄ em̄ duo ſūt dij patres/ ſ; vnus
deus pater: Nec duo ſunt dn̄i ieſu chriſti/ ſ;
vnus dominus ieſus chriſtus. In illa q̄ppe
trinitate ḡ deus eſt/ vnus ē pater/ non duo
vel tres: et vnus filius non duo vel tres: ⁊
vn⁹ amborū ſpūs/ nō duo vel tres: Et ipſe vn⁹
pater vtiq̄ deus ē: et ipſe vn⁹ fili⁹ etiā vo/
bis fatentibus deus ē: et ipſe amborū ſpūs

etiā vobis negātibus deus ē: Sic ⁊ dñm ſi
queras ſingulū quēqꝫ reſpōdeo: ſed ſimul
oēs nō tres dños deos/ſ; vnū dñm deū di/
co. Hec ē fides nr̄a: qm̄ hec fides ē recta: ſ; ſi
des etiā catholica nūcupat̄. Tu aūt q̄ huic
fidei ꝯdicis: queſo expone nobis etiā: ieſus
chriſt⁹ quō ſit dñs/q̄ nō trinitatis/ſ; ſoli⁹ pa
tris eſſe aſſeris vocē: Ego ſū dñs/⁊ nō ē ali
us p̄ter me? Nēpe turbaris: nēpe qd reſpō
deas nō inuenis/ niſi q: tacere qſi ꝯuinceri
non vis. Si em̄ nō de⁹ trinitas/ſ; pater tm̄
dixit: Ego ſū dñs/⁊ nō ē ali⁹ p̄ter me: ꝓcul/
dubio negauit eſſe dñm filiū: qm̄ ſi dñs eſt
et filius: falſū dictū ē: non ē alius dñs p̄ter
me. Non em̄ agit̄ de domino q̄les ſūt dñi
hoim ſeruoꝝ/ q̄s apl's ſm carnē dominos
eſſe dicit: ſed de dño agit̄ cui ſeruitus illa
debet̄/q̄ grece λατρεια dicit̄: ſm qđ dictuꝫ
Deut.6.b. eſt: Dñm deū tuum adorabis/⁊ illi ſoli ſer/
Matth.4.b. uies. Qui dñs de⁹ ſi nō trinitas eſt/ſ; ſolus
pater: ꝓhibemur vtiqꝫ domio deo chriſto
tali ſeruitute ſeruire/i eo q̄ audim⁹: illi ſoli
ſeruies: ſi ita dictū ē/ac ſi diceret̄/deo patri
ſoli ſeruies. Qui ꝓfecto ſi ſolus/⁊ non ipſa
trinitas dixit: Ego ſū dñs/⁊ nō eſt ali⁹ p̄ter
me: negauit eſſe filiū dominū talē/ q̄li dño
ſeruitus illa debet̄/q̄ non niſi deo cuꝫ vera
religione ſeruitur. Non em̄ dixit: ego ſum
domin⁹ maioꝛ aut melioꝛ: ⁊ non ē tātus ac
talis p̄ter me: ſ; volēs ſibi ſoli ea q̄ dño deo
debet̄ ſeruitute ſeruiri: Ego ſū inq̄t dñs: et
non ē alius p̄ter me. Poꝛro ſi vox iſta/ſicut
catholica fides dicit/vnius dei eſt/qđ ē ipa
trinitas: ſine vlla dubitatione huic ſoli ſer
uiendū eſt ea ſeruitute/q̄ non niſi domino
deo debet̄: q: ipſe ē domin⁹/⁊ nō ē ali⁹ p̄ter
E ipſū. Deinde q̄ro quō accipias qđ dictū ē:
1.Cor.8.b. Unus ē de⁹ pater ex q̄ oia/ ⁊ nos in ipſo: ⁊
vn⁹ dñs ieſus chriſtus ꝑ quē oia/ et nos ꝑ
ipſū: Nūquid nō ⁊ ex filio ſūt oia? Nūqui/
Joh.5.d. dē ipſe dicit: Queꝫcunqꝫ pater facit/hec ⁊ fi
lius ſilr facit. Si autē ita diſtinguis/ vt nō
ſint ꝑ patrē omnia/ſed ex patre: nec omnia
ſint ex filio/ſed per filium: quis eoꝛum tibi
videtur eſſe ille de quo idem apoſtolus di/
Roma.11.d. cit: O altitudo diuitiarū ſapientie et ſcien/
tie dei: Q̄ inſcrutabilia ſunt iudicia eius/
⁊ inueſtigabiles vie eius: Quis em̄ cogno
uit ſenſum dñi: aut quis conſiliarius eius
fuit? Aut quis prioꝛ dedit illi et retribue/
tur ei? Quoniā ex ipſo et per ipſū et in ipo
ſunt oia: Ipſi gloꝛia i ſecula ſeculoꝝ/ amē.

Utrū pater ē intelligēd⁹ an filius? Deū nā/
qꝫ ꝑus noīauit dicēs: O altitudo diuitiaꝝ
ſapiētie ⁊ ſciētie dei. Poſtea vō eū dñm ap
pellauit/vbi ait: Quis em̄ cognouit ſenſū
dñi? Sed hoc non habet ꝯtrouerſiā: vtrū/
qꝫ em̄ nomen etiā vos aſſignatis patri ⁊ fi
lio: Neqꝫ em̄ ſic dicitis deū patrē/vt nēge/
tis deū eſſe filiū: aut ſic dicit̄ deū filiū/ vt
negetis eſſe deū patrē: Quis i hoc aplico
teſtimonio qđ adhibuiſti/deus dicatur pa
ter/domin⁹ filius: id ē vnus de⁹ pater ex q̄
oia/et vn⁹ dñs ieſus chriſt⁹ ꝑ quē oia. Sed
illud attende vbi dictū ē: O altitudo diui/
tiarū ſapiētie et ſcientie dei: Nā ſiue pater
ſit iſte/ ſiue filius: ex ipo ⁊ ꝑ ipſū ⁊ i ipſo ſūt
oīa: Quō ḡ ex patre oia nō ex filio: ⁊ ꝑ fi
liū oia/non ꝑ patrē: quādoquidē quēlibet
eoꝛum apoſtolus voluerit hoc loco intelli/
gi: ex ipſo inquit ⁊ ꝑ ipſū ⁊ in ipſo ſunt oia?
Si ergo ſiue de patre ſiue đ filio veriſſime
tn̄ dicit̄/q̄ ex ipſo et ꝑ ipſum et in ipſo ſunt
oīa: ſine dubio patris ⁊ filij demōſtratur
equalitas. Si autē qm̄ non nominauit pa
trē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſanctū/ſed deū ⁊ dominū:
quod ⁊ ipſa trinitas dici pōt: ſingula hoꝛū
triū referri ad ſingulos voluit: Ex ipſo di/
cens/ꝓpter patrē: ꝑ ipſū/ꝓpter filiū: i ipo/
ꝓpter ſpm̄ſanctū: cur hanc trinitatē vnuꝫ
dominū deū nō vultis agnoſcere? Qñqui/
dē non ait: ex ipis ⁊ ꝑ ipſos ⁊ i ipſis: ſ; ait:
ex ipſo ⁊ ꝑ ipſum ⁊ in ipſo ſunt oia: nec ait/
ipſis gloꝛia/ ſed ipſi gloꝛia i ſecula ſeculoꝝ
amē. Fallerīs ſane/q̄ putas de patre ſolo eē F
dictū: Nemo bonus niſi vn⁹ deus. Si em̄ Marci.10.a.
dixiſſet: nemo bonus niſi vn⁹ pater: nec ſic
excluſū filium ⁊ ſpm̄ſanctū ab iſta vnitate
bonitatis voluiſſet intelligi: q: et illud qđ
ſimili locutione dictū eſt/quā ſupra cōme/
moꝛaui: Ea que dei ſūt nemo ſcit niſi ſpūs 1.Cor.2.c.
dei: non excludit ab hac ſciētia filium dei.
Quāto ḡ nob latitudo intelligētie magis
patet/q: nō dixit ieſus: nemo bon⁹ niſi vn⁹
pater: ſed/nemo bonus niſi vn⁹ deus: qđ ē
ipſa trinitas. Querebat quippe ille cui hoc
rn̄dit dñs/non bonū q̄lecūqꝫ/ ſ; bonū q̄ fi/
eret beat⁹: imo ipſā beatitudinē verā. i. vi/
tā deſiderabilē ⁊ eternā: ⁊ interpellauerat
tāq̄ hoiem chriſtū/ neſciēs eū eē etiā deū:
Dixerat enī: Magiſter bone/qd faciā vt vi Marci.10.c.
tā eternā ꝑcipiā? Tūc ait illi: Quid me dic̄
bonū? Nemo bonus niſi vn⁹ de⁹. Uel ſicut
legit̄ apud aliū euāgeliſtā: qđ tantūdē va

Luce.18.d. let: Nemo bonꝰ niſi ſolus deꝰ. Tanq̄ dice-
ret: Recte me appellas bonū / ſi me nouerīs
deū: Nā quādo me nihil aliud q̄ hoīem pu
tas / qd me dicis bonū? Non te facit bonū /
nō beatū / niſi bonū imutabile qd̄ ſolus eſt
deꝰ: Nā bonꝰ angelus / bonus hō / bona ce-
tera creatura: hec nō ita bona ſūt vt ea q̄ſ-
quis adeptꝰ fuerit / ſit beatus: nec vlla ē be
ata vita ſi nō ſit eterna. Quō aūt non ē ta-
le bonū dei filiꝰ verus: cū ſit verus deꝰ ⁊ vi-
ta eterna: ad quā cupiebat ille q̄ interroga
G uerat puenire? Proinde cū ego aſſerā / ne-
mo bonus niſi vnus ⁊ ſolus deꝰ / de ipa tri-
nitate dictū eſſe q̄ deꝰ vnꝰ ⁊ ſolus ē: tu autē
aſſeras de ſolo deo patre dictū eē: q2 ipſe d̄
nullo alio deꝰ / de nullo alio bonꝰ ē: filiꝰ aūt
de patre deus / de patre bonus ē: diligēter
attēde q̄s noſtrū bn̄ ſētiat de deo patre ⁊ d̄
deo filio: Utrū ego q̄ dico: Deꝰ quidē paī
nō de alio deo deus eſt: deus aūt filius de
patre deo deus ē: ſed tantus iſte de illo / q̄n
tus ille de nullo: et bonus pater nō de alio
bono bonus ē: filiꝰ vero de patre bono bo-
nus ē: ſed tā bonus hic de illo / q̄ bonuſ ille
de nullo. An tu q̄ ꝓpterea dicis ſolū eē pa-
trē deū bonū / q2 nec deus ē d̄ alio deo / nec
bonus de alio bono: filiū v̄o ideo patri nō
eſſe coequandū / q2 de illo deus ē / de illo bo
nus ē? In q̄ ſentētia vtrūq̄ blaſphemas: ⁊
patrē ſcʒ / q2 non tantū genuit quantus eſt
ipſe / nec talē q̄lis ē ipſe: ⁊ filiū / q2 talis tātuſ
q̄ naſci nō meruit / qual' quātuſq̄ ē ille q̄ ge
nuit. Denic̄ iſta ipſa duo de q̄bus agimꝰ:
hoc ē deitas ⁊ bonitas / qm̄ dictū ē: Nemo
bonꝰ niſi vnꝰ deꝰ: in hac tua opinione defi-
ciūt. Tātū em̄ quātꝰ ē ipe / ⁊ talē qual' ē ipe /
ſi nō potuit gignere / quō deꝰ ē? Si noluit /
quō bonꝰ ē? Pater inquis fons bonitatꝭ ē:
qui ꝙ eſt bonus a nemine accepit: Nunq̄d
ideo minus bonus eſt filius: qm̄ ꝙ bonus
eſt / ab eo patre accepit / qui naſcēti filio tā-
tam bonitatē quātacūq̄ illi ē / q2 deus eſt /
dare potuit et dedit: q2 bonus inuidere nō
potuit? Nā ſi minꝰ bonitatis q̄ qd̄ ipſe ha-
bet vnico dedit / minus bonus eſt ⁊ ipſe q̄
debuit: Qd̄ ſentire dementie ē. Ergo q̄ntū
ipſe habet bonitatis / tantū filio dedit: Et
quia natura eſt / non gratia filius / naſcenti
nō indigēti dedit: ⁊ plenus plenū / fons bo
nitatis fontē genuit bonitatꝭ: Ac ꝑ hoc nec
auxit in ſe hic qd̄ accepit: nec minuit i ſe ille
qd̄ dedit / q2 nō habet imutabilitas vn̄ de-
ficiat / nō habet plenitudo q̄ creſcat. Quid

ē aūt ipa bonitas / niſi vita viuificās? Pro-
inde / q2 fōs fontē genuit: ſicut paī ſuſcitat Joh.5.d.
mortuos ⁊ viuificat / ſic et filiꝰ q̄s vult viui-
ficat: Hoc ipe filiꝰ dixit / nō ego. Un̄ merito
deo patri dicit': Qm̄ apud te eſt fons vite. Ps.35.
Quis ē aūt iſte fons vite apd̄ patrē / niſi de
q̄ dicit': In ꝑncipio erat v̄bū: ⁊ verbū erat Joh.1.a.
apud deū: ⁊ deꝰ erat verbū: hoc erat i ꝑnci-
pio apd̄ deū? De q̄ etiā paulopoſt dictū ē:
Et vita erat lux hoīm. Hec vita fōs vite ē:
⁊ lux iſta lux lucꝭ ē. Un̄ cū dictū eſſet: Apd̄
te ē fōs vite: ꝯtinuo ſubiūctū ē: In lumine
tuo videbimꝰ lumē: hoc ē i filio tuo ſpūſā-
ctū: quē tu q̄ eē illuminatorē l collationis
nre ꝑma pte ꝓfeſſus es. Fons ḡ de fonte / fi
liꝰ de patre: ⁊ ſil' ambo fōs vnꝰ / lux de luce /
filiꝰ de patre: et ſimul ambo lux vna / ſicut
deus de deo: ⁊ ſimul ambo vtq̄ deꝰ vnus:
⁊ hoc totū nō ſine ſpū amboꝝ. Ex hoc fōte
bonitatꝭ / ex hoc fōte vite / ex hoc imutabili
lumine / ex hac indeficiēti plenitudie. i. pa-
tre / ⁊ filio / et ſpūſctō / vno dn̄o deo ſolo: ſm̄
mēſurā fidei ſue quicūq̄ veraciter credūt /
ſumētes boni fiūt / viuificant' / illuminātur /
implētur. Quibus tu vnigenitū filiū / pace
tua dixerim / neſcio q̄ incredibili temerita-
te iunxiſti: Tua q̄ppe iſta ſūt v̄ba: Siue in-
quis filiꝰ / ſiue q̄ ꝑ filiū ſūt facti / de illo vno
fonte bonitatꝭ vnuſquiſq̄ ſm̄ mēſurā fidei
ſue aſſumpſerūt vt eſſent boni. Ubi ē ergo
qd̄ fueras an̄ cōfeſſus: illū natura filiū eſſe /
non gratia? Ecce contra ſententiā tuā ve- H
nis: Ecce iam ꝓdis nefariū ſecretū hereſis
veſtre: q2 vnigenitū verū dei filiū / verū de-
um / non natura filiū / ſed gratia ꝓfitemini.
Si em̄ et ipſe / ſicut verba tua clamant / ſm̄
menſurā fidei ſue vt bonꝰ eſſet / aſſumpſit:
gratia eſt ergo filius / non natura: ⁊ fuit ali-
q̄n nō bonus / ⁊ credēdo factꝰ eſt bonus: q2
vt eſſet bonus / quēadmodū dicis / ſm̄ men
ſurā fidei ſue d̄ illo qui pater ē / fonte boni-
tatꝭ aſſumpſit. Legimus quidē ꝙ ieſus ꝓfi Luce.2.g.
ciebat etate ⁊ ſapientia: et gratia dei erat i
illo: Sed ſm̄ formā hominis quā ꝓ nobis
accepit ex nobis: non ſm̄ formā dei / in qua Phil.2.a.
non alienū arbitratus ē eſſe equalis deo:
Uerūtamē etiā in ipſa forma hominis le-
gimus eum etate ⁊ ſapientia ꝓfeciſſe: non
tn̄ vt nō ex bono bonus fieret et credendo
meruiſſe. Neq̄ nūc inter nos queſtio ver-
titur de natura filij hominis / i qua dei filiꝰ
minor eſt patre: ſed de natura filij dei / in q̄
vt nos dicimus vos negatꝭ / equalis ē pa-

tri: qꝛ fili⁹ verus/fili⁹ vnicus/filius de vero
deo veruſ de⁹/ĩ nullo degenerauit a patre.
Proinde incõpabilẽ patrẽ filio/nec ĩ ſcptu/
ris ſãctis alicubi legere potuiſti: Nec ſana
fide ipſe dixiſti: immenſum etiã patrẽ: quẽ
ꝓpterea dicꝭ/vt filiũ nõ pariter immẽſũ/ſʒ
mẽſura exiſtimeſ terminatũ: Tecũ habeto
mẽſurã tuã/qua tuũ falſũ dñm metiaris: ꝛ
de vero dño mentiaris. Ca.XXIIII.
Ene confiteris ꝙ ꝛ pater diligat fi/
Joh.14.d. b liũ/ et filius diligat patrẽ: ſed ſi et
hoc confitearis/qꝛ nõ eſt maioꝛ di/
Al.ſocietatis lectio ĩ patre ꝙ̃ ĩ filio: Quia em̃ natura †di/
uinitatis ęquales ſũt: ęqualiter ſeinuicem
diligunt. Facit autem filius ſicut hõ man/
datũ patris: Nã ſicut de⁹ ipſe fili⁹ eſt man/
datũ patris: quia ipſe eſt verbũ patrꝭ. Ubi
alio loco de mandato patris/ hoc eſt de ſe/
Joh.12.g. ipſo dicit: Scio qꝛ mandatũ eius vita ęter
na eſt. Qꝫ autem ipſe dei filius ſit vita ęter
na/ſcriptura diuina teſtatur. Ubi autẽ ait:
Joh.14.b. Qui me videt/videt et patreʒ: quis neſcit
ideo dictũ/qm̃ quiſquis ꝑ intelligentiã vi/
det filiũ/patri vtiꝙ videt ęqualẽ? Qđ vos
ideo non vultis: qꝛ ꝑ oculos cordis quan/
tũ in hac vita videri põt/filiũ non videtis.
Utas non recte a me (Ca.XXV.
p dictũ eſſe/ꝙ ꝓpter formã ſerui quã
ſuſcępit filius/maioꝛ ſit pater. Tu
em̃ ſm hęreſim veſtrã/ in ipſa dei forma pa
trẽ filio vis eẽ maiorẽ: cui paternã ſic inui/
des formã/ vt iõ ꝑfectũ velis natũ eẽ filiũ
ęterna ꝑfectione: ne ad paternã formã ſal/
tẽ creſcẽdo valeat ꝑuenire. Sʒ inaniꝭ inui/
det hõ paternã formã dei filio/cui pater eã
nõ inuidit: qꝛ ęqualẽ ſibi vnicũ genuit. Sʒ
dicis nõ eſſe dei patris magnã gloriã ſi ea
forma ſerui maioꝛ ẽ: q̃ forma maiores ſũt ꝛ
angeli. Uide ſi aliud conarꝭ/niſi ad vni⁹ pa
tris gloriã ꝑ vnici filij ꝯtumeliã ꝑuenire: vt
.ſ. nõ augeaꝭ pat̃i glĩa/niſi minuaꝭ fili⁹ ĩ na
tura. Cohibe te: neſcꝭ ꝛ patri ꝛ filio te inge/
rere cõtumeliã/ ſi nec ille potuit aut noluit
gignere ęqualẽ ſibi: nec iſte naſci ęqualꝭ pa/
tri. Nõ ſe vult deus ita laudari patrẽ/vt fi/
liũ dicaꝭ de ſe ipſo generaſſe degenerẽ: Nõ
vult bonus filius dilectoꝛ ita prędicari foꝛ
mã ſuam/ vt eã non potuerit vnicus ei⁹ vꝭ
naſcendo ſumere/vel creſcẽdo compꝛhẽde/
re. Qꝫ aũt tibi videtur/nihil magnũ de deo
patre dici/ſi forma ſerui maioꝛ eſt/qua ma
iores videnꝭ ꝛ angeli: nõ recte cogitas quẽ
locũ in rebus habeat humana natura/quę
condita ẽ ad imaginẽ dei. Maiores ange/
li dici pñt homine: quia maiores ſunt hoĩs
corpe/maiores ſunt et animo/ ſed infirmo/
quẽ pctĩ originalꝭ merito corruptibilẽ ag/ Sap.9.d.
grauat corpus: Natura ṽo humana qualẽ
naturã chꝛiſtus humanę mẽtis aſſumpſit/
quę nullo pctõ potuit deprauari/ſolus ma
ioꝛ eſt de⁹. Deniꝙ ꝓpter qđ dictũ eſt: Mi/ Pſ.8.
noraſti eũ paulomin⁹ ab angelis: aperuit
ſcriptura vbi legiꝭ: Eũ aũt modico minus Heb.2.b.
ꝙ̃ angelos minoratũ vidimus ieſuʒ ꝓpter
paſſionẽ mortis: Nõ ẽ ꝓpter naturã hoĩs/
ſ ꝓpter paſſionẽ mortꝭ. Natura ṽo hoĩs q̃
mẽte rationali ꝛ intellectuali creaturas cę/
teras antecedit/de⁹ ſolus ẽ maioꝛ: cui vtri/
ꝙ iniuria facta nõ eſt vbi ſcriptũ ẽ: Maioꝛ 1.Joh.3.d.
eſt deus corde noſtro. Filiuſ ẽ dei ſuſcęptũ
hominẽ leuaturus ad patrem qñ dicebat:
Si diligeretis me/gauderetis vtiꝙ/qꝛ va/ Joh.14.d.
do ad patreʒ: quia pater maioꝛ me eſt: non
carni ſuę ſolũ/ſed etiã menti quaʒ gerebat
humanã/deuʒ patrẽ vtiꝙ ꝑferebat: q̃ tota
ſine dubio forma agnoſcitur ſerui: qñ tota
ſeruit creatura creatori. Ca.XXVI.
Oſtrema tibi diſputatio fuit/ quõ A
p ſit deus patrib⁹ viſus/qñ corp⁹ hu/
manũ in quo videreꝭ nõdũ accępe
rat chꝛiſtus: cũ inuiſibilis ſit ꝑ ſe ipſa diui/
na natura. Quod cũ etiã tu ita ꝯfeſſus fue
ris/vt inter cętera/ non ſoluʒ patrẽ/ſed nec
ipſum filiũ in ſubſtantia diuinitatꝭ ſuę di/
ceres eſſe viſibilẽ: non ſolũ hominib⁹/ſ nec
ipſis cęleſtibus poteſtatib⁹: poſtea muta/
ta ſentẽtia dicis eũ ꝛ ante incarnationẽ ſu
am conſpectibus apparuiſſe mortaliũ: aſſe/
rens illud quod ait apl's: Quẽ nemo hoĩm 1.timoth.6.c.
vidit nec videre põt/ de ſolo deo patre di/
ctũ eſſe: Filium ṽo ex initio generis huma
ni videri ſolitũ eſſe ab hominib⁹. Qđ cũ ꝓ/
bare voluiſſes/multa de ſcpturꝭ ſctis teſti/
monia ꝓtuliſti/q̃ te nihil adiuuare potue/
rũt. Nõ em̃ legis alicubi ſcpſiſſe moyſen ſi/
cut dicis/ꝙ ab illo ꝑmo hoie adam vſꝙ ad
ipſam incarnationẽ ſemꝑ fili⁹ viſus ẽ. Hoc
em̃ cũ deſcribere ꝓnũcias ĩ geneſeos libꝛo:
qđ ita falſum ẽ/vt etiã ridiculũ ſit. Nunqđ
em̃ liber geneſeos ab adã vſꝙ ad incarna/
tionẽ chꝛiſti/ea q̃ geſta ſũt ꝯtinet? Aut ipſe
moyſes vſꝙ ad tpa incarnatiõis chꝛiſti/vꝭ
ĩ carne vixit/vꝭ q̃ facta ſũt ſcpſit? Hoc dicꝭ:
ꝛ putas te aliqđ dicere/ vel putarꝭ ab eis q̃
nec iſta pñt/q̃ tã manifeſte falſa ſunt cerne/
re. Deinde qđ cõmemoras patrẽ ad filium

Gen.1.d. dicentē: Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ ſimi-
tudinē noſtrā. Quid hoc ad rem ptinet: ro-
go te qd ad rē ptinet? Tantū ne tibi vaca-
bat loq/ vt nō attendēs qd pbare ſuſcepis/
memoriter nobis et inaniter ſcptură gene-
ſeos vētilares? Nūquid hinc pbatur ante
carnē ſuſceptā viſus ab hominib⁹ chriſt⁹:
quia dixit pater ad filiū: Faciamus homi-
nē ad imaginē ⁊ ſimilitudinē noſtrā? Dein
de adiūgis et dicis: Et fecit deus hominē:
atq addis: Quis de⁹/ niſi fili⁹? Et vt mihi
de ope qſi ſcribas meo: Hoc vtiq inqs ⁊
tu in tuis tractatib⁹ expoſuiſti. Ubi nolo
querere ꝙ verū loquarꝭ/ qñ video ad cauſā
nihil ptinere qđ loqris. Agiꝭ qppe inꝭ nos/
vtrū p diuinitatꝭ ſuę ſubſtantiā chriſt⁹ viſi-
bus apparuiſſet hūanis: Et tu dicis: Fecit
de⁹ hoiem: et addis: Quis deus/ niſi fili⁹?
Quaſi ppterea neceſſe fuerit vt hō deum
opificē ſuū videret oculꝭ carneis. Hoc ſi ita
eēt/ oēs hoīes viderēt deū. Quis eñ alius
B eos facit i vteriſ matrū? Adhuc adijcꝭ talia
⁊ dicꝭ: Iſte ē fili⁹ q ē ppheta ſui genitoris/
Gen.2.c. dicebat: Non ē bonū eſſe ſolū hoīem: faci-
amus ei adiutoriū ſm ſe. Si querā/ qs tibi
indicauerit q: fili⁹ hoc dicebat: in qbus an
guſtijs teuidebis? Scptura eñ ē dixit: In
Gen.1.a. pncipio fecit deus celū ⁊ terrā: nō expmēs
vtrū patꝭ/ an fili⁹/ an ſpūſſctūs/ an ipa trini-
tas fecerit/ ē vn⁹ ē de⁹: per cetera etiā ita cō
memorat deū/ vt dicat: Et fecit de⁹/ et dixit
de⁹/ p queq opa ei⁹/ quoꝝ illū aſſerit cōdi-
torē. Sili ē locutiōe ait: Et dixit de⁹: Facia
mus hoiem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē no-
ſtrā: Et fecit deus hoiem. Nec aliter locu-
ta ē vbi ait: Non ē bonū eſſe hoiem ſolū: fa
ciam⁹ ei adiutoriū ſm ſe. Unā ē tibi pſuaſū
ē cetera ſupiora patrē dixiſſe/ hoc aūt filiū?
Unā queſo diſtinguis/ vñ diſcernis patrem
dixiſſe: Fiat lux ⁊c. Patrē deniq dixiſſe:
Faciam⁹ hominē: Et filiū dixiſſe: Faciam⁹
ei adiutoriū: cū tibi ſcptura vbiq nō dicat
niſi: dixit deus? Que ē iſta temeritas/ que
pſumptio? Deinde cum ideo patrē maiorē
ſoleatꝭ aſſerere/ q: dixit: Fiat illō/ aut illud/
tanꝙ iubēs filio: filiū vero ideo minorē: q:
iuſſa pfecit: quid dicturi eſtis vbi ſcriptum
eſt: Faciamus hominē? Non eñ ait ſicut i
ſuperioribus/ fiat homo: tanꝙ id iuſſerit fi
lio/ ſed: faciamus inquit hominē: Qđ non
quero quem dixiſſe arbitreris: Iā eñ ver-
ba tua tenemus/ ꝙ pater hoc dixerit filio,
Cur ē nō ait: fiat vel fac/ ſed ait: faciamus?
An cetera de⁹ impauit/ ⁊ filius fecit: hoiem
vō ambo fecerūt: ſed patre ⁊ iubente ⁊ co-
operante filio: filio autē non iubente/ ſed
tñ iuſſa faciēte? Sed ſi ppterea patrē iubē-
tē intelligis/ q: ſcptū ē: Dixit de⁹: Faciam⁹
hoiem: ergo iuſſit ⁊ filius: q: tuipſe non pa
trē accipis dixiſſe/ ſed filiū: Faciam⁹ ei adiu
toriū. Et ſicut illud vbi dictū ē: Et fecit de-
us hoiem: obediſſe iubēti patri filiū vis vi-
deri: q: pater dixerat/ faciamus hoiem: ita
etiā vbi legim⁹: Et imiſit de⁹ ſoporē i adā: Gen.2.d.
et ſūpſit vnā de coſtis ei⁹ ⁊c. Quib⁹ oſtēdiꝭ
factū homini eſſe adiutoriū obediſſe patrē
iubēte filio/ te auctore intelligamus: q: nō
patrē/ ſed filiū dixiſſe aſſeriſ: Faciam⁹ ei ad-
iutoriū. Sꝫ hec ita loquor qſi ad cauſā ē a
nobis agiꝭ qcꝙ ptineat. Qđlibet hinc vo-
luerꝭ credere aut ſuſpicari: prorſus ſicut di
cis pater iuſſerit vbi dictū ē: Faciam⁹ ho-
minē: et filius obedierit vbi dictū ē: Et fe-
cit deus hominē. Prorſus ſicut te delectat C
filius dixerit: Non ē bonū eſſe ſolū hoiem:
faciamus ei adiutoriū: Sed talia dicēs ipſe
non iuſſerit: q: hoc vultis/ quō oſtēdis filiū
q hoiem fecerit ab hoie viſū/ quō oſtēdis fi
liū qui dixit: Non ē bonū eſſe hoiem ſolū:
faciam⁹ ei adiutoriū: ⁊ ab homine viſū/ vel
ab ipſa muliere/ ſi eā factā non vis a patre/
ne filio pater obediſſe videaꝭ: ſed ipſe eam
filius tanꝙ ſibi † iubens ſibiq obediēs/ et Al.† iungens
faciendam dixit et fecit. Demonſtra filium
viſū eſſe a viro/ viſū eſſe a muliere: Demon
ſtraturū te quippe pmiſeras/ et anteꝙ in-
carnaretur viſum fuiſſe humanis aſpecti-
bus filiū. Oſtēde pmiſſa: qd pgiſ in vacua?
Quid deludis expectationē noſtram/ nec
exhibes pollicitationē tuā? Multiplicas vꝰ-
ba nō neceſſaria/ vt neceſſaria occupeſ tpa.
Si ppterea viſus ē a viro fili⁹/ q: fecit eū: ⁊
ppterea viſus ab ei⁹ muliere/ q: fecit eā: de-
fini ſi audes/ nō poſſe deū filiū et opari vi-
dentia/ ⁊ a ſuis operibus ꝙuis alia viden-
tibus non videri. Si autē hoc poteſt de⁹ fi-
lius: ipſe qppe vſq nūc opaꝭ cūcta vidētia:
⁊ tñ eoꝝ a ſeipo creatis oculis nō videꝭ: qd
ē quod dixiſti? Cur iſta de libro geneſeos
i tuo ſermone poſuiſti? Cur nobis neceſſa-
ria tēporū ſpacia ſupflua loquacitate fini-
ſti? Sed iſte inquis filius viſus eſt ade/ ſm
ꝙ legimus adā dicentē: Vocē tuam audi- Gen.3.b.
ui deambulātis i paradiſo/ ⁊ abſcondi me:

qꝛ nudus ſũ. Hoc ergo prius diceres homo
bone, unde inciperes ꝓmiſſa mõſtrare: Cu
uis et hic adã, vocẽ tuã inquit audiui, non
ait: faciẽ vel ſpeciem tuã vidi: Et ꝙ ait: ab
ſcondi me, qꝛ nudus ſum: videri ſe a deo ti
Al. ĩ nõ deũ ſe vidiſſe — muit: ĩ nõ a ſe viſurũ eẽ deũ mõſtrauit. Nã
ſi vox q̃ñ audit̃, ſequit̃ viſio: viſus ẽ ⁊ deus
pater quotiẽs voce atteſtatꝰ ẽ filio. Noui
mus quippe ĩ euãgelio ṽba patris ſonãtis,
Matth. 3. d. — atq; dicẽtis: Tu es filius meus dilectus ⁊c.
vbi ab hominibꝰ auditꝰ, non tamẽ viſus ẽ.
Ac ꝑ hoc ⁊ in illis ṽbis ꝗ̃ adiũgĩ, vbi dicit:
Quis nũciauit tibi, qꝛ nudꝰ es? ⁊ ſequẽtia:
potuit audiri, ⁊ nõ videri deꝰ. Nondũ itaq;
aliqd ex eo ꝙ ꝓmiſeras dixiſſe te vide: ⁊ dic
tandẽ aliqd qđ diſcutere debeamꝰ: aut ꝙ ꝑ
D — tua cauſa eſſe fateamur. Hic deꝰ inquis, et
abraę viſus ẽ: Viſũ eſſe deũ abraę negare
nõ poſſumꝰ: Scꝑtura quippe fideliſſima aptiſ
Gen. 18. a. — ſime hoc loquit̃ dicens: Viſus ẽ aũt illi deꝰ
ad quercũ mãbre. Sꝫ neq; hic exꝓſſũ ẽ: vtꝝ
pater, an filius. Cum aũt narraret ſcꝑtura
quõ ei viſus ſit deus: tres viros illi apparu
iſſe declarat: in quibꝰ magis ipſa trinitas,
quę vnus eſt deꝰ, intelligi põt. Deniq; tres
videt: ⁊ nõ dños, ſꝫ dñm appellat: q̃m trini
tas tres qdẽ ꝑſonę ſũt, ſꝫ vnꝰ dñs deꝰ. Sic
aũt narrat̃ qđ vidit abraã. Reſpiciens inq̃t
oculis ſuis vidit: ⁊ ecce tres viri ſtabãt ſuꝑ
eũ: ⁊ vidẽs ꝓcurrit in obuiã illĩ ab oſtio ta
bernaculi ſui: ⁊ adorauit ſuꝑ terrã et dixit:
Dñe, ſi inueni gratiã ante te, ne ꝑtereas ſer
uum tuũ. Hic videmus tres viros apparu
iſſe, ⁊ vnũ dominũ deũ dici: vnũq; dñm ro
gari ne ꝑtereat ſuũ ſuũ: q̃m ꝯgruit deo vi
ſitare famulos ſuos. Deinde tres ꝑſonas
pluralit̃ alloquit̃ dicẽs: Sumat̃ nunc aq̃, ⁊
lauẽ pedes vr̃os, ⁊ refrigerate ſub arbore: ⁊
ſumã panẽ ⁊ mãducate: ⁊ poſtea trãſibitis
in viã veſtrã, ꝓpter qđ declinaſtĩ ad ſeruũ
veſtrũ. Manifeſtũ eſt eos tanq̃ hoĩes inui
tari. Nõ eñ tale illis ꝑberet̃ obſequiũ quo
indigẽtia reficerẽt corꝑa, niſi hoĩes putarẽ
tur: et ſcꝑtura pluraliter eos reſpõdiſſe cõ
memorat: Ait eñ: Et dixerũt: Sic fac quẽ
admodũ dixiſti: Nõ, ait ⁊ dixit, ſꝫ: dixerũt.
Deinde cuꝫ eſſet parata refectio, dicit ſcri
ptura: Et appoſuit ante illos, ⁊ ederũt: Nõ
ait: appoſuit ante illuꝫ, et edit. Sed vbi ad
id ventũ eſt, vt abraę filius ꝓmitteretur ex
ſara: quia diuinũ offerebatur beneficiũ, nõ
vt hominibus humanũ exhibebatur obſe
quiũ, vnuꝫ narrat ſcriptura dicentẽ: Vbi ẽ
ſara vxor tua? Non ait: dixerunt aũt ad il
lum, ſed ait: Dixit aũt ad illũ: Vbi eſt ſara
vxor tua? Quis aũt hoc dixerit poſtea ma
nifeſtat: Vbi cũ riſiſſet ſara, ait eadem ſcri
ptura: Et dixit dñs ad abraã: Quare riſit
ſara ĩ ſemetipſa? ⁊ cetera vſq; in finẽ: tanq̃
vnus dñs ſingulariter loquit̃: Ac poſt hęc,
vt hoĩes pluralit̃ abire narrant̃: et dicitur:
Exurgẽtes autẽ inde viri, conſpexerũt ĩ fa
ciem ſodomorũ et gomorrę: Abraam vero
ambulabat cũ illis deducens. Rurſus au
tẽ redit ſcriptura ad ſingularẽ numerũ, ac
dicit: Dominus aũt dixit: Nũquid celabo
ego puero meo abraã quę ego facio? De
inde ꝓmittitur abraę ꝑclara et copioſa po
ſteritas, et ſodomorũ denunciat̃ interitus.
Sequẽs autẽ ſcriptura dicit: Et cõuerſi in
de viri, venerunt in ſodoma: Abraã autẽ
erat adhuc ſtans añ dominũ. Et appropi
ans abraã dixit: Ne ſimul perdas iuſtum
cum impio: et erit iuſtus tanq̃ impius. Et
poſt collocutionẽ dñi atq; abraę, ſequitur
ſcꝑtura ⁊ dicit: Abijt aũt dñs vt deſijt loq̃
ad abraam. Et abraã regreſſus eſt in locũ
ſuũ. Venerũt autẽ duo angeli in ſodomã — Gen. 19. a.
ad veſperã. Hi ſũt de quibꝰ pauloante di
xerat: Cõuerſi inde viri venerũt ĩ ſodoma.
Sed duos eſſe nõ exꝓſſerat, cum ab initio
tres viros dixiſſet apparuiſſe abraę: ⁊ hoſpi
taliter ab illo eſſe ſuſceptos: quos ⁊ abeũ
tes deduxit ambulãs cũ eis. Fortaſſis ꝗ iã — E
ꝓnũciare feſtinas vnũ fuiſſe in eis dñm ie
ſũ: q̃ ſingulariter ꝓmittebat et reſpõdebat
abraę: Duos veros illos angelos qui ve
nerũt in ſodoma, tanq̃ miſſi angeli a dño
deo ſuo. Sed expecta: qđ ꝓperas? Cõſide
remꝰ oĩa diligenter: ac ꝑꝰ intueamur ṽba
dñi loquẽtis abraę: Clamor ſodomoꝝ in — Gen. 18. c.
quit ⁊ gomorrę multiplicatus ẽ: ⁊ pctã eo
rum magna valde. Deſcendẽs ꝗ videbo, ſi
ſm clamorẽ ipſoꝝ venientẽ ad me conſum
mãt. Hic ſeipſum deſcenſurũ dixit in ſodo
ma: quo tñ nõ ipſe deſcendit, ſ angeli duo:
Ipſe quippe abijt vt deſijt loqui ad abraã:
Abraam autẽ regreſſus eſt in locum ſuuꝫ.
Venerunt autẽ ſicut dictũ eſt, duo angeli — Gen. 19. a.
ad veſperã in ſodoma. Quid ſi et ĩ illis du
obus angelis vnus dominꝰ inuenit̃, q̃ ſm
verbũ ſuum in ipſis angelis deſcẽdit in ſo
doma? Nonne manifeſtũ erit in tribus il
lis viris vnũ dñm viſum fuiſſe: vbi qđ ali

ud ꝙ ipſa trinitas figurata ē:Sꝫ videamꝰ
vtrū nobis ſancta ſcꝑtura demonſtret etiā
i illis angeł duobꝰ vt dixi/vnū deū inuētū:
ne forte hoc ex nr̄o corde affirmaſſe vide/
F amur. Venerūt ꝗ duo angeli i ſodoma ad
Geñ.19.a. veſperā:Loth vō ſedebat/vt ſcꝑtū ē/iuxta
portam ſodomoꝝ. Videns autē loth/ſur/
rexit in obuiā illis/⁊ adorauit in faciem in
terrā.Vides nēpe hic a iuſto viro angelos
adoratos: ⁊ tu nō vis adorari ſpm̄ſanctū:
quē vos quoqꝫ oīm̄bꝰ angelis ſine ambi/
guitate ꝑponitis?Sꝫ dicturꝰes:hoies eſſe
credebat:Nā ⁊ in hoſpitiū tanꝙ homines
inuitauit.Hoc magis eſt ꝯtra te/ qui dicis
nō adorari ſpm̄ſcm̄/ oīm̄bus angelis ꝓfe/
rendū:cū videas ⁊ homines inferiores an/
gelis a iuſtł hominibꝰ adorari.Sed adhuc
Ar.to.im dicturus es: † Deum adorauit: Eū quippe
in duobus illis/ quos putabat eſſe hoies/
tanꝙ in ꝓꝓhetis eſſe cognouit.Iā ergo ꝓ/
batū ē/qꝺ me ꝑ ſcripturā ſanctā demōſtra/
Ar.to.im turū eſſe promiſerā: eundē†deum q̄ dictus
fuerat abijſſe/vt ceſſauit loqui ad abraam
in illis duobus angelis deſcēdiſſe in ſodo/
ma ſicut dixerat:⁊ in eis ab hoie iuſto agni
tū fuiſſe. Exhibuit itaqꝫ hoſpitalitatē quō
ſāctis hoibꝰ dei: in quibꝰ deū eē cognouit/
cū eos ſicut etiā ipē abraā angelos eſſe ne/
ſciret. Hi eñ patriarche ſunt ſignificati in
epiſtola ad hebreos:vbi i hoſpitalitate lo/
Heb.13.a. quens ait: Per hanc quidā neſcientes ho/
ſpitio receperūt angelos. Receptł ergo eis
loth/neſciens ꝙ angeli eſſent: cognoſcens
tñ ſicut ipō dño demōſtrāte cogſcere potu/
it/quis in eis eſſet: vt ea ꝗ interea facta ſūt
taceā: exijt cū eis de ſodomis:qꝺ anteꝙ fi/
eret/ſicut ſcꝑtura loquitur: dixerūt viri ad
Geñ.19.c. loth: Sūt tibi hic generi/aut filij/aut filie:
aut ſi quis tibi alius ē i ciuitate/educ de lo
co hoc:qm̄ ꝑdemꝰ nos locū hūc: qꝛ exalta/
tus ē clamor eoꝝ ante deū:⁊ miſit nos do/
minꝰ ꝯterere eū. Ecce vbi apparet illud in/
cēdiū ſodomoꝝ ꝑ angelos factū/quos mi/
ſit dñs:in quibꝰ tamē ⁊ ipſe erat. Neqꝫ eñ
ſic mittit ſuos vt recedat ab eis. In his er/
go deſcēdit i ſodoma/qꝺ ſe facturꝫ eē ꝑdixe
rat qn̄ cū abraam loquebaꝝ:qꝺ poſteaꝙ fe
cit/abijſſe ipſe dictꝰ ē:⁊ angeli veniſſe in ſo
doma ad veſperā.Deinde paulopoſt/mox
vt eduxerūt illū foras ⁊ dixerūt/ ſicut eadē
Ibidem.d. ſcꝑtura narrat: Saluā fac aīam tuā: ne re/
ſpexeris retro: nec ſteterł i tota regione: in

mōte ſaluū te fac/ neqñ compꝛhēdarł. Dixit
loth ad illos: Oro dñe/ qꝛ inuenit puer tuꝰ
miſericordiā añ te ⁊c.Que cū finiſſet loquē
do/⁊ elegiſſet ſibi ciuitatē puſillā i q̄ ſalua/
reꝝ: ſeq̄tur ſcꝑtura/et ei dicit eſſe reſponſū:
Ecce miſeratꝰ ſū faciē tuam/⁊ ſupͮ vbū hoc/
ne euerterē ciuitatē de q̄ locutꝰ es: Feſtina
ꝗ vt ſaluꝰ ſis ibi: Nō eñ potero facere vbū/
donec tu i illā introeas.Quis hoc ei rn̄dit/
niſi ille cui dixerat:oro dñe?Hoc autem ad
ambos dixerat/ nō ad vnū:ſicut aptiſſime
ſcꝑtū eſt:Dixit aūt loth ad illos/Oro dñe.
Agnouit ergo loth vnū deum i angeł du/
obꝰ/ſic abraā vnū agnouit i tribꝰ. Nō ē cur
dicaꝝ: Ille abierat qui dñs erat/⁊ cū abraā
locutꝰ erat: Duo vō angeli eiꝰ erāt q̄ i ſodo/
ma illo abeūte venerūt.Oēs eñ tres vi/ Geñ.18.a.
ri dicti ſunt q̄ apparuerūt abrae: Sicut ſcri/
ptura ſolet viros etiā angelos nuncupare.
Nec eorū alicui vni ꝓmptius et humilius
abraā obſecutus ē ꝙ duobꝰ: ſed equaliter
oīb̄us pedes lauit/eq̄liter oīm̄bꝰ epulas
miniſtrauit.Ergo i oibꝰ deū vidit. Propter
qꝺ ſcriptura ꝑdixerat/ꝙ viſus fuerat deus
abrae ad quercū mābre:ſub cuiꝰ vmbra ar/
boris tres viros pauit/quos ocuł corporis
vidit:in eis vō deū/non corꝑis/ ſed cordis
oculis vidit. i.itellexit atqꝫ cognouit/ ſicut
loth in duobꝰ:cū quo non pluraliť/ſ ſingu
lariter loq̄baꝝ: eiqꝫ reſpōdebat etiā ipſe tā/
ꝙ vnus. Primo q̄ppe abraā ꝑ tres viros il
lū audiuit: poſtea ꝑ vnū/q̄ duobꝰ i ſodoma
euntibus manens locutus eſt cū eo: Loth
aūt ꝑ duos: Tamē ⁊ ipſe vnū deum quē ꝓ
liberatione ſua rogabat et q̄ ei reſpōdebat
audiuit: cū ambo.i. ⁊ abraam ⁊ loth homi/
nes putarent eos qui angeli erāt.Deū ve/
ro in eis intelligerēt qui erat: non putarēt
eſſe qui non erat. Quid ſibi ergo vult iſta G
viſibilis trinitas ⁊ intelligibilis vnitas/ni/
ſi vt nobis inſinuareꝝ:ꝙ ita tres eſſent/pa
ter et filius et ſpūſſanctus: vt tamen ſimul
non tres dij ⁊ domini eſſent/ſed vnus do/
minus deus.Tu autē dixiſti: Hic deꝰ viſus
eſt abrae: ſciens te legiſſe qꝺ ſcriptū ē/ viſū
eē deū abrae ad quercū mābre: ⁊ volēs q̄ſi
ꝓbare dn̄m filiū viſū eē illi patriarche: de/
clinaſti ab illł tribꝰ virł/ ⁊ eos oīno tacuiſti:
in qbꝰ narrat ſcꝑtura deū viſū fuiſſe abrae:
ne tu ipſe nos admoneres vniꝰ eē ſubſtātie
trinitatē deū: ſicut vniꝰ erāt ſubſtātie tres
viri q̄s vidit abraā: cū ꝑdixiſſet ſcriptura;

Gen.18.a. Viſus eſt deꝰ abraæ: nec tñ tres deos eſſe:
qꝛ ꝛ viſus ē deus dictū ē: nō viſi ſūt dij. Et
ipſe abraā tres vidit/ et vnū adorauit. A q̄
ↄteriri noluit/ ab vno reſponſū diuinitatis
accepit: Nec aliq̄s duos eoꝝ duos eſſe de/
Gen.19.a. os ſenſit/ ſed vnū in oīb⁹: qꝛ et loth duos
vidit/ et tñ vnū deum agnouit: Ubi mihi
videnꝫ p āgelos ſignificati filiꝰ ꝛ ſpūſſctūs:
qm̄ ſe illi angeli miſſos eē dixerūt: Et ī tri/
nitate q̄ deꝰ ē/ ſolus paꝫ nō legiꝫ miſſus: le/
gunꝫ aūt miſſi ꝛ filiꝰ ꝛ ſpūſſctūs: quoꝝ non
ideo ē diuerſa natura: Nā ꝛ illi viri p q̄s ſi/
gnificati ſunt/ vnius erāt eiuſdēq; naturę.
Hāc ḡ ſcptură qua ↄuinci poſſes/ aſtuto ſi/
lētio deuitaſti. Et cū dixiſſes: Hic deꝰ viſus
ē abraę/ volēs filiū ſolū viſū putari ī eo qđ
Gen.18.a. ī geneſi legitur/ viſū eſſe deū abraę: quō ſit
viſus/ dicere noluiſti: ne ibi non ſolus filiꝰ/
b ſ trinitas agnoſcereꝫ deꝰ. Dixiſti autē: Si
vis credere/ qꝛ filiꝰ viſus ē abraę: vtiq; ipſe
vnigenitꝰ ī ſācto affirmauit euāgelio dicēſ
Joh.8.g. ſic: Abraā ꝑaꝫ veſter exultauit vt videret
diē meū: ꝛ vidit/ ꝛ gauiſus ē. O diſputare/
o pbare pmiſſa: q̄ſi dixerit dei filiꝰ: Abraā
paꝫ veſter ↄcupiuit me videre: ꝛ vidit/ ꝛ ga
uiſus ē: Quis et hoc ſic adhuc poſſet itelli
gi q̄ ſctūſ patriarcha oculꝫ cordis viderit dei
filiū/ nō oculꝫ carniſ: vñ inter nos ↄtiꝫ q̄ſtio.
Sꝫ cū dixerit chriſtꝰ: Abraā ↄcupiuit vide/
re diē meū: ꝛ vidit/ ꝛ gauiſus ē: cur non diē
chriſti intelligimꝰ tēpus chriſti quo erat vē
turus in carne: qđ abraā ſicut ꝛ alij ppbetę
ī ſpū potuit videre atq; gaudere? Neq; hic
igiꝫ qđ ppoſueras ꝛ pollicitꝰ fueras/ pbare
potuiſti. Poſt hęc veniſti ad iacob/ q̄ lucta
tus ē cū angelo: quē ſcptura ipſa geneſeos
Gen.32.f. ꝛ hoīem dicit ꝛ deū: Nā ita legiꝫ: Remāſit
aūt iacob ſolus: ꝛ luctabaꝫ hō cū illo vſq; ī
mane. Vidit autē q̄ nō pōt ad eū: et tetigit
latitudinē femoris eiꝰ: et obſtupuit latitu/
do femoris iacob dū luctareꝫ cū eo: Et di/
xit illi: Dimitte me: aſcēdit eñ aurora. Ille
aūt dixit: Nō te dimittā/ niſi me bñdixerꝫ.
Dixit aūt illi: Qđ ē nomē tuū? Ille aūt di/
xit: iacob. Et dixit ei: Nō vocabiꝫ amplius
nomē tuū iacob/ ſ iſrael erit nomē tuū: qꝛ
valuiſti cū deo/ ꝛ cū hoībus potēs es. Ro/
gauit aūt iacob eū dicēs: Enūcia mihi no/
mē tuū. Et dixit: Quare ħ iterrogas tu no
men meū? Et bñdixit eū illic: Et appellauit
iacob nomē loci illiꝰ/ aſpectꝰ dei: Vidi eñ
deū facie ad faciē: et ſalua facta ē aīa mea.

Ex iſta lectiōe vnicū dei filiū et anq̄ veniſ/
ſet ī carne viſibiliꝫ apparuiſſe conarꝫ oſtēde/
re: vbi et ſi nō abſurde chriſtꝰ intelligiꝫ figu
ratꝰ/ ppꝫ ppbetiā futura nūciātē: qꝛ futuꝝ
erat vt iacob ī filijs q̄ crucifixerūt chriſtū p̄/
ualuiſſe chriſto videreꝫ: et ī filijs ſuis vide/
ret chriſtū facie ad faciē: ꝛ ſalua fieret aīa iſ/
raelitarū q̄ fideliter hoc viderunt. Tñ hunc
hoīem q̄ luctatus eſt cū iacob/ oſee ppheta
euidēter angelū dicit: Sic eñ apđ eū ſcptū
ē de iacob: In vtero ſupplātauit fratrē ſuū: Oſee.12.b.
et in labore ↄualuit deo: ꝛ confortatus eſt
cum angelo/ ꝛ potuit. Sicut ḡ in geneſi ille
qui luctatꝰ ē cū iacob/ et homo et deꝰ dicit:
ita ꝛ ab hoc ppheta ꝛ deus ꝛ angelus: ac p
hoc ita qui erat angelus/ dictus ē hō: Quō
illi dicti ſunt viri qui apparuerūt abraę/ qñ
neſciētes et ipſe et loth hoſpitio receperūt
angelos. Deus ergo erat ī angelo/ ſicut eſt
deus in homine: maxime qñ p hoīem loq̄/
tur: Ita ꝟo p hūc angelū figuratꝰ ē chriſtꝰ/ I
ſicut p hūc hoīem. Nā et iſaac filius abraę/ Gen.22.b.
q̄d erat in figura niſi chriſtus: qñ ſicut ouiſ
ad immolandū ductus ē: et qñ ſicut domi/
nus crucē ſuam: ita ꝛ ipſe ſibi quibꝰ fuerat
imponēdus ligna portabat? Poſtremo q̄d
miramur p angelū figuratū eſſe ieſū: ſi nō
ſolū p hominē/ verumetiā p pecudem figu/
ratus eſt? Nam quis alius erat ille aries q̄
cornibus tenebatur ī vepre/ niſi chriſtꝰ cru/
cifixus/ vel ſpinis etiā coronatus. Hūc aūt
arietē p filio/ cui parcere iuſſus ē/ imolauit
abraā: Ita eñ hoī parci deꝰ iuſſit/ vt tñ ex
pecore ppꝫ paſſionē chriſti q̄ illo mō p̄nū/
ciabaꝫ/ myſteriū ſacri ſāguiniſ impleretꝫ. Si
ḡ putas pprietate/ nō figura chriſtū fuiſſe
angelū q̄ luctatꝰ ē cū iacob: potes dicere p/
prietate/ nō figura chriſtū fuiſſe arietē: quē
patriarcha imolauit abraā. Potes poſtre/
mo dicere pprietate: nō figura chriſtū fuiſſe
petrā: q̄ pcuſſa ligno/ ſitiētī pplo potū largiſ Exo.17.b.
ſimū fudit. Sic eñ dicit aplꝰs: Bibebāt eñ 1.Cor.10.b.
de ſpirituali ↄſequēte eos petra: Petra aūt
erat chriſtꝰ. Figurę iſtę/ nō res ipſę fuerūt:
quibꝰ figuris ↄcedētibꝰ res ſignificabāꝫ eē
vēturę: q̄ figurę p ſubiectā deo creaturā/ et
maxime p āgelorū miniſteriū mortaliū ex/
hibebanꝫ aſpectibꝰ: dei q̄dē agēte potētia/
ſed tñ latēte natura/ ſiue patrꝫ ſiue filij/ ſiue
ſpūſſcti. Fruſtra itaq; aſſerꝫ filiū dei viſū fu
iſſe ab hoībꝰ/ patrē autē nō fuiſſe viſū: cū p
ſubiectā ſibi creaturā et paꝫ videri potue/

rit ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs: p ſuā vero ſubaʒ nullus
illoꝝ viſus ē. Ergo de⁹ ſicut in firmis hoīm
ſēſib⁹ magis ſignificat⁹ q̄ demōſtrat⁹ ē. Non
itaq̄ viſus ē ſicut ē: hoc q̄ppe i futura vita
1.Joh.3.a. ꝓmittit̄ ſctis. Vñ dicit apl's iohānes: Dile
ctiſſimi / nūc filij dei ſum⁹: ⁊ nondū apparuit
q̄d erim⁹: ſcimus aūt q: cū apparuerit / ſiles
ei erimus / q: videbim⁹ eū ſicuti ē. Viderūt
Al' quicunq̄ viderunt ꝗ ⁊ i hoc ſeculo † apl'i dn̄m: ſ nō viderūt ſic
eſt. Deniq̄ moyſes eū ſibi cupiebat oſtēdi:
Exodi.33.c. q̄uis cū eo facie ad faciē ſcptura indice loq̄
ret̄. Qd cū i mea ſupius ꝓſecutione dixiſſē /
q̄ſi non audieris ꝑteriſti: cū tibi eiuſdē meę
ꝓſecutionis recitari ex tabul' vniuerſa vo
luiſſem. Non aūt diſcernens quid ſit vide
ri deū per ſubſtantiā ſuā: et quid ſit videri
deū p ſubiectā creaturā: in tantā blaſphe
miā decidiſti / vt vnigenituʒ dei filiū ꝑ hoc
ipſo q̄ deus eſt mutabilē diceres: q̄nquidē
ſoli patri putaſti eſſe tribuendū qd ſcriptū
Exodi.3.d. eſſe dixiſti: Ego ſum qui ſū: ⁊ non ſum mu
Malach.3.b. tatus: quaſi filius vel ſpūſſanct⁹ ſit muta
tus q̄ñ viſibilit̄ apparuit: vel ille q̄ ↄſtat na
Matth.3.d. tus ex fęmina / vel iſte i ſpecie columbę aut
Act.2.a. igneis linguis ſe humanis aſpectib⁹ mon
ſtrās: Vñ iā reſpōdi tibi i eo ſermone vbi
K oſtēdi nō te refelliſſe q̄ dixi. Nūc vero vt in
Malach.3.b. telligas quō dixerit deus: Ego ſū qui ſū: ⁊
non ſum mutatus: Vel qd ſcriptū magis
inuenitur: Ego enī dn̄s ⁊ non mutor: quo
niā non ſolus pater / ſ de⁹ vn⁹ hoc dixit / qd
eſt ipſa trinitas / pſalmū attende vbi legit̄:
Ps.101. Tu i p̄ncipio dn̄e terrā fundaſti: ⁊ opa ma
nuū tuaꝝ ſunt cęli. Ipſi peribūt / tu autē ꝑ
manebis: et oēs ſicut veſtimentū veteraſcēt.
Et velut amictū mutabis eos ⁊ mutabun
tur: tu autē idē ipſe es / ⁊ anni tui non defi
cient. Hoc autē ad filiū dei dictū eſſe i ep'la
Heb.1.c. q̄ eſt ad hebręos / ſctā ſcptura teſtat̄. Quis
vero nō intelligat vbi dicit̄: Cęli mutabunt̄
tu aūt idē ipe es: nihil dici aliud / niſi: tu nō
mutaris? Ac p hoc etiā deo filio ↄuenit dice
re: Ego ſū q̄ ſū / et nō ſū mutat⁹: Vel / Ego
eñ dn̄s ⁊ non mutor. Qd tu ideo ſoli patri
aſſignaſti / vt i ſua ſubſtātia crederet̄ eē mu
tabil' fili⁹: tanq̄ ita ſuſcepit hoiem vt i ho
minē ↄuerterēt. Hanc tantā blaſphemiā non
emēdabis / niſi credideris: i aſſūptiōe hoīs
acceſſiſſe filio qd non erat: non aūt receſſiſ
ſe vel defeciſſe qd erat. Deinde q̄ro / q̄s ap
Exodi.3.a. paruerit moyſi in igne q̄ñ rub⁹ inflāmabat̄
⁊ nō vrebat̄? Cū q̄ ⁊ illic angelū apparuiſſe

ſcptura ipa declaret dicēs: Apparuit aūt il
li angel⁹ dn̄i in flāma ignis de rubo. In an
gelo autē deū fuiſſe q̄s dubitet? Sʒ q̄s de⁹
erat: vtrū pater / an fili⁹? Dicturus es fili⁹:
Non vis eñ patrē vllo mō vel p ſubiectā
creaturā viſib⁹ apparuiſſe mortaliū. Sʒ qd
libet horū eligas / ad vtrūq̄ rñdeo. Si pat̄
erat / apparuit ⁊ pater hoibus: Si fili⁹ erat /
non mutatur et fili⁹: Ibi eñ cum quęſiſſet
moyſes / quis eſſet qui eū mitteret: Ille re
ſpondit: Ego ſū q̄ ſum: Qd quid eſt aliud /
niſi mutabilis non ſū: ſicut ꝓpheticū teſti
moniū ipſe poſuiſti: Ego ſū q̄ ſū / et non ſū
mutat⁹. Dixit etiā rurſus ad moyſen: Ego
ſū de⁹ abraā ⁊ de⁹ iſaac ⁊ de⁹ iacob. Aude ſi
potes negare deū patrē deum eſſe abraā ⁊
iſaac et iacob: ſi non ipſe de rubo / ſed fili⁹
loq̄batur. Si autē pater / ↄfitere etiā patrē
deū hoibus viſū. Si vero vterq̄ ē de⁹ abraā
et de⁹ iſaac et de⁹ iacob: q̄d eſſe annuis: an
ambigis vtrūq̄ vnū deum? Jacob quippe
ipſe eſt iſrael cuius filijs dicitur: Audi iſra Deut.6.a.
el / dn̄s deus tu⁹ deus vn⁹ eſt. Quapropter L
verū eſſe agnoſce / q̄ dixi diuinitatē nō per
ſubſtantiā ſuā / i qua inuiſibilis ⁊ imutabil'
eſt: ſed p creaturā ſibi ſubiectā mortalium
oculis apparuiſſe cū voluit. Non itaq̄ ſi
cut accipere vel accipi mea verba voluiſti:
ego diuinitatē ſic patrib⁹ oſtēdiſſe ſe dixi:
tanq̄ eam voluerim credi viſibilē / quā pri⁹
inuiſibilē dixeram eſſe: ſed dixi: Quādo ſe
patribus diuinitas oſtēdebat / p ſubiectā
creaturā ſe viſibilē demonſtrabat: Nam p
ipſam ſuā naturā vſq̄adeo inuiſibil' eſt / vt
ipſe moyſes ei cū quo facie ad faciē loque
bat̄ / diceret: Si inueni gratiā añ te / oſtēde Exodi.33.c.
mihi temetipſū manifeſte. Ecce qd dixi re
lege: et inuenies me veꝝ dicere: te aūt non
intelligere voluiſſe vel non potuiſſe qd di
xi. Audi ꝗ idipſū me aliq̄ñ plani⁹ differen
tē: Ego diuinitatē patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti in
ſua natura / atq̄ ſubſtātia mortalib⁹ oculis
inuiſibilē dico: Eam vero ſe in formas viſi
biles vertere / abſit vt dicā: quia et immu
tabilē dico. Reſtat ergo vt aſpectib⁹ huma
nis quādo ſe oſtendit vt voluit / p ſubiectā
intelligatur hoc feciſſe creaturā / quę poteſt
oculis apparere mortalib⁹. Quid eſt aūt q̄
cū de patre dixiſſes; Unus eſt inuiſibilis:
vnde iā ſatis eſt diſputatū: addidiſti: Vn⁹
etiā incapabil' atq̄ immenſus: Incapabilē
q̄dē nō legim⁹ deū. Cur ſane dicas icapabi

lẽ/ neſcio. Si eñ capi nõ põt: quõ non ſolũ
fili⁹/ verũetiã pater veniũt ad hoiem: ſicut
Joh.14.c. dicit ipſe fili⁹: Et mãſionẽ apđ eũ faciem⁹?
Puto q capiat eos apđ q̃s faciat manſio-
nem. An forte dicis: nõ ex toto/ ſ ex pte ca-
piunt? Dic qđ vis: Rñdet eñ tibi: Nõ ſũt
ğ incapabiles q̃ ſunt vel ex pte capabiles.
An ideo tibi nõ ſufficit incapabilẽ dicere/ ſ
addidiſti/ ⁊ imenſum: vt exponeres q̃tenus
incapabilẽ dixeris: Jd ẽ q: toti⁹ capax nõ ẽ
hũana natura? Jmmẽſus ẽ eñ: verũ hoc ⁊
de filio dici põt. Neq eñ q̃ſq ſic capit vni-
genitũ ṽbũ/ vt ei⁹ capacẽ ſe oĩmõ aude-
at pfiteri. Prorſuſ etiã ipſũ nõ eſſe dubita-
M mus immẽſũ. Nã quero abs te đ q̃ accipi-
Baruch.3.c. as qđ ſcptũ ẽ: Magn⁹ ẽ/ ⁊ nõ habet finẽ: ex-
celſus ⁊ imẽſus. De ipõ q̃ paulopoſt dicit:
Jbidem.d. Hic de⁹ noſter: nõ eſtimabit ali⁹ ad eũ: hic
inuenit oẽm viã diſciplinę: ⁊ dedit eã iacob
puero ſuo/ et iſrl' dilecto ſuo: Poſt hęc ſup
terrã viſus ẽ: ⁊ inter hoies ꝯuerſat⁹ ẽ. Quis
eſt iſte: rñde? Quis ẽ inquã: magn⁹ ẽ ⁊ non
habens finẽ/ excelſus ⁊ immẽſus: q̃ ſup ter-
rã viſus ẽ/ ⁊ inter hoies cõuerſat⁹ ẽ? Uideo
quos eſt⁹/ q̃s patiaris anguſtias: Times di-
cere/ pater ẽ: vbi audis/ ſup terrã viſus ẽ/ et
int hoies ꝯuerſat⁹ ẽ: Tu eñ patrẽ p ſuã ſub-
ſtãtiã reuera inuiſibilẽ: nec p ſubiectã creatu
rã vis eſſe ab hoib⁹ viſuꝫ. Times dicere/ fi
li⁹ ẽ: vbi audis/ nõ habet finẽ/ excelſus ⁊ im
mẽſus: Tu eni patrẽ tñmõ eſſe ꝯtẽdis im-
mẽſũ. Times dicere/ ſpũſſctũs ẽ: vbi audis/
hic de⁹ noſter: Tu eñ nec deũ vis eẽ ſpm̃ ſã
ctũ. Quid es actur⁹/ q̃d rñſur⁹ hõ q̃ nõ vis
eſſe catholic⁹: vt chriſtũ ſic accipias in for-
ma ſerui ſup terrã viſũ/ et inter hoies ꝯuer-
ſatũ: vt tñ i forma dei in q̃ inuiſibilis man-
ſit/ ꝯfitearis imẽſũ? Hic de⁹ noſter: nõ eſti-
mabit ali⁹ ad eũ. Quis ali⁹/ niſi antichriſt⁹:
quẽ verũ chriſtũ fides vera nõ eſtimat: ſed
eũ pro vero chriſto execrabilis iudęorũ er-
ror expectat? Si oras ⁊ petis vt dicaris diſci-
pulus eẽ diuinaꝝ ſcpturarũ: ad rẽ ꝑtinẽtia
teſtimonia diuina ꝯſidera: Noli p multa q̃
te nihil adiuuãt euagari: Elige prudẽter ta
cere q̃ inanit loq/ qñ nõ inuenis q̃d rñde-
as manifeſtimę ṽitati. Timere te oſtẽdis/
ne te nudẽ diſcipuli tuis: Utinã i chriſto ſic
induaris/ vt diſcipulos tuos magis ipſi⁹ velis
diſcipulos eſſe q̃ tuos. Nã me non penitet
q̃ntũ dñs donat/ operã dare/ vt tu et diſci-
puli tui ſb vno magiſtro ſitis cõdiſcipuli mei.

Tractatui aũt meo/ cui poſt tantũ tps ad-
huc te reſponſuꝝ eſſe ꝑmittis: ſi ita rñſurus
es vt mõ rñdiſti/ vel interrogatiõib⁹/ vel ꝑ-
ſecutionib⁹ meis/ nõ plane aliq̃d rñdebis.
Sed vt hoies nõ intelligẽtes quõcũq deci
pias/ nõ tacebis. Ex his ğ oib⁹ q̃ ſicut potui N
diſputaui: ſatis apparet/ patris ⁊ filij ⁊ ſpũſ-
ſancti vnã eſſe ṽtutẽ/ vnã ſubſtantiã/ vnã
deitatẽ/ vnã maieſtatẽ/ vnã gloriaꝫ: q: ipſa
trinitas eſt vn⁹ dñs deus noſter: de q̃ dictũ
eſt: Audi iſrael/ dñs deus tu⁹ deus vn⁹ eſt. Deut.6.a.
Tunc autẽ dictũ eſt: qñ dñs ſolus deduce-
bat eos/ ⁊ non fuit in eis de⁹ alienus. Neq
eñ non eos deducebat et chriſt⁹: cuꝫ dicat
apls: Neq tẽptem⁹ chriſtũ/ ſic quidã illorũ 1.Corĩ.10.b.
tẽptauerũt: q̃b⁹ chriſt⁹ nõ ẽ de⁹/ aut chriſt⁹
deus eſt alien⁹. Hic ẽ ğ deus pater ⁊ fili⁹ et
ſpũſſanct⁹ trinitas vnus de⁹: cui vni iube-
mur ea quę nõ niſi deo debet ſeruitute ſer-
uire/ cũ audim⁹: Dñm deũ tuũ adorabis/ ⁊ Matth.4.b.
illi ſoli ſerutes. Neq eñ hac ſuitute nõ ſer-
uim⁹ chriſto cui⁹ mẽbra ſum⁹: aut ſpũiſctõ 1.Cori.6.c. et.d.
cui⁹ tẽplũ ſum⁹. Hęc trinitas vn⁹ de⁹ dicit:
Ego ſũ dñs/ ⁊ non ẽ alius pręter me. Neq Deut.32.f.
eñ non ẽ dñs chriſtus: quẽ vos quoq deũ
⁊ dominũ ꝯfitemini: Aut ſpũſſanct⁹ nõ eſt
dñs domus ſuę/ hoc ẽ templi ſui. Jpſe ẽ q̃p
pe ſpũs dñi de quo dicit: Dñs autẽ ſpũs ẽ: 2.Corĩ.3.b.
vbi autẽ ſpũs dñi/ ibi libertas. Hęc eſt tri-
nitas vn⁹ de⁹/ de quo dicit apls: Nulli⁹ de⁹ 1.Cori.8.b.
niſi vn⁹. Non eñ cũ hęc audiris/ deũ negare
vnigenitũ auderis. Hic de⁹ trinitas dic: Ego Exodi.3.d.
ſũ q̃ ſũ: et non ſũ mutat⁹. Non eñ mutat⁹ ẽ Malach.3.b.
chriſt⁹/ cui dicit: Mutab celos ⁊ mutabũt: Pſ.101.
tu aũt idẽ ipſe es. Aut mutabit ſpũs ṽita-
tis/ cũ ſit immutabilis ṽitas: cui tantũ hono-
rẽ dat ipſe chriſt⁹ vt dicat: Expedit vobis Joh.16.b.
vt ego eã. Niſi eñ ego abiero/ paraclet⁹ nõ
veniet ad vos. Et/ Quicũq dixerit blaſphe Matth.12.c.
miã in filiũ hominis/ dimittet ei: qui autẽ
dixerit i ſpiritũſctm̃/ non dimittet ei. Et tũ
de ſeipſo dixerit: Ecce ego vobiſcũ ſũ vſq Matth.28.d.
ad ꝯſũmationẽ ſeculi: De illo dixit: Ut vo- Joh.14.b.
biſcũ ſit in eternũ. His atq hmõi teſtimo-
nijs/ q̃ oia querere et colligere longũ ẽ: ſi pa
cifice acquieſcas: eris qđ orare et optare te
dicis/ diuinarũ ſcripturarũ diſcipulus/ vt de
tua fraternitate gaudeamus.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/
contra maximinũ hereticũ/ arrianoꝝ epm̃
liber tertius explicit/

Capitulorū libri ꝯtra felicianū arrianū/ de vnitate trinitatis/ ſancti auguſtini recollecta annotatio.

1 De ſacerdotiſ officio/ ⁊ auguſtini ī hoc libro intentio.
2 An magiſ rationib⁹ ꝙ ſcḋturę teſtimonijs in fidei diſciplina agendum ſit.
3 De patris ⁊ filij conſubſtātialitate/ et perſonalitatis differentia.
4 De coęternitate patris ⁊ filij.
5 Qꝫ non fuerit ante filiū tempus: dicti quoqꝫ cuiuſdā arriani improbatio/ et dictorum exemplificatio.
6 Qꝫ ex patre filius ſit ſine naturę diuiſione ſubſtantialiter genitus.
7 Qꝫ filius dei non ſit creatura/ ex creaturarum conditionibus ꝓbatur.
8 Qꝫ non eadem lege filius a patre deo gigniẗ/ ſicut in creaturis repitur.
9 Quō ad filiū tranſit dignitas patriſ/ ⁊ ad patrē non recurrat hūilitas ꝓlis.
10 Qꝫ nō ſint duo chriſti/ ſicut ī eo eſt du- (plex natura.
11 De duplici natiuitate filij dei ſaluatoris noſtri.
12 Quō chriſtus naſci ex ỽgine potuit/ q̄
13 Qꝫ corp⁹ ⁊ aiam de⁹ aſſū- (aſi eā fuit. pſerit/ q̄ ambo corrupta repare ꝓpo
14 Quō de⁹ in triduo mortu⁹ aſſe- (ſuit. raẗ: ⁊ de mortis ꝯditionib⁹ et ſeq̄lis.
15 Ubi triduo deitas fuerit/ quę ⁊ aiam et corpus chriſti non deſeruit.
16 Quomodo deitas mortem ſenſerit.
17 Quō ad inferos anima chriſti deſcenderit: ⁊ an ꝑ motū localē.
18 Prędictorꝫ breuis ꝯſtrictio.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epiſcopi/ ꝯtra felicianum arrianum/ de vnitate trinitatis ad optatū/ liber incipit.

De ſacerdotis officio/ ⁊ auguſtini in hoc libro intentio: Ca.i.

Extorſiſti mihi dilectiſſime fili optate/ vt d̉ vnitate trinitatis q̄ ꝑfectus deus ſemꝑ ac ſummus ē/ officij non immemor ſacerdotalis/ aliq̄d ſcriberē: Idqꝫ a me cuꝫ ꝓprię infirmitatis conſcius ſępius excuſarē/ multis modis exegiſti: aſſerēs cōmunis fidei rationē/ ⁊ religioſos accipe/ ⁊ ſacerdotes debere fidelib⁹ nō negare: ne aut illi dū nō accipiūt/ incipiāt ab infidelib⁹ facile decipi: aut ab his cū deſiderata nō tribuūt/ cęleſtis theſaurus chriſti mēbris nō expēdi/ ſꝫ in terra quodāmodo ſterilis peritię videaẗ abſcondi. Itaqꝫ victū me fateor ꝓbabilib⁹ cauſis/ ne ſermões tradere videar obſiſtētib⁹ malis: dū aduerſus infideles nō inſtruunẗ munimine ꝯitatiſ. Uerūtn̄ q꞉ in hmōi q̄ſtionibus quędā obſcuritas ꝯtinua orōne frequēter incurriẗ: idcirco mihi viſū eſt/ vt eū ſermonē q̄ inter me ⁊ felicianū nuꝑ ē habitus/ ꝯnotatiſ ꝓpter ꝑſonarꝫ diſcretionē ꝑncipalibus noīm litteris/ ꝑſentis libelli breuitate complecterer.

An magis rōnib⁹ ꝙ ſcḋture teſtimonijs in fidei diſciplina agendū ſit: Ca.ii.

Nam cū aſi hos dies pariẗ ſederem⁹: tū ille inter alia inq̄t: Felician⁹. Quę me in veſtris diſputationib⁹ freq̄nter offendunt: nihil deterius puto/ ꝙ ꝙ ſic pręcepta fidei rudibus traditis: vt nō de intelligendarū rerū ratione/ ſed potius de quadā teſtimonioꝝ oſtentatione colloquentibus pręſcribatis. Quod vt non dicam vafrum interim/ ꝙ ruſticum ſit nullus ignorat. Primuꝫ ꝙ ſi is qui edoceẗ litteris iam credidit: obtēperat iſte/ nō repugnat: Alioquin nō magis tibi ꝙ ijſdem teſtimonijs q̄ ꝓ affirmato ingerunẗ/ neceſſe ē contradicat. Et ideo melior mihi ad docendū videtur hęc via/ qua primū fidei ratio ſine teſtimonijs reddiẗ: Poſt rationē conuicto idem illud ſcripturis reſpondentib⁹ expolitur. Et nō immerito. Si eñ teſtimonia hęc eo ꝓbanẗ/ ꝙ ratione nō careāt: poſſunt ꝑ ſe illa ſufficere/ quę etiaꝫ hęc non niſi ꝑ ſeipſa videnẗ aſtruere. Sin ꝯtra: quis pōt irrationabilibus teſtimonijs/ licet illa diuina fingant/ rationabilis fidei colla ſubmittere? Et illā q̄dē diſputādi viā fateor ī alijs tolerari/ q̄s impertię neceſſitas/ q꞉ ꝑ ſe ſtare nō queuut/ cogit ad aliena cōfugere. In te ỽo idcirco nullo modo iſta perpetior/ quia eloquentiā pariter cū ſcientia fidei tibi video nō deeſſe. Aug⁹. Tum ego: Nō vſqꝫ adeo inquā me duci putes laudib⁹ meis/ vt iniuriā faciā ꝑcedētib⁹ ſctis. Nec pręſumā vnqꝫ in ſapiētia verbi/ ne euacueẗ crux chriſti: ſꝫ ſcripturarū ſactarꝫ auctoritate ꝯtent⁹/ ſimplicitati potius obedire ſtudeo ꝙ tumori. Sed meli⁹ inquis ratione quis ꝙ teſtimo- 1.Cor.1.c.

nijs edocetur. Quid ergo? Quam ratione͂
afferre potes/ſi partū pręd͡icas virginis/ ſi
redditos oculos non negas cęcis/ ſi ſepul-
tos rediſſe oſtendas a mortuis? Si ergo horū
et incōprehenſibilis ratio et veritas ꝓm-
pta eſt/ facilius i negocijs fidei teſtimonijs
creditur quam ratio inueſtigatur. Uerū quia nō
Al. tnimis tmin⁹ inconſequēter duo iſta diſcernis cū
ratiōe ꝓmiſſa etiā teſtimonia nō omittis:
Idcirco i hac diſputatione id me fateor ſe-
cuturū quod ipſe probaueris.

De patris et filij conſubſtantialitate ⁊ pſonalitatis differentia: Ca. II.

Ergo inqt/ Felician⁹.
e quoniā ocioſi ſumus/ ad homouſi
on veſtri queſtione͂: de quo nō in-
ter nos tm̄/ ſed etiā inter maiores noſtros
plerūq; tractatū eſt/ veniam⁹. Et ne longi⁹
euagetur oratio: ipſe iam vt ſoles perſonā
ꝓponentis aſſume: et nobis rationem ve-
ſtrę fidei querētibus/ viciſſim redditur⁹ in-
quire. Aug⁹. Tum ego: Dic mihi inquā/
verū ne ſit quod a te id audio dicere: patri
homouſion/ nō eſſe penitus filiū. Felicia
nus. Uerū ē: nec pſuaderi mihi pōt id in-
genitū eſſe qđ genitū: ne eunde͂ patre͂ vide-
ar pręd͡icare quem filium. Aug⁹. Non ita
eſt: Nam ne mihi quide͂ iſtud in animo eſt/
eunde͂ ingenitū eſſe que͂ genitū: ſed id poti
us ingenitū eſſe quod genitum. Felicia-
nus. Et quomō non eunde͂ ingenitū di-
cis eſſe quem genitū/ ſi vtrūq; vnū putas
eſſe/ nō alterū? Aug⁹. Animaduerto vim
te penitus non attendiſſe verboꝝ: Nā dū
vtrūq; vnū dico/ ſubſtantiā veri patris ac
veri filij ex toto nō ſeparo: Et dum nō eun
dem patre͂ que͂ filiū pręd͡ico: vtriuſq; perſo
nam ſeruata vniuſcuiuſq; ꝓprietate diſcer
no. Itaq; ſi ſubſtantiā quęrꝭ/ ipſa trinitas
vnus eſt deus: ſi perſonā/ alter ē filius: Fe
licianus. Et quō/ ⁊ ide͂ eſſe dicis/ ⁊ alterū
filium? Aug⁹. Ide͂ inquā cōmunione ſub-
ſtātię: alterū ꝓprietate pſonę. Felician⁹.
Neſcio quo pacto vna credit̄ eſſe ſubſtan-
tia/ cū nō vna dicat̄ eſſe pſona. Aug⁹. Nō
eſt inquā vna pſona: quia vna genuiſſe/ ⁊ al-
tera dicit̄ genita: ⁊ eſt tm̄ nati ⁊ gignētis nō
diuerſa ſubſtātia: quia non diſſilis generanti
docet̄ exorta. Felician⁹. Uelim quo exē-
plo mihi faciliore dicta dilucides. Aug⁹.
In reb⁹ quidē incōprehēſibilib⁹ exēpla non
ſuppetūt diſputāti: tm̄ incōgtū fieri pōt/ etiā
i hac pte nō decero. Ecce igit̄ homo pat̄ habet
hoiem filiū. Eſt quidē cōmune vtriuſq; quod hō
eſt: vni tm̄ quod filius/ alteri ꝓpriū videt̄ eſſe quod
pater eſt: Nā in vtroq; ſic pſona diſcernit̄/
vt cōmunis humanitas nō neget̄: dū vn⁹
gignit/ ali⁹ gignitur: ęque aūt homo ⁊ qui
genitus dicit̄/ ⁊ ille qui genuit.

De coeternitate patris ⁊ filij: Ca. IIII.

Illud certe dicas (Felicianus.
i velim: genit⁹ ab ingenito vtꝝ ini-
tio ſepetur/ an non? Aug⁹. Ne id
quidē ſpiritalis intelligētię veritate recipi
tur/ vt pater a filio interuētu/ nō dico tpis
qđ dieb⁹ cōſtat ac noctib⁹/ ſed cuiuſlibet ęui
vel ęternitatis ſpacio ſeparet̄? Felician⁹.
Hoc ſi ita ē/ duo fateris ingenita: Et quō al-
tera patris/ altera filij putat̄ eſſe pſona: cū
p ſignificatione͂ cōmunis igeniti vtraq; vi
deat̄ eſſe pſona? Aug⁹. In hoc quidē a ma-
iorib⁹ veſtris nō mediocris calūnię ſophiſ-
ma contexitur: tamē p auxiliū ipſius trini-
tatis catholica neceſſe eſt ſimplicitate ſol-
uatur. Patre͂ nāq; ingenitū/ filiū genitū di
co: nec tm̄ ideo genitū ingenito coęternum
nō eſſe ꝓdico: Eo tm̄ docens ingenitū pa-
trem/ quia non ꝓceſſit ex altero: eo genitū
filiū/ quia non extitit a ſeipſo. Non eſt cōmu-
ne vtriuſq;/ naſci: nō ē cōmune/ nō gigni: ⁊
tm̄ cōmune ē alteꝝ ab altero interuētu me-
dij tpis non diuelli. Itaq; ſi ꝓpriū patris quę-
ris: ſufficit quia ſolus non habet patrem: ſi fi-
lij/ ſatis ē quia nō habet ꝓlem: vnā aūt ⁊ coe-
ternā patris ⁊ filij dicim⁹ diuinitate͂. Feli
cian⁹. Quantū ad me attinet/ non video
quid iſta nūc colligas: Nam quamuis ariſtote
lica mecū ſubtilitate contēdas: fieri tame͂
non poteſt/ vt eū qui genitus eſt/ ab eo qui
genuit nulla ęui intercidente antiquitate
diſcernas. Aug⁹. Scio equide͂ vt ille ait/ B
quam in difficili loco verſetur oratio: tame͂ ve-
rendū nobis nihil eſt/ qui p adiutoriū ſan-
ctiſpūs teſtimoniū dicimus deo. Quid er-
go dicemus? Eſt ne aliquid i patre qđ nege-
tur ingenitū/ aut non? Si eſt: nō i toto/ ſed
in parte potius dicit̄ ingenitus: alioquin
non ex tēpore cępit eſſe filius: Nam ſi pa-
ternitas non cępit patris/ initium inueniri
non poteſt prolis. Si initiū dicitur prolis/
non ęterna paternitas docebit̄ patris. Et
quomodo ſtabit/ quia totū in patre doce-
tis ingenitū: qui ipſius paternitatis nome͂
habere putatis initiū: cum cępiſſe ex tēpo-

re dicis filiũ/ quo nondũ extante patrẽ dici non poteſt vocitatũ? Felicianus. Nõ ſum tam ſtultus vt tempus pręferaz filio: ſed initium dari certum eſt genito. Auguſtinus. Quid ergo? Inter patrem et filiũ dicis medium nihil fuiſſe? Felicianus. Ita proſus. Auguſtinus. Quomodo igitur negas filium patri coęternũ/ qui inter patrem ⁊ filium fateris nihil eſſe medium: ne idipſum non tñ mediũ conſtet eſſe ꝙ̃ tertium?

Q non fuerit ante filium tempus: dicti quoqꝫ quorũdam arrianorũ improbatio/ et dictorũ exemplificatio: Ca. v.

A Felicianus. Quoniam me diſputandi arte concludis: id quod a maioribus noſtris dictũ eſt/ breuiter explicabo. Aiunt enim/ quotiens de initio filij/ et patris ęternitate tractatur: Erat quando nõ erat: et anteqꝫ naſceretur non erat. Auguſtinus. Quantum aduerto/ manente male credulitatis errore/ ſola verba mutata ſunt. Dixiſti nanqꝫ: Erat quando nõ erat. Erat/ iſtud ad ęuum pertinere vultis/ an ad filium? Si ad ęuum: id eſt velut quoddam ante filij natiuitatem ęternitatis ſpacium: Ecce ad ſuperiorem blaſphemiã neceſſitate dilaberis: cum inter patrem et filium tertium quoddã tempus † immittis:

Al. temporis

diciſqꝫ/ quia erat ante filium deus pater/ et tẽpus: poſt hęc duo filius: poſt tria iſta quartus ſpirituſſanctus. Q ſi admittim⁹/ vt ſine tempore gigni non potuerit filius: vide ꝙ̃ late pateant iſta quę dicimus. Naz ſi non ſine tempore eſt filius: certe nec niſi in loco docendus eſt genitus. Hoc admiſſo/ ante filium et ſpm̃ſctm̃ coęuus quodãmodo patri dicetur et locus. Quod ſi ita eſt/ ꝙ ſine loco et tempore naſci non potuerit filius: in quo loco/ aut in quo tempore factum locum dicis et tempus? Si in nullo: ecce ſine tempore et loco fieri potuit tempus et locus. Si in aliquo: idipſũ tempus videtur et locus/ in cuius origine ſimiliter et locus requiritur et tempus. Q ſi vſqꝫ adeo ſine tẽpore et loco fieri aliquid potuit/ vt nec in loco locũ/ nec in tempore factũ doceas tempus: neſcio qua temeritate contendas/ ꝙ naſci non potuerit filius: qui quantum ad ſanam fidem/ et locũ doceatur feciſſe/ et tempus. Sed de hoc ſatis. Nũc quod a maioribus veſtris dictũ prędicas reperam⁹. Erat inqꝫs qñ nõ erat. Si erat/ iſtud ad tẽpus referas: ecce ante filiũ tẽpus. Si ad filiũ/ nunqꝫ nõ erat filius: erat eñ qñ nõ erat filius: a q̃ factũ dicit̃ tẽpus. Sed anteqꝫ naſceret̃ inqꝫs nõ fuit. Quis ĝ/ ſo non fuit anteqꝫ naſceretur filius? Ecce ipſo intellectu ante filium fuiſſe dicit̃ tempus. Si autem anteqꝫ naſceretur fili⁹/ non erat tempus: ſequitur vt dicatur patri filius coęternus: inter quem et patrem nullum fuiſſe dicitur tempus: maxime cuz inter cętera euangeliſtis atteſtãtibus/ etiam Ioh. i. a.
tempus feciſſe dicitur filius. Sed forte de patre dictum aliquis putet: Erat quando non erat filius. Cui ſententię ſecuta nõ cõcinunt/ quibus dicitur: Et anteqꝫ naſceretur non erat: Nam per ſe pater ſemper exiſtens/ etiam a vobis non poteſt dici natus/ qui non ab initio docetur exortus: et in patrem cadere non poteſt/ erat/ quando non erat genitus. Felicianus. Quoniã me verbis/ vt mea fert opinio/ inopinata ſubtilitate certãtibus non mediocriter defatigas: Idcirco quęſo vt ſi fieri poteſt/ exemplo cuiuſlibet rei/ poſſibile id eſſe quod docere conaris/ oſtendas. Neqꝫ eñ aliter credere poſſum/ licet vi orationis oppreſſus/ coęternum ingenito eſſe genitum: aut vtrũqꝫ patrẽ dixeris ſibi. Auguſtinus. B
Quoniã me ad incomparabiliũ rerũ exempla compellis: idcirco quę ſit ignis potentia videamus: ex quo ſemꝑ ſplẽdor ẽ/ ſemꝑ vapor eſt. Vtrũqꝫ de eo naſcit̃: nec ideo tamen ignis ſine hoꝝ quolibet aliquatenus inuenit̃. Hęc tria non ſeinuicẽ gignunt: qꝛ non de ſplendore ignis ⁊ vapor/ aut de vapore ignis ⁊ ſplẽdor: ſed de igne ſplendor ⁊ vapor ſemꝑ eſt genituſ. Quę cũ ita ſint/ vides ne etiã i creatura poſſe aliq̃d naſci: nec oſtendi tamen tempus/ quo id de quo natum ẽ ſine genito potuerit inueniri? Si ergo viſibilibus exemplis iſta reſpexim⁹: cur non de patre et filio et ſanctoſpiritu/ quãtum ad cõmunẽ dũtaxat atqꝫ indifferentẽ ęternitatẽ ſimilia ꝓdicemuſ? Neqꝫ eñ ideo neceſſe eſt patrem ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſanctũ ęque dicam⁹ ingenitũ: qꝛ nullũ ab altero ęuo interueniente dicimus ſeparatũ: cũ etiam ex alijs rebus quędã genita: nec ideo tamen aut ęque gignẽtia/ aut ſine inuicem docentur extantia. Sed quid ꝓdeſt borũ multa

colligere: cũ paucorum teſtimonijs etiam
cętera liceat exiſtimari?

**Q ex patre fili⁹ ſit ſine nature di/
uiſione ſubſtãtialiť genit⁹: Ca. VI.**

A Voniã ſentẽtiã me. (Felician⁹.
q am pręcedentiũ patrũ auctoritate
fundatã / noua diſputãdi arte ↄtur
bas: idcirco velim mihi dicas de natura fi
lij dei / id ẽ de ſubſtãtia ipſa q̃d ſentias. Si
enĩ vt dicere vos ſoletis / homouſion ẽ pa/
tri / ipſe quodãmodo pater ẽ ſibi: alioquin
ↄſubſtãtialis nõ põt eſſe genitori. Nã qui/
dã noſtrũ homouſion opinionem ſic ridere
ſolebat dicẽs: Si nõ extrinſec⁹ / ſed ex eodẽ
ipſo ꝓlatus eſt filius: l duos quodãmodo
diuiſus ẽ vnus: quãdoquidẽ non aliud gi/
gnens dicit̃ eſſe ꝙ genit⁹. Aug⁹. Dũ nos
dicis ariſtotelica arte ↄtẽdere / ipſe ad dia/
lecticoꝝ laqueos videris ↄfugiſſe: Sꝫ nos
fidei veritate cõfiſos / nequaꝙ pñt iſta ter/
rere. Quid ergo dicis: ex ſubſtantia credo
patris naſci filiũ nequiuiſſe: ne ingenitũ pa/
trem filij videamur generatione diuidere?
Quod ſi ita eſt: male creditur filius q̃ non
ex patre / id eſt non ex eodẽ ipſo genit⁹ / ſed
extrinſecus factus inter alia prędicat̃. Qđ
vt ſit intellectu facili⁹ / idipſũ ꝓ poſſe expli/
cabo. Filioꝝ nãqꝫ adoptiui alij / atqꝫ alij na
turales ſunt. Hi q̃ geniti ab initio filij ſũ ac
ꝓprij: Illi ꝑmo alieni / poſt filij cũ ꝑ adopti
onẽ i familiã videnť aſciſci. Quibus ergo
cõꝑandus ẽ fili⁹ dei? Si adoptiu⁹ / erit apđ
patrẽ ſilis nobis: Si ꝓprius / ex ſubſtantia
ſubſtitiſſe dicẽdus ẽ genitoris. Sed in duo
inq̃s ſubſtãtia paterna diuiditur / ſi ex ſolo
patre ſubſtãtialiter filius generat̃. Hoc ꝙ
ſtultũ ſit / etiam viſibilia ipſa nos docent.
Quis enĩ vnqꝫ vel carnaliũ patrũ gignen/
do diuiſus eſt? Q ſi nec in ↄditione corpis
cadit ipſa diuiſio: nemo enĩ ſic genuit filiũ
vt ſe ꝑderet mediũ: ⁊ ſine integritate patris
nõ potuiſſe naſci dicis filiũ? Sꝫ q̃d plura?
Natiuitatẽ filij dei orũqꝫ rimãtib⁹ / hęc ni/
ſi fallor occurrũt: id ẽ aut ex patre ſit / aut ex
nihilo / aut ex altero / aut ex ſeipſo. Horũ q̃/
ſo conſequentiã videam⁹. Si ex ſeipſo / non
recte filius dicit̃: qui nõ natus / ſed ingenit⁹
prędicat̃. Si ex nihilo: creatura cũ cęteris /
nõ creaturę auctor oſtẽditur. Si ex altero /
non eius cui credimus / ſed neſcio cui⁹ inco/
gniti patris filius ꝑdicatur. Q ſi ꝑter hęc
quattuor / non poteſt inueniri quintũ: nec
de his ꝓpter euidentẽ blaſphemiã tria ꝑdi/
cari penitus poſſunt: reſtat vt ſubſtantia/
liter de patre ſit genitus: qꝛ vt diximus / nec
inueniri quint⁹ / nec ꝑter primũ de his do/
ceri poteſt aliquis modus: vtpote cum nec
creatura / nec alterius patris fili⁹ / nec vt pa
ter dicat̃ ingenitus. Felicianus. Quaſi B
do ego aut ꝑter hęc quintũ / aut de his tri/
bus aliquid† prędicarim: qui ſic nõ ex ſub/ Al. ꝑpredicari
ſtantia patris extitiſſe filiũ dico / vt tamen
ex eius voluntate non negẽ genitum. Au
guſtinus. In vnũ de ſupradictis conſe/
quentia ipſa detruderis. Cũ enĩ de filij ſub/
ſtantia requirim⁹ / quẽ tu ex patre ſubſtan/
tialiter genitũ nõ fateris: ſine dubio inter
alia ex nihilo factũ eſſe ↄtẽdis: quãdoqui/
dẽ nec corruptibiles creaturas dicim⁹ ſub/
ſtitiſſe: niſi vt has deũ / ⁊ voluiſſe ꝑ ineffabi
lem diſpenſationẽ / et potuiſſe per ſingula/
rem potentiã dicamus efficere: dũ ⁊ volun
tatẽ fuiſſe nouimus / q̃ placuit deo: ⁊ pote/
ſtatem / qua poſſe ſubiacet deo. Felicia/
nus. Ergo ad extantiam filij poteſtas pa
terna nõ ſufficit? Aug⁹. Quaſi ego de po
teſtate patris / ⁊ nõ de ipſa paternitatis ve
ritate contendã. An ei ſe dici maluit patrẽ
quẽ nõ ſibi / ſed creaturis voluit eſſe ↄſimi/
lẽ? Et ideo fatẽdũ tibi ẽ: ex ſubſtãtia patris
extitiſſe filiũ / ſi ⁊ natus ⁊ deus ẽ: aut filium
pariter ⁊ deũ negare / ſi nõ ex paterna ſub/
ſtantia / ſed ex nulla: operãte tñ / ſicut etiam
in alijs creaturis patris voluntate ⁊ pote/
ſtate creatus eſt.

**Q filius dei non ſit creatura / ex
creaturaꝝ ↄditiõib⁹ ꝓbat̃: Ca. VII**

Voniã me ad ei⁹ (Felicianus. A
q confeſſionẽ neceſſitate compellis:
id quod a maiorib⁹ noſtris dici aſ/
ſolet / nõ tacebo. Aiunt enĩ: creaturã eſſe fi/
liũ / ſed ꝑfectã: quę dñari poſſit oĩb⁹ crea/
turis. Aug⁹. Gaudeo quidẽ ꝙ irreligioſę
ꝑdicationis† initio virus manifeſta confeſ/ Al. ꝑnominationis
ſione ꝓdideris: nihil tamen quod creduli/
tate dignũ videat̃ / opponis. Creatura nã/ Creatura quid ſit
qꝫ eſt ex eo quod adhuc nõ eſt / aut aliquã/
do nõ fuit / rei cuiuſlibet corruptibilis quã/
tum in ſe eſt / patris oĩpotẽtis dei volun/
tate facta ſubſtãtia. Hęc diffinitio vtrũ in
dei cadit filiũ videam⁹. Nã filius l eo ꝙ eſt /
indifferentis naturę veritate ꝓlatus eſt: qꝛ
ex eo qui eſt / id eſt ex gignẽte / nõ diſſimilis
natus eſt: ⁊ ideo inter filiũ ⁊ creaturã ꝑmũ-

ni fallor/iſta diſcretio eſt: quia ille ex patre ſubſtantialiter gignit: creatura non ex ſubſtantia facientis/ſed ex ſola volūtate ac poteſtate pficit. Iſta corruptibilis p naturā: niſi fuerit ſeruata p gratiā: ille incorruptibilis/q naſcēdo incorruptibilē ex incorruptibili patre videt habere ſubſtantiā. Filius p oīa ſimilis patri/diſſimilis creaturę. Factor ille nō ex eo qđ nō eſt/in id qđ eſt: ⁊ ppterea nunq̄ in id quod nō eſt ex eo qđ ē: Illa/ id ē creatura/ facta ex eo qđ nō eſt/in id qđ eſt: et ppterea quantū ad ſe attinet: ex eo quod eſt/in id quod non eſt ſui ortus
B condicione reuertit. Felicianus. Neſcio qđ i arcano huius obſcuritatis inuolucris: et ideo recte facies/ſi id qđ a te/vt mea fert opinio/incomphenſibiliter dictū eſt/intelligibilius explicaueris. Augꝰ. Dixi inquā de filio/cū eum a creaturę definitione diſcernerē: qm̄ is non ex eo quod non eſt/in id quod eſt: quod tale eſt/ac ſi dicerē: non ex nihilo factus eſt: et propterea nunq̄ in id quod non eſt/ex eo quod eſt: id eſt nunq̄ i nihilum ex ſeipſo quod eſt/naturę ſuę proprietate ſoluēdus eſt: Creatura vero: ex eo quod non eſt/ in id quod eſt: quo oſtenditur/q2 ex nihilo pata eſt: Et ppterea quantum ad ſe attinet/ ex eo quod ē/ in id quod nō eſt/id eſt i nihilū/niſi ppetua gr̄a fecerit naturę ſuę qualitate vertenda ē. Ergo nunq̄ non erit filius/qui ſubſtantialiter docet eſſe ppetuus: ⁊ hoc vtpote pprio a conditione oīm creaturarū quę p ſeipſaz factę ſunt/ non iniuria noſcitur ſeparandus.

Qr non eadem lege filius a patre deo gignitur/ſicut in creaturis reperitur: Ca. VIII. Felicianus.

l Icet intelligentiā meaz noua rerū ſubtilitate pſtringas: neſcio tamē quo pacto dicas/ q coęternus patri ſit filius: cū et cōmuni loquēdi modo et naturę lege/prior gignens videatur eſſe q̄ genitus. Augꝰ. Si naturę auctorē creaturarū legibus ęſtimamus/dum anteriorē eſſe patrē filio prędicamus: cur nō eadem naturę lege fortiorē patre filiū p acceſſum tēporis dicimus: dū nec huic deſunt incrementa naſcenti: ⁊ imbecillitatis iniuriā ſenectꝰ ingerit patri? Qr ſi hoc ratio ipſa non recipit/omittamus in deo corporalis intelligentię legem: ne operibus ſuis ſimilem dicamus eſſe factorem: maxime cum ex eo quod apud nos euidens eſt/ etiā id quod i occulto eſt poſſimus oſtendere. Sicut enī ſine exemplo mater genuit auctorem ſuū: ſic ineffabiliter pater genuiſſe credendus ē coęternū. De matre natus eſt qui ante iaz fuit: de patre qui aliquādo nō defuit. Hoc fides credat/intelligentia non requirat: ne aut non inuentum putet incredibile/ aut repertum non credat ſingulare. Ecce enim de matre natus eſt chriſtus: nec ideo eſt per cōtactum viri/ matris pudor imminutus. Virgo peperit/ quia virgo concępit: et nō ſeruato rerum ordine/ex integro matris corpore/ integrum corpus chriſtus aſſumpſit. Si ergo nouo more nullo exemplo ſm carnem natus docetur ex corpore: quid mirum ſi non ſm cōſuetudinē humani partus proceſſit ex patre? † Nouimus q de ſubſtātia matris ex ſola genitus eſt filius: et ſine damno corporis parientis natū filij nouimus corpus: et nō minuiſſe incorporalē patris ſubſtantiā creditur: cū ex eodē ipſo ex q ſubſtantialiter atq incorporaliter ē prolatꝰ dicit genitus: Ergo ſi naturam rex intelligentia duce ppendimus: demus initium/ſi non negamus occaſum. Alioquin ideo filiū non habere dicamꝰ initium: quia non per gratiā/ſed per naturaz fatemur eſſe perpetuū. Ad ſummā: maior et minor tribꝰ modis dici poteſt: id eſt ętate/forma/potētia. Etate/ſenior puero: forma/longior paruo: potentia/fortior imbecillo. Videamus vtrum aliquid horū accidat filio: Nam nec ętate minor ē/ quem de principio patre conſtat extitiſſe principiū. Nec forma/ quem non aliud fas eſt prędicare q̄ deum: Nec potentia/a quo totū nouimus eſſe perfectū.

Ar. † Nō minus p ſubſtantiā matris

Maior et minor quot modis qs dicat

Quō ad filiū trāſit dignitas patris: ⁊ ad patrē non recurrat hūilitas prolis: Ca. IX. Felicianus.

ſ Cire cupio quo pacto ad filiū tranſit dignitas patris: et ad patrem non recurrat humilitas plis. Auguſtinus. Non ſm naturam iſta nūc dicā quotidianarum rerum exempla nos docent. Ecce enī putemus aliquem regem ac regis filium/depoſitis regię maieſtatis inſignibus/ſubiecti militis indumenta ſuſcipere: ⁊ ppter certam patris diſpenſationē/ac ſociorū ſalutem rebellium contumelias ſuſtinere: Nunquid q2 ad hoc participium

regię poteſtatis/certū eſt natiuitatē decur
rere:idcirco ad eum qui genuit/ iniuriā filij
non compatiēdi affectu/ſed ipſa paſſionis
ꝓprietate certū eſt ꝑuenire? Non ita eſt:qꝛ
non ex filio patrē/ ſed ex patre filiū certum
eſt natū eſſe. Et ꝓpterea totū inter eos ſi-
mile dicimus qḋ ꝑtinet ad cōmunionē na-
turę:illud ꝓpriū quod ꝑ accidēs vni noſcit̄
eueniſſe ꝑſonę.Habet ḡ naſcendo totū filiꝰ
cū patre qḋ pater eſt: ſed nō de filio pater
quicq̇d ſpecialiter ipſe ꝑpeſſus eſt. Nō eīn
vtriſq; cōmune ē/ꝗ ex homine natus ē hō/
accidens ſpeciale qḋ plęrūq; ſine ꝑiudicio
cōmunis naturę neuter habere docet̄ in al
tero? Una eſt patris ſubſtātia/vna ꝑſona.
Al. ĩgignente Hęc cū† genuit/ex hac ſine dubio nō diuer
ſa noſcit̄ extitiſſe/ ſed altera:quę non aliud
docetur eſſe ꝙ̄ prima/dū ⁊ cōmunis docet̄
eſſe ⁊ ꝓpria: Cōmunis ĩquā vnitate ſubſtā
tię/ ꝓpria diſcretione ꝑſonę. Cū ḡ i ſe extet
illa quę nata ē:nō quicq̇d huic acciderit ad
gignentē neceſſario tranſit/ ſicut ad naſcē-
tem quicquid ꝓpriū ac ſubſtātiale gignen-
B tis ꝯſtat eſſe ꝑuenit. Nō eīn ſicut filio ipſa
generatiōe collata ē diuinitas patꝛ: ſic ad
patrē refert̄ cura/ęgritudo/paupꝑtas/mors/
humilitas ꝑlis. Qḋ ideo nō fit:qꝛ ꝗuis de
vna .i. patris ſubſtantia fuerit ſūis genita:
tn̄ qꝛ iā in ſeipſa extat quęcūq; huic extrin-
ſecus ingerunt̄:nō cōmunia dicunt̄ eſſe/ſꝫ
ꝓpria. Si ḡ humani generꝭ iſta ꝯditio eſt:
cū non vſq;adeo filij ab eo q̇ genuit ĩ aliud
vnq̄ mutata ſubſtātia ē: vt nō eadē poſſit
eſſe/ſed altera: dū extrinſecus filio acciden
tibꝰ multis malis/manet nihilominꝰ natu
ra cōmunis: quid nos de deo atq; eiꝰ filio
dignū ē credere/ q̇d decet ꝑdicare? Quorū
ꝗuis ſm indiuiſę maieſtatis ſimplicē glo-
riā non ſit natura diſſimil̄: ſpecialiter tamē
a filio corpus aſſumptū eſt/ vt humiliaret̄
infirmitate carnis noſtrę/qui pati nihil po
terat ĩ cōmunis diuinitate ſubſtātię. Non
aſſumpſit hō hoīs filius alteram naturā: ⁊
cū in eadē ꝗ cuꝫ patre cōmunis eſt patiat̄/
ad patrē tamen nō trāſmittit iniuriā: Nec
⁊ humiliatus in filio deꝰ pater paſſibiliter
credit̄:cū non in eadē ipſa ꝗ vtriſq; cōmu-
nis ē/ſed ĩ noſtra potius/quā ſolus ipſe ſuſ-
cępit/iudęoꝝ credit̄ ꝑtuliſſe ꝑfidiā. Ad ſū-
maꝫ: quid precor eſt qḋ pēdebat in cruce?
Quid ē quod lācea dicit̄ vulneraſſe? Caro
paſſibil̄/an ſubſtātia diuinitatꝭ? Si maie-
ſtateꝫ ꝓphanus incorporei ꝑdicator aſſū-
pſeris/ corruptibilē deū viderꝭ credere. Si
paſſibilē carnē:non eſt cōmunis iſta cū pa-
tre/ vt ꝑ hāc eū poſſit crux illa contingere.

Quō nō ſint duo chriſti/ſicut ĩ eo eſt duplex natura: Ca. x. Felicianꝰ

D Um torrentis mō oīa ꝗ a nobis A
ſunt dicta pręcipitas: duos admo
dū chriſtos/ nō vnū ꝑdicas. Et nō
ĩmerito: Naꝫ ſi in eo nihil penitꝰ diuinitas
ꝯtulit/ſm hoīem chriſtꝰ alius fuit: Alioq̇n
ꝑ affectū cōmunis† diuinitatꝭ etiā ad patrē Al. ĩdeitatis
paſſio ipſa ꝑuenit. Augꝰ. Nō ita eſt: Ego
eīn ſaluatorē noſtrū nō cōfūdo/ nō diuido.
Nō cōfūdo:ne aut incorpeā/ aut imagina-
riā carnē/aut carnalē/ aut mortalē prędicē
deitatē. Nō ſepo:ne dei patris vnā ſm car
nē/ et alterā ſm maieſtatē itroducere vide-
ar ꝑlem: qꝛ idē dei filꝰ ⁊ ſine initio proceſ-
ſit ex patre: ⁊ ſm tempus naſci ē dignatus
ex virgine: Impaſſibilis in ſuo/paſſus in
noſtro/ dū incōprehenſibilē maieſtatē ve-
lut quodam indumento carnis veſtire di-
gnatuſ eſt ex vtero vna mediatoris ꝑſona
nō vna ſubſtātia. Una inquam ꝑſona: ne
ſit nō vnus chriſtus: nō vna ſubſtantia/ne
mediatoris diſpēſatione ſubmota/aut dei
tm̄ dicatur/aut hoīs filius. Nō ego in chri- B
ſto ſuſcęptā carnem ꝑpetuitate diuinę ge-
nerationis extēdo: nec immenſā deitatem
corporei ortus ętate concludo: quia idē in
diuinitate auctor eſt rerū/qui in carne redē
ptor ē hominū:idē impaſſibilis in ſe q̇ paſ-
ſus in corpore: dū ſic vtriuſq; naturę pro-
prietatem vere ex vtraq; gignenti ſimil̄ na
tus expreſſit/ vt et veraꝫ carnem ſuſcępiſſe
cū conſtet ex matre: et indifferentē deita-
tē habere cōſtet ex patre: Quibus in vnā
perſonā incomprehēſibili mediatoris diſ-
penſatione cōiunctis/ſeruauit ſingulis ꝓ-
pria/ſed cōiunxit ꝓprijs aliena. Seruauit
ꝓpria/ dum non amiſit immenſitatē deita
tis/⁊ infirmitatē nō reſpuit carnis. Coniū-
xit ꝓprijs aliena/dū idē atq; inſeꝑabil̄ chri-
ſtus/⁊ ꝓprio carnis occidit̄/et ꝓprio deita-
tis apud inferos nō tenet̄. Proprio carnis
guſtauit vita mortē:et ꝓprio deitatꝭ ꝑpe-
tuā reddidit carnē. Nō ḡ recte dicit̄ ĩ filio:
pater paſſus ē: qm̄ ĩ carne quę ei nō ē cū pa
tre cōmunis/paſſus ē filiꝰ. Itaq; glorifica-
ta eſt caro maieſtate/dū maieſtas humilia-
ta docet̄ in carne. Sed vtrūq; non de duo-

bus chriſtis ſicut putas/ſed ō vno atq; e-
dem ipſo/quē poſt partū virginis deum ⁊
hoiem nouimus/nos certū eſt p̄dicare.

De duplici natiuitate filij dei ſal- uatoris noſtri: Ca.XI. Felician⁹.

A Si ergo ex v̾gine natus ē chriſtus/
f quō deo patri dicit̾ eſſe coeternus?
Aug⁹. De hoc quidē nobis etiā
aduerſus alios diuerſa ptētio eſt: ⁊ ideo ne
difficilior ſit explanatio veritatis/cauſā p̄-
mū pponam⁹ erroris. Nā ab vno male cre-
dulitatis orſi p̄ncipio/i duo quodāmodo in-
telligētię diſſilis delyramēta fundunt̾. Eſt
nāq; vtriſq; cōmune vnā chriſti natiuitatē/
non duas p̄dicare. Sed alij illā p̄ncipalē q̄
ante oīa ex deo natus ē deus: alij hanc tm̄
q̄ ex v̾gine pceſſit hic dn̄s: pprij dogma-
tis definitione recipiunt/qui p ꝯſequentiā
male iacti ſeminis/in filis blaſphemię ba-
rathrū ceciderūt. Ecce eīn qui ex v̾gine nō
credūt natū: omnē euangeliorū fidē/omnē
baptiſmatis vtilitatē/omnē apoſtolorum p̄-
dicationē: ⁊ ad ſummā omnē noui teſtamē
ti auctoritatē/velut quadā iudaicę icredu-
litatis cęcitate ſubuertūt: Et ideo ne ipſam
maieſtatē quidē dei filij cognouiſſe putan
di ſunt: qr ſacramentū mediatoris/ quo eū
innoteſcere pater gētib⁹ voluit/ abiecerūt.
At v̾o hi qui nō ex patre ante oīe initiū/
ſed ex tpe v̾ginis partu natū eſſe ptendūt:
non eū creatorē oīm: nō dn̄m omnipoten-
tia patri ac maieſtate conſimilē didicerūt.
Quomodo eīn feciſſe putabit̾ cuncta/ante
cuius ortū fuiſſe certum eſt vniuerſa? Aut
quomodo eius diuinitas eſt pſitēda/ quo
needum nato facta ſunt ſingula? Aut quō
eius diuinitas credit̾ eſſe ppetua/cum non
ſemp vt patris/ ſed ex tpe prędicat̾ effecta?
Negāt etiā igit̾ hi quodāmodo mediatoris
ꝯſequenti rerū neceſſitate myſteriū: qr deū
⁊ hoiem nō ex ęternitate/ ſ; ex tēpore: nō ex
virtute/ ſ; ex infirmitate: nō ex patre ante
oia patri ſimilē filiū/ſed ex matre inter oia:
non verū/ ſed imaginariū hominis filiū in
manifeſto/ non p veriſimilitudinē natū p̄-
dicāt chriſtum: Quo fit vt ne in carne qui-
dem noſſe putandi ſint deum: quē ante aſ-
ſumptionē carnis de patre nō putant ge-
nitum. Uides igitur quo pacto inter hos/
licet diſcrepantibus medijs/ idē tamē ini-
B tium/idē exitus docetur erroris. Nos con-
tra ſic natiuitatem vtrāq; defendimus/ vt
neutram alterius affirmatione tollamus:
Nā nec temporalē primę illius ppetuitate
dānam⁹: nec ęternā huiuſcemōi tpalis bre-
uitate concludim⁹: ſciētes verbi dei inſepa
bilē pſonā/ ⁊ hui⁹ verę pſonę poſtea veriſſimā
carnē: Nō tunc fatentes chriſti diuinitatē
cępiſſe cū virgo concępit: nec tunc cępiſſe
carnem/ cū ineffabili quodā partu monas
illa ſine intercapedine medij tēporis i nul-
lo differentē monadem/ niſi quod monas
docetur eſſe genuit. Non infirmitatē vo-
luntariā chriſti omnipotens eius maieſtas
exhorruit: non omnipotentiā corpalis in-
firmitas extinxit. Scio ad inferos† deitatē Al. † diuinita- tem dei
deſcendiſſe pprietate carnis: ſcio ad cęlum
aſcendiſſe carnē merito deitatis: Non eſt
dei pprium q famem ſenſit: ſed dei propri-
um eſt/ q paucis panibus tot milia homi- Matth. 14. c.
num ſatiauit. Nō eſt ppriū carnis q ſuper
frementes vndas ſiccis pedibus ambula-
uit: ſed carnis eſt pprium/ q ſputa/palmas
flagella ſuſtinuit. Unus tamen atq; idem
chriſtus eſt/ qui et iniurias totiens pertu-
lit: et actus in pfundo non merſit. Ex hoc
pacto in mediatore dei ⁊ hominū iniuria
ſui corporis affectā non fateor deitatē/ ſi-
cut maieſtate deitatis glorificatā nouimus
carnē. Ergo chriſtus mortuus eſt/ qui re- C
ſurrexit: nec ideo tamen vtrūq; ex vno/ſed
ex ſingulis ſingula: in vtroq; tamen perfe-
ctus ipſe compleuit/dū vnus atq; inſepa-
rabilis tam diuerſa compleuit: Uno mor-
tem guſtauit/ altero mortuos ſuſcitauit.
Sicq; ſe deum ⁊ hominem vtriuſq; verus
mediator/nec geminata pſona/nec ſubſtā-
tia confuſa monſtrauit. Ingreſſus eſt vir-
ginis vterū dei filius/vt iterum naſceretur
ante iam genitus: qui ſuſcępit totū homi-
nem: qui iam habebat a patre pleniſſimā
deitatē: Nō diſſimilis genitori cū naſce-
retur ex ęterno ppetuus: non diſſimilis ho
mini/cum ex matre naſceretur moriturus.
Idem tamē ⁊ ęternus in ſuo/et moriturus
in noſtro: dum vtrunq; continet ex ſeipſo/
et neutrū perdit ex altero: Sicq; ex deo et
homine nō impfectus/ſed in diuerſa ppri-
etate pleniſſimus natus ē chriſtus: ſicut ex
anima ⁊ corpe vnuſquiſq; hoim docet̾ eſſe
pfectus. Nō alius hō corp⁹/alius animus:
q̄uis aliud animus/aliud corpus: vnus ta
mē atq; idem homo ⁊ corpus docet̾ ⁊ ani-
mus. Rurſū non vnū atq; idipſum corpus

⁊ anim⁹: q: ex vtroq; homo factus ē vnus.
Non eñ hec aut ſubſtantiā confundunt in
vnitate pſone / aut perſonā gemināt diuer
ſitate ſubſtātie: quandoquidē vnus ex his
homo noſcitur extitiſſe: Non perdunt pro/
pria / ſed quia in vnū atq; inſepabile cōue/
nerunt / ex ꝓprijs videntur facta cōmunia.
Afficitur in corpore mēs doloribus corpo/
ris: fatigatur corpus cogitationibus men/
tis: ⁊ vnū tamē horū ꝓprium eſt corporis /
alterū mentis. Quod dū vni homini acci/
derit / et corporis cōmune videtur / et men/
tis: Sic poſt partū virginis / non alius dei /
et alius hominis: ſed idem chriſtus dei et
hominis filius fuit. Et ſicut in vno homi/
ne aliud animus / aliud corpus: ſic in medi/
atore dei et hominū / aliud dei filius / aliud
hominis fuit: vnus tamen ex vtroq; chri/
ſtus dominus fuit: Aliud inquam pro diſ/
cretione ſubſtantie / non aliud pro vnita/
te perſone.

Quomodo chriſtus naſci ex vir/gine potuit / q̄ ante eā fuit: Ca. XII.

A I**N** ſuperioribus (*Felicianus.*
quidem me ad credēdam chriſti ex
matre natiuitatē ſalua ꝑpetuitate
compuleras: Sed q: cōtra rationē vi ora/
Al. textorta tionis † extorta nō i nobis poſſunt eſſe con/
tinua: idcirco cū ad ꝓpoſitionē meā ſollici/
ta intentione reſpicio: necdū mihi videor
in his que a te dicta ſunt inueniſſe qđ que/
ro. Neſcio eñ quomō natū doceatis ex tē/
pore / quem coeternū patri dicitis iam fuiſ/
ſe. Naſci eñ eſt velut quidā motus rei non
extantis anteq̄ naſcaꝛ / id agens beneficio
natiuitatis vt ſit: Quo colligiꝛ chriſtū qui
erat / naſci non potuiſſe: ſi naſci potuit / non
fuiſſe. **Auguſtin⁹.** Ad inquiſitionē nos
incomprehenſibiliū rerū noua interrogan
di curioſitate compellis: ⁊ ideo nō niſi qui/
buſdam exemplorū liniamētis poterit ex/
plicari quod queris. Patere igiꝛ me ꝓ af/
firmato afferre rē alterius queſtioniſ: quia
cum eam nō pro fide ſui / ſed ꝓ alteri⁹ oſten/
ſione nunc ꝓfero: nō in ea me conijcias ex/
plicare quod credo: ſ; ita me credere ad p̄/
ſens puta / vt intelligere faciliuſ poſſis iſta
que dixero. Fingam⁹ ergo ſicut plerīq; vo/
lunt / eſſe in mundo animā generalē: que ſic
ineffabili motu ſemina cuncta viuificet / vt
non ſit concreta cum genitis / ſed vitā pre/
ſtet ipſa gignēdis. Nempe cum hec in vte/
ro paſſibilem materiam ad vſus ſuos for/
matura peruenerit / vnam facit ſecum eſſe
perſonā eius rei / quam nō eandem conſtat
habere ſubſtantiā: et fit operante anima ⁊
patiēte materia / ex duabus ſubſtātijs vn⁹
homo / cū aliud aīa doceatur eſſe / aliud ca/
ro: ſicq; animā naſci fatemur ex vtero: quā
ad vterum venientem vitā dicimus cōtu/
liſſe concepto. Naſci inquā ex matre dici/
tur: quia ex hac ſibi corpus aptauit in quo
naſci poſſet: nō quia anteq̄ naſcereꝛ quan/
tum ad ſe attinet / ipſa penitus non fuiſſet.
Hic ſi verborum vim quotidiani ſermōis
contemplator attendas / cum talia propo/
nimus / oppugnanda p̄dicamus: ⁊ in his ta
mē verū conſtat eſſe quod dicim⁹. Ex ma/
tris vtero cū corpore ſcimus animā naſci:
ſed etiā matre piorē videmus animā p̄di/
cari. In filio mater animā gignit: ſed tamē
etiā in ipſa matre nō niſi anima viuit: ſine
qua nec ipſa quidem poteſt eſſe que genu/
it. Itaq; ſi originē animātis potentie req̄/
ramus / prior eſt anima matre: ⁊ ex hac rur/
ſus nata videtur eſſe cū ſobole. Prior in/
quam anima / per quā mater eſt animata:
prior mater / per quam in filio nata videꝛ ⁊
anima: ſed non mater in carnē animā ver/
tit: nec carnem in animā commutauit / ſed
animatā carnem de vtero matris / id eſt car
nis et anime / ⁊ totius hominis creator ex/
hibeꝛ: qui ꝑ diſpenſationē analogie diuer/
ſa iungentis in vno atq; eodem homine / ⁊
vtrūq; inſolubili vnitate coniunxit / ⁊ neu/
trum ex alterius participatione confudit.
Sic ergo / imo multo incomp̄hēſibilius at/ B
q; ſublimius matris ſuſceptione pfecti ho/
minis de matre filius dei: qui eſt ꝑ om̄ipo/
tentiam ſingularem genitis om̄ibus / non
facultas tm̄ / ſed ⁊ cauſa naſcendi: ſcđm ho
minē inquā de virgine natus eſt deus / eo
pacto quo cū corpore naſci doceꝛ ⁊ anim⁹:
Nō q: vtriuſq; vna ſubſtātia eſt: ſed q: ex
vtraq; fit vna perſona: nō alius homo cor/
pus / et alius animus / ſed vnus homo cor/
pus ⁊ animus. Sic poſt partū virginis: nō
alius dei filius / ⁊ alius hominis / ſed idem
chriſtus dei et hominis fili⁹. Et ſicut ī vno
homine aliud corp⁹ ⁊ aliud anim⁹: ſic ī vno
mediatore aliud dei / et aliud hominis fili/
us: ſed idē tñ ⁊ non alius dei q̄ hoīs fili⁹:
q̄uis propter aliud dei / ⁊ ꝓpter aliud hoīs
filius. Nō ab initio carnis cepiſſe dicimus

filiū dei: ne tempoꝛalē credat aliquis dei-
tatē: Non ab eterno filij dei nouim⁹ carnē/
nec nō veritatē humani coꝛpoꝛis/ ſed quan
dam eum ſuſcepiſſe putem⁹ imaginē. Ne-
qꝫ enī conſumit maieſtatem filij dei veri-
tas carnis: aut veritatem carnis immenſi-
Al'. maieſtat' tas deitatis/ dum vnū radiat virtutib⁹ ſu-
is/ aliud doceat infirmitatib⁹ noſtris. Vn⁹
aūt atqꝫ inſeꝑabilis chriſtus ⁊ humiliat in
aſſumptis/ ⁊ gloꝛificatur in ꝓpꝛijs: cū affici
nō dedignat iniurijs/ ⁊ eq̄litatē cuſtodit ge
nitoꝛis. Genuit ergo maria/ ⁊ non genuit filiū
dei. Genuit/ qm̄ ex ipſa ſm̄ carnē nat⁹ ē chri
ſtus: non genuit/ qm̄ de patre ſine initio ex-
titit filius. Genuit/ qm̄ ex hac verbū caro ꝓ-
ceſſit/ vt habitaret i nobis: nō genuit qm̄ in
Joh.1.b. ꝑncipio erat deus verbū/ qd̄ originē pꝛeſti
tit vniuerſis. Nolite ergo partu ꝟginis deter
minare originē dei verbi. Nolite de ꝟgine
genitū coꝛpus coeternū dicere deitati: qꝛ
1.timoth.2.b. mediatoꝛ dei ⁊ hoīm homo chriſt⁹ ieſus ꝑ-
ma natiuitate coeternus ē patri: ſecunda
particeps tp̄is noſtri: In illa auctoꝛ tp̄is/ i
iſta particeps eſt etatis.

**Cur coꝛpus et animā deus aſſū-
pſerit/ qui ambo coꝛrupta repare
propoſuit: Ca.xiii. Felicianus.**

A q Uoniā de myſterio mediatoꝛis ꝑ-
ſpicua ratione/ ⁊ ad credendū cui-
uis ſufficienter tractaſti: idcirco ergo
ſo vt mihi qd̄ etiā de anima chriſti ſentien-
dū ſit iubeas explicari. Ita enī a maioꝛib⁹
noſtris ſemꝑ eſt traditū: qꝛ coꝛpus chriſti ad
vicē aīe cōmunis ipſius filij dei habit⁹ ani-
marit: nec acceſſione vitalis ſp̄us indigēs
fuerit: cui inhabitās fons vite potuit con-
ferre qd̄ vixit. Auguſtinus. Poſſemus
quidē id quod in hac queſtione catholice
auctoꝛitatis definitione ꝑſcribitur/ diuino-
rū voluminū teſtimonijs edocere: Sed qꝛ
nunc non i libꝛoꝝ indicio/ ſed ſola ratione
placuit cūcta diſcutere: idcirco in aliud tp̄s
ſcꝑturaꝝ monimēta reſeruātes: ſicut ſupe-
rius factū eſt/ ſic etiā de aīe inq̄ſitione tra-
ctabimus. Quod vt poſſit facilius fieri/ q̄
ſaluatoꝛi noſtro ſuſcipiendi hominis cau-
ſa fuerit/ vna tm̄ apoſtoli lectione ſubiec-
cta breuiter inquiramus: Qua inuēcta ſine
aliqua difficultate/ etiā ad hec q̄ hui⁹ ꝑce-
dentis ſunt conſecuta trāſibimus. Ab ini-
tio igitur ex coꝛpoꝛe et anima deus homi-
nē fecit: Qui legis ꝑcepta trāſgreſſus/ poſt
vſurpationē interdicte arboꝛis/ ſententiā
quodammodo pene capitalis excepit. Hic
ad eum ſtatum a quo lapſus eſt/ nō niſi au
ctoꝛis ſui gratia refoꝛmat⁹/ poſtliminij quo-
dammodo iure potuit remeare: ſicut qui
ſe de excelſo in pꝛeceps voluntate remiſe-
rit: In ſua quidē habuit poteſtate quod fe
cit: ſed iam ſuo arbitrio certū eſt non ſub-
iacere qꝛ ſurgat. Surgit itaqꝫ beneficio ali-
eno/ q̄ cecidit ꝓpꝛio. Nec ideo non ſuo di-
cendus eſt cecidiſſe/ quia alieno noſcitur re
ſurgere: nec ꝓpterea ſuo reſurrexiſſe/ qꝛ nō
alieno certum eſt cecidiſſe. Sed de hoc ali-
as: nunc ad propoſitū redeamus. Dicit er-
go venerabilis paulus: qm̄ idcirco ſm̄ car-
nē natus eſt chriſtus: vt ſicut ꝑ vnū homi- Roma.5.c.
nē peccatū in hunc mundū intrauit/ et per
peccatū moꝛs: et ſequētia vſqꝫ ad locū vbi
ait: Sic et ꝑ vnius obeditionē iuſti conſti-
tuuntur multi. Venit ergo chriſt⁹ ſaluū fa Luce.19.b.
cere qd̄ perierat. Prius ergo videamus qd̄
illud eſt quod pꝛotoplaſti trāſgreſſione pe-
rierit: et ex hoc facile ſcire poterimus/ quid
dominus veniendo ſaluare potuerit. Re-
quirendū igitur nobis eſt/ quiſnam ſalua-
toꝛis legē acceperit. Ille enī ſine dubio pec
cauit/ qui ꝑcepta contempſit: Ille ꝑcepta
cōtempſit/ qui quod ꝓhibebatur admiſit.
Dicit autem ſcriptura: Pꝛecepit dn̄s ade/ Gen.2.c.
dicens: Ab omni ligno quod eſt in paradi
ſo manducabitis: de ligno autem ſcientie
boni ⁊ mali/ non mādūcabitis de eo: Qua
autem die manducaueritis/ moꝛte moꝛi-
emini. Queramus ergo nunc/ vtrum hanc
legem totus homo acceperit? Si enim vt
in libꝛo geneſeos continetur/ ex coꝛpoꝛe et
anima iā perfectus accepit/ totus trāſgre-
diendo peccauit: Et ſi totus tranſgredien-
do peccauit: totus peccati ſui vitio iā tunc
perijt. Si aūt totus perijt/ totus beneficio
ſaluatoꝛis indiguit. Et ſi totus bn̄ficio ſal-
uatoꝛis indiguit: totum chriſtus veniēdo
ſaluauit: Et ſi totū veniendo ſaluauit: non
coꝛpus aut animā/ ſed coꝛpus et animam:
quibus conſtat totus homo/ ⁊ quibus pec
caſſe antea videt/ aſſumpſit. Nā ſi toto ho-
mine peccante/ ſolam huius carnem chri-
ſtus aſſumpſit: anima pene ꝑme illi⁹ tranſ-
greſſionis ſine aliqua ſpe etiam nunc ad-
dicta permanſit. Quod ſi ita eſt: neſcio qd̄
nobis mediatoꝛis perſona contulerit: que
melius noſtrum ex toto non redimens

brutam per ſe carnem/ et quę ſine anima
beneficium quidem eius non poſſet ſen/
B tire/ſuſcępit. Uellem tamen ab huiuſmo/
di prędicatoribus quęrere: cur accępta car
ne animā diſpenſatio mediatoris omiſe/
rit? Niſi forte aut innoxiam ſciēs medicinę
indigentē eſſe non credidit: aut a ſe alienā
putans/ redemptionis beneficio non do/
nauerit: aut ex toto inſanabilē iudicās/ cu/
rare nequiuerit: aut vt et vilē q̄ nullis vſi/
bus apta videret/ abiecerit. Horū duo in
ipſum totius hominis creatorē blaſphemi
ſpiritus incredulitate deſipiunt: Nam pri
Al. †deum mo impoſſibilē: ſecūdo non omniū †aucto/
rem crediderunt. Quomō eñ docet omni/
potens/ ſi curare non potuerit deſperatā?
Aut quomō omniū de⁹/ ſi nō ipſe fecit ani/
mam noſtram? Duobus v̓o alijs/ vno ani/
mę cauſa neſcitur/ altero meritū non time/
tur. Aut intelligere cauſam putādus ē ani/
mę: qui eam ad accipiendam legem/ habi/
tu inſitę rationis inſtructā/ a peccato vo/
luntarię tranſgreſſionis nititur ſeparare?
Aut quomō eius generoſitatē nouit/ qui
ignobilitatis vitio dicit eſſe deſpectū/ p̄la/
ta carne: quā non in flatu dei ſicut animā/
ſed de limo terrę conſtat eſſe plaſmatā? Si
autem nihil horum de anima recte ſenti/
tur: credamus quia ſuſcępit redemptor no
ſter hominem totum: ne intercidere quo/
Al. † videam⁹ dammodo animę noſtrę †videamur homi/
nē ſempiternum. Prohdolor: carnē inquit
ſolā chriſtus aſſumpſit/ animā nō quęſiuit.
Al. †ignarus Hic ſi originē vtriuſq; † ignarus rerum con
templator attendas/ p̄cioſior ē animę ſub/
ſtantia: ſi tranſgreſſionis culpam p̄pter in/
Al. †cauſa telligentiā peior eſt †carne. Ego aūt chriſtū
et perfectā ſapientiā dico ꝛ ſcio/ et piiſſimū
eſſe non dubito: quorum primo meliorem
et prudentię capacem non deſpexit: ſecun/
do eam quę magis fuerat vulnerata ſuſcę/
pit. Neq; eñ aut ſapientię conuenit de du
Al. †inſipientiam obus ęque ſuis/ †inſipiētiſſimā plus ama/
Al. † indigēti nō ſubueniſſe re: aut perfectę pietati magis †indigentē
non iuuiſſe.

Quomodo deus in triduo mortuus aſſerat: ꝛ de mortis ↄditiōibus ꝛ ſeq̄lis: Ca. XIIII. Felician⁹.

A O Mnia quidem quę a te non ratio/
nabiliter tm̄/ ſed etiam veraciter
dicta ſunt: et intellexiſſe me in prę/
cedentibus fateor/ et probaſſe non nego:
chriſti autem diuinitas quo pacto mor/
tem ſenſiſſe dicatur/ ignoro. De quo verū
obſcure aliquid dixeris/ an ego ſufficien/
ter dicta ingenij tarditate aſſequi non po/
tuerim/ neſcio. Neq; enim credere auſim/ q̄
fons ille vitę/ a quo habent vniuerſa q̄ vi/
uunt/ per triduum quo in ſepulchro ia/
cuit/ vſq; eo a naturę ſuę proprietate deci/
derit: vt ſi dici fas eſt/ ſepultis ſenſibus
omnem †ſubſtantię vitalis naturam amit/ Al. †motum ſubſtantie vitalis amitte/re
teret: et propter redemptionē humani ge/
neris non patrem tm̄/ ſed et omnia ſpirita/
lis glorię ornamenta deſereret. Auguſti/
nus. Abſit/ abſit a fidelibus iſta ſuſpi/ 3. ſen. diſ. 21. ca. ſicut
tio: vt ſic chriſtus ſenſerit mortē noſtram/
vt quantum in ſe eſt vita/ perderet vitam.
Nam ſi hoc ita eſſet/ quomodo illo triduo
potuiſſe dicim⁹ aliquid viuere/ ſi vitę fon/
tem credimus aruiſſe? Senſit igitur mor/
tem † deitas chriſti participatione huma/ Al. †diuinitas
ni affectus quem ſponte ſuſcęperat: nō na/
turę ſuę potentiā perdidit per quam cun/
cta viuificat. Sic in ſepulchro carnē ſuam
cōmoriendo nō deſeruit/ ſicut in vtero vir/
ginis connaſcendo formauit: Et ſic i vtro/
q; et naſci ꝛ mori/ nō coactus ab altero/ ſed
ſponte dominus voluit: vt hoc eum con/
ſtet pertuliſſe quod fecit: Nec ideo non pa/
tientem/ quia ipſe faciebat: nec ideo nō fa/
cientem/ quia alius tolerabat. Nam ſi do/ B
minicę incarnationis myſteriū/ ſalua indi/
uiduę trinitatis cooperatione conſideres:
idē ſibi in hac humilitate auctor ꝛ opus ē.
Idem auctor/ quia ſpōte naſcit/ ſponte pa
titur: idem opus/ q2 vtrūq; licet non alio
cogente/ ſolus tamen ipſe p̄petitur. Fecit
carnem in vtero matris/ habes auctorem
operis: ipſe in hac naſci dignatus eſt/ ha/
bes opus auctoris: Una tamen p̄ſona eſt/
ſalua vtriuſq; p̄prietate ſubſtātię/ ꝛ aucto/
toris et operis. Sic ergo mortuus eſt non
diſcedente vita/ ſicut paſſus eſt non pere/
unte potētia. Nemo aufert animā eius ab
eo: quia poteſtatem habet ponendi/ et po/ Joh. 10. d.
teſtatem aſſumendi eam: habes etiam hic
auctorem operis: ponit animā pro amicis Ibidem. b.
ſuis/ habes opus auctoris. Quod vt ge/
nerali definitione concludam: quotiens i
carne chriſtus aliquid patitur/ op⁹ aucto/
ris eſt. Sed quia idipſum ſua poteſtate/ nō
alio cogente perpetitur/ ipſe auctor ē ope/
ris. Non ergo ad mariam locali motu

deitas venit/ſed ineffabili potētię ſuę ma/
nifeſtatione/et vterum virginis gignend⁹
impleuit: ⁊ quod totum eſt/ ſubſtantię ſuę
ſ.ſen.dif.22. ca.et vtiq; plenitudine non priuauit. Non dimiſit pa
trem cum venit ad virginez: vbiq; totus/
vbiq; perfectus: quia nec diuiſionē incor/
porei ſimplicitas recipit: et partis nomen
plenitudo non nouit. Erat ergo vno atq;
eodē tempore ipe totus etiā in inferno/to/
tus in cęlo: Illic patiens iniuriam carnis:
hic non relinquens gloriaз deitatis. Erat
apud inferos reſurrectio mortuorum: erat
ſuper cęlos vita viuentiū: vere mortuus/
vere viuus: in quo et mortē ſuſceptio mor
talitatis excepit: et vite deitas ſeruata nō
perdidit. Quotienſcunq; ergo hęc quę in
chriſto humiliter ſunt tolerata/conſideraſ:
ipſum auctorē voluntarię paſſionis agno
ſce: Ita fiet/ vt dum humilitas patienti/fa
cienti virtus aſcribiſ: idem chriſtus vno at
q; eodē tempore cum patitur infirmus/ cū
C facit omnipotēs doceatur. Sed ne adhuc
in morte filij dei aliquam inſenſibilitatem
nos credatis accipere/ importunū non eſt
quę de morte ſenſa ſūt inueſtigare: in qua
ſine dubio deſtitutum corpus vita/animā
noſtrā nō perimit: dū diſcedēs aīa nō vim
ſuam perdidit/ſed quod viuificauerat hoc
dimittit: et quantū in ſe eſt/alterius mor/
tem facit/ ipſa non recipit. Facit inquam
non viuificando quod deſerit/ non amit/
tendo quod viuit. Itaq; omnis mors ni/
hil aliud q̄ carnis occaſus eſt: A qua cum
vis potentię viuificantis abſceſſerit i ter/
ram de qua ſumpta eſt/ amiſſis quos non
per ſe habuit ſenſibus redit. At quia con/
traria inquit vitę mors eſt? Fateor: Sed
non ex eo genere contrariorū/quę exiſten/
tis ſubſtantię oppoſitione ſe perimūt: ſed
ex eoꝝ potius quę dum cuilibet accidunt/
ſimul quidem eſſe non poſſunt: ſed vnius
tū ſubſtantię habitu ac priuatione gignū
tur. Sicut verbi gratia: noctem docemus
ac diem: Nam et hęc eiuſdē generis docen
tur eſſe contraria: cū non vtriuſq;/ſed vni
us tū videatur eſſe ſubſtantia. Ecce enim
dicimus diem eſſe/ cum ſol eſt ſuper terrā:
Solem autem conſtat eſſe ſubſtantiā. Hic
cum peracto diurni temporis curſu/ab hu
mani viſus cōtēplatione diſceſſerit: noctē
diſcedēdo mox facit. Facit inquā ſubtra/
hendo copiam diurni luminis/ nō in ſe re/
cipiendo ſubſtantiā noctis. Itaq; vna lu/
cis ſubſtantia noctem facere videtur et di/
em: Et nō vno modo: Nam diem cum ve/
nit efficit/noctem cum recedit. Unde ⁊ ma
nicheorum nō irreligioſam tñ/ verumeti/
am ſtultam diuiſionem/qua bona a malis
ęque extantibus nitūtur ſeparare ſubſtan
tijs plerūq; confundimus: oſtendētes eis
luminare maius/quo fieri nouimus diem:
et cogentes vt et ipſi ſimiliter nos doce/
rent: quod eſſet ſi dictu fas eſt/ tenebrare
maius / quo ſubſtantialiter fieri credere/
mus et noctem. Sed de his alias: qui per
ſtulticiā blaſphemi dogmatis/ aut pro ex/
tantibus non extantia/aut pro principali/
bus conſecuta/aut ꝓ contrarijs videnſ af/
firmare cōmunia. Quę ſi quis fidei oculis
nō priuatus excuſſerit: omnes eorū machi
nas facili ratione confundit. Ergo vt dice/ D
re cęperamus/anima nō aliter q̄ ſol vitam
tribuit carni cum venerit: mortē efficit cuз
recedit. Quam ne quis putet corpis mor/
te conſumi/audiat quid domin⁹ de hoc in
euangelio generali auctoritate definiat:
Nolite inquit timere eos qui corpus occi/ Matth.10.c.
dunt: animā autē nō poſſūt occidere: Sed
timete eū potius qui animā et corpus pōt
occidere in gehēna ignis. Si ergo ſuperſtite
aīa corp⁹ cōſtat occidi: ⁊ ꝓpterea ɔſequens
neceſſariū nō eſt/aīas corpoꝝ internitione
conſumi: Hoc ſi ita eſt: etiā poſt mortē cor/
poris nihilominus mētibus viuiſ. Quod
ſi de vnoquoq; noſtrū recte ſentiſ quomō
fōs vitę ꝓpter pticipationē humanę⁊mor/ Al. ſmentis
tis viuificandi potentiā perdidiſſe iacta/
tur? Sed poteſt inquis anima et corp⁹ oc/
cidi in gehenna ignis. Qd aduerſū nos ꝓ
mū idcirco nō facit: qz mors iſta nō condi/
tionis videſ eſſe/ſed criminis: Nā remota
culpa iubemur hoīes nō timere q̄ pſſit cor/
pus/animā tñ negantur occidere. Dehinc/
quoniā hoc tñ eſſe diciſ poſſibile deo/filiū
ſuū vnigenitū ⁊ cōmunione naturę ⁊ ęqli/
tate potētię nō hoc credim⁹ meruiſſe. Suſ/
cępit ergo ſaluator conditionē mortis no/
ſtrę: ſed nō ita vt deteriorē faceret: cū pręter conſuetudinē dominari eaз ꝑmittebat
aię: ſed potius vt nihil hanc obeſſe animę
pariter iuſtoꝝ omniū ꝓbaſſet ⁊ vitę.

Ubi triduo deitas fuerit/ que et animam et corpus chriſti non deſeruit: Ca. xv.

ſ Ed fingam⁹/ licet euāgelijs reclamā
tibus/aias interire: Nōne ſaluatore
nr̄o/licet ī his mortē nō repellēte/ter
tiū tn̄ atq; ſpeciale/maieſtas ē/quā non po
tuit mors humana ꝯtingere? Ad ſūmā vi
Luce.23.f. deam⁹: ī cruce poſit⁹ qd ꝑmiſit? Hodie inqt
mecū eris ī ꝑadiſo. Hodie inqt: nō poſt tri
duū/cū carnē meā de ſepulchri reqe reſuſci
tauero: non cum in me ꝑmitias futurę re
ſurrectionis oſtēdero. Cuius putamus hęc
vox ē: maieſtatis/mētis aut corpis? Corp⁹
autē ī ſepulchro fuiſſe/nullus ignorat: Re
ſtat vt diuinitati/ vł mēti vox iſta ꝯueniat.
Ar. toixini tatis Sed dicit aliqs: †Deitatis hāc/nō aīę chri
ſti credimus vocē. Et quid in eo cui ꝑmit
tebaƚ accipimus: Hodie inqt latroni/mecū
eris in paradiſo: cuius corpus ad futuram
reſurrectionē mors cōmunis incluſit? Aia
igitur eſt cui dn̄s hoc promiſit et pręſtitit.
Si igitur mortuo corpore ad paradiſū ani
ma mox vocatur: quenq; ne adhuc tā im
piū credimus/ q̄ dicere audeat: qm̄ aia ſal
uatoris noſtri triduo illo corporeę mortis
apud īferos cuſtodię mācipeƚ? Et qs inqs
eſt alius q̄ inſtāte paſſione chriſti ingemuit
Math.26.d. dicēs: Triſtis eſt aia mea vſq; ad mortem?
Triſtis vſq; ad mortē/ ꝓpter affectū ſuſce
ptę carnis: non poſt mortē/cū beatitudinē
ſpōdet ſocietas deitatꝭ: Nō initiū męroris
mors iſta/ſʒ finis eſt: Nec incipiūt poſt hāc
iuſtoꝝ flagella/ ſꝫ deſinūt: cū ꝛ impedimēta
materię fluctuātis exponūt: et auctorē ſuū
pleniori intelligentia iam capiunt.

Quomō deitas mortē ſenſerit:

e Rgo inqs: mortē dei fili⁹ (Ca. XVI
ꝛ in aia non ꝑtulit/ ꝛ ī maieſtate nō
ſenſit? Quid ergo dicebas eē quod
ꝑtulit? Senſit ꝓrſus ꝛ ꝑtulit: ſed ꝑticipati
one morbi alieni/ non ꝓprietate vulneris
ſui. Senſit ſicut omnes ſentiūt/qui mortē
te carne mentibus viuūt: non ſicut impij
qui in vtraq; ſicut idē ait/ ī gehennę igni
bus occidūtur. Quidā ſane cōmunē mor
tem etiā hoc pacto deſiniunt dicentes: ni
hil aliud hanc eſſe/q̄ cum diuerſarū rerum
ꝯſenſu vitā faciētiū/ velut ꝑ diſſidiū quod
dā ab inuicē fuerit facta diſſētio. Hęc ſi ho
minis mors eſt quę non conſumit iuncta/
ſed diuidit/dū origini vtrunq; reſtituit: qd
de ſaluatoris nunc aia dicemus: quę nō vt
dicā ꝓpter inhabitantē deitatē/ꝛ ꝓpter iu
ſticiā ſingularē: certe ꝓpter cōmunē mori
endi ſortē corp⁹ illo triduo ſic potuit deſe
rere/vt ipſa nō poſſet penitus interire?

Quomodo ad inferos anima chriſti deſcenderit/et an per motū localem: Ca. XVII.

n On ergo inquis apud inferos chri
ſti aia/non diuinitas fuit? Fuit in
quā. Neq; aliter eū video potuiſſe
reſuſcitare carnē ſuam/ſi apud inferos prę
diceƚ velut abſentis dei non fuiſſe poten
tiam: Nec ideo tamē localē nos credat ali
qs dei prędicare ꝑſentiā/ de quo iſta ꝓpter
manifeſtationē certi operis dicimus: quia
alicubi fuit qui vbiq; non defuit. Iacebat
quantū ad corp⁹ mortuus ī ſepulchro/mor
tuos reſuſcitans in inferno/ vitā tribuens
vniuerſis in cęlo: nō mūdū dimittēs ad cę
los aſcēdit: nec cęlū deſerēs ad terrā venit/
ſʒ vno atq; eodē tēpore totū totus imple
uit: qui alicubi manifeſtatiōe plus parēs:
agnitionē pręſentię ſuę indignis negauit/
non imēſę deitatis abſentiā ꝓcurauit.

Prędictorū breuis perſtrictio:

v Is noſſe de hac me (Ca. XVIII.
diatoris morte quid ſentiā? Om
niū quę a me in ſuperioribus inci
dētiū quęſtionū neceſſitate diſperſa ſunt/
ꝓrſus iſta ſententia eſt: quia credo mortu
um eſſe filiū dei: nō ſm̄ pęnā iniuſticię quā
ex toto nō habuit/ſed ſm̄ legē naturę quā
ꝓ humani generis redemptiōe ſuſcępit: il
la morte de q̄ dicit: Quis eſt homo q̄ viuit Ps.88.
ꝛ nō videbit mortē? Nō illa de qua eſaias
dicit: Mortui autē vitā non videbunt. Il
la quę ſm̄ naturā generalis eſt cūctis: non
illa quę ſpecialis eſt malis. Putemus ergo
in hoc eſſe quodāmodo vim ac potētiā ſe
minis/qua ꝛ anima animas reparet: ꝛ car
ne omniū noſtrū carnē iudicio imminente
reſuſcitet: dum ꝑ operationē ꝓprię deitatꝭ
cuncta viuificās/ex vno ſuſcępti hois gra
no/innumerabilē patri redditurus eſt meſ
ſem. Tunc ſeparaturus eſt a ʒiʒanijs ſegetē/
cum iuſtis cęperit reddere mercedem: Qui
cū patre ꝛ ſpūſancto viuit et regnat deus/
ꝑ infinita ſęcula Amen.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/
cōtra felicianū arrianū/de vnitate trinita
tis ad optatum/ liber explicit.

Admonitum te lector amice volo/ ꝙ ſe/
quens hoc volumen ꝑ modū eplę auguſti/
nus fratribus ſuis ꝯtra petiliani donatiſtę
epl̄am/poſt eos libros quos ante ꝯtra can/
dē ſcripſerat ⁊ in retrctationū libris poſue/
rat/trāſmiſit: vt fratres ſuos ab omni labe
hęreſeoꝝ reuocaret ac in fide ſolidaret: cum
autē in libris retractationū de hac epl̄a ſeu
libro nullā mentionem fecerit/ idcirco inter
cōmunes hic libros impreſſus eſt.

Capituloꝝ libri ſiue eplę cōtra petiliani donatiſte epiſtolā/ſancti auguſtini recollecta annotatio.

1 Quare hunc librum poſt alios tres li/
bros/quos contra epiſtolas petiliani
ſcripſit/addiderit.
2 In quibus verbis nō ſit quęrēda eccle
ſia: ⁊ ꝙ donatiſtę nō ſint catholici/om
ni ex parte concludit/magis autē hę
retici probantur.
3 Q: in ſcripturis ſanctis canonicis ſit re/
quirenda catholica eccleſia.
4 Qui ſint in eccleſia ⁊ qui nō.
5 Quibus ſcripturę interꝑtationib⁹ ſit
de his quę ad fidem ſpectāt/legitime
diſputandum.
6 Q: ea ſit eccleſia q̄ vniuerſo orbe diſ/
fundit/nō quę intra donatiſtas clau/
dit: ex geneſi m̄ltis ꝓbat teſtimonijs.
7 Probat idē ex vaticinijs eſaię.
8 Idem etiam ꝓbat ex pſalterio.
9 Quō neceſſariū ſit impleri ſcripturas/
nō obſtantibus humanę voluntatis
arbitrio.
10 Quō a hierl̄m viſibili ciuitate eccleſia
cęperit/ ⁊ i oēs gētes ꝑuenerit: narrat
deniq̄ pullulatio eius per ſingula.
11 De pertinaci latratu hęreticoꝝ afrorū
ꝯtra vniuerſalem eccleſiam.
12 Reſponſio ad donatiſtarū obiecta ex
ſacris litteris.
13 De bonorū paucitate in cōparatione
ad malos: ⁊ eorum multitudine ꝑ ſe
ipam ꝯſiderata/ ⁊ vtriuſq̄ cōmixtiōe.
14 Q: non fuerit in meridiana plaga tm̄
chriſti eccleſia.
15 Q: nō intantū ex mūdo fides perierit/
vt ex ſola africa debeat denuo diſſe/
minari.
16 Q: fides apud eos non ſit/qui veritate
carēt ⁊ in fidei definitionib⁹ errāt: nō
obſtantibus miraculis ⁊ viſionibus
penes eos diuulgatis.
17 Q: donatiſtarū perſecutio in argumē/
tum veritatis trahi nō poſſit: ſed nec
iniuſta ſit.
18 Q: ⁊ in bonis ⁊ in malis ſint ſacramē/
ta diuina/pariter ⁊ ab vtriſq̄ ꝯferāt.
19 Q: nō ſint rebaptiçandi cōuerſi hęre/
tici: ⁊ quō nō ſint ſuſcipiēdi/cū duaꝝ
obiectionū diſſolutionibus.
20 Concluſio libri in donatiſtarū periculi
narratione/et fidelium conſolatione
conſiſtens.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epiſcopi/liber ſiue epl̄a ꝯtra petiliani donatiſte epl̄am incipit.

Quare hūc librū poſt alios tres libros quos cōtra epiſtolas petiliani ſcripſit addiderit: Ca. I.

Auguſtinus
epiſcop⁹/dilectiſſimis fra/
tribus ad noſtrę diſpēſati/
onis curā ꝑtinentib⁹: Sa/
lus q̄ in chriſto eſt et pax
vnitatis ⁊ charitatis eius
ſit vobiſcū: ⁊ integer ſpūs veſter ⁊ aīa ⁊ cor
pus in diē dn̄i nr̄i ieſu chriſti ſeruet. Memi
niſtis fratres petiliani donatiſtarū cōſtan/
tinēſis epi/ꝑ paruā eplę partē in man⁹ nr̄as
aliqn̄ veniſſe: eiq̄ particulę qd̄ rn̄derimus
ſcripſiſſe me ad dilectionē veſtrā. Sꝫ cū po
ſtea tota et plena nob̄ a fratrib⁹/q̄ ibi ſunt
mitteret: placuit ei ab exordio rn̄dere/tanq̄
ꝑſentes ageremꝰ: Quēadmodū ſemꝑ ſcitis
nos cum eis agere voluiſſe: vt ſine ſtudio
cōtentionis /quid vel ab ipſis/ vel a nobis
dicat: collata diſputatione oībus appare/
ret. In multorū em̄ manib⁹ illā epl̄am eſſe
didicimus/q̄ etiaꝫ multa ex illa memoriter
tenēt: aliquid verū aduerſus nos eū dixiſſe
arbitrātes. Sed nūc ſi legere voluerint quę
reſpōdimus: ꝑfecto intelligēt qd̄ ſibi abij/
ciendū/ et qd̄ tenendū ſit. Neq̄ em̄ illa nr̄a
ſunt: ſicut ipi poſſunt ꝯſiderare/ſi velint ſi/
ne ſtudio partiū iudicare. Nā de ſcripturis
ſanctis ita ſūt oīa ꝓlata ⁊ ꝓbata: vt ea ne/
gare nō poſſit/ niſi qui illarū ſcripturarū ſe
inimicū eſſe ꝓfitet. Sed de illo ope nr̄o vi/
deo qd̄ poſſint dicere illius tam malę cauſę
pertinaciſſimi defenſores: me videlicet ab/
ſentis eplę rn̄diſſe: vbi v̄ba mea ille nō au/
diret/q̄bus ꝯtinuo reſpōderet. Defendat ꝗ
v̄ba eplę ſuę: et ſi pōt oſtēdat reſpōſionib⁹
meis nō ea fuiſſe refutata atq̄ ꝯuicta. Aut
ſi h̄ non vult: faciat ⁊ ipē huic eplę meę/qd̄
ego illi ipſi⁹/ cui iā reſpōdi. Illaꝫ q̄ppe ſcri/
pſit ad ſuos: ſicut ego hāc ad vos. Cui ſi ve
lit etiam ipſe reſpondeat.

In quibus verbis non ſit querenda eccleſia: ⁊ ꝙ donatiſte non

ſint catholici omni ex parte cōclu/
dit/ magꝭ aūt heretici ꝓbāt: Ca. ii.
A Q Ueſtio certe iter nos verſat: vbi ſit
ecclеſia: vtrū apud nos/ an apud il/
los. Que vtiq; vna ē: quā maiores
noſtri catholicā nolarūt: vt ex ipſo nomie
oſtenderent/ q꞉ per totū eſt. Scdm totū eſt
καθολον grece d꞉. Hec aūt eccleſia corpus
Col.1.c. chriſti eſt: ſicut apl's dicit: pro corpore eius/
que eſt eccleſia. Unde vtiq; manifeſtū eſt
eū q nō eſt in membris chriſti/ chriſtianam
ſalutē habere nō poſſe. Membra vero chri/
ſti per vnitatis charitatem ſibi copulantur:
⁊ per eandē capiti ſuo coherent: qđ eſt chri/
ſtus ieſus. Totū igit qđ annunciat de chri/
ſto/ caput et corpus eſt. Caput eſt ipſe vni/
genitus ieſus chriſtus filius dei viui: ipſe
Roma.4.d. ſaluator corporis: qui mortu⁹ eſt ꝓpter de/
licta noſtra: ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationē
noſtrā. Corp⁹ ei⁹ eccleſia: de qua dicit: Ut
Eph.5.f. exhiberet ſibi glorioſam eccleſiam/ nō ha/
bentē maculā/ aut rugam/ aut aliqđ hmōi.
Inter nos autem et donatiſtas/ queſtio eſt
vbi ſit eccleſia. Quid ergo facturi ſumus in
verbis noſtris eam queſituri: an in verbis
capitis ſui/ dñi noſtri ieſu chriſti? Puto ꝙ
in illius potius verbis eam querere debe/
Iob.14.a. mus/ qui veritas eſt/ ⁊ optime nouit corp⁹
2.timoth.2.c. ſuū. Nouit eñ dñs qui ſunt eius. Que ſint
aūt verba noſtra/ in quibus eam queri nō
oportet aduertite/ ⁊ videte etiam ibi quid
interſit inter noſtra verba ⁊ illoꝝ: Et tamē
in verbis noſtris eccleſiā queri nolumus.
Quicqđ nobis inuicem obijcimus: de tra/
ditiōe codicū diuinoꝝ/ de thurificatiōe/ de
ꝑſecutionibus/ verba noſtra ſunt. Et in ta/
libus quidem nos hunc tenemus modum:
vt vel vtraq; vera eſſe deputent/ ſiue que a
nobis/ ſiue ꝗ ab ipſis dicunt: vel vtraq; fal
ſa: vel noſtra vera ⁊ ſua falſa: vel noſtra fal/
ſa ⁊ ſua vera: Et in his oībus nullū crimen
eſſe orbis chriſtiani/ cui nos cōicauim⁹ oſtē/
dim⁹. Si eñ vera ſunt crimina ⁊ ꝗ a nob in
illos ⁊ ꝗ ab ipſis in nos dicunt: faciam⁹ qđ
Eph.4.f. ait apl's: Donātes nobiſmetipſis/ ſic ⁊ de⁹
in chriſto donauit nobis: vt maligni hoīes/
nec illi qui forte fuerūt vel ſunt apud nos:
nec qui vel fuerūt vel ſunt apud illos impe/
diāt concordiā noſtrā ⁊ vinculū pacis: vno
eorū ſcelere correcto: ꝙ ſe fruſtra ſeparaue/
runt ab vnitate orbis terraꝝ: cū tales habe
rent. Si aūt vtraq; falſa ſunt/ ſiue que nos
illis/ ſiue que illi nobis obijciūt: vel de tra/
ditiōe/ vel de ꝑſecutione innocentiū: nullā
video litis cauſam: niſi q꞉ eſt cauſa/ vt illi ſe
corrigant qui ſe ſine cauſa ſeparauerūt. Qꝫ
ſi nos vera dicimus: qm̄ geſta ꝗ proferim⁹/
⁊ litteris imperatoris ad quē tunc et primo
ſcripſerūt ⁊ poſtmodū appellauerūt: ⁊ toti⁹
orbis communione firmamus. Que autē B
illi dicūt ideo falſa eē cōuincunt/ quia ipis
temporibus cū eadē queſtio verſaret obti/
nere cauſam ſuā minime potuerūt: Maior
in eis apparet ſacrilege animoſitatis furor
⁊ animarum innocentiū ꝑſecutio: ꝙ ſi ſolo
ſchiſmatis crimine tenerent. Et illa quidē
tribuant/ nō oībus/ ſed qb⁹ voluerint ſuoꝝ:
Schiſma tñ crimē ē oīm. Porro ſi crimina
traditionis ⁊ ꝑſecutionis vera volūt eſſe/ ꝗ
obijciūt/ ⁊ falſa ꝗ obijciūt a nob: nec ſic pur
gant a crimie ſchiſmatis: Ad ꝗſdā ꝗppe illa
ꝑtinere pñt: ñ ad vniuerſū orbē chriſtianū.
Quē ſi cōtagione periſſe arbitrant: omitto
dicere ꝙ mlti bono pacis etiā cognita ma/
la in hoīm cōgregatiōe tolerauerint. Illud
dico/ iſti oſtēdāt: quō eoꝝ cōtagione nō pe
rierint/ quos ſacrilegos inceſtatores conſe/
crate pudicitie feminarū inter ſe latere/ vel
latuiſſe/ vel modo neſciunt/ vel aliqñ neſci/
erūt. Profecto dicturi ſūt: hoc ipſo ſe nō cō/
taminatos qđ neſcierūt. Quō ergo ꝯtami/
nat⁹ eſt orbis qui neſcit adhuc/ an vera ſint
iſta que dicunt? Putemus nobis modo ꝓ/
bata/ modo demonſtrata: quid agimus de
tot gentib⁹? Deſerunt neſcientes: ergo de/
ſerunt innocentes. Et cū illud ſit nullū cri/
men illoꝝ: h eſſe incipit ſceleratiſſimū nr̄m.
An currere debem⁹/ ⁊ eos docere qđ ſcim⁹?
Ut qđ h? Sic innocētes ſūt/ innocētes ſūt
etiā dū neſciūt. Nō eñ mala facta hoīm co/
gnoſcēdo/ ſ cognitꝭ nō cōſentiēdo: de inco/
gnitis aūt nō temere iudicando inocentiā
cuſtodimus. Ac ꝑ hoc vt dixi innocens eſt
orbis terraꝝ: qui crimina que ab iſtis in ꝗſ/
dam dicunt: etiā ſiꝟa dicunt/ ignorat. Ab
his aūt innocētib⁹ qui ſeipſos ſeparauerūt/
eodē ipſo crimine ſeparatiōis ⁊ ſchiſmatis
innocentiā ꝑdiderūt: ⁊ modo nos docēt/ ve
ra ſe dicere in quoſdā: vt ab eis nos ſepara
rent in quos nō habent vera ꝗ dicūt. Hoc
eñ eis dicit orbis terraꝝ: quod quidē ſmo/
ne breuiſſimū eſt/ ſed robuſtiſſimū veritate.
Afri nempe inter ſe epi cōfligebāt. Si finire
inter ſe obortam diſſentionē nō poterant:
vt ſiue per ꝯcordiā cōpoſitis/ ſiue degrada/
tis qui male cōtenderent: hi qui bonā cau/
ſam habebāt in cōmunione orbis terrarū
per vnitatis vinculū ꝑmanerent. Reſtabat
vtiq; vt epi tranſmarini/ qua pars maxima
diffundebat eccleſie catholice: de afrorū col
legarū diſſentionibus iudicarēt: illis vide/
licet inſtantibus qui crimen male ordina/

C tionis alijs obijciebant. Hoc ſi factũ nõ eſt/
culpa eoꝝ eſt a q̃bus fieri debuit: nõ orbis
terraꝝ/ qui nõ ad ſe plata neſciuit. Si autẽ
factũ eſt: quid peccauerũt eccleſiaſtici iudi/
ces/ qui crimina etiã ſi vera ⁊ ad ſe delata/
ſibi tamẽ nõ probata: damnare nullo mo/
do debeãt? Nunquid eos mali polluere po
terant: qui eis manifeſtari nõ poterant? Si
aũt manifeſtati ſunt eis/ ⁊ aliqua vel ſegni/
tia/ vel cohibentia tales a communione re/
mouere noluerunt/ et peruerſo iudicio pro
eis etiã dixerunt ſententias: quid peccauit
orbis terrarũ/ qui cauſam illã malos iudi/
ces habuiſſe neſciuit/ ⁊ eos male iudicaſſe
nõ credidit de quibus iudicare nõ potuit?
Sicut eñ reoꝝ ſcelus ſi iudices latuit/ non
eos vtiq; cõtaminauit: ſic ⁊ iudicum ſcelus
ſi aliquod fuit quia orbẽ terraruʒ latuit/ eũ
pfecto ↄtaminare nõ potuit. His igitur in/
nocentibus innocenter cõmunicauimus:
hodieq; neſciẽtes quę tunc acta ſint. Qua/
propter etiã ſi vera eſſe quę in quoſdam di/
cunt hodie didicerimus: nulla cauſa eſt cur
ab innocentibus qui hęc neſciunt receda/
mus: ⁊ trãſeamus ad eos/ qui ppterea cri/
mine ſchiſmatis omnes implicati ſũt: quia
id fecerũt qd nos facere ſuadent: vt nõ exẽ/
plo apoſtolorũ toleremus malos/ ſed exem
plo hereticoꝝ deſeramus bonos. Sed faci/
amus orbẽ terraꝝ qd fieri nõ poteſt/ hodie
nobiſcum ad liquidũ poſſe cognoſcere vera
eſſe quorundã ſcelera/ quos iſti criminant:
nunquid ex hoc innocẽtior fieri poterit q̃
erat anteq̃ noſſet? Sicut eñ eos maculare
nõ poterant incogniti mali: etiã ſi adhuc in
hac vita eſſent: ita qui iam ex hac vita emi/
grarũt/ etiam cogniti maculare nõ pñt. Si
ergo talis ẽ cauſa noſtra in verbis noſtris
de quorundã criminibus/ quę alternis no/
bis obijcimus: vt tam inuicta ſit/ etiã ſi fal/
ſa eſſe quę in quoſdam illorum dicimus/ et
vera eſſe quę i quoſdã noſtrũ dicũt: hodie
cognoſcamus quid habẽt qd reſpondeãt:
Siue illa potiꝰ vera ſint quę nos dicimus
⁊ falſa quę dicunt: ſiue vtraq; falſa ſint: ſiue
vtraq; vera ſint: quãdoquidẽ ⁊ ipſi vincũ/
tur ibi ꝙ ſolũ votis omnibus ſibi vt creda/
tur exoptant.

Q in ſcripturis ſanctis canonicis ſit requirenda catholica eccleſia: Ca. III.

A S Ed vt dicere cęperã: nõ audiamus:
hęc dico: hęc dicis/ ſed audiamus:
Hęc dicit dñs. Sunt certe libri do/
minici/ quoruʒ auctoritati vtriq; conſenti/
mus: vtriq; credimꝰ: vtriq; ſeruimus: Ibi q̃
ramus eccleſiã: ibi diſcutiamus cauſaʒ no/
ſtram. Hic forte dicturi ſũt: Quid queris in
libris quos ignibus tradidiſti? Ad hoc re/
ſpondeo: Quid times ne legant libri: ſi eos
ab ignibus cuſtodiſti? Eos certe ille tradi/
diſſe credat/ qui eis lectis nõ cõſentire con/
uincitur. Aut ſi forte iſti libri ita deſignant
traditorẽ ſuũ/ ſicut deſignauit dñs iudam:
legant in eis nominatim ⁊ expreſſe vel ceci/
lianũ vel ordinatores eius/ eorundẽ libro/
rum futuros fuiſſe traditores: ⁊ ſi non eos
anathematiçauero/ ipſe cũ eis iudicer tradi
diſſe. Sed neq; nos in eis libriſ inuenimus
maiorini ordinatores deſignatos eſſe tradi
tores: Quis hęc aliunde recitemus. Auferã
tur ergo illa de medio/ quę aduerſus nos in
uicẽ/ nõ ex diuinis canonicis libris/ ſed ali/
unde recitamus. Q ſi nolint vt auferant:
videant/ quia ⁊ ſi vtraq; vera ſũt/ nulla fuit
cauſa ſeparationis illorũ vt eos fugerent
quos habebant: ⁊ ſi vtraq; falſa ſunt/ nulla
fuit cauſa ſeparationis illorum vt eos fu/
gerent/ quos in nullo crimine reperiebant.
Et ſi noſtra vera/ illoꝝ aũt falſa ſunt: nulla
fuit cauſa ſepationis illoꝝ: quia potius ſe
corrigere/ atq; i vnitate pmanere debebãt.
Et ſi noſtra falſa ſunt/ ⁊ illa vera ſunt: nulla
fuit cauſa ſepationis illorũ: quia innocentẽ
orbem terrarũ cui hęc demonſtrare vel no/
luerunt vel nõ potuerũt/ deſerere nõ debe/
bãt. Quęrat fortaſſe aliquis/ ⁊ dicat mihi: B
Cur ergo iſta vis auferri de medio: quãdo
cõmunio tua/ etiam ſi pferant/ inuicta eſt?
Quia nolo humanis documẽtis/ ſed diui/
nis oraculis ſanctã eccleſiam demonſtrare.
Si eñ ſanctę ſcripturę in africa ſola deſig/
nauerunt eccleſiam ⁊ in paucis romę rupi/
tanis vel montenſibus/ ⁊ in domo vel pa/
trimonio vnius hiſpanę mulieris/ quicq̃d
de chartis alijs aliquid pferatur nõ tenent
eccleſiam/ niſi donatiſtę. Si in paucis mau/
ris puincię cęſarienſis eã ſancta ſcriptura
determinat: ad rogatiſtas tranſeundũ eſt.
Si in paucis tripolitanis ⁊ byçacenis ⁊ p/
uincialibus/ maximianiſtę ad eam puene/
runt. Si in ſolis orientalibꝰ/ inter arrianos
⁊ macedonianos ⁊ eunomianos: et ſi q̃ illic
alij ſũt/ req̃renda ẽ. Quis aũt poſſit ſingu/
las quaſi hereſes enumerare gentiuʒ ſin/
gularũ? Si autẽ chriſti eccleſia canonicarũ
ſcripturaꝝ diuinis ⁊ certiſſimiſ teſtimonijs
in omnibus gentibus deſignata eſt: quic/
quid attulerint ⁊ vndecunq; recitauerint/ q̃
dicunt: Ecce hic chriſtus/ ecce illic: audiamꝰ

potius/ſi oues eius ſumus/vocez paſtoris
Math.24.b. noſtri dicentis: Nolite credere. Ille quippe
ſingulę in multis gentibus/vbi iſta eſt/nō
inueniunt: hęc aūt/quę vbiqꝫ eſt/etiā vbi
illę ſunt inuenitur: Ergo in ſcripturis ſctis
canonicis eā requiramus.

Qui ſint in eccleſia et qui non:

(Ca.IIII.

Totus chriſtus caput et corpus eſt. Caput vnigenitꝰ
dei filiꝰ/⁊ corpus eius eccleſia: ſpon
ſus et ſponſa/duo in carne vna. Quicunqꝫ
de ipſo capite ab ſcripturis ſanctis diſſen/
tiunt: etiam ſi in omnibꝰ locis inueniantur
in quibus eccleſia deſignata eſt/nō ſunt in
eccleſia. Et rurſus quicunqꝫ de ipſo capite
ſcripturis ſanctis cōſentiūt/⁊ vnitati eccle/
ſię non cōmunicāt/nō ſunt in eccleſia: quia
de chriſti corpore: qđ eſt eccleſia/ab ipſius
chriſti teſtificatione diſſentiūt. Verbi grā:
Qui non credunt chriſtum in carne veniſſe
de virgine maria ex ſemine dauid: qđ aper/
tiſſime ſcriptura dei loqꝇ: aut nō in corpore
ipſo reſurrexiſſe in quo crucifixus et ſepultꝰ
eſt: etiam ſi per omnes terras inueniantur
per quas eſt eccleſia: non vtiqꝫ ſunt in eccle
Eph.5.e. ſia: quia ipſum caput eccleſię nō tenent/qđ
eſt chriſtus ieſus. Nec in aliqua diuinaruz
ſcripturarum obſcuritate falluntur/ſed no/
tiſſimis ⁊ apertiſſimis earū teſtimonijs cō/
tradicunt. Item quicūqꝫ credunt quidez ꝙ
chriſtus ieſus/ita vt dictuz eſt/in carne ve/
nerit: ⁊ in eadē carne in qua natus ⁊ paſſus
eſt reſurrexerit: et ipſe ſit filiꝰ dei/deꝰ apud
deum et cum patre vnum/⁊ incōmutabile
verbū patris: per qđ facta ſunt omnia: ſed
tamē ab eiꝰ corpore/qđ eſt eccleſia/ita diſ/
ſentiūt/vt eorum cōmunio nō ſit cum toto
quacūqꝫ diffundiꝇ/ſed in aliqua parte ſepa
rata inueniatur: manifeſtum eſt eos nō eſſe
in catholica eccleſia. Quapropter quia cuz
donatiſtis quęſtio nobis eſt: nō de capite/
ſed de corpore/id eſt non de ipſo ſaluatore
ieſu chriſto/ſed de eius eccleſia: ipſuz caput
de quo conſentimꝰ/oſtendat nobis corpus
ſuum/de quo diſſentimus: vt per eius ver/
ba iam diſſentire deſinamus. Ille eſt autez
vnigenitus filiꝰ et verbum dei: et ideo nec
prophetę ſancti vera loqui potuiſſent/niſi
ab ipſa veritate/qđ eſt verbuz dei manife/
ſtaretur eis quod dicerent/et iuberetur vt
dicerent. Proinde prioribꝰ temporibꝰ per
prophetas ſonuit verbū dei: Deinde ꝑ ſe/
Joh.1.b. ipſum/cum verbum caro factum eſt/et ha/
bitauit i nobis: Deinde ꝑ apoſtolos quos
miſit ad ſe prędicandum/vt eſſet ſalus vſqꝫ
ad fines terrę. In his igitur omnibus quę/
renda eſt eccleſia.

Quibus ſcripture interpretati/onibus ſit de his que ad fidē ſpe/ctant/legitime diſputandum:

(Ca.V. A

Sed quoniam multa in alios/vel ob aliud dicta in q̄s
volunt/et ad quos volūt maledici
plerīqꝫ conuertunt: multa etiam propter
exercendas rationales mētes figurate atqꝫ
obſcure poſita per ęnigmatū imagines vel
ambiguitatis ancipitez ſenſum/fallaci ali/
quādo interꝑtationi cōſonare ⁊ conuenire
creduntur: hoc etiā ꝑdico atqꝫ propono vt
quęqꝫ aperta ⁊ manifeſta deligamus: Quę
ſi in ſanctis ſcripturis nō inuenirenꝇ: nullo
modo eſſet vnde aperirēꝇ clauſa ⁊ illuſtra/
rentur obſcura. Verbi enī gratia: Videte
ꝙ facile ſit vel nobis in eos dicere: vel illis
in nos qđ ait dn̄s phariſęis: Similes eſtis Math.23.c.
monumētis dealbatis quę a foris apparēt
hominibꝰ ſpecioſa: intus vero plena ſunt
oſſibus mortuorum et omni ſpurcitia: ſic et
vos a foris quidem apparetis hominibus
iuſti: intus autē pleni eſtis hypocriſi et ini/
quitate. Hęc ſiue i illos a nobis/ſiue ab eis
in nos dicantur/niſi prius probetur mani/
feſtiſſimis documētis qui ſint: qui cum ſint
iniuſti/iuſtos ſeipſos cōfingāt: cōuitiante
magis leuitate ꝙ cōuincēte veritate dici/q̄s
mediocriter ſanꝰ ignoret? Aliter quippe illa
dn̄s in phariſęos dicebat tanꝙ dn̄s/id eſt
cognitor cordis et humanoꝝ omniū ſecre/
torū et teſtis ⁊ iudex: Nos aūt ꝑus debemꝰ Hiere.29.f.
inuenire et oſtendere quid arguamus: ne
ipſi potius grauiſſimo crimine inſanę teme
ritatis arguamur. Sane/ſi ante docuerint
nos tales eſſe: nequaꝙ recuſare debemus
talibus ſanctarū ſcripturarum verbis nos
reprehendi atqꝫ cōtundi. Ita ſi nos eos ta/
les eſſe docuerimus/erit ſimiliter in pote/
ſtate noſtra/quibus dominicis increpatio/
nibus iam demonſtratos conuictoſqꝫ feria
mus. Sic et illa interim ſeponenda ſunt: q̄
obſcure ſūt poſita ⁊ figuraꝝ velamibus in/
uoluta: ⁊ ſcđm nos/et ſcđm illos poſſunt in
terpretari. Eſt quidem acutoꝝ hominū di/
iudicare atqꝫ diſcernere/quis ea probabili/
us interpretetur: ſed nolumus in has inge/
niorum cōtentioneſ in ea cauſa/quā popu/
lus tenet/noſtram diſputationē cōmittere.
Nulli noſtrum dubium eſt per arcam noe B
ſalua rerū geſtarum fide: vt deletis peccato
ribus domꝰ iuſti a diluuio liberaretur: etiā
eccleſiam fuiſſe figuratā. Quę forte huma/

ni ingenū ꝯiectura videref/niſi hoc petrus
apl's in epiſtola ſua diceret. Sed qđ ille ibi
nō dixit/ſi qs noſtrū dicat: ꝓpterea cuncta
aīaliū genera ibi fuiſſe/qꝛ in oīb' gentib'
futura ꝑnunciabaf eccl'ia: fortaſſe donati/
ſtis aliud videatur/et aliter hoc interp̄tari
velint. Similiter ⁊ ipſi aliqd obſcure et am
bigue poſitū/ſi ꝓ ſua ſentētia interp̄tētur:
ſi nobis pateat aliud inde dicere qđ ꝓ no/
bis ſonat/quis erit finis? Nam quidā co/
rum ep̄us cum hic apud hippone/ ſicut au/
diuimus/ſermonē in populo faceret: dixit
eandē arcam noe ideo bituminatā intrin/
ſec'/ ne aquā emitteret ſuā: ideo etiā extrin
ſec'/ne admitteret alienā: Ad hoc vtiq va
lere voluit hanc interpretationē: ne baptiſ
mus vel extra eccleſiā poſſe exire credatur:
vel qui extra datus fuerit/accepte. Viſus
eſt aliqd dicere: ⁊ acclamatū ē ab eis qui li/
benter audiebant: nec diligēter de his quę
audierant cogitabant: vt quod erat facile/
aduerterent fieri nō poſſe/vt extrinſec' ad/
mittat aquā compago lignorū/ſi nō emit/
tit intrinſecus: Si autem ab ea parte quę
intus eſt/emittit: conſequens eſſe vt ab ea
etiā quę ē foris admittat. Sed et ſi hoc de
compacto ligno verū eſſet quod ille dixit:
quis me prohiberet de arca ex vtraq par/
te bituminata/ ſi poſſem aliqd aliđ dicere:
vt incertū eſſet/quid horū/vel quid fortaſ/
ſe aliud tertium res illa ſignificaret? Neq
eñ abſurde dicitur/ aut non etiam multo
probabilius ꝑ bitumē/ quia violentū glu/
ten ⁊ res feruētiſſima ē/ſignificatā eſſe cha/
Ps. 62. ritatem: Unde eñ dicit in pſalmo: Agglu/
tinata ē anima mea poſt te/niſi flagrātiſſi/
ma charitate? Quę quoniā pręceptū ē/ vt
ſit in nobis inuicem ⁊ in omnes: ideo ⁊ in/
tus ⁊ foris arca bituminata. Aut certe quia
1. Cor. 13. c. ſcriptum eſt: Charitas omnia tolerat: vis
ipſa tolerātię tenax vnitatis per bitumen
ſignificata eſt: quo ideo intus et foris arca
illita eſt: quia intus et foris mali tolerandi
C ſunt/ne pacis compago ſoluaf. In hac er/
go diſputatione noſtra parcamus talibus
interpretationibus: et apertū aliquid quo
manifeſtetur eccleſia requiramus. Nempe
Judic. 6. g. ſcriptū eſt in libro iudicū: Et dixit gedeon
ad dñm: Quoniā tu ſaluū facies iſrael in
manu mea/quemadmodū locutus es: Ec/
ce ego pono vellus lanę in area: ⁊ ſi factus
fuerit ros in vellere/in omnē vo terrā ſicci/
tas: ſciā quoniā ſaluū facis in manu mea iſ
rael ſicut locutus es. Et factū ē ſic. Et dilu/
culo vigilauit gedeon in craſtinū/et expreſ
ſit vellus: Et decurrit ros de vellere plena
peluis aquę. Et dixit gedeon ad dominū:
Non iraſcatur furor tuus in me dñe/ et lo/
quar adhuc ſemel: et temptabo adhuc ſe/
mel in vellere. Fiat ſiccitas in vellere tñ: ī
omnē autem terram fiat ros. Et fecit deus
ſic in nocte illa: et facta ē ſiccitas in vellere
tñ: ſup omnē autem terraꝫ ros. Nō video
quid hic aliud figuratū ⁊ ꝑnunciatū ſit/ni/
ſi vt areā intelligamus orbē terraꝝ: locum
autē velleris populū iſrael. Nouim' eñ il/
lam quondā gentē diuini ſacramēti gratia
tanꝗ cęleſti rore ꝑfuſam: cuius muneris ꝑ
omnes in circuitu gētes/ quia eo carebāt/
tanꝗ ſiccitas erat. Erat autē apud illū po/
pulū hoc munus in vellere/ id ē in velami/
ne et quaſi ī nube ſecreti: quia nōdū fuerat
reuelatū: Nūc autē videmus orbē terrarū
iam reuelato rore ſaginari ꝑ euāgeliū dñi
noſtri ieſu chriſti: qđ tūc ī illo tegmine figu
rabaf: Illā vo gentē amiſſo ſacerdotio qđ
habebat: qꝛ in ſcptur' nō intelligit chriſtū/
tanꝗ in ſicco vellere remāſiſſe. Nec tñ ī ta/
libus rerū figuris/ ꝗuis non videam quid
hic aliud poſſit intelligi/ nolo ꝗram' eccle/
ſiā. Prorſus ꝗ alicui' vl' tal' interp̄tationis
indigēt/interim ſeponam': nō qꝛ falſa ſint/
quę hoc mō de talib' tanꝗ inuolucris in/
terpretādo ſoluunf: ſed qꝛ vl' interp̄tē quę/
rūt/nolo ī eis noſtra ingenia cōparenf/ſed
apta vitas clamet ⁊ luceat: ī obturatas au
res irrūpat: diſſimulātiū oculoſ feriat. Ne/
mo in eis latebris ꝗrat falſę ſuę ſentētię lo
cū: omnē conatū ꝯtradicēdi cōfundat: oēm
frontē impudētis elidat.

Q ea ſit eccl'ia ꝗ vniuerſo orbe diffunditur/nō ꝗ intra donatiſtas clauditur/ ex geneſi multi' ꝓbatur teſtimonijs: Ca. VI.

Donatiſtę geneſim legite: Per me/ A
o metipſuꝫ iuraui dicit dñs: Propt Gen. 22. c.
qđ feciſti verbū hoc: ⁊ nō pepciſti fi
lio tuo amātiſſimo ꝓpter me/ niſi bñdicēs
bñdicam te: et implēdo implebo ſemē tuū
tanꝗ ſtellas celi/ et tanꝗ arenā quę ſecus
oram maris eſt: ⁊ hereditate poſſidebit ſe/
men tuū ciuitates aduerſariorū tuoꝝ: ⁊ be
nedicenf in ſemine tuo omnes gentes ter/
rę: quia obaudiſti vocē meā. Quid ad hęc

dicitis? An iudeorũ nobiſcum peruerſita/
te contenditis: vt dicatis in ſolo populo
nato ex carne abrae intelligendum ſemen
abrae? Sed iudei paulũ apoſtolũ nõ legũt
in ſynagogis ſuis/quem vos legitis in cõ/
uenticulis veſtris. Quid ergo dicat apoſto/
lus/audiam⁹: Querim⁹ eñ iam queãdmo/
Gal.3.c. dum intelligendũ ſit ſemen abrae. Fratres
inquit ſm hominẽ dico: tñ hominis confir
matum teſtamentũ nemo irritũ facit/ aut
ſupordinat. Abrae dicte ſũt ꝓmiſſiones ⁊
ſemini ei⁹. Nõ dicit/ ⁊ ſeminib⁹/quaſi i mul
tis/ſed tanꝗ in vno: ⁊ ſemini tuo quod eſt
chriſt⁹. Ecce in quo ſemine benedicent oẽs
gẽtes. Ecce teſtamentũ dei: aperite aures:
Hominis inquit ꝯfirmatũ teſtamentũ ne/
mo irritũ facit/aut ſupordinat: Quare vos
irritum facitis teſtamentũ dei: dicendo nec
in omnib⁹ gentib⁹ eſſe completũ: ⁊ periiſſe
iam de gentibus in quib⁹ erat ſemẽ abrae?
Quare ſuperordinatis dicendo/ in nullis ter/
ris heredem permanere chriſtũ/niſi vbi po
tuerit coheredẽ habere donatũ? Non inui
dem⁹ alicui: Legite nobis hoc de lege/ de
ꝓphetis/de pſalmis/ de ipſo euãgelio/ de
apoſtolicis litteris: Legite ⁊ credim⁹/ ſicut
nos vobis legim⁹ ⁊ de geneſi ⁊ de apoſto/
Gen.22.d. lo: Quia in ſemine abrae qđ eſt chriſt⁹ bñ/
Gal.3.c. dicent omnes gẽtes. Audite hoc idẽ teſta/
B
Gen.26.a. mentũ ad iſaac etiã filiũ abrae: Facta ẽ au
tem fames ſup terrã/ ꝑter famẽ que ante fa
cta eſt in tempore abrae. Abiit autem iſa/
ac ad abimelech regem paleſtinorũ in ge/
rara: et apparuit ei dominus et dixit: Noli
deſcendere in egyptũ: habita autẽ in terra
quam tibi dixero: et habita in terra hac: et
ero tecũ et benedicã te: Tibi eñ et ſemini
tuo dabo omnẽ terrã hanc: Et ſtatuã iuſiu
randũ tecũ quod iuraui abraã patri tuo: ⁊
ampliabo ſemen tuum tanꝗ ſtellas celi: ⁊
dabo tibi ⁊ ſemini tuo omnẽ terrã hanc: et
benedicent in ſemine tuo oẽs gẽtes ter/
re: ꝓ his que obaudiuit abraã pater tu⁹ vo
cẽ meã/et ſeruauit ꝑcepta mea/ et iuſticias
meas/⁊ legitima mea. Reſpondete ad iſta.
Semen quippe abraam/ hoc idẽ ſemen eſt
et iſaac/quod ẽ chriſt⁹. Quomõ eñ venerit
chriſtus ex tribu iuda in carne ꝑ virginem/
quis quoquo modo chriſtianus ignorat?
Gen.28.c. Audite hoc idẽ teſtamentũ ad iacob. Exiit
iacob a puteo iurationis/⁊ ꝑfect⁹ eſt i char
ram: et deuenit in locum/ ⁊ dormiuit in lo/
co illo: quoniã ſolis occaſus erat. Et ſũpſit
lapidẽ ex lapidib⁹ loci/ ⁊ poſuit ad caput ſu
um/ ⁊ dormiuit in loco illo/ et viſum vidit:
Et ecce ſcala ſtabilita ſup terrã/ cui⁹ caput
ꝑtingebat ad celũ: ⁊ angeli dei aſcendebãt
et deſcendebant ꝑ illã: ⁊ domin⁹ incumbe/
bat ſup illam ⁊ dixit: Ego ſum domin⁹ de⁹
abraam patris tui/ ⁊ de⁹ iſaac: Noli timere:
terrã in qua dormis ſuper eam/tibi dabo ⁊
ſemini tuo: Et erit ſemen tuuꝫ ſicut arena
terre: ⁊ multiplicabit ſupra mare/ ⁊ in afri/
cũ ⁊ in aquilonẽ ⁊ ad orientẽ: Et benedicẽ/
tur in te omnes trib⁹ terre/ et i ſemine tuo:
Et ecce ego ſum tecũ cuſtodiens te in om/
ni via quacunqꝫ ibis: ⁊ reducã te in terram
hanc: quia nõ te derelinquã donec faciam
omnia que tecũ locut⁹ ſum. Ecce cui ꝓmiſ/
ſioni reſiſtitis: ecce ꝙ firmũ teſtamentũ ir/
ritũ facitis. Dicit de⁹: Nõ te derelinquam/
donec faciã oĩa que tecũ locut⁹ ſum: et vos
cõtradicitis dicẽtes/ vt vobis poti⁹ creda/
mus quicquid criminis obiicitis ignoto ⁊
ignaro orbi terrarũ: deo aũt dicenti: nõ re/
linquã donec faciã/nõ credam⁹. Legite no
bis de ſcripturis canonicis eos tradidiſſe di/
uinos codices quos nominatim accuſatis.
Legite tam aperta ꝙ ſunt iſta q̃ vobis de
geneſi legim⁹. Nõ a vobis querimus quid
lapis ille ſignificet/quem iacob ſibi ad ca/
put poſuit cũ dormiret: quid ſcala ſtabili/
ta ſuper terrã/ cui⁹ caput ꝑtingebat ad ce/
lum: quid angeli dei deſcendẽtes et aſcen/
dentes ꝑ illam: Requirant iſta prudentio/
res atqꝫ doctiores: ⁊ in populo pacato elo
quantur: vbi nõ obſtrepat improba ꝯtra/
dictio/de obſcuritate ſacramẽti ⁊ enigma/
te lectionis armans impudentiã ſuã. Nõ
deſũt corda fideliũ: que cõmemoret domi/
nus ex euãgelio/ vbi ait cũ vidiſſet iſraeli/ Joh.1.f.
tam in quo dolus non erat: qꝛ iacob q̃ has
vidit ſcalas/ipſe dict⁹ eſt iſrael. Nõ deſunt Gen.32.f.
ergo quos inde cõmemoret dñs: Ibi quip
pe ait: Uidebitis celum apertũ: ⁊ angelos Joh.1.g.
dei aſcẽdentes ⁊ deſcendentes ſup filiũ ho
minis/ id eſt ſup ſemẽ abraã/in quo benedi
cunt omnes gẽtes. Sed hoc nõ inculco re/
cuſantib⁹. Ecce quod audite: Erit ſemẽ tu/
um ſicut arena terre: ⁊ multiplicabitur ſu/
pra mare/et in africuꝫ/et in aquilonẽ/et in
orientẽ: Et benedicent in te omnes tribus
terre/⁊ in ſemine tuo. Date mihi hãc eccle/
ſiam ſi apud vos eſt: oſtẽdite vos cõmuni/

care omnibus gentibus/quas iã videmus
in hoc ſemine benedici. Date hanc: aut fu-
rore depoſito accipite/non a me/ſed ab illo
ipſo in quo benedicuntur omnes gentes.
Hec pmo libro legis cõmemoraſſe ſuffece-
rit: Plura innoteſcẽt ſine impia cõtẽtione/
⁊ cũ pia dilectione legentib⁹.

Probatur idem ex vaticiniis eſaie: Capi.vii.

A Quid in ꝓphetiis/ q̃ multa ⁊ q̃ ma-
nifeſta ſũt teſtimonia eccľię p oẽs
gẽtes toto orbe terrarũ diffuſę: vñ
pauca cõmemorabo/plura relinquẽs ocio
diligentię cum dei timore legentibus. Ac-
cipiamus p os eſaię ſancti diuina reſpõſa:
et ei⁹ ora tanq̃ dei oracula ſciſcitemur. Si-
leant humanarũ contentionũ animoſa et
pniciosa certamina: inclinemus aurẽ ꝟbo
dei. Dicat eſaias vbi eccleſiã ſanctã deo re-
uelãte ꝓuiderit: vt in verbis futura dicẽtis
[Eſaie.11.c.] iam nũc ꝓſentia videamus. Repleta eſt in-
quit vniuerſa terra vt cognoſcat dñm/ vt
aqua multa operiat mare. Et erit i illa die
radix ieſſe/et qui exurget principiũ habere
in nationes: ⁊ in eũ gẽtes ſperabunt. Radi
[Roma.1.a.] cẽ ieſſe chriſtũ eſſe ex ſemine dauid ſm car-
nem natum/nullus quoquo modo chriſtia
[Roma.15.c.] nus ignorat: Et ſi ꝯtentioſus eſt/cum apľo
ꝯtendat/qui hoc teſtimonio in litteris ſuis
[Eſaie.27.b.] vtitur. Item dicit: Germinabit ⁊ floreſcet
iſrael: et replebitur orbis terrarum fructu
eius. Iſrael nẽpe fuit fili⁹ iſaac/nepoſ abra
[Geñ.22.d.] am: cui promiſſum eſt q̃ in ſemine eius be-
nedicerenť omnes gentes: quod ſemẽ chri
ſtum interpretať apľus. Venit autẽ chriſt⁹
ex ſemine abraã p iſaac et p iſrael/ et dein-
ceps: ſicut generatiões ad ortũ chriſti per-
[Matth.1.] tinẽtes euangeliſta ꝯtexit. Qui ergo vult
contra diſputare/ contradicat euangelio:
neget ex ſemine iſrael veniſſe chriſtum/ vt
[Eſaie.27.b.] poſſit negare quod eſaias dicit: Germina-
bit et floreſcet iſrael: et replebiť orbis ter-
[Eſaie.41.b.] rarum fructu eius. Item dicit: Ego de⁹ pri
mus: ⁊ in his quę aduenient ego ſum. Vi-
derunt gentes/⁊ timuerũt fines terrę. Hoc
[Apocl.22.c.] eſt quod alibi dicit ſcriptura: Primus ⁊ no
uiſſimus/vt ſit alpha ⁊ o: quę ſunt litterę i
ſigno chriſti omnib⁹ notę. Pro eo eñ q̃ ibi
eſt nouiſſimus/hic poſitũ eſt: ⁊ in his q̃ ad-
uenient ego ſum. Huic ergo manifeſtatio-
ni contradicũt qui nolunt credere: immo q̃
nolunt iam videre cõpleri quod ſequitur:

Viderunt gentes/⁊ timuerunt fines terrę.
Item paulopoſt: Iacob puer meus ſuſci- [Eſa.42.a.]
piam illum/iſrael electus: ſuſcepit eum ani
ma mea. Dedi ſpiritũ meũ in illum: iudiciũ
gẽtibus ꝓferet: nõ clamabit neq̃ ceſſabit:
neq̃ audieť foris vox eius. Arũdinẽ quaſ-
ſatam non confringet: ⁊ linũ fumigans nõ
extinguet: ſed cũ veritate proferet iudiciũ:
Refulgebit et nõ confundeť/ donec ponat
in terra iudiciũ: Et i noĩe eius gẽtes ſpera-
bunt. Hoc teſtimoniũ de chriſto intelligen
dũ/et in euangelio poſitũ ẽ. Qui audet cõ- [Matth.12.b.]
tradicat: qui aũt non audet/ ſperet in eum
cum gentibus: ⁊ ab vnitate gentiũ in eum
ſperantiũ non recedat: aut ſi receſſerat/re-
deat ne pereat. Itẽ dicit eſaias: Et nũc ſic [Eſaie.49.b.]
dicit domin⁹: Qui finxit me in vtero ſeruũ
ſibi/vt congregem iacob et iſrael ad eũ: ap
propinquabo illũ/ et honorabor corã do-
mino: ⁊ deus meus erit mihi virtus: et di-
xit mihi: Maximuȝ tibi erit hoc/vocari te
puerũ meũ/vt cõſtituas tribus iacob: ⁊ ꝑ-
lẽ iſrael conuertas: Et poſui te in teſtamẽ-
tũ generis in lucẽ gentiũ/ vt ſis ſalus vſq̃
ad fines terrę. Et paulopoſt: Sic dicit in-
quit domin⁹ iſrael: Tempore aptiſſimo ex- [Ibidem.c.]
audiui te: et in die ſalutis adiuui te. Certe
iſta ꝟba cũ cõmemoraſſet apoſtolus pau-
lus: nõ niſi in chriſtianis oſtendit impleri.
Connexuit eñ dicens: Ecce nunc tempus [2.Corľ.6.a.]
acceptabile/ecce nũc dies ſaluť. Audiam⁹ [B]
ergo quid eſaias adiũgat: Et dedi te inq̃t
in teſtamentũ gentiũ/vt incolas terram: ⁊
poſſideas hereditatẽ deſerti. Et interpoſi-
tis deinde cõnectit ⁊ dicit: Ecce iſti a lõgin
quo veniẽt: hi aũt ab aquilone et mari/alij
autẽ ex terra perſarũ. Exulta cęlũ/ ⁊ in lęti-
cia eſto terra: emittãt mõtes iocunditatẽ:
qm̃ miſertus ẽ deus populi ſui: et humiles
populi ſui allocutus ẽ. Dixit aũt ſiõ: Dere-
liquit me dñs/⁊ deus oblitus eſt mei. Nun
quid capiet obliuio mulierẽ filij ſui/ vľ põt
fieri vt nõ miſereať fęt⁹ vteri ſui? Nũc ecce
et ſi illam obliuio habebit: me tñ tui nullo
mõ obliuio capiet/dicit dñs. Ecce ſup ma-
nus meas deſcpſi tuos muros: in cõſpectu
etiã meo es in ppetuũ: ⁊ i breui ędificaberi
ab his a quibus euerſa es. Cuȝ igiť p apo-
ſtolicã vocẽ nõ ſinamur hoc de populo iu-
dęorum/ſ; de chriſtianorum intelligere: qd intel
lecturi ſum⁹ i eo qđ hoc loco ait eſaias: Et
breui ędificaberis ab his a q̃bus euerſa es

niſi reges terrę qui primo ꝑſequebātur ec/
cleſiam/poſt adiuturos eam tanto añ prę/
dictum? Sed quia multi eorū in ſuis iniq/
tatibus morituri erant/ adiungit et dicit:
Et qui deſolauerunt te/diſcedent a te. De/
inde quia omnes gentes adiungerētur ec/
cleſię/ ſequitur et dicit: Circumſpice vbiq₃
oculis tuis ⁊ vide vniuerſos: Viuo ego di
cit domin⁹: omnes hos indues te/ ⁊ diſpo/
nes eos vt ornamentū nouę nuptę: quoni
am quę deſertę fuerunt in te/ ⁊ corrupta et
delapſa: nūc in maxima artura erūt ꝑ eos
qui cōmorant̄. Iſti elonge a te efficiantur/
qui te tranſuorabunt. Dicent eñ in aures
tuas filij tui quos amiſeras: Anguſtia no/
bis eſt in iſto loco: facito itaq₃ nobis etiā
nunc locū in quo cōmoremur. Tu vero di/
ces ī corde tuo: Quis generauit mihi iſtoſ:
cum ſciam eſſe me ſine filijs ⁊ viduā? Quis
ergo iſtoſ educauit mihi? Ego eñ derelicta
fui ſola: hi autem mihi vbi erant? Sic di/
cit domin⁹: Ecce tollam ī nationes manus
meas/ ⁊ in inſulas ſignum meū: et adducā
filios tuos in ſinu: filias etiā tuas ſup hu/
meros portabunt: et erunt reges educato/
res veſtri: quę autem principales ſunt nu/
trices veſtrę: ſuper terram declinantes faciē
deprecabūtur te: et veſtigia pedum tuorū
elingent: et ſcies quoniā ego dñs/ nec eru/
beſces. Et paulopoſt adiungit ⁊ dicit: Au/
Eſaie.51. dite me/audite populus meus: reges quo/
q₃ intendite mihi: quoniā lex a me ꝓdiet: ⁊
iudicium meū in lucē gentibus. Appropin/
quat mature iuſticia mea: et ſalutare meū
proficiſcet̄: ⁊ in brachio meo gentes ſaluā/
tur. De hoc aūt brachio ſcripturas apoſto/
licas conſulamus. Quādo eñ apl'us pau/
lus de iudęorū infidelitate eiuſdem ꝓphe/
tę teſtimoniū poſuiſſet: q̄ eis chriſtus non
Roma.10.c. fuiſſet reuelat⁹/ hoc poſuit: Quis credidit
Eſaie.53.a. auditui noſtro: et brachium dñi cui reuela/
tum eſt? Deinde in conſequētibus adiun/
Eſaie.52.c. git eſaias et dicit: Erumpat lęticia ſimul
deſerta hieruſalē: quoniā miſertus ē eius:
et eruit hieruſalē: ⁊ patefaciet dñs brachiū
ſuū ſanctū in conſpectu vniuerſaꝝ gentiū:
et videbūt oēs nationes vſq₃ ad vltima
terrę ſalutē quę a deo eſt. Quis tā ſurdus/
quis tā demēs/quis tā mente cęcus his tā
euidētibus teſtimonijs obloquat̄/ niſi qui
C nescit qd loquat̄? Sed ad manifeſtiora ve/
niamus. Certe ſacratiſſimas nuptias ī ſcri/
pturis nouimus/ſponſū ⁊ ſponſā/ chriſtū ⁊
eccleſiā. Vtrūq₃ deſcripſit eſaias: ne forte ī
eorū aliquo erremus: Quod cui acciderit/
vtrūq₃ amittit. Quia de hoc cōiugio in ſa/
cramento dictū eſt/ſicut teſtat̄ apl's: Erunt Eph.5.g.
duo ī carne vna. Sic ergo prior ipſe deſcri/
bitur poſt multa/ q̄ de illo ita dicit eſaias:
vt et ipſi obmuteſcant iudęi: Ne longū ſit
oīa memorare/ hoc paululum aduertite:
Et peccata inquit eorū ipſe portabit: ideo Eſaie.53.d.
hęreditate poſſidebit multos: ⁊ fortiū par
tiet̄ ſpolia: ꝓpter quos tradita eſt in mor/
tē anima eius: et inter iniquos deputat⁹ ē:
⁊ ipſe peccata multoꝝ ſuſtinuit: ⁊ ꝓpter ini
quitates noſtras tradit⁹ ē. Hęc de dño no/
ſtro ieſu chriſto tanto añ p̄dicta et ꝓphetā/
ta fatemur. Hic ergo ſpōſus vt quid tradi/
tus eſt ad mortē: vt quid inter iniquos de/
putat⁹ ē tanta humilitate celſitudinis ſuę?
Quid egit: quid acquiſiuit? Quis ita ſur/
dus ē vt hęc nō audiat? Quis ita obtuſus
vt nō intelligat? Quis ita cęc⁹ vt nō vide/
at? Ideo inquit ipſe hęreditate poſſidebit
multos: ⁊ fortiū partiet̄ ſpolia: ꝓpter quoſ
tradita eſt in mortē anima eius: ⁊ inter ini/
quos deputatus eſt. Quid eſt hęretici q̄ d̄
paucitate gloriamini/ſi ꝓpterea dominus
noſter ieſus chriſtus traditus eſt ad mortē
vt hęreditate multoſ poſſideret? Et q̄ ſunt
hi multi/ vel q̄ late occupent terram/ quę
ſequuntur audiamus: Pręnunciato ſpon/
ſo et expreſſo/ procedat et ſponſa. In ver/
bis eſaię legamus eā/in veritate pagina/
rum ſanctarum: et agnoſcamus in orbem
terrarum. Hoc teſtimoniū de ſancta eccle/
ſia prędictū etiam paulus apoſtolus poſu
it. Nō eſt quo fugiat contentioſa tergiuer/
ſatio hęreticorū: Lętare inquit ſterilis quę D
non paris/erumpe et exclama: quoniā mul Eſa.54.a.
ti filij deſertę magis q̄ eius quę habet vi/
rum. Vbi eſt inquam q̄ de paucitate glo/
riamini? Nonne iſti ſunt multi de quibus
pauloante dictum eſt: Ideo ipſe hęredita/
te poſſidebit multos? Nam quę eſt hęredi/
tas eius/ niſi eccleſia eius? Multi inquit fi
lij deſertę magis q̄ eius quę habet virum:
Synagogā ſcilicet iudęorum volens intel
ligi virum habentē: quoniam accęperat le
gem. Hinc iam poteſt dijudicari quod dici/
mus. Comparent iſti multitudinē ſuam in
afris vel in africa conſtitutā/cum multitu/
dine iudęorū ꝑ omnes terras quacūq₃ di/

ſperſi ſunt: τ videant ꝙ ſint in illorũ com/
paratione pauciſſimi. Quomodo ergo de
ſe dictum aſſignabunt: Multi filij deſer/
tę magis ꝙ eius quę habet viruz? Rurſus
comparẽt multitudinẽ chriſtianorum per
omnes gentes quibus nõ cõmunicant: et
videãt ꝙ pauci ſint in comparatione om/
nes iudęi: et tandem aliquãdo intelligant
in eccleſia catholica toto orbe diffuſa / iſtã
ꝓphetiam eſſe completam: Multi filij de/
ſertę magis ꝙ eius quę habet virum. Sed
cui habenti virum hęc deſerta pręlata fue/
rit in multitudine filiorũ / ſit obſcurũ / ſit in
ęnigmate: hanc tamen eſſe eccleſiã chriſti/
de qua dictũ eſt: Multi filij deſertę: quiſq̃s
contradicit: nõ mihi / ſed apoſtolo contradi
cit. Unde autẽ multos filios eſſet habitu/
ra / ꝯſequẽter adiungit τ ait: Dixit eñ dñs:
Eſaie.54.a. Dilata locũ tabernaculi tui et aularum tu/
arum ſige: noli parcere: longos fac funicu/
los tuos: et clauos tuos confirma. Adhuc
in dextram et ſiniſtram extende: et ſemen
tuum gentes poſſidebit: et ciuitates deſer
tas inhabitabis. Ne timeas / quoniã pręua/
lebis: neq̃ verearis q̃ deteſtabilis fue/
ris. Confuſionẽ ęternã obliuiſceris: igno/
minię viduitatĩ tuę non eris memor: quo/
niam ego dominus qui facio te: dñs nomẽ
illi: τ qui liberauit te / domin⁹ iſrael vniuer/
ſę terrę vocabit. Ecce quouſq̃ iuſſa eſt ex/
tendere funiculos / donec deus eius iſrael
vniuerſę terrę vocetur. De illa quippe τ ei
Eſaie.62.a. dicit alio loco ꝑ eundẽ ꝓphetam: Propter
ſion nõ tacebo / τ ꝓpter hieruſalẽ non quie/
ſcã / donec ꝓdeat ſicut lux iuſticia mea: ſal/
uatio aũt mea ſicut facula ardebit: τ vide/
bunt oẽs gentes iuſticiã tuã / τ reges hono
rẽ tuũ: et vocabit te noĩe tuo nouo qđ dñs
vocauit illud: τ eris corona pulchritudinis
in conſpectu dñi / τ diadema regni in manu
dei tui: et iam non vocaberis derelicta: et
terra tua nõ vocabitur deſerta: Tu eñ vo/
caberis voluntas mea: et terra tua orbis
terrarũ. Quid dici adhuc manifeſtius exi/
gendum eſt? Ecce ex vno ꝓpheta ꝙ multa /
ꝙ clara: et tamẽ reſiſtitur et contradicitur:
non cuiq̃ homini / ſed ſpiritui dei / et euidẽ
tiſſimę veritati: Et tamẽ ab eis qui nomi/
ne chriſtiano gloriari volunt / glorię chriſti
ipſius inuidetur: ne iſta quę tãto ante de il
lo pręnunciata ſunt / credãtur impleri: cum
iam nõ pręnũciantur / ſed oſtẽdunt / vident /
tenent. Iã xo ſi de omnib⁹ ꝓphetis eccłię
ſignatę / quã ſicut legim⁹ / cernim⁹ / teſtimo/
nia colligere in hãc ep̃ſam velim: vereor ne
ipſe videar iudicare pauca eſſe ꝙ tã multa
ſũt: vt ex iſto ſolo eſaia ſi omnia cõgregare
vellẽ / modũ debiti ſermonis excederẽ.

Idem etiã probat ex pſalterio:
Am ergo pauca de (Capi.VIII.
I pſalmis audiam⁹ / tanto ante can/
tata: τ nunc iã compleri cũ magno
gaudio videamus. Et pri⁹ illud ipſũ quod
petilianus in epiſtola ſua / quo ore poſue/
rit neſcio / audiant et iudicent: Dominus Pſ.2.
dixit ad me: filius meus es tu: ego hodie
genui te. Poſtula a me: et dabo tibi gẽtes
hereditatem tuam: et poſſeſſionem tuam
fines terrę. Quis enĩ chriſtianus vnq̃ du/
bitauit hoc de chriſto eſſe prędictũ: aut hãc
hereditatem aliud ꝙ eccleſiam eſſe intelle/
xit? Et quia bonos et malos intra eadem
retia ſacramentorũ erat habitura: Reges
eos inquit in virga ferrea: tanq̃ vas figu/
li conteres eos. Eadem quippe firma τ in/
flexibili iuſticia boni reguntur / mali conte/
runtur. Quis tam decius et abſurdus eſt
a diuinis eloquijs / qui nõ ipſum euangeli/
um recognoſcat / cũ cantatur ille pſalmus
vbi ſcriptum eſt: Foderunt manus meas τ Pſ.21.
pedes meos: dinumerauerunt omnia oſſa
mea: Ipſi vero conſiderauerũt τ conſpexe
runt me: diuiſerunt ſibi veſtimenta mea: τ
ſuper veſtimentũ meum miſerunt ſortem?
Quando etiam cuz hoc factũ euangeliſta Matth.27.e.
narraret / hui⁹ teſtimonij memor fuit. Quid Joh.19.c.
autem huius crucis precio / quid tantę cel/
ſitudinis / tantę humilitati / quid illo inno/
centiſſimo et diuino ſanguine comparatũ
eſt / niſi quod illic in conſequentibus dicit:
Cõmemorabunt τ conuertent ad dominũ
vniuerſi fines terrę: Et adorabũt in cõſpe/
ctu eius / vniuerſę patrię gentiũ: Qñ dñi
eſt regnũ: et ipſe dominabit gentiũ? Non/
ne apoſtolus de ꝑdicatoribus noui teſta/ Roman.10.d.
menti dictũ expoſuit quod ſcriptũ eſt: In Pſ.18.
omnẽ terram exiuit ſonus eorum: et in fi/
nes orbis terrę verba eorum? De quo alio
niſi de chriſto intelligit: Deus deorũ dñs Pſ.49.
locutus eſt: τ vocauit terrã / A ſolis ortu vſ
q̃ ad occaſuz: ex ſion ſpecies decoris eius?
Cuius niſi chriſti vox eſt: Dormiui contur/ Pſ.56.
batus? Et vnde conturbat⁹ / ſequit τ dicit:
Filij hominũ dentes eorũ arma et ſagittę:

⁊ lingua eorum machera acuta. Quorum/
Luce.23.c. niſi eorum qui clamauerūt: Crucifige/crucifi/
ge? Et quid hoc totū: cui bono/cui lucro?
Ps.56. Audi quid ſequat: Exaltare ſup cęlos de/
us: ⁊ ſup omnē terram gloria tua. Ecce ha
bes chriſtum in paſſione dormiſſe/et reſur/
rectione ſuper cęlos aſcendiſſe. Et vbi glo/
ria eius ſuper omnē terram: niſi quia eccle/
B ſia eius per omnē terram? In his duabus
ſententijs breuiſſimis/vos heretici totum
quod inter nos agitur interrogo. Exaltare
inquit ſup cęlos deus/et ſup omnē terram
gloria tua: Cur dominū chriſtū exaltatum
ſuper cęlos prędicatis: et eius glorię ſuper
omnē terram non cōmunicatis? Pſalmus
ſeptuageſimusprimus in ſalomonē titula/
tur: Sed quia ita dicta ſunt quę in illuz re/
gem temporalē/et poſtea grauiter peccan/
tem conuenire nō poſſūt: etiam contra ip/
ſos iudęos de chriſto eē prędicta inuictiſſi/
me defendunt. Nullus autem hoc chriſtia/
nus negat. Talia em̄ dicta ſunt/de quibus
dubitari non poſſit ꝙ ad chriſtum pertine/
ant. Ibi enim dicuntur hęc/ vbi agnoſca/
tur eccleſia toto orbe diffuſa/omnibus eti/
Ps.71. am regibus chriſto ſubiugati: Et domina/
bit inquit a mari vſq₃ ad mare: et a flumi/
ne vſq₃ ad terminos orbis terrę. A flumi/
ne vtiq₃ vbi eum ſpūſſanctus i colūbę ſpę/
cie/⁊ vox de cęlo manifeſtauit. Deinde ſe/
quitur: Coram illo decidēt ęthiopes: ⁊ ini/
mici eius terrā lingēt. Reges tharſis et in/
ſulę munera offerent: reges arabū et ſaba
dona adducēt: Et adorabunt eū oēs re/
ges terrę: omnes gentes ſeruiēt ei. Et pau
lopoſt: Et benedicent in eo omnes tribus
terrę: omnes gentes magnificabūt eū. Be
nedictus dominꝰ deus iſrael/ qui fecit mi/
rabilia ſolus. Et benedictū nomen glorię
eius in ęternū ⁊ in ſęculum ſęculi: Et reple/
bitur gloria eius omnis terra: fiat fiat. Ite
nunc donatiſtę et clamate/ non fiat/nō fi/
at. Vicit vos verbum dei dicens: fiat fiat.
Ecce manifeſta ē in pſalmis eccl'ia toto or/
be diffuſa: ſuper quam requieſcit gloria re/
gis eius. Unde et ipſa regina eſt ſponſa
eius/de qua ei dicit in quadrageſimoquar
Ps.44. to pſalmo: Aſtitit regina a dextris tuis/in
veſtitu deaurato/circumamicta varietate.
Et ad eamipſam exhortandā continuo di/
uinus ſermo dirigitur: Audi filia et vide/⁊
inclina aurem tuam: et obliuiſcere popu/
lum tuum ⁊ domū patris tui: Quoniā cō/
cupiuit rex ſpeciem tuā: quia ipſe eſt deus
tuus. Attendite vnde cęperit alloqui ſpō/
ſam chriſti diuina ꝓphetia: Audi inquit fi/
lia et vide. Vos aūt nec audire vultis hęc
prędicta/nec videre completa: ⁊ tamē ⁊ au/
diſtis et vidiſtis inuiti. Audite ergo q̄d pau/
lopoſt ei dicit: Audite hoc ex pagina diui/
na quomodo pręnunciet: ⁊ videte in omni
terra quō compleat. Pro patribꝰ tuis inq̄t
nati ſunt tibi filij: ꝯſtitues eos ꝓncipes ſu/
per omnē terram. Et multa pręteream de
hac re teſtimonia ſcripturarū: norūt qui le
gunt/⁊ ego noui: ſed onerare epiſtolā nolo
cui reſponderi flagito.

Quō neceſſarium ſit impleri ſcri pturas/nō obſtantibus humane voluntatis arbitrio: Ca.ix.

Quid ad hęc dicturi ſunt quę cōme A
morauí ex lege ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis
de chriſti eccleſia/q̄ toto orbe diffū
ditur: cui malūt repugnare peruerſi q̄ cōmu
nicare correcti? Quid inquā dicturi ſunt:
vtrū hęc falſa eſſe/an obſcura? Sed falſa eē
nō audent dicere: Premūtur em̄ mole tan
tę auctoritatis. Hęc ergo cū vera eſſe fate/
antur/impleri nō poſſe contendunt: quaſi
aliud ſit prophetiam crimine falſitatis ar/
guere/q̄ dicere quę pręnūciauit non poſſe
compleri. Hoc eſt em̄ dicere: non eſſe ꝓphe/
tiam/ſed potius pſeudo ꝓphetiam. Et cuz
quęſieris ab eis/cur hec impleri nō poſſint?
Reſpondēt/quia homines nolunt: Cū ar/
bitrio quippe inquiunt libero homo crea/
tus eſt: et ſi vult credit in chriſtum: ſi non
vult/non credit. Si vult/ perſeuerat in eo
quod credit: ſi non vult/non perſeuerat: et
ideo cum cępiſſet p orbem terrarū creſcere
eccleſia/noluerunt homines pſeuerare: et
defecit ex omnibus gētibus chriſtiana reli
gio/excępta parte donati. Quaſi vero ne/
ſcierit ſpūs dei futuras hoim voluntates.
Quis hoc inſaniſſimus dixerit? Cur ergo
non hoc potius pręnūciauit/quod de vo/
luntatibꝰ hominū ſciebat futurū? Hoc em̄
mō quo iſti putāt hęc eſſe ꝑdicta/ quiſquis
voluerit pōt eſſe ꝓpheta: vt cum ea q̄ ꝑdi/
xerit impleta nō fuerint/reſpondeat: hoīes
noluerunt: Libero enim arbitrio chriſtiani
ſunt. Hoc mō poterat aliq̄s ꝓphetare chri/
ſtum nō in cruce paſſuruum/ſed gladio mo/
riturū: vt cū aliter factū eſſet/reſponderet:

Quid ego feci? homies in libero arbitrio
conſtituti noluerunt ei facere quod ego p̄-
dixeram: et hoc fecerunt quod ipſi volue-
runt: Jam cui non occurrat q̄ multa iſto
modo poterant ꝓpheta ri/ vel etiā poſſunt
a quibuſlibet hominibus? Quis eñ dubi-
tauerit/ ꝙ iudas chriſtum ſi voluiſſet/ non
vtiq̄ tradidiſſet: et petrus ſi voluiſſet/ ter
dominū nō negaſſet? Sed ideo fuit de iſtis
certa pręd iciio: quia et deus etiā futuras
B pręuidet voluntates. Verūtamē q̄q̄ hęc
et tardis cordibus pateant: audiam⁹ hinc
et ipſius verbi vocem ore ꝓprię carnis ex-
preſſam. Certe cum poſt reſurrectionē pręs
Luc.24.f. beret ſe etiam contrectandū atq̄ palpan-
dum manibus dubitantiū diſcipulorū: et
cum accępiſſet coram illis et manducaſſet
quod ei porrexerant/ dixit eis: Iſti ſūt ſer-
mones quos locut⁹ ſum ad vos/ cū adhuc
eſſem vobiſcū: quia oportebat adimpleri
omnia ſcripta in lege moyſi/ ⁊ ꝓphetis ⁊ pſal
mis de me. De quo autē/ niſi de illo ſcripta
ſunt/ quę nos quoq̄ cōmemorauim⁹ ex le-
ge ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis/ ſicut ꝑ ſingula de-
Joh.14.a. monſtraui? Cū ergo ipſe dicat qui veritas
Luc.24.g. eſt: Oportebat adimpleri omnia: quomō
iſti negant/ niſi qi veritati inimici ſunt? Si
aūt obſcura eſſe adhuc dicūt: ⁊ hinc ipſum
caput audiamus veriſſimū demonſtratorē
corporis ſui. Cū eñ dixiſſet/ quia oporte-
bat adimpleri oīa ſcripta in lege ⁊ ꝓphe-
tis ⁊ pſalmis de me: tanq̄ quęrerem⁹ verū
in eo quod dixit de me/ illic intelligenda eſ
Gen.2.d. ſet eccleſia/ ꝓpter id quod ſcriptū eſt: Erūt
duo in carne vna: vt nō ſolū de capite/ ve-
rumetiā de corpe certa diuina oracula te-
Luc.24.g. neremus: ſequit̃ euangeliſta ⁊ dicit: Tunc
aperuit illis ſenſum vt intelligerēt ſcriptu-
ras/ et dixit iis: Quoniā ſic ſcriptū eſt: et ſic
oportebat chriſtū pati: et reſurgere a mor-
tuis tertia die. Hic ipſū caput oſtendit̃: qō
etiā ſe manib⁹ diſcipuloꝝ prębuit ↄtrectan
dum. Vide quemadmodū de corpe adiun
gat/ quod ē eccleſia: vt nos nec in ſpōſo nec
in ſponſa errare permittat. Et pręd icari in-
quit in nomine ei⁹ pęnitentiā ⁊ remiſſionē
peccatorū ꝑ omnes gentes/ incipientibus
ab hieruſalem. Quid hac voce veraci⁹/ q̄d
diuinius/ quid manifeſtius? Me piget eā
cōmendare verbis meis: ⁊ hęreticos nō pu
det eā oppugnare verbis ſuis. Dicāt ea te-
ſtimonia quę poſui de lege ⁊ ꝓphetis ⁊ pſal-
mis obſcura eſſe et figurate dicta/ etiā ali-
ter poſſe intelligi: q̄q̄ et i eis ęgerim quā-
tum potui/ vt nec audeant dicere. Sed ec-
ce dicāt: Nūquid et hoc obſcure dictū/ aut Obiectio
ęnigmatis velamento adumbratū eſt/ qō
ipſe chriſt⁹ dixit: Quia ſic ſcriptū eſt: et ſic
oportebat chriſtum pati/ ⁊ reſurgere tertia
die: ⁊ p̄dicari in nomine eius pęnitentiā et
remiſſionē peccatorū ꝑ omnes gentes/ in-
cipiētibus ab hieruſalem? Si obſcurū eſt: Solutio
Dormiui cōturbatus: nūquid obſcurū eſt: Pſ.56.
quia oportebat chriſtum pati? Si obſcurū
eſt: Exaltare ſup cęlos de⁹: nunquid obſcu Pſ.107.
rū eſt: et reſurgere tertia die? Si obſcurū ē:
Sup oēm terrā gloria tua: nunq̄d obſcurū Pſ.56.
eſt: ⁊ pręd icari in nomine ei⁹ pęnitentiā et
remiſſionē peccatorū ꝑ omnes gentes? Si
obſcurū eſt: Deus deorū domin⁹ locut⁹ eſt/ Pſ.49.
et vocauit terram/ a ſolis ortu vſq̄ ad oc-
caſū: nūquid obſcurū eſt: ⁊ p̄dicari i nomi-
ne eius pęnitentiā et remiſſionē peccato-
rum ꝑ omnes gentes? Sic eñ terra voca-
ta eſt a ſolis ortu vſq̄ ad occaſum/ quēad-
modū ipſe ait: Nō veni vocare iuſtos/ ſed Matth.9.b.
peccatores in pęnitentiā. Si obſcuruz eſt:
Ex ſion ſpecies decoris ei⁹: nūquid obſcu- Pſ.49.
rum eſt: incipientibus ab hieruſalē? Ipſa ē
eñ ſion q̄ hieruſalem. Sed quid ad me? Di
cant ea quę poſui de lege et ꝓphetis et pſal
mis: nō ꝑtinere ad hęc verba dñi quę i euā
gelio legūtur. Nō curo/ nō reſiſto. Certe ta
men niſi in lege et ꝓphetis et pſalmis hoc
pręd ictum eſſet/ ſiue in eis teſtimonijs quę
ipſe adhibui/ ſiue in alijs: nequaq̄ dixiſſet
domin⁹: Oportet impleri omnia q̄ ſcripta Luc.24.g.
ſunt in lege moyſi/ ⁊ ꝓphetis et pſalmis de
me: Ac deinde aperto eorū ſenſu vt intelli
gerent ſcripturas: doceret ea ipſa quę de il
lo ſcripta ſunt in lege et ꝓphetis et pſalmis/
eo modo vt diceret: Quoniā ſic ſcriptum
eſt: Et ſic oportebat chriſtū pati ⁊ reſurge-
re tertia die: ⁊ p̄dicari in noīe ei⁹ pęnitētiā
⁊ remiſſionē peccatoꝝ ꝑ omnes gētes/ inci
piētib⁹ ab hieruſalē. Nō ego potuerim i le-
ge ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis hęc ſcripta cognoſce-
re? Ibi tñ hoc eſſe ſcriptū ille dicit qui veri
tas ē. Sed ⁊ ſi hęc ibi ſcripta eſſe nō diceret:
ꝓculdubio ſufficeret chriſtianis ꝙ chriſtus
ipſe dixiſſet: oportere pręd icari in nomine
ſuo pęnitentiā et remiſſionē peccatoꝝ per
omnes gētes/ incipiētib⁹ ab hieruſalē. Sz
dubitātes diſcipulos ſuos q̄uis ↄſpecto ⁊

cõtrectato ei⁹ corpe/ maiori documēto ſcp/
turarū voluit ꝯfirmare/ ꝙ ꝙ ſe ipſe viſibilē
atqꝫ palpabilē mortaliū ſēſib⁹ admouebat.

Quō a hieruſalē viſibili ciuitate eccleſia ceperit/ ⁊ in oēs gētes ꝑuenerit: narrať deniqꝫ pullulatio ei⁹ per ſingula: Ca.x.

A Eneamus ergo eccleſiā ex ore dñi
designatā/ vñ ceptura/ et quouſqꝫ
ꝑuētura eſſet: ceptura ſcꝫ ab hieru
ſalē/ ⁊ ꝑuentura in omnes gentes. Hic iam
quiſquis dixerit: hieruſalē nō illam viſibi/
lem ciuitatē intelligendā/ ſed figurate po/
ſitam: vt ſpiritaliter accipiať tota eccleſia
ęterna in cęlis/ et ex parte in terris peregri/
na: poteſt dicere etiā illud figurate dictū:
Luc.24.f. Quia oportebat chriſtū pati: et reſurgere
tertia die. Quod quiſquiſ dixerit/ nec quo/
quo modo chriſtianus habēdus eſt. Sicut
ergo illud ꝓprie poſitū eſt: ita ⁊ quod adiū
ctum eſt de omniū gentiū eccleſia incipien
te ab hieruſalē. Expoſuit eñ dñs hęc de ſe
dicta eſſe in lege et ꝓphetis et pſalmis: et
vtiqꝫ ipſa expoſitio non potuit eſſe figu/
rata/ alioquin non eſſet expoſitio. Deinde
cum hieruſalem figurate poſita et ſpirita/
liter intellecta/ vniuerſam eccleſiā ſignifi/
cet: quomō vniuerſa eccleſia icipit ab vni/
uerſa eccl'ia/ tanqꝫ hieruſalē incipiat ab hie
ruſalē? Manifeſtū ē ergo ꝓprie poſitū de il
la ciuitate/ vñ etiā cępiſſe ꝓbatur eccleſia:
etiam atqꝫ etiam ipſo manifeſtāte: et nul/
lam inſidiarū latebram calliditati hereticę
relinquente. Sic eñ ſequiť ⁊ dicit: Et vos
horum teſtes: et ego mittā ꝓmiſſionē me/
am ſuper vos: Vos autē ſedete in ciuita/
te quoaduſqꝫ induamini ꝟtute ex alto. In
qua vtiqꝫ ciuitate ſedere eos iuſſit quoad/
uſqꝫ induerenť virtute ex alto: id ē ſpūſan/
cto: quem ſe miſſurū eſſe ꝓmiſerat: ab ea cę
pturam prędixit eccleſiā. Si autē non eam
putant eſſe hieruſalē/ audiant quod ſequi/
tur: Perduxit autē illos vſqꝫ bethaniā: et
leuauit manus ſuas/ et benedixit illos. Et
factum eſt cum benedixiſſet illos: diſceſſit
ab eis: Et ipſi reuerſi ſunt cū gaudio ma/
gno in hieruſalem: et fuerunt ſemp in tem/
plo laudantes deū. Ecce vbi oſtenditur il/
la ciuitas in q̄ eos ſedere iuſſit/ donec indu
erentur virtute ex alto. Et hic quidē quot
diebus cum eis fuerit/ poſtqꝫ ſe viuū poſt
paſſionē ſuā oculis eoꝝ ⁊ manib⁹ eorū de/
monſtrauit/ prętermiſſum eſt: Nō autē ta/
cetur in actibus apoſtolorū: vbi rurſus ea/
dem manifeſtatione verborū dominicorū
futura ꝑ orbem terraruꝫ pręnunciať eccle/
ſia: Vbi nullus omnino dubitare ꝑmittať/
niſi ꝗ de ſctāꝝ ſcpturarū fide dubitat illā
eē hieruſalē viſibilē ciuitatē/ vñ cępit eccl'ia
poſt dñi noſtri ieſu chriſti reſurrectionem
et aſcenſionem. Nec aliud eū voluiſſe oſtē/
dere/ niſi hui⁹ terrę loca vnde illi daret ini/
tium: et quomodo eā per cuncta inde dif/
funderet. Sic eñ ſcriptū eſt in actibus apo
ſtoloꝝ: Primū quidē ſermonē feci de omi/ Act.1.a.
bus o theophile/ ꝗ cępit ieſus facere ⁊ do/
cere vſqꝫ in diē quo apl'os elegit ꝑ ſpiritū/
ſanctū: mandans eis ꝑdicare euangeliū: ꝗ/
bus et manifeſtauit ſeipſum poſt paſſionē
ſuā in multis ſignis/ per dies quadraginta
apparens eis/ et diſputās de regno dei. Et
cum conuerſaretur cum eis: pręcepit eis ne
diſcederent ab hieroſolymis/ ſed expecta/
rent promiſſionē eius: quā audiſtis inquit
ex ore meo: Quia iohannes quidē bapti/
ʒauit aqua: vos autem baptiʒabimini ſpi/
ritu ſancto: quē et accepturi eſtis non poſt
multos hos dies. At illi cōuenientes inter/
rogabant eū/ dicentes: Dñe/ ſi in tempore
hoc reſtitues regnū iſrael? Quibus reſpō/
dēs dixit: Nō eſt veſtrū ſcire tēpora vľ mo
menta quę pater poſuit in ſua poteſtate: ſ
accipietis virtutē ſpūſſancti ſuꝑuenientē i
vos: Et eritis mihi teſtes in hieruſalē/ ⁊ in
tota iudęa ⁊ ſamaria/ et vſqꝫ in totā terrā.
Ecce ⁊ hic manifeſtatū eſt vnde cęptura/ ⁊
quouſqꝫ eſſet peruētura eccleſia. Quid ad B
hęc dicūt qui chriſtianos ſe ſuꝑbiſſime di/
cunt: ⁊ chriſto apertiſſime contradicūt? Nos
hanc eccleſiaꝫ tenemus: contra iſtas diui/
nas voces nullas humanas criminatiōes
admittimus. Mouet eñ nos plurimū/ qđ
dñs noſter ait: cui non credere/ ſacrilegū et
impiū eſt/ nouiſſimis ꝟbis ſuis ꝗ habuit in
terra: hęc primitiuę eccl'ię documēta ſalu/
bria et nouiſſima dereliq̄t. His eñ dictis
mox aſcendit in cęlū: pręmunire voluit au/
res noſtras aduerſus eos quos procedēti/
bus temporibus exurrecturos eſſe prędixe
rat/ ⁊ dicturos: Ecce hic chriſtus/ ecce illic. Matth.24.c.
Quibus ne crederem⁹ admonuit. Nec vl/
la nobis excuſatio eſt ſi crediderim⁹ contra
vocē paſtoris noſtri/ tā clarā/ tā apertā/ tā
manifeſtā: vt nemo vel obtuſus et tardus

corde poſſet dicere:non intellexi. Quis em̄
Luce.24.f. non intelligat: Sic oportebat chriſtū pati/
et reſurgere tertia die/ et p̄dicari ī nomine ei⁹
penitentiā et remiſſionē peccatorꝝ in omēs
gentes/incipiētibus ab hieruſalem? Quis
Act.1.a. nō intelligat: Eritis mihi teſtes in hieruſa/
lem/ et in tota iudea et ſamaria/ et vſqꝫ in to/
tam terram? His dictis/eleuatus eſt:et nu/
bes ſuſcepit eū: et viderunt eū euntē in ce/
lum. Quid hoc eſt rogo/cum verba nouiſſi
ma hominis morientis audiuntur ituri ad
inferos:nemo eū dicit eſſe mentitū: et impi/
us iudicatur heres qui forte illa cōtempſe/
rit? Quomodo ergo effugiemus iram dei ſi
vel nō credentes vel contēnentes repuleri/
mus verba nouiſſima/ et vnici filij dei/ et do/
mini noſtri ac ſaluatoris/ et ituri in celū/ et in/
de proſpecturi? Quis ea negligat:quis ob/
ſeruet: et indeventuri/ vt de omnib⁹ iudicet?
Habeo manifeſtiſſimā vocem paſtoris mei
cōmendātis mihi. et ſine vllis ambagib⁹ ex/
primētis eccleſiaꝫ:mihi imputabo ſi ab ei⁹
grege/qđ eſt ipſa eccleſia per v̾ba hominū
ſeduci atqꝫ aberrare voluero:cū me preſer/
Joh.10.c. tim admonuerit dicēs: Que ſūt oues mee/
vocē meam audiūt et ſequunt̄ me. Ecce vox
ei⁹ clara et aperta/ac audita: Qui eū nō ſe/
quitur/quomō ſe ouem ei⁹ dicere audebit?
Nemo mihi dicat: O q̄d dixit donat⁹: aut
quid dixit parmenianus/aut pontius: aut
quilibet illorꝫ: Quia nec catholicis epiſco/
pis cōſentiendū eſt/ ſicubi forte falluntur:
vt contra canonicas dei ſcripturas aliquid
ſentiāt. Sed ſi cuſtodito vnitatis et charita/
tis vinculo in hoc incidūt:fiet ī eis qđ apo
Phil.3.c. ſtol⁹ ait: Et ſi q̄d aliter ſapitis/ hoc quoqꝫ
deus vobis reuelauit. Jam v̾o iſte diuine
voces de vniuerſa eccl'ia/ita manifeſte ſūt:
vt contra eas niſi heretici animoſa peruer/
ſitate et ceco furore latrare nō poſſint. Sed
predictā demonſtrauim⁹ eccleſiam in v̾bo
dei ſponſo eius/ ſiue per legem et p̄phetas et
pſalmos/ſiue per os p̄prium ab hieruſalē
cepturā: et peruenturā vſqꝫ ad terminos or/
bis terre. Quomodo autem ceperit ab hie/
ruſalem et in omnes gentes inde diffuſa fru
ctificet: in eodem v̾bo dei etiā per apoſto/
los demonſtrat̄:ſicut ſcriptū eſt in actibus
apoſtolorū/qđ iā cōmemoraui dixiſſe do/
Act.1.a. minū: Eritis mihi teſtes in hieruſalem et in
tota iudea et ſamaria/ et vſqꝫ in totam ter/
ram. Deinde ſequitur: Hec cum dixiſſet/vi/
dētibus illis eleuatus eſt: et nubes ſuſcepit
eū ab oculis eorum. Et cū intuerent̄ in ce/
lum euntē illum:ecce duo viri aſtiterūt illiſ
in veſte candida/qui et dixerūt: Viri galilei
q̄d ſtatis aſpicientes in celum? Jſte ieſus
qui aſſumptus eſt a vobis in celū ſic veni/
et quemadmodum vidiſtis eum euntem in
celum. Tunc reuerſi ſunt in hieruſalē a mō/
te qui vocatur †eleon/qui eſt iuxta hieroſo/ Al.† oliueti
lymam ſabbati habens iter. Et cum intro/
iſſent/aſcēderūt in ſuperiora/vbi erāt inha/
bitantes:petrus et iohannes/iacobus et an
dreas/philippus et thomas/ bartholome/
us et mattheus/iacobus alphei et ſimon ze/
lotes et iudas iacobi. Hi omnes erant aſſer/
uientes vnanimes orationi cum mulieri/
bus et maria/que fuit mater ieſu/ et fratrib⁹
eius. Jn his autē diebus ſurgens petrus
in medio diſcipulorum/dixit: Erat aūt tur/
ba hominū circiter centum viginti. Deinde
narratur petro faciente ſermonem: quēad/
modum matthias in locum iude tradito/
ris domini ſubrogatus ſit. Et poſt ei⁹ ordi/ C
nationem ſequitur ſcriptura dicens: Et cū Act.2.a.
cōplerentur dies pentecoſtes/erant omnes
ſimul in eodem loco:et factus eſt repēte de
celo ſonus/ velut decurrentis ſpiritus ve/
hementis: et repleuit totam domū vbi erāt
ſedentes: et viſe ſunt illis diſtribute lingue
velut ignis:conſedit autē ſup vnūquemqꝫ
eorum et repleti ſunt omnes ſpirituſancto
et ceperunt loqui varijs linguis p̄ut ſpiri/
tuſſanctus dabat †pronūciare illis. Erāt au Al.†eloqui.
tem inhabitantes hieruſalem viri religioſi
iudei/ex omni gente que eſt ſub celo. Cūqꝫ
facta eſſet hec vox/ꝯuenit multitudo ac mē/
te cōfuſa eſt:quia audiebat vnuſquiſqꝫ eo/
rum ſua lingua loquētes eos. Stupebant
autem et mirabantur adinuicem dicentes:
Nōne omnes iſti qui loquunt̄ galilei ſūt?
Et quomodo nos audiuimus vnuſquiſqꝫ
†p̄priam linguaꝫ in qua nati ſumus? Par/ Al.noſtram
thi et medi et elamite:et qui inhabitant me/
ſopotamiā iudei et cappadociā/pōtū et aſi/
am/phrygiam et pamphiliā/egyptū et par/
tes libye/ que ſunt ad cyrenen et qui adue/
nerāt romani/iudei q̄ꝫ et aduene,cretēſes et
arabes audiebant loquētes illos ſuis lin/
guis magnalia dei. Stupebāt autē et heſi/
tabant adinuicē dicentes: Quid nam vult
hoc eſſe? Alij vero irridebant eos dicentes:
quia muſto pleni ſunt iſti. Stans vero pe/
trus cum vndecim diſcipulis/eleuauit vo/
cem ſuam et locutus eſt dicens: Viri iudei
et vniuerſi qui habitatis hieruſalem: Hoc
vobis notū ſit: et cetera q̄b⁹ eos exhortabat̄
ad fidem. Que cum terminaſſet/ ſequit̄ ſcri
ptura ita narrans: His igitur auditis/com Act.2.f.

puncti ſunt corde/dicentes ad petrum ⁊ ad
ap̃los: Quid faciemus viri fratres/oſtẽdite
nobis? Petrus autem dixit ad eos: Peni/
tentiam agite/ ⁊ baptiçetur vnuſquiſ꜄ ve/
ſtrum in nomine ieſu chriſti in remiſſionem
peccatorum/ ⁊ accipietis gratiam ſpũſſan/
cti. Vobis eſt eñ ꝓmiſſio et filijs veſtris: ⁊
omnibus qui longe ſũt quoſcũ꜄ aduoca/
uerit domin⁹ deus noſter. Et alijs quidem
verbis plurimis teſtificabatur eis dicens:
Saluamini a generatiõe praua hac. Illi ỽo
recepto verbo hoc/crediderunt ⁊ baptiçati
ſunt: Et adiectę ſũt in illa die animę circiter
D tria milia. Ecce quẽadmodum cęptũ eſt ab
hieruſalem/inde itura eccleſia per omẽs lin
guas: qđ etiã ꝓſignatũ eſt in eis qui ibidez
conſtituti accepto ſpũſancto linguis om/
nibus ſunt locuti. Iã per alias gẽtes quẽ/
admodũ ierit/qđ etiã ipſe petrus ꝓdixerat/
vbi ait: Vobis eſt promiſſio ⁊ filijs veſtris:
et omnibus qui longe ſunt quoſcũ꜄ aduo/
cauerit dominus deus noſter/deinceps vi/
deamus. Narrant eñ cõſequẽter ea ꝗ tunc
geſta ſunt hieroſolymis vſ꜄ ad paſſionem
Act.8.a. ſtephani diaconi: Ubi etiã ſaul⁹ cõmemo/
Al.nec ratur conſentiẽs† occiſioni eius. Qua com/
pleta/ita deinde narratur: Facta eſt autem
in illa die perſecutio magna in eccleſia quę
erat hieroſolymis: omneſ꜄ diſperſi ſunt in
regionib⁹ iudę et ſamarię: exceptis apoſto/
lis/qui remanſerunt hieroſolymis. Uidete
quemadmodũ deinceps impleat qđ ꝑ or/
Act.1.a. dinez domin⁹ dixerat: Eritis mihi teſtes in
hieruſalem ⁊ in tota iudęa ⁊ ſamaria/ ⁊ vſ꜄
in totam terram. Iam in hieruſalem factuz
erat/ſequebat in iudęa et ſamaria: propter
qđ illi diſperſi ſunt in regionibus iudeę et
ſamarię. Hoc eñ de illiſ mox dicitur. At illi
qui diſperſi erant tranſeuntes per ciuitateſ
et caſtella/euãgeliçabant verbũ dñi. Quia
vero ierant ⁊ apoſtoli/audito qđ recępiſſet
ſamaria verbum dei: quãdo per impoſitio/
nẽ manus eorum accęperunt ſpm̃ſanctum:
Act.8.c. ita dicitur de petro et iohanne: Petrus au/
tem ⁊ iohannes teſtificati verbum dñi/redi
bant hieroſolymaz: multiſ꜄ viris ſamari/
tanorum euangeliçabant tranſeũtes. De/
inde narratur de illo eunucho qui rediens
ab hieroſolymis/a philippo baptiçatus eſt:
et de ipſo philippo dicit: Angelus autẽ do/
mini rapuit philippum ab eo/ ⁊ amplı⁹ non
vidit eũ eunuchus: Ibat aũt via ſua gau/
dens. Philipp⁹ autẽ inuẽtus ẽ inueniſſe in
açotũ. Vñ reuertẽs euãgeliçabat ꝑ oẽs ci/
uitates vſ꜄ dũ veniret in cęſareã. Sic ergo

inuenit ⁊ ꝑ iudeę ⁊ ꝑ ſamarię ciuitates ꝑdi/
catũ euangeliũ. Reſtabat ꝗ vt ꝑdicaret ex
ordine etiã ꝑ oẽs gẽtes/ſicut dñs dixerat/
vſ꜄ in totã terrã. Uocat ergo ſaulus de cę Act.9.
lo: fit ex ꝑſecutore prędicator: ⁊ dicit de illo
dñs ad ananiã: Uade: qm̃ vas electionis
eſt mihi: vt portet nomẽ meũ corã gentib⁹
⁊ regib⁹ ⁊ filijs iſrael magnificari. Ego eñ
mõſtrabo ei quãta patietur ꝓpter nomen
meũ. Iam ita꜄ tenemus eccleſiam in hie/
ruſalem/et per totã iudęam ⁊ ſamariã. Uñ
apertiſſime paulopoſt dicit: Eccleſię quidẽ
per totam iudęã et galilęam et ſamariã ha
bebant pacem/inſtructę ⁊ confirmatę in ti/
more dñi: ⁊ cõſolatione ſpirituſſancti reple E
bantur. Deinde paucis interpoſitis/venit Act.10.
ad eum locũ vbi cornelius centurio credi/
dit/et baptiçatus eſt cum ſuis/qui omnes
gentiles erãt inci rcũciſi. Quod anteq̃ fie/
ret petrus vidit in aſſumptione mentis cũ
oraret/cęlum apertum: ⁊ quattuor initijs li
gatũ vas quoddã tanq̃ lintheũ limpidũ:
in quo erat oẽ genus quadrupedũ ac fera/
rum et volucrũ cęli. Et facta eſt vox: Petre
ſurge/occide ⁊ manduca. Ait autez petrus:
Domine nũq̃ mãducaui omne comune et
immundũ. Et vox rurſus ad eũ: Quę deus
mundauit/tu cõmune ne dixeris. Q; autẽ
per hoc viſum gentes credituræ ſignificatę
ſint: nõ eſt opus vt conijciam⁹. Ipſe quip/
pe apoſtolus hoc exponit in illo vaſe ſibi
demõſtratũ. Cum eñ ingreſſus eſſet domũ
vbi erat cornelius/ ⁊ multi ꝯueniſſent/dixit
ad eos: Uos melius ſcitis quomõ abomi/
nandum ſit viro iudęo iungi/aut accedere
ad alienigenam: ſed mihi oſtẽdit deus nul/
lum cõmunẽ aut inquinatũ dicere hoĩem.
Ita expoſuit illã vocem quã de aĩalib⁹ in
illo lintheo demõſtratis audierat: Quę de/
us mũdauit/tu ne cõmunia dixeris. Iã cui
non appareat illo vaſe ſignificatum orbem
terrarum cum omnibus gentibus? Unde
etiam quattuor initijs erat alligatũ: ꝓpter
notiſſimas q̃ttuor partes/oriẽtẽ/ occidẽtẽ/
auſtrũ ⁊ aquilonẽ: quas ſępiſſime ſcriptura
cõmendat. Iam ỽo paulus miſſus ad gen/
tes/ꝗ loca circũierit diſſeminãs verbũ dei:
⁊ natas cõfirmãs ecclias/longũ ẽ cõmemo/
rare. Cui iudęi cũ reſtitiſſent antiochię/ipſe
⁊ barnabas dixerũt ad eos: Uobis oporte Act.13.f.
bat primũ loqui verbũ dei: ſed qm̃ repuli/
ſtis illud ⁊ indignos vos iudicaſtis vitę ęt/
na/ecce cõuertimur ad gentes. Sic eñ ꝓcę/
pit nobis dñs: Poſui te lumẽ gẽtib⁹ vt ſis Eſa.46.b.
in ſalutẽ vſ꜄ ad extre mũ terrę. Et ſeq̃t di/

ceno: Audiētes aūt gētes /pceperūt verbū
dei: et crediderūt quotq̄t erant deſtinati ad
vitā eternā. Ecce ⁊ hic cōmemoratū ē teſti/
moniū ex ꝓpha eſaia/ qđ ⁊ nos poſuimus:
F vt ſit ſalus vſq ad extremū terre. Ut q̄ nō
cōmemorē gētes/ q̄ poſt apl'oꝝ tpa credide/
rūt/ ⁊ acceſſerūt eccleſie: Jlle ipſe ſole q̄s in
ſanctis lr̄is in actib⁹ ⁊ epl'is apl'oꝝ ⁊ i apo/
calypſi iohānis inuenim⁹/ q̄s vtriq ample
ctimur: ⁊ quib⁹ vtriq ſubdimur: dicant iſti
nobis quēadmodū africana ſeditione peri/
erunt. Has eñ accepim⁹ nō ex cōcilijs cōtē/
dentiū epoꝝ: nō ex diſputatiōib⁹ nouitijs:
nō ex forenſib⁹/ vel municipalib⁹ geſtis: ſed
ex litteris ſctis canonicl'. Antiochena eccl'ia
Act.11.d. vbi primū appellati ſunt diſcipuli chriſtia/
ni: quomō potuit afroꝝ perire criminib⁹?
Quis tam vehemēs africus tā lōge potuit
ablatā ſpargere peſtilētiā: vbi nec noīa co/
rū per q̄s ortū eſt vel de quib⁹ ortū eſt hoc
malū/ nota eſſe potuerūt athenis/ iconio li/
ſtris? Quis deleuit eccl'ias aplico labore fū
datas? Jn extremis epl'e ad romanos dicit
Roma.15.d. idē apl's doctor gentiū: Audacius aūt ſcri/
pſi vobis ex parte/ tanq̄ cōmemorās vos:
reducēs ꝓpt gratiā q̄ data ē mihi a deo/ vt
miniſter ſim chriſti ieſu i gētib⁹/ ꝯſecrāſ euā
geliū dei: vt fiat oblatio gentiū acceptabi/
lis/ ſctificata in ſpūſctō. Habeo q̄ gloriaȝ in
chriſto ieſu ad deū. Nō eñ audeo quicq̄ eo
rum loqui quoꝝ non pfecerit chriſtus p me
in obedientiā gētiū verbo ⁊ ope in poteſta
te ſignoꝝ ⁊ ꝓdigiorū ⁊ in v̄tute ſpūſcti: ita
vt ego ab hierl'm ⁊ in circūitu vſq i illyricū
repleuerim euāgeliū chriſti. Querite dona/
tiſte/ ſi neſcitis: q̄rite ab hierl'm p terrena iti/
nera in circūitu vſq in illyricū quot māſio/
nes ſint/ ſi tot eccleſias cōputemus? Dicite
quēadmodū p africanas cōtētiones perire
potuerunt/ ad corinthios/ ad epheſios/ ad
philippēſes/ ad theſſalonicēſes/ ad coloſſen
ſes: Uos ſolas apl'i epl'as in lectione/ nos
aūt epiſtolas in lectione ac fide ⁊ ipſas ec/
cleſias in cōmunione retinemus. Jam vero
galathia non vna eccleſia eſt/ ſed in ea regi/
ones innumerabiles. Corinthios autē vi/
1.Cor.1.a. dete quēadmodū ſalutauerit: Paulus apo
ſtolus ieſu chriſti per voluntatē dei: ⁊ timo
theus frater eccleſie dei/ que eſt corinthi cū
ſanctis omnibus q̄ ſunt i vniuerſa achaia.
Quot putatl' eſſe eccleſias in vniuerſa acha
ia? Fortaſſe vbi achaia ſit/ neſcitis: ⁊ de tā
incognita ꝓuincia tāta cecitate iudicatis/
vt eā criminib⁹ afroꝝ periſſe dicatis. Non/
ne plena ſunt florētiſſimis eccleſijs oīa loca
1.Petri.1.a. q̄ petr⁹ noīauit: pont⁹/ galatia/ capadocia/
aſia/ bithynia? Quid iohānes quibus ſcri/ Apocal.1.c.
pſit ſmyrne/ pergami/ ſardis/ tiathyre/ phi/
ladelphie/ laodicie: q̄ ſunt eccleſie? Jaȝ eñ
epheſum cōmemorauimus. Dicat mihi ali
quis veſtrū/ vbi ſint/ q̄tuȝ ab inuicē diſtēt?
Fortaſſe modo id q̄ritis vel legēdo vel au/
diendo cognoſcere.

De pertinaci latratu hereticorū afrorum cōtra vniuerſalem eccleſiam: Capl'm. XI.

Cognoſcite ergo etiā q̄ lōge ab afri/ A
c ca remote ſint/ ⁊ dicite nobiſ cur eas
oīno vobis incognitas/ ⁊ in apoſto
licis litteris manifeſtas tā ſacrilega temeri
tate accuſetis: et tanta dementia criminib⁹
afroꝝ periſſe dicatis? Poſtremo quid de il
lis in ſanctis canonicis libris ſcriptum ſit
ſcio: quid de illis vos dicatis/ neſcio. Certe
ſicut nos eas legim⁹ eccleſias chriſti ex co/
dicibus quos ⁊ vos veneramini: ſic et vos
ex codicibus quos et nos veneramur quē/
admodū perierint legite nobis. An placet
vobis/ vt ꝯ eccleſias que membra ſūt vni⁹
eccleſie toto orbe diffuſe: quas nobis ſpūſ/
ſanctus per ſcripturas ſuas cōmendauit et
tradidit vndelibet prolata quelibet hoim
maledicta credam⁹? Hoc quidē vobis pla/
cet/ ſed nobis nō placet. Quibus aūt iuſti/
us placeat/ ⁊ vos videtis: ſed victi aioſitate
nō vultis vinci veritate. Ecce ſunt ſcriptu/
re dei. Ecce ſunt in eccleſia eccleſie/ ⁊ vniuer
ſali totius orbis noīe ⁊ noīatim deſignate
et expſſe. Quid maiores veſtri collegis ſu/
is obiecerint/ neſcierūt: q̄les ea cauſa iudi/
ces habuerit/ neſcierūt: quō ergo perierūt?
Ecce ſunt ſcripture quibus credo: Ecce ſūt
eccleſie quib⁹ cōmunico. Ubi tibi lego no/
mina earū/ ibi mihi lege crimina earum. Si B
autẽ aliud declamas vel recitas: nos poſt
vocem paſtoris noſtri per ora ꝓphetaruȝ/
per os ꝓprium/ per ora euāgeliſtarum no/
bis apertiſſime declaratam: voces veſtras
nō admittimus/ nō credim⁹/ non accipim⁹.
Que ſunt oues mee inquit paſtor celeſtis/ Joh.10.a.
vocem meā audiūt et ſequunt me. Uox ei⁹
de eccleſia non eſt obſcura: Quiſq̄s ab ei⁹
grege errare nō vult: hūc audiat/ hūc ſequa
tur. Fideliſſimus diſpēſator ei⁹ doctor gē/
tiū in fide ⁊ veritate: q2 ipſe in eo loq̄batur
hec dicit. Miror quod ſic tā cito trāſferimi/
ni ab eo qui vos vocauit in gratiā chriſti in Gal.1.a.
aliud euangelium: qđ nō eſt aliud niſi aliq̄
ſunt cōturbantes vos: ⁊ volētes cōuertere
euangeliū chriſti. Sed licet ſi nos aut ange
lus de celo vobis euāgeliçauerit p̄terq̄ qđ
euāgeliçauim⁹ vobis anathema ſit: Sicut

pręd xi mus/ ⁊ nūc iterū dico: Si qs vobis
euāgelizauerit p̄terq̄ qđ accepiſtis/anathe/
Luce.24.g. ma ſit. Euangelizata eſt nobis eccl'ia p totū
orbē terrarū futura: Hoc in lege et pphe/
tis ⁊ pſalmus eſſe p̄nunciatū/ipe dn̄s teſti/
ficatus eſt: q eam ceptura ab hierl'm ⁊ p om
Act'.1.a. nes gētes pmāſurā eſſe p̄dixit: teſtes ſibi fu
turos in hierl'm ⁊ in tota iudea ⁊ ſamaria/ ⁊
vſq͂ in totā terrā cū iā in celū aſcēderet prę/
nunciauit. Hęc v̄ba/facta ſecuta ſūt: Quō
ceptum ſit ab hieruſalē: ⁊ deinde pceſſum
in iudeā ⁊ ſamariā/et in totā terrā/ vbi ad/
huc creſcit eccl'ia donec vſq͂ in finē etiā reli/
quas gētes vbi adhuc nō eſt obtineat: ſcri/
pturis ſanctis teſtib⁹ cōſequēter oſtēditur:
quiſq͂s aliud euāgelizauerit anathema ſit.

Reſponſio ad donatiſtarū obiecta ex ſacris litteris: Ca. XII.

A Liud autē euāgelizat qui periſſe di
a cit de cetero mūdo eccl'iam: ⁊ in pte
donati in ſola africa remāſiſſe dicit:
Ergo anathema ſit. Aut legat mihi h̄ i ſcri/
pturis ſanctis/ ⁊ nō ſit anathema. Lego in/
Gen̄.5.c. quit: Nā enoch vn⁹ inter oēs hoies placuit
Gen̄.7.a. deo/ ⁊ trāſlatus eſt. Poſtea toto mūdo aq̄/
rum in vndatione deleto/ſolus noe cū con/
iuge et filijs et nuribus ſuis in arca meruit
Gen̄.19.c. liberari. Adiungunt etiam de loth/q ſolus
cū filiabus de ſodomis liberat⁹ ſit. De ipſo
q̄ abraam ⁊ iſaac ⁊ iacob/ q pauci fuerint
deo placentes/ceteri idolis dediti ⁊ demo/
3.Reg'.11. nibus. Poſtremo iā multiplicato populo
et.12. iſrael/iā tēporib⁹ regū in terra pmiſſionis/
quę futura oibus duodecim tribub⁹ diſtri/
buta cōmemorat/ decē trib⁹ diuiſas et tra/
ditas ſeruo ſalomonis: Duas aūt remāſiſ/
ſe filio ſalomonis ad regnū/qđ erat hierl'm.
Sic et nūc inquiunt totus mūdus apoſta/
tauit: nos aūt tanq̄ duę illę tribus in tem/
plo dei/hoc eſt in eccleſia pmanſim⁹. Dūm
etiā ieſum chriſtum cū plurimi ſequerent:
ſeptuagintaduob⁹ apoſtatātib⁹/ſoli cum il
B lo duodecim remanſerunt. His atq͂ hmōi
exēplis heretici ſuā paucitatē cōmēdare co
nant: ⁊ in ſanctis eccleſię multitudinē toto
orbe diffuſam/blaſphemare nō ceſſant. Sȝ
quęro ab eis/qđ abſit: ſi nollem credere ve/
ra eſſe iſta q̄ ab eis cōmemorant exēpla: vn̄
me cōuincerent? Nōne de ſcripturis ſanctꝪ
vbi legunt tanta manifeſtatiōe: vt quiſq͂s
illas litteras in fidē recepit/ nō poſſit niſi ⁊
iſta veriſſima cōfiteri? Porro ſi hęc exēpla
ideo cogerer credere vera eſſe: q2 ibi ſcripta
ſunt vbi non poſſum dicere falſa eſſe quę
ſcripta ſunt: cur nō ⁊ ipſi de eccleſia toto or
be diffuſa eiſdem ſcripturis credunt? Ecce
nos omia illa credimus: credāt ⁊ ipſi qđ ait
dn̄s: p̄dicari in noie ſuo penitentiā ⁊ remiſ/ Luce.24.g.
ſionem peccatoꝝ p oēs gētes/incipiētibus
ab hieruſalem. Credāt q aſcenſurus in ce/
lū nouiſſime dixit: Eritis mihi teſtes i hie/ Act'.1.a.
ruſalem/ ⁊ in tota iudea ⁊ ſamaria: ⁊ vſq͂ in
totā terrā: Et illa ⁊ iſta vera eſſe credant/ ⁊
nulla inter nos contentio remanebit: quia
nec illis veris iſta/nec iſtis veris illa impe/
diunt. Et iſta inquiunt credimus ⁊ cōpleta
eſſe cōfitemur: ſed poſtea orbis terrarū apo
ſtatauit/vt ſola remanſit donati cōmunio.
Hoc nobis legant/ſicut legūt de enoch/ de
noe ⁊ de abraā/iſaac ⁊ iacob: et de illis du/
abus tribubus/quę decē ſeparatis reliquę
facte ſunt: ⁊ de duodecim apl'is qui ceteris
apoſtatātib⁹ remāſerūt: ⁊ h̄ ſimilit' legant/ ⁊
nihil reſiſtimus. Si aūt nō ea de ſcripturis
ſanctis legūt/ſed ſuis contentiōibus pſua/
dere conant: credo illa quę in ſcripturis ſan
ctis legunt: nō credo iſta quę ab hereticis
vanis dicunt. Sed quia ſe duabus illis tri/
bubus/ q̄ cū ſalomonis filio remāſerūt cō/
parandos putant: legant/ et eos hoc legiſſe
penitebit. Sic em̄ cōmemorant in ſcripturꝪ
ipſi duo populi: Pars q̄ erat ad hieruſalē/
iuda nominat: illa vero alia quę cū ſeruo ſa
lomonis in ampliore numero ſegregata ē/
iſrael vocat. Legant quę dicant pphete de
vtriſq͂: quēadmodū peiorē dicāt iudam q̄
iſrael: Ita vt iuſtificatā dicāt auerſatricem Ezech.16.f.
iſrael peccatis p̄uaricatricis iuda: id eſt tā
grauia eſſe peccata huius/ vt in eius cōpa/
ratione illa iuſta dicenda ſit. Nec huius tn̄
nec illius peccata obfuerūt aliquid iuſtis q
⁊ hic ⁊ illic fuiſſe inueniunt. Naȝ ⁊ in illa p/
te/quā pro exemplo pditionis ponunt/id ē
in iſrael: fuerūt ſancti pphetę. Ibi erat ille
memorabilis helias/ vt de alijs taceam: cui
etiā dictū ē: Reliqui mihi ſeptē milia viroꝝ 3.Reg'.11.d.
q nō curuauerunt genua an̄ baal. Ideo ne/
quaq͂ pars illa populi/tanq̄ hereſis fuiſſe
deputāda eſt. Deus em̄ eaſdē tribus iuſſe/
rat ſeparari: nō vt religio/ſed vt regnū † diui Al. † diuideretur.
deret: et hoc mō vindicaret in regnū iuda.
Deus aūt nunq̄ iubet ſchiſma vel hereſim
fieri. Neq͂ em̄ q2 et in orbē terrarū pleriq͂
regna diuiduntur/ideo ⁊ chriſtiana vnitas
diuiditur: cum in vtraq͂ parte catholica in/
ueniat eccleſia. Hoc ideo de iuda ⁊ iſrael cō
memorandum arbitratus ſum: maxime vt C
admoneant iſti/non obeſſe iuſtis in medio
impiorū cōſtitutis/quicq͂d in ipſos popu/
los ppter impioꝝ multitudinē dicit: vt de/
ſinant colligere teſtimonia quęcūq͂/ſiue p
pphetas/ſiue p os dn̄i/ſiue p euangeliſtas

in ʒiʒaniã vel paleã orbis terraꝝ dicta inue
niuntur. Pleruq; eñ ſermo diuinus impi/
as turbas eccleſię: quę nec in eccleſia depu/
tanꝛ/tamē ꝓpter ſacramēta quę cū ſanctis
cōiter habent: quia in eis eſt quędā forma
pietatis: cuius virtutē negant: ſicut ait apo
2.timoth.3.a. ſtolus: Habētes formā pietatꝭ/virtutē aūt
eius abnegantes: ſic redarguit tanq̄ oēs
tales ſint/⁊ nullus bonus oino remanſerit.
Inde quippe admonemur in ſuo quodam
numero eos dici oēs.i.oēs filios gehennę:
quo eos de⁹ ꝑtinere pręſciuit. Iſti ergo vel
iperite/ vel fallaciꝛ agētes/ colligūt de ſcri/
pturis talia: q̄ vel in malos bonis vſq; in fi
nē ꝑmixtos/vel de vaſtatione ꝓoris ꝑpli iu/
deorū dicta reperiunꝛ: ⁊ volūt ea detorq̄re
in eccleſiam dei: vt tanq̄ defeciſſe ac periſſe
de toto orbe videaꝛ. Deſināt ergo talia ꝓ/
ferre: ſi reſpōdere huic ep̄lę volūt. Neq; eñ
nos ita dicim⁹ ꝑ totū orbē diffundi eccl̄iā:
vt i ſacramētis ei⁹ ſolos bonos eſſe dicam⁹:
ac nō etiā malos: ⁊ eos etiā multo plures:
vt in eoꝝ cōparatione pauci ſint/cū ꝑ ſeip/
ſos ingentē numerū faciant.

De bonoꝝ paucitate in cōparatione ad malos: ⁊ eoꝝ multitudine ꝑ ſeipſam cōſiderata/ ⁊ vtriuſq; commixtione: Ca. XIII.

A Abemus inumerabilia teſtimonia:
b ⁊ de cōmixtione maloꝝ cū bonis in
eadē cōmunione ſacramēti: ſicut iu/
das ab initio malus inter bonos vndecim
cōuerſatus eſt: ⁊ de bonoꝝ paucitate/ ꝓpt
maloꝝ plurimā cōparationem: ⁊ rurſus de
bonoꝝ multitudine per ſeipā cōſiderata.
Ex qb⁹ ne longū faciā/pauca cōmemorabo.
Eſt in canticiſ canticorū/ qd̄ de ſctā eccleſia
Cant.2.a. dictū ois chriſtian⁹ agnoſcit: Sicut liliū in
medio ſpinarū/ita ꝓxima mea in medio fi/
liarū. Vñ appellat ſpinas: niſi ꝓpter mali/
gnitatē moꝝ? Et eaſdē vñ filias/niſi ꝓpter
cōionē ſacramētoꝝ? Videt etiā ezechiel ſi/
gnatos quoſdā/ne cum malis interirēt: de
Ezech.9.b. qbus ei dicit: Qui gemūt et merēt pctā et
iniquitates ppl̄i mei/q̄ fiunt in medio eoꝝ.
Populū ſuū nō diceret/quē ſolis illis illę/
ſis perire mox iubet: niſi eū populū q̄ ei⁹ ſa/
cramēta geſtabat. Dicit ⁊ dñs de ſupſemi/
Matth.13.d. natꝭ ʒiʒanijs: Sinite vtraq; creſcere vſq; ad
meſſem: id ē triticū ⁊ ʒiʒania. Et ipſe interꝑ/
tatur meſſem/finē eſſe ſeculi: Agrū vo vbi
vtrūq; ſeminatū eſt/mūdum eſſe. Oportet
itaq; vſq; in finē ſeculi creſcere vtrūq; per
mundū. Vñ iā non ꝑmittunꝛ iſti ſuſpicari/
aut diſſerere ꝙ dicunt oēs bonos defeciſſe
de mundo: vt in ſola parte donati remane/
rent. Conanꝛ eñ cōtra apertiſſimā ſentētiā
dñi dicētis: Ager eſt hic mūd⁹: Et/ Sinite
vtraq; creſcere vſq; ad meſſem: et meſſis eſt
finis ſeculi. Eſt alia ſimilitudo aptiſſima de
cōmixtione malorum ⁊ bonoꝝ intra ean/
dē ſacramentoꝝ cōionē ⁊ cōnexionem: quā
domin⁹ ipſe ⁊ ponit ⁊ exponit. Simile ē in/ Matth.13.f.
quit regnū celoꝝ ſagenę miſſę in mari/ quę
ꝯgregat oia genera piſciū. Cū aūt eſſet im/
pleta/eduxerūt eā ad litus/⁊ ſedētes elege/
rūt optimos in vaſa ſua: malos autē foras
miſerūt: Sic erit i cōſummatiōe ſeculi: Exi/
būt angeli ⁊ ſeparabūt malos de medio iu
ſtoꝝ: ⁊ mittēt eos in caminū ignis: ibi erit
fletus ⁊ ſtridor dentiū. Nulla q̄ malorū cō/
mixtio terret bonos: vt ꝓpterea velint tanq̄
retia rūpere/⁊ a cōgregatione vnitatis exi/
re: ne hoies nō ꝑtinētes ad regnū celorū in
ſacramētoꝝ ꝯſortio patianꝛ. Quippe cū
ad littus.i.ad finē ſeculi ventum fuerit: fiet
debita ſeparatio: nō humana temeritate/ſꝫ
diuino iudicio. De paucitate aūt bonorum
ipſe dñs aptiſſime dicit: Intrate ꝑ anguſtā Matth.7.b.
portā: Q̄ lata ⁊ ſpacioſa via q̄ ducit ad in/
teritū: ⁊ multi ſūt q̄ pergūt ꝑ illā. Q̄ angu/
ſta porta/⁊ arta via q̄ ducit ad vitā: ⁊ pauci
ſunt q̄ ingrediunꝛ ꝑ illā. Iſtos paucos do/
natiſtę ſe putāt eſſe: ⁊ ideo dicūt periſſe or/
bē terrarū: ſe aūt i hac paucitate quā lauda
uit dñs/ remāſiſſe: Qui qñ cōparāꝛ cū eis:
lōge pauciores rogatiſtaſ aut maximiani/
ſtaſ obijcim⁹/q̄ ſe ab eis ſeparauerūt/ſi exi/
ſtimāt ſibi de paucitate eſſe gloriandū. Ve B
runtamē hāc paucitatē in cōparatiōe mul/
titudinis maloꝝ/eſſe a dño cōmēdatā: mul
titudinē aūt bonoꝝ cū ꝑ ſeipſā ꝯſideraꝛ nō
tacuiſſe ſcripturas: legāt ⁊ videant q̄ plura
teſtimonia reperianꝛ. Vñ enim ipm̄ ſemen Geñ.15.b.
abrae ſicut ſtellę celi et ſicut arena maris ꝓ
mittiꝛ/niſi ꝓpter innumerā multitudineꝫ?
Cū dicat ap̄ls ideo dictū eē: In iſaac voca/ Roma.9.b.
biꝛ tibi ſemē: qꝛ nō filij carnis/ſꝫ filij ꝓmiſ/
ſioniſ deputanꝛ in ſemie? Vñ multi filij de/ Eſa.5.a.
ſertę/magꝭ q̄ ei⁹ q̄ habet virū? Unde multi Matth.8.b.
ab oriente ⁊ occidēte veniēt/⁊ recūbēt cum
abraam ⁊ iſaac ⁊ iacob in regno celorū: filij
aūt regni ibūt in tenebras exteriores: hoc ē
impij iudei? Vñ dicit ap̄ls: Vt mūdaret in Titum.3.b.
qt nos ſibi ꝑlm abūdantē/emulatorē bo/
noꝝ opeꝝ? Vñ apocalypſis/milia milium Apocal.5.c.
dicit eſſe ſctōꝝ eccleſię filiorū? Ecce ipſi di/
cunꝛ multi/qui dicunꝛ ⁊ pauci. Quare/niſi
multi per ſeipſoſ ꝯſiderati: pauci aūt/in cō/
paratione iniquoꝝ? De nobis inquiūt di/
ctum eſt: Erūt ꝓmi/qui erāt nouiſſimi. Ad Matth.20.b.
africam eñ poſtmodū euangelium venit: ⁊

ideo nuſq̄ litterarū apſicarū ſcriptū eſt/afri
cā crediſſe. De oriētalibꝰ aūt ⁊ ceteris gēti/
bus/q̄ l ſctis libris cōmēorant fidē recepiſ/
ſe chriſtianā/dictū ē: Erūt nouiſſimi q̄ erāt
pmi:q2 receſſuri erāt a fide. Nōne iſta eſt he
reticoꝝ cauēda calliditas: volentiū cōuer/
tere v̄ba dei a v̄itate/ ꝓpter quā dicta ſūt
ad ꝑuerſitatē in q̄ ipſi ſunt? Cur eñ hoc nō
potius de iudeis intelligimꝰ/q̄ nouiſſimi fa
cti ſunt cū fuiſſent primi: ⁊ de chriſtianis ex
gētibꝰ/q̄ primi facti ſunt cū fuiſſent nouiſſi/
mi? Quē intellectū ſi aliq̄ certiore documē/
to ꝓbare nō poſſem: ſufficere debuit bñ iu/
dicanti auditori/ q̄ inuenerim exitū in his
v̄bis vñ iſtos appareat nihil ꝓ ſe attuliſſe
tanq̄ certū/ vt dubitari nō poſſit: q2 etſi nō
eſſent iudei ⁊ gētes de quibꝰ h̄ dictū intelli
gerē: nōnulle etiam barbare nationes poſt
africā crediderūt. Vñ certū ſit africā in ordi
ne credēdi nō eſſe nouiſſimam. Huc accedit
q̄ ipſe dñs de quibꝰ h̄ dixiſſet expoſuit: et
ora calūniatoꝝ oppilauit. Loquens eñ iu/
Luce.13.f. deis q̄ ei dicturi ſūt: In plateis nr̄is docui/
ſti: Cū videritis inq̄t abraā/iſaac/⁊ iacob ⁊
oēs ꝓphetas in regno dei/ vos aūt expelli
foras: ⁊ veniēt ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ aq̄lone
⁊ auſtro: ⁊ accūbent in regno dei: ⁊ ecce ſūt
nouiſſimi q̄ erāt pmi/⁊ ſunt pmi q̄ erāt no/
uiſſimi. Hic certe q̄d ꝯtradicat nō inuenit.
C Itē dicūt de apoſtaſia orbis terrarū dictū
Luce.18.b. eē qd̄ ait dñs: Filiꝰ hoīs veniēs putas inue
niet fidē in terra? Qd̄ nos intelligimꝰ dictū
vel ꝓpt ipam fidei ꝑfectionē: q̄ ita difficilis
eſt in hoībus/ vt i ipis q̄ꝫ admirabilibꝰ ſan
ctis/ ſicut in ipo moyſe inueniat aliq̄d vbi
trepidauerint vel trepidare potuerint: vel
ꝓpter illā iniquoꝝ abundātiā ⁊ paucitatē
bonoꝝ: de q̄ ſatis diximꝰ. Propterea enim
tanq̄ dubitās h̄ dñs dixit. Neq̄ eñ ait: ve
niēs filiꝰ hoīs nō inueniet fidē in terra: ſed
putas inueniet fidē in terra? Cui vtiq̄ cun/
cta ſciēti ⁊ p̄ſciēti de aliq̄ re dubitare nō cō/
uenit: ſ illiꝰ dubitatio nr̄aꝫ dubitationē fi/
gurauit: q2 ꝓpt multa ſcādala circa finē ſe/
culi pullulātia/h̄ q̄ꝫ erat q̄nq̄ īfirmitas hu/
Pſ.118. mana dictura. Vñ in pſalmis dr̄. Dormita
uit aīa mea p̄e tedio/cōfirma me in verbis
tuis. Quare dormitauit p̄ tedio: niſi ꝓpt il
Matth.24.b lud qd̄ dñs ait: Qm̄ abūdauit iniq̄tas refri
geſcet charitas multoꝝ? Et q̄re: ꝯfirma me
in v̄bis tuis/niſi ꝓpt id qd̄ ſequit: Qui aūt
ꝑſeuerauerit vſq̄ in finē/hic ſaluꝰ erit? Sūt
ḡ p totū mundū: i q̄bꝰ qm̄ abūdat iniq̄tas/
refrigeſcet charitas m̄ltoꝝ: Et ſūt rurſus p
totū mūdū q̄ ꝑſeuerādo vſq̄ in finem ſalui
Matth.13.d. erūt: q2/Sinite inq̄t vtraq̄ creſcere vſq̄ ad
meſſem: ⁊ meſſis eſt finis ſeculi: ager autem
mūdus. Cuiꝰ humane infirmatis eſt etiam
vox illa: Saluū me fac dñe/ qm̄ defecit ſctūs Pſ.11.
qm̄ diminute ſūt veritates a filijs hoim. Et
int' hos tñ eſt vnū cor ⁊ vna in deū aīa fide/
liū clamās: Saluū me fac dñe. Quia eñ ſic
vnꝰ ē iſte hō q̄ dicit: ſaluū me fac dñe/ vt ex
multis cōſtet: paulopoſt i eodē pſalmo dr̄:
Propt miſeriā iopū ⁊ gemitū pauperꝝ/nūc
exurgā dic̄ dñs: Et rurſuſ poſt paululū plu
rali numero dr̄: Tu v̄o ſeruab nos/⁊ cuſto/
dies nos a generatiōe hac in eternū. Qua
generatiōe/niſi de q̄ ſuperiꝰ dictū ē: Defecit
ſctūs: ⁊ diminute ſūt v̄itates a filijs hoim?
Sꝫ vtrūq̄ h̄ genꝰ p totū mūdū vſq̄ in finē:
q2 ſinite inq̄t vtraq̄ creſcere vſq̄ ad meſſē:
⁊ ager eſt mūdus: meſſis finis ſeclī. Ipe eñ
vnꝰ hō qd̄ eſt corpꝰ chriſti ex multis cōſtās/
tāq̄ enoch deo placēs trāſferret: ⁊ tāq̄ loth Gen.5.c.
de ſodomis: ⁊ tanq̄ noe de diluuio libera/ Gen.19.
bit. In ipſo eſt miſeria inopū ⁊ gemitꝰ pau/ Gen.7.
perū: q2 eiꝰ aīa dormitat a tedio/ cū ſe petit
ꝯfirmari in v̄bis dei. In eo aūt pſalmo dic̄
vñ ſit ipm tediū. Tediū inq̄t detinuit me a Pſ.118.
pctōribꝰ relinquētibꝰ legē tuā. Ipe itē cla/
mat/cū eodē tedio cor eius angit: ſ videāt
vñ clamat: A finibꝰ terre inq̄t ad te clama/
ui/dū angeret cor meū. Ipe ꝑſecutiōnē ve/
re ꝓ iuſticia patit: nō ſolū ſi tormētis corpo
ralibus patiat: hoc eñ nō ſp/ſꝫ qd̄ ſp q̄diu
trāſeat iniq̄tas patit/ cruciatꝰ videlicet cor/
dis cū eū tediū detinet a pctōribꝰ relinquē/
tibꝰ legē dei. Neq̄ eñ nullaꝫ ꝑſecutionem
loth in ſodomis patiebat: vbi tñ ei habitā/
ti nullꝰ p' corpales penas moleſtus fuit: ſ Al. tēporales
aſpectu ⁊ auditu iuſtꝰ inhabitās alam iuſtā
iniq̄s alioꝝ factionibꝰ cruciabat. De h̄ dicit
apl's: Sꝫ ⁊ oēs q̄ volūt pie viuere i chriſto/ 2.timoth.3.c.
ꝑſecutionē patient. De ill' autē q̄ relinquūt
legē dei: de q̄bꝰ dicit idē ipm corpꝰ chriſti:
Vidi iſenſatos/⁊ tabeſcebā. Mali inq̄t ⁊ fa Pſ.118.
cinoroſi ꝓficiēt in peiꝰ: ipſi errātes ⁊ alios i
errorē mittētes. Sꝫ vtrūq̄ h̄ genꝰ p totum
mundū vſq̄ in finem: q2 ſinite inq̄t vtraq̄ Matth.13.d.
creſcere vſq̄ ad meſſem: ager aūt ē mūdus:
meſſis finis ſeculi. Verūtñ iſtos miror non D
attēdere q̄d dicāt: cū velut ꝓ ſe cōmēorant
qd̄ ait dñs: Filiꝰ hoīs veniēs putas iueniet Luce.18.b.
fidē in terra? q̄ſi africa nō ſit terra. Si eñ h̄
ita dixit/ tanq̄ oino in nullis inuēturus fi/
dē: aut de q̄dā terra dixit/ ⁊ icertū ē de q̄ di/
xerit: ⁊ nō inuenitūt quō ⁊ de africa nō dixe
rit: ſane videāt ne forte ꝯſequētibꝰ v̄bis ta
les tetigerit q̄leſ iſti ſūt. Cū eñ dixiſſet: Fi/
liꝰ hoīs putas inueniet fidē in t'ra: credo q2
poterat q̄buſdaꝫ ſupbis hereticis q̄ in aliq̄

parte terrar̄ ſe ab orbis vnitate ſepauerāt/ aſcēdere in cor vana ⁊ inflata cogitatio/ φ ipſi eſſent iuſti: deficiētib⁹ ⁊ pereūtib⁹ a fide ceteris gētib⁹/ p q̄s eccl'ie cōmunio dilatat̄: cōtinuo ſequit̄ euāgeliſta: Dixit aūt inquit ad q̄ſdā q̄ ſibi iuſti videbant̄/ ⁊ ſpernebāt ceteros ſiltudinē iſtā: Et ſeq̄t̄ de illis duob⁹ i tēplo orātib⁹/ phariſeo ⁊ publicano: i q̄b⁹ duob⁹ figurat̄ ſupba gl'iatio bonor̄ oper̄/ ⁊ hūilis ꝯfeſſio pctōr̄. Deſināt ḡ iſti ſi r̄ndere huic ep'le parāt/ ea teſtimōia cōmēorare q̄ nos cū ipſis cōmemoram⁹/ vel i ꝑditionē deor̄/ vel in ziȥania/ ſiue paleā/ ſiue malos piſces toti⁹ mūdi. Et ſicut nos manifeſtiſſimis teſtimonijs aſſeruim⁹ eccl'iā toto orbe diffuſam: ſic ⁊ ipſi manifeſtū aliq̄d ꝓferāt/ vñ oſtendāt eſſe ꝓdictū ceteris gentib⁹ a fide chriſti pereūtib⁹/ ſolā africā remāſurā/ et quocūq̄ ep̄i ex africa mitterent̄.

Q̄r nō fuerit in meridiana plaga tm̄ chriſti eccleſia: Ca. XIIII.

A Cant. 1. b. Scriptū ē inquiūt in cāticiſcāticor̄ ſpōſa. i. eccl'ia dicēte a ſpōſū: Annūcia mihi quē dilexit aīa mea: vbi paſcis: vbi cubas i meridie? Hoc ē vnicū teſtimoniū qδ ꝓ ſe iſti reſonare arbitrant̄/ eo φ africa i meridiana orbis parte ſit cōſtituta. Vñ ꝑmū q̄ro/ quō chriſtū iterrogat eccl'ia vt annūciet ei vbi ſit eccl'ia: neq̄ eñ due/ ſȝ vna ē? Aut ipſi oſtēdāt/ qm̄ nō negant hec ṽba eccl'iā chriſto dicere/ q̄ ſit eccl'ia q̄ interrogat: ⁊ q̄ ſit eccleſia de q̄ interrogat. Quęrit eñ q̄ veniat ad ſpōſū ſuū: ⁊ dic ei: Annūcia mihi quē diligit aīa mea: vbi paſcis: vbi cubas in meridie? Iā iſta eccl'ia eſt q̄ loquit̄ ⁊ q̄rit: vbi ſit eccl'ia i meridie. Neq̄ eñ interrogat vbi paſcis/ vbi cubas: ⁊ ei r̄ndet̄ in meridie: tanq̄ ſpōſus r̄ndeat: in meridie paſco/ in meridie cubo: ſed oīa iſta ṽba ad interrogationē pertinēt: vbi paſcis/ vbi cubas i meridie? Adhuc eñ ipa dicit: Ne forte fiā ſicut opta ſup greges ſodaliū tuorū. Iā ṽo ille r̄ndet: Niſi cognoueris temetipſā o decora inter mulieres/ ⁊ cetera. Nō ḡ his ṽbis oſtēdit̄ in ſola ꝑte meridiana eē eccleſia/ ſȝ i alijs mūdi partib⁹ ꝯſtituta: Interrogat fortaſſe q̄d ad ei⁹ cōionē ꝑtineat in meridie. i. vbi ſpōſus ei⁹ paſcat ⁊ cubet in meridie: q̄ꝛ ſuos paſcit ⁊ in ſuis cubat. Veniūt eñ q̄dā mēbra ei⁹. i. boni fideles ex partib⁹ trāſmarinis in africā: ⁊ cū audierint hic eſſe partē donati: timētes ne incidāt i man⁹ alicui⁹ rebaptiȥatoris/ iuocāt chriſtū orātes ⁊ dicētes: Annūcia mihi quē dilexit aīa mea: vbi paſcis/ vbi cubas in meridie? Id ē: qui ſunt meridies vbi tu paſcis ⁊ cubas. i. q̄ habēt charitatē ⁊ nō diuidūt vnitatē. Et vide q̄d adiūgat: Ne forte fiā velut opta ſup greges ſodaliū tuor̄. i. velut latēs ⁊ icognita ⁊ nō reuelata. Hoc eſt eñ opta fiā: nō ſup gregē tuū/ ſ; ſup greges ſodaliū tuor̄: q̄ cū primo tecū eſſent/ extra colligere voluerūt/ nō tuū gregē/ ſ; ſuos greges: nec audierūt te dicētē: Qui mecū nō colligit ſpargit: nec qδ petro dixiſti: Paſce oues meas/ ñ tuas. Matth. 12. c. Joh. 21. c. Nō ē aūt iſta opta: q̄ꝛ ñ ē ſb modio/ ſ; ſup cādelabrū/ Matth. 5. b. vt luceat oib⁹ q̄ i domo ſūt. Et de illa dictū ē: Nō pōt ciuitas abſcōdi ſup mōtē ꝯſtituta. Sȝ donatiſtis velut opta ē: q̄ꝛ audiūt tā lucida ⁊ manifeſta teſtimonia q̄ illā toto orbe eē demōſtrāt: ⁊ malūt clauſis oculis offendere i montē q̄ in eū aſcēdere: q̄ cū eēt lapis ꝓciſus de mōte ſine manib⁹: creuit ⁊ factꝰ ē mōs ingēs/ ⁊ ipleuit vniuerſā trā. Daniel. 2. c. B Pōt ⁊ alio mō itelligi: Vbi paſcis: vbi cubas in meridie? Ipſi⁹ eñ vox ē i pſalmis ex ꝑſona moyſi famuli dei: Dexterā tuā notā fac mihi: ⁊ eruditos corde i ſapētia. Ps. 89. In ill' eñ meridies dr: ꝓpt̄ ingētē ſapiētię lucē/ ⁊ ingētē charitatis ardorē. Vñ quēdā cū exhortaret̄ ſpūs dei ad bona opa ꝑ ꝓphā/ ſ; illi etiā ꝓmittit: Et tenebrę tuę ſic meridies erūt. Eſaie. 58. c. Sȝ ſi aliq̄s mūdi locus itelligēd⁹ eēt/ qδ dictū ē in meridie: tñ ipa ṽba ſic dixi/ q̄ oīa vnā faciūt introgationē/ nllo mō ꝑmitterēt quēq̄ ad ſuū ſenſū iſtā detorquere ſentētiā. Et ſi tā q̄rēti: vbi paſceret/ ⁊ vbi cubaret/ ō ſreno loco r̄ndereť: i meridie: nō ꝯtinuo africā accipe deberem⁹. Africa eñ i ꝑte q̄dē meridiana mūdi ē: ſ; ad africū/ nō ad auſtr̄: vbi vere meridies ē: Ibi eñ ſol facit mediū diē ſub q̄ celi plaga poti⁹ egyptus iuenit̄. Si ḡ ſpōſus ab ſpōſa tāq̄ de loco familiari⁹ dilecto et cubili q̄dā ſuo ſecreto interrogar⁹/ reſpōderet eē in meridie: mlto ꝓbabili⁹ eccl'ia catholica in his mēbris ſuis ſ; agnoſceret: q̄ ſunt in egypto i miūb⁹ ſeruor̄ dei/ q̄ ꝑ heremū ſctā ſocietate viuūt: ꝑfectionē ꝓcepti euāgelici ſtudētes tenere qδ dictū eſt: Vis eſſe ꝑfectus/ vade vende oia q̄ habes/ et da paupib⁹ ⁊ habebis theſaurū in celis ⁊ veni ſeq̄re me. Matth. 19. c. Quāto eñ meli⁹ ibi ſecreti⁹ paſcere ⁊ accubare. i. requieſcere fili⁹ dei dici pōt/ q̄ in turbis inq̄etis furioſor̄ circūcellionū: qδ malū africe ꝓpriū ē. Nā de egypto ita eſaias ꝓphetat: Illo die erit altare dñi in regione egyptior̄: ⁊ titulus ad fines eor̄ dño: ⁊ erit in ſignū in eternū dño in regione egyptior̄: Qm̄ clamabūt ad dñm aduerſ⁹ eos q̄ eis ꝑſſurā faciebāt: ⁊ mittet eis dñs hoīeȝ q̄ ſaluos eos faciet: iudicās ſeruabit eos. Eſaie. 19. c. Et cognit⁹ erit dñs egyptijs: ⁊ timebūt egyptij dñm illo die: ⁊ faciēt ſacrificia/ ⁊ vota ꝓmittēt dño/ ⁊ reddēt. Et feriet dñs egyptios pla

ga ꝛ ſanabit eos ſua miſcdia: ꝛ conuertent
ad dn̄z ꝛ exaudiet eos. Quid ad hec dicūt?
C Quare nō cōicāt eccl'ie ꝙ̄ p̄dicta eſt/egypti/
orū? Aut ſi p̄figuratiōe ꝓphica egypt⁹ mū/
dū ſignificat: q̄re nō cōicāt eccl'ie orbis ter/
rarū? Proinde pſcrutent ſcripturas: ꝛ ꝯ tā
multa teſtimonia/ q̄bus oñdit eccl'ia chriſti
toto orbe terrarꝫ diffundi/ vl' vnū pferāt tā
certū ꝛ tā manifeſtū ꝙ̄ illa ſūt: q̄ demōſtrēt
eccl'iā chriſti periſſe de ceteris gētib⁹/ ꝛ ī ſo/
la africa remāſiſſe: tāq̄ ab alio initio/ nō ab
hierl'm ſ a carthagine vbi p̄mo ep̄m ꝯ ep̄m
leuauerāt. Si aūt voluerim⁹ itelligere dona/
tū p̄ncipē tyri/ q2 tyrus carthago cognoiata
eſt: q̄ in eū p ezechielē ꝓphetant: vbi eū ma
Ezech.28.a. xime deſignat/ ꝙ ei d2: Oñdā tibi/ q2 hō es
ꝛ nō de⁹. Iſti em̄ de hu⁹ mag' ꝙ̄ d dei noie
gloriant. Et cū ſol⁹ de⁹ ſine pctō ſit: ꝛ ſacer/
dos ille q̄ interpellat ꝓ nob: q2 ꝛ de ipſo di/
Roma.9.a. ctū eſt: Qui ē ſup oia de⁹ b̄ndict⁹ ī ſecl'a: iſti
donati imitatores ita ſine pctō ſe volūt vi/
deri/ vt etiā iuſtificatores hoim ſe aſſerant:
Pſ.140. ꝛ ſuū oleū qd nō ſit oleū pctōris: merito d2
p̄ncipi tyri: Dixiſti: de⁹ ſum: es aūt hō/ ꝛ nō
de⁹. Cui etiā d2: Nunq̄d tu melior ꝙ̄ dani/
Danie.9.d. el? Confitet em̄ daniel pctā ſua ꝛ pctā ppl'i
ſui: Iſti aūt ptinētes ad p̄ncipē tyri: nō ſe di
cūt orātes audiri ꝓ pctis ppl'i/ quia ipſi ſine
pctō ſunt. Merito d2 p̄ncipi tyri: Nūq̄d tu
melior es ꝙ̄ daniel? Ecce nos poſſum⁹ iue/
nire aliq̄d ꝓpriū/ ꝛ h malū maximū a capi/
te africe .i. carthagine exortū. Norūt em̄ ho
mines ꝙ̄ cōgruēter tyr⁹ ꝓ carthagine acci/
pit/ ꝛ tn̄ nō agim⁹ talib⁹. Fortaſſis em̄ aliq̄d
aliud ſignificet tyr⁹: quāto mag' meridies:
cū ꝛ ipſa v̄ba ad altū cogāt intellectū. Sed
ꝙ̄uis nō pmittant ſaltē q̄rere aliq̄d qd ꝓ/
bēt eē p̄dictū: deficientib⁹ a fide chriſtiana
ceter' gētib⁹/ in ſola africa eccl'iam remāſu/
rā: attēdāt illd qd ſepe cōmēoraui: Sinite
Math.13.d. vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſē: ꝛ agrū eē mū/
dū: meſſez finē ſeculi: nō nob/ ſ ipo dn̄o in/
terp̄tāte pabolā ſuā. Eſt aliud euidētiſſimū
qd eis oino auferat laborē q̄rēdi/ vn̄ ꝓbēt
eccl'iaz mūdo pdito ad ſolos afros redactā.
Pōt em̄ aliq̄d eē ꝛ nō inueniri/ nō eſſe aūt ꝛ
inueniri nō pōt. Deſināt ḡ q̄rere qd inueni/
re nō poterūt: nō q2 occultū ē/ ſz q2 non eſt.
Sūt em̄ adhuc nōnulle gētes/ ī quib⁹ nōdū
eſt euāgeliū p̄dicatū: neceſſe ē aūt ipleri oia
que de chriſto ꝛ eccl'ia p̄dicta ſūt: Oportet
ergo et in eis predicari: Quod cum imple/
tum fuerit: tunc erit finis.

Qz non intantum ex mundo fi/ des perierit/ vt ex ſola africa debe/ at denuo diſſeminari: Ca. xv.

Q Uomodo ḡ iſti dicūt iā eſſe cōpletū A
qd dn̄s ait: p̄dicari in noie ei⁹ pniaz Luce.24.g.
ꝛ remiſſionē pctōꝝ ī oēs gētes/ icipiē
tib⁹ ab hierl'm: ſ poſtea ceter' deficiētib⁹/ ſo
lā chriſto africā remāſiſſe: cū adhuc illd iplē
dū ſit/ nōdū ipletū? Cū aūt ipletū fuerit/ ve
niet finis. Sic em̄ dn̄s ait: Et p̄dicabit h euā Math.24.b
geliū regni in vniuerſo orbe in teſtimoniū
oibus gētib⁹: et tūc veniet finis. Quō ḡ cū
adipleta eēt fides oim gētiū/ tūc pditio gē/
tiū/ excepta africa ꝯſecuta ē? Qñq̄dē ipa fi/
des oim gētiū nōdū ipleta ē. Niſi forte h re/
ſtat hoim inſanie: vt dicāt nō ex illis eccle/
ſijs q̄ fundate ſunt p aploꝫ labores/ adim/
pleri p̄dicationē euāgelij in oib⁹ gētib⁹: ſ il
lis peūtib⁹ ꝛ earū reparationē ex africa fu/
turā p partē donati ꝛ reſiduarū gētiū acq̄ſi
tionē. Puto ꝙ ipſi etiā rideāt cū h audiūt:
ꝛ tn̄ niſi h dicāt qd erubeſcūt ſi dicant: nō
habēt oino qd dicāt. Sz q̄d ad nos? Nemi/
ni inuidem⁹: legāt nob h de ſcriptur' ſctis: ꝛ
credim⁹. Hoc inq̄ nob ex canone diuinorū
libroꝫ legāt: tot ciuitates q̄ vſqꝫ ad hodier
nū die baptiſmū p aplos ſibi cōſignatū te/
nuerūt/ ꝓpt' afroꝫ ſibi incognita crimia pe
riſſe a fide chriſti: ꝛ denuo baptiçādos eē a
parte donati: atqꝫ inde ceteris gētib⁹: q̄ nō/
dū audierūt/ p̄dicādū euāgeliū. Hoc nob le
gāt. Quid morāt? Quid tergiuſāt? Quid
ipediūt ſalutē gētiū? Legāt hoc: ꝛ cū ipa le
ctione nouos aplos mittāt ad tot gētes re/
baptiçādas: ꝛ ad reſiduas baptiçādos. Sz B
plane videāt/ cū ad coloſſēſes venerit: quō
ibi vel legāt vel audiāt ad eos ep'lam datā/
vbi eis dicit apl's: Gr̄as agim⁹ deo p̄ri dn̄i Col.1.a.
nr̄i ieſu chriſti/ ſp ꝓ vobis deprecātes: audi
entes fidē veſtrā in chriſto ieſu ꝛ dilectionē
quā habetis ī oēs ſctōs ꝓpt' ſpem q̄ repoſi/
ta ē vob in celis: quā an̄ audiſtis ī v̄bo ve/
ritatis euāgelij/ qd puenit in vos: ſicut in oī
mūdo eſt fructificās ꝛ creſcēs: ſic ꝛ in vob ex
q̄ die audiſtis ꝛ cognouiſtis gr̄az dei in ve/
ritate. Hec eni v̄ba cōueniūt cum euāgelio
vbi dictū eſt: Sile eſt regnū celoꝫ hoi ſemi Math.13.a.
nāti bonū ſemē ī agro ſuo. Poſtea expōit:
ager eē hic mūdus. Sicut em̄ hic ex q̄ ſemi/
natū creſcere p̄dictū eſt vſqꝫ ad meſſem: ita
ꝛ apl'us dicit: In oī mūdo fructificās ꝛ cre/
ſcēs: ſicut ꝛ in vob ex q̄ die audiſtis. Creſcit
aūt vſqꝫ ad finem: q2 vſqꝫ ad meſſem. Meſ/
ſis em̄ eſt finis ſeculi. Dicāt ḡ nō ſolū coloſ/
ſenſes/ ad q̄s data eſt/ ſz etiā ceteri oēs apd
q̄s legit hec ep'la: vbi p apl'icas lr̄as cōſtat
bonū ſemē eſſe ſeminatū: etiā tūc creſcere ꝛ
fructificare cepiſſe. Quid nob affert' noui?
Nunq̄d itez ſeminādū ē bonū ſemē: qn̄ ex
q̄ ſeminatū eſt/ creſcit vſqꝫ ad meſſē? Si di/

citis periſſe i illis locis qđ erat ꝑ apl'os ſemi/
natū: et ideo eſſe rurſus ex africa ſeminandū:
Rñdet̃: Legite nobis h̄ ex diuinis oraculꝭ: qđ
ꝑfecto legere nō poteſtis/ niſi ꝓus oñderitis
Matth.13.d. falſū eſſe qđ ſcriptū eſt: ſemen illic añ ſemina/
tū/ creſcere vſqꝫ ad meſſē. Et q2 nl'o pacto ſibi
diuina eloquia cōtradicūt: nullo mō in eis in
uenietis qđ ꝯtra h̄ tā manifeſtū recitare poſ/
ſitꝭ. Reſtat ğ vt nō ex diuinis libris/ ſed ex vo
bis iſta dicatꝭ. Proinde digniſſime rñdebit̃:
anathema ſitis. Tenēt eñ eccl'iē apl'ico labo/
Gal.1.b. re fūdatę cū quāta cura ſibi ꝓdictū ſit: Si q̃s
vobis euāgeliçauerit pręterqꝫ qđ accępiſtis/
anathema ſit.

Q2 fides apud eos nō ſit/ q̃ verita te caret ꝛ in fidei definitiōib9 errāt: nō obſtātib9 miraculꝭ ꝛ viſionib9 pe nes eos diuulgatis: Ca.XVI.

A Q Voniā igit in ſcripturis ſctis eccleſia
manifeſte cogñſcit̃/ incipiēs ab hierl'm:
et ꝑ alias gētes creſcēs donec oēs oc/
cupet vſqꝫ ad finē ſeculi: nō aūt ſola frumēta/
ſed ꝛ purgamēta ei9 cōmemorāt̃: prius corre/
cti cōmunicate frumētis: ꝛ tūc videbitꝭ q̃d in
eis çiçania vel paleā dicere debeatis: alioq̃n
ꝛ malos bonoꝝ laudibus exornare/ ꝛ bonos
maloꝝ criminibus accuſare deteſtādo errore
cogimini: Nempe in manib9 documēta geſta
mus q̃bus ꝓbemus maiores veſtros quoꝝ
ſchiſma ſectamini: et i municipalibus geſtis
ſctōs libros ignib9 tradidiſſe/ ꝛ eccleſiaſticꝭ nō
potuiſſe: eoſdēqꝫ inter iudices fuiſſe illos qui
apđ carthaginē ꝯtra cecilianū ꝛ collegas ei9
abſentes ſententias ꝯtulerūt. Nempe ydē le/
gunt̃ geſtis ꝛ municipalib9 ꝛ eccleſiaſticꝭ tra/
ditores/ qui poſtea ꝓferunt̃ a vobis tāqꝫ tra
ditoꝝ abſentiū damnatores. Nempe nundi/
nari9 illi9 tp̄is diacon9 veſter/ apđ çenophilū
cōſularē oēs lucillę nūdinas patefecit/ q̃ dā/
nationē ceciliani emit ab ep̄is: qui ei fact9 fu/
erat inimicus/ veꝝ ꝓdicās. Nempe ip̄i poſtea
lr̄as ad imperatorē cōſtantinū dederūt: datiſ
qꝫ ab eo/ ſicut petierāt/ diſceptatorib9 ep̄is ñ
ꝯſenſerūt: eoſdēqꝫ poſtmodū apud illū tanqꝫ
iniquos iudices accuſauerũt: ꝛ ab alijs ſibi ad
arelatū datis/ ad ip̄m imꝑatorē appellauerũt:
eodēqꝫ inter partes audiēte/ calūniatores in/
uenti atqꝫ damnati: in eadē furoris ꝑtinacia
ꝑmanſerūt. Nempe voſipſi q̃ ꝓpterea dicitꝭ
chriſtianā ſanctitatē de tot gentibus/ i q̃bus
apl'i eā fundatiſſimā reliquerūt/ penit9 eſſe de
letā: q2 cōmunicauerūt eis q̃s veſtri maiores
ſeptuaginta ep̄oꝝ cōcilio carthegineñſi dam/
nauerāt. Nōne illis q̃s trecenti decē vagaiēſi
cōcilio cū maximiano dānaſtis/ modo cōmu/
nicatis? Nonne ꝓtextatus aſſuritanus in ipſo
ꝯſilio dānatus legit̃: et geſtis ꝓcōſularibus
a vobis accuſatus ꝛ oppugnat9: et tñ in quo
damnatus erat honore ſuſcęptus/ ꝛ in veſtra
cōmunione defunctus eſt? Nōne fęlicianus
muſtican9 eodē modo in eadē cauſa/ eodē con
ſilio damnatus ab ep̄is accuſat9 apud iudi/
ces: poſtea recept9 a vobis/ nūc vobiſcū ep̄s
viuit? Nōne alij q̃ ab iſtis damnatis baptiça
tis ſūt in eodē baptiſmo/ vobis mō cōmuni/
cāt? Sꝫ videlicet tot eccl'ie trāſmarinę apl'ico
labore fundatę/ ſi cōmunicauerint ſacramēta
cū eis/ quos nec apud ſe accuſatos ipſi dāna/
uerūt: alijs poſtea purgatos ꝛ abſolutos au/
dierūt: amittūt ſalutē religionēqꝫ chriſtianā.
Pars aūt donati ꝛ damnat q̃s voluerit/ et in
ipſa damnatiōe ſacrilegia ſchiſmatis eoꝝ ſic
exaggerat/ vt illis q̃s viuos terra ſorbuit cō/ Nume.16.c.
parare nō dubitet: et eis rurſus cū voluerit i
eodē honore ſuſceptꝭ cōicat/ ꝛ ſacra atqꝫ inte
gra ꝑſeuerat. O regula iurꝭ numidici: o ꝓuile/ B
gia vagaitana: ꝛ baptiſmus chriſti exufflat̃ i
eis q̃ eū in eccleſijs apl'icis accęperunt: in eis
aūt q̃s damnati ſacrilegi: ſicut in vagaitano
concilo ſcriptū eſt: ꝓtextatus ꝛ fęcilianus ba/
ptiçauerūt/ parcitur baptiſmo chriſti: non q2
baptiſmus chriſti eſt/ ſed q2 ꝑ eos dat9 eſt q̃ a
ſuis dānatorib9 ep̄i recedere ꝛ ad ſuos dam/
natores ep̄i redire meruerūt. Nempe hęc oĩa
q̃ iā diu cōmemoro/ regalibus lr̄is ꝛ eccleſia/
ſticis ꝛ municipalib9 ꝛ ꝓcōſularib9 geſtis fa/
cta recitam9: Tñ o donatiſtę ſi voſ teneretꝭ ec
cleſiā toto orbe diffuſā: q̃ manifeſtiſſimis ca/
nonicaꝝ ſcripturaꝝ teſtimonijs deſignata et
expreſſa eſt: nihil aduerſuꝫ vos oĩa iſta valere
deberēt: q2 neqꝫ vobis palcę crimina ꝓiudica
rent/ ſi vos in ea triticū eſſetis: nec ſi vos eſſe
tis palea ꝛ veſtra eſſent crimina/ tritico dñicę
ſegetꝭ aliq̃d ꝓiudicaretis: qđ ita i agro dñi ſe
miatū eſt/ vt creſcat vſqꝫ ad meſſē. i. qđ ita in
mūdo ſeminatū eſt/ vt creſcat vſqꝫ in finē ſę/
culi. Eo ğ mō/ ſi forte qđ adhuc nobis nūqꝫ ꝓ
baſtis/ aduerſus paleā noſtrā talia documen
ta gereretis: nos aūt aduerſus vos tanta iſta
q̃ cōmemoraui nō haberem9: etiā ſi nihil fru/
mentis nr̄is toto orbe diffuſis oĩno ꝓiudica/
ret quicq̃d i eoꝝ paleā qꝫuis veriſſimū/ qꝫuis
manifeſtiſſimum/ qꝫuis probatiſſimum dice/
retis. Proinde remoueant̃ oēs moratorię ter
giuerſatiōes. Quicq̃d de pctis hoim falſū ob
ijcit̃/ cōueniat̃ cōſciētia ꝛ nō obijciat̃. Quic/
q̃d de pctis hoim etiā verū obijcit̃/ vel ꝓbari
nō pōt/ vel cū debuit ꝓbari nō potuit: nō ob/
ijciat̃. Quicq̃d de pctis hoim ꝛ veꝝ ꝛ ꝓbatuꝫ
obijcit̃: nec tñ ad frumēta/ q̃ inter paleā latēt/
ſed ad ipſā paleā q̃ in fine ſeꝑabit̃ ꝑtinet: nō
obijciat̃. Hęc eñ ꝛ nos multo copioſius ꝛ ꝓ/
babilius obijcere poſſumus: nō ea inanitate
q̃ illi: vt in eis cauſaꝫ noſtrā ꝯſtituam9/ ſed vt
eis oñdamus: nō ideo nos nolle talib9 fidere:
q2 nō īuenim9 talia q̃ dicam9: ſed ne tp̄s reb9

neceſſarijs vtile/ī reb⁹ ſi neceſſarijs ꝯteram⁹.
Qđ ꝓptea illi faciūt:q̄ꝛ robuſta ⁊ firma ꝟita
te ſcripta documēta/qb⁹ cauſā ſuā tueāt̄ inue
nire nō pñt:et volūt videri aliq̄d dicere/dū ta
cere erubeſcūt ⁊ iania loq̄ ſi erubeſcūt. Remo
tis ḡ oib⁹ talib⁹/eccl'iam ſuā demōſtrēt ſi pñt:
nō in ſmonib⁹ ⁊ rumoꝛib⁹ afroꝝ/nō in ꝯcilijs
epoꝝ ſuoꝝ/nō in litteris quoꝛūlibet diſputa
toꝝ/nō ī ſignis ⁊ ꝓdigijs fallacib⁹:quia etiā
cōtra iſta ꝟbo dñi ꝑparati ⁊ cauti redditi ſu/
mus:ſed in ꝑſcripto legis/in ꝓphetaꝝ pꝛedi
ctis/in pſalmoꝝ cantib⁹/in ipſius paſtoꝛ vo
cibus:in euangeliſtaꝝ ꝑdicationib⁹ ⁊ laboꝛi/
bus/hoc eſt in oib⁹ canonicis ſanctoꝝ libꝛo/
rū auctoꝛitatib⁹. Nec ita vt ea colligant ⁊ cō/
memorent/que obſcure vel ambigue vel figu
rate dicta ſunt:que q̄ſq3 ſicut voluerit inter/
pretet̄ ſm ſenſum ſuū:Talia eñi recte intelli/
gi exponiq3 nō poſſūt/niſi pꝛius ea q̄ apertiſ
C ſime dicta ſūt/ firma fide teneant̄. Quiſq̄s ḡ
huic ep'le rñdere ſe ꝑparat/ añ denūciatione
mihi dicat:Illi codices dñicos ignibus tra/
diderūt:illi ſimulacris gētiū ſacrificauerunt:
illi nobis iniquiſſimā ꝑſecutionem fecerūt:⁊
vos eis in oibus cōſenſiſtis. Breuiter eñi re/
ſpondeo qđ ſepe reſpondi:aut falſa dicitis:
aut ſi vera ſūt:nō ad frumenta chꝛiſti/ſed ad
eoꝝ paleā ꝑtinent iſta q̄ dicitis:Nō inde pe/
rit eccleſia/q̄ optimo iudicio ventilata/iſtoꝝ
oim ſeparatiōe purgabit̄. Ego ipſā eccl'iā re
quiro/vbi ſit:Que audiendo verba chꝛiſti et
Matth.7.d. faciendo edificat ſup petrā:⁊ audiendo ⁊ faci
endo tolerat eos/q̄ audiēdo ⁊ nō faciēdo edi
Matth.13.d. ficāt ſup arenā. Ubi ſit triticū qđ inter ziza/
nia creſcit vſq3 ad meſſem: non quid fecerint
vel faciāt ipſa zizania:Ubi ſit ꝓxima chꝛiſti
Cant.2.a. in medio filiarū malaru3 ſicut liliū in medio
ſpinarū:nō q̄d fecerint vel faciant ipſe ſpine.
Ubi ſint piſces boni/q̄ donec ad lit⁹ ꝑueniāt
Matth.13.f. tolerāt piſces malos pariter irretitos: nō q̄d
fecerint vel faciāt ipſi piſces mali. Omiſſis ḡ
iſtis moꝛarū tendiculis:oſtendat eccleſiā vel
in ſola africa ꝑditis tot gētib⁹ retinēdā: vl' ex
africa ī oib⁹ gētib⁹ reparandā atq3 adimplē/
dam:⁊ ſic oſtēdat vt nō dicat:verū eſt/q̄ꝛ hoc
ego dico/aut quia hoc dixit ille collega me⁹/
aut illi collegę mei/aut illi epiſcopi vel clerici
vel laici noſtri: aut ideo verū eſt: q̄ꝛ illa ⁊ illa
mirabilia fecit donat⁹ vel pōtius/ vel q̄libet
ali⁹:aut q̄ꝛ hoīes ad memoꝛias moꝛtuoꝝ no/
ſtroꝝ oꝛāt ⁊ exaudiunt̄:aut q̄ꝛ illa ⁊ illa ibi cō
tingūt:aut q̄ꝛ ille frat' nr'/aut illa ſoꝛoꝛ nr'a ta
le viſu3 vigilās vidit/vel tale viſu3 doꝛmiēs
ſomniauit. Remoueant̄ iſta vel figmēta mē/
daciū hoīm/vl' poꝛtēta fallaciū ſpirituū:aut
eñ nō ſūt ꝟa q̄ dicunt̄: aut ſi hereticoꝝ aliq̄
mira facta ſunt/mag' cauere debem⁹. Qđ cū
dixiſſet dñs q̄ſdā futuros eē fallaces q̄ nōnul

la ſigna faciēdo/etiā electos ſi fieri poſſet fal
lerēt:adiecit vehemēter cōmēdās ⁊ ait: Ecce Matth.24.b.
ꝑdixi vob. Uñ ⁊ ap'ls admonens: Spūs aūt 1.Timoth.4.a.
manifeſte dicit:q̄ꝛ in nouiſſimis tēꝑib⁹ recedēt
q̄dā a fide/itēdētes ſpiritib⁹ ſeductoꝛib⁹:⁊ do
ctrinis demonioꝝ. Poꝛro ſi aliq̄s in hereti/
coꝝ memoꝛijs oꝛās exaudit̄:nō ꝓ merito lo/
ci/ſ3 ꝓ merito deſiderij ſui recipit ſiue malū
ſiue bonū. Spūs aūt dñi/ſicut ſcriptū eſt/reple Sap.1.b.
uit oꝛbē t'rarū:Et/Auris celi audit oīa:⁊ m'l/ Ibidem.c.
ti deo irato exaudiunt̄. De q̄lib⁹ dicit ap'lus:
Tradidit illos de⁹ in cōcupiſcētias coꝛdis il/ Roma.1.c.
loꝝ. Et multis ꝓpitius de⁹ nō tribuit qđ vo/
lūt:vt qđ vtile eſt tribuat. Uñ idem ap'ls ait 2.Cor.12.c.
de ſtimulo carnis ſuę angelo ſathanę/quē ſi/
bi datū dicit/ a q̄ colaphizaret̄/ne magnitudi/
ne reuelationū extolleret̄:Pꝛopt' qđ ter dñm
rogaui/ vt auferret eum a me: Et dixit mihi:
Sufficit tibi gr'a mea:Nā ꝟt⁹ in īfirmitate ꝑfi/
cit̄. Nōne legim⁹ ab ip̄o dño deo nonnullos
exauditos ī excelſis mōtiū iudeę:q̄ tñ excelſa
ita diſplicebāt deo/vt reges q̄ ea non euerte/
rent culparent̄:⁊ q̄ euerterēt laudarent̄: Uñ
intelligit̄ mag' valere petētis affectū q̄3 peti/
tiōis locū. De viſis aūt fallacib⁹ legāt q̄ ſcri/
pta ſūt:⁊ q̄ꝛ ipſe ſathanas trāſfigurat ſe tāq̄3 2.Cor.11.c.
angelū lucis:⁊ q̄ꝛ m'ltos ſeduxerūt ſōnia ſua.
Audiāt etiā q̄ narrēt pagani de tēplis ⁊ dijs
ſuis mirabilit' vel facta vel viſa:⁊ tñ dij gētiū Ps.95.
demonia:dñs autē celos fecit. Exaudiunt̄ ḡ D
multi ⁊ multis modis: nō ſolū chꝛiſtiani ca/
tholici/ſ3 ⁊ pagani ⁊ iudei ⁊ heretici/varijſ er/
roꝛib⁹ ⁊ ſupſtitiōib⁹ dediti. Exaudiunt̄ aūt vl'
ab ſpiritib⁹ ſeductoꝛib⁹:q̄ tñ nihil faciūt/niſi
ꝑmittāt̄ deo ſublimit' atq3 ineffabilit' iudicāte
q̄d cuiq3 tribuendum ſit: ſiue ab ip̄o deo vel
ad penā malicię/vl' ad ſolatiū miſerię/vl' ad/
monitionē q̄rēdę ſalut' ęt'nę. Ad ip̄a3 ꝟo ſa/
lutē ac vitā ęt'nā nemo ꝑuenit/niſi q̄ habet ca
put chꝛiſtū:Habere aūt caput chꝛiſtu3 nemo
potit/ niſi q̄ ī ei⁹ coꝛpe fuerit: qđ ē eccl'ia:quā Col.1.d.
ſicut ip̄m caput ī ſcꝑtur' ſctis canonic' debem⁹
agnoſcere:ñ ī varijs hoīm rumoꝛib⁹ ⁊ opiniōib⁹
⁊ fact' ⁊ dict' ⁊ viſis inq̄rere. Nemo mihi hec
opponat q̄ mihi rñdere ꝑat⁹ ē:q̄ꝛ nec ego dico
idō mihi eē credēdū/ cōionē donati ñ eē eccl'iā
chꝛiſti/q̄ꝛ q̄dā q̄ apud eos ep̄i fuerūt diuīa in/
ſtrumēta ignib⁹ tradidiſſe geſt' eccleſiaſtic' ⁊
municipalib⁹ ⁊ iudicialib⁹ ꝯuincūt̄:aut q̄ꝛ in
iudicio epoꝝ/qđ ab impatoꝛe petiuerāt/cām
ſuā nō obtinuerūt:aut q̄ꝛ ꝓuocātes ad ip̄m im
peratoꝛē/etiā ab ip̄o ꝯtrā ſibi ſniā3 meruerūt:
aut q̄ꝛ tales ſūt apud eos circūcellionū ꝑnci/
pes:aut q̄ꝛ tāta mala cōmittūt circūcelliōes:
aut q̄ꝛ ſūt apđ eos q̄ ſe ꝑ abꝛupta ꝑcipitēt/vl'
cōcremādos ignib⁹ inferāt/q̄s ipſi ſibimet ac
cēderūt:aut trucidationē ſuā etiā iuit' hoīb⁹
terrēdo extoꝛq̄ant: ⁊ tot ſpōtaneas ⁊ furio/

ſas mortes vt colant ab hoib⁹ appetāt: aut
q̷ ad eoꝝ ſepulchra ebrioſi greges vagoꝝ
ꝛ vagaꝝ ꝑmixta neq̄tia die noctuq̷ ſe vino
ſepeliāt flagitijſq̷ corrūpāt. Sit iſta oiſ tur
ba palea eoꝝ: nec frumētū ꝓiudicet ſi ipi ec/
cleſiā tenēt. Sꝫ vtꝝ ipi eccliaꝫ teneāt/ nō ni
ſi diuiaꝝ ſcptura ꝝ canonicꝰ libriſ oſidāt: qꝛ
nec nos ꝓpterea dicim⁹ nob̄ credi oportere
q̷ i ecclia chriſti ſum⁹: qꝛ ipaꝫ quā tenem⁹ cō
mēdauit mileuitan⁹ optat⁹ vl̄ mediolanēſis
ambroſius/ vel alij innumerabiles nrę cōi/
onis epi: aut qꝛ nroꝝ collegaꝝ ꝯcilijs ipa ꝑ
dicata eſt: aut qꝛ ꝑ totū orbē i locꝰ ſctiſ/ q̄ fre
q̄ntat nſa cōio/ tāta mirabilia vl̄ exauditio/
nū vl̄ ſanitatū fiūt: ita vt latētia ꝑ tot ānos
corpa martyꝝ (qḋ pōt a mltꝰ introgātes au
dire) ābroſio fuerit reuelata: ꝛ ad ipa corpa
cec⁹ mltoꝝ ānoꝝ ciuitati mediolanēſi notiſ/
ſim⁹ oclos lumēq̷ receperit: aut qꝛ ille ſom/
niū vidit/ ꝛ ille ſpū aſſūpt⁹ audiuit/ ſiue ne
iniret i partē donati/ ſiue vt recederet a par/
te donati: Quecūq̷ talia in catholica fiunt
ideo ſūt approbāda/ qꝛ in catholica fiūt: nō
ideo ipſa manifeſtaꝛ catholica/ qꝛ hęc in ea
fiunt. Ipſe dñs ieſus cū reſurrexiſſet a mor/
Luce. 24. f. tuis ꝛ diſcipuloꝝ oculis videndū manibuſ
q̷ tangendū corp⁹ ſuū offerret: ne qd tñ fal
lacię ſe pati arbitrarenꝛ/ magis eos teſtimo
nijs legis ꝛ ꝓphetarū ꝛ pſalmoꝝ cōfirmā/
dos eē iudicauit: oñdēs ea de ſe ipletaq̄ fue
rāt tāto añ ꝑdicta. Sic ꝛ ecclīā ſuā cōmēda/
Ibidem. g. uit dicēs ꝑdicari i noīe ſuo pniam ꝛ remiſſi/
onē pctōꝝ ꝑ oēs gētes/ icipiētib⁹ ab hierlm.
Hoc i lege ꝛ ꝓphetꝰ ꝛ pſalmis eē ſcptū ipſe
teſtat⁹ ē: h̄ ei⁹ ore cōmēdatū tenem⁹. Hę ſūt
cāę nrę documēta/ hęc fūdamēta/ hęc firma
mēta. Legimus in actib⁹ aploꝝ dictū de q̄/
Act. 17. c. buſdā credentib⁹: q̷ q̄tidie ſcrutarenꝛ ſcri/
pturas/ an hęc ita ſe haberent. Quas vtiq̷
ſcpturas: niſi canonicas legꝰ ꝛ prophetaꝝ?
Huc acceſſerūt euāgelia/ aplicę eplę/ actus
E aploꝝ/ apocalypſis iohānis. Scrutamini
hęc oīa/ ꝛ eruite aliqd manifeſtū quo de/
monſtretis eccleſiā/ vl̄ in ſola africa remāſiſ/
ſe/ vel ex africa futurā eſſe: vt ipleaꝛ qḋ dñs
Matth. 24. b dic: Predicabiꝛ h̄ euāgeliū regni i vniuerſo
orbe in teſtimoniū oibus gentib⁹/ ꝛ tūc ve/
niet finis. Sed aliqd ꝓferte qḋ nō egeat in/
terprete: nec vñ cōuincamini: qḋ de alia re
dictū ſit/ ꝛ vos illud ad veſtrū ſenſū detor/
quere conemini. Videtis eñ vnicū illḋ qḋ
Cantꝰ. 1. b. ꝓferre ꝯſueſtꝰ: Vbi paſcis: vbi cubas i me/
ridie? quēadmodū excuſſis oibuſ eiuſdē lo/
ci v̄bis/ lōge aliud indicat q̄ vos putatis:
Et ſi h̄ ſonaret qḋ vultꝰ/ maximianiſtę vos
in eo vincerent. Magis eñ meridies ꝓuin
cia byçanciū tripoliſ/ vbi illi ſūt q̄cūq̷ ſūt q̄
numidia vbi vos ꝓpolletꝰ. Ita ḡ ipſi germa

nius ꝛ diſtinctius poſſunt de meridie glori/
ari: vt eos excludere ab hac ſentētia nō poſ/
ſitis: niſi in illis verbis verū ſenſū ꝛ catho/
licū teneatis: oñdentes eis ſcōm quattuor
angulos orbiſ terraꝝ ab auſtro magꝰ q̄ ab
africa eē meridiē: ſcōm figuratas aūt ſcptu
raꝝ locutiōes/ pfectā mētꝰ illūinationē fer/
uorēq̷ maximū charitatis/ vocari meridiē.
Vñ ſcriptū ē: Et tenebrę tuę tāq̷ meridies Eſa. 58. c.
erūt. Aliqd ḡ ꝓferte qḋ ñ ꝯ vos veri⁹ iterp/
teꝛ: ſ qḋ iterpte oino ñ egeat: Sic ñ eget int
pte: In ſemie tuo bñdicēꝛ oēſ gētes: qꝛ ſemē Gen. 22. d.
abrae chriſtū/ nō ego/ ſed apls interpretaꝛ. Gal. 3. c.
Sic ñ eget iterpte: Tu eñ vocaberꝰ volūtaſ Eſaie. 62. b.
mea in ea: et tra tua orb̄ terraꝝ: qꝛ ei dꝛ quē
nemo chriſtian⁹/ niſi ecclīā chriſti intelligit.
Sic ñ eget interpte: Cōmemorabūꝛ ꝛ ꝯuer/ Pſ. 21.
tenꝛ ad dñꝫ vniuerſi fines trę: Et adorabūt
i ꝯſpectu ei⁹ vniūſę patrię gētiū: qm ipi⁹ ē re
gnū/ ꝛ ipe dñabiꝛ gētiū: qꝛ in eo pſalmo dꝛ
vbi paſſio dñi etiā teſte euāgelio declaraꝛ.
Sic ñ eget iterpte: Quia oportebat chriſtū Luce. 24. b.
pati ꝛ reſurgere tria die: ꝛ pdicari i noīe ei⁹
pniaꝫ ꝛ remiſſionē pctōꝝ ꝑ oēs gētes/ inci/
piētib⁹ ab hierlm. Sic nō eget iterpte: Eritꝰ Act. 1. a.
mihi teſtes i hierlm ꝛ i tota iudea ꝛ ſamaria
ꝛ vſq̷ i totā trā. Cepiſſe eñ eccliaꝫ ab hierlꝫ
atq̷ inde iſſe circū iudęā ꝛ ſamariā ꝛ cętas
gētes/ ꝯſeq̄ntia geſta teſtāꝛ canonicꝰ firma
ta documētꝰ. Sic ñ eget iterpte: Et ꝑdicabiꝛ Matth. 24. b
h̄ euāgeliū regni i vniūſo orbe i teſtioniū oi
b⁹ gētib⁹: ꝛ tūc veniet finiſ. Introgat⁹ ei dñſ
ḋ fine hui⁹ ſęcli: cū q̄dā initia ꝑturitionū di
xiſſet ait: Sꝫ nōdū ſtati finiſ. Finē āt futuꝝ
ꝑdixit p⁹ ꝑdicationē euāgelij i vniūſo orbe
i oib⁹ gētib⁹. Sic ñ eget iterpte: Sinite vtra Matth. 13. d.
q̷ creſcē vſq̷ ad meſſē: quia cū egeret iterp/
te/ ipe dñs interptat⁹ ē: ꝛ ipe expoſuit cui ne
mo ꝯdicere pōt: maxie i ea ꝑabola q̄ ab illo
ꝓlata ē: ꝛ ipe ait: bonū ſemē eē filios regni:
agrū/ mūdū: meſſeꝫ finē ſęcli. Tale aliqd ꝓ/
ferte vl̄ vnū q̄ aptiſſime africa declareꝛ/ vl̄ i
reliqs ſola derelicta/ vl̄ ad ꝑncipiū renouā/
di ꝛ iplēdi orb̄ ſola ſeruata. Neq̷ eñ tot te/
ſtimonijs cōmēdareꝛ qḋ erat cito ꝑiturū: et
ſic tacereꝛ/ aut qḋ ſolū eēt relinquēdū/ aut
ex q̄ ſolo totū eēt repandū ꝛ iplēdū. Si aūt
nō poteſtꝰ qḋ tā iuſte a vob̄ flagitam⁹ oſtē/
dere/ credite v̄itati/ cōticeſcite/ obdormiſci/
te/ a furore expgiſcimini i ſalutē. An adhuc
dicitꝰ: Si apḋ vos ē ecclia/ vt qd nos ad ei⁹
pacē ꝑſequēdo cōpellitis: aut ſi mali ſum⁹
qd nos q̄ritꝰ? Et ſi çiçania ſum⁹: ſinite nos
creſcere vſq̷ ad meſſem: q̄ſi nos qb⁹ modis
poſſum⁹ aliḋ agam⁹/ niſi ne triticū ſiꝛ eradi/
ceꝛ dū añ tp̄s çiçania ſepanꝛ. Quicūq̷ eñ
boni in ętnū futuri ſūt: ꝛ ſi ad tp̄s mali ſūt:
ñ çiçania/ ſ triticū ſūt i ꝑſciētia dei. Sic aūt

nos accuſat/ q̄re vos q̄ram⁹ ſi mali eſt: q̄ſi ſi
eo perierit q̄ mali eſt: ⁊ ideo ſitis q̄rẽdi/ q2
periſtis: vt pditi q̄ramini/ q̄ſiti inueniami/
Luce.15. ni: inuẽti reuocemini: ſicut illa ouis a paſto
re: ſicut illa drachma a muliere: ſic ille fili⁹/
q̄ mortuus erat reuixit/ perierat ⁊ iuẽt⁹ eſt.
Ille vos em̄ q̄rit q̄ in ſctis habitat: ⁊ impe/
rat vt q̄ramini.

Qr donatiſtarũ pſecutio in argumentũ veritatis trahi nõ poſſit ſed nec iniuſta ſit. Ca.XVII.

A De pſecutione aũt veſtra q̄rela ſeda/
bit/ ſi cogitet ⁊ intelligatis ꝑus nõ
omnem pſecutionem eſſe culpabilẽ:
alioquin nõ laudabiliter diceretur: Detra/
Ps.100. hentẽ ſecreto ꝓximo ſuo/ hunc pſeq̄bar.
Nã quotidie videm⁹ ⁊ filiũ de pře tanq̄ de
pſecutore ſuo cõqueri: ⁊ cõiugẽ de marito:
⁊ ſeruũ de dño: ⁊ colonũ de poſſeſſore: ⁊ re/
um de iudice: ⁊ militẽ vel ꝓuincialẽ de du/
ce vel rege: cũ illi plerũq̄ ordinatiſſima po/
teſtate ſibi hoĩes ſubditos p terrores leuia/
rũ pęnarũ a grauiorib⁹ malis ꝓhibeãt atq̄
cõpeſcant: plerũq̄ aũt a bona vita et a bo/
nis factis minando ⁊ ſęuiendo deterreant.
Sz cũ a malo ⁊ illicito ꝓhibẽt/ correctores
⁊ ꝯſulatores ſunt: cum autẽ a bono ⁊ licito/
pſecutores ⁊ oppreſſores ſũt. Culpant etiã
q̄ ꝓhibent a malo: ſi modũ pcti modus co/
ertionis excedat. Item iure culpandi ſunt/
qui turbide atq̄ inordinate in eos coercẽ/
dos inſiliunt q̄ nulla ſibi lege ſubiecti ſunt.
Proinde circũcellionũ veſtrorũ inordina/
tas licẽtias ⁊ ſupbas inſanias iuſte rephen
dimus/ etiã cũ aliquibus peſſimis violenti
ſunt: q2 illicita illicite vindicare/ et ab illici/
tis illicite deterrere/ nõ eſt bonũ. Cum vo ⁊
innocẽtes vel cauſa incognita vel iniquiſ/
ſimis inimicitijs pſequunt: q̄s eoꝝ latroci/
nia nõ phorreſcit? At vo q̄ maximianiſta/
rũ furorẽ legib⁹ publicis coercendũ puta/
ſtis: vt eos p iuſſa iudicũ ⁊ executionẽ offi/
cioꝝ/ ⁊ auxilia ciuitatũ pulſos de baſilicis
q̄s tenebãt/ ad ꝯſiderationẽ ſui ſceleris ar/
gueretis: nõ rephendim⁹: niſi q2 hoc in eis
inſectati eſtis q̊ ipſi feciſtis: immo multo
leuius q̄ feciſtis. Illi em̄ aduerſus partem
donati: vos aũt aduerſus orbem terrarũ/ ⁊
Luce.24.g. aduerſus ei⁹ verba q̄ eccleſiã ſuã incipientẽ
ab hierl̃m p oẽs gẽtes cõmẽdauit/ ſacrilegę
diſſenſionis altare crexiſtis. Porro ſi maxi/
mianiſtę iuſſionib⁹ iudicũ aduerſuz ſe ipe/
tratis illicite ⁊ furioſe reſiſtere auderẽt: nõ/
ne ipſi ſibi iudiciũ acq̄rerent? Dicẽte apl̃o:
Roma.13.a. Qui em̄ reſiſtit poteſtati/ dei ordinatiõi re/
ſiſtit. Qui aũt reſiſtũt/ ipſi ſibi iudiciũ acq̄/
rũt: Principes em̄ nõ ſũt timori bono ope
ri/ ſed malo. Cum ergo eoꝝ malũ opus exi/
ſteret/ q̊ vos p ordinatas poteſtates cohi/
bere conabamini: ſi vellent illi pro ipſo ma
lo opere ſuo peiore opere legib⁹ aduerſari:
nunq̄d a vobis ⁊ non a ſeipſis quicq̄d eis
mali accideret paterent? Quẽadmodũ qui
cũq̄ voluiſſet dicere blaſphemiã in deũ ſi/ Daniel.3.g.
drach miſac abdenago/ ⁊ ſcdm edictũ reg
cũ domo ſua diſperderet: nunquid hoc ab
iſtis trib⁹ viris/ quib⁹ de igne liberatis rex
cõmot⁹ illud eduxerat: aut vo etiã ab ipſo
rege/ ac nõ potius a ſeipſis illa digna mala
paterent? Si etiaz q̄draginta illi iudęi/ qui Act.23.c.
paulũ interficere cõiurauerãt: in armatos
a quib⁹ ordinata tuitiõe idẽ paulus dedu/
cebat irruiſſent: nunq̄d eos paulus ac non
ſeipſi poteſtatibus reſiſtendo peremiſſent?
Quapropter ⁊ vos ſine tumultu animi/ ſi/
ne turbulẽta cõtentione/ ſine amaritudine
odioꝝ ꝯſiderate diligẽter ea q̄ ꝯtra vos re/
ges nřę cõmunionis cõſtituũt q̄ cauſa pati
amini. Et ſi vos in eccl̃ia chriſti eſſe inuene/
ritis/ gaudete et exultate: q2 merces veſtra Matth.5.a.
multa eſt in cęlis. Vos em̄ tanq̄ martyres
coronamini: illi aũt tanq̄ pſecutores mar/
tyrũ iudicant. Si aũt vos ꝯtra eccl̃iaz chri/
ſti altare erexiſſe/ ⁊ a chriſtiana vnitate/ quę
toto orbe diffundit ſacrilego ſchiſmate ſe/
paratos eẽ/ ⁊ corpori chriſti q̊ ẽ eccleſia to/
to orbe diffuſa/ ⁊ rebaptiçando/ et blaſphe/
mãdo/ ⁊ q̄tuz poteſt oppugnãdo aduerſa/
ri ſãcta ⁊ canonica ſcriptura conuincit: vos
impij atq̄ ſacrilegi: illi autẽ q̄ vos ꝓ tanto
ſcelere tã leuiter dãnoꝝ admonitionib⁹ vel
locoꝝ/ vel honoꝝ/ vl̃ pecunię ꝑuatione de/
terrendos coercendoſq̄ decernũt/ vt cogi/
tãtes quare iſta patiamini/ ſacrilegũ veſtꝝ
cognitũ fugiatis: ⁊ ab ęterna dãnatione li/
beremini: ⁊ rectores diligentiſſimi et culto/
res pijſſimi deputant. Hãc vobis dilectio/
nẽ debẽt chriſtiani catholici impatores: vt
ſacrilegia veſtra ⁊ ꝓpt chriſtianã mãſuetu/
dinẽ/ nõ ꝓ merito punicẽda decernãt/ ⁊ ꝓpt
chriſtianã ſollicitudinẽ non oĩno impunita
dimittãt. Hoc i eis de⁹ opat/ cui⁹ miſcdiam B
etiã in his moleſtijs de quib⁹ cõquerimini
nõ vultis agnoſcere. Nos aũt q̄tum in no/
bis eſt/ quãtũ dñs donat atq̄ pmittit: nec
ipſas leges leuiſſimę coercionis aduerſus
vos mouem⁹: niſi vt eccleſia catholica ꝓpt
infirmoꝝ fragilitatẽ/ vt eis liceat ſine timo
re eligere quid teneant vel ſequant: a ve/
ſtris terroribus libera pręſtet: vt ſi aliquid
veſtri in noſtros violẽter fecerint: tunc vos
quos tanq̄ obſides in fundis ⁊ in ciuitati/
bus habemus: nõ qualia veſtri faciunt pa/
tiamini/ ſed per ordinata iudicia ſubiecti le
gibus dãno pecuniario vapuleris. Quod
ſi vobis graue videtur: veſtri vobis parcãt

ꝛ quieſcant. Si aũt in vos non quieſcendo
illi ſęuiunt/ q̄ vel ſub vob/ vel vobiſcũ ſũt:
quid de nobis cõquerami̇ni non habetis.
Qui in veſtra/ vel veſtroꝝ poteſtate poſui/
mus: vt etiã ſectãtes hęreſim veſtrã/ nulla
damna patiamini: ſi nullas catholica/ ſiue
a vobis/ ſiue a veſtris violẽtias patiaſ. Et
ſi aliq̃ facte fuerint vob inuitis ꝛ cõpeſcere
nõ valẽtib⁹: miſericorditer ipſis dãnis ꝛ iu/
ſte admonemini/ q̃les habeatꝭ a qbus cõta/
minari nõ putatis: atq̧ hinc intelligere co/
gamini/ q̄ʒ inanes calũnias ecclię chriſti to/
to orbe diffuſę faciatꝭ. Neq̧ iã nob obijcia/
tis/ q̄ ꝑſeq̄mur vos/ ſʒ veſtris potius: ſi et
nos ſuis violẽtijs infeſtant/ ꝛ vos publicis
legib⁹ malũt ꝯteri q̄ʒ ſe a ſolito furore ſeda/
ri: Si qd ſane a nr̃is chriſtianę charitatꝭ mo
dũ votũq̧ nõ cuſtodiẽtib⁹/ odioſe ꝛ ꝑnicio/
ſe patimini: nõ eſſe illos nr̃os cito dixerim:
ſʒ aut futuros/ ſi ſe correxerint/ aut i fine ſe/
parãdos/ ſi in malicia ꝑdurarint. Nos tamẽ
nec ꝑpt piſces malos rętia rũpim⁹: nec ꝑpt
vaſa in cõtumeliã facta domũ magnã deſe/
rim⁹. Et ſi vos q̄ʒ illos a qb⁹ talia catholi/
ca patiſ/ nõ eſſe vr̃os eadeʒ regula dicitis:
probate animũ veſtrũ: corrigite errorẽ: am
plectimini vnitatẽ ſpũs i vinculo pacꝭ. Nã
ſi nec vos illi cõtaminãt/ nec nos iſti: nõ no/
bis inuicẽ alienis criminibus calũniemur:
In vna charitate frumẽta creſcam⁹ ſiſ: vſq̧
ad ventilabrũ paleã toleremꝰ. Quãobrẽ ſi
nullo interp̄te indigẽt canonicarũ ſcp̄tura/
rũ teſtimonia q̃ cõmẽdãt eccliaʒ in toti⁹ or/
bis cõione ꝯſiſtere/ ꝛ ſeparationi veſtrę i afri/
ca ꝯſtitutę: ex eiſdẽ libris nulla talia poteſtꝭ
inuenire ſuffragia: nec iuſte de ꝑſecutiõib⁹
cõquerimini q̃s grauiores ipſa ꝑpetiſ/ q̃ lati⁹
diffunditur/ fide ac ſpe ꝛ charitate oĩa tole
rat: nõ tñ talia q̃lia veſtri circũcelliones et
coꝝ ſiles vbi poſſunt mẽbris ei⁹ infligũt/ ſʒ
oĩa variarũ iniq̃tatũ ſcãdala ꝑ vniuerſum
mundũ ſcatẽtia: de qbus dñs exclamauit:
Matth.18.a. Ve mũdo ab ſcãdalis. Grauius eñ ꝑſeqſ
fili⁹ patrẽ male viuẽdo/ q̄ʒ pſ filiũ caſtigan/
do. Et grauꝰ ancilla ſarã ꝑſecuta ẽ ꝑ iniquã
Gen.16.a. ſupbiã/ q̄ʒ eam ſara ꝑ debitã diſciplinã. Et
Ps.68. grauius dñm ꝑſeq̄bãſ/ ꝑpt q̃s dictũ eſt: Ze/
lus dom⁹ tuę comedit me: q̄ʒ eos ipſe cũ eo/
Ioh.2.c. rum mẽſas euertit/ et eos flagello de tẽplo
expulit.

Q ꝛ in bonis et in malis ſint ſa/ cramẽta diuina/ pariſ et ab vtriſq̧ conferantur: Ca. XVIII.

A Quid habetis amplius qd̃ dicatis?
An illud vltimũ veſtrũ iã placet in
mediũ ꝓferam⁹? Ecce inquiũt vos
tenetis eccliaʒ: Quõ nos ſuſcipitꝭ ſi ad vos
trãſire voluerim⁹? Breuiter r̃ndeo. Sic vos
ſuſcipim⁹/ quõ ſuſcepit ecclia/ quã i ſctis li/
bris canonicis inuenim⁹. Depoſita quippe
aioſitate ꝯdicendi: q̃ tument oẽs q̃ veritate
dei vinci nolũt ꝛ ſua ꝑuerſitate vincunſ: fa
cile poteſtꝭ intelligere ꝛ in bonis eſſe ꝛ i ma
lis ſacramẽta diuina: ſʒ in illis ad ſalutẽ/ in
illꝭ ad dãnationẽ. Et cũ tãtũ diſtet inſ eos q̃
hęc digne indigneq̧ tractauerit: ipa tñ ea/
dẽ ſunt: illis ad p̄miũ valẽtia/ illis ad iudi/
ciũ. Quapropſ qñ plures q̄ʒ iohãnes dñs Ioh.4.a.
baptiçabat/ ſicut i euãgelio ſcriptũ eſt: vbi
ſubiecit euãgeliſta: q̄ʒuis ipſe nõ baptiça/
bat/ ſʒ diſcipli ei⁹: cũ tãtũ diſtaret inſ petrũ
ꝛ iudã/ nihil tñ diſtabat inſ baptiſmũ q̃ da/
baſ ꝑ petrũ/ ꝛ q̃ dabaſ ꝑ iudã. Illud eñ qd̃
ꝑ eos dabaſ: vnũ erat/ cũ ipi nõ eſſent vnũ.
Et illõ chriſti erat: illoꝝ aũt/ vn⁹ ad mẽbra
chriſti/ alter ad partẽ diaboli ꝑtinebat. Cũ
v̄o iohãnes baptiſta ꝛ paulus apl's vnum
eſſent: q2 vterq̧ ſpõſi amicus erat: tñ q2 nõ
erat vn⁹ baptiſm⁹ q̃ dabaſ a iohãne/ ꝛ qui
dabaſ a paulo: iuſſit paulus chriſti baptiſ/ Act.19.a.
mo baptiçari eos q̃ baptiſmo iohãnis fue/
rant baptiçati. Itaq̧ ille baptiſm⁹ iohãnis
dictus eſt: qui aũt ꝑ paulũ datus ẽ/ nõ ẽ di
ctus baptiſm⁹ pauli: ſʒ iuſſit eos inq̃t bapti
çari in chriſto. Ecce vnũ ſunt iohãnes ꝛ pau
lus/ ꝛ nõ vnũ dãt: Ecce nõ ſũt vnũ petr⁹ et
iudas/ ꝛ vnũ dant. At v̄o petr⁹ ꝛ paulus/ ꝛ
vnuʒ ſunt/ ꝛ vnũ dant. Abraã ꝛ corneli⁹ ex
fide iuſtificati vnũ ſunt/ ꝛ nõ vnũ ſacramẽ/
tum acceperũt. Ideõq̧ cornelius ꝛ ſimõ ma/
gus nõ ſunt vnũ: ꝛ vnũ ſacramentũ accepe
runt. At v̄o cornelius/ ꝛ ille ſpado quẽ phi/ Act.8.g.
lippus in itinere baptiçauit: ꝛ vnum ſunt ꝛ
vnũ ſacramentũ acceperunt. Cũ ḡ vnũ eſt
ſacramentũ: nec diuerſi datores/ nec diuerſi
ꝑceptores/ faciũt vt nõ ſit vnũ qd̃ vnũ eſt.
Iſti aũt cũ volũt hoim eſſe qd̃ chriſti ẽ/ res
falſiſſimas ꝛ abſurdiſſimas ꝑſuadere conã/
tur: vt ꝓpe tot ſint baptiſmi q̃t hoĩes ꝑ q̃s
danſ. Itaq̧ illud qd̃ dñs ait de hoĩe et ope B
hoĩs: Arbor bona bonos fruct⁹ facit: arbor Matth.7.c.
mala/ fructus malos facit: iſti ad hoc detor/
q̃re conanſ: vt a bono baptiçatus bon⁹ ſit/
et a malo baptiçatus malus ſit: Tñ ſequiſ
eos etiã ſi nolũt/ vt a meliore baptiçat⁹ me/
lior ſit: ꝛ ab inferiore baptiçat⁹/ inferior ſit.
Ex quo fit/ vt illi q̃s ante dñi paſſionẽ non
ipſe ieſus baptiçabat/ ſʒ diſcipuli ei⁹: multo
ſanctius naſcerenſ ſi ab ipſo baptiçarenſ.
Quis eñ vel cogitare poſſit/ q̄ʒtũ intererat
inter ipſũ/ ꝛ diſcipulos ei⁹ a quib⁹ baptiça/
banſ? Ergo inuidit eis ſanctiorẽ generatio
nẽ: quos a diſciplis ſuis ſe hic ꝯſtituto ma/
luit baptiçari? Qd̃ vtiq̧ quiſq̧ credit inſa/

nus eſt. Quid ergo dñs eo ipſo demōſtrare
dignatus eſt: niſi ſuū eſſe qđ daretur ꝑ quēli-
bet daretur: et ſe baptiçare: de quo amic⁹ ille
Joh.1.c. ſpōſi dixerat: Hic ē q̄ baptiçat: ꝑ cuiuſlibet
manus miniſtri baptiçaretur q̄ crediͩiſſet in
1.Cor.1.c. eū. Dicit etiā paul⁹: Gr̄as deo ꝙ neminem
veſtrū baptiçaui/ niſi criſpū ⁊ gaiū: ne quis
dicat ꝙ in noīe meo baptiçaui. Et iſte ergo
credatur inuidiſſe hoībus meliorē ſanctifica-
tionē: ſi q̄ntū melior erat tanto meli⁹ pote-
rāt baptiçari/ q̄ ab illo baptiçarentur: Immo
vero ad hoc ipſū vigilauit cautiſſimi ⁊ fide-
liſſimi diſpēſatoris itentio: ne q̄ſq̄ ideo ſan
cti⁹ ſe baptiçatū putaret/ ꝙ a miniſtro ſan-
ctiore baptiçaretur/ ⁊ qđ dñi erat ſuo tribue-
ret. Cū igitur boni ⁊ mali dent ⁊ accipiāt ba-
ptiſmi ſacramētū: nec regenerati ſpiritalit̄
in corp⁹ ⁊ mēbra chriſti coedificentur niſi bo-
ni: profecto in bonis eſt illa eccl̄ia cui dicitur:
Cant.2.a. Sicut liliū i medio ſpinarū/ ita ꝓxima mea
in medio filiarū. In his eſt eni͂ qui edificāt
ſupra petrā: id eſt qui audiūt ꝟba chriſti et
faciūt: q̄r ⁊ petro ꝯfitenti ſe chriſtū filiū dei/
Matth.16.c. ſic ait: Et ſuꝑ hāc petrā edificabo eccleſiam
meā. Nō eſt ḡ in eis q̄ edificāt ſuꝑ arenā: id
ē q̄ audiūt ꝟba chriſti ⁊ nō faciūt. Ipſe eni͂
Matth.7.d. dixit: Qui audit ꝟba mea ⁊ facit ea/ ſimila-
bo eū viro ſapienti q̄ edificāt domū ſuā ſuꝑ
petrā. Et ibidē paulopoſt: Qui audit inq̄t
ꝟba mea ⁊ ñ facit ea/ ſimilabo eū viro ſtul-
to q̄ edificat domū ſuā ſuꝑ arenā. Qui ḡ cō
page charitatis incorporati ſūt/ edificio ſuꝑ
petrā ꝯſtituto ⁊ lilio inter ſpinas candenti/
ipi vtiq̄ poſſidebūt regnū dei. Qui aūt ſuꝑ
arenā edificāt: vel in ſpinis deputantur: quis
dubitauerit/ ꝙ regnū dei nō poſſidebunt?
Nihil vtiq̄ ꝓdeſt talib⁹ baptiſmi ſacramē-
tū: nec tñ ꝓpter eorū inſtabile fundamentū
ſteriléq̄ maliciā ſacramēto qđ habēt vlla i-
iuria faciēda eſt. Proinde i illo loco ex ep̄la
pauli apl̄i quā ſcripſit ad galathas/ ſine ſtu-
dio ꝯtētiōis aduētite/ q̄ recte fiat/ vt hereti-
cū corrigētes errorē ñ ſacramētū h̄ habēt qđ
habere debuerīt/ illō accipiāt qđ eis deerat:
Gal.5.d. ñ iꝓbetur ⁊ blaſphemetur qđ inerat. Manife
ſta inq̄t ſūt oꝑa carnis/ que ſūt fornicatiōes
imūdicie/ luxurie/ idolorū ſeruit⁹/ veneficia/
inimicitie/ cōtentiōes/ emulatiōes/ animo-
ſitates/ diſſentiōes/ hereſes/ inuidie/ ebrieta
tes/ comeſatiōes: et his ſimilia/ q̄ ꝑdico vo-
bis ſicut predixi: q̄m qui talia agūt: regnū
dei nō poſſidebūt.

Q̄ nō ſūt rebaptizādi ꝯuerſi he retici: ⁊ quō nō ſint ſuſcipiēdi/ cum duarū obiectionū diſſolutiōibus:

(Ca.XIX.

Nunc itaq̄ iſti nō ſūt i lilio: nec ſuꝑ petrā: inter hos aūt et
heretici poſiti ſūt. Cur ergo vos/ vt omittā
cetera/ non baptiçatis poſt ebrioſos/ luxu-
rioſos/ inuidos q̄ regnū dei nō poſſidebūt: ⁊
ideo in petra nō ſūt? Et q̄r in petra nō ſūt/
ꝓculdubio in eccl̄ia nō deputantur: quia ſuꝑ
hāc petrā inq̄t edificabo eccl̄iā meā: Et vos
vultis vt baptiçem⁹ poſt hereticos: q̄ inter
eaſdē ſpinas regnū dei nō poſſeſſuras enu-
merati ſūt: ⁊ q̄b⁹ ſimiliter ſacramēta inſūt q̄ñ
eadē ſūt/ ſed nō ꝓſūt: quia cū illa recta ſint
ipi ꝑuerſi ſūt. Hec ſine ꝑtinacia cōſiderātes
atq̄ cogitātes: facile poteſt intelligere/ id in
quoq̄ corrigendū eſſe qđ prauū eſt: qđ aūt
rectū eſt approbādū: ⁊ h̄ dādū eē qđ deerit:
qđ aūt inerit agnoſcēdū. Veniēs itaq̄ hereti-
cus vt catholic⁹ fiat: errorē corrigat ꝓpriū:
nō chriſti violet ſacramētū. Accipiat vincu
lū pacis qđ nō habebat/ ſine quo illi ꝓdeſſe
nō poterat baptiſma qđ habebat: Vtrūq̄
eni͂ neceſſariū ē ad regnū dei adipiſcēdū/ et
baptiſm⁹/ ⁊ iuſticia. Et in cōtēptore q̄dē ba
ptiſmi chriſti nō pōt eſſe iuſticia. Baptiſm⁹
aūt ⁊ in eo q̄ iuſticiā nō habēt/ pōt eē: ſ; nō
pōt ꝓdeſſe. Sic eni͂ veritas dixit: Si q̄s nō Joh.3.a.
renat⁹ fuerit ex aq̄ ⁊ ſpū/ nō itrabit i regnū
celorū: ita eadē ꝟitas dixit: Niſi abūdauerit Matth.5.c.
iuſticia vr̄a ſuꝑ ſcribarū ⁊ phariſeorū/ nō in-
trabitis i regnū celorū: vt nō baptiſm⁹ ſolus/
ſ; etiā iuſticia ꝑducat ad regnū. Cui aūt vel
vtrūq̄ vel vnū defuerit/ illuc ꝑuenire ñ poſ-
ſit. Quapropter cū dicatur hereticis: Iuſticia
vob̄ deeſt: quā ſine charitate ac vinculo pa
cis habere null⁹ pōt: cūq̄ ⁊ ipi fateantur mltos
baptiſmū habere ⁊ iuſticiā ñ habere: ⁊ ſi nō
fateantur/ eos ꝯuincat ſcr̄ptura diuina: miror
quō putēt/ cū eos habētes nō ſuū/ ſ; chriſti
baptiſmū/ iterū nolum⁹ baptiçare: ita nos
agere/ ac ſi eis iam nihil deeſſe iudicemus: ⁊
q̄r baptiſmus eis in catholica nō datur/ quē
habere inueniuntur/ nihil ſe illic accipe arbi-
trantur vbi hoc accipiūt/ ſine quo illud quod
habent eis ad perniciē valeat/ non ad ſalu-
tem. Quod ſi nolūt intelligere: ſufficit no-
bis/ ꝙ eam tenemus eccleſiam que manife-
ſtiſſimis ſctārum ⁊ canonicarū ſcr̄pturarum
teſtimonijs demonſtratur. Dicat mihi nunc
heretic⁹: Quō me ſuſcipis? Cito reſpōdeo:
Sicut ſuſcipit eccleſia cui chriſt⁹ ꝑhibet te-
ſtimoniū. Nunq̄d tu melius potes eſſe quo
modo ſuſcipiendus ſis/ q̄ ſaluator noſter
medic⁹ vulneris tui? Hic forte dicis: Lege ḡ
mihi quēadmodū chriſt⁹ ſuſcipi iuſſerit eos
qui ab hereticis tranſire ad eccleſiā volūt.
Hoc aperte atq̄ euidenter/ nec ego lego/
nec tu. Si eni͂ hereticus eſſet iohannes: ⁊ in
nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti baptiça-
ret: poſt cuius baptiſmū iuſſit paulus bo-

mines baptiçari:tu obtinereſ qḋ dicis:ita
vt cōtra quid dicerem/ nō haberē. Rurſus
ſi petr⁹ in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ab he/
reticis baptiçat⁹ fuiſſet:cui dn̄s ait: Qui lo
Ioh.13.b. tus eſt ſemel/ nō habet neceſſitatē iterū la
uandi:ego obtinerē qḋ dico:ita vt tu cōtra
q̄d diceres/nō haberes. Nūc vero cū in ſcri
pturis non inueniamus aliq̄s ad eccleſiam
tranſiſſe ab hereticis:et ſicut ego dico/ aut
ſicut tu dicis/eſſe ſuſceptos:puto ſi aliquis
ſapiens extitiſſet/cui domin⁹ ieſus chriſtus
teſtimoniū perhibet:⁊ de hac queſtione cō/
ſulereť a nobis:nullomodo dubitare debe/
remus id facere qḋ ille dixiſſet: ne non tam
ipſi q̄ȝ domino ieſu chriſto/cui⁹ teſtimonio
B cōmendabať/repugnare iudicaremur. Per/
hibet aūt teſtimoniū chriſtus eccleſię ſuę.
Luc.24.g. Ecce euāgeliū:lege vbi ait: Oportet chriſtū
pati ⁊ reſurgere tertia die/ ⁊ p̄dicari in noīe
eius penitentiā ⁊ remiſſionē peccatorum in
oēs genteſ/incipientibus ab hieruſ̄m. Quo/
modo ergo ſuſcipit iſta eccleſia ꝑ omnes gē
tes incipientibus ab hieruſ̄m remotis oībus
ambagibus ⁊ tergiuerſatiōibus:ſic ſuſcipi/
end⁹ es. Quod ſi non vis:nō mihi/aut cui/
q̄ȝ homini/qui vult ita ſuſcipere/ſed ipſi ſal/
uatori contra ſalutē tuā ꝑniciosiſſime relu/
ctaris:qui te ſic ſuſcipiendū eſſe nō vis cre/
dere/ quēadmodū ſuſcipit illa eccl̄ia quā te
ſtimonio ſuo cōmēdat ille cui fateriſ nefari/
um eſſe nō credere. At em̄ dixit hieremias:
Hiere.15.d. Facta eſt mihi vt aqua mendax / nō habēs
fidē. Nō de hac aqua dixit quā putas. Le/
ge diligenter: Ipſam em̄ hominū mēdaciū
multitudinē dixit aquā mendacē/more ꝓ/
phetico:ſicut figurate loq̄ ſolēt: Sicut i apo/
Apocal.17.d calypſi/populoſ aquarū noīe nouimus ap/
pellatoſ. Nā ſic ait hieremias: Ut quid qui
contriſtant me p̄ualent? Plaga mea vali/
da eſt : vnde ſanabor? Facta eſt mihi vt aq̄
mēdax nō habēs fidē. Plagā ſuā ſibi dixit
factā vt aquā mendacē: eandē vero plagā
ſuā eos appellauit q̄ ſe ꝯtriſtabāt. Qḋ em̄
ait: qui cōtriſtant me/hoc dixit poſtea pla/
ga mea:⁊ qḋ ſupra dixit: p̄ualent/hoc po/
ſtea dixit:valida ē. Sic ⁊ illic facitis vbi ſcri
Prouer.5.c. ptū ē: Ab aqua aliena abſtine te/ ⁊ de fonte
alieno ne biberis. Putatiſ em̄ de baptiſmo
dictū/qui eſt apud hereticos:vt ideo ſit aq̄
aliena/q2 heretici regnū dei nō poſſidebūt:
q̄ſi nō ita ſit ⁊ apud ebrioſos et apud inui/
dos/ ⁊ ceteros hmōi:de q̄bus pariter dictū
1.Cor.6.b. ē: Regnū dei nō poſſidebūt :et tamē i oīb⁹
Gal.5.d. talib⁹ ſi ſm̄ euāgeliū baptiçati ſūt:chriſti ē
baptiſmus/nō ipſoꝝ. Uñ aqua illa non eſt
Math.7.d. aliena:cū ipi alieni ſint/ q̄b⁹ dictur⁹ eſt/ Nō

noui vos. Cur nō ꝑ pot⁹ itelligā aquā alie/
nā ⁊ fonteē alienū/doctrinā eē maligni ſpūs
q̄ decipiūť ⁊ ſeducūť alienati a deo ꝑ igno/
rantiā/quę eſt in illis ꝓpter cęcitatem cor/
dis eoꝝ? Hoc expreſſius cōmendante apo/
ſtolo: Spūs autē manifeſte dic:quia in no/ 1.timoth.4.a
uiſſimis tp̄ib⁹ recedēt q̄dā a fide attēdētes
ſpiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū?
Hęc eſt aqua aliena et fons alienus. Si em̄
aqua in bono intelligiť ⁊ ſpūſſanctus: cur
nō aqua in malo intelligať ⁊ ſpiritus mali/
gnus? Nō em̄ ſemꝑ/ vbi aquā nominat ſcri
ptura / hoc viſibile baptiſmi ſacramentum
vult intelligi:ſed aliquando ipſum/ aliquā/
do aliud. Iam enim hoc viſibili baptiſmo
etiā alios diſcipuli dn̄i baptiçauerāt/ante
q̄ȝ veniret in eos ſcḋm eius ꝓmiſſionē ſpiri/
tuſſanctus. De quo tamē idem ieſus dicit:
Si q̄s ſitit/ veniat ⁊ bibat:qui credit in me/ Ioh.7.f.
ſicut dicit ſcp̄tura/flumina aquę viuę fluēt
de ventre eius. Et ſequitur euangeliſta/et
exponit vnde ſit dictū: Hoc aūt inquit dice
bat de ſpiritu/ quē accepturi erant hi q̄ i eū
erant credituri: Spūs em̄ nondū erat dat⁹:
quia ieſus nondū fuerat clarificatus. Ecce
aquā dicit ſpm̄/ qui nondū erat datus:cuȝ
iam aqua illa baptiſmi multis fuiſſet da/
ta. Unde ⁊ illud qḋ ſimiliter nō intelligitis C
qḋ ſcriptū ē: Bibe aquā de tuis vaſis ⁊ de Prouer.5.c.
puteoꝝ tuoꝝ fōtib⁹: ⁊ fonſ aquę tuę ſit tibi
ꝓpri⁹/ ⁊ nemo alienus cōmunicet tibi: ⁊ nō
ſupfluant tibi aquę foras/ ⁊ in platęis tuis
diſcurrāt aquę tuę: Nō viſibilē baptiſmuȝ
quē poſſunt habere ⁊ alieni:id ē qui regnū
dei nō poſſidebūt:ſed hoc donū cōmendat
ſpūſſancti:qḋ ꝓpriū eſt eorū tm̄ qui regna
būt cū chriſto in ęternū: Qm̄ charitas dei Roma.5.a.
ſicut dicit apl's/ diffuſa eſt in cordibus no/
ſtris per ſpm̄ſanctum qui datus eſt nobis.
Ipa em̄ latitudo cordis/ quā charitaſ facit/
vn̄ illā diffuſam dicit: ⁊ vnde ad corinthios
ita loquiť. Os noſtrū patet ad vos o cho/ 2.Cor.6.c.
rinthij cor noſtꝝ dilatatū eſt/ platęarū noīe
ſignificata ē. Quod ergo aperte audimus:
Nolite oī ſpiritui credere/ſed ꝓbate ſpiri/ 1.Ioh.4.a.
tus ſi ex deo ſint: hoc figurate audim⁹: Ab
aqua aliena abſtinete: ⁊ de fonte alieno ne
biberiſ. Et qḋ aperte audim⁹: Charitas dei
diffuſa eſt in cordibus noſtris ꝑ ſpm̄ſanctū
qui dat⁹ eſt nobis: hoc figurate audimus:
Fons aquę tuę ſit tibi ꝓprius/ ⁊ nemo alie/
nus cōmunicet tibi. Multa em̄ munera dei
poſſunt habere ⁊ alieni: nō ſolum iſta cōia
cum lapidibus ⁊ arboribus:ſicuti eſt eſſe et
vigere:nec ſolū cōmunia cū pecorib⁹/ſicuti
ſpirare ſentire/ſed etiam maiora iam hoīm

ꝓpria:ſicuti ẽ ratio/locutio/ artes vtiles in
numerabiles ⁊ alia mlta. Ipſa etiã quę do/
mui dei data ſũt/ nõnulla ex eis habẽt alie/
ni:id ẽ nõ poſſeſſuri regnũ dei: quibus: In
Matth.25.a. fine dicet᷑:Nõ noui vos:etiã cũ dixerint in
Matth.7.c. nomine tuo ꝓphetauimus ⁊ virtutes mul/
1.Cor.13.b. tas fecimus: quia etſi habeam inquit pro/
phetiã/ ⁊ ſciam omnia ſacramenta ⁊ omnẽ
ſcientiã:et ſi habuero oẽm fidẽ/ita vt mon/
tẽ transferam/charitatẽ aũt nõ habeaʒ/ni/
hil ſum. Hoc eſt ergo donũ ſpũſſancti pro/
prium ſanctoꝝ/vnde nemo cõmunicat alie/
nus. Hoc deeſt omnib⁹ malignis ⁊ gehen/
nę filijs:etiam ſi chriſti baptiſmo baptiçen/
Act.8.c. tur:ſicut ſimõ fuerat baptiçat⁹. Hoc deeſt etiã
hereticis:hoc accipiunt cũ correcti veniũt
⁊ vnitatis vinculũ ſinceriter amplectũtur.
Quod ſi nõ acciperent:etiã habẽtes baptiſ
mũ chriſti/nõ erant poſſeſſuri regnũ chriſti:
quia nõ introierant ad fonteʒ illũ ꝓprium
aquaꝝ diſcurrentiũ in plateis ſanctoꝝ ⁊ fo
Roma.5.a. ras nõ excurrentiũ:quo fonte charitas dei
diffuſa eſt in cordib⁹ nr̃is ꝑ ſpm̃ſctm̃ q̃ dat⁹
eſt nobis. Deſinite itaqȝ illa teſtimonia cõ/
memorare/ꝗ aut nõ intelligitis/aut ꝓ nob̃
ꝯ vos eſſe intelligitis. Et ſi ambigue poſi/
ta/⁊ ꝓ nob̃/ ⁊ ꝓ vob̃ poſſent interptari:ni/
hil vtiqȝ adiuuarẽt cauſam veſtrã:qꝛ ⁊ nos
ſi talib⁹ vti vellem⁹/innumerabilib⁹ vtere/
mur ꝗ cauſaʒ nr̃am nihil ſimilit᷑ adiuuarẽt:
Sʒ plane talia malã cauſã vel moras faci/
endo ſuſtentãt. Ecce inquiũt de corpe dñi
aq̃ ꝓfluxit. Et qd te h̃ adiuuat o heretice?
Multũ inqt: Baptiſma eñ ſignificat non
eſſe/niſi in corpe dñi.i.in eccleſia. Meli⁹ di/
ceres de corpe dñi/hoc eſt de eccl'ia:etiam ſi
iã cõſtet/qd̃ adhuc forte diligẽtius reqren/
dũ eſt: aqua illa baptiſmũ eſſe ſignificatũ.
Nã et nos baptiſmũ quẽ habetis de corpe
dñi eſſe dicim⁹/hoc eſt de eccl'ia:ꝙuis in ea
ipſi nõ ſitis:ſicut oẽs q̃ nõ ędificant ſup pe/
trã/ſʒ ſup arenã. Quare tamẽ nõ attendis
aquã illã/ꝗ baptiſmũ ſignificatũ dicis:nõ
tm̃ in corpe dñi fuiſſe/ſed etiã de corpe eius
foras exiſſe:⁊ hoc ꝑ vuln⁹ pſecutoris? Neqȝ
eñ ⁊ heretici ⁊ oẽs mali ſecũ foras ſacramẽ
ta traxiſſent/ſi vnitatis integritatẽ in corpe
dñi cuſtodiſſent. Sed etiã hoc videtis ꝙ ꝓ/
fundũ ſit/⁊ quãta myſterij altitudine occul
tũ. Iã ſufficiat: Deſinite talib⁹ agere. Oia
ꝗ huiuſmodi ꝓtuleritis aut ꝓ nob̃ ſũt: aut
vt multũ cauſę nr̃ę minuã/incertuʒ eſt pro
quib⁹ ſint. Sed libenter in optis imorami/
ni/ne fateri aperta cogami. Ecce eccl'ia: ro/
go qd patimini? Ecce eccl'ia tot manifeſtiſſi
mis ſanctarũ ſcripturarũ teſtimonijs com/
mendata ⁊ expreſſa/ꝑdicta ⁊ demonſtrata:
Sicut audiuimus/ita ⁊ vidim⁹. Quid ter/
giuerſaris quõ ſuſcipiaris? Cur detractas
ſic ſuſcipi quõ illa ſuſcipit/cui teſtimoniũ ꝑ
hibet q̃ mẽtiri nõ potuit? Doce ſcripturas
canonicaſ aperte dixiſſe:baptiçandũ eſſe in
eccleſia catholica/qui apud hereticos ĩ no/
mine patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti fuerit bapti/
çatus. Et ſi hoc docere non potes: illud
doce huic cõmunioni tuę/id ẽ parti donati/
vbi hoc didiciſti/ apertũ aliqd̃ ⁊ manifeſtũ
teſtimoniũ a ſcripturis canonicis perhibe/
ri:⁊ fateor ad te eſſe trãſeundũ:nec aliter eẽ
ſuſcipiẽdos hereticos ꝙ ſicut ſuſcipit eccle/
ſia in qua es:qꝛ tali teſtimonio declarata ẽ.
Quid ęſtuas? quid pturbaris? Nõ inuenis
in ſcripturis canonicaſ qd̃ a te iuſtiſſime ex/
igimus? Nã qd̃ dicere ſoletis: Ubi paſcis: Cant.1.b.
vbi cubas in meridie: vides quale ſit: et ꝙ
ꝓ te nõ ſit. Noli ꝗ talia ꝗrere:qꝛ et ſi in pti/
bus aquilonis eſſet pars donati/ꝗ ꝯtrarię
ſũt partib⁹ meridianis:diceret de ſe eſſe di/
ctũ: Mõtes ſion/latera aqlonis/ciuitas re Ps.47.
gis magni. Nã vtiqȝ ciuitas reg̃ magni nõ
eſt niſi eccleſia:⁊ hoc potius indubitãter ſo
nat eccleſiã/ꝙ illud: Ubi paſcis:vbi cubas
in meridie. Sʒ fortaſſe illo teſtimonio mar/
cion hereticus vteret᷑: q̃ dicit᷑ põtic⁹ fuiſſe:
ꝗ partes ad aqlonẽ ſũt. Rurſus ſi ĩ occidẽ/
te eſſet pars donati/diceret de ſe eſſe dictũ:
Iter facite ei q̃ aſcẽdit ſup occaſuʒ:domin⁹ Ps.67.
nomẽ ẽ illi. Fortaſſis eñ ſublimius eſſe di/
ceret:aſcẽdit ſup occaſum/ꝙ/cubat in meri
die. Hęc myſtica ſunt/operta ſunt/figurata
ſunt:aliquid manifeſtũ qd̃ interpte nõ ege
at flagitam⁹. Ego itaqȝ ſic te ſuſcipio: quẽ/
admodũ ſuſcipit ſemẽ abrahę/in quo bñdi/ Gen.22.d.
cuntur oẽs gẽtes:hoc forte obſcuꝝ eẽt/niſi
paulus aperuiſſet ſemen abrahę qd̃ eſt chri/ Gal.3.c.
ſtus. Sic te ſuſcipio/quẽadmodũ ſuſcepit il Eſa.54.a.
la ſterilis/cui⁹ multi filij magis ꝙ ei⁹ ꝗ ha/
bet virũ. Qd̃ obſcurũ eẽt/niſi paulus dixiſ/
ſet ipſam eſſe eccleſiam matrẽ noſtrã/ cui di Gal.4.d.
ctũ ẽ: Dñs q̃ eruit te/ipẽ de⁹ vniuerſę terrę Eſa.54.b.
vocabit᷑:cui dictũ ẽ: Terra tua orbis terra/
rũ. Sicut ſuſcipit regina illa:de q̃ ĩ pſalmis
dr̃: Aſtitit regina a dextris tuis:⁊ cui ĩ dicit᷑
ꝓ patrib⁹ tuis nati ſunt tibi filij:cõſtitues Ps.44.
eos ꝑncipes ſup omnẽ terrã. Poſtremo ne
mlta cõmemorẽ: Sic te ſuſcipio/ſicut ſuſci/
pit eccleſia ꝑ oẽs gẽtes incipiẽs ab hierl'm: Luce.24.g.
ſicut ſuſcipit eccleſia ꝗ teſtis eſt chriſto in
hierl'm ⁊ in tota iudęa ⁊ ſamaria ⁊ vſqȝ ĩ to/ Act.1.a.
tã terrã. Ille eñ te ſuſcipit/q̃ hoc de illa di/
xit:q̃ in talib⁹ eã verbis ne quiſꝙ de illa du
bitaret oſtẽdit. Sic te ſuſcipio quẽadmodũ

ſuſcipit triticū ſeminatū in agro/qḋ cū ȥiȥa
Matth.13.c. nijs creſcit vſqȝ ad meſſē. Hi ſūt em̄ filij re/
gni:ager aūt ē mūdus:meſſis ē finis ſeculi:
Dñs expoſuit:euāgeliū ē:ṽba dñi ſūt:ma/
E niſeſta ſūt. Poſſē tibi dicere:ſic te ſuſcipio/
quēadmodū ⁊ vos ſuſcepiſtis q̄s ꝑtextat⁹ et
fęlician⁹ a vobis dānati/extra veſtrā cōio/
nē baptiȥauerūt. Cui rei q̄d ꝯtra/ oīno non
habes. Sȝ h̄ poti⁹ dicā/qḋ ⁊ aduerſus ipſos
maximianiſtas inuictiſſime valeat:q̄ vos ī
duob⁹ ꝑcipue teſtimonijſ/quib⁹ imperitiſſime
tñ creberrime vti ſoletis/oīno vicerūt:⁊ de
paucitate/⁊ de meridie. Hoc ḡ dicā qḋ vos
oēs tanq̄ parit ꝯ nos inſurgatis extinguat.
Sic vos ſuſcipimus ſi corrigi vultiſ/quēad/
modū ſuſcipit eccl̄ia quā dñs ieſus dixit ab
Luce.24.g. hieruſalē cepturā:⁊ ī actib⁹ aploꝝ legim⁹ in/
de cępiſſe/⁊ ꝑ oēs gētes iturā. Et ī actibus
Act.1.a. aploꝝ legim⁹ ꝑ multas iſſe anteq̄ veniret ī
africā:⁊ ꝑ oēs gētes iturā anq̄ veniat finiſ.
Matth.24.b. qȝ ipſe dñs ait: Pręedicabiť hoc euāgeliū ī
oib⁹ gētib⁹/⁊ tūc veniet finis. Ecce purga/
Ibidem mēta ei⁹: Qm̄ abūdabit iniq̄taſ/refrigeſcet
Matth.10.c. charitas mltoꝝ. Ecce frumēta ei⁹: Qui aūt
ꝑſeuerauerit vſqȝ in finē/hic ſalu⁹ erit. Ubi
hic africa noīata eſt ī ꝑte donati: Ecce iteꝝ
1.timoth.3.d. frumēta ei⁹: Ut ſcias inq̄t apl̄s quēadmo/
dū te opteat ī domo dei ꝯuerſari/ q̄ ē eccl̄ia
dei viui/colūna ⁊ firmamentū veritatiſ. Et
ſine dubio magnū ē pietatiſ ſacramētū/ qḋ
manifeſtatū ē ī carne/ ⁊ iuſtificatū eſt ī ſpū:
apparuit angeliſ/ꝑdicatū ē ī gētib⁹/creditū ē ī
mūdo/aſſūptū ē ī glīa. Ecce pugamēta ei⁹:
1.timoth.4.a. Spūſ aūt inq̄t manifeſte dicit/ qȝ ī nouiſſi/
mis tpib⁹ recedēt quidā a fide/attendentes
ſpiritib⁹ ſeductorib⁹ doctriniſq̄ dęmonioꝝ
⁊c̄. Ubi hic africa in ꝑte donati noīata ē/vt
in ea remāſerit colūna et firmamētū ṽitatiſ
aut pietatis ſacramētū: de q̄ vſqȝ ī finē ita
cucurrit vt diceret: Pręedicatū ē ī gētibus/
creditū ē ī mūdo/aſſūptū ē in glīa: Quid ḡ
pluribȝ teneā: Qui reſpōdere cogitat huic
epl̄ę/ſcrutetur ſcp̄turas:⁊ aut manifeſtū de
africa/ vel in q̄ ſola/ vl̄ ex q̄ ſola ē ꝑs donati
ꝓferat teſtimoniū: Qḋ ideo ꝓferre nō pōt:
qȝ illis tā manifeſtis q̄ a nobiſ ꝓlata ſūt re/
pugnare ſcp̄tura nō pōt. Aut ſi ſuaꝝ ſuſpi/
tionū vl̄ crimiationū vel calūniaꝝ ſectato/
res credulos q̄rit: ⁊ vult traducere in aliud
euāgeliū qḋ nō ē aliud/atqȝ annūciare nob
Gal.1.b. ꝑterq̄ qḋ accepimus: et ſi angelus de cęlo
eēt/anathema eēt:qm̄ ⁊ diabol⁹ q̄ ꝓpterea
Job.8.f. de cęlo cecidit/qȝ in ṽitate nō ſtetit/ſi ana/
thema fuiſſet hoī quādo ei ꝑterq̄ qḋ a do/
mino deo acceꝑat annūciauit:ꝑmi parēteſ
carnis noſtrę nec in pęnā mortiſ incidiſſēt/
nec de loco felicitatis exijſſent.

Cōcluſio libri ī donatiſtaꝝ ꝑiculi narratiōe/⁊ fideliū ꝯſolatiōe cōſiſtēs: Ca.xx.

Uaꝑropť vos cha/ A
q riſſimi q̄b⁹ hāc epl̄am ſcribo/ꝑcęptū
paſtoris q̄ aīa ȝ ſuā poſuit ꝓ ouib⁹ ſu Joh.10.c.
is:⁊ nūc glīficat⁹ ⁊ exaltat⁹ ſedet ad dexterā
dei patriſ:corde fideliſſimo ⁊ firmiſſimo reti
nete dicētis: Quę ſūt oues meę/ vocē meā
audiūt ⁊ ſequūť me. Audiſtis ei⁹ vocē mani
feſtiſſimā:non ſolū ꝑ legē ⁊ ꝓphetas ⁊ pſal
mos/ſȝ etiā ꝑ os ꝓpriū cōmēdantis eccleſiā
ſuā futurā. Et ea q̄ ꝑdixit quemadmodū ex
ordine ꝯſecuta ſint:ī actib⁹ ⁊ litteris aploꝝ
q̄ diuinaꝝ ſcp̄turaꝝ canonē cōplēt/ legēdo
ꝑſpicitis. Nō ē obſcura q̄ſtio ī q̄ vos fallāt/
q̄s ipſe dñs ꝑdixit futuros atqȝ dicturos:
Ecce hic ē chriſt⁹/ecce illic/ecce ī deſerto:q̄ſi Matth.24.c.
vbi nō ē frequētia multitudinis:ecce ī cubi
culiſ/q̄ſi ī ſecretis traditiōib⁹ atqȝ doctrinis.
Habetiſ eccleſiā vbiqȝ diffūdi/⁊ creſcere vſqȝ
ad meſſē. Habetiſ ciuitatē de q̄ ipſe q̄ eā ꝯdi
dit ait: Non pōt ciuitas abſcondi ſuꝑ mon Matth.5.b.
tē ꝯſtituta. Ipſa ē ḡ q̄ nō ī aliq̄ ꝑte terraꝝ/ſȝ
vbiqȝ notiſſima eſt. Hęc tpales aliq̄ñ etiā ī
ſuis frumētis patiť tēpeſtates: vt ī q̄buſdā
locis non cognoſcātur/ſȝ tñ illic latēt. Neqȝ
em̄ falli pōt diuina ſentētia:qm̄ creſcūt vſqȝ
ad meſſē. Itaqȝ ⁊ ī alijs gentib⁹ ſępe nōnul
la mēbra eccl̄ię ꝑualētib⁹ hereſū ⁊ ſchiſma/
tū ſeditionib⁹/ꝓſſa atqȝ obumbrata ſunt:⁊
tñ qȝ inerāt/paulopoſt nullo dubitāte cla/
ruerūt:⁊ in ipſa africa poſt illud ſecūdi tigi/
ſitani apud carthaginē ſeditioſū turbulētū
qȝ ꝯciliū: vbi ⁊ a fęmina nobili lucilla oꝑa/
ta corruptio/poſtea iudicialib⁹ geſtis cōme
morata ē. Cū inde litterę pene ꝑ totā afri/
cā/q̄ eccl̄ię chriſti iā germiauerāt/miſſę fuiſ/
ſent. Creditū ē litteris ꝯcilij:neqȝ em̄ aliter
oportebat:⁊ q̄ſi viſa ſunt ꝑ aliquā ꝑtē agri
frumēta dñica defeciſſe: Nl̄o mō aūt defe/
cerāt q̄ vere frumēta erāt ꝑdeſtiata atqȝ ſe/
minata:et alta radice veraciť germinātia.
Salua em̄ ꝯſciētia litteris ꝯcilij crediderāt:
neqȝ em̄ ab hoīb⁹ de alijs hoīb⁹ aliq̄d icredi
bile dicebať: aut eis ꝯ euāgeliū credebať:
Sȝ poſteaq̄ illi furioſa ꝑtinacia vſqȝ ad diſ
ſenſionē ſacrilegā ꝯ totum orbē chriſtianū
ꝯtētione obſtinatiſſima ꝑduxerūt: atqȝ in/
notuit bonis fidelib⁹ q̄s a ceciliano aliena

uerat falſa criminatio: viderunt ſe/ſi in illa
cōione ꝑſiſterēt: nō iā de q̄dā hoīe/vl' de q̄-
buſdā hoīb⁹/ ſ; ð eccl'ia terraꝝ orbe diffuſa
ꝑuū habere iudiciū: et maluerunt chriſti
euāgelio/ q̄ȝ collegaꝝ ꝯſilio credere. Itaq̄ȝ
illi relictiſ/ moꝝ ad catholicā pacē mlti ⁊ epi
⁊ clerici ⁊ ꝑſi redierūt: qð ⁊ añq̄ȝ facerēt/ i tri
tico deputabant. Tūc eñ non faciebāt cū
aduerſus hoīes male ſibi a collegꝭ inſinua-
tos/ nō aduerſus eccleſiā dei/ q̄ i cūctis gen
B tib⁹ creſcit/ illa eorū ꝯdictio tenebat. Itaq̄ȝ
et i africa triticū qð fili⁹ hoīs ſeminauerat/
triticū māſit: Ex illo vſq̄ȝ adhuc creuit/ ⁊ cre
ſcit: et deinceps vſq̄ȝ ad meſſē fructificabit
⁊ creſcet/ ſicut i oñi mūdo. Nōnulli etiā bo
nę volūtatis ꝑ carnalē caliginē/ etiam poſt
ꝯfirmatū ꝯ eccleſiā dei malignoꝝ furorē/ in
illa diſſenſione diuti⁹ errauerūt: tanq̄ȝ ſi ad-
huc mollia ꝯculcarent frumēta: ⁊ radice vi-
ua herbę vigor attereretur: etiā ipſa tñ fru
Al. ⁊ reuiuiſce rent mēta ſua nouerat de⁹/ q̄ȝuiſ vt ⁊ reuiuiſcerēt
arguēda et increpāda. Nō eñ eo mō dictū
Matth. 16. d. eſt petro: Redi poſt me ſathanas: quō di-
Joh. 6. g. ctū ē de iuda: Un⁹ ex vobis diabolus eſt.
Quidā q̄ȝ ⁊ aptiſſimę veritati malo ſtudio
ꝯdixerūt: Illi vero eradicati vel p̄ciſi erāt: ſ;
nō ꝑmanētes i infidelitate: ſicut de q̄buſdā
Roma. 11. c ramis fractis apl's dicit: manu diuina re-
plātati/ aut iteꝝ inſerti ſūt. Tūc eñ q̄ſq̄ȝ in-
fructuoſus ⁊ nōdū a radice p̄ciſus ē/ cū ma-
la cupiditate agit quidē illa oꝑa/ de quib⁹
Gal. 5. d. dictū ē: Qm̄ qui talia agūt regnū dei non
poſſidebūt. Sed cū ꝓ ipſis oꝑib⁹ etiā veritati
aptiſſimę q̄ redarguit reſiſtere cępit/ tunc
p̄cidit. Et multi tales ſūt i ſacramētoꝝ cō-
munione cū eccleſia/ et tamē iā nō ſunt in
eccleſia: Alioquin ſi tūc quiſq̄ȝ p̄ciditur cū
viſibiliter excōmunicat/ conſequēs erit vt
tūc rurſus inſerat/ cū viſibiliter cōmunioni
reſtituit. Quid ſi ḡ fict⁹ accedat: atq̄ȝ aduer
ſus veritatē ⁊ eccleſiā cor inimiciſſimū gerat:
q̄ȝuis ꝑagatur i eo illa ſolēnitas: nunq̄d re-
conciliat/ nūquid inſerit? Abſit. Sicut ḡ iā
denuo cōmunicās nondū inſert⁹ ē: ſic ⁊ añ-
q̄ȝ viſibiliter excōmunicat q̄ſq̄s ꝯ veritatē
q̄ ꝯuincitur ⁊ arguit inimicū geſtat animū/
iā p̄ciſus ē. Ita fit vt ⁊ ſemen bonū ⁊ ſemē
malū vtraq̄ȝ ꝑ agrū creſcāt vſq̄ȝ ad meſſē. i.
⁊ filij regni ⁊ filij maligni vtriq̄ȝ ꝑ mūdū cre
ſcāt vſq̄ȝ i finē ſęculi: illis fructū ferētib⁹ cū
tolerātia: illis cū ſterilitate amaricātibus.
Uos aūt innitētes tot euidētiſſimis teſti-
monijs legis/ ꝓphetarū/ pſalmorū/ ipſius
dñi/ ⁊ apl'oꝝ/ de ſācta eccl'ia toto terraꝝ or-
be diffuſa: exigite ab iſtꝭ vt oſtēdāt ex afri-
ca/ qð attinet ad partē donati/ aliq̄ manife-
ſta de canonicꝭ libris teſtimonia. Neq̄ȝ eñ
ſicut iā dixi/ vllo mō fieri poſſet/ vt eccleſia
ſicut dicūt/ ⁊ qð abſit/ tā cito ex tot gētibus
peritura/ tot teſtimonijs tā ſublimiter ⁊ tā
indubitāter p̄dicaret: ⁊ de iſta quā volunt
ſua: q̄ vſq̄ȝ in finē ſicut ꝯtendūt ꝑmāſura fu
erat/ taceret. Mementote eñ q̄d illi diuiti
dictū ſit/ cū apud iferos torqueret: ⁊ ad fra
tres ſuos aliquem ex mortuiſ mitti vellet:
Habēt illic inq̄t moyſen et ꝓphetas. Et cū Luce. 16. g.
ille diceret: nō eos crediturosſ/ niſi ad eos iſ
ſet aliq̄s mortuoꝝ: Si moyſen inquit et ꝓ-
phetas non audiunt: nec ſi quis ex mortu-
is reſurrexerit/ credent.

Sancti auguſtini hipponēſis epi/ liber ꝯ
petiliani donatiſtę epiſtolam/ explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē-ſis epi/ Cōtra fulgentiū donatiſtā liber incipit.

Ibellū quē a
1 mihi religio tua frater ful-
gēti direxit/ nō aſpnat⁹ ac-
cępi: quē vtrū ipſe dictaue
ris/ an aliūde q̄ſieris/ nō ſa
tis admiror. Eſt eñ ⁊ hoc noſtrę religionis
officiū/ nō ꝑſonas intēdere/ ſed veritatē in
oñib⁹ quęrere/ inuentā agnoſcere/ ⁊ agnitā
cuſtodire. Sic eñ apl'us paulus dicit: Oīa 1. theſſal. 5. d.
ꝓbate: qð bonū ē tenete: Ab oī ſpecie ma-
la vos abſtinete. Breuiter igit dicā qð in-
genioſi⁹ litterꝭ dilataſti. Dixiſti/ vnū eē ba 1
ptiſma/ qð ſamaritan⁹. i. hęretic⁹ habere nō
meruit. Unū hortū ꝯcluſū/ quod ē eccleſia: 2
fontē habere ſignatū/ de q̄ nullus alienus
attingit. Unū oleū/ qð ē chriſma ſctiſſimū: 3
quod morituręmuſcę corrumpūt: et pctō-
res oīno non dabūt. Cōtra hęc mihi i adiu
torio dñi parāda reſponſio ē/ nec aliūde ſu
mēda/ niſi ex lectiōe diuina. Uerbi ḡ ꝑnci-
piū iā ſumam⁹: imo ipſū verbū ꝑncipiū ie- Joh. 1. a.
ſū dñm/ ducē ac principē cęleſtis militię te-
neam⁹/ bella geram⁹/ ⁊ ei⁹ manu ſacrata tu
ba petam⁹ muros validiſſimos ciuitatꝭ ne-
farię hiericho. i. altitudinē mundanę ſapię
teſtamētꝭ dñicꝭ circūdem⁹ veritatꝭ ⁊ libertatꝭ
vocib⁹ ꝯcrepem⁹: aduerſarios in domo ra-
ab. i. eccl'ię q̄ nūcios ei⁹ ſuſcipit/ ꝓpter mūdi
excidiū ꝯfugere cōpellam⁹: ꝑriaceſ anathe-

mare ꝯdēnem⁹: vt hacten⁹ victores eē poſſi
m⁹. Hec ꝙ̄ ex lege aduerſ⁹ legē: ex dei teſta-
mēto aduerſus dei teſtamētū: ex ꝟitatꝭ fōte
aduerſus ꝟitatis fontē tā obice forti ꝑma
frōte ſumpſiſti: q̄ſi poſſit ꝟitas a ſemetipā
deuinci/ aut gl̃ia luminis ſua luce fuſcari.
Donatiſtarū art.culus p̄m⁹ — Donatiſta dixit. Dñs ⁊ ſaluator noſter
ieſus chriſt⁹ vnici baptiſmi doctor ⁊ cuſtos
ne ſitiētes aīas ꝑ aridos lac⁹ mētꝭ error ab-
duceret: ꝑēnes hauſt⁹ ſibi eē ꝓclamās/ i euā-
Joh.7.f. — gelio ſuo ita teſtat⁹ ē dicēs: Qui ſitit/ veni-
at ⁊ bibat: ꝗ credit i me/ ſicͭ eſaias dic̄. Ca.
Rñſio catholici. — rñdit. Nō habet: ſicut dicit eſaias/ ſ: ſicut
dicit ſcͥptura. Sꝫ iſta velut īpedimēta deſpi
ciā/ ne lōgo ſmone vtilitatē legētꝭ excludā.
2 Do. dixit. Qui credit i me/ ſicͭ dicit eſaias
flumina de vētre ei⁹ fluēt aq̄ viue: ⁊ ne paſ-
ſim ⁊ vbiq̄ꝫ viui poſſe diceret: merita aq̄rū
ipſe diſcreuit: dū ſamarie apoſtaſie originē
Joh.4.b. — i ꝓprio fonte dānauit: Qui biberit inq̄t ex
hac aq̄/ ſitiet iterū: ꝗ biberit ex aq̄ quā ego
dedero/ nō ſitiet i eternū: ſ fiet i eo fōs aq̄ ſa
Rñſio. — liētis i vitā eternā. Ca. rñdit. Hec vtiq̄ꝫ iō
poſuiſti/ vt nos catholicos q̄ſi ſamaritanos
⁊ ſine baptiſmo demōſtrares: Jā ꝙ̄ donati-
ſtas i ſamaritanos icipe ſpeculari: ſamarita
noꝝ dogma regnoꝝ libro docēte tale fuit:
Cōparatio donatiſtaꝝ ad ſamaritanos. — Deū timebāt/ ⁊ ſiſ figmēta colebāt: diuinā
legē ſuabāt/ ⁊ patrū errores minime deſere
bāt: circūciſionis ſignū habebāt/ et iſraeli-
taꝝ collegiū nō tenebāt. Hoc ⁊ vos facitis:
Deū metuitis: ⁊ figmētū luteū donatū pa
rē colitꝭ: Et hic eñ ex ſre puluere figurat⁹
ē. Diuinā legē ſuatis/ ⁊ parentū errorē non
relinq̄tis. Baptiſmi habetꝭ ſacramētū/ ⁊ ca
tholicoꝝ nō vultꝭ hre ꝯſortiū. Ecce vos eis
ꝑ oīa ſimilatis. Sicͭ ꝙ̄ tūc ſamaritanoꝝ cir-
cūciſio ſecūdo dari nō poterat: ita nūc do-
natiſtarū baptiſma iterari non debet: dño
Joh.13.b — chriſto dicēte: Qui ſcꝭ lot⁹ ē/ nō habet neceſ
ſitatē iteꝝ lauandi. Circūciſio eñ ſamarita
noꝝ baptiſma ſignificat donatiſtaꝝ/ dicen
Col.2.b — te aplō: Circūciſi eſtis circūciſione nō ma-
nufacta i expoliatiōe corpis carnis: ſ i cir-
cūciſione chriſti/ ꝯſepulti ei i baptiſmo. Qꝫ
Joh.4.b. — aūt ait dñs: Qui biberit ex hac aq̄ ſitiet ite
rū: nō de baptiſmate/ ſ de terreno locut⁹ ē
elemēto: Nā ſi baptiſma hic vellet oñdere/
nullo mō a ſamaritana mliere poſtulaſſet.
Deniq̄ꝫ pute⁹ ille nō ſamarie dict⁹ ē ſ iacob:
⁊ vtiq̄ꝫ iacob nō fuit heretic⁹/ ſ deo dilect⁹/
ſemꝑ char⁹: ⁊ ip̄e ex eo bibit/ ⁊ filij ei⁹ ⁊ peco
3 ra ei⁹. Do. dixit. Nūq̄ꝫ ꝙ̄ eccle ſpōs patiſ

iūgi qꝺ ore diuino meruit diffamari/ legꝭ ꝑ
conio ꝑmonēte: Duoꝝ duo/ vnū ꝯ vnū. Et — Eccl. 33.c
dñs i euangelio: Tūc inq̄t duo erūt i agro: — Matth. 24.d
vn⁹ aſſumet/ ⁊ vn⁹ relinquet: due molētes i
molendino: vna aſſumet ⁊ vna relinquet.
Uides ꝙ̄ duo genera eē baptiſmatū ⁊ duo
ꝑmia meritoꝝ: dū vnū letalis igenij ardor
exurit: ⁊ bibulas iſtis pennes hauſtus ex ꝗ
ꝗd alteꝝ qꝺ ſemel potādaꝝ meatib⁹ ſitū vi-
te pennitate ſaciuit/ vtiq̄ꝫ in effoſſis gurgi-
tib⁹ ꝑpetuas ariditates oſtēdit: ⁊ dū ei⁹ pie
meritū clauſit/ mortꝭ aditū patefecit: dicēte
hieremia: Duo mala fecit ppl's iſte: Me de — Hiere.2.c.
reliq̄rūt/ ⁊ effoderūt ſibi lac⁹ detritos: ꝗ co-
piā nō pñt portare. Et iteꝝ: Oēs ꝗ derelin- — Hiere.17.b.
q̄nūt te/ ꝯfūdent: recedētes a te/ ſcribent in
libro mortis: qm̄ dereliq̄runt te fontē vite.
Ca. rñdit. Tu vnū ꝯ vnū: ego multa ba- — Rñſio.
ptiſmata aſſero ꝯ vnū: Etem̄ paganus ba
ptiçat/ ⁊ iude⁹ baptiçat/ ⁊ ſaduce⁹ baptiçat:
et multi extra regulā dare legis baptiçare
non ceſſāt: ſed illud ē vnū qꝺ veꝝ: illud ve-
rū qꝺ chriſto/ illud chriſti qꝺ patris ⁊ filij ⁊
ſpūſſcti: hoc ē verū/ hoc ſalubre: huic nullū
ē cōꝑandū: Hoc ꝗ nō accipit/ ipſe ſibi ⁊ vi-
te meritū clauſit: ⁊ mortis aditū patefecit.
Do. dixit. Qꝫ ſic aſſeris vna fides i vtro- 4
q̄ꝫ ꝯſiſtit: cur inter fidelē aquā ⁊ ꝑfidā iuſta
ſeꝑatione diſcreuit/ teſtāte domio ꝑ eſaiā:
Quis nūciauit vob q̄ ignis ardet? Quis — Eſa.33.b.
nūciauit vob locū illū eternū? Ambulās i
iuſticia/ ꝑdicans viā rectā/ odio habēs faci
nus ⁊ iniuſticiā: ⁊ man⁹ abſtinēs a muneri-
bus: et grauans aurē vt nō audiat iudiciū
ſāguinis: ⁊ compmēs oculos ſuos ne vide-
ant iniq̄tatē: hic inhabitabit i alta ſpe for-
tis: panis illi dabit/ ⁊ aq̄ eius fidelis. A cui⁹
fide ꝑfidā ſeparās/ hieremia teſtāte/ ſic po-
ſuit: Ut qd iiuriātes me ꝑualēt? plaga mea — Hiere. 15.d.
ſolida facta ē: vñ ſanabo? facta ē mihi ſicut
aqua mēdax non habēs fidē. Ca. rñdit. — Rñſio.
Heretici oēs licet in ſua ſibi diſputatiōe
diſcordent/ in baptiſmi tamē traditione ſo-
lenni verbo cōcordant: Sicut circumciſio
vna/ ſed fide varia in iudeis ⁊ ſamaritanis
veteribus ꝯſiſtebat. Neceſſe eſt ꝙ̄ ſicut tūc
ita ⁊ nunc fieri oportere ꝯuerſis: vt qꝺ diſ-
putatione ſola petat: ſola iteꝝ diſputatio-
ne ſoluat: vt audire de domio poſſint: Jā — Joh.15.a.
mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locut⁹ ſū vo
bis: Manete in me/ ⁊ ego in vob. Oia eñ i — 1.Cor.10.c.
figura cōtingebāt illꝭ: ſcͥpta ſūt aūt ad cor-
reptionē noſtrā/ i q̄s fines ſeculoꝝ deuene-

5 rūt. Do. dixit. Ezechiel ꝙ ſic dicit: Et vi/
debūt/ qꝛ plures ſunt ꝗ auerterūt aquā an
tiquę piſcinę: ⁊ non aſpexerūt ad eū ꝗ fecit
eā ab initio: ⁊ eū ꝗ illā ꝯdidit non viderūt.
Inaudita demētia ꝑfidoꝝ: nec diuiniſ vel/
le vocibꝰ credere: nec apſī ſimplicē doctrinā
erroriſ ſui faucibꝰ velle ſeruare. Ca. rn̄dit.
Reſponſio Abſit/abſit vt aquā antiq̄ piſcinę/ ſic voſ/i
partē ducamꝰ: aut diuinis eloquijs nō cre
damꝰ: qđ legimꝰ/credimꝰ: ⁊ qđ credimꝰ/ꝑdi
camꝰ. Audi q̄ ſit origo nr̄a/⁊ vbi eiꝰ aq̄ dif/
Zach.14.b. fuſa. In zacharia ſic habeſ: Exibūt aq̄ viuę
de hieruſalē: mediū eaꝝ ad mare oriētale/
⁊ mediū eaꝝ ad mare nouiſſimū: hoc eſt/ab
hieruſalē vſqꝫ ad fines trę: Eſtate ⁊ hyeme
erūt. i. oīm tpe erūt: Et erit dn̄s rex ſup oēꝫ
terrā: hoc eſt/oīm terrę chriſtus dn̄abiſ/ nō
donatꝰ. Hęc ē poſſeſſio/hęc hęreditas chri/
ſti/q̄ a ſctis coliſ: et ꝑenni fōte rigaſ: de q̄ ei
Pſ.2. dictū eſt: Dabo tibi gētes hęreditatē tuā/⁊
poſſeſſionē tuā terminos terrę. Qui in ipſa
eſt/hęres aſcptꝰ ē: ꝗ in ipſa nō eſt/iā dānatꝰ
⁊ morti deſtinatus ē: ſcptura dicente: Qui
egreſſus fuerit fores domꝰ tuę/ipſe ſibi reus
6 erit. Do. dixit. Hinc ſibi deꝰ vnicū baptiſ
ma eē ꝓclamat: hinc apl's vnū cūctiſ dixiſſe
Cantic.4.c. ꝯfirmat/ deo ꝑ ſalomonē ꝓbāte: Hortꝰ cō/
cluſus ſoror mea/ſpōſa mea: fons ſignatꝰ/
puteus aq̄ viuę/ꝑadiſus cū fructu pomoꝝ.
Rn̄ſio. Ca. rn̄dit. Recordare/ lege oīa/ aduerte
diligēter: et vide q̄ ex hoc ꝑadiſo/ex h̄ hor/
to ꝯcluſo/ex hoc fonte ſignato/ etiā foris ſa
lutis vnda decurrat/ q̄ vadit ꝯ aſſyrios: ꝯ
vos videlicet donatiſtaſ: Ex aſſyrijs eīm ſa
maritani illi naſcunſ ꝗ vobis ſūt compari.
Gen.2.c. Ipſe eſt inq̄t ſcptura fluuiꝰ ꝗ vadit ꝯ aſſyri
os/ꝯtra inimicā dei ꝑpl'o gentē: nō ꝓ illſ va/
2.Cor.2.d. dit/ſꝫ ꝯtra: Quibuſdā eīm eſt odor mortis i
mortē/quibuſdā ꝟo odor vitę i vitā. Sicut
1.Cor.11.f. eīm qui māducat ⁊ bibit ſanguinē dn̄i indi/
gne/iudiciū ſibi māducat ⁊ bibit: Sic ⁊ qui
accipit indigne baptiſma: iudiciū accipit/
Ioh.13.c. nō ſalutē. Nā ⁊ iudas ꝓditor bonū corpꝰ/⁊
Act.8.c. ſimon magꝰ bonū baptiſma chriſti ꝑcepit:
ſed qꝛ bono bn̄ nō vſi ſūt/mali male vtēdo
deleti ſūt. Bonū ē baptiſma/bonū ē chriſti
1.timoth.1.b. ſāguis ⁊ corpꝰ: bona ē ⁊ lex: ſꝫ ſi qs ea legiti
me vtaſ. Neqꝫ eīm ⁊ qꝛ foris ē/diuina nō ē:
aut qꝛ ab alieniſ habeſ/aliena putabiſ: aut
qꝛ a maſ iniuſte tractaſ/a nobis iuſte dāna
biſ. Aq̄ ꝑadiſi/aq̄ trinitatiſ ē: hāc vbi agno/
ſcimꝰ/ꝑadiſi nō negamꝰ: hāc vbi nō ꝑſpici/
mus/ ꝑadiſi oīno nō dicimꝰ: q̄cūqꝫ foris na
ta ē/ꝑadiſi nullo mō dicēda ē. Vt puta ma/
nichęꝰ/qꝛ nūqꝫ fuit i ꝑadiſo: nec ſicut vos ꝺ
eccl'ia foras egreſſꝰ ē: aq̄ paradiſi potādꝰ ē:
qꝛ foris exortꝰ ē. Hic opꝰ habet vt viuat/ne
in ęternū moriaſ: ſ; vt legitime viuat/i ipſa
viuat ne iudiciū manducet ⁊ bibat. Do. 7
dixit. Ecōtra apl's dixiſſe teſtaſ: Vnꝰ deꝰ/ Eph.4.b.
vna fides/ vnū baptiſma: Nulla i doctrina
diuina varietas: ꝑ oīa dn̄m ſeq̄tur ſeruꝰ: in
nil'o differt a magiſtro diſcipulꝰ: quē ſeq̄riſ:
quē imitaris: quē huiꝰ flagitij arbitrariſ au
ctorē. Ca. rn̄dit. Da mihi aliquē ſanctoꝝ Reſponſio
poſt trinitatē rebaptizare: qđ facis. Lege
mihi nō illaſ ſcpturaſ q̄ꝝ auctoritate nō te/
neoꝛ/ſ; noui ⁊ veteriſ teſtamēti quibꝰ vtriqꝫ
ſubijcimur: Si vnū ē baptiſma/cur duplicaſ
vnū? Nō eīm aliđ iteras ꝙ qđ inuenis veꝝ.
Qm̄ ꝫ q̄ deſtruxiſtiſ/ea iteꝝ reędificatiſ/ꝑua
ricatores vos eē mōſtratiſ. Do. dixit. Aut 8
ſi vnū putas cū reis aliq̄ ꝑmixtione ꝯiūctū
ſacramētū baptiſmi: audi ꝓphetas qbꝰ ſit
recte diſpēſū/dicēte ſalomone: Fōs vitę in
manibꝰ iuſti. Ca. rn̄dit. Bn̄ de vob dn̄s Reſponſio
dixit/ꝗ errorē veſtrū an̄ ꝓuidit: Vos eſtiſ ꝗ Luce.16.d.
iuſtificatis vos corā hoībuſ: dn̄s aūt nouit
corda vr̄a: qꝛ qđ altū ē hoībꝰ/abominabile
ē apud deū. Si iuſtꝰ es/⁊ fons vitę i manu
tua ē: nō hō/ſ; deꝰ es: Ad te ꝯfugiaſ: tibi cre
daſ: i te ſpes oīs vitę ponaſ: ipſū baptiſma
in noīe tuo deſ/⁊ de dn̄o taceaſ. Vis ſcire
vbi hūc fōtē vitę req̄raſ? in pſalmo habes:
Apud te ē fons vitę: ⁊ i lumine tuo videbi/ Pſ.35.
mꝰ lumē. Nō legiſti: Filiꝰ malꝰ ſuꝑbos ocu/
los habet: filiꝰ malus ipſe ſe iuſtū dicit: exi
tus aūt ſuos non abluet? Niſi te vt hoīem
reū eſſe cognoueriſ: niſi te pctōrē veraci cor/
de clamaueris/iuſtificari oīno nō poteris/
dicente ꝓpheta: Dic ꝓr iniq̄tates tuas vt Eſaie.43.d.
iuſtificeriſ. Et iohānes apl's: Si dixerimꝰ qꝛ 1.Ioh.1.c.
pctm̄ nō habemꝰ/nosipſoſ decipimꝰ/⁊ ꝟitas
i nob nō ē. Do. dixit. Et dauid dic: Oleū 9
aūt pctōris nō impinguet caput meū. Ca. Pſ.140.
rn̄dit. Dic ꝫ mihi aliquē tuoꝝ queꝫ ꝓbes Rn̄ſio.
nō eſſe pctōrē/ vt oleū veſtrū nō poſſit eſſe
pctōris/cū ſcptū ſit: Nullus ē hoīm ꝗ non Eccl'.7.f.
peccet. Interp̄tes malo deſuꝑ lege/vt ſen/
ſū poſſis accipe: ſic ait: Corripiet me iuſtꝰ in
miſcd'ia/et increpabit me: oleū aūt pctōris
non vngat caput meū: hoc ē: Melior ē mi/
ſericors increpatio ꝙ lenis adulatio: ſic ⁊ il
lud: Meliora ſūt vulnera amici ꝙ volūta/ Prouer.27.a
ria oſcula inimici. Oleū pctōriſ blādimētū ē
adulatoris: de q̄ alibi dicit: Molliti ſūt ſer/ Pſ.54.

mones ei⁹ ſup oleū/ ⁊ ibi ſūt lacula. Oleū in
Act.10.f. ſti ſpūſ ē dei/ dicēte petro: Jeſū a naçareth/
quē vnxit de⁹ ſpūſctō. Deſine itaq; ſpm̄ſctm̄
oleū dicere pctōris: ne deū icipias aſſerere
10 pctōrem. Do. dixit. Apta ɔfeſſio pfidoꝝ
iſto loco mōſtrat/ q̄ inimica ɔſūptiōe a faci
noroſo ſacerdote ɔcta polluit: cui⁹ ſacrificiū
Eſaie.66.b. velut oleū voce diuina reſpuit. Facinoroſ⁹
inqt q̄ ſacrificat mihi velut q̄ canē occidat: ⁊
q̄ offert ſimilaginē/ q̄ſi ſāguinē porcinū: ⁊ q̄
offert th⁹ i memoria/ q̄ſi blaſphem⁹. Ca. rn̄
Reſponſio dit. Certū ē/ q̄ ſacerdotē ⁊ plēb execret de⁹
ac deſpiciat holocauſta/ ſi bona nō affuerit
ɔſcia: Aut ſi ō ſacerdotib⁹ ſolū dictū cupiſ i
telligi: quō apō vos facinoroſoꝝ nō polluit
tur ɔfectio ſacerdotū? Dicē/ q̄ diu mali latēt
inqnare nō pñt. Propt̄ qō ſcptū ē: Que oc
culta ſūt mihi/ q̄ māifeſtata ſūt vob? Si ḡ q̄
diu mali latēt inqnare nō pñt: cur lōge poſi
tas natiōeſ/ qb⁹ nomē donati ⁊ ceciliani ha
bet incognitū/ rebaptiçare nō times? Quiſ
veſtrū aliqꝝ mala in eoꝝ ptulit aliqñ noti
cia? Et ſi ptuliſſet ⁊ nō pbaſſet: i nllo ꝓrſus
obeſſet: iuxta illō: Que occulta ſūt mihi: q̄
11 māifeſtata ſūt vob? Do. dixit. Adhuc ei⁹
Abacuk.3.c. aq̄s turbidas ppħa ſpū manifeſtat: Impo
ſuiſti inqt i mari eq̄s tuos turbātes aq̄s mt
Oſee.6.c. tas: Me ɔtēpſit galaad ciuitas: q̄ opat ſtul
ta: turbas aq̄s: ⁊ fortitudo tua ſicē hoīs pi
Reſponſio ratę. Ca. rn̄dit. Agnoſce i te tua tela ɔuer
Pſ̄.36. ti/ ſicē ſcptū ē: Gladi⁹ eoꝝ intret i corda ipo
rū: ⁊ arcus eoꝝ ɔfringat. Fortitudo tua do
natiſta/ ſicē hoīs piratę: q̄ virib⁹ rebaptiças:
virib⁹ in aq̄ pugnas: viribus in aq̄ necas:
Iſta gerēſ/ pirata capt⁹ occideris: niſi ɔuer
ſus penitueris/ ⁊ regi chriſto i catholica mili
12 teris. Do. dixit. Si ḡ vnico fōte eccl̄ia glo
riat: vtiq; traditoꝝ ſpelūca eſt: q̄ in aquaꝝ
multitudine extollit/ ⁊ baptiſmi ſui ebrieta
te ɔfuſa/ cū regib⁹ fornicat/ dicente iohāne:
Apoc.17.a. Ueni oſtendā tibi dānationē meretricē ma
gnę ſedētis ſup aq̄s multas: ⁊ inebriati ſūt
oēs inhabitātes terrā a vino fornicationis
ei⁹. Rogo q̄ ſūt aq̄ multę/ niſi plura baptiſ
mata? q̄ mlier fornicaria/ niſi traditoꝝ ſpe
lūca: q̄ regū voluptatib⁹ ſeruit obnoxia: a
quib⁹ pſecutionib⁹ pocuiū bibēs ebria cęci
tate ɔplis miſcet: ⁊ i amētia q̄s rigauerit du
cit? Cui⁹ acceſſu ſapiētiſſim⁹ ſalomō interdi
Prouer.5.c. xit: Ab aq̄ inquit aliena abſtine te: ⁊ de fō
te alieno ne biberis/ vt longo viuas tpe: ⁊
adijcient tibi āni vitę tuę: Fons aq̄ tuę p
uatus ſit tibi: Ne quiſq̄ extrane⁹ cōmuni

cet tibi. Solus ḡ puatū nō habet fontē qui
vt meretricē aquarū poſſidet multitudinē.
Johānes q̄ apls aquaꝝ multitudinē im
probat dicēs: Et dixit mihi angelus: Aq̄s Apoc.17.d.
q̄s vidiſti/ ſup q̄s ſedet fornicaria illa/ ɔpli
turbę et natiōes ſūt. Ca. rn̄dit. Et video Reſponſio
vbicūq; aqua noīata ē male/ hīc baptiſma
credidiſti: Sz in bono tibi/ i malo mihi illā
tribuere voluiſti: vt de vobis impleret qō
paul⁹ apls dixit: Neſciētes neq; q̄ loquūt/ 1.timoth.1.b.
neq; de qb⁹ affirmāt. Quēadmodū eñ iā 2.timoth.3.b.
nes et mābres reſtiterūt moyſi: ita hi reſi
ſtūt vitati. Angelus dicit: Aq̄s q̄s vidiſti:
ɔpli/ turbę/ ⁊ natiōeſ ſūt: Et tu angelo expo
nēti reſiſtis ⁊ dicē: Rogo q̄ ſūt aq̄ multę/ ni
ſi plura baptiſmata? q̄ mulier fornicaria/ ni
ſi traditoꝝ ſpelūca? Si ⁊ traditoꝝ vocabu
la cupis addiſcere: habes vros: ſiluanū cir
cenſē/ felici curatori ſacramēta tradētē: Ha
bes marianū ab aq̄s tibilitanis/ romano
curatori tres codices offerentē: Habes vi
ctorē ruſiccaçienſē q̄tuor euangelia veluti
delectitia cōburentē: q̄ ceciliianū abſentē dā
nare auſi ſūt innocentē. Hęc eſt ſpelūca la
tronū/ hęc ꝓgenies traditoꝝ/ hęc mlier for
nicaria: q̄ relicto chriſto/ donato ɔſtituit lu
panaria: cui⁹ domū iuxta ſalomonē ſeceſ Prouer.7.d.
ſus ē mortis: cui⁹ vię ſunt inferoꝝ: q̄ ſe mū
dā vocat/ cū ſit ſordib⁹ plena: q̄ ſe innocen
tē clamat/ cū ſit ſcelerib⁹ irretita: quę pudē
da cōmittit/ et facta ſua in alterā dicit: nec
por audiat q̄ cōmiſit. De factis eñ veſtris
catholicos infamatis/ vt ɔplos a dño ſepe
tis. Proinde q̄ q̄ſi tuos vt ab aq̄ noſtra ſe
abſtineant/ hortaris ⁊ dicis: Ab aq̄ aliena
abſtine te: ⁊ de fonte alieno ne biberis: fōs
aquę tuę puat⁹ ſit tibi/ ne quiſq̄ extraneus
cōmunicet tibi. Quis non videat ꝓphetā
ɔiugib⁹ pudicitiā cōmēdaſſe: ⁊ te a verita
te ꝓcul erraſſe? Aut ſi fonti tuo cōmunica
re nullus debeat extraneus: cur extraneos
quęris/ cur catholicos rebaptiças? Do. di 13
xit. Claret ḡ apud traditores eſſe multitu
dinē aquaꝝ: vbi diuerſa ſchiſmatū ſemia/
vbi hereticoꝝ multimodas peſtes/ vbi ma
nicheoꝝ deteſtanda ſordiū fęculēta vel in
abruptū cęnoſi gurgitē lacū in ęrna morte
abrepto charybdis vidit/ ⁊ exterminij ole
um flāmis edacib⁹ animauit. Ca. rn̄dit. Aug.
O pbare/ o errare/ o delyrare. Claret ḡ apō
traditores eſſe multitudinē aquaꝝ/ vbi di
uerſa ſchiſmatū ſemina/ vbi hereticoꝝ mul
timodas peſtes/ vbi manicheoꝝ deteſtan

da ſordiū fęculenta: quō ꝓbas nobiſcū eſſe
ſchiſmaticoꝝ multimodas peſtes? Si no-
biſcū eſſēt: nō heretici/ ſed catholici eſſent.
14 Do. dixit. Audi dicente ſalomone: Mu
Eccl.10.a. ſcę moriturę exterminant confectionē ſua-
uitatl. Olei ē ergo genuina ſuauitaſ: ꝙ ſi ta
ctu improbo fuerit violata/ fit ingrata ꝯfe-
ctiōe polluta. Et recte ſpūmſāctuꝫ imūdis
alitib⁹ traditoreſ ęquatis: ꝙ in aliena mēſa
iprobi corruāt: ⁊ olei ſuauitatē imūdis ta-
Reſponſio ctib⁹ fędāt. Ca. rn̄dit. Quis tactu iprobo
violat/ q̄ qȯ inuenit ſeruat: aut q̄ ꝯfectū im
pudēt/ exterminat? Qn̄ oleū vr̄m tetigim⁹:
qn̄ ſpm̄ſctm̄ iniuriando fugauim⁹? Docete
aliquē noſtrū i diuinitatis oleū iprobe ce-
cidiſſe: aut trinitatiſ baptiſma/ ſicut vos il
licite/ violaſſe. Muſcę moriturę donatiſtę
circūuolāt p toti⁹ corpis mēbra/ ſicubi repe
riāt vulnerata: ſana pungūt: ęgra lambūt/
⁊ coꝝ vlcerib⁹ pctōꝝ virus fundūt: ꝙ ꝯſciē-
tiā mordeāt/ ꝙ aīam finiant/ quę putredinē
nutriāt/ ꝙ nec ipſis mortuis cadauerib⁹ par
cāt. Muſcę moriturę cū oleū exterminant/
oleo perimunt: neq₃ eīn viuitis q̄ ſpm̄ſan-
15 ctū efflatis. Do. dixit. Hoc ꝓphe dauid
ſanctiſſim⁹/ nſę fidei regulā ſubminiſtrans/
edocet idem pctōris oleū: nec ſalutē affer-
re: nec cuiuſq₃ caput debere ꝯtingere. Ole-
Pš.140. um inquit peccatoris nō vngat caput me-
um. Ergo diligēti examine peccatoris req-
renda pſona eſt: ſi non de ſacerdote ſacrile
Reſponſio go/ vt ꝓphani aſſerunt/ dn̄s dixit. Ca. rn̄-
dit. Cū ſis peccati conſcius/ audes dicere:
peccatoris requirēda pſona eſt. Audi quę
Roma.3.d. ſit peccatoris iſta pſona. Apl'us dixit: Oēs
eīn peccauerūt/ et egent gloria dei. Et ſalo-
Eccĩ.7.c. mon: Nullus eſt hominū qui nō pēccet. Et
Job.4.d. iob: In angelis ſuis repperit prauitatem:
quanto magis in filijs hominū/ qui terre-
nū habent domiciliū. Hęc eſt pſona pecca-
toris: id ē oīs homo peccator: Si ſacer-
dos es/ homo es: ⁊ ſi homo es peccator es:
Quē teipſū facis? Dixiſti te ſolū eſſe ſāctū/
ſolū iuſtū/ ſolū ſine peccato/ ſolū ſine macu
la. Dixiſti tuū eſſe baptiſma/ tuū oleū ſctm̄/
tuā menſā dn̄icā/ tua illa oīa ꝙ fidelib⁹ diui
nitus tribuunt: Quid reſtat/ niſi vt ſcelera-
te ⁊ impie deū te eē ꝓnūcies? Sed audi qd
Eſaie.14.c. caput ſupbię audire meruit: Quō cecidiſti
de cęlo lucifer q̄ mane oriebaris: qui vulne
rabas gētes: qui dicebas i corde tuo: Su-
per cęlū aſcēdā: ⁊ ſup aſtra dei exaltabo ſe-
dē meā: Sedebo i monte teſtamēti i lateri-
bus aquilonis/ ⁊ ero ſimis altiſſimo? Verū-
tamē in infernū deſcēdes/ ⁊ in ꝓfundū laci.
Niſi ꝙ penitueris/ niſi cōuerſus fueris/ niſi
depoſita ſupbia peccatoꝝ veniā poſtulaue
ris/ audies quod ⁊ ille: qꝛ cū ſis hō/ facis te-
ipſum deū. Do. dixit. Similiter dn̄s per 16
aggeū ꝓphetā/ immūdoſ tact⁹/ inqnamēta
ꝯferre: nec pollutū quēq₃ poſſe ſancire/ ſi il-
licita ꝑſumptione conet attingere qȯ ſan-
ctū videat ꝯtineri/ ſalubri expoſitione mō-
ſtrauit/ dū ꝓ nobis ꝓphetā cautū exhibu-
it: Interroga inquit dn̄s ſacerdoteſ dicēs: Aggei.2.c.
Si alligauerit homo carnē ſanctā in ſūmo
veſtimēto: et tetigerit ſūmitas veſtimenti
aliquā creaturaꝫ panis aut vini aut olei: ſi
ſāctificat? Et reſpōderūt ſacerdotes ⁊ dixe
rūt: Nō. Et dixit dn̄s: Si tetigerit inqnat⁹
i animā hoꝝ aliqd: ſi inquinabit? Et dixe-
rūt ſacerdotes: inqnabit. Et dixit dn̄s: Sic
et pp'ls hic/ ⁊ ſic gēs iſta: Oīs q̄ illuc acceſſe-
rit/ inqnabitur. Ca. rn̄dit. Hoc aduerſū te Reſponſio
vſus es teſtimonio/ q̄ donū dei i tuo ponis
arbitrio. Si eīn tact⁹ ſācti/ imūdi inqnamē-
ta nō tollit: vanū ē qȯ geꝛit/ qȯ ꝯficitis/ qȯ
lauatis. Si tetigerit inqt qȯ ſctm̄ ē/ creatu-
rā panis aut vini vel olei/ ſctificabit: Et rn̄-
derūt ſacerdotes ⁊ dixerūt: Nō. Vbi ē ꝙ voſ
extollitis: ꝙ ſctitatē veſtrā mūdiciā cōferre
iactatiſ? Aut ſi illud mouet qȯ ait: Sic pp'ls
hic/ ⁊ ſic gens iſta: Oīs q̄ illuc acceſſerit inq̄
nabit. Docete aggeū q̄ iſta dicebat/ de me-
dio eiuſdē plęb exijſſe: ne int' eos etiā et ipe
pollut⁹: Tact⁹ ille opa ſignificat. Si ſāctus
inqt tetigerit imundū/ nō ſctificabit: Si im
mūd⁹ tetigerit ſctm̄/ inqnabit. i. facili⁹ ſctūs
q̄ iūct⁹ fuerit gēti huic peſſimę peſſimat/ q̄₃
gēs iſta i meli⁹ cōmutet: qꝛ ꝓcliui⁹ ad imita
tionē maloꝝ currit q̄₃ ad virtutes bonorū
anim⁹ excitat: ſicut melli plurimo paꝝ ab-
ſinthij iniectū/ velocē amaritudinē trahit:
melli vo etiā ſi duplū inijciat/ nō poterit ei⁹
obtineri dulcedo. Exeūdū ꝙ nob ē e medio
maloꝝ: mēte/ nō carne: opib⁹/ nō corpib⁹: No Eph.5.c.
lite inqt apl's cōlcare opib⁹ ifructuoſis: te-
nebraꝝ opib⁹ ait/ nō altarib⁹. Scp̄tū ē eīn i
eſaia: Qui dicūt/ recede a me/ nō appropin- Eſaie.65.a.
ques mihi/ qꝛ imūd⁹ es: iſti fum⁹ erūt in ira
mea: ignis ardēs tota die. Si te hoīm dicta
nō terrēt: ſaltē dei minātiſ ira ꝯuertat. Do. 17
dixit. Nūq₃ latro i lucē ꝓtulit pdā: ſp opa-
rij noctiſ/ gratā bonis oīb⁹ lucē ſēp⁹ horru-
erūt: ſol⁹ traditor nec dei minis frāgit/ ⁊ in
aliena veſte improb⁹ gliat. Contra quē per

Sopb.1.b. Sopboniā dñi ꝓclamat/nec audiſ: Erit inqͭ i
die ſacrificij dñi: ⁊ vīdicabo ī ꝑncipib⁹/et ī oēs
Reſponſio veſtitoſ veſte aliēa. Ca.dixit. Tua nō timeo
crimina/ qꝛ mea munita ē ꝯſciētia. Quē dicis
tradidiſſe/ nomē locūq traditoris oſtde: nūq
id valeb oſtdere: ſic nec antea valuiſti: Sʒ ⁊ ſi
aliquē ꝓtulerī/mibi obeſſe nō poterit: dicente
Ezech.18.a. dño: Aīa patriſ mea ē/aīa filij mea ē: Aīa q̄ pec
cauerit/ſola morieſ. Ego tñ nō ī aliēa veſte cō
gaudeo/q ī catholica fide ſp exulto. Illa ē quā
babeo: q me ī die redēptiōis miſericors ⁊ be
Luce.15.e. nign⁹ patī decore veſtiuit. Afferte inqͭ ſtolā il
lā ꝑmā ⁊ īduite illū: qꝛ bic fil⁹ me⁹ mortu⁹ erat
⁊ reuixit/ꝑierat ⁊ iuēt⁹ ē. Illā nimiꝝ de q̄ paul⁹
Gal.3.d. apl's dixit: Quotqͭ in chriſto baptiçati eſtis/
chriſtū īduiſtī. Hāc babeo: ī bac gaudeo: ī bac
ſp glioſior apparebo. Hec ē quā vos aut vt la
troneſ abſtuliſtī/aut miſeri ſordidatī. Do.di
18 xit. Inq̄tū eñ īprobitaſ deuioſ erroreſ aliēis
boniſ cupit aſtruere: ⁊ falſa catholica mēdacij
nebulaſ conaſ obtegere/ꝑ colles tortuoſoſ īce
Hiere.7.a. dit. Cui ꝑ bieremiā dñs ꝯdictor obuiauit: No
lite inqͭ fidere ī vob ī ꝟbis falſis: qꝛ ꝑ oīa nō
ꝓderūt vob/dicēteſ: tēplū dñi/ tēplū dñi ē. Et
Deut.12.b. dñs ī deuteronomio: Attende tibi ne offeras
bolocauſtomata ī oñi loco quēcūq videriſ/ſ ī
loco quē elegerit dñs de⁹ tu⁹ ī tribu tua: ī bac
offereſ bolocauſtomata: ⁊ ibi facies oīa q̄cūq
Reſponſio ꝑcipio tibi bodie. Ca.rñdit. Optime/⁊ ſalu
ti tue mirū ꝯueniēs teſtimoniū poſuiſti: Attē
de tibi ne offeras bolocauſtomata ī oñi loco
quēcūq viderī/ſ in loco quē elegerit dñs de⁹
tu⁹ ī tribu tua: ī bac offeras bolocauſtomata:
⁊ ibi facies oīa q̄cūq ꝑcipiet tibi. Audi q̄ q ſit
loc⁹ elect⁹/⁊ q̄ trib⁹ dñi ꝑdicata: ī pſalmo cēteſi
Ps.131. mo triceſimoꝑmo babes: Qm̄ elegit dñs ſiō:
elegit eā ī babitationē ſibi: Hec requieſ mea ī ſe
culū ſcli: h babitabo/qm̄ ꝑelegi eā. Itē ī pſal
Ps.121. mo cēteſimo viceſimoꝑmo: Stāteſ erāt pedeſ
nři in atrijs tuis bieruſalē. Hieruſalē q̄ edifi
ficaſ vt ciuitaſ: Illuc eñ aſcēderūt trib⁹/trib⁹
dñi teſtimoniū iſrl. Hic ē loc⁹ elect⁹: bic mons
ſctificat⁹: bec ciuitas ſup montē poſita/ita vt
abſcōdi nō poſſit bec radix. Catholica bec vi
tis fructifera lōge lateq diffuſa: q̄ ī eccleſiaſti
Eccli.24.b. co clamat ⁊ dicit: In ſion fūdata ſū: ⁊ ī bieruſa
Luce.24.g. lē ptās mea. Etenī oportuit pati chriſtū/⁊ re
ſurgere a mortuis tertia die: ⁊ ꝑdicari in noīe
ei⁹ penitētiā ⁊ remiſſionē pctōꝝ ꝑ oēs gētes:
incipiētib⁹ ab bieruſalē. Recte me argueres ſi
ī bac bereditate manceres. At cū in bac dei pa
tris bereditate nō maneas: ī bac chriſti regis
tribu nō milites: cur deſertor corripis militē:

cur re⁹ increpas inocētē? Et ego tibi dico: Attē
de tibi ne offeras ī oī loco: boc ē ī oī bereſe/et
dicas: ⁊ bic de⁹/⁊ ibi de⁹ ē: ſ ī loco quē elegerit
dñs de⁹ tu⁹ ī tribu tua: boc ē ī tribu ei⁹/ibi offe
res bolocauſtomata tua: ⁊ ibi facies oīa q̄cū
q ꝑcepta ſūt tibi: b fac et viues. Do.dixit. 19
Baptiſma vtiq dici nō pōt qd aquaꝝ turba
diſꝑſit/qd ab eccl'ie fonte malicia ſeꝑauit/ qd
ſteril' vnda ſiccauit: qd nec āgelū vidit/nec ꝓ
pbetā/q ſe mederi poſſet īuenit: ſic in libro re
gnoꝝ q̄rto letales aq̄s beliſe⁹ ſctiſſim⁹ diſcuſſa
morte ſanauit: ⁊ maritāte ſmone ī fet⁹ vberes
meare ꝑmiſit. Et dixerūt viri ciuitatī ad beliſe 4.Reg.2.d.
um: Ecce cōmoratio ciuitatī bona/ſic ⁊ tu dñe
vides: ſʒ aq̄ multe ⁊ ſteriles ſūt. Hic ⁊ dixit be
liſe⁹: Accipite mibi vnū vas fictile: et īmittite
ī illō ſal. Et accepeſt illō: ⁊ venit ad exit⁹ aq̄ꝝ
⁊ ꝓiecit ſal et dixit: Hec dicit dñs: ſanaui aq̄s
iſtas: ⁊ nō erit mors ī eis neq ſterilitas: Et ſa
nate ſunt aq̄ vſq ī būc diē. Ca.rñdit. Gfas Reſpō.
deo patri/q qd futuꝝ oſtēdit/in nob fideſ īple
uit. Gfas inquā deo patri: q nob nō āgeloſ ſo
lū/nō ꝓpbas/ ſic ꝑus ī biericbo noſtrā/ id ē in
būc mūdū: ſ ꝓpriū filiū deſtinauit: dñm vide
licet angeloꝝ ⁊ ꝑncipē ꝓpbetaꝝ: Qui aquaꝝ
ſterilitatē/b ē gētiū infecūditatē diſcuſſa mor
te ſanaret. Accepit vas fictile: b ē corp⁹ fragi
litatis būane: ſal miſit. i. ſapiētia diuina reple
uit: In aquā ꝓiecit/boc ē/ī iordanē deſcēdit: Matth.3.d.
aq̄s ſuo deſcēſu ſanauit. i. gentes ſuo aduētu
redemit: et maritāte ſermone/eccleſiā ex gen
tib⁹ ꝯgregauit: et in fet⁹ vberes lōge lateq dif
fudit: Hoc in nob īpletū q nō videt/cec⁹: q nō
credit/inſan⁹ eſt. Attēde vberes fetuſ: Dic vbi
bec nō ſit eccleſia: dic vbi tua/ ꝑter in angulo
africe īueniaſ male collecta/ tāq̄ farmētū in
utile: ex bac vbi ꝑciſa ē/ ibi remāſit: vltra extē
di nō potuit: qꝛ ā radice ꝑciſa ſtatim exaruit.
Do.dixit. Accepit vna ciuitas ſaluatorī aq̄ 20
ſubſtantiā: accepit et olei dona vna cuʒ libe
ris vidua: nec beneficiū diuinū paſſim ꝓpbe
ta cōmiſit/niſi ei quā vnū vas olei babere cō
gnouit: regnorū veritate ꝓbante: Et mulier 4.Reg.4.a.
vna ex mulierib⁹ ꝓpbetaꝝ clamabat poſt be
liſeū/ dicens: Seruus tu⁹ vir meus mortu⁹ ē:
et tu ſcis quō ſeruus tu⁹ erat timens dñm: Et
ecce quib⁹ debeo: venerūt accipe duos filios
meos in ſeruos. Et dixit beliſeus: Quid faci
am? Indica mibi/qd eſt tibi ī domo tua? At il
la dixit: Nō eſt mibi ancille tue aliqd ī domo
niſi vas vnū olei. Et dixit beliſe⁹: Uade pete
tibi vaſa de foris ab oñibus cōmorātib⁹ tecū
vaſa copioſa: ⁊ ītroibis/⁊ claudes oſtiū/ ad te

ꝛ ad filios tuos: ꝛ impleb vaſa oleo: ꝛ reddes
debitū. Heliſeus eīn ꝑ veri baptiſmi liniamē
ta opat' eſt: Nā qꝛ tuū nō cōprobo/iō tuos fi
deleſ exuffio. Ca. rñdit. Oēſ eīn h faciūt/qd
ꝛ tu: oēs fideleſ exufflāt: dū vnicū baptiſmi ſi
bi vēdicāt ſacramētū. Talē cū ĩueneriſ/nō ca
pies/nō tenebiſ: nō iſto vinculo colligabis: ſꝫ
agnito ſigno piratico/vt tecū artē pagat/ſecu
rū abire pmittis. Ful. dixit. Abſit vt abire
Luce.14.c. pmittā: qm̄ de' dixit: Cōpelle omnes introire
vt impleatur domus mea. Qui/ oēs/ dixit/
nullū excepit. Aug' rñdit. Quid ergo faci
es? Fulgen. dixit. Docebo illū eccleſiam
meā eſſe certiſſimā. Aug' reſpōdit. In q̄?
Nūquid chriſtū/qui a patre oēs gentes acce
pit/ad africanā pticulā tm̄ remāſiſſe monſtra
bis? Fulgē. dixit. Dicā ꝙ in paucis cōſtet.
Aug' reſpondit. Quid ſi ꝛ ei' paucos ha
bebit? Oēs eīn in cōparatione catholice pau
cos habent. Fulgen. dixit. Oſtendā quo
niā hec eſt vera que pſecutionē patit/nō que
facit. Aug' reſpōdit. Quid ſi et eius pſe
cutionē oīno non fecit? Fulgē. dixit. Inſi
Eph.5.f. nuabo ſm apl'm/ ꝙ eccleſia mea rugaſ ꝛ macu
las ſola nō habeat. Aug' reſpōdit. Con
Job.14.a. tinuo pbabit habere. Scriptū eſt eīn: Nemo
mūdus a ſorde: nec ſi vni' diei fuerit vita ei'
ſup terrā. Sed qd pluribus? q̄libet ingenio ca
pies/et tenebis: Quō ſuſcipis q̄ fideles tuos
forte retinxit/q̄ ſpm̄ſctm̄ i corde credēti extin
xit? Fulgē. dixit. Diſtringo illū/ exuffio: et
in remiſſione pctōꝝ vera aq̄ baptiço. Aug'
rñdit. Quō ei' peccata dimittis: cuꝫ ſcriptū
Math.12.c. ſit: blaſphemiā ſpūſſancti i ſeculū dimitti nō
poſſe? Sꝫ hunc omittamus/ alterū videam'.
Dic ꝛ maximianiſte emulo tuo/ qd ꝛ mihi di
xiſti: quō alter habere poteſt/ ſi mihi ſoli con
ceſſū eſt? Aut ſi iuri tuo aſſeris traditū: quare
comprobas alienū? Reſpondebit et iſte ma
ximianiſta: Quomō alter habere nō pōt: cū ꝛ
mihi ſicut tibi tu probaueris eſſe ꝯceſſū? Chri
ſtianos eīn meos ꝛ clericos extra eccleſiā tuā
baptiçatos vl' ordinatos abſq; vlla demuta
tione baptiſmi vel honoris i integro recepi
ſti: qd vbi marcellini geſtis obiectū ē/ refelle
re nullaten' valuiſti. Itē Auguſtin' reſpōdit:
Si iuſtus es/ cur ſētētia tua diuerſa eſt? Cur
maximiniſtas ſuſcipis: et meos fideles exuf
flas? Fulgē. dixit. Qꝛ ille me' erat. Aug'
rñdit. Et tu me' eras: cur i ſchiſmatic eo tuo
piuſ/i catholico impi' ꝛ implacabil' pſeueras?
Fulgē. dixit. Plus peccaſti: ꝛ ideo i te ali
ter vindicatur. Aug' rñdit. Quid ḡ baptiſ
ma p vindicta ponis: ꝛ qd ad ſalutē pmittit/
a te p pena tribuit? Si i baptiſmo nō delicta
donas/ſ pctā caſtigas: ſi in aq̄ nō liberas/ſed
flagellas/piratā te eſſe apte demōſtras: et tn̄
qd plus peccaui/qd feci? Fulgē. dixit. Co
dices tradidiſti/ ꝛ idolis imolaſti. Aug' rñ
dit. Doce: non feci: facta tua mihi ſupponis.
Fulgē. dixit. Pater tuus fecit. Aug' rñ
dit. Ego patrē neſcio/niſi deū. Scptū eſt eīn:
Nolite vobis patrē vocare ſup terrā: vnus ē Math.23.a.
eīn pater veſter celeſti. Fulgē. dixit. Patrē
tuū dico cecilianū: ipſe tradidit/ipe thurifica
uit/ipſe oīa mala cōmiſit. Aug' rñdit. Le
ge quis illū accuſauit: q̄s ꝯuicit: q̄s corā poſi
tū ꝯdēnauit? Eſto/ fecit qd nō fecit: nūqd fili'
p patre dānabit: cū ſcptū ſit: Aīa patri mea ē Ezech.18.a.
ꝛ aīa filij mea ē. Aīa q̄ peccauerit/ſola morietr?
Fulgē. dixit. Tu fili' ei' nō q̄dē tradidiſti/
ſ nob pſecutionē feciſti. Aug' rñdit. Eq̄dē
nō feci: credo tn̄ ꝙ mei facere potueſt. Quere
cauſā q̄re: qd ſi merebamini? Nō eīn malos
pſeq̄ pctm̄ ē: nā ꝛ ſctōs ꝛ ſctm̄ ſctōꝝ dn̄m ma
los legim' pſecutos demones: nāq; pſecutio
nē dn̄i non ferētes/clamabāt: Quid nob ꝛ ti Marci.1.c.
bi ieſu fili dei: veniſti pdere nos? Et paul' eli Act.13.b.
mā magū virtus ē cecitate: ꝛ blaſphemū hoieꝫ 1.Cor.5.b.
tradidit ſathāe. Et petr' ananiā ꝛ ſaphirā ei' Act.5.a.ꝛ.b.
vxorē mendaces occidit: Et ſimonē magū tā Act.8.d.
diu pſecut' ē donec morte pimeret. Sꝫ ꝛ dauid
in pſona chriſti clamat ꝛ dicit: Perſeq̄r inimi Pſ.17.
cos meos/ꝛ cōphēdā illoſ: ꝛ nō ꝯuertar donec
deficiāt: Affligā illos/nec poterūt ſtare. Non
igit' oīs q̄ pſecutionē paſſus ē/iuſt' ꝯtinuo pu
tādus ē: ſed qui pp̄ter iuſticiā paſſus ē/ ille p
fecto beatus ē/dicēte petro: Que eīn gloria ē 1.Petri.2.d.
ſi peccantes colaphiçāti ſuffertis: ſed ſi bn̄ fa
ciētes patimini/ꝛ patiēter ſuſtinetis/ hec ē gr̄a
apd deū. Ful. dixit. Scti q̄s memoras edi
cta iudicū ſeculariū nō meruerūt qd vr̄i fece
rūt. Aug' rñdit. Licet/aut nō licet: Si licet
de licito murmurare nō decet: Si nō licet/tuū
crimē emēda dū licet: maximianiſtas eīn ſchiſ
maticos tuos/ſic geſta declarāt: ꝛ auctoritati
bus iudicū ſeculariū/ꝛ admiculo ordinū viroꝝ/
ꝛ executiōe militū diuerſoꝝ iſtitutis defēſorib'
eccl'ie pſecut' es/vt eos a ſuis baſilicis pepuliſ
ſes: q̄ me increpas/cur nō teipſū pmū emēdas?
Ful. dixit. Iō ſchiſmaticis nr̄is baſilicas tu
lim'/vt vere eccl'ie redderem'. Aug' rñdit.
Hoc ꝛ nr̄i feceꝛt vob: ſuis ſchiſmaticis tuleꝛt: ꝛ
matri catholice reddideꝛt: qd vr̄i feceꝛt p pace
donati/h nr̄i feceꝛt p pace corpis chriſti. Ful
gē. dixit. Vos eſtis ſchiſmatici/q̄ ꝛ thurificaſtis

ꝛ codiceſ tradidiſtꝭ. Aug⁹ rñdit. Efficiamur
1. Cor. 9. d. ĩfirmis ĩfirmi/ vt ĩfirmos lucrifaciam⁹. Uideo ꝗ fieri nõ põt: ꝑs donati/ totũ chriſti deuicit: angularis african⁹/ orbẽ terraꝝ excluſit: gens vna vniuerſaſ gẽteſ adduxit: ſarmẽtũ de vite ꝑcidit/ ꝛ ramuſculos arborũ ãputauit: ſaltẽ ꝑ/ orꝝ tuoꝝ circa nos ꝯſtitutaſ ſuares legeſ nõ re baptiçare/ ſꝫ ꝑ pęnitẽtiã errãtiũ vt ęſtimaſ aiaſ liberares: relege deciſa patrũ tuoꝝ: ꝛ vide ꝗd de traditoꝛib⁹ thurificatis ꝛ ſchiſmaticꝭ/ cũ ad/ uerſus cecilianũ carthaginẽ ꝯſpirati veniſſẽt/ fieri oꝑtere decreuerunt: Marcian⁹ veſter int̃ ceteros talẽ ſentẽtiã ꝓtulit dicẽs: quã vtiq; ſe ptuaginta qui aderãt eã nõ ĩꝓbãt/ ꝓbãs in
Joh. 15. a. euãgelio ſuo inqt dñs ait: Ego ſũ vitis vera: et paſ me⁹ agricola: Oẽm palmitẽ ĩ me nõ af/ ferẽtẽ fructũ/ excidet ꝛ ꝓijciet: et oẽm manẽtẽ in me et fructũ ferẽtẽ/ purgat illũ. Sic ꝗ palmi tes ĩfructuoſi amputati ꝓijciunt: ita thurifica ti traditores abhorrẽtes deo manere ĩ eccl̃ia dei nõ pñt/ niſi cognito vlulatu ſuo ꝑ pęniten tiã recõcilient: Uñ ceciliano ĩ ſchiſmate a tra/ ditoꝛib⁹ ordinato nõ cõmunicare oꝑtet. Hęc ẽ patrũ tuorũ fixa ſẽtẽtia. Ecce qđ abſit nr̃a de/ dim⁹/ nos thurificauim⁹/ nos ſchiſmata cõmi ſim⁹: cur trãſgredimi mãdatũ ſenioꝝ vt vr̃as traditiões ſtatuatꝭ? Sic palmiteſ inqt ĩfructu oſi ãputati ꝓijciũt: ita thurificati traditoreſ ꝛ ꝗ ĩ ſchiſmata a traditoꝛib⁹ ordinant/ manere in eccl̃ia dei nõ pñt/ niſi cognito vlulatu ſuo ꝑ pę nitẽtiã recõcilient/ ꝑ pęnitẽtiã/ nõ ꝑ tinctionẽ. Si dignarꝭ vl̃ tui te ꝓncipeſ vincãt: aut illorũ ꝯfirma decreta ꝛ tua ꝺpone figmẽta: aut ſi tua vis valere ſtatuta/ illos erraſſe ꝓnũcias. Apđ vos ỽitas regnet: cur traditio vr̃a diſcordat?
Matth. 12. b. Saluatoꝛ ĩ euãgelio ſuo ſic ait: Om̃e regnũ ĩ ſeipſũ diuiſũ/ non ſtabit/ ſed deſolabit.

Sãcti auguſtini hipponẽſis epĩ ꝯtra fulgen tiũ donatiſtã/ liber explicit.

Diui aurelij aug. hipponẽſis epĩ/ ĩ ꝯfutationẽ quorundã articuloꝝ fal ſo ſibi ĩpoſitoꝝ a quibuſdã pelagia nis/ prefatio.

q Uidã chriſtianę ac fraternę charitatꝭ obliti: intãtũ exiſtimationẽ nr̃aꝫ ꝗdã mõ ſtudẽt lędere/ vt ſuã ſe euertere no cẽdi cupiditate nõ videãt. Contexũt eñ/ ꝛ ꝗli bus pñt ſentẽtijs cõꝑhẽdi/ ſeptiſſimaꝝ ꝗrũ/ dã blaſphemiaꝝ ꝓdigioſa mẽdacia/ eaq; oſtẽ dẽda ꝛ ingerẽda multis publice ꝓuatimq; cir/ cũferũt: aſſerẽtes talia ĩ noſtro eſſe ſenſu/ ꝗlia diabolico indiculo ꝯtinẽtur. Quę falſo ĩ nos ad excitandã inuidiã iactitari facile ꝛ ſufficiẽ/ ter ſubſcꝓtione vni⁹ ꝓbarem⁹ anathematꝭ: ni/ ſi malignitas eoꝝ ꝗ ſe grauari putãt/ ſi ꝺ nob bñ ſentiat/ ipſã ſubſcꝓtionis nr̃ę breuitatẽ ſu ſpectã eẽt habitura. Uñ ne hui⁹ ꝗrelę inueniret occaſio: neceſſariũ ꝯueniẽſq; credidim⁹/ vt ſiue ad calũniãtiũ aios mitigãdos/ ſiue ad eos ꝗꝝ aurib⁹ tale aliꝗd iſonuit iſtruendos: ꝗtũ adiu uãte dño fieri poterit/ plene lucideq; pãdam⁹/ ꝗd de ꝑuerſis defnitiõib⁹ iudicem⁹. Propoſitꝭ ꝗ ſingillatim ſedecim articulꝭ ſub vnoq; eoꝝ ſenſus nr̃i et fidei quã ꝯ pelagianos ex aplicę ſedis auctoritate defẽdim⁹/ ỽba ponem⁹: vt ꝗ paululũ ſeſe ad hęc legẽda dignati fuerint oc/ cupare: euidẽter agnoſcãt ipiaꝝ ꝓphanarũq; opinionũ nullũ cordib⁹ nr̃is ĩheſiſſe veſtigiũ: ꝛ blaſphemias ꝗs ꝑſpexerũt nr̃a ꝓfeſſione dã/ nari/ in earũdẽ reptoꝛib⁹ cẽſcãt debere puniri.

Diui aurelij auguſtini hipponẽſis epĩ/ ad articl̃os ſibi falſo impoſitos reſponſiones incipiunt.

Q ꝺ dñs noſter ieſus chriſt⁹ non ꝓ oim hoim redẽptione ſit paſſus. Articulus primus

c Ontra vulnus Reſponſio originaliſ pc̃i/ ꝗ ĩ adã oim hoim corrupta ꝛ mortificata ẽ natura: ꝛ vñ olm ꝯcupiſcẽtiaꝝ morb⁹ in/ oleuit: verũ ꝛ potens ꝛ ſingulare remediũ eſt: mors filij dei dñi nr̃i ieſu chriſti: ꝗ liber a mor tis debito/ ꝛ ſol⁹ abſq; pc̃õ ꝓ pc̃õrib⁹ ꝛ debi/ torib⁹ mortu⁹ ẽ. Q ꝛ ꝗ ad magnitudinẽ ꝛ potẽ tiã pc̃i/ ꝛ qđ ad vnã ꝑtinet cauſã generꝭ hũani ſãguis chriſti redẽptio ẽ toti⁹ mũdi. Sꝫ ꝗ hoc ſęculũ ſine fide chriſti/ ꝛ ſine regeneratiõis ſa/ cramẽto ꝑtrãſeũt/ redẽptiõiſ alieni ſũt. Cũ ita/ q; ꝑ vnã oim naturã oim cauſã/ a dño noſtro ĩ ỽitate ſuſceptã redẽpti oẽs recte dicãt: nõ tñ oẽs captiuitate ſũt eruti: redẽptionis ꝓꝑetas haud dubiũ penes illos ẽ/ de ꝗb⁹ ꝓnceps hui⁹ mũdi miſſus ẽ foras: ꝛ iã nõ vaſa diaboli ſꝫ mẽ bra ſũt chriſti. Cui⁹ mors nõ ipẽſa ẽ hũano ge/ neri/ vt ad redẽptionẽ ei⁹ etiã ꝗ regenerãdi nõ erãt/ ꝑtinerẽt: ſꝫ ita quod ꝑ vnicũ exemplũ ge/ ſtũ eſt ꝓ vniuerſis/ ꝑ ſingulare ſacramentũ ce lebraretur ĩ ſingulꝭ. Poculũ ꝗppe imortalitatꝭ/ qđ ꝯfectũ ẽ ꝺ ĩfirmitate nr̃a ꝛ ỽtute diuina/ ha bet ꝗde ĩ ſe vt oib⁹ ꝓſit: ſꝫ ſi nõ bibit/ nõ ꝓficit.

Q ꝺ de⁹ nolit oẽs ſaluare/ etiã ſi oẽs ſaluari velint. 2

f Um veritas dicat: Si vos cũ ſitꭍ ma/ Reſponſio li/ noſtis bona data dare filijs vr̃is: Matth. 7. b. quãto magis pater veſter cęleſtis da/

bit bona petentibus ſe? Quõ fieri poteſt/ vt deus/ qui etiã illos ſaluat de quibus dici non poteſt ꝙ ſaluari velint: nolit aliquos ſaluare q̃ etiã ſaluari velint/ niſi aliquę cauſę exiſtãt? De quibus ꝗuis ſint nobis incognoſcibiles/ ita tñ iudicat: de quo dici nõ poteſt aliter eũ q̃c/ q̃ facere debuiſſe q̃ȝ fecerit. Remota tñ q̃ hac diſcretiõe quã diuia ſciẽtia itra ſecretũ iuſticię ſuę ꝯtinet: ſinceriſſime credẽdũ ẽ atq; ꝓfitẽdũ:
1.timo.2.b. deũ velle/ vt oẽs hoies ſalui fiãt. Siqdẽ apl's cui⁹ iſta ẽ ſẽtẽtia/ ſollicite p̃cipit qđ ĩ oĩb⁹ eccl'ijs piiſſime cuſtodit: vt deo ꝑ oĩb⁹ hoĩb⁹ ſupplicet. Ex qbus ꝙ multi pereũt/ pereuntiũ ẽ meritũ: ꝙ multi ſaluant/ ſaluãtis ẽ donũ: vt eñ reus damnetur/ inculpabilis ẽ dei iuſticiã: vt autẽ reus iuſtificet/ ineffabilis dei gratia eſt.

4 Q de⁹ maiorẽ ꝑtẽ generis hũani ad hoc creet/ vt illã ꝑdat in eternũ.

Reſponſio o Mniũ q̃dẽ hoĩm de⁹ creator ẽ: ſ; nemo ab eo ideo creat⁹ ẽ vt ꝑeat: Quia alia cã ẽ naſcẽdi/ ⁊ alia ꝑeũdi. Ut eñ naſcunt hoies/ ẽ bñficiũ: vt aũt pereãt/ p̃uaricatoris ẽ vitiũ. In adã q̃ppe/ in q̃ oĩm hoĩm p̃formata ẽ natu/
Roma.5.c. ra/ oẽs peccauerũt: eadẽq; ſẽtẽtia quã ille ac/ cępit/ obſtricti ſũt: Neq; ab h̃ vĩculo/ etiã ſi ꝓ/ prijs pctis careãt reſoluunt/ niſi ĩ ſacro morti ⁊ reſurrectionis chriſti ꝑ ſpm̃ ſcm̃ renaſcãt. Ni/ mis q̃ ipſ⁹ ⁊ indoct⁹ ẽ/ q̃ vitiũ naturę nõ diſcer/ nit ab auctore naturę: a q̃ ꝓrſus alienũ ẽ q̃cq̃d in vnoq; dãnandũ ẽ. Creat eñ vt ſint hoies: nec m̃ltiplicãdis generationũ ſucceſſiõib⁹ opi ficiũ ſuũ ſ̃btrahit/ ſm̃ ꝯſiliũ bonę volũtatis ſuę reꝑatur⁹ ĩ multis qđ ipſe fecit/ punitur⁹ ĩ mul/
Ibidem.d. tis qđ ipſe nõ fecit. Sicut ꝑ inobediẽtiã vni⁹ hoĩs pctõres cõſtituti ſunt multa: ita ꝑ vnius hominis obedientiã iuſti ꝯſtituent multi.

5 Q maior ꝑs generis hũani ad hoc cre et a deo/ vt non dei/ ſ; diaboli faciat volũtatẽ.

Reſponſio i Nſanũ ⁊ oĩno ꝯ rõnẽ ẽ di/ cere: voluntatẽ dei fieri nõ ex volũtate dei/ ⁊ dãnatorẽ diaboli eiuſq; famloꝝ velle/ vt diabolo fuiat. Sʒ catholicis pelagia/ ni ꝯſeq̃nter ſe obijcere exiſtimãt/ q̃ adę pctm̃ ĩ oẽs trãſiſſe diffugiũt: Qm̃ ſi ꝓmã natiuitatẽ originalis culpa nõ obliget/ nõ ſũt obnoxij dia/ bolo puuli: nec indigẽt erui de ꝑtãte tenebra/ rũ/ qui nũq; a ſuo auctore diſceſſeſſent. Nos aũt
Luce.19.b. q̃ oẽs in adã perijſſe ꝓfitemur: Uenit eñ fili⁹ hoĩs q̃rere et ſaluare qđ ꝑierat: nec dicim⁹ iõ creari hoiem quẽq; vt diaboli faciat volũtatẽ: et agnoſcim⁹ nõ redẽptũ diabolo eẽ captiuũ. Pręuaricatio eñ hoĩm diſpoſitę a ſęculis crea/ tionis ordinẽ turbare nõ potuit: ⁊ merito cre/ atura peccatrix pęnalẽ q̃dẽ illi⁹ dãnationẽ pa tit/ cui relicto vero deo ſponte ſe vẽdidit. Hęc ſcʒ ſeruitus nõ inſtitutio dei ẽ/ ſ; iudiciũ: quo fraus deceptoris diaboli facta ẽ decępto ⁊ ma le credulo hoĩ pęna pcti: de q̃ nemo eruit niſi ꝑ mediatorẽ dei ⁊ hoĩm/ hominẽ ieſũ chriſtũ: 1.timoth.2.b. cui⁹ gratuita gr̃a ⁊ multoꝝ malis meritis nõ tribuit: ⁊ nulloꝝ bonis meritis p̃uenitur.

Q pctõꝝ nr̃oꝝ auctor ſit deus: et ꝙ malã volũtatẽ faciat hoĩm: plaſmet ſubſtãtiã q̃ naturali motu nõ poſſit nõ peccare. 6

Reſponſio b Ur̃aq; obiectiõis vani/ tas de illa ꝓcedit ſchola/ ĩ q̃ natura hu mana ĩmunis a pctõ adę ⁊ illęſa defen/ dit: Ut qr oẽs hoies p̃uaricationis reos ⁊ dã/ natiõis obnoxios naſci/ perituroſq;/ niſi ĩ chri ſto renaſcant/ aſſerimus: eũdẽ videamur au/ ctorẽ dicere culpę/ quẽ ꝓfitemur eſſe cõditorẽ naturę. Qđ nos a ſenſu nr̃o penitus abdica/ mus: qui deũ iuſtũ/ bonũ/ ſic hũanę ſubſtãtię ⁊ interioꝝ exterioruq; ſenſuũ nouim⁹ creato/ rẽ: vt ꝓrſus ab illo ſit q̃cq̃d ꝑtinet ad naturã: ⁊ ꝓrſus ab illo nõ ſit q̃cq̃d eſt ꝯ naturã. Pctm̃ aũt ꝯ naturã ẽ/ de q̃ mors/ ⁊ oĩa q̃ ſunt mortis oriunt. Quib⁹ malis tũc ſe hõ induit/ qñ illũ fi/ de obediẽtiaq; ꝑuatũ/ ĩ ſuas ꝓmiſſiões diabo lus a lege dei traduxit: oĩaq; ſibi poſteritatis eius germia ꝑ ꝯditionẽ deprauatę ſtirpis ex/ 2.Cor.5.d. tinxit. Uñ ſi qua ĩ chriſto noua creatura ẽ/ li/ bera ſit a diabolo/ ⁊ ſubijciat deo: reformata a deformitate ſua ad imaginẽ eius q̃ creauit eã. Qđ niſi fiat/ remanet ĩ illo ĩ quo oẽs moriũt: nõ habẽs ſortẽ ĩ eo in q̃ oẽs viuificant. Non q̃ cuiuſq; peccati auctor de⁹ ẽ/ ſ; naturę creator: Quę cũ ꝑtãtẽ habuerit nõ delinquẽdi/ ſpõte deliq̃t: ⁊ deceptori ſuo ꝓpria volũtate ſe ſub/ didit: Nec naturali/ ſ; captiuo motu v̾ſat ĩ vi/ tio/ donec moriat pctõ et viuat deo. Qđ ſine gr̃a dei facere nõ põt: qr libertatẽ quã ꝑdidit/ niſi chriſto liberãte nõ capit. Non eſt eñ ali/ ud nomẽ ſub cęlo datũ hominib⁹/ ĩ quo opor teat ſaluos fieri.

Q de⁹ ĩ hoĩb⁹ tale plaſmet arbitriũ quale ẽ demonũ: qđ ꝓprio motu ni/ hil aliud poſſit vel velit/ niſi malũ. 7

Reſponſio t Otus quidẽ mũdus/ ſicut ait apl's io
1.Joh.5.d. hãnes/ ĩ maligno poſitus ẽ: ⁊ multoꝝ hoĩm talis ẽ malicia/ qualis ⁊ demonũ:
Matth.3.b. qualibus dicebat iohãnes: Progenies vipe/ rarũ/ quõ poteſtis bona loq̃ cũ ſitis mali? Et
Matth.12.c. Joh.8.f. vos de diabolo patre eſtis: ⁊ ꝯcupiſcẽtias pa tris vr̃i facere vultis. Sʒ hoc int̃ malos hoies ⁊ demones diſtat/ ꝙ hoibus etiã valde malis

ſupeſt ſi de⁹ miſereat/ recõciliatio dẽmõib⁹ nulla ſeruata eſt ↄuerſio. Sicut ḡ p̄uaricatorib⁹ angelis non indidit de⁹ illã in q̄ i veritate nõ ſteterũt volũtatẽ: ita nec hoĩbus hunc affectũ q̄ diabolũ imitarent̄ inſeruit. Ioh.8.f. Mẽdaciũ eñ de ꝓprio loquit̄: ꝛ liber a mẽdacio non erit/ niſi eũ veritas liberauerit.

7 Q: hec ſit volũtas dei/ vt magna ps chriſtianoꝝ ſalua eſſe nec velit nec poſſit:

Reſponſio

Si de his hoc dicit̄ q̄ pietatẽ chriſtianę ↄuerſatiõis ꝛ fidei deſerẽtes in ꝓphanos errores/ aut i dãnabiles mores irreuocabilit̄ trãſierũt: nõ dubiũ ẽ/ ꝙ talẽ volũtatẽ habẽtes ſalui eẽ nolũt: et q̄diu ſalui eẽ nolũt/ ſalui eẽ nõ pñt. Sȝ nullo mõ credendũ ẽ hmõi hoĩes i hãc deſpatiõnẽ ex dei volũtate cecidiſſe: cũ poti⁹ dñs alleuet Ps.144. oẽs q̄ corruũt/ ꝛ erigat oẽs eliſos. Nemo eñ niſi illi⁹ grã erigit̄: nemo niſi illi⁹ grã ſtabilit̄. Dei ḡ ẽ volũtas vt i bona volũtate maneat: qui et priuſq̄ deſerat/ nemĩnẽ deſerit: ꝛ multos deſertores ad ſe conuertit.

8 Q: nolit de⁹ vt oẽs catholici i fide catholica ꝑſeuerẽt/ ſed velit vt magna ps exinde apoſtatet:

Rñſio

Non ẽ diſſimilis ipietas hui⁹ blaſphemię a p̄cedẽti ſẽtẽtia. Qđ ḡ ad illã/ h̄ etiã ad iſtã q̄ i nullo ẽ diuerſa reſpõſũ ſit.

9 Q: velit de⁹ vt magna ps ſctõꝝ a ſanctitatis ꝓpoſito ruat.

Reſponſio

Nec hui⁹ definitiõis inſania aliud ſonat/ q̄ gemina p̄cedẽs obiectio p̄tẽdebat. Vñ mirãdũ ẽ obijcientẽ tertio repetiſſe quod ſemel dixiſſe ſuffecerat. Sed vt res eſt/ numerũ criminationis augere voluit: qꝛ ſenſũ variare non potuit.

10 Q: adulteria ꝛ corruptela virginũ ſacrarũ ideo contingant: quia illas deus ad hoc p̄deſtinauit/ vt caderent:

Rñſio

Deteſtãda ꝛ abominãda opinio ẽ/ q̄ deũ cuiuſq̄ malę volũtatis aut malę actionis credit auctorẽ: Cui⁹ p̄deſtinatio nũq̄ extra bonitatẽ/ nũq̄ extra iuſticiã ẽ. Ps.24. Vniuerſę eñ vię dñi miſcdia et veritas. Adulteria eñ matronaꝝ ꝛ corruptelas ꝟginũ nõ iſtruere nouit ſctã diuinitas/ ſ; dãnare: nec diſponere/ ſed punire. Quę mala hoĩes cũ admittũt/ ſuis ↄcupiſcẽtijs ꝛ cupiditatib⁹ ſeruiũt/ q̄s ab illa p̄ma volũtariç p̄uaricatiõis labe traxerũt. Ps.36. Cũ aũt declinãt a malo ꝛ faciũt bonũ/ a dño greſſ⁹ hoĩs diriguntur vt viã ei⁹ velit. Propt̄ qđ dicit aplſs: 2.Cor.13.c. Oram⁹ aũt ad dñm/ vt nihil mali faciatis: nõ vt nos ꝓbati appareamus/ ſ; vt vos qđ bonũ ẽ faciatis. Nõ ḡ caſus ruẽtiũ/ nec malignitatẽ iniquoꝝ/ neq̄ cupiditates peccãtiũ p̄deſtinatio dei aut excitauit/ aut ſuaſit/ aut impulit/ ſ; plane p̄deſtinauit iudiciũ ſuũ q̄ vnicuiq̄ retributur⁹ ẽ ꝓut geſſit/ ſiue bonũ ſiue malũ. Qđ iudiciũ futuꝝ nõ eẽt/ ſi hoĩes dei volũtate peccarẽt: Erit aũt iudiciũ manifeſtiſſime: Et oĩs hõ quẽ diſcretio diuinę ſentẽtię i ſiniſtra ↄſtituerit pte/ dãnabit̄/ ꝙ nõ dei/ ſed ſuã executus eſt voluntatẽ.

11 Q: qñ patres inceſtãt filias ꝛ matres filij/ vel qñ ſerui dños occidũt: iõ fiat/ qꝛ deus p̄deſtinauit vt ita fieret.

Reſponſio

Si diabolo obijceret̄/ ꝙ taliũ facinoꝝ ipſe auctor/ ipſe eẽt incẽtor: puto ꝙ aliq̄ ratiõe hac ſe poſſet exonerare inuidia: ꝛ taliũ ſceleꝝ patratorẽ d̄ ipſoꝝ volũtate vinceret: Quia ꝛ ſi delectatus ſit furore peccãtiũ: ꝓbaret tñ ſe nõ intuliſſe vim criminũ. Al. ipſius Qua ḡ inſipiẽtia q̄ve dementia definit̄ ad dei referendũ eẽ ↄſiliũ/ qđ nec diabolo in toto aſcribi põt: q̄ i peccãtiũ flagitijs illecebraꝝ adiutor/ non volũtatũ credend⁹ ẽ eſſe generator: Nihil ḡ taliũ negocioꝝ deus p̄deſtinauit vt fieret: nec illã alãm turpit̄ neq̄ter q̄ victurã ad h̄ vt talit̄ viueret/ p̄parauit: ſ; talẽ futurã nõ ignorauit: ꝛ d̄ tali ſe iuſte iudicatuꝝ eẽ p̄ſciuit. Atq̄ ita ad p̄deſtinationẽ ei⁹ nihil ampli⁹ referri põt/ niſi qđ aut ad debitã iuſticię retributionẽ aut ad idebitã ptinet grę largitatẽ.

12 Q: dei p̄deſtinatiõe d̄ filijs dei efficiãt̄ filij diaboli: ꝛ d̄ tẽplo ſpũſſãcti tẽpla demonũ: ꝛ de mẽbris chriſti mẽbra meretricis.

Reſponſio

Predeſtinatio dei/ ꝛ ſi apđ nos/ q̄ dũ p̄ſẽtis vitę piculis ꝟſamur icerta ẽ/ apđ illũ tñ q̄ fecit q̄ futura ſũt/ incõmutabilis ꝑmanet: nec q̄ illuminauit obcęcat/ nec q̄ ędificauit deſtruit/ nec q̄ plãtauit/ euellit. Roma.11.d Sine eñ pęnitẽtia ſũt dona ꝛ vocatio dei: 2.timoth.2.d. Et firmũ fũdamẽtũ dei ſtat habẽs ſignaculũ hoc. Cognouit dñs q̄ ſũt eius. Nullo ergo mõ p̄deſtinatio dei facit/ vt aliqui ex filijs dei ſint filij diaboli: aut ex tẽplo ſpũſſancti templa fiãt dẽmonũ: aut ex mẽbris chriſti/ mẽbra meretricis: Sed poti⁹ p̄deſtinatio facit/ vt ex filijs diaboli fiãt filij dei: ꝛ ex tẽplo dẽmonũ tẽplũ ſpũſſcti: ꝛ ex mẽbris meretricis mẽbra fiãt chriſti: qꝛ ipſe alligat Marci.3.d.

fortē: ⁊ vaſa ei⁹ rapit/ eruens ea de ptāte tenebrarū: ⁊ trāfferēſ de ꝯtumelia in glīaȝ. Hi aūt d̄ qbus dicit: Ex nob̄ exierūt/ ſȝ nō fuerūt ex nobis: Si eñ fuiſſent ex nobis/ manſiſſent vtiqȝ nobiſcū: voluntate exierūt/ volūtate ceciderūt. Et q: p̄ſciti ſūt caſuri/ non ſunt p̄deſtinati: Eſſent aūt p̄deſtinati ſi eſſent reuerſuri: ⁊ ſanctitate ac veritate manſuri: Ac p hoc p̄deſtinatio dei multis ē cauſa ſtandi/ nemini cauſa labendi. (1. Joh. 2. c.)

13 Q: oēs fideles illi ⁊ ſcti q̄ ad eťnā mortē p̄deſtinati ſunt/ q̄ ad vomitū ſuū relābūť/ vitio quidē ſuo id facere videnť: ſed ipſi⁹ vitij cauſa ē diuina p̄deſtinatio q̄ illis latēter ſubtrahit bonas voluntates.

Reſponſio. Iſte ſpiritus blaſphemiaruȝ pſeuerat: et a p̄cedentibus mendacijs ſubſequēs ipietas nō recedit. Quā pſus vera ratio reprobat: ⁊ incūctāter ſana doctrina ꝯdēnat: Quia oīb⁹ quidē a fide ad infidelitatē/ a ſanitate ad turpitudinē relapſis: ⁊ añ finē vitę nulla emūdatiōe purgaťi/ nihil aliud q̄ ęterna mors debeť. Sed nefas ē deo aſcribere cauſas taliū ruinarū: Qui etſi ex eťna ſciētia p̄cognitū habet qd vniuſcuiuſqȝ meritis retribuēdū ſit: nemini tñ p hoc q falli non pōt/ aut neceſſitatē/ aut volūtatē intulit delinq̄ndi. Si q̄ a iuſticia ⁊ pietate qs deficit: ſuo i p̄ceps ferť arbitrio/ ſua ꝯcupiſcētia trahiť/ ſua pſuaſione decipiť. Nihil ibi pater/ nihil filius/ nihil ſpūſſctūs. Nec in tali negocio quicq̄ diuinę voluntatis interuenit: Cuius ope ſcimus multos ne laberētur retentos/ nullos autem vt laberentur impulſos.

14 Q: ps illa magna chriſtianorū catholicorū fideliū atqȝ ſctorū/ q̄ ad ruinā ac p̄ditionē p̄deſtiata ē: etiā ſi petat a deo ſctitatē ⁊ pſeuerātiā/ nō ipetrabit: eo q mutari nō pōt diuina p̄deſtiatio q̄ illos p̄ordiauit/ p̄optauit/ p̄aptauit vt caderent.

Reſponſio. Ad p̄uaricationem legis/ ad neglectuȝ religionis/ ad corruptelam diſciplinę/ ad deſertionē fidei/ ad perpetrationē q̄liſcūqȝ pctī nulla ē oīno p̄deſtinatio dei: nec fieri pōt/ vt p quē a talib⁹ malis ſurgiť/ p eū in talia decidať. Si q̄ in ſctītate viuiť/ ſi i v̄tute pficiť/ ſi i bonis ſtudijs p̄maneť: manifeſtū ē mun⁹ dei/ ſine q̄ nullu⁹ boni opis fruct⁹ acq̄riť. Si aūt ab his receditur/ ⁊ ad vitia atqȝ pctā trāſitur: nihil ibi deus malę tēptationis imittit: et receſſurū non deſerit anteq̄ deſerat: et facit plęrūqȝ ne deſerat: aut etiā ſi diſceſſerit vt redeat. Cur aūt illū retineat/ illū non retineat: nec poſſibile eſt comp̄hendere: nec licitū inueſtigare: cū ſcire ſufficiat/ ⁊ ab illo eſſe q ſtatur/ et non eſſe ab illo q ruitur.

Q: oēs illi fideles ⁊ ſcti q̄ ad eternā mortē p̄deſtinati ſūt/ poſtq̄ ceciderunt ſic ab eo diſpēſenť/ ne poſſint vel velint p penitētiā liberari. 15

Reſponſio. Non veraciter/ nec ſapienter hoc dicitur: Qui eñ a fide et ſanctitate exciderunt: ſicut voluntate prolapſi ſunt/ ita voluntate non ſurgunt: et dominatū concupiſcentiarū quibus ſuccubuerūt ſpōte patiūť. Si q̄ aūt captiuitatē ſuā gemūt: ⁊ iudicātes ſemetip̄os ad miſc̄diaȝ dñi mutato corde ꝯfugiūt: nō ſine ſpū diuinę viſitatiōiſ hoc faciūt: Hęc eñ ē mutatio dexterę excelſi: q̄ innumeris lapſis dat penitentiā/ vt reſipiſcāt a laqueiſ diaboli a q̄ captiui detinebanť ad ip̄i⁹ volūtatē. Nemini aūt de⁹ correctionis ademit viā: nec quēq̄ boni poſſibilitate diſpoliat: q: q̄ ſe a deo auertit/ ipſe ⁊ velle qđ bonū eſt/ ⁊ poſſe ſibi ſuſtulit. Nō eſt q̄ ꝯſequēs/ ſic putāt q̄ talia obijciūt/ vt de⁹ q̄bus penitētiā nō dederit/ reſipiſcentiā abſtulerit: ⁊ q̄s nō leuauerit/ alliſerit: Cū aliud ſit inſontē crimen ęgiſſe/ quod alienū eſt a deo: aliud criminoſo veniā non dediſſe: quod de pctōris ē merito. (Pſā. 76.) (2. timoth. 2. d.)

Q: magna ps illa fideliū atqȝ ſāctorū q̄ ad eternā mortē p̄deſtinata ē/ qn̄ dicit i orōne dñica: fiat volūtas tua: nihil aliud agit q̄ ꝯtra ſe petit: id ē vt cadāt et ruant: quia voluntas dei eſt/ vt morte eterna pereant. 16

Reſponſio. Non hoc veritas dicit/ q hęc volūtas dei ſit/ vt fideles et ſancti a fide atqȝ innocentia ruant et pereāt in ęternū. Sed veritas dicit: Hęc eſt volūtas eius q̄ miſit me patris: vt oē quod dedit mihi/ non perdā ex eo quicq̄/ ſ reſuſcitē illud in nouiſſimo die. Quod q̄ pater filio dedit/ filius oīno nō p̄didit. Idē eñ dicit: Omne quod dat mihi pater/ ad me venit: et non eijciā foras. Q: ſi p generalitatē vocationis et p abundantiā bonitatis dei/ etiā nō pſeueraturi pſeueraturis admixti ſunt: hi cum a pietate deficiūt/ nō ex dei ope/ ſed ex ſua volūtate deficiūt: nec ipelluť vt cadāt: nec eijciūť vt deſerāt. Ca- (Joh. 6. d.)

ſuri tñ et receſſuri ab eo ꝗ falli nō pōt/ pſcī
Math. 6. b. unt. Quidni itaq͂ i orōne dñica dicūt: Fiat
volūtas tua: nō hoc ɔtra ſe petūt qḋ deus
nulla rōne factur⁹ ē/ vt cadāt ꝛ ruāt: hec em̄
ipſoꝝ neq̄tia/ ipſoꝝ ē ɔſūmatura libertas.
Sed plane illud ɔtra ſe petūt qḋ diuine vo
lūtatis eſſe dubiū nō ē: vt. ſ. cū venerit fili⁹
Math. 25. c. hōis in maieſtate ſua: ꝛ ſederit ſup thronū
glīe ſue: ɔgregent añ eū oēs gētes/ et ſeper
eos ab inuicē: alios ad dexterā/ alios ſtatu
ens ad ſiniſtrā: Et audiēt eū dextri dicētē:
Venite bñdicti patrꝭ mei/ poſſidete regnū
paratū vob a ɔſtitutiōe mūdi. Audiēt ꝛ ſi
niſtri: Diſcedite a me maledicti i ignē eter
nū/ quē pparauit patꝭ me⁹ diabolo et angelꝭ
eius. Igit ꝗ facturi nō ſūt volūtatē dei/ et
petūt vt fiat volūtas dei: in eo qḋ volūta
te dei faciendū ē/ audiūt: vt imitatores di
aboli cū diabolo iudicent: Qui em̄ ſpreue
runt voluntatē dei inuitantē/ voluntatem
dei ſentient vindicantem.

Sancti auguſtini hipponēſis epi/ ad arti
culos ſibi falſo ipoſitos/ rñſiones explicit.

Liber hyponoſticon ɔtra pelagianos ē:
ptes habet ſex/ vel puos ptiales libros ſub
vocabulo rñſionū: qꝛ pſuppoſuit ſex errores
ſiue erroꝝ ppoſitiōes: ɔ q̄s loq̄tur: Nō an
numerat i libro retractationū: vtilis tñ eſt
ɔtra dictā hereſim: ꝛ ſubtilis ac difficilis et
theologus valde. Hec bartholome⁹ de vr
bino in ſuo indiculo libroꝝ auguſtini.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epi/ i libros hyponoſticō cōtra pelagianos ꝛ celeſtianos: plog⁹.

A Duerſarij fidei catholice/ dū cōtra
a regulā veritatis diabolicis armis
pugnare nitūtur: nos ſollicitudine
Ar. repu gnandi ꝛ rñdēdi faciūt cautiores: Se vo decipiūt
anteq̄ noſtroꝝ valeant aliquē vulnerare.
Cū em̄ ceci euacuare theſauros fidei ɔcer
tant: ſpe fidei vacuati/ faciūt plenitudinē ſi
dei eccleſie opitulante dei gr̄a gloriari: et
dū in hypocriſi vigilāt nocituri: De qb⁹ p
Prouer. 4. c. pterea dictū eſſe puto p pphetā: Abiat⁹ eſt
ſomnus ab oculꝭ eorū: Nō em̄ dormiūt niſi
male fecerint: Nos q̄dāmodo excitāt dor
mientes/ vt arrepto clypeo vitatꝭ/ falſitati
coꝝ cordi reſiſtere vigilemus: euāgelica u
Marci. 14. d. ba nr̄is aurib⁹ iſonāte: Vigilate ꝛ orate/ ne
intretꝭ in tēptationē. Cōfidūt ḡ heretici ca
tholicā fidē impugnātes in vtute ſua. i. in
audacia cordis ſui/ gr̄a deſolati: ꝛ in abūdā

tia diuitiaꝝ ſuaꝝ: in opib⁹. ſ. volūtatis ſue
gloriātes: Sz de⁹ diſſipauit oſſa hoīm ſibi Pſ. 52.
placentiū: ɔfuſi ſūt/ qꝛ dñs ſpreuit eos. Cōſi
dam⁹ ꝛ nos/ reſiſtētes eis i gr̄a dñi/ q̄ ē glīa
noſtra/ redimēs nos a circūdātib⁹ nos: ꝛ in
tellectū dās nob: ꝛ inſtruens nos i via hac
quā ingredimur: ɔfirmādo ſup nos oculos
ſuos: qꝛ in deo ſalutare noſtrū et glīa nr̄a:
deus auxilij nr̄i ꝛ ſpes nr̄a in deo eſt. Sz iā
de q̄bus vel ɔ quos iſta pdixerim/ oportet
ɔſequenti narrare ſermone: atq̄ eoꝝ puer
ſis dogmatib⁹/ inq̄tū nos ſua gr̄a dñs di
gnatus fuerit inſtruere/ rñdere. Igit ɔ pe
lagianos et celeſtianos hereticos/ q̄s dñs
tales futuros ſuo vitio añ ɔſtitutionē mū
di pſciuit/ et exortos in mūdo iudicio iuſto
dānauit/ ſermo nob ē rñdendi. Iſtos oſten
debat apl̄s petr⁹ i epl̄a ſua ſecūda futuros
dicēs: Fuerūt vo ꝛ pſeudo pphete in pp̄lo: 2. Petri. 2. a.
ſic ꝛ i vobis erūt magiſtri mēdaces ꝗ intro
ducēt ſectas pditiōis: et eū ꝗ emit eos deū
negāt: ſupducentes ſibi celerē pditionē: Et
mlti ſequent eoꝝ luxurias/ p q̄s via verita
tis blaſphemabit: ꝛ in auaricia fictis vbis
de vobis negociabūtur: Quibus iudiciū
iā olim non ceſſat: pditio eoꝝ non dormi
tat. Igit dei magnitudine gr̄e dei ɔfidēs/ Ar. magiſterio
his rñdendū tanq̄ hyponoſticon abbreui
atū hūc facere libellū curaui. Quē ſi q̄s le
gere voluerit: non vboꝝ mediocritatē ɔtē
plet/ ſed fidei rationē: Et ſi placet/ ad deū
ꝗ docet hoīem ſcientiā gr̄as referat. Si q̄
vo ſūt in q̄bus nolētes errauim⁹: ſi tñ aliq̄
ſint corrigēda intuitu charitatꝭ/ deo iudice
corrigat: ꝑ is cui ſenſus eſt catholic⁹ corrigē
di. Si aūt nihil ſciens vl' inuidioſus fuerit/
vitiare q̄ ſana ſūt non pſumat: qꝛ mecū ſta
bit añ tribunal chriſti/ rationē redditurus
quiſq̄s ille fuerit. Hmōi ḡ dogmatꝭ iſta eſt B
nefanda blaſphemia. Adā inquūt/ ſiue pec 1
caſſet ſiue nō peccaſſet morituꝝ fuiſſe. Tñ 2
pctm̄ eius neminē niſi ſolū nocuit ipſū. Et
poſſe hoīez p liberū arbitriū tanq̄ p ſe ſibi 3
ſufficiētē īplere qḋ velit: vl' etiā meritꝭ opū
a deo gratiā vnicuiq̄ dari. Libidinē natu 4
rale eē bonū: nec i ea eē qḋ pudeat. Et puu 5
los baptiçatoꝝ filios nō trahere originale
pctm̄: neq̄ perituros a vita eterna/ ſi ſine ſacro
baptiſmi ex hac vita migrauerint. O malū
dogma qḋ pacꝭ inimic⁹ īuenit. O dogma
p quod ſcindit matris vnitas eccl̄ie regē Ar. regeneratoris
neratis. O dogma qḋ ſub noīe chriſti euer
tere/ ꝛ mutare nitit chriſti fūdamēta. O do

gma cui nefāda ſūt noīa mille/mille nocēdi
artes. Arma ꝯ legē ſumit/ ex lege ipugnat
euāgeliū: ex euāgelio pugnās/ ꝛ in ſui ꝑni-
ciē de veris mēdacia fingēs/ ꝓuocat ad mē
dacia fingēs/ ꝓuocat ad mendaciū ꝟitatē.
Sed hęc ſūt ſibi pęna/ q̄ inordinate ꝓferēs
putat eſſe victoriā: vt in eis qđ ſcp̄tū ē im-
Sap.11.c. pleat: Per q̄ eīn qs peccat/ ꝑ hęc ꝛ torquet.

Propoſitionū pelagianoꝝ ꝛ celeſtianoꝝ/ ad quas reſpondet auguſtinus/ annotatio.

1 Adā ſiue peccaſſet ſiue non peccaſſet
2 Pctm̄ adę neminē (moriturū fuiſſe.
nisi ſolū nocuit ipſum.
3 Poſſe hoīem ꝑ liberꝝ arbitriū tanq̄ ꝑ
ſe ſibi ſufficientē iplere qđ velit: vel
etiā meritꝭ opeꝝ a deo grāz vnicui-
4 Libidinem naturale eſſe bo (q₃ darī.
nū: nec in eo eſſe quod pudeat.
5 Paruulos baptiçatoꝝ filios nō trahe-
re originale pctm̄: neq₃ ꝑituroſ a vita
ęterna/ ſi ſine ſacramēto baptiſmatis
ex hac vita migrauerint.

Diui aurelij augꝰ/ hipponēſis epi/ liber pm⁹ hyponoſticon: i quo rn̄-det ad prima ꝓpoſitionē pelagianoꝝ ꝛ celeſtianoꝝ/ videlicet/ Adā ſiue peccaſſet ſiue nō peccaſſet moriturum fuiſſe.

A Dam ergo in-
a quūt/ ſiue peccaſſet/ ſiue nō pec-
caſſet/ moritu꞉ fuiſſe: Rn̄dem⁹
Falleris heretice/ falleris: nō ita ē.
Aut ſi ita ē/ ꝛ nō falleris: diuinis aſtrue do-
cumētis. Sȝ abſit vt i ſcp̄turis ſctis auctorē
Sap.1.c. mortꝭ deū valeas repire. Scp̄tū ē eīn: Noli-
te ęlare mortē i errore vitę vſq₃: qm̄ de⁹ mor
tē nō fecit: nec lętat in ꝑditiōe viuoꝝ. Crea-
uit eīn vt eſſent oīa: ꝛ ſanabiles fecͭ natiōeſ
Sap.2.d. orb̄ trāꝝ. Itē ꝛ i eodē libro: De⁹ inq̄t crea-
uit hoīez iexterminabilē: ꝛ ad imaginē ſuā
fecit illū: Inuidia aūt diaboli mors introi-
uit i orbē terraꝝ. Si vides/ vide mortē/ nō a
deo auctore/ ſȝ ꝑ errorē vitę veniſſe hoīb⁹ i
ꝑadiſo deliciaꝝ poſitꝭ .i. cū ꝑ rōnē aīę q̄ bo-
ni ꝛ vitales erāt iſtituti errauerūt a mādato
diuino: iuidia .ſ. ꝛ ſeductiōe ſerpētis. Audiſ
teſtāte ꝓpheta/ deū mortē nō feciſſe: ſed i li-
bro geneſeos ꝓtoplaſto futurā/ ſi ꝯtigiſſet
Gen.2.c. lignū vetitū/ ꝑdixiſſe. Sic eīn ſcp̄tū ē: Et di-
xit dn̄s adę: De oī ligno qđ ē i ꝑadiſo ede-
tis: de ligno aūt ſciētię boni ꝛ mali nō eda-
tis: q̄ die aūt mādu caueritis/ morte morie-
mini. Hęc audis/ ꝛ auctorē mortꝭ dicere deū
audes? Mors igit ex iuidia diaboli veniēs
introiuit i orbē terraꝝ: ꝛ ideo iudicio iuſtō Ar. ꝓcea iudi-
ꝓ pęna i pctōrē ꝑmiſſa eſt dn̄ari. Recte eīn ce iuſto.
ꝑdidit vitam q̄ mortē noluit cauere ꝑdictā
ne vitā ꝑderet. Cū verax ꝛ miſericors dn̄s
nō lętat i ꝑditione viuoꝝ. Quę ē eīn ꝑditio
viuoꝝ niſi morſ? Sȝ viuoꝝ male viuētiū q̄
i ſecūda morte peribūt: nō viuorū iuſtoꝝ .i.
reqrētiū deū: quib⁹ tn̄ ꝓpter pctm̄ adę qđ
traxere naſcētes/ morſ nō ſecūda/ ſ₃ pma de-
bet. Si q̄ ſm vos deus auctor ē mortꝭ/ lęta-
ri debet i occaſu viuoꝝ tanq̄ i ope ſuo bo-
no: Quia ſcp̄tū ē: Lętabit dn̄s i opib⁹ ſuis. Ps.103.
Et q₂ nihil odiēs fecit: ſed oīa q̄ fecit valde Gen.1.d.
bona ſūt. Sic eīn ſcp̄tū ē: Diligis eīn oīa q̄ Sap.11.d.
ſūt: ꝛ nihil odiſti eoꝝ q̄ feciſti: nec eīn odiēſ
aliq̄d ꝯſtituiſti. Uel cur ꝯ eā de ei⁹ obnoxio
pctō corpe carnē ſuā abſq₃ noxa ſuſcępit/ ſi
eā ipē corpiſ iaculū fecit? Nihil eīn i ꝯriū ſi-
bi dū mūdū faceret deū feciſſe cognouim⁹.
Nā vt inimicā mortē vinceret/ vel ei⁹ pctm̄
iō dei filiū hoīem ſuſcępiſſe/ ſi oclos caligi- B
ne mortꝭ nō ꝑdidiſtis/ attēdite: Nā qđ ipoſ- Roma.8.a.
ſibile erat legi/ inq̄t paul⁹ vas electiōis/ i q̄
infirmabat ꝑ carnē: miſit de⁹ filiū ſuū i ſili-
tudinē carnis pcti: ꝛ de pctō dānauit pctm̄
i carne. Quid ē aūt ipoſſibile legi/ niſi q̄ ſi-
bi nec obedientē nec ꝑfectū facere poterat
deputatū: nec pctm̄ tollere/ nec mortē vin-
cere ꝓualebat? Sȝ q̄re id iplere nō poſſit ſ₃
iūgēs ait: In q̄ iſirmabat ꝑ carnē. Iubēdo
eīn iſirmo ꝛ nō iuuādo iſirmat: q₂ ꝑ carnē .i.
ꝑ ꝯcupiſcētias carnis ex pctō veniētes/ q̄s
ſolo arbitrio libero hō vincere nō pōt: Niſi
eīn ꝑcedēte grā dei legꝭ factor eē ñ poterit:
ſicꝫ ait idē apl̄s: Lex eīn ad ꝑfectū nihil ad- Heb.7.c.
duxit. Quid ē q̄ filiū dei veniſſe i ſilitudinē
carnis pcti/ niſi nō habēſ caro ei⁹ vllū pctm̄
ſicut nr̄a/ dicēte petro apl̄o: Qui pctm̄ non 1.Pe.2.d.
fecit .i. nō habuit: nec inuēt⁹ ē dolus in ore
ei⁹. Dicēdo eīn/ i ſilitudinē carnis pcti: illā
abſq₃ pctō/ noſtrā ꝟo peccatricē oſ̄dit: Nā
ille ideo i ſilitudinē: q₂ non ꝑ libidinis vſū
vt nos/ ſ₃ i ſpiramine myſtico ex ꝟginis vte-
ro i vera nat⁹ ē carne: Et ꝺ pctō inq̄t dāna-
uit pctm̄ i carne: de hūana videlicet pecca-
trice naturā peccatricē: Peccatricē dico nō
deo auctore/ ſȝ hoīe delinquēte: Carnē vt
dixi ſuſcipiēs abſq₃ culpa/ et hanc innoxiā:
crucifigens peccatū quod nos damnaue-
rat ꝑ inobedientiā in adā terreno/ in adam

cęleſti obedīēte damnat. Nos eñ peccato
morimur victi: chriſtꝰ aūt innocēs mori vo
luit/ vt moriendo mortē captiuaret et vin/
ceret. Quodāmodo eñ eam ſibi paſſus eſt
dñari/ cū patiens ſe occidendū eius obtulit
volūtati. Sꝫ cū mors ī inferno cū iniqs vi/
deret ⁊ iuſtū/ nō habēs vñ eidē ſic ⁊ cęteris
inſultaret: reſurgentem tenere non valuit:
qnimmo victa pſtrata ē atqꝫ dānata. Et iō
apłs extollēs victoriā chriſti de morte/ ſuis
Roma.6.b. eiꝰ gaudēs annūciat: Chriſtꝰ reſurgēs a mor
tuis iā nō morit: mors illi vltra nō dñabit:
Q: eñ mortuꝰ ē/ pctō mortuꝰ ē ſemel: ꝙ aūt
viuit/ viuit deo. Hoc dicēdo qd aliud itelli/
gere nos voluit/ ꝙ deū mortē nō feciſſe: nec
Sap.1.c. lętari ī pditione viuorū: q abſqꝫ pctō vt eā
vinceret ī ifirmitate carnis noluit hre ꝯſor
Sap.2.d. tiū mortuoꝝ: Vñ ſi iuidia diaboli ꝑ pctm̄
mortē in orbē terraꝝ introiſſe nō crederet
tis: nihil aliud aſtruit niſi deū mortē fecil/
ſe: ꝓpterea vt ꝑemptꝰ hoībꝰ qbꝰ ſuā dona/
uit imaginē/ naſceret ei cū ea neceſſitas di/
micādi vł etiā moriēdi ⁊ reſurgēdi. Sꝫ ab/
Roma.5.b. ſit hoc a fide catholica: ꝗ ꝑ vnū hoīeꝫ pctm̄
intraſſe ī mūdū/ ⁊ ꝑ pctm̄ mortē/ ⁊ ita ī oēs
hoīes ptrāſiſſe/ credit: paulo fideli magiſtro
docēte: ac chriſtū mortuū ꝓpter pctā nr̄a/ ⁊
Roma.4.d. reſurrexiſſe ꝓpter iuſtificationē noſtrā recō
ciliātē nos ī ſuo corpe deo pri ꝑ crucē. Eru/
beſcite rogo ⁊ ꝯpiceſcite. In vraꝫ eñ mortē
ꝑpetuā deū accuſat/ ī morte diabolū excu
ſat. Et h ideo: qꝛ nō deū/ ſ diabolū timet
C offēdere. Dicite ꝗ: Si deus mortē fecit: cur
Ioh.11.c. chriſtꝰ deꝰ mortuū fleuit lazaꝝ ſm carnē: nō
eñ qđ ipe fecerat dolere debuit: ſ dolēs eū
⁊ plorās oſtēdit qs deꝰ vitales fecerat/ dia/
bolū ꝑ culpā feciſſe mortales: Quē iō ſuſci/
tat/ vt diabolꝰ nihil ſe occidēdo ꝓfeciſſe co/
gnoſcat: nec quiſꝗ hoīm ad deū ꝑtinēs de
morte deſpet: qꝛ deo dormiūt qs diabolus
Ezech.18.g. periſſe putabat. Nolo inquit ꝑ ꝓphetā eze
chielē/ dñs/ mortē pctōris/ ſ vt reuertat ⁊ vi/
uat. Si eiꝰ vt ꝑdicatis auctor ē deus: cur eā
dicēdo/ nolo/ repellit a pctōre: ⁊ nō patit qđ
ſuū ē ꝑmanere? Mortē nolo inqt pctōris/
quā ego ei non feci/ ſ ipſe eā ſibi/ dū ī meꝫ/
ꝑuaricator extitiſſet/ iuenit: Sꝫ reuertat ⁊ vi
uat. i. vitā me miſerāte recipiat/ quā ſe pec/
cāte ꝑdiderat. Nulli itaqꝫ fideliū dubiū eē
pōt: ꝑmos hoīes factos ſic fuiſſe vitales/ vt
ſi ī libertate alē q imaculati creati ſunt/ ſer
uētes ꝯtēpſiſſent ſeductionē mortiferā/ vita
fruerent ęterna: ſi vo ſecuti eſſēt/ amitterēt.

Quibꝰ ꝓpterea ꝓdixit deꝰ/ ne vetita ꝯtige/
rēt: vt quicqd viciꝰ poſtea ꝯtigiſſet aduer/ Ar. ꝯ veteres
ſū: nō ꝓmonēti/ ſ ſibi iobedīētibꝰ iputarēt.
Nunqd eñ cū delinqntibꝰ mortē futurā ꝓ/
dixiſſet/ qđ futuꝝ erat ipſū feciſſe credendū
ē? Quid eñ eā cauēdū ꝓmonuit/ ſi eiꝰ ī eoꝝ
occaſu factor eſt ipe? Sꝫ nec eis ꝑ diabolū
veniēs peccātibus ſuccedere valuiſſet/ niſi
dñs iudicio iuſto ī vindictā ꝓpt iobedīētiā
ꝑmiſiſſet. Igit vt moriant hoīes/ pęna pcti
eſt: vt reuertant ad vitā/ dñi miſerātꝫ ē. Sꝫ
ille redit ad verā vitā/ q ꝑ bonā ꝯuerſionē Ar. ꝯ conuerſa/
ex grā dei venientē ſāguine chriſti ſctificatꝰ tionem
ingredit ī regnū cęloꝝ: ⁊ qſi reuerſus ī regi/
onē ſuā dño placiturꝰ/ de q pctō fuerat exu
latꝰ/ gaudēs et inſultās morti/ dicit aiē ſuę:
Cōuertere aia mea ī requiē tuā: qꝛ dñs bñ/ Ps.114.
fecit mihi: Qm̄ eripuit aiaꝫ meā de morte:
oculos meos a lachrymis/ pedes meos a la
pſu: Placebo dño ī regione viuoꝝ. Place/
bo: vñ? Quia dñs bñfecit mihi: Nā ⁊ pctōr
recipit vitā: nō aūt redit ad vitā. Reditus
eñ vitę ī regno cęloꝝ ē: qđ oīs ī pctīs ſuis
vł ſine baptiſmo moriēs nō pōt poſſidere.
Recipit eñ vitā in corpore nō moriturus:
ſed ita victurus ī corpe/ vt ſit mortuꝰ vita:
vel corpe viuēs ſp in pęna: ⁊ vita ⁊ corpe cū
diabolo mortꝫ auctore dānato. Vñ ⁊ dñs ī
euāgelio hiis q ad ſiniſtrā erūt ī die iudicij. i.
ipijs ⁊ pctōribꝰ: Ite inqt ī ignē ęternū/ quē Math.25.d.
ꝑpauit pat meꝰ diabolo ⁊ āgelis eiꝰ. Iuſtis vo
q a dextris erūt: Venite bñdicti patris mei/
ꝑcipite regnū paratū vob ab origine mun
di. Et tūc illi aīt/ ibūt ī ſupplicium ęternū: iuſti
vo in vitā ęternā. In q vita glificati. i. mu
tati de corruptione ī incorruptionē/ d mor
talitate ī īmortalitatē/ fulgebūt: ac cū chri/
ſto in ꝑpetuū regnātes/ inſultabūt dānatę D
morti/ dicētes: Abſorpta ē mors ī victoria: 1.Cor.15.g.
Vbi ē mors victoria tua: vbi ē mors ſtimu
lus tuꝰ? Mors itaqꝫ ꝑuatio vitę eſt: nomē
tm̄ habēs/ nō eſſētiā: ⁊ iō deꝰ eiꝰ auctor eē di
ci nō pōt. Quicqd eñ deū feciſſe dicimus/
habet eſſētiā. i. ſpēs ē. Eſſētia eñ dicit ab eo
qđ ē: ꝗ tm̄ de ſolo deo dici debet: ſm illud
qđ ſcptū ē ī exodo moyſi: Dices eis. i. pplo:
Qui ē/ miſit me ad vos. Tn̄ ⁊ de cęteris cre Exodi.3.d.
aturis dici pōt ꝙ habeāt eſſentiā: ſ non ſic
de deo/ q initiū nō habet ꝙ ē: ſ ex q accipi/
entes initiū qđ ſūt eſſe cęperūt. Mors ꝗ ni
hil ē niſi nomē recedēte vita: Sicuti fames
eſcarū defectus: ſitis/ egentia potus: tene/
brę/ abſētia lucis: ſterilitas/ defectus fructꝰ: Ar. ꝯ manes

ſilentium/vocis abſentia: inopia/priuatio
facultatū: ⁊ ſi que ſunt alia que rerū priua-
tiōe nihil eſſe niſi nomē inueniūt. Opinor
nāq; ꝙ idō mors hoc vocabulū accepit/eo ꝙ
morſu q̄dāmō venenoſi ſerpētis .i. diaboli
i ꝑadiſo adā fuerit iterēpt⁹. Tūc eñ ſerpēs
morſu decepit adā: qñ ꝑ ꝯcupiſcentiā mor-
dere/ hoc ē edere ſuaſit illicita: et vt dixi ꝓ-
pterea mors q̄ſi a morſu nomē accepit. Vñ
⁊ dñs i oſee ꝓpheta morti minitans dicit:
Oſee.13.d. Ero mors tua o mors: ero morſus tu⁹ iſer-
ne. Mors ⁊ infern⁹ i diaboli ꝑſona dicta in-
telligūtur: q2 ꝑ ipſū delinquēti hoi accedit
mors .i. ꝑuatio vite: et ꝑ ipſū pctōres ꝯuer
tunt i infernū/tāq̄ i ei⁹ carcerē vbi dānatus
D ē ipſe. Sȝ c̄redū eſt/quēadmodū chriſt⁹ de⁹
dei fili⁹ mors extitit mortis/⁊ morſus iferni.
Sine dubio deus in ſuſcepta carne i q̄ ſuū
Joh.14.d. mors nihil habebat/vt ipſe ait: Venit prin-
ceps mūdi hui⁹/⁊ i me nō habet q̄cq̄: Tem
ptat⁹ poſt baptiſmū i deſerto/ei⁹ nō obedi-
Math.4.a. uit ꝯcupiſcētijs/vbi ait: Dic lapidib⁹ iſtis vt
panes fiāt ⁊c̄. Vel ꝙ ſe clauoꝝ morſu iuſt⁹ ⁊
inocēs affigi paſſus ē cruci/ ⁊ ore lācee trāſ-
forari. Os aūt lācee dixi: ſm ꝙ dictū eſt de
Luce.21.c. pctōrib⁹: Et cadēt i ore gladij. Et lācea vti-
q; gladi⁹ ē. Et ꝙ deſcēdēs i iefernū velut i os
Pſ̄.68. mortis. Vñ dic̄ i pſalmo: Nō abſorbeat me
ꝓfundū: neq; vrgeat ſuꝑ me pute⁹ os ſuū .i.
ifern⁹. Detineri eū fuit a diabolo ipoſſibile.
Vñ hoiez quē ſuſcepat ꝓ hoīe .i. carnē ſuā q̄
nō vidit corruptionē/ die tria ſuſcitās/ tāq̄
ionā ex ore ceti ꝓduxit: Q2 h̄ fuit ifern⁹ chri
Math.12.d. ſto qḋ ione cet⁹: dicēte ipſo dño: Sic eñ io
nas fuit i vētre ceti trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ nocti-
bus: ita erit ⁊ fili⁹ hoīs i corde t're trib⁹ die-
bus ⁊ trib⁹ noctib⁹. Morſus ḡ fact⁹ ē iferni/
cū ſe ab eo tanq̄ eſcā .i. carnē ſuā ſuſcipi paſ
ſus ē: q̄ non ſaciaret ſic de pctōrib⁹/ſ; abſor-
1.Cor.15.g. beret: ꝓpter qḋ dictū ē: Abſorpta ē mors i
victoria. Sȝ ⁊ illud teſtimoniū qḋ ē i amos
ꝓpheta/ puto ꝓpterea dictū eē: cū peccāti
Amos.9.a. ipſo dñs ꝓmittēs futura mala dic̄: Et ſi ce-
lauerint ſe ab ocul' meis i fūdo maris/ibi mā
dabo ſpēti ⁊ mordebit eos. Quid ē eñ: Et
ſi celauerit ſe ab ocul' meis i fūdo maris .i. ⁊ ſi
ꝑmāſerint i opib⁹ malis/ auertētes ſe ab ocul'
meis/a p̄ceptis .ſ. ſpiritalib⁹: q2 oculi dei ſūt
ſpūs dei/q̄ legē .i. p̄cepta dedit i fūdo maris/
i altitudine videlicet deſꝑatiōis: ibi māda-
bo ſerpēti ⁊ mordebit eos: ibi i eadē deſꝑa-
tiōe ꝯtēpt⁹/ mādabo/ꝑtātē dabo ſerpēti/ h̄
ē diabolo: q̄ ab initio ſerpēs ē noiat⁹: ⁊ mor-
debit/eos morſu vtiq; diuerſaꝝ ꝯcupiſcēti-
arū q̄ peccātes occidit: mortificabit eos/ ſ;
morſu mortē facit. Nō aūt mors ē ſicuti fe-
re beſtie/vl' ōe gen⁹ aialiū iracūdoꝝ: q̄ mor-
ſu ſuo nōnūq̄ mortificāt hoīes/ ⁊ tñ nō ipa
ſūt mors/ſ; morſu inſanabili mortē .i. ꝑuati
onē faciūt vite. Quēadmodū etiā ict⁹ gla-
dij/ꝑcuſſio lapidis/ vel q̄cq̄d pōt hoiem oc-
cidendo vita ꝑuare. Illud p̄terea p̄termit- E
tere nō debeo: ne forte aliq̄s inimicoꝝ verita
tis/q̄ nō ſit rationū certaꝝ q̄ſitor/ſ; q̄ſtionū
ꝑplexarū ad ſubuerſionē audientiū inuen-
tor atq; ꝓpoſitor dicat: Si nihil ē mors ni-
ſi nomē/quēadmodū ſup̄i⁹ diſputaſti: eo ꝙ
mors chriſtū iuſtū i inferno cū iniq̄s vide-
rit: et q2 i eo pctm̄ nō fuit/reſurgentē tene-
re nō valuerit/ vt eidē ſic ceteris peccātib⁹
inſultaret: ⁊ ideo victa/ ꝓſtrata atq; dāna-
ta eſt: Si ḡ nihil ē/videre/tenere/inſultare/
vel vinci/ ꝓſterni ⁊ dānari: quō pōt qḋ ni-
hil ē: Rñdem⁹: Ipſū nihil qḋ ē: q2 inēdū cū
noīam⁹/nihil/ addim⁹/ē: Sic ē illḋ ī euāge
lio: Et ſine ipſo factū ē nihil: inſubſtātiale Joh.1.a.
ē nomē ſuba carens. Solet eñ dici vt ꝑſēſ⁹
ſū/a plurimis/dū aliq̄d deſpicit/aut ꝓ ꝑuo
eſtimat/ vel certe qḋ penit⁹ nō ſit: nihil eſt.
Cū ḡ dicim⁹/ nihil: nomē inſbſtātiale noia
mus: cū v̄o addim⁹/ē: rē ſignificam⁹. Cur ḡ
nomē iſubſtātiale .i. nihil/ tanq̄ vere aliq̄d
ſit dicim⁹/addēdo/ ē: Omē eñ qḋ dicim⁹ ē/
eē aliq̄d eſtimam⁹: tñ cū aliquotiēs dicim⁹:
nihil ē/ ꝓ ꝯſuetudine locutionis addim⁹/eſt
ad nihil: cū nomē tñ ſit nihil/ ⁊ nō res: Sic
⁊ de morte ꝓ ꝯſuetudie v̄bi/vl' ad cōꝑatio-
nem agētis dicim⁹: videt mors aliq̄d/agit
iſultat/vl' dānata ē/victa ē: ⁊ q̄cq̄d illḋ ē qḋ
dici poſſit/q2 mors faciat aut patiat. Cū ḡ
hec de morte dicāt/oīa ad auctorē mortis/ꝑ
quā ꝑuatio vite facta ē/diabolū referūtur.
Ipſe eñ q̄ ad mortē ꝑtinēt/aut facit/dū ca
ptiuat ⁊ ꝑimit: aut patit/dū vincit ⁊ dāna-
tur. Diabol⁹ eñ natura ē angelus: ſ; qḋ na
tura ē/op⁹ dei ē: ꝙ v̄o diabolus: vitio ſuo ē
vtēdo male nature ſue bono: Opa v̄o eius
mala q̄ vitia dicunt/actus ſūt/nō res: q̄ tā-
q̄ ꝑ ſe agere dicunt aliq̄d: cū ea ⁊ ꝑ ea totū
agit diabolus: Vl' dānatio dicunt: cū ipſe
ꝓ his dānatur ꝓ quib⁹ dānat ⁊ hō: cū ꝑ li-
berū arbitriū his intellect' tradit aſſenſū:
Et ideo hec i futuro ſeculo iā nō erūt: q2 in
auctore ſuo diabolo dānabūtur: cū ille ſcȝ
damnatus i gehēna vt peccent hoīes am-
plius/poteſtatē hec agere non habebit.

**Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epi/liber ſecundus hyponoſti/
con:in quo reſpondet ad ſecundā
ꝓpoſitionē pelagianorū et celeſti/
anorū:ſcilicet:Qꝛ pctm̄ ade nemi/
nem niſi ſolū ipſū nocuit/incipit.**

A

Tem pecca/

tum adę aiunt neminem no
1 cuit/niſi ſolū ipſum. Reſpō/
demus: Si peccatū primoꝝ
hoim ſolis obfuit illis/ ꝛ ne/
mini noſtrū: quemadmodū quę in illos ꝑ
peccato lata eſt/in nos ſententia pertranſi/
uit/in quos nō trāſiuit et culpa? Niſi forte
ſm vos iniuſtus de⁹/q̄ expertes eoꝝ delicti
Al. ꝯcolligari paſſus eſt nos eorū penę† aſtringi vinculo.
Hęc eſt em̄ in illis poſt peccatū diuina ſen/
tentia/ poſtq̄.ſ. ſuaſor pręuaricando male/
dictus eſt ſerpens. Mulieri autē dixit de⁹:
Geñ.3.c. Multiplicās multiplicabo męrores tuos/
et gemitū tuū. In triſticia paries filios:et
ad virū tuū cōuerſio tua: ꝛ ipſe dominabi/
tur tui. Et adę dixit: Quoniā audiſti vocē
mulieris tuę/et māducaſti de ligno de quo
pręceperā tibi de hoc ſolo ne manducares:
maledicta terra in operib⁹ tuis : in męrori/
bus manducabis ex illa omnib⁹ dieb⁹ vitę
tuę:Spinas et tribulos germinabit tibi:et
edes fęnū agri : In ſudore vultus tui edes
panē tuū/ donec reuertaris in terrā de qua
ſumptus es:qꝛ terra es/ꝛ in terrā ibis. Hac
nos penę ſententia colligatos ipſa ſibi hu/
mana natura totū per orbē terraꝝ diffuſa/
teſtimoniū perhibet:dū ſe paternis crucia/
tibus ſanctę legis teſtimonio peruidet la/
borare:Qd̄ q̄ iuſticia/ſi heredes parentum
nō ſum⁹/ patimur? Si vobis ſolis ęquitas
ſuppeditat naturalis/qua iuſtiora ſint iudi/
cia veſtra q̄̄ dei:inter nos ꝛ deū reſidentes
in ſuperbię ſolio iudicate. Nullū em̄ homi/
nem tam amatorē vel defenſorē ſui erroris
ad dei iudicia reprehendenda/ vel etiā refel
lenda diabolus potuit inuenire / niſi pela/
gium et celeſtiū nouę legis iura tradentes.
B Adā igit̄ factus eſt abſq̄ pctō natura : Cū
ꝰo peccauit hō/natura peccauit: ꝛ facta eſt
natura iā peccatrix.i. vitium habens pecca
ti/nō ipſa effecta vitiū vel peccatum. Poſt
peccatū ergo hō peccator dictus eſt / nō hō
peccatū. Peccator em̄ a peccando/ nō a nō
peccando dicit̄. Et ideo peccator hō genuit
hominē/ſine dubio peccatorē:qꝛ de natura
vt dixi pctō vitiata/nō niſi natura naſcitur
vitioſa.i.peccatrix:ſm q̄ ait aplus paulus:
Qualis terren⁹/ tales ꝛ terreni. Et hoc quō 1.Cor.15.f.
niſi ꝑ ſeminis ſparſionē? Sed ais mihi edi/
uerſo veniens: Ergo ſemen peccatū eſt. Iā
ſuperius dixi:qꝛ cū peccauit hō/natura pec
cauit/cui⁹ ſunt ſemina:et ſemē ergo vitiatū
eſt/nō vitiū:ſicut ſcriptū ē:Semē em̄ male/ Sap.12.b.
dictū erat ab initio: Maledictū /videlicet
poſt peccatū: qꝛ maledicta inquit terra in Geñ.3.c.
operibus tuis. Sed vitium trahi nō poteſt
protoplaſti / neq̄ eſſe homini ſine ſeminis
effuſione. Qd̄ cōfirmat aplus dicens: Per Roma.5.b.
vnū hominē peccatū intrauit in mundum:
et ꝑ peccatū mors: et ita in om̄es homines
mors pertrāſiuit/in quo om̄es peccauerūt:
Solus autē dn̄s ieſus chriſtus abſq̄ ſemi/
ne ex virgine factus eſt hō:et expers delicti
natus eſt deus et hō . Audis itaq̄ per vnū
hominē peccatū intraſſe in mundum: ꝛ per
peccatū mortē: ꝛ ita in om̄es homines per/
tranſiſſe/in quo om̄es peccauerūt:et audes
dicere heretice : Adę peccatū nulli niſi ſoli
nocuit ipſi. Et vere tūc ſoli nocuit/cū ſolus
eſſet ipſe et eua mulier ei⁹. Sed in illis vnis
omnes eramus:qꝛ natura humani generis
erant: ſicuti in nobis om̄ib⁹ illi vni ſunt: qꝛ
natura eorū ſum⁹. Sꝫ reſpōdentes dicitis/ C
vt dicere cōſueuiſtis: Aplus ſi voluiſſet in/
telligi/ qꝛ per ſeminū cōceptionem dicebat
peccatū in om̄es hoies pertranſiſſe: nō per
vnū hominē dixiſſet/ſed per duos hoies:qꝛ
ſine fęmina de ſolo maſculo hō naſci nō po
teſt. Si cordis oculos non amiſiſtis/atten/
dite dictum eſſe: Iam nō ſunt duo/ſed vna Geñ.2.d.
caro. Et iterū: Erunt duo in carne vna. Nā
ideo per vnū hominē dixit apl's: quia cū in
viro ſuo/mulier vna ſit caro:in ſemine pro/
genies imputat̄. Audite adhuc et alium ſa
pientiſſimū dicentē ad veſtrā cōfuſionem:
Ex muliere initiū factū eſt peccati: ꝛ per illā Eccl.25.d.
om̄es morimur. Ecce heretice/ factū eſt tibi
ſatis:per duos hoies in humanū gen⁹ pec/
catum vel mortē pertrāſiſſe. Sed qd̄ adhuc
dicturus ſis/ſicut ſoletis dicere/noui. Pec/
catū inquis per vnū hominē in mundū in/
traſſe/aplus nō ſeminis propagatione/ ſed
morū imitatiōe dixit . Reſpōdeo: Si pctm̄
morum imitatione conſtat/quem imitatus
eſt diabolus vt delinqueret/dicite:qui pri/
mus inuenit̄ eſſe peccator? Quia ſi de adā
interrogauero:reſpondebitis forſitan/q̄ ſit
diabolū imitatus. Eſto/adam vt peccaret
diabolū fuiſſe imitatū. Dicite mihi/diabo/
lus quē imitatus ſit:qꝛ pctm̄ morū imitati/
one cōſtare defenditis? Sed qd̄ imoror/ſci/
ens nihil vos reſponſuros: Quē em̄ dictu/
ri eſtis imitatū fuiſſe / cū auctor ſui lapſus

ipſe ſit? Adã certe peccaſſe nihil aliud legi-
mus in libro geneſeos / niſi q inobediens
D extitit diuinũ ſeruare pceptum. Cain ergo
primogenit⁹ filius eius quẽ ſit imitat⁹ dũ
fratrẽ occidit / homicidiũ facere / vt oſtenda-
Gen. 4. a tis iterrogo: Quattuor enĩ tũc homines fuiſſe
legim⁹: adã ſcȝ et euam / ipſum cain et abel
fratrẽ ſuũ: ⁊ ex his neminẽ feciſſe primo ho-
micidium inuenimus / niſi vt dixi cain: Dic
ergo heretice: vñ hoc didicerit / quẽ ve fuerit
imitatus: ſi moꝝ ex altero in alterũ tranſire
cõſtat imitatione peccatũ et nõ cõceptione
contractũ? Omne enĩ qd imitandũ eſt / aut
videt oculis / aut certa relatione cõcipitur:
An excuſabis homicidiũ non eſſe pctm? Et
qd nequius? Dic iã / dic totiẽs interroganti
mihi: Cain quẽ viderit: a quo narratuȝ au-
dierit homicidiũ ppetrandũ? Sȝ cõſtrictus
vinculo veritatis / nec ianuã tuẽ ppoſitio-
nis patentẽ inuenies exeundi: ad ianuam
ſermonis apoſtoli pauli repedabis: vt iter
rectũ / ſi velis / poſſis incedere: atqȝ mihi in-
terroganti dicere veritatẽ. Vere non moꝝ
imitatione / ſed ſeminis ſparſione conſtat p
Roma. 5. b vnũ hominẽ peccatũ intraſſe in mundũ / et
per peccatũ mortẽ: ⁊ ita in oẽs homines p-
tranſiſſe / in quo oẽs peccauerũt. Ex pecca-
tore ẽ adam genitore ſuo / cain prim⁹ pecca-
tum in vtero matris cõtraxit: ⁊ tertius ho-
mo natus ẽ peccator ex vtero eius. Mens
interna patrio peccato erat iam captiuata:
a diabolo inde imbutus eſt in zelum / inde
inuidiã habuit et liuorẽ: inde nõ moꝝ imi-
tatione homicidiũ / ſed voluntate precipita-
tus admiſit. Qui enĩ vnũ pctm / idẽ diabo-
lus / puaricantib⁹ primis inflixit hominib⁹:
et ipſe p hoc qd omnes abſqȝ ſolo (vt ſupra
dictũ ẽ) chriſto naſcẽdo traxerũt: illicite etiã
cetera / dũ ei p liberũ arbitriũ ↄſentit / cõmit-
E tit peccata. Peccatũ ergo ptoplaſti omnes
trahimus: nõ moꝝ imitatione / ſed ſeminis
Pſ. 50. cõceptione: ſicut ſcriptũ eſt: Ecce enĩ in iniq-
tatibus cõceptus ſum: ⁊ in delictis peperit
me mater mea. Conſtãt etiam ⁊ imitatione
moꝝ peccata imitando / ſcȝ malos. Sed vt
quis imitet malos / naturẽ eſt vitiũ depra-
uatẽ quo factus eſt malus ⁊ malicioſus: nõ
natura a deo cõditus malus. Ob hoc enim
Eph. 2. a. ⁊ natura filij irẽ / ab apoſtolo iam baptizati
fuiſſe dicimur. Omis enĩ carnaliter naſcẽs /
natura filius irẽ recte dicitur: quia natura
eſt ptoplaſti / quẽ prior in illo propter deli-
ctum irã iudicis dei iuſte ſuſcepit. Si enĩ de-
lictum eius p qd vt dixi ad irã dominũ pro-
uocauit / nõ traheremus: nunqȝ natura filij
irẽ diceremur. Et ideo peccatũ eius nõ ſolũ
ipſum / ſed omne nocuit genus humanũ: cũ
eius dãnatione / ſimul ⁊ culpã ſuſcepimus.
Eius enĩ nos vulneratos eſſe delicto / vas
probat electionis / cum dicit: Non enĩ eſt di- Roma. 5. c.
ſtinctio: oẽs enĩ peccauerũt / et egent gloria
dei. Dicendo / oẽs / nullũ excipit: quinimmo
totũ declarauit genus humanũ. Peccaue-
runt enĩ oẽs / cũ ex vno peccatore oẽs naſci-
mur peccatores: Propter qd iterũ idẽ dicit
apls: Nam iudiciũ ex vno in cõdẽnationẽ. Roma. 5. c.
Ex quo vno / niſi ex adã: vel eius vno pec-
cato? In qua cõdẽnatione / niſi in culpa ei⁹ /
qua ille eſt ↄdẽnatus? Quid eſt aũt: et egẽt
gloria dei: niſi gratia dei patris / p ieſũ chri-
ſtum q eſt gloria dei patris? Et qd eſt / egẽt:
id ẽ nemo idoneus p ſe q carnaliter naſcit
vel operib⁹ meritoꝝ vitã recipit perditam /
niſi per dñm noſtrũ ieſum chriſtũ ſpiritalit
renaſcat: qui venit patris ⁊ ſua / ſanctiqȝ ſpi-
ritus indebita miſericordia / ſaluare et quẽ- Luc. 19. b.
rere qd perierat? Quid enĩ perierat? Nũqd
animalia irrationalia? Aut nunquid de bo- 1. Cor. 9. b
bus cura eſt deo? Vtiqȝ humanũ gen⁹ per
peccatũ: ppter qd ſe ſponte imaculat⁹ mor-
ti tradẽs atqȝ reſurgẽs / gratiẽ gratuitẽ lar-
gitate a peccato vel morte redemit.

Diui aurelij auguſtini hipponẽ-ſis epiſcopi / liber tertius hyponoſticon: in quo reſpondet ad tertiã propoſitionẽ pelagianorum et celeſtianorũ / ſcilicet: Poſſe hominẽ per liberũ arbitriũ tamqȝ per ſe ſibi ſufficiẽtem implere quod velit: vel etiam meritis operũ a deo gratiã vnicuiqȝ dari: incipit.

Verũ poſſe A
dicũt hominẽ p liberũ ar-
1 bitriũ tamqȝ p ſe ſibi ſuffi-
cientem implere qd velit:
vel etiã meritis operum
a deo gratiã vnicuiqȝ da-
ri. Reſpondem⁹: Neminẽ poſſe p ſe ſibi. i. p
liberum arbitriũ ſufficere implere qd velit.
Recte dicim⁹ / niſi ptoplaſtũ ſolũ potuiſſe:
cũ volũtas liberi arbitrij fuiſſet ſana eidem
ante culpã: Lex enĩ eidẽ in paradiſo cõſtitu-
to nõ poneret ſecũda / niſi liber eſſet tã velle
eadẽqȝ nolle ſeruare: ſicut ſcriptũ ẽ: Et locu- Gen. 2. c.
tus ẽ dñs adẽ dicẽs: De omni ligno qd ẽ in
paradiſo edetis: de ligno autẽ ſcientiẽ boni
⁊ mali nõ edetis ⁊c. Dicendo ergo dñs: De
omni ligno qd ẽ in paradiſo edetis: taliter
velle permiſit. Et vetando: De ligno autẽ

ſcientię boni ⁊ mali non edetis: huiuſmodi
nolle pręmonuit. Sꝫ cū ⁊ velle et nolle pre-
docuit / cui ad vtrūq; poſſe liberū donaret
arbitriū: qđ male vtens incautus / dū ſpon
Geñ.3.a. te ſerpenti prębet ſuadenti conſenſum / dñi
ꝯteriit ꝓceptū: amiſſo poſſibilitatis bono /
ſolū arbitriū ad velle potitus eſt vulnera-
tum. Hoc ergo vulnere cuncti libero claudi
camus arbitrio: nec implere nobis natura-
liter ſufficit poſſe bonū: qꝛ iā vt ſuperiꝰ diſ-
putaui / de natura vitiata pctō.i. de proto-
plaſtis hoībꝰ / quorū ſumꝰ et ipſi natura in
quibꝰ eſt vitiata libertas: hō volūtatis ſa-
ne ꝑfecto videlicet libertatis arbitrio quo
ſibi ſufficiat / nō poteſt exoriri. Nā vt calca-
cius liberū arbitriū cum poſſibilitatis bo-
no / quo valeret implere qđ voluiſſet / adā
factū intelligas: audi qđ dicit ſcrptura ſctā
Eccli.15.c. in libro eccliaſtico: Deꝰ inqt ab initio fecit
hominem: ⁊ reliquit illum in manu conſilij
ſui: adiecit mandata ⁊ ꝓcepta: Si volueris
mandata ſeruare / cōſeruabūt te: ⁊ fidē face-
re beneplacitā in perpetuum: Appoſui tibi
ignem et aquā: ad qđ volueris / porrige ma
num tuā. Ante hominē eſt vita et mors: bo
nū et malū: et qđ voluerit / dabit illi. Quid
eſt autē: Et reliquit illū in manu cōſilij ſui:
niſi dimiſit eū in poſſibilitate liberi arbitrij
ſui: In manu em̄ poſſibilitas arbitrij intel-
ligitur: Ipa eſt prima gratia q̄ primꝰ homo
ſtare potuiſſet / ſi ſeruare mādata dñi volu-
iſſet. Hac ꝗ p inobedientiā deſolatus hō / iu
dicio iuſto factus eſt ſerpenti.i. diabolo cui
maluit obedire q̄ deo / captiuꝰ. Et ideo ſcri-
2.Petri.2.d. ptum eſt: A q̄ em̄ qs ſuperatꝰ eſt / huic et ſer
Ioh.8.d. uus addictus ē. Et iterū: Oīs q̄ facit pctm̄ /
ſeruꝰ eſt peccati. Qđ cōfirmat apl's paulus
Roma.6.d. iam baptiẓatis / dicēs: Cū eſſetis ſerui pcti /
liberi fuiſtis iuſticię: videlicet alieni eratis
B a iuſticia. Per ſe ꝗ hō lapſum facere potu-
it / qꝛ voluit: ſed nō ſicut p ſe lapſus eſt / con-
tinuo a lapſu p ſe.i. p ꝓpriā voluntatē con-
ſurgere valuit: niſi manu dñi miſericordiſſi-
ma / qñ eius placuit pietati / fuiſſet erectus:
Ps.144. Propter qđ ſcriptū eſt: Alleuat dñs oēs
qui corruunt / et erigit oēs eliſos. Qꝛ ſi hō
ꝓprię volūtatis ꝟtute / et nō p dñm ſufficit
eliſus aſſurgere / qua in paradiſuꝫ de q̄ ino-
bediens pulſus eſt / deo recōciliandus rede
Gal.2.d. at: ergo chriſtus gratis mortuus eſt: Et vt
quid ad ſanos medicus venire voluit: vel
cur ſe ad ſaluandū atq; quęrendū qđ perie-
rat / veniſſe dixit: qꝛ ſm dogma veſtꝛ / nihil
perditū / nihil qđ ſanaret / inuenit: Te igit
ſancte paule aple / vas electionis / magiſter
gentiū quęſo: cur chriſtus in mundū vene-
rit / dicas: vt ſciamꝰ qđ hereticis qui aduen-
tum eiꝰ nihil profuiſſe humano generi / q; p
ſe ſibi ſufficere prędicāt / reſpōdeamꝰ: Fide- 1.timoth.1.c.
lis ſermo inqt / ⁊ omni acceptione dignꝰ: qꝛ
ieſus chriſtus venit in hūc mundū pctōres
ſaluos facere: quorū primꝰ ego ſum. Audi
pelagiane heretice / pelago perditionis di-
merſe: ſiue celeſtiane / cęleſti iudicio peritu-
re: vas electiōis ꝟitatis tuba canentē: chri-
ſtus ieſus venit in hūc mundū pctōres ſal-
uos facere: quoꝝ ſe primū eſſe dicit: ⁊ cona-
ris aſtruere cū prędicas hoīem naturaliter
poſſe qđ velit / chriſtū nullū in eo vulnꝰ qđ
curaret / nullā infirmitatē inueniſſe / quā grę
ſuę gratuito medicamēto ſanaret. Intātū
eſtis in ſtulticię ꝓfundū dimerſi / vt non in-
telligatis chriſtū dñm ad noſtrā reparatio-
nem / reformationē / redemptionē / recōcilia-
tionēq; formā ſerui ſuſcipe voluiſſe. Quid
em̄ opꝰ erat deo / ſi ſtatꝰ integer naturę ma-
neret humanę / carnē ſuſcipere noſtrā: cōtu-
melias ſuſtinere a iudęis: perpeti mortē: q̄
vtiq; oīa ꝓ nr̄a ſalute dignatꝰ eſt ſuſtinere /
dñs bonꝰ ⁊ miſericors ꝓ ſeruis malis et im-
pijs: liber ꝓ captiuis: iuſtus ꝓ iniuſtis: vita
ꝓ mortuis: ſpes ꝓ deſperatis: reconciliatio
ꝓ offenſis: ſicut dicit iohannes apl's de eo:
Ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccatis noſtris: non 1.Ioh.2.a.
ꝓ noſtris autē tm̄ / ſ etiā ꝓ totiꝰ mūdi. Itē
apl's petrus: Qui pctā inqt noſtra ipſe per- 1.Petri.2.d.
tulit in corpe ſuo ſuper lignū: vt pctis mor-
tui iuſticię viueremꝰ / cuiꝰ liuore ſanati eſtis:
Eratis em̄ ſicut oues errantes. Itēꝫ ipſe in
eadē epl'a: Quia et chriſtus ſemel ꝓ pecca- 1.Petri.3.c.
tis noſtris mortuus eſt / iuſtus ꝓ iniuſtis /
vt nos offerret deo mortificatos carne / vi-
uificatos aūt ſpiritu. Audis electos et ido-
neos teſtes ſpiritu dei loquentes: chriſtum
ꝓpitiationē ꝓ peccatis mūdi veniſſe: pctā
noſtra ꝓpterea pertuliſſe in corpe ſuo ſuper
lignū / vt iuſticię viueremꝰ / eius liuore nos
eſſe ſanatos / q̄ eramus ſicut oues errantes.
Audis ſemel ꝓ pctis noſtris mortuū iuſtū
pro iniuſtis / vt nos offerret deo.i. pctō exu-
les reuocaret ad deū: Et in tenebris conſci- C
entię tuę tractans eructas nebulas / qbꝰ lu-
men verū detrahere conaris: et dicis poſſe
hominē p liberū arbitriū tāq; per ſe ſit ido-
neus / implere qđ velit. Idē ipſum eſt em̄ ⁊
illō qđ flagitatis voce ſupba: Si volo / ſan-
ctus ſum: ſi volo / pecco: ſi nolo / non pecco:
Nihil videlicet aliud aſtruitis iſta dicēdo /
niſi vt ſuperiꝰ iā dictū eſt: Chriſtus veniēs
nihil nobis pręſtitit: nihil ſalutis / nihil ad-
iutorij cōtulit: mors eiꝰ nihil profuit nobis:
ſalus noſtra naturalis nobis. Talia pre-

dicātibus/ fides catholica dicit anathema.
Credit enī/ ꝙ ſalus hoīs ex deo ſit chriſto:
cui⁹ vulnere liberū noſtrū curat̄ ⁊ reformat̄
arbitriū vulneratū: q̄ auerſos a ſe/ gratuita
grā ſua couertit ad ſe/ ⁊ vt deo placeāt opi/
bus bonis opat̄ in eis ⁊ velle ⁊ poſſe: quoꝝ
curſuʒ in hac vitā ꝓpter futurā verā vitam
miſcōia ꝑueniēdo ⁊ ſubſequēdo ꝑficit. Ipſū
igit̄ liberū arbitriū hoīb⁹ eſſe/ certa fide cre/
dimus ⁊ ꝑdicam⁹ indubitanter. Sed cur di
catur liberū arbitriū / eſt paululū diſſeren/
dū: Arbitriū ab arbitrādo rōnali conſidera
tione vel diſcernendo q̄d eligat/ q̄d ve recu/
ſet/ puto ꝙ nomē accepit: vel ideo liberum
arbitriū dictū/ ꝙ in ſua poſitū ſit poteſtate/
habens agendi qḋ velit poſſibilitatem: qḋ
eſt vitalis ⁊ rōnalis aīe motus. Sed huiuſ/
modi vt ante iā dixi/ fuit in hoīe ꝓtoplaſto
cū ante peccatū maneret illeſus. Non enī p
aliud cōtraxit offenſam/ niſi p id qḋ potuit
ne delinqueret reſiſtere ſuadēti. Per velle ḡ
malū recte ꝑdidit poſſe bonū: q̄ p poſſe bo/
num potuit vincere velle malū. Quē iuſte
de⁹ iā delicto captiuū voluntati deprauatę
dimiſit: vt hęc eidē eſſet pena in nō faciēdo
qḋ velit q̄ ſemꝑ ſi deo fuiſſet obediēs ſuffi/
cere potuiſſet ad omne bonū qḋ voluiſſet.
Malū itaq̧ velle nō ex naturę ſuę cōditio/
ne bona habuit taq̧ ex congenito malo/ vt
manicheus credit: ſed ex accedēti deſiderio
prauo cōcepit: videlicet cū vt iā ſupius dixi
ad māducadū vetitū lignū/ qḋ nolle debu/
it aſſenſū ſerpēti. i. diabolo ꝑbuit: qḋ tāq̄ a
radice viciata oīs ex illa orta humana ꝓpa/
go cōtraxit: abſq̧ ſolo chriſto/ q̄ aduētu ſpi/
ritusſancti nō humano ſemine ex carne vir/
ginis factus eſt caro. Per pctm̄ ergo liberū
arbitriū hoīs/ poſſibilitatis bonū perdidit/
nō nomē et rationē. Eſſe fatemur liberū ar/
bitriū oībus hominibus / habens quidē
iudiciū rationis/ non per quod ſit idoneum
quę ad deuʒ pertinent/ ſine deo aut incho/
are aut certe ꝑagere/ ſed tm̄ in opibus vitę
ꝑſentis/ tā bonis q̄ etiā malis. Bonis dico
q̄ de bono naturę oriunt̄. i. velle laborare in
agro/ velle māducare ⁊ bibere/ velle habere
amicū/ velle habere indumēta/ velle fabri/
care domū/ vxorem velle ducere/ pecora nu
trire/ artē diſcere diuerſarū rerū bonarum/
velle q̄cq̄d bonū ad ꝑſentē ꝑtinet vitā: quę
oīa nō ſine gubernaculo diuino ſubſiſtunt:
imo ex ipſo ⁊ p ipſum ſunt/ vel eſſe cęperūt.
Malis ꝟo dico: vt eſt/ velle idolum colere/
velle homicidiū/ velle adulteriū facere/ res
Al. diſſipare alienas velle diripere/ deū viuentē in ſęcu/
la blaſphemare/ velle turpiter viuere/ velle
maleficia diſcere/ velle inebriari ⁊ luxurioſe
viuere/ velle quicq̄d nō licet vel nō expedit
opari. Sed iſta nō ꝑtinēt ad ſubſtantiā vitę
ꝑſentis: q2 nō ſunt a deo: imo male deſide/
rata maculant vitā q̄ eſt a deo. Iſta ſunt ʒi/
ʒania aīe carniſq̧/ quę inimicus hō. i. diabo
lus dormitante adā/ dei videlicet ꝑceptum
nō cōſeruante/ in liberū ſeminauit arbitriū:
in q̄bus ꝓcliuior et paratior eſt q̄ in ꝓſpe/
ris vulnerata et deprauata voluntas. Iſta D
ſunt diaboli opa/ q̄ chriſt⁹ dei patris verbū
qḋ eſt gladius bis acutus/ in hūc mundum
veniēs ex ꝟgine nat⁹/ de credētiū libero ar/
bitrio gratuita ſua grā amputat idoneā in
eiſdē ad credendū ꝑparās voluntatē/ p quā
poſſint tam dei patris q̄ ſuā ſanctiq̧ ſpūs
iuſtā ꝑagere voluntatē. Nā ea eſſe opa dia/
boli et p chriſtū tolli/ dilect⁹ chriſti iohānes
apl's ꝓbat in epl'a ſua dicēs: Qui facit pec/ 1.Ioh.3.b.
catū/ ex diabolo eſt: qm̄ ab initio diabolus
peccat. In hoc apparuit fili⁹ dei/ vt diſſoluat
opa diaboli. Itē apl's petrus in actib⁹ apo/
ſtolorū inter cętera de chriſto ait: Qui per/ Act.10.f.
trāſiuit bñfaciēdo et ſanādo oēs oppſſos a
diabolo: qm̄ de⁹ erat i illo. Itē apl's paulus
ad hebręos: Qui cū ſit inq̄t ſplēdor glorię Heb.1.a.
et figura ſubſtātię eius/ portāſq̧ oīa verbo
ꝟtutis ſuę/ purgationē pctōꝝ faciens ſedet
ad dexterā patris. Itē in eadē epl'a: Si enī Heb.9.d
ſanguis hircorum ⁊ taurorū et cinis vitulę
aſperſus inq̄natos ſanctificat ad emunda/
tionē carnis: quāto magis ſanguis chriſti q̄
p ſpm̄ſanctū ſemetipſuʒ obtulit imaculatū
deo et mūdauit ꝯſcientiā noſtrā ab opibus
mortuis ad ſeruiendū deo viuenti. Perge
adhuc heretice/ ⁊ tantis doctorib⁹ veritatis
reſiſtens: dic liberū arbitriū ſic ex adā ſuſcę/
ptum/ vt medicina chriſti nō indigens per
ſe ſibi ſufficiat implere quod velit. Audis
dei filiū apparuiſſe/ vt opera diſſolueret dia
boli. Audis ideo eū ptrāſiſſe/ vt benefacien
do ſanaret oēs oppreſſos a diabolo. Audis
verbo ꝟtutis ſuę purgationē peccatoꝝ fe/
ciſſe. Audis ſanguinē ſuū offerēdo ſe imacu
latam deo mūdaſſe ꝯſcientiā noſtrā ab opi/
bus mortuis ad ſeruiendū deo viuenti: Et
gratię ei⁹ ingrat⁹ exiſtēs/ ſanū te naturaliter
putas liberū arbitriū poſſidere. Si ſanus ē
hō vt adā a deo primū fuerat inſtitut⁹/ ⁊ vt
ais: nulluʒ vitiū poſtea ex illo delinquente
cōtraxit exortus: interrogo de q̄ dei fili⁹ ap/
parēs opa diſſoluit diaboli / quē ꝑtrāſeun/
do ⁊ benefaciēdo ſanauit oppreſſuʒ a diabo
lo? In q̄ purgationē peccatorū fecit? Cui⁹
emūdauit ꝯſcientiā ab opibus mortuis ad
ſeruiendū deo viuenti? Niſi forte falſa hęc

apoſtolos q̄ ſunt in eccl'ia catholica clariſſi/
ma lumina / p̄dicaſſe dicatis: experimentū
1.Cor.13.a. videlicet quęrētes ei⁹ qui in eis locutus eſt
chriſtus. Quid eñ orbati lumine veritatis
nō dicere p̄ſumatis: q̄ nec legi dei/ nec pro/
phetis/ vel euāgelio chriſti/eiuſq; apl'is ſpi
ritu dei canentib⁹ credere vultis: pctō p̄mi
hominis humanū gen⁹ mortale factū/cęte/
riſq; libero arbitrio deprauato obnoxium
ſubiacere pctis/dei q̄ȝ filiū ad hoc ſaluandū/
reparandū/ac viuificandū veniſſe in ſimili/
tudinem carnis peccati:ſuſtinuiſſe mori:re/
ſurrexiſſe a mortuis? Igit cū de libero arbi
trio agim⁹: nō de pte hoīs agim⁹/ſ; de toto:
q: cū peccauit hō primus/ nō in parte aliq̄/
ſed tota qua conditus eſt/ natura deliquit.
Nunquid eñ interdū cum tm̄ animā nomi
namus/corpus aut ſpiritū ſeparamus ab
anima: aut cum ſpiritū dicimus/ animā ſe/
param⁹ ⁊ corpus a ſpiritu : vel cum corpus
appellamus/ſeiungimus ſpiritū animāq; a
E corpe? Vitiato ergo libero arbitrio/ totus
homo eſt vitiatus : per qd̄ abſq; adiutorio
gratię qd̄ deo placeat/ nec valet incipe/ nec
perficere ſufficit: Preuenit aūt medicina .i.
chriſti gratia/ vt ſanet: et reparetur in eodē
vitiata atq; pręparet volūtas: quę ſemper
indigens adiutorio illuminante gratia ſal/
uatoris poſſit tā deuȝ cognoſcere/ q̄ȝ ſm ei⁹
viuere voluntatē. Cū eñ dicat per pphetā
Ezech.36.f. dn̄s: Et dabo in vos cor nouū ⁊ ſpiritū no/
uum: quid aliud ſignificat/ niſi voluntates
hoīm lapſas pręuaricatione veteris homi/
nis/ per chriſtum nouū hominē reparari et
pręparari ad dei voluntatē : ſicut ſcriptum
eſt: Pręparat voluntas a dn̄o? Iterū apl's
Phil.2.b. paulus: Deus eſt inq̄t qui operat in vobis
⁊ velle ⁊ perficere pro bona voluntate: ea
Al. † creata vtiq; quę eſt in eis vt dixi / a dn̄o tā † repa/
rata q̄ȝ pręparata: vt eſſet bona in qua ſe iā
fidelis homo cognoſcens illuminatū / vt ad
Al. † proficiat dei ſemper † ſit paratior voluntatē/ſecurus
Ps.50. clamat ad eum dicens: Cor mundū crea in
me deus : et ſpiritū rectū innoua in viſceri/
Ps.118. bus meis. Et/ Reuela oculos meos/ et con/
Ps.142. ſiderabo mirabilia de lege tua. Et/ Notam
fac mihi dn̄e viā in q̄ ambulē. Et/ Dn̄e ad
cōfugi/doce me facere voluntatē tuā: quia
tu es deus meus. Q: ſi vox iſta iam creden
Roma.10.c. tis non eſt: quomō inuocabunt in quē non
crediderūt? Nō ergo homo voluntate ſua
adhuc in vitio liberi arbitrij claudicāte pre
Al. † deſideret uenit deū vt cognoſcat : et † grat eā gratiā
Al. † ſi quis cecidit tamq̄ȝ p meritis accepturus: † ſed pręcedit
vt iam dixi miſericordiſſima gratia ſua de⁹
hominis ignorantis et nondū ſe quęrentis

voluntateȝ liberi arbitrij/ vt cum ſe ſcire et
quęrere faciat: ſicut dixit iohannes apl's in
epl'a ſua: Scim⁹/ qm̄ fili⁹ dei venit: et dedit 1.Joh.5.d.
nobis ſenſum/ vt cognoſcam⁹ verū deū: et
ſimus in vero filio eius. Hic eſt verus deus
et vita ęterna. Et dauid in pſalmo: De⁹ me/ Ps.58.
us/ miſericordia eius pręueniet me. Et/ De⁹ Ps.84.
tu conuertens viuificabis nos. Et domin⁹
in euangelio diſcipulis ſuis : Non vos me Joh.15.c.
elegiſtis/ ſed ego vos elegi. Item iohānes
aplus: In hoc inquit apparuit charitas dei 1.Joh.4.b
in nobis/ quoniā filiū ſuū vnigenitū miſit
deus in mundū/ vt viuam⁹ per eū. In hoc
eſt charitas: non quaſi nos dilexerim⁹ deū/
ſed quoniā ipſe prior dilexit nos: ⁊ miſit fi/
lium ſuū propitiationē p peccatis noſtris.
Nullū autē eſſe hoīs meritū in accipienda
gratiā ad ſalutem / paulus apl's docet/ ſcri/
bens ad epheſios: Deus autem ait: qui di/ Eph.2.a
ues eſt in miſc'dia ppter nimiā charitatem
ſuam qua dilexit nos: et cum eſſem⁹ mortui
peccatis/ cōuiuificauit nos chriſto/ cui⁹ gr'a
eſtis ſaluati. Propter nimiā ait charitateȝ
ſuā q̄ dilexit nos: nō ppter noſtrā/ q̄ſi prio/
res dilexerim⁹ eū/ cum eſſem⁹ mortui pctis.
Itē poſt puſillū in eadē epl'a: Gr'a eñ eſtis Ibidem.b.
ſaluati p fidem: et hoc nō ex vobis: Dei eñ
donū eſt: nō ex opib⁹/ vt ne q̄s glorieť. Itē
ad timotheū: Noli ita erubeſcere teſtimoni 2.timoth.1.b.
um dn̄i noſtri: neq; me vinctū ei⁹/ ſed colla/
bora euāgelio ſm virtutem dei: qui nos li/
berauit ⁊ vocauit vocatione ſancta: nō ſm
opera noſtra/ ſed ſm ppoſitū ſuū et gratiā/
quę data eſt nobis in chriſto ieſu ante tem/
pora ſęcularia . Audis ante tempora ſęcu/
laria/ quando in dei erat homo p̄ſcientia / ⁊
nō in ſęculo: q: nōdū erat ſęculū: et propo/
nis dono eius opera voluntaria / cęcus ve/
ritati reſiſtens: Quęrēs eñ tuā iuſticiā ſta/ Roma.10.a.
tuere/ iuſticię dei ſubiectus eſſe non potes.
Itē ad titum: Cū aūt benignitas inquit et Titum.3.b
humanitas apparuit ſaluatoris noſtri dei:
nō ex operib⁹ iuſticię quę fecimus nos/ ſed
ſm ſuam miſericordiā ſaluos nos fecit : per
lauacrū regenerationis et renouatiōis ſpi/
ritusſancti/ queȝ effudit in nos abunde per
ieſum chriſtū. Quid ad hęc heretice adhuc F
rn̄debis? Quid munitę gratię adhuc cōtra
gr'am tanto magiſtro gentiū teſte/ q nullis
hoīm meritis deť/ excogitabis † exponere? Al. † ſupponere
Rogo/ quid conamini reſiſtere vera pręedi/
canti tam excellenti doctori: qui nō de ſe in
ſe/ ſed ex deo corā deo in chriſto euangeliū
pręedicans loquiť .i. in ſimplicitate et ſincę/
ritate dei/ ⁊ non in ſapientia carnali? Nā q
vera annunciet/ audite eū atteſtantē: et no/

2.Corī.11.g. lite eſſe increduli/ſed fideles: De⁹ ait et pa/
ter dñi noſtri ieſu chriſti ſcit/qui eſt benedi/
Roma.9.a ctus in ſecula/q̄ nō mentior. Et iterū: Ue/
ritatem dico in chriſto ieſu: non mentior: te
ſtimoniū mihi phibente conſcientia mea in
1.timoth.2.b. ſpirituſancto. Itemq̧ : Ueritatem dico: nō
mentior / doctor gentium in fide et verita/
te. Audiſtis/non mentior: ⁊ tā̄q̄ mentientē
redarguitis: cū ex veſtro dogmate pueſo/
qd̄ ille nō ita eſſe pręedicat: meritis hominū
gratiam dari annūciatis. Immo videte/q̄
nō tm̄ paulum/ ſed ⁊ chriſtū in eo loquentē
redarguitis. Sed reſpōdens mihi inquies:
Obiectio Si nō vnuſq̄ſq̧ p̄ ſua voluntate/q̄ nos di/
cimus eū inquiſiſſe deū/accipit gratiā/ſed
p̄uenit volūtatē eius ſua gratia / qua in eū
credere poſſit: cur nō hoc ergo in omnibus
Solutio. operat̄? An pſonarū acceptor eſt deus? Si
gratię illuminatione ſenſus tuus heretice
a tenebris inſipientię eſſet detect⁹: crederes
tm̄ teſtimonijs diuinis quę ante iā dixi: vel
quę nō dixi/et in ſanctis ſcripturis reperiunt̄
innumerabilia/deū nullis meritis hominū
gratiā ſuā dare: per quā ſe eis oſtendat ad
credendū et ſeruiendū ſibi: et non quęreres
immo nō diſcuteres: de⁹/quare id nō in om
nibus operet̄: qui bene ⁊ iuſte ſemper oīa
quęcūq̧ vult operat̄: et voluntati eius ne/
mo reſiſtit: propter qd̄ omnia quęcunq̧ vo
luit/fecit. Adeo cur hoc illi operetur/illi non
operet̄/ metuentē me et trementem iudicia
eius inſcrutabilia ⁊ incōprehenſibilia/nolo
interroges: q̄ qd̄ lego/credo et vereor/non
Roma.9.c autē diſcutio. Quis eſt enī homo q̄ reſpon
deat deo? Nunqd̄ dicit figmentū ei qui ſe
finxit: quare me ſic feciſti? Habet enim pote
ſtatem figulus luti / ex eadem maſſa aliud
G quidē vas facere in honorē: aliud in contu/
Joh.6.e. meliam. Sed interroga eū qui dixit: Nemo
venit ad me/niſi pater qui miſit me attraxe
Matth.19.b. rit eū: Et/ Nō oēs capiūt verbū/ niſi qui/
Matth.13.b. bus datū ē. Et/ Uobis datū ē noſſe myſte/
riū regni celorū: ceteris aūt nō eſt datū. Et/
Matth.11.d. Nemo nouit filiū/niſi pater: neq̧ patrē qs
nouit niſi filius ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare.
Joh.5.d Et/ Sicut pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuifi/
cat: ſic et filius ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat
Joh.3.a. quos vult. Et/quia ſpiritus vbi vult ſpirat:
Joh.19.b. Et/quia nō poteſt homo a ſe facere quicq̄/
niſi datum fuerit illi deſuper. Item interro/
Phil.1.d. ga eum qui dixit: Uobis donatū eſt p̄ chri
ſto nō ſolū vt in eum credatis/ſed vt etiam
Roma.9.c. p̄ illo patiamini. Et/ Nō volentis neq̧ cur/
rentis/ſed miſerentis eſt dei: et cui vult mi/
ſeretur/⁊ quē vult indurat. Et quia ſpūſſan
1.Corī.12.b. ctus dona chariſmatū ſuorū diuidit ſingu/
lis prout vult: nō prout volunt. Et quibus
voluerit/nō qui voluerint notas facere di/
uitias glorię ſacramenti ſui. Iſtę ſunt vni/
uerſę vię domini inueſtigabiles/miſericor/
dia et veritas: quas ſi ſcire quęris/paulum
interroga/et reſpondebit tibi dicēs: Altum Roma.11.e
ſapere noli / ſed time: quia quis cognouit
ſenſum domini/qui inſtruat eū? aut qs con
ſiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi
et retribuet̄ ei? quoniā ex ipſo/ ⁊ per ipſum/
et in ipſo ſunt omnia: ipſi gloria in ſecula.
Interroga etiam dauid et dicet tibi: Quis Pſ.106.
ſapiens et intelliget hęc: Aut quis loquet̄ Pſ.105.
potentias dñi/auditas faciet oēs laudes
eius? Iſta igit̄ cū facit deus incōprehenſi/
bilis et inueſtigabilis atq̧ inenarrabilis:
non perſonarū acceptione facit: nec iniuſto
iudicio/ſed plane iuſto altoq̧ ſecreto: quia
hęc eſt fides catholica: quam ſi ſequi velis:
nō eris de iudicijs dei incomp̄henſibilibus
curioſus et contentioſus/ſed eris cū catho/
licis humilis ⁊ manſuet⁹. Nō vt dicas deo
interrogando: q̄ eſt volūtas tua: ſ; tremen/
do/fiat voluntas tua: quia poteſtas dei eſt: Matth.6.b.
et tibi domine miſericordia. Modo eñ q̄a Pſ.61.
iudicia dei in opib⁹ eius ab homine narrari
nō poſſunt/ ideo iniuſtus eſt deus? Immo
iuſtus eſt et incomp̄henſibilis iudicio iuſti/
cię ſuę/et irrep̄henſibilis operatione volun
tatis ſuę. Taceat rep̄henſibilis/mendax et
iniuſtus homo: vt faciat irreprehenſibilis
verax et iuſtus deus quęcūq̧ voluerit. Si
tamē attendas ad peccatū primorū homi/
num/quo maſſa humani generis damnari
meruit: q̄ ſm̄ teſtimonium pauli apl̄i: Ex q̄
vno oēs trāſierūt in condemnationē: po/ Roma.5.b
teris cognoſcere iudicia dei eſſe iuſtiſſima:
Inde eſt enī malū meritū in hominib⁹ tam
in paruulis q̄ in maioribus p̄cedens iudi/
cia dei/vt iuſto ei⁹ iudicio puniant̄. Quare
autem in hoc vt dixi malo merito p̄cedenti
nō omnes puniunt̄/aut cur inde nō omnes
ſaluant̄: ego ſeruiens dño in timore ⁊ exul/
tans cū tremore miſericordiā et et iudicium
cantabo: q̄ iudiciū facit p̄cedente cauſa: ſa/
lutē ꝟo donat ac miſericordiā p̄ueniendo
malā cauſam. Res igit̄ eius ſum⁹: Oculus
tuus heretice/vt qd̄ nequā eſt? Habet pote
ſtatē paterfamilias iuſt⁹ et miſericors de re
ſua facere qd̄ vult. De reo mortis/iudicis ē
quā vult ferre ſententiā. Audi tamē adhuc
calcatr⁹/vt ad p̄poſitū ſuperioris diſputatio
nis reuertamur: quia ho vulnerat⁹ libero ar
bitrio p adę peccatū ſine gratia dei.i.per ſe
ſolū ſanare ſe nō pōt: nec ſponte ad paradi/ At. ſaggre/
ſum reuerti/ſanctorū numero ſociadus: nec ſendus

b eum gratiã meritis vllis accipere/ſed totũ
Luc.10.f. ſua miſericordia deũ pagere. Hõ quidã ait
dñs in euangelio / deſcẽdebat ab hieruſalẽ
in hiericho/ et incidit in latrones:q etiã de/
ſpoliauerũt eũ/ ⁊ plagis impoſitis/abierũt
ſemiuiuo relicto. Accidit autez vt ſacerdos
quidã deſcenderet eadẽ via:⁊ viſo illo/ pręteriuit.
Similiter et leuita:cũ eſſet ſecus locum
⁊ videret eũ/ꝑtranſyt.Samaritanꝰ autem
quidã iter faciens/venit ſecus eũ/et videns
eũ/ miſcdia motus eſt:Et appropians
alligauit vulnera eiꝰ/infundens oleũ et vinũ:
Et imponẽs illũ in iumẽtũ ſuũ/duxit in
ſtabulũ/⁊ curã eiꝰ egit. Et altera die ꝓtulit
duos denarios/ et dedit ſtabulario et ait:
Curã eius habe:et qḋcũq̃ ſupererogaueris/
ego cũ rediero reddã tibi. Homo iſte quidẽ
ipſe eſt genꝰ humanũ/ deſcendẽs ab hieruſalem
in hiericho : id eſt de paradiſo in hũc
mundũ. Hieruſalem eñ hebraice dicit̃:latine
autẽ viſio pacis interp̃tatur. Recte ergo
in viſione pacis paradiſum dicimus. Ante
eñ q̃ peccaret homo/in viſione pacis erat:
hoc ẽ in paradiſo:vbi quicqd videbat/pax
erat et lęticia. Inde deſcendẽs:id eſt humiliatus
⁊ miſer factus ꝑ peccatũ: in hiericho
in mundũ videlicet. Hiericho eñ/ in q̃ mũdus
ponit̃/luna interp̃tat̃:Quia ſicut luna
oritur et occidit:ita ⁊ mundus cũ in ea orta
occidũt ⁊ iterũ oriunt̃. Incidit in latrones:
id ẽ in diabolũ ⁊ angelos eiꝰ: Per inobedientiam
eñ vt ſępe dictũ eſt / p̃mi hois/diabolus
humanũ genus deſpoliauit ⁊ vulnerauit:
morũ ſcz ornamẽtis et bono poſſibilitatis
liberi arbitrij ꝑdito. In illo eñ peccãte
plagã fecit:in nos vero plagas:cũ ꝑ vnũ
illius peccatũ qḋ naſcentes trahimus/ſuperaddimus
multa peccata. Quid eſt autẽ relicto
eo ſemiuiuo abierũt? Recte dictus eſt
ſemiuiuus:Habebat eñ vitalem motũ:id
eſt liberum arbitriũ vulneratũ/qḋ ei ſolum
ad ęternã vitam quã perdiderat redire / nõ
ſufficiebat: ideo ⁊ ſemiuiuus dicitur. Iacebat
ẽ humanũ genus vulneratũ in mũdo.
Sed cur iacebat? Dicite ſi per ſe ſurgere poterat
vel ſanari/nullius indigẽs adiutorio.
Sed iacebat vulneratus : q̃r vires ei ꝓprię
ad ſurgendũ/quo ad ſanandũ ſe/ medicum
id eſt deũ requirere nõ ſufficiebãt. Deſcendens
ſacerdos eadẽ via/cũ videret illũ/pręteriuit:
Similiter et leuita/cũ videret eum
pertranſyt. In his duobus:id eſt ſacerdote
et leuita/duo tempora intelligunt̃:legis:
ſcz et ꝓphetarũ. In ſacerdote lex per quã
ſacerdotiũ et ſacrificia inſtituta ſunt. In leuita
vaticinium ꝓphetarũ/quorũ temporibus
omne humanũ genus ſaluari nõ potuit:
quia regnauit mors ab adam vſq̃ ad Ar. Hanari Roma.5.c.
moyſen/etiã in eos q nõ peccauerũt in ſimilitudinẽ
p̃uaricatiõis adę:q eſt forma futuri:
id eſt etiã in oĩbꝰ ſanctis ⁊ in paruulis/
q pręuaricati nõ ſunt ſicut adã: et tñ ꝓpter
peccatũ p̃uaricationis / qḋ naſcentes ex eo
traxerũt/tamẽ chirographo paterno conſtricti/
ſtipendiũ peccati moriẽdo ſoluerũt.
Stipendiũ enim peccati mors. Et quia per Roma.6.d.
legẽ cognitio peccati/non abolitio. Lex eñ Roma.3.c.
iubet vt cognoſcat ſe homo peccatorẽ eſſe/
quod antea ignorabat:nõ peccatum tollit.
Ideo et apoſtolus: Nam concupiſcentiam Roma.7.b.
inquit neſciebam/niſi lex diceret: Non concupiſces: Exo.20.c.
Lex itaq̃ nihil ad perfectum adduxit:
quia ſi ex lege iuſticia:ergo chriſtus Gal.2.d.
gratis mortuus eſt. Si eñ data eſſet lex q̃ Gal.3.d.
poſſet viuificare: vere ex lege eſſet iuſticia:
Sed cõcluſit ſcriptura omnia ſub peccato:
vt promiſſio ex fide ieſu chriſti /qui omnia
peccata tollit/ daretur credẽtibus. Plenitudo
eñ legis ⁊ ꝓphetarũ chriſtus: qui venit Matth.5.b.
nõ ſoluere legem et ꝓphetas/ſed adimplere.
Sacerdote ergo et leuita p̃tereuntibus: I
iter faciens ſamaritanus/ venit ſecus eum.
Samaritanus iſte/ipſe eſt ſaluator chriſtꝰ:
quia ſamaritanꝰ / cuſtos interpretatur :cui
recte dicimus: Cuſtodi me domine vt pupillã Ps.16.
oculi: ſub vmbra alarũ tuarũ protege
me. Quid ẽ autẽ: venit ſecus eũ? Id ẽ: Venit
in ſimilitudine carnis peccati/ nõ vt ille
qui latebat in carne peccati:ſed ſecus eum/
q̃r in ſimilitudine. Et vidẽs eũ miſcdia motus
eſt. Videns eũ: Quid? Iacentẽ. Nũqd
ſurgentẽ ⁊ currentem? Et ideo miſcdia motus
eſt:quia in eo quo curari dignus eſſet
meritũ nullũ inuenit. Et appropians alligauit
vulnera eiꝰ. Quid eſt:alligauit vulnera
eiꝰ? Sicut ſcriptũ ẽ: Qui nõ nouerat pctm̃/ 2.Cor.5.d.
ꝓ nobis pctm̃ fecit: de pctõ.ſ.dãnauit peccatũ
in carne. Infundens oleũ ⁊ vinũ:h eſt
chriſma ſctm̃ et ſanguinẽ ſuũ. Et impoſuit
illũ in iumẽtũ ſuũ/ſ adiutoriũ videlicet grę
incarnationis ſuę:q̃r ſicut ſcp̃tũ ẽ. Hic pctã Eſai.53.b.
nr̃a portauit/et ꝓ nobis doluit. Et duxit in
ſtabulũ.ſ.donans ei fidẽ ad credendũ in ſe.
Duxit in eccleſiã ſuã/q̃ oĩbꝰ ambulantibꝰ
in via fidei tãq̃ ſtabulũ patet ad ſuccedendum.
Et altera die/ q̃ſi tp̃e alio:poſt reſurrectionẽ
vtiq̃ et aſcenſionẽ ſuã/ ꝓtulit duos
denarios:duo videlicet/ vetus et nouũ teſtamenta/
in qbꝰ vnũ nũmiſma dei regiſ eſt.
Et dedit ſtabulario : paulo apl̃o/q eſt vas
electiõis:cui ſollicitudo eſt oĩm ecclĩarũ. Et
ait: Curã eiꝰ habe.i. q̃ ad fidẽ meã ptinent:

Al.†ſcaluatem quõ eũ oportear ad plenã † ſanitatẽ pueni/
re/doce illũ. Et qðcunq́ȝ ſuperogaueris/dũ
rediero reddã tibi: Si q̃d ergo ſup euange/
lium meũ tamq́ȝ miſericordiã meã conſecu/
tus vt eſſes fidelis/ad eius vtilitatẽ ſapue/
ris/dum rediero iudicaturus mundũ ⁊ vni/
cuiq́ȝ redditurus ſm opera ſua/reddaȝ tibi:
Quid eſt aũt / qð ſuper legẽ et euangelium
plus paulus erogauit? Illud puto qð ipſe
1.Corĩ.7.c. ait ad corinthios: De virginibꝰ autẽ pręce/
ptum dñi non habeo: conſiliũ autẽ do tãq́ȝ
miſericordiã ꝯſecutus a dño vt ſim fidelis.
Ibidem.b. Uel illud/et vbi de cõiugibꝰ ait: Nã cęteris
ego dico/nõ dñs ⁊c̃. Iſta interim iã a maio/
ribus eccleſię catholicę tractatoribus dicta
vel expoſita ſunt: Sed tunc a nobis limes
fidei ſanę defendiť/qñ termini q̃s poſuerũt
ſcti pr̃es nõ trãſferunť a nobis: imo obſer/
uantur et defenſanť. Ecce quẽadmodũ cu/
ratur hominis liberũ arbitriuȝ vulneratũ.
A die ergo aduẽtus ſui dñs / quo venit ſa/
nare vulneratũ iacentẽ: vſq́ȝ ad diẽ reditus
ſui/quo iudicaturus eſt mundũ/ ſtabulario
curã habere iubet ſibi traditi ſauciati/ ſigni
ficans q̃ a die quo datur homini a deo per
motũ miſericordię eius/nõ per meritum qð
in vulnerato nõ inueniť vt ſanetur: vſq́ȝ ad
diem aſſumptionis eius ſub cura: niſi gra/
tia fuerit/ad ꝑfectũ peruenire nõ poſſit: Si/
cut ſtabularius eius paulus docet / ſcribẽs
Phil.1.a. ad philippenſes: Confidẽs hocipſum: quia
qui cępit in vobis opus bonũ/ ꝑficiet vſq́ȝ
in diẽ chriſti ieſu. Item petrus apoſtolus
1.Petri.5.c. in epiſtola ſua prima: Deus autem omnis
gratię inq̃t/q̃ vocauit nos in ęternã gloriã
ſuã in chriſto ieſu/modicũ paſſos ipſe perfi/
ciet/ confirmabit ſolidabitq́ȝ: ipſi gloria et
K imperiũ in ſecula ſeculoꝝ amen. Quid etiã
Luc.15.a. aliud oſtendiť ⁊ in oue illa perdita ex centũ
ouibus: niſi liberũ arbitrium poſſibilitatis
bono/vitio primi hominis perdito/a iuſto/
rum erraſſe conſortio: nec per ſe ad curtẽ/id
eſt ad paradiſum / de quo exiuit fideliũ nu/
mero reſociandũ poſſe reuerti: niſi indebita
gratia ſua/vtiq́ȝ voluntate ſua/bonꝰ paſtor
chriſtus: qui pro nobis animã ſuaȝ poſuit:
de deſerto errantem: hoc eſt de iſto mundo
in quo homo diuini p̃cępti deſertor exula/
tus eſt et errat / libero arbitrio in operibus
diaboli humeris ſuis ſuperimpoſitũ in ad/
iutorium ſcȝ fidei et charitatis ſuę reuoca/
uerit? Hoc eñ vt dixi ipſe dominꝰ probat/
cum in parabola volens hominez intelligi
ouem dicit erraſſe/quę non ſponte redierit:
ſed a paſtore requiſita ad cubile proprium
eius ſit humeris reportata. Uel cũ vulne/
ratum a latronibus / nõ proprio greſſu/ſed
iumento ſuperimpoſitũ ad ſtabulum dicit
eſſe delatum: quod magiſter ille gentiũ gra
tia fidei illuminãte videns/de ſe ꝑſumenti/
bus dicit: Igitur nõ volentis/ neq́ȝ curren/ Roma.9.c.
tis: ſed miſerentis eſt dei. Sed ais mihi: Si Obiectio
nõ volentis neq́ȝ currẽtis eſt inuenire deũ:
quomodo ſcriptũ eſt in pſalmis: Et ex vo/ Ps.27.
luntate mea confitebor illi. Et item in apo/
ſtolo / cum in figura vaſorum de peccato/
ribus dicit: Si quis ergo emundauerit ſe 2. timoth.2.d
ab iſtis/erit vas in honorẽ ſanctificatum et
vtile domino ad omne opus bonũ ſemper
paratũ? Accipe fidei rationẽ. Alia cauſa eſt Solutio
adhuc non credentis in deo: alia iã creden/
tis. De nõ credente/†id eſt adhuc deũ igno/ Al.†ca
rante: vt cognoſcat et credat in quo opera
bona nulla ſunt/dictũ eſt: Nõ volentiſ neq́ȝ Roma.9.c.
currentis/ſed miſerentis eſt dei: quia in va/
nitate ſenſus atq́ȝ in tenebris obſcuratum
habens intellectũ/liberi arbitrij lumẽ verũ
qð illuminat omnẽ hominez venientem in Ioh.1.a.
hunc mundum/videre nõ poteſt: niſi deus
ꝓpter ſuam miſericordiã/qui dixit de tene/ 2.Corĩ.4.b.
bris lumẽ ſplẽdeſcere / illuxerit in corde eiꝰ/
ad illuminationem ſcientię claritatis dei in
facie chriſti ieſu: vt ablato velamine/id eſt
nebula peccati de corde eius/ cõuerti poſſit
ad dominũ: qui ſpiritus eſt. Cum aũt accę/ Ioh.4.d.
perit ſpirituȝ domini/ erit in eo libertas ad
capeſcenda domini p̃cępta: quia vbi ſpiri/ 2.Corĩ.3.d
tus domini/ibi libertas. Habet aũt theſau 2.Corĩ.4.b.
rum iſtũ in vaſe fictili/in corpore videlicet
ſuo terreno: vt ſublimitas ſit virtutis dei/
et nõ ex ipſo. Et ideo nõ volentis/neq́ȝ cur/
rentis/ ſed miſerẽtis eſt dei. Fiet hoc etiam
multifarię multiſq́ȝ modis et in his qui iã
deo ſeruiũt/cũ gratię eiꝰ miſeratione ſubito
ad ea ꝑueniũt bona quę nõ voluerũt / neq́ȝ
cucurrerũt. Iam vero credentis/id eſt illu/
minati atq́ȝ reparati in libero arbitrio per
gratuitã gratiam ſaluatoris vox eſt: Et ex Ps.27.
voluntate mea cõfitebor illi. Sed vt poſſit
eidem cõfiteri: nõ in ſe/ſed gloriatur in do/
mino/cum dicit: Dominuſ adiutor meus ⁊
protector meus: ⁊ in ipſo ſperauit cor meũ
et adiutꝰ ſum/ ⁊ refloruit caro mea: ꝓpterea
ſequiť: Et ex voluntate mea confitebor illi.
Sua eſt vtiq́ȝ omĩs volũtas bona: cũ in eo
p chriſtũ vt eſſet bona/de lapſu ẽ reparata.
Quapropter q̃cq̃d vult bonũ: q̃cquid po/
teſt/a dño eſt: q2 ſine me (ait dñs in euange Ioh.15.a.
lio diſcipulis ſuis) nihil poteſtis facere. Itẽ
in eodẽ euãgelio.1. ſm iohannẽ: Nõ poteſt Ioh.19.b.
hõ a ſe facere q̃cq́ȝ/niſi datũ fuerit illi deſu/
per. Itẽ ap̃ls paulus ad corinthios: Fidu/

2.Cor.3.b. ciā aūt talē inqt / habem⁹ p chriſtū ad deū:
nō ꝙ ſufficientes ſimus cogitare aliqd a no
bis quaſi ex nobis/ſed ſufficiētia noſtra ex
deo ē:q ꝛ idoneos nos fecit miniſtros noui
teſtamēti:nō littera/ ſed ſpiritu: Littera em̄
L occidit/ſpūs aūt viuificat. Ita ergo ꝛ illud
2.timoth.2.d. eſt qđ dicit aplš: Si qs ergo mūdauerit ſe
ab iſtis/erit vas ſanctificatum in honorē et
vtile dño ad omne opus bonū paratū. Cū
em̄ deliquerit iā redēptus p gratiā baptiſ/
mi ꝓpria voluntate: ꝛ in peccatis ſuis per/
manens/ex hoc migrauerit mūdo:efficitur
vas ligneū/qđ facile deuorabit ab igne ge/
henne:aut certe fictile/ qđ comminui poſſit
virga recta / virga regni chriſti: id ē iudicio
Roma.2.a. equitatis ei⁹: quē ſicut dicit aplš/ benigni/
tas dei ſaluandū ad penitentiā adduxerit:
2.timoth.2.d. ſcđm ꝙ item ad timotheum dicit: Ne forte
det illis deus penitentiā ad cognoſcendaꝫ
veritatem/ꝛ reſipiſcant a diaboli laqueis a
quo captiui tenent/ad ipſius voluntatē:et
Ps.79. cibauerit eū pane lachrymaꝝ/potūqꝫ dede
rit ei in lachrymis ꝛ menſura/emūdat ſe ab
huiuſmodi vaſis: quia cū dei miſericordia
ſe ꝑueniente agit/et ipſe ſatis per liberū ar/
bitrium vt emundet. Sola autē voluntate
ſua ſi ꝑſumat/ mūdari nō poteſt: immo nec
ex corde penitere compellit:quia petrū niſi
Matth.26.g. domin⁹ reſpexiſſet/ nunqꝫ penitētia motus
amare fleuiſſet. Penitentia ergo res ē opti/
ma ꝛ perfecta/ q̄ defectos reuocat ad perfe/
Jacob.1.c. ctum. Sed omne datū optimū/iacob⁹ inqt
apoſtolus:et omne donum perfectū deſur/
ſum eſt deſcendēs a patre luminum : apud
quē nō eſt cōmutatio/nec momenti obum/
bratio. Oportet ergo ea orare penitentem
que ad ei⁹ emundationē expediunt: Qđ vt
faciat vnde ſit audi. Similiter autē ait pau
Roma.8.e lus apoſtolus:Et ſpūs adiuuat infirmita/
tem noſtrā: Nā quid oremus ſicut oportet
neſcimus:ſed ipē ſpūs poſtulat pro nobis:
id eſt ſpūs poſtulare nos facit gemitib⁹ in/
enarrabilibus. Eſt igit liberuꝫ arbitriū : qđ
quiſqꝫ eſſe negauerit / catholicus nō eſt: Et
quiſquis ſic eſſe dixerit/ꝙ ſine deo bonum
opus:id eſt qđ ad eius ſanctū ꝓpoſitū per/
tinet/nec incipere/nec ꝑficere poſſit :catholi
cus eſt. Quibus em̄ dicit in pſalmis:niſi li/
Ps.33. berum arbitriū habentib⁹: Venite filij/au/
dite me:timorē dñi docebo vos: Itē a do/
Matth.7.d. mino in euangelio diſcipulis: Omnis qui
audit verba mea hec / et faciet ea. Et item:
Joh.15.b. Vos amici mei eſtis/ſi feceritis q̄ ego man
do vobis . Et ab apoſtolo corinthijs : Hoc
2.Cor.8.b. em̄ vobis vtile eſt:qui nō ſolū facere/ſed et
velle cepiſtis ab anno priore: Nūc verō et

facto ꝑficite:vt quēadmodū promptus eſt
animus volūtatis/ ita ſit et perficiendi . Et
multa alia que tam in veteri qꝫ in nouo te/
ſtamento continent/que nimis ꝓpter faſti/
dium lectiōis/longū eſt enarrare. Quomo/
do autē vnicuiqꝫ ſm ſua opera redderet in
die iudicij/niſi liberū eſſet arbitriū? Et ideo
nō eſt perſonarū acceptio apud deū: Qui/ Roma.2.b
cunqꝫ em̄ ſine lege peccauerūt/ſine lege pe/
ribunt:et qcunqꝫ in lege peccauerūt /p legē
iudicabunt. In omni itaqꝫ opere ſcđo prior
eſt voluntas dei/poſterior liberi arbitrij:id
eſt operat de⁹/ cooperat hō. Q; ſi dicas/ vt
dicere cōſueſtis:quia ego prior volui/deus
noluit. Iā meritū facis/ vt gratia ex operi/
bus iam nō ſit gratia/ſed merces. Hoc loco
redarguit te apoſtolus dicens: Si autē gra Roma.11.a
tia:iam nō ex operib⁹:alioquin gratia iam
nō eſt gratia. Gratia igit donat/non reddi/
tur: quia ſi redderet quaſi ex debito: nō ab
apoſtolo/nō ex gratia/ſed ex operibus dice
retur. Omīs ergo chriſtian⁹ cui iam dona/ M
tum eſt poſſe per gratiā vt dei faciat volun
tatem/ abūdare debet in operib⁹ bonis: qꝛ
labor eius nō erit inanis in dño: ſic tamen
vt nō in ſe/ſed ſemꝑ in dño glorietur: cuius vt
dixi gratia erudit abnegare impietatē/ꝛ ſe/
cularia deſideria/ vt ſobrie/iuſte ꝛ pie viue/
re poſſit in hoc ſeculo: Sicut dicit aplš ſcri/
bens ad titum: Apparuit em̄ gratia dei ſal/ Titum.2.d.
uatoris nři in om̄ibus hominib⁹/erudiens
nos/ vt abnegantes impietatē et ſecularia
deſideria/ſobrie ꝛ iuſte ꝛ pie viuam⁹ in hoc
ſeculo:expectantes beatā ſpem et aduentū
glorie dei magni ꝛ ſaluatoris noſtri dñi ieſu
chriſti. Nemo ſit ſegnis ꝛ remiſſus ad ſerui/
endū deo/nec ſic de gratia cōfidat/tāqꝫ de⁹
liberi arbitrij ei⁹/qđ p mortē filij ſui repara/
uit ꝛ ſibi ꝑparauit/opa non regrat:imo de/
clinet a malo et faciat bonū. Vigilet/ que/ Ps.36.
rat / petat/ pulſet/ cōtendat vincere ſeculū/
deo placere ſic / vt dū p mūdi pelagus cur/
rit/quēadmodū ſepe dictū eſt /ancorā gra/
tie ceruicibus reuectā fiducia liberi arbitrij
nō ſoluat:quia ſiue in ꝓſpero curſu ne extol
latur/ſiue in tempeſtate tēptationū ne mer
gatur ei⁹ gubernaculo / quoadvſqꝫ ad por/
tum paradiſi ꝑueniat/nō poterit ꝑmanere
ſecurus/ꝛ cum impleuerit curſum fidenter
dicat cū aplō paulo: Bonū certamen certa/ 2.timoth.4.b
ui/curſum ꝯſummaui/fidē ſeruaui. Hec em̄
ille cū diceret:non in ſe/ſ; in dño gloriabat.
Ipſe em̄ dixit : Vt qui gloriat/in dño glo/ 1.Cor.1.d.
rietur. Quō em̄ potuit bonū certamē certa/
re/curſum cōſummare/fideꝫ ſeruare/ante iā
dixerat: Nō ego autē/ ſed gratia dei mecū. 1.Cor.15.b.

Amputauit autē oēm humanā gloriā/ ⁊ de/
2.Cor.1.b. dit ſoli deo/ cū iterū dicit: Ut nō ſim⁹ fiden/
tes in nobis/ ſed in deo q̄ ſuſcitat mortuos.
1.Cor.15.b. Et itē: Gratia aūt dei ſum id qd̄ ſum. Recte
nāq; arbitror cōparari liberū arbitriū iumē
Ps.72. to: Ubi ⁊ dictū eſt: Ueluti iumētū fact⁹ ſum
apd̄ te: Gratiā vō ſeſſori: Quia ſicut iumē/
tum aial viuaciſſimū vt domet̄ ad op⁹ hoī
neceſſariū/ de armento vagū apphendit̄: et
incipit per curā domātis ſe ad eius pficere
voluntatē: Ita ⁊ liberū arbitriū qd̄ vulne/
ratū viuit in hoīe/ gr̄a dei apphendit̄ de ar/
mēto luxurię ſęculi: in quo ſub paſtore dia/
bolo vagabat̄ p incōgruas volūtates. Pa
ſtorem diabolū dixi ſm̄ zachariā pphetam
Zach.11.d. de eo dicentē: O paſtor et idolū. Apphen/
ditur ergo gr̄a vt dixi/ ad domandū liberū
arbitriū: vt et malę cōuerſationis depoſita
feritate humiliet̄/ ⁊ vt ad obediendū in op⁹
dn̄o neceſſariū corrigat̄: ⁊ ita p ei⁹ ſemp cu/
rā incipiat in dei pficere voluntate. Sic enī
Al. †via iumentū illd̄ dū in † viā dirigit̄/ ſeſſoris ma
nu regit̄/ vt iter rectū ſiue leniter ſeu curſim
ſm̄ ſedentis in ſe voluntatē poſſit incedere
quoaduſq; ad locū pueniat deſtinatū: Ita
⁊ liberū arbitriū dū in via .i. in chriſto: quia
Joh.14.a. ipe ait: Ego ſū via/ veritas ⁊ vita/ cęperit eē/
gratię regimine regit̄: vt in ſemitis dn̄i re/
cto corde/ ſiue patientia charitatis/ ſiue fer/
1.Cor.12.b. uente ſpiritu .i. ſm̄ diuiſiōes gratiarū ſpūs:
q̄ p gr̄am diuidit ſingulis prout vult: poſſit
Al. † pmiſſū ambulare q̄advſq; ad † pmiſſum regnū cę/
Ps.142. lorū pueniat. Ideo ⁊ in pſalmis ait: Spūs
N tuus bon⁹ deducet me in terrā rectam. Et vt
illud cū aliquotiēs ſub ſeſſore paſtū largio/
ribus cibarijs/ incūbens freno/ curſu extolli
tur/ ſeſſoris flagello cędit̄/ vt ſm̄ eius ambu
let voluntatē: Similiter ⁊ liberum arbitriū
Al. †dono dū † hō gratię dei imemor in pſperis effici/
tur: et tāq; de ſui poſſibilitate gloriat⁹ extol
litur/ ei⁹ flagello corripit̄ cū in varijs tribu/
lationib⁹ et afflictionib⁹ paululū ſubiugat̄:
Al. † infirmi/ tate vt humiliat⁹ hō i ſua † humilitate ad gratię
recurrat auxiliū. Sic ḡ hō ſedens in iumēto
dū pegerit iter qd̄ inceſſit/ dicit: Feci hodie
verbi gratia triginta miliaria: cū illo ſedente/ iu/
mentū cucurrerit triginta miliaria: ſ; nō ea
cucurriſſet niſi a ſeſſore tā directū in via q̄
gubernatū fuiſſet. Recte ḡ ſeſſor quem gr̄a
figurat dicit: feci triginta miliaria: Ipe enī
fecit q̄ iumentū facere fecit: et tñ vtriſq; la/
bor itineris iputat̄: Ita ⁊ gr̄a ⁊ liberū arbi/
triū pagit ſine dubio iter fidei liberū/ dū dei
chriſtian⁹ facit pcepta: ſ; nō vt ſupra dixi/ ſi/
ne gr̄a dirigēte vel gubernāte: Propter qd̄
Ps.36. dicit̄ in pſalmis: Dirige in cōſpectu tuo viā

meā: et a dn̄o greſſus hoīs dirigunt̄. Itaq;
nec gr̄a ſine libero arbitrio facit hominē ha
bere beatā vitā/ nec liberū arbitriū ſine gra
tia: Et tñ paruulos ſine vſu liberi arbitrij fa
cit gr̄a habere beatā et ppetuā ęternāq; vi/
tam. Eos autē q̄ iā rōnis capaces ſunt pue/
nit atq; docet/ vt bonum velint et poſſint.
Scriptū eſt enī in actib⁹ aplorū: Et aperuit Act.16.c.
de⁹ cor lidię purpurarię/ vt audiret ea q̄ di/
cebant̄ a paulo. Itē in euangelio poſt reſur Luc.24.d
rectionē de duob⁹ euntib⁹ in via: Tūc illis
inq̄t aperuit ſenſum vt intelligerēt ſcriptu/
ras. Et in pſalmis: Beat⁹ hō quē tu erudie/ Ps.93.
ris dn̄e/ ⁊ de lege tua docueris eū. Et in pro
pheta ezechiele dn̄s: Et facio ait/ vt faciat̄
voluntatē meā ⁊ in pceptis meis ambulet̄.
Dono igit̄ gr̄ę dei patris et chriſti eius ſan/ O
ctiq; ſpūs/ iuſtos q̄ fuerūt ante legē/ vl̄ ſub
lege tā electos q̄ gubernatos fuiſſe ex mul/
tis teſtimonijs/ accipe pauca in libro gene/
ſis: Noe aūt iuſt⁹ ⁊ cōſummat⁹ erat in gene/ Gen.6.b.
re ſuo ⁊ placuit deo. Nota igit̄ poſt inuentā
gratiā/ deo donāte iuſtū et cōſummatū di/
ctum eſſe ⁊ placuiſſe deo/ nō añ gratiā. Sal/
uandū ergo p electionē gr̄ę aſſumpſit: cū eū
a cōſortio iniquorū/ qb⁹ iuſte irat⁹ inductu/
rus erat diluuiū/ deus nō actu meritorū cuz
in adę puaricatione nat⁹ ſit reus: Aqua enī
diluuij baptiſm⁹ illi fuit/ et arca eccl̄ia: Non
ſolū aūt illi fuit/ ſed vxori eius ⁊ filijs ⁊ mu
lierib⁹ ſecū in reparationē hominū cōſeruatis:
licet hāc illi ſalutis fuiſſe fidem p gratiā ha/
benti ppucium: q̄ nunc eſt p chriſtū in ppucio
gentiū: q; et ille et nos gr̄a ſalui facti ſum⁹:
vt dicit aplus: nō ex opibus/ ne q̄s glorieт̄. Eph.2.b
Itē illic dn̄s ad abraā: Noli timere abraā: Gen.15.a.
Ego ptegā te/ et merces tua magna erit ni/
mis. Protegā te/ gratia vtiq; mea: q; puſq;
me inuocares/ vocaui te vt exires de terra ⁊ Gen.12.a.
cognatione tua ⁊ inuocares me. Ideo ⁊ ipe
abraā ad dn̄m cū ei apparuiſſet ad ilicē mā/
bre: Dn̄e ait/ ſi inueni gratiā añ te/ ne trāſ/ Gen.18.a.
eas puerū tuū ⁊c̄. Per gratiā ḡ q̄ non eſt ex
opib⁹ dictū ē ei: Merces tua magna erit ni/ Gen.15.a.
mis: q; nemo pꝰ dedit deo et retribuet̄ ei. Roma.11.d.
Qd̄ cōfirmat aplus dicēs: Quid ḡ dicem⁹ Roma.4.a.
† meruiſſe abraā patrē noſtrū ſm̄ carnē? Si Al. † inueniſſe
enī abraā ex operib⁹ iuſtificat⁹ ē: habet glo/
riā/ ſed nō apud deū. Item in geneſi de io/
ſeph cū venditus eſſet phutiphar ſpadoni:
Uidit autē dn̄s eius inq̄t/ q eſſet dn̄s cū eo Gen.39.a.
et quia q̄cunq; faciebat dn̄s pſperabat in
manib⁹ ei⁹: ⁊ inuenit ioſeph gratiā ante do/
minū ſuum. Non ex ſe habuit/ ſed inuenit:
Dn̄o vtiq; donante/ q̄ erat cū eo et pſpera/
bat opera eius/ ⁊ ſomniorū interptationē ei

donauerat. Jtē cū miſſus eſſet in carcerem/
Geñ.39.d. ait ſcptura: Et erat dñs cū ioſeph/et pfudit
eū miſericordia / ⁊ dedit ei gratiā añ princi/
pem carcerꝭ. De q̄ gratia nō in ſe gloriabaꝛ/
ſed in dño/cuius donū eſſe ſciebat:cū dicit
Geñ.41.b. pharaoni de interp̄tando ſomnio eiꝰ: Sine
deo nō reſpondebit ſalutare pharaoni. Jtē
Exo.12.f. in exodo. Dñs autē dedit gratiā pplo corā
egyptijs/et accōmodauerūt illis ⁊ predati
ſunt egyptios. Quō eñ eis dediſſent quos
odio habebāt vaſa ſua aurea ⁊ argentea vł
veſtē/ niſi donū gratię fuiſſet? Jtē in codez
Exo.33.c. libro moyſes ad dñm: Ecce tu mihi dicis in
quit: Deduc pplm tuū hunc/tu autē nō de/
monſtraſti mihi quē ſimul dimittas mecū:
⁊ dixiſti mihi: Scio te prę oībus ⁊ gratiā ha
bes apud me: Nūc ergo ſi inueni gratiā in
ꝯſpectu tuo: oſtende mihi tememetipſū ma
nifeſte vt videā te: vt ſim inueniens gratiā
apō te/vt ſciam qꝛ pplſ tuus ⁊ gens hęc ha/
beat gratiā apud deum: ſed ex deo/nō ex ſe.
Deniq꜒ cū dicit: Si inueni gfam in ꝯſpectu
tuo: inueniſſe ſe/ nō habuiſſe gloriaꝛ. Et cū
dicit: Oſtēde mihi temetipſū manifeſte/ vt
videā te/vt ſim inueniēs gratiā ante: quid
aliud indicat/niſi vt dū te video manifeſte:
cognoſcā/nō mei fuiſſe meriti/ſed dono gra
tię tuę: Jdeo ⁊ ait: vt ſim inueniēs gratiam
ante te. Jtē poſt puſillū ait ad dñm: Niſi et
ip̄e exeas nobiſcum/ne me educas hinc: Et
quō ſcieꝛ vere/ quia inueni gratiaz apud te
ego ⁊ populus tuus: niſi tu pariter nobiſcū
fueris: et gloriabimur ego et populus tu/
us prę oībus gentibꝰ quę ſunt ſup terrā?
Qm̄ nō in nobis / ſed in te a quo accepimꝰ
gratiā gfiandi. Jtē dñs ad moyſen. Et hoc
ꝟbū tibi: qȯ dixiſti faciā. Jnueniſti eñ gra/
tiam in cōſpectu meo/⁊ ſcio te prę omībꝰ:
Sed ideo faciam / qꝛ miſerāte me inueniſti
gratiā meā: non ex adā peccante natus ha/
buiſti tuā. Nā et cū dicit dñs ad ieſum filiū
Joſue.1.a. naue: Sicut eram cū moyſe/ ſic ero et tecū;
et non derelinquā te/neq꜒ deſpiciā te: quid
Exo.33.b aliud dicit/niſi vt ait moyſi: Jnueniſti gra/
tiā in cōſpectu meo/⁊ ſcio te prę oībus? Nō
eñ moyſi locum accepiſſet/niſi vt ille ante
P deū gratiaz inueniſſet. Jtē in libro iudicū:
Judicū.6.c Dixit angelus dñi ad gedeō: Qm̄ dñs erit
tecū ⁊ pcuties madian tāq꜒ virū vnū. Et di
xit ad eū gedeon: Si inueni gratiā ante ocu
los tuos/vt facias ſm ea q̄ loq̄ris mihi ⁊c̄.
Jd eſt: qm̄ me idoneū non agnoſco implere
q̄ pmittis: ⁊ vidiſſe te/nō fuit meritoꝝ meo/
rum/niſi eſſet donū dei. Jdeo ⁊ ait: Si inue
ni gratiam ante oculos tuos: Dono eñ dei
eū vidiſſe angelū/vox diuina cōfirmat cum
pauentē ⁊ trementē ꝯſolaꝛ dicēs: Pax tibi
ſit: ne timeas/nō morieris: id eſt/vt videres
angelū gratię meę fuit: quapropter in pace
viues/et facies q̄ tibi annūciauit. Jtē in re/
gnorū libro: Et dixit rex dauid ad ſadoch
ſacerdotē: Circūage arcam dñi in ciuitatē: 1. Paral.15.
Si inuenero gratiā ante dñm/ reduces me
⁊ videbo eā/⁊ decorē eius: Jd eſt: Non eñ
cōfido in ꝟtute mea liberare me/ſed in gra/
tia dei: quā donare in eiꝰ eſt poteſtate. Jdō
⁊ ait: Si inuenero gratiā ante dñm. Qd cō/
firmat in pſalmis ipſe dicens: Gratiā ⁊ glo/ Pſ.83.
riā dabit dñs. Quid eñ euidentiꝰ de gratię
opibꝰ dici potuit/vel pbari: q̄ꝫ qȯ dictū eſt
hieremię pphe: Aut ſi nomē eiꝰ in eodē lo/
co tacuit: nūqd nō gfa ſua gratuita hoc opaꝛꝰ
eſt deꝰ in illo/cū ei dicit: Priuſq꜒ te formarē Hiere.1.b.
in vtero/noui te: ⁊ priuſq꜒ exires de vulua/
ſanctificaui te/⁊ pphetā in gētibꝰ poſui te?
Plane manifeſtū gfę donū/⁊ non ex opibꝰ.
Quę eñ erāt eius opera necduz formati in
vtero: necdum nati ex vtero? Jgitur non Roma.9.b
ex opibus/ ſed ex vocante dictū eſt ei: Pri/
uſq꜒ te formarem in vtero noui te/⁊ priuſq꜒
exires de vulua ſanctificaui te/⁊ pphetā in
gentibꝰ poſui te. Ecce vero nō volētis neq꜒
currētis/ ſ; miſerētis ē dei. Jtē in hieremia:
Et det ait dñs ꝟtutē nobis/⁊ illuminet ocu Baruch,1.c.
los nr̄os / vt viuamꝰ ſub vmbra nabucho/
donoſor regis babylonis: ⁊ ſub vmbra bal
thaſar filij eius/⁊ ſeruiamꝰ eis multis diebꝰ
⁊ inueniamꝰ gratiā in ꝯſpectu eoꝝ: qꝛ in pec
catis ſcꝫ noſtris q̄bus traditi ſumꝰ in manꝰ
eorū/requiem inuenire nō meremur/donec
inueniamꝰ gratiā p quā veniā poſſimꝰ acci/
pere. Jdeo itē ſubſequēs dicit: Exaudi dñe Baruch.2.c.
orationē nr̄am ⁊ depcationē noſtrā ⁊ eripe
nos ppter te/⁊ da nobis gratiā ante faciez
eoꝝ q̄ nos abduxerūt. Eripe nos ait ppter
te/⁊ da nobis gratiā: id ē/ qꝛ poteſtas ⁊ mi/
ſericordia tibi eſt: ⁊ iuſte humiliaſti nos/ob
hoc gratiā vt dones petimus ppter te/non
ppter nos: quos in captiuitatē malis p̄ce/
dentibꝰ meritis tradidiſti. Jtē in ſalomone:
Labia inq̄t iuſtoꝝ diſtillant gratiā: hoc eſt Eccl.21.c.
dono gfę grata ⁊ iuſta loquunꝛ. Nō eñ di/
ſtillarent gratiā/niſi fonte gfę rigarenꝛ. Jtē
illic: Qui diligit diſciplinā/diligit ſenſum: Prouer.12.a
q̄ autē odit increpatiōes / inſipiēs eſt: Me/ Al. ſcientiā
lior q̄ inuenit gratiā ante dñm: qꝛ videlicet
diligere diſciplinaz ⁊ obedire increpanti ſe
ppter dñm/ p ſe ſolū nō pōt/ niſi dono gra
tię fuerit eruditꝰ. Jdeo itē ipſe dicit: Cor vi/ Prouer.16.b
ri cogitat rectuz/vt a deo corrigant greſſus
eius: Cogitat enim iam recta/qui inuenit
gratiam ante dominum/et corrigit greſſus

eius dñs/cũ in eo ⁊ nõ in ſe confidens dicit:
Pſ.16. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt nõ
Q. moueant̃ veſtigia mea. Itẽ in libro ſapien/
Sap.4.c. tie: Qm̃ gratia dei ait ẽ in ſanctis illiꝰ. Ec/
ce generaliter dictum: neminẽ ſanctoꝝ ſine
gratia dei fuiſſe vel eſſe: ſ; vt in eis ſit ad cõ/
firmãdos eos/ acceperũt gratis ꝑ fidẽ / quę
a deo eſt: nõ habuerũt añ fidẽ: qꝛ vt ait da/
Pſ.55. uid: Pro nihilo ſaluos facies eos. Itẽ in li/
Tobie.1.b. bro tobię: Ego autem ait cuſtodiui animã
meam / ne manducarẽ de eſcis eorũ. Et qm̃
memor fui dei i toto corde meo / dedit mihi
ſummꝰ deus gratiã ante ſalamanaſar regẽ
⁊ emebã illi omnia / iens in regionẽ mediã:
vſq; dũ mortuus ẽ. Qz vero ſ̃poſuit dicẽs:
Qm̃ memor eram dei in toto corde meo: ne
ꝓpriũ eẽ videret̃ ⁊ nõ donũ/ ꝙ memor eſſet
dei: cõtinuo ſubiũgẽs ait: Dedit mihi ſum/
mus deꝰ gratiã / vt cõfirmaret eiꝰ dono: nõ
meriti/ſed dei memorẽ fuiſſe: ⁊ locũ dilectio
nis ante regẽ ſalamanaſar inueniſſe. Pre/
parat̃ em̃ voluntas a dño: a quo om̃e datũ
Iaco.1.c. optimũ/ ⁊ omne donũ ꝑfectũ eſt: vt om̃e os
obſtruat̃/ ⁊ ſubditus fiat ois mundus deo:
Roma.3.c. qꝛ ex operibꝰ nõ iuſtificabit̃ ois caro coram
Al. per ad/uentum illo: quia iuſticia dei † ſ̃uentu miſericordię
ꝑ fidẽ ieſu chri apparuit ſuꝑ oẽs qui credi/
derũt. Ideo et ſubiũgens inquit idẽ apls:
Iuſtificati gratis ꝑ gratiã ipſiꝰ ꝑ redẽptio/
nem q̃ eſt in chriſto ieſu: quẽ ꝓpoſuit deus
ꝓpitiationẽ ꝑ fidem in ſanguine ipſius ⁊c̃.
Ecce audiſti: iuſtificati gratis ꝑ gratiã dei.
Noli ei ſ̃ponere opa ꝓpria/nec ex eiſdẽ glo
riari: quia vt iã ſuperius dictũ eſt/ex operi/
bus nõ iuſtificabit̃ omnis caro coram illo.
Obiectio Ergo inquies / damnas opa liberi arbitrij
bona: quia dicis iuſticiã ex opibus non de/
beri. Si ita eſt: cur nobis ſ̃cipit apls/ abun
2.Cor.9.b. dare in opibus bonis: quia labor noſter nõ
Reſponſio erit inanis in dño. Audi heretice ſtulte et
inimice fidei veritat: Opera liberi arbitrij
bona: q̃ vt fiant ꝑparant̃ ꝑ grẽ ſ̃uentũ: nul
lo liberi arbitrij merito/ ⁊ ipſo faciẽte guber
nante ⁊ ꝑficiẽte vt abundent in libero arbi/
trio/non dãnamꝰ: qꝛ ex his vel hmõi hoies
dei iuſtificati ſunt/iuſtificant̃/iuſtificabunt̃
in chriſto: Dãnamꝰ ꝟo auctoritate diuina
opa liberi arbitrij/ quę gratię ſ̃ponunt̃ ⁊ ex
his tamq̃ meritis in chriſto iuſtificari extol
Roma.11.d lunt̃. Quis em̃ ꝑor dedit ei/ ⁊ retribuet̃ illi?
Paulus hoc dicit nõ a ſe / ſ; in ſe chriſto lo/
quẽte. Pelagiꝰ nõ credit. Dic heretice: Cui
eſt dicẽdũ anathema? Immo dicat paulus
ore ſuo/ ꝓferente chriſto ſententiã: Sz licet
Gal.1.b. nos/aut angelus ait de cęlo euãgeliçet vo/
bis/ ſ̃terq̃ qd euãgeliçauimꝰ vob/anathe/
ma ſit: Sicut ſ̃diximꝰ et nũc itẽ dico: Si qs
vobis euãgeliçauerit ſ̃ter id qd accepiſtis/
anathema ſit. Ille in ſpiritu dei dicit extol/
lentibus ſe de ſe: Quis prior dedit ei et re/ Roma.11.d.
tribuet̃? Tu in ſapiẽtia carnis/ quę inimica Roma.8.b.
eſt deo/reſpõdes: Ego prior dedi deo / ⁊ re/
retribuet mihi. Quid deinde reſtat vt au/
dias/ niſi anathema? Sz clamas item et di R
cis: Si nullum eſt meritum operantis/ quo
modo ſcriptum eſt: Et tu reddes vnicuiq; Matth.16.d.
ſm opera ſua? Auſculta et intellige: ſi ta/ Roma.2.a.
men aures habes audiendi / et cor non ſit
induratũ intelligendi. Propter liberũ arbi
trium/ q̃ bona ⁊ mala operant̃ hoies/ dictũ
eſt: Unicuiq; reddes ſm opera ſua: Habet
em̃ hõ malũ meritũ: cũ vitio ſuo iã baptiça
tus declinat a bono et facit malũ. i. cũ dere/
linq̃t deũ/ ⁊ diligit ſęculũ: ſicut feciſſe demã
et hermogenẽ teſtat̃ aplus: Uel cũ etiã qs
in toto ſpem habens/in † vanis ſimulacris Al. tranquillimo lucro
deũ verũ agnoſcere nõ vult/ quẽ cognoſcẽ/
di in hoc ſęculo habet ꝑtãtem/ ſi velit ſum/
mus deus: tã ꝑ indebitã gratiã/ qua iuſti/
ficat impium ſaluare: q̃ etiam cum ſe auer/
tit iudicio iuſto/ traditũ in reprobũ ſenſum
futuro gehennę ſupplicio reſeruare/ vt red/
dat ei ſm opera ſua. Habet nihilominus et
bonũ meritũ: cũ in omnibus gratię dei bo/
na in ſe operanti nõ reſiſtit/ ſed cooperator
exiſtit: et omnẽ ſpem ſuã habet in illũ: cum
aurem ſuam et cor/deo loquenti intus/ hoc
eſt in interiore homine prębet: et non foris
in malis ſęculo ꝯſtrepẽti/ qd meritũ nõ ha/
bet ꝓpter pręſentẽ vitã; tamq̃ in pręſenti
ſęculo recępturus/ſed ꝓpter futurã veram
vitã quę erit in ſęcula ſęculorũ: Quia ſi in
hac vita tm̃ in chriſto ſperamꝰ/miſerabilio/ 1.Cor.15.c.
res ſumꝰ om̃ibus hominibꝰ: Spes em̃ quę Roma.8.e.
videtur/ nõ eſt ſpes: Nã qd videt quis/ q̃d
ſperat? Si autẽ qd nõ videmꝰ/ſperamꝰ: per
patientiã expectamꝰ. Quapropter de me/
ritis chriſtianus extolli in hoc ſęculo nõ de
bet: qꝛ nemo in hac vita poſitus/ gloriabit̃ Prouer.20.b
ſe habere purũ cor: nec quiſq; dicit ſe eſſe ſi/
ne peccato. In pręſenti namq; labor indi/
ctus eſt/ vt fiant merita per auxiliũ gratię/
non pręmiſſorũ redditio meritorũ. Ideo et
apls: Nõ ꝙ iam inquit accęperim/ aut iam Phil.3.c.
perfectus ſim: ſequor autẽ ſi cõprehendam
in q̃ et comprehenſus ſum a chriſto ieſu ⁊c̃.
Quicquid ergo hõ in pręſenti fuerit conſe/
cutus: donũ eſt/non meritũ. Cũ autẽ corru 1.Cor.15.g.
ptibile hoc induerit incoruptelã/et morta/
le hoc induerit immortalitatẽ: vbi iam nul/
la erit malorũ cupiditas/ ſed perfecta iuſti/
cia: vt ſit deus om̃ia in om̃ibꝰ: tunc meritũ Ibidem.d.

reddeꝛ iuſtis ſcđm opa ſua/quoꝝ per totā
ſeculi vitā meritū omne fuit gr̃a: vt gaudē
tes iam/merito dicant anime ſue: Benedic
Pſ.102. anima mea dn̄m/⁊ oīa interiora mea nomē
ſctm̄ ei⁹. Benedic aīa mea dn̄m/et noli ob/
liuiſci oēs retributiōes eius. Qui ꝓpitius
fit oībus iniquitatibus tuis: qui ſanat oēs
Al. † languo/res tuos. †infirmitates tuas: q̄ redemit de interitu vi/
tam tuā: qui coronat te in miſericordia ⁊ mi
ſeratiōe. Audis pelagiane: in miſeratione ⁊
miſericordia/⁊ cecus extolleris ꝓ meritis ſo
Al. † virtutū larū †virtū tuaꝝ te coronādū. Intellige mi/
ſeratione ⁊ miſericordia dei: nō in factione
S meritoꝝ animā coronari. Omnes igiꝛ ſan/
cti dei quos ſuperius memoraui/vel nō me
moraui/qui an̄ aduentū fuere incarnatiōis
dn̄i noſtri ieſu chriſti/fide nō alia niſi q̄ nūc
eſt ſaluificati ſunt. Quod cum diceret apl̄s
Heb.11.a. in epiſtola ad hebreos: Fide intelligimus
aptata eſſe ſecula verbo dei/vt ex inuiſibili
bus viſibilia fierēt: Fide plurimā hoſtiam
abel q̄ꝫ cain obtulit deo/per quam teſtimo
niū ꝯſecutus eſt eſſe iuſtuſ/teſtimoniū per/
hibente munerib⁹ eius deo: et ꝑ illā defun/
ctus adhuc loquitur. Fide enoch trāſlatus
eſt ne videret mortē: ⁊ nō inueniebaꝛ/ quia
Gen.5.d. trāſtulit illū de⁹: an̄ trāſlationē em̄ teſtimo/
niū habebat placuiſſe deo: Sine fide autē
ait/īpoſſibile ē placere deo: Sic ⁊ de ceteris
q̄s electiōis ordo cōmemorat: ſꝫ n̄ ſolū fide:
īmo ⁊ gr̃a q̄ nūc ꝑ chriſtū donata eſt: q2 nec
fides ſine gr̃a: nec gr̃a ſine fide/ dicēte apl̄o
1.Timoth.1.c. ad timotheū: Supabūdauit aūt gr̃a dn̄i no
ſtri cū fide ⁊ dilectione que eſt in chriſto ie/
ſu. Nā eandē vt dixi eſſe fidē que ſalutē cō/
tulit in cognoſcendo deum/ ⁊ illis ⁊ nobis:
aptiſſime demonſtrat apl̄s ſcribēſ ad gala/
Gal.3.d. thas: Prius aūt ait q̄ꝫ veniret fides/ſub le/
ge cuſtodiebamur/cōcluſi in eā fidē que re/
uelanda erat. In ea vtiq̄ꝫ q̄ ſemꝑ tēporib⁹
tacitis erat in dei ſeruis per dei verbum/et
reuelāda erat in gētibus ꝑincarnatū/id eſt
Heb.13.b. verbū: q2 vt ait iterū apl̄s ad hebreos. Ie/
ſus chriſt⁹ heri ⁊ hodie/⁊ ipſe in ſecula. Tē/
pora itaq̄ꝫ mutata ſunt: nō fides. Iuſtifica
tio q̄ ꝑ fidē ieſu chriſti data eſt/datur/dabiꝛ
credētib⁹/q̄ fides donū ē ſicut ⁊ gr̃a/nō mer
ces: q2 vt ſuperi⁹ cōmemoraui dixiſſe apl̄m:
1.Timoth.1.c. Supabūdauit gr̃a dn̄i nr̄i cū fide: In quo
enim noſtra fides priuſq̄ꝫ veniret erat: q̄n
ſicut dixit apl̄us/reuelanda erat. Nemo pe
nitus gloriēꝛ ſe fidē ex ꝓprio ſenſu genuiſſe
in ſe/ꝑ quā poſſit credere deo: ſed agnoſcit
tā an̄ legē q̄ꝫ ſub lege ⁊ poſt legē/fidem que
eſt in chriſto ieſu/ꝑ illuminationē gratie q̄
a deo pſe ē vnicuiq̄ꝫ reuelatā ad ſalutē: vt

aptiſſime ī euāgelio dn̄s nr̄ ⁊ ſaluator oſtē
dit/vbi dīc diſcipl̄is ſuis: Quē dicūt hoīes Matth.16.c.
eſſe filiū hoīs ⁊c̄. Uos autē inq̄t quē me
eſſe dicitis? Rn̄dēs petrus ait. Tu es chri/
ſtus fili⁹ dei viui. Et dn̄s: Beatus es ſimō
bariona: q2 nō caro ⁊ ſanguis reuelauit ti/
bi/ſꝫ pr̄ meus q̄ eſt in celis. Ecce clarū fidei
donū. An nō eſt donum cū d̄r: q2 nō caro ⁊
ſanguis reuelauit tibi/ ſꝫ pr̄ me⁹ q̄ eſt in ce/
lis? Itē apl̄s paulus ad galathas: Cū aūt Gal.1.c.
placuit ait/ei q̄ me ſegregauit ď vtero mr̄is
mee ⁊ vocauit ꝑ gratiā ſuā/ vt reuelaret fili/
um ſuū in me/vt euāgeliçarē eū in gentib⁹:
Cognouerat q̄ppe in euāgelio q̄d petro rn̄/
deret dn̄s ſe cōfitenti/ideo ⁊ dixit: Cū autē
placuit ei q̄ me ſegregauit de vtero matris
mee ⁊ vocauit ꝑ gr̃aꝫ ſuā vt reuelaret filiū
ſuū in me: tanq̄ꝫ diceret: Nō caro ⁊ ſanguis
mihi filiū dei reuelauit: ſed pr̄ q̄ in celis eſt:
Ideo nō dixit: cū voluiſſē ego/ſꝫ cū placu/
it ei q̄ me ſegregauit de vtero matris mee/
et vocauit: nō ꝑ meritū meū/ſꝫ ꝑ gratiā ſuā.
Un̄ ⁊ itē dicit ī alia ep̄la ſua: Miſericordiā 1.Cor.7.e.
ꝯſecut⁹ ſum/vt eſſem fidelis. Itē ad epheſi/
os vbi dicit: Hui⁹ rei gr̃a ego paulus vin/ Eph.3.a.
ctus chriſti ieſu ꝓ vob gētibus: Et inter ce/
tera ſequētia: Per euāgeliū ait: cui⁹ fact⁹ ſū
miniſter ſm̄ donū gratie dei q̄ data eſt mi/
hi. Audi ⁊ crede pelagiane ſcđm donū gr̃e
vnūquēq̄ꝫ fidelē eſſe/nō ſm̄ meritū proprie
volūtatis. Sed ais mihi/ q2 ocul' heretico Obiectio.
dolore turbat' intēdere lumē veritat' n̄ po
tes: Et nullū ē ꝓrſus meritū ꝓprie volūta/
tis. Si diſcernas int̄ volūtatē ⁊ gr̃aꝫ ē: au/ Solutio.
di q̄ breuit̄: proprie volūtat' tūc eſt meritū T
bonū/q̄n gr̃e donū p̄cedit vni⁹cuiuſq̄ꝫ vo/
lūtatē/ ⁊ opaꝛ vt meritū faciat hō †ꝑ ꝓpriā Al. † ex ꝓpria voluntate.
volūtatē. Ut euidētius q̄ cognoſcas donū
eſſe gr̃aꝫ ⁊ fidē/q̄ ꝑditū hoīeꝫ reuocauit ad
ſalutē/audi apl̄m ad epheſios p̄dicantem:
Gr̃a ſalui facti eſt' ꝑ fidē: ⁊ hoc nō ex vob/ Eph.2.b.
dei donū eſt: nō ex operib⁹/ne quis gloriēꝛ.
Oēs igiꝛ q̄ fuere vel ſum⁹/⁊ futuri ſunt/per
†vnitatē fidei ⁊ gratiā q̄ eſt ī chriſto ieſu/in Al. † vnicā fidem.
deū credim⁹ et credituri ſunt. Sine chriſto
em̄ nemo hoīm poterit in deum credere vel
adipiſci ſalutem: ſicut dicit in actib⁹ apl̄oꝝ
petrus apl̄us de chriſto/increpās infideliū
inſaniā iudeoꝝ: Hic eſt lapis q̄ reprobatuſ Act.4.b.
eſt a vob edificātib⁹/q̄ fact⁹ eſt in caput an/
guli: ⁊ nō eſt in alio aliq̄ ſalus: Nec em̄ no/
mē aliud eſt ſub celo datū hoīb⁹/in q̄ opor/
teat nos ſaluos fieri. Quobrē et apl̄s paul⁹
ſcribēs corinthys.i. oſtēdēs eandē fidē/hiſ/
dē ſacramētis q̄b⁹ ⁊ nos ⁊ patres nr̄os oēs
fuiſſe redēptos/dicit: Nolo em̄ vos ignora/ 1.Cor.10.a.
C

re fratres ait: q̄m patres noſtri oēs ſb nube
fuerūt ⁊ oēs mare trāſierūt/ ⁊ oēs in moyſe/
h ē p moyſen baptiçati ſūt i nube ⁊ in ma/
ri/ ⁊ oēs candē eſcam ſpiritalē mādu caueſt
⁊ oēs eundē potū ſpiritalē biberunt. Bibe/
rūt aūt de ſpiritali/ conſequente eos petra:
Petra aūt erat chriſtus. Itē ad corinthios
2.Cor.4.c ſecūda: Habētes aūt eundē ſpm̄ fidei/ ſic ſcri
Pſ.115. ptū eſt: Credidi ꝓpter qd̄ locutus ſū: ⁊ nos
credimus ꝓpter qd̄ ⁊ loquimur. Omnē ve/
ro amputauit imperitoꝝ ſuſpitionē ancipi
tem/ ⁊ noſtrā defenſionē nl'lo hereticoꝝ ari/
ete quaſſādā muro vallauit cū ſcribit ephe/
Ep.4.a. ſijs: Unū corpus ⁊ vnus ſpūs: ſicut vocati
eſtis in vna ſpe vocatiōis veſtrę: Un⁹ do/
minus/ vna fides/ vnū baptiſma/ vnus de/
us et pater omniū/ q ſup oēs ⁊ p oīa ⁊ in oi/
bus nobis. Item illic poſt puſillū: Donec
occurram⁹ ait/ oēſ l vnitatē fidei ⁊ agnitiōis
filij dei in virū pfectū i mēſurā etatis pleni
tudinis chriſti. Nota dictū heretice/ omnes/
⁊ in vnitatē fidei: ſed fidei quę eſt in chriſto
ieſu: quę cū gratia vt ſuperius ꝓbauimus
gratis/ nō meritis a deo patre ad ſalutē oi/
bus credentibus eſt tributa. Hęc magiſte/
rio gratię quę eſt in chriſto ieſu dn̄o noſtro
de gratię ⁊ libero arbitrio dicta ſufficiant:
imo gratias deo qui quātum voluit donā/
do/ qd̄ voluit fari pmiſit/ ⁊ vbi voluit tacen
dū linguę terminū poſuit.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epi/ liber quartus hyponoſticon: in quo reſpōdet ad quartam ꝓpoſitionē pelagianoꝝ ⁊ celeſtianoꝝ/ ſcilicet: Libidinē naturale eſſe bonū: nec in ea eſſe qd̄ pudeat: incipit.

a Tem aiūt li
bidinē naturale in hoīe
i eſſe bonū/ nec i ea eſſe qd̄
pudeat. Et rſidem⁹: Libi/
do nō eſt naturale bonū
in hominib⁹/ ſed per pec/
catū primoꝝ hominū accidens malū/ atq
pudendū: cuius nō deus auctor eſt/ ſed dia
bolus. Qd̄ vos errantes/ ⁊ alios in errorem
mittentes ideo naturale bonū eſſe dicitis:
quia deū peſtis huius auctorē creditis nō
diabolū. Omne eñ qd̄ natura bonū ē/ de⁹
ſūme bon⁹ ex nihilo fecit/ non diabol⁹. Nos
aūt libidinē nō naturale bonū ſed natura/
le eſſe malū dicimus credimuſq. Naturale
aūt malū ſic dicimus: nō q2 ſit naturę deo
opifice cōgenitū/ ſ3 q2 a peccāte natura traſ
ierit in peccatricē naturā: id eſt/ q2 ſit natu/
rę peccantis vitiū/ nō ipſa natura: Qd̄ eñ ma/
lū nō eſt natura/ ſed actus accidens defectu
boni. Quaobrē qd̄ natura nō eſt/ deus nō
fecit: q2 natura eſt oē qd̄ fecit. Et hoc ergo
malo in adam/ qui male bonū illicitū cōcu/
piuit vt dixi/ humana natura ē vitiata: qd̄
oīs trahit ex ſemine nat⁹. S3 forſitan quę/
ris a me dicens: Quēadmodū potuit ma/
lū ſerpentis/ h eſt diaboli/ l bonū hoīs trāſ/
ire naturę? Auſculta: Serpētis nōnūq̄ ve/
nenato flatu hoīe3 ⁊ mori nouim⁹ ſtati/ ⁊ vt
mori poſſit grauit purgeri: Quapropter in
trogo/ rn̄de: quō pōt alienę naturę vir⁹ flati
le hūanę ſic ꝑualere naturę vt oēſ art⁹ ei⁹ fla
tu mortifero fartiat/ ⁊ vitalē flatū ex ea co/
gat exire? S3 noui/ q2 nihil dicitur⁹ eris. Per
pctm̄ eñ ꝓtoplaſti ſi credis miſerā eē factā
humanā naturā ⁊ mortalē: vñ pōt qualibet
accidente⁹ infirmitate facile deprimi vel oc/ Al. ſedāerita
cidi. Audi q̄: Sicut nūc in peccatore ſerpen te.
tis flatu peſtifero venenū infligit ⁊ per illū
mori cōpellit: ⁊ idē morſuſ ab incātatore i/
ſpectus afflatus eſſe dicit: quia ſerpēs illū
inquit afflauit/ ⁊ ſtati p ſalute ei⁹ parat an/
tidotū quo poſſit venenū ſupare: Ita tunc
in peccāte adam/ cū ſerpenti/ hoc eſt diabo/
lo malū ſuadenti q̄ deo ꝓmonenti ne face/
ret/ ſeſe incautus prębuiſſet: auertēte ſe ab
illo irato deo/ fraudifero flatu venenoſa et
mortifera libido inflicta eſt: tanto eū dein/
ceps opprimēs dn̄atu/ vt etiā peccare nolē
tem/ ſicut venenū trahit ad mortē/ peccare:
id ē malū velle incitaret inuitū: Hinc pctōr
hinc vitiatus vitioſuſq factꝰ ⁊ dictus eſt:
hinc ꝑuationē meruit vitę. Cōtra hoc vene
natū malū ne ꝑualeat/ miſericordia inſpiciē
te dei remediū. i. antidotū p ieſum chriſtū
donata eſt grā/ ne oīs hō penitus interiret.
Qd̄ ſi non credere vis/ quęſo vt dicas: quō
pōt molli ſibilo ſerpēs venenū vt perimat
homini ꝓpinare/ qd̄ ꝯtingere hoīm nullus
ignorat? S3 quātūlibet tergiuerſeris: itercē
dēte pctō ſub diaboli ſerpētis malo natura
humana potuit captiuari: ſicē ſerpētis terre/
ni pōt flatili veneno exanimari: q2 ſic illud
potuiſſe trāſire credim⁹ ſicut iſtud poſſe fie/
ri cognoſcim⁹ ⁊ videm⁹: qd̄ penitus nec il/
lic potuiſſet nec hic ſi natura nr̄a inculpa/
bilis pmāſiſſet. Quęrendū eſt igit/ cur hoc
malū de q̄ agit libido dicat. Sine dubio a
libendo/ i. a libitu p deriuationē libido ē nū
cupata. Sed ais mihi: Ergo omne qd̄ libet
libido ē. Rn̄deo: Nō om̄e qd̄ libet libido ē:
ſed omne quod male libet/ libido eſt: In bo
no eñ libitu libido dici non poteſt/ ſed vo/
lūtas/ de rōne. ſ. mētis naturalis exoriens.
In malo ꝟo libitu nō volūtas eſt/ ſ3 volu/

ptas/quã fecit trãſgrediens ꝓtoplaſti vo/
lũtas/cũ.ſ.illicitũ male libuit ſuadẽte ſerpẽ
te:cui⁹ſibilo venenoſo/vt ſupra iã dixi/hũc
morbũ quẽ nõ habuit añ culpã eius delin/
quẽs natura cõcepit/ꝛ ꝑ coitũ ſemẽ trãſiuit
in poſteros. Factos eñ ꝓmos boles abſqȝ
libidinis malo ſcriptura ſctã teſtaꝶ cuȝ dic:
Gen.2.d. Et erant ambo nudi / adam ꝛ mulier eius/
ꝛ non cõfundebanꝶ: Quid eſt: nõ confun/
Al' tad peccã dum. debãꝶ? Jd ẽ nullis ad†pctm̃:ſić ꝯtigit poſt
pctm̃/libidis ſtimul' vrgebanꝶ. Jn volũta/
te eñ eoꝝ creatus erat licit⁹ genitaliũ vſus
ad gignẽdoſ videlicet filios/nõ ĩ voluptatẽ
luxurię: Poſt pctm̃ vͦo hãc eiſdem accidiſſe
Gen.3.b. ipa itẽ ſcriptura demõſtrat dicẽs:Et aperti
ſunt oculi eoꝝ/ꝛ ſcierũt qꝛ nudi erãt: ꝛ ꝯſue
runt folia ficus/ꝛ fecerũt ſibi tegumẽta.Sȝ
nũqd clauſis ocul' erãt creati:qꝛ dictũ ẽ:Et
apti ſũt oculi eoꝝ? Qꝛ ſi clauſi fuerũt oculi
eoꝝ/quõ verum erit qd ſcriptũ eſt:Et vidit
mulier/qꝛ bonũ eſt lignũ ad eſcã:ꝛ qꝛ opti/
mũ eſt videri oculis/ꝛ ſpecioſũ ad intuen/
dũ? Apti ḡ erãt oculi eoꝝ ad intuendũ opa
dñi/q̃ valde bona creauit:clauſi vͦo erãt ig/
rantia mali/qd creator bonoꝝ olm nõ crea
uit:Et apti ſunt ꝯſciẽtia delicti pulſante:vl'
cũ in ſe viderẽt.i.ſentirẽt iã nudati/aię car/
niſqȝ pace/ motũ quẽdã turpiſſimũ atqȝ ꝑ/
cipitẽ nouiter accidiſſe:vñ cõfuſi ad fici fo/
lia cucurrerũt/ꝛ his libidinis pudorẽ ſolli/
citata mẽbra texeꝛt. Qꝛ ſi naturale bonũ ẽ
ſcd̃m vos iſta libido/ꝛ nihil eſt in ea qd pu/
deat:q̃ro q̃ ex eã/poſt trãſgreſſionẽ natura/
lia mẽbra texerũt:et nõ ſić añ pctm̃ fuerant
ꝑmãſerũt/qñ vtiqȝ nudi erãt et nõ ꝯfunde/
banꝶ? Nihil eñ de⁹ vñ cõfundereꝶ hõ cum
plaſmaret ad ſuã imaginẽ/in ei⁹ forma crea
uit: Qꝛ ſi nõ ſcd̃m fidẽ nr̃aȝ de accidẽt' ma/
lo libidinis poſt pctm̃ ꝯfuſi ſũt:ſm dogma
veſtrũ deᵃ ĩ eis fec vñ ꝯfunderenꝶ: Nec eñ
aliud dicit'/ cũ turpiſſimę libidinĩ deũ eſſe
auctorẽ ꝑdicat'.Sȝ rñdes forſitã: Abſit vt
de⁹ fecerit quẽpiã in protoplaſtis pudorẽ.
Jterũȝ ergo/iterumqȝ ꝑcõctor:Si nihil vñ
pudeat de⁹ fecit/ꝛ plena fide dꝛ:qꝛ penit⁹ ñ
fecit:ꝛ malũ libidinis ex diabolo nõ eſt qd
recta fide ñ dꝛ /qꝛ ex ipo ẽ :dicite /cur texeꝛt
genitalia mẽbra poſt culpã/q̃ a die inſtitu/
tiõis ſuę inuicẽ videbãt ꝛ ñ tegebãt? Si di
xer'ꝛ ꝓpt pctm̃:Ergo ꝯfitere ꝛ accuſa malã
C libidinẽ/cui⁹impudẽtiã pudentes folijs fi
ci texerũt. Qd ſi dicere neqs/apte deũ pu/
dor' hui⁹ auctorẽ eẽ crimiar':qꝛ cũ ex malo
libidis a vob negaꝶ ꝯfuſio ꝯtigiſſe/de⁹ ap/
tiſſime hoim opifex accuſaꝶ. Sed vtinaȝ ſic
vos iſtã libidinẽ laudare erubeſceret'/ſicu/
ti tũc illi cũ ſe peccaſſe eius cõuincẽte motu

dep̃henderẽt/erubuerũt. Quid vͦo indicãt
folia fici/qb⁹ vt dixi: nõ deo auctore pudẽ
da mẽbra/ſȝ ꝑ pctm̃ factũ texerũt:niſi quẽ/
dã pruritũ libidinis turpẽ? Jmmo cur illas
corpis partes texerũt:ꝛ ñ pot⁹ man⁹ qbus
ꝓhibita attrectauerũt : aut ora qbus mala
deſiderata ederũt? Sȝ illa mẽbra texerunt/
in quib⁹ pcti cupiditas exardeſcens ꝯcupi/
ſcẽtiã incõcutiẽtis guttur' accuſabat. Jſta
ẽ vr̃a laudabiliſ atqȝ dilecta cupido/ꝑ quã
vt ait apl's:Caro cõcupiſcit aduerſus ſpm̃: Gal.5.c.
Cõtra quã ſpũs ſpem habẽs ĩ deo/niſi for/
titer cõcupiſcat/nec caro/nec ſpũs vitã poſ/ 1.Cor.15.f.
ſidebũt ęternã. Sic ſtulti eſt'/vt iſtã diſcor/
diã carnis ꝛ ſpũs/diabolũ excuſantes/deũ
accuſãtes feciſſe credat'. Sȝ abſit h̃ malũ a
catholicis ſenſib⁹/vt deũ auctorẽ libidinis
eẽ audeant cogitare vel dicere. Cõtra hoc
venenũ de grãę antidoto ꝯfiden tes/oẽs ſcti
caſtigãtes corp⁹ ſuũ/ꝛ in ſeruitutẽ redigen/
tes: ne forte a fide chriſti reprobi efficereꝶ/
fortiter pugnauerũt ꝛ pugnant. De hac eñ
cõgreſſione loq̃baꝶ aplus paulus/ cũ dixit:
Ego igiꝶ ſic curro/ñ q̃ſi ĩ incertũ/ ſic pugno 1.Cor.9.d.
nõ q̃ſi aerẽ verberãs: Sȝ tanq̃ ecõtrario re
ſpõdereꝶ ei: Quis ẽ vel vbi ẽ aduerſari⁹ tu⁹/
ꝯ quẽ pugnas? Rñdẽs ait: Caſtigo corpus
meũ ꝛ in ſuitutẽ redigo.i.ĩ corpe meo ẽ/ nõ
ĩ aere ꝯ quẽ pugno: libido ẽ.ſ. inimica vitę
meę:q̃ me currẽtẽ ꝛ placere ꝑ ducatũ grãę ei⁹
nolentẽ/diuerſoꝝ libitu malorũ ꝑ momẽta
aculeis impugnat ꝛ ꝓuocat:q̃ agonis mei
curſuȝ impediẽs/auctorẽ ſuũ diabolũ faci/
at eẽ victorẽ. Jdeo caſtigo corpus meũ/ vbi
porto hoſtẽ meũ ĩ me/ pugnãtẽ ꝯ me/ vͦtu/
te grãę ꝯfortat⁹ repugno ꝓ me. Sȝ tũc hoſt'
potentiã deſtruo/cũ caſtigãs corp⁹ meũ in/
firmor ĩ me. Cũ eñ infirmor/tũc fortior ſuȝ 2.Cor.12.c.
ꝛ potẽs. Grãs aũt deo/q̃ dedit nob victoriã 1.Cor.15.g.
ꝑ dñm nr̃m ieſuȝ chriſtũ. Qꝛ ſi nõ ꝓpterea D
caſtigabat corp⁹ ſuũ q̃ malarũ ꝯcupiſcẽtia/
rũ appetit⁹ vel ſtimulos ſuparet libidinuȝ:
cur hoc facere dicebat:illo meli⁹ ſapiẽtes et
docẽtes exponite? Nõ eñ naturale eſſe bo/
nũ libidinẽ ꝑdicaret':ſi caſtitat' vͦtutẽ ĩnuẽ/
tes/vt paul⁹ corpa vr̃a caſtigaret':imo im/
pudenti frõte laſciuiẽtes/in ei⁹ motũ ſic ꝓ/
caci lingua laudat' ĩ publico: vt cũct' pate
at qd a vob geriꝶ ĩ ſecreto. Si tñ q̃ laudare
publice nõ pudeat/ eligãt vel ſecretũ:rogo
erubeſcite vñ ꝓtoplaſti/ vt iã dictũ ẽ/poſt
pctm̃ erubueꝛt:qꝝ ꝛ ipſi pctõres ſum⁹ filij:
ꝛ credite malũ ex diabolo/ nõ bonũ ex deo
eſſe libidinẽ. Quã apl's legem/hoc eſt malã
ꝯſuetudinẽ noiat/ꝛ eſſe dić ĩ mẽbris ꝯtrari/ Roma.7.d.
am legi mentiſ/ne obediaꝶ legi dei. Audite
q̃ quanta ſit iniq̃tas hui⁹ mali/quid ve hinc

hõ patiaꝛ infirmus:apl̃o dicẽte ⁊ diſputãte
Roma.7.b. inter cętera: Nã ↄcupiſcẽtiã inq̃t neſciebã/
Exo.20.c. niſi lex diceret: Nõ ↄcupiſces. Nõ dixit: Cõ
cupiſcẽtiã nõ habebã/ſed neſciebã. Quid?
Utrũ malũ eẽt. Habebã igiꝛ/ſ; tanq̃ natu/
rale bonũ eſſe credebã: Cũ aũt lex diceret:
Nõ concupiſces: cognoui nõ naturale bo/
nũ/ſ; ꝑ pctm̃ accidẽs eſſe malũ ↄcupiſcẽtiã.
Occaſiõe aũt accępta/pctm̃ ꝑ mãdatũ ope/
ratũ eſt in me omnẽ ↄcupiſcentiã. Cũ ẽ ſpe/
rarẽ/ꝙ virib⁹ ꝓprijs iubẽte lege poſſem con
cupiſcentiã vincere: maiorib⁹ magꝭ ei⁹ vrge/
bar ſtimulꝭ: ⁊ infirmãte me/ei⁹ cupiditas au/
gebaꝛ. Sine lege eñ peccatũ mortuũ erat.
Qđ pctm̃? Libido vtiq; q̃ ⁊ ↄcupiſcẽtia ma
la dr̃. Nõ dixit: nõ erat/ ſ; mortuũ erat: id ẽ
cum ꝓceptũ legꝭ/qđ eſt ei ↄtrariũ/adhuc nõ
eſſet in peccatore/latebat: qꝛ legꝭ iperio de/
mõſtratũ ẽ. Ego aũt ſine lege viuebã aliq̃n:
Priuſq; ſcirẽ legꝭ mãdatũ: i opib⁹ toti⁹ cupi
ditatꝭ me viuere arbitrabar. S; cũ veniſſet
mãdatũ/pctm̃ reuixit: ego aũt mortu⁹ ſum.
Uixit eñ itẽtiõe mortifera ꝑma lege.i.q̃ſi i
paradiſo captiuauit adã: ⁊ reuixit eadẽ fal
lacia ſecunda lege/ ⁊ occidit me tanq̃ cap/
tiuũ filiũ tranſgreſſorꝭ: qꝛ ꝑ legem cognitio
pcti/ñ victoria ꝯ pctõ. Et iuẽtũ ẽ mihi mã/
datũ qđ erat ad vitã/h ẽẽ ad mortẽ. Optie
dixit: inuentũ eſt mihi.i.nõ mãdatũ de⁹ ad
mortẽ dedit/ſ; viſum eſt mihi tanq̃ morti/
ferũ: eo ꝙ illud ꝟtute ꝓpria iplere non poſ/
ſem: cũ ego nõ mãdati vitio/ſed ſtimulo cõ/
cupiſcentię mortis ꝑcuſſus moriar. Stimu/
1.Cor.15.g. lus eñ mortis pctm̃. Nã pctm̃ occaſiõe ac/
cepta ꝑ mandatũ ſeduxit me/ ⁊ ꝑ illud occi/
dit. Uidens pctm̃: qđ eſt/ vt ſępe dictũ eſt/
cupiditaſ: vñ libido exorta ẽ: de legis auc̃te
nihil me valere ꝯ ſe: ſic adã/iteriecto mãda/
to ad ꝓuaricandũ/de quo vitium peccandi
contraxi/ſeduxit et me: tanq̃ denuo dicẽs:
Gen.3.a. Nõ morte morieris/ſi de ligno mãducaue/
ris interdicto: imo aperienꝛ oculi tui: ⁊ eris
ſicut dij/ſciẽs bonũ ⁊ malũ. Ideo et ꝑ illud
E occidit. Itaq; lex q̃dẽ ſctã ⁊ mãdatũ ſctm̃ ⁊
iuſtũ ⁊ bonũ. Nõ igiꝛ imputo legi dei/ ꝙ vi
tio meo fact⁹ infirm⁹/ꝓcęptũ ei⁹ implere ne/
queo: q̃ etſi iubẽdo nõ iuuat/tamẽ ſua ſcti/
tate ⁊ iuſticia malũ eſſe cõcupiſcẽtiã/qđ ne/
ſciebã/oſtẽdit: qꝛ pctm̃ ait nõ cognoui niſi
ꝑ legẽ: ⁊ docuit ad ſuꝑandos ei⁹ illicitos ap
petitus/cũ in me deficio/debere diuinũ au/
xiliũ iplorare. Qđ ẽ bonũ ẽ/mihi factũ eſt
mors? Abſit. Nunq̃d eñ mandatũ bonũ/
qđ ↄtra mortis opa datũ eſt/in mortẽ mihi
eſt cõmutatũ? Abſit. Ego videlicet ꝙ mori/
or: nõ mandati boni vitio morior/ſ; mãda/
to bono vitio meo trãſgreſſo. Sed pctm̃ vt

appareat pctm̃/ꝑ bonũ mihi opatũ ẽ mor/
tẽ: vt fiat ſupra modũ peccãs/pctm̃ ꝑ mã/
patũ. Ut ẽ ↄcupiſcẽtię malũ/ quę radix eſt 1.timoth.6.b.
oim maloꝝ/cogſcaꝛ malũ/ꝑ mãdatũ bonũ
ꝓualuit i me: magꝭ nõ deficẽ: qꝛ lex ſubintra/ Roma.5.d.
uit vt abũdaret delictũ. Mortẽ ẽ mihi opa
tũ ẽ delictũ/cũ ex delicto.i. ex ↄcupiſcentia
mala/ifirmãte me ꝟtute ꝓpria ad obediẽdũ
legi/delicta creueſt: Et factũ ẽ ſupra modũ
peccãs pctm̃ ꝑ mãdatũ: cũ ꝑ legẽ vt dixi nõ
deficiat/ſ; magꝭ imoderatꝭ cupiditatib⁹ cre/
ſcit: qꝛ ꝟt⁹ pcti lex ẽ/ ꝓhibẽdo/ tñ hauriẽdo.
Scim⁹ eñ ꝙ lex ſpiritalis eſt: ego autẽ car/
nalis ſu; venũdat⁹ ſub pctõ. Spũ igiꝛ dei
tã docẽte q̃ iuuãte: q̃ lex lata ẽ: nõ ſolũ vo/
lũtate carnaliſ legis poſſunt ipleri ꝓcępta:
qꝛ ꝑ legem vitia mea tñ agnoſco/nõ aufe/
ro. Fruſtra de carnis ifirmitate ꝓſumo: ho/
ſtẽ meũ cui⁺ dei iudicio iuſto ſum traditus Ut.ꝯ deo iu/
ꝓpt pctm̃/cui me volũtas vẽdidit ꝓpria/ dice.
ſtu/ſol⁹ ſuꝑare nõ valeo. Iubet de⁹: imo fa/
ciat vt fiat qđ iubet. Uenũdat⁹ ſũ ſub pctõ
iuxta ſuã ſniam q̃ me peccantẽ dãnauit: in
miſcđiã mutare digneꝛ. Lex ſpiritalis eſt/
ego aũt carnalis ſu;: ipſe me cõpotẽ ſuę fa/
ciat legi: vt ſpũs ꝟtute ꝓcinct⁹⁹/ ꝑfecte legꝭ
tuba gr̃a ꝓcedente poſſim inimicũ in corꝑe
ſuꝑare. Qđ eñ operor/ñ itelligo: qđ mala
videlicet cõcupiſco/nõ ea vt veniãt ẽro vel
opto: qꝛ natura nõ tali ſum inſtitutus: ſed
h malũ qđ eſt ꝑ noxã viciata natura/aucto
rem ꝓbeo legi: caliginoſis ſubito ac prauis
deſiderijſ ↄturbor illect⁹. Nõ eñ qđ volo h
ago/ſ; qđ odi illud facio. Legꝭ mãdato de
ꝓprię volũtatis conatu parere volo/ ⁊ non
valeo: Pctõ ꝟo dũ reſiſto/ ↄſẽtire delector.
Si aũt qđ nolo illud facio: ↄſentio legi qm̃
bona eſt. Cũ ẽ nolo/vt nullum ↄcupiſcẽtię
malũ concipiam appetitu/ ⁊ magꝭ h facio:
magnũ ꝟo malũ eſſe cõcupiſcẽtiã in mem/
bris meis agnoſco/ q̃ me peccare cũ q̃dã de
lectatiõe ſollicitat: legi cõſentio.i.credo ⁊ ꝑ
ipſam agnoſco: qꝛ cũ ſua bonitate mihi dic:
Nõ cõcupiſces: venenũ mortꝭ i ↄcupiſcẽtia
eẽ deſignat. Nũc aũt iã nõ ego operor illđ/
ſ; qđ habitat in me pctm̃. Igiꝛ h malũ qđ
diſcordare facit corp⁹ ⁊ ſpm̃: vt ſit i me/nõ
ego opto vel facio/q̃ illđ demõſtrãte lege:
ex q̃ malũ eſſe cognoui/ne ſit in me cõſenti/
re legi cõtendo. S; dũ de meo velle ⁊ poſſe
id ſuꝑare nõ valeo: idẽ pctm̃ qđ i me iflictũ
eſt ꝑ pctm̃/manẽs in me ea q̃ nolo opaꝛ ad/
uerſũ me. Scio eñ qꝛ nõ habitat i me/h eſt
i carne mea bonũ. Certus ſu; ẽ/ ꝙ hęc ↄcu/ F
piſcẽtia q̃ eſt conatui meo aduerſa in corꝑe
meo/nõ eſt bonũ. Cũ eñ reſiſtiꝛ ei ⁊ defeciſ/
ſe putaꝛ: magꝭ magiſq; ſua malicia i varijs

apetitionib⁹ innouaꝛ. Nā velle adiacet mi
bi/pficere aūt bonū nō inuenio. Volo q̄dē
tā h̄ pctm̄ vincere q̄ꝫ legiſ p̄cepto parere. Qꝛ
vtrūqꝫ bonū vt pficiā/ poſſe mihi de me cū
2. Cor. 3. b. velle meo nō ſufficit: qꝛ ſufficiētia nr̄a nō ex
nob/ſ a deo eſt. Nō eīn qd̄ volo bonū h̄ fa/
cio: ſꝫ qd̄ nolo malū hoc ago. Ad bonū igi
tur pagendū volūtas mea de ſe p̄ſumēs/et
non de deo/nihil pficit: ad malū v̄o etiā qd̄
Al. ſinclinatur nō vult aliq̄tiēs† inclinatur vt velit. Si aūt
quod nolo/illud facio: nō ego operoꝛ illud/
ſꝫ qd̄ habitat in me pctm̄. Cum vtiqꝫ nolle
meū ꝯcupiſcere puocaꝛ/vt velit: nō volun
tas reſiſtēs id agit/ſꝫ pcti cupiditas/q̄ a ſo/
Job. 15. a. la mea volūtate ſupari non pōt: qꝛ ſine me
ait dn̄s nihil poteſtis facere. Inuenio igiꝛ
legē volēti mihi facere bonū: qm̄ mihi ma/
lū adiacet. Cōdelectoꝛ eīn legi dei ſm̄ inte/
rioꝛem hoiem. Quia igiꝛ malū ꝯcupiſcētię
adiacet mihi. i. ſpōte/ et cū nō deſideraꝛ oc/
currit: ꝛ vt ppetreꝛ eſt voluntati depꝛauatę
poſſibile: qꝛ ſine deo vt iā dictū eſt/non pōt
eneruari: tm̄ videꝛ mihi de me p̄ſumenti
ad pficiēdū bonū /legis videlicet mādatū/
vt cępi foꝛe poſſibile: ſi ſm̄ interioꝛē hoiēꝫ:
hoc eſt animę rōnē contra moꝛtales coꝛpis
mei motus tota volūtatis meę intentione
totiſqꝫ naturę meę viribus nō deſtitero re/
pugnare. Video aut aliam legem in mem/
bꝛis meis repugnantē legi mētis meę ꝛ ca/
ptiuantē me i lege pcti/q̄ eſt i mēbꝛis meis:
Et ecce video i me. i. ſentio ꝯriā legē: ꝯcupi/
ſcentiā. ſ. malā/moꝛbū libidinis ſoꝛdidatū:
obuiantē ꝛ reſiſtentē ꝛ p̄ualentē legi mētis
meę/intētiōi videlicet animę meę naturali:
ꝛ captiuū me ducentē in lege peccati/hoc ē
in p̄uaricatione ꝓtoplaſti/q̄ eſt in mēbꝛis
Roma. 5. c. meis: qꝛ p vnū hoiem pctm̄ intrauit in mū/
dū: ꝛ p pctm̄ moꝛs: ꝛ ita in oēs hoies ptran/
ſiuit/in q̄ oēs peccauerūt. Ecce quāta moꝛ/
tifera bella: ecce q̄ pericula quātaqꝫ naufra/
gia de malo laudabilis et dilectę veſtrę cō
cupiſcentię diabolo ſeminante exoꝛta ſint.
Ecce cuius onus leue eſſe p̄dicatis /ꝛ iu/
gū ſuaue. Sꝫ paulus/cui⁹ eſtiſ aptiſſimi ini/
mici/nō cū illo malū libidinē eſſe ſentiētes/
Eccl. 40. a. legerat ſcptū eē de iſto malo iugo: Graue
iugū ſup filios adā a die exit⁹ de vētrē ma/
tris eoꝝ vſqꝫ in diē ſepulturę i matrē oim.
Et iō p̄dicabat fidelib⁹ ꝯ vos de iſto iugo
2. Cor. 6. c. dicēs: Nolite iugū ducere cū īfidelib⁹. i. no/
lite ęq̄les effici īfidelib⁹: laudātes cū illiſ qd̄
ē execrabile: et dicētes qd̄ malū ē bonū: qꝛ
Eſaie. 5. e. vę eis q̄ dicūt qd̄ dulce ē/amaꝝ: ꝛ qd̄ ama/
G rū ē/dulce. Bella igiꝛ iſta doctoꝛ ille gētiū
i fide ꝛ v̄itate ſm̄ datā ſibi ſapiām/ꝯ vos/i
omni eſſe genere humano in ſe dep̄hēdit/et
ꝯ ea foꝛtiter dimicauit: Cū eīn in pſona ſua
dicit: Peccatū nō cognoui/niſi p legē: ꝛ cō/
cupiſcētiā neſciebā: ꝛ/pctm̄ p mādatū opa/
tū ē in me oēm ꝯcupiſcētiā: ꝛ/ego aūt viue/
bā ſine lege aliq̄n: ꝛ/ego aūt moꝛtu⁹ ſum: et/
īuentū ē mihi mādatū qd̄ erat ad vitā/h̄ eē
ad moꝛtē: ꝛ/ pctm̄ p mādatū ſeduxit me ꝛ p
illud occidit ꝛ/qd̄ ꝫ bonū eſt/mihi factū eſt
moꝛſ? Abſit: ꝛ/pctm̄ p bonū mihi opatū eſt
moꝛtē: ꝛ/lex ſpiritaꝛ ē: ego aūt carnaꝛ ſū ve/
nūdat⁹ ſub pctō: ꝛ/qd̄ operoꝛ nō itelligo: ꝛ/
nō qd̄ volo hoc ago/ſꝫ qd̄ odi illud facio: ꝛ/
ſi aūt qd̄ nolo illud facio/cōſentio legi: qm̄
bona ē: ꝛ/ nūc aūt iā nō ego operoꝛ illud/ſꝫ
qd̄ habitat i me pctm̄: ꝛ/ſcio eīn qꝛ nō habi/
tat i me/h̄ ē i carne mea bonū: ꝛ velle eīn ad
iacet mihi/pficere aūt bonū nō inuenio: et/
nō enī qd̄ volo bonū hoc facio: ſed qd̄ nolo
malū h̄ ago: ꝛ/ſi aūt qd̄ nolo illud facio/nō
ego operoꝛ illud/ſꝫ qd̄ habitat in me pctm̄:
ꝛ/inuenio legē volēti mihi facere bonū: qm̄
mihi malū adiacet: ꝛ/cōdelectoꝛ legi dei: et/
video aliā lege in mēbꝛis meis repugnātē
legi mētis meę/ꝛ captiuantē me in lege pec
cati/q̄ eſt in mēbꝛis meis: Manifeſte hęc ſe
ꝯ ꝯcupiſcētiā bella pegiſſe teſtaꝛ: nec tm̄ glo
riaꝛ de ꝓpꝛiis virib⁹ ſe fuiſſe triūphū victo
rię ꝯſecutū. Et iō cū de ſe/ p ſe/ in ſe/ꝯ tātū
malū infirmatus nullū victoꝛię adiutoꝛiū
īueniſſet: diſplicēſ ſibi/oclos chꝛiſti ad ꝓpu
gnacula q̄b⁹ defendi poſſit eleuauit/ dicēs:
Infęlix ego hō/q̄s me liberabit de moꝛte
coꝛpis hui⁹? Gr̄a dei p ieſū chꝛiſtū dn̄m no
ſtrū. Gr̄a eſt hęretice/q̄ liberamur de coꝛpe
moꝛtis. i. de motib⁹ ꝯcupiſcētię/q̄bus coꝛp⁹
nr̄m pcutiꝛ: vt aīa perimaꝛ: nō ſola virt⁹ ꝓ/
pꝛię volūtatis. Pergite adhuc p cāpos loq̄
citatis veſtrę: q̄ tātę turpitudinis ſqualoꝛē
laudare nō erubeſcitis: ꝛ clamate ſm̄ ꝯſue/
tudinē veſtrā dicētes: Libido caloꝛ bon⁹ ē
genitaꝛ: nec eſt in ea qd̄ pudeat: qꝛ ſi malū
eſſe dicaꝛ/nuptię iā dānabunꝛ: ſine illa eni
ñ poterit ꝓles exiſtere. Ex h̄ aduertāt dile/ b
ctę vr̄ę caſtiſſimi expugnatoꝛeſ quātūlibet
qd̄ tātū laudare delectat: Aut ſi ñ libet: cur
ſuadetiſ vt libeat ꝛ caſtitaſ expugnaꝛ a vob?
Cur bonū p̄dicatiſ/qd̄ i vob aduerſū eē ſen
titis? Rogo erubeſcite. Nemo vnq̄ꝫ qd̄ ſi/
bi eſt inimicū bonū dicere delectaꝛ ꝛ laudū
p̄conijſ adoꝛnare. Fallimini ꝓrſuſ/ꝛ fallitiſ:
imo decepti eſtis ꝛ decipitis. Nō eſt iſte ca
loꝛ bon⁹/nec genitaꝛ i bonis genitalib⁹ mē/
bꝛis/q̄ foꝛmauit de⁹: ſꝫ malus vt ſępe dictū
eſt/auctoꝛe diabolo p̄cedēte pctm̄. Iſto ca/
loꝛe ſi vigoꝛ mētis vr̄ę ad illicita nō diſſol/
uereꝛ/non a vob tā licite laudareꝛ: q̄n po/
tius a catholicis damnareꝛ. Sꝫ iteꝝ rn̄de/

tis/vt ſuperi⁹ dixi/tāq̄ clypeo vſo dogmati
adherētes/ne vobis valeāt ſimplices quos
decipitis reſiſtere/ ⁊ dicitis: Nuptię dāna/
būł/ſi libido dānabił:qꝛ abſq̄ illa ſoboles
b nō gignił. Quid p̄ſtigioſiſſimis aſſertiōib⁹
veſtris diē i noctē mutare temptatꝭ: Quid
nebulis ſerena cōuoluitis: Quid intuētib⁹
lucē feruētes in calore turpi/quē optimum
p̄dicatis/vt cordis eoꝝ oculos pturbetis
fumi amaritudinē eructatis: Nuptię aucto
re deo valde ſūt bonę/nec dānant̄ p̄ſus:cū
voluptuoſa libido damnał. Nuptię filioꝝ
p̄creandoꝝ cauſa ſint īſtitutę/ſicut ſcriptū
Gen.1.d. eſt: Creſcite ⁊ multiplicamini/ ⁊ replete ter/
rā: Quaruꝫ licitus vſus/nō in luxuria libi/
dinis inſtitutus eſt:ſed ſine illa imperio ho
neſtiſſimę volūtatis/tm̄ vt dixi/cauſa nato
rum. Quia adę ⁊ euę añ peccatū cū adhuc
ſcꝫ i eis moib⁹ iſte nō eſſet/ dixit de⁹: Creſci
te ⁊ multiplicamini/⁊ replete terram. Poſt
pctm̄ xo/vt iā ſuperius diſputatū eſt/ ſibi/
lo venenoſi ſerpētꝭ:cui⁹ callidis decepti ſūt
blādimētis:hāc inquietam ⁊ mortiferā pe/
St.⁊ legitimā ſtem eoꝝ corpa cōceperūt:⁊ p⁹ licitū vſum
poſteaq̄ de paradiſo p̄iecti ſūt/ in poſteroſ
trāſmiſerūt:tanq̄ peccati ſui teſtimoniū he/
reditario iure dimittentes nobis/vt ex hoc
p̄uaricatoꝝ nos eſſe filios cognoſcētes nō
gloriemur de nob. i. de natura nr̄a peccatri
ce in ꝯſpectu iudicis iuſti dei/ſꝫ ei⁹ miſcdię/
q̄ nō in meritꝭ ꝯſtat/ſp colla flectamus:q̄ di
gnał nos i padiſū reuocare/vñ illos merito
exules fecit. Et in cōiugatis igił ⁊ i oi hoie
libido mala eſt: Nonnūq̄ eñi ad illicita tra
hit:qꝛ volūtati peccatrici/q̄ factū eſt vt eēt
in mēbris/ꝯtraria eſt intantū/vt ipſoꝝ cōiu
gatoꝝ ad illicitū vſum ardore ſui ſic anhe/
lātes p̄cipitet mētes/q̄ eadē licētia acti po/
tius q̄ agētes agāt. Fit eni volūtas incōti/
nēs dū illicita vincił voluptate:ſꝫ venialis
eſt in cōiugatis/malo bene vtentib⁹. Quod
oſidit apl's cū cauſa ꝯtinētię orōnis tp̄s in/
dicat ꝯiugatꝭ:⁊ ad ipm itē reuertēdū p̄pter
incontinentiā tēptationis ſathanę p̄cipit/
1.Cor. 7.a. dicēs: Nolite fraudare inuicē/niſi ex cōſen/
ſu ad tēpus/vt vacetis orationi:⁊ iterū re/
uertimini in idipm/ne tēptet vos ſathanas
p̄pter incōtinētiā veſtrā: Hoc aūt dico ſm
indulgentiā/nō ſm imperiū. Dānabilis eſt
vero in adulteris ⁊ fornicatorib⁹/malo ma
le vtentib⁹. Jā ḡ cognoſcite vtrum apl's de
malo veniā p̄miſerit cōiugatꝭ/an de bono:
de malo ad tp̄us orōni vacandū abſtinere
p̄cepit/an de bono. Erratis p̄rſus:qꝛ de⁹ q̄
iuſſit fieri bonū/nuſq̄ a bono p̄hibuit: ſꝫ a
Ps.36. malo dicens p dauid. Declina a malo ⁊ fac
bonū. Jncūctanł oīno d:/bene vti ħ malo
veniali cōiugatos filioꝝ gignēdoꝝ videli/
cet cauſa: q̄ naſcunł deo opifice nō de acci/
dētis libidiniſ malo/ſꝫ de bono licētia nu/
ptiarū. Nunq̄d eni cū vitis vndiq̄ deſeren
te agricola fuerit ſētib⁹ occupata/ ⁊ tpe ſuo
iacēs in dumis p̄duxerit botros/de cōtra/
rys ſibi ſpinis q̄buſ p̄mił vuā p̄duxit: Ab/
ſit: Sꝫ de naturę ſuę bono: licet ſpinaꝝ acu
leis corruptos bonos attulit fruct⁹. Simi/
liter ⁊ triticum: ſi natū circūquaq̄ ʒiʒanys
operiał/inq̄tum ſpicā p̄duxerit/de naturę
ſuę bono/ nō de ʒiʒaniorū malo/quib⁹ im/
pedił bonū intulit germē: Sic filÿ de natu/
rę bono boni ſūt fruct⁹/nō de malo libidis
corrūpētis ⁊ vitiātis: cū q̄ naſcił omnis hō.
Unaq̄q̄ ergo res manēs in naturę ſuę bo/
no/accedentib⁹ ſibi aduerſitatib⁹ miſereſcit J
atq̄ torpeſcit/cultoris ſp indigēs manu vel
diligentia: vt naturę ſuę/cui nihil eſt ꝯtra/
rium ab auctore ſuo deo congenituꝫ/vale/
at reſpōdere. Hoc agił ⁊ in noſtra peccatri
ce natura: ſemp idiget auctore ⁊ cultore ſuo
atq̄ conſeruatore deo: vt ſpinis ⁊ tribulis
ʒiʒanyſq̄ libidinis vel omnium malarum
ꝯcupiſcentiarū: q̄ vt ſępe diximus nō auctore
deo/ſꝫ peccando contraxit: manu gratię ſuę
q̄ðdiu in terrā de q̄ ſūptuſ eſt redeat/expieł:
de terra iterum in nouum ſeculum puriſſi/
ma reditura/p eundē dñm noſtrū ieſuꝫ chri
ſtū ſuſcitata. Jteꝝ ḡ iterūq̄ repeto: Libido
mala nihil bonis impendit nuptÿs:qꝛ non
ab initio in ei⁹ ſordib⁹ ſunt/ſicut iā ſupra di
ximus/ordinatę. De⁹ eñ qui ſine cōcubitu
apes fętare creauit/⁊ agroꝝ cuncta ſemina
abſq̄ libidine ſeminare vel naſci decreuit:
hōlem q̄ ex hōle/ſi nō peccaſſet p cōcubitū
volūtariū/nō p libidinis ſcortū exoriri i pa
radiſo p̄miſiſſet. Cui qualiter id cōtigerit in
huius diſputationis caplo/ q̄tū dñs reue/
lauit/ iaꝫ me arbitror oſtēdiſſe: Jdeoq̄ nu/
ptiarū licentiā bonā valde fatemur/⁊ malā
ꝯcupiſcentiā in cōiugatis dānabilē ⁊ volu
ptuoſam eſſe catholico ore clamamus: ve/
ſtrūq̄ dogma in ei⁹ turpitudine horrendū
ſanctarū ſcripturarū auctoritate dānam⁹.
Paulus apl's chriſti eſt: nō pelagius diſci/
pulus antichriſti: q̄ dicit ꝯcupiſcentiā i car/ Rom.7.c.
ne ſua nō bonū habitare: imo aptiſſime ma
lū dicit eē. Peccatū eſſe teſtał: ſtimulū car/
nis ſuę nominat/a q̄ colaphiʒari ſe clamat/ 2.Cor.12.b.
ne magnitudie reuelationū extollał: Cui⁹
malū ꝯſiderās i corpe mortis ſuę: in q̄ bel/
lū inteſtinum cum inuiſibili hoſte gerebat:
remediū ſalutis ſuę nullum penitus/ niſi ſo
lam grām dei in chriſto ieſu liberantē ſe in/
ueniſſe teſtał: Jpe dicit ſcribēs ad coloſſen/
ſes. Mortificate mēbra veſtra q̄ ſunt ſuper Col.3.a.

terrã: fornicationẽ/ immũdiciã/ libidinem/ cõcupiſcentiã malã ꝛc. Reſpõdẽte huic tã‑to doctori: Cur ea mortificãda ꝑcipit/ ſi na‑turalia bona ſunt? Sꝫ melius in vob pela‑gio ꝛ celeſtio loquẽtib⁹/ ꝙ chriſtus in pau‑lo/ ecõtrario ꝑdicat/ cũ laudabili plauſu di‑cẽtes: Uiuificate mẽbra veſtra q̃ ſũt ſuper terrã: fornicationẽ mũdã/ libidinẽ bonã/ cõ‑cupiſcẽtiã optimã. Demẽs ꝛ ſm volũtatẽ tuã i reprobũ ſẽſuꝫ dimiſſe heretice: de iſta‑rũ ſordiũ malo itẽ dicit idẽ apl's ſcribẽs ad
Roma. 6. b. romanos: Nõ regnet pctm̃ in veſtro mor‑tali corpe vt obediatis ꝯcupiſcẽtijs ei⁹: Il‑le in veritate docẽdo ꝓhibet his immũdi‑cijs obedire: tu i errore pelagiano ſuades: Ille ꝯcupiſcẽtiã mẽti ꝯtrariã/ pctm̃ vocat: tu eã laudãdo/ vl' i ea delectãdo/ bonũ aſſe‑
K rĩſ naturale. Stulti/ iã aliqñ ſapite: ꝛ nolite de tãto malo gloriari/ neqꝫ mẽdaces eẽ ad‑uerſus ꝟitatẽ: q̃ p os ſctõꝝ ſuoꝝ laudabilẽ dilectãqꝫ veſtrã ꝯcupiſcẽtiã malã ꝛ libidinẽ punit immũdã. Ex his eñ diuerſe tempta‑tiones oriunt: quib⁹ p momẽta cũ deo pla‑cere ꝯtendim⁹/ ꝑpedimur: vt ait apl's iaco‑
Iaco. 1. b. bus: Nemo cũ tẽptat/ dicat qm̃ a deo tẽ‑ptat: Deus eñ intẽptator maloꝝ eſt: Ipſe aũt neminẽ tẽptat: Unuſqſqꝫ ꝟo tẽptat a cõcupiſcẽtia ſua abſtract⁹ et illect⁹. Deinde ꝯcupiſcẽtia cũ cõceperit/ parit pctm̃: pecca‑tum ꝟo cũ ꝯſummatũ fuerit/ generat mor‑
Al. ſenſe lau‑dã veſtrarũ. tẽ. Uidete dilectã veſtrã †ſimul ꝛ laudatam veſtrã/ ꝯcipientẽ dolorẽ/ parturientẽ pctm̃/ generãtẽ mortẽ. Cuius auctorẽ cũ deũ eſſe ꝑdicatis/ ſine dubio arguitis tantũ aplm̃: ꝛ deũ eſſe maloꝝ dicitis tẽptatorẽ: q2 ipe cre‑auit ſcdm̃ vos/ vñ tẽptant hoieſ/ abſtrahũt ꝛ illiciunt: Ac p h ipſe vñ pereãt/ fecit: Qd ſi ita non ſentiretis/ deũ mortẽ feciſſe mini‑me diceretis. Sꝫ audite adhuc ꝛepcutientẽ virga ſapientię celeſtis vaniloqua ora vr̃a
Iaco. 4. a. eundẽ aplm iacobũ: Uñ inqt bella et lites in vobis? Nõne ex ꝯcupiſcẽtijs veſtris quę militãt in mẽbris veſtris? Audit/ qle officiũ habet nimiũ dilecta veſtra concupiſcẽtia. i. bella ꝛ lites/ quib⁹ diſcordare facit corp⁹ et ſpm̃ veſtrũ: et i ei⁹ caſtr/ hoſtilib⁹ atqꝫ ſub le‑ge mortifera te heretice militare delectat?
Al. † malorũ. Si pacẽ fidei catholicę ſeqris: a turbine †bel‑loꝝ hoꝝ ꝛ litiũ/ q̃ in cordis tui pelagos cir‑cũquaqꝫ iactaris ne ad portũ ꝑuenias ꝟita‑
Al. † gratie gu‑bernaculo. tis/ facile† gr̃a gubernãte poteris liberari ꝛ cogſcere malũ/ qd in malo poſit⁹ putas eſſe pulcherrimũ. Audi ꝛ aliuꝫ ſup ieſu pect⁹ re‑cũbẽtẽ ꝛ ꝯteſtantẽ: ꝯcupiſcẽtiã nõ eẽ ex pr̃e deo/ ſꝫ ex mũdo: ꝛ eã cũ mũdo trãſiturã: Io‑
1. Ioh. 2. c. hãnẽ dico aplꝫ: Nolite ait/ diligere mũdũ/ neqꝫ ea q̃ in mũdo ſunt. Si qs diligit mun‑dũ/ nõ ẽ charitas pr̃is in eo: Qm̃ omne qd eſt in mũdo/ ꝯcupiſcẽtia carnis eſt ꝛ ꝯcupi‑ſcẽtia oculoꝝ/ ꝛ ſupbia vitę: q̃ nõ eſt ex pr̃e/ ſꝫ ex mũdo eſt/ ꝛ mũdus trãſit ꝛ ꝯcupiſcen‑tia ei⁹. Qui aũt facit volũtatẽ dei/ manet i ęternũ. Claudite adhuc ſi placet oclos cordiſ vr̃i ad videndũ/ ꝛ obturate aures ad audiẽ‑dum tanti apli ꝟitatẽ/ et clamate dicẽtes: ne forte dilectę vr̃ę faciat/ iniuriã: Ex deo ẽ ꝯcupiſcẽtia carniſ/ nõ ex mũdo: ꝛ ideo calor bon⁹ eſt genitalis. Sꝫ qd vltra in ꝓferẽdis teſtimonijs/ qb⁹ defenſio vr̃a ꝓbat eſſe dã‑nabil/ nitar ꝓmulgare ſmonẽ? Quia ſi oĩa de leg/ diuię theſaur/ ꝓducant/ tp̃s me de‑ficiet enarrãtẽ. Audite q̃ breuit: nõ breuia/ ſꝫ crimine ingẽtia caloris veſtri amãtiſſimi opa: qb⁹ in illicitũ coire ꝑcipitat hebetata corda mortaliũ: ꝛ erubeſcite ꝛ ꝯticeſcite tã‑ L
dẽ. Iſto calore ſuccẽſ⁹ ꝛ turpit' illect⁹ nõnũ‑ Mala cõcupi‑ſcentie.
ꝙ pr̃ iclinat filiã/ ꝛ opat iceſtũ: Fili⁹ etiã pr̃iſ thorũ maculat/ cõmatri vel nouercę aliqñ miſcet: In ſororẽ frat cupidie duct⁹ incur‑rit: cognatã ñ erubeſcit oppmere. Uirgo li‑cẽtiã nõ ſuſtinet nuptiarũ/ ſ ſtuprũ tpe ꝯcu‑piſcit illicito: Marit⁹ minime ꝯtẽtus licitis
vxor/ ãplexib⁹: †vteroſ cõtaminat alienos: Al. † vetitos.
Silr ꝛ vxor immemor ꝓprij mariti cubilis adulterino amore vxoris thoꝝ occupat ali‑
enę. Nã maſculi relicto naturali vſu fęminę Roma. 1. d.
exardeſcũt i deſiderijs ſuis i inuicẽ/ maſcu‑li in maſculos turpitudinẽ opantes. Hor‑ret etiã pl⁹ his q̃ dixim⁹/ dicẽ: ꝙ dũ hõ ime‑mor ſuę naturę: rationaliſ irrõnali naturę/ ꝛ alienę a ſua natura pecudi coire compellit. Quid de ruina aliquãtoꝝ ſeruoꝝ dei et ſa‑craꝝ ꝟginũ dicã/ q̃ hac tẽpeſtate naufragia patiũt? Quid ve de diuſis imũdicijs/ i qb⁹ coꝝ auctorẽ ipm̃ ſibi puto ꝑ vob diabolũ diſplicere? Ecce calor ille amãtiſſim⁹ veſter i q̃s ignominioꝝ ſordes humanas ire illicit
ꝛ ꝑcipitet mẽtes. Ecce quã †illuuiẽ etiã i ſã‑ Al. † ſingularẽ
ctis chriſti membris fuiſſe dicere nõ tremui‑ſtiſ: Ecce cui⁹ obſcęnitat/ ꝛ turpitudis eſtis acerrimi laudatores/ ipudẽtiſſimi defenſo‑res: ꝛ ſi nõ fallor cũ adhuc ñ diſplicet/ forſi‑tã ꝛ factores. Quis eñ de vob bñ ſẽtiat/ q̃s de tãto malo bñ ſentire cognoſcit? Si igit i vob vll⁹ ẽ pudor/ ſi honeſtas aliq/ ſi caſtita‑tiſ itẽtio: tãtã mali neceſſitatẽ. i. ꝯcupiſcẽtiã carnis ſordib⁹ libidis mixtaꝫ bonã dicere ꝛ laudare deſinite: cui⁹ auctorẽ nõ deũ/ ſ dia‑bolũ eſſe credite/ ꝑcedẽte ꝓtoplaſti pctõ: et ꝙ eã volũtas humana i turpiſſimis motib⁹ refrenare nõ valeat/ niſi ſinglar/ gr̃a p chri‑ſtũ dñm nr̃m ſubuenerit ſaluatoris.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epi/liber quint⁹ hyponoſticō:
In quo rn̄det ad quintā ꝓpoſitio
nē pelagianorū ꝛ celeſtianoꝝ:ſcʒ:
Paruulos baptiſatorū filios nō
trahere originale pctm̄:neqꝫ pitu-
ros a vita eterna/ſi ſine ſacramēto
baptiſmatis ex hac vita migraue-
rint:incipit.

A Tē inquiūt

paruulos ſi trahere origina
le pctm̄: neqꝫ pituroſ a vi/
ta ęt̄na ſi ſine ſacramento
baptiſmatis ex hac vita
migrauerint. Rn̄dem⁹. Multū quidēʒ iam
de originali pctō/ quo ꝛ puuli tenent̄ aſtri/
cti/ſupius diſputauim⁹: A luce veritatꝭ oſtē
dimus oē humanū genus hoc vitio claudi
care. Dei etiā filiū ī ſimilitudine carnis pec/
cati ob hoc veniſſe/vt morte ſua p crucē vin
ceret mortē/ꝛ gratia ſua gratuita/nr̄a vulne
ra curaret. Uerūtamen falſa eſſe de puulis
heretice que predicas:nō ſolū noſtra/ſed ꝛ
eoꝝ/ſaluatore chriſto iuuante ſcripturarūʒ
auctoritate ꝯuincā. Quid igit̄ apertius/ ꝙ
paruuli adę peccato naſcantur obnoxij dici
Pſ.50. potuit ꝙ̄ qđ dictū ē p dauid:Ecce in iniqta
tibus cōcępt⁹ ſum:ꝛ in delictis peperit me
mater mea? Ille eñ cū adulteriū defleret/ꝛ
homicidiū qđ berſabee cauſa cōmiſit:hanc
veritatē in ſuę ꝯfeſſionis genitu eructauit:
Tāꝙ̄ diceret: Nō ꝙ ex hoc ſolo facinore p/
petrato peccator ſum/ꝗ anꝙ̄ id facereʒ ſine
pctō nō eram:immo iam peccator ab vtero
matris meę erā: Ecce in iniqtatib⁹ cōcępt⁹
ſum:ꝛ in delictis pepit me mater mea. Ui/
tium ergo peccati ſeminatus ꝛ conceptus
ſumpſi: p qđ adulteriū ꝛ homicidiū ꝓprio
peccato pegi. Cū eñ ſubiungēs inquit:Ec/
ce veritatē dilexiſti:peccata ꝓpria volunta
te comiſſa fatet̄:quia veritatē dicit deo pe/
nitēs/qñ nihil illi de cōmiſſis ſuis ſceler ib⁹
celat:nō ꝙ ſi voluntatē celauerit/de⁹ igno/
ret:ſed veritatē ſibi ab eo dici vult vt veniā
cōſequat̄. Si vero aliqua mente exciderint/
cōfiteat̄ veritatē dei:ꝛ cū generaliter dixit:
Pſ.68. De⁹ qui noſti occulta cordis/ tu ſcis opera
mea:ꝛ delicta mea a te nō ſunt abſcondita/
qbus veniā largiaris:ꝛ hęc vtiqꝫ ē veritas
ꝯfitētis quā diligit de⁹. Eua ꝗ pctm̄ a dia/
bolo mutuauit:adam cōſenſu cautionē fe/
cit: vſura poſteritati creuit. Hinc ē/ ꝙ infās
in vtero matris hereditario iure cōſtrictus
ante ꝓmittat debitum ꝙ̄ cautionē patris
agnoſcat vel debitorē etiā genitorē. Hui⁹
chirographi vſurę ſunt.ſ.malignissimę paſ/
ſiones:quibus tam maioꝝ ętate ꝙ̄ puulo/
rū animę deꝓmunt̄: a qbus liberari nemi/
nem poſſe niſi p chriſtū:dauid ipſe/ꝗ in ini
quitatib⁹ conceptū ꝛ in delictis natū ſe eſſe
dicit/oñdit:cū ſeptuageſimo primo pſalmo
de pſona chriſti loqt̄ dicēs: Liberauit pau/ Pſ. 71.
perē a potente/ ꝛ inopem cui nō erat adiu/
tor.i.humanū gen⁹ a diaboli dñatu: Par/
cet pauperi ꝛ inopi/ ꝛ aīas pauperū ſaluas
faciet:Ex vſuris ꝛ iniquitate liberauit aīas
eoꝝ:Chriſt⁹ vtiqꝫ adę debitū/qđ nos vſu/
ris obligauerat/ſoluit:cū nullus ſuū corp⁹
peccatis obnoxiū in patibulo crucꝭ ſuſpēdi
pmiſit:ipſius vero in pſalmo vox eſt:Quę Pſ.58.
nō rapui/tūc exoluebam. Quapropt̄ ipſe ex
vſuris ꝛ iniqtate ꝛ puuloꝝ liberat animas:
quia vt dicit apl's: Mortuus eſt/ oēs mor/ 2. Corī.5.c.
tui ſunt:ꝛ ſi oēs mortui ſunt: ſtimulo vtiqꝫ
mortis percuſſi mortui ſunt/quia ſtimulus 1.Corī.15.g.
mortꝭ peccatū. Dic ꝗ ꝗrenti mihi: Si pctm̄ B
puulis nullus carnaliter natus abſtraxit:
cur breuiſ dieꝝ ſorte mortꝭ aſtringit̄? Quia Iob.14.a.
vbi peccatū nō eſt/vtiqꝫ mors eē nō debet.
Nō eñ me fingēte/ſ; aplo ꝑdicāte dictū eſt:
Per pctm̄ mors: Ac p ħ ſcđm errorē veſtrū/ Roma.5.b.
iniqu⁹ de⁹/vt mori puulū patiat̄ nō habētē
pctm̄ p qđ poſſet vita puari. Sed aliā falla/
ciā dogmatꝭ veſtri reſpiciēs/cui iā ſupert⁹ re
ſpōſum ē: inqens mihi : Deus mortē fecit:
qꝛ mortalē hoīeʒ fecit:pctm̄ aūt nō fecit:qꝛ
in ꝑmordio hoīeʒ ꝓhibuit ne peccaret:im/
mo qđ aliud dicitꝭ cū deū mortē feciſſe cre/
ditis/ niſi et pctm̄ de⁹ fecit/vt p pctm̄ mors
ītrare poſſit ī mūdū:qꝛ vt qđ iā eſt repetē/
dū dicēte magr̄o gētiū: Per pctm̄ mors:rn̄
detꝭ: Abſit/de⁹ pctm̄ nō fec̄:Ergo occaſionē
peccādi hoī tribuit: vt op⁹ eī⁹/ſic dicitꝭ/morſ
hoī poſſit ꝯtingere. Sine pctō eñ mors eē
nō poterat:qꝛ velitis nolitis:p pctm̄ mors.
Nec occaſionē vt dicis peccādi de⁹ hoī de/
dit ꝗ mori poſſet:ſʒ mortalē fecit. Iā rn̄ſuʒ
eſt ſcriptū eſſe: De⁹ mortē nō fecit/nec lętat̄ Sap.1.c.
in pditione viuoꝝ. Et itē: De⁹ creauit hoīeʒ Sap.2.d.
inexterminabilē. Si ꝗ pctm̄ nō fecit/nec oc/
caſionē peccādi homi dedit/qđ recte dr̄:bo
nū mortꝭ ſm̄ vos/qđ recte ñ dr̄:quō p malū
pcti ad hoīem potuit puenire? Quid eñ lu/ 2.Corī.6.b.
ci cū tenebris:aut ꝗ pars iuſticię cū iniqta/
te? Uidete infelices:ſi tñ videre poteſtꝭ: ꝗs
amicitias int̄ deū ꝛ diabolū faciatꝭ:qđ ab/
ſit a dño. Deū eñ mortē feciſſe dicitis/dia/
bolum pctm̄:ſi tñ vel ħ aſſignatis diabolo:
miſcuerūt opa ſua/ ꝛ ꝯſenſu tāꝙ̄ ſibi in au/
xiliū veniētes/vt hoīeʒ vita puare poſſint:
ꝛ iđ dictū ē/ p pctm̄ mors. Iaʒ ħ aduertite:
immo ꝗ ſani ſūt ſenſu aduertant: qꝛ ſoletis
nos dicere manicheos: ꝗ nomīs ſit mani/
cheę peſtis aſſenſor:nos ꝗ nihil cōmune iu

ci ad tenebras dicim⁹:an vos ꝗ opus lucis
vt putatis.i. mortē ope tenebraꝝ diabolo/
id ē pctō ꝯfunditis. Niſi enim credideritis:
mortē ⁊ pctm̄ vtraqꝫ eſſe mala/⁊ nulli⁹ hoꝝ
auctorē eē deū/ſꝫ diabolū delinquētib⁹ ꝓ/
toplaſtis/ ꝓrſus manicheos adiuuatis:im/
mo eſtis ſiles manicheis. Manicheus aūt
nō credit/ſꝫ catholicus dicēti paulo: ꝙ per
Roma.5.b. vnū hoiēꝫ pctm̄ intrauit in mūdū/ ⁊ ꝑ pec/
catū mors:⁊ ita in oēs homies ꝑtrāſijt/in ꝗ
oēs peccauerūt. Hęc eſt fides nr̄a/fatemur
incūctāter pctm̄ in ꝑuulis:et ꝑ pctm̄ mortē
ꝑtranſiſſe in omēs homies: Et ꝑuuli natu/
ra hoies ſūt:qꝛ ꝓpt̄ pctm̄ qđ i eos nō acti/
one/ſꝫ vltima cōceptione ꝑtrāſijt/moriunt̄.
Nō eni morerent̄ ſi cęno pcti nō alerentur.
Per pctm̄ em̄/vt ſępe eſt repetendū/mors:
Nō ſine pctō hac morte/ne i ęternū pereāt/
morte dn̄i redimūt̄. Hoc cęno peccati quo
naſcunt̄ ſqualidi/vt in regnū cęlorū ingre/
diant̄/immaculato per baptiſmū ſanguine
C chriſti mūdant̄. Audi et alterū/dei ſapiētiā
inquirentē/et ꝑ illā veritatē mortalib⁹ ꝑdi/
cantē. Audi alterū quidē ꝙ dauid loquētē/
ſed nō aliter ꝓphetātē:i vno vnico ſpū vera
dicentē/ꝙ adę pctō ⁊ paruuli naſcēdo pre/
mant̄. Dauid em̄ inqt/vt ſupra iam dictuꝫ
Ps.50. eſt:Ecce em̄ in iniqtatib⁹ concępt⁹ ſum/⁊ in
delictis peperit me mater mea: Iſte ait in
Eccl.40.a. libro eccleſiaſtico: Graue iugū ſuper filios
adā a die exitus de ventre matris eoꝝ/vſqꝫ
i diē ſepulturę matrē oīm. Quod ē h̄ graue
iugū/ niſi pctm̄? Et q̄re dictū ē iugū/niſi qꝛ
ex duob⁹ adā ⁊ eua veniat/vel duoꝝ p̄mat
⁊ cōterat colla.i.maſculi ⁊ feminę/maloruꝫ
videlicet atqꝫ impioꝝ:qꝛ in vtroqꝫ ſexu iu/
gū ſūt. Ideo ait generaliter: Graue iugum
ſuꝑ filios adā. Dicēdo ꝗ: ſuꝑ filios/ ętates
nō diſcreuit vł ſexus:⁊ cōparādo iugū pec/
cato: ꝓpt̄ chriſtū/ꝗ vt cęteri ex vſu cōiuga/
to natus nō eſt/oēs cęteros eſſe peccatores
ęquauit. Hoc iugo.i.originali pctō reuicti
maiores atqꝫ minores/vitio ex ipō orti/tā/
ꝙ aratrū trahim⁹ ꝙdiu ſum⁹ in mortis cor/
pore:cui⁹ cupiditatis vomere ꝑſcindit̄/hoc
ē corrūpit̄ t̄ra nr̄a. Propt̄ qđ in libro ſapi/
Sap.11.d. entię dictū puto. Corpus aūt qđ corrūpit̄
aggrauat aiam. A cui⁹ vita labore ⁊ onere/
vel aratri corruptione vt requieſcat nemo
ſoluit̄ ꝓpria voluntate ⁊ ꝑtāte/ niſi ab illo
Math.11.d. iuſte iudicāte ⁊ idebite miſerāte:ꝗ ait: Ve/
nite ad me oēs ꝗ laboratis ⁊ onerati eſt̄:et
ego reficiā vos. Tollite iugū meū ſuꝑ vos:
⁊ diſcite a me/qꝛ mitis ſuꝫ ⁊ humilis corde:
⁊ inuenietis requiē aiabus veſtris. Iugum
enim meū ſuaue ē/ et onus meū leue: Quō
ad eum vocati eſſēt/ ipſe oſtēdit dicēs: Ne/
mo venit ad me/niſi pater qui miſit me tra Ioh.6.c.
xerit eum:iugo peccati aſpero ⁊ graui/quo
carnaliter nati p̄munt̄. Vocatis/tollendū
ſuper ſe iuguꝫ ſuaue/⁊ onus leue/pręcipit.
Superius iam diximus:cur peccato iuguꝫ
ſit cōparatū: nūc ſpiritale chriſti iugum et
onus intelligere debemus/charitateꝫ:qua
iubemur diligere deū ⁊ ꝓximū:qꝛ i his duo Math.22.b.
bus p̄ceptis tanqꝫ in iugo lex oīs pendet ⁊
ꝓphetę. Quid eni ſuauius ac lenius chari/
tate:qua nos diligēs deus ꝑ mortē filij ſui
ex duob⁹ ꝑplis iudęis.ſ.⁊ gentibus vinculo
gratię i vnitate fidei ꝯiugauit/⁊ fecit vtraqꝫ Eph.2.c.
vnū. Chriſti itaqꝫ iugū ceruices/ q̄s p̄ſſerit
iugū peccati/ſuſpendit/nō p̄mit ad cęlū le/
uatis: quia charitas/ ſine qua nemo ꝓmne/ 1.Cor.13.c.
ret deū/nunqꝫ cadit:et cooperit multitudi/ 1.Petri.4.b.
nē peccatoꝝ. Ipſa eſt etiā onus leue quā ꝗ
habuerit deū portat: qꝛ charitas deus eſt. 1.Ioh.4.d.
Ideo et aplś: Glorificate inquit et portate 1.Cor.6.d.
deum in corpore veſtro. In hac vocatione D
ſūt ⁊ paruuli:quia ſumunt̄ in fide credenti/
um:nō obedientia volūtatis/ ſed dilectiōe
nimia charitatis. Propter qđ i pſalmis di/
ctum eſt de ipſis:Etem̄ nō credētes inhabi Ps.67.
tare dn̄m deū. Super quos niſi fuerit dono
gratię charitatis iugum ſuaue ⁊ onus leue
chriſti/requieſcere a labore originalis iugi
nō poſſunt: Grauant̄ eni in labore et onere
diuerſarum paſſionum/quas eos in lacte
poſitos perpeti videmus et ſtupem⁹. Ve/
xant̄ enim nonnunqꝫ a dęmonibus diuer/
ſis doloribus ⁊ vulneribus crucianī:mul/
ti vt dixi erūnarū generib⁹ affligunt̄: Et in
his omnibus cum quid patiant̄/hoc dicere
non poſſint:tamen pęnis ſe cruciari varijs
quodāmodo loquunt̄/cū aculeo puniti do
lorum cōfuſos vocū eiulat⁹ emittūt. Qui
ſi minime ſtimulo peccati ꝓtoplaſtoꝝ per/
cuſſi/ex quoꝝ peccatrice carne caro ſūt/ pa/
tiunt̄ ſcđm errorem veſtrū:deus talem fecit
naturā/ vt pęnalibus anima paſſionib⁹ cō/
nectetur: aut certe iniuſtus/ vt innocētiam
ſanctā ⁊ nullius penitus erroris obnoxiaꝫ
tātis ꝑmittat vrgeri ꝑiculis/ ⁊ in ipſis nō/
nūqꝫ vita ꝓuari. Qđ niſi eos pcti originał
cauſa pati credideritis/ſine dubio deū/qui
valde bona oīa fecit/arguitis. Sꝫ abſit vt ſit Gen.1.b.
iniqu⁹ inferēs irā:imo iuſtus iudicia faciēs.
Pęna eni pcti ē vt pęnis plectāt̄/nō i actu:
ſ ortu ꝑuuli pctōres: Quia/ecce em̄ i iniq/ Ps.50.
tib⁹ cōcęptus ſum/⁊ in delictis peperit me
mat̄ mea: Et/graue iugū ſuper filios adā a Eccl.40.a.
die exitus de vētre matris eoꝝ/ vſqꝫ in diē
ſepulturę in matrē oim:nō ego fingēs/ſꝫ ꝓ/
phetę dei ſpū v̄itat̄ ſctō acti dixeſt. Audi ⁊ 2.Petri.1.d.
aliū athletā fortiſſimū ꝑ oia diaboli flagel/

la trāſcūtē ꝛ patiētia ſua eiꝰ īpatiētiā ſupe/
rantē:btīn iob dico:qd ſpū dei ꝗ ꝓbatus ꝛ
fortis eſt factꝰ/de hūanę naturę ſenſerit la/
be/etiā ꝛ ꝑuulos dicēs a pcti ſordibꝰ īmu/
nes eſſe nō poſſe:hoſqꝫ adducēdos in iudi/
Job.14.a. ciū corā deo:Hō inqt natꝰ ex mlīere breuis
vitę ꝛ plenꝰ iracūdia : ꝛ ſič flos cū floruerit/
decidit:fugitqꝫ vt vmbra/ꝛ n̄ ꝑmanet.Nō/
ne ꝛ hmōi curā habuiſti/ꝛ hūc feciſti venire
in iudiciū coram te? Quiſ em̄ erit mūdus a
ſorde?Ne vnꝰ qdē/etiā ſi vniꝰ diei fuerit vi/
ta eiꝰ ſup terrā.Eſt ne aliqd dubitandū:taꝫ
clariſſima auctoritate/paruuloſ pcti illuuie
maculatos eē naſcētes?Cū em̄ dicit:Nōne
etiā hmōi curā habuiſti/ꝛ hūc feciſti venire
in iudiciū corā te:ſtatim ꝓpť iudicia iuſtiſſi
ma dei/cur in iudiciū veniat cauſaꝫ ꝑceden
tē oſtēdit:Quis em̄ inquiēs mūdus a ſor/
de?Ne vnꝰ qdē ē/etiā ſi vniꝰdiei fuerit vita
eiꝰ ſup terrā. Jd aūt eſt ꝓpť pcti ſordē/quā
trahit a peccāte natura/ꝗ naſcit̃ immūdus
in mūdo.Hęc ſcdm ſeptuaginta interꝑtum
ęditionē ꝗ ex gręco in latinū ſermonē verſa
E eſt/poſuimꝰ.Audite aptꝰ ad ſuggillationē
idipm ꝗliter ex hebręo v̄bo ſit in latinū trā/
ſlatū.Quis ait pōt facere mūdū de immū/
do cōcęptū ſemie?Nōne tu ꝗ ſolus es?Eſt
ne deinceps ꝯtētio?Jmmo eē debet a vo/
bis nulla ꝯtradictio.Audis de ꝑuulo dici:
Quis pōt facere mundū de immūdo cōcę/
ptū ſemie?Nōne tu ꝗ ſolꝰes:Et adhuc du/
bitas baptiſmū chriſti ꝑ gratiā habere qd
mūdet ī paruulo?Niſi em̄ eſſet īmūdus/nō
diceret:Quis pōt facere mundū.ſ.cū addi/
dit/de immūdo cōcęptū ſemine. Parentū
ſordidatū dicit eſſe pctō:quoꝝ ſunt immū/
da ſemina:nō cōditione nature/ſꝫ ꝑuarica/
tricꝭ vitio ꝓtoplaſti.Siue igit̃ ſeptuaginta
habeāt̃ e gręco/ſiue alrꝰ ſiliī ex hebręo i la/
tino ſermone/ vnū atqꝫ idē:etſi īmutatꝭ ver
bis/nō tn̄ veritate:paruuloſ pcti ſorde reos
eē/dixerūt.Quā em̄ iniuſticiā/ſicut ſępe ꝓ
diuerſitate ꝓpoſitarū a me cauſarū interro
gaui/apud deū dicitꝭ:vt nulla exiſtēte cau
ſa ſcdm errorē veſtꝝ/ſicut ſupra diximꝰ:di/
xiſſe iob:ꝑuulus breuis vitę ꝛ plenꝰ iracū/
dia ſit:cū qd ſit ira rō huiꝰ oīno neſciat: vel
ꝗre vt flos decidit/fugitqꝫ vt vmbra/cū i vi
ta multoꝝ dierū ſiue ānoꝝ nō ꝑmanet:ſič
nouimꝰ inultis ꝯtingere ꝑuulis:vel cur euꝫ
ad iudiciū venire corā ſe facit/cū mādatū le
gis eiꝰ nō cognouerit faciendū/nō cōtēpſe/
rit volūtatē?Hoc vtiqꝫ ſcdm vos vt dixi/i/
iuſte paruuli patiunt̃ a iuſto iudice ſi nulla
pcti cōmotiōe tenēt̃ obnoxij: Sꝫ ꝗtūlibet
latitudinē mādatoꝝ veſtroꝝ v̄bis muros

hęreſi veſtrę circūquaqꝫ cōſtruatis/vēťau/
tus ē impulſus gr̃ę/in oībꝰ totū ꝗſſat ꝛ de/
ſtruit. Vn̄ repugnatis atqꝫ ꝯfiditis?Quia
iuſtꝰ dn̄s nihil facit iniuſtū:ꝛ verax nō pōt
eſſe mēdax. Paruuli vtiqꝫ vt dicit aplſ/na/ Eph.2.a.
tura filij irę ſūt/adę.ſ.parētis: ſič ſępe dixi/
mus/offenſione/ ꝯſenſione.Offenſione em̄
dicūt̃ filij irę ac pęna.i.pctō ꝑmi plaſti:qui
peccādo deū ad irā ꝑmꝰ in genere nr̃o ꝓuo/
cauit: qd trahūt ſemiati. Jō dictū ē:Quis
em̄ erit mūdus a ſorde?Ne vnꝰ qdē/etiaꝫ ſi
vniꝰ diei fuerit vita eiꝰ ſup t̃rā. Vel ſič dictū
eſt alio mō/tn̄ idem: Quis pōt facere mū/
dū de immūdo cōcęptū ſemine?Nōne tu ꝗ
ſoluſ es?Ob h̄ igit̃ ſola ſorde pcti quā tra/
hit:nō de cōiugij bono/ ſed libidinis malo
ꝑuulus breuis vitę ꝛ plenꝰ iracūdię ē. De/
cidit etiā vt flos fugitqꝫ/vt vmbra:nec ꝑma
net:atqꝫ in iudiciū corā dn̄o veniet iudican
dus:Cui niſi baptiſmi gr̃a ſubuenerit/diſ/
periet ꝺ pplo chriſtiano:Sicut lex perituꝝ
dixit ꝑuulū de pplo iudęoꝝ/ niſi die circūci
ſus fuiſſet octauo.Scriptū ē em̄: Jnfans ꝗ Gē.17.b.
octaua die circumciſus nō fuerit:diſperibit
aīa illa de pplo ſuo. Dic igit̃ mihi:A ꝗ faci/
nore circūciſio ꝑuulos liberat? Aut ꝗre incir
cūciſi de pplo dei aīa ꝑibat/ſi nihil vn̄ ſana/
ret̃ vel diſpiret/ꝗn potiꝰ a parētibꝰ niſi cir/
cūciſus fuiſſet/debuit ꝑtendi ꝑditio:ꝗ vſuꝫ
obediētię ꝛ liberi habebāt arbitrij/ꝛ nō par
uulo ignoranti bonū ꝛ malū?Sꝫ eſto ꝙ pa
rētes ob hāc negligētiā/qd ſcriptuꝫ nō eſt/
ſubeāt perituri ſupplicia:nūqd dānatis il/
lis ſi incircūciſus mortuꝰ fuerit ꝑuulꝰ aīę po
terit interitū abolere?Deꝰ em̄ locutꝰ ē/ſi hō
dicēs: Jnfans ꝗ octauo die circūciſus non
fuerit/ diſpereat aīa illa ꝺ pplo ſuo. Narra
te ꝗ ſi poteſtꝭ:dei iuſticia/in qua mltū vos
poſſe iactatis/immo totū poſſe natura:cur
diſꝑdat innocētiā incircūciſam:qd ve circū/
cidi iubet/ ſi nl̃la donat circūciſiōe delicta?
Rn̄detꝭ plane:Juſtꝰ deꝰ ī iudicādo.Hęc em̄
ſoletis ꝗſi diligēteſ eū dicere:ſꝫ ore vr̃o/cor/
de aūt mētiētes ei. Si itaqꝫ iuſtus deꝰ ī iu/
dicādo:rogo dic cām incircūciſi paruuli ꝑi/
turi?Actualia certe nl̃la eiꝰ delicta:Quę ei
eē potuerūt octo dieꝝ?Trahere eū origina
le pctm̄/ꝛ ꝓpť h̄ dānari credere nō vis:Vn̄
ſiuſta dei iudicia?Dic iā apte:Jniuſtꝰ deꝰ ꝛ
īpiuſ/vt dānet ꝑuulū/quē dānabilis nulla
cauſa ꝑceſſit:Nec em̄ aliō ī cordis tui tene/
bris ſentire cognoſcerꝭ:ſi tn̄ incircūciſuꝫ te/
ſte dei lege fideli ꝑire ꝑuuluꝫ credis. Aut ſi
de vob̄ aliud ſentiēdū eſt/iudicēt orthodo/
xi . Sed more illo veſtro veritatis videli/
cet luce deſerti atqꝫ refelliti:Deus inquitis

ꝑſcius operū eius malorum quę facturus
erat ętate pfecta/periturū dixit de ꝑplo ſuo.
Pſ.144. Ita ne pelagiane inſane: deꝰ q̄ iuſtꝰ ē i oibꝰ
vijs ſuis/ ſanctus in oibus opibꝰ ſuis: per
huiuſcemodi credēdus eſt incircūciſuꝫ par/
uulū iudicare: vt tāq̄ factorē pro nō factis
ſceleribꝰ puniat: tp̄s imputet qd̄dā vbi vi/
ta nō vixerit/ vbi velle nolle nō fuit volū
tatis? Abſit hoc apud iudicē iuſtū: qui vni/
cuiq̄ vl̓ obediēti vel ꝯtēnenti vſu liberę vo
lūtatis reddit ſcd̓m opera ſua. Si paruulo
aūt incircūciſo ſolū ꝓ delicto eſt opus dia/
boli/ qd̓ ex adā ſeminatuſ attraxit/ circūci/
ſione fraudatus non caruit: hoc in paruulo
deus odit punit: Ita nūc fit in pp̓lo chri
Geñ.17.b. ſtiano: Circūciſio em̄ illa octaui diei figurā
reſurrectionis dn̄i ſaluatoris gratiam ba/
ptiſmi geſtabat. Vos aūt/ ſi ꝑuuli bapti/
ʒati nō fuerint/ vitā illā ęternaꝫ ꝓmittitis:
qꝛ ſcꝫ chriſti eis gratiā baptiʒatis nihil au/
ferre/ ꝯferre creditis nihil. Si em̄ intellige/
Math.9.b. ritis/ crederetis q̄re dixerit dn̄s: Non opus
eſt ſanis medicuſ/ ſed male habētibꝰ: crede/
ritis vtiq̄: nō eos ſanos/ ſꝫ vulneratos me/
dico ſaluatori ad ſtationē baptiſmi ſanan/
dos offerri: nec habituroſ vitā/ niſi ipſius q̄
eſt vita/ mādu caueri t carnē/ ſanguinē bi/
Joh.6.f. berint. Ipe em̄ dixit: Niſi manducaueritis
carnē filij hoīs/ biberitis eiꝰ ſanguinē: nō
habebitis vitā ęternā in vobis: et q̄ mādu/
cat meā carnē/ bibit meū ſanguinē/ habet
vitā ęternā. Quō igit̃ vitā regni cęloꝝ pro
mittitis paruulis: nō renatis ex aqua ſpū
ſancto/ nō cibatis carne/ atq̄ nō potatiſ ſan
guine chriſti: q̄ fuſus eſt in remiſſionē pec/
Joh.3.a. catoꝝ? Eius eni edictū ē: Si q̄s nō renatus
fuerit ex aqua ſpūſctō/ nō pōt introire in
regnū cęloꝝ. Intrare quippe in regnū cęlo/
rum nō aliud eſt/ q̄ꝫ vita btā viuere q̄ ꝑma/
G net in ſecula ſeculoꝝ. Ecce nō baptiʒatus/
vitali etiā cibo poculoq̄ ꝓuatus diuidit̃ a
regno cęloruꝫ vbi fons viuentium ꝑmanet
chriſtus. Da mihi ꝑter hūc alterū locū/ vbi
vitę poſſit requies eſſe perennis. Primū eni
locum fides catholicoꝝ diuina auctoritate
regnū credit eſſe cęloꝝ: vn̄ vt dixi nō bapti/
ʒatꝰ excipit̃. Secūdū gehennā: vbi oīs apo
ſtata vel a chriſti fide alienus ęterna ſuppli/
cia experiet̃. Tertiū penitus ignoramꝰ: im/
mo nec eſſe in ſcripturis ſanctis inuenie mꝰ.
Finge pelagiane locū ex officina dogma/
tis tui: vbi alieni chriſti gratia vitā requiei
 glorię poſſidere paruuli poſſint. Dextera
iuſti iudicis ſedētiſ ſiniſtra/ regnū ē gehē
na: vita ē mors: iuſti iniq̄. In dext'a igit̃
iuſti ſunt ꝯſtituti: In ſiniſtra opariꝫ iniq̄ta/
tis. In regno requies baptiʒatoꝝ: In gehēna
pęna icreduloꝝ. Vita ad lętitiā glię: Mors
ad fletū ſtridorē dentiū. Iuſti i regno pa/
tris cū chriſto: Iniqui in igne ęterno para/
to diabolo/ angelis eius. Sꝫ h̓ dicēs/ non
diuiſiones locoꝝ multoꝝ dedi/ niſi duoruꝫ
tm̄: qm̄ ad duo/ regnum videlicet gehen/
nā hęc oia referunt̃/ etiā ſi plura dicuntur:
Dextera em̄ vita iuſti: vel ſicut dixi adda/
mus: iuſticia/ ſctitas/ btitudo: cętera bo/
na ad regni cęloꝝ requiē referunt̃. Siniſtra
vo.i. hi q̄ ſiniſtre aſtabūt: iniq̄/ mori/ iniuſti
cia/ doloſitas/ impietas quātalibet mala
ad gehennę tormēta: vbi mors q̄ ſcd̓a dicit̃
nō finitiua/ ſꝫ cruciatu durabilis erit. Qui
baptiʒatus ergo nō eſt/ in hiſ q̄ regni cęloꝝ
ſunt/ non pōt reperiri. Et ſi non ibi/ qꝛ vere
nō ibi: putas ne pelagiane iam ſentis vbi?
Reſpōde more illo ſolito: Dn̄s inq̄t: In do Joh.14.a.
mo patris mei māſiones multę ſūt. In his
māſionibꝰ/ māſiones habēt vitę refrigerij
nō baptiʒati paruuli. Hiccine eſt putas ille
tertius locus quē fingendū an̄ paululū ex
officina dogmatiſ tui popoſcerā. Percutiat
hoc opus vga ſua chriſtus/ q̄ gētes hęredi/ Pſ.2.
tatē ſuā poſſeſſionē ſuā terminos terrę re/
git: q̄ ꝓbat vaſa miſericordię ſuę et repro/
bat cōtumelię: vt ſi māſit inquaſſatū ꝑmit
tat illic ſuſceptos veſtros/ quibus ſine illo
vitā ꝓmittitis paruulos habituros. Dic
age: adeſto aſſertiōi tuę: refelle meā. Man/
ſiones iſtas multas q̄s in mediā ꝓtuliſti/
ac de theſauris euāgelioꝝ: certū eſt verita/
te dicēte eſſe apud deū patrem. Sed quero
abs te: vtruꝫ ſint in regno cęloꝝ/ an foras?
Pater em̄ deꝰ in regno cęloꝝ eſt: illic ſunt
hę vtiq̄ māſiones. Quid diciſ heretice? Vnū H
elige ex duobꝰ cuiꝰ partis defenſor exiſtere
poſſis. In regno eſt pater et manſiones/ an
extra? Si dixeris/ i regno: ꝑdidiſti locū quē
multa fabricaueras arte paruulis: Nō em̄
intrat in māſiones iſtas nō baptiʒatus: qꝛ
q̄ dixit: In domo pr̄is mei māſiōes multę Joh.14.a.
ſunt: ipſe dixit: Qui non renatus fuerit ex Joh.3.a.
aqua ſpūſancto/ non intrabit in regnū cę/
lorum. Ecce virga fortis chriſti/ qm̄ commi/
nuit corpꝰ tuū. Si aūt dixeris/ foras: attē/
de quid reſpondeas manicheo. Aliquo em̄
bello ſcd̓m te ſuperatꝰ/ ab aliquo patri exce/
ptus eſt de regno cęloꝝ: nec ad eū opus fi/
lij ſui pertinet/ baptiſmus paruuloruꝫ: nec
ad ip̄m etiā māſiones patris: ac per hoc di/
uiſum eſt regnū cęloꝝ: Chriſtus em̄ recipit
baptiʒatos in regnum cęloꝝ: pater nō ba/
ptiʒatos in māſiones loci ſui. Ecce quales
ſenſus impregnata a diabolo peperit hęre
ſis veſtra: Ecce officina illa pelagiana: de q̄
nimiū docti acuti ad interitū proceſſiſtis/

qualem locū miſeris paruulis fabricauit:
vt ⁊ pater videat̃ regno excluſus: ⁊ chriſtus
a manſionib⁹ patris? Quid deinceps a vo
bis decepti facient paruuli/quos catholica
ratio in manſiones patris vobis docenti/
bus non ſinit/introire? Quibus dū abſq;
chriſto promittitis vitam/aufertis vitam:
dum ſanos pollicitatiōe ad mortem ꝑdu/
citis: dū ſpōdetis requiē/ꝑcipitatis i gehē/
nā. Manſiones igit̃ iſtę apud patrē nō ſunt
diuiſę cellulis ad habitandū iuſtis: ſ; ꝯiun/
ctę charitate bonorū ꝑmia meritoꝝ/ q̄ ſunt
in regno cęloꝝ: qđ eſt indiuiſū in poſſeſſio
nē vnicę ꝯcordię deitatis/pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſ/
ſcti: ⁊ nō eſt vt qđdā grande palatiū vn̄ ex/
cludi poſſit: nec terminū habet quō regnū
terrę/ vt vltra regnādi n̄ habeat poteſtatē.
Ipſe eni q̄ iplet oīa ⁊ excedit oīa/pr̄ ⁊ fili⁹ et
1.Cor.15.c. ſpūſſctūs/de⁹ vn⁹ eſt/oīa in oīb⁹: vnū potēs
atq; oīa potēs: cui⁹ regni finis nō eſt. Ma/
Ps.95. gnus eni dn̄s ⁊ laudabilis nimis/ ⁊ magni/
tudinis ei⁹ nō eſt finis: et regnū ei⁹ regnum
oīm ſęculoꝝ: ⁊ dn̄atio ei⁹ in omī generatiōe
⁊ ꝓgenie. In parte v̾o glīę ſctōꝝ ⁊ btitudi/
nis vitę ęt̃nę diuiſū a gehēna dici tm̄ pōt:
vn̄ impij ⁊ pctōres oīſq; nō baptiçatus eſt
ſepat⁹/ ⁊ ꝑti gehēnę eſt mācipat⁹: Dei autē
potētia nō in parte eſt: q2 ⁊ ſctōꝝ requiei et
pctōꝝ dānationi ipē regnat in ſęcula ſęcu/
I loꝝ. Sinite itaq; ꝑuulos venire ad chriſtū
vitā: vt eis ꝑditā ꝑ adā medicina ſua redo/
Luce.19.b. net vitā. Venit eni nō inaniter q̄rere et ſal/
uare qđ ꝑierat: Vos videbat ꝑſciētia ſua
futuros hęreticos: Voſq; notabat in aplīs
Luce.18.c. ſuis dicēs. Sinite infantes venire ad me: ⁊
nolite eos ꝓhibere: Taliū ē eni regnū cęlo/
rū. Taliū ad cōꝑationē videlicet ad ſe veni
entiū dixit: nō oīm ꝑuuloꝝ generalit̃: etiā ⁊
q̄ i eo renati nō ſūt: Ideo inq̄t: Sinite ꝑuu/
los venire ad me. i. nolite eos credere me nō
indigere: nō eni poſſunt venire in regnū pa
Joh.14.a. tris mei/niſi ꝑ me. Denique ait: Ego ſū via ⁊
vita: Nemo venit ad patrē/niſi ꝑ me. Quō
eos q̄ nō baptiçatos i domo māſionū pr̄is
māſuros creditis: cū nemo vadit ad patrē/
niſi ꝑ chriſtū/ q̄ vita eſt: nemo ęternā habe/
at vitā/nec maneat in veritate/niſi ꝑ ipm̄ q̄
Joh.15.a. vita eſt/ ⁊ veritas? Sine me inq̄t nihil pote
ſtis facere. Nā ſic nemo venit ad patrē/ni/
ſi ꝑ chriſtū: ſic nemo ſaluādus venit ad chri/
Joh.6.c. ſtū/niſi attrahēte pr̄e. Ipſe eni dixit: Nemo
venit ad me/ niſi pr̄ qui miſit me attraxerit
eū. Et venire ad patrē ⁊ filiū nemo pōt ni/
Joh.3.a. ſi operāte ſpūſctō pr̄is ⁊ filij: q̄ vbi vult ſpi/
1.Cor.12.b. rat: et gr̄am diuidit ſingulis ꝓut vult: quā
gratiam nō a ſe diſſociatā: ſed indiuiſa ma/
nu atq; potētia in hoīe tota vn⁹ de⁹ ⁊ trini/

tas opat̃. Quiſq̄s q̄ op⁹ in ſe nō habet tri/
nitatis: q2 ipſe eſt: dicente aplō paulo/ple/ Col.2.b.
nitudo diuinitatis: ⁊ non eſt/ſicut ⁊ petrus
dicit in actib⁹ aplōꝝ/in aliq̄ alio ſalus: Nec Act.4.c.
eni nomē aliud datū eſt ſub cęlo hoībus in
quo oporteat nos ſaluos fieri. Ecce ꝑnceps
aplōꝝ petrus in veritate loquit̃ veritatē:
in nullo alio noīe hoībus datū ſub cęlo ſa/
lutē/niſi i chriſto. Tu in mēdacio da nomē
aliud qđ ſaluare poſſit ꝑuulos/minime in
chriſti noīe: q̄ eſt vt dixi plenitudo diuinita
tis/baptiçatos. Quiſq̄s eni i chriſto tingit̃
in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti/qđ eſt ple/
nitudo diuinitatis/in remiſſionē pctōꝝ ſa/
lutiſ gratia baptiçat̃. Et nos inquies/ſicut R
aliquotiens a vob̄ audimus/in remiſſionē Obiectio
pctōꝝ/tā maiores ętate q̄; ꝑuulos baptiça
mus. Et cū vob̄ ita cōtradictū fuerit a nob̄:
ergo eſt peccatū in paruulis qđ eis in ſacro
baptiſmate remittat̃: Reſpondetis/ vt tm̄
in adoptiōe filioꝝ baptiçant̃: habet eni in
eis gr̄a qđ adoptet: nō habet vnde qđ di/
luat: Propter ſolā v̾o ſymboli formulā vt
tradita cōſuetudo ſeruet̃/tingūt̃ i remiſſio/
nē peccatoꝝ: Maiores aūt ꝓpter ꝙ vſu li/
beri arbitrij pctā ꝯtrahere potuerūt/in re/
miſſionē pctōꝝ baptiçāt̃. O cęca vr̄oꝝ ſen/ Solutio.
ſuū corda. O magiſteriū qđ obuolutū mor-
tali nebula vob̄ diabolus ꝓpinauit: Quis
hęc catholicoꝝ ſapiētiſſimus ferat? Quis
vos nō horreat potius n oīare q̄; cernere: vt
verbū dei fidele in patre veri/ ⁊ in pr̄e men
dacij eſſe ꝑdicetis. i. in maioribus verax/q2
vere in remiſſionē peccatorū baptiçant̃: in
paruulis aūt mēdax/ quia ſic in remiſſionē
peccatoꝝ/vel non in remiſſionē pctōꝝ tin/
gant̃: quādo iā vel quid a vobis dicit̃ ve/
rū/aut dicet̃/ ꝙ in illo loco vbi veritas chri/
ſtus in ſpūſancto baptiçans curat oēs ad
ſe venienteſ peccati vulnere ſauciatos/deo
mēdaciū dicere nō timetis. Vera nāq; dei
ſunt ſymboli verba: nō refellit de⁹ tradēs ꝑ
aplōs ſuos eccleſię ſuę ſanctę catholicę cre/
dentes in remiſſionē pctōrū baptiçari. Ut
quid eni iuſſit remiſſionē peccatoꝝ ſi nō fac̄
vere remiſſionem? Immo ideo iuſſit/q2 fa/
ciat. Eſt eni de⁹ verax: oīs autē hō mendax. Ps.115.
Ideo in remiſſionem baptiçant̃ ⁊ paruuli:
alioquin nō habebūt in regno cęlorū vitā.
Dimittit̃ eis regeneratiōe ſpiritali/qđ tra/
xerūt/ vt ſępe dixi/ex adā generatiōe carna
li. Stulte heretice/reſpice ad ieſum: q̄ ꝓptea L
vocatus eſt ieſus. i. ſaluator: q2 ſic dicit euā
geliſta: Ipſe ſaluū faciet ꝑplm̄ ſuū a peccat/ Matth.1.d.
coꝝ. Attēde edictum eius: Nō opus ē ſanis Matth.9.b.
medicus/ſ; male habētib⁹: ⁊ aduerſus eum
falſum de paruulis conticeſce: qui eis potū

nō ſanis/ſ3 ęgrotātib⁹ baptiſmū in ſuo ſan
guie ꝓcurauit:q̄ ꝓpterea cathecįçant ꝛ ex/
Joh.12.e. ufflant ac baptiçant vt ꝑnceps hui⁹ mūdi
diabolus ex eis foras mittat. Aut ſi nō i illꝭ
diabolus exufflat/cui⁹ ope.i.vitio pctī per
adā tenent obnoxij:dicite cur imagini dei
fit iniuria? Uex opinor ꝗ eiſ baptiſmo vſo
baptiçādis minime exufflet:ne nō imagi/
ni dei/ſ3 diabolo faciatis iniuriā. Aut ſi ex/
ufflatis/ nullū vt putatis crimē habētib⁹:
quē in eis lugeat edicite. Exufflat ꝗ ꝛ icre/
pat i eis in catholica eccl̄ia op⁹ diaboli:non
qḋ ipſi ſunt/ſ3 qḋ in ip̄is eſt. Ipſi eni ꝗ ho/
mines/op⁹ dei ſunt:qḋ vo in ipſis eſt pctm̄
opus diaboli eſt:hoc eſt in illis odit de⁹/nō
ipſos op⁹ ſuū. Ob h̄ ſi idebita gr̄a ei⁹ ꝑ ba/
ptiſmū mūdati nō fuerit: penit⁹ chriſtiano/
rū vitā nō habebunt/in regnū cęloꝝ nō in/
gredient: Erūt aūt illic vbi incircūciſi par/
uuli iudęoꝝ. Duas ſane fides ꝛ duo baptiſ
mata vos habere/ſi ipſi in tenebris ambu/
lātes nō cognoſcitis/catholicoꝝ nullus igꝯ/
rat. Alia em̄ fide/vt ſuperi⁹ oſtēdi/vob dicē
tib⁹:baptiçatiſ ętate maiores/alia ꝑuulos:
cū ſc3 verbū eos in remiſſione pctōꝝ bapti/
çatos ꝑcipere corde nō credatis. Nos vero
anathematiçātes vos:paulū apl̄m in q̄ lo/
cutus ē chriſt⁹/auſcultam⁹ ꝑdicantē et ſeq̄/
Eph.4.a. mur:q̄ vnū corpus ꝛ vnū ſpm̄/ꝛ dixit eccl̄ię
catholicę i chriſto/vnā fidē/vnū baptiſmū/
vnū deū ꝛ patrē oim:qui ſuper oēs ꝛ ꝑ om/
nia/ꝛ in omnibus nobis.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epi/liber ſextus hyponoſticon additus ſuperioribus quinq̄ libris:in quo diſputat de predeſtinatiōe cōtra pelagianos:incipit.

A Icet latius de gr̄a et arbitrio ſuperi⁹
diſputatum ſit:tn̄ addere
etiā nōnihil ꝗmaxie huic
operi oportet/vt ꝛ vr̄a ca/
lūnia quā nob obijcere ſo
letis/ꝑ illuminationē gr̄ę ſaluatoris reuin/
cat:imo ꝯfutet ꝛ nr̄ę fidei itegritaſ corrobo
ret. Credere q̄ppe nos vł ꝑdicare ſuggillatꝭ:
qꝛ cū lege dei ꝛ ꝓphis/cum euāgelio chriſti
eiuſq̄ apl̄is ꝑdeſtinationem dicimus:eo ꝗ
de⁹ quoſdā hoim ſic ꝑdeſtinet ad vitā regni
cęloꝝ: vt ſi nolint orare/aut ieiunare/ aut i
omni ope diuio vigiles eſſe/eos oīno perire
nō poſſe:nec ꝓrſus debere ſui eē ſollicitos/
q̄s de⁹ qꝛ voluit/ſemel iā eligēdo ꝑdeſtina/
uit ad vitā: Quoſdā vo ſic ꝑdeſtinauit i ge
hennę pęnā/vt etiā ſi credere velint/ſi ieiu/
nijs/orōnib⁹ oiq̄ ſe voluntati diuinę ſubiece
rint/ in his deū nō delectari:ꝛ vitā illis ęt/
nā in toto dari nō poſſe:ſic electione ꝑdeſti
natos eſſe vt pereāt: Deū nos talꝭ opantē
pſonarū eē acceptorē dicere. Nō miramur
vos de nob.i.hoies de hoib⁹ falſa poſſe cō/
fingere:cū videam⁹ vos ſic a diabolo eē†fal Al'† faſcina/
ſatos/vt ſcripturas ſctās ꝛ veridicas/ad vo tos.
lūtatꝭ veſtrę intellectum mutare nitamini:
fidē chriſti aploꝝ ꝑdicatione fundatā euer/
tere:falſū dogma veſtrū anponere veritati.
Hinc eſt vtiq̄/vt nō poſſitis agnoſcere ve/
ritatē:immo hinc eſt/vt corrupti ꝛ abomia/
biles facti ſitis in voluntatib⁹ veſtris. In/ Pſ.13.
clinate igiꝭ aliquātulū patiēter aurem cor/
dis veſtri:ꝛ q̄liter myſteriū ꝑdeſtinationis
credam⁹/q̄literve ꝑdicem⁹/audite. Aioſita/
tē etiā ꝯdicēdi diuinis eloquijs deponite.
Poteſtꝭ em̄ dono dei veritatē facile repire
vel agnoſcere/ſi cōtētioſi diſciplinę ſilentio
eſſe deſtiteritis. Prius ꝗ ip̄m nomē ꝑdeſti/
natiōis q̄d indicet/exponam⁹: Deinde eſſe
apud deū/q̄ ſine acceptione pſonarū eſt/ꝑ/
deſtinationē/diuinarū ſcripturarū auctē ꝓ/
babim⁹. Prędeſtinatio quippe a ꝑuidēdo Predeſtina/
ꝛ ꝑueniendo vel ꝓordinando futurū aliq̄d tio vn̄ dicat.
dr:ꝛ ideo deus cui ꝑſciētia nō accidens eſt/
ſ3 eſſentia fuit ſemꝑ et eſt:q̄cq̄d anq̄ fit/ſic
pręſcit/ꝑdeſtinat:et ꝓpterea ꝑdeſtinat/ qꝛ
q̄le futurū ſit ꝑſcit. Ideo ꝛ aplus: Nam q̄s Roma.8.f.
ꝑſciuit inquit ꝛ prędeſtinauit. S3 nō omne
qḋ pręſcit/ꝑdeſtinat: Mala em̄ tm̄ ꝑſcit/et
non prędeſtinat: Bona vo ꝛ ꝑſcit ꝛ ꝑdeſti/
nat. Qḋ ergo bonū eſt ꝑſciētia ꝑdeſtinat.i.
ꝑuſq̄ ſit in re/ꝑordinat. Hoc cū ip̄o auctore
eſſe cęperit/vocat ordinat ꝛ diſponit. Un/
de ꝛ ſequiꝭ: Nam quos ꝑdeſtinauit/hos et
vocauit:et q̄s vocauit/illos ꝛ iuſtificauit:
quos aūt iuſtificauit illos et glorificauit.
Iā igiꝭ aptius diſſeram⁹ qḋ loq̄mur: quō
erga humanū gen⁹ ꝑſciētia ſua ꝛ ꝑdeſtinati
one deus generalꝭ/in q̄ iniq̄tas nō ē/vtaꝭ.
Maſſę itaq̄ hūani generis/q̄ in adā ꝛ eua B.
ꝑuaricatione dānabilis mortaliſq̄ facta ē:
nō cōditiōe diuina generaliter/ſ3 ex debito
pęna cruciatuſq̄ gehēnę debeꝭ: Uenia vo
nō merito/ſ3 dei iuſti iudicis miſcōię largi/
tate cōferꝭ: Quia vo iuſt⁹ ꝛ miſericors dn̄s
de⁹ ꝑſciuſq̄ futuroꝝ:ex hac dānabili maſſa
nō pſonarū acceptione/ſed iudicio ęquita/
tis ſuę irrepꝛehēſibili/q̄s pręſcit miſericordia
gratuita ꝑparat.i. ꝑdeſtinat ad ętnā vitā:
cęteros autem pęna vt ꝑdixi debita punit.
Quos ideo punit:qꝛ quid eſſent futuri pręſ
ſciuit: nō tn̄ ipſe fecit puniēdos vel ꝑdeſti/

nauit/ſed tñ vt dixi in dānabili maſſa ꝑſci/
Al. † duo iſta differenter. uit. Q ſi a me querꝭ ſcire:cur† duos ita dif/
ferentes fecit deus ſi ꝑſonarū acceptoꝛ non
eſt:qꝛ generalit/aut punire debet iuſticia/
aut miſericordia liberare. Cōtende cū pau/
lo:imo ſi audeſ argue paulū/q̄ dixit chriſto
Roma.9.c. in ſe loquente: O hō tu q̄s es qui rńdeas
deo? Nunqd dicit figmētū ei q̄ ſe finxit: vt
qd me ſic feciſti? An nō habet poteſtatem fi
gulus luti ex eadē maſſa facere/aliud quidē
vas in honorē/ aliud vero in cōtumeliam?
Ego aūt hoc dico qđ dixi:quia quicq̄d de⁹
agit/ miſericorditer/ iuſte ſancteq̄ facit: qꝛ
ſol⁹ ipſe ꝑſciēdo ſcit qđ hō neſciēdo neſcit.
Roma.11.d. Quis eñ cognouit ſenſuz dñi? Quis inſtru/
xit eū? Aut q̄s ꝯſiliari⁹ ei⁹ fuit? Aut q̄s poꝛ
dedit ei ⁊ retribuetur illi? Aut quis dicit ei:
qd feciſti? Nō pōt tñ iuſtus dici de⁹ aut ſo/
lū miſericoꝛs/ſed iuſtus ⁊ miſericoꝛs. Sic le
gim⁹/ſic credim⁹: Proptea qñ illi cū dauid
Ps.100. miſericordiā ⁊ iudiciū cātam⁹:cantam⁹ me/
tuentes:nō iterrogam⁹ q̄ ſit volūtas ei⁹/de
iudicio ⁊ miſericordia congruentes. Q ſi ad
huc animoſitati tuę/qua cōtentionis curru
rapt⁹ ꝑ queſtionū cāpos inanis efferreris/
hęc minime reſponſa ſufficiūt:audi ⁊ alia q̄
de altitudine diuitiaꝝ ſapientię ⁊ ſcientię
dei/ expauentes incomꝓhenſibilia iudicia
Roma.11.d. ei⁹ ⁊ inueſtigabiles vias ei⁹/ ſolam tñ fidei
cōſiderationē ꝓferim⁹:Quia ſi ſcrutari vo/
luerimus ſecretū dei:qđ iuſticię ipſius ſoli⁹
notū eſt: cōpꝛehēdere nō valemus: ⁊ imple
Ps.63. tur in nobis qđ ſcriptū ē: Defecerūt ſcrutā/
tes ſcrutinio: Quare? Quia accedit iq̄t hō
ad coꝛ altū ⁊ exaltabit̄ de⁹. Sed forte cū ſitꝭ
repꝛehenſibiles/iudicioꝝ dei eſſe vos com/
pꝛehenſibiles iactitatis/melius ſcilicet deo
placentes q̄ȝ paul⁹ aplus:q̄ eſſe incomꝓhen
ſibilia per ſpm̄ſanctū ei⁹ iudicia ꝑdicauit.
Perpendite itaq̄ȝ quo iudicio dictum eſt/
a paulo ⁊ barnaba ꝑdicantib⁹ verbum dei
Act.14.c. in liſtris: In pꝛeteritis generationibus di/
miſit oēs gentes igredi vias ſuas:vt in ido
latria ſimulacroꝝ ꝑirent/⁊ vnam tñ gentē/
id ē iacob elegit ſibi dñs/⁊ iſrael in poſſeſſi/
onē ſibi:cui ſoli vtiq̄ȝ legē ad cognoſcendū
ſe/poſtpoſitis vt dixi ceteris generatiōibus
dedit: vel cui iteꝝ amiſſio facta eſt iudęoꝝ/
vt mundi fieret recōciliatio:id ē omniū gen
Roma.11.b. tiū ſicut dicit apl's: Si eñ amiſſio eoꝝ recō/
ciliatio eſt mūdi/q̄ aſſūptio niſi vita ex moꝛ
tuis? Quaſi impoſſibile erat deo oīpoten/
ti vno tp̄e vniuerſo mūdo legē dare/ſalutē
gr̄ę chꝛiſti ꝯferre: vel vt ita dicā/ab initio la/
pſus adē id agere qđ diuerſitate tēpoꝛū fie/
C ri ei⁹ arbitrio cedit. Docete etiā quare miſſo
a ſpūſācto paulo ⁊ barnaba poꝛtare nomē

dñi ſalutis cā in gētib⁹: cū tranſirēt ꝑdicā/ Act.16.a.
tes phꝛygiaz ⁊ galatię regionē/ vetiti ſūt a
ſpūſctō loq̄ verbū dei in aſia. Et cū veniſ/
ſent i myſiā volētes ire i bithyniā/nō ꝑmi/
ſit eos inq̄t ſpūs ieſu. Sciebat inq̄ſ de⁹/qꝛ
credituri nō eſſent: ⁊ ideo nō eos ire ꝑmiſit
ad loquendū verbū dei. Stulte/de⁹ eſt qui
iuſtificat impiū:nō ꝑuētus humana volū/ Roma.4.a.
tate/ſed ipſe ꝑueniens hoīs volūtatē miſe/
ricoꝛdia ſua: De⁹ eñ inq̄t me⁹/miſcōia eius Ps.58.
ꝑueniet me. Audi/⁊ aliū ꝓphetā dicentez:
Cōuerte me dñe/⁊ conuertar:ſana me dñe Hiere.17.b.
⁊ ſanaboꝛ. Vñ aplus: Juſtificati inq̄t gra/ Roma.3.d.
tis ꝑ gratiaz ipſius ꝑ redemptionē/q̄ eſt in
chꝛiſto ieſu. Audi/gratis/⁊† tace de meritꝭ. Al.† tacede
Nōne pꝛohibitio iſta ſanctiſpiritus aliud minis.
oñdit q̄ȝ verbū dñi ieſu dicētis in euāgelio:
Spūs vbi vult ſpirat? Hinc cogita: hic pan Joh.3.b.
de aliq̄d:q̄re ſpirat vbi vult/⁊ ñ vbiq̄ȝ. Dici
te etiā:q̄re ꝑdicātib⁹ ꝑdictꝭ paulo ⁊ barna/ Act.13.c.
ba apud antiochiā ꝑſidię iudęis ac gētib⁹
ſalutē/nullus credidit:niſi quos exinde do
minus ꝑoꝛdinauit vt crederent. Sic eñ de
ipſis pagina ſctā teſtat̄: Et crediderūt inq̄t Ibidem.g.
quotq̄t erāt ꝑoꝛdinati ad vitā ęternā/hoc ē
ꝑdeſtinati. Ecce in oīb⁹ q̄ ex auctoꝛitate di/
uina ꝓtulimus/habes miſericoꝛdiā ⁊ iudi/
cium: ⁊ certū eſt:quia ꝑſonaꝝ acceptoꝛ nō ē Roma.2.b.
deus/ nec cuiuſq̄ȝ ꝑſonā reuereꝛ̄. Deſcēde q̄
ſi vales in ꝓfundū miſericoꝛdię dei: Aſcen/
de ſi ſufficis i altitudinē iuſticię iudicij ei⁹:
Deſcēde in lōgitudinē ⁊ latitudinē inueſti/
gabiliū viarū ei⁹: ⁊ ſi liq̄do penetrauerꝭ hęc
nob tā metuēda ⁊ incōꝓhēſibilia ſecreta/de
q̄b⁹ paul⁹ expauit/ipe itrepidus pande. Si
aūt vt ſupiuſ dixi/iactat⁹ curru inaniū quę/
ſtionū cadis in fluctus vanę cōtentiōis:et
velut nauis deſerta gubernaculo ꝑ diuerſa
⁊ incognita littoꝛa volueris/ nec ꝓſus ibi
pꝛoſpere nauigare potes: reuertere ⁊ ſede
in poꝛtu fidei catholicę/vbi te nulla poſſit
fluctuoſę curioſitatꝭ tempeſtas turbare vł
mergere. Quantumlibet eñ ſcire coneris/
iudicia dei cōpꝛehendere nō vales nec vale
bis:quia ſicut nemo ſcit hoīm q̄ ſūt homi/ 1.Cor.2.c.
nis niſi ſpūs q̄ in ipſo ē:ita q̄ dei ſūt nemo
ſcit niſi ſpūs dei. Si qua ergo attingere va
luerim⁹:nō noſtra ſollertia/ ſed dono ſpūſ/
ſācti reuelata eē debem⁹ agnoſcere. Si aūt
ſcire non dat̄ qđ ſupꝛa nos eſt:nec a noſtra
puſillanimitate q̄rat̄. Preceptū ē eñ a ſcri/
ptura ſctā: Altioꝛa te ne q̄ſierꝭ/⁊ foꝛtioꝛa te Eccl.3.c.
ne ſcrutatus fueris in vanitate: Et/ Altū ſa/ Roma.11.c.
pere noli/ſed time. Timendū eſt pꝛoꝛſus et
venerandum pꝛofundum dei:quod nos ri/
te fatemur inueſtigare non poſſe. Omnia Sap.11.d.
inquit in menſura et numero et pondere

ↄſtituiſti dñe. Quis igit̃ hãc mẽſuram/hũc
numerũ/et hoc põdus dei ſufficiat cõprehen
dere/ vt ↄſtitutiões ei⁹ vniuerſas ĩ his trib⁹
definitionib⁹ valeat enarrare? In menſura
puto ꝙ cõſtet q̃litas: in numero quãtitas:
ĩ pondere ratio p̃q̃ta. Sʒ hec tria.i.q̃litas
⁊ q̃titas ⁊ rõ p̃q̃ta/ in iudicio ⁊ miſcðia dei
cõſtãt: qꝛ in his duob⁹ terminis ſctis ↄcluſa
ſunt/in quib⁹ ꝑ hec mundũ ↄſtituit guber/
nat ⁊ iudicaturus eſt. In his de⁹ iudex iu/
ſtus cõprehẽdi nõ põt: nõ põt rep̃hẽdi. Oia
ḡ que ſupius dixim⁹/vel dicem⁹/ in clauſtro
hoꝝ triũ nob abſcõdita nũc latẽt: que ſolis
clauib⁹ iudicij ⁊ miſcðie dei tũc reſerabunt̃
vt ſciant̃/qñ in aduẽtu dñi illũinabunt̃ ab
1.Corĩ.4.a. ſcõdita tenebraꝝ ⁊ reuelabũt̃ ↄſilia cordiũ
vt ſit lauſ vnicuiqꝫ a deo vł pena. Oportet
igit̃ vt ad ea q̄ ſuperi⁹ diſputare cepim⁹/re/
D uertamur. Dixim⁹ nãqꝫ de dãnabili hũani
generiſ maſſa deũ p̃ſciuiſſe miſcðia/nõ meritꝫ
q̃s ⁊ electiõe grẽ p̃deſtinauit ad vitã: Cete/
ros võ q̃ iudicio iuſticie ei⁹ ab hac gr̃a effi/
ciunt̃ expertes/p̃ſciuiſſe tñ vitio ꝓprio peri/
turos/nõ vt perirẽt p̃deſtinaſſe. Sʒ vt dixi
q̃s in opa impietatis ⁊ mortis p̃ſciuit: non
p̃ordinauit/nec ipulit: in quib⁹ deũ ꝓuocã/
tes ad iracũdiã/ſalutꝫ fidẽ aut p̃dicatã ſibi
accipe nolũt/aut deo iudice nõ pñt/vel ac/
Roma.1.c. cepta male vtunt̃: ⁊ ob hoc tradunt̃ ĩ repro
bũ ſenſuʒ vt faciãt ea q̄ ñ ↄueniũt. His pe/
nã predeſtinatã eẽ rite fatemur. Qð vt ꝓ/
bare valeam⁹/ ſolũ reoꝛ ad exẽplũ ſufficere
iudã: Hũc enĩ de⁹ cũ p̃ſciuiſſet in vitijs ꝓprie
volũtatꝫ peſſimũ fore.i. electiõe diſcipula/
tus ſui bñ a chriſto cõferẽda male vſurũ/et
auaricia ardentẽ p̃cio iudeis dñm traditu/
rũ/penã ei p̃deſtiauit ex merito: dicẽte ꝑ da
Pſ.108. uid ſpũ ſctõ: De⁹/laudẽ meã ne tacueris: qꝛ
os pctõris ⁊ doloſi ſuꝑ me aptuʒ eſt.i.iude
Matth.26.b. vł iudeoꝝ ĩ chriſtũ. Inde cũ dic: Quid vul/
tis mihi dare/et ego vob eũ tradã? Et poſt
Ibidem.c. pecũie ſpõſionẽ dãs ſignũ traditiõis: Quẽ
cũqꝫ inquit oſculat⁹ fuero/ipſe ẽ: tenete eũ:
Al.†oſculum Ideo ſuꝑ me ait aptũ ẽ. Cũ enĩ† ſignũ de/
dit/ ore doloſo apuit quem tenerẽt. Iudei
qꝫ cũ eũ volẽtes dolo ꝑdere/ vt euãgelium
Ioh.19.c. pãdit/clamauerũt dicẽtes: Crucifige cruci/
Pſ.108. fige eũ. Et poſt puſillũ ſequit̃: Cõſtitue ſuꝑ
eũ peccatorẽ.i.ſuper iudã: ⁊ diabolus ſtet a
dextris ei⁹. Cũ iudicat̃/exeat cõdẽnatus: et
oratio eius fiat in pctm̃. Fiãt dies ei⁹ pauci
⁊ ep̃atũ eius accipiat alter. Et poſt cetera q̄
de eo ſequunt̃: Pro eo inq̃t/ ꝙ nõ ſit recor/
datus facere miſcðiaʒ: Et ꝑſecutus ẽ hoīeʒ
pauperẽʒ ⁊ egenũ: ⁊ cõpunctũ corde morti
tradidit: ⁊ ſequẽtia reliq̃ q̄ in ei⁹ p̃dicta ſunt
ꝑſona. Nã ſicut narrat liber actuum aploꝝ

de eo p̃dicta ⁊ in ipſo cõpleta eẽ/ſanct⁹ pro/
bat apłs petr⁹: cũ loco ei⁹ vnũ ex his q̃ cum
apłis cõgregati erãt ꝓpt̃ teſtimoniũ reſur/
rectiõis ieſu chriſti/ſubrogari oportere de/
nũciat dicẽs: Uiri frẽs/oportet ipleri ſcriptu Act.1.c.
rã quã ſpũſſctũs p̃dixit ꝑ os dauid de iuda
q̃ fuit dux eoꝝ q̃ cõprehẽderũt ieſũ: q̃ cõnu
meratus erat in nob ⁊ ſortitus eſt ſortẽ mi/
niſterij hui⁹. Et hic quidẽ poſſedit agrũ de
mercede iniq̃tatꝫ: ⁊ ſuſpẽſuſ crepuit medi⁹/
⁊ diffuſa ſũt oia viſcera ei⁹. Notũ aũt factũ
eſt oībus habitãtib⁹ hierſm/ ita vt appella/
ret̃ ager ille ligua eoꝝ/ acheldemach: hoc ẽ
ager ſanguis. Scriptũ eſt enĩ in libro pſal/
moꝝ: Fiat cõmoratio ei⁹ deſerta: et nõ ſit q̃ Pſ.68.
inhabitet ĩ ea: ⁊ ep̃atũ ei⁹ accipiat alter. Et Pſ.108.
poſtpauca ſequẽtia: Statuerũt inq̃t duos: Act.1.d.
ioſeph/q̃ vocabat̃ barſabaſ/q̃ cognomina/
bat̃ iuſtus: ⁊ matthiã: ⁊ orãtes dixerũt: Tu
dñe q̃ corda hoim noſti/ oſtẽde quẽ elegerꝫ
ex his duob⁹/vnũ accipe locũ miniſterij hu
ius ⁊ apłatus: de q̃ p̃uaricatus eſt iudas vt
abiret in locũ ſuũ ⁊c. Ubi ḡ cõmemoratio E
operũ ei⁹ maloꝝ a ſctõ fit ſpũ ĩ pſalmis pri/
uſqꝫ eẽt/p̃ſcitus eſt: nõ fact⁹/ꝙ talis aduer/
ſus filiuʒ dei futur⁹ eẽt. Si enĩ factus eſſet/
inculpabilis eſſet/et dei opificio reputare/
tur/ non iude: Iniuſte etiã in eum prolata
damnatio eſſet. Sʒ abſit h̃ a ſummo bono
iudice/ auctore oīm bonoꝝ deo/ dãnatore
vero cunctorum malorum: quia mala iude
vt p̃dixi p̃ſciuit/ nõ fecit: Et tñ in quib⁹ pre
ſciuit/iudicio iuſto tradẽs eũ ĩ reprobũ ſen/
ſum/ vt impleret permiſit. Et ideo permiſit/
quia per ſpiritum ſanctum eum periturum/
ante predixit: Quia ſicut chriſtum oporte/
bat pati per iudam/precinẽte per ꝓphetas
ſctõ ſpũ: ita oportebat iudã perire eodẽ ſctõ
ſpũ p̃dicente De eo enĩ dictũ eſt: Nemo pe Ioh.17.b.
rijt/ niſi fili⁹ ꝑditiõis. Nã penã illi p̃deſtina
tã ꝓ malis ſuis/ ĩ quib⁹ vt ſepe dixi p̃ſcitus
eſt tñ/ nõ p̃deſtinatus: illic plane agnoſci/
m⁹ vbi de eo dr̃ ab apło petro: Ut iret ĩ lo/ Act.1.d.
cũ ſuũ: trãſlato ſcʒ in alterũ honore ep̃atus
eius: Uel certe vbi legit̃/ꝙ damnat⁹ ſit an/
teqꝫ natuſ/ ſm id qð diſputatione p̃dixim⁹.
Talis ḡ perituroꝝ oīm cauſa ẽ: licet culpa
ſit a culpa diſſimilis: verũ aũt eſſe qð dixi/
mus/licet plene ſit diſputatũ.i. perituriſ pe
nã eſſe p̃deſtinatã. Audi petrũ apłm cũ fu/
turos eẽ pſeudo ꝓphas ⁊ magros menda/
ces ⁊ apoſtatas in eccleſia dic: ſicut fuerũt ĩ
ꝑplo veteri: Quib⁹ iudiciũ inq̃t iã olim non 2.Petri.2.a.
ceſſat/ ⁊ ꝑditio eoꝝ nõ dormitat. Itẽ iudas
apłs: Subintroierũt ait q̃dã hoīes/q̃ olim Iude.a.
p̃ſcripti ſunt in h̃ iudicium impij/dñi noſtri
grãʒ transferẽtes ĩ luxuriã/⁊ ſolũ dñatorẽ ⁊

dñm ieſum chriſtũ negãtes. Et dñs in euã/
Matth.25.c. gelio peccatoribus: Ite in ignem eternum
quẽ preparauit pr̃ me° diabolo ⁊ angelis ei°.
Predeſtinatꝭ aũt: Venite bñdicti pr̃ſ mei:
percipite regnũ paratum vobis ab origine
mundi: id eſt predeſtinatũ. Tenẽda eſt igiꝭ
incõcuſſe huius diſputationis regula/ que
diuinis teſtimonijs claruit: peccatores in
malis proprijs anteq̃ eſſent in mũdo p̃ſcitos
eſſe tñ/ nõ p̃deſtinatos: Penam eñ eis eſſe
p̃deſtinatã ſcdm qd p̃ſciti ſunt. Paruulos
q̃ non renatos ex aq̃ et ſpũſctõ/ p̃deſtinate
pene eſſe obnoxios: q̃ p̃ſciti ſunt nõ proprijs
volũtatib°/ q̃ꝝ nulle vl' bone vel male ſũt:
niſi tñ in ade pctõ/ qd traxerũt naſcentes/ ⁊
in hoc manẽtes ſoluerũt tpus vite p̃ſentis.
Quid eñ de his iudiciũ iuſticie faciat/ qb°
miſcdia nõ ſubuenit? Qui pura fide credit
Ioh.6 f. dicẽte dño: Qui nõ mãducat carnẽ meã/ et
bibit meũ ſanguinẽ/ nõ habebit in ſe vitã/
intelligit: ⁊ a cõtẽtione recedit. Qui vo ſm
ppoſitũ dei viuũt/ p̃ſcitos eſſe ⁊ p̃deſtina/
tos electione gratuite grẽ eius: ⁊ regnũ eis
celorũ eſſe p̃deſtinatũ ſine dubitatione di/
cendũ ẽ. Hoc eñ apl's paul° pbat cũ añ eos
p̃deſtinatos ⁊ electos eẽ teſtaꝭ q̃ mũd° ↄſti
Eph.1.a. tuereꝭ. Scribẽs eñ epheſijs dicit: Sic ele/
git nos in ipſo. i. in chriſto añ mũdi ↄſtituti
onẽ/ vt eſſem° ſancti ⁊ immaculati in cõſpe/
ctu ei° in charitate: q̃ p̃deſtinauit nos i ado/
ptionẽ filioꝝ p ieſum chriſtũ in ipm. Tace/
at humana lingua: nec prorſus in p̃deſtina
tione de meritis extollaꝭ. Attẽdat dictũ: añ
mũdi cõſtitutionẽ: Diuine volũtatis ẽ hoc
donũ/ nõ humane fragilitatis meritũ. De/
niq̃ attẽde quid ſequaꝭ: In quo habemus
ait redẽptionẽ p ſanguinẽ ei° in remiſſionẽ
pctõꝝ ſcdm diuitias grẽ ei°/ q̃ ſupabunda/
uit in nobis in omni ſapiẽtia ⁊ prudẽtia: vt
notũ faceret nobis ſacramentũ volũtatis
ſue/ ſcdm beneplacitum eius qd propoſuit
in eo in diſpẽſationẽ plenitudinis tpm in/
ſtaurare oia i chriſto q̃ in celis/ ⁊ q̃ in tra ſũt
in ipſo. In q̃ etiã ſum° p̃deſtinati ſcdm p/
poſitũ eius/ q̃ oia operaꝭ ſcdm cõſiliũ volũ
tatis ſue: vt ſimus in laudeꝫ glorie ei°/ q̃ añ
ſperauim° in chriſto. Audi: ſcdm diuitias
inquit gratie ei° q̃ ſupabũdauit in nobis. i.
qua p̃uenit nos inquit/ vt notũ faceret nob
ſacramentũ volũtatis ſue. Audi: qui omia
operaꝭ ſcdm ↄſiliũ volũtatis ſue: Nunquid
mee vel tue aut alterius/ vt meritis cõſtet?
Abſit/ ſꝫ ſue. Qua etiã i his q̃s p̃deſtinauit
opa bone p̃parat volũtatꝭ: vt i his ãbulẽt:
Eph.2.b. ſcdm q̃ idem in eadẽ epl'a dicit. Grã eñ eſtꝭ
ſaluati p fidẽ/ ⁊ hoc nõ ex vobis: Dei eñ do

nũ eſt: nõ ex operibus/ ne q̃s glorieꝭ. Ipſi°
eñ ſum° factura creati in chriſto ieſu in ope/
ribus bonis/ q̃ preparauit de° vt in illis am
bulem°. Audi/ i opib° bonis q̃ p̃parauit de
us. Et ſi q̃d te boni poſſe vides/ age gratiaſ
p̃parãti q̃ potes/ nõ proprie volũtati: q2 oi/
no ſine illo nihil potes/ q̃ dixit: Sine me ni/ Ioh.15.a.
hil poteſtꝭ facere. Nolite itaq̃ putare q̃ hec
et hmõi dicẽtes/ liberũ volũtatis ampute/
mus arbitriũ: cũ tñ conſtet ea q̃ loq̃mur ex
auctoritate diuina pendere: velut nob ca/
lũniã obijcitꝭ/ q̃t opari bona ⁊ oportere eẽ Bl.torandl.
in dei ppoſito ſollicitos/ phibeam°: Quin
potius/ qui ſe dono gratie ad dei miſericor
diã ſentiũt p̃uenire: hortamur oportere in/
cumbere orõnib°/ obſecrationib°/ ieiunijs/
vigilijs/ oiq̃ operi volũtatis diuine: Pre
deſtinatis eñ dicit apl's: cũ tamẽ generale
ſit qd illis diciꝭ a chriſto p̃deſtinato ſm car Roma.1.a.
nẽ ex ſemine dauid: p̃deſtinãte aũt ſm po/
tentiã dei patris cũ patre et ſpũſctõ: Vigi/ Matth.26.d.
late ⁊ orate ne intretis in tẽptationẽ. Iteꝫ:
Vigilate in oñi tpe orãtes/ vt digni habe/ Luce.21.g.
amini fugere iſta oia que futura ſunt ⁊ ſta/
re ante filiũ hoīs. Itẽ: Contẽdite intrare p Luce.13.c.
anguſtã portã. Itẽ: Vos amici mei eſtis/ ſi Ioh.15 b.
feceritis q̃ p̃cipio vobis. Et multa alia que
longũ eſt enarrare: Sꝫ vt ſuperius noiaui/
q̃ eis dixit: Sine me nihil poteſtis facere: p Ibidem.a.
ipſum q̃ iubemur facere poſſunt. Huiuſmo/
di i chriſto eſſe electos dei/ ait apl's/ in quo Eph.1.b.
p̃deſtinati ſunt ſcdm ppoſitũ ei° q̃ oia ope/
ratur. Intellige dictum: qui omnia opera/
tur: et crede opus eſſe dei/ opera eorum qui
ambulãt ſcdm ppoſitum dei. Qui q̃ abſq̃
p̃deſtinationis gratia ſunt. i. alieni a ppo/
ſito dei ⁊ pdurãt i opib° malis: ſi etiã ex hac
vita migrauerint/ nõ eos dicim° vt vos pu
tatis/ ita a deo oim opifice ordinatos vt pe
rirent: tanq̃ ipſe illis mores male vite crea/
uerit. ipſe ad oẽ opus mortis inuitos p̃ci
pitauerit. Abſit hoc a diuino ppoſito: Nõ Pſ.5.
eñ volẽs eſt iniquitatẽ deus: nec mãdauit
cuiq̃ impie agere: nec alicui dedit laxamen
tum peccãdi. Fecit eñ vt eſſent oia/ ⁊ ſana/ Sap.1.d.et 2.d.
biles nationes orbis terrarũ. Inuidia aũt
diaboli mors intrauit in orbẽ terrarũ: Imi
tanꝭ ergo illũ q̃ ſunt ex parte illi°. Nec dici/ G
mus vt fingitis: ⁊ ſi credere velint vel bo/
nis operib° dei vacare/ deuꝫ hec illis nolle
p̃ſtare: cũ hmõi velle dei ſit donũ. Si ergo
ex deo eſt qd volũt: vult de° pfectũ fieri qd
donauit. Si aũt ex deo nõ eſt/ ſed eſt de ia/
ctãtia proprie volũtatis q̃ ſe meritis deũ eſtiꝭ
mant pmereri/ manifeſte qd volunt capere
nõ pũt: q2 nõ volẽtis inq̃t apl's/ neq̃ currẽ/ Roma.9.c.

tis/ſ miſerētis eſt dei: Et q2 nō pōt hō a ſe
Joh.19.b. facere quicq̄ niſi datū illi fuerit deſup. Nō
hoc agit de⁹ ſūme bon⁹ malicia/ſ3 iuſticia:
nec pſonarū acceptiōe/ſ3 cauſarū ſecretarū
diſcretiōe. Nouim⁹ nōnunq̄ quoſdā volen
tes ęternę vitę fidē accipere/ꝛ ea3 adipiſci:
quoſdā aūt nō: Aliquos etiā nolētes ꝯſeq̄:
cū in eis diuina gr̄a/aut dederit/ vl' imuta/
Al. ꝛ credim⁹ uerit volūtatē: aliq̄s fit. Nouim⁹ aliq̄s etiā
pfectos ex labore multoꝝ annoꝝ ꝓlapſos
in vltimo vitę ſuę et periſſe: Aliquos vero
ab ineūte ętate ſua i oīni ſcelere ꝛ dānabili/
tate vſq̄ ad decrepitā ętatē pduraſſe: ꝛ repē
te cęlitus inſpirata ſalute raptos eſſe ad re/
quiē regni cęloꝝ. Nouim⁹ etiā puulos: qb⁹
vſus liberi arbitrij non eſt/ vt de bonis aut
malis eoꝝ meritis iudicem⁹: parētū mani/
buſ ad gr̄a3 ſacri baptiſmatis deportatos:
ꝛ cū in vno eoꝝ p man⁹ ſacerdotis myſteriū
fidei adimpleret/ aliq̄tiēs alterū in parētū
manib⁹ factū exanimē/ fraudatū gr̄a ſalua/
toris. Quis ſapiēſ ꝛ intelligēs hęc? Aut q̄s
idoneus erit hoꝝ reddere rōnē? Dicam⁹ cū
Ps.144. dauid: Juſt⁹ dn̄s in oīb⁹ vijs tuis/ ꝛ ſanct⁹
Ps.91. in oībuſ opib⁹ ſuis. Et: Q̄ magnificata ſūt
opa tua dn̄e: nimis ꝓfundę factę ſūt cogita
Roma.11.d. tiōeſ tuę. Dicam⁹ etiā cū aplo paulo: O alti
tudo diuitiarū ſapiētię ꝛ ſciētię dei/ q̄ incō/
prehēſibilia ſunt iudicia ei⁹/ ꝛ inueſtigabi/
les vię ei⁹. S3 ſi adhuc hac reddita rōne vul
tis eſſe cōtentioſi/ nec acquieſcere veritati:
nobis tn̄/eo q̄ male de deo iuſto ac miſeri/
cordiſſimo ſentiam⁹/calūniari deſinite: ſed
ip̄m poti⁹ dn̄m ieſu3 chriſtū/cui⁹ euāgeliu3
ſeq̄mur/ſi audetiſ arguite: Cū illo iurgiū ſu/
mite litigandi: illi qđ abſit male ſenſiſſe de
Matth.22.b. deo pr̄e ſuo calūniami/q̄ ait: Multi q̄dē vo/
Joh.6.e. cati: pauci ꝟo electi: Et/ Nemo pōt venire
Ibidem.g. ad me/niſi pr̄ q̄ miſit me traxerit eū. Et/ Ne
mo pōt venire ad me/niſi datu3 ei fuerit a
Matth.19.b. pr̄e meo: Et/ Nō oēs capiūt verbū hoc/ni/
ſi quib⁹ datū eſt. Cętera etiam q̄ plurima.
H Falſum eſt ergo inquies qđ ait apoſtolus:
1.timoth.2.b. de deo: Qui vult oēs homies ſaluos fieri ꝛ
ad agnitionē veritatiſ ſuę venire? Omnino nō
eſt falſu3: quia omne qđ vult de⁹ facere po/
teſt: nec prorſus humana volūtate qđ vult
ip̄peditur. Sed q̄ro a vobis vt dicatis qua/
re de⁹/q̄ vult omnes homines ſaluos fieri/
Eſaie.6.c. quorundā/ vt dicit eſaias ꝓpheta/ excęcat
oculos ne videat: ꝛ obdurat corda ne intel/
ligant/ne cōuertant̄ et ſanent̄? Qđ verum
Joh.12.f. eē iohānes euāgeliſta ꝯfirmat dicēs de iu/
deis. Propterea ſi poterāt credere: q2 dixit
eſaias: Excęcauit oculos eorū: ꝛ indurauit
cor eorum/ vt non videant oculis et intelli/
gāt corde/et cōuertant̄ ꝛ ſanē eos. Item in
euangelio ſcđm marcū/cū ieſu3 interroga/
rent diſcipuli ſui de parabola ſeminis: Uo Marci.4.b.
bis inquit datū ē noſſe myſteriū regni dei:
illis aūt q̄ foris ſūt/in paraboliſ oīa fiūt: vt
videntes videāt ꝛ nō videant/ ꝛ audientes
audiāt ꝛ nō intelligāt: ne quādo cōuertant̄
et dimittāt̄ eis peccata. Dicite igitur: qua
re de⁹ q̄ pſonarū acceptor nō eſt/ ꝛ vult om/
nes hoīes ſaluos fieri: aliquorū corda reſe/
rat ad credendum: oculos illuminat ad vi/
dendū: et ad ſciendum myſteriū regni cęlo/
rum/quo ſc3 ſalui fieri poſſint: alioꝝ vero/
vt lectionis textus dixit: inuoluēs in para/
bolis veritatē/obtūdit cor/excęcat oculos/
claudit aures: ne euangeliu3 ſalutis agno/
ſcant: ne remiſſionē accipiant peccatorum?
Dicite queſo/qualiter hęc loca euāgelij ac/
cipitiſ: docete quid hic de deo/ qui vult om/
nes homies ſaluos fieri/ſentitis. Ecce iam
omnes generaliter ſalui non ſunt: cū alijs
datur viam noſſe ſalutis/alijs non datur.
Hęc itaq̄ cum facit de⁹/non perſonarū ac/
ceptione facit/ nō iniuſticia/ſed iuſticia in/
enarrabili et miſericordia indebita. Quo/
niā vero hinc liquido vtraq̄ pars dicere ni
hil valemus: credamus tn̄ reum mortis ex
iudicis volūtate pendere. Ne quiſq̄ aute3
putaret diuino iudicio fieri/ nō omnes ho/
mines ſaluari: dixit apoſtolus: qui vult om 1.timoth.2.b.
nes homines ſaluos fieri. Quapropter om
nes homines qui ſaluantur/ dei voluntate
ſaluantur. Deus enim noſter/ de⁹ ſaluos fa Ps.67.
ciendi ꝛ dn̄i dn̄i exit⁹ mortis: Et/ Quia ira Ps.29.
in furore eius/ et vita in voluntate ipſius.
Intelligite itaq̄ in furore iuſticiam: in vo/
luntate miſericordiā. Prędeſtinationē igi/
tur negare quā apud deū eſſe breuiter ꝓba
uim⁹/immanis blaſphemia ē: quā nō tn̄ ſi/
cut ſoletis dicere/in apoſtolis debem⁹ acci/
pere: ſed a patriarchis et ꝓphetis/ ꝛ marty
ribus et confeſſorib⁹/in omnib⁹ ſanctis ꝛ di
gne ſeruientib⁹ deo. Hinc nemo gloriet̄/ne/
mo deſperet. Sol⁹ eñ dn̄s ſcit qui ſūt ei⁹. 2.timoth.2.c.
Inquantū autē poſſum⁹ omnes homines
ad bonū opuſ exhortemur/nulli deſperati/
onem dem⁹: ꝓ inuicē orem⁹: in cōſpectu dei
nos humiliem⁹ dicētes: Fiat volūtas tua. Matth.6.b.
Ipſi⁹ erit poteſtatiſ iudiciū in nobis debi/
tū mutare damnatiōis: ꝛ gratiā p̄deſtina/
tionis indebitā prerogare.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi
libri hyponoſticon contra pelagianos ꝛ ce
leſtianos/expliciunt.

D

Liber de pfectione iuſticię hoīs non an/
numerat̃ ī libro retractationū : ſcribit̃ epīs
eutropio ⁊ paulo/cōtra pelagiū et celeſtiū:
q̄ negabāt/⁊ rōnib' ſophiſticis pbare nite/
bant̃:nullū hoīez peccare/ſi nollet:⁊ iuſtos
eē oēs ſi vellēt. Hec bartholome' de vrbino.

**Diui aurelij auguſtini hippo/
nenſis epī/ad eutropium ⁊ paulū
epōs/liber de perfectione iuſticie
contra celeſtium /incipit.**

SAnctis fratri:
bus ⁊ coepiſcopis/eutropio
⁊ paulo auguſtin'. Charitaſ
veſtra/quę in vob̄ tāta eſt/et
tā ſancta vt etiā iubēti ſeruı/
re delectet:petiuit vt defenſionib'/q̄ dicū/
tur celeſtij eſſe/reſpondeā. Sic eñ pnotata
eſt eadē chartula quā dediſtis:Definitiōeſ
vt dr̄ celeſtij. Quę pnotatio credo/q̄ nō il/
lius/ſed eoꝝ ſit qui hoc attulerūt de ſicilia:
vbi celeſtius nō eſſe phibet̃. Sed multi ta/
2.timoth.3.d. lia garriētes:⁊ ſicut ait apl's/ ipſi errātes et
alios in errorē mittentes: ex illi' tñ hoc eſſe
doctrina vel etiā quorundā ſectatoꝝ ei'/ et
nos poſſum' arbitrari. Nā neqȝ iſtę breues
definitiōes/ vl' potı' rōcinatiōes ab illi' ab/
horrēt ingenio:qd̄ in ope alio eius inſpexi:
cui' eū eē ꝯſtat auctorē:⁊ ſi fruſtra iſtos frēs
q̄ h̄ attulerūt ī ſicilia exiſtimo audiſſe/q̄ ipe
docuit iſta vel ſcripſerit. Vellē aūt ſi poſſē
ita obtēperare veſtrę fratnę beniuolētię/ vt
etiā ego tā breuit̃ rñderē. Sed niſi ⁊ illa cō/
memorē qb' rñdeo:qs poterit quēadmodū
rñderim iudicare? Conabor tñ quātū valu/
ero/adiuuātib' me apud dñi miſcōiam etiā
orationibus veſtris: vt non vltra q̄ neceſſe
eſt meus ſermo procurrat.

Prima cele/ſtij definitio q̄ contendit ho/minē ad perfectū iuſticie ſtatū poſſe puenire ſi velit. ¶ Ante oīa inq̄t/interrogādus eſt q̄ negat
hoīez ſine pctō eſſe poſſe/qd̄ ſit qdcūqȝ pec
catū qd̄ vitari pōt:an qd̄ vitari nō pōt? Si
qd̄ vitari pōt:pōt hō ſine pctō eſſe/qd̄ vita/
ri pōt. Nulla eñ ratio vel iuſticia patit̃ ſal/
tē dici pctm̄/qd̄ vitari nullo modo poteſt.

Auguſtini re/ſponſio. ¶ Reſpōdem'/vitari poſſe pctm̄/ſi natura
vitiata ſanet̃ gratia dei p ieſum chriſtū do/
minū nrm̄. Intantū eñ ſana nō eſt/inq̄tuz
id qd̄ faciēdū eſt: aut cęcitate nō videt: aut
Gal.5.c. infirmitate nō implet: Dū caro concupiſcit
aduerſus ſpm̄/⁊ ſpūs aduerſus carnē: vt ea
quę nō vult hō nō faciat.

Scd'a defini/tio. ¶ Iterū ait:q̄rendū ē: peccatū volūtatis/
an neceſſitatis eſt. Si neceſſitatis eſt/pctm̄
Rñſio nō eſt:ſi volūtat̃ ē/vitari pōt. ¶ Reſpōde/
mus qd̄ ſupra:et vt ſanemur inuocam' eū:
cui dr̄ ī pſalmo; De neceſſitatib' meis educ
me. ¶ Iterū inquit quęrēdū eſt/qd̄ eſt pec/ Tertia definitio.
catum? Naturale/an accidēs? Si naturale/
peccatū nō eſt. Si aūt accidēs eſt:⁊ recede/
re poteſt:⁊ qd̄ recedere pōt/ vitari pōt:⁊ qd̄
vitari pōt/pōt hō ſine eo eſſe qd̄ vitari pōt.
¶ Reſpōdet̃:naturale nō eē pctm̄/ſ natu/ Rñſio.
rę pſertim vitiatę: vñ facti ſum' natura fi/ Eph.2.c.
lij irę: Parūqȝ eſſe ad nō peccādū volūtat̃
arbitriū/ niſi adiuta ſanet̃ gr̃a dei p ieſum
chriſtum dominū noſtrum.

¶ Iterum ait/quęrendū eſt quid eſt pctm̄: Quarta definitio.
actus/an res? Si res ē/neceſſe eſt vt aucto/
rem habeat: et ſi auctorē habere dicit̃ : iam
alter pter deū rei alicui' auctor induci vide/
bit̃. At ſi hoc dici impiū eſt:⁊ cōfiteri neceſ/
ſe eſt pctm̄ omne actū eſſe/non rē. Si igitur
actus eſt/immo q2 vere act' eſt/vitari pōt.
¶ Reſpōdebim': pctm̄ quidem actū dici ⁊ Rñſio.
eſſe/nō rem. Sed etiaz in corpe claudicatio
eadē rōne act' eſt nō res: Qm̄ res/pes ipe
vel corpus vel hō eſt/ q̄ pede vitiato clau/
dicat:nec tñ vitare pōt claudicationez/ niſi
habeat ſanatū pedē. Qd̄ etiam in interiore
hoīe fieri pōt: ſed gr̃a dei p ieſum chriſtum
dñm nrm̄. Ipſuz ſane vitiū q̄ claudicat hō:
nec pes ē/nec corp'/nec hō/nec ipa claudi/
catio:quę vtiqȝ nō eſt qñ nō ambulat:cū tñ
inſit vitiū quo fit claudicatio qñ ambulat.
Quęrat ergo qd̄ eidem vitio nomē impo/
nat: vtꝝ rem velit dicere/an actū: an rei po
tius qualitatē malā/q̄ deformis actus exi/
ſtat: Sic et in hoīe interiore anim' res eſt:
rapina act' ē:auaricia vitiū eſt:id eſt q̄litaſ
ſcd̄m quā mal' eſt anim':etiā qñ nihil agit
vñ auaricię vl' rapinę ſeruiat:etiā qñ audit:
Nō ꝯcupiſces:ſeqȝ vituperat/⁊ tñ auar' ma/ Exo.20.c.
net:ſed p fidē renouat̃.i.ſanat̃ de die ī diē: 2.Cor.4.d.
nec tñ niſi gr̃a dei p ieſuz chriſtū dñm nrm̄.
¶ Iterū inquit quęrendū eſt: vtrū ne de/ Quinta definitio.
beat hō ſine pctō eſſe. Proculdubio debet.
Si debet pōt/ſi nō pōt/ergo nō debet. Et ſi
nō debet hō eē ſine pctō:debet ergo cū pec/
cato eſſe:⁊ iā pctm̄ nō erit /ſi illd̄ deberi cō/
ſtiterit. Aut ſi hoc etiā dici abſurdū eſt: con
fiteri neceſſe eſt/debere hoīem ſine peccato
eſſe:⁊ conſtat eū nō aliud debere q̄ pōt.
¶ Reſpōdet̃ eadē ſimilitudine q̄ ſuperius Rñſio
iam reſpondimus. Cū eñ videm' claudū q̄
ſanari pōt /recte vtiqȝ dicim': debet hō iſte
eſſe ſine claudicatione : et ſi debet/ pōt:nec
tñ cum vult cōtinuo pōt/ſed cū fuerit adhi/
bita curatione ſanatus/⁊ medicina adiuue
rit voluntatē. Hoc fit in interiore hoīe:qd̄
ad pctm̄ attinet tanq̄ ad eius claudicatio/
nē per eius gratiā:qui venit nō vocare iu/ Matth.9.b.
ſtos/ſed peccatores: q2 non eſt opus ſanis
medicus:ſed male habentibus.

Sexta rōci/natio. ¶ Iterū ait/q̄rendū eſt: vtrū ꝑceptū ſit homini ſine pctō eē: Aut eñ nō pōt/ ⁊ ꝑceptū nō eſt: aut q2 ꝑceptū eſt/ pōt. Nā cur ꝑciperet/ qđ fieri oīno nō poſſet?

Rñſio ¶ Reſpōdet: Conſultiſſime homi ꝑcipi/ vt rectis paſſibꝰ ambulet: vt cū ſe nō poſſe ꝑſpexerit/ medicinā requirat: q̄ interioris hominis ad ſanandā peccati claudicationē/ gratia dei eſt ꝑ ieſum chriſtū dñm nr̄m.

Septima rō/cinatio. ¶ Iterū ait/ q̄rēdū eſt: an velit deꝰ hoīem ſine pctō eē. Proculdubio vult: ⁊ ꝓculdubio pōt. Quis eñ tā demēs eſt/ vt vel dubitet fieri poſſe qđ deū velle nō dubitat?

Rñſio ¶ Reſpōdet: Si nollet deꝰ hoiez ſine pctō eſſe/ nō mitteret filiū ſuū ſine pctō q̄ ſanaret hoīes a pctīs. Hoc fit in credētibꝰ et ꝓficiētibꝰ renouatione īterioris hoīs de die ī diē donec fiat ꝑfecta iuſticia tāq̄ ſanitas plena.

Octaua rō/cinatio. ¶ Iterū ait/ q̄rendū eſt: quō vult deꝰ hoiez eſſe: cū pctō/ an ſine pctō? Proculdubio nō vult eſſe cū pctō. Quāta hęc īpietatis blaſphemia ſit/ cogitandū eſt: vt dicat hominē poſſe eſſe cū pctō/ qđ deꝰ nō vult: et negetur poſſe eē ſine pctō/ qđ deꝰ vult: q̄ſi aliquē ad hoc deꝰ creauerit vt poſſit eſſe qđ nolit: ⁊ nō poſſet eſſe qđ velit: ⁊ vt ꝯ ſuā magꝭ q̄ vt ſm̄ ſuam exiſteret voluntatē.

Rñſio ¶ Iā ſuperius reſpōſum eſt: ſ3 addendum
Roma. 8. e. video/ ꝙ ſpe ſalui facti ſumꝰ: Spes aūt q̄ videt nō ē ſpes: Qđ eñ videt q̄s/ q̄d ſperat? Si aūt qđ nō videmꝰ ſperamꝰ/ ꝑ paciētiā expectamꝰ. Tūc ḡ erit plena iuſticia/ q̄ñ plena
Roma. 13. c. 1. Joh. 3. a. ſanitas/ q̄ñ plena charitas. Plenitudo eñ legꝭ charitas. Tunc aūt plena charitas q̄ñ videbimus eum ſicuti eſt. Neq̄ eñ nō erit quod addat ad dilectionē/ cū fides peruenerit ad viſionem.

Nona rōci/natio. ¶ Iterū querendū eſt inq̄t: ꝑ q̄d efficit hō cū pctō: ꝑ naturę neceſſitatē: an ꝑ arbitrij libertatē? Si ꝑ naturę neceſſitatē/ culpa caret: Si ꝑ arbitrij libertatē/ q̄rēdū ē a q̄ ipſā arbitrij libertatē acceperit. Proculdubio a deo. Deꝰ aūt qđ dedit/ certe bonū ē: negari eñ ñ pōt. Qua igit rōne bonū ꝓbat: ſi magiſ ad malū q̄ ad bonū pronū ē? Magꝭ eñ ad maluz q̄ ad bonū pronū eſt: ſi hō ꝑ illud poteſt eſſe cum peccato: ⁊ nō poteſt eſſe ſine peccato.

Rñſio ¶ Reſpōdet: Per arbitrij libertatē factū vt
Al. neceſitas eēt hō cū pctō: ſ3 iā penalis† vitioſitas ſubſecuta ex libertate fecit neceſſitatez. Vñ ad deū fideſ clamat: De neceſſitatibꝰ meiſ educ me. Sub quibꝰ poſiti/ vel nō poſſumꝰ qđ volumꝰ intelligere: vel qđ intellexerimꝰ/ volumus/ nec valemus implere. Nā ⁊ ipā liber-
Joh. 8. c. tas credētibꝰ a liberatore ꝓmittit: Si vos inquit filꝰ liberauerit/ tūc vere liberi eritis.

Victa eñ vitio in qđ cecidit voluntate/ caruit libertate naturę. Hinc alia ſcriptura dicit: A q̄ eñ q̄s deuictꝰ eſt/ huic ⁊ ſeruꝰ addi- 2. Petri. 2. d.
ctus eſt. Sicut ḡ nō eſt opus ſanis medicꝰ/ Matth. 9. c.
ſed male habentibꝰ: ita nō eſt opus liberis liberator/ ſ3 ſeruis: vt eis dicat gratulatio libertatꝭ: Saluaſti de neceſſitatibus aīam meā. Ipſa eñ ſanitas ē vera libtas/ q̄ non periſſet/ ſi bona ꝑmāſiſſet voluntas. Quia vō peccauit volūtas: ſecuta ē peccātē pctm̄ habēdi dura neceſſitas: donec tota ſanet firmitas: ⁊ accipiat tāta libertas: in q̄ ſicut neceſſe eſt ꝑmaneat bn̄ viuēdi volūtas: ita ſit etiā bene viuēdi ⁊ nunq̄ peccādi voluntaria felixq̄ neceſſitas.

¶ Proinde inq̄t: Deꝰ bonū hoiez fecit: ⁊ ꝑterq̄ illū bonū fec/ bonū ei inſuꝑ vt faceret Decima rō/cinatio.
īperauit. Q̄ ipiū: vt ꝯfiteamur hoīem malū eſſe/ qđ nec factus eſt/ nec ei ꝑceptū eſt: ſi negamꝰ eū bonū poſſe eē/ qđ factꝰ eſt: ⁊ qđ ei vt faceret imperatum eſt.

¶ Reſpōdemꝰ. Quia ḡ nō ſeipſe hō/ ſ3 deꝰ Rñſio
bonū hoīem fecit: deus eū/ non ſeipſe vt ſit bonꝰ reficit: dū volentē/ credentē/ inuocantē liberat a malo/ qđ ſibiꝑe fecit. Hoc aūt fit/ dū gr̄a dei ꝑ ieſum chriſtū dñm nr̄m renouat hō interior de die in diē: vt ad ſempiternam/ non pęnā/ ſed vitā reſurgat homo exterior in nouiſſimo die.

¶ Iterū ait/ q̄rendū eſt: q̄t modis conſtat Undecima
omne peccatū. Duobꝰ niſi fallor: ſi aut illa rōcinatio.
fiāt q̄ ꝓhibent: aut illa nō fiant q̄ iubētur. Tā certe oīa illa q̄ ꝓhibita ſunt vitari ꝑſit/ q̄ q̄ ꝑcepta ſunt ꝑfici. Nā fruſtra aut ꝓhiberet aut iuberet/ qđ vel caueri vel impleri nō poſſit. Et quō negabimꝰ poſſe eſſe hominē ſine peccato: cū ꝯfiteri neceſſe ſit eū tam oīa illa quę vetant poſſe cauere/ q̄ q̄ imperantur efficere?

¶ Reſpōdet: Multa eſſe ī ſcripturꝭ ſanctꝭ Rñſio
diuina ꝑcepta/ quę oīa cōmemorare nimis
operoſum eſt: Sed dñs q̄ ꝟbū cōſummās/ Eſaie. 10. f.
et breuians fecit ſuper terrā/ in duobꝰ ꝑceptis dixit legē ꝓphetaſq̄ pēdere: vt intelligeremus quicq̄d aliud diuinitus ꝑceptum eſt/ in his duobꝰ habere finē: et ad hęc duo
eſſe referendū: Diliges dñm deū tuū ex to- Matth. 22. d.
to corde tuo/ ⁊ ex tota aīa tua/ ⁊ ex tota mēte tua: ⁊ diliges ꝓximū tuū tanq̄ teipſum. In his inq̄t duobꝰ ꝑceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphetę. Quicq̄d ḡ dei lege ꝓhibemur/ et quicq̄d iubemur facereꝰ ad h̄ prohibemur ⁊ iubemur/ vt duo iſta cōpleamꝰ. Et forte ge-
neralis ꝓhibitio ē: Nō ꝯcupiſces: ⁊ genera- Exo. 20. c.
lis iuſſio: Diliges. Vñ breuiter ⁊ apl̄s paulus quodā loco vtrūq̄ cōplexus eſt. Prohi-
bitio enim ē: Nolite cōformari huic ſeculo: Roma. 12. a.

Juſſio aūt: ſʒ renouamini ī nouitate mētis
veſtrę. Illud ptinet ad nō concupiſcere: hoc
ad diligere: Illud ad continentiā/ hoc ad iu
ſticiam: Illud ad declinandum a malo/ hoc
ad faciendum bonū: Non concupiſcendo
eñ vetuſtate expoliamur: ⁊ nouitate indui/
mur diligendo. Sed nec quiſq̄ poteſt con/
Sap. 8. d. tinēs eſſe/ niſi de⁹ det: ⁊ charitas dei diffun
Roma. 5. a. dat in cordib⁹ nr̄is: nō p noſipſos/ ſʒ p ſpm̄
ſctm̄ q̄ dat⁹ eſt nob̄. Hoc aūt fit de die ī diē
in his q̄ volēdo ⁊ credēdo ⁊ inuocādo pfi/
Phil. 3. c. ciunt: ⁊ p̄terita obliuiſcētes/ in ea q̄ an̄ ſunt
extendūt. Ad hoc enim lex iſta p̄cipit/ vt cū
in his implēdis hō defecerit/ nō ſe extollat
ſuperbia tumidus/ ſʒ ad grām cōfugiat fa/
tigat⁹: ac ſic eū lex terrendo ad chriſtū dili/
gēdū pedagogi perducat officio.

Duodecima ¶ Iterū q̄rendū ē inq̄t: Quō nō pōt hō ſi/
rōcinātio. ne pctō eē: volūtate/ an natura? Si natura:
pctm̄ nō eſt: ſi volūtate/ pfacile pōt volūtas
volūtate mutari.

Rn̄ſio ¶ Reſpōdemus admonētes eſſe cogitan/
dū quāta ſit iſta p̄ſumptio q̄ dr̄: nō ſolū poſ
ſe/ qd̄ quidē adiuuāte grā dei negandū nō
ē: ſʒ etiā pfacile poſſe volūtatē volūtate mu
Gal. 5. c. tari: cū dicat aplus: Caro cōcupiſcit aduer/
ſus ſpm̄/ ⁊ ſpūs aduerſus carnē: Hęc eñ ſi/
bi inuicē aduerſant/ vt nō ea q̄ vult᷑ facia/
tis. Nō eñ ait: Hęc inuiceʒ aduerſant/ vt q̄
poteſtis facere/ nolit᷑: ſed vt nō ea q̄ vultis
faciat᷑. Cur ḡ ꝯcupiſcētia carnis q̄ vtiq̄ cul
pabil' atq̄ vitioſa eſt: nihilq̄ ē aliō q̄ deſide
Roma. 6. b. riū peccati: qd̄ idē apl's p̄cipit: ne regnet in
noſtro mortali corpe: vbi ſatis oſtēdit/ eſſe
tn̄ in nr̄o mortali corpe qd̄ pmittendū non
ſit vt regnet. Cur ḡ iſta ꝯcupiſcētia ſi muta
ta ē ea volūtate quā volūtatē ſat᷑ euidēter
expͤſſit apl's dicēs: vt nō ea q̄ vultis faciat᷑:
ſi facile pōt volūtas volūtate mutari? Nec
ſane iſto mō naturā/ ſiue aię/ ſiue corpis/
quā de⁹ creauit ⁊ q̄ tota bona eſt/ accuſam⁹:
ſed eā dicimus/ ppria volūtate vitiatā/ ſine
dei gratia non poſſe ſanari.

Terciadecima ¶ Iterū ait querēdū eſt: Si nō pōt hō ſine
rōcinatio. pctō eſſe: cui⁹ culpę ē: ipſius ne hoīs/ an cu/
iuſlibet alterius? Si ipſius hoīs/ quō culpa
homis eſt/ ſi hoc nō eſt qd̄ eſſe nō pōt?

Rn̄ſio ¶ Reſpondet ideo eſſe culpā hoīs qd̄ non
eſt ſine pctō: q2 ſola hoīs volūtate factū eſt
vt ad iſtaʒ neceſſitatē veniret/ quā ſola ho/
minis voluntas ſuperare nō poſſit.

Quartadeci/ ¶ Iterū ait q̄rēdū ē. Si natura hoīs bona
ma rōcinatio. eſt: qd̄ nullus negare niſi marcion aut ma/
nicheus audebit: quō igit bona eſt/ ſi malo
ei carere non eſt poſſibile? Omne eñ pctm̄
malum eſſe quis dubitet?

Rn̄ſio ¶ Reſpōdem⁹/ Et naturā hoīs bonā eſſe: ⁊
tā malo carere poſſe. Nā iō clamam⁹: Liba Matth. 6. b.
nos a malo: qd̄ ſi pficit/ q̄diu corp⁹ qd̄ cor/ Sap. 9. d.
rūpit aggrauat aīam. Sʒ h̄ agit grā p fidē:
vt aliqñ dicat: Ubi ē mors ꝯtētio tua: vbi 1. Cor. 15. g.
eſt mors aculeus tuus? Aculeus aūt mort᷑
pctm̄: virtus xͦ pcti lex: qm̄ lex phibendo
auget pcti cupiditatē/ niſi diffundat ſpirit⁹
charitatē: quę plena ⁊ perfecta/ tunc erit cū
videbimus facie ad faciem.

¶ Et h̄ inq̄t dicēdū ē. Certe iuſt⁹ de⁹: nega/ Quintadeci/
ri eñ ñ pōt. Imputat aūt de⁹ hoī oē pctm̄. ma rōcinatio.
Et h̄ q̄ ꝯfitēdū puto: q2 neq̄ pctm̄ ē q̄cq̄d
nō imputabit in pctm̄. Et ſi eſt aliqd̄ pctm̄
qd̄ vitari nō poſſit: quō iuſtus de⁹ dr̄/ ſi im/
putare cuiq̄ credit qd̄ vitari nō poſſit?

¶ Reſpōdem⁹/ iā olim ꝯ ſupbos eſſe clama Rn̄ſio
tū: Btūs cui nō imputauit dn̄s pctm̄. Non Ps. 31.
eñ īputat his q̄ fideliter ei dicunt: Dimitte Matth. 6. b.
nob̄ debita nr̄a/ ſic̄ ⁊ nos dimittim⁹ debito/
rib⁹ nr̄is. Et iuſte nō imputat: q2 iuſtū ē qd̄
ait: In q̄ mēſura mēſi fuerit᷑/ in eadē reme/ Matth. 7. a.
tiet vob̄. Peccatū eſt aūt: cū vel nō eſt cha/
ritas q̄ eſſe debet/ vel minor eſt q̄ debet: ſi/
ue h̄ volūtate vitari poſſit/ ſiue nō poſſit: q2
ſi pōt p̄ſens volūtas h̄ facit: ſi aūt non pōt/
p̄terita volūtas hoc fecit: ⁊ tn̄ vitari poteſt:
non quādo voluntas ſuperba laudatur/ ſʒ
quādo humilis adiuuatur.

¶ Poſt hoc ille q̄ iſta cōſcripſit/ introducit Sextadecima
pſonā ſuā q̄ſi cū altero diſputātē/ ⁊ facit ſe rōcinatio.
interrogari/ ⁊ q̄ſi ab interrogāte ſibi dici: Da
mihi hoīeʒ ſine pctō? Et rñdet: Do tibi q̄ eē
poſſit. Et rurſus ab īterrogāte dr̄ ei: Quis
eſt? Et rñdet: Ipſe tu. Q᷒ ſi dixer᷑ inq̄t: ego
eſſe nō poſſum: reſpōdēdū eſt cui⁹ culpa ē.
Q᷒ ſi dixer᷑ mea: dicēdū eſt: Et quō tua eſt
ſi ipē non potes?

¶ Iterū facit ſe interrogari/ ⁊ dici ſibi: Tu
ipſe ſine pctō es/ q̄ dicis hoīem ſine pctō eē
poſſe? Et rñdet q̄ nō ſum ſine pctō. Cuius
culpa eſt? Q᷒ ſi dixerit inq̄t tua eſt: rñdēdū
eſt: Quō mea ſi eſſe nō poſſum?

¶ Nos rñdem⁹ nullū cū eis de his v̄bis eē Rn̄ſio
debere ꝯflictū: q2 nō eſt auſus dicere hoīeʒ
eſſe ſine pctō/ vel aliquē/ vl' ſeipm̄: ſʒ tm̄mō
eſſe poſſe qd̄ rñdit/ neq̄ nos negamus: Q̄ñ
aūt poſſit ⁊ p quē poſſit/ h̄ q̄rit. Si eñ mō
eſt: nō omni aię fideli poſitę ī corpe mortis
hui⁹ orādū ē/ ⁊ dicēdū: Dimitte nob̄ debita Matth. 6. b.
nr̄a: cū iā in ſctō baptiſmo vniuerſa fuerint
dimiſſa p̄terita. Quiſq̄s aūt mēbris fidelib⁹
chriſti h̄ nō eē orādū pſuadere conat: nihil
aliud q̄ ſeipm̄ chriſtianū nō eē pfitet. Por
ro ſi p ſeipm̄ pōt hō eſſe ſine pctō: ḡ chriſtus Gal. 2. d.
grat᷑ mortu⁹ ē: Nō aūt grat᷑ chriſtus mor/
tuus ē: nō igit pōt hō eē ſine pctō/ etiā ſi ve
lit niſi adiuuet grā dei p ieſuʒ chriſtū dn̄m

nſm. Qꝺ vt pficiaẜ/ ⁊ nūc in ꝓficientib⁹ agiẜ/
⁊ oīmodo ipſebiẜ ꝯtētione mortꝉ aſſumpta: ⁊
charitate: ꝗ credēdo ⁊ ſperādo nutriẜ/ viden/
A do ⁊ obtinēdo pfecta.
Celeſtius nititur oſtendere intentū ſuū teſtimonijs diuinis. ¶ Deinde inſtituit diuinis teſtimonijs age/
re qꝺ intendit. Qꝺ q̄le ſit diligentius aduer/
tamus. ¶ Teſtimonia inquit q̄bus ꝓbaẜ ꝑ/
ceptum eſſe homini vt abſq; peccato ſit.
Prima Rāſio aug⁹. ¶ Ad h̄ r̄ſidem⁹: Nō vtrū ꝑceptū ſit ꝗriẜ/ qꝺ
valde manifeſtū eſt: ſ͛ hocipm qꝺ ꝑceptū eſſe
cōſtat/ vtrū in corpe mortꝉ hui⁹ poſſit īpleri:
Gal.5.c. vbi caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄/ et ſpūs ad/
uerſus carnē: vt nō ea q̄ volum⁹ faciam⁹. De
q̄ corpe mortꝉ hui⁹/ nō oīs liberaẜ q̄ finit hāc
vitā: ſꝫ q̄ in hac vita ſuſcepit gr̄az: ⁊ ne in va/
nū ſuſcipiat bonis opib⁹ ꝑgerit. Aliud eſt em̄
exire de h̄ corpe/ qꝺ oēs hoīes dies vitę hui⁹
vltim⁹ cogit: aliud eſt aūt liberari de corpore
mortꝉ hui⁹/ qꝺ ſola dei gr̄a ꝑ ieſū chriſtū do/
minū nſm/ ſctis ⁊ fidelib⁹ ei⁹ impertit. Poſt
hāc aūt vitā merces pficiēs reddiẜ: ſꝫ eis tm̄
a quibus in hac vita eiuſdē mercedis meri/
tū cōparaẜ. Nō eni ad ſaturitatē iuſticię/ cuꝫ
hinc exierit q̄ſq; ꝑueniet/ niſi ad eā cū hic eſt
Matth.5.a. eſuriēdo ⁊ ſitiēdo cucurrerit. Beati q̄ppe q̄ eſuri
unt ⁊ ſitiūt iuſticiā: qm̄ ipi ſaturabūẜ. Q̄du
2.Cor.5.b. ꝗ ꝑegrinātes a dn̄o/ ꝑ fidē ambulam⁹/ nō per
ſpeciē. Vn̄ dictū ē: Iuſt⁹ ex fide viuit. Hec ē
Abacuk.2.a. nr̄a ī ipa ꝑegrinatiōe iuſticia/ vt ad illā pfecti
onē plenitudinēq; iuſticię vbi in ſpecie deco/
ris ei⁹ iā plena ⁊ pfecta charitas erit: nūc ipi⁹
curſus rectitudine ⁊ pfectiōe tēdam⁹: caſtigā
do corp⁹ nſm ⁊ ſuituti ſubijciēdo: ⁊ elemoſy/
nas ī dādis bn̄ficijs/ ⁊ dimittēdis q̄ ī nos ſūt
cōmiſſa pctis/ hilariẜ ⁊ ex corde faciēdo: ⁊ orō
nib⁹ indeſinēter inſiſtēdo: et h̄ faciēdo in do/
ctrina ſana q̄ ędificaẜ fides recta/ ſpes firma/
charitas pura. Hec ē nūc nr̄a iuſticia q̄ curri/
m⁹: eſuriētes et ſitiētes ad pfectionē plenitu
dinēq; iuſticię/ vt ea poſtea ſaturemur. Vn̄
Matth.6.a. dn̄s ī euāgelio cū dixiſſet: Nolite facere iuſti
ciā vr̄am corā hoīb⁹ vt videamini ab eis: ne
iſtū nſm curſū ſine humanę glię metiremur:
nō ē ī expoſitiōe iuſticię ipi⁹ execut⁹/ niſi tria
iſta: ieiuniū/ elemoſynas/ orōnes: Ieiunio
ſcꝫ vniuerſaꝫ corpis caſtigationē ſignificās:
elemoſynis oēm beniuolētiā ⁊ bn̄ficētiā/ vel
dādi/ vel ignoſcēdi: ⁊ orōne inſinuās oēs re/
gulaſ ſcti deſiderij: vt qm̄ ī caſtigatiōe corpiſ
frenaẜ ꝯcupiſcētia: ꝗ nō frenari/ ſ͛ oīno eē nō
debet: nec erit ī illa pfectiōe iuſticię/ vbi nul/
lū erit oīno pctm̄: et ſępe ī vſu rerꝫ etiā ꝯceſſa
rū atq; licitarū exerit immoderationē ſuā: in
ipa ꝓo bn̄ficentia q̄ iuſtus ꝯſulit ꝓximo/ ꝗdā
ſiūt ꝗ obſunt cū ꝓdeſſe putata ſint: ⁊ aliq̄ñ ꝑ
infirmitatē vꝉ cū min⁹ ſufficiẜ neceſſitatibus
alioꝝ: vel parū ī eis ꝓficit qꝺ benignitatꝉ ac
laboris impendiẜ/ ſurrepit tędiū/ q̄ fuſceẜ hi/
laritaſ ī q̄ datorē diligit de⁹. Surrepit aūt tā 2.Cor.9.b.
to magꝉ q̄to min⁹ q̄ſq;/ ⁊ tāto min⁹ q̄to ma/
gis ꝓfecerit. His atq; hmōi ꝯſideratꝉ merito
in orōne dicim⁹: Dimitte nob̄ debita nr̄a/ ſicͭ Matth.6.b.
⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is: ſi tm̄ qꝺ dici/
mus/ faciam⁹: vt vel ipi etiā diligāẜ inimici:
vel ſi quiſq; adhuc ī chriſto puulus h̄ nōduꝫ
faciat/ pęnitētia tm̄ qꝺ ī eū q̄ſq; peccauit/ ⁊ ve
niā petenti ex intimo cordis igſcat: ſi vult vt
ei⁹ orōnē pr̄ cęleſtꝉ exaudiat. In q̄ orōne ſi cō
tētioſi eſſe nolim⁹: ſatis nob̄ ꝓpoſitū ſpecu/
lū eſt/ vbi inſpiciaẜ vita iuſtoꝝ q̄ ex fide vi/
uunt/ ⁊ pfecte currūt: q̄uis ſine pctō nō ſint.
Vn̄ dicunt: Dimitte nob̄: q꞉ nondū q̄ curriẜ
ꝑuenerunt. Hinc dicit aplus: Non quia iam Phil.3.c.
acceperim/ aut iā pfect⁹ ſim: frēs ego nō me
arbitror appꝛhēdiſſe: vnū aūt/ ꝗ retro ſūt ob/
liuiſcēs/ ī ea ꝗ añ ſūt extētus/ ſcdm̄ intentio/
nē ſequor ad palmā ſupnę vocationis dei in
chriſto ieſu. Quotq̄t ergo pfecti h̄ ſapiam⁹. i. B
quotq̄t pfecte currim⁹/ h̄ ſapiam⁹ qꝺ nōdū ꝑ/
fecti ſum⁹: vt illic pficiamur q̄ pfecte adhuc
currim⁹: Vt cū venerit qꝺ pfectū ē/ qꝺ ex pte 1.Cor.13.c.
eſt deſtruaẜ. i. non iā ex pte ſit/ ſ͛ ex toto: q꞉ fi
dei ⁊ ſpei iā res ipa nō ꝗ credaẜ ⁊ ſpereẜ/ ſꝫ ꝗ
videaẜ teneaẜq; ſuccedet: Charitas aūt ꝗ in
his trib⁹ maior eſt: nō auferaẜ/ ſ͛ augeaẜ ⁊ im
pleaẜ: ꝯtemplata qꝺ credebat/ ⁊ qꝺ ſperabat
indepta. In q̄ plenitudine charitatꝉ ꝑceptū
illud īpſebiẜ: Diliges dn̄m deū tuuꝫ ex toto Deut.6.a.
corde tuo: et ex tota aīa tua/ et ex tota mente
tua. Nā cū eſt adhuc aliq̄d carnalis ꝯcupiſcē
tię/ qꝺ vꝉ ꝯtinēdo freneẜ/ nō oīmodo ex tota
aīa diligiẜ de⁹. Nō em̄ caro ſine aīa ꝯcupiſcit
q̄uis caro ꝯcupiſcere dicaẜ: q꞉ carnaliẜ aīa cō
cupiſcit. Tūc erit iuſt⁹ ſine vllo oīno pctō: q꞉
nulla lex erit in mēbris ei⁹ repugnās legi mē Roma.7.d.
tis ei⁹: ſꝫ ꝓrſus toto corde/ tota aīa/ tota mē/
te diligit deū: qꝺ eſt pmū ſummūq; ꝑceptū.
Cur ꝗ nō ꝑciperet homi iſta pfectio: q̄uis eā
in hac vita nemo habeat? Nō em̄ recte curriẜ
ſi q̄ currēdū eſt neſciaẜ. Quō aūt ſcireẜ ſi nul/
lis ꝑceptꝉ oſtēdereẜ. Sic ꝗ curram⁹/ vt cōpre/
hēdam⁹. Oēs em̄ q̄ recte currūt/ cōprehēdēt:
Nō ſicͭ ī agone theatrico/ oēs q̄dē currūt/ ſed
vn⁹ accipit palmā. Curram⁹ credēdo/ ſperan/ 1.Cor.9.d.
do/ deſiderādo: curram⁹ corp⁹ caſtigādo: ⁊ ele
moſynas in dādis bonis maliſq; ignoſcēdis
hilariẜ ⁊ ex corde faciēdo/ ⁊ currētiū vires vt
adiuuenẜ orādo. Et ſic audiam⁹ ꝑcepta pfe/
ctionis: ne currere negligamus ad plenitu/
dinem charitatis. ¶ His ꝓmiſſis ea teſtimo/
nia ꝗ poſuit iſte cui reſpōdem⁹/ tanq̄ nos ea
ꝓtulerim⁹ diligēter audiam⁹. ¶ In deutero/ 2
nomio: Tu aūt pfect⁹ eris corā dn̄o deo tuo. Deut.18.c.
¶ Itē illic: Et nō erit in cōſummat⁹ in filijs 3
iſrꝉ. ¶ Itē ſaluator ī euāgelio: Eſtote pfecti: Matth.5.g. 4
q꞉ pr̄ veſter q̄ in cęlis eſt pfect⁹ ē. ¶ Itē apl̄s

5 ad corinthios ſcda. De cetero: frẽs gaudete
2.Cor.13.d. pfecti eſtote. ¶ Itẽ ad coloſſenſes. Corripiẽ
6 tes oẽm hoiem ⁊ docẽtes in omi ſapia: vt ex
Col.1.d. hibeam⁹ oẽm hoiem pfectũ in chriſto. ¶ Itẽ
7 ad philippẽſes. Omia facite ſine murmura
Phil.2.b. tione ⁊ heſitatione: vt ſitis irrephẽſibiles et
8 ſimplices/ ſicˀ filij dei immaculati. ¶ Itẽ ad
Eph.1.a. ephesios. Bñdict⁹ de⁹ et pr dñi nři ieſu chri
ſti/ q̃ bñdixit nos in oi bñdictione ſpiritali in
celeſtib⁹ in chriſto ieſu: ſicut elegit nos ĩ ipſo
añ mũdi ↄſtitutionẽ/ vt eſſem⁹ ſancti ⁊ imacu
9 lati. ¶ Itẽ ad coloſſenſes. Et vos cũ eſſetis
Col.1.c. aliqñ alienati ⁊ inimici ſenſu in opibus ma
lis: nũc autẽ recõciliati in corpe carnis eius/
per mortem eius: exhibete vos ſanctos et
10 immaculatos ⁊ irreprehenſibiles. ¶ Item
Eph.5.f. ad epheſios: Ut exhiberet ipẽ ſibi glorioſã
eccleſiam/ nõ habẽtẽ maculam aut rugã aut
11 aliquid hmõi / vt ſit ſctã ⁊ imaculata. ¶ Itẽ
1.Cor.15.c. ad corinthioſ pma: Sobrij eſtote/ ⁊ iuſti ⁊ no
12 lite peccare. ¶ Itẽ in epl'a ſcti petri: Propt
1.Petri.1.c. qđ ſuccincti lũbos mẽtis vřę: ſobrij perfecti
ſperate in eã q̃ offerť vob gratiã q̃ſi filij obe
diẽtię/ nõ ↄfigurati prorib⁹ igrãtię vřę: ſʒ ſm
eũ q̃ vocauit vos ſctm̃/ ⁊ ipſi ſcti in oi ↄuerſa
Leuit.19.a. tiõe ſitiˀ: q: ſcptũ ẽ: Scti eritiˀ: q: ego ſctũs ſũ.
13 ¶ Uñ ⁊ btũs dauid dicit: Dñe q̃s habitabit
Ps.14. in tabernaculo tuo: aut q̃s reqeſcet in mõte
14 ſctõ tuo? Qui igrediť ſine macula: ⁊ opatur
Ps.17. iuſticiã. ¶ Et alibi: Et ero imaculatus cũ eo.
15 ¶ Et alibi. Beati immaculati in via/ q̃ ambu
Ps.118. lãt in lege dñi. ¶ Itẽ apud ſalomonẽ. Dili
16 git dñs ſctã corda: accepti ſũt aũt illi oẽs im
A maculati. ¶ Hor testimonior/ aliq̃ currẽteſ
Añ̃ſio exhortanť/ vt pfecte currãt: aliq̃ ipm finẽ cõ
memorãt q̃ currẽdo ptendãt. Ingredi aũt ſi
ne macula nõ abſurde etiã ille dr: nõ qui iam
pfect⁹ eſt/ ſ q̃ ad ipam pfectionẽ irrephẽſibi
liter currit/ carens criminib⁹ dãnabilib⁹/ atq̃
ipa pctã venialia ñ negligẽs mũdare elemo
ſynis. Ingreſſũ/ q̃ppe hoc iter nřm q̃ tendim⁹
ad pfectionẽ/ mũda mũdat oratio. Mũda ẽ
Matth.6.b. aũt oratio vbi veraciť dr: Dimitte nob/ ſicut
⁊ nos dimittim⁹: vt dũ reprehẽdiť/ qđ non
imputať ſine rephenſione/ h eſt ſine macula
nř ad pfectionẽ curſus habeať. In q̃ pfectio
ne cũ ad eã puenerim⁹/ iã ñ ſit oino qđ igno
Q non ſint grauia pcepta diuina teſtimonijs agitur. ſcẽdo mundeť. ¶ Deinde iſte adhibet teſti
monia q̃b⁹ oſtẽdat/ nõ eẽ grauia diuina pcę
pta. Quis aũt neſciat/ cũ pcęptũ ſit genera
1.timoth.1.b. le charitas: q: finis pcępti eſt charitas: ⁊ ple
Roma.13.c. nitudo legˀ eſt charitas: nõ eẽ graue qđ dili
gẽdo fit/ nõ timẽdo? Laborãt aũt in dei pcę
1.Joh.4.d. ptis/ q̃ ea timẽdo conãť iplere: ſʒ pfecta cha
ritas foras mittit timorẽ/ ⁊ facit pcępti ſar
cinã leuẽ: nõ ſolũ nõ pmentẽ onere ponder/
verũetiã ſubleuãtẽ vice pęnar. Quę tñ cha
ritas/ vt habeať: etiã tanta quãta in corpore
mortis hui⁹ haberi põt: par ẽ nřę volũtatis
arbitriũ/ niſi adiuuet gřa dei p ieſum chriſtũ
dñm noſtrũ. Diffundiť q̃ppe in cordib⁹ nřis/ Roma.5.a.
qđ ſępe dicendũ eſt: nõ p noſipſos/ ſed p ſpm̃
ſctm̃ q̃ dat⁹ ẽ nobis. Nec aliã ob cãm ſcriptu
ra cõmemorat nõ eſſe grauia diuina pcępta:
niſi vt aia q̃ illa grauia ſentit/ intelligat ſe nõ
dum accępiſſe vires: q̃bus talia ſint pcępta
dñi qualia cõmẽdanť/ leuia ſcilicet atq̃ ſua
uia: ⁊ oret gemitu volũtatiˀ/ vt ipetret donũ
facilitatis. Qui eñ dicit: Fiat cor meũ imacu Ps.118.
latũ/ Et: Itinera mea dirige ſm vbũ tuũ/ Et:
Ne dñeť mihi ois iniq̃tas: ⁊/ Fiat volũtas tua Matth.6.b.
ſicˀ in cęlo et in terra: et ne nos inferas in tem
ptationẽ/ ⁊ cętera hmõi q̃ cõmemorare lõgũ
eſt: hoc vtiq̃ orat/ vt pcępta dei faciat: q̃ vt fi
erẽt nec iubeť/ ſi nihil ibi noſtra volũtas age
ret: nec orareť/ ſi ſola ſufficeret. Comẽdanť q̃
nõ eſſe grauia: vt cui grauia ſũt/ intelligat nõ
dũ ſe accępiſſe donũ/ quo grauia nõ ſint: nec
arbitreť ea ſe pficere/ q̃ñ ita facit/ vt grauia ſint:
hilarẽ eñ datorẽ diligit de⁹. Nec tñ cũ ea gr 2.Cor.9.b.
uia ſentit deſperãdo frangať/ ſed ad quęren
dũ/ petẽdũ/ pulſandũq̃ cogať. Audiamus q̃ B
⁊ in his teſtimonijs q̃ deinde poſuit deũ ſua
pcępta nõ grauia cõmendantem/ q: dei man
data inq̃t nõ modo impoſſibilia nõ ſint/ verũ
ne grauia quidẽ. In deutronomio. Et cõuer Deut.30.b.
tetur dñs deus tu⁹ epulari in te ſup bonis: ſi
cut epulatus eſt ſup patres tuos: ſi audieri
tis vocẽ dñi dei veſtri/ cuſtodire ⁊ facere oia
mãdata ei⁹/ ⁊ iuſticias/ ⁊ iudicia q̃ ſcripta ſũt
in libro legiˀ hui⁹. Si cõuerſus fueris ad dñm
deum tuum: ex toto corde tuo/ et ex tota aia
tua: quia mãdatũ hoc/ qđ ego mando tibi ho
die: nõ ẽ graue: neq̃ longũ a te eſt: Nõ eſt in
cęlo/ vt dicas: quis aſcendet in cęlũ/ ⁊ accipet
illud nob/ ⁊ audientes faciam⁹? Nõ eſt trans
mare/ vt dicas: quis trãſfretabit mare ⁊ acci
piet illđ nob/ ⁊ audientes faciam⁹? Iuxta te
eſt eñ verbũ in ore tuo: in corde ⁊ in manib⁹
tuis facere illud. Itẽ dñs in euãgelio. Ueni Matth.11.d.
te ad me oẽs q̃ laboratiˀ ⁊ onerati eſtis/ ⁊ ego
vos reqeſcere faciã. Tollite iugũ meum ſup
vos ⁊ diſcite a me/ q: mitiˀ ſũ ⁊ hũilis corde: ⁊
inuenietis requiẽ aiab⁹ vřis: Iugũ eñ meũ
ſuaue eſt/ ⁊ onus meũ leue eſt. Itẽ in epl'a ſcti
iohãnis: Hęc eſt charitas dei/ vt mandata ei⁹ 1.Joh.5.a.
obſeruem⁹/ ⁊ mãdata ei⁹ grauia/ nõ ſunt. His
auditis legitimis ⁊ euãgelicis ⁊ aplicis teſti
monijs ędificemur ad gratiã: quã nõ intelli
gũt/ q̃ ignorãtes dei iuſticiã ⁊ ſuã volẽtes cõ Roma.10.a.
ſtituere/ iuſticię dei nõ ſũt ſubiecti. Si eñ nõ
itelligũt illud ĩ deuteronomio/ queadmodũ
apl's paul⁹ cõmemorauerit: vt corde credať Ibidem.b.
ad iuſticiã/ ore fiat ↄfeſſio ad ſalutẽ: q: nõ eſt
op⁹ ſanis medic⁹/ ſed male habẽtib⁹: iſto cer Matth.9.b.
te iohãnis apli teſtimonio qđ ad iſtã ſenten
tiã poſuit vltimũ: vbi ait: Hęc ẽ charitas dei 1.Joh.5.a
vt mãdata ei⁹ ſuem⁹ ⁊ mãdata ei⁹ grauia nõ
ſunt: debẽt vtiq̃ cõmoueri/ charitati dei non
eſſe graue mãdatũ dei/ q̃ non niſi p ſpm̃ ſan

ctum diffundiť in cordib⁹ nr̃is: non humanę volũtati: cui plus dando ꝙ̃ oportet/ ignorãt iuſticiã dei: Quę tñ charitas tunc ꝑfecta erit/
A cũ penalis timor omnis abſceſſerit.
De auctori. atibus contra celeſtiam militãtibus quas inſufficienter ſoluit. ¶ Poſt hęc ꝓpoſuit teſtimonia q̃ ꝯ eos dici ſolent/ nec ea ſoluit: ſꝫ cõmemorãdo q̃ſi ꝯria q̃ſtiones artius illigauit. Ait eñ: teſtimonia ſcripturarũ quę ediuerſo ponẽda ſunt his q̃ arbitrij libertatẽ/ vel nõ peccãdi poſſibilitatẽ imperite exiſtimãt ſe ſcripturarũ auctoritate poſſe deſtruere. Obycere eñ ſolent inq̃t
Job. 14. a. ꝙ ſctũs iob dixerit: Quis mũdus eſt a peccato? Nec infans/ cui⁹ ẽ vni⁹ diei vita ſup trã. Deinde q̃ſi reſpõdet huic teſtimonio alijs teſtimonijs: ꝙ ipſe iob dixerit: Juſtus eñ vir ⁊ ſine q̃rela/ factus ſuꝫ in deriſũ: Nõ intelligẽs/ poſſe dici holeꝫ iuſtũ/ qui ꝑfectioni iuſticię plurimũ acceſſit/ ita vt ei ꝓxim⁹ fieret qḋ multos etiã in hac vita potuiſſe/ in q̃ ex fide viuiť/ nõ negam⁹. Hoc ⁊ illo teſtimonio ꝯfirmať/ qḋ iſte ꝯſeq̃nter adiũxit ab eodẽ iob dictũ: Ecce ipẽ ꝓxim⁹ ſũ iudicio meo ⁊ ſcio: q2 iuſt⁹ iueniar. Hoc eñ ẽ iudiciũ/ de q̃ alibi dr:
Ps. 36. Et educet q̃ſi lumẽ iuſticiã tuã/ ⁊ iudiciũ tuũ velut meridiẽ. Deniq3 nõ dixit: vbi ſũ/ ſ ꝓximus ſum: Q3 ſi iudiciũ ſuũ illud intelligi voluit: nõ q̃ ipẽ iudicauit/ ſꝫ q̃ in fine ẽ iudicandus: iuſti in illo iudicio inuenienť oẽs q̃ nõ
Matth. 6. b. fallaciť dicũt: Dimitte nob debita nr̃a/ ſicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̃is. Per hãc eñ dimiſſionẽ iuſti iuenienť/ eo ꝙ ea q̃ hic habebãt pctã elemoſynis deleuerũt. Uñ dñs diċ:
Luce. 11. f. Date elemoſynã ⁊ ecce oia mũda ſũt vobis. Deniq3 h̃ diceť iuſtis in regnũ ꝓmiſſuꝫ itu-
Matth. 25. c. ris: Eſuriui/ eñ ⁊ dediſtꝭ mihi mãducare ⁊ cętera hmõi. Sꝫ aliḋ eſt eẽ ſine pctõ/ qḋ de ſolo i hac vita vnigenito dictũ ẽ: aliud eſſe ſine q̃rela/ qḋ de multis iuſtis etiã i hac vita dici potuit: qm̃ eſt quidã modus bonę vitę: de q̃ etiã i iſta humana ꝯuerſatiõe iuſta q̃rela eſſe non poſſit. Quis eñ iuſte q̃riť de hole/ q̃ nemini male vult: ⁊ q̃b⁹ põt fideliť ꝯſulit/ nec ꝯ cuiuſq3 iniurias tenet libidinẽ vindicãdi: vt
Matth. 6. b. veraciť dicat: Siċ ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nr̃is: Et tñ eo ipſo qḋ verũ diċ: Dimitte ſiċ ⁊ nos dimittim⁹: ſine pctõ ſe nõ eſſe declarat. Jnde ẽ qḋ dicit: Nihil iniquũ erat i manib⁹ meis/ ſꝫ mũda oratio mea. Hinc eñ erat munda oratio: q2 veniã nõ iniuſte petebat q̃ veraciť dabat: ⁊ qḋ diċ de dño: Multas eñ ꝯtritiões in eas fecit ſine cã: nõ ait: nullas fecit cũ cã: ſꝫ/ multas ſine cã. Nõ eñ ꝓpť mlta pctã ei⁹ factę ſunt ei multę ꝯtritiones: ſ ꝓpť ꝓbationẽ patiẽtię. Nã ꝓpť pctã/ ſine q̃b⁹ vt vt alibi ꝯfiteť nõ fuit: pauciora ſe pati debu-
Job. 23. c. iſſe iudicat. Jtẽ qḋ dicit: Uias eñ ei⁹ cuſtodiui ⁊ nõ declinaui a mãdatꝭ ei⁹/ neq3 diſcedã. Cuſtodit vias dei: q̃ nõ ſic exorbitat/ vt eas relinquat/ ſꝫ i eis currẽdo ꝓficit: ⁊ ſi aliqñ vt infirm⁹ offendit/ aut titubat: ꝓficit autẽ minuẽdo pctã donec ꝑueniat vbi ſine pctõ ſit. Non eñ aliť põt eo mõ ꝓficẽ/ niſi cuſtodiẽdo vias ei⁹. Decliñat ãt a mãdatꝭ dñi atq3 diſcedit apoſtata: nõ ille q̃ etiã ſi habeat pctm̃: ꝯfligẽdi tñ cũ eo ꝑſeuerãtiã nõ relinquit/ donec eo ꝑueniat/ vbi nulla cũ morte ꝯtẽtio remanebit. Jn iſto ꝗ cõflictu induimur ea iuſticia q̃ hic ex fide viuiť/ ⁊ ea q̃dãmõ loricamur. Aſſumim⁹ ꝙ̃ iudiciũ/ qḋ etiã ꝯ nos ꝓ nob facim⁹/ qñ pctã nr̃a accuſãdo dãnam⁹. Uñ ſcptũ ẽ:
Juſtus ipẽ ſui accuſator eſt: in ꝓmordio ſer- Prouer. 18. c.
monis. Hinc itẽ diċ: Juſticia veſtit⁹ erã: ⁊ cir- Job. 29. c.
cũdedi mihi iudiciũ/ ſiċ chlamydẽ: Nã et iſta veſtꝭ belli magꝭ ſolet eẽ ꝙ̃ pacꝭ: vbi adhuc expugnať ꝯcupiſcẽtia/ ſi vbi erit plena ſine aliq̃ ꝓrſuſ hoſte iuſticia nouiſſima inimica morte
deſtructa. Qḋ aũt iterũ ait idẽ ſctũs iob. Nõ B
eñ reꝑhendit me cor meũ in oñi vita mea. Job. 27. a.
Tũc nos i iſta vita i q̃ ex fide viuim⁹ nõ reꝑ-
hẽdit cor nr̃m/ ſi eadẽ fides in q̃ corde crediť Roma. 10. b.
ad iuſticiã/ nõ negligit reꝑhẽdere pctm̃ nr̃m.
Uñ diċ aplŝ: Nõ eñ qḋ volo facio bonũ: ſꝫ
qḋ odi malũ h̃ ago. Bonũ ẽ eñ nõ ꝯcupiſce- Roma. 7. d.
re: ⁊ h̃ bonũ vult iuſt⁹/ q̃ ex fide viuit: ⁊ tñ faċ Abacuk. 2.
qḋ odit: q2 ꝯcupiſcit ꝙ̃uis poſt ꝯcupiſcẽtias ſuas nõ eat. Qḋ ſi fecerit/ tũc vere ipſe feċ vt cedat et ꝯſentiat/ vt deſiderio pctĩ obediat. Tunc eñ cor eius reꝑhendit/ quia ipſum reprehendit: nõ illud peccatũ eius qḋ habitat
in mẽbris ei⁹. Cũ ꝟo non ſinit regnare pctm̃ Roma. 6. b.
in ſuo mortali corpe ad obediẽdũ deſiderijs ei⁹/ nec exhibet mẽbra ſua arma iniq̃tatꝭ peccato: ineſt q̃dẽ pctm̃ i mẽbriſ ei⁹/ ſꝫ ñ regnat: q2 ñ obediť deſiderijs ei⁹. Et iõ dũ qḋ ñ vult agit. i. nõ vult ꝯcupiſcere ⁊ ꝯcupiſcit/ ꝯſentit legi/ q2 bona eſt: Hoc eñ vult ⁊ ipẽ qḋ lex: q2
nõ vult ipẽ ꝯcupiſcere: ⁊ lex dicit: Nõ ꝯcupi- Exo. 20. c.
ſces. Jn hoc qm̃ vult/ qḋ et lex vult/ procul dubio conſentit legi: concupiſcit tñ quia nõ eſt ſine peccato: ſed iam nõ ipẽ opať illud/ ſꝫ id qḋ in illo habitat peccatũ. Jdeo nõ ipſuꝫ reprehẽdit cor eius in omni vita eius: hoc ẽ in fide eius: quia iuſtus ex fide viuit: et ideo fides eius eſt vita eius. Scit enim quia non habitat in carne eius bonũ vbi habitat peccatum: ſed nõ ei ꝯſentiẽdo viuit ex fide: quia inuocat deũ vt adiuueť pugnãs ꝯtra pctm̃: qḋ vt oĩno ibi nõ ſit/ adiacet ei velle/ ſ ꝑficere bonũ nõ adiacet/ ñ facere bonũ ñ adiacet/ ſed ꝑficere: Nã in eo ꝙ nõ ꝯſentit/ bonũ faċ: ⁊ in eo ꝙ odit cõcupiſcentiã ſuã/ bonũ facit: ⁊ in eo ꝙ elemoſynas facere nõ ceſſat/ bonũ facit: ⁊ in eo ꝙ illi q̃ in eũ peccat ig̃ſcit/ bonũ facit: ⁊ in eo ꝙ petit ſibi dimitti debita ſua: ⁊ veraciť dicit/ ꝙ dimittit etiã ipſe debitorib⁹ ſuis: ⁊ orat vt nõ inferať in tẽptationẽ/ ſed liberet a malo/ bonũ faċ: ei tñ ꝑficere bonũ nõ adiacet: qḋ tũc erit qñ illa cõcupiſcẽtia q̃ habitat in mẽbris ei⁹ nulla erit. Nõ ꝗ eũ reꝑhẽdit cor ei⁹/ qñ reꝑhendit pctm̃ qḋ habitat in

mẽbris eius/ ⁊ nõ habet quã rephẽdat infide
litatẽ. Ita nec in vita ſua.i. in fide ſua a cor/
de ſuo rephẽdit/ ⁊ ſine pctõ non eſſe ꝯuincit.
Qð ⁊ ipſe iob de ſe ꝯfitet vbi dič: Nihil te la
Job.14.d. tuit pctõꝝ meoꝝ. Signaſti iniqtates meas i
ſacculo ⁊ annotaſti ſi qd in vitijs trãſgreſſus
ſum. Teſtimonia ergo que poſuit de verbis
ſcti viri iob: nos ſič potuim⁹ quẽadmodũ ſint
accipiẽda mõſtrauim⁹. Nec tñ ille ſoluit qð
eundẽ iob dixiſſe ꝓpoſuit: Quis eñ mũdus
eſt aũt pctõ: Nec infans cui⁹ ẽ dies vni⁹ vita
2
Pš.115. ſup terrã. ¶ Iterũ ꝓponere ſolẽt inqt. Oĩs
hõ mẽdax. Neq₃ hoc ꝯ ſeipm a ſeipo ꝓpoſi/
tum ſoluit: ſ₃ cõmemorãdo alia velut ꝯria te
ſtimonia apud eos q nõ intelligunt ſanctam
ſcripturã/ diuina eloquia in lite dimiſit. Ait
eñ: Quib⁹ rñdẽdũ ẽ: qð in Numeri libro ſcri/
Job.1.a. ptũ ẽ: Hõ verax: Et de ſctõ iob legit ita: Erat
vir habitãs i regiõe auſitide noie iob/ verax
ſine crimine/ iuſt⁹ dei cultor: abſtinẽs ſe ab oi
re mala. Miror q̄ auſus ẽ ponere h teſtimo/
niũ: vbi dictũ eſt: abſtinẽs ſe ab omi re mala:
cũ h ab omi pctõ vellet intelligi: cũ superi⁹ di
xerit: pctm̃ actũ malũ eẽ/ ñ rem. Reminiſcat
q qui etiã ſi actus ſit/ res põt dici. Abſtinet ſe
aũt ab omni re mala q pctõ ſine q nõ eſt/ vel
nũq̄ oino ꝯſentit/ vel ſi aliqñ premit nõ op/
primit: ſicut luctator fortior/ et ſi aliqñ tenet
nõ iõ pdit/ qð ſupior inuenit. Legit ſane hõ
ſine crimie: legit ſine q̃rela: ⁊ nõ legit ſine pec
cato/ niſi fili⁹ hois vn⁹ idẽq₃ dei fili⁹ vnicus.
¶ Itẽ inqt apð ipm iob: Et miraculũ tenuit
veracis hois. Itẽ apud ſalomonẽ de ſapia:
Eccl.15.b. Viri mẽdaces non erunt illi⁹ memores: viri
aũt veraces inueniunt in illa: Itẽ in apoca/
Apo.14.a. lypſi: Et in ore ipſoꝝ nõ ẽ inuentũ mẽdaciũ:
ſine macula ſũt. Ad hec ⁊ nos rñdem⁹/ admo
nentes: quõ dicẽdus ſit hõ verax p dei grãm
atq₃ veritatẽ/ q p ſeipm ſine dubio mẽdax ẽ.
Pš.115. Vñ dictũ ẽ: Oĩs hõ mẽdax. Hoc teſtimoniũ
ſonat de ſapia qð ipe poſuit: Viri aũt vera/
ces inueniet in illa: q ꝓculdubio nõ in illa:
Eph.5.b. ſ₃ i ſeipis iuenient eẽ mẽdaces. Sicuti ẽ: Fu/
iſtis aliqñ tenebre: nũc aũt lux in dño. Cũ di/
ceret/ tenebre/ nõ addidit i dño: cũ aũt dixiſ/
ſet/ lux/ addidit vtiq₃ i dño: qꝛ in ſeipis lux eẽ
nõ poſſent: vt q gliat in dño gliet. Illi ꝟo in
apocalypſi ꝓpterea tales dicti ſũt/ q̄ non ſit
inuentũ in ore eorũ mẽdaciũ: qꝛ nõ dixerunt
ſe nõ habere pctm̃: qð ſi dicerẽt/ ſeipos deci/
perẽt/ ⁊ veritas in eis nõ eſſent. Porro ſi veri/
tas i eis nõ eẽt/ inueniret i ore eoꝝ mẽdaciũ.
Qꝛ ſi ꝓpt inuidiã cũ eſſent ſine pctõ dicerẽt
ſe nõ eſſe ſine pctõ/ hocipm eſſet mẽdacium:
falſũq₃ eẽt qð dictũ ẽ: Nõ ẽ iuẽtũ in ore ipo/
rũ mẽdaciũ. Ideo q ſine macula ſũt: qꝛ ſicut
ipſi dimiſerũt debitorib⁹ ſuis: ſic illis deo di/
mittẽte mũdati ſũt. Ecce nos vt valuim⁹ ex/
poſuim⁹/ quõ accipiẽda eẽnt teſtimonia q p
ſua cã cõmẽorauit. Ipſe aũt quõ ſit accipiẽ/
dũ qð ſcptũ ẽ: Oĩs hõ mẽdax: oino nõ ſoluit Pš.115.
nec ſoluere potuit: niſi correcto errore: q cre/
dit hoiẽ ſine adiutorio grẽ dei p ſolã ꝓpriã
volũtatẽ poſſe eſſe veracem. ¶ Sic aliã q ſe/ 3
quit q̃ſtionẽ ꝓpoſuit/ nec ſoluit: imo ꝟo au/
xit ⁊ difficiliorẽ reddidit/ ꝓponẽdo aduerſuꝫ
ſe ꝓbatũ teſtimoniũ: Nõ ẽ q faciat bonũ/ nõ Pš.13.
eſt vſq₃ ad vnũ: Et q̃ſi ꝯtraria teſtionia refe/
rẽdo/ qbus oſtẽderet eẽ hoies q faciũt bonũ:
qð qdẽ oſtẽdit. S₃ aliud eſt nõ facere bonũ:
aliud nõ eſſe ſine pctõ/ etiã ſi hõ faciat multa
bona: Quapropt ea teſtimonia q poſuit/ nõ
ſunt ꝯ illð qð dꝛ: nõ eſſe in hac vita hoiẽ ſi/
ne pctõ. Ipſe aũt nõ oſtẽdit quẽadmodũ di/
ctũ ſit: Nõ ẽ q faciat bonũ/ nõ ẽ vſq₃ ad vnũ.
Ait eñ ſctũs dauid. Spera in dño/ ⁊ fac bo/ Pš.36.
nitatẽ. Hoc p̃cep̃tũ eſt/ nõ factũ. Qð p̃cep̃tũ
nõ vtiq₃ faciebãt de quib⁹ dictũ eſt: Nõ eſt q
faciat bonũ/ nõ ẽ vſq₃ ad vnũ. Ait etiã dixiſſe
ſanctũ tobiã: Noli timere fili: pauperẽ vitã Tobie.4.d.
gerim⁹: ſ₃ mlta bona habebim⁹ ſi timuerim⁹
deũ ⁊ receſſerim⁹ ab omni pctõ/ ⁊ fecerim⁹ bo/
na. Veriſſime tũc erũt homi multa bona/ cũ
receſſerit ab oi pctõ. Tunc eñ ei nulla erunt
mala: vt nõ op⁹ habeat dicere: Libera nos a Math.6.b.
malo: Quis ⁊ nũc oĩs q ꝓficit recta itẽtiõe
ꝓficiẽs recedat ab oi pctõ: ⁊ tãto ide lõginq/
or: quãto plenitudini iuſticie pfectioniq₃ ꝓ/
pinqor: qꝛ ⁊ ipſa ẽ ꝯcupiſcẽtia/ qð ẽ pctm̃ ha
bitãs i carne nr̃a: ⁊ ſi manet adhuc i mẽbris
mortalib⁹/ minui tamẽ nõ deſinit in ꝓficien/
tib⁹. Aliud eſt q recedere ab oi pctõ/ qð nunc
in ope ẽ: aliud receſſiſſe ab oi pctõ/ qð in illa
pfectiõe tũc erit. S₃ tñ ⁊ q iã receſſit/ ⁊ q ad/
huc recedit nõ ẽ negãd⁹ facere bonũ. Quõ q
dictũ ẽ: Nõ ẽ q faciat bonũ/ ñ ẽ vſq₃ ad vnũ/
qð ille ꝓpoſuit ⁊ ñ ſolutũ reliqt: niſi qꝛ gpſm
quẽdã pſalm⁹ ille culpat i q nec vn⁹ erat q fa
ceret bonũ: dũ volũt remanere filij hoim/ ⁊ ñ
eſſe filij dei: cui⁹ grã hõ fit bon⁹/ vt faciat bo/
na. De illo eñ bono dictũ hic debem⁹ accipe
qð ibi ait: De⁹ de celo ꝓſpexit ſup filios ho/ Pš.13.
minũ: vt videat ſi eſt intelligẽs aut requirẽs
deũ. Hoc q bonũ/ qð ẽ reqrere deũ/ nõ erat q
faceret/ nõ erat vſq₃ ad vnũ: ſ₃ i eo genere ho
minũ qð p̃deſtinatũ ẽ ad interitũ. Sup hos
eñ reſpexit dei p̃ſciẽtia ꝓtulitq₃ ſententiã.
¶ Itẽ dicũt inqt illð qð ſaluator ait: Quid 4
me dicitis bonũ: Nemo bon⁹/ niſi ſolus de⁹. Luce.18.d.
Hãc itẽ ꝓpoſitionẽ oino nõ ſoluit: ſ₃ oppoſuit
velut ex aduſo alia teſtimonia/ qb⁹ ꝓbaret
eẽ ⁊ hominẽ bonũ: Dixit eñ eſſe rñdẽdũ qð
idẽ dñs alibi ait: Bon⁹ hõ de bono theſau/ Math.12.c.
ro cordis ſui ꝓfert bona. Et iterũ: Qui ſolẽ Math.5.g
ſuũ oriri facit ſup bonos et malos. Et alibi
ſcriptũ eſt: Bona bonis creata ſũt ab initio. Eccl.39.e

Et iterũ: Qui ſũt boni/ erũt habitatores ter
re. Cui ſic reſpondendũ eſt/ vt ⁊ illud intel
Marci. 10. c. ligat quõ dictũ ſit: Nemo bonus/ niſi vn⁹
deus. Siue qꝛ omnia que creata ſũt q̃uis
Gen. 1. d. ea deus fecerit bona valde/ creatori tamen
cõparata/ nec bona ſunt: cui cõparata/ nec
ſũt. Altiſſime quippe ⁊ ꝓprio modo quodã
Exo. 3. d. de ſeipſo dixit: Ego ſum q̃ ſum: ſicut dictũ
eſt: Nemo bonus/ niſi vn⁹ de⁹: Quẽadmo
Joh. 1. a. et. 5. f dũ de iohãne dictũ eſt: Nõ erat ille lumen
cũ dñs eũ dicat lucernã: ſicut diſcipulis/ q̃
Mat. h. 5. b. bus dixit: Vos eſtis lumẽ mũdi. Nemo ac
cendit lucernã ⁊ ponit eã ſub modio: ſed in
cõparatiõe luminis illius: qd̕ eſt verũ lumẽ
Joh. 1. a. illuminãs omnẽ hoiem venientem in hunc
mundũ/ nõ erat ille lumen. Siue quia ipſi
etiã filij dei cõparati ſibiipſis quales in illa
ꝑfectione eterna futuri ſunt: ita boni ſũt/ vt
adhuc ⁊ mali ſint. Qd̕ de illꝭ dicere nõ aude
rẽ: Quis enĩ audeat dicere malos eſſe/ q̃rũ
pater eſt deus: niſi ipſe dñs diceret: Si ergo
Math. 7. b. vos cũ ſitis mali/ noſtis bona data dare fi
lijs veſtris: quãto magis pater veſter/ q̃ in
celis eſt/ dabit bona petentib⁹ ſe. Cum ait
vtiq̃: pr̃ veſter/ filios dei eẽ iam mõſtrauit/
q̃s tñ adhuc malos nõ eẽ tacuit. Ille tñ nõ
ſoluit/ quõ ⁊ iſti boni ſint/ et nemo ſit bon⁹
niſi vn⁹ de⁹: vñ ẽ ille admonit⁹ q̃ interrogaue
rat/ q̃d boni faceret vt illũ q̃reret cui⁹ grã bo
nus eſſet: cui bonũ eẽ/ hoc ẽ ipm̃ eſſe: qꝛ in
cõmutabilit̃ bon⁹ ⁊ nõ põt oĩno malus eẽ.
5 ¶ Itẽ dicũt inq̃r: Quis gl̃iabit̃ caſtũ ſe ha
Prouer. 20. b re cor? Et ad h̃ rñdit mlt̃a teſtimonijs/ volẽs
oſtẽdere poſſe eẽ in hoie caſtũ cor: nec tñ di
cit quõ accipiẽdum ſit qd̕ ꝓpoſuit ꝯ ſe dici:
Quis gl̃iabit̃ caſtũ ſe habere cor: ne ſcriptu
ra diuina i hoc teſtimonio ⁊ in his per quẽ
reſpondit ſibi ipſa aduerſaria videatur.
Aug. ¶ Nos aũt huic rñdẽtes dicim⁹ id ſecutũ
eſſe: q̃s gl̃iabit̃ caſtũ ſe habere cor: qm̃ ꝑceſ
ſit/ cũ rex iuſtus ſederit i throno. Quãtali
bet enĩ iuſticia ſit ꝑdit⁹ hõ: cogitare debet
ne aliq̃d i illo qd̕ ipſe nõ videt inueniat̃ eſſe
culpãdũ cũ rex iuſtus ſederit i throno: cui⁹
cogitationẽ fugere delicta non pñt: nec illa
Pſ. 18. de q̃b⁹ dictũ eſt: Delicta q̃s intelligit? Cũ ḡ
rex iuſtus ſederit i throno/ q̃s gl̃iabit̃ caſtũ
ſe habere cor? Aut q̃s gl̃iabit̃ mũdũ ſe eẽ a
pctõ? Niſi forte iſti q̃ volũt i ſua iuſticia nõ
ipſius iudicis miſericordia gloriari.
6 ¶ Tamẽ etiã illa v̾ba ſũt q̃ rñdẽdo ſubiec
Math. 5. a. qd̕ ſaluator ait in euãgelio: Beati mũdo cor
de: qm̃ ipſi deũ videbunt: Et qd̕ dauid dic̃:
Pſ. 23. Quis aſcẽdet in mõtẽ dñi: aut q̃s ſtabit in
Pſ. 124. loco ſctõ ei⁹? Innocẽs manib⁹ ⁊ mũdo cor
de: Et alibi: Bñ fac dñe bonis ⁊ rect̃a corde.
7 ¶ Item apud ſalomonẽ. Bona eſt ſubſtã

tia cui non eſt peccatũ conſcientia. Eccl. 13. d
¶ Itẽ illic: Auerte te a delicto/ ⁊ dirige ma 8
nus/ ⁊ ab omni delicto mũda cor tuum.
¶ Itẽ in ep̃la iohis: Si cor nr̃m nos nõ re 9
prehenderit/ fiduciam habem⁹ ad deum: et 1. Joh. 3. d.
quecunq̃ petierimus accipiemus ab eo.
Hoc enĩ agit̃ volũtate/ credendo/ ſperando
diligẽdo/ corp⁹ caſtigãdo/ elemoſynas faciẽ
do/ iniurias ignoſcẽdo/ inſtant̃ orãdo ⁊ ꝓfi
ciẽdi vires ꝑdicãdo: veraciterq̃ dicẽdo: Di Matth. 6. b.
mitte nob/ ſic̃ ⁊ nos dimittim⁹: ⁊ ne inferas
nos i tẽptationẽ/ ſ3 libera nos a malo. Hoc
ꝓſus agit̃ vt cor mũdet̃: ⁊ pctm̃ omne tol
lat̃: et q̇ iudex iuſtus cum in throno ſederit
occultũ iuenerit/ minuſq̃ mũdatũ ei⁹ miſe
ricordia remittat̃: vt deo vidẽdo totũ ſanũ
mũdũq̃ reddat̃. Judiciũ eni ſine miſc̃dia ẽ: Jaco. 2. c.
h̃ illi q̃ nõ fec̃ miſc̃diã. Superexaltat aũt mi
ſericordiã iudicio. Qd̕ ſi nõ eẽt/ q̃ ſpes eẽt?
Quĩdẽ cũ rex iuſt⁹ ſederit i throno/ q̃s glo
riabit̃ caſtũ ſe habere cor: aut q̃s gl̃iabitur
mũdũ ſe eẽ a pctõ? Tũc ḡ ꝑ ei⁹ miſc̃diã iuſti Matth. 13. f.
plene ꝑfecteq̃ mũdati/ fulgebũt ſic̃ ſol in re
gno pr̃is ſui. Tũc plena atq̃ ꝑfecta erit ec
c̃lia ſ͞n h̃ñs maculã aut rugã aut aliq̃d hm̃õi: Eph. 5. f.
qꝛ tũc etiã erit vere glorioſa. Cũ enĩ nõ tm̃
ait: vt exhiberet ſibi eccliã nõ habẽtẽ ma
culã aut rugã/ h̃ addidit/ gl̃ioſã: ſatis ſigni
ficauit/ q̃ñ erit ſine macula aut ruga aut ali
q̃d hm̃õi: tunc vtiq̃ q̃ñ gl̃ioſa: Nõ enĩ mõ i
tãtis malis/ in tãtis ſcãdalis/ in tãta ꝑmixti
one hoim peſſimoꝝ/ in tãtis opprobrijs im
pioꝝ dicẽdũ ẽ eã eẽ gl̃ioſã: qꝛ reges ei ſerui
unt: vbi ẽ periculoſior maiorq̃ tẽptatio: ſ3
tũc potius glorioſa erit/ q̃ñ fiet qd̕ idem ait
ap̃ls: Cũ chriſt⁹ apparuerit vita vr̃a/ tũc et Col. 3. a.
vos appebit̃a cũ in ipſo gl̃ia. Cũ enĩ dñs ipſe
ſcd̕m formã ſerui/ ꝑ quã ſe mediator ꝯiũxit
eccl̃ie/ nõ fuerit gl̃ificat⁹ niſi reſurrectionis
gl̃ia: Vñ dictũ ẽ: Spũs ſ͞n erat dat⁹: qꝛ ieſus Joh. 7. f.
nõdũ fuerat gl̃ificat⁹: quõ dicẽda ẽ añ reſur
rectionẽ ſuã ecclia ei⁹ eẽ gl̃ioſa? Mundat ḡ
eã nũc lauacro aq̃ in v̾bo abluẽs pctã ꝑte
rita: ⁊ pellens ab ea dñationẽ maloꝝ ange
loꝝ: deinde ꝑficiẽs ei⁹ ſanitates/ facit eã oc
currere in illã gl̃ioſam/ ſine macula et ruga.
Quos enĩ ꝑdeſtinauit illos ⁊ vocauit: ⁊ q̃s Roma. 8. e.
vocauit ipſos ⁊ iuſtificauit: q̃s aũt iuſtifica
uit illos ⁊ gl̃ificauit. In h̃ myſterio dictũ ar
bitror: Ecce eijcio demõia ⁊ ſanitates ꝑficio Luce. 13. f.
hodie ⁊ cras ⁊ tertia die ꝯſũmor. i. ꝑficior. Di
xit enĩ h̃ ex ꝑſona corpis ſui/ qd̕ ẽ ecclia dei:
ponẽs ꝓ diſtict̃a ordinatiſq̃ tpib⁹/ qd̕ ⁊ i ſua
reſurrectiõe ſignificauit i triduo. Puto aũt
intereſſe int̃ rectũ corde/ ⁊ mũdũ corde. Nã
⁊ rectus corde i ea q̃ añ ſunt extẽdit̃: ea q̃ re Phil. 3. c.
tro ſunt obliuiſcẽs: vt recto curſu. i. recta fi

de atq̧ intẽtione pueniat/vbi habitet mũ/
dus corde. Sicut illa ſingſa reddẽda ſũt ſin
Pſ.23. gulis/vbi dictũ ẽ: Quiſ aſcẽdet i mõtẽ dñi:
aut qs ſtabit i loco ſctõ ei⁹? Innocẽs mani/
bus ⁊ mũdus corde. Innocẽs manib⁹ aſcẽ/
det: ⁊ mũduſ corde ſtabit. Illud in ope ẽ/il/
lud i fide: Et illic magſ itelligẽdũ qđ dictũ
eſt: Bona eſt ſubſtãtia cui nõ ẽ pctm̃ in con
ſciẽtia. Tũc eñ erit vere bona ſubſtantia.i.
verę diuitię cũ trãſierit tota pauptas.i. ꝯſũ
mata fuerit oĩs infirmitas. Nũc ꝟo auertat
ſe hõ a delicto: cũ ꝓficiẽdo inde diſcedat/et
renouet̃ de die in diẽ: ⁊ dirigat man⁹ in opa
miſcdię: ⁊ ab omni delicto mũdet cor ſuuz:
miſereat̃/vt qđ reſtat/per veniaz dimittat̃.
Hoc eñ ſalubriter ⁊ ſine vana inaníq̧ iactã
tia bñ intelligit̃ i eo qđ dixit ſctũs iohãneſ:
1.Joh.3.d. Si cor nr̃m nos nõ reprehẽdat/fiduciã ha/
bem⁹ ad deũ: ⁊ q̃cũq̧ petierim⁹/ab eo acci/
piem⁹. Hoc eñ videt̃ iſto loco admonuiſſe:
ne cor nr̃m nos i ipa orõne ⁊ petitiõe rep̄hẽ
dat: h̃ ẽ ne forte cũ cęperim⁹ dicere: Dimitte
Math. 6.b. nob/ſicut ⁊ nos dimittim⁹: cõpũgamur nõ
facere qđ dicim⁹: aut etiã nõ audeam⁹ dice/
re qđ nõ facim⁹/ ⁊ fiduciã petẽdi amittam⁹.
10 ¶ Itẽ ſibi oppoſuit teſtimoniũ ſctãrũ ſcri/
Eccle.7.c. pturarũ/qđ eis dici ſolet: q̃ nõ ẽ hõ iuſtus
in t̃ra q̃ faciat bonũ ⁊ nõ peccet. Et q̄ſi rñdit
alijs teſtimonijs: q̃ dñs de ſancto iob ait:
Job.1.b. Nũqd ꝯſideraſti ſeruũ meũ iob? Nõ eñ eſt
ei ſilis quiſq̧ i terris hõ ſine q̃rela/ver⁹ dei
cultor/abſtinens ſe ab omni ope malo. Uñ
iã ſupert⁹ diſſeruim⁹. Nec tñ ipe oñdit nob
quõ ⁊ iob/ſi hęc ꝟba ita intelligẽda ſunt/ſi/
ne vllo pctõ fuerit in t̃ra: ⁊ verũ ſit qđ ſcptũ
eſſe dixit: Nõ eſt hõ iuſt⁹ in terra qui faciat
11 bonum ⁊ non peccet.
Pſ.142. ¶ Itẽ dicũt inqt: q̃ nõ iuſtificabit̃ in ꝯſpe
ctu tuo oĩs viuẽs. Et huic teſtimõio q̄ſi rñ/
dit ad nihil aliud/niſi vt ſcripturę ſctẽ int̃ ſe
litigare videant̃: q̃rũ cõcordiã nos debem⁹
oſtẽdere. Ait eñ/ q̃b⁹ rñdẽdũ eſt qđ de ſctõ
Luce.1.a. ʒacharia euãgeliſta teſtat̃ dicẽs: Erat autẽ
ʒachariaſ ⁊ heliſabet vxor ei⁹ iuſti ambo in
cõſpectu dñi/ ⁊ in oĩb⁹ mãdatis incedẽtes ⁊
iuſtificatiõib⁹ dñi ſine q̃rela. Qui iuſti ãbo
vtiq̧ legerãt int̃ ipa mãdata quẽadmoduz
ſua pctã mũdarẽt: Nã ʒacharias/qđ de om
ni ſacerdote ex hoĩb⁹ accepto in epſa ad he/
Heb.5.a. breos đr/etiã ꝓ ſuis pctĩs vtiq̧ hoſtiaſ offe
rebat. Quõ g̃ intelligendũ ſit qđ đr: ſine q̃
rela iã ſupra ſatis ꝗ̃rũ opinor oſtẽdimus.
12 ¶ Et beatus inqt apſs ait: Ut ſim⁹ ſancti
Eph.1.a. et imaculati in ꝯſpectu ei⁹. Hoc agit̃/vt hoc
ſimus/ſi imaculati itelligẽdi ſũt q̃ oĩno ſũt
ſine crimine etiã in hac vita. Si aũt imma/
culati ſunt q̃ ſunt ſine crimine/etiã in hac vi

ta fuiſſe atq̧ eſſe/negare nõ poſſum⁹: q̃ nõ
ideo ſine vllo pctõ eſt aliqs/qm̃ non habet
maculã crimis. Uñ ⁊ apſs cũ miniſtros eli
geret ordinãdos/nõ ait: ſi qs ſine pctõ: qđ
iuenire nõ poſſet: ſʒ ait: Si qs ſine crimine: Ad titum.1.b
qđ vtiq̧ poſſet. Nec tñ ipe oſtendit quẽad/
modũ ſcđm ſuã cauſaz debeam⁹ accipe/ qđ
ſcriptuz eſt: Qm̃ nõ iuſtificabit̃ in ꝯſpectu Pſ.142.
tuo oĩs viuẽs. Apta q̃ppe ſnĩa eſt de ſupi/
ore ꝟſu illuſtrius declarata: Nõ intres in/
qt in iudiciũ cũ ſeruo tuo: q̃ nõ iuſtificabit̃
in ꝯſpectu tuo oĩs viuẽs. Iudiciũ timet: q̃
miſericordiã deſiderat/ quę ſuperexaltat iudi Jaco.2.c.
cio. Hoc eſt eñ ne intres in iudiciũ cũ ſeruo
tuo: noli me iudicare ſcđm te q̃ es ſine pctõ:
q̃ nõ iuſtificabit̃ in ꝯſpectu tuo oĩs viuẽs:
qđ de hac vita dictũ ſine difficili q̃ſtione in/
telligit̃. Et qđ ait: nõ iuſtificabit̃ ad illã pfe
ctionẽ iuſticię retulit q̃ in hac vita nõ eſt.
¶ Itẽ dicũt inqt: Si dixerim⁹ q̃ pctm̃ nõ 13
habem⁹/ipi noſ ſeducim⁹: ⁊ ꝟitaſ i nob nõ ẽ. 1.Joh.1.c.
Et huic euidentiſſimo teſtimonio q̄ſi ꝯ̃rijs
teſtimonijs rñdere conatus eſt: q̧ idẽ ſanct⁹
iohãnes in eadẽ epſa dicat: Hoc autez dico
frẽs/vt non peccetis. Oĩs qui natus eſt ex 1.Joh.3.b.
deo/pctm̃ nõ facit: q̃ ſemẽ ipſius in eo ma/
net/ ⁊ nõ põt peccare.
¶ Itẽ illic: Qui natuſ eſt ex deo nõ peccat: 14
quia generatio dei conſeruat eum/et mali/ 1.Joh.5.d.
gnus nõ tanget eum.
¶ Itẽ illic inquit vbi de ſaluatore ait: Qm̃ 15
ille apparuit/vt pctã tolleret. Oĩs q̃ in eo 1.Joh.3.a.
manet/non peccat. Oĩs q̃ peccat/nõ vidit
eum nec cognouit eum.
¶ Itẽ illic: Chariſſimi nũc filij dei ſum⁹: ⁊ 16
nondũ apparuit qđ erim⁹. Scim⁹ qm̃ cũ ap
paruerit/ſilẽs ei erim⁹: qm̃ videbim⁹ eũ ſicu
ti eſt: ⁊ omnis qui habet ſpem hanc in euz/
ſanctificat ſe: ſicuti ⁊ ipſe ſanctus eſt. Et ta/
men cum hęc omnia teſtimonia vera ſint:
verũ eſt ⁊ illđ qđ ꝓpoſuit ⁊ nõ ſoluit: Qr ſi
dixerim⁹ q̃ pctm̃ nõ habem⁹: noſipos ſedu
cim⁹/ ⁊ veritas in nob nõ ẽ. Ac ꝑ h̃ ſm̃ id q̧
ex deo nati ſum⁹ in eo q̃ apparuit vt pctã tol
leret.i. i chriſto manem⁹/ ⁊ nõ peccam⁹: hoc
eſt aũt/q̧ interior renouat̃ de die in diem. 2.Cor.4.d.
Scđm aũt q̧ de hoĩe illo nati ſumus ꝑ quẽ
pctm̃ intrauit in mũdũ/ ⁊ per pctm̃ mors ⁊ Roma.5.b.
ita in oẽs hoĩes ꝑtrãſijt: ſine pctõ nõ ſum⁹:
q̃ ſine illi⁹ infirmitate nondũ ſum⁹/donec
illa renouatiõe/q̃ fit de die in diẽ: qm̃ ſcđm
ipaz ex deo nati ſum⁹/ifirmitas tota ſanet̃:
in q̃ ex p̄mo hoĩe nati ſum⁹/ ⁊ in q̃ ſine pctõ
nõ ſum⁹: cui⁹ reliquijs in hoĩe manẽtib⁹ ite/
riore ꝗ̃uis de die i diẽ minuãt̃ i ꝓficiẽtib⁹:
Sr dixerim⁹: q̃ pctm̃ nõ habem⁹: noſipſos
ſeducim⁹/ ⁊ veritas in nob eſt. Quõ eñ ve/

1.Joh.3.b. rū ē: Oīs q̄ peccat/ nō vidit eū/ neq̄ cogno/
uit eū: cū ſcdm viſionē ⁊ cognitionē q̄ erit ī
ſpecie/ nemo eū in hac vita videat atq̄ co/
gnoſcat: ſcdm aūt viſionē atq̄ cognitionē
que eſt in fide/ multi ſunt q̄ peccēt: certe ipſi
apoſtate/ q̄ tn̄ in eū aliqn̄ crediderūt: vt de
nullo eoꝝ dici poſſit: ſcdm viſionē ⁊ cogni/
tionē q̄ adhuc in fide eſt/ nō vidit eum neq̄
cognouit eū? Sed intelligendū arbitror: q̄ꝛ
renouatio pficiēda videt eū ⁊ cognoſcit: in/
firmitas v̄o abſumēda non videt/ neq̄ co/
gnoſcit eū. In cuꝰ quātiſcūq̄ reliquijs cō/
1.Joh.1.c. ſtitutꝫ iteꝝ/ Si dixerimꝰ: q̄ꝛ pctm̄ nō habe
mus/ noſipſos ſeducimꝰ/ ⁊ veritas in nobis
nō eſt. Cū ḡ p gratiā renouatiōis filij dei ſi/
mus: tn̄ ppt reliquias infirmitatis: nondū
1.Joh.3.a. apparuit qd̄ erimꝰ: ſcimus qm̄ cū apparue/
rit ſiles ei erimꝰ: qm̄ videbimꝰ eū ſicuti eſt:
Tūc pctm̄ nullū erit: q̄ꝛ īfirmitas nec interi
or nec exterior vlla remanebit: et oīs q̄ ha/
bet hāc ſpem in eū/ ſanctificat ſeipm̄ ſicut ⁊
ipe ſanctꝰ ē. Sanctificat eni̅ ſe nō p ſeipm̄: ſ
. credēdo in illū ⁊ inuocādo illū qui ſctificat
Al. ꝑfectio. ſctōs ſuos: Cuꝰ ſctificatiōis effectio/ q̄ nūc
pficit et creſcit de die in diē oēs infirmita/
tis reliquias ablatura eſt.

17 ¶ Item dicūt inquit: Nō volētis neq̄ cur/
Roma.9.c. rentis: ſed miſerentis eſt dei. Quibus re/
ſpōdendū eſſe dicit: qd̄ idem aplꝰs alibi de
1.Cor.7.g. quodam ait. Qd̄ vult faciat. Item inq̄t ad
Ad philemo/nem.b. philemonē de oneſimo: Quē ego volueraꝫ
apud me detinere/ vt p te mihi miniſtraret:
ſꝫ ſine ꝯſilio tuo nihil volui facere: vt nō q̄ſi
ex neceſſitate bonū tuū eſſet/ ſꝫ voluntariū.
Deut.30.d. Itē in deuteronomio. Vitā ⁊ mortē dedit
an̄ faciē tuā/ bonū et malū: elige vitā vt vi/
Eccl.15.c. uas. Itē apud ſalomonē. Deꝰ ab initio cō/
ſtituit hoīeꝫ/ ⁊ reliquit eū ī manu cōſilij ſui:
adiecit ei p̄cepta ⁊ mādata: ſi voles/ p̄cepta
ſeruabūt te: ⁊ in poſterū fidē placitā facere.
Appoſuit tibi aquā ⁊ ignem: ad quod vis
porrige manū tuā. An̄ hoīem bonū ⁊ malū:
vita ⁊ mors/ pauptaſ ⁊ honeſtas a dn̄o deo
Eſaie.1.e. ſūt. Itē apd̄ eſaiā. Et ſi volueritꝭ ⁊ audieri/
tis me: q̄ bona ſunt terre mādu cabitis: Si
aūt nolueritis/ nec obaudieritis me: gladiꝰ
vos comedet: Os eni̅ dn̄i locutū ē hec.

A ¶ Hic v̄o q̄ſtūlibet iſti ſe obtegāt/ aperiūt.
Auguſtini re/ſp:nſio. Declarāt eni̅ ſe ꝯ̄ dei grāꝫ vl̅ miſcdiā diſpu
Matth.6.b. tare quā volumꝰ ietrare cū dicimꝰ: Fiat vo
lūtas tua ſicut in celo ⁊ in t̄ra: Et ne nos in
feras ī tēptationē: ſ libera nos a malo: Ut
quid eni̅ iſta orādo tanto gemitu petimꝰ: ſi
volētis hoīs ⁊ currētꝭ/ ⁊ nō miſerētis ē dei?
Nō q̄ꝛ h̄ ſine volūtate nr̄a agit̄: ſꝫ q̄ꝛ volū/
tas nō implet qd̄ ait/ niſi diuinitꝰ adiuuet̄.
Hec eſt fidei ſanitas q̄ nos facit orare: q̄rere

Matth.7.g. vt inueniamꝰ: petere vt accipiamꝰ: pulſare
vt apiat̄ nob̄. Cōtra iſtā q̄ diſputat/ contra
ſeipm̄ claudit oſtiū miſcdie dei. Nolo plura
dicere de re tāta: q̄ꝛ meliꝰ ea cōmitto fideliū
gemitibꝰ q̄ ſermonibꝰ meis. Uidete tn̄ ob/
ſecro q̄le ſit volēti ⁊ currēti miſcdiaꝫ dei nō
neceſſariā: q̄ illū etiā p̄uenit/ vt curreret: q̄ꝛ
1.Cor.7.g. de q̄dā ait aplꝰs: Qd̄ vult faciat. Ibi vt ar/
bitror vbi ſeq̄t̄ ⁊ dicit: Nō peccat/ ſi nubat:
q̄ſi p magno habendū ſit/ velle nubere: vbi
de adiutorio diuine miſcdie opoſiuſ diſpu
tat̄: Aut v̄o etiā ibi pdeſt aliq̄d velle: niſi
deꝰ puidētia/ q̄ gubernat omīa: marē femi/
Ad philemo/nem.b. nāq̄ ꝯiūgat: Aut qm̄ ad philemonē ſcpſit
aplꝰs: vt nō q̄ſi ex neceſſitate bonū eiꝰ eſſet:
ſꝫ volūtariū: quaſi alit̄ ſit volūtariū bonū:
Phil.2.b. nō cū deꝰ opat̄ in nob̄: ⁊ velle ⁊ opari p bo/
na volūtate: Aut q̄ꝛ ī deuteronomio ſcptū
Deut.30.d. eſt: Uitā ⁊ mortē dedit an̄ faciē hoīs: bonū
⁊ malū: ⁊ admonuit/ vt eligeret vitā: q̄ſi ⁊
ipa admonitio n̄ de miſcdia veniat: vel ali/
q̄d pdeſſet eligere vitā niſi deꝰ eligēdi cha/
ritatē īſpiraret/ ⁊ electā habere p̄ſtaret. De
Ps.29. q̄ dictū ē: Qm̄ ira ī indignatiōe eiꝰ: ⁊ vita ī
Eſaie.1.c. volūtate eiꝰ: Aut q̄ꝛ dictū ē: Si voles/ p̄ce
pta ſeruabūt te: quaſi nō debeat deo agere
grās/ q̄ꝛ p̄cepta voluit: q̄ deſertus omni lu/
mine vitatꝭ/ hec velle nō poſſe. Poſitis an̄
hoīem igne ⁊ aq̄/ q̄ vult quidē porriget ma/
nū: ſꝫ altior ē q̄ vocat altius q̄ oīs huma/
na cogitatio: Qn̄ q̄dē initiū corrigendi cor
fides eſt: ſicut ſcriptū ē: Uenies ⁊ ptrāſibis
ab īitio fidei. Et q̄ſq̄s ita elegerit bonū ſic
Roma.12.a. vnicuiq̄ deꝰ ptitꝰ eſt mēſurā fidei. Et nemo
Joh.6.e. pōt ad me venire ait/ p̄nceps fidei: niſi pat̄
meꝰ q̄ miſit me traxerit eū. Qd̄ de fide dictū
eſſe q̄ in eū credit̄/ ſatis euidēter poſtea ex/
Joh.6.g. planat/ vbi dicit/ Uerba q̄ ego locutus ſuꝫ
vobis: ſpūs ⁊ vita ſunt: ſꝫ q̄dā ſūt ex vob̄ q̄
nō credūt: Sciebat eni̅ ab initio ieſus/ q̄ eſ/
ſent credētes: ⁊ q̄s eū traditurus eēt: ⁊ dice/
bat: Propterea dixi vob̄: q̄ꝛ nemo pōt ad
me venire/ niſi fuerit ei datū a patre meo.
Magnū aliq̄d p ſua cauſa ſe īueniſſe arbi/ B
trat ē apud eſaiā pph̄am: q̄ꝛ deꝰ dixit: Si
Eſaie.1.e. volueritis ⁊ audieritꝭ me: q̄ bona ſūt terre
re mādu cabitꝭ: Si aūt nolueritꝭ ⁊ n̄ audieri
tis me/ gladius vos comedet. Os enim dn̄i
locutū ē hec: Quaſi nō lex tota hmōi cōdi/
tiōibus plena ſit: Aut ob aliud ſupbis pre/
Gal.3.c. cepta iſta data ſint: niſi q̄ꝛ lex p̄uaricationiſ
gratia poſita eſt/ donec veniret ſemē cui p/
Roma.5.d. miſſum eſt. Unde ſubintrauit/ vt abunda/
ret delictū: ⁊ vbi abundauit delictum/ ſup
abundauit gratia. i. vt acciperet hō p̄cepta
ſupbe de ſuis viribus ꝯfidēs: in quibus de/
ficiens ⁊ factus etiā p̄uaricator/ liberatorē

ſaluatoreꝗ reqreret: atqꝫ ita cū timor legis
humilē factuꝫ / tanꝗ̄ pedagogus ad fidem
gratiāqꝫ perduceret. Ita multiplicatis in/
firmitatibus poſtea accelerauerūt: quib⁹ ſa
nādis opportune chriſtus aduenit. In cui⁹
gratia etiā iuſti antiqui crediderūt / eadē ipa
gratia eius adiuti: vt gaudentes cū preno/
ſcerent: et quidā etiā pnunciarent eſſe ven/
turum: vel in illo populo iſrael ſicut moy/
ſes / ꝛ ieſu naue / ꝛ ſamuel ꝛ dauid / ꝛ ceteri ta
les: vel extra ipſū populū / ſicut iob: vel ani
ipſuꝫ populū / ſicut abraam: ſicut noe ꝛ qui
cunqꝫ alij ſūt quos cōmemorat vel tacet di
uina ſcriptura. Vnus enī deus: ꝛ vnus me/
diator dei / ꝛ hominū: homo chriſtus ieſus:
ſine cuius gratia nemo a cōdemnatiōe libe
ratur / ſiue quā cōtraxit ex illo / in quo omēs
peccauerūt / ſiue quā poſtea ſuis iniquitati/
C bus addidit. Quale eſt autē qđ iſte poſuit
in extremo: Si quis dixerit: pōt fieri / vt hō
vel verbo nō peccet? Reſpōdendū eſt inqt.
Si vult deus / pōt: vult enī de⁹: ḡ pōt. Item
ait: Si quis dixerit: fieri poteſt / vt homo in
cogitatiōe nō delinquat: Reſpōdendū eſt.
Si vult deus pōt: vult enī deus / ergo pōt.
Videte quēadmodū noluerit dicere: ſi de⁹
Pſ. 17. adiuuet / pōt: cui dicit: Adiutor me⁹ eſto ne
derelinqs me. Non vtiqꝫ ad corpalia bona
capeſſenda ꝛ mala cauēda / ſed ad gerendā
Matth. 6. b. pficiendāqꝫ iuſticiā propter qđ dicim⁹: Ne
nos inferas in temptationē / ſed libera nos
a malo. Nec adiuuat / niſi qui et ipſe aliqd
agit: Adiuuat aūt ſi inuocat / ſi credit / ſi ſm
ppoſitū vocatus eſt: qm̄ qs an̄ preſciuit et
Roma. 8. f. pdeſtinauit cōformes fieri imaginis filij ſui
vt ſit ipſe primogenitus in multis fratrib⁹:
Quos autem predeſtinauit / illos et voca/
uit: quos autem vocauit / illos et iuſtifica/
uit: quos autem iuſtificauit / illos ꝛ glorifi/
cauit. Currimus ergo cū pficimus / dum ſa/
nitas noſtra in pficiētib⁹ currit: Sicut etiā
cicatrix currere dicit: qn̄ bene vulnus dili/
gēterqꝫ curat: vt ex oī pte pfecti ſine vlla ſi/
mus oīno infirmitate peccati: qđ nō ſolum
vult deus / verūetiaꝫ vt impleat facit atqꝫ
adiuuat. Et hoc nobiſcū agit gratia dei p
ieſū chriſtū dn̄m noſtrū: nō ſolū pceptis / ſa
cramentis / exemplis / ſed ꝛ ſpūſctō: per quē
Roma. 5. a. latenter diffundit charitas in cordib⁹ nr̄is:
que interpellat gemitibus inenarrabilib⁹ /
donec in nobis pficiat ſanitas / ꝛ de⁹ ſicut
vidēdus eſt in eterna veritate monſtretur.
Quiſquis ergo fuiſſe vel eſſe in hac vita ali
quē hominē / vl' aliquos hoies putat: exce/
pto vno mediatore dei ꝛ hoim: quibus ne/
ceſſaria nō fuerit remiſſio peccatoꝝ / cōtrari
us eſt diuine ſcripture / vbi aplus ait: Per
vnū hominē pctm̄ intrauit in mūdū / et per Roma. 5. c.
pctm̄ mors: et ita in oēs hoies ptranſijt: in
q oēs peccauerūt: Et neceſſe eſt / vt ipa cō/
tentiōe aſſerat / eſſe poſſe hoies / qui ſine me/
diatore chriſto liberante atqꝫ ſaluante ſint
liberi ſaluiqꝫ a pctō: cū ille dixit: Nō eſt op⁹ Matth. 9. b.
ſanis medicus / ſed male habētib⁹: Nō veni
vocare iuſtos / ſed pctōres. Quiſqs aūt di/
cit: poſt acceptā remiſſionē pctōꝝ ita quēꝗ̄
hoieꝫ iuſte vixiſſe i hac carne / vel viuere / vt
nullū habeat oīno pctm̄ / ꝯdicit aplo ioban/
ni q ait: Si dixerim⁹ / qꝛ pctm̄ nō habemus: 1. Ioh. 1. c.
nosipſos ſeducim⁹ ꝛ veritas in nobis nō ē.
Nō enī ait habuim⁹ / ſed habem⁹. Qđ ſi qſ/ D
qꝫ aſſerit de illo pctō eſſe dictū / qđ habitat
in carne mortali noſtra ſcđm vitiū qđ pec/
cātis pmi hoīs volūtate ꝯtractū ē: cui⁹ pctī
deſiderijs ne obediam⁹ / paul⁹ apls pcepit:
nō aūt peccare: qui eidem pctō qꝫuis in car/
ne habitanti ad nullū opus malū oīno cō/
ſentit vel facti vel dicti vel cogitati: qꝫuis
ipſa cōcupiſcētia moueat: que alio mō pec/
cati nomē accepit / qđ ei ꝯſentire peccare ſit
nobiſqꝫ moueat inuitis: ſubtiliter quidem
iſta diſcernit: ſed videat / quid agat de dn̄ica
oratiōe / vbi dicim⁹: Dimitte nobis debita Matth. 6. b.
noſtra. Qđ niſi fallor / nō op⁹ eſſet dicere: ſi
nunꝗ̄ / vel in lapſu lingue / vel in oblectāda
cogitatiōe eiuſdē peccati deſiderijs aliquā/
tulū cōſentirem⁹: ſed tantūmodo dicenduꝫ
eſſet: Ne nos inferas in temptationē / ſed li/
bera nos a malo. Nec iacob⁹ apls diceret:
In multis offendim⁹ oēs. Nō enī offendit Iaco. 3. a.
niſi cui mala ꝯcupiſcentia ꝯtra iuſticie rōnē
appetendo ſeu vitando faciendū vel dicen/
dū vel cogitandū aliqd / qđ nō debuit / ſiue
fallēs / ſiue pualēs perſuadet. Poſtremo ſi
excepto illo capite nr̄o ſui corporis ſaluato
re aſſerūt / vel fuiſſe / vel eſſe in hac vita aliq
hoies iuſti ſine aliquo pctō: ſiue nunꝗ̄ con/
ſentiendo deſiderijs eius / ſiue qꝛ pro nullo
peccato habēdū eſt: qđ tātū eſt / vt hoc pie/
tati non imputet deus: qꝫuis aliter ſit beat⁹
ſine pctō: aliter aūt beat⁹ cui nō iputat dn̄s
pctm̄: nō nimis exiſtimo reluctandū. Scio
enī qbuſdā eſſe viſum / quoꝝ de hac re ſen/
tentiā nō audeo reprehendere: qꝫꝗ̄ nec de
fendere valeā. Sꝫ plane quiſqs negat nos
orare debere / ne intremus in temptationē:
negat aūt h q cōtendit ad nō peccandū gr̄e
dei adiutoriū nō eē hoī neceſſariū / ſed ſola
lege accepta hūanā ſufficere voluntatē: ab
aurib⁹ oīm remouenduꝫ / ꝛ ore omniū ana/
thematiçandū nō dubito.

Sancti auguſtini epī: liber de pfectione
iuſticie cōtra celeſtiū pelegianū explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē=ſis epiſcopi/in librū qui intitulat̄: Speculum/prefatio.

A q Uis ignorat ſcripturis ſanctis:id
eſt legitimis/ꝓpheticis/euangeli
cis ⁊ apoſtolicis/auctoritate cano
nica preditis: quedam ſic eſſe poſi
ta vt tm̄ ſcirentur ⁊ crederentur:vt eſt/q̄ in
Gen.1.a. principio fecit deus celum et terram:⁊ q̄ in
Joh.1.a. principio erat verbum:et quecunq̧ facta
diuina vel humana tm̄modo cognoſcenda
narrant̄:Quedā v̄o ſic eſſe iuſſa/vt obſer/
uarentur et fierent: vel ꝓhibita/ne fierent:
Exo.20.c Ut eſt:Honora patrē et matrē:Et/Nō me/
chaberis.Horū autē q̄ iubendo et vetando
ſcripta ſunt:Alia ſunt ſacramentoꝝ velata
myſterijs/que multa veteris teſtamēti po/
pulo illi facienda mandata ſunt:neq̧ a po/
pulo chriſtiano nunc fiunt/ſed tm̄modo in/
telligenda requirunt̄ atq̧ tractant̄: Sicuti
eſt ſabbatū ad viſibilē vacationē:ſicut azy/
ma in pane ſine fermēto:paſcha in ouis oc/
ciſione: ſicut tot genera ſacrificiorum cibo/
rumq̧ vitandoꝝ:⁊ neomenie/et annue ſol/
lennitates quas obſeruāt nunc vſq̧ iudei:
Et ille iuſtificatiōes que nō ad opera iuſti/
cie ꝓprie pertinent/ſed aliq̄d ſignificare in/
telligunt̄. Quis eñ chriſtian⁹ ſeptimo an/
no cogit̄ ſeruū reddere libertati?Et ſi diſce/
Exo.21.a. dere ille noluerit/ci⁹ auricula ſubula ꝑfun/
dere ad poſtē:et cetera huiuſmodi.Alia v̄o
etiā nūc facienda ſunt/ſi facienda precepta
ſunt:nec facienda/ſi ꝓhibita:Qualia ſunt
illa q̄ dixi:Honora patrē ⁊ matrē: Et/Non
B mechaberis.De his igit̄ que ita ſunt poſi/
ta in litteris ſacris:vel iubendo/vel vetan/
do/vel ſinendo:vt etiā nunc/id eſt tempore
noui teſtamēti ad viā piam exercendā mo/
reſq̧ pertineant:hoc opus quod in manus
ſumpſi/cōponere aggreſſus ſum:Ut quan/
tum me de⁹ adiuuat/oīa talia de canoni/
cis libris colligā:atq̧ vt facile inſpici poſ/
ſint/in vnū tamq̄ ſpeculū congerā. Opor/
tuit eñ ſic ea poni ab auctorib⁹ nr̄is quēad
modū poſita ſunt/vt p̄cepta narrationib⁹
vel diſputationib⁹ ꝓprijs figurata/et figu
ratis ꝓpria miſcerent̄/dū rerū geſtaꝝ ordo
ſeruat̄/aut reſpōdet̄ aduerſis:aut q̄ docen/
di ſunt/inſtruunt̄:aut occultoꝝ inuentione
quodāmodo renouant̄ hi qui prompta et
aperta faſtidiunt. Nos autem in hoc opere
nec infidelē/vel adducim⁹/vel edificam⁹ ad
fidem:nec exercem⁹ quibuſdā ſalubrib⁹ dif/
ficultatib⁹ ingeniū intentioneq̧ diſcentiū:
ſed eū q̄ iā credens obedire deo voluerit/vt
hic ſe inſpiciat/admonem⁹:quantūq̧ in bo
nis morib⁹/operibuſq̧ ꝓfecerit/et quātum
ſibi deſit/attēdat:Sic eñ poteſt et de his q̄
habet/gratias agere:et de his que non ha/
bet vt habeat/ſatis agere:ac ꝓpter illa ſer/
uanda curā preceſq̧ fidelis pietatis adhi/
bere. In his autē oībus que inſpicienda
ponere inſtitui: quecūq̧ inter ſe videbunt̄
eſſe cōtraria/poſtea ꝓpoſitis queſtionibus
exponenda atq̧ ſoluenda ſunt. Sane ſup/
plicia malefactorū/et premia recte factorū/
q̄uis nonnulla cōmemoranda exiſtimaue/
rim: tamē in nouo teſtamēto diſſimilia ve/
teribus eſſe q̄s neſciat? Ab ipſa igit̄ lege
que data eſt per moyſen diuinorū p̄cepto/
rum qualia nos cōmemoraturos eſſe pro/
miſimus/aggrediamur exordiū.

Diui aurelij auguſtini hipponē=ſis epiſcopi/Speculi de libro legꝭ q̄ Exodus nominat̄/liber incipit.

n Non facies ti Exo.20.
bi ſculptile:neq̧ omnē ſi/
militudinē que eſt in celo
deſuper/⁊ que in terra de/
orſum: nec eoꝝ q̄ ſunt in
aquis ſub terra:nō adora
bis ea neq̧ coles.Itē nō aſſumes nomē do/
mini dei tui in vanū:nec eñ habebit inſon
tem dn̄s eū qui aſſumpſerit nomen dn̄i dei
ſui fruſtra. Et paulopoſt:Honora patrem
tuū ⁊ matrē:vt ſis longeuus ſup terrā quā
dn̄s deus tuus dabit tibi. Non occides:nō
mechaberis:nō furtum facies:nō loqueris
cōtra ꝓximū tuū falſum teſtimoniū:nō con
cupiſces domū ꝓximi tui: nec deſiderabis
vxorem eius:nō ſeruū/nō ancillā/nō bouē/
non aſinū:nec oīa que illius ſunt. Item
poſt decalogum alijs in locis/hec in eodē
libro reperiunt̄ p̄cepta viuendi. Non facie/ Ibidem.d.
tis deos argenteos/nec deos aureos facie/
tis vobis. Et aliquāto poſt:Qui ꝑcuſſerit Exo.21.b
hominē/volens occidere:morte moriatur:
Qui autē nō eſt inſidiatus/ſed deus illum
tradidit in manus eius:cōſtituā ſibi locum
quo fugere debeat. Si q̄s de induſtria occi
derit ꝓximū ſuū per inſidias:ab altari meo
euelles eū vt moriat̄. Qui ꝑcuſſerit patrem
ſuū et matrē/morte moriatur. Qui furatus
fuerit hominē et vendiderit eum:cōuictus/
noxe/morte moriat̄. Qui maledixerit patri
ſuo aut matri:morte moriat̄. Si rixati fue/
rint viri/et ꝑcuſſerit alter proximū ſuū lapi/
de vel pugno:⁊ ille mortuus non fuerit/ſed
iacuerit in lectulo ſuo:ſi ſurrexerit ⁊ ambu/
lauerit foris ſup baculū ſuū/innocens erit

qui percuſſit: ita tñ vt operas ei⁹ et impen/
ſas in medicos reſtituat. Qui pcuſſerit ſer/
uum ſuū/vel ancillā virga/et mortuus fue/
rit in manib⁹ ei⁹/criminis reus erit: Sin au/
tem vno die ſuperuixerit vel duobus/non
ſubiacebit pęnę: quia pecunia illius eſt. Si
rixati fuerint viri/ et percuſſerit qs mulierē
pregnantē: et abortiuū quidē fecerit/ ſed ip
ſa vixerit: ſubiacebit damno quantū expe/
tierit marit⁹ mulieris/ et arbitri iudicarint:
Sin autē mors ei⁹ fuerit ſubſecuta: reddat
animā ꝓ aīa: oculū ꝓ oculo: dentē ꝓ dente:
manū ꝓ manu: pedē ꝓ pede: aduſtionē ꝓ
aduſtiōe: vuln⁹ ꝓ vulnere: liuorē ꝓ liuore.
Si pcuſſerit quiſpiā oculū ſerui ſui/aut an/
cillę/ꝛ luſcos eos fecerit: dimittet liberos ꝓ
oculo quē eruit. Dentē quoqꝫ ſi excuſſerit
ſeruo/aut ancillę ſuę: ſimiliter dimittet eos
liberos. Si bos cornu petierit virū aut mu
lierem/et mortui fuerint: lapidib⁹ obruet: ꝛ
nō comedent carnes eius: dñſqꝫ bouis in/
nocens erit. Qꝫ ſi bos cornupeta fuerit ab
heri et nudiuſtertius: et cōteſtati ſunt dñm
eius/nec recluſit eū/occideritqꝫ virū ac mu/
lierē: et bos lapidib⁹ obruet/et dñm illi⁹ oc/
cident. Qꝫ ſi preciū ei fuerit impoſitum: da
bit ꝓ anima ſua qcquid fuerit poſtulatus.
Filiū quoqꝫ et filiā ſi cornu pcuſſerit/ ſimili
ſententię ſubiacebit. Si ſeruū/ancillāqꝫ in/
uaſerit: triginta ſiclos argenti dabit dño:
Al. ſe ꝑimet bos vo lapidib⁹ † obruet. Si qs aperuerit
ciſternā et foderit/et nō operuerit eā/cecide
ritqꝫ bos aut aſinus in eā: dñs ciſternę red/
det preciū iumentorū: qd autē mortuū eſt/
ipſi⁹ erit. Si bos alien⁹/bouē alteri⁹ vulne/
rauerit/et ille mortuus fuerit/vendēt bouē
viuū/ꝛ diuident preciū: cadauer autē mor/
tui inter ſe diſpertient. Sin autem ſciebat
ꝙ bos cornupeta eſſet ab heri et nudiuſter/
tius/et non cuſtodiuit eū dñs ſuus/ reddet
bouē proboue: ꝛ cadauer integrū accipiet.
Exo. 22. Si qs furatus fuerit bouē aut ouē/ꝛ occi/
derit vel vendiderit/quinqꝫ boues ꝓ vno
boue reſtituet: ꝛ quattuor oues ꝓ vna oue.
Si effringens fur domū ſiue ſuffodiens/ fu
erit inuentus: et accepto vulnere mortuus
fuerit: percuſſor nō erit reus ſanguinis. Qꝫ
ſi orto ſole hͦ fecerit: homicidiū ꝑpetrauit/
et ipſe morief: Si non habuerit qd ꝓ furto
reddat/venundabif. Si aūt inuentū fuerit
apud eum qd furatus eſt viuens: ſiue bos/
ſiue aſinus/ſiue ouis: duplū reſtituet. Si lę
ſerit quiſpiā agrū vel vineā/ et dimiſerit iu
mentū ſuū vt depaſcaf aliena: qcquid opti
mum habuerit in agro ſuo vel in vinea/ ꝓ
dāni ęſtimatiōe reſtituet. Si egreſſus ignis

inuenerit ſpicas ꝛ cōphenderit aceruos fru
gum/ſiue ſtantes ſegetes in agris: reddet
dānū q ignē ſuccenderit. Si qs cōmēdaue/
rit amico pecuniā/aut vas in cuſtodiā: ꝛ ab
eo q ſuſceperat/furto ablata fuerint: ſi inue
nief fur/ duplū reddet. Si latet/ dñs dom⁹
applicabif ad deos/ ꝛ iurabit qd nō extēde/
rit manū in rem ꝓximi ſui ad ꝑpetrandam
fraudē/tā in boue ꝙ in aſino ꝛ oue ac veſti/
mēto: ꝛ qcqd dānū inferre pōt: Et ad deos
vtriuſqꝫ cauſa perueniet. Et ſi illi iudicaue/
rint/duplū reſtituet ꝓximo ſuo. Si qs com/
mēdauerit ꝓximo ſuo aſinū/ bouē ꝛ ouē/et
omne iumentū ad cuſtodiā: ꝛ mortuū fuerit/
aut debilitatū/vł captū† a beſtijs: nulluſqꝫ Al. †ab beſti/bus
hoc viderit: iuſiurandū erit in medio/ ꝙ nō
extēderit manū ad rē ꝓximi ſui: ſuſcipietqꝫ
dñs iuramentū: ꝛ ille reddere nō cogef. Qꝫ
ſi furto ſublatū fuerit: reſtituet dānū dño.
Si comeſtū a beſtia fuerit/deferet ad eū qd
occiſum ē/ ꝛ nō reſtituet. Qui a ꝓximo ſuo
qcqꝫ horū mutuū poſtulauerit ꝛ debilitatū
aut mortuū fuerit dño non ꝑſente/ reddere
cōpellef. Qꝫ ſi impꝛſentiarū fuit dñs/nō re/
ſtituet: maxime ſi cōductū venerat pro mer
cede opis ſui. Si qs ſeduxerit ꝟginē necdū
deſponſatā/ et dormierit cū ea: dotabit eā/
ꝛ habebit eā vxorē. Si pater virginis dare
noluerit: reddat pecuniā iuxta modū dotis
quā ꝟgines accipere cōſuerūt. Maleficos
nō patieris viuere. Qui coierit cū iumētor
morte moriaf. Qui imolat dijs/occidetur:
ꝑter dño ſoli. Aduenā nō contriſtabis: neqꝫ
affligeſ eū: aduenę enī fuiſtis i terra ęgypti.
Viduę ꝛ pupillo nō nocebitis: Si lęſeritis
eos/vociferabunf ad me ꝛ ego exaudiā cla/
morē eoꝝ: ꝛ indignabif furor me⁹: pcutiāqꝫ
vos gladio: ꝛ erūt vxores veſtrę viduę/et fi
lij veſtri pupilli. Si pecuniā mutuā dederiſ
populo meo pauperi qui habitat tecū: non
vrges eū qſi exactor: nec vſuris opprimes.
Si pignus a ꝓximo tuo acceperis veſtimē
tum: ante ſolis occaſum redde ei: ipſum enī
eſt ſolū quo operif indumentū carnis eius:
nec habet aliud in q dormiat. Si clamaue/
rit ad me/exaudiā eū: quia miſericors ſum.
Dijs nō detrahes: et principi populi tui nō
maledices. Decimas tuas ꝛ primitias non
tardabis offerre. Primogenitū filioꝝ tuoꝝ
dabis mihi. Et paulo poſt. Nō ſuſcipies Exo. 23.
vocē mendacij: nec iunges manū tuā/vt ꝓ
impio dicas falſum teſtimoniū. Nō ſeque/
ris turbā ad faciendū malū: nec in iudicio
plurimorum acquieſces ſentētię/vt a vero
deuies. Pauperis quoqꝫ nō miſereberis in
iudicio. Si occurreris boui inimici tui/aut

aſino erranti:reduc ad eū. Si videris aſinū
odientis te iacere ſub onere: nō ptrāſibis/ſ
ſubleuabis cū eo. Nō declinabis in iudicio
paupis. Mēdaciū fugies. Inſontē ꝛ iuſtū
nō occides: q2 auerſoꝛ impiū. Ne accipias
munera: q̃ excecāt etiā prudētes/ꝛ ſbuertūt
vba iuſtoꝝ. Peregrino moleſt⁹ nō eris: ſci/
tis eñ aduenarū aias: q2 et ipſi pegrini fu/
Exo.23.c. iſtis i terra egypti. Et poſt q̃dā iterpoſita
cū de alienigenis loq̃ret: Nō adoꝛabis de/
os coꝝ: neq3 coles eos. Nō facies opa coꝝ:
ſ deſtrues eos/ꝛ ꝯfringes ſtatuas coꝝ/ ſer/
Exo.34.b. uietiſq3 dño deo veſtro. Et poſt mlta i eo/
dē libꝛo de dijs gētiū. Sz araſ coꝝ deſtrue:
cōfringe ſtatuās/lucoſq3 ſuccide. Noli ado/
rare deū alienū. Dñs zelotes nomē ei⁹/ de⁹ ē
emulatoꝛ. Ne ineas pactū cū hoib⁹ illaꝝ re
gionū: ne cū foꝛnicati fuerint cū dijs ſuis/ꝛ
adoꝛauerint ſimulacra coꝝ/vocet te q̃ſpiā
vt comedas de imolatis. Nec vxoꝛē de fili/
abus coꝝ accipies filijs tuis: ne poſtq̃ ipſe
fuerint foꝛnicate/ foꝛnicari faciant et filios
tuos in deos ſuos. Deos cōflatiles non fa/
Ibidem.c. cies tibi. Et paulopoſt. Primitias frugū
terre tue offeres in domo domini dei tui.
Hec de libꝛo legis qui Exodus nominat
colligenda exiſtimaui.

Nunc eodem modo inſpiciam⁹ in ſequenti Leuitico.

Leuit.18.a. **Mnis homo**
inquit ad ꝓximā ſanguinis
ſui nō accedet/vt reuelet tur
pitudinē ei⁹. Ego dñs. Tur/
pitudinē pris tui/ꝛ turpitu/
dinē matris tue nō diſcoopies. Mater tua
eſt: nō reuelabis turpitudinē ei⁹. Turpitu/
dinē vxoꝛis patris tui nō diſcoopies: turpi/
tudo eñ patris tui ē. Turpitudinē ſoꝛoꝛis
tue ex patre/ſiue ex matre q̃ domi vel foꝛis
genita eſt: nō reuelabis. Turpitudinē filie
filij tui vel neptis ex filia/non reuelabis: q2
turpitudo eſt. Turpitudinē filie vxoꝛis pa/
tris tui quam peperit patri tuo/ et eſt ſoꝛoꝛ
tua: nō reuelabis. Turpitudinē ſoꝛoꝛis pa/
tris tui/nō diſcooperies: q2 caro eſt patris
tui. Turpitudinē ſoꝛoꝛis matris tue nō re/
uelabis: eo ꝙ caro ſit matris tue. Turpitu/
dinē patris tui non reuelabis: nec accedas
ad vxoꝛē ei⁹ que tibi affinitate cōiungitur.
Turpitudinem nurus tue nō reuelabis: q2
vxoꝛ filij tui eſt: nec diſcooperies ignomini/
am ei⁹. Turpitudinē vxoꝛis fratris tui non
reuelabis: q2 turpitudo fratris tui eſt. Tur/
pitudinē vxoꝛis tue et filie eius nō reuela/
bis. Filiā filij ei⁹/et filiā filie illi⁹ nō ſumes
vt reueles ignominiā eius: quia caro illius
ſunt: ꝛ talis coitus/inceſt⁹ eſt. Soꝛoꝛē vxo/
ris tue in pelicatū illi⁹ non accipies: nec re/
uelabis turpitudinē ei⁹ adhuc illa viuente.
Ad mulierē q̃ patit menſtrua/ nō accedas:
nec reuelabis feditatē ei⁹. Cū vxoꝛe ꝓximi
tui non coibis: nec feminis cōmixtionē ma/
culaberis. De ſemine tuo nō dabis vt cōſe/
cretur idolo moloch: nec pollues nomē dei
tui. Ego dñs. Cū maſculo nō cōmiſceberis
coitu femineo: q2 abhominatio ē. Cū omni
pecoꝛe nō coibis: nec maculaberis cum eo.
Mulier nō ſuccumbet iumento/ nec miſce/
bitur ei: q2 ſcelus eſt. Ne polluamini in om
nibus his. Et poſt aliquantū. Unuſq̃ſq3 Leuit.19.a.
matrē ꝛ patrē ſuū timeat. Et poſt vnū ver
ſum: Nolite ꝯuerti ad idola: nec deos cōfla
tiles faciatis vobis: Ego dñs deus veſter.
Et poſt paululū: Nec remanētes inq̃t ſpi/ Ibidem.b.
cas colliges: neq3 in vinea tua racemos et
grana decidentia cōgregabis: ſed pauperi/
bus et peregrinis carpenda dimittes. Ego
dñs de⁹ veſter. Nō facietis furtū. Nō men/
tiemini. Nec decipiat vnuſq̃ſq3 ꝓximū ſuū.
Non† periurabis in noie meo: nec polliues Al. ſpeierabis
nomē dei tui. Ego ſum dñs. Nec facias ca/
lumniā ꝓximo tuo: nec vi opprimes eū. Nō
moꝛabit op⁹ mercenarij apd te vſq3 in ma/
ne. Non maledices ſurdo: nec corā ceco po/
nes offendiculū: ſed timebis dñm deū: q2
ego ſum dñs. Nō facies qđ iniquū eſt: nec
iniuſte iudicabis. Nec cōſideres perſonam
pauperis: nec honoꝛes vultū potentis. Iu
ſte iudica ꝓximo tuo. Non eris criminatoꝛ
et ſuſurro in populis. Nō ſtabis cōtra ſan/
guinē ꝓximi tui. Ego dñs. Ne oderis fra/
trem tuū in coꝛde tuo/ſ publice argue eū:
ne habeas ſup illū pctm̄. Nō queras vltio/
nem: nec memoꝛ eris iniurie ciuium tuoꝝ.
Diliges amicū tuū ſic teipſū. Ego ſū dñs.
Leges meaſ cuſtodite. Et paulopoſt: Nō Ibidem.c.
comedet carnē cū ſanguine. Nō augurabi
mini: nec obſuabit ſomnia: neq3 in rotun/
dū attondebitis comā: nec radatis barbā:
Et ſup moꝛtuo nō icidet carnē veſtrā/neq3
figuras aliq̃s ꝛ ſtigmata facietis vob: Ego
dñs. Ne ꝓſtituas filiā tuā/ne cōtaminetur
terra/ꝛ ipleat piaculo. Et poſt vnū vſum
Ego dñs: Ne declinetis ad magos: nec ab
hariolis aliq̃d ſciſcitamini: vt polluamini p
eos: Ego dñs de⁹ veſter. Corā cano capite
cōſurge/ꝛ honoꝛa pſonā ſenis: ꝛ time deum
tuū. Ego ſū dñs. Si habitauerit aduena in
tra veſtra/ꝛ moꝛat⁹ fuerit int vos: ne expꝛo
betis ei/ſ ſit inter vos q̃ſi indigena: et dili/

getis eū q̄ſi voſmetipſos:fuiſtis eñ et vos
aduenę i terra egypti. Ego dñs deꝰ vr̄. No
lite facere aliq̄d iniquū i iudicio/in regula/
in pondere/in mēſura. Statera iuſta et eq̄
ſint pōdera:iuſtus modius/ equuſq;/ſexta/
rius. Ego dñs deꝰ veſter:q̄ eduxi vos de ter
ra egypti:cuſtodite oīa precepta mea ⁊ vni/
uerſa iudicia/et facite ea. Ego dominꝰ. Lo/
Leuit.20. cutuſq; ē dñs ad moyſen dicēs: Hęc loque/
ris filiis iſrael. Hō de filiis iſrael/⁊ de adue/
nis q̄ habitant in iſrael: ſi q̄s dederit de ſe/
mine ſuo idolo moloch/morte moriat̄:ppl's
terrę lapidabit eū:et ego ponā faciē meā ꝯ
illū:ſuccidāq; eū de medio populi ſui:eo ꝙ
de ſemine ſuo dederit moloch/⁊ cōtamina/
uerit ſanctuariū meū/⁊ polluerit nomē ſan/
ctum meū. Q; ſi negligēs pplus terrę et q̄ſi
paruipendēs imperiū meū/dimiſerit homi
nem q̄ dedit de ſemine ſuo moloch:nec vo/
luerit eū occidere:ponā faciē meā ſup homi
nē illū ⁊ cognationē eiꝰ:ſuccidāq; ⁊ ipſum ⁊
oēs qui cōſenſerūt ei/vt fornicarent̄ cū mo
loch / de medio ppl'i ſui. Aia q̄ declinauerit
ad magos ⁊ hariolos / et fornicata fuerit cū
eis:ponā faciē meā cōtra eā/⁊ interficiā illā
de medio ppl'i ſui. Sctificamini ⁊ eſtote ſcti:
q; ego ſctūs ſum dñs deꝰ veſter. Cuſtodite
p̄cepta mea et facite ea: Ego dñs q̄ ſctifico
vos. Qui maledixerit patri ſuo/aut matri:
morte moriat̄. Pr̄i matriq; q̄ maledixit:ſan
guis eiꝰ ſit ſup eū. Si męchatꝰ fuerit vir cum
vxore alterius/⁊ adulteriū ꝑpetrauerit cum
cōiuge ꝓximi ſui:morte moriant̄ ⁊ męchus
et adultera. Qui dormierit cū nouerca ſua
⁊ reuelauerit ignominiam patris ſui/morte
moriant̄ ambo:ſanguis eoꝝ ſit ſup eos. Si
q̄s dormierit cum nuru ſua/ vterq; moriat̄:
q; ſcelus opati ſūt:ſanguis eoꝝ ſit ſup eos.
Qui dormierit cū maſculo coitu femineo:
vterq; opatus ē nefas: morte moriant̄:ſan/
guis eoꝝ ſit ſup eos. Qui ſupra vxorē filiā
duxerit matrē eiꝰ:ſcelus opatus ē:viuus ar
debit cum eis:nec ꝑmanebit tantū nefas in
medio veſtri. Qui cū iumēto ⁊ pecore coie/
rit/ morte moriat̄: pecꝰ q̄q; occidite. Mulier
q̄ ſuccubuerit cuilibet iumēto/ſimul interfi/
cietur cum eo:ſanguis eoꝝ ſit ſup eos. Qui
acceperit ſororē ſuā/filiā patris ſui/vel filiā
matris ſuę:⁊ viderit turpitudinē eius/illaq;
conſpexerit fratris ignominiā: nefariā rem
opati ſunt:occident̄ in cōſpectu populi:eo
ꝙ turpitudinem ſuā mutuo reuelauerint: ⁊
portabunt iniq̄tatē ſuā. Qui coierit cū mu/
liere in fluxu menſtruo/ ⁊ reuelauerit turpi/
tudinē eiꝰ/ipſaq; aperuerit fontē ſanguinis
ſui:interficient̄ ambo de medio populi ſui.

Turpitudinē materterę ⁊ amitę tuę nō diſ/
coopeties. Qui hoc fecerit ignominiā car/
nis ſuę nudabit: portabūt ambo iniquita/
tem ſuā. Qui coierit cum vxore patrui vel
auūculi ſui/⁊ reuelauerit ignominiā cogna
tionis ſuę:portabūt ambo peccatuz ſuum:
abſq; liberis morient̄. Qui duxerit vxorem
fratris ſui/rem facit illicitā:turpitudinē fra
tris ſui reuelauit:abſq; filiis erūt. Et i alio
loco. Vir ſiue mulier in q̄bus phytonicꝰ vel Leuit.20.d.
diuinationis fuerit ſpūs/morte moriant̄:la
pidibꝰ obruēt eos: ſanguis eoꝝ ſit ſup illos
Itēq; in alio loco/cū de ſūmo ſacerdote lo
queret̄. Virginē inq̄t ducet vxorē: viduā et Leuit.21.c.
repudiatā/⁊ ſordidā atq; meretricē nō acci/
piet:ſed puellā de ppl'o ſuo:ne cōmiſceat ſtir
pem generis ſui / vulgo gētis ſuę: quia ego
dñs q̄ ſanctifico eū. Et poſt multa. Hō qui Leuit.24.c.
maledixerit deo ſuo portabit peccatū ſuū:
Et q̄ blaſphemauerit nomē dñi/morte mo/
riat̄:lapidibꝰ opprimet eū oīs multitudo:ſiue
ille ciuis/ ſiue ꝑegrinꝰ fuerit. Qui blaſphe/
mauerit nomē dñi:morte moriat̄. Qui per/
cuſſerit et occiderit hominē: morte moriat̄.
Qui ꝑcuſſerit aīal/reddat vicariū.i.aiam ꝓ
aīa. Qui irrogauerit maculā cuilibet ciuiū
ſuoꝝ:ſicut fecit/fiat ei:fracturā ꝓ fractura:
oculū pro oculo: dentē pro dente reſtituet:
Qualē inflixerit maculā/talē ſuſtinere co/
getur. Qui ꝑcuſſerit iumentū:reddet aliud.
Qui ꝑcuſſerit hominē:puniet̄. Equū iudi/
ciū ſit inter vos/ſiue ꝑegrinꝰ/ſiue ciuis pec/
cauerit:q; ego ſum dñs deꝰ veſter. Et poſt
aliquantū. Nō facietis vobis idolū ⁊ ſculpti Leuit.26.a.
le: nec titulos erigetis :nec in ſignum lapi/
dem ponetis in terra veſtra vt adoretis eū.
Ego enim ſum dominus deus veſter. Hęc
de leuitico.

Nunc de libro cuius nomen eſt Numeri: que viſa ſunt commemoranda ponemus.

Homo cū mor/ Nume.27.b.
tuus fuerit abſq; filio: ad fi/
b liam eiꝰ tranſibit hereditas:
Si filiā non habuerit:habe/
bit ſucceſſores fratres ſuos.
Q; ſi ⁊ frēs nō† habuerit/dabit̄ hereditatē Al.†fuerint
fratribꝰ patris eiꝰ. Sinautem nec patruos
habuerit:dabit̄ hereditas his qui ei ꝓximi
ſunt:eritq; hoc filiis iſrael ſcd'm lege ꝑpetua
ſicut p̄cepit dñs moyſi. Et poſt multa. Ad Numeri.35.d
vnius teſtimoniū/nullus cōdēnabit̄. Non
accipietis p̄ciū ab eo q̄ reus eſt ſanguinis.
Hęc de Numeris.

Deuteronomium deinceps con
ſiderabimus.

Deut.1.c. Nulla erit di
ſtātia pſonaꝝ: Ita paruū
audietis vt magnū: nec
accipietis cuiuſq; pſonā:
q2 dei iudiciū eſt. Et plu
rimis interpoſitꝭ/ vbi de/
Deut.4.c. calogū repetit: Cuſtodite igiť ſollicite ani/
mas veſtras. Nō vidiſtis aliquā ſimilitudi
nem in die ꝗ locutus eſt dn̄s vobis in oreb
de medio ignis: ne forte decepti faciatis vo
bis ſculptā ſimilitudinē: aut imaginē ma/
ſculi vel feminę/ ſimilitudinē omniū iumen
torum ꝗ ſunt ſuꝑ terrā: ſiue piſciū ꝗ ſub ter/
ra moranť in aquis: ne forte oculis eleuatis
ad cęlū videas ſolē ⁊ lunā/ ⁊ oīa aſtra cęli: et
errore deceptus adores ⁊ colas quę creauit
dn̄s deus tuus in miniſteriū cunctis genti/
Ibidem.d. bus ꝗ ſub cęlo ſunt. Et paulopoſt. Caue
inqt ne qn̄ obliuiſcarꝭ pacti dn̄i dei tui / qđ
pepigit tecū: et facias tibi ſculptā ſimilitu/
dinem eorū quę fieri dn̄s prohibuit: Quia
dn̄s deus tuus ignis cōſumēs eſt: de⁹ ęmu/
Deut.5.a. lator. Et alio loco. Nō habebis deos alie/
Exo.20.a. nos in cōſpectu meo. Nō faciēs tibi ſculpti
le: nec ſimilitudinē omniū quę in cęlo ſunt
deſuꝑ / et ꝗ in terra deorſum: ⁊ quę verſanť
in aquis ſb terra: Nō adorabis ea/ neq; co/
les. Ego eñ ſum dn̄s deus tuus: de⁹ ęmula
tor/ reddens iniquitatē patrum in filios in
tertiā ⁊ quartā generationē/ his ꝗ oderunt
me: ⁊ faciēs miſericordiā in multa milia di/
ligentib⁹ me ⁊ cuſtodientibus ꝓcępta mea.
Non vſurpabis nomen dn̄i dei tui fruſtra:
quia nō erit impunitus qui ſuꝑ re vana no
Ibidem.b. men eius aſſumpſerit. Et poſt paululum.
Honora inqt patrē tuū ⁊ matrem/ ſicut ꝓcę/
pit tibi dn̄s de⁹ tuus: vt longo viuas tp̄e: ⁊
bene ſit tibi in terra quā dn̄s deus tuus da/
turus eſt tibi. Non occides: neq; męchabe/
ris: furtūq; non facias: nec loqueris contra
ꝓximū tuū falſum teſtimoniū. Non concu
piſces vxorē ꝓximi tui: nō domū/ nō agrū/
nō ſeruū/ non ancillā/ non bouē/ non aſinū/
⁊ vniuerſa ꝗ illius ſunt. Et alibi in eodem
Deut.6.a. libro. Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde
tuo/ ⁊ ex tota anima tua/ ⁊ ex tota fortitudi/
Ibidem.b. ne tua. Et paulopoſt. Cū comederis et ſa/
turatus fueris / caue diligēter ne obliuiſca/
ris dn̄i: qui eduxit te de terra ęgypti de do/
mo ſeruitutis. Dominū deū tuū timebis/ ⁊
ipſi ſoli ſeruies: ac per nomē illius iurabis.
Non ibitis poſt deos alienos cunctarum
gentiū quę in circūitu veſtro ſunt: quoniam
deus ęmulator/ dn̄s de⁹ tuus in medio tui:
ne qn̄ iraſcať furor dn̄i dei tui cōtra te/ ⁊ au
ferat te de ſuperficie terrę. Non temptabis
dominū deum tuū. Item paulopoſt/ cū de Deut.7.a.
alienigenis loquiť. Neq; ſociabis cum eis
cōiugia. Filiā tuā non dabis filio eius: nec
accipies filiā illius filio tuo/ quia ſeducit fi/
lium tuū ne ſequať me/ et vt magis ſeruiat
dijs alienis: iraſceturq; furor dn̄i/ et delebit
te cito. Quin potius hęc facietis eis: Aras
coꝝ ſubuertite: confringite ſtatuas: lucoſq;
ſuccidite: ⁊ ſculptilia cōburite. Et poſt ali/ Ibidem.d.
quantū. Sculptilia eorū igne cōbures. Nō
cōcupiſces argentū ⁊ aurū de quibus facta
ſūt: neq; aſſumes ex eis tibi quicq;/ ne offen
das: ꝓpterea / q2 abominatio ē dn̄i dei tui.
Nec inferas quippiā ex idolo in domū tuā:
ne fias anathema/ ſicut et illud eſt. Quaſi
ſpurcitiā deteſtaberis/ ⁊ velut inquinamen
tum ac ſordes abominatiōi habebis: quia
anathema eſt. Et alio in loco: Obſerua et Deut.8.c.
caue ne quando obliuiſcaris dn̄i dei tui: et
negligas mandata eius / atq; iudicia et cę/
rimonias quas ego pręcipio tibi hodie: ne
poſtq; comederis ⁊ ſatiatus fueris/ domos
pulchras ędificaueris ⁊ habitaueris in eis:
habuerisq; armenta et ouiū greges/ argen/
ti et auri cunctarūq; rerū copiā: eleueť cor
tuū/ et nō reminiſcaris dn̄i dei tui. Et poſt Ibidem.d.
paucos verſus: Ad extremū inquit miſert⁹
eſt tui/ ne diceres in corde tuo: Fortitudo
mea et robur man⁹ meę hęc mihi oīa ꝓſtite/
rūt: ſꝫ recorderis dn̄i dei tui/ q2 ipſe tibi vires
ꝓbuerit. Et poſt aliquantū. Ut ipſi come/ Deut.11.b.
datis ac ſaturemini: Cauete ne forte deci/
piať cor vr̄m: ⁊ recedatis a dn̄o deo/ ſeruia/
tiſq; dijs alienis et adoretis eos: iratuſq;
dn̄s claudat cęlū. Et poſt aliquātū. Sub/ Deut.12.a.
uertite oīa loca in ꝗb⁹ coluerūt gētes/ quas
poſſeſſuri eſtis/ deos ſuos ſuper mōtes ex/
celſos ⁊ colles ⁊ ſuꝑ oē lignū frondoſum.
Diſſipate aras eorū et confringite ſtatuas:
lucos igne cōburite/ ⁊ idola cōminuite: diſ/
perdite nomina eoꝝ de locis illis. Et qui/ Ibidem.d.
buſdam interpoſitis/ cū de alienigenis lo/
quereť. Caue ne imiteris eas poſtq; te fue/
rint introeunte ſubuerſę/ ⁊ requiras cerimo
nias earum/ dicens: Sicut coluerūt gentes
iſtę deos ſuos: ita et ego colā. Non facies
ſimiliter dn̄o deo tuo. Oēs abominatio/
nes/ quas auerſatur dn̄s/ fecerūt dijs ſuis:
offerētes filios et filias ⁊ comburētes igni.
Qđ ꝓcipio tibi/ hoc tm̄ facito dn̄o: nec ad/
das qcq;/ nec minuas. Si ſurrexerit in me/ Deut.13.a.
dio tui ꝓphetes: aut qui ſomniū vidiſſe ſe
dicat: et ꝓdixerit ſignū atq; portentū: ⁊ ve/

nerit qđ locut⁹ eſt: ⁊ dixerit tibi: Eam⁹ et ſe/
quamur deos alienos quos ignoras / ⁊ ſer/
uiamus eis: non audias verba ꝓphete illi⁹/
aut ſomniatoris: qꝛ tēptat vos dñs de⁹ ve/
ſter: vt palā fiat / vtrū diligatis eū / an nō in
toto corde ⁊ in tota aīa veſtra. Dñm deum
veſtrū ſeqmini / ⁊ ipſū timete: mandata illi⁹
cuſtodite: et audite vocē ei⁹: ipſi ſeruietis et
ipſi adherebitis. Propheta autē ille aut fi/
ctor ſomniorꝝ interficiet: qꝛ locut⁹ ē vt vos
auerteret a dño deo veſtro: q̄ eduxit vos de
terra egypti / ⁊ redemit de domo ſeruitutis:
vt errare te faceret de via / quā tibi p̄ceperat
dñs deus tuus: ⁊ auferes malum de medio
tui. Si tibi voluerit pſuadere frater tuus / fi
lius matris tue / aut fili⁹ tuus / vel filia ſiue
vxor q̄ eſt in ſinu tuo: aut amicus quē dili/
Al. ⁊ ſeruiam⁹ dijs alienis gis vt aīam tuā / clā dicēs: Eam⁹ et ⁊ ſequa/
mur deos alienos / q̄s tu ignoras / et patres
tui cunctarū in circuitu gentiū / q̄ iuxta vel
ꝓcul ſunt ab initio vſqꝫ ad fines terre: non
acq̄eſcas ei / neqꝫ audias: neqꝫ parcat ei ocu
lus tu⁹ vt miſerearis ⁊ occultes eū: ſꝫ ſtatim
interficies. Sit p̄us man⁹ tua ſup eū: et poſt
te oīs pplꝯ mittat manū: lapidib⁹ obrutus
necabit qui te voluit abſtrahere a dño deo
Deut. 14. a. tuo. Et poſt paululū. Nō vos incidet̄ nec
facietis caluiciū ſup mortuo: qm̄ ꝑplꝯ ſanct⁹
Deut. 15. b es dño deo tuo. Et alio loco: Si vnus in/
quit de fratrib⁹ tuis / q̄ moraſ intra portas
ciuitatis tue / in terra quā dñs de⁹ tuus da/
turus ē tibi / ad paupertatē venerit: nō obdu/
rabis cor tuū: nec contrahes manū / ſꝫ apies
eā pauperi: ⁊ dabis mutuū q̄ eum indigere
perſpexeris. Caue ne forte ſurripiat tibi im/
pia cogitatio / ⁊ dicaſ in corde tuo: appropin
quat ſeptim⁹ annus remiſſionis: ⁊ auertas
oculos a paupe fratre tuo / nolens ei qđ po/
ſtulat mutuū cōmodare: ne clamet ꝯ te ad
dñm / ⁊ fiat tibi in peccatū: ſꝫ dabis ei. Nec
ages q̄ppiā callide in ei⁹ neceſſitatib⁹ ſuble/
uandis: vt bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ in omni
tpe / ⁊ in cūctis ad q̄ manū miſeris. Nō de/
erunt paupes in terra habitationis tue: id
circo ego p̄cipio tibi vt aperiaſ manū fratri
tuo egeno et paupi q̄ tecū v̄ſaſ in terra. Et
Deut. 16. d. poſt aliquantū. Iudices ⁊ magiſtros cōſti/
tues in oīb⁹ portis tuis / q̄s dñs de⁹ tuus
dederit tibi / p ſingulas trib⁹ tuas: vt iudi/
cent ꝑplꝯ iuſto iudicio: nec in alterā partem
declinēt. Non accipias pſonā / nec munera:
qꝛ munera excecant oculos ſapientū ⁊ mu
tant verba iuſtorꝝ. Iuſte qđ iuſtū eſt perſe/
queris / vt viuas ⁊ poſſideas terrā quā dñs
Ibidem. de⁹ tu⁹ dederit tibi. Et poſt pauca. Nō fa/
cies tibi atqꝫ ꝯſtituas ſtatuā: que odit dñs

deus tuus. Itē poſt pauca. Cū reperti fue Deut. 17. a
rint apud te intra vnā portarū tuarū quas
dñs de⁹ tuus dabit tibi / vir aut mulier qui
faciāt malū in ꝯſpectu dñi dei tui / ⁊ trāſgre
diantur pactū illi⁹: vt vadant ⁊ ſeruiāt dijs
alienis / et adorent eos: ſolē et lunā ⁊ omnē
militiā celi q̄ nō p̄cepit: et h̄ tibi fuerit nun/
ciatū: audienſqꝫ inq̄ſieris diligēter / et verū
eſſe reperceris / ⁊ abominatio facta eſt in iſrł:
educes virū ac mulierē qui rem ſceleratiſſi/
mā ppetrauerūt / ad portas ciuitatis tue: ⁊
lapidibus obruenſ. In ore duorū aut triū
teſtiū peribit q̄ interficietur: Nemo occidaſ
vno ꝯ ſe dicente teſtimoniū. Man⁹ teſtium
p̄ma interficiat eū / ⁊ man⁹ reliqui populi ex
trema mittatur / vt auferas malū de medio
tui. Itē poſt aliquātū. Qui aūt ſupbierit Ibidem. c.
nolens obedire ſacerdotis imperio / q̄ eo tē/
pore miniſtrat dño deo tuo / ⁊ decreto iudi/
cis moriaſ hō ille / et auferes malū de iſrael:
cunctuſqꝫ pplus audiēs timebit / vt nullus
deinceps intumeſcat ſupbia. Et poſt q̄dā Deut. 18. b
interpoſita cum de alienigeniſ admoneret.
Caue inquit ne imitari velis abominatio/
nes illarū gētiū: nec inueniaſ in te q̄ luſtret
filiū ſuū / aut filiā ducēs p ignē: aut q̄ hario/
los ſciſciteſ / et obſeruet ſomnia atqꝫ augu/
ria: nec ſit malefic⁹ / nec incātator / neqꝫ phy/
tones cōſulas nec diuinos ⁊ queras a mor/
tuis v̄itatē: Oīa eñ hec abominabiſ dñs.
Et poſt aliquantū. Nō ſtabit teſtis vn⁹ ꝯ Deut. 19. d
aliquē / q̄cq̄d illō pcti ⁊ facinoris fuerit: ſꝫ in
ore duorū aut triū teſtiū ſtabit oē verbū.
Si ſteterit teſtis mēdax cōtra hominē / accu
ſans eū p̄uaricationis: ſtabūt ambo quorū
cauſa eſt ante dñm in cōſpectu ſacerdotum
⁊ iudicū / q̄ fuerint in diebus illis. Cūqꝫ dili/
gentiſſime pſcrutantes inuenerint falſū te/
ſtem dixiſſe cōtra fratrē ſuum mendacium:
reddēt ei ſicut fratri ſuo reddere cogitauit:
⁊ auferes malū de medio tui / vt audientes
ceteri timorē habeant: et nequaq̄ talia au/
deant facere. Nō miſereberis ei⁹ / ſed animā
ꝓ anima / oculū ꝓ oculo / dentē pro dente /
manū ꝓ manu / pedē ꝓ pede exiges. Et ali Deut. 21. d
bi in eodē libro. Si genuerit hō filiū contu/
macē ⁊ ꝓteruū / q̄ nō audiat pris ac matris
imperiū: ⁊ coercit⁹ obedire cōtempſerit: ap/
prehendēt eū / ⁊ deducēt ad ſeniores ciuita
tis illi⁹ ⁊ ad portā iudicij: dicentqꝫ ad eos:
Fili⁹ noſter iſte ꝓteruus ⁊ cōtumax ē: moni/
ta nrā audire cōtēpſit: comeſſationib⁹ vacat
et luxurie atqꝫ cōuiuijs: lapidib⁹ eū obruat
pplꝯ ciuitatis / ⁊ morieſ: vt auferat̄ malū de
medio veſtri: et vniuerſus iſrł audiēs perti/
meſcat. Et poſt pauca: Nō videbis bouē Deut. 22. a.

fratris tui/aut ouem errantē ⁊ ꝑteribis:ſed
reduces fratri tuo:etiā ſi non eſt ꝓpinquus
tuꝰ frater/nec noſti eū: duces in domū tuā
⁊ erunt apud te ꝗdiu quęrat ea frater tuus
et recipiat. Similiter facies de aſino ⁊ veſti-
mento/⁊ de omni re fratris tui quę perierit.
Si inueneris ea/ne negligas q̄ſi aliena. Si
videris aſinū fratris tui/ aut bouē cecidiſſe in
via:nō deſpicias/ſed ſubleuabis cū eo. Nō
induetur mulier veſte virili:nec vir vtetur
veſte fęminea: Abominabiles eīn apd do-
Ibidem.b. minū eſt q̄ facit hęc. Itē poſt pauca. Cum
ędificaueris domū nouā:facies murū tecti
per circūitū ne effundat ſanguis in domo
tua: ⁊ ſis reus labente alio ⁊ in p̄ceps ruen
te. Item paulopoſt: Si duxerit vir vxorē
et poſtea eā odio habuerit:quęſieritq́ʒ occa
ſiones q̄bus dimittat eā:obijciēs ei nomē
peſſimū/ ⁊ dixerit: Vxorē hanc accepi:⁊ in-
greſſus ad eā nō inueni virginē:tollent eā
pater ⁊ mater eius/⁊ ferent ſecū ſigna virgi
nitatis eius ad ſeniores vrbis qui in porta
ſunt: ⁊ dicat pater: Filiam meam dedi huic
vxorē:quā quia odit imponit ei nomē peſſi
mum/vt dicat: Nō inueni filiam tuā virgi-
nem: Et ecce hęc ſunt ſigna virginitatis fi-
lię meę: Expandent veſtimentū corā ſenio-
ribus ciuitatis :apprehendentq́ʒ ſenes vr-
bis illiꝰ virū et verberabūt illū:cōdemnātes
inſup centū ſiclis argenti:quos dabit patri
puellę: qm̄ diffamauit nomē peſſimū ſuper
virginē iſrael:habebitq́ʒ eā vxorē ⁊ non po
terit dimittere omni tp̄e vitę ſuę. Qꝫ ſi ve-
rum eſt qđ obijcit/⁊ nō eſt in puella inuēta
virginitas:eijcient eā extra fores domꝰ pa-
tris ſui ⁊ lapidibꝰ obruent viri ciuitatis eiꝰ/
⁊ morietur:qm̄ fecit nefas in iſrael:vt fornica
retur in domo patris ſui:⁊ auferes malū de
medio tui. Si dormierit vir cum vxore alte
rius:vterq́ʒ moriatur:id ē adulter ⁊ adultera:
⁊ auferes malū de iſrael. Si puellā virginē
deſpōderit vir:et inuenerit eā aliquis in ci-
uitate/⁊ cōcubuerit cum illa:educes vtrūq́ʒ
ad portā ciuitatis illiꝰ et lapidibꝰ obruent:
puella/ q꞉ non clamauit cū eſſet in ciuitate:
vir/quia humiliauit vxorē ꝓximi ſui:et au-
feres maluʒ de medio tui. Sin autē in agro
reperit vir puellā q̄ deſponſata eſt/ et ap-
prehendēs cōcubuerit cū illa:ipſe morietur
ſolus:puella nihil patietur/ nec ē rea mortis:
qm̄ ſicut latro conſurgit cōtra fratrē ſuū/ et
occidit aīam eiꝰ: Ita et puella ꝑpeſſa ē:ſola
erat in agro:clamauit ⁊ nullus affuit q̄ libe
raret eā. Si inuenerit vir puellaʒ virginē q̄
nō habet ſponſum:et apprehendens concu-
buerit cū ea/et res ad iudiciū venerit:dabit
q̄ dormiuit cū ea patri puellę centuʒ ſiclos
argenti/et habebit eam vxorē: quia humi-
liauit eā : nō poterit dimittere cunctis die-
bus vitę ſuę. Non accipiet homo vxorem
patris ſui : nec reuelabit opertimentū eius.
Et poſt paululum. Nō erit meretrix de fi- Deut.23.c.
liabus iſrael:neq́ʒ ſcortator de filijs iſrael.
Et poſt paululum. Non fęnerabis fratri Ibidem.d.
tuo ad vſuram pecuniam: nec fruges/ nec
quālibet aliam rem/ſed alio. Et poſt pau-
cos verſus. Cū voueris votū dn̄o deo tuo Ibidem.
non tardabis reddere: quia requiret illud
dominus deus tuus:et ſi moratus fueris/
reputabit tibi in peccatū. Si nolueris pol-
liceri/ abſq́ʒ peccato eris. Quod autē ſemel
egreſſum eſt de labijs tuis obſeruabis: ⁊ fa
cies ſicut ꝓmiſiſti domino deo tuo/ et pro-
pria voluntate et ore tuo locutus es. Et
paulopoſt. Non accipies loco pignoris in- Deut.24.b.
feriorem et ſuperiorem molam:quia animā
ſuam appoſuit tibi. Si deprehenſus fuerit
homo ſollicitans fratreʒ ſuū de filijs iſrael/
et vendito eo acceperit preciū/ interficietur:et
auferes malum de medio tui. Et poſt pau Ibidem.
cos verſus : Cum repetes inquit de proxi-
mo tuo rem aliquam quam debet tibi:non
ingredieris domū eius vt pignus auferas/
ſed ſtabis foris:et ille tibi proferet quod ha
buerit. Sin autem pauper eſt:nō pernocta-
bit apud te pignꝰ/ſed ſtatim reddes ei ante
ſolis occaſum: vt dormiens in veſtimento
ſuo benedicat tibi/⁊ habeas iuſticiā coram
domino deo tuo. Non negabis mercedem
indigentis et pauperis fratris tui: ſiue ad-
uenę q̄ tecū moratur in terra / et intra portas
tuas eſt:ſed eadē die reddes ei preciū labo-
ris ſui ante ſolis occaſum:quia pauper eſt/
et ex eo ſuſtentat animam ſuam:ne clamet
corā te ad dn̄m/⁊ reputetur tibi in peccatū.
Nō occidentur patres ꝓ filijs/ nec filij ꝓ pa-
tribus : ſꝫ vnuſq̄ſq́ʒ ꝓ ſuo pctō morietur. Et
poſt pauciſſimos verſus. Quando meſſue- Ibidem.d.
ris ſegetem in agro tuo/et oblitus manipu
lum reliqueris:non reuerteris vt tollas il-
lum : ſed aduenam et pupillum et viduam
auferre patieris: vt benedicat tibi dominꝰ
deꝰ tuus in omni opere manuū tuarū. Si fru
ges colliges oliuarū : q̄cquid remanſerit in
arboribꝰ/non reuerteris vt colligas :ſed re-
linque aduenę/pupillo/ac viduę. Si vinde
miaueris vineā tuā:non colliges remanen-
tes racemos/ſed cedent in vſus aduenę/pu
pillo/ac viduę. Memento q̄ et tu ſerui eris
in ęgypto: et idcirco pręcipiā tibi vt facias
hanc rem. Si fuerit cauſa inter aliq̄s/ et in- Deut.25.a.
terpellauerint iudices:quē iuſtuʒ eſſe ꝑſpe-
xerint/illi iuſticię palmā dabūt:quē impiū/
cōdemnabūt impietatis. Sin aūt qui pec-

cauit / dignũ viderint plagis : proſternent
et corã ſe faciẽt verberari. Pro menſura pec/
cati/erit et plagarũ modus: ita dumtaxat/
vt quadragenariũ numerũ non excedãt:ne
fede laceratꝰ ante oculos tuos obeat frater
Deut.25.c tuus. Et poſt paululũ: Si habuerint inter
ſe iurgiũ viri/et vnus cõtra alterũ rixari ce/
perint: volenſq; vxor alteriꝰ eruere virũ ſuũ
de manu fortioris: miſerit manum et appre/
henderit verenda eiꝰ: abſcides manuz illiꝰ:
nec flecteris ſuper eã vlla miſericordia. Nõ
habebis in ſacculo diuerſa pondera/ maius
et minus: nec erit in domo tua modius ma
ior et minor. Pondus habebis iuſtũ et ve/
rum : et modius equalis et verus erit tibi.
Deut.27.c Et poſt pleraq;: Maledictus hõ qui facit
ſculptile et conflatile abominationem dñi:
opus manuũ artificũ : ponitq; illud in ab/
ſcondito: et reſpondebit omis pplus/et di/
cet: amen. Maledictus q nõ honorat patrẽ
ſuũ et matrẽ: et dicet omis pplus/amẽ. Ma
ledictus qui transfert terminos ꝓximi ſui:
et dicet omis pplus/ amen. Maledictus q
errare facit cecũ in itinere: et dicet omis po
pulus/amen. Maledictus q peruertet iudi
cium aduene/pupillo/et vidue: et dicet ois
populus/amen. Maledictus ois q dormit
cũ vxore patris ſui: et reuelat opertimentuz
lectuli eius: ꝛ dicet omnis populus/amen.
Maledictus qui dormit cũ omi iumento:
et dicet omnis populus/amẽ. Maledictus
qui dormit cum ſorore ſua/ filia patris ſui/
vel matris ſue : et dicet ois populus / amẽ.
Maledictus q dormit cũ ſocru ſua: et dicet
omis pplus/amẽ. Maledictus q clam per/
cuſſerit ꝓximũ ſuũ: et dicet omis populus/
amen. Maledictus qui accipit munera/ vt
percutiat animã ſanguinis innocẽtis: et di
cet ois populus/amẽ. Huc vſq; de libris
moyſi que viſa ſunt ponenda/poſuimꝰ.

In his ꝟo q̃ ſequunt̃ et appel/
lant̃ Jeſu naue: Judicũ : Regno/
rum : Paralipomenõ/ rerũ geſta/
rum potiꝰ hiſtoria legit̃ q̃ ꝑcepta
viuendi. Hec tñ pauciſſima de li/
bro ieſu naue pretereunda in hoc
opere non putaui.

De ieſu naue.

De Joſue.22.b **Euertimini**
et ite in tabernacula ve/
r ſtra et in trãm poſſeſſiõis
quã tradidit vobis moy/
ſes famulus domini trãs
Jordanem : ita dumtaxat
vt cuſtodiatis attente/ ꝛ opere compleatis
mandatũ et legem quã ꝑcepit vobis moy/
ſes ſeruus domini: vt diligatis dñm deum
veſtrũ: et ambuletis in omnibus vijs eius
et obſeruetis mandata illiꝰ: adhereatiſq; ei
ac ſeruiatꝪ ei in omni corde et anima veſtra.
Et in alio loco: Ne poſtq̃ intraueritis in/ Joſue.23.b
quit ad gentes/que inter vos future ſunt:
iuretis in nomine deoꝝ earum/et ſeruiatis
eis/et adoretis illos: ſ adhereatis dño deo
veſtro/quod feciſtis vſq; in diem hanc.

De libro autem pſalmoꝝ multa
ponenda ſunt/q̃uis eadẽ ſepe re/
petantur: ſed habebo modũ quan
tum potero/ ne hoc opus qđ me/
moria maxime tenendũ ẽ in nimiã
longitudinẽ ꝑgat: De pſalmo.I.

Eatꝰ vir qui
non abijt in concilio im/
b piorum: et in via peccato
rum non ſtetit/ꝛ in cathe
dra deriſorum non ſedit:
Sed in lege dñi volũtas
eius: ꝛ in lege eius medi/
tabitur die ac nocte. De pſalmo.II.
Nũc ergo reges intelligite: erudimini iudi/
ces terre. Seruite domino in timore: et exul
tate ei cum tremore. Adorate pure/ne forte
iraſcatur et pereatis de via. Cum exarſerit
poſt paululum furor eius: beati omnes qui
ſperant in eum. De pſalmo.IIII.
Filij viri vſq;quo inclyti mei ignominioſe
diligitis vanitatẽ/ querẽtes mẽdaciũ? Et
paulopoſt: Iraſcimini et nolite peccare: lo/
quimini cordibꝰ veſtris ſup cubilia veſtra/
et tacete. Sacrificate ſacrificiũ iuſticie/ꝛ cõ/
fidite in domino. De pſalmo.V.
Quoniã nõ eſt deꝰ volens iniq̃tatẽ: nec ha/
bitabit iuxta te malignꝰ: nõ ſtabunt iniqui
in cõſpectu oculũ tuoꝝ. Odiſti oẽs operan
tes iniquitatẽ: perdes loquẽtes mendaciũ.
Virum ſanguinum et doloſum abomina/
bitur dominus. De pſalmo.XIIII.
Domine quis peregrinabit̃ in tẽtorio tuo:
et quis habitabit in mõte ſancto tuo? Qui
ingreditur ſine macula /ꝛ operat̃ iuſticiã: lo
q̃tur q; v̾itatẽ in corde ſuo. Qui nõ eſt faci/
lis i lingua ſua : neq; fecit amico ſuo malũ/
et opprobriũ nõ ſuſtinuit ſuper vicino ſuo.
Deſpicitur oculus eius improbus: timen/
tes autem dominuz glorificat. Jurat vt ſe
affligat et nõ mutat: pecuniã ſuã nõ dedit
ad vſurã: et munera aduerſus innoxiũ non
accepit. Qui facit hec: nõ mouebit̃ in etnũ.
Quis aſcẽdet i mon/ (De pſalmo.XXIII.
tem dñi: aut q̃s ſtabit in loco ſancto eius?

Innocēs manib⁹ et mūdo corde:q̄ nō exal/
tauit fruſtra aiam ſuā/et nō iurauit doloſe:
Accipiet bn̄dictionē a dn̄o:ꝛ iuſticiā a deo
ſalutari ſuo. De pſalmo. XXVI.
Lux mea dn̄s ꝛ ſalutare meū: quē timebo?
Dn̄s fortitudo vitę meę: quē formidabo?
Et poſt/tertius ꝟſus: Si ſteterint aduerſū
me caſtra/non timebit cor meū. Si ſurrexe/
rit cōtra me bellū/in hoc ego confidā. Vnū
petij a dn̄o/ et hoc requirā: Vt habitem in
domo dn̄i/om̄ib⁹ dieb⁹ vitę meę: Vt videā
pulchritudinē dn̄i/et attendā templū eius.
Et alio loco: Tibi dixit cor meū: q̄ſiuit vul/
tum eius:faciē tuā dn̄e requirā. Et poſtea:
Expecta dn̄m:cōfortare/ꝛ roboret᷑ cor tuū/
et ſuſtine dominū. De pſalmo. XXVII.
Ne tradas me cū impijs/ꝛ cū oꝑantib⁹ ini/
quitatē. Qui loquunt᷑ pacē cū amicis ſuis:
et eſt malū in corde eoꝝ. De Pſ̄. XXX.
Confortamini et roboret᷑ cor veſtrū/ om̄es
qui expectatis dn̄m. De pſalmo. XXXI.
Nolite fieri ſicut equus et mulus:quib⁹ nō
eſt intelligentia. In chamo et fręno maxil/
las eorū cōſtringe/q̄ nō approximant ad te.
Multi dolores impij:confidentē autem in
dn̄o miſericordia circūdabit. Letamini in
domino/et exultate iuſti/ et gaudete om̄es
recti corde. De pſalmo. XXXII.
Laudate iuſti dn̄m: rectos decet laudatio.
Et alio loco: Beata gens/cui⁹ dn̄s de⁹ eius:
populus quē elegit dn̄s in hereditatē ſibi.
Benedicā dn̄o in De pſalmo. XXXIII.
omni tempore: ſemꝑ laus eius in ore meo.
In dn̄o laudabit᷑ aīa mea:audiant mites ꝛ
lętent᷑. Magnificate dn̄m mecū:ꝛ exaltem⁹
nomē eius pariter. Et poſt paucos verſus:
Guſtate et videte/ q꞉ bon⁹ dn̄s:beatus vir
qui ſperat in eo. Timete dn̄m ſancti ei⁹:qm̄
Al.†Diuites nō eſt inopia timētib⁹ eū. †Leones indigu/
erunt et eſurierūt:quęrentes autē dn̄m/nō
deerit omne bonū. Venite filij audite me:
timorē dn̄i docebo vos. Quis ē vir q̄ velit
vitā/ diligens videre dies bonos? Cuſtodi
linguā tuā a malo: ꝛ labia tua ne loquant᷑
dolū. Recede a malo/ et fac bonū: q̄re pacē
et ꝓſequere eā. Et poſt/quart⁹ ꝟſus: Iuxta
eſt dn̄s cōtritis corde: et confractos ſpiritu
ſaluabit. De pſalmo. XXXVI.
Noli cōtendere cū malignis: neq꞉ ęmuleriſ
facientes iniq̄tatē. Quoniā ſicut herba ve/
Al.†mar/ceſcent lociter cōterent᷑:ꝛ ſicut olus viride†areſcēt.
Spera in dn̄o et fac bonum:peregrinare in
terra et paſcere fide. Delectare in domino/
et dabit tibi petitiones cordis tui. Volue
ſuꝑ dn̄m viā tuā:et confide in eo:et ipſe fa/
ciet: Et educet ſicut lumen iuſticiā tuā:ꝛ iu/
diciū tuū ſicut meridiem: tace dn̄o/ et expe/
cta eū. Noli cōtendere aduerſus eū/ q̄ ꝓſ/
ꝑat in via ſua aduerſus virū/ q̄ facit quę co/
gitat. Dimitte irā/ꝛ relinque furorem: noli
cōtendere vt male facias: Qm̄ qui male fa/
ciunt interibūt: expectantes autē dn̄m/ipſi
hereditabūt terrā. Adhuc eīm modicū/ꝛ nō
erit impius: et cogitabis de loco ei⁹ et non
ſubſiſtet. Mites autē hereditabūt terrā: et
delectabit᷑ in multitudine pacis. Et pau/
lo poſt. Meli⁹ eſt parū iuſto/ſuper diuitias
ꝑcꝫ mltas. Quia brachia impioꝝ cōfrin/
gent᷑:ſubleuat aūt iuſtos dn̄s. Et poſt ali/
quātū. Recede a malo ꝛ fac bonū. Et alibi.
Expecta dn̄m et cuſtodi viā ei⁹/ ꝛ exaltabit
te vt poſſideas terrā. Et alibi: Cuſtodi ſim
plicitatē et vide rectū:q꞉ erit ad extremum
viro pax. De pſalmo. XXXIX.
Beatus vir q̄ poſuit in† deū ꝯfidentiā ſuā/ Al.† dominū
et non eſt auerſus ad ſuperbias pompaſq꞉
mendacij. De pſalmo. XLIII.
In dn̄o gaudebim⁹ tota die: et in noīe tuo
in ęternū cōfitebimur. Et paulopoſt. Oīa
hęc venerunt ſuꝑ nos/ ꝛ nō ſum⁹ obliti tui:
nec mētiti ſuim⁹ in pacto tuo. Nō ē cōuerſū
retro cor nr̄m: nec declinauet᷑ greſſus nr̄i a
ſemita tua: Qm̄ deieciſti nos ī loco draco/
nū:ꝛ operuiſti nos vmbra mortꝭ. Si obliti
ſum⁹ noīs dei nr̄i/ꝛ expādim⁹ man⁹ noſtras
ad deū alienū: Nunq̄d nō deus inueſtiga/
bit iſtud? ipe eīm nouit cogitatiōes cordis.
Quoniam propter te mortificati ſumus to
ta die: reputati ſumus vt grex ocaſionis.
Canite deo/canite: ca/ De pſalmo. XLVI.
nite regi nr̄o canite: Quia rex vniuerſę ter/
rę de⁹:canite erudite. De pſalmo. XLIX.
Immola deo laudē:ꝛ redde altiſſimo vota
tua. Et inuoca me in die tribulationis: libe
rabo te/ꝛ glorificabis me. Impio aūt dixit
deus:q̄d tibi eſt cuꝫ narratione ꝑcęptorum
meoꝝ vt ſumaſ pactū meū in ore tuo? Qui
odiſti diſciplinā:et ꝓiciſti verba mea poſt
te. Si videbas furē/conſentiebas ei:et cum
adulteris erat pars tua. Os tuuꝫ dimiſiſti
ad maliciā:et lingua tua cōcinnauit dolū.
Sedēs aduerſus fratrē tuū loquebaris: et
aduerſū filiū mr̄is tuę fabricaueras oppro/
briū. Hęc feciſti ꝛ tacui: exiſtimaſti futurum
me ſimilē tui. Arguā te/et ꝓponā ante ocu/
los tuoſ. Intelligite h̄ q̄ obliuiſcimini deū:
ne forte capiā ꝛ nō ſit q̄ liberet. Qui imolat
ꝯfeſſionē/ glorificat me: ꝛ q̄ ordinate ambu
lat/oſtendā ei ſalutare dei. De pſalmo. L.
Ab iniquitate mea ꝛ a peccato meo mūda
me. Quoniam† iniquitatem meam ego co/ Al.† iniq̄tateſ meaſ ego noui
gnoui:ꝛ peccatū meum contra me eſt ſem/
per. Et alibi. Sacrificium deo ſpiritus
contribulatus cor contritū et humiliatum.

deus non deſpicies. De pſalmo.LI.
Quid gloriaris in malicia potens? miſcðia
dñi tota die eſt. Inſidias cogitauit lingua
tua: ꝗſi nouacula acuta faciēs dolū. Dilexi
ſti malū magꝰ ꝙ bonū: mendaciū magis ꝙ
loqͥ iuſticiā. Dilexiſti oīa ꝟba ad deuoran/
dū/lingua doloſa. Sꝫ deꝰ deſtruet te in ſem
piternū: terrebit te/ ꝛ euellet te de taberna/
culo et eradicabit te de terra viuentiū. Ui/
debunt iuſti ꝛ timebūt/et ſup eū ridebunt:
ecce vir qui nō poſuit deū fortitudinē ſuā.
Sed ſperauit in multitudine diuitiarū ſua/
rum: cōfortatꝰ eſt in inſidijs ſuis. Ego autē
ſicut oliua virēs ī domo dei / ſperaui in mi/
ſericordia dei in ſeculū ſempiternū. Cōfite/
bor tibi dñe in ſeculū / qm̄ feciſti et expecta/
bo nomen tuū / quoniā bonum in cōſpectu
ſanctoꝝ tuorum. De pſalmo.LXI.
Sperate in eo omni tpe populi: effundite
corā illo corda vr̄a deꝰ ſpes nr̄a eſt: Uerū/
tamē vanitas filij adam mēdaciū filij viri:
in ſtateris doloſis fraudulēter agūt ſimul.
Nolite cōfidere in calumnia: ꝛ in rapina ne
fruſtremini. Diuitię ſi fluxerint ne appona/
tis cor. De pſalmo.LXIII.
Lętabitur iuſtus in dño: et ſperabit in eo.
Quia ꝓpter te por/ (De pſalmo.LXVIII
taui opprobriū: operuit confuſio faciē meā.
Alienꝰ factꝰ ſum fratribꝰ meis/et ꝑegrinꝰ fi/
lijs mr̄is meę: Quia zelus domꝰ tuę come/
dit me/et opprobriū exprobrantiū tibi ceci/
dit ſup me. Et fleui in ieiunio animā meā:
et factꝰ ſum illis in parabolā. Contra me lo
quebant̄ ꝗ ſedebant in porta: et cantabant
bibentes vinū. Et aliquāto poſt. Laudabo
nomē dei in cantico: ꝛ magnificabo eum in
cōfeſſione. Et placebit deo ſup vitulum no/
uellum: cornua efferentē ꝛ vngulas. Uidē
tes manſueti lętabunt̄: qui quęritis dñm/
viuet aīa veſtra: Quoniam exaudiuit pau/
peres dominus. De pſalmo.LXXII.
Quia ecce ꝗ elongāt ſe a te / ꝑibūt: ꝑdidiſti
oēm fornicantē a te. Mihi aūt appropinꝗre
deo bonum eſt: poſui in domino deo ſpem
meam vt narrem oēs annūciationes tuas.
Uouete ꝛ reddite dño (De pſalmo.LXXV
deo veſtro: oēs ꝗ in circūitu eiꝰ ſunt/offerēt
dona terribili: auferēs ſpiritū ducū/terribi/
li regibus terrę. De pſalmo.LXXVII.
Auſculta ꝑl̄s meꝰ legē meā: inclinate aurē
veſtrā ad ꝟba oris mei. Aperiā in parabolꝭ
os meū: loqͬ enigmata antiq̄. Et alio loco:
Et narrabūt filijs ſuis: vt ponāt in deo ſpē
ſuā/ ꝛ nō obliuiſcant̄ cogitationē eiꝰ ꝛ man/
data eius cuſtodiāt. De pſalmo.LXXX.
Laudate dñm fortitudinē noſtrā: iubilate
deo iacob. Et alio loco. Iſrl̄ ſi audieris me:
nō ſit in te deꝰ alienꝰ/ ꝛ nō adores deū ꝑegri
nū. Ego ſū dñs deꝰ veſter. De pſ̄.LXXXI.
Uſqꝫquo iudicatꝭ iniqͥtatē/et facies īpiorū
ſuſcipitꝭ? Iudicate paupi et pupillo/egeno
ꝛ inopi iuſtificate. De pſalmo.LXXXIII.
Beati ꝗ habitāt in domo tua: adhuc lauda
būt te. Beatꝰ hō cuiꝰ fortitudo ē ī te: ſemitę
in corde eiꝰ trāſeuntes in valle fletꝰ. Fontē
ponēt eā: benedictione ꝙ amicient† doctus. Al.† doctor
Ibūt de fortitudine in fortitudinem: pare/
bunt apud deū in ſion. Et paulopoſt. Qm̄
melior eſt dies in atrijs tuis ſup milia. Ele/
gi abiectꝰ eſſe in domo dei/magis ꝙ habi/
tare in tabernaculis īpiceſatꝭ. De pſ̄.XCI.
Bonū eſt ꝯfiteri dño: ꝛ pſallere nomini tuo
altiſſime. De pſalmo.XCIII.
Intelligite ſtulti in ꝑl̄o ꝛ inſipientes aliqñ
diſcite. Et paulopoſt. Beatꝰ vir quē erudie/
ris dñe: ꝛ de lege tua docuerꝭ eū: Ut ꝗeſcat
diebꝰ afflictioniſ: donec fodiat̄ īpio interitꝰ.
Uenite adoremꝰ et (De pſalmo.XCIIII.
curuemur: flectamꝰ genua ante faciē dñi fa/
ctoris nr̄i. Et poſt ſex ꝟſus. Hodie ſi vocē
eiꝰ audieritꝭ/ nolite obdurare corda veſtra:
Sicut in cōtradictiōe: ſicut in die tēptatio/
nis in deſerto. De pſalmo.XCV.
Cantate dño canticū nouum: cantate dño
oīs terra. Cātate dño: bn̄dicite nomini eiꝰ:
annūciate de die in diē ſalutare eiꝰ. Narra/
te in gentibꝰ gloriā eiꝰ: vniūſis ꝑl̄is mirabi/
lia eiꝰ. Et poſt tres ꝟſus. Afferte dño fami/
lię ꝑploꝝ: afferte dño gloriā et fortitudinē:
afferte dño gloriaꝫ nomini eiꝰ. Leuate mu/
nera et introite in atria eiꝰ: adorate dñm in
decore ſanctuarij. De pſalmo.XCVI.
Qui diligitꝭ dñm: odite malū. Et poſt/ſecū
dus ꝟſus. Letamini iuſti in dño et ꝯfitemi
ni memorię ſanctę eiꝰ. De Pſ̄.XCVII.
Iubilate dño oīs terra: vociferamini ꝛ lau
date et canite. De pſalmo.XCVIII.
Exaltate dñm deū nr̄m: ꝛ adorate ſcabellū
pedū eiꝰ qr̄ ſcm̄ eſt. De pſalmo.XCIX.
Iubilate dño oīs terra: ſeruite dño in lęti/
cia. Ingredimini corā illo in laude. Scitote
quoniā dñs ipſe eſt deꝰ: ipſe fecit nos/et nō
ipſi nos. Et poſt vnū verſum. Ingredimini
portas eius in gratiarūactione: atria eius
in laude cōfitemini ei. De pſalmo.C.
Deambulabo in ſimplicitate cordis mei in
medio domus tuę: non ponebā corā oculis
meis verba belial. Facientem declinatiōes
odiui: nec adheſit mihi cor prauū. Recedē/
tē a me malū neſciebā: loquentē in abſcōdi
to cōtra ꝓximū ſuū / hūc interficiebā. Sup/
bum oculis ꝛ altū corde/cū hoc eſſe non po
tero. Oculi mei ad fideles terrę / vt habitēt
mecū: ambulans in via ſimpliciter hic mini

ſtrabat mihi. Non habitabit in medio do/
(Al. † dolum) mus meę faciens † malū: loquēs mendaciū
nō placebit in cōſpectu oculoꝝ meoꝝ. Ma
ne perdam omnes impios terrę: vt interfi/
ciam de ciuitate domini vniuerſos q operan/
tur iniquitatem. De pſalmo. CII.
Miſericordia autē dñi ab ęterno et vſq in
ęternū ſup timentes eū. Et iuſticia eius ſup
filios filioꝝ / his qui cuſtodiunt pactū eius.
Et recordabunt̃ pceptoꝝ ei⁹ ad faciēdū ea.
Confitemini dño ⁊ in/ (De pſalmo. CIIII.
uocate nomen ei⁹: notas facite pplis cogi/
tatiōes ei⁹. Cantite ei ⁊ pſallite illi: loqmini
in vniuerſis mirabilib⁹ ei⁹. Exultate in no/
mine ſancto eius: lętet̃ cor quęrentiū dñm.
Quęrite dñm ⁊ virtutē eius: quęrite faciez
eius iugiter. Recordamini mirabiliū eius
quę fecit / ſignorū et iudiciorum oris eius.
Paratū cor meū deus (De pſalmo. CVII.
cantabo et pſallā. Sz ⁊ gloria mea cōſurge
pſalteriū et cithara: conſurgā mane. Confi/
tebor tibi in populis domine: cantabo te
in nationibus. De pſalmo. CX.
Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in
ꝯſilio iuſtoꝝ ⁊ cōgregatiōe. Et in alio loco.
(Prouer. 1. a. et. 9. c.) Principiū ſapiētię timor dñi. Doctrina bo
na cunctis qui faciūt eā: laus eius perſeue/
rans iugiter. De pſalmo. CXI.
Beat⁹ vir q timet dñm / i mādatis ei⁹ volet
nimis. Et poſt / qrt⁹ ꝟſus. Bon⁹ vir clemēs
et fenerās / diſpenſabit ꝟba ſua in iudicio:
quia in ęternū nō cōmouebit̃. In memoria
ſempiterna erit iuſt⁹: ab auditu malo nō ti/
mebit. Paratū cor ei⁹ cōfidēs in dño: firmū
cor ei⁹ nō timebit / donec aſpiciat in hoſtib⁹
ſuis. Diſpſit dedit paupib⁹: iuſticia ei⁹ pma
net in eternū: cornu ei⁹ exaltabit̃ in gloria.
Impi⁹ videbit ⁊ iraſcet̃: dētib⁹ frendet ⁊ ta/
beſcet: deſideriū ipioꝝ pibit. De pš. CXII.
Laudate ſerui dñm: laudate nomē dñi. Sit
nomē dñi bñdictū āmodo ⁊ vſq in ęternū.
Ab ortu ſolis vſq ad occaſum eius / lauda/
bile nomen dñi. De pſalmo. CXIII.
Idola gentiū argentū ⁊ aurū / opuſ manuū
hominū. Os habēt ⁊ nō loquentur: oculos
habent ⁊ nō vident. Aures habēt et nō au/
diēt / ⁊ cętera. Et paulopoſt. Siles illis fiāt
q faciūt ea: oēs q cōfidūt in eis. Iſrael cōfi/
dit in dño: auxiliator ⁊ ptector eoꝝ eſt. Do/
mus aaron confidit in domino: auxiliator
et protector eorum eſt. Timentes autem
dominum confidunt in domino: auxiliator
et ptector eorum eſt. De pſalmo. CXV.
Credidi / ppter qd locutus ſum: ego afflict⁹
ſum nimis. Et poſt aliquantū. Quid red/
dam dño pro oībus quę retribuit mihi?
Calicē ſalutaris accipiā / et nomē dñi inuo/
cabo. Glorioſa in cōſpectu dñi / mors ſctoꝝ
eius. Et poſt / terti⁹ ꝟſus. Tibi immolabo
hoſtiā laudis / et in nomine dñi inuocabo.
Uota mea dño reddā in cōnſpectu omnis
populi eius: in atrijs domus domini in me
dio tui hieruſalem. De pſalmo. CXVI.
Laudate dñm omnes gentes: laudate euz
vniuerſi populi. De pſalmo. CXVII.
Confitemini dño quoniā bon⁹ / quoniā in
ęternuz miſericordia ei⁹. Dicat nunc iſrael:
qm̄ in ęternū miſcdia ei⁹. Dicat nunc dom⁹
aaron: qm̄ in ęternū miſcdia eius. Dicāt q
timent dñm: qm̄ in ęternū miſericordia ei⁹.
Cum tribularer inuocaui dñm: ⁊ exaudiuit
me in latitudinē dñs. Et poſt duoſ verſus.
Melius eſt ſperare in dño / q ſperare in ho
mine. Melius eſt ſperare in dño / q ſperare
in principib⁹. Et poſt / qnt⁹ ꝟſus. Fortitu/
do mea et laus mea dñs: et factus eſt mihi
in ſalutē. Uox laudis ⁊ ſalutis in taberna/
culis iuſtorum. De pſalmo. CXVIII.
Beati immaculati in via / qui ambulant in
lege dñi. Beati qui cuſtodiunt teſtimonia
eius: in toto corde exquirunt eū. Et alio lo/
co. Et ambulabo in ſpacioſo: quia pcępta
tua quęſiui. Et loquar in teſtimonijs tuis
corā regib⁹: ⁊ nō confundar. Et delectabor
in mandatis tuis / quę dilexi. Et leuabo ma
nus meas ad mandata tua / quę dilexi: ⁊ lo
quar in pcęptis tuis. Et poſt quattuor ver
ſus. A legē tua non declinaui. Recordatus
ſum iudiciorū tuorū a ſęculo dñe: et conſo/
latus ſum. Horror obtinuit me ab impijs /
qui dereliquerunt legē tuā. Carmina erant
mihi pręcepta tua / in domo peregrinatiōis
meę. Recordatus ſum in nocte nois tui do
mine: ⁊ cuſtodiui legem tuā. Hoc factus eſt
mihi: qr pręcepta tuā cuſtodiui. Pars mea
dñs / dixi vt cuſtodiā verbū tuū. Depreca/
tus ſum vultum tuū in toto corde: miſerere
mei ſm eloquiū tuū. Recogitaui vias me/
as / et conuerti pedes meos ad teſtimonia
tua. Feſtinaui / et nō neglexi cuſtodire man
data tua. Funes impioꝝ implicauerūt me:
legē tuā nō ſum oblitus. Media nocte ſur/
gebam ad confitendū tibi / ſuper iudicia iu/
ſtificatiōis tuę. Particeps ego ſum omniū
timentiū te: et cuſtodientiū † mandata tua. (Al. † precepta)
Et poſt paucos verſus. Ego autem in toto
corde: ſeruabā pręcępta tua. Incraſſatū eſt
velut adeps cor meū: et ego in lege tua me/
ditabar. Bonum mihi qr afflictus ſum / vt
diſcerem pręcępta tua. Melior mihi eſt lex
oris tui: ſuper milia auri ⁊ argenti. Et poſt
paucos verſus. Quia lex tua meditatio

mea eſt. Et poſt paululum. Ego autem lo/
quar in p̄ceptis tuis. Et poſt paululū. Prę
cepta tua nō ſum oblit⁹. Et poſt / ſecundus
v̄ſus: Foderūt mihi ſupbi foueaſ q̄ nō erāt
iuxta legē tuā. Et poſt / ſecūdus v̄ſus: Pau
lomin⁹ cōſumpſerūt me in terra: ego autem
nō dimiſi p̄cepta tua. Et poſt / q̄ntus v̄ſus:
Niſi q2 lex tua delectatio mea / forte periſſē
in preſſura mea. In ſempiternū nō obliui/
ſcar p̄ceptoꝝ tuoꝝ: q2 p ipſa viuificaſti me.
Tuus ego ſum / ſalua me: qm̄ pręcepta tua
quęſiui. Me expectauerūt impij vt pderēt
me: teſtimonium tuum cōſiderabo. Omni
cōſūmatione vidi finē: latū mādatū tuū ni/
mis. Q̄ dilexi legem tuā: tota die medita/
tio mea. Et paulopoſt. Ab omni ſemita ma
la ꝓhibui pedes meos vt cuſtodiam verba
tua. A iudicijs tuis nō receſſi: q2 tu illumi/
naſti me. Q̄ dulce gutturi meo eloquium
tuū / ſup mel ori meo. Pręcepta tua conſide
rabā: ꝓpterea odiui omnē ſemitā mēdacij.
Lucerna pedi meo verbum tuū: ⁊ lux ſemi/
tę meę. Et poſt / quart⁹ verſus. Anima mea
in manu mea ſemper: et legis tuę non ſum
oblitus. Poſuerunt impij laqueum mihi:
et a pręceptis tuis non aberraui. Heredi/
tas mea teſtimonia tua in ſempiternum: q2
gaudiū cordis mei ſunt. Inclinaui cor meū
vt facerē iuſtificationes tuas / propter ęter/
nam retributionē. Tumultuoſos odiui: et
legē tuā dilexi. Protectio mea et ſcutū meū
tu es: v̄bū tuū expectaui. Recedite a me ma
ligni et cuſtodiā mandata dei mei. Et poſt /
q̄rtus v̄ſus. Quaſi ſcoriā cōputaſti oēs im/
pios terrę: ꝓpterea dilexi teſtimonia tua.
Horripilauit a timore tuo caro mea: ⁊ iudi/
cia tua timui. Feci iudiciū et iuſticiā: ne de/
relinquas me his q̄ calūniant̄ me. Et poſt
paucos verſus. Propterea dilexi mandata
tua ſup aurū ⁊ topaciū. Propterea in vni/
uerſa p̄cepta tua dirigebar: oēm ſemitā menda
cij odio habui. Mirabilia teſtimonia tua:
idcirco cuſtodiuit ea aīa mea. Et poſt / ſecū/
dus verſus. Os meū aperui et reſpiraui: q2
mandata tua deſiderabā. Et alio loco. Cō/
ſumpſit me zelus me⁹: q2 obliti ſunt v̄borū
tuoꝝ hoſtes mei. Probatus ſermo tuus ni
mis: ⁊ ſeruus tuus dilexit illum. Paruulus
ego ſum ⁊ cōtēptibilis: ſed p̄cepta tua non
ſum oblitus. Et poſt / terti⁹ v̄ſus. Manda/
ta tua voluntas mea. Et paulo poſt. Vide
afflictionē meā / et eripe me: quia legis tuę
nō ſum oblit⁹. Et poſt / quart⁹ v̄ſus. Multi
q̄ pſequunt̄ me ⁊ affligūt me: a teſtimonijs
Al. ꝑuaricatores tuis nō declinaui. Vidi† p̄uaricantes tuos
⁊ tabeſcebā: quia verbū tuū nō cuſtodierunt.

Vide qm̄ p̄cepta tua dilexi dn̄e: iuxta miſe/
ricordiam tuā viuifica me. Et poſt / tertius
verſus. Gaudēs ego ſum in eloquio tuo: ſi/
cut q̄ inuenit ſpolia multa. Mēdaciū odio
habui ⁊ deteſtatus ſum: legē autē tuam di/
lexi. Septies in die laudaui te ſup iudicijs
iuſticię tuę. Pax multa diligentib⁹ legē tuā
et nō eſt illis ſcandalū. Expectabā ſalutare
tuum dn̄e: et mandata tua feci. Cuſtodiuit
anima mea teſtimonia tua: et dilexit ea ni/
mis. Cuſtodiui pręcepta tua et teſtimonia
tua: quia omnes vię meę in conſpectu tuo.
Et poſt / q̄ntus verſus. Sit man⁹ tua auxi/
liatrix mea: quia pręcepta tua elegi. Deſide
raui ſalutare tuū dn̄e: et lex tua † meditatio Al. † volūtas
mea eſt. Et poſt / ſecundus v̄ſus. Erraui q̄ſi
ouis perdita: quęre ſeruum / q2 mandatorū
tuoꝝ nō ſum oblitus. De pſalmo. CXIX.
Ego pacifica loq̄bar: et illi † debellabāt ea. Al. † debellantis
Rogate pacē hierlm: De pſalmo. CXXI.
ſit bn̄ his q̄ diligūt eā. Et poſt / ſecūduſ ver/
ſus. Propt̄ fratres meos et† ꝓximos meos Al. † amicos
loq̄bar pacē tibi. Propt̄ domū dn̄i dei nr̄i
quęrā bona tibi. De pſalmo. CXXII.
Ad te leuaui oculos meos / q̄ habitas in cę/
lis. Ecce ſicut oculi ſeruorū ad man⁹ dn̄orū
ſuoꝝ. Sicut oculi ancillę ad manū dn̄ę ſuę:
ſic oculi nri ad dominū deum noſtrū donec
miſereatur noſtri. De pſalmo. CXXIIII.
Qui ꝯfidūt i dn̄o q̄ſi mōs ſion / imobilis in
ęt̄nū inhabitabil' hierlm. De Pſ̄. CXXVII
Beati omnes qui timent dn̄m / qui ambu/
lant in vijs eius. De pſalmo. CXXIX.
Suſtinui dn̄m / ſuſtinuit anima mea: ⁊ ver/
bum eius expectaui. De pſalmo. CXXX.
Dn̄e nō eſt exaltatū cor meū: neq3 elati ſūt
oculi mei: ⁊ nō ambulaui in magnis ⁊ in mi
rabilib⁹ ſup me. Si nō propoſui ⁊ ſilere feci
aīam meā: ſicut ablactat⁹ ad matrē ſuā: ita
ablactata ad me aīa mea: expecta iſrl̄ dn̄m
amodo ⁊ vſq3 in ęt̄nū. De Pſ̄. CXXXII.
Ecce q̄3 bonū eſt et q̄3† decorū habitare fra/ Al. † iocundū
tres in vnum. De pſalmo. CXXXIII.
Ecce benedicite dn̄m oēs ſerui dn̄i: Qui
ſtatis in domo dn̄i: in atrijs domus dei no
ſtri. In noctib⁹ leuate man⁹ veſtras in ſctā /
et bn̄dicite dn̄o. De pſalmo. CXXXIIII.
Laudate nomē dn̄i: laudate ſerui dominū:
Qui ſtatis in domo dn̄i / in atrijs dom⁹ dei
noſtri. Laudate dn̄m / qm̄ bonus dn̄s: can/
tate nomini eius / qm̄ decēs. Et poſt pauca.
Idola gentiū argentū ⁊ aurū / opa manuū
hominū. Os habent ⁊ nō loquent̄: oculos
habent et non videbunt ⁊ cętera. Et paulo
poſt. Similis illis fiant q̄ faciūt ea / et oēs q̄
fidunt in eis. Domus iſrael bn̄dicite dn̄m:

domus aaron bñdicite dñm: timẽtes dñm
benedicite dño. De pſalmo.CXXXV.
Confitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in eternũ
miſericordia eius. Confitemini deo deorũ:
qm̄ in eternũ miſericordia eius. Confitemi
ni dño dñoꝝ: qm̄ in eternum miſericordia
eius. Et in fine pſalmi. Cõfitemini deo celi:
quoniam in eternum miſericordia eius.
Si oblitus fuero (De pſalmo.CXXXVI.
tui hieruſalẽ: in obliuione ſit dextera mea.
Adhereat lingua mea gutturi meo / ſi nõ re
cordatus fuero tui hieruſalẽ. Si nõ prepo/
ſuero hieruſalem in principio leticie mee.
Nõne odien/ (De pſalmo.CXXXVIII.
tes te dñe odiui: et cõtra aduerſarios tuos
diſtabui? Perfecto odio oderã illos: inimi
ci facti ſunt mihi. (De Pš.CXXXIX.
Ne des dñe deſideria impijs: ſcelera ei⁹ ne
effundant ⁊ eleuentur. Et poſt tertius ver/
ſus. Uir linguoſus non dirigetur in terra.
Corripiet me iuſtus (De pſalmo.CXL.
in miſericordia et arguet me: oleũ amaritu/
dinis nõ impinguet caput meum. Et poſt/
quartus verſus. Qm̄ ad te dñe oculi mei:
in te ſperaui / ne euacues animam meam.
Uoce mea ad domi/ (De pſalmo.CXLI.
num clamaui: voce mea ad dñm deprecatus
ſum. Effundã in cõſpectu ei⁹ eloquiũ meũ:
tribulationẽ meã corã illo annunciabo. Et
poſt/qrtus verſus. Clamaui ad te dñe: dixi
tu es ſpes mea / pars mea in terra viuẽtiũ.
Meditabar in om/ (De pſalmo.CXLII.
nia opa tua: facta manuũ tuarũ loquebar.
Expandi man⁹ meas ad te: anima mea qſi
terra ſitiens ad te. Et poſt/ tertius verſus.
Fac me audire mane miſericordiã tuã: qm̄
in te ꝯfido. Notam fac mihi viã in qua am/
bulo: qm̄ ad te leuaui animã meaȝ. Libera
me de inimicis meis dñe: a te ꝓtectus ſum.
Libera me ⁊ erue me (De pſalmo.CXLIII.
de manu filioꝝ alienoꝝ: Quorũ os locutũ
eſt vanitatẽ: et dextera eoꝝ dextera menda
cij: Ut ſint filij mei quaſi plantatio creſcẽs
in adoleſcentia ſua. Filie noſtre quaſi angu
li ornati ad ſimilitudinẽ tẽpli. Promptua/
ria noſtra plena: ⁊ ſupeffundẽtia ex hoc in il
lud. Pecora noſtra in milib⁹: ⁊ innumerabi
lia in compitis nr̄is: tauri noſtri pingues.
Non eſt interruptio: et non eſt egreſſus: et
nõ eſt vlulatus in plateis noſtris. Beatus
populus cui⁹ talia ſunt: beat⁹ populus cui⁹
dñs deus eius. De pſalmo.CXLIIII.
Exaltabo te dñe de⁹ me⁹ / rex me⁹: et bñdicã
nomini tuo in eternum ⁊ vltra. In om̄i die
bñdicã tibi: ⁊ laudabo nomen tuũ in ſempi
ternũ iugiter. Et poſt/ſecũdus ꝟſus. Gene/
ratio ad generationẽ laudauerũt opa tua:
et fortitudines tuas annunciabũt. Decorẽ
glorie magnitudinis tue et ꝟba mirabiliũ
tuorũ loquar. Et fortitudinẽ horribiliũ tu/
orũ loquent / et magnitudines tuas narra/
bo. Memoriã multe bonitatis tue loquent:
et iuſticias tuas laudabũt. Et poſt/ tertius
verſus: Et ſancti tui bñdicũt tibi. Gloriã re
gni tui dicẽt: et fortitudines tuas loquent.
Ut oſtendant filijs hominuȝ fortitudines
eius: et gloriã decoris regni eius. Et pau/
lopoſt. Iuxta eſt dñs omnib⁹ qui inuocant
eum in veritate. Placitũ eni̇̄ timentiũ ſe fa/
ciet: et clamorẽ eorũ audiet et ſaluabit eos.
Cuſtodit dñs om̄es diligentes ſe: ⁊ vniuer
ſos impios conteret. Laudẽ dñi loquet os
meũ: et bñdicit om̄is caro nomini ſctõ ei⁹ in
eternũ ⁊ iugiter. (De pſalmo.CXLV.
Lauda aĩa mea dñm: laudabo deum in vi/
ta mea: † pſallã deo meo qdiu ſum. Nolite Al. ⁊ cantabo
cõfidere in pncipib⁹: in filio hoĩs / cui nõ eſt
ſalus. Et poſt/ ſecũdus ꝟſus. Btũs cuius
deus iacob auxiliator ei⁹ / ſpes ei⁹ in domi/
no deo ſuo. De pſalmo.CXLVI.
Laudate dñm / qm̄ bon⁹ ẽ: canticũ deo nr̄o
qm̄ decorum eſt / pulchra laudatio. Et poſt
paucos verſus. Suſcipiẽs manſuetos do/
minus: humilians impios vſq ad terram.
Cantate dño in cõfeſſione: cantate dño no/
ſtro. Et poſt/quartus ꝟſus. Nõ eſt in for/
titudine equi voluntas eius: neq in tibijs
viri placebit ei. Placebit dño in his qui ti/
ment eũ: et expectant miſericordiam eius.
Reges terre ⁊ oẽs (De pſalmo.CXLVIII.
populi / principes et vniuerſi iudices terre /
Iuuenes et virgines / ſenes cũ pueris lau/
dent nomen dñi. De pſalmo.CXLIX.
Cantate dño canticũ nouũ: laus ei⁹ in con/
gregatione ſctõrũ. Letet iſrl̄ in factore ſuo:
filij ſion exultẽt in rege ſuo. Et poſt/tertius
verſus. Exaltauit mãſuetos in ieſu: exulta/
bunt ſancti in glĩa: Laudabunt in cubilib⁹
ſuis: exultationes dei in gutture eorum.
Laudate dñm in ſanctis (De pſalmo.CL.
eius: laudate eũ in fortitudine potentie ei⁹.
Laudate eũ in fortitudinib⁹ ei⁹: laudate eũ
iuxta multitudinẽ magnificentie ſue. Et in
fine pſalmi. Omne qd̄ ſpirat laudet dñm.
Hec de libro pſalmorũ collegim⁹: in qb⁹
ſuã quiſq vitã ſi ꝓficere affectat / inſpiciat.
Ubi lectorẽ admonem⁹ / vt ea q̃ de pſalmis
poſui / tãq vnũ pſalmũ cõtextim legat / taci
tis ꝟbis meis q̃ ad h̃ interpoſui / vt ſi volu/
erit / inſpiciat vbi ſit ſcriptũ qd̄ poſui. i. qto
vel in q̃ loco eiuſdẽ pſalmi. His eni̇̄ ꝓtermiſ/
ſis q lectione cõtinuata inſpexerit ſola ꝟba
pſalmoꝝ / multo iocũdius / ⁊ ob hoc vtilius
ex diuinis afficiet eloquijs.

Hinc de libris ſalomonis quę vide-
buntꝛ huic operi neceſſaria / collegi-
mus: Ac pͥmū de ꝓuerbijs: q̄ liber ſi
bñ intelligatꝛ / ad mores pios informandos
pene totus valebit: Sed ea q̄ obſcura ſunt
ꝑtermitto: habeāt ea q̄bꝰ exerceantꝛ lectoreſ
dilectoreſq́ʒ ſpiritaliū litterarꝫ: Nos in hoc
opꝫ ſtatuimꝰ illa ponere q̄ ad agendā vitā
facile intellectu referantꝛ. Quis mīris vide-
ri poſſim apertiſſima ꝑtermiſiſſe / nōnullaq́ʒ
hinc potius clauſa ſunt vñ putantꝛ eſſe ꝑſpi
cua. Quid eñ tam clarū videtꝛ / et quid tam
inepte fit: ſi ad ꝓprietatē velis accipere: qđ
Prouer. 5. c. ibi ſcriptū eſt: Ab aqua aliena abſtine te / et
de fonte alieno ne biberis? Aut quid valet
ad mores corrigendos / niſi illic intellectus
Prouer. 10. a altior requiratꝛ qđ dictū eſt: Paupertas vi-
rum humiliat: manus autē fortiū locuple-
tat? Cū ⁊ nō eſſe pauperē / ⁊ eſſe manibꝰ for-
tem non ſit in honorꝫ hominū poteſtate: et
multis ꝓuenerit peſſimis: et hoc ꝓuerbiū
male intellectum / poſſit ꝓuocare pauperes
fortes / vt rapinis ſe exiſtiment debere dite-
ſcere. Quis non autē rideat ſi ꝓprie poſitū
putauerit qđ ibi legitꝛ: Nō eñ naſcuntꝛ filij
malignis? Omīa ergo talia relinquemus:
et ea q̄bus ſuadetꝛ aliq̄d aliquāto diutius:
cū id quod ſuadetꝛ atq́ʒ ꝑcipitꝛ nō ſit obſcu-
rum: ⁊ id potius ſit ponendū in hoc ſpeculo
vbi ſe illi inſpiciant / q̄bus iā ꝑſuaſū ē / bene
ac laudabiliter viuere: ſed vt hoc faciant q̄
ſibi optanda atq́ʒ obſeruāda ſunt ꝯgrant.

Hec itaq́ʒ de prouerbijs ſalomo nis ponenda credidimus.

Prouer. 1. a. Timor domi
ni pͥncipiū ſciētię. Sapien-
tiā atq́ʒ doctrinā ſtulti de-
ſpiciunt. Audi fili mi diſci-
plinā pr̄is tui: et ne dimit-
tas legē mr̄is tuę. Et poſt
Ibidem. b. vndecim ꝟſus cū d̄ homicidijs loq̄retꝛ: Ipſi
inq̄t ꝯtra ſanguinē ſuū inſidiantꝛ / ⁊ moliun-
tur fraudes ꝯ̄ alas ſuas. Sic ſemitę omnis
auari alas poſſidentiū rapiunt. Itē poſt
Ibidem. c. tres verſus. Uſq́ʒquo paruuli diligitis in-
fantiā: ⁊ ſtulti ea q̄ ſibi ſunt noxia cupiūt: ⁊
imprudentes odiūt ſcientiā? Et poſt octo
verſus. Tunc inuocabunt me / ⁊ non exau-
diam: mane cōſurgent / ⁊ nō inuenient me: eo
q̄ exoſā habuerint diſciplinā / et timorē dñi
nō ſuſceperint: nec acq̄euerint ꝯſilio meo / ⁊
detraxerint vniuerſę correptioni meę. Co-
medēt igitꝛ fructꝰ vię ſuę / ſuiſq́ʒ cōſilijs ſatu-
rabuntꝛ. Auerſio paruulorꝫ interficiet eos: ⁊
ꝓſperitas ſtultorꝫ ꝑdet illos. Qui autē me
audierit / abſq́ʒ terrore requieſcet: et abūdātia
perfruetꝛ / malorū timore ſublato. Et poſt
tres verſus. Si enim ſapientiam inuoca- Prouer. 2. a.
ueris / et inclinaueris cor tuum prudentię: ſi
quęſieris eam quaſi pecuniā: ⁊ ſicut theſau-
ros effoderis illā / tūc intelliges timorē dñi
et ſcientiā dei inuenies: quia dñs dat ſapi-
entiā / ⁊ ex ore eius ſcientia ⁊ prudētia. Cu-
ſtodiet rectorꝫ ſalutē: et proteget gradiētes
ſimpliciter: ſeruans ſemitas iuſticię / ⁊ vias
ſanctorꝫ cuſtodiens. Tūc intelliges iuſticiā
et iudiciū et ęquitatē / ⁊ omnē ſemitā bonā.
Si intrauerit ſapientia cor tuum / ⁊ ſcientia
animę tuę placuerit: conſiliū cuſtodiet te: et
prudentia ſeruabit te / vt eruaris de via ma
la et ab hoīe q̄ ꝑuerſa loquitꝛ. Qui derelin-
quūt iter rectū / et ambulāt ꝑ vias tenebro-
ſas: Qui lętantꝛ cū malefecerint: ⁊ exultāt ī
rebꝰ peſſimis. Quorū vię ꝑuerſę: ⁊ infames
greſſus eorꝫ. Ut eruaris a muliere aliena / ⁊
ab extranea q̄ mollit ſermones ſuos: ⁊ reli-
quit ducem pubertatis ſuę et pacti dei ſui
oblita eſt. Et poſt octo verſus. Miſericor-
dia et veritas non te deſerant: Circumdā Prouer. 3. a.
eas gutturi tuo / ⁊ deſcribe in tabulis cor-
dis tui: et inuenies gratiā et diſciplinā bo-
nā corā deo ⁊ hoībus. Habe fiduciā in dño
ex toto corde tuo: et ne innitaris prudentię
tuę. In oībus vijs tuis cogita illū: ⁊ ipſe
diriget greſſus tuos. Ne ſis ſapiens apud
temetipſum. Time dñm / et recede a malo.
Et poſt vnū verſum. Honora dñm de tua Ibidem. b.
ſubſtātia; et de primitijs oīm frugū tuarū.
Et poſt duos ꝟſus. Diſciplinā dñi fili mi / Ibidem. c.
ne abijcias: ne deficias cū ab eo corriperis.
Quē eñ diligit dñs / corripit: ⁊ quaſi pater
in filio complacet ſibi. Beatus hō qui inue
nit ſapientiā: et qui affluit prudentia. Me-
lior eſt acquiſitio eius negociatione argen-
ti: et auro primo fructus eiꝰ: Precioſior eſt
cunctis opibus: et omnia quę deſiderantꝛ /
huic non valent cōparari. Et poſt ſex ver-
ſus. Fili mi / ne effluant hęc ab oculis tuis:
Cuſtodi legem atq́ʒ conſilium. Et poſt ſex
verſus: Noli prohibere benefacere eū qui Ibidem. d.
poteſt: ſi vales / et ipſe bene fac. Ne dicas
amico tuo: vade et reuertere / ⁊ cras dabo ti
bi / cū ſtatim poſſis dare. Ne moliaris ami-
co tuo malū: cū ille in te habeat fiduciā. Ne
cōtendas aduerſus hoīem fruſtra. Et poſt
ſeptem verſus. Illuſores ipſe deducet: et
manſuetis dabit gratiā. Et poſt viginti-
quattuor verſus. Omni cuſtodia ſerua cor Prouer. 4. d.
tuū: q̄r ab ipſo vita procedit. Remoue a te
os prauū: et detrahentia labia ſint procul
a te. Oculi tui recte videāt: et palpebrꝫ tuę
ꝑcedant greſſus tuos. Dirige ſemitā pedū

bus tuis: ⁊ oēs vię tuę ſtabilient̄: Ne decli/
nes in dexterā aut in ſiniſtrā. Auerte pedē
tuum a malo: Vias enī q̄ a dextris ſunt no
uit dn̄s: puerſę vo ſūt q̄ a ſiniſtris ſūt. Ipſe
autem rectos facit curſus tuos: itinera aūt
Prouer.5.a. tua in pace pducet. Fili mi attende ſapiētiā
meā: ⁊ prudētię meę inclina aurē tuā/ vt cu/
ſtodias cogitatiōes/ et diſciplinā labia tua
pſeruēt. Fauus enī ſtillās labia meretricis/
et nitidius oleo guttur eiꝰ: Nouiſſima autē
illiꝰ amara q̄ſi abſinthiū: ⁊ acuta q̄ſi gladiꝰ
biceps. Pedes eiꝰ deſcendūt in morte: ⁊ ad
inferos greſſus illiꝰ penetrāt. Et poſt plu/
Prouer.6.c. res verſus. Nō concupiſcat pulchritudinē
eiꝰ cor tuū: ne capiar̄ nutibꝰ illiꝰ. Preciū enī
ſcorti/ vix vniꝰ eſt panis: mulier autem viri
precioſā aiam capit. Nunq̄d abſcōdere pōt
hō ignē in ſinu ſuo/ vt veſtimēta illiꝰ nō ar/
deāt: aut ambulare ſup prunas/ vt nō cōbu
rant̄ plantę eiꝰ? Sic q̄ ingredit̄ ad mulierē
pximi ſui/ nō erit mūdus cū tetigerit eam.
Nō grādis ē culpa cū q̄s furatꝰ fuerit: Fu/
ratur enī vt eſurientē impleat aiam: Dep̄/
henſus q̄ reddet ſeptuplū/ ⁊ oēm ſubſtātiā
domꝰ ſuę tradet: Qui autē adulter ē/ pp̄ter
cordis inopiā perdet animā ſuā. Et poſt/
Prouer.7.a. q̄rtꝰ v̄ſus. Fili mi cuſtodi ſermones meos:
⁊ p̄cepta mea reconde tibi. Serua mādata
mea ⁊ viue/ et legē meā quaſi pupillā ocu/
Prouer.8.a. li tui. Et poſt aliquot verſus. Intelligite
paruuli aſtutiā/ ⁊ inſipiētes animaduertite
Et poſt/ ſecūdus v̄ſus. Veritatē meditabit̄
Al. deteſta/ bunt̄ guttur meū/ ⁊ labia mea† nō atteſtant̄ ipiū.
Et poſt/ tertiꝰ verſus. Accipite diſciplinā
meā ⁊ nō pecuniā: doctrinā magis q̄ aurū
diligite. Melior eſt enī ſapiētia cūctis pre/
cioſiſſimis: ⁊ omē deſiderabile ei nō pōt cō/
Ibidem.b. parari. Et poſt/ ſecūdus v̄ſus. Timor dn̄i
odit malū: arrogantiā ⁊ ſupbiā ⁊ viā prauā
⁊ os bilingue deteſtat̄. Et poſt/ q̄rtꝰ v̄ſus:
Ego diligētes me diligo: ⁊ q̄ mane vigilant
ad me/ inuenient me. Mecū ſunt diuitię et
glīa/ opes ſupbę et iuſticia. Melior ē fructꝰ
meꝰ auro et p̄cioſo lapide: ⁊ genimina mea
argento electo. In vijs iuſticię ambulo/ in
medio ſemitarū iudicij: vt ditem diligētes
me/ ⁊ theſauros eoꝝ repleam. Et poſt ali/
Ibidem.d. quos verſus. Beatus hō q̄ audit me: qui
vigilat ad fores meas quotidie: ⁊ obſeruat
ad poſtes oſtij mei. Qui me inuenerit/ inue
niet vitā: ⁊ hauriet ſalutē a dn̄o. Qui autē
in me peccauerit/ lędit animā ſuā. Omnes
qui me oderūt/ diligunt mortem. Et poſt/
Prouer.9.b. nouem verſus. Relinq̄te infantiā ⁊ viuite/
et ambulate p vias prudentię. Qui erudit
deriſorem/ ipſe ſibi facit iniuriam: ⁊ qui ar/
guit impium/ generat maculam ſibi. Noli
arguere deriſorē/ ne oderit te: Argue ſapi/
entem/ ⁊ diliget te. Da ſapienti/ et addetur
ei ſapientia. Doce iuſtum/ ⁊ feſtinabit acci/
pere. Principiū ſapientię/ timor dn̄i: et ſci/
entia ſanctorū/ prudentia. Et poſt decem
et octo verſus: Nō pderūt theſauri iniqui/ Prouer.10.a.
tatis: iuſticia vero liberabit a morte. Et
poſt/ quartꝰ v̄ſus. Qui congregat in meſſe/
filiꝰ ſapiens eſt: q̄ autē ſtertit ęſtate/ filiꝰ cō/
fuſionis. Et poſt/ tertiꝰ v̄ſus. Sapiēs cor/
de p̄cepta ſuſcipiet: ſtultꝰ cędit̄ labijs. Qui
ambulat ſimpliciter/ ambulat confidenter:
Qui autē deprauat vias ſuas/ manifeſtus
erit. Qui annuit oculo/ dabit dolorē. Stul/
tus labijs verberabit̄. Vena vitę/ os iuſti:
et os impiorū operiet iniq̄tatē. Odiū ſuſci/
tat rixas: ⁊ vniuerſa delicta operit charitas.
In labia ſapientis inuenietur ſapientia: et
virga in dorſo eiꝰ qui indiget corde. Sapi/
entes abſcōdunt ſapientiā: os autem ſtulti
cōfuſioni pximū eſt. Et poſt tertiꝰ verſus:
Via vitę cuſtodienti diſciplinam: qui autē Ibidem.c.
increpationes relinquit/ errat: Abſcōdunt
odiū labia mendacia: Qui profert cōtume/
liam/ inſipiēs eſt. In multiloquio peccatū
nō deerit: qui autē moderat̄ labia ſua/ pru/
dentiſſimꝰ eſt. Argentū electū/ lingua iuſti:
cor impioꝝ pro nihilo. Labia iuſti erudiūt
plurimos: qui autē indocti ſunt/ in cordis
egeſtate moriunt̄. Benedictio dn̄i diuites
facit: nec ſociabit̄ eis afflictio. Quaſi per ri/
ſum ſtultus operat̄ ſcelus: ſapientia autē
eſt viro prudentia. Q̄d timet impiꝰ/ veniet
ſup eū: deſideriū ſuū iuſtis dabit̄. Et poſt
ſecūdus v̄ſus. Sicut acetū dentibꝰ/ ⁊ fumꝰ Ibidem.d.
oculis: ſic piger his/ q̄ miſerunt eū. Timor
dn̄i apponet dies: et anni impiorū breuia/
bunt̄. Expectatio iuſtorū/ lęticia: ſpes autē
impiorum peribit. Fortitudo ſimplicis via
dn̄i: ⁊ pauor his q̄ operant̄ malum. Iuſtus
in ęternū nō cōmouebit̄: impij autē nō ha/
bitabūt in terra. Os iuſti parturiet ſapien/
tiam: lingua prauorum peribit. Labia iuſti Prouer.11.a.
cōſiderant placita: et os impiorū peruerſa.
Statera doloſa/ abominatio apud deū: ⁊
pondus ęquū/ voluntas eiꝰ. Vbi fuerit ſu/
perbia/ ibi erit et cōtumelia: vbi autē humi
litas/ ibi et ſapientia. Simplicitas iuſtorū
diriget eos: et ſupplantatio peruerſorū per/
det illos. Nō proderūt diuitię in die vltio/
nis: iuſticia aūt liberabit a morte. Iuſticia
ſimplicis diriget viam eius: ⁊ in impietate
ſua corruet impius. Iuſticia rectorū libera/
bit eos: et in inſidijs ſuis capientur iniqui.
Mortuo hoie impio/ nulla erit vltra ſpes:
et expectatio ſollicitorum peribit. Et poſt
q̄nq̄ verſus: Qui deſpicit amicū ſuū/ indi/ Ibidem.b.

gens coꝛde eſt: vir autem prudens tacebit.
Qui ambulat fraudulẽter/reuelat arcana:
qui aũt fidelis eſt/animi celat commiſſum.
Ubi nõ eſt gubernatoꝛ / populus corruet:
Salus autẽ vbi multa cõſilia. Affliget ma
lo/q fidem facit ꝓ extraneo: Qui aũt cauet
Prouer. xi. c. laqueos/ſecurus erit. Et poſt duos vſus:
Benefacit animę ſuę vir miſericoꝛs: qui au
tem crudelis eſt et ꝓpinquus / abijcit. Et
poſt tres vſus: Abominabile domino pra/
uum coꝛ: et volũtas eius in his qui ſimpli/
citer ambulant. Manus in manu/non erit
innocẽs malus: ſemẽ aũt iuſtoꝛũ ſaluabit.
Et poſt duos verſus: Deſiderium iuſtoꝝ
omne bonũ eſt / pręſtolatio impioꝛũ furoꝛ.
Alij diuidunt ꝓpꝛia/et ditioꝛes fiunt: Alij
rapiunt nõ ſua / et ſemper in egeſtate ſunt.
Anima quę benedicit/impinguabit: et qui
inebꝛiat/ ipſe quoqꝫ inebꝛiabitur. Qui ab/
ſcondit frumenta / maledictus in populis:
benedictio autẽ ſuꝑ caput vendentiũ. Be/
ne cõſurget diluculo/q querit bona: q autẽ
inueſtigatoꝛ maloꝛũ eſt/opprimetur ab eis.
Qui cõfidit in diuitijs ſuis/hic corruet: iu/
ſti autẽ quaſi virẽs foliũ germinabũt. Et
Ibidem. d. poſt tres verſus. Si iuſtus in terra recipit:
Prouer. xii. a. quanto magis impiꝰ et peccatoꝛ? Qui dili/
git diſciplinã / diligit ſcientiã: qui aũt odit
increpationes/inſipiens eſt. Qui bonꝰ eſt/
hauriet a dño gratiã: q autẽ cõfidit cogita/
tionibus ſuis/impie agit. Nõ roboꝛabitur
homo ex impietate: et radix iuſtoꝛũ nõ com
Ibidem. b. mouebitur. Et poſt aliqs verſus. Deſide/
rium impij/munimentum eſt peſſimoꝝ: ra/
dix autẽ iuſtoꝝ/proficiet. Propter peccata
labioꝛũ/ruina proximat malo: effugiet aũt
iuſtus de anguſtia. De fructu oꝛis ſui vnuſ/
quiſqꝫ replebit bonis: et iuxta opa manuũ
ſuaꝝ retribuet ei. Uia ſtulti/recta in oculis
eius: q autem ſapiens eſt/audit cõſilia. Et
Ibidem. c. poſt tres verſus. Eſt qui pꝛomittit/ et qua/
ſi gladio pungitur conſcientię: lingua autẽ
ſapientiũ/ſanitas eſt. Labiũ vitatis firmũ
erit in perpetuũ: q autẽ teſtis eſt repentinꝰ/
cõcinnat linguã mendacẽ. Dolus in coꝛde
cogitantiuꝫ mala: qui autem ineunt pacis
conſilia/ſequet eos gaudiũ. Nõ cõtriſtabit
iuſtũ qcqd ei acciderit: impij aũt replebunt
malo. Abominatio dñi/ labia mendacia: q
aũt fideliter agũt/placent ei. Hõ verſutus/
celat ſcientiã: et coꝛ inſipientiũ pꝛouocabit
ſtulticiã. Et poſt duos verſus. Meroꝛ in
coꝛde viri humiliabit illud: et ſermone bo/
no letificabit. Qui negligit damnũ ꝓpter
amicũ/ iuſtus eſt: iter autẽ impioꝝ decipiet
eos. Nõ inueniet fraudulẽtus lucrũ/ ⁊ ſub/
ſtantia hoĩs erit auri precium. Et in ſemita

iuſticię vita: iter aũt deuiũ ducit ad mortẽ.
Filꝰ ſapiens/doctrina patris: q aũt illuſoꝛ Prouer. xiii. a.
eſt/non audit cũ arguet. De fructu oꝛis ſui
hõ ſaturabit bonis: aĩa autẽ pręuaricatoꝝ
iniqua. Qui cuſtodit os ſuum/cuſtodit ani
mã ſuã: q aũt incõſideratꝰ eſt ad loquendũ/
ſentiet mala. Uult et nõ vult piger: anima
autẽ opantiũ impinguabit. Uerbũ mẽdax
iuſtꝰ deteſtabit: ipius autẽ ꝯfundit ⁊ cõfun/
det. Iuſticia cuſtodit innocẽtis viã: impie/
tas vo pctã ſupplantat. Eſt q̄ſi diues cũ ni/
hil habeat: et eſt q̄ſi pauꝑ cũ in multis diui
tijs ſit. Redẽptio aĩę viri/ diuitię ſuę: q aũt
pauꝑ eſt increpationẽ nõ ſuſtinet. Lux iu/
ſtoꝝ letificat: lucerna ipioꝝ extinguet. Int
ſuꝑbos ſemꝑ iurgia ſunt: q autẽ agũt cũcta
cõſilio/regunt ſapiẽtia. Subſtãtia feſtina/
ta minuet: q autẽ paulatim colligit/manu
mltiplicabit. Spes q differt/affligit aĩam:
lignũ vitę deſiderium veniens. Qui detra/
hit alicui rei/ipſe ſe in futurũ obligat: q aũt
timet p̄ceptũ/ in pace verſabit. Lex ſapiẽti
fons vitę: vt declinet a ruina mortis. Do/
ctrina bona dabit gratiã: in itinere cõtem/
ptoꝛum voꝛago. Et poſt aliquot verſus. Ibidem. d.
Qui parcit virgę ſuę/odit filiũ ſuũ: qui aũt
diligit illũ/ inſtãter erudit. Iuſtꝰ comedit ⁊
replet aĩam ſuã: venter aũt ipioꝝ inſatiabi
lis. Et poſt duos verſus. Ambulãs recto Prouer. xiiii. a
itinere ⁊ timẽs deũ/ deſpicit ab eo q ifami
gradit via. In oꝛe ſtulti vga ſuꝑbię: labia
ſapientiũ cuſtodiũt eos. Et poſt/ ſecũdus
vſus. Teſtis fidelis nõ mẽtiet: pfert mẽda/
ciũ teſtis doloſus. Quęrit deriſoꝛ ſapiẽtiã/
et nõ inuenit: doctrina ſapiẽtiũ facilis. Ua
de cõtra virũ ſtultũ: ⁊ neſcito labia ipꝛuden
tię. Sapiẽtia callidi ẽ intelligere viã ſuã: et
ipꝛudẽtia ſtultoꝝ errãs. Stultꝰ illudet pec/
catũ: int iuſtos moꝛabit gra. Coꝛ qđ nouit
amaritudinẽ aĩę ſuę/in gaudio eiꝰ nõ miſce/
bit extraneꝰ. Domꝰ ipioꝝ delebit: taberna/
cula vo iuſtoꝝ germinabũt. Eſt via q vide/
tur homini iuſta: nouiſſima aũt eiꝰ deducũt
ad mortẽ. Riſus doloꝛe miſcebit: ⁊ extrema
gaudij luctꝰ occupat. Et poſt tres verſus. Ibidem. b.
Sapiẽs timet et declinat malũ: ſtultꝰ trãſi/
lit ⁊ ꝯfidit. Impatiẽs opabit ſtulticiã: ⁊ vir
verſutꝰ odioſus ẽ. Et poſt/ q̄rtus verſus. Ibidem. c.
Qui deſpicit ꝓximũ ſuũ / peccat: qui autẽ
miſeret pauꝑis/beatꝰ erit. Errãt q opantur
malũ: miſericoꝛdia et veritas p̄parant bo/
na. In omni ope erit abundantia: vbi autẽ
verba ſunt plurima/frequẽter egeſtas. Et
poſt tres verſus. In timoꝛe dñi fiducia foꝛ/
titudinis: et filijs eius erit ſpes. Timoꝛ dñi
fons vitę/vt declinet a ruina mortis. Et
poſt duos vſus. Qui patiẽs eſt/multa gu/

bernaꝛ prudētia:ꝗ autē impatiēs ē/exaltat
ſtulticiā ſuā. Uita carniū ſanitaſ cordis:pu
tredo oſſiū inuidia. Qui calūniaꝛ egētē/ex/
probrat factori eiꝰ:bonorat autē eū ꝗ miſe/
Prouer.15.a. retur paupis. Et poſt aliqͣs ꝟſus. Reſpon
ſio mollis frangit irā : ſermo durus ſuſcitat
furorē. Lingua ſapientiū ornat ſcientiā:os
Ibidem.b. fatuoꝝ ebullit ſtulticiam. Et poſt aliquot
verſus. Nō amat peſtilens eū ꝗ ſe corripit
nec ad ſapientes gradiꝛ. Et poſt quartum
verſum. Melius eſt parū cū timore dñi/ꝗ̃
theſauri magni ⁊ inſatiabiles. Meliꝰ ē vo/
cari ad olera cū charitate/ ꝗ̃ ad vitulū ſagi
natū cū odio. Uir iracūdus ꝓuocat rixas:
ꝗ patiēs ē mitigat ſuſcitatas. Iter pigrorū
ꝗ̃ſi ſepes ſpinarū:via iuſtoꝝ abſq̄ offendi/
culo. Filiꝰ ſapiens letificat patrē:⁊ ſtultꝰ hō
deſpicit matrē ſuā. Et poſt duos verſus.
Ibidem.c. Diſſipanꝛ cogitationes vbi nō eſt conſiliū:
Ubi ꝟo plures ſunt ꝯſiliarij /cōfirmantur.
Letaꝛ hō in ſentētia oris ſui:⁊ ſermo oppor
tunus ē optimꝰ. Semita vite ſup eruditū:
vt declinet de inferno nouiſſimo. Et poſt
tres verſus. Conturbat domū ſuā ꝗ ſectaꝛ
auariciā:ꝗ autē odit munera viuet. Mens
iuſti meditabiꝛ obedientiā:os impiorū re/
dundat malis. Longe eſt dñs ab impijs:et
orationes iuſtoꝝ exaudiet. Lux oculoꝝ le/
tificat animā:fama bona impinguat oſſa.
Auris ꝗ̄ audit increpationes vite/ i medio
ſapientiū cōmorabiꝛ. Qui abijcit diſcipli/
nā/deſpicit aīam ſuā:ꝗ autē acqͤſcit incre/
pationibus poſſeſſor eſt cordis. Timor dñi
diſciplina ſapiētie:⁊ gloriā ꝑcedit humili/
Prouer.16.a. tas. Hoīs ē animū ꝑparare/⁊ dei guberna/
re linguā. Oēs vie hoīm patēt oculis eiꝰ:
ſpirituū ponderator eſt dñs. Reuela dño
opa tua:⁊ dirigenꝛ cogitationes tue. Uni/
uerſa ꝓpter ſemetipſū opatus ē dñs:impiū
ꝗ̃ ad diē malū. Abominatio dñi oīs arro/
gans:etiā ſi manu ad manū fuerit/non erit
innocens. Miſericordia ⁊ veritate redimeꝛ
iniquitas:⁊ in timore dñi declinaꝛ a malo.
Cum placuerint dño vie hoīs:inimicos ꝗ̃
eiꝰ cōuertet ad pacē. Melius ē parū cū iu/
ſticia/ꝗ̃ multi fructꝰ cū iniqͣtate. Cor hoīs
diſponit viā ſuā:ſ; dñi eſt dirigere greſſus
eiꝰ. Diuinatio in labijs regis:in iudicio nō
errabit os eius. Pondus ⁊ ſtathera iudicia
dñi ſūt:⁊ opa eiꝰ oēs lapides ſeculi. Abomi/
nabiles regi ꝗ agunt impie: qm̄ iuſticia fir/
maꝛ ſoliū. Uolūtaſ regū labia iuſta:ꝗ recta
loquiꝛ diligeꝛ. Indignatio regꝭ nūcij mor/
tis:⁊ vir ſapiens placabit eā. In hilaritate
vultꝰ regꝭ/ vita ⁊ clemētia eiꝰ. Quaſi imber
ſerotinus:poſſide ſapientiā:qꝛ auro melior
eſt:⁊ acqͥre prudētiā/ qꝛ ꝑcioſior eſt argēto:

Semita iuſtoruz declinat mala:cuſtos aīe
ſue ſeruat viā ſuā. Cōtritionē ꝑcedit ſuper/
bia:⁊ ante ruinā exaltaꝛ ſpūs. Meliꝰ eſt hu
miliari cū mitibꝰ/ꝗ̃ diuidere ſpolia cū ſup/
bis. Eruditꝰ in verbo reperiret bona:et ꝗ in
dño ſperat beatꝰ ē. Qui ſapiēs corde eſt/ap
pellabitur prudens: et qui dulcis eloquio/
maiora percipiet. Et poſt aliquos verſus.
Melior eſt patiēs viro forti: et ꝗ dominaꝛ Ibidem.d.
aīe ſue expugnatore vrbiū. Sortes mittun
tur in ſinū/ſed a dño tēperanꝛ. Melior eſt Prouer.17.a
buccella ſicca cū gaudio/ꝗ̃ domꝰ plena vi/
ctimis cū iurgio. Seruus ſapiēs dñabiꝛ fi/
lijs ſtultis:⁊ inter frēs hereditatez diuidet.
Sicut igne ꝓbaꝛ argentū et aurū camino:
ita corda ꝓbat dñs. Malus obedit lingue
inique:⁊ fallax obtēperat labijs mēdacibꝰ.
Qui deſpicit pauperem/ exprobrat factori
eiꝰ/ ⁊ ꝗ in ruina letaꝛ alteriꝰ:nō erit īpunitꝰ.
Corona ſenū filij filiorū/et glīa filiorū pr̄es
ſui. Nō decēt ſtultū ꝟba cōpoſita:nec prin/
cipē labiū mētiēs. Gēma ꝗ̃tiſſima expecta/
tio ꝑſtolātis:ꝗ̃cūq̄ ſe ꝟterit/ prudēter ītelli
get. Qui celat delictū/ꝗ̄rit amicitias:ꝗ alte
ro ſermōe repetit/ ſeparat federatos. Plus
ꝓficit correptio apud prudentē/ ꝗ̃ centum
plage apud ſtultū. Semp iurgia querit ma
lus:angelus autē crudelis mitteꝛ ꝯ eū. Ex/
pedit magis vrſe occurrere raptis fetibꝰ/ꝗ̃
fatuo ꝯfidēti ſibi i ſtulticia ſua. Qui reddit
mala pro bonis/ nō recedet malū de domo
eiꝰ. Qui dimittit aquā/ caput ē iurgioꝝ: et
anteꝗ̃ patiaꝛ cōtumeliā/iudiciū deſerit. Et
ꝗ iuſtificat impiū/⁊ ꝗ cōdēnat iuſtū:abomi
nabilis eſt vterq̄ apud deū. Et poſt aliqͣt Ibidem.d.
verſus. Munera de ſinu impijs accipit/vt
puertat ſemitas iudicij. In facie prudentis
lucet ſapientia:oculi ſtultoꝝ in finibꝰ terre.
Et poſt tres verſus. Qui moderatur ſer/
mones ſuos/ doctꝰ ⁊ prudēs ē:⁊ ꝑcioſi ſpūs
vir eruditus. Et poſt duos verſus. Occa/ Prouer.18.a.
ſiones ꝗ̄rit ꝗ vult recedere ab amico:omni
tp̄e erit exprobrabiꝭ. Et poſt ꝗ̄ttor ꝟſus.
Accipere pſonā impij nō eſt bonū:vt decli/
nes a ꝟitate iudicij. Et poſt ꝗ̄ttuor ꝟſus.
Qui mollis et diſſolutꝰ ē in ope ſuo:frater ē Ibidem.b.
ſua opa diſſipātis. Turris fortiſſima nomē
dñi: ad ipſam currit iuſtus ⁊ exaltabiꝛ. Et
poſt duos verſus. Anꝗ̃ cōteraꝛ exaltaꝛ cor
hoīs: et anꝗ̃ glorificeꝛ humiliaꝛ. Et poſt/
ꝗ̄nq̄ ꝟſus. Iuſtꝰ eſt prior accuſator ſui:venit Ibidem.c.
amicꝰ eiꝰ ⁊ inueſtigabit eū. Cōtradictiones
cōprimit ſors: ⁊ inter potētes ꝗ̃ dijudicat.
Frater ꝗ adiuuaꝛ a fratre ꝗ̃ſi ciuitas firma/
et iudicia ꝗ̃ſi vectes vrbiuz. Et poſt duos Ibidem.d.
ꝟſus. Mors ⁊ vita in manu lingue. Qui di
ligunt eā/comedēt fructꝰ eius. Qui inuenit

mulierē bonā/inuenit bonū/ ⁊ hauriet iocū/
ditatē a dn̄o. Qui expellit mulierē bonā/ex
pellit bonū: q̄ aūt tenet adulterā/ſtult⁹ eſt ⁊
inſipiēs. Cū obſecrationib⁹ loquit̄ paup̄: ⁊ di
ues effabit̄ rigide. Uir amicabilis ad ſocie/
Prouer.19.a tatē/magis amic⁹ erit ꝙ̄ frater. Melior eſt
paup̄ q̄ ambulat in ſimplicitate ſua: ꝙ̄ tor/
quens labia inſipiēs. Ubi nō ē ſciētia aīe
non eſt bonū: ⁊ q̄ feſtin⁹ eſt pedib⁹/offendit.
Stulticia hoīs ſupplantat greſſus ei⁹/ ⁊ con
tra deū feruet animo ſuo. Diuitię addunt
amicos plurimos: a paupere autē et hi q̄s
habuit ſeparant̄. Teſt/ falſus nō erit impu
nit⁹: et q̄ mēdacia loquit̄/nō effugiet. Mul/
ti colunt pſonā potētis: et amici ſunt dona
tribuenti. Fratres hoīs paupis oderūt eū:
inſup̄ ⁊ amici procul receſſerūt ab eo. Qui
tm̄ verba ſectatur/ nihil habebit: qui autē
poſſeſſor eſt mētis/diligit animā ſuam. Et
Ibidem.c. poſt nouē verſus. Pigredo immittit ſopo/
rem: et anima diſſoluta eſuriet. Qui cuſto/
dit mandatū/ cuſtodit animā ſuā: qui autē
negligit vias ſuas / mortificabit̄. Feneraт̄
dn̄o q̄ miſeret̄ pauperis: ⁊ viciſſitudinē ſuā
reddet ei. Erudi filiū tuū/ ne deſperes. Et
poſt ſex verſus. Hō indigēs miſericors eſt:
et melior paup̄ ꝙ̄ vir mēdax. Timor dn̄i ad
vitā: et in plenitudine cōmorabit̄ abſq̄ vi/
ſitatione peſſimi. Et poſt duos ỽſus. Pe/
ſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit:
ſin autē corripueris ſapientē/intelliget diſ/
ciplinam. Qui affligit patrē ⁊ fugit matrē/
ignominioſus ē et infęlix. Nō ceſſes fili au/
dire doctrinā: nec ignores ſermones ſciētię.
Teſtis iniquus deridet iudiciū: ⁊ os ipoꝝ
deuorat iniq̄tatē. Parata ſunt deriſoribus
iudicia: ⁊ mallei pcutiētes ſtultoꝝ corpori/
Prouer.20.a bus. Luxurioſa res vinum/et tumultuoſa
ebrietas. Quicūq̄ in his delectat̄/nō erit ſa
Ibidem.b. piens. Et poſt aliquos verſus. Pondus
⁊ pondus/mēſura ⁊ mēſura: vtrūq̄ abomi/
nabile eſt apud deū. Ex ſtudijs ſuis intelli/
gitur puer/ſi mūda et ſi recta ſint opa eius.
Et poſt duos ỽſus. Noli diligere ſomnū
ne te egeſtas opprimat: Aperi oculos tuos
⁊ ſaturare panib⁹. Et poſt decimūſeptimū
Ibidem.d. verſū. Abominatio ē apud deū pondus et
pondus: ſtathera doloſa non eſt bona. Et
Prouer.21.b poſt vigintiq̄nq̄ ỽſus. Qui obturat aurē
ſuā ad clamorē pauperis/ ⁊ ipſe clamabit ⁊
non exaudiet̄. Mun⁹ abſconditū extinguit
iras: ⁊ donū in ſinu indignationē maximā.
Gaudiū iuſto eſt facere iudicium: et pauor
opantib⁹ iniq̄tatē. Uir q̄ errauerit a via do
ctrinę/in cętu gigantiū reputabit̄. Et poſt
Ibidem.d. nouē ỽſus. Qui cuſtodit os ſuū et linguā/
cuſtodit ab anguſtijs animā ſuā. Supb⁹ et

arrogās vocat̄ indoct⁹: q̄ i ira opat̄ ſupbiā.
Deſideria occidūt pigrū: noluerūt eñ q̄cq̄
man⁹ ei⁹ opare. Tota die cōcupiſcit ⁊ deſide
rat: q̄ autē iuſtus eſt tribuet/ ⁊ non ceſſabit.
Hoſtię impiorū abominabiles: q2 offerunt̄
ex ſcelere. Teſtis mendax peribit: vir bn̄ di/
cens/ loquit̄ victoriā. Et poſt q̄ttuor ver/
ſus. Meli⁹ ē nomē bonū/ ꝙ̄ diuitię multę. Prouer.22.a
Et poſt aliquos verſus. Qui pronus eſt Ibidem.b.
ad miſericordiā/benedicet̄: de panibus eñ
ſuis dedit pauperi. Ejice deriſorē / et exibit
cū eo iurgiū: ceſſabūtq̄ cauſę et cōtumelię.
Et poſt quattuor verſus. Dicit piger: leo
foris / in medio plateaꝝ occidendus ſum.
Et poſt tres verſus. Qui calumniat̄ pau/
perem vt augeat diuitias ſuas/ dabit ipſe
ditiori et egebit. Et poſt aliquos verſus.
Non facies violentiā pauperi: q2 paup̄ eſt: Ibidem.d.
neq̄ cōteras egenū in porta: quia dn̄s iudi
cabit cauſam ei⁹: et cōfiget eos qui confixe/
runt animā eius. Noli eſſe amicus homini
iracundo: neq̄ ambules cū viro furioſo/ne
forte diſcas ſemitas eius/et ſumas ſcanda/
lum animę tuę. Noli eſſe cū his q̄ defigunt
man⁹ ſuas: et q̄ vades ſe offerunt pro debi/
tis. Et poſt aliquantū. Noli ſubtrahere a Prouer.23.b
puero diſciplinā: ſi eñ percuſſeris eū virga
nō morief̄. Tu virga percuties eū/ ⁊ animā
eius de inferno liberabis. Et poſt aliquoſ
verſus. Noli eſſe in cōuiuijs potatorū: nec Ibidem.c.
in comeſſationib⁹ eorū q̄ carnes ad veſcen/
dum cōferūt. Et poſt aliquos verſus. Ne Ibidem.d.
intuearis vinū q̄n flaueſcit/ cum ſplendue/
rit in vitro color ei⁹: Ingredit̄ blande: ſ̄ in
nouiſſimo mordebit vt coluber: et ſicut re/
gulus venena diffundet. Et poſt aliquos
verſus: Ne emuleris inīq̄ viros malos: nec Prouer.24.a
deſideres eſſe cū eis: q2 rapinas meditatur
mens eorū: et fraudes labia eorū loquunt̄.
Itē poſt aliquos verſus. Erue eos q̄ du/ Ibidem.b.
cunt̄ ad mortē: et q̄ trahunt̄ ad interitū li/
berare ne ceſſes. Si dixeris: vires nō ſuppe/
tunt: q̄ inſpector eſt cordis/ ipſe intelligit ⁊
ſeruatorem animę tuę nihil fallit: redditq̄
homini iuxta opera ſua. Itē poſt aliquos
verſus. Cū ceciderit inimicus tuus/ ne gau Ibidem.c.
deas: et in ruina eius ne exultet cor tuū: ne
forte videat dn̄s et diſpliceat ei / et auferet
ab eo irā ſuā. Ne cōtendas cū peſſimis/nec
ęmuleris impios. Et poſt duos ỽſus. Ti/
me dn̄m fili mi et regē: ⁊ cū detractorib⁹ nō
cōmiſcearis: Qm̄ repente conſurget pditio
eorū: ⁊ ruinā vtriuſq̄ q̄s nouit? Hęc quoq̄
ſapientib⁹: Cognoſcere perſonā in iudicio/
nō eſt bonū. Qui dicit impio: iuſtus es: ma
ledicent ei ppl̄i/et deteſtabunt̄ eum tribus.
Qui arguūt/laudabunt̄: et ſup̄ ipſos veni/

et benedictio. Labia deoſculabit qui recta
Ibidem.d. verba reſpōdet. Et poſt duos verſus. Ne
ſis teſtis fruſtra contra ꝓximū tuū: nec lac
tes quēq̃ labijs tuis. Nec dicas: quō fecit
mihi ſic faciam ei: reddā vnicuiq̃ ſm opus
ſuū. Per agrū hoīs pigri trāſiui/ et ꝑ vineā
viri ſtulti: Et ecce totum repleuerāt vrticę:
operuerāt ſuperficiē eiꝰ ſpinę: ⁊ materia la
pidū deſtructa erat. Qð cū vidiſſem/ poſui
in corde meo/ ⁊ exēplo didici diſciplinā. Et
Prouer.25.a poſt aliquos v̾ſus. Quę viderūt oculi tui:
ne proferas in iurgio cito: ne poſtea emen
dare nō poſſis cū dehoneſtaueris amicum
tuū. Cauſā tuā tracta cū amico tuo: ⁊ ſecre
tum extraneo non reueles: ne forte inſultet
tibi cū audierit/ ⁊ exprobrare nō ceſſet. Ma
la aurea in lectis argenteis/ q̄ loquit̾ verbū
in tp̄e ſuo. Inauris aurea ⁊ margarita ful
gens: q̄ arguit ſapientē/ et aurē obedientē.
Ibidem.c. Et poſt aliq̄s v̾ſus. Acetū in nitro: et qui
cantat carmina cordi peſſimo. Si eſurierit
inimicꝰ tuꝰ/ ciba illū: ⁊ ſi ſitierit/ da ei aquā
bibere. Prunā eñ cōgregabis ſuper caput
eiꝰ/ ⁊ dñs reddet tibi. Et poſt decē v̾ſus Si
cut vrbs patens et abſq̃ murorū ambitu:
ſic vir q̄ nō pōt loquēdo cohibere ſpm̄ ſuū.
Prouer.26.a Et poſt duos v̾ſus. Sicꝰ auis ad alta trāſ
uolās/ et paſſer q̄libet vadēs: ſic maledictū
fruſtra ꝓlatū i quēpiā ſupueniet. Flagellū
equo ⁊ chamus aſino: ⁊ virga dorſū impru
dētiū. Ne rñdeas ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā/
ne efficiar̾ ei ſimilis. Rñde ſtulto iuxta ſtul
ticiā ſuā: ne ſibi ſapiēs eē videat̾. Et poſt
Ibidem.b. decē verſus. Sicut canis q̄ reuertit̾ ad vo
mitū ſuū: ſic īprudēs q̄ iterat ſtulticiā ſuā.
Vidiſti hoīem ſapiētē ſibi videri/ mag̾ illo
ſpē habebit ſtultꝰ. Dicet piger: leo ē in via/
et leena i itineribꝫ. Sicꝰ oſtiū vertit̾ in cardi
ne ſuo/ ita piger in lectulo ſuo. Abſcōdit pi
ger manꝰ ſub aſcella ſua: ⁊ laborat ſi ad os
ſuū eas ꝯuerterit. Sapiētior ſibi piger vide
tur ſeptē viris loquētibꝰ ſententias. Sicut q̄
apphendit auribꝰ canē: ſic q̄ trāſit ⁊ īpatiēs
cōmiſcet̾ rixę alteriuſ. Sicut noxius ē q̄ mit
tit lanceas ⁊ ſagittas i mortē: ſic vir q̄ frau
dulenter nocet amico ſuo: Et cū fuerit dep̄
henſus/ dicit: ludēs feci. Cū defecerint ligna/
extinguit̾ ignis: ⁊ ſuſurrone ſbtracto/ iurgia
cōq̄eſcūt. Sicꝰ carbones ad prunas/ ⁊ ligna
ad ignē: ſic hō iracūdus ſuſcitat rixas. Ver
ba ſuſurratoris q̄ſi ſimplicia: ⁊ ipa pueniūt
Ibidem.d. ad intima ventris. Et poſt tres v̾ſus. La
bijs ſuis intelligit̾ inimicꝰ/ cū i corde tracta
uerit doloſ. Qñ ſbmiſerit vocē ſuā/ ne credi
deris ei: qm̄ ſeptē neq̄tię ſunt in corde illiꝰ.
Qui operit odiū fraudulenter/ reuelabitur
malicia eiꝰ in cōcilio. Qui fodit foueā/ inci
det in eā: et q̄ voluit lapidē/ reuertit̾ ad eū.
Lingua fallax/ nō amat v̾itatē: et os lubri
cū/ operat̾ ruinas. Ne glorieris in craſtinū/ Prou.27.a.
ignorans q̄d ſuperuētura pariet dies. Lau
det te alienꝰ/ et nō os tuū: extraneꝰ/ ⁊ nō la
bia tua. Et poſt quattuor verſus. Melior
eſt manifeſta correptio/ q̄ amor abſcōditꝰ.
Meliora ſunt vulnera diligētis/ q̄ fraudu
lenta odiētis oſcula. Et poſt tres verſus.
Amicū tuū/ ⁊ amicū patris tui ne dimiſer̾. Ibidem.b.
Et poſt aliquos v̾ſus. Infernꝰ et ꝑditio Ibidem.c
nō replent̾: ſimiliter et oculi hoīm inſatiabi
les. Quō ꝓbat̾ in ꝯflatorio argentū/ ⁊ i for
nace aurū: ſic ꝓbat̾ hō in ore laudantis. Si
contuderis ſtultū in pila/ quaſi ptiſanas fe
riente deſuꝑ pilo: nō auferet̾ ab eo ſtulticia
eius. Et poſt aliquos verſus. Vir pauper Prouer.28.a
calūnians paupes/ ſimilis imbri vehemen
ti in q̄ parat̾ fames. Qui derelinquūt legē/
laudāt impiū: q̄ cuſtodiūt/ ſuccēdunt̾ ꝯ eū.
Viri mali nō cogitāt iudiciū: q̄ autē req̄rūt
dñm/ aīaduertūt oīa. Melior eſt pauꝑ am
bulans in ſimplicitate ſua/ q̄ diues prauis
itineribꝫ. Et poſt duos v̾ſus. Qui coacer Ibidem.b.
uat diuitias vſuris ⁊ fenore liberali/ in pau
peres cōgregat eas. Qui declinat aurē ſuā
ne audiat legē: oratio eius erit execrabilis.
Qui decipit iuſtos in via mala/ in interitu
ſuo corruet: et ſimplices poſſidebunt bona
eiꝰ. Et poſt quattuor verſus. Qui abſcon
dit ſcelera ſua/ nō dirigetur: qui autē cōfeſſus
fuerit et reliquerit ea/ miſc̾dīam conſequet̾.
Beatus hō q̄ ſemꝑ eſt pauidus: q̄ v̾o men
tis eſt durę/ corruet in malū. Itē poſt ali
quos verſus. Vir fidelis/ multū laudabit̾: Ibidem.c.
qui autē feſtinat ditari/ non erit innocens.
Qui cognoſcit in iudicio faciē/ non facit be
ne: iſte ⁊ ꝓ buccella panis deſerit veritatē.
Vir q̄ feſtinat ditari et alijs inuidet/ igno
rat q̄ egeſtas ſuperueniet ei. Qui corripit
hominē/ gratiā poſtea inueniet apud eum/
magis q̄ ille q̄ ꝑ lingue blandimenta deci
pit. Qui ſubtrahit aliq̄d a pr̄e ſuo et a ma
tre/ et dicit: hoc non eſt pctm̄: particeps ho
micide ē. Qui ſe iactat et dilatat/ iurgia cō
citat: q̄ autē ſperat in dño/ ſanabit̾. Qui cō
fidit in corde ſuo/ ſtultus eſt: q̄ autē gradit̾
ſapienter/ ipſe ſaluabit̾. Qui dat pauꝑi nō
indigebit: q̄ deſpicit dep̄cantem/ ſuſtinebit
penuriā. Et poſt aliq̄s verſus. Hō q̄ blan Prouer.29.a
dis fictiſq̃ ſermōibꝫ loquit̾ amico ſuo/ rete
expandit greſſibꝰ eiꝰ. Et poſt aliq̄s verſus.
Seruus verbis nō poteſt erudiri: q2 qð di Ibidem.c.
cis intelligit/ ⁊ reſpōdere cōtemnit. Vidiſti
hominē velocē ad loquēdū: ſtulticia magis
ſperāda ē/ q̄ illiꝰ correptio. Et poſt q̄ttuor
v̾ſus. Superbū ſequit̾ humilitas: et humi Ibidem.d.

lem ſuſcipiet gloria. Qui cum fure partit/
odit animã ſuã: adiurantẽ audit ⁊ nõ indi/
cat. Qui timet hoiem / cito corruet: qui aũt
ſperat in dño / ſubleuabit. Multi reqrũt fa/
ciem principis / ⁊ a dño iudiciũ egredit ſin/
guloꝝ. Abominant iuſti virum impium: et
abominant impij eos qui in recta ſunt via.
Prouer .30.a Et poſt aliqs vſus. Duo rogaui ne dene/
ges mihi añq̃ moriar: Vanitatẽ ⁊ vba mẽ/
dacia longe fac a me: Mendicitatẽ et diui/
tias ne dederis mihi: tribue tñ victui meo
neceſſaria: ne forte ſaturatus illiciar ad ne/
gãdũ: ⁊ dicã: Quis ẽ dñs? ⁊ egeſtate cõpul/
ſus furer: et pierẽ nomẽ dei mei. Ne accu/
ſes ſeruũ ad dñm ſuũ: ne forte maledicat ti/
Prouer .31.b bi et corrueo. Et poſt aliquantũ. Aperi os
tuũ: diſcerne qđ iuſtũ eſt: et iudica inopẽ et
pauperẽ. Satis ſint iſta de parabolis.

Deinde librũ aliũ ſalomonis q̃
vocat eccleſiaſtes intuentes: ſimi-
liter ea que in illo inuenerim⁹ huic
operi apta monſtremus.

Al. † a capite De eccleſiaſte † accipite nõ multũ

Eccs.2.c Et vidi quia
tantũ pcederet ſapientia
ſtulticiã / quantum differt
lux a tenebris. Sapiẽtis
oculi in capite ei⁹: ſtultus
aũt in tenebris ambulat.
Eccs.4.d. Et poſt aliquantũ. Cuſtodi pedẽ tuũ in/
grediẽs domũ dei: Mlto eñ melior ẽ obe/
diẽtia ꝙ̃ ſtultoꝝ victime: qui neſciũt qd fa/
Eccs.5.a. ciunt mali. Ne temere qd loquaris: neq̃ cor
tuũ ſit velox ad pferẽdũ ſermonẽ corã deo.
Deus eñ in celo / ⁊ tu ſup terrã: idcirco ſint
pauci ſermones tui. Mltas curas ſequunt
ſomnia: ⁊ in multis ſermonib⁹ inuenit ſtul/
ticia. Si qd vouiſti deo / ne moreris reddere:
diſplicet eñ ei infidelis et ſtulta promiſſio.
Sed quodcunq̃ voueris redde. Multoq̃
melius eſt non vouere / ꝙ̃ poſt votũ pmiſſa
non reddere. Ne dederis os tuũ vt peccare
facias carnẽ tuã: Neq̃ dicas corã angelo /
nõ eſt puidentia: ne forte iratus de⁹ ſup ſer/
mone tuo diſſipet cũcta opa manuũ tuarũ.
Ubi multa ſũt ſomnia / plurime vanitates
et ſermones innumeri. Tu vo deum time.
Ibidem.c. Et poſt ſex verſus. Auarus nõ implet pe/
cunia: ⁊ q̃ amat diuitias / fruct⁹ nõ capiet ex
Eccs.7.b. eis. Et poſt aliquãtũ. Melius ẽ ire ad do/
mũ luctus / ꝙ̃ ad domũ cõuiuij. In illa eñ
finis cunctorũ admonet hominũ: ⁊ viuens
cogitat qd futurũ ſit. Melior eſt ira riſu: qꝛ
p triſticiã vultus corrigit anim⁹ delinquen/
tis. Cor ſapientũ vbi triſticia ẽ: et cor ſtul/
torũ vbi leticia. Meli⁹ ẽ a ſapiente corripi /
ꝙ̃ ſtultoꝝ adulatione decipi: qꝛ ſicut ſonit⁹
ſpinarũ ardentiũ ſb olla / ſic riſus ſtulti. Et
poſt q̃tuor vſus. Melior ẽ patiẽs arrogã/
te. Ne velox ſis ad iraſcendũ: qꝛ ira in ſinu
ſtulti requieſcit. Ne dicas: qd putas cauſe eſt /
ꝙ priora tẽpora meliora fuere ꝙ̃ nũc ſunt:
Stulta ẽ eñ huiuſcemodi iterrogatio. Et
poſt tres verſus. Hoc autẽ plus habet eru/
ditio ⁊ ſapientia: ꝙ vitã tribuunt poſſeſſori
ſuo. Et aliquanto poſt. Ego os regis ob/ Eccs.8.a.
ſeruo: et pcepta iuramenti dei. Ne feſtines
recedere a facie eius: neq̃ pmaneas in ope
malo. Et paulopoſt. Ex eo ꝙ pctõr inquit Ibidem.c.
centies facit malũ / et p patientiã ſuſtentat:
ego cognoui ꝙ erit bonum timentib⁹ deũ:
q̃ verent faciẽ eius. Nõ ſit bonũ impio / nec
plongent dies eius: ſed q̃ſi vmbra trãſeãt
qui nõ timent faciẽ dei. Et poſt aliquãtũ.
Dicebã ego meliorẽ eſſe ſapientiã fortitudi Eccs.9.d.
ne. Et poſt q̃tuor vſus. Melior ẽ ſapien/
tia ꝙ̃ arma bellica: et q̃ in vno peccauerit /
multa bona pdet. Et poſt duos vſus. Pre Eccs.10.a.
cioſior eſt ſapientia et gl̃ia parua / ad tẽpus
ſtulticia. Et poſt aliqs vſus. Qui fodit fo Ibidem.b.
ueã / incidet i eã: ⁊ q̃ diſſipat ſepẽ / mordebit
eũ coluber. Qui trãſfert lapides affliget in
eis: ⁊ q̃ ſcindit ligna / vulnerabit ab eis. Si
retuſum fuerit ferrũ / ⁊ hoc nõ vt prius / ſꝫ he
betatũ fuerit / multo labore exacuet: et poſt
induſtriã ſequet ſapientia. Si mordeat ſer/
pens in ſilentio: nihil eo min⁹ habet qui oc/
culte detrahit. Verba oris ſapiẽtis gratia:
et labia inſipientis pcipitabũt eũ. Et pau
lopoſt. Letare ergo iuuenis in adoleſcẽtia Eccs.11.d.
tua: et in bono ſit cor tuũ in diebus iuuen/
tutis tue: et ambula in vijs cordis tui / et in
intuitu oculorũ tuorũ: et ſcito ꝙ pro omni/
bus his adducet te deus in iudiciũ. Aufer
iram a corde tuo: et amoue maliciã a carne
tua. Adoleſcentia eñ ⁊ voluptas vana ſũt.
Memento creatoris tui in diebus iuuen/ Eccs.12.a.
tutis tue. Et poſt aliquos verſus. Deum Ibidem.d.
time: et mandata eius obſerua.

Reſtat ille liber ſalomonis cui⁹
inſcriptio ẽ canticũ canticoꝝ: Sed
de illo in hoc op⁹ q̃d trãſferre poſ-
ſumus: cũ totus amores ſanctos
chriſti et eccleſie figurata locutiõe
cõmendet: et pphetica pronunciet
altitudine: niſi qđ in eo q̃uis ſit
ad intelligendũ difficillim⁹ / poſ-
ſum⁹ tamen facile aduertere / quan
tum ſit diuina illa et diuinitus in
ſpirata charitas appetenda quan
tiq̃ pendenda: quãdoquidẽ non

ibi ſemel dicitur: ſed alio atq; alio
loco iterū ac tertio repetitur.

De Canticocanticorum.

Cantˀ.2.b. Adiuro vos
filię hieruſalez ꝑ capreas
ceruoſq; campoꝝ / ne ſuſci
tetis neq; euigilare facia/
tis dilectā donec ipſa ve/
lit. Adiuro vos filię hie/
ruſalem in ꝟtutibꝰ ꝛ viribꝰ agri / ſi leuaueri/
tis charitatē ꝗadvſq; velit. Eccl̃ia ꝗppe / in
ꝗ vtiq; ſumꝰ his ꝟbis exhortaꝛ filias ſuas:
hoc eſt ſeipſam in plurimis cōſtitutā. Ipſa
eſt ager dei fructuoſiſſimꝰ: cuius virtutes ꝛ
vires magnę ſūt: ad quas amando chriſtū
martyres ꝑueneꝛt. Nā ꝗvſq; vult ille dile/
ctę ſuę in hac interim vita charitatē leuari:
niſi quovſq; ipſe docuit verbo / ꝛ ſuo ē hor/
Job.15.b. tatus exēplo / dicēs: Maiorē hac charitatē
nemo habet / ꝙ̃ vt animā ſuā ponat ꝗs pro
amicis ſuis? Et qđ dixit / efficiēs: Uñ ne ad
ipſū ſolū h̃ ꝑtinere videreꝛ: ait iohannes in
1.Job.3.c. ep̃la ſua: Sicut chriſtꝰ ꝓ nob̃ animā ſuā po
ſuit: ſic ꝛ nos debemꝰ aīas ꝓ fratribꝰ ponere.
Hoc ḡ eſt quoadvſq; velit. Legiꝛ etiam in
Cantˀ.2.a. eodem cantico: Ordinate in me charitatē.
Cantˀ.6.a. Chriſtꝰ ꝙ̃ ipſe ibi dicit: Pulchra es amica
mea: ſuauis et decora ſicut hier̃lm. Et ali/
Cantˀ.7.c. bi. Ꝙ̃ pulchra es et ꝙ̃ decora chariſſima in
Cantˀ.8.b. delitijs. Et alio loco. Pone me vt ſignacu
lū ſuꝑ cor tuū / vt ſigꝫulū ſuꝑ brachiū tuū:
qꝛ fortis ē vt mors dilectio / dura ſicͭ infernꝰ
ęmulatio. Et poſt vnū ꝟſum. Aquę mul/
tę nō potuerūt extinguere charitatē: nec flu
mina obruent illā. Si dederit homo omnē
ſubſtantiā domus ſuę pro dilectione: quaſi
nihil deſpiciet eam.

De libro Job.

Job.24.a. Qui nouerūt
eum / ignorant dies illius.
Alij terminos trāſtulerūt:
diripuerūt greges ꝛ rapue/
runt eos. Aſinū pupilloꝝ
abegerūt et abſtulerūt ꝓ pignore bouē vi/
Ibidem.b. duę. Et poſt ꝗnq; ꝟſus. Agrū nō ſuū de/
metūt: ꝛ vineā eiꝰ quā vi oppſſerūt vindē/
miant. Nudos dimittūt hoīes / indumenta
tollentes / ꝗbus nō ē operimētū in frigore.
Et poſt duos ꝟſus. Uim fecerūt deꝑdan
tes pupillos / ꝛ vulgū pauperē ſpoliaueꝛt:
Nudis ꝛ īcedētibꝰ abſq; veſtitu ꝛ eſurientibꝰ
tulerūt ſpicas. Et poſt duos ꝟſus. De ciui
tatibꝰ feceꝛt viros gemere: ꝛ aīa vulnerato/
rū clamauit: ꝛ deꝰ inultū abire nō patiꝛ. Ipſi
fuerūt rebelles lumini: Neſcierūt vias eiꝰ:
nec reuſi ſūt ꝑ ſemitas illiꝰ. Et poſt aliꝗs Ibidem.d.
ꝟſus. Cōteraꝛ ꝗſi lignū infructuoſū: pauit
eñi ſterilē: et quę nō parit / et vidue bene nō
fecit: Detraxit forte in fortitudine ſua. Et
poſt aliquantuz. Auris audiens beatifica/ Job.29.b.
bit me: et oculus videns teſtimoniū redde/
bat mihi: ꝙ liberaſſem pauperē vociferan/
tem / ꝛ pupillū cui non eſſet adiutor. Bene/
dictio perituri ſuper me veniebat: et cor vi/
duę ꝯſolatus ſum: Juſticia indutus ſum: et
veſtiui me ſicut veſtimēto et diademate iu/
dicio meo. Oculus fui cęco / et pes claudo.
Pater erā pauperū: et cauſam quā neſcie/
bam / diligenter inueſtigabam. Cōterebam
molas iniqui: et de dentibꝰ illiꝰ auferebam
prędā. Et aliquāto poſt. Si ambulaui in Job.31.a.
vanitate / et feſtinauit in dolo pes meꝰ: Ap/
pendat me in ſtathera iuſta: ꝛ ſciat deꝰ ſim/
plicitatē meā. Si declinauit greſſus meꝰ de
via: ꝛ ſi ſecutꝰ ē oculꝰ meꝰ cor meū: ꝛ ī manibꝰ
meis adhęſit macula. Et poſt duos ꝟſus.
Si deceptū eſt cor meū ſuꝑ mulierē: et ſi ad
oſtiū amici mei inſidiatꝰ ſū. Et poſt duos
ꝟſus. Hoc eñi nefas ē / et iniꝗtas maxima.
Ignis ēvſq; ad ꝑditionē deuorāſ / ꝛ oīa era/
dicās genimina. Si ꝯtēpſi iudiciū ſubire cū
ſeruo meo ꝛ ancilla mea / cū diſceptarēt ad/
uerſū me. Et poſt ꝗttuor ꝟſus. Si negaui
qđ volebāt pauperibꝰ / et oculos viduę ex/
pectare feci. Si comedi buccellam meā ſo/
lus / et nō comedit pupillus ex ea. Quia ab
infantia mea creuit mecum miſeratio: et de
vtero matris meę egreſſa eſt mecum. Si de/
ſpexi pereuntē / eo ꝙ nō habuerit veſtimen/
tum: et abſq; operimento pauperē. Si non
bñdixeꝛt mihi latera eiꝰ / ꝛ de velleribꝰ ouiū
meaꝝ calefactꝰ ē. Si leuaui ſuꝑ pupillū ma/
nū meā / etiā cū viderē me ſuꝑiorē in portis.
Et poſt ꝗnq; ꝟſus. Si putaui aurū robur Ibidem.c.
meū: ꝛ obrizo dixi / fiducia mea. Si lętatꝰ ſū
ſuꝑ multas diuitias meas / ꝛ qꝛ plurima re/
perit manꝰ mea. Et poſt ſex ꝟſus. Si gaui
ſus ſum ad ruinā eiꝰ ꝗ me oderat: ꝛ exultaui
ꝙ inueniſſet euz malū. Et poſt ꝗttuor ꝟſus.
Foris nō māſit ꝑegrinis: oſtiū meū viatori Ibidem.d.
patuit. Si abſcōdi ꝗſi hō pctm̃ meū / ꝛ cela/
ui in ſinu meo iniꝗtatez meā. Si expaui ad
multitudinē nimiā: ꝛ deſpectio ꝓpinꝗrū ter/
ruit me / ꝛ nō magis tacui / nec egreſſus ſum
oſtiū? Quis mihi tribuat auditorē vt deſi/
deriū meū oīpotens audiat: et librū ſcribat
ipſe ꝗ iudicat: vt in humero meo portē illū /
et circumdē ꝗſi coronā mihi? Per ſingulos
ḡdus meos ꝓnūciabo illū ꝛ ꝗſi ꝑncipi offe/
rā eū. Si aduerſū me terra mea clamat: ꝛ cū
ipſa ſulci eiꝰ deflent. Si fructus eiꝰ comedi
abſq; pecunia: et animā agricolarū afflixi.

Nūciā de libꝛis ꝓphetarū q̄ ſūt huic opi neceſſaria colligamꝰ: Ac pꝛimū de his ꝓphetis q̇ ꝓpter bꝛeuitatem voluminū ſuoꝝ minoꝛes vocant̄. Ergo apud oſee ꝓphetā iſta comperimus.

De oſee accipite non multū.

Oſee.4.a. Audite verbum dn̄i filij iſrael: qꝛ iudiciū dn̄o cū habitatoribus terre. Nō eſt eñ veritas ⁊ non miſericoꝛdia: ⁊ nō ē ſcientia dei in terra.

a

Maledictū ⁊ mēdaciū ⁊ homicidiū / ⁊ furtū ⁊ adulteriū inundauerūt: ⁊ ſanguis ſangui-
Ibidem.b. nem tetigit. Et poſt aliq̄s v̄ſus. Quia tu
ſciētiā repuliſti: repellā te / ne ſacerdotio fun-
Ibidem.c. garis mihi. Et paulopoſt. Qm̄ dn̄m relin
q̄rūt in nō cuſtodiēdo. Foꝛnicatio / ⁊ vinū ⁊
ebꝛietas aufert coꝛ. Et poſt aliq̄s verſus.
Qm̄ ipſi cū meretricibꝰ verſabant̄ / ⁊ cū effe
minatis ſacrificabāt: Et pp̄ſ nō intelligens
vapulabit. Si foꝛnicaris tu iſrael / nō delin-
quat ſaltē iuda: Et nolite ingredi in galga-
la: ⁊ ne aſcēdatis in bethauē: neq; iurauerit̄ /
Oſee.5.b. viuit dn̄s. Et poſt aliq̄s verſus. Nō dabūt
cogitationes ſuas vt reuertantur ad dn̄m
deū ſuū: qꝛ ſpūs foꝛnicatiōis in medio eoꝝ
et dn̄m nō ꝯgnouerūt. Et poſt aliq̄s v̄ſus.
Oſee.6.c. Iudicia tua q̄ſi lux egredient̄: qꝛ miſericoꝛ-
diā volui et nō ſacrificiū: et ſciētiā dei plus
Oſee.10.b. q̄ holocauſta. Et poſt aliquātū. Semina-
te vobis in iuſticia: et metite in oꝛe miſeri-
coꝛdię. Innouate vob̄ nouale. Tēpus aūt
req̄rendi dn̄m: cū venerit q̇ docuit vos iu-
Oſee.12.b. ſticiā. Et poſt aliquos v̄ſus. Et tu ad dn̄m
deū cōuerteris. Miſc̄dīam ⁊ iudiciū cuſto-
di: ⁊ ſpera in dn̄o deo tuo ſemper. Et poſt
Oſee.13.b. aliquos v̄ſus. Ego autē dn̄s deꝰ tuꝰ eduxi
te de terra egypti: et dn̄m abſq; me neſcies:
⁊ ſaluatoꝛ nō ē p̄ter me. Et poſt aliq̄s ver-
Oſee.14.a. ſus. Cōuertere iſrl̄ ad dn̄m deū tuū: qm̄ coꝛ-
ruiſti ī iniq̄tate tua. Tollite vobiſcū v̄ba et
conuertimini ad dn̄m. Dicite ei: Oēm iniq-
quitatē aufer / et accipe bonū: ⁊ reddemus
vitulos labioꝝ noſtroꝝ.

De libꝛo Iohel

Iohel.1.b. Expergiſcimini ebꝛij: et flete / et vlulate oēs q̇ bibit̄ vinū in dulcedine: qm̄ perijt ab oꝛe vr̄o.

c

Gens eñ aſcēdit ſup terrā meā foꝛt̄ ⁊ innu
merabilis. Et poſt aliquantū. Nūc ḡ dicit
Iohel.2.c. dn̄s. Cōuertimini ad me in toto coꝛde vr̄o:
in ieiunio ⁊ fletu / ⁊ ī plāctu: ⁊ ſcindite coꝛda
vr̄a / ⁊ nō veſtimēta vr̄a: ⁊ ꝯuertimini ad dn̄m
deū veſtrū: qꝛ benignꝰ ⁊ miſericoꝛs eſt.

De libꝛo Amos.

Hec dicit dominꝰ: Sup tribꝰ ſcelerībꝰ iuda / ⁊ ſup q̄ttuoꝛ nō conuertā eū: eo q̄ abiecerint legē dn̄i / et mādata eiꝰ nō Amos.2.a

b

cuſtodierint: Deceperūt eñ eos idola ſua:
poſt q̄ abierāt p̄res eoꝝ. Et poſt duos v̄ſus.
Hec dicit dn̄s: Sup tribꝰ ſcelerībꝰ iſrl̄ / et ſup
q̄ttuoꝛ nō cōuertā eū: ꝓ eo q̇ vendiderint
argēto iuſtū / ⁊ pauperē ꝓ calciamētis. Qui
cōterūt ſup puluerē terrę capita pauperū: ⁊
viā humiliū declināt. Et filiꝰ ac p̄r eiꝰ ierunt
ad puellā / vt violarēt nomē ſctm̄ meū. Et
poſt vnū verſum. Et vinū inq̄t dānatoꝝ bi
bebāt in domo dei ſui. Et poſt aliquātuꝫ.
Querite dn̄m / ⁊ viuet̄. Et poſt tres v̄ſus: Amos.5.b.
Querite dn̄m ⁊ viuite. Et poſt octo v̄ſus.
Odio habuerūt ī poꝛta coꝛripiētē: ⁊ loquētē Ibidem.c.
ꝑfecte abominati ſunt: Idcirco ꝓ eo q̄ di-
ripiebatis pauperē / ⁊ p̄dā electā tollebatis
ab eo. Et poſt tres verſus. Quia cognoui
m̄lta ſcelera veſtra / ⁊ foꝛtia pctā veſtra. Ho-
ſtes iuſti / accipientes munus: et pauperes
in poꝛta deꝑmentes. Et poſt duos v̄ſus.
Querite bonū ⁊ nō malū vt viuatis: ⁊ erit Ibidem.d.
dn̄s deus exercituū vobiſcū ſicut dixiſtis.
Odite malū / ⁊ diligite bonū: ⁊ cōſtituite in
poꝛta iudicium: ſi foꝛte miſereat̄ dn̄s exerci
tuū reliquijs ioſeph. Et poſt aliq̄s v̄ſus.
Qui doꝛmit̄ in lect̄ eburneis: ⁊ laſciuit̄ in Amos.6.b
ſtrat̄ vr̄is: Qui comedit̄ agnū de grege: et
vitulū de medio armenti: q̇ canitis ad vocē
pſalterij. Sicut dauid putauerūt ſe habere
vaſa cantici: bibētes ī phialis vinū: ⁊ opti-
mo vnguēto delibuti: ⁊ nihil patiebant̄ ſu-
per cōtritione ioſeph. Et poſt aliquātum.
Audite h̄ q̇ cōteritis pauperē: ⁊ deficere fa- Amos.8.b
citis egenos terrę / dicētes: Qn̄ trāſibit meſ
ſis: ⁊ venū dabimꝰ merces: ⁊ ſabbatū: ⁊ ape-
riemꝰ frumētū / vt minuamꝰ mēſurā ⁊ augea
mꝰ ſiclū: ⁊ ſupponamꝰ ſtatheras doloſas: vt
poſſideamꝰ ī argēto egenos ⁊ paupes ꝓ cal
ciamentis: ⁊ q̇ſquilias frumēti vendamꝰ.

De libꝛo Michee.

Michee.2.a. Ve qui cogitatis inutile / et opamini malū in cubilibꝰ veſtris: In luce matutina faciūt illō: qm̄ ꝯ deū manꝰ eoꝝ /

v

Et ꝯcupiērūt agros: ⁊ violēter tulerūt: ⁊ do-
mos rapuerūt: ⁊ calūniabant̄ virū ⁊ domū
eiꝰ / virū et hereditatē eiꝰ. Et poſt aliquan- Michee.2.c.

tũ. Audite hec ꝑncipes dom⁹ iacob/ ⁊ iudi-
ces dom⁹ iſrl: q̄ abominamini iudiciũ ⁊ om-
nia recta peruertitis: Qui edificatis ſion in
ſanguinib⁹/ ⁊ hieŕlm in iniq̄tate. Principes
eius in munerib⁹ iudicabant: et ſacerdotes
eius in mercede docebant. Et ꝓphete eius
in pecunia diuinabant: ⁊ ſup dñm requieſce-
bant dicentes: Nunq̄d non deus in medio
noſtrũ? Nõ veniet ſup nos mala. Et poſt
Michee. 6. c. aliquantũ. Indicabo tibi hõ q̄d ſit bonũ:
⁊ q̄d dñs querat a te: Utiq̄ facere iudiciũ:
et diligere miſericordiã: et ſollicitum ambu
lare cũ deo tuo. Et poſt tres verſus. Ad-
huc ignis in domo impij: theſauri iniquita
tis: et menſura minor ire plena. Nunquid
iuſtificabo ſtatherã impiã/ ⁊ ſaccelli ponde-
ra doloſa? In q̄bus diuites ei⁹ repleti ſunt
iniquitate: et habitantes in ea loquebant
mẽdaciũ: et lingua eoꝝ fraudulenta in ore
Michee. 7. a. eoꝝ. Et poſt duodecim v̾ſus. Ue mihi q̄r
factus ſum ſicut q̄ colligit in autumno race
mos vindemie. Non eſt botrus ad come-
dendũ: ꝑcoquas ficus deſiderauit aĩa mea.
Perijt ſanct⁹ de terra: et rect⁹ in hoib⁹ nõ ẽ.
Oẽs in ſanguine inſidiant. Uir fratrẽ ſuũ
venat ad mortẽ: malũ manuũ ſuarũ dicũt
bonũ. Princeps poſtulat/ et iudex i redden
do ẽ: et magn⁹ locut⁹ eſt deſideriũ aie ſue.

De libro abacuk.

Abacuk. 1. a. **Contra me fa**
ctum eſt iudiciũ: ⁊ contradi-
ctio potentior. Propter hoc
lacerata eſt lex: et nõ ꝑuenit
vſq̄ ad finẽ iudiciũ: quia im
pius preualet aduerſus iuſtum: propterea
egredit iudiciũ peruerſum. Et paulopoſt:
Abacuk. 2. b. Iuſtus autẽ in fide ſua viuet. Et quõ vinũ
potantẽ decipit: ſic erit vir ſupbus ⁊ nõ de-
Ibidem. d. corabit. Et poſt aliquantũ. Quid prodeſt
ſculptile/ quia illud ſculpſit fictor ſuus/ con
flatile ⁊ imaginem falſam: q̄r ſperauit in fi-
gmẽto fictor ei⁹ vt faceret ſimulacra multa.
Ue q̄ dicit ligno expergiſcere: ſurge lapidi
taceti. Nũq̄d ipſe docere poterit? Ecce iſte
coopertus eſt auro ⁊ argento: et omnis ſpi-
ritus nõ eſt in viſcerib⁹ eius. Dñs autem in
tẽplo ſancto ſuo: ſileat a facie ei⁹ oĩs terra.

De libro ſophonie.

Soph. 1. a. **Diſperdam**
ſiniſtre de loco hoc reliq̄as
baal/ ⁊ noia edituoꝝ cum
ſacerdotib⁹: ⁊ eos q̄ ado-
rant ſup tecta militiã celi:
⁊ adorant ⁊ iurãt in dño/
et iurãt in melchon: ⁊ qui auertunt de poſt
tergũ dñi: et q̄ nõ queſierũt dñm/ nec inue-
ſtigauerũt eũ. Silete a facie dñi: q̄r iuxta ẽ
dies dñi. Et poſt aliquot v̾ſus. Et erit in Ibidem. b.
tpe illo: ſcrutabor hieruſalẽ lucernis: ⁊ viſi-
tabo ſup viros defixos in fecib⁹ ſuis: qui di
cunt in cordib⁹ ſuis: Nõ faciet bene dñs: et
non faciet male. Et poſt aliquot verſus.
Cõuenite/ cõgregamini gens nõ amabilis/ Soph. 2. a.
priuſq̄ pariat iuſſio q̄ſi puluerẽ tranſeuntẽ
diẽ/ anteq̄ veniat ſup vos dies furoris dñi.
Querite dñm omnes manſueti terre: qui iu-
dicium eius eſtis operati. Querite iuſtum:
querite manſuetũ: ſi q̄ modo abſcõdamini
in die furoris dñi. Et poſt aliquantũ. Et Soph. 3. c.
derelinquã in medio tui populũ pauperem
et egenũ: ⁊ ſperabũt in nomine dñi reliquie
iſrl. Nõ facient iniq̄tatẽ: nec loquunt mẽda-
ciũ: ⁊ nõ inuenief in ore eoꝝ lingua doloſa.

De libro zacharie/ cũ de volumi ne loqueret/ quẽ vidit in ſpiritu:

Et dixit ad Zach. 5. a.
me: hec ẽ maledictio que
egredit ſup faciez omnis
terre: quia omnis fur ſicut
ibi ſcriptũ eſt/ iudicabit:
et omnis iurans/ ex hoc ſi-
militer iudicabit. Educã illud dicit dñs ex-
ercituũ: ⁊ veniet ad domũ furis/ ⁊ ad domũ
iurantis in noie meo mẽdaciter: ⁊ cõmora-
bitur in medio dom⁹ eius: et cõſumet eũ/ et
ligna ei⁹ ⁊ lapides ei⁹. Et poſt aliquãtũ.
Et factũ eſt verbũ dñi ad zachariã dicens: Zach. 7. c.
Hec ait dñs exercituũ dicẽs: Iudiciũ verũ
iudicate/ ⁊ miſericordiã/ ⁊ miſerationes fa-
cite vnuſquiſq̄ cũ fratre ſuo: ⁊ viduã et pu-
pillum/ ⁊ aduenã/ ⁊ pauperẽ nolite calũnia
ri: ⁊ malũ vir fratri ſuo non cogitet in corde
ſuo. Itẽ poſt aliquantũ. Loquimini veri- Zach. 8. c.
tatẽ vnuſquiſq̄ cũ ꝓximo ſuo. Ueritatẽ et
iudiciuz pacis iudicate in portis veſtris: et
vnuſq̄ſq̄ malũ ꝯ amicũ ſuũ/ ne cogitetis in
cordib⁹ v̄ris: ⁊ iuramẽtũ mẽdax ne diligat.
Oĩa eñ hec ſunt q̄ odi/ dicit dominus.

De libro malachie.

Filius hono Malach. 1. a.
rat patrẽ: et ſeruus dñm
ſuũ. Si ḡ pr ego ſũ: vbi ẽ
honor me⁹? Et ſi dñs ego
ſũ: vbi ẽ timor me⁹/ dicit
dñs exercituũ? Et paulopoſt. Ego dedi Malach. 2. b.
vos cõtẽptibiles ⁊ humiles oĩb⁹ ꝑplis. Si-
cut nõ ſeruaſtis vias meas: ⁊ accepiſtis fa-
ciem in lege. Nunq̄d nõ pater vnus omniũ
noſtrũ? Nunq̄d non deus vn⁹ creauit nos?
Quare ḡ deſpicit vnuſq̄ſq̄ fratrẽ ſuũ/ vio-

lās pactū patrū nroꝝ: Trāſgreſſus ē iudas
et abominatio facta eſt in iſrael/ et in hieru
ſalem: qꝛ contaminauit iudas ſctificationē
dñi quā dilexit: et habuit filiam dei alieni.
Diſperdet dñs virū q̄ fecerit hoc/ magiſtrū
et diſcipulū de tabernaculis iacob: et offe/
rentē mun⁹ dño exercituū. Et hꝫ rurſum feci/
ſtis: Operiebatis lachrymis altare dñi fle/
tu et mugitu: ita vt vltra non reſpiciā ad ſa
crificiuꝫ/ nec accipiā placabile q̄d de manu
veſtra: ꝛ dixiſtis: Quā ob cauſā? qꝛ dñs te/
ſtificatus eſt inter te et vxorem pubertatis
tuę/ quā tu deſpexiſti: Et hęc particeps tua
vxor fęderis tui. Nōne vn⁹ fecit: et reſiduū
ſpiritus ei⁹ eſt? Et q̄d vnuſq̄ſq; quęrit/ niſi
ſemen dei? Cuſtodite ergo ſpiritū veſtrū: et
vxorē adoleſcentię tuę noli deſpicere. Cum
odio habueris/ dimitte dicit dñs de⁹ iſrael.
Operiet autē iniq̄tas veſtimentū ei⁹/ dicit
dñs exercituum. Cuſtodite ſpiritū veſtrū: ꝛ
nolite deſpicere. Laborare feciſtis dñm in
ſermonib⁹ veſtris/ ꝛ dixiſtis: In q̄ eū fecim⁹
laborare? In eo cū diceretis: Omis q̄ facit
malū/ bon⁹ eſt in cōſpectu dñi: ꝛ tales ei pla
cent: Aut certe vbi ē dies iudicij? Et poſt
Malach.3.b. aliquot verſus. Et accedā ad vos inquit in
iudicio: et ero teſtis velox maleficis et adul
teris et periuris/ ꝛ qui calumniant̄ mercedē
mercēnarij: ꝛ humiliāt viduas et pupillos:
et opprimūt peregrinū: nec timuerūt me/ di/
cit dñs exercituū. Ego eñ ſum dñs/ et non
mutor: ꝛ vos filij iacob nō eſtis ↄſumpti: A
diebus eñ patrum veſtrorū receſſiſtis a le/
gitimis meis/ et non cuſtodiſtis. Reuerti/
mini ad me/ ꝛ reuertar ad vos/ dicit dñs ex/
Ibidem.c. ercituū. Et poſt aliquos verſus. Inualu/
erūt ſup me verba veſtra/ dicit dñs. Et di/
xiſtis: Quid locuti ſumus? Dixiſtis: Uan⁹
eſt qui ſeruit deo. Et qđ emolumentū: qꝛ cu
ſtodiuim⁹ pręcepta eius: et qꝛ ambulauim⁹
triſtes corā dño exercituū? Ergo nunc bea/
tos dicim⁹ arrogātes: Siq̄dē ędificati ſunt
facientes iniquitatē: temptauerūt deum/
ꝛ ſalui facti ſunt. Tunc locuti ſunt timētes
deū vnuſquiſq; cū ꝓximo ſuo. Et attendit
dñs et audiuit: et ſcript⁹ eſt liber monumē/
ti corā eo: timentib⁹ dñm/ et cogitantibus
nomen ei⁹. Et erit mihi ait dñs exercituum
in die qua ego facio in peculium/ ꝛ parcam
eis ſicut parcit vir filio ſuo ſeruiēti ſibi. Et
conuertimini: et videbitis quid ſit inter iu/
ſtum et impium/ et inter ſeruientem deo/ et
Malach.4.a. nō ſeruientē ei. Ecce eñ dies veniet ſuccēſa
quaſi caminus: et erūt omes ſupbi/ ꝛ omes
faciētes iniq̄tatē ſtipula: Et inflāmauit eoſ
dies veniēs dicit dñs exercituū: q̄ nō relin/
quet eis radicē ꝛ germen. Orieť vob timen

tibus nomē meū ſol iuſticię: ꝛ ſanitas i pen
nis ei⁹: ꝛ egrediemini ꝛ ſalietꝭ ſicut vituli de
armento: ꝛ calcabitis impios cū fuerint ci/
nis ſub planta pedū veſtrorū/ in die q̄ ego
facio dicit dñs exercituū.

De libro Eſaie prophete.

Lauamini: mū Eſaie.1.e
di eſtote: auferte malū co/
gitationū veſtrarū ab ocu
lis meis. Quieſcite pueſe
agere: diſcite benefacere:
quęrite iudiciū: ſubuenite
oppreſſo: iudicate pupillo: defendite viduā:
et venite et arguite me dicit dñs. Et poſt
aliq̄s verſus. Argentū tuū verſum ē in ſco/ Ibidem.f.
riā: vinū tuū mixtū aq̄. Principes tui ſocij
furū: Omes diligūt munera: ſequunt̄ retri/
butiones: pupillo nō iudicāt: ꝛ cauſa viduę
nō ingredit̄ ad eos. Et paulopoſt. Dom⁹ Eſaie.2.b.
iacob venite ambulem⁹ in lumine dñi. Pro/
ieciſti eñ ppl̄m domū iacob: qꝛ repleti ſunt
vt olim: ꝛ augures habuerūt vt philiſtijm:
et pueris alienis adhęſerunt. Et poſt tres
ꝟſus. Repleta ē terra ei⁹ idolis: opus ma/
nuū ſuaꝝ adorauerūt/ qđ fecerūt digiti eo/
rum. Et poſt paucos verſus. Quia dies Ibidem.c.
dñi exercituū ſup omnē ſuperbū ꝛ excelſum
et ſup omnē arrogantē: et humiliabit̄. Et
paulopoſt. Populū meū exactores ſui ſpo Eſaie.3.b
liauerūt/ ꝛ mulieres dominatę ſūt eis. Po/
pule me⁹/ q̄ btm̄ te dicūt/ ipſi te decipiūt: et
viā greſſuū tuoꝝ diſſipant. Et poſt aliq̄s
ꝟſus. Uos eñ depaſti eſtis vineā meā: ra/ Ibidem.c.
pina pauperis in domo veſtra. Quare atte
ritis ppl̄m meū: ꝛ facies pauperū cōmolitis
dicit dñs exercituū? Et dixit dñs: Pro eo ꝙ
eleuatę ſunt filię ſion/ ꝛ ambulauerūt exten
to collo: ꝛ nutib⁹ oculoꝝ ibāt et plaudebāt:
ambulabāt ꝛ in pedib⁹ ſuis cōpoſito gradu
incedebāt. Et paulopoſt. Uę qui cōiungi/ Eſaie.5.c.
tis domū ad domū: ꝛ agrū ad agrū copula/
tis vſq; ad extremū loci vt auferatis proxi/
mo. Symmachus et theodotion: donec de/
ficiat: vl̄ nō ſit locus/ trāſtulerūt. Nūq̄d ha
bitabitꝭ vos ſoli in medio terrę? In aurib⁹
meis ſunt: hęc dicit dñs exercituū. Et poſt
tres ꝟſus. Uę q̄ ↄſurgitis mane ad ebrieta
tem ſectādā: ꝛ potandū vſq; ad veſperā: vt
vino ęſtuetis. Cithara et lyra/ ꝛ tympanū/
ꝛ tibia/ et vinū in cōuiuijs vr̄is: ꝛ opus dñi
nō reſpicitꝭ/ nec opa manuū ei⁹ cōſideratis.
Et poſt aliquot ꝟſus. Uę q̄ dicitis malū Ibidem.e
bonū/ et bonū malū: ponētes tenebras lu/
cem/ et lucem tenebras: ponentes amarum
in dulce/ et dulce in amarū. Uę q̄ ſapientes
eſtis in oculis veſtris: ꝛ corā vobiſmetipſis.

pꝛudētes. Ve ꝗ potentes eſtis ad bibendū
vinū : et viri fortes ad miſcendā ebꝛietatē:
Qui iuſtificatis īpiū ꝓ munerib⁹: ⁊ iuſticiā
Eſaie.10.a. iuſti aufertis ab eo. Et aliq̄nto poſt. Ve ꝗ
cōdūt leges iniq̄s: ⁊ ſcꝛibēte ſcꝛipſerūt vt opprimerēt
in iudicio paupes: et vim facerēt cauſe hu/
miliū ppl̄i mei: vt eēnt viduę p̄da coꝝ/ ⁊ pu/
Eſaie.11.a. pillos deriperēt. Et poſt paululū. Requi/
eſcet ſup eū ſpūs dn̄i: ſpūs ſapiētię ⁊ intelle
ctus: ſpūs cōſilij ⁊ fortitudinis: ſpūs ſciētię
et pietatis: et repleuit eū ſpūs timoꝛis dn̄i.
Non ſm̄ viſionē oculoꝝ iudicabit: neq3 ſm̄
auditū auriū arguet: Sz iudicabit ī iudicio
paupes: ⁊ arguet in eq̄tate ꝓ māſuet̄ terrę:
Et pcutiet terrā virga oꝛis ſui: ⁊ ſpū labioꝝ
ſuoꝝ īterficiet īpiū: Et erit iuſticia cingulū
lumboꝝ ei⁹: et fides cinctoꝛiū renū ei⁹. Et
Eſaie.12.a. poſt aliq̄t v̄ſus. Ecce de⁹ ſaluatoꝛ me⁹: fidu
cialiter agā et non timebo: Quia foꝛtitudo
mea ⁊ laus mea dn̄s de⁹/ ⁊ fact⁹ ē mihi in ſa/
lutē. Haurietis aq̄s in gaudio de fontibus
ſaluatoꝛis: et dicet̄ in illa die: Confitemini
dn̄o/ et inuocate nomē ei⁹: Notas facite in
ppl̄is adinuētiones ei⁹: memētote qm̄ excel
ſum ē nomē ei⁹. Cantate dn̄o/ qm̄ magnifi/
ce fecit: annūciate hoc in vniuerſa terra. Ex
ulta et lauda habitatio ſion: q2 magnus in
medio tui ſctūs iſrael. Et poſt aliq̄s v̄ſus.
Eſaie.13.c. Et q̇ſcere faciā ſupbiā infideliū: ⁊ arrogā/
tiam fortiū humiliabo. Itē poſt aliq̄ntū.
Eſaie.17.c. Dicit dn̄s de⁹ iſrael. In die illa inclinabit̄
hō ad factoꝛē ſuū: ⁊ oculi ei⁹ ad ſanctū iſrael
reſpicient: ⁊ nō inclinabit̄ ad altaria/ ꝗ fece/
rūt man⁹ ei⁹/ ⁊ ꝗ opati ſūt digiti ei⁹: Nō re/
ſpiciet lucos ⁊ delubꝛa. Et poſt aliquātū.
Eſaie.22.d. Vocabit inq̄t dn̄s de⁹ exercituū in die illa
ad fletū ⁊ ad planctū/ ⁊ ad caluitiū/ ⁊ ad cin
gulū ſacci: Et ecce gaudiū ⁊ lętitia occidere
vitulos/ ⁊ iugulare arieteſ/ comedere carneſ
et bibere vinū. Comedam⁹ et bibam⁹: cras
enī moꝛiemur. Et reuelata ē in aurib⁹ meis
vox dn̄i exercituū: Si dimittet̄ iniq̄tas hęc
vob̄ donec moꝛiamini/ dicit dn̄s de⁹ exerci/
Eſaie.26.a. tuū. Itē poſt aliq̄ntū. Aperite poꝛtaſ ⁊ in/
gredieт̄ gens iuſta/ cuſtodiēs v̄itatē. Vet⁹
erroꝛ abijt: ſeruabis pacē: pacē/ q2 in te ſpe/
rauim⁹: Sperātes in dn̄o in ſeculis eternis
in dn̄o deo foꝛti in perpetuū. Et poſt ſex
Ibidem.b. verſus. In ſemita iudicioꝝ tuoꝝ dn̄e ſuſti/
nuim⁹ te: nomē tuū ⁊ memoꝛiale tuū in de/
ſiderio aię. Anima mea deſiderauit te in no
cte: ſed et ſpiritu meo in p̄coꝛdijs meis. De
mane vigilabo ad te. Cū fecerit iudicia tua
Al. ꝉ oꝛbis in terra: iuſticiā diſcent habitatoꝛes† terrę.
Miſereamur impio: ⁊ nō diſcet facere iuſti/
ciā. In terra ſctōꝝ iniq̄ geſſit: ⁊ nō videbit
Eſaie.29.f. gloꝛiā dei. Et poſt aliq̄ntū. Defecit q̄ p̄uas

lebat: ꝯſummat⁹ ē illuſoꝛ: ⁊ ſuccisi ſūt oēs ꝗ
vigilabāt ſup iniq̄tatē: ꝗ peccare faciebant
hoīes in v̄bo. Et poſt decē v̄ſus. Ve filij Eſaie.30.a.
deſertoꝛes dicit dn̄s/ vt faceret̄ ꝯſiliū et nō
ex me: ⁊ oꝛdiremini telā/ ⁊ nō p ſpm̄ meū: vt
adderet̄ pctm̄ ſuper pctm̄. Et paulopoſt.
Hęc dicit dn̄s de⁹ ſanct⁹ iſrl̄. Si reuertamini Ibidem.c.
et q̇ſcatis/ ſalui eritis: In ſilētio ⁊ in ſpe erit
foꝛtitudo vr̄a: ⁊ noluiſtis. Et poſt viginti
verſus. Cōtaminabis lamina ſculptiliū ar/ Ibidem.e.
genti tui/ ⁊ veſtimentū ꝯflatilis auri tui: et
diſpges ea ſicut imundiciā mēſtruatę. Et
poſt aliq̄ntū. Cōuertimini ſicut in ꝓfundū Eſaie.31.c.
receſſeratis filij iſrl̄. In die enī illa abijciet
vir idola argēti ſui: et idola auri ſui ꝗ fecerūt
vob̄ man⁹ vr̄ę in pctm̄. Itē poſt aliq̄ntū. Eſaie.33.a.
Et erit fides in tpib⁹ tuis: diuitię ſalutis ſa/
pientia ⁊ ſcientia: timoꝛ dn̄i ipſe theſaurus
ei⁹. Et paulopoſt. Quis poterit habitare Ibidem.c.
de vob̄ cū igne deuoꝛāte? Quis habitauit
ex vobis cū ardoꝛib⁹ ſempiternis? Qui am
bulat in iuſticijs/ ⁊ loquit̄ veritatē: ꝗ ꝓijcit
auariciā ex calūnia/ ⁊ excutit man⁹ ſuas ab
omni munere. Qui obturat aures ſuas ne
audiat ſanguinē: et claudat oculoſ ſuos ne
videāt omne malū. Iſte in excelſis habita/
bit: munimēta ſaxoꝝ ſublimitas ei⁹: Panis
ei dat⁹ ē: ⁊ aquę ei⁹ fideles ſūt. Et poſt ali/
quātū. Memēto hoꝝ iacob et iſrl̄: qm̄ ſeru⁹ Eſaie.44.d.
me⁹ es tu: Foꝛmaui te: ſeru⁹ me⁹ es tu iſrl̄:
nō obliuiſcaris mei. Deleui vt nubē iniq̄ta
tes tuas: ⁊ q̄ſi nebulā pctā tua. Reūtere ad
me: qm̄ redemi te. Itē poſt aliq̄ntū. Me/ Eſaie.46.c.
mētote iſtud/ ⁊ ꝯfundamini: redite p̄uarica/
toꝛes ad coꝛ. Recoꝛdamini p̄oꝛis ſeculi: qm̄
ego de⁹: ⁊ nō ē vltra de⁹/ nec ē ſimis mei. Et
aliq̄nto poſt. Quis ambulauit in tenebꝛis Eſaie.50.d.
et nō ē lumē ei? Speret ī noīe dn̄i: ⁊ innitat̄
ſup deū ſuū. Itē poſt aliq̄ntū. Audite me Eſaie.51.c.
ꝗ ſcitis iuſtū: ppl̄s/ lex mea ī coꝛde coꝝ: No/
lite timere oppꝛobꝛia hoīm/ et blaſphemi/
as coꝝ ne timeatis. Sicut enī veſtimentū:
ſic comedit eos vermis: et ſicut lanā/ ſic de/
uoꝛabit eos tinea. Salus aūt mea in ſem/
piternū erit: ⁊ iuſticia mea in generationes
generationum. Et poſt aliq̄ntū. Querite Eſaie.55.b.
dn̄m dū inueniri poteſt: inuocate eū dum
pꝛope eſt. Derelinquat impius viam ſuā/
et vir iniquus cogitationes ſuas: et reuer/
tatur ad dominū/ et miſerebitur eius: et ad
deum noſtrū: qm̄ multus eſt ad ignoſcen/
dum. Et poſt viginti verſus. Hęc dicit do Eſaie.56.a.
minus: Cuſtodite iudiciū/ et facite iuſticiā:
quia iuxta eſt ſalus mea vt veniat/ et iuſti/
cia mea vt reueleт̄. Beat⁹ vir qui facit hoc:
et filius hominis qui appꝛehendit iſtud. Cu
ſtodiēs ſabbatū ne polluat illud: cuſtodiēs

man⁹ ſuas ne faciat omne malū. Et poſt
nō multū: Qui conſolamini in diis ſubter
omne lignū frondoſum: imolantes paruu/
los in torrentib⁹ ſubter imminētes petras.
In partib⁹ torrentis pars tua: hęc eſt ſors
tua: Et ipſis obtuliſti libamen: obtuliſti ſa/
crificiū: Nunqd ſuper his nō indignabor?
Eſaie. 58. a. Itē poſt aliqntū: Me etenī de die in diē
q̄runt/ et ſcire vias meas volunt: quaſi gens
quę iuſticiā fecerit: et quę iudiciū dei ſui nō
dereliquerit: Rogāt me iudicia iuſticię: ap/
propinquare deo volunt: Quare ieiunaui/
mus et nō aſpexiſti: humiliauimus animas
noſtras/ et neſciſti? Ecce in die ieiunij veſtri
inuenit voluntas veſtra: et omnes debito/
res veſtros repetitis. Ecce ad lites et cōten/
tiones ieiunatis: et percutit pugno impie.
Nolite ieiunare ſicut vſq; ad hāc diē: vt au
diat in excelſo clamor veſter. Nunqd tale ē
ieiuniū quod elegi: per diē affligere homi/
nem animā ſuā? Nunqd cōtorquere quaſi
circulum caput ſuū/ et ſaccū et cinerē ſterne/
re? Nūquid iſtud vocabis ieiuniū et diem
acceptabilem dño? Nōne hoc eſt magis ie/
iunium quod elegi? Diſſolue colligationes
impietatis: ſolue faſciculos deprimētes: Di
mitte eos qui cōfracti ſunt liberos et omne
onus dirumpe. Frāge eſurienti panē tuū: et
egenos vagoſq; induc in domū tuā. Cū vi/
deris nudū/ veſti eū: et carnē tuā ne deſpexe
Ibidem. c. ris. Et poſt/ quartus verſus. Si abſtuleris
de medio tui catenam/ et deſieris digitum
extendere et loqui quod nō pdeſt: Cū effu/
deris eſurienti animā tuā: et animā afflictā
repleueris: Orietur in tenebris lux tua: et
tenebrę tuę erūt ſicut meridies: et requiē ti/
bi dabit dñs deus ſemper. Et poſt multa.
Eſaie. 65. a. Populus q̄ ad iracundiā prouocat me: ante
faciē meā ſemp: q̄ immolant in hortis/ et ſa/
crificant ſup lateres: qui habitant in ſepul/
chris/ et in delubris idolorū dormiunt. Et
poſt/ ſecundus verſus. Qui dicūt/ recede a
me/ non appropinques mihi: quia immun/
dus es: Iſti fum⁹ erūt in furore meo/ ignis
ardens tota die. Ecce ſcptū eſt corā me: Nō
tacebo/ ſed reddā et retribuā in ſinus eorū
iniquitates veſtras: et iniquitates patrum
veſtrorū ſimul/ dicit dñs. Qui ſacrificauerūt
ſup mōtes et ſup colles/ exprobrauerūt mi/
hi: et remetiar opus eorū primū in ſinus eorū.
Ibidem. b. Et poſt aliqs verſus. Et vos inqt q̄ dere/
liquiſtis dñm: qui obliti eſtis montē ſctm̄
meū: q̄ ponitis fortunę mēſam/ et libatis ſup
eā: numerabo vos in gladio: et omēs in cęde
corruetis/ p eo q vocaui vos/ et nō reſpon/
diſtis: locut⁹ ſum et nō attenditis: et facieba/
tis malū in oculis meis: et quę nolui elegi/
ſtis. Et paulopoſt. Hęc dicit dñs: Cęlū ſe/ Eſaie. 66. a
des mea/ et terra ſcabellū pedū meorū. Quę
eſt iſta dom⁹ quā ędificabitis mihi: et qs iſte
locus quietis meę? Omia hęc man⁹ mea fe/
cit: et facta ſunt vniuerſa iſta/ dicit dñs. Ad
quē autē reſpiciā/ niſi ad pauperculū et con/
tritum ſpiritu/ et trementē ſermones meos?
Et poſt/ ſextus vſus. Ego illuſiones eorū Ibidem. b.
eligā: et q̄ timebāt adducā eis: qr vocaui et
non erat q̄ reſponderet: locut⁹ ſum/ et nō au/
dierūt: feceruntq; malum in oculis meis: et q̄
nolui elegerūt. Audite legē dñi q̄ tremetis
ad vbū ei⁹. Dixerūt fratres veſtri odientes
vos et abijciētes ppter nomē meū: Glorifi/
cetur dñs: et videbim⁹ in lętitia veſtra: ipſi
autē confundentur.

De libro hieremie prophete.

Audite ver/ Hiere. 2. a.
bum dñi domus Iacob et
oēs cognationes domus
iſrael. Hęc dicit domin⁹:
Quid inuenerūt patres
veſtri in me iniqtatis: qa
elongauerūt a me: et ambulauerūt poſt va/
nitatē: et vani facti ſunt? Et poſt aliquot Ibidem.
vſus. Hęreditatē meā poſuiſtis in abomi/
nationē: Sacerdotes nō dixerūt: vbi ē dñs?
et tenētes legē neſcierūt me: et paſtores pua
ricati ſunt in me: Et pphę pphetauerūt in
baal: et idola ſecuti ſūt. Et paulopoſt. Nū/ Ibidem. b.
qd obliuiſcet vgo ornamēti ſui: aut ſponſa
faſcię pectoralis ſuę? Pplus vo me⁹ oblit⁹
eſt mei dieb⁹ innumeris. Quid niteris bonā
oſtēdere viam tuā ad q̄rendā dilectionē/ q̄
inſup et malicias tuas docuiſti vias tuas: et
in alis tuis inuent⁹ ē ſanguis animarū pau/
perū et innocētū? Nō in foſſis inueni eos/ ſ
in omib⁹ q̄ ſup memoraui. Et dixiſti: Abſq;
pctō et innocens ego ſū: et ppterea auertat
furor tuus a me. Ecce ego iudicio cōtendā
tecū: eo q dixeris/ non peccaui. Q̄ vilis es
facta nimis/ iterās vias tuas: Et ab ęgypto
cōfunderis: ſicut confuſa es ab aſſur. Nā et
ab iſta egredieris: et man⁹ tuę erūt ſup caput
tuū: qm̄ obtriuit dñs confidentiā tuā. Et
paulopoſt. Cōuertimini filij reuertētes: di/ Hiere. 3. c.
cit dñs: qr ego vir veſter. Itē paulopoſt:
Si cōuerteris iſrael: cōuertere ait dñs ad me Hiere. 4. a.
conuertere. Si abſtuleris offendicula tua/ a
facie mea nō cōmoueberis: Et iurabis/ viuit
dominus in veritate et in iudicio/ et in iuſti/
cia: et benedicent eum gentes/ ipſumq; lau/
dabūt. Et paulopoſt. Stultus pplſ meus Ibidem. c.
me nō cognouit. Filij inſipiētes ſunt/ et ve/
cordes: Sapientes ſunt/ vt faciāt mala: be/
ne autē facere neſcierunt. Et poſt aliquot

Hiere.5.a. verſus: Circũite vias hieruſalẽ:et aſpicite
et cõſiderate/et quęrite in plateis ei⁹/an in/
ueniatis virũ facientẽ iudicium/et quęren/
tem fidem:⁊ propitius ero ei. Q si etiã/vi/
uit dñs/dixerint: ⁊ hoc falſo iurabũt:Dñe/
oculi tui reſpiciũt fidem. Percuſſiſti eos/et
nõ doluerunt:attriuiſti eos/ ⁊ renuerũt ac/
cipere diſciplinã: Indurauerũt facies ſuas
ſup petrã/noluerũt reuerti. Ego autẽ dixi:
Forſitan pauperes ſunt et ſtulti / ignoran/
tes viam dñi et iudiciũ dei ſui: Ibo igit ad
optimates/⁊ loquar eis: Ipſi enĩ cognoue/
runt viã dñi et iudiciũ dei ſui. Et ecce magi
hi ſimul cõfregerũt iugum / ruperũt vincu/
Ibidem.b. la. Et poſt aliqs verſus. Filij tui dereliq̃ue/
runt me: et iurant in his q̃ nõ ſunt dij. Sa/
turaui eos/et męchati ſunt:et in domo me/
retricis luxuriabant. Equi amatores/⁊ ad/
miſſarij facti ſunt:vnuſquiſq; ad vxorẽ pro
ximi ſui hinniebat. Nunqd ſup his nõ viſi/
tabo/ dicit dñs:et in gente tali non vlciſce/
Al.† anima tur† manus mea? Et poſt aliquot verſus:
Ibidem.c. Qui poſui arenã terminũ mari/ pręceptũ
ſempiternũ qd nõ pręteribit: et commoue/
buntur/et nõ poterũt:et intumeſcent fluct⁹
eius/⁊ non tranſibũt illud. Populo autem
huic factũ eſt cor incredulũ / et exaſperans.
Receſſerũt et abierũt/⁊ nõ dixerũt in corde
Ibidem.f. ſuo: Metuam⁹ dñm deũ noſtrũ. Et poſt
paucos verſus: Inuenti ſunt inq̃t in pplo
meo impij/inſidiãtes q̃ſi aucupes/laqueos
ponentes: et pedicas ad capiendos viros.
Sicut decipula plena auib⁹ / ſic dom⁹ eorũ
plenę dolo. Ideo magnificati ſunt et dila/
tati:incraſſati ſunt et impinguati: et pręte/
rierũt ſermones meos peſſime. Cauſam pu
pilli nõ dixerũt:et iudiciũ pauperũ nõ iudi
cauerũt. Nunqd ſup his nõ viſitabo / dicit
dñs:aut ſup gentẽ huiuſcemodi nõ vlciſce/
tur aĩa mea? Stupor ⁊ mirabilia facta ſunt
in terra. Propħe pphetabant mendaciũ: ⁊
ſacerdotes applaudebãt manib⁹ ſuis:et po/
pulus meus dilexit talia. Quid igitur fiet
Hiere.6.c. in nouiſſimo ei⁹? Et poſt aliquot verſus.
Cui loquar/et quem cõteſtabor vt audiat?
Ecce incircumciſę aures eorũ/ et audire non
poſſunt. Ecce verbũ dñi factũ eſt illis in op
probrium/et nõ ſuſcipiũt illud. Et paulo/
Hiere.7.a. poſt: Audite verbũ dñi oĩs iuda/q̃ ingre/
dimini per portas has / vt adoretis domi/
num. Hęc dicit domin⁹ exercituũ de⁹ iſrael:
Bonas facite vias veſtras ⁊ ſtudia veſtra:
et habitabo vobiſcũ in loco iſto. Nolite cõ/
fidere in verbis mendacij / dicentes: Tem/
plum dñi/templũ dñi/templũ dñi eſt. Qm̃
ſi benedixeritis vias veſtras et ſtudia ve/
ſtra: ſi feceritis iudiciũ inter virũ et pximũ
ei⁹: aduenę et pupillo et viduę nõ feceritis
calumniã: nec ſanguinẽ innocentẽ effuderit
in loco hoc: et poſt deos alienos nõ ambu/
laueritis in malum vobiſmetipſis/ habita/
bo vobiſcũ in loco iſto:in terra quã dedi pa
tribus veſtris a ſęculo vſq; in ſęculũ. Ecce
vos confiditis vobis in ſermonib⁹ menda/
cij/qui nõ proderunt vobis: furari/occide/
re/adulterare/ iurare mendaciter/libare ba/
alim:et ire poſt deos alienos quos ignora/
tis! Et veniſtis ⁊ ſtetiſtis corã me in domo
hac/ in q̃ inuocatũ eſt nomẽ meũ:et dixiſtis:
Liberati ſum⁹/eo q̃ fecerim⁹ oẽs abomina/
tiones iſtas. Ergo ſpelunca latronũ facta ẽ
dom⁹ iſta:in qua inuocatũ eſt nomẽ meũ in
oculis vr̃is? Ego/ ego ſum: ego vidi/ dicit
dñs. Ite ad locũ meũ in ſilo vbi habitauit
nomen meũ a principio:et videte quę fece/
rim ei ppter maliciã populi mei iſrael. Et
nunc q; feciſtis oĩa opera hęc dicit dñs: ⁊
locutus ſum ad vos:mane cõſurgens ⁊ lo/
quens/⁊ nõ audiſtis:et vocaui/⁊ nõ reſpon
diſtis: Faciã domui huic in qua inuocatũ
eſt nomen meũ/ et in qua vos habetis fidu
ciam/⁊ locum quẽ dedi patrib⁹ veſtris ſicut
feci ſilo:et pijciã vos a facie mea:ſicut pro/
ieci omnes fratres veſtros vniuerſum ſemẽ
effraim. Tu ergo noli orare p populo hoc:
nec aſſumas pro eis laudẽ et orationẽ:⁊ nõ
obſiſtas mihi:quia non exaudiã te. Nonne
vides qd iſti faciant in ciuitatib⁹ iuda/et in
platęis hieruſalem? Filij colligunt ligna: ⁊
patres ſuccendunt ignem:et mulieres con/
ſpergunt adipem/vt faciant placentas re/
ginę cęli:et libent dijs alienis/et me ad ira/
cundiam puocent. Nunquid me ad iracun
diam puocãt/ dicit dñs? Nõne ſemetipſos
in confuſione vultus ſui? Et paulopoſt:
Nunquid qui cadit nõ reſurget:et qui auer Hiere.8.b.
ſus eſt nõ reuertetur? Quare ergo auerſus
eſt populus iſte in hieruſalẽ auerſione con/
tentioſa? Apprehenderũt mendaciũ/et no/
luerũt reuerti. Attendi et auſcultaui:nemo
quod bonum eſt loquitur. Nullus eſt qui
agat pęnitentiã ſup pctõ ſuo/ dicẽs: Quid
feci? Et poſt paucos verſus. Quõ dicitis: Ibidem.c.
ſapientes nos ſumus/et lex dñi nobiſcũ eſt
Vere mendaciũ opatus eſt ſtilus mendax
ſcribarũ. Confuſi ſunt ſapientes/pterriti et
capti ſunt. Verbũ enĩ dñi piecerunt/⁊ ſapi
entia nulla eſt in eis. Et paulopoſt. Quis Hiere.9.a.
dabit me in ſolitudine diuerſorũ viatorũ:et
derelinquam populum meũ: ⁊ recedam ab
eis:quia omnes adulteri ſunt et cętus pręu/
aricatorũ:et extenderunt linguam ſuam

quaſi arcum mendacij/et non veritatis? Cō-
fortati ſunt in terra: quia de malo ad malū
egreſſi ſunt: ⁊ me nō cognouerūt dicit dñs.
Unuſquiſq; ſe a proximo ſuo cuſtodiat: et
in omni fratri ſuo non habeat fiduciam: q2
omnis frater ſupplantans ſupplantabit: et
omnis amicus fraudulenter incedit: et vir
fratrē ſuū deridebit: ⁊ veritatē nō loquent.
Docuerūt eñ linguā ſuā loqui mendaciū:
vt inique agerent laborauerūt. Habitatio
tua in medio doli: In dolo renuerunt ſcire
me/dicit dñs. Propterea hec dicit dñs exer
cituū: Ecce ego conflabo et probabo eos.
Quid enim aliud faciā a facie filie populi
mei? Sagitta vulnerās lingua eoꝝ/dolum
locuta eſt in ore ſuo: pacem cū amico ſuo lo
quitur/et occulte ponit inſidias. Nunqd ſup
his nō viſitabo dicit dñs: aut in gente tali
Ibidem.f. non vlciſcetur anima mea? Et paulopoſt.
Hec dicit dñs: Non glorietur ſapiens in ſapi
entia ſua: et nō glorietur fortis in fortitudine
ſua: et nō glorietur diues in diuitijs ſuis: ſed
in hoc glorietur qui gloriatur/ſcire et noſſe me:
quia ego ſum dñs/qui facio miſericordiā et
iudicium et iuſticiā in terra. Hec eñ placent
Hiere.10.a. mihi ait dñs. Et poſt aliquot verſus. Hec
dicit dominus: Iuxta vias gentiū nolite di-
ſcere: et a ſignis celi nolite metuere/q̄ timēt
gētes: q2 leges populorū vane ſunt: Quia
lignū de ſaltu precidit opus manus artificis
in aſcia. Argēto et auro decorauit illud: cla-
uis ⁊ malleis compegit vt nō diſſoluatur. In
ſimilitudinē palme fabricata ſunt ⁊ nō lo-
quentur: portata tollentur/q2 incedere non va-
lent. Nolite ergo timere ea: q2 nec male poſ
ſunt facere/nec bñ. Non eſt ſimilis tui dñe:
magnus es tu: ⁊ magnū nomē tuū in fortitu-
dine: Quis nō timebit te o rex gētiū? Tuū
eſt eñ decus: ⁊ inter cūctos ſapiētes gētiū:
et in vniuerſis regnis eorū nullus eſt ſimi-
lis tui. Pariter inſipiētes ⁊ fatui ꝓbabuntur.
Doctrina vanitatis eorū lignū eſt. Argen-
tum inuolutū de tharſis affertur: ⁊ aurum to
pazion opus artificis et manus erarij. Hia-
cynthus et purpura indumentum eorum:
opus artificū vniuerſa hec. Dominus autē
deus verus eſt: ipſe deus viuēs/⁊ rex ſem-
piternus. Ab indignatione eius cōmouebitur
terra: et nō ſuſtinebūt gentes cōminationē
eius. Sic ergo dicetis eis: Dij/qui celos et
terrā nō fecerunt/ pereant de terra: ⁊ de his
Hiere.17.a que ſub celo ſunt. Et aliquanto poſt: Hec
dicit dñs: Maledictus hō q ꝯfidit in hoīe:
et ponit carnē brachiū ſuū: et a dño recedet
cor eius. Erit enim quaſi myrice in deſerto:
et non videbit cū venerit bonū: ſed habita-
uit in ſiccitate in deſerto in terra ſalſuginis
et inhabitabili. Benedictus vir qui ꝯfidit
in dño/⁊ erit dñs fiducia eius: Et erit quaſi
lignū qđ tranſplantatur ſup aquas: quod ad
humorē mittet radices ſuas: et nō timebit
cū venerit eſtas: et erit foliū eius viride in
tempore ſiccitatis. Nō erit ſollicitū: nec ali-
qñ deſinet facere fructū. Et aliqñto poſt: Hiere.22.a.
Hec dicit dominus: Facite iudiciū ⁊ iuſticiā:
et liberate vi oppreſſum de manu calūniato
ris. Et aduenā/⁊ pupillū ⁊ viduā nolite cō-
triſtare: neq; opprimatis iniq: Et ſanguinē
innocentem ne effundatis in loco iſto. Et Hiere.23.a.
paulopoſt: Ue paſtoribus q diſpergūt et di-
lacerant gregē paſcue mee/dicit dñs. Ideo
hec dicit dñs deus iſrael ad paſtores q pa-
ſcunt populū meū: Uos diſperſiſtis gregē
meū/et eieciſtis eos/et non viſitaſtis: Ecce
ego viſitabo ſup vos maliciā ſtudiorū ve-
ſtrorū/ait dñs. Item paulopoſt: Hec dicit Ibidem.a.
dñs exercituū: Nolite audire verba ꝓphe-
tarū/q ꝓphetant vobis/et decipiunt vos:
Uiſionē cordis ſui loquuntur/nō de ore dñi:
Dicunt his q blaſphemāt me: Locutus eſt
dñs: Pax erit vobis: et omni q ambulat in
prauitate cordis ſui dixerūt: Nō veniet ſu-
per vos malū: Quis eñ affuit in ꝯſilio do-
mini? Et poſt aliquos verſus: Non mitte- Ibidem.
bam ꝓphetas/et ipſi currebant: nō loque-
bar ad eos/et ipſi ꝓphetabāt. Si ſtetiſſent
in conſilio meo et nota feciſſent verba mea
pplo meo/auertiſſē vtiq; eos a via ſua ma-
la: ⁊ a peſſimis cogitationibus ſuis. Et poſt Ibidem.c.
paucos verſus: Audiui que dixerūt ꝓphe-
te/ꝓphetantes in nomine meo mendaciū:
atq; dicētes: Somniaui/ſomniaui. Uſq; q
iſtud eſt in corde ꝓphetarū vaticinantium
mendaciū/et ꝓphetantiū ſeductiones cor-
dis ſui: q volunt facere vt obliuiſcatur pplus
meus nominis mei propter ſomnia cordis
ſui/ que narrat vnuſquiſq; ad ꝓximū ſuū:
ſicut obliti ſunt pres eorū nois mei ꝓpter
baal? Propheta q habet ſomnium/ narret
ſomniū: et qui habet ſermonē meū/ narret
ſermonē meū vere. Quid paleis ad triticū/
dicit dñs? Nunqd nō verba mea ſunt qua-
ſi ignis/dicit dñs: et qſi malleus conterens
petrā? Propterea ecce ego ad ꝓphetas/ait
dñs qui furantur verba mea vnuſquiſq; a
ꝓximo ſuo: Ecce ego ad ꝓphetas ait dñs:
Qui aſſumunt linguas ſuas/et aiunt: Di-
cit dñs: et ecce ego ad ſomniātes ꝓphetas
mendaciū/ait dñs: Qui narrauerunt ea et
ſeduxerūt pplm meū in mendacio ſuo: et in
miraculis ſuis/cū ego nō miſiſſem eos/ nec
mandaſſem eis: qui nihil profuerunt pplo

Hiere.25.b huic/dicit dñs. Et paulopoſt. Et miſit do/
minꝰ ad vos oẽs ſeruos ſuos ꝓphas cõſur/
gens diluculo: mittẽſqꝫ et nõ audiſtis/neqꝫ
inclinaſtis aures veſtras vt audiretis/ cuꝫ
diceret: Reuertimini vnuſquiſqꝫ a via ſua
mala: et a peſſimis cogitationibꝰ veſtris: et
habitabitis in terra quã dedit dñs vobis
et patribus veſtris a ſęculo/et vſqꝫ in ſęcu/
lum. Et nolite ire poſt deos alienos/ vt ſer/
uiatis adoretiſqꝫ eos: neqꝫ me ad iracũdiã
ꝓuocetis in operibꝰ manuũ veſtrarũ/et nõ
affligã vos: Et non audiſtis me/ dicit dñs.
Hiere.48.b Et aliquanto poſt. Maledictus qui facit
opus dñi fraudulenter. Itẽ poſt aliquan/
Thren.3.c. tum. Bonꝰ eſt dñs ſperantibꝰ in eũ/ animę
quęrenti illũ. Bonũ eſt preſtolari cũ ſilen/
tio ſalutare dñi. Bonũ eſt viro cũ portaue/
rit iugũ ab adoleſcẽtia ſua. Sedebit ſolita/
rius ⁊ tacebit: qꝛ leuauit ſe ſup ſe. Ponet in
puluere os ſuũ/ ſi forte ſit ſpes. Dabit per/
cutienti ſe maxillã: ſaturabit̃ opprobrijs: qꝛ
nõ repellit in ſempiternũ dñs.

De libro ezechiel propheta.

Ezech.3.d. **Um autem**
pertranſiſſent ſeptẽ dies/
factum eſt verbũ dñi ad
me dicens: Fili hominis
ſpeculatorem dedi te do/
mui iſrl': et audies de ore
meo verbũ/et annũciabis eis ex me. Si me
dicente ad impiũ: Morte morieris / nõ an/
nunciaueris ei: neqꝫ locutus fueris vt auer
tatur a via ſua impia ⁊ viuat: ipſe impius
in iniqtate ſua morietur: ſanguinẽ autẽ eius
de manu tua requirã. Si aũt tu annuncia/
ueris impio: ⁊ ille nõ fuerit cõuerſus ab im
pietate ſua/et a via ſua impia: ipſe quidem
in iniquitate ſua morietur: tu aũt animã tuã
liberaſti. Sed et ſi ꝯuerſus iuſtus a iuſticia
ſua fecerit iniqtatẽ: ponã offendiculũ corã
eo: Ipſe morietur: quia nõ annunciaſti ei: In
peccato ſuo morietur: et nõ erunt in memo/
ria iuſticię eius quas fecit: ſanguineꝫ vero
eius de manu tua requirã. Si autẽ annun/
ciaueris iuſto / vt nõ peccet iuſtus/⁊ ille nõ
peccauerit: viuens viuet: quia annunciaſti
ei: ⁊ animã tuã liberaſti. Et poſt aliquan/
Ezech.9.b. quantũ. Et dixit dñs ad eũ. Tranſi per me/
diam ciuitatẽ in medio hieruſalem/et ſigna
tau ſuper frontẽ virorũ gementiũ et dolen/
tium ſuper cunctis abominationibus quę
fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente
me: Tranſite per mediã ciuitatẽ ſequentes
eũ/⁊ ꝑcutite. Nõ parcat oculus veſter/neqꝫ
miſereamini: Senẽ/adoleſcẽtulũ/⁊ virginẽ
et paruulũ/et mulierẽ interficite vſqꝫ ad in/
ternitionẽ. Omnẽ autẽ ſup quem videritis
tau / ne occidatis: et a ſanctuario meo inci/
pite. Et aliquanto poſt. Pro eo ꝙ mœrere Ezech.13.d
feciſtis cor iuſti mendaciter/quẽ ego nõ cõ/
triſtaui: et confortaſtis manus impij vt nõ
reuerteret̃ a via ſua mala et viueret. Item
poſt aliquantũ. Et hęc fuit iniqtas ſodomę Ezech.16.f.
ſororis tuę: Superbia / ſaturitas panis /et
abundãtia: ⁊ ociũ ipſiꝰ/⁊ filiarũ eiꝰ: ⁊ manũ
egeno et paupi nõ porrigebãt: ⁊ eleuatę ſũt
et fecerunt abominationes corã me: et ab/
ſtuli eas ſicut vidiſti. Et poſt paululũ. Uir Ezech.18.a
ſi fuerit iuſtus/⁊ fecerit iudiciũ et iuſticiam:
in montibus non comederit: et oculos non
leuauerit ad idola domus iſrael: et vxorem
proximi ſui non violauerit: et ad mulierem
menſtruatã nõ acceſſerit: et hominẽ nõ con/
triſtauerit: pignus debitori reddiderit: per
vim nihil rapuerit: panem ſuũ eſurienti de/
derit: et nudum operuerit veſtimento: ad
vſuram nõ cõmodauerit: et amplius nõ ac/
cęperit: ab iniquitate auerterit manũ ſuã:
iudiciũ verũ fecerit inter virum et virũ: in
pręceptis meis ambulauerit /⁊ iudicia mea
cuſtodierit vt faciat veritatem: Hic iuſtus
eſt: Uita viuet/ ait dñs deus. Qꝫ ſi genue/
rit filium latronẽ effundentẽ ſanguinẽ: ⁊ fe/
cerit vnum de iſtis: ⁊ hęc quidẽ omnia non
facientẽ/ſed in montibꝰ comedentẽ: et vxo/
rem proximi ſui polluentẽ: egenum et pau/
perem cõtriſtantẽ: rapientẽ rapinas: pignꝰ
non reddentẽ: ⁊ idola leuantẽ oculos ſuos:
abominationes facientẽ: ad vſurã dantẽ et
ampliꝰ accipientẽ: nũqd viuet? Nõ viuet.
Cũ vniuerſa deteſtanda hęc fecerit: morte
morietur: ſanguis eiꝰ in ipſo erit. Qꝫ ſi genue/
rit filium/ qui videns omĩa pctã patris ſui
quę fecit: timuerit et non fecerit ſimile eis:
ſuper montes nõ comederit: ⁊ oculos ſuos
non leuauerit ad idola domꝰ iſrael: ⁊ vxorẽ
proximi ſui nõ violauerit: et virum nõ con/
triſtauerit: pignus nõ retinuerit: et rapinaꝫ
nõ rapuerit: panem ſuũ eſurienti dederit: ⁊
nudũ operuerit veſtimento: a pauperis in/
iuria auerterit manũ ſuam/ vſurã et ſuper/
abundãtiã nõ accęperit: iudicia mea fecerit
et in pręceptis meis ambulauerit: hic nõ mo/
rietur in iniqtate patris ſui/ ſed vita viuet.
Pater eiꝰ qꝛ calũniatꝰ eſt ⁊ vim fecit fratri:
et malũ operatꝰ ẽ in medio ppli ſui: ecce mor/
tuus eſt in iniqtate ſua. Et dicis: Quare nõ
portabit filiꝰ iniqtatẽ patris? Uidelicet qꝛ
filius iudiciũ et iuſticiã operatus eſt: Om/
nia pręcepta mea cuſtodiuit ⁊ fecit illa: vita
viuet. Anima quę peccauerit/ ipſa morietur.

Filius nō portabit iniquitatē patris:et pa
ter nō portabit iniqtatez filij. Juſticia iuſti
ſuper eū erit:et impietas impij erit ſup eū.
Si autē impius egerit penitentiā ab omni/
bus peccatis ſuis quę operatus eſt: ⁊ cuſto
dierit vniuerſa pꝛęcepta mea:et fecerit iudi/
cium et iuſticiā : vita viuet ⁊ non morietur.
Oim iniquitatū eius quaſ operatus eſt nō
recordabor: Jn iuſticia ſua quā opatꝰ ē vi/
uet. Nunqd volūtatis meę eſt mors impij
dicit dñs deꝰ: ⁊ nō vt cōuertat̄ a vijs ſuis ⁊
viuat? Si autē auerterit ſe iuſtus a iuſticia
ſua/et fecerit iniqtatē ſm oēs abominatio/
nes quas operari ſolet impiꝰ : nūqd viuet?
Omnes iuſticię eius quas fecit nō recorda
buntur. Jn pꝛęuaricatione q̄ pꝛęuaricatus eſt/
⁊ in peccato ſuo qd̄ peccauit/in ipſis morie/
tur. Et dixiſtis: Nō ē ęqua via dñi. Audite
ḡ domꝰ iſrl̄: Nunqd via mea nō ęqua/ ⁊ nō
magis vię veſtrę prauę ſunt? Cū eñ auer/
terit ſe iuſtus a iuſticia ſua/⁊ fecerit iniqui/
tatē:morief̄ i eis: Jn iniuſticia quā operatꝰ
eſt morief̄. Et cū auerterit ſe impius ab im/
pietate ſua quā opatus eſt:⁊ fecerit iudiciū
et iuſticiā:ipſe animā ſuā viuificabit. Cōſi/
derauit eñ et auertit ſe ab omnibꝰ iniquita
tibus ſuis quaſ opatus eſt /vita viuet ⁊ nō
morief̄. Et dicūt filij iſrael: Nō eſt ęqua via
dñi. Nūqd vię meę nō ſunt ęque domꝰ iſrl̄/
⁊ nō magis vię veſtrę prauę? Jdcirco vnū/
quēq̄ iuxta vias ſuas iudicabo domꝰ iſrl̄:
ait dñs deus. Cōuertimini ⁊ agite pęniten
tiam ab omnibꝰ iniquitatibus veſtris:⁊ nō
erit vobis in ruinam iniquitas. Proijcite
a vobis omnes pręuaricationes veſtras in
q̄bus pꝛęuaricati eſtis:⁊ facite vobis cor no/
uum et ſpiritū nouū. Et quare moriemini
domus iſrael? Quia nolo mortē morientiſ
dicit dñs deꝰ. Reuertimini ⁊ viuite. Et ali
Ezech.22.b. quanto poſt. Ecce principes iſrael ſinguli
in brachio ſuo fuerunt in te ad effundendū
ſanguinē. Patrē et matrē cōtumelijs affe/
cerūt in te:aduenā calūniati ſunt in medio
tui: pupillā ⁊ viduam contriſtauerūt apud
te. Sanctuaria mea ſpꝛeuiſtis:et ſabbata
mea polluiſtis. Uiri detractores fuerūt in
te ad effundendū ſanguinē. Et ſup montes
comederūt in te. Scelus operati ſūt in me/
dio tui. Uerecundiora patris diſcooperue/
runt in te: immundiciā menſtruatę humi/
liauerūt in te. Et vnuſq̄ſq̄ in vxorē pꝛoximi
ſui operatus eſt abominationē:⁊ ſocer nu/
rum ſuā polluit nefarie. Frater ſororē ſuā
filiā pr̄is ſui oppꝛeſſit in te. Munera accępe
runt apd̄ te ad effundendū ſanguinē vſurā
et ſuperabundantiā accępiſti:et auare pꝛoxi/

mos tuoſ calūniabaris: meiq̄ oblita es ait
dñs deus. Et poſt paululū. Et factum eſt Ibidem.e.
vbū dñi ad me dicens: Fili hoīs/ dic ei: Tu
es terra immūda et nō cōpluta in die furo/
ris. Coniuratio pꝓphetarum in medio eius.
Sicut leo rugiens capienſq̄ pꝛędā / animā
deuorauerūt: opes et preciū accęperūt: vi/
duas eius multiplicauerūt in medio illius.
Sacerdotes eius cōtempſerūt legē meā:et
polluerūt ſanctuaria mea. Jnter ſctm̄ ⁊ pro/
phanū nō habuerūt diſtantiā:et inter pol/
lutum et immūdū nō intellexerūt. Et poſt
duos verſus. Principes eius in medio illiꝰ Ibidem.f.
quaſi lupi rapientes pꝛędā/ad effundendū
ſanguinē:et ad perdendas animas ⁊ auare
ſectāda lucra: Prophetę autē eius liniebāt
eos abſq̄ temperamento/ videntes vana ⁊
diuinantes mendaciū dicentes: Hęc dicit
dñs deus:cū dñs non ſit locutus. Ppl̄i ter/
rę calūniabant̄ calumniā/ ⁊ rapiebant vio/
lenter:egenū et pauperē affligebant et ad/
uenā oppꝛimebant calumnia abſq̄ iudicio.
Et q̄ſiui de eis virū q̄ interponeret ſepem ⁊
ſtaret oppoſitus cōtra me pꝛo terra ne diſper/
derem eam:⁊ non inueni. Et effudi ſup eos
indignationē meam:et in igne irę meę con/
ſumpſi eos. Uiam eorum in caput eorum
reddidi/ait dominus deus. Et aliquanto Ezech.33.a.
poſt. Et factum eſt verbū domini ad me di/
cens: Fili hominis loquere ad filioſ populi
tui ⁊ dices ad eoſ. Terra cū induxero ſup eā
gladiū/⁊ tulerit populus terrę virū vnū de
nouiſſimis ſuis /⁊ cōſtituerit eū ſup ſe ſpecu
latorem:et ille viderit gladiū venientē ſup
terrā:et cecinerit buccina/et annunciauerit
populo:audiens autē q̄ſquis ille eſt ſonitū
buccinę/⁊ nō ſe obſeruauerit: veneritq̄ gla
dius ⁊ tulerit eū:ſanguis ipſiꝰ ſup caput eiꝰ
erit. Sonitū buccinę audiuit:et nō ſe obſer
uauit:ſanguis eius in ipſo erit. Si autē cu/
ſtodierit / animā ſuam ſaluabit. Qȝ ſi ſpe/
culator viderit gladiū venientē:et nō inſo/
nuerit buccina:et ppl̄us non ſe cuſtodierit:
veneritq̄ gladius ⁊ tulerit de eis animam:
ille quidē in iniquitate ſua captus eſt : ſan/
guinem autē eius de manu ſpeculatoris re/
quirā. Et tu fili hoīs ſpeculatorē dedi te do/
mui iſrael. Audiens ergo ex ore meo ſermo/
nem/ annūciabis eis ex me. Si me dicente
ad impiū: Jmpie/ morte morieris:nō fuerꝭ
locutus vt ſe cuſtodiat impius a via ſua:
ipſe impius in iniquitate ſua morietur:ſan/
guinē autē eiꝰ de manu tua requirā. Si aūt
annūciante te ad impiū/ vt a vijs ſuis con/
uertat̄: ⁊ nō fuerit conuerſus a via ſua:ipſe
in iniqtate ſua morief̄ : porro tu animā tuā

liberaſti. Tu ǧ fili hoīs: dic ad domū iſrael:
Sic locuti eſtis dicentes: Iniq̄tates noſtrę
et peccata noſtra ſuper nos ſunt: et in ipſis
nos tabeſcimus: quomodo ergo viuere po/
terimus? Dic ad eos: Viuo ego dicit dñs
de⁹: Nolo mortē impij: ſed vt reuertaꝛ im/
pius a via ſua mala ꝛ viuat. Conuertimini
a vijs veſtris peſſimis: Et q̄re moriemini
domus iſrael? Tu itaq̧ fili hominis/ dic ad
filios populi tui: Iuſticia iuſti nō liberabit
cum in quacūq̧ die peccauerit: et impietas
impij nō nocebit eū in quacūq̧ die conuer
ſus fuerit ab impietate ſua. Et iuſtus non
poterit viuere in iuſticia ſua in quacūq̧ die
peccauerit: etiā ſi dixero iuſto/ q̧ vita viuat:
et confiſus in iuſticia ſua fecerit iniquitatē:
omnes iuſticię eius obliuioni tradentur: et
in iniq̄tate ſua quā op̄atus eſt/ in ipſa mo/
rieꝛ. Si autē dixero impio: Morte morieꝛ:
et egerit pęnitentiā a peccato ſuo/ feceritq̧
iudiciū et iuſticiā: pignus reſtituerit ille im/
pius/ rapināq̧ reddiderit: in mandatis vitę
ambulauerit: nec fecerit q̄cq̄ iniuſtū/ vita
viuet et nō morieꝛ: Oīa p̄ctā ei⁹ q̄ peccauit
nō imputabunꝛ ei: Iudiciū et iuſticiā fecit:
vita viuet. Et dixerunt filij populi tui: Nō
eſt ęqui ponderis via domini: et ipſoꝝ via
iniuſta eſt. Cum em̄ receſſerit iuſtus a iuſti/
cia ſua/ feceritq̧ iniquitates/ morieꝛ in eis.
Et cū receſſerit impius ab impietate ſua/ fe
ceritq̧ iudiciū et iuſticiā: viuet in eis. Et di/
citis: Nō eſt ęqua via dñi: vnūquēq̧ iuxta
vias ſuas iudicabo de vobis domuſ iſrael.
Ibidem.g. Et poſt aliquot ꝟſus. Et tu fili hominis/
filij populi tui qui loquunꝛ de te iuxta mu/
ros et in oſtijs domorū: et dicunt vnus ad
alterū/ vir ad proximū ſuū dicentes: Veni/
te et audiam⁹ qui ſit ſermo egrediens a do/
mino. Et veniūt ad te quaſi ingrediatur po
pulus: et ſedent coram te populus meus: ꝛ
audiunt ſermones tuos: et nō faciunt eos:
q2 in canticū oris ſui vertunt illos: Et aua/
riciam ſuam ſequiꝛ cor eorū: et es eis qua/
ſi carmen muſicū qđ ſuaui dulciq̧ ſono ca/
nitur. Et audiūt verba tua et nō faciūt ea:
et cum venerit quod p̄dicatū eſt: ecce enim
venit: tunc ſcient qđ prophetes fuerit inter
Ezech.34.a. eos. Et factū eſt ꝟbū dñi ad me dicēs: Fili
hominis ꝓpheta de paſtoribus iſrael: pro/
pheta et dices paſtoribus. Hęc dicit domi/
nus deus: Vę paſtoribus iſrael/ qui paſce/
bant ſemetipſos. Nōne greges paſcūtur a
paſtorib⁹? Lac comedebatis: et lanis ope/
riebamini: et qđ craſſum erat occidebatis:
gregem autē meū nō paſcebatis. Qđ infir/
mum fuit nō conſolidaſtis: et quod ęgrotū
nō ſanaſtis. Quod fractū eſt nō alligaſtis:
et quod abiectum eſt non reduxiſtis: quod
perierat nō queſiſtis: ſed cū auſteritate im/
perabatis eis et cum potentia: Et diſperſę
ſunt oues meę/ eo q̧ nō eſſet paſtor. Et factę
ſunt in deuoratione omniū beſtiarū agri: ꝛ
diſp̄ſę ſunt: et errauerūt greges mei in cun/
ctis montibus ꝛ in vniuerſo colle excelſo: et
ſuper omnē faciē terrę diſperſi ſunt greges
mei: Et nō erat q̄ req̄reret: Non erat inquā
qui requireret. Propterea paſtores audite
verbū dñi: Viuo ego dicit dñs deus: quia
pro eo q̧ facti ſunt greges mei in rapinam/
ꝛ oues meę in deuoratione omniū beſtiarū
agri: eo q̧ non eſſet paſtor: Neq̧ em̄ quęſie/
runt paſtores gregē meū/ ſed paſcebant pa
ſtores ſemetipſos/ ꝛ greges meos nō paſce/
bant: Propterea paſtores audite ꝟbū do/
mini. Hęc dicit dñs deus: Ecce egoipſe ſup
paſtores requirā gregem meū de manu eo/
rum: ꝛ ceſſare eos faciā vt vltra nō paſcant
gregē: nec paſcant amplius paſtores ſemet
ipſos. Et liberabo gregem meum de ore eo/
rum: et non erit eis vltra in eſcam. Et poſt
aliquantum. Vos autem greges mei: hęc Ibidem.c.
dicit dominus deus: Ecce ego iudico inter
pecus ꝛ pecus arietū et hircoꝝ: Nonne ſa/
tis vobis erat paſcua bona depaſci? Inſu/
per et reliquias paſcuarum veſtrarum con/
culcatis pedibus veſtris: et cū puriſſimam
aquā biberitis/ reliquam pedibus veſtris
turbatis: ꝛ oues meę his quę cōculcata pe/
dibus veſtris fuerant/ paſcebanꝛ: et quę pe
des veſtri turbauerāt/ hęc bibebant. Pro/
pterea hęc dicit dñs deus ad eos: Ecce ego
ip̄e iudico inter pecus pingue ꝛ macilentū:
pro eo q̧ lateribus et humeris impingeba/
tis et cornibus veſtris ventilabatis omnia
infirma pecora donec diſpergerenꝛ foras.
Et poſt aliquantum. Hęc dicit dñs deus: Ezech.45.c.
Sufficiat vobis p̄ncipes iſrael: iniquita/
tem et rapinas intermittite: et iudicium et
iuſticiam facite: ꝛ ſeparate cōfinia veſtra a
populo meo dicit domin⁹ deus. Stathera
iuſta et ephi iuſtū erit vobis ꝛ batus iuſt⁹.

Iſta de libris poſuimus/ quos et iudęi
canonicos habent: in q̄b⁹ eorū inuenimus
quę huic op̄i cōuenerint. Sȝ nō ſunt omit/
tendi et hi quos quidē ante ſaluatoris ad/
uentum conſtat eſſe conſcriptos: ſed eos nō
receptos a iudęis: recepit tamen eiuſdē ſal/
uatoris eccleſia. In his ſunt duo qui ſalo/
monis a pluribus appellantur/ ꝓpter quan/

dam ſicut exiſtimo eloquij ſimilitudinem:
Nã ſalomonis nõ eſſe / nihil dubitãt quiq̃
doctiores. Nec tñ eius qui Sapientię dicit
quis nã ſit auctor apparet. Illũ vero alterũ
quẽ vocamus Eccleſiaſticũ / ꝙ ieſus quidã
ſcripſerit qui cognominatur ſirach: conſtat
inter eos qui eundẽ librũ totũ legerunt.

De libro ergo ſapientie iſta huic
operi congruere viſa ſunt.

De ſapientia.

Sap.1.a. Iligite iuſti:
ciam q̃ iudicatis terrã: Sen/
d tite de domino in bonitate
ꝛ in ſimplicitate cordis q̃ri/
te illũ. Quoniã inuenitur ab
his qui non temptant illũ:
Apparet autẽ eis qui fidem habent in illũ.
Peruerſę eñ cogitationes ſeparant a deo:
Probata autẽ virtus corripit inſipientes:
Quoniã in maliuolã aĩam nõ introibit ſa/
piẽtia: nec habitabit in corpore ſubdito pec
catis. Sanctus eñ ſpiritus diſciplinę effu/
giet fictum: ꝛ auferet ſe a cogitationibꝰ quę
ſũt ſine intellectu: ꝛ corripietur a ſuperuenien
te iniquitate. Benignus eſt eñ ſpiritus ſa/
pientię: et nõ liberabit maledictum a labijs
ſuis: quoniã renum illius teſtis eſt deus: et
cordis eius ſcrutator eſt verus ꝛ linguę illiꝰ
auditor. Quoniã ſpiritus dñi repleuit orbẽ
terrarũ: ꝛ hoc qui cõtinet omnia ſcientiã ha
bet vocis. Propter hoc q̃ loquitur iniqua / nõ
poteſt latere: ſed nec preteriet illũ corripiẽs
iudiciũ. In cogitationibꝰ eñ impij interro/
gatio erit: ſermonũ autem illius auditio ad
dominũ veniet / ad correptionẽ iniquitatũ
illius: Quoniã auris zeli audit oĩa: ꝛ tu/
multus murmurationũ nõ abſcondetur. Cu/
ſtodite ergo vos a murmuratione quę nihil
ꝓdeſt: et a detractione parcite linguę: Qm̃
reſponſum obſcurum inuacuũ nõ ibit: Os
autẽ qđ mentitur / occidit animã. Et pau/
Sap.3.b. lopoſt. Qui confidũt in illũ / intelligẽt veri/
tatem: et fideles in dilectiõe acquieſcẽt illi:
quia donum et pax eſt electis illius. Impij
autẽ ſm̃ quę cogitauerũt / correptionẽ habe
bunt: qui neglexerũt iuſticiã / et a domino
receſſerũt. Sapientiã eñ et diſciplinaꝫ qui
Ibidem.c. abijcit / infelix eſt. Et poſt ſex ꝟſus. Quo/
niam fęlix ſterilis et incoinq̃nata / quę neſci
uit thorum in delicto: Habebit fructum in
reſpectione animarum: Et ſpado qui non
operatus eſt per manus ſuas iniquitatem
nec cogitauit aduerſus dominum nequiſſi/
Sap.6.a. ma. Et poſt aliquantũ. Audite ergo reges
et intelligite: diſcite iudices finiũ terrę iuſti/
ciam. Prębete aures vos q̃ cõtinetis mul/
titudines / ꝛ placetis vos in turbis nationũ:
Quoniã data eſt a dño poteſtas vobis / et
virtus ab altiſſimo: qui interrogabit opera
veſtra et in cogitatiõibus ſcrutabitur. Quo/
niam cũ eſſetis miniſtri regni ipſius / nõ re/
cte iudicaſtis: neq̃ cuſtodiſtis legẽ iuſticię:
neq̃ ſm̃ volũtatẽ dei ambulaſtis. Horren/
de et cito apparebit vobis: quoniã iudiciũ
duriſſimũ in his qui p̃ſunt fiet. Exiguo eñ
conceditur miſericordia: potentes autem po/
tenter tormẽta patientur. Non eñ ſubtra/
hit perſonã cuiuſq̃ dominus: nec reuerebitur
magnitudinẽ cuiuſq̃. Quoniã puſillum et
magnũ ipſe fecit: et ęqualiter illi cura eſt ꝓ
omnibus. Fortiores autẽ fortior inſtat cru
ciatus. Ad vos autẽ mali reges ſunt hi ſer/
mones mei: vt diſcatis ſapientiã: ꝛ nõ exci/
datis. Qui eñ cuſtodierint iuſticiam / iuſtẽ
ꝛ iuſtificabuntur: ꝛ qui didicerint iſta / inueni/ Al. iudicabuntur
ent quid reſpondeant. Concupiſcite ergo
ſermones meos: diligite illos / et habebitis
diſciplinam. Clara eſt eñ et quę nunq̃ mar
ceſcat ſapientia: et facile videtur ab his qui
diligunt eam: et inuenitur ab his qui quę/
runt illam. Pręoccupat qui ſe cõcupiſcunt /
vt illis ſe priorem oſtendat. Qui de luce vi
gilauerit ad illam / non laborabit: aſſidentẽ
enim illam inueniet foribus ſuis. Cogitare
eñ de illa ſenſus eſt conſummatus. Et qui
vigilauerit pro illa / cito erit ſecurus. Qm̃
dignos ſe ipſa circuit quęrens: et in vijs
oſtendet ſe illis hilariter: ꝛ in omni prouidẽ
tia occurrit illis. Initiũ eñ illius veriſſima
eſt diſciplinę cõcupiſcẽtia. Cura ğ diſcipli/
nę dilectio eſt: et dilectio cuſtoditio legum
illiꝰ eſt: Cuſtoditio aũt legũ cõfirmatio in/
corruptionis eſt: incorruptio autẽ facit eſſe
proximũ deo. Cõcupiſcẽtia itaq̃ ſapientię
deducit ad regnũ ꝑpetuũ. Si ğ delectami/
ni ſedibꝰ et ſtemmatibꝰ reges populi / dili/
gite ſapientiã vt in perpetuũ regnetis. Et
paulopoſt. Et ſi iuſticiã quis diligit / labo/ Sap.8.b.
res huiꝰ magnas habent virtutes. Sobrie/
tatem eñ ꝛ ſapientiã docet et iuſticiã ꝛ vir/
tutẽ: quibꝰ vtilius nihil in vita hominibꝰ.

Nũc iam de libro qui Eccleſia-
ſticus dicitur ponẽda ſunt que vi-
dentur: De quo hic etiã ea dixiſſe
deputer / que de prouerbiorum li-
bro ſum prelocutus: Quis in iſto
eccleſiaſtico plura repererim huic
operi neceſſaria.

De eccleſiaſtico.

Eccl.1.b. Timoꝛ domi
ni ſcientię religioſitas. Re/
ligioſitas cuſtodiet ⁊ iuſti/
ficabit coꝛ: iocūditatē atq̧
gaudium dabit. Timenti
dn̄m bene erit: ⁊ in diebus
cōſummationis illius benedicet. Plenitu/
do ſapientię eſt timere deū: et plenitudo a
fructib⁹ illius. Et poſt duos verſus: Coro
na ſapientię/ timoꝛ dn̄i. Et poſt quattuoꝛ
verſus. Radix ſapiētię eſt timere deū: Ra/
mi eñ illi⁹ longeui. In theſauris ſapientię
intellectus eſt: ⁊ ſciētia et religioſitas: Exe/
cratio autē peccatoꝛibus ſapientia. Timoꝛ
dei expellit peccatū: Nam qui ſine timoꝛe
eſt: nō poteſt iuſtificari: Iracundia eñ ani/
moſitatis illius/ ſubuerſio illius eſt. Sapi/
ens vſq̧ in tēpus ſuſtinebit patiens: et po/
ſtea redditio iocūditatis. Bon⁹ ſenſus vſq̧
in tempus abſcondit verba illius: et labia
multoꝝ enarrabunt ſenſum illius. Concu/
piſcens ſapientiā/ ſerua iuſticiā: ⁊ deus pręe/
bebit illā tibi. Sapientia eñ ⁊ diſciplina ti/
moꝛ dn̄i: ⁊ qđ beneplacitum eſt illi/ fides et
manſuetudo: ⁊ adimplebit theſauros tuos.
Nō ſis incredibilis timoꝛi domini: ⁊ ne ac/
ceſſeris ad illū duplici coꝛde. Ne fueris hy/
pocrita in conſpectu hominū: ⁊ non ſcanda
lizeris labijs tuis. Attende in illis: ne forte
cadas/ ⁊ adducas animę tuę confuſionem:
et reuelet deus abſcondita tua: et in medio
ſynagogę elidat te. Quoniā acceſſiſti mali/
gne ad dominū: et coꝛ tuum plenū eſt dolo
Eccl.2.a. et fallacia. Fili accedens ad ſeruitutem dei/
ſta in timoꝛe et iuſticia: et pꝛępara animā tuā
ad temptationem: et depꝛime coꝛ tuum et
ſuſtine. Declina aurem tuam/ ⁊ excipe ver/
ba intellectus: ⁊ ne feſtines in tempus ob/
ductionis. Suſtine ſuſtentationē dei: con/
iungere deo et ſuſtine/ vt creſcat in nouiſſi/
mo vita tua. Om̄e quod tibi applicitū fue/
rit/ accipe: et in doloꝛe ſuſtine: et in humili/
tate tua patiētiam habe: Quoniā in igne
pꝛobatur aurum ⁊ argentū: homines vero
receptibiles in camino humiliationis. Cre/
de deo/ et recuperabit te: et dirige viā tuā
et ſpera in illum. Serua timoꝛē illius: et in
illo veteraſce. Metuentes dominū ſuſtine/
te miſericoꝛdiā ei⁹: et nō deflectatis ab illo/
ne cadatis. Qui timetis dominū/ credite il/
li: et nō euacuabitur merces veſtra. Qui ti/
metis dominum/ ſperate in illum: et in ob/
lectatione veniet vobis miſericoꝛdia. Qui
timetis deū/ diligite illum: ⁊ illuminabunt
coꝛda veſtra. Reſpicite filij nationes homi
num: et ſcitote/ quis ſperauit in dn̄o/ ⁊ con/
fuſus eſt? Permanſit in mandatis eius/ et
derelictus eſt? Et quis illum inuocauit/ et
deſpexit illum? Quoniā pius et miſericoꝛs
eſt deus: et remittet in tempoꝛe tribulatio/
nis peccata omnibus exquirentibus ſe in
veritate. Vę duplici coꝛde et labijs ſceleſtis
⁊ manibus malefacientib⁹: et peccatoꝛi ter/
ram ingredienti duabus vijs. Vę diſſolu/
tis coꝛde/ qui nō credunt deo: ideo nō pꝛo/
teguntur ab eo. Vę his qui perdiderūt ſu/
ſtinentiā: qui dereliquerunt vias rectas/ et
diuerterūt in vias pꝛauas. Et quid facient
cū inſpicere cęperit deus? Qui timent do/
minū/ nō erunt incredibiles verbo illius: et
qui diligunt illū/ conſeruabūt viam illius.
Qui timent dominū/ inquirent quę bene/
placita ſunt illi: ⁊ qui diligunt eū/ replebun
tur lege ipſius. Qui timēt dominū/ pręepa/
rabunt coꝛda ſua: ⁊ in conſpectu illius ſan/
ctificabunt animas ſuas. Qui timent do/
minū/ cuſtodiūt mandata illi⁹: et patientiā
habebūt vſq̧ ad inſpectionē illius/ dicen/
tes: Si pęnitentiā non ęgerim⁹: incidemus
in dei manus/ et non in manus hominum.
Scđm eñ magnitudinē illius/ ſic ⁊ miſeri/
coꝛdia ipſius cum ipſo. Filij ſapientię eccle Eccl.3.a.
ſia iuſtoꝛum: et nati illoꝛū obedientia et di/
lectio. Iudiciū patris audite filij dilecti: et
ſic facite vt ſalui ſitis. Et poſt duos v̄ſus.
Qui diligit deū: exoꝛabit pꝛo peccatis ſuis
et continebit ſe ab illis: In oꝛatione dierū
exaudietur. Et ſicut qui theſauriźat: ita et q̄
honoꝛificat matrē ſuam. Qui honoꝛificat
patrem/ iocundabitur in filijs. Qui hono/
rat patrem ſuum/ vita viuet longioꝛe: ⁊ qui
obaudit patri/ refrigerabit matrē. Qui ti/
met deum/ honoꝛat parētes: et quaſi domi/
nis ſeruiet his qui ſe genuerunt in opere et
ſermone et om̄i patientia. Honoꝛa patrem
tuū: vt ſuperueniat tibi benedictio a domi/
no. Et poſt tres v̄ſus. Ne gloꝛiaris in con Ibidem.b.
tumelia patris tui. Et poſt tres verſus.
Fili/ ſuſcipe ſenectam patris tui: et ne con/
triſtes eum in vita illius. Et ſi defecerit ſen/
ſu/ veniam da: et ne ſpernas eū in tua vir/
tute. Et poſt quattuoꝛ verſus. Q̄ male fa Ibidem.c.
mę eſt qui derelinquit patrē: et eſt maledi/
ctus a deo q̄ exaſperat matrē. Fili/ in man/
ſuetudine opera tua perfice: et ſuper homi/
num gloꝛiā diligeris. Quanto magnus es
humilia te in omnib⁹/ et coꝛā deo inuenies
gratiam. Quoniā magna potentia dei ſo/
lius: ⁊ ab humilibus honoꝛatur. Altioꝛa te
ꝗſieris: ⁊ foꝛtioꝛa te ne ſcrutat⁹ fueris. Sed

que ꝑcepit tibi deus/illa cogita ſemꝑ. Et in
plurib' operib' ei' ne fueris curioſus: nõ eñ
eſt tibi neceſſariũ ea que abſcõdita ſunt vi/
Ibidem.v. dere oculis tuis. Et poſt tres ꝟſus. Mul/
tos eñ implanauit ſuſpicio eoꝝ: ⁊ in vani/
tate detinuit ſenſus illorũ. Cor durũ male
habebit in nouiſſimo: ⁊ q̃ amat periculũ/ in
illo peribit. Cor ingrediens duas vias nõ
habebit ſucceſſus: et prauicordius in illis
ſcandalizabitur. Cor nequã grauabit in do
loribus: et peccator adijciet ad peccandum.
Et poſt duos verſus. Cor ſapiens intelli/
gitur in ſapientia: et auris bona audiet cũ
omni concupiſcentia ſapientiam. Sapiens
cor et intelligibile abſtinebit ſe a peccatis:
et in operibus iuſticie ſucceſſus habebit.
Ignem ardentẽ extinguet aqua: ⁊ elemoſy/
na reſiſtet peccatis: et deus ꝓſpector eius/
q̃ reddit gratiã. Meminit in poſterũ: et in
tempore caſus tui inueniet firmamentum.
Eccl.4.a. Fili elemoſynã pauperis ne fraudes: ⁊ ocu/
los tuos ne trãſuertas a paupe. Aiam eſu/
rientẽ ne deſpexeris: ⁊ nõ exaſperes pauperẽ
inopia ſua. Cor inopis ne afflixeris: ⁊ ne ꝓ/
trahas datũ anguſtiãti. Rogationẽ cũ tri/
bulatione ne abijcias: ⁊ nõ auertas faciem
tuã ab egeno. Ab inope nõ auferas oculos
tuos ꝓpter irã: et nõ relinquas querentib'
tibi retro maledicere. Maledicẽtis eñ tibi
in amaritudine aie exaudiet depcatio illi'.
Exaudiet aũt eũ q̃ fecit illũ. Cõgregationi
pauperũ affabilẽ te facito: ⁊ p̃ſbytero humi
lia animã tuam: et magnato humilia caput
tuũ. Declina paupi ſine triſticia aurez tuã:
et redde debitũ tuũ: et reſpõde illi pacifica
in mãſuetudine. Libera eũ q̃ iniuriã patit
de manu ſupbi: ⁊ nõ acide feras in aia tua.
In iudicãdo eſto miſericors pupillis vt pa
ter: ⁊ ꝓ viro matri illoꝝ: ⁊ eris velut fili' al/
tiſſimi obaudiens/ ⁊ miſerebit tui magis q̃
mater. Sapiẽtia filijs ſuis vitã inſpirauit/
⁊ ſuſcipit inq̃rentes ſe: ⁊ preibit in via iuſti/
cie. Et qui illã diligit. diligit vitã: et q̃ vigi/
lauerint ad illã/ cõplectebunt placorẽ eius.
Qui tenuerint illã/ vitã hereditabunt: et q̃
introibit bñdicet de'. Qui ſeruiũt ei/ obſe/
quentes erũt ſctõ: ⁊ eos q̃ diligũt illã / dili/
git de'. Qui audit illã/ iudicat gentes: et q̃
intuet illã/ ꝑmanebit cõfidens. Si credide/
rit ei/ hereditabit illã: ⁊ erũt in ꝯfirmatione
creature illoꝝ: Qm̃ in tẽptatione ambulat
cũ eo/ ⁊ in primis elegit eũ. Timorẽ ⁊ metũ
et probationẽ inducet ſup illũ: et cruciabit
illum in tribulatione doctrine ſue: donec
temptet illũ in cogitationibus illius: et cre
dat anime illius. Et firmabit illũ: ⁊ iter ad/
ducet directũ ad illũ: et denudabit abſcon/
dita ſua illi: ⁊ theſaurizat ſup illũ ſcientiã et
intellectũ iuſticie. Si aũt oberrauerit/ dere/
linquet illũ: ⁊ tradet eũ in man' inimici ſui.
Fili conſerua tẽpus/ et deuita a malo. Pro
aia tua non cõfundaris dicere verũ. Eſt eñ
confuſio adducens peccatũ: et eſt confuſio
adducens gloriam ⁊ gratiã. Ne accipias fa
ciem aduerſus faciẽ tuã/ nec aduerſus ani/
mam tuã mendaciũ. Nõ reuerearis ꝓximũ
tuũ in caſu ſuo: nec retineas verbũ in tem/
pus ſalutis. Nõ abſcõdas ſapientiã tuã in
decore eius: In lingua eñ agnoſcit ſapien
tia ⁊ ſenſus/ ⁊ ſcientia/ ⁊ doctrina in verbis
veritatis/ et firmamentũ in operib' iuſticie.
Nõ cõtradicas ꝟitati vllo modo: ⁊ de men
dacio ineruditionis tue cõfundere. Nõ cõ/
fundaris ꝯfiteri peccata tua: ⁊ ne ſubijcias
te homini ꝓ pctõ. Noli reſiſtere cõtra faciẽ
potentis: nec coneris contra ictũ fulminis.
In iuſticia agonizare ꝓ anima tua: et vſq
ad mortẽ certa ꝓ iuſticia: ⁊ deus expugna/
bit pro te inimicos tuos. Noli citatus eſſe
in lingua tua: ⁊ inutilis ⁊ remiſſus in operi/
bus tuis. Noli eſſe ſicut leo in domo tua:
euertens domeſticos tuos/ ⁊ opprimẽs ſub/
iectos tibi. Non ſit porrecta manus tua ad
accipiẽdũ/ ⁊ ad dandũ collecta. Noli atten/ Eccl.5.a.
dere ad poſſeſſiones iniq̃s: ⁊ ne dixeris: Eſt
mihi ſufficiẽs vita: Nihil eñ ꝓderit in tem
pore vindicte ⁊ obductionis. Nõ ſequaris
cõcupiſcentiã cordis: ⁊ ne dixeris: Quõ po
tui: aut quis me ſubijciet ꝓpter facta mea?
De' eñ vindicãs vindicabit. Et ne dixeris:
Peccaui/ ⁊ q̃d accidit mihi triſte? Altiſſim'
eñ eſt patiẽs redditor. De ꝓpitiatu pctõꝝ
noli eſſe ſine metu. Neq adijcias peccatuz
ſup peccatũ: ⁊ ne dicas: Miſeratio dei ma/
gna eſt: Multitudinis pctõꝝ meoꝝ miſe/
rebit. Miſcdia eñ et ira ab illo cito proxi/
mat: et in pctõres illi' reſpicit ira. Non tar/
des cõuerti ad dñm: ⁊ ne differas de die in
diem. Subito eñ venit ira illi': ⁊ in tẽpore
vindicte diſꝑdet te. Noli anxius eſſe in di/
uitijs iniuſtis: nihil eñ ꝓderunt tibi in die
obductionis ⁊ vindicte. Nõ ventiles te in
omni vento: ⁊ non eas in omni via. Sic eñ
peccator ꝓbatur dupiici lingua. Eſto firm'
in via dei: ⁊ in ꝟitate ſenſus tui et ſciẽtia: et
ꝓſequat te ꝟbũ pacis et iuſticie. Eſto man
ſuetus ad audiendũ ꝟbũ dei/ vt intelligas:
⁊ cũ ſapiẽtia feras reſponſũ veꝝ. Si eſt tibi
intellect'/ reſponde ꝓximo: ſin aũt ſit man'
ſup os tuũ: ne capiaris ꝟbo indiſciplinato
et confundaris. Honor ⁊ gloria in ſermone
ſenſati: lingua ꝟo imprudẽtis ſubuerſio eſt

ipſi⁹. Nō appelleris ſuſurro in vita tua: et in
lingua tua ne capiaris et cōfundaris. Sup
ſurē eñ eſt cōfuſio/ ⁊ penitētia: ⁊ denotatio
peſſima ſup bilinguē. Suſurratori aūt odiū
et inimicitia et cōtumelia. Juſtifica puſillū
Eccl. 6. a. et magnū ſiliter. Noli fieri ꝓ amico inimi/
cus ꝓximo. Improperiū et cōtumeliā ma/
lus hereditabit: ⁊ omīs pctōr inuidus ⁊ bi/
linguis. Nō te extollas ī cogitatiōe anime
tue velut taurus: ne forte elidat virtus tua
ꝑ ſtulticiā. Et poſt ſeptē ꝟſus. Multi pa/
cifici ſint tibi: ⁊ ꝯſiliarij ſint tibi vn⁹ de mil/
le. Si poſſides amicū/ in tēptatione poſſidē
eū: et nō facile credas illi temetipſū. Eſt eñ
amicus ſm temp⁹ ſuū: et nō ꝑmanebit ī die
tribulatiōis. Et eſt amicus ꝗ egredit ad ini
micitiā: ⁊ eſt amicus ꝗ odiū ⁊ rixā ⁊ cōuitia
denudabit. Eſt autē amicus ſocius menſe:
et nō ꝑmanebit in die neceſſitatis. Amicus
ſi ꝑmanſerit fixus: erit tibi q̄ſi coequalis: et
in domeſticis tuis fiducialiter aget. Si hu/
miliauerit ſe cōtra te/ ⁊ a facie tua abſconde
rit ſe: vnanimem habebis amicitiā bonā.
Ab inimicis tuis ſeparare: ⁊ ab amicis tuiſ
attende. Amicus fidelis ꝓtectio fortis: qui
autē inuenit illū/ inuenit theſaurū. Amico
fideli nulla eſt cōparatio: ⁊ nō eſt digna cō/
paratio auri et argenti cōtra bonitatē fidei
illius. Amicus fidelis/ medicamentū vite ⁊
immortalitatꝭ: Et ꝗ metuūt dn̄m/ inueniūt
illū. Qui timet deū eque habebit amicitiā
bonā: qm̄ ſm illū erit amicus illius. Fili a
iuuentute tua excipe doctrinā: ⁊ vſq ad ca/
nos inuenies ſapiētiā. Quaſi is qui arat et
ſeminat accede ad illā/ ⁊ ſuſtine bonos fru/
ctus illi⁹: Et in ope eñ illi⁹ exiguo labora/
bis: ⁊ ſcito edes de generationib⁹ illius. Q
aſpera eſt nimiū ſapiētia indoctis hoib⁹: et
nō ꝑmanebit in illa excors. Quaſi lapidis
virtus ꝓbatio erit in illis: ⁊ nō demorabū/
Ibidem. c. tur proijcere illā. Et poſt duos ꝟſus. Qui
bus autē agnita eſt/ ꝑmanent vſq ad con/
ſpectū dei. Audi fili ⁊ accipe cōſiliū intelle/
ctus: ⁊ ne abijcias cōſiliū meū. Injice pedē
tuū in cōpedes illi⁹/ ⁊ ī torquē ei⁹ collū tuū.
Subijce humerū tuū/ ⁊ porta illā: et nō aci/
dieris vinculis ei⁹. In omni animo tuo acc/
de ad illā: ⁊ in om̄i ꝟtute tua ſerua vias ei⁹.
Inueſtiga illā ⁊ manifeſtabit tibi: ⁊ ꝯtinēs
fact⁹ ne derelinqueris eā: In nouiſſimis eñ
inuenieſ requiem in ea: ⁊ cōuertet tibi in oble
ctationē: Et erūt tibi cōpedes in ꝓtectionē
fortitudinis et baſes ꝟtutis: ⁊ torques illi⁹
Ibidem. d. in ſtolā glorie. Et poſt q̄ttuor verſus. Fili
ſi attenderis mihi/ diſces eā: ⁊ ſi accōmoda/
ueris aiam tuā/ ſapiēs eris: Et ſi inclinaue/
ris aurē tuā/ excipies doctrinā: et ſi dilexeriſ
audire/ ſapiens eris. In multitudine pre/
ſbyteroꝝ prudentiū ſta: ⁊ ſapientie illoꝝ ex
corde ꝯiungere/ vt oēm narrationē dei poſ/
ſis audire: et ꝓuerbia laudis ne effugiāt te.
Et ſi videris ſenſatū/ euigila ad illū: ⁊ ḡdus
oſtioꝝ illi⁹ exterat pes tuuſ. Cogitatū habe
in ꝓceptꝭ dei: ⁊ in mādatis illi⁹ maxime aſſi/
duus ſta: ⁊ ipſe dabit cor tibi: ⁊ cōcupiſcen/
tia ſapientie dabit tibi. Noli facere mala/ ⁊ Eccl. 7. a.
nō te appꝛehendēt. Diſcede ab iniquo: ⁊ defi
cient mala abs te. Nō ſemines mala in ſul/
cis iniuſticie: ⁊ non metes ea in ſeptuplum.
Noli querere ab hoie ducatum: neq a rege
cathedrā honoris. Nō te iuſtifices añ deū:
qm̄ agnitor cordis ipſe eſt. Et penes regem
noli velle videri ſapiens. Noli querere fieri
iudex: niſi ſi vales ꝟtutē irrūpere iniq̄tatiſ:
ne forte extimeſcas faciē potentis/ ⁊ ponas
ſcandalū in agilitate tua. Nō pecces ī mul/
titudinē ciuitatis: nec te immittas in ꝑplm:
neq alliges duplicia pctā: Nec eñ in vno
eris immuniſ. Noli eſſe puſillanimis in aia
tua. Exorare/ ⁊ facere elemoſynā nō deſpici/
as: Ne dicas: In mltitudine muneꝝ meoꝝ
reſpiciet dn̄s: ⁊ offerēte me deo altiſſimo ſuſ
cipiet munera mea. Non irrideas hominē
in amaritudine aie: Eſt eñ ꝗ humiliat/ ⁊ ex/
altat deus. Noli amare mēdaciū aduerſus
fratrē tuū: neq in amicū ſimilit facias. No/
li velle mētiri om̄e mēdaciū: aſſiduitas eñ
illi⁹ nō eſt bona. Noli ꝟboſus eſſe in mltitu
dine ꝑſbyteroꝝ. Et poſt aliq̄s verſus. Nō Ibidem. b.
ledas ſeruū opantē in veritate: neq mercē/
nariū dantē aiam ſuā. Seruus ſenſat⁹ dile/
ctuſ q̄ſi aia tua: nō defraudes illū libertate:
neq inopē relinq̄s illū. Et poſt duos ꝟſus
Filij tibi ſūt/ erudi illos: pecora tibi ſūt/ at/
tende illis. Filie tibi ſunt/ ſerua corp⁹ illarū:
nō oſtēdas hilarē faciē tuā ad illas. Trade
filiā/ ⁊ grande opus feceris: et hoi ſenſato da
illā. Mulier ſi eſt tibi ſm aiam tuā/ nō pro/
ijcias illā: ⁊ odibili nō credaſ te ī toto corde.
Honora patrē tuū: ⁊ gemit⁹ mr̄is tue ne ob/
liuiſcaris. Memēto eñ/ qm̄ niſi ꝑ illos nat⁹
nō fuiſſes: ⁊ retribue illꝭ quō illi tibi. In tota
aia tua time deū: et ſacerdotes illi⁹ ſctifica.
In oi ꝟtute dilige deū/ ꝗ te fec: ⁊ miniſtros
eius nō derelinq̄s. Honora deū ex tota aia
tua: ⁊ honorifica ſacerdoteſ. Et poſt ſex ꝟ/
ſus. Et paupi porrige manū tuā/ vt ꝑficiat
bn̄dictio tua/ gr̄a dat⁹ in ꝯſpectu ois viuētꝭ:
et a mortuo nō ꝓhibeas gratiā. Non deſis
plorātib⁹ ī ꝯſolatiōe: ⁊ cū lugētib⁹ ambula.
Nō te pigeat viſitare infirmū: ex his eñ in
dilectione firmaberiſ. In oib⁹ opib⁹ tuis me/

morare nouiſſima/ ⁊ in ęternū nō peccabis.
Eccl. 8. a. Nō litiges cū hoie potēte/ ne forte incidas
in man⁹ illius. Nō contendas cū hoie locu/
plete: ne forte contra te conſiſtat litem tibi:
Multos em̄ perdidit aurū: et vſqꝫ cor regū
extendit et cōuertit. Nō litiges cū homine
linguoſo: et non ſtrues in ignē illius ligna.
Ibidem. b. Et poſt duos verſus. Ne deſpicias homi
nem auertentez ſe a pctō: neqꝫ improperes
ei. Memēto/ quoniā omnes ſumus in cor/
reptione. Ne ſpernas hominem in ſua ſene
cta: etenim ex nobis ſeneſcūt. Noli de mor/
tuo gaudere: ſciens quoniam omnes mori/
mur/ et in gaudiū volumus venire. Ne de/
ſpicias narrationē preſbyterorū ſapientiū:
et in prouerbijs illorū conuerſare: Ab ipſis
enim diſces doctrinā intellectus/ et ſeruire
magnatis ſine querela. Nō te pꝛtereat nar/
ratio ſeniorū: et ipſi em̄ didicerūt a patrib⁹
ſuis: Quoniā ab ipſis diſces intellectuz: et
in tempore neceſſitatis reſpōſum. Et poſt
Ibidem. d. aliquos verſus. Cum fatuis ne conſiliū ha
beas: non enim poterunt diligere/ niſi quę
ipſis placent. Corā extraneo ne facias con/
ſilium: neſcis em̄ qd pariet. Et poſt duos
Eccl. 9. a. verſus. Non ꝫeles mulierem ſinus tui. Et
poſt ſeptem verſus. Uirginem ne concupi/
ſcas: ne forte ſcandaliꝫeris in decore eius.
Non des fornicarijs animaz tuam in vllo:
ne perdas te et hereditatez tuam. Et poſt
duos verſus. Auerte faciē tuam a muliere
compta: et non circumſpicias ſpeciem alie/
Ibidem. c. nam. Et poſt aliquos verſus. Ne derelin/
quas amicum antiquū: nouus em̄ non erit
ſimilis illi. Uinū nouū/ amicus nouus: ve/
tereſcat/ et cum ſuauitate bibes illud. Non
ꝫeles gloriam et opes peccatoris: nō enim
ſcis quę futura ſit ipſius ſubuerſio. Nō pla
ceat tibi iniuria iuſtorū. Et poſt duos ver
ſus. Longe abeſto ab homine poteſtatē ha
bente occidendi: et nō ſuſpicaberis timorē
mortis. Et ſi acceſſeris ad illū: noli aliqd cō
mittere/ ne forte auferat vitā tuā. Et poſt
Ibidem. d. quattuor verſus. Et cū ſapientibus et pru/
dentibus tracta. Uiri iuſti ſint tibi conui/
uę: et in timore dei ſit gloria tibi. Et poſt
Eccl. 10. c aliquos verſus. Semē hominū honorabit
hoc quod timet deū: ſemen autē hoc exho/
norabitur hominū quod pꝛterit mandata
dn̄i. In medio fratrū illorū rector in hono/
re: ⁊ qui timent dn̄m/ erunt in oculis illius.
Gloria diuitū/ honoratorū/ et pauperū/ ti/
mor dei eſt. Non deſpicias hominē iuſtum
pauperē: ⁊ non magnificare virū peccatorē
diuitē. Magn⁹ eſt iudex et potēs eſt in ho/
nore: et nō eſt maior illo qui timet deū. Ser
uo ſenſato liberi ſeruiēt: vir prudens et diſ/
ciplinatus nō murmurabit correptus. Et
poſt quinqꝫ v̾ſus. Fili in manſuetudine ſer/ Ibidem. d.
ua animā tuam: ⁊ da illi honorē ſm meritū
ſuum. Et poſt ſex verſus. Sapiētia humi/ Eccl. 11. a.
liati exaltat caput ipſi⁹: ⁊ in medio magna/
torum conſedere illū faciet. Non laudes vi
rum in ſpecie ſua: neqꝫ ſpernas hominē in
viſu ſuo. Breuis in volatilibus eſt apis: et
initiū dulcoris habet fructus illius. In ve/
ſtitu ne glorieris vnqꝫ: nec in die honoris tui
extollaris. Et poſt ſex verſus. Priuſqꝫ in/
terroges/ nō vituperes quemqꝫ: ⁊ in medio
ſeniorū ne adijcias loq. De re ea quę te nō
moleſtat/ ne certeris: et in iudicio peccatorꝫ
ne cōſiſtas. Fili ne in multis ſint actus tui:
et ſi diues fueris/ non eris immunis a deli/
cto. Si em̄ ſecutus fueris nō apprehendes:
et non effugies/ ſi pręcurreris. Et poſt ali/
quos v̾ſus. Ne manſeris in operib⁹ pecca/ Ibidem. c.
torū. Fide autē in deo/ ⁊ mane in loco tuo.
Et poſt aliqt verſus. Ante mortē ne lau/ Ibidem. d.
des hominem quemqꝫ. Et poſt vnum ver
ſum. Non omnē hominē inducas in domū
tuā: multę em̄ inſidię doloſi ſunt. Sicut em̄
eructuāt pręcordia infantiū: et ſicut perdix
inducitur in foueā/ et vt caprea in laqueū/
ſic et cor ſuperborū: Et ſicut ꝓſpectator vi/
dens caſum proximi ſui. Bona em̄ in mala
conuertens inſidiator: et in electis imponit
maculā. Ab ſcintilla vna augetꝛ ignis: ⁊ ab
vno doloſo augetꝛ ſanguis. Homo v̾o pec/
cator ſanguini inſidiatꝛ. Attēde tibi a peſti/
fero/ fabricat em̄ mala: ne forte inducat ſup
te ſubſannationem in perpetuuz. Admitte
ad te alienigenā/ et ſubuertet te in torpore:
et abalienabit te a tuis proprijs. Si bene/ Eccl. 12. a.
feceris/ ſcito cui benefeceris: ⁊ erit gratia in
bonis tuis multa. Benefac iuſto/ ⁊ inueni/
es retributionem magnā: et ſi non ab ipſo/
certe a deo. Nō eſt eis bene qui aſſidui ſunt
malis: et elemoſynas nō danti: Quoniā et
altiſſimus odio habet peccatores: et miſer/
tus eſt pęnitentibus. Da miſericordi: et ne
ſuſcęperis peccatorē. Benefac humili: ⁊ ne
dederis impio. Prohibe panes illi dare/ ne
in ipſis potentior te ſit. Nam duplicia ma/
la inuenies in omnibus bonis: quoniam et
altiſſimus odio habet peccatores: ⁊ impijs
reddet vindictam. Et poſt quattuor ver/
ſus. Nō credas inimico tuo in ęternū: Si/
cut enim eramentum eruginat nequitia il/
lius. Et ſi humiliatus vadat curuus/ abijce
animū tuū/ ⁊ cuſtodi te ab illo. Nō ſtatuas
illū penes te: nec ſedeat ad dexterā tuaz: ne
cōuerſus ſtet i loco tuo: ne forte ꝯuerſus in

locum tuū/inquirat cathedrā tuam:⁊ in no
uiſſimo agnoſcas verba mea:⁊ in ſermoni/
bus meis ſtimuleris. Quis miſerebitur in/
cantatori a ſerpente percuſſo/ ⁊ omnibus q̄
appropiant beſtijs? Sic et qui comitaꝛ cum
viro iniquo:et obuolutus ē in peccatis eiꝰ:
Una hora tecū permanebit. Si autē decli/
naueris/nō ſupportabit. In labijs ſuis in/
dulcat inimicus: ⁊ in corde ſuo inſidiaꝛ/vt
ſubuertat te in foueā. In oculis ſuis lachry/
matur inimicus:et ſi inuenerit tempus/nō
ſatiabiꝛ ſanguine: Si incurrerint mala tibi
inuenies eū illic priorē:et q̄ſi adiuuans ſuf/
fodiet plantas tuas. Caput ſuū mouebit ⁊
plaudebit manu : et multa ſuſurrās cōmu/
tabit vultū ſuum. Et poſt aliquos v̾ſus.
Eccl.13.d. Bona eſt ſubſtantia cui nō eſt peccatum in
conſcientia:et nequiſſima paupertas in ore
Eccl.14.a. impij. Et poſt tres verſus. Beatus vir qui
nō eſt lapſus verbo ex ore ſuo:et nō eſt ſti/
mulatus in triſticia delicti. Felix q̄ non ha/
buit animi ſui triſticiā: et nō excidit ab ſpe
ſua. Uiro cupido et tenaci ſine ratione eſt
ſubſtantia:et hoi liuido ad quid aurū? Et
Ibidem.b. poſt aliquos verſus. Fili ſi habes/bene fac
tecū : et deo dignas oblationes offer. Me/
mor eſto/quoniā mors non tardat:et teſta/
mentū inferoꝝ: quia demonſtratū eſt tibi:
Teſtamentū eni huiꝰ mūdi morte moriaꝛ.
Ante mortē benefac amico tuo: et ſm vires
tuas exporrigens da pauperi. Et poſt ali/
Ibidem.c. quos verſus. Beatus vir qui in ſapientia
morabitur:et qui in iuſticia ſua meditabiꝛ:
et in ſenſu ſuo cogitabit circūſpectionē dei.
Al.† illius Qui excogitat vias† ſuas in corde ſuo:⁊ in
abſconditis illius intelligens. Et poſt ali/
Eccl.15.b. quos verſus. Homines ſtulti nō apprehen
dent illam / et homines ſenſati obuiabunt
illi. Homines ſtulti nō videbunt illam:lon/
ge enim abeſt a ſuperbia et dolo. Uiri men
daces non erunt memores illius:et viri ve/
races inuenienꝛ in illa:et ſucceſſū habebūt
vſq; ad inſpectionē dei. Nō ē ſpecioſa laus
in ore peccatoris:qm̄ a deo ꝑfecta eſt ſapi/
entia. Sapientię eni dei aſtabit laus:et in
ore fideli abundabit:et dominator eam illi
dabit. Non dixeris:per deū abeſt:quę odit
eni ne feceris. Non dicas: ille me implana/
uit:nō eni neceſſarij ſūt illi homines impij.
Omne execramentum erroris odit deus:et
non erit amabile timentibus illum. Deus
ab initio conſtituit hominē : et reliquit illū
in manu conſilij ſui. Adiecit mandata ⁊ prę
cepta ſua. Si volueris mādata/cōſeruabūt
te:⁊ in perpetuū fidem placitā facere. Appo
ſuit tibi aquā et ignē:ad quod voles porri/
ge manū tuā. Ante hominē/vita et mors/
bonū et maluȝ: qđ placuerit ei dabitur illi:
qm̄ multa ſapientia dei:et fortis in poten/
tia:videns omnes ſine intermiſſione. Ocu/
li dei ad timentes eū: et ipſe cognoſcit oēm
operā hoīs. Nemini mādauit impie agere:
et nemini dedit ſpaciū peccādi: Nō eni con
cupiſcit multitudinē filioꝝ infideliuȝ et in/
utilium. Et ne iocunderis in filijs impijs/ſi Eccl.16.a.
multiplicētur : nō oblecteris ſuper ipſos/ſi
nō eſt timor dei cū illis. Nō credas vitę il/
lorum:et ne reſpexeris in labores illorum.
Melior eſt eni vnus timens deū q̄ mille
filij impij:⁊ vtile mori ſine filijs/q̄ relinq̄re
filios impios. Et poſt aliq̄s verſus. Non Ibidem.b.
dicas: A deo abſcōdar:⁊ ex ſummo q̄s mei
memorabiꝛ? Et paulopoſt. Non ſunt ab/ Eccl.17.a.
ſconſa teſtamenta ꝑ iniquitatē illoꝝ: ⁊ om/
nes iniquitates eoꝝ in conſpectu dei. Ele/
moſyna viri quaſi ſignaculū cū ipſo: ⁊ gra/
tiam hominis quaſi pupillā conſeruabit:et
poſtea reſurget et retribuet illis vnicuiq; in
capite illoꝝ:et conuertet in interiores par/
tes terrę. Pęnitentibꝰ autē dedit viā iuſti/
cię:et confirmabit deficientes ſuſtinere:et
deſtinauit illis ſortē veritatis. Conuertere
ad deum/⁊ relinque pctā tua: precare antē
faciē:⁊ minue offendiculū. Reūtere ad deū
et auertere ab iniuſticia tua:et nimis odito
execrationē. Et poſt aliquot verſus. Quā Ibidem.d.
magna miſericordia dei/et ꝓpitiatio illius
cōuertentibus ad ſe. Nec eni oīa poſſunt
eſſe in hominibꝰ:quoniā nō eſt immortalis
filiꝰ hominis. Et poſt aliquot verſus. Mi/ Eccl.18.b.
ſerator excipiens doctrinā miſerationis: et
q̄ feſtinat in iudicijs eiꝰ. Fili in bonis non
des querelā:⁊ in omni dato nō des triſticiā
verbi mali. Nōne ardorē refrigerabit ros?
Sic et verbū melius q̄ datū. Nonne ecce
v̾bū ſupra datū bonū? Sed vtraq; cū hoīe
iuſtificato. Stultus acriter improperabit:
et datus indiſciplinati tabeſcere facit ocu/
los. Ante iudiciū para iuſticiā tibi:⁊ anteq̄
loquaris/diſce. Et añ languorē adhibe me/
dicinam:et ante iudiciū interroga teipſum:
⁊ in conſpectu dei inuenies ꝓpitiationem.
Ante languorē humilia te:et in tp̄e infirmi/
tatis oſtende cōuerſationē tuā. Non impe/
diaris orare ſemꝑ: et nō verearis vſq; ad mortē
iuſtificari : qm̄ merces dei manet in ęternū.
Ante orationē prępara animā tuam:⁊ noli
eſſe quaſi hō qui temptat deū. Et poſt ſex
verſus. Homo ſapiens/ in omnibꝰ metuet: Ibidem.d.
et in diebꝰ delictorū attēdit ab inertia. Et
poſt quinq; verſus . Poſt concupiſcentias
tuas nō eas:⁊ a voluptate tua auertere. Si

pręſtes animę tuę ↄcupiſcentiā eius / faciet
te in gaudiū inimicis. Ne oblecteris in tur/
bis / nec in modicis delecteris. Et poſt ali/
Eccli.19.a. quos verſus. Et qui ſpernit modica / paula
tim decidet. Vinū et mulieres apoſtatare
faciūt ſapiētes: ⁊ arguūt ſenſatos. Et poſt
Ibidem.b. q̄ttuor v̄ſus. Qui credit cito / leuiſ corde eſt
⁊ minorabiẜ: ⁊ q̄ delinq̄t in aiam ſuā / inſuꝑ
habebiẜ. Et poſt duos v̄ſus. Et q̄ odit lo/
quacitatē / extinguit maliciā. Et poſt aliq̄ſ
v̄ſus. Audiſti v̄bū aduerſus ꝓximū: cōmo/
riaẜ in te fidens / q̄m non te dirūpet. A facie
verbi parturit fatuus: tanq̄ȝ gemitus par/
tus infantis. Sagitta infixa femori carnis:
ſic verbū in ore ſtulti. Corripe amicum: ne
forte nō intellexerit / et dicat: non feci: aut ſi
fecit / ne iterū addat facere. Corripe ꝓximū /
ne forte nō dixerit: et ſi dixerit / ne forte ite/
ret. Corripe amicū: ſępe eñ fit commiſſio: ⁊
nō omni verbo credas. Eſt qui labiẜ in lin/
gua ſua / ſed nō ex animo. Quis eſt eñ qui
nō deliquerit in lingua ſua? Corripe proxi/
mum anteq̄ȝ cōmineris: et da locum timori
altiſſimi: quia omnis ſapientia timor dei: ⁊
in illa timere deū. Et poſt quinq̄ȝ verſus.
Ibidem.c. Melior eſt hō q̄ deficit ſapiētia / et deficiēs
ſenſu in timore: q̄ȝ q̄ abundat ſenſu / ⁊ tranſ/
grediẜ legeȝ altiſſimi. Et poſt aliq̄s v̄ſus.
Eccli.22.a. Q̄ȝ bonū eſt arguere q̄ȝ iraſci. Et poſt ali/
quos v̄ſus. Et q̄ ꝑtātem ſibi aſſumit / iniu/
Ibidem.b. ſte odieẜ. Et poſt octo verſus. Sapiēs in
v̄bis / ſeipſum amabilē facit. Et poſt aliq̄s
Ibidem.c. verſus. Lapſus falſę linguę / q̄ſi q̄ de pau/
mento cadēs: ſic caſus maloꝝ feſtināter ve/
niet. Hō acharis / q̄ſi fabula vana: in ore di/
ſciplinatoꝝ aſſidua erit. Ex ore fatui repro/
babiẜ parabola: nō eñ illā dicit in tꝑe ſuo.
Et poſt duos verſus. Eſt q̄ perdet animā
ſuam pre cōfuſione: ⁊ ab imprudenti perſo/
na perdet eā: perſonę autē acceptione per/
det ſe. Eſt q̄ pre cōfuſione promittit amico:
et lucratꝰ eſt eū inimicū gratis. Opprobriū
nequā in homine mendacium: et in ore in/
diſciplinatorum aſſidue erit. Potior fur / q̄ȝ
aſſiduitas viri mendacis: perditionē auteȝ
ambo hereditabūt. Mores hominū men/
dacium ſine honore: et confuſio illius cum
ipſo ſine intermiſſiōe. Sapiēs in v̄bis pro/
ducit ſeipſum. Et poſt quattuor verſus.
Ibidem.d. Xenia et dona excęcāt oculos iudicū: et q̄ſi
mutus in ore auertit correptiōes coꝝ. Sa/
pientia abſconſa / ⁊ theſaurus inuiſus / quę
vtilitas in vtriſq̄ȝ? Melior eſt in hominibꝰ
qui abſcōdit inſipientiā ſuā / q̄ȝ qui abſcon/
Eccli.21.a. dit ſapientiā ſuaȝ. Fili peccaſti / ne adycias
iterū: ſed et de pręteritis deprecare / vt tibi
remittanẜ. Quaſi a facie colubri fuge pctā:
et ſi acceſſeris ad illa / ſuſcipient te. Dentes
leonis / dentes eius interficientes animas
hominū: quaſi romphea bis acuta omnis
iniq̄tas: plagę illiꝰ nō eſt ſanitas. Et poſt
quattuor verſus. Qui odit correptionē / ve Ibidem.b.
ſtigium eſt peccatoris: ⁊ qui timet deū / con
uertetur ad cor ſuū. Et poſt quinq̄ȝ v̄ſus.
Via peccantiū cōplantata lapidibus: ⁊ in
finem illoruȝ inferi et tenebrę et pęna. Qui
cuſtodit iuſticiam / continebit ſenſum eius.
Cōſummatio timoris dei / ſapientia et ſen/
ſus. Et poſt aliquos verſus. Verbū ſapi/ Ibidem.c.
ens quodcūq̄ȝ audierit† inſcius / laudabit ⁊ Al. ſciens
ad ſe adyciet. Audiet luxurioſus / et diſpli/
cebit illi: et proijciet illud poſt dorſum ſuū.
Narratio fatui quaſi ſarcina in via: Nā in
labijs ſenſati inuenieẜ gratia. Os pruden/
tis quęriẜ in eccleſia: et verba illius cogita/
bunt in cordibus ſuis. Et poſt duos ver/
ſus. Compedes in pedibꝰ ſtulto doctrina:
et quaſi vincula manuū ſupra manū dexte
ram. Fatuus in riſu exaltat vocē ſuam: vir
autē ſapiēs vix tacite ridebit. Ornamentū
aureū prudenti doctrina: et quaſi brachia/
le in brachio dextro. Et poſt aliquos ver/
ſus. In ore fatuorū cor illorū: et in corde ſa Ibidem.d.
pientum os illoꝝ. Dum maledicit impius
diabolū / maledicit ipſe animā ſuā. Suſur/
ro coinquinabit animā ſuā: et in omnibus
odietur: et q̄ manſerit / odioſus erit: tacitus
et ſenſatus honorabiẜ. In lapide luteo / la/ Eccli.22.a.
pidatus eſt piger: et omnes loquenẜ ſuper
aſpernationē illius. Et poſt quattuor ver
ſus. Filia prudēs / hereditas viro ſuo: nā q̄
cōfundit / in cōtumeliā fit genitoris. Patrē
et virū cōfundit quę audax eſt: ⁊ ab impijs
nō minorabiẜ: ab vtriſq̄ȝ aūt inhonorabiẜ.
Muſica in luctu importuna narratio. Fla/
gella ⁊ doctrina / in omni tꝑe ſapiētia. Qui
docet fatuū / q̄ſi q̄ conglutinat teſtam. Qui
narrat v̄bū nō attendēti / q̄ſi q̄ excitat dor/
mientē de graui ſomno. Cū dormiente lo/
quiẜ / q̄ narrat ſtulto ſapiētiā: et in fine nar/
rationis dicit: quis eſt hic? Super mortuū
plora: deficit eñ lux ei: ⁊ ſuꝑ fatuū plora: de
ficit eñ ei ſenſus. Modicuȝ plora ſuꝑ mor/
tuū / q̄m req̄euit. Neq̄ſſimi eñ neq̄ſſima vi/
ta ſuꝑ mortē fatui. Luctꝰ mortui ſeptē die/
bus: fatui aūt ⁊ impij oīēs dies vitę illoꝝ.
Et poſt aliquos verſus. Mittens lapidē Ibidem.c.
in volatilia / deijciet illa: Sic ⁊ qui cōuitiaẜ
amico / diſſoluet amicitiā. Ad amicū ⁊ ſi ꝓ/
duxeris gladiū / nō deſperes: ē eñ regreſſus
ad amicū. Si aperuerit os triſte / nō timeaſ:
Eſt eñ cōcordatio: excepto conuitio / et im/

pꝛoperio/et ſuperbia/et myſterij reuelatio/
ne/et plaga doloſa. In his omnibus effu/
giet amicus. Et poſt decem verſus. Quis
dabit oꝛi meo cuſtodiā: et ſuper labia mea
ſignaculum certum: vt nō cadam ab ipſis:
Eccl.23. ⁊ lingua mea perdat me. Dñe pater ⁊ domi
natoꝛ vitę meę/nō relinquas me: ⁊ ne ſinas
me cadere in illis. Quis ſupponit in cogita
tu meo flagella: et in coꝛde meo doctrinam
ſapientię: vt ignoꝛationibꝰ eoꝝ nō parcant
mihi: ⁊ nō appareant delicta illoꝝ/ ne adin/
creſcant ignoꝛātię meę: ⁊ multiplicenť deli/
cta mea: ⁊ peccata mea abundent: et incidā
in conſpectu aduerſarioꝛū: et gaudeat ini/
micus meus? Dñe pater et deus vitę meę:
ne derelinquas me in cogitatu illoꝝ. Extol
lentiā oculoꝝ meoꝝ ne dederꝭ mihi: et omē
deſideriū ꝑuū auerte a me. Aufer a me ven/
tris cōcupiſcētias: ⁊ cōcubitꝰ cōcupiſcentię
ne apphendat me: ⁊ aię irreuerenti et infru/
nitę ne tradas me. Doctrinā oꝛis audite fi/
lij: ⁊ q̄ cuſtodierit illā/ nō periet labijs ſuis:
nec ſcandaliçabiť in operibꝰ neq̄ſſimis. In
vanitate ſua apphendiť peccatoꝛ: ⁊ ſupbus
et maledicus ſcandaliçabitur in illis. Iura/
tioni nō aſſueſcat os tuū: multus eñ caſus
in illa. Nominatio vero dei nō ſit in oꝛe tuo
aſſidua: et nominibꝰ ſanctoꝝ nō admiſcea/
ris: qm̄ non eris immunis ab eis. Sicut eñ
ſeruus interrogatus aſſidue/ a liuoꝛe nō mi
nuitur: ſic omnis iurans ⁊ nominans in to/
to a peccato nō purgabitur. Uir multū iu/
rans implebitur iniquitate: ⁊ nō diſcedet a
domo illiꝰ plaga. Et ſi fruſtrauerit fratrē: de
lictū illius ſup ipſū erit: et ſi diſſimulauerit/
delinquit dupliciter. Et ſi inuacuū iuraue/
rit/nō iuſtificabiť: replebiť eñ retributione
Ibidem.b. domꝰ illius. Et poſt quattuoꝛ verſus. In
diſciplinatiōe nō aſſueſcat os tuū: eſt eñ in
illa verbū pctī. Memento patris et matris
tuę: in medio enim magnatoꝝ conſiſtis: ne
foꝛte obliuiſcať te deus in cōſpectu illoꝝ: et
aſſiduitate tua infatuatus impꝛoperiū pa/
tiaris: ⁊ maluiſſes nō naſci et diē natiuitatꝭ
tuę maledicas. Homo aſſuetꝰ in verbis im/
pperij: in omnibꝰ diebus ſuis non erudieť.
Duo genera abundant in peccatis: et ter/
tium adducit iram et perditionē. Anima ca
lida quaſi ignis ardens nō extinguetur do/
nec aliquid glutiat: ⁊ homo nequam in oꝛe
carnis ſuę nō deſinat/donec incendat ignē.
Ibidem.c. Et poſt duos verſus. Omīs hō qui tranſ/
greditur lectum ſuū/contemnens in animā
ſuā/ ⁊ dicens: Quis me videt? Tenebrę cir/
cumdant me/ et parietes cooperiunt me: et
nemo circumſpicit me quē verear: delicto/

rum meoꝝ nō memoꝛabiť altiſſimus: et nō
intelliget: qm̄ nō videt oculus illiꝰ: Quo/
niam expellet a ſe timoꝛē dei huiuſmodi hō
minis timoꝛ: ⁊ oculi hominū timentes illū:
et nō cognouit/ quoniā oculi domini plus
multo lucidioꝛes ſuper ſolem/ circūſpicien/
tes omnes vias hominū et ꝓfundū abyſſi:
et hominū coꝛda intuentes in abſconditas
partes. Et paulopoſt. Quę in iuuentute Eccl.25.a.
tua nō congregaſti: quomodo inuenies in
ſenectute tua? Q̄ ſpecioſum canicici iudi/
cium: et pꝛeſbyteris cognoſcere conſilium.
Q̄ ſpecioſa veteranis ſapientia: et gloꝛio/
ſis intellectus ⁊ conſiliū. Coꝛona ſenū mul
ta peritia: ⁊ gloꝛia illoꝝ timoꝛ dei. Et poſt
decē verſus. Timoꝛ dei ſuper omnia ſe ſup/ Ibidem.b.
poſuit. Beatus cui donatū eſt habere timo
rem dei. Qui timet illuꝫ: cui aſſimilabitur?
Et poſt aliquos verſus. Ne reſpicias mu/ Ibidem.d.
lieris ſpeciem: et nō concupiſcas mulierē in
ſpecie. Et poſt aliquos verſus. Mulier Eccl.26.b.
ebꝛioſa ira magna: ⁊ contumelia ⁊ turpitu/
do illius nō conteget. Foꝛnicatio mulieris
in extollentia oculoꝝ: et in palpebꝛis illius
agnoſcētur. In filia nō aduertente ſe/firma
cuſtodiā: ne inuēta occaſiōe abutať ſe. Ab
omni irreuerentia oculoꝛū caue: et ne mire/
ris ſi te neglexerit. Et poſt quattuoꝛ ver/
ſus. Gratia mulieris ſedulę/ delectabit viꝝ Ibidem.c.
ſuū: ⁊ oſſa illis impinguabit. Diſciplina il/
lius datū dei ē. Mulier ſenſata ⁊ tacita/nō
eſt immutatio eruditę animę. Gratia ſuper
gratiā/ mulier ſancta et pudoꝛata. Oīs au/
tem ponderatio nō ē digna cōtinentis ani/
mę. Et poſt duodecim verſus. Et q̄ tranſ/ Ibidem.d.
greditur a iuſticia ad peccatuꝫ: deꝰ parauit
eū ad rompheā. Et poſt quattuoꝛ verſus.
Et q̄ querit locupletari/ auertit oculū ſuū. Eccl.27.a.
Et poſt tres ꝟſus. Contereť delictū/ ſi nō
in timoꝛe dñi tenueris te inſtanter/cito ſub/
uerteť domꝰ tua. Sicut in ꝑcuſſura cribꝛi re/
manebit puluis: ſic apoꝛia hōis ī cogitatu
illiꝰ. Uaſa figuli pꝛobat foꝛnax: ⁊ hōies iu/
ſtos temptatio tribulatiōis. Sicut ruſtica/
tio de ligno oſtendit fructū illius: ſic verbū
ex cogitatu hominis coꝛdis. Ante ſermonē
nō collaudes virum: hęc eñ temptatio eſt
hominū. Si ſequeris iuſticiā/appꝛehendes
illam: et indues quaſi pudoꝛem honoꝛis/et
habitabis cum ea: et pꝛoteget te in ſempi/
ternum: ⁊ in die agnitionis inuenies firma/
mentū. Uolatilia ad ſibi ſimilia cōueniūt:
et veritas ad eos qui operanť illā reuerteť.
Leo venationi inſidiať ſemp: ſic pctā opan
tibus iniq̄tatē. Hō ſanctꝰ in ſapiētia maneť
ſicut ſol: nā ſtultus ſicut luna immutatur.

In medio inſenſatorũ ſerua verbũ tempori:
in medio autem cogitantiũ aſſiduus eſto.
Narratio peccantiũ odioſa: et riſus eorum in
delictis peccati. Loquela multũ iurãs hor/
ripilationem capiti ſtatuet: et in reuerentia
ipſius obturatio auriũ. Effuſio ſanguinis
in rixa ſuperborum / et maledictio illorum auditꝰ
grauis. Qui denudat arcana amici / ꝑdit fi/
dẽ / et nõ inueniet amicũ ad animũ ſuũ. Dili
ge ꝓximũ: et cõiungere fidẽ cũ illo. Quod ſi nu
dauerit abſcõdita illiꝰ / nõ pſeq̃ris eũ. Sicut
enim hõ q̃ ꝑdit amicũ ſuũ: ſic q̃ ꝑdit amicitiã
ꝓximi ſui. Et ſicut q̃ dimittit auẽ de manu
ſua: ſic reliq̃ſti ꝓximũ tuũ / et non eũ capies.
Non illũ ſequeris: qm̃ longe abeſt. Effugit
enim q̃ſi caprea de laqueo / qm̃ vulnerata eſt
aia eiꝰ: et vltra eũ nõ poteris colligare. Ma
ledicti eſt cõcordatio: denudare autẽ amici
myſteria deſperatio ẽ aiẹ infẹlicis. Annuẽs
oculis fabricat iniqua: et nemo eũ abijciet.
Al. tindul/ cabis In cõſpectu oculorum tuorum † conculcabit os
ſuũ: et ſup ſermones tuos admirabit: No/
uiſſime autẽ ꝓuertet os ſuũ: et in verbis tuis
dabit ſcãdalũ. Multa audiui / et nõ coẽqua
ui ei: et dñs odiet illũ. Et poſt duos verſus.
Qui foueã fodit / decidet in illam: et qui ſta/
tuit lapidẽ proximo / offendet in eo: et qui
laqueũ alio parat / peribit in illo. Facienti
nequiſſimũ conſiliũ / ſup illũ deuoluet: et nõ
agnoſcet vnde adueniet illi. Illuſio et im/
properiũ ſuperborum: et vindicta ſicut leo in/
ſidiabitur illi. Laqueo peribũt q̃ oblectant
Eccl.28.a. caſui iuſtorum. Et poſt tres verſus. Qui vin
dicari vult a deo / inueniet vindictã: et pec/
cata illius ſeruans ſeruabit. Relinque ꝓxi/
mo tuo nocenti te: et tunc deꝑcanti tibi pctã
ſoluent. Homo homini ſeruat iram / et a deo
quẹrit medelã: In hoiem ſimilẽ ſibi nõ ha/
bet miſericordiã / et de peccatis ſuis depre/
catur. Ipſe dum caro ſit ſeruat iram: et pro/
pitiationem petit a deo. Quis exorabit pro
delictis illius? Memẽto nouiſſimorum / et de/
ſine inimicari: Tabitudo enim et mors iminet
in mandatis dei. Memorare timorẽ dei: et
nõ iraſcaris ꝓximo. Memorare teſtamenti
altiſſimi: et deſpice ignorantiã. Abſtine te a
lite / et minues peccata. Homo enim iracũdus
incendit litem: et vir peccator turbabit ami
cos: et in medio pacem habentiũ immittit
Ibidem.b. inimicitiã. Et poſt q̃ttuor verſus. Certamẽ
feſtinatũ incendit ignẽ: et lis feſtinãs effun/
dit ſanguinẽ: et lingua teſtificans adducit
mortẽ. Si ſufflaueris / q̃ſi ignis exardebit:
et ſi expueris ſup illã / extinguet: Utraq; ex
ore ꝓficiſcunt. Suſurro et bilinguis male/
dictus: multos enim turbauit pacẽ habẽtes.

Lingua tertia multos commouit: et diſper/
ſit illos a gente in gentem. Ciuitates mura/
tas diuitũ deſtruxit: et domos magnatorũ
effodit. Uirtutes ꝑplorum concidit: et gentes
fortes diſſoluit. Lingua tertia mulieres vi/
ratas eiecit: et ꝓuauit illas de laboribꝰ ſuis.
Qui reſpicit illã / nõ habebit requiẽ: nec ha
bebit amicũ in q̃ requieſcat. Et poſt aliq̃s
verſus. Uerbis tuis facito ſtatherã: et frenos Ibidem.b.
ori tuo rectos: et attende ne forte labaris in
lingua / et cadas in ꝯſpectu inimicorum inſidi/
antiũ tibi: et ſit caſus tuꝰ inſanabilis in mor
tem. Qui facit miſcdiam / fenerat ꝓximo: et Eccl.29.a.
q̃ ꝑualet manu / mandata ſeruat. Fẹnerare
ꝓximo tibi / in tempore neceſſitatis illius: et
iterũ redde proximo in tempore ſuo. Con/
firma verbũ / et fideliter age cũ illo: et in om/
ni tẽpore inuenies quod tibi neceſſariũ eſt.
Multi q̃ſi inuentionẽ ẹſtimauerũt fẹnus:
et ꝓſtiterũt moleſtiã his quis ſe adiuuaue/
runt. Et poſt aliquos verſus. Uerũtamẽ Ibidem.b.
ſup humilẽ animo fortior eſto: et ꝓ elemo/
ſyna nõ trahas illũ. Propter mandata aſſu
me pauperẽ: et ꝓpter inopiam illius ne di/
mittas eũ vacuũ. Perde pecuniã tuã ꝓpter
fratrẽ et amicũ: et nõ abſcondas illũ in lapi
dem in perditionẽ. Pone theſaurũ tuum in
ꝓcẹptis altiſſimi: et proderit tibi magis q̃
aurum. Conclude elemoſynã in corde pau/
peris: et hẹc pro te exorabit ab omni malo.
Super ſcutũ potentis / et ſuper lanceã ad/
uerſus inimicũ tuũ pugnabit. Uir bonꝰ fi/
dem facit proximo ſuo: et qui ꝑdiderit con/
fuſionẽ / derelinquet ſibi. Gratiã fideiuſſoris
ne obliuiſcaris: dedit enim pro te animã ſuã.
Repromiſſorẽ fugit pctõr et immũdus. Bo
na repromiſſoris ſibi aſcribit pctõr / et ingra
tus ſenſu derelinquit liberantẽ ſe. Uir re/
promittit de ꝓximo ſuo: et cũ perdiderit re/
uerentiam / derelinquet ab eo. Repromiſſio
nequiſſima multos perdidit diligentes: et
cõmouit illos quaſi fluctus maris. Uiros
potẽtes gyrans migrare fecit: et vagati ſũt
in gentibꝰ alienis. Peccator tranſgrediens
mãdata dñi / incidet in promiſſionẽ nequã.
Et poſt vnũ verſum. Recupera ꝓximũ ſm
virtutẽ tuã: et intende tibi ne incidas. Et
poſt aliquos verſus. Qui diligit filiũ ſuũ Eccl.30.a.
aſſiduat illi flagella: vt lẹtetur in nouiſſimo
ſuo. Qui docet filiũ ſuũ: laudabitur in illo.
Et poſt decẽ verſus. Equus indomitꝰ eua/ Ibidem.b.
det durus: et filius remiſſus euadit ꝑceps.
Lacta filiũ / et pauentẽ te faciet. Lude cum
illo: et ꝯtriſtabit te. Nõ corrideas illi: ne do/
leas in nouiſſimo: et obſtupeſcẽt dẽtes tui.
Nõ des illi ptãtem in iuuẽtute: et ne deſpi/

tias cogitatus illiꝰ. Curua ceruicē eiꝰ in iu/
uentute:et tunde latera eius dū infans eſt:
ne forte induret et non credat tibi:et erit ti/
bi dolor animę. Doce filium tuū/ꝛ operare
in illo:ne in turpitudine illius cōfundaris.
Melior eſt pauper ſanus ꝛ fortis viribus/
ꝙ diues imbecillis et flagellatus malicia.
Salus animę in ſanctitate iuſticię/ et meli/
or omni auro et argento:et corpus validū/
ꝙ cenſus immenſus. Non eſt cenſus ſuper
cenſum ſalutis corporis:et non eſt oblecta/
tio ſuper cordis gaudiuꝫ. Melior eſt mors
ꝙ vita amara:et requies eterna ꝙ languor
perſeuerās. Bona abſcōdita in ore clauſo/
quaſi appoſitiones epularū circūpoſitę ſe/
Ibidem.d. pulchro. Et poſt quinqꝫ verſus. Triſticiā
non des animę tuę:et nō affligas temetip/
ſum in conſilio tuo. Iocunditas cordis hęc
eſt vita hominis:et theſaurus ſine defecti/
one ſanctitatis:ꝛ exultatio viri eſt longęui/
tas. Miſerere animę tuę placens deo/ꝛ cō/
tine:et congrega cor tuū in ſanctitate eius:
et triſticiam longe expelle a te. Multos em̄
occidit triſticia:et nō eſt vtilitas in illa. Ze/
lus et iracundia minuent dies:et ante tem/
pus ſenectā adducit cogitatꝰ. Et poſt ali/
Eccli.31.a. quos verſus. Qui aurū diligit/nō iuſtifica
bitur:et qui inſequit̄ cōſumptionē/ replebi
tur ex ea. Multi dati ſunt in auri caſus:et
facta eſt in ſpecie illiꝰ perditio illoꝝ. Lignū
offenſionis eſt aurū ſacrificantiū: vę illis q
ſectant̄ illud:ꝛ omnis imprudens deperiet
in illo. Beatus diues/qui inuentus eſt ſine
macula:et qui poſt aurū non abijt:nec ſpe/
rauit in pecunia et theſauris. Quis eſt hic/
et laudabimus eū:fecit em̄ mirabilia in vi/
ta ſua? Quis probatus eſt in illo/ et perfe/
ctus eſt: et erit illi glīa ęterna? Qui potuit
tranſgredi/et non eſt tranſgreſſus:et facere
mala/ꝛ non fecit. Ideo ſtabilita ſunt bona
illius in deo:ꝛ elemoſynas illius enarrabit
eccleſia ſanctorū. Et poſt aliquos verſus.
Ibidem.b. Vtere q̄ſi hō frugi his quę tibi apponunt̄:
vt nō cū manducas multū/odio habearis.
Ceſſa prior diſciplinę cauſa:et noli nimius
eſſe / ne forte offendas. Et ſi in medio mul/
torum ſediſti/prior illis nō extendas manū
tuam/ nec prior poſcas bibere. Q̄ ſufficiēs
eſt homini erudito vinū exiguū. Et poſt
Ibidem.d. aliquos verſus. Diligētes in vino noli pro
uocare:multos em̄ exterminauit vinū. Et
Eccli.32.a. poſt aliquos verſus. Loquere maior natu:
decet em̄ te/primū verbū diligēti ſcientiā:
et nō impedias muſicā. Vbi auditus nō ē/
nō effundas ſermonē:et importune noli ex/
tolli in ſapientia tua. Et poſt q̄nqꝫ v̾ſus.

Adoleſcens loquere in tua cauſa vix cū ne/ Ibidem.b.
ceſſe fuerit. Si bis interrogatus fueris: ha/
beat caput reſponſum tuū. In multis eſto
q̄ſi inſcius:ꝛ audi tacens ſimul et quęrens.
In medio magnatorū loqui nō p̄ſumas:et
vbi ſunt ſenes/nō multū loq̄ris. Ante gran
dinē pręibit coruſcatio: et ante verecundiā
pręibit grā: ꝛ ꝓ reuerētia accedit tibi bona
grā. Pręcurre autē prior in domū tuā/et il/
lic aduocare:ꝛ illic lude/et age cōceptiones
tuas/ꝛ non in delictis et v̾bo ſup̾bo. Et ſup̾
his omnibꝰ benedicito deum/qui fecit te/ ꝛ
inebriauit te in omnibꝰ bonis ſuis. Qui ti/
met deū/excipiet doctrinā eiꝰ:ꝛ q vigilaue/
rint ad illū/inuenięt b̄ndictionē. Qui quę/
rit legem/replebit̄ ab ea:et q inſidioſe agit/
ſcādalizabit̄ in ea. Qui timent dn̄m/ inue/
nient iudiciū iuſtū:ꝛ iuſticiā quaſi lumē ac/
cendent. Pctōr hō deuitabit correptioneꝫ:
et ſm̄ voluntatē ſuā inueniet cōparationē.
Vir cōſilij nō diſperdet in intelligentiam.
Ibidem.d. Et poſt q̄ttuor v̾ſus. Fili/ſine ꝯſilio nihil
facias:et poſt factū nō penitebis. Et poſt
paucos v̾ſus. Qui credit deo/ attēdet man
datis:et q cōfidūt in illo/non minorabunt̄.
Eccli.33.a. Timenti dn̄m/nō occurrūt mala: ſ; in tem/
ptatione deus illū conſeruabit/et liberabit
a malis. Sapiens nō odit mandata et iuſti
cias:et nō illidetur quaſi nauis in procella.
Hō ſenſatus credit legi dei:ꝛ lex illi fidelis.
Qui interrogationem manifeſtat/ parabit
Eccli.34.a. v̾bū. Et poſt paululū. Vana ſpes/et men
daciū viro inſenſato: et ſomnia extollūt im
prudentes. Et quaſi q apprehendit vmbrā/
et ſequit̄ ventū:Sic et qui attendit ad viſa
mendacia:Hoc ſm̄ hoc viſio ſomniorū:An
faciē hominis/ſimilitudo hoīs. Ab immun
do quid mundabit̄:ꝛ a mendace q̄d verum
dicetur? Diuinatio erroris ꝛ auguria men/
dacia/et ſomnia male facientium/ vanitas
eſt:Et ſicut parturiētis cor tuū phantaſias
patitur: niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſi/
tatio. Ne dederis illis cor tuū: Multos em̄
errare fecerunt ſomnia:et exciderūt ſperan/
tes in illis. Sine mendacio cōſummabitur
verbū:et ſapientia in ore fidelis cōtempla/
Ibidem.b. bitur. Et poſt quinqꝫ verſus. Multa vidi
enarrando:et plurimas verboꝝ cōſuetudi/
nes: Aliq̄tiens vſqꝫ ad mortē periclitatus
ſum/horū cauſa: et liberatꝰ ſum gratia dei.
Spiritus timētiū deū quęrit̄:et in reſpectu
illius benedicentur: Spes em̄ illorū in ſal/
uantē illos/et oculi dei in diligētes ſe. Qui
timet dn̄m / nihil trepidabit: et non paue/
bit/ quoniam ipſe eſt ſpes eius. Timentis
dn̄m/beata eſt anima: Ad quē reſpicit/ꝛ qs

eſt fortitudo eius? Oculi domini ſuper ti/
mentes eum:protector potentię/firmamen
tum virtutis:tegimen ardoris et vmbracu/
lum meridianum:⁊ precatio offenſionis/et
adiutorium caſus:exaltans animam:⁊ illu
minans oculos: dans ſanitatem et vitam
et benedictionem. Immolantis ex iniquo
oblatio eſt maculata:⁊ non ſunt beneplaci
tę ſubſannationes iniuſtorum. Dominus
ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis ⁊ iu/
ſticię. Dona iniquorum non probat altiſſi/
mus:nec reſpicit in oblationibus iniquo/
rum:nec in multitudine ſacrificiorũ eorum
propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrifi/
cium ex ſubſtantia pauperuʒ:quaſi qui vi/
ctimat filium in conſpectu patris ſui. Pa/
nis indigentium vita pauperis eſt:qui de/
fraudat illum/homo ſanguinũ eſt. Qui au/
fert in ſudore panẽ:quaſi qui occidit proxi/
mum ſuũ:qui effundit ſanguinẽ:⁊ qui frau
dem facit mercẽnario/fratres ſũt. Un⁹ ędifi
cans/⁊ alter deſtruens:qd ꝓdeſt illis niſi la
bor? Un⁹ orans ⁊ alter maledicens:cui⁹ vo
cem exaudiet deus? Qui baptiçatur a mor
tuo et iterũ tangit illum:quid ꝓficiet laua/
tio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis
ſuis/et iterũ eadẽ faciens:quid ꝓficit humi
Eccl.35.a. liando ſe? Orationẽ ei⁹ qs exaudiet? Qui
cõſeruat legẽ/ multiplicat orationẽ: ſacrifi/
cium ſalutare/attendere mandatis:⁊ diſce/
dere ab omni iniqtate: ⁊ ꝓpitiationẽ litare
ſacrificijs ſuper iniuſticias:et deprecatio ꝓ
pctis / recedere ab iniuſticia. Et poſt pau/
Ibidem.b. cos verſus. Non apparebis in cõſpectu dei
vacuus. Hec omnia propter mandata do/
mini ſũt. Oblatio iuſti impinguat altare:
et odor ſuauitatis eſt in cõſpectu altiſſimi.
Sacrificiũ iuſti acceptum eſt:et memoriam
ei⁹ non obliuiſcet̃ dñs. Bono animo gloriã
redde deo:et nõ minuas primitias manuũ
tuaꝝ. In omni dato hilarẽ fac vultũ tuũ:⁊
in exultatione ſanctifica decimas tuas. Da
altiſſimo ſm datũ ei⁹:et in bono oculo adin
uentionẽ facito manuũ tuarũ:qm̃ dñs retri
buens eſt:et ſepties reddet tantũ tibi. Noli
offerre munera praua: nõ eñ ſuſcipiet illa.
Noli reſpicere ſacrificiũ iiuſtũ:qm̃ dñs vin/
dex eſt/et nõ eſt apud illũ gloria ꝑſonę. Nõ
accipiet dñs ꝑſonã in pauperẽ: et ꝓcationẽ
lęſi exaudiet: Non deſpiciet preces pupilli/
nec viduę:ſi effundit loquelã gemitus. Nõ/
ne lachryma ad maxillã deſcendit: et excla/
matio a maxilla aſcendit propter illud qđ
Ibidem.c. deſcendit ſuꝑ illã? Et poſt q̃ttuor verſus.
Oratio humiliantis ſe / nubes penetrabit.
Eccl.37.b. Et poſt aliquantũ. Cum viro ſancto aſſi/
duus eſto quẽcunq; cognoueris obſeruan/
tem timorem dei / cuius anima eſt ſm ani/
mam tuã. Et poſt quinq; verſus. Et in his Ibidem.c.
omnibus deprecare altiſſimũ: vt dirigat in
veritate viam tuã. Et poſt aliquot verſus
Fili/in vita tempta aĩam tuã:⁊ ſi fuerit ne/ Ibidem.d.
quã/nõ des illi poteſtatẽ: Nõ eñ oĩb⁹ om
nia expediunt: et nõ omni animę omne ge/
nus placet. Noli auidus eſſe in omni epu/
latione: et nõ te effundas ſuper omnẽ eſcã.
Et poſt quattuor verſus. Honora medicũ Eccl.38.a.
ꝓpter neceſſitatẽ:etenĩ illum creauit altiſſi/
mus. A deo ẽ medela:et a rege accipiet do/
nationẽ. Diſciplina medici exaltabit caput
ipſi⁹:et in cõſpectu magnatoꝝ collaudabit̃
altiſſim⁹. Altiſſim⁹ creauit de terra medici/
nã:⁊ vir prudẽs nõ abhorrebit illã. Nõne a
ligno indulcata eſt aqua amara? Ad agni/
tionẽ hoĩm ꝟtus illi⁹: Et dedit homini ſci/
entiã altiſſim⁹:honorari in mirabilib⁹ ſuis:
in his curans mitigabit dolorẽ ipſoꝝ. Et
poſt quattuor ꝟſus. Fili/in tua infirmitate
nõ deſperes:ſed ora dñm et ipſe curabit te.
Auerte a delicto:⁊ dirige man⁹:et ab omni
delicto munda cor tuũ. Et poſt vnũ ver/
ſum. Et impingua oblationẽ:⁊ da locũ me/
dico: Etenĩ illũ dñs creauit: ⁊ nõ diſcedat a
te:quoniã opera ei⁹ ſunt neceſſaria. Eſt eñ
quando in manus illoꝝ incurras/ipſi vero
dominuʒ deprecabunt̃/vt dirigat requiem
coꝝ et ſanitatẽ ꝓpter conuerſationẽ illoꝝ.
Et poſt vnũ verſum. Fili in mortuũ ꝓduc Ibidem.b.
lachrymas: ⁊ q̃ſi dira paſſus incipe plora/
re: Et ſm iudiciũ cõtege corpus illius/ ⁊ nõ
deſpicias ſepulturã illi⁹. Propter delaturã
amare fer luctum illius vna die:et cõſolare
propter triſticiã:⁊ fac luctũ ſm meritũ eius
vno die vel duobus/ ꝓpter detractionẽ. A
triſticia eñ feſtinat mors ⁊ cooperiet ꝟtutẽ:
et triſticia cordis flectet ceruicem. Et poſt
vnũ ꝟſum. Nõ dederis in triſticiã cor tuũ.
Et poſt nouẽ ꝟſus. Sapiẽtiã ſcribe in tẽ/ Ibidem.c.
pore vacuitatis: ⁊ qui minorat̃ actu ſapien
tiã ꝑcipiet. Et paulopoſt. In voce dicito: Eccl.39.b.
Obaudite me diuini fructus aquarũ:et q̃ſi
roſa plãtata ſuꝑ riuũ fructificate: Quaſi li/
banus odorẽ ſuauitatis habete: Florete flo/
res q̃ſi liliũ: date odorẽ: et frondete in gra/
tiã ⁊ collaudate canticũ:et bñdicite dñm in
operib⁹ ſuis. Date magnificẽtiã nomini ei⁹
⁊ confitemini illi in voce labiorũ veſtrorũ.
In canticis labiorum ⁊ citharis:et ſic dice/
tis in ꝯfeſſiõe: Opera domini vniuerſa bo/
na valde. In verbo ei⁹ ſtetit aqua ſicut con
geries:et in ſermone oris ei⁹ ſicut excepto/
ria aquarũ: quoniã in precepto ipſius pla/

coꝛ ſitret non eſt minoꝛatio in ſalute illius.
Opera omnis carnis coꝛam illo:et non eſt
quicꝙ abſcõditũ ab oculis eius. A ſeculo ⁊
vſqꝫ in ſeculum reſpiciet:et nihil eſt mirabi/
le in conſpectu eius. Nõ eſt dicere:quid eſt
hoc/aut quid eſt illud: oĩa eñ in tempoꝛe
Eccl.40.c. ſuo querentur. Et paulopoſt. Gratia ſicut
paradiſus in benedictionibus et miſericoꝛ/
dia in ſeculo permanet. Et poſt duodecim
Ibidem.d. verſus. Fratres in adiutoꝛiũ in tempoꝛe tri
bulationis:et ſuper eos miſericoꝛdia libe/
Eccl.41.c. rabit. Et poſt paululũ. Sapientia eñ ab/
ſcondita/⁊ theſaurus occultus/quę vtilitaſ
in vtriſqꝫ? Melioꝛ eſt homo qui abſcondit
ſtulticiã ſuam:ꝙ qui abſcondit ſapientiam
Eccl.43.d. ſuam. Et aliquãto poſt. Benedicẽtes do/
minũ exaltate illũ quantũ poteſtis: maioꝛ
eſt omni laude: Exaltantes eum replemini
Eccl.51.d. virtute. Et poſt multa. Appꝛopiate ad me
indocti/⁊ cõgregamini in domũ diſciplinę:
Quid adhuc retardatis: et quid adhuc di/
cetis in his? Aię veſtrę ſitiunt vehementer.
Aperui os meũ ⁊ locutus ſum: Comparate
vobis ſine argẽto ſapientiã: et collũ veſtrũ
ſubijcite iugo:⁊ ſuſcipiet anima veſtra diſci
plinam. In pꝛoximo eñ eſt inuenire eã. Vi
dete oculis veſtris/quoniã modice laboꝛa/
ui/et inueni mihi multã requiem. Aſſumite
diſciplinã in multo numero argẽti/⁊ copio/
ſum aurum poſſidete in ea. Letetur anima
veſtra in miſericoꝛdia eius:et nõ confunde/
mini in laude ipſius. Operamini opus ve/
ſtrum ante tempus:⁊ dabit vobis mercedẽ
veſtram in tempoꝛe ſuo.

De libꝛo tobie iſta ponenda cre didimus.

Tobie.4.a.

Honoꝛem ha
bebis matri tuę omnibꝰ
b diebus vitę eiꝰ: Memoꝛ
eñ eẽ debes/ ꝙ et quanta
pericula paſſa ſit pꝛopter
te in vtero ſuo. Et poſt
duos verſus. Omnibꝰ aũt diebus vitę tuę
deũ in mente habe:⁊ caue ne aliqñ peccato
cõſentias/et ꝑtermittas ꝓcepta dei tui. Ex
ſubſtãtia tua fac elemoſynã:⁊ noli auertere
faciẽ tuã ab vllo paupe. Ita eñ fiet/ vt nec
a te auertatur facies dñi. Quõ potueriſ ita
eſto miſericoꝛs. Si multũ tibi fuerit/ abun/
danter tribue: ſi exiguũ fuerit/etiã exiguũ
libenter impertire ſtude: Pꝛemium eñ tibi
bonũ theſaurizas in die neceſſitatiſ:qm ele/
moſyna ab omni pctõ et a moꝛte liberat:et
non patitur animã ire in tenebꝛas. Fiducia
magna erit coꝛam ſummo deo elemoſyna
omnibus qui faciunt eã. Attende tibi fili
ab omni foꝛnicatione:⁊ pꝛęter vxoꝛẽ tuam
nunꝙ patiaris crimẽ ſcire. Superbiã autẽ
nunꝙ in tuo ſenſu/aut in tuo verbo domi/
nari permittas: In ipſa eñ initiũ ſumpſit
oĩs perditio. Quicũqꝫ aliqd tibi opatus
fuerit/ ſtatim mercedẽ ei reſtitue: et merces
mercennarij apud te omnino non maneat.
Quod ab alio odis fieri tibi/vide ne alteri
tu aliquãdo facias. Panem tuum cum eſu/
rientibus egenis comede:et de veſtimen/
tis tuis nudos tege. Et poſt duos verſus.
Conſiliũ ſemper a ſapiente perquire. Om/ Ibidem.d.
ni tempoꝛe benedic deum:et pete ab eo vt
vias tuas dirigat: et omnia conſilia tua in
ipſo permaneant. Et poſt ſeptem verſus.
Noli timere fili mi:pauperem quidem vi/
tam gerimus:ſed multa bona habebimꝰ/ſi
timuerimus deum/⁊ receſſerimus ab omni
peccato/⁊ fecerimus bene. Et poſt multa.
Tunc raphael dixit eis occulte: Benedicite Tobie.12.b.
deum cęli:et coꝛam omnibus viuentibꝰ con
fitemini illi: quoniam fecit vobiſcũ miſeri/
coꝛdiam ſuam. Eteñ ſacramentũ regis ab/
ſcondere bonũ eſt:opera autẽ dei reuelare
et confiteri honoꝛificũ eſt. Bona eſt oꝛatio
cum ieiunio et elemoſyna/ magis ꝙ theſau
ros auri condere: quoniã elemoſyna a moꝛ/
te liberat:et ipſa eſt quę purgat peccata:et
facit inuenire vitam ęternã. Qui autem fa/
ciunt peccatum et iniquitatẽ/hoſtes ſunt
animę ſuę. Et paulopoſt. Audite ergo me Tobie.14.c.
filij patrem veſtrũ: Seruite domino in ve/
ritate: et inqrite vt faciatis quę ſunt placi/
ta illi: Et filijs veſtris mãdate/ vt faciãt iu/
ſticias et elemoſynas: vt ſint memoꝛes dei
et benedicãt eũ in omni tẽpoꝛe/ in veritate
et in tota virtute ſua.

Iam nunc quoniã nõ omnes libꝛi cano/
nici veteriſqꝫ teſtamenti huic operi noſtro
neceſſaria dederunt:neqꝫ hi qui dederũt ex
omnibus ſuis locis conueniebant vt da/
rent:ſed ex eis tñ vbi apertioꝛa moꝛum bo
noꝛum pręcepta comperimus:ſiue vbi vti/
lia iubentur:ſiue vbi contraria pꝛohibent:
ad ſacras litteras euangelicas et apoſto/
licas tranſeamus. Caput in canone teſta/
menti noui notiſſima et ꝓclariſſima/ quat/
tuoꝛ euangelia tenuerunt:in quoꝛum pꝛi/
mum:quod ſm Mattheum eſt/ea quę no/
bis ſunt ad hoc opus quod ſuſcępimꝰ con/
grua/videamus.

De euangelio ſm mattheum.

Matth.5.a. Idens autē
dn̄s turbas/ aſcēdit ī mō/
tem. Et cū ſediſſet/acceſſe
runt ad eū diſcipuli eius.
Et aperiens os ſuū: doce
bat eos dicēs: Beati pau
peres ſpiritu: qm̄ ipſorū eſt regnum celorū.
Beati mites: quoniā ipſi poſſidebūt terrā.
Beati qui lugent: quoniā ipſi cōſolabunt.
Beati q̄ eſuriunt et ſitiunt iuſticiā: quoniā
ipſi ſaturabunt. Beati miſericordes: quo/
niam ipſi miſericordiā conſequent. Beati
mundo corde: qm̄ ipſi deū videbunt. Beati
pacifici: quoniā filij dei vocabunt. Beati q̄
perſecutionē patiuntur ꝓpter iuſticiā: qm̄
ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. Beati eſtis cū male/
dixerint vobis hoīes/ ⁊ pſecuti vos fuerint
⁊ dixerint omne malū aduerſum vos men/
tientes ꝓpter me: Gaudete ⁊ exultate: qm̄
merces veſtra copioſa eſt in celis. Sic enim
perſecuti ſunt ꝓphetas q̄ fuerūt ante vos.
Uos eſtis ſal terre. Q̄ ſi ſal euanuerit in q̄
ſalietur? Ad nihilū valet vltra/niſi vt mit/
tatur foras / et conculcetur ab hominibus.
Uos eſtis lux mundi. Non poteſt ciuitas
abſcondi ſupra montē poſita: Neq̄ accen/
dunt lucernā/ ⁊ ponūt eā ſub modio: ſed ſu/
per candelabrū/ vt luceat omnib⁹ qui in do
mo ſunt. Sic luceat lux veſtra coram homi/
nibus vt videāt veſtra bona opera: et glo/
rificent patrē veſtrū qui in celis eſt. Nolite
putare/ qm̄ veni ſoluere legē/ aut ꝓphetas:
Non veni ſoluere/ ſed adimplere. Amen di/
co vobis: donec trāſeat celum et terra/ iota
vnū/ aut vnus apex non ꝑteribit a lege do/
nec omnia fiant. Qui ergo ſoluerit vnū de
mādatis iſtis minimis / ⁊ docuerit ſic homi
nes/ minim⁹ vocabit in regno celoꝝ: q̄ autē
fecerit et docuerit/ hic magn⁹ vocabit in re/
gno celorū. Dico autē vobis: qm̄ niſi abun
dauerit iuſticia vr̄a plus q̄ ſcribarū et pha/
riſeoꝝ/ nō intrabitis in regnū celoꝝ. Audi/
Exo.20.c. ſtis q̄ dictū eſt antiq̄s: Non occides: Qui
Deut.5.b. autē occiderit/ reus erit iudicio. Ego aūt di
co vobis: q̄ omnis qui iraſcitur fratri ſuo/
reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri
ſuo racha/ reus erit conſilio. Qui autē dixe/
rit/ fatue/ reus erit gehenne ignis. Si ergo
offers munus tuum ante altare: ⁊ ibi recor/
datus fueris / quia frater tuus habet aliq̄d
aduerſum te: relinque ibi munus tuū ante
altare et vade prius reconciliari fratri tuo:
⁊ tūc veniens offeres munus tuū. Eſto con

ſentiens aduerſario tuo cito dum es in via
cū eo: ne forte tradat te aduerſari⁹ iudici: et
iudex tradat te miniſtro: ⁊ in carcerē mitta/
ris. Amē dico tibi/ nō exies inde donec red/
das nouiſſimū q̄drantē. Audiſtis q̄ dictū
eſt antiq̄s: Nō mechaberis: Ego autē dico Exo.20.c.
vobis: q̄ oēs q̄ viderit mulierē ad concu/
piſcendū eam/ iam mechatus eſt eā in cor/
de ſuo. Q̄ ſi oculus tuus dexter ſcādalizet
te: erue eum/ ⁊ proijce eum abs te: Expedit
enī tibi vt pereat vnū membroꝝ tuorum q̄
totū corpus tuū mittatur in gehennā. Et ſi
dextera manus tua ſcandalizat te/ abſcide
eā ⁊ proijce abs te: Expedit enī tibi vt vnū
pereat membroꝝ tuorū q̄ totū corpus tuū
eat in gehennam. Dictū eſt autē: Quicūq̄ Deut.24.a.
dimiſerit vxorē ſuā: det illi libellū repudij:
Ego autē dico vobis: quia omnis qui dimi
ſerit vxorem ſuā/ excepta fornicationis cau
ſa / facit eam mechari: ⁊ qui dimiſſam duxe/
rit/ adulterat. Iterum audiſtis quia dictū
eſt antiquis: Non peierabis: Reddes au/ Leuit.19.c.
tem domino iuramenta tua. Ego autem di
co vobis: Nō iurare omnino/ neq̄ ꝑ celum
quia thronus dei eſt: neq̄ per terram/ quia
ſcabellum pedū eius eſt: neq̄ per hieroſoly
mam/ quia ciuitas eſt magni regis. Neq̄ ꝑ
caput tuū iuraueris: quia nō potes vnū ca
pillum album facere aut nigrū. Sit autem
ſermo veſter eſt/ eſt: non/ non: quod autem
his abundantius eſt: a malo eſt. Audiſtis/
quia dictū eſt: Oculū pro oculo: et dentem Exo.21.c.
pro dente: Ego autē dico vobis: nō reſiſte/ Deut.19.d.
re malo: ſed ſi quis te percuſſerit in dexterā
maxillā tuam: prebe illi et alteram: ⁊ ei qui
vult tecū in iudicio contendere/ et tunicam
tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et qui/
cunq̄ te angariauerit ire mille paſſus: vade
cū illo alia duo. Qui petit a te/ da ei: et vo/
lentē mutuare a te/ ne auertaris. Audiſtis
quia dictū eſt antiquis: Diliges proximū Leuit.19.d.
tuū: et odies inimicū tuum: Ego autē dico Deut.23.b.
vobis: Diligite inimicos veſtros: benefaci
te his qui vos oderunt: et orate pro perſe/
quentibus et calumniantibus vos: vt ſitis
filij patris veſtri/ qui in celis eſt: qui ſolem
ſuū oriri facit ſuper malos ⁊ bonos: ⁊ pluit
ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. Si enī diligitis eos
qui vos diligunt: quā mercedē habebitis?
Nonne ⁊ publicani hoc faciūt? Et ſi ſaluta/
ueritis fratres vr̄os tm̄: q̄d ampli⁹ facitis?
Nonne et ethnici hoc faciunt? Eſtote ergo
vos perfecti: ſicut et pater veſter celeſtis
perfectus eſt. Attendite ne iuſticiam ve/ Matth.6.a.
ſtram faciatis coram hominibus/ vt videa/

mini ab eis: Alioquin mercedē nō habebi/
tis apud patrem veſtrum qui in cęlis eſt.
Cū ergo facis elemoſynā / noli tuba canere
ante te: ſicut hypocritę faciūt in ſynagogis
et in vicis/ vt honorificent ab hominibus:
Amen dico vobis/ recęperunt mercedē ſuā.
Te autem faciente elemoſynā: neſciat ſini/
ſtra tua qd faciat dextera tua: vt ſit elemo/
ſyna tua in abſconſo/ et pater tuus qui vi/
det in abſconſo reddet tibi. Et cum oratis
nō eritis ſicut hypocritę: qui amant in ſyna
gogis et in angulis platęarū ſtantes orare
vt videant ab hominibus: Amen dico vo/
bis/ receperunt mercedez ſuā. Tu autē cum
oraueris: intra in cubiculū tuum/ et clauſo
oſtio ora patrem tuū in abſconſo: et pater
tuus q̄ videt in abſconſo reddet tibi. Oran
tes autem nolite multū loqui/ ſicut ethnici:
putant eñ quia in multiloquio ſuo exau/
diant. Nolite ergo aſſimilari eis: Scit eñ
pater veſter quid opus ſit vobis anteꝙ pe
tatis eum. Sic ergo orabitis: Pater noſter
qui es in cęlis: Sanctificet nomen tuū: Ad
ueniat regnum tuum: Fiat voluntas tua/
Al. † quotidianum ſicut in cęlo et in terra. Panem noſtrū † ſup/
ſubſtantialem da nobis hodie. Et dimitte
nobis debita noſtra: ſicut et nos dimitti/
mus debitoribus noſtris. Et ne nos indu/
cas in temptationē: ſed libera nos a malo.
Si eñ dimiſeritis hominibus peccata eo/
rum: dimittet et vobis pater veſter cęleſti
delicta veſtra. Si autē non dimiſeritis ho/
minibus: nec pater veſter dimittet vobis
pctā veſtra. Cū autē ieiunatis/ nolite fieri
ſicut hypocritę triſtes. Exterminant eñ fa/
cies ſuas vt pareant hominib⁹ ieiunantes:
Amen dico vobis/ percęperunt mercedem
ſuam. Tu autem cum ieiunas/ vnge caput
tuum/ ⁊ laua faciem tuam: ne videaris ho/
minibus ieiunans/ ſed patri tuo qui eſt in
abſconſo: ⁊ pater tuus qui videt in abſcon/
ſo reddet tibi. Nolite theſauriçare vobis
theſauros in terra/ vbi erugo ⁊ tinea demo/
litur: et vbi fures effodiunt et furant. The/
ſauriçate autē vobis theſauros in cęlo: vbi
neꝙ erugo/ neꝙ tinea demolitur: et vbi fu/
res nō effodiūt nec furant. Ubi eñ eſt the/
ſaurus tuus: ibi eſt ⁊ cor tuū. Lucerna cor/
poris tui/ eſt oculus. Si fuerit oculus tuus
ſimplex: totū corp⁹ tuū lucidū erit. Si autē
oculus tuus nequā fuerit: totū corpus tuū
tenebroſum erit. Si ergo lumen quod in te
eſt tenebrę ſunt: ipſe tenebrę quantę erūt?
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire: aut
enim vnū odio habebit: et alterum diliget:
aut vnum ſuſtinebit: et alterū contemnet.
Nō poteſtis deo ſeruire et māmonę. Ideo
dico vobis, ne ſolliciti ſitiſ animę veſtrę qd
māducetis: neꝙ corpori veſtro quid indua
mini. Nonne anima plus eſt ꝙ eſca: et cor/
pus plus ꝙ veſtimentū? Reſpicite volati/
lia cęli: quoniā nō ſerunt/ neꝙ metūt/ neꝙ
cōgregant in horrea: et pater veſter cęleſtis
paſcit illa. Nōne vos magis pluris eſtis il/
lis? Quis autem veſtrum cogitans poteſt
adijcere ad ſtaturā ſuam cubitum vnū? Et
de veſtimentis quid ſollicidti eſtis? Conſi/
derate lilia agri quomodo creſcunt: non la/
borāt/ neꝙ nent. Dico autē vobis: qm̄ nec
ſalomon in omni gloria ſua coopertus eſt
ſicut vnū ex iſtis. Si aūt fęnum agri quod
hodie eſt/ et cras in clibanū mittitur/ deus
ſic veſtit: quanto magis vos minimę fidei.
Nolite ergo ſolliciti eſſe dicentes: qd man/
ducabimus/ aut quid bibemus/ aut quo
operiemur? Hęc eñ omnia gētes inquirūt:
Scit eñ pater veſter qꝛ his omnibus indi/
getis. Quęrite ergo primū regnum dei et
iuſticiam eius: et hęc omnia adijcientur vo
bis. Nolite ergo ſolliciti eſſe in craſtinum.
Craſtinus enim dies ſollicitus erit ſibiipſi:
Sufficit diei malicia ſua. Nolite iudicare: Matth.7.a.
vt non iudicemini. In q̄ eñ iudicio iudica/
ueritis/ iudicabimini: ⁊ in qua mēſura men
ſi fueritis/ remetietur vobis. Quid aūt vi/
des feſtucam in oculo fratris tui: et trabem
in oculo tuo non vides? Aut quomodo di/
cis fratri tuo: ſine eijciam feſtucam de ocu/
lo tuo: ⁊ ecce trabes eſt in oculo tuo? Hypo/
crita/ eijce primum trabem de oculo tuo: et
tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fra/
tris tui. Nolite ſanctuz dare canibus: neꝙ
miſeritis margaritas veſtras ante porcos:
ne forte conculcent eas pedibus ſuis: ⁊ con
uerſi dirumpāt vos. Petite et dabitur vo/
bis: quęrite ⁊ inuenietis: pulſate et aperiet
vobis. Omnis q̄ petit accipit: et qui quęrit
inuenit: ⁊ pulſanti aperiet. Aut quis ex vo/
bis homo/ quē ſi petierit filius ſuus panē:
nūquid lapidem porriget ei? Aut ſi piſcem
petit: nūqd ſerpentē dabit ei? Si ergo vos
cum ſitis mali/ noſtis bona data dare filijs
veſtris: quanto magis pater veſter qui in
cęlis eſt dabit bona petentib⁹ ſe. Oīa er/
go quęcunꝙ vultis vt faciant vobis homi
nes: et vos facite eis. Hęc eſt eñ lex et pro/
phetę. Intrate per anguſtam portaz: quia
lata porta et ſpacioſa via q̄ ducit ad perdi/

tionem: ⁊ multi ſunt qui intrant per eā: Q̄
anguſta porta ⁊ arta via quę ducit ad vitā
⁊ pauci ſunt qui inueniunt eam. Attendite
a falſis ꝓphetis/ qui veniunt ad vos in ve/
ſtimētis ouium/ intrinſecus autē ſunt lupi
rapaces: A fructibus eoꝝ cognoſcetis eos.
Nunquid colligunt de ſpinis vuas: aut de
tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fru/
ctus bonos facit: mala autem arbor fruct⁹
malos facit. Non poteſt arbor bona fruct⁹
malos facere: neq̄ arbor mala fructus bo/
nos facere. Omnis arbor quę non facit fru/
ctum bonū excidetur: et in ignem mittetur.
Igitur ex fructibus eorū cognoſcetis eos.
Nō omnis qui dicit mihi/ domine domine/
intrabit in regnum cęlorū: ſed qui facit vo/
luntatem patris mei qui in cęlis eſt/ ipſe in/
trabit in regnū cęlorū. Multi dicent mihi
in illa die: Domine/ domine: nōne in nomi/
ne tuo ꝓphetauimus: et in tuo nomine dę/
monia eiecimus: et in tuo nomine virtutes
multas fecimus? Et tunc confitebor illis:
quia nunq̄ noui vos: Diſcedite a me qui
operamini iniquitatē. Omnis ergo qui au/
dit verba mea hęc/ et facit ea: aſſimilabitur
viro ſapienti: qui ędificauit domū ſuam ſu/
pra petram: ⁊ deſcendit pluuia/ ⁊ venerunt
flumina/ et flauerūt venti/ ⁊ irruerūt in do/
mum illam/ et nō cecidit: Fundata enī erat
ſupra petra. Et omīs q̄ audit v̄ba mea hęc/
et nō facit ea: ſimilis erit viro ſtulto: q̄ ędifi/
cauit domū ſuā ſupra arenam: et deſcendit
pluuia/ et venerūt flumina/ et flauerūt ven
ti: et irruerunt in domū illā/ ⁊ cecidit: et fuit
Matth.10.a. ruina ei⁹ magna. Et pauloпoſt. Grat[is] ac/
cępiſtis: gratis date. Nolite poſſidere aurū
neq̄ argentū/ neq̄ pecuniam in ẓonis ve/
ſtris: Nō peram in via: neq̄ duas tunicas:
nec calciamenta/ neq̄ virgam: Dignus eſt
enī operarius cibo ſuo. In quamcunq̄ ciui
tatem/ aut caſtellū intraueritis: interroga/
te quis in ea dignus ſit: et ibi manete do/
nec exeatis. Intrantes autem in domū: ſa/
lutate eam dicentes: Pax huic domui. Et
ſi quidem fuerit domus illa digna: veniet
pax veſtra ſuper illam. Si autem non fue/
rit digna/ pax veſtra ad vos reuertetur.
Et quicunq̄ non receperit vos neq̄ audie/
rit ſermones veſtros: exeuntes foras de do
mo/ vel de ciuitate/ excutite puluerē de pe/
dibus veſtris: Amen dico vobis/ tolerabi/
lius erit terrę ſodomorum ⁊ gomorreorum
in die iudicij/ q̄ illi ciuitati. Ecce ego mitto
vos/ ſicut oues in medio luporum. Eſtote
ergo prudentes ſicut ſerpentes: ⁊ ſimplices
ſicut columbę. Cauete autem ab homini/
bus: Tradent enī vos in concilijs: ⁊ in ſyna
gogis ſuis flagellabūt vos: ⁊ ad pręſides ⁊
reges ducemini propter me in teſtimoniū
illis et gentibus. Cum autem tradent vos/
nolite cogitare quomodo aut quid loqua/
mini: dabitur enim vobis in illa hora quid
loquamini. Nō enī vos eſtis qui loquimi/
ni: ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in
vobis. Tradet autem frater fratrem in mor
tem: et pater filium: et inſurgent filij in pa/
rentes: ⁊ morte eos afficient: Et eritis odio
omīb⁹ hoīb⁹ propter nomē meū. Qui autē
perſeuerauerit vſq̄ in finē: hic ſaluus erit.
Cum autem perſequentur vos in ciuitate
iſta: fugite in aliam. Amen dico vobis: nō
conſummabitis ciuitates iſrael/ donec ve/
niat filius hominis. Non eſt diſcipulus ſu/
per magiſtrum: nec ſeruus ſuper dominum
ſuum: Sufficit diſcipulo/ vt ſit ſicut magi/
ſter eius: et ſeruus ſicut dominus eius. Si
patremfamilias beelzebub vocauerunt:
quanto magis domeſticos eius. Ne ergo
timueritis eos. Nihil enim eſt opertum q̄d
nō reuelabitur: et occultum quod non ſcia/
tur. Quod dico vobis in tenebris/ dicite in
lumine: et quod in aure auditis/ prędicate
ſuper tecta. Et nolite timere eos qui occi/
dunt corpus: animam autem non poſſunt
occidere: ſed potius eum timete/ qui poteſt
et animam ⁊ corpus perdere in gehennam.
Nonne duo paſſeres aſſe veneunt: et vnus
ex illis non cadet ſuper terram ſine patre
veſtro? Veſtri autem et capilli capitis om
nes numerati ſunt. Nolite ergo timere:
multis paſſerib⁹ meliores eſtis vos. Omīs
ergo qui confitebitur me coram hominib⁹/
confitebor ⁊ ego eum coram patre meo qui
eſt in cęlis. Qui autem negauerit me corā
hominib⁹: negabo ⁊ ego eū corā patre meo
qui in cęlis eſt. Nolite arbitrari: quia vene/
rim pacem mittere in terram: Non veni pa
cem mittere/ ſed gladium. Veni enī ſepara/
re hominē aduerſus patrem ſuum: et filiā
aduerſus matrem ſuam: et nurum aduer/
ſus ſocrum ſuam: ⁊ inimici hominis dome/
ſtici eius. Qui amat patrē aut matrē plus
q̄ me/ non eſt me dignus: Et qui amat fi/
lium aut filiā ſuper me/ non eſt me dignus.
Et qui non accipit crucem ſuam ⁊ ſequitur
me: non eſt me dignus. Qui inuenit animā
ſuam/ perdet illam: Et qui perdiderit ani/
mam ſuam propter me/ inueniet eam. Qui

recipit vos/me recipit: et qui me recipit/
recipit eum qui me miſit. Qui recipit pro/
phetam i nomine ꝓphetę: mercedem pro/
phetę accipiet: Et qui recipit iuſtum in no
mine iuſti/mercedē iuſti accipiet. Et qui/
cunq; potum dederit vni ex minimis iſtis/
calicē aquę frigidę tm̄ in nomine diſcipuli:
amen dico vobis/ non perdet mercedē ſu/
Matth.11.b. am. Et paulopoſt. Cui autē ſimilem ęſti/
mabo generationem iſtm̄? Similis eſt pu/
eris ſedentibus in foro: qui clamantes co/
ęquaibus dicunt: Cecinimus vobis et nō
ſaltaſtis: lamētauim⁹/et non planxiſtis.
Venit eñ iohannes neq; manducans/ne/
q; bibens: et dicunt/dęmoniū habet. Ve/
nit filius hominis manducans et bibens:
et dicūt: Ecce homo vorax/ et potator vi/
ni: publicanorum et peccatorū amicus: Et
iuſtificata eſt ſapientia a filijs ſuis. Et
Ibidem.d. poſt paululum: Venite ad me omnes qui
laboratis et onerati eſtis: et ego reficiam
vos: Tollite iugum meū ſuper vos: et di/
ſcite a me/ quia mitis ſum et humilis cor/
de: et inuenietis requiem animabus ve/
ſtris. Iugum eñ meum ſuaue eſt: et onus
Matth.12.a. meum leue. Itē poſt paululum: Si autē
Osee.6.c. ſciretis/ quid eſt: Miſericordiam volo/ et
non ſacrificium: nunq; condemnaſſetis in/
Matth.12.c. nocentes. Et poſt paululū: Qui non eſt
mecum/contra me eſt: et qui non congre/
gat mecum/ſpargit. Ideo dico vobis: om
ne peccatum et blaſphemia remittetur ho
minibus: ſpiritus autem blaſphemię non
remittetur. Et quicūq; dixerit verbū con/
tra filiū hominis/ remittetur ei: Qui au/
tem dixerit contra ſpiritumſanctum: non
remittetur ei/neq; in hoc ſęculo/neq; in fu/
turo. Aut facite arborem bonam/ et fructū
eius bonum: aut facite arborem malam/ ꝛ
fructum eius malum. Siquidem ex fructu
arbor cognoſcitur. Progenies viperarū/
quomodo poteſtis bona loqui cū ſitis ma
li? Ex abundantia eñ cordis os loquitur.
Bonus homo ꝺ bono theſauro cordis ſui
profert bona: et malus homo de malo the
ſauro profert mala. Dico autē vobis: quo/
niam omne verbum ocioſum quod locuti
fuerint homines/reddent ratiōe de eo/in
die iudicij. Ex v̄bis eñ tuis iuſtificaberis
ꝛ ex verbis tuis condemnaberis. Et poſt

aliquantū. Audite ꝛ intelligite: Nō quod Matth.15.b.
intrat in os/coinquinat hominē: ſed quod
procedit ex ore/hoc coinquinat hominem.
Et paulopoſt. Reſpondens autem pe/
trus dixit ei: Ediſſere nobis parabolā iſtā.
At ille dixit: Adhuc et vos ſine intellectu
eſtis? Nō intelligitis: quia omne quod in
os intrat/in ventrem vadit/ et in ſeceſſum
emittitur: Quę autem procedunt de ore/
de corde exeunt: et ea coinquinant homi/
nem? De corde enim exeunt cogitationes
malę/homicidia/adulteria/fornicationes/
furta/ falſa teſtimonia/ blaſphemię. Hec
ſunt quę coinquinant hominē: Non lotis
autem manibus manducare/non coinqui
nat hominē. Itē poſt aliquantū. Tunc Matth.16.d.
dixit ieſus diſcipul' ſuis: Si quis vult poſt
me venire/ abneget ſemetipſum: et tollat
crucem ſuam/et ſequatur me. Qui eñ vo/
luerit animam ſuam ſaluam facere/perdet
eam. Qui autem perdiderit animaꝫ ſuam
propter me/ inueniet eam. Quid eñ pro/
deſt homini/ſi mundū vniuerſum lucretur:
animę vero ſuę detrimentū patiatur? Aut
quam dabit homo commutationē ꝓ ani/
ma ſua? Filius enim hominis venturus ē
in gloria patris ſui cum angelis ſuis: ꝛ tūc
reddet vnicuiq; ſm̄ opera eius. Itē ali/
quanto poſt: Amen dico vobis: niſi con/ Matth.18.a.
uerſi fueritis/ꝛ efficiamini ſicut paruuli/nō
intrabitis in regnum cęlorum. Quicunq;
ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte:
hic eſt maior in regno cęlorum: Et qui ſuſ/
cęperit vnum paruulum talem in nomine
meo/me ſuſcipit. Qui autem ſcandalizaue
rit vnum de puſillis iſtis qui in me credūt:
expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in
collo eius: et demergatur in profundum
maris. Vę mūdo ab ſcandalis: neceſſe eſt
enim vt veniant ſcandala: Verumtamen
vę homini per quem ſcandalum venit.
Si autem manus tua vel pes tuus ſcan/
dalizet te: abſcide eū et proijce abs te: Bo/
num eſt tibi ad vitam ingredi debilem: q̄
duas manus/ vel duos pedes habentem/
mitti in ignem ęternum. Et ſi oculus tuus
ſcandalizat te: erue eum et proijce abs te:
Bonum eſt tibi cum vno oculo in vitā in/
trare/ q̄ duos oculos habentem mitti in
gehennam ignis. Videte ne contemnatis

vnum ex his puſillis. Dico aũt vobis: qꝛ
angeli eorũ in cęlis ſemper vident faciem
patris mei qui in cęlis eſt. Venit enim fi-
lius hominis ſaluare qđ perierat. Et pau
Ibidem.b. lopoſt. Si autem peccauerit in te frater tu-
us: vade et corripe eum inter te et ipſum
ſolum. Si te audierit/ lucratus es fratrem
tuum. Si autem te nõ audierit/ adhibe te-
cum adhuc vnum vel duos: vt in ore du-
orum teſtium vel trium ſtet omne verbũ.
Q: ſi non audierit eos/ dic eccleſię. Si au-
tẽ ⁊ eccleſiã non audierit: ſit tibi ſicut eth-
nicus et publicanus. Amen dico vobis:
quęcunqꝫ alligaueritis ſuper terrã/ erunt
ligata et in cęlo: et quęcunqꝫ ſolueritis
ſuper terram/ erunt ſoluta et in cęlo. Ite-
rum dico vobis: quia ſi duo ex vobis con-
ſenſerint ſuper terram / de omni re quę-
cunqꝫ petierint/ fiet illis a patre meo qui
in cęlis eſt. Vbi enim ſunt duo vel tres cõ-
gregati in nomine meo: ibi ſum in me-
dio eorum. Tunc accedens petrus ad eum
dixit: Domine/ quotiens peccabit in me
frater meus/ et dimittã ei? Vſqꝫ ſepties?
Dicit illi ieſus: Non dico tibi vſqꝫ ſepti-
es/ ſed vſqꝫ ſeptuagieſſepties. Ideo aſſi-
milatum eſt regnum cęlorum homini re-
gi/ qui voluit rationem ponere cum ſer-
uis ſuis. Et cum cępiſſet rationem pone-
re: oblatus eſt ei vnus qui debebat decem
milia talenta. Cum autem non haberet
vnde redderet: iuſſit eum dominus venũ-
dari/ et vxorem eius et filios/ ⁊ omnia quę
habebat/ et reddi. Procidens autem ſer-
uus ille orabat eũ dicens: Patientiã habe
in me domine: et omnia reddam tibi. Mi-
ſertus autem dominus ſerui illius: dimi-
ſit eum/ et debitum dimiſit ei. Egreſſus au-
tem ſeruus ille: inuenit vnum de conſer-
uis ſuis / qui debebat ei centum denari-
os: et tenens ſuffocabat eum dicens: Red-
de quod debes. Et procidens conſeruus
eius/ rogabat eum dicens: Patientiã ha-
be in me: et omnia reddam tibi. Ille au-
tem noluit/ ſed abijt et miſit eum in carce-
rem/ donec redderet debitum. Videntes
autem conſerui eius quę fiebant: contri-
ſtati ſunt valde: Et venerunt/ et narraue-
runt domino ſuo omnia quę facta fuerãt.
Tunc vocauit illum dominus ſuus: et ait
illi: Serue nequam/ omne debitum di-
miſi tibi/ quoniam rogaſti me: Nonne er-
go oportuit et te miſereri conſerui tui/ ſi-
cut ⁊ ego tui miſertus ſum? Et iratus do-
minus eius/ tradidit eũ tortoribꝰ/ quoad-
uſqꝫ redderet vniuerſum debitum. Sic et
pater meus cęleſtis faciet vobis/ ſi non re-
miſeritis vnuſquiſqꝫ fratri ſuo de cordi-
bus veſtris. Et paulopoſt. Et acceſſerunt Matth.19.a.
ad eum phariſęi/ temptantes eum et di-
centes: Si licet homini dimittere vxorem
ſuam quacunqꝫ ex cauſa? Qui reſpondẽs
ait eis: Nõ legiſtis/ qꝛ qui fecit hominẽ ab Gen.1.d.
initio maſculũ ⁊ fęminam fecit eos? Et di-
xit: Propter hoc dimittet homo patrem Gen.2.d.
et matrem/ et adhęrebit vxori suę: et erunt
duo in carne vna. Itaqꝫ iam nõ ſunt duo/
ſed vna caro. Quod ergo deus coniun-
xit/ homo non ſeparet. Dicunt illi: Quid
ergo moyſes mandauit dare libellum re- Deut.24.a.
pudij et dimittere? Ait illis: Quoniã mo-
yſes ad duriciam cordis veſtri permiſit vo-
bis dimittere vxores veſtras. Ab initio au-
tem non fuit ſic: Dico autem vobis/ quia
quicunqꝫ dimiſerit vxorem ſuam/ niſi ob
fornicationẽ/ et aliam duxerit/ męchatur:
⁊ qui dimiſſam duxerit/ męchatur. Dicunt
illi diſcipuli eius: Si ita eſt cauſa hominis
cum vxore/ non expedit nubere. Qui dixit:
Non omnes capiunt verbũ iſtud/ ſed qui-
bus datum eſt. Sunt enim eunuchi qui de
matris vtero ſic nati ſunt: Et ſunt eunu-
chi/ qui facti ſunt ab hominibus: Et ſunt
eunuchi qui ſeipſos † eunuchizauerũt pro- Al. caſtraue-runt
pter regnum cęlorum. Qui poteſt capere/
capiat. Tunc oblati ſunt ei paruuli/ vt ma-
nus eis imponeret et oraret. Diſcipuli au-
tem increpabant eos. Ieſus vero ait eis:
Sinite paruulos/ et nolite eos prohibere
ad me venire: Talium eſt enim regnum cę-
lorũ. Et cum impoſuiſſet eis manus/ abijt
inde. Et ecce vnus accedens ait illi: Ma-
giſter bone/ quid boni faciã/ vt habeã vitã
ęternã? Qui dixit ei: Quid me interrogas
de bono? Vnus ẽ bonus deus. Si aũt vis
ingredi ad vitam/ ſerua mandata. Dicit ei:
Quę? Ieſus autem dixit: Non homicidi- Exodi.20.c.
um facies: nõ adulterabis: non facies fur-
tum: Non falſum teſtimonium dices. Ho-
nora patrem tuum et matrem: Et diliges

proximum tuum ſicut teipſum. Dicit illi
adoleſcens: Omnia hęc cuſtodiui: Quid
adhuc mihi deeſt? Ait illi ieſus: Si vis per/
fectus eſſe: vade/ vende quę habes/ et da
pauperibus/ et habebis theſaurum in cę/
lo: et veni ſequere me. Cum autem audiſ/
ſet verbum adoleſcens/ abijt triſtis: Erat
enim habens multas poſſeſſiones. Jeſus au
tem dixit diſcipulis ſuis: Amen dico vo/
bis/ quia diues difficile intrabit in regnū
cęlorum. Et iterum dico vobis: Facilius
eſt camelum per foramen acus tranſire/
q̃ diuitem intrare in regnum cęlorum.
Auditis autem his/ diſcipuli mirabantur
valde/ dicentes: Quis ergo poterit ſaluus
eſſe? Aſpiciens autem ieſus/ dixit illis:
Apud homines hoc impoſſibile eſt: apud
deum autem omnia poſſibilia ſunt. Tunc
reſpondens petrus dixit ei: Ecce nos reli/
quimus omnia/ et ſecuti ſumus te: Quid
ergo erit nobis? Jeſus autem dixit illis:
Amen dico vobis/ ꝙ vos qui ſecuti eſtis
me/ in regeneratione cum ſederit filius ho
minis in ſede maieſtatis ſuę/ ſedebitis et
vos ſuper ſedes duodecim/ iudicantes du/
odecim tribus iſrael. Et omnis qui relique/
rit domum/ vel fratres/ aut ſorores/ aut pa
trem/ aut matrem/ aut vxorem/ aut filios/
aut agros propter nomen meum: centu/
plum accipiet: et vitam ęternam poſſide/
bit. Multi autem erunt primi nouiſſimi/
Math. 20. d. et nouiſſimi primi. Et paulopoſt. Sicut
filius hominis nō venit miniſtrari/ ſed mi/
niſtrare: et dare animā ſuā redemptionē ꝓ
Math. 22. c. multis. Et aliquāto poſt. Reddite ergo quę
ſunt cęſaris cęſari/ et quę ſunt dei deo. Et
Ibidem. d. alibi. Diliges dominum deum tuum in
Deut. 6. a. toto corde tuo/ et in tota anima tua/ et in
tota mente tua. Hoc eſt maximum et pri/
mum mandatum. Secundum autem ſi/
Leuit. 19. c mile eſt huic. Diliges proximum tuum ſi/
cut teipſum. In his duobus mādatis vni/
uerſa lex pendet ⁊ prophetę. Et poſt pau
Math. 23. a. cos verſus. Tunc ieſus locutus eſt ad tur/
bas et ad diſcipulos ſuos dicens: Super
cathedram moyſi ſederunt ſcribę et phari/
ſei. Omnia ergo quęcunq; dixerint vobis
ſeruate et facite: ſcd̄m opera vero eorum
nolite facere: Dicunt enim et non faciunt.
Alligant autem onera grauia et impor/
tabilia/ et imponunt in humeros homi/
num: digito autem ſuo nolunt ea moue/
re. Omnia vero opera ſua faciunt/ vt vi/
deantur ab hominibus. Dilatant enim
philateria ſua/ et magnificant fimbrias.
Amant autē primos recubitus in cęnis/
et primas cathedras in ſynagogis/ et ſa/
lutationes in foro/ et vocari ab homini/
bus/ rabbi. Vos autem nolite vocari/ rab/
bi: Vnus eſt enim magiſter veſter: Omnes
autem vos fratres eſtis. Et patrem noli/
te vobis vocare ſuper terram: Vnus eſt
enim pater veſter qui in cęlis eſt. Nec vo/
cemini/ magiſtri: quia magiſter veſter vnuſ
eſt chriſtus. Qui maior eſt veſtrum/ erit
miniſter veſter. Qui autem ſe exaltat/ hu/
miliabitur: et qui ſe humiliat/ exaltabitur.
Et paulopoſt. Vę vobis ſcribę et pha/ Ibidem. c.
riſęi hypocritę/ qui decimatis mētham et
anethū ⁊ cyminum: ⁊ relinquitis quę gra/
uiora ſunt legis/ iudicium et miſericordi/
am/ et fidem. Hęc oportuit facere: et illa nō
omittere. Duces cęci: excolantes culicem/
camelum autē glutientes. Vę vobis ſcri/
bę et phariſęi hypocritę/ qui mundatis qd̄
deforis eſt/ calicis et parapſidis: intus au/
tem pleni ſunt rapina/ et omni immun/
dicia. Phariſęe cęce/ munda prius quod
intus eſt/ calicis et parapſidis: vt fiat et id
quod deforis eſt mundum. Vę vobis ſcri/
bę et phariſęi hypocritę/ qui ſimiles eſtis
ſepulchris dealbatis/ quę a foris parent
hominibus ſpecioſa: intus vero plena ſūt
oſſibus mortuorū/ et omni ſpurcitia. Sic
et vos a foris quidē paretis hominib9 iu/
ſti: intus autem pleni eſtis hypocriſi et ini/
quitate. Vę vobis ſcribę et phariſęi hy/
pocritę/ qui ędificatis ſepulchra prophe/
tarum/ et ornatis monumenta iuſtorum/
et dicitis: Si fuiſſemus in diebus patrum
noſtrorum/ nō eſſemus ſocij eorum in ſan/
guine prophetarum. Itaq; teſtimonium
eſtis vobiſmetipſis: quia filij eſtis eorū q̄
prophetas occiderūt: Et vos implete men
ſurā patrū veſtrorū. Serpentes/ genimina
viperarū/ quō fugietis a iudicio gehennę?
Ideo dico vobis: Ecce ego mitto ad vos
ꝓphetas/ et ſapiētes/ et ſcribas: et ex illis
occidetis/ et crucifigetis: et ex eis flagel/
labitis in ſynagogis veſtris: et perſequi/

mini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat ſu-
per vos omnis ſanguis iuſtus/ qui effu-
ſus eſt ſuper terram/ a ſanguine abel iuſti/
vſqꝫ ad ſanguinem zacharię prophetę fi-
lij barachię: quem occidiſtis inter templū
et altare: Amen dico vobis/ venient hęc
omnia ſuper generationē iſtam. Et pau
Matth.24.b. lopoſt. Et quoniam abundabit iniquitas/
refrigeſcet charitas multorū: Qui aūt pſe-
uerauerit vſqꝫ in finem: hic ſaluꝰ erit. Et
Ibidem.d. poſt aliquantū. Eſtote parati/ qꝛ neſcitis q̄
hora filiꝰ hoīs venturus eſt. Quiſputas eſt
fidelis ſeruus et prudens/ quem conſtituit
dominus ſuus ſupra familiā ſuam/ vt det
illis cibum in tempore. Beatus ille ſeruus
quem cum venerit dominus eius/ inuene-
rit ſic facientem: Amen dico vobis/ quoni-
am ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.
Si autem dixerit malus ſeruus ille in cor-
de ſuo: Moram facit dominus meus ve-
nire: et cęperit percutere conſeruos ſuos:
manducet autem et bibat cum ebrijs: Ve-
niet dominus ſerui illius in die qua non
ſperat/ et hora qua ignorat: et diuidet
eum/ partemqꝫ eius ponet cum hypocri-
tis: illic erit fletus et ſtridor dentiū. Et
Matth.25.a. poſt paululum: Vigilate itaqꝫ/ quia ne-
ſcitis diem neqꝫ horā. Item poſt paulu-
Ibidem.c. lum. Cum autem venerit filius hominis
in maieſtate ſua/ et omnes angeli cum
eo: Tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis
ſuę: et congregabuntur ante eum omnes
gentes: et ſeparabit eos ab inuicem/ ſicut
paſtor ſegregat oues ab hędis: Et ſtatu-
et oues quidem a dextris/ hędos autem
a ſiniſtris. Tunc dicet rex his qui a dextriſ
eius erunt: Venite benedicti patris mei/
poſſidete paratum vobis regnum a con-
ſtitutione mundi: Eſuriui enim/ et dedi-
ſtis mihi manducare: Sitiui/ ⁊ dediſtis mi-
hi bibere: Hoſpes eram/ et collegiſtis me:
Nudus/ et cooperuiſtis me: Infirmus/ et
viſitaſtis me: In carcere erā/ et veniſtis ad
me. Tunc reſpondebunt ei iuſti dicentes:
Domine/ quando te vidimus eſurientē/ et
pauimus te: ſitientem/ et dedimus tibi po
tum? Quando autem te vidimus hoſpi-
tem/ et collegimus te? Aut nudum/ et co-
operuimus? Aut quando te vidimus in-
firmum/ aut in carcere/ et venimus ad te?

Et reſpondens rex dicet illis: Amen dico
vobis: q̄diu feciſtis vni de his fratribus
meis minimis/ mihi feciſtis. Tunc dicet et
his qui a ſiniſtris erunt: Diſcedite a me
maledicti in ignem ęternum/ qui paratus
eſt diabolo et angelis eiꝰ: Eſuriui enī et nō
dediſtis mihi māducare: Sitiui/ ⁊ non de-
diſtis mihi potū: Hoſpes fui/ et nō collegi-
ſtis me: Nudus/ ⁊ nō operuiſtis me: Infir
mus et in carcere/ et nō viſitaſtis me. Tūc
reſpōdebūt et ipſi dicētes: Dn̄e/ quādo te
vidimus eſurientem/ et ſitientem/ et ho-
ſpitem/ aut nudum/ aut infirmum/ vel in
carcere: et non miniſtrauimus tibi? Tunc
reſpondebit illis dicens: Amen dico vo-
bis: q̄diu non feciſtis vni de minoribus
his/ nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in ſup-
plicium ęternum: iuſti autem in vitā ęter-
nam. Et poſt aliquantū: Vigilate ⁊ ora Matth.26.d.
te/ vt non intretis in temptationem.

De euangelio ſm marcum.

Duocās ite Marci.7.c.
rum turbam dicebat illis:
Audite me omnes ⁊ intel-
ligite: Nihil ē extra homi-
nē introiens in eū/ qđ poſ-
ſit eum coinquinare: ſed
quę de homine procedunt/ illa ſunt quę cō-
municant hominem. Si quis habet au-
res audiendi/ audiat. Et cum introiſſet in
domum a turba: interrogabant eum di-
ſcipuli eius parabolam: Et ait illis: Sic
et vos imprudentes eſtis? Nō intelligitis
quia omne extrinſecus introiens in ho-
minem/ non poteſt eum cōmunicare: quia
non intrat in cor eius/ ſed in ventrem: et
in ſeceſſum exit/ purgans omnes eſcas?
Dicebat autē: qm̄ quę de homine exeunt/
illa cōmunicant hominem. Ab intus enī
de corde hominum exeunt cogitationes
malę: procedunt adulteria/ fornicationes/
homicidia/ furta/ auaricię/ nequitię/ do-
lus/ impudicitia/ oculus malus/ blaſphe-
mię/ ſuꝑbia/ ſtulticia. Omnia hęc mala ab
intus procedunt/ et cōmunicant hominē.
Et alio loco. Conuocata turba cū diſci- Marci.8.d.
pulis ſuis dixit eis: Si qs vult poſt me ſe-
qui: deneget ſeipſum/ et tollat crucem ſuā

et ſequatur me. Qui enim voluerit animã
ſuam ſaluam facere/ perdet eam: Qui autẽ
perdiderit animã ſuam propter me ⁊ euan/
gelium/ ſaluam eam faciet. Quid eñ pro/
derit homini ſi lucretur mundum totum: et
detrimentum faciat anime ſue? Aut quid
dabit homo cõmutatione pro anima ſua?
Qui eñ me confuſus fuerit/ et mea verba
in generatione iſta adultera et peccatrice: ⁊
filius hominis confundet eum in gloria pa
Marci.9.e. tris ſui cum angelis ſuis. Et alibi. Et acci/
piens puerũ ſtatuit eum in medio eorum.
Quẽ cũ complexus eſſet/ ait illis: Quiſqs
vnũ ex huiuſmodi pueris receperit in noie
meo: me recipit: Et quicunq₃ me ſuſceperit:
non me ſuſcipit/ ſed eum qui me miſit. Et
Ibidem.f. paulopoſt. Quiſquis eñ potũ dederit vo/
bis calicẽ aque frigide in noie meo: q: chri/
ſti eſtis: amen dico vobis non perdet mer/
cedem ſuam. Et quiſquis ſcandaliʒauerit
vnum ex his puſillis credentibus in me: bo
num eſt ei magis/ ſi circũdaretur mola aſi/
naria collo eius et in mare mitteretur. Et
Ibidem.g. poſt paululum. Habete in vobis ſalem: et
pacem habete inter vos. Et paulopoſt.
Marci.10.a. Et accedentes phariſei interrogabant eũ:
Si licet viro vxorẽ dimittere/ temptantes
eum? At ille reſpondens dixit eis: Quid
vobis precepit moyſes? Qui dixerunt:
Deut.24.a. Moyſes permiſit libellum repudij ſcribere
et dimittere. Quibus reſpõdens ieſus ait:
Ad duriciam cordis veſtri ſcripſit vobis
preceptum iſtud: Ab initio autem creatu/
re/ maſculum et feminam fecit eos deus:
Gen.1.d. Propter hoc relinquet homo patrem ſuum
et matrem/ et adherebit vxori ſue: et erunt
duo in carne vna. Itaq₃ iam nõ ſunt duo/
ſed vna caro. Quod ergo deus coniunxit:
homo nõ ſeparet. Et in domo iterum diſci/
puli eius/ de eodem interrogauerunt eum.
Et dicit illis: Quicunq₃ dimiſerit vxorem
ſuam/ ⁊ aliam duxerit/ adulteriũ committit
ſuper eam: et ſi vxor dimiſerit virum ſuum
et alij nupſerit/ mechaẜ. Et poſt quattuor
Marci.10.b. verſus. Sinite paruulos venire ad me: ⁊ ne
prohibueritis eos: Talium eſt eñ regnum
celorum. Amen dico vobis: quiſquis nõ re/
ceperit regnum dei velut paruulus/ non in/
trabit in illud. Et cõplexãs eos ⁊ imponẽs
manus ſuper illos benedicebat eos. Et cũ
egreſſus eſſet in via/ pcurrẽs qdã genuflexo
ante eum/ rogabat eũ: Magiſter bone/ qd
faciam vt vitam eternam percipiaʒ? Ieſus
autẽ dixit ei: Quid me dicis bonũ? Nemo
bonus niſi vnus deus. Precepta noſti: Ne Exo.20.d.
adulteres: Ne occidas: Ne furaris: Ne fal/
ſum teſtimoniũ dixeris: Ne fraudẽ feceris.
Honora patrẽ tuum et matrem. At ille re/
ſpondens ait illi: Magiſter/ hec omnia ſer/
uaui a iuuentute mea. Ieſus autẽ intuitus
eum/ dilexit eum: et dixit illi: Unũ tibi de/
eſt: Uade/ quecũq₃ habes/ vende/ ⁊ da pau
peribus: et habebis theſaurũ in celo: et ve/
ni ſequere me. Qui contriſtatus in verbo/
abijt merens: Erat eñ habens multas poſ
ſeſſiones. Et circumſpiciens ieſus/ ait diſci/
pulis ſuis: Q₃ difficile q pecunias habent/
in regnum dei introibunt. Diſcipuli autẽ
obſtupeſcebãt in verbis eius. At ieſus rur/
ſus reſpondens ait illis: Filioli/ q₃ difficile
eſt confidentes in pecunijs in regnum dei
introire. Facilius eſt camelum per foramen
acus tranſire/ q₃ diuitem intrare in regnum
dei. Qui magis admirabanẜ/ dicentes ad
ſeipſos: Et quiſ poteſt ſaluus fieri? Et in/
tuens illos ieſus/ ait: Apud hoies impoſſi/
bile eſt/ ſed non apud deum. Omnia enim
poſſibilia ſunt apud deuʒ. Et cepit petrus
ei dicere: Ecce nos reliquimus omnia/ et ſe/
cuti ſumus te. Reſpondens ieſus/ ait: Amẽ
dico vobis: Nemo eſt qui reliquerit domũ
aut fratres/ aut ſorores/ aut matrẽ/ aut pa/
trem/ aut filios/ aut agros pter me et pro
pter euangelium/ qui non accipiat centies
tantũ nũc in tempore hoc: dom⁹ et fratres/
et ſorores et matres et filios et agros/ cum
pſecutionib⁹ ⁊ in ſeculo futuro vitã eternã.
Multi autem erunt primi/ nouiſſimi: et no/
uiſſimi/ primi. Et paulopoſt. Scitis quia Ibidem.g.
hi qui vidẽtur principari gentibus/ domi/
nantur eis: et principes eorum poteſtatem
habent ipſoruʒ. Non ita eſt autẽ in vobis:
ſed quicũq₃ voluerit fieri maior/ erit veſter
miniſter: Et quicũq₃ voluerit in vobis pri/
mus eſſe/ erit omniũ ſeruus: Nam et filius
hominis non venit vt miniſtrareẜ ei/ ſed vt
miniſtraret/ et daret animam ſuam redem/
ptionem pro multis. Et aliquanto poſt.
Et reſpondens ieſus/ ait eis: Habete fi/ Marci.11.d.
dem dei. Amẽ dico vobis: Quicunq₃ dixe/
rit huic monti tollere et mittere in mare: et
non heſitauerit in corde ſuo/ ſed crediderit:
quia quodcũq₃ dixerit fiat/ fiet ei. Propter/
ea dico vobis: Omnia quecunq₃ orantes
petitis/ credite quia accipietis/ et venient
vobis. Et cum ſtabitis ad orandum/ dimit/
tite ſi quid habetis aduerſus aliquem/ vt
et pater veſter qui in celis eſt dimittat vo/

bis peccata veſtra. Qꝫ ſi vos non dimiſe/
ritis/nec pater veſter qui in cęlis eſt/ dimit/
tet vobis peccata veſtra. Itē poſt aliquā/
Marci.12.b. tum. Reſpōdens aūt ieſus/dixit illis: Red
dite igiť quę ſunt cęſaris cęſari: et quę ſunt
Ibidem.c. dei deo. Et alio loco. Et acceſſit vnꝰ de ſcri
bis/q̄ audierat illos cōquerētes: et videns
q: bn̄ illis riderit: interrogauit eū qď eſſet
primū omniū mandatū. Ieſus aūt reſpon
dit ei: Quia primū omniū mandatum eſt:
Audi iſrael/ dn̄s deꝰ tuus deus vnꝰ eſt. Et/
Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo:
et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: ⁊
ex tota virtute tua: Hoc eſt primū manda/
tum. Secundum aūt ſimile eſt illi: Diligēs
ꝓximū tuum tam̄q̄ teipſum. Maius horū
aliud mandatū nō eſt. Et ait illi ſcriba: Be/
ne magiſter in veritate dixiſti: quia vnꝰ eſt/
et nō eſt alius pręter eū. Et vt diligať ex to
to corde/ ⁊ ex toto intellectu/et ex tota ani/
ma/et ex tota fortitudine: et diligere proxi/
mum tam̄q̄ ſeipſum maius eſt omnibus
holocauſtomatibus et ſacrificijs. Ieſus au
tem videns q ſapienter reſpondiſſet/ dixit
illi: Nō es longe a regno dei. Et nemo iam
audebat eum interrogare. Et paulopoſt.
Ibidem.d. Cauete a ſcribis qui volunt in ſtolis ambu
lare: et ſalutari in foro: et in primis cathe/
dris ſedere in ſynagogis: ⁊ primos diſcubi/
tus in cęnis. Qui deuorant domos vidua/
rum ſub obtentu prolixę orationis/hi acci/
piūt ꝓlixius iudiciū. Et ſedens ieſus cōtra
gaȥophylaciū/ aſpiciebat quę modo turba
iactaret in gaȥaphylaciū: ⁊ multi diuites ia
ctabant plurima. Cū veniſſet autē vna vi/
dua pauper: miſit duo minuta qď eſt qua/
drans: Et conuocans diſcipulos/ ait illis:
Amen dico vobis: quoniā vidua hęc pauꝑ
plus omnibus miſit qui miſerunt in gaȥo/
phylaciū. Omnes eñ ex eo qď abundabat
illis miſerunt: hęc vo de penuria ſua oīa
quę habuit/miſit totum victum ſuum. Et
Marci.13.b. paulopoſt. Et cū duxerint vos tradentes/
nolite pręcogitare quid loquamini: ſed qď
datuꝫ fuerit vobis in illa hora/ id loq̄mini:
Nō eñ eſtis vos loquentes/ſed ſpiritusſan
ctus. Et poſt paululū. Et eritis odio om/
nibus ꝓpter nomē meū. Qui autem ſuſti/
nuerit in finē/hic ſaluus erit. Et alio in lo/
Ibidem.d. co. Videte/vigilate orantes: neſcitis enim
quando tempus ſit. Sicut homo q̄ peregre
profectus/reliquit domū ſuam: et dedit ſer/
uis ſuis poteſtatē cuiuſq̄ operis: ⁊ ianitori
p̄cepit vt vigilet. Vigilate ergo: Neſcitis
eñ quādo dn̄s domꝰ veniet: ſero/an media
nocte/an gallicantu/an mane: Ne cum ve/
nerit repente/inueniet voſ dormiētes. Qď
autē vobis dico/omnibus dico/vigilate.

De euangelio ſcďm lucam.

G Loria in al: Luce.2.b.
tiſſimis deo/et in terra pax
hominibus bonę volunta
tis. Et aliquanto poſt. Et Luce.3.b.
interrogabant eū turbę di
centes: Quid ḡ faciemus?
Reſpondens aūt/dicebat illis: Qui habet
duas tunicas/det nō habenti: et qui habet
eſcas/ſimiliter faciat. Venerunt aūt et pu/
blicani vt baptiȥarenť/ et dixerunt ad illū:
Magiſter/qd̄ facie mꝰ? At ille dixit ad eos:
Nihil amplius q̄ quod conſtitutum eſt vo
bis/faciatis. Interrogabant autē eū et mi/
lites dicentes: Quid facie mꝰ et nos? Et ait
illis: Neminē cōcutiatis: neq̄ calumniam
faciatis: ⁊ cōtenti eſtote ſtipendijs veſtris.
Et poſt aliquantū. Beati pauperes/quia Luce.6.d.
veſtrū eſt regnum dei. Beati qui nunc eſu/
ritis: quia ſaturabimini. Beati qui nūc fle/
tis/quia ridebitis. Beati eritis cū vos ode
rint homines: et cum ſeparauerint vos/ et
exprobrauerint ⁊ eiecerint nomen veſtrum
tam̄q̄ malū ꝓpter filiū hominis. Gaudete
in illa die et exultate: ecce eñ merces veſtra
multa ē in cęlo. Scďm hęc eñ faciebāt pro/
phetis patres eorū. Verūtamen vę vobis
diuitibus qui habetis conſolationē veſtrā.
Vę vobis qui ſaturati eſtis: quia eſurietiſ.
Vę vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis
et flebitis. Vę/cū benedixerint vobis om/
nes homines: ſcďm hęc faciebant prophe/
tis patres eorū. Sed vobis dico q̄ auditis:
Diligite inimicos veſtros: benefacite his q̄
vos oderunt. Benedicite maledicentibꝰ vo
bis. Orate pro calumniantibꝰ vos. Et qui
te percuſſerit in maxillaꝫ/prębe et alteram.
Et ab eo qui auferet tibi veſtimentū/ etiaꝫ
tunicam noli prohibere. Omni autē peten
ti te/tribue: et q̄ aufert quę tua ſunt/ ne re/
petas. Et prout vultis vt faciāt vobis ho/
mines/facite illis ſiliter. Et ſi diligitis eos
qui vos diligūt/ quę vobis eſt gratia? Nā
et peccatores diligentes ſe/diligūt. Et ſi be
nefeceritis his q̄ vobis benefaciūt/quę vo/
bis eſt gratia? Siq̄dē et pctōres hoc faciūt.
Et ſi mutuū dederitis his a quibus ſpera/
tis recipere/ q̄ gratia eſt vobis? Nā et pec/

catores peccatoribus fenerant/ vt recipiāt
equalia. Uerumtamen diligite inimicos
veſtros: bñfacite: et mutuū date/ nihil inde
ſperantes: ⁊ erit merces veſtra multa: ⁊ eri/
tis filij altiſſimi: quia ipſe benignus eſt ſup
ingratos et malos. Eſtote ergo miſericor/
des: ſicut et pater veſter miſericors eſt. No/
lite iudicare/ ⁊ nō iudicabimini. Nolite con
demnare/ et non condemnabimini. Dimit/
tite/ et dimittemini. Date et dabitur vo/
bis. Menſurā bonam/ et confertā/ et coagi/
tatam/ ⁊ ſupereffluentem dabunt in ſinum
veſtrum. Eadem quippe mēſura qua menſi
fueritis/ remetietur vobis. Dicebat autem
illis et ſimilitudinē. Nunquid poteſt cecus
cecū ducere? Nōne ambo in foueā cadunt?
Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrū. Perfe/
ctus autem omnis erit: ſi ſit ſicut magiſter
eius. Quid autē vides feſtucā in oculo fra/
tris tui: trabem autem que in oculo tuo eſt
nō conſideras? Aut quomodo poteſ dicere
fratri tuo: frater/ ſine eijciam feſtucā de ocu/
lo tuo: ipſe in oculo tuo trabem nō vides?
Hypocrita/ eijce primū trabē de oculo tuo:
⁊ tunc perſpicies vt educas feſtucā de ocu/
lo fratris tui. Non eſt enī arbor bona que
facit fruct⁹ malos: neq; arbor mala faciens
fructū bonum. Unaqueq; arbor de fructu
ſuo cognoſcitur. Neq; enim de ſpinis colli/
gunt ficus: neq; de rubo vindemiāt vuas.
Bonus homo de bono theſauro cordis ſui
profert bonū: et malus homo de malo the/
ſauro profert malū. Ex abundantia enī cor/
dis os loquitur. Quid autē vocatis me do
mine domine: ⁊ nō facitis que dico? Omīs
qui venit ad me: ⁊ audit ſermones meos: et
facit eos/ oſtendā vobis cui ſimilis ſit. Si/
milis eſt homini edificanti domum qui fo/
dit in altum: et poſuit fundamentum ſupra
petram. Inundatione aūt facta/ illiſum eſt
flumen domui illi: et non potuit eam mo/
uere: fundata enim erat ſuper petram. Qui
autem audit et non facit: ſimilis eſt homini
edificanti domū ſuam ſupra terrā ſine fun/
damento: in quā illiſus eſt fluuius: et conti
nuo cecidit: et facta eſt ruina domus illius
Luce.7.c. magna. Et poſt aliquantū. Cui ẽ ſimiles
dicam homīes generationis hui⁹: et cui ſimi/
les ſunt? Pueris ſedentibus in foro et lo/
quentib⁹ adinuicē et dicentibus: Cantaui/
mus vobis tibijs/ et nō ſaltaſtis: lamenta/
uimus/ ⁊ nō ploraſtis. Uenit enī iohannes
baptiſta: neq; manducans panem/ neq; bi/
bens vinū/ et dicitis: demoniū habet. Ue/
nit filius hominis manducans ⁊ bibens: et
dicitis: Ecce hō deuorator et bibens vinū:
amicus publicanor̄ et peccator̄. Et iuſtifi/
cata eſt ſapientia ab omīb⁹ filijs ſuis. Itē
poſt aliqñtū. Eſt autē hec parabola. Semē Luce.8.b.
eſt verbū dei. Qui autē ſecus viam ſunt/ hi
ſunt qui audiunt: deinde venit diabolus: ⁊
tollit verbū de corde eor̄/ ne credētes ſalui
fiant. Nam qui ſupra petram: qui cū audie
rint cum gaudio ſuſcipiunt verbū: ⁊ hi radi
ces nō habent/ quia ad tempus credūt: ⁊ in
tempore temptationis recedūt. Quod au/
tem in ſpinis cecidit: hi ſunt qui audierūt/
⁊ a ſollicitudinibus et diuitijs et volupta/
tibus vite euntes ſuffocant: et nō referunt
fructū. Quod autē in bonam terrā: hi ſunt
qui in corde bono et optimo audiētes ver/
bum retinent: et fructum afferunt in patien
tia. Nemo autē lucernam accendēs/ operit
eam vaſe/ aut ſubtus lectum ponit: ſed ſu/
pra candelabrum ponit/ vt intrantes vide
ant lumē. Non enim eſt occultum quod nō
manifeſtetur: nec abſconditū qđ nō cogno/
ſcatur et in palā veniat. Uidete ergo quo/
modo audiſtis: Qui enī habet dabit illi: et
quicūq; nō habet/ etiā quod putat ſe habe/
re/ auferetur ab illo. Et poſt aliquantum.
Cōuocatis autē duodecim apoſtolis dedit Luce.9.a.
illis virtutē et poteſtatem ſuper omnia de/
monia: et vt languores curarent. Et miſit
illos p̄dicare regnū dei: et ſanare infirmos.
Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via: neq;
virgam/ neq; peram/ neq; panē/ neq; pecu/
niā: neq; duas tunicas habeatis: Et in quā/
cunq; domū intraueritis/ ibi manete: ⁊ inde
ne exeatis. Et q̄cunq; nō receperit vos/ exe
untes de ciuitate illa/ etiā puluerē pedū ve
ſtror̄ excutite in teſtimoniū ſup illos. Itē
poſt aliquantū. Dicebat aūt ad omēs: Si Ibidem.c.
quis vult poſt me venire/ abneget ſemetip
ſum: et tollat crucē ſuā q̄tidie/ ⁊ ſequat me.
Qui enī voluerit animā ſuam ſaluā facere/
perdet illā: Nā q̄ pdiderit animā ſuā ꝓpter
me/ ſaluā faciet illā. Quid enī proficit hō
ſi lucret vniuerſum mundū: ſe autē ipſum
perdat: ⁊ detrimentū ſui fiat? Nam qui me
erubuerit et meos ſermones: hūc filius ho/
minis erubeſcet cum venerit in maieſtate
ſua/ et patris/ ⁊ ſanctorum angelorum. Et
alio loco. Intrauit autem cogitatio in eos: Ibidem.f.
quis eorum maior eſſet. At ieſus videns co
gitationes cordis illorum: apprehendens
puerū ſtatuit eum ſecus ſe: et ait illis: Qui/
cumq; ſuſceperit puerum iſtū in noīe meo/
me recipit. Et quicūq; me receperit: recipit
eum qui me miſit. Nam qui minor eſt in/

ter omnes vos/hic maioꝛ eſt. Et poſt ali-
Luce.9.f. quantum. Ait autẽ ad alteꝝ: Sequere me.
Ille autẽ dixit: Dñe/ꝑmitte mihi primũ ire
ſepelire patrẽ meũ. Dixitq; ei ieſus: Sine
vt moꝛtui ſepeliant moꝛtuos ſuos: Tu aũt
vade/annuncia regnũ dei. Et ait alter: Se-
quar te dñe: ſed pꝛimũ ꝑmitte mihi renun-
ciare his q̃ domi ſunt. Ait ad illũ ieſus: Ne-
mo mittens manũ ſuã in aratrũ et aſpiciẽs
retro/aptus eſt regno dei. Et poſt paulu-
Luce.10.a. lum. Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter
lupos. Nolite poꝛtare ſacculũ/ neq; peraꝫ/
neq; calciamenta: et neminẽ ꝑ viã ſalutaue-
ritis. In quãcũq; domũ intraueritis/ ꝓmũ
dicite: Pax huic domui. Et ſi ibi fuerit fili⁹
pacis/ requieſcet ſuper illũ pax veſtra: Sin
autẽ/ad vos reuertet̃. In eadeꝫ autẽ domo
manete edentes et bibentes q̄ apd̃ illos
ſunt: Dign⁹ eñ eſt operarius mercede ſua.
Nolite trãſire de domo i domũ. Et in quã-
cũq; ciuitatẽ intraueritis et ſuſceꝑint vos/
manducate quecũq; apponunt̃ vobis: et cu-
rate infirmos qui in illa ſunt: et dicite illis:
Appꝛopinquabit in vos regnũ dei. In quã-
cunq; ciuitatẽ intraueritis/ ⁊ nõ receperint
vos: exeũtes in plateas ei⁹/dicite: Etiã pul
uerem qui adheſit nobis/de ciuitate veſtra
extergim⁹ in vos. Tñ hoc ſcitote: q2 appꝛo-
pinquabit regnũ dei. Dico vobis: q2 ſodo-
mis in die illa remiſſius erit/ q̃ꝫ illi ciuitati.
Ibidem.c. Et poſt paululũ. Verũtamẽ in hoc nolite
gaudere: q2 ſpiritus vobis ſubijciunt̃: Gau-
dete autẽ / ꝙ noĩa veſtra ſcꝑta ſunt in celis.
Ibidem.d. Et poſt paululũ. Ecce quidã legiſperitus
ſurrexit/temptans illũ/ ⁊ dicens: Magiſter
quid faciendo vitã eternã poſſidebo? At il-
le dixit ad eũ: In lege q̃d ſcriptũ eſt? Quo-
modo legis? Ille reſpõdens dixit: Diliges
dñm deum tuũ ex toto coꝛde tuo: et ex tota
anima tua: et ex omnib⁹ viribus tuis: et ex
omni mente tua: et pꝛoximũ ſicut teipſum.
Ibidem.f. Et paulopoſt. Quis hoꝛũ triuꝫ videt̃ tibi
pꝛoximus fuiſſe illi qui incidit in latrones?
At ille dixit: Qui fecit miſericoꝛdiã in illũ.
Et ait illi ieſus: Vade/ et tu fac ſiliter. Et
Ibidem.g. poſt paululũ. Martha / martha ſollicita es
et turbaris erga plurima. Poꝛro vnum eſt
neceſſariũ: Maria optimã partẽ elegit/ que
Luce.11.a. nõ auferet̃ ab ea. Itẽ poſt paululũ. Cum
oratis inq̃t dicite: Pater/ ſanctificet̃ nomẽ
tuũ: Adueniat regnũ tuũ: Panẽ noſtrũ q̃ti-
dianũ da nobis hodie: ⁊ dimitte nobis pec-
cata noſtra/ ſiquidẽ et ipſi dimittim⁹ omni
debenti nobis: et ne nos inducas in tẽpta-
tionem. Et ait ad illos: Quis veſtrũ habe-
bit amicũ/et ibit ad illũ media nocte: et di-
cet illi: Amice/commoda mihi tres panes:
quoniã amicus meus venit de via ad me:
et nõ habeo qd̃ ponã ante illũ. Et ille dein-
tus reſpondens dicat: Noli mihi moleſtus
eſſe: iam oſtiũ clauſum eſt/ et pueri mei me-
cum ſunt in cubili: nõ poſſum ſurgere et da-
re tibi. Et ille ſi perſeuerauerit pulſans: Di-
co vobis / et ſi non dabit illi ſurgens /eo ꝙ
amicus eius ſit: pꝛopter impꝛobitatẽ tamẽ
eius ſurget / et dabit illi q̃tquot habet ne-
ceſſarios. Et ego vobis dico: Petite/et da-
bitur vobis: querite/et inuenietis: pulſate/
et aperiet̃ vobis: Oĩs eñ q̃ petit/accipit:
et qui querit/inuenit: et pulſanti aperietur.
Quis autẽ ex vobis patrẽ petit panẽ: nun-
quid lapidẽ dabit illi? Aut piſcẽ: nunq̃d ꝓ
piſce ſerpẽtẽ dabit illi? Aut ſi petierit ouũ:
nunq̃d poꝛrigit illi ſcoꝛpionẽ? Si ergo cum
ſitis mali / noſtis bona data dare filijs ve-
ſtris: quãto magis pater veſter de celo da-
bit ſpiritũ bonũ petentibus ſe. Et paulo-
poſt. Factũ eſt aũt cũ hec diceret: Extollẽs Ibidem.b.
vocẽ quedã mulier de turba/dixit illi: Bea-
tus venter q̃ te poꝛtauit/et vbera que ſuxi-
ſti. At ille dixit: Immo beati q̃ audiũt v̾bũ
dei/et cuſtodiunt illud. Et paulopoſt. Et Ibidem.c.
cũ loqueret̃ /rogauit illũ quidã phariſeus/
vt pranderet apd̃ ſe: Et ingreſſus recubuit.
Phariſeus autẽ cepit intra ſe reputans di-
cere: quare non baptiçatus eſſet ante pran-
dium. Et ait dñs ad illũ: Nũc vos phariſei
quod deforis eſt calicis et catini / munda-
tis: quod autẽ intus ẽ veſtrũ/plenũ rapina
et iniquitate. Stulti/nonne q̃ fecit qd̃ defo-
ris eſt/ etiam qd̃ intus eſt fecit? Verũtamẽ
qd̃ ſupereſt: date elemoſynã: et ecce omnia
munda ſunt vobis. Sed ve vobis phariſe-
is/qui decimatis menthã et rutam/ et oĩe
olus: ⁊ pꝛeteritis iudiciũ et charitatem dei.
Hec autẽ opoꝛtuit facere: et illa non omit-
tere. Ve vobis phariſei: quia diligitis pri-
mas cathedras in ſynagogis/ ⁊ ſalutatiões
in foꝛo. Ve vobis/qui eſtis vt monumenta
que nõ parent: et hoĩes ambulantes ſupra
neſciunt. Reſpondens autẽ quidã ex legiſ-
peritis/ait illi: Magiſter/hec dicens/etiam
nobis cõtumeliã facis. At ille ait: Etiã vo-
bis legiſperitis ve/quia oneratis homines
oneri⁹ que poꝛtare nõ poſſunt: et ipſi vno
digito veſtro nõ tangitis ſarcinas. Et alio
in loco. Attendite a fermento phariſeoꝛum Luce.12.a.
quod eſt hypocriſis. Et paulopoſt. Dico
autẽ vobis amicis meis: ne terreamini ab
his qui occidũt coꝛp⁹/ ⁊ poſt hec nõ habent

amplius quid faciãt. Oſtendã autẽ vobis quẽ timeatis. Timete eũ qui poſtꝙ occiderit/habet poteſtatẽ mittere in gehẽnã. Ita dico vobis: hũc timete. Nõne quinqꝫ paſſeres veneunt dipondio/ ⁊ vnꝰ ex illis nõ eſt in obliuiõe corã deo? Sed et capilli capitis veſtri oẽs numerati ſũt. Nolite ergo timere: multis paſſeribꝰ pluris eſtis. Dico autẽ vobis: Ois quicunqꝫ cõfeſſus fuerit me corã hominibꝰ: et filiꝰ hoĩs cõfitebiť in illo corã angelis dei: Qui autẽ negauerit me corã hominibꝰ: denegabiť corã angelis dei. Et oĩs qui dicit verbum in filiũ hominis/ remittet illi: Ei autẽ qui in ſpiritũſanctũ blaſphemauerit/ nõ remittet. Cũ autẽ inducent vos in ſynagogas/ et ad magiſtratus / et poteſtates: nolite ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſpõdeatis/ aut qd dicatis: Spũs eñ ſanctꝰ docebit vos in ipa hora qͥ oporteat dicere. Ait aũt ei qdã de turba: Magiſter/ dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditatẽ. At ille dixit ei: Homo/ quis me ↄſtituit iudicẽ/ aut diuiſorem ſupra vos? Dixitqꝫ ad illos: Videte et cauete ab omni auaricia: quia nõ in abundãtia cuiuſqꝫ vita eius eſt ex his quę poſſidet. Dixit aũt ſimilitudinẽ ad illos dicens: Hoĩs cuiuſdã diuitis vberes fructus ager attulit: ⁊ cogitabat itra ſe dicẽs: Quid faciã/ ꝙ nõ habeo quo cõgregẽ fructus meos? Et dixit: Hoc faciã: deſtruam horrea mea: ⁊ maiora faciã: ⁊ illuc congregabo oĩa qͥ nata ſunt mihi: ⁊ bona mea: ⁊ dicã aĩę meę: Anima habes multa bona poſita in annos plurimos: requieſce/ comede/ bibe/ epulare. Dixit autẽ illi deus: Stulte / hac nocte animã tuã repetũt a te: quę autẽ paraſti cuiꝰ erũt? Sic eſt oĩs q ſibi theſaurizat: ⁊ non ẽ in deũ diues. Dixitqꝫ ad diſcipulos ſuos: Ideo dico vobis: Nolite ſolliciti eſſe animę/ qd mãducetis: neqꝫ corpori/ qd veſtiamini. Anima plus eſt ꝙ eſca: ⁊ corpus ꝙ veſtimentũ. Cõſiderate coruos: quia nõ ſeminãt/ neqꝫ metunt: qbus nõ eſt cellariũ/ neqꝫ horreum: et deus paſcit illos: Quanto magis vos pluris eſtis. Quis autẽ veſtrũ cogitando poteſt adijcere ad ſtaturã ſuã cubitũ vnũ? Si ergo neqꝫ qđ minimũ eſt poteſtis: quid de cęteris ſolliciti eſtis? Conſiderate lilia agri quõ creſcunt: nõ laborant/ neqꝫ nent: Dico autẽ vobis / ꝙ nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebať ſicut vnũ ex iſtis. Si autem fęnũ agri qđ hodie in agro eſt: ⁊ cras in clibanũ mittitur/ deus ſic veſtit: quanto magis vos puſillę fidei. Et vos nolite quęrere quid mãducetis/ aut quid bibatis: ⁊ nolite in ſublime tolli. Hęc eñ omnia gentes mũdi inquirunt: Pater autẽ veſter ſcit qm̃ his indigetis. Verũtamẽ quęrite regnũ dei: et hęc omnia adijcient vobis. Nolite timere puſillus grex: qꝛ complacuit patri vřo dare vobis regnũ. Vendite qͥ poſſidetis et date elemoſynã. Facite vob ſacculos q nõ veteraſcũt: theſaurũ nõ deficientẽ in cęlis: quo fur non appropiat/ neqꝫ tinea corrũpit. Vbi eñ theſaurus veſter: ibi ⁊ cor veſtrum erit.

Et poſt paululũ. Et vos eſtote parati: qꝛ qua hora nõ putatis filiꝰ hominis veniet. (Ibidem.ii) Ait autẽ ei petrus: Dñe ad nos dicis hanc parabolã: an et ad omnes? Dixit autẽ dñs: Quiſputas eſt fidelis diſpẽſator ⁊ prudẽs: quẽ cõſtituit dñs ſupra familiã ſuã / vt det illis in tpe tritici mẽſurã? Beatꝰ ille ſeruus quẽ cũ venerit dñs/ inuenerit ita faciẽtem. Vere dico vobis / ſupra oĩa quę poſſidet conſtituet illum. Qꝫ ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo: Morã facit dñs meus venire: et cęperit percutere pueros/ ⁊ ancillas/ ⁊ edere ⁊ bibere/ ⁊ inebriari: Veniet dñs ſerui illiꝰ in die qua nõ ſperat/ ⁊ hora qua neſcit: ⁊ diuidet euꝫ/ partẽqꝫ eius cũ infidelibꝰ ponet. Ille autẽ ſeruus qui cognouit voluntatẽ dñi ſui: et nõ pręparauit/ ⁊ non fecit ſm voluntatẽ eiꝰ: vapulabit multis. Qui aũt nõ cognouit / et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omĩ aũt cui multũ datũ eſt/ multũ quereť ab eo: ⁊ cui cõmendauerunt multũ/ plus repetẽt ab eo. Itẽ paulopoſt. Hypocritę faciem terrę et cęli noſtis probare: hoc autẽ tempus quõ nõ probatis? Quid aũt et a vobiſipſis nõ iudicatis/ qđ iuſtum eſt? (Ibidem.gi)

Et aliquãto poſt. Cõtendite intrare ꝑ anguſtam portã: quia multi dico vobis quęrent intrare/ ⁊ non poterunt. (Luce.13.e) Et alio loco. Dicebat autẽ et ad inuitatos parabolã: intendens quõ ꝑmos accubitꝰ eligerẽt/ dicẽs ad illos: (Luce.14.b) Cum inuitatus fueris ad nuptias nõ diſcumbas in primo loco: ne forte honoratior te ſit inuitatus ab eo: et veniens is q te et illũ vocauit/ dicat tibi: Da huic locũ: ⁊ tunc incipias cũ rubore nouiſſimũ locum tenere. Sed cum vocatus fueris: vade/ recumbe in nouiſſimo loco: vt cum venerit q te inuitauerit/ dicat tibi: Amice aſcende ſuperius: Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus: Quia omnis q ſe exaltat humiliabiť: et qui ſe humiliat exaltabitur. Dicebat autẽ ⁊ ei qui ſe inuitauerat: Cũ facis prandiũ vel cęnam: noli vocare amicos tuos/ neqꝫ fratres tuos/ neqꝫ cognatos/ neqꝫ vicinos diuites: ne forte ⁊ ipi te reinuitẽt: ⁊ fiat tibi retributio. Sed cũ facis cõuiuium: voca pauperes/ debiles/ claudos/ cęcos: et

beatus eris:quia nõ habēt retribuere tibi:
Al. ī reſurrectione retribuet̄ eñ tibi in † retributiõe iuſtorum.
Ibidem.f. Et paulopoſt. Si quis venit ad me/et nõ
odit patrē ſuum/ꝛ matrē/ꝛ vxorē/ꝛ filios/et
fratres/ꝛ ſorores:adhuc autē et animã ſuã:
nõ poteſt meus eſſe diſcipulus. Et qui non
baiulat crucē ſuam/ꝛ venit poſt me:nõ po/
teſt meus eſſe diſcipulus. Quis eñ ex vo/
bis volens turrim ędificare:nõ prius ſedēs
computat ſumptus qui neceſſarij ſũt/ſi ha/
beat ad perficiendum: ne poſteaꝗ poſuerit
fundamentũ/ꝛ nõ poterit perficere:omnes
qui vident incipiãt illudere ei dicētes:quia
hic homo cępit ędificare/ ꝛ non potuit con/
ſummare? Aut quis rex iturus committere
bellũ aduerſus aliũ regē:non ſedens prius
cogitat/ ſi poſſit cũ decē milibus occurrere
ei/qui cũ viginti milibus venit ad ſe? Alio/
quin adhuc illo longe agēte/legationē mit/
tens rogat ea quę pacis ſunt: Sic ergo om
nis ex vobis q̄ nõ renunciat omnibus quę
poſſidet: nõ põt meus eſſe diſcipulus. Et
Luce.16.c. poſt aliquantũ. Et ego vobis dico: Facite
vobis amicos de mammona iniq̄tatis: vt
cũ defeceritis/recipiãt vos in ęterna taber/
nacula. Qui fidelis eſt in minimo/ꝛ in ma/
iori fidelis eſt:ꝛ q̄ in modico iniquus eſt/ et
in maiori iniquus ē. Si ergo in iniq̄ mãmona
fideles nõ fuiſtis:qd̄ veſtrũ eſt quis dabit
vobis? Nemo ſeruꝰ põt duobꝰ dñis ſerui/
re:Aut eñ vnum odiet/ ꝛ alterũ diliget:aut
vni adhęrebit/ꝛ alterũ cõtemnet. Non po/
teſtis deo ſeruire ꝛ mãmonę. Audiebãt au/
tem hęc omnia phariſęi/qui erant auari:et
deridebant illũ. Et ait illis: Vos eſtis qui
iuſtificatis vos corã hominibꝰ:deus autē
nouit corda veſtra: Quia qd̄ hoībus altuꝫ
eſt/abominatio eſt ante deũ. Et poſt pau/
Ibidem.d. cos verſus. Omnis qui dimittit vxorē ſuã/
ꝛ ducit alterã/ męchatur. Et poſt paululũ.
Luce.17.a Impoſſibile eſt vt nõ veniãt ſcandala: Vę
autē illi per quē veniũt. Vtilius eſt illi ſi la/
pis molaris imponatur circa collũ eius/et
proijciat̄ in mare:ꝙ vt ſcandalizet vnũ de
puſillis iſtis. Attendite vob: Si peccauerit
frater tuus/increpa illũ:ꝛ ſi pęnitentiã ęge/
rit/dimitte illi. Et ſi ſepties in die peccaue/
rit in te:et ſi ſepties in die ꝯuerſus fuerit ad
te dicens: Pęnitet me/dimitte illi. Et alio
Luce.18.b. loco. Dixit autē ad quoſdã qui in ſe cõfide/
bant/tãꝗ iuſti/ꝛ aſpernabant̄ cęteros/ pa/
rabolam iſtã. Duo homines aſcenderũt in
templũ vt orarent: vnus phariſęus/et alter
publicanꝰ. Phariſęus autē ſtans/hęc apud
ſe orabat: Deꝰ/gratias ago tibi:quia nõ ſũ
ſicut cęteri homines/raptores/iniuſti/adul
teri:velut etiã hic publicanꝰ: Ieiuno bis in
ſabbato:decimas do omniũ quę poſſideo.
Et publicanꝰ a longe ſtãs/ nolebat nec ocu/
los ad cęluꝫ leuare / ſed percutiebat pectus
ſuũ dicens: Deus / ꝓpitius eſto mihi pecca
tori. Dico vobis/deſcendit hic iuſtificatꝰ in
domũ ſuam ab illo: Quia omĩs qui ſe exal/
tat humiliabit̄:et qui ſe humiliat exaltabi/
tur. Afferebant aũt ad illum et infantes/ vt
eos tangeret. Quod cũ viderent diſcipuli:
increpabant illos: Ieſus autem cõuocans
illos/dixit: Sinite paruulos venire ad me:
ꝛ nolite eos vetare:taliũ eſt eñ regnũ dei.
Amen dico vobis:quicũꝗ nõ accęperit re/
gnum dei ſicut puer/nõ intrabit in illud. Et
interrogauit eũ quidã princeps dicēs: Ma
giſter bone/quid faciēs vitam ęternã poſſi/
debo? Dixit autē ieſus: Quid me dicis bo/
num: Nemo bonꝰ niſi ſolus deus . Man/
Exo.20.c. data noſti: Nõ occides:nõ męchaberis:nõ
furtum facies:nõ falſum teſtimoniũ dices:
honora patrē tuum et matrē. Qui ait: Hęc
omnia ſeruaui a iuuentute mea. Quo au/
dito/ieſus ait ei: Adhuc tibi vnũ deeſt. Om
nia quęcũꝗ habes/ vende ꝛ da pauperibꝰ:
ꝛ habebis theſaurũ in cęlo:et veni ſequere
me. His ille auditis/contriſtatus eſt: qꝛ di/
ues erat valde. Videns aũt illũ ieſus triſtē
factum/dixit: Q̃ difficile/qui pecunias ha/
bent/in regnũ dei intrabunt. Faciliꝰ eſt eñ
camelũ per foramē acus tranſire/ ꝙ diuitē
intrare in regnũ dei. Et dixerũt:qui audie/
bant: Et quis poteſt ſaluus fieri? Ait illis:
Quę impoſſibilia ſunt apud hoīes:poſſibi
lia ſunt apud deũ. Ait ei petrus : Ecce nos
dimiſimꝰ omnia/ꝛ ſecuti ſumus te. Qui di/
xit eis: Amen dico vobis: Nemo eſt q̄ relin
quit domum/aut parentes/ aut fratres/aut
vxorē/aut filios ꝓpter regnũ dei: ꝛ nõ reci/
piat multo plura in hoc tpe/ ꝛ in ſęculo ven
turo vitã ęternã. Et alibi. Stans autē za/ Luce.19.b.
cheus dixit ad dñm: Ecce dimidiũ bonorũ
meorũ dñe do pauperibꝰ: ꝛ ſi q̄d aliquē de/
fraudaui/reddo q̄druplū. Ait ieſus ad eũ:
Quia hodie ſalus domui huic facta eſt:eo
ꝙ et ipſe filiꝰ eſt abrahę. Venit eñ filiꝰ hoīs
quęrere ꝛ ſaluũ facere qd̄ perierat. Et poſt
aliq̄ntũ. Reddite ergo quę ſunt cęſaris cęſari: Luce.20.d
et q̄ ſunt dei deo. Et alio loco. Audiēte au Ibidem.g.
tem omĩ ꝓplo/dixit diſcipulis ſuis: Attendi
te a ſcribis/qui ambulare volũt in ſtolis/et
amant ſalutatiões in foro:ꝛ primas cathe/
dras in ſynagogis: ꝛ primos diſcubitus in
cõuiuijs:q̄ deuorãt domos viduarũ: ſimu/
lantes longam orationē:hi accipient dam/
nationē maiorē. Reſpiciens autē vidit eos. Luce.21.a.

qui mittebāt munera ſua in gaȥophylaciū
diuites. Uidit autē et quandā viduā pau/
perculam mittentē ęra minuta duo: Et di/
xit: Uere dico vobis: quia vidua hęc pau/
per plus q̄ omnes miſit: Nam et omnes hi
ex abundanti ſibi miſerunt in munera dei:
hęc autē ex eo quod deeſt illi/omnē victum
Ibidem.c. ſuū quē habuit/miſit. Item alio loco. Po
nite ergo in cordibus veſtris/non p̄medita/
ri quemadmodū reſpondeatis: Ego enim
dabo vobis os et ſapientiā: cui nō poterūt
reſiſtere et contradicere omnes aduerſarij
veſtri. Trademini autē a parentibus et fra/
tribus/et cognatis/et amicis: et morte affi/
cient ex vobis. Et eritis odio omnib⁹ ꝓpter
nomē meū: Et capillus de capite veſtro nō
peribit. In patiētia veſtra poſſidebitis ani
Ibidem.f. mas veſtras. Et poſt aliquantū. Attēdite
autē vobis/ne forte grauētur corda veſtra
a crapula ⁊ ebrietate/et curis huius vitę: et
ſupueniat in vos repentina dies illa. Tāq̄
eñ laqueus ſuperueniet in omnes qui ſe/
dent ſup faciē ois terrę. Uigilate itaq̄ omi
tēpore orantes/ vt digni habeamini fuge/
re iſta omnia quę futura ſunt: et ſtare ante
Luce.22.c filiū hominis. Itē poſt aliquantū. Facta
eſt autē contentio inter eos/quis eoꝝ vide/
retur eſſe maior. Dixit autē eis: Reges gen
tium dominant̄ eorum: et qui poteſtatē ha
bent ſuper eos/benefici vocantur: Uos au
tem non ſic: Sed qui maior eſt inter vos/
fiat ſicut minor: et qui p̄ceſſor eſt/ſicut mi/
niſtrator. Nā quis maior eſt: q̄ recūbit/an
q̄ miniſtrat? None qui recūbit: Ego autē in
medio veſtrū ſicut qui miniſtrat. Et alio in
Ibidem.d. loco. Orate ne intretis in tēptationē.

De euangelio ſm iohannem:

Joh.5.f. Uomō po:
teſtis voſ credere/q̄ gloriā
ab inuicē accipitis: et glo
riam q̄ a ſolo deo eſt non
q̄ritis? Et poſt aliq̄ntū.
Joh.8.b. Dixit autem ieſus: Nec
ego te cōdemnabo: Uade et amplius iam
Ibidem.d. noli peccare. Et paulopoſt. Si vos man/
ſeritis in ſermone meo/vere diſcipuli mei
eritis: et cognoſcetis veritatē: et veritas li/
berabit vos. Et poſt paululū. Amen amē
dico vobis: quia omnis qui facit peccatuꝫ/
Ibidem.f. ſeruus eſt peccati. Et alibi. Amen amen di
co vobis: ſi quis ſermonē meū ſeruauerit:
nō videbit mortē in ęternum. Et poſt ali/
Joh.12.d. quantū. Qui amat animā ſuam/perdet eā.
Et qui odit animā ſuam in hoc mundo: in
vitam ęternam cuſtodit eam. Si quis mihi
miniſtrat/me ſequatur: et vbi ſum ego/illic
et miniſter me⁹ erit. Si quis mihi miniſtra/
uerit: honorificabit eū pater me⁹. Et alio
loco. Dilexerunt eñ gloriā hominū magis Ibidem.f.
q̄ gloriam dei. Et alibi. Uos vocatis me Joh.13.b.
magiſter ⁊ dñe/et bñ dicitis: Sū eteñ. Si ḡ
ego laui pedes veſtros/dñs et magiſter: et
vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes: Ex/
emplū eñ dedi vobis: vt quēadmodū ego
feci vob: ita ⁊ vos faciatis. Et paulopoſt.
Mandatū nouū do vob/vt diligatis inui/ Ibidem.d.
cem/ſicͤ dilexi vos: vt ⁊ vos diligatꝭ inuicē.
In hoc cognoſcēt oēs q2 mei diſcipuli eſtꝭ:
ſi dilectionē habueritꝭ ad inuicē. Et paulo/
poſt. Si diligitis me/mādata mea ſeruate. Joh.14.b.
Et poſt paululū. Qui habet mādata mea Ibidem.c.
⁊ ſeruat ea/ille ē q̄ diligit me. Qui autē dili
git me/diliget̄ a patre meo: ⁊ ego diligā eū/
et manifeſtabo ei meipſū. Et poſt tres ver
ſus. Si quis diligit me/ſermonē meū ſerua
bit: et pater meus diliget eum: et ad eū ve/
niemus/⁊ manſionē apud eū faciem⁹. Qui
non diligit me/ſermones meos non ſeruat.
Et paulopoſt. Manete in me: ⁊ ego in vo Joh.15.a.
bis. Sicut palmes non poteſt facere fructū
a ſemetipſo/niſi mā ſerit in vite: ſic nec vos
niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis: vos
palmites: Qui manet i me/et ego in eo/hic
fert fructū multum: Quia ſine me nihil po/
teſtis facere. Si q̄s in me nō manſerit/ mit/
tetur foras ſicut palmes / et areſcet: Et colli/
gent eum/et in ignem mittent/et ardet. Si
manſeritis in me/⁊ v̄ba mea in vobis man
ſerint/quodcunq̄ volueritis petetis/et fiet
vobis. In hoc clarificatus eſt pater meus/
vt fructum plurimū afferatis: ⁊ efficiamini
mei diſcipuli. Sicut dilexit me pater/ ⁊ ego
dilexi vos: manete in dilectiōe mea. Si prę
cępta mea ſeruaueritis/ manebitis in dile/
ctione mea: ſicut ⁊ ego patris mei pręcępta
ſeruaui: et maneo in eius dilectione. Hęc lo
cutus ſum vobis: vt gaudiū meū in vobis
ſit: ⁊ gaudiū veſtrū impleatur. Hoc eſt prę/
cęptū meū: vt diligatis inuicē/ſicut dilexi
voſ. Maiorē hac dilectionē nemo habet q̄
vt animā ſuā quis ponat pro amicis ſuis.
Et paulopoſt: Hęc mando vobis vt dili/
gatis inuicem.

Hęc de quattuor euangelijs in hoc ope
ponēda exiſtimaui: vbi intelligi poteſt: tres
euangeliſtas: matthęū ſcilicet et marcum/
et lucam ideo nobis plura dediſſe pręcępta
viuēdi: quia eā maxime ſecuti ſunt partē q̄
actiua dicit̄. Quia v̄o iohannes contēpla/
tiuā magis tenuit: ideo cū ei⁹ euāgeliū ſup/
emineat cęteris/multo pauciora: tamen in
eo morū p̄cępta cōperimus.

Hinc iam de illo libro cui titulū
dederūt/Actus apoſtolorū/cōme
morabimus/que inuenim⁹ omni-
no pauciſſima: Eo quippe rerū ge-
ſtarum cōtinetur hiſtoria/quibus
edificatur fides/ magiſq̄ ibi exem
pla q̄ꝫ precepta cōſcripta ſunt.

De libro actuū apoſtolorū.

Act.15.d. IAcobus ergo
loquens: Propter qđ inq̄t/ ego
iudico: non inquietari eos q̄ ex
gentib⁹ cōuertunt ad dn̄m/ ſed
ſcribere ad eos vt abſtineant ſe a cōtamina
tionibus ſimulacrorū: et fornicatiōe/et ſuf/
Ibidem.e. focatis/et ſanguine. Et paulopoſt. Uiſuꝫ
eſt eni ſpirituiſctō et nobis / nihil vltra im/
ponere vobis oneris/q̄ꝫ hec neceſſaria: vt ab
ſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorū/ꝛ
ſanguine ſuffocato/et fornicatione: a quib⁹
cuſtodiētes vos/bene agetis: Ualete. Et
poſt multa/cū paulus aplus prepoſitis ec/
Act.20.f. cleſie quos cōgregauerat/loqueret. Atten/
dite inquit vobis et vniuerſo gregi/ in quo
vos ſpūſſctūs poſuit epiſcopos/regere ec/
cleſiam dei/quā acq̄ſiuit ſanguine ſuo. Et
Ibidem.g. paulopoſt idem ad eoſdem: Argentū et au/
rum/aut veſtē nullius cōcupiui ipſi ſcitis:
quoniā ad ea que mihi opus erant: ꝛ his q̄
mecū ſunt/miniſtrauerūt manus iſte. Oīa
oſtendi vobis: qm̄ ſic laborantes oportet
ſuſcipere infirmos: ac meminiſſe verbū dn̄i
ieſu: qm̄ ipſe dixit: Beati⁹ ē magis dare/q̄ꝫ
accipere. Et alio loco/cum iacobus et q̄ cū
eo erant paulo aplo loquerent/dixerūt ei:
Act.21.d. Uides frater/ q̄t milia ſunt in iudeis q̄ cre/
diderunt: et omnes emulatores ſunt legis.
Audierūt autē de te/ q̄ꝛ diſceſſionē doceas
a moyſe eorū qui per gentes ſunt iudeorū/
dicens: non debere eos circumcidere filios
ſuos/neq̄ ſm̄ conſuetudinē ingredi. Quid
ergo eſt? Utiq̄ oportet cōuenire multitudi
nem: audient eni te ſuperueniſſe. Hoc ḡ fac/
qđ tibi dicim⁹: Sunt nobis viri quattuor
votū habentes ſup ſe: His aſſumptis/ſan/
ctifica te cū illis: ꝛ impende in illis vt radāt
capita: et ſcient omnes/q̄ꝛ que de te audie/
runt/falſa ſunt: ſed ambulas et ipſe cuſto/
diens legē. De his aūt q̄ crediderūt ex gen/
tibus/nos ſcripſim⁹ iudicantes: vt abſtine/
ant ſe ab idolis/imolato/ꝛ ſanguine/et ſuf/
focato/et fornicatione.

Hec de libro actuū aplorum noſtro huic
operi cōgruētia que hic ponerem⁹/ ſat/ eſſe
cōperimus: Ubi videm⁹ aplos eis q̄ ex gen
tibus crediderūt/nulla voluiſſe onera vete/
ris legis imponere/q̄ntū attinet ad corpo/
ralis abſtinentie voluptatis: niſi vt obſer/
uarent ab his tribus. i. ab eis que idolis im
molarent/ꝛ a ſanguine/ꝛ a fornicatiōe. Uñ
nonnulli putant tria tm̄ crimina eſſe morti/
fera: idolatriā/ꝛ homicidiū/ ꝛ fornicationē:
vbi vtiq̄ et adulteriū/ et oīs preter vxo/
rem cōcubit⁹ intelligit: Quaſi nō ſint mor/
tifera crimina/quecūq̄ alia ſunt preter hec
tria que a regno dei ſeparant: Aut inaniter
et fallaciter dictū ſit: Neq̄ fures/neq̄ aua/ 1.Cor.6.b
ri/neq̄ ebrioſi/neq̄ malefici/ neq̄ rapaces/
regnū dei poſſidebūt. Sed oportet nos re/
preſſa diſputatiōe noſtra/ad eplas apoſto/
licas iam venire/et videre etiā in ipis quid
huic operi cōuenienter aptetur.

De epiſtola ad romanos.

NOn enim eru: Roma.1.b.
beſco euāgeliū: Uirtus eni dei
eſt in ſaluteꝫ omni credenti: iu/
deo primū ꝛ greco: Juſticia eni
dei in eo reuelat ex fide in fidē/ ſicut ſcriptū
eſt: Juſtus auteꝫ ex fide viuit. Reuelat eni Abacuk.2.a.
ira dei de celo ſuper omnē impietatē/ꝛ iniu
ſticiam hominū/eorū q̄ veritatē in iniuſti/
cia detinent: quia qđ notū eſt dei/ manife/
ſtum eſt in illis: De⁹ eni illis manifeſtauit.
Inuiſibilia eni ipſius a creatura mūdi per
ea que facta ſunt/intellecta conſpiciuntur:
ſempiterna quoq̄ eius virtus ꝛ diuinitas/
vt ſint inexcuſabiles: quia cū cognouiſſent
deū/non ſicut deū glorificauerunt aut gra/
tias egerūt: ſed euanuerūt in cogitationib⁹
ſuis: et obſcuratū eſt inſipiens cor eorū: Di
centes eni ſe eſſe ſapientes/ſtulti facti ſunt.
Et mutauerunt gloriā incorruptibilis dei/
in ſimilitudinē imaginis corruptibilis ho/
minis/et volucrū/et quadrupedū/ꝛ ſerpen/
tium. Propter qđ tradidit illos de⁹ in deſi/
deria cordis eorū in immūdiciā/vt cōtume/
lijs afficiant corpa ſua in ſemetipſis. Qui
cōmutauerunt veritatē dei in mendaciū/et
coluerūt et ſeruierūt creature potius q̄ꝫ cre/
atori/q̄ eſt bñdict⁹ in ſecula: Amē. Propter/
ea tradidit illos deus in paſſiones ignomi/
nie: Nam femine eorū imutauerūt natura/
lem vſum in eū vſum q̄ eſt cōtra naturā. Si
militer autē et maſculi relicto naturali vſu
femine/exarſert in deſiderijs ſuis in inuicē/
maſculi in maſculos turpitudinē operātes:
et mercedem quā oportuit erroris ſui in ſe/
metipſis recipientes. Et ſicut nō probaue/
runt deum habere in noticia/ tradidit eos
deus in reprobū ſenſum/ vt faciant que nō
cōueniunt/repletos omni iniquitate/mali/

cia/fornicatione/auaricia/nequitia/plenos
inuidia/homicidio/contentione/ dolo/ma/
lignitate:suſurrones/detractores/deo odi/
biles/contumelioſos/ſuperbos/elatos/in/
uentores maloꝝ/parentibꝰ nō obedientes/
inſipiētes/incōpoſitos/ſine affectiōe/abſq;
fędere/ſine miſcōia. Qui cū iuſticiā dei co/
gnouiſſent/non intellexerunt: qm̄ qui talia
agūt/digni ſunt morte: nō ſolū q̄ ea faciūt/
Roma.2.a ſed et q̄ conſentiunt facientibꝰ. Propter qđ
inexcuſabilis es o hō om̄is qui iudicas. In
quo em̄ iudicas alterū/teipſum condēnas:
Eadē em̄ agis q̄ iudicas. Scimꝰ em̄: qm̄ iu/
diciū dei eſt ſm̄ ꝟitatē/ in eos q̄ talia agūt.
Exiſtimas aūt hoc o hō q̄ iudicas eos/ qui
talia agunt/et facis ea: q2 tu effugies iudi/
cium dei? An diuitias bonitatis eius et pa
tientię et longanimitatis cōtemnis? Igno
ras quoniā benignitas dei ad pęnitentiaꝫ
te adducit? Scđm duritiā aūt tuā/et impę/
nitens cor theſauriꝫas tibi irā in die irę et
reuelatiōis iuſti iudicij dei: qui reddet vni/
cuiq; ſm̄ opera eiꝰ. His quidē q̄ ſm̄ patien/
tiam boni operis/gloriā et honorē et incor
ruptionem quęrentibꝰ vitā ęternā: His au
tem q̄ ex cōtentione/⁊ qui non acquieſcunt
veritati/credūt autē iniquitati: ira et indi/
gnatio/tribulatio/⁊ anguſtia in omnē ani/
mam hominis/ operantis malū: iudęi pri/
mum et gręci. Gloria autē et honor et pax
omni operanti bonū: iudęo primū et grę/
Ibidem.b. co. Et poſt paululū. Nō em̄ auditores le/
gis iuſti ſunt apud deū/ ſed factores legis/
Ibidem.c. iuſtificabunt. Item paulopoſt. Qui ergo
aliū doces/teipſum nō doces. Qui p̄dicas
nō furandū/furaris. Qui dicis nō męchan/
dum/męcharis. Qui abominaris idola/ſa/
crilegiū facis. Qui in lege gloriaris/ ꝑ pręua/
uaricationē legis deū inhonoras. Nomen
em̄ dei ꝑ vos blaſphemat inter gētes/ſicut
Roma.5.a ſcriptū eſt. Et aliquanto poſt. Iuſtificati
igitur ex fide pacem habeamus ad deū per
dn̄m nr̄m ieſum chriſtuꝫ: ꝑ quē et acceſſum
habemꝰ fide in gratia iſta in qua ſtamus/ ⁊
gloriamur in ſpe glorię filiorū dei. Nō ſolū
autē/ſed et gloriamur in tribulationibꝰ: ſci/
entes q2 tribulatio patientiā operat: pati/
entia autē probationē: probatio ꝟo ſpem:
ſpes autē nō confundit: Quia charitas dei
diffuſa eſt in cordibus noſtris ꝑ ſpiritūſan/
Roma.6.b ctum q̄ datus eſt nobis. Et alio loco. Nō
ergo regnet pctm̄ in veſtro mortali corpo/
re/vt obediatis cōcupiſcentijs eiꝰ. Sꝫ neq;
exhibeatis membra veſtra arma iniq̄tatis
peccato/ſed exhibete vos deo tāq̄ ex mor/
tuis viuentes. Et membra veſtra arma iu/
Ibidem.d. ſticię deo. Et poſt paululū. Humanū dico

ꝓpter infirmitateꝫ carnis veſtrę. Sicut em̄
exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immun/
dicię et iniquitati ad iniquitatē: ita nūc ex/
hibete membra veſtra ſeruire iuſticię in ſan
ctificatione. Et alio loco. Ergo fratres de/ Roma.8.c.
bitores ſumus nō carni/vt ſm̄ carnē viua/
mus: Si em̄ ſm̄ carnē vixeritis/moriemini.
Si aūt ſpiritu facta carnis mortificatis/vi/
uetis: Quicunq; em̄ ſpiritu dei aguntur/ hi fi
lij ſunt dei. Et poſt paululū. Hęredes q̄dē
dei/cohęredes autē chriſti: ſi tamen compa
tiemur/vt et cōglorificemur. Et poſt pau/
lulū. Si autē qđ nō videmꝰ/ſperamus: per Ibidem.e.
patientiā expectamꝰ. Et poſt paucos ver/
ſus. Scimus autē/qm̄ diligentibꝰ deū om/
nia cooperantur in bonū. Et paulopoſt.
Quis nos ſeparabit a charitate chriſti: tri/ Ibidem.g.
bulatio/an anguſtia/an ꝑſecutio/ an fames
an nuditas/an periculum/an gladius? Si/
cut ſcriptum eſt: Quia propter te mortifica Pſ.43.
mur tota die: ęſtimati ſumꝰ vt oues occiſio/
nis. Sed in his omnibꝰ ſuperamꝰ/ ꝓpter eū
qui dilexit nos. Certus ſum em̄: quia neq;
mors/neq; vita/neq; angeli/neq; p̄ncipatꝰ/
neq; inſtantia/neq; futura/ neq; fortitudo/
neq; altitudo/neq; ꝓfunduꝫ/neq; creatura
alia poterit nos ſeparare a charitate dei/ q̄
eſt in chriſto ieſu dn̄o noſtro. Et alio loco.
Corde em̄ creditur ad iuſticiā: ore aūt ꝯfeſſio Roma.10.b.
fit ad ſalutē. Dicit em̄ ſcriptura: Om̄is qui Eſaie.28.d
credit in illū/nō cōfundet. Nō em̄ eſt diſtin
ctio iudęi ⁊ gręci: Nā idē dn̄s omniū diues
in omnes q̄ inuocant illū. Om̄is em̄ q̄cūq; Iohel.2.g.
inuocauerit nomē dn̄i/ſaluus erit. Et alio
loco. Tu aūt fide ſta: Noli altū ſapere/ ſed Roma.11.c
time. Si em̄ deus naturalibꝰ ramis nō pe/
percit: ne forte nec tibi parcat. Vide ꝗ boni
tatē et ſęueritatē dei: In eos q̄dē q̄ ceciderunt/
runt/ſęueritatē: in te aūt bonitatē/ſi ꝑman
ſeris in bonitate. Et paulopoſt. Obſecro Roma.12.a.
itaq; vos fratres ꝑ miſericordiā dei/ vt ex/
hibeatis corpa veſtra hoſtiā viuētē/ſanctā
deo placentē/rationabile obſequiū veſtrū.
Et nolite conformari huic ſęculo/ ſed refor/
mamini in nouitate ſpiritus veſtri: vt pro/
betis quę ſit volūtas dei bona et placens
et ꝑfecta. Dico em̄ ꝑ gratiā q̄ data eſt mihi/
oibꝰ q̄ ſunt int vos: nō plus ſapere q̄ opor/
tet ſapere/ſ ſapere ad ſobrietatē: vnicuiq;
ſicut deus diuiſit menſuraꝫ fidei. Sicut em̄
in vno corpe multa membra habemꝰ/om̄ia
autē membra nō eundē actum habent: ita
multi vnū corpus ſumus in chriſto: ſinguli
autē alter alteriꝰ membra. Habentes auteꝫ
donationes ſm̄ gratiaꝫ quę data eſt nobis
differentes: ſiue ꝓphetiā ſm̄ rationē fidei:
ſiue miniſteriū in miniſtrando: ſiue q̄ docet

in doctrina: Qui exhortat᷑ in exhoꝛtãdo: q̃
tribuit in ſimplicitate: q̃ pꝛeeſt in ſollicitu/
dine: q̃ miſeret᷑ i hilaritate: Dilectio ſine ſi/
mulatione: odientes malũ/adherentes bo/
no: charitatem fraternitatis inuicẽ diligen/
tes: honoꝛẽ inuicẽ ꝑuenientes: ſollicitudine
nõ pigri: ſpiritu feruentes: dño ſeruientes:
ſpe gaudentes: in tribulatione patientes:
oꝛationi inſtantes: neceſſitatibꝰ ſctõꝝ com
municãtes: hoſpitalitatẽ ſectãtes. Benedi
cite pſequentibꝰ vos: bñdicite/ et nolite ma
ledicere. Gaudere cũ gaudentibꝰ: flere cum
flẽtibꝰ. Idipſũ inuicẽ ſentiẽtes: Nõ alta ſa/
pientes/ſed humilibꝰ cõſentientes. Nolite
eſſe pꝛudẽtes apud voſmetipſos: nulli ma/
lum p malo reddentes. Pꝛouidẽtes bona:
nõ tm̃ coꝛã deo/ſed etiã coꝛã omnibꝰ hoibꝰ.
Si fieri poteſt: qđ ex vobis eſt/cũ oĩbꝰ ho
minibꝰ pacẽ habentes: nõ voſmetipſos de
fendentes chariſſimi/ſed date locũ irę. Scri
Deut. 32. c. ptum eſt em̃: Mihi vindictã/et ego retribu
Prouer. 25. c am/dicit dñs. Sꝫ ſi eſurierit inimicuſ tuuſ/
ciba illũ: ſi ſitit/potũ da illi: Hoc em̃ facienſ
carbones ignis cõgeres ſuꝑ caput eiꝰ. Noli
Roma. 13. a. vinci a malo/ſed vince in bono malũ. Oĩs
anima poteſtatibꝰ ſublimioꝛibꝰ ſubdita ſit.
Nõ ẽ em̃ poteſtas/niſi a deo: Quę autẽ ſũt
a deo/oꝛdinata ſunt. Itaq̃ qui reſiſtit pote
ſtati: dei oꝛdinationi reſiſtit. Qui autẽ reſi/
ſtunt/ipſi ſibi dãnationẽ acq̃runt. Nã pꝛin
cipes nõ ſunt timoꝛi boni operis/ ſed mali.
Uis autẽ nõ timere poteſtatẽ: bonũ fac/ et
habebis laudẽ ex illa: Dei em̃ miniſter ẽ ti/
bi in bonũ. Si aũt malefeceriſ/ time: nõ em̃
ſine cauſa gladiuꝫ poꝛtat: Dei em̃ miniſter
eſt/vindex in ira ei q̃ male agit. Ideoq̃ ne/
ceſſitate ſubiecti eſtote: nõ ſolũ ꝓpter irã/ſꝫ
et ꝓpter ꝯſcientiã. Ideo em̃ et tributa pręſ/
ſtatis: Miniſtri em̃ dei ſunt in hocipſũ ſer/
uientes. Reddite omnibꝰ debita: cui tribu/
tum/tributum: cui vectigal/ vectigal: cui ti/
moꝛẽ/timoꝛẽ: cui honoꝛẽ/ honoꝛẽ. Nemini
q̃cq̃ debeatis/niſi vt inuicẽ diligatis. Qui
Exo. 20. c. em̃ diligit ꝓximũ/legẽ impleuit. Nam non
adulterabis: Nõ occides: Nõ furaberiſ: Nõ
falſum teſtimonium dices: Nõ cõcupiſces:
et ſi qđ eſt aliud mandatũ/in hoc verbo in/
Leuit. 19. b. ſtaurat᷑: Diliges ꝓximũ tuũ ſicut teipſum.
Dilectio ꝓximi malũ nõ operat᷑. Plenitu/
do ꝫ legis eſt dilectio. Et hoc ſcientes tem/
pus/qꝛ hoꝛa eſt iam nos de ſomno ſurgere.
Nunc em̃ pꝛopioꝛ eſt noſtra ſalus/ q̃ cũ cre
didimus. Nox pręceſſit/dies aũt appꝛopin/
quauit. Abijciamꝰ ꝫ opa tenebꝛarũ/⁊ indu
amur arma lucis: ſic vt in die honeſte am/
bulemus: non in comeſſationibꝰ ⁊ ebꝛietati
bus: nõ in cubilibꝰ et ipudicitijs: nõ in con/
tentione et ęmulatiõe: ſed induimini dñm
ieſum chꝛiſtũ: Et carnis curã ne feceritis in
deſiderijs. Infirmũ aũt in fidẽ aſſumite: Roma. 14. a.
nõ in diſceptationibꝰ cogitationũ. Aliꝰ em̃
credit mãducare oĩa: Qui autẽ infirmꝰ eſt/
olera manducet. Is q̃ manducat/nõ mãdu
cantẽ nõ ſpernat: ⁊ q̃ nõ manducat/mandu
cantẽ nõ iudicet: Deꝰ em̃ illũ aſſumpſit. Tu
q̃s es q̃ iudiceſ alienũ ſeruũ? Suo dño ſtat/
aut cadit. Stabit aũt: Põt em̃ deꝰ ſtatuere
illũ: Nã alius iudicat diẽ inter diẽ: aliꝰ iudi
cat oẽm diẽ. Unuſquiſq̃ in ſuo ſenſu abun
det: Qui ſapit diẽ/dño ſapit: ⁊ q̃ mãducat/
dño manducat: grãs em̃ agit deo. Et q̃ nõ
mãducat/dño nõ mãducat: ⁊ grãſ agit deo.
Nemo em̃ nrm̃ ſibi viuit: ⁊ nemo ſibi moꝛi/
tur. Siue em̃ viuimꝰ/ dño viuimꝰ: ſiue mo/
rimur/dño moꝛimur. Siue ꝫ viuimꝰ ſiue mo
rimur/dñi ſumꝰ. In hͦ em̃ chꝛiſtus ⁊ moꝛtu/
us eſt ⁊ reſurrexit: vt et moꝛtuoꝛũ et viuoꝝ
dominet᷑. Tu autẽ q̃d iudicaſ fratrẽ tuum?
aut tu quare ſpernis fratrẽ tuũ? Oẽs em̃
ſtabimꝰ ante tribunal dei. Scriptũ eſt em̃:
Uiuo ego/dicit dñs: q̃m mihi flectet᷑ omne Eſaie. 45. d.
genu: et oĩs lingua confitebit᷑ deo. Itaq̃
vnuſquiſq̃ noſtrũ p ſe rationẽ reddet deo.
Nõ ꝫ ampliꝰ inuicẽ iudicemꝰ. Sꝫ hoc magꝭ
iudicate: ne ponatis offendiculũ fratribus
vel ſcandalũ. Scio/et cõfido in dño ieſu: qꝛ
nihil cõmune per ipſum/niſi ei q̃ exiſtimat
q̃d cõmune eſſe/illi cõmune eſt. Si em̃ pꝛo/
pter cibũ frater tuus cõtriſtat᷑: iã nõ ſm̃ cha
ritatẽ ambulas. Noli cibo tuo illũ perdere/
pꝛo q̃ chꝛiſtus moꝛtuus eſt. Nõ ꝫ blaſphe/
metur bonũ noſtrũ. Non eſt regnũ dei eſca
et potus/ſed iuſticia et pax et gaudiũ in ſpi
rituſctõ. Qui enim in hoc ſeruit chꝛiſto/pla
cet deo/⁊ ꝓbatꝰ ẽ hoibꝰ. Itaq̃ q̃ pacis ſũt/
ſectemur: ⁊ q̃ ędificatiõis ſũt i inuicẽ cuſto/
diamꝰ. Noli ꝓpter eſcã deſtruere opus dei.
Oĩa q̃dẽ munda ſunt: ſed malũ eſt homini
qui ꝑ offendiculũ manducat. Bonũ eſt nõ
manducare carnẽ/⁊ nõ bibere vinũ: neq̃ in
quo frater tuus offendit᷑/aut ſcãdaliȩatur/
aut infirmat᷑. Tu fidẽ quã habes penes te/
metipſum/habe coꝛã deo. Beatus q̃ nõ iu/
dicat ſemetipſum in eo qđ pꝛobat. Qui au
tem diſcernit ſi mãducauerit / damnatꝰ eſt:
qꝛ nõ ex fide. Omne aut qđ non eſt ex fide/
pctm̃ ẽ. Debemꝰ autẽ nos firmioꝛes imbe Roma. 15. a
cillitates infirmoꝛũ ſuſtinere: et non nobis
placere. Unuſquiſq̃ noſtrũ ꝓximo ſuo pla
ceat in bonũ ad ędificationẽ. Etem̃ chꝛiſtꝰ
nõ ſibi placuit: ſed ſicut ſcriptũ eſt: Impꝛo/ Pß. 68.
peria impꝛoperantiũ tibi ceciderũt ſuꝑ me.
Quęcunq̃ autẽ ſcripta ſũt/ad noſtrã doctri/
nam ſcripta ſunt: vt ꝑ patientiã et conſola/

tionē ſcp̄turarū/ſpem habeam⁹. De⁹ autē pa
tientię ꝛ ſolatij det vobis idipſū ſapere in al
terutrū ſm̄ ieſū chriſtū: vt vnanimes vno ore
honorificet̄ deū et patrē dn̄i nr̄i ieſu chriſti.
Propter qḋ ſuſcipite inuicē/ſicut et chriſtus
ſuſcępit vos i honorē dei. Et aliq̄nto poſt.
Ibidem.f. Probauerūt eñ macedonia et achaia colla/
tionē aliquā facere in paupes ſctōꝝ q̄ ſunt in
hieruſalē: Placuit eñ eis et debitores ſunt
eoꝝ: Nā ſi ſpiritaliū eoꝝ participes facti ſūt
gētiles: debent et in carnalib⁹ miniſtrare eis.
Ibidem.g. Et poſt paucos ỽſus. Obſecro igit̄ vos fra
tres p̄ dn̄m noſtrū ieſū chriſtū/et p̄ charitatē
ſpūs: vt adiuuatis me in orationib⁹ ꝓ me ad
Roma.16.c. deū. Et paulopoſt. Rogo autē vos frēs/vt
obſeruetis eos q̄ diſſenſiones et offendicula
ꝑter doctrinā quā vos didiciſtis/faciūt: ꝛ de
clinate ab eis: Huiuſmodi eñ chriſto dn̄o no
ſtro nō ſeruiūt/ſ; ſuo ventri: ꝛ p̄ dulces ſermo
nes et bn̄dictiones ſeducūt corda innocētiū.
Veſtra eñ obedientia in oēm locū diuulga/
ta eſt. Gaudeo igit̄ in vobis: ſed volo vos ſa
pientes eſſe in bono/et ſimplices in malo.

De epiſtola p̄ma ad Corinthios.

1.Corī.1.b. Obſecro autem
vos frēs p̄ nomē dn̄i ieſu chriſti/
vt idipſū dicatis oēs: ꝛ nō ſint in
vobis ſchiſmata. Sitis autē pfe
Al. ſcientia cti in eodē ſenſu/ꝛ in eadē ſentētia. Signifi/
catū eſt eñ mihi de vobis frēs mei/ab his q̄
ſunt cloes: q̄ꝛ cōtētiones inter vos ſunt. Hoc
autē dico/ꝙ vnuſq̄ſq; veſtrū dicit: Ego q̄dē
ſum pauli: ego aūt apollo: ego ỽo cephe: ego
autē chriſti. Diuiſus eſt chriſt⁹: Nunq̄d pau/
lus crucifixus eſt pro vobis: an in noīe pauli
Ibidem.d. baptiȥati eſtis: Et poſt paululum. Ex ipſo
aūt vos eſtis in chriſto ieſu/q̄ fact⁹ ē ſapiētia
nobis a deo et iuſticia/ꝛ ſanctificatio/et redē/
Hiere.9.g. ptio: vt quēadmodū ſcriptū eſt: Qui gloriat̄
1.Corī.3.a. in dn̄o glorieẗ. Et alio loco. Cū eñ ſit inter
vos ȥelus et contentio/nōne carnales eſtis/
et ſm̄ hoiem ambulat̄: Cū eñ q̄s dicit: Ego
q̄dē ſū pauli: ali⁹ aūt/Ego apollo: nōne hoieſ
Ibidem.c. eſtis: Et poſt paululū. Neſcitis/q̄ꝛ templū
dei eſtis: ꝛ ſpirit⁹ dei habitat in vobis: Si q̄s
autē tēplū dei violauerit/diſperdet illū de⁹.
Tēplū eñ dei ſctm̄ eſt/qḋ eſtis vos. Nemo ſe
ſeducat. Si q̄s videt̄ int̄ vos ſapiēs eſſe in h̄
ſęculo/ſtultus fiat vt ſit ſapiēs. Sapiētia eñ
huius mundi ſtulticia eſt apud deū. Et poſt
1.Corī.4.a. paucos verſus. Itaq; nolite ante tempus iu/
dicare/quoadusq; veniat dn̄s: qui illumina/
bit abſcōdita tenebrarū: et manifeſtabit con
ſilia cordiū: et tunc laus erit vnicuiq; a deo.
Hęc aūt fratres trāſfiguraui in me et apollo
ꝓpter vos: vt in nobis diſcatis/ne ſupra q̄
ſcriptū eſt/vn⁹ aduerſus alterū inflet̄ ꝓ alio.

Quis eñ te diſcernit: Quid autē habes qḋ
nō accępiſti: Si autē accępiſti/q̄d gloriaris
quaſi nō accęperis: Et poſt paululū. Uſq; Ibidem.c.
in hanc horā ꝛ eſurimus/ꝛ ſitim⁹/ꝛ nudi ſu/
mus/ꝛ colaphis cędimur/ꝛ inſtabiles ſum⁹ ꝛ
laboram⁹ operantib⁹ manib⁹ noſtris: Male/
dicimur/et benedicim⁹. Perſecutionē pati/
mur/et ſuſtinem⁹. Blaſphemamur/et obſe/
cramus. Tanq̄ purgamenta hui⁹ mundi fa
cti ſum⁹ omniū peripſema vſq; adhuc. Non
vt cōfundā vos hęc ſcribo/ſ; vt filios meos
chariſſimos moneo. Itē poſt paululū. Om 1.Corī.5.a.
nino auditur inter vos fornicatio: ꝛ talis for
nicatio qualis nec inter gentes: ita vt vxorē
patris aliq̄s habeat: et vos inflati eſtis: ꝛ nō
magis luctū habuiſtis/vt tollatur de medio
veſtrū q̄ hoc op⁹ fecit. Ego q̄dē abſens cor/
pore/pſens autē ſpiritu: iā iudicaui vt pręſ/
ſens eū q̄ ſic operat⁹ eſt in noīe dn̄i noſtri ie/
ſu chriſti: cōgregatis vobis ꝛ meo ſpiritu cū
virtute dn̄i ieſu tradere huiuſmodi in interi/
tum carnis/vt ſpirit⁹ ſaluus ſit in die dn̄i no
ſtri ieſu chriſti. Nō ē bona gloriatio vr̄a: Ne
ſcitis q̄ꝛ modicū fermentū totā maſſam cor/
rumpit: Expurgate vetus fermentū/vt ſitis
noua cōſperſio/ſicut eſtis aȥymi: Etenī paſ/
cha noſtrū imolatus eſt chriſtus. Itaq; epu/
lemur nō in fermento veteri/neq; in fermēto
malicię ꝛ nequitię/ſed in aȥymis ſinceritat̄
et ỽitatis. Scripſi vobis in ep̄la/ne cōmiſce/
amini fornicarijs: Nō vtiq; fornicarijs hui⁹
mūdi/aut auaris/aut rapacibus/aut idolis
ſeruiētib⁹: alioquin debueratis de hoc mun/
do exiſſe. Nūc autē ſcripſi vob/nō cōmiſceri:
Si is q̄ frat̄ noiat̄/eſt fornicator/aut auar⁹/
aut idolis ſeruiēs/aut maledicus/aut ebrio/
ſus/aut rapax: cū eiuſmodi nec cibū ſumere.
Quid eñ mihi de his q̄ foris ſunt/iudicare:
Nōne de his qui intus ſunt/vos iudicatis:
Nā eos q̄ foris ſunt/de⁹ iudicabit. Auferte
malū ex vobiſipſis. Audet aliq̄s veſtrū ha 1.Corī.6.a
bens negociū aduerſus alterū iudicari apḋ
iniquos/ꝛ nō apud ſanctos: An neſcitis q̄m
ſancti de h̄ mūdo iudicabunt: Et ſi in vobis
iudicabit̄ mūdus/indigni eſtiſ q̄ de minimis
iudicetis: Neſcitis q̄m angelos iudicabim⁹:
q̄nto mag̃ ſęcularia: Sęcularia igit̄ iudicia
ſi habueritiſ/cōtēptibiles q̄ ſūt in eccl̄ia/illos
cōſtituite ad iudicandū. Ad verecundiā ve/
ſtrā dico. Sic nō ē inter vos ſapiēs q̄ſq̄ qui
poſſit iudicare inter fratrē ſuū: ſ; frater cū fra
tre iudicio contendit: et hoc apud infideles.
Iā q̄dē omnino delictū ē in vobis/ꝙ iudicia
habetis inter vos. Quare nō magis iniuriā
accipitis: Quare nō magis fraudē patimi/
ni: ſed vos iniuriā facitis et fraudatis: ꝛ hoc
fratribus: An neſcitis/q̄ꝛ iniq̄ regnū dei nō
poſſidebunt: Nolite errare/neq; fornicarij/

neq̨ idolis ſuiētes/neq̨ adulteri/neq̨ molles/
neq̨ maſculoꝝ concubitores/ neq̨ fures/neq̨
auari/neq̨ ebrioſi/neq̨ maledici/ neq̨ rapaceſ
Ibidem.c. regnū dei poſſidebūt. Et poſt paululū. Neſci
tis qm̄ corpa vr̄a mēbra chriſti ſūt? Tollens ḡ
membra chriſti/faciā mēbra meretricis? Abſit.
An neſcitiſ/qm̄ q̄ adheret meretrici/vnū corp⁹
Gen.2.d. efficitur? Erūt em̄ inq̄t duo in carne vna. Qui
autē adheret dn̄o/vn⁹ ſpūs ē. Fugite fornica
tionē. Omē petm̄ qd̄cūq̨ fecerit hō/ex̄ corp⁹ ē:
q̄ aūt fornicat/in corp⁹ ſuū/peccat. An neſcitiſ/
qm̄ mēbra vr̄a/tēplū ſūt ſpūſſcti/q̄ in vobis ē/
quē habetis a deo:et non eſtis vr̄i? Empti em̄
eſtis p̄cio magno:glorificate ꝛ portate dn̄m in
1.Cor.7.a corpe vr̄o. De q̄b⁹ autē ſcpſiſtꝭ mihi: Bonū ē
hoi mulierē nō tangere. Propter fornicationē
autē vnuſq̄ſq̨ ſuā vxorē habeat:ꝛ vnaq̄q̨ ſuū
virū habeat. Vxori vir debitū reddat:ſilr̄ aūt
ꝛ vxor viro. Mulier ſui corpiſ ptāte nō habet/
ſ vir. Silr̄ter aūt et vir ſui corpis ptātē nō ha
bet/ ſ mulier. Nolite fraudare inuicē/niſi forte
ex ꝯſenſu ad tēp⁹/vt vacetꝭ orōni:ꝛ iterū reuer
tamini in idipſū/ ne tēptet vos ſathanas ꝑpt
incōtinētiā veſtrā. Hoc aūt dico ſm̄ indulgen
tiā/nō ſm̄ ipeniū. Volo aūt oēs hoies eē ſicut
meipſū:ſ vnuſq̄ſq̨ ꝓpriū habet donū ex deo:
alius q̄dē ſic/ali⁹ vō ſic. Dico aūt nō nuptis et
viduis:bonū ē illis ſi ſic maneāt ſicꝫ et ego. Qꝫ
ſi nō ſe cōtinēt/nubāt: Melius ē em̄ nubere/q̄
vri. His aūt q̄ matrimonio iūcti ſūt/p̄cipio/nō
ego/ſ dn̄s: Vxorē a viro nō diſcedē. Qꝫ ſi diſ
ceſſerit/manere innuptā:aut viro ſuo recōcilia
ri. Et vir vxorē nō dimittat. Nā ceteris ego di
co/nō dn̄s: Si q̄s frat vxorē hꝫ infidelē/et hec
cōſentit habitare cū illo/nō dimittat illā: Et ſi
q̄ mulier hꝫ virū īfidelē/et h̄ cōſentit habitare
cū illa/nō dimittat virū. Sctificat⁹ ē em̄ vir in
fidelis in muliere fideli:et ſctificata eſt mulier
infidelis ꝑ virū fidelē. Alioq̄n filij veſtri imū
di eſſent:nūc aūt ſcti ſūt. Qꝫ ſi infidelꝭ diſcedit/
diſcedat. Nō ē em̄ ſeruituti ſubiect⁹ frat aut ſo
ror i eiuſmodi: In pace autē vocauit nos de⁹.
Vn̄ em̄ ſcis mlier/ſi virū ſaluū facies? Aut vn̄
ſcis vir/ſi mulierē ſaluā facieſ? Niſi vnicuiq̨ ſi
cut diuiſit dn̄s. Vnūquēq̨ ſicꝫ vocauit de⁹/ita
ambulet. Sicut i oib⁹ eccl'ijs doceo: Circūciſus
aliq̄s vocat⁹ ē/nō adducat p̄putiū. In p̄putio
aliq̄s vocat⁹ ē/nō circūcidat. Circūciſio nihil ē:
et p̄putiū nihil ē:ſ obſeruatio mādatorū dei.
Vnuſq̄ſq̨ i q̄ vocatiōe vocat⁹ ē/i ea ꝑmaneat.
Seru⁹ vocat⁹ es/nō ſit tibi cure. Sꝫ et ſi potes
liber fieri/magis vtere. Qui em̄ in dn̄o vocat⁹
eſt ſeru⁹/libert⁹ ē dn̄i: Similr̄ q̄ liber vocat⁹ ē/
ſeru⁹ ē chriſti. Precio empti eſtꝭ:nolite fieri ſer
ui hoim. Vnuſq̄ſq̨ in q̄ vocat⁹ ē frat/in h̄ ꝑma
neat apud deū. De vͥginib⁹ aūt p̄ceptū dn̄i nō
habeo: Cōſiliū autē do/tā̄q̨ miſericordiā cōſe
cut⁹ a dn̄o/vt ſim fidelꝭ. Exiſtimo ḡ h̄ bonū eſſe
ꝑpt inſtantē neceſſitatē:qm̄ bonū ē hoi ſic eē.

Alligat⁹ es vxori/noli q̄rere ſolutionē: Solut⁹
es ab vxore/noli q̄rere vxorē. Si autē accepꝭ
vxorē/n̄ peccaſti:ꝛ ſi nupſerit vͥgo/n̄ peccauit:
Tribulationem tn̄ carnis habebūt hmōi. Ego
autē vob parco. Hoc itaq̨ dico frēs: Tēp⁹ bre
ue ē:reliquū ē/vt et q̄ habēt vxoreſ/tā̄q̨ nō ha
bētes ſint:ꝛ q̄ flent/tā̄q̨ nō flētes:ꝛ q̄ gaudēt/
tā̄q̨ nō gaudētes:et q̄ vtunt h̄ mūdo/tā̄q̨ nō
vtant. Preterit em̄ figura huius mūdi. Volo
aūt vos ſine ſollicitudine eē. Qui ſine vxore ē/
ſollicit⁹ ē q̄ dn̄i ſūt/quō placeat deo: Qui autē
cū vxore ē/ſollicit⁹ eſt q̄ ſūt hui⁹ mūdi/quō pla
ceat vxori/ꝛ diuiſus ē. Et mlier inupta ꝛ vͥgo/
cogitat q̄ dn̄i ſūt:vt ſit ſctā ꝛ corpe ꝛ ſpū. Que
aūt nupta ē/cogitat q̄ ſūt mundi/ quō placeat
viro. Porro h̄ ad vtilitatē veſtrā dico:nō vt la
queū vob inijciā/ſed ad id qd̄ honeſtū ē:et qd̄
facultatē p̄beat ſine ipedimēto dn̄m obſecran
di. Si q̄s aūt turpē ſe videri exiſtimat ſup vir
ginē ſuā/qd̄ ſit ſupadulta/et ita oportet fieri:
qd̄ vult/faciat:n̄ peccat/ſi nubat. Nā q̄ ſtatuit
in corde ſuo firm⁹/nō habēs neceſſitatē:ptātē
autē hꝫ ſue volūtatis:ꝛ h̄ iudicauit i corde ſuo
ſuare vͥginē ſuā:bn̄ fac. Igit et q̄ matrimonio
iūgit vͥginē ſuā bn̄ fac:ꝛ q̄ nō iūgit/meli⁹ facit.
Mulier alligata ē legi quāto tp̄e vir ei⁹ viuit.
Qꝫ ſi dormierit vir ei⁹/liberata ē: Cui vult/nu
bat:tn̄ i dn̄o. Beatior autē erit/ſi ſic ꝑmāſerit
ſm̄ meū cōſiliū. Puto aūt q̄ ꝛ ego ſpm̄ dei ha
beā. De his autē q̄ idolis ſacrificant/ſcim⁹ q: 1.Cor.8.a.
oēm ſciētiā habem⁹. Sciētia īflat:charitas vō
edificat Si q̄s ſe exiſtimat ſcire aliq̄d:nōdū co
gnouit queadmodū oporteat eum ſcire. Si q̄s
aūt diligit deū/h̄ cognit⁹ ē ab eo. De eſcis autē
q̄ idolꝭ imolant/ſcim⁹ q: nihil ē idolū in mūdo.
Et poſt paululū. Sꝫ nō in oib⁹ ē ſciētia. Qui Ibidem.b.
dā autē ꝯſcientia vſq̨ nūc idoli:q̄ſi idolothitū
mādacāt: ꝛ ꝯſciētia ipoꝝ cū ſit īfirma/polluit.
Eſca aūt nos n̄ cōmēdat deo: Neq̨ em̄ ſi n̄ mā
ducauerim⁹ deficiem⁹: neq̨ ſi māducauerim⁹/
abūdabim⁹. Videte aūt ne forte h̄ licētia vr̄a/
offendiculū fiat infirmis. Si em̄ q̄s viderit eū
q̄ habet ſciētiā in †idolo recūbentē:nōne cōſciē Al. †idolio
tia ei⁹ cū ſit infirma/edificabit ad māducandū
idolathita? Et peribit infirm⁹ in tua ſciētia fra
ter/ ꝑpt quē chriſt⁹ mortu⁹ ē. Sic aūt peccātes
in frēs/ꝛ ꝑcutientes cōſcientiā eorū infirmā/in
chriſtū peccatis. Quapropt ſi eſca ſcādalizat
fratrē meū:nō manducabo carnē in eternū/ne
fratrē meū ſcandalizē. Et poſt pauca. Nūq̄d 1.Cor.9.a.
nō habemus poteſtatē māducandi ꝛ bibendi?
Nūq̄d nō habem⁹ poteſtatē/ſororē/mulierē cir
cūducendi ſicꝫ ꝛ ceteri apl'i/ꝛ frēs dn̄i ꝛ cephas?
Aut ſolus ego ꝛ barnabas nō habem⁹ poteſta
tē h̄ opandi? Quis militat ſuiſ ſtipēdijs vn̄q̄?
Quis plantat vineā/ꝛ de fructu eius nō edit?
Qui paſcit gregē/ꝛ de lacte gregꝭ n̄ māducat?
Nūq̄d ſm̄ hoiez hec dico? An ꝛ lex h̄ nō dicit?
Scp̄tū ē em̄ in lege moyſi: Nō alligab os bo Deut.25.a.

ui triturãti. Nũqd de bobus cura ẽ deo? An
ꝓpt̃ nos hͦ vtiq; dicit? Nã ꝓpt̃ nos vtiq; ſcpta
ſũt: qm̃ debet in ſpe q̃ arat arare: et q̃ triturat
in ſpe fruct⁹ ꝑcipiẽdi. Si nos vobis ſpiritalia
ſeminauim⁹: magnũ eſt ſi carnalia vr̃a meta-
mus? Si alij poteſtatis vr̃e participes ſunt:
nõ poti⁹ nos? Sz nõ vſi ſum⁹ hac ptãte. Sed
oĩa ſuſtinem⁹: ne qͦ offendiculũ dem⁹ euãge-
lio chriſti. Neſcit̃ qm̃ q̃ in ſacrario operant̃/
q̄ de ſacrario ſunt/ edunt: Et q̃ altario de-
ſeruiunt/ cũ altario participantur. Ita ⁊ dñs
ordinauit his q̃ euãgeliũ annũciant/ de euã-
gelio viuere. Ego aũt nullo horũ vſus ſum.
Nõ ſcripſi aũt hec/ vt ita fiãt in me. Bonũ ẽ
enĩ mihi magĩ mori/ q̃ vt gloriã meã q̃s eua-
cuet. Nã ⁊ ſi euãgeliȥauero/ nõ ẽ mihi glĩa: Ne
ceſſitas eñi mihi incũbit. Ve eñi mihi ẽ/ ſi nõ
euãgeliȥauero. Si enĩ volẽs hͦ ago/ mercedẽ
habeo. Si aũt inuit⁹/ diſpẽſatio mihi credita
eſt. Que ẽ ẽ merces mea: vt euãgeliũ p̃dicãs
ſine ſũptu ponã euãgeliũ chriſti/ vt nõ abu-
tar ptãte mea ĩ euãgelio? Nã cũ liber ſim/ ex
oĩb⁹ oĩm me ſuũ feci: vt plures lucrificarẽ. Et
fact⁹ ſũ iudeis tãq̃ iude⁹/ vt iudeos lucrarer:
His q̃ ſub lege ſũt/ q̃ſi ſub lege eſſem: cũ ipſe
nõ eſſem ſub lege/ ſꝫ ſub gr̃a: vt eos q̃ ſb lege
erãt/ lucrifacerẽ. His q̃ ſine lege erãt/ tãq̃ ſine
lege eſſem: cũ ſine lege dei nõ eſſem/ ſꝫ in lege
eẽm chriſti/ vt lucrificarẽ eoſ q̃ ſine lege erãt.
Fact⁹ infirmis infirm⁹/ vt infirmos lucriface
rem. Oĩb⁹ oĩa fact⁹ ſum/ vt oẽs lucrifacerẽ.
Oĩa aũt facio ꝓpter euãgeliũ/ vt ꝑticeps ei⁹
efficiar. Neſcitis/ q̃ hi q̃ in ſtadio currũt: oẽs
q̃dẽ currũt/ ſꝫ vn⁹ accipit brauiũ? Sic currite
vt cõprehẽdat̃: Oĩs aũt q̃ in agone cõtẽdit/
ab oĩb⁹ ſe abſtinet: et illi q̃dẽ vt corruptibilẽ
coronã accipiẽt: nos aũt incorruptã. Ego igi
tur ſic curro/ nõ q̃ſi in incertũ: Sic pugno/ nõ
q̃ſi aerẽ verberans: ſꝫ caſtigo corp⁹ meũ/ et in
ſuiturẽ redigo: ne forte cũ alijs p̃dicauerim/
1. Cor. 10. a. ipſe reprob⁹ efficiar. Nolo enĩ vos ignorare
fratres: qm̃ p̃res nr̃i oẽs ſub nube fuerũt. Et
Ibidem. b. poſt paucos v̾ſus. Sed nõ in plurib⁹ eoꝝ be
neplacitũ eſt deo. Nã ꝓſtrati ſũt in deſerto.
Hec aũt in figura facta ſũt noſtri: vt nõ ſim⁹
cõcupiſcẽtes malorũ/ ſicut et illi cõcupierũt.
Neq; idolatre efficiamini/ ſicut quidã ex ip-
Exo. 32. b. ſis: queadmodũ ſcriptũ eſt: Sedit populus
manducare et bibere/ et ſurrexerunt ludere.
Numeri. 25. b Neq; fornicemur ſicut q̃dã ex ipſis fornicati
ſũt: ⁊ ceciderũt vna die viginti tria milia. Neq;
Numeri. 21. b tẽptem⁹ chriſtũ/ ſicut q̃dã eoꝝ tẽptauerũt/ ⁊ a
Iudith. 8. c. ſerpẽtib⁹ ꝑierũt. Neq; murmurauerit̃ ſic q̃dã
eoꝝ murmurauerũt: ⁊ ꝑierũt ab exterminatore
Hec aũt oĩa in figura ↄtingebãt illis: ſcripta
ſũt aũt ad correptionẽ noſtrã/ in q̃s fines ſe-
culorũ deuenerũt. Itaq; q̃ ſe exiſtimat ſtare/
videat ne cadat. Tẽptatio voſ nõ app̃hẽdat/
niſi hũana. Fidel̃ itaq; de⁹ ẽ/ q̃ nõ patit̃ vos

tẽptari ſup̃ id qͦ poteſt̃/ ſꝫ faciet cũ tẽptatiõe
etiã ꝓuentũ/ vt poſſitis ſuſtinere. Propt̃ qͦ
chariſſimi mihi fugite ab idoloꝝ cultura. Et
paulopoſt. Sz q̃ imolãt gẽtes demonijs imo Ibidem. c.
lant/ ⁊ nõ deo. Nolo aute vos ſocios fieri de-
monioꝝ. Nõ poteſt̃ calicẽ dñi bibẽ/ et calicẽ
demonioꝝ. Nõ poteſt̃ mẽſe dñi ꝑticipes eẽ
⁊ mẽſe demonioꝝ. An emulamur dñm? Nũ-
q̃d fortiores illo ſum⁹. Oĩa mihi licent/ ſꝫ nõ
oĩa expediũt: Oĩa mihi licent/ ſꝫ nõ oĩa edi-
ficant. Nemo qͦ ſuũ eſt querat/ ſꝫ qͦ alteri⁹.
Oĩe qͦ in macello venit/ manducate: nihil
interrogãtes ꝓpter cõſciẽtiã. Et paulopoſt.
Si q̃s aũt dixerit: hͦ imolatũ eſt idolis: noli- Ibidem. d.
te mãducare ꝓpter illũ q̃ indicauit: et ꝓpter
ↄſciẽtiã. Cõſciẽtiã autẽ dico nõ tuã/ ſꝫ alteri⁹.
Vt q̃d enĩ libtaſ mea iudicat̃ ab aliena ↄſciẽ
tia? Si ego cũ gr̃a participo: q̃d blaſphemor
ꝓ eo q̃ gr̃as ago? Siue ẽ mãducat̃/ ſiue bi-
bitis: vel aliud q̃d facitis: oĩa in gloriã dei fa
cite. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gẽtib⁹/ ⁊
eccl̃ie dei: ſicut ⁊ ego ꝑ oĩa omnib⁹ placeo: nõ
q̃rẽs qͦ mihi vtile ẽ: ſꝫ qͦ mult̃/ vt ſalui fiãt.
Imitatores mei eſtote/ ſicẽ et ego chriſti. Et 1. Cor. 11. a.
poſt paululũ. Oĩs vir orãs aut ꝓphetãs ve-
lato capite/ deturpat caput ſuũ. Oĩs aũt mu
lier orãs aut ꝓphetãſ nõ velato capite/ detur
pat caput ſuũ. Et poſt aliq̃ntũ. Hoc aũt p̃ci Ibidem. d.
pio nõ laudãs q̃ nõ in meli⁹/ ſꝫ ĩ deteri⁹ cõue-
nitis. Primũ q̃dẽ ↄuenientib⁹ vob̃ ĩ eccliaȝ au
dio ſciſſuras eẽ/ ⁊ ex ꝑte credo. Nã oportet et
hereſes eẽ: vt ⁊ q̃ ꝓbati ſunt/ manifeſti fiãt in
vob̃. Cõuenientib⁹ ẽ vob̃ in vnũ: iã nõ ẽ dñicã
cenã mãducare: Vnuſq̃ſq; eñi ſuã cenã p̃ſu-
mit ad mãducãdũ: Et alius q̃dẽ eſurit: alius
aũt ebri⁹ ẽ. Nũq̃d domos nõ habet̃ ad man
ducãdũ ⁊ bibẽdũ? Aut eccleſiã dei ↄtẽnitis:
⁊ ↄfundit̃ eoſ q̃ nõ habẽt? Quid dicã vobiſ?
Laudo vos: ĩ hͦ nõ laudo. Et p⁹ aliq̃s v̾ſus.
Itaq; q̃cunq; mãducauerit panẽ vel biberit Ibidem. h.
calicẽ dñi indigne: reus erit corporis ⁊ ſanguis
dñi. Probet aũt ſeipſũ hõ: et ſic de pane illo
edat ⁊ de calice bibat. Qui enĩ mãducat ⁊ bi-
bit indigne/ iudiciũ ſibi mãducat et bibit/ nõ
dijudicãs corp⁹ dñi. Jõ int̃ vos m̃lti ĩfirmi et
ĩbecilles: et dormiũt m̃lti. Q̃ ſi noſmetipſos
dijudicarem⁹: nõ vtiq; iudicaremur. Dũ iu-
dicamur aũt/ a dño corripimur: vt nõ cũ hoc
mũdo dãnemur. Itaq; fr̃es mei/ cũ cõuenit̃
ad mãducãdũ/ inuicẽ expectate. Si q̃ſ eſurit/
domi mãducet: vt nõ ĩ iudiciũ cõueniat̃. Ce-
tera aũt cũ venero diſponã. Et alio loco. Sz 1. Cor. 12. d.
de⁹ tẽperauit corp⁹ ei cui deerat/ abũdãtiorẽ
tribuẽdo honorẽ: vt nõ ſit ſchiſma ĩ corpe/ ſꝫ
in idipſũ ꝓinuicẽ ſollicita ſint membra. Et ſi
q̃d patit̃ vnũ mẽbrũ/ cõpatiunt̃ oĩa mẽbra:
Siue gloriat̃ vnũ mẽbrũ/ cõgaudẽt oĩa mẽ-
bra. Voſ aũt eſt̃ corp⁹ chriſti ⁊ mẽbra de mẽ-
bro. Et q̃ſdã q̃dẽ poſuit de⁹ in eccleſia: primũ

aplos/ſecũdo ꝓphetas/tertio doctores: dein
de ꝟtutes: exinde gr̃as curationũ/guberna/
tiones/ opitulatiões: genera linguaꝝ/inter/
ꝑtationeſ ſmonũ. Nũqd oẽs apli? nũqd oẽs
ꝓphe? nũqd oẽs doctores? nũqd oẽs ꝟtuteſ?
nũqd oẽſ gr̃iã habẽt curationũ? nũqd oẽs lin
guis loquunť? nũqd oẽs interꝑtanť? Emula
mini autẽ charismata meliora: et adhuc excel
1.Cor.13.a. lentiorẽ vob viã demõſtro. Si linguis hoim
loquar/ ⁊ angeloꝝ: charitatẽ autẽ nõ habeã:
fact⁹ ſũ velut eramẽtũ ſonãs/aut cymbalum
tinniens. Et ſi habuero ꝓphetiã/ ⁊ nouerim
myſteria oia et oẽm ſciẽtiã: et ſi habuero om/
nem fidem: ita vt montes trãſferam: charita/
tem aũt nõ habuero/nihil ſũ. Et ſi diſtribue/
ro in cibos paupeꝝ oẽs facultates meas: ⁊ ſi
tradidero corp⁹ meũ vt ardeã: charitatẽ aũt ñ
habuero/nihil mihi ꝓdeſt. Charitaſ patiẽs ẽ:
benigna ẽ: Charitas nõ emulať: nõ agit ꝑpe/
rã: nõ inflať: nõ ẽ ambitioſa: nõ q̃rit q̃ ſua ſũt:
nõ irritať: nõ cogitat malũ: ñ gaudet ſuꝑ iniq
tatẽ/ ꝯgaudet aũt veritati: Oia ſuffert/oia cre
dit/oia ſperat/oia ſuſtinet: Charitas nũꝗ̃ ex
Ibidem.d. cidit. Et poſt aliqs ꝟſus. Nũc aũt manet fi/
des/ſpes/charitas: tria hec: Maior aũt his ẽ
charitas. Sectamini aũt charitatẽ. Et pau/
1.Cor.14.c. lopoſt. Qm̃ emulatores eſtis ſpirituũ ad edi
ficationẽ eccl'ie: q̃rite vt abundetis. Itẽ poſt
Ibidem.d. paululũ. Fratres nolite pueri effici ſenſibus/
ſed malicia paruuli eſtote: ſenſibus autẽ per/
Ibidem.f. fecti eſtote. Et alio loco. Quid ergo eſt fra/
tres? Cũ cõuenitiſ vnuſqſq; veſtrũ pſalmũ ha
bet/doctrinã habet/apocalypſim habet/lin/
guã habet/ interꝑtationẽ habet: oia ad edifi/
Ibidem.g. cationẽ fiãt. Et poſt aliqs ꝟſus. Mulieres i
eccleſijs taceãt: nõ enĩ ꝑmittiť ill' loq: ꝫ ſubdi
tas eẽ ſicẽ lex dić. Si qd aũt volũt diſcẽ: domi
viros ſuos interrogẽt. Turpe ẽ enĩ mulieri loq
in eccl'ia. An a vob ꝟbũ dei ꝓceſſit: aut i vos
1.Cor.15.c. ſoloſ euenit? Et poſt paululũ. Nolite ſeduci:
Corrũpũt mores bonoſ/colloq̃a mala. Euigi
late iuſti/ ⁊ nolite peccare. Ignorãtiã enĩ dei
qdã habẽt. Ad reuerentiã vobis loquor. Et
Ibidem.g. poſt paululum. Itaq; frẽs mei dilecti/eſtote
ſtabiles ⁊ immobiles/abundãtes in opeꝛ dñi
ſemꝑ: ſcientes q͛ labor veſter nõ ẽ inanis in
1.Cor.16.a. dño. De collectis aũt que fiũt in ſctõs: ſicut
ordinaui in eccleſijs galatie: ita et vos facite
per vnã ſabbati. Unuſqſq; veſtrũ apud ſe po
nat recondẽs qd ei bene placuerit: vt nõ cum
venero tũc collecte fiãt. Cũ autẽ ꝑſens fuero
quos ꝓbaueritis per epl'as hos mittã ꝑferre
gratiã veſtrã in hieruſalẽ. Qd ſi dignũ fuerit
vt ⁊ ego eã/mecũ ibũt. Ueniã autẽ ad vos cũ
macedoniã ꝑtranſiero. Nã macedoniã ꝑtrãſ/
ibo. Apd vos aũt forſitan remanebo: vl' etiã
hyemabo vt voſ me deducatiſ q̃cũq; iero. No
lo enĩ vos modo in trãſitu videre. Spero enĩ
me aliquãtũ tpis manere apud vos/ſi dñs ꝑ/
miſerit. Permanebo autẽ ephesi vſq; ad pen
tecoſten. Oſtiũ enĩ mihi apertũ eſt magnũ et
euidens/et aduerſarij multi. Si autẽ venerit
timothe⁹/videte vt ſine timore ſit apud vos.
Et poſt paululũ. Uigilate: ſtate i fide: viriliť Ibidem.c.
agite ⁊ cõfortamini: Oia vr̃a i charitate fiãt.

De epl'a ad Corinthios/ſecunda.

Nam gloria no/ 2.Cor.1.c.
ſtra hec eſt/ teſtimoniũ conſcien/
tie noſtre/ q͛ in ſimplicitate ⁊ ſin/
ceritate dei/ et non in ſapientia
carnali/ſed in gratia dei conuerſati ſumuſ in
mũdo. Et poſt paululũ. Si qs autẽ cõtriſta 2.Cor.2.b.
uit me: nõ me cõtriſtauit/ſed ex parte vt non
onerem omnes vos. Sufficit illi/q ciuſmodi
eſt/obiurgatio hec que fit a plurib⁹: ita vt ea
cõtra magis donetis et cõſolamini: ne forte
abundãtiore triſticia abſorbeať/q ciuſmodi
eſt: Propter qd obſecro vos vt cõfirmetis in
illo charitatẽ. Ideo enĩ ſcripſi/vt cognoſcaꝫ
experimentũ veſtrũ/an in omnib⁹ obedien/
tes ſitis. Cui autẽ aliqd donaſtis et ego. Nã
et ego qd donaui/ ſi qd donaui ꝓpter vos
in perſona chriſti/vt nõ circũueniamur a ſa/
thana. Nõ enĩ ignoram⁹ cogitationes eius.
Et alio loco. Ideo habẽtes hãc adminiſtra 2.Cor.4.a.
tionem iuxta qd miſericordiã ꝯſecuti ſum⁹:
nõ deficim⁹/ſed abdicam⁹ occulta dedecoris:
Nõ ambulãtes in aſtutia/neq; adulterãtes
ꝟbũ dei/ ꝫ in manifeſtatione veritatis cõmẽ/
dantes noſmetipſos ad oẽm ꝯſcientiã hoim
coram deo. Et poſt paucos verſus. Nõ enĩ Ibidem.b.
noſmetipſos ꝑdicam⁹/ ꝫ ieſũ chriſtũ dñm no
ſtrum: nos aũt ſeruos veſtros ꝑ ieſũ. Et pau
lo poſt. Habem⁹ autẽ theſaurũ iſtũ in vaſis fi/
ctilibus: vt ſublimitas ſit ꝟtutis dei/ ⁊ nõ ex
nobiſ. In oĩb⁹ tribulationẽ patimur: ꝫ nõ an
guſtiamur: aporiamur/ ꝫ nõ deſtituimur: ꝑſe
cutionẽ patimur/ſed nõ derelinqmur: deijci/
mur/ ꝫ nõ perim⁹: ſemꝑ mortificationẽ ieſu in
corpe nr̃o circũferẽtes/vt et vita ieſu i corpo/
ribus nr̃is manifeſteť. Semꝑ enĩ nos q viui/
mus/in mortẽ tradimur ꝓpt ieſum/vt et vita
ieſu manifeſteť in carne noſtra mortali. Ergo
mors in nobis operatur: vita autẽ in vobis.
Habentes autẽ eundẽ ſpm̃ fidei/ſicut ſcriptũ
eſt: Credidi ꝓpter qd locut⁹ ſum/ ⁊ nos credi/ Ps.115.
mus ꝓpter qd et loqmur. Et poſt ſex ꝟſus.
Propter qd nõ deficim⁹: Sꝫ licet is q foris ẽ Ibidem.d.
hõ nr̃ corrũpať: tñ is q intus eſt renouať de
die in diẽ. Id enĩ qd in ꝑſenti ẽ momẽtaneũ
et leue tribulationis nr̃e/ſuꝑ modũ in ſubli/
mitate eternũ glorie pondus opať in nobis:
nõ cõtẽplantib⁹ nobis q̃ videnť/ſed q̃ nõ vi/
denť. Que enĩ videnť tpalia ſunt: que autẽ
nõ videntur eterna ſunt. Et poſt paululum.

Speculi de ep̄la ſecūda ad Corinthios

2.Cor.6.a. Adiuuantes autē exhortamur/ ne inuacuū
Eſaie.49.a. grām dei recipiat̄. Ait em̄: Tp̄e accepto ex
audiui te: ⁊ in die ſalut̄ adiuui te. Ecce nūc
tēpus acceptabile: ecce nūc dies ſalutis: ne/
mini dātes vllā offenſionē/ vt nō vituperet̄
miniſteriū nr̄m: ſ; in oīb⁹ exhibeam⁹ noſmet
ip̄os ſicut dei miniſtros/ in m̄lta paciētia/ in
tribulatiōib⁹/ in neceſſitatib⁹/ in anguſtijs/
in plagis/ in carcerib⁹/ in ſeditionib⁹/ in la/
borib⁹/ in vigilijs/ in ieiunijs/ in caſtitate/ in
ſciētia/ in lōganimitate/ in ſuauitate/ in ſpi/
ritu ſancto/ in charitate nō ficta: in v̄bo veri
tatis/ in v̄tute dei: ꝑ arma iuſticie a dextris
⁊ ſiniſtris: ꝑ gloriā/ ⁊ ignobilitatē: ꝑ īfamiā
⁊ bonā famā: vt ſeductores ⁊ veraces/ ſicut
q̄ ignoti ⁊ cogniti: q̄ſi moriētes/ ⁊ ecce viui/
mus: vt caſtigati ⁊ nō mortificati: quaſi tri/
ſtes/ ſemꝑ aūt gaudētes: ſicͤ egētes/ multos
autē locupletātes: tā nihil habētes ⁊ oīa
Ibidem.c. poſſidētes. Et poſt paucos v̄ſus. Dilata/
mini ⁊ vos: Nolite iugū ducere cū īfidelib⁹.
Que em̄ participatio iuſticie cū iniquitate:
aut q̄ ſocietas luci ad tenebras? Que autē
cōuētio chriſti ad belial? Aut q̄ pars fideli
cū infideli? Qui autē cōſenſus tēplo dei cū
idolis? Uos em̄ eſt̄ tēplū dei viui: ſic dicit
Leuit.26.g. dn̄s: Q̄m inhabitabo in ill̄: ⁊ inambulabo
int̄ eos: ⁊ ero illoꝝ de⁹: ⁊ ipſi erūt mihi pp̄ls.
Propt̄ qd̄ exite de medio eoꝝ/ et ſeparami
ni dicͭ dn̄s: ⁊ imūdū ne tetigerit̄: ⁊ ego reci/
piā vos/ ⁊ ero vob̄ in patrē/ ⁊ vos erit̄ mihi
2.Cor.7.a. in filios ⁊ filias/ dicͭ dn̄s oipotēs. Has igit̄
habētes ꝓmiſſiōes chariſſimi: mūdem⁹ nos
ab om̄i inq̄namēto carnis et ſpūs ꝑficiētes
ſanctificationē in timore dei. Et poſt pau
Ibidem.b. lulū. Q̄m ⁊ ſi ꝯtriſtaui vos ī ep̄la/ nō me pe
nitet. Et ſi peniteret vidēs qd̄ ep̄la illa et ſi
ad horā vos cōtriſtauit: nūc gaudeo nō q̄r
cōtriſtati eſtis/ ſ; q̄r cōtriſtati eſtis ad peni/
tētiā. Cōtriſtati em̄ eſt̄ ſm deū/ vt in nullo
detrimētū patiamini ex nobis. Que em̄ ſm
deū triſticia ē/ penitentiā in ſalutē ſtabilem
opat̄: Seculi aūt triſticia mortē operatur.
Ecce em̄ hoc ipſū ſm deū ꝯtriſtaui vos: quātā
2.Cor.8.a. in vob̄ opat̄ ſollicitudinē. Et poſt paucos
v̄ſus. Notā autē vobis facim⁹ frēs gratiā
dei q̄ data ē in eccleſijs macedonie: q̄ ī mul
to exꝑimēto tribulatiōis abūdātia gaudij
ipſoꝝ ⁊ altiſſima paupꝑtas eorū abundauit
in diuitias ſimplicitatis eoꝝ: Quia ſm vir/
tutē teſtimoniū illis reddo: ⁊ ſuꝑ v̄tutē vo/
luntarij fuerūt: cū multa exhortatione obſe
crātes nos grām ⁊ cōmunicationē miniſterij
qd̄ fit in ſctōs: Et nō ſicͭ ſperauim⁹/ ſ; ſemet/
ipſos dederūt ꝓmū dn̄o: deinde nobis per
volūtatē dei: ita vt rogarem⁹ titū/ vt queād
modū cepit/ ita vt ꝑficiat in vobis etiā grām
iſtā. S; ſicͭ in oīb⁹ abūdat̄ fide/ ⁊ ſermone/ ⁊
ſciētia/ ⁊ om̄i ſollicitudine: inſuꝑ ⁊ charitate
vr̄a ī nos: vt ⁊ ī hac grā abundet̄: nō q̄ſi im
perans dico/ ſ; ꝑ alioꝝ ſollicitudinē etiā vr̄e
charitat̄ ingenuū bonū cōprobās. Scitis
eni gratiā dn̄i nr̄i ieſu chriſti: q̄m ꝓpt̄ vos
egen⁹ fact⁹ ē/ cū eſſet diues: vt inopia illius
vos diuites eſſetis. Et cōſiliū in h̄ do. Hoc
eni vobis vtile eſt: q̄ nō ſolū facere/ ſ; ⁊ velle
cepiſtis ab āno priori. Nunc v̄o ⁊ facto ꝑfi/
cite: vt queadmodū prōptus ē anim⁹ volū/
tat̄/ ita ſit ⁊ ꝑficiēdi ex eo q̄ habetis. Si em̄
volūtas prōpta ē ſm id qd̄ habet: accepta ē
nō ſm id qd̄ nō habet. Nō eni vt alijs ſit re/
miſſio/ vobis aūt tribulatio: ſed ex equalitate
in p̄ſenti tp̄e vr̄a abundantia illoꝝ inopiā
ſuppleat: vt ⁊ illoꝝ abundātia vr̄e inopie ſit
ſupplemētū/ vt fiat equalitas ſicut ſcp̄tū: Qui
multū/ nō abundauit: ⁊ q̄ modicū/ nō mino/
rauit. Gratias aūt deo q̄ dedit eandē ſollici
tudinē pro vobis in corde titi: q̄m exhorta/
tionē q̄dē ſuſcepit: ſ; cū ſollicitior eēt ſua vo
luntate ꝑfect⁹ ē ad vos. Miſim⁹ aūt cū illo
fratrē: cui⁹ laus ē in euāgelio ꝑ oēs eccl̄ias.
Non ſolū autē/ ſ; et ordinat⁹ ab eccleſijs co/
mes peregrinatiōis nr̄e/ ī hac grā: q̄ miniſtrat̄
a nob̄ ad dn̄i gloriā et deſtinatā voluntatē
noſtrā: Deuitātes h̄/ ne q̄s nos vituperet ī
hac plenitudine/ q̄ miniſtrat̄ a nob̄ ī dn̄i glo
riā. Prouidem⁹ eni bona nō ſolū corā deo/
ſ; etiā corā oīb⁹ hoīb⁹. Et poſt aliq̄s v̄ſus.
Nā de miniſterio qd̄ fit in ſctōs ex abūdan 2.Cor.9.a.
ti eſt mihi ſcribere vob̄: Scio eni promptū
animū veſtrū/ ꝓ q̄ de vobis glorior apd̄ ma
cedones: q̄m achaia parata ē ab anno p̄teri
to: ⁊ vr̄a emulatio ꝓuocauit plurimos. Mi
ſi autē frēs vt ne qd̄ gloriamur de vob̄/ eua/
cuet̄ in hac parte/ vt queadmodū dixi para
ti ſitis: ne cū venerint mecū macedones/ et
inuenerint vos īparatos: erubeſcam⁹ nos:
vt nō dicā vos in hac ſubſtātia. Neceſſariū
ergo exiſtimaui rogare frēs vt p̄ueniat ad
vos: ⁊ p̄parent repromiſſā bn̄dictionē hanc
paratā eſſe: ſic q̄ſi bn̄dictionē/ nō q̄ſi auari/
ciā. Hoc aūt dico: Qui parce ſeminat/ parce
⁊ metet: ⁊ q̄ ſeminat ī bn̄dictionib⁹/ de bn̄di/
ctiōib⁹ ⁊ metet: vnuſq̄ſq; em̄ ꝓut deſtinauit
corde ſuo nō ex triſticia/ aut ex neceſſitate:
Hilarē eni datorē diligit de⁹. Potens ē aūt Eccli.35.b.
de⁹ omnē gratiā abundare facere in vob̄: vt
in oībus ſemꝑ omnē ſufficientiā habentes/
abundetis in om̄e opus bonū: ſicͭ ſcp̄tū eſt:
Diſꝑſit dedit pauꝑib⁹: iuſticia ei⁹ manet in Ps.111.
ſeculum ſeculi. Qui autem adminiſtrat ſe/
men ſeminanti/ ⁊ panem ad manducandū
preſtabit: et multiplicabit ſemen veſtrum:
⁊ augebit incrementa frugū iuſticie veſtre:

vt in oĩbus locupletati abundetis in omnẽ
ſimplicitatẽ que opatur per vos gratiarũ/
actionẽ deo:qm̃ miniſteriũ huiꝰ officij:non
ſolũ ſupplet ea q̃ deſunt ſanctis/ſ etiã abun
dat ꝑ multas gratiarũactiones in dño ꝑ ꝓ/
bationez miniſterij huiꝰ:glorificantes deũ
in obediẽtia ꝯfeſſionis vrẽ:⁊ ſimplicitate cõ
municatiõis i illos ⁊ in oẽs:⁊ ipſoꝝ cõſecra
tione ꝓ vobis deſiderantiũ vos ꝓpter emi/
nentẽ gratiã dei in vobis.Gratias ago deo
2. Corĩ.10.d. ſuꝑ inenarrabili dono eius. Et alio loco.
Qui autẽ gloriak/ in dño gloriek. Nõ eñ q̃
ſeipſum cõmendat/ille ꝓbatus ẽ/ſ quẽ deꝰ
2.Corĩ.11.c. cõmẽdat. Et poſt aliq̃ntũ. Miniſtri chriſti
ſũt/⁊ ego:Ut minꝰ ſapiẽs dico/plꝰ ego:In
laborib'plurimis:in carcerib' abundantiꝰ:
in plagl ſupra modũ:in mortib' frequẽter:
a iudeis quinq̃es q̃dragenas vna minꝰ ac/
cepi.Ter virgis ceſus ſũ:ſemel lapidatꝰ ſũ:
ter naufragiũ feci:nocte ⁊ die i ꝓfundo ma/
ris fui:in itinerib' ſepe:periculis fluminũ:
ꝑiculis latronũ:ꝑiculis ex genere:ꝑiculis ex
gentib':ꝑiculis in ciuitate:ꝑiculis in ſolitu/
dine:ꝑiculis in mari:ꝑiculis in falſis fratri/
bus:in labore ⁊ erũna:in vigilijs multis:in
frigore ⁊ nuditate:in fame ⁊ ſiti:in ieiunijs
multl:Preť illa q̃ extrinſecꝰ ſũt iſtãtia mea
q̃tidiana: ſollicitudo oĩm ecclĩaꝝ.Quis in/
firmak/⁊ ego nõ infirmor:Quis ſcãdaliça/
tur/⁊ ego nõ vror:Si gloriari oportet:que
infirmitatis mee ſunt gloriabor: Et poſt
2.Corĩ.12.c. paululum.Libenter igitur gloriabor in in/
firmitatib' meis/vt inhabitet in me virtus
chriſti.Propter qđ placeo mihi in infirmi/
tatib'meis:in cõtumelijs/in neceſſitatibus
in ꝑſecutionib'/i anguſtijs multl ꝓ chriſto:
Cũ eñ infirmor/tũc potẽs ſũ. Et poſt ali/
Ibidem.c. quos ꝟſus.Ecce tertio paratꝰ ſũ venire ad
vos/⁊ nõ ero grauil vobis:Nõ eñ quero q̃
veſtra ſunt/ſed vos:Nec eñ debent filij pa
rentib' theſauriçare/ſ parentes filijs.Ego
aũt libẽtiſſime ĩpendã/⁊ ſuꝑimpẽdar ipẽ ꝓ
animab'veſtris:licet plus vos diligẽs mi/
Ibidem.f. nus diligar. Et poſt aliq̃s verſus.Timeo
eñ ne forte cũ venero:nõ q̃lis volo inueniã
vos:⁊ ego inueniar a vobis q̃lẽ nõ vultis:
Ne forte cõtentiones/emulatiões/animoſi
tates/diſſenſiones/detractiões/ſuſurratio/
nes/ inflationes/ ſeditiones ſint inter vos:
ne iterũ cũ venero humiliet me deꝰ apđ vos
et lugeã multos ex his q̃ ante peccauerũt:⁊
nõ egerũt penitentiã ſuꝑ imũditia ⁊ ipudi/
2.Corĩ.13.b. citiã quã geſſerũt. Et alio loco.Oramꝰaũt
deũ vt nihil mali faciatis:nõ vt nos ꝓbati
pareamꝰ/ſ vt vos qđ iuſtũ ẽ faciatis. Et
Ibidem.d. poſt ſex ꝟſus.De cetero frẽs gaudete/ꝑfici/
mini/exhortamini:idipſum ſapite:pacẽ ha
bete/⁊ deꝰ dilectiõis ⁊ pacis erit vobiſcũ.

De epiſtola ad galathas.

Iadhuc homi Gal.1.b.
nibꝰ placerẽ/chriſti ſeruꝰ nõ eſſẽ.
Et poſt aliq̃ntũ. Nã in chriſto Gal.5.b.
ieſu/ neq3 circũciſio aliq̃d valet/
neq3 ꝑputiũ/ſ fides q̃ ꝑ dilectionẽ opatur.
Et alio loco. Uos aũt in libertate vocati Ibidem.c.
eſtis frẽs:tñ ne libertatẽ in occaſionem car
nis detis/ſ ꝑ charitatẽ ſpũs ſeruite inuicẽ:
Oĩs eñ lex in vno ſmone implek:Diliges
ꝓximũ tuũ ſicť teipſũ.Q ſi inuicẽ mordetl ⁊
comeditl/videte ne abinuicẽ ꝯſũmamini.Di/
co aũt in chriſto:Spũ ambulate ⁊ deſideria
carnis ne ꝑficietl.Caro eñ ꝯcupiſcit aduer
ſus ſpm̃:ſpũs autẽ aduerſus carnẽ.Hec eñ
ſibijnuicẽ aduerſank:vt nõ q̃cũq3 vultl illa
faciatl.Qđ ſi ſpũ ducimini:nõ eſtl ſub lege.
Manifeſta aũt ſũt opa carnis:q̃ ſũt fornica
tio/imundicia/luxuria/idoloꝝ ſeruitꝰ/vene
ficia/inimicitie/ꝯtentionel/emulatiões/ire/
rixe/diſſenſiones/ſecte/ inuidie/ homicidie/
ebrietates/comeſatiões/⁊ his ſimilia:Que
ꝑdico vob ſicť ꝑdixi:qm̃ q̃ talia agũt/regnũ
dei nõ poſſidebũt.Fructꝰ aũt ſpũs ẽ:chari/
tas/gaudiũ/pax/lõganimitas/bonitas/ be
nignitas/fides/modeſtia/ꝯtinẽtia.Aduũſus
hmõi nõ ẽ lex.Qui aũt chriſti ſũt/carnẽ ſuã
crucifixerũt cũ vitijs ⁊ ꝯcupiſcẽtijs.Si ſpũ Gal.6.a.
viuimꝰ/ſpũ ⁊ ambulemꝰ.Nõ efficiamur in/
anis glĩe cupidi/inuicẽ ꝓuocãtes/inuicẽ in/
uidẽtes.Frẽs/et ſi ꝑoccupatus fuerit hõ in
aliq̃ delicto:vos q̃ ſpiritales eſtis hmõi in/
ſtruite in ſpũ lenitatis:ꝯſiderãs teipſũ/ne ⁊
tu tẽpteris.Alter alteriꝰ onera portate:⁊ ſic
adimplebitl legẽ chriſti.Nã ſi q̃s exiſtimat
ſe aliq̃d eẽ cũ nihil ſit/ipſe ſe ſeducit. Opus
autẽ ſuum ꝓbet vnuſq̃ſq3:⁊ ſic in ſemetipſo
tñ habebit gloriã/⁊ nõ i altero.Unuſq̃ſq3
eñ onus ſuũ portabit.Cõmunicet aũt is q̃
catheçiçak ꝟbũ ei q̃ ſe catheçiçat in omnibꝰ
bonis.Nolite errare/deus nõ irridek.Que
eñ ſeminauerit hõ/hec ⁊ metet:qm̃ q̃ ſemi/
nat in carne ſua/de carne ⁊ metet corruptio
nẽ:Qui aũt ſeminat in ſpũ/de ſpũ ⁊ metet
vitã eternã. Bonũ aũt faciẽtes nõ deficia/
mus:tpe eñ ſuo metemꝰ nõ deficiẽtel.Ergo
dũ tẽpus habemꝰ/opemur bonũ ad omnel:
maxime autẽ ad domeſticos fidei.

De epiſtola ad ephesios.

Obſecro itaq3 Eph.4.a.
vos fratres ego vinctus in do/
mino/vt digne ambuletis voca
tione qua vocati eſtis:cũ omni
humilitate et manſuetudine/cum patientia

ſupportātes inuicē in charitate: ſollicite ſer/
uare vnitatē ſpūs i vinculo pacis. Et alio
Ibidem.d. loco. Hoc itaq3 dico ⁊ teſtificor in dño: vt iā
nō ambuletis ſicut ⁊ gentes ambulāt in va
nitate ſenſus ſui/tenebris obſcuratū habē/
tes intellectū: alienati a vita dei p ignoran/
tiā/q̄ eſt i illis ꝓpter cęcitatē cordis ipſorū:
q̄ deſperantes ſemetipſos tradiderūt impu
dicitię in operationē imūdicię omnis et aua/
ricię. Vos autē nō ita didiciſtis chriſtū: Si
tamen illū audiſtis/⁊ in ipſo docti eſtis: ſi/
cut ē veritas in ieſu: Deponite vos ſm pri/
ſtinā cōuerſationē veterē hominē q̄ corrū/
pitur ſm deſideria erroris. Renouamini au
tem ſpiritu mentis veſtrę: ⁊ induite nouum
hominē qui ſm deū creat⁹ ē in iuſticia ⁊ ſan
ctitate veritatis. Propter qđ deponentes
mendaciū/loq̄mini veritatē vnuſquiſq3 cū
ꝓximo ſuo: q̄m ſum⁹ inuicē mēbra. Iraſci/
mini ⁊ nolite peccare. Sol nō occidat ſuper
iracundiā veſtrā. Nolite locum dare diabo
lo. Qui furabat̄: iam non furet̄: magis aūt
laboret operando manib⁹ ſuis qđ bonū ē: vt
habeat vñ tribuat neceſſitatē patiēti. Ois
ſermo malus ex ore veſtro nō ꝓcedat: ſed ſi
Al. fidei quis bon⁹ ad edificationē† opportunitat̄ vt
det gratiā audientibus. Et nolite cōtriſtare
ſpiritū ſanctū dei in quo ſignati eſtis in die
redemptionis. Ois amaritudo/⁊ ira/⁊ indi
gnatio/⁊ clamor/⁊ blaſphemia tollat̄ a vo/
bis cū omni malicia. Eſtote autē inuicē be/
nigni/miſericordes/donantes inuicē ſicut ⁊
Eph.5.a de⁹ in chriſto donauit vobis. Eſtote ergo
imitatores dei ſicut filij chariſſimi: ⁊ ambu/
late in dilectione/ſicut ⁊ chriſt⁹ dilexit nos:
et tradidit ſemetipſū ꝓ nobis oblationē et
hoſtiā deo in odorē ſuauitatis. Fornicatio
autē ⁊ ois imundicia aut auaricia nec noiet̄
in vobis/ſicut decet ſāctos: aut turpitudo/
aut ſtultiloquiū/aut ſcurrilitas q̄ ad rē nō
ptinet/ſed magis grarūactio. Hoc eñ ſcitote
intelligentes/q̄ ois fornicator aut imūdus
aut auarus/ qđ eſt idolorū ſeruit⁹/nō habet
hęreditatē in regno chriſti ⁊ dei. Nemo vos
ſeducat inanib⁹ verbis: Propter hęc eñ ve/
nit ira dei in filios diffidentię. Nolite ergo
effici participes eorū. Eratis eñ aliq̄ñ tene/
brę: nūc autē lux in dño: vt filij lucis ambu
late. Fructus eñ lucis eſt in omni bonitate
⁊ iuſticia/⁊ veritate: ꝓbantes quid ſit bene/
placitū deo. Et nolite cōmunicare operib⁹
infructuoſis tenebrarū: magis autē redar/
guite: Quę enim in occulto fiunt ab ipſis
turpe eſt ⁊ dicere. Oia autē q̄ arguunt̄ a lu/
mine manifeſtant̄. Omne eñ qđ manifeſta
tur/lumen eſt. Propter qđ dicit: Surge qui
dormis: et exurge a mortuis/et illuminabit̄
tibi chriſtus. Videte itaq3 fratres quomo/
do caute ambuletis: non quaſi inſipientes/
ſed vt ſapientes: redimētes tēpus/quoni/
am dies mali ſunt. Propterea nolite fieri
imprudentes/ſed intelligentes quę ſit vo/
luntas dei. Et nolite inebriari vino i quo ē
luxuria/ſed iplemini ſpūſctō loquentes vo/
biſmetipſis in pſalmis et hymnis et canti/
cis ſpiritalib⁹ cantantes ⁊ pſallentes in cor
dibus veſtris: domino gratias agētes ſem/
per pro omnibus in nomine dñi noſtri ieſu
chriſti: deo et patri ſubiecti inuicē in timore
chriſti. Mulieres viris ſuis ſubditę ſint/ſi/
cut domino: quoniā vir caput eſt mulieris:
ſicut chriſtus caput eſt eccleſię/ipſe ſaluator
corporis ei⁹. Sed ſicͭ eccleſia ſubiecta ē chri/
ſto: ita et mulieres viris ſuis in omnibus.
Viri diligite vxores veſtras/ſicut et chriſt⁹
dilexit eccleſiam: et ſeipſum tradidit pro ea
vt illam ſanctificaret: mundans eā lauacro
aquę in verbo/vt exhiberet ipſe ſibi glorio
ſam eccleſiam non habentē maculam/aut
rugam/aut aliquid eiuſmodi: ſed vt ſit ſan
cta ⁊ imaculata. Ita et viri debent diligere
vxores ſuas/vt corpora ſua. Qui ſuā vxo/
rem diligit: ſeipſum diligit. Nemo vnq̄ car
nem ſuam odio habuit: ſed nutrit et fouet
eam/ſicut et chriſtus eccleſiam: quia mem/
bra ſum⁹ corporis eius de carne ei⁹ ⁊ de oſſi/
bus eius. Propter hoc relinquet hō patrē Gen.2.d
⁊ matrē ſuam/⁊ adhęrebit vxori ſuę: et erūt
duo in carne vna. Sacramentū hoc magnū
eſt. Ego autem dico in chriſto et in eccleſia.
Verūtamen et vos ſinguli vnuſq̄ſq3 vxorē
ſuā ſicut ſeipſum diligat: vxor autē timeat
virū. Filij obedite parentib⁹ veſtris in dño: Eph.6.a
Hoc eñ iuſtū ē. Honora patrē tuū ⁊ matrē: Exo.20.b
qđ eſt primū mandatū in ꝓmiſſione/vt be/
ne ſit tibi: et ſis longęuus ſup terrā. Et pa/
tres nolite ad iracundiā ꝓuocare filios ve/
ſtros/ſed educate eos in diſciplina et corre/
ptione dñi. Serui obedite dñis carnalibus
cū timore et tremore in ſimplicitate cordis
veſtri/ſicͭ chriſto: nō ad oculū ſeruientes q̄ſi
hoib⁹ placētes: ſed vt ſerui chriſti faciētes
voluntatē dei ex animo/cū bona voluntate
ſeruiētes vt dño/et non hoib⁹/ſcientes q̄m
vnuſquiſq3 qđcunq3 fecerit bonū h̄ recipiet
a dño/ſiue ſeru⁹/ſiue liber. Et vos dñi eadē
facite illis remittētes minas: ſcientes quia
et illorū et veſter dñs eſt in cęlis: et pſonarū
acceptio nō ē apud eū. De cętero fratres cō
fortamini in dño/⁊ in potentia v̄tutis eius.
Induite vos armaturā dei vt poſſitis ſtare
aduerſus inſidias diaboli: quia nō ē nobis

collucṫatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē / ſed
aduerſus principes ⁊ poteſtates:aduerſus
mūdi rectores tenebrarū harū:contra ſpiri/
talia nequitię in cęleſtibꝰ. Propterea acci/
pite armaturā dei vt poſſitis reſiſtere in die
mala/⁊ in omnibus ꝑfecti ſtare. State ergo
ſuccincti lumbos veſtros in veritate:et in/
duite loricā iuſticię:⁊ calciati pedes in ꝓpa/
ratione euāgelij pacis: In omnibꝰ ſumētes
ſcutū fidei:in quo poſſitis oīa tela neqſſimi
ignea extinguere:⁊ galeā ſalut/ aſſumite/et
galeā ſpūs qȯ eſt verbū dei/ꝑ omnē oratio/
nem ⁊ obſecrationē:orantes omni tempore
in ſpiritu:⁊ in ipſo vigilātes in omni inſtan
tia ⁊ obſecratione pro omnibꝰ ſanctis:⁊ pro
me/ vt detur mihi ſermo in apertione oris
mei cū fiducia notū facere myſteriū euange
lij: ꝓpter qȯ legatione fungor ī catena iſta/
ita vt in ipſo audeā ꝓut oportet me loqui.

De epiſtola ad philippenſes.

Phil.1.c **Via ī nullo cō**
q fundar/ ſed in oīn̄ fiducia ſicut
ſemper et nunc magnificabitur
chriſtus in corpore meo / ſiue ꝑ
vitã/ſiue per mortē: Mihi eñ viuere/chri/
ſtus eſt/et mori lucrū. Q̄ ſi viuere in carne
hic mihi fructus operis eſt: et quid eligam/
ignoro: Coartor eñ e duobus/deſideriū ha
bens diſſolui et cū chriſto eſſe multo magis
melius:permanere autē in carne neceſſariū
Ibidem.d. eſt pręter vos. Et poſt ſex verſus. Tm̄ di/
gne euangelio chriſti conuerſamini: vt ſiue
cum venero et videro vos:ſiue abſens au/
diam de vobis : quia ſtatis in vno ſpiritu
vnanimes/collaborantes fidei euangelij:⁊
in nullo terreamini ab aduerſarijs q̄ ē illis
cauſa ꝑditionis:vobis autē ſalutis : et hoc
a deo: Quia vobis donatū eſt ꝓ chriſto/nō
ſolum vt in eū credatis/ ſed vt etiā pro illo
patiamini:idem certamē habentes/quale
Phil.2.a. et vidiſtis in me/⁊ nunc audiſtis de me. Si
qua ergo conſolatio in chriſto:ſi qȯ ſolatiū
charitatis: ſi qua ſocietas ſpiritus : ſi qua
viſcera ⁊ miſeratiōes/implete gaudiū meū
vt idem ſapiatis:eandē charitatem haben/
Al. ſentiētes tes/vnanimes idipſum †ſapientes: Nihil ꝑ
contentionē/neq̧ per inanem gloriā/ſed in
humilitate ſuperiores ſibiīnuicē arbitran/
tes:non quę ſua ſunt ſinguli cōſiderantes/
ſed ea quę aliorū. Hoc eñ ſentite in vobis/
quod et in chriſto ieſu: Qui cū in forma dei
eſſet/nō rapinā arbitratus eſt eſſe ſe ęqualē
deo:ſed ſemetipſum exinaniuit formā ſerui
accipiens/in ſimilitudinē hominū factus/⁊
habitu inuentus vt hō : humiliauit ſemet/
ipſum/factus obediēs vſq̧ ad mortē/mor/
tem autē crucis: Propter qȯ et deꝰ illū ex/
altauit et donauit illi nomē ſuper omne no
men: Ut in nomine ieſu omne genu flectat
cęleſtiū/terreſtriū/et infernorū :et oīs lin/
gua cōfiteatur:q2 dñs ieſus chriſtus in glo
ria eſt dei patris. Itaq̧ chariſſimi mei/ſicut
ſemꝑ obediſtis:nō vt in pręſentiā mei tm̄/
ſed multo magis nūc in abſentia mea cum
metu et tremore veſtrā ſalutē operamini.
Deus eſt eñ q̄ operat in vobis ⁊ velle et ꝑ/
ficere ꝓ bona volūtate. Oīa autē facite ſine
murmurationibꝰ ⁊ hęſitatiōibꝰ vt ſitis ſine
q̄rela/⁊ ſimplices filij dei:ſine rephēſione in
medio nationiſ prauę ⁊ ꝑuerſę:int̄ q̄s lucet/
ſicut luminaria in mundo/verbū vitę conti
nentes ad gloriā mihi in diem chriſti:quia
nō inuacuū cucurri/neq̧ inuacuū laboraui:
Sȝ ⁊ ſi† imolor ſup̄ ſacrificiū ⁊ miniſteriū fi Al. † emulor
dei veſtrę/gaudeo ⁊ cōgratulor omnibꝰ vo
bis. Idipſum autē ⁊ vos gaudete ⁊ congra
tulamini mihi. Spero aūt in dñ̄o ieſu timo/
theum cito mittere ad vos/vt et ego bono
animo ſim cognoſcēs q̄ circa vos ſunt. Ne/
minē eñ habeo tā vnanimē q̄ ſincęra affe/
ctione pro vobis ſollicitus ſit. Oēs eñ ſua
quęrūt/nō quę ſunt ieſu chriſti. Expimentū
autē eius cognoſcite: qm̄ ſicut patri filius
mecū ſeruiuit ī euāgelio. Hūc igit ſpero me
mittere/mox vt videro q̄ circa me ſunt. Cō/
fido autē in dñ̄o/qm̄ ⁊ ipſe veniā ad vos ci/
to. Neceſſariū aūt exiſtimaui epaphroditū
fratrē et cooperatorē ⁊ conmilitonē meum/
veſtrū autē apoſtolū ⁊ miniſtrū neceſſitatis
męę/mittere ad vos:quoniāquidē oēs vos
deſiderabat/⁊ męſtus erat ꝓpter qȯ audi/
ſtis illū infirmatū: Nā ⁊ infirmatꝰ ē vſq̧ ad
mortē:ſ3 deus miſertꝰ eſt eius:non ſolū autē
eius/verūetiā ⁊ mei/ne triſticiā ſuꝑ triſticiā
haberem. Feſtinātius q̄ miſi illū/vt viſo eo
iterū gaudeatis/⁊ ego ſine triſticia ſim. Ex/
cipite itaq̧ illū cum omni gaudio in dñ̄o:et
eiuſmodi cū honore habetote:qm̄ ꝓpt opꝰ
chriſti vſq̧ ad mortē acceſſit tradēs animā
ſuā vt impleret qȯ vobis deerat circa meū
obſequiū. Et paulopoſt. Fratres ego me Phil.3.c.
nō arbitror apphendiſſe: vnū autē/q̄ quidē
retro ſunt obliuiſcens/ad ea vero q̄ ſunt in
priora extendēs me ad deſtinatū ꝑſequor:
ad brauiū ſupnę vocationis dei in chriſto
ieſu. Quicūq̧ ergo ꝑfecti hoc ſentiamꝰ:et ſi
q̄d aliter ſapitis/⁊ hoc vobis deꝰ reuelauit:
verūtamē ad id qȯ ꝑuenimꝰ vt idē ſapiamꝰ
⁊ in eadē ꝑmaneamus regula. Imitatores
mei eſtote fratres ⁊ obſeruate eos q̄ ita am
bulant ſicut habetis formā noſtrā. Multi

cū̄ ambulant quos ſepe dicebā vobis:nūc
autē ⁊ flens dico inimicoſ crucis chriſti:q̄rū
finis interit⁹:quoꝝ deus venter/⁊ gloria in
cōfuſione ipſoꝝ qui terrena ſapiūt. Noſtra
Phil.4.a. autē cōuerſatio in celis ē. Et poſt aliquos
ꝟſus. Gaudete in dn̄o ſemꝑ:iterū dico gau
dete. Modeſtia veſtra nota ſit oībus homi
nibus. Dn̄s em̄ ꝓpe eſt: Nihil ſolliciti ſitis:
ſed in omni oratione ⁊ obſecratione cū gra/
tiarū actione petitiones veſtre innoteſcant
apud deū. Et pax dei q̄ exuperat omnē ſen/
ſum/cuſtodiat corda veſtra/⁊ intelligentias
veſtras in chriſto ieſu. De cetero fratreſ cha
riſſimi/q̄cūq₃ ſūt vera/ q̄cūq₃ pudica/ q̄cūq₃
iuſta/q̄cūq₃ ſctā/q̄cūq₃ amabilia/q̄cūq₃ bo/
ne fame:ſi qua virtus/ ſi qua laus/hec cogi
tate:q̄ et didiciſtis/ ⁊ accepiſtis/⁊ audiſtis/
et vidiſtis in me/hec agite: et de⁹ pacis erit
vobiſcum. Gauiſus ſum autē in dn̄o vehe/
menter/qm̄ tandē aliqn̄ refloruiſtis pro me
ſentire/ſicut et ſentiebatis. Occupati autē
eratis: Nō quaſi ꝓpter penuriā dico. Ego
em̄ didici/in quib⁹ ſum ſufficiens eſſe. Scio
⁊ humiliari:ſcio ⁊ abūdare. Ubiq₃ ⁊ in om/
nibus inſtitutus ſum:et ſatiari/⁊ eſurire/ et
abundare/⁊ penuriā pati. Om̄ia poſſum in
eo q̄ me confortat. Uerūtamē bene feciſtis
cōmunicantes tribulationi mee. Scitis au
tem et vos philippēſes/q̄ in p̄ncipio euan/
gelij qn̄ profectus ſum a macedonia/ nulla
mihi eccleſia cōmunicauit in ratione dati ⁊
accepti/niſi vos ſoli:quia et in theſſalonicā
⁊ ſemel et bis in vſum mihi miſiſtis: Nō q̄ꝛ
quero datū/ſed requiro fructū abundantē in
ratione veſtra. Habeo autē om̄ia/ et abun/
do. Replet⁹ ſum acceptis ab epaphrodito
q̄ miſiſtis odorē ſuauitatis/hoſtiā accepta
bilē placentem deo.

De epl'a p̄ma ad theſſalonicēſes.

1.Theſſal.2.a **Pſi ſcitis frēs**

I introitū nr̄m ad vos:q̄ꝛ nō ina/
nis fuit/ſ ante paſſi mlta/⁊ con
tumelijs affecti/ſic̄ ſcitis philip/
pis:fiduciā habuimus in deo noſtro loqui
ad vos euāgeliū dei in multa ſollicitudine.
Exhortatio enim noſtra nō de errore/neq₃
de immūdicia/neq₃ in dolo:ſed ſicut ꝓbati
ſumus a deo/vt crederet nobis euangeliū:
ita loq̄mur non quaſi hoīb⁹ placentes/ſed
deo:q̄ probat corda noſtra. Neq₃ em̄ aliqn̄
fuimus in ſermone adulatiōis/ſicut ſcitis:
neq₃ in occaſiōe auaricie/de⁹ teſtis eſt:neq₃
q̄rentes ab hoīb⁹ gloriam:neq₃ a vob̄/neq₃
ab alijs:cū poſſem⁹ vob̄ oneri eſſe vt chriſti
apl̄i. Sꝫ facti ſum⁹ paruuli in medio veſtrū/
tāq₃ ſi nutrix foueat filios ſuos:ita deſide/
rantes vos cupide/volebam⁹ tradere vob̄:
nō ſolū euāgeliū dei/ſed etiā animas nr̄as:
qm̄ chariſſimi nob̄ facti eſtꝭ. Memores em̄
facti eſtis frēs laboris nr̄i ⁊ fatigatiōis no/
cte ⁊ die laborātes/ne quē veſtrū grauarem⁹/
p̄dicauim⁹ in vobis euangeliū dei. Uos te
ſtis eſtis et de⁹/q̄₃ ſancte et iuſte/⁊ ſine que/
rela vobis q̄ crediditis/affuim⁹ ſicut ſcitis:
qualiter vnūquēq₃ veſtrū tāq₃ pater filios
ſuos deprecantes vos et cōſolantes:teſtifi
cati ſum⁹ vt ambularetis digne deo/q̄ vo/
cauit vos in ſuū regnū et gloriam. Ideo et
nos gratias agim⁹ deo ſine intermiſſione:
qm̄ cū accepiſſetis a nob̄ verbū audit⁹ dei:
accepiſtis illud/nō vt verbū hoīm/ſed ſicut
eſt vere verbū dei:q̄ operat̄ in vobis q̄ cre/
didiſtis. Uos em̄ imitatores facti eſtis fra/
tres eccleſiarū dei q̄ ſunt in iudea in chriſto
ieſu:q̄ꝛ eadē paſſi eſtis ⁊ vos a cōtribulib⁹
vr̄is/ſicut ⁊ ipſi a iudeis. Et alio loco. De 1.theſſal.4.a.
cetero ergo fratres rogam⁹ vos/et obſecra/
mus in dn̄o ieſu:vt quēadmodū accepiſtis
a nobis quomō vos oporteat ambulare et
placere deo / ſic et ambuletis vt abunde/
tis magis. Scitis em̄ que p̄cepta dederim
vobis per dn̄m ieſum. Hec eſt em̄ volūtas
dei/ſanctificatio veſtra/vt abſtineatis vos
a fornicatione:vt ſciat vnuſquiſq₃ vr̄m ſuū
vas poſſidere in ſctificatiōe ⁊ honore:nō in
paſſione deſiderij:ſicut et gentes q̄ ignorāt
deū: Et ne q̄s ſupergrediatur neq₃ circūue/
niat in negocio fratrē ſuū:qm̄ vindex ē de⁹
de his oīb⁹ ſicut p̄diximus vobis ⁊ teſtificati
ſum⁹. Nō em̄ vocauit nos de⁹ in imundiciā/
ſ in ſanctificationē. Itaq₃ q̄ hec ſpernit:nō
hominē ſpernit/ſed deū:qui etiā dedit ſpm̄
ſuū ſctm̄ in vob̄. De charitate aūt fraternitatꝭ
non neceſſe habuim⁹ ſcribere vob̄: Ipſi em̄
vos a deo didiciſtꝭ/vt diligatꝭ inuicē: Etem̄
facitꝭ illud in oēs frēs i vniūſa macedonia.
Rogam⁹ autē vos frēs/vt abundetis ma/
gis et operā detis vt q̄eti ſitis:et vt veſtrū
negociū agatis et operemini manib⁹ veſtris
ſicut p̄cepimus vobis vt honeſte ambuletꝭ
ad eos q̄ foris ſunt/⁊ nullius aliq̄d deſidere
tis. Nolum⁹ autē vos ignorare frēs de dor/
mientib⁹:vt nō cōtriſtemini/ſicut ⁊ ceteri q̄
ſpem nō habent. Et poſt aliq̄s ꝟſus. Igit 1.Theſſal.5.b
nō dormiam⁹ ſicut ⁊ ceteri:ſ vigilem⁹ et ſo
brij ſim⁹. Qui em̄ dormiunt/nocte dormi/
unt:⁊ q̄ ebrij ſunt/nocte ebrij ſunt. Nos aūt
q̄ diei ſum⁹/ſobrij ſim⁹:induti loricā fidei et
charitatis et galeā ſpē ſalutꝭ:qm̄ nō poſuit
nos deus in irā:ſed in acq̄ſitionē ſalutis/p
dn̄m noſtrū ieſum chriſtū/qui mortuus eſt

pro nobis:vt ſiue vigilemꝰ/ ſiue dormiāmꝰ ſimul cū illo viuamꝰ. Propter qḋ cōſolamini inuicē/et edificate alterutrū ſicut et facitis. Rogamꝰ autē vos fratres/vt noueritis eos q̇ laborant inter vos/ et pręſunt vobis in dn̄o/ꝛ monēt vos:vt habeatꝭ illos abundantius in charitate. Propter opꝰ illoꝝ pacem habete cū eis. Rogamꝰ autem vos fratres:corripite inquietos: cōſolamini puſillanimes:ſuſcipite infirmoſ: patiētes eſtote ad oēs. Uidete/ne q̇s malū ꝓ malo alicui reddat:ſed ſemꝑ qḋ bonuꝫ eſt ſectamini in inuicē/ꝛ in omnes. Semꝑ gaudete: ſine intermiſſione orate:in omnibꝰ gratias agite. Hec enim voluntas dei eſt in chriſto ieſu in oibꝰ vobis. Spiritū nolite extinguere:prophetias nolite ſpernere. Oia autē probate qḋ bonum eſt/tenete. Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.

De epľa ſecūda ad quos ſupra.

2. Theſſal.1.a

G Ratias agere

debemꝰ deo ſemꝑ ꝓ vobis fratres/ita vt dignū eſt:qm̄ ſupercreſcet fides veſtra: et abundat charitas vniuſcuiuſqꝫ veſtrum in inuicem: ita vt noſipſi in vobis glorięmur in eccl'ijs dei ꝓ patientia veſtra et fide in oīb́ꝰ perſecutionibꝰ veſtris et tribulationibꝰ/quas ſuſtinetis in exemplū iuſti iudicij dei:vt digni habeamini in regno dei/ ꝓ quo et patimini:Si tamē iuſtū eſt apud deū retribuere tribulationē his q̇ vos tribulāt: ꝛ vobis qui tribulamini requiē nobiſcū in reuelatione dn̄i ieſu de cęlo cū angelis virtutis eiꝰ in flamma ignis dantis vindictam his qui non nouerunt deum:et qui non obediunt euangelio domini nr̄i ieſu chriſti: Qui pęnas dabunt interitus ęternas a facie dn̄i/ꝛ a gloria ꝟtutis eius: cū venerit glorificari in ſanctis ſuis/ꝛ admirabilis fieri in oīb́ꝰ qui crediderūt:qꝛ creditū eſt teſtimoniū noſtrum ſuꝑ vos ī die illo. In quo etiā oramꝰ ſemꝑ ꝓ vobis:vt dignet vos vocatiōe ſua deꝰ noſter:ꝛ impleat omnē voluntatē bonitatis ſuę/ꝛ opus fidei in ꝟtute: vt clarificet nomē dn̄i noſtri ieſu chriſti in vobis:ꝛ vos in illo/ſm̄ gratiā dei noſtri/ꝛ dn̄i ieſu chriſti

2. Theſſal.3.b Et alio loco. Denunciamꝰ autē vobis fratres in noīe dn̄i noſtri ieſu chriſti: vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulāte inordinate/ꝛ nō ſm̄ traditionē quā accępeſt a nobis. Ipſi eīm ſcitis quemadmodū oportear imitari nos: Quoniā non inquieti fuimus inter vos: neqꝫ gratis panem manducauimus ab aliquo:ſed in labore et fatigatiōe nocte ac die operātes/ne quē veſtrū grauaremus: Nō quaſi nō habuerimꝰ poteſtatē/ſed vt noſmetipſos formā daremus vobis ad imitanduꝫ nos. Nā et cū eſſemus apud vos/hoc denūciabamꝰ vobis:quoniā ſi q̇s nō vult operari/ nec manducet. Audiuimꝰ eīm inter vos quoſdam ambulare inquiete nihil operantes/ſ; curioſe agentes. His autem q̇ eiuſmodi ſunt: denūciamꝰ ꝛ obſecramus in dn̄o ieſu chriſto/ vt cū ſilentio operantes ſuū panē manducēt. Uos autē fratres nolite deficere bn̄facientes. Q; ſi q̇s nō obedierit verbo noſtro:ꝑ epľam hunc notate:et nō cōmiſceamini cū illo/ vt cōfundat: Et nolite quaſi inimicū exiſtimare/ſed corripite vt fratrem.

De epiſtola ad Coloſſenſes.

I Gitur ſi cōſur: Col.3.a

rexiſtis cuꝫ chriſto/ quę ſurſum ſunt quęrite: vbi chriſtus eſt in dextera dei ſedens. Quę ſurſū ſunt/ſapite:non quę ſuper terraꝫ. Mortui eīm eſtis / et vita veſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo: Cū autē chriſtus apparuerit vita veſtra/tunc et vos apparebitis cū ipſo in gloria. Mortificate ꝯ mēbra veſtra quę ſunt ſuꝑ terrā:fornicationē/immūdiciā/libidinem/cōcupiſcentiā malā/et auariciā/quę eſt idoloruꝫ ſeruitus: propter quę venit ira dei ſuꝑ filios incredulitatis/in quibꝰ ꝛ vos ambulaſtis aliquando cū viueretis in illis: Nunc autē deponite et vos oīa: irā/indignationē/maliciā/blaſphemiā: turpem ſermonem de ore veſtro ne emiſeritis. Nolite mentiri inuicē: Expoliantes vos veterem hominē cū actibꝰ eius: et induentes nouū/ eū q̇ renouat in agnitionē dei ſm̄ imaginē eius q̇ creauit eū. Ubi nō eſt gentilis et iudęus/ circumciſio et pręputiū/barbarus et ſcytha/ſeruus et liber:ſed oīa et in omnibꝰ chriſtus. Induite ergo vos ſicut electi dei/ ſancti et dilecti viſcera miſcōię: benignitatem/humilitatē/modeſtiā/patientiam ſupportantes inuicē:ꝛ donantes vobiſipſis ſi q̇s aduerſus aliquē habet q̄relā: ſic et dn̄s donauit vobis/ita ꝛ vos facite. Suꝑ oīa autē hęc charitatē habete/qḋ eſt vinculum ꝑfectionis:ꝛ pax chriſti exultet in cordibus veſtris:in q̄ ꝛ vocati eſtis in vno corpore:ꝛ grati eſtote. Uerbū chriſti habitet ī vobis abundanter:in omni ſapientia docentes et cōmonētes voſmetipſos in pſalmis/hymnis et canticis ſpiritalibꝰ in gr̄a cantantes in cordibus veſtris deo. Omne qḋcūqꝫ facitis in ꝟbo/aut in opę:oīa in noīe dn̄i nr̄i

ieſu chriſti/gratias agentes deo et patri per
ipſū. Mulieres ſbditę eſtote viris/ſicut opor/
tet in domino. Uiri diligite vxores veſtras/ et
nolite amari eſſe ad illas. Filij obedite paren
tibus p omnia: hoc enī placitū eſt in dn̄o. Pa/
tres/nolite ad indignationē ꝓuocare filios ve
ſtros/vt nō puſillo animo fiant. Serui obedi/
te p oia dn̄is carnalib⁹: nō ad oculū ſeruiētes/
quaſi hoīb⁹ placentes/ ſed in ſimplicitate cor/
dis timētes dn̄m. Qđcūqȝ facitis/ ex aīo ope/
ramini ſicut dn̄o/et nō hoīb⁹: ſcientes ꝙ a dn̄o
accipietis retributionē hereditatꝭ: Dn̄o chri/
ſto ſeruite. Qui enī facit iniuriā/recipiet id qđ
inique geſſit: Et non ē pſonarū acceptio apud
Col.4.a. deū. Dn̄i qđ iuſtū ē ⁊ equū/ſeruis pſtate: ſci/
entes qm̄ ⁊ vos dn̄m habetis in celo. Oratiōi
inſtate/vigilantes in ea cū grarūactione/oran
tes ſimul et ꝓ nobis: vt de⁹ aperiat nobis oſti/
um ſermonis ad loquendum myſteriū chriſti:
Propter qđ etiā vinct⁹ ſū/vt manifeſtū illud
ita vt oportet me loqui. In ſapientia ambula
te ad eos q̄ foris ſunt/tēp⁹ redimētes. Sermo
veſter ſemp in gratia ſale condit⁹ ſit: vt ſciatis
quō oporteat vos vnicuiqȝ reſpōdere.

De epl'a prima ad Timotheū:

1.timoth.1.b. Finis autem pre
cepti eſt charitas de corde puro et
cōſcientia bona/ ⁊ fide nō ficta. A
quib⁹ q̄dā aberrantes/cōuerſi ſunt
in vaniloquium: volentes eſſe legiſdoctores
nō intelligētes/neqȝ que loquunť/neqȝ de q̄b⁹
affirmant. Scim⁹ aūt qm̄ bona eſt lex/ſi q̄s ea
legitime vtať: Scientes hoc/q2 iuſto lex nō eſt
poſita/ſ3 iniuſtis et nō ſubditis/impijs et pec/
catorib⁹/ſceleratis/ et cōtaminatis/parricidis
et matricidis / homicidis/ fornicarijs/ maſcu/
loꝝ cōcubitorib⁹/plagiarijs/mendacib⁹/periu
ris: Et ſi q̄d aliud ſanę doctrinę aduerſať/quę
eſt ſm̄ euangeliū glorię beati dei: qđ creditū ē
1.timoth.2.a. mihi. Et poſt paululū. Obſecro igitur primū
oim̄ fieri obſecrationes/orationes/poſtulatio/
nes/gratiarūactiones ꝓ oīb⁹ hoīb⁹/ ꝓ regib⁹ ⁊
omnib⁹ q̄ in ſublimitate ſunt: vt quietā ⁊ tran
quillā vitā agam⁹ in omni pietate et caſtitate.
Ibidem.c. Itē poſt paululū. Uolo ꝗ viros orare in om
ni loco/leuātes puras man⁹ ſine ira et diſcepta
tione. Similiter et mulieres in habitu ornato
cū verecundia et ſobrietate: ornantes ſe nō in
tortis crinib⁹/aut auro/aut margaritis/vel ve
ſte precioſa: ſed qđ decet mulieres ꝓmittētes
pietatē p opa bona. Mulier in ſilentio diſcat
cū omni ſubiectione. Docere autē mulieri non
pmitto/neqȝ dominari in virū/ſed eſſe in ſilen/
1.timoth.3.a. tio. Et poſt aliq̄s verſus. Oportet ergo ep̄m
irreprehenſibilē eſſe: vnius vxoris virū/ſobriū/
prudētē/ornatū/pudicū/hoſpitalē/doctorē: nō
vinolentū: nō pcuſſorē/ſ3 modeſtū: nō litigio/
ſum: nō cupidū/ſ3 ſuę domui bene ꝑpoſitū: fi/
lios habentem ſubditos cū omni caſtitate. Si
quis aūt domui ſuę ꝑeſſe neſcit/ quō eccl'ię dei
diligētiā habebit: Nō neophytū/ne in ſupbia
elatus in iudiciū incidat diaboli. Oportet aūt
et illū teſtimoniū habere bonū ab his q̄ foris
ſunt: vt nō in opprobriū incidat et laqueū dia/
boli. Diaconos ſiliter pudicos/nō bilingues/
nō multo vino deditos/nō turpe lucrū ſectan/
tes: habentes myſteriū fidei in cōſciētia pura.
Et hi autē ꝓbenť p̄mū: et ſic miniſtrent: nullū
crimē habētes. Mulieres ſiliť pudicas/nō de/
trahētes/ſobrias/fideles in oīb⁹. Diaconi ſint
vnius vxoris viri: q̄ filijs ſuis bene preſunt: ⁊
ſuis domib⁹. Qui enī bn̄ miniſtrauerint / gra/
dum bonū ſibi acq̄runt: et multā fiduciā in fi/
de quę eſt in chriſto ieſu. Et poſt aliq̄s ꝟſus.
Spiritus aūt manifeſte dicit: q2 in nouiſſimis 1.timoth.4.a.
tēporib⁹ diſcedent q̄dā a fide: attendētes ſpi/
ritibus erroris/et doctrinis demonioꝝ in hy/
pocriſi: loquentiū mendaciū: et cauteriatā ha/
bentiū ſuam ꝯſcientiā: ꝓhibentiū nubere: ab/
ſtinere a cibis/quos deus creauit ad pcipiēdū
cū gratiarūactione fidelib⁹/et his q̄ cognoue/
runt veritatē: Quia oīs creatura dei bona/et
nihil abijciēdū qđ cū gratiarūactione pcipiť:
Sanctificať enī p verbū dei et orationē. Hec
ꝓponēs fratrib⁹ bon⁹ eris miniſter chriſti ieſu:
nutritus ꝟbis fidei/ ⁊ bonę doctrinę/quā aſſe/
cutus es. Ineptas autē et aniles fabulas de/
uita. Exerce te ipſū ad pietatē: Nā corporalis
exercitatio ad modicū vtilis ē: Pietas aūt ad
oia vtilis eſt/ ꝓmiſſionē habēs vitę q̄ nunc eſt
⁊ futurę. Fidelis ſermo et omni acceptione di/
gnus. In hoc enī laboram⁹ ⁊ maledicimur: q2
ſperamus in deū viuū/qui eſt ſaluator omniū
hominū/maxime fideliū. Precipe hec/⁊ doce:
Nemo adoleſcentiā tuā cōtemnat: Sed exem
plum eſto fideliū/in verbo/in cōuerſatione/in
charitate/in fide/ i caſtitate. Dū venio/attēde
lectioni/exhortatiōi ⁊ doctrinę. Noli neglige/
re gratiā q̄ in te eſt: q̄ data ē tibi p ꝓphetiā cū
impoſitione manuū ꝑſbyterij. Hec meditare:
in his eſto: vt ꝓfectus tuus manifeſt⁹ ſit oīb⁹.
Attende tibi/et doctrinę inſta in illis: Hoc enī
faciēs/⁊ teipſū ſaluū facies/⁊ eos q̄ te audiūt.
Seniorē ne increpaueris/ſed obſecra vt patrē: 1.timoth.5.a.
iuuenes/vt fratres: anus/vt matres: iuuencu
las/ vt ſorores in omni caſtitate. Uiduas ho/
nora/quę verę viduę ſunt. Si qua autē vidua
filios aut nepotes habet/diſcat primū domū
ſuā regere/⁊ mutuā vicē reddere parentibus.
Hoc enī acceptū eſt corā deo. Quę autē vere
vidua eſt ⁊ deſolata/ſperabit in deum/⁊ inſtet
obſecrationib⁹ ⁊ orationib⁹ nocte ⁊ die: Nā q̄
in delitijs eſt/viuēs mortua ē. Et hoc precipe

vt irreprehenſibiles ſint. Si qs autē ſuorū/et
maxime domeſticorū curā non habet/fidē ne/
gauit:et eſt infideli deterior. Uidua eligat̄ nō
minus ſexaginta annoꝝ:quę fuerit vnius viri
vxor:in operib⁹ bonis teſtimoniū habēs:ſi fi/
lios educauit:ſi hoſpitio recepit:ſi ſanctoꝝ pe/
des lauit:ſi tribulationem patientib⁹ ſubmini
ſtrauit:ſi om̄e opus bonū ſubſecuta eſt. Ado/
leſcētiores aūt viduas deuita:Cū em̄ luxuria/
tę fuerint/in chriſto nubere volunt/ habentes
dānationē:q2 primā fidē irritā fecerūt. Simul
autē et ocioſę diſcunt circumire domos:nō ſo/
lum ocioſę/ſed et verboſę/loquētes q̄ nō opor
tet. Uolo aūt iuniores nubere:filios ꝓcreare
matresfamilias eſſe:nullā occaſionez dare ad/
uerſario maledicti gratia. Iā em̄ q̄dā cōuerſę
ſunt retro poſt ſathanā. Si q̄ fidelis habet vi/
duas/ſubminiſtret illis vt nō grauet̄ eccleſia:
vt his q̄ vere viduę ſūt ſufficiat. Qui bn̄ p̄ſunt
preſbyteri/duplici honore habeant̄: maxime
q̄ laborant in verbo et doctrina. Dicit em̄ ſcri/
Deut.25.a. ptura: Nō ifrenabis os boui triturāti:⁊ dign⁹
Al.colligabis eſt operarius mercede ſua. Aduerſum preſby/
terū accuſationē noli recipere/niſi ſub duob⁹ ⁊
tribus teſtib⁹. Peccātes autē corā omnib⁹ ar/
gue/vt cęteri timorē habeant. Teſtor corā deo
et chriſto ieſu et electis angelis:vt hęc cuſtodi
as ſine pręiudicio/nihil faciens in alterā partē
declinando. Manus cito nemini impoſueris:
neq3 cōmunicaueris peccatiſ alienis. Teipſuz
caſtū cuſtodi. Noli adhuc aquā bibere/ſ vino
modico vtere ꝓpter ſtomachū tuū/et frequen/
tes tuas infirmitates. Quorundā hoim pctā
manifeſta ſunt pręcedētia ad iudiciū: quoſdā
autē et ſubſequunt̄. Siliter et facta bona ma/
nifeſta ſunt: ⁊ quę aliter ſe habent/abſcōdi nō
1.timoth.6.a. poſſūt. Quicūq3 ſūt ſub iugo ſerui/dominos
Al.tardi/ ſuos om̄i honore dignos habeant: ne nomen
[illegible] dn̄i et doctrina blaſphemet̄. Qui autē fideles
habēt dn̄os/nō cōtemnant:q2 fratres ſunt/ſed
magis ſeruiāt/q2 fideles ſūt et dilecti:q2 bene/
ficij participes ſunt. Hęc doce/⁊ exhortare. Si
quis aliter docet et nō acquieſcit ſanis ſermo/
nibus dn̄i noſtri ieſu chriſti:et ei quę ſm pieta
tem eſt doctrinę ſuꝑb⁹/nihil ſciēs/ſed languēs
circa quęſtiōes et pugnas verborū:ex q̄b⁹ ori/
untur inuidię/cōtentiones/blaſphemię/ſuſpi/
tiones malę/cōflictationes hoim mente corru
ptorū:et q̄ priuati ſunt veritate/exiſtimantiū
queſtū eſſe pietatē. Eſt autē queſtus magn⁹/
pietas cū ſufficiētia. Nihil intulim⁹ in hūc mū/
dum:haud dubiū/q2 nec auferre q̄d poſſum⁹.
Habentes autē alimenta/et q̄b⁹ tegamur/his
cōtenti ſim⁹. Nā q̄ volunt diuiteſ fieri/incidūt
in temptationes/et in laqueū diaboli: et deſi/
deria multa inutilia et nociua/quę mergūt ho
mines in interitū et ꝑditionez. Radix em̄ om̄i

malorū eſt cupiditas:quā q̄dā appetentes/er/
rauerūt a fide:et inſeruerūt ſe dolorib⁹ multis.
Tu autē o hō dei hęc fuge:ſectare xp̄o iuſticiā/
pietatē/fidē/charitatē/patientiā/ manſuetudi
nem. Certa bonū certamē fidei:apprehende vi/
tam ęternā in q̄ vocatus es/et confeſſus bonā
cōfeſſionē corā multis teſtib⁹. Precipio tibi co
ram deo q̄ viuificat om̄ia:et chriſto ieſu q̄ teſti
moniū reddidit ſub pontio pilato bonā ꝯfeſſi/
onem/vt ſerues mandatū ſine macula irreprē
henſibile vſq3 in aduentū dn̄i noſtri ieſu chri/
ſti. Et poſt paucos verſus. Diuitib⁹ huius ſę Ibidem.d.
culi pręcipe:nō ſuperbe ſapere/neq3 ſperare in
incerto diuitiarū/ſed in deo qui pręſtat nobis
om̄ia abunde ad fruendū/bene agere/ diuites
fieri in operib⁹ bonis/facile tribuere/cōmuni/
care/theſaurizare ſibi fundamentū bonū in fu
turum/vt apprehendāt verā vitā. O timothee/
depoſitū cuſtodi/deuitans prophanas vocū
nouitates et oppoſitiōes falſi nois ſciētię: quā
quidā promittentes circa fidē exciderūt. Gra/
tia tecum: Amen.

De ep̄la ad Timotheū ſecunda.

Non enim dedit 2.timoth.1.b.

nobis de⁹ ſpm̄ timoris/ſed v̄tutis
et dilectionis/et ſobrietatis. Noli
itaq3 erubeſcere teſtimonium dn̄i
noſtri:neq3 me vinctū eius: ſ collabora euan/
gelio ſm virtutē dei. Et poſt paucos verſus.
Formā habe ſanorū verboꝝ/q̄ a me audiſti in Ibidem.c.
fide et dilectione in chriſto ieſu. Bonū depoſi/
tum cuſtodi ꝑ ſpiritū ſcm̄ q̄ habitat in nobis.
Et paulopoſt. Tu ergo fili mi confortare in gra/ 2.timoth.2.a.
tia quę eſt in chriſto ieſu:et quę audiſti a me ꝑ
multos teſtes/hęc cōmenda fidelibus homi/
nibus q̄ idonei erunt et alios docere. Labora
ſicut bonus miles chriſti ieſu. Nemo militans
deo implicat ſe negocijs ſęcularibus/vt ei pla
ceat cui ſe ꝓbauit: Nā et q̄ certat in agone:nō
coronat̄/niſi legitime certauerit. Laborantem
agricolā oportet primū de fructibus accipere.
Intellige q̄ dico: Dabit em̄ tibi dn̄s itellectū
in om̄ib⁹. Memor eſto dn̄m ieſū chriſtū reſur/
rexiſſe a mortuis ex ſemine dauid/ſm euange/
lium meū: in q̄ laboro vſq3 ad vincula quaſi
male operās:ſ verbū dei nō eſt alligatū. Ideo
om̄ia ſuſtineo ꝓpter electos/vt et ipſi ſalutez
cōſequant̄ quę eſt in chriſto ieſu cū gloria cęle/
ſti. Fidelis ſermo: Nā ſi cū mortui ſum⁹/⁊ cōui
uemus:ſi ſuſtinebim⁹/et cōregnabim⁹. Si ne/
gabimus/⁊ ille negabit nos:ſi non credim⁹/il/
le fidelis ꝑmanet: negare ſeipſum non poteſt.
Hęc cōmone teſtificans corā deo. Noli verbis
cōtendere:in nihili vtile/niſi ad ſubuerſionem
audiētiū. Sollicite autē cura teipſū probabilē
exhibere deo operariū/inconfuſibilē/recte tra/

ctantē verbū veritatis. Prophana autē et
Al.ꝛ vaniloquia ꝛ vaniloquia deuita: Multū ꝓficiēt ad im
pietatem: ꝛ ſermo eoꝝ vt cancer ſerpit. Et
poſt ſex verſus. Cognouit dñs q̄ ſunt ei⁹: ꝛ
diſcedant ab iniquitate omnes q̄ inuocant
nomē dñi. In magna autē domo non ſolū
ſunt vaſa aurea et argentea/ſed et lignea et
fictilia: ꝛ quędam quidem in honorē/quę/
dam autē in cōtumeliā. Si quis ergo mun/
dauerit ſe ab iſtis/erit vas in honorē ſancti
ficatum: ꝛ vtile dño ad omne opus bonum
paratum. Iuuenilia autē deſideria fuge: ſe/
ctare vero iuſticiā/ fidem/charitatē/ pacem
cum his qui inuocant dñm de corde puro.
Stultas autē et ſine diſciplina quęſtiones
deuita: ſciens ꝙ generant lites. Seruū au/
tem dñi nō oportet litigare / ſed manſuetū
eſſe ad omnes: docibilē/patientē/cū mode/
ſtia corripientē eos q̄ reſiſtunt: Ne quando
det illis de⁹ pęnitentiā ad cognoſcendā ve
ritatem: ꝛ reſipiſcant a diaboli laqueis/a q̄
2.timoth.3.a. captiui tenētur ad ipſius voluntatē. Hoc
autem ſcito/ꝙ in nouiſſimis dieb⁹ inſtabūt
tempora periculoſa: et erunt homines ſeip/
ſos amantes/cupidi/elati/ſuperbi/blaſphe
mi/parentib⁹ nō obedientes/ingrati/ſcele/
ſti/ſine affectiōe/ſine pace: criminatores/in/
cōtinentes/immites: ſine benignitate/pro/
ditores/proterui/ tumidi/voluptatū ama/
tores magis q̄ dei: habentes ſpeciē quidē
pietatis/virtutē autē eius abnegantes: Et
hos deuita. Ex his eñ ſunt q̄ penetrant do
mos: et captiuas ducunt mulierculas one/
ratas peccatis / quę ducunť varijs deſide/
rijs: ſemꝑ diſcentes/et nunq̄ ad ſcientiā ve
ritatis peruenientes. Et poſt octo verſus.
Ibidem.c. Tu autē aſſecutus es meā doctrinā/inſtitu
tum/propoſitū/fidem/longanimitatē/dile/
ctionem/ patientiā/ ꝑſecutiones/ paſſiōes:
qualia mihi facta ſunt antiochię/iconio/li/
ſtris: quales ꝑſecutiones ſuſtinui: et ex om
nibus me eripuit dñs. Et oēs qui volunt
pie viuere in chriſto ieſu ꝑſecutionē patien
tur. Mali autē homines et ſeductores pro
ficient in peius: errantes/ꝛ in errorē mitten
tes. Tu vero permane in his quę didiciſti/
ꝛ credita ſunt tibi: ſciēs a quo didiceris. Et
quoniam ab infantia ſacras litteras noſti
quę te poſſunt inſtruere ad ſalutē per fideʒ
quę eſt in chriſto ieſu. Omnis ſcriptura di/
uinitus inſpirata/eſt vtilis ad docendū/ad
arguendum/ad corrigendū: ad erudienduʒ
in iuſticia/vt perfectus ſit homo dei ad om
2.timoth.4.a ne opus bonū inſtructus. Teſtificor corā
deo et chriſto ieſu/ q̄ iudicaturus eſt viuos
et mortuos: et ꝑ aduentū ipſi⁹ et regnū ei⁹:
Prędica verbū/inſta opportune importu/
ne: argue/obſecra/increpa in omni patien/
tia et doctrina. Erit eñ temp⁹/ cū ſanā do/
ctrinam nō ſuſtinebūt/ſed ad ſua deſideria
coaceruabūt ſibi magiſtros prurientes au/
ribus: et a veritate quidē auditū auertent/
ad fabulas aūt cōuertentur. Tu vo vigila:
in omnib⁹ labora: opus fac euangeliſtę: mi
niſteriū tuū imple. Ego eñ iam delibor/et
tempus meę reſolutionis inſtat. Bonū cer
tamen certaui: curſum cōſummaui: fidē ſer/
uaui: In reliquo repoſita ē mihi iuſticię co/
rona: quā reddet mihi dñs in illa die iuſtuſ
iudex: Nō ſolum autē mihi/ſed et his q̄ di/
ligunt aduentum eius.

De epiſtola ad Titum.

Paulus rei gra: Ad titum.1.b
b tia reliqui te cretę: vt ea quę de
ſunt/corrigas: et cōſtituas ꝑ ci/
uitates presbyteros: ſicut ꝛ ego
tibi diſpoſui: Si quis ſine crimine eſt/vni⁹
vxoris vir/filios habens fideles/non in ac/
cuſatione luxurię/aut nō ſubditos. Opor/
tet enim epiſcopū ſine crimine eſſe/ſicut dei
diſpenſatorē: non ſuperbū/nō iracundum/
nō vinolentū/nō percuſſorē/non turpis lu/
cri cupidum: ſed hoſpitalē/benignū/ ſobri/
um/iuſtū/ſanctū/ continentē: amplectentē
eum qui ſm doctrinā eſt/fidelē ſermonē: vt
potens ſit exhortari in doctrina ſana: ꝛ eos
qui contradicunt redarguere. Et poſt ali/
quos verſus. Quā ob cauſam increpa illos Ibidem.d.
dure/vt ſani ſint in fide: nō intendentes iu/
daicis fabulis ꝛ mēdacijs hoim auerſantiū
ſe a veritate. Oīa mūda mūdiſ: coinq̄natis
autē ꝛ infidelibus nihil mūdū: ſed inq̄natę
ſūt eoꝝ ꝛ mens ꝛ ꝯſciētia. Cōfitenť ſe noſſe
deū/factiſ aūt negāt: cū ſint abominati ꝛ in/
credibiles/ꝛ ad omne opus bonū reprobi.
Tu autē loquere q̄ decet ſanā doctrinā. Ad titū.2.a.
Senes/vt ſobrij ſint: pudici/prudētes/ſani
in fide/in dilectiōe/i patiētia. Anus ſimiliť
in habitu ſancto: nō criminatrices/nō vino
multo ſeruientes: bene docētes/ vt pruden
tiam doceāt. Adoleſcentulas vt viros ſuoſ
ament: filios diligāt: prudentes/caſtas/do/
mus curam habentes/benignas/ ſubditas
ſuis viris/vt nō blaſphemeť verbū dei. Iu/
uenes ſimiliť hortare vt ſobrij ſint. In om/
nibus teipſuʒ prębe exēplū bonoꝝ operū:
in doctrina/in integritate/i grauitate. Ver
bum ſanū/irreprehenſibile: vt is q̄ ex ad/
uerſo eſt/vereatur: nihil habens malū di/
cere de nobis. Seruos dñis ſuis ſubditos
eſſe: in omnib⁹ placentes: nō cōtradicētes:

non fraudantes/ſed in omnib⁹ fidem bonā oſtendentes/ vt doctrinā ſaluatoꝛis noſtri dei oꝛnent in omnib⁹. Apparuit eñ gratia dei ſaluatoꝛis omnib⁹ hominib⁹: erudiens nos/ vt abnegantes impietatē et ſecularia deſideria/ſobꝛie et iuſte et pie viuamus in hoc ſeculo: expectātes beatā ſpem et aduē/tum gloꝛię magni dei ꝛ ſaluatoꝛis noſtri ie ſu chꝛiſti: qui dedit ſemetipſū pꝛo nobis/ vt nos redimeret ab omni iniqtate: et mundaret ſibi populū acceptabilē/ſectatoꝛē boноꝛum operū. Hęc loquere/et exhoꝛtare/et argue cū omni imperio. Nemo te contem/

Ad titum.3.a nat. Admone illos/pꝛincipib⁹ et poteſtati/bus ſubditos eſſe / dicto obedire: ad omne opus bonū paratos eſſe: neminem blaſphe mare: nō litigioſos eſſe/ſꝫ modeſtos / omnē oſtendentes māſuetudinē ad omēs hoīes.

Ibidem.c. Et poſt paucoſ verſus. Fidelis ſermo eſt: Et de his volo te ꝯfirmare/vt curēt bonis operib⁹ pręeſſe qui credūt deo. Hęc ſunt bona ꝛ vtilia hoīb⁹. Stultas aūt q̄ſtiōnes et genealogias/ꝛ cōtentiōes/ ꝛ pugnas legis deuita. Sūt eñ inutiles ꝛ vanę. Hęreticū hoīem poſt vnā ꝛ ſecūdā coꝛreptionē deuita: ſciēs qꝛ ſubuerſus eſt q̄ eiuſmodi ē/ꝛ delinquet ꝓpꝛio iudicio condemnatus.

De epiſtola ad Philemonem.

Ad philemo/nem.b. **Audium enim**

g magnū habui i conſolationē in charitate tua: qꝛ viſcera ſctōꝝ requieuerūt ꝑ te frater. Et paulop⁹. Quē ego volueram mecū detinere/vt ꝓ te mihi miniſtraret i vinculꝭ euāgelij. Sine cōſilio autē tuo nihil volui facē: vti ne velut ex neceſſitate bonū tuū eēt ſed voluntariū.

De epiſtola ad Hebꝛeos.

Heb.3.c. **Idete fratres**

v ne foꝛte ſit in aliquo veſtrū coꝛ malū incredulitatis diſcedendi a deo viuo: ſꝫ adhoꝛtamini voſmetipſos ꝑ ſingulos dies/donec hodie cognominatur: vt nō obdureꝭ quis ex vobis fallacia peccati. Participes eñ chꝛiſti effecti ſum⁹: ſi tamen initiū ſubſtantię eius vſqꝫ

Ps.94. ad finem firmū retineam⁹/dum dicitur: Hodie ſi vocē eiuſ audieritis/ nolite obdurare coꝛda veſtra quēadmodū in exacerbatiōe.

Heb.4.a. Et poſt paucoſ verſus. Timeam⁹ ergo/ne foꝛte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius/exiſtimeꝭ aliquis ex vobis deeſſe. Etenim et nobis nūciatū eſt quemadmodū et illis: ſed nō pꝛofuit illis ſermo auditus non admixtus fidei ex his quę audierunt. Et alio loco. Habentes ergo pontificem magnū qui penetrauit cęlos/ ieſum filium dei: teneam⁹ confeſſionē. Et poſt tres Ibidem.d.
verſus. Adeam⁹ ergo cū fiducia ad thꝛonū gratię ei⁹/vt miſericoꝛdiā conſeq̄mur/ꝛ gratiam inueniam⁹ in auxilio oppoꝛtuno. Et Heb.6.b
paulopoſt. Non eñ iniuſt⁹ de⁹ vt obliuiſcatur operis veſtri ꝛ dilectionis quā oſtendiſtis in noīe ipſius: qui miniſtraſtis ſanctis et miniſtratis. Cupim⁹ autē vnūquēqꝫ veſtrum eandē oſtentare ſollicitudinē ad expletionē ſpei vſqꝫ in finē/vt nō ſegnes efficiamini: verū imitatoꝛes eoꝝ qui fide ꝛ patientia hereditabunt ꝓmiſſiones. Et poſt Ibidem.c.
ſeptē verſus. Homines eñ per maioꝛē ſui iurant: et omnis controuerſię eoꝝ finis ad cōfirmationē eoꝝ/eſt iuramentū. Et poſt Heb.10.d.
aliquantum. Teneamus ſpei noſtrę confeſſionem indeclinabilem: Fidelis eñ eſt qui repꝛomiſit/vt cōſiderem⁹ inuicē in pꝛouocationem charitatis ꝛ bonoꝝ operū: nō deſerentes collectionē noſtrā: ſicut eſt conſuetudinis q̄buſdā: ſed cōſolantes/ꝛ tanto magiꝭ quāto videritiꝭ appꝛopiquantē diē. Voluntarie eñ peccantib⁹ nobis/poſt acceptā notitiam veritatis: iā nō relinquiꝭ hoſtia ꝓ peccatis. Terribilis nāqꝫ eſt quędā expectatio iudicij/et ignis ęmulatio/q̄ cōſumptura eſt aduerſarios. Irritā quis faciēs legē moyſi: Deut.17.b.
ſine vlla miſeratione duob⁹ vel trib⁹ moriꝭ teſtibus: Quāto magis putatis deterioꝛa mereri ſupplicia/q̄ filiū dei conculcauerit/et ſanguinē teſtamēti pollutū duxerit/in quo ſanctificat⁹ eſt: ꝛ ſpiritui gratię contumeliā fecerit? Scim⁹ eñ qui dixit: Mihi vindictā Deut.32.e.
et ego reddā. Et iterū: Quia iudicabit dñs ꝑplm ſuū. Hoꝛrendū eſt incidere in man⁹ dei viuētis. Rememoꝛamini aūt pꝛiſtinos dies: i q̄b⁹ illuminati magnū certamē ſuſtinuiſtiꝭ paſſionū: Et in altero quidē oppꝛobꝛijs ꝛ tribulationib⁹ ſpectaculū facti: in altero autē ſocij taliter cōuerſātiū effecti. Nā ꝛ vinctis cōpaſſi eſtis: et rapinā bonoꝝ veſtroꝝ cum gaudio ſuſcepiſtiꝭ: cognoſcētes vos habere melioꝛē ꝛ manentē ſubſtantiā. Nolite itaqꝫ amittere cōfidentiā veſtrā/q̄ magnā habet remunerationē: Patiētia eñ vobis neceſſaria ē: vt voluntatē dei faciētes repoꝛtetiꝭ ꝓmiſſionē. Adhuc eñ modicū aliq̄ntulūqꝫ q̄ ventur⁹ ē veniet ꝛ nō tardabit: iuſt⁹ autem meus ex fide viuit. Qꝫ ſi ſubtraxerit ſe: non Abacuk.2.a.
placebit aię meę. Et aliq̄nto poſt. Ideoqꝫ Heb.12.a.
et nos tantā habentes ipoſitā nubē teſtiū: deponētes oē pōduſ/ꝛ circūſtās nos peccatū/ꝑ patiētiā curram⁹ ad ꝓpoſitū nob̄ certamen: aſpiciētes i auctoꝛē fidei/ꝛ ꝯſūmatoꝛē

ieſu: q̄ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē/
ↄfuſione ↄtēpta: atq̧ in dextera ſedis dei ſe/
det. Recogitate em̄ eū q̄ talē ſuſtinuit a pec
catoribus aduerſum ſemetipſos cōtradicti
onem/ vti ne fatigemini animis veſtris de/
ficiētes: Nōdū em̄ vſq̧ ad ſanguinē reſtiti/
ſtis aduerſum peccatū repugnantes et ob/
liti eſtis conſolationis/ que vobis tan̄q̧ fi/
Prouer. 3. b. lijs loquitur dicens: Fili mi/ noli negligere
diſciplinā dn̄i: neq̧ fatigeris dum ab eo ar/
gueris: Quē em̄ diligit dn̄s/ caſtigat: flagel
lat autē omnē filiū quē recipit. In diſcipli/
na perſeuerate. Tan̄q̧ filijs vobis offert de⁹.
Quis em̄ fili⁹ quē non corripit pater? Qȝ ſi
extra diſciplinā eſtis/ cuius participes facti
ſunt omnes: ergo adulteri et non filij eſtis.
Deinde patris q̄dē carnis noſtre habuim⁹
eruditores/ et verebamur. Nō multo magꝭ
obtemperabim⁹ patri ſpirituū/ ⁊ viuemus.
Et illi quidē in tempore paucorū dierū ſm̄
voluntatē ſuā erudiebant nos: hic autē ad
id qđ vtile eſt/ in recipiendo ſanctificationē
eius. Omnis aūt diſciplina in preſenti q̄dē
videtur nō eſſe gaudij/ ſed meroris: poſtea
autē fructū pacatiſſimuȝ exercitatis ꝑ eam
reddet iuſticie. Propter qđ remiſſas man⁹
et ſoluta genua erigite: greſſus rectos faci/
te pedib⁹ vr̄is/ vt nō claudicās q̄s erret/ ma
gis aūt ſanet. Pacē ſequimini cū omnib⁹/
et ſanctimoniā: ſine qua nemo videbit deū:
Cōtēplantes ne quis deſit gratie dei: ne q̄
radix amaritudinis ſurſum germinans im/
pediat/ ⁊ ꝑ illā inquinent multi. Ne q̄s for/
nicator/ aut prophan⁹: vt eſau qui propter
Gen. 25. d. vnā eſcā vēdidit p̄mitiua ſua. Et alio loco.
Heb. 13. a. Charitas fraternitatꝭ maneat in vob: et ho
ſpitalitatē nolite obliuiſci. Per hāc em̄ pla
cuerūt q̄dā angelis hoſpitio receptis. Me/
mentote vinctorū/ tan̄q̧ ſimul vincti: et la/
borantiū/ tan̄q̧ et ipſi in corpore manentes.
Honorabile cōnubiū in omnib⁹: et thorus
immaculatus. Fornicatores em̄ et adulte/
ros iudicabit de⁹. Sint mores ſine auaricia
Joſue. 1. a. cōtenti preſentib⁹: Ipſe em̄ dixit: Nō te de
ſeram neq̧ derelinquā: ita vt ↄfident dica/
Ps. 117. mus: Dn̄s mihi adiutor eſt: non timebo q̄d
faciat mihi hō. Memētote prepoſitorū ve/
ſtroꝝ/ q̄ vobis locuti ſunt ꝟbū dei: Quorū
intuentes exitū cōuerſationis/ imitamini fi
dem. Jeſus chriſtus heri et hodie ipſe et in
ſecula. Doctrinis varijs et ꝑegrinis nolite
abduci. Optimū eſt em̄ gr̄a ſtabilire cor: nō
eſcis/ que nō ꝓfuerunt ambulantib⁹ in eis.
Habem⁹ altare de q̄ edere nō habent pote/
Leui. 19. a. ſtatē q̄ tabernaculo deſeruiunt. Quorū em̄
aīaliū infert ſanguis ꝓ pctō in ſctā ꝑ ponti

ficem: hoꝝ corpa cremant extra caſtra. Prō
pter qđ ⁊ ieſus vt ſctificaret ꝑ ſuū ſanguinē
pplm̄/ extra portā paſſus eſt. Exeam⁹ igitur
ad eū extra caſtra/ improperiū ei⁹ portātes.
Nō em̄ habem⁹ hic manētē ciuitatē/ ſ; futurā Mich. 2. d
inq̄rim⁹. Per ipſū ḡ offeram⁹ hoſtiā laudis
ſemꝑ deo. i. fructū labioꝝ/ ↄfitentiū nōi ei⁹.
Beneficētie aūt ⁊ cōmunionis/ nolite obli
uiſci: Talib⁹ em̄ hoſtijs ꝓmeret de⁹. Obedi/
te p̄poſitꝭ vr̄is/ ⁊ ſubiacete eis. Ipſi em̄ pui/
gilāt: q̄ſi rōnē ꝓ animab⁹ vr̄is reddituri: vt
cū gaudio hoc faciant/ ⁊ nō gemētes. Hoc em̄
nō expedit vobis. Orate ꝓ nob. Cōfidim⁹
autē: quia bonā ↄſcientiā habem⁹ in oībus
bene volentes conuerſari.

De epiſtola petri prima.

Odicum nunc 1. Petri. 1. b.
m ſi oportet contriſtari in varijs
tētationib⁹/ vt ꝓbatio vr̄e fidei
multo p̄cioſior ſit auro/ quod ꝑ
ignē ꝓbat. Et alio loco. Propť qđ ſuccin/ Ibidem. c.
cti lūbos mētis vr̄e ſobrij/ ꝑfecti ſperate in
eā q̄ offert vob gr̄iā i reuelatiōe ieſu chriſti
q̄ſi filij obediētie: non cōfigurati prioribus
ignorātie vr̄e deſiderijs/ ſ; ſm̄ eū q̄ vocauit
vos ſctm̄: vt ⁊ ipſi in oī ↄuerſatiōe ſcti ſitis:
q̄m ſcriptū eſt: Sancti eritis: q̄m ego ſanct⁹ Leuit. 19. d.
ſū: Et ſi patrē inuocatis eū/ q̄ ſine acceptiōe
ꝑſonaꝝ iudicat ſm̄ vniuſcuiuſq̧ opus/ in ti
more incolatus veſtri tēpore cōuerſamini.
Et poſt aliq̄s ꝟſus. Aīas vr̄as caſtifican/ Ibidem. d.
tes in obedientiā charitatis/ i fraternitatꝭ/
amore ſimplici ex corde inuicē diligite at/
tentius renati. Et poſt paucos ꝟſus. De/ 1. Petri. 2. a
ponentes igiť omnē maliciā/ ⁊ omnē dolū/
et ſimulationē/ ⁊ inuidias/ et omnes detra/
ctiones/ ſicut modo geniti infantes rōnabiles
ſine dolo lac ↄcupiſcite. Et poſt paululū.
Chariſſimi obſecro vos tan̄q̧ aduenas ⁊ pe/ Ibidem. b.
regrinos abſtinere vos a carnalib⁹ deſide/
rijs/ q̄ militāt aduerſus aīaȝ: Cōuerſationē
vr̄aȝ inť gētes habētes bonā: vt i eo qđ de
tractāt de vob tan̄q̧ de malefactorib⁹/ ex bo
nis opib⁹ vos ↄſiderātes glificēt dn̄m nr̄m i
die viſitatiōis. Subiecti eſtote oīni hūane
ordinationi ꝓpť deū: ſiue regi q̄ſi ꝓexcellen
ti: ſiue ducib⁹ tan̄q̧ ab eo miſſis ad vindictā
malefactoꝝ/ laudē ꝟo bonorū: Quia ſic eſt
volūtas dei vt bn̄faciētes obmuteſcere fa/
ciatis iprudentiū hoim ignorātiā/ q̄ſi liberi
et nō q̄ſi velamē habentes malicie liberta/
tem/ ſed ſicut ſerui dei. Oēs honorate: fra
ternitatē diligite: deū timete: regē aūt ho/
norificate: Serui ſubditi eſtote cū oī timore
dn̄is vr̄is: nō tm̄ bonis et modeſtis/ ſ; etiā

diſcholis.hęc ē eñ gratia ſi ꝓpter cõſcien/
tiam dei ſuſtinet quis triſticias patiens in/
Al. † puni/mini iuſte.Quę eñ gratia eſt:ſi peccantes† et co/
laphiʒati ſuffertꝭ?Sʒ ſi bene faciẽtes pati/
mini ⁊ patienter ſuſtinetꝭ/hęc eſt gr̃a apud
deũ.In hoc eñ vocati eſtis:quia et chriſtꝰ
paſſus eſt pro nobis:vobis relinquens ex/
emplum/vt ſequamini veſtigia eius . Qui
peccatũ non fecit:nec inuentus eſt dolus in
ore eius.Qui cũ malediceretur/nõ maledi/
cebat:cum pateretur/non comminabatur.
Tradebat autẽ iudicãti ſe iniuſte:Qui pec
cata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſup
lignũ:vt peccatꝭ mortui:iuſticię viuamus/
cuius liuore ſanati eſtis. Eratis enim ſicut
oues errantes:ſed couerſi eſtis nunc ad pa/
ſtorem et epſicopum animarũ veſtrarum.
1.Petri.3.a. Et alio loco.Similiter et mulieres ſubdi/
tę ſint viris ſuis:vt ⁊ ſi q̄ non credũt verbo
per mulierũ conuerſationẽ/ſine verbo lucri
fiant:conſiderantes in timore caſtam con/
uerſationem veſtrã: Quarũ ſit nõ extrinſe/
cus capillatura:aut circũdatio auri:aut in/
dumenti veſtimentoꝝ cultus:ſed qui abſcõ
ditus eſt cordis homo in incorruptibilitate
quieti ac modeſti ſpiritus/qui eſt in conſpe
ctu dei locuplex.Sic eñ aliquando et ſan/
ctę mulieres ſperantes in deo ornabant ſe
ſubiectę proprijs viris.Sicut ſara obedie/
Gen.18.b bat abrahę/dominũ eum vocans.Cuiꝰ eſtis
filię benefacientes:et nõ pertimentes vllã
perturbationẽ.Uiri ſimiliter cohabitantes
ſm̃ ſcientiã/quaſi in firmiori vaſculo mulie/
bri impertientes honorẽ/tamq̃ʒ et cohęre/
dibus gratię vitę:vt nõ impediantꝰ oratio/
nes veſtrę.In fide autẽ omnes vnanimes/
compatientes/fraternitatis amatores/mi/
ſericordes/modeſti/humiles:Non redden/
tes maluʒ pro malo:nec maledictũ pro ma
ledicto/ſed econtrario benedicentes : quia
in hoc vocati eſtis:vt benedictionẽ hęredi/
tate poſſideatis.Qui enim vult vitam dili
gere et videre dies bonos:coerceat linguã
ſuam a malo:et labia eius ne loquantꝰ do/
Pſ.33. lum:Declinet autẽ a malo et faciat bonũ:
inquirat pacẽ/et ſequatur eam.Quia ocu/
li domini ſuper iuſtos:et aures eius in pre/
ces eorum.Uultus auteʒ domini ſuper fa/
cientes mala. Et quis ē qui vobis noceat
ſi boni ęmulatores fueritis?Sed et ſi quid
patimini ꝓpter iuſticiam beati. Timorem
autem eorum ne timueritis:vt non contur
bemini.Dominũ autẽ chriſtum ſanctifica/
te in cordibus veſtris:parati ſemper ad ſa/
tiſfactionem omni poſcenti vos rationẽ de
ea quę in vobis eſt ſpe/ſed cum modeſtia
et timore conſcientiã habentes bonam:vt
in eo quod detrahunt vobis/ cõfundantur
qui calumniantꝰ veſtram bonam in chriſto
cõuerſationẽ.Melius ē eñ vt benefacien/
tes ſi velit dei volũtas pati/q̃ʒ male facien/
tes. Et poſt aliquos verſus. Chriſto igi/ 1.Petri.4.a.
tur paſſo in carne/et vos eadem cogitatio/
ne armamini: quia qui paſſus eſt in carne
deſijt a peccatis:vt iam nõ hominũ deſide/
rijs/ſed voluntati dei quod reliquum eſt in
carne viuat temporis. Sufficit eñ p̃teritũ
tempus ad voluntatẽ gentiũ conſumman/
dam:qui ambulauerunt in luxurijs/deſide/
rijs/vinolẽtijs/comeſationibꝰ/potationibꝰ
ebrietatibꝰ⁊ illicitꝭ idoloꝝ cultibꝰ. Et poſt Ibidem.b.
aliquos verſus.Eſtote itaq̃ʒ prudentes:et
vigilate in orationibus.Ante omnia mu/
tuam in vobiſmetipſis charitatẽ continuã
habentes:quia charitas operit multitudi/
nem peccatoꝝ.Hoſpitales inuicẽ ſine mur
muratiõe.Unuſquiſq̃ʒ ſicut accępit gratiã
in alterutrũ illã miniſtrantes ſicut boni diſ
penſatores multiformis gratię dei. Si q̃s
loquitur quaſi ſermones dei:Si quis mini/
ſtrat tamq̃ʒ ex virtute quã adminiſtrat deꝰ:
vt in omnibꝰ honorificetꝰ deus/ per ieſum
chriſtum dominũ:cui eſt gloria et imperiũ
in ſęcula ſęculoꝝ.Chariſſimi nolite peregri
nari i feruore q̄ ad tẽptationẽ vobis ſit:no/
lite pauere q̄ſi aliq̄d noui vobis ꝯtingat:ſꝫ
cõmunicantes chriſti paſſionibus gaudete
vt ⁊ in reuelatione glorię eiꝰ gaudeatis ex/
ultãtes.Si exprobramini i nomine chriſti:
beati eritis:qm̃ quod eſt honoris/glorię/et
virtutis dei/et qui eſt eius ſpiritus ſuper
vos requieſcet.Nemo autem veſtrũ patia/
tur q̄ſi homicida aut fur/aut maledicꝰ/aut
alienoꝝ appetitor.Si autẽ vt chriſtianus:
nõ erubeſcat:glorificet autẽ deũ in iſto no/
mine:quoniã tempus eſt vt incipiat iudi/
cium de domo dei.Si autẽ primũ a nobis:
q̄s finis eoꝝ qui nõ credũt dei euangelio?
Et ſi iuſtus vix ſaluabitur/impius et pecca
tor vbi parebunt?Itaq̃ʒ ⁊ hi qui patiuntur
ſm̃ voluntatẽ dei:fideli creatori cõmendãt
animas ſuas i benefactis. Seniores ergo 1.Petri.5.a.
qui in vobis ſũt/obſecro conſenior ⁊ teſtis
chriſti paſſionum:qui et eius quę in futuro
reuelanda eſt glorię cõmunicator: Paſcite
qui in vobis eſt gregem dei:prouidẽtes nõ
coacte/ſed ſpontanee ſm̃ deum.Neq̃ʒ tur/
pis lucri gratia/ſed voluntarie:neq̃ʒ vt do/
minãtes in clericis/ſed formę facti gregis ex
animo : Et cum apparuerit princeps pa/
ſtorum / percipietis immarceſcibilem glo/
rię coronam . Similiter adoleſcentes/ſub/

diti eſtote ſeniorib⁹. Oēs eñ inuicē humilita/
tem inſinuate: quia de⁹ ſupbis reſiſtit / humi/
libus autē dat gratiaꝫ. Humiliamini igiť ſub
potenti manu dei vt vos exaltet in tp̄e viſita/
tionis: Omnē ſollicitudinē veſtrā ꝓiciētes in
eū: qm̄ ipſi cura ē de vobis. Sobrij eſtote: vigi
late / qꝛ aduerſarius veſter diabolus tanq̄ leo
rugiēs circuit q̄rens quē deuoret. Cui reſiſtite
fortes in fide: ſcientes eandē paſſioneꝫ ei q̄ in
mūdo eſt veſtre fraternitati fieri. Deus autem
ois gratię q̄ vocauit nos in ęternā ſuā gloriā
in chriſto ieſu modicū paſſos / ipſe ꝑficiet / cōfir
mabit ſolidabitq̄ꝫ. Ipſi gloria ⁊ imperiū in ſę
cula ſęculoꝝ: Amen.

De epiſtola ſecunda eiuſdem.

2. Pe. I. a. **Er quē maxima**

p nobis ⁊ ꝓcioſa ꝓmiſſa donauit: vt
ꝑ hęc efficiamini diuinę conſortes
naturę: fugiētes ei⁹ q̄ in mūdo eſt
cōcupiſcētię corruptionē. Vos autē curā oēm
ſubinferētes / miniſtrate in fide veſtra virtutē:
in ꝟtute autē ſcientiā: in ſcientia autē abſtinē/
tiam: in abſtinētia autē patientiā: in patiētia
autē pietatē: in pietate autē fraternitatꝭ amo/
rem: in amore autē fraternitatꝭ charitatē. Hęc
eni ſi vobiſcū aſſint ⁊ ſuperent: nō vacuos / nec
ſine fructu vos ꝯſtituent in dn̄i nr̄i ieſu chriſti
cognitione. Cui enim non preſto ſunt hęc: cę/
cus eſt et manu temptans: obliuionem acci/
piens purgationis veterum ſuoruꝫ delictoꝝ.
Quapropter fr̄es magis ſatagite: vt ꝑ bona
opera certā veſtrā vocationē ⁊ electionē facia
2. Petri. 2. a. tis: Hęc eñ faciētes nō peccabitis aliqn̄. Et
poſt paululū. Sicut ⁊ in vobis erūt magiſtri
mēdaces: q̄ introducēt ſectas ꝑditionis: ⁊ eum
q̄ emit eos dn̄ū negāt: ſuꝑducētes ſibi celerem
ꝑditionē. Et multi ſequenť eoꝝ luxurias ꝑ q̄s
via veritatis blaſphemabiť: ⁊ in auaricia fictꝭ
verbis de vob̄ negociabunť: Quib⁹ iudiciū iā
Ibidem. b. olim nō ceſſat: et ꝑditio eoꝝ nō dormitat. Et
alio loco. Nouit dn̄s pios de tēptatione eripe:
iniquos ꝟo in die iudicij reſeruare cruciādos.
Magis aūt eos q̄ poſt carnē in ꝯcupiſcētia im
mundicię ambulāt / dn̄ationēq̄ꝫ cōtēnunt: au/
daces / ſibi placētes: ſectas nō metuūt introdu
cere / blaſphemātes: Vbi angeli fortitudine ⁊
ꝟtute cū ſint maiores: nō portant aduerſus ſe
execrabile iudiciū. Hi ꝟo velut irrationabilia
pecora naturaliť in captionē ⁊ in ꝑniciē in his
quę ignorant blaſphemantes / in corruptione
ſua peribunt: percipientes mercedē iniuſticię:
Voluptatē exiſtimātes diei delitias coinqui/
nationis ⁊ maculę: delitijs affluētes / i ꝯuiuijs
ſuis luxuriantes vobiſcū: oculos habētes ple
nos adulterij et inceſſabilis delicti: pellicietes
animas inſtabiles: cor exercitatū i auaricia ha

bentes maledictionis filij / derelinquentes re/
ctam viā errauerunt. Et poſt paucos verſus. Ibidem. b.
Superbiā eñ vanitatis loquentes / pelliciunt
in deſiderijs carnis luxurię / eos q̄ paululū ef/
fugiunt: q̄ in errore cōuerſantur / libertatē illis
promittentes / cū ipi ſerui ſint corruptionis. A
quo eñ q̄s ſuperatus eſt / hui⁹ et ſeruus eſt. Si
eñ refugientes coinquinationes mūdi in co/
gnitione dn̄i noſtri ſaluatoris ieſu chriſti / his
rurſus implicati / ſuperantur: facta ſunt eis po
ſteriora deteriora priorib⁹. Meli⁹ eñ erat illis
nō cognoſcere viā iuſticię / q̄ꝫ poſt agnitionē re/
trorſū cōuerti ab eo q̄ð illis traditū ē ſctō man
dato. Cōtigit eñ illis illud veri prouerbij: Ca Prouer. 26. b
nis reuerſus ad vomitū ſuū / et ſus lota in vo/
lutabro luti. Et poſt aliquantuꝫ. Cū hęc oia 2. Petri. 3. c.
diſſoluēda ſint / quales oportet eſſe vos in ſan/
ctis conuerſationib⁹ et pietatib⁹ expectātes et
ꝓperātes in aduentū diei dei. Et paulopoſt.
Chariſſimi expectātes / ſatagite immaculati et Ibidem. d.
inuiolati inueniri in pace / et dn̄i noſtri longa/
nimitate ſalutem arbitramini. Et alio loco.
Vos igiť fratres / preſcientes cuſtodite ne inſi/
pientiū errore traducti / excidatis a propria fir
mitate. Creſcite vero in gratia ⁊ in cognitione
dn̄i noſtri et ſaluatoris ieſu chriſti. Ipſi gloria
et nunc et in die ęternitatis: Amen.

De epiſtola Jacobi.

Mne gaudium Jacob. I. a.

o exiſtimate fratres mei / cū in tēpta/
tiones varias incideritis: ſcientes
q̄ꝛ probatio fidei veſtrę patientiaꝫ
operať. Patientia autē opus ꝑfectū habet / vt
ſitis ꝑfecti et integri in nullo deficiētes. Si q̄s
aūt veſtrū indiget ſapientia / poſtulet a deo: q̄
dat om̄ib⁹ affluenter: et nō improperat / et da/
biť ei: Poſtulet aūt in fide nihil heſitās. Qui
eñ heſitat / ſimilis eſt fluctui maris: q̄ð a vēn/
to moueť et circūferť. Nō eñ ęſtimet hō ille q̄ꝛ
accipiāt aliq̄d a dn̄o. Vir duplex animo incō/
ſtans in om̄ib⁹ vijs ſuis. Glorietur autē frater
humilis in exaltatione ſua: diues autē in hu/
militate ſua: qm̄ ſicut flos fęni tranſiet. Exor/
tus eſt eñ ſol cū ardore / et areſecit fęnū: et flos
eius decidit: et decor vultus ei⁹ deperijt: Ita
et diues in itineribus ſuis marceſcit. Beatus
vir q̄ ſuffert tēptationē: qꝛ cū probatus fuerit /
accipiet vitā quā repromiſit de⁹ diligentib⁹ ſe.
Et poſt paululū. Nolite itaq̄ꝫ errare fr̄es dile Ibidem. a.
ctiſſimi. Om̄e datū optimū: et om̄e donū ꝑfe/
ctū / deſurſū ē deſcēdēs a p̄re luminū. Et poſt
paucos ꝟſus. Scitis fr̄es mei dilectiſſimi: Sit
aūt ois hō velox ad audiendū: tardus autē ad
loquendū: et tardus ad iraſcendū. Ira eñ iu/ Al. tractis
ſticiā dei nō operať. Propť q̄ð abijciētes oēm
immūdiciā ⁊ abundantiā malicię in manſue

rudine ſuſcipite inſitũ verbuꝫ:qđ põt ſaluare
aĩas veſtras.Eſtote aũt factores ꝟbi/ꝛ nõ au/
ditores tñ/fallentes voſmetipſos:qꝛ ſi qs au/
ditoꝛ eſt verbi et non factoꝛ: hic comparabiꝶ
viro ꝯſideranti vultũ natiuitatꝭ ſuę in ſpeculo:
Conſiderauit enĩ ſe et abijt/ꝛ ſtatim oblitꝰ eſt
qualis fuerit.Qui autẽ pſpexerit in lege perfe
ctę libertatis:et pmanſerit/non auditoꝛ obli/
uioſus factꝰ/ſed factoꝛ opis:hic beatꝰ in facto
ſuo erit.Si qs autẽ putat ſe religioſũ eſſe non
refrenãs linguã ſuã/ſed ſeducẽs coꝛ ſuũ : huiꝰ
vana eſt religio.Religio mũda ꝛ immaculata
apud deum ꝛ patrẽ hęc eſt:viſitare pupillos ꝛ
viduas in tribulatione eoꝝ:ꝛ imaculatũ ſe cu
Jacob.1.a. ſtodire ab hoc ſęculo. Fratres mei nolite i p/
ſonarũ acceptione habere fidẽ dñi noſtri ieſu
chriſti gloriꝫ. Et poſt aliquos ꝟſus. Audite
fratres mei dilectiſſimi:Nõne deꝰ elegit pau/
peres in hoc mundo/diuites in fide ꝛ heredes
regni qđ repromiſit deꝰ diligẽtibꝰ ſe?Uos aũt
exhonoraſtis pauperẽ:Nonne diuites per po
tentiã opprimũt vos/ꝛ ipſi trahũt vos ad iudi
cia?Nõne ipſi blaſphemant bonũ nomen:qđ
inuocatũ ẽ ſup vos?Si tñ legẽ pficitis regalẽ
Leuit.19.c. ſcḋm ſcripturas:Diliges ꝓximũ tuũ ſicut teipſũ:
bene facitis:Si aũt pſonas accipitis:peccatũ
opamini/redarguti a lege quaſi trãſgreſſores.
Jacob.2.c. Et poſt paucos ꝟſus. Judiciũ enĩ ſine miſe/
ricordia illi qui nõ facit miſericordiã: Super/
altet autẽ miſcḋia iudicio. Et poſt aliquãtũ.
Jaco.3.a. Nolite plures magiſtri fieri frẽs mei:ſcientes
qm̃ maius iudiciũ ſumitꝭ. In multis enĩ offen
dimus oẽs.Si qs in verbo nõ offendit/hic p/
fectus eſt vir.Poteſt enĩ freno circũducere to/
Jbidem.b. tum corpus. Et alio loco. Linguã autẽ nul/
lus hominũ domare põt:Inquietũ malũ:ple
na veneno mortifero.In ipſa benedicimꝰ deũ
ꝛ patrẽ:et in ipſa maledicimꝰ hoĩes/q ad ſimi/
litudinẽ dei facti ſũt.Ex ipſo oꝛe ꝓcedit bene/
dictio et maledictio : Nõ opoꝛtet frẽs mei hęc
Jbidem.c. ita fieri. Et poſt paucos ꝟſus.Quis ſapiẽs ꝛ
diſciplinatꝰ intꝭ vos:oſtdat ex bona ꝯuerſatiõe
operã ſuã in mãſuetudine ſapiẽtię .Q ſi ȥelũ
amarũ habetis:et cõtentiones ſunt in coꝛdibꝰ
vr̃is:nolite gloꝛiari et mẽdaces eſſe aduerſus
ꝟitatẽ.Nõ eſt enĩ iſta ſapiẽtia deſurſũ deſcen/
dẽs:ſ terrena/aĩalis/diabolica.Ubi enĩ ȥelus
ꝛ cõtentio/ibi incõſtantia ꝛ oĩe opus prauũ.
Quę autẽ deſurſum eſt ſapiẽtia:primũ qdem
pudica eſt/ deinde pacifica/ modeſta/ſuadibi/
lis/bonis conſentiens: plena miſericoꝛdię: et
fructibus bonis:dijudicans ſine ſimulatione.
Fructꝰ autẽ iuſticię in pace ſeminaꝶ/facientibꝰ
Jacob.4.a. pacẽ. Unẽ bella et lites in vobis?Nõne ex con
cupiſcentijs veſtris q militãt in membꝛis ve/
ſtris? Itẽ poſt paucos verſus.Petitis et nõ
accipitis/eo q male petatis: vt in cõcupiſcen/
tijs veſtris inſumatis. Adulteri/neſcitis quia
amicitia huiꝰ mundi inimica eſt dei? Quicũq
ergo voluerit amicus eſſe huiꝰ ſeculi/inimicus
dei cõſtituiꝶ. Et paulopoſt. Propter qđ di/ Jbidem b.
cit:Deꝰ ſupbis reſiſtit/humilibꝰ autẽ dat gra/ Prouer.3.a.
tiã.Subditi ḡ eſtote deo:reſiſtite autẽ diabo/
lo/et fugiet a vobis: Appropinqte aũt deo/et
appropinqbit vob.Emũdate manꝰ pctõꝛes:et
purificate coꝛda duplices animo.Miſeri eſto/
te/et lugete ꝛ ploꝛate.Riſus veſter verteꝶ i lu/
ctum:et gaudiũ in merorẽ.Humiliamini in cõ/
ſpectu dñi/et exaltabit vos. Nolite detrahere
alterutrũ fratres. Et poſt paucos ꝟſus.Unꝰ Jbidem.c.
eſt legiſdatoꝛ et iudex/ q poteſt pdere et libera
re.Tu autẽ qs es q iudicas ꝓximũ? Ecce nũc
qui dicitis:hodie aut craſtino ibimꝰ i ciuitatẽ
illã:et faciemꝰ ibi qdẽ annũ/et mercabimur:ꝛ
lucrũ faciemꝰ:qui ignoratꝭ qđ erit in craſtinũ.
Quę ẽ enĩ vita vr̃a?Uapoꝛ eſt ad modicũ pa
rẽs:deinceps exterminabiꝶ:Pro eo vt dicatꝭ:
ſi dñs voluerit:et ſi vixerimꝰ/ faciemꝰ hoc/aut
illud.Nunc autẽ exultatis in ſupbijs veſtris.
Oĩs exultatio talis maligna eſt . Scienti igiꝶ
bonũ facere ꝛ nõ faciẽti/pctm̃ ẽ illi. Age nũc Jacob.5.a.
diuites/ploꝛate vlulantes in miſerijs quę ad/
uenient vobis.Diuitię veſtrę putrefactę ſunt:ꝛ
veſtimẽta veſtra a tineis comeſta ſunt . Aurũ
et argentũ veſtrũ eruginauit:et erugo eoꝛũ in
teſtimonium vobis erit/ꝛ manducabit carnes
veſtras ſicut ignis.Theſauriȥaſtis in nouiſſi/
mis diebꝰ.Ecce merces operarioꝛũ q meſſuerꝶ
regiones veſtras/q fraudati ſunt a vobis/cla/
mant: et clamoꝛ ipſoꝛũ in aures dñi ſabaoth
introijt.Epulati eſtis ſup terram:ꝛ in luxurijs
enutriſtis coꝛda veſtra.In die occiſiõis addu/
xiſtis/occidiſtꝭ iuſtũ/ꝛ nõ reſtitit vob.Patien/
tes igiꝶ eſtote fratres vſq ad aduentum dñi.
Et paulopoſt.Patientes eſtote: et vos cõfir Jbidem.b.
mate coꝛda vr̃a:qm̃ aduentꝰ dñi appropinqua
bit.Nolite ingemiſcere frẽs in adulterutrũ: vt
nõ iudicemini. Et alio loco.Añ oĩa frẽs mei: Jbidem.c.
nolite iurare/neq p celũ/neq p terrã/neq ali/
ud qđcũq iuramentũ.Sit autẽ ſermo veſter: Matth.5.f.
eſt/eſt:nõ/nõ:vt nõ ſub iudicio decidatis.Tri
ſtatur aliquis veſtrũ:oꝛet ęquo animo:ꝛ pſal
lat:Infirmaꝶ quis in vobis:inducat pſbyte/
ros eccleſię / et oꝛent ſup eum:vngentes eum
oleo i nomine dñi:Et oꝛatio fidei ſaluabit in/
firmũ/ꝛ alleuabit eum dñs:etſi in peccatꝭ ſit/
remittenꝶ ei.Confitemini ergo alterutrũ pec/
cata veſtra: et oꝛate pꝛo inuicẽ vt ſaluemini.
Multum enĩ valet depꝛecatio iuſti aſſidua.
Et poſt aliqs ꝟſus.Frẽs mei/ſi qs ex vobis Jbidem.d.
errauerit a veritate/ꝛ cõuerterit quis eũ:ſcire
debet/qm̃ q cõuerti fecerit peccatoꝛẽ ab erro/
re vię ſuę/ſaluabit animã eiꝰ a moꝛte:et operit
multitudinẽ peccatoꝝ.

De epiſtola prima iohannis:

i.Joh.1.c. **J dixerimus**
qm̄ ſocietatē habemꝰ cū eo/⁊ in
tenebris ambulamꝰ/mentimur
et veritatē nō facimꝰ. Si aūt in
luce ambulamꝰ/ſicut et ipſe in luce eſt: ſocie
tatē habemꝰ adinuicē/⁊ ſanguis ieſu chriſti
filij eiꝰ emūdat nos ab oī pctō. Si dixerimꝰ
qm̄ pctm̄ nō habemꝰ: ipſi nos ſeducimus/⁊
veritas in nobis nō eſt. Si ꝯfiteamur pctā
nr̄a: fidelis ⁊ iuſtꝰ eſt vt remittat nobis pctā
nr̄a/⁊ emūdet nos ab omni iniqtate. Si di
i.Joh.2.a. xerimꝰ/qm̄ nō peccauimꝰ: mēdacē fecimꝰ eū
⁊ verbū eiꝰ nō eſt in nobis. Filioli mei hec
ſcribo vobis vt nō peccetis: Sȝ ⁊ ſi qs pec/
cauerit/aduocatū habemꝰ apud patrē ieſū
chriſtū iuſtū: ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccatis
nr̄is: nō ꝓ nr̄is autē tm̄/ſ; etiā ꝓ totiꝰ mūdi.
Et in hoc ſcimꝰ qm̄ cognouimus eū/ſi man/
data eius obſeruemꝰ. Qui dicit ſe noſſe eū
⁊ mādata eius nō cuſtodit/mendax eſt: ⁊ in
hoc veritas non eſt. Qui autē ſeruat verbū
eius vere in hoc charitas dei pfecta eſt. In
hoc ſcimus quoniam in ipſo ſumus/ſi in eo
maneamus. Qui dicit ſe in illo manere/
debet ſicut ille ambulauit ⁊ ipſe ambulare.
Ibidem.b. Et poſt aliquos ꝟſus. Qui dicit ſe in luce
eſſe/⁊ fratrē ſuū odit: in tenebris eſt vſq; ad/
huc. Qui diligit frēm ſuū i lumine manet/⁊
ſcandalū in eo nō ē. Qui autē odit fratrem
ſuū/in tenebris eſt: ⁊ i tenebris ambulat/⁊
neſcit quo eat: qm̄ tenebre obcecauerūt ocu/
Ibidem.c. los eiꝰ. Et paulo poſt. Nolite diligere mū
dū/neq; ea q̄ in mūdo ſunt: qm̄ omne qd̄ ē
in mūdo/ꝯcupiſcētia carnis ē/⁊ ꝯcupiſcētia
oculoꝝ/⁊ ſupbia vite: q̄ nō eſt ex patre/ſ; ex
mūdo ē: ⁊ mūdus trāſit et cōcupiſcētia eiꝰ.
Qui autem facit voluntatem dei/manet in
eternum ſicut et deus manet in eternum.
Ibidem.d. Et alio loco. Omne mēdaciū nō ex verita
i.Joh.3.a. te eſt. Et poſt paululū. Chariſſimi nūc filij
dei ſumꝰ/⁊ nōdū apparuit qd erimꝰ. Scimꝰ
qm̄ cū apparuerit/ſimiles ei erimꝰ: qm̄ vide/
bimꝰ eū ſicuti eſt. Et omnis qui habet hanc
ſpem i eo ſanctificat ſe/ſicut ⁊ ille ſanctꝰ eſt.
Omnis q̄ facit peccatū/et iniquitatē facit.
Et peccatū eſt iniqtas. Et ſcitis/qm̄ ille ap/
paruit vt pctā tolleret/⁊ pctm̄ in eo nō eſt.
Omnis qui in eo manet/nō peccat: et om/
nis q̄ peccat non videt eū: nec cognouit eū.
Filioli/nemo vos ſeducat: Qui facit iuſti/
ciam/iuſtus eſt/ſicut et ille iuſtus ē. Qui fa
cit pctm̄/ex diabolo eſt: qm̄ ab initio diabo
lus peccat. In hoc apparuit filiꝰ dei/vt diſ/
ſoluat opa diaboli. Oīs q̄ natus eſt ex deo/
peccatū nō facit: qm̄ ſemē ipſiꝰ in eo manet/
et non poteſt peccare/qm̄ ex deo natus eſt.
In hoc manifeſtati ſunt filij dei/et filij dia/
boli. Oīs q̄ nō eſt iuſtus/nō eſt de deo: et q̄
nō diligit fratrē ſuū: Qm̄ hec ē annūciatio
quā audiſtis ab initio/vt diligatis alteru/
trum. Et poſt paucos verſus. Nolite mi/ Ibidem.d.
rari frēs/ſi odit vos mūdus. Nos ſcimꝰ/qm̄
tranſlati ſumꝰ de morte in vitā/qm̄ diligi/
mus fratres: Quoniā q̄ nō diligit/manet ī
morte. Oīs q̄ odit fratrē ſuū/homicida eſt.
Et ſcitis qm̄ oīs homicida n̄ habet vitā eter
nam in ſe manentē. In hoc cognouimꝰ cha
ritatē/qm̄ ille ꝓ nobis animā ſuā poſuit: et
nos debemꝰ pro fratribꝰ aīas ponere. Qui
habuerit ſubſtantiā mūdi/et viderit fratrē
ſuū neceſſitatem habere/⁊ clauſerit viſcera
ſua ab eo: quō charitas dei manet in eo? Fi
lioli mei/nō diligamꝰ verbo nec lingua/ſed
opere ⁊ veritate. In hoc cognoſcimꝰ/qm̄ ex
veritate ſumꝰ/et in cōſpectu eius ſuademꝰ
corda nr̄a: qm̄ ſi rep̄hendent nos cor nr̄m:
maior eſt deꝰ corde noſtro/et nouit omnia.
Chariſſimi/ſi cor nō reprehenderit nos/fi/
duciam habemꝰ ad deū: et q̄cq̄d petierimꝰ/
accipiemꝰ ab eo/qm̄ mandata eius cuſtodi/
mus/et ea que placita ſunt/corā eo facimꝰ.
Et hoc eſt mandatū eiꝰ/vt credamꝰ in noīe
filij eius ieſu chriſti: ⁊ diligamꝰ alterutrum/
ſicut dedit mādatū nobis. Et q̄ ſeruat mā/
data eiꝰ/in illo manet/⁊ ipſe in eo. Et in hoc
ſcimus qm̄ manet in nobis/de ſpiritu quē
nobis dedit. Chariſſimi/nolite oīm ſpiritui i.Joh.4.a.
credere: ſed probate ſpiritꝰ ſi ex deo ſint: qm̄
multi pſeudo ꝓphete exierūt in mūdū. In
hoc cognoſcitꝰ ſpiritus dei. Oīs ſpūs q̄ cōfi
tetur ieſum chriſtū in carne veniſſe/ex deo
eſt. Et omnis ſpiritus qui ſoluit ieſum/ex
deo nō eſt: ⁊ hic ē antichriſtꝰ: de q̄ audiſtis/
quoniā veniet: Nunc iā in mundo ē. Vos
ex deo eſtis filioli: ⁊ viciſtis eos/qm̄ maior
eſt q̄ in vobis eſt/q̄ȝ qui in mundo. Ipſi de
mūdo ſunt/ideo de mūdo loquunt: et mun
dus eos audit: Nos ex deo ſumꝰ. Qui nouit
deū/audit nos: qui nō eſt ex deo/nō audit
nos. In hoc cognoſcimꝰ ſpiritū veritatis/⁊
ſpiritū erroris. Chariſſimi/diligamꝰ inuicē:
qm̄ charitas ex deo eſt: Et oīs q̄ diligit/ex
deo natus ē/et cognoſcit deū: Qui nō dili/
git/non nouit deū: qm̄ deꝰ charitas eſt. Et
paulopoſt. Chariſſimi/ſi deꝰ dilexit nos: et Ibidem.d.
nos debemꝰ alterutrū diligere. Deū nemo
vidit vnq̄ȝ. Si diligamꝰ inuicem/deꝰ in no/
bis manet: et charitas eius in nobis perfe/
cta eſt. Itē paulopoſt. Quiſq̄s ꝯfeſſus fu/
erit/qm̄ ieſus eſt filiꝰ dei: deus in eo manet/
et ipſe in deo. Et nos cognouimꝰ ⁊ credidi/
mus charitati quā habet deꝰ i nobis. Deꝰ

charitas eſt: et q̄ manet in charitate/ in deo
manet/ et de⁹ in eo. In hoc ꝑfecta eſt chari/
tas dei nobiſcū/ vt fiduciā habeam⁹ in die
iudicij: qm̄ ſicut ille eſt/ ⁊ nos ſumus in hoc
mundo. Timor nō eſt in charitate: ſed per/
fecta charitas foras mittit timorem: qm̄ ti/
mor penā habet. Qui aūt nō timet/ eſt ꝑfe/
ctus in charitate. Nos ḡ diligam⁹ deū: qm̄
prior de⁹ dilexit nos. Si q̄s dixerit/ qm̄ dili/
go deum/ ⁊ fratrē ſuum oderit/ mendax eſt.
Qui em̄ nō diligit fratrē ſuū quē videt/ de/
um quem nō videt quō poteſt diligere? Et
hoc mandatū habem⁹ ab eo: vt qui diligit
1.Joh.5.a. deū/ diligat fratrē ſuū. Oīs q̄ credit quo/
niam ieſus eſt chriſtus/ ex deo natus eſt: et
omnis q̄ diligit eū q̄ genuit/ diligit et eū q̄
natus eſt ex eo. In hoc cognoſcim⁹/ qm̄ di/
ligim⁹ natos dei/ cū deū diligamus et man
data eius faciam⁹. Hec eſt em̄ charitas dei/
vt mandata ei⁹ cuſtodiam⁹: et mandata ei⁹
grauia nō ſunt: Quoniā omne qđ natū eſt
ex deo/ vincit mundū. Et poſt paululum.
Ibidem.c. Hec ē fiducia quā habemus ad deū: q̄r qđ/
cunq̄ petierim⁹ ſm volūtatē ei⁹ audit nos:
et ſcimus qm̄ audit nos. Et poſt tres ver/
Ibidem.d. ſus. Qui ſcit fratrē ſuū peccare peccatū nō
ad mortē/ petet: et dabit ei vitā peccantib⁹
nō ad mortē. Eſt peccatū ad mortē: nō pro
illo dico vt roget q̄s. Omnis iniq̄tas pecca
tum eſt: et eſt pctm̄ nō ad mortē. Scim⁹ qm̄
omnis qui natus eſt ex deo/ nō peccat: ſed
generatio dei cōſeruat eū: ⁊ malignus non
tangit eum. Et alio loco. Filioli/ cuſtodite
vos a ſimulacris.

De epiſtola eiuſdē ſecunda.

2.Joh.b. **On tamquam**

t mandatū nouum ſcribens tibi/
ſed qđ habuim⁹ ab initio: vt di/
ligam⁹ alterutrū: Et hec eſt cha/
ritas/ vt ambulem⁹ ſm mandata eius. Hoc
mandatū eſt: vt quemadmodū audiſtis ab
initio in eo ambuletis. Et poſt paucos ver/
Ibidem.c. ſus. Oīs q̄ recedit et nō ꝑmanet in doctri/
na chriſti/ deum nō habet: qui permanet in
doctrina/ hic et filiū ⁊ patrē habet. Si quis
venit ad vos/ ⁊ hanc doctrinā nō affert: no/
lite recipere eū in domū/ nec aue ei dixeri/
tis. Qui em̄ dicit illi/ aue/ cōmunicat ope/
ribus eius malignis.

De epiſtola eiuſdem tertia

3.Joh.b. **Hariſſime fide**

c liter facis q̄cq̄d operaris in frēs: et
hoc in ꝑegrinos: qui teſtimoniū
reddiderūt charitati tue in con/
ſpectu eccleſie: q̄s benefacies deducēs digne
deo: Pro noīe em̄ ei⁹ ꝓfecti ſūt nihil accipiē
tes a gentib⁹. Nos ḡ debem⁹ ſuſcipe hmōi:
vt cooperatores ſimus veritatis. Et poſt
paululū. Chariſſime/ noli imitari malū/ ſed
qđ bonū ē. Qui bene facit/ ex deo ē: q̄ male
facit non videt deum.

De epiſtola Jude apoſtoli.

Subintroierūt Jude.a.

ſ em̄ q̄dā hoīes/ qui olim ꝓſcripti
ſūt in hoc iudiciū impij/ dn̄i nr̄i
gratiā trāſferentes in luxuriā: ⁊
ſolū dominatorē ⁊ dn̄m nr̄m ieſū chriſtū ne/
gantes. Et paulopoſt. Hi ſunt in epulis Ibidem.c.
ſuis macule cōuiuātes: ſine timore ſemetip
ſos paſcentes. Et alio loco. Hi ſunt mur/ Ibidem.d.
muratores queruloſi/ ſm deſideria ſua am/
bulantes: et os eorum loquit̄ blaſphemiā/
mirantes perſonas queſtus cauſa. Uos au
tem chariſſimi memores eſtote verborū q̄
ꝓdicta ſunt ab aplis dn̄i nr̄i ieſu chriſti: q̄ di
cebant vobis: qm̄ in nouiſſimo tp̄e venient
illuſores: ſm deſideria ſua ambulantes in
impietate. Hi ſunt qui ſegregāt ſemetipſos
animales/ ſpm̄ nō habētes. Uos autē cha/
riſſimi/ ſuꝑedificātes voſmetipſos ſanctiſſi/
me nr̄e fidei in ſpūſctō orantes ipſos vos
in dilectione dei ſeruate: expectantes miſe/
ricordiā dn̄i nr̄i ieſu chriſti i vitā eternā. Et
hos q̄dē arguite iudicatos: illos vo ſaluate
de igne rapiētes. Alijs autem miſeremini
in timore: odientes ⁊ eam que carnalis eſt
maculatā tunicam.

De libro cuius nomen eſt Apo-calypſis iohannis.

Ihoīes immo

ſ quia hoīes intelligunt̄ moneri
cū angeli monent̄: in oīb⁹ eiſdē
ꝓceptis diſcim⁹ falſos frēs ꝑ pa
tientiā ſuſtinēdos ꝓpt nomē dei/ ⁊ ꝑ penitē
tiam ad ꝓma opa bona redeūdū/ et vſq̄ ad
mortē ꝑſecutiones ꝓ fide tolerādas: ⁊ i cha
ritate ſeruiēdū. Circa autē finē libri cū de Apoc.21.g.
ſctā ciuitate loqueret̄: Nō intrabit in eā
aliq̄d coinq̄natū/ ⁊ faciēs abominationē et
mēdaciū. Et alibi. Beati qui lauāt ſtolas Apoc.22.c.
ſuas in ſanguine agni: vt ſit poteſtas eorū
in ligno vite ⁊ portis intrēt ciuitatē. Foris
canes ⁊ venefici et impudici/ ⁊ homicide/ et
idolis ſeruientes: et oīs q̄ amat ⁊ facit men
daciū. Ego ieſus miſi angelū meū teſtifica/
ri vobis.

Sancti auguſtini hipponenſis epī/ liber
qui intitulatur Speculum/ explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epi/liber de inqſitione trinita-
tis/ꝛ de alijs quibuſdam ſenten-
tijs/incipit. Interrogatio.

A Quomodo de⁹
q vere ſit vnitas ꝛ vere trinitas.
¶ Reſpōſio. Unitas in ſubſtā
tia/trinitas ī pſonis. ¶ Inter-
gatio. Quid ſit ꝓpꝛiū vniuſcuiuſq pſonę
in ſancta trinitate. ¶ Rñſio. Pꝛopꝛiū ē pa
tris ꝙ ſolus eſt pr̄:ꝛ ꝙ ab alio non eſt niſi a
ſe. Pꝛopꝛiū eſt filij/ ꝙ a pr̄e genitus eſt ſo/
lus a ſolo:coętern⁹ ꝛ cōſubſtātialis genito/
ri. Pꝛopꝛiū eſt ſpūſſancti/ꝙ nec ingenitus/
nec genitus ē:ſ a pr̄e ꝛ filio ęq̄liter ꝓcedēs.
¶ Interrogatio. Quare ſpūſſanct⁹ nō de/
bet ingenitus vel genit⁹ dici? ¶ Reſpōſio.
Quia ſi ingenit⁹ diceret ſic̄ pr̄/duo pr̄es: ſi
genit⁹/duo filij ęſtimari poſſent ī ſctā trini/
tate. ¶ Interrogatio. Utrū ſol⁹ pr̄/aut ſo/
lus fili⁹ aut ſolus ſpūſſctūs ꝑ ſe plen⁹ deus
ꝛ pfect⁹ dici debeat? ¶ Reſpōſio. Utiq pr̄
ꝑ ſe ē plen⁹ de⁹/ſilir ꝛ fili⁹ plen⁹ de⁹/ꝛ ſpūſſan
ctus plen⁹ de⁹ credit. ¶ Interrogatio. Si
vnaq̄q pſona ꝑ ſe plen⁹ de⁹ dici pōt:q̄re nō
tres deos dicimus pr̄em ꝛ filiū ꝛ ſpm̄ſctm̄?
¶ Reſpōſio. Quia vna ſubſtātia eſt pr̄ et
fili⁹ ꝛ ſpūſſāct⁹/ nō tres ſubſtātię. Pꝛoinde
vnitas ſubſtantię tres deos ꝓhibet dicere
vel credere. ¶ Intrrogatio. Dū tres pſonas
dicim⁹/ patrē ꝛ filiū ꝛ ſpm̄ſctm̄: q̄re nō tres
deos/ nec tres omnipotentes/ nec tres bo/
nos/nec tres magnos dicere fas ē? ¶ Re/
ſpōſio. Quia de⁹ ꝛ olpotēs ꝛ magn⁹ ꝛ bon⁹
ꝛ ętern⁹ ſubſtātialia noīa ſūt:ꝛ ad ſe dicūt:
ideo non licet ea plurali nūero dicere/ſ ſin/
gulari: Et om̄e nomē qḋ ſubam dei vl̄ eſſē/
tiā ſignificat/ſemp ſingulari nūero ꝓferen/
dū eſt: Pr̄ aūt ꝛ fili⁹ ꝛ ſpūſſāct⁹ relatiua ſūt
noīa:ꝛ iō tres pſonę recte dicunt. ¶ Inter/
rogatio. Quō relatiua? ¶ Rñſio. Scḋm
dialecticā/relatiua noīa ſūt q̄ ad aliḋ aliq̄d
referunt:ſicut dn̄s ad ſeruū:ꝛ ſeru⁹ ad dn̄m:
pater ad filiū:fili⁹ ad patrē. Pꝛoꝛſus cū di/
co patrē/filiū ſignifico:qꝛ nō eſt pr̄/niſi fili⁹
ſit cui ſit pr̄: Itē nō eſt fili⁹/niſi pr̄ ſit cui ſit
fili⁹. ¶ Interrogatio. Utrū ſpūſſanct⁹ rela
tiue vel ſubſtātialiter dicat? ¶ Reſponſio.
Utiq relatiue:qꝛ ſpūs alicui⁹ ſpūs ē: Sed
nō ſicut in pr̄e ꝛ filio relatiōis regula tenet
in eo. ¶ Intrrogatio. Quare ęq̄lē nō habet
relatiōis regulā ſpūſſanct⁹/ſicut pr̄ ꝛ fili⁹?
¶ Rñſio. Quia circūferri pōt patris ꝛ filij
nomē adinuicē: vt ſi dicam⁹: pr̄ filij pr̄/ ꝛ fi/
li⁹ pr̄is fili⁹: nō ita duplicē relatiōis circum
uerſionem in noīe ſctiſpūs inueniri poteſt.

¶ Intrrogatio. Qua neceſſitate accidit/ vt
ita nō circumferri poſſit ſpūſſancti relatio?
¶ Rñſio. Quia recte dicere poſſum⁹/ ſpm̄
ſctm̄ pr̄is ꝛ filij ſpm̄: ſ3 cōuerſo oꝛdine non
poſſum⁹ dicere / patrē ſpūſſancti: ſic̄ dicim⁹
patrē filij: ne duo filij in ſctā trinitate ęſti/
marent. Itē nō poſſum⁹ dicere/ filiū ſpūſſan
cti/ſicut dicim⁹ filiū pr̄is: ne duo pr̄es ī ſctā
trinitate intelligant. Dicim⁹ itaq ſpm̄ſctm̄
patris ꝛ filij ſine reciprocatione ꝯuerſionis
noīm relatiuoꝝ. ¶ Interrogatio. Utrū in B
ſepabilia ſint opa ſctē trinitatis? ¶ Rñſio.
Utiq q̄cq̄d opat trinitas ſctā / inſepabilit
hęc eadē opat: qꝛ vna eſt trinitatis opatio:
ſicut vna eſt ſuba/eēntia ꝛ volūtas. ¶ In-
terrogatio. Utrū ſctā trinitas in pſonis ſe/
parabilis ſiue inſepabilis dicēda eſt: dum
alius eſt pater/ ali⁹ filius/ali⁹ ſpūſſanctus?
¶ Rñſio. Uere ali⁹ ē pr̄ q̄ filius in pſona:
ſicut filius ali⁹ ē in pſona q̄ pr̄: ꝛ ſpūſſanct⁹
alius eſt in pſona q̄ pr̄ ꝛ filius: nō tm̄ aliud
ille vel ille in natura/ vel ī deitate/aut in eſ/
ſentia. Nec em̄ patrē potes dicere niſi filiū
intelligas: nec ſpm̄ſctm̄/niſi intelligas cui⁹
ſpūs ſit: Quocirca oīmodo inſepabilis eſt
ſctā trinitas/ſic in opib⁹/ſic etiā ī pſonis di/
cēda. ¶ Intrrogatio. Si ad ſolā pr̄is pſonā
ptineat qḋ dr: Qui facit mirabilia magna Pſ. 71.
ſol⁹. Et apl's: Qui ſol⁹ habet īmoꝛtalitatē? 1. timoth. 6. c.
¶ Rñſio. Nullaten⁹ ad ſolā patris pſonā
ptinet/dū dr ſolus de⁹/ſiue in nouo/ſiue in
veteri teſtamēto: ꝛ ꝙ de⁹ ſolus ſiue h ſiue
illud habeat vel faciat: ſ3 ad totā trinitatē
ſctā3/q̄ eſt vn⁹ de⁹ oīpotēs oīa faciēs q̄ ī cę/
lo ꝛ in terra. ¶ Intrrogatio. Quō btūs io/
hānes euāgeliſta dicit: Deum nemo vidit Ioh. 1. c.
vnq̄: Et ipē dn̄s in alio loco. Bti mūdo coꝛ Matth. 5. a.
de/qm̄ ipſi deū videbūt. Et apl's inuiſibilē 1. timoth. 1. d.
deū dic? ¶ Rñſio. Uideri em̄ pōt de⁹/ id ē
itelligi ſcḋm ſuę donū grę/ ſiue ab angelis/
ſiue ab aiab⁹ ſctōꝝ. Plenā vo diuinitat' na
turā /nec angel⁹ q̄libet /nec ſctōꝝ aliq̄s pfe
cte intelligere poterit: Ideo incōpꝛehēſibi/
lis dr de⁹. ¶ Interrogatio. Qꝛ ſctis ſum/
mū ꝓmittit p̄miū ętna dei viſio: an ęq̄liter
videbūt vl̄ intelligēt? ¶ Rñſio. Nullaten⁹
ęq̄liter oēs vel angeli vel alę ſctōꝝ deū/ vel
nūc vidēt/ vel poſt reſurrectionē videbūt: ſ
ſcḋm donatoꝛis diſpēſationē ꝛ meritoꝝ q̄/
litatē. Unuſq̄ſq tm̄ ſufficientē in ei⁹ viſione
ſuis meritis habebit btitudinē: nec pl⁹ q̄re/
re q̄ habebit: nec ſe minus habere q̄ volet
dolebit. ¶ Interrogatio. An aliq̄d diſtet
ī deo/ eē/ viuere/itelligere/poſſe? ¶ Rñſio.
Nullatenus aliud eſt in deo/eſſe/ aliud vi/
uere vel intelligere/ vel aliud poſſe: qꝛ deus
coipō q̄ ē/viuit: ꝛ eo q̄ viuit /intelligit: ꝛ eo

quo intelligit/pōt: ꝛ eo quo pōt/eſt: qꝛ ſim/
plex deitatis natura vnū habet eē/viuere/
intelligere/ꝛ oīa pōt. Sꝫ nō ita ē in nob: dū
aliud eſt in natura nr̃a viuere: aliud intelli/
gere: aliud poſſe: In deo vero hec oīa vnū
atqꝫ idē ſunt. ¶ Interrogatio. Utrū de fi/
lio ſicut dꝛ/lumē de lumine/deꝰ de deo: pōt
dici oīpotēs de oīpotēte/bonꝰ de bono/ma
gnꝰ de magno: ꝛ cętera talia? ¶ Rn̄ſio. Re
gularit̄ vtiqꝫ tenere debemꝰ/ꝙ oīa naturę
noīa ęq̄liter de filio dici p̄nt ſicut de p̄re .i.
ſicut dꝛ deꝰ de deo/lumē de lumine: ita dicē
dū eſt/oīpotēs de oīpotēte/bonꝰ de bono/
magnus de magno: ſꝫ non ita in relatiuis.
¶ Interrogatio. Sed quō in relatiuis no/
minibꝰ dicēdū ē? ¶ Rn̄ſio. Nō poſſumꝰ di/
cere verbū de verbo: qꝛ relatiuū nomen eſt
vbū/qō ſolꝰ eſt filius: ſicut dicimꝰ/deū de
deo/qō nō eſt ſolus filius: nec imaginē de
imagine/qꝛ ſolus eſt filꝰ imago: ſic dicimꝰ
lumē de lumine/qō nō ē ſolus filꝰ: qꝛ ſub/
ſtātiale nomē ē lumē. ¶ Interrogatio. Nū
quid aliud lumē eſt p̄r/ꝛ aliud filꝰ? ¶ Rn̄/
ſio. Neqꝫ aliud: ſꝫ vnū lumē eſt p̄r ꝛ filius/
ſicut vna ſubſtātia: Ideo recte dꝛ lumen de
lumine: ſicut deꝰ de deo. Sicut eīm vnꝰ ē deꝰ
C p̄r ꝛ filꝰ/ita vnū lumē. Interrogatio. Legi
1.Cor.1.d. mus ap̄lo dicēte/chꝛiſtū dei eſſe vtutē ꝛ dei
ſapiētiā: Nunq̄d p̄r nō habet in ſe ſapiam/
vel virtutē/niſi i filio quē ap̄ls ſapiaꝫ dei ꝛ
vtutē noīauit? ¶ Rn̄ſio. Plurimi ita arria
nā deſtruūt ipietatē: dicētes impiū eſſe cre
dere vnqꝫ deū patrē eſſe ſine ſua ſapia/aut
ſine ſua vtute. Sꝫ melius ē intelligere pa/
trē eſſe ſapiam ꝛ virtutē: immo et ſp̄mſctm̄
ſapiaꝫ ꝛ vtutē: non tn̄ tres vtutes/nec tres
ſapiētias: qꝛ ſapia ſubſtātiale nomē eſt/ſic
vtus: Nec aliud ē in deo eſſe/aliud ſapere/
aliud poſſe: ſ vnū eſt deo eſſe/ſapere/poſſe.
¶ Itrogatio. Utrū ad ſolā ſcti ſpūs ꝑſonā
n.Ioh.4.d. ꝑtineat charitas dū ap̄lus dicit: Deꝰ chari/
tas eſt: q̄ dilectio p̄ris ꝛ filij eē legit̄? ¶ Rn̄
ſio. Nullateñ ita ſpūſſctūs charitas intelli
git̄/q̄ſi nō ſit p̄r ꝛ filꝰ charitas. Sic ſpūſſan
ctus ē charitas: ita ꝛ p̄r ē charitas/ꝛ filꝰ eſt
charitas: nō tn̄ tres charitates: ſ vna chari/
tas: Sꝫ qꝛ ſpūſſctūs donū dei ꝓprie dꝛ: et
nullū dei donū charitate maiꝰ eſt: imo ſine
eo nullū donū ad ꝑpetuā hoīem deducere
poterit btitudineꝫ: proinde ſpūſſctūs ꝓp̄e
dꝛ charitas. ¶ Introgatio. Nūq̄d ipij do/
na dei habēt? ¶ Rn̄ſio. Habēt vtiqꝫ ꝑ eū q̄
Ioh.1.a. illuminat oēm hoīeꝫ venientē in hūc mūdū:
Act.17.f. In eo eīm ſumꝰ/mouemur ꝛ viuimꝰ: Bona
ſūt eīm dona dei eis q̄ bn̄ vtunt̄ illis: Ideo
charitas ſingulare eſt in ſctis donū/in q̄ fi/
lij dei diſcernunt̄ a filijs ipietat̄. ¶ Intro/
gatio: Quare ſi deꝰ totus vbiqꝫ eſt: in cęlo
dꝛ mag̃ habitare q̄ in t̄ra? ¶ Rn̄ſio. Quia
maioꝛ eſt cognitio i ſctis angelis aīabuſqꝫ
ſctoꝝ diuinitatis cū ſint apō deū i cęlis q̄
in t̄ris. Sic eīm in h̄ mortali coꝛpe q̄dā mag̃
intelligūt diuinā ſubāꝫ/q̄dā minꝰ: ita ꝛ i cę/
lo mag̃ dꝛ deꝰ eē q̄ in t̄ra: qꝛ plenius eiuſdē
ſubā itelligit̄ ab inhabitatoꝛibuſ cęli q̄ t̄rę
incolis. ¶ Introgatio. Si vna ſuba ē p̄r ꝛ
filꝰ ꝛ ſpūſſctūs: q̄re ſolus filꝰ incarnatꝰ dꝛ?
¶ Rn̄ſio. Quia alia ē ꝑſona filij/alia p̄ris/
alia ſpūſſcti. Et ſola q̄dē ꝑſona filij icarna/
ta ē: operāte tn̄ eādē incarnationē tota ſctā
trinitate: cuiꝰ oꝑa ſūt inſeꝑabilia. ¶ Intro/
gatio. Dū in ſymbolo catholico cātari ſolet
dei filiū de ſpūſctō ꝛ maria vgine incarna/
tū: q̄re nō dꝛ filꝰ ſpūſſcti: ſicut dꝛ btē vgis?
¶ Rn̄ſio. Non vtiqꝫ ſic de illo ſicut de illa
natꝰ ē filꝰ dei. De illa ſiq̄dē .i. ſctā vgine na
tus ē filꝰ dei ſic de m̄re: nō de illo .i. ſpūſctō
ſicut de p̄re: ne duo p̄res dicerent̄ in ſctā tri
nitate. ¶ Introgatio. Si vna natura ē pa/
tris ꝛ filij/ꝛ filꝰ incarnatus plenꝰ ē deꝰ ꝛ ꝑ/
fectus: quō nō p̄r incarnatꝰ eſt? ¶ Rn̄ſio.
Filꝰ plenꝰ eſt deꝰ ꝛ ꝑfectus q̄ ſolus incarna
tus eſt/ꝛ hō factꝰ ē. Nā ignis vna ſuba eſt: ſ
aliud i igne facit caloꝛ/aliō lux: Lux illumi/
nat/caloꝛ calefacit: vna tamē ignis natura
vtrūqꝫ facit ꝛ caloꝛē ꝛ lucē. ¶ Introgatio.
Utrū diuinitas cū carne cōcępta ꝛ nata et D
paſſa ē/ꝛ cętera q̄ hūanitat̄ ꝓpa eē noſcūt̄?
¶ Rn̄ſio. Utiqꝫ diuinitas ſuę carnis cōcę/
ptione cōcępta ē/ꝛ natiuitate nata: ſenſitqꝫ
ꝑticipatiōe hūani affectꝰ mortē quā ſponte
ſuſcęꝑat: nō naturę ſuę potētiā ꝑdēs ꝑ quā
cūcta viuificat. Et ipe auctoꝛ q̄ ſpōte natꝰ ē/
ſpōte paſſus ē. Eſt idē opꝰ: qꝛ vtrūqꝫ vnꝰ:
licet nō alio cogēte/ſolus tn̄ ipe ꝑpetit̄: ſal/
ua diuinitatis impaſſibilitate. ¶ Interro/
gatio. Ex q̄ natura dic̄: Ptātē habeo ponē/ Ioh.10.d.
di aīaꝫ meā? ¶ Rn̄ſio. Oīm q̄ in chꝛiſto ſūt
operū auctoꝛitas/ex diuinitate eſt: tn̄ carni
ꝯuenit dicere. Poteſtatē habeo ponēdi ani
mā meā/nō diuinitati. Diuinitas eīm nō di
miſit aīam poſtq̄ aſſūpſit eā in vtero virgi/
nis: caro dimiſit dū emiſit ſp̄m i cruce chꝛi/
ſtus. ¶ Interrogatio. Quō ꝯuenit qō i ge
neſi legit̄: Req̄euit deꝰ die ſeptimo ab oībꝰ Gen.2.a.
opibꝰ ſuis: ꝛ in euāgelio. P̄r meus vſqꝫ mō Ioh.5.c.
operat̄/et ego operoꝛ? ¶ Rn̄ſio. Req̄euit a
nouarū cōditione creaturarū: nō a cōditaꝝ
gubernatiōe: Et ideo deꝰ tūc creatoꝛ in ſex
dierū creatiōe putādus eſt: nūc vero guber
natoꝛ i totiꝰ mūdi naturis. ¶ Introgatio.
Quot creaturas rōnales ꝯdidit deꝰ? ¶ Rn̄
ſio. Duas/āgelicā ꝛ humanā: ꝛ cęlū angel̄:
ꝛ terrā hoībꝰ habitationē. ¶ Introgatio.

Quare angelicũ pctm̃ ſilentio in geneſi ab
ſcõditũ eſt: ⁊ hoĩs patefactũ eſt? ¶ Rñſio.
Quia angelicũ vuln⁹ deus nõ ꝑdeſtinauit
curare: hoĩs ꝟo ſanare ꝑdeſtinauit. ¶ In-
terrogatio. Cur ſũmi angeli pctm̃ inſanabi
le fuit/ ⁊ hoĩs ſanabile? ¶ Rñſio. Quia an
gelus ſui ſceleris inuẽtoꝛ fuit: hõ ꝟo alteri⁹
fraude ſeduct⁹. Itẽ quãto ſublimioꝛ ange-
lus in glĩa/ tãto maioꝛ ĩ ruina: Hõ vero q̃to
fragilioꝛ in natura/ tãto facilioꝛ ad veniã.
¶ Interrogatio. Cur hõ ſuę ꝑtãtis creatuꝛ
auctoꝛ eſt? ¶ Rñſio. Ut ipſe ſibi auctoꝛ eẽt
ad vitã/ ſiue ad mortẽ. Si ꝟo neceſſitati eẽt
ſubiect⁹: tũc nec boni operꝭ haberet glĩam:
nec mali pęnã/ ſ eẽt q̃ſi vn⁹ ex pecoꝛibus.

Interrogatio de benedictioni- bus filioꝛum iacob.

A Quid intelligendũ eſt de bñdictioni
bus/ q̃b⁹ iacob patriarcha bñdixit
filios ſuos: an hiſtoꝛice/ vł allegoꝛi-
Ge.49.a. ce intelligẽdę ſint/ dũ dicit: Cõgregamini fi
lij iacob/ vt annũciẽ vob̃ q̃ vẽtura ſũt in no
uiſſimis dieb⁹: et ſi videt̃ ex his ꝟbis magꝭ
allegoꝛiã ſonare q̃ hiſtoꝛiã? ¶ Reſponſio.
Utrũq ꝟo/ ⁊ hiſtoꝛiã/ ⁊ allegoꝛiã. Hiſtoꝛiã
de diuiſione terrę ꝓmiſſionis/ q̃ diuiſiones
diuidẽdę erat nepotib⁹ eoꝝ. Et allegoꝛiã de
chꝛiſto et de eccleſia in nouiſſimis tẽpoꝛib⁹
futurã. Sꝫ ꝑus hiſtoꝛię fundamẽta ponen-
da ſũt/ vt apti⁹ allegoꝛię culmẽ prioꝛi ſtru-
cturę ſuponat̃. Ruben ꝓmogenit⁹ me⁹/ tu
foꝛtitudo mea/ ꝓncipiũ doloꝛis mei: ꝑoꝛ in
donis/ maioꝛ iperio: Effuſus es ſicut aq̃/ nõ
creſcas: q2 aſcẽdiſti cubile pr̃is tui: ⁊ macu-
laſti ſtratũ ei⁹. Eſt aũt ſenſus h̃. Tu es ꝓmo
genit⁹ me⁹: maioꝛ in liberꝭ/ ⁊ debebaꝭ iuxta
oꝛdinẽ natiuitatꝭ tuę hereditatẽ/ q̃ ꝓmoge-
nitis iure debebat̃/ ſacerdotiũ accipere ⁊ re-
gnũ. Hoc q̃ppe ĩ poꝛtãdo honoꝛe ⁊ ꝑualido
roboꝛe demõſtrat̃: Uerũ q2 peccaſti: et q̃ſi
aqua q̃libet vaſculo non tenet̃: voluptatis
effuſus es ĩpetu: idcirco ꝑcipio tibi vt vltra
nõ pecces: ſiſq in fratrũ nũero/ pęnas peti
lucẽs/ q ꝓmogeniti oꝛdinẽ ꝑdidiſti. Princi-
piũ aũt doloꝛis eſt oĩs ꝓmogenit⁹: q2 ꝑ eo
cõmouent̃ viſcera parẽtũ. Simeon ⁊ leui
frẽs vaſa iniq̃tatis bellantia: in ꝯſiliũ eoꝝ
nõ veniat aĩa mea/ ⁊ in cętu illoꝝ nõ ſit glo
ria mea: q2 in furoꝛe ſuo occiderũt virũ: ⁊ in
volũtate ſua ſuffoderũt murũ: Maledict⁹
furoꝛ eoꝝ/ q2 ꝑtinax: ⁊ indignatio eoꝝ/ q2
dura. Diuidã eos ĩ iacob/ ⁊ diſꝑgã illos in
iſrł. Significat aũt h̃ ſui ꝯſilij fuiſſe/ q ſichẽ
Gen.33. ⁊ emoꝛ interfecerũt federatos: ⁊ ꝯ fas ĩ pa-
cis ⁊ amicitiarũ tpe ſanguinẽ fuderũt inno
centẽ/ ⁊ q̃ſi q̃dã furoꝛe ſic crudelitate rapta-
ti muros hoſpitę vꝛbis euerterẽt. Un̄ dicit:
Maledict⁹ furoꝛ eoꝝ/ q2 ꝑtinax: ⁊ relinquã
⁊ diſꝑgã illos ĩ iſrł. Leui eñ hereditatẽ ꝓ-
priã nõ accępit/ ſed in oĩb⁹ ſceptris paucas
vꝛbes ad inhabitãdas habuit. De ſimeon
ꝟo in libꝛo ieſu ſcriptũ eſt: q ⁊ ipſe ꝓpriũ fu
niculũ nõ accępit: ſꝫ de tribu iuda q̃dã ac-
cęperit. Iuda te laudabũt frẽs tui: manus
tuę ĩ ceruicib⁹ inimicoꝝ tuoꝝ: adoꝛabũt te
filij pr̃is tui. Catulus leonis iuda: ad ꝑdã
fili mi aſcẽdiſti requieſcẽs accubuiſti vt leo ⁊
q̃ſi leena. Quis ſuſcitabit eũ? Quia iudas
ꝯfeſſio ſiue laus ĩterꝑtat̃/ recte ſcribit̃ de iu
da: ꝯfitebunt̃ tibi frẽs/ vel laudabũt te. Et
licet de chꝛiſto grande myſteriũ ſit: ſꝫ tñ ſm
lraꝫ ſignificat/ q ꝑ dauid ſtirpẽ generarent̃
reges/ ⁊ q adoꝛarẽt eũ oẽs trib⁹. Nõ eñ ait
filij matrꝭ tuę: ſ filij pr̃is tui. Et qđ ſequit̃:
Ad pręđã fili mi aſcẽdiſti: oſtẽdit eũ capti-
uos ꝑplos eſſe ducturũ/ ⁊ iuxta intelligẽtiã
ſacratioꝛẽ aſcẽdiſſe in altũ/ captiuã duxiſſe Ps.67.
captiuitatẽ. Siue qđ melius puto: captiui-
tas paſſionẽ/ aſcenſus reſurrectionẽ ſignifi
cat. Alligãs ad vineã pullũ ſuũ/ ⁊ ad vitem
aſinã ſuã. Qđ videlicet pullũ aſinę cui ſup-
ſedit ieſus: hoc eſt gẽtiliũ ꝑplm vineę aplo-
rũ q̃ ex iudęis ſunt copulauerit: et ad vitẽ/
ſiue vt in hebꝛęo habet̃ ſoꝛeth/ id ẽ electam
vitẽ alligauerit aſinaꝫ cui ſupſedit eccłia ex
nationib⁹ ꝯgregata. Qđ aũt dicit: Fili mi:
cõuerſionẽ ad chꝛiſtũ de ipſo iuda facit: eo
q chꝛiſtus ſit vniuſa facturus. Qđ autẽ dr̃:
Nõ auferet̃ ſceptrũ de iuda ⁊ dux de femo- B
rib⁹ ei⁹/ donec veniat ille q̃ mittendus eſt/ ⁊
ipſe erit expectatio gentiũ: ſignificat/ q nõ
deficerẽt ꝓncipes de tribu iuda vſq ad tp̃s
q̃ natus ẽ chꝛiſt⁹: q̃ miſſus a pr̃e expectatio
eſt gẽtiũ. Zabulõ in littoꝛe marꝭ habitabit
et in ſtatiõe nauiũ ꝑtingẽs vſq ad ſidonẽ.
Iſachar aſin⁹ foꝛtꝭ accubãs inter terminoꝭ:
vidit requiẽ q eẽt bona/ ⁊ terrã q optima: ⁊
ſuppoſuit humerũ ſuũ ad poꝛtãdũ: factuſq
eſt tributꝭ ſuiens. Quia ſuꝑ ꝫabulon dixe-
rat/ q maris magni littoꝛa eẽt poſſeſſurus:
ſidoniã q et reliq̃s. phenicis vꝛbes cõtin-
geret: nũc ad mediterraneã ꝓuinciã dedit
et iſachar/ q̃ iuxta neptalim pulcherrimã in
galilea regionẽ poſſeſſurus eſt: bñdictione
ſua habitationẽ facit. Aſinũ aũt oſſeum vel
foꝛtẽ vocat: et humerũ dicit ſuppoſuiſſe ad
poꝛtandũ: q2 in laboꝛe terrę ⁊ vehentis ad
mare/ q̃ in finibus ſuis naſcebant̃/ plurimũ
laboꝛaret: regibus q tributa compoꝛtãs.
Aiunt hebꝛei ꝑ metaphoꝛam ſignificari: q
ſcripturas ſanctas die ac nocte meditans
ſtudiũ ſuũ dederit ad laboꝛandũ: et idcirco
ei oẽs ſeruiũt quaſi magiſtro dona poꝛtan-
tes. Dan iudicabit ꝑplm ſuũ/ ſicꝫ ⁊ alia tri-

bus in iſrael. Fiat dan coluber in viā/ ceraſtes in ſemita mordēs vngulas equi: vt cadat aſcēſor ei⁹ retro: ſalutare tuū expectabo dn̄e. Sanſon iudex iſrael de tribu dan fuit. Hoc ergo dicit/ nūc vidēs in ſpū comam nutrire ſanſonē naçareū ceſiſq; hoſtib⁹ triumphare/ qd̄ in ſimilitudinē colubri reguliq; obſidētib⁹ vias nullū p terrā iſrl̄ trāſire pmittat: Sz etiā ſi qs temerari⁹ v̄tute ſua quaſi velocitate equi cōfiſus/ eam voluerit pdonis more populare: non effugere valebit. Totū autē p metaphorā ſerpētis τ eq̄tis loquit̄. Vidēs ergo tā fortē naçareū q̄ ipe ꝓpter meretricē mortuus eſt/ τ moriēs nfos occidit inimicos: putaui o de⁹ ipſum eſſe chriſtū filiū tuū verū: q2 mortuus eſt et nō reſurrexit: τ rurſuz duct⁹ eſt iſrl̄ in captiuitatē: ali⁹ mihi ſaluator mūdi/ τ mei generis pſtolādus eſt: vt veniat cui repoſitū eſt et ipe eſſet expectatio gētiū. Gad accinct⁹ pliabit̄ an̄ eū/ τ ipe accinget̄ retrorſum: Significat/ q̄ an̄ rubē τ dimidia trib⁹ manaſſe ad filios q̄s trās iordanē in poſſeſſionem dimiſerat/ poſt q̄ttuordecim ānos reuertēs pliū aduerſuz eos gētiū vicinarū grāde repperit: τ victis hoſtib⁹ fortiter dimicauerit. Lege ieſū naue τ paralipomenō. Neptalim/ ceru⁹ emiſſus dās eloq̄a pulchritudis: ſiue neptalim ager irrigu⁹. Vtrūq; ſignificat hebreū v̄bū/ aiala. Significat aūt/ q̄ aq̄ calide in ipſa naſcant̄ tribu: ſiue q̄ ſup lacū geneſar flucto iordanis eſſet irriguus. Hebrei aūt volūt ꝓpt̄ tyberiadē/ q̄ legis videbat̄ habere noticiā/ agrū irriguū eloquia pulchritudis ꝓphetari. Ceru⁹ aūt emiſſus tēporaneas fruges τ velocitatē terre vberi-
C oris oñdit. Sz meli⁹ ſi ad doctrinā ſaluatoris cūcta referam⁹/ qd̄ ibi vl̄ maxime docuerit ſaluator/ vt in euāgelio q̄ ſcriptū ē. Filius me⁹ ioſeph accreſcēs: fili⁹ me⁹ accreſcēs τ decorus aſpectu: filie decurrerūt ſup murū: ſz exaſperauerūt eū/ τ iurgati ſunt: inuiderūtq; illi habentes iacula. Sedit in forti arcus ei⁹/ τ diſſoluta ſunt vincula brachioꝝ τ manuū ei⁹ p manū potentis iacob. Inde paſtor egreſſus eſt lapis iſrl̄. O fili ioſeph q̄ tā pulcher es/ vt te tota de muris et turrib⁹ ac feneſtrl̄ puellaꝝ egypti turba ꝓſpectet: inuiderunt tibi/ τ ad iracundiā te ꝓuocauerunt fratres tui: habētes liuoris ſagittas τ zeli iacul̄ vulnerati. Verū arcū tuū τ arma pugnādi poſuiſti in deo/ q̄ fortis eſt pugnator: τ vincula tua q̄b⁹ te fratres ligauerūt/ ab ipſo ſoluta ſunt et dirupta: vt ex tuo ſemine tribus naſcat̄ ephraim fortis τ ſtabilis/ τ inſtar lapidis durioris inuicta: iperās q̄ decē tribub⁹ iſrl̄. Beniamin lup⁹ rapax: mane comedet p̄dam τ veſpere diuidet ſpolia. Quia de aplo paulo q̄ dicta ſunt manifeſtiſſima ſit ꝓphetia/ oībus patet/ q̄ in adoleſcentia pſecutus ſit eccleſiaz: in ſenectute pdicator euāgelij fuerit. Hebrei autē ita dixerunt. Altare in q̄ immolabant̄ hoſtie τ victimarū ſanguis/ ad baſim illi⁹ fundebant: in parte trib⁹ beniamin fiat: Hoc inquiunt ſignificat/ q̄ ſacerdotes immolāt mane hoſtias/ ad veſperū diuidūt ea que ſibi ex lege collata ſunt: lupum ſanguinariū/ lupū voracē ſuper altaris interp̄tatione ponētes τ ſpoliorū diuiſorem ſup ſacerdotib⁹/ q̄ ſeruientes altari viuunt de altari. Hec aūt hiſto-
rice. Spiritaliter aūt in ruben prioris pplī iudeoꝝ oſtēdit eē perſonā: cui a dn̄o dicit̄: D
Iſrael primogenit⁹ meus. Eteni iuxta qd̄ Exo.4.f.
pmogenito debebat̄ ipſius erat accipe ſacerdotiū et regnū. Additur: tu virtus mea: Vtiq; q̄ ex ipſo pplo fundamentū fidei/ ex ipo virtus dei q̄ eſt chriſtus/ aduenit. Quō autē ipſe ſit pncipium doloꝝ: niſi dū patri deo ſemp irrogauerit iniuriā: dum cōuertit ad eum dorſum τ nō faciē. Iſte prior in donis: q2 primū ipſis credita ſunt eloquia dei et legiſlatio et teſtamētū ſiue ꝓmiſſio. Iſte maior imperio: Vtiq; ꝓ magnitudine virium: q2 copioſius ceteris i hoc ſeculo ꝓpt̄ idē negauit. Effuſus eſt autē ſicut aq̄: peccando in chriſto: q̄ vaſculo nō tenet̄ voluptatis/ effuſus ē impetu: τ idcirco addidit: vltra nō creſcas. Quapropter ipe poſtq̄ in vniuerſo orbe diſperſus eſt/ valde imminutus ē. Sed quare talia meruit/ ita ſubiecit: q2 aſcēdiſti cubile patris tui. Primogenite aūt plebis audaciā pdicat: Que aſcēdit cubile patris ſui/ τ maculauit ſtratū eius: qn̄ corpus dn̄icū in quo plenitudo diuinitatl̄ requieſcebat raptū in cruce ſuſpendit τ ferro cōmaculauit. Simeō et leui fratres vaſa iniquitatis bellātia. Per ſimeon τ leui ſcribe τ phariſei τ ſacerdotes iudaici ppl̄i intelligunt̄. De ſimeone eñ ſcribe erāt iudeoꝝ:
τ de tribu leui pncipes ſacerdotū q̄ ꝯſiliū fe Matth.26.a.
cerūt/ vt ieſum dolo tenerēt τ occiderēt. De quo cōſilio dicit: In ꝯſilium coꝝ ne veniat aīa mea. Horrebat eñ tāta ſcelera/ que nouiſſimis tpib⁹ facturi erant iudei. Quia in
furore ſuo occiderūt virū .i. chriſtū: de q̄ dr̄: Zach.6.d.
Ecce vir oriēs nomē eius. Et alibi: Femina Hiere.31.e.
circūdabit virū. Suffoderūt murū: id ē illū ſpiritalē fortiſſimū murū qui cuſtodit iſrl̄/ lancea cōfoderunt. Maledictus furor coꝝ
q2 ptinax/ vtiq; qn̄ furore accenſi τ ira/ ob- Job.19.e.
tulerūt chriſtū pontio pilato dicētes: Crucifige crucifige. Et indignatio coꝝ: q2 dura dum barrabā latronē peterēt et pncipē vi-

tē crucifigendū poſtularent. Diuidam eos
in iacob/ et diſpergam illos in iſrael: Quia
nōnulli ex ipſis crediderūt: quidā in infide/
litate ꝑmanſerūt. Dicunť eñ diuiſi hi q ab
eis ſeparanť ⁊ venūt ad fidē: Diſperſi aūt
quorū patria tēploq ſubuerſo p orbē terrę
incredulorū genus ſpargiť. Juda te lauda/
bunt fratres tui. Per hūc iudā verus cōfeſ/
ſor exprimiť chriſtus: qui ex eius tribu ſm
carnē eſt genitus. Ipſum laudabūt fratres
ſui: apli ſcilicet/ et omnes cohęredes eius q
per adoptionē patris / filij dei effecti ſunt/ ⁊
chriſti fratres per gratiā: quorū ipſe eſt dñs
per naturā. Manꝰ tuę in ceruicibus inimi/
corum tuorū. Eiſdē eñ manibꝰ atq eodem
crucis tropheo/ et ſuos texit/ et inimicos/ et
aduerſarias poteſtateſ curuauit. Juxta qđ
Pſ.109. et pater promittit ei dicens: Sede ad dexte
ram meā/ donec ponam inimicos tuos ſca/
bellum pedū tuorū. Adorabunt te filij pa/
tris tui: Quādo mlti ex filijs iacob adorāt
Roma.11.a. eū/ per electionē gratię ſalui facti. Catulus
leonis iuda: Qui naſcendo factus eſt par/
Eſaie.9.a. uulus ſicut ſcriptū eſt: Paruulus natus eſt
nobis. Ad prędā fili mi aſcēdiſti. i. aſcendēs
in crucē captiuos pplos redemiſti: ⁊ qs ille
ꝯtrarius inuaſerat/ tu moriēs eripuiſti. De/
Pſ.76. niq rediēs ab inferi/ aſcēdiſti in altū capti/
E uā duxiſti captiuitatē. Requieſcēs accubu/
iſti vt leo: Manifeſtiſſime chriſtus in paſſi/
Joh.19.f.et.g one accubuit/ qñ inclinato capite tradidit
ſpm: Et qñ in ſepulchro poſitus fuit: velut
quodam corpis ſomno quieuit. Sed qre vt
leo/ et velut catulus leonis? In ſomno eñ
ſuo leo fuit/ qñ nō neceſſitate/ ſed ptāte hoc
Joh.10.d. ipm cōpleuit/ ſicut ipſe dicit: Nemo tollit a
me aiam meā/ ſ; ego pono eā. Qđ vo addit:
⁊ vt catulus leonis: inde eñ mortuus vnde
natus. Bene ġ chriſtus vt leo reqeuit q nō
ſolū mortis acerbitatē nō timuit/ ſ; ⁊ in ipa
morte mortis imperiū vicit. Qđ aūt dicit:
Quis ſuſcitabit eū? Quia nullꝰ niſi ipſe: iuxta
Joh.2.d. qđ dič: Soluite tēplū hoc/ ⁊ in triduo ſuſci/
tabo illud. Nō deficiet dux de iuda ⁊ reliq.
Hoc manifeſtiſſime ad iudā referť. Diu eñ
fuit ex ſemine illius intemerata apud iude/
os ſucceſſio regni/ donec chriſtus naſcereť:
ſicut ſupra diximus. Alligās ad vineā pul/
lum ſuū. Pullus ſuus pplś eſt ex gētibꝰ/ cui
adhuc nunq fuerat legis onus impoſitū:
Hūc copulauit ad vineā: ad aplos ſcꝫ q ex
Eſaie.5.b. iudęis ſunt. Nā vinea dñi ſabaoth domus
Joh.15.b. iſrael ē. Et ad vitē aſinā ſuā: ipſe dicit: Ego
ſum vitis vera. Ad hāc ġ vitē alligat aſinā
ſuā/ ſynagogā tardigradā ſcꝫ/ ⁊ graui legis
pondere depreſſam. Lauauit in vino ſtolā
ſuā: ſiue carnē ſuā in ſanguine paſſionis/ ſi/
ue ſanctā eccleſiam illo vino/ qđ pro multis Matth.26.f.
effundeť in remiſſionē pctorū. Et in ſangui/
ne vuę palliū ſuū. Palliū gētes ſunt quas
corpori ſuo iūxit/ ſicut ſcribiť: Pulchriores Gen.49.d.
oculi eiꝰ vino. Oculi chriſti apli ſunt ⁊ euan
geliſtę: q lumē ſciētię eccleſię pſtant: quorū
pcepta auſteritatē vini priſcę legi ſuperāt/
qꝛ lōge leuiora ſunt. Et dentes eiꝰ lacte cā/
didiores. Dentes pceptores ſunt ſancti q
pcidunt ab erroribus hoīes/ ⁊ eos qſi come
dendo in chriſti corpꝰ trāſmittūt. Cādidio/
res autē effecti ſunt doctores eccleſię lacte
veteris legis. Zabulon habitabit in littore
maris ⁊ in ſtatione nauiū. Zabulon inter/
pretať habitaculū fortitudinis/ ⁊ eccleſiam
ſignificat. Hęc i littore maris habitat ⁊ ſta/
tione nauiū: cū credētibꝰ refugiū ⁊ pericli/
tantibꝰ demonſtrat fidei portū. Hęc ꝯ oēs
turbines ſeculi inconcuſſa firmitate ſolide
expectat naufragiū iudęorū ⁊ hereticorū p/
cellas/ qui circūferunť oīni vento doctrinę:
quorū etſi tundiť fluctibꝰ/ nō tñ frangitur.
Pertendit autē vſq ad ſidonē: hoc eſt vſq F
ad gētes. Legiť etiā i euāgelio inde aſſum/ Matth.4.c.
ptos eſſe aplos aliquos/ et ipſis locis dñm
ſępe docuiſſe: ſicut ſcriptū eſt: Terra zabu/ Eſaie.9.a.
lon/ ⁊ terra neptalim: pplus qui ſedebat in
tenebris/ vidit lucē magnā. Sidon interp̄/
tatur venator/ vel venatrix. Venatores q
ſūt/ niſi apli? Quia vt ſupra diximꝰ/ ex illis
locis aſſumpti ſunt: de quibꝰ dr: Mittā ve/ Hiere.16.d.
natores multos/ ⁊ venabunt vos. Iſachar
aſinus fortis. Iſachar q interp̄tať merces
referť ad pplm gētiū/ quē dñs ſanguinis ſui
pcio mercatus eſt. Hic iſachar aſinꝰ fortis
ſcribiť: qꝛ pus pplś gētilis qſi brutū ⁊ luxu/
rioſum alal nullaq rōne ſubſtitit: ſed poſt/
modū iugū diſciplinę euāgelicę libēter por
tauit. Hic accubās inter terminos/ vidit re/
quiē q eſſet bona/ ⁊ terrā q optima. Inter
terminos aūt cubare eſt/ pſtolato mūdi fi/
ne reqeſcere: nihilq de his q nunc verſanť
in medio qrere/ ſꝫ vltima deſiderare. Et for/
tis aſinus requiē ⁊ terrā optimā videt/ cū
ſimplex gētilitas ſe ad robur boni opis eri/
git/ ⁊ ad ętnę vitę patriā tēdit. Vñ etiā ap/
ponit humerū ſuū ad portandū: qꝛ cum ad
pmiſſam requiē puenire deſiderat/ cuncta
mādatorū onera libēter portat. Vñ factꝰ eſt
tributis ſeruiēs: hoc ē chriſto regi ſuę fidei
dona ⁊ operū bonorū offerēs munera. Dan
iudicabit pplm ſuū/ ſicut alię tribꝰ in iſrl. Fi/
at dan coluber in via/ ceraſtes in ſemita/ et
reliq. Dicunt quidā antichriſtū p hęc pdici
⁊ de iſta tribu futurū: p eo q h loco dan/ et
coluber aſſeriť ⁊ mordens/ et q inter tribus
iſrl/ primꝰ dan ad aqlonē caſtrametatꝰ eſt:

Eſaie.14.d illū ſignificās q̄ ſe in laterib⁹ aq̄lonis ſede-
Hiere.8.f. re dicit: et de q̄ figuralit̄ dicit ꝓpħa. A dan
auditus eſt fremit⁹ equoꝝ. Qui nō ſolū co-
luber/ ſ; etiā ceraſtes vocat̄. κεραστα eñ gręce cornua dicūt̄. Serpēs ḡ ille cornut⁹ ēē ꝓhibet̄: Per quē digne antichriſt⁹ aſſerit̄: qꝛ ꝯ vitā fideliū cū morſu peſtiferę ꝑdicationis armabit̄ etiā cornib⁹ poteſtatis. Quis aūt neſciat ſemitā anguſtiorē eſſe q̄ viam? Fit ḡ dan coluber l via: qꝛ in ꝑſent̄ vitę latitudine eos ambulare ꝓuocat/ q̄b⁹ q̄ſi parcendo blādit̄: ſ; in via mordet: qꝛ eos q̄b⁹ libertatē tribuit/ erroris ſui veneno ꝯſumit. Fit ceraſtes in ſemita: qꝛ q̄s fideles reperit ⁊ ſeſe ad ꝓcepti cęleſtis itinera ꝯſtringētes: nō ſolū nequitia callidę ꝑſuaſiōis ipetit/ ſ; etiā terrore poteſtat̄ ꝓmit: et in ꝑſecutiōes lāguore poſt bñficia ficte dulcedinis/ exercet cornua ꝓtātis. Equ⁹ iſte cui⁹ vngulas ceraſtes mordere ōr: hūc mundū inſinuat: q̄ ꝑ elationē ſuā incurſu labentiū tpm ſpumat. Et qꝛ antichriſt⁹ extrema mūdi hui⁹ apphēdere nitit̄: ceraſtes iſte eq̄ vngulas mordere ꝓhibet̄: Vngulas q̄ppe eq̄ mordere/ ē extrema ſęculi feriēdo ꝯtingere: vt cadat aſcēſor ei⁹ retro. Plębs infidelis iudęa erroris ſui laqueis capta/ ꝓ chriſto antichriſtū expectat. Vñ iacob eodē loco repēte in electoꝝ voce cōuerſus eſt dicēs: Salutare tuū expectabo dñe. i. nō ſicut infideles antichriſtū: ſ; eū q̄ in redēptionē nřam vētur⁹ ē verū credo fideliter chriſtum. Amen.

Sancti auguſtini hipponenſis epiſcopi/ liber de inquiſitione trinitatis/ ⁊ quibuſdā alijs ſententijs/ explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epi/ liber de vera innocentia/ incipit. (Que ſit vera innocentia.

1 i Nnocētia ē vera q̄ nec ſibi nec alteri nocet: Quoniā q̄ diligit
Pſ.10. iniquitatē odit aīam ſuā: ⁊ nemo non prius in ſe q̄ in alterum peccat.

De hominibus diligendis.

2 ſ Ic diligēdi ſūt hoīes/ vt eoꝝ nō diligantur errores: qꝛ aliud eſt amare q̄ facti ſūt: aliud odiſſe q̄ faciūt.

(De vera eťnitate.

3 v Era ęterni-tas ⁊ vera † imutabilitas nō eſt niſi
Al. immortalitas. in deitate trinitat̄: cui q̄ ē ēē/ ꝑpetuū ē: qꝛ natura initio carēs/ incremēto nō indigens: ſicut nullū finē/ ita nullā recipit mutabilitatē. Creaturę aūt illę q̄b⁹ de⁹ ęťnitatē dedit vel daturus eſt/ nō penit⁹ oīs finis alienę ſunt: qꝛ nō ſūt ex̄ cōmutationē. Vn̄ finis ill̄ ē et tpalis inſtitutio et local̄ mutatio et ipa in augmētū ſui mutatio facta.

(De patiētia.

4 p Atientia dei magna eſt q̄ parcit ꝯtēptus/ parcit etiā negat⁹: ⁊ magł vult vitā peccatoris Ezech.18.g. q̄ mortē. Eruditio eſt pęnitudinis/ ⁊ oblatio correctionis: nec vlla chriſti opa a miſericordia vacāt: q̄m hoī et indulgentia cōſulit ⁊ flagello.

(De vltione dei.

5 d Iuina bonitas ideo maxime iraſcit̄ in h̄ ſęculo/ ne iraſcat̄ i futuro: ⁊ miſericorditer tpalem adhibet ſęueritatē/ ne ęternā iuſte inferat vltionē.

De vera cōfeſſiōe ſiue laudatiōe.

6 v Era ꝯfeſſio eſt bñdicētis/ cū idē ſonus eſt ⁊ oris et cordis. Bñ aūt loq̄ ⁊ male viuere/ nihil aliud ē q̄ ſe ſua voce dānare.

(De ꝟtute charitatis.

7 d Ilectio dei ⁊ ꝓximi ꝓpria ⁊ ſpecial̄ virtus eſt pioꝝ atq̄ ſctōꝝ: cū cęterę ꝟtutes ⁊ bonis ⁊ malis eſſe poſſint cōmunes.

(De doctrina aplica.

8 d Octrina aplica tā ſalubris atq̄ vitalis eſt/ vt ꝓ capacitate vtentiū neminē ſui relinquat exortem: qꝛ ſiue paruuli/ ſiue magni/ ſiue infirmi/ ſiue fortes habēt in ea vnde alant̄/ vñ ſatient̄.

(De querēdo deo.

9 d Eum q̄rēs gaudiū q̄rit: Sic ḡ q̄rat vt nō i ſe/ ſ; in dño gaudeat. Accedendo eñ ad deū illuminat̄ ignorātia ⁊ corroborat̄ infirmitas: data ſibi ⁊ intelligētia qua videat/ ⁊ † claritate qua ferueat.
Al. charitate

De faſtidio ſpiritali.

10 ſ Icut corpori noxiū ē eſcā corporeā nō poſſe ꝑcipe: ita alę periculoſum eſt ſpiritales delitias faſtidire.

Q̄ obnoxiū ſit ad nō eſſe tēdere.

11 n Onnū q̄ multi ſunt q̄ ad nō ēē tendūt. Quid eñ tam eſt obnoxiū paucitati/ q̄ q̄ eſt debitū ꝑditioni?

Q̄ de⁹ pena reoꝝ nō cōcupiſcat.

12 n On cōcupiſcit de⁹ penā reoꝝ tanq̄ ſaturari deſiderās vltione: ſ; q̄ iuſtū eſt cū trāq̄llitate decernit/ et recta volūtate diſponit: vt etiā mali non ſint inordinati.

(De bono intellectu.

13 b Onū intellectū habet q̄ q̄ faciēdū eſt recte intelligit ⁊ facit: Alioq̄n talis eſt ſine ope intelligētia/ q̄lis ſine timore ſapia: cū ſcriptū ſit: Initiū ſapiētię Eccli.1.b timor dñi.

De reqe adhuc in carne viuētis.

14 h Abet ⁊ in hac vita requiē ſuā aīa/ q̄ de morte infidelitat̄ exēpta ē: et nō ab opib⁹ iuſticię/ ſed ab iniq̄tatis ſe

abſtinet actiõe: vt viuẽs deo ⁊ mortua mũ/
do in humilitat̃ ⁊ mãſuetudinis placita trã
qllitate requieſcat. (De vouendo deo.
15 Uiſqs bñ cogitat q̃ voueat deo ⁊ q̃
q vouẽdo pſoluat: ſeipm voueat ⁊ red
Luc.20.d. dat. Hoc exigit: h̃ debet. Imago cę/
ſaris reddat cęſari: imago dei reddat deo.
Sz ſicut videdũ ẽ/ qd offeras ⁊ cui offeras:
ita etiã pſiderãdũ eſt/ vbi offeras: qꝛ veri ſa
crificij extra catholicã eccleſiã locus nõ eſt.
16 Uę ſũt (De iuſticia ⁊ gratia.
d retributiones iuſticię: cũ aut bona
p bonis: aut mala p mal' reddunt.
Tertia eſt retributio grę: cũ p regeneratio/
nẽ remittunt mala/ ⁊ retribuunt bona/ atqꝫ
Ps.24. ita manifeſtant: qꝛ vniuerſę vię dñi miſeri/
cordia ⁊ veritas. Illã aũt retributionẽ im/
pioꝝ/ qua p bonis mala reſtituunt/ deꝰ ne/
ſcit: q̃ nõ retribueret bona p malis/ niſi eẽt
cui retribueret bona p bonis.

De ſuperne patrie ciuibus.
17 Omnis q̃ ad ſupnã ptinet ciuitatez/
o peregrinꝰ eſt mundi: et dũ tpali vit
vita/ i patria viuit aliena: vbi inter
multa illecebroſa/ ⁊ mlta fallacia deũ noſſe
Ps.18. et amare paucorũ ẽ: qbꝰ fit pceptũ dñi luci/
dũ/ illuminãs oculos: vt nec i dei/ nec i pro/
ximi charitate fallant.

De carnis cupiditate vincenda.
18 Emo ẽ cuiꝰ aiam corruptibile corpꝰ
Sap.9.d. n ⁊ inhabitatio terrena nõ aggrauet:
Sz nitendũ ẽ/ vt carniſ cupiditates
ſpũs vigore ſuperent: ⁊ interior hõ q̃ ſemp
ſibi ſentit reſiſti/ ſemp de diuino auxilio ex/
pectet adiuuari. (De anguſta via vite
19 Anguſta ẽ via q̃ ducit ad vitã: ⁊ tñ p
Matth.7.b. a ipſã/ niſi dilatato corde nõ currit: qꝛ
iter ꝟtutũ q̃ gradiunt paupes chri/
ſti/ amplũ eſt fideliũ ſpei: ⁊ ſi artũ ſit infide/
lium vanitati.

De pmio chriſtiane religionis.
20 Ex affectu ⁊ deſiderio colendus eſt
b deꝰ/ vt ſui cultus ipe ſit merces. Nã
qui deũ ideo colit vt aliud mag' q̃
ipſũ pmereat: nõ deũ colit/ ſed illõ qõ aſſeq̃
pcupiſcit. (De iudicandis occultis.
21 E occultis cordis alieni temere iudi
d care/ pctm ẽ: ⁊ eũ cuiꝰ nõ vident niſi
bona opa/ iniquũ eſt ex ſuſpitione
rephendere: cũ eorũ q̃ hoĩs ſunt incognita
ſolus deꝰ iudex ſit: qꝛ iuſtꝰ ẽ ⁊ iſpector verꝰ.

De adiutorio dei.
22 d Iuini ẽ muner'/ cũ ⁊ recta cogitamꝰ/
et pedes noſtros a falſitate atqꝫ in/
iuſticia cõtinemꝰ: Quotiẽs eñ bona agimꝰ
deꝰ in nob atqꝫ nobiſcũ vt opemur opat.

De paſſionibꝰ ſanctoꝝ a malis.
Iuſto iudicio dei dat plerũqꝫ pecca 23
i toribus ptãs q̃ ſctõs ipſiꝰ pſequan/
tur: vt q̃ ſpiritu dei iuuant ⁊ agunt/
fiant per laboꝝ exercitia clariores.

De ſcientia boni ⁊ actione.
Non eſt vera ſciẽtia boni/ niſi ad hoc 24
n cõphendat vt agat. Inutiliter autẽ
meditat legẽ dei/ qui laborat vt me
moria teneat qõ actione non implet.

De amore legis in hoĩbus.
q Ui legẽ dei diligit/ pbat ſe in hoibꝰ 25
iniqs id qõ ꝯ legẽ ẽ odiſſe/ nõ hoĩeſ.

De ſcrutandis mãdatis dei ſine iurgijs.
m Andata dei niſi quieta mẽs ſcrutari 26
nõ põt: vt ergo religioſum exerceat
ſtudiũ/ abigenda ſunt iurgia malignorũ.

De proficiendo ſemper.
n Emo tã eruditꝰ/ nemo tã doctꝰ ẽ qui 27
ſupna illuſtratione non egeat. Non
eñ vlla ita diuinoꝝ bonoꝝ augmẽta ſuffi/
ciunt: vt non ſemp ſupſit qõ mens rõnalis
et intelligendũ deſideret ⁊ gerendũ.

De duplici opere dei/ miſericor/
die et veritatis.
I oẽs hoies ſimul ꝯſideremꝰ: quoꝝ 28
ſ alij miſericordia ſalui fiũt: alij veri/
tate dãnant: vniuerſę vię dñi.i. mi/ Ps.24.
ſericordia ⁊ veritas ſuo fine diſtinctę ſunt.
Si aũt ſolos ſctõſ intueamur/ nõ diſcernũt
hę vię dñi: Indiuidua eñ ibi ẽ et a miſcdia
ꝟitas/ ⁊ a ꝟitate miſcdia: qꝛ btitudo ſctõrũ
et de munere grę ẽ/ et retributione iuſticię.

De obſeruãtia pacis cũ malis.
Chriſtianę pfectiõis eſt/ pacificũ eſſe 29
c etiã cũ pacis inimicis: ſpe correctio/
nis/ nõ ꝯſenſu malignitat': vt ſi nec
exẽplũ nec cohortationũ diſcretionẽ ſeqnt:
cauſas tñ nõ habeãt qbꝰ odiſſe noſ debeãt.

De cuſtodia dei in temptatione.
Uſtodit nos dñs ab oi malo: nõ vt 30
c nihil patiamur aduerſi/ ſed vt ipſis
aduerſitatibꝰ aia nõ lędat. Cum eñ
tẽptatio adeſt/ fit q̃dã in id qõ noſ ipugnat
introitꝰ: Et ſic bono fine.i. ſine vulnere alę
tẽptatio cõſummat: ita ad ęternã requiem
de profundo tpalis laboris exitur.

De munere dei in aſcẽſu hierl'm.
D cęleſt' hierl'm nõ aſcẽdũt ꝯfortiũ/ 31
a niſi q̃ toto corde pfitent: nõ proprij
opis/ ſ; diuini eẽ muner' q aſcẽdũt.

De odio mundi in chriſtianos.
Omnes q̃ in chriſto pie volunt viue/ 32
o re/ neceſſe eſt vt ab impijs et diſſimi 2.timoth.3.c.
libus patiant opprobria/ et deſpici/

antur tamēꝫ ſtulti et inſani/ꝗ pꝛeſentia bo/
na perdūt:et inuiſibilia ſibi pꝛofutura pꝛo/
mittunt. Sed hęc deſpectio et irriſio in im/
pios retoꝛquebiť:cū et abundantia coꝝ in
egeſtatē/et ſupbia trāſient in cōfuſionē.

De patientia in quo cōſiſtat.

33 Ota fidelium ſalus / tota patientię
t fortitudo ad eū ꝗ in ſanctis ſuis mi
rabilis eſt/referēda eſt: ꝗ niſi in illis
dñs eſſet/furoꝛi impioꝛū fragilitas ſuccum
beret humana.

De debitis obſequijs.

34 Ta a plębibus pꝛincipes/ꝛ a ſeruis
ſ domini ſunt ferendi: vt ſub exercita
tione tolerantię ſuſtineanť tempo/
ralia:et ſperentur ęterna. Auget eñ merita
virtutis/ꝗ ꝓpoſitū nō violat religionis.

Nō cōqueri de cōſtitutioib⁹ dei:

35 Ecti coꝛde de pꝛęcęptis dei et cōſti/
r tutionib⁹ non queruntꝛ: qꝛ iuſtū eſt
omnia ęquanimiter accipi/quę iudi
caturus voluerit tolerari.

De edificatione domus dei.

36 Mnis ſancti ędificij ſtat⁹ / ſicut deo
o operante pꝛoficit/ita deo cuſtodien
te conſiſtit: Qm̄ tunc vtilis pꝛępoſi
toꝛum cuſtodia eſt / cū ſpiritus dei ꝑ ſe ſuo
pꝛęſidet:et nō ſolū greges/ ſed etiam ipſos
dignatur cuſtodire paſtoꝛes.

De eternis gaudijs.

37 Ernę ciuitatꝭ ęterna ſunt gaudia:
e et ſtantiū dierū ꝑpetuitas infinita:
nec variabiť/nec labetur: qꝛ incom/
mutabili pace potientur/quoꝛū erit omniū
bonum/etiam quę ſiunt ſinguloꝛū.

De lege charitatis.

38 Ex chꝛiſti/ perfectio eſt charitatis:ꝗ
l deus pꝛoximuſqꝫ diligiť : ꝛ per quā
Math.6.b. dicit cōditoꝛi legis: Dimitte nobis
debita noſtra/ ſicut et nos dimittim⁹ debi/
toꝛibus noſtris. Bene autem expectat pꝛo/
miſſionem dei/ qui mandata eius exequiťꝛ
nec fruſtra ſperat parcendū peccatis ſuis/ꝗ
ignoſcit alienis. (De iuſſionib⁹ dei.

39 Ihil deus iubet quod ſibi ꝓſit / ſed
n illi cui iubet: Ideo verus ē dñs qui
ſeruo nō indiget/ꝛ ꝗ ſeruus indiget.

De tempoꝛali ſcientia.

40 D qd in tpe nouū eſt/nō eſt nouum
ſ apud deū ꝗ condidit tempoꝛa:et ſi/
ne tempoꝛe habet oia quę ſuis qui/
buſqꝫ tpibus ꝓ eoꝛū varietate diſtribuit.

De pꝛouidentia dei.

41 Tabiliū oim diſpoſitionē imuta/
m bilis ratio ꝯtinet: vbi ſine tpe ſimul
ſunt ꝗ in tēpoꝛib⁹ nō ſimul fiunt:qꝛ
tēpoꝛa nō ſimul currunt.

De impunitate peccantium.

Ihil infęlici⁹ ē iſęlicitate peccātiū/ꝗ 42
n pęnalis nutriť ipunitas / ꝛ mala vo
luntas velut hoſtꝭ interioꝛ roboꝛať.

De legis littera ſine vita.

Egis lra ꝗ docet nō eſſe peccādū / ſi 43
l ſpūs viuificans deſit/occidit. Scire
eñ pctm̄ potius facit ꝙ cauere:ꝛ iō
magis augeri ꝙ minui: qꝛ malę cōcupiſcen
tię etiā ꝑuaricatio legis accedit.

De lege et gratia.

Ex data eſt vt gra ꝗreref : gra data 44
l eſt vt lex impleref. Neqꝫ eñ ſuo vi/
tio non implebať/ſ vitio pꝛudentię
carnis:qd vitiū ꝑ legē demonſtrandū/ per
ḡrā ſanādū fuit. De ꝓmiſſione dei.

Oc ꝓmittit de⁹ qd ipſe facit:nō ipſe 45
h nō ꝓmittit ꝛ alius facit:qd iā nō eſt
ꝓmittere/ ſ ꝑdicare. Ideo nō ex opi/
bus/ſ ex veritate vocāte: ne ipſoꝝ ſit/ non
dei:ꝛ merces nō imputeť ſm gratiā/ ſed ſm
debitū:atqꝫ ita gra iā nō ſit gratia.

De fideliū culpis ꝛ iſideliū boniſ.

Icut nō ipediūt ab ęťna vita iuſtū 46
ſ ꝗdā pctā venialia/ſine qb⁹ hęc vita
nō duciť:ſic ad ſalutem ęternā nihil
ꝓſunt aliꝗ bona opa ipio/ſine qb⁹ difficilli
me vita cuiuſlibet peſſimi hois inueniť.

De mala voluntate ꝛ poteſtate.

Um voluntas mala poteſtatē acci/ 47
c pit efficiendi qd cupit:ex iudicio eiꝰ
venit/apud quē nō ē iniqtaſ. Punit Roma.9.c.
eñ etiā iſto modo:nec ideo iniuſte/qꝛ occul
te. Cęterū iniquus puniri ſe ignoꝛat/niſi cū
manifeſto ſupplicio ſenſerit nolens/quanti
mali ſit qd ꝑpetrauit volens.

De ſuperbia in bonis.

o Mnia vitia i malefactꝭ tm̄ valēt:ſo/ 48
la ſupbia etiā i recte factꝭ cauēda ē.

De pari vſu foꝛtune.

Intereſt plurimum ꝗlis ſit vſus/ vel 49
i earū rerū ꝗ ꝓſperę/vel eaꝝ ꝗ aduer
ſę dicūť. Nā bon⁹ nec bonis tpalib⁹
extolliť/nec malis frangiť: Malus aūt ido
hmōi iſęlicitate ꝑmiť/qꝛ ſęlicitate corrūpiť.

De moꝛte ſanctoꝛum bona.

Ala moꝛſ putāda nō ē quā bona vi/ 50
m ta ꝑceſſerit. Nō eñ fac malā moꝛtez
niſi qd ſequiť moꝛtē: Nō eñ curādū
eſt multū neceſſario moꝛiturꝭ ꝗd accidat vt
moꝛianť/ſ moꝛiēdo quo ire coganť.

De puritate animi oppſſo coꝛpe.

Ta nō amittiť coꝛpis ſanctitas ma/ 51
ſ nente animi ſctitate etiā oppſſo coꝛ/
poꝛe:ſicut amittiť coꝛpis ſanctitas

violata animi puritate etiã corpore intacto.

De fortitudine tolerantie.

52 Aior animus merito dicendus eſt/qui
m vitã erumnoſam magis eligit ferre ꝙ̃
fugere:⁊ humanũ iudiciũ/maxime qđ
eſt vulgare:qđ plerũq; caligine erroris inuol/
uitur/ꝑ cõſcientie luce ac puritate ꝯtemnere.

De libera ſeruitute in dñio ſeruili.

53 Uſtis quicqd maloꝝ aliqs dñis irro/
i gat:nõ pena eſt criminis/ſed examen
virtutis. Nã etiã bon⁹ ſi ſeruiat/liber
eſt:malus aũt ⁊ ſi regnet/ſeruuſ eſt:nec vnius
hois/ſed qđ graui⁹ ẽ/tot dominoꝝ qt vitiorũ.

De oblatione votorum.

54 Emo quicꝙ̃ dño recte voueret/niſi ab
n ipſo acciperet qđ voueret.

De eſſentia deitatis.

55 Mnis ſubſtãtia q̃ deus nõ eſt/creatu/
o ra eſt:⁊ q̃ creatura nõ eſt/deus eſt: Nul
la ergo differẽtia eſt in deitate trinita/
tis:qm̃ qđ deo minus eſt/deus nõ eſt.

Quales nos diligat deus.

56 Ales nos amat de⁹/quales futuri ſu/
t mus ipſius dono:nõ q̃les nr̃o merito.

De temporali opere dei.

57 Rdo temporũ in eterna dei ſapientia
o ſine tpe eſt:nec aliqua ſunt apud eum
noua/qui fecit que futura ſunt.

De principali rerum omniũ cauſa.

58 Oluntas dei eſt prima ⁊ ſumma cauſa
v omniũ corporaliũ ſpiritaliũq; motio/
num: Nihil em̃ fit viſibiliter ⁊ ſenſibi/
liter qđ non de inuiſibili ⁊ intelligibili ſummi
imperatoris aula/aut iubeat/aut ꝑmittat ſm
ineffabilẽ iuſticiã premiorũ/atq; penariũ/gra
tiarũ ⁊ retributionũ/in iſta toti⁹ creature am/
pliſſima quadã vniuerſaq; republica.

De ſuperbia diaboli/et chriſti hu-
umilitate.

59 Iabolus ſuꝑbus hominẽ ſuꝑbientẽ/
d ꝑduxit ad mortẽ:chriſt⁹ humilis holem
obedientẽ reduxit ad vitã:q2 ſicꝫ ille ela/
tus cecidit ⁊ deiecit conſentientẽ:ſic iſte humi
liatus ſurrexit ⁊ erexit credentem.

De ſpiritalibus augmentis.

60 N rebus ſpiritalibus cũ minor maio/
i ri adheret:ſicꝫ creatori creatura:illa fit
maior ꝙ̃ erat/non ille:⁊ hoc eſt maius
eſſe qđ eſt melius eſſe: quia adherẽs creatura
creatori:nõ mole auctior/ ſed ꝟtute fit maior.

De ineffabili excellentia

61 Xcedit ſuꝑeminentia deitatis nõ ſolũ
e vſitati eloquij noſtri/ſed etiã intelligẽ/
tie facultatez. Uerius em̃ cogitat de⁹
ꝙ̃ dicit:⁊ verius eſt ꝙ̃ cogitatur. Non parua
aũt noticie ꝑs eſt/ſi anteꝙ̃ ſcire poſſum⁹ quid
ſit deus/ poſſimus ſcire quid nõ ſit.

De vera beatitudine.

Mnes beati habent qđ volunt: ꝙ̃uis 62
o nõ oẽs q̃ habẽt qđ volũt ꝯtinuo beati
ſunt. Cõtinuo aũt ſunt miſeri/q̃ vel nõ
habent qđ volunt:vel id habent qđ non recte
volunt. Propior eſt ergo beatitudini volun/
tas recta etiã non adepto qđ cupit/ ꝙ̃ praua
etiã ſi qđ cupit obtinuit.

Quorum ſit eſſe cum deo.

Agna miſeria eſt hois cum illo nõ eſſe 63
m ſine quo nõ põt eſſe. In quo ẽ em̃ /ſine
dubio ſine illo nõ eſt:et tñ ſi eius non
meminit/eũ quẽ nõ intelligit neq; diligit/ cũ
eo nõ eſt. (De incarnatione ꝟbi dei.

Iuinitas verbi equalis patri/facta eſt 64
d particeps mortalitatis noſtre:non de
ſuo/ſed de noſtro:vt ⁊ nos efficeremur
participes deitatis ei⁹: nõ de nr̃o/ſ; de ipſius.

De hominibus malis odiendis.

Erfectũ odiũ eſt qđ nec iuſticia nec ſci/ 65
p entia caret:id eſt vt nec ꝓpter vitia ho
mines oderis : nec ꝓpter vitia hoies
diligas. Recte ẽ in malis odimus maliciã/et
diligim⁹ creaturã: vt nec ꝓpter vitiũ creatura
damnet/nec ꝓpter naturã vitium diligatur.

De labore fingentium mendacia.

Fficalia ⁊ laborioſa ſũt figmenta men 66
d dacij: Qui aũt verũ vult dicere/nõ la/
borat:quietiores em̃ ſũt boni ꝙ̃ mali:
et abſolutiora ſunt verba veraciũ/ ꝙ̃ commẽ/
ta fallacium.

De diuinis ſcripturis.

One ſunt in ſcripturis ſanctis myſteri 67
b orũ ꝓfunditates:que ob hoc teguntur/
ne vileſcãt:ob hoc queruntur/ vt exerce/
ant:ob hoc aũt aperiuntur/ vt paſcant.

De oratione chriſti in ſanguine.

Rãſ cũ ſudore ſãguineo dñs ieſuſ chri 68
o ſtus/ſignificabat đ toto corꝑe/qđ ẽ ec/
cleſia/emanaturas martyrũ paſſiões.

De ſacramentis ad malos.

Acramentũ pietatis in iudiciũ ſibi ſu/ 69
s mit indign⁹: Bene em̃ eſſe nõ põt ma/
le accipienti qđ bonum eſt.

De laude dei in beneficijs ⁊ minis: 70

Ui laudat deũ in miraculis beneficio
q rũ:laudet et in terrorib⁹ vltionũ: Nã ⁊
blanditur et minatur. Si non blandi/
retur/nulla eſſet exhortatio: Si non minaret/
nulla eſſet correctio.

De accelerãda ꝯuerſiõe i remedio. 71

Emedia conuerſionis ad deum/nullis
r cunctationibus ſunt differenda:ne tẽ/
pus correctiõis pereat tarditate. Qui
enim penitenti ꝓmiſit indulgentiam : diſſi/

mulanti diem craſtinū nō ſpopondit.

De hūilitate orādi in bonis ꝛ mal̄.

72 Ectus ē/ꝛ bene inuocat deū: q in oib⁹
r mal̄ q̄ patit̄ ſe accuſat/ſi deū: ꝛ i bonis
q̄ facnō ſe laudat/ſ deū. Sic eīn repel/
lit de⁹ pctā ſua defendētē/ſic recipit cōfitentē.

De admiratōe creaturaꝝ ꝛ calcatōe

73 Irabilis eſt† factura mūdi/ſed mirabi
Ar.fabrica. m lior fabricator: Et male occupat̄ creat̄
qui a creatore diſcedit: cui ſi inheſerit/
inferiora calcabit: ne qd dilexerit cōtra natu/
rā ꝯuertat̄ in pœnā. (De aīa inordinata.

74 Nima rōnalis ſuperioribus inferiora ꝓ/
a ponens/nō pōt regere qd regebat: q̄
regi voluit a quo regebat̄.

De pena peccati in cōpedibus

75 Orpus carnis noſtrę ornamentū no/
c bis fuit: peccauimus/ꝛ cōpedes inde
accępimus: vt vinculis mortalitatis
oīs humanaꝝ actionū curſus ꝓpediret̄.

De pſallentibus cū opere ꝛ voce.

76 Ecte in dei laudem pſallit/cuius ope/
r ra cū voce ꝯcordāt. Nam finito carmi/
ne/vox tacet. In bonis aūt actib⁹ vita
permanens nunꝙ reticet ei⁹ gloriā / quā in ſe
gaudet operari. (De timore recto.

77 Mnia q̄ timent̄/rōnabiliter declinā/
o tur: Deus ſic timend⁹ eſt: vt ab ipſo ad
ipſum confugiatur.

De recta ſollicitudine et ſecuritate:

78 Icut ꝓpoſtera ſecuritas in periculum
s impellit: ita ordinata ſollicitudo ſecu/
ritatem parit.

De virginitate corporis ꝛ anime.

79 Irginitas carnis/corpus intactū: vir/
v ginitas animę/ fides incorrupta.

80 Ulta nos in (Cōtra ſuperflua.
m facultatib⁹ noſtris ſuꝑflua habere pro
habimur/ſi neceſſaria ſola retineam⁹.
Nam vana quęrentib⁹ nihil ſufficit: ꝛ alieno/
rum quodāmodo retentor eſt / qui profutura
pauperibus inutiliter habet.

De cogitationibus ad deum.

81 Uomō aures nrę ad voces nras: ſic
q aures dei ad cogitatiōes nras̄. Nō aūt
pōt fieri/vt in mala opa exeāt cogitati
ones bonę: qm̄ h̄ actōe ꝓmit̄ qd corde ꝯcipit̄.

82 Icut veteris (De cātico nouo.
ſ hois vetus canticū ad tꝑalia: ſic noui
hois nouū cāticū ꝑtinet ad ętna: ꝛ ita
vnuſq̄ſq; cātat vt viuit. Nouū aūt cāticū car
Gal.5.b. mē eſt fidei/quę ꝑ dilectionē operat̄.

De vera humilitate.

83 Era fideliū humilitas ē: i nullo ſuꝑbi/
v re: in nullo murmurare: nec ingratum
eſſe: nec querelū / ſ in oib⁹ dei iudicijs
gr̄as deo agere: deūq; laudare: cuius omnia
opera / aut iuſta ſunt/aut benigna.

De deſperantibus.

Imis miſer eſt qui nō ſperat in deo/ꝛ 84
n de ſe ſibi ſecūda ꝓmittit: cū ex eoipſo
ꝙ nō q̄rat dei auxiliū/ ab oīni ſpe vere
ſalutis exciderit. (De diuitijs.

N magna egeſtate ſunt q̄ de iniquita 85
i te diuites/iuſticię opes ꝛ ſapientię nō
habentes: qui aūt dn̄o ſeruiunt/ea bo
na acquirunt/quę perire nō poſſunt.

De vera bonitate et prodeſſe.

On ſuffic̄ abſtinere a malo/niſi fiat qd 86
n bonū eſt: ꝛ parū eſt neminē nocere/niſi
ſtudeas multis prodeſſe.

De mali impunitate.

Eccator qui peccat: nō ideo a dn̄o nō 87
p videt̄/quia male agentis pęna differ/
tur: grauius aūt in eū deſęuit̄/cui etiā
ipſa correctio denegatur.

De bono humilitatis.

On accedit̄ ad altitudinē dei/niſi per 88
n humilitatem: cui ꝓpinquat ſubditus:
longe ab eo recedit elatus.

De ſepultura.

Icut peccatoribus diuitibus nihil ꝓ/ 89
s ſūt exequię ſumptuoſę: ita nihil nocēt
aut viles/aut nullę ſanctoꝝ pauperū
ſepulturę.

De gaudio recto.

On pōt quiſq; fraudari delectatiōib⁹ 90
n ſuis/cui chriſtus ē gaudiū. Eterna eīn
exultatio eſt qui bono lętat̄ ęterno.

Quid homine deo iungat.

Eo qui vbiq; eſt: nō locis/ſed actioni/ 91
o bus/aut longinqui/aut ꝓximi ſum⁹:
q̄ ſicut nos ſeparat diſſimilitudo: ita
nos illi ꝯiungit imitatio.

De bono prelio.

Umane ęgritudinis eſt/in carne mor/ 92
h tali delectationē habere peccandi: ſed
diſcipulus amatorq; ꝟtutū: nō pacem
huic concupiſcentię tribuere/ſed bellū debet
indicere. (De ſpe fidelium.

On te terreat chriſtiane/ꝙ credita dif/ 93
n ferunt̄: licet in abſcōdito ſit ꝓmiſſio: in
ſpe tn̄ ꝑſeueret oro: Exerce operib⁹/cre
ſce virtutibus: Dum fidei cōſtantia ꝓbat̄/glo
ria retributiōis auget̄. (De tꝑib⁹ maloꝝ.

Ine tp̄s maloꝝ puſillū eſt. Quid eīn 94
o tam exiguū eſt/ꝙ qd in hoc tendit/vt
non ſit?

De charitatis augmento.

Reſcit ſemꝑ facultatis charitas/dum 95
c vſu maior/ꝛ largitate fit ditior.

De defectu malorum.

96 Aloꝝ impietatē ꝑire neceſſe eſt: aut
m ꝓprio iudicio/aut ſentētia dei: Nul
la em̄ iniq̄tas ꝑmanet/cui finē/aut
correctio/aut dānatio facit.

Unde adhereatur deo.

97 Dherēs deo ⁊ ſemꝑ eius faciēs vo/
a lūtatē/nūq̄ a ſuo habitatore deſeri
tur: ⁊ ſi q̄dā dura atq̄ aduerſa pa/
tiatꝛ: nō relinquitꝛ/ſꝫ ꝓbatꝛ. (De iuſticia.

98 Ota iuſticie ratio eſt/ vt declinentꝛ
t mala ⁊ fiāt bona/cuiꝰ obſeruātie in/
ter q̄ſlibet aduerſitates forma ſer/
uanda eſt: quia hoc ſolum nūq̄ amittitꝛ/qđ
operi pietatis impenditur.

De tolerantia bonorum

99 Olerentꝛ ꝓ̄ſentia mala donec veni/
t at btitudo ꝓmiſſa: Suſtineantꝛ a fi/
delibꝰ infideles: ⁊ intꝛ ortorū frumē/
ta zizanioꝝ auulſio differatꝛ: quātūlibet ſe/
uiant impij: Melior eſt etiā in hoc tēpore
cauſa iuſtoꝝ: qui quāto acrius impetuntꝛ/
tanto glorioſius coronantur.

Quid ſit clamor ad deum

100 Lamor ad deū eſt intētio cordis et
c flagrātia dilectionis: q̄ ſemꝑ petitꝛ
qđ ſꝑ optatꝛ. Hoc aūt deo abſcōditū
nō eſt: q̄ꝛ ad ip̄m redit qđ ab ip̄o ꝓceſſit.

De cōfitēdo pctō ⁊ remediando

101 Ona eſt pcti ꝯfeſſio: ſi ⁊ curatio ꝓſe/
b quatꝛ: Nā q̄d prodeſt detegere pla/
gā ⁊ nō adhibere medicinā?

De perfectionis aſcenſu:

102 N hac vita/q̄ tota tēptatio eſt/etiā
Job.7.a. i in ſublimiſſimis ſctis nō app̄hen/
ditꝛ illa ꝑfectio cui nō ſupſit aſcēſio.

De laboribꝰ ꝓ̄ſentꝭ vite i vetuſtate

103 Um ꝓ̄ſentis vite curſus agitꝛ/etiā ſi
c valde ꝓficiat cuius exercitio hō cor
rūpitꝛ exterior/⁊ iterior renouatꝛ: ne
ceſſe eſt tn̄ vt dū cōditioni ſubiacet mortis/
labores toleret vetuſtatis.

Q ymago dei homo ſit.

104 Mago quidē dei eſt hō: ⁊ q̄ ꝑ iuſti/
i cie ambulat vias/ ad ſiītudinē ſui
tendit auctoris: ⁊ tn̄ dū in hac vita
degit/ꝯturbatiōes vanitatis incurrit.

De eruditione diuina:

105 Rima diuini muneris gr̄a ē: vt eru/
p diat nos ad nr̄e humilitatis cōfeſſio
nē/⁊ agnoſcere faciat: qđ ſi q̄d boni
facimꝰ/ꝑ illū poſſumꝰ/ ſine q̄ nihil poſſumꝰ.

Q tota vita īfideliū peccatū ſit:
etiā in optimis moribus.

106 Mnis infideliū vita pctm̄ eſt: et ni/
p hil eſt bonū ſine ſummo bono: vbi
em̄ deeſt agnitio eterne ⁊ incōmuta
bilis ꝟitatis/falſa virtꝰ eſt/etiā in optimis
moribꝰ. (De fundamēto ſpiritali.

Icut em̄ fundamētū corporee fabri 107
ſ ce in imo eſt: ita fundamentū fabri/
ce ſpiritalis in ſūmo ē: Terrena edi/
ficatio a terra incipit: celeſtis extructio a ſu
perno creſcit exordio.

Q recordatio vel obliuio non
cadant in deum/⁊ quomodo.

Unc dꝛ deꝰ meminiſſe/q̄ꝛ facit: tūc 108
t obliuiſci/q̄ꝛ nō facit: Nā neq̄ obli/
uio cadit i deū/q̄ꝛ nullo mō mutatꝛ:
neq̄ recordatio/q̄ꝛ nihil obliuiſcitꝛ.

Qui miracula dei vident:

I vidēt mirabilia dei quibꝰ ꝓſunt: 109
b Nā qđ nō intelligitꝛ/ vel vnde non
proficitur non videtur.

De miſericordia ⁊ veritate obui
antibus ſibi.

On auferat veritas miſericordiam: 110
n nec miſericordia impediat veritatē.
Si em̄ ꝓ miſericordia vindicabis ꝯ
veritatē/aut q̄ſi rigida veritate oblitꝰ fue/
ris miſericordiā: nō ambulabis ī via dn̄i: in
q̄ miſericordia ⁊ ꝟitas obuiauerūt ſibi. Ps. 84

De tēptatione ⁊ imitatiōe chriſti:
non in miraculis.

Emptatio chriſti/eruditio chriſtia/ 111
t ni eſt: Imitatores em̄ magiſtri de/
bēt eſſe diſcipuli: nō in faciēdis mi/
raculis/q̄ nemo exigit: ſꝫ in cuſtodiēda hu/
militate/atq̄ patiētia/ad q̄ nos dn̄s inuita
uit ſuo exemplo.

De cupiditate ⁊ charitate:

Uomodo radix oim̄ maloꝝ cupidi 112
q tas eſt: ſic radix oim̄ bonorum cha/ 1.timoth.6.b
ritas eſt. (De gaudio chriſtiani:

Hriſtiano recte gaudēdi cauſa non 113
c ꝓ̄ſens ſeculū eſt/ ſꝫ futurū. Et ita eſt
vtendū tꝑalibꝰ ne obſint eternis: vt
in via qua peregrini ambulāt/hoc placeat
qđ ducit ad patriam. (De ſabbato.

Ale celebrat ſabbatū q̄ ab opibꝰ bo 114
m nis vacat. Ociū aūt ab iniq̄tate de/
bet eſſe ꝑpetuū: q̄ꝛ bona ꝯſciētia nō
inquietū/ſꝫ tranquillū facit animū.

Q bonū cū gaudio ſit faciendū:

Um bonum oparis/hilaris opare: 115
c Nam ſi quid boni triſtis feceris/fit
de te magis q̄ facis.

De cohabitatōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ:

I in mores maloꝝ nō trāſeāt boni: 116
ſ etiā intꝛ cohabitātes magna diuiſio
ē. Nō q̄ hoīes q̄ meliorū exēplo cor/
rigi queūt/ſed hoīm eſt fugienda iniq̄tas.

Q ſint vitanda peccata/non ti/
more ſed amore.

117 c Nam deus innocentiã ꝓbat/qua hõ nõ metu pęnę fit innocens/ſed amore iuſticię: Nã q̃ timore nõ peccat/ quãuis nõ noceat cui vult nocere/tñ plurimũ nocet:⁊ abſtinẽs ab iniquo opere/ ſola tamen reus eſt voluntate.

De phariſeo ⁊ publicano.

118 m Melior eſt in malis factis humilis cõfeſſio: in bonis ſupba glorıatio.

Q[uod] iniqui malicia proſit bonis.

119 d De malicia mali flagellaꝶ bon⁹/⁊ de ſeruo emendatur filius.

De mundana iniquitate.

120 s Sicut ſtellas cęli non extinguit nox: ſic mentes fideliũ adherẽtes firmamento ſanctę ſcripturę nõ obſcurat mundana iniquitas.

De propria facultate.

121 a Ad peccandũ hõ abundat ꝓpria facultate:ad agẽdũ aũt bonũ nõ ſufficit niſi ab illo iuſtificeꝶ/q̃ ſol⁹ iuſt⁹ ẽ.

De contrarijs moribus bonis.

122 m Magnus bonoꝝ labor eſt/mores tolerare cõtrarios:quibus q̃ nõ offendiꝶ/parũ ꝓficit. Tantũ em̃ torquet iuſtũ alieni pcti iniq̃tas/q̃ntũ a ſua recedit.

Qualit[er] accedaꝶ vl' recedaꝶ a deo.

123 n Non locorum interuallis acceditꝶ ad deuꝫ vel recediꝶ ab eo: ſed ſimilitudo facit ꝓximuꝫ:diſſimilitudo longinquũ : ⁊ nimia miſeria eſt ab eo bono lõge eſſe quod vbiq eſt.

De vera libertate.

124 l Libera ſemp eſt ſeruitus apud deũ: cui nõ neceſſitas fuit/ſed charitas.

De tolerantia hominum.

125 q Qui ideo neminẽ vult pati hominũ/ q2 vt arbitraꝶ multũ ꝓficit:per hoc ipſum q alios non tolerat/ oñdit q potius non proficit.

De artifice ſummo.

126 t Totũ bonũ qd̃ habemus/ab artifice noſtro habemus. Sed ſi hoc in nob eſt/ qd̃ ipſi fecimus:inde damnabimur:ſi aũt h qd̃ de⁹ fec̃/ inde coronabimur:

De verbo dei.

127 Ioh.i.a. v Verbũ dei p qd̃ facta ſunt oĩa/temp⁹ p̃ordinauit quo ſuſciperet carnẽ:nõ tpi ceſſit quo verteretꝶ in carnẽ: Hõ quippe deo acceſſit/nõ deus a ſe receſſit.

De fide et intellectu.

128 i Intellectui fides viam apit:infidelitas claudit.

De homine victo.

129 q Quo primũ vitio ſupatur hõ/hoc vltimũ vincit. Cum em̃ oĩa peccata ſuperauerit/manet periculũ/ ne ſibi mens nihil conſcia in ſe potius in dño glorieꝶ.

De perfectione.

f Finis curarũ pfectio deſideriorũ eſt: ⁊ in id q̃ſq tendit ac nitiꝶ/vt ad illd̃ pueniat quo delectatur. Sapiens ergo eſt hoc appetere qd̃ bonũ facit / nõ id amare quod decipit. 130

De duobus donis gratie.

s Sicut duo ſũt officia medicinę: vnũ quo ſanaꝶ infirmitas:aliud quo cuſtoditur ſanitas: Ita duo ſũt dona gratię:vnũ qd̃ aufert carnis cupiditatem: aliud qd̃ facit animę pſeuerare virtutem. 131

De laboris fine.

n Non poterit hoĩs labor finiri/niſi h diligat/qd̃ ei nõ poſſit auferri. 132

De iniquitatis leſione.

i Impoſſibile eſt vt iniq̃tas pri⁹ lędat hominẽ iuſtũ in queꝫ tendit/ cor iniuſtum vnde procedit. 133

De miraculis viſibilibus ⁊ inuiſibilibus.

v Viſibile miraculũ ad illuminationẽ vocat: Inuiſibile aũt eũ qui vocatus venit/illuminat. Oĩa mirabilia dei narrat qui credẽs viſibilibus ad intelligendũ inuiſibilia tranſitum facit. 134

De fugientibus diabolũ ⁊ participantibus.

m Meliores ſũt q̃ diabolũ pſequẽtẽ fugiũt/ q̃ p̃euntẽ ſequũꝶ: q2 vtilius eſt eum hoſtẽ habere participem. 135

De prauis cupiditatibus.

o Omnes prauę cupiditates ſunt portę inferi:per quas in mortẽ itur: cui⁹ dominatum ſubit/qui adeptum ſe ad pfruendũ lętaꝶ periturum cõcupiuit. 136

De adulatione.

a Adulantũ linguę alligãt animas in peccatis: Delectãt em̃ ea facere in q̃bus nõ ſolum nõ metuiꝶ reprehenſor/ ſed etiam laudator auditur. 137

De male conſcio animo.

a Animus male ſibi conſcius dũ videtur ſibi nullã pęnam pati / credit q2 nõ iudicet deus: cum abuti patientia dei ⁊ nõ intelligere parcentis benignitatẽ/ iam ſit magna damnatio. 138

Q[uod] prior ſit natura vitiũ.

i In creatura quę arbitrio ſuo peccat: prior eſt natura vitiũ: Qd̃ ita cõtra naturã eſt/vt nõ poſſit niſi nocere naturę:qd̃ ita nõ eſſet vitiũ a deo recedere/niſi naturę cuiuſlibet vitiũ eſſet: cui potius cõpeteret eſſe cum deo. 139

140 De angelis et hoibus malis:
Ullū deus vel angelorū vl̄ hominū
n crearet quē malū futurꝫ eſſe pſciſſet:
niſi pariter noſcet qbus eos vſibus
bonoꝝ cōmendaret: atqꝫ in ordinē ſeculo/
rū/quaſi pulcherrimū carmē/etiā ex qbuſ/
dam pulcherrimis antitbetis boneſtaret.

De conditione creature.
141 Ria quedā maxime nobis ſcienda
t de conditione creaturę oportuit in/
timari. Quis eā fecerit: p qd fecerit:
Gen.1.a. quare fecerit. Dixit deus inquit: Fiat lux/ꝛ
facta eſt lux: ꝛ vidit deus lucē ꝙ bona eſſet.
Nec auctor excellētior eſt deo: nec ars effica
cior ē dei verbo: nec cauſa melior eſt/ ꝙ vt
bonum creetur a bono.

De bono ꝛ malo amore.
142 Stamor quo amatur ꝛ q̄ amandū
e nō eſt: et iſtū amorem odit in ſe qui
illū diligit/quo amat qđ amandum
eſt. Poſſunt eñ ambo in vno homie eſſe: et
hoc bonū eſt homini: vt illo pficiente/ quo
bene viuimus/iſte deficiat quo male viui/
mus: donec ad pfectū ſanet ꝛ in bonū com/
mutetur omne qđ viuimus.

De bono creature.
143 Reaturę rōnal' vl' itellectual' bonū:
c q̄ btā ſit/nō niſi de' eſt: ꝙ ei nō ex ſe/
ipſa ē: q2 ex nihilo creata ē. Hoc eñ
adepto fit beata: quo amiſſa miſera.

De vitio nature:
144 Itium eſſe nec in ſummo pōt bono:
v nec niſi in aliquo bono. Sola ergo
bona alicui eſſe poſſunt: ſola autez
mala nuſq̄. Et illę q̄ ex malę volūtatis vi/
tio vitiatę ſunt: inquantū vitioſę ſunt//ma
lę ſūt: inquātū aūt vere ſunt/ bonę ſunt:

Quid credi debeat.
145 On eſt fas aliter credere affici deū
n cū vacat/aliter cū operat': q2 nec af/
fici dicendus eſt/tanq̄ in eius natu
ra fiat aliqd qđ ante nō fuit. Patit' quippe
q̄ afficit'/ꝛ mutabile eſt oīe qđ patit'. Non
q̄ in deo /aut pigra vacatio/aut laborioſa
cogitetur induſtria: quę nouit ꝛ quieſcens
agere/et agens quieſcere: ꝛ qđ in operibus
prius quidē eſt/aut poſterius: nō ad faciē/
cientē/ſed ad facta referēdū eſt. Eterna eñ
eſt ꝛ incōmutabilis voluntas eius: nec cōſi
lio alternante variat': in qua ſimul eſt qc/
quid in rebus creandis vl' ordinandis/aut
pręceſſerit/aut ſequitur.

Q̄ deus eſt tm̄ creator.
Ullꝰ cuiꝰ minimę naturę/niſi de/
146 n um creatorem dici/aut credi licet ab
aliquo. Q̄ ſi angeli miſſi vel pmiſ/
ſi adhibeant opationē ſuā rebus/q̄ gignun
tur in mundo: tm̄ nō ſunt creatores anima/
lium: ſicut nec agricolę frugū vel arborum.

De prima conditione mortis.
E prima corporis morte dici pōt: ꝙ 147
m bonis bona ſit: malis mala: Secun
da vero ſine dubio: ſicut nulloꝝ bo/
norum eſt: ita nulli bona.

De morte piorum.
Ors etiam piorū/peccati pena eſt:
m Sed iō ipſis dicit' bona: q2 illa be/ 148
ne vtunt': quibus finis eſt ad mala
tpalia et tranſitꝰ ad vitam ęternā. Sicut eñ
iniuſticia male vtit': nō tm̄ malis/ verūetiā
bonis: ita etiā iuſticia nō tm̄ bonis/verum
etiam malis bone vtitur.

De martyribus nō baptizatis.
Ui etiā nō percepto regeneratiōis 149
q lauacro pro chriſti cōfeſſionē mori/
unt': tantū eis valet ad abolēda pec
cata/ quātū ſi abluerent' fonte baptiſmatis.

Q̄ oē peccatū ſit mendacium.
Um homo ſcđm ſe viuit non ſcđm
c deum/ſimilis eſt diabolo: quia nec 150
angelo ſcđm angelum/ſed ſm deū
viuendū fuit vt ſtaret in veritate/ꝛ verita/
tem de illius/nō de ſuo mēdaciū loqueret':
Unī nō fruſta dicit': omne peccatū eſſe mē/
daciū: quia nō peccatur niſi ea voluntate q̄
contraria eſt veritati/id eſt deo.

De diuerſa volūtate affectionū.
Iuerſitas humanę affectiōis/ex di/ 151
d uerſitate volūtatis eſt: q̄ ſi praua eſt
puerſis erit moribus inquieta: Si
aūt recta: nō ſolū nō culpabils affectio ho/
minis erit/ſed etiam laudabilis.

De arbitrij libertate vera:
Rbitriū voluntatis tunc eſt vere li/ 152
a berū/cū vitijs peccatiſq̄ non ſeruit:
Tale datum eſt a deo: qđ amiſſum
niſi a q̄ potuit dari/nō pōt reddi. Unī veritas
dic: Si vos filiꝰ libauerit/tūc vere liberi erit'. Joh.8.c.

Q̄ cor ad deū ſit habendū.
Onū ē ſurſum habere cor: nō tamē 153
b ad ſeipſum/ qđ eſt ſuperbię: ſed ad
deum/qđ eſt obedientię. Plus aūt
appetēdo minus eſt: qui de ſe ſibi ſufficere
confidit/ab eo qui vere ei ſufficit/defecit.

De vita beata.
Eata vita ſi nō amat'/non habetur: 154
b Porro ſi amat'/nō ideo habet': neceſ
ſe eſt/vt ceteris rebus excellentius
diligatur: qm̄ ppter hoc amandū eſt/ quic/
qd aliud eſt amādū: Quia vero beatꝰ eē nō
pōt: niſi q̄ eā vt digne ē/ amet: cōſequēs eſt
vt eam eternam velit/ quę tunc vere beata

117 Am deus innocentiã ꝓbat/q̄ua hō
e nō metu pęnę ſit innocens/ſed amo
re iuſticię: Naȝ q̄ timore nō peccat/
quãuis nō noceat cui vult nocere/tñ pluri/
mū nocet:⁊ abſtinēs ab iniquo opere/ ſola
tamen reus eſt voluntate.

De phariſeo ⁊ publicano.

118 Elior eſt in malis factis humilis cō/
m feſſio:q̄ȝ in bonis ſupba glorıatio.

Q iniqui malicia proſit bonis.

119 E malicia mali flagellaꝛ bon⁹/⁊ de
d ſeruo emendatur filius.

De mundana iniquitate.

120 Icut ſtellas celi non extinguit nox:
s ſic mentes fideliū adherētes firma/
mento ſanctę ſcripturę nō obſcurat
mundana iniquitas.

De propria facultate.

121 D peccandū hō abundat ꝓpria fa/
a cultate:ad agēdū aūt bonū nō ſuffi/
cit niſi ab illo iuſtificeꝛ/q̄ ſol⁹ iuſt⁹ ē.

De contrarijs moribus bonis.

122 Agnus bonoꝝ labor eſt/mores to/
m lerare cōtrarios:quibus q̄ nō offen/
diꝛ/parū ꝓficit. Tantū eni torquet
iuſtū alieni pcti iniq̄tas/q̄ntū a ſua recedit.

Qualiꝛ accedaꝛ vł recedaꝛ a deo.

123 On locorum interuallis acceditꝛ ad
n deuȝ vel recediꝛ ab eo: ſed ſimilitu/
do facit ꝓximuȝ:diſſimilitudo lon/
ginquū : ⁊ nimia miſeria eſt ab eo bono lō/
ge eſſe quod vbiq̄ȝ eſt.

De vera libertate.

124 l Ibera ſemp eſt ſeruitus apud deū:
cui nō neceſſitas ſuit/ſed charitas.

De tolerantia hominum.

125 Ui ideo neminē vult pati hominū/
q q̄ vt arbitraꝛ multū ꝓficit:per hoc
ipſum q̄ alios non tolerat/ oſidit q̄
potius non proficit.

De artifice ſummo.

126 Otū bonū q̄d habemus/ab artifice
t noſtro habemus. Sed ſi hoc in nob
eſt/ q̄d ipſi fecimus:inde damnabi/
mur:ſi aūt h̄ q̄d de⁹ fecit/ inde coronabimur.

De verbo dei.

127 Erbū dei p q̄d facta ſunt oīa/temp⁹
Iob.1.a. v ꝑordinauit quo ſuſciperet carnē:nō
tpi ceſſit quo verteretꝛ in carnē: hō
quippe deo acceſſit/nō deus a ſe receſſit.

De fide et intellectu.

128 Ntellectui fides viam apit:infideli/
i tas claudit.

De homine victo.

129 q Uo primū vitio ſupatur hō/hoc vl/
timū vincit. Cum eni oīa peccata ſu
perauerit/manet periculū/ ne ſibi mens ni/
hil conſcia in ſe potius q̄ȝ in dño glorieꝛ.

De perfectione.

Inis curarū pfectio deſideriorū eſt: 130
f ⁊ in id q̄ſq̄ȝ tendit ac nitiꝛ/vt ad illō
pueniat quo delectatur. Sapiens
ergo eſt hoc appetere q̄d bonū facit/ nō id
amare quod decipit.

De duobus donis gratie.

Icut duo ſūt officia medicinę: vnū 131
s quo ſanaꝛ infirmitas:aliud quo cu/
ſtoditur ſanitas: Ita duo ſūt dona
gratię:vnū q̄d aufert carnis cupiditatem:
aliud q̄d facit animę pſeuerare virtutem.

De laboris fine.

On poterit hoīs labor finiri/niſi h̄ 132
n diligat/q̄d ei nō poſſit auferri.

De iniquitatis leſione.

Mpoſſibile eſt vt iniq̄tas pri⁹ lędat 133
i hominē iuſtū in queȝ tendit/q̄ȝ cor
iniuſtum vnde procedit.

De miraculis viſibilibus ⁊ inui ſibilibus.

Iſibile miraculū ad illuminationē 134
v vocat: Inuiſibile aūt eū qui voca/
tus venit/illuminat. Oīa mirabilia
dei narrat qui credēs viſibilibus ad intelli
gendū inuiſibilia tranſitum facit.

De fugientibus diabolū ⁊ par/ ticipantibus.

Eliores ſūt q̄ diabolū pſequētē fu/ 135
m giūt/q̄ȝ q̄ ꝑeuntē ſequūꝛ: q̄ vtilius
eſt cum hoſtē habere q̄ȝ participem.

De prauis cupiditatibus.

Mnes prauę cupiditates ſunt por/ 136
o tę inferi:per quas in mortē itur: cui⁹
dominatum ſubit/qui adeptum ſe
ad pfruendū lętaꝛ periturum cōcupiuit.

De adulatione.

Dulantū linguę alligāt animas in 137
a peccatis: Delectāt eni ea facere in q̄/
bus nō ſolum nō metuiꝛ reprehen/
ſor/ ſed etiam laudator auditur.

De male conſcio animo.

Nimus male ſibi conſcius dū vide/ 138
a tur ſibi nullā pęnam pati / credit q̄
nō iudicet deus: cum abuti patien/
tia dei ⁊ nō intelligere parcentis benigni/
tatē/ iam ſit magna damnatio.

Q prior ſit natura q̄ȝ vitiū.

N creatura quę arbitrio ſuo peccat: 139
i prior eſt natura q̄ȝ vitiū: Q̄d ita cō/
tra naturā eſt/vt nō poſſit niſi noce
re naturę:q̄d ita nō eſſet vitiū a deo recede/
re/niſi naturę cuiuſlibet vitiū eſſet: cui po/
tius cōpeteret eſſe cum deo.

140 **De angelis et hoibus malis:**
Ullū deus vel angelorū vl' hominū
n creare quē malū futurꝝ eſſe pſciſſet:
niſi pariter noſcet qbus eos vſibus
bonoꝝ cōmendaret:atq; in ordinē ſeculo/
rū/quaſi pulcherrimū carmē/etiā ex qbuſ/
dam pulcherrimis antithetis honeſtaret.

De conditione creature.
141 Ria quedā maxime nobis ſcienda
t de conditione creature oportuit in/
timari. Quis eā fecerit:p qd fecerit:
Geñ.1.a. quare fecerit. Dixit deus inquit: Fiat lux/ꝛ
facta eſt lux:ꝛ vidit deus lucē q bona eſſet.
Nec auctor excellētior eſt deo:nec ars effica
cior ē dei verbo:nec cauſa melior eſt/ q̄ vt
bonum creetur a bono.

De bono ꝛ malo amore.
142 St amor quo amatur ꝛ q̄ amandū
e nō eſt:et iſtū amorem odit in ſe qui
illū diligit/quo amat qd amandum
eſt. Poſſunt eñ ambo in vno homie eſſe:et
hoc bonū eſt homini:vt illo pficiente/ quo
bene viuimus/iſte deficiat quo male viui/
mus:donec ad pfectū ſanet ꝛ in bonū com/
mutetur omne qd viuimus.

De bono creature.
143 Reature rōnal' vl' itellectual' bonū:
c q̄ btā ſit/nō niſi de' eſt:q ei nō ex ſe/
ipſa ē: q2 ex nihilo creata ē. Hoc eñ
adepto fit beata: quo amiſſa miſera.

De vitio nature:
144 Itium eſſe nec in ſummo pōt bono:
v nec niſi in aliquo bono. Sola ergo
bona alicu eſſe poſſunt :ſola autē
mala nuſq̄. Et ille q̄ ex male volūtatis vi/
tio vitiate ſunt:inquantū vitioſe ſunt//ma
le ſūt:inquātū aūt vere ſunt/ bone ſunt:

Quid credi debeat.
145 On eſt fas aliter credere affici deū
n cū vacat/aliter cū operaf:q2 nec af/
fici dicendus eſt/tanq̄ in eius natu
ra fiat aliqd qd ante nō fuit. Patif quippe
q̄ afficif/ꝛ mutabile eſt oīe qd patif. Non
q̄ in deo /aut pigra vacatio/aut laborioſa
cogitetur induſtria: que nouit ꝛ quieſcens
agere/et agens quieſcere:ꝛ qd in operibus
prius quidē eſt/aut poſterius :nō ad faciē/
ciente/ſed ad facta referēdū eſt. Eterna eñ
eſt ꝛ incōmutabilis voluntas eius :nec cōſi
lio alternante variaf:in qua ſimul eſt qc/
quid in rebus creandis vl' ordinandis/aut
preceſſerit/aut ſequitur.

Q deus eſt tm̄ creator.
Ulli' q̄uis minime nature/niſi de/
146 n um creatorem dici/aut credi licet ab
aliquo. Q ſi angeli miſſi vel pmiſ/
ſi adhibeant opationē ſuā rebus/q̄ gignun
tur in mundo:tñ nō ſunt creatores anima/
lium:ſicut nec agricole frugū vel arborum.

De prima conditione mortis.
E prima corporis morte dici pōt:q 147
m bonis bona ſit:malis mala: Secun
da vero ſine dubio:ſicut nulloꝝ bo/
norum eſt:ita nulli bona.

De morte piorum.
Ors etiam piorū/peccati pena eſt:
m Sed iō ipſis dicif bona:q2 illa be/ 148
ne vtunf: quibus finis eſt ad mala
tpalia et tranſit' ad vitam eternā. Sicut eñ
iniuſticia male vtif: nō tm̄ malis/verūetiā
bonis:ita etiā iuſticia nō tm̄ bonis/verum
etiam malis bone vtitur.

De martyribus nō baptizatis.
Ui etiā nō percepto regeneratiōis 149
q lauacro pro chriſti cōfeſſionē mori/
unf:tantū eis valet ad abolēda pec
cata/ quātū ſi abluerēf fonte baptiſmatis.

Q oē peccatū ſit mendacium.
Um homo ſcōm ſe viuit non ſcōm
c deum/ſimilis eſt diabolo: quia nec 150
angelo ſcōm angelum/ſed ſm deū
viuendū fuit vt ſtaret in veritate/ꝛ verita/
tem de illius/nō de ſuo mēdaciū loquerēf:
Uñ nō fruſta dicif: omne peccatū eſſe mē/
daciū:quia nō peccatur niſi ea voluntate q̄
contraria eſt veritati/id eſt deo.

De diuerſa volūtate affectionū.
Iuerſitas humane affectiōis ex di/ 151
d uerſitate volūtatis eſt:q̄ ſi praua eſt
puerſis erit moribus inquieta : Si
aūt recta:nō ſolū nō culpabils affectio ho/
minis erit/ſed etiam laudabilis.

De arbitrij libertate vera:
Rbitriū voluntatis tunc eſt vere li/ 152
a berū/cū vitijs peccatiſq; non ſeruit:
Tale datum eſt a deo: qd amiſſum
niſi a q̄ potuit dari/nō pōt reddi. Uñ veritas
dic:Si vos fili' liberauerit/tūc vere liberi erit'. Joh.8.e.

Q cor ad deū ſit habendū.
Onū ē ſurſum habere cor:nō tamē 153
b ad ſeipſum/ qd eſt ſuperbie : ſed ad
deum/qd eſt obedientie. Plus aūt
appetēdo minus eſt:qui de ſe ſibi ſufficere
confidit/ab eo qui vere ei ſufficit/defecit.

De vita beata.
Eata vita ſi nō amaf/non habetur: 154
b Porro ſi amaf/nō ideo habef:neceſ
ſe eſt/vt ceteris rebus excellentius
diligatur:qm̄ pter hoc amandū eſt/ quic/
qd aliud eſt amādū: Quia vero beat' eē nō
pōt:niſi q̄ eā vt digne ē/ amet:cōſequēs eſt
vt eam eternam velit/ que tunc vere beata

erit quãdo terminũ nõ habebit.

Q solus deus bonus ſit.

155 On omnes quidẽ mali in hoc ꝓficiꝛ
n unt vt ſint boni: nemo tñ eſt/ niſi ex
malo bonus.

De ciuibus terrenis.

156 Iues terrenę ciuitatꝭ parit peccato
c viciata natura: qui ſũt vaſa irę. Ci
ues ergo cęleſtis patrię parit q̃ pctõ
naturã liberans gratia: q̃ ſũt vaſa miſcðię.

De ira dei.

157 Ra dei non ꝑturbatio eſt eius/ ſed
i iudiciũ q̃ irrogaꝛ pęna pctõ. Cogni
tio vero ipſiꝰ/ ⁊ recogitatio mũdana
rũ rex eſt icõmutabilꝭ ratio. Neqꝫ eñ ſicͥ bo
minẽ/ ita deũ cuiuſq̃ facti ſui pęnitet: cuiuſ
de oibus oino rebus tam fixa eſt ſententia
q̃ certa pręſentia eſt.

De perſequentibus eccleſiam.

158 Nimici eccleſię quolibet modo er
i rore cenſeꝛ vel malicia depraueñꝛ: ſi
accipiãt corporaliter ptãtem affligẽ
di: exercent eius patientiã. Si tantũmodo
male ſentiendo aduerſanꝛ: exercent eius ſa
pientiã: Et vt etiã inimici diligañꝛ/ exercẽt
eius beniuolentiã: q2 deus his qui eum di
Roma. 8. c. ligunt omnia coopatur in bonũ.

De fine boni et mali.

159 Inis boni eſt: non quo conſumitur
f vt nõ ſit/ ſed quo ꝑficiaꝛ vt plenum
ſit. Et finis mali eſt: nõ q̃ eẽ deſinat/
ſed quouſqꝫ nocendo ꝑducat. Unde vnum
eſt ſummũ bonũ: aliud aũt ſũmũ malũ. Il
lud ꝓpter qð appetenda ſunt bona cętera:
ipſum autẽ propter ſeipſum: hęc declinan
da ſunt mala/ cętera ꝓpter ſeipſum.

De natura.

160 St natura in qua nullũ malũ ẽ/ vel
e etiã nullũ malũ põt eſſe: Eſſe aũt na
tura in qua nullũ bonũ ſit/ nõ põt.

De animi equitate.

161 Elior eſt animi ęquitas q̃ corporis
m ſanitas: ⁊ cõuenientius iuſtus do
let i ſupplicio/ q̃ lętatus ẽ i delicto.

De precepto charitatis.

162 N precepto charitatis tria inuenit
i homo quę diligat: deũ/ ⁊ ſe/ ⁊ proxi
mũ. Et quia ille in ſui dilectione nõ
errat qui deũ diligit: ꝯſequẽs eſt vt ꝓximo
ad diligendũ deũ ꝯſulat/ quẽ iubeꝛ dilige
re ſicut ſeipſum.

De cõcordia ⁊ obedientia imperantiũ ⁊ ſubditorum.

163 p Ax domeſtica eſt ordinata cohabi
tãtiũ imperãdi/ obediẽdiqꝫ ꝯcordia.
Imperãt eñ q̃ cõſulũt: Sicͥ vir vxori/ parẽ
tes filijs/ dñi ſeruis. Obediunt aũt qbꝰ cõ
ſulitur: ſicut mulieres maritis: filij parẽtibꝰ:
ſerui dñis. Sed in dño iuſti viuentes ex fi
de/ ⁊ ab illa adhuc ciuitate ꝑegrinãtes/ etiã
qui imperãt ſeruiunt eis: q̃bus videñꝛ im
perare: quia nõ dominãdi cupiditate impe
rant/ ſed officio conſulendi: nec principandi
ſuperbia/ ſed ꝓuidendi beneficio.

De conditione ſeruitutis.

Omen ⁊ conditionẽ ſeruitutis cul 164
n pa genuit/ nõ natura: ⁊ prima huiuſ
ſubiectionis cauſa eſt pctm̃: q2 ſicut
ſcriptũ eſt: Omniſ qui facit peccatũ/ ſeruis Joã. 8. d.
eſt pcti. Unde melior eſt eius ſtatus qui fa
mulaꝛ homini/ q̃ qui ſuę ſeruit cupiditati.

De prelatis.

Eri patreſſamilias ſubditꝭ ſuis tã 165
v q̃ filijs ad colendũ et ꝓmerendum
deum conſulunt: deſiderãtes veni
re ad cęleſtẽ domũ/ vbi imperandi neceſſa
riũ nõ ſit officiũ: quo donec veniaꝛ/ magis
debẽt patres qui dominañꝛ q̃ ſerui tolera
re qui ſeruiunt.

De regimine populi.

Ocus ſuperior ſine quo regi popu 166
l lus non põt: etiã ſi ita ſit tenendus
atqꝫ adminiſtrãdus vt decet: tamẽ
indecenter appetiꝛ: vñ ociũ ſanctũ quęrat:
quęrat directionẽ veritatis: negociũ iuſtũ
ſuſcipiat neceſſitas dilectionis.

De vita anime.

Icut nõ eſt a carne/ ſed ſupra carnẽ 167
ſ qð eã facit viuere beate: ſic nõ ẽ ab
aia/ ſed ſupra aiam qð eã facit viue
re beate: q2 vt vita carnis anima eſt: ita be
ata vita hominis deus eſt.

De venia vnde cõſtat btã vita. 168

Uſticia noſtra q̃uis vera ſit: ꝓpter
i verũ boni finẽ ad quẽ referꝛ: non tñ
tanta eſt in hac vita vt potius per
remiſſionẽ peccatorum conſtet q̃ per fidez
virtutum.

De plena pace.

Uamdiu vitijs repugnaꝛ/ plena nõ 169
q eſt pax: quia illa q̃ reſiſtũt periculo
debellañꝛ ꝑlio: ⁊ illa quę victa ſunt
nondũ ſecura triũphañꝛ ocio/ ſꝫ adhuc ſol
licito premuñꝛ imperio.

De prima et ſecunda morte.

Rima mors animã nolentẽ tollit a 170
p corpe: ſecũda aiam nolentẽ tenet in
corpore. Ab vtraqꝫ morte id habeꝛ/
vt qð nõ vult aia de ſuo corpe patiaꝛ.

De cauſis incognitꝭ i cauſis dei.

Ncognitis cauſis operũ dñi nõ ni 171
i hil nouimus: cũ ſcimꝰ non ſine rõne

omnipotentē facere: verū infirmus huma/
nus animus rōnem nō pōt reddere.

De negligentijs.

172 Ruſtra homo poſt hoc corpus hic
f ꝓmittit ſibi/qđ i h corpe cōparare
neglexerit. Nemo inuitus bonū fa/
cit/ etiā ſi bonū eſt qđ facit: q2 nihil ꝓdeſt
ſpūs timoris/ vbi non eſt ſpūs charitatis.

De humana ſocietate.

173 Icut in ptātibus ſocietatis hūane
s maior ptās minori ad obediendū
ſpponit: ita deus omnibus.

De diligendo deo.

174 Eatus qui diligit deū/ ⁊ amicum in
b deo/ ⁊ inimicū ꝓpter deū. Solus eñ
nullū charū amittit: cui omnes i illo
chari ſunt: qui nūq̄ ante dimittit te/ niſi di/
mittatur.

De non corrumpendis.

175 Anifeſtū eſt: qm bona ſunt que cor
m rumpūt: que neq̄ ſi bona nō eſſent
corrumpi poſſent: quia et ſi ſumma
bona eſſent/ icorruptibilia eſſent: ſi aūt nul
la bona eſſēt/ qđ in eis corrūperet nō eſſet.

De incōmutabili deo.

176 Um de⁹ icōmutabilit bon⁹/ oēs fece
c rit creaturas bonas: nec vlla oīno
niſi ab ipſo ſit creata natura: nulla ē
ſubſtantia mali: q2 ꝙ auctorem deū nō ha/
bet/ nō eſt aliud q̄ deſideriū vel actio inor/
dinate voluntatis.

Q iuſticia iniq̄s odioſa ſit.

177 Icut palato nō ſano pena eſt cibus
s qui ſano ſuauis eſt: et oculis egris
odioſa lux/ q̄ incolumis gaudet ob/
tuitus: ita diſplicet iniquis iuſticia dei/ cui
ſi ſubijcerentur nō cōturbarent.

De egritudine animi.

178 Gritudo animi rōnalis ē/ cū bonis
e inferioribus delectatus/ ſuperiora
nō appetit/ ⁊ ex pte ſi amittit: Jdeo
in duas diuidit voluntates: cū q̄ vna eſt/
tota nō eſt: et hoc adeſt vni qđ deeſt alteri.

De homine religioſo.

179 Omini religioſo paꝝ eſſe debet ini/
h micitias alioꝝ nō excitare/ vl augere
male loquendo: niſi etiā eas extin/
guere ſtudeat bene loquendo.

De veritate odioſa.

180 Eata vita ē gaudiū de veritate qđ
b deus eſt: ſed multis veritas odioſa
eſt: quā audire nolunt docentem: et
nolentes falli/ volunt mendacia ſua verita/
tem videri: Quibus iuſte retribuit/ vt ipſi
veritatē nō lateāt: ipſos aūt lateat veritas.

De forti patientia.

Emo qđ tolerat amat: etſi tolerare 181
n amat: quia aliud eſt fortis patien/
tia: aliđ ſecura felicitas. Nō eiuſdē ē
tēporal labor pugne: et beatitudo victorie.

De copioſa egeſtate in oratiōe.

Eo plerūq̄ in ſermone copioſa eſt 182
i egeſtas humane itelligētie: q2 plus
loq̄tur inquiſitio q̄ inuentio/ et lon/
gior eſt petitio q̄ impetratio.

De eternitate.

Era eternitas dei eſt: qui ſolus ha/ 183
v bet immortalitatē: qm ex nulla ſpē
motu ve mutat: nec temporalis eſt
voluntatis. Non eñ immortalis eſt volun
tas/ que alia ⁊ alia eſt.

De nō deſperādis peccatorib⁹.

On eſt deſperādū de malis/ ſ ꝓ ipis
n vt boni fiant ſtudioſius ſupplican/ 184
dum: quia numerus ſanctorū ſemꝑ
de numero impioꝝ auctus eſt.

Qualiter pax a deo queratur.

Querens a deo pacē/ ſit ſibi ipſe pa/
q catus: ne aliud in profeſſione oris 185
aliud ſit in cordis arcano. Nihil eñ
ꝓdeſt hoc eſſe in corde qđ veꝝ eſt: ſi h dicit
voce qđ falſum eſt: quia veritas ⁊ credenda
eſt ⁊ loquenda.

Ne iuſte flagellatus doleat.

On querat homo qm in his q̄ iuſte 186
n habet/ patit aliquas aduerſitates:
ꝑ amaritudinē eñ inferiorū docetur
amare meliora: ne viator tendens ad pa/
triā/ ſtabulum pro domo diligat.

Ut peccator ſibi diſpliceat.

Ene currit ad remiſſionē peccatorū
b qui diſplicet ſibi: Apud eñ iuſtum 187
iudicem ⁊ miſericordem qui ſe accu
ſat/ excuſat.

De querendis preſidijs in pace.

N tranquillitate pacis cōprehendē 188
i da eſt doctrina ſapientie q̄ inter tri/
bulationū turbines difficulter agno/
ſcitur: Nec facile iueniunt in aduerſitate ꝑ/
ſidia que nō fuerint in pace queſita.

De altari dei duplici.

D altare dei inuiſibile/ q̄ nō accedit
a iniuſtus/ ille ꝑuenit qui ad h ꝑſens 189
iuſtificatus accedit: Jnueniet enim
illic vitam ſuā qui hic diſcreuerit cām ſuā.

De lege.

Jnis legis chriſtus eſt: in quo lex iu
f ſticie nō conſumit/ ſed implet. Om/ 190
nis eñ ꝑfectio eſt in ipſo: vltra quē
nō eſt q̄ ſe ſpes fidei ⁊ charitatis extendat.

De mala conſcientia.

191 n Ulle pene grauiores ſũt ꝙ male cõſciẽtie: in q̃ cũ nõ habet᷑ de⁹/cõſolatio nõ inuenit᷑: ⁊ ideo inuocãd⁹ ẽ liberator: vt quẽ tribulatio exercuit ad ꝯfeſſionẽ/cõfeſſio ꝑducat ad veniã.

De egro interficiente medicum:

192 q Uid grauius pctõ egri/ꝙ interfectio medici? Sed cum in baptiſmo hoc dimittit᷑: qd non dimittit᷑?

De ruminante verbum dei.

193 a Uditor verbi ſimilis debet eſſe animalib⁹: q̃ ob hoc qđ ruminãt mũda eſſe dicunt᷑: ⁊ nõ pigeat cogitare de his q̃ in aluo cordis accepit: ⁊ cuȝ audit/ſit ſimilis edenti: cũ vero audita in memoriã reuocat/ſit ſimilis ruminanti.

De anima rationali.

194 r Ationalis aia eſt dña corpis ſui: q̃ inferiori nõ bñ impabit/niſi ſupiori ſe deo tota charitatis ſubiectione ſeruierit.

De miſericordia dei:

195 s Icut terra de celo expectat pluuiaȝ et lucẽ: ſic homo ex deo debet expectare miſericordiã ⁊ veritatẽ.

De bonis eccleſie filijs.

196 g Audendum eſt bonis eccleſie filijs: q: in diſcretione eoꝝ nõ fallit᷑ diuina iuſticia. Sed nõ temere cõgregatos diuidant: quia ipſoꝝ eſt velle colligere deum vel ſeparare.

De terreno amore rerũ.

197 d Ominus eſt rerũ quas habet/q̃ nulla cupiditate illudit᷑: Nã qui amore terrenorũ obſtringit᷑: non poſſidet/ſed poſſidetur.

De hereditate chriſti.

198 b Ereditas in q̃ chriſti coheredes ſumus nõ minuit᷑ multitudine filioꝝ: nec fit anguſtior numeroſitate coheredũ. Sed tãta eſt mult᷑/quãta eſt paucis: tanta ſingulis/quãta omnibus. Roma.8.c.

De felicitate.

199 n Unquã ſecura eſſe debet felicitas: q: periculoſiora ſunt animo ſecura ꝙ corpori aduerſa: prius eñ corrũpũt ꝓſpera vt inueniant aduerſa q̃ frãgãt.

De remedijs penitentie.

200 p Rima ſalus eſt declinare pctm̃: ſecũda nõ deſperare de venia: Nã ipſe ſe in eternũ ꝑimit q̃ apud miſericordẽ iudicẽ ad penitẽtie remedia nõ recurrit.

De bonis ⁊ occultis ſanctorũ.

201 b Oni latent/q: bonũ ipſoꝝ i occulto eſt; nec viſibile ẽ/nec corporale ẽ qđ diligunt: ⁊ tam merita eoꝝ ſunt in abſcondito conſtituta ꝙ premia.

De inimicis bonorum.

n Ullus bonoꝝ inimicum habet/niſi 202 malũ: q̃ ideo eſſe ꝑmittit᷑/vt aut corrigat᷑/aut ꝑ ipm̃ bonus exerceatur. Orandũ eſt ergo pro inimicis: vt aut obti- Matth.5.g. neat᷑ eoꝝ conuerſio: aut in nobis inueniat᷑ diuine bonitatis imitatio.

De vigore fidei chriſtiane.

v Igor fidei chriſtiane trib⁹ tẽporib⁹ 203 initiatur: veſpere/mane et meridie. Ueſpere eñ dñs in cruce: mane in reſurrectiõe: meridie in aſcẽſione: Unũ ad patientiã occiſi: aliud ad vitam reſuſcitati: tertiuȝ pertinet ad gloriã maieſtatis in patris dextera conſidentis.

De purgandis electis:

a D hoc excoquunt᷑ hoies tribulatio- 204 nibus/vt vaſa electionis euacuent᷑ nequitia ⁊ impleant᷑ gratia.

De bonis q̃ nemo amittit iuit⁹.

p Oteſt homo inuitus amittere tem- 205 poralia bona: nũꝙ vero niſi volẽs perdit eterna.

De fine fidelium.

f Inis fideliũ chriſtus eſt: ad quẽ cũ 206 peruenerit currentis intentio/non Roma.10.a. habet qđ poſſit amplius inuenire: ſed habet in quo debeat ꝑmanere.

De triſticia.

m Elior eſt triſticia iniqua patientis/ 207 ꝙ leticia iniqua facientis.

De peccatis preteritis.

r Euocandus eſt anim⁹ ad recordan- 208 dũ cũ quadã delectatione de ꝑteritis: ne ſurrepente concupiſcẽtia redeamus corde in egyptum.

De veritate.

b Onũ eſt a veritate vinci. Ad corre- 209 ctionẽ ſuperet veritas nolentẽ: Nã ⁊ inuitũ ipſa ſuperabit.

De impunitate peccatorum

p Eccata ſiue parua ſiue magna ipu- 210 nita eſſe nõ poſſunt: q: aut hoie penitente: aut in iudicio deo iudicãte plectunt᷑. Ceſſat aũt vindicta diuina/ſi conuerſio ꝑcurrat humana. Amat eñ de⁹ confitentib⁹ parcere: ⁊ eos qui ſemetipſos iudicant/non iudicare.

De miſero.

n Ullus miſer de q̃licunq; miſeria li- 211 berat᷑/niſi q̃ dei miſcdia ꝑuenit᷑.

De remedijs tribulationum.

f Ideliter ſupplicãs deo ꝓ neceſſita- 212 tibus hui⁹ vite/miſericorditer non audit᷑. Quid eñ infirmo magi᷑ vtile

ſit/nouit medicus ꝙ ęgrot⁹: Si eñi id poſtu
lat qđ de⁹ p̄cipit et ꝑmittit/fiet oino qđ po
ſcit: qꝛ accipiet charitas qđ parat veritas.

De prouectu bonorum.

213 Rouectus fideliũ ſine temptatione
p nō euenit: nec ſibi quiſꝙ innoteſcit/
niſi ꝓbationis examine: Nec coro/
nabit̃/niſi q̄ vicerit: nec vincet/niſi qui certa
uerit: nec certabit/niſi inimicũ habens ꝛ tē/
ptationi reſiſtens.

De ꝓphetijs implendis.

214 Stultus eſt q̄ nō credit denũciatio/
Al. ꝛ diuinationibus. ſ nib⁹ ꝓphetarũ in paucis q̄ reſtant:
cũ videat tā multa cōpleta q̄ tūc nō
erāt/qñ p̄dicebant̃ implenda.

De idolis.

215 Ic ſunt q̄ colūt idola/quō q̄ in ſom/
ſ nis vidēt vana. Si aũt euigilet aia
ipſoꝝ/intelligit a q̄ facta ſit: ꝛ nō co
lit qđ ipſa fecit.

De corporibus humanis.

216 Mnia corporis noſtri q̄ diſcreta vl̃
o putrefacta vel cōcremata in quaſdā
diſſoluunt̃ fauillas: deo perire non
poſſunt. In illa eñi elemēta mūdi eunt/ vñ
ſumpta ſūt/ illa manu q̄ donat oia.

De ſiti bona.

217 Ui deficiunt/ tota ſua debent ſitire
q ſubſtātia .i. aia ꝛ carne: qꝛ etiā deus
dat panē ſuũ .i. v̾bũ veritat̃: ꝛ carni
neceſſaria de⁹ p̄bet: quia vtraꝙ ipſe paſcit
qui vtraꝙ fecit.

De meditatiōe fidelium in ocio ꝛ actione.

218 Ui ocioſus et quietus non cogitat
q deũ: inter actus multos ꝛ laborioſa
negocia de illo quō poterit cogita/
re? Meditẽ q̄ q̄ dei ſunt fidelis cũ vacat ꝛ
hñ operādi ſubſtātiā/ne in actiōe deficiat.

De ſimulata innocentia.

219 Imulata innocētia/nō eſt innocen/
ſ tia: Simulata ęq̄tas/non eſt ęq̄tas:
ſed duplicat̃ pctm̃ in quo ꝛ iniqui/
tas ꝛ ſimulatio eſt.

De lumine.

220 Nima recedēs a luce iuſticię: quāto
a magis q̄rit qđ inueniat ꝯtra iuſtici/
am/ tāto plus repellit̃ a lumine veri
tatis/ ꝛ in tenebroſa demergit̃.

De duabus ciuitatibus.

221 Uas in toto mūdo ciuitates/faciūt
d duo amores̃. Hieruſalē fac̃ amor dei.
Babyloniā facit amor ſecl̃i. Inter/
roget ſe q̄ quiſꝙ/ ꝛ inueniet vñ ſit ciuis.

De precepto dei.

222 o Mne p̄ceptum dei leue eſt amanti:
Math. .xi. d. Nec ob aliud itelligit̃ dictũ: Onus
Roma. 5. a. meũ leue eſt: niſi qꝛ per ſpm̃ſanctũ diffun/
dit̃ charitas in cordib⁹ nr̃is/vt diligēdo li/
beraliter faciam⁹: qꝛ qđ q̄s timēdo facit/ſer
uiliter facit. Nec eſt anim⁹ rectus qñ mallet
ſi fieri poſſet/id qđ rectũ eſt nō iuberi.

De charitate.

Lenitudo legis eſt charitas: qꝛ per 223
p charitatē lex implẽ/nō ꝑ timorem: Roma. 13. c.
intantũ eñ fiunt mandata iuſticię/
inquantũ adiuuat ſpũs gratię.

De operibus bonis.

On ſunt bona opera/niſi q̄ ꝑ fidem 224
n ꝛ dilectionē fiūt: qꝛ alterũ ſine alte/
ro nullius virtutis fructũ parit.

De lapſu adam.

B eo qđ formauit de⁹/mutatus eſt 225
a adā: ſ3 in peius ꝓpter iniq̄tatē ſuā:
Ab eo ꝙ opata eſt iniq̄tas/mutant̃
fideles: ſed in meli⁹ ꝑ gratiā dei. Illa q̄ mu/
tatio fuit p̄uaricatoris primi: hęc mutatio Ps. 76.
eſt dexterę excelſi.

De tpalibus delitijs ꝛ penis.

226 N p̄ſenti vita et delitię tpales dul/
i ces ſūt: ꝛ tpales tribulationes ama/
rę ſunt. Sed q̄s nō bibat tribulatio/
nis poculũ/metuēs ignē gehēnarũ? Et q̄s
non contēnat dulcedinē ſeculi/inhians bo/
(nis vitę ęternę?

De trinitate.

N trinitate diuina tāta eſt ſubſtan/ 227
i tię vnitas/vt ęq̄litatē teneat/plura/
litatem non recipiat.

Q nulla mala ſint creata.

Mnia ꝑ verbũ facta ſunt/ꝛ ſine ipo 228
o factũ eſt nihil. Cũ itaꝙ vniuerſę na Iob. 1. a.
turę ꝑ verbũ dei factę ſūt: iniq̄tas ꝑ
ipſũ facta nō eſt: qꝛ iniq̄tas nulla ſubſtātia
ē: et pctm̃ nō eſt natura/ ſ3 vitiũ naturę: id
appetēs qđ nō eſt ordinis ſui.

De iniquitate diaboli.

Ablatũ eſt diabolo iniq̄tate ſua vi/ 229
ſ cto: nō qđ nō habuit ꝓpriũ/ſ3 qđ ra
puerat alienũ. Auferēdo enim chri/
ſtus de magna domo ei⁹ quę perierāt: non
furtũ fecit/ſed furtũ recępit.

De ꝓfunditate iniquitatis.

Unc hoiem ꝯcludit ꝓfunditat̃ ini/ 230
t q̄tas/qñ non ſolũ imerſus pctis ia/
cet/ſed etiā volēs ea defendere ꝑdit
ꝯfeſſionē ꝛ aditũ cōfeſſionis.

De auxilio dei.

Uando de⁹ ꝑmittit aut facit vt aliq̄ 231
q tribulatiōe vexemur: tunc miſicors
eſt: qꝛ excitās fidē ꝛ differēs in opę:
nō auxiliũ negat/ſ3 deſideriũ mouet.

De chriſtianis.

Iuites chriſtiani/ſi v̾i chriſtiani ſūt/ 232
d ꝓrſus paupes ſūt: ꝛ in cōpatiōe cę/
leſtiũ bonoꝝ q̄ ſperāt/omē auꝝ ſuũ
arenam deputant: qꝛ ibi quiſꝙ habet diui/
tias ſuas/ vbi delectationē.

De fide abꝛae.

233 Ides abꝛaę: ſemē ē abꝛaę. Pꝛoinde
f q̄ ptinent ad credulitat̄ ſimilitudi/
nē: ipi ptinēt ad heredū ꝓmiſſionē.

De perſeuerantia in bono.

234 Emo fideliū q̄uis mltū ꝓfecerit/ di
n cat: ſuffic̄ mihi. Qui em̄ hoc dixerit:
remanſit ꝛ heſit in via ante finem q̄
nō perſeuerauerit vſq̧ in finem.

De deo.

235 Ullus in deo locus eſt: nec eſt q̄ fu/
n giat ab ipſo/ niſi ad ipſuʒ. Qui vult
euadē offenſū/ cōfugiat ad placatū.

De duabus vitis.

236 Ue vitę ſūt: vna corpis/ altera aię.
d Sicut vita corporis/ aia: ita vita aię/
de⁹. Et quō ſi anima deſerat moꝛit̄
coꝛpus: ſic anima moꝛit̄/ ſi deſerat chꝛiſtus.

De homine.

237 Quo habet hō vt ſit: apud illū ha/
a bet vt ei bene ſit.

De obedientia.

238 Erfecte deus euidenterq̧ mōſtrauit
p quātū ſit bonū obedientia: cū hoieʒ
in paradiſo poſitū ab ea re ꝓhibuit
quę nō erat mala: Sola ibi obediētia potu/
it tenere palmā: ſola incidit in pęnā.

Quomodo erudiantur boni.

239 Nterdū de⁹ p maloſ erudit bonos: ꝛ
i per tempoꝛalē potentiā damnādo/
rū exercet diſciplinam liberandoꝝ.

De confeſſione.

240 Pud miſericoꝛdiā dei plurimū va/
a let cōfeſſio pęnitētis: quā facit pec/
catoꝛ cōfitendo ꝓpitiū/ qua negan/
do nō facit neſcium.

De ſcientia.

241 Umilium virtus eſt de ſcientia nō
b gloꝛiari: quia cōmunis eſt oībus ſi/
cut lucis/ ita participatio veritatis.

Qualiter regantur coꝛpoꝛa.

242 On caret regia ptāte q̄ coꝛpoꝛi ſuo
n nouerit rōnabiliter imperare. Uere
em̄ dn̄atoꝛ eſt terrę/ qui carnē ſuā re
git legibus diſciplinę.

De pena et iuſticia.

243 Uantū ad opa attinet quę foꝛinſe/
q cus agunt̄: ꝛ qui timet pęnā/ ꝛ q̄ fa/
cit iuſticiā/ nō faciūt cōtra mādatū:
et ideo quideʒ pares ſunt manu/ ſed diſpa/
res coꝛde: ſiles actiōe/ diſſimiles volūtate.

Quid diligatur.

244 Oc ab hoie colit̄ qō diligit: Unī qꝛ
b de⁹ oibus rebus maioꝛ ꝛ melioꝛ in/
uenit̄: plus oīb⁹ diligēd⁹ eſt vt colat̄.

De coꝛde.

245 r Ectum coꝛ cum deo eſt/ quando ꝓ/
pter deum queritur deus.

De beniuolentia.

E beniuolētia eſt/ nō de malicia/ cū 246
d lętat̄ iuſt⁹ in impios ꝓceſſiſſe vindi/
ctā: qꝛ ſi ei exitiū pctōꝛis placet/ quē
voluit coꝛrigi/ ſed iuſticia dei qua ſcit mul/
tos poſſe conuerti.

De ſimulatione.

On vincit in bono malū/ q̄ in ſupfi/ 247
n cie bonus eſt/ ꝛ in alto malus: ꝛ ope
parcēs/ coꝛde ſęuiens: manu mitis/
voluntate crudelis.

De opere amoꝛis/ ꝛ timoꝛis.

D omne opus bonū amoꝛ ducit et 248
a timoꝛ dei: Ad oē pctm̄ amoꝛ ducit ꝛ
timoꝛ mūdi. Ut ḡ appꝛhēdat̄ bonū
ꝛ declinet̄ malū: diſcernēdū ē q̄d diligi de/
beat et quid timeri.

De felicitate.

Ulla infęlicitas frangit quē nulla 249
n fęlicitas coꝛrūpit.

De diuite paupe

d Iues qui talis eſt vt contemnat in 250
ſe quicq̄d illud eſt vn̄ inflari ſupbia
ſolet/ paup eſt dei.

De aſcenſu ad deum.

Scenſionū ad deū gradus ſunt pie/ 251
a tatis affectus. Itē tuū eſt tua volū/
tas: amando accedis: negligendo
recedis: cōſtitutus in terra deo iungeris: qꝛ
q̄ deo chara ſūt/ diligis.

De petitiōibus cōtrariis deo.

Eus cū male aliq̄d poſcitur/ dando 252
d iraſcitur/ non dando miſeretur.

De mendacio.

Ncredibile eſt nō mentiri hoiem ne 253
i capiatur/ qui mentit̄ vt capiat.

Item de mendacio.

Uamuis ois qui mētit̄ velit celare 254
q qō verū eſt: nō tm̄ ois qui vult cela/
re verū/ mentit̄. Plęrūq̧ em̄ nō fal/
lendo vera occultamus/ ſed tacendo. Non
em̄ mentitus eſt qui ait: Multa habeo vo/ Ioh. 16. c.
bis dicere/ ſed nō poteſtis poꝛtare modo.

De arbitrio

N pmo homīe patuit/ q̄ hois arbi/ 255
i triū valeret ad moꝛteʒ: In ſecundo
autē/ q̄ dei adiutoꝛiū valeret ad vi/
tam. Pmus em̄ hō/ non niſi homo: ſecun/
dus vo hō/ de⁹ et hō. Pctm̄ ḡ factū eſt reli/
cto deo: iuſticia non fit ſine deo.

De lege ꝛ peccato.

l Egis lr̄a q̄ docet nō eē peccandū/ ſi 256
ſpūs viuificatoꝛ deſit/ occidit: Scire
em̄ pctm̄ poti⁹ facit q̄ cauere: ꝛ ideo magis
augeri q̄ minui: qꝛ male ꝯcupiſcētię ꝛ p̄ua/
ricatio legis accedit.

De mandato dei et timoꝛe:

m Andatū dei ſi timoꝛe poti⁹ pęnę q̄ 257

amore iuſticię fit: ſeruilit/nō liberaliter fit: et
ideo nō fit: Nō enim ei⁹ fruct⁹ bon⁹ eſt qui nō
de charitate ꝓcedit.

De lege in natura.

258 Ex dei ſcdm naturā eſt: et cū hoīes q̄
Roma.2.c. l legis ſūt faciūt/naturalit faciūt ſupe/
ratō vitio/qđ nec ꝓſidiū leg abſtule/
rat. Cū itaq̄ p grāz lex dei i cordib⁹ ſcribit/q̄
leg ſūt naturalit fiūt: nō q2 p naturā ꝓuēta
ſit grā/ſ q2 p grām reparata eſt natura.

De glia nō habenda niſi in deo.

259 Emo ex eo qđ videt habere/gliet q̄ſi
1.Corī.4.d. n nō accepit: et iō putet ſe accepiſſe/q2
lrā extrinſec⁹/vel vt legeret apparuit/
Gal.2.d. vel vt audiret inſonuit: Nā ſi p legē iuſticia/
Pſ.67. q̄ chriſtus grīs mortu⁹ eſt. Aſcēdēs in altū ca
ptiuā duxit captiuitatē: dedit dona hoībus.
Inde habet q̄cūq̄ habet. Quiſq̄s aūt inde
ſe habere negat: aut non habet: aut id quod
habet auferetur ab eo.

De ſupbia inobedientię.

260 Omo fact⁹ erat imortalis/de⁹ eſſe vo/
b luit: non pdidit q̄ hō erat/ſ pdidit q̄
imortal erat: ⁊ de inobedientię ſupbia

De laude fidei. (ꝯtracta ē pena naturę.

261 Aus fidei eſt nō viſa credere: ꝓmium
l erit creditoꝝ adeptiōe gaudere.

De ſapientia in cōtemplādo.

262 ſ Icut lac nō trāſit niſi p carnē/vt par/
uulū paſcat q̄ panem edere non pōt:
ſic niſi ſapīa dei/q̄ panis ē āgeloꝝ/ad hoīes
dignaret venire p carnē: nemo ad vbi diui/
nitatē ꝯtēplādā poſſet accedere. Quia q̄ lux
a tenebris nō poterat cōphēdi: ipa lux mor/
talitatē ſubijt tenebrarū: ⁊ p ſilitudinem car
nis pcti/pticipationē dedit luminis veri.

263 Dor bon⁹ fa/ De bona fama.
o ma bona ē: quā q̄ſq̄ bonę vitę opib⁹
haurit dū chriſti veſtigia ſequit: pe/
des q̄dāmō ei⁹ pcioſi vnguēti odore pfūdit.

264 On eſt i carēdo (De cupiditate.
n difficultas/niſi cū eſt in habēdo cupi
ditas: et ideo id ſolū recte diligit qđ
nunq̄ bn̄ amittit.

De eloquētia inſipiētis.

265 Ui affluit inſipienti eloquētia/tanto
q magl cauēdus eſt/q̄to magl ab eo in
his q̄ audire inutile ē delectat audi/
tor: ⁊ eū que ornate dicere audiuit/⁊ vere di/

De ingenio. (cere exiſtimat.

266 Onoꝝ ingenioꝝ clara eſt indoles/in
b vbis diſſerētiū verū amare/nō vba.
Quid enim pdeſt clauis aurea/ſi apire
qđ volum⁹ nō pōt? Aut q̄d obeſt lignea/ſi h
pōt: q̄n nihil q̄rim⁹/niſi patere qđ clauſuz ē?

267 Mnis pctōr De hoīe pctōre.
o inq̄tū pctōr/non eſt diligēdus: ⁊ oīs
hō inq̄tū hō diligēdus eſt ꝓpt deū:
de⁹ vo ꝓpt ſeipm: a q̄ oēs habēt q̄ eum dili/
gūt/⁊ q̄ ſunt/⁊ q̄ eum diligunt.

Omi/ De incōmutabili bono.
d nus ait: Ego ſū via vitas ⁊ vita: Hoc 268
ē: p me venit/ad me ꝑuenit/i me ma/ Joh.14.a.
net. Cū ei ad ipm ꝑuenit/etiā ad pſez ꝑueni
tur: q2 p eqlē ille cui eqlis ē cognoſcit: vinciē
te atq̄ glutināte nos ſpūſctō/vt i ſūmo atq̄
incōmutabili bono ſine fine maneamus.

Ul/ (De mēdacio ⁊ fallacia.
m tos aūt inuenimus q̄ fallere velint: q̄ 569
aūt falli/neminē. Cū vo hoc ſciēs fa/
ciat alt⁹/ali⁹ neſciēs patiat: ſat apparet i vna
eadēq̄ re/illū q̄ fallit eo q̄ mētit eē meliorē:
q̄ſiquidē pati melius ē iniq̄tatē/q̄ facere.

De diligēdis et̄nis bōis ⁊ tpalib⁹.

Nter tpalia atq̄ et̄na hoc intereſt: q̄ 270
i tpalia pl⁹ diligant añq̄ habeant: vi/
leſcūt aūt cū aduenerint: Nō enim ſa/
tiat animū/niſi incorruptibilis gaudij vera
⁊ certa et̄nitas: Et̄nū vo ardēti⁹ diligit ade/
ptū q̄ deſideratū. Nemo enim pl⁹ de illo eſti/
mat q̄ ſe habet: ne fiat vili⁹ qđ paratū ē am/
plius. Sz tāta ibi ē excellētia/vt mlto plus
ſit adeptura charitas/q̄ fides credidit vel ⁊
ſpes deſiderauit.

De fame ⁊ iedia ſpiritali i ſcpturl.

Ui in ſcpturis ſctis nō inueniūt cha 271
q ritatē quā q̄runt/fame laborant: qui
aūt nō q̄rūt qđ i ꝓmptu habēt/faſti/
dij lāguore marceſcūt: ⁊ par vtrorūq̄ piculū
ē/dū ſapię cibū/⁊ illiſ obcęcatio/⁊ his inedia

De laborib⁹ peccatoꝝ. (ſubtrahit.

On ſunt cōdignę paſſiones hui⁹ tpis 272
n ad ſupuēturā gliaz q̄ reuelabit i nob: Roma.8.d.
Sęuiat ⁊ fremat mūdus: increpet lin/
guis: coruſcet armis: q̄cq̄d fecerit/quantu/
lum erit ad illud qđ accepturi ſumus? Appen
do qđ patior ꝯ id qđ ſpero: h q̄dē ſentio/illō
ſpero: ⁊ tn̄ incōpabilit mai⁹ ē qđ ſperat q̄ qđ
aufert. Quicq̄d eſt qđ ꝯ chriſti nomē ſęuit: ſi
pōt vinci/tolerabile ē: ſi nō pōt/pficit ꝓmio
citi⁹ cōſequēdo: ⁊ fidelis fine tpalis mali trā/
ſit in pceptionē eterni boni.

Um in duob⁹ (De charitate. 273
c ꝓceptis charitatis tota lex pendeat ⁊ Matth.22.c.
ꝓphę: q̄to magl ē euāgeliū: q̄ lex nō
ſoluit/ſz adiplet: et de q̄ dn̄s dicit: Mādatū Joh.13.d.
nouū do vob/vt diligatis inuicē: Charitas
enim innouat hoīes: ⁊ ſic malignitas veteres: ita

De flagello dei: (dilectio nouos facit.

Uando corripit de⁹ gen⁹ humanū/et 274
q flagellis pię caſtigatiōis exagitat/ex/
ercet añ iudiciū diſciplinā: et plerūq̄
diligit quē flagellat/nolēs inuenire quē dā/
net. Flagellat aūt iuſtos ſimul et iniuſtos: q2
nemo qui poſſit gliari mundū ſe habere cor Prouer.20.b
aut mundum ſe eſſe a peccato. Ita de gratia

miſericordię ei⁹ veniũt etiã coronę iuſtorum.
275 Abor (De paſſionib⁹ fideliũ.
l piorũ exercitatio ẽ/nõ dãnatio. Nec
eñ cõturbari debem⁹/cũ aliqs ſctũs
ãguia ⁊ indigna ꝑpetiẜ:ſi obliti nõ ſum⁹ ꝗ ꝑ/
tulerit iuſt⁹ iuſtoꝝ/ſctũſqꝫ ſanctoꝝ:cui⁹paſ/
ſio oẽs ſuperat paſſiones:qꝛ cũ auctore vni/
uerſitatis nlla cuiuſqꝫ eſt cõꝑatio creaturę.
276 Iſeria ge/ (De originali pctõ.
m neris humani:cui⁹ nullũ hoim ab ex
ortu vſqꝫ ad obitũ videm⁹alienũ:nõ
pertineret ad iuſtũ oipotentis iudiciũ / ſi nõ
eſſet originale peccatum.

De ꝓuidentia dei ſemꝑ oꝑantis.

277 Reatoris oipotentis oipotẽtia/ẽ cã
c ſubſiſtendi oi creaturę:ꝗ virtus ſi ab
eis ꝗ ꝯdidit regẽdis aliqñ ceſſaret:ſiẜ
oim reꝝ ſpẽs ⁊ natura ꝯcideret. Proinde qõ
Joh.5.c. dñs ait: Pater me⁹ vſqꝫ nũc oꝑatur: quãdã
ꝯtinuationẽ opis eius qua ſimul oĩa cõtinet
atqꝫ adminiſtrat oñdit. In quo etiã oꝑe ſa/
Sap.8.a. pientia eius ꝑſeuerat/de qua diciẜ: Pertin/
git a fine vſqꝫ ad finẽ fortiter:⁊ diſponit oĩa
ſuauiter. Idẽ etiã aplſ ſentit/cũ athenienſi/
Act.17.f. bus ꝑdicans ait: In quo viuim⁹/mouemur
et ſumus: Quia ſi op⁹ ſuũ rebus creatis ſub/
traheret/nec viuere/nec moueri/nec eẽ poſſe/
mus. Et ideo ſic deus intelligẽdus eſt reqe/
uiſſe ab oib⁹ opib⁹ ſuis/vt iã nullã nouã cõ/
deret creaturã:nõ vt ꝯditas cõtinere ⁊ guber
nare ceſſaret.

De vero ſabbato.

278 Bſeruatiõe ſabbati/ꝗ vacatiõe vni⁹
o diei figurabaẜ ablata/ꝑpetuũ ſabba/
tũ obſeruat:ꝗ ſpe futurę quietis ſctis
operib⁹ intentus/nec in ipſis actib⁹ ſuis qſi
de ꝓprijs/⁊ de his ꝗ nõ acceperat gloriaẜ:et
illum in ſe oꝑari cognoſcens q ſimul oꝑaẜ et
oꝑando quietus eſt.

De requie dei.

279 Equies dei recte itelligentibus ea ẽ/
r ꝗ null⁹ idiget bono: Et ideo certa re/
quies nob in deo eſt:qꝛ beatificamur
bono qõ ipſe eſt:non ipſe eo qõ nos ſumus.
Nã ⁊ nos aliqd bonũ ab ipo ſumus/qui fecit
Geñ.1.d. omnia bona valde:in quib⁹fecit ⁊ nos. Por/
ro alia res bona ꝑter ipm nlla eſt quã ipſe
non fecit:ac ꝑ hoc nullo bono alieno eget/q
bono qõ fecẽ nõ eget.

De tẽporũ initio.

280 Acta creatura/motibus cęperũt curre
f re tpa. Vñ añ creaturã fruſtra tpa req
runẜ/quaſi poſſint inueniri ante ipſa
tempora. Motus eñ ſi null⁹ eſſet vẜ ſpiritaẜ
vẜ corporaẜ creaturę/ ꝗ ꝑ pñs ꝑteritis futura
ſuccederẽt/tempus nullũ oino eſſet: Moueri
aũt creatura nõ vtiqꝫ poſſet ſi nõ eſſet. Poti⁹
ꝗ tempus a creatura ꝗ̃ creatura cępit ex tpe:
Roma.11.d. vtrũqꝫ aũt ex deo. Ex ipſo eñ ⁊ per ipſum ⁊
in ipſo ſunt omnia.

Omnia dei arbitrio regi.

Um ſaluator dicat vnũ paſſerẽ nõ ca 281
c dere in trã ſine volũtate dei:⁊ ꝙ fenũ Matth.10.d. Matth.6.d.
agri qõ poſt paululũ mittendũ eſt in
clibanũ/ipe tñ formet ac veſtiat:ſic cõfirmat
nõ ſolũ iſtã partẽ mũdi rebus deputatã/veꝝ
etiã viliſſimas abiectiſſimaſqꝫ particulas di/
uina ꝓuidentia regi:ne fortuitꝭ ꝑturbari mo
tibus ea quoꝝ cauſas cõꝑhendere nõ poſſu/
mus ęſtimemus. (De anima rõnali.
Nima rõnalis in ea debet regi/ꝗ ſpiri 282
a taliũ natura maxime excellunt/⁊ ꝗ ſur
ſum ſunt ſapiunt/ nõ ꝗ ſuper terram.

De miraculis naturalibus.

Aturaꝝ ꝯditor de⁹ nihil in miraculis 283
n cõtra naturã facit:nec qõ nouũ eſt cõ
ſuetudini/repugnãs eſt rõni. Nobis
ꝗ videnẜ cõtra naturã inſolita/qbus aliẜ na/
turę curſus innotuit:nõ aũt deo/cũ hoc ẽ na
tura quod fecerit.

De icõmutabili mutatiõe anime in corpus.

Ne corp⁹ in oẽ corpus poſſe muta 284
o ri credibile eſt:quodlibet aũt corpus
in animã rõnalẽ poſſe cõuerti credere
abſurdũ eſt. Cũ de⁹ ſic eſt oipotens vt nũqꝫ
ſuę rõnis iſtituta ꝯuellat. (De merito.
Icut aer ex pręſenti lumine nõ factus 285
s eſt lucidus/ſed fit:quia ſi factus eſſet/
nõ aũt fieret/etiã abſente lumine luci
dus ꝑmaneret: Sic hõ ꝑſente deo illumiaẜ:
abſente aũt tenebraẜ: a quo nõ locoꝝ inter/
uallis/ſed voluntatis auerſione diſceditur.

De vtilitate hois obediẽdo deo in incognitis.

Agna eſt vtilitas hois iubenti deo/ 286
m etiã incognita rõne iuſſionis ſeruire:
Iubẽdo eñ de⁹ vtile facit quicqd iu/
bere voluerit:de quo metuendũ nõ eſt/ ne ꝓ/
futura ꝑcipiat:nec fieri põt/vt voluntas pro
pria nõ grandi ruinę pondere ſup hominẽ ca
dat ſi eã volũtati ſupioris extollẽdo ꝑponat.

De natura humana in excellentia adherendo deo.

Uã excellens bonũ natura humana 287
q ſit/hĩ maxime apparet/ꝙ datũ ipſi ſit
vt poſſit ſũmi ⁊ incõmutabiẜ boni ad
hęrere naturę. Q: ſi noluerit/bono ſe ꝑuat: ⁊
hoc ei malũ eſt. Vñ ꝑ iuſticiã dei etiã crucia/
tus ꝯſequeẜ. Quid eñ tã iniquũ ꝗ̃ vt deſer/
tori boni bñ ſit? Aliqñ amiſſi ſuperioris boni
nõ ſentiẜ malũ/ dũ habet qõ ẽ amatũ inferi⁹
bonũ. Sed diuina iuſticia eſt: vt qui volunta
te amiſit qõ amare debuit:amittat cũ dolore
qõ amauit/ ⁊ naturarũ creator vbiqꝫ laudeẜ.
Adhuc eñ bonũ eſt qõ dolet amiſſum bonũ:
Nã niſi aliqd bonũ remãſiſſet in natura:nul
lius amiſſi boni dolor eſſet in pęna.

De poteſtate nocendi.

288 n Ocendi cupiditas pôt eſſe a ſuo cuiq3
aīo praua. Nō eſt aūt ptās niſi a deo:
et hec abdita altaq3 eius iuſticia: qm̄
Roma.ix.e. nō eſt iniquitas apud deū.

Quantū ⁊ quale bonū ſit deus:

289 q Uantū ⁊ q̄le bonū ſit de⁹/ etiā ex hoc
euidēter oñdit/ q3 nulli a deo recedēti
bñ eſt: quia ⁊ q̄ gaudent in mortiferis
Al. ⁊ deſertiōis voluptatib⁹/ ſine doloris timore eſſe nō pñt:
Et q̄ oīno malū †deſertōis ſue maiore ſupbie
tumore ſi ſētiūt: alij q̄ h̄ diſcernē noueſt quā
ta ſit miſeria appet: vt ſi nolint recipe medici
nā talia deuitādi valeāt ad exēplū q̄ pñt hſe.

Q nll'a creatura mala ſit in natura.

290 s Icut vera rō docet/ meliorē eē creatu/
rā quā prorſus nihil delectat illicitū:
ita eadē rō: docet etiā illā bonā eē/ q̄ i
ptāte habet illicitā delectationē ita cohibere
vt ſi ſolū de ceteris licitis recteq3 factis/ ve3
etiā de ipſius praue delectatiōis coercōe le/
tetur. (De magnis operibus dñi.

291 Ps. 110. m Agna opa dni/ exquiſita in oēs volū/
tates ei⁹. Preuidet bonos futuros/ et
creat: puidet maloſ futuros ⁊ creat: ſe
ipm ad fruendū pbet bonis/ multa bono3 ſu
orū largiēs: etiā mal' miſericorditer ignoſcēs:
iuſte vlciſcens: nihil metuens de cuiuſq3 ma/
licia: nihil idigēs de cuiuſq3 iuſticia: nihil ſibi
pſulens de opibus bono3: cōſulens aūt bo/
nis de penis malo3.

292 s Um ſu/ (De ſupbia ⁊ iuidia.
perbia ſit amor excellentie ppie: inui
dētia vero ſit odiū felicitatis aliene:
qd vñ naſcat in promptu eſt: Amādo em̄ qſ/
q3 excellentiā ſuā/ vel parib⁹ iuidet q3 ei coe/
quent/ vel inferiorib⁹ ne ſibi coequēt/ vel ſu/
periorib⁹ q3 eis nō coequet. Supbiendo ergo
quiſq3 inuidus/ nō inuidendo ſuperbus eſt.

De plenitudie diuinitatis i chriſto.

293 Col.2.b. p Lenitudo diuinitatis dicta eſt in chri
ſto corpaliter habitare: non q3 diuini/
tas corpus eſt/ ſed q3 ſacramenta ve/
Heb.10.a. teris teſtamēti appellant vmbre futuri. Pro
pter vmbra3 cōpationē corporaliter dicta ē
in chriſto plenitudo diuinitatis habitare/ q3
in illo impleāt oīa q̄ in illis vmbris figurata
ſūt: Ac ſi quodāmodo vmbra3 pcedentiū ipe
ſit corp⁹: hoc ē figura3 ⁊ ſignificationū illarū
ipe ſit vitas. (De vitijs expugnādis.

294 a Ctio in hac vita pia eſt/ deū colere et
eius gfa cōtra vitia interna pugnare:
eiſq3 vſq3 ad illicita inſtigantibus co/
gitatiōib⁹ nō cedere: ⁊ vbi cedit indulgētiā/
atq3 vt nō cedat adiutoriū dei affectu religio
ſe pietatis expoſcere. In padiſo ſi nemo pec/
caſſet/ nō eſſet actio pietat' expugnare vitia:
q3 felicitatis eſſet māſio vitia nō habere.

De fortitudine chriſtiana ⁊ gētiliū.

f Ortitudinē gentiliū mundana cupi/ 295
ditas/ fortitudinē autē chriſtianorū
dei charitas facit: q̄ diffuſa eſt in cor Roma.5.a.
dibus nr̄is p ſpm̄ ſanctū q̄ datus eſt nobis:
nō p volūtatis arbitriū qd eſt a nobis.

Uitiū niſi in bono eſſe nō pôt.

n On pôt eſſe vllū malū niſi in aliquo 296
bono: q3 nō pôt eē niſi i aliq̄ natura:
Ois aūt natura iq̄3tū natura/ bōa ē.

Nullis vijs gratiā pueniri.

d Ebetur merces bonis opib⁹ ſi fiant: 297
ſed gfa q̄ nō debet pcedit vt fiant.

De circūciſione ⁊ baptiſmo.

c Ircūciſio carnis lege precepta ē: q3 298
non poſſet meli⁹ per chriſtū ſignifi/ Gen.17.b.
cari regenerationis auctorē tolli originale
peccatū. Cū pputio q̄ppe oīs hō naſcit/ quē/
admodū cū origiali pctō. Et die octauo lex
circūcidi carnē pcepit: q3 chriſtus die dñico
reſurrexit q̄ poſt ſeptimū ſabbati octau⁹ eſt.
Et circūciſus pputiatū gignit/ traijciēſ i illū
q̄ ipſe iā caruit: ſicut baptiçatus in filiū quē
genuerat carne/ reatu3 traijcit originis quo
ipſe iā liber eſt. (De adā pmo ⁊ ſcdo.

p Rimus hō adā ſic olim defunct⁹ eſt 299
vt tñ poſt illū ſecūdus hō ſit chriſt⁹/
cū tot milia hoim int' illū et hūc orta
ſint: ⁊ ideo manifeſtū eſt ptinere ad illū oēm
q̄ ex illa ſucceſſione ppagatus naſcit: ſicut
ad iſtū ptinet omis q̄ gratie largitate in illo
renaſcat: Uñ fit vt totū gen⁹ humanū q̄dā/
mō ſint hoies: primus ⁊ ſecūdus.

n Ullo mō iu/ (De iudicijs dei. 300
dicia dei cōparāda ſunt iudicijs ho/
minū: quia nō dubitandū eſt eſſe iu/
ſtum etiā qd facit qd hoib⁹ videt iniuſtū.

De natiuitate iuſtorūm.

i Uſtus ex deo/ nō ex hoib⁹ naſcit: qm̄ 301
renaſcēdo/ nō naſcēdo fit iuſtus. Uñ
etiā renati filij dei vocantur.

De nature humane qualitate.

n Atura humana ⁊ ſi mala eſt/ q3 viti/ 302
ata eſt: nō tñ malū eſt/ q3 natura ē/ ſi/
ne q̄ bono nullū pôt eſſe vitiū: Quis
ſine vitio poſſit eē vel nunq3 vitiata vel ſa/
nata natura. (De morte peccato3.

i Uſtū dei iudiciū ē/ vt pctō ſuo quiſq3 303
pereat: cū de⁹ pctm̄ non faciat: ſicut
mortē nō fecit/ ⁊ tñ quē dignū morte Sap.1.c.
ſenſit/ occidit. Uñ legit: Mors et vita a deo Eccl.11.b.
eſt. Que duo int' ſe ptraria pfecto videt qſ/
quis ab opib⁹ diuinis iudicia diuina diſcer
nit: q3 aliud eſt creādo nō inſtituiſſe morta/
lem: aliud iudicādo plectere peccatorem.

d Eus q̄dē mū/ (De pena peccati. 304
dū fecit ⁊ corpa prſus oia. S3 vt cor/
pus corruptibile aggrauet aīam: et Sap.9.d.
caro pcupiſcat aduerſus ſpm̄: nō eſt pcedens Gal.5.c.

natura hoīs inſtituti/ſʒ ꝯſequēs pęna pcti.

De opere in quacunqʒ natura.

305 q Uantiſlibet vitijs turpeť natura q̄/cūqʒ/inſtitutio ei⁹ ſemꝑ eſt bona: Nā ſicut inſtitutio corpis bona ē/etiā qñ naſciť morbid⁹: ⁊ iſtitutio animi bona ē/⁊ qñ naſcať fatuus: ſic inſtitutio ipſi⁹ hoīs bona ē qñ naſciť originalis peccati obnoxius.

De abolitione peccati.

306 ſ Jcut quidā parētes aggrauāt origi/nale pctm̄: ita quidā releuāt: ſʒ nullus
Job.1.d. tollit/niſi ille de q̄ dictū ē: Ecce agn⁹ dei/ecce q̄ tollit pctā mūdi: cui nullū bonum hoīs impoſſibile/nullū malū inſanabile.

De grā dei: ⁊ neminē niſi miſerāte deo ſaluari.

307 n On ad merita ho/minū/ſed ad dei miſcđiam ptinet: cū ex illa maſſa pmi hoīs/cui mors meri
Roma.9.c. to debeť/quiſqʒ liberať: Non eſt eñ iniqtas
Al. †exigendū apud deū: q̄z in remittēte nō eſt †exaggeran/dū qđ debet iniuſtus. Et ibi gratuita eſt in/dulgentia vbi iuſta poſſet eſſe vindicta. Na/tura humana et ſi in illa integritate in qua condita eſt/maneret: nullo modo ſeipſam creatore ſuo nō adiuuāte ſuaret. Uñ cū ſine dei grā salutē nō poſſet ſeruare quā accępit: quō ſine dei grā poteſt recupare qđ pdidit?

Nihil excuſatiōis cōpetere pctōri.

308 i Nexcuſabilis eſt omis peccator vel originis reatu/vel additamēto pro/prię volūtatꝭ: ſiue q̄ nouit/ſiue q̄ ig/norat/ſiue q̄ iudicat/ſiue q̄ nō iudicat: q̄z et ipſa ignorātia in eis q̄ intelligere noluerunt ſine dubitatione peccatuʒ eſt: in eis aūt qui non potuerūt/pęna peccati. Ergo in vtriſqʒ nō eſt excuſatio/ſed iuſta damnatio.

De his qui ſpiritu dei aguntur.

309 p Lus eñ pculdubio eſt agi q̄ regi: q̄ eñ regit/aliquid agit: ⁊ ideo regiť vt recte agat: Qui aūt agiť/agere ipſe aliqđ vix itelligiť. Et tātū pſtat volūtatib⁹ nřis grā ſaluatorꝭ: vt nō dubitet aplś dicē:
Roma.8.c. Quotqt ſpū dei aguntť/hi filij dei ſunt. Nec aliqđ in nob libera volūtas meli⁹ agere pōt q̄ vt illi ſe cōmēdet q̄ male agere nō pōt.

De reſurrectione.

310 Roma.7.d. l Iberari a corpe mortis hui⁹ oi ſanato lāguore cōcupiſcētię carnis: eſt nō ad pęnam corpus recipere/ſed ad gloriam.

Nihil hominē poſſe ſine deo.

311 m Ulta bona facit de⁹ in hoīe q̄ nō fa/cit hō: nulla vero facit hō q̄ de⁹ non facit vt faciat homo.

De vera iuſticia.

312 Abacuk.2.a. i Uſticia ſcōm quā iuſtus ex fide viuit: q̄m p ſpintū grę hoī ex deo vera iuſticia ē: q̄ licet nō immerito in aliqb⁹ iuſtis p hui⁹ vitę capacitate pfecta dicať: parua tñ eſt ad illā magnā quā capit ęq̄litas angelorꝝ: quā paul⁹ q̄ nōdū habebat: ppť illā q̄ iā inerat/pfectū: ⁊ Phil.3.c.
ppť iſtā q̄ adhuc deerat/impfectū ſe eē dicebat. Sed plane minor iuſticia iſta facit meritum: maior illa facit pręmiū. Unde q̄ iſtā non ſequitur: illam non aſſequeť.

De mortalitate chriſti ſm carnē. 313

d E vno ſolo mediatore dei ⁊ hominū hoīe chriſto ieſu fides catholica no/uit/q̄ p nob mortē .i. pctī pęnaʒ ſine pctō ſubire dignatus eſt. Sicut eñ ſolus iō fact⁹ eſt hoīs filꝰ q̄ habuit ſine meritꝭ pęnā: ſic nos p illū ſine bonis meritis grāʒ: Quia ſicut nob nō debebať aliqđ boni: ita nec illi aliqđ mali. Commendās ergo dilectionem ſuā in eos quibus daturus erat indebitam vitā: pati p eis indebitā mortē voluit.

De natura et gratia: 314

ſ Jcut eis q̄ volētes i lege iuſtificari/a grā exci/derūt/vīſſime dicit aplś: Si ex lege Gal.2.d.
iuſticia eſt: q̄ chriſt⁹ gratis mortu⁹ eſt: ſic eis q̄ grāʒ cōmēdāt ñcipit fides chriſti: fidē aūt chriſti putāt eē naturā/veriſſime dr̄: Si per naturā iuſticia eſt: q̄ chriſtus gratꝭ mortu⁹ ē. Jam h eñ lex erat ⁊ nō iuſtificabat: iam hoc erat ⁊ natura/⁊ nō iuſtificabat. Jđo chriſtus non gratis mortuus eſt: vt ⁊ lex per illum
Matth.5.b. ipleret q̄ dixit: Nō veni ſoluere legē/ſʒ adimplere: et natura p adā pdita/p illū reparareť
Luce.19.b. q̄ dixit veniſſe ſe q̄rere ⁊ ſaluare qđ perierat.

De miſericordia ⁊ iudicio.

315 p Oſſē habere fidē ſicut poſſe habere charitatē/nō eſt naturę hoīm: habere autē fidē/ſicut habere charitateʒ/grę eſt fideliū. Sʒ cū volūtas credēdi alijs ppareť/alijs nō ppareť a dño: diſcernēdū ē
Ps.24. q̄d veniat d miſcđia ei⁹/q̄d de iudicio. Uniuerſę eñ vię dñi miſcđia ⁊ veritas. Inueſtigabiles aūt ſūt vię ipī⁹: Inueſtigabiľ igiť ⁊ miſcđia q̄ gratis liberat: ⁊ veritas qua iuſte iudicat.

De auxiliando.

316 n Emo exigit q̄cq̄ ad id in q̄ ipē ē/niſi in aliquātulū ad id in q̄ ē deſcendat.

De cōtemnēda mūdi gloria:

317 q Uas vires nocēdi habeat humanę glię amor/nō ſentit niſi q̄ ei bellū in/dixerit: q̄z ſi cuiq̄ facile eſt laudē nō cupere dū negať: difficile ē ea ſi delectari cū offeť.

De tēpalib⁹ bonis relinquēdis:

318 o Mnes mūdi opes contēnit: q̄ nō ſo/lū q̄tū potuit/ſʒ etiā q̄tū voluit ha/bere contēnit. In q̄ cauendū eſt/ne ſurrepat elatio: Utili⁹ eñ terrena opulētia humiliter retineť q̄ ſuperbe relinquitur.

De cohibēda ira.

319 n Ulli iraſcē/ti videť ira ſua iniuſta: Uñ ab omni indignatione cito redeundum eſt ad māſuetudinis lenitatē: Nā ptinax mor⁹ fa/

cile in ei⁹ odiũ trãſit/cui nõ celerit̃ ignoſcit̃.

De lege ⁊ gratia.

320 Qui dedit legẽ/ ipſe dedit ⁊ grãz:ſ le
q gẽ p ſuũ miſit/ cũ grã ipſe deſcẽdit:
vt qꝛ lex oſtẽdit pctã/nõ tollit: volẽ
tes ſuis virib⁹ legẽ exeq̃ nec valẽtes/ cogã/
tur ad gratiã que ⁊ impoſſibilitatis morbũ
⁊ inobediẽtie aufert reatum.

De ſabbato.

321 Verũ ſabbatũ chriſtian⁹ obſeruat ab
v ſtinẽs ſe ab omi ope ſuili.i.a pctõ:
Joh.8.d. qm̃ q̃ facit pctm̃/ſeru⁹ eſt peccati.

De his que hoim ꝓpria ſunt.

322 Nemo habet de ſuo/niſi pctm̃ ⁊ men
n daciũ. Si q̃d aũt hõ habet veritatis
atq; iuſticie:ab illo fonte eſt quẽ de/
bem⁹ ſitire in hac heremo: vt ex eo q̃ſi q̃buſ/
dã guttis irrorati/nõ deficiamus in via.

De inſeparabili opere patris.

323 Quod pr̃ cũ chriſto facit/ chriſt⁹ fac:
q ⁊ qδ chriſt⁹ cũ pr̃e facit/pr̃ facit:nec
ſeorſuz facit:nec ſeorſum aliq̃d agit
Joh.10.f. inſepabilis charitas: ſic ipſe dñs dicit: Ego
⁊ pr̃ vnũ ſumus.

Cui ꝓſit baptiſmi ſacramentũ.

324 Regeneratiõis grãm ita citã biñ mi/
r nuũt q̃ ei⁹ dona ñ ſuãt:ſic luc̃ nito/
rẽ loca imũda ñ polluũt. Qui ḡ gau
des baptiſmi' pceptione: viue in noui hoĩs
Gal.5.b. ſctitate: ⁊ tenẽs fidẽ q̃ p dilectionẽ opat̃/ha
be bonũ qδ nõdũ habes/vt ꝓſit tibi bonũ
qδ habes.

De veritate.

325 Sic eſt veritas chriſtus/vt totũ verũ
ſ accipiat̃ i chriſto/ verũ v̾bũ dei de⁹/
eq̃lis pr̃i: v̾a aĩa: vera caro: ver⁹ hõ:
ver⁹ de⁹: vera natiuitas: vera paſſio : vera
mors: vera reſurrectio. Si aliq̃d hoꝝ dixer̃
falſuz/intrat putredo: de veneno ſerpentis
naſcunt̃ vermes mẽdacioꝝ/⁊ nihil integrũ
remanebit: qꝛ vbi fuerit falſi alicui⁹ corru/
ptio/ibi veritatis integritas nõ erit.

De charitate.

326 Tanta eſt charitas: q̃ ſi deſit/fruſtra
t habent̃ cetera: ſi aſſit habent̃ omĩa.

Quõ chriſtus reliquerit pa/ trem et matrem.

327 Reliq̃t chriſtus pr̃em: qꝛ cũ in forma
Phi.2.a. r dei eẽt/nõ rapinã arbitrat⁹ ẽ eſſe ſe
eq̃lẽ deo: ſ ſemetipm̃ exinaniuit for
mã ſerui accipiẽs: Hoc ẽ eñ: reliq̃t prẽz: nõ
qꝛ deſeruit ⁊ receſſit a pr̃e/ſ qꝛ nõ in ea for/
ma apparuit hoib⁹ in q̃ eq̃lis eſt pr̃i. Reliq̃t
aũt matrẽ/reliquẽdo ſynagogã iudeoꝝ: de
qua ſcδm carne nat⁹ eſt / inherẽdo eccleſie
quã ex oib⁹ gentibus cõgregauit.

De cõpatione pmi adã ⁊ ſecũdi.

328 Dormit adã vt fiat eua: morit̃ chriſt⁹
Geñ.2.d. d vt fiat ecclia. Dormiẽte adã fit eua
de latere: Mortuo chriſto lãcea pforat̃ lat⁹: Joh.19.f.
vt ſupeffluãt ſacramẽta q̃b⁹ format̃ ecclia.
Vñ apl's/ipm adã dic̃ formã futuri. Quia Roma.5.c.
ſic in adã oẽs moriũt̃: ita in chriſto oẽs vi/ 1.Cor.15.c.
uificabunt̃.

De incarnatione verbi.

Deus hõ factus eſt: q̃d facturus ẽ hõ 329
d ꝓpter quẽ de⁹ factus eſt homo?

De duab⁹ natiuitatib⁹ hoim.

v Una ẽ natiuitas de t̃ra/alia δ celo ẽ: 330
vna ẽ de carne/alia de ſpũ: vna ẽ de
ẽnitate/alia de mortalitate: vna ẽ de ma/
ſculo ⁊ femia/alia eſt de deo ⁊ ecclia: Et ipe
due ſingulares ſunt. Quõ ḡ vterus nõ põt
repeti: ita nec baptiſm⁹.

De diuerſitate bonorum.

Ni viſibilia attendas /nec panis eſt 331
ſ deus: nec aqua eſt deus: nec lux iſta
eſt deus : nec veſtis eſt deus: nec do
mus iſta eſt de⁹. Omnia enim hec viſibilia
ſũt ⁊ ſingl'a ſũt. Qδ eñ ẽ panis/ñ h̃ ẽ aq̃: et
qδ eſt veſt̃/nõ h̃ eſt dom⁹: et qδ ſũt iſta/nõ
hoc eſt de⁹: viſibilia eñ ſũt. De⁹ aũt totũ ti
bi eſt qδ recte deſideras/ ⁊ oim bonoꝝ va/
rietas vno fonte pfũdit̃. Qm̃ cũ ſua tribuit:
ſeipm ſδ diuiſis munerũ ſuoꝝ noib⁹ ipertit.

De intellectu.

Anima carnalia appetens/ſeie cõpat̃ 332
a nõ habẽti rectorẽ virũ/q̃ ẽ intellect⁹
cui⁹ eã oportet ſapia gubnare: ñ q̃ſi
aliud ſit q̃ʒ aĩa: ſ qꝛ obtuit⁹ q̃daz occult⁹ ſit
aie. Sic̃ eñ exteriores ocli q̃ddã ſũt carniſ: ita
mẽs q̃ddã ẽ animi qδ i eo ſm pticipationẽ
diuie rõnis excellit. Et tũc oib⁹ motib⁹ eius
bñ pſidet cũ ſupna luce radiat̃/vt ſit i ea lu
mẽ verũ qδ illuminet omnẽ hoiem veniẽtẽ Joh.1.a.
(in hũc mũdũ.

De loco orõnis

Quid ſupplicaturus deo locũ aptũ ⁊ 333
q ſctm̃ reqris? Interiora tua mũda/⁊ oi
inde mala cupiditate repulſa pꝑa/
ra tibi i cordis tui pace ſecretũ. Volẽs in tẽ
plo orare/in te ora: ⁊ ita age ſemp/vt dei tẽ
plũ ſis : Ibi eñ deus exaudit vbi habitat.

De homine interiori.

Senſus corpis corpalia nũciat cordi: 334
ſ Et nõ oim facĩtas eadẽ: qꝛ ñ inde vi
det̃ vñ audit̃/ nec vñ ſapor inde et
odor capit̃: Nec hi miniſtri ſine tactu ad le/
uia ⁊ grauia / calida et frigida /hũida et ſicca
diſcernẽda ſufficiũt. In corde v̾o anim⁹ ſuo
tm̃ ſẽſu diiudicat/⁊ oẽs varietates vno mo
tu attigit: ⁊ q̃cq̃d diſcretiõis int̾ bona ⁊ ma
la/iuſta ⁊ iniuſta rõnabiliter inuenit/vnus
eſt intentiõis affect⁹.

De vita filij dei.

Dei fili⁹ dr̃ vitã habere in ſemetipo/ 335
d ſic habet pr̃: nõ pticipãdo adept⁹/ſʒ
naſcẽdo. Vitã ei genuit pr̃ vita/nec
differt i aliq̃ eẽntia gignẽtis ⁊ geniti/ cũ ſic
ex pr̃e ſit fili⁹/vt cõſepit̃na ñ vna q̃dẽ pſona

ſ3 vna ſit deitaſ. Quis nūq̄ recedat a filio
pf: ad iudicādos tñ viuoſ ⁊ mortuos nō ipe
dr/ ſ3 fili⁹ affutur⁹: quia ibi nec pris nec filij
deitas/ ſ3 illa forma videbiſ filij quā ſibi p
ſacramētū incarnatiōis vniuit. Ipſa ğ erit
iudex que corā iudice ſtetit. Ipſa iudicabit
q̄ iudicata ē: vt videāt ipſi ei⁹ gliā3/ i cui⁹ mā
ſuetudinē fremuerūt. Tal ğ appebit iudex/
q̄lis videri poſſit: ⁊ ab eis q̄s coronaturus/
⁊ ab eis q̄s dānatur⁹ ē. Pater aūt nō appa
rebit: q2 forma ſui nō ē indut⁹/ ſ3 filio q̄ etiā
homo factus eſt/ dedit iudicij poteſtatē.

De voluntate dei.

336 Uam volūtatē hoīes faciūt/ nō dei
q qñ id agūt qđ deo diſplicet. Qñ aūt
ita faciūt/ vt volūt/ vt diuine ſuiāt
volūtati q̄uis nolētes agūt: illi⁹ tñ volūtaſ
eſt a q̄ et pparaſ ⁊ iubeſ qđ volunt.

De doctrina patris per verbū.

337 Illū docet pf q̄ audit ⱽbū ei⁹: q̄re
ſ q̄d ſit chriſtus/ ⁊ inuenies ⱽbū eiuſ:
Ioh. 1. a. In pncipio erat ⱽbū: nō aūt in pn
Gen. 1. a. cipio de⁹ fecit ⱽbū: ſicut in pncipio de⁹ fecit
celū ⁊ terrā. Verbū eñ dei de⁹ ē: nō creatu
ra: nec factū inť oia/ ſ3 p qđ facta ſūt oia. Ut
ğ ad talis ⱽbi doctrinā hō i carne cōſtitut⁹
Ioh. 1. b. poſſit accedere: verbū caro factū ē/ ⁊ habi
tauit in nobis.

De corpore chriſti.

338 Uro chriſti vita fideliū eſt: ſi corpus
c ipi⁹ eſſe nō negligāt. Fiāt ğ corpus
chriſti ſi volūt viuere de ſpū chriſti:
de q̄ nō viuit/ niſi corp⁹ chriſti.

Qui edunt corpus chriſti.

339 Scam vite accipit ⁊ poculū vite bi
e bit q̄ i chriſto manet/ ⁊ cui⁹ chriſtus
habitator ē. Nā q̄ diſcordat a chri
ſto: nec panē ei⁹ mādūcat/ nec ſāguinē bibit:
etiā ſi tāte rei ſacramētū ad iudiciū ſue pre
ſumptionis quotidie indifferēter accipiat.

De maloꝝ felicitate.

340 v Elut mūdana ſapiētia/ vt nūq̄ per
mitteret eoſ de⁹ q̄ mali ſūt eē felices/
qđ vtiq̄ non ſinet: ſed iō mali cū habēt qđ
volunt felices putanť: q2 quid ſit felicitas
ignorant.

De mutatione cordis.

341 Liud ē migrare corpe/ aliud corde.
a Migrat corpe q̄ motu corpis mutat
locū: Migrat corde q̄ motu cordis
mutat affectū. Si aliud amabas: nō es niſi
vbi eras.

De chriſmate.

342 Chriſti nomē a chriſmate eſt. i. ab vn
c ctione. Quia iō oīs chriſtian⁹ ſancti
ficaſ: vt itelligat ſe nō ſolū ſacerdo
talis ⁊ regie dignitatis eſſe conſortē/ ſ3 etiā
cōtra diabolū fieri luctatorem.

De lumine.

Equamur chriſtū lumē veꝝ/ nec am 343
s bulem⁹ i tenebris. Tenebre aūt me
tuende ſūt: moꝝ/ nō oculoꝝ: ⁊ ſi ocu
loꝝ/ nō exterioꝝ vñ diſcerniť: nō albū ⁊ ni
grum/ ſed iuſtū ⁊ iniuſtum.

De incarnatione verbi.

Atholica fides dñm ieſu3 chriſtū et 344
c verū deū ⁊ verū hoīe3 credit ⁊ p̄di
cat: Utrūq̄ ei ſcptū ē/ ⁊ vtrūq̄ veꝝ
eſt. Qui deū tñmō aſſerit eē chriſtū/ ⁊ potē
tiā negat q̄ creat⁹ ē/ ⁊ medicinā q̄ ſanat⁹ eſt:
Qui hoīe3 tñmō aſſerit chriſtū/ potētiā ne
gat q̄ creat⁹ ē. Utrūq̄ ğ aīa fidelis ac recta
ſuſcipe: ē de⁹ chriſt⁹: ē ⁊ hō chriſt⁹: eq̄lis deo
chriſtus/ eq̄lis patri: vnū cū pře equaliſ hō
chriſtus virginis filius: trahēs de homine
mortalitatē/ non aūt iniquitatē.

De miſſione verbi.

Iſſus dñs chriſtus a pře/ nō receſſit 345
m a pře. Miſſio ei⁹ icarnatio fuit/ ⁊ inui
ſibili deitate hec fuit/ in hūc mundū
venire q̄ appareret: Qđ ſi cito capeť/ ſi op⁹
erat/ vt crederet. Credendo ğ capiť: qđ niſi
credatur/ nūq̄ intelligitur.

De patre ⁊ filio.

T recte credaſ pf ⁊ fili⁹/ ⁊ ipe fili⁹ au 346
v dictus ē dicēs: Ego ⁊ pf vnū ſum⁹. Ioh. 10. f.
Duob⁹ eñ ⱽbis due ſimul hereſes
detruncanť. Nā p id qđ ait: vnū/ arriū pcu
lit: p illđ qđ ait: ſum⁹ ſabelliū ſtrauit: q2 nec
ſum⁹/ de vno: nec/ vnū/ diceret de diuerſo.

De deo ⁊ homine ieſu.

Trūq̄ nouerim⁹ eē in chriſto: ⁊ vnū 347
v q̄ eq̄liſ při ē: ⁊ vnū q̄ illo maior ē pf.
Illud ⱽbū eſt: illud caro ē: illđ de⁹ ē/
illud hō ē: S3 vn⁹ eſt chriſt⁹ deus ⁊ hō.

De vnitate dilectionis:

Ultoꝝ hoīm multe ſunt ſine dubio 348
m aīe/ ⁊ multa ſūt corda: ſ3 vbi p dilecti
onē fidēq̄ adhereāt deo: vna aīa et Roma. 5. a.
vnū cor ſūt. Si ğ charitas dei q̄ diffuſa eſt
in cordib⁹ nřis p ſpūſctm̄ q̄ dat⁹ ē nob: tātā
vnitatē multarū aīarū ⁊ multoꝝ cordiū fa
cit: quāto mag̃ certi⁹ in pře ⁊ filio ⁊ ſpūſctō
eťna ⁊ incōmutabilis vnitas manet: vt in
differēs trinitas/ vnus deus ⁊ vnū lumē ⁊
vnum principium.

De doctrina patris ad filiū.

On ſic docuit paſ filiū quaſi indo 349
n ctum genuerit/ et ſciētiā ꝯtulerit ne
ſciēti/ ſed intpalis doctrine ē intpaľ
eſſentia: hoc ē a patre doceri/ qđ eſt a patre
generari: quia ſimplicitas nature eſt/ eſſe et
noſſe: ſed nō eſt aliud atq̄ aliud/ ſ3 idipm.

De fide ⁊ veritate.

Ides ſemp p̄uenit viſionē. Credi 350
f mus eñ vt cognoſcam⁹: nō cogno
ſcimus/ vt credam⁹. Fides ğ eſt qđ

non vides credere: veritas qđ credidiſti vi/
dere.

De bono odore chriſti.

351 Onus odor chriſti eſt p̄dicatio ve/
b ritatis: quo odore vitã capit/ q̃ euan
gelio bonis operib⁹ ſeruit ꝛ cõgruit.
Mortẽ autẽ incurrit/ oĩs qui ab his q̃ bene
loquit̃/ vita diſſentit: q̃ ꝯditio et auditores
ꝯſtringit/ cũ recta p̄dicatio ab his per incre
dulitatẽ audit̃ in mortẽ: ab alijs per fidem
ſuſcipitur in ſalutem.

De facultate credendi:

352 Ides chriſti eſt credere in eum q̃ iu/
f ſtificat impiũ: credere in mediatorẽ/
ſine quo nullus recõciliatur deo: cre
dere in ſaluatorẽ qui venit q̃rere et ſaluare
qđ perierat: credere in eum qui dixit: Sine
me nihil poteſtis facere. Sed hãc fidem nõ
apprehẽdit/ qui ignorans dei iuſticiã/ qua
iuſtificatur impius ſuam vult conſtituere:
qua conuincitur ſuperbus.

De vera dilectione.

353 haritatẽ habẽs/ quę ex puro corde/
c et cõſcientia bona/ ꝛ fide non ficta/
diligit deũ/ ꝛ proximũ ſicut ſeipſuȝ.
Amator eñ dei amator eſt ſui: et qui nõ di
ligit deũ/ non diligit ꝓximũ: q2 non diligit
ſeipſum. Pro hac aũt dilectiõe patienter
etiam mũdi odia ſunt toleranda: neceſſe eſt
eñ vt nos oderit/ q̃s videt odiſſe qđ diligit.

De biptita mũdi ſignificatione.

354 Uo hoim genera ſub vno noie nũ/
d cupant̃ mũdi. Sicut eñ dicitur mũ
dus in ipijs: ſic dr̃ mũd⁹ i ſctis. Uñ
cũ totus in ſemetipſo et in amore ꝛ in odio
diſcordet: nos eũ ꝛ odiſſe iubemur et ama/
1. Joh. 2. c. re/ cũ dr̃ nob: Nolite diligere mundũ: ꝛ cuȝ
Matth. 5. g. dicit̃: Diligite inimicos veſtros: vt quorũ
execramur iniquitatẽ/ optemus ſalutẽ.

De vitanda ſcientie gloria.

355 D vitandã tẽptationẽ vanęglorię:
a melior eſt diſcentis q̃ docẽtis ſtat⁹.
Tutius eñ audit̃ vitas q̃ p̄dicat̃.
Qm̃ cũ doctrina recipit̃/ humilitas cuſto/
dit̃. Cũ autẽ diſputatio placet/ vix ẽ vt diſ/
ſerentẽ nõ pulſet quãtulacũq̃ iactãtia.

De laude q̃ ſe p̄dicat deus.

356 Ericuloſuȝ eſt homi ſibi placere/ cui
p cauẽdũ ẽ ſupbire. De⁹ aũt q̃tũcũq̃
ſe laudet/ nõ ſe extollit excelſus/ nec
ſe vult ſua maieſtate videri maiorẽ. Sȝ cũ
hoi loq̃t̃ potẽtiã ſuã: nõ h̃ agit vt glorioſior
ipſe/ ſȝ vt ille melior fiat ꝛ doctior. Nob eñ
ꝓdeſt auctorẽ noſtrũ cog̃ſcere/ et ei q̃ ẽ ſup
oĩa ſubiacere: ne de re quã nõ poſſum⁹ cõp/
hẽdere qđ eſt/ poſſum⁹ ſentire qđ nõ eſt.

De remittendis peccatis.

hriſtiana obſeruãtia ad pfectę pie/ 357
c tat̃ pfectũ p mutuã maxime puenit
indulgentiã pctõꝝ: dante nob dño
ſuę bonitat̃ exẽplũ. Nã ſi ille i q̃ nullũ oĩno
fuit pctm̃ interpellat ꝓ pctis nr̃is: quanto
magis nos inuicẽ ꝓ ꝓprijs orare debem⁹.
Amplectenda q̃ppe eſt hoi q̃ nõ oĩni põt ca/
rere pctõ/ tã benigna cõditio: vt dimittẽdo
peccata aliena/ diluat ſua.

De eternitate ſanctorum.

Uſtoꝝ deſiderioꝝ ſocietati tũc ni/ 358
i hil deerit/ qñ deus oĩa i illis oĩbus 1. Cor. 15. d.
erit. Ad quã btitudinẽ hi puenũt
qui huic ſęculo añ ſepationẽ aię carne mo/
riunt̃: nec in eis inueniunt̃ cupiditatib⁹ q̃s
ſola ſupat dilectio dei: Et vt id patiat̃ iniq̃/
tas qđ elegit: et eo bono fruat̃ iuſticia quã
amauit.

De confitẽdo hoĩe ieſu chriſto.

Uis ſic ꝯfitet̃ dñm ieſum chriſtũ vt 359
q eũdẽ hoiẽȝ neget verũ: habẽtẽ. ſ. vni
tã ſibi nr̃ę carnis et aię naturã: non
eſt ꝓ illo mortuus chriſtus: q2 ſcdm̃ hoĩem
mortuus eſt chriſtus: Nõ recõciliat̃ p me/
diatorẽ deo: Un⁹ ẽ eñ de⁹/ ꝛ vn⁹ mediator 1. timoth. 2. b.
dei hoĩm hõ chriſtus ieſus: Nec iuſtificat̃ p
ipm: quia ſicut p inobedientiam vni⁹ hoĩs
pctõres cõſtituti ſũt multi: ita p obediẽtiã Roma. 5. d.
vni⁹ hoĩs iuſti ꝯſtituent̃ m̃lti. Nõ reſurget
i reſurrectiõe vitę: q2 p hoĩem mors/ ꝛ p ho 1. Cor. 15. c.
minẽ reſurrectio mortuoꝝ: Sicut eñ i adã
oẽs moriunt̃/ ita et in chriſto oẽs viuifica/
bunt̃. Null⁹ ſe bti petri defendat exẽplo/ q̃ Matth. 26. g.
ſe mult̃ lachrymis accuſauit ꝛ lauit: vt pn/
cipem ſuũ ecclia: nõ negationis/ ſed pęnitẽ
tię imitatione ſequeretur.

De eternitate.

N quibuſdã ęternis põt eſſe aliqua
i diſtãtia. Ipſa nãq̃ ęternitas abſq̃ 360
diuerſitate menſurę ẽ: Multę q̃ppe
manſiones in vna vita varias meritoꝝ ſi/
gnificant dignitates. Sed vt deus oĩa in
oĩbus erit/ fiet etiaȝ in diſpari claritate per
gaudiũ: vt quod habẽt ſinguli/ cõmune ſit
omnibus: Qm̃ per cõnexioneȝ dilectionis
a glĩa capitis/ nulla aliena erit pars corpis.

De fide.

Ides eoꝝ q̃ deũ viſuri ſunt/ qđ non
f videt credit: nã ſi videt/ nõ eſt fides: 361
credẽti pollicet̃ meritũ/ videnti red/
ditur pręmium.

De petitione contraria.

Ale vſurus eo qđ vult accipere/ deo
m potius miſerãte nõ accipit. Proin/ 362
de ſi h̃ ab eo petit̃/ vñ hõ exauditus

ledat: magis metuendū ē ne qđ possit deus dare vt ꝓpitius/det iratus.

De dilectione.

363 Job.14.c. Qui diligit me/dīgt dñs/diliget a pře meo/ꝛ ego diligā eū/ꝛ manifestabo illi meipm̄. Quid est enī/diligā: tanq̄ tūc dilecturꝰ sit ꝛ nūc n̄ diligat: Absit. Quō enī nos př sine filio/aut filiꝰ sine pře diligit: Quō inseparabilit opant/separabilit diligūt: Sed ad h̄ diligā eū: ad h̄ qđ sequit: Et manifestabo ei meipm̄. Diligā ꝛ manifestabo/ id ē ad h̄ diligā vt manifestē. Nūc enī ad h̄ Ar.† fidei. dilexit vt credamus ꝛ mādatū † eius teneamus: Tūc ad h̄ diliget/ vt videamꝰ et ipam visionē mercedem fidei capiamus: Quia ꝛ nos nūc diligimꝰ credendo quod videbimꝰ: tūc aut diligemꝰ vidēdo qđ credidimꝰ.

De palmitibus vitis.

364 Ecc.7.c. Ita sunt palmites in vite/ vt viti nihil cōferāt/sed inde accipiāt vñ viuant. Sic q̄ppe vitis ē in palmitibꝰ vt vitale alimētū sōministret eis/nō sumat ab eis: Ac ꝑ hoc ꝛ manētē in se habere christum/ꝛ manere in christo/discipulis vtrūq̄ ꝓdest/nō christo. Nā p̄ciso palmite pōt de viua radice alius pullulare: qui aūt p̄cisus est sine radice viuere nō pōt.

De humane iusticie modo.

365 Eccl.7.c. Jnnitus dictū est: Noli esse iustus multū: qm̄ nō est iusticia sapiētis/s₃ superbia p̄sumētis. Qui ergo sic fit nimis iustꝰ/ipo nimio fit iniustꝰ. Quis ē aūt q̄ se facit iustū/ nisi q̄ dīc se n̄ habere pctm̄:

De simplicitate.

366 Nullius etiā incorpee creature vere simplex substātia ē: cui nō ē esse qđ nosse: pōt enī eē/nec nosse: at illa diuina substātia nō pōt/ q: idipm̄ est qđ habet: Ac ꝑ hoc sic nō habet sciētiā/ vt aliō sit illi sciētia q̄ scit/aliud eēntia q̄ ē/sed vtrūq̄ vnū: Quis nō vtrūq̄ dicendū sit qđ verissi- Job.5.d. me simplex ꝛ vnū est. Habet enī vitā pater in semetipso: nec aliud est ipe q̄ vita que in illo est: ꝛ dedit filio habere vitā i semetipo: hoc est/genuit filiū: qui et ipsa vita est. Sic itaq̄ debemꝰ accipe qđ de spūsctō dictū ē: Job.16.c. Nō enī loquet a semetipo: s₃ q̄cūq̄ audiet loquet: vt itelligamꝰ nō eū esse a semetipo. Pater q̄ppe solus de alio nō est: Nā ꝛ filius de patre natꝰ est: ꝛ spūssanctꝰ de pře ꝓcedit: Pater aūt nec natꝰ est de alio/nec ꝓcedit. Nec ideo sane aliq̄ disparilitas i summa illa trinitate cogitatiōi occurrat humane: q: et filiꝰ ei de q̄ natus est/ꝛ spūssanctꝰ ei de q̄ procedit equalis est.

De tēporalitate deitatis.

Quamuis natura icōmutabil nō ac- 367 cipiat: fuit ꝛ erit/s₃ tm̄ ē: ipe eīn vera citer est: q: alit q̄ est esse non pōt: tm̄ ꝑpt mutabilitatē tpm in qbꝰ v̄sat nr̄a mortalitas/ n̄ mēdacit dicimꝰ: ꝛ fuit/ꝛ est/ꝛ erit: fuit in p̄terito: est in p̄sentibꝰ: erit in futuris. Fuit q̄ppe/q: nūq̄ defuit: erit/q: nunq̄ deerit: est/ q: sp est. Nec eīn velut q̄ iā nō sit/ cū p̄teritis occidit: aut cū p̄sētibꝰ tanq̄ non maneat labit: aut cū futuris tanq̄ nō fuerit orit. Proinde cū scdm̄ tpm volumina locutio humana variat: q̄ ꝑ nulla deesse potuit/aut pōt/aut poterit: tpa v̄e dicunt de illo cuiuslibet tpis v̄ba. Semp itaq̄ audit spūssanctꝰ/q: semp scit: ꝛ scire ꝛ audire hoc illi est/qđ semp eē: semp v̄o illi ē esse: de pře ꝓcedere. Nemo aūt pōt dicere q̄ nō sit vita spūssanctꝰ: cū vita př/vita sit filiꝰ: Ac ꝑ h̄ sicut př cū habeat vitā in semetipso dedit ꝛ Job.5.d. filio vitam habere in semetipso: sic spūsctō dedit vitā/ ꝓcedē de illo: sic ꝛ ꝓcedit de ipo.

De dilectione qua diligamꝰ deū

Rursus donū dei est/deū diligere. 368 Jpse vt diligeret donū dedit/ q̄ nō dilectus dilexit: displicentes amati sumꝰ vt fieret in nob vñ placeremꝰ. Diffu- Roma.5.a. dit enī charitatē in cordibꝰ nr̄is spūs pr̄is ꝛ filij/ quē cū pře amamꝰ ꝛ filio.

De pace christi.

Pax christi finē tpis nō habet/ꝛ ipa ē 369 ois intētionis actionisq̄ perfectio. Propt hāc sacramētis eiꝰ ībuimur: propt hanc mirabilius eiꝰ opibꝰ ꝛ sermonibus erudimur: ꝑpt hāc spūsscti pignꝰ accepimus: ꝑpt hāc in eū credimꝰ ꝛ speramꝰ: ꝛ amore ipsius q̄tū donat accēdimur: ꝑpter hāc deniq̄ oēm tribulationē fortit toleramus/ vt in ea feliciter sine tribulatione regnemꝰ. Vera enī pax vnitatē facit: qm̄ qui 1.Cor.6.d. adheret deo vnus spiritus est.

De temporibus.

Omne tps ab illo est dispositū q̄ tpi 370 subditus nō ē: Qm̄ q̄ futura erāt ꝑ singula tpa: i dei sapia habēt efficaces causas/ in q̄ nulla sūt tpa. Nō s₃ credat hora passionis dñi fato vrgente venisse/s₃ deo potiꝰ ordināte. Nō enī causa necessitatis christo intulit crucē: nec sidera coegerūt mori siderū conditorē: qui intpalis cū pře sic tps q̄ carne moreret/ queadmodū ꝛ q̄ de matre nasceret elegit.

De vnitate charitatis.

Neo aūt qđ dicit: Hec est autē vita 371 eterna vt cognoscāt te solum verū Job.17.a. deū/ꝛ quē misisti iesū christū: Ordo v̄boꝝ est: vt cognoscant te solū verū deū: et quem misisti iesum christum cognoscant

ſolū deū verū: Cōſequēter eñ itelligit ⁊ ſpi
ritusſanct⁹: q2 ſpūs ē pr̄is/ et filij tāq̄ chari/
tas ſubſtātialis ⁊ cōſubſtātialis amboꝝ:
quoniā nō duo dij/ pr̄ ⁊ fili⁹: nec tres dij/ pr̄
⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſanctus: ſed ipſa trinitas vn⁹ ſo/
lus ver⁹ de⁹. Nec idē pr̄ q̄ fili⁹: nec idē fili⁹ q̄
pr̄: nec idē ſpūſſanct⁹ q̄ pr̄ aut fili⁹: qm̄ tres
ſunt pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanct⁹: ſed ipſa tri/
nitas in his deus vnus.

Quid dedit pater filio.

572 Uicqd de⁹ pr̄ deo filio dedit/ gignē/
q do dedit: Ita eñ dedit filio pr̄ ſine
qb⁹ fili⁹ eē nō poſſit: ſicut ei dedit vt
eſſet. Nā quō v̄bo v̄ba daret aliq̄ in q̄ inef/
fabiliter dixit omnia?

De cuſtodia q̄ de⁹ ſeruat ſuos.

573 Uſtodiā dei circa nos nō tanq̄ car/
c naliter debem⁹ accipe: velut viciſſim
nos ſeruēt pr̄ ⁊ fili⁹ amboꝝ in nobis
ſeruādi alternāte cuſtodia: q̄ſi ali⁹ alio diſce
dēte ſuccedat: Simul eñ cuſtodiūt pr̄ ⁊ fili⁹
⁊ ſpūſſctūs/ q̄ ē vn⁹ ver⁹ de⁹ Sz ſcþtura nos
Ioh.1.b. nō leuat/ niſi deſcēdat ad nos: Sic v̄bū ca/
ro factū deſcēdit vt nos releuaret: ñ cecidit
vt iaceret. Si deſcendētē cognouim⁹: cū le
uāte ſurgam⁹: ⁊ intelligamus cū ita loquit
pſonas eā diſtinguere/ ñ ſeparare naturas.

De gratia dei qua omne homi/nis meritum preuenitur.

374 I naturā cogitemus in q̄ creati ſu/
ſ mus/ cum oēs veritas creauerit: q̄s
nō eſt ex veritate? Sz nō oēs ſūt q̄/
bus vt audiāt v̄itatē/ ⁊ credāt/ ex ipa v̄itate
p̄ſtat. Nullus ꝑculdubio p̄cedētib⁹ merit
ſaluat: ne gr̄a nō ſit gr̄a. Si eñ dixiſſet: ois
q̄ audit vocē meā/ ex v̄itate ē: ideo dict⁹ ex
veritate putaret/ q2 obtēperat v̄itati. Nō
Ioh.18.g. aūt hoc ait: ſed/ ois inquit qui eſt ex verita/
te/ audit vocē meā: Ac ꝑ hoc nō ideo eſt ex
v̄itate/ q2 audit ei⁹ vocē: ſed ideo audit/ q2
ex veritate ē.i. q2 illi hoc donū collatū eſt:
quod quidem non eſt aliud/ q̄ donante
chriſto credit in chriſtum.

De amore quo deū amare debem⁹

375 Uiſq̄s ſeipm̄/ non deū amat: non ſe
q amat: Et q̄ſq̄ deū/ nō ſeipm̄ amat:
ipe ſe amat: Qui eñ non pōt viuere
de ſe/ morit vtiq̄ amando ſe. Cū ḡ ille dili/
git de q̄ viuit/ nō ſe diligēdo magi diligit:
q̄ ꝑpea ſe ñ diligit vt eū de q̄ viuit diligat.

De indiuiſo patris ⁊ filij opere:

376 Uicquid illud eſt qō oportet patrē
q agere ad filiū: nō fit niſi ꝑ eundē fi/
liū ad ipm̄: ſcz q2 fili⁹ hois eſt/ ⁊ fact⁹
inter oia per ipſum: q2 filius dei eſt et per il

lum fiunt a patre omnia.

De ſubiectione filij.

On eſt mirū dicere apſm̄/ etiā in fu/ 377
n turo ſeculo patri filiū ſubiectū futu/
rū/ vbi ait: Tūc et ipe ſubiectus erit 1.Cor.15.d.
ei qui illi ſubiecit oia. Qm̄ quidē in filio for
ma humana māſura eſt/ qua ſemp maior ē Ioh.14.d.
pater. Quis nō defuerūt/ q̄ illā tūc filij ſub
iectionē ipſi⁹ humanę formę in diuinā ſub/
ſtantiā cōmutandā intelligendā putarunt:
tanq̄ hoc cuiq̄ rei ſubijciat qō in eā vertit
et mutat. Sed intelligi pōt iō magi dixiſſe
apſm̄/ etiā tunc patri filiū fuiſſe futurū ſub/
iectum: ne q̄s in eo putaret ſpm̄ ⁊ corp⁹ hu
manū cōuerſione aliq̄ cōſumēdū: vt ſit de⁹
oia/ nō tm̄ in illi⁹ forma hois/ ſz in oib⁹: q̄ñ
capitis gl̄ia vniuerſum corp⁹ implebit.

Nihil in quibuſcunq̄ creatis a deo relinquit inordinatum.

Uantacunq̄ bona q̄uiſ magna/ q̄ 378
q uis minima/ niſi ex deo eſſe nō poſ/
ſunt. Quid eñ magis in creaturis
q̄ vita intelligēs: aut quid min⁹ eſſe pōt q̄
corpus? Quę quātūlibet efficiāt ⁊ in id ten
dant vt non ſint: tamen aliq̄d formę illius
remanet vt quolibet modo ſint. Quicquid
aūt formę cuiuſpiā rei deficiētis remanet:
ex illa forma eſt q̄ neſcit deficere: motuſq̄
ipſos rerum deficientiū vel ꝑficientiū exce
dere numeroꝝ ſuoꝝ leges nō ſinit. Quic/
quid ergo laudabile aduertit in rerū natu/
ra/ ſiue exigua/ ſiue ampla: qō laude dignū
iudicetur: ad excellentiam ⁊ ineffabilē lau/
dē referendū eſt conditoris.

Q̄ p̄ſcientia dei neminem pec/care compellit.

Eminē deus ad peccandū cogit: p̄/ 379
n uidet tm̄ eos q̄ ꝑpria volūtate pec/
cabūt. Cur ergo nō vindicet iuſtus
quę fieri non cogit p̄ſcius? Sicut eñ nemo
memoria ſua cogit facta eſſe q̄ p̄tereunt: ſic
deus p̄ſciētia ſua nō cogit faciēda q̄ futura
ſūt. Et ſicut hō q̄dā q̄ facit meminit: nec tm̄
oia q̄ meminit facit: ita de⁹ oia quorū ipſe
auctor eſt/ p̄ſcit: nec tm̄ oim quę p̄ſcit ipe au
ctor eſt: Quoꝝ aūt nō eſt auctor malus: iu/
ſtus eſt vltor.

De cognoſcendiſ creaturis que non videntur.

Umana anima naturaliter diui/ 380
b nis ex quibus pendet/ cōnexa rōni/
bus cū dicit melius fieri hoc q̄ illō:
ſi verū dicit/ ⁊ videt quod dicit: in illis ſup/
nis rōnibus videt. Credat ergo deū feciſſe
qō recto intellectu ab eo faciendū fuiſſe co/

gnoſcit:etiã ſi hoc in rebus factis nõ videt. Qui etiã ſi cęlum oculis videre nõ poſſet/ ⁊ tñ rõne vera tale aliquid faciendũ fuiſſe col legerit:credere debuit factuꝫ fuiſſe:ꝗuis id oculis nõ viderit: Nõ eñ cogitatiõe cerne/ ret factũ fuiſſe/niſi his rõnibus in quib⁹ fa/ cta ſunt oĩa. Qd autem ibi non eſt:nec põt vera cogitatione videre quod nõn eſt.

Quo remedio vulnera huma/ na curentur.

381 q Uid tã dignũ miſericordia ꝙ miſer eſt: ⁊ qd tã dignũ miſcðia ꝙ ſupbus miſer? Ex quo factũ eſt/ vt illud dei verbũ per qð facta ſunt oĩa/ ⁊ quo fruit̃ om nis angelica btitudo/ vſqꝫ ad miſeriã nr̃am

Joh.i.b. porrigit clementiã ſuã. Et verbũ caro factũ eſt/ vt habitaret ĩ nob. Sic eñ poſſet panẽ angeloꝝ hõ mãducare nõdũ angelis adę/ ꝗtus:ſi panis iſte angeloꝝ hoĩbus digna/ ret̃ ęquari: Nec ſic deſcẽdit ad nos/ vt illos deſereret:ſed ſit integer illis/integer nobis. Illos intrinſecus paſcẽs ꝑ id qð deus eſt: nos forinſecus admonẽs ꝑ id qð nos ſum⁹: et idoneos fecit per fidem quos ꝑ ſpeciẽ pa ſcat ęqualiter.

Uitium contra naturam eſt.

382 o Ubiũ nõ eſt/ ꝯtra naturã eſſe omne vitiũ ⁊ eius rei cuius eſt vitiũ. Qua ꝓpter qm̃ in quacunqꝫ re nõ vitupe ra t̃ niſi vitiũ:ideo vitiũ eſt/ qꝛ cõtra naturã eſt: Nullius rei recte vituperatur vitiũ niſi cuius natura laudat̃. Nõ eñ in vitio diſpli cet/niſi qð corrũpit/ qð in natura placet.

De pena peccati.

383 o Mne peccatũ animę eſt. Duo ſunt pęnalia: ignorãtia ⁊ difficultas. Ex ignorantia deprauat error: ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falſa pro

Ar.tinulus veris vt erret in vitijs/ ⁊ reſiſtere impugna/ tioni carnalis vinculi non poſſe ab illicitis opibus tempare:nõ eſt natura inſtituti ho/ minis/ſed pęna damnati.

De varietate remediorum.

384 v Tars medicinę cũ eadem maneat/ neqꝫ vllo modo ipſa mutet̃: mutat tñ ꝑcępta languentib⁹: qꝛ mutabi/ lis eſt noſtra valitudo: Ita diuina ꝓuiden tia cũ ſit ipſa oĩno incõmutabilis:mutabili tñ creaturę varie ſubuenit/ ⁊ ꝓ diuerſitate morboꝝ alijs alia iubet/ aut vetat: vt a vi/ tio vnde mors incipit/ ⁊ ab ipſa morte ad naturã ſuã ⁊ eſſentiã ea quę deficiũt/ id eſt ad nihilũ tendũt/reducat ⁊ firmet.

De prima hoĩs preuaricatiõe.

385 p Rimũ aĩę rõnalis vitiũ eſt/volũtas ea faciẽdi ꝗ vetat ſũma ⁊ intima ve ritas. Ita hõ de paradiſo ĩ h̃ ſeculũ depulſus eſt: id ẽ ab ęternis ad tpalia: a co pioſis ad egena: a firmitate ad ĩfirma. Nõ ergo a bono ſubſtantiali ad malũ ſubſtan tiale: quia nulla ſubſtantia malum eſt:ſed a bono ęterno ad bonũ temporale: a bono ſpiritali ad bonũ carnale: a bono intelligi/ bili ad bonũ ſenſibile: a bono ſũmo ad bo/ nũ ĩfimũ. Eſt igitur quoddã bonũ/ qð ſi di ligit aĩa/ peccat: quia ĩfra illã ordinatũ eſt: quare ipm̃ pctm̃ malũ eſt: nõ ea ſubſtantia quę peccando diligitur.

De veritate.

l Ex omniũ artiũ ẽ/ cũ ſit oĩno ĩcõmu tabilis: Mens vero humana cui ta/ lẽ legẽ videre cõceſſũ eſt/ vt mutabi/ 386
litatẽ pati poſſit erroris/ſatis apparet ſupra mẽtem noſtrã eſſe legẽ/ ꝗ veritas dicit̃. Nec iã illud ambigẽdũ ẽ: incõmutabilẽ naturã/ quę ſupra aĩam rõnalẽ ſit/ deũ eẽ: ⁊ ibi eſſe ꝓmã vitã ⁊ primã eſſentiã vbi eſt ꝓma ſapi/ entia. Nã hęc eſt illa incõmutabiĩ veritas ꝗ lex omniũ artiũ recte dicit̃/ ⁊ ars oĩpotentiſ artificis. Itaqꝫ cũ ſe aĩa ſentiat: nec corpoꝝ ſpeciẽ motũqꝫ iudicare ſcðm ſe ipam/ſimul oportet cognoſcat ꝑſtare ſuã naturã ei na/ turę de q̃ iudicat: ꝑſtari aũt ſibi eã naturã ſm quã iudicat/ ⁊ d̃ q̃ nllo mõ iudicare põt.

Quo initietur cor ad diſcendũ.

a D diſcẽdũ neceſſario duplicit̃ duci/ mur: auctoritate atqꝫ rõne. Tpe au/ ctoritas: re aũt rõ ꝓor ẽ. Aliud ẽ eñ qð ĩ agẽdo añponit̃: aliõ qð pluris in appe/ tendo ęſtimat̃. Quia ꝗ ⁊ principiũ ſapien/ tię timor dñi/ ⁊ ꝑ hũilitatẽ ad ſublimia gra/ dus eſt: incedat humana ignorantia ꝑ fidẽ/ vt mereat̃ fides videre quod credit. 387 Eccl.i.c.

De diuitijs.

d Iuitijs floribus ⁊ maiorũ nobilita/ te te iactas/ ⁊ exultas de patria ⁊ pul chritudine corpis: ⁊ honorib⁹ ꝗ tibi ab hoĩbus deferũt̃: reſpice teipſum qꝛ mor/ talis es: et quia terra es/ et in terram ibis: Circũſpice eos q̃ añ te ſimilibus ſplendori/ bus fulſere: Ubi ſũt quos ambiebãt ciuiũ potentatus? Ubi inſuꝑabiles impatores? Ubi qui ꝯuentus diſponebãt ⁊ feſta? Ubi equoꝝ ſplẽdidi inuectores? Ubi exercituũ duces? Ubi ſatrapę tyrãnici? Nũc oĩa pul/ uis: nũc oĩa fauillę: nũc in paucis ꝟſibus eoꝝ vitę memoria eſt. Reſpice ſepulchra/ ⁊ vide: qs ſeru⁹: qs dñs: qs paup: qs diues. Diſcerne ſi potes vinctũ a rege/ fortẽ a de/ bili/ pulchrum a deformi. Memoris itaqꝫ ne extollaris aliqñ: Memor autem eris/ ſi teipſum reſpexeris. 388 Gen.i.c.

Sancti auguſtini hipponenſis epĩ liber de vera innocentia/explicit.

Capitulorum libri de ſpeculo / ſancti auguſtini / recollecta annotatio.

1 Excitatio ſuijpſius ad dei laudē: procꝫ gratię diuinę adiutorio / imploratio.
2 Qꝛ deus ſpiritus eſt: ꝛ pręſens vbicꝫ ꝛ totus.
3 Qꝛ in ſolo nutu oīa fecit deus / et deus in omnibus eſt totus.
4 De eſſentia deitatis.
5 Quō ſit deꝰ ꝛ longe ꝛ ꝓpe ꝛ in omnibꝰ totus.
6 Qꝛ deus oīa tangit / nec tñ mouet.
7 Qꝛ nō diuidit deꝰ in partibꝰ.
8 Qꝛ velle dei / facere eſt.
9 Qꝛ nihil ſit colendū / niſi deus.
10 Qꝛ in ſolo v̄bo deꝰ oīa fecit.
11 De duabus ſyllabis dei.
12 Qꝛ in natura ſua nos videt deus.
13 De magnitudine dei in hoīe facta.
14 De latitudine dei.
15 De cognitione ſanctę trinitatis.
16 Qꝛ ſancta trinitas ſit indiuiſa.
17 De cognitiōe diuinę eēntię icorporeę.
18 De ꝓceſſione ſpūſſancti a pr̄e ꝛ filio.
19 De cōparatione triū perſonarū.
20 Qꝛ diuina ſubſtātia indiuidua ſit.
21 Qꝛ in diuinitate nō eſt materia.
22 Qꝛ nō eſt pars in deo / nec diuiſio.
23 Qꝛ deus cōtinet omnia.
24 Qꝛ deitas ſit incorporea.
25 De viſione dei.
26 Exemplum de igne ꝛ aīa.
27 De immutabilitate dei.
28 Qꝛ deitas materia caret.
29 De ſiti ſine ſatietate.
30 De vita ęterna.
31 De luce diuina.
32 Qꝛ ſit immutabilis deus.
33 De infinitate dei.

Diui aurelij auguſtini hipponenſis epi / liber de ſpeculo: q̄ aliis intitulat manuale / incipit.

Excitatio ſuijpſius ad dei laudē: procꝫ gratie diuine adiutorio / imploratio: Ca. 1.

A Adeſto mihi

a verū lumē deꝰ pater omnipotēs. Adeſto mihi verum lumē de lumine verbū / filius dei / deꝰ omp̄s. Adeſto mihi vera illuminatio ſancteſpūs / patris ꝛ filij vnitas / ſanctitas / charitas deus omnipotens. Adeſto mihi o vna trinitas pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus vnꝰ deus oīpotēs. Inuocat te dn̄e fides mea quā dediſti mihi ꝓpter bonitatē tuā ad ſalutē meā. Inuocat te ds̄ meꝰ / caſta ꝯſciētia mea ꝛ ſuauis amor fidei meę: q̄ me de excuſſis ignorātię tenebris ad veritatis intelligētiā ꝑduxiſti: quā ſtulta ſęculi amaritudine ablata et tuę charitatis dulcedine adhibita / ſaporoſam mihi et melliflua͂ reddidiſti. Inuocat te trinitas beata / vox clara ꝛ ſincęrus clamor fidei meę / quā ab ipſis mihi enutriens cunabulis illuminaſti ꝑ inſpirationē tuę gr̄ę: quā adaugens ꝯfortaſti me ꝑ miniſteriū ꝑ̄dicatiōis matris eccleſię. Qꝛ dulcis facta eſt i ore cordis mei: q̄ ſuauiter ſapit in ipſo palato gaudiū aīę meę: q̄ fortiter / q̄ crebro pulſat mentem meā / et mouet oēs ſenſus meos / ꝛ interiora ſpiritꝰ mei: vt te laudare delectat: qꝛ feciſti nos ad laudandū te. Sed inq̄eta eſt mens mea donec requieſcat in te: ꝛ increpitās me meę de ſidię / ac colligēs a diſperſione qua fruſtatim diſtēdor: dū ab vno te auerſus in m̄lta euaneſco / ꝛ reuerſus in me ꝛ ſurgens ſupra me / atcꝫ cūctis tranſcēſis ꝑueniēs ad te / exultez tibi cordis iubilo: ꝛ laudes ꝑmā oīs officio / quatenꝰ in meditatione cōfeſſionis tuę incaleſcat cor meū: ꝛ inhiet tibi ſpiritus meus / atcꝫ ardeat mens mea in amore tuo oblita vanitatis ꝛ miſerię: dū tibi ſoli intēdit: dūcꝫ ſtupēs adheret incōmutabilitati tuę glorię / oculiſcꝫ fidei intuet te ſolē iuſticię / ſicut ſcriptū eſt: Qui adheret deo vnus ſpūs eſt. 1.Cor.6.d. Fugiā itacꝫ dn̄e / ꝛ libēter fugiam obſtrepitū tumultꝰ oīm vanitatū. Sꝫ quo fugiā vt illos declinē: illos calcē ſub pedibꝰ ꝛ ꝓcul pellā a ſerenitate iocundi intuitus? Ad te / q̄ es ſolū confugiū ꝛ vnica ſpes miſerorꝝ. Ad te gloria mea ꝛ exaltāſ caput meū: Pſ.3. ad te ꝯfugiā de lacu miſerię / ꝛ luto fęcis: Pſ.39. tibi inhęreā ꝓut ipſe dederis / ſuauitas melliflua: vt idulceſcas mihi dulcedo nō fallax / dulcedo fęlix et ſecura. Quęrā ergo te dn̄e B inuocās te: ꝛ inuocabo te credēs in te: vt q̄rēs te inueniā te / ꝛ inueniēs bn̄dicā te: q̄ benedixiſti nos omni bn̄dictione. Deus meꝰ vnica ſpes mea / exaudi me: ne fatigatꝰ nolim quęrere te / ſꝫ quęrā faciē tuā ſemꝑ ardēter. Tu da q̄rēdi vires / q̄ inueniri te feciſti / ꝛ magis ac magis inueniendi te ſpem dediſti. Illumina dn̄e cordis mei oculū intimę viſionis perſpicua luce: velatus eīm eſt ꝛ cęcus tetra caligine peccatorꝝ et ignorantię. Illumina eū lumine gratię tuę / vt ſincęris fidei oculis / et puro lumine cordis inſpiciā myſteria regni tui. Verū qꝛ nō eſt pulchra Eccl.15.b.

laus in ore pctõris/ꝛ fides ſine operibꝰ cõ/
dignis nõ laudaẛ:rogo patrẽ ꝑ filiũ/filiũ ꝑ
patrẽ:rogo ſpm̃ſctm̃ ꝑ patrẽ ꝛ filiũ:vt ꝛ oĩa
vitia clõgenẛ a me/ꝛ oẽs ſctẽ virtutes plan
tenẛ in me:q̃tenus acceptabile tibi fiat ſa/
crificiũ laudis fidei meę/ deꝰ meꝰ/ꝛ aſcẽdat
ad te in odorẽ ſuauitatis. Obſecro/ꝛ miſe/
ricordiã tuã ſupplex imploro:cũctarũ fons
ꝛ origo/ largitor ꝛ munerator ỽtutũ deus:
adauge mihi ſpem/fidẽ ſanctã rectã ꝛ ima/
culatã:fidẽ eruditã catholicã ꝛ prudentiſſi/
mã:fidẽ feruentẽ/ inſepabilẽ ꝛ orthodoxã:
q̃ in me oĩa q̃ tibi placẽt ꝑ dilectionẽ et hu/
militatẽ opereẛ:quę vinci neq̃at inter ỽba
altercationis in tpe ꝑſecutionis/vel in die
Pſ.7. neceſſitatis. Scrutãs corda ꝛ renes deꝰ/co/
ram te eſt ſanitas ꝛ infirmitas mea: Jllam
precor ſerua/iſtã ſana. Coram te ẽ ſciẽtia ꝛ
ignorantia mea: vbi mihi aperuiſti/ſuſcipe
intrantẽ: vbi clauſiſti/aperi pulſanti: vt au
diẽs intelligã te/ꝛ intelligẽs diligã te/atq̃
in toto corde meo deſiderez pulchritudinẽ
viſionis tuę ſemꝑ inſpicere. Audio qḋ nob
intimare vult ſcriptura tua/quã ſctificaſti ꝛ
miſiſti in mundũ: Audio/ꝛ credo ei.

Qꝛ deus ſpũs eſt ꝛ p̃ſens vbiq̃ ꝛ totus: Ca.II.

Job.4.d. Dicit enĩ: Spũs eſt deꝰ/ꝛ eos q̃ ado/
rant eũ/in ſpiritu ꝛ veritate oportet
adorare ꝛ credere. Sz ſpũs incõpre
henſibilis/ incorporeꝰ/imutabilis/incircũ/
ſcriptꝰ vbiq̃ totus/nũq̃ diuiſus/ſm ipſius
ſcripturę teſtimoniũ veridicũ: hoc mõ diſ/
cernẽs:creator ꝛ creatura/in q̃ ſunt q̃ et ſpi/
ritus dicunẛ. Si ita eſt:qꝛ ita: quõ inuoca/
bo deũ meũ ꝛ dñm meũ/quem vtiq̃ in me
metipõ inuocabo cũ inuocabo eum? Et q̃s
locus eſt in me/q̃ veniat in me deꝰ meꝰ: q̃ ve
niat ille deꝰ q̃ fecit cęlũ ꝛ terrã? Jta ne deus
meꝰ eſt q̃cq̃ in me qḋ capiat te? An ỽo cęlũ
ꝛ terrã q̃ feciſti/ꝛ in quibꝰ me feciſti capiunt
te? An qꝛ ſine te nõ eſſet q̃cq̃d eſt/fit q̃cq̃d ẽ
vt capiat te? Cuz itaq̃ ego peto vt venias
in me:qꝛ nõ eẽm niſi eſſes ĩ me: Nõ enĩ ego
Pſ.138. iã ſuz in inferis ꝛ tu tñ vbi es:nã et ſi deſcẽ
dere ad infernũ/ades: Nõ q̃ eſſem deꝰ meꝰ/
nõ oĩno eẽm niſi eſſes ĩ me. An potius non
Roma.11.d. eſſem/niſi eſſem ĩ te: ex q̃ oĩa/ꝑ quẽ/oĩa in q̃
oĩa? Etiã ſic dñe/etiã ſic. Quo q̃ inuoco cũ
in te ſim/aut vñ venis in me? Quo q̃ rece/
dã:q̃ ibo? Extra cęlũ ꝛ t̃rã fortaſſe/ vt inde
Hiere.23.c. veniat ĩ me deꝰ meꝰ/q̃ dixit: Cęlũ ꝛ t̃rã ego
ĩpleo. Capiũt q̃ ne te cęlũ ꝛ t̃ra/qm̃ tu ĩples
ea? An ĩples/ ꝛ reſtat q̃ te ñ capiũt? Et q̃ re
fundis q̃cq̃d impleto cęlo ꝛ t̃ra ex te reſtat:
Qm̃ q̃ ĩples/ ꝯtinẽdo ĩples. Nõ enĩ vaſa q̃
te plena ſũt/ſtabilẽ te faciũt:qꝛ etſi frãganẛ
tu nõ effunderis. Et cũ effunderis ſuꝑ nos/
tu nõ iaces/ſz erigis nos:nec tu diſꝑgeris/
ſz colligis nos. Sz q̃ imples oĩa/te toto im
ples oĩa. An qꝛ nõ poſſũt te totũ capere oĩa/
partẽ tui capiũt/ꝛ eandẽ partẽ ſil' oĩa capi/
unt? An ſigulas ſingl'a/ꝛ maiores maiora:
an minores capiunt minora? Ergo ne aliq̃
pars tui maior/aliq̃ minor? An vbiq̃ totꝰ
es/ꝛ res nulla te totũ capit? Quid q̃ es dñe
deꝰ meꝰ: quid rogo/niſi dñs deꝰ meꝰ? Quis
eſt enĩ deꝰ p̃ter dñm:aut q̃s deꝰ p̃ter deũ no
ſtrũ? Nemo plane/nemo. Non enĩ eſt alius
p̃ter te trinũ ꝛ vnũ/vnũ et trinũ: neq̃ ĩ cęlo
ſurſũ/neq̃ in terra deorſuz. Quis tui ſimilis?
Quis magnificꝰ ĩ ſctitate terribil' atq̃ lau/
dabilis in om̃i ỽtute ſicut tu deus nr̃:q̃ facis
magna ꝛ mirabilia inſcrutabilia quorũ nõ
eſt numerꝰ? Te cũcta magnificãt:te oĩs ſpi
ritus laudat:te adorãt/te bñdicunt oĩa illa
btõꝝ ſpirituũ ꝛ ſuꝑnoꝝ ciuiũ agmia. Tibi
mat' eccleſia in toto orbe offert p̃ces/ꝛ inceſ
ſanter dicit laudes. Te q̃ vltimꝰ ſeruoꝝ tu
orũ laudo ꝛ bñdico. Tibi mẽs mea iubilat:
tibi oĩa oſſa mea clamãt:q̃ſ ſĩl' tui dñe? Et
merito cũcta q̃ operatus es/ tibi ſoli creatori
obediũt/ ſeruiũt/tremũt ad nutũ tuũ ſatis
quęcunq̃ velis.

Qꝛ in ſolo nutu oĩa fecit deus:ꝛ deus in oĩbus eſt totus: Ca.III.

Tu es enĩ vere dñs:ſolus deꝰ inuiſi/
bilis/ ineſtimabilis/ incircũſcriptꝰ/
illocalis/immenſus/incõprehẽſibi/
lis/vbiq̃ totus/ vbiq̃ p̃ſens/ ineffabiliter
oĩa penetrãs/oĩa ꝯtinẽs/oĩa ſciẽs/cũcta ꝑ/
ſpiciẽs/oĩa potẽs/ vniuerſa gubernãs:totꝰ
in cęlo/totus in terra/totꝰ etiã vbiq̃:ꝛ nõ ẽ
aliꝰ p̃ter te deũ nr̃m/ in quẽ credit ꝛ adorat
mat' eccl'ia ap'lica ꝛ vniuerſalis. Tu es vere
colẽdus ꝛ venerãdus/tremẽdus ꝛ amãdus
cũ om̃i ſemꝑ deuotiõe dñe deꝰ nr̃. Qui cum
nõ eſſemꝰ/potẽter feciſti nos:ꝛ cũ ꝑditi fuiſ
ſemus culpa nr̃a/pietate ꝛ bonitate tua re/
cuperaſti nos. Vñ confiteor tibi rex cęli et
terrę/ꝛ honorifico te ſacrificio laudis. Et qꝛ
exteriora munera deſũt:totis medullis cor
dis quę in me ſunt vota laudationis reddo
tibi. Sed qꝛ nihil/niſi de tuo acceptabile
tibi offerri põt:tu deꝰ/in cuiꝰ lumine lumen
vidimꝰ/da q̃ſo lumẽ in corde: da ỽbũ ĩ ore:
da mẽti cęleſtẽ cõſcẽdere ſedẽ: da fontẽ lu/
ſtrare boni: da luce reperta in te cõſpicuos
animi defigere viſus. Et qm̃ altera pars ſu
mus cęli/altera terrę: vnũ corpus qḋ corrũ Sap.9.d.
pitur aggrauat aĩaz: ꝛ terrena inhabitatio
deprimit ſenſum multa cogitãtẽ: Diſcinde

queſo terrenas nebulas ⁊ põdera mol:atqꝫ
tuo ꝗſo ſplẽdore illumina obſcurã interio/
ris hois faciẽ. Siſtes vagas mẽtes ꝑ deuia
multa ruentes. Subde carnẽ ſpiritui/ appe/
titũ rõni/vitia virtutibus/corpus aio:atqꝫ
tuę me intus exteriuſqꝫ ſubde ꝑ oia volun/
tati: ⁊ vniuerſis ſuo bñ cõpoſitis ordine ꝑ
gratiã tuã ⁊ te ꝑfecte diligere ⁊ digne lauda
re merear labijs ⁊ corde/ oiqꝫ q̃ valeo virtu
te clamans ad te atqꝫ ita dicens: Sũme oi/
potentiſſime/miſericordiſſime/iuſtiſſime/ſe/
cretiſſime/ ꝓ̄ſentiſſime / pulcherrime/ fortiſ/
ſime/ſuauiſſime/inuictiſſime/veriſſime dñe
deus noſter ſtabilis es ⁊ incõprehenſibilis.

De eſſentia deitatis: Ca. IIII.

Immutabilis mutans oia:inuiſibi/
lis vidẽs oia :immortalis/ illocalis
interminatuſ/incircũſcriptus/nuſqꝫ
finitus/ineffabilis/ inexiſtimabilis/ indici/
bilis/inſcrutabilis/ imotus:tãgẽs oia/inue
ſtigabilis/ metuẽdꝰ atqꝫ terribilis/ venerã
dus atqꝫ verẽdus/honorãdus atqꝫ horren/
dus:nũqꝫ nouꝰ/nũqꝫ vetuſ/oia innouãs/in
vetuſtate ꝑducẽs ſuꝑbos ⁊ neſciũt: Semꝑ
agẽs/ſꝑ quietꝰ:colligẽs ⁊ nõ egẽs: Oia por
tãs ſine onere:oia iplẽs ſine incluſione:oia
creãs ⁊ ꝓtegẽs/nutriẽs ⁊ ꝑficiẽs: Quęrens
cũ nihil deſit tibi:amãs nec ęſtuãs:zelãs et
ſecurꝰ es:ꝑnitet te ⁊ non doles: iraſceris ⁊
trãquillus es: Opa mutas/ſꝫ ꝯſiliũ nũqꝫ re
cipis. Qui inuenis ⁊ nũqꝫ amittis:nũqꝫ in/
ops ⁊ gaudes lucris: nunqꝫ auarus ⁊ vſu/
ras exigꝭ:ſuꝑerogaꝭ tibi vt debeas. Et qs
habet quicqꝫ nõ tuũ: Reddis debita/nulli
debens:donãs debita nihil perdẽs:qui ſo/
lus viuificas oia/qꝛ creaſti oia.

Quõ ſit deus ⁊ longe ⁊ ꝓpe ⁊ in omnibus totus: Ca. V.

Ui es vbiqꝫ ⁊ vbiqꝫ totus/q̇ ſentiri
potes ⁊ videri nõ potes:q̇ nuſqꝫ de
es/⁊ tñ ab iniquoꝝ cogitatiõibꝰ lõ/
ge es. Qui nec ibi dees/ vbi lõge es: qꝛ vbi
nõ es ꝑ gratiã/ades ꝑ vindictã: Qui oia tã
gis/nec tñ ęq̈liter oia tãgꝭ. Quędã tãgꝭ vt
ſint/nec tñ viuãt ⁊ ſentiãt ⁊ diſcernãt: Quę/
dã tãgꝭ vt ſint/viuãt/ſentiãt atqꝫ diſcernãt.
Et cũ tibimetipi nũqꝫ diſſimilꝭ ſis/diſſiliꝭ tã/
gis diſſimilia. Qui vbiqꝫ ꝓ̄ſens es/⁊ inueni
ri vix potes: Quẽ ſtãtẽ ſeqmur ⁊ appꝓ̄hẽde/
re non valemus.

Quõ deꝰ oia tangit/nec tñ mouet: Ca. VI.

Ui tenes oia iplẽs oia/
circũplectẽs oia/ſuꝑexcellis oia /ſu/
ſtines omia:nec ex alia ꝑte ſuſtines
atqꝫ ex alia ſuꝑexcedis:neqꝫ ex alia ꝑte im/
pleſ atqꝫ ex alia circũplecterꝭ:ſ; circũplectẽ/
do ipleſ/⁊ iplẽdo circũplecterꝭ/ſuſtinẽdo ſu
perexcedis ⁊ ſuperexcedẽdo ſuſtines: Qui
corda fideliũ doces ſine ſtrepitu ꝟboꝝ:qui
attingis a fine vſqꝫ ad finẽ fortiꝭ ⁊ oia diſ/ Sap. 8. a.
ponẽs ſuauiꝭ. Qui locis nõ diſtenderꝭ/nec
tꝑibꝰ variarꝭ/neqꝫ habes acceſſus vel receſ/
ſus. Qui habitas lucẽ inacceſſibilem:quã 1. timoth. 6. c.
nullus vidit hominũ/ ſꝫ nec videre poteſt:
In te manẽs quietus vbiqꝫ circũis totũ.

Quõ nõ diuiditur deus in ꝑtibꝰ: Ca. VII.

On eñ ſcindi vel diuidi
poterꝭ:qꝛ vere vnꝰ es:nec i ꝑtes effi/
cerꝭ/ſ; totꝰ totũ tenẽs/totũ iples/to/
tũ illuſtras/ totũ poſſides. Hoc myſterium
mẽs humana capꝑe non põt/neqꝫ ꝯcipe/ nec
oratoria lingua narrare/neqꝫ diffuſi ſmõis
bibliothecarũ volumina queũt explicare.
Si totũ mũdũ libri replcãt/tua ſciẽtia ine/
narrabilꝭ nõ põt enarrari. Qm̃ vere indici/
bilis es/nullo mõ ſcribi poterꝭ neqꝫ ꝯcludi:
q̇ es fons lucis diuinę/ et ſol claritatꝭ ęt̃nę.
Magnꝰ eñ es ſine quãtitate/⁊ ideo immẽ/
ſus:bonꝰ ſine q̃litate/ideo vere ⁊ ſumme bo
nus/⁊ nemo bonꝰ /niſi tu ſolus. Luce. 18. d.

Quõ velle dei/ facere eſt: Ca. VIII.

Olũtas tua opus eſt/cui velle ẽ poſ
ſe:q̇ oia q̃ ex nihilo creaſti ſola volũ/
tate feciſti. Qui oẽm creaturã tuaꝫ
abſqꝫ indigẽtia aliq̃ poſſides/⁊ ſine labore
gubernaſ/⁊ abſqꝫ tędio regꝭ. Et nihil eſt qꝺ
ꝑturbet ordinẽ imperij tui vel in ſũmis vel
in imis. Qui i oñi loco haberꝭ ⁊ oia ꝯtines
ſine habitu: ⁊ vbiqꝫ ꝓ̄ſens es ſine ſitu ⁊ mo
tu. Qui nec mali auctor es/qꝺ facere nõ po
tes/ q̇ nihil ſi potes: nec vnqꝫ feciſſe te qcqꝫ
ꝑnituit/nec vllꝰ cõmotiõis animi tẽpeſta
te turbarꝭ/nec totꝰ t̃re ꝑicula regnũ tuũ ẽ.
Nulla flagitia vꝭ ſcelera ꝓbas vel iperas.
Nũqꝫ mẽtirꝭ/qꝛ ęt̃na ꝟitas es:cuiꝰ vniꝰ bo
nitate facti ſumꝰ/⁊ cuiꝰ iuſticia pęnas luimꝰ
et clęmentia liberamur.

Quõ nihil ſit colẽdũ niſi deꝰ. Ca. IX.

Am nihil cęleſte/nihil terrenũ/nihil
igneũ/nihilqꝫ qꝺ corꝑis ſenſus atti/
git ꝓ te adorãdũ ẽ vel colẽdũ/q̇ ꝟe
s qꝺ es ⁊ nõ mutarꝭ: Cui maxie aut ſpe/ Malach. 3. b.
cialiter illꝺ cõuenit qꝺ gręci dicũt πλαΤυσ
i. latꝰ:qꝛ ſemꝑ idẽ ipe es/⁊ ãni tui nõ defici/ Pſ. 101.
ent. Hinc eteni patẽter daꝭ itelligi/ꝙ tu deꝰ
nꝭ quẽ colimꝰ/ deꝰ verꝰ et oĩps es ſine dubio
inuiſibilꝭ:⁊ ſi pio intellectu videarꝭ/incõpre/
hẽſibilis:et ſi ꝑ gratiã repꝓ̄ſenterꝭ/iexiſtima/
bilis:et ſi hũanis ſenſibꝰ pie credarꝭ ſctẽqꝫ
cogiterꝭ/ieffabilꝭ:et ſi hũanę locutiõis vſu/
alibꝰ ꝟbis abuſiue vtcũqꝫ dicarꝭ/ ideo verꝰ
⁊ tãtꝰ. Ceterũ/qꝺ ſciri/qꝺ cogitari/qꝺ cõꝓ̄/
hẽdi qꝺ dici de te põt/minꝰ ẽ: Qꝺ ꝟo incõ/
prehẽſibile eſt ⁊ immẽſuꝫ indicibile et infi/

nitū/tibi ſoli dūtaxat notū ē. Hoc nāq3 eſt
qđ oēm ſupat ſenſu3: Hoc ꝙ eſt qđ te facit
exiſtimari ⁊ pro certo credi ⁊ vniuerſalē ap/
pellari deū: dū ad ꝑfectū vſq3 repiri nō va/
les: dū tot⁹ intelligi capi vé nō potes: ita te
vis magnitudinis et notū nobis obycit et
ignotū. Et hęc eſt ſumma delicti ſpernētiū
te: ſcire volētiū tibi creatori ſuo ſeruire/ ha/
bēt qđ ſciētes venerent/ ⁊ habēt qđ ignorā/
tes mirent: habēt qđ timeāt: habēt qđ dili/
gāt. Si eñ tot⁹ pateres nře ꝯditiōi de⁹ vn⁹
⁊ ver⁹/ minime potuiſſes credi: adeo falſi re
perti ſunt q̄ putabant dij: qm̄ ſciri ꝑ oīa po
tuerūt q̄ ⁊ q̄les quātiq3 fuerūt.

Q i ſolo vbo de⁹ oīa fecit: Ca. X.

a Tu de⁹ nr̄ mirabilis ⁊ potēs: q̄ to/
tā iſti⁹ mūdi molē cū omi inſtrumē/
to elemētoꝝ/ corpoꝝ/ ſpirituū/ vbo
q̄ iuſſiſti q̄ fieri diſpoſuiſti vtute q̄ potuiſti
ex nihilo expſſiſti ornamētū maieſtatī glię
tuę: q̄ tpe ab ipo tūc euo ire iubēſ ſtabiliſq3
manēs dās cūcta moueri. Qui terrā multi
plici germine fructuū/ ⁊ cęlū pulchro deco/
raſti lumine ſiderū: quoꝝ tu ſolus noīa/ ſi/
gna/ poteſtates/ curſus ⁊ tpa noſti. Tu mi/
tis ⁊ benigne/ fortī ⁊ çelotes ⁊ ſabaoth inui
Exo. 20. a. Deut. 5. a. ctiſſime: viſitās pctā patrū in filios vſq3 in
tertiā ⁊ q̄rtā generationē: ⁊ faciens miſeri/
cordiā in mille milia his qui diligūt te ⁊ ti/
mēt nomē tuū. Si opa tua ita ſunt magna
⁊ inſcrutabilia pulchra atq3 ſtupēda: dicāt
q̄ volūt/ quō capi poterī tu pulcherrim⁹ cre/
atoꝝ eoꝝ. Cōſtat eñ opificē lōge ſe aliť ha/
bere ꝙ ea q̄ a ſe fieri voluit. Ex pulchritudi
ne eñ circūſcriptę naturę ⁊ mūdialiū rerum
mirabili ſpecie/ pulchritudo tua q̄ tu ipe eſ:
q2 ſimplex eſ/ ⁊ excellētia glię tuę q̄ circūſcri
bi ñ pot/ ⁊ itelligi aliq̄ten⁹ valet: Quāq3 ma/
gnitudinē diuinitatis tuę infinitā ⁊ incōp/
hēſibilē nullus poſſit ſenſus attingere. Ne
q3 eñ illoꝝ ꝙ ſupnoꝝ ciuiū/ miro tñ mō eſ/
ſentia tua ſcitur/ cū eſſe credit.

De duab⁹ ſyllabis dei: Ca. XI.

q Quotiēſcūq3 recolo vel audio duas
breues ſyllabas/ vł q̄ttuor lřas q̄b⁹
ſcribit/ deus: hoc eñ nomē tibi ſoli
omps iure debet/ atq3 cū itucor tuę vtutis
magnalia ⁊ mirabilē mūdi creationē. i. coſ/
mopęię cōſidero decorē: ſilq3 mecū tacit⁹ re
puto miſerationes tuas q̄ a ſeculo ſunt: mi
rent eñ q̄ volūt potētiā tuā/ ſ3 ego pl⁹ ſtu/
peo aſaduertēs miſcđias tuas ꝓfecto i his
q̄ttuor lřis ⁊ duab⁹ breui b⁹ ſyllabis: cū infi
nitū q̄d ⁊ incōprehēſibile/ imēſu3 et inenar
rabile mētis intuitu et ſinceris fidei oculis
ꝑſcire ⁊ poſſe/ qđ mihi tātillo homi digna/
ris largiri/ ꝯtēplor. Nunq̄d eñ duę breues
ſyllabę tuę deus noſter es: aut duas breues
ſyllabas adoram⁹: vel ad duas breues ſyl/
labas ꝑuenire deſideramus/ q̄ pene aň deſi
nūt ſonare ꝙ cęperint: nec in eis ſcđę locus
eſt/ niſi prima ante trāſierit. Manet quippe
magnū aliq̄d/ ⁊ magne ſūmeq3 eſt qđ incō/
parabile ⁊ omniū ꝓcellētiſſimū eſt/ qđ dicit
deus: q̄uis nō maneat ſon⁹ cū dicit deus.

Q in natura ſua nos videt de⁹: Ca. XII.

v Verum q2 caro neſcit
ſpm̄/ ⁊ inuiſibilia a viſibilibus non
vident: Per fidē eñ ambulamus/ ⁊ 2. Cor. 5. b.
non per ſpeciem: humanę tu deus noſter
nimis bonus ⁊ pius conſulens infirmita/
ti/ dignaris te nobis inſinuare: non tua ꝓ/
prietate/ ſed aliqua q̄dadam ſimilitudine:
Unde ⁊ noſtroꝝ qualitatē membroꝝ habe
re deſcriberis: volens paſſionū indigna de
teipō ad hęc ꝑferre: vt q2 ſicut es te nequi/
mus ſcire in pręſenti miſeria/ per noſtra nos
ad tua trahas: et nos dum cōdeſcendis no/
bis facilius conſurgamus tibi.

De magnitudie dei i hoie facta: Ca. XIII.

m Multis ſiquidē modis
ad ſignificandū te hoibus/ de rebus
inferiorib⁹ ad te ſpecies ducis: quē
reuera iuxta ꝓpriā naturā inuiſibilē cōſtat
eſſe/ ⁊ i totū incōprehēſibilē ⁊ icircūſcriptū:
Ac ꝑ h̄ nūq̄ alicui appariſſe ſm eſſentiā/ ſ
modis q̄b⁹ voluiſti ꝑ aſſumptā creaturarū
ſpeciē ⁊ ad efficiētias cauſaꝝ credim⁹. Fal/
lūt itaq3 anthropomorphitaꝝ hęrſis ſecta/
tores: qui dū legūt hoiem ad imaginē ⁊ ſi/
militudinē dei factū/ aſſerūt ſtulta temerita
te ſpeciē humanā te habere: cu3 illo in loco
vel dicaris vel credaris mentē/ nō carnē ad
imaginē tuā creaſſe. Enimuero nihil dignū
de te humanus ſermo loq̄t: q2 nec ſm quali
tatem aut quātitatē/ ſitū vel habitū ſeu mo
tū aliquid de te digne dicit.

De latitudine dei: Ca. XIIII.

c Cū longitudo/ latitudo/ altitudo ⁊
ꝓfūditas tibi quodāmodo ineſſe le
gunt. Sed latitudo charitatis/ qua
nos ab errore colligis ⁊ cōtines in veritate:
Longitudo vero q̄ nos longanimiter ma/
los portas: donec emēdatos futurę patrię
reſtituas. Altitudo aūt qua oēm ſenſū ⁊ ho
minū ⁊ angeloꝝ imenſitate ſcientię ſupex/
cellis. Profūditas quoq3/ quo damnādos
infernus iuxta ęq̄tatem diſponis/ atq3 tuo
iudicio iudex iuſtus ꝓordinas. Omnē igit
ſupgrediat creaturā ⁊ mentis intuitū/ vltra
omnia dirigat qui aliq̄d voluerit de tua ꝓ/
libare libertate/ ſumma boni deitas.

De cognitione ſancte trinita/tis: Ca. XV.

Tunc eñ hõ procul poſitus a vani/
t tate/plenꝰ in veritate teneť/qñ i cor/
de eiꝰ quicq̃d eſt deꝰ/reliq̃s cunctis
ab intuitu dimotis/pacificus pie credit et
ſctẽ cogitat. Sꝫ licet nemo ſit q̃ te i hac val
le lachrymarũ valeat efficaciť cõprehẽdere
⁊ definire:magnũ tñ ⁊ mirũ valde nrę ętati
datũ eſt ſcire de te ſummo bono/tua nobis
1.Cor.10.c. nimirũ gr̃a reuelãte.Quis añ nos/in q̃s ſę
culoꝝ fines deuenerũt talia ſic manifeſta/au
dire potuit vľ cognoſcere de trinitate ⁊ vnita
te/ de ꝑſonis ⁊ ſubſtãtia? De te q̃dẽ pr̃ deꝰ
q̃ ſis a nullo/ideo ingenitus diceris.De fi
lio aũt tuo/qꝛ genitꝰ/⁊ a te ſit/ñ a ſe De ſpũ
ꝙ ſctõ:qꝛ ꝓcedẽs:⁊ nõ ſit a ſe/ſꝫ a te ⁊ filio/
quoꝝ ẽ ſpũs. Ita/vt ſicut tu pr̃ nec genitꝰ
nec ꝓcedẽs dici potes:ſic filiꝰ nec ingenitꝰ/
nec ꝓcedens:ſic nec ſpũſſanctꝰ ingenitꝰ nec
genitus dici debeat:q̃tenꝰ ꝓprietas ꝑſona/
rũ te vnũ patrẽ ſimul cũ vno filio ⁊ vno ſpi
rituſctõ patẽter nobꝭ oſtẽdat. Quis ꝓorib9
ſęcuľi te vnũ credere deũ ⁊ te ꝯfiteri trinũ:
neq̃ ſubſtãtiã ſeparãs/neq̃ ꝑſonaſ ꝯfũdẽs
ſic prudẽter intellexit:ſic palã ſapuit: ſic ve
re cognouit? Filiꝰ ſane tuꝰ miſſus ad publicũ
nr̃m de ſinu tuo/hãc recte fidei normã eui/
dẽtius huic vltimę patefecit ętati. Priuſꝙ
Ps.75. creaturę oſtẽderes creatorẽ/i ſola notꝰ eras
iudęa deꝰ:⁊ in iſrľ magni nomis tui fama ⁊
cultꝰ audiebať. Sꝫ nũq̃d ſic liq̃do aut tãtũ
ꝙtũ apud nos ſub gr̃a ꝯſtitutos? De trini/
tate vᵒ indiuidua parũ quidẽ tũc ꝑpauci
ſenſerũt. Legiſlatoꝝ eñ filij qꝺ de vna tri/
nitate/vel de trina vnitate ſcire debeãt/di/
gna ꝑculſi cęcitate adhuc ignorãt: aliud ꝑ/
ter vnũ deũ miſeri nolentes ꝯfiteri/⁊ garri
entes in nos vbis malignis dũ dicimus te
patrẽ habere filiũ: Nobis aũt q̃ ex gentibꝰ
venimꝰ/ꝙ multa ⁊ vera de trino vnoq̃ deo
datũ ſit/ꝓbãt corda q̃ credũt/nec ñ ⁊ ora q̃
ꝯfitenť:atq̃ nihilominꝰ flagella ipa ⁊ mors
q̃ pro hac ipa ꝯfeſſione illata ſunt:Scriptũ
Ps.118. eſt eñ: Super ſenes intellexi.

Qꝛ ſancta trinitas ſit indiuiſa:

Domine deꝰ nr̃ vnꝰ ⁊ (Ca.XVI.
d verus:niſi tu trinitas eſſes/nõ dice/
Math.28.d. retur voce veritatis: Ite baptiȥate
omẽs gẽtes in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti.
Neq̃ eñ baptiȥari iubemur diẽ deꝰ i eius
noĩe q̃ nõ eẽt deꝰ dñs. Et rurſum niſi tu tri/
nitas eſſes vnus deꝰ/neq̃ꝙ tua vox dicere/
Deut.6.a. tur:Audi iſrael/dñs deꝰ tuus vnꝰ eſt. Ergo
niſi tu deꝰ pater ipſe eſſes:⁊ filius tuus ver/
bũ tuũ ieſus chriſtus ipſe eẽt: ⁊ donũ nr̃m
eſſet ipſe ſpũſſanctꝰ:nõ legeremꝰ in lr̃is ve/
Gal.4.a. ritatꝭ: Miſit deꝰ filiũ ſuũ:Nec tu vnigeni/
te diceres de ſpũſctõ:Quẽ mittet pr̃ in noĩe Joh.14.d.
meo:Et/ Quẽ ego mittã vobꝭ a pr̃e. Et ali/ Joh.15.d.
bi:Ego ⁊ pr̃ vnũ ſumꝰ:Et q̃ videt me/videt Joh.10.f.
⁊ patrẽ:Ego eñ in patre/ ⁊ pater in me eſt. Joh.14.b.
Et/ Pater i me manẽs ipſe facit opa. Quid
eñ his verbis aliud/niſi trinũ ⁊ vnũ deum
docere nos credere/tu magiſter veritatis in
cuius pectore recõditi ſunt theſauri ſapien Col.2.a.
tię ⁊ ſciẽtię. Dicis ꝙ: Mea doctrina nõ eſt Joh.7.b.
mea:Et/ Sermonẽ quẽ audiſtis nõ ẽ meꝰ/ſꝫ Joh.14.c.
eiꝰ q̃ miſit me patris. Res mira/ res admi/
rãda. Dic ꝙ/dic vbũ patris: Reſponde q̃ſo
virtus et ſapientia ſummi ꝓncipij. Sed tu
ipe ꝓncipiũ de ꝓncipio:nõ tñ duo ꝓncipia/
ſed vnũ certe ꝓncipiũ. Dic vbũ ſemper ma
nẽs:doce ſeruũ hũiliter interrogantẽ. Quid
eñ tam tuũ ꝙ tu? Sꝫ tu tuꝰ ⁊ nõ tuus:quia
nõ es a teipſo:ſicut in multis ſępe locis te/
ſtaris:ſꝫ a patre/cuiꝰ es vbũ:nõ ſonabile ꝑ
ſyllabas ⁊ volatile/ſꝫ ſemꝑ imobiliť viuẽs
atq̃ manẽs. Et ideo verbũ non qꝺ deſinit
ꝓlatũ/ſꝫ qꝺ ꝑmanet natũ:nõ trãſitoriũ/ ſꝫ
ęternum:non factum/ſed genitum:nec ſolũ
genitũ/ ſed etiam vnigenitum:cui ratio ad
eſt diſponenti:⁊ pręſto eſt virtus perficien
ti/vtpote vᵒ deo ⁊ ſummo dño. Te quip/
pe vnigenitũ verbũ pater genuit de ſeipo: B
ꝑ qꝺ oĩa creauit ex nihilo: Et idcirco indu/
bitãter credimꝰ:qꝛ niſi omniſciũ ⁊ cũctipo/
tẽs verbũ deꝰ eſſes/nullo mõ ꝑ te oĩa facta
fuiſſent. Quõ creatura creare aliq̃d poteſt?
Creare certe ſolꝰ deꝰ valet/q̃ creatus nõ ẽ.
Nihil eñ excepto deo non creatũ eſt. Abſit
ab itellectu nr̃o:vt aliq̃d fateamur ex pr̃e/
niſi filiũ:et iõ ñ niſi deꝰ naſci potuit ex deo.
Uñ te mihi pr̃is verbũ ꝯſiderare volenti/
nulla ſufficiũt vba quibꝰ te valeã explica/
re. Quid aut abũde vel digne loq̃ potero?
Quis de q̃? hõ de deo/opꝰ de opifice/crea
tura de creatore/ paruꝰ de imẽſo/tpaľ de ęt/
no: Cuiꝰ venerabiľ potẽtia oĩpotẽtiſſima/q̃
nos gratuita bonitate feciſti:nec minus tñ
venerabiľ gr̃a/q̃ oĩpotẽtiſſima miſcdia ſal/
uaſti. Qui ⁊ opꝰ creatricꝭ oĩpotẽtię gr̃is fe/
ciſti/⁊ opus ſaluatricꝭ gr̃ę oĩpotẽter ipleſti:
habẽs nimirum ꝑpetem ptãtem ⁊ cõdendi
incõdita/ ⁊ reparandi ꝑdita Nec igiť ꝑcipuꝰ
ille theologoꝝ ſũma ꝓfũdius cęterꝭ aquili
nis ꝯtẽplatꝰ obtutibꝰ ſcriptitãs eructaret:
In ꝓncipio erat verbũ/ et verbũ erat apud Joh.1.a.
deũ/⁊ deꝰ erat verbũ: hoc erat in principio
apud deũ:niſi tu deꝰ verbũ/ſemꝑ apud pa/
trẽ/ſemꝑ cũ patre/ſemꝑ de patre/ſemꝑ i pa
tre eſſes. Non ſicut vas in vaſe/vel ciuitas
apud vrbẽ:ſꝫ veluti ſapiẽtia intra ſapiẽtẽ:
veritas in veritate: bonitas in bono: ętni/

tas in eterno:q̄ꝛ nihil aliud ī p̄ris ſubſtātia niſi deꝰ et eq̄lis ⁊ coeternꝰ illi a q̄ genitꝰ es/ eſſe potes. Obmuteſcat itaq̄ ⁊ cū ſuis au/ ctoribꝰ/pereat oīs heretica prauitas:q̄ ini/ mica ſemꝑ lite nunc ſubſtātiā diuidit/nunc ꝑſonas ꝯfundit. Creſcat rogo fide ⁊ magis magiſq̄ pijs fecūdet actibꝰ mat̄ eccl̄ia/ que tres deos colere trinitatē in ꝑſonis diſtin/ guere ꝓphanū ⁊ nimis impiū iudicat. Hec deniq̄ celeſtibꝰ erudita diſciplinis/ credit/ ꝯfitet̄ ⁊ docet vnā ꝓculdubio ſubſtantiā ⁊ tres ꝑſonas:ſciens oīa q̄ ad fidei regulā ꝑti nēt. Huiꝰ magiſterio ⁊ doctrina celitus in/ ſpirata a puero doctꝰ: corde credo/ ore con fiteor te/o ſumma trinitas vna virtus ⁊ in/ diſcreta maieſtas.

De cognitione diuine eſſentie incorporee: Ca. XVII.

c Onfiteor te patrē ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄ in ꝑſonis trinū/in ſub̄a vnū: verum deū oīpotētē/viſibiliū ⁊ inuiſibiliū cōditorē:nō corpꝰ aut in corꝑe poſitū/neq̄ ex diuerſis ſpeciebꝰ admixtū/aut mēbrorū cōpaginibꝰ effigiatū/ſ3 vniꝰ ſimplicis et in/ corporee nature. Te q̄dē verū patrē ſūme bonitat̄ ⁊ totiꝰ deitat̄ ꝑncipiū icircūſcripte ⁊ ingenite maieſtat̄ deum/ex nullo ducētē initiū/ſ3 oībꝰ initiū dātē/credo:⁊ ꝯfiteor nō corꝑali ꝓgenie/nec extrinſecꝰ:nō neceſſitate neq̄ volūtate/ſ3 natura filiū generātē. Cō/ fiteor ⁊ verū te filiū ex p̄re ſine initio ineffa/ bilit̄ natū/vez deū vnigenitū/ꝑ quē oīa fa cta ſunt:⁊ verū p̄ris v̄bū/nō factū/ nō crea/ tū/nō adoptiuū/ſ3 genitū ⁊ vniꝰcū p̄re ſub/ ſtantie:atq̄ ita ꝑ oīa equalē deo p̄ri/vt nec t̄pe nec gradu nec p̄tāte eſſe poſſis inferior. Tantūq̄ te eē ꝯfiteor q̄ genitꝰ es/ q̄ntꝰ ⁊ ip̄e q̄ te genuit. Nō aūt/q̄ꝛ dico genitū a patre filiū/ diuine ⁊ ineffabili generationi aliq̄d t̄ps aſcribo:ſ3 nec p̄rem aliq̄n cepiſſe/nec te eiꝰ filiū: Quia ſꝑ fuit pr̄: Nūq̄ igit̄ nō fuiſti filꝰ. Nō eñ alit̄ cōfiteri poſſumꝰ eternū pa/ trē/niſi ꝯfiteamur te coeternū filiū. Ex filio eñ pater dicit̄: Et q̄ꝛ ſemꝑ pater fuit/ſemꝑ habuiſſe filiū dubiū non eſt.

De ꝓceſſione ſpiritusſancti a pa tre ⁊ filio: Ca. XVIII.

t E ꝗ credo ſpm̄ſctm̄ verū deū:nō fa ctū/nec creatū/ nec genitū/neq̄ in/ genitū/ſ3 ex p̄re ⁊ filio inenarrabi/ liter ꝓcedentē ⁊ in p̄re ſimulq̄ filio ſubſtā/ tialiter ꝑmanentē. Sic igit̄ ab vtroq̄ ꝓce/ dis vt inſeꝑabiliter ī vtroq̄ maneas: Atq̄ ita ꝑ oīa deo patri et filio equalē/coeternū/ cōſubſtātialē:vt neq̄ poteſtate/neq̄ volū/ tate/neq̄ eternitate/ neq̄ ſubſtātia differri poſſis ab eis vl̄ ꝓcidi a quibꝰ ꝓcedis. Igit̄ eternū patrē ſine natiuitate/eternū filiū cū natiuitate/eternū ſpm̄ſctm̄ cū ꝓceſſione/ſi/ ne natiuitate: Totū patrē in filio ⁊ ſpūſctō: totum filiū in p̄re ⁊ ſpūſctō : totū ſpm̄ſctm̄ in patre ⁊ filio ꝑmanentē: Patrem ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄ vnū deū oīpotētē/vna p̄tāte/vno q̄ regno/vna maieſtate/vna eternitate: ex tūc ⁊ nūc ⁊ ſemꝑ vbiq̄ regnantē/corde cre/ do/ore ꝯfiteor ⁊ mēte diligo. Ad hāc fidei re gulā dirigēs intentionē meā q̄ntū me poſſe feciſti/ deꝰ meꝰ q̄ſiui te ⁊ deſideraui intelle/ ctu videre q̄d credidi. Huius rei gr̄a ingreſ/ ſus ſū multarū apothecā delitiarū/q̄bꝰ pa/ ſcit̄ mat̄ eccl̄ia vbi ꝯſideraui plurima/⁊ cepi explorare ſingula. Et cum huc illucq̄ anxi/ us pauiduſq̄ diſcurrerē/tu bonꝰ adiuuare cupiēs deſideriū q̄d dediſti:miſiſti manum pietatis tue et ſoluiſti nodū ambiguitatis mee: Et id̄o delectat me d̄ te valde cogitare: de te loq̄/laudeſq̄ tuas deſiderāti corde de promere:vt ī ꝓſenti miſeria ſolo quidē cor/ pore/tecū aūt mente ⁊ oīni auiditate mi te/ near dn̄e. Deꝰ trine ⁊ vne/ſciētie lumē accē/ de in me/ꝑ q̄d te intelligere merear trinū et vnū deū/ſicut es trinꝰ ⁊ vnꝰ deꝰ. Et ignorā/ tie tenebras maḡ magiſq̄ ſicut cepiſti re/ moue a me/vt ſpiritalia ſpiritaliter videa3 q̄ntū poſſibile eſt hūane fragilitati. Da mi/ hi in via hac q̄ te duce gradior/ intellectū: atq̄ inſpira mihi ⁊ ſꝑ doce gr̄am tuā q̄liter in te irrepꝛehēſibilit̄ ſit credendū:vt te vnum deū eſſentialiter ſapiā/⁊ incōprehēſibiliter trinū perſonaliter capiam.

De compatione triū ꝑſonarum: (Ca. XIX.

p Atrem ingenitū/ de patre vnigenitū/de vtroq̄ ꝓcedē tē ⁊ in vtroq̄ manentē ſpm̄ſanctū: nullū anticipatiōis tribus vel poſteritatis interuenire momentū/nec diſꝑtitū habere ſpeciū: Nō in creādis cōſiliū/ regendis per ficiendūq̄ creaturis auxiliū opuſq̄ diuiſū. Quicq̄d illic naturale eſt/indiruptu3:quic/ q̄d ꝑſonale eſt/inconfuſum. O myſteriū in/ effabile ⁊ pre ceteris intellectu difficile: Re/ liqua vero ſacramenta q̄ tenent̄ in eccleſia tua dn̄e/ſtupēda ſunt ⁊ venerāda:ſed iſtud tui ſacramētū ꝓcellit vniuerſa. Hoc nempe tue indiuidue trinitat̄ myſteriū/ ⁊ illud ce/ leſtis menſe ſacr̄m/q̄ fideles ⁊ pias aīas pa ſcit carne ⁊ potat ſangui̇e/vt n̄ eſuriāt/neq̄ ſitiant in eternu3:fac me deus meꝰ pura et ſimplici cōſcientia ꝑcipue inter cetera ſenti/ re ⁊ credere/ſumere et retinere: Ne ſinas q̄/ ſo dn̄e fidē in eis meā aliquatenus vacilla/ re:ſed ita ſemꝑ in eis ⁊ de eis ꝓ tua tribuas

pietate/mihi credere ac intelligere/ſicutve/
ritas eoꝝum ſe habeat. Jntret in coꝛ meum
gratia tua/q̃ ſonet ſine ſono ꝛ ſine ſtrepitu:
loquaꝛ ibi tãtoꝝ oĩm veritatẽ myſterioꝝũ:
luce ꝛ dulcedine intus vbiq꜄ ꝛ foris vndiq꜄
ꝑfundat aĩam meã illa magiſtra virtutũ/ et
iudex oĩm veritatũ:Et ſic ĩ radiãdo ꝛ ſopo/
rãdo eã ĩ ipõ ꝟitatꝭ cẽtro ſtabiliat atq꜄ ꝯfir
met:vt nec velim/nec poſſim de tãtis myſte
rijs aliꝭ ſentire niſi ſicͤ opoꝛtet et decet. Oĩ/
potẽs bonitas/ cuiꝰ pietatꝭ aures ipſiꝰ pau
perũ tuoꝝ deſiderijs patẽt:intellige clamo
rẽ coꝛdis mei ꝛ faue votꝭ meis: Pꝛeſta dñe
vt ipõ mẽtis palato ſentiẽ/guſtẽ/ꝛ ſapiam
hec ineffabilia ſacramẽta: Magna eñ ſunt
ꝛ mira valde/ꝛ ego puulus in eoꝝ conſide/
ratiõe deficio q̃ties ad intuẽda ea fidei ocu/
los attollo. Sꝫ qꝛ vno mõ vtraq꜄ nob̃ neceſ
ſaria ſũt ad ſalutẽ/ deꝰ auctoꝛ oĩm inuiſibilꝭ
creatoꝛ/q̃ es ſuba ſũma ꝛ vna diuitas atq꜄
ꝑſonalꝭ ꝟa ꝛ ꝑfecta trinitas:te deũ pſez ex/
oꝛo/ex q̃ oĩa: ꝛ filiũ tuũ/ꝑ quẽ oĩa:ſilꝭ ꝛ ſpiꝫ
ſctm̃/in q̃ oĩa:Te dñm meũ quẽ vnũ ꝛ verũ
in trinitate ꝯfiteoꝛ deũ:q̃ creati liberati ꝛ il
luminati ſumꝰ/ſupplex rogo tãtoꝝ auidus
myſterioꝝ:lacta me/ nutri me ꝛ in menſurã
ętatꝭ vſq꜄ ꝑfecti viri meã extẽde exiguitatẽ/
vt ſolidũ hũc ꝛ ꝑfectoꝝ cibũ capere valeã.
Ps.138. Jmꝑfectũ eñ meũ viderũt oculi tui.

Q ꝰ diuia ſubſtãtia idiuidua ſit: (Ca.XX.

Ator oim bonoꝝ deꝰ pꝛ/
D cui nunq̃ ſine ſpe miſcdie ſupplicaꝛ
cũ filio tuo ac ſpũſctõ:da qð a te de
ſideraꝛ/ꝛ a te poſtulat aĩa mea. Quoꝝũ eñ
vna ẽ ſuba/vnũ ẽ ꝛ datũ/vna ꝛ opatõ/vnũ
donũ/vnaq꜄ ptãs:vt ĩ ipã q꜄ ꝑſonaꝝ ꝓpͤe/
tate tuꝛ ꝓfũdioꝛẽ itellectũ q̃dã vnitas ſen/
tiaꝛ. Jnſepabilꝭ nimiꝝ naturę tuę vnitas ñ
põt ſepabiles hꝛe ꝑſonas:qꝛ ſicͤ trinitas es
ĩ vnitate/ꝛ vnitas ĩ trinitate:ſic ſepationẽ ñ
potes hꝛe ꝑſonaꝝ. Noĩanꝛ q̃dẽ illę ꝑſonę
aliq̃ ſinglꝛ:ſꝫ ita vocaſti te trinitas deꝰ in/
ſepabilẽ oñdere ĩ ꝑſonis/vt nullũ ibi nomẽ
ſit ĩ q̃libet ꝑſona/qð ad aliã ptẽ ſm relati/
onis regulã ñ referaꝛ:ſicͤ pꝛ ad filiũ/ꝛ filiꝰ ad
pſez:vꝭ ſpũſſctũs ad pſem ꝛ filiũ veriſſime
referꝛ. Ea ꝟo noĩa q̃ ſubaꝫ vꝭ potẽtiã vꝭ eſ/
ſentiã tuã ſignificãt/vꝭ q̃cq̃d deꝰ/ ꝓpꝛijs oĩ/
bus ꝑſonis ęq̃lꝛ ꝯueniũt:vt deꝰ magnꝰ/bo
nus/ętnꝰ/oĩps/ꝛ oĩa q̃ naturalꝛ ð te deo dĩ
cunꝛ. Nõ ẽ igiꝛ aliqð naturę nomẽ qð ſic ti
bi deo pꝛi poſſit ꝯuẽire:vt aut filio tuo/aut
ſpũiſctõ ꝯuenire negeꝛ. Dicimꝰ te deũ pſez
naturalꝛ eſſe deũ:ſꝫ naturalꝛ eſt ꝛ filiꝰ deꝰ:
naturalꝛ ẽ ꝛ ſpũſſctũs deꝰ:Nõ tñ tres dij/
ſꝫ vnꝰ deꝰ:pꝛ ꝛ filiꝰ ꝛ ſpũſſctũs. Jdcirco inſe/
parabilis es ſctã trinitas deꝰ ĩ ꝑſonis/ſcͤſu/
ĩtelligentia:Quis in voce ſepabilia habeas
noĩa/qꝛ pluralẽ nũerũ naturę noĩbꝰ nullate
nus recipis. Jn h̃ eñ oñdiꝛ ꝑſonas nõ poſ
ſe diuidi ĩ ſctã trinitate q̃ vnꝰ ẽ verꝰ deꝰ: qꝛ
cuiuſlibet ꝑſonę nomẽ ſp ad alterã reſpicit
ꝑſonã. Si pſez dico/filiũ oñdo: Si filiũ no/
mino/pſez ꝑ̃dico: Si ſpm̃ſctm̃ appello/alici
ius eẽ ſpm̃ neceſſe eſt intelligi.i. pꝛis ꝛ filij.
Tu ꝟo trinitas deitatꝭ ꝑſonaꝝ pluralitate
multiplex nũerabilꝛ es innũerabilꝭ:ac idcir
co mẽſurabilꝛ ĩmẽſurabilꝭ/ ꝛ põderabiliter
ĩpõderabilꝭ: Nõ eñ ſũmę bonitatꝭ/ q̃ tu ipͤe
es/ ꝓfitemur oꝛiginẽ:ex q̃ oĩa/ꝑ quẽ oĩa/ĩ q̃
oĩa/ſꝫ eiꝰ participatiõe dicimꝰ bona oĩa.

Q ꝰ in diuinitate nõ eſt materia: (Ca.XXI.

Am tua diuina ſub/
n ſtantia ſemꝑ caruit ac caret materia:
licet nõ careat foꝛma: Quã dũ impͤ/
mis quaſi ſigillũ rebꝰ ſingulis eas/ ſine tuĩ
augmenti aut detrimenti mutabilitate ꝓ/
culdubio a te faciš differre. Quicq̃d in na/
tura creaturaꝝ eſt /creatura tua eſt /o trina
vnitas ꝛ vna trinitas deus/ cuius oĩpoten
tia oĩa gubernat regit ꝛ ĩplet q̃ creauit. Nec
ideo te omnia implere dicimus/vt te conti/
neant/ſed vt ipſa potius a te contineanꝛ.

Q ꝰ nõ eſt pars deo/nec diuiſio: (Ca.XXII.

Ec ꝑticulatum imples
n oĩa/ nec vllatenus ita putandũ eſt/
vt vnaqueq꜄ res ꝓ magnitudie poꝛ
tionis ſuę capiat te.i. maxima maꝛꝰ/ vel mi/
nima minus/dũ potiꝰ in oĩbus totꝰ ipͤe ſis/
ſiue oĩa ĩ te. Cuius oĩpotentia oĩa ꝯcludit:
nec euadendo potẽtiã q̃s aditũ inuenire po
terit. Qui eñ te nõ habet placatum neq̃q̃
euadit iratũ. Jmmenſitas q̃ppe diuinę ma
gnitudis tuę iſta eſt/ vt intelligamꝰ te intra
oĩa/ſed nõ incluſũ:extra oĩa/ſed nõ excluſũ.

Q ꝰ deus cõtinet oĩa: Ca.XXIII.

T ideo interioꝛ es/vt oĩa ꝯtineas:iõ
e exterioꝛ es/ vt incircũſcriptę magni
tudinis tuę imenſitate oĩa circũdu/
dẽdo oĩa regas. Per id ꝗ ꝙ exterioꝛ es/ oñ/
dens eẽ creatoꝛ: ꝑ id vero ꝙ interioꝛ es/ oĩa
gubernare ꝛ regere demonſtraris. Ac ne ea
q̃ creata ſũt ſine te eſſent/tu intra oĩa es:ve
rũ ne extra te eſſent/tu exterioꝛ es:vt oĩa cõ
cludãꝛ a te/nõ locali magnitudine/ ſꝫ potẽ/
tiali ꝑ̃ſentia: qꝛ vbiq꜄ es ꝑ̃ſens/ ꝛ oĩa tibi ꝑ̃/
ſentia: Quis q̃dã h̃ ĩtelligãt:q̃dã vero ñ ĩtel
ligãt. Hęc ꝛ alia mlta docuit me maꝛ ecclĩa/
maꝛ ſctã vniuerſalꝭ ꝛ oꝛthodoxa/cuiꝰ me fieri
mẽbꝛũ voluiſti ꝑ graꝫ tuã: ꝛ de eiꝰ cęleſti do
ctrina me ita certũ ꝛ ſecuꝝ ĩ oĩbꝰ ꝓ tua pieta
te reddere dignatꝰ es dñe ꝑ aſſiduã tuę ĩſpi
ratiõis illũinationẽ: ꝛ ſi mlta q̃ clauſa myſte
rijs latẽt/ñ ꝑ ſpeculũ/ſꝫ facie ad faciẽ ĩtuerer.

Q̄ꝛ deitas ſit icoꝛpoꝛea: Ca.XXIIII:

Ecuit te igiť ſolū viuū ⁊ verū deum d nō eſſe coꝛpoꝛeū vel paſſibilem vel palpabilē: nullā tui partem coꝛpoꝛis oculis poſſe ſentiri: nihil de ſubſtantia tua atq natura vllomodo eſſe violabile/ aut cōpoſitū/ aut fictū/ aut maius/ aut inferius: ſed ꝑ omnē modū ex omni ꝑte/ ſine deformitate ꝑfectū/ ſine quātitate magnū/ ſine q̄litate bonū/ ſine tp̄e ſempiternū/ ſine moꝛte vitā/ ſine infirmitate foꝛtē/ ſine mendacio v̾itatē/ ſine loco vbiq totū/ ſine ſitu vbiq p̄ſentē/ ſine extenſione oīa implentē/ ſine cōtractiōe vbiq occurrentē/ ſine motu oīa tranſcēdentē/ ſine ſtatu oīa intra manētem/ ſine indigentia oīa creantē// ſine laboꝛe oīa regentē/ ſine tui initio oībus initium dantē/ ſine tui mutatiōe oīa mutabilia facientē/ ac ſemꝑ ⁊ vbiq regnantē/ ſine fine manentē. Dn̄e deus vne trinitas deus/ q̄ incōꝑabiliter reb⁹ oībus antecellis/ adeo es ineffabilis/ infinita ⁊ incompꝛehēſibilis vt paruiſſimū ſit valde oē qḋ de te dici pōt. Multa eñ dicimus/ ſed plene id qḋ es dicere nō poſſumus. Et q̄ꝛ vniuerſoꝝ cōſummatio ſermonū ipſe es: cū ergo ꝑuenerim⁹ ad te/ ceſſabūt ꝓculdubio multa iſta q̄ dicimus: ⁊ manebis vnus oīa in oībus/ ⁊ ſine te dicemus oīa vnū laudātes te: etiā vnuꝫ et in te facti vnū/ videntes te iugiter ſine fine incoꝛpoꝛalem naturaq imutabilem trinitatē/ ⁊ in te omnia ſciētes/ ⁊ in te gaudiū ꝑpetualiter manſurū habentes ab omni ſanati languoꝛe/ ⁊ in illā imoꝛtalitatis gloꝛiā transfoꝛmati.

De viſione dei: Ca.XXV.

Um venerit viſio hęc quę danda facie ad faciē ꝓmittiť: qñ palā de cunctis annūciabiť myſterijs/ ⁊ fidei ſpecies atq ſpei res ſuccedat: tūc clarius certiuſq ſciētes ītuebimur/ nihil creatū/ aut ſeruiens in te trinitas vna/ nihil inęquale/ nihil gratia ęquale/ nihil anterius poſterius ve/ nihil maius aut minus/ nihil extraneum aut officiale alteri/ nihil ꝑſuaſione aut ſurreptione inſertū/ nihil moꝛibus volūtate diuerſum/ nihil officio ſingulare aut alteri cōmunicabile: nō cōfuſū/ totū ꝑfectū: q̄ꝛ totū in vno ⁊ vnū in toto: nō tamē ſolitariū: qm̄ ſummū bonū ⁊ ſummā ſapientiā ⁊ ſummā benignitatē te ſancte pater vnū oīm pꝛincipiū ⁊ veritatē tuā ꝑ quā te intelligim⁹ nulla ex ꝑte tibi diſſimilē q̄ foꝛma es oīm: et q̄ ſola imples h̄ qḋ appetūt oīa/ ſimulq ſp̄m vtriuſq donū quo btā ſunt q̄cūq btā ſunt in te: et cum te colimus ⁊ adoꝛamus vnam ſcꝫ incōmutabilem trinitatem.

Exēplū de igne ⁊ aīa: Ca.XXVI.

Um eñ tertio repetiť qḋ vnū eſt: nō c numer⁹ coaceruať/ ſꝫ vnū eſſe illud aſſeriť/ genitus/ gignēs/ ⁊ pꝛocedēs: tres quidē ꝑſonę/ ſed vna ſubſtātia. Sicut ignis/ cādoꝛ/ caloꝛ tria nomia ſūt: res vna: Sic memoꝛia/ intellect⁹/ volūtas: ſꝫ vna aīa q̄ inſeꝑabiliter demōſtranť ⁊ inſeꝑabiliter operantur. Si hoc in creaturis inueniť: q̄d de te creatoꝛe intelligendū eſt?

De imutabilitate dei: Ca.XXVII.

Atura q̄ppe diuinitatis tuę imobin lis eſt oīmō ⁊ imutabilis: ꝑſonę v̾o mobiles ſūt ſm̄ relationē/ nō iuxta ꝓpꝛietatē: Sed ideo in relatiōe ꝑſonarū trinitas: in naturę v̾o ſubſtātia vnitas. Unitas ſiquidē ꝓpť inſeꝑabilē eſſentiā diuinitatis: trinitas autem ꝓpter diuerſitatē nominum. Non enim noīa tm̄: ſed etiā ꝓpꝛietates nominū/ hoc eſt perſonas/ veluti gręci exp̄imunt συλλαβεσ id eſt ſyllabas cōfitemur. Hęc tamē dicimus de te deus noſter vt pōt humana intelligentia cape. Ceterū quis in hac vita poſitus vł cryſtallino pectoꝛe/ ſufficiat penetrare tuī ꝑplus trinitatis interna myſteria: Quō pť/ filius ⁊ ſpiritus ſanct⁹ tres perſonę eſtis ⁊ vna natura? Quō tu pater ingenitus/ diceris filius genitus/ ſp̄ūſſanctus nec genitus nec ingenitus/ ſed ꝓcedēs dicať? Quō filius de te patre natus eſt/ ſp̄ūſſanct⁹ de te ꝓcedit ⁊ filio? Quō filius naſcendo nō ꝓcedit: ſp̄ūſſanct⁹ ꝓcedēdo nō naſcitur? Quō filius nō de ſe/ ſed de te eſt/ nec tm̄ tui eſt poſterioꝛ de quo eſt? Quō ſp̄ūſſanctus de te pꝛocedit ⁊ filio/ nec tm̄ a vobis p̄ſcindiť a quibus pꝛocedit? Quō tria vnū eſtis/ ⁊ vnū tria? Quō inuicē relatiue tria eſtis/ eſſentialiter vnū: Quomodo trinus es ⁊ vnus deus: nō localiter/ ſed vbiq es: et nō particulatim vbiq es/ ſ; vbiq totus es/ vbiq pꝛęſens ſine ſitu ⁊ loco ⁊ motu? Quis iſta rogo ꝯſideret? Quis A
hęc cōpꝛehēdat quātalibet ꝓbitate vel ſcientia p̄ditus? Hoc tm̄ in ſpe ꝓmiſſionis repoſitū eſt: q̄ꝛ videbim⁹ te dn̄e: ⁊ tāto vnuſquiſq ꝑſpicacius/ q̄̄to hic vixerit purius. B
Quia mūdi coꝛde teſte ſcriptura/ deū videbūt. Apte nāq videbiť cūcta mētis iā deterſa caligine/ quō q̄ oꝛiendo eſt/ tibi o pať de q̄ oꝛiť ſubſequēs non eſt: ⁊ quō ſpiritus amboꝝ/ qui ꝑ ꝓceſſionē ꝓditur a vobis ꝓferentib⁹: non ꝑitur: quō ⁊ vnū diuiſibiliter tria/ ⁊ tria īdiuiſibiliter eſtis vnū. Uiſa eñ claritas ad impatefactā tuę nobis maieſtatis ſpeciē purū amātis intuitū mētis rapi- Matth.5.a.

ens ſubleuabit. Sʒ ipſa claritas natura ē/⁊ ipſa natura claritas eſt. Que nimirū viſio nūc fide inchoat/ſed tūc ī ſpecie ꝑficiet: qñ ſapiētiā tibi coęternā/quā mō ꝑ ora docto rū ſumimus/in ipſo fonte bibem᷒. Oia ſa/ cramēta ⁊ cūcta nobiſ tūc apparebūt arca/ na: nō doctoꝝ verbis: nō eñ vllis indige/ bim᷒ myſterijs cū facie ad faciē videbim᷒ te: ſed inde niſi fallor/ vñ angeli te vident. Quid nos tūc latere poterit/ qñ tu de᷒ n̄r et vita viuentiū/ cauſa cauſarū/ forma forma/ rū informata te nob̄ clara viſione inſinua/ bis? Nō eñ indignū tibi videtur cum te for mam vocemus.

Ꝙ deitas mat̄ia caret: Ca. XXVIII.

n Am tua eſſentia/⁊ ſpecies dici pōt/ ⁊ forma. Nō fruſtra tā ſpecioſiſſimū ꝙ̄ formoſiſſimū in laude tua ponit: ſʒ forma ꝙ̄ materia caret ⁊ motu ⁊ tpe ⁊ lo/ co: atqʒ idē vnū eſt/⁊ eſt id qd̄ eſt: Reliqua vō nō ſunt id qd̄ ſunt. Hęc veriſſime ſola di/

Exo.3.d. cere pōt: Ego ſum ꝗ ſū. Hęc tāta ac talis ē/ vt de ei᷒ pulchritudinis viſiōe nihil in hac vita ſibi vſurpare mēs humana audeat: qd̄ ſolū electis tuis ꝓmiū in ſequenti remune/ ratione reſeruas.

De ſiti ſine ſatietate: Ca. XXIX.

c Um ergo ad te ꝑuenerim᷒ fontē vi/ tę ⁊ lumē ęternū/⁊ dulciſſimā ſpeciē ⁊ viſionē tuā/ erit nob̄ delectabilit īmpſſa ſitis ſimulqʒ ſatietas. Sʒ lōge abe/ rit a ſiti ſatietas: lōge a ſatietate faſtidium: qꝛ ſitiētes ſaturabimur ⁊ ſatiati ſitiemus. Tu deniqʒ ⁊ ęt̄na nob̄ vita gaudiū ⁊ coro/ na eris. Tua btā viſio erit nr̄i laboris pręmiū: vt poſt mortalitat̄ hui᷒ tenebras ac/ cēſa glorię tuę luce gaudeam᷒. Uidebim᷒ itaqʒ tuę incōmutabilitatē eēntię/ vt ꝑ hāc ⁊ nos efficiamur incōmutabiles. Sʒ nō ſicͭ tu vides te: In nob̄ eñ ꝗcq̄d erim᷒/ poteri/ mus noſſe: in te aūt ꝗ cōprehēdi nō potes qd̄ es ꝗcq̄d illd̄ ē qñ poſſum᷒ noſſe: etſi po/ terim᷒/ nōdū poſſum᷒: et tñ cū poterimus: nūq̄d ſic te noſſe valebim᷒ ſicͭ te noſti de᷒? Ipa qʒ rōnalis ⁊ electa creatura non ęq̄li/ ter viſiōe tui potiet: vnuſqſqʒ eñ ꝓ merce/ de laboris ſui: Sʒ plene ſibi ſufficiet qd̄ ſin

Ps.30. gulis dabit intueri. Ꝙ magna multitudo

Ps.83. dulcedinis tuę dñe. Bti ꝗ habitāt ī domo tua dñe. Fęlices ꝗ iā pelag᷒ hui᷒ mortalita tis trāſierūt/⁊ ad portū ꝑpetuę ſecuritatis ꝑuenerūt. Infęlices nos ꝗ adhuc in ſalo hui᷒ vitę circūſtantib᷒ agitamur ꝓcell/⁊ int̄ pericula multa varioſqʒ caſus incerti vane laborantes trahimus.

De vita eterna: Ca. XXX.

A — o Omine da nobis te rectore te duce iter ſcyllā ⁊ charybdim ita tenere iter ꝑ me/ diū/ vt integra naue ⁊ ſaluis mētib᷒ ꝑueni/ re poſſim᷒ ad te portū tutiſſimū. Fęlix aīa terreno reſoluta carcere libera cęlū petit: ꝗ btis iā admixta ſpiritib᷒ maieſtati tuę aſſi/ ſtit: ꝗ te incircūſcriptū lumē cernit: ꝗ nullo metu vel mort̄ vl̄ hoſt̄ afficit: ꝗ icorrupti/ onis ꝑpetuę munere lętat. O vita vitalis dulcis ⁊ amabilis ⁊ ſꝑ memorialis: vbi nō eſt hoſt̄ impugnās: vbi nulla illecebra/ ſed ſūma ⁊ certa ſecuritas/⁊ ſecura trāq̄llitas/⁊ trāq̄lla iocūditas/⁊ iocūda fęlicitas/ ⁊ fęlix ęternitas/⁊ ęt̄na btitudo/⁊ btā ſine fine tui viſio atqʒ laudatio. Utinā hęc ſuccedat: et mortale hoc induat imortalitate. Utinam deſinat ⁊ ꝗ̄cito finiat iſta vita/ vita dubia vita cęca/ vita erūnoſa: quā humores tumi dāt/ dolores extermināt/ ardores exiccant/ aera; morbidant: eſcę inflāt/ ieiunia mace/ rāt/ ioci ſoluūt/ triſticię ꝯſumūt/ ſollicitudo coartat/ ſecuritas hebetat/ diuitię iactant/ pauꝑtas deijcit/ iuuēt᷒ extollit/ ſenect᷒ icur uat/ īfirmitas frāgit/ mors deꝑmit: Et p᷒ h̄ oia mors īterimit ⁊ vniuerſis gaudijs finē īponit: ita vt cū deſierint eē/ nō fuiſſe putā/ tur. Iā iāqʒ adueniat dñe/ aduolet obſecro regnū illud carēs morte/ vacās fine: cui nul la tpa ſuccedūt ꝑ euū: vbi cōtinuus ſine nocte dies neſcit habere tpˢ: vbi illi ange/ loꝝ hymnidici chori ⁊ ſuꝑnorū ciuiū ſocie/ tas: vbi dulcis ſolēnitas a ꝑegrinatiōis hu ius triſti labore redeūtiū: vbi ꝓuidi ꝓphaꝝ chori: vbi iudex apłoꝝ nūer᷒: vbi innūera/ biliū martyrū victor exercit᷒/ ſimulqʒ con/ feſſoꝝ ꝯſtantia ꝓmij ſui ꝑceptione ꝯſolata: vbi fideles viri/ ꝗs virilitat̄ ſui robore vo/ luptas huius ſęculi emollire non potuit: et ſanctę parit̄ mulieres/ ꝗ cū ſęculo ⁊ ſexū vi/ cerūt: vbi pueri/ ꝗ dū eſſent in carne annos ſuoſ morib᷒ trāſcēderūt/ atqʒ ſenes ꝗs ętas debiles reddidit ⁊ virtus operis nō reliq̄t.

Ad hoꝝ omniū ſanctā frequentiā ⁊ tuę in/ ſpiciendā pulchritudinis manſurā ſine fine lęticiā/ fac me dñe de᷒ toto corde intēdere/ viriliter currere ⁊ fęliciter ꝑuenire. Interim dū in iſto loco maneo corpore/ in his ſemꝑ meditationibus mentē meā bonoꝝ inſinu/ ator exerce. Mūda ergo cordis ītuitū/ acue mentis intellectū/ accende cęleſti igne ani/ mum: vt te ſolem cogitem/ te ſolū amem/ te ſolum in corde habeam et in ore: qui es fu/ turū nobis ſine fine pręmium. Et vt pon/ dus mortalitatis meę leuius ferā/ da lumē in corde/ da verbū in ore: aperi ſanctaꝝ ſe/ creta ſcripturaꝝ: ⁊ ꝓfunda myſterioꝝ regni tui viſcerib᷒ meis ꝓpina. Da ex amore tuo lachrymas: da fidei virtutūqʒ pēnas/ quib᷒ B

indutus ſurſũ ad te volitẽ: ⁊ poſus terrã/ ce
lũ petam. Hanc fidem ꝑ te/ de te in te ꝯfite/
or/ o beata ⁊ benedicta ⁊ glorioſa trinitas: o
vera ⁊ ſumma ⁊ ſempiterna vnitas/ pater ⁊
filius ⁊ ſpũſſctũs/ deus dñs paracletus/ gr̃a
cõſolatio/ verũ lumen: lumẽ ex lumine/ ve
ra illuminatio/ viuẽs vita a viuente/ viuifi
cator viuentiũ: fons/ flumẽ/ irrigatio: vnus
a ſe/ vnus ab vno/ ab vno oĩa/ ꝑ vnũ oĩa/ in
vno omĩa: idẽ a ſe pater: ab altero. i. a pa
tre filius: ab vtroqꝫ ſpũſſanctus. i. a patre ⁊
filio: op a ſe/ op ab altero/ op ab vtroqꝫ: oẽ
aũt op ſemꝑ in tribus/ ⁊ oẽ op equaliter in
ſingulis vex: genitor/ veritas genitus/ amor
amborũ ſpũſſanctus. Una virtus/ equalis
maieſtas/ par gloria/ vna eademqꝫ eſſentia.
Sapiens genitor/ ſapiẽtia genitus/ ⁊ cha
ritas ſpũſſanctus. Deus trine ⁊ vne: deꝰ oĩ
Iaco. i. c. potens: apud quẽ nõ eſt trãſmutatio/ ⁊ ideo
apud te curſus temporis diei noctiſqꝫ alter
natione nequaqꝫ variatur.

De luce diuina: Ca. XXXI.

Eus lux vera q̃ ſine acceſſu ea q̃ eli
d
gis illuſtras/ ⁊ ſine receſſu ea que re
ſpuis deſeris: ⁊ ideo in te nullus de
fectus/ nulla mutabilitas venit. Deꝰ q̃ in te
metipſo manendo imutabilis: ſic in ſe tran
ſitoria cõdidiſti/ vt apud te trãſire nequaqꝫ
poſſint: ⁊ ideo in cõſpectu tuo tẽpus nõ de
fuit quod apud nos ſine decurrit. Deus in
cuius eternitate fixa manẽt ea que nõ fixa
exterius ſeculoꝝ volumina emanãt/ ⁊ ideo
eternitas tua dies eſt vna/ que nec fine clau
ditur/ nec initio aperitur.

Qꝫ ſit imutabilis deꝰ: Ca. XXXII.

Eus qui ſine mutabilitate tui ſimul
d
cuncta reſpicis/ ſine diſtenſiõe cõp
hendis: ⁊ bona que iuuas/ ⁊ mala q̃
iudicas: ⁊ que iuuans remuneras/ ⁊ que iu
dicans damnas/ in his que diuerſo diſpo
nis ordine diuerſus non es. Deꝰ qui opera
tua extra circũdas ⁊ intra reples: ſupra re
gis/ ⁊ infra fers: ⁊ licet ſis ſuperior ꝑ potẽtiã/
inferior tñ ꝑ ſuſtẽtationẽ: exterior ꝑ magni
tudinẽ/ interior ꝑ ſubtilitatẽ: cũ ſuperior ⁊ in
ferior es/ ſine loco/ amplꝰ ſine latitudie/ ſub
tilis ſine extenuatiõe/ ⁊ ideo ꝑ molẽ corpo
ris nunqꝫ es/ ſed ꝑ incircũſcriptam ſubſtã
tiam/ imenſibilitatẽ incõmutabilis nature
nuſqꝫ dees. Sed qꝛ lõge diſtas creator a cre
atura/ qs valet capere q̃liter ſis i loco q̃ nõ
caperis i loco? Omo eñi i loco eẽ nõ potes:
qm vbiqꝫ es ⁊ nõ i loco. Ipe tibi locꝰ illocal̃
crederis eẽ/ ſpũs icircũſcriptꝰ: vñ difficile iue
nit̃ vbi ſis: ꝫ mlto difficiliꝰ/ vbi ñ ſis. Quis
ſine te ſubſiſtere vel eſſe põt? Et tñ tecũ nõ
poſſunt oẽs eſſe. Oĩa eñi a te ſũt/ ⁊ ꝑ te ſub

ſiſtũt. Deꝰ vera ⁊ infinita btĩtudo/ a q̃ ⁊ per
quẽ ⁊ in quo viuũt oĩa q̃ vere ſummeqꝫ vi
uũt. Deꝰ bonũ ⁊ pulchrũ/ a q̃ ⁊ ꝑ quẽ et in q̃
bona ⁊ pulchra ſunt omnia quecũqꝫ bona
et vere pulchra ſunt.

De infinitate dei: Ca. XXXIII.

Eus ſupra quẽ nihil/ ex quẽ nihil/ ſi A
d
ne q̃ nihil/ vltra quẽ nihil/ infra quẽ
nihil. Deꝰ ſub q̃ totũ/ cũ q̃ totũ/ in q̃
totũ. Deꝰ a q̃ oĩa/ ꝑ quẽ/ oĩa in q̃ oĩa. Deꝰ cu
ius nos fides excitat/ ſpes erigit/ charitas
iũgit. Deꝰ q̃ petere iubes/ ⁊ inuenire facis/ Math. 7. a.
⁊ pulſantibꝰ aperl̃. Deꝰ a q̃ auti cadere ẽ/ in
quẽ cõuerti reſurgere/ i q̃ manere cõſiſtere.
Deꝰ quẽ nemo amittit niſi deceptꝰ: nemo q̃
rit niſi admonitꝰ: nemo iuenit niſi purꝰ aut
purgatꝰ. Deꝰ quẽ neſcire mori eſt/ quẽ noſſe
viuere eſt/ quẽ ſpernere ꝑire eſt/ cui ſuire re
gnare eſt. Deꝰ cuiꝰ pietatl̃ ope ⁊ bene ſeruit
ſubiectꝰ ⁊ dñat̃ ꝑlatus: ⁊ iõ ſine te nemo co
rũ recto incedit tramite vel ordine. Deꝰ in
uiſibil̃ ⁊ imenſe/ ineffabilis ⁊ eẽne/ incõpre
hẽſibil̃ ⁊ corpe imortal̃ ⁊ ꝑpetue/ incõmuta
bil̃ ⁊ incircũſcripte/ mirabilis ⁊ bñdicte/ indi
cibilis: cui eẽ viuere ſape/ ⁊ intelligere ſcire/
⁊ poſſe: pulchre ſctẽ ⁊ clare/ vnũ ⁊ idẽ eſ ⁊ di
uidi nõ potes. Tu es ipſe deꝰ meꝰ viuꝰ ⁊ ve
rus deꝰ piꝰ/ rex nimis magnꝰ. Te vnũ deuꝫ
colo/ vnũ naturaruꝫ ꝑncipiũ: a q̃ vniuiſitas
inchoat̃ ⁊ ꝑficit̃ et ꝯtinet̃. Unũ deũ a q̃ ſu
mus/ ꝑ quẽ ſumꝰ/ in q̃ ſumꝰ: a q̃ diſceſſimuſ:
cui diſſimiles facti ſumꝰ: ꝑncipiũ ad qȯ re
currimꝰ/ ⁊ formã quã ſeqmur/ ⁊ gr̃aꝫ qua re
cõciliamur: vnũ q̃ auctore viuimꝰ: quẽ dili
gẽtes/ ⁊ quẽ fruẽtes btẽ viuimꝰ: te laudo bñ
dico atqꝫ adoro: tue clemẽtie ⁊ bonitati gra
tias refero ꝓ vniuerſis donis tuis ac datis
⁊ ꝓ oĩbus bñficijs miſcḋie tue/ q̃ aĩe corpo
riqꝫ meo largitꝰ es: ⁊ ſꝑ largirl̃ a puero ⁊ cu
nabulis meis ꝓpt̃ te ⁊ nomẽ ſctm̃ tuũ. Uñ
exptꝰ didici: qꝛ tu deꝰ nr̃ deꝰ es infinite miſe
ricordie ⁊ maieſtatl̃ imẽſe pietatiſqꝫ gratuite:
q̃ ſeruos tuos int̃ aduerſa ⁊ ꝓſpera mira
bilit̃ dirigis atqꝫ cuſtodis: ſicqꝫ moderaris
vitã illoꝝ i vtraqꝫ pte vt aduerſa ꝓſperl̃ et
proſpera ſuccedant aduerſis. Confiteant̃ B
ergo tibi dñe oĩa opera tua/ ⁊ ſancti tui be Ps. 144.
dicant tibi: Et vt cõfitẽdo reſipiſcãt/ nõ ceſ
ſent a laudibꝰ tuis ipſi etiã pctõres. Quoꝝ
vnus licet in pctis pronior/ in corde tñ deſi
deranti tuas decanto laudes: ſi nõ ea q̃ de
beo laude vel dignitate facio/ qua valeo fa
cultate/ reſpice q̃ſo ſereno vultu ad h̃ mee
exiguitatl̃ obſequiũ/ ⁊ ꝓpitiabili dignatiõe
accipe tãtillũ ſacrificiũ ꝯfeſſiõis fidei mee/
vt ad te redeat qȯ a te venit: Nõ reſpiciẽs
tm̃ ad id qȯ deuotus offero/ q̃tũ ad ea que C

deuotiſſime dicere volui ⁊ volo. Quicquid
dedecet vel te offendit/ abhorret aīa mea.
Utinā poſſem talia qualia hymnidici cho/
ri: O q̄ libenter me in laudibꝰ tuis totū ef/
funderē ⁊ luculēter in medio eccleſię carmē
glorię tuę infatigabilis ꝓorarē: Sʒ q2 vt il/
li neq̄o: ꝑſus tacebo. Ue dn̄e tacentibus
Sap.10.c. de te: qui ora mutorum reſoluis/ ⁊ linguas
infantiū facis diſertas. Uerū q2 paruulis
licet laudes tuas vel balbutire/ ſuſcipe ſa/
crificiū precor de manu linguę meę: de cor/
dis amore. Sʒ ignoſce rogo dn̄e indigniſſi/
mo ⁊ infęlici tecū de te loquēti diutiꝰ ſeruo.
Ignoſce pie: q2 ſi temeritate ꝓſumptiōis/
ſʒ auiditate tui deſiderij huic defloratiūcu/
lę operā dedi: vt breue ⁊ manuale vbū me/
cū de te ſemꝑ haberē: ex cuiꝰ lectione q̄tiēs
tepeſio/ in tuū reaccendar amorē. Sumꝰ eīm
in medio laq̄oꝝ poſiti: ⁊ ideo facile a celeſti
refrigeſcimus deſiderio. Uñ indigemꝰ aſſi/
duo munimēto: q̄ expgefacti/ ad te nr̄m ve
rū ſūmūq3 bonū cū defluimus/ recurramꝰ.
Multę deniq3 ſunt cōtēplationes q̄bꝰ aīa
deuota exercitaꝛ ⁊ ꝑficit: ſed nulla earū ita
me oblectat/ vt mēs mea intēdit: ſic illa q̄
tua agiꝛ ꝓprietate. Idcirco neceſſariū duxi
hic mihi ſolū decerpe ſermūculū vbi de oī/
Roma.10.b. potētia maieſtatiſ tuę/ ſicut corde credo ad
iuſticiā/ ita ore ꝯfiterer ad ſalutē. Te deum
patrē ingenitū/ te filiū vnigenitū/ te ſpiritū
ſanctū paracletū/ ſanctā et indiuiduā trini/
tatē vnum deū: in magnitudine īfinitū/ in
vtute oīpotentē/ in bonitate ſummū/ in ſa/
piētia inextiſtimabilē/ in ꝯſilijs terribilem/
in iudicijs iuſtū/ in cogitatiōibꝰ ſecretiſſi/
mū/ in verbis veracē/ in opibꝰ ſanctū/ in mi
ſericordijs copioſū: erga delinquētes pati/
entiſſimū/ erga pęnitentes pijſſimuʒ: ſemꝑ
idipſum/ ęternū ac ſempiternū/ immortalē
atq3 incōmutabilē: quē nec ſpacia dilatāt/
nec breuitas locorū anguſtat/ nec recępta/
cula vlla coartāt/ nec voluntas variat/ nec
neceſſitudo corrūpit nec męſta perturbāt/
nec lęta demulcent: Cui nec obliuio tollit/
nec memoria reddit/ nec ꝓterita trāſeūt/ nec
futura ſuccedūt: Cui nec origo initium/ nec
tpa incrementū/ nec curſus finē dabit: ſʒ añ
ſęcula/ ⁊ ī ſęculis/ ⁊ ꝑ ſęcula in ęternū viuis:
⁊ eſt tibi laus ꝑennis/ ⁊ ęterna gloria/ ſum/
ma poteſtas/ ⁊ ſingularis honor/ ꝑpetuum
regnū/ ⁊ ſine fine imperiū/ per infinita ⁊ in/
defeſſa ⁊ immortalia ſęcula ſęculoꝝ: Amē.

Sancti auguſtini hipponēſis epiſcopi/
liber de ſpeculo explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epiſcopi pſalteriū quod matri
ſue compoſuit/ incipit.

Domine deꝰ

oīpotēs/ rex ętnę glorię:
qui eū cognoſcis beatum
eſſe virū q̄ viā pctōꝝ ſper
nit legēq3 ꝓcęptoꝝ tuoꝝ
meditaꝛ die ac nocte: do/
ce me pctōrē tibi cum toto cordis timore ⁊
tremore fideliter ſeruire/ et vocē meā te hu/
militer inuocātē exaudi: ⁊ ita clęmētiſſimis
auribꝰ ꝑcipe verba mea vt delinquentē me
ī ira furoris tui/ nō derelinq̄s: ne q̄ſi ille inſi
diās antiq̄ſſimꝰ hoſtis/ rapiat vt leo animā
meā: dū nō ē q̄ redimat neq3 q̄ ſaluū faciat.
Sʒ tu dn̄e/ cuiꝰ nomē admirabile eſt in cęlo
⁊ in terra/ ita ꝯuerte inimicū meū retrorſum
vt infirmeꝛ ⁊ pereat a facie tua. Ne vnq̄3 ir/
retire valeat laq̄is igneiſ aīaʒ meā: neq3 ſul
phur ⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ ogglomeret me: ſ ꝓpt
inopis miſeriā ⁊ gemitū pauperū/ nūc exur
gēs reſpice ⁊ exaudi me dn̄e: Quia ꝯſilium
īopis ⁊ ſpes eiꝰ es. Fac me iſta ingredi ſine
macula/ ⁊ opari iuſticiā: vt gr̄a miſcdię tuę
ſit ꝑs hęreditatiſ meę. Cuſtodi me vt pupil
lā oculi: ⁊ ſub vmbra alarū tuaꝝ ꝓtege me:
q2 tu es vtꝰ mea: firmamētū meū ⁊ refugiū
meū. Ab occultis meis mūda me: et ab ali
enis parce ſeruo tuo. Mitte mihi angelum
de ſctō: ⁊ deſideriū aīę meę tribue mihi. Li/
bera me de ore leonis: et deduc me ꝑ ſemi/
tas iuſticię: Ut poſſim aſcēdere ī mōtē ſan/
ctū tuū: et ſtare in loco ſācto tuo: innocens
manibus ⁊ mūdo corde. Delicta iuuētutis
meę/ ⁊ ignorātias meas ne memineris. Ne
ꝑdas cū impijs aīam meā: ⁊ ne tradas me in
aīas ꝑſequētiū me. Sʒ ita exaudi ꝓpitiꝰ vo
cē depcationis meę: vt inuocantē gl'iaʒ ſctī
nōis tui/ audias clęmēter et miſereaꝛ mei:
⁊ in te dn̄e ſperās nō ꝯfundar ī ęternū: Sʒ
remitte mihi impietatē cordis mei. Fiat mi
ſericordia tua ſuꝑ me/ quēadmodū ſpero in
te: ⁊ ex omibus anguſtijs meis eripiēs me.
Dic aīę m eę: ſalus tua ego ſū. Et q2 in ꝓte/
ctiōe alarū tuarū ſpero: da mihi petitionē
cordis mei: ⁊ intende in adiutoriū meū dn̄e
deꝰ ſalutiſ meę. Notū fac mihi dn̄e finē meū/
⁊ numerū dierū meoꝝ: vt ſciam quid deſit
mihi. Exaudi propitius vocem depreca/
tionis meę: et educ me de lacu miſerię/ et
de luto fęcis. Statue ſupra petram pedes
meos: ⁊ dirige in ſemitam rectam greſſus
meos. In die mala libera me: vt ingrediar
in locum tabernaculi admirabilis domus

dei:q2 tu es deꝰ meus ꝛ fortitudo mea. Ne
declines greſſus meos a via tua :vt diligā
iuſticiā et odiā iniqtatē. Eſto mihi refugiū
ꝛ virtus: quia tu es rex magnus ſup oēm
terrā. Qui regis oēs in ſecula: libera aiam
meā de manu inferi/cum acceperit me. Tu
aūt cū manifeſtus fueris ad iudicādū nos/
miſerere mei ſm magnaȝ miſcdiam tuā. Et
ſpm̄ ſanctm̄ tuum ne auferas a me. Auerte
piiſſime dn̄e in illa hora faciē tuā a pecca/
tis meis: ꝛ omēs iniqtates meas dele. Cor
mundū crea in me deꝰ: et ſpm̄ rectū innoua
in viſceribꝰ meis. Ut ſicut oliua fructifera
in paradiſo dn̄i mei oleū ſctitatis accipiar:
et ibi exulteȝ cum iacob/ꝛ in eternū leter cū
iſrael. Salua me in tuo noie/tuaqȝ virtute
libera me. Ne deſpexeris depcationē meā:
ſed miſerere mei. Mitte de celo ꝛ liba me:
ꝛ da in opprobriū cōculcantes me. Conte/
re dētes eoꝝ in ore ipoꝝ: ꝛ cōfringe molas
leonū. Deꝰ meꝰ es tu/ miſcdia mea. Saluū
me faciat dextera tua ꝛ ꝓtegar a velamēto
alarū tuarū:cū reddideris ſingulis ſingula
ſm opa ipſoꝝ. Dū ſitit i te aia mea: ꝓtege
me a cōuentu malignātiū/cū ad te ois caro
venerit. Nō amoueaſ miſcdiā tuā a me:Et
ſpm̄ſanctū tuū ne auferas a me:ſed illumi/
na faciē tuā ſup me. Proſperū iter fac mihi
deꝰ ſalutaris meꝰ: vt nō abſorbeat me pro/
fundū/neqȝ aperiat ſup me puteus os ſuū.
Adiutor ꝛ liberator meꝰ eſto dn̄e/ne tarda/
ueris. Qm̄ in te ſpero dn̄e: nō cōfundar in
eternū: cū iudicaueris ppl̄m tuū. Et hi qui
ſe elongāt a te peribūt: ne auertar ego hu/
milis factꝰ ꝯfuſus: Qm̄ iuſtꝰ iudex es: hu/
milias ꝛ exaltas nimis terribilis: ꝛ quis re/
ſiſtet tibi tunc ab ira tua? Tu es deꝰ q̄ facis
mirabilia magna ſolus. Sicut ppl̄m tuum
pane aluiſti in deſerto: ꝛ deſiderio ſuo non
fraudaſti eū:ita me eſurientē gr̄a tua refici/
at: ꝛ cito ꝑueniat me miſcdia tua. Et tu mi/
hi tuor panē lachrymarū ꝛ amaritudinem
cōpūctionū tribue in tp̄e tribulationis: Et
da de petra mellis dulcedinē capiā interne
ſuauitatis. Deus q̄ inter iuſtos et pctōres
cūcta diſcernis/q̄ es ſolus altiſſimꝰ ſup om/
nes gētes/miſerere mei: ꝛ tribue mihi bn̄di
ctionē/ qui legē dediſti. Remitte iniqtateȝ
cordis mei: ꝛ dimitte oia pctā mea:et ſaluū
fac ſeruū tuū deꝰ meꝰ ſperantē in te. Deus
q̄ fundas eccl̄iaȝ tuā in mōtibꝰ ſanctis/in/
clina aurē tuā ad precē meā. Manus ꝙ tua
mihi auxilieſ:ne auertar in humilitate/ſed
libera me de laqueo venantiū/ꝛ a ruina et
demonio meridiano. Ut plātatꝰ in domo
dn̄i ſicut palma floreā: et ſicut cedrus/ꝙ eſt
in libano/merear multiplicari in longitudi
nē dierū. Eſto mihi in refugiū: et deus meꝰ
in auxiliū ſpei mee:qm̄ tu es deꝰ et rex ma/
gnus ſup omnē terrā. Cū iudicaueris orbē
terre in equitate ꝛ ppl̄s in veritate tua: lu/
ce ꝑhenni ꝑfruar cū iuſtis ꝛ rectis corde le/
ticia. Saluet me dextera tua/ꝛ brachiū ſan
ctū tuū. Qui ſedes ſup cherubin:fac me in
conſpectū tuum cū exultatione/ vt ꝑambu
lem in innocentia cordis mei in medio do/
mus mee. Non adhereat mihi cor prauuȝ:
Sed ſint oculi mei ſup fideles ſctōs tuos:
vt ſedeā cū eis ambulās per viā immacu/
latam:cum diſꝑdideris per iudiciū de ciui/
tate tua oēs qui nunc operanſ iniquitatē.
Dn̄e exaudi orationē/ꝛ clamor meus ad te
ꝑueniat. Nō auertas faciē tuā a me:in qua
cunqȝ die tribulor/ inclina ad me aurē tuā.
Propitius eſto oibus iniqtatibꝰ meis: re/
dimeqȝ de interitu vitā meā. Satia in bo/
nis deſideriū meū/qui reſpicis in terrā/ꝛ fa
cis eā tremere. Qui eduxiſti ppl̄m tuum in
exultatione/ꝛ electos in leticia. Fac me cu/
ſtodire iudiciū ꝛ iuſticiam in omni tēpore.
Educ me de tenebris et vmbra mortis: vt
parato corde cantē/ꝛ pſalmū dicā tibi. Fac
mecū ſignū ꝓpter miſericordiā ꝛ nomē tu/
um: Ut in ſplēdoribꝰ ſanctoꝝ i ꝯſilio iuſto/
rum ꝛ congregatione iuſticia mea maneat
in ſeculū ſeculi: ꝛ cornu meū exalteſ in glo/
ria. Ut dn̄ me ſuſcitari iuſſeris de terra in/
opem: et de ſtercore erexeris pauperē: Be/
nedicam te ex hac nūc ꝛ vſqȝ in ſeculum: et
tūc cōplaceā tibi in regione viuoꝝ. Dirū/
pe vincula mea: ꝛ confirma in miſericordia
tua. Cuȝ in tribulatiōe inuocauero te dn̄e/
exaudi me in latitudine. Legem pone mihi
dn̄e vt viuā/ꝛ vias iuſticie tue exqrā ſemp.
Da mihi intellectū/ vt ꝑſcruter legē tuā: et
cuſtodiā illā de toto corde meo. Erraui ſi/
cut ouis que perierat:requirēs/libera ani/
mam meā. Cuſtodi introitū meū et exitum
meū: vt in domo tua ſtātes ſint pedes mei
in atriis hieruſalē. Ad te leuaui oculos me/
os/qui habitaſ in celis. Eripe me/aiaȝ me/
am de muſcipula venantiū: vt nō extendā
ad iniquitatē manus meas. Reple gaudio
os meū/ꝛ linguā meaȝ exultatione. Imple
deſideriū meū in bono/ꝛ bn̄dic me ex ſion:
Ut videā que bona ſūt in hieruſalē:longe
factus ab omni iniquitate. Fiāt aures tue
intendētes in orationē ſerui tui dn̄e. Non
ſit exaltatū cor meū i ſupbia/ nec elati ſint
oculi mei: Sed humiliter ſentiā donec inue/
niā locū dn̄o/ tabernaculū deo iacob: Ibi
mandaſti bn̄dictionē ꝛ vitā vſqȝ in ſeculū.

Ibi extollā man⁹ meas in ſancta: ꝛ bñdicā te q̄ iudicas ppl'm/ ꝛ in ſeruis tuis cōſolās. De⁹ deoꝝ ꝛ dñs dñoꝝ/ deflentē me ꝛ adorantē ad templū ſanctū tuū/ proba me ꝛ ſcito cor meū: interroga me/ cognoſce ſemitas meas: ꝛ deduc me ī via ęterna. Cōſerua me de manu pctōris/ ꝛ ab oībus iniquis libera me. Dirigat̄ oratio mea ſicut inceſum in cōſpectu tuo dñe. Educ de carcere aīam meā ad ꝯfitendū nomini tuo dñe. Exaudi me in tua iuſticia: et nō intres in iudiciū cū ſeruo tuo dñe. Uelociter exaudi me dñe: ne deficiat ſpūs me⁹: qm̄ tu es de⁹ meus miſericordia mea/ ꝛ refugiū meū/ ꝛ ſuſceptor me⁹. Et qm̄ magnus es ꝛ laudabilis nimis/ et magnitudinis tuę non eſt finis: Erige eliſum/ ſolue cōpeditū/ illumina cęcū/ qui ędificas hieruſalē. Cū autē cōfortaueris ſeras portarum tuarū: intrinſecus cū filijs tuis copulatus ſim. Sicut te laudāt angeli/ ꝛ oēs virtutes tuę in regno cęlorum: ibi ꝛ ego ita exultās cum gloria in choro ſanctoꝝ/ laudem ꝛ glorificē nomē tuum in cymbalis labiorum: qđ eſt ſanctū ꝛ glorioſuꝫ/ et regnat ſemꝑ per infinita ſęcula ſęculoꝝ. Amen.

Sancti auguſtini hipponēſis epiſcopi/ pſalterium/ explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epi/ ſuper Magnificat/ canticū marie: Expoſitio.

T nouū in carne filij aduentum ꝑdicaret/ q̄ ingreſſus nouę ſalutationis obſequio virginē gabriel venerat̄ dicēs: Aue gratia plena ꝛc. Luce.1.c.
Ecce ancilla dñi ſtatim aduenięte ſpūſctō in virginē/ omni grā virtutū ſacroſanctum habitaculū in aduētu dei implēte/ dubium nō eſt cęleſtium gaudioꝝ/ ꝛ ęternę dulcedinis q̄ꝫ mirā atq̄ꝫ inenarrabilem ſuauitatem virgo ipſa cōcępit: qm̄ illud ęternū lumē cū toto maieſtatis ſuę fulgore in eam deſcendit. Et quē nō capit mūdus/ totum ſe intra viſcera virginis collocauit: Audacter pronūcio/ qđ nec ipa plene explicare potuit/ qđ capere potuit. Sed ſpūſancto docēte didicerat ſic ſua per humilitatē tegere: Surgit mox ꝛ cōſcendit in mōtana iudęę. Ubi heliſabet ſpūſctō repletur/ qualis ꝛ quāta eſſet q̄ ad ſe venerat agnouit: et q̄ꝫ ſe indignam eius viſitatione iudicaret/ aperuit dicens: Unde h̄ mihi/ vt veniat mater dñi mei ad me? Ecce ꝛc. Tunc ait maria: Magnificat aīa mea dñm. Uidiſti maieſtatem: guſtaſti ſuauitatem: ideo qđ intus hauſeras/ foras ꝓpinaſti/ et in iuſticia ei⁹ exultaſti. Quia exultauit ſpūs me⁹. Aīa magnificat/ ſpūs exultat. Et iteꝝ: In deo ſalutari meo. De⁹/ potentiā: ſalutaris/ miſcđiam notat. Duo quippe ſunt q̄ angelorū ꝛ hoīm beati ſpūs in illo fonte boni ęterna ꝯtēplatione hauriunt: incōprehenſibilis ſcꝫ maieſtas dei: et ineffabilis bonitas. Quarū alterū caſtum timorē gerit: alterū dilectionem parit. Pro maieſtate venerant̄ deum/ et pro bonitate amant: ne vel dilectio ſine reuerētia diſſoluta ſit: vel reuerētia ſine dilectione penalis. Admirantes em̄ diligunt/ ꝛ diligentes admirant̄: vt inextinguibiliter ꝑ admirationem ardeat dilectio: ꝛ ſuauiter in dilectione ferueat admiratio. Nā quia eum quē vident perfecte cōprehēdere nunq̄ꝫ ſufficiūt: in q̄ quaſi ꝑ admirationē euigilāt. Quanto autē ꝑſpicacius intuent̄/ tāto ardentius amāt/ qđ vera dulcedo eſt. Uera autē dulcedo: quāto ꝑfecti⁹ ſentit̄: tāto deſiderabilius appetit̄. Ad hāc ꝯtemplationis lucem marię mens eleuata fuerat/ quę cęleſtis patrię dulcedinē in verbis exp̄ſſit quā ineffabiliter cōprehēdit. Nā cum ſe magnificare dñm ꝑbuit reddendā vniuerſis ęterni muneris maieſtatē/ interna viſione contueri ſe manifeſte declarauit. Cū v̄o ſe in ſuo ſalutari exultari aſſeruit/ guſtū ſe internę dulcedinis ꝑcępiſſe oſtendit. Ubi vtrūq̄ꝫ ꝯfeſſa eſt ꝛ dñm ꝛ ſaluatorē/ vt ꝓ poteſtate q̄ omī ſuę creaturę dñat̄/ iure metuēdū oſtēderet. Pro bonitate v̄o/ qꝛ miſericorditer quoſdā ſaluat/ dignū dilectiōe demōſtraret: Ueritas in dño/ ꝛ in ſaluatore miſcđia. Ueritas em̄ ad dñm ꝑtinet: Miſcđia aūt ad ſaluatorē. In veritate ſeruat tenorē iuſticię. Quia aūt ꝛ quędā errātia gratuito ad vitā colligit ꝛ reparat ad ſaluationē: propterea magnificamus dñm ꝛ exultam⁹ in ſalutari: qꝛ quibus eſt reuerēda iudicis iuſticia/ dulcis
eſt miſcđia ſaluatoris. Propterea inqt maria: Magnificat aīa mea dñm: et exultauit ſpiritus me⁹ in deo ſalutari meo. B
Unus et idē ſpiritus/ ꝛ ad ſeipm̄ ſpiritus dicit̄/ ꝛ ad corpus aīa. Spiritus naturalē ſpiritalē habuit admirationē: anima corꝑalem: quare anima dicit̄ ſpiritus ꝛ econuerſo. Ideo aīa humana/ qꝛ et eſſe in corpore habet ꝛ extra corpus: aīa vocatur et ſpiritus. Aīa đr inq̄ꝫtum eſt vita corporis: ſpiritus aūt inq̄ꝫtū eſt ſubſtātia ſpiritalis. In qua vita anima perdit̄/ vt ſpiritus ſalu⁹ fiat/ cum hec vita

deſpicit/ vt poſtmodū a deo vita ęterna tri
buat. Sz ſuo nominauit: qr in ſalutari ſuo.
Omnipotens eñ deus ptāte/ qua vniuerſę
creaturę ſuę dominat/ dñs oim eſt: ſed pie
tate qua quoſdā tm̄/ ſed nō oēs ad vitā re
parat/ ſaluator omniū nō eſt. Nā domina
tio ei' ad oēs ęqualiter reſpicit: bonitas ve
ro ad quoſdā tm̄. Ergo beata virgo/ quia
ſingulariter ſe electā videbat: qr ſingularit
grām acceperat/ q̄ſi priuilegio quodam ele
ctionis diuinę cōfirmata: fiducialiter ipſuz
quē p ſalute mundi filiū ɔceperat/ ſuū etiā
cū lęticia ⁊ exultatione ſaluatorem vocat.
Quia reſpexit humilitatē ancille ſuę. Hęc
eſt grā exultatiōis ſuę: qr reſpexit humilita
tem ancillę ſuę: Ac ſi dicat: qr de ei' gratia
exulto/ ideo ab ipō eſt q exulto. Et qr eius
C dona pp̄ter ipm̄ diligo: ideo in ipſo exul
Reſpectus dei to. Reſpectus dei trib' modis accipi ſolet:
tribus modis videlicet ſm cognitionē/ ſm gratiā/ ſm iudi
accipi ſolet. ciū. De primo apoſtolus: Oia nuda ⁊ aper
Heb.4.d. ta ſunt oculis ei'. Sed per gratiā deus non
Ps.33. oēs reſpicit: quia oculi dñi ſup iuſtos ⁊c.
Matth.7.d. De tertio in fine dicetur: Neſcio vos. Ocu
li dñi bonos ⁊ malos contemplant. Vide
re deū per cognitionē eſt nihil eoꝝ quę ſūt
ignorare. Videre p gratiā/ dona miſericor
dię impēdere. Videre p iudiciū/ vnūquēq
ſm opera ſua/ vel ad gloriam/ vel ad pę
nam deſtinare. Quid ſit reſpicere. Reſpice
re plus eſt q̄ videre. Reſpicere per grati
am/ eſt prius abiectos ⁊ derelictos viſitare:
cum bona placatus per miſericordiam ſub
tracta reſtituit/ rurſum per reſpectam gra
tię ad eum ſe conuertit. Bene ergo maria
ſolam in ſe humilitatem dominū reſpexiſſe
teſtat: quia diuinitatis ppitiationē/ quam
humana natura in primis parentibus p ſu
perbiā pdidit/ in maria p humilitatez recu
perauit. Nam in ea verbū patris corporis
ſubſtantiā quā ſibi vniret aſſumpſit: quaſi
ad eā quā prius abiecerat naturā ſublimā
dam p miſericordiā reſpexit: quia ſe humili
tatis qđ erat ancillā cogitauit. Ideo qđ nō
erat/ ſublimitatis mater eſſe meruit: qr hu
militatē oñdit ſeruitutis. Seruitus quattu
or modis variat. Scđm ɔditionē ſeruitus/
qua oia diuinę ſeruituti debēt eē obnoxia:
quia opus factori ſuo/ hoc ex ɔditione ſua
habet/ q eius diſpoſitioni obtemperet ⁊ in
ſtituta ſequat: vt ſicut ab ipſo factū eſt/ ita
non niſi ab ipſo ⁊ ſm ipſum incedat. Scđm
neceſſitatē deo ſeruire dicunt prauę volun
tates: quę cū eius iuſſionibus contraire ni
tunt: per ineffabilē tñ eius diſpoſitionē ar
tant/ vt nihil ſine eius nutu ad effectū pdu
cere queant. Seruiunt nolentes eius diſpo
ſitioni/ qui volentes ſubiecti nō ſūt ipſius
p̄cepto. Seruitus cū timore eſt/ quando di
uina p̄cepta nō ex dilectiōe implemus/ ſed
ex formidine. Quarta ſeruitus eſt/ quando
volūtarie eius iuſſionibus obtempamus/
qui ipſum q̄ iubet diligim': nec aliud in no
ſtra ſeruitute extra ipſum cōmodū q̄rimus
q̄ vt ſm ipſum ambulantes ad ipſum pue
nire valeamus. Seruitutē ſm ɔditionē pa
rentes noſtri in padiſo cōditori exhibere no
luerūt: q̄ñ in ſupbia elati deſpexerūt eē ſub
illo/ ad qđ fuerāt conditi: ⁊ voluerūt pverſi
eſſe in maieſtate cōſimiles/ qui nō erant in
natura ęquales. Eua pp̄ter ſuperbiā crea
turā dei ſe eſſe ⁊ opus dei nō cōſiderās/ deo
parificari voluit: Maria aūt ſuo factori hu
militer ſe ſubdens ancillā ſe nominauit. Et
idcirco illa abiecta ⁊ hęc electa eſt. Supbaz
deſpexit ⁊ humilē reſpexit: Id qđ ſupba p
didit/ humilis recępit. Ideo ait: Reſpexit D
humilitatē ancillę ſuę. Sed ſerui dei aliq̄ñ
cū etiā humilitatē habēt/ humiliationē nō
habēt: nunq̄ vō humiliationē ſine humi
litate. Humilitatē ſine humiliatiōe habēt/
qui licet corā hoībus foris deſpicabiles nō
appareant/ intus tamen humilitatis meri
tū corā deo inuiolatū obſeruāt. Ergo ma
ria quę apud dñm humilis erat/ ⁊ apud ho
mines ppt deū abiecta: in vtroq ſe eſſe re
ſpectā teſtat: qr ⁊ ei' humilitas apud deuz
acceptabilis fuit: ⁊ ei' humiliatio apud ho
mines i gloriā cōmutata. Vñ ſequit: Ex h̄
beatā me dicēt oēs generationes. Vſq ad
illud apud homines opprobriū ſterilitatis
portauerat: quia integritatē virginitatis
thoro maritali p̄ponebat. Sed vnde in pri
ori generatione carnali quaſi maledictiōis
ſententiā ſuſtinuit: inde nūc ab omni gene
ratione mortali bñdictionē collaudabiliter
recępit: Quia ab oi generatiōe p fructu fę
cunditatis meę beata vocor. Quia fecit mi
hi magna qui potēs eſt: ⁊ ſanctū nomē ei'.
Magnū fuit vt virgo ſine virili ſemine filiū
cōciperet. Magnū fuit/ vt dei patris verbū
carne ſua indutū vtero geſtaret. Magnum
fuit/ dū ſe in ancillā ɔfeſſa eſſet: vt mater fie
ret ſui plaſmatoris. Qui potens eſt: Quia
credi poteſt eius potentia: potentē cōfeſſa
eſt/ ſed quāta aut qualis cōprehēdi nō pōt.
Confeſſa eſt potentiam/ diſcutere non pre
ſumpſit: quia ſciri nō conuenit quanta eſt:
quia infinita eſt. Omne qđ pręuidit ſe fa
cturū/ facit: nec facit aliquid qđ nō pręuidit
fieri nō dubiū/ ſed fieri neceſſe ē: Maria nō
aūt in ſe/ aut in me/ aut per me fecit magna/

ſed inquit/mihi: Quod eñ in ea ad omniũ ſalutẽ factũ eſt/hoc priuilegio dilectiõis ad eius gloriã ſingulariter eſt ordinatum. Et ideo dixit/ magna: quia myſteriũ incarnationis verbi ſup oia conſtat eſſe ineffabile: Nihil eñ vnq̃ maius mirũ factuz eſt/q̃ vt deus fieret homo: ⁊ natura incõprehenſibilis corporis ſubſtantiã ſibi ſic vniret/ vt nec minus i ea eſſet/ q2 in ſe erat imenſa: nec minor in ſe extiterat/ q2 in illa fuit creata. Hec ergo ſunt magna. Et ideo ſanctũ nomẽ ei⁹. Quod eſt nomẽ ei⁹: fama eius: nomẽ eius/ cognitio eius: fides/ nomẽ eius. Hoc nomẽ ſanctũ ẽ: cũ ſanctis eſt: cũ ſanctis gloriaꝛ: a ſanctis benedicitꝛ: a pũerſis blaſphematur. Quia dũ vbũ in carne naſcitꝛ/ gloria dei p verbũ in hoibus declaratꝛ. Et miſericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus euz: Mariã unq̃ fecit: nõ tamẽ ſingulariter/ ſed vni excellentꝛ: Uerũtamẽ oibus timentib⁹ negatio excludiꝛ. Potentiã fecit in brachio ſuo: diſpſit ſuperbos mente cordis ſui. Hec eſt illa miſericordia quã timentibus ſe exhibuit deus: quia verbũ ſuũ p aſſumptã carnem in hũc mundũ miſit/ vt p ipſuz aereas poteſtates potenti virtute debellaret: ⁊ genus humanũ ab eaꝝ ptãte redimeret. Ipſi eñ ſuperbi ſunt quos deſpexit/ eijciens eos foras a cordibus hoim: atq̃ ſpolia eoꝝ dirumpens/ p illã q̃ prius in hoibus principabatur vtutẽ diſſipauit: ⁊ hoc in brachio ſuo/ id eſt p humilitatẽ filij diabolũ vicit. Brachium eius filius eſt: Ipſa infirmitas/ potẽtia fuit: quia per illã diabol⁹ eſt victus. Et hoc mente cordis ſui. i. ꝓfundo conſilio ſuo diſperſit eos. Profundũ conſiliũ fuit/ vt ꝓ me deus fieret homo: ⁊ innocẽs pateretꝛ vt redimeretꝛ nocens: ⁊ in his erat conſiliũ: nec poterat illud diabolus ꝓuidere/ ſed captus hamo leuiathã. Uel p ſupbos/ iudeos intelligere poſſumus/ qui humilẽ aduentũ chriſti ſuperbe cõtempſerũt/ quos abiecit. Uñ ſubditꝛ: Depoſuit potẽtes de ſede/ ⁊ exaltauit humiles. Potentes/ quia filij regni qui videbantꝛ/ abiecit: ⁊ gentes que p humilem cõfeſſionẽ in ꝯſortiũ regni atq̃ in filioꝝ adoptionẽ aſſumpſit/ ac malignos ſpiritus a cordib⁹ hominũ abiecit: ⁊ humiles. i. hoies humiliatos exaltauit. Mens etiã ⁊ cordis eſt viuax ⁊ pmanẽs diſpoſitio eterne occulteq̃ ꝑdeſtinatiõis. Ipſe eſt liber vite. Idẽ eſt ergo mens qđ liber. Tribus modis aliquis in libro ſcribitꝛ: ſm preſcientiã/ ſm cauſam/ ⁊ ſm operationẽ. Quantũ ad pmũ/ ꝑdeſtinati ſũt ſcripti: nõ delentꝛ vnq̃/ licet ad tempus quaſi periturus quis a via videatꝛ/

Trib⁹ modis quis ſcribitꝛ in libro.

errare pmittitꝛ. Scđm cauſam ſcripti ſũt/ q̃ a via veritatꝭ cepta ad errores declinando recedunt: Tales autẽ ſunt aliq̃ñ: qui digni ſaluatione exiſterẽt/ ſi tales vſq̃ in finẽ permanerẽt. Scđm opationẽ: quoꝝ opera ſm humanũ iudiciũ talia apparẽt ꝓpter q̃ digni videantꝛ ſcribi in libro vite: qui tamen ea que preuidebantꝛ agere bona deſerunt: Hi ſm preſcientiam nunq̃ fuerunt in libro vite. Depoſuit ⁊c̃. Prius angelũ de celo/ et hominẽ de paradiſo ſupbitate ꝓiecit: Et poſtea hoiem per penitentiã humiliandũ ad priſtinam gloriã ꝑparauit. Sed ⁊ quotidie ſupbos quoq̃ ſubtrahendo gratiã ſuã deponit: Et poſtea eoſdez humiliatos gratiã priorẽ reſtaurans exaltat. De quo aũt illud eſt qđ ſequitꝛ: Eſurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit inanes. Eſurientes vocat eos qui ſe vero bono indigere cognoſcunt. Diuites eos intelligere vult/ qui ſupbi ſũt ⁊ ſe ꝑ alijs in donis gratiarũ abundare exiſtimãt. Ergo ſicut hũiles modica de ſe ſentiẽdo maiorẽ grãm merẽtꝛ accipe: ita ſupbi de ſe ꝑſumẽdo/ etiã ea q̃ acceperũt amittũt. Suſcepit iſrael puerũ ſuũ/ recordatus miſericordie ſue. Suſcepit ſicut medicus egrotũ iſrael pueꝝ ſuũ. i. humilẽ ⁊ innocentẽ ſuſcepit/ vt ſanaret ĩfirmũ/ ⁊ redimeret captiuum: vt iuſtificaret impiũ ⁊ ſaluaret iuſtuz. Suſcepit iſrael: nõ quẽ inuenit iſrael/ ſed vt faceret iſrael. Recordatus miſericordie ſue quã olim ꝓmiſit/ ſed diu diſtulerat. Sicut locutus eſt ad patres noſtros/ vł patribus noſtris/ abraam ⁊ ſemini eius i ſecula. Miſericors in ꝓmittendo/ verax in exhibendo: quia ſine debito ꝓmiſit ⁊ ſine dolo exhibuit: ſic locut⁹ ẽ ad pr̃es nr̃os abraã ⁊ ſemini ei⁹ i ſecula. Nota ſup illud. Exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Quidã neq̃ a deo exultant/ neq̃ in deo. Nam qui in carnis voluptate exultant/ aut qui exultant cũ malefecerint/ iſti nec in deo/ nec a deo exultant: nec maluz eſt/ vnde exultant: Et q2 de malo ad malũ exultant/ ſuũ gaudiũ in malignitate cõſtituũt: ideo minime in deo exultãt. Sunt alij qui acceptis gratie donis abutuntꝛ/ ⁊ ea que ꝓpter ſalutẽ anime data ſunt/ ad carnis vſum/ ⁊ gaudia ſeculi cõuertũt. Acceptis eñ donis gaudẽt: quia neq̃ in deo neq̃ ꝓpter deum diligunt qđ a deo acceperũt. Cui aũt gratia accepta ad amorem dei idipſum conuertũt qđ ab ipſo acceperunt: iſti ꝓfecto a deo ⁊ in deo exultant et exultare probantꝛ. Econtra ergo vt ſuum gaudium ſolidũ eſſe monſtraret: illud neq̃ a vanitate exortũ/ neq̃ ad vanitatẽ cõuer/

ſum ſit:ſed dei dona diligere in deo: et pro.
reſpectu gratię qua pręuenta erat in ſuo ſa
lutari exultare perhibuit dicens: Exulta/
uit ſpiritus meus in deo ſalutari meo.

Sancti auguſtini hipponēſis epiſcopi/
Expoſitio ſup magnificat/ canticuz marię/
explicit.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epi/regula prima/tradita fratri bus qui ſimul ꝛ cōmuniter ſcđm apoſtolicā traditionē viuere ſpo ponderunt/ incipit.

Ca.1. Communi de-
finitione decreuimus apud
vos/qđ nunq̄ poſtmodum
ab vllo poterit in fringi. Re/
ſidentibus in monaſterio in
noīe dñi noſtri ieſu chriſti:omnibus placu/
it ſm aplicā traditionē/ vnū ſentire in dño
ꝛ cōiter poſſidere: Sic̄ ſcriptū eſt: Unū ſen
tite in dño. Et nemo q̄dem ꝓpriū vendicet
quicq̄: ſꝫ qꝛ ſicut ſcriptū eſt i actib⁹ aploꝝ:
Act.2.g. et.4.f. Habētes oia cōia/nemo quicq̄ eē ſuū dice
bat:qđ a nob ſcriptū eſt. In dño ĝ iure ob/
ſeruatiōis nos teneam⁹:qm̄ in lege ſcriptū
Matth.10.c. eſt: Qui pſeuerauerit vſq̄ in finē/hic ſalu⁹
Ca.2. erit. Si q̄s aūt venire deſiderat ad ꝯgrega
tionē fratrū q̄ in vnū eſſe videnᷓ/ nō igno/
Matth.19.c. ret euangelicuꝫ dictū/ qđ dixit:vendat oia
ſua/ꝛ eroget egenis et pauperib⁹. Et iterū:
Luce.9.c. Abneget ſemetipm̄/ſibi tollat ꝛ crucē ſuā et
ſeq̄ᷓ me. Et ne tractet in corde ſuo/de victu
aut veſtitu et cęteris q̄ neceſſaria ſūt corpi:
Matth.6.d. ipo dño ꝑmonēte in euāgelio ꝛ dicēte: No
lite cogitare dicētes q̄d edetis/aut q̄d veſti
emini:hoc em̄ gētes cogitāt. Scit pr̄ veſter
quia horū oim indigetis. Quęrite pⁱmū re/
gnū dei ꝛ iuſticiā ei⁹:ꝛ hęc oia apponēᷓ vob.
Ca.3. Uerūtn̄ anteq̄ ſtatuat eſſe i monaſterio/
ꝓbet ꝓpoſitū fratrū atq̄ exēplū: ꝛ ipſe ꝓ/
betᷓ in om̄i cōſeruatione ab illo q̄ prior eſt:ꝛ
cęteris ꝯſentientib⁹: ꝓpter illud qđ ſcriptu/
ra docet ꝛ admonet dicēs: Amicū noli cito
cōprobare. Sed ſi ꝯtigerit vt aliq̄s ex q̄li/
Ca.4. bet cauſa neceſſitatis a monaſterio fuerit
abſtractus:ne vel mente concipiat ſecū ali/
q̄d ferre de his oībus q̄ in monaſterio fue/
runt:ſiue etiā q̄ ſecū aliq̄n attulerat:ſiue ea
q̄ cū fratribus acq̄ſierat:qꝛ certū eſt fratres
nihil habere/ poſſidere/dare vel accipe de/
bere ſine ſuperioris licentia. Qꝛ ſi ꝓpinqu⁹
vel amicus vel quilibet fratrū aliq̄d offerre
voluerit:primo quidē priori inſinueᷓ/ et ſic
ſuſcipiaᷓ ſi ipſe mādauerit: de q̄ tn̄ nihil fi/
at aliud niſi/qđ priori placuerit/vel permi/
ſerit:qm̄ valde verendū eſt/ne ſibi eueniat
qđ ſcriptū eſt: Uir mutabilis in lingua in/ Prouer.13.a.
cidit in mala. Et iterū/ vt nullū de fratrib⁹
ſecū ꝓuocet: ne magis deſtructor q̄ ędifi/
cator monaſterij videaᷓ: ꝓpter id qđ ſcri/
ptum eſt: Qui nō eſt mecū/cōtra me eſt:ꝛ q̄ Matth.12.c.
mecū nō cōgregat/diſpergit. Et q̄cunq̄ ꝓ/
uocatus ab aliquo:de monaſterio voluerit
abſcedere:aut indicet ꝑpoſito:cui vtiq̄ de
his q̄ in cōmuni decreuim⁹ nihil eſſe cenſeo
ſubtrahendū:qꝛ ſcriptū eſt: Pacifici ſint ti/ Eccl.6.a.
bi multi:ſed vn⁹ ex mille ſit tibi cōſiliarius.
Igiᷓ hęc q̄ ſcripta ſunt cū ſumma diligē/ Ca.5.
tia obſeruāda ſunt a ꝑpoſito vſq̄ ad omēs
fratres. Et ſi q̄s ab aliq̄ doctrinā audiuerit
pręterq̄ in monaſterio cōſecutus eſt ab eo
cui ſe credidit:hāc aūt ſuſcipiat/ꝛ eā nō ſub
trahat doctori:qꝛ ſcp̄tū ē: Om̄e qđ manife Eph.5.c.
ſtaᷓ/lux eſt. Si em̄ bona fuerit/collaudāda
eſt: Si vero praua/reprobāda. De his aūt Ca.6.
fratrib⁹ q̄ in vnitāte cōſiſtunt/ſi quis ſubi/
to aduerſus prępoſitū altercatus fuerit:nō
ſolum ſemel/ſed ſecūdo ꝛ tertio: vt euange/ Matth.18.b.
liū docet/licet ex orare. Si autēꝫ noluerit ſe
emendare:ille cui iniuriā irrogatus eſt poſt
pęnitentiā vel ſecundā correctionē: qui nō
reuocauerit/ꝯtumacē denunciet/ꝛ illud pręę
poſito:ne ꝑ taciturnitateꝫ ille ꝛ frater ſuus
periclitenᷓ:ſicut Salomon ait: Qui occul/
tat inimicitiā/inſtruit dolū. Si vero vt fie/ Ca.7.
ri ſolet incurſio repētina ſupuenerit/aut ho
ſtilitas: vt impoſſibile ſit fratribus in vnū
fugā petere ꝓpter inſecutionē inimicoꝝ: et
poſtmodū deo fauente euaſerint ꝛ potue/
rint ꝑuenire vbi ꝑpoſitū eſſe cognouerunt:
velut filij ad patrē feſtinare debebunt. Nec
vllomodo poterunt ſeparari/quos diuina
charitas ſociauit:quia ſcriptū eſt: Perfecta 1.Joh.4.d.
dilectio foras mittit timorē. Si quis autē Ca.8.
qđ ſuperius diximus cauſa neceſſitatis de/
tinet id qđ a monaſterio ſecū portauit: ne/
ceſſe habebit vbi ꝑpoſitus ſuus eſt/illud ꝑ/
ferre:qꝛ nō poterit ſibi retinere qđ ꝑ pactū
ad oēs pertinet:ꝛ deo vtiq̄ eſt conſecratū.
Sed ſi cogitauerit de his aliq̄d retinere: cō
tra dictū apoſtoli agere videᷓ:qui ait: Ne/ Roma.13.c.
mini quicq̄ debeatis:niſi vt inuicē diliga/
tis vos. Oia quę in iſto libro ꝯtinenᷓ/oēs Ca.9.
frēs obſeruēt: atq̄ ſe ſubſcribāt q̄ boni eſſe
deſiderāt: Uerū ꝓpter illos hęc ſūt cauta.i.
ſcripta qui in omnibus ſtabiles eſſe noſcū/
tur.

**Diui aurelij auguſtini hipponē
ſis epi/ Regula ſecūda: Cōfratres
de modo ac tēpore orādi/ pſallen-
di/ legendi/ operandi/ viuēdi/ et cō-
uerſandi cōuenienter inſtruens.**

Ca.1. Mat̄h.22.d. **Nte oīa frēs**
charisſimi diligaꝰ deꝰ: dein/
a de p̄rimꝰ. Qualiꝰ aūt opor
teat nos orare vꝰ pſallere de
ſcribimꝰ: Id ē in matutinis
dicanꝰ pſalmi octogintaocto cū debitꝰ an/
tiphonis/ vſibꝰ ꝛ reſpōſorijs. Ad p̄mā ꝛ ter/
tiā dicanꝰ ſui pſalmi: antiphonę duę/ lecti/
ones duę. Siīi mō ad ſextā ꝛ nonā dicāꝰ ſui
pſalmi cū debitis reſpōſorijs ꝛ antiphonis.
Hoc idē in veſpis et cōpletorio ſeruēꝰ. Ad
lucernariū aūt pſalmꝰ vnꝰ: reſpōſoriū vnū:
antiphonę tres/ lectiōes tres. Et tpe oppor/
tuno poſt lucernariū oībꝰ ſedētibꝰ/ legāꝰ le/
ctiōes. Nocturnę aūt orōnes mēſe nouēbri/
decembri/ ianuario ꝛ februario: antiphonę
duodecim: pſalmi ſex: lectiōes tres. Mar/
cio/ apli/ ſeptēbri/ octobri/ antiphonę decē:
pſalmi qnq3: lectiōes tres. Maio/ iunio/ iu/
lio ꝛ auguſto: antiphonę octo/ pſalmi q̄ttu/
Ca.2. or/ lectiōes duę. Operenꝰ a mane vſq3 ad
ſextā: ꝛ a ſexta vſq3 ad nonā vacēt lectioni:
ꝛ ad nonā reddāt codices. Et pꝰq̄ refecerit
ſiue in horto/ ſiue vbicūq3 fuerit: faciāt opꝰ
Act.2.g. c.4.g. vſq3 ad horā lucernarij. Nemo ſibi aliquid
vēdicet p̄priū/ ſiue ī veſtimēto/ ſiue ī q̄cūq3
re: Apłica eñ vita optamus viuere. Nemo
cū murmure aliq̄d faciat: vt non ſīli iudicio
murmuratoꝝ pereat. Fideliꝰ obediāt. Hi
patrē ſuū poſt deū honorēt: p̄poſito ſuo
deferāt ſicꝰ decet ſctōs. Sedētes ad mēſam/
taceāt audiētes lectionē. Si aūt aliq̄d opꝰ
fuerit/ p̄poſitꝰ eoꝝ ſollicitus ſit. Sabbato ꝛ
dñica ſicꝰ ꝯſuetudo eſt/ q̄ volūt vinū accipi/
Ca.3. ant. Si opus fuerit ad aliquā neceſſitatē
mitti: duo eant. Nemo extra monaſteriū ſi/
ne p̄cępto māducet neq3 bibat: Nō eñ hoc
ad diſciplinā ptinet monaſterij. Si opa mo
naſterij mittanꝰ frēs vēdere: ſollicite caue/
ant/ ne q̄d faciāt ꝯ p̄cęptū: ſciētes/ q̄m exa/
cerbāt dñm in ſctis ſuis. Si aliq̄d emāt ad
neceſſitatē monaſterij: ſollicite et fideliꝰ vt
Ca.4. ſerui dei agāt. Ocioſu3 v̄bū apd illos nō
ſit. Mane ad opa ſua: ſedeāt pꝰ orōnē: ter/
tię eant ad opa ſua: nō ſtātes fabulas cōte/
xant/ niſi forte aliq̄d ſit p vtilitate alę. Se/
dētes ad opa taceāt/ niſi vt neceſſitas opeꝝ
Ca.5. exigeret vt loquaꝰ q̄s. Si q̄s aūt nō omni
v̄tute adiuuāte miſcdia dei hęc conatꝰ fue/
rit iplere/ ſ3 cōtumaci aīo deſpexerit: ſemel
atq3 iterū cōmonitus/ ſi nō emēdauerit/ ſci/
at ſe ſbiacere diſciplinę monaſterij ſicꝰ opor
tet: Si aūt talꝰ fuerit ętas ipſiꝰ/ vapulabit.
Hęc aūt in noīe chriſti fideliꝰ ꝛ pie obſeruā
tes/ ꝛ vos p̄ficietis/ ꝛ nob̄ nō parua lęticia
erit de vr̄a ſalute. Hęc ſūt q̄ obſeruetis/ p̄ci/
pimus in monaſterio cōſtituti.

**Diui aurelij auguſtini hipponē/
ſis epi/ Regula tertia: In q̄ latꝰ
tradidit ea q̄ ad cōmunē clericoꝝ
vitā ptinēt: Que ꝛ a nōnullis inꝰ
ſermones de cōi vita clericoꝝ enu
meratur.**

Nte oīa frēs Ca.1.
charisſimi diligaꝰ deꝰ: dein/ Mat̄h.22.c.
a de p̄rimꝰ: q2 iſta p̄cępta ſūt
p̄ncipaliꝰ nob̄ data. Hęc igi
tur ſūt q̄ vt obſeruetꝰ p̄cipi/
mus ī monaſterio ꝯſtituti. Primū p̄ptꝰ q̄d
in vnū eſtꝰ cōgregati/ vt vnanimes habite/
tis in domo: ꝛ ſit vob̄ aīa vna ꝛ cor vnū in
deo: Et nō dicatis aliq̄d p̄priū/ ſ3 ſint vob̄ 12.q.1.c.nō di catis.
oīa cōia. Et diſtribuaꝰ vnicuiq3 vr̄m a p̄/ Ca.2.
poſito vr̄o victus ꝛ tegumētū: non ęq̄liter
oībus/ q2 nō ęq̄liter valetꝰ oēs: ſed potius
vnicuiq3 ſicꝰ cuiq3 opus fuerit. Sic eñ legitꝰ
in actibꝰ apłoꝝ: Quia erāt illis oīa cōia: et Act.2.g.et 4.g.
diſtribuebaꝰ vnicuiq3 ſicꝰ cuiq3 opus erat.
Qui aliquid habebāt ī ſęculo/ q̄ñ ingreſſi Ca.3.
ſunt monaſteriū libēter velint illud eſſe cō/
mune. Qui aūt nō habebāt/ nō ea q̄rant in
monaſterio q̄ nec foris habere potuerunt.
S3 tū eoꝝ īfirmitati q̄d opus eſt tribuaꝰ: Ca.4.
etiam ſi pauptas eoꝝ q̄ñ foris erāt nec ipſa
neceſſaria poterat inuenire. Tñ non ideo
ſe putēt eſſe fęlices/ q2 inuenerūt victū ꝛ te/
gumentū q̄lę foris inuenire nō poterāt: nec
erigāt ceruicē/ q2 ſociāꝰ eis ad q̄s foris ac/
cedere nō audebāt: ſ3 ſurſu3 cor habeant/ ꝛ
terrena vana nō q̄rāt: ne incipiant eſſe mo/
naſteria diuitibꝰ vtilia/ nō pauperibꝰ: ſi di/
uites illic humilianꝰ ꝛ paupes illic inflanꝰ.
Rurſus etiā illi q̄ aliq̄d eſſe videbanꝰ ī ſę/ Ca.5.
culo: nō habeāt faſtidio frēs ſuos q̄ ad illā
ſanctā ſocietatē ex pauptate venerūt. Ma
gis aūt ſtudeāt nō de parētū diuitū digni/
tate/ ſ3 de pauperū fratrū ſocietate gl̄iari.
Nec extollanꝰ ſi cōmuni vitę aliq̄d de ſuis
facultatibus cōtulerūt: nec de ſuis diuitijs
magꝰ ſupbiāt/ q2 eas monaſterio partiunꝰ
q̄ ſi eis in ſęculo fruerenꝰ. Alia q̄ppe q̄cūq3
iniq̄tas in malis opibꝰ exerceꝰ/ vt fiāt: ſup/
bia v̄o etiā bonis opibus inſidiaꝰ/ vt pere/
ant. Et q̄d p̄deſt diſpergere dādo paupibꝰ
ꝛ pauperē fieri/ cū aīa miſera ſupbior efficiꝰ

diuitias contēnendo ꝙ fuerat poſſidendo?
Ca.6. Oēs ꝗ vnanimiter ꝛ cōcorditer viuite: et
honorate in vobis deū inuicē/ cuius tēpla
Ca.7. facti eſtis. Orōnibus inſtate/horis ꝛ tem
Ca.8. poribus cōſtitutis. In oratorio nemo ali/
42.di.c.in oratorio. quid agat niſi ad qd̄ factū ē/vnde ꝛ nomē
accepit: vt ſi forte aliqui etiā ꝓter horas cō/
ſtitutas/ ſi eis vacat/orare voluerit:nō eis
ſint impedimēto qui ibi aliqd agendū pu/
Ca.9. tauerūt. Pſalmis ꝛ hymnis cū oratis de/
um:hoc verſetꝰ in corde qd̄ ꝓfertꝰ in voce.
Ca.10. Et nolite cātare/ niſi qd̄ legiſtis eſſe can/
tandū:Qd̄ aūt non ita ſcriptū eſt vt cante/
Ca.11. tur/non cantetꝰ. Carnē veſtrā domate ie/
iunijs ꝛ abſtinentia eſcę/ quantū valitudo
Ca.12. ꝑmittit. Quando aūt aliquis non poteſt
ieiunare:non tamē extra horā prandij ali/
quid alimentoꝝ ſumat:niſi cū ęgrotat.
Ca.13. Cū acceditis ad mēſam donec inde ſurga
tis/qd̄ vobis ſcd̄m conſuetudinem legitur
ſine tumultu ꝛ contētionibus audite:ne ſo
lę vobis fauces ſumant cibum/ſed ꝛ aures
Ca.14. eſuriant dei verbum. Qui infirmi ſunt ex
priſtina cōſuetudine:ſi aliter tractantur in
victu/non debet alijs moleſtū eſſe /nec in/
iuſtum videri quos fecit aliqua cōſuetudo
fortiores. Nec illos fęliciores putent :quia
ſumunt quod non ſumunt ipſi:ſed ſibi po/
tius gratulentur : quia valent qd̄ non va/
Ca.15. lent illi. Et ſi eis qui venerūt ex moribus
delicatioribus ad monaſteriū/aliquid ali/
mentorum/ veſtimentoꝝ/operimentorum
datur/qd̄ alijs fortioribus/ ꝛ ideo fęliciori/
bus non datur: cogitare debēt quibus nō
datur/ꝙtum de ſua ſeculari vita illi ad iſtā
deſcenderint:ꝙuis vſqꝫ ad aliorum q̄ ſunt
corpore firmiores frugalitatem peruenire
nequiuerint. Nec debēt velle omnes quod
paucos vident amplius : non quia hono/
rantur/ſed quia tolerantur accipere:ne con
tingat deteſtanda peruerſitas: vt in mona
ſterio vbi quantum poſſunt/fiunt diuites
Ca.16. laborioſi / fiant pauperes delicati. Sane
quēadmodum ęgrotantes neceſſe habent
minus accipere ne grauentꝰ:ita et poſt ęgri/
tudinem ſic tractandi ſunt/vt citius recre/
entur: etiam ſi de humillima ſęculi pauper/
tate venerunt:tanqꝫ hoc illis contulerit re/
centior ęgritudo/ quod diuitibus anterior
Ca.17. conſuetudo. Sed cum vires priſtinas re/
parauerint:redeant ad feliciorem conſuetu
dinem ſuā:Quę famulos dei tanto ampli/
us decet/quāto minus indigēt: ne ibi eos
teneat voluptas iam vegetatos/quos ne/
ceſſitas leuarat infirmos. Illos eſtimēt di/
tiores / qui in ſuſtinenda parcitate fuerint

fortiores: Melius eſt enim minus egere/
ꝙ plus habere. Non ſit notabilis habi/ Ca.18.
tus veſter: nec affectetis veſtibus placere/
ſed moribus. Quando proceditis/ſimul Ca.19.
ambulate:cū veneritis quo itis/ſimul ſta/
te. In inceſſu/ſtatu/in omnibus motibus Ca.20.
veſtris nihil fiat quod cuiuſqꝫ offendat aſ/
pectum/ſed quod veſtram deceat ſanctita/
tem. Oculi veſtri etſi iaciuntur in aliquā Ca.21.
fęminarum: figantur in nulla. Neqꝫ enim
quando proceditis fęminas videre prohi/
bemini:ſed appetere/aut ab ipſis appetivel/
le/criminoſum eſt. Nec ſolo tacito affectu: 32.q.5.c.Nec ſolo.
ſed affectu quoqꝫ ꝛ aſpectu appetitur ꝛ ap/
petit concupiſcentia fęminarum. Nec dica/
tis vos habere animos pudicos/ſi habea/
tis oculos impudicos : qꝛ impudicus ocu/
lus impudici cordis eſt nuncius. Et cum ſe
inuicem ſibimet etiam tacente lingua con/
ſpectu mutuo corda nunciant impudica:et
ſcd̄m cōcupiſcentiam carnis alterutro de/
lectantur amore:etiam intactis ab immun
da violatione corporibꝰ/fugit caſtitas ipſa
de moribus. Nec putare debet qui in fęmi/
nam figit oculū/ꝛ illius in ſe diligit fixum/
ab alijs ſe non videri cum hoc fecerit : Vi/
detur omnino:et a quibus ſe videri non ar
bitratur. Sed ecce lateat/et a nemine homi
nū videatur:quid faciet de illo deſuper in/
ſpectore/quē latere nihil pōt? An ideo pu/
tandus eſt non videre:quia tanto videt pa
tientius/ quanto ſapientius? Illi ergo vir
ſanctꝰ timeat diſplicere/ne velit fęminę ma
le placere. Illū cogitet oia videre/ ne velit
fęminā male videre. Illius nanqꝫ et in hac
cauſa cōmendatus eſt timor/vbi ſcriptum
eſt: Abominatio eſt dn̄o defigens oculum.
Quādo ergo ſimul eſtis in eccleſia/ꝛ vbi/ Ca.22.
cunqꝫ vbi fęminę ſunt:inuicē veſtrā pudi/
citiam cuſtodite. Deus enim qui habitat
in vobis/etiā iſto mō cuſtodiet vos ex vo/ Ca.23.
bis. Et ſi hanc de qua loquor oculi petu/
lantiam in aliquo veſtrū aduerteritis: ſta/
tim admonete/ne cępta progrediantur/ſed
de proximo corrigantur. Si autē ꝛ poſt ad/
monitionem iterum vel alio quocunqꝫ die
idipſum eum facere videritis: iā velut vul/
neratum ſanandum prodat quicunqꝫ hoc
potuerit inuenire. Prius tamē et alteri vel
tertio demonſtrandū: vt duorum vel trium Matth.18.c.
poſſit ore conuinci: ꝛ competenti ſeueritate
coerceri. Nec vos iudicetis eſſe maliuolos 5.q.5.c.Nō vos iudicetis.
quando hoc indicatis. Magis quippe in/
nocentes non eſtis:ſi fratres veſtros quos
indicando corrigere poteſtis/tacendo peri/
re permittitis. Si enim frater tuus vulnus

Regule auguſtini

babet in corpore quod velit occultari cum
timet ſecari: nõne crudeliter abs te ſilereť
et miſericorditer indicaretur? Quãto ergo
potius debes manifeſtare:ne deterius pu/
treſcat in corde? Sed anteꝗ̃ aliȷ̃s demon/
ſtretur per quos cõuincẽdus eſt/ ſi negaue
rit:prius prepoſito debet oſtendi:ſi admo/
nit᷒ neglexerit corrigi: ne forte poſſit ſecre/
tius correptus non innoteſcere ceteris. Si
autem negauerit: tunc neganti adhibẽdi ſũt
aliȷ̃: vt iam corã omnib᷒ poſſit non ab vno
teſte argui/ ſed a duob᷒ vel tribus cõuinci.
Conuictus vero ſcd̃m prepoſiti vel etiam
preſbyteri/ad cuius diſpenſationem perti/
net arbitrium:debet emendatoriam ſubire
vindictam. Quã ſi ferre recuſauerit/ etiam
ſi ipſe nõ abſceſſerit:de veſtra ſocietate ꝓȷ̃/
ciatur. Non eñ et hoc fit crudeliter/ ſed mi/
ſericorditer: ne contagione peſtifera pluri/
Ca.24. mos perdat. Et hoc qđ dixi de oculo non
figendo:etiã in ceteris inueniendis/prohi/
bendis/indicandis/cõuincendis/vindican
diſqꝫ peccatis diligenter et fideliter obſer/
uetur:cum dilectione hominũ/⁊ odio vitio/
Ca.25. rum. Quicunqꝫ aũt in tantũ progreſſus
fuerit malum/vt occulte ab aliquo litteras
vel quodlibet munus accipiat: ſi hoc vltro
confitetur/parcatur illi/ ⁊ oretur ꝓ illo. Si
autem deprehenditur atqꝫ conuinciť:ſcd̃m
arbitrium preſbyteri vel prepoſiti grauius
Ca.26. emendetur. Veſtes veſtras in vnũ habe/
atis ſub vno cuſtode/vel duob᷒/vel q̃t ſuffi
cere potuerint ad eas excutiendas:ne a ti/
nea ledanť. Et ſicut paſcimini ex vno cella/
rio/ſic induamini ex vno veſtiario. Si fieri
poteſt: non ad vos pertineat ꝙ vobis in/
dumentũ pro temporũ congruentia profe/
ratur:vtrũ hoc recipiat vnuſquiſqꝫ qđ de/
poſuerat an aliud qđ alter habuerat: dum
tamen vnicuiqꝫ prout cuiqꝫ opus eſt nõ ne/
getur. Si autem hinc inter vos contentio/
nes ⁊ murmura oriuntur:cum queritur ali/
quis deterius ſe accepiſſe ꝗ̃ prius habue/
rat: ⁊ indignũ ſe eſſe qui nõ ita veſtiať ſicut
alius frater eius veſtiebatur:hinc vos pro/
bate quantum vobis deſit in illo interiore
ſancto habitu cordis/qui ꝓ habitu corpo/
ris litigatis. Tamẽ ſi veſtra tolerať infirmi
tas:vt ħ recipiatiſ qđ poſueritis: in vno ta/
men loco ſub cõmunibus cuſtodib᷒ habere
Ca.27. qđ ponitis. Ita ſane/vt nullus ſibi aliqđ
operetur: ſed omnia opera veſtra in vnum
fiant/maiori ſtudio ⁊ frequentiori alacrita/
te ꝗ̃ ſi vobis ſingulis faceretis ꝓpria. Cha
ritas enim de qua ſcriptum eſt/ꝙ non que/
rat que ſua ſunt/ſic intelligitur: quia com/
munia proprȷ̃s/nõ ꝓpria cõmunibus an/
teponit. Et ideo quãto amplius rem cõmu
nem ꝗ̃ ꝓpria veſtra curaueritis/tanto vos
amplius proficere noueritis: vt in omnib᷒
quib᷒ vtitur tranſitura neceſſitas/ ſupemi/
neat que permanet charitas. Conſequẽs Ca.28.
ergo eſt: vt etiam qui ſuis filȷ̃s aut aliqua
neceſſitudine ad ſe pertinentibus in mona/
ſterio conſtitutis aliquã contulerit veſtez:
ſiue quodlibet aliud inter neceſſaria depu/
tandum:non occulte accipiať/ſed ſit in po/
teſtate prepoſiti: vt in rem cõmunem reda/
ctum/cui neceſſariũ fuerit prebeatur. Qꝫ Ca.29.
ſi aliqs rem ſibi collatam celauerit/furti iu/
dicio condemnetur. Indumenta veſtra Ca.30.
ſm̃ arbitrium prepoſiti lauentur/ſiue a vo/
bis/ſiue a fullonibus: ne interiores anime
ſordes contrahat munde veſtis nimius ap
petitus. Lauacrũ etiam corpori cuius in/ Ca.31.
firmitatis neceſſitas cogit / minime dene/
getur. Fiat ſine murmure de conſilio medi/
cine:ita vt etiaz/ ſi nolit iubente prepoſito/
faciat qđ faciendum eſt pro ſalute. Si autẽ
velit/⁊ forte nõ expedit/ſue cupiditati non
obediatur. Aliquando enim etiam ſi noce/
at/ prodeſſe creditur quod delectat. Deniqꝫ
ſi latens eſt dolor in corpore:famulo dei di
cẽnti quid ſibi doleat/ſine dubitatione cre/
datur. Sed tamen vtrũ ſanando illi dolori
quod delectat expediat/ſi non eſt certũ/me
dicus conſulatur. Nec eant ad balnea/ſi/ Ca.32.
ue quocunqꝫ ire neceſſe fuerit min᷒ ꝗ̃ duo
vel tres. Et ille qui habet aliquo eundi ne/
ceſſitatem/cum quibus prepoſitus iuſſerit Ca.33.
ire debebit. Egrotantiũ cura/ſiue poſt egri
tudinem reficiendorum/ ſiue aliqua imbe/
cillitate/etiam ſiue febribus laborantium:
vni alicui debet iniungi/ vt ipſe de cellario
petat quod cuiqꝫ opus eẽ perſpexerit. Si/ Ca.34.
ue autem qui cellario/ſiue qui veſtibus ſi/
ue qui codicibus preponuntur: ſine mur/
mure ſeruiant fratribus ſuis. Codices cer/ Ca.35.
ta hora ſingulis diebus petantur: extra ho
ram qui petierit/nõ accipiet. Veſtimẽta Ca.36.
vero ⁊ calciamenta quando indigentibus
fuerint neceſſaria/dare nõ differãt ſub quo/
rum cuſtodia ſunt que poſcuntur. Lites Ca.37.
aut nullas habeatis/aut ꝗ̃ celerrime finia/
tis:ne ira creſcat in odium/⁊ trabem faciat
de feſtuca/et animam faciat homicidã. Sic
enim legitis: Qui odit fratrem ſuum homi/ 1. Ioh.3.c.
cida eſt. Quicũqꝫ cõuitio vel maledicto Ca.38.
vel etiam criminis obiectu aliquẽ leſit:me/
minerit ſatiſfactione ꝗ̃tocius curare quod
fecit: ⁊ ille q̃ leſus ẽ ſine diſceptatõe dimitte
re. Si aũt inuicẽ ſe leſerint:inuicẽ ſibi debi/

ta relaxare debebunt/ ppt orõnes vr̃as:q̃s
vtiq̧ quãto crebriores habet᷑: tãto ſanio-
res habere debet᷑. Melior ẽ aũt q̃ q̄uis ira
ſępe tẽptaꝶ / tñ ĩpetrare feſtinat vt ſibi di-
mittat cui ſe feciſſe agnoſcit iniuriã:q̄ q̃ tar
di⁹ iraſciꝶ/ ⁊ ad veniã petẽdã tardi⁹ inclinaꝶ.
Qui aũt nũq̄ vult petere veniã/ aut nõ ex
alo petit:ſine cã eſt in monaſterio/ etiã ſi in-
Ca.39. de nõ ꝓiciaꝶ. Proinde voƀ a ꝟbis durio
rib⁹ parcite:q̃ ſi emiſſa fuerint ex ore vr̃o:nõ
pigeat ex ipõ ore ꝓferre medicamẽta vñ fa
Ca.40. cta ſũt vulnera. Qñ aũt neceſſitaſ diſcipli
36.diſ.c.qñ. nę in morib⁹ coercẽdis dicere vos ꝟba du-
ra compellit:ſi etiã ipſi modũ vos exceſſiſſe
ſentitis : nõ a voƀ exigiꝶ vt a voƀ ſubditis
veniã poſtuletis:ne apd eos q̃s oportet eẽ
ſubiectos:dũ nimiũ ſeruaꝶ hũilitas/regẽdi
frãgaꝶ auctoritas. Sʒ tñ petẽda ẽ venia ab
oĩm dño/ q̃ nouit etiã eos q̃s plus iuſto for
te corripitis / quãta beniuolẽtia diligatis.
Nõ aũt carnalis/ſʒ ſpiritalis int᷑ vos debet
Ca.41. eſſe dilectio. Prępoſito tãq̄ pr̃i obediaꝶ:
multo mag᷑ p̄ſbytero/ q̃ oĩm veſtrũ curã ge-
Ca.42. rit. Ut ḡ cũcta iſta ſeruenꝶ:⁊ ſi q̃d ſeruatũ
min⁹ fuerit:nõ negligẽter p̄tereaꝶ/ſʒ vt emẽ
dãdũ corrigẽdũq̄ cureꝶ:ad ꝑpoſitũ p̄cipue
ptinebit: vt ad p̄ſbyterũ cui⁹ ẽ apd vos ma
ior auctoritas referat qd modũ vl᷑ vires ei⁹
Ca.43. excedit. Ipſe ꝟo q̃ voƀ p̄eſt:ñ ſe exiſtimet
ptãte dñante/ſʒ charitate ſeruiẽte fęlicem:
honore corã voƀ p̄lat⁹ ſit voƀ:timore corã
deo ſubſtratus ſit pedibus vr̃is. Circa oẽs
1.theſſal.5.c. ſeipm bonoꝝ operũ p̄beat exẽplũ: Corripi
at inquietos:cõſoleꝶ puſillanimes:ſuſcipi-
at ĩfirmos:patiẽs ſit ad oẽs. Diſciplinã li
bẽs habeat/ metuẽdus imponat. Et q̄uis
vtrũq̄ ſit neceſſariũ:tñ plus a voƀ amari
appetat q̄ timeri:ſemp cogitãs deo ſe ꝓ vo
bis redditurũ eẽ rõnẽ. Unñ vos mag᷑ obedi
endo:nõ ſolũ veſtri/ſʒ etiã ipſi⁹ miſeremini:
q̃ int᷑ vos quãto in loco ſupiore: tãto in pe-
Ca.44. riclo maiore ꝟſaꝶ. Donet dñs vt obſerue-
tis hęc oĩa tanq̄ ſpiritalis pulchritudinis
amatores: ⁊ bono chriſti odore de bona cõ
uerſatiõe fragrãtes:nõ ſicut ſerui ſub lege/
Ca.45. ſʒ ſicꝫ liberi ſub gr̃a ↄſtituti. Ut aũt vos ĩ h
libello tãq̄ ĩ ſpeculo poſſitis inſpicere: ne ꝑ
obliuionẽ aliq̃d negligat᷑:ſemel ĩ ſeptima-
na voƀ legaꝶ. Et vbi vos inueneritis ea q̃
ſcripta ſunt faciẽtes:agite gr̃as dño bono-
rũ oĩm largitori. Ubi aũt ſibi q̃cũq̄ veſtrũ
videt aliquid deeſſe:doleat de p̄terito/ca-
Matth.6.b. ueat de futuro:orãs vt ⁊ debitũ dimittaꝶ/⁊
in tẽptationẽ nõ inducaꝶ:Amen.

Sancti auguſtini hipponẽſis ep̃i/ Regu
lę expliciunt.

Poſſidonij calamenſis ep̄i in
diui auguſtini vitã: Prologus.
Inſpirãte rerũ oĩm factore ⁊ gu
ij bernatore deo/ mei memor ꝓ-
poſiti:q̃ ꝑ gr̃aꝫ ſaluatoris oĩpo
tẽtis/ac ꝑ diuinę trinitatis fidẽ
viuire decreui: ⁊ antea ĩ vita laicorũ: ⁊ nũc ĩ
officio ep̃oꝝ/ ſtudẽs ex q̃licũq̄ accepto in-
genio ⁊ ſermone ędificationi ꝓdeſſe ſctẽ ac
ꝟe chriſti dñi catholicę eccl̃ię: de vita ac mo
rib⁹ p̄deſtinati/ ⁊ ſuo tp̄e p̄ſentati ſacerdot᷑
optimi auguſtini:q̃ ĩ eodẽ vidi / ab eodẽq̄
audiui/minime reticere debeo. Id eñ etiã añ
nos factitatũ fuiſſe a religioſiſſimiſ ſctẽ ma
tris eccl̃ię catholicę vir᷑ legim⁹ ⁊ cõperim⁹:
q̃ diuino afflati ſpũ/ſermone ꝓprio atq̄ ſti
lo ⁊ aurib⁹ ⁊ ocul᷑ ſcire volẽtiũ dicẽdo ⁊ ſcri-
bẽdo ſilia/ſtudioſoꝝ noticię intulerũt:q̃les
q̃ntiq̄ viri ex cõi dñi gr̃a ĩ reb⁹ hũanis/⁊ vi
uere/ ⁊ vſq̄ ĩ finẽ obit⁹ pſeuerare meruerũt.
Idcirco ipſe q̄ diſpẽſatoꝝ oĩm mĩm⁹: fide
nõ ficta/ q̃ dño dñantiũ oĩbuſq̄ bonis ſer-
uiendũ ⁊ placẽdũ ẽ fidelib⁹: de p̄dicti vene
rabil᷑ exortu viri ⁊ ꝓcurſu ⁊ debito fine:q̃ ꝑ
eũ didici ⁊ exp̄t⁹ ſũ q̄plurimis ãnis ei⁹ inhę
rẽs charitati/ vt dñs donauerit explicandũ
ſuſcępi. Uerũ ſũmã q̃ſo maieſtatẽ:q̃ mun⁹
hmõi a me arreptũ ita gerã ⁊ peragã: vt nec
pr̃is luminũ offendã ꝟitatẽ: nec bonoꝝ ec- Iaco.1.c.
cleſię filioꝝ vlla ex p̄te fraudare videar cha
ritatẽ. Nec eñ attingã ea oĩa inſinuare/ q̃
idẽ btiſſim⁹ auguſtin⁹ ĩ ſuis ↄfeſſionũ libris
de ſemetipõ/ q̃lis añ p̄cęptã gr̃aꝫ fuerit/q̃liſ
q̄ iã ſũpta viueret deſignauit. Hoc eñ face
re voluit/ vt ait apl̃s/ne de ſe q̃ſq̄ hoĩm ſup̄ 2.Cor.12.b.
q̄ ſe eẽ nouerat/aut de ſe auditũ fuiſſet cre-
deret vl᷑ putaret/hũilitat᷑ ſctẽ more vtẽs:et
iã nullũ fallẽs/ ſʒ laudẽ nõ ſuã/ ſʒ ſui dñi de
ꝓp̄a liberatiõe ac mũere g̃rẽs ex his videli
cet q̃ iã p̄cępat: ⁊ fraternas p̄ces poſcens de
his q̃ accip̄e cupiebat. Sacramẽtũ igiꝶ reg᷑
qd ãgelica auctẽ ꝓlatũ ẽ/bonũ ẽ abſcõdere: Tobie.12.b.
op̄a aũt dñi reuelare ⁊ ↄfiteri/ honorificũ ẽ.

Annotatio capituloꝝ in poſſi-
doniũ de vita ſancti auguſtini.

1 De ortu ⁊ conuerſione auguſtini.
De mundanoꝝ oĩm abrenunctiatiõe.
3 De ſua ſuorũq̄ religioſa ↄuerſatione.
4 De promotione eius ad ſacerdotium.
5 De vita ⁊ doctrina eius tp̄e ſacerdotij.
6 De cõfutatione fortunati.
7 De celebri libroꝝ aug᷑. diſſeminatiõe.
8 De ſuffectione eius ad epiſcopatũ.
9 De conflictu eius cũ donatiſtis.
10 De circũcellionũ moribus.
11 De ꝓfectu cleri ⁊ eccleſię hipponenſis

ſub auguſtino.
12 De perpeſſis ab auguſtino inſidijs: ⁊ de conflictu criſpini heretici.
13 De pace ⁊ vnitate eccleſię opa auguſtini conceſſa.
14 De cęſarienſis emeriti donatiſtę ſupatione.
15 De miraculoſa cuiuſdam firmi negociatoris manichei conuerſione.
16 De electoꝝ quorundā manicheoꝝ conuerſione ꝑ auguſtinum.
17 De collationib⁹ auguſtini cū paſcētio comite / ⁊ gothico qdā epo / arrianis.
19 Quō pelagianos detriuerit ⁊ / ꝗtū eccleſię orthodoxę profuerit.
19 Qualē in iudicijs ſe epiſcopus auguſtinus oibus exhibuerit.
20 Quō rogatus nonnunꝗ interceſſum prębuerit.
21 Quō ad cōſacerdotes ſe habuerit.
22 De eiuſdē ſācti amictu ⁊ victu ꝗ ad carnes ⁊ vinū: ⁊ de cōuiuijs ſuis.
23 De pietatis viſcerib⁹ in paupes.
24 De eius cura domeſtica ⁊ eccleſiaſtica.
25 De domeſticoꝝ ſuoꝝ diſciplina.
26 Qualis erga fęminas extiterit.
27 De infirmoꝝ viſitationibus ⁊ cōmendationib⁹ ſuis atqꝫ ſimul vſitatis ei⁹ prouerbijs.
28 De vltimo vitę ſuę tēporib⁹ / quę fecerit / ⁊ quę euenerint.
29 De vltimi ſancti auguſtini valitudine ⁊ quibuſdā miraculis.
30 Vtile cōſiliū honorato epo reſpōſuꝫ: vtrū expugnatorib⁹ aduentantib⁹ ex eccleſijs epis vel cleric̄ recedēdū eēt.
31 De trāſitu mortis eius.

Poſſidonius calamenſis epus de vita ⁊ morib⁹ diui auguſtini.

De ortu ⁊ conuerſione auguſtini: Ca.i.

I Gitur beatiſſimus auguſtin⁹ ex ꝓuincia africana ciuitate thagaſtēſi de nūero curialiū / parētib⁹ honeſtis ⁊ chriſtianis ꝓgenitus erat: alituſqꝫ ac nutrit⁹ eoꝝ cura ac diligētia impēſiſqꝫ ſecularib⁹ lr̄is erudit⁹ apprime / oib⁹ videlicet diſciplinis imbut⁹ ꝗs liberales vocāt. Nā ⁊ grāmaticā ꝑus in ſua ciuitate / ⁊ rhetoricā i africę capite carthagie poſtea docuit: Cōſequēti etiā tpe trās mare in vrbe roma / ⁊ apud mediolanū: vbi tūc tpis impatoris valētiniani minoris comitat⁹ fuerat ꝯſtitut⁹. In q̄ vrbe tūc epatū administrabat acceptiſſim⁹ deo / ⁊ i optimis viris ꝓclariſſim⁹ ſacerdos eximius ambroſi⁹. Hui⁹ interea vbi dei ꝑdicatoris frequētiſſimis i eccl̄ia diſputatōib⁹ aſtās in ꝑplo / intēdebat ſuſpēſus atqꝫ affixus. Verum aliqn̄ manicheoꝝ apud carthaginē adoleſcēs fuerat errore ſeduct⁹: ⁊ iō ceter̄ ſuſpēſior aderat: ne qd vl̄ ꝓ ipſa / vel ꝯ ipaꝫ hereſim diceret. Sꝫ ꝓuenit dei liberatoris clęmētia ſui ſacerdot̄ ambroſij cor ꝑtractātis: vt ꝯ illū errorē icidētes leḡ ſoluerent ꝗſtiōes: atqꝫ ita edoct⁹ ſenſim atqꝫ paulatim hereſis illa miſatiōe diuia ei⁹ ex aio pulſa ē: Protin⁹qꝫ ipſe in fide catholica ꝯfirmat⁹ ē / ꝓficiēdi in religiōe eidē amoris ardor tāt⁹ inat⁹ ē: ꝗ ꝓpinquātib⁹ dieb⁹ ſctis paſchę / ſalut̄ aquā ꝑcipet: Et factū eſt diuia ꝑſtāte opitulatiōe / vt ꝑ illū talē ac tātū antiſtitē ambroſiū / et doctrinā ſalutarē eccleſię catholicę / et diuina auguſtin⁹ ꝑciperet ſacramenta.

De mūdanoꝝ oim abrenūciatiōe: Ca.II.

M Oxqꝫ ex intimis cordis medulliſ ad deū ꝯuerſus / ſpem oēm quā habebat i ſęculo dereliqt. Iam nō vxorē / nō filios carnis / nō diuitias / non honores ſęculi ꝗrēs: ſꝫ ſoli deo cū ſuis ſeruire ſtatuit: i illo ⁊ ex illo puſillo grege eē ſtudēs / quē dn̄s alloquit̄ dicēs: Nolite timere puſillus grex: qm̄ cōplacuit pr̄i veſtro dare vob regnū: Vēdite ꝗ poſſidet̄ / ⁊ date elemoſynā: Facite vob ſacculos ñ veteraſcētes: theſauros ñ deficiētes i cęlis. Et illō qō iterū dicit dn̄s: idē vir ſctūs facere cupiēs: Si vis eē ꝑfect⁹ / vēde oia ꝗ habes / ⁊ da paupe rib⁹: ⁊ habebis theſauꝝ i cęlis: ⁊ veni ſeq̄re me. Et ſup fidei fūdamētū ędificare deſiderans: nō ligna / fęnū / ſtipulā: ſꝫ aurū / argentū / ⁊ lapides ꝑcioſos. Et erat tūc ānis maior triginta / ſola ſupſtite mr̄e / noīe monica ſibiqꝫ adherēte: ⁊ de ſuſcępto eius ꝓpoſito ſeruiēdi deo ampli⁹ ꝗ de carnis nepotibuſ exultāte. Nā ei⁹ pr̄ patricius noīe iā antea funct⁹ erat. Renūciauit etiā ſcholaſticis ꝗs rhetoricā docebat: vt ſibi magiſtrū aliū ꝓuiderēt: eo ꝙ ſeruire deo ipſe decreuiſſet.

Luce.12.b.

Math.19.c.

1.Cor.3.c.

De ſua ſuorumqꝫ religioſa conuerſatione: Ca.III.

A C placuit ei ꝑcępta baptiſmi gr̄a cū alijs ciuib⁹ ⁊ amicis ſuis deo pariter ſeruiētib⁹ ad africā ⁊ ꝓpriā domum agroſqꝫ remeare. Ad ꝗs veniēs: et in quib⁹ ꝯſtitut⁹ ferme triennio / ⁊ a ſe iā alienat̄ cur̄ ſęcularib⁹ / cū his ꝗ eidē adherebāt deo viuebat / ieiunijs / orōnib⁹ / boniſqꝫ opib⁹: i lege dn̄i meditās die ac nocte. Et de his ꝗ ſibi de⁹ cogitāti atqꝫ orāti itellecta reuelabat ⁊ ꝑſentes ⁊ abſentes ſmonib⁹ ac libris docebat. Cōtigit forte eodē tpe / vt qdā ex his

quos dicunt agẽtes in rebꝰ/apud hipponẽ
regiũ conſtitutus/bene chriſtianꝰ deũqꝫ ti/
mẽs: cõperta eius bona fama atqꝫ doctri/
na/deſideraret atqꝫ optaret eũ videre:pro/
mittẽs ſe poſſe mũdi huius oẽs contẽnere
cupiditates atqꝫ illecebras/ſi aliqñ ex eius
ore dei verbũ audire meruiſſet. Qđ cũ ad
ſe fideli fuiſſet relatione delatum / liberare
aiam cupiẽs ab huius vitę periculis/ mor/
teqꝫ ęterna:ad memoratã vltro atqꝫ confe/
ſtim venit ciuitatẽ:et hoiem viſum allocu/
tus frequẽtius atqꝫ exhortatus eſt/ q̃tum
deꝰ donabat: vt qđ deo vouerat redderet.
Hęc ſe ille facturũ de die in diẽ pollicebat̃:
nec tñ in eius tunc hoc ipleuit p̄ſentia. Sed
vacare vtiqꝫ ⁊ inane eſſe nõ potuit: qđ ꝑ ta
2.timoth.2.d. le vas mundũ in honore vtile/dño ad oĩe
opus bonũ paratũ in omni loco diuina ge/
rebat prouidentia.

De ꝓmotione auguſtini ad ſacerdotium: Ca.iiii.

e Odem itaqꝫ tpe in eccleſia hipponẽ/
ſi catholica/valerius ſanctus epiſco
patum gerebat. Qui cũ flagitante
eccleſiaſtica neceſſitate/de ꝓuidẽdo ⁊ ordi/
nando preſbytero ciuitatis plębẽ dei allo/
queret̃ et exhortaret̃:iam ſcientes catholici
ſancti auguſtini ꝓpoſitũ ⁊ doctrinã/manu
iniecta: qm̃ et idem in pplo ſecurus ⁊ igna/
rus q̃d futurũ eſſet aſtabat. Solebat autẽ
laicus/vt nobis dicebat/ab eis tm̃ eccleſijs
quę nõ haberẽt epõs ſuam abſtinere p̄ſen/
tiã. Eum ergo tenuerũt: et vt in talibꝰ con/
ſuetũ eſt epo ordinandũ intulerũt: omnibꝰ
id vno cõſenſu ⁊ deſiderio fieri pficiqꝫ petẽ/
tibus:magnoqꝫ ſtudio ⁊ clamore flagitãti/
bus/vbertim eo flẽte:nõnullis q̃dẽ lachry/
mas eius/ vt nobis ipſe retulit/tunc ſupbe
interpretantibꝰ: ⁊ tanq̃ eũ conſolantibꝰ ac
dicẽtibꝰ:quia locus p̄ſbyterij/ licet ipe ma/
iore dignꝰ eſſet/ appropinquaret tñ epiſco/
patui. Cũ ille hõ dei/ vt nob̃ retulit/ maio/
ri ꝯſideratiõe intelligeret ⁊ gemeret: q̃ mul
ta ⁊ q̃ magna ſuę vitę pericula de regimi/
ne ⁊ gubernatione eccleſię impẽdere/ac ꝑ/
uenire ſpectaret:atqꝫ ideo fleret. Et eoꝝ tũc
vt voluerũt cõpletum eſt deſideriũ.

De vita ⁊ doctrina eius tempore ſacerdotij: Ca.v.

f Actus ꝗ̃ p̄ſbyter monaſterium in/
tra eccleſiam mox inſtituit:et cũ dei
ſeruis viuere cępit ſm modũ ⁊ regu
lam ſub ſanctis apl̃is ꝯſtitutã. Maxime vt
nemo quicq̃ ꝓprium in illa ſocietate habe/
ret/ſed eis eſſent oĩa cõmunia:et diſtribue/
ret̃ vnicuiqꝫ ꝓut cuiqꝫ opus erat: qđ iã ipe
prior fecerat/dũ de tranſmarinis ad ſua re/
meaſſet. Sanctus vero valerius ordinator
eius/ vt erat vir pijſſimus ⁊ deũ timẽs/exul
tabat:et deo gratias agebat: ſuas exaudi/
tas a dño fuiſſe preces: quas ſe frequẽtiſſi/
me fudiſſe narrabat/ ſcꝫ vt ſibi diuinitꝰ hõ
cõcederet̃ talis:q̃ poſſet verbo dei ⁊ doctri/
na ſalubri eccleſiam dei ędificare: cui rei ſe
hõ natura grecus/minuſqꝫ latina lingua ⁊
litteris inſtructus/minꝰ vtilẽ ꝓuidebat: Et
eidẽ p̄ſbytero poteſtatẽ dedit corã ſe in ec/
cleſia euãgelium p̄dicandi ac frequẽtiſſime
tractãdi:cõtra vſum quidẽ et ꝯſuetudinem
africanarũ eccleſiaꝝ: Vñ etiã ei nõnulli epi
detrahebãt. Sed ille vir venerabilis ac ꝓ/
uidus in orientalibꝰ eccleſijs id ex more fie/
ri ſciẽs/ vtilitati eccleſię ꝯſulẽs/ obtrectato
rum nõ curabat linguas:dũmodo factita/
retur a p̄ſbytero qđ a ſe epo ipleri minime
poſſe cernebat. Vñ accẽſa ⁊ ardẽs eleuata Matth.5.b.
ſuper candelabrũ lucerna oĩbus qui in do/
mo erãt lucebat. Et poſtea currẽte ⁊ volan
te hmõi fama/bono p̄cedẽte exemplo/ accę
pta ab epis ptãte/ p̄ſbyteri nõnulli coram
epiſcopis ꝓpĩis tractare cęperunt ṽbũ dei.

De cõfutatiõe fortunati: Ca.vi.

ſ Anetũc in illa hipponẽſi vrbe ma/
nicheoꝝ peſtilentia q̃plurimos ci/
ues ⁊ ꝑegrinos infecerat/ ⁊ penetra
uerat/ ſeducẽte ⁊ decipiente eiuſdẽ hereſis
quodã p̄ſbytero noie fortunato/ibidẽ con/
uerſante atqꝫ morãte. Interea hipponẽſes
ciues ⁊ peregrini chriſtiani tam catholici q̃
etiã donatiſtę adeunt auguſtinũ p̄ſbyterũ:
atqꝫ depoſcũt/ vt illũ hoiem manicheorum
p̄ſbyterũ quẽ doctũ credebãt videret: et cũ
eodẽ de lege tractaret. Qđ idẽ vt ſcriptum
eſt/paratus ad reſpõſionẽ omni poſcenti ſe 1.Petri.3.c.
rationẽ de fide ⁊ ſpe q̃ in deo eſt: potẽſqꝫ ex Ad titũ.1.b.
hortari in doctrina ſana: ⁊ cõtradicẽtes re/
darguere minime renuit: Sed vtrum etiã
hoc fortunatꝰ fieri vellet ſciſcitatus eſt. At
illi cõfeſtim ad ipſum fortunatũ id detule/
runt:petẽtes et exhortãtes ac flagitãtes/ q̃
id minime recuſaret. Sane qm̃ idẽ fortuna/
tus iã apud carthaginẽ ſanctũ nouerat au/
guſtinũ adhuc in eodẽ ſecũ errore ꝯſtitutũ:
cũ eodẽ cõgredi pauitabat. Verũtamẽ ſu/
orũ maxime inſtãtia coactus ac verecũda/
tus/ ꝓmiſit cominus ſe eſſe venturũ:certa/
mẽqꝫ diſputandi ſubiturũ. Vnde condicto
die et loco cõuenerunt in vnũ / cõcurrenti/
bus q̃plurimis viris ſtudioſis / turbiſqꝫ
curioſis: ⁊ apertis notarioꝝ tabulis/diſpu/
tatio eſt cępta primo/et ſecũdo finita ẽ die.
In qua ille manicheꝰ p̄ceptor vt ſegeſtorũ

continet fides: nec catholicã aſſertionẽ po/
tuit euacuare: nec manicheoꝝ ſectã ſubni/
xa veritate valuit cõprobare: Sed deficiẽs
reſpõſione vltimo ſe collaturũ ſe cũ ſuis ma/
ioribus/ea q̃ refellere non potuit ꝓſecutus
eſt: etſi ſibi forte de his ſatis minime feciſ/
ſent/ſuę aię ↄſulturũ: atq; ita ab oib⁹ apud
quos magn⁹ ⁊ doctus videbaẜ/nihil valu/
iſſe in ſuę ſectę aſſertione iudicat⁹ eſt. Qua
ille cõfuſione affectus: ⁊ ſequenti tẽpore de
hipponenſi ciuitate ꝓfectus ad eandẽ am/
pli⁹ nõ remeauit: Ac ſic per memoratũ dei
hoiem omniũ cordib⁹/vel q̃ aderãt/vel qui
abſentes illa q̃ geſta ſunt cognouerant: er/
ror ille ablatus: catholica eſt intimata: ac
comperta ſincera religio.

De celebri librorum auguſtini diſſeminatione: Ca. VII.

T docebat ac p̃dicabat ille ꝑuatim
e ⁊ publice: in domo ⁊ in eccleſia ſalu
tis verbũ cũ omni fiducia aduerſus
africanas hereſes: maximeq; ↄtra donati/
ſtas/manicheos/ ⁊ pelagianos/ libris cõfe/
ctis/ac repetitiſ ſermonib⁹ ineffabiliter/ad/
mirãtib⁹ chriſtianiſ ⁊ collętantib⁹/ ⁊ hoc ipm
vbi poterãt nõ tacẽtib⁹/ſʒ diffamantibus.
Sicq; adiuuãte dño/leuare in africa eccl'ia
catholica exorſa eſt caput: q̃ multo tpe illis
cõualeſcẽtib⁹ hereticis/p̃cipueq; rebaptiçã/
te donati parte maiorẽ multitudinẽ afrorũ/
ſeducta ⁊ oppreſſa iacebat. Libros vo eiuſ/
dem ſiue tractatus mirabili dei gr̃a ꝓcedẽ/
tes ac ꝓfluentes/inſtructos omni rõnis co
pia atq; auctoritate ſanctarũ ſcripturarũ:
ipſi q̃; heretici cõcurrẽtes/cũ catholicis in/
genti ardore audiebãt: ⁊ quiſq; vt voluit ⁊
potuit notarios adhibẽs/etiã ea q̃ dicebã/
tur excepta deſcripſit. Et inde iã per totum
africę corp⁹ p̃clara doctrina odorq; ſuauiſ/
ſimus chriſti diffuſa ⁊ manifeſtata eſt: con/
gaudẽte hoc q̃; cõperto eccleſia dei trãſma
1. Cor. 12. d. rina. Qm̃ ſicut dũ patiẜ vnũ mẽbrũ/cõpa/
tiunẜ oia mẽbra: ita etiã cũ glorificaẜ vnuʒ
mẽbrũ/cõgaudẽt oia mẽbra. Per idẽ tp̃us
corã epiſcopis hoc illi iubẽtib⁹/q̃ plenariũ
totius africę conciliũ hippone agebant: de
fide ⁊ ſymbolo p̃ſbyter adhuc auguſtinus
diſputauit.

De ſuſfectione eius ad epiſcopatum: Ca. VIII.

Le vero beatus ſenex valerius cę/
i teris ex hoc amplius exultãs: ⁊ deo
gratias agẽs de cõceſſo ſibi ſpeciali
beneficio: metuere cępit/vt eſt human⁹ ani/
mus/ne ab alia eccleſia ſacerdos probatus
ad epiſcopatum quęreretur/ ⁊ ſibi auferreẜ:
Nã ⁊ id ꝑuenisſet/niſi ⁊ hoc idẽ ep̃s cogni/
to/ad locũ ſecretũ eũ trãſire curaſſet: occul/
tatũq; a quęrẽtibus minime inueniri feciſ/
ſet. Unde amplius formidãs idem venera/
bilis ſenex: ⁊ ſciens ſe corpore ⁊ ętate infir/
miſſimũ/ ęgit ſecretis litteris apud ꝑmatẽ
epiſcopũ ſedis carthaginenſis: allegãs im/
becillitatẽ corporis ſui/ ętatiſq; grauitatẽ:
et obſecrãs vt hipponenſi eccleſię ordina/
retur epiſcopus: qui ſuę cathedrę nõ tã ſuc
cederet/ſed ↄſacerdos accederet auguſtin⁹.
Quę igiẜ beatus valerius optauit ⁊ roga/
uit/ſatagẽſ reſcripto impetrauit. Poſt quã
petitionẽ ad viſitandũ aduenięte ad eccle/
ſiam hipponenem tunc primate numidię
megalio calamenſi epiſcopo ⁊ valerius an/
tiſtes epiſcopis/q̃ forte tunc aderãt/ ⁊ cleri/
cis oibus hipponenſibus/ ⁊ vniuerſę plębi
inopinatam cunctis ſuã inſinuat tunc vo/
luntatẽ: oibuſq; audientib⁹ ⁊ gratulãtib⁹:
atq; id fieri ꝑficiq; ingenti deſiderio clamã/
tibuſ: epiſcopatũ ſuſcipe ↄtra morẽ eccleſię
ſuo viuẽte ep̃o p̃ſbyter auguſtin⁹ recuſabat.
Dũq; id fieri ſolere ab oibus ſuadereẜ: atq;
id ignaro tranſmarinis ⁊ africanis eccleſię
exẽplis ꝓbareẜ: cõpulſus atq; coactus ſuc/
cubuit: et epiſcopatus curã et maioris loci
ordinationẽ ſuſcępit. Qđ in ſeipſo poſtea
fieri nõ debuiſſe: vt viuo ſuo epiſcopo ordi
nareẜ/ ⁊ dixit/ ⁊ ſcripſit: ꝓpter conciliȷ̃ vni/
uerſalis vetitũ: qđ iam ordinatus didicit:
nec qđ ſibi factũ eẽ doluit/aliȷſ fieri voluit.
Uñ etiã ſatęgit: vt cõciliȷs cõſtitiuereẜ epi/
ſcopoꝝ: ab ordinatorib⁹ deberi ordinãdis
vel ordinatis omniũ ſtatuta ſacerdotũ in
noticiã eſſe deferenda.

De ↄflictu ei⁹ cũ donatiſt. Ca. IX

Tq; ita factũ eſt/vt ep̃atu ſuſcępto
a multo inſtantius ac feruentius ma
iore auctoritate: non adhuc in vna
tm̃ regione/ ſed vbicunq; rogatus veniſſet
verbum ſalutis ęternę alacriter ac ſuauiter
pullulãte atq; creſcẽte dñi eccleſia prędica/
bat: paratus ſemꝑ poſcẽtibus reddere rati/ 1. Petri. 3. c.
onẽ de fide ⁊ ſpe/quę cum deo eſt. Et ei⁹ di/
cta atq; excępta/maxime donatiſtę in eadẽ
hipponẽſi vel vicina manẽtes ciuitate ad
ſuos ep̃os deferebãt. Quę cuʒ audiſſent/ ⁊
ecõtra forte aliq̃d dicerẽt: aut a ſuis refelle/
baẜ: aut eadẽ res ad ſanctũ auguſtinũ defe
rebaẜ: eaq; comperta patiẽter ac leniter vt
ſcriptũ eſt/cũ timore ⁊ tremore ſalutẽ oim̃ Phil. 2. b.
opabaẜ: Oſtẽdẽs/q̃ nihil illi refellere volu
erit ac valuerit: q̃; q̃; veꝝ manifeſtũq; ſit qđ
eccleſię dei fides tenet ⁊ docet: Et hęc dieb⁹
ac noctibus ab eodem iugiter agebantur.

Nā ⁊ epl̄as priuatas ad quoſcūq̄ eiuſdem
erroris epiſcopos/ ⁊ eminētes ſcȝ laicos de/
dit: rōne reddita admonēs atq̄ exhortās:
vt vel ab illa ſe prauitate corrigerēt: vl' cer/
te ad diſputationes venirēt. Jlli vero cauſa
diffidētię nihil vnq̄ reſcribere voluerunt:
ſed irati furioſa loq̄banť: atq̄ ſeductorē de
ceptorēq̄ animarū auguſtinū eſſe/ ⁊ priua/
tim ⁊ publice cōclamabāt: ⁊ velut lupū oc/
cidendū eſſe in defenſionē gregis ſcȝ ſui di/
cebāt ⁊ tractabāt: oīaq̄ pctā a deo indubi/
tanter eſſe credendū poſſe dimitti his qui
hoc facere ac pficere potuiſſent: nec deū ti/
mentes/ nec hoies erubeſcētes. Et vt eorȝ
cauſa diffidētię cunctis innoteſceret elabo/
rauit: et publicis geſtis conuenti/ nō ſunt
auſi conferre.

De circūcellionū morib⁹: Ca.x.

Habebāt etiā ꝗdē donatiſtę p ſuas
pene oēs eccleſias inauditū homi/
num genus puerſum ac violentum:
velut ſub pfeſſione ꝯtinentiū ambulātes:
q̄ circūcelliones dicebanť. Et erāt in ingēti
numero ⁊ turba p oēs fere africanas regio/
nes cōſtituti. Qui malis imbuti doctorib⁹
audacia ſupba ⁊ temeritate illicita/ nec ſu/
is/ nec alienis aliq̄n parcebāt: ꝯtra ius faſq̄
Ar. incautis ⁺in cauſis interdicētes hoibus: et niſi obe/
diſſent: dānis grauiſſimis ⁊ cędibus affici/
ebant: armati diuerſis telis/ bacchātes per
agros villaſq̄ vſq̄ ad ſanguinis effuſionē
accedere nō metuētes. Sed dum verbū dei
ſedulo p̄dicareť: ⁊ cum his qui oderūt pacē
pacis ratio habereť/ illi pacē loquentē de/
bellabāt gratis. Cumq̄ aduerſus eorū do/
gma veritas innoteſceret: q̄ volebant ⁊ po
terant ſeſe inde vel eripiebāt vel ſubduce/
bant/ et paci atq̄ vnitati eccleſię cum ſuis
quib⁹ poterāt cohęrebāt. Vn̄ illi ſui erroris
cōgregationē minui vidētes: atq̄ augmen
tis eccleſię inuidētes: accēſi exardeſcebant
ira grauiſſima ⁊ intolerabiles pſecutiones
vnitati eccleſię cōpacti faciebāt: Jpſiſq̄ ſa/
cerdotib⁹ catholicis et miniſtris aggreſſio/
nes diurnas atq̄ nocturnas/ direptiōeſq̄
rerū omniū vi inferebāt: Nā et multos dei
ſeruos cędib⁹ debilitauerūt: Aliquib⁹ etiā
calcē cū aceto in oculos miſerūt/ alioſq̄ oc/
ciderunt. Vn̄ etiā ſuis ijdē donatiſtę reba/
ptiçatores in odiū veniebant.

De pfectu cleri ⁊ eccl'ie hipponenſis ſub auguſtino: Ca.xi.

Proficiēte vero doctrina diuina ſub
ſancto/ ⁊ cū ſancto auguſtino in mo
naſterio deo ſeruiētes: eccleſię hip/
ponēſi clerici ordinari cęperunt: Ac deinde
innoteſcēte ⁊ clareſcēte de di e in diem eccle
ſię catholicę p̄dicationis veritate: ſancto/
rūq̄ ſeruoꝝ dei ꝓpoſito cōtinētia et paup/
tate pfunda: ex monaſterio/ qđ p illū vene/
rabilem virum ⁊ eſſe ⁊ creſcere cęperat/ ma/
gno deſiderio poſcere atq̄ accipere epōs ⁊
clericos pax eccleſię atq̄ vnitas/ ⁊ cępit pri/
mo/ et poſtea cōſecuta eſt. Nā ferme decem
quos ipſe noui ſanctos ac venerabiles vi/
ros cōtinētes ⁊ doctiſſimos/ btūs auguſti
nus diuerſis eccleſijs nōnullis q̄ȝ eminētio
ribus rogatus dedit. Similiterq̄ et ipſi ex
illoꝝ ſanctoꝝ ꝓpoſito veniētes/ dn̄i eccle/
ſijs ꝓpagatis: ⁊ monaſteria inſtituerūt: et
ſtudio creſcente ędificationis verbi dei cę/
teris eccleſijs pmotos fratres ad ſuſcipien
dum ſacerdotium p̄ſtiterunt. Vn̄ per mul/
tos ⁊ in multis ſalubris fidei/ ſpei/ et chari/
tatis eccleſię innoteſcēte doctrina: nō ſolū
per oēs africanas partes/ verūetiā in trāſ/
marinis/ ⁊ per libros ęditos atq̄ in gręcuȝ
ſermonē tranſlatos ab illo vno hoie/ et per
illū multis fauente deo multa innoteſcere
meruerūt. Atq̄ hinc/ vt ſcriptū ē: peccator Pſ. 111.
videns iraſcebať: dentibus ſuis frendebat
⁊ tabeſcebat: ſerui aūt chriſti vt dictū ē: cū Pſ. 119.
his qui oderunt pacem erant pacifici: et cū
loquerenť/ debellabanť gratis ab eis.

De ppeſſis ab auguſtino inſidijs: ⁊ de ꝯflictu criſpini hęretici: Ca.XII

Aliquotiēs vero etiā vias
armati ijdem circūcelliones contra
famulum dei auguſtinū obſederūt:
dum forte iret rogatus ad viſitādas inſtru
endaſq̄ ⁊ exhortandas catholicas plębes:
qđ ipſe frequētiſſime faciebat. Et aliquādo
cōtigit vt illi ſuccēturiati hactenus perde/
rent captionē: Euenit quidē dei pudētia/
ſed ductoris hois errore: vt p aliā viā cum
ſuis comitibus ſacerdos quo tendebat ve/
niſſet: atq̄ per hunc quem poſtea cognouit
errorem/ manus impias euaſiſſet. Et cū in
omnibus liberatori deo gratias ęgiſſet/ illi
oino ſuo more nec laicis nec clericis peper/
cerunt: ſicut publica teſtanť geſta. Jnterea
ſilendū non eſt qđ ad laudem dei per illius
tam egregij in eccleſia viri ſtudiū domuſq̄
dei çelum aduerſus pręd ictos rebaptiçato/
res donatiſtas/ geſtū ⁊ perfectū eſt. Cū for/
te vn⁹ ex his quos de ſuo monaſterio ⁊ cle/
ro epiſcopus eccleſię ꝓpagauerat/ ad ſuaȝ
curam pertinentē calamenſis eccleſię dioce
ſim viſitaret: ⁊ q̄ didicerat pro pace eccleſię
cōtra illā hęreſim p̄dicaret: factuȝ eſt/ vt in
medio itinere coꝝ inſidias incurriſſet: ⁊ per
uaſum cū omnib⁹ illi comitantib⁹: ſublatis

ſialib⁹ ⁊ reb⁹/iniurijs ⁊ cęde grauiſſima eũ
affeciſſēt. De q̄ re ne pacis eccleſię amplius
impedireť pfectus: defenſoꝛ eccľię int̃ leges
nõ ſiluit: Et p̄ceptus ē criſpin⁹/q̄ hiſdē do/
natiſtis in calamenſi ciuitate ⁊ regione epi/
ſcopus fuit/prędicatus ſcilicet ⁊ multi tem/
poris/ et edoctus ad mulctã teneri aurariã:
publicis legibus p̄ſentatus contra hereti/
cos conſtitutã. Qui reſultans legibus/cuꝫ
pręſentatus apud procõſulē ſe negaret he/
reticũ/obruta eſt neceſſitas: vt illi/ receden/
te eccľię defenſore/ a catholico epiſcopo re/
ſiſteretur ⁊ conuinceretur/quod eſſe ſe fuiſſe
negauerat: quoniã ſi ab eodē diſſimulareť/
forte catholicus epiſcopus ab ignorãtibus
crederetur: illo ſe quod erat negante: atq̃
ita ex hac deſidia infirmis ſcandalũ naſce/
reť. Et memorabili auguſtino antiſtite om
nimodis inſtante: ad controuerſiaꝫ ambo
ipſi calamenſes epiſcopi venerũt: ⁊ de ipſa
diuerſa cõmunione tertio conflictu ſecum
ꝯgerunt: magna populoꝝ chriſtianoꝝ mul
titudine cauſę exitũ/⁊ apud carthaginem/⁊
per totam africam expectante: atq̃ ille cri/
ſpinus procõſulari ⁊ libellari ſentẽtia ē pro
nũciatus hereticus. Proq̃ illo apud cogni
torē catholicus epiſcopus interceſſit: et ne
auraria mulcta exigeretur/ et eſt beneficiuꝫ
impetratũ. Unde cũ ingratus ad pijſſimũ
principē prouocaſſet/ ab imꝑatore relatio/
ni redditũ eſt reſponſũ ſolutũ: ⁊ conſequen/
ter pręceptũ: nullo proꝛſus loco hereticos
donatiſtas eſſe debere: et eos ad vim legũ
omniũ cõtra hereticos latarũ vbiq̃ teneri
debere. Ex quo ⁊ iudex ꝓpter officiũ/ et idē
criſpinus ꝙ minime fuerat exactus/ p̄cepti
ſunt duas auri libras fiſci iurib⁹ inferre. Sꝫ
ꝯtin⁹ opera data ē p catholicos ep̃os: p̄ci/
pue p ſãctę memorię auguſtinũ: vt illa om/
niũ cõdẽnatio p̃ncipis dimittereť indulgē/
tia: Et dño adiuuãte pfectũ ē. Qua diligē/
tia ⁊ ſctõ ſtudio multũ creuit ſãcta eccleſia.

De pace ⁊ vnitate eccleſie opera auguſtini conceſſa: Ca. XIII.

C his om̃ibus ꝓ pace eccleſię geſtĩ/
auguſtino dñs/⁊ hic palmã dedit/ ⁊
apud ſe iuſticię coronaꝫ reſeruauit:
ac magĩ magiſq̃ iuuãte chriſto de die i diē
augebať/⁊ multiplicabať paciſ vnitas/⁊ ec
cleſię dei cõfraternitas: Et id maxime factũ
ē poſt collationē: quę ab vniuerſis ep̃is ca/
tholicis apud carthaginē cuꝫ eiſdē donati/
ſtarũ ep̃is facta ē: adiuuãte glorioſiſſimo ⁊
religioſiſſimo imꝑatore honorio: ꝓpter qđ
perficiendũ etiã a ſuo latere tribunũ et no/
tariũ marcellinũ ad africã iudicem miſerat.

In qua cõtrouerſia illi om̃ibus modis cõ/
futati/atq̃ de errore a catholicis conuicti:
ſentẽtia cognitoris notati ſunt: ⁊ poſt eoꝝ
appellationē pijſſimi regiſ reſpõſo/iuſte in/
ter hereticos ꝯdẽnati ſũt. Ex qua ratiõe no
tati ſunt ſolito amplius eorũ ep̃i/ q̄ cũ ſuis
clericis ⁊ plębib⁹ nõ cõmunicauerũt: et pa/
cē tenẽtes catholicã/multas eorũ pſecutio/
nes/ vſq̃ ad mẽbroꝝ amputationē ⁊ inter/
nitionē ptulerũt. Et totũ illđ bonũ vt dixi/
p ſãctũ illũ hoiem cõſentiẽtib⁹ noſtris ep̃is
ſatagẽtibus/⁊ ceptũ/⁊ pfectũ eſt.

De ceſarienſis epi emeriti donatiſte ſuperatione: Ca. XIIII.

P oſt autē poſt illã q̄ cũ donatiſtis
facta ē collationē: nõ defuerũt q̄ di/
cerẽt/pmiſſos non fuiſſe eoſdē ep̃os
apud poteſtatē/ q̄ cauſã audiuit/ dicere oĩa
ꝓ ſuis partib⁹: qm̃ catholicę cõmuniõis co
gnitoꝛ ſuę fauebat eccľię: licet hoc deficien/
tes ⁊ victi ad excuſationē iactarẽt: q̃ſiquidē
⁊ añ ꝯtrouerſiã ĳdē heretici catholicę cõmu
niõis eundē eſſe nouerãt: ⁊ dũ ab eodē ꝯue/
nireť publicis geſtis/ꝙ ad collationē occur
rerẽt/⁊ ſe eſſe facturos ꝓſecuti ſũt. Poterãt
vtiq̃ ſuſpectũ eũ habẽtes recuſare ꝯgreſſũ.
Tñ omnipotẽtis dei p̄ſtitit auxiliũ/vt poſt
ea in ceſarieñſi mauritanię ciuitate cõſtitut⁹
venerabilis memorię auguſtin⁹: quo cũ ve
nire cum alijs ep̃is ſedis apoſtolicę litterę
cõpulerunt/ob terminãdas videlicet alias
eccleſię neceſſitates. Hac ergo occaſione ꝓ/
uenit: vt emeritum eiuſdē loci donatiſtarũ
ep̃m: quē ſuę ſectę p̄cipuũ in illa collatione
habuerũt defenſorē/ videret: ⁊ cũ eodē pu/
blice in eccleſia populo aſtante diuerſę cõ/
munionis ex hoc ipſo diſputaret/et ꝓuoca/
ret geſtis eccleſiaſticis: vt qđ forte ſicut di/
cebãt/ ꝓſequi potuit in collatiõe/ ſed pmiſ/
ſus nõ fuerat/in p̄ſenti ſine alicui⁹ poteſtatĩ
ꝓhibitiõe aut potẽtia ſecur⁹ dicere minime
dubitaret: ⁊ i ſua ciuitate ſuis om̃ibus p̄ſen
tibus ciuib⁹ fiducialiter ꝓpriã defẽdere cõ/
munionē nõ denegaſſet. Ille nec hac horta/
tiõe/nec ſuoꝝ parẽtũ ⁊ ciuiũ inſtãti petitio/
ne id facere voluit: q̄ ei pollicebanť ſe ad ei⁹
rediturosſ cõmunionē/ etiã cũ diſcrimine pa
trimonioꝝ/ſalutiſq̃ ſuę tꝑalis: ſi mõ catho
licã ſuperaret aſſertionē. At ille ampli⁹ di/
cere illis geſtis nihil voluit/nec valuit/ niſi
tñ: Iã illa inquit geſta cõtinẽtur apud car
thaginē inter ep̃os cõfecta: vtrũ vicerimuſ/
an victi fuerimus. Et dũ a notario alio lo/
co vt rñderet admonereť ⁊ reticeret: ei⁹ cun/
ctĩ manifeſtata diffidẽtia/eccľię dei augmē/
ta ac firmamẽta ꝓuenerũt. Quiſq̃ ḡ dili/

gentiam ⁊ operā beatiſſimę memorię augu
ſtini ꝓ eccleſię dei ſtatu cognoſcere plenius
voluerit/etiā illa ꝑcurrat geſta: ⁊ inueniet ꝗ̄
vel qualia ꝓtulerit/quibus illū doctū/ elo/
Ca.t.pdica.b quentē ⁊ ꝑ̄ditū hominē prouocaret:hor/
tatuſq; fuerit vt ꝓ ſuę defēſione ꝑtis quod
vellet ediceret:illūq; victū cognoſcet.

De miracłoſa cuiuſdā firmi nego/ciatoris manichei ꝯuerſiōe: Ca.xv.

Cio ego nō ſolū ipſe poſſidonius ꝑ/
ſ ſul/qui vitā hanc cōſcripſi:verūetiā
alij fratres/ ⁊ ꝯſerui qui nobiſcū tūc
intra hipponēſem eccleſiā cū eodē ſancto vi/
ro viuebāt/nobis pariter ad mēſam ꝯſtitu/
tis eū dixiſſe: Aduertiſtiſ hodie ī eccl̄ia meū
ſmonē/ eiuſq; initiū ⁊ finē ꝯtra meā ꝯſuetu
dinē ꝓceſſiſſe:qm̄ nō eā rē ꝯ̄minatā explicu/
erim quā ꝓpoſuerā/ ſ; pēdētē reliq̄rim. Cui
rńdimus: Ita nos in tꝑe miratos fuiſſe ſci/
m⁹ ⁊ recognoſcim⁹. At ille: Credo ait ꝙ for/
te aliquē errantē in ꝑplo dn̄s ꝑ noſtrā obli/
uionē ⁊ errorē doceri et curari voluerit: In
cui⁹ manu ſunt et nos et ſermones nr̄i: Nā
cū ꝓpoſitę quęſtionis latebras ꝑtractarē/
in aliū ſermonis excurſū ꝑrexi: atq; ita non
cōcluſa vel explicata quęſtione/ diſputati/
onē terminaui magis aduerſū manicheorū
errorē: vn̄ nihil dicere decreuerā diſputans
q̄ȝ d̄ his ꝗ̄ aſſerere ꝓpoſuerā. Et poſt hęc/ni
ſi fallar: ecce alia die vel poſt biduū venit
q̄dā firm⁹ nōie/negociator: ⁊ intra monaſte
riū ſedēte ſctō auguſtino corā nobis/ ad pe
des ei⁹ genib⁹ ꝓuolut⁹ ſeſe iactauit/lachry/
mas fundēs: ⁊ rogās/vt ꝓ ei⁹ delictis ſacer/
dos cū ſuis dn̄m deꝑ̄carent: ꝯfitens/ꝙ mani
cheorū ſectā ſecut⁹ fuiſſet: ⁊ in ea q̄ȝplurimis
ānis vixiſſet: ⁊ ꝓpterea pecuniā multā ipis
manicheis/vł eis quos dicūt electos/ incaſ
ſum erogaſſet:ac ſe in eccl̄ia ꝑ dei miſericor/
diā fuiſſe eius tractatib⁹ nuꝑ correptū/atq;
catholicū factū. Qd̄ ⁊ ipſe venerabilis au/
guſtinus/ ⁊ nos qui tūc aderamus ab eodē
diligēter inquirētes: ex qua re potiſſimū in
illo tractatu ſibi fuerit ſatiſfactū: ⁊ referēte
eo/nobiſq; omībus ſermonis ſeriē recogno
ſcentibus: ꝓfundū ꝯſiliū dei ꝓ ſalute aiarū
admirātes ⁊ ſtupētes/glorificauim⁹ ſanctū
eius nomē ⁊ bn̄dixímus: qui cū voluerit/ et
vn̄ voluerit/ ⁊ quō voluerit/ et ꝑ ſciētes et ꝑ
neſciētes animarū oꝑatur ſalutē. Ex eo ille
hō ꝓpoſito ſeruorū dei adhęrēs/ negociato
ris dimiſit actionē: ⁊ ꝓficiēs in eccleſię mē/
bris/ī alia regione ad p̄ſbyterū q̄ȝ dei volū/
tate petit⁹ ⁊ coact⁹ acceſſit officiū: tenēs atq;
cuſtodiēs ꝓpoſiti ſanctitatem: Et forte ad/
huc vſq; nūc in rebus humanis viuit trās
mare conſtitutus.

De electorū quorūdā manicheorū cōuerſione ꝑ auguſtinū: Ca.xvi

Pud carthaginē q̄ȝ/ dū ꝑ quēdā do
a muſ regię ꝓcuratorē nōie vrſū/fidei
catholicę hoiem/ad quoſdam mani
cheorū quos electos vel electas dicūt/blaſ/
phemis oꝑibus ꝑ̄ſentes ꝑuenirēt: atq; ad
eccleſiā ab eodē deducerēt ⁊ ꝑducerēt ab
ep̄is/ad tabulas auditi ſūt. Inter quos eti
am ſanctę memorię auguſtin⁹ fuit/ qui ꝑ̄ cę
teris illā execrabilē ſectā nouerat: ⁊ eorū ꝓ/
dēs eiuſmodi damnabiles blaſphemias ex
locis librorū quos illi accipiūt manichei/ vſ
q; ad ꝯfeſſionē earundē blaſphemiarū eos
perduxit: ⁊ ꝗ̄ inter ſe illi ſuo more malo indi
gna ⁊ turpia facere ꝯſueuerūt/ a feminarū il
larū velut electarū ꝓditiōe/illis eccl̄iaſticis
geſtis declaratū eſt: Atq; ita paſtorū diligē
tia dn̄ico gregi/ ⁊ augmētū acceſſit/ ⁊ aduer/
ſus fures atq; latrones defenſio cōpetēs ꝓ/
curata ē. Cū quodā etiam felice de numero
eorū quos electos dicūt ijdē manichei/qui/
q; hipponē venerat eundē ſeminatur⁹ erro/
rē: publice in hipponēſi eccl̄ia notarijs exci
pientibus diſputauit beat⁹ auguſtin⁹ popu/
lo aſtāte: Et poſt ſecundā vł tertiā collatio/
nē ille maniche⁹ fruſtrata vanitate ⁊ errore
illi⁹ ſectę/ad noſtrā ꝯuerſus ē fidē atq; eccle
ſiā/ſicē eadē relecta docere poterit ſcꝑtura.

De collatiōib⁹ auguſtini cū paſcētio comite/ et gothico quodam ep̄o/arrianis: Ca.xvii.

Reterea cū quodā etiā paſcētio co
p mite domus regię arriano: qui ꝑ au
ctoritatē ſuę ꝑſonę fiſci vehemētiſſi
mus exactor/fidē catholicā atrocit̄ ac iugi/
ter oppugnabat: ⁊ q̄ȝplurimos ſacerdotes
dei ſimpliciori fide viuentes/ dicacitate ac
poteſtate exagitabat ⁊ ꝑturbabat: ꝑ̄ſentib⁹
honoratis ⁊ nobilibus viris/ apud cartha/
ginē ab illo ꝓuocatus corā cōtulit. Sed idē
hęreticuſ tabulas atq; ſtilū: quod magiſter
noſter ⁊ an̄ congreſſū ⁊ in cōgreſſu inſtātiſ/
ſime fieri volebat: ne adeſſent omnimodo
recuſauit. Et dū id pernegaſſet/ dicens ꝙ le
gum metu publicarū periclitari tabulis ſcri
ꝑtis nollet: interpoſitis ſtilo ⁊ tabuł augu/
ſtinus ep̄s cū ſuis qui aderāt conſacerdoti/
bus: vt abſq; vlla ſcriptura ꝓ̇uatim diſpu/
tarēt/collationē ſuſcępit: prędicēs qd̄ poſt/
modū contigit: ꝙ poſt ſolutū cōuentū eſſe
cuiq; poſſet liberū arbitriū forte dicere/ nul
lo ſcꝑturę documēto ſe dixiſſe qd̄ forte non
dixerit/vel non dixiſſe qd̄ dixerit. Beat⁹ au/
guſtin⁹ miſcuit cū eodē ſermonē: atq; aſſe/

rulit quid crederet: ⁊ ab illo quid teneret/ au
diuit: ⁊ vera ratione atꝫ auctoritate ſcp̄tu/
rarū ꝓbata docuit/ ⁊ oſtēdit noſtrę fidei fir/
mamēta: Illius aūt aſſerta nulla veritate/
nulla ſcripturarū ſctōꝝ auctoritate ſuffulta
docuit ⁊ fruſtrauit. Et vt a ſeinuicē ꝑtes di/
greſſę ſunt: ille magis magiſꝙ iratꝰ ⁊ furēs/
mēdacia multa ꝓ fide ſua falſa iactabat: vi/
ctum eſſe a ſeipſo ꝓclamās/ multoꝝ ore lau
B datū auguſtinū. Que cū illū venerabilē vi/
rū minime laterēt: coactus eſt ad ipſum ſcri
bere paſcētiū/ ꝓpter illius metū omiſſis no
minibus cōferentiū: ⁊ in eis litteris quicq̄d
inter partes dictū vel geſtū fuerat/ fideliter
intimauit: ad ea ſi negarent ꝓbāda magnā
teſtiū habens copiā/ clariſſimos ſcꝫ atꝙ ho
norabiles qui tūc aderāt viros. Atꝙ ille ad
duo ſibi directa ſcripta/ vnum vix reddidit
reſcriptū: ī quo magis iniuriā facere/ ꝙ ſuę
ſectę ratione valuit declarare: Quod a vo/
lētibus ⁊ a valētibꝰ legere cōprobatur. Cū
ipſoꝝ quoꝙ arrianoꝝ ep̄o quodā maximo
cū gothis ad africā veniēte/ apud hipponē
ꝙplurībus volētibus atꝙ petentibꝰ ⁊ ꝑcla
ris interpoſitis viris contulit: ⁊ quid ſingu
lę aſſeruerint partes/ ſcriptū eſt. Que ſi ſtu/
dioſi diligēter legere voluerint: ꝓculdubio
indagabūt/ ⁊ quid callida ⁊ irrationabil' hę
reſis ad ſeducendū ⁊ decipiendū ꝓfiteat: et
q̄d eccleſia catholica d̄ diuina teneat ⁊ ꝑdi/
cet trinitate. Sed qm̄ ille hereticꝰ d̄ hippone
rediēs ad carthaginē/ de ſua multa ī collati
one loquacitate victorē ſe de ipſa collatiōe
receſſiſſe iactauit/ et mētitus eſt: Que vtiꝙ
nō facile a diuinę legis ignaris examinari ⁊
diiudicari poſſent/ a venerabili viro augu/
ſtino ſequēti tēpore ſtilo/ ⁊ illius totiꝰ colla/
tionis de ſingulis obiectis ⁊ reſpōſis facta
eſt recapitulatio: Et ꝙ nihil ille obiectis re/
ferre potuerit/ nihilominus demōſtratū ē:
additis ſupplemētis quę in tēpore collati/
onis anguſto cūcta inſerri et ſcribi minime
potuerūt. Id em̄ ęgerat neq̄tia hoīs/ vt ſua
nouiſſima proſecutione multuꝫ longiſſima/
totū q̄d remanſerat diei ſpatiū occuparet.

Quō pelagianos detriuerit: ⁊ ꝙ/ tum eccleſie orthodoxe profuerit:

Duerſus pelagianiſtas (Ca. XVIII
a quoꝙ nouos noſtroꝝ tēpoꝝ hereti
cos ⁊ diſputatores callidos/ arte ma
gis ſubtili noxia ſcribētes/ ⁊ vbicūꝙ pote/
rāt publice ⁊ ꝑ domos loquentes/ ꝑ annos
ferme decē laborauit: libroꝝ multa condēs
⁊ edens: ⁊ in eccleſia populis ex eodē errore
frequētiſſime diſputans. Et qm̄ iidē ꝑuerſi
ſedi apoſtolicę ꝑ ſuā ambitionē eandē per/
fidiā pſuadere conabant: inſtantiſſime etiā
concilijs africanis ſanctoꝝ epiſcoporū ge/
ſtū eſt: vt ſancto papę vrbis romę/ ⁊ priꝰ ve
nerabili innocētio/ et poſtea ſancto zozimo
eius ſucceſſori ꝑſuaderet/ ꝙ illa ſecta catho/
lica fide ⁊ abominā da ⁊ damnanda fuiſſet.
At illi tātę ſedis antiſtites/ ſuis diuerſis tē
poribus eoſdē notātes/ atꝙ a mēbris eccle
ſię ꝑcidētes: datis litter' ad africanas orient'
⁊ occidētis eccleſias/ eos anathematizādos
⁊ deuitādos ab om̄ibus catholicis cenſue/
runt. Et hoc tale de illis eccleſię dei catholi
cę ꝓlatū iudiciū: etiā piiſſimus imꝑator ho
norius audiēs ac ſequēs: ſuis eos legibus
dānatos/ inter hereticos haberi debere cō/
ſtituit. Vn̄ nōnulli ex eis ad ſanctę matris
eccleſię gremiū vn̄ reſilierāt/ redierūt: ⁊ ad/
huc alij redeunt/ innoteſcēte ⁊ pręualeſcēte
aduerſus illuꝫ deteſtabilē errorē rectę fidei
veritate. Et erat ille memorabilis vir augu
ſtinus pręcipuum dn̄ici corporis membrū/
circa vniuerſalis eccleſię vtilitatē ſollicitus
ſꝑ ac peruigil: Et illi diuinitus donatū eſt/
vt de ſuorū laborū fructu/ etiā in hac vita
gaudere ꝓueniſſet: prius quidē in hipponē
ſi eccleſia ⁊ regione/ cui maxime pręſidebat
vnitate ac pace ꝑfecta: deinde in alijs afri/
cę partibus ſiue ꝑ ſeipſum ſiue per alios/ et
quos ipſe dederat ſacerdotes pullulaſſe/ et
multiplicatā fuiſſe dn̄i eccleſiā† peruidēs: il Al. † ꝓuidens
loſꝙ manicheos/ donatiſtas/ pelagianiſtas
et paganos ex magna ꝑte defeciſſe/ ⁊ eccle/
ſię dei ſociatos eſſe congaudēs. Profectibꝰ
quoꝙ ⁊ ſtudijs fauēs erat/ et exultans bo/
noruꝫ omniū: indiſciplinationē pie ac ſan/
cte tolerans fratrū: ingemiſcēſꝙ de iniqui/
tatibus malorū/ ſiue eorū qui intra eccleſi/
am/ ſiue eorū qui extra eccleſiā ſunt conſti/
tuti: dn̄icis vt dixi lucris ſemꝑ gaudens/ et
damnis merēs. Tanta autē ab eodē dicta/
ta ⁊ ędita ſunt/ tantaꝙ in eccleſia diſputa/
ta/ excępta atꝙ emēdata/ vel aduerſus di/
uerſos hereticos cōſcripta/ vl' ex canonicis
libris expoſita ad ędificationē ſanctorū ec/
cleſię filioꝝ/ vt ea om̄ia vix quiſꝙ ſtudioſo/
rum noſſe ⁊ ꝑlegere ſufficiat. Verūtamē ne
veritatis auidiſſimos ī aliq̄ fraudare videa
mur: ſtatui deo ꝓſtāte in huiꝰ opuſculi fine
etiā eorūdē libroꝝ/ tractatuū ⁊ ep̄laꝝ indi/ Require in
culū adiūgere: Quo lecto q̄ magis dei veri/ parte octaua
tatē ꝙ tꝑales amāt diuitias/ ſibi q̄ſꝙ q̄d vo/ in fine
luerit ad legendū ⁊ cognoſcēdū eligat: ⁊ id
ad ſcribendū vel de bibliotheca hipponēſis
eccl'ię petat/ vbi emēdatiora exēplaria forte
potuerit inuenire/ vel vn̄ valuerit inq̄rat: ⁊
inuēta deſcribat ⁊ habeat: ⁊ petēti ad deſcri

bendũ ſine inuidia etiã ipſe tribuat.

Qualẽ i iudicijs ſe eṕs auguſtinus omibus exhibuerit: Ca.XIX

Cõm apſti quoq; ſententiã dicẽtis:
1.Corĩ.6.a. ſ Audet quiſq; veſtrũ aduerſus alterũ negociũ habẽs iudicari ab iniqs
ꝛ nõ apud ſctõs? An neſcitis q2 ſãcti mũdũ
iudicabunt? Et ſi in vobis iudicat mũdus/
indigni eſtis iudiciorũ minimoꝝ. Neſcitis
q2 angelos iudicabimus: nedũ ſecularia?
Secularia igit iudicia ſi habueritꝭ int vos/
eos q̃ ɔtẽptibiles ſũt in eccleſia/ hos collocate ad iudicandũ. Ad reuerentiã vobis lo
quor. Sic nõ ẽ inter vos qſq; ſapiẽs q̃ poſ
ſit inter fratrẽ ſuũ dijudicare: ſed frater cum
fratre iudicio cõtẽdit: ꝛ hoc apud infideles.
Interpellatus ꝗ̃ beatus auguſtin⁹ a chriſti
anis/ vel a cuiuſcunq; ſectę hoibus/ cauſas
audiebat diligẽter ac pie. Cuiuſdã ꝟo ſen
tentiã añ oculos habẽs/ dicẽtis ſe malle in
ter incognitos/ q̃ int amicos cauſas audi
Al.ꝛ arbitrij re: eo q᷑ de incognitiſ ꝑ quo ꝛ arbitrata ęqta
te iudicaret/ amicũ poſſet acq̃rere: de ami
cis ꝟo vnũ eſſet/ ɔtra quẽ ſẽtẽtia ꝓferretur/
ꝑditurus: Et eas aliqñ vſq; ad horã refecti
onis/ aliqñ autẽ tota die ieiunãs/ ſemꝑ ta
men noſcebat ꝛ dirimebat: intendẽs in eis
chriſtianoꝝ momenta animoꝝ/ quantũ qſ
q; vel in fide boniſq; operib⁹ ꝓficeret/ vł ab
his deficeret. Atq; cõpertis rerũ opportuni
tatibus/ diuinę legis veritate partes doce
bat/ eãq; illis inculcabat: et eos quo adipi
ſcerent vitã ęternã edocebat ꝛ admonebat:
nihil aliud quęrẽs ab his quib⁹ ob hoc nar
rabat/ niſi tm̃ obediẽtiã ꝛ deuotionẽ chriſti
1.timoth.5.d. anã: q̃ ꝛ deo debet ꝛ hoibus: peccãtes corã
omib⁹ arguẽs/ vt cęteri timorẽ haberẽt: Et
Ezech.3.d. faciebat hoc tãq; ſpeculator a dño cõſtitut⁹
2.timo.4.a. domui iſrael/ ꝑdicãs verbũ atq; inſtãs op
portune ꝛ importune/ arguẽs/ hortãs/ incre
pãs i oĩ lõganimitate ꝛ doctrina: ꝑcipueq;
operã dãs inſtruere eos qui eſſent idonei ꝛ
alios docere. Rogatus q̃ a nõnullis i coꝝ
tpalibus cauſis/ ep̃las ad diuerſos dabat.
Sꝫ hãc ſuã a melioꝛib⁹ reb⁹ occupationẽ tã
q; angariã deputabat: ſuauẽ ſemꝑ habẽs d̃
his q̃ dei ſunt vel allocutionẽ vł collocuti
onẽ fraternę ac domeſticę familiaritatis.

Quõ rogatus nonnunq̃ interceſſum prebuerit: Ca.XX.

Quum⁹ q̃ cũ a ſuis chariſſimis lit
n terarũ interceſſũ apud ſęculi ptãtes
poſtulatũ nõ dediſſe/ dicentẽ cuiuſ
dã ſapiẽtis ſeruãdã eſſe ſentẽtiã/ de q̃ ſcptũ
eſſet/ q᷑ multa ſuę famę ɔtẽplatiõe amicꝭ nõ
ꝑſtitiſſet: Et illud nihilomin⁹ ſuũ addẽs: q̃m
plerũq; ptãs q̃ ꝑſtat/ ꝑmit. Cũ ꝟo itercedẽ
dũ eſſe rogat⁹ videbat: tã id honeſte ac tpa
te agebat/ vt nõ ſolũ oneroſus ac moleſtus
nõ videret/ verũetiã mirabił extitiſſet: Nã
dũ exorta neceſſitate ſuo more apud quen
dã africę vicariũ noĩe macedoniũ/ ꝓ ſuppli
ce litterꝭ interueniſſet atq; ille paruiſſet: hoc
mõ reſcriptũ miſit: Miro mõ afficior ſapiẽ
tia tua: ꝛ i illis q̃ ędidiſti/ ꝛ in his q̃ interue
niens ꝓ reis mittere nõ grauaris: Nã ꝛ illa
tantũ habẽt acuminis/ ſciẽtię ꝛ ſctitatis/ vt
nihil ſupra ſit: et hęc tantum verecũdię/ vt
niſi faciã qꝺ mãdas/ culpã penes me rema
nere nõ in negocio eſſe dijudicẽ/ dñe merito
venerabił ꝛ ſuſcipiẽde pater. Nõ eñ inſtas
qꝺ plerīq; hoies iſtius loci vi faciũt: vt qꝺ
cũq; ſollicit⁹ petitor voluerit/ extorqueas:
ſed quod tibi a iudice tot curis obſtricto pe
tibile viſũ fuerit/ admones ꝛ rogas ſubſer
uiente verecũdia/ quę maxima difficiliũ in
ter bonos efficacia ẽ. Proinde ſtatim cõmẽ
datis effectũ deſiderij tribui: Nam ſperãdi
viã ante patefecerã.

Quõ ad ɔſacerdoteſ ſe habuerit: Ca.XXI

Anctoꝝ ɔcilia ſacerdotũ (
c ꝑ diuerſas ꝓuinciaſ celebrata/ cũ po
tuit frequẽtauit: nõ in eis q̃ ſua ſũt/ Phil.2.c.
ſed q̃ ieſu chriſti quęrẽs: vt vel fides ſanctę
eccleſię catholicę inuiolata maneret: vł nõ
nulli ſacerdotes ꝛ clerici ſiue ꝑ fas ſiue ꝑ ne
fas excõicati vel abſoluerent vel abijcerẽ
tur. In ordinãdis vero ſacerdotibus ꝛ cle
ricis conſenſum maiorem chriſtianorum/ ꝛ
ɔſuetudinẽ ecclię ſequendã eſſe arbitrabat.

De eiuſdem ſancti amictu et victu quo ad carnes ꝛ vinũ/ ꝛ de cõuiuijs ſuis: Ca.XXII.

Eſtes eius ꝛ calciamẽta ꝛ lectualia
v ex moderato et competenti habitu
erant: nec nitida nimiũ/ nec abiecta
plurimum: quia his plerũq; vel iactare ſe
inſolenter homines ſolent/ vel abijcere/ ex
vtroq; nõ quę ieſu chriſti/ ſed quę ſua ſunt
ijdẽ quęrentes. At iſte beatus vt dixi me
dium tenebat/ neq; in dexterã neq; in ſini
ſtram declinãs. Menſa vſus eſt frugali et
parca: quę quidẽ inter olera ꝛ legumina/ eti
am carnes aliqñ ꝓpter hoſpites/ vel quoſ
q; infirmiores cõtinebat. Semꝑ autẽ vinũ
habebat: quia nouerat ꝛ docebat vt a pł̃us 1.timoth.4.b.
dicit/ q᷑ oĩs creatura dei bona ſit: et nihil
abijciendũ qꝺ cũ gratiaꝝ actione ꝑcipit: ſã
ctificat eñ ꝑ verbum dei et orationẽ. Et vt
idẽ ſanctus auguſtinus in ſuis confeſſionũ
libris poſuit dicens: Non ego immundiciã Lib.10.confeſ
obſonij timeo/ ſed immũdiciã cupiditatis. ſionũ. ca.31.c.

Gen.9.a. Scio eñi noe omne genus carnis qđ cibo
3.Reg.17.a. eſſet vſui/mãducare ꝑmiſſum. Heliam cibo
Matth.3.b. carnis refectũ: Johannẽ mirabili abſtinen/
tia preditũ/animalibꝰ hoc eſt locuſtꝭ in eſcã
cedentibus/ nõ fuiſſe pollutũ. Scio et eſau
Gen.25.d. lenticule cõcupiſcentia deceptũ: ⁊ dauid ꝓ/
2.Reg.23.c. pter aque deſideriũ a ſeipſo reprehenſum: ⁊
Matth.4.a. regẽ noſtrũ/nõ de carne/ſed de pane eſſe tẽ/
Numeri.11.b. ptatũ. Ideoqꝫ ⁊ ppl's in heremo: nõ qꝛ car/
nes deſiderauit/ſed quia eſce deſiderio con
tra deũ murmurauit/meruit improbari. De
vino autẽ ſumendo apl'i extat ſententia ad
1.timoth.5.d. timotheũ ſcribentis/ac dicentis: Noli vſqꝫ
adhuc aquã bibere: ſed vino modico vtere
ꝓpter ſtomachũ ⁊ frequentes tuas infirmi
tates. Coclearibus tñ argẽteis vtens: cete
ra vaſa quibus mẽſe inferebant cibi/vel te/
ſtea vel lignea vel marmorea erant: non tñ
neceſſitatis inopia/ ſed ꝓpoſito volũtatis.
Sꝫ ⁊ hoſpitalitatẽ ſemꝑ exhibuit. Et i ipſa
menſa magis lectionẽ vel diſputationẽ/qꝫ
epulationẽ potationẽqꝫ diligebat: ⁊ cõtra
peſtilentiã humane conſuetudinis in ea ita
ſcriptũ habebat: Quiſquis amat dictis ab
ſentũ rodere vitã: Hanc menſam indignam
nouerit eſſe ſibi. Et ideo omnẽ cõuiuã a ſu/
perfluis ⁊ noxijs fabulis ⁊ detractiõibus ſe
ſe abſtinere debere admonebat. Nã ⁊ qſ/
dam ſuos familiariſſimos coepõs illiꝰ ſcri/
pture oblitos/⁊ contra eã loquẽtes/tã aſpe
re aliqñ rephendit cõmotus/vt diceret: aut
delendos eſſe illos de menſa verſus: aut ſe
de media refectione ad ſuũ cubiculũ ſurre/
cturũ. Quod ego ⁊ alij qui illi menſe inter/
fuimus/experti ſumus.

De pietatis viſceribus in pau/peres: Ca. XXIII.

Auperũ vero ſemꝑ memor erat: eiſ/
p qꝫ inde erogabat vnde ⁊ ſibi ſuiſqꝫ
oibus ſecum habitãtibus erogaba/
tur: hoc eſt/vel ex redditibꝰ poſſeſſionũ eccle
ſie/vel etiã ex oblationibꝰ fideliũ. Et dum
forte/vt aſſolet de poſſeſſionibꝰ ipſis inui/
dia clericis fieret: alloquebat plebem dei:
malle ſe ex collatiõibus plebis dei viuere qꝫ
illarũ poſſeſſionũ curã vel gubernationem
pati: ⁊ paratũ ſe eẽ illus cedere: vt eo modo
omnes dei ſerui ⁊ miniſtri viuerent/quo in
1.Cor.9.b. veteri teſtamento legunt altari deſeruien/
tes de eodem cõparticipari. Sed nũqꝫ id la
ici ſuſcipere voluerũt.

De eius cura domeſtica et eccle/ſiaſtica: Ca. XXIIII.

A

Om⁹ eccleſie curã oẽmqꝫ ſubſtantiã
d ad vices valẽtioribꝰ clericis delega/
bat ⁊ credebat: Nũqꝫ clauẽ/nũqꝫ ãnu
lũ i manu habẽs: ſꝫ ab eiſdẽ domꝰ ꝑpoſitis
cuncta ⁊ accepta ⁊ erogata notabant. Que
ãno cõpleto eidẽ recitabant: q̃ ſciret quãtũ
acceptũ quãtũqꝫ diſpẽſatũ fuiſſet: vel qcqd
indiſpẽſatũ vl' diſpẽſãdũ remãſiſſet: ⁊ l mul/
tis titul' magꝭ illiꝰ ꝑpoſiti domꝰ fidẽ ſequẽs
qꝫ ꝓbatũ manifeſtatũqꝫ cognoſcẽs. Domũ
ꝟo vel agrum ſeu villã nũqꝫ emere voluit.
Verũ ſi forte eccleſie a quoqꝫ ſpõte tale ali
qd vel donaret/vl' titulo legati dimitteret:
nõ reſpuebat/ſed ſuſcipi iubebat. Nã ⁊ ali/
quas eũ hereditates recuſaſſe nouimꝰ: non
qꝛ pauperibꝰ inutiles eſſe poſſent/ſꝫ qñ iu/
ſtũ ⁊ equũ eſſe videbat/vt a mortuoꝝ vl' fi/
lijs vel parẽtibꝰ/ vel affinibꝰ magꝭ poſſide
rent: quibꝰ ab eis deficiẽtes dimittere no/
luerũt. Quidã etiã ex honoratis hipponẽ/
ſiũ apud carthaginẽ viuẽs eccleſie hippo/
nenſi poſſeſſionẽ donare voluit: ⁊ cõfectas
tabulas ſibi vſufructu retẽto/vltro eidẽ ſan
cte memorie auguſtino miſit. Cuiꝰ ille ob/
lationẽ libẽter accepit: ꝯgratulãs ei q eter/
ne ſue memor eſſet ſalutis. Verũ poſt aliqt
annos nob forte cũ eodẽ cominus cõſtitu/
tis: ecce ille donator l'ras ꝑ filiũ ſuũ mittẽs/
rogauit vt ille donationũ tabule ſuo filio
redderent: pauꝑibꝰ ꝟo erogãdos direxit ſo
lidos centũ. Quo ille ſctũs cognito/ inge/
muit hoiez/vel finxiſſe donationẽ/vel eum
de bono opꝰ penituiſſe: ⁊ quãta potuit deo
ſuggerẽte cordi eiꝰ cõdolẽti alo ex eadẽ re/
fragatiõe dixit/in illiꝰ. ſ. increpationẽ ⁊ cor/
rectionẽ. Et tabulas q̃s ille ſpõte miſerat/
nec deſideratas/nec exactas cõfeſtim reddi
dit: pecuniãqꝫ illam reſpuit/ atqꝫ reſcriptis
eundẽ ſicꝰ oportuit ⁊ arguit ⁊ corripuit: ad/
monẽs vt de ſua ſimulatiõe vel iniqtate cũ
pnie humilitate deo ſatiſfaceret: ne cũ tam
graui delicto de ſeculo exiret. Frequentius
ꝟo dicebat: magꝭ ſecurius ac tutius eccl'iaꝫ
legata a defunctꝭ dimiſſa debere ſuſcipe qꝫ
hereditates forte ſollicitas ⁊ dãnoſas: ipa
qꝫ legata magꝭ offerenda eſſe qꝫ exigenda.
Cõmendata ꝟo queqꝫ ipſe nõ ſuſcipiebat/
ſed volẽtes ſuſcipe clericos nõ ꝓhibebat.
In his qꝫ q̃ eccl'ia habebat ⁊ poſſidebat in/ B
tẽtus amore/vel implicatus cupiditate nõ
erat: ſꝫ maioribꝰ magꝭ ⁊ ſpiritalibꝰ ſuſpẽſus
⁊ inherẽs rebꝰ/vix aliqñ ſeipm ad iſta tpa/
lia ab eternoꝝ cogitatiõe relaxabat ⁊ depo
nebat. Quibuſqꝫ ille diſpoſitis ⁊ ordinatꝭ
tanqꝫ a rebus mordacibꝰ etiã moleſtis/ani/
mi recurſuꝫ ad interiora mẽtis ⁊ ſuperiora
faciebat: quo vel de inueniẽdis rebꝰ cogita
ret: vel de iã inuẽtis aliqd dictaret: aut cer/
te ex iã dictatis atqꝫ trãſcriptꝭ aliqd emen/

daret. Et id agebat in die laborãs/ et in no/
cte lucubrãs. Et erat tanq̃ illa religioſiſſi/
ma maria/ typũ geſtans ſupernę eccleſię: de
Luce.10.g. qua ſcriptũ ē: q̄ ſederet ad pedes dñi/ atq̃
intenta verbũ ei⁹ audiret: De qua ſoror cõ/
queſta q̄ ab eadē circa multũ miniſterium
occupata nõ adiuuaret/ audiuit: Martha
martha ſollicita es: Elegit optimã partem
maria q̄ nõ auferet ab ea. Nã fabricarũ no/
uarum nunq̃ ſtudiũ habuit: deuitãs in eis
implicationē ſui animi: quē ſemꝑ liberũ ha
bere volebat ab omni moleſtia tꝑali. Non
tñ illa volentes ⁊ ędificãtes ꝓhibebat/ niſi
tm̃ immoderatos. Interea dũ eccleſię pecu
nia deficeret: hocipm̄ ꝑplo chriſtiano denũ/
ciabat: non ſe habere qđ indigentibus ero/
garet. Nam ⁊ de vaſis dñicis ꝓpter capti/
uos ⁊ q̃plurimos indigẽtes/ frangi ⁊ cõfla/
ri iubebat/ ⁊ indigẽtib⁹ diſpenſari. Qđ non
cõmemoraſſem/ niſi cõtra carnalem ſenſum
quorundã fieri peruiderē. Et hocipm̄ etiaꝫ
venerabilis memorię ambroſius in talib⁹
neceſſitatibus indubitãter eſſe faciendũ et
dixit ⁊ ſcripſit: ſꝫ ⁊ inde de neglecto a fideli/
bus gaçophylacio ⁊ ſecretario/ vñ altari ne
ceſſaria inferunt: aliqñ in eccleſia loquens
admonebat: qđ etiã beatiſſimũ ambroſiũ
ſe pręſente in eccleſia tractauiſſe nobis ali/
quando retulerat.

De domeſticoꝝ ſuoꝝ diſciplina: (Ca.XXV.

Cum ipſo ſemꝑ cleri/
ci/ vna etiã domo ac mẽſa/ ſumpti/
buſq̃ cõmunibus alebant ⁊ veſtie/
bant. Et ne quiſq̃ facili iuratione etiaꝫ ad
periuriũ decidiſſet: ⁊ in ecclia ꝑplo prędica/
bat: ⁊ ſuos inſtituerat/ ne qs iuraret/ nec ad
modicũ quidē. Q̄ ſi ꝓlapſus fuiſſet: vnam
de ſtatutis perdebat potionem: Numerus
eñi erat ſuis ſecũ cõmorãtib⁹ et cõuiuãtib⁹
poculoꝝ ꝑfixus. Indiſciplinationes q̃ et
trãſgreſſiones ſuoꝝ a regula recta et hone/
ſtate/ ⁊ arguebat/ ⁊ tolerabat: quantũ dece/
bat ⁊ oportebat: In talibus ꝑcipue docēs
Ps.140. ne cuiuſq̃ cor declinaret in verba maligna
ad excuſandas excuſatiões in peccatis. Et
Matth.5.d. dum quiſq̃ offerret munus ſuũ ad altare: ⁊
illic recordatus fuiſſet q̄ frater ſuus habe/
ret aliquid aduerſus illũ: relinquendũ eſſe
munus ante altare: atq̃ eundē fratrem eſſe
recõciliandũ: ⁊ tunc veniendũ ⁊ munus ad
Matth.18.b. altare offerendũ. Si xͦo ipſe aduerſus fra/
trē ſuũ aliquid habere: corripere eũ debere
in parte: ⁊ ſi eũ audiſſet lucratus eēt ſuũ fra
trē: ſi min⁹/ adhibendũ eſſe vnũ aut duos:
Q̄ ſi ⁊ ipſos cõtemneret: eclēſiã adhibēdã.
Si xͦo et huic nõ obediret/ eſſet illi vt ethni/
cus ⁊ publicanus. Et illud addēs: vt fratri
peccanti ⁊ veniã petenti: nõ tm̃ ſepties/ ſed
ſeptuagieſſepties delictũ relaxet: ſicut q̄ſq̃
a dño q̄tidie ſibi poſtulat relaxari.

Qualis erga feminas extiterit: (Ca.XXVI.

Eminaꝝ aũt intra do/
mũ eius nulla penitus vnq̃ cõuer/
ſata eſt: nulla mãſit: nec q̄dē germa/
na ſoror: quę vidua deo ſeruiēs multo tꝑe
vſq̃ in die obitus ſui ꝑpoſita ancillarũ dei
vixit. Sed neq̃ patrui ſui filię: et fratris ſui
filię q̄ pariter deo ſeruiebãt: Quas ꝑſonas
ſanctorũ epiſcopoꝝ concilia in exceptis po
ſuerunt. Dicebat xͦo: q̄r et ſi de ſorore et ne/
ptibus ſecũ cõmorantib⁹/ nulla naſci poſſit
mala ſuſpitio: tñ q̄m illę ꝑſonę ſine alijs ne/
ceſſarijs ſecũq̃ manentib⁹ feminis eſſe non
poſſent: et q̄ ad eas etiam alię afforis intra
rent: de his poſſe offendiculũ aut ſcandalũ
infirmiorib⁹ naſci: ⁊ illos q̄ cũ epiſcopo vel
quolibet clerico forte manerent: ex illis om
nibus feminaꝝ ꝑſonis poſſe vna cõmoran
tibus aut aduentãtib⁹/ tẽptationib⁹ huma/
nis poſſe perire: aut certe malis hoim ſuſpi
tionibus peſſime diffamari. Ob hoc ꝗ dice/
bat/ nũq̃ debere feminas cũ ſeruiſ dei/ etiã
caſtiſſimis in vna manere domo: ne vt di/
ctum eſt/ aliqđ ſcandalũ vl' offendiculũ hoc
tali exẽplo poneret infirmiorib⁹. Et ſi forte
ab aliquib⁹ feminis vt videret vel ſaluta/
retur/ rogabat: nunq̃ ſine clericis teſtib⁹ ad
eas intrabat: vl' ſolus cũ ſolis vnq̃ eſt locu
tus/ niſi ſecretorũ aliquid intereſſet.

De infirmorũ viſitationib⁹ et re/cõmendationib⁹/ atq̃ ſimul vſita/tis eius prouerbijs: Ca.XXVII.

In viſitationib⁹ xͦo moduꝫ tenebat
ab apl'o definitũ: vt nõ niſi pupillos
et viduas in tribulationib⁹ cõſtitu/ Jacob.1.d.
tas viſitaret. Et ſi forte ab ęgrotantib⁹ ob
hoc peteret/ vt pro eis in pręſenti deũ roga
ret/ eiſq̃ man⁹ imponeret: ſine mora perge/
bat. Feminarũ autē monaſteria nõ niſi vr/
gentib⁹ neceſſitatib⁹ viſitabat. Seruandũ
quoq̃ in vita et morib⁹ hoīs dei referebat/
qđ in inſtitut' ſanctę memorię ambroſij cõ/
pererat: vt vxorē cuiq̃ nunq̃ poſceret: neq̃
militare volentē ad hoc cõmēdaret: neq̃ in
ſua patria petitũ iret ad cõuiuiũ: De ſingul'
reb⁹ ꝑſtans cauſas. ſ. nedũ inter ſe cõiugati
caſu iurgarent/ ⁊ cũ maledicerent ꝑ quē cõ/
iuncti eēnt. Sꝫ plane ad h' ſibi iã illis cõſen
tiẽtib⁹ petitũ itereſſe debere affirmabat ſa/
cerdotē: vt vel eoꝝ iã pacta ⁊ placita firma/
rent/ vl' bñdicerent. Et ne militię cõmēdat⁹
ſuã culpã male agēs ſuffragatori tribueret.

De vita auguſtini

Et ne p frequentiã in patrię cõuiuijs cõſti/
B tutus/tpantię amitteret modus. Indicaue
rat quoqꝫ nobis ſe prędicti ꝛ beate memo/
rie viri in vltimo vitę cõſtituti audiſſe ſapi/
entiſſimũ ꝛ pijſſimũ reſpõſum:ꝛ multũ lau/
dabat ac pdicabat. Naꝫ cũ ille venerabilis
vltima iaceret ęgritudine:ꝛ a fidelibus ho/
noratis lecto eius aſtantibus ꝛ videntibus
eũ de ſeculo migraturꝫ ad deũ/ꝛ ob hoc mę
rentibus tanti ac talis antiſtitis eccleſiam
poſſe priuari verbi ꝛ ſacramenti dei diſpen
ſatiõe:cũ lachrymis rogaretur vt ſibi a do/
mino vitę poſceret cõmeatũ/eũ illis dixiſſe:
Non ſic vixi vt me pudeat inter vos viue/
re:ſed nec mori timeo:q: bonũ dominũ ha/
bemus. Et in his noſter auguſtin9 ſenex eli/
mata ac librata admirabaf ꝛ laudabat ver
ba. Ideo em̃ eũ dixiſſe intelligendũ eſt: nec
mori timeo/q: bonũ dñm habemus:ne cre/
deref pręſidens de ſuis purgatiſſimis mori
bus pręſumpſiſſe. Nõ ſic vixi vt me pudeat
inter vos viuere:Hoc em̃ dixerat ad illõ qđ
homines de hole noſſe poterant. Nã ſciens
examẽ ęquitatis diuinę:de bono dño ſe di/
cit magis ꝙ de meritis ſuis confidere. Cui
etiã in oratione quotidiana dñica dicebat:
Matth.6.b. Dimitte nobis debita noſtra/ſicut ꝛ nos di
C mittimus debitoribus noſtris. Cuiuſdam
quoqꝫ coepi ꝛ familiariſſimi ſui amici:in ex/
tremis vitę de talibus frequẽtiſſimum re/
ferebat dictum: ad quem cum viſitandum
iam morti appropinquantẽ venitaſſet:ꝛ
ille manus geſtu ſe de ſeculo exiturũ ſigni/
ficaret: atqꝫ a ſe illi eſſet reſpõſum : adhuc
eũ eccleſię neceſſariũ viuere poſſe: Illũ ne
putaref huius vitę teneri cupiditate reſpõ/
diſſe ei:Si nũꝙ: bene. Si aliquando: qua/
re nõ modo? Et talẽ ſententiam mirabaf/ꝛ
laudabat hominẽ ptuliſſe:deũ quidẽ timẽ
tem/verũtamen in villa natũ ꝛ nutritũ:ſed
D nõ multa lectiõis eruditum ſcientia. Illud
etiã cuiuſdã ęgrotãtis dictũ afferebat epĩ:
de quo ſanctus in ep̃la/ſua quã de mortali
tate ſcripſit martyr cyprianus ita retulit di/
cens: Cũ quidã de collegis ꝛ cõſacerdotib9
noſtris infirmitate defeſſus ꝛ de appropin/
quante morte ſollicitus/cõmeatũ ſibi pca/
retur:aſtitit deprecanti:ꝛ iam pene morien
ti iuuenis honore ꝛ maieſtate venerabilis/
ſtatura celſus ꝛ clarus aſpectu/quẽ aſtantẽ
ſibi vix poſſet humanus aſpectus oculis
carnalibus intueri:niſi ꝙ talem videre iam
poterat de ſeculo receſſurus. Atqꝫ ille non
ſine quadã animi ꝛ vocis īdignatiõe infre/
muit ꝛ dixit: Pati timetis:exire nõ vultis:
quid faciã vobis?

De vltimo vitę ſuę temporibus ꝗ fecerit/ꝛ ꝗ euenerint. Ca. xxviii.

Ante pximũ vero diem infirmitatis A
a obitus ſui a ſe dictatos ꝛ editos re/
cenſuit libros:ſiue eos quos primo
tempore cõuerſionis ſuę adhuc laicus/ſiue
quos preſbyter/ſiue quos ep̃s dictauerat:ꝛ
quęcunqꝫ in his recognouit aliter ꝙ ſeſe ha
beret eccleſiaſtica regula a ſe fuiſſe dictata
ꝛ ſcripta:cũ adhuc eccleſiaſticũ vſuꝫ minus
ſciret/minuſqꝫ intelligeret:a ſemetipõ et re Li. retractat.
prehenſa ꝛ correpta ſunt. Unde etiam duo
cõſcripſit volumina: quoꝝ eſt titul9/de re/
cenſione libroꝝ. Prereptos etiã ſibi quoſ/
dam libros ante diligentiorẽ emendationẽ
a nõnullis fratribus cõquerebaf: licet eos
poſtmodũ emendaſſet. Impfecta etiã que/
dam libroꝝ ſuoꝝ pueni9 morte dereliquit.
Quiſqꝫ prodeſſe oĩbus volens/ꝛ volentib9
multa librorum legere ꝛ nõ valentibus: ex
vtroqꝫ diuino teſtamento veteri ꝛ nouo p/
miſſa pręfatiõe pcepta diuina ſeu vetita ad
vitę regulam pertinentia excerpſit: atqꝫ ex
his vnũ codicẽ fecit:vt ꝗ vellet legeret:atqꝫ
in eo vel ꝙ obediens deo inobedienſqꝫ eẽt
agnoſceret:ꝛ hoc opus voluit ſpeculũ ap/
pellare. Uerũ breui cõſequenti tẽpore diui
na voluntate ꝛ poteſtate puenit:vt manus B
ingens diuerſis telis armata ꝛ bellis exerci
tata/immaniũ hoſtiũ vuandaloꝝ ꝛ alanoꝝ
cõmixtam ſecũ habentes gothoꝝ gentem:
aliarũqꝫ diuerſarũ gentiũ pſonas/ex hiſpa
nię partibus tranſmarinis nauibus africę
influxiſſet ꝛ irruiſſet: vniuerſaqꝫ p loca mau/
ritaniarũ etiã ad alias noſtras tranſiens p
uincias ꝛ regiones:omni ſeuiẽs crudelita/
te ꝛ atrocitate:cuncta ꝗ potuit expoliatiõe/
cędibus diuerſiſqꝫ tormẽtis/incẽdijſ/alijſqꝫ
innumerabilibus ꝛ infãdis malis depopu/
lata eſt:nulli ſexui/nulli parcens ętati/nec
ipſis dei ſacerdotib9 vel miniſtris:nec ipſis
eccleſiarũ ornamentis ſeu inſtrumentis vel
ędificijs. Et hanc ferociſſimã hoſtiũ graſſa/
tionẽ ꝛ vaſtationẽ ille homo dei/ꝛ factã fu/
iſſe ꝛ fieri non vt ceteri holes ſentiebat ꝛ co
gitabat:ſed altius ꝛ pfundius ea pſiderãs
ꝛ in his animarũ pcipue vł pericula vł mor
tes pręuidens: ſolito amplius ꝙ vt ſcriptũ
eſt: Qui apponit ſcientiã/apponit dolorẽ: Eccle.i.d.
ꝛ cor intelligens quaſi tinea oſſibus:fuerũt
ei lachrymę panes die ac nocte:amariſſimã Ps.41.
ꝙ ꝛ lugubrẽ pręceteris ſuę ſenectutis iam
pene extremã ducebat ac tolerabat vitam.
Uidebat em̃ ille hõ dei ciuitates excidio
perditas pariter cum ędificijs/villarũqꝫ ha
bitatores/alioſ hoſtili nece extinctos/alios

effugatoſ atq; diſperſos: eccleſias ſacerdo/
tib⁹ ac miniſtris deſtitutas: virgineſq; ſa/
cras ⁊ quoſq; ↄtinētes vbiq; diſſipatos: et
in his alios defeciſſe tormentis/ alios gla/
dio interēptos eſſe/ alios in captiuitate ꝑdi
ta animi ⁊ corꝑis integritate ac fidei/ malo
C more ac duro hoſtib⁹ deſeruire. Cernebat
etiā hymnos dei ⁊ laudes de eccl'ijs depe/
riſſe: ędificia eccleſiarum q; plurimis locis
ignibus cōcremata eſſe: ſolēnia q; quę deo
debent̃ de ꝓprijs locis defeciſſe: ſacrificia
ac ſacramenta diuina vel nō quęri/ vl' quę/
renti q̄ tradat nō facile reperiri: in ip̄as mō/
tiū ſiluas ⁊ cauernas petrarū ⁊ ſpelūcas cō
fugientes: vel ad quaſcūq; munitiōes: ali/
os fuiſſe expugnatos et interfectos: alios
neceſſarijs ſuſtētaculis euolutos atq; ꝑua/
tos/ vt fame cōtabeſcerēt: ipſoſq; eccleſiarū
ꝑpoſitos ⁊ clericos/ q̄ forte dei beneficio vl'
eos nō incurrerāt/ vel incurrētes euaſerāt:
rebus oībus expoliatos atq; nudatos egē/
tiſſimos mēdicare: nec eis oībus ad omnia
quib⁹ fulciendi eſſent ſubuenire poſſe. Uix
tres ſupſtites videbat ex innumerabilibus
eccleſijs: hoc eſt carthagineñ. hipponeñ. et
circēſem: q̄ dei bñficio exciſę nō ſunt: ⁊ earū
ꝑmanent ciuitates: ⁊ diuino ⁊ humano ful/
tę ꝑſidio: licet poſt ei⁹ obitū vrbs hipponē/
ſis incolis deſtituta ab hoſtib⁹ fuerit cōcre/
mata. Et ſe inter hęc mala cuiuſdā ſapiētis
ſentētia conſolabat̃ dicētis: Nō erit magn⁹
magnum putās q; cadūt ligna ⁊ lapides/ ⁊
D moriunt̃ mortales. Hęc ḡ oīa ille vt erat al
te ſapiēs/ q̄tidie vbertim flebat. Accreuitq;
męrorib⁹ ⁊ lamētationib⁹ ei⁹: vt etiā adhuc
in ſuo ſtatu cōſiſtentē ad eandē hipponen/
ſium regionum ciuitatē ab ijſdē hoſtib⁹ ve/
niret̃ obſidēda: Quā in ei⁹ tūc defenſiōe fu/
erat cōſtitutus comes quidā bonifacius cū
gothorū quondā fęderat⁹ exercitu: quā vr/
bē ferme q̄ttuordecim mēſib⁹ ↄcluſā obſe/
derūt: Nā et litus illi marinū intercluſione
abſtulerūt. Quo etiā nosipſi de vicino cū
alijs nr̄is coeꝑis cōfugeram⁹: in eadēq; om
ni obſidionis tp̄e fuim⁹. Ubi nobiſcū ſuꝑ
his infortunijs ſępiſſime colloq̄bamur: et
dei tremenda iudicia prę oculis nr̄is poſita
Ps. 118. ↄſiderabam⁹/ dicētes: Iuſt⁹ es dñe: ⁊ rectū
iudiciū tuū: Paritérq; dolētes/ gemētes et
2. Cor. 1. a. flētes orabamus miſerationū patrē ⁊ deū
oīs cōſolationis: vt de eadē nos tribulati/
one ſubleuare dignaretur.

De vltima ſancti auguſtini valitu dine ⁊ q̄buſdā miracul'. Ca. XXIX.

T forte prouenit vt vna cū eodē ad
e mēſam ↄſtitutis ⁊ inde cōfabulāti/
bus/ cępit corā nobis dicere: Noueritis me
hoc tp̄e nr̄ę calamitatis deū rogare: vt aut
hanc ciuitatē ab hoſtib⁹ circūdatā liberare
dignet̃: aut ſi aliud ei videt̃/ ſuos ſeruos ad
ꝑferendā ſuā volūtatē fortes faciat: aut cer
te vt me de hoc ſęculo ad ſe accipiat. Quę
ille dicēs noſq; inſtruēs: deinceps cū eodē
⁊ nos cū nr̄is oībus/ et ipſi qui in eadē fue/
rant ciuitate a ſummo deo ſimilit̃ peteba/
mus. Et ecce tertio illius obſidionis menſe
decubuit lecto febribus fatigatus: ⁊ illa vl
tima exercebat̃ ęgritudine. Nec ſuum ſane
dñs famulum fructu ſuę precis fraudauit:
Nā ⁊ ſibiipſi ⁊ eidē ciuitati qđ ⁊ lachrymo/
ſis depopoſcit precibus/ in tp̄e impetrauit.
Noui q; eundē ⁊ p̄ſbyterū ⁊ ep̄m ꝓ quibuſ
dā energuminis petētibus vt oraret roga/
tū: eūq; in oratione lachrymas fundentem
deū rogaſſe/ ⁊ dęmones ab hoībus receſſiſ/
ſe. Itēq; ad ęgrotantē ⁊ lecto vacantē quē/
dam cum ſuo ęgroto veniſſe/ ⁊ rogauiſſe vt
eidē manū imponeret vt ſanus eſſe poſſet:
eūq; reſpōdiſſe: ſi aliquid in his poſſet ſibi
hoc vtiq; primitus ꝑſtitiſſet: ⁊ illum dixiſſe
viſitatū ſe fuiſſe/ ſibiq; ꝑ ſomniū dictū eē:
Uade ad auguſtinū ep̄m/ vt eidē manū im
ponat/ ⁊ ſaluus erit. Qđ dū cōperiſſet/ fa/
cere nō diſtulit: ⁊ illū infirmū cōtinuo dñs
ſanū ab eodē diſcedere fecit.

Utile conſiliū honorato ep̄o re ſponſū vtrū expugnatorib⁹ aduē/ tantibus/ ex eccleſijs ep̄is vel cleri cis recedendū eſſet: Ca. XXX.

Nterea reticendū minime eſt: cum A
i memorati impenderēt hoſtes: a ſan
cto viro q; nr̄o coep̄o thabēnenſis
eccleſię honorato/ lr̄is fuiſſe ↄſultū/ vtrū nā
illis aduentantib⁹ ex eccleſijs ep̄is/ vel cle/
ricis recedendū eſſet/ an nō: Eiq; reſcriptis
inſinuaſſe quid mag' ab illis romanę euer/
ſorib⁹ eſſet metuēdū. Quā ei⁹ ep̄l'am huic
ſcripturę inſerere volui: Eſt enim ſacerdo/
tum dei et miniſtrorum moribus valde vti
lis et neceſſaria. Iſto modo reſcriptum eſt
ad eundem ab eodē. Sancto fratri et co/ Ep̄la auguſti/ni ad honora/tum.
epiſcopo honorato/ auguſtinus in domino
ſalutem. Charitati tuę miſſo exemplo epi/
ſtolę quam fratri quoduultdeo noſtro co/
epiſcopo ſcripſi: putabam me hoc onere ca
ruiſſe quod mihi impoſuiſti: quęrendo con/
ſilium/ quid in his periculis quę in tempo/
ra noſtra venerunt facere debeatis. Quis
eñ epiſtolam illam breuiter ſcripſerim/ ni/
hil in ea tñ prętermiſiſſe me arbitror: qđ et
reſpondenti dicere/ ⁊ quęrēti audire ſuffice
ret. Quādoquidē dixi: nec eos eſſe ꝓhiben

dos qui ad loca/ſi poſſunt/munita migrare
deſiderāt:⁊ miniſterij noſtri vincula: q̄bus
nos chriſti charitas alligauit: ne deſeram⁹
eccleſias quibus ſeruire debemus:non eſſe
rumpenda. Jſta quippe verba ſunt/que in
illa epiſtola poſui. Reſtat ꝗ inquā/vt nos
quoꝝ miniſteriū quātulecūq; plebi dei vbi
ſumus manenti:ita neceſſariū eſt/vt ſine h
Pſ.70. eā nō oporteat remanere:dicam⁹ dño:Eſto
nobis in deū ꝓtectorē:⁊ in locū munitum.
B Sed hoc conſiliū tibi propterea nō ſufficit
vt ſcribis:ne contra dei ꝑceptū facere nita/
mur:vbi fugiendū eſſe de ciuitate in ciuita/
tem monet: Recolimus eñ verba dicentis:
Matth.10.c. Cū aūt ꝑſequentur vos in ciuitate iſta:fu/
gite in aliā. Quis aūt credit ita hoc domi/
num fieri voluiſſe/vt i neceſſario miniſterio
ſine quo viuere nequeunt/deſerant greges
quos ſuo ſanguine cōparauit? Nūqd nam
Matth.2.c. hoc ipſe fecit/qñ ſe portantibus in egyptū
parentibus paruulus fugit:qui nōdum eccle
ſias cōgregauerat:quas ab eo deſertas fu/
iſſe dicam⁹? Nūqd qñ apl's paulus/ne illū
2.Cor.11.g. cōprehēderet inimic⁹/per feneſtrā in ſporta
Act.9.c. ſubmiſſus eſt per murū/⁊ effugit man⁹ ei⁹:
deſerta eſt ꝗ ibi erat eccleſia neceſſario mi/
niſterio:⁊ nō ab alijs fratribus ibidē ꝯſtitu
tis qḋ oportebat impletū eſt? Eis quippe
volentibus hoc apl's fecerat/vt ſeipſum ſer
uaret eccleſie:quē proprie ꝑſecutor ille que
rebat. Faciāt ergo ſerui chriſti:miniſtri ver/
bi ⁊ ſacramēti eius qḋ pręcepit ipſe ſiue ꝑ/
miſit. Fugiant oino de ciuitate in ciuitatē
qñ eoꝝ quiſq; ſpecialiter a ꝑſecutoribus q̄/
ritur vt ab alijs qui nō ita querunt nō de/
ſerant eccleſia:ſed prębeant cibaria cōſeruis
ſuis:quos aliter viuere nō poſſe nouerunt.
Cum aūt omniū.i.epoꝝ ⁊ clericoꝝ ac laico/
rū ē cōmune periculū: hi qui alijs indigēt/
nō deſerant ab his q̄bus indigēt. Aut igit
ad loca munita oēs tranſeant: aut qui ha/
bent remanendi neceſſitatē/nō relinquant
ab his per quos eoꝝ eſt eccleſiaſtica ſupplē
da neceſſitas: vt aut pariter viuāt/aut pari/
ter ſufferant qḋ eos paterfamilias vult per
peti. Ꝙ ſi contigerit/vt ſiue alij maius/
ſiue alij minus/ſiue omnes equaliter patiā
tur:qui eoꝝ ſint qui ꝓ alijs patiant appa/
ret/illi.ſ.qui cum ſe poſſent a talibus malis
eripere fugiendo/ne aliorum neceſſitatem
deſererent/manere voluerūt. Hinc maxime
ꝓbatur illa charitas quā iohannes apoſto
1.Joh.3.c. lus cōmendat dicēs: Sicut chriſtus animā
ſuā pro nobis poſuit:ſic ⁊ nos debemus ꝓ
fratribus aīas ponere. Nam q̄ fugiunt/vel
ſuis deuincti neceſſitatibus fugere nō pñt:
ſi cōprehenſi patiant/ ꝓ ſeipſis/ nō pro fra
trib⁹ vtiq; patiunt. Qui vero ꝓpterea pa/
tiunt:q2 fratres q̄ eis ad chriſtianā ſalutē in
digebāt/deſerere noluerūt:ſine dubio ſuas
animas pro fratribus ponunt. Unde illud
qḋ coepiſcopū quendā dixiſſe audiuimus:
Si dñs nobis imperauit fugā in eis ꝑſecu/
tionibus/vbi poteſt eſſe fructus martyrij:
quanto magis debem⁹ fugere ſteriles paſ/
ſiones/ quādo eſt barbaricus ⁊ hoſtilis in/
curſus: Uerū ē quidē ⁊ acceptabile:ſed his
quos eccleſiaſtici officij nō tenent vincula.
Nā qui clades hoſtiles iō nō fugit cū poſſit
effugere/ne deſerat miniſteriū chriſti:ſine q̄
nō poſſūt homines vel viuere vel fieri chri
ſtiani:maiorē charitatis inueniet fructū q̄
qui nō ꝓpter fratres/ſed ꝓpter ſeipſum fu/
giens atq; cōprehenſus nō negat chriſtum
ſuſcipitq; martyrū. Quid eſt ergo qḋ in epi
ſtola tua ṗore poſuiſti? Dicis eñ: Si i eccle C
ſijs ꝑſiſtendū eſt:quid ſimus nobis vel po/
pulo ꝓfuturi/nō video:niſi vt añ oculos
noſtros viri cadant: femine cōſtuprent: in/
cendant eccleſie:uoſipſi tormentis deficia/
mus/cū de nobis queritur qḋ nō habem⁹.
Potēs eſt quidē deus audire ꝑces familie
ſue ⁊ hec ꝗ formidant auertere: nec ideo tñ
ꝓpter iſta que incerta ſunt debet noſtri offi
cij certa fieri deſertio:ſine quo eſt plebi cer/
ta ꝑnicies:nō in rebus vite huius/ſed alte/
rius/ que incōparabiliter diligētius ſollici
tiuſq; curanda eſt. Nā ſi certa eſſēt iſta ma/
la que timent:ne in locis in quibus ſumus
forte contingant: prius inde fugerēt hoīes
propter quos ibi manendū eſt:⁊ nos a ma/
nendi neceſſitate liberos redderent. Nō eñ
quiſq; eſt qui dicat miniſtros manere opor
tere: vbi iam nō fuerint q̄bus neceſſe ſit mi/
niſtrare. Jta quidā ſancti epi de hiſpania
ꝓfugerūt:prius plebibus partim fuga la/
pſis/partim ꝑemptis/partim obſidione cō/
ſumptis/partim captiuitate diſperſis. Sed
multo plures illic manētibus/ꝓpter quos
manerēt/ ſub eorūdē ꝑiculoꝝ denſitate mā
ſerunt. Et ſi aliqui deſeruerūt plebes ſuas:
hoc eſt qḋ dicim⁹ fieri nō debere: Neq; eñ
tales† ducti auctoritate diuina/ſ3 humano At.† docti.
vel errore decepti vel timore ſunt deuicti.
Cur eñ ſibi putant indifferenter obtempe/ D
randū eſſe pręcepto/vbi legunt de ciuitate
in ciuitatē eſſe fugiendū:⁊ mercennariū nō
exhorrent q̄ videt lupum venientē ⁊ fugit: Joh.10.b.
qm̄ nō eſt ei cura de ouibus? Cur non iſtas
duas dominicas veraſq; ſententias:vnā.ſ.
vbi fuga ſinitur/aut iubet: alteram vbi ar/
guitur ⁊ culpatur/ſic intelligere ſtudent:vt

inter ſe reperiant̃ nõ eſſe cõtrarię:ſicnõ ſũt.
Et hoc quõ reperit̃/niſi attẽdat̃ qꝺ iã ſupe/
rius diſputaui:tũc de locis in quib⁹ſumus
ꝑmente ꝑſecutione fugiendũ eſſe chriſti mi
niſtris:qñ ibi aut plębs chriſti nõ fuerit cui
miniſtret̃:aut põt impleri ꝑ alios neceſſari/
um miniſteriũ:quibus eadẽ nõ eſt cauſa fu
2.Cor.11.g. giẽdi:ſicut i ſporta ſubmiſſus/qꝺ ſupra cõ/
Gal.9.c. memoraui/fugit apl's cũ a perſecutore ipſe
ꝓprie quereret̃: Alijs q̃dẽ neceſſitatẽ ſimi/
lẽ nõ habẽtibus a quibus illic miniſteriũ
impleret̃: abſit vt deſerat̃ eccleſia. Sic fu/
git ſctũs anaſtaſius alexãdrinus ep̃s: cuꝫ
eũ ſpecialiter appꝛehẽdere cõſtantius impa/
tor ꝑceperat: neq̃ꝫ a cęteris miniſtris de/
ſerta plębe catholica/q̃ in alexãdria cõma/
nebat. Cũ aũt plębs manet/⁊ miniſtri fugi
unt/miniſteriũq̃ꝫ ſubtrahit̃:q̃d erit niſi mer
Joh.10.b. cennarioꝝ illa fuga dãnabilis:quib⁹ nõ eſt
cura de ouibus? Veniet eñ lupus/nõ hõ/
ſed diabolus:q̃ plerũq̃ꝫ fideles apoſtatas
eſſe perſuaſit: quibus q̃tidianũ miniſteriũ
1.Cor.8.d. dñici corpis defuit:⁊ peribit infirmus i tua
nõ ſciẽtia/ſꝫ ignorãtia frater:ꝓpt̃ quẽ chri/
E ſtus mortuus eſt. Quid aũt ad eos attinet
qui in hac re nõ fallunt̃ errore/ſꝫ formidine
ſuperant̃? Quare nõ potius ꝯtra ſuũ timo
rem dño miſerãte atq̃ꝫ adiuuãte fortiter di/
micãt/ ne mala ſine cõparatione grauiora/
q̃ multo amplius ſunt tremẽda cõtingant?
Fit hoc vbi charitas dei flagrat/nõ vbi cu/
piditas mũdi fumat. Charitas enim dicit:
2.Cor.11.g. Quis infirmat̃/et ego non infirmor? Quis
1.Joh.4.b. ſcandaliçat̃/et ego non vror? Sed charitas
ex deo eſt: Oremus q̃ vt ab illo det̃ a q̃ iu/
betur:⁊ ꝑ hãc magꝭ timeam⁹/ne oues chri/
ſti ſpiritalis nequitię gladio necent̃ in cor/
de:q̃ꝫ ne ferro in corpe trucident̃/ vbi quã/
docũq̃ꝫ quocũq̃ꝫ mortis genere morituri ſu
F mus. Magis timeamus/ne ſenſu interiore
32.q.5.c.magis. corrupto pereat caſtitas fidei:q̃ꝫ ne feminę
Lib.1.de ciuitate dei ca.16. et.18. violẽter cõſtuprent̃ in carne. Qua violen/
tia nõ violat̃ pudicitia/ſi mente ſeruet̃:qm̃
nec in carne violat̃ qñ voluntas patientis
ſua turpiter carne nõ vtit̃/ ſꝫ ſine conſenſi/
one tolerat qꝺ alius operat̃. Magis time/
amus/ne mẽbra corpis chriſti deſtituta ſpi
ritali victu necent̃: q̃ꝫ ne mẽbra corpis nr̃i
oppꝛ̃ſſa hoſtili impetu torqueant̃. Magis
timeamus ne lapides viui extinguant̃ de/
ſerẽtibus nobis:q̃ꝫ ne lapides ⁊ ligna terre
norũ ędificiorũ incendantur ꝑſentibus no
bis: Non q2 iſta nõ ſint vitanda cũ poſſint:
ſed q2 potius ſunt ferẽda/quãdo vitari ſine
impietate nõ poſſunt. Niſi forte quiſq̃ꝫ cõ/
tenderit:nõ eſſe miniſtrũ impiũ q̃ tũc ſub/
trahit miniſteriũ pietati neceſſariũ/ quãdo
magis eſt neceſſariũ. An nõ cogitamus cũ
ad iſtorum periculorum peruenit̃ extrema/
nec eſt poteſtas vlla fugiendi:quãtus in ec
cleſia fieri ſolet ab vtroq̃ꝫ ſexu atq̃ꝫ ab om/
ni ętate cõcurſus:alijs baptiſmũ flagitan/
tibus:alijs recõciliationẽ:alijs etiã pęnitẽ/
tię ipſius actionẽ:oibus cõſolationẽ/ et ſa/
cramentoꝝ confectionẽ ⁊ erogationẽ? Vbi
ſi miniſtri deſint/q̃tuꝫ exitiũ ſequat̃ eos q̃
de iſto ſęculo vel nõ regenerati exeũt/vel li/
gati? Quãtus eſt etiã vel luctus fideliũ ſu/
orum/qui eos ſecũ in vitę ęternę requie nõ
habebũt? Quãtus deniq̃ꝫ gemitus omniũ
et quorundã quanta blaſphemia de mini/
ſterioꝝ ⁊ miniſtroruꝫ abſentia? Vide quid
faciat maloꝝ tẽporaliũ timor:⁊ quãta i eo
ſit acquiſitio malorum ęternorum. Si autẽ
miniſtri aſſint pro viribus/quas eis domi/
nus ſubminiſtrat/omnib⁹ ſubuenitur: Alij
baptiçant̃: alij recõciliant̃:nulli dñici cor/
poris cõmunione fraudant̃. Oẽs ꝯſolant̃/
ędificant̃/exhortant̃:vt deũ rogẽt qui po/
tens eſt oia quę timent̃ auertere:parati ad
vtrũq̃ꝫ:vt ſi nõ põt ab eis calix iſte trãſire/ Math.26.d.
fiat voluntas eius qui mali aliquid nõ põt
velle. Certe iam vides qꝺ te ſcripſeras non
videre:q̃tum bonũ cõſequant̃ ꝑ̃li chriſtia
ni/ſi in ꝑſentib⁹ malis nõ eis deſint ꝑſentia
miniſtroꝝ chriſti. Quoꝝ vides etiã q̃tum
obſit abſentia:dũ ſua quęrũt/ nõ quę ieſu Phil.2.c.
chriſti: Nec habẽt illã charitatẽ/de q̃ dictũ
eſt: Nõ q̃rit q̃ ſua ſunt. Nec imitant̃ eũ q̃ di 1.Cor.13.c.
xit: Non quęrens qꝺ mihi vtile eſt: ſed qꝺ 1.Cor.10.g.
multis vt ſalui fiant. Qui etiaꝫ ꝑſecutoris
ꝑncipis illi⁹ inſidias nõ fugiſſet:niſi ſe alijs
quib⁹neceſſari⁹ erat ſeruare voluiſſet. Pro/
pter qꝺ ait: Cõpellor aũt ex duob⁹/deſide/ Phil.1.d.
riũ habẽs diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto:multo
eñ magꝭ optimũ:manere autẽ in carne ne/
ceſſariũ ꝓpter vos. Hic fortaſſe quis dicat G
ideo debere dei miniſtros fugere talib⁹ im/
minentibus malis:vt ſe ꝓ vtilitate eccleſię
tẽporibus trãquillioꝛib⁹ ſeruẽt. Recte hoc
fit a q̃buſdã:qñ aſſũt alij ꝑ q̃s ſuppleat̃ eccle
ſiaſticũ miniſteriũ:ne ab oib⁹ deſerat̃. Qꝺ
feciſſe anaſtaſium ſupra diximus. Nã q̃tũ
neceſſariũ fuerit eccl'ię:q̃tũq̃ꝫ ꝓfuerit q̃ il/
le vir manſit in carne/catholica fides nouit
q̃ aduerſus arrianos hereticos ore illius et
amore defenſa eſt. Sed quãdo eſt cõmune
periculũ / magiſq̃ꝫ timendũ eſt ne quiſq̃ꝫ id
facere credat̃: nõ conſulendi voluntate/ ſꝫ
timore moriendi:magiſq̃ꝫ fugiẽdi obſit exẽ
plo q̃ꝫ viuẽdi proſit officio:nulla ratione fa
ciendum eſt. Deniq̃ꝫ ſanctus dauid ne ſeſe

cōmitteret periculis pꝛelioꝝ:⁊ foꝛtaſſis ex
1. Reg. 21. d. tingueretur:ſicut ibi ſcriptū eſt:lucerna iſra
el:a ſuis hoc petentibus ſumpſit/ nō ipſe h
ꝓſumpſit. Alioquin multos imitatoꝛes fe/
ciſſet ignauię:qui eū crederent hoc feciſſe:
nō conſideratiōe vtilitatis alioꝝ/ ſed ſuę ꝑ
h turbatiōe foꝛmidinis. Occurrit etiā alia q̄/
ſtio quā contēnere nō debemus. Si eñ hęc
vtilitas negligenda nō eſt:vt aliq̄ miniſtri
ꝓpterea fugiant iminente aliqua vaſtitate
vt ſeruent qui miniſtrēt eis quos poſt illā
cladē reſiduos poterint inuenire: quid fiet
vbi vident oēs interituri niſi aliq̄ fugiant?
Si eñ hactenus ſęuiat illa pernicies vt ſo/
los miniſtros eccleſię pſequatur:quid dice/
mus? An relinquēda eſt a miniſtris fugien
tibus eccleſia: ne a moꝛientibus miſerabi/
lius relinquatur? Sed ſi laici non quęrunt
ad moꝛtem:poſſunt occultare quoquo mo/
do epiſcopos ⁊ clericos ſuos:ſicut ille adiu
uerit in cuius poteſtate ſunt oīa:qui pōt et
nō fugiētes ꝑ mirabilē cōſeruare potentiā.
Sed ideo quęrim⁹ q̄d nos facere debeam⁹:
ne in omnibus expectādo diuina miracula
temptare dm̄ iudicemur. Nō quidē talis
eſt iſta tēpeſtas/ q̄ñ laicoꝝ ⁊ clericoꝝ eſt cō/
mune periculum:ſicut in naui vna cōmune
ꝑiculū eſt mercatoꝝ atq; nautaꝝ. Verū ab
ſit vt tanto ꝑiclitanda ſit hęc nauis noſtra:
vt debeant eā nautę/ ⁊ maxime gubernatoꝛ
periclitantē deſerere:etiā ſi in ſcapham trā/
ſiliendo vel etiā natando poſſint effugere.
Quibus eñ metuimus:ne noſtra deſertio/
ne pereant:ne tēpoꝛalē moꝛtē/ q̄ quandoq;
ventura eſt:ſed ęternam/ q̄ pōt ſi nō caueat
venire:⁊ pōt ſi caueat etiā nō venire metui
mus. In cōmuni aūt periculo vitę hui⁹ cur
exiſtimemus vbicūq; fuerit hoſtilis incur/
ſus oēs clericos/ ⁊ nō etiā omnes laicos eſſe
moꝛituros:vt ſimul finiant hāc vitā q̄bus
ſunt clerici neceſſarij? Aut cur nō ſperemus
ſicut aliquos laicos/ ſic etiā clericos reman
ſuros: a q̄bus eis neceſſariū miniſteriū va/
leat exhiberi? Q̄ꝗ o ſi inter dei miniſtros
inde ſit diſceptatio/ qui eoꝝ maneant:ne fu
ga omniū:⁊ qui eoꝝ fugiant/ ne moꝛte oīm
deſerant eccleſię. Tale quippe certamē erit
inter eos vbi vtriq; feruēāt charitate:⁊ vtri
i q; placeāt charitati. Quę diſceptatio ſi ali/
ter nō potuerit terminari:quantū mihi vi/
detur:qui maneant/ ⁊ qui fugiant foꝛte eli/
gendi ſunt. Qui eñ dixerint ſe potius fuge
re debere:aut timidi videbunt/ q2 iminens
malū ſuſtinere noluerūt:aut arrogātes/ q2
ſe magis qui ſeruandi eſſent neceſſarios ec/
cleſię iudicarūt. Deinde foꝛtaſſis hi q̄ melI/
oꝛes ſunt/ eligant pꝛo fratribus animas po 1. Ioh. 3. c.
nere: et hi ſeruabuntur fugiendo quoꝛum
eſt minus vtilis vita:quia minoꝛ conſulen/
di et gubernandi peritia. Qui tamen pie
ſapiunt/ contradicent eis quos vident ⁊ vi/
uere potius opoꝛtere et magis moꝛi velle
q̄ fugere. Ideo ſic ſcriptum eſt: Contradi/ Prouer. 18. c.
ctiones ſedat ſoꝛtitio:et inter potentes de/
finit. Melius enim deus in huiuſmodi am
bagibus q̄ homines iudicat:ſiue dignetur
ad paſſionis fructū vocare melioꝛes ⁊ par/
cere infirmis:ſiue iſtos facere ad mala per/
ferenda foꝛtioꝛes/ et huic vitę ſubtrahere
quoꝛum non poteſt eccleſię tantū q̄tum il/
loꝛum vita pꝛodeſſe. Res fiet quidem mi/
nus vſitata ſi fiet iſta ſoꝛtitio: Sed ſi facta
fuerit: quis eam repꝛehendere audebit?
Quis non eam niſi imperitus aut inuidus
congrua pꝛędicatione laudabit? Quod ſi
non placet facere: cuius facti non occurrit
exemplum: nullius fuga faciat/ vt eccleſię
miniſteriū/ maxime in tantis periculis ne/
ceſſarium ac debitum deſit. Nemo excipiat
perſonam ſuam:vt ſi aliqua gratia videtur
excellere/ ideo ſe dicat vita/ et ob hoc fuga
eſſe digniorem. Quiſquis enim hoc putat
nimiū ſibi placet: Quiſquis autem etiam
hoc dicit:omnibus diſplicet. Sūt ſane qui k
arbitrant epiſcopos et clericos nō fugien/
tes in talibus periculis/ ſed manentes fa/
cere/ vt plębes decipiantur:cum ideo non
fugiunt:quia manere ſuos pꝛępoſitos cer/
nunt. Sed facile eſt hanc repꝛehenſionem
vel inuidiam deuitare:alloquendo eaſdem
plębes atq; dicendo: Non vos decipiat q2
de loco iſto non fugimus: Non enim pꝛo/
pter nos/ ſed pꝛopter vos hic potius mane
mus:ne vobis non miniſtremus quicquid
ſaluti veſtrę/ quę in chꝛiſto eſt/ nouimus ne
ceſſarium. Si ergo fugere volueritis:⁊ nos
ab iſtis quibus tenemur vinculis ſoluitis.
Quod tunc puto eſſe dicendum/ quando
vere videtur vtile eſſe ad loca tutioꝛa mi/
grare. Quo audito ſi vel omnes vel aliqui
dixerint:in illiuſ poteſtate ſumus cui⁹ iram
nullus quocunq; euadet:et cuius miſericoꝛ
diam vbicūq; ſit poteſt inuenire:qui nuſq̄
vult ire/ ſiue certis neceſſitatibus impedi/
tus/ ſiue laboꝛare nolens ad incerta ſuffu/
gia:et nō ad finienda/ ſed ad mutanda peri
cula:pꝛoculdubio iſti deſerendi non ſunt a
miniſterio chꝛiſtiano. Si autem hoc audi/
to abire maluerint: nec illis manendum
eſt qui pꝛopter illos manebant: Quia

ſibi iã non ſunt ꝓpter quos manere adhuc
debeãt. Quicũqȝ igiť iſto mõ fugit vt eccle/
ſię neceſſariũ miniſteriũ illo fugiẽte nõ de/
ſit: facit qđ dñs p̃cepit ſiue ꝑmiſit: Qui aũt
ſic fugit: vt gregi chriſti ea qb⁹ ſpũalit̃ vi/
uit alimenta ſubtrahanť: mercennari⁹ ille ẽ
Job.10.b. qui videt lupũ venientẽ ⁊ fugit: qm̃ non eſt
ei cura de ouibus. Hęc tibi/ qꝛ me cõſuluiſti
frater dilectiſſime qua exiſtimaui veritate et
certa charitate reſcripſi: ſed ne meliorẽ ſi in/
ueneris ſequaris ſentẽtiã/ nõ ꝓſcripſi. Me/
lius tñ qđ in his periculis faciamus inueni
re nõ poſſumus: qȝ orationes ad dominum
deũ noſtrũ/ vt miſereať noſtri. Quod ipſuȝ
vt. ſ. eccłias nõ deſererẽt: dei dono nõnulli
prudentes ⁊ ſancti viri ⁊ velle ⁊ facere me/
ruerunt: ⁊ inter dẽtes obtrectantiũ a ſui ꝓ/
poſiti intentione minime defecerũt.

De tranſitu mortis ei⁹: Ca. XXXI.

A S Ane ille ſanctus in vita ſua prolixa
ꝓ vtilitate ac fęlicitate ſanctę eccłię
catholicę diuinitus cõdonata/ vixit
annis ſeptuagintaſex: in clericatu autẽ vel
epiſcopatu annis ferme quadraginta. Dice
re aũt nobis inter familiaria colloquia con
ſueuerat: poſt ꝑceptũ baptiſmũ etiã lauda/
tos chriſtianos ⁊ ſacerdotes abſqȝ digna et
cõpetenti penitentia exire de corpore nõ de
bere. Quod etiam ipſe fecit vltima qua de
functus eſt ęgritudine: Nã ſibi iuſſerat pſal
mos dauidicos/ qui ſũt pauciſſimi de peni
tentia ſcribi: ipſoſqȝ quaterniones iacẽs in
lecto cõtra parietẽ poſitos diebus ſuę infir
mitatis intuebať/ ⁊ legebat: ⁊ iugiť ac vber
tim flebat. Et ne intentio eius a quoqȝ im/
pediretur: cauebat. Ante dies ferme decem
qȝ exiret de corpore/ nobis poſtulauit p̃ſen
tibus: ne quis ad eum ingredereť: niſi his
tñ horis quib⁹ medici ad inſpiciẽdũ intra/
rent: vel cũ ei inferreť refectio. Et ita obſer/
uatũ ac factum eſt: ⁊ oĩ illo tp̄e orationi va/
cabat. Verbũ dei vſqȝ ad ipſã ſuã extremã
ęgritudinẽ imp̃termiſſe alacriter et fortiter
ſana mẽte/ ſanoqȝ conſilio in eccleſia p̃dica/
uit. Mẽbris oĩbus ſui corpis incolumis/ in
tegro aſpectu atqȝ auditu: ⁊ vt ſcriptũ ẽ/ no
bis aſtantib⁹ ⁊ videntibus ac cũ eo pariter
orantib⁹/ obdormiuit ĩ pace cũ patrib⁹ ſuis
enutritus in bona ſenectute: ⁊ nobis coraȝ
poſitis ꝓ ei⁹ cõmẽdãda corpis depoſitio/
ne/ ſacrificiũ deo oblatũ eſt: et ſepultus eſt.
B Teſtamentũ autẽ nullũ fecit: qꝛ vnde face/
ret paup chriſti nõ habuit. Eccleſię biblio/
thecã ⁊ oẽs codices diligenter poſteris cu/
ſtodiẽdos ſemp iubebat. Si quid vero/ ec/
cleſia/ vel ĩ ſumptib⁹/ vel in ornamẽtis ha/
buit: fideli p̃sbytero qui ſub eodem domus
eccleſię curã gerebat/ dimiſit. Nec ſuos con
ſanguineos vel in propoſito vel extra cõ/
ſtitutos ĩ ſua vita et morte vulgi more tra/
ctauit. Quibus dũ adhuc ſupereſſet id ſi
opus fuit qđ ⁊ cęteris erogauit/ nõ vt diui
tias haberet/ ſed vt aut non aut minus ege
rent. Clerum ſufficientiſſimũ ⁊ monaſteria
virorũ ac fęminarũ continentiũ cum ſuis
prępoſitis plene eccleſię dimiſit/ vna cum
bibliothecis libros/ ⁊ tractatus vel ſuos vł
aliorum ſanctorum habentibus: in quibuſ
dono dei qualis quãtuſqȝ in eccleſia fuerit
noſcitur/ ⁊ in his ſemp viuere a fidelib⁹ inue
nitur: Juxta qđ etiã ſęculariũ quidaȝ poe/
tarum ſuis iubẽs quo ſibi tumulũ mortuo
in aggere publico collocarent pro epigram
mate finxit dicẽs: Viuere poſt obitũ vatẽ
vis noſſe viator: Quod legis ecce loquor:
vox tua nempe mea eſt. Et in ſuis quidem C
ſcriptis ille deo acceptus ⁊ charus ſacerdoſ
qȝtum lucente veritate videre cõcediť/ recte
ac ſane fidei ſpei et charitatis catholicę ec/
cleſię vixiſſe manifeſtať. Quod agnoſcunt
qui eundem de diuinis ſcribentẽ legentes
proficiunt. Sed ego arbitror plus ex eo ꝓ/
ficere potuiſſe: qui eũ ⁊ loquentẽ in eccleſia
pręſentem audire ⁊ videre potuerũt: ⁊ eius
p̃ſertim inter homines cõuerſationem non
ignorauerunt. Erat enĩ non ſolũ eruditus Matth.13.f.
ſcriba in regno cęlorꝝ/ de theſauro ſuo ꝓfe/
rens noua ⁊ vetera: ⁊ vnus negociatorum
qui inuentã precioſam margaritã quę ha/
bebat venditis cõparauit: verũetiã ex his
ad quos ſcriptũ ẽ: Sic loquimini ⁊ ſic faci/ Jaco.2.c.
te: ⁊ de quibus ſaluator dicit: Qui fecerit ⁊ Matth.5.c.
docuerit ſic hoĩes: hic magnus vocabiť in
regno cęlorꝝ. Peto autem impendio veſtrã
charitatẽ/ qui hęc ſcripta legitis: vt mecum
omnipotẽti deo gratias agatis: dñmqȝ be/
nedicatis qui tribuit mihi intellectũ vt hęc
in noticiam et pręſentiũ et abſentium pręſentis tp̄is ⁊ futuri hominũ/ ⁊ vellem defer
re/ ⁊ valuiſſem: ⁊ mecũ ac pro me oretis/ vt
illius quondam viri/ cum quo annis ferme
quadragita dei dono abſqȝ amara vlla diſ
ſenſione familiariter ac dulciter vixi/ et in
hoc ſęculo ęmulator et imitator exiſtam/ et
in futuro oĩpotentis dei ꝓmiſſis cum eodẽ
perfruar: Amen.

Poſſidonius de vita auguſtini
explicit.

MA VITTORIO EMANUELE

Ioannes Amorbachius baſilienſis/lectori gaudium & fœlicitatem dicit.

Venimus: quod nõ ſine ingentiſſimo gaudio dicimus: uenimus ad finẽ iã ferme in tertiũ annũ deſideratiſſimũ operũ diui auguſtini: eaq̃ fœliciter a principio ad hũc uſq̃ finẽ/laboribus maximis/potiſſimũ accuratiſſime emendãdo/ expungendo: & in hanc quã cernis chare lector formã redigẽdo & ordinãdo/exegimus & terminauim⁹. Quare obſecratũ & obteſtatũ te/quicunq̃ es beniuole lector/eſſe uolo: ut ſi forte aliquos libellos in his ultimis duabus partibus inter legendũ reppereris/qui auguſtini uenã minime ſapiãt: & tamẽ ſub titulo diui auguſtini non ſine magna gloria/ & hactenus lecta ſunt/& in poſterũ legenť: nõ mihi des uitio/ſed publicæ & inueteratæ famæ/quæ eiuſmodi libellos noſtris maioribus/ ſub eodẽ glorioſo auguſtini nomine aſſignauit: quos ſuſcæptos/& eodẽ nomine ſacro minime ſpoliatos hic ſimul impreſſimus: ut eodẽ quo hactenus nomine etiã cũ hac mea ꝑteſtatione in poſterũ legant̃. Si etiã lector aliquos libellos ſiue tractatus ſub eodẽ auguſtini noie: qui tibi fortaſſis noti ſunt/hic nõ reppereris: inter eiuſdem auguſtini tractatus/ homilias/ſermones uel epiſtolas multiplices inuenies. Plæroſq̃ eñi libellos ſub nomine tractatuũ/homiliarũ/ ſermonũ uel epiſtolarũ: & nõnunq̃ tractatus/ homilias/ſermones uel epiſtolas ſub libelloꝝ nomine emiſit: undecũq̃ in ſacris litteris ſemper negocioſiſſimus & officioſiſſimus auguſtinus. Præterea candide lector/ ſi alicubi inter ea oĩa quæ expreſſa præmiſimus/ offenderis aliqñ ſententiã minus emendatã/minuſq̃ dignã auguſtini ingenio: primũ/quidem mihi meæq̃ inſcitiæ & barbariſmis deputari uelim: non tñ omino/ſed etiã corruptis exemplaribus uetuſtiſſimis/& pene gothicis litteris utcũq̃ ſcriptis caduciſq̃: quoꝝ tamẽ nõ ſemꝑ habere potui copiã: ſed in aliquibus auguſtini operibus uix tandem unũ exemplar ſum nactus. In ſenilem igitur ætatẽ ingraueſcens/ memor meæ mortalitatis/ opus ipſum maximũ ſemꝑ ſine requie urgebam: deũ optimũ maximũ orans & obteſtans: ut ꝑ ſanctiſſimi auguſtini meritis mihi uitã hanc caducã & mortalẽ eo ꝓrogaret/ut quem in hoc opere mihi animo deſtinauerã finẽ/facere liceret. Quod quia mihi ipſius omnipotentis dei gratia & clæmentia licuit/ lætuſq̃ ac ualens hunc diem uixi: idcirco ipſi omnipotenti & clæmẽtiſſimo deo in trinitate uno/ & in unitate trino ſit laus/honor & gloria in omnia ſæcula ſæculorum. Vale. Ex officina noſtra Baſileæ: Anno a natali chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſexto/uiceſimaſecunda die menſis Ianuarij. 1506

Ioannes tres/Amorbachius/Petri/& Froben/ciues baſilienſes expreſſerunt fœliciter.

ROMA VITTORIO EMANUELE

Da plauſum manibus Lector/ſtant littore puppes:
Aurelius parte hac clauditur: ſparſa lege.

a
Prima vacat.
Offert nūc ſe
64. Quō pbat
Diui aurelij
iniqui. Quis

b
horum enim
dere: cum hoc
catur de nobis
pterito peccatores

c
miniſterij
ſalutem mundo
ſcit: vtputa
tum: hoc eſt
cium penitendi

d
Quō accipiendū
credi nō poſſet?
video in hac
tertium quo lex

e
pphета ſic dicentē
aſſerenda/quid
tio: qua duo
hominibus aliter
habet: Intantū

f
et vult videri
dicitur pꝓter
ad hec tam
ritas incipiat/

g
ſuo fuerit redditus
Poſt deum eī
eī et probroſa
nium fecerūt?
mora: quorum

h
apoſtolū: Quod
de pmiſſis dei/
deus eſt. Ea eī
īfactus eſſet

i
apparere in
veris: quod de
quod nō eſt videt
autē diſcipuli

k
ſm carnem/qui
ſemetipſo/ſed
angeli mei
gieſſexies quippe

l
pcepta nō poſſunt
Oroſij/queſtio
legis pcepto
regnū erit:

m
ab eis transferat
Epl'a quoduultdei
pietatis pectus
8. Cerinthiani
abolico. Carnis

n
Priſcillianiſte
atq in regnū
das/vnius
Donec ponam

o
audiant etiā
onere/vel ex
et ex qua parte
ſuſpendis? Si
ex gentibus

p
remanentes
Diui aurelij
ꝛ auribus
hora dici

q
ſubſtātia
vulnerū ſuoꝝ
qui theſaurus
dice meream ini
Liber cōtra

r
ingenitus/nō
vtiq ille
verbum dei
in ſpirituſſancti

s
perdidiſti/
euangelicū
Illud eī
Reſpondēs

t
vnus deus
ptum quod
mentis abijcite
tur maior
uerſas inquis

v
in me/vt
voces erūt
let: Nemo
dicentē: Faciamus

x
Capituloꝝ libri
re dicis filiū
ni fallor/
bus chriſtis

y
Admonitum te
tionis alijs
ni ingenij
cāre omnibus
ſperſi ſunt

z
in ziçaniā
parte terrarū
citis periſſe
ſas mortes

A
ſuſcipit triticū
mate cōdemnem⁹
mones eius
Sophoniā
ꝛ codices

B
Diui aurelij
ſcientie boni
apoſtolos
cum gratiā

C
reddet iuſtis
ptas/quā fecit
appetitionibus
terrā: fornica.
ci ad tenebras

D
tis/ſed miſerentis
Iterū ait/
noſtrū. Qō
ctum diffunditur

E
Diui aurelij
aſino erranti
Deuteronomium
fratris tui/aut

F
domus aaron
bus tuis: et
bernatur prudētis
et benedictio
ibi ſemel

G
huic/dicit
liberaſti
De eccleſiaſtico
ipſius. Nō

H
cias cogitatus
cor ſit: et nō
mini ab eis
recipit vos
proximum

I
qui mittebāt
cia/fornicatione/
tionē ſcripturarū
ui triturāti

K
eī ambulāt
ieſu chriſti/
crantē verbū
ieſū: qui pꝓpoſito

L
Diui aurelij
Quare angelicum
te crucifigendū
abſtinet actione

M
De angelis
omnipotentē.
ſit nouit
amore iuſticie
Nocēdi cupiditas

N
Capituloꝝ libri
queſo terrenas
Tunc eī homo
pietate: mihi

O
Ibi extollā
ſed inquit
Diui aurelij
habet in corpore

P
aialibus ꝛ rebus
nuit quid
Scio eī
Et ne p
dos qui ad

Finis

Digitized by Google

Digitized by Google